BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
6 E
15

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

M

29 29
f
23 22

13-6-a.27

DE PACTIS NVPTIALIBVS, SIVE CAPITVLIS MATRIMONIALIBVS TRACTATVS

MVLTIS REGIAE AVDIENTIAE PRINCIPATVS CATHALONIAE, ET ALIORVM grauiſsimorum Senatuum, particulari diligentia ad propoſitum exquiſitis, deciſionibus ornati,

ADEO VT NIHIL FERE DICATVR, QVOD NON VNA, AVT altera deciſione comprobetur.

PER IOANNEM PETRVM FONTANELLA IVRISCONSVLTVM, EX OPPIDO Oloti, Cathalanum, ac in Ciuitate Barcinonenſi apud ſuprema Principatus tribunalia cauſarum patronum, elaborati,

In quo clauſulæ omnes, quæ in inſtrumentis capitulorum matrimonialium apponi ſolent, aliquali ſtudio diſcutiuntur, & omnes ferè materiæ circa eadem, imò & ferè circa omnes iuris difficiles quæſtiones, quas hæc tractatio pro oportunitate capere potuit, occurrentes nonnullo labore examinantur.

TOMVS PRIOR

Sacri Principatus Cathaloniæ Senatus clariſsimis Senatoribus dicatus.

Cum triplici indice, Gloſſarum vno, Deciſionum Principatus Cathaloniæ Senatus alio, Et tertio denique generali materiarum.

SOC·IESV·BIBL·SEC·COLL·ROM·

Anno 1612.

BARCINONÆ, Cum Licentia, & Priuilegio, Apud Laurentium Dèu.

Expenſis Michaëlis Meneſcal.

Digitized by Google

APPROBATIO.

EX commiſſione Illuſtris, & admodum Reuerendi Petri Pauli Caſſador vtriuſque iuris doctoris Canonici Eccleſia Barcinonenſis, ac pro Illuſtriſſimo ac Reuerendiſſimo D.D. Ioanne de Moncada Barcinonenſi Epiſcopo Officialis, & Vicarij Generalis, Ego Franciſcus Broquetes artiũ & S. Theologia Doctor legi librum hunc, cui titulus eſt de pactis nuptialibus, ſiue capitulis matrimonialibus, *& nihil in eo reperi Fidei Catholica, aut bonis moribus repugnans, quin potiùs continet doctrinam Reipublica vtiliſſimam, & ideò expedit maximè vt licentia eundem diuulgandi concedatur. Dat. Barcinone pridie Idus Nouemb. Anno Dñi, MDCXI.*

Franciſcus Broquetes Doctor Theologus.

LICENTIA.

ATTENTA praedicta approbatione concedimus licentiam, & facultatem impartimur, ſupradictum opus, *de capitulis matrimonialibus, ſiue pactis nuptialibus,* titulo praenotatum typis cudendi. Ex noſtris aedibus, pridie Kalendas Martij Anno ſalutis MDCXII.

P.P. Caſſador Officialis, & Vicarius Generalis.

ERRATA, QVÆ INTER EXCVDENDVM irrepſere, ſic corrigito.

Fol. 4. col. 2. lin. 31. ed, lege ſed. fol. 5. col. 4. lin. 15. credulitatis lege credulitas. fol. 6. col. 3. lin. 55. ſolemnitatis lege ſolemnitas. fol. 7. col. 2. lin. 27. hanc lege hac. fol. eo. col. 4. lin 55. laudæ lege laude. fol. 8. col. 2. lin. 14. compatrioti lege compatriotæ. fol. eo. col. 3. lin. 27. officij ſucceſſorum lege officij, & ſucceſſorum. fol. 9. col. 2. lin. 27. ſumma lege ſummam. fol. 20. col. 4. lin. 18. natiorum lege nationum. fol. 21. col. 1. lin. 36. pro tot. lege per tot. fol. eo. col. 2. lin. 7. ſiue lege ſine. fol. 28. col. 2. lin. vltim. 313. nu. 13. vol. 2. lege 323. nu. 13. vol. 3. fol. 31. col. 4. lin. 38. priuilugia lege priuilegia. fol. 36. col. 4. lin. 19. eexpectet lege expectet. fol. 43. col. 1. lin. 48. donotio lege donatio. fol. 60. col. 4. lin. 25. qui lege quæ. fol. 62. col. 1. lin. 42. inditio lege iuditio. fol. eo. col. 4. lin. 7. peteſtas lege poteſtas. ibidem donarionis lege donationis. fol. 66. col. 3. lin. 41. quos lege quod. fol. 71. col. 1. lin. 8. traſcribere lege tranſcribere. fol. 72. col. 1. lin. 2. axaminare lege examinare. fol. eo. col. 2. nu. 27. prohibendum lege prouidendum. fol. 77. col. 4. lin. 3. occurerit lege occurrerit. fol. 100. col. 1. lin. 15. quadrapliciter lege quadrupliciter. fol. 101. col. 2. lin. 29. teneat lege teneant. fol. 102. col. 1. lin. 39. poſquam lege poſtquam. fol. eo. col. 2. lin. 12. digectorum lege digeſtorum. fol. [illegible] lin. 20. loquent lege loquenti. fol. 110. col. 1. lin. 30. dendis lege dentis. fol. eo. col. 4. lin. 36. libentum lege libenter. fol. 115. col. 3. lin. 46. nomo lege nemo, & col. 4. lin. 40. fit lege ſit. fol. 118. col. 1. lin. 9. deſſipans lege diſſipans. fol. 128. col. 1. lin. 29. creditorem lege creditores. fol. 131. pag. 1. col. 1. nu. 16. lin. 10. fors lege conſors. fol. 144. col. 2. lin. 55. aſt lege eſt. fol. 150. col. 2. lin. 31. ducunt lege dicunt, & col. 3. lin. 3. ſententia lege ſententiæ. fol. 160. col. 3. nu. 61. vniuerſitatis lege immunitatis. fol. 170. col. 4. nu. 52. ſonus emiſſus proceſſus lege ſoni emiſſi proceſſus. fol. 182. col. 3. nu. 5. lin. 1. deferunt lege diferũt. fol. 194. col. 4. lin. 1. validitatem rei lege validitatem alienationis rei. ibidem nu. 14. nulli lege nullo. ibidem nu. 30. Eccleſiæ lege Eccleſia. fol. 199. col. 2. nu. 69. pœna lege pœnæ. fol. 200. col. 1. lin. 2. vide concluſionem in archiuo regio, dele totum id. fol. 201. col. 2. nu. 16. lin. 8. 163. lege 193. fol. 202. col. 1. lin. 27. procedat lege procedant. ibidem lin. 47. inibuiſſent lege inhibuiſſent. ibidem lin. 56. quando quomodo lege quando, & quomodo. ibidem lin. 57. cti. lege facti. fol. 207. col. 1. lin. 49. reciditur lege receditur. ibidem col. 2. lin. 51. acaſionem lege occaſionem. fol. 213. col. 1. nu. 62. patia ſunt habere lege patia ſunt non habere. fol. 215. col. 4. lin. 27. deciſione lege deciſio. fol. 218. col. 1. lin. 1. in prin. & lege ei. fol. 231. col. 4. nu. 68. lin. 2. locatorem lege conductorem. fol. 232. nu. 221. facit lege non facit. fol. 257. col. 4. lin. penul. noſcere lege nocere. fol. 269. col. 4. nu. 157. lin. 3. ſubalterno lege ſub ſubalterno. fol. 282. col. 3. nu. 107. lin. 3. maritus mortuo lege mortua. fol. 292. col. 2. nu. 36. lin. 2. alimenta lege alimentis fol. 295. col. 1. lin. 3. Eccleſiæ lege Eccleſia. fol. 299. col. 2. nu. 83. tam lege tamen. fol. eo. col. 3. nu. 84. lin. 3. cõſtare lege conſtante. fol. 310. col. 4. nu. 42. decimæ lege decimas. fol. 320. col. 2. nu. 11. als ſcandols tit. diſolt lo matrim. lege à faragitar fraus tit. de promeſa de dot. fol. 331. col. 2. nu. 58. lin. 2. alienando lege reuocando. fol. 341. col. 3. in tit. lin. 8. cõdicinne lege conditione. fol. 367. col. 1. in tit. lin. 10. iure lege iuri. fol. 370. col. 1. nu. 37. lin. 1. inopiam qua lege aut per inopiam quibus. ibidem nu. 37. lin. 9. ſit lege ſic. ibidem col. 2. lin. 5. recurrere lege recurre. In additio. fol. 3. col. 1. lin. 9. qui & lege qui id.

¶ 2 PRI-

PRIVILEGIVM REGIVM.

Lo Marques de Almaçan Loctinent y Capita General.

PER quant per part de micer Perè Ioan Fontanella en drets doctor dela preſent Ciutat de Barcelona nos es eſtat referit que ha compoſt vn libre intitulat de Capitulis Matrimonialibus & pactis Nuptialibus, lo qual per comiſsio feta per lo Duch de Monteleon noſtre predeceſſor es eſtat viſt y examinat per los magnifichs, y amats Conſellers de la real Mageſtat micer Hieronim Senjuſt, y micer Franceſch Ferruz doctors de la Real Audiencia, ſupplicant nos que attes per la relatio a nos feta conſta ſer dit libre de vtilitat, y tal que mereix ſer tret a llum, fos de merçe noſtra manarli cõcedir licẽcia prohibitiua per lo temps ben viſt, lo que per ſer molt iuſt y conforme a raho, y peraque dit Doctor Fontanella no ſie fruſtrat en los treballs y gaſtos que ha patits y ſoſtinguts, hauem tingut a be concedir, ſegons que ab ſerie y tenor dela preſent concedim al dit Doctor Ioan Pere Fontanella licencia y facultat peraque puga liberament imprimir y vendrer, eo fer imprimir y vendrer lo dit libre. Manant expreſſament a tots y qualſeuol eſtampers y altres qualſeuol perſones en los Principat de Cathalunya y comtats de Roſſello y Cerdanya cõſtituides y conſtituidores, que durant lo temps deuallſerit no imprimeſcan ni vengan ni imprimir ni vendrer faſſen ni cõſentan lo dit libre alt intitulat ſens orde y licencia de dit Doctor Fontanella ſots pena de perdrer los libres hauran imprimits, mollos, y aparells dela impreſsio, y de ſinch cents florins de or de Arago als reals cofrens applicadors y dels bens dels contrafahents irremiſsiblement exigidors, ſots la qual pena diem y manam no reſmeyns a tots y ſengles officials axi reals com de Barons y maiors com menors que la preſent noſtra licencia y prohibitio tinguen guarden y obſeruen, tenir guardar y obſeruar faſſen, y contra no vinguen en manera alguna, ſi la gratia de ſa Mageſtat tenen chara, y en la pena predita deſijen no incorrer. E volem que la preſent noſtra licentia ſia duradora per temps de Deu Anys dela data infraſcripta en auant comptadors, los quals paſſats ſia extincta y finida. Dat. en Barcelona a 14. de Març MDCXII.

Lo Marques de Almaçan.

Vt. de Salba & de Vallſeca Regens.
Vt. Don Chriſtophorus Gallart & de Traginer Reg. Theſau.

Michael Ioannes Amat.

In diuerſorum locumten. xvij. fol. lxxxv.

SACRI PRINCIPATVS CATHALONIÆ
Senatus præſtantiſsimis Senatoribus

IOANNES PETRVS FONTANELLA
I.V.D. S.D.

QVÆREBAM ego(clariſſimi viri)cùi potiſſimum in Cathalonia opus hoc meum, qualecumq.illud ſit,dicatem : & cum dubius aliquandiu in hac cogitatione fuiſſem, puduit memetipſum ſtatim quòd non anim.aduertiſſem vos ſolos eſſe , quibus id iure debetetur:cum enim præter id, quod varijs occaſionibus,tum informando , tum familiariter colloquendo accepi à vobis,quodq.multis,magniſq.& arduis cauſis ſapienter ſtatuiſtis,& decidiſtis(errores demo, qui rudi, ac hebeti ingenio meo ſunt adſcribendi quòd minùs rectè ea,quæ à vobis eruditè multùm dicebantur,ſuſcepetit:id ſemper pertimui ne cultura,& labore meo acerbiora videantut,& minùs polita quæ vos grauiter,diſertè,& innata quadam maieſtate pronunciatis)in eo cõtineatur nihil,perſpicuum indè ſit, ac manifeſtum,veſtrum fore opus dicendum, ac propterea iure optimo vobis debitam dedicationem,eſſeq.illud veſtræ curæ,humanitatiq.commitendum. Agnoſcite igitur,Senatores,ipſum vt opus,& rem veſtram,& vt tale à maledicis laniantium linguis vindicate,qui non deerunt(ego promito)ad obtrectandum , præſtantiam veſtrorum ingeniorum excellentium,vndè fluxit,non cernentes,ſed mei,qui illud prodeo,exiguitatem contemplantes:niſi conſequar , quòd vos fauores tanto illud proſequi omnibus monſtretis,vt ſic cogatis eos credere,veſtrum,non meum opus eſſe,à veſtriſq.præclariſſimis ingenijs exortum:tunc enim tantam magnitudinem attingere pertimeſcentes,nec quicquam contra eam aggredi,vel mutire audentes,ſilebunt,legent,amabũt, ſuſpicient,& ego aſſequar,quod pauci,à maleuolis non execrati, ſemperq. obnoxius ero ad veſtras præclaras laudes,ſingulariaq.encomia decantanda, licet magnitudine, & immenſitate deterritus vix ea humili meo,& abiecto ore audeam contingere,præſertim cum vaſtiſſimus terrarum orbis memoria celebret ſempiterna:quod ſi mihi vires in tantis dicendis laudibus defecerint,non deficiet tamen integer in vos animus veſtræ obſequendi voluntati cupidiſſimus.Id ſit veſtris ſic fixum animo, vt eſt meo, quòd ſi hoc à quopiam ex veſtris præclariſſimis ingenijs opus in lucem mitteretur, eò gratius foret,quò nunc eſt timidius ne ab omnibus contemnatur,reijciatur,explodàtur:& cum his ego in eo quod meum erat,non defeciſſe prorſus mihi videor: librum etenim tam multis vobis debitum nominibus,veſtro vobis iure non dico, ſed ſoluo, non dono,ſed reddo:veſter eſt,quia veſtro fauore prodit, vt veſtro patrocinio defendatur:vos,domini,quod veſtrum eſt,non dedignemini præſtare: veſtrũ humiliter expiſcanti fauorẽ non denegetis,ſic fiet vt animum ad alia excudenda addatis,per quæ quale veſtrum(quod præcipuum noſtrum fuit inſtitutum)in arduis controuerſijs fuerit iuditium , omnes intelligant, qualesq.ſint Senatus Cathaloniei doctores,alijs non ſecundi , nec in aliquo inferiores, probè noſcant. Valete Reipublicæ lumina fulgentiſſima,& me veſtri obſeruantiſsimum,ſicut ſoletis,diligite.

Digitized by Google

AD LECTOREM.

PRODIT in mundi theatrum (humaniſſime Lector) hoc meum, qualitercumq; elaboratum, opus, exploratoris officio fungens ſi benè rebus noſtris futurum ſit in orbe, vt ex optimo ſucceſſu, accendatur animus reliqua, quę forſan erunt non pauca, euulgandi, ſi verò infœlix (quod Deus auertat) ille fuerit, dimittatur prorſus, ac frangatur penitùs ne alia vlteriùs mitat in manus hominum, ſed ea obdormire potiùs, & tineas, blattaſq; paſcere, & in arca putreſcere ſinat. In quo (à communi ſcribentium nutu alienus) nullum, quod ſaperet excuſationem, fari verbum conſtitui, quamobrem nihil ego ſciens tantum oneris humeris meis valdè leuibus imponere non ſim veritus, tantamq; prouinciam imbecillis valdè, quam plures, illiq. grauiſſimi viri, de noſtraq. Iuriſprudentia, & alijs facultatibus optimè meriti, ſubterfugerunt, ſuſcipere ſim auſus, illud fecit imprimis quòd ijs qui ſtricto libello omnia apperunt, & irrugata fronte, ac rinocerotco naſo aliena tamquam odorant, quiq. (vt loquamur apertiùs) à maledictis vix abſtinent vnquam, nulla futura eſſet excuſatio ſufficiens: quando enim non offendent quid carpiant in Veneris pulchritudine, ad illius ſandalium (Momum agentes) repræhendendum proculdubio ſe conuertent: ijs verò, qui æquo pollent animo, quiq. ſciunt, nec dedignantur alienos labores, quantumuis minimos, vt decet, ęſtimare, & datum eſt noſce nullas alterius vigilias fore contemnendas, quælibet, quæ ab amico detur, videbitur ſine dubio ſufficientiſſima. Intentum fuit optimum, & quale debuit eſſe, vt cum his, omnibus prodeſſem, qui eis opus haberent: ſi deſiderium non æquauit diligentia, nihil miretis, ea eſt enim humanæ vitæ conditio vt non ſemper feriat quocumq. minatur arcus. Videns quales, & quantæ indies ſuſcitentur in foro lites, ac moueantur inter homines concertationes circa materias in capitulis matrimonialibus, & pactis nuptialibus, quæ in contractu matrimonij fiunt, incluſas, vnum ipſorum ſumere, & quibuſdam ſcholijs, atq. declarationibus (gloſſas appello) clauſulas omnes, & ſingula verba, à quibus nonnullæ cum pulchræ, tum difficiles penderent iuris quæſtiones, proſequi ſtatui, & vnũquodq. ferè dictum (in quo fuit ſummopere deſſudatũ, vix etenim alibi quàm in illuſtrium Senatuum deciſionibus, ac determinationibus magna cum maturitate, & abſq. aliquo liuore, qui mentis oculos obducat, factis, ſolidam queo reperire ſcientiam, firmamq. doctrinam inuenire) alicuius eminentis Senatus, ac noſtri pręſertim Cathalonici, qui perſpicaciſſimus eſt ſimul atq. doctiſſimus, ſi alius eſt in orbe, placito, & decreto ornare, & illuſtrare. Hoc fecit quòd videatur quandoq. plus nigrum continere quàm rubrum, id eſt plures in diſcurſu operis tractari materias, ac enucleari quęſtiones, quæ minùs videantur inſcriptioni illius conformes: non enim fuit poſſibile id euitare, quia aliud nō patiebatur ſuſcepti inſtituti explicata ratio, & oportuit quaſcumq. offenderem notatione dignas voces explicare, & pulchras quæſtiones, quæ circa eas à doctoribus monebantur, ſilentio non prætetire: in primo hoc tomo, & illius clauſulis alia obuia nobis facta non ſunt, quibus magis, quàm fecimus, propriam capitulorum matrimonialium materiam tractaremus, ſunt etenim ea in ſecundum tomum reſeruata, quia quæ ei initium clauſula dabit, eadem incipiet huius materiæ magis propriam tractationem: interim habe in domino pacientiam. Et quia duo, hæc noſtra inſtrumenta continent, pręcipua capita, quorum alterum patris in filium, quem iugo iugali ſociat, largitatem reſpicit, alterum verò donationem cōcernit, quæ à parentibus fit in dotem filiæ, quæ nuptui traditur, opus nos ideò in duas partes ſecuimus, in prima, quæ hoc primo volumine clauditur, ea quæ à parentibus in filium nubentem largitas exercetur, examinatur, in ſecunda verò, quę in ſequenti volumine, mox (ſi huic benè fuerit) euulgando includetur, poſterior donatio, quæ filiæ fit in dotem in contractu matrimonij, cum illius appenditijs, pro viribus enucleabitur. Labor eſt iſte quem non reperimus ab aliquo hucuſq. ex profeſſo ſuſceptum: & quamuis propterea, ſicut pręcox in forum quicumq. vendendus fructus affertur, ab omni gabella, & collecta, mercedis vice, liberatur, ita pariter ceu nouos edens fructus hic liber ab omni repręhentionis, calumniæq. tributo ſoſpes deberet iure optimo euadere, nobis tamen non fuit hæc implorandi, impetrandiq. animus, quippe qui probè ſciamus, ac optimè noſcamus quàm irrefragabilibus erroribus, & mendis poſſit ille eſſe implicitus (nemo enim eſt tam lynceus, qui non offendat interdum, quandoq. etiam bonus dormitat Homerus) quæ cauſam forſan dabunt, ac locum, non iniuria, facient iuſtę repræhentioni. Illud ſaltem erit nobis gratiſſimum, neq. à Chriſtiana pietate, ac fraterna charitate alienum, ſiqua inter legendum vitia offenderis, prudenter ſimules, ſed nos in obſcuris repræhendendos conuenias: quod ſi ita feceris præclarè tecum agetur, noſq. ſi par pari referre nequeamus, tam ſingulare tamen beneficium perenni memoria tuebimur, Vale.

FRANCISCI

FRANCISCI GARRAVER S.T.Doctoris, & olim Abbatis Biſulduni patrui vxoris auctoris, quod antequam moreretur, in laudem eiuſdem, & operis parauerat

EPIGRAMMA.

Eia age largifluos aperi FONS limpide FONTES
Et funde irriguos in ſata noſtra ſcyphos,
Hinc RVBVS albicomans, hinc te ſitit aridus orbis
Prome eia eloquij blanda fluenta tui.
FONTICVLVS ꝙ ſorte, times, vociteris? in amnem
FONTICVLVS vitreis auctus abibis aquis.
Et RVBVS iſte tuas iuxta dum creuerit vndas,
Sternet in apricas brachia criſpa, roſas.
Et latices feſſus quando ſitienſq. viator
Ebibet, exultans talia dicta dabit.
Heus iuuat Idææ remorari in ſtipite frondis,
Quam ſophiæ FONTES, & vada pura rigant.

BENEDICTI FONTANELLA S.T.Doctoris, & nunc Abbatis Biſulduni auctoris patrui, & auunculi, in laudem auctoris, & operis

EPIGRAMMA.

Proſilit è medijs fluitanti impulſa ſuſurro,
FONTANELLA nitens, vitrea lympha tubis.
Irrigat effuſſo viridantia gramina riuo,
Veſtit & auricomis pulchra vireta roſis.
Nectareos fundis diuino ex ore liquores
FONTANELLA, libris queis tibi ſũmus honos.
Progenies tantis celebrabitur inclyta factis
Aeternum generi ſtemma decoris eris.
Maxima floreſcet ſplendenti FONTE propago
Creſcet, & ambroſijs nobile germen aquis.
Hortus adeſt ſoboles, pulchris redimita frutetis
FONTANELLA tuo FONTE fruteta virent.

FRANCISCI PASQVAL OLOTENSIS I.V.D. ad Iuriſprudentiæ ſtudioſum lectorem in laudem authoris

DISTICHON.

Pocula ſi cupias de fonte haurire ſalubri
FONTANELLA tibi nunc breue pandit iter
Tendere ne dubites tu fælix iuris amator
Lilia non deſunt, alba Liguſtra, Roſa
Puniceè flores, Crocus, & fragantia mella
Ac molles Viola, Ros maris, atq. Thymus,
Accelera curſum ſitiens tibi ſana ſuperſis
Inuenies FONTEM Pieridumque melos.
Sydereo tandem vultu placidam accipe Lympham
Ing enium paſces lector amice tuum.
Tu mordax ceſſa Theonino rodere dente
Authorem libri ſi ſapis, atq. ſile.
Scribere ne timeas tu FONTANELLA diſerte
Laudabunt docti ſcripta decora tua.

BARTHOLOMÆI MORATO I.V.D. Olotenſis ad humaniſsimum lectorem in laudē authoris, carmen.

Caſtalidum cupiens antrū cōſcendere amœnū:
  Huius iam voluat, dogmata clara libri.
Namquæ maiores nunquam docuere periti,
  FONTANELLA docet, dexteritate graui.
Illinc dulce melos exundat rore Mineruæ:
  Aulotum gaudet, patria chara ſua.
Diſtinctè, grauiter, clarè ſic omnia tradit:
  Ceu quondam obſcurum poſſit, vt eſſe nihil.
Nec miror teneat ſummi cum culmine montis:
  Parnaſſi, ac Phœbi plectra cienda canat.
Vos igitur Muſæ quibus eſt permiſſa poteſtas:
  Laurigera authoris cingite fronde caput.
Is veneranda ſcholæ legum penetralia firmat,
  Dicitur hunc veſtrum ſemper amaſſe chorum.
Quem rogo ne pigeat duros ſubiſſe labores.
  Nec timeat lædi iam rabido ore canum.

EIVSDEM

Fœlix illa dies, qua te genuere parentes
O nimium fœlix gens ſtudioſa tui.
Nemo hodie, aut pauci claro ſub ſole morantur,
T e poſſint Muſis exuperare ſacris.
Aulotum genuit, quondam virtutis amicos
N eu cuiquam inferior, nec minor eſſe puta
Ergo decus iuris pręſtans tu ſcribere perge:
L iberius certè iura docere potes.
Luctus & gemitus triſtes effundit inanes,
A c longos fletus inuidus, atque tremit.

EIVSDEM AD ZOYLVM

Miraris Lympham tu Zoile fontis amœni,
O mine iam fauſto garrulus eſſe fuge
Rodere iam ceſſa, & durum compeſce labellum:
A uthoris docti, perlege ſæpè librum.
Tu niſi barbariem redolens, hunc lædis Iniquer
O bgannire caue iamque latrare canis.

IN COMMENDATIONEM OPERIS Monocolon Stephani Mallol Olotenſis I.V.S.

Si biberis dulces, quos fundit Aonia FONTES,
Clarebit diuina tibi prudentia lector:
At latices contrà Chios infert inſula tales,
Quæ ſemel exhauſta inficiunt mentemq. retardant.
Ergò minus pariter ſunt de Tellure ſalubres,
Nam iuuant illa, dant hæq. incommoda Lymphæ.
En nouiter pandit ſacrum Parnaſſus Oloti
Caſtalium mira vnde fluit prudentia iuris.
Si venias bibitum, non te veniſſe pigebit
Nam profert doctrina ingentes ille ſiphones.

IACOBVS

IACOBVS CANCERIVS DOMICELLVS V. I. D. IOANNI Petro Fontanella I.V.D.Clariſſimo.S.

RECORDOR,Doctiſſime Fontanella,paucis ab hinc annis,mihi,te communicaſſe quaſdã tuas lucubrationes,ſuper diuerſis materijs,quæ tum ius commune,tum municipale,elegantiſſimè,enodabant.Cumq.valdè mihi placerent,vtpotè qui viderem in foro verſantibus magno fore adiumento,adhortabar te,eas,in publicum emitteres.Quod tu(quæ tua eſt humanitas) longè abijciebas,dicens,leuiores,eas eſſe,vt in publicum prodire deberent.Et cum iterùm,atq.iterùm id ſuaderem,aures præbuiſti,nihil tamen promittendo:& ne tãto bono iuris vtruſq.proffeſſores orbarentur,aliquibus Dominis de Senatu,prædicta patefaci,eoſq.oraui,animum tibi adderent,vt dictas tuas vigilias,quanto citius fieri poſſet,typis excudendas traderes.Et quamuis probè noſſem,id ab eis factũ,tuum tamen animũ callere numquam potui.Cumq.iam tam huius propoſiti obliuiſcerer,ex quo re ſemper frigeſcere experirer;ecce de repentè mihi allatum fuit,commentaria tua de pactis dotalibus eſſe excuſſa. Quanta dicto nũcio, affectus fuerim lætitia,teſtes ſunt mihi omnes I. C. Barcinonenſes, quibus ſæpè tuas vigilias prædicabam,dignaſq.vt æternæ memoriæ,pro publica omnium vtilitate,mandarentur. In ſignumq.tantę lætitię,non potui me cõtinere,quin hac epiſtola, eius rei,publicum teſtimonium darẽ, & tecum ſummis precibus agerem in inſtituto pergeres, & non ſolum inceptum tractatum abſolueres, ſed & alia maiora intrepidè capeſſeres. Polliceor namq.futurum(noui enim tuum ſummum ingenium) vt prætérquam quòd doctiſſimis quibuſque viris grata ſint, de omnibus indiſtinctè bene merearis. Vale Kalendis Aprilis,1612.

GABRIEL DE MALLA DOMICELLVS, ET I. V. D. BARCInonenſis ſuo valdè familiari Ioanni Petro Fontanella operis auctori.S.

CVM pro ea,omnibus nota,non vulgari amicitiæ neceſſitudine, quam inter nos, poſt litterarum,& ſtudiorum ſocietatem,conſtituit aſſidua conuerſatio,opus non paruum,quod de pactis nuptialibus,ſiue capitulis matrimonialibus nuncupabas, apud te vidiſſem, ipſumq. reipublicæ fore non parùm vtile,ſed imò neceſſarium illius mihi lectio (ſi quid in tanti amici negotio mea valet opinio)indicaſſet,hortatus ſum non ſemel, ac enixè deprecatus ne tantos labores tuos domi latere,& torpere patereris;& quamuis,ſiue inditio,ſiue timiditate quadam ingenua ab edẽdo te ſemper refugientẽ aſpexiſſem,quippe qui non benè de rebus tuis ſentiebas,dixi fieri poſſe vt quemadmodum alij falluntur in eo quòd ſua ſcripta nimis indulgenter probant, tu è contra fortaſſe falleteris in eo quia tua ſeuerè nimis, atq.acriter improbares: Nonne enim,addebã,alij fuerũt nõ pauci, qui,te licèt in doctrina,& ſcientiæ exercitatione non ſuperent,ingentes tamen libros(non timidi) in vulgus dederunt? Age igitor dixi,&,omni prorſus depoſita heſitatione,tuorum egregiorum nos fac participes laborũ . Potens adeò fuit hæc ſuaſio vt per eam frui incipiamus tuis doctiſſimis lucubrationibus.Reliquum eſt vt te rogitem,& efflagitem ne defficias in via,ſed quod bono animo incoaſti perficias;ſpero enim futurum quòd ſint tui labores omnibus tam iocundi,quantum ſcio,qui de eis periculũ feci, fore ipſos vniuerſis perutiles,& neceſſarios. Vale.

FRANCISCVS MILLET I.V. S.IOANNI PETRO FONTAnella operis auctori S.

DVM memoria recolerem(doctiſſime Fontanella)quàm hilari vultu recèns ab ſcholis recedens ſuperioribus annis, ſine meis vllis meritis,ſed pro tua innata benignitate, fuerim à te exceptus,& in tuã familiaritatem cooptatus,vnde,nullus ſicut ego,quãtum vtilitatis,& commodi reportauerim,fidelis poteſt eſſe teſtis,quantum ſcilicet ex doctiſſimi viri aſſidua conuerſatione cupidus quiſq.ſciendi capere & poteſt,& ſolet : dum (inquam)hoc ingens beneficium recolerem memoria,nec vlla mihi eſſet ſpes iniecta vel minimam beneficiorum partem compẽſandi,conſtriſtabar non modicùm,& magno dolore cruciabar, pertimeſcens ne(nullam grati animi oſtentionem faciens)in ingrati,quod eſt omnium omninò deteſtabilius vitium,in omnium ore,notam inciderem,ſed eccę contigit,dum in hoc mœrore eſſem,quòd tu te operi doctiſſimo , quod nunc profers in lucem omnibus numeris abſolutum,accingeris,in quo iam in reuoluendis libris,quibus ſine intermiſſione incumbebas totus,vt perfectum exiret opus,iam in emendandis mendis,quæ inter excudendũ prorumpebant,& in alijs pluribus,quę editio neceſſe habet miniſteria,mea qualicunq.dignatus es operula iuuari,id tanti feci,& in ſempiternum faciam,vt palam profitear,ac teſter omnibus nihil mihi iucundius,& antiquius vnquam euenire valuiſſe,ſicuti etiam nec doctius,nec perfectius à quouis,quantumuis docto,& perfecto viro,prodire potuiſſe in vulgus opus,compellor pleno ore prædicare.Vale.

INSTRV-

INSTRVMENTVM CAPITVLORVM MATRIMONIALIVM.

Die N. menſis N. anno à Natiuitate Domini N.

In Dei nomine ſit, & eius glorioſæ, & humilis virginis Mariæ matris ſuæ, Amen.

SPIRITVS Sancti gratia mediante conuentũ eſt, & concordatum quòd matrimonium fiat inter N.V.I.D. ciuem Barcinonæ, filium legitimum, & naturalem N. ex vna, & N. domicellam filiam legitimam, & naturalem N. domicelli in eadem ciuitate domiciliati, partibus ex altera, cuius matrimonij ratione per, & inter dictas partes fuerunt facta, firmata, pactata, tractata, concordata, & iurata capitula, & pacta ſequẽtia.

Primò dicti N. & N. pater, & mater dicti N. filij ſui cupientes, ac deſiderantes dictum N. filium ſuum matrimonio elocari, propter amorem paternalem, & maternalem, quẽ erga ipſum gerunt, & fauore, & contemplatione præſentis matrimonij, quod de expreſſa voluntate, & aſſenſu illorum facere, & contrahere, ſeu contractare debet, facit, & contrahit, ac contractat cum dicta N. futura vxore ſua, gratis, & ex ſua certa ſcientia, donatione ſcilicet pura, & perfecta, ſimplici, & irreuocabili, quæ dicitur inter viuos, poſt tamen obitum dictorum coniugum donatorum, & alterius eorum ſuperuiuentis, & non antea, & nunc pro tunc, cum pactis tamen, vinculis, conditionibus, & reſeruationibus infraſcriptis, & non ſine illis, nec alio modo, faciunt donationem, & hæreditamentum dicto N. filio ſuo præſenti, & inferiùs acceptanti, & filijs ex eo procreandis, de Baronia, quam poſſident in loco N. Caſtro, & villa N. cum fortalitijs, & ædificijs eorundem, territorijs, & terminis, feudis, militibus, feudatarijs, & vaſallis, directis dominaturis, poteſtatibus, & emparis, iuribus cõmiſſi, & ſuperioritatib', hominibus, & fœminis, manſis, bordis, dominaturis, vineis, campis, terris, poſſeſſionibus, ac cum mero, & mixto imperio, & omnimoda iuriſdictione alta, & baxia, ciuili, & criminali, & exercitio earundem, & cum pace, & guerra, hoſte, & caualcata, & redemptionibus earum, & cum omni dominatione honorum, & diſtrictu, & cũ omnibus, & ſingulis cenſibus, decimis, agrarijs, & partibus expletorum, redditibus, exitibus, & prouentibus, quæſtijs, toltis, fortijs, ademprium̃s, viaticis, vſibus, ſeruitijs, & ſeruitutibus, ac iuribus realibus, ac perſonalibus, agris, aquæductibus, molendinis, piſcationibus, nemoribus, ſiluis, paſcuis, & deueſijs, & venationibus, montibus, & planis, inuentionibus, & vniuerſis, & ſingulis pertinẽtijs, & iuribus dictæ baroniæ, & Caſtri N. & aliorum locorum, quæcunque, & vbicunque ſint, & quocunque nomine cenſeantur, ſi, & prout dicti N. & N. donatores prædictam Baroniam, & dictum Caſtrum cum iuribus prædictis habent, & poſſident, prout prædeceſſores eorum ſuis certis, & iuſtis titulis, & ab immemoriabili æuo habuerunt, & poſſiderunt per proprium, liberum, & franchum alodium in diœceſi N. Et generaliter de omnibus, & ſingulis bonis, & iuribus, & actionibus ſuis mobilibus, & immobilibus, habitis, & habendis, vbicunque ſint, & ſibi dictis donatoribus ſpectent, & pertineant nunc, & in futurum in quocunque loco, & pro quibuſcunque rationibus, iuribus, titulis, ſiue cauſis in quacunque ſpecie conſiſtant, & quocunque nomine deſignentur, & nominentur, quæ omnia volunt, & intendunt in præſenti hæreditamẽto, & donatione vniuerſali eſſe compræhenſa, & habita pro deſignatis, prout, & quemadmodum ſi vnumquodque ex ipſis per ſe ſpecialiter, & expreſsè ſpecificatum foret, quæ ipſi ad preſens tenent, & poſſident, & ipſis, & alteri ipſorum ſpectant, habebunt, poſſidebunt, & eis ſpectabunt in futurum, quibuſuis rationibus, iuribus, titulis, aut cauſis, quæ dici, aut excogitari poſſent.

Quod quidem hęreditamentum, & donationem vniuerſalem faciunt dicti coniuges donatores dicto N. filio ſuo, & filijs ex eo procreandis, de omnibus bonis, iuribus, & actionibus ipſorum, ſicut meliùs dici poteſt, & intelligi ad ſanum, & bonum intellectum ſuum, & ſuorum, cum pactis, vinculis, conditionibus, retentionibus, & reſeruationibus ſequentibus. Primò dicti donatores ſibi reſeruant plenum, & integrum vſumfructum rerum poſt mortem ipſorum donatarum per totum tempus vitæ ipſorum, & alterius eorum ſuperuiuentis, pro quo non teneantur præſtare aliquam cautionem, nec reddere aliquam ra-

tionem,

Digitized by Google

tionem,poſt tamen obitum dictorum donatorum,& alterius ipſorum ſuperuinentis vſusfructus dictarũ rerum,poſt mortem ipſorum donatarum,ſit finitus,& extinctus,& proprietati applicatus, & conſolidatus.

Item ſibi teſeruant dicti donatores ſuper dictis tebus,poſt mortem ſuam donatis, mille libras monetę Barcinonæ inter ipſos ęqualiter diuidendas pro collocatione aliorum filiorum ſuorum, & ad teſtãdũ, & alias ſuas voluntates faciendum, & adhuc cum pacto, & conditione quòd ſi aliquis ex dictis donatoribus non diſponeret de quantitate ipſum contingente ex dictis mille libris reſeruatis, poſſit ſuperuiuens diſponere,& alias ſuas voluntates facere de omnibus prædictis mille libris.

Et adhuc cum pacto,& conditione quòd ſi dictus N.donatarius moriatur(quod Deus auertat) ſine liberis de legitimo,& carnali matrimonio procreatis,vel cum talibus,qui non peruenerint ad ætatem condendi teſtamentum,tali caſu bona donata reuertantur ad dictos donatores ſi vixerint,ſin minùs ad illũ, vel ad illos,ad quẽ,vel ad quos reuerti debere diſpoſuerint verbo,vel teſtamento,retentis,& expreſsè reſeruatis eo caſu quingentum libris dicto donatario,de quibus poſſit teſtari,& alias ſuas vltimas voluntates facere.

Si autem cum liberis deceſſerit,eſt conuentum,& pactatum quòd illi ſuccedant hoc ordine,priùs ſcilicet maſculi, & in illorum deffectũ fœminę &c. *Cõtinuãtur hic plures ſubſtitutiones,& aliæ plures reſeruationes,prout in corpore libri ſuo loco videbis.*

Et ſic cum dictis pactis,& conditionibus dicti coniuges donatores volunt quòd ſupradictarum rerũ, poſt mortem ipſorum donatarum dictus filius eorum donatarius vniuerſalis poſſit capere propria auctoritate poſſeſſionem corporalem,ſeu quaſi, & penes ſe retinere in caſu,& tempore ſupradictis, & ad vberiorem cauthelam nunc pro tunc ſic valeat quemadmodum ſi per illos realiter data fuiſſet, & tradita corporaliter,& de facto,cum clauſula conſtituti,cum ceſſione iurium,& actionum,& alijs ad tranſlationem dominij,& poſſeſsionis neceſſarijs. Promitentes,& iurantes dicti donatores quòd pręſentem donationem habebunt pro firma,& grata,& contra illã non facient,neque venient,nec reuocabunt propter ingratitudinem,inopiam,aut offenſam,nec ob quamcumque aliam rationem,ſiue cauſam, renuntiãdo,quantum ad hæc,vigore iuramenti prędicti,legi,aut iuri dicenti donationem poſſe reuocari propter ingratitudinem,inopiam,aut offenſam,aut propter aliam quamcunq.rationem.

Et quia præſens donatio,ſeu hæreditamentum excedit ſummam quingentarum librarum, quamuis fiat contemplatione matrimonij,tamen ad vberiorem cauthelam, quæ nocere non ſolet, vt reuocari non valeat in eo quod excedit dictam ſummam,inſinuant,& inſinuari volunt dicti donatores illam, & illud magnifico Vicario,aut Regenti Vicariam Barcinonæ,ſupplicantes dicto magnifico Regenti quatenus dignetur ſuam interponere auctoritatem,pariter & decretum,adeò vt ipſa donatio illam vim, illud que robur obtineat firmitatis,quæ obtinet donatio facta coram Principe, Præſide,aut alio magiſtratu. Verùm quia ad huiuſmodi inſinuationem faciendam nequimus perſonaliter nos conferre,cum hoc pręſenti publico inſtrumẽto cõſtituim⁹,& ordinamus procuratores noſtros certos,& ſpeciales, & ad infraſcripta etiam generales,ita tamen quòd generalitas ipſi ſpecialitati minimè deroget,nec è diuerſo,omnes, et ſingulos notarios,et ſcribas dictę curiæ dicti magnifici Regentis vicariam Barcinonę,qui nunc ſunt,et pro tẽpore fuerint, quorũ nomina, et cognomina hic pro expreſsis haberi volumus,licèt abſentes tãquã præſentes ad ſupplicandum dicto magnifico Regenti Vicariam Barcinonæ, quatenus dictæ donationi ſuam dignetur interponere auctoritatem,pariter et decretum,promitentes nos modo prædicto ſemper ratũ,gratũ,validũ, atq.firmũ habere,tenere, et obſeruare quicquid per dictos procuratores noſtros, et quemlibet eorum circa prędicta procuratum,et actum fuerit quomodolibet,ſiue geſtum,et nullo tempore reuocare ſub bonorum noſtrorum obligatione.

Et dictus N.donatarius acceptat dictam donationem dictorum parentum ſuorum ſibi factam cum pactis ſupradictis,quibus expreſsè conſentit,cum multiplici gratiarum actione. *Hic finit primus tomus,reliqua quæ ſequuntur,erunt ſecundi.*

Item dicti N.et N.parentes dictæ N.domicellę cupientes illam eſſe matrimonio collocatam, fauore, et contemplatione eiuſdem præſentis matrimonij,quod ipſa de voluntate,et conſenſu ipſorum facit,et contractat,et facere,et contractare debet cum dicto N.futuro viro ſuo,pro tota videlicet parte hæreditatis,legitimæ ſuę paternæ,et maternæ,et ſupplemento illius,et pro parte,et portione ſponſalitij,ſeu donationis propter nuptias dictæ N.matri ſuę factę tempore contractus illius matrimonij,et generaliter in ſolutionem,et ſatisfactionem omnium,et quorumcumque iurium,et actionum illi ſpectantium, et cõpetentium in hęreditate,et bonis dictorum parentum ſuorum,et alteris ipſorum,pro dictis, et alijs quibuſcumque cauſis,et rationibus,quæ dici,et excogitari poſſent,donant,et titulo donationis puræ, perfectæ,ſimplicis,et irreuocabilis,quæ dicitur inter viuos,concedunt dictę N.filiæ ipſorum vt benemerenti, pręſenti,et acceptanti,et quibus ipſa volet, perpetuò,cum pactis tamen,vinculis,et cõditionibus infraſcriptis,et non ſine illis,tres mille libras monetæ Barcinonę,quas promitunt dare, et ſoluere eidem, aut pro ipſa dicto futuro viro ſuo,in die ſponſaliorum,ſine dilatione,aut excuſatione aliqua,cum reſtitutio-

ne omniu m

Google

ne omnium damnorum,et expenſarum,ſuper quibus credatur dictę N. filiæ dictorum donatorum, et ſuis, ſuo,et ſuorum plano,ſimpliciq. verbo,aut ſaltem ſuo ſimplici iuramẽto,quod nunc pro tunc ei deſferunt,et delatum volunt,nullo alio probationum genere requiſito,&c. *Dic prout in clauſula donationis filij in principio facta.*

Item dicta N.domicella faciens hæc de expreſsis conſenſu, & voluntate dictorum parentum ſuorũ, & aliarum perſonarum ſanguine,& amicitia ſibi coniunctarum,donat,conſtituit, & affert pro dote,& nomine dotis ſuæ dictis N.N.& N.ſoceris,& viro ſuis reſpectiuè futuris,dictas tres mille libras monetæ Barcinonę,quæ ſibi per dictos parentes ſuos fuerunt donatæ,quas promitit eiſdem ſoluere in die ſponſaliorum,cuius quidẽ conſtitutionis dotalis virtute dicti N.N.& N.futuri ſoceri,et maritus ipſius reſpectiuè habeant,& recipiant dictam ſuam dotem,& de illa apocbas,& cauthelas faciant, ac habeant, teneant, & poſſideant dicti N. N. & N. ſoceri,& maritus ipſius reſpectiuè futuri dictam dotem per eam modo ſupradicto conſtitutam,& fructus,ſeu quaſi illius proprios faciant durante præſenti matrimonio pro oneribus illius ſupportandis eo autem finito,& aliàs in omni caſu, loco,& tempore,quo ſit locus reſtitutioni dotis,ipſa,& ſui recuperent,& recuperare poſſint dictam dotem per ipſam conſtitutam ſine contradictione aliqua,quam conſtitutionem dotalem promitit,& iurat corporaliter,& ſolemniter habere pro firma,& grata,& contra ipſam non faciet,vel veniet ratione aliqua,ſiue cauſa,cuius quidem iuramenti virtute aſſerens ſe eſſe minorem 25.annorum,maiorem verò quindecim, renunciat, quantum ad hęc,beneficio minoris ætatis,facilitatis,& ignorantiæ,reſtitutioni in integrum,aut aliam quamcunq. poſtulando,quibus dicti N.& N.parentes illius,vtpotè in eorum præſentia,ac de ipſorum voluntate,& cõſenſu factis,expreſsè conſentiunt,& ſic firmat,& iurat.

Itẽ dictus N.filius & dicti N.& N.parentes illius conſtituentes ſe pro dicto filio ſuo principaliter, & inſolidum obligatos faciunt,& firmant cartham dotalem,ſiue ſponſalitium dictæ N.domicellæ vxori,& nurui ipſorum reſpectiuè futuræ,de dictis tribus mille libris per ipſam in præcedenti capitulo in dotem conſtitutis,& allatis,& pro illis per pactũ expreſſum inter eos conuentum,faciunt illi ſponſalitium,ſiue ſcreix,aut donationem propter nuptias de bonis ipſorũ proprijs, de mille & quingentũ libris monetæ Barcinonæ,& ita inter dotem, & donationem propter nuptias ſummam efficiũt quatuor mille, & quingentarũ librarũ, quas oẽs,& ſingulas ſaluant,aſſignãt cõſignant,& aſſecurant ipſi coniuges,& filius dictæ N.domicellæ nurui ex vxori ipſorum reſpectiuè futuræ in & ſuper omnibus,& ſingulis bonis ipſorũ, & cuiuslibet eorũ mobilibus, & immobilibus habitis,et habendis,et illas promitunt reſtituere, et tornare in omni caſu, loco,et tempore,quo ſit dotis,et donationis propter nuptias reſtitutioni locus, ſine dilatione,aut excuſatione aliqua cum reſtitutione omnium miſſionum,expenſarum,et intereſſe,et volunt, et conſentiunt quòd dicta nurus,et vxor eorum reſpectiuè futura habeat,teneat,et poſſideat totam ſuã dotem,et donationem propter nuptias toto tempore vitę ſuæ naturalis, cũ marito,et ſine eo,et cum infantibus,et ſine eis,abſq. cõtradictione ipſorũ,et ſuorũ, die autẽ obitus ipſius, ſui recuperẽt eaſdem,ſalua proprietate dictæ ſuæ dotis,dicta autẽ donatio propter nuptias,ſiue ſcreix,dicto caſu reuertatur,et perueniat ad infantẽ, aut infantes, id eſt liberos, vnum,aut plures,qui fuerint ex præſenti matrimonio procreati,quibus in caſu exiſtentię,nunc pro tunc,de ſupradictis faciunt donationem puram, ſimplicem, et irreuocabilem,quæ dicitur inter viuos,in manu,et poſſe notarij infraſcripti vt publicæ perſonæ pro dictis infantibus,aut infanti recipientis,acceptantis,et ſtipulantis,ſi autem tales liberi non ſuperuiuerent(quod Deus auertat)tunc,et tali caſu dicta donatio propter nuptias ſiue eſcreix reuertatur,et perueniat dicto N.ſi viuet,ſin minùs ſuo hæredi,aut vniuerſali ſucceſſori,aut illi,aut illis, quib' voluerit, aut ordinauerit verbo,aut teſtamento,aut alio quouis modo,et pro ſupradictis attendendis,complendis,tenẽdis,et ſeruandis obligant omnia,et ſingula bona ſua mobilia, et immobilia,habita,et habenda cum omnibus renuntiationibus tam beneficio nouarum conſtitutionum,quàm alijs,et ſic firmant,et iurant.

Item dictus N.pater dictę N.futuræ vxoris dicti N.conſtituens ſe pro illa principaliter, et inſolidũm obligatũ facit,et firmat debitorij inſtrumentum dictis N.N.et N.genero ſuo futuro,et parentibus illius reſpectiuè,de dictis tribus mille libris ſibi per illam in dotem conſtitutis,et allatis,quas eiſdem promitit dare,et ſoluere modo,et forma in conſtitutione dotali contentis,ſine dilatione aliqua cum reſtitutione omnium miſſionum,damnorum,et expenſarum,ſuper quibus vult,et conſentit quòd credatur ſibi, et ſuis de eorum ſimplici verbo,et alio probationum genere non requiſito, et pro his attendendis,et complendis,tenẽdis,et ſeruandis obligat omnia bona ſua mobilia,et immobilia,habita,et habenda,et ſic firmat,et iurat.

Item dicta N.domicella reputans ſe contentam,paccatam,et ſatisſactam à dictis parentibus ſuis de omnibus iuribus ſibi competentibus pro ſupradictis tribus mille libris,ſibi per dictos parentes ſuos in dotem datis, faciendo hæc, ad vberiorem cauthelã, de conſenſu dicti futuri viri ſui,conuenit, & bona fide promitit dictis N.& N.parentibus ſuis quòd intra quindecim dies poſtquam traducta fuerit in domũ, et habitationem dicti futuri viri ſui,faciet,et firmabit,ſecundum quod nunc pro tunc facit,et firmat bonam,largam,et ſufficientem donationem, abſolutionem,definitionem,et renuntiationem de omni

parte

parte hæreditatis,legitima paterna, & materna, & ſupplemento illarum, aut de parte, & portione ſibi competenti in ſponſalitio,ſiue creix,aut donatione propter nuptias per dictum patrem ſuum dictę matri ſuæ facta tempore contractus ſui matrimonij.Et generaliter de omnibus, & quibuſcunque iuribus, & actionibus dictæ N.domicellæ pertinentibus,& pertinere debentibus,& valētibus nunc,aut in futurum, in hæreditate,& bonis dictorum parentum ſuorum pro dictis & alijs quibuſcunque cauſis,& rationibus,quæ dici,& excogitari poſſent,vinculis tamen,ſubſtitutionibus,fideicommiſſis, ſucceſſionibus ab inteſtato,aut donationibus inter viuos,ſi ei aliquas facere voluerint,ſaluis ſibi remanentibus, volens,& conſentiens quòd pręſens inſtrumentum ordinetur largè ad omnimodam tuitionem,& ſecuratatem dictorum parentum ſuorum cum omnibus clauſulis neceſſarijs. Promitens,& iurans corporaliter, & ſolemniter quòd præſentem donationem,abſolutionem,& definitionem,& remiſſionem,de omnibus rebus in præſenti capitulo contentis,habebit pro firmis,& gratis,& contra illas non faciet, aut veniet ratione aliqua,ſiue cauſa.Sic firmat,& iurat.Cuius quidem iuramenti virtute aſſerens ſe eſſe minorem viginti quinq.annorum,maiorem verò quindecim,renunciat beneficio minoris ætatis, & reſtitutionis in integrum,& alio quouis,quibus omnibus conſentit dictus eius futurus vir.

Item dictus N.ex vna,& dicta N.partibus ex altera conueniunt,& bona fide promitunt vna pars alteri adinuicem viciſſitudinariè, quod volente Deo ipſi erunt vir,& vxor,& facient,& contrahent matrimonium,hoc eſt quòd facient,& celebrabunt ſponſalia per verba de pręſenti apta,& ſufficientia ad contractandum matrimonium hinc ad diem N.proximè venturum,& quòd illud ſolemnizabunt in facie ſanctæ matris Eccleſię,benedictionem Eccleſiaſticam recipiēdo dicta die,& quòd interim non facient,neq. auſcultabunt aliud matrimonium,nec aliquid facient,aut dicent,propter quod pręſens matrimonium retractari,aut impediri,aut perturbari valeat, & ſi contrarium fieret,volunt dictæ partes quòd pars contrafaciens, quæ nollet facere, nec adimplere dictū matrimoniū,incurrat in pœnā,aut arras mille librarū monetæ Barcinonæ,ex qua pœna,caſu quo commitatur per dictas partes,duæ partes ſint,& acquirantur parti obedendi, quę volet facere,& adimplere præſens matrimonium,& reliqua tertia pars Officiali, qui faciet illius executionem,qua pœna commiſſa, ſiue non,aut gratis remiſſa, nihilominùs dictę partes teneantur facere, & adimplere præſens matrimonium, & ſoluere dictam pœnam caſu quo commitatur,donat vna pars alteri in fideiuſſores,hoc eſt dictus N.dictæ N.futurę vxori ſuæ N.& N.hic præſentes,& dicta N.dicto N.futuro viro ſuo N.& N.etiam præſentes,qui cum dictis principalibus, & ſine illis teneātur,& obligentur ad ſolutionem dictæ pœnæ,caſu quo ſit commiſſa,& dicti fideiuſſores acceptando onus dictę fideiuſſionis,promittunt quòd cum dictis ſuis principalibus,& ſine eis,tenebuntur,& obligabuntur ad ſolutionem dictæ pœnę caſu quo cōmitatur,& ad faciendum,& adimplendum pręſens matrimoniū. Et pro his complendis,& attēdendis,tenēdis& obſeruandis obligant tā principales, quā fideiuſſores omnia,& ſingula bona ſua,& cuiuſque ipſorum inſolidum mobilia, & immobilia habita, & habenda, renunciando beneficio nouarum conſtitutionum,diuidendarum, & cedendarum actionum, epiſtolæ diui Adriani,& conſuetudini Barcinonę, de vno, aut pluribus inſolidum ſe obligantibus loquenti,& dicti fideiuſſores renuntiant legi quòd prius conueniatur principalis,quàm fideiuſſor,& omni alij iuri,aut legi his obuianti,& ſic firmant,& iurant.

Finaliter volunt dictæ partes quòd terminus dictorum ſponſaliorum poſſit porrogari, & elongari vna,& multis vicibus ad cognitionem dictorum fideiuſſorum.

Et volunt dictæ partes quòd de his capitulis fiant,& dictentur vna,& plures copiæ,ac quantæ per dictas partes,aut alium,cuius intererit,fuerint petitæ cum illis pactis,&c.

Teſtes firmæ omnium prædictorum,tam principalium,quàm fideiuſſorum,ſunt N.&.N.

APPOCHA DOTIS.

SIT omnibs notum quòd nos N.& N.cōiuges,& N.eorum filius cōfitemur, & recognoſcimus vobis N.ſpōſæ meæ dicti N.per verba de præſēti, filiæ N.& N.quòd modo infraſcripto dediſtis, & ſoluiſtis nobis oēs illas tres mille libras monetæ Barcinonę, quas vos conſtituiſtis,& aſportaſtis nobis in dotem veſtram,& nomine dotis veſtræ mearum dicti N. & veſtrarum tempore nuptiarum, de quibus etiam dicti N.& N.parentes veſtri vobis fecerant donationem, & nobis debitorij inſtrumentum, prout conſtat in capitulis matrimonialibus receptis in poſſe notarij infraſcripti die N. & pro quibus etiam tribus mille libris nos in eiſdē capitulis fecimus,& firmauimus ſponſalitij inſtrumentum, quod cum pręſenti vobis laudamus,& firmamus, & etiam cancellamus, & anullamus dictum debitorij inſtrumentum, ita quòd nobis prodeſſe,nec vobis obeſſe poſſit vllo modo. Modus verò ſolutionis dictarum trium mille librarum talis fuit,& eſt, quoniam ipſas pro vobis dedit,& ſoluit nobis dictus N. pater veſter realiter,& de facto numerando in notarij,& teſtium infraſcriptorum pręſentia,& ideò renuntiando exceptioni dictę dotis non numeratæ,nō ſolutæ,nō habitę,& nō receptæ pecunię,& dolo malo,actionique in factum,& omni alij iuri,rationi,& conſuetudini his obuiantibus quouis modo, facimus vobis præſens appocæ inſtrumentum,& pactum firmiſsimum de vlteriùs non petendo, & de non agendo, vallando ſtipulatione ſolemni in manu,& poſſe notarij infraſcripti.Actum eſt hoc &c.Signum N.N.& N.confitētium prędictorum,qui hęc laudamus,& firmamus.

Teſtes huius rei ſunt N.& N.

INDEX

INDEX GLOSSARVM, SEV CAPITVLORVM, AVT TITVLO-RVM HVIVS VOLVMINIS.

Quia noſtrum (candide lector) fuit in hoc opere peculiare inſtitutum quibuſdam gloſſellis clauſulas omnes, quæ ſolent in inſtrumentis capitulorum matrimonialium apponi, proſequi, & circa eas, ac circa verba quecunque, quæ per diſcurſum oſenderemus aliqua notatione digna, aliquantulum immorari, indè euenit quòd de diuerſis materijs, ac de omnibus ferè, quas vniuerſum ius noſtrum capit, opportuerit nos agere, quæ autem præcipua illa ſint, ſequentia tibi indicabunt.

A

Acceptationib⁹ donationũ, clau.4.glo. 30.fol.374.
Æquitibus, militibus, & domicellis, & eorum priuilegijs, clau.3.glo.3.fol.19.
Alienatione rei Eccleſię, clau.4.glo.13.par.1.fol.195. & par.4.fol.213.
Alienandi facultate reſeruata, vel conceſſa, clau. 4. glo.26.fol.361.

B

Baronia, & pluribus quæſtionibus, quæ poſſunt circa materiam accidere, clau.4.gloſ. 10.part.1.fol. 143.
Burgenſibus villæ Perpiniani clauſul. 3. gloſ.3.fol. 19.

C

Caſtro, & iuribus illius, clau.4.gloſ.11.fol.170.
Cenſibus, clau.4.glo.18.par.1.fol.258.
Cenſualibus, clau.4.gloſ.18.part.2.fol.274.& par.3. fol.281.& part.4.fol.293.ac par.5.fol.304.vbi pulcherrimæ aliæ quæſtiones circa materiam contingentes latiſſimè explanantur.
Ciuibus Barcinonæ, & illorum priuilegijs, clauſu.3. gloſ.2.fol.11.
Ciuibus honoratis Barcinonę, & illorũ priuilegijs, clau.3.gloſ.3.fol.19.
Ciuibus honoratis ciuitatis Gerundę, & illorum priuilegijs, ibid.
Clauſula, nunc pro tunc, clauſul. 4. glo. 4. fol.49.
Conſenſu patris in contractu matrimonij filiorum, adhibendo vel non, clau.4.glo.2.fol.42.
Communione rerum, & illarũ diuiſione, clauſ.4. glo.9.par.2.fol.85.
Competentia iuriſdictionis inter iudicem Eccleſiaſticum, & laycum, clau.4.glo.13.par.3.fol.208.
Conſtituto, clau.4.gloſ.27.fol.364.

D

Decimis, clau.4.gloſ.19.par.1.fol.310.
Decimis, & primitijs ſoluẽdis in manipulis, nec ne, clauſul.4.glo 19.par.2.fol.320.
Diei, menſis, & anni in inſtrumentis interpoſitione, clau.1.fol.1.
Diſtrictu, clau.4.glo.17.fol.248.
Doctorum priuilegijs, & præheminentijs, clauſu.3. glo.2.fol.7.
Dominio directo, clau.4.glo.13.par.1.fol.195.&glo. 18.par.1.fol.258.
Domicellis, militibus, & æquitibus, & illorum priuilegijs, clau.3.glo.3.fol.19.
Donatione inter patrem, & filium, & eius validitate, et inualiditate, clau.4.fol.32.glo.6.fol. 56.glo. 7.part.1.fol.57.& par.2.fol.63.
Donatione, quę fit fauore, & contemplatione certi matrimonij, & illius priuilegijs, clauſ.4.gloſ.1. fol.33.& gloſ.28.fol.367.
Donatione cauſa mortis, et an omnis ea, in qua fit mortis mentio, talis dicatur donatio, clauſu.4. gloſ.3.fol.47.
Donatione quę fit filio, & filijs ſuis, clau.4.glo. 9.p. 1.fol.78.& par.3.fol.95.
Donatione vniuerſali omniũ bonorũ præſentium & futurorũ, clau. 4. glo.21.p.1.& 2.fol.323. & 331.

E

Emphyteuſi, clau.4.gloſ.18. par. 1. fol.258. nonnihil antea eadem clau.4.gloſ.13.par.1.fol.195.

F

Facultate alienandi data vel conceſſa, clau.4.gloſ. 26.fol.361.
Feudis, & differentijs in eis, & in emphyteuſibus, inter ius commune, & municipale, clau.4. glo. 12.fol.182.

Filijs

Filijſfamilias,& illorum contractibus,clau.4. gloſ. 7.part.3.fol.69.
Filij poſiti in conditione an cenſeãtur poſiti in inſtitutione,clau.4.glo.24.fol.344.

H

Hęreditamentis,quæ fiũt in capitulis matrimonialibus,clauſul. 4. glo.6.fol.56.& glo.9.part.4.fol. 100.
Hęreditamentorum effectibus,aede eo præſertim quòd per illa priuetur hæreditans facultate alienandi,clau.4.glo.9.par.5.fol.120.
Hoſte,& Caualcata,clau.4.glo.16.fol.246.

I

Imperio mero,& mixto,& omnimoda iuriſdictione,&c.clau.4.glo.14.fol.221.
Inſinuationibus donationũ,clau.4. glo.29.fol.372.
Iudice layco,an & quando is poſſit cognoſcere de his,quæ ſunt Eccleſiaſtici fori, clau.4.glo.13.par. 2.fol.199.
Iuramento,& eius viribus,cla.4.glo. 28.fol.367.
Iuſtitia vaſſallis adminiſtranda per Baronem,& in quo loco,clau.4.glo.10.par.2.fol. 161.

M

Militibus,ſiue equitibus,& domicellis,& illorum priuilegijs,clau.3.glo.3.fol.19.

P

Pace,& treuga,clau.4.glo.15.fol. 233.
Pactis,conditionibus,&retentionibus in donationibus apponendis,vel non,in continenti,vel ex interuallo,clau.4.glo.5.fol. 49.
Pacto reuerſionis rerum donatarum ad donatorẽ moriente donatario ſine liberis,cla.4. glo. 24. fol.344.
Pręſentia partis in donatione,& an ea ſit neceſſaria,& ex quibus pręſumatur,cla.4. glo.8. fol.75.
Primitijs mixtim cum tractatione decimarũ,clauſ. 4.glo.19.par.1.fol.310.
Priuilegijs incorporationum,clau.4.glo. 10.part.2. fol.161.

R

Reſeruationibus,quę ad teſtandum fiunt in donationibus vniuerſalibus,clau.4.glo.23.fol.341.
Reuocandis donationibus,clau.4.glo.28. fol.367.

S

Seruitutibus,clau.4.glo.17.fol.248.
Societate,clau.4.glo.9.par.2.fol.84.
Subſtitutionibus,quę fiunt in contractibus,& varijs ſpeciebus earum,clau.4.glo.25.fol.354.

T

Taſchis,clau.4.glo.20.fol.322.

V

Violarijs,clau.4.glo.18.par.3.à nu.97.fol.290.
Vſufructu,& illius reſeruatione, clau.4. glo. 22.fol. 337.

ARGV-

ARGVMENTORVM IN SINGVLAS PRÆSENTIS VOLVMINIS SACRI PRINCIPATVS CATHALONIÆ Senatus deciſiones notæ.

ALPHABETICA SERIE DIGESTAE.

SENATVS Cathaloniæ, cuius ſunt doctiſſimę, quæ hic ponũtur, deciſiones, tribus aulis, ſiue claſſibus conſtat. Vna tertia aula nuncupatur, cui præeſt Excellentiſſimus Regis Locumtenens generalis, in qua tractantur negocia criminalia, & cauſæ ſupplicationum quando ſunt in alijs aulis diuerſę ſequutæ ſententiæ, ac etiam cauſę appellationum, quæ ab ordinarijs ad Senatum interponuntur. Componitur ex ſeptem Senatoribus, quorum tres Iudices regię curię appellantur, qui ſunt Relatores omnium cauſarum criminalium.

Alia admodum Reuerendi Cancellarij aula dicitur, cui is præeſt, in qua tractantur negocia ciuilia, & conſtat ex quinq. doctoribus vltra Præſidem.

Et alia denique aulæ magnifici Regentis Cancellariam nomine donatur, cui & ipſe præeſt, in qua ciuiles ſimiliter cauſę pertractantur, & conſtat ex quinque itidem doctoribus vltra Præſidem.

Nomina autem eorum omnium, qui ad præſens in Senatu cum laude ſedent, ex peritioribus Principatus viris ſelecti, ſunt quæ ſequuntur.

Excellentiſſimus Franciſcus Hurtado de Mendoça Marchio de Almaçan &c. Locũtenens generalis.
Franciſcus Bonet agens nunc pro criminalibus aduocatum fiſcalem.
Nobilis Petrus Soler Iudex regiæ curiæ.
Laurentius Iouer.
Michael Sala.
Franciſcus Gamis Iudex Regię curiæ.
Michael Rollan Iudex itidem Regiæ curiæ.
Vaccat ad præſens in hac aula locus Iacobi Pineda aduocati fiſcalis criminalis, qui nuper obijt.

Admodum Reuerendus Iacobus de Agullana Archidiaconus maior Eccleſiæ Gerundę Regius Cancellarius.

Ioſephus Dalmau.
Ioſephus Ferrer.
Hieronymus Seniuſt.
Franciſcus Mijauila, & Franqueza.
Franciſcus Ferruz.

Magnificus Michael de Salba, & de Vallſeca Regens Regiam Cancellariam.

Ioannes Gallego Decanus Conſilij.
Hieronymus Aſtor.
Ioannes Magarola aduocatum ad præſens agens fiſcalem patrimonialem.
Iacobus Puigmija.
Raphael Rubi, & Coll.

Huius doctiſſimi Senatus quatuorcentum ferè deciſionũ, quibus illuſtratur hoc opus, eſt ſequens nomenclatura.

Aditio

A

ADITIO hæreditatis an dicatur tacitè fieri per actum, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non poterat, clauſul. 4. gloſ. 5. nnmer. 38. fol. 52.

Adminiſtrator, quamdiu ratinnes non reddidit, an poſsit petere pecuniam, quam prætendebat ſibi deberi, clauſul. 4. glo. 18. parte quinta, numer. 43. fol. 307.

Aduocati an & quando poſſint petere vltra tres annatas ſuarum conductionũ, clau. 4. glo. 18. par. 5. nu. 34. fol. 306.

Agnationis ratio an cenſeatur contemplata vbi in aliqno caſu vocatur fœmina, an verò maſculinitatis prerogatiua vocando priùs maſculos, clau. 4. glo. 25. nu. 15. fol. 354.

Alienata per parentes poſt hæreditamentum an renoceot filij in vita illnrum, clau. 4. glo. 9. par. 5. nu. 26. & nu. 63. fol. 121. & fol 126.

Alienata per grauatũ an pnſſit fideicommiſſarius in vita illius reuocare, & interim an valida iudicentur, clauſul. 4 gloſſa 9. part. 5. nnmer. 26. fol. 122.

Alienatinnis appellatione an veniat in emphyteoſim conceſſio, clauſ. 4. glo. 13. numer. 1. par. 1. fol. 195.

Alienari an poſſint res Eccleſiæ ſine auctoritate ſummi Pontificis, clau. 4. glo. 13. par. 4. nu. 2. fol. 213.

Alimẽta in Cathalonia pendente lite ad quam rationem taxari ſoleaot, clau. 4. glo. 18. part. 1. nu. 53. fol. 261.

Alimentorum ſententia an exeqnutioni maodetur præſtita cautione, qnaodo ab ea fuit ſupplicatum, clauſul. 4. gloſſa 18. parte 4. nnmer. 69. fol. 297.

Et quid qnando fuit ſupplicatum contrario impetio, ibid. nu. 90. fol. 3n0.

Et à qno die ſint præſtaoda quando cauſæ ſupplicationis fuit rennntiatum, ibidem numer. 95.

Et an ſnfficiat cautio iuratoria, ibid. nnmer. 78. fol. 298.

Et an ſubiaceant reſtitutioni quando poſtea lite pendente fuerunt moderata, ibidem numer. 80.

Et an compureotur in caſu victoriȩ cum fructibus, ibid. on. 89. fol. 300.

Et an ſit præſtaoda cautin qnando ſuſpicatur frans, vel calumnia, ibidem nũmer. 88. fol. 300.

Alius, à, aliud, dictio an ſit interprætanda ſecundũ ſnbiectam materiam vt quandoqne ſimilia, quãdoqne diſſimilia ſignificet, clauſ. 4. glo. 26. nu. 19 fol. 362.

B

BAIVLVS, & alij officiales Baronnm an ſint de iuriſdictioue ipſorum, an verò officialiũ Regiorum, clauſu. 4. gloſ. 10. par. 2. nu. 66. fol. 167.

Er quid ſi delinquant in ea ſpecie iuriſdictioois, qnam officiales Regij ibidem habent, nu. 68.

Baronis officialis an poſſit aſſiſtere, ſicuti ſolent ordinarij, Alguazirio Regio de mãdaro Regiȩ Audientiæ aliquem actum iuriſdictionis in domo militis exercenti, clauſul. 3. glo. 3. on. 49. fol. 29.

Et quæ poſsit agere ſine conſilio ſui iudicis ordioarij, clau. 4. glo. 10. par. 1. num. 162. & 163. fol. 159.

An ſi malè agat, excuſetur à culpa, ibid. n. 164.

Eȩ qnid ſi, iudice ordinario relicto, voluntariè ſibi aſſnmpſerit aliquem aſſeſſorem, ibid. nu. 165.

Baro an poſsit vaſſallos aliò trahere pro iuſtitia adminiſtranda, clau. 4. glo. 10. par. 2. nu. 8. fol. 16.

Barn non habens merum imperium an poſsit cognoſcere de delictis in via publica commiſsis, & quid ſi aliàs eſſent de ſua iuriſdictione, cla. 4. glo. 14. nu. 26. fol. 223.

Beneplacitum ſine cauſa an poſſit reuocari, clau. 4. glo. 10. par. 2. nu. 150. fol. 158.

Et an officia ad beneplacitũ conceſſa expirent per mortem concedentis, vide in verbo, *officia*.

Bullationrum ſalutis ius faciendi tempore peſtis ad quem ſpectet, clau. 4. glo. 10. par. 2. nu. 16. fol. 162.

C

CALCVLATIO partis librorum ſocietatis, cæteris libris eiuſdem in partibus remotis exiſtentibus, ao fieri poſsit, clau. 4. glo. 9. part. 2. num. 125. fol. 94.

Cancellarius, & Regens Cancellariam an poſsint cognoſcere de cauſis maioribus viginti librarũ quaodo reus conueotus non cootradicit, cla. 4. glo. 15. num. 80. fol. 237.

Capi an poſsit delinquens in alieno territorio cum literis requiſitorijs iudicis competentis, clauſ. 4. glo. 11. nu. 39. fol. 175.

Captus, qui relaxatur ex aliqua cauſa, ao debeat relaxari in loco vbi capt⁹ fuit, vel alio modo quòd non poſsit in contioenti iterùm capi, clau. 4 glo. 18. par. 4. nn. 33. fol. 295.

Et an tempus interpollatum ſufficiat vt liberetur à carcere ob nõ præſtita alimẽta, ibid. o. 51. fol. 296.

Captus pro ciuili ao relaxetur ſub cautione propter infirmitatem, clau. 4 gloſ. 18. par. 4. num. 100. fol. 300.

Caſtrum termioatum quale, quidq. ſit, cla. 4. glo. 11. nn. 2. fol. 171.

Et an caſtri terminati iura preſcribantur, ſi eſt interuerſa poſſeſſio, ibid. on. 8.

Et opus foranenm, quod dicitur eſſe ius caſtri terminati, ad quid obliget vaſſallos, ibidem num. 5.

Et an poſſit à vaſſallo intra terminũ caſtri fieri turris ſine licentia domini,ibid.nu.9.

Cauſæ appellationũ,quæ euocãtur ad Regiam Audientiam à iudicibus emphyteoticarijs,an debeant committi doctoribus tertię aulæ, clauſ.4. glo.12.nu.144.fol.193.

Cauno pro exequenda ſententia Regia,à qua fuit ſupplicatum, an debeat præcedere exequutionem,an verò ſufficiat quòd ſubſequatur,clau.4. glo.18.par.4.nu 51.fol.301.

Cenſus an poſſit redimi ſoluendo pretium hæredi granato,& an liberetur talis ſic redimens,cla. 4.glo.18.par.5 nu.2.fol.304.

Cenſus tritici, vini,vel olei, qui debeantur ratione certæ rei, vtrum debeãtur in ſpecie,vel in genere,& quando creſcat valor,ſeu intereſſe quanti plurimi,clauſul.4.glo.18.numer.200.parte 1.fol. 273.

Cenſuale an poſſit creari ex pecunia antea debita, &ſic abſque pecunia numerata,& an motus proprius Pij V. ſuper his editus ſit receptus in Cathalonia,clauſul.4. gloſſa 18. par.2.numer.3.fol. 274.

Et an ſola confeſſio debitoris facta in instrumento cenſualis probet verum debitũ pręceſsiſſe, ibid. nu.15.fol.275.

Et an vitietur confeſſio,quæ ſe refert ad aliud, ſi de relato non appatet, ibidem numer. 24. fol. 276.

Ceſſio ſolutionis gratia an faciat de debitore puro conditionalem,& an operetur quòd non poſſit contra debitorem agi niſi diſcuſſis priùs iuribus ceſsis,clauſul.4.gloſſa 9.num.31.& 59.part.5.fol. 123.

Citari ſyndicum vniuerſitatis an ſufficiat quando homines de vniuerſitate ſunt citandi, & quid in cauſa decimarũ, & quid in cauſa petitionũ homagiorũ,clauſul.4. glo. 10. par.1.numer.33.fol. 146.

Ciues Barcinonę an ſint exempti, & immunes à collectis,clau.3.glo.2.nu.7.fol.12.

Ciues Barcinonę an dictam exemptionem habeãt in caſtro de Aſco,ibid.nu.8.fol.12.

Ciues contraueniendo priuilegia ciuitatis an ei pręiudicent,ibid.nu.19.fol.14.

Ciues honorati Gerundæ an gaudeant priuilegio militari,ibid.nu.96. fol 30.

Clerici vtrum poſsint opponere exceptionẽ nullitatis quandocumq. etiã poſt ſentẽtiã,& comparitionem, ſi conueniantur coram iudice layco, clau.3.glo.3.nu.44.fol.25.

Condemnatio fructuum,& intereſſe reſpectiuè,an ſit facienda in ſententia reuocatoria prioris,cuius virtute quis poſsidebat,clau ſul.quarta,gloſ. 18.parte 4.numer.72.fol.298.

Conſilium ordinariũ vniuerſitatis,quod ſolet ſtrictum appellari,an impugnare valeat quod à generali eſt determinatum,clau.4.glo.10. par. 1.n. 90.fol.152.

Copia inquiſitionis receptæ corã ordinario antequam cauſa concluderetur, an ſit danda reo ſi non ſit ſibi publicata,clauſul.4.glo.11. numer.87.fol. 179.

Conſtitutum an habeat locum in debito ciuili tantùm , & quæ ſit differentia inter debitum naturale tantùm,& ciuile,clau.4.gloſ.7.nu.48.part.1. fol.60.

Conſtitutum an trãsferat dominium, & poſſeſsionem abſq actuali,& corporali traditione , clau. 4.glo.27.nu.5.fol.364.

Et an obligatus nihilominùs maneat venditor ad realem traditionem faciendam, ibidem nu.14.

Conſtitutiones Cathaloniæ an ſint ius commune in patria,clau.4.glo.18.par 2. nu.68.fol.279.

Conſtitutio fin.ſub tit.diſſolt lo matrimoni,an extẽdatur ad caſum,quo adeſſent ſoli filij prioris matrimonij cum alijs hæredibus patris,clau.4. glo. 18.part.2.nu.68.fol.279.

Cõſtitutio.5.ſub tit.de altercats diſponens currere tempora non obſtantibus altercatis attentatorũ, an cõprehendat cauſas iã tempore conſtitutionis motas,vel mouendas tantùm , additione 37.

Conſtitutiones Cathaloniæ an extendãtur ex idẽtitate rationis,clau.4.glo.18.part.2.num.68.fol. 279.

Contentionis iuriſdictionis cauſa, vt euocari valeat ad Regiam Audientiam, quæ obſeruanda, clau.3.glo.3.nu.57.fol.17.

Contentio an firmetur inter ordinarium,& dominum Regem,& an eius cauſa euocetur ad Regiam Audientiam abſq. aliqua qualitate,clau.4. glo.12.nu.147.fol.193.

Contractus filiorumfamilias in Cathalonia an ſint validi ſine conſenſu patris,clau. 4. glo. 7. par.3. nu.41.fol.72.

Et quid quando publicè ſoliti ſunt negociari,ibid. nu.55.fol.73.

Et quid quando aliquid recipit filiusfamilias ab aliquo vt alteri ſolueret, ibidem numer. 57. fol. 74.

Contractus an ad æquitatem reduci debeant quotieſcunq res efficitur iniqua,vel in infinitũ creſcit, clauſul. 4. gloſſa 18. numer.118. parte 1.fol. 266.

Creditores ſocietatis an præferãtur in bonis, & iuribus ſocialibus quibuſcunq.creditoribus particularibus alicuius ex ſocijs, quantumuis hypothecarijs,& prioribus tempore,cla.4. glo.9 par. 2.nu.61.& 63.fol.90.

Et quid in capitali miſſo in ſocietatem per ſocium obligatum,ibid.nu.61.

Creditor cum ſpeciali hypotheca poſterior vtrùm in ciuitate Barcin. præferatur priori, clau.4. glo. 12.nu.137.fol.191.

Et quid in ciuitate Gerundę,ibid.nu.138.

Credulitas

Credulitas probabilis an excuſet à pœna, & faciat locum purgationi moræ, clauſul. 1. numer. 49. fol. 5.

D

DEbitor, qui ex legali dilatione miſerationis gratia non tenetur niſi poſt certum tempus, an pſsit conueniri ante tempus vt cautionē præſtet, & ſoluat adueniente die, clau. 4. glo. 9. par. 5. nu. 61. fol. 125.

Decimarum cognitio ad quem ſpectet, vide infrà in verbo, *iudex laycus*.

Decimæ an præſcribantur in Cathalonia in proprietate, & quid in quota, clau. 4. glo. 19. par. 1. n. 62. fol. 316.

Et an decimator vniuerſalis habeat intentionem fundatam ipſo iure in tota parochia, ibid. nu. 68. fol. 317.

Et an ex poſſeſsione vnius ſpeciei fructuum inferatur ad alias reſpectu eiuſdem fundi, ibid. nu. 78. fol. 318.

Et an conſuetudo in decimis, quòd prius deducatur ſemen, ſit valida, ibid. nu. 81. fol. 319.

Et an preſcribantur quando conſtat ex aliqua proprietate nunquam fuiſſe illas ſolutas in aliqua ſpecie fructuum, ibid. nu. 88. fol. 319.

Et an debeant ſolui ſecundum conſuetudinem locorum vicinorum quando nulla reperitur conſuetudo in loco, in quo ſunt ſoluendæ, ibid. nu. 89. fol. 319.

Et an, ad euitandas fraudes, debeant ſolui in manipulis, clau. 4. glo 19. part. 2 nu. 20. fol. 321.

Et an ſufficiat ſola fraudis ſuſpitio, an verò ſit probanda fraus, ibid. nu. 21. cum ſeq.

Et per quantum tempus ſit expectādus decimator antequàm fructus extrahantur ab agro, ibid. n. 28 fol. 322.

Decreti interpoſitio vt aliquid operetur an debeat fieri cum cauſæ cognitione, clau. 4. gloſ. 13. par. 1. nu. 22. fol. 197.

Depoſitum vnius pēſionis, iuxta conſti. 5. tit. de execu. de cenſals, an proficiat quando agitur executiuè, clau. 4. gloſ. 18. par. 4. nu. 16.. fol. 294.

Et quid quando agitur poſſeſſorio iudicio, ibid. nu. 14.

Diſtrictus, vide in verbo, *prohibitiones*, & alibi in hoc iudice in alijs litteris.

Diſpoſitio c. in præſentia, de proba. an locū habeat in Cathalonia vt monaſterium excludat ſubſtitutum, clau. 4. glo. 2. numer. 32. fol. 45. & num. 36. fol. 46.

Et an ſit expectāda mors naturalis monachi vt admittatur ſubſtitutus in caſibus, in quibus non excluditur per moneſterium, ibidem nu. 37. fol. 46.

Diſpoſitionum vna alteram declarat, quando nepotes vnius ex filijs teſtatoris ſunt expreſsè vocati, nepotes verò alterius filij non, clau. 4. gloſ. 9. part. 3. nu. 45. fol. 99.

Doctores an inſeculentur in burſis militum, & ciuium honoratorum Barcinonæ, clau. 3. glo. 1. nu. 27. fol. 10.

Et an gaudeant illorū priuilegijs, & ſignanter quòd non poſſint incarcerari pro debito ciuili, clau. 3. gloſ. 3. num. 15. fol. 21.

Et an gaudeant priuilegio vt non poſſit cōtra eos procedi criminaliter ſine partis inſtantia, additio. 3.

Domini directi vtrum poſſint trahere ſuos emphyteotas extra propriā habitationem vltra vnam dietam pro cauſis emphyteoticarijs, clau. 4. gloſ. 11. numer. 19. fol. 174.

Et an eis teneantur cōductum dare, clau. 4. gloſ. 12. num. 153. fol. 194.

Dominus directus an poſſit iudices pro cauſis capibreuiationum aſſignare extra territoriū, clau. 4. gloſ. 10. par. 1. nu. 109. fol. 154.

Dominus directus an finita emphyteuſi poſſit propria auctoritate rem apprehendere, ſi ſuper hoc ſibi antea lis moueatur, clau. 4. gloſ. 15. nu. 69. fol. 236.

Dominus directus, cui per renuntiationem emphyteutæ reuerſa eſt res emphyteoticaria, an teneatur ad debita interim contracta per emphyteotam, additi. 36.

Donatio propter nuptias ſi ſtipulatur filijs an acquiratur eis, clau. 4. nu. 9. fol. 33.

Donatio, quæ fit fauore certi matrimonij an propter ingratitudinem donatarij reuocari poſsit, clau. 4. glo. 1. nu. 35. fol. 36. & gloſ. 28. nume. 6. fol. 367.

Et an dicatur ob cauſam, & vſque ad quam quantitatē reuocari poſſit propter ingratitudinē, ibidē nu. 35. & glo. 28. nu. 9. & 10. fol. 367.

Et an donatio ob cauſam ſimpliciter poſſit dici reuocabilis propter ingratitudinem, an non, ibidem.

Donatio aliàs ſubiecta reuocationi propter ingratitudinem an irreuocabilis fiat ex iuramento in ea interpoſito abſq. pacto de non reuocando, clau. 4. glo. 28. nu. 43. fol. 371.

Donatio, quæ propter aliquem caſum ingratitudinis poterat reuocari, an fiat irreuocabilis ex pœnitentia donatarij, clau. 4. glo. 28. nume. 33. fol. 370.

Donatio, quæ propter ingratitudinem poterat reuocari, an cenſeatur reuocata per ſecundam donationem de eadem re alteri factā, clau. 4. gloſ. 28. nu. 34. fol. 370.

Donatio per patrem filio facta an iuramēto ſtatim conualideiur, & per conſequens ſit conferenda, ibid. nu. 43. fol. 37.

Donatio fauore matrimonij an reuocetur ſi nuptię non ſequantur, clau. 4. glo. 1. nu. 57. & 59. fol. 39. & 40.

Donatio, ſeu retrodonatio rerum à patre donatarum an fieri poſſit ab eodem filio eidem patri, clau.4.glo.1.nu.71.fol.41.

Donatarius, qui prohibetur retrodonare, an prohibitus cenſeatur in teſtaméto relinquere, clau. 4.glo.1.nu.80 & 81.fol.41.

Donationes, & hæreditaméta, quæ fiũt fauore matrimonij, an ſubiaceãt reuocationi, quę fit vigore l.ſi vmquam C.de reuo.dona.clau.4.glo.1.n.83. fol 41.

Et an ſubiaceant reuocationi, quæ fit propter ingratitudinem donatarij vigore l.fin. C.de reuo. dona.clau.4.glo.1.nu.84.fol.42.

Donatarius acceptans hæreditatem donantis, poſt donationem, ſibi teſtaméto relictam, an teneatur ad debita teſtatoris, clau.4.glo.5.num.55.fol. 55.

Donatarius vniuerſalis, qui poſtea à donatore inſtituitur hęres, an poſſit relicto donationis titulo, vt trebellianicam lucri faciat, aut aliàs, ex teſtamento hęreditatem capere, clau.glo.5.nu.57.& 66.fol.55.& 56.

Donatarius hæres poſtea à donatore inſtitutus an ſibi præiudicet adeundo ſimpliciter hæreditatẽ, additio.7.

Donationem factam filijs naſcituris an importet pactum inter patrẽ, & auum quòd filij naſcituri habeant eſſe hęredes, clau.4.glo.9.nu.3.par.1. fol.78.

Donatio filio, & filijs ſuis facta an poſſit de conſenſu donatoris, & donatarij in præiuditium filiorum reuocari, clau.4.glo.9.num.5.& 6.par.1. fol.78.

Donatio facta filijs de gradu in gradum an intelligatur ſucceſſiuè de maiore in minorem, clau.4. glo.9.nu.10.& 11.par.3 fol.95.

Et quid quando verba, *de gradu in gradum*, appoſita fuerunt in teſtamento, ibid.nu.26.fol.97.

Donatio vniuerſalis, & pactum de ſuccedendo in Cathalonia an ſuſtineãtur fauòre matrimonij, clau.4 glo.9.nu.18.& 19.par.4.fol.103.& additi. 14.

Donatio facta vxori per maritum, de quadam propietate, pridie quàm ab eodem marito venderetur, an dicatur fraudulenta, & inualida, clau.4. glo 9.num.102.par.5.fol.129.

Donatio per patrem filię facta an per ſecundam donationem de eadem re alteri filio factam, cenſeatur per ingratitudinem reuocata, clau. 4.glo. gloſ.9.num.192.& 196.par.5.fol.138.

Donatio remuneratoria ſeruitiorum an cenſeatur exceptuata à quacunq. prohibitione, clau.4.glo. 10. nu. 21.& 63. par. ſecunda, fol. 162. & 167.

Donatio omnium bonorũ præſentium, & futurorum, iurium, & actionum de iure an valeat, clau. 4.glo.21.par.1.nu.2.fol.324.

Et an ſuſtineatur quoad bona præſentia, ibid.n.26. fol.325.

Et quid ſi adſit iuramentum, ibidem nume. 50.fol. 327.

Et quid ſi eſt ſimpliciter facta, an porrigatur ad futura per adiectionem reſeruationis ad teſtandum, clauſul.4.glo. 21. parte 2. numer. 26. fol. 333.

Et an donatio omnium bonorum, qualiacunque, & quãtacumque ſint, compræhendat futura, ac iura, & actiones, ibid. nu.42.fol.334.

Et an ſuſtineatur ex ſola vſusfructus reſeruatione, clau.4.glo.22.nu.2.fol.337.

Donatio an ſuſtineatur cum modica reſeruatione, clau.4.glo.23.nu.5.fol.342.

Donator, qui habet ſpem quòd in aliquo caſu poſſunt bona donata ad ſe reuerti, an poſſit illa alienare, clau.4.gloſ.24.num.75.fol.352.

Dos an reuocetur propter ingratitudinem in eo quod excedit legitimam, vel id quòd homines ſimilis conditionis ſolent dare pro dote, clau.4. glo.28.nu.9.fol.367.

E

Electio an cẽſeatur facta per inſtitutionẽ hæredis, quãdo teſtator ad aliqua bona poterat aliquem eligere, clau.4.glo.5.nu.63.fol.56.& glo.9. par.5.nu.14.fol.121.

Et an hæres repudians hæreditatem poſſit habere ea, ad quæ teſtator poterat eligere, & nominare, & ad quæ hæres cenſebitur electus per inſtitutionem hæredis, additio.8.

Et quid ſi alicui fuerit facta donatio vniuerſalis, an cenſeatur per illã electus, ibid.cla.4.glo.5.n.64. fol.56.

Electio an cenſeatur reſeruata quando dicitur, *hæredito filiũ, aut filiam, qui ex hoc matrimonio procedat*, clauſul. 4. gloſ. 9. parte 5. numer. 17. fol. 120.

Eligere debens ſi decedat electione non fãcta, an omnes filij æqualiter ſuccedant, ibid. nu. 11.fol. 120.

Electio contra formam ſtatuti in triennium facta an ſuſtineatur: & an ius eligendi deuoluatur ad ſuperiorem, & quid quãdo aliqui ex electis ſunt inhabiles, clauſul.4 gloſ.10.part.1. numer.54 fol. 148.

Electio, ſeu nominatio officialis an poſſit impugnari à quolibet de populo, & an iniuſtè impugnãs debeat condemnari ad damna, & expenſas, cla. 4.gloſſa 10. parte 1. nume.90.& 105.fol. 152. & 154.

Eligere an poſsit is, ad quẽ ſpectat, nõ obſtante appellatione interpoſita, ſeu lite mota ſuper electione facienda, ibid.nu.98 fol.153.

Electio an ſit actoris vbi velit reum conuenire, & coram quo iudice, & quid quando à reo eſt facta pręuentio iudicij, clauſul.4.gloſ.15 nume.80. fol.237.

Electiones

Electiones Iuratorũ,& Conſiliariorum vniuerſitatis an debeant fieri ad ſortem,vel ad voces quãdo eſt timor fraudis,clau.4.gloſ.19.par. 2. nu.16. fol.321.

Empara realis an impediatur per iuris firmã, clauſ. 4 glo.13.par.4.nu.77.fol.219.

Emptor primus,qui erat in poſſeſſione, ſi iterùm res poſtea ſubhaſtetur, & reperiatur maius pretiũ,an præferatur offerendo tantundem,addi.11.

Emphyteota renuntiando domino emphyteuſim an poſſit euadere ſolutionem penſionum ceſſarum,clau.4.gloſ.18.part.1.n.125.fol.267.

Epiſcopi an egeant territorio ad diſtringendos clericos extra Eccleſiam , & ſepta palatij, & quid ad diſtringendos laycos pro criminibus mixti fori,ibid.nu.89.fol.179.

Epiſcopus,aut alius,qui adminiſtrat iuriſdictionem Epiſcopalem,ſi eſt Cancellarius Regius,an poſſit allegari ſuſpectus in contentionibus ſui Epiſcopatus,addi.28.

Euocatio cauſarũ an poſſit fieri à Barone reſpectu ſuorum Officialium,clau.4.glo.10.par.1.nu.155. fol.158.

Euocatio an permitatur quando eſt aſſignatum ad ſententiam,ſi formiter non eſt facta proceſſus denuntiatio,clau. 4. glo. 11. numer. 83. fol.179.

Exceptiones,quę poſſunt opponi per quærelatum pro pacibus,& treugis violatis ante comparitionem,clau. 4.glo.15.num.143.& 144.fol.243.

Et an ab illarum admiſſione, vel repulſione poſſit appellari,ibid.nu.147.

Et quid ſi dictę exceptiones,non opponantur intra quindecim dies poſt monitionem, ibid. nu.148. fol.244.

Exceptio non numeratę pecuniæ an habeat locum in confeſſione facta in inditio cõtẽtioſo, clau.4. glo.18.par.2.nu.38.fol.277.

Exceptio deſcuſſionis,an ſit dilatoria, ibi. n.77.fol. 286.

Executio ſcripturæ tertij,vel rei iudicatę an impediatur per exceptionem adimplementi, clau.4. glo.10.par.1.nu.40.fol.147.

Exilium exceptuatum in aliqua ſententia Regia adiudicante mixtum imperium , an ſit exilium perpetuum,vel temporale,clau.4.gloſ. 14. nu.71.fol.226.

Extentio de caſu ad caſum,& de perſona ad perſonam an fiat in ſubſtitutionibus tam in contractibus , quã in vltimis voluntatibus,clau. 4.gloſ. 25.nu.43.fol.356.

F

Fauor matrimonij an duret illo ſoluto, clauſ.4. glo.1.nu.36.fol.36.& gloſ.28.à nu.12.

Fideicommiſſarij an poſsint prætextu ſuę vocationis impedire exequutiones,quę fiunt contra hęredem grauatum,ibid.nu.63.fol.126.

Fideicommiſſarius an habeat intentionem fundatam in omnibus bonis repertis penes hæredem grauatũ vt cẽſeantur eſſe de fideicõmiſſo,clau. 4.glo.9.par.5.nu.141.fol.134.

Fideicommiſſarius an poſsit propria auctoritate capere poſſeſsionem,an eam debeat habere à manu hæredis,clauſul.4.gloſ.9.part.5. numer.35.fol. 123.

Fideiuſſores de iudicato ſoluendo in prima inſtantia an teneãtur tantùm ad id quod iudex primitiuus declarat, an etiam ad id quod ſecundus, clauſul.quarta , gloſ. 10. parte 1. numer. 67. fol. 150.

Fideiuſſores,qui diu ſteterũt in obligatione quibꝰ caſibus poſsint compellere debitorem cenſus ad illum redimendum, vel eos ab obligatione eximendum, clau. 4.gloſ.18 par.3.num.13.& 16. fol.283.

Fideiuſſor vtrum poſsit emere cenſuale, pro quo fideiuſsit, ibid.nu.83.fol.189.ibid.

Filius an iuuetur tempore habitationis parentum, vt ciuis dicatur,& ad officia ciuitatis admitti debeat,clau.3.gloſ.2.nu.75.fol.18.

Filia dignè nubens ſine conſenſu patris an poſsit exhæredari,clau.4.glo.2.nu.28.fol.44.

Filia an poſsit exhæredari,& an ab ea auſſerri valeant donata ſi vnicum, vel alterum ſtrupum commiſerit,an oporteat quòd multo tempore luxurioſa fuerit,clauſul.4.gloſ. 28. num. 27. fol. 369.

Et an quando non eſt illa in poteſtate patris conſtituta,ibid.nu.28.

Filius per contractũ matrimonij an liberetur à poteſtate curatoris ,ibid.nu.39.fol.46.

Filij vocati cum patre an cenſeãtur vocati ſimul cum eo,an verò poſt eum ordine ſucceſsiuo,& an per vulgarem,vel fideicommiſſariam,clau.4. glo.9.par.1.nu.1.fol.78.

Et quid in filijs non natis vocatis cum patre in donationibus,an etiam cenſeantur vocari ordine ſucceſsiuo,ibid.nu.2.fol.78.

Filijs non natis an quæratur ius ex ſtipulatione patris acceptantis donationem ſibi,& filijs ſuis factam,clau.4.gloſ.9.par.1.num.4.fol.78.

Filijs an æqualiter per donationem eis factam quæratur ius,an verò poſsit nihilominùs pater quẽ ex eis elegerit,hæredem inſtituere,ibid.n.7.& 8. fol.79.

Filiorum mentio an comprehendat filios vtriuſq; matrimonij,ibid.nu.35.fol.80.

Filij ſecundi matrimonij an cenſeantur comprehenſi ſub hęreditameto filiorum primi matrimonij,ſi ex primo non naſcantur, ibid. num.36. fol.81.

Filiorum appellatione an veniant nepotes, ibid. n. 48.fol.83.

Filij hæreditati an poſsint cũ ſuis hæreditamẽtis impedire in vitta paréũ executiones,quæ fiũt cõtra

eos,clau.4.gloſ.9.part.5.num.68.fol.126.
Filij in conditione poſiti an cenſeantur vocati quãdo reperiuntur grauati, clau.4.glo.24. nu.5.fol. 344.
Et quid quando filij vltimi, vel alterius ſubſtituti fuerunt expreſſè vocati,ibid.nu.7.& clau.4.glo. 9.par.3.num.45.fol.99.
Et quid quãdo per teſtatorem eſt facta extraneorũ vocatio,clau.4.glo.24.num.9.fol.345.
Et quid quando ſunt poſiti in cõditione in cõtractibus,ibid.nu.19.fol.346.
Filij prioris matrimonij an habeant tenutam pro dote matris in vim conſtitutionis,*hac noſtra*, nedũ in cõcurrentia vxoris,& filiorũ ſecundi matrimonij, ſed etiã cuiuſcumq. alterius hæredis patris, clau.4.glo.18.par.2.num.68.fol.279.
Filijfamilias agnitio debiti,quando eſt paterfamilias factus,an faciat ceſſare macedonianum, & quomodò,additio.35.
Firma iuris facta ante datam quærelam pro pacib⁹, & treugis violatis,an dictæ quærelæ exequutionem impediat, clau.4. gloſ.15.num.89.fol.240.
Fœmina primæ lineę, ſi ſemel ſit excluſa propter maſculos ſecundę,& contingat quòd ceſſet hæc ſecũda linea maſculorũ,& ex ea reperiatur fœmina vltimò deſcendens tantùm cum deſcendentibus ex fœmina primæ lineę quæ fuerat excluſa, quis ex ipſis debeat ſuccedere,clau.4.gloſ.25. nu.17.& 19.fol.354.
Fructuum reſtitutio quãdo quis reſtituitur reſtitutione iuſtitiæ,vel reſtitutione gratiæ quomodò ſit facienda in vtroque caſu,clau.4.gloſ.12.par.1. num.92 fol.189.
Fructus,ſeu cenſus non exacti,licèt maturi, & debiti in vita vni⁹ beneficiati, an ſpectẽt ad ſucceſſorem,an verò ad hæredem prędeceſſoris,clauſ. 4.glo.18.par.1.nu.141.fol.268.
Et quid ſi fuerint per prædeceſſores iuditialiter petiti,ibidem.
Et an debita,& legata pia beneficiati prædeceſſoris deduci debeant,& ſolui de dictis fructibus non exactis,quãdo alia bona illi[illegible]s non ſubſunt,ibid.
Fructus reperti in domo donatoris tempore mortis,an ſint donatarij,vel hæredis,clauſ.4.gloſ.22. n.5.ſol.338.

G

Generoſi an cõſeruẽtur in poſſeſſione militiæ,licèt non fuerint armati,ſi in ea reperti fuerint, & quid ſi Baro reperiatur in poſſeſſione cognoſcẽdi de eis,clau.3.glo.3.nu.88.ſol.29.
Gratia ſi non fiat à Papa,vel à Principe, ſed alteri cõmittitur facienda,an eius poteſtas expiret per mortem commitentis,clau.4 glo. 13.par.1. n. 45. fol.198.
Gratificationi an ſit locus quando ſunt vota,& ſuffragia in æquas partes diuiſa,ſi vouentes nõ ſint
eiuſdem,& paris qualitatis,& dignitatis,additio. 27.
Guidaticum de facto datum, & conceſſum an ſit ſeruandum,ſi ſit datum contra ſtatutum id prohibens, vel ab eo, qui illud dare non poterat, clau.4.glo.15 nu.154.fol.244.

H

Hæres,vel terti⁹ poſſeſſor an poſſit cõueniri via exequutiua, clau.3 glo 2 nu.54.fol.16.
Hæres non conficiens inuentarium an teneatur vltra vires hæreditarias, clau.4 glo.5.n.42.fol 52.
Et quid quando ex pluribus hæredibus vnus tantùm confecit inuẽtarium, an cæteris proſit,ibid. nu.44.
Et quid quãdo hęreditas eſt certa,ibid. n. 47.fol.53.
Hæreditamentum in Cathalonia an importet donationem inter viuos,clau.4.glo.6.n.2.fol.56.
Hęreditamẽta in capitulis matrimonialibus facta, an ſint valida quoad bona pręſentia,vide plures deciſiones in diuerſis caſib⁹,propter formulariũ, & verborũ diuerſitatẽ, clau. 4. glo.9. par.4.n.4. & 63.fol.101.& ſol 107.
Hæreditamenta per verbum *heredito, ſit heres &c.* an importẽt vniuerſam ſucceſſionem, quando in eis adeſt aliqua reſeruatio ad teſtandum,ibid. nu.122.par.4.fol.113.
Hęreditamentum per verbum,*præferantur*, factum an ſimpliciter importet vocationem filiorũ,an verò conditionalem, ſeu reſpectiuam ad aliud matrimonium,ibid.nu.128.par.4.fol. 113.
Et quid quando verba,*filij pro filijs &c.* apponuntur poſt perfectam orationem donationis ſimpliciter in fauorem filiorum primi matrimonij factę, an qualificent donationem, & importent pręlationem tantùm ad filios ſecundi matrimonij,an verò ſimplicem vocationem,ibidem nu.137.fol. 116 & additione 19 fol.2.
Hæreditamentum vbi concipitur conditionaliter, an conditionale eſſe declaretur, vide deciſionẽ factam in cauſa Ducatus,& Statuum de Cardona,ibid.nu.138.fol.116.
Hęreditamentum factum hoc modo, *quòd infantes qui procedent ex præſenti matrimonio,habeant eſſe hęredes ipſorum,& debeant præferri quibuſcumq. alijs filijs & filiabus caſu quo vnus ex ipſis aliud matrimonium contrahat,hoc eſt filij pro filijs & filiæ pro filiab⁹*, an ſit validum,additi.17.
Hæreditamentum factum hoc modo, *quòd filij ex hoc matrimonio procreandi habeant eſſe hæredes, hoc eſt filij pro filijs,& filię pro filiabus*, ſi contingat ex primo matrimonio adeſſe filiam tantùm, & filium ex ſecundo,an operetur in fauorem filiæ nec ne,additione 19.
Hæres grauatus an poſſit,non expecta morte,reſtituere hæreditatem ſubſtituto in fraudem creditorum,additi.21.

Hæredita-

Hæreditamentum vniuerſale an valeat fauore matrimonij,additione 14 & vide ſuprà verbo,*donatio vniuerſalis.*

Homagium,vide infrà verbo,*vaſſalli.*

I

IMmunitate Eccleſiaſtica an gaudeat proditorius homicida,clau.14.glo.14.n.116.ſol.229.

Et quid in eo, qui tantùm vulnerauit animo occidendi,ibidem nu 117.

Infeudare an ſit alienare,clau.4.glo.13.par.1.num.5. fol.195.

Informatio an ſit danda de delicto antequam procedatur in materia clami, clau.4.gloſ.15.nu. 139. fol.243.

Inſinuationis donationis deffectus an ſuppleatur per iuramentum,clau.4 glo.29.nu.5.fol.372.

Et an requiratur expreſſa renũtiatio inſinuationis, ibidem.

Inſinuatio donationis vbi debeat fieri,quãdo ſunt duo in loco habentes iuriſdictionem, clau.4. glo.29.nu.18.fol 374.

Inſtrumentum litigioſum effectum ſi declaretur validum an poſſit exequutioni mandari abſq. eo quòd fiat ſententiæ exequutio, clau.4. gloſ. 15. nu 85.fol.239.

Interruptio præſcriptionis facta cõtra vnum reum debẽdi an noceat alijs,clau. 4.glo.18 part.5.nu. 47.ſol 307.

Index ordinarius an poſſit intra tempus,per quod fuit creatus,reuocari,& quid ſi adſit iuſta cauſa, clau.4.glo.10.par.1.nu.144 fol.157.

Iudex laycus an cognoſcat de validitate, vel inualiditate confirmationis apoſtolicę ſuper alienatione rei Eccleſiaſticæ interpoſitæ, clau. 4. gloſ. 13 par.2.nu.4.fol.199.

Et an de ea incidenter poſſit cognoſcere, ibidem nu. 9.& 44.fol.100.& 204.

Et an poſſit cognoſcere de poſſeſſorio rei Eccleſiaſticæ,& quid quando perſonæ ſunt Eccleſiaſticę, & res eſt layca,ibidem nu.14.fol.200.

Et quid quando clericus agit ſuper poſſeſſorio retinendę, & reconuenitur ſuper proprietate corã iudice layco,ibidem nu.16.fol 201.

Et an cognoſcat de quæſtione facti excommunicationis incidenter,ibidem nu.28.fol.202.

Et an cognoſcat,circa matrimonium,de quæſtione facti,hoc eſt an inter aliquos fuerit de facto matrimonium contractum, ibidem nu.31.fol.202.

Et an,circa matrimonium,de quæſtione iuris incidenter,ibidem.

Et quid quando quæſtio facti ſuper matrimonio mixtam habet quæſtionem iuris,ibidem nu.40. fol.203.

Et an cognoſcat de vſuris,ibidem nu. 49. & 56.fol. 205.& 206.

Et quid de decimis,ibidem nu.58.fol 206.

Iudex à quo an incidẽter in Cathalonia poſſit cognoſcere de nullitate ſententiæ pendente cauſa appellationis, ſeu ſupplicationis, clau. 3. gloſ.3. nu 43.fol.25.

Iudex an poſſit creari extra territorium,vide in verbo,*electio.*

Iuramentum,quod præſtat officialis in ingreſſu ſui officij,an poſſit pręſtari in die feſto,clau. 4 glo. 10.par 1.nu.119 fol.155.

Iuramentum fidelitatis,vide infrà verbo,*vaſſalli.*

Iuriſdictio conceſſa per Barones Baiulis per vaſſallos nominandis, an intelligatur in prima tantũ inſtantia. & an Baiuli ſe poſſint intromittere de cauſis appellationum,clau. 4. glo. 10. par.2.nu. 14.fol.161.

Ius fatigę an poſſit alteri cedi, vel vendi, clau.4. glo.12 nu.37.fol.184.

L

Laudemium exactũ,& ſolutum pro aliqua cauſa, quæ poſtea ceſſat ex cauſa de præterito, an repeti poſſit,clau.4.gloſ.9. par.5.nu 134.fol.135.

Laudemij dupplicati pœna in Cathalonia an habeat locũ cõtra adipiſcentes poſſeſsionẽ rei emphyteoticarię ſine firma domini,clau. 4. glo 12. nu.117.fol 191.

Et quid ſi adipiſcenti poſſeſsionem non eſſet denuntiatum per quem teneretur res emphyteutica,ibidem nu.120.& addi.29.

Læſio in trãſactione an cõſideretur ratione dubij litis euentus, an verò ratione valoris rei,clau. 4. glo.10.par.2.nu.85.fol.151.

Laycus negans poſſeſsionem Eccleſiæ an conueniatur coram iudice Eccleſiaſtico, clau. 4. gloſ. 18.par.4 nu.11 ſol.294.

Legitima an detrahatur de feudo in Cathalonia, clau.4 gloſ.12.nu.8.fol.182.

Lex noua an præſumatur voluiſſe in dubio beneficia antiquarum legum auferre,clau.4 gloſ 7.nu. 64 par.3.fol 74.

L.Hac edictali C.de ſecundis nuptijs,an habeat locum in donatione,quę fit filijs ſecundi matrimonij fauore illius,clau. 4.glo.9. pat 5. nu.197.fol. 139.

Litteræ executoriales, vel citatorię de tẽpore vnius Locumtenẽtis,an poſsint exequi tempore alterius,clau.4.gloſ.13.par.1.nu 35.fol.197.

Locumtenens officialis in abſentia,an teneatur aſſecurare tabulam,clau.4. gloſ. 10. par.2. nu.93. ſol.169.

Locumtenens vicarij an cognoſcat de militibus,ſicut vicarius,vide infrà verbo,*milites.*

M

MAior pars in generalibus comitijs, & in determinationibus Senatus,an ſufficiat, clau. 3.gloſ.3.nu.74.fol.18.

Manus mortua an teneatur transferre feudum in perſonam habilem quando illud poſsidet iure pignoris,clau.4.glo.12.nu 20.fol.183.

Maritus an habeat beneficium ne egeat in bonis vinculatis,clau.4 glo.7.par.3.nu.67.fol.74.

Maritus quando intrauit domum vxoris,certa dote,ſiue axouario conſtituto, cum pacto quòd mortua vxore nõ poſſet extrahi à domo niſi reſtituto axouario,& quòd interim faceret fructus ſuòs proprios,an tale pactum ſit validum,clau.4. glo.18.par.3.nu.107.fol.291.

Maſculis,& fœminis vocatis,ſi reperiatur extincta linea maſculorum,&ex linea fœmenina reperiãtur maſculus,& fœmina,quis præferatur,clau.4. glo.25.nu.15.fol.354.

Et quid ſi maſculus ſit deſcẽdens ex fœmina,& fœmina ex maſculo,ibidem.

Mater an ſit legitima adminiſtratrix bonorum filij, & an eo nomine pro eo agere poſſit,clau. 4. glo. 7.nu.30.par.3.fol.71.

Matrimonium an ſit cauſa finalis donationis, quæ fit illius fauore,clau.4.glo.9.par.1.nu.31.fol.81.

Milites dum ſunt in loco belli cauſa parari pro defentione reipublicę,an poſſint capi pro debito ciuili,clau.3.glo.3.nu.19.ſol.22.

Milites naualium, ſiue delas Adreſſanas Ciuitatis Barcinonę, an gaudeant priuilegio vt non poſſint carcerari,ibidem nu.17.fol.22.

Miles propter ocultationem bonorum,vel propter probabilem ſuſpitionem occultationis an poſſit carcerari,clau.3.glo.3.nu.22.fol.22.

Militibus an ſuffragetur priuilegium,vt non poſſit contra eos procedi ſine partis inſtantia,in caſibus & delictis,in quibus ſecundum ſui naturam non poteſt adeſſe inſtantia,ibidem nu. 32. fol. 23.

Et quid quando proceditur contra militem in caſibus regaliæ,ibidem nu.33.

Et quid in caſu conſtitutionis com inſtigant,ibidẽ nu.34.

Et quid in milite forenſe,ibidẽ,nu.37.fol.24.

Milites an teneãtur de reditibus ſuis proprijs lezdam ſoluere,ibidem nu.57.fol.26.

Militibus quot dies ſint dandi in citatione,& quid quando ſunt procuratores,vel tutores,vel in caſu manutenentię,ibidem nu.55.& 56.fol.26.

Et an citatio, in qua militibus breuius ſpacium cõceditur,reddatur nulla,ibidem nu.57.fol.26.

Milites an ſint habiles ad poſſidendum bona immobilia ſub directo dominio alterius ,ibidem nu.108.fol.32.

Milites an ſubſint locumtenenti vicarij in abſentia ſicuti ipſi vicario præſenti,ibidem par.2.nu. 94. fol. 170. vbi videas antea deciſionem.

Minori an detur reſtitutio aduerſus dilatorias exceptiones non oppoſitas,clau.3. glo.3.nu. 59. fol. 26.

Minori ſuccedenti maiori an detur reſtitutio in geſtis per maiorem,ibidem.

Minor,qui veniam ætatis impetrauit,an reſtituatur pro lęſione que cõtigit poſt exhibitas in iuditio litteras conceſſionis veniæ ætatis, ibidem nu.61. & additione 4.

Minor an reſtituatur aduerſus non confectum inuentarium ſi conſtat de lęſione,clau.4 gloſ.5.nu. 45.fol.53.

Minoribus petentibus reſtitutionem in integrum an ſit de neceſsitate concedenda dilatio duorũ menſium,an verò poſsit per iudicem abreuiari, clau.4.glo.10.par.1.nu.23.ſol.145.

Minor an reſtituatur aduerſus donationem,clau.4. glo.18.par.3.nu.51. fol.187.

Et quid aduerſus fideiuſsionem , ibidem nu. 54.& glo.26.nu.13.fol.362.

Modus procedendi quando quis moleſtatur corã ordinario criminaliter pro aliquo facto de quo pendet cauſa in regio Senatu,clau.4. glo. 9. par. 2.nu.4 fol.85.

Monaſterium an excludat ſubſtitutum in Cathalonia,vide in verbo,*diſpoſitio*.

Mors patris quomodo ſit probãda vt filius hęreditatus ſit admittendus,clau.4.glo.9.par.5.nu.136. fol.134.

Mors naturalis an ſit expectanda per ſubſtitutum vt admitatur,vide in verbo,*diſpoſitio*.

Mulier propter dolum commiſſum vt euaderet exequutionem,an perdat beneficium ne poſsit carcerari,clau.3.glo.3.nu.24.fol.22.

O

Obligatio facta per mulierem pro marito quãdo per eam remanet omnino,vel in maiori parte indotata,an ſit nulla,clau.4. gloſ.23. nu.21. fol.343.

Obligatio bonorum quo ad futura à quo die cõtrahatur , clau.4.gloſ.27.nu.23.fol.365.

Officia iuriſdictionalia ad beneplacitum conceſſa an expirent per mortẽ concedentis,clau. 4. glo. 10.par.1.nu.150.fol.158.

Officiales regij à tempore Regis Petri. 3. in antea creati,an remoueri debeant,clau.4.glo.10. par.2. nu.87.fol.169.

Officialis meri imperij an poſsit baculum,& alia inſignia ferre vbi alius habet reliquam iuriſdictionem,clau.4.glo.10.par.2.nu.87.fol.169.

Officialis mutatio an compræhendatur ſub prohibitione de nouis officialibus ponendis, ibidem nu.92.ſol.169.

Officialis condemnatus in Syndicatu an poſsit iterum eligi,clau.4.gloſ.10.par.1.nu.58. ſol.149.

Et quid ſi appellauit , & pendente appellatione tranſegit,an eodem modo dicatur non idoneus ac ſi ſentẽtia foret in iudicatum tranſacta,ibidẽ nu.87.fol.151

Officiali impedito an currat tempus,ibidem num. 104.fol.154.

Digitized by Google

Opus foraneum ad quid obliget, vide ſuprà in verbo, *caſtrum*.

P

Pactum de retrouendendo cum modicitate prętij,& cum adiectione quòd non poſſit exerceri niſi poſt certum terminum,an ſit vſurarium,& fœneratitium,clau. 4.glo.18.par.3.nu.6.fol.283.
Pactum quòd teneatur debitor intra certũ terminum dare creditori ſpecialem obligationem pro maiori ſecuritate cenſualis,aliàs quòd poſſit cõpelli ad luendum cenſuale, & reſtituẽdum prætium,an ſit validum,clau.4.glo.18.par.3.num.88. fol.289.
Pactum de non computandis fructibus in ſortem ſi æqualiter concernit intereſſe vtriuſq. contrahentis,an tunc reprobari poſſit ab altero, ibidẽ nu.111.fol 291.
Et quid quando pendet ex dubio euentu, ibidem nu.113.
Pactum quòd mortua filia ſine liberis dos redeat ad dotantem,an proficiat hæredibus paciſcentis eo ante filiã defuncto,clau 4.gloſ.24 nu.38.fol. 348.
Patris factũ an noceat filijs ex propria perſona vocãtis,clau.4.glo.2.nu.24 fol 44.
Pater an teneatur cauere pro vſufructu bonorum filij, & traditur differentia quando ſunt filio vel quando ſunt tertio reſtituenda, clau. 4. gloſ. 7. par.3.nu.65.fol.74.
Pater an poſſit non obſtante hæreditamento filiórum concedere in emphyteoſim res ruynoſas compręhenſas in hæreditamento,clau.4.glo.18. par.1.nu.45.fol.260.
Pater qui ſibi reſeruauit in donatione facta filio facultatem alienandi bona donata ad beneplacitum,an poſſit fideiubere,clau. 4.gloſ.26. nu. 13. fol.362.
Pauperes an debeant ſoluere ſalaria ſcripturarum iuditialium,& quid de ſcripturis extraiuditialibus,clau 4.glo.18 par.3 nu.86.fol 299.
Penſiones futuræ an ſoleant dari in hoc Senatu petentibus eaſdem cum futuris, clau. 4. gloſ.18. par.4.nu.23.& 24.fol.294.
Et quomodo ſit facienda exequutio pro penſionibus futuris,ibidem nu.25.
Percuſſiones proditorię quare dicãtur meri imperij,in rixa verò mixti,clau. 4.glo.14.num.112.fol. 229.
Pœna ſeruiendi in regijs triremibus ad tempus an ſit meri vel mixti imperij, clau.4 glo.14.nu. 56. fol 216.
Pœna ſimplex ad triremes an cenſeatur remigando,vel militando,clau.4 glo.14.nu.65.fol.226.
Poſſeſſio an cenſeatur ſtatim tranſlata in donatarium per clauſulas conſtituti, & reſeruationis vſusfructus,clau 4.gloſ.3.nu.17.fol.48.
Poſſeſſionem rei venditæ,vel donatę an teneantur tradere venditor,vel donator,clau. 4.glo.27.nu. 14.fol.364.
Præſcriptio an locum habeat quando titulus eſt vitioſus qui præſcriptioni initium, & cauſam dedit,clau. 4 glo.13 par.4.nu.48.fol.217.
Et an currat viuente Prælato,qui alienationem fecit,ibidem nu.54.fol.318.
Præſcriptio an inducatur ex actibus difformibus, & incertis, clau.4 glo.18.par.1.nu.169 fol.270.
Pręſcriptio an interrumpatur per vnicam ſolutionem à tertio factam,vel à procuratore, clauſ.4. glo.18 par.5.nu.39.cum ſequent.fol.306.
Præſcriptione prohibita an cẽſeatur prohibita centenaria,& immemoriabilis, ibidẽ nu.70 fol.309.
Præſens in curia vt poſſit conueniri an requiratur quòd etiam eius aduerſarius ſit ſimiliter pręſens, clau.4.gloſ.15.nu.124.fol.242.
Præuẽtio iuditij an impediat exequutionem inſtrumenti guarentigij, clau.4.glo. 15.nu. 83.fol.238.
Et an actor teneatur propter dictam præuentionẽ cautionem pręſtare,ibidem.
Et quid ſi non pręſtetur cautio an anulletur executio,ibidem.
Pragmaticas an poſſit Rex in Cathalonia facere clau.4.glo.18 par.5.nu.66.fol.309.
Primogenito vocato ſi priùs naſcatur filia, & poſtea filius,quis habebit primogenituram,clau. 4. gloſ.9.par.3.nu.21.fol.96.
Priuilegia immunitatũ an amitãtur per nõ vſum, clau.3.glo.2.nu.20.fol.14.
Priuilegij caſum ſucceſsiſſe,per quem ſit probandũ, ibidem nu.21.
Priuilegium nouum requirens maiorem habitationem quàm antiquũ vt quis fiat ciuis, an cõpræhendat tam habitatores tempore priuilegij quàm alios,ibidem,nu.74.fol.18.
Priuilegium an præſumatur eſſe in viridi obſeruãtia,clau.3.glo.2.nu.21.fol.14.
Priuilegium conceſſum hominibus alicuius vniuerſitatis vt non poſsit contra eos procedi ſine inſtantia partis,an ſit validum,clau.3.glo 3.num. 28.fol.23.
Priuilegium conceſſum ſingulis hominibus de aliqua vniuerſitate tunc habitantibus, & habitaturis an præſcribatur quoad eos qui nunc viuunt,ſi prædeceſſores eo vſi nõ ſint, clau.4.gloſ. 10.nu.55.par.2.fol.166.
Priuilegium vnionis conceſſum vniuerſitati, & illius ſingularibus præſentibus, & futuris,an poſſit per ſingulares,qui poſtea nati ſunt, iure proprio impugnari,clau.4.glo.10.par.2.n.61.fol.166.
Priuilegia incorporationum conceſſa à Rege, vel à Baronibus an debeant ſeruari vaſſallis, clau.4. gloſ.10.par.2.nu.65 fol.167.
Priuilegium emparatum in regia Cancellaria ſi inaduertenter tradatur parti nõ obſtante empara, quomodo ſubueniatur emparanti, clau.4. glo. 10.par.1.nu.96.fol.153.

Proditorium

Proditorium vt dicatur delictum, an requirantur inſidiæ ſimul cum animi deliberatione, clau. 4. glo.14.nu.119.fol.229.

Prohibitiones factę pro acquirendo diſtrictu an operentur ſi eis non ſit obtemperatum, clau. 4. glo.17.nu.53.fol.252.

Promiſſio de donando an ſit donatio,clau.4.glo.9. par.4.nu.27.&31. vbi plures deciſiones fol.103. &104.

Et quid in promiſſione de faciendo donationem, ibidem nu.33.

Et quid in promiſſione de hæreditando, ibidem num.34.

Q

Quinctum impoſitionum an cenſeatur remiſſum per Regem quando conceditur exactio eatum integrè facienda, & ſine diminutione, clau.4.glo.9.par.5.nu.111.fol.130.

R

Reconuentio an habeat locum in cauſis ſummarijs,clau.3.glo.3.nu.54.fol.17.

Regalię, iuditium in curia datum, vt locus ſit quæ requirantur,clau.4.glo.17.nu.89.fol.255.

Remiſſio facta per vicarium Barcinonæ alicui, qui cum deliquiſſet grauiter in alio loco,veniens ad eã ciuitatẽ procurauit ibi reperiri in aliquo læuiſſimo delicto, vt in conſequentiam de graui etiam remitti poſſet, an ſit valida, clau.4.glo.13. par.2.nu.70.fol.108.

Remiſſio facta per Baronem de delicto in via publica cõmiſſo, an valida ſit, ſi ſit facta antequam Rex in vim vſatici,camini,& ſtratæ,manus appoſuerit,clau.4.glo.14.nu.24.fol.223.

Renunriatio generalis cum iuramento an reſtringatur ad ſpecificata, & an extendatur ad incogitata,clau.4.gloſ.28.nu.40.fol.370.

Renunriatio matris dote contentæ an noceat filijs, ſi illa prior decedat,clau.4.glo.2.nu.25.fol.44.

Renunriatio cauſæ ſupplicationis facit fingi retrò quòd nunquam fuerit, vide ſuprà in verbo, *alimenta*.

Renuntians ſemel ſorti alicuius muneris, ſeu conſulatus an pro alijs vicibus poſsit inhabilitari, clau.4.glo.10.par.1.nu.136.fol.157.

Repreſalię an ſine ſuperioris auctoritate exerceri poſsint,clau.3.glo.2.nu.23.fol.14.

Repræſaliarũ vſus quo iure competit ciuitati Barcinonæ,clau.3.glo.2.nu.25.fol.14.

Repreſalię an in Cathalonia poſsint decerni in caſibus,in quibus de iure communi, ibidem num. 49.fol.16.

Reſeruatio quòd poſsit teſtator diſponere tam in vita,quàm in morte pro anima,aut aliàs alio modo reſtricta,an ſufficiat ad validitatem donationis vniuerſalis,ibidem nu.18.

Reſtitutio hæreditatis, non detracta trebellianica, vel falcidia, an dicatur fieri in fraudem creditorum,clau.4.glo.9.par.5.nu.124.fol.132.

Reſtitutio in integrum ex capite ignorantię an detur aduerſus præſcriptionem longiſsimi temporis poſt lapſum quadriennium, clau. 4. gloſ.12. nu.41.fol.185.

Reſtitutio in integrum ad probandum in cauſis ſupplicationum contrario imperio à minoribus interpoſitis, an concedatur poſt lapſum 10. dierum,ibidem nu.98.fol.190.

Reſtitutio gratiæ, & reſtitutio iuſtitiæ quoad fructus quid differant,vide ſuprà verbo, *fructus*.

Reſtitutio an admitatur in hoc Senatu aduerſus ſententiam, quamdiu ſubeſt ſupplicationis remedium,clau.4.glo.18.par.1.nu.104.fol.265.

Retentio an concedatur hæredi donatoris pro reſeruatis,clau.4.glo.22.nu.47.fol.340.

Retrotractio quando fiat in declaratione dubiæ diſpoſitionis ad tempus illius, etiam ſi extrema non ſint habilia,clau.4.glo.5.nu.18.fol.51.

Rex in Cathalonia an poſsit, reſtituto prætio, res quomodocunq. alienatas recuperare, clauſ.4. glo.5.nu.24.fol.51.

Rex an ſit iudex controuerſiarum inter dominum, & vaſſallos, quando domini ſunt Eccleſiaſtici, clau.4.glo.10.par.1.nu.9.fol.143.

S

Scholaris,ſiue Meſtreſcueles vniuerſitatis Ilerdæ an ordinariam, an verò delegatam dicatur habere iuriſdictionem, & quomodo contra eum procedatur quando violat regiam iuriſdictionẽ, clau.4.glo.13.par.3.nu.23.fol.212.

Scientia qualis ſit probanda habita per dominum de venditione rei feudalis,vt dicatur ſibi cucurriſſe tempus vtendi fatica,clau.4.glo.12.num.34. fol.184.

Sententia abſolutoria an egeat executione,clau.4. glo.15.nu.86.fol.239.

Sententia lata contra aliquos alicuius artis an noceat alijs, & lata pro aliquibus an proficiat alijs,clau.4.glo.17.nu.88.fol.255.

Et quomodo poſsit executioni mandari cõtra eos, qui poſtea naſcuntur,ibidem nu.89.

Seruitus diſtrictus, quę vrbana eſt, an requirat, vt acquiratur,ſcientiã,& patientiã domini,clauſ.4. glo.17.nu.81.fol.254.

Socius an poſsit petere partem ſuam pro diuiſo, antequam ſit declaratum eſſe ſocium, clau. 4. glo.9.par.2.nu.1.fol.85.

Socius habens maiorem partem iure communi an poſsit conſocium compellere ad ſibi vendendum

dem ſuam partem, clau.4.gloſ.9.par.2. num.17. fol.86.
Socij quomodo debeant concordari per ſuperiorem in exercenda iuriſdictione communi, ibidē nume.22.
Socius vnus, inuito altero, an poſſit facta diuiſione totam rem, quæ erat communis, redimere, clau.4.glo.9 par.2 nn.68.fol.90.
Socius, qui maiorem partem habet in re communi, an poſſit compellere conſocium vt ſnæ partis æſtimatione recepta, totam rem ſibi dimitat, & an licitatio ſit permiſſa in rebus hæreditarijs, ibidem nu.83.fol.91.
Solemnitas Paulinæ an requiratur in ceſſione, & renuntiatione hæreditatis, clau.4. glo. 9 par. 3.nu. 127.fol.133.
Solemnitates, & cauſæ alienationum rei Eccleſiaſticæ an ſufficiat quòd enarrentur in inſtrumento, vt probent, clau.4 glo.13.par.4.nume.12. fol. 214.
Et an præſumantur ex antiquitate temporis, ibidē nume.14.
Soluens iuſſu iudicis an excuſetur à culpa, & pœna, clau.3.glo.2.nu.43.fol.15.
Soni emiſſi proceſſus an fiat tantùm per Regem, aut eius Locumtenentem etiam extra vicariam, & per vicarios, & Baiulos regios, an verò fieri poſſit etiam per Comites, & Barones, clauſ.4. glo.11.nu.52.fol.176.
Et an illius vigore poſſint vicarij regij liberare vaſſallum Baronis ab illius oppreſſione, ibidem nnmer.56.
Spolium in Cathalonia an puniatur criminaliter, & quid ſi fiat cnm armis, clau.4.glo.22.n.50.52. & 54.fol.340.
Statuta diſponentia ingredientem religionem ſine conſenſu parentum priuari poſſe hæreditate, & bonis, an ſint valida, clauſ.4.gloſ.2. numer.31 fol. 45.
Statutum diſponens ſubcumbentem in altercatis eſſe condemnandum in expenſis, an comprætendat eos, qui habent iuſtam cauſam litigandi, clau.4.glo.18.par.4.nu.114.fol.301.& addi.37.
Statutum nouum an compręhendat cauſas pendentes, vide ſuprà verbo, *conſtitutio.5.*
Subſtitutiones, quę fiunt in contractibus, an regulentur quemadmodum illæ quę finnt in vltimis voluntatibus, qnoad caducitatem, & tráſmiſſionem ad hæredes, clauſ.4.gloſ.25. numer.10. fol 354.
Succeſſores ſingulares an teneātur ſtare locationibus prędeceſſorum, clau.4. gloſ.25.numer.77. fol.359.
Sui vocati in ſubſtitutione an ſuccedant per vulgarem, clau.4.gloſ.9.par.3.nn.33.fol.98.
Suorum appellatione qui veniant, ibidem nu. 43. fol 98.
Supplicare an poſſit in criminalibns qui ſubcubuit in cauſa dubij, clau.4 glo.11.nu.73.fol.178.
Supplicari an permitatur à prouiſione, qua declaratur in Senatu procedendum contra aliquem in dicem Eccleſiaſticum vſurpantem iuriſdictionem regiam, clau.4 glo.13 par.3 nu.17.fol.211.
Supplicari an poſſit à condemnatione expenſarum quando in reliquis ſunt ſententiæ conformes, clau.4 gloſ.18 par.4.nu.120.fol.302.
Supplicari an liceat à ſententia alteri conformi, quādo tacitè in vltima ſententia fuit repulſa quędā noua pretenſio in priori non deducta, ibidem nu.121.fol 302.
Surdaſter, qui parùm audit, an ſit idoneus ad officia publica regenda, clau.4.gloſ.10. par.1. nume. 56 fol.148.
Suſpectus de fuga, ſi vt talis capiatur, an liberetur, cnm ſola iuratoria cautione, ſi aliam præſtare nō valeat, clau.4 gloſ.18.par.1.nn.83.fol.299.

T

Taſcha ad quam menſuram ſit ſoluenda in diœceſi Gerundæ, clau 4 glo.10.nu.1 fol. 322.
Et an ſit ſoluenda in manipulis, & in garba, ſicut decima, ibidem nu.3.& 5.fol 322.
Tempora probatoria an currant contra illum, qui ſubcubuit in altercato, ſi habebat iuſtam cauſam litigandi, clauſ.4.gloſ.18.par.4.nnme.114.fol.301, & in additio.37.
Tempus interpellatum in ſufficiat, vide ſuprà verbo, *elementa.*
Territorium an ſit neceſſarium ad prouidendum ſcedulas in alieno, & quid ad publicandum ſententias, & intimas faciendum, & curiam formatam habendum, clau 4. glo. 12. nu. 152.fol.194.
Tertij poſſeſſores, ſi plures ſunt condemnati inſolidum, & contra vnnm tantùm ſit facta exeqnutio ſentétiæ, an poſſit iſte in eodem inditio, ceſſis ſibi actionibus, exequutionem ſententiæ cōtra alios condemnatos petere, clau.4.glo.18 .par. 2.nu. 60 .fol.278.
Tertius poſſeſſor an poſsit cōueniri via executiua, vide in verbo, *hæres, vel tertius poſſeſſor.*
Teſtamentum an vitietur per diet, & menſis omiſſionem, ſi in eo reperiatur annus, clau.1. nnmer. 2 fol.1.
Teſtator an poſsit rem propriam hæredis legare, vel aliàs de ea diſponere, clan.4 glo. 5.nu.32.fol. 52.
Et quid quando teſtator ſciebat rem eſſe hęredis, ibidem nu.32.fol 52.
Tranſactio an reſcindatur ex læſione, beneficio l.2. C.de reſcind. vend. & quomodo, clau.4. glo 9. par.5.nu.101.fol.140.
Tranſactionem impugnare volens an alio egeat inditio, an verò poſsit illā in eodem iuditio impugnare, ibidem nu.118.fol.141.

Valor

V

Valor rei quomodo conſideretur, & qualiter ad id teſtes deponere debeant ad anullandum contractum ex læſione, clau.4.glo.9.par.5.nu.208.ſol.140.

Vaſſalli an præſtent iuramentum fidelitatis, & aſſecurationis, & quid quando domini ſolam ſimplicem habent iuriſdictionem, clauſ. 4. glo.10. par.1.nu.11.& 12.fol.144.

Et an illud præſtare poſsint per procuratorem, ibidem nu.18.

Et an præſtent homagium, ibidem nu.13.

Vendere an quis compellatur rem propriam fauore Eccleſiæ, religionis, reipublicæ, vel alterius publicæ vtilitatis, clau.4.glo.12.nu.28.fol.184.

Venditor cenſualis an poſsit compelli ad illius luitionem, quando dolum, & fraudem cōmiſit donando omnia bona ſua ante cenſualis creationem, clau.4.glo.18.par.3.nu.92.fol.290.

Verba, *concedimus tibi, & ſucceſſoribus tuis*, quomodo intelligantur, clau.3.glo.3.nu.109.fol.32.

Verba poſita in aliqua diſpoſitione, *& hoc ſi heredi vel donatori placuerit*, quid importēt, clau.4 glo. 25.nu.28.fol.355.

Vicarius Regius, & Subuicarius an ſint iudices cōpetentes vt corā eis fiant quærelę pacis, & treugarum violatarum, clau.4.glo.15.nu.116.fol.241.

Vſurarum cognitio ad quem ſpectet, vide in verbo, *iudex laycus*.

Vſusfructus bonorū aduentitiorum filij an ceſſet per mortē illius, clau.4.glo.7.par.3.nu.12. fol.70.

Et an cenſeatur prohibitus patri per prohibitionē adminiſtrationis, ibidem nu.24.fol.71.

Vſusfructus reſeruatio facta promiſcuè per duos donatores, qui ſimul bona donant, an cenſeatur facta de toto vſufructu pro vnoquoq. ex ipſis, quando vnus moritur altero ſuperſtite, an verò cuilibet reſpectu ſuorum bonorum, clau.4.glo. 22.nu.31.fol.339.

Vſusfructus legatum, quod conſtat ex aliquibus coniecturis fauore liberorum vxori plenè factū, an reſtringatur ad alimenta mortuis liberis, ibidem nu.58.fol.341.

Notabilia particularia generali indice apparebunt.

DE

DE PACTIS NVPTIALIBVS, SIVE CAPITVLIS MATRIMONIALIBVS.

TRACTATVS.

SVMMARIA.

1 DIEI, menſis, & anni omiſſio an vicies inſtrumentum, ubi pars affirmans.

2 Teſtamētum vitiatur per diei, & menſis omiſſionem, vbi deciſio noſtri Senatus.

3 Opinio Guid. Pap. in hoc articulo.

4 Opinio auctoris.

5 Inſtrumento vitiato, & annullato nō intelligitur annullatus, & vitiatus contractus, nec econtra, vbi deciſ.

6 Prioritas obligationis probare non poteſt ſine diei appoſitione.

7 Scriptura priuata non requirit diei appoſitionem; & propterea nec littera cambij.

8 Niſi agatur de preiudicio tertij.

9 Scriptura priuata patris diſponentis inter liberos, non valet ſine die.

10 Dies quando alias eſt certa, vel ex alio faciliter verificatur, non eſt neceſſario apponenda, idem eſt de menſe, & anno, ibidem.

11 Diei nomen, quo confectum eſt inſtrumentum, non eſt de neceſſitate apponendum.

12 Diei hora non eſt de ſubſtantia quod apponatur in inſtrumento: prodeſt tamen ad multa quo ad prioritatem, vel poſterioritatem.

13 Diei horā, in qua de beneficio ſit prouiſus, probans prefertur alteri.

14 Diei horam inſtrumentum habens certam dicitur cōtinere probationem.

15 Dotale inſtrumentum perdit priuilegium preſumptæ proeo prioritatis ſi in alio, non in ipſo, adſit hora cōfectionis.

16 Inhibitio facta eodem die, quo ſententia fuit prolata, preſumitur preceſſiſſe ſi illius notificatio cōtinet horam. vbi deciſ. Rot. Roma.

17 Hora appoſitio in inſtrumēto, vbi apponi non ſolet, non reddit inſtrumentum ſuſpectū, contra Barthazol.

18 Preſumptio, quæ facit pro poſſeſſore, potentior eſt ea, quæ oritur ex hora interpoſitione.

19 Hora vltima diei poſita non facit preſumi inſtrumentum prius.

20 Ordinis ſcriptura preſumptio potentior eſt ea, quæ ex hora interpoſitione oritur.

21 Dies quomodo computetur, & quotuplex ſit.

22 Die præcedenti cenſetur confectum inſtrumentum ſi nocturno tempore ante mediam noctem, ſecus ſi poſt. vbi deciſio, nec eſt neceſſum, laudabile tamen ponere quod de nocte ſit confectum.

23 Notarius poteſt incontinenti diem omiſſum apponere in inſtrumento ſi illius recordatur, præterquam in caſibus hic expreſſis.

24 Notarius an poſſit mutare diem inſtrumenti ſi recordatur erraſſe in illius appoſitione, & an ſtetur eius dicto.

25 Dies deſcriptus in vno inſtrumento cenſetur in alio repetitus.

26 Die feriata actus iudiciales fieri non poſſunt, bene tamen extraiudiciales, & voluntariæ iuriſdictionis, vbi deciſ. Senatus Baren.

27 Notarij tamen pecant qui die feriata inſtrumenta cōficiunt.

28 Aduocatus non pecat aduocando diebus feriatis etiā ob pecuniam, & quaeſtum, & ibi ratio.

Teſtes an poſſint examinari in die feſto, ſi antea iurauerint, ibidem.

29 Iuramentum præſtare tam in iudicialibus, quā extra iudicialibus an liceat in die feſto, & an validum ſit, vel inualidum.

Intellectus capitis primi de ferijs, ibidem.

30 Annorum computatio an fieri debeat à natiuitate, vel ab incarnatione domini, remiſſiue.

31 Annus hodie in Cathalonia computatur à natiuitate licet olim aliter computaretur, & quomodo.

32 Inſtrumentum quod fuſſine die, & menſe confectū, mor

Digitized by Google

tuo notario ſemiplenam probationem facit, & in alijs caſibus plenam.

33 *Obſeruantia ſubſequuta ſupplet deffectum ſcripturæ, & quomodo.*

34 *Obſeruantia ſubſequuta declarat priuilegium, idem eſt de poſſeſſione.*

35 *Conſuetudo interpretatiua an cẽſeatur reiecta quãdo dicit ſtatutum quod aliqua non admittatur.*

36 *Et an quando ſtatutum dicit nullam eſſe admittendã conſuetudinem.*

37 *Conſuetudo interpretatiua non aduerſatur ſtatuto.*

38 *Epiſcopus, qui nõ poteſt contra canones ſtatuere, poteſt tamen præter canones.*

39 *Conſuetudo interpretatiua non dicitur noua, ſed eadem diſpoſitio.*

40 *Conſuetudo interpretatiua quæ dicatur.*

41 *Conſuetudo interpretatiua admittitur etiam ſi verba videantur aliud ſonare, & etiam ſi reſultet malus intellectus, & verba improprientur.*

42 *Verbum, deſcendentes, per obſeruãtiam ſubſequutam cenſetur comprehendere tantum maſculos.*

43 *Agnatorum appellatione ex obſeruantia ſubſequuta veniunt per prius vtrinq. coniuncti.*

44 *Conſuetudo interpretatiua facit quod ſtatutum intelligatur quãdoq. aliter quam verba ſonant cõtra verba ſtatuti.*

45 *Interpretatur conſt. 17. tit. de ſupp. de ſenten.*

46 *Conſuetudo contra ius ſcriptum reprobata intelligitur contra ius ſcriptum, quod eſt in viridi obſeruantia.*

47 *Conſuetudo interpretatiua quãto tempore inducatur.*

48 *Conſuetudo excuſat a pœna etiam impoſita per iura patria.*

49 *Credulitas probabilis excuſat a pœna, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

Et facit locum purgationi moræ, ibidem.

CLAVSVLA. I.

Die T. menſis T. anno à Nati. Dñi. T.

HANC ego clauſulam, & ſequentem tamquam materiam cõtinẽtes parum practicabilẽ, & modicum in foro cõtingibilem prætermiſiſſem libenter qui de his tantum agere in hoc opere ſtatui, quę in actu practico poſſent frequẽter eſſe accommodata, niſi ſuſceptum munus omnium, & quarũcumq. clauſularum noſtrorum capitulorum matrimonialium explicatione noſtra proſſequendarum nos ad aliud coegiſſet: conabimur tamen taliter ab ipſis nos expedire vt diſcurrendo per magis neceſſaria, ac ſuperflua omittendo quam breuiſſime penſum abſoluamus. Agrediamur igitur in nomine domini.

1 Quod prius † tractandum ſe nobis offert in hac priori clauſula, vt ex ea colligere licet, eſt, nunquid diei, menſis, & anni omiſſio vitiet inſtrumentum: In qua dubitatione certiſſime conſtituendum eſt, quod ſic l. 1. C. de apochis pub. lib. 10. l. optimam. C. de contrahen. & cõmitend. ſtipula. glo. in c. inter dilectos verb. indictioni. extra de fide inſtrument. & in dictis locis tradunt communiter DD. quibus adde Couar. in pract. qq. c. 20. num. 2. verſ. 4. eadem ratione, Carol. de Graſ. in tracta. de excep. ad materiam ſtatuti excludentis omnes exceptiones excep. 19. num. 5. Bartholom. Bertazol. in tracta. clauſula in prohem. nu. 6. & ſurſus plenius. & valde late in clau. 1. gloſ. 5. per tot. qui quam plures DD. & prope infinitos ad id allegant, his eſt addendus Parlador. ret. quotidia. li. 2. cap. 20. nu. 1. qui bene totã hanc materiam explicat. *

2 Atq. ita † in materia teſtamentorum *Declarauis noſter Senatus* die 26. Septembris. 1597. ad relationem egregij olim Senatoris Saluatoris Fõtanet, nunc in ſupremo Aragonum Regentis Cancel. in cauſa Michaëlis Subirats cõtra Ioãnem Termens, teſtamẽtũ quoddam in ea cauſa exhibitum nullitatis vitio laborare propter omiſſionem diei, & menſis, quo confectum eſſet, licet annus fuiſſet adiectus, actuarius erat Barthol. Balle, ad quod viden, Ferrer in nouiſſ. additio. ad Guid. Pap. deciſ. 582.

3 Guido. tamen † Pap. in d. deciſ. 582. in hac materia diſtinguit contractus, ſeu actus, pro quorũ ſubſtantia requiritur ſcriptura, & inter contractus, ſeu actus, in quibus ea non eſt neceſſaria, dicens quod primo caſu vera eſt noſtra concluſio, & ſuperius firmata reſolutio, poſteriori vero caſu nõ, ſequitur late probans Beroi. q. 56. per tot. vbi loquitur de teſtamento nuncupatiuo, quod dicit validum etiamſi diem, & menſem non cõtineat, quia non requirit ſcripturam.

4 Mihi verò † in his ſumme placet diſtinctio Barthol. Barrazol. in allega. tract. de clauſ. inſtrument. clau. 1. gloſ. 5. num. 21. & Ranchin. in addi. ad Guid. Pap. d. deciſ. 582. quę prius fuit Angeli de Peruſ. relati per eundem Ranchin. vbi ſupra quod primo quidem caſu, quando videlicet pro ſubſtantia requiritur ſcriptura in aliquo actu, tũch nullo modo valeat ſine die per ea, quę ſuperius adducta fuere in confirmationem noſtræ reſolutionis, nec ipſum inſtrumẽtum, nec actus, facit l. contractus C. de fide inſtrumen. & notat Felin. in c. ex literis nu. 10. ex. eo. tit. 2. verò caſu quando ſcriptura non eſt neceſſaria, tunc iterũ ſubdiſtinguendum eſt; aut enim agimus de validitate inſtrumenti, & tunch nec ipſum valet ſi omittatur dies, niſi alias poſſet per notarium in caſibus de iure permiſsis addi, quod late proſequitur Barthazol. vbi ſupra nu. 23. cum ſequẽtibus, vel niſi poſſet per teſtes probari, aut verò agimus de validitate actus, ſuper quo confectũ fuerat inſtrumentum, & tunch ſi is poſsit alias probari,

probati,non corruit per non appoſitionem diei
in inſtrumento prædicto,quia ſine die,& con-
ſule contractus fieri poteſt l. obligationum fere
§.penul.de actio.& obligatio.& probari debitũ
l. publia. ff. depoſ. Ratio eſt elegans,

5 Quia viciato,& anullato inſtrumento nõ in-
telligitur anullatus contractus in eo contentus
* ſi de eo aliter appareat,prouti tradunt comunit-
ter DD. in l. ſeruũ filij §.eum qui chirographũ,
de legat.1.Tiber.Decia.reſpon.29.nu. 80. vol. 2.
Pulchrũ eſt in propoſito Rober.Maran. con. 3.
per quod ego in Senatu defendo cauſam corã
egregio Senatore Hieronym.Senjuſt inter Mar
tinum Roig & T. Texidor ſcriba Fenes , in
qua ſummam exiſtimo fouere iuſtitiam contẽ-
dens quod quamuis anulletur mihi inſtrumen-
tum cuiuſdã donationis factæ ex eo quod fue-
rit recepta per eum qui poteſtatem ad id nõ ha-
bebat,nichilominus non anullabitur ipſe con-
tractus donationis, ſed ſuſtinebitur vel tanquã
contentus in ſcriptura priuata,& per eam pro-
batus,vel etiam tanquam alias teſtibus iuſtifica-
† tus,*habeo in fine dicti conſilij deciſionem*, qua magis
6 meam opinionem confirmo : nec econtra † vi-
tiato contractu vitiatur inſtrumentum,pluribus
ibi probãt Decia.vbi ſupra,& Surd.conſ.318.nu.
16.& 17.lib.3.notiſſimum enim eſt inſtrumẽtũ,
& contractum plurimum intereſſe differre, tam-
quam ſcilicet continens, & contentũ : quia in-
ſtrumentum eſt ſcriptura notarij, quæ conuen-
tionem partium continet, contractus vero eſt
ipſa partium conuentio,ex Azin.qui plene pro-
ſequitur de execu.c.10.per tot. & Hering. de fi-
deiuſſ. c.17.de adiacent.fideiuſſionis nu. 3. Sola
in nou.cõſti.Saban.glo.5.de aliena.bon. minor.
nu.3.benè verũ eſt quod ſi ageretur de priorita-
te obligationis,tunch ad eam comprobandam
neceſſaria foret diei appoſitio: alias enim proba
ri nõ poſſet,l.creditor ff.qui pot.in pig. hab.De-
cia.reſponſ.46.nu.152.vol.2.Ranchin. vbi ſupra
pulchre additio ad Mathezilla. ſingul. 45. Inde
7 eleganter † infertur quod in ſcriptura priuata
non ſit de neceſſitate pro illius validitate dies
apponẽdus,vulga.l.cum Tabernam §. idẽ quæ-
* ſiuit ff.de pig.comunem dicit Alex. in conſ. 41.
nu.10.vol.3.& tradit Tib.Decia.reſponſ.29. nu.
91.vol.2.& reſponſ.46.nu.152.eo.vol.Bar.& cõ-
* mu.ſcriben.in d.§.idẽ quæſiuit, Couar.in pract.
quæſtio. cap.11.Parlador.rer.quotidia,lib.2.c.fi.
1.par.§.5.num.7.

Inde etiã inferebat Ioan.Crot.in conſ. 51. nu.
4.Quod cum litteræ cambij ſint ſcripturæ priua-
tæ propterea in eis non requiritur de neceſſitate
8 quod apponatur dies. Id tamen , † quod de
ſcriptura priuata diximus limittatur vt non pro-
cedat quoad preiuditium tertij : tunch ea non
probat ſi ſit ſine die , & anno confecta , vti ex
Innoc.Domin.& Ancho.tradit Mathezil.ſingul.
45.& refert Canc.var.reſol.1.par.c.4.de teſtam.
nu.4.ſecus vero reſpectu ſcribentis,ſeu eius hæ-
redis,in quibus terminis ſunt intelligenda quæ
ſupra tradidimus,

9 Limittatur † idem finaliter in ſcriptura priua
ra continente voluntatẽ patris ſua manu ſcripta,
vel ſubſcripta,quæ valere ſolet in vim teſtamẽti
inter liberos , licet ſit ſine teſtibus , vulga. au-
cten.quod ſine,& ibi not.C.de teſtam.ſi tamen
die careat, quo probetur tempus illius cõfectio
* nis,nihil probat,nihilq.operatur,comunẽ hanc
dicit opinionem Iul.Clar.in §.teſtamentũ q. 14.
nu.2.ex Nat.in d.auctẽ. quod ſine nu. 30.& ſeq.
& ex alijs quam plurimis,quos allegat, idem ex
eo.Claro,& alijs docet Canc.vbi proximè d.n.4.

10 Declaratur † noſtra principalis cõcluſio vt nõ
ſemper dies,mẽſis,& annus copulatiue in quo-
libet inſtrumento requirantur:aliquando enim
cum ſola diei abſq.menſe,vel anno,& aliquãdo
abſq.diei & menſis ſimul interpoſitione ſuſtine-
tur:quando videlicet abſq. menſis vel anni ex-
preſſione dies certa foret,veluti ſi diceretur die
natiuitatis Ioannis Baptiſtæ anni 1611.vel die na-
tiuitatis Regis Philippi tertij:tunch enim in iſtis
caſibus,priore quidem abſq. expreſſione mẽſis,
poſteriore vero abſq. menſis & anni mentione
valeret inſtrumentum : quia ſine his ſatis certa
foret dies,ita docent Bar.cum alijs in l. ſi quis §.
ſi initium nu.23.ff.de eden.Felin.in c. 1. de fide
inſtrument. nu.10.Couar.in pract.c. 20. num.2.
verſ.quarto eadẽ ratione,Bartha.in allega. tract.
de clau.inſtrument. in prohem.num.8. & clau.
1.gloſ. 5.nu.34.

Sed quid de die Paſchæ, vel veneris ſancti
quæ ex curſu lunæ variari ſolent,an ſatis ſit eum
diem apponere in inſtrumento, Bart. in allega.
§.ſi initium nu 23.reſpondet quod non , quia ij
dies variantur,nec ſemper in eodem menſe cõ-
tingunt;Ego opinionem Bar.veram exiſtimo ſi
non ſit appoſitus annus, quia tunch ex ſola diei
interpoſitione non certificatur tempus contra-
ctus,ſecus verò ſi apponatur annus,tunch enim
certa redditur illa dies , quantumuis ſoleat ex
curſu lunæ mutari ex ſupradictis.

An autem † ſit de neceſſitate nomen diei,vt
11 lunæ,martis,mercurij &c. exprimendum? Reſ-
põdemus quod licet Tabelliones comuniter id face
re ſoleant,non tamen eſt de ſubſtantia inſtru-
menti,Felin in d.c.1.nu, 10. de fide inſtrument.
Graſ.in allega.tracta. de exceptionib. ad mate-
riam ſtatuti &c. exceptio. 19.num.12.& Bartha-
zol.dicta clau.1.glo. 5. nu. 13, quæ omnia ab eo
fundamento recipiunt vires,quo antea diceba-
mus,vbi alias certificari poteſt dies celebratio-
nis contractus,non eſſe neceſſariam aliam de-
monſtrationem;atq;hæc adeo vera exiſtimo , vt
arbitrer quod licet erratũ foret in nomine diei
nominando eum diem Iouis,cum deberet dici

die veuetis, ooo tamen propterea corrueret iuſtrumentum cum illud diei oomen non ſit de ſubſtantia inſtrumenti, ſed apponatur ad maiorem temporis demonſtrationem, idq; ex vulgari regul.demonſtratio falſa,&c.

Quid de hora † diei an ea ſit apponenda inſ-
12 trumento: certe noo: quia oon eſt de illius ſubſtantia Felin.in allega.c.1.0.12.de fide inſtrumē. Marſil.Singulari. 319. Graſ. d. exceprio. 19.uum. 20.Barthazol.d.glo.5.0.41.cum alijs,quos ipſi allegāt, adde Parlador.rer.quotid.lib.2.c. 20. n.9. quæ opinio ex eo confirmari dicitur quod abſq; horę interpoſitiooe conſtet ſatis de tempore celebrati contractus.

Cæterum coofulunt doctores quod ſemper horę mentio fiat in inſtrumento: prederit enim valde,&hune operabitur effectum,quod ſi duo reperianrur inſtrumeuta eodem die confecta, de quorum prioritate oon conſtet, tunch illud præſumerur pręceſſiſſe, in quo aderir hora expreſſa,gloſſ.in l.ſi expluribus §. lucius,verbo,die obligauit.ff.de ſolu,glo.iu cap.duobus,verbo,ſi non appaieat,de reſcrip.in 6. Cyn. Bal.& Salice in l.de rebus C.de dona.ante nop.Rip.in l.r.n.7. ff.ſol. mat. vbi reliqui DD. Martil. d.ſiogul.319. Cagnol.in l.in ambiguis pro dote n.4.& 5.de regul.iur.Oſaſ.cooſ.1,n.22. Brunor.a Sole in cōpen. reſol.iur.verbo, hora,& verbo, inſtrum. priuati, Afflic.deciſ.187.num.4.Caſſador. deciſ. 4.ſuper regul.Cancella.n.7 Graſ.d.execprione 19. n.21. &Barthazol.d.glo.5.n.42.Maſcard.de probatio. conclu. 1229. num. 27. Iacob. Beu. de priuileg. Iuriſconſ.priuileg.1. in.1.parte nu.3.ac propterea
13 † Caſſador.deciſ. 20. tit. de præben. dicit quotidianum eſſe in curia q̃ concurrentibus pluribus in prouiſione vnius beneficij a Papa, vel a Papa, & Ordinario eodē die facta, ſi vnus ex prouiſis probet horā ſuę prouiſionis præfertur alteri nō probanti, Menoch.de arbit.iudi. lib. 2. centur.1. caſ.48.n.25.& 26.& de adipiſcen. poſſeſſ.remed. 4.nu.792.ac de præſump.lib.4.preſump.13.nu.5. Vidē.Brunorol. a Sole, qui late examinat,legali quæſti.44.per tot.& multa in materia prælationis duorum inſtrumentorum eodem die cōfectorum pulchre tradit,vbi poſt hæc ſcripta vidi omnia fere,quæ hic tradūtur per hunc doctorem examinata non ſine diligentia.

14 Ratio † huius traditionis eſt,quia inſtrumētū quod habet horam continet probationem certam,quę noo debet offuſcari per incertam,qualem habet quod horam nō continet, ita Rippa. vbi ſupra,& Caſſador.in allega.deciſ.4.

15 Inde † inferunr doctores, quod licer inſtrumentum dotale, quod reperitur confectum eodem die cum alio inſtrumento priuati,præſumatur prius factum propter prærogatiuā ipſius dotis, id tameo oon procedit quando in inſtrumeoto priuati adeſt hora, ita doceot doctores ſupra citati,licet aliqui id controuertant, vt̃ reffert Barthazol.vbi ſuperius,quos cōpungit Rip. loco ſupra allega.vidē.Per.Barboſa in l.1. u. 9.ff. ſolut.mat.iu 2.par.Hæc bene nota quia ſeruient tibi ad multa quoad prioritatem,vel poſterioritatem inſtrumentorum, quæ late proſequuntur doctores in locis ſupra citatis:quibus adde quæ tradit Thom. Sanchez de matrimonio lib.3.diſ-
16 puta.5.n. 19.tom.1.Iode † ego dicebam de anoo 1604.in quadā cauſa Apoſtolica q̃ licet de iure inhibitio vigore appellationis ab interloquutoria interpoſitæ eodem die, quo ſeutentia facta, pręſumatur ſubſequuta ex oota.per Achil. de Graſ.deciſ.263.quæ eſt 56.ſub tit.de appella.*Ubi*
† *dicit ita fuiſſe deciſum in Rot*.de auuo 1544.licer id non tranſeat ſine dificultate vt pulchre tradit
† Anton.Theſau.deci.49. dicens propter negocij dificultatem *Senatum in cauſa, de qua ibi, mediam quandam viam ſequutum fuiſſe*, vt ſcilicet pronunciaret bene qoo ad illum actum,ſeu ſententiam proceſſum per Iodicem: verū ex dubietate prioritatis, ipſum, contra quem actus factus fuerat, ex officio in integrum reſtituendum ad proſſequendum appellationem. Nihilominus tamen arbitrabat in caſu dictæ cauſæ Apoſtolicæ huic pręſumptiooi locum noo eſſe ex quo in inhibitione aderat hora illius pręſeotationis,in ſententia vero minime, bene tamen verum eſt quod hic punctus non fuit tunc declaratus, quia oeceſſum nō fuit ex quo aderant quam plura alia in proceſſu,quibus in cauſa obtinerem.

In his † aduertit Barthaz. vbi ſuperius ex Al-
17 cia.& alijs,quod in illis ſcripturis,in quibus non ſolet aponi hora,ſi de ea reperiatur mentio facta ex hoc ſolo redditur ſcriptura ſuſpecta, atque ita dicit ſe vidiſſe conſultum per tres famoſos Iureconſultos,quorum conſilia dicit ſe habere manuſcripta: Ego tamen exiſtimo id jure probari non peſſe ſaltem alijs non concurrentibus, quæ alias ſuſpitionem demonſtrarent, imo tūc potius præſumerē notatiom ſie a parte admonitum horam appoſuiſſe pręter ſuum conſuetum ſtylum:id enim facile cootingere poteſt pręſertim quādo contrahit qui vtilitatem interpoſitionis horæ optime uoſcit, & ego ſi contraherem,eam apponi vellem, vnde nō eſt iuſtum quod proiode ſcriptura reddatur ſuſpecta.

18 Limitatur † tamen ſuperius firmata reſolutio de interpoſitione horæ, quod per eam preſumatur prius confectum inſtrumentum vt non procedat, quando is, qui inſtrumentū haberet, horam oon continens,poſideret: tunc enim potētior eſt pręſumptio,quę pro poſſeſſore facit,quā ea,quæ ex horæ interpoſitione oritur, ita docēt doctores ſuperius late aducti, quibus adde Bal. Nouel.io tracta.de dot.9.parte iu priuileg. 2. in fi.Dec.in cap.paſtoralis num. 5. ex. de reſcrip.& in l.in ambiguis pro dote num. 4. ff. de reg.iur.

Maſcard.

Maſcard. ita opinionem Socini, quæ contra noſtram eſt, quoad prioritatem deſumēdam ex interpoſitione horæ conſiliantē in tractat. de proba. d. conclu. 1229. num. 33. quam etiam eodem modo cum noſtra conſiliauerat Barthazol. vbi ſuperius, & Deci. in allega. regu. in ambiguis: De cōmodo poſſeſſionis quo ad pręſumendā prioritatem pluribus agit Menoch. de pręſump. lib. 6. pręſum. 69. à num. 8. quod idem antea dixerat pręſump. 13. lib. 4. nu. 6. & de adipiſcen. poſſeſ. remed. 4. num. 794. & de arbit. lib. 2. caſu 48. num. 12.

19 Secundo, limitatur † ex mēte Rip. vbi ſupra num. 8. vt non procedat quando in inſtrumēto appoſita eſſet vltima hora diei: tunc enim quia eadem hora, vel ante neceſſe eſt factum fuiſſe aliud inſtrumentum, quod horam non contineret, dicēdum propterea proculdubio eſt, huiuſmodi horæ interpoſitionem non operari prioritatem ſupradictam, viden. Menoch. de arbit. iud. lib. 2. Cent. 1. d. Caſ. 48. num. 21. & ſequentib. vbi ex mente Socini in l. 1. nu. 57. ff. ſolut. matri. limitationem hanc dicit veram etiam ſi qui haberet horam poſſideret, licet poſtea hunc caſum dubitabilem aſſerat concludens tandem nu. 23. relinquendum eſſe arbitrio Iudicis, an veriſimile ſit poſt vltimam illam horam eſſe aliud inſtrumentum confectum vt iſtud, de quo agimus, nō pręſumetur poſterius.

20 Tertio, limitatur precedens traditio in pluribus † inſtrumētis à diuerſis Notarijs confectis: tunc enim illud preſumetur prius confectum, quod horam contineret, ſecus vero quando omnia forent ab eodem Notario fabricata, quia tunc ad ordinem ſcripturæ, qui in prothocollo appareret, recurrendum foret non obſtāte quacunque horæ appoſitione, tex. in §. quibus ſpecialiter in prima conſtitutione C. ibi, ita tamen vt ordo temporum earum conſtitutionum non ſolum ex adiectis diebus, conſulibuſq; ſed etiam ex ipſa compoſitione earum clareſcat: primis quidem in priori loco, poſterioribus vero in ſecundo ponendis &c. & ibidem Bar. & Bal. idem Bar. in l. 2. §. prius num. 7. ff. de vulga. Felin. in allega. cap. paſtoralis de reſcrip. num. 6. Maſcard. de probationibus in allega. conclu. 1229. num. 15 viden. Menoch. de arbit. iudi. lib. 2. caſu. 187. num. 52.

21 Hic dies, † de quo loquimur cōputari debet vt contineat viginti quatuor horarum ſpatium à media nocte vſque ad aliam mediam noctem, qui communiter dies naturalis ſolet appellari, licet Alcia. in l. 2. §. cuiuſque diei ff. de verb. ſigni. eum ciuilem appellet, naturalem vero qui duodecim tantum horas comprehendat à ſolis ortu vſque ad occaſum: de hac diei ſpecie viginti quatuor horarum incipientis à media nocte vſque ad ſequentem loquitur I. C. in l. more Romano ff. de Fer. & Rom. Pont. in c. conſuluit de offi. delegat. Aliæ diei ſpecies ſunt videliſcet artificialis, qui tantū comprehendit lucem à mane ad veſperas, & ſic quando ſol eſt ſuper terram; legalis, ſeu emergens, qui computatur pręciſe de momento ad momentū: conuentionalis ſecundum quod partes cōueniūt: & eccleſiaſticus qui diuerſimode accipitur, de quibus aliter in preſentiarum agere non decreuimus, poſtquā nihil ad noſtram materiam faciunt; qui de eis multa videre voluerit Iaſonem adeat in d. l. more Romano. Andream Tiraquel. de retrat. lingna. §. 1. glo. 11. incip. de anno per tot. Nauar. in tract. de ora. & horis Cannonicis c. 3. num. 34. Alciat. in d. l. 2. §. cuiuſq; diei de verb. ſig. Spino in ſpecul. teſtam. glo. 23. principa. num. 24. & Bartholom. Barthazol. d. clau. 1. glo. 5. num. 2.

22 Ex his infertur quod ſi cōficiatur † inſtrumētum nocturno tempore, quod fieri poteſt, l. non minorem C. de tranſac. tunc ſi ante mediā noctem, debet notarius diem præcedentem illius confectionis ſcribere, ſi vero poſt mediam noctem, ſequentem, Bar. in d. l. non minorem, circa prin. C. de tranſac. plures allegant Barthazol. vbi ſuperius, & Graſ. d. excep. 19. num. 23. & licet Notarius nō faciat mentionem de nocte, ſed ſimpliciter dicat tali die confectum fuiſſe inſtrumētū, non propterea illud corruit quod ſit nocturno tempore confectū, nec ob id Notarius incidit in crimen falſi, per ſupradicta, quia vere dici poteſt tali die fuiſſe confectum inſtrumentum illud, ita eleganter eſſe probat Ioſeph. Ludoui. deciſ. Peruſ. 116. num. 2. & 3. ex Innoſ. & alijs in c. conſuluit, de offi. delega. Bal. & Areti. in l. qua ætate ff de teſtam. DD. in allega. l. More Romano ff. de Fer. Tiraquel. copioſe in trac. de retract. ligna. §. 1. glo. 11. incip. de anno quædam, verſi. & huc
* pertinet num. 8. atque ita dicit comuniter ſe vidiſſe obſeruari quod Notarij diem apponebant licet inſtrumentum eſſet de nocte confectum, & ſemper dicta inſtrumenta fuerant valida reputata abſque eo quod Notarij vnquam fuerint in aliqua ſuſpitione falſi, additq; poſtea ſe ita in caſu occurenti *iudicaſſe*, aduertit tamen ex Bal.
† in d. c. conſuluit num. 11. tutius eſſe vt Notarius ſcribat horam noctis vt ex eo appareat verū diei precedēti, an ſequenti actus tribuatur, maxime in collatione beneficiorum: ſunt enim quidam menſes, in quibus collatio ſpectat ad Roman. Pōt. alij vero, in quibus ad Ordinarios: in his (inquam) caſibus ſi obtinens beneficium moriatur de nocte vltima menſis die, neceſſum eſt quod exprimatur hora noctis ipſius vacationis, vt diſcerni poſſit an ad Papam, an vero ad Ordinariū ſpectaret ea collatio, quia in collationibus beneficiorum attenditur diſpoſitio l. More Romano ff. de Fer. quod videlicet dies incipiat a me-
†† dia nocte, vti per plures *Rota Rom. deciſ.* late cōprobat

probat

probat Ludoui.vbi ſuperius. Sed ſi per Notariũ ignoratur quæ ſit hora noctis, & num tranſacta ſit medietas, nec ne, tunc ſcribere debet confectum fuiſſe inſtrumentum tali nocte, quæ fuit inter diem 23. & 24. menſis Iunij &c. & non errabit, vt aduertit Iaſ. in d.l. more Romano num.16 Felin. in d.c. conſuluit num.6. de offi. delega. & Barthazol. vbi ſupra num.10.

Ex ſupradictis ni fallor, explicatum remanet quomodo, & quando dies debeat in inſtrumento apponi. Cæterum antequam ab his diſcedamus operæ pretium duxi prius quaſdam quæſtiones, quæ inde oriri poſſent, enucleare. Prima

23 † ſit nunquid ſi Notarius diem omiſerit, vel in eo ſcribendo errauerit, poſſit correcto errore, diẽ apponere, vel mutare. Hæc quæſtio duo habet membra, & quo ad primum Barthazol. vbi ſuperius num.23. concluſionem facit cum quatuor limitationibus, cuius hæc eſt mens breuioribus explicata verbis, quod Notarius ſi de die recordetur, poſſit illum addere inſtrumento, dũ tamen id fiat in continenti, non ex interuallo, quod interpretatur per Guid. Pap. in allegat. deciſ. 583. vt id liceat per annum, verius tamen eſt id totum reſidere in arbitrio judicis, item dummodo non ſit orta quæſtio erroris inter partes, item dummodo non ſit data copia partibus, itẽ, & finaliter dummodo dies non ſit de ſubſtantia inſtrumenti, vt in hypothecaria: hæc omnia pluribus probat Barthazol. vbi ſuperius per te ipſũ viden. & ſignanter ex traditis communiter per DD. in l. ſi. librarius ff. de reg. iur. ego ſi caſus accideret, conſulerem quatenus in pauciſſimis caſibus, aut in nullo, præter vnum, quando videliſcet nulla ex partibus, vel alius animaduertiſſet errorem, diem adderet inſtrumento propria auctoritate: inde enim facile fieri poſſet vt eius nomen, & fama, ac honor periclitarentur, ſed iudicẽ adiret vocatis partib. ſi opporteret, atq; ita error corrigeretur, & nota ꝙ in hoc de additione diei, ſtandum neceſſario foret aſſertioni Notarij dicentis tali die fuiſſe confectum inſtrumentũ, Cagnol. in d.l. ſi librarius numer.22. & Deci. ibidem, num.6. idem ex Bar. in l. ſi quis ex argentarijs §. ſi initium num.18. ff. de eden. & in d. l. ſi librarius, & ex Menoch. de arbit. iudi. caſu 64. num.2. comprobat Carrot. deciſ.112. nu.9. Maſc. de proba. conclu.644. nu.6. Saluſ. Tiber. a Corne. in prax. iuditia. de modo proceden. coram audito. Cam. lib. 2. c. 38. quod ego verum exiſtimo dummodo aliud probari non poſſit per teſtes inſtrumentarios, vel alios circa diem inſtrumenti.

Quo vero ad † ſecundũ membrum dictæ quæ-

24 ſtionis, nunquid diem appoſitum poſsit Notarius mutare, ſi recordetur alium fuiſſe diem confecti inſtrumenti, Graſ. in ſepe allega. except. 19. num.24. ex Specul. in titul. de inſtrumento. edi. §. poſtremo, verſ. Sed nunquid, & Alba. in conſi. 776. num. 28. lib. 4. ſimpliciter reſpondit poſſe eum errorem per Notarium corrigi, Barthazol. tamen vbi ſupra num.32. duas in his refferir opiniones contrarias, & pugnantes, alteram Bar. in d. l. ſi librarius num.5. de reg. iur. quem plures ſequuntur, dicẽtis id fieri nõ poſſe niſi accedente auctoritate iudicis: alteram vero Dec. & Cagno. in ea. l. ſi librarius, quos ſequitur Pariſ. in conſ.28. nu.41. volu. 2. quod poſsit corrigi abſque iudicis auctoritate, & hanc dicit veriorẽ, maxime extra caſus limitationum ſupra in primo membro adductarum: ego in his caſibus ſemper cõſulerem adeundum iudicem, vt coram eo, docto errore, fieret correctio, idque vocatis partibus, quorum intereſt, niſi in caſu, de quo priori membro loquebamur, quando nemo errorem detegiſſet præter Notarium. *Caſus contigit* in hac materia cuidam Notario valde familiari, ac amico meo, in quo, cũ ipſe quoddam debitorij inſtrumentũ ſcriptori in publicam formam ex manuali, ſeu prothocollo edẽdũ tradidiſſet, is loco Octobris, qui in ꝓthocollo reperiebatur, menſẽ ſcripſit Nouembris, quem errorem non aduertens dictus Notarius, inſtrumẽtum clauſit, & (vt ita dicam) auctenticauit, euenit poſtea quod cum creditor debitum peteret vigore dicti inſtrumenti, fuit ei oppoſitum de morte debitoris tempore quo dicebatur inſtrumentum illud confectum, & quidem verè, quia obierat poſt menſem Octobris, ſtatim in menſe Nouembris, cæterum, is error faciliter (me conſulente) fuit correctus coram iudice vocatis partibus, & expertis, qui manuale, & prothocollũ recognoſcẽtes, reperierũt inſtrumentum illud non in menſe Nouembris, ſed in menſe Octobris abſque aliqua ſuſpitione falſitatis confectũ fuiſſe, atque ita liberatus fuit Notarius ille a quandam calumpnia, quæ in Regia Audientia a quodam, qui cum eo litigabat, imponebatur ratione prædictorum, extra meritatamen cauſæ, quæ inter eos ducebatur: de hac correctione erroris Notarij vide Maſcar. de proba. conclũ. 644. per tot. qui vltra ſupra adductos

25 late de hoc articulo agit.

Si tamen † (vt iam ad propoſitum redeamus) in vno inſtrumento ſit dies ſcriptus, tunc in ſequentibus cenſetur ille dies repetitus, per tex. in ſæpe allega. l. ſi quis §. initium ff. de eden. & ibi comuniter ſcribentes, quod intelligit verum Barthazol. d. clau. 1. glo. 5. num. 14. pluribus concurrentibus, de quibus ibi: ego vero ſemper, niſi aliquid ad ſit, quod demonſtret inſtrumentũ ſequens non potuiſſe confici; aut non eſſe ita

26 præſumendum, eodem die, quo præcedens.

Secunda quæſtio, † nunquid inſtrumẽta poſſint valide confici die feriato in honorem Dei, nec ne. In hac quæſtione ſequenda eſt omnino diſtinctio Roma. Cæſa. in l. actus C. de ferijs inter inſtrumenta contractuum, qui inter partes

celebran-

celebrantur, & actus voluntariæ iuriſdictionis,
qui coram iudice fiunt, veluti emancipationis,
manumiſſionis, legitimationis, & ſimilium, & in
ter actus contentioſę iuriſdictionis; in quibus re
quiritur partis citatio, vt prioribus illis duobus
caſibus, valida ſint inſtrumenta die feriato con-
fecta, poſteriori verò caſu, minime: dicebat. n. Im
per. in d. l. act⁹ (& ſunt verba tex.) *actus omnes ſeu
publici ſunt, ſeu priuati diebus quidem Paſchalibus
conquieſcant, in his tamen & mancipandi, & manu-
mittendi cuncti licentiam habeāt, vt ſuper his acta non
prohibeantur*, ita tenent communiter ſcribentes in
* d. l. actus, & in ſæpe allega. l. ſi liberatius, de reg. iu.
& pluribus alijs in locis, quam diſtinctionē dili-
genter nota: ſeruiet enim tibi ad bene dicernen
dum qui nā actus in indiuiduo die feriato fieri
poſsint, & qui nō, ad quæ videndus Barthazol. d.
cla. 1. glo. 5. n. 36. & Panor. in c. fi. de ferijs, pulchre
Fran. Viuius deciſ. 35. lib. 1. vbi in fauorem huius
† dicti *deciſum* fuiſſe teſtatur. Hæc adeo vera eſſe
arbitratur Anton. Fab. in ſuo cod. lib. 3. titu. 11. de
fer diffi. 5. vt nec pronūciationē ſententiæ die fe-
riato fieri poſſe exiſtimet, quamuis contrariū ſe-
† natus ſabudia. *Decreuiſſet*, quia actum eſſe iudicia
lem illum dicit, quippe quia iudicatū ex ſola pro
nunciatione totum conſtituatur.

27 Et licet † ſupradicta vera ſint, quod inſtrumē
ta contractuum, & actuum voluntariæ iuriſdic-
tionis fieri poſſint diebus feriatis in honorē Dei,
notat tamen Abbas in d. c. fin. num. 18. peccare
Notarios huiuſmodi inſtrumēta cōficiētes pręter
ter neceſſitatis, vel pietatis cauſam, Sum. Angeli.
ver. feriæ num. 49. & refert Barthazol. num. 37,
quia opus merè ſeruile exercent, quod eſt pro-
28 hibitum. Aduocatus † autem non peccat præ-
bens conſilium, informans iudicem, ſcribens, &
reliqua faciens, quæ ad ſuam profeſſionem per-
tinent in die feſto, etiam ob pecuniam, & quæ-
ſtum, vt probat Nauar. in manua. de 3. pręcepto
decal. c. 13. n. 12. verſ. peccat mortaliter, vbi repro-
bat opinionem Syluеſt. contrarium tenentis, ra-
tionem tradiderat antea in c. pręcedenti nu. 5. ex
Cayet. quia quod gratis fieri poteſt licite diebus
feriatis, id etiam ob pecuniam fieri permittitur;
lucrandi enim animus non facit id eſſe ſeruile quod
ex ſe tale non eſt, eleganter probat Fran. Suarez
Societ. Ieſu in lib. de Virtu. & Sta. Religio. lib. 2.
de diebus feſtiuis c. 19. n. 10. & late, ſicut pulchre
de his agit, pluribus docēs quę poſsint citra pec-
cati, & nullitatis vitium in die feſto peragi, vbi
c. 30. n. 6. & 7. ſignāter tenet contra Canoniſtas
fieri non poſſe, quod intrepidè in praxi obſerua-
mus, obſeruariq; poſſe probat Saluſ. Tiber. à Cor
ne. in prax. iudicia. de modis proceden. in cauſ.
quæ corā auditor. Cam. agunt. lib. 2, c. 16. n. 8. ex
Marau. de Ordi. iudi. in 6. p. teſtium produc. n. 7.
quod ſcilicet examinentur teſtes in die feſto etiā
ſi iurauerint, & citati fuerint die iuridico, ibique

multis probat actum eſſe nullum tanquam iudi
catium in die feſto factū, nec modo aliquo poſ-
ſe fieri retrotractionem ad diem, & tempus pręſtiti iuramēti; eū vide ſi caſus occurrerit; qui plura
de ferijs videre voluerit adeat Annæum Rober.
rer. iudica. lib. 4. c. 15. per tot. vbi ſignanter diſpu-
† tat, *& iudicatū* tradit an executio ſentētiæ poſ-
ſit fieri die feriato, Ludou. de Peguera, quē poſt
hęc ſcripta vidi deciſ. 53. per tot. ac Steph. Gratia.
deciſ. 144. per tot.

29 Sed † quid ſit dicēdū de iuramēto, an ſcilicet
interponi, ſeu pręſtari illud valeat in die feſto,
quæſtionis eſt per pulchræ, & valde vtilis, in qua
breuiter dicimus, quod de iudiciali nemo vnquā
dubitauit: cōſtat enim apud omnes, ipſum præſ-
tari non poſſe ſicut nec alij actus iudiciales ex-
erceri poſſunt: eſt enim & ipſum iudicialis actus,
cæterum de extraiudiciali, veluti de eo, quod in
terponitur communiter in pactionibus, & conuē-
tionibus hominū, & contractibus, ad illorū ma-
iorem corroborationem, quod appellamus iura
mentum confirmatorium, aliqui dubitauere ex
eo quod exiſtimauerint c. 1. de Fer. quod prohi-
bitionem iuramenti pręſtandi diebus feſtiuis cō
tinet, loqui tantum in iudiciali, propterea quod
tex. ille ſecundum ſubiectam materiam de iudi-
tialibus actionibus videatur tantum loqui, cuius
opinionis dicitur eſſe Cayet. ad D. Tho. ſecunda
ſecundæ q. 122. art. 4. §. ſecundum: verius tamen
exiſtimo eſſe quod nedum prohibeantur in d. c. 1. de
Fer. iuramenta iudicialia: ſed etiam extraiudicia
lia, quibus pacta, & conuenta inter homines fir-
mantur, cuius opinionis illud interalia eſt firmū
fundamentū, quod tex. ille excipiat, niſi iuramentū
pręſtetur pro pace, quod non eſt iudiciale, & tñ ne vi-
deatur cōprehenſum, excipitur, ſignū ergo eſt, quod
etiam extra iudicialia iuramēta prohibentur, alias
exceptio nō eſſet de regula, ſicuti eſſe debet, be-
ne id probat pater Suar. vbi ſupra c. 30. nu. 16. &
17. qui eſt in materia videndus.

Propter id Surd. in conſ. 87. n. 14. defendit, quod
dicit eſſe tutiſſimū fundamentū, nihil obſtare quod
dam minoris iuramentū in contractu fideiuſsio
nis, à ſe factæ pręſtitū, ex eo quia in die feſto, nec
modo aliquo ligare, ſed eodē modo poſſe, & de
bere ipſum contra obligationem audiri, atqui ſi
non iuraſſet, cum tñ iuramentum pręſtitū non
fuiſſet pro pace, ſub qua Suar. vbi ſupra intelli-
git omnia, quæ ad iurgia remouenda, & concor-
diam faciendā inter aliquos trāſiguntur, ex gloſ.
quibus in c. vlt. & ibi Pan. n. 14. de Fer. vel pro alia
cauſa neceſſaria, & hæc robur accipiunt ex vulg.
regul. non pręſtat impedimentum, quā leges in
tit. de reg. iur. in 6. videatur allega Surd. qui plu-
ribus aſſumptū probat non ſpernendis: ad hæc bo
num eſſet quod attenderemus qui cauſas deffendi-
mus, quia poſsibile foret, quod ſic plures iuuare
mus, quos omni remedio pluries deſtitutos re-

linquimus, vide late de his agentes Meno.de arbit.Iud.q.30.per tot.Bot.in conſi.59. & Hering. in tracta.de fideiuſſ.c.12.à nu.16.

30 Tertia † quæſtio futura erat circa cõputatio
nẽ annorum, an ea fieri debeat a natiuitate Dñi,
prout in noſtra clauſula, an vero à prima die mẽ
ſis Ianuarij, cæterum quia hęc parũ in praxi pro-
ſunt, & quia Couar.varia.reſol.li.1.c.12.hoc labo
re nos leuauit docẽs fuſe apud quaſq; nationes
quomodo ea computatio fieri debeat, cui adde
Munyoz de Scobar poſt hęc ſcripta viſũ in tract.
de ratiocinijs adminiſtratorũ tom.2.de var. cõ-
puta.c.21.per tot.qui latiſsimè de his agit, & Ca-
theliao.Cot.in memorabil.verbo, ãnus, qui nõ
nihil Phyloſophatur circa hæc(dubito an multũ
vtiliter) ideo io his amplius ĩmorandũ non arbi
tramur: animaduertentes Notarios q́ in cõputa
tiooe annorum expreſſim addãt vel à natiuitate
Dñi, vel ab eius incarnatione, vel aliàs, ne ſit in-
certitudo apud eos, qui morẽ, & vſum regionis,
vbi cõfecta eſt ſcriptura, circa anoi cõputatiooẽ
ignorãt: aliàs enim facilè ea incertitudo orietur
31 vti aduertit Couar.vbi ſ.nu.2.circa finẽ.In † nſa
Cathalonia intrepide fit apud Notarios anni cõ
putatio ꝓut in noſtra clauſula, à natiuitate dñi,
verũ eſt q́ id noo fuit perpetuò in eadẽ obſerua
tũ: reperimus enim q́ per multũ tẽpus, quãdiu
ſcilicet hic principatus fuit Regũ Franciæ, cõpu-
tatio fiebat, nõ ab incarnatione, nec à natiuitate
dñi, ſed imo à Rege, qui tunc in Francia regna-
bat, hoc modo, Dat.&c. regnante Carolo, vel
Ludonico &c. prouti pluribus probat Fr. Franc.
Diago Ordinis Prædic. in generali Hiſtoria Co-
mitũ Barci.ca.10 fol.67.vbi, & in toto illo libro
plura citat priuilegia, & ſcripturas in archiuo re-
gio pñtis ciuitatis Barc.de tempore, quo Reges
Francię imperabant in hoc principatu, recõdita,
in quibus huiuſmodi cõputaodi annos modus
legitur: durauit enim vſq; ad annũ 1180. quo in
quodã conſilio Tarraconæ celebrato tempore
Regis Alphonſi, fuit expreſsè iuſſum, & mãdatũ
Notarijs quibuſcunq; q́ amplius nõ facerẽt hu-
iuſmodi annorũ cõputationẽ: ſed imo eam face
rent ab incarnatione dñi: Hæc autẽ ab incarna-
tione dñi cõputatio durauit vſq; ad annũ mille-
ſimũ tercenteſimũ quinquageſimũ, quo dicunt
Regẽ Petrum III. in quibuſdã Cõminjs in Villa
Perpiniani celebratis kalẽdariũ huiuſmodi mu-
taſſe, ac cõputationẽ à natiuitate dñi faciendam
pręcepiſſe, à quo tempore vſq; ad hoc noſtrum,
in quo viuimus, & ſumus, conſeruatũ videmus;
hæc latiſſimè noſter. Honophrius Meneſcal vir
ſanè & pius, & doctus in conſiooe illa, quæ vul-
gò impreſſa circumfertur de Rege Iacobo II. in
Eccleſia Barci.de anno 1597.habita fol.30.& 45.
ex approbatis Hiſtorijs Carbonell, Beuter, & Ga
ribay proſequitur, apud quẽ videantur: conſti-
tutio autẽ, quæ facta dicitur in Curia Perpiniani
præcipiens cõputandum fore annũ à natiuitate
dñi, quam non adducunt ſupradicti, eſt in volu.
conſti.ſub tit.de fe, auctori.ę calẽd.de actes cõſt.
1.vbi inſeritur quædam pragmatica per eundem
Regem Petrum ibidẽ facta. Qui plura de anno
ſcire voluerit, item & quotuplex ille ſit, recurrat
ad Mar.Mantu.obſerua.legal.lib.5. obſerua 46.

32 Quarta † quęſtio erit, nunquid ſint aliqui ca-
ſus, io quibus inſtrumenta abſq; die, & anno cõ-
fecta de iure probent, licèt alias pro ſubſtantia
in eis dies requireret. In qua quæſtione Bar.in l.
admonendi n.34.de iu. iur. dicit q́ mortuo No-
tario ſemiplenã ea inſtrumenta faciunt ꝓbatio-
nẽ, quã ſequitur Aym.Craue.& alij, quos allegar
in cõſ.274.n.4.addens poſtea n.7.caſum io quo
plenam ea inſtrumenta fidem faciant, qñ videli
cet contenta in huiuſmodi inſtrumẽtis fuiſſent
33 obſeruata, & in obſeruãtiã deducta: quia † def-
fectus ſcripturæ ſuppletur per obſeruantiã ſub-
ſequutam l.1.l.2.& l.5. veritas, C.de fideicom.&
ambiguitas ſcripturæ declaratur per obſeruan-
tiã ſequutã, l.minimè & l.ſi de interpretatione ff.
de legib.quod dicit procedere iſdem Craue. &
poſt eũ latiſſime Ioſe. Ludoui.cõmu.conclu.38.
amplia. 1. licet modico tẽpore ita ſit obſeruatũ,
quia in tali obſeruantia declaratiua non requi-
ritur præſcriptio tẽporis, pluribus hæc omnia ꝓ
bat Craue.vbi ſ.omnino videndus, vidẽdus etiã
Gratia.deciſ.234.n.25. vbi dicit ex Craue. in cõſ.
101.in fi.& Simo.de Pret.conſ.76.n.16. obſeruã-
tiã dare fidẽ inſtrumento etiã non ſolemni, ele-
gans eſt deciſ.curiæ prouinciæ apud Fran.Clap.
cauſ.21.q.1.vbi dicit *deciſum* de anno 1557. ex cõ
† ſuetudine dari fidem appocæ ſolutionis tributi,
vel alterius publicæ functionis confectæ ſine ſo
lẽnitatibus iuris in ſimilibus obſeruati iuſſis, cu-
ius nos rei, etiã in Cathalonia habemus exẽplũ
in inſtrumẽtis, quæ exẽplãtur ſine partis citatio-
ne, & auctoritate iudicis, quæ de generali cõſue
tudine ꝓbãt, & valẽt eodẽ modo, atqui ſi fuiſſẽt
cũ dictis iuris cõmunis ſolẽnitatib.exẽplata, ꝓut
†† noſter Cancer reffert, *deciſiones* noſtri Senat⁹ ad-
id adducẽs in 3.p.varia.c.3.de priuil.n.236. vidẽ.
& benè notã.circa obſeruãtię vim, & effectũ, Lu
doui.per tot.cõclu.prædictã 38. vbi latiſſime de
hoc agit, & qualiter hæc obſeruantia proſit, quã-
uis nõ ſit pręſcripta, nec vniformis, & multa alia
34 ſummè in his neceſſaria tradit. Idẽ † in priuile-
gio q́ ex obſeruantia ſubſequuta declaretur, tra
dit. Cæſ. Barz.deciſ. Bonon. 57 .nu. 3. notabilis
eſt eiuſdẽ deciſ.98.per tot.& ex poſſeſſione etiã
ſubſequuta, Vincen.de Franc.deciſ.22.num.5.&
deciſ.56.nu.6.& denique deci. 116.nu.10.Ludo.
allega.conclu.38.illatione 13.& 14.

35 Et eſt † (concedatur mihi quæſo quod paulíſ-
per pro oportunitate materiæ, quæ pulchra eſt,
in hac ex ſe aliàs ſterili clauſ.circa hæc immorer,
vel eò maximè, quòd non modicum mea inter

ſit

ſit ab aliquibus noſtri ordinis quæ dicenda ſunt videri, vt cũ allis ſatisfaciam eis, qui male deqnadam determinatione per tres huius ciuitatis doctores, inter quos vnus ego minimus eram, ſequendo quæ de obſeruãtia ſubſequuta inferius dicemus, facta, ſine fundamento, & ſtudio indicauerãt) eſt (inquam) tãtæ potẽtię huiuſmodi interprętatiua cõſuetudo, & obſeruãtia, vt poſſit, & debeat etiã admitti reſpectu ſtatutorũ, cõtra quæ per alia ſtatuta ſit prohibitũ, poſſe aliquam allegari cõſuetudinẽ, & obſeruantiã, prout pulchre docet Deci. in cõſi.11.n.10. & poſt eum Ioſeph. Ludou. comun. concl.38. verſ. infertur 24. qui allegat vltra Deci. Socin. iunio. in conſi. 38. nu.6. lib.1. & præter eos Decian. reſpon.124. nu. 28. lib.3. Alex. Rauden. de analog. lib.1. c. 34. nu. 29. qui dicit hanc cõſuetudinẽ nunquã cẽſeri excluſam, Aldera. Maſcar. dẽ interp. ſtatu. cõclu. 2. nu.157. dicens ſtatutũ intelligi de cõſuetudine derogatiua, aut cõtraria, nõ autẽ de cõſuetudine interprętatiua, per q̃ ſtatuti verba declarãtur in quem ſenſum cõſueuerũt intelligi, Pet. Bim. in conſ.33. nu.29. & 113. n.15. vbi dicit tãtũ abeſſe quòd hæc interprætatiua cõſuetudo iuri aduerſetur, quòd imò illud declaratione iuuet, & conſi.166. n.24. Surd. deciſ.129. n.19. Barz. deciſ. 98. n.1. & alij penè infiniti, quos paſſim reperies,

36 idq. † procedit nedum qñ ſtatutum ſimpliciter nõ eſſe admittendã cõſuetudinẽ, ſed etiã & qñ nullã eſſe admittendã ſtatuit, quicquid in cõtrarium moliatur Surd. in conſ.436. nu.47. volens conſtituendam eſſe inter hos caſus differentiam.

37 Eſtque † ratio euidens, quia huiuſmodi ſtatuta loquuntur de conſuetudine cõtraria ſtatutis, ſecus eſt in conſuetudine, & obſeruantia interprætatiua, quæ non aduerſatur, neq. cõtradicit, & ſic non verificãtur verba ſtatuti, & ideo ceſſat diſpoſitio, ſic pulchre Decius vbi ſupra, qui multis id probat, &

38 ſignanter † adducit exẽplum de Epiſcopo, qui licet contra canones ſtatuere non poſſit, tñ præter canones poteſt, ex glo. in clem. ne Romani, in verſi. tolli, de electio. & in c. ſi propter, de reſcrip. in 6. & ex alijs, quos refert iſdem Deci. ibidem.

39 Additur † quod talis interpretatio non dicitur noua, ſed eadẽ diſpoſitio, Decia. vbi ſ. nu.30. ideo nihil mirũ ſi prohibita conſuetudine, non cenſeatur interprætatiua prohibita, cum ea non tollat priorem diſpoſitionem.

40 Et hæc † interprætatiua conſuetudo nedum dicitur qñ (vt vulgò intelligitur) inducitur pro explicatione alicuius dubiæ diſpoſitionis, vel alicuius verbi dubij in ea contenti, ſed etiã & qñ per eam corrigitur diſpoſitio reſpectu alicuius rei tãtũ, eadẽ diſpoſitione in reliquo firma manẽte, vt ex Aldera. Maſcard. allega. cõcl.2. n.143. habebis ſi conſideraueris eum ibi de nřa interprætatiua, nõ diſpoſitiua cõſuetudine loquutũ, vt idem ipſe declarat ibidem nu.148.160. & 161. & quaſi per totum illum diſcurſum.

41 Admittitur † etiam huiuſmodi interprætatiua conſuetudo, & obſeruantia etiã ſi eiuſmodi interprætationi verba repugnent, & ea interprætatio videatur contra verba ſtatuti, ſic pluribus probat Decian. allega. reſp. 32. nu.14. & Aldera. Maſcar. dicta concl.2. n.148. Ioſeph. Ludo. dicta conclu.38. illatione 41. & alij plures, quos ſ. retulimus, & etiã ſi verba improprietur, Maſcar. vbi ſupra nu.155. ac etiã ſi reſultet intellectus malus, vel de iure non tenendus, prouti ex c. cum dilectus, & ibi Abb. nu.7. & alijs, probat Alex. Rauden. reſp.60. num.43.

42 Quæ † ſunt fundamẽta, propter quæ dicunt doctores, ſuſtineri quod verbũ, deſcendẽtes, in aliqua diſpoſitione poſitum, quod ex ſe tam fœminas, quam maſculos cõprehendit, reſtringatur ad maſculos tantum, taliter quod ij tantum eius appellatione veniant, non fœminæ, qua de re abunde Caſſana. conſi.47. a num.6. cum ſeq.

43 Et † quod ſtatutum, quale dicitur eſſe mutinenſe, de quo Cephal. conſ.323. n.66. quo cauetur vt deſcedẽte aliquo inteſtato ſuccedant agnati maſculi priores in gradu vſq. ad quartũ gradũ excluſis matre, & ſorore, ſit intelligendum quod per prius admittantur vtrinq. coniuncti excluſo conſanguineo tantũ, quia ſic in ambobus caſibus practicatum fuerat, & obſeruatum, licet generalia eſſent verba ſtatuti, & diſpoſitionis reſpectiuè nullã inter maſculos, & fœminas, ac etiã inter cõſanguineos tãtũ, & vtrinq. cõiũctos faciens differẽtiã, refert Peregri. conſ.51. nu.14.

44 Eiſdem † etiam innitens fundamentis Tib. Decia. reſpon.32. à num.5. iunct. num.14. lib.2. dicit ſtatutum, quod filiæ, neptes, & omnes deſcendentes ſint, ſtareq. debeant contentæ de eo, quod earum pater, vel auus, aut quælibet alia perſona aſcendens ſibi dederit, aut dare promiſerit in dotem, quæ non ſit minor legitima, eſſe intelligendum, quamuis dos data a ſupradictis non ſit æqualis legitimæ, quia ſcilicet ſic ſemper ſtatutum fuit practicatum, & per practicam interpretatum, licet repugnare aliquo modo videantur verba ſtatuti prædicti. Hæc ſumme nota pro noſtrarum conſtitutionum, & iurium patriæ interpretatione: licèt enim per conſt. 10. ſub titul. de obſeruat. conſti. in 1. volum. conſtit. ſit prohibitum allegare conſuetudines, & obſeruantias quaſcunq. contra dictas conſtitutiones, & iura patriæ, nihilominus hæc, de qua agimus, interprætatiua conſuetudo admittenda erit etiam ſi per eam aliquid detrahatur de illorum diſpoſitione, & verba repugnent, ac malus reſultet intellectus, & alia obſtare videantur, de quibus latè ſuperius dictum eſt.

Memini

45 Memini † ad propoſitũ quod in cauſa ſupplicationis olim egregij Pręſidis Mediolanen. nũc vero in ſupremo Italiæ Cõſilio Regentis Laurẽtij Polo, cõtra Mariannã Polis, & Elizabeth Ioãnam Sala ad relationẽ egregij Senatoris Iacobi Puigmija, ſcriba nunc Michaele Perez, probauimus multis teſtibus practicis de anno. 1610. conſuetudinẽ, & obſeruãtiã cõſtitutionis. 17. ſub tit. de ſupp. de ſenten. quòd cõſtitutio prædicta nõ obſeruatur prout loquitur, quòd qñ ſupplicatur à diffinitiua debet ſupplicari intra decem, & ſi per Præſidem decretatur, prouidenda in Regia Audientia, debeant fieri diligẽtiæ vt comitatur cauſa intra alios decẽ dies, aliàs ſententia trãſeat in iudicatũ, ſed ita practicatur, vt ſemper habeat ſupplicans viginti dies ad omnia ſupradicta, qñ ſit prouidenda, cõnumerãdos à die ſententię, taliter, quod ſi ſupplicatur ſtatim atq. ſentẽtia fuit lata, & ſit prouidenda, habeat ſimiliter ſupplicans viginti dies ad faciendũ reliquas diligẽtias, atqui habuiſſet ſi decimo die ſupplicaſſet, & prouidenda eſſet decretatũ, & *audiui*, tunc ab omnibus etiã Regij Cõſilij doctoribus cũ quibus de negotio tractaui, eſſe indubitatum, ꝙ ea obſeruantia tenetur in hoc principatu, & ille intellectus ſit communiter receptus, in quo vides qualiter ſit verũ quod diximus, ex obſeruãtia ſubſequuta noſtras cõſtitutiones recipere proculdubio interpretationẽ & hoc nõ quomodocũq., ſed etiã ſi verba aliquo modo repugnent, prout in d. cõſtitutione.

46 Hæc † de cõſuetudine admitẽda cõtra ſtatuta, quæ prohibent expreſſe, ſicut noſtra iura patriæ, cõſuetudinẽ, & obſeruantiã poſſe cõtra ipſa allegari, procedunt maximè qñ allegatur cõtra ſtatutũ, quod nunquã mõſtratur fuiſſe in viridi obſeruantia: de eo enim tantũ cenſentur ſtatuta loqui, quod ſit in viridi obſeruãtia, nõ de alio, vt verba cũ effectu intelligãtur, vulga. l. 3. §. hęc verba. ff. ꝙ quiſq. iuris, ita in terminis Decan allega. conſ. 11. nu. 16. aduerte igitur ꝙ ſi non appareat fuiſſe alias ſtatutũ in viridi obſeruãtia eo modo, quo ſonare verba videntur, tunc non eſt reijciẽda obſeruãtia ſubſequuta in alio ſenſu, etiam ſi adeſſet aliud ſtatutũ ꝙ expreſſe reprobaret quãcunq. cõſuetudinẽ, & obſeruantiã cõtra ſtatutũ.

47 Alia † plura de huiuſmodi cõſuetudine interpretatiua, & ſignãter qualiter nõ ſit neceſſe eſſe præſcriptã præſcriptione longiſſimi tẽporis 30. vel 40. annorũ, ſed ſufficiant decem, & alias pulchras quæſtiones, pete tibi à doctoribus ſupra citatis, qui bene in his procedũt, adde ad hunc vltimũ art. Iacob. Put dec. 183. li. 1. & dec. 15. n. 4. li. 3.

48 Nota † finaliter nr̃i Mier. circa hęc doctrinã in Cur. Barchi. Reg. Ferdinan. cap. 6. de pęn. offi. nõ ſeruant. Conſt. n. 6. cũ ſeq. col. 9. pag. 81. & in cur. Reg. Mariæ ſuper conſt. habens acor. de prohibi. pannorum extra. num. 3. col. 10. fol. 33. (de cuius veritate ego nunc non diſputo) vbi quęrens an, & quomodo cõſuetudo admittatur cõtra noſtras cõſtitutiones, & iura patriæ, dicit, & reſoluit ꝙ quo ad excuſandũ contrauenientes à pœna admittitur, põt tñ iterũ conſtitutio prædicta publicari, & de nouo obſeruari mandari, in quo videtur iuris comunis diſpoſitioni ſe ſe is noſter doctor conformare, quo habetur ꝙ obſeruantia ſubſequuta excuſat ſemper a pœna, & ſaltẽ quo ad excuſandum a pœna tranſgreſſorẽ facit licitũ quod erat illicitum, Ioſeph. Ludo. allega. concl. 38. declara. 2. poſt ampliationẽ. 6. & illa. 129. late Gutier. in pract. quæſtionib. li. 3. q. 19. à num. 17. cum ſequen.

49 Nec † id quidẽ mirũ, ſi ſola probabilis credulitas à pęna excuſare ſolet tranſgreſſorem, prout vltra latiſſime adducta per Frãciſ. Viui. deciſ. 80. n. 2. & deciſ. 449. per tot. Anthon. Gab. lib. 7. de crimina. concl. 8. & Fari. de pęn. temp. q. 90. inſpec. 1. in 3. par. ſuorũ operũ, ſingulare eſt ad propoſitũ Iacob. Menoc. conſ. 230. à n. 36. vol. 3. egregiè cõcludit Senat⁹ Pedemon. apud Olas. deciſ. 71. per tot. vbi eũ, qui nõ denũtiauerat numerũ iuxta proclama, *excuſauit* à pœna, ex eo quod probabiliter credere potuit ſe nõ eſſe cõpræhenſum in proclamate ex rationibus, quas allegabat, quã uis verè eſſet comprehenſus, eumq. admiſit ad moræ purgationẽ vbi aliàs non fuiſſet admiſſus, quã doctrinã, & deciſionẽ memini *noſtrũ Senatũ ſequutũ* in terminis fuiſſe in cauſa T. Pomes cõtra T. Sancho refferente egregio Senatore Ioſepho Dalmau, & ſcriba Agramũt, qui ſub die 14. mẽſis Maij anni 1611. *declarauit*, quod licet prætẽdi poſſet dictã Sancho in quadã teſtatoris pœnali diſpoſitione fuiſſe cõpræhẽſam, quia tñ propter obſcuritatẽ verborũ diſpoſitionis ipſius teſtatoris, probabiliter dubitauit an eſſet cõpræhẽſa, ideo excuſauit eam à pœna, in quã incurriſſet ob nõ paritionẽ mãdatis teſtatoris, ſi clarè cõſtitiſſet eam fuiſſe cõpræhenſam, & admiſit eidem purgationem moræ poſt oppoſitum à parte in iuditio de non adimplemento.

SVMMARIA.

1 *Inuocatio nõis Dñi an ſit neceſſaria, vbi pars affirmãs.*
2 *Pars negans.*
3 *Inuocatio nominis domini in rebus arduis eſt neceſſaria, non in leuibus.*
4 *Inuocatio nominis dñi ſit neceſſaria ex conſuetudine.*
5 *Contraria opinio.*
6 *Inuocatio nominis Dñi ſit ex conſuetudine neceſſaria, ſi vlterius progrediendo anullat actum in quo non apponatur.*
7 *Auctoris opinio conſiliatrix ſupradictarum.*
8 *Solemnitates leuis quæ ſunt, nõ vitiant inſtrumentum ſi omittantur, & ibi exempla.*
9 *Solemnitatum, etiam ſi leues videantur, in teſtamentis requiſitarum, omiſſio vitiat.*

Solem.

10 *Solẽnitates in teſtam. requiſita non poſſunt dici leues. Solemnitates ſubſtantiales actus, quæ dicantur, ibidẽ.*

11 *Inuocatio nominis dñi, licet non ſit neceſſaria ad validitatem actus, laudabilis tamen, quia ad multa prodeſt.*

12 *Inuocatio nominis domini ſingulis diebus fit expreſſè in noſtro Senatu, & in alijs, dum cõgregantur Senatores.*

CLAVSVLA. II.

In Dei nomine ſit, & eius glorioſæ, & humilis Virginis Mariæ matris ſuæ.

CIRCA hanc diuini nominis inuocationem ſtatim diſputãt DD. quoties in aliquam incidũt tractationẽ,
1 in qua de ea fit mentio, nunquid † neceſſaria ſit ad validitatem cuiuſcunq. inſtrumenti publici, an vero poſſit omitti citra vitium nullitatis: vulgaris, & vulgatiſſima, & de qua paſſim diſputatur; eſt hęc quæſtio, bene video, cęterum cũ omnes clauſulas noſtrorum capitulorum matrimonialiũ explicare propoſuerim, & hęc ſit vna ex illis, nõ potui eam ſua dote fraudare, ſic tñ breuiter, vt vix de ea tractaſſe videar, nec eſt tam otioſa huiuſmodi quæſtio quaſi nũquam in palatijs fuerit de ea diſceptatum: videbis enim infra qualiter oportuit quãdoq. ſuper ea in quodam graui Senatu declarari. Qua in re variæ fuerunt doctorũ opiniones, quinq. ex eis reffert Bartholom. Barthazol. in tracta. clauſul. inſtrum. In proœm. nu. 3. cũ ſeq. qui plenius & exactius, quam alius, quem viderim, rem hanc pertractauit. Primã opinio fuit afirmatiua, quã tenet Ludo. Roma. in rub. de noui oper. nuncia. in prin. & nu. 4. Andreæ Sicul. in reper. rub. extra de fide inſtrum. & Angel. Areti. in proem. inſti. nu. 2. circa fin. quod huiuſmodi inuocatio neceſſaria ſit omnino, ne nullum ſit inſtrumentum.

2 Secunda fuit † opinio negatiua ſuperiori omnino contraria, quã tenet Bar. in l. ſi quis ex argẽtarijs in §. ſi initium nu. 7. de eden. (ſi tamẽ Bart. fuit ad eũ §. repetitio, quod negat Andre. Sicul. vbi ſuperius, eam fuiſſe dicens Nicol. Alexand. generi ſui, vt aduertit Pet. Pau. Pariſ. in addi. ad eundẽ Bar. in d. §. ſi initiũ in lit. A. & Alex. in d. Rub. de oper. noui nuncia. & in l. Iuris gentiũ §. quod fere. ff. de pac. eandem repetitionem eidẽ Alexandrino tribuens, licet in d. §. ſi initium & conſ. 147. ponderatis in 2. vol. aſſeueratierit eſſe Baldi) eandẽ opinionẽ principalẽ tenet Bald. in d. §. quod fere nu. 1. idem Bal. Caſtren. & Alex. in proœm. C. & alij relati per Barthaz. vbi ſuperius, eandẽ amplexus eſt Alcia. lib. 6. Parer. c. 6. Couar. in practi. quęſtionib. c. 20. n. 1. Grãma. deciſ. 106. nu. 10. quod imo non ſit de eſſentia, nec de ſubſtantia inſtrumenti, ideoq. nec ipſum propterea vitiatũ iri, quod ea omiſſa ſit.

3 Tertia quaſi † conſiliatrix ſuperiorũ fuit opinio Specul. in tit. de inſtrum. editio. quã poſtea ſequutus eſt ibidẽ Ioan. Andre. & Ioan. Fab. in proœm. inſt. nu. 3. Domin. poſt glo. in c. in nomine dñi 23. diſtin. & refferunt Fulgoſ. in proœm. C. Roman. in allega. Rub. de noui oper. nuncia. nu. 4. & Felin. in c. 1. nu. 2. de fide inſtrum. quod ea quidẽ neceſſaria ſit in negotijs arduis, & perpetuis, in leuib⁹ vero, & breui tẽpore duraturis, non ſic.

4 Quarta fuit † opinio recedẽs à ſuperioribus ſic ſimpliciter intellectis, quã tenẽt Immol. & Rom. in d. rub. de noui oper. nuncia. Abbas, & Felin. in d. c. 1. de fide inſtrum. & alij, quos reffert Bartha. vbi ſuperius, quod videlicet tũc demũ neceſſaria ſit nominis dñi inuocatio quñ fuiſſet per conſuetudinem admiſſa: tunc enim per huiuſmodi cõſuetudinẽ eſſentialis, & de ſubſtãtia efficeretur, adeo quod non valeret actus ſi illa omitteretur, licet aliàs de iure nõ eſſet de ſubſtãtia: vnde cũ hodie de generali cõſuetudine ſoleat in omnibus inſtrumẽtis apponi, inde dicũt prædicti doctores, quod nunc ſi omitteretur, vitiaretur vtiq. actus.

5 Quinta fuit † opinio cõtraria præcedẽti, quã tenet Bar. in anthen. vt præponatur nomẽ Impe. nu. 3. Dec. in d. c. 1. n. 6. de fide inſtrum. & in c. in nomine dñi in prin. de teſtib. & Eman. Soar. à Ribey. in com. opin. n. 116. in verbo, inſtrum. quod etiam extante conſuetudine, de qua in præcedẽti opinione, nõ ſit modo aliquo de ſubſtãtia hęc nominis dñi inuocatio, ex quo eſt lęuis ſolẽnitas.

6 Sexta tãdem † fuit opinio eiuſdẽ Barthaz. vbi ſuperius nu. 5. circa fine quaſi conſiliatrix duarũ proximè præcedẽtiũ cõtrariarum opinionum, vt videlicet ita demum extante conſuetudine talẽ inuocationẽ approbante neceſſaria ſit prædicta inuocatio, ſi talis conſuetudo vlterius in diſpoſitione progrediendo, irritaret actus, in quibus ea nõ apponeretur, ſecus vero fore ſi ſolummodo præciperet ſimpliciter eam inuocationẽ apponi: nam tunc eius omiſſio nõ vitiaret inſtrum.

7 Breuiter † in tãta opinionum diuerſitate, nobis ſumme placet ſecũda opinio cum extẽtione quintę, & limitatione ſextæ opinionis, vt dicam⁹ ex his tribus vnicã cõficiendo, quod hæc nominis dñi inuocatiõ, nullo modo ſit de ſubſtantia, vel eſſentia inſtrumenti, ita vt vitietur ex eius omiſſione, etiam ſi extaret cõſuetudo pręcipiẽs apponi huiuſmodi inuocationem, niſi etiam vlterius progrediẽdo, actũ vitiaret, & anullaret, in quo interpoſita non foret.

8 Quæ † quidem opinio ex eo cõfirmatur apertiſſime, quia quñ circa modũ faciẽdi aliquẽ actũ iubetur aliquid fieri, vel interuenire, quo omiſſo nullũ, vel modicũ generatur præiudiciũ, tũc illud, licet ponatur inter alia requiſita de forma, cẽſetur tñ eſſe de leui ſolẽnitate, & eius omiſſio

non

non vitiat, Bar.in l.1. in fin.ff.de ven. inſpi. quo loci ita ait, ea quæ generant modicũ, vel nullũ prçiudicium, de leui ſolemnitate, quæ vero multũ obſtãt perſonæ, dicũtur eſſe de graui, ſequitur Corne.in l.fin.C.de iu.delib.Idẽ Bar.in ea.l.fi.§. donec in fi.ff.de iu.delib.bene Feder. Scot. reſponſ.10.2.lib.2.reſponſ.28. nu.11. Inde fit quod omiſſio ſubſcriptionis Canonicorũ in cõtractu neceſſariæ non inualidet contractũ, Socin. conſ. 15.col.14.verſ.ad 5.relatus per Berta.d.nu.5. Inde etiã fit, quod licet omittat heres apponere propria manu in inuẽtario ſignũ crucis in principio, non proinde illud vitiabitur quamuis præcipiatur illud apponi l.fi.C.de iure delib.eſt cõmunis opinio, quã tenẽt Bar.Bal.Ang. Pau. Iaſ. Corne, ibidẽ, & alij, quos longa ſerie reffert Alua. Velaſ.cõſulta.52.nu.26.Micha.Craſ.de ſucceſ. to.2. ar.inuẽtariũ, quæſt.10.& Hieron.d Ceuallos plene in ſpecul.prac.quæſtio.comu.cõtra comunes lib.2.q.589. Inde etiã fit poſtremo quod licet intra tẽpus præfixũ non incohetur inuentariũ, nõ tñ proinde vitiabit, reffert ex alijs idẽ Velaſ.vbi ſuperius nu.29.quia oẽs ſupradictæ leues quidẽ ſunt ſolẽnitates, & parui pręiudicij, vt aduertũt ijdem Velaſ.& Barraz.in locis ſuperius allegatis, & omnium latiſſime Scot.vbi ſuperius, qui plus quam duodecim exempla adducit.

9 Nec † me mouent quæ de aliquibus ſolẽnitatibus in confectione teſtamẽti requiſitis communiter traduntur, quod videlicet illarũ deffectus, & ommiſſio teſtamentũ vitiet licet parui admodum ſint præiuditij, & nihil, aut certe parũ refferãt, vt ſunt ſolemnitates illæ, quod teſtes veniãt rogati ad teſtamẽtũ, non fortuiti, l. hæredes palam. §. in teſtamento.ff.de teſtamen.ne interueniat actus extraneus, & impertinens, l.furioſum C. qui teſtam. face. poſ. & quod deffectus vnius teſtis teſtamentũ vitiet, etiã ſi ad ſint omnes alij l.ſi vnus.C.de teſtam.vel deffectus vnius ſigilli.

10 Quia † reſpondemus (& per hoc plene cõfirmabitur noſtra opinio) quod dictæ ſolẽnitates leues nullatenus dici poſſũt, licet tales appareãt, ex quo cõſtat eas fuiſſe adiectas a legislatore pro forma ſubſtãtiali, & ſic voluiſſe eas haberi pro grauibus, vnde earũ omiſſio propterea vitiare debet actum ex traditis per Bal.in l.1.ff.delib. & poſthum.vbi Immol.& Caſtren. Albet.Brun. in tracta.de for.inuẽtarij allegatus à Velaſ. vbi ſup. de hac autem mẽte legis, vel ſtatuti quo ad propoſitũ ſatis conſtare dicitur quando lex, quæ ſolẽnitates aliquas adhiberi pręcipit, nõ remanet in nudis terminis præceptionis, ſed vlterius progrediendo diſponit anullando actũ ſi non adhibeantur, vt tradunt proxime relati doctores: tũc enim cenſeri non poteſt leuis talis ſolemnitatis ſecundũ Bal.in conſ. 24. vol. 1. relatum a Velaſ. d.conſult.52.nu.29.& ita eſt de ſuperioribus teſtamẽti ſolẽnitatibus: lex enim anullat expreſſe actum, in quo fuerint omiſſæ, vt in omnibus prædictis: vnde veriſſimè reſolutũ in ſuperioribus videri debet, quod hæc nominis dñi inuocatio licet omitatur, non propterea vitiabitur actus etiã ſtante cõſuetudine eam approbante, niſi vlterius progrediẽdo diſponeret, anullando actũ, in quo omiſſa foret: alios etiam modos, quibus de prædicta mente legis, vel ſtatuti conſtare põt tradit Ludou.Roma.in conſ.402.quos tñ, quia noſtrũ nõ tangunt negotiũ, & ne videamur in rebus exiguis, & quæ numquã, aut ſaltẽ valde raro in cõtrouerſiã in foro deducũtur, vbi tot, tãtęq. nos expectant ſubtiles, & arduæ dificultates pertractandæ, infructuoſe tempus contriuiſſe dicamur, cõſultò omitimus: qui plura ad id facientia ſcire voluerit, recurrat ad Berthaz.& Velaſ. vbi ſuperius, videndus Carol.de Graſ. in tracta. de excep.ad mat.ſtatuti excludent. omnes exceptiones, exceptione.19.a nu.5.cũ ſequent. & vlti. Steph.Gratia.in ſuis decis.prouin.Marchię multo poſt hæc ſcripta in lucẽ editis in prima deciſ. per tot.vbi dicit *deciſum* in ea Rot. fuiſſe quod hæc ſolemnitas nõ ſit de neceſſitate inſtrumẽti, nec per illius omiſſionẽ illud vitietur, vel anulletur, quod poſtea extendit vt procedat etiã ſi adeſſet in loco cõſuetudo eam apponẽdi, quia nõ proinde (inquit) diceretur per conſuetudinẽ ea ſolemnitas introducta pro forma, & ſubſtantia actus quaſi ea ommiſſa corruat, ſed imo ex quadam pia ſcrupulatione, quibus, vt vides, cũ noſtra opinione is auctor cõcordare videtur, & Senatus ille.

11 Hoc † vnum tñ in propoſito non omittimus laudabilẽ eſſe admodum, & valde extollendã doctorum, & ſcribentiũ conſuetudinẽ, qui lecturas in ſcholis, conſilia in ſcriptis, & ſententias in foro, ab inuocatione diuini numinis exordiũtur: laudabilis etiã eſt notariorum & tabellionũ, mos, qui ſuis, quę recipiũt inſtrũ. per hãc ſanctã inuocationem felix inniũ dare ſolẽt: & finaliter valdę cõmendanda eſt omniũ Chriſtianorũ vſitatus mos, & cõſuetudo in literis familiaribus, & alijs quibuſcunq. cõſcribẽdis, qui eas ab eadẽ diuina inuocatione, aut ſaltẽ a venerando crucis ſigno ordiuntur, exẽplo legislatoris in varijs locis, in l.3.C.de vet.Iu.enucle.in l.Deo nobis C.d Epiſ.& cler.in l.1.in prin.C.de offi.Præfec. Prætor.Affric.tex.in auctẽ.d armis in prin.col.6. tex. in c.1.de pace tenẽ.in vſib. feud. in c.in nomine dñi.23.diſt.& in c.2.extra de teſta.ſequẽdo illud Paul.ad Coloſ.c.3.relatum in c.nõ liceat 26. q.5. omnia quæcunq. feceritis facite in nomine dñi. Et illud diui Iacobi c.1.in ſua epiſt. cano. ſi quis indiget ſapiẽtia, & ſciencia, poſtulet a dño, nam qui ſine Saluatore exiſtimat ſe eſſe ſapiẽtem, & ſine vera ſapientia exiſtimat ſe prudentem fieri, non ſanus, ſed eger, non ſapiens, ſed ſtultus in egritudine ſua laborat, & in cæcitate maxima ſtultus

Digitized by Google

ſtultus, & demens permanebit c. qui ſine Saluatore. 26. q. 2. & d. c. in nomine dñi; Deus enim ſolus eſt qui reuelat profunda, & abſcondita, & nouit in tenebris conſtitura, & lux cum eo eſt. Daniel. 2. c. & ſapiẽtia, & diſciplina, & ſcientia à ſolo dño. Iſai. c. 33. & ſine Deo nihil poteſt quis facere. Ioã. c. 15. vnde Beatus ſolus dicitur quem dominus erudierit. Pſal. 104. quod nedũ nos docent ſancti, & Chriſtiani viri, ſed priſci etiam illi, & etnici Philoſophi, qui vel nihil vel ſane parũ diuini luminis, vel cognitionis habebant, vnde Pitagor. in carmin. aiebat.

Nec venias ad opus, niſi numina fauſta precatus
His benè ſeruatis omnium coniunctio qua ſit
Cunq. Deo agnoſces, impletq. cuncta tenetq.

Et Virgil. eglog. 3.

Ab Ioue Principium Muſę Iouis omnia plena.

Pluribus alijs exemplis idẽ latiſſime cõprobat Per. Gregor. in doctiſſimis illis, & vere admirabilibus cõmenta. ad Sintax. artis mirabilis (quibus neminẽ doctũ, vel qui doctior euadere cupiat iuſte carere poſſe arbitror) lib. 2. c. 1. per tot. vbi elegantiſſime diſcurſum ſuper hac diuina inuocatione cõfecit, quidq. ea inuocatio proſit omnibus, quantumq. ſibi profuerit in omnibus ſuis operib⁹ tradit loculẽter, late etiã Ludo. à Pegue. in prac. crim. c. 1. per tot. vbi affert † laudabilem
12 illã Senatus Cathaloniæ cõſuetudinẽ, qua vnus ex Senatoribus ſingulis diebus antequã ij cõuocati negocijs intendant, ſolet quadã deuota oratione nomine omniũ congregatorum diuinum numen implorare vt Deus ſemper Benedictus dignetur ſuę cõgregationi aſſiſtere, & a recto tramite eos deuiare non ſinat. Quod etiã obſeruari in nona illa prouin. Marchię Rot. auctor eſt Stepha. Gratia. allegat. decis. 1. num. 22. refferens vnde originẽ habuerit modus dicẽdi dictã orationẽ viden. Bouad. in ſua Polit. 1. p. in proœm. n. 7. in lit. E. & curia Piſa. & ibi Azeue. lib. 1. c. 4. per tot. Nos vt omnia nobis bene in his ſuccederẽt & verbo prius antequã inciperemus, & ſemper poſtea diuinũ auxiliũ implorauimus, nec vnquã abſtinebimus: faxit ipſe vt ad ſui gloriã omnia cedãt, & vtilitatẽ ſtudioſorũ, quod enixe optamus.

CLAVSVLA. III.

Spiritus Sancti gratia mediãte cõuentũ eſt, & concordatũ quod matrimonium fiat inter N. V. I. D. ciuẽ Barchinone filium legitimum, & naturalem N. ex vna, & N. domicellã filiã legitimam, & naturalem N. domicelli in eadẽ ciuitate domiciliati.

SVMMARIA.

1 *Iuriſcõſultorũ de priuilegijs qui ſcripſerint, & nu. 49.*
2 *Teſtimonium proprium non probat.*
3 *Doctorum ſupremi Sanatus laudes, & encomia.*
4 *Princeps connumeratur in numero Senatorũ, & ei illi inhærent ſicut ſtellę firmamento.*
5 *Doctores Regij Conſilij qui occidit crimen leſæ Maieſtatis committit.*
6 *Doctoribus Regij Conſilij vix eſt, qui propter illorum dignitatem ſit comparandus.*
7 *Doctores Regij Concilij omnes alios in actibus publicis, & alijs quibuſcunq. præcedere debent.*
8 *Regens Cancellariam Cathaloniæ pręcedit Comites, & Marchiones nedum principatus, ſed & totius etiam Hiſpaniæ.*
9 *Conſules, ſiue Cõſiliarij, & Rectores alicuius magnæ ciuitatis precedũt oẽs Titulatos, qui nõ ſint grãdes.*
10 *Renuntiare qui alicui magno officio præeſt non poteſt officij prærogatiuis, & priuilegijs.*
11 *Aduocati, de quibus in hoc tractatu agitur qui dicantur, quiq. eorum appellatione veniant.*
12 *Doctorum aduocatorum laudes, ac Iuriſprudentiæ.*
13 *Iuriſprudentia alias facultates, dempta diuina Theologia, longe ſuperat ex multis.*
14 *Iuſtitia omnium virtutum eſt præclariſſima, & omnes complectitur, & reliquarum nutrix dicitur.*
15 *Iuriſprudentiam multa egregia teſtimonia tam ex diuinis litteris, quam alijs extollunt.*
16 *Iudices fulgebunt veluti ſtella in regno Dei.*
17 *Aduocationis officium laudabile eſt, & vitæ hominũ neceſſarium.*
18 *Aduocatorum officium nobiliſſimum dicitur eſſe, & quare, idq. multis teſtimonijs probatur.*
19 *Dominus quis appelletur.*
20 *Aduocatorũ officiũ laudatur ex multis, qui eo nomine donari voluere.*
Chriſtus pro nobis, & in cælo, & in terra Aduocati munus ſuſcepit, ibidem.
Ambroſius vndecim annis cauſas duxit, ibidem.
Iuus ſeu Yuo aduocationis munere functus eſt, ibid.
Germanus, & Lyphardus aduocationis officium exercuerunt, ibidem.
Raymũdus a Penyafort Cathalanus Aduocatus fuit & doctor, ibidem.
21 *Doctores, & Aduocati Barcinonẽſes diuum Raymũdum in patronum elegerunt, lampadem perpetuo ardentem magnis ſumptibus conſtruxerunt, & ſacrum ſingulis annis in illius honorem celebrandum inſtituerunt.*
22 *Doctores, & Aduocati plures recenſentur qui laudabilem vitam duxerunt.*
23 *Papiniani I.C. laudes.*
24 *Iuriſconſultorum qui nunc viuunt laudes.*
25 *Doctores in iure multis gaudent priuilegijs.*
26 *Doctores in iure eiſdem gaudent priuilegijs, quibus milites.*
27 *Doctores imburſantur in burſis militum, & ciuium honoratorum Barchinonæ.*

Decla-

Declaratio Epiſc. Barchinon. ibidem.
28 *Doctoratus eſt dignitas.*
29 *Militia non eſt dignitas*
30 *Nobilitas vera ex virtute, & in virtute, & ibi per diſ-curſum.*
31 *Iuriſconſultorum priuilegia an communicentur filijs.*
Medici an gaudeant iiſdem priuilegijs iuriſconſul-torum, ibidem.
32 *Cathalanorum doctorum laudes.*

GLOSA. I.

Iuris vtriuſque Doctorem.

HÆC clauſula prohemium continet, & narratiunculam quandam eorũ, quæ in hoc inſtrumẽto cõtinẽtur demõſtrando ſuper quibus illud conficiatur: circa quam nihil in preſentiarũ arbitror oportere quod adnotetur cum deperſe clariſſima ſit, prçterquam ſi declarentur quædam voces in ea contentæ, quæ forſan alicuius erunt cõſiderationis, & vtilitatis non modicæ.

Prima vox, quæ ſeſe nobis offert explicanda eſt Doctor en drets, id eſt iurium doctorem: circa quã ex debito iuſtitiæ, cum & nos eius inſignijs, licet immeriti, ſimus initiati paulíſper immorari debemus: non quidem vt omnia, quę de doctoratus dignitate, decore, & auctoritate dici poſſent breui hanc noſtra futura oratione perſtingere arbitremur, neque etiam vt doctorum priuilegia omnia noſtra hac tapeſcenti lingua reſcencere exiſtimemus: id enim nõ minus difficile, ac penè impoſſibile de facto iudico, quam velle breui quodam temporis ſpatio vniuerſam maris arenam, vel cæli ſtellas omnes dinumerare, vel etiã vniuerſitatẽ maris aquarum puſillo
1 quodã ſcrobiculo claudere. De quibus † omnibus ſi quis quam plura videre voluerit, recurrat ad Bernardin. Muſchatel. in peculiari illo tractatu, quem de doctoratus dignitate, decore, & aucthoritate inſcripſit impreſſum in fine praxis ciuilis iudicij appellationis, quem nuper in vulgus dedit, recurrat etiã ad Petrũ Leſnaud. in 11. vol. tract. in tracta. quem fecit de doctoribus, & eorum priuilegijs. Item ad Anto. Gomes in l. 80. tau. a num. 16. cum ſequent. vbi de quibuſdam dd. priuilegijs agit, Lancel. Cõrad. in temp. om. iud. lib. 1. c. 1. de Imper. q. 11. qui pluribus quæſtionem illam diſputauit an doctor militi, an è contra, ſit præferendus: quam poſtea bene explicauit Steph. Gra. diſcepta. foren. c. 111. nu. 84. & 85. vbi ad idẽ infinitos fere refert, Geor. de Cabedo deciſ. Portugal. 214. per tot. Ioan. Matien. in dial. relator. primæ partis c. 7. per tot. & denique recurrat ad Iacobum Benniũ I.C. Eugubinũ in tracta. de priuileg. Iuriſcon. quem nuperrime miſit in lucem, in quo fuſiſſime, & ex propoſito de his agens 100. recenſet dd. priuilegia: ij enim dd. id vnũ molliti ſunt efficere vt intelligeret vulgus quanto honore, & æſtimatione digni eſſent, qui vt dicebat Imp. in l. aduoca. C. de aduoca diuer. iud. non minus prouident humano generi, quã ſi prælijs, atque vulneribus patriam, parẽteſque
2 ſaluarent: nec † propterea eorum teſtimonium ſuſpectum videri debet quaſi in re propria perhibitum contra illud prouer. 27. *laudet te alienus, & non os tuum: extraneus, & non labia tua*, & Ioan. c. 8. *tu de te ipſo teſtimonium perhibes, teſtimoniũ tuũ non eſt verum*, & contra illud etiam quod paſſim leges noſtræ de teſtimonio in re propria nõ ferẽdo ſanctiſſime ſanciunt, quia reſpondetur, non eſſe prohibitã propriam cõmendationẽ quãdo ea à veritate proficiſcitur, quæ deprçhenditur ex auctoritatibus Impp. & I. CC. nec nõ viuacibus rationibus, quibus vtuntur ſupradicti dd. ad encomia, quæ tradunt dignitatis doctoratus comprobanda: nec enim vnquã ſine eis loquuntur, & tunc maxime ſupradicta procedunt quando ea cõmẽdatio nõ tendit ad propriam gloriam comparandam, ſed propter gloriam doctrinę, & exaltationem dignitatis, ſicuti Senecã Auguſto fertur dixiſſe. *Tibi deo Auguſte induere preciosis nõ propter te, ſed propter honorẽ imperij*, ſic iſti dd. non propter ſe, ſed ob honorem ſcientiæ hæc ſcriptis mãdarũt. Item vbi laudes ſunt notorię de eis meminiſſe non eſt vituperabile. Ioan. de Pla. in l. 1. C. de profeſ. qui in vrbe Cõſtã lib. 12. vnde illud.

Sum Pius Æneas fama ſuper æthera notus.

Nec fuiſſet æquum, quod cũ iuriſcõſulti ipſi ſummo labore, ſummaq; induſtria dotis, piæ cauſæ, fiſci, militum, Scolaſticorum, rei ruſticę, & aliorum priuilegia collegiſſent, propria accuratius colligere, & pertractare neglexiſſent, atq; ſuis (quod aiunt) ſitientibus agris, alienos irrigare maluiſſent: mihi ipſe omiſsis quam pluribus alijs, quæ ad huius rei argumentum adduci poſſent, propoſui breui quadam oratione omnibus perſuadere, & probare honorem, qui communiter doctoribus tribui ſolet; & quanto maximus tribui poſſet, ex debito iuſtitiæ, & (vt aiunt) de condigno eiſdem debitum eſſe, atq. debeũ: Et hæc quæ ego arbitror de doctoribus dicere, nõ erũt quidẽ talia, vt de omnibus cuiuſcunq. facultatis doctoribus dicta exiſtimẽtur licet aliqua ex ipſis, omnibus acommodari valeant, ſed tãtũ de doctoribus huius noſtræ diuinæ Philoſophiæ, quam Iuris prudentiam apellamus; habet enim vnaquęq. facultas ſua particularia motiua, per quæ ſecundũ magis & minus illuſtrior ipſa redd-
3 datur. Nęq. etiam † verba facere intẽdimus de doctoribus, qui in noſtro hoc Cathaloniæ ſupremo Senatu maxima cũ laudæ ſedent: eos enim vt ſacros viros omittimus, nęc nos dignos eſſe arbitramur, qui de eis verbũ aliquod loquamur, vel eorum dignitatem, & auctoritatẽ cum alijs confe-

Digitized by Google

conſeramus.(Tantum enim dignitatis eis Prin-
ceps contulit vt etiam ipſe voluerit † in eorum
4 numero connumerari in l. ius Senatorum de
dig.lib.12.C.& eos corporis ſui partem appella-
ri in l. quiſquis C. ad l. Iul. Mageſ. & notatur in
l.humanũ C.de legib.& dicuntur inhærere Prin
cipi ſicut ſtellæ firmamento cæli vt inquit Bal.
5 in l.cum multa C.de bon.quę lib. ac proinde †
qui eos occidit,vel in eos machinatur,dicitur in
Principem,machinaſſe,& leſę maieſtatis crimi-
ne vtroq. caſu tenetur d. l. quiſquis C.ad l. Iul.
Mageſ.Farina.de crim.leſę Mageſ.q. 112.inſpec.
† 1.nu.64.in 4. vol.atq. ita *obſeruatum* fuiſſe de fac-
to Neapoli ſuper nece Ioan. de Iſern,conſiliarij
Regij tradit Par. de Put. in tracta. de Sindica-
tu.de exceſſ.conſiliar.nu.fin. & refferunt Capi.
deciſ.13e.nu.43.& Iul. Clar.in pract.crimi.§.leſę
mageſtatis nu.5.de his egregium Plato protulit
eloquium lib.6.de legi.dum dixit poſt Deos im-
mortales eos homines primas & honoris, & glo
rię ſedes habere, qui publici muneris magiſtra-
tus gerunt,& ſua virtute aliorũ vitã moderãtur:
Hæc cum ita ſint cuinã dubiũ eſſe poterit quin
omnis noſtris Regijs Cõſiliarijs debeatur honos
6 præcerens quibuſcunq. Et † (vt ſub vnico ver-
bo eorum laudes claudamus) tales eſſe exiſti-
mo qui vix alios habeant dignos, qui cum ipſis
comparentur quo ad dignitatem , & auctorita-
tẽ,in quo fidelia habemus apud Camil. Bortel.
in additione ad Bellug. in ſpeculo Princip. rub.
6.verbo,priuilegijs,& rub.44.verbo qui Princi-
pis membra ſunt,teſtimonia notanda)& ad tra-
ctationem dignitatis aliorum doctorum inferio
rum,qui aduocatorum honorabili munere fun
gũtur,quæ propria eſt huius gloſ.materia, reuer-
tamur.

7 Si tamen † illud , quod pene exciderat , an-
notauerimus imprimis , ex eo ſcilicet princi-
pio quod regij cõſiliarij ſint principis membra,
& is ſit ipſorum caput,oriri , ac dimanare vt in
ſeſsionibus, proceſsionibus,& alijs actibus , vbi
Princeps ſuo cũ cõſilio,& cõſiliarijs exiſtere vo-
luerit ſit neceſſarium ipſos cõſiliarios taliter nõ
dimittere latus Principis , ſed ei eſſe ſemper in
hærẽtes,vt merito debeant reliquos omnes qua
cunq. præfulgeant dignitate ſicut eos Princeps
ipſorum caput præcedit,ſic eoſdem ipſi tanquã
Principis mẽbra inſeparabilia pręcedere,& ante
ire,nec detur modo aliquo locus vt alius inſera
tur inter caput,& mẽbra : eſſet enim cõtra ordi-
nem naturalem,ac etiam legalem quod mẽbra
disiungerentur à capite,& quod inter caput , &
membra aliud poneretur, cũ ſint,& eficiãt vnũ,
& idem corpus,id quod tam clarè,& benè Ste-
pha. Gratia.ponẽs quæſtionẽ de capitulo cathe
dali cum vicario Epiſcopi , quę in eandem re-
incidit cũ noſtra,probat in ſuis diſcepta. forẽs.c.
111.vt ſuperfluũ mihi videatur velle aliquid eius
egregijs dictis ſuperaddere: quod poſtea nu. 6
extẽdit ad Cardinales reſpectu Regis:licet enim
(inquit)precedat Rex ipſos Cardinales vt ſingu
los,non tamen exiſtentibus ipſis in conſiſtorio,
& capella,idem quoq.dicit procedere in Impe-
ratore ante coronationẽ , vidi egò & penes me
ſeruo Regiam Epiſtolã datã in Aranjuez ſub die
12.Mart.1608.Excellent.Duci Montis Leonis in
hoc Principatu Locumt.Generali ratione & oc
caſione dubitationis ortę,vbi nam,& quo in lo-
co eſſet Senatus noſter regius collocandus , &
graduandus in proceſsione tunch fienda pro
translatione oſsium,& cinerũ ſanctiſsimi cõpa-
trioti Raym. à Peñafort tranſmiſſam, quæ opti-
me id,quod dicimus de noſtris Regijs Conſilia-
tijs probat.

8 Et nedum † id procedit reſpectu totius Sena
tus,ſed etiã & reſpectu Regentis Cancellariam
in hoc Principatu:cũ enim de anno 1610. mota
eſſet in quadam congregatione contentio inter
Regẽtem Cancellariam, & quendam Comitẽ
huius Principatus nõ abſimilis illi,quã de Regio
Cancellario,& Gerente vices generalis Guber-
natoris reffert noſter Ferrer in 3. par. obſer.c. 83.
cõſulta de hoc S.Maieſtas reſcribere dignata eſt
ſua cum epiſtola.Dat. Lermæ 8. Maij dicti anni
1610.quę in regeſtris huius Cãcellarię eſt regiſtra
ta de mandato expreſſo eiuſdẽ ſacræ Regiæ Ma
geſtatis in diuerſorũ Locumt. 15. fol. 77. debere
Regentẽ Cãcellariã,qui nunc eſt,& pro tẽpore
fuerit,propter præheminentiã ſui officij,quæ(in
quit)valde grauis eſt cum habeat locũ poſt Re-
gium Cãcellariũ,& præſideat in vna ex aulis Re
giæ Audientiæ,omnes nedum Comittes,ſed &
Marchiones etiã,qui nunch ſunt,& pro tẽpore
fuerint præcedere in omnibus actibus publicis,
& alijs quibuſcunq.& nedũ eos,qui ſunt in hoc
Principatu,ſed etiã in omnibus Hiſpaniæ Reg-
nis vbicunq. preſens ſit dictus Regens Cancel-
lariã.

9 Nec id † quidem mirũ ſi verũ eſt ꝙ Bouad.
tradit in ſua politic.lib.3.c.8.nu.20. to. 2. dicens
Rectores,ſiue decuriones(nos Cõſules,Iuratos,
& conſiliarios,promiſcue appellamus) alicuius
inſignis ciuitatis,quę eſt Metropolis , & caput
prouinciæ pręcedere debere oẽs,& quoſcumq.
titulatos,qui nõ ſint magni(grãdes appellamus)
quia & ipſa ciuitas auctoritatẽ habet iſtorũ do-
minorum,qui grãdes appellãtur , quæ fuit,& eſt
pretentio conſulũ,& conſiliariorũ ciuitatis Bar-
chino.orta de anno 1611. in quadã cõgregatione,
quæ habebatur in domo Deputationis eiuſdem
ciuitatis,qua ſe dicti Cõſules, & Iurati declara-
runt nolle vnquã in poſterũ cedere Comitibus
Regni, & eis manũ dexteram porrigere hac
Bouadillæ doctrina freti , quamuis diceretur
aliter ſe eo vſque habuiſſe conſuetudinem , di-
cebãt ſiquidẽ quod ſi quę Bouadil.dicit poſſunt
in ali-

Digitized by Google

in aliquibus cōſulibus, ſeu cōſiliarijs, & ciuitatū
mundi Rectoribus verificari, certè id dicēdum
videtur in noſtra Barchinonēſi ciuitate: ea enim
eſt, quę præ alijs auctoritatem de grande habet:
ſedent enim coram Rege capite cooperto eius
rectores, & ad eam quotidie Rex ſcribit de re-
bus & negotijs arduis, & grauibus, ac ipſis ſolis
in orbe, quoties oportet ad curiam ire Domi-
ni Regis, & aliò etiam extra Regnum ſic purpu-
reis veſtibus, & alijs inſignijs ornatis incedere
permittitur ſicut in propria patria, & deniq.
vbiq. terrarum ſolent in magna æſtimatione ha-
beri: ſi ergo huiuſmodi conſiliarij, & Rectores
ciuitatū poſſe ſe, & debere dictos Comites præ-
cedere exiſtimant, quid mirū erit quod id pre-
tendat Regens Cancellariam, qui tam prehemi
nenti fungitur officio, prout iſdem Rex inſinuat
in epiſtola ſuperius enarrata, & tradunt omnes,
qui de huiuſmodi magiſtratu loquuntur, idq. †
10 eſſet adeo verum vt vix trahi in conſequentiam
poſſet etiā ſi oſtenderetur (quod adhuc non au
diui contigiſſe) aliquando Regentem Cancella
riam iſtis Comitibus ceſſiſſe, & illis meliorem
locum occupare, permiſiſſe, quia non propterea
ſatisfundatam dicerentur habere ſuam contra
Regentem intentionem, vtpote quia non ſit el
permiſſum, etiā in ſui, reſpectu officij, ſucceſſorū
præiudicium huic prerogatiuę, & preheminen-
tię renūtiare, ad tradita in terminis per Bouadi.
in ſua politic. tom. 2. lib. 3. ca. 2. nu. 15 quæ noſtris
Barchinonæ Conſiliarijs non modicū addebāt
animum in cōtrouerſia ſuperius enarrata vt Co
mitibus Regni non cederent etiamſi illi allega
rent id ſepiſſimè, & quotieſcunq. ſeſe caſus ob-
tulerat, per ipſos eoſdem, vel ſaltē per ſuos an-
teceſſores in officio factitatum vt honorabilior
illis locus daretur: ſed hęc, vt diximus, omitta-
mus, & ad doctores aduocatos reuertamur,
quorū ratione pręſens cæpimus inſtitutum.

11 Sed non putes † quod loquar de aduocatis
quomodocunq. & qualitercunq. in eo ſcilicet
ſenſu in quo ſatis imprudenter nonnulli de ad-
uocatis loquentes, eorum nomine donant plu-
res, & aduocatos fuiſſe dicunt ex quo aliquo te-
ſtimonio probant ipſos in aliqua ocaſione pro
alio, & in illius fauorem, vel contra alium, & in
illius odiū, fuiſſe loquutos; ſi enim id eſſet, om-
nes quotquot fuerunt, & ſunt in orbe, dicendi
forent aduocati, quia vix vllus vnquā repertus
eſt, vel reperiri poteſt, qui in aliqua occaſione,
vel pro aliquo eum deffendendo, vel contra ali-
quem eum calumniando non ſit loquutus, ſed
de eis loquor qui pro officio habent cauſas alio-
rum ducere in palatijs, & eos deffendere.

12 Horum laus † ex triplici preſertim capite pe-
ti poteſt, primo ex nobilitate ſcientię quam, tra-
13 ctant: Eſt enim talis, quæ longe † reliquas (vnā ſo
lam demas diuinam Theologiam) antecellit, &
ſuperat, & inter omnes perfectiſſima dici de-
bet, tū ratione ſubiecti, d quo tractat: tāto enim
nobilior eſt quælibet ſcientia, quanto nobilius
eſt eius ſubiectum vt not. in aucten. quomodo
oport. Epiſc. in prin. & tradit Abba. in cap. cleri-
ci num. 3. extra de Iudi. vnde videmus diuinæ
Theologiæ reliquas omnes ſcientias poſtponi
non alia quidem ratione niſi quia excellentius
omnium imo excellentiſſimū habet ſubiectum
cum tractet de Deo, & eius cognitione.

14 Hec vero noſtra ſciētia de iuſtitia tractat, quæ
† virtutum omnium præclariſſima eſt, ac veluti
heſperus cęteris aſtris lucidior vt ait Philoſoph⁹
5. Etic. c. 1. & tradit Sot. de iuſ. & iu. lib. 3. q. 5 ar. 3.
imo omnes virtutes complectitur, & mater
omnium, & regina aliarum virtutum, necnon &
earundem nutrix dicitur ſecundum Polum Pi-
tagor. in lib. de inſti. & Ariſtotelem vbi ſupra, ac
propterea nulla virtus laudatur niſi quę coniun
ctam habet iuſtitiam, aucten. vt omnes obedi.
Iudi. in prin. ea enim conſtitutio diuina eſt, non
humana, & ſinctus diuinus c. graue 35. q. 9. & iux
ta illud, Iuſtitiam de cœlo Deus, &c. hæc namq.
maiores informat l. cum plures, §. cum tutor, ff.
de admi. tut. l. ſcire oportet §. cum reliquis de
tut. & cura. dat. hæc cupiditates, & nequitias re-
frenat. §. cognitio in aucten. vt Iu. ſine quoquo.
ſuffra. c. auaritię extra de præben. Hæc docet
pudicitiam, & compeſcit carnis petulantiam §.
nouimus in aucten. quib. mod. nat. tot. tit. ff. &
C. de Adul. & tot. tit. extra de vit. & honeſt. cler.
Hæc docet ſui ipſius fragilitatē cognoſcere, tex.
in prin. aucten. vt omnes obed. Iud. Hæc horta-
tur ad clementiam, & impietatem deteſtatur vt
tot. tit. inſti. & ff. de iuſ. & iu. & finaliter huius ſa-
croſanctæ ſcientię finalis, & potiſſima intentio
eſt homines ad bonum inuitare, & ab illicitis e-
uitare ne perdant animas. §. fin autē in aucten.
vt non luxurien. hom. cont. nat. l. Imperialis.
C. de nup. de quibus omnibus vide Lucam de
Pen. in l. neminem. de ſucceſ. & atech. lib. 10.
C. & in rub. C. delegat. in eodē lib. & Ioan. Fab.
in proem. inſti. nec nō Muſcatel. qui eos allegat
in d. tracta. de doctor. dignitate par. 2. à nu. 34. cū
ſequent. Ludo. à Pegue. in pract. crim. per omnia
fere illa duodecim capita in prin. de iuſti. cōtex-
ta, & ſignanter c. 1. à nu. 11. Plura in idem inſtitu-
tum ex Muſcatello in allega. tracta. de doctorū
dignita. eaq. pulchra, & iocūda hic adduxiſſem,
niſi ſuperfluus repetitor, & tranſcriptor aliorum
laborum timerem notari: videantur propterea
apud eum ab ijs, qui perfecte, & abſolute noſtrę
diuinæ Philoſophiæ dignitatem decorem, & au
ctoritatem ſcire cupient.

15 Secūdo laus † Iuriſcōſultorū, & aduocatorū
deſumitur ex varijs teſtimonijs ſacrarum littera
rum, Roman. Ponti. inuictorū Impera. Iuriſcō-
ſultorum egregiorum, necnon & aliorum gra-

uiſſimorum

uiſſimorū virorū, qui eos magni fecere, & ſummis laudib⁹ extulere: atq. in primis ex ſacris litteris magni ad hoc propoſitū faciēda eſt illa Da
16 niel. c. 12. ſententia iudicibus, & aduocatis apprimè conueniens. *Qui ad iuſtitiā inſtruunt multos, ful gebūt velut ſtellæ in regno Dei*: Ex Roman. Pontificum reſpōſis clarū d huius habemus teſtimoniū in c. ſuper ſpecula. extra de magis. Vbi *viri iſti litterati dicuntur eſſe velut ſtellæ in perpetuas æternitates māſuri, dū plurimos ad iuſtitiā erudiūt*, cū quo cōcordat tex. in aucten. habita C. ne fil. pro pat. & in l. medicos C. de profeſſ. & medi. lib. 10. Ex Imperatorū ſanctionibus plura habemus teſtimonia ad id præclara in l. laudabile C. de aduocat.
17 diuer. iud. Vbi † Imperator *Laudabile appellat ad*
18 *uocationis officiū, & vitæ hominū neceſſariū*. Imò † in l. prouidēdū in prin. C. de poſtul. *Nobiliſſimū dicitur aduocationis officiū*, in l. aduocati. C. eo titul. vbi aduocati dicuntur, *non minus prouidere humano generi, quā ſi prælijs, atq. vulneribus patriā, parentesq́; ſaluarēt: nā enim dirimūt ambigua facta cauſarū, ſuæq́; defenſionis viribus in rebus ſæpè publicis, & priuatis lapſa erigunt, fatigata reparāt, glorioſæq́; vocē laborantiū ſpem, vitā, & poſteros deffendunt*, vt dicit Imper. ibidē: in aucten. habita C. ne fil. pro pat. Iuriū DD. *dñi appellantur* ab Imper. ibi, *corā domino ſuo*: hoc autem homine maximo honore Imperator eos donare intellexit, quia frequens fuit apud veteres, vt is, cui præſtare honorē
19 voluiſſent, dominus † nūcuparetur, vt tradit glo. in l. cū quis decedēs. § ſeyum, verbo, dominum, de lega. 3. & Martial. indicat illis verſibus.

Mane ſalutaui te nomine caſu.
Nec dixi Dominum Cæciliane meum.

Impera. Valen. Theodoſ. & Archad. in l. fin. C. de offi. diuer. iud. *dignos eſſe doctores* dicūt, *qui ad ſecreta principū admittātur*, quod vtiq. non omnibus conceditur, imò valde paucis, quos retulit Reſin. Caſtal. de imper. q. 83. adeo vt nec ad ſalutādū Imperatorē quilibet admittatur, glo. in l. 1. C. de Veter. lib. 12. Iuſtin. Imperat. in aucten. de Iudi. in prin. & clarius in prohem. Inſti. ciuil. magno Iurecōſultos affecit honore dum dixit eorū propriū eſſe iudicādi mun⁹, ac vrbes, & prouincias gubernare, ac cæteris omnibus imperare: Præclarū eſt huius rei teſtimoniū, quod legitur in l. quicquid C. de aduo. diuer. Iudi. vbi Imperatores, & Princeps reuerentiā exhibēt iuriſperitis ob ſcientiæ meritū. Et finaliter valde ad propoſitū ſunt verba Reg. Pet. 3. quæ leguntur in prag. cōſiliarijs, & probis hominibus ciuitatis Vici directa, quæ data fuit Barci. 12. kalēd. Auguſt. 1340 & habetur in 2. vol. conſti. ſub tit. de collect. vbi *ſe valde mirari dicit quod velint dicti Cōſiliarij Iuriſperitos eius ciuitatis talliare pro reb⁹ priuilegiatis, vt ſunt libri iuris, quos habēt ad vſum, & officium aduocationis, quod reſpicit vtilitatē reipublicæ &c. & eius aduocationis cauſam dicit eſſe cā* (& ſunt verba tex.) in plur. *bus habeatis regi eorū cōſilio, ac etiā adiutorio quia quidē Iuriſperiti patriā, ſuosq́; poſteros deffendūt, & cōmuni vtilitati intēdūt &c*. Ex prudentū reſpōſis præclarū habemus huius rei, quā tractamus, teſtimoniū in l. 1. ff. de Iuſ. & Iu. vbi Vlpia. Iuris profeſſores ſacerdotes appellat: Ex humanitatis ſcriptorū dictis meritò illud in propoſito celebrari debet, quod protulit diui. Pla. de regno in fin. *omnes artes (inquiens) in ciuitatibus proprijs incumbūt operibus, neq́; inuicem dominæ ſunt, eam vero, quæ cunctis his præſidet, omniaq́; contexit, ciuilem ſapientiam nuncupamus*: Idem Pla. in Theage. *conſultādi rem ſacrā eſſe teſtatur*. Tul. 1. de ora. *Nihil* (inquit) *ad conſiliandum hominum gratiā aptius, nihil ad augendum dignitatem conducibilius, nihil deniq́; ad ornandum, & celebrādam ſenectutē honeſtius reffugiū eſſe poteſt, quàm Ius ſumma cum grauitate interpretari, Regibus, Populis, ac ciuibus omnibus conſilium expectantibus præbere, & de Iure interrogātibus reſpondere*. Idē Tul. 2. de natura Deo. elegāti metaphora *domos Iuriſconſultorū oracula ciuitatis appellauit, quod ſcilicet ſicut gentiles à ſuis Dijs cōſilia petebant à quorū reſpōſis ſacrilegiū videbatur recedere, ita & à Iuriſperitis peterentur reſponſa ab his qui lites agebant tanquā Iuris ſui incertis*. Quintilia. ſeruū Sulpi. appellat *Iuris antiſtitem*.

20 Tertio † ſumma inde Iurecōſulti recipiunt authoritatē, quod Saluator noſter ſuper benedict⁹ & cōplures viri ſancti, & probi, eorū officio, & munere fungi voluerint: Saluator (inquā) noſter fuit in terris aduocat⁹ in trib⁹ cauſis, Mariæ Magdalenæ, mulieris adulteræ, & diſcipulorū ſuorū omnes deffendēdo, vti legitur in Euāgelio, & de deffenſione diſcipulorū reffertur in c. diſcipulos de conſecra. diſt. 5. & nobis omnibus aſſiduè exiſtit aduocat⁹ in cælo apud patrē vt ſit Pau. ad Hebræ. 5. & Ioan. in ſua Canonica 1. c. 2. quod reffertur in c. ſi enim, de pæniten. d. 2. his verbis, *Aduocatū enim habemus apud patrē Ieſum Chriſtū Iuſtū &c*. & alibi, *introiuit Chriſtus in celū vt appareat vultui Dei pro nobis*, quod pluribus proſequitur Alberi. in l. 1. C. de ſuffra. De diuo Ambr. legim⁹, & ita reffert Ben. de priuileg. I. c. priuileg. 71. n. 6. eum vndecim annis in foro cauſas egiſſe, de diuo Iuone, ſeu Iphone nemo eſt qui dubitet, quin Iureconſult⁹ fuerit, & aduocationis officiū exercuerit: d Germano, & de Lipardo diui Leonardi Magni fratre, qui ambò poſt eorū mortē fuerūt glorioſè in numerū ſanctorū relati, tradit Ludou. Gom. in ora. impreſ. poſt lectu. 6. n. 17 & reffert Ben. vbi ſupra⁹, eos aduocationis munere publicè ſunctos fuiſſe. De diuo noſtro cōpatriota Cathalano Raym. à Penñafort, quē proximis annis Clemēs. 8. in ſanctorū numerū retulit, & collocauit, quis dubitat quin ipſe Iuriſprudētiā calluerit, & exercuerit [illegible] nemo. Habemus enim clarū huius [illegible] teſtimonium in decretalibus, quarum compila-

tionem ſcimus ei à Gregorio nono fuiſſe de-
mandatam, & pluribus id comprobant frater
Franciſcus Diago Ordinis prædicatorum, tum
in hiſtoria generali dicti ordinis, tum etiam
in peculiari libro, quem de vita huius ſancti,&
eminẽtis viri edidit, Frãciſ. Penya ſacræ Roma.
Rotæ auditor in libro illo, quem de eius vita
conſcripſit,& frater Iacobus Rebulloſa religio-
nis Ordinis prædicatorum, ſeu ille quorum di-
cta,& conciones ibi refferuntur, in illo nõ mi-
nus deuoto, quàm delectabili libro, quem de
his, quæ poſt eius canonizationem in præſenti
ciuitate in eius laudem,& honorem geſta ſunt,
21 confecit: ob quod † Iurium doctores præſentis
ciuitatis ab eo tempore, quo de eius canoniza-
tione nuntium hùc aduẽrauit, eum ſacrum vi-
rum in ſui ſingularem patronum, & Mœcena-
tem optimum elegerunt,& poſt compoſitam
maximã lampadem valoris quingentarũ penè
librarum, quæ quotidie, & ſemper coram eo
arderet in ſuo cœnobio, ſacrum et ſingulis annis
poſt eiuſdem cæleſtem natalitium diem cum
magna feſtiuitate celebrandum decreuerunt,
non ſecus atqui Toletani aduocati, de quibus
ſcribit Lara de aniuerſa. lib. 1.c.22.nu. 37. quod
eundem ſacrum diem magna cum iubilatione
& pompa celebrant ſingulis annis, ſanctiſſimũ
Euchariſtiæ Sacramentum (quòd ſummè lau-
dandum eſt) ſinguli cum deuotione ſumen-
tes. Viden. ad ſupradicta Rolan. à Val. in conſ.
56. vol. 3. per tot. de pluribus huius diuinæ Phi-
loſophiæ profeſſoribus reffert Matthe. Gribal.
in illo tracta. quem fecit de ratione ſtudendi,
22 qui habetur in primo vol. tracta. Is † (inquam)
c. 21. de Iuriſconſultorum laudibus, quàm plu-
res commemorat tanta probitate, & animi in-
tegritate pollentes, vt eorum vita maximam
redoluerint ſanctitatem, eos tacitè prætereo,
quia apud Gribal. legi ab omnibus facilè pote-
runt, cum is liber præ manibus omnium quoti-
die habeatur impreſſus cum alijs iurium volu-
minibus, quæ quotidie tractamus, ſolùm libet
23 quæ de Papiniano † ſcribuntur, refferre: *Hunc
Iuriſconſultorum omnium quotquot vel ante, vel poſt
eum fuerunt, excellentiſſimũ fertur fuiſſe,& (vt Sper-
tianus vocat) Iuris aſylum, ac doctrinæ legalis The-
ſaurum in ſupremo dignitatum culmine, viridi admo-
dum ætate, conſtitutum, vt qui præfectus prætorio in
trigeſimo ſuæ ætatis anno ſecundum à Principe locum
obtineret, tantæ apud populum auctoritatis fuit, vt
nequitiam Principis facile poſſet emendare, & ſuſ-
pectum Imperatorem populo conciliare: maluit ta-
men vir optimus mortem appetere, quam delictum
Principis excuſare: O rariſſimam probitatem, o forti-
tudinem inauditam,&c.* hactenus Gribal. cuius
dictis nihil ferè addere, vel immutare volui,
quia dubito nunquam id elegantiùs dici potuiſ-
ſet, quam [illegible]

Sed dicet quis forſan, præterijt ſæculum illud
aureum, iam nunc non ſunt Iureconſulti ſicuti
erant antiquitus: Hercle negari non poteſt,
quin omnis caro corrupenit viam ſuam: Cæte-
24 rum † nec negari poterit quin hiſce etiam tem
poribus ſint quam plures huius facultatis pro-
feſſores tanta pietate, religione, & virtute præ-
diti, vt meritò dici poſſit eorum conuerſationẽ
potiùs in cœlo eſſe, quàm in terra, verùm cum
adhuc viuant,& pauci ſint, qui non eos odio
(neſcio ad quid) proſequantur, non fulgent
eorum virtutes, imò ſæpe ita à maleuolis offuſ-
cantur, vt imò in vitia vertantur, ij (de bonis
loquor) ita in hac vita operantur, vt ſi eorum
opera, & facta antiquis illis iuriſprudentibus
tribuerentur, ſic eos poſteritas veneraretur, vt
ab omnibus, nec immeritò, pro diuis haberen-
tur: nonne, quæſo, dignum eſt commendatio-
ne maxima, quod quis ſuis ſumptibus domum
à fundamentis ad tectum vſque cuidam reli-
gioni conſtruendam ſuſceperit? egregium ſanè
opus, cuius magnitudo quemcunq. aliàs val-
dè diuitem terrere potuiſſet, nonne, obſecro,
laudandus eſſet qui toto vni conuentui reli-
gioſorum ſatis magno quotidiana alimenta ex
ſuis opibus ſubminiſtraret? Nonne bonum o-
pus operari dicendus eſt, qui cui, præ negocio-
rum magnitudine, & multitudine, cauſam ci-
tius expedire non poteſt, certum quid ſingulis
diebus pro alimentis, donec cauſa expediatur,
elargitur? & finaliter nonne in cælum vſque
extollendi ſunt qui non valentibus præ ſui ino-
pia Iureconſultis eorum ſalaria, & (vt aiunt)
ſtipendia ſoluere, ipſi præterquam quòd gratis
laborem ſuum eis condonant, aliquid eiſdẽ ex
ſuo, vnde viuant, elargiuntur? certè ſic. Sciant
igitur omnes hæc omnia, & multo maiora à
iuriſperitis hiſce noſtris tẽporibus fuiſſe præſ-
tita, & forſan nunc præſtari, cuius rei plures
poſſem in præſentiarum teſtes, qui id viderint,
& palpauerint, in medium afferre, ſed clauda-
mus iam riuos, ſat prata bibere: tanto enim
maiora ea opera præmia habebunt, quantò ſe-
cretiùs, & abſque aliqua inanis gloriæ labe
facta fuerint: expedit aliquando ea publica-
ri vel vt ſuus cuique honos tribuatur, vel etiam
vt reliqui ad ſimilia inuitentur.
25 Hæc † ita cum ſint quid mirum quòd hu-
iuſcemodi facultatis profeſſoribus qualis qua-
lis ab omnibus tribuatur honos, poſtquam ſa-
cræ litteræ, Pontifices Romani, Imperatores
inuicti, Iureconſulti percelebres, & veteres
oratores facundiſſimi, primo omnium, eorum
laudes decantando, ſummo honore eoſdem
affecerunt, ac multis priuilegijs,& prærogati-
uis qui potuerunt, cohoneſtarunt, de qui-
bus ſupra lateſſimè, & latiùs per Petrum
Leſnaut, Anthonium Gom. Bernardin. Muſ-
catel.

catel. & Iacob. Benni. in locis ſuperius citatis,
26 Et † nihil etiam mirum, ſi in facti contingentia
quoties caſus occurrit, declaretur per ſupremos Senatus competere doctoribus eadẽ priuilegia,& prerogatiuas,quæ competunt militi-
27 bus,& ciuibus honoratis. Et † finaliter nihil mirum ſi proximis annis per Reuerendiſsimũ Raphaëlem de Rouirola huius principatus cãcellarium optimum,& poſtea Epiſcopum Barcinonæ digniſsimum vti viſitatorem burſarum
† domus præſentis ciuitatis, fuerit *declaratum* cõtra ciues honoratos,qui voluntariè admodum aduerſus iuriſperitos,& medicos querelam dederant, quòd ij eorum loca occuparent in ea domo:nihil(inquam)mirum ſi fuerit tunc declaratum eos doctores manutenendos fore, & eſſe in poſſeſsione,ſeu quaſi, in qua à tempore immemoriali extiterunt,& estant de eſſer inſeculats en les boſſes,y llochs dels cauallers, y ciutadans honrats,ita vt in his nulla inter eos ſit,nec reperiatur differentia:ſileant igitur æquites,& ciues honorati,qui ſolẽt de doctoribus, & præſertim iuriſperitis non tam benè,vt oporteret,ſentire,& abſtineant,quæſo, a contumelijs,quibus eos afficere ſolent: namq. ſi ſcrutẽtur ſcripturæ,ſi ſupra citati doctores attentè legantur,reperiemus procuidubio eadem priuilegia,& eaſdem prerogatiuas(vnica ſola excepta,quæ propria eſt æquitum in præſenti principatu,vt habeant locum,& votum in curijs generalibus)eſſe doctoribus communicata, quæ & ipſis equitibus,& ciuibus honoratis, & eorũ priuilegijs gaudentibus ſunt cõceſſa, & caueãt ne nos ita cõmoueant vt cogamur dicere,quod forſan non foret improbabile, multò plura fuiſſe doctoribus priuilegia conceſſa,quã equitibus,& conſequenter ciuibus honoratis: circa quæ pro nunc cordi non eſt amplius calamum extendere,videantur tamen ad id Muſcatel. in judicio inter vtramq. militiam poſito poſt tractatum de doctoratus dignitate,& Iacob. Ben.
28 priuileg.54.per tot.& alibi ſæpè; recipiant † interim in vltimam cænam,doctoratum eſſe dignitatem,& conſequenter doctorem dici in dignitate conſtitutum,c.quanto,c.fi.ibi,*dignitatem aſſumunt*, extrà de magis.§.quia vero legere, in aucten.vt lice.mat.& auie, quod latè probant Muſcatel.in d.tracta.de doctor. dignitate 2. p. nu.30.& Ben.priuileg. 62. in prin. & nobilitatem affert l. prouidendum,vbi glo. C. de poſtulan.l.diximus in fi.vbi vlpia. *nobiliſſimus dict⁹ ſuis* de excuſa.tut. probat plenè Ben. priuileg. 56.& 57.Lancel.Conrad.in temp.om.Iud.lib.1.
29 c.1.de Imper.q.2.nu.23.Militia † autem non eſt dignitas,ad tex.in l.ſi quis in conſcribendo, ibi *militia,vel dignitatis*.C.de pactis.& in l.fin.ibi,*in quibus nõ militia, ſed dignitas*.C.qui mili.poſ.lib. 12.& in l.nullus,ibi,*militia,vel generis,aut dignitatis deffenſione* C.ad l.Iul. Mageſ. propter alternatiuam appoſitam, quæ cadit inter diuerſa glo. in rub.ſi ager vectiga.vel emphi.pet.& alibi ſæpè,Lancel.vbi ſupra num. 8. & 10. Quid dicent milites ad hæc,& ciues honorati? ſolitã cantabunt cantilenam,& cõſuetam, Iureconſultos maiori ex parte obſcuro ſanguine natos eſſe,ac proinde parũm eis honoris deberi:ipſos verò æquites,reſpondent,claram ducere à maioribus ſuis originem, in cuius rei ſignum dicunt,ſe imagines in atrio expoſitas habere, & nomina familiæ ſuæ longo ordine, ac multis ſtegmatum illigata flexuris,in prima parte ediũ collocata;& ideo equum non eſſe quòd ipſi iuriſperitis cedant, & tantum honoris tribuant. Cæterum,omiſſo quod non deſunt huius facultatis complures alumni, qui nobilitatem alijs & vendere,& commodare valeant ex ea quæ eis ſuperabundat, imò fuerunt quidam tam claro ſanguine nati, vt ex regibus Aragonum originem ſe ducere palam profiteantur: his (inquam) omiſsis,quoad alios quibus non contigit ex Comitum Barcinonæ, vel aliorum præclariſsimorum virorum (qui fuerunt non pauci) huius principatus Cathaloniæ ortum trahere,& initium ducere, dicimus non propterea ipſos ſpernendos eſſe, nec parui facien-
30 dos. Vera enim † nobilitas ex virtute,& in virtute,vt docet Plat.lib.20.in charun. vel de tẽperan.in reliquo omnes equales ſumus: Audiant quæſo iſti,qui maiorum ſuorum nobilitate,& factis egregijs gloriãtur, Senecam lib.3. de beneficijs cuius nõ põt modo aliquo ſuſpectum allegari teſtimonium:*eadem omnibus* (inquit) *principia,eademq́; origo,nemo altero nobilior, niſi cui rectius ingenium,& artibus bonis aptius: qui imagines in atrio exponunt, & nomina familia ſua longo ordine, ac multis ſtegmatum illigata flexuris in prima parte adium collocant, noti magis,quàm nobiles ſunt.Unus omnium parens mundus eſt,ſiue per ſplendidos,ſiue per ſordidos gradus ad hunc prima cuiusq́; origo perducitur:* Hæc & alia huius generis ad propoſitum multa reffert Pet.Gregor. in comen.art.mirab.lib.4.c.20.& tenerà inter duo illa nobilitatum genera vel ſuæ propriæ, vel maiorum, nõ eſt dubium quin longè preſtans ſit quam quis proprio labore, & ingenio acquiſiuit,quàm quæ à parentibus accepta fertur:Inde Cicero,cum illi maiores exprobarentur quòd obſcuri eſſent,reſpondit ſe *initium nobilitatis accipere,& maiorem ſibi gloriã ducere alijs dare,quàm ab alijs accipere* in ora.cont.Criſp. Saluſt. habita. Inde etiam Marius apud Saluſtiũ in bello Iugur.dicebat,*alij tantum abeſt vt meliores habiti fuerint maiorum nobilitate,quin etſi de liquere,vetus nobilitas,maiorum fortia facta,cognatorum,& affinium opes,multa clientela,omnia hac præſidio adſunt:In alijs autem eſt vnica ſpes in ſe ipſis*

Digitized by Google

ſita, virtute, & innoſcentia tutari: pluribus hęc ꝓbat lucidiſſimè Camil. Botrel. in addito. ad Bellug. in ſpecul. Prin. rub. 6. verſ. virtus: nō ſunt omittenda quæ in huius rei confirmationem adducunt Lanfran. & Signor. de homod. in peculia. tract. quos de præcedentia doctoris, & militis in 12. vol. tracta. ediderunt, nec Lancello. Cōra. in tēp. omni. Iud. qui in lib. 1. cap. 1. de Impetatore integram quæſtionem ſecundam de his cōfecit, quæ, quia ibi nullo negocio videri poterunt ſimul cum alijs, quæ in propoſito cumulari potuiſſent, conſultò omittimus, exiſtimantes ſupra tradita ſufficere, vt laudes eximiæ iuris conſultorum omnibus ſint parefactę: nō nulla alia in ſequenti glo. pro oportunitate materiæ trademus, vbi videantur.

31 Hæc † quæ hucuſq. diximus, doctores tantū reſpiciunt Iuriſperitos, non Medicos, vnde facilè forſan quis ſuſpicabitur aliquam me inter ipſos conſtituere differentiam, ſed certè non ertrabit, ad quod legat Ant. Fab. in ſuo C. deffi. 9. & 10. de dignita. & nobilita. lib. 9. tit. 28. vbi illum videbit iure probantem Medicos non habere nobilitatem, nec dignitatem, Iuriſperitos vero ſic, Medici ſi habent priuilegia immunitatis id eſſe ex priuilegio, & contra comunis iuris regulas, non ſic iuriſperiti, ſed iure comuni, Medicorum priuilegia non tranſire ad eorū viduas, & filios relictos, quia competunt ratione officij, & ſic eo tantum durante, non ſic in iuriſperitis, cum eis competant ratione dignitatis, & alia plura id generis, quæ cōſultò omitto ne in cauſa propria ſuſpectus dijudicer: Hoc

32 † ſolum vltimo loco aduertens in honorē doctorum, qui in noſtro ſenatu ſedent, ac eorum qui aduocationis laudabili munere apud eundem funguntur (omitto alios per totam Cathaloniam aſperſos, inter quos reuera ſunt qui plurimum ſapiunt) eſſe inter eos quampluirimos, imò omnes ferè ſic in iuriſprudentia ſapientes vt vix habeant in orbe primos, ſecundos verò multos: per quoſque poſſumus dicere (id, quod ꝓ Luſitanis dicebat Arius Pinel.) teſtatum omnibus fieri Cathalanam gentem tropheis, & armorum gloria iam diu celebertimā, literarū etiam ſplendore alijs non cedere, quod experti ac proculdubio confeſſi ſuperioribus annis fuerunt qui ex ſupremo coronę Aragonum, ac regni Valentiæ grauiſſimi doctores, ac percelebres Iureconſulti huc miſſi ad viſitandū ſenatum pro obſeruantia nouæ conſtitucionis aduenere: reperierunt ſiquidem quod, tam in moribus, quam in ſapientia admirarentur potiùs, quam repręhenderent: doctiſſimi ſanè illi erāt, ac perſpicatiſsimi viri, ſed maior inde Cathalanis gloria proculdubio aduenit quod à tātis viris experta fuerit eorum profunda doctrina, ac egregij in iuriſprudentia profectus: In hoc ſolum deſſiciunt Cathalani quòd non ſint ſic audaces quemadmodum aliæ nationes, ſemper timent repræhendi, & ideo parum ſcribūt, & à publica oſtentatione naturaliter abhorrēt, quod dolendum ſanè eſt, cum ſint ex ipſis quā plurimi qui poſſēt ſine metu ī publicū prodire.

SVMMARIA.

1 *Ciues Barcinone alij dicuntur ſimpliciter ciues, alij ciues honorati, & qualis quiſq; ſit.*
2 *Ciues Barcinone ſunt immunes a collectis, & tallijs.*
3 *Priuilegium primū ciuium Barcinone exemptionis à collectis, & tallijs, & alijs impoſitionibus.*
4 *Priuilegium ſecundum ciuium Barcinone, pro eadē exemptione.*
5 *Priuilegium tertium ciuium Barcinone pro eadem exemptione.*
6 *Priuilegium quartum ciuium Barcinone pro eadem exemptione.*
7 *Declarationes facta in noſtro Senatu, in inſula maioricarum, & in ſupremo Aragonum ſuper exēptione, & immunitate ciuiū Barcinone a collectis.*
8 *Ciues Barcinone non habent immunitatem & exēptionem collectarum in caſtro de Aſco, & eius terminis, vbi deciſ. noſtri ſenatus.*
9 *Repraſalijs vtitur ciuitas Barcinone pro tuenda immunitate, & exemptione collectarum ſuorum ciuiū, & quando.*
10 *Immunitas, & exemptio à collectis non comprehendit caſum publicę neceſſitatis ſuperuenientis, vbi plures deciſiones diuerſorum ſenatuum.*
11 *Fallit quando eſt immunitas conceſſa per ampla verba apta comprehēdere quemcunq; caſum, vbi deciſiones ſenatuum.*
12 *Immunitatis ciuium Barcinone priuilegia fuerunt conceſſa in remunerationē ſeruitiorum, & ſic per viam contractus.*
13 *Immunitatis, & exemptionis priuilegia non ſuppetūt quando occurrit tam vrgens neceſſitas, vt alias ei prouideri non poſſit, niſi exempti contribuant, vbi deciſ. noſtri Senatus, & aliorum.*
14 *Immunitatis, & exemptionis priuilegia non ſuppetunt quando occurrit neceſſitas pro bello diuino.*
15 *Immunitatis, & exemptionis priuilegia non ſuppetūt reſpectu cuſtodia in vrbibus limitaneis vbi cōtinuò eſt neceſſitas, vbi deciſio.*
16 *Obſeruantia ſubſequuta quid operetur.*
17 *Immunitatis, & exemptionis priuilegia præſcribuntur per 30 annos.*
18 *Præſcriptio Immunitatis completa contra aliquos particulares non nocet alijs.*
19 *Conſuetudo non extenditur de caſu ad caſum, nec de perſona ad perſonam, ibidem.*
20 *Ciues contraueniendo priuilegio ciuitatis, ei non præiudicant, vbi deciſiones,*
21 *Priuilegia immunitatum perduntur per non vſum dummodo euenerit caſus, quo cum eis vtendum foret*

ret, fuiſſet contradictum, vbi deciſiones noſtri, & aliorum ſenatuum.

21 Priuilegij caſum ſucceſſiſſe, & eo vſum nõ fuiſſe illum, ad quem ſpectabat, probandum eſt per aſſerentem, vbi deciſio ſenatus.

22 Repræſaliæ vt declarari poſſint multa concurrere debent, de quibus per diſcurſum.

23 Repręſaliȩ ſolius ſuperioris auctoritate exerceri poſsũt, vbi deciſ. Senatus.

24 Repraſaliæ non poſſunt concedi niſi contra eum, qui non habet in prouincia ſuperiorem.

25 Repręſaliarum vſum habet ciuitas Barcinona ex cõſuetudine, non aliunde. vbi deciſiones ſenatus.

26 Conſuetudo tribuit iuriſdictionem.

27 Conſuetudo facit licitum quod aliàs non eſſet.

28 Conſuetudo idem operatur quod priuilegium.

29 Conſuetudo potentior eſt priuilegio.

30 Conſuetudine fieri poteſt vt quis ſit Iudex in cauſa propria.

31 Repræſaliarum in materia multȩ quæſtiones remiſſiuè.

32 Repręſaliarum vſus valde execratur, & reprehenditur à Dambauder.

33 Ciuem eſſe oportet tempore dampni paſſi eum, qui per repręſalias procedi inſtat, nec ſufficit quod talis poſtea fiat.

Qualitas iuncta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi, ibidem.

Qualitas quòd poſt actum ſuperueniat, ſufficit ſi iſdẽ habetur effectus atqui ſi antea affuiſſet.

34 Clerici eximuntur à repræſalijs, & alij plures.

35 Clerici ſubiacent repreſalijs quando Epiſcopus nõ faceret iuſtitiam, & ex alijs cauſis.

36 Clerici capti pro repręſalijs non amittunt deſtributiones quotidianas.

37 Habitantes in ſuburbijs non ſubiacent repraſalijs decretis contra ciuitatem.

38 Doctores eximuntur à repraſalijs, & eorum familiares, &c.

39 Repręſaliarum dampna reſarcire tenetur is, qui eas iniuſte fecit declarari.

40 Repraſaliorum dampna reſarſit is, cuius occaſione fuere indicta.

41 Niſi iniuſte fuiſſent indicta, vbi deciſiones Senatus Pedemon.

42 Soluens vigore mandati ſuperioris etiam iniuſti liberatur, vbi deciſ. Senatuum Neapoli. & Portugal.

43 Soluens iuſſu iudicis alteri non eſt periurus quamuis ſuo creditori cũ Iuramẽto ſoluere promiſiſſet, vbi deciſ. noſtri Senatus.

Soluenti iuſſu iudicis non poteſt imputari ſi non prouocaſſet, ibidem.

44 Soluens iuſſu iudicis facto maximè in iniuriam creditoris, liberatur.

45 Debitor moroſus ſoluens iuſſu iudicis alteri poſt morã non liberatur, vbi declaratur.

46 Caſus fortuiti periculum ſpectat ad debitorem moroſum.

47 Compenſatio fit de mora debitoris cũ culpa creditoris.

Mora vltima nocet, ibidem.

Delicta paria mutua compenſatione tolluntur, ibidẽ.

48 Mandata, quæ fiunt pro repręſalijs vt alteri ſoluatur, debent eſſe cum clauſula iuſtificatiua, vbi deciſ. noſtri Senatus.

49 Repręſaliarum vſus eſt etiam in Cathalonia in caſibus, pro quibus de iure communi decerni poſſunt, vbi deciſ. noſtri Senatus.

50 Marcharum vſus quando ſit in Cathalonia, & quæ requirantur.

Vicarius & Baiulus Barcinonæ procedunt per marcharum declarationes etiam contra officiales regios quoſcunq́, ibidem.

Conſtitutiones Cathaloniæ nõ cenſentur derogare prioribus ſi de eis non faciant mentionem, ibidem.

Conſtitutionum Cathaloniæ vim habent quæcunq. ſunt in corpore iuris municipalis contenta, etiamſi particulare aliquod intereſſe videantur reſpicere, ibid.

51 Executiuè non poteſt procedi contra tertium.

52 Inſtrumẽtum garẽtigiatum an habeat exequutionem paratam contra hæredem, vbi deciſio Rotæ Bonon.

53 Præcepto de ſoluendo eſt vtendum contra tertium poſſeſſorem cum clauſula iuſtificatiua, quod reſoluitur in ſimplicem citationem, & nu. ſequenti, vbi declaratio vnius Senatoris, & obſeruantia Senatus.

54 Clauſulȩ renũtiationis proprij fori, & ſummiſſionis alterius, ad quemcunq́ poſſeſſorem tranſeunt.

Recõuentio an habeat locum in cauſis ſummarijs, ibidem, vbi deciſ. noſtri Senatus.

55 Remedium quod datur ei, contra quem in caſu non permiſſo proceditur per litteras de fatica, ſiue requeſta.

56 Contentionis Iuriſdictionis cauſa inter duos officiales euocatur ad Regiam Audientiam.

57 Contentionis Iuriſdictionis cauſa vt euocari valeat ad Regiam Audientiam, quæ obſeruanda, ne contentionem non procedere declaretur, vbi deciſ. noſtri Senatus.

58 Sententia lata in Senatu in cauſa contentionis iuriſdictionis ex obſeruatione illius non habet executionem ſi ſit ab ea ſupplicatum.

Contra quod tamen eſt opinio auctoris, ibidem.

59 Sententia diffinitiua, vel eius vim habens quæ dicatur.

60 Marcha non declaratur niſi officialis requiſitus reperiatur in fatica iuſtitia adminiſtranda.

61 Marcha non declaratur niſi cum voto duorum, vel ſaltem vnius iuriſperiti.

Non tamen requiruntur omnia, quæ de iure communi ſunt neceſſaria ad repraſalias, ibidem.

62 Marchari quæ perſona non poſſint, ac quæ res.

63 Marchari an poſſit pecunia debita ab eo, qui illam promiſit ſoluere francham ab omni marcha, &c.

Et ſi marchatur, an debitor remaneat liberatus.

64 Marchari vt poſſit pecunia promiſſa frãcha ab omni marcha, & repraſalia, quæ cautela ſit ſufficiens.

65 Pactum quòd debitor teneatur portare pecuniam creditori

diteri francham ab omni marcha &c. eſt validū.

66 *Caſuum fortuitorum periculū poteſt quilibet in ſe aſſumere.*

67 *Pactum, quod debitor non poſſit allegare caſum fortuitum, de iure valet.*

68 *Caſus fortuiti qui dicantur.*

69 *Priuilegium eximens à marchis, ſi concedatur à Rege non valet.*

70 *Marchæ periculo non ſubiacet debitor etiam ſi fecerit pactum de ſoluendo pecuniam francā, & quitiam ab ea, ſi declaratur in iniuriam creditoris, vel contra eum.*

71 *Marcharum vſus viget etiam in Gallia, ſed non cōtra perſonas, vbi decif. Parlamen.*

72 *Ciues Barcinonæ habent plura priuilegia, quæ enumerantur remiſſiue.*

73 *Ciuis Barcinonæ non fit qui habitauit in ea per annū, & diem, quoad munera, & officia, ſed neceſſaria eſt decem annorum habitatio ex nouo priuilegio.*

74 *Priuilegium nouum requirens maiorem habitationem quam antiquum, vt quis fiat ciuis, an comprehendat tam habitatores tempore priuilegij, quam alios. Pro affirmatiua dicitur declaratum ibidem.*

75 *Filius an iuuetur tempore habitationis parētum vt ciuis dicatur, & ibi determinationes factæ in domo ciuitatis Barcinonæ.*

76 *Domicilium patris, domicilium filij, & è contra.*

77 *Ciues honorati Barcinonæ qui dicantur, & quomodo fiant.*

GLOSA. II.

Ciuem Barcinonæ.

SEcūda vox, quę ſe nobis in pręſenti
1 clauſula offert explicanda, eſt, ciutada de Barcelona, id eſt ciuem Barcinonæ, Iſti ciues Barcinonæ in duplici ſunt differentia: Alij enim dicuntur ſimpliciter ciues: Alij vero dicūtur ciues honorati: ſimpliciter ciuis Barcinonæ dicitur quicunq. in ea ciuitate ſteterit per annum, & diem, ita diſponit priuilegium ciuitatis Barcinonæ vulgo dictum, *recognouerunt proceres*, c. 53. in 2. vol. conſti. Ad cuius intelligentiam vide Bart. & eius additionem in l. cū delanionis §. Sabinus. ff. de fun. inſtruct. & in conſ. 62. incip. punctus talis eſt, & in l. nulli de ſacroſanct. Eccleſ. Abba. in c. dilecti de for. compet. & Marquil. in vſat. ciues col. 5. vide limitationem infra. nu. 73. Hic multis gaudet priuilegijs, & potitur prærogatiuis vt ciuis Barcino. de quibus partim in dicto priuilegio *recognouerunt proceres*, & partim in priuilegijs particularibus, quæ ſunt non pauca, dictæ vniuerſitati, & ciuibus conceſſis, quæ omnia recenſere laborioſum potius foret, quam ſubtile: aliqua ex eis memorabimus, circa quę aliquando dubitatum
2 vidimus. Primum priuilegium, quod hoc loci explicandum cenſui, eſt, quod ciues Barcinonæ, & eius habitatores † ſunt immunes à ſolutione quarumcunq. collectarum, iurium, & impoſitionum pro ſuis rebus, & mercibus in quibuscunq. ciuitatibus, caſtris, villis, & locis ditioni domini noſtri Regis ſubiectis: probatur hæc immunitas per priuilegium Regis Iacobi primi ciuitati, & ciuibus Barcinonæ conceſſum Dat. in ea ciuitate pridie idus Aprilis 1232. cuius diſpoſitiua verba in gratiam eorum, quibus facile non eſt ea in manu habere, & vt quod omnes tangit à nemine ignoretur, cenſui hic inſerenda, & ſunt quæ ſequuntur.

3 *Attendentes multa, & laudabilia ſeruitia, atq; grata, quæ vos dilecti, & fideles noſtri ciues Barcino. exhibuiſtis nobis ſemper, & noſtris prædeceſſoribus exhibetis quotidie liberaliter, & tam fideliter quam deuotè volentes vobis facere gratiam ſpecialem, eiusq gratiæ beneficio gaudeatis perpetuo vos, & veſtri, cum hac igitur charta per nos, & omnes heredes, & ſucceſſores noſtros enfranquimus, & francos, & liberos, & ingenuos facimus vos omnes fideles, & dilectos noſtros ciues, & habitatores Barcinonæ, & ſingulos, præſentes ſcilicet, & futuros cum rebus, & mercaturis veſtris ab omni lezda, & pedatico, portatico, vſatico, tolta, conſuetudine nouis, veteribus ſtatutis, & ſtatuendis, & omni penſo vbiq; per omnia loca regnorum, terrarum, & dominationis noſtræ tam per terram, quam per mare, & aquam dulcē, & ſtagnum, eundo, ſtando, & redeundo: ſtatuimus igitur firmiter, & mandamus quod nullus lezdarius, pedegiarius, penſator, ſenior, maiordomus, repoſitarius, marinus, Salmedina, Iuſtitia, vel Index, ſeu Alcaldus, vicarius, Baiulus quilibet noſter, vel alius officialis, vel ſubditus præſens, vel futurus audeat, vel poſſit vos, vel aliquem veſtrum, aut captalarios, ſiue nuntios veſtros, aut res, aut mercaturas veſtras aliquas, grauare impedire, capere aliquid inde, vel retinere in aliquo loco ratione iſtorum, à quibus vos & veſtros, ſicut dictum eſt perpetuo enfranquimus, ſed ſitis liberi franquis ab omnibus ſupradictis vbiq; ſemper inde, & penitus abſoluti, &c. Pœna eſt millę morabatinorum Alfonſinorum, damno, & grauamine prius in duplum plenariè reſtitutis ſine omni remedio.*

4 Probatur † eadem immunitas per quandam chartam Regis Iacobi 2. Dat. Barcinonæ 14. Kalend. Iunij. 1292. directam baiulo de Paniſcola, qua in effectu mandatur Baiulo quatenus probis hominibus, & vniuerſitati Barcinonę obſeruaret, & obſeruari faceret omnia priuilegia, & franquitates tam à ſe quam ab anteceſſoribus ſuis dictæ vniuerſitati Barcinonæ conceſſa tam ſuper facto lezdarum, & pedagiorum, quam alijs quibuscunq. in Paniſcola, & alijs locis per terram ſcilicet, & per mare iuxta formam priuilegij Regis Iacobi aui ſui dictæ ciuitati conceſsi, & quod non faciat nouitatem dictis ciuibus Barcinonæ, nec eorum

mercibus

mercibus, & rebus circa prædicta. Probatur† etiam eadem immunitas, & exemptio per priuilegium Regis Iacobi 2. ciuitati Barcinonæ, & ciuibus conceſſum Dat. Barcinonæ 18. Kalend. Ianuarij 1323. his verbis. *Gratis & ex certa ſcientia, ac mera liberalitate, ac ſpontanea voluntate enfranquimus, & liberos, exemptos, francos, & immunes penitus facimus, & eſſe volumus perpetuò vniuerſitatē dictæ ciuitatis Barcinonæ, & omnes & ſingulos ciues, & habitatores ipſius ciuitatis præſentes, pariter & futuros in perpetuum cum omnibus rebus mercibus, & bonis ſuis vniuerſis habitis, & habendis in ciuitate, & locis noſtris Dertuſa, & in caſtris villis, & locis noſtris de Alacant, de Oriola, & de Elix, de Guardamar, & eiſdem adiacentibus, quæ habemus, & tenemus in parte Regni Valentiæ vltra Saxonam, & in alijs etiam quibuſcunq. ciuitatibus, caſtris, villis, & locis noſtris vbicunq. ſituatis per nos, vel noſtros prædeceſſores per modum conqueſtæ, cambij, vel emptionis, vel alio quouis titulo hactenus acquiſitis, quæ nos hodie habemus, & tenemus vel nos, & ſucceſſores noſtri in poſterum acquiremus per conqueſtam, vel alium quemcunq. dumtaxat titulum lucratiuum ab omni leuda, pedagio, pedatico, portatico, menſuratico, penſo, vſatico, morariſatu, duana, anioragio, & trantagio, paſſagio, & gabella, & omni alia quacunq. impoſitione, ſeu conſuetudine nouis, & veteribus, ſtatutis, & ſtatuendis, quæ dici, nominari, vel excogitari poſſunt, ſeu poſſint aliqua ratione, ſicq. in dicta ciuitate & loco noſtro Dertuſa, & in dictis caſtris, villis, & locis noſtris prædictis de Alacant, de Oriola, de Elix, & de Guardamar, quæ habemus in parte Valentiæ vltra Saxonam, & in alijs etiam quibuſcunq. ciuitatibus Caſtris, & villis, ac locis noſtris vbiq. ſituatis per nos, vel noſtros prædeceſſores per modum conqueſtæ, cambij, vel emptionis, vel quouis alio titulo hactenus, vt prædicitur, acquiſitis, quæ nos hodie habemus & tenemus, vel per nos, & ſucceſſores noſtros in poſterum acquirendis per conqueſtam, vel etiam quemcunq. dumtaxat, vt præmittitur, titulum lucratiuum præfata vniuerſitas Barcinonæ, & ciues, & habitatores eiuſdem præſentes ſcilicet, & futuri, & eorum ſinguli pro aliquibus rebus mercibus, vel bonis ſuis quibuſcunq. vllo vnquam tempore vllam lezdam, pedagium, pedaticum, portaticum, menſuraticum, penſum, vſaticum, morariſatum, duanam, anacboragium, trauatagium, paſſagium, gabellam, vel aliam quamcunq. impoſitionem, ſeu conſuetudinem nouas, vel veteres, ſtatutas, ſeu ſtatuendas, quæ dici, nominari, vel excogitari poſſint, ſeu poſſent aliqua ratione per mare, vel per terram, aut per aquam dulcem nobis, vel ſucceſſoribus noſtris, aut quibuſcunq. alijs nomine noſtro, & noſtrorum dare, aut ſoluere teneantur, imò ab ipſorum omnium, & cuiuslibet eorum præſtationibus ſint ſemper in dicta ciuitate & loco noſtro Dertuſa, & in dictis Caſtris, villis, & locis noſtris de Alacant, de Oriola, & de Elix, de Guardamar, & eius adiaſcentibus, quæ, vt dictum eſt, habemus, & tenemus in parte Regni Valentiæ vltra Saxonam, & in alijs etiam quibuſcunq. ciuitatibus, caſtris, villis, & locis noſtris, vt prædicitur vbicunq. ſituatis per nos vel noſtros prædeceſſores per modum conqueſtæ, & cambij vel emptionis, vel quouis alio titulo hactenus, vt ſæpe dictum eſt acquiſitis, quæ hodie nos habemus & tenemus, & nos† & ſucceſſores noſtri in poſterum acquiremus per conqueſtam, vel alium quemcunq. vt prædicitur, titulum lucratiuum franchi, exempti perpetuo liberi, & immunes per terram, & per mare, per quamlibet aquā dulcem, promittentes per nos &c.*

6 Probatur† item hæc immunitas, & exemptio per quandam litteram Regis Petri tertij directā Gubernatori Maioricarum Dat. Barcinonæ 5. Aprilis 1353. qua in effectu, *mandatur dicto Gubernatori quatenus ciuibus Barcinonæ obſeruet, & obſeruari faciat priuilegium per bonæ memoriæ Iacobum Tritanum ſuum eis conceſſum ſuper franquitate, & immunitate ab omni lezda, pedatico, & ab omni alia ſeruitute, & alijs impoſitionibus per totum Regnum Maioricarum tam per mare, quam per terram pro omnibus mercibus cuiuſcunq. conditionis exiſtant.* Hæc priuilegia reperiuntur auctenticè conſuta in quodam proceſſu cauſæ in Regia Audientia præſentis principatus vertentis inter Gabrielem Hieronymū Real ſyndicū ciuitatis, & inſulę Maioricarum ex vna, & Franciſcum Sala ſyndicum ciuitatis Barcinonæ, partibus ex altera, ad relationem egregij Senatoris Hieronymi Aſtor actuario Martino Ioanne Carmona, quæ quidem priuilegia fuerunt extracta à libris viridis priuilegiorum domus dictæ ciuitatis Barcinonę: Alia ſimilia priuilegia, & cōfirmationes eandem immunitatem, & exemptionem comprobantia citantur in quatuor ſententijs Regijs, de quibus mox dicetur, quæ prolixitatis vitandæ gratia omittuntur, tu ipſe ea facili negocio in dicto proceſſu videre poteris, & ſignāter in Regia declaratione ad relationē egregij quondā Senatoris Petri Lobregat ſtatim allegāda fit attendentia de conſti. 4. incip. los ciutadans, tit. de vectigals. in primo vol. conſt. dicendo quod *per eam ſereniſſimus Rex Petrus 2. confirmauit priuilegium Regis Iacobi patris ſui, & vſum, & poſſeſſionem immunitatis collectarum, & impoſitionum ciuium Barcinonæ.*

7 Probarur †† vlterius eadē immunitas, & exemptio per *declarationem* in Regia Audientia factā die 3. Decemb. 1572. in cauſa in ea vertenti ad relationem, vt dixi, Petri Lobregat inter ſyndicū ciuitatis Barcinonæ, & villam Granullariorum; per aliam *declarationem, & Regiam ſententiam* in eadem Regia Audientia latam ad relationem nobilis Mōtſerrati Guardiola illius tunch egregij doctoris, & nunc in ſupremo Aragonū Regētis die 9. Aprilis 1583. in cauſa in dicta Regia Audiētia verrēti inter eūdē ſyndicū Barci. & ciuitatē Dertuſæ; per aliam *declarationem, ſeu ſentētiā Re-*

ꝑiam in Regia Regni, & Inſulę Maioricarũ Audientia lata die 11. Februarij 1586. in cauſa in ea vertenti inter Anticum Ioſre, & alios mercatores, & Ciues Barcinonę ex vna, & ſindicum dictæ Ciuitatis Maioricarum, partibus ex altera, ad relationem Raymundi verini eius Regiæ Audiẽ
† tiæ doctoris, & deniq. per aliam *declarationem* in Regia Audientia Cathaloniæ ad relationẽ egregij Senatoris Hieronymi Aſtor die 22. Septẽbris 1597. factam in cauſa in ea vertenti inter Hieronymum Real mercatorem Ciuitatis Maioricarum, & ſindicum Ciuitatis Barcinonæ; quibus quidem omnibus declarationibus, & Regijs ſententijs *declaratum extitit* Ciues Barcinonæ per dicta, & alia priuilegia, nec non eorum bona gaudere debere franquitate nõ ſoluẽdi iura aliqua, ſeu impoſitiones in quibuſcunq. ciuitatibus caſtris, villis, & locis ditioni domini noſtri Regis ſubiectis, & ſic immunes eſſe, & liberos pro eorum rebus, & mercibus a ſolutione Gabellarũ, & vectigalium dictorũ locorum &c. Quæ quidem ſententiæ Regię, & declarationes reperiũtur in dicto proceſſu cauſæ vertentis in Regia Cathalonię Audientia ad relationem Hieronymi Aſtor inter Gabrielem Hieronymum Real, & ſindicum Ciuitatis Barcino. actuario Martino Ioanne Carmona, & originalis ſententia ad relationem Montſerrati Guardiola, de qua ſupra, eſt in proceſſu dictę cauſę penes Raphaelẽ Paſqual not. pub. & dicti proceſſus ſcribam: vnde fit iam nunc nullum ſuper his relinqui dubitandi locum poſt tot priuilegia, & Regias declarationes. Verũ eſt quod ſupra relata ſentẽtia Regię Regni Maioricarum Audientię fuit poſtea in gradu ſupplicationis in curia Regis domini
† noſtri *reuocata* die 6. Octobris 1595. in qua reuocatione interuenerũt Frigola Vicecan. Baptiſta. Couar. & Sans Regentes Regiã Cancellariã, & don Pet. Sans fiſci aduocatus, hoc expreſſo motiuo, *quod per priuilegia ciuibus Barcin. cõceſſa nõ fuit eis conceſſa immunitas vectigalium, & aliarũ impoſitionum per vniuerſitatem Regni Maioricarum pro ſubleuandis eius neceſſitatibus impoſitarum, & imponendarum in mercibus, quæ ad dictum Regnum deportantur, & indè extrahuntur, cum de eis non loquãtur, nec diſponant priuilegia prædicta, cum & in viam Iuris priuilegia in dubio ſint interpretanda, & declaranda, etiam verba impropriando, & reſtringendo, ſine præiuditio Iuris tertij, & ſic dicta vniuerſitatis Maioricarum.* Verum enimuero ego (quod pace tãtorum virorum dixerim) exiſtimo non obſtante dicta Regia declaratione, fore & eſſe ciues Barcinonę dicendos immunes, & exemptos à ſolutione vectigalium, & impoſitionum Regni prædicti Maioricarum, nec arbitror viros illos egregios taliter declaraſſe, ſi plenè de facto informati forent: quod enim primo dicunt non conſtare quòd priuilegia ciuium Barcino. comprætendant Regnum Maioricarum cum de eõ non loquantur, corruit proculdubio ſi animaduerteremus generalia, & pręgnantia verba regiorum ciuium Barcin. priuilegiorum ſupra relatorum, quæ apta ſunt compræhendere nedum Regnum prædictum Maioricarum, ſed & quaſcunq. etiam alias terras ditionis Regis domini noſtri: Itẽ nõ fuit animaduerſum ad litterã Reg. Pet. tertij Dat. Barci. 5. Apprillis 1354 directã Gubernatori Maioricarum, *qua in effectu mandatur dicto Gubernatori quatenus priuilegia immunitatis, de quibus loquimur, quæq. ſunt ſuperius inſeria, obſeruet, & obſeruari faciat per totum dictum regnum*, vt fuſius in ſuperioribus fuit enarratum.

Ecce ergo quod licet priuilegia antiqua non comprę̃henderent dictum Regnum, per hanc tamen regiam litteram fuit proculdubio comprę̃henſum. Accedit his quod omnia ſupradicta priuilegia ciuium Barcino. cum littera prædicta ſunt multo priora, & antiquiora priuilegijs impoſitionum dicti Regni ſi dictæ Regiæ ſententiæ in curia Regis domini noſtri latæ credamus: ſolum enim meminit cuiuſdam priuilegij Regis Petri cõceſſi 31. Maij 1370. & alterius Regis Ioãnis 4. Iulij 1392. vnde conſequitur illis per hæc non potuiſſe præiuditium generari, prouti bene *animaduerſum fuit* in Regia ſententia Audientię Maioricarum ad relationem Raymundi Verini lata.

Dices (vt ſuſtineas ſupradictam reuocatoriã ſententiam) quod ex eo ſint moti egregij illi viri vt dictam ſententiam reuocarent, quod in priuilegijs immunitatum, & exemptionum ciuium Barcinonę non cenſeantur comprætenſi caſus inſoliti, & vrgentiſſimæ neceſſitatis, propter quos fuerunt in Regno Maioricarum conceſſæ impoſitiones, & vectigalia, vtpotè quia ij cenſeantur regulariter exceptuati à generali exemptionis conceſſione: ſed nos reſpondemus nec per hoc videri ſuſtinẽdam eam declarationem, ex eò quòd ſint tam generalia, & pręgnantia verba priuilegiorum ciuium Barcinonę, vt ſint proculdubio apta compræhendere caſus inſolitos, & magnæ neceſſitatis, prouti inferius latius probabitur.

8 Hac tamen † immunitate (vt & hoc, quòd forſan aliquando non pænitebit ſciuiſſe, non ignores) non vtuntur ciues Barcinonæ in Caſtro de aſco, & eius terminis, quod, & qui ſunt Comendatoris dicti caſtri, & villæ ordinis militiæ Hoſpitalis ſancti Ioãnis Hieroſolymitani quoad ius lezdæ, quod ibi colligitur, ex eò quòd habeãt antiquius priuilegium noſtris, concedens Ius exigendi lezdam etiam à ciuibus Barcino. quod dicitur conceſſum per ſereniſsimũ Regem Petrũ Dat. Illerdę 10. Kalen. Nouem. 1210. prouti
† in cõtradictorio iuditio fuit *declaratũ* per Senatũ die 28. April. 1596. referente Francis. Vitalis Deſ-

camps

ramps egregio tunc Regiæ Audientiæ doctore, poſtea vero in eadem Regiam Cancellariã Regente in cauſa Cõmẽdatoris dictæ Cõmãdæ de Aſco contra conſiliarios, & ſindicum ciuitatis Barcinonæ: vidi concluſionẽ in archiuo Regio.

9 Cæterum † quando exhiguntur vectigalia à ciuibus Barcinonæ in caſibus non permiſis, videamus quid ſit agendum pro recuperatione pecuniarum, ad quarum ſolutionem pro tallijs, iuribus, & impoſitionibus ciues Barcinonę contra tenorem dictorum Regiorum priuilegiorũ cõpulſi fuiſsẽt in aliqua ciuitate, vel alio loco, hoc in caſu ſolet ciuitas Barcinonæ, & eius nomine illius conſiliarij, ſiue Rectores, & adminiſtratores procedere cõtra vniuerſitatem, quæ talia iura exegit, per captionem perſonarum, mercium, & aliarum rerum dictæ vniuerſitatis, & ſingularum eiuſdem, quæ in dicta ciuitate Barcinonæ reperiuntur, donec reſtituta ſit pecunia pro talibus iuribus malè exacta, vel ſi non reſtituitur, inde ſatisfit creditoribus ex pecunijs, mercibus, & rebus appręhẽſis. Et hæc quidem captura perſonarum, & mercium, & aliarum rerum appręhẽtio fit, & fieri ſolet de facto abſque cognitione cauſæ, & citatione partis: ſolum enim oportet q̃ ciuis conquęrens compareat coram dictis conſiliarijs Barcinonæ narrando factum, & exhibendo inſtrumẽta, vel alias probationes, quibus de eo conſtet, & petendo repreſalias, & marcham declarari verſus, & contra vniuerſitatem, quæ indebitè ab eo dicta iura, & impoſitiones exegit, & contra eius ſingulares, merces, & alias res eorum Barcinonę repertas, & proinde prouiſiones oportunas expediri: poſtea conſiliarij cõmittunt cauſam alicui ex aſſeſſoribus ordinarijs ciuitatis, per quẽ fit prouiſio quod fiat proceſſus ex actis, & portetur: inſtructus poſt modũ, & orditus proceſſus ſolet portari addictum cõmiſſarium, per quem illius meritis attentis fit prouiſio declarationis Marchę, & repręſaliarũ, prouidendo quod perſonæ, ſi quæ reperiantur in præſenti ciuitate capiantur, & bona, & merces appręhendantur, & ſub tuto ponantur, donec conquærẽti ſit ſatisfactũ in debito principali, intereſſe, & expenſis, & quod pro his fiant prouiſiones, & commiſſiones oportunæ: executor harum prouiſionum eſt portarius, ſiue nũtius clauarij preſentis ciuitatis, per quem proceditur primo ad ſequeſtrationẽ rerum, pecuniarũ, & mercium eorum, contra quos fuerunt repręſaliæ declaratæ, deinde proceditur, ſi opportet, ad dictarum rerum venditionem, proceditur etiam cum mandatis directis his, qui pecunias habent aliquorum, cõtra quos ſint declaratæ repręſaliæ, quatenus intra certum terminum, qui ſolet eſſe trium dierũ, deponãt in tabula cambij preſentis ciuitatis pecunias prędictas: ex quibus poſtmodum fit ſatiſfactio ciui cõquærenti, pręſtita tamen prius idonea cautione: prouti hæc omnia ita *practicari* vidi in quadam cauſa repręſaliarũ per conſiliarios pręſentis ciuitatis de anno 1604. contra vniuerſitatem, & particulares ciuitatis, & inſulæ maioricarum ad inſtantiam Magin. Aroles, & Gabrielis Rius mercatorum, & ciuium Barcinonę, propter exactionem talliarum, & gabellarũ in dicta ciuitatę maioricarum contra ipſos, & eorũ merces factam, declarata. Et hęc quantum attinet ad practicam, quæ forçan multis non diſplicebunt, dicta ſint ſatis.

10 Supereſt † examinemus quędam dubia, quæ circa hæc oriri poſſent non modicæ conſiderationis: Et primo quidem illud eſt maxima diſquiſitione dignũ circa dicta priuilegia immunitatis ciuibus Barcinonę cõceſſa, nunquid ſi collectæ imponantur in aliquo loco ob publicam neceſſitatem ſuperuenientem, puta belli, peſtis, vel famis, & ſeu alterius caſus inopinati, qui prouideri, nec cogitari potuit, an ab eis dici debeant ĩmunes ciues Barcinonę per dicta priuilegia: In hac dubitatione omiſſis quatuor opinionibus per Franciſcum Mar. deciſ. 458. a num. 11. cum ſequent. in 1. parte relatis, & multis alijs, quæ in propoſito dici poſſent, breuiter reſpondemus q̃ licèt regulare ſit ſub immunitate à collectis conceſſa non compręhendi collectas propter publicam neceſſitatem ſuperuenientem poſtea impoſitas, vt multis reſoluunt Ioachim. Mynſinge. ſingul. obſerua. Centu. 4. obſerua. 70. in prin. vbi dicit ita *reſolutum* fuiſſe in Camara Imperiali poſt multam diſputationem, Andre. Gail. pract. obſerua. 52. num. 26. lib. 2. & facinnt quæ late tradunt Nat. in conſ. 63. num. 1. & conſ. 65. Franciſ. March. allega. q. deſtin. 458. a nu. 19. cum ſequẽt. parte 1. & Oſaſ. deciſ. 39. Franc. Viui. in comun. opin. verbo, ĩmunitas, & Eman. Soar. in Theſau. recep. ſenten. eo. verbo, immunitas, nu. 6. quia publica vtilitas eſt cuilibet priuilegio pręferẽda, & priuilegium generale indultum non includit caſum publicæ neceſſitati contrarium, vt proſequitur late Mynſing. d. obſer. 70. nu. 3. fusè Surd.
11 deciſ. 275. per tot. Nihilominus † tamen in pręſenti caſu cenſemus etiam ab ipſis, & earum ſolutione cenſeri exemptos ciues Barcinonę, quia priuilegia immunitatis eis cõceſſa, cõcepta fuere per verba ampla ab omnibus, & quibuſcunque oneribus cogitatis, & incogitatis, ſtatutis, & ſtatuendis quauis ratione: ac proinde debet fieri extentio etiam ad dictum caſum neceſsitatis, quia per dicta verba tam ampla, & geminata ipſi Principes cẽſentur cogitaſſe ſaltem in genere de iſto caſu, & per ea veniunt compręhenſa maiora expræſsis, Alex. in conſ. 30. lib. 3. Neuiſ. conſ. 66. num. 39. Iaſ. in l ſi ex toto ff. de lega. 1. & ibi Rip. num. 16. Oſaſ. deciſ. 91. num. 12. ita reſpõdet Nat. in conſ. 63. a n. 11. cum ſequent. Ioachim Mynſing. ſingul. obſerua. Centu. 4. obſerua. 70.

Eman.

†† Eman. Soar. vbi ſupra. Ità *declarauit* Regia Ma-
ioricarum Audientia in, & cum ſupra allegata
ſententia de aono 1586 data per eadem fere ver-
ba ſupraſcripta, nec *longe abſuit* ab hac opi-
niooe Regia Audientia Cathaloniæ in motiuis
ſententiæ ſuperius mentionatæ de anno 1572.
ad relationem Petri Llobregat latæ.

12 His † accedit quòd hæc priuilegia fuerint ci-
uitati Barcinonæ, & illius ciuibus conceſſa per
viam contractus, quia conceſſio fuit facta in re-
munerationem ſeruitiorum, vti habetur in pro-
hæmio dictorum priuilegiorum, Bar. in l. quod
ſemel. ff. de decret. ab ordin. fetco. & in l. omnes
populi ff. de iuſ. & iu. Nat. in allegat. conſ. 65. nu.
10. latiſſimè id comprobat infinitos allegando
Tiraquel. in l. ſi vnquam verbo, donatione largi
tus, num. 14. Ioan. Pet. Surd. conſ. 419. numer. 53.
lib. 3. & Decia. reſpon. 25. num. 35. vol. 1. ac proin-
de extenditur ad onera bellica, & alijs, quæ pro-
pter neceſſitatem imponantur Ioſeph. Ludoui.
deciſ. Peruſ. 3. num. 10. Rolan. à Val. latiſſimè in
conſ. 76. num. 13. 26. & 28. lib. 2. & conſ. 13. nu. 54.
lib. 3. atque ita *inſinuat* Regia inſulæ Maioricarũ
† ſententia ſupra relata in vltimis illius motiuis.

13 Hanc † ego reſolutionem limitandam cen-
ſeo quoties tam vrgens ocurreret neceſſitas, vt
nullatenus ei aliàs prouideri poſſet, niſi immu-
nes, & exempti cõtribuerent; tunc enim eis non
prodeſſet priuilegium, quia nulla conceſſio exi-
mit iſto caſu propter publicam vtilitatem, ita
voluit Socin. in allega. l. ſi ex toto num. 6. ff. de
lega. 1. dicens ita intelligendam l. iubemus nullã
C. de ſacroſan. eccleſ. & faciunt quæ not. Bar. in
l. nullus C. de cur. pub. lib. 12. & idem vult Aret.
in d. l. ſi ex toto Bal. in conſ. 406 per tot. lib. 4. &
alij, quos reffert, & ſequitur Nar. in allega. conſi.
63. nu. 11. Surd. deciſ. 285. vbi *deciſ. Senatus Man-*
†† *tua*. Atque ita *declarauit* Regia Audientia Maio-
ricarum in ſententia ſuperius relata in motiuis
in ea expreſſis, & per hæc conſiliantur contrariè
doctorum opiniones, quæ circa ſupradicta, ex
dd. ſupra citatis, colligi poſſunt.

14 Secundo eandem † reſolutionem limitat Io-
ſeph. Ludoui. d. deciſ. Peruſ. 3. num. 11. in oneri-
bus, quæ imponerentur pro bello diuino, dicẽs
quoad ea nihil operari exemptionem, ad quod
præter Hiero. Gigao. citat Caualcan. Friuizan. in
tracta. de vſufruc. num. 105. verſi. ſed vbi dicere-
tur fol. 489.

Quod procedere inquit pulchre Gaſpar The
zau. quæſt. foren. 13. lib. 1. oedum io ſimplici im-
muoitate conceſſa à lege, vel à Principe ſine ex-
ceptione alicuius caſus, ſed etiam quando vnus
exceptuatus eſſet, puta caſus belli: adhuc enim
exceptio in iſto caſu non firmaret regulã in oon
exceptis, ſed ſimiliter cenſeretur exceptuatus
caſus belli diuini, & ſic peſtis: dicitur enim &
peſtis bellum diuinum, & valet argumentũ de
vno ad aliud, & nullum tempus requirit magis
priuilegiorum derogationem, quam iſtud peſtis
tempus vt latè iſdem is doctor probat, ſicque
† poſtea dicit *deciſum in* Senatu Pedemon. Cõcin
15 nunt quæ † pluribus docet Annæ. Rober. rer.
iudica lib. 2. ca. 11. volens nulli concedendam in
vrbibus limitaneis, vbi grauis ſemper, & con-
tinnò eſt neceſſitas, immunitatem ab excubijs,
& portarum cuſtodia, & nihil ad dictam im-
munitatem ſuffragari priuilegia, atteſtaturque
† ſic de anno 1583. *deciſum*.

16 Quæ tamen † omnia ſingulariter limitantur
à Ioſeph. Ludoui. com. conclu. 38. verſi. infertur
90. vt non procedant quando adeſt obſeruantia
ſubſequuta in contrarium, vt pote quod ſucceſ-
ſiſſent caſus priuilegiati, ob quos ciuis Barcino-
næ, licèt potuiſſet compelli ad contribuendum,
non tamen contribuit, ibidem videbis multa de
obſeruantia ſequuta qualiter multum operetur,
& nos non pauca de eadem tradidimus ſupra in
fi. clauſ. 1.

17 Secundum † dubium, quod circa ſupradicta
oriri poteſt, verſatur circa preſcriptionem huius
imunitatis; certũ enim eſt ei preſcribi poſſe per
triginta annos, atque ita qui per tãtum tempus
talliam, & onus ſoluiſſet, licèt aliàs haberet pri-
uilegiũ immunitatis; cogeretur nihilominus in
poſterum ſoluere. Guid. Pap. deciſ. 387. num. 1. &
ibi notab. additio Ranch. Anton. Theſau. deciſ.
239. num. 3. Sola in conſti. Sabaud. nouas titu. de
iu. emphi. glo. decretorum, num. 12.

18 Dubitatur † tamen num hæc preſcriptio cõ-
tra aliquos particulares huius ciuitatis comple-
ta noceat alijs, vt ex hoc dici poſsit tali imunita-
ti quoad omnes preſcriptum? In hac dubitatio-
ne certa ſit reſolutio, preſcriptionem hanc alijs
non nocere, ex eò quòd dicta imunitas ad plu-
res non vt vniuerſos, ſed vt ſingulos pertineat,
ac proinde cum omnes tangat, ab omnibus de-
bet approbari iuxta iura vulgaria, ad quod facit
quod ſicut cõſuetudo in vno caſu circa exactio-
nem collectarum obſeruata non extenditur ad
aliud l. 1. §. ſi quis hoc interdicto ff. de itine. actu-
que priua. & ibi Bar. in l. licitatio §. earum ff. de
publica. cap. auditis, vbi not. extra de præſcrip.
pulchre Corn. conſ. 142. lib. 1. Alex. conſ. 68. lib. 2
Feſtas de collec. parte 2. c. 3. num. 42. Feder. Scot.
tom. 1. lib. 1. reſpon. 1. n. 78. cum ſequent. Anton.
Thezau. deciſ. 239. n. 9. in fin. ita nec de vna per-
ſona ad aliam debet extendi, vt eiſdem iuribus,
& doctorum auctoritatibus poteſt comprobari,
& clarius probat tex. in l. ſi vnus §. ante omnia
ff. de pac. & not. per Ioan. Andre. in cap. ſicut. de
offi. Archidia. traditque Euerar. in top. legal. lo.
ab vſita. ſeu à ſolitis num. 15. eſt elegans ad pro-
poſitum doctrina Felin. in cap. cum acceſsiſſent
num. 40. verſi. 3. limita, vbi latiſsimè explicat, de
conſti. & in cap. cum omnes num. 74. eo. titul. &
Andre.

Andre.Gayl.pract obſer.lib.2. obſer.60.nu.14.
Quatenus † in his terminis habent ciues con-
19 trauenien do priuilegio conceſſo Ciuitati,ei nõ
præiudicare,pro quo facit cap.ſignifiſti,&c.ſi di
ligenti §.fin. deſo. compet. & l. ſancimus C. de
pœn. Atque ita *declararunt* Regiæ Audientiæ
Regni Maioricarũ, & Principatus Cathaloniæ
in ſententijs,de quibus ſupra,addendo *in tantũ
hæc vera eſſe,vt licet ciuitas Barcinonę,& ciues em-
ptores,& venditores ſoluiſſent,non ex hoc eiſdem va-
luiſſet pręiudicium generari, quod videremur dictis
Regijs priuilegijs exemptionum derogaſſe,ſeu renun-
tiaſſe, cum id faciendum foret communicato conſilio,
& legitimè congregato, & nemine diſcrepante,vel
diſſentiente,cum,quod omnes tangit, ab omnibus de-
beat approbari, & aliàs cum immunitas prędicta
etiam ad plures vt ſingulos, & non vt vniuerſos perti
neat,&c.* Ex alijs, quæ tradita ſunt infra in gloſſ.
cũ omni dominatione,& deſtrictu puſſunt hæc
etiam vires accipere, vbi videas: quibus adiun-
ge quæ multum ad propoſitum adducit Can.
lib.3.var.c.4.de ſeruitu.num.117.

20 Tertium † dubium poteſt eſſe nunquid iſta
priuilegia immunitatis poſſint deperdi per nõ
vſum, ad quod reſpondetur quod ſic, dum ta-
men conſtet eueniſſe caſum, quo cum eis quis
vti vellet,fuerit eidem cõtradictum: aliàs enim
non amittitur priuilegium per non vſum,vt do
cet Bar.in l.in filijs C.de decur.lib.10. vbi domi
nus, qui longiſſimo tempore non exegit ſerui-
tium ſibi debitum à ciuitate belli tempore,non
perdit ius ſuum ſi nunquam contigit bellum,
ſed eo eueniente poteſt illud petere, Ioan. An-
dre.ad Speculu.in rub.de feudis, Abba.in cap.
ad audientiam,& ibi etiam Immol. de pręſcrip.
Felin in cap.cum acceſſiſſent nu.25.de conſtitu.
tractant hunc articulum latè Iaſ.in l.fin. num.55
de conſti.Princip.& Bal.in tracta.de pręſcrip.4.
parte princip. quæſtio. 6. & in 4. parte 5. partis
princip.quæſt.4.ac Andre.Gayl. pract. obſerua.
lib.2. obſerua. 60. in prin.ita *declaraſſe* Rot.Ro-
ma. reffert Veral. deciſ. 370. in 2. Adde Ferdin.
Vaſqui.Mencha.controuer.vſufrequen. lib.1.c.
2.num. 12.atque ita *declarauit* etiam in proprijs
his terminis Regia Regni Maioricarum Audiẽ-
tia in ſententia ſupra relata, huius dicti hanc ra-
tionem aſſignans, quod cum priuilium amitta-
tur negligentia non vtentis, & ea non cadat in
eo qui non habuit facultatem vtendi, inde fit
tali caſu per non vſum non amitti priuilegium.
Pro his facit quędam alia ſimilis *declaratio* in
noſtra Regia Audiẽtia die 4.Septem.1603.facta
in cauſa,quæ in ea ducebatur inter ſyndicũ vni-
verſitatum Caſtellaniæ de Ampoſta ex vna, &
earum dominum,partibus ex altera,ad relatio-
nẽ egregij ſenatoris Hieronymi Seniuſt, in qua
cum fuiſſet oppoſitum de non obſeruantia cu-
iuſdam priuilegij per pluſquam ducentum, &
quinquaginta annos, fuit *declaratum* eo nihi-
lominus vti poſſe in poſterum partem ad quã
expectabat hoc motiuo *quia nõ conſtabat eueniſſe
caſum, quo dictæ parti, cuius intererat volenti eo vti
fuiſſet contradictum*. Actuarius Ioſephus Cortes.
Cum quibus concordat alia deciſ.Rot. Roma.
381.parte ſecunda relata per Veral. caputaque.
quatenus de anno 1551. *declarauit* priuilegium
per non vſum nõ tolli, niſi probetur quod eue-
nerit caſus priuilegij,& quod non ſit tunc ſequu-
tus caſus priuilegij. Ex † quibus nota id fore ꝓ-
21 bandum ab eo, qui agit contra priuilegium, vt
clarè denotant iſtę *declarationes*,& doctores pro
ea citati Pulchrè comprobat Monal. quem ego
allegabam de anno 1607. in caſu ſcribaniæ de
diſtrictu monaſterij ſancti Petri villæ Biſulduni
refferente egregio ſenatore Ioſepho Ferrer con
tra vniuerſitatẽ dictæ villæ enixè per ſuum ad-
uocatum,qui egregius erat, contendentem, id
oneris nobis incumbere probandi vſum priui-
legij noſtri diſtrictus, *ſuccubuit* tamen nihilomi-
nus, ſcriba Hieronym.Boſch: Monal. (inquam)
conſ.14.num.19.cum ſequent.parte ſecunda,vi-
de pulchram deciſ. Gratia.14. per tot. & deciſi.
8.num.4.vbi dicit ſtatutum pręſumi eſſe in vſu,
& viridi obſeruantia.

Perhæc ego reſpondebam vniuerſitati villę
Oloti patriæ meæ chariſſimæ non fuiſſe Abba-
tibus Riuipulli dominis dictę villę pręſcriptum
ſeu per non vſum amiſſum ius creandi, & faciẽ-
di iudices, & inquiſitores tabulæ procuratori-
bus iuriſdictionalibus, quos habent in dicta vil
la pro quærelis,quas quis vellet contra eos pro-
ponere competens ſibi vigore concordiæ inter
dictos Abbates,& dictam vniuerſitatem de an
no 1480.inhitæ, & firmatæ licèt conſtitiſſet eos
dicto priuilegio, ſeu iure numquam fuiſſe vſos,
quia non poterat conſtare eueniſſe caſum, vel
occaſionem, qua eo vtendum eſſet, vel quod
cum ſuceſsiſſet, fuiſſet eis contradictum,atque
ita cenſebam hanc quęſtionem vti valde ſimilẽ
ac ferè eandem cum illa,quam ſupra proximè
retulimus inter ſyndicum de Ampoſta, & eius
dominum,eodem modo,quo illa, terminandã
fore,& eſſe:De hoc eodem articulo, an & quã-
do per non vſum ammittatur priuilegium vidi
poſt hæc ſcripta tractaſſe noſtrum Cancer. lib.
3.var.c.3.de priuileg. a num. 271. cum ſequent.
vbi ſignanter num.275. *deciſſionem noſtri* ſenatus
tradit factam, quod è contrario ſi conſtar eue-
niſſe caſum priuilegij,&eo priuilegiatus non ſit
vſus,cenſeatur illud amiſiſſe.

22 Quo vero † ad procedimenta, quæ per con-
ſiliarios Barcinonę ſupra vidimus fieri aduerſus
eos, qui iniuſtè contra tenorẽm Regiorum pri-
uilegiorum à ciuibus Barcinonæ collectas, &
alia iura exigere tentant, eſt maxima animad-
uertione dignũ quomodo ea poſsint ſuſtineri
cum

Digitized by Google

cum de iure repręſalię,ſeu manis clarigatiooes,
pignotationes, & Marchæ(voo enim, aut alte-
ro nomine nominentur, parum oobis videtur
intereſſe,de quo tamen,ſi vis, vide Budeum in
annot.ad l.aur facta §.euētus ff.de pœn.Aodre.
Alcia.in l.prouinciales ff.de verb.ſig.& in epiſt.
ad lectores in prin.C.Plio.lib.Hiſtor.natura 22.
c.2.vbi Hermolaus,Dida io reg.peccatum 2.pa.
§.9.oum.4.verſ.Hinc deoique, pleniſsimè Ca-
mil.Borrel.in addi.ad Belug.in ſpecul.prin.rub.
11.§.iam ſuprà in verbo, repręſalijs)declarari nō
poſsint,niſi pluribus coocurrentibus.Primo de
23 bet † id fieri auctoritate ſuperioris, quia aliàs
eſſet ſibi ipſi ius dicere,qood regulariter nemi-
ni licet,iuribus vulgaribus,ita docet Guid.Pap.
deciſ.32.num.1.Belug.in ſpecul. prio.in allegat.
rub.11.§.iam ſupra oum.4.vbi Camil.Borrel. in
additiooe, infinitos propè ad id allegat docto-
res Dida.io reg.peccatū 2.par.§.9.o.4.verſ.hinc
denique Bal.in c.1.de mili.vaſſal.qui contumax
† eſt, & alij per eos citati ac proinde Regia Ca-
haloniæ Audientia de anno 1583. quoſdam in-
culpatos de aſſoſiatione facta cuidā Ioāni Ca-
nal, qui repręſaliando pro dampno ſibi dāto à
quodā francigena propria auctoritate cæperat,
& retinuerat certam gregem alterius francige-
næ,*condempnauit*,quòd banniretur adicto prin-
cipatu per bieoium,prouti reffert nob. Ludo.à
Pegue.in deciſ. crim.11. vbi latiſſimè de his agit:
imò nec poſſunt ab alio cōcedi repręſaliæ, quā
à Principe, nec per illius legatum,Franc. Marc.
deciſ.767.oum 6.vol.1.Couar.& Borrel.vbi ſu-
periùs,Mathe.in additione ad Guid.Pap. deciſ.
33.adeò vt dicaot Dida.& Mathe. in dictis locis
eum tantum poſſe repręſalias concedere, qui
poteſt bellum indicere,& ex eis tantum cauſis,
ex quibus hoc vltimum fieri poteſt, & ſic cum
ſolius priocipis,qui ſuperiorem non recognoſ-
cit,ſit indicere bellum,inde fit repręſalias à ſolo
Principe ſoperiorem non recognoſceote coo-
cedi poſſe, non ab alio: imò Bar.in d.tracta.de
repręſal.quæſt.3,oum.5.docet in proprijs ooſtris
termiois ciuitatem, quæ ſubeſt alicui Principi,
non poſſe huiuſmodi repręſalias concedere:vi-
den. Iacob. à Canibus in eo.tracta.de repręſal.
parte 1.num.36. & Martin. Lauden.io eo.tract.
in prin.num.4.in 17.volum.tract. Requiritur †
24 item adrepręſaliarum conceſſionem quod is,
contra quem decernendæ ſuot, non habeat ſu-
periorem: aliàs enim ipſe prius eſt adeūdus pro
iuſtitia obtioenda, ſaltem quando non eſt val-
de remotus, nec ad id ſperantur fieri multæ ex-
peoſæ,nec pars eſt ioops, vel pauper, & tali ca-
ſu neceſſaria eſt ſuperioris iuſtitię deoegatio,ad
hoc vt repręſaliarū declarationi ſit locus,Guid.
Pap.allega.deciſ 32. & 33. & ibi pulchra additio
verbo,ſtilus,Mathe.de Afflic.in conſti. reg. pa-
cis.cult.oum.47.Bar.in tracta.de repręſal.parte
2.quæſt.3. Camil. Borrel. latè vbi ſuperiùs, qui
mirè requiſitum hoc declarat, & in illius coo-
firmationem ſexcentum fere doctores allegat:
Alia requiſita, ad repręſaliarum conceſſionem
sraduot ſupradicti doctores, qoæ tameo quia
noſtrum oon attinent inſtitutum, ſimul cum
multis alijs, quæ in materia adducunt ijdē doc-
tores,& alij per eos citati,nos hic cōſultò omit-
25 timus.Cæterum † reſpondemus ciuitatem Bar-
cinonæ hanc repręſaliarum conceſſionem ex
conſuetudine longęua,qua ſemper eis vſa eſt ad
recuperationem iurium à ſuis ciuibus in alijs
partibus malè cootra tenorem Regiorum pri-
uilegiorum exactorū, habere, vti *declarant* Re-
†† giæ ſenteotiæ, & declarationes ſuperius relatæ,
& ſignanter illa,quæ fuit lata ad relationē egre-
gij ſenatoris Hieronymi Aſtor, qua dicitur ex-
preſſis verbis, *attento conſtat conſiliarios Barcino-
næ eſſe,& fuiſſe in poſſeſſione faciendi ſimiles marcha
rum declarationes, ſeu pignorationes de bonis in ciui-
tate Barcinonæ repertis,quæ ſint ciuium, & habitan-
tium in ciuitatibus, & locis,in quibus contra tenorem
dictorum priuilegiorum coguntur ciues Barcinonæ ta
lia iura, & impoſitiones ſoluere*, quæ quidem con-
conſuetudo & poſſeſſio marchandi, & ſeu re-
pręſalias concedendi reſultabat probata in ſu-
pradicto proceſſu, primo ex iam dictis alijs re-
gijs ſeoteotijs in dicto proceſſu exhibitis, qui-
bus talia procedimēta fuerunt valida iudicata:
ſecundo ex quibuſdam ſimilibus repręſaliarum
procedimentis aotiquiſsimis,de annis videlicet
1486.1487. 1506. 1511. 1567 .1571. nec oon & ex
moltis teſtium depoſitionibus de dicta conſue
tudine,& poſſeſsione in eodem proceſſu atteſ-
26 tantiū:conſuetudo † autem(nemo ignorat)po-
tens eſt ad iuriſdictionem tribueodam l.1.C.de
eman.lib.etiam priuatæ perſooæ,cap.cum con-
tingat, de for. compet. Bellug. io ſpecul.princi.
rub.11.§.videodum,oum.14.rub.12.§.reſtat ou.
13.pleniùs in rub. 22.§. & quia quotidiana, per
tot.& ibi optima additio Camil.Borrel. qui ci-
tat Bal.in tracta.de pręſcip.parte 2.5.partis prin-
cipal.quæſt.3.per tot.& Iacob.Menoch.io conſ.
2.oum.308.cum ſequent.volu.1.quos dicit latè
& pulchrè de his agere, eoſdem, & alios citat
Iacob.Cancer.var.reſol.parte 2.c.2.num.63.Pa-
ter Azor,in inſtitu.moral.tom.1.lib 5.c. 19. verſ.
27 nulla: Nec mirum,cum conſuetudo † faciat li-
citum quod ex ſe licitum non eſt, vti pluribus,
probat Ioan.Pet.Surd.in conſ.333.num. 6.lib.3.
per tex.in l.ſi pignore §.fin.vbi Bar.ff.de pig.ac.
Craue.in cooſ.48.in fin.Rulan.à val.in conſ.75.
28 onm.45.vol.1.& conſuetudo † idem operatur,
quod priuilegium,c.conqueſtus 3.quæſt. 9. Bel-
lug.in ſpecul.princip.rub.19.§. in beneficijs nu.
29 9. Imo † potentior eſt priuilegio, quia multa,
quæ per priuilegium concedi non poſſuot, ex
conſuetudine ſuſtineotur, Aymon Craueta de
antiqui-

Digitized by Google

30 antiqui. temp. in pri.num.43. de cuius quidẽ †
conſuetudinis validitate nullatenus eſt dubi-
tandum, licèt videatur eſſe,quòd quis ſit Iudex
in cauſa propria,per ea,quæ tradit Bal. in l.1.C.
de ſente n.quæ ſine certa quantitate, num.9. &
not.Alex.in Apoſtil.ad Bar.in l.altius §. belliſſi-
mè ff. quod vi, aut clam, & aduertit Petr. Nu-
ñes de Auenda. de exequendis mãdat. princip.
parte 1. c. 11. Quod autem attinet ad requiſitio-
nem , quam de iure faciendam fore tertio dixi-
mus, vt repręſaliarum declarationi locus fiat,
dicimus quod iam ſolent prius conſiliarij Bar-
cinonæ ſcribere familiariter vniuerſitati,contra
quam ſunt declarandæ repręſaliæ, depręcando
eam quatenus dignetur reſtitui mandare ciui-
bus Barcinonæ quod ab eis pro impoſitione ex
actum extitiſſet , & poſtea habita relatione, ſeu
fide per inſtrumentum publicum de pręſenta-
tione litterarum, ſi vniuerſitas non curauit face
re quod requiſita fuit, tunc proceditur ad decla
rationem repręſaliarum vt ſupra.

31 Si ego † repręſaliarum peculiarem tractatũ
ſcriberem,quaſdam, quæ vtiles forent in mate-
ria, quæſtiones pertractaſſem: vnde videlicet
ius iſtud repręſaliarum deſcenderit, & quæ fue
rit earum origo,de qua Mathe. in additione ad
Guid. Pap. quæſt.32. Iadoc. Damhaud in prax.
crim.c.11.num.3. Andre.Gayl.lib.ſingul. de pig-
nora.obſer.2.num.2.& 5.Mynſing.ſingu. obſer.
1.num.2. Centuria 6.Quo iure permitantur,de
quo agunt Guid .Pap.d.quæſt.32. & ibi additio
verbo, dominus noſter, Damhauder. vbi ſupra
num.6.vbi dicit.† *Quiſque tales leges ſanxerit,eas*
32 *ſibi non ex ſpiritu Euangelico ſuggeſtas, qui vim vi*
repellere prohibet, & alteram maxillam percutienti
iubet prabere,& alibi omni malo reſiſtere vetat,ſed ex
carne potius, & ſanguine inſtinctas eſſe crediderim
&c. Diuus Thom. ſecunda ſecundæ quæſt.40.
Nicol.Ben.de priuil. iuriſconſ.priuileg.21.parte
1.Bologni.inter conſ.Capręconſ.20.num.1.Ca
mil. Borrel.Gayl. Mynſing.& Dida. locis ſupe-
rius allegatis: Quibus ex cauſis concedantur,
quod diſcutiunt additio ad Guid.Pap.d.quæſt.
32.verbo,& poteſt,Damhauder.d.c. 98. nu. 10.
cum ſequent.Ludoui à Pegue.in deciſ.crimina.
d.c.11.num.7.An poſſint in die feriato concedi,
& exerceri,de quo agunt Bar in d.tracta.repræ-
ſal.quæſt.9.num.5. Iacob. à Canib. in eo.tracta.
parte 1.nu.3.& 4. Martin.Luden.in eo.etiã trac.
num.48.& ſexcentum alias in materia quæſtio
nes,quia tamen nos aliud agimus,& aliò tendi-
mus, eas conſultò in pręſentiarum omittimus
contenti remiſiſſe lectorem , pro illarum eno-
datione,ad doctores ſupra citatos ,adde Bal. in
auctẽn.ſed omnino C.ne vxor pro mari.nec nõ
& Ioan.Andre.in reg. nõ debet,de reg.iur.in 6.
Mier.in cõmẽtar. quos fecit ad diuerſas conſti.
Cahalon.tit.de Marchis,& Marq.in viat.ſi quis
homines,qui bene materiã hanc pertractarunt:
cæterũ nec foret iuſtum quod nos ſic ieiunè, &
ſiccè ab ea diſcederemus quin notabiliores
quæſtiones,quæ in praxi ſolent contingere, ex-
plicaremus.

33 Prima igitur † quæſtio,quam hic, breuiter ta
men,reſoluendam cenſuimus,eſt, nunquid ne-
ceſſum ſit tempore damni paſſi eum eſſe ſub-
ditũ,vel ciuem,qui repręſalias decerni poſtulat
an vero ſufficiat quòd poſtmodũ talis fiat? cui
dubitationi reſpõdet Bar.in d.tract.de repręſal.
q.5.n.11.Dam hau.& Camil. Borrel.in Begull.in
ſpecu Princip.rub.11.§.iam 5.Affiic.in conſtitu.
pacis cultũ n.47. quod ſic;aliàs enim non eſt lo
cus earum declarationi,& hoc eſt quod dicitur
qualitas iuncta verbo debet intellegi ſecundũ
tempus verbi,per quod plures a doctoribus re-
ſoluuntur, eæque pulchræ quæſtiones , de qui-
bus ſignanter vide Caſſana.in conſ.4.num.107,
& ſequent.conſ.35.& conſ.55. per multos num.
Gratia. deciſ. 198.& Flamin.Chartat.deciſ.16.p
tot.vbi not.ſingularem limitationẽ,quam n.29.
& 30.adducit dicens regulam nõ habere locum
vbicunque qualitas poſt actum verbi ſuperue-
niens,effectum eundem habet,atqui ſi tempo-
re verbi interfuiſſet,ex Craue.in conſi.830.poſt
num.6.verſ.2.ad argumentum lib.5. quæ forſan
faceret pro interpretatione ſtatutorum , quæ
volunt officiales regios non poſſe obtinere of-
ficia ciuitatum:quamuis enim tempore extrac-
tionis,& nominationis ſint tales,ſi tamẽ poſtea,
& in cõtinenti renuntient,ac renuntiare ſe offe
rant videtur ex limitatione ſupradicta ſatisfac-
tũ ſtatuto,quia ex qualitate ſuperueniente vide
atur haberi iſdem effectus,atqui ſi antea adfuiſ-
ſet,cogita.

34 Secunda quæſtio † erit , quinam eximan-
tur à repræſalijs,id eſt, contra quos exequi non
poſſint: imprimis à repræſalijs eximũtur clerici,
& eorum bona , imbelles , pueri , & mulieres ,
ſcholaſtici,iudices,legati, atque ambaſciatores,
naufragio ad litus præter ſpem pulſi,& qui iure
gentium , & fidei publicæ peregrinantur, qui
inuiti teſtimonij gratia aliquò deſtinati ſunt,qui
perſonaliter ſunt citati ad comparendum in iu-
ditio,& qui vadunt ad nundinas:ij omnes reffe
runtur à doctoribus infraſcriptis,Bar.in d.tract.
de repræſal.7.quæſt.per tot. Guid.Pap.deciſ.34
& ibi additio Mathei,Nauar.in manu.c. 27.nu.
136.Damhauder.vbi ſupra à num. 20. Canib. 1.
parte num.44.Bolognin.in allega.conſ.20.Ca-
mil.Borrel.in additione ad Bellug.in ſpecul. lo-
co ſupra citato.

35 Id tamen † quod de clericis,& perſonis eccle
ſiaſticis diximus,limitant Guid.Pap.d.deciſ.34.
& ibi additio verbo,homines,ex Bar.in allega.
tracta.quæſt.7.num. 6. vt non procedat quãdo
Epiſcopus non faceret iuſtitiam de clericis ſuis,
& ad

Digitized by Google

& ad ſuperiorem non poſſet haberi recurſus, quando fortè ille Epiſcopus eſſet tirannis, vel ſciſmaticus: tunc dicunt repręſalias poſſe concedi, & exerceri contra clericos.

36 Aduerte † tamen quod iſti clerici, ſic capti pro repręſaliarum executione, non amitunt diſtributiones quotidianas: dicerentur enim tunc abeſſe propter publicam vtilitatem, Moneta de diſtribution. quotidian. parte 2. quæſt. 5. nume. 57.

37 Eximuntur † item à repręſalijs & ij, qui non habitāt in ciuitate, contra quam decernuntur, ſed in ſuburbijs, ſicuti etiam nec in eorum fauorem poſſunt exerceri, Martin. Laud in d. tracta. de repręſal. in prin. nu. 25. Thom. Gram. vot. crim. 28. & Camil. Borrel. vbi ſupra.

38 Et † finaliter à repręſalijs eximuntur doctores ex ſpeciali eorum priuilegio, & eorum filij, famuli, res, & alij ipſos viſitantes, aucten. habita ibi, *maxime diuinarum, & ſacrarum legum profeſſoribus, &c.* & rurſus, ibi, *nec ob alterius delictum, vel debitum, &c.* C. ne fil. pro patre, Sylue. in ſumma verbo, repręſaliæ §. 8. Iacob. Ben. de priuileg. iuriſconſ. priuileg. 21. parte 1.

39 Tertia † quæſtio erit, qua pœna punietur qui malè, & iniuſtè repręſalias contra aliquem impetrauerit, Iacob. Damhauder. d. c. 98. nu. 30. dicit eum eſſe quadruplo, & iuris ſui amiſſione, & poſtremò omnium diſpendiorum, & dampnorum in eum, qui ea paſſus fuerit, refuſione, & reſartione puniendum, per l. 2. & ibi Iaco. de Aret. ff. de verbo. obliga. l. ſi te C. de iur. delib. cum alijs iuribus, quæ allegat.

40 Quarta † quæſtio eſt, quomodo ſit ſubueniendum dampnum paſſo propter repręſalias contra ſuam ciuitatem, vel quempiam alium decretas? Reſpondet Eman. Soar. à Ribey. in Theſau. recep. ſenten. verbo, repræſaliæ, huic dari actionem verſus eum, in cuius odium conceſſæ ſunt ad recuperationem omnium damp-
* norum, quam dicit eſſe comunem opinionem, & allegat ad id Viui. lib. 2. opin. 35. poſt Iaſ. in l. 2. §. vlt. verſ. extat gloſ. de verb. obligat. Meno.
41 conſ. 244. numer. 58. & 71. lib. 3. Quod † tamen dicit nō procedere cum iniuſtè, & contra æquū ac bonum conceſſæ illæ arguerentur, vt eſt frequenter per l. ſi per imprudentiam ff. de euic. in §. vltim. pluribus probat Gaſpar Theſau. quæſtio. foren. lib. 1. quæſt. 73. per tot. vbi poſtquam dixit rem eſſe valde dubiam, & dignam quod iudices ſuam interponant auctoritatem pro cō cordandis partibus, nihilominus vbi concordari nō valuerunt, reffert bis in ſenatu Pedemon.
†† *declaratum* pro hac opinione, ex multis, quæ allegat, vide Mynſing. obſerua. 1. num. 10. Centur. 6.

42 Quinta † tandem quæſtio erit circa mandata, quæ ſolent fieri ijs, qui aliquid in ciuitate tenent, quod ſit eorum, contra quos decretę ſint repræſaliæ, vel aliquid eis debent, an ſoluendo vigore huiuſmodi mandatorum, etiam ſi poſtea iniuſta reperiantur, liberentur? In qua dubitatione, circa quam nondum eſt, in facto vidi dubitati, reſolutiuè concludendum eſt, liberari quidem ſic iuſſu iudicis, & ſuperioris, cui parere tenetur, ſoluentem, in cuius rei confirmationem amplius nō oportere quòd immorer, exiſtimo poſtquàm Mathe. de Afflic. deciſ. Neapol. 150. poſt longiſſimam & elegantem diſputationem
† dubium hoc in noſtræ opinionis fauorē *reſoluit*, concinnit elegans deciſ. Portugaliæ, de qua Anthon. Gam. deciſ. 285. vbi per ſolum iuſſum iudicis, ne ſolueret creditori, liberari debitorem,
† fuit *deciſum*: plura ad propoſitum infert ibi is
43 doctor, veluti † quod hæc procedant, etiam ſi cum iuramento ſoluere debitor promiſiſſet, vt non ſit periurus, & alia per te ipſum videnda: ſingularis eſt ad eam deciſionem additio Blaſij Flores plura ad idem cumulantis non pœnitenda, quibus adde quæ tradit Iacob. Cancer. Var. reſolu. parte 2. c. 4. de ſequeſt. & empa. num. 19. 20. & 21. ex tex. in l. Paulo Çalimacho §. fin. de lega. 3. & in l. liberto, §. Lucius ff. de annu. lega. l. fin. de lege commiſſ. & ex quamplurimis doctoribus, quos copioſè allegat, ſecurè reſoluens debitorem, cui de mandato iudicis fuit arreſtatum debitum, non poſſe dicto arreſto durante moleſtari à creditore, etiam ſi ei foret cum inſtrumento guarentigio obligatus.

† Conducit non modicum ſenatus noſtri *deciſio* refferente Franciſco Deſcamps olim illius egregio ſenatore, poſteà verò Regiam Cancellariam Regente 9. Iulij 1603. facta in cauſa Nicolai Atenes, Marchi Folchs, & aliorum, contra Baiulum del Callar, qua *declaratum* fuit non potuiſſe dictos agentes puniri, ſeu moleſtari per dictum Baiulum pœna pręconij, & edicti publici de eius mandato publicati de non extrahendis lignis à termino, quamuis reperti fuiſſent actu extrahentes ligna, & edicto contrafacientes, quia (inquit declaratio) & nunc probat noſtrum inſtitutum, *Id fecerant iuſſu iudicis, vicarij ſcilicet Tarracone, qui eis mādauerat ſub certa pœna, quatenus cum ſuis beſtijs, & curribus certa ligna ſciſſa ad opus tirremium ſuæ mageſtatis ad certum locū veherent, & portarent, cui parere neceſſe habebant* inquit ſenatus, *& proinde a qualibet culpa & pœna excuſari debebant*, vidi concluſionem in archiuo Regio in lib. concluſ.

† Conducit finaliter quod Anton. Fab. docet in ſuo Cod. lib. 8. titul. 29. de ſolu. diffinit. 9. vbi docet *deciſum per ſenatum ſabauſia.* eſſe adeò verū quòd ſoluens iuſſu iudicis liberetur, vt nō poſſit ei imputari ſi non appellauerit, *quia* (inquit) *etiam ſi appellaſſet, audiri non debuiſſet quaſi cuius nihil intereſſet*, viden. Carol. de Graſ. qui omniū

latiſſime

latiſſimè hæc tractat in tract. de excep. &c. exceptione 25. à num. 49. cum multis ſequent. vbi requiſita tradit vt iuſſus iudicis excuſet, & quomodo hæc ſint intelligenda, pluribus docet.

44 Hæc † maximè procedunt in noſtro caſu, vbi hæc confiſcatio (apellemus eam ſic) quæ fit per viam repreſaliarum, fit quidem in iniuriam creditoris, quod optimè conſiderauit Afflic. vbi ſupra, nume. 11. & 12. ad reſoluendam ſimilẽ huic noſtræ quæſtionem, ex tex. in l. ſi merces §. culpæ ff. loca. & ex Paul. Caſtren. ibidem, in l. creditor ff. de ſolu. & alijs.

45 Inde infertur † quod licèt regulariter debitor moroſus non liberetur ſoluendo alteri poſt moram cõmiſſam, licèt iuſſu iudicis, & de eius mandato ſoluerit, vt docet Afflic. multis in numeris allegatæ deciſionis 150. Rot. Gennen. deciſ. 60. num. 6. & 9. Caualcan. deciſ. 20. num. 21. parte 2. & tradit Cancer. vbi ſuprà num. 24. cum

46 † ad eum tunc ſpectet periculum cuiuſcunque caſus fortuiti, per ea quæ tradit idem Afflic. ibidem nume. 3. cum ſequent. nihilominus tamen in noſtro caſu, etiam ſi debitor eorum, contra quos fuiſſent decretæ repreſaliæ, extitiſſet in mora ſoluendi, adhuc liberaretur ſoluendo de mandato ſuperioris, quia ea exactio contra debitorem, facta diceretur in iniuriam, & in odiũ creditoris, pluribus probat Afflic. vbi ſupra num. 12. cum ſequent. ex tex. in allega. l. Paulo Callimaco in fin. ff. de lega. 3. vbi debitor alterius fuit exactus à fiſco iuſſu prætoris Cæſaris, & tamen ſecundum veram intelligentiam Bar. ille debitor quando fuit exactus, iam fuerat in mora ratione poſtea numer. 18. aſſignat iſdem Afflic. dicens quod † quando caſus fortuitus venit ex

47 culpa creditoris, putà propter illius inimicitiã, tunc compenſatur mora debitoris cum culpa creditoris, quia de doſo ad culpam fit compenſatio l. ſi ambo, & ibi Caſtren. ff. de compenſa. imò vltima culpa creditoris præponderat præcedenti culpæ creditoris, ſicuti vltima mora nocet, l. ſi ſeruum §. ſequitur ff. de verb. obligat. & paria delicta mutua compenſatione tolluntur l. viro, atque vxore ff. ſolut. mat. pluribus alijs vtrumque probat Afflic. vbi proximè, quæ tamen nos omittimus, ne videamur illius labores tranſcribere, recurras lector ad eum quotiens

† caſus occurrerit: Atque ita etiam in Regia Audientia quando contingit tractari repreſaliarũ materia, ſimiliter proceditur per huiuſmodi mãdatorum expeditionem, vt ex proceſſibus infe

48 rius refferen, apparet; Caueat †, tamen qui repreſalias inſtat ne hæc mandata debitoribus expediri faciat abſque clauſula iuſtificatiua: aliàs enim debitor ab eis appellare poſſet, & indubi

† tanter obtineret ſicuti de anno 1604. diſputatũ vidi in Regia Audientia in cauſa Magini Aroles cõtra N. Scola mercatorẽ huius ciuitatis ad relationem egregij ſenatoris Franciſci Bonet, actuario N. Bas, in qua quidem cauſa licèt id declaratum non extiterit, deſtitit tamen dictus Aroles poſt multas factas diligentias, & poſt aſſignationem ad ſententiam, timens (vt exiſtimo) ex his, quæ audiebat à clariſſimis ſenatoribus in informationibus, cauſæ amiſſionem, ac proinde poſtmodum alia mandata cum clauſula iuſtificatiua dictus Aroles contra eundem Scola expediri fecit. Hæc pauca de hoc priuilegio ciuium Barcinonæ habere volui.

49 A quibus † tamen antequam recedamus operæ pretium duxi reſpondere cuidã vtili quæſito, nunquid in noſtra Cathalonia ſit alius vſus repreſaliarum aduerſus alienigenas, & alterius regni incolas? Reſpondemus quod ſic, quando concurrunt ea, quę de iure comuni ad earum conceſſionem concurrere debere tradunt doctores fusè ſatis ſuperiùs allegati, atque ità *obſer-*

† *uatum* fuiſſe reperi in quodam proceſſu repręſaliarum, qui eſt penes N. Guardia Notar. Regiũ & nunc Marcialem Reig. in Regia Audientia ducto ad relationem egregij olim Senatoris Antonij Oliba inſtantibus Antonio Ferrer, Ioannẽ Vilanſoſa, & alijs contra francigenas de anno 1594. vbi tamen nulla fuit facta requiſitio ſuperioris, quia ab eo non ſperabatur iuſtitia, nec erat tutus acceſſus, cauſis, & rationibus in eo contentis.

50 Alius † eſt in Cathalonia vſus repręſaliarũ ex huius Principatus conſtitutionibus, & ſtatutis deſumptus, quas eædem conſtitutiones Marchas appellant, de quibus in titul. de marchas, y penyoraments &c. Earum declarationi tunc locus fit, cum officialis requiſitus, & monitus per alium officialem ſuis cum litteris ad inſtantiam alicuius creditoris, vt contra debitorem iuſtitiã faciat, eam miniſtrare negligit, vti ex conſtitutionibus dicti tituli de Marchis colligere licet.

Requiritur autem primo vt ambo officiales vel ſint officiales Baronis, vel vnus regius, & alter Baronis; aliàs enim inter eos non poteſt declarari marcha, vti diſponit conſtitutio 5. ſub allega. titul. de March. & pignora, quod tamen fallit in vicario, & baiulo Barcinonæ, qui licèt ſint Regij officiales, nihilominus procedunt p declarationem marchæ contra quoſcunq; alios etiam regios officiales, ex pracmat. Reg. Pet. III. Dat. Cæſarauguſtæ 5. Kalen. Maij 1360. quæ eſt in 2. volumin. conſtitutio ſub titul. de march. & pignora. quod tamen ego magis tribuerim conſuetudini approbatæ in teſtimonis in dicta, & enarrata pragmatica, quàm dictæ pragmaticæ, cum reperiam poſt eam factam fuiſſe ſupra allegatam conſtitutionẽ 5. ſub titul. de march. quæ marcharum declarationes inter officiales Regios omnino prohibet, niſi per hanc conſtitu.

dicere

dicere velis non cenſenti derogatum pragma-
ticæ ſuperiùs enarratæ (quæ eodem modo lex
generalis eſt,& ius patriæ,quamuis ſolum inte-
reſſe particulare ciuitatis Barcinnnę continere,
& reſpicere videatur,ex quò eſt in vol.conſtitu
tionum,& iurium patriæ collocata, ſicut & cæ-
tera iura, ad tradita in terminis per Vincen. de
Fran.deciſ.43.num.2.)niſi dicere (inquam)velis
non fuiſſe per dictam conſtitutionem prędictæ
pragmaticæ derogatum cum de ea non faciat
mentionem , quod ſuſtineri poſſe habebis ex
Cancer.lib.3.Var.c.3.de priuileg.a nu.261. cum
ſequent. & latius ex Alde. Maſcard. conclu.8.
per tot.in tracta.de interpręta.ſtatut.

Requiritur ſecundò, vt marchæ locus eſſe
poſſit, imò & vt litteræ requiſitotiæ , ſiue de
fadiga, aut de requeſta , vti nos appellamus,ab
vna curia ad aliam expediri valeant, quòd debi
tum,cuius ratione expediuntur, ſit deſcendens
ab aliquo contractu, in quo ſit clauſula renun-
tiationis proprij fori , & ſubmiſſionis cuiuſlibet
alterius, conſti.fi.ſub titu.de litter.requiſitor.&
de fatiga in 1. volum. conſtitu. & docet Mier.c.
18. num.8. cur. Barcinonæ Regis Petri II. cnl.
2.pag.12.& c.44.eiuſdem curiæ nu.6. & 11. pag.
mihi 23.quibus ego addo neceſſum fore,vt dic-
tarum litterarum de fadiga, & de requeſta eo
modo,quo in Cathalonia expediri ſolent,expe
ditioni,& illarum ratione marcharum declara-
tioni locus fiat, quòd viuat is , qui renuntiauit
proprio foro,& debitum ſit tale, quod habeat
paratam exequutionem , nec poſſe ſic procedi
contra hæredem obligati , vel illius bona tenen
tem,ratio eſt in promptu, quia litteræ prędictæ
de fadiga executiuæ ſunt: requiritur enim offi-
cialis, cuius eſt deſtrictualis debitor,quòd mo-
neat eum quatenus intra triginta dies ſoluat,
quibus elapſis ꝓ dicto debito promptã , & rigidã
cõtra eũ,& eius bona, vel cõtra bona debitoris
per aliam tertiũ poſſeſſa executionem faciat,&
in caſu negligentiæ officialis requiſiti,fit decla-
ratio marchæ, vti inſinuant omnes fere conſti-
tutiones dicti titul.de march.& pignora.& ſig-
51 nanter conſtitutio 4.Executiua † autem proce-
dimenta fieri non poſſunt niſi contra eum, tan-
tum,qui inſtrumentum debiti firmauit, nõ con
tra hæredem , nec contra tertium poſſeſſorem:
prius enim eſt liquidandum an ſit hæres,vel ter
tius poſſeſſor,quod via ordinaria eſt faciendum
Boer.deciſ.10. Socin. in tracta.fallen. regul. 155.
executio ſentẽtię, vel inſtrumẽti , bene Ioſeph.
de Seſſo in tract.inhibit.& magiſtra. Iuſti. Arag.
cap.12.per tot. & Roder.Suarez erudité in l. poſt
rem iudicatam in 1. limita. l. reg. vbi per totum
illum commentarium optimè pertractatur ma
teria hæc executiua , ad quem,quæſo, recurras
quoties tibi caſus in his occurrerit difficilis,ple-
nè Anton.Maſſagales.ad form. Cameræ.oblig.

parte 2.q.1.per tot.plures reffert Iacob. Cancer.
Var.reſolu.parte 1.c.17.de appell. numer. 25. &
parte 2.ca.3.de inſtrum. guarenti. num.58.cum
ſequent.viden.Vrſil.in deciſ. Afflic. 145. Gram.
in conſi.ciui.49. Catol.de Graſ.de except. non
obſtante ſtatuto &c.in præluд.num. 140. Gra-
tia. deciſ. 122. per tot. Muſcatel. in prac.iudicia.
totius iudi.appella.parte 3. gloſ. ſeruata, nu.73.
& Parlador.ret.quotid.lib.2.ca.fin.4. parte §.1.
& §.5.per tot.

52 Nec † obeſt doctrina Ceſ.Barz.deciſ.Bonõ.
26.num.20.docentis ex multis,quos allegat,in-
ſtrumentum guarentigiatum habere paratam
executionem nedum contra nominatũ in eo,
ſed etiam contra eius hęredẽ,atq;ita dicit fuiſſe
† *deciſum in eo Senatu* , quia id eſt intelligendum
liquidato prius via ordinaria , quod is, contra
quem agendum eſt, ſit hæres,& non aliàs,prou
ti tradunt doctores,quos ipſe allegat, & ſignan
ter Suar.in alleg.l.poſt.rem iudica. exten.1.n.2.
& Anton. Maſſagal.2.parte quæſt.1.num.18.qui
bus adde Rolan à Val.in conſ.20.per tot. vol.1.
& Vincen. de Fran.qui de his pulcherrimè agit
deciſ.405.nume.8 .atque ita intelligendam eſſe
deciſionem Afflic. 145.docet gloſ.Pariſienſis ad
Dec.in ca.quia, in verbo,citari , litera C ex. de
iudi.vt reffert Fran.vbi ſuperius , quod verum
dicit ex Ang.in l.oratione §.1. ff.de ſet.etiam ſi
53 eſſet facienda executio in re petita : ſed imò †
eſſe procedendum via ordinaria , putà per prę-
ceptum de ſoluendo cum clauſula iuſtificatiua,
quod per comparitionem rei reſoluitur in ſim-
plicem citationem Bar.in l.1.ff.de execu. rei iu-
di.Bonacoſ.in commu.opinio.crim.verbo, prę-
ceptum,pulchre & latè Carro.deciſ.ſeu caſu 19.
a num.11.cum ſequent.vel aliàs, & tali caſu poſ-
ſunt per curiam electam expediri litteræ citato
riæ,vel pręcepti de ſoluendo ſubſidiariæ vigore
renuntiationis proprij fori , & ſubmiſſionis cu-
54 iuſlibet alterius , quæ † in hæredem tranſeunt,
& quemlibet tertium poſſeſſorem , quia poſſi-
dent rem,quam debitor ſubmiſit, ſicuti potuit,
cuicumque curię,bene id tradit Can. Var.reſol.
parte 2.de iuriſdict.om.iud.a num.170. cum ſe-
quent.qui licèt loquatur in caſu ſpecialis hypo-
thecæ,idem tamen eſt in generali,ex eiſdem ra-
tionibus, quas ipſe adducit, & poſtmodum de-
bent in iſta curia electa via ordinaria fieri pro- †
bationes,& ſententia,ſicutti in reliquis cauſis or
dinarijs,ſumariè tamen.

Quæ ſententia contra hæredem dupliciter
fieri,vt ſæpè vidi, ſolet, ſcilicet vel declarando
attento conſtat contentum eſſe hæredem fore
contra eum faciendam executionem (forſan vt
ſatisfiat opinioni eorum, quos ſupra numer.51.
diximus tenere , liquidato prius via ordinaria
quod quis ſit hæres , poſſe poſtea contra eum
procedi via executiua) vel condẽnando hære-
dem

dem vt ſoluat:& habet in omoi caſu huiuſmo-
di iuditium hoc ſpeciale, vt ſi incohatur per prę
ceptũ deſolueodo, cauſa erit ſummaria,& habe
bit breuiores terminos, prouti diſponunt con-
ſtitutiones ſub tit. de cauſis sũmarijs collocarę,
nec recoñueotio admitetur ſi fiat per reũ coo-
tra actorẽ per pręceptũ de ſoluẽdo agentẽ, ꝑut
† *obſeruatum* io ſeoatu vidi refferente egregio olĩ
ſenatore Saluatore Fontanet in cauſa Ioan. Bap
tiſt. de Maranges contra Bereogar. Rius & alios
ſub die 16. Iunij 1602. ſriba Bretons. Idẽ poſtea
refferente egregio ſenatore Ioſepho Ferrer fac-
† to verbo io Regia Audientia fuit *declaratum*
de anoo 1607. io cauſa Gabrielis ſalla auri,& ar-
genti ſabri ciuitatis Barc. coorra Iuratos, & vni-
uerſitatẽ villę d Tarraga, ſcriba Ioſeph. Cortes,
d qua re vide Maran. de ordin. Iudi. p. 4. diſtin.
6. an ſit iu. conuentionale &c. a n. 36. cũ ſequen.
& meliùs per Muſcatel. in prax. ciuil. par. 3. gloſ.
actorem, a n. 13. Treutalinqui. lib. 2. var. titu. de
mutu. peti. reſolu. 1. a n. 13. Atq; ita cũ ego d ãno
1604. casũ hũc in Reg. Aud. ad relationẽ oobilis
Ludo. à Pegue. habuiſsẽ in cauſa Ioãnis Conill
cõtra Matheũ Lapedra, fuit tãdẽ die 14. Iulij *de-*
† *claratũ* benè potuiſſe dictũ Conill curiã eligero
ꝑ recuperatione quarũdã pentionũ certi cẽſua
lis per patrem dicti Lapedra cum renuntiatio-
ne proprij fori venditi, oon tamen vt contra fi
liũ, & hæredẽ ageret executiuè per huiuſmodi
literas requiſitorias, ſed via ordioaria, ſicuti ego
prętẽdebã, actuarius erat Sebaſtianus Morato.
Et licèt hæc ſententia fuerit per dictũ relatorẽ
ſolum propter cauſę modicitatẽ abſq; conclu-
ſiooe in Regia. Aud. ſecura, ſacta, oihilominus
tamen merã cootinet iuſtitiã, vti ex ſupradictis
apparet, idem colligere licet ex *obſeruantia* no-
† tiſſima Reg. Aud. de qua omnes teſtari poſſu-
mus; quæ nunquàm executiouẽ concedit con-
tra hæredẽ, aut bona teoentem, ſed tantùm per
pręceptũ deſoluendo procedi iubet, & poſtea
in cauſa proceditur ſicuti io reliquis caoſis ordĩ
natijs, sũmariè tameo. Sed ſi † qoęras de reme-
55 dio cum tibi contigerit quòd contra te vt hære
dem, aut bona tenentem obligati expediautur
huiuſmodi literæ de fadiga, ſiuè de requæſta,
dico illud poſſe eſſe, vel quòd compareas corã
Iudice electo oppoſiturus de ſupradictis, vel fir
mes ius,& de iure corã tuo ordinario, & facias
eum declarari iudicẽ cõpetentẽ, vel (ꝙ ego op-
timũ omniũ remediũ exiſtimo) vt poſt firmã
iuris corã ordinario factã, eã euocari cures ad
Reg. Aud. quoad articulũ contentionis iuriſdic
tionis inter duos officiales, quæ eſt † qualitas
56 ſufficiens ad eã euocandã vt tradit Micha. Fer-
rer, 1. p. obſerua. c. 37. aliàs eſt c. 40. & per hoc re-
mediũ ſecurus etis ꝙ ioterim nec vnus, oec al-
ter iudex cõtra te procedet, imò vtriuſq; officiũ
conquieſcet, dicta contentione pendente in-

Reg. Aaud. ad tex. in c. ſi Iudex laycus de ſeotẽ.
excõm. in 6. Iunoſcen. in c. vt famæ eo. tit. in ao-
tiq. & cooſt. 2. tit. de conteo. de iuriſdic. vbi quia
iuſtitia cũ integritate ſolet sẽp miniſtrari, ꝓbabi
liter ſperare poteris d victo. cauſæ, ex ſ. traditis.

Aduerte † tamen oe vnq̃ huiuſmodi contẽ-
57 tionũ caoſas introducas pri⁹ q̃ firma iuris ſit facta
corã ſuo ordinario per eũ, cõtra quẽ corã nõ ſuo
iudice proceditur, aliàs enim ea non facta, ac
literis non expeditis, nec pręſentatis, per quas
cenſetur contentio firmata, nõ declararetur ſu-
per meritis, ſed imò cõtentionẽ nõ procedere,
coodempnaretur q; pars in expenſis, ſicuti plu-
ries in ſenatu *obſeruatum* vidimus, & ſignanter
† ſub die 11. Iulij 1608. in cauſa Reuereodiſſimi
Celſonen. Epiſcopi, & ooo oullorũ vaſſallorũ
ſuorũ cootra Ioanuẽ Baptiſtã Ollers Canonicũ
Vrgellẽ. ad relationẽ egregij ſenatoris Hieron.
Seniuſt, ſcriba Michaele Perez, quæ declaratio
ſi aliud non obſtitiſſet, difficultate omnino ca-
ruiſſet, quia deſſiciente fundameoto cauſę, con
teotione ſcilicèt, noo videbatur aliud potuiſſe
declarari, quàm quòd cõtentio nõ procederet,
ſed ego, qui partes agebã dicti Reuerend. Epi.
& vaſſallorũ ipſi⁹ exiſtimabã obſtare dictæ de-
clarationi, ꝙ in cauſa erãt ijdẽ ipſi domini, qui d.
iuriſdictione cõtẽdebãt, quo caſu nõ erat neceſ
ſariũ, ꝙ mõſtraretur alia cõtẽtio cũ hoc ſatis eſ-
ſet cootendere, ſed fuit repertũ quod nomina-
tus licèt pluriès fuiſſet dictus Reuerendiſſimus
Epiſcopus in ſupplicationib⁹, & ſcedulis, ac alijs
cauſæ procedimẽtis, qoę promiſcuè fiebant no
mine dicti Reuerendiſſimi, & vaſſallorũ, nullus
tñ pro eo comparuerat cũ legitima poteſtate,
& ſic fuerunt habita atqoi ſi dicta non fuiſſent
quæ pro dicto Reuerendiſſimo Epiſcopo alle-
gata fuerant, ac habit⁹ ipſe fuit ac ſi in cauſa nõ
fuiſſet, ꝓuti reuera non erat, & ita neceſſe fuit
cõfiteri iuſtè fuiſſe factã declarationẽ: Et nota
ꝙ ita declaratũ fuit ex officio repellẽdo ex of-
ficio contẽtionẽ, quæ min⁹ legitimè firmata di-
cebatur abſq; oppoſitione partis, ſicuti aſſolet
quotidie admodũ Reuereodus Cancellarius
in ſuis cootentiooibus.

Aduerte † itẽ ꝙ quamuis io Cathalo. Regiæ
58 diffinitiuæ ſentẽtiæ, quæ in ſenatu ꝓferũtur, &
ꝓuiſiones etiã, quæ in eodẽ fiũt vim diffinitiua-
rũ habẽtes, d quib⁹ idẽ ꝙ de diffioitiuis iudica-
tur, & iudicari ſolet, veluti qñ fit in cauſa decla-
ratio, p q̃ imponitur fiois liti, nõ in modũ, quo
ſolent nomioe ſuę Excelleo. concipi diffiniti-
uę, ſed i modũ prouiſionis, vel quia cauſa ſũ-
maria ſit, vel aliàs priuilegiata, in quibus oon
ſolet obſeruari ſolẽpnitas illa deoũtiationis ꝓ-
ces⁹, & ſentẽtiæ ꝓlationis io forma diffinitiuę,
quæ in cauſis plenarijs, licèt (inq̃) huiuſmodi ſẽ
tẽtię ſoleãt, & debeãt exequtioni mãdari pręſti-
ta cautione ſicut diffinitiuæ ipſæ non obſtante

59 quòd ab eis ſit ſupplicatum, licèt † etiam prouiſio, quę fit in huiuſmodi contentionum iuriſdictionis cauſis, qua declaratur ad vnam, vel ad alteram curiam ex contendentibus, iuriſdictionem ſpectare, diffinitiua ſit, ſeu vim diffinitiuæ habens, tum quia ſic liti finem imponit, ſicut diffinitiua, & nullam aliam ſententiam ſperat poſt ſe, ad latè tradita per Maran. de Ord.iud.parte 6.verſi.& demum fertur ſententia, num.42.& interminis quòd quando declaratur ſuper huiuſmodi competentia cenſeatur talis declaratio habere vim diffinitiuæ, reſoluit Aluar. Velaſ.conſul.47.num.5.Hieron.à Lauren.deciſ.40.num.6.& alij relati per Iacob. Cancer.in 3.parte var. cap.17.de ſenten. & earum exequu. nu. 151. & licèt etiam hæc omnia mihi libenter omnes egregij aulę Regentis Regiam Cancellariam doctores concederent inter informandum dum exequutionē præſtita cautione peterem cuiuſdā declarationis factæ referente egre. ſena.Ioāne Magarola in cauſa, quam Antonius Frigola miles pręſentis ciuitatis ducebat contra Melchioram Tolrana, ſcriba Clariana, non potui tamen obtinere quòd mihi concederetur exequutio prædicta, dunec cauſa ſupplicationis à dicta declaratione interpoſita ad relationem egregij etiam ſenatoris Hieronymi Seniuſt, fuiſſet finita: dicebant mihi, rationem, propter quàm exequtio denegabatur, eſſe, ad vitandum maximum abſurdum, & inconueniens, quod ex dicta exequutione reſultaret ſi forſan poſtea contingeret in cauſa ſupplicationis reuocari ſententiam: per eam enim anullarentur ſimul omnia procedimenta per iudicem, cui cauſa in vim exequutionis prędictæ, reſtituta fuiſſet, facta, quod dicebant modis omnibus eſſe obuiandum, ne poſſet dici per Iudicem, cui cauſa fuiſſet reſtituta, ſe deceptum per Regiam Audientiam ex eo quod poſtquàm proceſſiſſet in vim eius declarationis, & reſtitutionis ſibi factæ, poſtea eadem Regia Audientia procedimenta reuocauit: replicabam id inconueniens iam fuiſſe pręuiſum per iuriumconditores, qui exequutionem concesserunt ſententiarū pręſtita cautione, & tamen nihili feciſſe: videbant enim poſſe contingere, ſicut ſæpè contingit, reuocationem fieri ſententiarum primitiuarum in cauſis ſupplicationum, & cum eis reuocari poſſe, & de facto reuocari plura procedimenta poſtea per iudicem à quo facta, & ſignanter id prouiùs: quotidie accidit in cauſis appellationum, quę interponuntur ad Regiam Audientiam: ſi enim ſententia confirmatur, reſtituitur cauſa iudici primitiuo præſtita cautione, quamuis cauſa ſupplicationis pendeat à confirmāte, & ille facit varia procedimenta in vim reſtitutionis multoties circa liquidationem, & multoties circa exequutionem, & hæc omnia reuocantur, ſi reuocatur ſententia confirmans, & nullū id eſſe incōueniens arbitramur, ſic ergo (ego dicebam) non debet eſſe in conſideratione inconueniens, quod ſenatus dicebat: reſpōdebant egregij ſenatores inconuenientia, quæ non ſunt in conſideratione eſſe quòd reuocentur procedimenta ex deffectu iuſtitiæ, qualia erant de quibus ego loquutus ſum, quamuis ſenatus in cauſa primitiua iuſtitiam adeſſe arbitratus fuiſſet: Cæterum in cauſis contentionū ſuccederet, ſi exequutio cōcederetur, quòd reuocatio fieret ex deffectu iuriſdictionis iudicis, cui ſenatus declarando cognitionem ad ſe pertinere, cauſam remiſiſſet, & quia hoc dicebant maximum eſſe incōueniens, ideò ſub die 31. & † vltima Martij 1609. verbo *reſolutū in ſenatu* fuit exequutioni, quam petebam locum eſſe non poſſe, & de hoc eodē die fui à relatore certior factus. Cogita paululum hæc ingenioſe lector, & tuum ſuper eis profer iuditium: meū enim iam audiuiſti, cuius non fuit tunc in ſenatu habita ratio: Neſcio tamen an idem contingeret ſi idem punctus foret in alia aula Reuerendi Cancellarij diſputandus: audiui ego dum hæc agerentur ab aliquo dictę alterius aulæ doctore quòd forſan non fuiſſet in ſua aula exequutio denegata.

60 Requiritur 2. † q̃ officialis requiſitus reperiatur in manifeſta tarica iuſtitiæ adminiſtrādæ: aliàs enim ſi ipſe eſt paratus eam facere, & de eo certificauerit requirentem, non poteſt declarari marcha, Mier.c.44.cur.Barc.Reg Pet.2. num.11.& 12.colla.2.pag mihi 23.Inde infertur quòd ſi debitor non eſſet ſoluendo, vel licèt habeat bona in loco iudicis requiſiti, ſi ſint talia, in quibus non poſſit fieri executio, & de hoc certificatus fuerit requirens per requiſitū, non eſt locus declarationi marchæ.Mier.ca.34.cur. Montiſalb.Reg.Iacob.5.n.1.&.5.pag.mihi, 124. Requiritur etiā quod in caſibus vbi locus eſſe poteſt declarationi marchę, ea fiat intra annū incluſiuè à die pręſentationis primarum literarum, vt diſponit conſti.5. titu.de marchis, aliàs enim extinguitur inſtantia, & perimitur.

61 Requiritur † finaliter ad marcharum declarationē votū duorū, aut ſaltē vnius iuriſperiti; ex conſt.6.titu. de march. & pignor. Non tamen requiritur quòd copia ſuperioris haberi nō poſſit, vt ſit locus marcharū declarationi, vt ſuperiùs de iure cōmuni neceſsū eſſe tradidimus: iure enim ſpeciali Cathalonię fit declaratio marchę etiā ſi copia ſuperioris haberi poſſit, cōſtit.2.ibi, *ſens altra citatio*.Mier.in allega.ca. 44. Cur.Barcin.Reg.Pet.2.n.10.col.2.pag.23.Idem Mier.c.16.cur.Reg. Iacob.2.Barc.celebrat. n. 5. & 6.col.4 pag.45. Nec etiam opus eſt quòd cōquerens ſit de foro, & iuriſdictione requirētis ſicuti

Digitized by Google

ſicutiantea ad declarationẽ repręſaliarũ requiri
de iure cõmuni dicebamus, ita docet Mier. in
ſæpè alleg.c.44.cur.Reg.Pet.2.n.13.& 14. dedu
cens id ex conſtit. 1. titu: de march.& repręſal.
quæ vtitur verb.aliquis conqueratur, nõ diſtin-
guendo an ſit de iuriſdictione requirentis, vel
non, atq; ita cõmunis praxis admiſit, quod nũc
iam nõ habet aliquã difficultatẽ, cũ in cur. anni
1585. vti habetur in conſt.ſi.titu.de liter.requiſit.
ſit ſtatutũ hæc pcedimẽta poſſe tantũ fieri cõ-
tra eos, qui renũciarũt pprio foro, & ſe ſummi-
ſerũt cuicũq; alteri, quo attento certũ eſt ꝙ etiã
ſi quis nec pter originẽ, nec pter domiciliũ
habeat in aliquẽ iuriſdictionẽ, habet tñ p renũ-
tiationẽ prędictã, & ſũmiſſionẽ, quarũ vigore
poterũt ea pcedimẽta p quẽcũq; ordinariũ fieri.
62 Ab executione † iſtarũ marcharum plures p
ſonæ eximuntur ſpecificatę in conſt.vlt. d.titu.
dę march. treballadors, paſtors, ſerradors, moli
ners, y moſſos de ſoldada, plures etiã res eximũ
tur, illæ videlicèt, quę de iure pignorari nõ poſ-
ſunt, pnti ſunt animalia aratoria vnàcũ reliquis
inſtrumentis arandi, & alia, de quib⁹ in conſt.3.
ſub titu.de exequu.de ſent.& ibi Mier.c.39.cur.
Barcin.Reg.Iaco.per totum coll.4.pag.53.videẽ
Ripa in l.obligatione generali ff.de pignor.
An autẽ † eximatur pecunia alicui debita, qñ
63 inter contrahentes conuẽtũ eſſet ꝙ debitor te-
neretur eã creditori afferre franchã, & quitiam
ab omni marcha, & repręſalia, ſicuti cõmuniter
fieri ſolet in inſtrumẽtis cẽſualiũ, & violariorũ;
imò etiã in omni penè debito, de quo cõficiat
inſtrumẽtũ, dubitationis eſt nõ modicę, in qua
Mier.c.18.cur.Barc.Reg.Pet.2.n.5.col.2. pag.11.
tenet huiuſmodi pecuniã non poſſe marchari,
nec remanere liberatũ debitorẽ ſi de facto pro
marcha capiatur: primũ dictũ pbat, quia aliàs eſ-
ſet marchare debitorẽ, & nõ creditorẽ, cũ ipſe
vigore pacti ſemper teneretur non obſtante di-
cta captione pecuniã creditori ſoluere: ſecũdũ
verò dictũ ex not.per Bar.in l.creditor ff. ſolut.
matrim. quòd ſi pecunia oblata creditori anteq̃
ab eo recipiatur, auferatur per rempublicã à de-
bitore, periculum eſt ipſius debitoris, non cre-
ditoris, atq; ita dicit ſe audiuiſſe p hac opinione
iudicatum, poſteaq; † dat cautelã, quia non obſtã
64 te huiuſmodi pacto inter creditorẽ, & debitorẽ
inhito, poſſit pro marchæ executione fieri ap-
pręhentio debiti, putà ſi apręhendatur, & ven-
datur ius recipiendi, ꝙ habet creditor: tunc eñ.
dicit debitorẽ ſoluẽtẽ huic emptori liberari nõ
obſtante pacto, idq; confirmat ex eo ꝙ tradunt
doctores, ꝙ licèt ſtipendia militũ nõ poſſint ca-
pi p re iudicata l.cõmodis ff. de re iud.& l.ſtipẽ
dia C.de exequ.rei iud. Nihilomin⁹ tñ ius perci
piendi benè capi poteſt. Hæc Mier. Ego verò †
65 (ſi meũ liceat interponere iudiciũ) cenſerẽ vali-
dũ fuiſſe, & eſſe pactũ, quo debitor pmittit de-
bitũ ſoluere creditori frãchũ, quitiũ, & immune
ab omni marcha, & repræſal. Cæterũ nõ auderẽ
ppter hoc affirmare, obſtãte dicto pacto nõ poſ
ſe debitũ p marcharũ, & repręſ. exequtione ca-
66 pi. Primũ.n. ex eò cõfirmo ꝙ de iure † habeam⁹
expeditũ poſſe quẽ in ſe recipere obligationem
caſuũ fortuitorũ ſaltẽ in cõtractib⁹ l. ſi quis fun
dũ ff.loca.l.quæ fortuitis C. de pignor. actio.&
hæc eſt cõmunis opinio, vt tradit Ioann. Fran.à
Rip.de priuil.contrac.cauſ.peſtis, num.70. benè
Gutierr.de iura.confirm.p.1.c.24.in princip.An
ton.Gomez.variarũ reſol.tom.2.c.2.de loca. &
conduc.n.19.Ar.Pinel.in l.2.c.p.c.3. no.26.C.de
reſcend.vendi.pulchra eſt Anton.Fab.defin.53.
lib.4.tit.41.de loca. in ſuo Cod: vbi dicit *deciſũ*
in ſena.Sabuſia. poſſe cõductorẽ in ſe ſuſcipere
periculũ omniũ caſuũ fortuitorũ quãrumlibet
67 inſolitorũ, idẽ antea dixerat dẽfi.2.eo.tit.& † nõ
ſolũ valet ſuſceptio generalis caſuũ fortuitorũ,
ſed etiã alicui⁹ particularis caſ⁹ fortuiti, putà peſ
tis, vel belli, vel alteri⁹, vt docet Rip. vbi ſ̃.n. 69.
ex tex.in d.l.ſi quis fundũ ff.loca.faciũt quę pul
chrè tradit Marth.de Afflic.deciſ.258.n.2. & hu
iuſmodi obligatio eſt poſsibilis, & facilisſima; p
eã enim obligatur debitor ad nõ allegãdũ caſũ
fortuitũ verſ⁹ creditorẽ qñ ab eo pecunia debita
peteret, ꝙ nõ eſt phibitũ, pulchrè Rip. vbi ſ̃. vn-
de cũ caſ⁹ marcharũ, & repræſaliarũ dicant caſ⁹
68 fortuiti, ex eò ꝙ † humana mens, & puidentia
non poteſt eis obuiare, d.l.quæ fortuitis C.loca
& l.1.§.ſi eo tẽpore ff.de adminiſt.ad ciui.perti
nen. indè dicendũ videtur validum fore, & eſſe
huiuſmodi pactum inter creditorẽ, & debitorẽ
& ſic non obſtãte quacunq; repræſalia, & mar-
cha, etiã ſi debitũ pro earum exequtione fuiſſet
captum, teneri nihilominus debitorẽ illud ite-
ratò ſoluere, & poſtea recuperare ab his, qui ad
id tenentur, illud, quod p prædictis marchis, &
repræſalijs exoluiſſet: Nec obeſt quod dicebat
Mier. hoc eſſe repræſaliare, & marchare debi-
torẽ, nõ creditorẽ: nã id ego nõ video aliquid ab
ſurdi cõtinere, poſtq̃ ſe ad id obligauit debitor,
ex cuius cum debitore conuentione legem
contractus poteſt accipere, vulga.reg. contrac-
tus, de regulis iuris in 6. Secundum vero dic-
tum probo ex eo quod ius publicũ priuatorũ
pactis tolli nõ poſsit, nec etiã ius tertio quæſitũ
vigore conſtitutionum Cathaloniæ de mar-
chis loquentium: aliàs enim dicendum foret
poſſe per contrahentes conſtitutionibus Ca-
thaloniæ in pręiuditium tertij, cui per eas fuit
ius quæſitũ, derogari, quod nullatenus eſt ſuſ-
69 tinendum: faciunt † quæ tradit Mier. in ſæpè
allega.c.44.cur. Barcinonæ Reg.Pet.2.num.19.
col.2.pag.23. non valere priuilegium immunita
tis à marchis per Regem alicui vniuerſitati con
ceſſum; quia eſt contra conſtitutiones Cathalo
niæ eas permittentes.

Mea igitur opinio in his eſt, valere huiuſmodi pactum, quo debitor promittit debitum ſoluere creditori, francum, & quitium ab omni marcha, & repreſalia, & ideò earum periculum ſpectare ad debitorem, non ad creditorem, non tamen proinde prohiberi eum, in cuius fauoré adiudicatæ ſunt, contra talem debitorem agere pro dictarum marcharum, & repreſaliarum exequutione;

70 Quòd tamen † nihilominus perpetuò verum non exiſtimo, ſed imò limitandum cenſeo, vt nõ procedat quoties huiuſmodi marcharum, vel repreſaliarum declaratio contingeret fieri culpa creditoris, tunc enim non debitoris, ſed imò creditoris periculum foret, l. cum proponas C. de nau. fœn. l. qui officij §. fi. ff. de cõtra. emp. facit tex. in l. ſi merces §. culpæ ff. loca. vbi Bar. & alij, Rip. in allega. tracta. de priuileg. contrac. cauſ. peſ. num. 87. pluribus idem ornat Surd. deciſ. 326. num. 56. Alias ad idem limitationes potes colligere ex traditis per Rip. vbi ſuperiùs. Aliqua in hac materia non pœnitenda tradit Bart. Barthazol. in tracta. de clauſ. inſtrumento. in cla. 21. cũ ſuis glo. & alijs cla. ſequent.

71 Huiuſmodi † marcharum vſus viget etiam in Francia, ſed mitiùs quàm in Cathalonia: ibi enim non pignorantur, ſicut hic, perſonæ, ſed res tantum, & bona, & ſic fuit aliquando *arreſto determinatum*, vt tradit Ioann. Gallus in ſuis quæſtio. per arreſta parlamen. deciſ. quæſtio. 156. & Papon. lib. 5. titul. 3. arreſt. 3.

72 Alia † quàmplura habent ciues Barcinonæ priuilegia, veluti, quòd nullo modo, etiam ratione reitatis, compelli poſſint litigare extra curiá vicarij Barcinonæ eorum proprij iudicis: quòd propria auctoritate poſſint res cõductoris pro mercede pignorare: ſuam vltimam voluntatem coram duobus teſtibus ſine ſcriptis explicare; quod teſtamentum ſacramentale nuncupatur: teſtamentum ſine hæredis inſtitutione, & mentione filiorum facere, & alia huius generis, de quibus in priuilegio, recognouerunt proceres; in 2. vo. conſt. circa quorum declarationem ego paulisper inſtitiſſem, niſi viderem me vltra modum in explicatione primi priuilegij tempus (licèt non inane, nec otioſum, vt arbitror) contriuiſſe, timeremque ne nobis ad alia noſtro inſtituto propriora, & accommodatiora pertractãda, tempus poſtmodum deficeret; vtinam aliquando (quòd ſummè deſideramus) commodior nobis ſe offerat de his locus agendi, ibi promittimus latiùs de his, Deo concedente, nos tractaturos.

73 Vnum tamẽ † non omittimus, quòd ea quæ ſuperiùs in principio huius gloſ. numer. 1. dicta ſunt, ciuem fieri ciuitatis Barcinonæ qui in ea habitauerit per annum, & diem, non procedũt quoad honores, munera, & officia domus ciuitatis, vt putà conſularia & ſimilia: ad hæc enim non admittuntur hodie qui per decenniũ ſuum domicilium in eà ciuitate non habuérint, ex regio priuilegio per Mageſtaté Regis Philippi nunc fœliciter regnantis dictę ciuitati de anno 1599. dum curiæ in hac ciuitate celebrarentur, indulto: per quod fuit reuocatum aliud priuilegium ſereniſſimorum Regum Aragonum eidé ciuitati conceſſum, cuius vigore poſt quatuor annos domicilij admitebatur quilibet ad ea officia.

74 Circa cuius quidem † priuilegij intelligẽtiam diſputatum fuit in præſenti ciuitate paulò poſt impetrationem illius, nunquid illud comprehenderet eos, qui ante dictum priuilegium ciuitatem prędictam populauerant, quiq; iam per quadriennium integrum ante dictum priuilegium, ſuum domicilium in eadé ciuitate habuiſſent, ac fuiſſent in aliquibus officijs (vt nos dicimus) inſeculati ante eiuſdé priuilegij impetrationem, vt potè quia per quadriennium prędictum (tempus tunc ad id ſufficiẽs) in ciuitate ſuum domicilium habuiſſent, & audio *declaratum* fuiſſe in dicta ciuitate ex voto triũ doctorũ de regio conſilio ad id conſultorum, comprẹhẽdere, ita vt prędicti non poſſent vlterius ad alia officia admitti, niſi poſtquàm tempus prędictũ decem annorum compleuiſſent, ac propterea repulſam paſſus fuit præteritis annis quidá huius ciuitatis I. V. D. qui licèt qualitates prænarratas haberet, non tamen potuit obtinere quòd poſt dictum priuilegium ad officia prædicta admitteretur niſi poſt decimum completum habitationis annum, quòd tamen videtur repugnare his, quæ docet Bar. in l. omnes populi nu. 30. ff. de iu. & iu. quatenus habet ſtatutũ concedens immunitatem venientibus habitare aliquem locum, non poſſe reuocari in præiudicium eorum, qui ſub ſpe dictæ immunitatis eũ acceſſiſſent, cogita tamen.

75 Dubitatum † item circa idem priuilegium fuit, nunquam filius poſſet iuuari domicilio parentum, ita vt tempus quo ipſi in ciuitate Barcinonę habitauerant, cõputari deberet ad decenniũ domicilij, quod requiritur vigore dicti priuilegij in his, qui ad officia ciuitatis admitti cupiunt, & *reſolutum fuit* quòd ſic, in fauoré Amatoris Pedrolo, Not. pub. Bar. & deinceps idẽ per ſæpè extitit *declaratũ* in fauoré aliorũ, quod probatur optima ratione quia

76 † de iure filijs cõſeruatur, & retinetur ius domicilij ad auum vſque; licèt nõ vlterius vt communẽ eſſe doctorum ſententiá atteſtantur Boer. deciſ. 13. nu. 8. & Eman. Soar. à Ribe. in Theſau. receptarum ſententiar. verbo, domicilium, numer. 115. Barthazol. de clauſulis inſtrumentor. clauſul. 18. gloſſ. 5. numer. 2. quod procedit etiam in filio reſpectu patris, vt eius etiam domiciliũ patri proſit, optimè Ang. in l. fin. C. de impub. & Roys. deciſ. 5. num. 568. qui dicunt quòd cum ad beneficium aliquod

& priuile-

& priuilegium conſequendum certum locum inhabitari ab eo, qui illud obtinere vellet, exigit lex, ſiue pater inhabitet prodeſt filio, ſiuè filius inhabitet prodeſt patri, & ita patris factum filio, & è contra filij factum patri communicari, addit idem Ang. in conſ. 270. ſtatuto ciuitatis, volum. 2. conſ. per l. cum ſeruus circa fin. l. de agri. & cenſi. lib. 11. C non videri patrem abeſſe à ciuitate, qui in ea filios ſuos reliquiſſet: refferet Roys. vbi ſ. quòd tamen quomodo ſit intelligendum, tuipſe conſiderabis, quia videtur prima facie nō conſonare auribus, nec applaudere ad hoc propoſitum.

77 Veniamus †(ſi vnquàm veniendum eſt, ſat enim ſuperque vagati ſumus) ad explicationem ſecundi membri noſtræ diuiſionis, quod continebit materiam ciuium honoratorum Barcinonæ, de ciutadans honorats de Barcelona: Hos creat ciuitas de voto maioris partis eorum collegij, ſeu ſtatus, prima die Maij in ſingulis annis, ex priuilegio, vel antiquiſſima conſuetudine regio priuilegio approbata, & confirmata, vt tradit Guillerm. à Valleſicca in vſatic. Baiulus interfectus, in fin. & Anton. Oliba in vſat. alium namque c. 3. num. 80. de iu. fiſ. qui in omnibus, & per omnia æquiparantur militibus à Rege creatis, & eorum gaudent priuilegijs vnàcum tota progenie nata, & naſcitura, prçterquàm quòd non habent votum in curijs ſicuti milites, & hæc notiora ſunt in hac ciuitate, & Cathalonia, quàm debeant à nobis alijs probationibus illuſtrari, figamus hic pedem, nec ad vlteriora in materia progrediamur, expectemus paulìſper, quòd ab aliquò huius conditionis egregio virò, quorum nō eſt exiguus numerus in prçſenti ciuitate, eorum laudes (quòd audimus iam parari cum ſumma eruditione) decantentur: per quæ eorum priuilegio, & prçrogatiuæ omnibus nota fient, vel quòd nos in ſequenti gloſ. cantum confirmemus, vbi alia de his trademus.

SVMMARIA.

1 *Domicellus, dictio, multum eſt in vſu in Cathalonia, à libi raro.*

2 *Domicellus ab aliquibus ponitur inter Principes, aliquando verò inter birruarios.*

3 *Domicelli in Cathalonia qui dicantur*

4 *Equitis nomen eſt proprium eorum, qui ex claro ſanguine ortum ducunt, nō militis, quòd barbarū eſt.*

5 *Comitores in Cathalonia qui antiquitus vocarentur.*

6 *Domicelli in Cathalonia appellantur qui à parētibus nobilibus ortum ducunt: qui armantur à Rege, & quibus priuilegium conceditur, militis.*

Ratio huius differentiæ, difficilis admodum eſt tradi tu, ibidem.

7 *Doctores dum fiunt, matrimonium contrahere dicuntur cum ſcientia, & propterea traditur eis pro inſignijs anulus.*

8 *Equites qui erāt fiendi antiquitus, arma antea vigilabant per certam tēpus, & interim appellabātur Domicelli.*

9 *Equitum priuilegia qui tradiderint.*

10 *Ioannes Garcia reprehenditur quòd acriter in alios inuexerit, ob quod meruit quòd acriter etiam ab alijs reprahenderetur & ipſe.*

11 *Equites non poſſunt carcerari pro debito ciuili.*

12 *Milites non poſſunt conueniri niſi in quantum facere poſſunt, vbi refferuntur plures, qui eodem priuilegio gaudent.*

13 *Iuramentum non poteſt apponi in obligatione militis quoad perſonam.*

Princeps ſecularis quando poſſit ſuper iuramento non opponendo in contractibus ſtatuere, ibid.

14 *Milites an poſſint cum iuramento renunciare priuilegio pœnam carceris pro debito ciuili non ſubeundi, & n. 47. & 48. vbi deciſ. Granatenſis pratorij.*

15 *Doctores, qui gaudēt priui. militari gaudēt etiā priuile poſſint p debito carcerari, vbi deciſ. noſtri ſena.*

16 *Doctores actu non legentes an gaudeant priuilegio militari.*

Aduocati etiam ſi non legant actu, nihilominus gaudent priuilegio militari, & ibi deciſ. ſenatus Grationopol. & aliorum, ibidem.

Praterquàm ſi ſint doctorelli, qui litteris nō dant operam, vbi deciſſiones ſenatuum, ibidem.

17 *Milites, qui ſunt incerto loco belli cauſa parati prò deffentione rei publica gaudent priuilegio pœnam carceris pro debito ciuili non ſubeundi, contra tamen ſenatus noſter declarauit ibid.*

18 *Clericatus poſt delictum ſuperueniens an tribuat fori prarogatiuam.*

19 *Milites naualium vulgo de las Adraſſanas ciuitatis Barcinona, non gaudent priuilegio, vt non poſſint carcerari, vbi deciſ. & ſupra nu. 17. vbi etiam deciſ. noſtri ſenatus.*

20 *Miles occultans bona non gaudet priuilegio, ne poſſit capi, quia dicitur delinquere, & num. 21. vbi deciſſiones noſtri, & aliorum ſenatuum.*

21 *Miles propter furtum perdit nobilitatem.*

22 *Maritus propter dolum perdit beneficiū, ne conueniatur vltra quàm facere poſſit.*

23 *Miles perdit beneficium ne poſſit carcerari nedū propter occultationem bonorum iam probatam, ſed etiam ſi adſit ſuſpicio probabilis occultationis, vbi deciſio. ſenatus Pincia.*

24 *Mulier perdit etiam beneficium, ne poſſit carcerari, propter dolum cōmiſſum vt euaderet executionē.*

25 *Miles in quibus alijs caſibus perdat militiam remiſſiuè.*

26 *Militum priuilegium, vt non poſſit contra eos procedi ſine inſtantia, appellat Mier. iniquum.*

27 *Nobiles in Aragonia non poſſunt pro delictis puniri perſonaliter.*

28 *Priuilegium conceſſum hominibus alicuius vniuerſitatis, vt non poſſit contra eos procedi ſine inſtantia partis, eſt validum, vbi deciſ. noſtri ſenatus.*

29 *Inſtantiam remiſſam à parte non poteſt fiſcus proſequi contra militem, nec alius poteſt ad eam faciendam admitti, niſi cui id ius competit de iure, & ibi obſer. Francia.*

30 *Milites gaudent priuilegio, vt non poſſit contra eos procedi, etiã ciuiliter ꝑ delicto ſine partis inſtãtia.*

31 *Militibus non ſuffragatur priuilegium, vt non poſſit contra eos procedi ſine inſtantia partis, in caſibus, & in delictis, in quibus ſecundum ſui naturam non poteſt adeſſe inſtantia, & numer. 32. vbi deciſ. noſtri ſena.*

32 *Statutum prabens occaſionem delinquẽdi non valet.*

33 *Regalia ſunt excepta ab omni diſpoſitione, & priuilegio, niſi ſpecialiter dicatur de eis, & ideò propter eas poteſt procedi contra militem ſine inſtantia, vbi deciſ. noſtri ſena.*

34 *Milites an poſſint capi ſine inſtantia partis in caſu conſtituti. cum inſtigant, vbi deciſiones noſtri ſena.*

35 *Locumtenens generalis non habet votum niſi in paritate.*

36 *Inſtantiam vt faciat contra aliquem, nemo compelli poteſt.*

37 *Plebeius an gaudeat priuilegio militiæ, vt non poſſit procedi ſine inſtantia partis contra eum, ſi deliquit in militem, quẽadmodum eſſet è contra, ſi miles deliquiſſet in eum.*

38 *Miles forenſis an gaudeat priuilegio, vt nõ poſſit contra eum procedi ſine partis inſtantia, ibidem, vbi deciſ. noſtri ſena.*

Milites ſunt de foro, & iuriſdictione domini Regis, exempti à iuriſdictione baronum, & baiulorum etiam regiorum, idque tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, ibid.

Milites in criminalibus ad punitionem, ſolùm conueniuntur coram domino Rege, ibid.

Cauſa militum in criminal. euocantur ad Regiam Audientiam cum hac ſola qualitate, quòd ſit agendum contra militem, ibid.

39 *Miles non poteſt renuntiare priuilegio fori.*

40 *Exceptio reddens proceſſum retro nullũ poteſt in quacunque parte iudicij opponi.*

41 *Conſtitutiones 1. & 6. titul. de appella. non loquuntur de nullitate, quæ prouenit ex deffectu iuriſdictionis, ex deffectu poteſtatis comparentis, & quæ eſt notoria.*

42 *Conſtitutiones prędictæ 1. & 6. de appella. non habent locum quando opponitur nullitas coram eodem iudice in decreto executionis ad illud impediendum.*

43 *Statutum volens opponi debere nullitatem intra decendium, an intelligatur ſiuè id fiat principaliter per viam actionis, ſiuè etiam incidenter per viam exceptionis.*

44 *Clerici opponunt exceptionem nullitatis quandocunque, etiam poſt ſententiam, & comparitionem ſi conueniantur coram iudice layco, vbi deciſiones Reuerendi Cancellarij, & aliorum ſena.*

45 *Miles an poſſit renuntiare priuilegio fori, ſaltẽ cum iuramento.*

46 *Alcaldes de la ſecca non poſſunt renuntiare etiam cum iuramento priuilegio fori.*

47 *Iuriſdictio alterius porrogari non poteſt quando Papa, vel Rex reſeruauit ſibi cognitionem cauſarum certi generis perſonarum, vbi deciſ. Cameræ Imperial. & de monte ſenatus noſtri.*

48 *Conſuetudo an ſit potens ad tribuendam iuriſdictionem Baroni contra militem, vel layco contra Eccleſiaſticum, remiſſiuè.*

49 *Barones an cognoſcant incidenter de milite, veluti quando coram eis opponitur exceptio, ibid.*

Baronis officialis an poſſit aſſiſtere, ſicuti ſolent ordinarij, Alguazirio Regio de mandato Regiæ Audientiæ aliquem actum iuriſdictionis in domo militis exercenti, vbi deciſio viſitatorum officialium Regiorum huius principatus pro affirmatiua.

50 *Aſſiſtens nihil agit.*

51 *Auctoris ſententia in ſupradictis.*

52 *Conſtitutiones concedentes Ordinario etiam ſi Baro eſſet, pignorationem animalium militis pro damnis datis, non obſeruantur hodie, vbi ratio.*

53 *Lezdam milites non ſoluunt, ibi deciſ. noſtri ſenatus.*

54 *Intelligitur de rebus ad vſum proprium, non cauſa negociandi.*

55 *Citatio militum fit cum termino 26. dierum.*

56 *Caſus fallentiales regulæ prædictæ per deciſiones noſtri ſenatus comprobati.*

57 *Citatus nulliter poteſt venire opponendo, ante tamen litem conteſtatam, exceptionem nullæ citationis, & auditur, vbi deciſ. noſtri ſena.*

58 *Citationis omne vitium purgatur per comparitionem, etiam ſi fiat ad effectum tantum docendi de illegitima citatione & quomodo id procedat, vbi deciſ. Cameræ Imper.*

59 *Minori an detur reſtitutio aduerſus dilatorias non oppoſitas, vbi deciſ. noſtri ſenatus, & Neapolita. ac Sebuſiani.*

Minori non datur reſtitutio niſi in his, quæ cum eo geſta ſunt, vbi deciſ. noſtri ſenatus, & aliorum, ibi.

60 *Minor, qui veniã ætatis impetrauit, non reſtituitur.*

61 *Minor qui veniam ætatis impetrauit non reſtituitur pro læſione, quæ contigit poſt exhibitas in iudicio literas conceſſionis veniæ ætatis, ſecus pro contingente antea, vbi deciſ. noſtri ſena.*

62 *Contra tamen ſentit auctor, nullam ſcilicet inter hæc eſſe differentiam.*

63 *Venia ætatis quando antiquitus concedebatur.*

64 *Veniæ ætatatis conceſſio non habet de iure ſuam perfectionem ante præſentationem illius ordinario faciendam, quæ tamen in Cathalonia non eſt neceſſaria, & num. ſequent.*

65 *Intellectus l. 2. C. de his, qui ven. ætat. impetra.*

66 *Milites omnes habent votum in curijs, quas Rex celebrat Cathalaniæ.*

67 *Curiæ, in quibus fiunt Iura municipalia, celebrantur in*

Digitized by Google

tur in Cathalonia non per Regem ſolum, ſed per eum, & tria brachia, Eccleſiaſticum, militare, & reale, & quid continet vnum quodque ex illis, & num. ſequent.

68 *Curias quando conuocare teneatur Rex in Cathalonia, quibus ipſe tenetur perſonaliter intereſſe.*

Praeterquam in aliquibus caſibus, inquibus reperimus eas celebratas per ſuam conſortem, ibidem.

69 *Locumtenens Regis poteſt de iure communi curias nomine Regis conuocare.*

70 *Conſtitutiones, & capitula curiæ differunt, remiſſiuè.*

71 *Curiata leges quæ di cantur.*

72 *Iudicandum quomodo ſit in Cathalonia, & ſecundũ quæ iura.*

73 *Conſenſus omnium aſſiſtentium incuria requiritur vnanimis ad determinationes faciendas, taliter quòd diſcenſus vnius faciat parare, & ſiſtere curiam.*

74 *Maior pars de iure communi ſufficit in omni congregatione, quæ conueniat ad aliquid ſtatuendum.*

Idem de iure noſtro municipali in determinationibus in ſenatu, & in curijs ipſis faciendis, ibidem & num. 89.

75 *Lex ſalica in Francia quæ dicatur, & an vnquam fuerit.*

76 *Lex hebreorum, diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum, an vnquam fuerit.*

77 *Diſcentimenta in curijs appoſita an poſſint tolli poſt eas celebratas.*

78 *Conſentire actui poſſunt extra collegium illi, qui ſuo diſcenſu impedire poſſent quo minus ille effectum ſortiretur.*

79 *Conſuetudini eſt tribuendum priuilegium militum de impediendo curiarum progreſſum ſuis diſcentimentis.*

80 *Conſt. 1. titul. de vſat. & conſti. quomodo intelligatur.*

81 *Maior pars congregatorum nihil poteſt in his, quæ ſunt gratia ſine conſenſu minoris, & num. 94. vbi declaratur.*

82 *Seruitus in his, quę ſpectant ad plures, non poteſt cõſtitui de conſenſu maioris partis, alijs diſſentientibus.*

83 *Milites in Cathalonia, alij dicuntur ſimpliciter milites, & alij nobiles.*

84 *Nobiles in Cathalonia non ſoluunt ius ſigilli domino Regi ſi preſentes ſunt in curia, & vnde id habeant.*

85 *Nobiles in ciuitate Barcinona non admittuntur ad regimen ciuitatis, nec ad illius honores, & officia.*

86 *Generoſis hominibus, & de paratico an competant priuilegia militum.*

87 *Generoſi niſi armentur intra annum, nihil eis prodeſt priuilegium.*

88 *Generoſi conſeruantur in poſſeſſione militia licèt non fuerint armati, ſi in ea reperti fuerint, & idem eſt è contra ſi Baro reperiatur in poſſeſſione cognoſcendi de eis, vbi deciſiones noſtri ſenatus.*

Idem de nobilibus in terminis iuris communis, vbi deciſ. diuerſorum ſenatuum.

89 *Conſtitu. 2. ſub titul. de priuileg. & immunit. quæ diſponit quod in num. 87. habetur, an habeat locum in generoſis epiſcopatus Gerundæ, vbi eorum laudes.*

90 *Iura ſanguinis nullo iure ciuili perimi poſſunt.*

91 *Ciues honorati Barcinonæ gaudent eiſdem priuilegijs, quibus milites: præterquam quod non habent votum in curijs generalibus.*

92 *Conſtitutio 2. de priuileg. & immunita. non habet locum in ciuibus honoratis Barcino. & ſic non tenentur armari intra annum.*

93 *Ciues honorati Barcinonæ vnde habuerĩt initium ſuorum priuilegiorum, quando fierent olim, & crearentur, & quomodo nunc fiant, & creentur, vbi latè per diſcurſum.*

94 *Ciuium honoratorum priuilegium tranſit ad poſteros per lineam maſculinam deſcendentes poſt illorum mortem.*

95 *Doctorum in iure vidua relicta, & filij gaudent priuilegio mariti & parentis, reſpectiuè, deffuncti.*

96 *Ciues honorati ciuitatis Gerundæ an gaudeant priuilegio militari, vbi deciſio. maioris partis ſenatus.*

97 *Burgenſes Perpiniani an gaudeant priuilegio militari, & ibi forma eos creandi.*

98 *Doctores, & eorum filij villa Perpiniani, an gaudeãt priuilegio Burgenſium.*

99 *Priuilegium concedens quòd quis in omnibus, & per omnia habeatur pro milite, vel Burgenſe, facit vt gaudeat, & gaudere debeat priuilegijs tam antea conceſſis, quàm poſtea concedendis.*

100 *Nepotes doctorum villa Perpiniani an gaudeant priuilegio Burgenſium.*

101 *Beneficia principum debet eſſe manſura.*

102 *Deſcendentes omnes ex doctoribus villa Perpiniani an gaudeant priuilegio Burgenſium.*

Filiorum appellatione an veniant nepotes, & alij deſcendentes, ibidem, & duobus numeris præcedentibus.

103 *Doctores, qui gaudent priuilegio Burgenſium villa Perpiniani, an ſint qui ibi habitãt vbicunque ſint graduati, an verò è contra qui ibi gradum receperunt, vbicunque habitationem faciant.*

104 *Ciuis propriè dicitur qui eſt loci originarius.*

105 *Milites, & qui eorum priuilegijs gaudent non poſſunt poſſidere immobilia in terris Baronum, & num. 108. vbi deciſiones noſtri ſenatus.*

106 *Priuilegium Reg. Ferdinand 2. Dat. Montiſoni 2. Septembris 1510 an comprahendat tam milites armata militię, quam etiam inermis.*

107 *Bona alienari prohibita an poſſint confiſcari.*

108 *Milites non ſunt habiles ad poſſidendum bona immobilia ſub directo dominio alterius, vbi deciſſiones noſtri ſenatus.*

109 *Verba, concedimus tibi, & tuis ſucceſſoribus, quomodo intelligantur, vbi deciſ. noſtri ſenatus.*

GLOSA. III.

Domicelli in eadem ciuitate Barcinonæ domiciliati.

1 VLTIMA † vox, quæ ſeſe nobis
offert explicáda, eſt, Donzell,
quia ea paucis innoteſcit in no
ſtra Cathalonia, vbi magis quã
alibi illius eſt vſus, & nemini
penè extra Cathaloniam. Pro
cuius vera intelligentia licèt quam plurimos
auctores tam huiuſce noſtræ facultatis, quàm
etiam & aliarum ſcientiarum perlegerim, & re-
uoluerim non potui quénquam nec antiquum,
nec modernum, qui de hoc ageret, ſed nec pe-
nè qui eo vocabulo vteretur, noſtris practicis
exceptis, reperire: ſolùm enim inueni Vincen.
Caro. in deciſio. ſeu caſ. 113. illud diſputantem,
ad quid teneatur Princeps, vel domicellus
recipiens aliquem in ſuam protectionem, ex
2 quo † colligi facilè licet in ducatu Spoleta. in
Italia, vbi ſitum eſt opidum Tudertinum, vnde
Caroc. erat oriundus, vſum eſſe huius vocabu-
li, & quantum ex hoc dicto Carocij (Princeps
vel domicellus) conijci poteſt, domicellus ibi
parum differt à Pricipe, & Amade. de Caſtello
in tracta. de ſindicatu num. 104. qui è contratio
in tam vili, & turpi vſurpatione nomen domi-
celli ſumit, vt eum, ſicut ille inter Principes po-
nit, ſic is inter Bittuarios, eſt hic tractatus in 2.
volum. tractatuum ſecundum meam impreſ-
ſionem.

3 Sed † his omiſſis, in noſtra Cathalonia Do-
micelli dicuntur qui ſunt ex claro ſanguine na-
4 ti, qui aliàs milites, aliàs æquites (quod † vlti-
mum eorum eſt proprium nomen, vt aduertit
Federi. Scot. tom. 1. lib. 1. reſp. 1. num. 19. dicens
nomen militis barbarè vſurpatum fuiſſe pro
æquite ab his, qui horum vocabulorum pro-
priam ſignificationem ignorabant) & aliàs No
biles, in Italia videlicet, & maiori parte Hiſpa-
5 niæ ſolent appellari: quique † in eadem hac
noſtra Cathalonia Comitotes antiquitus vo-
cabantur, vt tradit Iacobus Marquilles in vſat.
vt qui interfecerit quæſtio. 12. fol. 25. pagina 2.
colum. 2.

6 Cæterum † non omnes milites, æquites, vel
nobiles in noſtra Cathalonia domicelli appel-
lantur, ſed illi tantùm, qui ortum cum ducant
à maioribus æquitibus, & nobilibus olim ar-
matis, ea prędeceſſorum nobilitate contenti
nouè non armantur, illi verò, quibus concedi-
tur militia, & eius ſingulum, quique (vt nos
dicimus) milites à Rege nouiter armantur, do-
micelli nullatenus appellantur, ſed imò mili-
tes: Quæ differentia iam antiquitùs cognita e-
rat in noſtra Cathalonia: reperimus enim paſ-
ſim apud noſtros practicos, & ſignanter apud
Cali. in virida. Mili. horum, de quibus loqui-
mur aliquos ibi domicellos, alios verò milites
appellari, Marquil. etiam in vſatic. placitum
mandetur fol. 70. pagina 1. colum. 1. in princ.
hos domicellos enumerat inter eos, qui licèt
priuilegio, & pręrogatiua militari gaudeant,
Milites tamen non ſunt armati, prouti homi-
nes generoſi, & de paratico: Quæ autem ſit iſ-
tiuſce differentiæ ratio, non reperi adhuc à
quoquam animaduerſum, licèt quotidie in ore
omnium regnicolarum ea differentia habea-
tur: Non dubito multos fore ex noſtris, qui ſi
de his interrogati fuiſſent, quique ſi hæc ani-
maduertiſſent, mirè pro ingeniorum dexteri-
tate, & acumine (quæ non ſolent eſſe aliarum
natiorum, vel regnorum ingenijs inferiora, vel
ſecunda) reſpondiſſent, quique etiam nunc
cum hæc perlegerint, antequam (hæc eſt inſita
natura Cathalanis, vt continere ſe non valeant
dum ab aliquo paululum punguntur) ad vlte-
riora progrediantur, variè ſuper his diſcurrent,
variaſque huiuſce rei, quam querimus, ratio-
nes ſtatimſtatim excogitabunt, quos ego ſum-
mè deſideraſſem audire, priuſquam aliud de
hac re dixiſſem: Cæterum quia id poſſibile
non eſt, ne noſtra dubitatio omnimoda reſ-
ponſione, & ſolutione deſtituta remaneat, di-
co quòd aliquorum eſt ſententia hos filios mi-
litum, & ab eis deſcendentes, qui non arman-
tur, domicellos appellari in ea ſignificatione,
qua in Hiſpania mulieres, quæ matrimonium
adhuch non contraxerunt, donzellas, ſolent
appellari, vt indè dicamus quòd quemadmo-
dum illę dum matrimonium non contrahunt,
domicellæ appellantur: ſic iſti filij militum, &
nobilium, qui iam hodie milites non arman-
tur, imò dedecori id ducerent: contentantur
enim ſola militia, & nobilitate parentum, ac
prędeceſſorum, & in ea gloriantur, domicelli
dicentur, quia matrimonium illud politicum
cum armis non contraxerunt, quod contrahe-
re dicuntur, qui nouè milites armantur: Non
ſecus † atqui doctores, qui dum tales fiunt, ma
7 trimonium cum ſcientia contrahere dicuntur,
obidque eis pro inſignijs traditur anulus, Ioan.
Andre. ca. vt Apoſtolicæ, de priuileg. lib. 6. Pet.
Leſnaud. in tracta. de priuileg. doctor. 1. parte
quæſt. 3. Caſſane. in Catha. glor. mund. parte 10.
cõſidera. 36. verſ. 3. detur anulus, & Iacob. Ben.
in tracta. de priuileg. iuriſconſ. parte 1. priuileg.
11. num. 10. & 2. parte priuileg. 37. ac proinde filij
militum, qui antiquitùs non ſolebant armari
ante triginta annos iuxta vſat. filius militis, ſub
titul. de iniur. & dam. dat. in 1. volumin. con-
ſtitut. eo tempore durante domicelli nomine
donabantur, vti elicitur ex traditis per Cali. in
virida.

Digitized by Google

virida.mili. vbi hæc differentia inter milites,& domicellos perſæpè facta reperitur, & ſignanter filius militis domicellus ab eo appellatur in 2.quæſt.num.19.pag.157.

8 Aqua quidem † noſtra conſideratione non multum deuiant antiquæ Hiſtoriæ, in quibus reperimus ſcriptũ eos,qui ſingulo militiæ erãt decorandi,conſueuiſſe priùs per certum tempus arma vigilare,velar las armas, & tunc vſquequò armarentur,domicelli ſolebant appellari,vt ſignanter tradit Caſtil.de Bouadil.in ſua politi.tom.1.lib.1.c.4.num.30.vel etiam domicellus dicitur,vt vult noſtras Mier.in Cur.Barcinonæ Reg.Ferdin.c.12.de clandes.deſponſa. nu.23.col.9.fol. 94. qui nondum eſt miles, licet ſit de genere militũ,quaſi paruus dominus, vel qui nondum eſt dominus, eo modo,quo, inquit, domicella dicitur quaſi nondum domina, & eſt nomen diminuntiuum de hoc nomine,domina:ſed de his ſatis.

Veniamus iam ad vlteriora huius materiæ pertractanda, Inter quę ex multis, quæ tradi potuiſſent, ſelegi explicare quædam militum priuilegia,de quibus contingit quotidie in praxi diſputatio,ac preſertim ea, quæ per noſtras conſtitutiones his militibus, & eorum priuilegio

9 gaudentibus tribuuntur,reliqua † videnda remittendo ad Pet.Bellug.in ſpecul. Prin. rub. 20.de milit.grauam.per tot.& Camil. Borrell. ibidem in additione in verbo, milites, qui ad materiam hanc allegat Fran. Santoui. in tracta. de milit.orig.plenè Tiraquel.in tracta.de nobili.& Calefa.in tract.de ęqueſt.digni.per tot.qui

10 benè de his, licèt † id nolit Garcia, qui plenius de dictis priuilegijs egit (nõ eſt dubiũ)in tracta. etiam de nobilita. pro tot. cum penè infinitis ab eo relatis in initio dicti tractatus: non vult (inquam) Garcia quemquã benè de hac materia egiſſe,alios ab ſcopo aberraſſe dicẽdo, alios quòd nihil dixerint,quod in foro ad deciſionẽ cauſarũ poſſit vtiliter,& cum dignitate adduci, alios quòd multa cõfuſè,plura ſine luce, & plurima intacta reliquerint,incuſando:& ſe ipſum poſtmodũ extollẽdo, quod nihil dixerit,quòd ab alio rectè ſcriptum ſit,ſed ea dumtaxat,quæ vel omiſſa, vel negligentiùs tractata reperiuntur,&c.nihil ab alijs mutuando, niſi quod inſtar mutui ſuum omnino ſua opera,luce,& labore,futurum ſit &c. & deniq. alios alioquin grauiſſimos doctores, deque noſtra Iuris prudentia optimè meritos, multorum errorum, proprios non aduertens,incuſans:cuius ego doctrinam pluris proculdubio feciſſem,ſi eam cũ paulò pluri modeſtia, & humilitate coniunctã vidiſſem:non enim exiſtimo licere his,qui ſcribunt,ſic liberè aliorum labores,& vigilias reſpuere,& parui facere,ſicut Garcia facit,nec decuiſſe ipſum in d.initio tracta. de nobilita. tot opprobrijs & contumelijs in doctores, quos allegat de hac materia tractantes,inuehere,quibus alijs poſtea ſcribẽtibus occaſionem tribuit non modicam,vt pro honoris ipſorum deffenſione,peiora de illo dicerent, & loquerentur, vt contigit Pet. Ant. de Per. qui videns quàm ſine cauſa Garcia in tract.de expenſ.& meliora. in Bal.itrepſiſſet,continere ſe non potuit quin apologiam contra eum pararet in tracta. de fideicom.q.15.à nu.278.verſ.3.principaliter, cũ alijs ſequent.Idem etiam accidit Frãciſco Caldes de Pereyra,qui in repeti.l.ſi curatorem habens,verbo.implor.in integ.reſtitu.nu.15.verſ. ego autem,videns eundem Garcia ſine cauſa receſſiſſe ab opinione Pinelli, dicit eum id feciſſe ſtudio contradicendi Pinelli ſui quondam præceptoris ſententiæ,& licèt ipſe poſtea in additionibus ad dictum tracta.de expenſ.& melioratio.c.24.num.4.& in allega. tracta de nobili.gloſ.6.§.1.num.56.conatus fuerit proprium honorem deffendere,licèt etiam ibi de Pet. & Perey.ratione ſupradictorum,grauiter ſit conquæſtus:Id tamen iure ne,an iniuria fecerit,ſapientis eſto iuditium,ego hoc ſolùm animaduerto vetus admodum eſſe prouerbium,dicẽtem quæ vult,oportere perſæpe audire quæ nõ vult,ex quo prouocanti culpa ſemper ſcribitur l.ſi ex plagijs §. tabernarius ff. ad l. aquil. ſed quorſum hæc? parcant viri docti: camerinam enim mouit Garcia ſuis cum liberis, & ſolutis verbis,ideòq. continere me ipſum non potui quin hæc ſtatim deuomerem. Sed veniamus iã ad noſtrorum militum priuilegia.

11 Primum igitur † priuilegium, quod duxim⁹ explicandum,eſt illud quod militibus conceditur per conſti.primam Reg.Pet.2.in Cur.Barcino.1283.c.26.quæ legitur in primo vol. cõſtit. tit.de actio.& obliga.& eſt conſti.1.eos videlicet non poſſe carcerari pro debito ciuili, quod idem priuilegium habent eius ſtatus perſonæ in Regno Caſtellæ vt probat l.4.tit.2.lib.6.nouæ recopilationis;& l.69.tau.& idem etiã eſſe de iure communi probat Couar.lib.2.var.reſolu.c.1.nu.4.ex l.miles, & l. item miles.ff.de re

12 iudi. quatenus diſponunt † milites non poſſe conueniri niſi inquantum facere poſſunt: certum autem de iure eſt,eos,qui huiuſmodi priuilegio potiuntur,non poſſe pro debito ciuili carcerari,vti ex glo.in l.liber captus C.de capti. & poſtlim. reuer.& Bal.ibidem num.9 Roder. Suar.in l.2.tit.de los gouier.lib.2.fori.in 5. q.n. 5.latè comprobat Ioan.Gutier.de Iura. confir. 1.par.c.16.num.48.& Couar.vbi ſupra,Pet. Calefa.de æqueſt.dig.nu. 56. Parlador.rer. quotidia.lib.2.c.fi.5.p.§.7.nu.17. vbi ſingulariter reffert qui ſint qui non poſſunt niſi in quantum facere poſſunt conueniri.

13 Cui † priuilegio illud poſtmodum addidit conſti-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

conſtitutio Philippi 2. in Cur. montiſſo. anni 1585.c.115.quæ eſt final. allegat. tit. de actio. & oblig. vt non poſſit capi miles perſonaliter pro debito ciuili,nec pro rigore cartę comãdę,ſcripturæ tertij,& alterius cuiuſcunq. ſcripturæ, & obligationis priuilegiatæ,nec poſſit tali priuilegio etiam cum iuramento modo aliquo renuntiari, imò declarat eadẽ cõſtitutio ipſo facto nullas huiuſmodi obligationes,& ſcripturas quantum ad dictas renuntiationes,ſuſpendendo quoad id auctoritatem notarijs vt non poſſint talia inſtrumenta recipere.

Hic nobis latiſſimus ſe ſe parabat campus diſputandi arduam illã iuris quæſtionem quomodo Princeps ſecularis poſsit prohibere ne in contractibus apponatur iuramentum:cæterum quia de his egerunt fuſiſsimè præter antiquiores Bellug. in ſpecul. Prin. rub. 12. in §. quædam,à nu.61.cum ſequent.Pinel.in l.1.par. 3.c.1.à n.11.cum alijs, C. de reſcin.vẽdi.Fortun. Gar. de vlt. fine nu.illa.20.Iacob.Cancer. par.1. var.reſol.c.8.de dona.num.40.& par. 2. c.1.de minor.25.an.num.5. cum ſequent. Ceuallos in ſpecul.com.con.com.quæſt. 188.per tot. Parlador.latè rer.quotidi.lib.2.c.4.nu.52.Tib.Decia. in tract.crim.tom.1.lib.2.c.34.nu.6.& Anthon. Oliba in vſat.alium namq. c.7.num.38. de Iu. fiſ.in conſti.Cathalonię,qui duo rem hanc noſtris conſtitutionibus,iuramentũ in certis caſibus apponi vetantibus, accommodant, & alij quam plures per eos relati: licèt de his valde dubitet Didacus Sahagun grauiſsimus quondã Salmanticenſis Academię primarius iuris canonici præceptor,in repeti. c. decernimus, quæ impreſſa apud plures habetur,nu. 128. de iudi. dicens huiuſmodi conſtitutiones rectè ſuſtineri pro bono publico quoad notarij pœnam, ſed quoad nullitatem ex deffectu poteſtatis nullas eſſe propter iuramenti naturam, & excellentiam,quare(inquit) nunquam in Hiſpanijs de nullitate contractus pronuntiatum eſt, quibus ſuffragatur quod docet in propoſito Seraphi. de Priuileg.iura.priuileg. 66. nu. 4.quam difficultatem præuidens curia in dicta conſtitutione, & alijs ſimil.obtinuit quòd vlterius progrediẽdo auferret,aut ſuſpenderet Rex auctoritatẽ notarijs,ne poſſent huiuſmodi obligationes,& inſtrumenta recipere:quia etiam nũquam, aut ſanè per rarò incidit de his in praxi quæſtio,cũ ex receptiſsima,& approbatiſsima Senatus ſententia habeamus omnes expeditum validas eſſe huiuſmodi conſtitutiones iuramentũ in certis contractibus apponi vetantes ſicuti & leges Caſtellæ, & ordinationes Regni Portugaliæ idem diſponentes,de quibus Pinel. vbi ſuprà, & practici eorum regnorum,ideò eius quæſtionis tractationem conſultò omittimus,contenti iter præmonſtraſſe hæſitantibus,quo poſsint ad illius intelligentiam peruenire.

14 Per hæc ceſſat quæſtio,in qua valdè torquentur doctores , num nam hi milites,& nobiles poſſint huic priuilegio renunciare ſaltem cum iuramento;de qua Anthon. Gom. tom.2. var. reſol.c.11.nu.54.& in l.79.tau. num. 3. benè Dida.in relec.c.quamuis pactum 2. par. in initio à num.5.cum ſequent.latè Ceuallos in ſpec.prac. * quæſtio.commu.contra com.lib. 2. q. 688. vbi in hac quæſtione ambas docet eſſe communes opiniones.Viden.Parlador.quotidia.rer. c.fi.5. par.§.6.num.11 & fuſiſſimè per argumenta pro vtraq. parte procedendo, rem hanc diſputat Ioan.Gutier.d.c.16.primæ partis tracta. de Iura.confir.à num.37.ad fin.Garcia de nobili.glo. 6.à n.18.cũ multis alijs per eum adductis , quos tamen pro more nõ relinquit ſine nota : ceſſat (inquam)hæc diſputatio in noſtra Cathalonia, cum per iura patriæ ei prouiſum habeamus, vti ex ſupradictis apparet , & hæc in Cathalonia de plano procedũt, nec vllus vnquã dubitauit.

15 Quæ quidem † conſtitutio non ſolùm procedit in veris militibus,& nobilibus,ſed etiàm in illis,qui eorum priuilegio gaudent, veluti in doctoribus,&c.vti claris verbis dicit eadem cõſtitutio ibi, *Que ningun caualler, o altra perſona que gaudeſca de priuilegi militar,&c.* Ideſt, *quod nullus miles vel alia perſona, quæ gaudeat priuilegio militari &c.* Vnde cũ aliquando incidiſſet in Senatu quæſtio numnam doctor medicus, qui de iure gaudet priuilegio militari l.medicos C. de profeſſor. & medi. lib. 10. Matheſil. ſingul. 60.Mie1.c.28.Cur.Barcin.Reg.Pet.2.nu.9.col. 2.fol.26.gaudere etiam deberet priuilegio † huius conſtitutionis,Senatus eam *decidit* in fauorem medici reſſerente egregio tunc Senatore Franciſco Deſcamps, prouti reſſert nobilis Ludoui.de Pegue.deciſ. 165.

16 Sed † an iſtud priuilegium competat tantũ doctoribus actu legentibus , vel omnibus etiã ſi non legant actu? In aduocatis non eſt dubiũ quin competãt omnibus,vti ex ijs apparet, qui mox allegabuntur,& ſignanter ex Guid. Pap. † deciſ.88.& 388. vbi dicit , ita *deciſum* fuiſſe in Sena.Grationop. & ex latiſſimè congeſtis per Iacob.Ben.de priuileg.Iuriſcon.priuileg. 96.n. 5.& Fran.Mar.deciſ.637.Gaſpar Theſau.plenè † quæſtio.Foren.99.lib.1.nu.4.& ibi poſtea *deciſ.* Senatus Pedemon.præterquam in doctorellis, qui non dant operam ſtudijs,quia ipſi non gauderent,pro quo dicit *deciſum* in eo.Senatu,& † in Saxon.In reliquis autẽ doctoribus, Ioſeph. Ludoui. agens de intellectu l. medicos ſupra allegatæ,tenet neceſſarium eſſe quòd ſint actu legentes,vt his priuilegijs gaudeant, & potiantur,in deciſ. Lucen. 6. per tot, idq. probat ex Guid.Pap.Rollan.à val. Menoch. Matheſil. & alijs quos allegat.

Cæte-

17 Ceterum an priuilegium huius conſtitutionis,
vel ſaltem iuris cōmunis, vt miles non poſſit
carcerari pro debito ciuili, competat etiam mi-
litibus, qui ſunt in certo loco belli cauſa parati
pro defenſione reipublicę, vel Principis, dubi
tationis eſt non modicæ, in qua reſolutiuè cen-
ſeo dicendum hos milites non poſſe pro debi-
to ciuili perſonaliter capi, ex eò quòd priuile-
gia veteranorum militum, reperiam eis cōmu-
nicata, Aufrer.in addi.ad Capel. Tholoſ. deciſ.
141.num.2.Rip.in l.Centurio nu. 0.ff. de vul-
ga.pulchrè Gam.deciſ.366.per tot.Craſ.de ſuc-
ceſ. verbo, ſubſtitutio, q.66.n.2.Anthon. Gom.
in l.53.tau.nu.68.Gutier.in allega.tract. de Iura.
confir.par.1.c.6.nu.9. Iacob. Ben. de priuileg.
Iuriſcon. p.2.priuileg.38.n.3. qui omnes allegāt
Roma.in conſ.43.nu.5.Eſtq. huius traditionis,
meo iudicio, optima ratio, quia id videtur ex
poſcere ratio publicę vtilitatis, ne militibus cap
tis, & in carceribus detentis, inimici ciuitate,
fortalitio, ſeu præſidio, cui præſunt, potirentur.
Cum hæc quæſtio incidiſſet in ſenatu de anno
1604.contendi quendam militem ſtipendariū
ſuæ mageſtatis in naualibus preſentis ciuitatis
relaxandum fore, & eſſe à carceribus, in quibus
pro debito ciuili detinebatur captus, per ſupra
dicta, verùm quia dictus miles renuntiauerat
huic priuilegio per renuntiationem generalē,
omni priuilegio, & legum auxilio, cum iuramē
to factam, quam ſufficere dicunt Rolan. à val.
in conſ.15.nu.10.& 18.lib.1.Ioan Gutier. de iur.
confir.par.1.c.16.nu.63.& Maſcar.de proba. cō-
clu.1265.nu.6. quiequid dicat Baeça in tracta. ††
de debit.inope.c.16.num. 103. relatus per Gu-
tier.in allega c.16.nu.46. idq. propter virtutem
iuramenti, quod ſolet habere vim expreſſi, &
ſpecialis renūtiationis, latè Gutier. vbi ſupra, in
2.p.c.2.n.11.& 12. & nos etiam aliquando, Deo
concedente, inferiùs trademus, quia etiam ipſe
tempore contractus nō erat miles, ſed talis fue-
rat poſtea effectus, non potui in cauſa obtine-
re, ſed imò in menſe Mar.anni prædicti 1604.
in ea cauſa, quæ ducebatur ad relationem egre-
gij ſenatoris Hieronymi Seniuſt inter Ioan.
Gaſto, alias Peyro militem ſtipendiarium, &
Ludouicam Puig, actuario N.Agramunt, facto
† verbo, extitit *declaratum* non eſſe locum inſtatę
relaxationi dicti Peyro, qui captus detinebatur
in regijs carceribus pro quadam quātitate, quā
cum ſcriptura tertij, & alijs clauſulis executiuis
cōfeſſus fuerat ſe debere dictæ Ludouicę Puig
Benè verum eſt quod ſi attendamus rationem,
propter quam iſti milites gaudent hoc priuile-
gio, ne carcerari poſſint, quæ eſt propter bonū
publicum, publicamq. vtilitatem, vt respubli-
ca ab incurſu inimicorum tueatur, & liberetur,
videbitur dicendum quòd ſiue miles renūtia-
uerit, ſiue non, ſiue eſſet miles tempore cōtra-
ctus, ſiue non, ſemper debeat hoc priuilegio
gaudere, cum ſemper militet ea ratiō publici
fauoris, & iſtud priuilegiū non concedatur mi-
liti propter fauorem ſuæ perſonę, ſed imò pro-
pter fauorem publicum, vti antea dicebamus,
indeq. videtur etiam dicendum non poſſe mi-
litem huic priuilegio renuntiare: Præterea ad
illud de impetratione militiæ poſt contractum
debitum, quod obſtare dicebamus, videbatur
non eſſe in conſideratione propter ea, quę cō-
muniter tractant doctores in illa quæſtione
18 nunquid clericatus † poſt delictum ſuperue-
niens tribuat fori prærogatiuam, quam tractāt
inter alios Dida.in prac. cap. 32. per tot. & Al-
uar.Velaſ.conſulta. 48. concludentes tribuere
quidem, ſi non conſtet per fraudem cauſa puni
tionis vitandę, fuiſſe clericatum adeptum, ad
quod, inter alia, allegant l. 1. qui milit. poſ. lib.
12.C.quæ optimè facit ad noſtrū propoſitum,
Viden.Vincen. de Franch. deciſ. 209. & 384.
vnde cum non conſtaret in fraudem fuiſſe hāc
militiam adeptam, videbatur fore declarādum
in fauorem militis, cum ſemper militaret ratio
19 publicæ vtilitatis: Cæterum † noluerunt dñi
hanc rationem publicæ vtilitatis in militibus
ſtipendiarijs naualium præſentis ciuitatis tam
neceſſariam, & vrgentem conſiderare, vt pro-
pter capturam vnius, aut alterius ex militibus
probabiliter timendum eſſet de incurſu inimi-
corum, cum non ſit prędidium, quod ſoleāt in-
uadere inimici, nec tale, in quo periclitetur res
publica, licèt fuiſſent in proceſſu exhibitæ *bine*
declarationes in duobus ſimilibus caſibus in cō-
ſiſtorio capitaniæ generalis, exiſtentibus in eo
aſſeſſoribus Ioſepho Benac, Bornardo Roig, &
Hieronymo Seniuſt nunc regiæ Audientiæ do
ctoribus de anno 1595. in fauorem certorum
militum de las adreſſanas factæ: In villa Perpi-
niani, vbi adeſt præſidium formatum propter
incurſum Gallorū, qui quotidie in eam irruūt,
intrepidè iſtud priuilegium obſeruatur.
20 Reuertamur † iā eò, vnde diuertimus: limi-
tatur noſtrum, quod tractamus, militum, & no
bilium priuilegiū, vt non procedat quando mi-
les ocultaſſet bona, quę habebat tempore obli-
gationis, in quibus erat facienda exequutio:
tunc enim ea conceditur in eius perſonam, vt
carcerari poſſit: ratio eſt in promptu, quia cer-
tum de iure eſt militem pro delicto, & debito
ex eo deſcendenti poſſe perſonaliter capi, tra-
dit in propoſito Gom.loco inferius allegando,
Thom.Mier.c.25.nu.54.Cur. Barc. Reg. Ferdi.
an.1413.pag.114.col.9. cęterum is, qui bona ſua
ocultat, ne in eis fiat executio pro debito, quòd
dolum & fraudem cōmittat, nemo eſt qui du-
bitet, tot.tit.ff.& C.quę in frand.cred.& in §.in
fraudem Inſti.de actio.quæ quidem delictum
ſapiunt, glo.in l.1.verbo, crimine, ff.de fideiuſſ.
tur.

Digitized by Google

tut.l.1.§.planè,de tutel.& ratio. diſtra. vbi do-
lus delictum appellatur,pulchrè Tibet. Decia.
in tracta.crim.lib.1.c.4.de dolo,per tot.Itẽ quia
ſicut ille,qui celat, ſiue amouet aliquam rem
hæreditatis dicitur furtum committere,& tan-
quàm fur punitur, vt in l. ſi ſeruus ſi.ff.de ac-
quir. hered. ita nobilis celans,& occultans bo-
na ſua,ne in eis fiat executio ad inſtantiam cre-
ditorum,dici debet furtum committere, cuius
21 ratione † pluſquam certum, & expeditum in
iure eſt, nobilem nobilitatem perdere l. 1. C.
quãdo lice.ſine Iudice ſe vindi. Tiraquel.de no
bilitate q.24.per tot,& Dida.lib.2.var. c. 9. nu.
22 4.& 6.Quibus † adſtipulatur l. etiam §. licet ff.
ſolut.mat.vbi maritum, qui aliàs à iure habet
priuilegium, vt non poſſit pro dote conueniri
niſi in quantum facere poſſit,vulga.l.maritũ ff.
eo.tit.& per conſequens vt non poſſit pro do-
te perſonaliter capi, quia is non poteſt perſona
liter capi,qui non poteſt conueniri niſi in quã-
tũ facere poteſt,vti ſuperiùs extitit à nobis pro
batum,teneri in totum dotem ſoluere, & be-
neficium illud amittere, & conſequenter pro
eo capi poſſe dicitur,ſi dolum cõmiſerit, prop-
ter quem integra dos ab eo exigi nõ poſſit,pro
vti latiùs probat Pet.Barbos.in repeti.l. maritũ
num. tot.ff.ſolut.mat.cum ſequent.qui eſt om
nino viden. vt ſic dicamus in noſtro caſu hunc
militem propter dolum,iam dictum priuilegiũ
noſtrę conſtitutionis amittere:Per hæc, & quã
plura alia argumenta, quæ à nu.14.ad num.20.
adducit, tenet hanc ſententiam Ioan. Gutier.
in allega.tracta.de iura.confir.c.36.dicens poſt
modum num.29.ſe audiuiſſe caſum hunc fuiſſe
† iam *practicatum & decisum* pro hac opinione in
Reg.Cancel.Valliſſoleti.Gaſp. Baeça de debi-
† tor. inope c.16.nu.21.vbi ita dicit *diffinitum* Ma
dritti de anno. 1528. Ioan Otalora. de nobili.
tertię partis principalis c.10.num.3.verſic.Secũ-
dus caſus.Alphon.Azebedo lib. 6. nouæ reco-
pilationis tit.2.l.4.& 5.nu.19.bene Pet. Calefa.
in tracta.de ęqueſt.dignita.nn. 56. & 57.dicens
ſe olim reſpondiſſe in Rot. Senen. officialibus
mercatorum contra quendam,qui ęqueſtri dig
nitate fretus,in fraudem creditorum filio ſuo
clerico omnia omninò bona donauerat,eandẽ
etiam noſtram opinionem tenent practici no-
ſtri Iacob' Calicius,& Thom.Mier.ille in mar-
gat.fiſci in rub.de pęna amiſſionis militiæ pag.
102.caſu 105.hic verò in c. 29. Cur. Reg. Pet.2.
an.1283.col.2.num.13.pag.16.Nec caret auctori
tate noſtri Senatus hæc opinio: cum enim de
anno 1604.cõtigiſſet in eo diſputari ad relatio-
nem egregij Senatoris Hieronymi Aſtor in cau
ſa Hieronymi Gaſſol protonot.regij cõtra quẽ-
dam militem, ſiue nobilem præſentis ciuitatis
† tandem die 11. Februarij fuit *declaratum* facto
verbo in Reg.Audientia quod fieret executio
in perſona dicti militis pro certo debito ciuili
Attento,(& ſunt verba regię prouiſionis) *licèt
conſtet dictũ N. eſſe militem,& tanquã militẽ in cu-
rijs anni 1599. fuiſſe admiſſum &c. quia tamen con-
ſtat ex deductis,& allegatis,& probatis,dictum N.
occultaſſe bona,quę tempore obligationis habebat,in
quibus erat facienda executio,ob quam occultationẽ
conſtat fraudulenter,& doloſe impeditam fuiſſe exe-
cutionem bonorum,& propterea in perſonam obliga-
tam poſſe executionem fieri etiam ſi militans ſit &c.*
† actuario Martino Ioanne Carmona. Quæ qui-
dem prouiſio fuit poſtea *confirmata* in alia aula
in cauſa ſupplicationis ad relationem egregij
olim Senatoris Saluatoris Fõtanet à dicta pro-
uiſione interpoſitę,cum regia ſententia die 11.
Septembris eiuſdem anni, lata.

Quam † limitationem dicit Azebedo vbi
23 ſuprà procedere nedum quãdo verè probatur
occultatio, & de ea conſtat,ſed etiam ſi adſit
ſuſpitio probabilis occultationis, atq. ita aſſerit
† *declaratum* in Reg.conſ.Pinſia.

Et idem † quod ſuprà de milite,& nobili di-
24 ctum eſt,procedit etiam in muliere, quæ licèt
pro debito ciuili iuxta noſtras conſtitutiones
carcerari non poſsit, conſti.8.de act. & oblig.
ſi tamen dolum commiſerit,quo euaderet exe
cutionem bonorum,perdit priuilegium,& cap
turæ perſonali fit obnoxia, per ſuprà tradita in
milite. Et generaliter ea, quæ de milite,& mu-
liere dicuntur quoad hunc articulum, proce-
dunt etiam in quocunq. alio, qui priuilegium
habet,quòd pro debito ciuili non poſsit carce-
rari, quia in omnibus militãt eędem rationes,
quæ pro milite conſideratæ ſuperius fuere,ſcri-
pſit multò poſt hæc Petrus Syria lib. quæſtio.
foren. qui in q.16.num.23.hanc eãdem opinio-
nem tenet,& multis argumentis confirmat,du
bito tamen ne ea mutuauerit a Gutier. & alijs
doctoribus ſupra allegatis,eorum licet ſuppreſ-
ſo nomine,tu ipſe vide. Capiũtur etiam huiuſ-
modi perſonæ priuilegiatæ pro debito ciuili,
quando ſe obligaſſent ad aliquid tenendum
pro manifeſto curiæ tamquàm pro debitis fiſ-
calibus,& realibus, prouti contigit (& eſt op-
tima cautela his, qui lites mouent, & timent
occultationem bonorum) quando obtinetur
in Regia Audientia quòd fiat deſcriptio bono
rum,& commẽdentur poſſeſſori, vt illa teneat
pro manifeſto curiæ:tali enim caſu,ſi poſt con-
dempnationem, vel vbi aliàs legitimè requi-
ritur, reſtituere differt,prouidetur vtiq. quòd
capiatur taliter obligatus,donech reſtituerit,
quantumuis ſit perſona priuilegiata, ſicuti pra-
† cticari vidi de menſe April.1611. refferente egre
gio ſenatore Franciſco Ferrus in cauſa T. Que-
rol,cõtra T. fuſtera,ſcriba Reig,quæ vltra quòd
erat mulier,habebat etiam aliud, quia ſcilicet
erat vxor cuiuſdam doctoris in medicina.

Alios

Digitized by Google

25 Alios † quamplures caſus, in quibus miles
perdit militiam, nec vtitur priuilegio ſuo, vide
per doctores ſupra citatos, cētum quinquagin-
ta ex eis recollegit Cal. in marga tit. rub. de pœ-
na amiſſionis militiæ per tot. pag. 100.

26 Secundum † priuilegium (neſcio an dignū
exterminari tāquam bono publico aduerſans,
magnamq. præbens delinquendi occaſionem,
per quod plura delicta paſſim graui animad-
uerſione digna, remanent impunita, vt quoti-
diana praxi experimur: ob quodque noſtras
Mieran loco interius allegando illud iniquum
priuilegium appellauit, niſi illud deffendamus
quatenus tantum videatur eſſe aliquid pluris priui-
legij, & prærogatiuæ, præ alijs, fore, & eſſe nobi-
lium & equeſtrium ordini indulgendum; poſt
quam in omnibus mundi nationibus ij ſoliti
ſemper ſunt pluris haberi, ac æſtimari, quàm re-
liqui infimę conditionis homines: & certè ſi a-
lia in alijs regnis nobilium priuilegia perquirā-
tur, reperiemus proculdubio plura duriuſcula,
& (vt ita dicamus) hoc noſtro peiora, eo reſpec-
tu quòd videatur magis per illa, quàm per no-
ſtrum hoc, ius publicum lædi: habent enim † in
27 Aragonia nobiles illud priuilegium, vt nō poſ-
ſint pro delictis, pœnis corporalibus puniri, vt
tradit Molin. in repert. for. & obſer. Arago. ver-
bo, nobiles, in prin. vnde non eſt de noſtro mi-
28 tiori priuilegio mirādū. Extāte maximè † Regia
declaratione quā vidi in archiuo regio, facta ref-
ferēte olim egregio ſenatore Hieronymo Tor-
ner, & poſtea Regēte Regiā Cācellariā ſub die
28. Ianuarij 1599 in cauſa ſyndici de Falſet con-
tra excellentiſſimos Duces Cardonæ, facta, qua
† declaratum in ſenatu extitit in fauorem homi-
num dicti loci de Falſet contradictos Excellen
tiſſimos Duces Cardonæ pro validitate, & iuſ-
titia cuiuſdam ſimilis priuilegij, per eos dictæ
vniuerſitati, & ſingularibus conceſſi, ne poſſet
contra eos ad inſtantiam fiſci, & ſic ſine partis
inſtantia procedi; ſcriba erit Stephanus Colell.
Sed hæc omittamus) Secundum (inquam) priui
legium, quod habent milites, & eorum priui-
legio gaudentes in Cathalonia, eſt, vt non poſ-
ſit contra eos procedi in criminalibus ex mero
officio ſine partis inſtantia, vti probat priuile-
giū ſtatui militari per Reg. Petri 3. 19. Maij 1380.
conceſſum, de quo in 2. vol. conſtit. tit. de accuſa.
c. 3. Idem probat aliud priuilegium Ferdin. 2.
ibidem tunc immediatè ſequens, Thom.
Mieran in conſti. Reg. Alfon. 2. in cur. Montis. c.
27. circa fin. col. 3. pag. 39.

29 Et hæc † in tātū ſunt vera, vt nec poſsit fiſcus
inſtantiā a parte, cui intereſt, remiſſam, cōti-
nuare, nec etiam admittantur ad inſtantiam fa-
ciendam contrà milites, niſi tantùm illi, qui-
bus de iure id ius competit, vti probatur alio
priuilegio Regis Ferdin. eidem ſtatui militari
conceſſo, de quo in d. tit. de accuſa. c. 5. in 2. vol.
conſti. quod vltimum erat iam etiam de iure
comuni ſtatutum, vt contra perſonam militarē
non eſſet inſtantia legitima remotior in gradu
parentelæ, quoties vxor (ponamus) & filij occiſi
remiſiſſent inſtantiam, etiam ſi de iure comuni
vnusquiſq. poſſit ſuorum iniuriam proſequi l.
vxor. & l. ſi crimen C. qui accuſ. poſ. quod *præ-*
† *dicare* dicit in Frācia Ioan. Imbert. inſtitu. foren.
Galliæ lib. 3. fol. mihi 263.

30 Ampliatur † iſtud priuilegium, vt nedum
prohibeatur ſine partis inſtātia agi criminaliter
cōtra perſonam militarem pro delicto, ſed nec
etiam ciuiliter, per tradita per Bal. in l. ſi pro fu-
re §. condictio ff. de cōdic. furti. vbi dicit quòd
extante ſtatuto, quòd de maleficio non poſſit
cognoſci, intelligendum eſt tam ciuiliter, quam
criminaliter, ad idq. allegat l. 1. §. quod autem
ff. de alea. & l. ſi vnius §. ſi quando ff. de injur. &
ſic per huiuſmodi priuilegium quando non eſt
inſtantia legitima, tollitur omnis actio contra
militem, Pau. de Caſt. in l. 1. ff. ad treb.

31 Limitatur primo † diſpoſitio dicti priuilegij
vt non procedat in delictis, in quibus ſecundū
ſui naturam non poteſt adeſſe inſtantia partis:
in his enim milites, & eorum priuilegio gau-
dentes capi poſſunt abſq. partis inſtātia ex of-
ficio, ratio eſt in promptu, quia aliàs daretur oc
caſio delinquendi, cōtra l. conuenire ff. de pac.
videntes enim milites ſe puniri nō poſſe prop-
ter delicta, in quibus non adeſt, nec poteſt ad
eſſe partis inſtantia, inuitarentur ad illa cōmit-
tenda, nec vnquam ſuperiori, & Principi obedi
rent; nec etiam eorum mādatis, edictis, & prę-
conijs obtemperarent, quod ſanè nullatenus
eſt ſuſtinendū, viden. ad id Tib. Decia. in tract.
crim. tom. 1. lib. 2. c. 34. num. 23. pluribus † com-
32 probans non valere ſtatutum occaſionem præ-
bens delinquendi, benè Aym. Crauc. in conſ.
† 137. per tot. atq. ita *obſeruat* intrepide & Regiū
noſtrum criminale conſilium abſq. difficulta-
te aliqua, prouti mille exemplaribus compro-
bare poſſem: cęterum ne in re, luce ipſa clario-
ri, inutiliter tempus conteramus, contentabor
retuliſſe caſum, qui de anno 1603. contigit Hie-
ro. de Montagut & de Vallgornera Equiti ſatis
noto in præſenti principatu, qui cū captus exti-
tiſſet propter portum tormenti manualis, vul-
gò Pedranyal, cōtra regia proclamata, fuiſſetq.
oppoſitum de hoc militum priuilegio, quòd
non potuiſſet capi ſine partis inſtantia, nihilo-
minus ad relationem egregij quondàm Sena-
toris Franciſci Ceſcaſes, nulla habita ratione di
ctæ prætenſionis, fuit contra dictum Monta-
gut proceſſum ad condemnationem, Actua-
rio N. Sābater: Quæ declaratio poſtmodum in
cauſa ſupplicationis extitit in omnibus confir-
mata ad relationem egregij etiam Senatoris
Hie;

Hieronymi Aſtor in alia aula, licèt nunquam fuerit exequuta, & ille nunc eadem libertate gaudeat, qua anteà, ſed quamobrem, ego ignoro, hac etiam ratione reperio in lib. deciſionum manuſcriptarum antiquitùs in noſtro Senatu factarum *deciſionem* quandam, quæ eſt in ordine 503. qua declaratum extitit, quòd vbi ageretur pro reſiſtentia commiſſa contra officialem regium, quia tunc directò inſtantia pertinet ad dominum Regem, quòd tunc poteſt procedi cõtra militem ad ſolam fiſci inſtãtiam, non obſtante priuilegio, quòd militares non poſſint capi ſine inſtancia partis priuatæ, quia illud procedit vbi de ſui natura poteſt ea adeſſe, & vbi inſtantia directò reſpiceret priuatam perſonam vt priuatam, & non vt officialem regium.

33 Limitatur † ſecundò dictum priuilegium, vt non procedat quando procedendum contra militem foret in vim alicuius ex regalijs vſaticorum Barcinonæ, & aliarum, quas Regia maieſtas exercet in præſenti Principatu: hunc enim proceſſum contra militem fieri poſſe abſq. partis inſtantia, nemo eſt qui dubitet, quia regaliæ ſunt exceptæ ab omni priuilegio, & exemptione, niſi de eis ſpecialiter dicatur, Mier. in conſti.reg.Pet.2.in 2.Cur.Barcin.c.34.num.2.col.2. fol.17. qui allegat tex. in c. in generali de reg. Iur.in 6.cum ſuis cõcor.optimè Micha. Ferrer, cuius dicta ſeruiunt ad plurima, obſeruan. 1. p. c.11.& 12.nobilis Ludoui. à Pegue. in prac.crim. & ciuil.tit.de euoca.cauſ.num.26.& 27.& ſæpè ſæpiùs tradit Oliba in ſuo commenta. ad vſat. alium namq. de iure ſiſ. hanc opinionẽ *ſeruat* in concuſſe noſtrum Regium criminale conſilium, vti ex varijs cauſis, quas quotidie ibi tractari videmus, experti ſumus, quaſq. hic refferre, ſeu recenſere, laborioſum potiùs foret, quàm ſubtile in re tam nota, & tradit Micha. Ferrer obſeruan.3.p.c.422.verſ.& eiſdẽ prædictis modis. Viden. Oliba de actio.par.1.in vlt. prælec.5. pœnales num.55.& 120.ac Cancer. 3. p. var.c.3. de priuileg.num.317.& 438.

34 Limitatur tertiò † huiuſmodi militum priuilegium, vt nõ procedat in caſu conſtitutionis, com inſtigant, quæ eſt 1. tit. quant ſia licit, &c. in 1.vol.conſti. quotiens enim vigore dictæ cõſtitutionis eſt procedendum contra militem, tunch procedi poteſt ex officio abſq. partis inſtantia, probatur hæc limitatio ex his, quæ latè tradit in propoſito Micha. Ferrer obſeruan.p.3. c.422. vbi dicit ita fuiſſe *declaratum* de anno 1560. in regio conſilio contra vitalem de blanis, Idem dicit fuiſſe etiã antea *declaratũ* Cali, de pace, & treug.in 5. dub.verſ.ſed quæro, quæ eſt differentia.

Cæterum hæc limitatio vera nõ videtur, quia nulla ei optima ratio ſuffragatur, prout latiſſimè probat Fer. vbi ſuprà, cuius dictis nihil addendum cenſui, poſtquàm ipſe manifeſtè ſatis huiuſce rei veritatem cõmonſtrat, & optimis fundamentis corroborat, & ſignanter reſpondet ad ea, quæ ex Cali. antea dicebamus, differentiam conſtituens inter caſum noſtrum, & eum, de quo vbi ſuprà agit Cali & licèt Regiũ conſilium in caſu, de quo per Fer. in d. obſeruã. ſequutum fuerit contrariam opinionem, nihilominus tamen non tranſiuit id abſq. contradictione: fuerunt enim Regij conſiliarij pares in voto, & propterea ea opinio fuit tunch ſecuta,

35 quia Locumtenens generalis (qui † votum habet, quando regij conſilarij ſunt æquales in voto, conſt.incip. Encara prouehim, è ordenã, tit. de audien.& conſil.reg. iuxta formam, & obſeruantiam, quam eo tantùm caſu iudicandi receptiſſe dictam conſtitutionem ex conſuetudine & ſtylo Reg. Audientiæ tradit Ferrer in obſer. Guberna. generalis Catha.1.parte c.86. verſ. & ad memoriam reduco, qui ſupradictam conſtitutionem allegat, quæ in noua cõpilatione eſt 1.ſub tit. de la forma del votar, in 1.vol. conſti.) concluſit cum tenentibus dictam opinionem, ac proinde noſtris temporibus non ſeruatur ea opinio, ſed imò contraria, vti in multis caſibus, in quibus vidimus contigiſſe in Regio cõſilio de hac re diſputari, experti fuimus regium conſilium procedere noluiſſe in caſu dictæ conſtitutionis, Com inſtigant, contra milites, & eorum priuilegijs gaudentes abſq. partis inſtantia, ſicuti nec etiam ante dictam declarationem, quam reffert Fer. vbi ſuprà, opinionẽ ſeruabat regium conſilium, vti apparet ex traditis per eundem Fer. vbi proximè, verſi. ſecundo principaliter, circa fin. & quidem meritò: nec enim ipſe video in dicta conſtitutione verba aliqua, per quæ vel tacitè, vel expreſſè cenſeatur huiuſmodi militum priuilegium derogatũ.

36 An autem † Regia curia poſſit compellere eos, ad quos ſpectat, vt partem, & inſtantiam faciant aduerſus militem, qui contra eos deliquit? dic reſolutiuè quòd non, quia regulariter nemo cogitur acuſare, glo. communiter recepta in l. ſi quis hõmicidij, verbo, coges, C. de accuſa. Dida. lib.1. var. cap. 11. circa fin. Iul. Clar. in prax. crim. § fin. q.15. num.5. qui dicit ſe neq. in ſua prouincia, neq. alibi, vnquam contrarium vidiſſe practicari: quicquid dicat Paris in tract. ſyndi. verſ. acuſatus, nu.7. & verſ. an ſi aliquem acuſauerit, num.2. Bal. & reliqui, quos reffert Clar. vbi ſuperiùs, quæ opinio maximè procedit in noſtro caſu, vbi aliàs priuilegium militũ ſeruiret de vento, & nihil eis proficeret, ſi aliàs Regia curia poſſet partem cogere ad inſtantiam faciendam, & nos in Cathalonia intrepidè ita obſeruamus.

37 Circa † iſtud priuilegiũ quærit Mier. in allega.c.27.

ga. c.27.cir.fin. cur. Montiſſ. Alfon. 2.pag.59. col. 3. nonquid quemadmodum pro delicto per militem in plebeium commiſſo, non poteſt procedi contra militem ſine partis inſtantia, an idem ſit contra plebeium, propter delictum in militem commiſſum, & reſpondet quod ſibi videtur idem in vtroq. caſu dicendum eſſe, per diſpoſitionem totius tituli, quod quiſq. Iuris &c. Cæterum id non obſeruatur, ſed imò dicit Mier. quod de facto magis puniuntur plebei pro delicto in militem, quã in alium cõmiſſo.

Circa idem militum priuilegium quærit pulchrè noſtras Cancer. in 3. par. var. reſol. c. 3. de priuileg. num. 43. cum pluribus alijs, nunquid eo gaudeat miles forēſis delinquens in Cathalonia, & reſoluit quòd ſic, dicitq. ſic ſe intellexiſſe *reſolutum* in Senatu iunctis tribus aulis, † vidi ego deciſiones manuſcriptas egregij olim Senatoris Hieronymi Torner, & poſtea Regentis Regiam Cancellariam, qui deciſ. 50. dicit ſe interfuiſſe huic reſolutioni, quæ facta fuit 13. Feb. 1604.

Iſtud idem priuilegium non ſuffragari in caſibus criminum leſę maieſtatis, & hęreſis, docet nos Oliba de actio. par. 2. in vlt. prælec. §. pęnales. num. 54.

38 Tertium militum † priuilegium eſt, vt ſint de foro, & iuriſdictione domini Regis, & exempti à iuriſdictione Baronum, & Baiulorum Regiorum conſt. 4. tit. de iuris. om. Iud. in 1. vol. conſtitutionum, & in 2. vol. eo. tit. cap. 6. de hoc priuilegio tractat plenè Mier. in dicta conſti. 4. quę eſt cap. 45. Cur. Bar. Reg. Per. 2. anni. 1283. col. 2. & cap. 56. eiuſd. cur. idq; tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, hac ſolùm differentia inter hęc conſtituta, vt in ciuilibus ſubſint nedum domino Regi immediatè, ſed etiam eius vicarijs, vt ex allegatis colligitur, in criminalibus tamẽ nõ poſſunt per alium puniri, quàm per dominum Regem, nec de hoc poſſunt ſe vicarij intromittere, Calici. in vſat. placitum mandetur num. 4. verſ. 18. qui dicit id eſſe ex conſuetudine generali Cathalonię, ſequitur Mier. in d. cur. reg. Pet. 2. c. 56. incip. Item quod nullus miles, quod eſt conſt. 2. ſub tit. de iu. fiſ. in 1. vol. conſti. nu. 9.

Vnde habes quòd quando actio criminalis eſt contra militem inſtituenda ad punitionem corporalem, id quidem eſt faciendum in Cathalonia coram Locumtenente generali, & ſuo Regio conſilio criminali, non corã alio, & ideò, cuiuſcunq. vicarię ſit miles, cum hoc ſolo pretextu, quòd ſit agendum contra militem, cauſa ſuſcipietur, & ſuſcipi debet per Regium conſilium, prout ſæpè vidimus.

Benè verum eſt quòd cum aliquãdo de hoc agerem apud dominos meos obſeruãtiſſimos, audiui nõ nullos dicẽtes id eſſe ex gratia, quaſi poſſit Rex, vel eius Locumtenens generalis vel cauſam ſuſcipere, vel relinquere vicario quaſi non tenerentur de iuſtitia cauſam in ſe aſſumere, ſed reſpondi, contrarium ex ſupradictis colligi, ex quibus apparet ad ſolum Regem, vel eius Locumtenentem ſpectare militum punitionem.

39 Quod † adeò verum eſt, vt nec poſſit per militem huic priuilegio fori renuntiari, vt pote quia conceſſum ordini, & fauore ipſius, nec non & totius reipublicæ introductum, Mier. in ſupra allega. cap. 45. cur. anni. 1283. num. 12. fol. 24. Antho. Oliba in vſa. alium namq. cap. 3. num. 71. faciunt in propoſito quæ ſuperiùs à nobis on. 14. circa primum eorum priuilegium, & illius renuntiationem, tradita fuere. Per hæc † ego de anno 1604. conſulebam cuidam militi, qui vt reus litigauerat coram officiale Baronis, & condemnatus fuerat, opponeret exceptionem fori declinatoriam firmãdo ius, & de iure coram vicario Regio ſuo ordinario, faciendo litteras contentionis in forma ſolita officiali Baronis directas expediri, & cauſam prædictam quoad articulum contentionis iuriſdictionis ad Regiam Audientiam euocari: exiſtimabam enim ſe ibi obtenturum faciliter nullitatẽ proceſſus, & procedimentorum contra ſe in curia Baronis factorum: Cæterum ille quia coram iudice appellationis via ordinaria retractationem, & reuocationem prioris ſententiæ de proximo ſperabat, maluit hac, quã illa, via vti: meã opinionem fundabam in ſuprà traditis quòd milites non poſſint priuilegio fori renuntiare, ac per conſequens nec iuriſdictionẽ porrogare, vnde reſtabat nulla ſemper fuiſſe procedimenta contra militem facta, & per conſequens in quacunq. parte iudicij, etiam poſt ſententiam, ei licuiſſe eiuſmodi exceptionem opponere.

40 Quia † declinatoria fori, quæ reddit iudiciũ ab initio nullum ex deffectu iuriſdictionis, quę nec prorogari potuit, nec prorogata cenſetur, poteſt quandocunq. etiam poſt ſententiã opponi, & etiam impedit executionem illius ſententiæ, a qua non poſſet alioquin appellari, vt ex Felin. in c. exceptionem nu. 28. de exceptio. & alijs comprobat latè Dida. in prac. cap. 35. num. 2.

41 Nec † obeſt cõſti. 1 & 6. tit. de apella. & nullita. ſenten. in 1. vol. cõſti. quibus diſponitur nõ poſſe de nullitate ſententiæ dici, niſi intra decendium ab illius prolatione, quia reſpondetur ſub dictis conſtitutionibus non compræhẽdi nullitatem, quæ prouenit ex deffectu iuriſdictionis iudicis, vt not. Mier. in d. conſti. 1. quæ eſt cap. 14. cur. Reg. Iacob. 2. Ilerdæ celebrata col. 4. num. 8. pag. 73. & conſt. 6. quæ eſt cap. 12. cur. Montiſo. nu. 4. coll. 6. in 2. par. fol. 30. col. 4. & multis comprobat dicens quòd ita communiter eę conſtitutiones intelliguntur, & practicantur

cantur, viden.Thom.Gram.deciſ.61.nu.20.qui
benè loquitur in propoſito Rober. Maran. in
ſpecul.par.4.diſtin.16,uum.7.

Nec forſan fuiſſet iniuſtum cõſilium, quòd
hic miles compareret coram iudice in decreto
exequutionis poſt ſententiam, dictam exequu-
tionem per exceptionem nullitatis impeditu-
rus, quod vtiq. ſemper fieri poſſe quamdiu po
teſt executio peti, ex eo colligi videtur quòd
terminus decem dierum per conſt. 1. & 6. titu.
de appella. ad opponendum exceptiones nul-
litatis præfixus, non videtur compræhendere
nullitatem, quæ prouenit ex deffectu iuriſdic-
tionis iudicis, ſicut nec illam quæ ex deffectu
perſonę cõparentis, vt ſuprà probauimus, quic-
† quid *ex ſententia* Rotæ Romanæ in contrarium
dicat Achilles de Graſ. de conſtitu. deciſ. 8. nu.
2. Stepha. Gratia. deciſ. prouin. Marchiæ 151. nu.
3. Item videtur non comprehendere exceptio-
nem notoriam, quæ nullum examen requirit,
prout abundè probat noſtras Cãcer. lib. 2. var.
cap. 15. de litter. requiſit. a nu. 40. & lib. 3. cap. 18.
in quibus cauſis &c. nu. 29. poſt Mier. d. conſti.
1. nu. 10. quicquid in contrarium videatur dice-
re idem Gratia. vbi ſupra.

42 Nec † forſan foret omninò impertinens def-
fendere, quòd in terminis noſtrarum conſtitu-
tionum non cenſeatur terminus decem dierũ
præfixus, niſi reſpectu nullitatis dicẽdæ coram
ſuperiore ſiue principaliter, ſiue incidenter
(prouti vtroq. modo fieri poſſe docet nos noſ-
ſter Mier. in d. cõſti. 1. allega. tituli de appella. n.
16. pag. 73. & in d. conſti. 6. eiuſdem tit. nu. 5. fol.
31. in 2. parte) prouti, tùm ſi argumentemur à
rub. ſubqua collocatæ ſunt dictæ conſtitutio-
nes, quæ eſt de apella. recurſ. &c. quæ ſolent, &
debent coram ſuperiore interponi, tùm etiam
ſi notauerimus plurima verba, quibus dictæ
conſtitutiones vtuntur, id non obſcurè demõ-
ſtrantia, veluti illa, *la part opposant aquella excep-
tio de nullitat dins deu dies, dins los quals es legut
appellar, deja preposar è allegar*, ideſt, *pars oppo-
nens illam exceptionem nullitatis intra decem dies,
infra ques eſt permiſſum appellare, debeat proponere,
& allegare.* Item illa, *è que primerament ſia cone-
gut de la nullitat de la ſententia, abans que de la ju-
ſticia, o iniuſticia de la appellacio, e almenys en ſemps
de quiſcu, en axi que deſpuix que ſera pronuntiat de
la appellacio, de aqui auant alguna excepcio de nulli
tat, no ſia rebuda contra aquella ſentencia*, ideſt, *Et
quod primè cognoſcatur de nullitate ſententia ante
quam de iuſtitia, vel iniuſtitia appellationis, aut ſal-
tem ſimul de vtroq. taliter quòd poſtquam fuerit pro-
nuntiatum ſuper appellatione, exindè nulla exceptio
nullitatis recipiatur contra illam ſententiam.* Quæ
verba ſi id, quod volumus, loqui ſcilicet reſpe-
ctu nullitatum, quæ opponuntur coram ſu-
periore, non quæ coram eodem iudice ad im-
pediendum executionem, non ſignificant, nõ
video per quæ clariùs demonſtrari id potuiſſet:
ſunt, & alia verba in conſtit. 6. allegata, quæ idẽ
proculdubio probant, ibi, *la bon appellatio, è ex-
ceptio de nullitat ſeran proposades dins deu dies hu
inrge enſemps haje de conexer de quiſcuna*, ideſt, *vbi
appellatio, & exceptio nullitatis fuerint propoſita, in-
tra decem dies, vnus, & idẽ iudex ſimul habeat cog-
noſcere de vtraq.* Idem poſtea diſponit eadem
conſtitutio in final. verbis, loquens in caſu, quo
contra ſententiam appellationis ſit oppoſita
exceptio nullitatis, ac volens quòd cognoſca-
tur per Iudicem ſecundæ appellationis, & tùm
finaliter ſi conſiderauerimus, quòd quando eſt
opponenda exceptio nullitatis coram eodem
iudice nõ eſt applicabile quòd debeat opponi
intra decem, intra quos eſt appellandum, vt vo
lunt conſtitutiones prædictę opponi debere,
quia cum intra eos prohibitum ſit victori pete-
re executionem, quomodo, quæſo, poterit, vel
debebit victus exceptiones contra eam adhuc
non petitam opponere? hoc eſſet ordinẽ per-
uertere, exceptionem ante propoſitam actionẽ
allegare: Si (inquam) hoc cõſiderauerimus me-
ritò quilibet induci forſan poſſet ad credendũ,
verum eſſe quod ſuprà diximus conſtitutiones
prædictas non fuiſſe loquutas de exceptione
nullitatis, quæ opponitur coram eodem iudice
ad impediendam executionem, & ſic eas re-
manſiſſe in diſpoſitione iuris communis, vt op-
ponantùr quandocunq. petetur executio, per
quæ, ſi vera eſſent, euitarentur multæ amaritu-
dines, quæ vix eſt quòd circa hæc euitari poſ-
43 ſint, ſi ſimpliciter quæramus nunquid † in pro-
hibito ſimpliciter dici de nullitate, niſi intra cer-
tum tempus, cenſeatur diſpoſitio loqui tam co-
ram iudice à quo, quàm etiam coram iudice ad
quem, & tam principaliter, quàm incidẽter &
ſeu tam per viam actionis, quàm exceptionis:
qua de re latè, & benè per pract. papien. in for.
execu. ſenten. num. 11. Oſas. deciſ. 142. num. 31.
Pute. deciſ. 301. lib. 2. Achil. de Graſ. in titulo de
conſtit. quaſi per omnes deciſiones illius tituli
Vant. titulo qui poſ. dicere de nullit. nu. 54. Fa-
rina. conſ. 85. nu. 148. ac deniq. Stepha. Gratia.
plenè poſt omnes, deciſ. marchiæ. 151. per tot.
Viden. Gutier. lib. 1. pract. qq. queſtio 96. in prio-
ribus numeris: Cæterum cum omnes ferè ſu-
pradicti, præter Oſaſ. Van. & Farina. cõtra hanc
opinionem concludere videantur in caſu ſimi-
lium huic noſtro ſtatutorum, exiſtimantes ea
procedere ſiue ſimpliciter corã iudice ad quẽ,
ſiue incidenter, & per viam exceptionis, coram
iudice à quo, opponenda ſit nullitas, dicentes
regulam, temporalia ad agendum ſunt perpe-
tua ad excipiendum, procedere tantũ vbi illud
non poterat proponi agendo, ſed excipiendo
tantùm, quod non eſt in caſu nullitatis, de qua
agimus,

egimus, addit Gutier. quod ratio finiendarū, &
abreuiendarū litiū, quæ in dictis ſtatutis, prout
etiā in noſtris, exprimi ſolet, æquè militat reſpe
ctu nullitatū, quæ opponūtur in modū excep-
tionis, atqui ſi ſint opponendæ in modū actio-
nis, & in terminis noſtrarum cōſtitutionum ſic
Mier. in d. cōſti. & Cācer. lib. 2. var. c. 2. de iuriſ.
om. Iud. n. 274. intellexiſſe videtur, ideò ꝑ nūc
nihil firmo, alijs hæc ſpeculāda relinquo, benè
verū eſt ꝙ vidi ego librū deciſionū manuſcrip-
tarū Hierōn. Torner primū huius noſtri Sena-
tus egregij Senatoris, & poſtea pro ſuis meritis
Regētis Regiā Cācellariā, de quo quandoq. in
hoc opere meminimus, qui deciſ. 41. (de qua vi
di multò poſthęc ſcripta mētionē factā à Nob.
Lud. à Peg. in 2. p. deciſ. ſeu c. 38.) agens de qua-
dam cauſa, quæ in Senatu ducebatur ad relatio
nē egregij Senatoris Bernardi Roig, ſcriba Cor-
tell inter N. Sberta, & N. clergue, dicit poſt latā
ſētētiā fuiſſe in decreto exequutionis oppoſitū
de nullitate ex eo ꝙ minor extitiſſet cōdēpna-
tus ſine curatore litigans, & circa eam fuiſſe ſig
nanter dubitatū, nunquid obſtāte cōſtitu. 6. ſu-
prà allegata tit. de appella. quæ videtur velle ꝙ
cauſæ nullitatū debeant decidi per eundē iudi-
cē, qui cognoſcit de appellat. ſeu ſupplicatione,
poſſet iudex à quo de nullitate prædicta cog-
noſcere, & fuiſſe *reſolutū* quòd poterat cognoſ-
cere iudex à quo, motus (inquit) fuit Senatus (&
nunc probat noſtrū inſtitutū,) quia conſtitutio
prædicta ꝓcedit qn̄ principaliter agitur de cau-
ſa nullitatis ad effectū declarādi ſententiā nullā,
nō tn̄ qn̄ incidēter opponitur ad effectū impe-
diendi illius executionē, quia tunc non pōt ſi-
mul cū cauſa appellationis, ſeu ſupplicationis
cognoſci, & ideò (inquit, & in hoc accōmodatè
aduertit quid in hoc caſu ſit declaratū, & quo-
modo) Regia Aud. ratione dictæ cōſtitutionis
noluit ꝓnūciare ſuper dicta nullitate, ſed tātū
prouidere nō eſſe locū ꝓ nunc dictæ exequu-
tioni, & ita fuit *deciſū* 6. Nouē. 1602. hęc aliqua
tenùs iuuare videntur quę circà ſupradictarum
cōſtitutionū intellectū adduximus. Aduerte prę-
terea, ꝙ licèt ſupradicti doctores ferè oēs, vt di-
xi, cōtra nos cōcludere videātur, nō tn̄ loquū-
tur in caſu ſimilis huic noſtro ſtatuti, per verba
ſuperius annotata loquētis, & in quo cōſiderari
poſſet illa abſurditas, ꝙ cōpelleretur reus prius
proponere exceptionem, quàm cōtra eum in-
tentaretur actio, cogita egregie lector.

44 Io hac † ego materia (dico, an is qui nō poterat
cōueniri corā officiali Baronis, ſi cōpareat, præ-
iudicet ſibi) nihil hucvſq. vidi in Senatu decla-
ratū, vel deciſum, ſed tātū in materia clericorū
(quę ab ea nō eſt valdè diſſimilis in ꝓpoſito, de
quo agimus, ſed imò multū cōformis, quicquid
in cōtrariū dicat Garcia de nobili. glo. 6. nu. 20.
verſ. prętereà) qui poſtquā cōparuiſſent in Reg.
Aud. in qua fuerant citati, poſt cōdemnatio-
nē, firmata cōtētione iuriſdictionis inter curias
eccleſiaſticā, & ſecularē, etiā poſt decēdiū à die
ꝓlationis ſentētię in forma concordiæ Reginæ
Eleonoris, & Cardinalis Cōuenarū, quā in his
†† practicamus in hoc principatu *obtinuerūt* nulli-
tatē ꝓceſſuū, & ꝓcedimētorū in Reg. Aud. cō-
tra eos factorū, ex deffectu iuriſdictionis: harū
declarationū duæ in præſentiarū veniūt in mē-
tem, altera quidē, quæ, me aduocato, cōtigit in
cauſa, q̄ nobilis Hieronyma de Margarit vxor
nobilis Leādri de Margarit ducebat in R. Aud.
ad relationē egregij Senatoris Hierony. Aſtor,
actuario Carmona, cōtra fratrē Ioannē Boſcha
tunc Abba. Monaſt. B. Marię de Amer ordinis
S. Benedicti, de an. 1601. quę eadē illa eſt cuius,
ſuppreſſis nominibus, meminit nob. Lud. à Peg.
in 2. p. deciſ. ſeu c. 27. Altera verò quæ, me etiam
cōſulēte, obtigit in cauſa, quæ in eadē R. Aud.
ad relationē egregij Senatoris Hierony. Seniuſt
eodē ferè tēpore ducebat inter nobilē Guiller.
de Yuorra ex vna, & fratrē Frāciſ. de Pons Abb.
Monaſt. B. Mariæ Riuipulli eiuſdē ordinis S. Be
ned. partibus ex altera, in quibus quidē cauſis
firmata, vt dictū eſt, contētione (licet in priori
cōtra votū, & ſententiā quorundā Gerundēſiū
doctorū, ſupradicti Abbatis de Amer aduoca-
torū, alioquin virorū ſummę doctrinæ, & erudi
tionis nō ſpernendę, qui nō arbitrabantur fieri
poſſe quòd poſt cōparitionē, & ſententiā, lapſo
termino appellandi, & de nullitate dicēdi iuxta
conſtitutiones Cathaloniæ, poſſet clericus ex-
ceptionem fori declinatoriā opponere) firmata
(inquā) cōtētione, apparuit Reuerēdo Cācella-
rio contētionum iudici, & nonnullis Reg. Aud.
doctoribus ad id per eum aſſociatis, dictas cau
ſas nō declarare intra tēpus per iura municipa-
lia ad id præfixū, quod idē fuit ac ſi declaratum
extitiſſet in fauore dictorū Abbatum, vti eodē
noſtro iure municipali cauetur, ꝓ quibus qui-
dem deciſionibus, & pro earum iuſtitia viden-
da eſt Rota Rom. apud Veral. deci. 146. ſeu 1. in
3. par. & Fran. Viui. deciſ. 125. lib. 1.

45 Ceterū † an ſaltem cum iuramento huic pri
uilegio renūtiari poſſit, paſſus eſt dubiū, in quo
ego reſolutiuè teneo partem negatiuā, propter
eandem rationē, quam ſuprà conſiderauimus:
cum enim conceſſum ſit huiuſmodi priuilegiū
ordini militari, & in illius fauorem; & non cu-
iuſcunq. militis particularis, indè ſit quòd non
poſſit ei, etiam accedente iuramento, renūtiari,
vulg. cap. ſi diligenti, de foro cōpeten. qui qui-
dem tex. etiam ſi loquatur in clerico, eundem
tamen videtur dicendū procedere in layco,
propter rationem ipſius generalē, qua cauetur
pacto priuatorū iuri publico minimè derogari
glo. in d. c. ſi diligenti, ver. pacto priuatorum, Ita
46 † arguit. Micha. Ferrer 1. par. obſer. cap. 15. circa

 medium

medium ad probandũ officiales ſeccę monetę
Regiæ, quos Alcaldes appellam⁹, nõ poſſe, etiã
cum iuramento, ſuo foro renunciare, & Gutier.
per pulchrè de iura. cõfir. par. 1. c. 16. num. 50. ad
aliud militũ priuilegiũ per hãc rationẽ Antho.
Gom. in l. 79. tau. nu. 3. & Dida. Perez, quos al-
legat Gutier. vbi ſupra nu. 62. licèt ab eis rece-
dat, tenent nõ poſſe nobilem ſuo priuilegio, de
quo antea dicebamus, ne perſonaliter pro debi-
to ciuili capiatur, renuntiare, etiam accedẽtẽ
iuramento.
47 Verùm † nos aliud habemus, quo noſtram
hanc opinionem cõfirmemus: certiſſimi enim
iuris eſt, quòd qñ Papa, vel Princeps certã cog-
nitionẽ, aut iuriſdictionẽ ſibi reſeruat, nõ licet
partib⁹ alteri⁹ iuriſdictionẽ prorogare, Bellu. in
Spec. Prin. rub. 23. verſ. ſed pone, n. 9. & 10. Cel.
Hug. in conſ. 46. nu. 12. Rolan. a Val. in conſ. 88.
nu. 19. vol. 1. latè Felin. in cap. cũ acceſſiſſent nu.
18. de conſt. pulchra eſt Andre. Gail. *obſeruatio*
40. lib. 1. omnino videnda. Iacob. Cancer. qui
alios reffert p. 2. var. reſol. c. 2. de iuriſd. om. iud.
nu. 197. vbi dicit ita eſſe *de mẽte Senatus*, vt colli-
gitur ex traditis per Michã. Fer. in allegat. c. 15.
primę partis obſeruã. regẽ autẽ, & comitẽ Barch.
reſeruaſſe ſibi iuriſdictionẽ in milites hui⁹ prin
cipatus, nemo ſanè negabit, qui perlegerit c. 6.
tit. de iuriſdicto. om. Iud. in 2. vol. conſt. cuius hæc
ſunt verba. *Attendẽtes quòd ad nos ſolũ pertinet iu-*
dicare, & cognoſcere de perſonis generoſis, & non ad
aliũ quemcunq́, licèt donationẽ, vẽditionem, vel alte-
rius generis alienationẽ fecerimus quãdocunq́, de ali-
quibus locis, terris, Caſtris ſub quacunq́ forma, vel
expreſſione verborũ, cũ hæc ſint iura regaliarũ noſtra-
rũ, quę à nobis ſunt inſeparabilia, & Regię coronę vni-
ta, & ab alijs quibuſcunq́ impraeſcriptibilia, quibus q́
derogare nõ intẽdimus per aliqua verba, quomodoli-
bet ſint cõcepta &c. facit ꝓ his pulchra deci. Capi.
9. qui n. 14. 15. & 16. dicit ꝙ in reſeruatis Principi
qñ Rex in priuilegio iuriſdictionali apponeret
clauſulã priuatiuã, vt ꝙ alij officiales de certis
cauſis nõ poſſint ſe intromittere, & qñ conſtat
Principẽ limitaſſe iuriſdictionẽ in certis cauſis,
ſeu perſonis, nõ habet locũ ꝓrogatio, ꝑ ea, quæ
date ipſe in ſupradictorũ cõfirmationẽ adducit.
Et licet Dida. in relec. c. quãuis pactũ 2. p. in
initio n. 5. teneat poſſe militẽ illi priuilegio, ne
carceretur, cũ iuramẽto renũtiare, atq. ita dicit
deciſum in Granaten. Prætor. quaſi ꝙ per huiuſ-
modi incarcerationẽ alicui⁹ militis particularis
nõ videat ordini ipſorũ in vniuerſũ derogari,
ac proindè videatur idẽ tenẽdũ in hoc, de quo
agimus, priuilegio: Ceterũ cũ ex ſupradictis cõ-
probatũ remaneat huiuſmodi priuilegiũ toti or
dini, & in illi⁹ fauorẽ principaliter eſſe cõceſsũ,
indè dicẽdũ ꝓculdubio eſt diſparẽ eſſe rationẽ
in vno, atq. in alio, q̃ diſparitatẽ admiſit etiam
idem Dida. in § 2. nu. 8. & 9. circa finẽ, dicens ꝙ
ſi ex renũtiatione alicui⁹ priuilegij derogaretur
nobilitati in vniuerſũ, tunc nõ foret renũtiatio
iſta admittẽda &c. Et ꝙ in Cathalonia ex huius
modi renũtiationibus cẽſeretur valdè deroga-
tum nobilitati, nemo eſt qui dubitet, cum om-
nes probè noſcamus quàm ſit illis hoc priuile-
gium charum, quantiq. ipſi illud æſtiment.
Hanc noſtrã opinionẽ communis praxis in nſo
principatu admiſit, in quo licèt quotidie mili-
tes in inſtrum. guarẽtigiatis renũtiẽt ꝓprio foro
cũ iuramẽto, & ſe cuicunq. alteri ſummittãt, nũ
quam tñ videm⁹ eos proindè cõuẽtos corã offi
48 ciali baronis. Sed † an ſaltẽ conſuetudine effici
poſſit vt barones cognoſcãt de perſonis milita-
ribus Thom. Mier. in allega. c. 45. cur. reg. Pet. 2.
nu. 13. cũ ſequent. te docebit. Vide ſi accõmo-
dare his poteris quæ de cõſuetudine, ꝙ laycus
cognoſcat d̃ cauſis eccleſiaſticis, docet Azor in
Inſti. Moral. lib. 5. c. 12. verſ. ſed objiciunt: Si tñ
aliquis miles detineatur captus à Baiulo, vel Ba
rone, & opponitur ꝙ nõ põt detineri capt⁹, niſi
à vicario, poterit Baiulus, vel baro cognoſcere
an benè captus ſit miles nec ne, quia hæc quæ-
ſtio tractatur incidẽter, nõ pricipaliter, Gutier.
de iura. conf. par. 1. c. 16. nu. 7. cum ſequent.
49 An autẽ † poſſit ſaltẽ officialis baronis aſſiſte
re regio officiali iuriſdictionẽ exercituro in do
mo alicui⁹ militis, ſiue nobilis, dubitationis eſt
nõ modicę, quęq. pleniſſimè fuit diſcuſſa de
anno 1604. corã Didaco Clauero Regente regiã
Cancella. in ſupremo regni Aragonũ cõſilio, &
nunc poſt hæc ſcripta in Vicecãcellariũ electo
vt viſitatore Regiorũ officialiũ pñtis principat⁹
Hieron. Gerar. de Sola, & Andrea Roig docto-
ctoribus Regij regni Valẽtiæ cõſilij, dicto viſita
tori ad cauſas viſitæ decidẽdas, in vim noſtrorũ
iuriũ municipaliũ, aſſociatis, viris quidẽ multæ
doctrinæ, ſummæq. prudẽtię, & tãdẽ de menſe
Nouẽb. *reſoluta* affirmatiuè in fauorẽ N. Vinye
res Regij alguatzirij, cõtra quẽ per quẽdã ęqui
tẽ huius principatus oblata fuerat accuſatio, ꝙ
ipſe vigore quarundã regiarũ litterarũ a Regia
Aud. emanatarũ ingreſſus fuiſſet domũ dicti
æquitis, ibiq. cũ aſſiſtentia cuiuſdã officialis ba-
ronis iuriſdictionem, quã in mãdatis habebat,
execuiſſet, declarando expreſsis verbis huiuſ-
modi ſimplicẽ aſſiſtẽtiã, ſine aliquo exercitio iu
riſdictionis, nõ eſſe prohibitã, ꝙ probari põt ex
eo, quod † is, qui aſſiſtit, dicitur nihil agere: nõ
50 enim ipſe eſt qui iuriſdictionem exercet, nec in
actibus illius exercitij nominatur, quẽ admodũ
in delictis qui aſſiſtit nõ ipſe occidit, ſed aſſiſtit
occidẽti, vt liberè occidere poſſit, & ne illi ex
aduerſo vis fiat, Iul. Clar. in prax. q. 90. num. 8.
Damhauder. etiã in prax. c. 62. n. 8. ac proindè ſi
executor excedit, nõ ad ſuperiorẽ aſſiſtẽtis, ſed
imò ad ſuperiorem exequentis fit appellatio,
Azeue. ad 4. nouæ cõpila. to. 2. tit. 2. l. 15. num. 11.
Pulchrè

Pulchrè Antho.Oliba in vſat.aliũ namq.c.15. n.
45.46.& 47.de iur.fiſ.in cõſt.Cathaloniç: vndè
cũ nullã iuriſdictionem exerceat tunc officialis
Baronis in domo militis ratione dictç aſſiſtẽtię,
videtur dicẽdũ nõ eſſe illi prohibitũ in eam in-
gredi,ſicuti eidẽ etiã ingreſſus permitteretur cu
iuscunq.alterius rei,præterquam iuriſdictionis
exercendæ,gratia.

51 Meã † in his ſentẽtiã nõ eſt quòd in præſen-
tiarũ declarẽ,ſolũ dico quòd ego partes militis
agebã,qui dederat quærelã,exiſtimans nõ mo-
dicam ei illatã iniuriã ingrediẽdo domũ cũ offi
ciali Baronis,qui erat omninò incompetens,&
non ſuus iudex ipſius militis,videant qui id le-
gerint,quisnam magis foueret ex his iuſtitiam.

52 Pro † totali huius priuilegij intelligentia, &
cognitione aduerte ꝙ in cur.Carol.5.ann.1542.
facta fuit quædã cõſtitutio, quæ legitur in tit.
de iuriſd. de tots Iutges,& eſt 20.in ordine,qua
ſtatuebatur poſſe animalia,quç tranſeuntia per
aliquem terminũ,dampnũ aliquod dediſſent,
pignorari per Baiulũ termini prædicti, ad quẽ
ſpectaret,& poſſe per eum fieri æſtimationem
dicti dampni,licèt ea animalia fuiſſent alicuius
militis,nec proindè licere militi declinare forũ:
Cæterũ hæc cõſtitutio iam nõ obligat, quia cũ
facta fuerit durabilis tantũ vſq. ad concluſionẽ
proximarũ tũc curiarũ,licèt poſteà in ſeq.curijs
annorũ 1546.& 1553.prorogata fuerit vſq.ad cõ-
cluſionẽ aliarũ curiarũ tunc proximè celebrã-
darũ,vti apparet ex conſt.2.& 3.tit. de proroga-
tio,perpetuatio,&c.quia tñ poſtea in ſequẽtib.
an.1564.85.& 99.nõ fuit vlteriùs prorogata, vti
apparet ex cõſt.4.&.5.eiuſdẽ tit.& ex c. 1.dicta-
rũ curiarũ anni.1599.ideò ea extincta fuit, nec
obligationẽ inducit,vndè hodiè nõ poſſunt de
ſupradictis ſe ordinarij intromittere,ſed ſolùm
vicarius regius.Hæc volui prænotare,quia cog-
noſco quendam Iuriſperitum alioqui doctum,
qui ad iſta non aduertens non multis ab hinc
diebus cuidam officiali Baronis vigore ſupradi
ctæ conſtitutionis, quatenus contra animalia
cuiuſdam militis procederet,conſuluit.

53 Quartũ † militũ priuilegiũ eſt,vt nõ tenean
tur lezdã ſoluere de redditibus,ſiue rendes, &
rebus ſuis,ita diſponit conſti.3.ſub tit.de vecti-
† gal.in 1.vol.conſti.atq.ita *declarauit* R. Audien.
prouti reffert Micha.Fer.obſeruan. 3. p.c.406.
54 in facti cõtingẽtia de an.1550. Circa † quod pri-
uilegiũ illũd nota ꝙ illa verba in conſtitutione
appoſita, *de rebus ſuis*, intelligũtur,ideſt ad vſũ,
& ſeruitiũ propriũ emptoris,nõ cauſa negociã-
di,vt aduertit Mier.in d.cõſt.quæ eſt c. 29.cur.
reg.Pet.2.Bar.celebrata de an.1283.colla.2.n.6.

55 Quintum † militũ priuilegium,ꝙ eis cõpetit
in iudicijs,eſt,vt in citatione ſint eis dãdi vigin-
ti ſex dies ad reſpõdẽdũ,vſat. placitũ mãdetur,
& cõſt.1.tit.de dila.in 1.vol.conſtit. tractant de
hoc priuilegio latiſſimè practici noſtri gloſato-
res ſuper eo vſat.& Marquil.ibidẽ, Tho. Mier.
c.41.cur.Barc.Reg.Pet.2.an.1283.col.2. & c. 22.
cur.montisalb. Reg. Alfon.3.incip.Itẽ ad tollẽ-
dum nu.18.& 19.col.5.fol. 117.& Micha. Fer.3.
par. obſeruan.c.134.135.138.& 139.

56 In quibus † locis ſupradicti doctores,& ſig-
nanter Fer.quoſdã caſus fallentiales huius pri-
uilegij adducunt,vt videlicet non habeat locũ
qñ miles eſt procurator plebei,& vt talis venit
citãdus,qñ eſt tutor,vel curator pupilli plebei,
qñ citatur ad cõtinuandã cauſam, vtpotè quia
militis procurator deſceſſerit litependente, vel
aliàs qñ in vim alicuius inſtrumẽti cẽſualis, vel
violarij,vel alterius etiã inſtrumẽti guarentigia-
ti fit citatio militis,quæ per præceptũ de ſoluẽ-
do ſolet in noſtra Cathalonia fieri,& qñ euoca
tur cauſa manutenentiæ: in iſtis enim caſibus
ſufficit militi dare decẽ dies in citatione,prouti
†† ita *deciſum* fuiſſe in R.Aud. tradit Ferrer vbi ſu-
periùs,eaſdẽ ferè omnes limitationes cum qui-
buſdã ampliationibus tradit nob. Ludo. à Peg.
Reg.conſiliarius in prax.ciui.rub. 6. de citatio.
ſeu in ius vocan.n. 6. addẽs limitatione prima,
noſtrũ hoc priuilegiũ procedere, & locũ tantũ
habere in prima citatione, ſecus vero in alijs ci-
tationibus,quæ fiunt cũ clauſula,ſi ſua putaue-
rit intereſſe,vel ad cõtinuãdã cauſam priùs cep-
tam,vel ad cauſam appellationis,quia in his ca-
ſibus militibus tantũ dantur decẽ dies in cita-
tione,atq.ita dicit ipſe (qui ſtylũ Reg.Aud.à plu
ribus annis,quib⁹ in ea ſedebat,optimè nouit)
† *ſeruari* in concuſſe in d.Regia Audientia.

57 Etſi militi † non ſeruatur huiuſmodi priui-
legiũ in citatione,inutiliter, ac nulliter citabi-
tur,iuribus & doctoribus ſuprà citatis: Vnde ſi
ipſe ſic inutiliter citatus venerit, & cõparuerit
in iudicio opponens exceptionẽ,audietur qui-
dẽ,ſicuti ſi pleraſq. alias aduerſus citationem,
quæ admitti ſolẽt,opponeret,dum tñ eam op-
ponat ante littem conteſtatã,in noſtra Catha-
lonia intra octo dies poſt oblatũ per actorem
libellum,alias de ea nulla poterit haberi ratio,
quia exceptio dilatoria eſt,atq.ita *deciſum* in Re
† gia Aud.de anno 1535. reffert nob.noſter Lud.
à Peguera in prax.ciuil.tit.de excep.imped. lit.
ingreſ.num.7.amplia.2.

58 Dixi † (ſicuti ſi pleraſq. alias aduerſus citatio
nem,quæ admitti ſolẽt, opponeret) quia ſunt
plures exceptiones , de quibus, ſi opponatur,
nulla habetur ratio,ſolùm enim attẽditur an ci
tatus habuerit notitiã nec ne, & tali caſu per cõ
paritionẽ purgatur omne vitiũ,& deffectus ci-
tationis,vt docet Ioachim.Mynſinger.obſer.54
centu.4.poſt Van.de nullita.tit.quib.mod.ſen-
ten.nulla defen. poſ. nu.116. Graua. ad Veſtr.in
prax.li.7.c.vlt.nu.32.vbi de cõmuni, quod etiã
obſer.90.cent.3.& anteà centu.2.obſer.18. ex-

 tendit

cedit idẽ Mynſinger.verũ eſſe,etiã ſi cõparitio facta eſſet ad effectũ dũtaxat excipiendi de illigitima citatione,dicens ſic in camera Imperiali *obſeruari*, & ſequitur Lancello.de attẽta. 2. p. in præfa.num .116.& 117.

59 Cæterũ † retẽta doctrina nob. de Peg.quòd ſi de exceptione opponatur, ſit de ea ratio habẽda, ex mẽte nr̃i Senatus,inſinuantis,an ſi iſte miles foret minor,dubiũ eſſet,ſi aduerſus omiſſionẽ oppoſitionis huius,aut alterius cuiuſcũq. dilatoriæ exceptionis poſſet beneficio minoris ætatis iuuari,& ſic petere in integrũ reſtitutionẽ,qua in re,ne actũ agam⁹,cenſeo ſtandũ eſſe diſtinctioni,q̃ adducit noſter Cancer.lib.2.var. c.1.de minor.nu.272.dicens ꝙ aut leſio eſt cõſiderabilis,quæ indè euenit minori, aut nõ, vt 1. caſu cõcedatur reſtitutio,ſecũdo verò,minimè: Quando autẽ leſio dici debeat conſiderabilis, vt locũ faciat reſtitutioni,& qñ nõ,id pòſitũ eſſe tradit in prudẽtis iudicis arbitrio,infiniti penè doctores ad id probãdũ allegãtur à Cancer. vbi ſ.& ab ijs,quos ille reffert,quos ego cõſultò omitto,cũ ex eis nullo negotio poſſit huius rei veritas haberi, addendum tñ cẽſeo Vincen. de Franch. præter deciſ.439. vbi eum Cancer. viderat,deciſ.282.& 290.dicẽtẽ nõ eſſe differẽtiam inter dilatorias,& non dilatorias, ſed imò inter leſionẽ,& nõ leſionẽ, & ibi adducentem quid in hoc caſu ſit Senatus Neapolit. *ſequutus*: Viden.Gutier.qui hanc doctrinam ſequitur,in prac.lib.1.q.52.à nu.3.& Anthon. Fab. in ſuo C. lib.2.tit.9.de in integ.reſti.minor.diffi.7.vbi aſſerit *diffinitũ*,dari reſtitutionẽ minori aduerſus non oppoſitã dilatoriã,quæ poteſt eſſe peremptoria,veluti diſcuſſionis,&c.

Ego hucvſq. nõ reperi Senatũ noſtrũ ſequutum opinionẽ,quòd aduerſus lapſum tẽporis ad opponendũ dilatorias daretur minori in integrum reſtitutio,prætérquàm antiquitùs: vidi enim notatũ in margine quarundã antiquarũ conſtitutionũ manu admodũ Reuerendi olim Cancellarij Manegat, quòd de anno 1528. de menſe Iunij ſub die 28.in cauſa Bernardi Vera, & monaſterij Montisſerrati *conceſſit* Senat⁹ noſter reſtitutionis in integrũ beneficiũ ad opponẽdas dilatorias,quæ non fuerãt in tẽpore oppoſitæ: ſed quòd imò nõ daretur vidi ſæpi⁹ de noſtris tẽporibus *declaratũ*, & ſignãter ſic Guiller. Sunyer quondã illi⁹ egregi⁹ Senator facto verbo *declarauit* 17.Nouẽb.1590.in cauſa vertẽti inter Hiero. de Caſtro,& alios adminiſtratores hoſpitalis Ilerdę ex vna,& Hiero.& Saturninũ de Odena,partibus ex altera,ſcriba Iacobus Bas,prouidendo nõ fore dictis adminiſtratoribus indulgẽdũ reſtitutionis in integrũ beneficiũ aduerſus lapſum tẽporis octo dierũ ad reconueniẽdũ,& ad opponendũ exceptiones dilatorias,quia hæc modici ſunt præiudicij,& circa reconuẽtionẽ,iam habebat minor remediũ ordinarium.

Vbi autem de reſtit. minoris erit tractandũ, conſiderare priùs oportebit,an aliquid ſit cum eo geſtum,vel nõ,& ſic an leſio cõtigerit tẽpore minoris:ſi enim nihil cũ eo geſtũ eſſet , nec leſio de ſuo tẽpore contigiſſet, ſed ipſe maiori cuipiã ſucceſſiſſet, qui fuiſſet leſus,tali caſu non foret ei beneficium reſtitutionis in inregrũ impartiẽdũ ex l. Æmil.Largian⁹, de minor.Afflic. deci.212.& Vincen. de Fran. deciſ.647.ſic ego de anno 1609.die 13.Mart. *obtinui* cõtra quẽdã, qui volebat ſuũ minorẽ in cauſa ſupplicationis admitti ad probãdũ per reſtitutionẽ ꝙ eius pater,qui maior erat , omiſerat probare in prima inſtãtia,quæ cũ eodẽ ducebat, quiq. ſi viueret, nõ poſſet illud in cauſa ſupplicationis probare, putà quia eſſet de eadẽ,vel de cõtraria materia in cauſa primitiua articulatũ, & didiſcita teſtificata,Relator erat egregius Senator Fran. Bonet,partes erant pupilli Graus cõtra Antoniam Mecha & planes,ſcriba I io.Vide Muſcatel. in pax.ciui.parte 6.glo.in integrum,nu.12.

60 Aduerte tñ † vt id etiã obiter explicatũ habeas,poſtquã in reſtitutionis in integ. materiã incidimus,ꝙ eſſe ſũmè neceſſariũ arbitror,ꝙ ſi hic miles impetraſſet veniã ętatis,tali caſu,nulla cõpetẽret ei reſtitutio aduerſus illã lęſionẽ ſibi in iudicio,vel reſpectu omiſſionis huiuſmodi exceptionũ,aut aliàs quomodolibet cõtingẽtẽ,l.1.C.de his, qui ven.ætat. impet. vbi doctores oẽs:
61 quod tñ † nõnulli intellexerũt procedere tãtũ,qñ leſio cõtigiſſet ante exhibitas in iudicio litteras veniæ ętatis, fundãtes ſuã opinionẽ,in glo.d.l.1.verbo,impetrauerũt, quæ clarè dicit,nõ ſufficere ad perdẽdũ beneficiũ, ꝙ impetrata ſit,& obtẽta ętatis venia,ſed & ꝙ illa etiã ſit iudici notificata:& in l.ea quæ C. de tẽp. in integ.reſti.poſtu.vbi clarè ſtatuit Imper. reſtitutionis in integ.poſtulan.tẽp⁹ ijs,qui ven. æta. impetrauerũt,ab eo tãtũ tẽpore currere incipere,quo Principis indulgẽtia in iudicio cõpetẽti fuerit intimata,q̃ opinionẽ videtur amplexus noſter Senat⁹ dum de an.1598.ſub die 9.Iun. ad relationẽ egregij Senatoris Hierony.Aſtor, actuario Carmona,in cauſa vertẽti inter Ioannẽ Fran.de Vilamala,& de Conangles domicellũ, & t. Terre agricolã oẽs parrochiæ S.Stepha.de Baſſo,*declarauit* nõ fore dicto Vilamala denegandã,q̃ implorauerat ad ꝓbãdũ,in integrũ reſtitutionẽ,quãuis veniã ætatis impetraſſet , *ex eo* (& ſunt motiua ꝓuiſionis facto verbo factę) *quia tempore,quo litteræ dictę veniæ ætatis in iudicio ꝓductę fuerãt,iã dict⁹ Vilam.fuerat leſus in probãdo.*

62 Cæterum † cum idem mihi poſteà contigiſſet diſputandum in eodem Senatu,in proceſſu cauſæ N.Gomar ciuitatis Ilerdæ, contra Petrũ Marti,& poſt eius mortẽ cõtra Catharinã eius

vxorem

vxorem villæ de çarcal,ad relationē vltimò e-
gregij Senatoris Franciſci Mijauila,& Franqne-
ſa,ſcriba N.Camaraſa, conſtaniet deffendi ab
eo die denegari minori in integrum reſtitutio-
nis beneficium,quo eſt ei venia ætatis cōceſſa,
abſq. eo quòd expectāda ſit alia in iudicio fa-
cienda litterarū exhibitio,vel etiā iudici cuipiā
earū notificatio,primū probabam ex eo quòd
d.l.eaquæ C.de temp.in integ.reſti.poſtulan.&
glo.in d.l.1.C.de his,qui ven.æta.impet.non lo-
quuntur de notificatione aliqua, quæ fieri ha-
beat iudici,coram quo eſt reſtitutio in integrū
poſtulanda,nec tale quid in eis reperitur:ſolùm
enim loquuntur de quadam alia notificatione,
quę fiebat,ac fieri debebat iudici ordinario im
petrantis veniam,de qua in l.2.C.eo.tit.de his
63 qui ven. ætat.impet. qua † diſponitur modus
ſeruandus in veniç ætatis impetratione,vt pri-
mò adeatur Princeps,qui eam concedat, mox
iudex ordinarius,cui litterę indè emanatę præ-
ſententur,vt is docto corā eo de ętate, ac morū
probitate,liberam concedat impetranti bono-
rum ſuorū adminiſtrationē,quam Princeps nō
concedebat,ſed ordinarijs remittebat:cum prę
multitudine negotiorū,vt dicebat Azo.in ſum.
eo.tit.de his qui ven.ætat.impet.nu.t.nō poſſet
d his ſe intromittere:ab hoc igitur die, quo hæc
coram iudice ordinario facta ſunt,& non ante,
docet Imper.in d.l.ea quæ,incipere currere im-
petrāti tempus petēdę reſtitutionis, quod clarè
indicant verba, *eiq, adminiſtratio rei proprię per-
miſſa*, poſita in d.l. eaquę, poſt illa, *ex eo die, quo
indulgentia noſtra in iudicio competenti fuerit inti-
mata*, quibus datur intelligi in terminis illius le
gis,nō ex die ſolius notificationis, & in iudicio
exhibitionis tantùm,ſed à die, quo intimatio
ſit iudici facta,& per eum adminiſtratio impe-
tranti permiſſa:& de hac etiam, & non de alia
notificatione loquitur glo. allega.in d. l.1. C.de
his qui ven. ætat. imper.nec mirum quòd ſit id
64 ita ſtatutum,cum ante † prædictam notificatio
nem,& permiſſionē adminiſtrationis,non dica
tur gratia huiuſmodi ſuam habere perfectionē,
ex.d.l.2.C.de his,qui ven. ætat. impet.vbi pul-
chrè id conſiderat Caſtren. Ergo ex his clarè
colligitur nihil conſiderationis eſſe quòd forēt
litteræ pręſentatę,vel nō in iudicio,in quo quis
eſt lęſus,ad videndū num ei ſit concedenda re-
ſtitutio,vel nō,imò fortiùs dico(& per hoc pro
batur ſecundū mēbrū ſuprà in principio factæ
reſolutionis)quòd in Cathalonia non ſolū nō
eſt neceſſaria hæc,de qua paulò ante loqueba-
mur,notificatio,& ſeu in iudicio litterarū exhi
bitio ad perfectionē impetrationis, vt dicatur
amiſſū reſtitutionis beneficiū,ſed nec alia vlla
litterarum præſentatio,ſed eo ipſo quòd veniæ
cōceſſio facta eſt,ab eo die incipit currere tēp⁹
ad petendā reſtitutionē pro anteà geſtis,& inci-
pit ita haberi pro maiore impetrans, vt pro po-
65 ſtea gerendis non cōpetat reſtitutio,quia † ſo-
lēnitas l.2.C.de his,qui ven.ętat. impet. de qua
ſuprà diximus, habet locū, niſi id omne quod
in ea dicitur de cognoſcendo de ætate, & mo-
ribus impetrantis,deq. eidem concedenda ad-
miniſtratione bonorū,fiat corā Principe; nam
tunc locus nullo modo fieret eius legis diſpoſi-
tioni:ſufficeret enim tali caſu à fortiori quòd id
eſſet coram Principe factū,abſq. eo quòd ad ve
nię perfectionem foret adeundus ordinarius,
qui de his ſe intromitteret, pulchrè Anthon.
Gom.to.2.var.reſol.c.de minor.n.12. dicens ita
practicari:in noſtra autē Cathalonia,venia æta-
tis nō ſolet concedi forma,& modo præſcriptis
in d.l.2.vt Princeps primò eam concedat, mox
ordinarius adeatur,corā quo probentur ętas,&
mores,& adminiſtratio decernatur, ſed imò to
tum ipſe Princeps facit cognoſcendo priùs de
moribus,& ætate,mox concedēdo veniam, &
bonorū adminiſtrationē:Vndè cū perfecta pro
deat de manu Principis veniæ conceſſio, non
eſt quòd alteri præſentetur ad vlteriorē perfe-
ctionē,& per conſequens ab eo die ſuos effec-
tus operabitur plenariè:Sed ſi quid declaratum
extitit in ſupradicta cauſa perconteris, reſpon-
debo nihil adhuc,ſed quomodo ſe res habuerit
refferā: reperiebā antequā hæc eis proponerē,
inclinatos valde ad cōtra meū clientē declarā-
dum regios Senatores,& vix abfuit quin in hoc
cōtra me certa die cōcluderetur, acceſſi tamen
oportuno tēpore cū his,& petij dubia, quibus
cauſa,quæ nimis feſtinabat,tam tardo cepit cur
ſu incedere vt adhùc hodie(& lapſi ſunt plures
mēſes & anni ab eo die,quo petita ſunt dubia)
declarationem expectemus:vtinā fæliciter, vt
ſperamus,ſuccedat.
66 Sextum, † & vltimū militū priuilegiū illud
eſt in nřa Cathalonia notiſſimū, & peruulgatū,
vt votū habeāt in cūtijs,quæ per Reges Arago-
nū Cathalanis celebrantur, probatur tot.tit.de
celebrar corts,in 1. vol.conſt. quod vt meliùs
intelligatur,& percipiatur,ſaltē ab his, quibus
mores,& iura huius patriæ nō innoteſcūt (no-
ſtratibus enim peruulgatiſſima hæc ſunt) operę
pretiū exiſtimaui me facturum,ſi aliqua de cu-
ria generali, & legibus noſtris municipalibus,
quæ in ea fiunt, breuiter pertractarem.
67 Pro † huius igitur rei intelligentia,& cogni-
tione ſciendum eſt, quòd in Cathalonia Rex
non facit ſolus leges,quibus ea regatur, ſed ad
illas condendas vtitur,& vti debet conſilio ter-
ræ ſuæ magnatuum, conſt.1.tit.de vſat. conſti.
y altres lleys,ſicuti Imper. in l. humanū C. de
leg.in c.1.de prohib. feud. aliena. per Feder. in
vſib. feud. & in aucten. habita C. ne fil. pro
68 par. Ob quod † curias ad poſtulationem pro-
uinciæ conuocat in loco ſibi benè viſo, & quā-

do ſibi expedire videtur, licèt antiquitùs præ-
fixa ad id eſſent certa tempora, vti apparet ex
multis conſtitutionibus tit. de celeb. corts, in
1. vol. conſt. quæ hodie non ſeruantur, vti quo
tidiana experientia experimur: tradit hæc om-
nia Cali. in extrauag. cur. c. 3. & 5. Conuocat (in-
quam) curias ipſe Rex ſolus, & ipſe eis perſona-
liter tenetur intereſſe, & nequit id per aliũ ex-
pedire, probatur pluribus conſti. tit. de celebra.
cur. in 1. vol. conſti. benè Cabedo latè de his co-
mitijs publicis agens deciſ. 3. per tot. & ſignan-
ter num. 2. licèt aliquando propter vrgentẽ ne-
ceſſitatem, quia videlicet Rex erat abſens in ex-
peditione militiæ, reperiamus eas celebratas
fuiſſe per ſuam Cõſortem vt illius locumtenẽ-
tem, ex conuenientia, & concordia inter Regẽ,
& prouintiam facta, latè Cali. in Marga. fiſ. verſ.
178. nu. 18. in 8. dub. & in extrauag. cur. c. 4. n. 4.
Antho. Oliba in vſat. alium namq. c. 4. nu. 36. &
c. 10. nu. 9. de iur. fiſ. viden. Belug. in ſpecul. Prin
cip. rub. 1. num. 2. quod tamen rariſſimè conce-
dunt Cathalani: bis enim, aut ter tantùm, & nõ
pluries factum legimus quòd per Reginam vt
Regis locumtenentem ex vrgentiſſima tamen,
& valdè neceſſaria cauſa, curia celebraretur,
quia plurimi faciunt quòd teneatur Rex ipſe
perſonaliter curijs intereſſe, ſi eas celebrare vo-
luerit, vnde memini quendam æquitem huius
principatus valde ab alijs fuiſſe repræhenſum,
quòd ipſe antequam Potentiſſimus Rex noſ-
ter Philippus ad hanc vrbem pro curijs anni
1599. celebrandis accederet, dixiſſet (neſcio quã
obrem) Illuſtriſſimo Duci de Feria tunc in hoc
principatu Regis locumtenenti generali, in
præſentia multorum, non oportere quod ſua
Maieſtas hùc accederet pro curijs celebrandis,
ſed ſufficere quòd ipſe eius nomine ipſas con-
69 uocaret, & celebraret † quod tamẽ forſan poſ-
ſe fieri per locumtenentem Regis de iure com
muni procederet, ad tradita per Camil. Borrel.
in additione ad Bellug. in ſpecul. Prin. de curia
rub. 1. in littera L. & Bonadil. in ſua polit. lib. 2.
c. 16. num. 134. vbi dicit poſſe Regem delegare
quod eſt merè perſonale, atq. ita dicit ſe vidiſſe
de anno 1593. *commiſſi* Archiepiſcopo Cæſarau-
guſtano, vt præſideret nomine Regis in curijs,
quæ Aragonenſibus tunc celebrabãtur: Nobis
tamen, vt diximus, aliud ſua Maieſtas obſeruat.
Ad has curias conuocatur tota Cathalonia per
tria brachia, ſeu genera perſonarum repræſen-
tata, Eccleſiaſticum conſtans ex Prælatis, Ar-
chiepiſcopo ſcilicet, Epiſcopis, Abbatibus, Prio
ribus, & capitulis cathredalium, Militare, ex
Duce Cardonæ, Comittibus, Vicecomittibus,
Baronibus, & alijs magnatibus, nec non ex mi-
litibus, ſeu æquitibus, & regale, ex ſyndicis vni-
uerſitatum Regiarum huius principatus, Cali.
in extrauag. cur. c. 4. num. 1. & c. 6. num. 4. quod
probat multis conſtitutionibus tit. de celeb.
corts, quæ quia notoriæ, & peruulgatæ omittũ-
70 tur, Oliba vbi ſuperius c. 10. num. 7. Quæ † per
curiam ſic conuocatam decernuntur, acceden-
te tamen Regio aſſenſu, & decreto, vim legis
obtinent in Cathalonia, & pro lege ſeruantur,
& aut cõſtitutiones, aut capitula curiarum ap-
pellantur, inter quæ tamen eſt differẽtia, vt tra-
dit Mier. in cur. Regis Ferdin. 1. c. fi. Oliba vbi
ſuperiùs c. 2. nu. 16.

71 Poſſunt † ſimiliter, nec immeritò, leges cu-
riatæ appellari, ad inſtar curiatarum illarũ legũ,
de quibus Pompo. I. c. in l. 2. de orig. iur. quę ſi-
cut hę noſtræ fiebant, & iura municipalia ſta-
tutaria dicuntur, pulchrè Iacob. Can. var. reſol.
par. 2. c. 1. de minor. nu. 1. licèt poſſint etiam ius
commune appellari quoad eos, qui ſunt in reg
no, vel prouincia, Can. vbi ſuperiùs, qui ad
vtruoq. dictum plures allegat, quos nos omitti
mus, quia quoad noſtrũ inſtitutũ, quod longè
aliò tendit, ſat eſt hęc remiſſiuè tetigiſſe.

72 Quasquidem † leges municipales tenemur
omnes ſequi in deciſionibus cauſarum, & ſe-
cundùm eas iudicare, & eis deſficientibus, ſe-
cundùm ius canonicum, & deniq. in illius deffe-
ctũ iuxta ius ciuile c. 40. cur. an. 1599. quod idẽ
anteà obſeruari etiam in Cathalonia, auctor eſt
Micha. Ferret in lib. obſeruan. ſtatim in initio
antè prim. par. vndè mirantur aliqui quòd no-
bilis Ludoui. à. Pegue. deciſ. 42. à nu. 5. ius ciui-
le ante canonicum obſeruandum in Catha-
lonia dicere viſus ſit ad hæc non aduertens. Pri
uilegium igitur hoc militũ, quod tractamus, in
eo conſiſtit quòd omnes (præter illos, qui non
fuerint ętatis viginti annorũ iuxta nouiſſimam
cõſti. prædictę cur. anni 1599. c. 15.) interſint, &
intereſſe poſſint, & votũ habeãt in curijs, quod
non contingit in plebeis, qui (niſi ſint vel eccle-
ſiaſtici, & ex ijs nõ omnes, ſed ij tantũ, qui fue-
rint Prælati, vt ſupra dictum eſt, vel ſyndici vni
uerſitatuũ ad id deputati, & ſpecialiter cõſtitu-
ti) non poſſunt dictis curijs intereſſe: Et magnũ
quidẽ eſt iſtud militũ priuilegiũ, & vnũ ex prin
cipalioribus ei ſtatui conceſſis: In determinatio
73 nibus enim, † quæ in dictis curijs fiunt, oportet
(ſic milites exiſtimant) vnanimem, & concor-
dem omniũ militũ, & æquitũ cõcurrere volun
tatẽ, & cõſenſum: vnus enim, aut alter ex ipſis,
ſi diſſentiat, nõ põt determinatio illa vim habe
re legis, & cõſtitutionis: imò põt vnus ſolus per
ſuum diſſenſum, curiã parare, & ſiſtere facere,
ne ad vlteriora procedat ſi illum opponat reſpe
ctu rerũ omniũ tam gratię, quã etiã iuſtitię tra-
ctãdarũ, & ita vtimur, & practicatur incõcuſſè.

74 Cæterum † in quo fundetur iſtud priuile-
gium, hoc opus, hic labor eſt, perſępe ìd à pluri-
bus militibus noſtri principatus exquiſiui, ne-
mo tñ fuit qui mihi reſponſum daret: Si enim
ad ius

ad ius commune attendamus, reperiemus pro
culdubio in omni congregatione ſat eſſe quòd
conſenſus accedat maioris partis ad aliquid ſta
tuendum, ac determinandum, nec quid opera-
tur vnius, vel etiam pluriũ contradictio, l. quod
maior ff. ad municip. & de incol. l. nominatio-
num, de decurio. lib. 10. C. & c. cum omnes cũ
ſimil. extra de cõſti, pulchrè Vincen. de Franch.
deci. 2. per tot. Si ad iura noſtra municipalia ocu
los conuerramus, nullam reperiemus conſtitu-
tionem, nullum vſaticum, nullam pragmaticã,
quæ tale quicquam concedat militibus, & equi
tibus, quinimo in caſibus, vbi oportuit ius no-
ſtrum municipale ſtatuere circa modum con-
cludendi in aliqua congregatione, ſancijt id
fiendum eſſe ex voto maioris partis congre-
gatorum, adeò vt nihil operetur contradictio
vnius, vel alterius ex ipſis, ita diſpoſuit Rex Fer-
din. in conſti. 1. tit. de la forma del votar &c. in
1. vol. conſti. in concluſionibus, & determina-
tionibus Regij conſilij: ſed quid in his immo-
ramur? nonne in propria hac noſtra materia
conſtitutionem habere videmur 1. ſub tit. de
vſat. conſti. & alijs legibus terræ, expreſsè diſpo
nentem conſtitutiones Cathaloniæ fore fien-
das de approbatione & conſenſu Prelatorum,
Baronum, militum, & ciuium Cathaloniæ, vel
maioris, & ſanioris partis eorundem: Item ſi pri
uilegia, quæ ſunt non pauca ei ordini, & ſtatui
conceſſa reuoluamus, nullum nobis obuiam
ibit, quod de his verba faciat modo aliquo: Et
deniq. ſi declarationes quaſcunq. quæramus,
quæ factæ ſint in facti contingentia quando in
curijs contigit dubitari de hoc articulo, reperie
mus proculdubio non paucas factas cõtra pre-
tenſionem diſſentimentorum: Michael enim
Zarrouira V. I. D. & ciuis honoratus Barcinone
in illo lib. quem, Cerimonial de Corts, inſcrip-
ſit, fol. 18. cum ſequent. duo exemplaria addu-
cit de anno 1547. & 1564. facta, in quibus *decla-*
†† *ratum* extitit expreſsis verbis, non obſtantibus
aliquorum diſſentimentis fore, & eſſe proce-
dẽdum ad vlteriora in curia tractãda, & quòd
dominus Rex poteſt leges cõdere in hoc prin-
cipatu cum laudatione, & approbatione maio-
ris, & ſanioris partis curiæ, nec eſſe permiſſum
vni, aut pluribus priuatis, aut ſyndicis maiori
parti contradicere, nec minoris contradictionẽ
poſſe maiorem impedire: hæc, & non alia is do
ctor in materia tradit, licèt in dicto fol. 18. pro-
miſiſſet de forma, efficacia, & cõſuetudine diſ-
ſentimẽtorũ integrũ capitulũ ad partẽ facere.
75 In quo igitur † fundetur huiuſmodi priuile-
gium, & prærogatiua militaris, non immeritò
ſuprà dubitauimus: erit ne forſan ſicuti lex Sa-
lica in Francia, fœminas à regni ſucceſſione ex-
cludens, quæ licèt nullibi reperiatur ſcripta, ex
innata tamen, & interna inter Gallos obſerua-
tione ita punctim eo in regno obſeruatur, ac
cuſtoditur, vt non liceat quidem nec latum vn-
guem ab ea recedere, prout docet Gallus Be-
reng. Fernan. in c. vnico de fil. nat. ex mat. ad
morgan. contract. num. 8. & non minùs pius,
quàm doctus F. Spiritus Roterus ordinis prædi
ca. & hæreti. prauita. Inquiſi. in elegãti illo, quẽ,
parergum ſimilitudinũ inſcripſit, lib. parergo.
2. ſimilitudine 13. de qua tamen lege (curioſe),
ſi plura ſcire volueris, vide Ioan. Ferault in trac.
de iur. & priuileg. Reg. Franco. ſeu lilio. priui-
leg. 20. per tot. & nouiſſimè Alex. Randen. de-
ciſ. Piſa. 41. per tot. poſt Dida. practi. lib. vnic. c. 1.
76 n. 8. An etiam † erit ſicuti lex illa Hæbreorum,
de qua Mathe. c. 5. diliges proximum tuum, &
odio habebis inimicum tuum, quę licèt nullibi
ſcripta reperiretur, vt docent ſancti Patres, &
inſinuat verbum Domini, audiſtis, quaſi deno-
tantis legem illam per auditum fuiſſe introdu-
ctam in animis hæbreorum, non per aliquem
legiſlatorem in ſcriptis redactã, Ita tamen eam
hæbrei diligenter obſeruabãt, vt neceſſum fue-
rit quòd Chriſtus de huiuſmodi obſeruãtia eos
redargueret, ac contrarium fieri, quoad inimi-
cos, eius quòd docebat ea lex, diſtrictè præci-
peret loco ſuperiùs allegato.
77 Ex his † prætendebat Senatus de anno 1603.
poſſe, ac potuiſſe extra curiam, & ea finita tolli,
& ſubmoueri diſſenſus quorundam militum
appoſitos, dum fieret, quinque capitulis curiæ,
interquæ erat vnum augmentum concernens
ſalariorum Cancellarij, Regentis cancellariam,
& Iudicum Regiæ curiæ: ſi enim (dicebatur)
nullo iure eis permittitur huiuſmodi diſſenſus
apponere, & conſequenter nec maiorem partẽ
impedire eorum, qui in curijs congregantur,
quominùs determinationes, & conſtitutiones
facerent: multo ergo fortiùs eis licebit etiã ex-
tra curiam, & aliàs, eos diſſenſus, & cõtradictio-
nes in caſu (vt aiebatur) non permiſſo, factas,
tollere, & ſubmouere: habebãt Felinũ, cui inni-
terẽtur qui hæc deffendebant, is enim in c. cum
78 omnes nu. 26. extra de conſti. dicebat † quòd ſi
aliqui de collegio habebant conſentire circa
actum, qui tenet, ſed ab ipſis poteſt irritari, ad
hoc vt iſta irritandi poteſtas ceſſet, poſſunt et
etiã nõ collegialiter renuntiare, quod fundat in
doctrina Bal. in eo. c. cum omnes nu. 18. dicen-
tis quòd ſi ab aliquibus de capitulo cõtemptis
poterat actus validus infringi ratione cõtẽptus,
illud vitiũ contemptus, per ſingulos ſeparatum
purgari poteſt, quia nõ fundant actũ, ſed remo-
uent obſtaculum, & actui adminiculãtur, nam
ſi ad fundãdũ actũ venirẽt vt actus cõgregatio-
nis, & per congregationem factus diceretur,
oporteret id collegialiter fieri, per ea quæ latè
docet Surd. conſ. 28. à num. 104. cum ſe-
quenub. volum. 1. & conſ. 313. num. 13. vol. 2.

Sed quia contrarium prætendebant Deputati
Cathaloniæ exiſtimantes maximũ prerogatiuæ
militari in huiuſmodi diſſenſibus apponendis,
inferri præiuditium, ſi permitterentur tolli ex-
tra curias, & exindè robur accipere quæ in eis
non potuerant ſine huiuſmodi diſſentimentis
tranſire, cum eò tunch vſq. (vt dicebant) non
fuiſſet tale quid viſum, nec auditum, ſed imò
totum contrarium, quòd quæ propter diſſenti-
menta appoſita non fuerant ab omnibus in cu
ria approbata, vim legis obtinere non poterãt,
neceſſum fuit propter huiuſmodi debata, quæ
talia, ac tanta fuerant, vt omnibus qui viuimus
in prouintia eſt notum, defferri negotium ad
ſuam Maieſtatem, de cuius ordine pro ſua be-
nignitate compoſita poſtea res fuit eo modo,
quo habetur in inſtrumento indè confecto in-
ter illuſtriſſimum, & Excellentiſſimũ dompnũ
Ioannem Teres Archiepiſcopum Tarraconæ,
& huius principatus Protegem, & Deputatos
eiuſdem, die 18. Martij 1603. quod legitur in
vol. conſtitutionum anni 1599. poſt finem, vt
ſcilicet capitula curiæ, quæ non tranſierant ſine
contradictione, non mandarentur executioni
quamuis contradictiones ceſſaſſent, poſt tamẽ
curias ſublatę, donec ſuper cõtentionibus, quę
indè ſuſcitatę fuerant, foret declaratum.

79 Vnum tamen † (redeundo ad noſtræ prero-
gatiuę militaris tractationem) pro eius deffen-
ſione duximus non omittendum, quòd videa-
tur potuiſſe optimè ex conſuetudine induci
quòd ad illam, ſicut & ad reliqua omnia, ius
militibus acquireretur, qua à tempore imme-
moriali ſolitum eſt ſemper fieri in curijs, & cõ-
mitijs generalib⁹, quòd milites huiuſmodi diſ-
ſenſus ponant tam reſpectu eorum, quæ gratiã
concernunt, quàm etiam eorum, quæ iuſtitiam
reſpiciunt, & cum eis impediant progreſſum
ad vlteriora, donec illi ſublati ſint: nec hęc con-
ſuetudo ex eo poteſt dici improbata, quòd vi-
deatur eſſe contra conſtitutiones Cathaloniæ,
quia nulla eſt conſtitutio, quæ id prohibeat,
nec quòd in curijs ad leges condendas ſufficiat
conſenſus maioris partis congregatorum ſta-
80 tuat: conſtitutio enim † prima tit. de vſat. &
conſti. quam ſuperiùs in contrarium allegaue-
ramus, quæq. magis, quàm alia, in his difficul-
tatem facere poterat, nõ videtur loqui de ma-
iori parte in curijs congregatorum, quaſi cum
illis poſſit Rex leges facere, ſed imò de maiori
parte Prælatorum, militum, & ciuium Catha-
loniæ quoad congregationem, vt ſcilicet ſuffi-
ciat maiorem partem ipſorum congregatã eſſe,
vt leges in prouincia fieri poſſint: An autẽ om-
nes poſteà congregati debeant conſentire nec
ne, nullum verbum in dicta, nec in alia conſti-
tutione, benè ergo videntur potuiſſe hoc ius
diſſentiendi milites in Cathalonia ex tam anti-
qua, & longeua conſuetudine acquirere.

Audiui dum in his verſaret, voluiſſe quoſdã
in noſtra facultate non modicè peritos priui-
legium hoc noſtris militibus deffendere, ſaltẽ
quoad negocia gratiæ, quamuis aliud poſſet eſ-
ſe quo ad ea, quę iuſticiam concernunt, nedum
ex longeua conſuetudine, qua id fieri eſt ſem-
per ſolitum, ſed etiam ex diſpoſitione iuris cõ-
81 munis, dicendo † regulam illam, quod fit à ma
iori parte in omnibus congregationibus prę-
ualet, licèt minori reluctante, non habere lo-
cum in his quæ ſunt gratię: in eis enim inquie-
bant ſufficere ad impediendum determinatio-
nem, vnius, aut alterius diſſenſum, & contra-
dictionem prout pluribus probat Antho. Pa-
dilla in repeti. l. aquã nu. 3. C. de ſerui. & aqua,
82 quatenus † adducens rationem, quare ad con-
ſtituendam ſeruitutem, quandò plures ſunt do
mini, requiratur omnium conſenſus, nec ſuffi-
ciat quòd adſit plurium ex ipſis, dicit, id ideò
eſſe, quia huiuſmodi conceſſio, & conſtitutio
ſeruitutis gratiam cõtinet, allegat præterea tex.
in aucten. de deffen. ciuita. §. fi. ibi, *niſi cuncta
ciuitas reluctante nullo elegerit eum*, col. 3. l. fi. de
auctor. preſ. & l. fi. ff. de natal. reſtituen. glo.
* magna in c. cum omnes de conſti. & ibi om-
nes & ſignanter Innoſcen. & Felin. num. 17.
verſ. fallit, Dec. num. 6. Socin. reg. 143. verſ.
fallit vbicunq. ſequitur, & reffert Alfonſ. de
Azebedo de curia piſana c. 14. num. 2. in fin.
cum ergo (dicebant ij, qui hanc opinionẽ def-
fendebant) priuilegium noſtrorum militum,
de quo tractamus, exerceatur, & exerceri ſo-
leat precipuè in rebus, & negocijs, quæ ſunt
gratię, & eam concernunt, non in bis, quę ſunt
iuſtitiæ, indè volebant quòd optimè eorum
priuilegium dici poſſet de iure communi fun-
datum.

Verùm † ipſe vereor ne egregij iſti docto-
res decipiantur, quia diſtinctio, quę fit inter ne
gocia gratię, & negocia iuſtitię tantùm videtur
conſiderabilis in his, quę ſpectant ad plures vt
ſingulos, non in his, quę ad plures vt vniuer-
ſos, vt non obſurè ex eiſdem doctoribus, qui
ſuperiùs adducti ſunt, colligere licet: ſed hæc
alijs nos dijudicanda relinquamus, cum no-
bis ſatis, ſuperque ſit adduxiſſe quę hic vſq.
in hac materia tradidimus.

Hęc ſunt priuilegia, & prærogatiuæ, quæ
per noſtras conſtitutiones, & iura municipa-
lia militibus, & æquitibus in noſtra Cathalo-
nia, præ alijs, conceduntur, non tamen omnia:
plura enim ſunt, ſed ea tantùm, quæ nos pro
aliquali declaratione verbi, Donzell, expli-
canda propoſueramus: reliqua videat le-
ctor apud doctores in diſcurſu huius materiæ
allegatos, in quibus nullo negocio eorum om-
nia priuilegia, & prerogatiuas tam de iure com
muni

muni, quam etiam de iure noſtro municipali conceſſa, benè enodata reperiet: nobis enim, aliò eſt properandum, ſi tamen priùs aduerterimus
83 mus † pro choronide huius materiæ, milites in Cathalonia in dupplici eſſe differẽtia, alij enim ſimpliciter dicuntur milites, alij verò ſuprà ipsã militiam, hoc habent ſuperadditum, vt dicantur nobiles, ſolentque appellari, ac nominari cum hac dictione, Don, vt don Petrus, quod idem apud nos ſonat in lingua latina, quòd nobilis Petrus, & ſolet pluris æſtimari (data alias paritate, & æqualitate in antiquitate, & nobilitate generis) militem eſſe & nobilem, & vocari don N. quàm eſſe ſimpliciter militem, non quidem quòd proindè ſit inter eos aliqua differentia: non enim nobilis ex eo quòd nobilis, ſimpliciter militem præcedit, nec aliquo alio vtitur priuilegio, vel prærogatiua, qua non gaudeat etiam ſimpliciter miles, ſed quia ita vſus intro-
84 duxit. In vno † ſolùm reperio iſtos nobiles, præ alijs, eſſe priuilegiatos, in franquitate videlicèt iuris ſigilli, quod nõ ſoluit nobilis ſi præſens eſt in curia, vt tradit nobilis Ludouicus à Peguera in prac. ciui. titu. de expen. num. 17. pro quo tamen nihil allegat, ſed tantùm dicit ita practicari, vndè dubitari meritò poteſt vndè ea obſeruãtia originem habuerit: forſan à conſt. 2. titu. de dret de ſegell: vbi Epiſcopis, Prælatis, & Baronibus hoc priuilegium conceditur, ſi præſentes
85 fuerint in curia: In alio tamen † video iſtos nobiles deterioris eſſe conditionis, quàm ſimpliciter milites: non enim admittuntur ad regimen ciuitatis, neque ad illius officia honorabilia, maximè in hac ciuitate Barcinonæ, vbi id ſolet eſſe in æſtimatione, cùm tamen ad hæc omnia admittantur ſimpliciter milites.

86 An autem † huiuſmodi militum priuilegia competant generoſis hominibus, & de paratico, quorum copioſus præſertim eſt numerus in Diœceſi Gerunden. per priuilegia regia, & ſignanter per Ferdin. 2. Regem catholicum nominatum, creatorũ, eſt quòd hic diſcutiamus: Breuiter † reſpondemus quòd niſi ipſi cura-
87 uerint aſſumere militiam, quod nos armari milites dicimus, intra annum à die conceſsionis priuilegij, nihil illud ſibi prodeſt, imò pro non conceſſo habetur ipſo iure: vt diſponit conſtitutio Regis Pet. 3. in curijs Montiſſo. anni 1363. c. 23. quæſt. 2. ſub tit. de priuileg. & immuni: verum eſt † quòd ſi ipſi reperiantur in poſſeſſio-
88 ne militiæ, eis conſeruanda eſt ſua poſſeſſio, ac in ea manutenendi ſunt, donec ſuper petitorio ſit ius dictum, & declaratum: prouti *cenſuit*
†† Senatus 29. Feb. 1572. in fauorem Michaelis Trauer loci de Vſay Diœceſis Gerũden. & rurſus die 20. Octobris 1574. in fauorem Antichi Griuer parrochiæ de Mieres, quarum cauſarum concluſiones auctenticæ exhibitæ fuerunt in quodam proceſſu recurſus criminalis interpoſiti per Petrum Fexes d Banyoles à quibuſdam procedimentis per Reuerendum Abbatem Balneolarum, vt dominum dicti loci, contra eum factis, ad relationem egregij ſenatoris Ioannis Magarola tunc iudicis Regiæ curiæ, ſcriba Raphaele Paſqual: è contra autem, ſi dominus probet poſſeſsionem contra dictos generoſos, obtinebit vtique prouti Reuerendus Abbas Balneolarum contra dictum Fexes
† *obtinuit* in dicta cauſa recurſus, 8. Feb. 1601. & anteà etiam contra alios, ſimili etiam generoſitatis priuilegio decoratos, *obtinuerat* ad relatio-
† nem egregij ſenatoris Hieronymi Seniuſt, die 23. Iulij 1600. vt in eodem proceſſu apparet. Maximum igitur in his, ſicuti in reliquis alijs omnibus rebus, eſt commodum poſſeſsionis, vt alias dicebat Imper. in §. retinendæ inſtit. de interdict. & hanc in caſu occurrenti ſententiã, quòd ſcilicèt etiam pendente lite in petitorio ſuper nobilitate, exiſtens in poſſeſsione illius debeat in ea manuteneri & conſeruari, dicit benigniorem, & æquiorem Ioan. Gutier. in pract. quæſt. lib. 1. q. 25. num. 1. licèt reluctent Couar. lib. 1. var. c. 16. num. 11. Otalo. & Mencha. in locis per eum relat. apud quos leges diuerſas ſenatuum hac in re latas *ſententias*.

89 Cæterum † an iſti generoſi, quorum prædeceſſores fuerunt per priuilegia regia, & plures ex ipſis per regem Ferdin. 2. creati, de quibus ſuprà loquebamur, quoſq; plures eſſe in Diœceſi Gerunden. diximus, comprehendãtur ſub dicta conſtit. 2. Reg. Pet. 3. vt ſcilicèt ex eo priuilegium amiſiſſe dicendi ſint, quòd iuxta dictam conſtitutionem intra annum, à die conceſsionis, militiam non aſſumpſerint, dubitationis eſt perpulchræ, in qua pro eis facere videtur quod ſua ipſorum nobilitas ſit naturalis ex ſanguine acquiſita per ſuos prædeceſſores maiori, ac nobiliori forſan titulo, quàm habeat plures, qui ſe multum nobiles exiſtimant in Hiſpania: fuerunt enim iſti *qui* (vt Rex aſſerit in priuilegio) *ſuo proprio ſanguine, & ſtipendijs, ac iactura, & amiſsione bonorum dum Rex Ferdin. & eius mater in ciuitate Gerundæ huius Principatus in grani neceſsitate, & diſcrimine eſſent conſtituti: quando ſcilicèt in ea ciuitate obſeſsi erant à quibuſdam, vbi* (vt aſſerit ſereniſſimus Rex. & non nihil tangit Hieronymus Zorita in 2. parte Annal. Coro. Arag. lib. 17. de tempore Reg. Ioan. 2. c. 46.) *ob paucitatem, & penuriam perſonarum fidelium, graue imminebat eis perditionis periculũ: iſti* (inquam) *quodam innato amore, & zelo fidelitatis inducti, opidũ illud intrauerunt, ibique ſtrenuè pugnantes defenſioni dicti opidi, & Regum ſe oppoſuerunt non recuſantes vitæ periculum, vt fideles decuerat, pro Regum ſeruitio adire* & alia fecerunt, vt in eiſdem priuilegijs & annal. Zoritæ ſuprà citatis enarratur,

qu orum

quorum ratione eos æterno iudico dignos fore
fidelium nomine, Nobilitas ergo hæc tam dig-
no, & iuſto titulo à maioribus acquiſita, dubi-
tari meritò conuenit num in amiſſione, ſubiec-
ta ſit legibus humanis, ac ſtatutis, & præcipuè
noſtræ cõſtitutioni, quæ facta enarratur propter
eos, qui, vt liberi eſſent, ac immunes à muneri-
bus, & oneribus ciuitatum, & opidorum, in qui
bus habitarent, tale generoſitatis priuilegium
impetrarunt: Et hæc quidem conſideratio non
latuit iſtos generoſos, ſeu à prædictis generoſis
hominibus deſcendentes, dum de anno 1510.
priuilegiórum ſuorum confirmationem ab eo-
dem Rege Ferdin. non obſtante quòd intra an
num armati nõ forent equites, iuxta conſtitut.
petierunt, & obtinuerunt dicentes quòd per ra-
tionem ſuprà enarratam eorum generoſitas, &
nobilitas non poterat per aliquos actus ciuiles,
& ſtatuta humana deperdi, ſeu amitti, prout ſi le
gere potes in proceſſu ſupradicti recurſus, cuius
ſcriba erat Raphael Paſqual, & in alio proceſſu
cauſæ vertentis ad relationem egregij ſenatoris
Hieronymi Seniuſt, cuius ſuprà meminimus,
cuiuſque actuarius erat Ioſeph. Cortes. Hic ego
ſubſiſto, nec enim vlterius progredi ſinit debi-
tum aduocati munus, ex eo, quòd ſuper hac re
inter Reuerendũ Abbatem Balneolarũ, cuius
ego ſum aduocatus, & dictos generoſos in pe-
titorio ducatur cauſa in Senatu, quæ incepta
fuerat ad relationem egregij olim ſenatoris Hie
ronymi Torner poſtea Regiam Cancellariam
Regẽtis, ſcriba Ortoneda: Ego igitur pro nunc
nullam circa hæc capio reſolutionem, nec præ-
tentionem Reuerẽdi Abbatis altera iuſtiorem,
nec è contra dico, vlteriori examini negotium
remitto: Poſtquam autem fundamentum præ-
tentionis Abbatis adduxi, quod dixit naſci ex al
lega. conſt. Reg. Pet. 3. quæ eſt 2. ſub titu. de pri-
uileg. & immuni. viſum eſt quod loca inſinua-
rem, ex quibus pars contraria ſuam fundat præ-
tentionem, vt indè quilibet ſtudioſus dijudicet
quis ex ipſis foueat iuſtitiam, ac cuius præten-
tio iuſtior, & æquior ſit iudicanda: videatur igi-
tur † Ioan. Gar. Galle. de nobili, gloſ. 1. §. 1. num.
90 57. & gloſ. 7. num. 17. & qui ab eo allegantur, &
notetur regula iura ſanguinis, de regulis iuris,
qua cauetur, ſanguinis iura perpetua eſſe, nec
vllo iure ciuili perimi poſſe, & cum his habeat
in d omino patientiam, nec aliud quod declare
mus à nobis exquirat.

91 Sed † quid de Ciuibus honoratis Barcinonæ
an ipſi gaudeãt priuilegijs ſupradictis ſtatus mi-
litari conceſſis? Reſpondetur quod ſic, præter-
quàm quòd non gaudeant priuilegio intrandi
curias, & vocem habendi in eis, ex eo quòd Se-
reniſſimus Rex Ferdin. 2. in priuilegio eis con-
ceſſo in villa Montiſſo. ſub die 31. menſis Augu
ſti 1510. expreſsè hũc caſum exceptuauit volens
eos in reliquis omnibus vti, frui, & gaudere om
nibus priuilegijs, gratijs, & prærogatiuis, quibus
verè milites gaudent, & gaudere poſſunt, & de
bent, ac pro veris militibus, & perſonis de ſta-
mento militari cenſeri, & ſine vllo diſcrimine
haberi, & reputari, non quidem perindè, ſed pa
ri formiter, ac ſi quilibet ex eis eſſet per Regem
92 militari ſingulo inſignitus: Nec † in his Ciuibus
honoratis locum habere voluit idem ipſe Rex
Ferdin. conſtitutionem Reg. Pet. 3. de aſſumen
da intra annum militia, imo declarauit in priui-
legio ſuprà relato eos non ſubiacere diſpoſitio-
ni dictæ conſtitutionis, quinimò voluit quòd
licèt intra dictum tempus, vel poſteà vllo vn-
quam tempore militiam non aſſumpſerint, ni-
hilominus dictis priuilegijs, gratijs, & præro-
gatiuis fruantur, ac inter milites connumeren-
tur, prout hæc & alia latiùs in dicto priuilegio
Regio continentur. Hinc fit quod in hac Ciui-
tate Barcinonæ in omnibus, & per omnia iſti
Ciues inter milites connumerãtur, præterquã
quòd ad conuocationes curiarum non admit-
tuntur, nec aliqua alia prorſus inter eos, & mili-
lites veros dignoſcitur differentia.

Hoc † militiæ, & nobilitatis genus princi-
93 pium habuit à dicto priuilegio Reg. Ferdin. 2.
de dicto anno 1510. cuius ſupra meminimus,
conceſſo: licèt enim videatur idem Rex præ-
ſupponere quòd iam anteà eſſent huiuſmodi
Ciues honorati in hac ciuitate, & non obſcurè
deprætenditur ex vſat. Ciutadans, è Burgeſos,
ſub tit. de iniur. in 1. vol. conſtit. facto per Ray-
mundum Berengar. Comitem Barcinonæ,
qui mortuus dicitur in anno 1076. nihilomin.
in dicto priuilegio fuit inceptum declarari qui
dicebantur Ciues honorati, ac qui imposterum
pro talibus eſſent habendi, quoque modo in
futurum eſſent fiendi, ac creandi.

Statuit igitur (vt nihil penitùs omittamus,
quo alios iuuare poſſimus) Sereniſſimus ille
Rex in dicto priuilegio, quòd nominati in eo
quique ſub forma in eodem præſcripta impoſte
rum fierent, & crearentur ciues, & non alij, ta-
les dicendi forent, & priuilegijs, & prærogatiuis
potirẽtur, & gauderẽt, de quibus in dicto priui-
legio: Forma autẽ creandi illos ciues præſcripta
à Sereniſſimo Rege Ferdin. in dicto priuilegio
erat, quòd congregati ciues matriculati in libro
matriculæ ciuium honoratorum Barcinonæ die
prima Maij quolibet anno in domo concilij ci-
uitatis Barcinonæ cum interuentu conſiliario-
rum dictæ ciuitatis (qui tamen in hoc, quod di-
cendum eſt, votum non habent, ſed ſolùm aſſi-
ſtentiã, præter illos, quos contingeret eſſe ciues
honoratos matriculatos, ſicut reliqui) quam
conuocationem vult dominus Rex quòd poſ-
ſint facere abſque licentia ſui, & ſuorum officia
lium: conuocati (inquam) iſti ciues, & congrega
ti in

ti in dicta domo conſilij ciuitatis Barcinonæ hoca per dictos conſiliarios aſſignanda, aut ſaltem duæ partes ex ipſis, factis inde tribus æqualibus partibus, approbare debeant concorditer, & nemine diſcrepante eum, qui proponebatur, & ſi ſic erat approbatus, ciuis honoratus efficiebatur, ac inter reliquos in matricula deſcribebatur, ſi autem aliquis ex conuocatis contradicebat, volebat Rex quòd non poſſet in matricula deſcribi.

Poſtea vero hæc forma viſa fuit nimis rigoroſa quantùm attinet ad illud caput, quo dicebatur, debere concurrere omnes congregatos concorditer, & nemine diſcrepante in matriculando aliquem in ciuem honoratum Barcinonæ: indè enim fiebat, quòd nemo matriculabatur, & priuilegium memoratũ, ac ſtamentum ciuium honoratorum Barcinonæ ad nihilum redigebatur, cum valdè difficile eſſet, imò penè impoſſibile (ea eſt humanæ naturæ conditio, vt quod vni placet, alteri ſtatim, & quãdoque pluribus diſpliceat) quòd omnes concorditer in fauorem alicuius concurrerent, adeò vt à dicto anno 1510. quo conceſſum fuerat priuilegium, vſque ad annum 1519. nullus ciuis effectus fuiſſet propter dictam difficultatem, & ideò inuictus Carolus 5. Roma. Imper. ſuo cum priuilegio Dat. in loco Molendinorum regalium ſub die 17. decembris dicti anni 1519. mutauit formam dictæ creationis, ac matriculationis, voluitque ſufficere, quòd tres partes dictorum ciuium honoratorum, qui præſentes eſſent, factis indè de ipſis præſentibus quatuor æqualibus partibus, vota ſua concorditer in aliquem dixiſſent, vt matriculari deberet, & deſcribi inter reliquos ciues: Et hæc forma vſque in hodiernum diem ſeruatur.

94 Hi, † qui ſub hac forma meruerint in matricula deſcribi, ac continuari, gaudent priuilegijs omnibus, quæ diximus contineri in priuilegio Regis Ferdin. 2. vnàcum eorum filijs, & deſcendentibus per lineam maſculinam tam natis, q̃ naſcituris, etiam ſi emancipati, ſeu foriſcaſati eſſent, in quo doctorum ſtamentum ſuperare ſe exiſtimãt iſti ciues: licèt enim (inquiunt) dum doctores viuunt eiſdem priuilegijs potiantur, ac fruantur, quibus ipſi, ad eademque omnia admitãtur, ad quæ ijdẽ, & ſignanter in inſiculacionibus officiorum domus deputationis huius principatus, ac præſentis ciuitatis Barcinonæ (& quidem vix hoc concedere nob. volunt, imò in contrarium pugnauerunt paucis ab hinc annis, contendentes, neſcio qua moti ratione, niſi quòd viderent omnia ferè loca in dictis domibus, vt putà plus communiter habentes fauoris, per dictos doctores in dies occupari, nec vix eis aliquem relinqui: contendentes (inquàm) corã egregio viro Raphaele de Rouitola tũc Regio Cancellario, poſtea verò digniſsimo Barcinonẽſi Antiſtite viſitatore burſarum domus dictæ ciuitatis, non poſſe doctores admitti ad eadem officia, ac eadem loca, ad quæ ciues huiuſmodi admitebantur: repulſam tamen paſſi ſunt, & in cõtradictorio iuditio honorificè doctores *vicerunt*) † eorum tamen filios, & deſcendentes poſt ipſorum mortem, tali priuilegio non fruituros dicebant, & dicunt, ſed imò expirare illud cum

95 illorum morte: Legant tamen † Anto. Fabrum in ſuo Codice diffinitione 10. ſub titu. de dig. & nobil. qui eſt 28. lib. 9. in tom. 2. probantem huiuſmodi priuilegia (de doctoribus in iure loquor: nam de medicis aliud fore dicendum idẽ ipſe Fab. docet) ad viduas, & filios doctorum deffunctorum tranſire, vt alibi in gloſ. V. I. doctorum, retuli, legant, inquàm, doctorem hunc, & forſan ex egregiè per eum dictis deponent errorem, in quo huc vſque verſati ſunt: Eſt tamen quod doleamus acriter, qui huic tam neceſſariæ profeſſioni incumbimus, bonoque publico continuò intendimus, contradictionem illam, quam (vt vulgò dicebatur) nonulli ciues honorati huiuſcè ciuitatis (vtinam non eſſent noſtræ profeſſionis, quos licèt ea alat, ac decoret, ſitque eis, vt ita dicam, vita, honos, & decus, ac maximum ornamentum, inmemores tamen tanti beneficij, ex quo aliquando obtinuerint eorum parentes ad matriculam ciuium honoratorum Barcinonæ admiti, ſic profeſſionem peſundant, ſic conculcant eandem, vt dedecori ducant nominari doctores omninodam in ſola illa nobilitate gloriam cõſtituẽtes) effecerũt, vt impedirent, licèt abſque aliqua ratione, & fundamento; ne debitum ſortiretur effectum quoddam ſingulare priuilegiũ, quod dignabatur ſua Mageſtas in curijs anni 1599. in præſenti ciuitate Barcinonæ celebratis ſtamento doctorum in iure, vel Põtificio, vel etiam Cæſareo, ad tollendam omnem dubitationem, ac hæſitationem concedere, vt priuilegia, & prærogatiuæ ipſorum tranſirent ad filios, ita vt illi poſt ipſorum mortem eiſdem omnibus priuilegijs, gratijs, & prærogatiuis gauderẽt, & potirentur, quibus eorum parentes dum viuebant gaudebant, & fruebantur per doctoratum: tunc enim omnis per hoc fuiſſet ſublata difficultas, ac dubitãdi ratio. Sed nos omittamus eos, quibus, & nobis iuſtam, ſecundum propria merita, tribuet iuſtus iudex retributionem.

96 Reperiuntur † in ciuitate Gerundæ ciues etiam honorati, qui an gaudeant priuilegio militari, quemadmodum ciues honorati Barcinonæ, valde dubium eſt, ego reperio bis fuiſſe per dictam ciuitatem petitum, primo à ſereniſsimo Rege Philippo in curijs anni 1585. in villa Montiſoni, conceſſum tamen tantum fuit eis. *Que vſen de la merce, que tenen, y que ſien conſeruats en la po-*

la poſſeſſio,en que vay eſtan. Hoc eſt, *Quòd vtantur gratia,quam habeant, & conſeruentur in poſſeſſione, in qua nunc ſunt*, prouti apparet Regio priuilegio indè expedito ſub die 29. Nouembris 1585. Secũdò verò idem ſupplicatum reperio Excellentiſſimo Ioanni Teres Archiepiſcopo Tarraconen.& in hoc principatu Locumtenen.& Capitaneo Generali de anno 1602. à quo id obtinuerunt, prouti conſtat Regio priuilegio Dat. Barcinonæ 14. Auguſti 1602. cuius tamen occaſione cum in dicta ciuitate fuiſſent ortæ quàm plures contentiones, & tumultus, & ſuper eis poſtea compromiſſum in Reuerendiſsimum Raphaelem de Rouirola Epiſcopum Barcinonæ tunc Regium Cancellarium, & Magnificos Ioannem Caſtello Regentem Regiam Cancellariam, Ioan. Gallego, Hieronymum Aſtor, Hieronymum Seniuſt, Franciſcum Bonet, & Iacobũm Puignyja Doctores Regij Concilij; fuit tandem cum ſententia arbitrali lata 17. Auguſti
† 1604. dictum Regium priuilegium *reuocatum* cauſis, & motiuis in ea expręſis: remanſerunt itaquè dicti ciues ſicuti antea erãt abſque adiunctione nouæ dignitatis, ac noui priuilegij, vidi ego proceſſum dictæ cauſæ, in quo ſupradicta continentur, qui eſt penes Hieronymũ Boſch not. & nullum aliud priuilegium ad hoc propoſitum reperi: verũ eſt quod ibi leguntur plures depoſitiones teſtium, qui dicebãt eſſe eos in poſſeſſione gaudẽdi priuilegio militari: ſunt item in eodem aliquę creationes in vicaria Gerundæ de ciuibus honoratis factæ, ſunt etiam plures manuleutæ, treugæ, & alia procedimenta coram vicario, & ſubuicario Gerundæ contra dictos ciues cum pręfixione termini 26. dierum, ſicut in militaribus ſolet fieri, facta, & finaliter ſunt in eodem quædam priuilegia militaria diuerſis perſonis ciuium honoratorum Gerundæ conceſſa, in quibus enunciatiuè dicitur quòd ipſi gaudent priuilegio ciuium honoratorum Barcinonæ, quæ omnia indicare vidẽtur gaudere ipſos debere dicto priuilegio: Cæterum ex alia parte repériuntur in eodem proceſſu plures manuleutæ, treugæ, inquſitiones, & alia procedimenta, cum præfixione termini ordinarij conſtitutionum, facta contra dictos ciues coram baiulo, & ſubbaiulo Gerundæ proprio iudice plebeiorum: Sunt item in eodem proceſſu plures impetrationes particulares Regiorum priuilegiorum, quibus particularibus meritis fuit quibuſdam ciuibus conceſſum, ꝙ gauderent priuilegijs ciuium honoratorũ Barcinonæ, quę indicant id ex ſe non habere ſtamẽtum ciuium honoratorum Gerundæ: quid in hoc ſit tenendum ego non diffinio, quia ad me non ſpectat, ſatis arbitror fuiſſe quod hæc paucula pręfatus ſim, quibus cuilibet facile eſt venire in cognitionem huiuſce rei.

97 Quid autem † de Burgenſibus opidi Perpiniani pręſentis principatus eſſet dicendum in propoſito de quo agimus, gauderent ne ſcilicèt vel non, priuilegijs militaribus, dubitatum aliquãdo vidi. Qua in re omiſſo, quòd ante curias anni 1599. eſſet, & obſeruaretur, ſeu eſſe, & obuari deberet, quod forſan non eſſet admodum facile his burgenſibus monſtrare, licèt pręclarum ſui ſtatus habeant teſtimonium apud noſtrum Iacobum Marquil. in vſat. ciues, & Burgenſes, verſ. ſed quarto. pag. 38. col. 1. qui de eis loquens in hęc verba prorupit *Burgenſes villa Perpiniani ſunt maiores, & honorati, & gaudent priuilegio huius vſatici, nec non deaurati incedunt, & alijs vtuntur prabeminentijs, ſicut ciues honorati Barcinonæ.* Hoc (inquam) omiſſo, ſcias quòd tempore curiarum dicti anni 1599. Burgenſes prędicti quoddam à Regia Mageſtate impetrarunt priuilegium Dat. Barcinonæ ſub die 13. Iulij 1599. quo eis fuit conceſſum poſſe, & debere gaudere omnibus priuilegijs, gratijs, & pręrogatiuis, quibus ciues honorati ciuitatis Barcinonæ, & alię perſonę militares gaudent, vtuntur, & fruũtur, gaudere, vti, frui, poſſunt, & debẽt &c. tàm tempore dicti priuilegij eis conceſſi, quàm poſteà forſan concedendis, excepto quòd non vocentur ad conuocationes curiarum, prouti de ciuibus honoratis Barcinonæ ſuprà dictum fuit, quorum priuilegium ſuprà ennarratum communicatum video iſtis Burgenſibus, ac ferè de verbo ad verbum, ſaltem in clauſulis ſubſtantialibus, in hoc, de quo agimus, eorundem priuilegio tranſcriptum, incurijs quibusdam demptis commiſſis per eum, qui dictum priuilegium ordinauit, ſeu minutauit, quæ non leguntur in priuilegio ciuium honoratorum Barcinonæ quod tranſcribebat, inter quas notabilis eſt, quòd loquendo de ſeruitio facto per dictos Burgenſes deffendẽdo opidum Perpiniani tempore, quo obſeſſum illud erat ab inimicis, dicatur in eo, quòd viribus pręturę fuit per eos deffenſum, & amparatum, quaſi ipſi omnes prætores eſſent, qui viribus pręturę vti poſſent.

Et quia circa dictum priuilegium ſtatim atque fuit conceſſum, dubium extitit ſubortum, nunquid eo gauderent, & gaudere deberent omnes, & quicunque in marticula Burgenſium Perpiniani imposterum deſcriberentur eo modo, quo antea deſcribi ſolebãt in vim Regij priuilegij, ſeu ſententiæ arbitralis, quæ fuit per ſereniſſimam Reginam Mariam in fauorem vniuerſitatis villę Perpiniani lata ſub die 18. Auguſti 1449. an verò ſolum matriculandi per quoſdam Burgenſes in dicto priuilegio nouiſſimo nominatos, cum expręſsè exprimeretur quòd eis, & ab eis matriculandis tantùm dictum priulegium cõcedebatur, fuit poſteà per ſuam Mageſtatem ſua Regia mens, & intentio declarata

cum

cum alio priuilegio Dat. Madriti ſub die 23.mē
ſis Decembris eiuſdē anni 1599.quòd non fuiſ-
ſet ſuæ intentionis dicto priuilegio,ſeu ſenten-
tiæ arbitrali Reginæ Mariæ velle derogare, ſed
imò, eo in ſuo robore permanente, priuilegia
ciuium honoratorum Barcinonæ eis concede-
re, & qui in forma dicti priuilegij Reginæ Ma-
riæ in poſterum matricularentur. & ſuis deſcen
dentibus per lineam maſculinam.

98 Fuit item † circa idem priuilegium poſtea
ſubortum & aliud dubium, nunquid eo gaude
re deberent Doctores V. I. eiuſdem opidi Per-
piniani,& eorum filij,qui per diuerſa priuilegia
Regia habent,quòd ſint, & habeantur pro Bur
gentibus dictæ villę Perpiniani:mouebat diffi-
cultatem, quòd dictum priuilegium ſolùm cō-
cedatur nominatis in eo, & eis, qui impoſterū
deſcriberentur in matricula, ij autem nec ſunt
de nominatis in priuilegio,nec ſunt in matricu
la deſcripti,ergo &c.propter quam difficultatē
ſoliti ſunt plures ex doctorib⁹,qui nunc ſunt in
dicto opido Perpiniani ſe à dicto anno 1599.in
matricula deſcribi facere ad tollendam omnē
difficultatem gauderent ne, vel non gauderent
vti doctores gratijs, & prerogatiuis huiuſcè vl-
timi,& nouiſſimi priuilegij, quod anteà facere
non conſueuerant, ſed vt tales vigore priuile-
gij ſuprà enarrati ſic habebantur prò Burgenſi-
bus,vt nulla inter eos,& verè matriculatos dig-
noſceretur differentia.

His non obſtantibus ego cenſeo quòd doc-
tores prędicti,& eorum filij gaudent,& gaude-
re debent priuilegio prędicto,nec opus habent
quòd matriculentur, & deſcribantur in matri-
cula,ratio eſt,quia priuilegia conceſſa per Sere-
niſſimos Reges Aragonū doctoribus villę Per-
piniani, & eorum filijs, ſunt ſub talibus verbis
concepta,quæ clarè,ac manifeſtè hanc veritatē
commonſtrant: Primò quidem principale pri-
uilegium conceſſum per Regem Ferdi. ſub die
27. Maij 1499. his vtitur verbis. *Item per donar
forma al conſell general de dita vila ſèasaim, orde-
nā.y pronehim,de aqui auāt aquell ſia de aqueſta ma-
nera,ço es dels Coaſols,è de très mans,major,mijana,
è menor,ſegons ſera acoſtamat, en axi que per la ma-
jor ſia de tots los Burgeſos caſats,ho que auran agada
muller,è matricalats en ſemps ab los Iuriſtes, qui ſe-
ran doctors,ò licenciats, los quals Iuriſtes, perque en
la ciutat de Barcelona, è en les altres ciutats de noſ-
tres Regnes ſon collocats en lo ſtament de ciutadans,
è tengats, è reputats en totes coſes per ciutadans, axi
en dita vila volem,è ordenam que de aqui auant ſien
tengats è reputats axi en lo dit conſell apres que ſeran
caſats, com en tots altres actes caſats,è no caſats per
Burgeſos ſens altra habilitatio, ò matricula ipſo fac-
to, è no res menys ordenam que los fills de Iuriſtes ſien
aguts per fills de Burgeſos, tractats en totes coſes com
a fills de Burgeſos &c.* Hoc eſt. *Item dando for-
mā conſilio generali dictę villæ Perpiniani ſtatuimus,
ordinamus, & prouidemus, quòd illud in poſterum
ſit. & fiat forma ſequenti; Hoc eſt ex conſulibus, &
tribus manibus, ſiue ſortibus hominum, maiori
ſcilicèt, media, & minori, quemadmodum eſſe ſo-
lebat,ſic quòd pro manu maiori ſit,& fiat dictum cō-
ſilium generale ex Burgenſibus, qui ſint, vel fuerint
vxorati,& matriculati vnàcum Iuriſperitis, qui doc
tores erunt, aut licenciati, quos Iuriſperitos, quia in
ciuitate Barcinonæ,& reliquis ciuitatibus noſtrorum
Regnorum collocantur in ſtamento ciuium,& pro ta-
libus habentur,& reputantur in omnibus,ſic in dicta
villa volumus,& ordinamus impoſterum haberi, &
reputari tam in dicto conſilio, poſtquàm duxerint v-
xorē,quàm in omnibus alijs actibus ſiue fuerint vxo-
rati,ſiue non,pro Burgenſibus ipſo facto abſq; alia ha-
bilitatione, aut matriculatione. Et nihilominus ordi-
namus quòd filij Iuriſperitorum habeantur pro filijs
Burgenſium,& tractentur in omnibus pro filijs Bur-
genſium*: Quibus planè verbis datur plenè intel
ligi quòd dictis doctoribus,& eorum filijs com
petunt omnia Burgenſium priuilegia tam con-
ceſſa iam tempore dicti eorum priuilegij,quàm
99 poſt, quocunque tempore, ex quo dicit † ſere-
niſſimus Rex velle ſe,eos in omnibus haberi
pro Burgenſibus, & filijs Burgenſium reſpecti-
uè,ex notabili doctrina Bal. in l. omnia num.3.
C. de Epiſcopis & Cler. quem ſequuntur Pan.
in cap.fin.extra ne cler. vel moná.Alex.num.9.
& alij in l. 1. ff. de leg. 1. & ibidem pulchrè lo-
quens Rippa num.3.Ioan.Crot.in conſ.14. nu.
45.quatenus habent priuilegia nouiter conceſ-
ſa ſtudio Pariſienſi cenſeri etiam conceſſa, &
communicata ſtudio Toloſano, cui antea fue-
rat conceſſum quòd per omnia gauderet priui-
legijs ſtudij Pariſienſis: benè tamen eſt quòd
ad tollendam omnem difficultatem conſulen-
dum ijs foret,quòd matricularentur, ſi id obti-
nere poſſent, & ita ex abundanti ego facerem,
& ſemper conſulerem,licèt non exiſtimem ne-
ceſſarium,ex ſupradictis.

100 Maior autem † difficultas verſatur, nūquid
dicto priuilegio gaudeant, & gaudere debeant
ſoli filij primi gradus dictorum doctorum, de
quibus tantùm videtur loqui, an verò etiam
comprehendat nepotes? Reſolutiuè dicēdum
cenſeo,quòd licet regulariter appellatione fi-
liorum in priuilegijs ij non veniant, ex doctri-
na Bar. in l.liberorum ff. de verb. ſig. cum alijs
relatis per Antho.Gab. in com.conclu.lib.6.de
verb.ſig. conclu.1. nu.59. hoc tamen non pro-
cedit quandò ex tali priuilegio, prout in no-
ſtro caſu,nullus læderetur,Alex. in l. etiam nu.
3.ff ſolut mat. ex Bal. in l. maximum vitium.C.
de lib.præte.ita Gab.vbi ſuprà n.60.

101 Imò † in beneficijs Principum, quę decet
eſſe māſura,quæque propterea ſui natura per-
petua cenſentur eſſe, iuxta l. beneficium, de
conſt.

conſt.prin.& reg.decet,de regu. iur. in 6. tenet intrepidè Ioan.Gutier.in ptae.lib.2.q.92. nu.4. appellatione filiorum nepotes ſemper venire.

102 Et † nedùm nepotes cõprehendit hoc priuilegium,ſed & pronepotes, & reliquos deſcẽdentes in infinitum: talis enim fit interpretatio in beneficijs Principum, Bal. in cap. quæ in Eccleſiarum, num.39.de conſtitu.& in cap.1.verſ. & ſi clientulus, nu.6.de alie. feud. Alexan.in L gallus §.inſtituensnu. 8. ff. de lib. & poſthum. cum alijs, quos reffert,& ſequitur Mar. Anton. Nat.in conſ.64.num.13.adde Gutier.vbi ſuprà, conducit quod docet Alex.Raud.deciſ.piſa.32. num.319.& 334. dicens in fauorabilibus appellatione filiorum venire nepotes,& alios deſcẽdentes,pulchrè Gaſp. Thezau. quęſtio. foren. lib.1.q.91.& 92.per tot.

103 An autem † hoc idem priuilegium cenſeatur conceſſum quibuſcunque doctoribus in villa Perpiniani commorantibus, vbicunque graduati ſint,an verò ſolùm ijs, qui gradum in vniuerſitate dictæ villæ receperunt,vbicũq; cómorentur, dubitatum quandoque vidi, & ſignanter per quendam ſatis eruditum aduocatũ, qui extra villam prædictam commorabatur:exiſtimabat tamen ſe, & filios ſuos gaudere dicto priuilegio ex quo gradum in ea vniuerſitate receperat, propterea quòd ità ſibi tunc dictũ fuiſſet aquibuſdam doctoribus eiuſdem villæ: Conſultus tamen ego ſuper hoc caſu reſpondi,quòd ſolis Iuriſperitis hoc priuilegium competebat, qui in villa Perpiniani commorabantur,& ſuum domicilium faciebant vbicunque graduati eſſent,& non ijs,qui gtadũ in dicta vniuerſitate recepiſſent, ex eo q ibi recepiſſent,ac per conſequens non poſſe eo gaudere extra eã villã cõmorantes, etiãſi doctores eſſent per illam vniuerſitatem, vel etiam ex eadem oriundi:mouebar,& moneor,quòd non videam priuilegium conceſſum vniuerſitati, ſeu Collegio Doctorum,ſed imò vniuerſitati hominum dietæ villę,& ſic illis tantùm hominibus, qui ſunt de vniuerſitate: tales autem non ſunt niſi qui in ea habent domicilium, & habitationem, ergo,&c.

Et licèt filij dictę vniuerſitatis videantur de iure gaudere debere dicto priuilegio vbicunq; habitent eum dici debeant doctores villę Perpiniani,de quibus priuilegium loquitur,cum †

104 ciuis propriè dicatur is, qui eſt loci originarius ex traditis per Caldas à Pereyra in toto illo cõſilio edito pro nobili Ioanne de Taſſis, quod legitur in fine repetitionis l.ſi curatorem habens C.de reſtitur.in integ. Nat. in conſ. 139. & Andreã Gayl. obſerua. 36. lib. 2. poſt Afflict.& ibi Vrſil.deciſ. 384.& alios, qui ab eis allegantur, nihilominùs omitendo dictam difficultatem, quæ in noſtro caſu neceſſaria non eſt quòd diſcutiatur, cum ſine ea poſſit haberi certa noſtrę quæſtionis reſolutio, dico quòd ex eodem ipſo priuilegio claré colligitur loqui Sereniſſimum Regem Ferdin. de ſolis doctoribus habitantibus,& domiciliatis in villa Perpiniani,qui bus priuilegium concedere voluit, & non de alijs: Ad quod notandum primò eſt,pręter id, quod ſuprà in fauorẽ huius opinionis iam alias conſiderauimus,quòd in dicto priuilegio agitur d illis Iuriſperitis,ex quibus cõfici debet cõſilium generale dictæ villę Perpiniani, quique cum Burgenſibus efficiunt in dicta villa manũ maiorem, quibus tributum fuit priuilegium quòd haberentur pro Burgẽſibus cum eorum filijs: hos autem conſtat non poſſe eſſe niſi incolas,& domiciliaros in dicta villa, quia conſilium non conficitur ex exteris,ergo,&c.

Habet item eadem vniuerſitas villę Perpiniani & alia priuilegia de his loquentia,quibus id claré datur intelligi:adeſt enim priuilegium, ſeu ſententia Reginæ Marię,de qua ſuperiùs loquuti ſumus,quæ fuit lata 18.Auguſti 1449. in qua in quodam capitulo dando formam conſilio generali, ſtatuit illud conficiendum pro manu maiori ex Burgenſibus,& Iuriſperitis dictæ villę vt Burgenſibus, qui ſorte extrahantur ex collegio Iuriſperitorum eiuſdem villę per Priorem illius,poſtea addit quòd ſi aliquis Iuriſperitus aliundè venerit ad habitandum in dicta villa, ponatur eius nomẽ cum alijs in archa, ſeu capſa collegij Iuriſperitorum, vt æqualiter cum illis concurrat in ſorte prędicta,poſtquàm tamen habitauerit in dicta villa per quinque annos, & fuerit vxoratus &c. Quæ ſanè ſi non indicant dati priuilegium Iuriſperitis ratione habitationis, non video ego quomodo clariùs dici in priuilegio potuiſſet.

Alia ſunt etiam priuilegia,prẹter ſupradicta, vniuerſitati villę Perpiniani conceſſa de his tractantia, ex quibus idem probatur, quæ ego,ne inutiliter membranas repleam, conſultò omitto poſtquàm ea omnia eum his,quæ ſuprà retulimus,legi poſſunt,ac à quocunq; videri in proceſſu cauſę vertentis in Regia Audientia ad relationem egregij Hieronymi Torner tũc illius doctoris,poſtea autem in eadem Regentis Regiam Cancellariam inter Burgenſes villæ Perpiniani ex vna,& ſyndicum eiuſdem villæ,partibus ex altera,ſcriba Ortoneda.

Aliæ ſunt in Cathalonia ciuitates, & opida quæ priuilegia etiam habent pro ſuis ciuibus, & populatis certi generis, quibus ſimili modo conceſſum eſt quòd gaudeant priuilegijs ciuiũ honoratorum Barcinonæ, & Burgenſium opidi Perpiniani, ſed eas omitto: non enim poſſũ de omnibus agere, ſufficiat quòd ex ſuprà traditis facile ſit in omnium, quæ diceuda forent, venire cognitionem perfectam.

In ſupra-

In ſupradictis omnibus, melioris ſunt conditionis milites, & qui eorum priuilegijs gaudent plebeis, in alijs autem particularibus quibuſdam caſibus, & maximè ſecundum noſtra iura patriæ, deterioris ſunt illi conditionis, quàm illi.

105 Inter eos † non infimum tenet locũ quòd prohibeantur poſſidere immobilia, & redditus in terris Baronum, ſi illi nouiter à Rege creentur, cùm eſſent vaſſalli alicuius Baronis, niſi fuiſſent in exercitu, in quo perſonaliter ſua Mageſtas fuiſſet, alioquin tenentur taliter milites creati intra annum ea bona vendere, & alienare, aliàs applicari deberent domino territorij, prouti diſponit priuilegium Regis Ferdin. 2. Dat. Montiſſoni 2. Septembris 1510. & habetur in 2. volum. conſtit. tit. de priuileg. militar. cap. 5. incip. Item moltaliſ.

Cuiquidem Regio priuilegio licet noſtras Cancer. in 3. parte var. reſolut. quę nuper poſt hæc ſcripta prodijt in lucem, in ca. 3. de priuileg. & reſcrip. numer. 322. tribuat binas *declarationes* ††
in noſtro ſenatu diuerſis temporibus factas, alteram quidem contra Petrum Caſtellarnau de la Baſtida militem, alteram verò contra Benedictum Baſſedas Burgenſem villę Figueriarũ, quarum nos paulò infrà ad aliud meminimus: Cancer. (inquam) exiſtimat, in vim dicti priuilegij Regij factas fuiſſe declarationes prędictas, verùm ſi contextum earum legeris forſan mecum contendes, quòd non fuerit is caſus declaratus, ſed alius, de quo infra dicetur: benè igitur eas declarationes conſiderabis ſi quãdo illis ad propoſitum vti volueris.

106 Circa hoc priuilegiũ † nihil eſt annotemus, pręterquàm quòd exiſtimamus illius diſpoſitionem quãtumuis ſit aliàs ſtricti iuris, compręhẽdere nedum milites armatæ militiæ, ſed etiam milites inermis militiæ, de qua loquitur glo. in l. diuus, verbo, militarem ff. de Pet. & Imper. in l. his quidem, qui milita. poſ. vel non, lib. 12. C. hoc eſt, eos quibus conceditur quòd gaudeant priuilegio militari, ex eo quòd priuilegium prędictum poſt verba, *No faſſan Canallers*, hoc eſt *non faciant milites*, poſtea addit, *ni tribueſcan, ò conſentan priuilegi, ni orde de militia ha algun home*, hoc eſt, *nec tribuant, aut conſentiant priuilegium, nec ordinem militiæ alicui homini, qui &c.* Et poſt verba *ſera fet Canaller*, hoc eſt, *fuerit factus miles*, addit, *ò dat priuilegi, ò orde de militia*, hoc eſt, *aut datum priuilegium, aut ordo militiæ*, quæ ſanè verba ſatis, meo iudicio, clarè iudicant compręhendere voluiſſe Sereniſſimum Regem nedùm veros milites, ſed & quoſcũq; etiam alios, qui militum priuilegio gauderent, & eſt ratio, quia æquè per vnos, atque per alios fit præiudicium Baronibus, quod fuit conſideratum in impetratione dicti priuilegij, de cuius interpretatione agimus, atque ita ego aliquãdo in facti contingentia reſpondebam.

107 Adnotamus † ſecundò circa idem priuilegium, de quo aliàs in facti cõtingentia vidi dubitari in hac ciuitate, nunquid illius diſpoſitio habeat locum in bonis alienari prohibitis, hoc eſt an illa poſſint, & debeant vendi in terminis dicti priuilegij, vel domino applicari, qua de re vide Iul. Clar. in prax. crim. §. fin. quæſt. 78. verſ. Item quæro, & ibi Bayar. in additione à num. 24. cum pluribus ſequent. latè Pet. Anthon. de Petra in tract. de fideicom. quæſtio. 8. num. 110. cum pluribus ſequent. & num. 155. 388. & 389. latiſſimè Farina. de delic. & pœn. quęſtio. 25. à num. 22. cum multis ſequent. tom. 1. ſuorum operum.

108 Secundus caſus, † in quo in hac prouintia ſunt milites, & qui eorum priuilegijs gaudent, deterioris conditionis, quàm plebei, eſt quòd non ſunt habiles ad poſſidendum bona, quæ teneantur ſub directo, & alodiali dominio alterius, tùm propter ſeruitutes, ad quas domino directo dictorum bonorum tenentur, & ſunt ſtricti eorum poſſeſſores ſimul cùm ſacramento, & homagio, tùm etiam quia ſoli ſunt huiuſmodi bona ſtabilita à principio ruſticis, & plebeis, ac infimæ conditionis hominibus, & ſuis conſimilibus: quales non ſunt dicti milites, & eorum priuilegio gaudentes. Ob id die 16. †
April 1556. fuit in noſtro ſenatu *declaratum* ad relationem egregij tunc ſenatoris Bernabæ Serra cõtra Petrũ Caſtellarnau, aliàs de la Baſtida, ex quo eſſet domicellus, & de genere militari, nõ fuiſſe perſonam habilem, vt in eum legittimè transferri, ſeu tranſportari potuiſſet manſus de la teula per ruſticos, & homines plebeæ conditionis poſſideri ſolitus, qui tenebatur ſub directo, & alodiali dominio Prioris de tribus põtibus &c. ideò fuit condemnatus ad alienandum in perſonam habilem &c. Eſt hæc declaratio inſerta in proceſſu Abbatis Balneolarum contra Benedictum Baſſedas de quo infrà. Idẽ †
ego poſtea ſub die 24. Octobris 1605. *obtenui*, in eodem ſenatu pro Reuerendo Abbate Balneolarum contra Benedictum Baſſedas, qui in curijs anni 1599. creatus fuerat Burgenſis villæ Figueriarum, & poſteà ſucceſſerat in quibuſdam manſis ſitis intra Abbatiatum Balneolarum, qui tenebãtur ſub directo, & alodiali dominio dicti Abbatis, relator erat egregius ſenator Iacobus Puigmija, ſcriba Ceſilles.

109 Nec † in hac vltima cauſa, quàm ego patrocinabar pro Reuerendo Abbate Balneolarum fuit habita ratio de firma, & laudatione dominij ratione, vel alijs conceſsionibus factis in fauorem prædeceſſorum dicti Baſſedas, & ſuorũ ſucceſſorum, quaſi inde dici debuiſſet non potuiſſe perſonam dicti Baſſedas noui ſucceſſoris

reprobari,

reprobati, quæ iam aliàs approbata veniebat per antiquas conceſſiones, & ſeu laudationes ſub nominatione ſucceſſorum, quia fuit dictũ huiuſmodi conceſſiones, ſeu laudationes factas intelligi, ac intelligendas eſſe in fauorē ſucceſſorum aliàs habilium, non autem in fauorē eorum, qui inhabiles reperiuntur cum ſuccedit caſus, prouti, prætcrquàm quòd verba, & ſuis cõſimilibus, quæ anteà põderabamus id ſatis clarè demonſtrãt, Senatus etiã noſter *approbauit, & declarauit* in terminis, refferente egregio olim Senatore & poſteà Regente Regiam Cancell. Franciſco Deſcamps, ſub die 12. Decembris 1594. in cauſa Syndici, & procuratoris Confratriç Sartorum ciuitatis Barcinonæ, contrà procuratorē fiſcalem baiuliç generalis Cathaloniæ, vidi concluſionem in Archiuo Regio in lib. conclu. illius annĩ. Et cum his finem huic gloſ. facimus.

SVMMARIA.

1 *Donatio facta à patre filio in poteſtate conſtituto non valet.*

2 *Georgius Viennen. incuſatur quòd integram columnam Eman. Suar. eius ſupreſſo nomine, tranſcripſerit.*

3 *Donatio vniuerſalis omnium bonorum præſentium, & futurorum non tenet.*

4 *Donari non poteſt filijs non natis, ſed contra eſt num. 12.*

Priuilegium non poteſt conferri collegio, quod nondum eſt, ibidem.

Donari non poteſt monaſterio, quod nondum eſt conſtructum, ibidem.

5 *Donatio ſine affectu, & animo accipientis non conſiſtit.*

6 *Donatio facta à patre filio in poteſtate conſtituto fauore matrimonij tenet, & num. ſequenti, vbi deciſ. ſenat. Sabuſ.*

7 *Socin. an fuerit auctor libri regularum, & fallentiarum iuris, vertitur in dubium.*

8 *Donationes à patre in filium in poteſtate conſtitutum collatas fauore matrimonij, generalis conſuetudo approbat.*

9 *Pactum de ſuccedendo abſque iuramento ſit validum ex conſuetudine.*

10 *Donationes, quæ fiunt fauore, & contemplatione matrimonij, pars, & portio cenſentur eſſe illius.*

11 *Donatio vniuerſalis cum reſeruatione valet.*

13 *Acceptatio in donatione nõ eſt neceſſaria, niſi reſpectu contrahentium, non reſpectu tertij.*

14 *Iuramentum facit valere donationem ſine acceptatione.*

15 *Iuramentum operatur vt per illud quæratur actio omnibus quibus intereſt, etiam ſi ſint abſentes, & ibi deciſ. ſena. Neapol.*

16 *Iuramentum importat idem quod ſtipulatio notarij, & quòd donatio nullatenus reuocari valeat, & ibi deciſ. ſena. Pedemon.*

17 *Notarij, & parentis ſtipulatio facit valere donationem ſine alia acceptatione.*

18 *Donatio acceptata per patrem, vel notarium nomine donatarij abſentis, an ſuſpenſa interim maneat, vt reuocari poſſit donec acceptetur.*

CLAVSVLA. IIII.

Primo dicti N. & N. Pater & mater dicti N. filij ſui &c.

1 HÆC † Clauſula donationis materiã continet arduam, & profundam, vti ex eius inſpectione apparet; quam licèt nos in explicatione ſingulorũ verborum illius longè, lateque per ſua mẽbra principaliora proſſequi intẽdam⁹, nihilomin⁹ in hac præfatione, vt aliqualis cognitio eorum omniũ, quæ in dicta clauſula continentur, ante explicationem ſingularum illius particularum habeatur, hæc pauca præfari libuit.

Donatio igitur hæc, qua de agimus, ex triplici præſertim capite videtur non ſuſtinenda.

2 Primò † quidem quia facta à patre filio in illius poteſtate conſtituto, iuxta tex. in l. donationes, quas parentes C. de dona. inter vir. & vxor. l. 2. C. de in offi. dona. l. Pomponius Philadelphus, ducto indè argum. ab ſpecial. ff. Fam. Ercis, ornat latè Menoch. de præſump. lib. 3. præſump. 19. num. 1. cum alijs per eum relatis, & de arbit. iudic. lib. 2. Centu. 2. caſu. 132. Iocob. Can. var. reſol. 1. parte cap. 8. de dona. num. 51. cõmu. dicunt Ioan. Crot. in l. frater à fratre. ff. de cõdi. indeb. Iul. Clar. de dona. quæſtione 8. in prin. Fran. Viui. in comu. opin. verbo, donatio lo 2. Eman. Soar à Ribey. in Theſau. recep. ſenten. verbo, donatio à patre in filium, nu. 194. & nouiſſimè Geor. Viennen. in prima parte ſuorũ Schematis. ſeu tabul. in 4. lib. inſtitu. titu. de dona. num. 13. pag. mihi 299. qui tamen

3 † tacito nomine, integram columnam ſcriptorum Eman. Soarez vbi ſuperiùs de verbò ad verbum fideliſſimè tranſcripſit, niſi dicamus ipſum potiùs Eman. à Viennen. ſuam columnam mutuaſſe ne forſan ſi poſteà contingeret librum hunc ab ipſo Viennen. videri, is pro ſui honoris defenſione numerando puncta, & horas, quibus ambo ſcripſerunt, poſſet nobis oſtendere falsò ſe fuiſſe accuſatum; cum imò ipſe Eman. ea accuſatione dignus foret, ſicuti in caſu ſimilis accuſationis fecit Fran. Viui. deciſ. 399. num. 13. verũ certè in dubio qui ſcripta legerit Eman. Soar. & huius Viennen. licèt ignoret quis eorum prius ſcripſerit, facilè dijudicabit eſſe verum quod

nos

nos in principio huius breuis digreſſionis diximus, Iacob. de Caroliſ praxis iuridicæ to. 1. quá geminatum pauonem appellauit, Colore 9. n. 30. Tiber. Decia. qui hãc ſententiã indubitatá,
* & communé appellat, in reſponſ. 74. n. 1. vol. 2.
Secundò quia † vniuerſalis omniũ bonorũ, ad
3 * communiter notata per Doctores in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. obligat. &
4 in l. fin. C. de pac. per ea iura. Tertiò, (& † hoc quoad filios donatarij, in quorum fauoré concepta etiam fuit donatio) quia nõ videtur fieri poſſe donatio ijs, qui nondum nati ſunt, argu. tex. in c. ad audiẽtiã 2. illius nominis, & ibi glo. verbo, non poſſumus; de Eccleſ. ædifi. vbi colligitur, quod nondum eſt, priuilegium conferri non poſſe, deſciditur, & tex. in c. Abbate ſanè, de re iud. in 6. vbi donationem fieri non poſſe monaſterio, quod nondum conſtructum eſt, ſtatuitur: quod videtur probari hac ſatis vrgen-
5 ti ratione. Namque † donatio ſine affectu, & animo recipientis nõ conſiſtit, l. in omnibus 54. ff. de act. & oblig. *In omnibus rebus* (dicebat I.C.) *qua dominiũ transferunt, concurrat oportet affectus ex vtraque parte contrahentium: nam ſiue ea venditio, ſiue conductio, ſiue alia qualibet cauſa contrahẽdi ſit, niſi animus vtriuſque conſentiat perduci ad effectum id, quod inchoatur, non poteſt.* adeò vt diſputatũ ſit in l. 3. C. de acquir. poſſeſſ. & in l. ſi quis 26. C. de dona. an infanti emancipato, cuius affectus nullus eſt, vtiliter donaretur: naſcituris autem nullum eſſe affectum, nec animum, nemo nõ videt. Propter has & alias rationes Fran. Orhoma. obſerua. lib. 4. inductus fuit ad credẽdum donationem fieri non poſſe his, qui non-
6 dum nati ſunt. Ceterum † (& tollitur primum contrariũ ex quo facta fuit hæc noſtra donatio fauore, & cõtẽplatione matrimonij de ꝓximo contrahẽdi, valida eſt omninò, latè Guid. Pap. in deciſ. Parlam. delphin. q. 145. per tot. vbi Ranchin. in addi. Caſſane. in cõſuetu. Burgũ. tit. dez droits & apparents in rub. n. 35. Boer deciſ. 169. n. 10. latè Nat. in conſ. 609. n. 3. Rolan. à Vall. in conſ. 44. n. 1. & in conſ. 70. n. 3. vol. 4. & alij per eos
7 relati, Socin. in lib. regul. (ſi tñ illius † libri ipſe auctor fuit, de quo dubitat Neuiſ. in ſilua nup. pag. 88. in antiq. & Tiraquel. de retrac. cõſan. §. 1. glo. 1. n. 242. & §. 35. glo. 4. n. 20. & alibi ſæpè, & purè negat Sociu. Iun. in conſ. 24. lib. 3. aſſerens audiuiſſe à patruo, falsò ſibi fuiſſe eum librũ adſcriptũ, vt refert Feder. Scot. reſponſ. 5. n. 2. & 3. tom. 1 lib. 5.) in verbo, donatio facta à patre filio, fallen. 6. n. 103. Nanar. in manua. c. 17. n. 145. plenè Crot. in l. frater à fratre in q. 12. in 1. limit. nu. 71. ff. de de condic. indebiti, Tib. Decia. in conſ. 31. n. 69. & conſ. 41. n. 22. vol. 1. prac. noſter Marq. in vſat. auct. & rogatu pag. 119. col. 2. Vin
† cen. de Fran. deciſ. 436. nu. 5. ita *deciſũ* in ſenat. Sabuſia. refert Anto. Fab. in ſuo Codice lib. 8. titu. 34. de dona. diffi. 1.

8 Quæ † ſcribentium tradito maxime roborа-
* tur generali conſuetudine, & cõmuni obſeruãtia, quæ huiuſmodi donationes ſemper approbauit, fouit, ac fomentauit, de qua atteſtatur Guid. Pap. in allega. deciſ. 145. n. 2. Nat. in d. cõſ. 609. n. 3. circa mediũ, & Rolan. à Vall. in cõſ. 70 n. 4. vol. 4. & alij per eos relati, optimè in ſimili Bal. in l. pactũ ꝙ dotali C. de coll. in 2. oppoſitio
9 ne ante nu 1. vbi dicit † propter conſuetudinẽ fieri validũ pactũ de ſuccedendo abſq; iuramẽto; eandem cõſuetudinẽ in Regno Neapolis, vigere aſſerit Vincen. de Franc. deciſ 436 nu. 5. id quod nos etiam atteſtari poſſumus in noſtra Cathalo. obſeruari intrepidè, quippe qui nr̃o tẽpore mille id geri' donationes factas, & quotidie fieri, nunq̃ tñ de earũ, ꝓpter id, validitate dubitarũ, aut diſceptarũ, imò ſepiſſimè in arduis, & grauiſsimis cauſis circa eas (ad aliud tñ) motis, & agitatis, pro earũ validitate fuiſſe à celebri
†† ſenatu, *iudicatũ*, & audierimus, & vidim', cui'
10 traditionis ratio † ea eſt elegans, ꝙ huiuſmodi donationes, vti ex Guid. Pap in d. deciſ 145 & Bereng. Fernan. in repiti. c. vnici de filijs nat. ex matrim. ad Morgan. contrac. c. 6 prǫludiorũ n. 2 circa finẽ, & alijs docebim', in inferiorib. pars, & portio cẽſeãtur eſſe ipſius contractus matrimonij, & cõfundãtur cum toto ipſo cõtractu, & fingantur eſſe vnus cõtractus, vnde cũ contractus dotalis valeat fauore matrimonij, & donatio pro dote à patre filio facta, iux. tex. in l. Põponius philadelph. ff. fam. Ercis. quæ ratio ſuadere poteſt quòd huiuſmodi donationes, quæ à parentibus filijs fiunt cõtẽplatione matrimonij, cũ naturã cõtract' matrimonij, cui cohetẽt, retineãt, ad nota. in l. cũ ff. de inoffi. teſta. l. Marcellus, de dona. cauſa mortis, & ſeruãda ſit omnino inter iſtos æqualitas, ad l. illud §. ad hæc C. de colla. l. fi. C. vtriuſq; iudi. maximè in cõtractibus dotalibus, vt in auctẽ. de æqual. dot. in rub. & in nigro, & quorum occaſione parentes videntes huiuſmodi donationes generis futuris fieri, ſolẽt, vt plurimũ, ampliores dotes filiabus, quas illis tradũt, conſtituere, quæ (inquàm) ratio ſuadere poteſt ꝙ huiuſmodi donationes inualidǫ, & virib. carere dicantur: certè ex huiuſmodi inæqualitate filię nupturæ parẽtes egregiè deciperẽt, merito igit' ab õnibus approbãtur hæ donationes: & hæc eſt vna ex fallẽtijs regulæ, quæ docet, nõ valere donationẽ à patre filio, in eius poteſtate cõſtituto, factã, vti inferiùs tradenius.

11 Ad ſecundũ † cõtrariũ facilis eſt reſpõſio, ꝙ in hac donatione tã fuerit facta certa reſeruatio ad teſtãdũ, vndè licèt vniuerſalis ſit, nõ ꝓpterea de iure improbatur, imò per dictã reſeruationẽ omninò ſuſtinetur, quia tunc ceſſat ratio prohibitionis, Bar. in d. l. ſtipulatio hoc modo cõceptà n. 5. de verb. oblig. vbi, & in d. l. fin. C. de pact. cõmuniter dd. Iul. Clar. de dona. q. 19. n. 8. Viut.
* in comu. opi. verb. donatio n. 4. Rolan. à Valle.

Digitized by Google

in conſ.39.n.3.vol.1.Cel Hugo. in conſ. 37.n.3.
* & late Anton.Gom.ad l.69.tau.n.1. qui omnes cũ mille alijs, quos refferunt cõmuniſſimã hãc dicunt ſentẽtiã, à qua nemo hucuſq; receſſit: & hæc eſt alia ex limitationibus, quæ à doctorib⁹ traditur ad regulã illã, ꝙ nõ valeat donatio vniuerſalis omniũ bonorũ, de qua inferiùs (Deo cõcedente) latiſſimè agetur dum materia donationis vniuerſalis tractabitur.

12 Ad tertiũ † deniq; & vltimũ cõtrariũ reſpondetur, ꝙ imò poteſt optimè filijs naſcituris donari, & legari l.gall⁹.§.ille caſus, & ibi Bart. quẽ omnes ſequũtur ff.de lib. & poſthu. tradunt cõ-
* muniter dd.in l.placet, eo.tit. Necquicq̃ obeſt tali donationi quominꝰ valeat, ꝙ filij nõ ſint in rerũ natura, tempore quo fit, vt eã acceptare, & ſuũ cõſensũ eidẽ præſtare poſſint: Nã † præter-
13 q̃ ꝙ acceptatio de iure neceſſaria nõ eſt in donatione, niſi tantũ reſpectu partiũ cõtrahentiũ, ſecùs verò reſpectu tertij, per tex. in l.quoties C. de donatio. quę ſub modo, vbi notat Salicet. & alij, ſequitur Iaſ.in l.qui Romæ §.Flauiꝰ, n.22.đ verb.oblig. Aymõ Crauc.in cõſ.19.n.9. Cauarr. Var.reſol.lib.1.c.14.n.11.in prin. & practicus noſter Iaco.Marq.in viat.đ inteſtatis q. 26. verſ.ad ſecundã regulã, notat Rebuff.conſ.161.in fin ꝙ vel maxime procedit qñ ille tertius erat infans, vel, vt in noſtro caſu, nõ natus, vt plenè vtrunq; caſũ proſequitur Molina de primoge. Hiſpa.lib. 4.c.2.n.74.cũ multis ſequẽtib. & ita intelligunt allegatã in contrariũ l.in omnibus, de actionib. & oblig. Sanè † in nr̃o caſu adeſt iuramentũ, ꝙ
14 defectu proculdubio suppleret acceptationis caſu quo neceſſaria foret, cũ ex iuramẽto ſaltẽ de ęquitate canonica, qua in hac patria vtimur, ius quęratur abſenti, & ignorãti, ita glo. in can. quotiens cordis oculus 1.q.7.Bart. in l. ſi quis pro eo n.4.de fideiuſ.Iaſ.in l.ſtipulatio iſta §. alteri, de verb oblig.Corne.in cõſ.327. incip.in pręſenti,
15 n.4.lib.1.dicens † ꝙ p iuramẽtũ quęritur actio omnib. quorũ intereſt, etiã abſentibꝰ, Afflic.de ciſ.135.& 164.vbiq; n.5 dicens ita fuiſſe in ſenat.
† Neapol.*declaratu*, Alex.in conſ 131. & 185.lib.6. Tib.Dec.in conſ.1.nu.22.vol.3.viden.Gutier.in c.quãuis pactũ de pac.in 6.in prin.n.55.prout ipſe ſe ipsũ reffert, & cõmẽdat in trac.de iura.cõfir.1. p.c.8.in prin.Iacob.Cancer.var. reſol.1.p.c.8.n.
16 23.& 2.p.c.8.n.64.imò † iuramẽtũ importat idẽ ꝙ ſtipulatio notarij, Rolan.à Val.in cõſ.19 à n. 29.ad n.33.vol.1.& facit ꝙ hæc donatio nullatenùs reuocari poſſit, pluribꝰ id, & quæ ſuperiùs de vitibꝰ iuramenti tradita ſunt, probat Theſau. deciſ.70.n.8.dũ tñ ſit in dicta donatione interpoſitũ iuramentũ promiſſoriũ, nõ aſſertiuũ, atq;
† ita dicit *iudicatũ* fuiſſe in ſena.Pedemõ.de anno 1584.quę omnia in hoc, & tribꝰ pręcedẽtibus n. tradita, egregiè probãtur per Seraphi.de priui.iu-
17 ramẽ.priuileg.24.per tot. Adeſt † etiã, & id omnẽ tollit difficultatẽ, patris, & notarij, ſeu tabellionis cõſenſus, & ſtipulatio, qui optimè potuerunt pro dictis filijs naſcituris ſtipulari, & donationẽ prędictã acceptare, & eis acquirere: de patre loquitur I.C.in l.ꝙcũq; 45. & ibi Bart. & fuſiùs idẽ Bart.in l.ꝙ dicitur 130.de verb.oblig. nu.12. clarus eſt tex. in d. l. ꝙcũq; cuius verba ſunt, *ꝙcunq; ſtipulatur qui in alterius poteſtate eſt, pro eo habetur ac ſi ipſe eſſet ſtipulatꝰ*, in d.l.ꝙ dicitur, loquitur I. C. in hæc verba, *ꝙ dicitur patrẽ filio vtiliter ſtipulari quaſi ſibi ille ſtipuletur: hoc in his rebꝰ eſt quæ iuris ſunt, quæq; acquiri patri poſſunt*, latè Pereg. de fideicom.ar.51.n.6 de notario, ꝙ is poſſit pro naſcituris ſtipulari, & eis acquirere, tradit ita in proprijs terminis Guid.Pap.deciſ.267.n.1. & 2. vbi reſpõdet ad c. ad audiẽtiã 2. de eccleſ. ediffică. in contrariũ allegatũ, & tenent etiã alij latè relati per Rolã.in allega.cõſ.19.n.19.vol.1.Bartazol. in trac.de clauſ.inſtrum. claus.18.glo. 5. per tot. Iacob.de Carol. in trac.quẽ gẽmarũ Pauonẽ in
* ſcripſit tom.2.colore 16.n.13. vbi dicit ꝙ id totꝰ mũdꝰ ſeruat, & admittit, late idẽ coprobat Tib. Decia.reſpõſ.1.n.2.vol.3.& id in Catha.eſſe expeditiſſimũ tradit Ludo.à Pegue.deciſ.crim.48 n.11.& colligitur clariſſimè ex conſtitu. 5. incip. encara ſtatuim ſub tit.de obſer. conſt. vbi conſtituio fauore abſentiũ, vt dñs Rex eis obligaretꝰ cũ promiſione dè qua ibi, ſimili notarij ſtipulatione vtitur, his verbis, *encara à major cautela prometẽ en bona fe à tots qui à aq̃lla dita general cort vinguerẽ, è encara à altres de Cathaluña qui abſents ſon, e, al notari deuall ſcrit de nos per aquells, è per tots los altres, de quis pertany, ò pertanyer ſe pot, o pora legitimament paciant, eſtipulant y rebent:* quod nos inferiùs ſuo loco latiùs, Deo concedẽte, & cõprobabimus, & examinabimꝰ, vbi agetur đ veritate cuiuſdam traditionis Boer.in deciſ.172. n.4. de qua meminit Ranchin. in addi. ad Guid. Pap. deciſ.267.& Mathe.in addi.ad eundẽ Guid. de
18 ciſ.505.quatenùs † ait non obſtante ſtipulatione patris, & notarij talẽ donationẽ ſuſpensã remanere donec naſcatur filius, vbi etiã examinabitur nunquid hæc donatio poſsit ad libitũ reuocari reſpectu filiorũ naſciturorũ ante acceptationẽ, de quo p Surd.deciſ.116. vbi *deciſ* ſena.
† Mantua. pro negatiua opinione, vidẽ. eſt etiã eiuſdẽ deciſ.206.& p Gratia.deciſ.39.n.8.et 9.iã igitꝰ adeſt cõſensꝰ donatarij vt ſatisfiat legi in omnibus de actio.& oblig. pręſtitus per patrẽ, & notariũ nomine illius: Præter quaſquidẽ, & alias, quę adduci poſſent, rationes, inualuit lõgo viu hic mos, vt cõualeſcãt huiuſmodi donationes, quæ filijs naſcituris fiunt, idq; in vim cõſuetudinis eas approbãtis, Guiler.Bened.in c.Raynuntiꝰ verbo, duas habens filias n.197. & in verbo, ſoboles q̃ geſtabat in vtero n.50.Boet.d.deci.172. num.4.Guid.Pap.d.deciſ.167. & 505.vbi Mathe.& Ranchin.in addi.& Stephan.Bertran.in

conſ.

col. 1. vol. 2. in Cathalonia nullũ eſt dubiũ circa huiuſmodi donationũ validitate: fiunt n. in ea quotidie, vel in forma, qua contrahentes matrimoniũ omnia bona ſua donant filijs ex eo matrimonio naſcituris, de qua nos etiam ſuo loco latè agemus, Deo dãte, vel, aliàs, quibus caſibus validæ intrepidè iudicãtur, niſi aliud obſit iuris impedimẽtum, vti ex varijs *deciſionibus*, quæ in toto hoc tractatu, ad alia inſtituta, adducentur, fiet perq̃ manifeſtũ. His generaliter præcognitis veniam iam ad explicationẽ ſingulorũ verborum huiuſce noſtræ clauſulæ, perq̃ donationis, quam tractamus, materia magis particulariter omnibus nota fiat.

SVMMARIA.

1 *Donatio quæ fit fauore, & contemplatione matrimonij, an dicatur eſſe illa donatio, quæ de iure dicitur propter nuptias.*
2 *Argumentũ quod deducitur à rubrica, eſt validũ.*
3 *Donatio propter nuptias qua dicatur.*
4 *Denominatio nõ mutat naturã actus etiãſi aliter fiat.*
5 *Intellectus l. fin. C. de dona. ante nup.*
6 *Conſt. vau. de pupil. & alijs ſubſti. & c. 56. priuilegij recognouerunt proceres, intellectus.*
7 *Donatio ꝑpter nupt. iã ab aula receſsit, nec ſolet fieri.*
8 *Donatio ꝑpter nup. adhuc eſt in vſu in dioc. Gerũde.*
Tantundem quid ſit in diœceſi Gerunda, ibidem.
9 *Donatio propter nup. ſi ſtipulatur filijs, illorum eſt, vbi deciſ. Senatus.*
10 *Sponſalitium, quod fit in Cathalonia, non eſt donatio illa propter nup. quæ eſt de iure communi, imò multum inter ſe differunt.*
11 *Sponſalitium, ſiue ſcrex in Cathalonia quid ſit.*
12 *Arrhæ, & donatio propter nup. valde differunt.*
13 *Matrimonium an dicatur cauſa finalis, vel impulſiua donationis, quæ eius fauore, vel cõtẽplatione fit.*
14 *Donatio ob cauſã tunc propriè dicitur, quando cauſa, propter quam fit, eſt finalis illius donationis, ſecus verò ſi impulſiua.*
15 *Cauſa ob quam propriè dicitur, quæ finalis eſt.*
16 *Matrimonium eſſe cauſam impulſiuam donationis, quæ pro eo fit, tenent plures qui enumerantur, alij verò contrarium.*
17 *Auctoris opinio conſiliatrix ſuperiorum, & diſtinguens inter eas.*
18 *Filius donatarius non poteſt retrodinare patri quod ſibi ab eo donatum extitit fauore certi matrimonij.*
19 *Donatio fauore certi matrimonij pars, & portio cenſetur eſſe contractus illius, & cum illo confunditur, vbi deciſ. Senatus Neapoli.*
20 *Qualitas adiuncta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi.*
21 *Donatio fauore certi, & determinati matrimonij non eget inſinuatione.*
22 *Priuilegia conceſſa alicui actui, quia fiat ob cauſam matrimonij, intelligitur, ſi ob cauſam certi, & determinati matrimonij, non aliàs.*
23 *Melioratio filiorũ aliàs ut ſuapte natura reuocabilis, fit irreuocabilis, ſi fiat fauore certi matrimonij.*
24 *Donatio propter merita, ſi exprimuntur in ſpecie, dicitur ob cauſam, ſecus ſi in genere.*
25 *Cõditio importat cauſã finalẽ, modus vero impulſiuã.*
26 *Cauſa finalis dicitur ea, quæ reſpicit fauorem donantis non ea quæ recipientis, & num. 28.*
27 *Cauſa finalis dicitur quæ eſt neceſſaria, liberalitatem excludens, ſed contra num. 33.*
29 *Filius in Cathalonia, & in Regno Caſtellæ liberatur à poteſtate patris per contractum matrimonij.*
30 *Donatio, quæ fit filio fauore matrimonij, non reſpicit ſolum fauorem donatarij, ſed aliorum.*
31 *Donatio, quæ ultra cõmodum donatarij reſpicit etiam fauorem alicuius tertij, ſemper dicitur ob cauſam.*
32 *Matrimoniũ ſemper dicitur cauſa finalis, quãdo illud requiritur ad validitatem donationis.*
33 *Mater nõ tenetur filiam dotare, quomodo intelligatur.*
34 *Pater non tenetur filiam diuitem dotare.*
35 *Donatio vt dicatur ob cauſam, quid ſufficiat.*
36 *Fauor matrimonij ceſſat illo ſoluto, remiſſiuè, vbi deciſ. noſtri ſenatus.*
37 *Collatio quas ſignificationes habeat, remiſſiuè.*
38 *Collatio quid ſignificet in iure, & quomodo diffiniatur.*
39 *Collationis materiam qui tractarunt.*
40 *Donatio fauore matrimonij an ſit conferenda.*
41 *Dictio, alius, alia, aliud, eſt repetitiua ſimilium.*
42 *Liberalis nemo in neceſſitatibus exiſtit.*
43 *Iuramẽtũ efficit vt donatio à patre in filiũ, fiat ſtatim valida, & per cõſequens ſit conferẽda, & ibi deciſ. noſtri ſenatus.*
44 *Collatio quando fiat.*
45 *Collationi bonorum facienda non ſubiacent quæ ſunt dolo, vel culpa conſumpta fuere.*
46 *Deteriorata ſine dolo, & culpa, cõferũtur prout ſunt, vbi deciſ. ſenatus Neapoli.*
47 *Collaterales an conferant, & filij in his, quæ dantur eis vltra portionem hæreditariam, remiſſiuè.*
48 *Donatio, quæ fit fauore matrimonij, in legitimam imputatur.*
49 *Argumentum an valeat à collatione ad imputationem in legitimam.*
50 *Donatio ob cauſã matrimonij an valeat eo nõ ſequuto.*
51 *Donator ſi aliàs donaturus erat, donatio non dicitur ob cauſam ſed imò pura, & ſimplex.*
52 *Cauſa impulſiua efficitur ſemper finalis, quando aliàs actus geſtus non fuiſſet.*
53 *Donatio ob cauſam matrimonij non ſubſiſtit eo non ſequuto, ſiue fiat à patre, ſiue ab extraneo, & num. 57. vbi deciſ. noſtri ſenatus, & num. 63.*
Ceſſante cauſa finali ceſſat effectus, ibidem.
54 *Donatio fauore matrimonij, habet conditionem, ſi matrimonium ſequatur.*
55 *Dotale inſtrumentum nunquam habet paratam executionem, quando petitur dos, ſed imò eſt illiquidum donec conſtet matrimonium fuiſſe contractũ, vbi deciſ. Audientiæ Baren.*

 Iuramen-

56 *Iuramentum recipit omnes conditiones, quæ ſunt ex natura contractus, cui interponitur.*

57 *Condictio ob cauſam cõpetit ex deffectu cauſa finalis.*

58 *Clauſula, quæ opponuntur de ſtylo Notariorum non ſunt in conſideratione.*

59 *Verba, ſimplex pura, & perfecta donationis, nõ faciunt donationem ſimplicem, ſi cauſa ſit in ea expreſſa.*

60 *Donatio ob cauſam matrimonij euaneſcit, ſi matrimonium non ſequatur, quamuis ſine culpa donatarij.*

61 *Declaratur vt procedat in cõditione nuptiarũ in vltima voluntate appoſita, nõ in cõtractu, ſed controuertitur.*

62 *Donatio ob cauſam matrimonij an euaneſcat ſi facto tertij impediatur matrimonium, remiſſiuè.*

64 *Donatio ob cauſã matrimonij etiam euaneſcit, ſi illud poſt contractum, nullũ declaretur propter aliquod impedimentum.*

Impedimentum non praſtat, quod de iure non ſortitur eff. ctum, ibidem.

Paria ſunt non fieri, & minus legitimè fieri.

65 *Maritus an repetat donata vxori ob cauſam matrimonij, ſi illud declaretur nullum.*

66 *Eiſdem capit donata ob cauſam matrimonij per virũ vxori ſi nulliter fuerit contractum per ambos conſcios impedimenti: idq; an ſit ſemper verum, vide n.70, vbi deciſ. ſenatus Luſita. & Rota Auenion.*

67 *Scientia quomodo probetur.*

68 *Legatum relictum vxori ignoranti impedimentum inter ipſam, & maritũ exiſtens, vxori acquiritur.*

69 *Sed quid in contrahentibus, vbi deciſ. ſenat. Neapolita.*

71 *Donatio, ſiue retrodonatio rerum à patre donatarum non poteſt ab eodem filio eidem patri poſtea fieri, vbi deciſiones noſtri ſenatus, & aliorum.*

72 *Conſti. vni. titu. de promiſ. dot. & dona. propter nup. intellectus, & ratio illius.*

Fraudibus eſt obuiandum, ibidem, & quomodo ei fiat fraus num. ſequent.

73 *Donatarius prohibitus retrodonare patri, prohibitus etiam cenſetur eidem vendenti, vel alias alienanti conſentire.*

74 *Prohibetur etiam vendere eidem donatori, nec confeſſionibus, quæ fiunt inter ipſos, eſt ſtandum.*

75 *Confeſſioni dotis inter perſonas prohibitas non ſtatur, & num. ſequen.*

76 *Confeſſio dotis receptæ an probet.*

77 *Prohibitus retrodonare, prohibetur etiam iniuſto, & viliori pretio vendere.*

78 *Fraus quibus modis fiat cõſtitut. vni tit. de ꝓmis dot.*

79 *Alienatione prohibita, cenſetur etiam omnis actus prohibitus, propter quem deuenitur ad eam.*

80 *Donatarius, qui prohibetur retrodonare, non prohibetur in teſtamento relinquere, & nu. ſequenti, & ibi deciſ noſtri ſenatus.*

81 *Conſti. vni. ſub titu. de promiſ. dot. intendit remouere potentiam contractus inter viuos, non diſpoſitionem per vltimam voluntatem fiendam.*

82 *Conſtitutio prædicta ſolum prohibet diminutionẽ hereditamenti per factum fiendam nõ per legem, & caſus neceſſarios, vbi exẽpla.*

83 *Donatio, & hereditamenta, quæ fiunt fauore matrimonij ſubiacẽt reuocationi, quę fit vigore l. ſi vn quã C. de reuo. dona. vbi deciſ. noſtri ſenatus, ſed an in totũ, an vero in eo, quod excedit cauſã, vide ibid.*

84 *Subiacet etiam reuocationi quæ fit propter ingratitudinem, vbi deciſ. noſtri ſenatus.*

Niſi eſſet data opera in fraudem prohibitionis ingratitudo procurata, ibidem.

85 *Donatio, & hereditamentum, quæ fiunt fauore matrimonij ſubiacent reuocationi, quæ fit vigore l. ſi totas C. de inoffi. dona.*

86 *Reuocatio retrodonationis, quæ fit vigore conſti. vni. de promiſ. dot. & dona. propter nup. an fiat cum fructibus remiſſiuè.*

GLOSA. I.

Et fauore, & cõtẽplatione matrimonij.

1 HORVM † verborũ ocaſione exiſtima-
rũt nõnulli grauiſſimi viri, quos nos
ſuo loco refferem⁹, donationẽ hãc,
de qua in hac clauſula agitur, dona-
tionẽ illam eſſe, quæ de iure cõmuni donatio
propter nuptias appellabatur; nihil n. aliud vi-
dẽtur ea verba (fauore & contẽplatione matri-
monij) ſonare, quàm quod propter nuptias fiat dona-
tio, & nobis pręcipuè non modicã prębet dubi
tandi rationẽ, quod paſſim in iure noſtro munici-
pali propter nuptias donatio appellatur, vti de-
pręhẽditur ex conſti. vni. vbi de huiuſmodi do-
natione, fauore, & cõtemplatione matrimonij
facta, tractatur, de promiſ. dot. & donati. prop.
nup. in 1. vol. cõſtit. argumento † ducto à rubri.
2 dictæ cõſtitutionis, à quo intellectũ ſumere de-
bet, iux. tex. in l. 1. & ibi not. Bar. Bal. Ang. Salicet
Alex. & Iaſo. ff. de rebus cred. ex quo n. aliqua
materia ponitur ſub aliquo rubro, ex eo iudica
tur illius eſſe naturæ, cuius eſt rubrũ, glo. not. in
c. 1. verbo, cõſeruatores, & c. ſup gratioſa, verbo,
principalis, de offi. & poteſta. iud. delega. lib. 6.
proſequitur latè Euerar. in topi. legal. loco à ru
bro, n. 4. verſ. 3. poteſt, & apertiùs idẽ deducitur
ex priuilegio ſeu pragmatica ciuitati Barc. con-
ceſſa p ſereniſſimũ Regẽ Petrũ III. Kalen. Mar
tij 1343. in 2. vol. cõſtitu. ſub. tit. de legiti. & illius
diuiſ. c. 2. quæ poſtmodũ per ſereniſsimũ Regẽ
Philipum II. Comitẽ Barc. tũc verò Hiſpaniarũ
Principẽ Locũtenẽtẽ Caroli Imperatoris illius
patris in cur. Montiſſoni Cathalanis celebratis
de anno 1547. redacta fuit in conſtitutionẽ ge-
neralem totius principatus, vti aparet ex conſti
tu. 1. eo. tit. de legit. y diuiſ. de aquella in 1. volu.
conſtitu. Cæterum his non obſtantibus veritas
eſt, quòd propriè hęc donatio non poteſt dona-
tio propter nuptias dici in ea ſignificatione, in
qua Romani Cæſares, & Iuriſconſulti in iure
noſtro diuerſis in locis de ea falſi ſunt,
quia

3 quia † illa fit vxori,& ad illius vtilitatẽ per ma
nũ,patrẽ,vel alium pro eo in recõpẽſam dotis,
& ad illius maiorẽ cautelã, & ſecuritatẽ,& effi-
citur vxoris conſtante matrimonio, & eo ſolu-
to,ad maritũ reuertitur,l.fina.C.de dona. ante
nup.hæc verò fit à patre filio qñ vult matrimo-
niũ contrahere, vt magis honorificè contrahat,
quæ ſemper filij eſt,nunq̃ vxoris,vti ex concep-
tione verborũ illius deprehenditur, & ex intrã
tradendis fiet manifeſtũ, atq; ita tenent Guid.
Pap.deciſ.145.n.1.Stepha.Bertran.in conſ.4. in-
cip.donatio quam,à n.1.cũ ſequen.in 1.p. ſecun
dum meã impreſſionem, quod idẽ reſumit in
quatuordecim alijs conſilijs, quæ,ne ad nauſeã
prouocemus lectores,conſultò omittimus,An
ton.Gom.in l.50.tau.n.11.circa finem, Dida.in
epito.ad quartũ decreta.p.2.c.3.§. 7.n. 12. Petr.
Gregor.in ſyntag.iur.vniuer.lib.8.c.7. nu.13. &
ſequen.benè Tell.Fernan.in l.17.taur.à nu.77.
verſ. rurſus, cum ſequen. & licèt à noſtris con-
trahentibus in verbis,quę explicamus,donatio
propter nuptias videatur appellari, id nihil ob-
eſt,quia † ex tali denominatione natura rei imu
4 tari non poteſt,poſtq̃ conſtat effectũ ipſius cõ-
uenire non poſſe cũ huiuſmodi verbis,l.inſulã,
de pręſcrip.verb.nor.Cagnol.in l.quoties idem
ſermo n.2.ff.de reg.iur.Pariſ.conſ.83.n.33.vol.3.
Aymon Craue.in conſ.85.n.5.vnde propriè do
nationis propter nuptias nomẽ nõ meretur, vt
Aymon conſiderat in d.conſi. 85.nu. 4.Roder.
Suar.in l quoniã in prioribus in declara.l. regni
q.5.n.10.C. de inoffi. teſtamento. Gomez in l.
50.tau.n.11.circa finẽ,Couar.in cap. Raynaldus
§ 2.n.7.de teſtam.imò ab ea plurimùm differt,
Nat.in conſ.609.nu.2.& 3.& nouiſſimè Mart.
Monter deciſ.10.Regiæ Reg.Arago.And.nu.5.
dici tñ poterit donatio propter nuptias abuſi-
uè,& largè in ea ſignificatione,qua,quę fauore
matrimonij , & ob cauſam illius fiunt,propter
nuptias fieri dicũtur, hoc eſt cauſa nuptiarum,
inquo † ſenſu dicant Imperatores dotẽ ꝓpter
5 nuptias fieri in l. fin. ibi , *ſicuti enim dos propter
nuptias fit.* C. de dona.ante nup. quod ſenſiſſe
viſus eſt Couar.vbi proximè,idq; deducitur mi
rificè ex alijs conſtitutionibus, quæ augmentũ
dotis donationẽ etiã ꝓpter nuptias appellant,
prouti eſt conſt.1.tit.de pupil.& alijs ſubſtitu.&
in c.56.priuilegij,recognouerunt proceres,in 2.
vol.conſtitu. ex quibus conſtitutionibus appa-
ret, nec in vno, nec in alio caſu conſtitutio-
nes noſtras nomen donationis propter nup-
tias,in propria ſignificatione ſumpſiſſe:aliàs eñ.
eius naturam donationi cauſa matrimonij ſi-
mul , & augmento dotis,inter ſeſe tantopere
diſcrepantibus,non tribuiſſent.

Cæterũ † cum huiuſmodi donatio propter
6 nuptias antiqua iam iã ab aula receſſerit , & nõ
ſit in vſu,gloſſ. in aucten. æqualitas,verbo,pari

C. de pact.conuen.Gom,in l 50.tau.numer.12.
circà finem Berengar. Ferdinan. in repeti. l. in
quartam in art.13.tertij cap.nu.10. Mar.Mont.
in alleg.deciſ.10.nu.4.circa fin.cum alijs,quos
loco mox allegando,refferemus,dubitari me-
ritò poterit num ſaltem hæc noſtra donatio,de
qua verba facimus,in illius locum ſucceſſiſſe di
ci poſſit.Hanc dubitationem (quæ infructuoſa,
& inutilis non iudicatur,imò apprimè ad mul-
ta vtilis,& neceſſaria poſtquàm enodata fuerit)
nos ſuo proprio loco in particulari explicatio-
ne clauſulæ donationis propter nuptias in his
pactis matrimonialibus contentæ,latè pertrac-
tabimus,eò remittimus lectorex.

Aduertẽtes tñ † interim ꝓ oportunitate ma
7 teriæ,quæ pulchra eſt,non eſſe abſolutè verum
quòd donatio propter nuptias omninò abierit
in Cathalonia in deſſuetudinẽ:eſt enim ad huc
in diœc.Gerunden. vndè ego ſum oriundus,in
vſu huiuſmodi donatio , in illa clauſula capitu-
lorũ matrimonialiũ, qua ſolet dici maritũ affer
re,& portare vxori tantundẽ de bonis ſuis,quã
tum illa attulerat ſibi in dotem , quam in alte-
ro volum.huius operis videbimus, &,Deo con
cedente, latiùs proſequemur, eſtq; ratio , quia
donatio propter nuptias dicitur illa, quam ma-
ritus, pater , vel alius pro eo expreſsè facit vxori
propter matrimoniũ in recõpenſã dotis, & ad
eius maiorẽ cautelã,& ſecuritatẽ, quæ efficitur
vxoris conſtante matrimonio , & eo ſoluto re-
uertitur ad maritũ,iuxta l.fina.C.de dona.ante
nup.cũ alijs allega.p Anto.Gom.in l.50.tau.vbi
benè naturã huius donationis declarat, à nu.9.
cum ſequen.iſtud autẽ noſtrũ tantundẽ,prout
ex eius conſtitutione apparet,donatio eſt, quæ
fit vxori à marito propter nuptias ad ſolam cau
telã, & ſecuritatẽ dotis eidẽ æqualis, ſoletq; ad
maritũ , vel eius hæredes reuerti ſoluto matri-
monio(pręterquàm † qñ,prout ſæpè fit,ſtipula
8 tur filijs, dicẽdo quòd dotẽ,& donationẽ prop
ter nuptias prędictã teneamus,& poſſideamus in
ſimul cũ infantibus,vel ſine,poſt verò obitũ no
ſtrũ ſint infantiũ ex nobis procreandorũ : tunc
infantibus ſolet adiudicari propter ſtipulationẽ
prędictã, prouti ego interminis *obtinui* in ſena-
† tu de menſe Ianuarij 1607. refferente egregio
ſenatore Ioſepho Ferrer in cauſa TT. Amfoſàs
contra Petrũ Ioãnẽ Amfos villæ Biſulduni,ſcri-
ba T.Pla) donatio ergo propter nuptias eſt di-
cenda non alia.

Vndè † ego in facti contingentia valde mi-
9 rabar de anno 1611.quòd quidam,certè non in-
doctus, huius ciuitatis aduocatus vt Aſſeſſor do-
minorũ Inquiſitorũ contra Hæreticam prauit-
tatem,ſibi perſuaſiſſet donationem hanc huius
tantundem,de qua agimus,nõ eſſe hanc,q̃ dici
mus iuris cõmunis propter nuptias donationẽ,
ſed imò eſſe illud ſponſaliũ,& augmentũ dotis,

quod nos, ſcreix, appellamus, cuius vigore iux-
ta notoriā conſtitutionem, Hac noſtra, ſub titu.
de iur. dot. in 1. volum. conſti. mulier orbata vi-
ro debet remanere in poſſeſſione bonorum
illius, & facere fructus ſuos, donec illud ſit ſibi
† ſolutum, & ſatisfactum: *declarauit* ſiquidem
de menſe Maij 1608. in cauſa Anthonij Ioan-
nis Prat contra Petrum de la Re, quæ duceba-
tur in Audientia Ciuili Sancti Officij Inquiſi-
tionis, ſequendo, vt audiui, doctrinam Iacobi
Cancer parte 1. Var. capit. 9. de dot. & donatio.
propter nuptias numer. 47. vbi videtur nullam
facere differentiā inter noſtrū ſponſalitiū, & do-
nationē propter nup. quæ erat de iure cōmuni:
declarauit (inq̄) cōpetere vxori beneficiū dictæ
conſtitutionis pro dicto tantundē, taliter quòd
debet in poſſeſſione manere, & fruct⁹ ſuos face-
re hereditatis mariti, donec in quantitate, quæ
cōprehēditur ſub conſtitutione dicti tantūdē,
quæ ſolet eſſe æqualis cōſtitutioni dotali, eſſet
plenè ſatisfacta ab heredibus viri: appellauit tñ
dict⁹ Prat, qui ſuccubuerat, ad cōſiliū ſuprēmū
ſanctę Inquiſitionis, vbi ſperat obtinere reuoca-
tionē ex his, quæ ego de hac re conſultus ꝓ eo
parauerā: dicebam n. vt ſupremis illis iudicibus
mores terrę patefacerē, in quibus ipſi non ſunt
instructi, quòd † in Cathalonia habemus ſpon-
11 ſalitiū, & augmentū dotis, ꝙ vocatur, ſcreix, ꝙ
lucratur vxor ſuperuiuens marito, daturq; ei ꝓ-
pter laudabilē virginitatē, q̄ cum illo amiſit, ad
ſimilitudinē arrarū, quæ frequentantur in Reg-
no Caſtellę, de quibus loquūtur Dida. & Gom.
allegati per Aluar. Velaſ. conſulta. 2. & conſul. 3.
& illud poſſident mulieres dum viuunt, & poſt
mortē earū, & virorū, filij cōmunes, niſi decla-
ret mulier in vita velle ſe medietatē, nam tunc
poteſt de illa diſponere: ſed nō vniformiter lu-
crātur iſtud ſpōſalitiū mulieres in Cathalonia,
nec ipſum eſt ex ſe vniforme: nā ſolùm in ciuita-
te Barc. illud cenſetur debitū etiā ſi non conſti-
tuatur, & pacte tur inter partes, & eſt medietas
dotis, in alijs autē Cathaloniæ partibus non de-
betur niſi ſi, & prout pactatur, & conuenit inter
partes, prouti reſoluunt practici noſtri Catha-
lani doctores, Mier. in alleg. conſtitutione Hac
noſtra, à n. 117. cum ſequent. Anto. Oliba in po-
ſteriori relec. §. fuerat. inſti. d. ac. n. 29. & 42. in 1.
tom. de actio. Deſpuiol, in additionib. ad Mier.
in d. cōſti. hac noſtra n. 110. & quos ipſi allegāt.
12 Ex quibus † abſq; inductione aliqua, patet
manifeſtè differentia inter vnā, & aliā donatio-
nem, & inter vnū & aliū caſum, quam optimè
idem noſtras Mier. agnouit vbi ſuprà nu. 118. &
in terminis legū Caſtellæ inter arras (quæ ſunt
vt noſtrum ſponſalitium, vt diximus) & dona-
tionem propter nuptias, eandem differentiam
agnouerunt Dida. & Gom. vbi eos Velaſ. alle-
gat in cita. conſulta. 2. n. 5. cum ſequent. & con-
ſulta. 3. quod ſi ita eſt, prout reuera eſt ita, indè
ſequitur videri minùs rectè fuiſſe cum dicta
ſententia declaratum, dando huic donationi
propter nuptias priuilegia ſponſalitij, & augmē-
ti dotis quaſi ſponſalitium eſſet, & dotis augmē-
tū. Sed hæc omittamus tradenda ſuo loco, vbi
vberiùs, & ad magis propriam huius glóſ. ma-
teriam tranſeamus.

Circa eadem igitur verba (fauore, & cōtem-
platione matrimonij, &c.) alia ſtatim ſe offert
nobis explicanda non minus vtilis, quàm ne-
ceſſaria, ad huiuſmodi noſtræ donationis perfe-
13 ctam intelligentiam, dubitatio. Nūquid † cau-
ſa hæc nuptiarum, propter quam fit donatio,
finalis dici debeat, vel impulſiua. Cuius inueſti-
gationis vtilitas, quam prædiximus, non modi-
ca erit: deſeruiet enim nobis ad intelligendū
an verè donatio ob cauſam dici poſſit: ſi enim
14 † cauſa finalis dicatur, tunc propriè ob cauſam
donatio huiuſmodi appellabitur, ſi verò eſt
cauſa impulſiua, tunc ſimplex donatio dicetur,
vti ex omnium ore aduertit Beci. in conſ. 20.
nu. 9. lib. 1. & Iacob. Cancer. qui eum allegat, &
ſequitur var. reſol. par. 1. c. 8. nu. 61. verſ. effectus,
& poſt eos Mart. Mont. in ſæpè allegata deciſ.
50. n. 14. circa medium, ratio eſt in promptu, li-
cèt eam non tradiderint prædicti Doctores,
quia cauſa tantùm propriè dicitur, quæ finalis
eſt, impulſiua autem abuſiuè, & impropriè cau-
ſa dicitur, vti ex Ariſtot. lib. 2. Phyſico. & ex alijs
latiſſimè comprobat ſecundus Tiraqu. in tract.
ceſſan. cau. limita. 1. n. 5. cum ſequen. indè etiam
percipiemus num conferenda ſit, & filio in le-
gitimam imputāda, inſinuanda vè, & nunquid
ea cauſa non ſequuta detur donatori cōdictio
ob cauſam ad rem repetendam, nec ne, & ad
alia multa ea inſpectio deſeruiet, quæ ipſe exi-
15 tus per ſe indicabit. In † qua diſceptatione duæ
reperiuntur contrariæ doctorum opiniones, al-
tera, quæ tenet eſſe cauſam impulſiuam, cui ſe
ſubſcripſerunt Bertran. in conſi. 1. numero. 3.
volu. 1. ſecundum meam impreſſionem, Decius
conſil. 239. numero 2. Crauę. conſil. 114. numer.
17. Oldrad. conſil. 5. Nat. conſil. 609. numero
9. Bombin. conſil. 61. num. 9. relati per Cancer.
vbi ſuperiùs, quibus adde Decia. reſpon. 7. nu.
52. vol. 1. Surd. deciſ. 322. num. 84. Altera verò eſt
opinio quòd imò cauſa matrimonij ſit finalis,
& non impulſiua, quam tenēt Cyn. & Salicet.
in l. generaliter. C. de Epiſc. & cler. Bal. nouel.
in tract. de dote par. 6. priui. 76. Neuiſa. conſ. 45.
in cauſa, nu. 27. relati per eundem Cancer. ibi-
dem, qui eos ſequitur.

16 Nobis † autem (ſi licet noſtrum in his de-
promere iuditium) ſummoperè placet elabo-
rata diſtinctio Mart. Mont. in alleg. deciſ. 10. n.
11. cum ſequen. differentiam conſtituentis in-
ter hoſce duos caſus, quando videlicet huiuſ-

modi

modi donatio ſit contemplatione alicuius certi matrimonij iam tractati,& de proximo contrahendi, prout in noſtro caſu, quo in ipſis pactis nuptialibus,& in eodem ipſo actu ſponſaliorum fit hæc donatio,& quando nõ in ſpecie fit fauore alicuius certi matrimonij de proximo contrahendi, ſed genericè fauore matrimonij, vt primo caſu cauſa matrimonij dicenda ſit finalis, poſteriori verò impulſiua, quæ ſanè diſtinctio, ſumma nititur ratione, ex varijs ad id per eundem Mõter, eruditè ſatis, congeſtis, quæ, ne videamur alius labores cum iniuria nobis adſcribere, conſultò omittimus, hoc vnum adiungentes quòd ex eo ſummã habere rationem nobis videtur huiuſmodi diſtinctio, quia videamus non eſſe nouum in iure noſtro, differentiam ſæpiſſimè conſtitui inter hoſce duos caſus, quando videlicet aliquid fit ob cauſam alicuius certi, & determinati matrimonij; vel quando fit ob cauſam matrimonij in genere:
18 hinc videmus † Doctores in illa ancipiti quæſtione, num filius rem à patre ſibi donatam fauore matrimonij, & cauſa nuptiarum, poſſit eidẽ poſteà retrodonare, ſecurè reſpondiſſe, nõ poſſe, ſi huiuſmodi donatio facta fuerit fauore, & ob cauſam alicuius certi, & determinati matrimonij cum certa, & determinata muliere contrahendi; ſecus verò eſſe quando non fauore, & ob cauſam alicuius certi matrimonij, ſed in genere, fauore, & ob cauſam matrimonij; rationem reddunt Doctores, quæ mirificè noſtram diſtinctionem probat, quia † primo caſu iſtæ
19 donationes pars,& portio cenſentur eſſe ipſius contractus matrimonij, in quo fiunt, & cum toto ipſo contractu confunduntur, vtilitatemque concernunt nedum donatarij, ſed & mulieris ſecum contrahentis, & illius parentum, qui videntes eiuſmodi donationes generis futuris fieri, eneruant patrimonia ſua filiabus amplas dotes dantes, aliàs nõ daturi, vt ditioribus eas nuptui tradant, quod ſecus eſſe quãdo donationes in ſecundo caſu fiunt, nemo non videt, latè Guid. Pap. deciſ. 145. nu. 2. verſ. his non obſtantibus, Nata in conſ. 115. n. 2. Rolan. à Valle in conſ. 44. nu. 20. 21. & 24. & in conſ. 70. nu. 3. & 4. vol. 4. Dec. in allega. conſ. 20. nu. 14. & 15. & Iacob. Menoch. in conſ. 261. n. 19. quod idem † in Senatu Neapol. *obſeruari* tradit Vincen. de Franch. deciſ. 205. nu. 2. Id quod apertiùs confirmatur ex cõſtitutione vni. tit. de promiſ. dot. & dona. prop. nup. in 1. vol. conſtit. quatenus habet, non valere chartam, vel retrodonationem à filio patri factam in præiudicium hæreditamenti, & donationis tempore nuptiarum eidẽ filio per patrem factæ, ponderando dictã conſtitutionem in verbo, *en temps de noces*, hoc eſt *tempore nuptiarum*, cui iungitur verbum, *donatio feta, o fae dora*, hoc eſt *donatio facta, aut facienda*,

20 quod importat actum diſponendi, ideò † debet eſſe qualitas in eo tempore diſpoſitionis, vulga. l. Titius, vbi not. Bat. de milit. teſtam. l. in delictis. §. extraneos, de noxal. actio. cum ſimil. Ex quibus deducitur manifeſtè probandum eſſe in terminis dictæ conſtitutionis factã fuiſſe donationẽ à patre filio tempore nuptiarum, & ſic ob cauſam certi in ſpecie cõtrahendi matrimonij, vt nulla dici poſſit retrodonatio in præiuditium dictæ prioris donationis, quaſi cõtrariũ de neceſſitate ſit conſtituendum, vbi prior donatio nõ fauore alicuius certi matrimonij, ſed ob cauſam matrimonij in genere cõtrahẽdi facta fuiſſet, vti latiùs ſuo loco dicetur.

21 Inde etiam † videmus in illa dubitatione, num quam donatio cauſa matrimonij facta ſit inſinuanda, necne, diſpoſitum fuiſſe in conſtitutione 1. tit. de dona. co. vol. 1. cõſtitutionum, eas nunquam fore inſinuandas, ſi factæ fuerint fauore matrimonij, & cõtinuatæ in capitulis matrimonialibus, ibi, *donations ques ſan per contemplatio de matrimoni continuades en capitols matrimonials*, quaſi contrariũ omnino ſecurè tenendum ſit in donationibus, quæ non ſint continuatę in capitulis matrimonialibus, hoc eſt, quæ non ſint factæ fauore alicuius certi matrimonij, ex ratione in præcedenti caſu perpenſa, vti inferiùs, dũ de his ex profeſſo agemus, latiùs pertractabimus; quod idẽ eſſe in Aragonia ex ſpeciali illius regni foro, tradit Marti. Mont. in ſæpè allegata deciſ. 10. in princ.

22 Indè † etiã ex eadẽ ratione videmus paſſim in iure noſtro priuilegia, quæ alicui actui ob cauſam matrimonij, & illius fauore, facto conceduntur, tunc demum procedere, quãdo talis actus ſit ob cauſam alicuius certi, & determinati matrimonij, nõ verò quando ob cauſam matrimonij in genere, vti deducitur ex l. diui, ponderando verba, *pactis, quæ matrimonij tempore*. C. de nat. lib. c. 1. ibi. *quã dixerit tempore ſponſaliorũ*, de fil. nat. ex matrim. ad Morgan. contract. in vſib. feud. & c. quamuis pactum ibi, *dum nuptui tradebatur*, de pactis in 6.

23 Indè † finaliter videmus priuilegiũ illud fauore matrimonij per ll. 17. & 44. tau. tributũ, vt maioratũ, & meliorationẽ filio factam aliàs de ſui natura reuocabilem, reddat irreuocabilem, tunc demũ procedere, quãdo huiuſmodi maioratus, & melioratio fiũt fauore, & ob cauſam alicuius certi, & determinati matrimonij, non verò quãdo ſimpliciter ob cauſam matrimonij in genere, vt reſoluit Tell. Ferdinan. in d. l. 17. tau. nu. 72. & aduertit Molin. de primog. Hiſpan. lib. 4. c. 2. nu. 16. & 17.

Quæ omnia ea ſic, prolixiùs forſan quàm multi requirerent, adducta ſunt, vt indè ſuaderemus lectores, ne mirentur, huius noſtræ diſtinctionis, & differentiæ, quàm cum Marti.

 Mont.

Mont.inter hoſce duos caſus conſtituimus.
24 Quibus † accedit quod in ſimili tradūt doc-
tores de expręſſione meritorum in ſpecie in ali
qua donatione facta,& ď expręſſione meritorū
in genere, vt primo caſu donatio dicatur ob
cauſam licèt in ea ponantur verba, *titulo mera,*
pura perfecta,& irreuocabilis donationis,Alex.cōſ.
40.ſuper primo in 7.dubio vol.4.Decius in l.ſi
donatione nu. 24. C.de collatio. & nouiſſimè
Vincen.Caroſ.deciſ.ſeu caſ.86. num. 19. & 20.
Secundo verò caſu dicatur pura,propria,& ve-
rà donatio, Oldra. d.conſ.5.idem Caro.vbi ſu-
prà,& in his nullatenus videtur trepidandum
poſtquàm videmus huiuſmodi donationes, quæ
ob causā alicuius certi matrimonij fiunt, ideò
fieri communiter, quia ita conuentum anteà
extitit inter contrahentes,& illorum parentes,
q,qui in his ſæpè interfuimus, quondiano ex-
perimēto verum eſſe docemur, & in aliquibus
partibus prouidi notarij tractarum huiuſmodi,
& conuentionem,vt cauſam finalem,in princi-
pio ipſius donationis apponunt,apponique ab
omnibus,vt nullus ſcrupulus remaneat,clarèq;
mens contrahentium percipiatur,optimum eſt
conſilium: indèque conditionaliter videtur pa
rētibus iniunctum ab his,qui ex parte mulieris
ſunt,vt talem donationem filio faciant,ſi volūt
ipſam in nurum, filijque vxorem habere, aliàs
non habituri, quod ſecus eſſe quando non ob
cauſam alicuius certi matrimonij fiunt huiuſ-
modi donationes,nemo tam cæcus eſt qui non
25 videat,vndè † ſuccedit proculdubio in his caſi
bus diſtinctio.I.C.in l.2.§.fi.ff.de dona.vbi Bar.
diſtinguentis inter conditionem, & modum,
vt conditio in donatione appoſita cauſa finalis
illius cenſeatur eſſe, modus verò impulſiua,la-
tè proſequitur nouiſſimè Lean.Galgane.in tra-
cta.de condi.& demonſt.parte 2.cap.4.quęſt 9.
per tot.

Obſtare tamen fortiter videntur ſuperiori
diſtinctioni, & securè conſtitutę reſolutioni,
quæ de donatione ob cauſam tradunt dd. vt
26 videlicet † ad cognoſcendum an ea talis ſit,at-
tendatur num commodum reſpiciat donantis,
an verò donatarij,vt primo caſu dicatur ob cau
ſam,ſecundo verò ſimplex,& pura, Aymō Cra
ue.conſ.85.num.2.conſ.136.num.1.& conſ.3 01.
num.1.& nouiſſimè ex Dec.in auctẽ.ex teſta-
mento,C.de collatio.& in §. pręterea.inſtit. de
actio.& ex Tiraquel.in l.ſi vnquàm,ver. dona-
tione largitus,num.124.tradit Vincen.Caro.in
allega. deciſ.ſeu caſu 86.num 21. & ex alijs ref-
fert.Rolan.à valle in conſ.44. num.2.volum.4.
plures alios congerit Tiraquel. in tract. ceſſan.
cau.limita.1.num. 52. quæ videntur probari per
tex.in l.Titio.centum in prin.ff.de cond. & de-
monſt. quatenus habet ea quæ fauorem tātum
legatarij, non legantis concernunt, non dici
cauſam finalem,ad idem eſt tex.in l.ſecunda §.
fi.de dona.& in l.ſi mulier C.de iur. doti. & ibi
27 hoc not.Bar.Et rurſus † ea obeſſe videntur quæ
alij dd.adducunt de eadem donatione ob cau-
ſam,quòd videlicèt ſola ea talis dicatur, quæ fit
ob cauſſam neceſſariam, liberalitatem excludē
tem,nec à liberalitate procedit,necnon iure co
gēte fit,quos latè reffert Rolan.à valle in d.cōſ.
44.n.25.& conſ.70.n.7. Angel. in l. ſed & hoc
fi.de re iud.Iaſ.in l inter eos,eo.tit. Ioan.Fab.&
Ioan.de Plat.§.pręterea in inſtit.de actio. Deci.
in auctẽ.ex teſtamento C.de collatio Tiraq.in
l.ſi vnquàm, verbo.donatione largitus, n.114.
C.de reuocan.donatio. Decia. reſpon. 3.nu.13.
volum.1.

His tamen non obſtantibus non eſt recedē-
dum à noſtra diſtinctione, quia facilis eſt reſpō
82 ſio ad contraria:ad primum enim † omiſſa ſolu
tione Nat.in ſæpè allega.conſ.609.num.29. ne
gantis omnino aſſumptum in dicto contrario,
quòd videlicèt cum donatio reſpicit commo-
dum tantùm donatarij,dicatur ſimplex.& non
ob cauſam, quia ea ſolutio (vt aduertit Rolan.
in d.conſ.44.num. 19. volum.4.)multos habet
contradictores reſolutionem prędictam ſecu-
rè conſtituentes, & vltra allegatos,eandem ſe-
quitur Bar.in l.1.§.fin.num.2.& ubi Poma.in ad
ditione in litera d. ff. de donatio. & in allega.l.
ſi mulier C.de iur. dot. à cuius opininione ou-
ſum eſt recedere niſi euidenter appareat in ea
deceptum fuiſſe, adeò vt dicat Tiraq. in allega.
tract.ceſſan.cauſ.limi.1.num.51. ſe vſq; ttunc ne-
minem reperijſſe qui contrarium dixiſſet, omiſ
ſa etiam alia ſolutione Rolan. à Val. vbi ſuprà
num. 20. dicentis donationem hanc non reſpi-
cere ſolùm commodum donatarij,ſed & donā
tis,cum ad ipſum ſpectent fructus dotium data
rum marito, & ſic donatario eius filio,ex doc-
trina Bar.in l.cōtra nurū §.quoties ff. rer.amot.
& dd.in l.ſi cum dotem §.tranſgrediamur ff.ſo-
lu.matrimo. quoniam ſi examinanda foret ex
profeſſo, non minores forſan haberet contra-
dictores, quàm & illa Nattæ,id tamen oneris
ſubterfugimus quia licèt ea propoſitio Rolan.
vera ſit in ſe, nullius tamen cōmodi & vtilitatis
poſſet eſſe in noſtra Cathalonia, nech in toto
29 Regno Caſtellæ vbi † per contractū matrimo-
nij filius liberatur à patria poteſtate,nec ea am-
plius durat,& ad id nos habemus Conſtit. vni.
ſub tit.de emancipa.in 1.vol.conſtitu.& in Reg
no Caſtellæ adeſt lex.47. tau. quam ſubtilibus
comentarijs ornarunt Anto.Gom.Pala. rub. &
Tell.Ferdinan.& de ea etiam meminit Roder.
Soarez in l.9.titu. de los pleytos, & ibi additio
ad eum,& nos forſan aliquando latius agemus:
acquiſitio autem huiuſmodi fructuum dotis
filio conſtitutæ effectus eſt patriæ poteſtatis,ad
l.placèt de acquiren.hered.cum ibi nota.

Secure

30 Securè † igitur aliàs reſpondebimus prædi-
cto contrario, ſi concederimus libenter con-
tenta in eo, quòd videlicet quando donatio cō-
modum tantùm continet donatarij, ſimplex di
catur, & pura, negamus tamē donationē hanc
noſtram ſolum commodum, & vtilitatem do-
natarij reſpicere: cōtinet enim, præter commo-
dum donatarij, vtilitatem etiam vxoris illius, &
parentum, quorum maximè intereſt generum,
& maritū reſpectiuè habere diuitem: ſic enim
honorificentius viuent, ſic mulier ſecuriorem
habebit dotem: ſic filij ſecurum habebunt vn-
de viuant, & alia commoda reportabunt om-
nes, quę cuiq. facile eſt conſiderare: experimē-
to enim quotidiano comperimus, quę vtilitas
vxoribus, & earum filijs, nec non & ſuis paren-
tibus contingat, ſi eorum mariti diuitijs abun-
dent, & ècontrario. quæ infortunia, quæ incō-
moda, ſi paupertate laborent, huc ſpectāt quæ
ſuperiùs in hac eadem gloſ. numer. 19. tradita
fuere, & quæ latiùs in fine huius glo. de retroda
tione in patrem pertractabūtur. Ad hæc, huiuſ-
modi donatio eo modo, quo in noſtra clauſu-
la, concepta, magis ſpeciale reſpicit, & continet
commodum filiorum ex eo matrimonio pro-
creandorum, propterea quòd eis etiā poſt mor
31 tem parentis facta extitit donatio, vnde † ſucce
dit in his proculdubio ſecura dd. traditio, quòd
quoties donatio reſpicit vtilitatē donatarij, &
alicuius tertij, tunc ob cauſam dicitur, & non
ſimplex, Bar. in allegat. l. 2. §. fin. num. 2.
ff. de donatio. Tiraquel. in allegat. tractat.
ceſſan. can. nu. 52. & quàmplures doctores lon-
giſſima ſerie per eum relati, vbi dicit ſe neminē
in hoc inueniſſe contradictorem, præter Bal. in
conſ. 460. lib. 3. cui tamen benè reſpondet ibi-
dem nu. 53. quibus additur Nat. in ſepius alleg.
conſ. 609 num. 13. Rolan. à Vall. in allega. conſ.
44. num. 21. Franciſcus de Albergotis in conſi.
51. incip. Lambertus, num. 6. inter conſi. ad vlti.
volun vol. 1. & Onophrius Bartholin. in conſi.
82. n. 5. in eo. vol. Barboſa in l. 1. n. 41. ff. ſolu. ma-
trimo. in 7. parte.

32 Et licèt † cauſa hæc matrimonij ſolum com-
modum accipientis contineret, adhuc tamen
finalis nihilominus foret iudicāda, ex quo hu-
iuſmodi cauſa matrimonij neceſſariò require-
batur ad validitatem huiuſmodi donationis à
patre in filium in poteſtate cōſtitutum collatæ,
vti in eodem hoc tractatu, dum de his agemus,
fiet manifeſtum, & hæc eſt vna ex limitationi-
bus Tiraq. adductis vbi ſupra num. 55. & anteà
num. 42. ad dictam propoſitionem, quòd quā-
dò cauſa reſpicit ſolius legatarij commodum,
& fauorem iudicanda ſit impulſiua, & nō fina-
lis, quam ante eum animaduerterat Bar. in iam
allegat. l. 2. §. fina. num. 2. de donatio. ex l. ſed ſi
mors, circa finē, cum l. ſequen. de dona. int. vir.
& vxo. Quod ſi ſtatim objciat quis, hanc limita-
tionem æquè militare in cauſa matrimonij in
genere, atq. in ſpecie, indèq. videri dicendum
vtroq. caſu cauſam eſſe cenſendam finalem, ex
quo ipſa neceſſariò requiritur ad ſubſtantiam,
& validitatem actus, reſpondebimus, ex cauſa
matrimonij in genere non ſuſtineri donationē
à patre filio eius poteſtati ſubiecto factam, ſed
ſolùm ex cauſa matrimonij certi cum certa mu
liere contrahendi, vt inferius, Deo dante, reſol-
uemus.

33 Ad † ſecundum contrarium reſpondemus
reſolutionem in eo firmatam, vt videlicèt ad
hoc, vt aliquid dicatur ob cauſam geſtum, requi
ratur fieri ob cauſam neceſſariam, liberalitatē
excludētem, iure probari non poſſe: aliàs enim
donatio à matre in filiam collata cauſa dotis
ob cauſam dici non poſſet, cum mater non fa-
ciat huiuſmodi donationem ex cauſa aliqua
neceſſaria: non enim ad id tenetur, ſaltē quan-
do filia eſt diues, ad not. per ſcribentes in l. 1. ff.
ſolu. matrim. & in l. neq. mater C. de iur. dot.
quod repugnat tex. in l. vt liberis & in l. penul.
C. de collatio. vt reſoluit Pic. in l. in quartam
34 num. 196. ad l. falci. quod † idem dicendum eſt
de patre, quòd non teneatur filiam diuitē do-
tare, vti ex Bar. reſoluit latè Dida. ad quartum
decreta. 2. p. §. 8. cap. 3. num. 8. & tamen ſi ei do-
nationem cauſa dotis faciat, talis donatio ob
cauſam iudicatur, l. fin. verſ. vtramq. C. de dot.
promiſ. ita ex prædictis, & alijs eam reſolutionē
probat Dida. in cap. Raynald. §. 2. n. 6. verſ. præ-
fata verò, circa finem, de teſtament. & latiſſimè
Rolan. à Valle in ſępè dicto conſil. 44. num.
30. cum duob. ſequen. & in allegat. conſil. 70.
35 num. 13. cum alijs duobus ſeq. ſufficiet † igitur,
vt dici poſſit ob cauſam, quòd fiat donatio in-
pellente inſtinctu naturæ, & ratione naturali,
prout hæc, de qua agimus, ad quam faciendam
inuitatur pater ſtimulo naturæ vt filius honora
biliùs contrahat, & ditiorem vxorē ducat, benè
Dida. & Rolan. vbi ſuprà & pulchrè Angulo de
melio. l. 9. glo. 4. num. 17. verſi. nec obſtat quòd
non ſit vera donatio. Vera igitur remanebit no
ſtra diſtinctio, & ſuperius conſtituta reſolutio
quòd quando donatio fit fauore certi, & deter
minati matrimonij cum certa, & determinata
muliere contrahendi, tunc verè dicatur finalis
cauſa matrimonij, licèt ſecus ſit, quādo non ob
certum matrimonium, ſed matrimonij cauſa
in genere facta reperitur, quam opinionem *ſe-*
† *quuta fuit* noſtra Regia Audientia, vti apparet
ex declaratione, quam, poſt hæc ſcripta, vidi, de
qua valde gauiſus ſum cum reperierim omnia
ferè motiua ſuperius à nubis in confirmationē
noſtrę opinionis tradita, ab eadem Regia Au-
dientia amplexa, fuit facta ea declaratio die 8.
Martij anni 1604. in cauſa Gaſparis Grau agri-
colæ

Digitized by Google

eolæ patrochię ſancti Iacobi de Viladıoet con
tra Anthoniam Planes,&Mecha de Montſeny
in aula admodum Renetendi Cancellatij ad
relationem egregij tunc Senatoris, & nunc in
ſupremo Aragonum Senatu Regentis Salua-
toris Fontanet vertenti, in qua cum ageretur
tur de reuocatione cuinſdam donationis fa-
uore certi matrimonij factæ,propter ingratitu-
dinem donatatij,fuit declaratum non eſſe lo-
cum prætenſæ reuocationi,quia ea donatio nõ
erat ſimplex donatio, ſed imò ob cauſam,his
verbis, *Attamen conſtat donationem prædictã &c. fuiſſe factam in pactis nuptialibus, & ſeu capitulis matrimonialibus propter nuptias tunc contrahendas, & cum effectu contractas interdictos N. & N. & ex conſequenti ob cauſam matrimonij certi cum perſona certa de proximo contrahendi, & effectam fuiſſe partem ipſius contractus, & cum toto ipſe contractu fuiſſe confuſam, quinimò neq; veriſimile eſt abſq; donatione prædicta, matrimoniũ effectum habiturum fuiſſe, nec dictes N. & N. (ſocrum & ſponſum donatarię) tot pactis, nedum in fauorem N. donatariæ, verùm & eiuſdem N. donatoris adiectis conſenſuros &c. Indè conſequitur donationem per dictum N. dicta N. filiæ ſuæ factam nedum ex cauſis ſupradictis eſſe veram donationem ob cauſam, verùm & quia facta fuit ad dotandum filiam, ad quam pater de iure tenetur &c.*
& rurſus in illis verbis, *cum huiuſmodi donationes ob cauſam non poſſint eo pretextu ingratitudinis reuocari, & in caſu præſertim, de quo agitur, in quo per dictum N patrem dicta bona ob cauſam matrimonij certi cum certa perſona de proximo contrahendi, imò ob cauſam dotis, donata fuerunt &c.* erat huius
cauſæ ſcriba N. Vilella,nunc Tio,cuius deciſ.
meminit nouiſſimè nob. Ludoui à Pegue. in
2.vol.deciſ.22. Idem poſtea reperi fuiſſe anti-
† quitùs in eodem Senatu *declaratum* de anno
1537.die 9.Maij,in cauſa Anthonij Cathala,cõ-
tra Ioanam Cathalanam,ad relationem Anthu
nij Piquer, cuius cauſæ concluſionem vidi in
archiuo Regio in libro concluſionũ eius anni,
vbi donatio ob cauſam apellatur hæc, de qua
agimus,reuocationi non obnoxia propter in-
gratitudinem,quod fuit dicere,matrimonium
eſſe cauſam finalem,aliàs enim donatio ob cau
ſam non diceretur,iuxta ea, quæ ſuprà docui-
mus.

Verùm enimverò cum ab eo,qui ſubcubue-
rat in ſupradicta cauſa Gaſparis Grau contra
Anthoniam Planes,& Mecha,interpoſita fuiſ-
ſet ſupplicatio ad aliam aulam Regentis Regiã
Cãcellariam,*declaratum fuit* ad relationẽ egre-
† gij Iacobi Puigmija illius relatoris,die 18. Mar-
tij 1606.donationem prædictam ob cauſam di-
cendam vſq. ad 200. libras tantùm, attenta
conſuetudine in illa terra probata,quòd homi-
nes conditionis donatoris, non ſolebant plus
date pro dote filiarum ſuarum, vel etiam vſq.
ad legitimam filiæ,ſi plus forſan valeret, & in
eo quod excedebat,purã fore,& eſſe, & reuoca
tioni propter ingratitudinem obnoxiam. Diui-
ſa igitur eſt donatio prædicta, & quoad vnum,
ob cauſam declarata; quoad aliud verò, pura,
cęterùm an id iure probetur,difficultatis eſt nõ
modicę.

36 Arbitratur † noſter Cancer,qui in cauſa cõ-
ſulnerat,in 3.p.var.c.2.de inuen.nu. 221. ex eo
id fuiſſe, quòd cum ageretur dẽ reuocatione do
nationis,ceſſabat iam matrimonij fauor, quod
erat ſolutum per mortem viri:vidua enim erat
tempore quo ingratitudo dicebatur commiſ-
ſa,propter quam reuocabatur donatio: & ſic
ceſſabat etiam preiudicium mariti, & filio-
rum,qui non erant, propter quorum fauorem
impedita aliàs foret reuocatio, multa adducit
is doctor,quæ ego non reffero,ne eius labores
tranſcribere videar:expectet tamen ipſe pau-
lulũ,& videbit quòd in tertia aula,vbi nũc cau
ſa ducitur refferente egregio Franciſco Bunet,
me aduocato,& ſtrenuè, cõtra reuocationem,
licèt non ex ſola reprobatione doctrinæ Can-
cerij in hoc loco,ſed imò eius doctrina ferè ad
miſſa,ex alijs rationibus,pugnante, circa hæc
fuerit declaratum:ſpero enim,quando hæc ſcri
bo,de proximo ſententiæ prædictæ, refferente
Iacobo Puigmija latę,reuocationẽ, faxit Deus
vt ita ſuccedat,ſi contigerit fieri antequam hęc
pręlo dentur,ſcribã ſucceſſum: Alia huc cõfe-
rentia pro ſuſtentatione dictę declarationis fa-
ctæ refferẽte Puigmija, videas in glo.de decim.
& primi.vbi non nihil de hoc tetigimus, & di-
ctam ſententiam retulimus.

Ex quibus facilis fiet reſponſio ad ea, quorũ
cognitionem diximus ſuperiùs pẽdere ex vera
reſolutione proximæ præcedẽtis inſpectionis,
ſi tamen priùs aliqua in genere de ipſis,ne illo-
tis (vt aiunt) manibus eorum tractationẽ agre-
di videamur, præfati fuerimus.

37 Et primo † quod attinet ad collationem, o-
miſſis illius varijs ſignificationibus, vtpote
noſtro inſtituto minimè accommodatis, nec
proficientibus,quas latè tradit Antonius Gom.
in l.29.tau.num.1. & ante eum Iaſo.& Deci.in
rub.C. de collatio.& Cagnol.in l.ſi emancipati
C. eo tit.omiſſa etiam ridicula illa collationis
ſignificatione à Decio vbi ſuprà, reliquis illius
ſignificationibus, quæ vulgò circumferuntur,
addita,qua collationem ſumi dicit pro confec-
tione vini,& confectione, quam faciunt ſcho-
lares in iure examinati, omiſſa etiam alia nõ mi
nùs faceta quàm ſint traditæ per Deci. & Iaſo.
addita à Cagnol.vbi ſuperiùs num. 13. pro col-
latione, quam faciunt ieiunãtes tempore qua-
drageſimali,in noſtro propoſito,collatio hæc,
38 † de qua agimus, ſumitur pro contributione
proportionũ bonorũ, de qua loquuntur tituli ff.
& C. de

& C. de colla.bonorum,& diffinitur,vt ſit pro
prix tei in cõmune inter hęredes latio pro hæ-
reditarijs portionibus diuidenda,l.1.ff. de col-
la.bonor.ibi,*vt ſua quoq. bona in medium conferãt
qui appetunt paterna* & ibi,*nam ſi bona à patre re-
licta,& emancipatorum in medium conferuntur, &
ita viriles partes ſumantur.*l.filiæ dotem, l. illam
C.eo.tit.quã diffinitionem, licèt ſub compen-
dio verborum, tradit glo.in rub.ff.de colla. bo-
* nor.& ibi communiter DD.Ant.Gom.in alleg.
l.29.tau.nu.1.cum multis per eum adductis.Di-
citur in diffinitione(rei propriæ)ad differentiã
rei teſtatoris,vel deffuncti,& communis hære-
redum, quæ non conferuntur,ſed diuiduntur,
vt in l.filiæ licet,C. de collatio. & in l.cæterum.
C.famil. herciſcun. cum ſimil. & ad differentiã
rei alienæ,quæ nec etiam confertur, l.ea demũ
C.eo.tit.de collatio.Gom.vbi ſuprà verſ. vnum
tamen,& ante eum Decius in rub. C.de collat.
Dicitur(inter hæredes)quia ij tantùm, qui titu-
lo vniuerſali ſiue ex teſtamento,ſiue ab inteſta-
to accipiunt, conferunt, non qui titulo legati,
aut alio particulari, l.à patre,iuxta verum illius
ſenſum C.de colla.l.fin.ff.de colla.dot.Vital.in
tract.de colla.in prin.n.17. Decius in l. emanci
pati n.35.C.eod.tit.de colla.dicitur(pro hęredi
tarijs portionibus diuideda) ad differẽtiã ſocie-
tatis,quę licèt ſit propriorũ bonorũ in cõmune
latio l.1.& per tot.ff.pro ſocio. l.1. & per tot. C.
eo.tit.& §.1.& per tot.tit.inſt.de ſocieta. non tñ
ea bona inter ſocios diuiduntur pro hæredita-
rijs portionibus,ſicuti inter hæredes bona,quæ
conferuntur.

39 His pauculis tantũ præmiſſis: † reliqua enim
conſultò omittimus,videnda latè per Iaſ.Deci.
Cagnol.in locis ſuprà citatis, & ordinarios ibi-
dem,& in rubro,& nigro titulorum.ff.& C. de
colla.& vltra eos per Vital.& Pet.Stel.in pecu-
liaribus tractatibus,quos de colla.edidere,An-
thon. Gom. in d. l.29.tau.per tot. Micha.Cras.
qui ad ſatuitatem vſque per 21.quæſtiones de
his agit,in tract.de ſucceſſ.2.part.articulo colla-
tionis bonorum,Andr.Fachine. controuer.ior.
lib.5.à cap.77. cum multis ſequen. Hier. à Lau-
ren.in repeti.l.emancipati. C.de colla. quæ ha-
betur poſt eius deciſ. Auenionen. & Atiſmi.
Tepa. qui omnium latiùs caſus materię colla-
tionis bonorum magis contingibiles, coacer-
uauit,propter quemque nos multa hic tractare
omiſimus in materia vtilia,quia ea poſſunt nul-
lo negotio penes ipſum videri,is (inquam) in
compen.vat.iur.ſenten.tom.2.tit.colla. dot. &
aliorum bonorũ,& per alios,quos ipſi allegant,
in præſenti conſultatione,an donatio hæc,quæ
fit cauſa matrimonij, ſit conferenda,nee ne, di-
40 cimus † varia emanaſſe à clariſſimis viris cõtra-
ria,& admodum diuerſa reſponſa, vti apparet,
ex Aymon. Craue. conſi.85. Moſſa apud Port.
Imol.conſi.81.Por.conſi.36. Decia. conſi. 3. nu.
13.& conſi.31. num. 67. vol.1.Torniel.conſi.82.
apud eundem Port.quos reffert Mar. Antho.
Pereg.in tract.de fideicom.art.36.num.134.&
rurſus idem elicitur ex Iaſo. in conſi. vlt. lib. 2.
Bec.conſi.20.Burſa.cõſi.179.Bertran. cõſi. 337.
lib.3,Rolan.conſi.70.lib.4.Oſaſ.conſi. 62. Na-
ta.conſi.609.Maſuer.ad Papien.in forma libel.
pro hered.vel re ſingu.diuiden.ſuper verbo, cõ
muniter,& pro indiuiſo,quos reffer Anto. The
ſau.decis.Pedemon.46.nu.11.& eoſdẽ ferè om
nes ſupra citatos retulit etiam Marti. Mont. in
allega.deciſ.10.per tot. quibus adde Fachineũ
controuer.iur.lib.5. cap. 82. per tot. Cæterum
hęc diſſenſio, & diſcrepantia inter hos Do-
ctores,vti ex eorum dictis conijcere licet, indè
eueniebat,quia non concordabant; nec con-
ueniebant, numnam cauſa matrimonij fina-
lis eſſet donationis, an verò impulſiua, ac pro
indè qui finalem eam exiſtimabant, collatio-
ni ſubjacere donationẽ reſpondebant, qui ve-
rò impulſiuam,è contra, Nos vero qui ſecuiè re
ſoluimus matrimonium eſſe cauſam finalem
donationis,quando ea fauore certi matrimonij
de proximo contrahendi fit, negare nullo mo-
do poterimus,quin collationi loc⁹ ſit in huiuſ-
modi donationibus: ratio eſt in prõptu,quia
donationes ob cauſam collationi ſunt obno-
xiæ,vt probat tex.in auct. ex teſtamento C. de
collatio.his verbis.*Ex teſtamento, & ab inteſtato
ceſſat dotis,& aliorum datorum collatio,ita demum
ſi parens hoc deſignauerit expreſſum*, ergo à contra-
rio ſenſu,ſi pater nihil dixit,benè fit collatio do
tis,& aliorum datorum: datorum (inquam) ſimi
41 lium ipſi doti,ſcilicet ob cauſam, quia † dictio
* alius a,ud,eſt repetitiua ſimilium,ex glo.cõmu-
niter recepta iunc.tex.in l.ſi fugitiui C. de ſer.
fugit. id quod latiùs explicãt Pet. de fideicom.
q.11.nu.545.Sanchez de matrim. lib.3. diſp. 20.
num.2.& 3.Caputaquen.deciſ.298. num.3. in
2.p.Viui.deciſ.193.lib.1.Azor in inſti.moral. lib.
5.cap.28.verſ. alius,alia,aliud,par.1.Farina.to.1.
tit.3.de delictis q.17.num.51.Idem,quòd dona-
tio ob cauſam ſit conferenda,probat textus in
l.1.ff.de donatio.tex.in l.cum multa, verſi fin.
C.de dona.ant.nup.& melior cæteris,in l.illud
C. de colla.quatenus ſimplicem donationem
non conferri, niſi in duobus caſibus, quos ibi
enumerat Imperator, ſtatuitur, ergo donatio
ob cauſam ſemper conferretur, tenet hanc re-
ſolutionem Bal. in l. omnimodo §. imputari
num.8.C.de inoffi.teſta.& Iaſ.in l. quoniam no
uella,eo.tit.num.3.& latè Antho.Gom.qui ma-
teriam proſequendo hos, & alios quamplures
citat,in ſepè allega.l.29.tau. num.12.& ratio ra-
tionis eſt, quia cum donatio ſimplex ex mera
liberalitate donantis procedat, præſumitur pa-
trem voluiſſe,quòd eam filius cum cæteris fra-
tribus

tribus non comunicaret, ſed præcipuam habe-
ret, quia ſi donaretur, vt conferretur, non eſſet
ſimpliciter, & ex liberalitate donata, quod in
dote, donatione propter nuptias, vel alia ob
cauſam, cum neceſſariæ ſint, non procedit, cum
42 † nemo in neceſsitatibus liberalis exiſtat, vul.
l. diuus pius de reg. iur. l. in neceſſitatib⁹ eo. tit.
quare pater donando filię, ſeu alicui ex filijs ob
cauſam intelligitur voluiſſe eam donationem
conferri, ita rationem hanc ex Ripa in l. in quar
tam num. 148. ff. ad l. falcidi. & alijs tradit Dieg.
Gom. Corneio, in additio. ad cõmenta. Anton.
Gom. ad d. l. 29. tauri ad nu. 29. Viden. Tel. Fer-
nan. in ll. 26. & 29. tau. num. 3. Hanc autem noſ-
tram donationem, veram eſſe donationem ob
cauſam, ſecurè ſuperiùs reſoluimus. Ad hæc,
propter aliam quoq. rationem venit hęc dona
43 tio conferenda, quia † propter iuramentum,
quod in ea apponitur, fit ſtatim valida, docet
Craue. in conſi. 102. num. 4. Micha. Graſ. de ſuc-
ceſ. par. 2. art. collado bonorum, quæſt. 20. num.
* 4. verſi. ſimiliter, communẽ dicit Vital. de colla.
† memb. 2. num. 17. ita *declarauit* Senatus die 8.
Iulij 1572. in cauſa Hieronymę de Crudillis, &
de Colle, contra Eliſabetem de Prunera, & Vi-
latix coram Adriano Vilana vertenti, ibi, in ſen
tentia Regia, *quo vero ad quintam portionem*, vidi
hanc declarationẽ inſertam in proceſſu cauſę
nobilis Geraldi de Crudillis quondam Comi-
tis de Monteacuto, contra nobilem Dalmatiũ
de Rupebertino, coram egregio Senatore Hie-
ronymo Aſtor, actuario Boſch, vertenti, vbi ex-
preſſè dicitur donata à patre filio cum iuramẽ-
to, ſiue emancipatus ſit, ſiue in poteſtate patris
conſtitutus, collationi eſſe ſubiecta.

Indè inferas teneri filium bona, quę ſibi per
patrem fauore matrimonij donata fuere, con-
ferre, ideſt in commune ferre cum reliquis bonis
hæreditarijs, ſi in eis vult patri ſuccedere vnà cũ
44 fratribus, quod † quomodo fiat, vide per Go-
mez. in ſæpè allega. l. 29. tau. num. 36. imò & cõ-
pelli ad id poteſt officio Iudicis implorato, vel
actionum hęreditariarum denegatione, pro vti
* tenent omnes dd. in l. ſi ſoror ff. de collatio. vt
teſtatur Vital. Nemaus. in tract. de colla. num.
25. tutior tamen eſt prior via, quia actiones diu
tius denegari nõ poſſunt quàm quoad ille, qui
non vult conferre, cõſilium mutauerit l. 1. §. 10.
& l. 8. pater ff. de colla. quod mutare autem ſibi
licebit perpetuum, ſecundũ Iaſo. & Deci. quos
ſequuntur alij in l. poſthumo C. de collatio. ita
docet expreſſis verbis Micha. Graſ. in allegato.
tract. de ſucceſſio. par. 2. artic. colla. bonor. q. vlt.
num. 5. ſi tamen vult, vt ſuprà dictum eſt, in hę-
reditate paterna vnà cum fratribus ſuis ſucce-
dere: ſi enim vellet magis cum bonis donatis
remanere, & ſucceſſioni paternę renuntiare,
vtiq. ei liceret, Graſ. vbi ſuperiùs q. 4. num. 2. &
Gomez. in d. l. 29. tau. num. 32. per tex. in l. fin. ff.
de colla. dot. & ibi notatur per ordinarios, quo
rum aliquos refert Gomez. vbi ſuprà adducens
quaſdam huius dicti limitationes per te ipſum
videndas, atq. hęc de collatione bonorũ quan-
tùm attinet ad noſtrum inſtitutum, dicta ſunt ſa-
tis.

45 Vnũ † tãtũ interim notes velim, nõ teneri filiũ
bona hęc ſibi à patre donata cõferre, nec illorũ
æſtimationem, vel valorem ſi conſumpta ſint
ſine dolo, vel culpa ipſius: imò tunc admitti
debet ad ſucceſſionẽ abſq. collatione, per tex.
in l. 2. §. de illis ff. de colla. bonor. & in auten.
quod locũ, verſi. his ceſſantibus C. de collatio.
46 & ſi † non reperiuntur conſumpta, ſed deterio-
rata, præter tamen dolum, & culpã ipſius filij,
tunc, & eo caſu ſatisfacit filius conferendo ea
eo modo, quo reperiuntur tempore mortis, ita
eleganter docet Mathe. de Afflict. deciſ. Nea-
† pol. 247. per tot. dicens ita vt ſuprà fuiſſe in eo
Senatu *iudicatum*. An autem † in ſucceſſione
47 collateralũ poſſit aliquãdo habere locũ colla-
tio, & an filius teneatur cõferre bona ſibi à pa-
tre donata, vt illa haberet vltra portionem hęre
ditariam, pete tibi ab Antho. Fab. in ſuo Codi
ce tit. de colla. diffi. 1. & 2. in 2. tom. lib. 6. tit. 4.

48 Quo verò † ad imputationem in legitimam
eodem modo reſpondemus, hanc, de qua agi-
mus donationem cauſa nuptiarum factam in
eam imputari, propter eam rationem, quam
circa collationem cõſiderauimus: omnia enim
ex illo principio manant quod ſecurè in ſupe-
rioribus conſtituimus, hanc donationem verè
donationem eſſe ob cauſam, quæ de iure in le-
gitimam filio imputatur: hanc concluſionem
ponit Bar. in l. in quartam ff. ad l. falcid. quam à
cæteris quoq. probari ait Beren. Ferd. in repeti.
eiuſdem l. 3. ar. 3. cap. n. 11. benè loquitur Rippa
in ea. l. in quartam nu. 148. vbi rationem ad id
adducit eandem, quam ſuprà circa collationẽ
ex eod. Rip. perpendimus, eandem reſolutio-
nem, quòd hæc donatio imputetur in legitimã
tenet Antho. Theſau. deciſ. Pedemon. 46. nu.
11. qui ad id allegat Iaſo. in conſi. vlt. lib. 2. & ſu-
pradictos alios, quos ſuprà ex eo. Theſau. circa
collationum materiã, citauimus, quibus adde
Peregri. in tract. de fideicom. art. 36. num. 134.
vidi multò poſt hæc ſcripta 2. tom. deciſſ. nob.
Ludo. à Pegue. quæ nouiſſimè prodierunt in
lucem, inter quas reperi deciſſ. 15. in qua diſpu-
†† tat hunc articulum, & pro non imputatione
bis in Senatu, *decisum* tradit, de annis ſcilicet
1608. & 1609. quia noſtra hæc donatio non
ſit ob cauſam, ſed imò ſimplex donatio, quæ nõ
video quomodo ſtare poſsint cum his, quę Se-
natus reſoluerat in eadẽ aula in ea deciſione,
quã ſuprà retulim⁹ n. 35. cuiuſq. meminerat iſdẽ
nob. à Pegu. in eodẽ vol. deciſ. 22. ac quomodo
com-

tur cum hic ſecurè in fauorem opinionis, quòd
noſtra donatio ſit ob cauſam, reſolutis ex aucto
ritate grauiſſimorum doctorũ, conuenit tamẽ
cum hac nouiſſima noſtri Senatus opinione, &
Senatus Sabutia. apud Anthõ. Fab. in ſuo Cod.
lib. 3. tit. 19. de inoffi. teſtam. diffi. 30. vbi ait *deci-*
† *ſum* quòd ſiquid in contractu matrimonij, &
nuptiarum fauore donatũ ſit, magis eſt, vt ſim-
plex, quàm ob cauſam donatio facta videatur,
ergò (inquit) in legitimam non imputabitur,
ſed qui tenent donationẽ eſſe ob cauſam eã, de
qua tractamus, neceſſe habẽt confiteri imputa
tionẽ, addit iſdẽ Fab. in fine diffin. ſi nõ expreſ-
ſim id dictũ ſit, per quod videtur in Cathalonia
ceſſare debere imputationis quæſtionem, cum
in omnibus fetè donationibus, quę fiũt fauore
matrimonij, addatur, quòd etiam fiũt pro om
ni parte hęreditatis, legitimæ paternæ, & ma-
ternæ &c. quę verba videntur expreſſim impor-
tare neceſſariam imputationem.

Cæterum quia ex ſupradictis, in quibus ea,
quæ collationi ſubiacent, in legitimam etiam
49 imputari docuimus, dubitare † meritò quis
poſſet nunquid valeat argumentum de vno ad
aliud, operę pretium nos facturos exiſtimaui-
mus ſi id, quantũ in nobis eſſet, explicaremus:
dicimus igitur quòd licèt valeat argumentum
ab imputatione legitimæ, ad collationem, ſitq.
propterea certum ea omnia, quæ imputationi
ſubiacent, collationi etiam eſſe obnoxia, vt pro
bat tex in l. illud §. 1. C. de colla. & docet Dec.
ibidem num. 5. & alij quos reffert Theſau. in
allega. deciſ. 46. num. 5. non tamen procedit
argumentum è contra, vt quęcunq. cõferuntur,
in legitimam imputẽtur, ex ca. l. illud verſi. hęc
autem regula, & tradit glo. ibid. quia multa cõ-
feruntur, quæ in legitimam non imputãtur: fa-
cilius enim ſit collatio, quam imputatio, cum
ea, quæ imputantur in legitimã ſint magis one-
roſa, & ab hęreditate excludant: ea verò, quæ
conferuntur, habeant recompenſationem; &
ad ſucceſſionem viam aperiant, hanc rationem
tradit Decius in d. l. illud C. de collatio. & plu-
ribus de his agit Graſ. in ſępe allega. tract. de ſuc
ceſſio. par. 2. art. colla. bonor. q. 8. per tot. exẽ-
pla ponens huius differentiæ, inter imputatio-
nem, & collationem, conſtitutæ.

Quantum verò ad tertium caput inſinuatio
nis, ſit ne hæc donatio inſinuanda, vel non vt
valeat, ſi quingentorum aureorum ſummam
excedat, non eſt quòd in præſentiarum explice
mus: commodior enim ſe ſe nobis inferius of-
feret locus de his agendi, cum de inſinuatione
50 agemus. Quod † verò atinet ad vltimum caput,
nunquid videlicet hæc donatio cauſa matri-
monij facta valeat eo nõ ſequuto, Matt. Mont.
in allega. deciſ. 10. à num. 27. cum ſequent. quia
(vt inquit) ex traditis per d.d. circa rem hanc, nõ
poteſt certa deciſio colligi, diſtinctione opus
eſſe cenſet pro huius quæſtionis reſolutione, &
dd. concordia: aut enim (inquit) donans aliàs
donaturus erat, aut non, primo caſu dicit eam
valere matrimonio non ſequuto, ſecundò verò
caſu, minimè, & poſtea quaſdam coniecturas
adducit, ex quibus percipiatur nunquid do-
nans aliàs donaturus fuiſſet, vel non: Mihi verò
hæc diſtinctio in caſu propoſito nullatenus
placere poteſt, nec videtur aptè quæſtioni, quã
tractamus, poſſe accommodari: nos enim agi-
mus de donatione cauſa matrimonij facta, cu-
ius ipſum eſt cauſa finalis, ac proinde de dona-
tione ob cauſam, in qua proptérea cadere non
poteſt ea diſtinctio, nũ donans aliàs donaturus
fuiſſet, vel non, quia certum eſt in omnibus do
nationibus ob cauſam donatorem aliàs dona-
51 turum non fuiſſe, quia † ſi aliàs donaturus fuiſ-
ſet, iam dici non poſſet ea donatio ob cauſam,
ſed imò pura, & ſimplex, vt docet Bar. in l. titio
cẽrum §. titio genero, num. 3. ad fin. in ver. prę-
dicta vera ſunt, de cond. & demonſt. & tradit
idem Monter d. deciſ. 10. num. 28. Vnde non
videtur poſſe eum qui reſoluit in donatione
cauſa matrimonij certi facta, ipſum matrimo-
nium eſſe illius cauſam finalem, ſupradicta po-
ſtea vti diſtinctione, vt quæſtionẽ decidat, num
ea donatio, matrimonio non ſequuto, valeat,
52 nec ne. Nec obeſt quod dd. per Monter vbi ſu-
prà allegati eam diſtinctionem adducant: nam
id eſt ex eo quòd non dum reſoluerãt num ea
donatio eſſet ſimplex, vel ob cauſam, & ſic be-
nè poterant ea diſtinctione vti, quæ ſeruiebat
ad decidendã eam quæſtionẽ: Cõducit † quod
Bal. ſcribit in l. falſam C. ſi ex falſis inſtrumen.
& ſequitur Rol. a Valle, conſ. 44. num. 24. vol.
4. quòd cauſa impulſiua efficitur ſemper finalis
quando aliter actus non fuiſſet geſtus, non er-
go in cauſis finalibus illud eſt quærẽdum, num
nam aliàs actus geſtus fuiſſet, nec ne, quia ſem-
per verum eſt, quòd nõ fuiſſet geſtus, niſi prop-
ter illam cauſam.

53 Noſtra igitur † opinio eſt (omiſſis his, quæ
ad propoſitũ longè, latèq. tradit vbi ſupra Mõ-
ter, non tamen illis ſpretis, quia ſummè condu-
cere, ac adiuuare poſſunt ad primam quæſtio-
nem à nobis reſolutam, num nam hæc, quam
tractamus, donatio dici debeat ſimplex, vel ob
cauſam, intelligendam:) eſt (inquam) mea opi-
nio hanc donationem, ſi matrimonium nõ ſe-
quatur, inualidam eſſe, & ad nihilum reſolui,
quod, meo iudicio, alia confirmatione nõ eget,
quàm quòd dicamus id ideò eſſe, quia de natu-
ra cauſæ finalis eſt, vt ea ceſſante ceſſet effectus,
de quo mirè per Tiraquel. in tracta. ceſſan. cau.
limita. 1. num. 41. poſt Bar. Imol. & Roma. in l. 2.
§. fin. de dona. Perei. vbi inferiùs allegabitur
verſi. fuit enim, poſt hæc ſcripta habitus, qui vi-
detur

Digitized by Google

[illegible]etur nobiſcum in hac opinione concurrere
dum ſimpliciter ex eo quòd matrimonium ſit
cauſa finalis donationis, arguit abſq. alia d[illegible]n-
[illegible]mine, quod eo non ſequuto corruat & ipſa,
54 nec obligationem pariat. Item quia † vt antea
dicebamus, huiuſmodi donatio cenſetur ſub
cõditione facta, ſi matrimoniũ ſequatur, quod
vlt: a ſupradicta, probatur ex l. publi⁹ mæuius,
in prin. ff. de cond. & demonſt. l. ſi ego io priſi.
ff. de iur. dot. l. promittendo ff. eo. Bar. per illum
tex. in l. titio centum §. titio genero num. 1. ff.
de cond. & demonſt. vbi Pau. de Caſt. dicit cõ-
munem ſententiam, Barbo. in l. ſi cum dotem
in prin. num. 51. ff. ſolu. matri. pluribus probat
Cald. à Perey. in reſpon. 6. pro Roderico de Sil-
ua, & Mendoça, poſt 3. tom. de nomina. emphi.
verſi. accedit etiam quoniam, quo in loco, & to-
to illo in reſponſo eſt omninò vidẽdus pro hac
materia: ſatagit enim fundare opinionẽ, quòd
non ſequuto matrimonio, non poteſt peti cer-
ta quãtitas donata in caſu, huic noſtró, nõ mul-
tum diſſimili, quia videlicet fuit facta donatio
vt nuberet cum quadam nobili muliere ibi no-
minata, & ea contemplatione, & eſt illud reſpõ-
ſum magnæ auctoritatis ex eo quod dicatur in
illius principio ei ſe ſubſcripſiſſe vniuerſitatem
Conimbricẽſem, benè Tel. Fernan. in l. 17. tau.
55 n. 76. cum ſequẽt. quod † eſt adeò verũ vt dicat
Carau. ſuper ritu. mag. cur. Neapol. ritu 167 n.
5. quẽ refert, & ſequitur Carol. de Graſ. in tract.
de excep. ad mat. ſtatut. exclud. omn. excep. ex-
cep. 36. nu. 3. inſtrumentum dotale numquam
habere exequutionem paratam quando peti-
tur dos, ſed imò eſſe illiquidum, donec con-
ſtet matrimonium fuiſſe contractum, pulchra
eſt in propoſito deciſ. Viuij 39. lib. 1. vbi ipſe te-
ſtatur ita *decſum* in Audientia Baren. de anno
1589. quod tamẽn quomodo intelligẽdum ſit,
declarat Bal. in rub. C. de priuileg. dot. num. 9.
& Parlador. rer. quotidia. lib. 2. cap. fin. 1. p. limi.
5. num. 40. §. 41.

56 Nec obſtat † iuramentum in donatione ap-
poſitũ, vt docet Bal. in l. indubitati, verſi. §. ineſt
num. 3. C. de non nume. pecun. quia iuramen-
tum ſequitur naturam contractus, ſuper quo
interponitur, vulg. l. fin. C. de non num. pecun.
vbi Bar. & communiter ſcribentes, & recipit om-
nes conditiones, ſubaudiționes, limitationes,
& exceptiones, quas habet ille contractus, ex
celebri doctrina Panor. in cap. quemadmodũ
§. Illud autem, num. 8. extra de iure iurando, &
in diſput. incip. ſtãte ſtatuto n. 12. verſi. ad partẽ,
pro quo [illegible] tex. in l. eum qui, de iur. iuran. l. adi-
gere §. ij. de [illegible] patrona. & l. ſi quis inquilinos
§. fin [illegible] ga. 1. & ſic non obſtante iuramento
etiam hæc donatio ſub conditione, ſi nuptiæ
ſequantur, cenſebitur facta, ex omnibus pluribus
non contemnendis diſcurſum hunc Caldas à

Perey. in reſpon. ſuprà allegato, verſ. quæ ſentẽ-
tia vera eſt, omninò in propoſito videndus, ad
q. vide ad ſaturitatẽ vſq. quæ dicemus inferiùs
hac eadem clauſula, glo. vlt. in materia donatio-
57 nis, ac ꝑ indè † defectus cõditionis, & cauſæ
finalis parere debet donatori cõdictionem ob
cauſã l. 2. §. fin. vbi dd. ff. de donatio. Tiraquel.
de retract. conuen. §. 2. glo. 1. nu. 55. ad fin. Perey.
vbi ſuprà verſ. quæ ſententia, circa finem, Bar-
bo. in l. ſi cum dotem n. 50. ff. ſolut. matri. Scio,
dum hæc ſcribo, hac de re cauſam pendere in
deciſam in Regia Audientia ad relationẽ egre-
gij Senatoris Ioãni Gallego inter fratres Roigs,
& nunc Ioannem Franciſcum Roſſell medi-
cinæ doctorem Cinem Barcin. & Paulũ Amat
de çauall domicellum Barcin. domiciliatum,
actuario nu[illegible] Fontana, antea Bioſca: quid in ea
cauſa acciderit, ſcribam, Deo dante, ſi antequã
hæc prælo demur, contingat eam declarari.

Venit poſt hæc ſcripta dies 4. Septembris
1606. quo fuit declaratum indicta cauſa pro
ſuſtentatione donationis, ex eo quòd non fue-
rit Senatus arbitratus matrimonium fuiſſe cau-
ſam finalem illius donationis, quia aliæ erant
expreſſæ cauſæ, propter quas fiebat, & ſic con-
ſiderauit, quòd donator aliàs erat daturus ſe-
quendo in hoc doctrinam Monter allega. de-
ciſ. 10. a nu. 27. meminit huius declarationis no-
ſtras Cancer. lib. 3. var. c. 7. nu. 114. Cæterum pẽ-
det ab ea cauſa ſupplicationis ad relationem
egregij Senatoris Hierony. Seniuſt, in qua qui
in hac inſtãtia ſuccubuit, putat obtinere ex eo
quòd verba, titulo puræ, & perfectę donationis
in donatione inter viuos ob cauſam dotandi,
ac pro iuribus legitimę, in quibus videtur fun-
dari illa declaratio, vt declararet matrimoniũ
non fuiſſe cauſam finalem illius donationis,
exiſtimet non ſufficientia ad mutandum, &
alterandum naturam donationis: ſi enim con-
ſtat illam fauore matrimonij de proximo con-
trahendi factam fuiſſe, non deſinit matri-
monium dici illius cauſa finalis, & ſic eſſe
donatio ob cauſam, quòd dicatur fieri titulo
puræ, ſimplicis, & perfectæ donationis, quia
58 † verba prædicta ſolent potiùs apponi de ſtylo
notariorum, quàm de voluntate partium, vn-
dè ſuccedit quòd non ſint habenda in conſide-
ratione, ex doctrina Rip. in l. ſi vnquã. q. 16. n.
37. C. de reuocan. dona. quẽ ſequitur Bec. conſ.
20. num. 21. verſ. 3. dico, docentis quòd ad cog-
noſcendum quæ clauſula abundet, quando in
aliquo inſtrumento leguntur duæ, quæ inuicẽ
non compatiuntur, inſpiciendũ ſit quęnam ex
ipſis ſoleat apponi, licèt nõ dicatur à partibus,
de ſtylo notariorum, & quę non, niſi exprima-
tur, vt prior cenſeatur abundare, & de ſtylo no-
tariorum appoſita, poſterior verò non, qua
doctrina attenta, nemo non videt quin verba,

titulo

titulo puræ,& perſectę donationis, apponan-
tur de ſtylo notariorum,cauſa tamen matrimo
nij non,niſi a partibus exprimatur, & quando
illius occaſio ſuccedit, vide Stepha. Graria.diſ-
cepta Foren.c.96.per tot.

Accedit quòd antea ex Caro.dicebamus ca-
ſu, ſeu deci.86.num.19.& 20.poſt Alex.in conſ.
40.dub.3.vol.4.& Dec.in l.ſi donatione n.24.
C.de colla.ad cognoſcendnm nunquid dona-
tio ſit dicenda remuneratoria,nec ne, inſpicié-
dum eſſe nunquid fiat certorum meritorum in
ſpecie mentio, vel genericè, ſic vt priori caſu
donatio dicatur remuneratoria, & ſic ob cau-
ſam,licèt ſint appoſita verba,titulo puræ,perſe-
ctæ,& ſimplicis donationis.Item † verba præ-
59 dicta non faciunt donationem ſimplicem,quã-
dò cauſa eſt in ea ſpecialitèr expreſſa,vt hic cau
ſa matrimonij.Bec.d.conſ.20.num. 21. condu-
cit quod Viui.docet deciſ.404. num. 23. lib. 3.
quòd propter verba,puræ,meræ &c. non deſi-
nit dici donatio ob cauſam ſi alia ratio aſſigna-
ri poteſt.Sed hæc omittamus,quia noſtrum nõ
eſt nunc inter hæc iudicare:ſi interim cauſa ſup
plicationis fiat,dicam quid ſucceſſerit.

Die 16. Nouembris 1610. contigit in dicta
cauſa ſupplicationis declarari reſſerente egre-
gio Senatore Hieronymo Seniuſt,in qua primi
† tiua ſententia *fuit in melius commutata, & decla-
ratum*,prout ego in ſuperioribus dixi,quòd ma
trimonium erat cauſa finalis, quo ceſſante ceſ-
ſauit etiam diſpoſitio:nec fuit habita ratio cõ-
cilij Philip.Dec.35.quod allegabatur ad iuſtifi-
candum ſententiam primitiuam, dicẽdo quòd
deffectus cauſæ finalis non inducebat ipſo iure
reuocationem,& anullationẽ donationis, ſed
parabat tantùm condictionem indebiti, & ſic
erat neceſſaria expreſſa reuocatio, quę nõ fue-
rat facta in caſu occurrenti, non (inquam) fuit
de his habita ratio,ſed imò habitum pro conſ-
tanti non fuiſſe neceſſariam reuocationem,
ex his,quæ diximus in ſuperioribus,quæq. egre
giè docet Caldas à Perey.in conſ.ſuperiùs alle-
ga.cuius dicta audiui ab vno ex egregijs Senato
ribus fuiſſe ad vnguem ſequutum,in prædictæ
cauſæ deciſione,Senatum.

60 Supradictam † reſolutionem veram dicit
Cald. à Perey.in conſ.ſuperiùs allega. verſ. ve-
ram,etiam ſi per filium nõ ſtetiſſet quo minùs
ſuum matrimonium ſortiretur effectum, ſed
per eam,cui nubere debebat:adhùc enim dicit
eo non ſequutò,in nihilum reduci donationẽ,
quia licèt regulariter nuptiarum conditio ha-
beatur pro impleta, quandò non ſtat per eum,
qui implere tenetur quominùs impleretur, vul
ga.l.1.C.de inſtitu.& ſubſtit.l.ſi ideò §.prçſen-
ti & l. ſi dictũ fuerit §.ſi præſente ff.de euictio.
l.vter ex fratribus meis cum l.ſequenti ff.de cõ-
di.inſtitu. l. mæuiam nepotem, de annu. lega.

* cum mille ſimil.& ibi communiter ſcribentes,
exornat latè Mauti.de coniectu.vlti.volun. lib.
11.tit.18.num. 37. Menoch.de præſump.lib.4.
prçſump.183.n.25.Moli.lib.2.de primogen. c.13.
nu.14.alter Moli. ſocietatis Ieſu de Iuſti. & iur.
diſput.206.& 207.&Peregri.de fideicom.ar.16.
num.154.

61 Id tamen † intelligitur tantùm procedere
quandò in vltima voluntate,non tamen quan-
dò in contractu inter viuos fuiſſet talis condi-
tio appoſita,ita interprætantur dd.in d.l.1.C.de
Inſtitu.& ſubſtitu.& ſignãtèr Alex.nu.10.Ema
nuel a Coſta in l.cum tale §.ſi arbitratu, limit.
6.nu.18. de condi. & demonſt. Moli.vbi ſ.à n.
19.& alij,quos vbi ſuperiùs reffert Perey. Quę
extenſio an vera ſit,nec ne, & an verè probari
poſsit differentia inter contractus,& vltimas vo
luntates,quam aſsignant ſupradicti dd. videa-
tur apud eos,quia nobis non permittitur om-
nia adamuſim explanare, hoc vnum aduerto
quòd Moli. in loco ſuprà allegato nu. 19. dicit
plures per à Coſta allegatos contrariam tene-
re ſententiam,quòd imò idem ſit in contracti-
bus,quod in vltimis voluntatibus eſt ſtatutum,
quorum opinionẽ aduerſùs cõmunem nõ mo-
dicam inquit præ ſe ferre æquitatem, quamuis
cõmunis opinio, rigore conſiderato, probabi-
62 lior eſſe appareat. Quid autem † ſi facto tertij,
vel caſu,vel aliàs,alioq.modo impediatur ma-
trimonium,ſit dicendum,vide per dd. ſuprà ci-
tatos latiſsimè tibi hæc,& fusè explicantes.Ean
63 dem † reſolutionẽ veram arbitratur, & proce-
dere dicit Barbos. in allega.l.ſi cum dotem nu.
52.ff.ſolu. matr. nedum in extraneo dotem dã-
re,vel promittẽte, qui aliàs ad id nõ teneretur,
ſed & in ipſo patre,cuius oneri hæc incumbe-
bant,ex deciſione tex.quem ita in fine proba
re dicit, in l.ſi extraneus ff.de condict. ob cau-
ſam,contra Decium in conſ.35.nu.3.& 6. Ferd.
Loazes in l.filiusfamil.§. diui nu.34.ad finẽ, de
lega.1.Pala.Rub.& Tell.l.17.tau.ille.nu.46.hic
verò 78.circà quod tamen diligentèr ſunt ani-
maduertẽda quæ docet.Marti.Mont deciſ. 10.
à nu.31. cum ſequent.

64 Sed quid, † ſi contrahatur quidẽ matrimo-
nium,illud tamen poſteà declaretur nullum
propter aliquod iuris impedimentũ, quod ve-
taret illud contrahi?in hoc caſu idem cenſeo in
diſtinctè quòd in ſuperiori,poſſe ſcilicet dona-
torem condicere rem donatam, ſi tradidiſſet,
vel retinere,ſi penes ſe haberet,ex deffectu cau
ſæ finalis,propter quam facta extitit, quia non
prçſtat impedimentum quod de iure non ſor-
titur effectum,cap.non prçſtat,de reg. iur. lib.
6.& paria ſunt aliquid non fieri,vel minùs legi
timè fieri. l. hęc conditio ff. de condi. & de-
monſt. l. quoties ff.qui ſatisda.coga.quod ele-
gantèr in alio propoſito perpendit And. Gayl.
practi.

Digitized by Google

quod nos,ſcreix,appellamus,cuius vigore iux-
ra notoriã conſtitutionem,Hăc noſtra,ſub titu.
de iur.dot.in 1.volum.conſti. mulier orbata vi-
ro debet remanere in poſſeſſione bonorum
illius, & facere fructus ſuos, donec illud ſit ſibi
ſolutum, & ſatisfactum : *declarauit* ſiquidem
de menſe Maij 1608. in cauſa Anthonij Ioan-
nis Prat contra Petrum de la Re, quæ duceba-
tur in Audientia Ciuili Sancti Officij Inquiſi-
tionis,ſequendo, vt audiui, doctrinam Iacobi
Cancer parte 1. Var.capit.9. de dot.& donatio:
propter nuptias numer.47. vbi videtur nullam
facere differentiã inter noſtrũ ſponſalitiũ,& do
nationẽ propter nup.quæ erat de iure cõmuni:
declarauit (inq̃) cõpetere vxori beneficiũ dictæ
conſtitutionis pro dicto tantundẽ,taliter quòd
debet in poſſeſſione manere,& fruct⁹ ſuos face
re hereditatis mariti,donec in quantitate, quæ
cõprehẽditur ſub conſtitutione dicti tantũdẽ,
quæ ſolet eſſe æqualis cõſtitutioni dotali, eſſet
plenè ſatisfacta ab heredibus viri:appellauit tñ
dict⁹ Prat,qui ſuccubuerat, ad cõſiliũ ſupremũ
ſanctę Inquiſitionis,vbi ſperat obtinere reuoca
tionẽ ex his, quæ ego de hac re conſultus ꝓ eo
parauerã:dicebam n̄.vt ſupremis illis Iudicibus
mores terrę patefacerẽ, in quibus ipſi non ſunt
instructi,quòd † in Cathalonia habemus ſpon
11 ſalitiũ,& augmentũ dotis,quod vocatur, ſcreix, quod
lucratur vxor ſuperuiuens marito, daturq́; ei ꝓ-
pter laudabilẽ virginitatẽ,q̃ cum illo amiſit,ad
ſimilitudinẽ arrarũ,quæ frequentantur in Reg
no Caſtellę,de quibus loquũtur Dida.& Gom.
allegati per Aluar.Velaſ.conſulta.2.& conſul.3.
& illud poſſident mulieres dum viuunt,& poſt
mortẽ earũ,& virorũ, filij cõmunes, niſi decla-
ret mulier in vita velle ſe medietatẽ, nam tunc
poteſt de illa diſponere: ſed nõ vniformiter lu-
crãtur iſtud ſpõſalitiũ mulieres in Cathalonia,
nec ipſum eſt ex ſe vniforme:nã ſolùm in ciuita
te Barc.illud cenſetur debitũ etiã ſi non conſti-
tuatur, & pacteturinter partes, & eſt medietas
dotis,in alijs autẽ Cathaloniæ partibus non de
betur niſi ſi,& prout pactatur,& conuenit inter
partes, prouti reſoluunt practici noſtri Catha-
lani doctores,Mier.in alleg.conſtitutione Hac
noſtra,à n.117. cum ſequent.Anto.Oliba in po
ſteriori relec.§.fuerat.inſti.d ac.n.29.& 42.in.1.
tom.de actio.Deſpuiol,in additionib.ad Mier.
in d.cõſti.hac noſtra n. 110.& quos ipſi allegãt.

12 Ex quibus † abſq; inductione aliqua, patet
manifeſtè differentia inter vnã,& aliã donatio-
nem, & inter vnũ & aliũ caſum, quam optimè
idem noſtras Mier.agnouit vbi ſuprà nu.118. &
in terminis legũ Caſtellæ inter arras (quæ ſunt
vt noſtrum ſponſalitium, vt diximus) & dona-
tionem propter nuptias, eandem differentiam
agnouerunt Dida. & Gom. vbi eos Velaſ. alle-
gat in cita.conſulta.2.n.5. cum ſequent.& con-
ſulta.3. quod ſi ita eſt,prout reuera eſt ita, indè
ſequitur videri minùs rectè fuiſſe cum dicta
ſententia declaratum, dando huic donationi
propter nuptias priuilegia ſponſalitij,& augmẽ
ti dotis quaſi ſponſalitium eſſet,& dotis augmẽ
tũ. Sed hæc omittamus tradenda ſuo loco, vbi
vberiùs, & ad magis propriam huius gloſ. ma-
teriam tranſeamus.

Circa eadem igitur verba (fauore,& cõtem-
platione matrimonij, &c.) alia ſtatim ſe offert
nobis explicanda non minus vtilis, quàm ne-
ceſſaria, ad huiuſmodi noſtræ donationis perfe
13 ctam intelligentiam,dubitatio.Nũquid † cau-
ſa hæc nuptiarum, propter quam fit donatio,
finalis dici debeat, vel impulſiua.Cuius inueſti
gationis vtilitas,quam prædiximus,non modi-
ca erit: deſeruiet enim nobis ad intelligendũ
an verè donatio ob cauſam dici poſſit: ſi enim
14 † cauſa finalis dicatur, tunc propriè ob cauſam
donatio huiuſmodi appellabitur, ſi verò eſt
cauſa impulſiua,tunc ſimplex donatio dicetur,
vti ex omnium ore aduertit Bec. in conſ.20.
nu.9.lib.1.& Iacob.Cancer.qui eum allegat, &
ſequitur var.reſol.par.1.c.8.nu.61.verſ.effectus,
& poſt eos Mart.Mont. in ſæpè allegata deciſ.
10.n.14.circa medium, ratio eſt in promptu,li-
cèt eam non tradiderint prædicti Doctores,
quia cauſa tantùm propriè dicitur, quæ finalis
eſt,impulſiua autem abuſiuè, & impropriè cau
ſa dicitur,vti ex Ariſtot.lib.2.Phyſico.& ex alijs
latiſſimè comprobat ſecundus Tiraqu.in tract.
ceſſan.cau.limita.1.n.5.cum ſequen. indè etiam
percipiemus num conferenda ſit, & filio in le-
gitimam imputãda, inſinuanda vè,& nunquid
ea cauſa non ſequuta detur donatori cõdictio
ob cauſam ad rem repetendam, nec ne, & ad
alia multa ea inſpectio deſeruiet; quæ ipſe exi-
15 tus per ſe indicabit.In † qua diſceptatione duæ
reperiuntur contrariæ doctorum opiniones,al
tera,quæ tenet eſſe cauſam impulſiuam, cui ſe
ſubſcripſerunt Bertran. in conſi. 1. numero. 3.
volu. 1. ſecundum meam impreſſionem, Decius
conſil.239.numero 2.Craue. conſil.114.numer.
17. Oldrad. conſil. 5. Nat.conſil. 609.numero
9.Bombin.conſil.61.num. 9.relati per Cancer.
vbi ſuperiùs,quibus adde Decia. reſpon. 7. nu.
12.vol.1.Surd.deciſ.322.num.84.Altera verò eſt
opinio quòd imò cauſa matrimonij ſit finalis,
& non impulſiua, quam tenẽt Cyn. & Salicet.
in l.generaliter.C.de Epiſc. & cler.Bal. nouel.
in tract.de dote par.6.priui.76.Neuiſa.conſ.45.
in cauſa, nu.27. relati per eundem Cancer. ibi-
dem,qui eos ſequitur.

16 Nobis † autem (ſi licet noſtrum in his de-
promere iudicium) ſummoperè placet elabo-
rata diſtinctio Mart.Mont.in alleg. deciſ.10.n.
11.cum ſequen. differentiam conſtituentis in-
ter hoſce duos caſus, quando videlicet huiuſ-

modi

modi donatio ſit contemplatione alicuius certi matrimonij iam tractati, & de proximo contrahendi, prout in noſtro caſu, quo in ipſis pactis nuptialibus, & in eodem ipſo actu ſponſaliorum fit hæc donatio, & quando nõ in ſpecie fit fauore alicuius certi matrimonij de proximo contrahendi, ſed genericè fauore matrimonij, vt primo caſu cauſa matrimonij dicenda ſit finalis, poſteriori verò impulſiua, quæ ſanè diſtinctio ſumma nititur ratione, ex varijs ad ſuper eundem Mõter, eruditè ſatis, congeſtis, quæ, ne videamur illius labores cum iniuria nobis vindicare, conſultò omittimus, hoc vnum adijcientes quòd ex eo ſummã habere rationem nobis videtur huiuſmodi diſtinctio, quod videamus non eſſe nouum in iure noſtro, differentiam ſepiſſimè conſtitui inter hoſce duos caſus, quando videlicet aliquid fit ob cauſam alicuius certi, & determinati matrimonij, vel quando fit ob cauſam matrimonij in genere:
18 hinc videmus † Doctores in illa ancipiti quęſtione; num filius rem à patre ſibi donatam fauore matrimonij, & cauſa noptiarum, poſſit eidẽ poſtea retrodonare, ſecurè reſpondiſſe, nõ poſſe, ſi huiuſmodi donatio facta fuerit fauore, & ob cauſam alicuius certi, & determinati matrimonij cum certa, & determinata muliere contrahendi; ſecus verò eſſe quando non fauore, & ob cauſam alicuius certi matrimonij, ſed in genere, fauore, & ob cauſam matrimonij; rationem reddunt Doctores, quæ mirificè noſtram diſtinctionem probat, quia † primo caſu iſtæ
19 donationes pars, & portio cenſentur eſſe ipſius contractus matrimonij, in quo fiunt, & cum toto ipſo contractu confunduntur, vtilitatemque concernunt nedum donatarij, ſed & mulieris ſecum contrahentis, & illius parentum, qui videntes eiuſmodi donationes generis futuris fieri, eneruant patrimonia ſua filiabus amplas dotes dantes, aliàs nõ daturi, vt ditioribus eas nuptui tradant, quod ſecus eſſe quãdo donationes in ſecundo caſu fiunt, nemo non videt, latè Guid. Pap. deciſ. 145. nu. 2. verſ. his non obſtantibus, Nata in conſ. 113. n. 2. Rolan. à Valle in conſ. 44. nu. 20. 21. & 24. & in conſ. 70. nu. 3. & 4. vol. 4. Dec. in allega. conſ. 20. nu. 14. & 15. & Iacob. Menoch. in conſ. 261. n. 19. quod idem
† in Senatu Neapol. *obſeruari* tradit Vincen. de Franch. deciſ. 205. nu. 2. Id quod apertiùs confirmatur ex cõſtitutione vni. tit. de promiſ. dot. & dona. prop. nup. in 1. vol. conſtit. quatenus habet, non valere chartam, vel retrodonationem à filio patri factam in præiudicium hæreditamenti, & donationis tempore nuptiarum eidẽ filio per patrem factæ, ponderando dictã conſtitutionem in verbo, *en temps de noces*, hoc eſt *tempore nuptiarum*, cui iungitur verbum, *donatio feta, eo fae dora*, hoc eſt *donatio facta, aut facienda,*
20 quod importat actum diſponendi, ideò † debet eſſe qualitas in eo tempore diſpoſitionis, vulga. l. Titius, vbi not. Bar. de milit. teſtam. l. in delictis. §. extraneus, de noxal. actio. cum ſimil. Ex quibus deducitur manifeſtè probandum eſſe in terminis dictæ conſtitutionis factã fuiſſe donationẽ à patre filio tempore nuptiarum, & ſic ob cauſam certi in ſpecie cõtrahẽdi matrimonij, vt nulla dici poſſit retrodonatio in præiuditium dictæ prioris donationis, quaſi cõtrariũ de neceſſitate ſit conſtituendum, vbi prior donatio nõ fauore alicuius certi matrimonij, ſed ob cauſam matrimonij in genere cõtrahẽdi facta fuiſſet, vti latiùs ſuo loco dicetur.

21 Inde etiam † videmus in illa dubitatione, numnam donatio cauſa matrimonij facta ſit inſinuanda, necne, diſpoſitum fuiſſe in conſtitutione 1. tit. de dona. eo. vol. 1. cõſtitutionum, eas nunquam fore inſinuandas, ſi factæ fuerint fauore matrimonij, & cõtinuatæ in capitulis matrimonialibus, ibi, *donations ques ſan per contemplatio de matrimoni continuades en capitols matrimonials*, quaſi contrariũ omnino ſecurè tenendum ſit in donationibus, quæ non ſint continuatę in capitulis matrimonialibus, hoc eſt, quæ non ſint factæ fauore alicuius certi matrimonij, ex ratione in præcedenti caſu perpenſa, vti inferiùs, dũ de his ex profeſſo agemus, latiùs pertractabimus; quod idẽ eſſe in Aragonia ex ſpeciali illius regni foro, tradit Marti. Mont. in ſæpè allegata deciſ. 10. in princ.

22 Indè † etiã ex eadẽ ratione videmus paſſim in iure noſtro priuilegia, quæ alicui actui ob cauſam matrimonij, & illius fauore, facto conceduntur, tunc demum procedere, quãdo talis actus ſit ob cauſam alicuius certi, & determinati matrimonij, nõ verò quando ob cauſam matrimonij in genere, vti deducitur ex l. diui, ponderando verba, *pactis, quæ matrimonij tempore*. C. de nat. lib. c. 1. ibi, *quã dixerit tempore ſponſaliorũ*, de fil. nat. ex matrim. ad Morgan. contract. in vſib. feud. & c. quamuis pactum ibi, *dum nuptui tradebatur*, de pactis in 6.

23 Indè † finaliter videmus priuilegiũ illud fauore matrimonij per ll. 17. & 44. tau. tributũ, vt maioratũ, & meliorationẽ filio factam aliàs de ſui natura reuocabilem, reddat irreuocabilem, tunc demũ procedere, quãdo huiuſmodi maioratus, & melioratio fiũt fauore, & ob cauſam alicuius certi, & determinati matrimonij, non verò quãdo ſimpliciter ob cauſam matrimonij in genere, vt reſoluit Tell. Ferdinan. in d. l. 17. tau. nu. 72. & aduertit Molin. de primog. Hiſpan. lib. 4. c. 2. nu. 16. & 17.

Quæ omnia ea ſic, prolixiùs forſan quàm multi requirerent, adducta ſunt, vt indè ſuaderemus lectores, ne mirentur, huius noſtræ diſtinctionis, & differentiæ, quàm cum Marti.

Mont.inter hoſce duos caſus conſtituimus.
24 Quibus † accedit quod in ſimili tradũt doctores de expręſſione meritorum in ſpecie in aliqua donatione facta,& d expręſſione meritorũ in genere, vt primo caſu donatio dicatur ob cauſam licèt in ea ponantur verba, *titulo mera, pura perfecta,& irreuocabilis donationis*, Alex.cõſ. 40.ſuper primo in 7.dubio vol.4.Decius in l.ſi donatione nu. 24. C.de collatio. & nouiſſimè Vincen.Caro.ſ.deciſ.ſeu caſ.86. num. 19. & 20. Secundo verò caſu dicatur pura,propria,& verà donatio, Oldra. d.conſ.5.idem Caro.vbi ſuprà,& in his nullatenus videtur trepidandum poſtquàm videmus huiuſmodi donationes, quæ ob cauſã alicuius certi matrimonij fiunt, ideò fieri communiter, quia ita conuentum anteà extitit inter contrahentes,& illorum parentes, qp,qui in his ſæpè interfuimus, quotidiano experimẽto verum eſſe docemur, & in aliquibus partibus prouidi notarij tractatum huiuſmodi, & conuentionem,vt cauſam finalem,in principio ipſius donationis apponunt,apponique ab omnibus,vt nullus ſcrupulus remaneat,clarèq; mens contrahentium percipiatur,optimum eſt conſilium: indèque conditionaliter videtur paréribus iniunctum ab his,qui ex parte mulieris ſunt,vt talem donationem filio faciant,ſi volũt ipſam in nurum, filijque vxorem habere, aliàs non habituri, quod ſecus eſſe quando non ob cauſam alicuius certi matrimonij fiunt huiuſmodi donationes,nemo tam cæcus eſt qui non
25 videat,vndè † ſuccedit proculdubio in his caſibus diſtinctio.I.C.in l.2.§.fi.ff.de dona.vbi Bar. diſtinguentis inter conditionem, & modum, vt conditio in donatione appoſita cauſa finalis, illius cenſeatur eſſe, modus verò impulſiua,latè proſequitur nouiſſimè Lean.Galganc.in tracta.de condi.& demonſt.parte 2.cap.4.quęſt 9. per tot.

Obſtate tamen fortiter videntur ſuperiori diſtinctioni, & ſecurè conſtitutę reſolutioni, quæ de donatione ob cauſam tradunt dd. vt
26 videlicet † ad cognoſcendum an ea talis ſit,attendatur num commodum reſpiciat donantis, an verò donatarij,vt primo caſu dicatur ob cauſam,ſecundo verò ſimplex,& pura, Aymõ Craue.conſ.85.num.2.conſ.136.num.1.& conſ.301. num.1.& nouiſſimè ex Dec.in auctẽ.ex teſtamento,C.de collatio.& in §. pręterea.inſtit. de actio.& ex Tiraquel.in l.ſi vnquàm,ver. donatione largitus,num.124.tradit Vincen.Caro.in allega. deciſ.ſeu caſu 86.num 21. & ex alijs reffert.Rolan.à valle in conſ.44. num.2.volum.4. plures alios congerit Tiraquel. in tract. ceſſan. cau.limita.1.num. 52. quæ videntur probari per tex.in l.Titio.centum in prin.ff.de cond.& demonſt. quatenus habet ea quæ fauorem tãtum legatarij, non legantis concernunt, non dici cauſam finalem,ad idem eſt tex.in l.ſecunda §. fi.de dona.& in l.ſi mulier C.de iur. doti. & ibi
27 hoc not.Bar.Et rurſus † ea obeſſe videntur quæ alij dd.adducunt de eadem donatione ob cauſam,quòd videlicèt ſola ea talis dicatur, quæ fit ob cauſſam neceſſariam, liberalitatem excludẽtem,nec à liberalitate procedit,necnon iure cogẽte fit,quos latè refferit Rolan.à valle in d.cõſ. 44.n.25.& conſ.70.n.7. Angel. in l. ſed & hoc ff.de re iud.Iaſ.in l.inter eos,eo.tit. Ioan.Fab.& Ioan.de Plat.§.pręterea in inſtit.de actio. Deci. in auctẽn.ex teſtamento C.de collatio Tiraq.in l.ſi vnquàm, verbo donatione largitus, n.124. C.de reuocan.donatio. Decia. reſpon. 3.nu.13. volum.1.

His tamen non obſtantibus non eſt recedẽdum à noſtra diſtinctione, quia facilis eſt reſpõ
82 ſio ad contraria:ad primum enim † omiſſa ſolutione Nat.in ſæpè allega.conſ.609.num.29. negantis omnino aſſumptum in dicto contrario, quòd videlicèt cum donatio reſpicit commodum tantùm donatarij,dicatur ſimplex.& non ob cauſam, quia ea ſolutio (vt aduertit Rolan. in d.conſ.44.num. 19. volum.4.)multos habet contradictores reſolutionem prędictam ſecurè conſtituentes, & vltra allegatos,eandem ſequitur Bar.in l.1.§.fin.num.2.& ibi Poma.in additione in litera d. ff. de donatio. & in allega.l. ſi mulier C.de iur. dot. à cuius opininione tutum eſt recedere niſi euidenter appareat in ea deceptum fuiſſe, adeò vt dicat Tiraq. in allega. tract.ceſſan.cauſ.limi.1.num.51. ſe vſq; tunc neminem reperiſſe qui contrarium dixiſſet, omiſſa etiam alia ſolutione Rolan.à Val. vbi ſuprà num.20. dicentis donationem hanc non reſpicere ſolùm commodum donatarij,ſed & donãtis,cum ad ipſum ſpectent fructus dotium datatum marito, & ſic donatario eius filio,ex doctrina Bar.in l.cõtra nurũ §.quoties ff. rer.amot. & dd.in l.ſi cum dotem §.tranſgrediamur ff.ſolu.matrimo. quoniam ſi examinanda foret ex profeſſo, non minores forſan haberet contradictores, quàm & illa Nattæ,id tamen oneris ſubterfugimus quia licèt ea propoſitio Rolan. vera ſit in ſe, nullius tamen cõmodi & vtilitatis poſſet eſſe in noſtra Cathalonia, nech in toto
29 Regno Caſtellæ vbi † per contractũ matrimonij filius liberatur à patria poteſtate,nec ea amplius durat,& ad id nos habemus Conſtit. vni. ſub tit.de emancipa.in 1.vol.conſtitu.& in Regno Caſtellæ adeſt lex.47. tau. quam ſubtilibus comentarijs ornarunt Anto.Gom.Pala. rub. & Tell.Ferdinan.& de ea etiam meminit Roder. Soarez in l.9.titu. de los pleytos, & ibi additio ad eum,&nos forſan aliquando latius agemus: acquiſitio autem huiuſmodi fructuum dotis filio conſtitutæ effectus eſt patriæ poteſtatis,ad l.placèt de acquiren.hered.cum ibi nota.

Secure

Digitized by Google

30 Securè † igitur aliàs reſpondebimus prædi-
cto contrario, ſi concederimus libenter con-
tenta in eo, quòd videlicet quando donatio cō-
modum tantùm contineet donatarij, ſimplex di
catur, & pura, negamus tamē donationē hanc
noſtram ſolum commodum, & vtilitatem do-
natarij reſpicere: cōtinet enim, præter commo-
dum donatarij, vtilitatem etiam vxoris illius, &
parentum, quorum maximè intereſt generum,
& maritū reſpectiuè habere diuitem: ſic enim
honorificentius viuent, ſic mulier ſecuriorem
habebit dotem: ſic filij ſecurum habebunt vn-
de viuant, & alia commoda reportabunt om-
nes, quę cuiq. facile eſt conſiderare: experimē-
to enim quotidiano comperimus, quę vtilitas
vxoribus, & earum filijs, nec non & ſuis paren-
tibus contingat, ſi eorum mariti diuitijs abun-
dent, & ècontrario quæ infortunia, quæ incō-
moda, ſi paupertate laborent, huc ſpectāt quæ
ſuperiùs in hac eadem gloſ. numer. 19. tradita
fuere, & quæ latiùs in fine huius glo. de retroda
tione in patrem pertractabūtur. Ad hæc, huiuſ-
modi donatio eo modo, quo in noſtra clauſu-
la, concepta, magis ſpeciale reſpicit, & continet
commodum filiorum ex eo matrimonio pro-
creandorum, propterea quòd eis etiā poſt mor
31 tem parentis facta extitit donatio, vndè † ſucce
dit in his proculdubio ſecura dd. traditio, quòd
quoties donatio reſpicit vtilitatē donatarij, &
alicuius tertij, tunc ob cauſam dicitur, & non
ſimplex, Bar. in allegat. l. 2. §. fin. num. 2.
ff. de donatio. Tiraquel. in allegat. tractat.
ceſſan. cau. nu. 52. & quàmplures doctores lon-
giſſima ſerie per eum relati, vbi dicit ſe neminē
in hoc inueniſſe contradictorem, præter Bal. in
conſ. 460. lib. 3. cui tamen benè reſpondet ibi-
dem nu. 53. quibus additur Nat. in ſepius alleg.
conſ. 609 num. 13. Rolan. à Vall. in allega. conſ.
44. num. 21. Franciſcus de Albergotis in conſi.
52. incip. Lambertus, num. 6. inter conſi. ad vlti.
volun vol. 1. & Onophrius Bartholin. in conſi.
82. n. 5. in eo. vol. Barboſa in l. 1. n. 41. ff. ſolu. ma-
trimo. in 7. parte.

32 Et licèt † cauſa hæc matrimonij ſolum com-
modum accipientis contineret, adhuc tamen
finalis nihilominus foret iudicāda, ex quo hu-
iuſmodi cauſa matrimonij neceſſariò require-
batur ad validitatem huiuſmodi donationis à
patre in filium in poteſtate cōſtitutum collatæ,
vti in eodem hoc tractatu, dum de his agemus,
fiet manifeſtum, & hæc eſt vna ex limitationi-
bus Tiraq. adductis vbi ſupra num. 55. & anteà
num. 42. ad dictam propoſitionem, quòd quā-
dò cauſa reſpicit ſolius legatarij commodum,
& fauorem iudicanda ſit impulſiua, & nō fina-
lis, quam ante eum animaduerterat Bar. in iam
allegat. l. 2. §. fina. num. 2. de donatio. ex l. ſed ſi
mors, circa finē, cum l. ſequen. de dona. int. vir.
& vxo. Quod ſi ſtatim objiciat quis, hanc limita-
tionem æquè militare in cauſa matrimonij in
genere, atq. in ſpecie, indèq. videri dicendum
vtroq. caſu cauſam eſſe cenſendam finalem, ex
quo ipſa neceſſariò requiritur ad ſubſtantiam,
& validitatem actus, reſpondebimus, ex cauſa
matrimonij in genere non ſuſtineri donationē
à patre filio eius poteſtati ſubiecto factam, ſed
ſolùm ex cauſa matrimonij certi cum certa mu
liere contrahendi, vt inferius, Deo dante, reſol-
uemus.

33 Ad † ſecundum contrarium reſpondemus
reſolutionem in eo firmatam, vt videlicèt ad
hoc, vt aliquid dicatur ob cauſam geſtum, requi
ratur fieri ob cauſam neceſſariam, liberalitatē
excludētem, iure probari non poſſe: aliàs enim
donatio à matre in filiam collata cauſa dotis
ob cauſam dici non poſſet, cum mater non fa-
ciat huiuſmodi donationem ex cauſa aliqua
neceſſaria: non enim ad id tenetur, ſaltē quan-
do filia eſt diues, ad not. per ſcribentes in l. 1. ff.
ſolu. matrim. & in l. neq. mater C. de iur. dot.
quod repugnat tex. in l. vt liberis & in l. penul.
C. de collatio. vt reſoluit Pic. in l. in quartam
34 num. 196. ad l. falci. quod † idem dicendum eſt
de patre, quòd non teneatur filiam diuitē do-
tare, vti ex Bar. reſoluit latè Dida. ad quartum
decreta. 2. p. §. 8. cap. 3. num. 8. & tamen ſi ei do-
nationem cauſa dotis faciat, talis donatio ob
cauſam iudicatur, l. fin. verſ. vtramq. C. de dot.
promiſ. ita ex prædictis, & alijs eam reſolutionē
probat Dida. in cap. Raynald. §. 2. n. 6. verſ. præ-
fata verò, circa finem, de teſtament. & latiſſimè
Rolan. à Valle in ſępè dicto conſil. 44. num.
30. cum duob. ſequen. & in allegat. conſil. 70.
35 num. 13. cum alijs duobus ſeq. ſufficiet † igitur,
vt dici poſſit ob cauſam, quòd fiat donatio in-
pellente inſtinctu naturæ, & ratione naturali,
prout hæc, de qua agimus, ad quam faciendam
inuitatur pater ſtimulo naturæ vt filius honora
biliùs contrahat, & ditiorem vxorē ducat, benè
Dida. & Rolan. vbi ſuprà & pulchrè Angulo de
melio. l. 9. glo. 4. num. 17. verſi. nec obſtat quòd
non ſit vera donatio. Vera igitur remanebit no
ſtra diſtinctio, & ſuperius conſtituta reſolutio
quòd quando donatio fit fauore certi, & deter
minati matrimonij cum certa, & determinata
muliere contrahendi, tunc verè dicatur finalis
cauſa matrimonij, licèt ſecus ſit, quādo non ob
certum matrimonium, ſed matrimonij cauſa
in genere facta reperitur, quam opinionem *ſe-*
† *quuta fuit* noſtra Regia Audientia, vti apparet
ex declaratione, quam, poſt hæc ſcripta, vidi, de
qua valde gauiſus ſum cum reperierim omnia
ferè motiua ſuperius à nobis in confirmationē
noſtrę opinionis tradita, ab eadem Regia Au-
dientia amplexa, fuit facta ea declaratio die 8.
Martij anni 1604. in cauſa Gaſparis Grau agri-
colæ

colæ parrochię ſancti Iacobi de Viladioer contra Anthoniam Planes,& Mecha de Montſeny in aula admodum Reuerendi Cancellarij ad relationem egregij tunc Senatoris, & nunc in ſupremo Aragonnm Senatu Regentis Saluatoris Fontanet vertenti, in qua cum ageretur de reuocatione cuinſdam donationis fauore certi matrimonij factæ, propter ingratitudinem donatarij, fuit declaratum non eſſe locum prætenſæ reuocationi, quia ea donatio nõ erat ſimplex donatio, ſed imò ob cauſam, his verbis, *Attamen conſtat donationem prædictã &c. fuiſſe factam in pactis nuptialibus, & ſeu capitulis matrimonialibus propter nuptias tunc contrahendas, & cum effectu contractas interdictos N. & N & ex conſequenti ob cauſam matrimony certi cum perſona certa de proximo contrahendi, & effectam fuiſſe partem ipſius contractus, & cum tote ipſo contractu fuiſſe confuſam, quinimò neq; veriſimile eſt abſq; donatione prædicta, matrimoniũ effectum habiturum fuiſſe, nec dictos N. & N. (ſocrum & ſponſum donatarię) tot pactis, nedum in fauorem N. donatariæ, verùm & eiuſdem N. donatoris adiectis conſenſuros &c. Indè conſequitur donationem per dictum N. dicta N. filiæ ſuæ factam nedum ex cauſis ſupradictis eſſe veram donationem ob cauſam, verùm & quia facta fuit ad dotandum filiam, ad quam pater de iure tenetur &c.* & rurſus in illis verbis, *cum huiuſmodi donationes ob cauſam non poſſint eo prætextu ingratitudinis reuocari, & in caſu præſertim, de quo agitur, in quo per dictum N patrem dicta bona ob cauſam matrimonij certi cum certa perſona de proximo contrahendi, imò ob cauſam dotis, donata fuerunt &c.* erat huius cauſæ ſcriba N. Vilella, nunc Tio, cuius deciſ. meminit nouiſſimè nob. Ludoui à Pegue. in 2. vol. deciſ. 22. Idem poſtea reperi fuiſſe anti-
† quitùs in eodem Senatu *declaratum* de anno *1537.* die 9. Maij, in cauſa Anthonij Cathala, cõtra Ioanam Cathalanam, ad relationem Anthonij Piquer, cuius cauſæ concluſionem vidi in archiuo Regio in libro concluſionũ eius anni, vbi donatio ob cauſam apellatur hæc, de qua agimus, reuocationi non obnoxia propter ingratitudinem, quod fuit dicere, matrimonium eſſe cauſam finalem, aliàs enim donatio ob cauſam non diceretur, iuxta ea, quæ ſuprà docuimus.

Verùm enimverò cum ab eo, qui ſubcubuerat in ſupradicta cauſa Gaſparis Grau contra Anthoniam Planes,& Mecha, interpoſita fuiſſet ſupplicatio ad aliam aulam Regentis Regiã Cãcellariam, *declaratum fuit* ad relationẽ egre-
† gij Iacobi Puigmija illius relatoris, die 18. Martij 1606. donationem prædictam ob cauſam dicendam vſq. ad 200. libras tantùm, attenta conſuetudine in illa terra probata, quòd homines conditionis donatoris, non ſolebant plus date pro dote filiarum ſuarum, vel etiam vſq. ad legitimam filiæ, ſi plus forſan valeret, & in eo quod excedebat, purã fore, & eſſe, & reuocationi propter ingratitudinem obnoxiam. Diuiſa igitur eſt donatio prædicta, & quoad vnum, ob cauſam declarata, quoad aliud verò, pura, cęterùm an id iure probetur, difficultatis eſt nõ modicę.

36 Arbitrarur † noſter Cancer, qui in cauſa cõſuluerat, in 3. p. var. c. 2. de innen. nu. 221. ex eo id fuiſſe, quòd cum ageretur đ reuocatione donationis, ceſſabat iam matrimonij fauor, quod erat ſolutum per mortem viri: vidua enim erat tempore quo ingratitudo dicebatur commiſſa, propter quam reuocabatur donatio: & ſic ceſſabat etiam pręiudicium matri, & filiorum, qui non erant, propter quorum fauorem impedita aliàs foret reuocatio, multa adducit is doctor, quæ ego non reffero, ne eius labores tranſcribere videar: expectet tamen ipſe paululũ, & videbit quòd in tertia aula, vbi nũc cauſa ducitur refferente egregio Franciſco Bonet, me aduocato, & ſtrenuè, cõtra reuocationem, licèt non ex ſola reprobatione doctrinæ Cancerij in hoc loco, ſed imò eius doctrina ferè ad miſſa, ex alijs rationibus, pugnante, circa hæc fuerit declaratum: ſpero enim, quando hæc ſcribo, de proximo ſententiæ prædictæ, refferente Iacobo Puigmija latę, reuocationẽ, faxit Deus vt ita ſuccedat, ſi contigerit fieri antequam hęc pręlo dentur, ſcribã ſucceſſum: Alia huc cõferentia pro ſuſtentatione dictę declarationis factæ refferẽte Puigmija, videas in glo. de decim. & primi. vbi non nihil de hoc tetigimus, & dictam ſententiam retulimus.

Ex quibus facilis fiet reſponſio ad ea, quorũ cognitionem diximus ſuperiùs pẽdere ex vera reſolutione proximæ præcedẽtis inſpectionis, ſi tamen prius aliqua in genere de ipſis, ne illotis (vt aiunt) manibus eorum tractationẽ aggredi videamur, præfati fuerimus.

37 Et primo † quod attinet ad collationem, omiſſis illius varijs ſignificationibus, vtpote noſtro inſtituto minimè accommodatis, nęc proficientibus, quas latè tradit Antonius Gom. in l. 19. tau. num. 1. & ante eum Iaſo. & Deci. in rub. C. de collatio. & Cagnol. in l. ſi emancipati C. eo tit. omiſſa etiam ridicula illa collationis ſignificatione à Decio vbi ſuprà, reliquis illius ſignificationibus, quæ vulgò circumferuntur, addita, qua collationem ſumi dicit pro confectione vini, & confectione, quam faciunt ſcholares in iure examinati, omiſſa etiam alia nõ minùs faceta quàm ſint traditæ per Deci. & Iaſo. addita à Cagnol. vbi ſuperiùs num. 15. pro collatione, quam faciunt ieiunãtes tempore quadrageſimali, in noſtro propoſito, collatio hæc,
38 † de qua agimus, ſumitur pro contributione propriorũ bonorũ, de qua loquuntur tituli ff.

& C. de

& C. de colla.bonorum,& diffinitur,vt ſit pro
priæ rei in cōmune inter hęredes latio pro hæ-
reditarijs portionibus diuidenda,l.1.ff. de col-
la.bonor.ibi,*vt ſua quoq. bona in medium conferāt
qui appetunt paterna* & ibi,*nam ſi bona à patre ro-
bella,& emancipatorum in medium conferuntur, &
ita viriles partes ſumantur*.l.filiæ dotem, l. illam
C.eo.tit.quā diffinitionem, licèt ſub compen-
dio verborum, tradit glo.in rub.ff.de colla. bo-
* nor.& ibi communiter DD.Ant.Gom.in alleg.
l.29.tau.nu.1.cum multis per eum adductis.Di-
citur in diffinitione(rei propriæ)ad differentiā
rei teſtatoris,vel deffuncti,& communis hære-
redum, quæ non conferuntur,ſed diuiduntur,
vt in l.filiæ licet,C.de collatio. & in l.cæterum.
C.famil. herciſcun. cum ſimil. & ad differentiā
rei alienæ,quæ nec etiam confertur, l.ea demū
C.eo.tit.de collatio.Gom.vbi ſuprà verſ. vnum
tamen,& ante eum Decius in rub. C.de collat.
Dicitur(inter hæredes)quia ij tantùm, qui titu-
lo vniuerſali ſiue ex teſtamento,ſiue ab inteſta-
to accipiunt, conferunt, non qui titulo legati,
aut alio particulari, l.à patre,iuxta verum illius
ſenſum C.de colla.l.fin.ff.de colla.dot. Vital.in
tract.de colla.in prin.n. 17. Decius in l. emanci
pati n. 35.C.eod.tit.de colla.dicitur(pro hęredi
tarijs portionibus diuideda) ad differētiā ſocie-
tatis,quę licèt ſit propriorū bonorū in cōmune
latio l.1.& per tot.ff.pro ſocio. l.1. & per tot. C.
eo.tit.& §.1.& per tot.tit.inſt.de ſocieta. non tū
ea bona inter ſocios diuiduntur pro hæredita-
rijs portionibus,ſicuti inter hæredes bona,quæ
conferuntur.

39 His pauculis tantū præmiſſis: † reliqua enim
conſultò omittimus,videnda latè per Iaſ.Deci.
Cagnol.in locis ſuprà citatis, & ordinarios ibi-
dem,& in rubro,& nigro titulorum.ff.& C. de
colla.& vltra eos per Vital.& Pet.Siel.in pecu-
liaribus tractatibus,quos de colla.edidere,An-
thòn. Gom. in d. l.29.tau.per tot. Micha.Cras.
qui ad ſaturitatem vſque per 21.quæſtiones de
his agit,in tract.de ſucceſſ.2.part.articulo colla-
tionis bonorum,Andr.Fachine. controuer.iur.
lib.5.à cap.77. cum multis ſequen. Hier. à Lau-
ren.in repeti.l.emancipati. C.de colla. quæ ha-
betur poſt eius deciſ. Auenionen. & Ariſmi.
Tepa. qui omnium latiùs caſus materię colla-
tionis bonorum magis contingibiles, coacer-
uauit,propter quemque nos multa hic tractare
omiſimus in materia vtilia,quia ea poſſunt nul-
lo negotio penes ipſum videri,is (inquam) in
compen.var.iur.ſenten.tom.2 tit.colla. dot. &
aliorum bonorū,& per alios,quos ipſi allegant,
in præſenti conſultatione,an donatio hæc,quæ
fit cauſa matrimonij, ſit conferenda,nec ne,di-
40 cimus † varia emanaſſe à clariſſimis viris cōtra-
ria,& admodum diuerſa reſponſa, vti apparet,
ex Aymon. Craue. conſi.85. Moſſa apud Port.
Imol.conſi.81.Por.conſi.36. Decia. conſi. 3. nu.
13.& conſi.31. num. 67. vol.1.Torniel.conſi.82.
apud eundem Port.quos reffert Mar. Anthò.
Pereg.in tract.de fideicom.art.36.num. 134.&
rurſus idem elicitur ex Iaſo. in conſi. vlt. lib. 2.
Bec.conſi.20.Burſa.cōſi.179.Bertran. cōſi. 337.
lib.3,Rolan.conſi.70.lib.4.Oſaſ.conſi. 62. Na-
ta.conſi.609.Maſuer.ad Papien.informa libel.
pro hered.vel re ſingu.diuiden.ſuper verbo, cō
muniter,& pro indiuiſo,quos reffer Anto. The
ſau.decis.Pedemon.46.nu.11.& eoſdē ferè om
nes ſupra citatos retulit etiam Matti. Mont. in
allega.deciſ.10.per tot. quibus adde Fachineū
controuer.iur.lib. 5. cap. 82. per tot. Cæterum
hęc diſſenſio, & diſcrepantia inter hos Do-
ctores,vti ex eorum dictis conijcere licet, indè
eueniebat,quia non concordabant; nec con-
ueniebant, numnam cauſa matrimonij fina-
lis eſſet donationis,an verò impulſiua, ac pro
indè qui finalem eam exiſtimabant, collatio-
ni ſubjacere donationē reſpondebant; qui ve-
rò impulſiuam,è contra, Nos vero qui ſecurè te
ſoluimus matrimonium eſſe cauſam finalem
donationis,quando ea fauore certi matrimonij
de proximo contrahendi fit,negare nullo mo-
do poterimus,quin collationi locꝰ ſit in huiuſ-
modi donationibus: ratio eſt in promptu,quia
donationes ob cauſam collationi ſunt obno-
xiæ,vt probat tex.in auct. ex teſtamento C. de
collatio.his verbis.*Ex teſtamento, & ab inteſtato
ceſſat dotis,& aliorum datorum collatio,ita demum
ſi parens hoc deſignauerit expreſſim*,ergo à contra-
rio ſenſu,ſi pater nihil dixit,benè fit collatio do
tis,& aliorum datorum:datorum(inquam)ſimi
41 lium ipſi doni,ſcilicet ob cauſam, quia † dictio
* alius a,ud,eſt repetitiua ſimilium,ex glo.cōmu-
niter recepta iunc.tex.in l.ſi fugitiui C. de ſer.
fugit. id quod latiùs explicāt Pet. de fideicom.
q.11.nu.545.Sanchez de matrim. lib.3. diſp. 20.
num.2.& 3.Caputaquen.deciſ. 298. num. 3. in
2.p.Viui.deciſ.193.lib.1.Azor in inſti.moral. lib.
5.cap.28.verſ. alius,alia,aliud,par.1.Farina.to.1.
tit.3.de delictis q.17.num.51.Idem,quòd dona-
tio ob cauſam ſit conferenda,probat textus in
l.1.ff.de donatio.tex.in l.cum multa, verſi fin.
C.de dona.ant.nup.& melior cæteris,in l.illud
C. de colla.quatenus ſimplicem donationem
non conferri, niſi in duobus caſibus, quos ibi
enumerat Imperator, ſtatuitur, ergo donatio
ob cauſam ſemper conferretur, tenet hanc re-
ſolutionem Bal. in l. omnimodo §. imputari
num.8.C.de inoffi.teſta.& Iaſ.in l. quoniam no
uella,eo.tit. num.3.& latè Antho.Gom.qui ma-
teriam proſequendo hos, & alios quamplures
citat,in ſepè allega.l.29.tau. num.12.& ratio ra-
tionis eſt, quia cum donatio ſimplex ex mera
liberalitate donantis procedat, præſumitur pa-
trem voluiſſe,quòd eam filius cum cæteris fra-
tribus

tribus non communicaret, ſed præcipuam haberet, quia ſi donaretur, vt conferretur, non eſſet ſimpliciter, & ex liberalitate donata, quod in dote, donatione propter nuptias, vel alia ob cauſam, cum neceſſariæ ſint, non procedit, cum
42 † nemo in neceſsitatibus liberalis exiſtat, vul. l. diuus pius de reg. iur. l. in neceſſitatib⁹ eo. tit. quare pater donando filię, ſeu alicui ex filijs ob cauſam intelligitur voluiſſe eam donationem conferri, ita rationem hanc ex Ripa in l. in quartam num. 148. ff. ad l. falcidi. & alijs tradit Dieg. Gom. Corneio, in additio. ad cõmenta. Anton. Gom. ad d. l. 29. tauri ad nu. 29. Viden. Tel. Fernan. in ll. 26. & 29. tau. num. 3. Hanc autem noſtram donationem, veram eſſe donationem ob cauſam, ſecurè ſuperiùs reſoluimus. Ad hæc, propter aliam quoq. rationem venit hęc donatio conferenda, quia † propter iuramentum,
43 quod in ea apponitur, fit ſtatim valida, docet Craue. in conſi. 102. num. 4. Micha. Graſ. de ſucceſ. par. 2. art. collatio bonorum, quæſt. 20. num.
* 4. verſi. ſimiliter, communẽ dicit Vital. de colla.
† memb. 2. num. 17. ita *declarauit* Senatus die 8. Iulij 1572. in cauſa Hieronymę de Crudillis, & de Colle, contra Eliſabetem de Prunera, & Vilarix coram Adriano Vilana vertenti, ibi, in ſententia Regia, *quo vero ad quintam portionem*, vidi hanc declaratione inſertam in proceſſu cauſę nobilis Geraldi de Crudillis quondam Comitis de Monteacuto, contra nobilem Dalmatiũ de Rupebertino, coram egregio Senatore Hieronymo Aſtor, actuario Boſch, vertenti, vbi expreſſè dicitur donata à patre filio cum iuramẽto, ſiue emancipatus ſit, ſiue in poteſtate patris conſtitutus, collationi eſſe ſubiecta.

Indè inferas teneri filium bona, quę ſibi per patrem fauore matrimonij donata fuere, conferre, ideſt in comune ferre cum reliquis bonis hæreditarijs, ſi in eis vult patri ſuccedere vnà cũ
44 fratribus, quod † quomodo fiat, vide per Gomez. in ſæpè allega. l. 29. tau. num. 36. imò & cõpelli ad id poteſt officio Iudicis implorato, vel
– actionum hęreditariarum denegatione, pro vti
* tenent omnes dd. in l. ſi ſoror ff. de collatio. vt teſtatur Vital. Nemaus. in tract. de colla. num. 25. tutior tamen eſt prior via, quia actiones diutius denegari nõ poſſunt quàm quoad ille, qui non vult conferre, cõſilium mutauerit l. 1. §. 10. & l. 8. pater ff. de colla. quod mutare autem ſibi licebit perpetuum, ſecundũ Iaſo. & Deci. quos ſequuntur alij in l. poſthumo C. de collatio. ita docet expreſſis verbis Micha. Graſ. in allegato. tract. de ſucceſſio. par. 2. artic. colla. bonor. q. vlt. num. 5. ſi tamen vult, vt ſuprà dictum eſt, in hęreditate paterna vnà cum fratribus ſuis ſuccedere: ſi enim vellet magis cum bonis donatis remanere, & ſucceſſioni paternę renunciare, vtiq. ei liceret, Graſ. vbi ſuperiùs q. 4. num. 2. & Gomez. in d. l. 29. tau. num. 32. per tex. in d. l. fin. ff. de colla. dot. & ibi notatur per ordinarios, quorum aliquos refertGomez. vbi ſuprà adducens quaſdam huius dicti limitationes per te ipſum videndas, atq. hęc de collatione bonorũ quantùm attinet ad noſtrum inſtitutum, dicta ſunt ſatis.

45 Vnũ † tãtũ interim notes velim, nõ teneri filiũ bona hęc ſibi à patre donata cõferre, nec illorũ ęſtimationem, vel valorem ſi conſumpta ſint ſine dolo, vel culpa ipſius: imò tunc admitti debet ad ſucceſſionẽ abſq. collatione, per tex. in l. 2. §. de illis ff. de colla. bonor. & in auctẽ. quod locũ, verſi. his ceſſantibus C. de collatio.
46 & ſi † non reperiuntur conſumpta, ſed deteriorata, præter tamen dolum, & culpã ipſius filij, tunc, & eo caſu ſatisfacit filius conferendo ea eo modo, quo reperiuntur tempore mortis, ita eleganter docet Mathe. de Afflict. deciſ. Neapol. 247. per tot. dicens ita vt ſuprà fuiſſe in eo
† Senatu *iudicatum*. An autem † in ſucceſſione
47 collateraliũ poſſit aliquãdo habere locũ collatio, & an filius teneatur cõferre bona ſibi à patre donata, vt illa haberet vltra portionem hęreditariam, pete tibi ab Antho. Fab. in ſuo Codice tit. de colla. diffi. 1. & 2. in 2. tom. lib. 6. tit. 4.

48 Quo verò † ad imputationem in legitimam eodem modo reſpondemus, hanc, de qua agimus donationem cauſa nuptiarum factam in eam imputari, propter eam rationem, quam circa collationem cõſiderauimus: omnia enim ex illo principio manant quod ſecurè in ſuperioribus conſtituimus, hanc donationem verè donationem eſſe ob cauſam, quæ de iure in legitimam filio imputatur: hanc concluſionem ponit Bar. in l. in quartam ff. ad l. falcid. quam à cæteris quoq. probari ait Beren. Ferd. in repeti. eiuſdem l. 3. ar. 3. cap. n. 11. benè loquitur Rippa in ea. l. in quartam nu. 148. vbi rationem ad id adducit eandem, quam ſuprà circa collationẽ ex eod. Rip. perpendimus, eandem reſolutionem, quòd hæc donatio imputetur in legitimã tenet Antho. Theſau. deciſ. Pedemon. 46. nu. 11. qui ad id allegat Iaſo. in conſi. vlt. lib. 2. & ſupradictos alios, quos ſuprà ex eo. Theſau. circa collationum materiã, citauimus, quibus adde Peregri. in tract. de fideicom. art. 36. num. 134. vidi multò poſt hæc ſcripta 2. tom. deciſſ. nob. Ludo. a Pegue. quæ nouiſsimè prodierunt in lucem, interquas reperi deciſſ. 15. inqua diſputat hunc articulum, & pro non imputatione
†† bis in Senatu, *decisum* tradit, de annis ſcilicet 1608. & 1609. quia noſtra hæc donatio non ſit ob cauſam, ſed imò ſimplex donatio, quæ nõ video quomodo ſtare poſsint cum his, quę Senatus reſoluerat in eadẽ aula in ea deciſione, quã ſuprà retulim⁹ n. 35. cuiuſq. meminerat iſdẽ nob. à Pegu. in eodẽ vol. deciſ. 22. ac quomodo com-

tur cum hic ſecutè in fauorem opinionis, quòd
noſtra donatio ſit ob cauſam, reſolutis ex aucto-
ritate grauiſſimorum doctorũ, conuenit tamẽ
cum hac nouiſsima noſtri Senatus opinione, &
Senatus Sabutia apud Anthõ. Fab. in ſuo Cod.
lib. 3. tit. 19. de inoffi. teſtam. diffi. 30. vbi ait *deci-*
† *ſum* quòd ſiquid in contractu matrimonij, &
nuptiarum fauore donatũ ſit, magis eſt, vt ſim-
plex, quàm ob cauſam donatio facta videatur,
ergò (inquit) in legitimam non imputabitur,
ſed qui tenent donationẽ eſſe ob cauſam eã, de
qua tractamus, neceſſe habẽt confiteri imputa-
tionẽ, addit iſdẽ Fab. in fine diffin. ſi nõ expreſ-
ſim id dictũ ſit, per quod videtur in Cathalonia
ceſſare debere imputationis quæſtionem, cum
in omnibus ferè donationibus, quę fiũt fauore
matrimonij, addatur, quòd etiam fiũt pro om-
ni parte hęreditatis, legitimæ paternæ, & ma-
ternæ &c. quę verba videntur expreſſim impor-
tare neceſſariam imputationem.

Cæterum quia ex ſupradictis, in quibus ea,
quæ collationi ſubiacent, in legitimam etiam
49 imputari docuimus, dubitare † meritò quis
poſſet nunquid valeat argumentum de vno ad
aliud, operę pretium nos facturos exiſtimaui-
mus ſi id, quantũ in nobis eſſet, explicaremus:
dicimus igitur quòd licèt valeat argumentum
ab imputatione legitimæ, ad collationem, ſitq.
propterea certum ea omnia, quæ imputationi
ſubiacent, collationi etiam eſſe obnoxia, vt pro
bat tex. in l. illud §. 1. C. de colla. & docet Dec.
ibidem num. 5. & alij quos refert Theſau. in
allega. deciſ. 46. num. 5. non tamen procedit
argumentum ècontra, vt quęcunq. cõferuntur,
in legitimam imputẽtur, ex ca. l. illud verſi. hęc
autem regula, & tradit glo. ibid. quia multa cõ-
feruntur, quæ in legitimam non imputãtur: fa-
cilius enim fit collatio, quam imputatio, cum
ea, quæ imputantur in legitimã ſint magis one-
roſa, & ab hęreditate excludant: ea verò, quæ
conferuntur, habeant recompenſationem; &
ad ſucceſſionem viam aperiant, hanc rationem
tradit Decius in d. l. illud C. de collatio. & plu-
ribus de his agit Graſ. in ſępe allega. tract. de ſuc
ceſsio. par. 2. art. colla. bonor. q. 8. per tot. exẽ-
pla ponens huius differentiæ, inter imputatio-
nem, & collationem, conſtitutæ.

Quantum verò ad tertium caput inſinuatio-
nis, ſit ne hæc donatio inſinuanda, vel non ve
valeat, ſi quingentorum aureorum ſummam
excedat, non eſt quòd in præſentiarum explice-
mus: commodior enim ſeſe nobis inferius of-
feret locus de his agendi, cum de inſinuatione
50 agemus. Quod † verò atinet ad vltimum caput,
nunquid videlicet hæc donatio cauſa matri-
monij facta valeat eo nõ ſequuto, Marc. Mont.
in allega. deciſ. 10. à num. 27. cum ſequent. quia
(vt inquit) ex traditis per dd. circa rem hanc, nõ
poteſt certa deciſio colligi, diſtinctione opus
eſſe cenſet pro huius quæſtionis reſolutione, &
dd. concordia: aut enim (inquit) donans aliàs
donaturus erat, aut non, primo caſu dicit eam
valere matrimonio non ſequuto, ſecundò verò
caſu, minimè, & poſtea quaſdam coniecturas
adducit, ex quibus percipiatur nunquid do-
nans aliàs donaturus fuiſſet, vel non: Mihi verò
hæc diſtinctio in caſu propoſito nullatenus
placere poteſt, nec videtur aptè quæſtioni, quã
tractamus, poſſe accommodari: nos enim agi-
mus de donatione cauſa matrimonij facta, cu-
ius ipſum eſt cauſa finalis, ac proinde de dona-
tione ob cauſam, in qua propterea cadere non
poteſt ea diſtinctio, nũ donans aliàs donaturus
fuiſſet, vel non, quia certum eſt in omnibus do-
nationibus ob cauſam donatorem aliàs dona-
51 turum non fuiſſe, quia † ſi aliàs donaturus fuiſ-
ſet, iam dici non poſſet ea donatio ob cauſam,
ſed imò pura, & ſimplex, vt docet Bar. in l. titio
cẽtum §. titio genero, num. 3. ad fin. in ver. prę-
dicta vera ſunt, de cond. & demonſt. & tradit
idem Monter d. deciſ. 10. num. 28. Vnde non
videtur poſſe eum qui reſoluit in donatione
cauſa matrimonij certè facta, ipſum matrimo-
nium eſſe illius cauſam finalem, ſupradicta po-
ſtea vti diſtinctione, vt quæſtionẽ decidat, num
ea donatio, matrimonio non ſequuto, valeat,
52 nec ne. Nec obeſt quod dd. per Monter vbi ſu-
prà allegati eam diſtinctionem adducant: nam
id eſt ex eo quòd nondum reſoluerãt num ea
donatio eſſet ſimplex, vel ob cauſam, & ſic be-
nè poterant ea diſtinctione vti, quæ ſeruiebat
ad decidendã eam quæſtionẽ: Cõducit † quod
Bal. ſcribit in l. falſam C. ſi ex falſis inſtrumen.
& ſequitur Rol. a Valle, conſ. 44. num. 24. vol.
4. quòd cauſa impulſiua efficitur ſemper finalis
quando aliter actus non fuiſſet geſtus, non er-
go in cauſis finalibus illud eſt quærẽdum, num
nam aliàs actus geſtus fuiſſet, nec ne, quia ſem-
per verum eſt, quòd nõ fuiſſet geſtus, niſi prop-
ter illam cauſam.

Noſtra igitur † opinio eſt (omiſſis his, quæ
53 ad propoſitũ longè, lateq. tradit vbi ſupra Mõ-
ter, non tamen illis ſpretis, quia ſummè condu-
cere, ac adiuuare poſſunt ad primam quæſtio-
nem à nobis reſolutam, num nam hæc, quam
tractamus, donatio dici debeat ſimplex, vel ob
cauſam, intelligendam) eſt (inquam) mea opi-
nio hanc donationem, ſi matrimonium nõ ſe-
quatur, inualidam eſſe, & ad nihilum reſolui,
quod, meo iudicio, alia confirmatione nõ eget,
quàm quòd dicamus id ideò eſſe, quia de natu-
ra cauſæ finalis eſt, vt ea ceſſante ceſſet effectus,
de quo mirè per Tiraquel. in tract. ceſſan. cau.
limita. 1. num. 41. poſt Bar. Imol. & Roma. in l. 2.
§. fin. de dona. Perei. vbi inferius allegabitur
verſi. fuit enim, poſt hæc ſcripta habitus, qui vi-
detur

Digitized by Google

titnlo puræ,& perfectę donationis, apponantur de ſtylo notariorum,cauſa tamen matrimonij non,niſi a partibus exprimatur, & quando illius occaſio ſuccedit, vide Stepha. Gratia.diſcepta.Foren.c.96.per tot.

Accedit quòd antea ex Caro.dicebamus caſu, ſeu deci.86.num.19.& 20.poſt Alex.in conſ. 40.dub.3.vol.4.& Dec.in l.ſi donatione n.24. C.de colla.ad cognoſcendum nunquid donatio ſit dicenda remuneratoria,nec ne, inſpiciẽdum eſſe nunquid fiat certorum meritorum in ſpecie mentio, vel genericè, ſic vt priori caſu donatio dicatur remuneratoria, & ſic ob cauſam,licèt ſint appoſita verba,titulo puræ,perfectæ,& ſimplicis donationis.Item † verba præ-
59 dicti non faciunt donationem ſimplicem,quãdò cauſa eſt in ea ſpecialitèr expreſſa,vt hic cauſa matrimonij.Bec.d.conſ.20.num. 21. conducit quod Viui.docet deciſ.404. num. 23. lib. 3. quòd propter verba,puræ,meræ &c. non deſinit dici donatio ob cauſam ſi alia ratio aſſignari poteſt.Sed hæc omittamus,quia noſtrum nõ eſt nunc inter hæc iudicare:ſi interim cauſa ſupplicationis fiat,dicam quid ſucceſſerit.

Die 16. Nouembris 1610. contigit in dicta cauſa ſupplicationis declarari refferente egregio Senatore Hieronymo Seniuſt,in qua primi
† tiua ſententia *fuit in melius commutata, & declaratum*,prout ego in ſuperioribus dixi,quòd matrimonium erat cauſa finalis, quo ceſſante ceſſauit etiam diſpoſitio:nec fuit habita ratio cõcilij Philip.Dec.35.quod allegabatur ad iuſtificandum ſententiam primitiuam, dicẽdo quòd deffectus cauſæ finalis non inducebat ipſo iure reuocationem,& anullationẽ donationis, ſed parabat tantùm condictionem indebiti, & ſic erat neceſſaria expreſſa reuocatio, quę nõ fuerat facta in caſu occurrenti, non (inquam) fuit de his habita ratio,ſed imò habitum pro conſtanti non fuiſſe neceſſariam reuocationem, ex his,quæ diximus in ſuperioribus,quæq.egregiè docet Caldas à Perey.in conſ.ſuperiùs allega.cui⁹ dicta audiui ab vno ex egregijs Senatoribus fuiſſe ad vnguem ſequutum,in prædictæ cauſæ deciſione,Senatum.

60 Supradictam † reſolutionem veram dicit Cald. à Perey.in conſ.ſuperiùs allega. verſ. veram,etiam ſi per filium nõ ſtetiſſet quo minùs ſuum matrimonium ſortiretur effectum, ſed per eam,cui nubere debebat:adhùc enim dicit eo non ſequuto,in nihilum reduci donationẽ, quia licèt regulariter nuptiarum conditio habeatur pro impleta, quandò non ſtat per eum, qui implere tenetur quominùs impleretur, vulga.l.1.C.de inſtitu.& ſubſtit.l.ſi ideò §.pręſenti & l. ſi dictũ fuerit §.ſi præſente ff.de euictio. l.vter ex fratribus meis cum l.ſequenti ff.de cõdi.inſtitu. l. mæuiam nepotem, de annu. lega. * cum mille ſimil.& ibi communiter ſcribentes, exornat latè Manti.de coniectu.vlti.volun. lib. 11.tit.18.num. 37. Menoch.de præſump.lib.4. pręſump.181.n.25.Moli.lib.2.de primogen. c.13. nu.14.alter Moli. ſocietatis Ieſu de Iuſti. & iur. diſput.206.& 207.&Peregri.de fideicom.ar.16. num.154.

61 Id tamen † intelligitur tantùm procedere quandò in vltima voluntate,non tamen quandò in contractu inter viuos fuiſſet talis conditio appoſita,ita interprætantur dd.in d.l.1.C.de Inſtitu.& ſubſtitu.& ſignãtèr Alex.nu.10.Emanuel a Coſta in l.cum tale §.ſi arbitratu, limit. 6.nu.18. de condi. & demonſt. Moli.vbi ſ. à n. 19.& alij,quos vbi ſuperiùs refferet Perey. Quę extenſio an vera ſit,nec ne, & an verè probari poſsit differentia inter contractus,& vltimas voluntates,quam aſsignant ſupradicti dd. videatur apud eos,quia nobis non permittitur omnia adamuſim explanare, hoc vnum aduerto quòd Moli. in loco ſuprà allegato nu. 19. dicit plures per à Coſta allegatos contrariam tenere ſententiam,quòd imò idem ſit in contractibus,quod in vltimis voluntatibus eſt ſtatutum, quorum opinionẽ aduerſùs cõmunem nõ modicam inquit præ ſe ferre æquitatem, quamuis cõmunis opinio, rigore conſiderato, probabi-
62 lior eſſe appareat. Quid autem † ſi facto tertij, vel caſu,vel aliàs,alioq.modo impediatur matrimonium,ſit dicendum,vide per dd. ſuprà citatos latiſsimè tibi hæc,& fusè explicantes.Ean-
63 dem † reſolutionẽ veram arbitratur, & procedere dicit Barbos. in allega.l.ſi cum dotem nu. 52.ff.ſolu. matr. nedum in extraneo dotem dãte,vel promittẽte, qui aliàs ad id nõ teneretur, ſed & in ipſo patre,cuius oneri hæc incumbebant,ex deciſsione tex.quem ita in fine probate dicit, in l.ſi extraneus ff.de condict. ob cauſam,contra Decium in conſ.35. nn.3. & 6. Ferd. Loazes in l.filiusfamil.§. diui nu.34.ad finẽ, de lega.1.Pala.Rub.& Tell.l.17.tau.ille.nu.46. hic verò 78.circà quod tamen diligentèr ſunt animaduertẽda quæ docet.Marti.Mont deciſ. 10. à nu.31. cum ſequent.

64 Sed quid,† ſi contrahatur quidẽ matrimonium,illud tamen poſteà declaretur nullum propter aliquod iuris impedimentũ, quod vetaret illud contrahi?in hoc caſu idem cenſeo indiſtinctè quòd in ſuperiori,poſſe ſcilicet donatorem condicere rem donatam, ſi tradidiſſet, vel retinere,ſi penes ſe haberet,ex deffectu cauſæ finalis,propter quam facta extitit, quia non pręſtat impedimentum quod de iure non ſortitur effectum,cap.non pręſtat,de reg. iur. lib. 6.& paria ſunt aliquid non fieri,vel minùs legitimè fieri, l. hęc conditio ff. de condi. & demonſt. l. quoties ff.qui ſatisda.coga.quod elegantèr in alio propoſito perpendit And. Gayl.

ptacti.

practi.obſerua.lib.1.obſerua.105.num.13.plura
ad propoſitum cógerit Iado.Damhaud.in En-
chirid.par.& ſimil.verſ.maritus inutilis, & hæc
procedere cenſeo nulla facta differentia , vel
diſtinctione num ambo donator , & donata-
rius conſcij, vel ignari eſſent impedimenti, vel
etiam alter eorum conſcius,vel ignarus eſſet in
caſu de quo mox dicemus, nam in noſtro caſu
non loquuntur iura,quæ eam diſtinctionem fa
ciunt,& admitunt.
65 Quid autem † in marito ob cauſam matri-
monij vxorem dotante,an ſi poſtea illud decla-
retur nullum,poſſit bona donata repetere, vel
retinere tanquam ceſſante cauſa donationis,vt
in proximo caſu dicebamus in ſuperioribus.
Licèt hęc quęſtio ad noſtram hanc glo.pertine-
re non videatur , tamen quia per eam ſperatur
fieri facilior, & clarior deciſio caſus ſupra proxi
mè à nobis propoſiti, ideò breuiter quid in ea
66 tenendum ſit,aperiemus:hac in re † diſtingunt
communiter dd. plures caſus : aut enim vterq.
fuit conſcius impedimenti , quod obſtabat ne
nuptiæ inter eos fierent,& tunc non eſt locus
repetitioni,ſed fiſcus poteſt rem donatam vin-
dicare l.cum hic ſtatus §.fin.in fin. ff. de dona.
inter virum,& vxorem,ibi, *ſed ſi Senator liberti-
nam deſponderit, vel tutor pupillam, vel quis alius
ex his,qui matrimonium copulare prohibentur , &
duxerit,an donatio quaſi in ſponſalibus facta valeat?
& putem etiam ſponſalia improbanda, & quaſi ab
indignis ea,quę donata ſunt,ablata,fiſco vendicari.*
67 Et hæc ſcientia † probanda eſt eo modo , quo
docet Angel.Areti.in §.ſi aduerſus inſt.de nup.
vbi eum optimè loqui dicit Velazq. conſul. 15.
in prin.alias ignorantia præſumeretur. Aut ve-
68 rò † alter ipſorum ſciebat impedimentum , &
alter ignorabat,& tunc adhuc diſtingunt dd.in-
ter vltimas voluntates,& contractus , conclu-
dentes in vltimis voluntatibus fieri quidé rem
legatam ipſius legatarij impedimentum igno-
rantis,per tex.in l.fin.de lega.1.& in l.præfectus
69 de rit.nuptia.in contractibus verò † duæ repe-
riuntur dd.contrariæ ſententiæ , vt apparet ex
glo.in l.qui contra, verſ.fiſco,de inceſt. nup. &
ex Dida.de matr.2.par.c.7.§.1.nu. 8. & Thom.
Sanchez diſputa.2.num.3.& 4.lib.6.vbi indubi
tanter tenet in vtroq. caſu rem donatam fieri
coniugis impedimentum ignorantis,cum non
poſſit commodè inter eos caſus ratio diuerſita-
tis aſſignari,& per alias rationes , quas ipſe tra-
dit : aut donatarius impedimentum noſcebat
ignorante donatore,& tunc licèt etiam adſint
contrariæ dd. ſententiæ differentiam cóſtituē-
tium inter contractus , & vltimas voluntates,
vtroq.tamen caſu legatum,& donationem eſſe
nullius momenti tenent Eman.à Coſta,Molin.
& Sanchez vbi infra:aut finaliter vterq. ipſorũ
impedimentum ignorabat inter eos eſſe quo
minùs matrimonium contraherent,& tali caſu
hincinde donata repetuntur. l. 1. C. de condic.
ob cauſam : cum iſte caſus tam in donatione,
quam in legato contigiſſet diſputari in Senatu
Neapol.in eo tradit Vincen.de Franchis, deci-
ſione 52.num.10.& 11.*declaratum* donationem,
& legatum à marito vxori facta ambobus igno
rantibus impedimentum,propter quod matri-
monium poſtea nullum extitiſſet declaratum,
nullius eſſe momenti:qui plura ad hanc mate-
riã ſcire voluerit,recurrat ad Franch. vbi ſuprà
Eman.a Coſt.in cap.ſi pater.de teſta.in 6.par.2.
ſuper ver.vxor.Dida.de ſponſa.2.parte cap.6.§.
8.num.22.cum ſeqq.& cap.7.§.1.nu. 8.Bal. No-
uel.de dote par.11.per tot.Ludo.Molin.Societ.
Ieſu to.1.de Iuſt.& Iur.tract.2.diſpu.200.& ad,
omnium latiſſimè de his agentem , Tho. San-
chez eiuſdem ſocietatis in diſpu. de matri. lib.
6.diſpu.2.per tot.& non nulla tradit etiam in
propoſito in eo.lib.diſpu. 20. qui ſupradictos,
& alios allegat.Ex his enim doctoribus hauriet
proculdubio lector materiam , qua facilitèr
quemlibet in ea caſum occurrentem,decidat.
70 An tamen † in omni caſu, quo hereditas re-
licta vxori indignę,propter impedimentum vi
delicet conſanguinitatis,vel aliàs , non poteſt
ei adquiri,veniat applicãda fiſco , vel veniētib⁹
ab inteſtato,diſputat Aluar. Velazq. in allega.
conſulta.15.vbi abſq. diſtinctione aliqua tenet
fiſco applicari,atq.ita dicit *deciſum* in Sena.Luſi
ta. quem tamen obſecro attēte legas ne ſupra-
dictam diſtinctionem per plures,eoſq.grauiſſi-
mos viros firmiter fundatam faciliter ledas:
Aliter,ſed valdè doctè,in hac materia procedit
Hiero.a Lauten.deciſ.21.a num.9.cum ſequen.
tradens tandē *deciſum* in Senatu Auenionen.
hæreditatem,quæ aufertur ab hærede, tãquam
indigno,putà quia infirmo non adhibuerit me
dicum, aplicãdam fore, & eſſe Regio fiſco,non
filio deffuncti,ſalua tamen ei legitima.
71 Hæc,matrimonij † contrahendi,noſtræ do-
nationis cauſa(vt ad materiã redeamus , eamq.
fęlicitèr abſoluamus) facit, vt filius ſic hæredi-
tatus , ac cui fauore certi matrimonij, eſt facta
donatio,non poſſit retrodonationem parenti-
bus facere,vel aliud inſtrumētum,vel chartam
in prę iudicium,derogationem,vel diminutio-
nem donationis,& hęreditamēti, imò ſi fiant,
ſunt ipſo iure nulla, vulga.conſti.vni.ſub tit.de
promiſ.dot.& dona.propter nup.in 1.vol.cõſti.
quod idem eſſe de iurecommuni pluribus pro
bant Vincen.de Fran.deciſ.Neapol.205.& An-
næ. Robet. ter. iudica. lib. 1. c.2.per tot.vbi ſic
deciſum in illis egregijs Senatibus refferũt,quo-
rum determinationes ſcribunt.
In noſtra Cathalonia,hæc in viridi ſunt ob-
ſeruantia:quotidiè enim huiuſmodi retrodo-
nationes inualidę declarantur , ac nullę , obti-
nenturq.

Digitized by Google

nenturque renocationes in Senatu, & ſignan-
† ter memini me ſic *declaratum* vidiſſe refferen-
te egregio olim Senarore Anthon. Oliba in
cauſa Hieronymæ Gorina, contra Bernardum
Gori matalapherium pręſentis ciuitatis, ſub die
72 1. Appril. 1594. ſcriba Sebaſtia. Morato. Cau-
ſam † huic prohibitioni dederunt fraudes, quę
quotidie in his fiebant, vt eadem ipſa conſti-
tutio in proemio exprimit, quod ſolet cau-
ſam finalem denotare: contingebat enim ſæ-
pè quòd pater, vel alius, filio, vel alij, in con-
tractu matrimonij, vt meliùs nuberet, & ho-
norabiliùs, aliquid donabant, ſed reuerà non
animo donandi, vt effectus denotabat, quià
ex alia manu, in vim conuentionis forsàn iam
ante donationem inter eos factæ, vel aliàs, do-
natarius retrodonationem ſecretam donatori
de eiſdem bonis faciebat, ob quod vmbrati-
lis pactio poterat meritò ea donatio appellari
iuxta l. vniuerſi, de lega. lib. 10. C. ex qua retro-
donatione vxor, & eius filij, quique ex eo-
rum parte matrimonio affuerant, remanebant
decepti, & fruſtrati: His fraudibus voluit obuiã
ire conſtitutio, & ideò propter eas vitandas fe-
cit prohibitionem, de qua ſuprà.

Hæc de plano procedunt in caſu, quo fit re-
trodonatio patri donanti, vel hæreditanti per
filium donatarium, vel hæreditatum: cum
enim nota ſit eius natura, & conceptio, facilè
cognitu eſt quando contra conſtitutionem, &
ius commune cenſeatur per filium patri retro-
donatum: cum autem preſupponat noſtra con-
ſtitutio alitèr, atque aliomodo, ac per alios ac-
tus, quàm per expreſſam retrodonationem
poſſe fieri fraudem hæreditamentis factis fa-
uore matrimonij, quos actus ęquè conſtitu-
tio prohibet, & anullat, atqui expreſſam retro-
donationem, difficultas conſiſtit in cognoſcē-
do qui ſint actus, quos intendit conſtitutio
prohibere, ac anullare vltra proprias, & ma-
nifeſtas retrodonationes, ex eis ego nonnul-
los vſu frequentiores in medium proponam,
ex quibus non erit forsàn difficile ad aliorum
cognitionem deuenire, maximè ſi eis adiun-
gantur quæ Anthon. Fab. docet in ſuo Cod.
lib. 2. tit. 23. qui, & aduerſus quos &c. diffini.
3. num. 8. in allega. & lib. 4. tit. 37. de reb.
alien. diffini. 2. & 3. & Roſentall de feu. c. 9.
memb. 1. conclu. 14. à num. 7. vbi quidam caſus
adducuntur, in quibus, dicunt ij doctores,
æquè militare prohibitionem alienationis,
quamuis reuerâ manifeſtæ alienationes non
appareant, ac ſi tales omninò fuiſſent, abſq.
fuco aliquo celebratæ.

73 Vnus † ex his caſibus, quos ego adducere
decreui, eſſet, quando filius patri vendenti, vel
aliàs alienanti res donatas conſentiret, quià
per huiuſmodi conſenſus præſtationem æquè
fieret fraus hæreditamento, quam conſtitu-
tio prohibere voluit, vltra quod, conſentire
alienationi alienare eſt, & prohibitus aliena-
re, vel donare, prohibitus etiam cenſetur alie-
nationi, vel donationi conſentire, prouti plù-
ribus probat Tiraquel. allega. à Moll. vbi in-
frà, Tiraquel. (inquam) in repeti. l. ſi vnquam,
verbo, donatione largitus, num. 279. & Moli-
na de primoge. lib. 4. cap. 3. num. 24. tex. ex-
preſſus in l. quoties C. de fideicom. vbi ven-
dere per ſe, & conſentire venditioni, quæ per
alium fiat, idē ſunt, benè Surd. deciſ. 264. n. 13.
& Cæſ. Barz. deciſ. 94. num. 14.

74 Alius † caſus eſſet, quando pater emeret à
filio eaſdem res donatas, nec aliter conſtaret de
prætij ſolutione, quàm per confeſſionem ipſius
filij: tunc enim locum haberet diſpoſitio no-
ſtræ conſtitutionis ex regula, quę dictat, in per-
ſonis prohibitis non eſſe ſtandum confeſſioni-
bus, per quas fieri poſſet fraus prohibitioni, niſi
reuera conſtet de veritate illius, ſic in proprijs
noſtris terminis in perſona prohibita donare,
quòd non valeat confeſſio prætij ſoluti facta
in fauorem illius, cui donare non poterat, niſi
de veritate conſtet, contra glo. in l. qui teſtamē-
tũ, verbo, modũ, ff. de proba. ſecurè reſoluunt
Iaſ. in l. ſi is, qui ex bonis, num. 11. ff. de vulga.
Dec. in conſ. 311. Calcane. in conſ. 58. per tex. in
l. 1. C. de natura. lib. eis adde Pinel. in l. 1. parte
3. nu. 23. C. de bon. mat. accommodantur quę
pluribus inferiùs in glo. donationis inter patrē
& filium, docuimus, dum reſoluimus in perſo-
nis prohibitis non ſuffragari aſſertionem meri-
torum ad ſuſtinendam donationē aliàs inuali-
dam, niſi illa probentur.

75 Ex eadem † reſolutione manare videtur,
quòd ſi aliàs quoquomodo fiat aliqua con-
feſſio debiti etiam iurata à filio in fauorem pa-
tris, cuius veritas, & realitas probari non poſ-
ſit, ei ſtandum non foret, quia ſic per indire-
ctum fieret fraus conſtitutioni, & hæredita-
mentis fauore matrimonij factis, in cuius rei
comprobationem faciunt, primo tex. in d. l. qui
teſtamentum ff. de proba. & quæ doctores tra-
dunt in hac materia, quos (vt vnica allegatio-
ne plures habeas) cũ diligētia retulerunt Pinel.
in alleg. l. 1. par. 3. n. 23. C. de bon. mater. & Mãti.
76 de coniec. vltim. volun. lib. 10. tit. 4. n. 3. condu-
cunt † finaliter quæ de confeſſione recepte do
tis per maritũ vxori facta, vbi numeratio proba
ri nō pōt, docet Pater Sanchez de matrim. li. 6.
de dona. inter vir. & vxor. diſput. 9. nũ. 6. dicens
quòd in omnib' caſibus in quib' donatio inter
virũ, & vxorē eſt inualida, inualida etiā eſt hu-
iuſmodi cōfeſſio, niſi de veritate numerationis
alitèr cōſtet, adde Barboſa in l. 1. par. 6. nu. 29. ff.
ſolu. mat. qui multa adducit in huius rei cōpro-
bationem.

concinnunt quæ pluribus, circa confeſſionem per filium patri factam de receptis mille, quæ ei donauerat, ſeu donare promiſerat in capitulis matrimo. probat noſtras Cancer. in 3. parte var. reſolu. c. 2. à num. 209. cum pluribus ſequent. & ſignanter num. 218. vbi poſt hæc ſcripta vidi, quia poſt hæc ſcripta in lucem prodijt opus.

77 Idem † eſſet quando conſtaret de receptione pretij realiter, & de facto, ſi tamen venditio viliori pretio celebrata comperiretur, quia tunc illud, quod deſiſſet de iuſto pretio, donatum cenſeretur, ex l. ſi quis donationis, de contrahen. emp. & l. ſi Sponſa, circa fin. ff. de dona. inter vir. & vxor. Ioan. Lup. de Pala. Rub. in rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 29. num. 1. & Roder. Suar. in l. 1. tit. de las arrhas in 9. not. ad fin. in verſ. 2.

78 Multis † alijs modis in fraudem conſtitutionis poteſt his hæreditamentis fieri præiudicium, quos poteris per te ipſum colligere ex varijs doctorum reſolutionibus huic negocio applicabilibus, quos omnes non poſſum ego hoc loci recenſere: id ſolùm aduerto nihil poſſe ex cogitari per quod faciliùs fraus hęc deprehendatur, ac detegatur, quàm ſi inſpiciatur num actus qui fit à filio in patrem, ſit talis, qui ſi clarè, & apertè non ſapiat retrodonationem in fauorem illius, vel manifeſtum præiudicium, & derogationem contineat hæreditamenti, per eum tamen quoquomodo deueniatur ad dictam retrodonationē præiudicium & derogationem, ſeu ipſa ſequantur, quia tunc pari modo talis actus cenſeretur prohibitus, ſicuti quilibet alius, qui directè, clarè, & manifeſtè dictam retrodonationem, præiudicium, & derogationē contineret, quod argumento eorum probatur,

79 quæ doctores docent, prohibita † alienatione cenſeri prohibitum omnem actum, per quem deueniatur ad ipſam, per quemq. ipſa ſequatur ex l. codicillis §. mater, & ibi Bar. ff. de lega. 2. l. ſi ad reſoluendam, vbi Bar. & Salice. C. de præd. minor. Tiraquel. de retrac. ligna. §. 1. glo. 14. num. 14. qui plures concor. allegat, Menoch. conſ. 101. num. 22. Bec. conſ. 25. nu. 2. Peregrin. de fideicommiſſ. articu. 14. num. 31. Surd. deciſio. 154. numer. 20. & deciſ. 326. num. 17.

80 Declaratur † hæc conſtitutio, & eius diſpoſitio vt tantùm habeat locum in his, quæ fiunt in fauorem donantis per donatarium per actū inter viuos, non verò in his, quæ per vltimam voluntatem, & in teſtamento, quia cum dicta conſtitutio fundetur in fraudibus, quæ in his fieri ſolent, emanaueritq. in earum excluſionem, pro cauſa finali diſpoſitionis, iuxta l. final. vbi Bar. & reliqui ff. de hæred. inſtitut. & l. cum hi ff. de tranſac. ipſæ autem, & earum ſuſpiciones non poſſint coniecturari in teſtāte, & moribundo, indè fit vt dici nequeat emanaſſe prohibitionem, vt facultatem teſtādi, alioquin liberam, & amplisſimam, reſtringeret, eſt hæc expreſſa doctrina noſtratis Thomę Mier. ſuper dicta conſtitutio. quæ legitur apud eum in cur. Perpiniani Reg. Iacc. 3. cap. 26. de his, quæ fiunt in fraud. contrac. nup.

81 col. 6. num. 6. pag. 142 dicentis † conſtitutionem hanc, quam explicamus, intendiſſe remouere potentiam contractus inter viuos, non diſpoſitionem per vltimam voluntatem ſiendam, quę eſt ambulatoria vſque ad mortem, eandem opinionem ſequitur noſtras etiam Antho. Oliba de actio. tom. 1. in ſecunda interpretatione §. Item ſiquis in fraud. num. 3. verſ. ſed an, qui eundem Mier. allegat ibi ſuprà in num. 3. vbi tamen nihil de hoc, præterquàm quòd ceſſante fraude poſſit fieri alienatio, non obſtāte conſtitutione, numerus enim 6. eſt, vbi de hoc Mier. tractat. coaceruat poſteà is doctor in comprobationem huius opinionis plures doctores tenentes quòd prohibitus alienare, nō cenſeatur prohibitus alienare per actum vltimę voluntatis, ſed per actum ſolùm inter viuos, ſic reperio pro hac no-

† ſtra declaratione antiquitùs in Senatu *deciſum*, die ſcilicet 20. Iulij 1560. in cauſa in eo vertenti ad relationem N. Vilana inter Catherinam Caſtellona, & pupillos Caſtellons, ſcriba Sacates.

82 Declaratur † ſecundò eadem conſtitutio, vt tantùm procedat in diminutione hæreditamēti, quæ procederet facto hominis, non verò quę facto legis procederet, & ex illius diſpoſitione, quod probatur ponderando verba dictæ conſti. ibi, *alguna carta fera feta*, hoc eſt, *aliqua charta fuerit facta*, item ponderādo quòd conſtitutio prædicta, vti anteà dicebamus, emanauerit ad tollendum fraudes, quæ in his fieri ſolebant, quas certum eſt per legem fieri non poſſe, & ex illius diſpoſitione, rationem reddit Mier. in ea conſti. num. 8. & 9. vbi hanc reſolutionem ſequitur, dicens, quòd per hanc conſtitu. prohibentur contractus, & inſtrumenta tantùm, & quia eius diſpoſitio eſt exorbitans, non eſt trahenda ad crimina, vel alios caſus neceſſarios, in quibus donatio reuocatur inuito donatario, ne videantur per eam tot iura corrigi, ſeu tolli, quæ de reuocandis donationibus agunt, & ad id fuerunt edita, argum. l. ſi quando, C. de inoffi. teſtam.

83 Exemplum † huius rei poteſt poni in reuocatione, quæ fit vigore l. ſi vnquam C. de reuo. dona. quando donatori, & habitanti in capitulis matrimonialibus naſcerentur alij filij, (intelligendo in terminis, in quibus eius legis diſpoſitio procedit) tunc enim in fauorem dicto-

tum

rum filiorum fieret proculdubio diminutio hæreditamenti beneficio legis,& ex illius diſpoſitione,quia quæcunq. donatio, etiamſi ſit ob cauſam,huic reuocationi de iure ſubiacet, Rip.in l.ſi vnquam, quæſt.13.num.24. cum ſequent.Corn.in conſ.11.vol.3.& conſ.30.vol.4. viden.Tiraquel.in repeti. d.l.ſi vnquã, verbo, donatione largitus,num.68.& 69. qui videtur donationem remuneratoriam excipere, quod an ſit intelligendum in exceſſu tantùm, ideſt in eo,quod excedit cauſam,aut verò in totum, non eſt quòd ego hic diſputem, id te docebũt doctores ſuprà relati,& nos iam aliàs tradidimus,& ſecundum hanc,quam firmamus reſolutionem,reperio in quibuſdam antiquis exẽplaribus manuſcriptis in volumine conſtitutionum Cathaloniæ admodũ reuerendi N.Manegat olim huius principatus digniſſimi,ac doctiſſimi Cancellarij,quod penes me habeo,& propter multam illius egregij viri eruditionem ſummi facio, reperio(inquam) fuiſſe in Senatu in cauſa viduæ Parades contra N. Pujades de
† anno 1538. *deciſum* per natiuitatem filiorum fuiſſe,& eſſe locum reuocationi donationis fauore,& contemplatione matrimonij factæ vigore d.l.ſi vnquam C.de reuo.dona.

84 Secundum exemplum rei, quã tractamus, poteſt conſtitui in reuocatione,quæ fit propter ingratitudinẽ donatarij vigore l. fi.C.de reuo. dona.ei enim ſimilitèr & noſtra donatio ſubiacet, vt Mier. tradit in allega. noſtra conſti. num.8.intelligẽdo tamen in eo, quod excedit cauſam,vt declarant Corn.in conſ.45.lib.4. & Rip.in d.l.fi.num.149.iuxta quam opinionem reperio etiam in exemplaribus manuſcriptis
† ſuprà relatis *declaratum* in Senatu de an. 1499. 9. Auguſti in cauſa Galcerãdi Fabra, & Dalmatij Deſpalau reffetente Iacobo Des torrent.

Quod eſt inteligendum, vt Mier.aduertit,& quilibet etiã ſine eo ex verbis cũſtitutionis aduertiſſet,dummodo ingratitudo prædicta non fieret data opera in fraudem prohibitionis.

85 Idem † dicendum foret quando hęreditamentũ eſſet inofficioſum,& in preiuditium legitimæ cæterorum filiorum : cum enim eo caſu permiſſa ſit de iure reuocatio vſq. ad metas legitimæ,iuxta l.ſi totas C.de reuo.dona. l.titia in 9.Imperator,de lega. 2. eadem etiã in noſtra donatione locum habebit,ex rationibus ſuprà ponderatis.

86 Quibus † omnibus in caſibus obſeruandũ eſt iuxtà propriam,& particularem cuiusq. renocationis naturã, numnam ipſæ fiant etiam cum fructibus,quod tibi declarabũt doctores, qui dicta iura commentati ſunt,quod ego non poſſim hoc loci proſequi,ne, plusquàm oporteat, in his immoratus dicar,& videar.

Plura alia in ornatum omnium ſupradictorũ, quæ pulchra quidẽ ſunt,potuiſſẽ hoc loci ego recenſere,ſed quia ea ſunt talia, quæ quiſq. vel mediocritèr ſolùm eruditus perſeipſum facili negocio colligere poterit,ea conſultò, ſilencio prætereo.

SVMMARIA.

1 *Filijfamilias non poterant olim ſine conſenſu parentum matrimonium contrahere.*

2 *Ius canonicum in nuptijs potiſſimùm expectatur.*
Filijfamilias de iure canonico validas poſſunt, abſq. conſenſu parentum, nuptias contrahere, ibidem.

3 *Filiumfamilias qui dicit non poſſe ſine conſenſu parentum nuptias contrahere, anathemate à Sacro Triden.conſ.damnatur.*

4 *Conſenſus parentum, in matrimonijs filiorum, de honeſtate requiritur.*

5 *Virginalis pudoris non eſt maritum eligere, ſed parentum iudicium expectare.*

6 *Matrimonium contrahere, abſq. conſenſu parentum, mortale aliqui arbitrantur.*

7 *Quod non procedit, ſi conſilium ſit petitum, licèt non ſequutum.*

8 *Conſ.Triden.de reforma.matrim. c. 1. ſeſſio.24.intellectus, & num.3.*

9 *Exempla plurium, qui ſine conſenſu parentum, matrimonium contrahere noluerunt, remiſſiuè.*

10 *Filia in Cathalonia non poteſt ſine conſenſu parentũ matrimonium contrahere, aliàs poteſt exhęredari, niſi ſit ætatis 24. annorum, & num. 22. vbi deciſ. noſtri Senatus.*
Intellectus Conſti. 2. & 3. ſub tit de Sponſal. in 1. vol. conſti. ibidem.

11 *Libertas matrimonij nullo modo minui poteſt, aut infringi.*

12 *Lege permittente quod fit, pœnam non meretur.*

13 *Leges ſeculares non poſſunt ſtatuere circà matrimonij Sacramentum.*

14 *Doctores enumerantur, qui ſtatuta non valere aſſerunt, imponentia pœnas contrahentibus matrimonia ſine conſenſu parentum.*

15 *Filia, quæ ſine conſenſu patris nubit, rem inhoneſtam facit, ac patrem iniuria afficit.*

16 *Leges ſeculares poſſunt filiæ culpam, & peccatum, in contrahendo matrimonium ſine conſenſu parentum, contracta, ac iniuriam illi illatã, punire pœna exhęredationis.*

17 *Princeps faciendo ſtatutum priuationis hereditatis reſpectu filiæ, quæ nubit inſcio patre, non dicitur diſponere circa ſubſtantiam matrimonij, ſed imò circà bona temporalia.*

18 *Quod venit in quandam conſequentiam, & remotè non attenditur, ſed quod principalitèr.*

19 *Pœna conſiſtens in lucro non acquirendo non aduerſatur libertati matrimonij.*

20 *Legitima non dicitur verè debita filijs, ſed quaſi*

debita in vita parentum.

21 *Legitima filij non poteſt penes patrem pro debito ipſius filij publicari.*

22 *Parentes exhæredantes filias propter contractum matrimonium ſine eorum conſenſu, non eſſe abſoluendos, vult Veracruz.*

23 *Nepotes non poſſunt priuari hæreditate aui, ex eo quòd eorum pater matrimonium contraxiſſet ſine illorum conſenſu, vbi decíſ. Senatus Pariſien.*

24 *Factum patris non nocet filijs ex propria perſona vocatis, vbi deciſio noſtri Senatus.*

25 *Renuntiatio matris, dote contenta, non nocet filijs, ſi illa prius deceedat.*

26 *Libertas matrimonij ſemper remanet læſa ex ſtatutis priuantibus filios hæreditate, qui inſcijs parentibus illud contrahunt.*

Opinio auctoris in hac materia, ibidem.

27 *Statuta priuantia filios hæreditate, quòd matrimoniũ contraxerint ſine conſenſu parentum, inualida indistantur, vbi decíſ. Rota Bononien.*

28 *Filia dignè nubens, non poteſt exhæredari, quamuis ſine conſenſu patris, vbi decíſ. noſtri Senatus.*

29 *Conſilium, quando cum eo eſt aliquid faciendum, nõ oportet quod ſequatur.*

30 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vel eius vicarius ſuper denuntiationibus, ſub prætextu quòd ſi matrimonij conſcius foret pater, timor eſſet, ne illud impediret.*

31 *Statuta diſponentia ingredientem religionem ſine conſenſu parentum priuari hæreditate, & bonis, an ſint valida, vbi pro affirmatiua deciſiones noſtri Senatus.*

Intellectus priuilegij Regis Iacobi 1. de ingredientibus religionem ſine conſenſu parentum, ibidem.

32 *Diſpoſitio c. in præſentia, de proba. non habet locum in Cathalonia, ſed monaſterium ſuccedit in legitima tantum, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

33 *Argumentum à matrimonio carnali ad ſpirituale, non procedit data diſparitate rationis.*

34 *Conditio in maioratibus, vt non ſuccedant in eis monachi, vel ſacro ordine initiati, ſuſtinetur de iure, vbi deciſiones Rotæ Florenti.*

35 *Mulier, cui relicta ſunt ducentum, ſi nuberet, & centum, ſi monaſterium ingrederetur, an integra ducentum habeat, ſi vltimum eligat.*

36 *Monaſterium non excludit ſubſtitutum datum ſub conditione, ſi hæres moreretur ſine liberis ex legitimo matrimonio natis, vbi deciſiones Senatus Pedemonta. & noſtri etiam Senatus alia.*

73 *Mors naturalis monachi eſt expectãda, vt admittatur ſubſtitutus in caſibus, in quibus non excluditur per monaſterium, & interim fruitur bonis fidei commiſſi.*

38 *Filius per contractum matrimonij de conſenſu patris, liberatur ab illius poteſtate.*

39 *An id ſit etiam reſpectu curatoris, vt ſimilitèr liberetur ab illius poteſtate, vbi deciſiones Senatus.*

GLOSA. II.

Quod de expreſſis volũtate, & aſſenſu illorum facere, & contrahere, ſeu contractare debet, facit, & contrahit, ac contractat cum dicta N. futura vxore ſua.

1 TANTA † fuit olim apud maiores noſtros, paternæ in filios auctoritatis habita ratio, vt exiſtimauerint nõ poſſe eos, ſi filijfamilias eſſent, ſine parentum voluntate, & aſſenſu iuſtas contrahere nuptias, ità ſanxit Impera. Iuſtinia. in l. vni. C. de rap. virgi. & in prin. inſtitu. de nup. Pau. I.C. in l. 2. de rit. nup. cum ſimil. hoc etiã obſeruaſſe patres illos veteris teſtamenti, ſacræ literæ teſtantur, & ſignanter in Iſaac, Iacob, & Sanſone ſeruatum legimus. Et non ſolum prohibebantur filij familias matrimonium, vt ſuprâdictum eſt, contrahere, ſed etiam direptum inconſultis parentibus renouare l. nuptiæ inter, de rit. nup. plenè Gaſp. Anthon. Theſau. q. foren. 70. nu. 4. lib. 1. Anthon. Fab. in ſuo Cod. lib. 5. tit. 2. de nup. defini. 2. Verùm huiuſmodi leges, & ciuiles conſtitutiones per ius pontifi-
2 cium (quod † in nuptijs potiſſimum expectatur c. Euphemium 2. q. 3. & cap. vlt. de ſecun. nup. & pluribus probat Mar. Antho. Peregri. de fideicom. artic. 24. num. 56.) poſteà abrogatæ fuere, adeò, vt iam hodiè nulli dubium ſit poſſe filios familias, abſq. parentum conſenſu, nuptias cõtrahere, ac matrimonio iungi, illudq́. validum eſſe, & efficax matrimonium, c. cum virum, de
3 regular. c. ſufficiat. 27. quæſt. 2. c. hoc ſanctum 32. q. 2. cap. 1. de deſponſa. impub. latè rem hanc probat ex Theologis Belarmi. lib. 1. de ſacram. matri. cap. 19. & 20. Dida. in Epito. ad quartum decreta. 2. par. cap. 3. §. 8. in prin. vbi ſignanter Ioan. Corras. Miſſellan. iur. ciuil. lib. 1. cap. 17. Caſſane. in Catalo. glor. mund. Duaren. Oldendorp. & alios contrarium tenentes repræhendit, ac reſellit, quibus adde Silueſt. Aldobran. eadem reprehenſione dignũ, propterea quòd in adnota. ad primum lib. inſtitu. in titu. de nup. ſuper verſi. dum tamen filij, eandem conatus eſt deffendere opinionem, nec erubuit dicere ſe exiſtimare deceptos eſſe canoniſtas, qui putarunt per ius canonicum abrogata fuiſſe iura ciuilia ſuprâdicta, eandem hanc noſtram opinionem tenet Nicolaus Bello. in lib. Antino. iur. lib. 2. in 3. contrarieta. pulchrè Riminal. Iunior conſi. 131. vol. 1. per tot. Iacob. Cancer. var. reſolut. par. 1. cap. 24 de filijs qui matri. &c. in prin. Thom. Sanchez ſociet. Ieſu in tract. de matrimo. lib. 4. diſpu. 22 nũm. 3 Ioã. Gutter. in prac. lib. 2. quæſt. 5. & alij

3 5.& alij plures,quos ipſi allegant,& † hodie ad
tollendam omnimodam dubitationem habe-
mus decretum SacroSancti conſi. Trident.de
refor.matrim.cap.1.ſeſſio.24.quod anathema-
te damnat eos,qui falsò affirmant matrimonia
à filijsfamilias,ſine parentum conſenſu,contra
cta,irrita eſſe,pro cuius decreti interpretatione
videndus eſt Hieronymus Ceuallos in ſpecu.
pract.qq.com cont.com.lib. 2.q.684.nu. 31.cũ
ſequent.Antho.Fab.in ſuo Cod.lib. 5. tit. 2. de
nup. defi. 2. Qui plura de his habere voluerit
legat Antho.Guiber. Coſta. quęſtionum iuris
lib.1.cap.12.por tot.vbi copioſè de hac re.

4 Sed † ſi hæc vera ſunt, quòd nõ ſit neceſſariꝰ
cõſenſus parentũ in filiorũ matrimonijs, quare
in noſtris capitulis ponuntur verba, de quibus
in noſtra glo.demonſtrãtia matrimonium hoc
fuiſſe cõtractũ ſcientibus, & cõſentiẽtibus pa-
rentibus? Reſpondetur quòd licèt in matrimo-
nijs contrahendis non ſit de neceſsitate requi-
rendus conſenſus parentum,eſt tamen de ho-
neſtate,quòd filij,& maximè filiæ illnm requi-
rant,vt ſic illud ,quod de iure ciuili erat neceſ-
ſitatis,ſit de iure canonico honeſtatis, vt dice-
bat Lancello.in inſtitu.Cano.§.nuptias,in titu-
lo de nup.& ibi glo.in ver.honeſtè, & hoc eſt,
quod dicebat glo.in cap.cum virum,de regula.
& in cap.fin.32.q. 2. & in ſupra allega. c. ſuffi-
ciat 27.q.2. & hoc eſt etiam, quod ſuperiùs in
Iſaach,Iacob,& Sanſone ſeruatum legimus,re-
quiſitum fuiſſe parentum conſenſum in eorum
nuptijs,de honeſtate tamen,non de neceſsita-
te: Alijs etiam in locis in ſacris literis parenti-
bus tribuitur hoc munus tradẽdi filias nuptui,
vt Ecleſiaſ. 7. da filiam tuã viro prudenti,& D.
Pau.ad Corin.1.cap.7.idem copioſè docet:non
5 enim † ſecundum honeſtatem virginalis eſt pu
doris maritum eligere,ſed parentum iuditium
expectare,vt dicebat D.Ambroſius, cuius di-
6 ctum reffertur in cap. honorantur 32. q. 2. Et †
hoc adeò certum eſſe exiſtimant aliqui, vt ar-
bitrentur peccare mortalitèr, qui matrimoniũ
contrahunt inuitis parentibus, Alfon. a Vera-
cru.in ſpecu.coniug.3. par. artic. 20. conclu. 3.
Micha.Salon.de iuſti. & iur. q. 5. de domi.art.
5.tit.poſſint ne parentes, filios contra volunta-
tem eorum cõtrahentes matrimonium, ex hæ-
redare, conclu.1.Nauar. in Manua. cap. 14. nu.
15.Pet.Barbo. in l.1.par.4.num.57.ff. ſolu.matri.
& Gaſp.Antho.Theſau.q.foren.70.nu.7.lib.1.
7 poſt Gutier.canon.qq.c.20 num.5.quod † tamẽ
intelligit verum Sanchez de Matr.lib.4.diſpu-
ta.23.num.10 niſi conſilium petijſſet filius à pa
tre,licèt datum nõ ſequeretur:tunc enim abſq.
peccato, inquit, poſſet filius matrimonium
cõtrahere inuito patre, qua de re amplius non
ago, quia non multum atinet ad noſtrum in-
ſtitutum, videatur per Sanchez,& alios dd. ſu-
pràcitatos,vbi de his latiſſimè, & ſignanter vi-
deatur Ceuallos in ſpecu.prac.qq. comu.cont.
comu.lib.2.q.604.num.34. conſtantèr ex Me-
noch.conſi.69.nu.23.& 25. lib.1.& de arbitra.
lib.2.caſu,453.num.6.Gutierrez in cano. quæſ-
tio.cap.20.num.3.Cepha.in conſi. 421. nu. 64.
8 & alij plures † aſſeuerans per conſilium Tri-
dentinum non excludi honeſtatem conſilij pa
terni,& ſic non cenſeri, per dictã Conſilij diſ-
poſitionem,correctam veriſsimam illam opi-
nionem,quam ſuprà ex Sanchez firmauimus,
peccare mortaliter filios, qui ſine licentia, &
conſilio parentum, cõtrahunt matrimonium.
Hinc ille Cirus,quem reffert Barba.in ſuo libel.
de re vxor.cap.1.ſummè extollitur ab antiqui-
tate, quòd cum præſtantiſſima auri copia, am-
pliſſimaq. dote,ad mulierem ſuſcipiendam in-
uitaretur,non autem ſe velle dixit,quàm à pa-
rentibus collaudari,certior eſſet, reffert Dida.
Spino in ſpecu.teſtament.glo.14. prin. de lega.
ſub condi.num.80. de hac honeſtate loquitur
latè Dida.in Epito.ad quartum decreta. 2. par.
9 cap. 3. §.8. num. 1. verſi. honeſtum, vbi † plu-
ribus exemplis priſcorum, & ęthnicorum, ac
aliorum hominum, qui ſine conſenſu paren-
tum nuptias contrahere noluerunt, eam opi-
nionem commendauit: Hæc igitur honeſtatis
ratio potuit in cauſa eſſe, quòd hoc loci,de hu-
iuſmodi parentum conſenſu, & voluntate,fie-
ret mentio.

10 In † feminis alia poteſt eſſe ratio huiuſmodi
expreſſionis conſenſus paterni in earum ma-
trimonijs, ne aliàs quaſi parentibus inſcijs,
vel inuitis, contrahentes pœnam incurrerent
priuationis ſucceſſionis paternæ, ac maternæ,
& legitimæ,ſi id facerent ante vigeſimum quar
tum ętatis annũ, iux. conſti.2.& 3. tit.de Spon-
ſa. vol.1. conſtitu. quod idem procedit etiam
in filijs maſculis in ciuitate Barcinonæ,per pri-
uilegium locale Regis Iacob.1.in 2.vol. conſtit.
ſub titu. de Sponſa. de quorum priuilegij,&
conſtitutionum validitate, eſt, quòd in præ-
ſentiarum aliquid dicamus ne difficiles quę-
ſtiones iniuſtè ſubterfugiſſe videamur.

11 Imprimis † igitur pro huiuſmodi ſtatutorũ
inualiditate facit,quòd per ea videatur in frin-
gi,ac minui libertas matrimonij, videnturq.ea
ſtatuta refrigerare,& retardare homines à con-
tractu matrimonij,contra cap.1.& cap.gemma
cum ſimil.de Sponſal.admirabilis eſt ad id Cõ-
ſilij Tridentini diſpoſitio in decre.de refor.ma-
trim. ſeſſio.24.cap.9.præcipiens ne quouis mo
do,directè, vel indirectè, cogatur quis, quo
minus liberè matrimonium contrahat, &
certè per huiuſmodi humanas leges, & con-
ſtitutiones vix dici poteſt,quòd non cogantur
filij, minus liberè, matrimonia contrahere,
quod videtur eſſe,ſaltèm indirectè, libertatem

matiimonij impedire, quod damnat ſacroſan-
cta Synodus.
12 Secunda ratio, † quia poſtquàm mulier id,
qnod eſt nubere, ſine concenſu parentum, iure
permirente facit, vt ſuprà dictum fuit, non vi-
detur eſſe vbi elocari valeat pæna exhæreda-
tionis, argumento l. Grachus, ad l. Iul. de Adul-
tet.
13 Tertia ratio † quia ad poteſtatem ſecularem
non ſpectat leges condere circà matrimonij ſa-
cramentum, c. tuam de ord. cogni. & cap. cau-
ſam 2. qui filij ſint legitimi, ergo &c.

Ad has tres rationes, reducũtut omnes, quas
dd. in propoſito adducunt, licèt ipſi pluribus
eas exornent, quarum efficatia conſtricti quàm
plnres, tàm ex antiquis quàm ex nouioribus,
aſſeruerunt conſtantèr has leges minimè fore
ſeruandas, imò per ius canonicum fuiſſe abro-
gatas, quos omnes nos hic non refferemus: id
enim potiùs ſeruiret, vt tædio lectores afficere-
mus, quàm quòd aliquid ſubtilitatis contine-
re poſſe videretur, ſed nonnullos tantùm ex
nouioribus, qui rem hanc fuſiùs pertractarunt,
quiq. cum diligentia reliquos retulerunt: ſic
enim fiet, vt breuiſſima quadam allegatione
omne illud comprehendatur, quod in materia
14 deſiderare poſſet diligẽs lector: In primis † itaq.
hæc opinio multum auctoritatis habet quòd
eam amplexus fuerit doctiſſimus Præſes Dida.
de Couar. in Epito. ad quartum decreta. 2. par.
cap. 3. §. 8. num. 5. & 6. Roder. Suar. in l. 2. for. tit.
de los caſamientos num. 20. Gutier. 2. pract. qq.
quæſt. 1. num. 28. & quæſt. 5. per tot. Iul. Clar. in
pract. crim. q. 82. ibi ſtatuũ 3. verſi. ſed nũquid,
Alphon. a Veracru. in ſpecul. coniug. 3. par. art.
26. con. 3. Moli. de primoge. Hiſpano. lib. 2. cap.
16. num. 6. Matienzo in l. 2. tit. 1. lib. 5. ordina-
mento. glo. 4. num. 4. & ibi Azebe. num. 6. Ti-
ber. Decia. in tract. crim. tom. 1. lib. 2. cap. 34. nu.
4. Ceuall. lib. 2. pract. quæſtionum comu. cont.
comunes, quæſt. 604. num. 33. & Thomas San-
chez Societa. Ieſu lib. 4. diſputa. 25. num. 2. ean-
dem opinionem tenet Ioan. And. in cap. ſtatu-
tum 1. de hæreti. in 6. licèt refferat contrarium
† fuiſſe *obtentum* in publica diſputatione Bono-
niæ, reffert id Feli. in cap. Eccleſia Sanctæ Ma-
riæ num. 59. verſi. ſed contrà iſtam, dicens deci-
* ſionem Ioan. Andr. eſſe ordinariam, & commu
nitèt approbatam, Pater Azor Societ. Ieſu in
inſtitu. Moral. lib. 5. cap. 20. verſi. prætereà, &
verſi. leges ciuiles, & cap. 25. verſi. decimotertiò
quæritur, plenè Aldera. Maſcar. de interpræta.
ſtatu. conclu. 1. à num. 177. hi omnes cum alijs,
quos vidimus, quoſq. ipſi allegant, hanc ſe-
quuntur ſententiam, & opinionem.

Alij ſunt non pauci, qui rationibus ſupradi-
ctis nihil moti, contrariam tenent ſententiam,
valere huiuſmodi leges, & ſtatuta, nec ea per
ius canonicum fuiſſe modo aliquo abrogata: ij
ſequentibus vtuntur medijs, perquæ etiam cẽ-
ſent contrarijs fuiſſe ſatisfactum.
15 Prima ratio, † huius opinionis manifeſta
fiet, ſi præſuppoſuerimus quòd licèt ius canoni
cum matrimonia huiuſmodi, quę contrahun-
tur ſine conſenſu parentum, approbet quò ad
ſubſtantiam matrimonij, non tamen illa appro
bat quòad modum contrahendi, imò prædictũ
modum expreſsè improbat, & minùs honeſtũ
reputat, dicens expreſsè quod ita contrahendo
filia vſurpat officium patris, c. honorantur 32.
quæſt. 1. c. noſtrates 30. quæſt. 1. & cap. 1. de
deſponſa. impuber. & proindè dicitur graui pa-
trem afficere iniuria, Hoſtien. in ſum. titu. de
clandeſti. matrimo. num. 5. & lædere ius patrię
poteſtatis, Paluda. in 4. diſtinct. 28. quęſt. 2. nu.
10. imò (quod fortiùs eſt) lethalitèr dicitur pec-
16 care, vt ſuperiùs latè probatũ extitit: Hoc † præ-
ſuppoſito, nulli mirũ videri poſſe, aiunt huius
opinionis aſſeclæ, quòd dicatur, legem ciuilem
hanc filię culpam, & peccatum, hunc patris
contemptum, & iniuriam, punire poſſe pæna
exheredationis filiæ ſic contrahentis, nihil ta-
men circà matrimonij ſubſtantiam diſponen-
do, vel ſtatuendo, pro qua conſideratione facit
notabilitèr in ſimili doctrina Panor. in cap. fin.
de ſecund. nup. num. 3. hæc ratio (ne quem ſua
laude fraudemus) eſt Barboſæ in allega. L. 1. 4.
par. num. 36. ff. ſolut. matrimo. qui ſupradictos
allegat.
17 Secunda ratio, † per quam videntur ſuſtinẽ-
da huiuſmodi ſtatuta, & leges, eſt; quia tali caſu
Princeps nihil diſponit ſuper matrimon. illud
inualidando, vel aliàs, quia ad ipſum non ſpec-
tat, ſed ſuper bonis temporalibus, & ſeculari-
bus, de quibus iudicare, ſtatuere, & diſponere
legem condendo, & alias diſpoſitiones facien-
do, non pertinet ad Eccleſiam, ſed ad Principẽ
ſecularem, cap. per venerabilem, qui filij ſint le
giti. Feli. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, nu. 58.
18 & 59. vbi de his latè, & † licèt huiuſmodi ſtatu-
ta, & diſpoſitiones videantur aliquantulùm in
detrimentum, & diminutionem libertatis ma-
trimonij vergere, tamen id venit inquandam
conſequentiam remotam, & quod principali-
ter agitur, eſt, diſponere ſuper rebus tẽporali-
bus, & ſecularibus contrahentium matrimo-
nium, in pænam iniuriæ, quæ patri infertur ex
neglectu, & contemptu filij nubentis contra
eius voluntatem, ideò iſtud attendi debet, &
non illud, quòd in conſequentiam remotam
venit, L. 1. de auctor. tutor. Hanc rationem ad ſu
ſtentationem horum iurium patriæ, de quorũ
validitate agitur, poſt reliquos noſtros pract.
adducit, & latiſsimè extẽdit Antho. Oliba. in
vſati. aliũ nãq. de iur. fiſci ca. 7. à n. 37. cũ ſequẽt.
dicens per hanc rationem ea iura ſuſtineri, quæ
aliàs

Digitized by Google

aliàs non poſſent tanquam infrigidantia, ac re-
tardantia homines à contractu matrimonij.
19 Tertia ratio † quia pęna conſiſtens in lucro
non acquirendo, non aduerſatur libertati ma-
trimonij,ideòq.ei apponi poteſt,quia tunc non
eſt vera pæna, ſed potiùs eſt ſpe lucri cõparan-
di ad matrimonium inuitari, quod fieri poſſe
manifeſtè docet I.C.in l.titio §.1.de cond.& de
monſt.Dida.ad 4.decreta.2 par.cap.3.§.3. num.
1.latè propoſitionem hãc ex multis probat San-
chez in ſæpè allega.tracta.de matri.lib.1. diſpu-
20 ta.33.nu.3.legitima autem † non dicitur reue-
rà debita filijs,ſed quaſi debita, & ità iudicatur
de ea quaſi de lucro captando,vt docet glo.in
l.emancipata,ver.line C.de Iur.& fact. ignorã.
& ibi Bar. num.3.& plures ſcribentes, & in alijs
locis relatis per Sanchez loco inferiùs allegan-
do,& ſignanter Tiraq.in repeti.l.ſi vnquã.ver.
ſuſceperit liberos,nu.113.& 114.C.de reuocan.
21 dona.Quod † ſi ècontra eſſet,publicari poſſet
legitima ſuperſtite patre propter delictum filij,
& teneretur ipſe pater ex ea, vti de bonis filij,
condemnationem ſoluere, cuius contrarium
eſt de iure, vt docet Padilla in d.l.ſi emancipa-
ta nu.33.& 34.ſignum ergo eſt quòd legitima
nõ poteſt dici filio debita in vita parentum,&
ſic quòd de iure iudicari de ea debet vt de lu-
cro quærendo,& per cõſequens quòd, à primo
ad vltimum,non erit prohibitum pænam exhe
redationis apponere filijs contra voluntatem
parentum contrahentibus,quia non aduerſa-
tur ea pęna libertati matrimonij;ex ſupradictis
latè rationem hanc extendit Sanchez de matri
mo.lib.4.diſputa.25.nu.1. licèt eam poſtea di-
ſoluat nu.3.

Per has rationes plures grauiſſimi viri hanc
tenent opinionem,quorum nos aliquos reffe-
remus,reliquos penes eos videndos relinquẽ-
tes,qui allegabuntur,Bal.in c.tenor in fin. de
ſenten.& re iud.& in l.omnem,ad finem C.ad
Sena.con.tertul.Bal.nouel.de dot.6.par.priui.
16.nu.6. Ioan. Lup.in cap.per veſtras, de dona.
int.vi.& vxo.not.3.§.3.nu.9.& tot.§.8. Ferdi-
nan. Vaſquez de ſucceſsio.crea.par.1.lib.1.§.10.
nu.628.& ſequen.Ludo.Moli.ſociet.Ieſu. to.1.
de Iuſti.tracta.2.diſputa.176.Barbo. in l.1. par.
4.num.36.ff.ſolu.matrimo. Michael Salon de
Iuſti.& Iur. quæſtione 5. de domi.art.5. & alij
quamplures relati per Thom. Sanchez vbi ſu-
periùs num.1. qui licèt hanc ſententiam non
ſequatur,eam tamen dicit probabiliſſimam, in
ferens indè non eſſe audiendum Veracruz in
22 3.par.ſpecu.art.20.concl.3.dicentem non † eſſe
obſoluendos parentes,qui in caſu per leges ſi-
bi conceſſo, exheredant filias, ſed imò aſſerit
Sanchez fore abſoluendos cum probabiliſsi-
mam ſententiam ſequantur: ſupradictis adde
Iacob. Cancer, qui eandem tenet opinionem
par.1.var.reſol.titulo,de fil.qui mat.&c.in prin.
& noſtros practicos Cathaloniæ per eum,&
per Antho.Oliba in vſati.alium namq; cap.7.à
nu.37.de Iur.fiſci,qui eos ſequitur,alleg. Idem
Cancer.in 3.par.var.c.11.de Sponſal.& matrim.
num.3.poſt hęc ſcripta in lucem edita deffen-
dit eandem opinionem in terminis noſtrarum
conſtitutionum, imò de eis expreſsè loquens
Cel. Hugo.conſ.38.nu.7. (in quo ſibi placuiſ-
ſe,dicit Gaſp. Antho. Theſau. quæſtio. foren.
70. num.9. lib.1.) plura alia, quę hic deſide-
rari poſſent,multis proſequitur verbis, & An-
tho. Guiber. Coſta quæſtio. Iur. lib.1.cap.12.
† num.43.vbi ita *decisum* fuiſſe teſtatur in Sena.
Toloſano in contradictorio iudicio de anno
1553. ita etiam inconcuſsè in Cathalonia ob-
ſeruari, & practicari hanc opinionem aſſerit
Cancer. in d.c.de filijs qui &c.num.6. cui eſt
quod in hoc fidẽ adhibeamus,licèt caſum par-
ticularem non alleget, in quo ſit ita practica-
tum,quia Cathalani obſeruantiſſimi ſunt ſua-
rum legum,& in dubio ſecurè poteſt credi pro
earum obſeruantia, & in indiuiduo ego vidi
† *declarationem* Senatus ad relationem egregij
Senatoris Hieronymi Aſtor in cauſa Alduncia
Arenys, contra Monſerratum Grau Ciuem
honoratum Barcinone, die 7. Octobris 1603.
actuario Hieronymo Boſch,ad id factam.
23 Etquidam, † nedum filios,qui ſine aſſenſu pa-
rentum matrimonium contraxerunt, exhære-
dari propterea poſſe,exiſtimarunt,ſed & filios
eorum,qui ex tali matrimonio proceſſiſſent, ſi
fortè filium contingeret mori ante patrem eis
relictis,contra quos tamen in facti contingen-
† tia *declarauit* Sena. Pariſien. de anno 1584. vt
teſtatur Annæ.Rober.rer.iudca.lib.2. cap.9. in
fine.
24 Nec id quidem † mirum cum regulariter
generale ſit,facta parentum filijs non præiudi-
† care,prout in pulchro caſu Senat⁹ *declarauit* ref-
ferente egregio Senatore Hieronymo Aſtor, &
ſcriba Hieron. Boſch,ſub die 21. Martij 1605.in
cauſa Stephaniæ Ferrera viduæ contra Gratiam
Gualbes,dicendo ꝙ quando ſunt filij ſubſtituti
poſt mortem patris, ipſi non debent hæredi-
tate priuari,quamuis probetur eorum patrem
non obtemperaſſe mandatis teſtatoris, imò eis
expreſſè cõtrauenisſe,perquam cõtrauentionẽ
incurrebat priuationẽ hęreditatis ex diſpoſitio
ne teſtatoris: dictum enim fuit,factum patris,
& ſi ſit ſibi nociuum, non tamen filijs, pro
qua declaratione ſtat in terminis Peregrin.
de fideicom.art.18.numero 26. non nihil dicit
ad propoſitum Vincen. de Franch. deciſ. 169.
25 Indè etiam fit † quòd factum matris, quæ
renuntiauit dote contenta, non noceat fi-
lijs, ſi contingat matrem ipſis filijs prædeſ-
cedere, prout multis doctrinis fundat noſtras

Digitized by Google

Cancer.lib.3.var.c.15. de renun. a num.47. vbi
deciſionem refert noſtri Senatus,quæ noſtris tē-
poribus facta extitit,referēte egregio Senatore
Hieronymo Tornet de anno 1598. (licèt ego
aliam viderim in alia aula anteà in contrarium
factam,& in Senatu Pariſien.ſic etiā fuiſſe con-
tra nepotes *declaratū* de anno 1569. refert An-
nęus Robertus rec.iudica.lib.2. cap. 5.) egregiū
eſt Ludoui.Morot.conſ.22.per tot.vbi latè de
his agit.Sed hæc omittamus pro nunc.

Hæc ſunt quę dubitabilem reddunt rem
hanc,quæq. niſi videremus has noſtras conſti-
tutiones cum maxima maturitate à viris hu-
ius principatus vndique doctiſſimis ſimul ac
prudentiſſimis confectas,ni etiam probè ſcire-
mus pro earum validitate per ſacrum Senatum
(quem nulli orbis poſtponi debere fatētur qui
illum tractarunt)fuiſſe ſepiſſimè in facti contin
gētia,& quoties de eo incidit quæſtio,iudicatū,
occaſionem dabant non modicam dubitandi
quænam harum opinionum verior deberet
cenſeri,& multos forſan induxiſſent ad creden
dum longè veriorem eſſe priorem opinionem,
ſuper quo ego homunculus aliud non loquor,
doctioribus relinquens iuditium ſuper his ſuū
26 proferendum,benè † verum eſt(vt hoc vnum
verbū liberè proferam) quòd ego attentiùs ra-
tiones pro vtraq.parte doctiſſimè à doctoribus
excogitatas perpendi,ac cōſideraui,& ſemper
reperi videri quomodocunq. rem hanc conſi-
derent doctores,ex huiuſmodi legibus,& ſtatu
tis læſam, ac diminutam remanere libertatem
matrimonij, quod prohibent Iura canonica, &
damnat Sacroſancta Tridentina Synodus, etiā
ſi id indirectè fiat, vt ſuperiùs dictum fuit,cuius
conſiderationis efficatiæ,cui nequiui reſpōſum
reperire, quod intelectui meo ſatisfaceret,vix
abfuit quin opinionē contrariā ſtatutis,ęquio-
rem,& veriorem iudicarem, & illis adhærerem
doctiſsimis viris,qui eam ſequuntur, benè vi-
deo quòd id eſſet contra ſtimulum calcitrare:
ex eo enim quod nos amplectamur hanc opi-
nionem,non exiſtimamus quòd propterea in
Cathalonia a contraria,quæ recepta ibi eſt,fa-
cilitèr recedendum ſit,nec forſan foret iuſtum
quòd ità fieret,vt docet Iul.Clar.in prax.§.fina.
poſt quæſtionem 82.ſtatu. 3. circa matrimonia,
in verſi.ſed nūquid, in fine,verùm id me parùm
mouet : ego enim meo ſatisfeciſſem muneri, ſi
ita liberè,quod ſentio,in medium protuliſſem,
nemini proindè auferens libertatem quod ſibi
magis arrideret,tenendi:Hoc vnum omnes vo
lo habere pro cōperto quòd ſi Senatui noſtro
placeret in facti cōtingentia, ſpreto conſtitutio
num prędictarum, vtpotè libertatem matrimo
nij notabiliter minuere apparentium, rigore,
hanc,de qua loquimur opinionē amplecti,non
foret ipſe primus Senatus, qui eam ſequutus

27 fuiſſet:eſt ſiquidē† Senatus Bonon.qui in pro-
prio caſu alterius,& ſimilis ſtatuti Ciuitatis Bo-
nonien.contra illud *cenſuit*,& eam opinionem
magis cōmunem,& à qua in iudicando nō erat
recedendum,dixit,vt refert Cęſar Barzius de-
ciſ.29.per tot.& ſignanter num.10. 12. & 19.fa-
cit non inelegantèr deciſio Viuij 480.lib.3.vbi
in confirmationem eius quod *declaratum* tra-
dit,mulierem habere debere quantitatem le-
gatam,ſi cum licentia, & conſenſu alicuius nu-
beret,quamuis conditioni non pareat, multa
adducit,quæ ad huius,de qua agimus, opinio-
nis corroborationem faciunt,eandem hanc o-
pinionem *ſequutum* fuiſſe in facti contingentia
Senatū Siciliæ refert dō Gar.Meſtril.deciſ.163.
num.20.lib.2. quamuis (inquit) conſiſtorium
cēſuerit priorem opinionem magis iuridicam,
& veriorem eſſe,hanc tamen in praxi magis re-
ceptam nihilominus dixit idē Senatus,ſed mi-
norem eſſe dandam,& taxandam dotem filiæ,
quæ ſine cōſenſu patris nubit, propterea quòd
vt plurimum indigno nubit, qui minori dote,
quam alius,contentus eſſe debet: ſed de his ſa-
tis.

28 Limitant † aliqui ex tenentibus priorem
opinionem dummodo fæmina dignè nubat
glo.in c.de raptoribus, verbo, excuſata 36. q.
1.Montalnus,& Suar.relati per Sanchez d. diſ-
puta.25.lib.4.num.3.qui tamen cum Iaſo.Ioan.
Lup.Campe.Dida.Gregor.Lopez,Nauar. Dec.
Moli.& alijs pluribus ab ea recedit, quia eædē
rationes id probant,adde Cancer.lib.3.var.c.11.
de Sponſal.& matrim.num.6. vbi *deciſ.* refert
noſtri Senatus, dicens ex eius mente intelligi
noſtras conſtitutiones in eo tantum caſu, quo
filia nubit indigno, Viden.Gaſp. Anthon.The-
ſau. q.foren.70.num.10.lib.1. ac Ioan. Gutier.
allega.c.20.lib.1.Cano.quæſtin. eandem limita
tionē tenet Antho. Fab. in ſuo Cod. lib. 5. de
nup. defini. 2.vbi dicit ita ſępiùs *deciſum* in Se-
natu Sabuſia.

29 Limitant † ſecundò aliqui eandem ſenten-
tiam in ſtatuto prohibente contrahi matrimo-
nium ſine conſilio patris : tunc enim cum non
teneatur illud ſequi, nō videtur illud ſtatutum
minuere libertatem matrimonij,hæc limitatio
videtur iuridica, quam cum alijs amplectitur
Sanchez vbi ſuperiùs num.4.& latè eam com-
probat Ceual.in pract.quæſt. com. con. comu.
lib.2.quæſt.604.num.34.& nos ſuprà iam teti-
gimus num.7.

30 Quæ † ſuprà,de conſenſu paterno in matri-
monijs filiorum requirendo, docuimus, adeò
vera,& iuſta exiſtimauit Menoch. vt in conſi.
69.lib.1.conſtanter tenuerit,ac multis rationi-
bus probauerit,non poſſe Epiſcopum, vel eius
vicarium(qui vigore concilij Triden. ſeſſio. 24.
de reforma.matri.cap.1.facultatem habent diſ-
penſandi

penſandi in denuntiationibus ante matrimo-
nium faciendis ex iuſta cauſa, quando poſſet
malitioſè matrimonium impediri) non poſſe
(inquàm) nec Epiſcopum, nec eius vicariũ prop
terea tu dictis denuntiationibus diſpenſare ex
eo quòd timeat filius, eius matrimonium per
patrem ſuum, ſi eius ſit conſcius, impediẽdum:
melius enim arbitratur Menoc. fore quòd per
huiuſmodi denũtiationes detur occaſio quòd
matrimonium per patrem impediatur, quàm
quòd filius ſine eius conſenſu nubat, videatur
ipſe, & attentè legatur in propoſito, quia benè
explicat quam obligationem habeant filij pa-
rentes in conſulendo de matrimonijs contra-
hendis, vt autem totalis habeatur huius rei diſ-
putatio videatur Tom. Sanchez de matrimon.
lib. 3. diſputa. 9. num. 10. cum ſequen. nec omit-
tatur Ioann. Gutier. qui pulchrè de hoc lib. 1.
Cano. qq. c. 20 per tot. vbi latiùs, quàm ego, om
nia probat quæ hic dixi.

31 Eadem † difficultas, quæ de ſuprà allegatis
conſtitutionibus tit. de Sponſa. eſt etiam de pri
uilegio Regis Iacobi primi, quod legitur in 2.
vol. conſtitu. ſub tit. dels que entren en religio,
contra ingredientes religionem ſine conſenſu
patris conceſſo, vt huiuſmodi filij non poſſint
aliquid pro legitima, vel hæreditate ipſius pe-
tere, nec habere, quia videtur notabiliter liber-
tatem matrimonij ſpiritualis minuere, ac prop-
terea, & quia eſt remouens ab amplexu vitæ
contemplatiuę, nullum dicendum, nec obſer-
uandũ §. ſed & hoc pręſenti, in auct. de Sanctis.
Epiſcop. iunc. c. erit autem lex 4. diſtinctio. &
ideò forſan non immeritò de huiuſmodi priui-
legij validitate dubitauit pract. Marquil. in vſa-
ti. exhęredare, verſ. quæro ſecundum Iacobũ
de Valleſica, pag. 225. & ſimilia ſtatuta nulla eſſe
conſtanter aſſeruit Felin. in cap. Eccleſia ſanctæ
Mariæ. in 1. conclu. 6. quæſtione princip. nu. 78.
de conſtitu. Alex. in conſi. 139. in 2. volum. Paul.
Caſtren. in conſil. 337. alias 335. incip. in Xp̃i
nomine Primum dubium, Anchar. conſi. 107.
incip. in Xp̃i nomine Iudex Ferrariæ, & vt vnica
allegatione plures habeas, vide Mathe. Mateſ-
ſilla. ſingula. 144. & ibi addentes, à quibus plu-
rimum lucis hauries ad huius materiæ veriſſi-
mam, ac certiſſimam cognitionem habendam,
& ſignanter ibi plures allegatos reperies, qui
hanc communem prędicant ſententiam, verio
rem eandem, & receptiorem dicit Hieronym⁹
Ceuallos in pract. qq. com. con. commu. lib. 1.
quæſtione 423. ex multis, quos allegat, plures
etiam ad idem cumulauit Aldera. Maſcard. in
tract. de interpreta. ſtatu. conclu. 1. numer. 14. &
certè & verum eſt quod plures tenent, in matri
monio carnali, de quo ſuprà latè loquuti fui-
mus, non valere ſtatutum remouens, ac retar-
dans aliquem ab eo, multò magis idem dicere
licebit de ſtatuto, quod homines retardabit à
matrimonio ſpirituali, quod altero valdè præſ-
tantius eſt: benè verum eſt quòd non deſunt
quamplures, ac illi quidem grauiſſimi viri,
qui pro validitate huiuſmodi ſtatutorum
reſponderunt, in quorum numero videtur eſſe
Bar. in l. fin. num. 6. C. de pact. Ioan. Lup. in re-
peti. rub. de dona. int. vir. & vxorem §. 16. nu. 4.
& 15. & ſeq. Guiller. Benedict. in c. raynuntius
verbo, dotem quàm ei, num. 32. & ſequen. de te
ſtam. Dida. var. reſolu. cap. 19. nume. 11. cum ali-
quibus pręcedent. lib. 1. Moli. de primog. Hiſpa.
lib. 2. cap. 12. num. 54. & Antho. Oliba in vſat. a-
lium namque ca. 7. num. 40. de iur. fiſci, vbi per
eandẽ rationem, quam reddidit, validitatis illa-
rum conſtitutionum, quæ filiosfamilas priuant
hæreditate paterna, ſi matrimonium contraxe-
rint ſine eorum conſenſu, hoc etiam deffendit
Reg. Iacob. 1. priuilegium contra ingredientes
monaſteria, inuitis parẽtibus, indultum, verùm
id parum mouere debet virum doctum, vbi
enim eſt in contrarium rationum efficacia, pa-
rum facit quòd vnus, aut alter ex doctoribus
eam opinionem ſequutus fuerit: quod maxi-
mè pręmit, & conſtringit, eſt, videre quòd noſ-
ter Senatus in facti contingentia pro opinione
Bar. *declarauerit*, & ſignanter communiter alle-
gatur ita declaratum fuiſſe in cauſa cuiuſdam
monachi Cartuſiani in monaſterio Schalę Dei
ad relationem primò egregij Senatoris poſtea
Regentis Regiam Cancellariam Franciſci
Deſcamps: verùm ego volui videre proceſſum,
& reperi non fuiſſe ea in cauſa declaratum ca-
ſum noſtrum: ſolum enim ibi dubitabatur de
ſecundo caſu ſupradicti priuilegij ciuitatis Bar-
cinonæ, quo diſponitur, quòd ſi quis ſuis mor-
tuis patre, vel matre, ingreſſus fuerit religionẽ,
bona eiuſdem liberè reuertantur illis, quibus
vinculata fuerint, vel proximioribus eiuſdem,
per quod † fit quòd in ciuitate Barcinonæ non
32 habeat locum diſpoſitio cap. in pręſentia, extra
de proba. & auct. niſi rogati C. ad ſena. conſul.
trabel. & aliorum iurium diſponentium mona
ſterium excludere ſubſtitutum, & *declaratum*
extitit in dicta cauſa in fauorem fideicommiſſarij,
qui à patre erat ſubſtitutus poſt mortem ſine li-
beris eius, qui religionem ingreſſus fuerat, con-
tingentem, & contra hæredem dicti monachi
ab eo inſtitutum in teſtamento per eum condi
to de licentia ſui ſuperioris antequàm profeſ-
ſionem feciſſet: idque attento ingreſſu, & pro-
feſſione dicti monachi, ſatisfacta tamen legiti-
ma hæredi illius in dictis bonis ex ſua perſona
competenti: Eſt ſcriba dictę cauſę Franciſcus
Palau, fuit facta declaratio die 29. Ianuarij 1593.
in cauſa Eliſabethis Ioannæ Ferrera cõtra Ma-
riannam Serra: Allegatur etiam pro dicti Regij
priuilegij obſeruantia, & approbatione quædã
alia

Digitized by Google

† alia *declaratio* in ſenatu facta refferente egregio olim ſenatore Anthonio Oliba, die 16. Iulij 1598. in cauſa Prioris, & conuentus monaſterij ſancti Hieronymi Vallis de Hebron territorij Barcinonæ, contra Franciſcum de Argenſola, actuatio Onophrio Michaele Puigferrer: verùm nec dicta declaratio id probat, quod quærimus: facta enim fuit non in primo caſu dicti priuilegij, ſed imò potiùs in ſecundo, vt de præcedenti declaratione dicebamus, in quo non videtur militare ratio nullitatis, & inualiditatis, quam ſuperiùs, pro primo caſu, cõſiderauimus, & ideò non facit ad propoſitum; quia tamen ſingularis eſt ea declaratio, & doctiſsima, ad veram, & perfectam cognitionem dicti priuilegij in dicto ſecundo caſu, ideò libuit breuiter hic totam eius diſpoſitionem enarrare: fuit igitur in ea cauſa declaratum, monaſterio, vt hæredi per monachum ante profeſſionem inſtituto, adiudicandas fore, & eſſe legitimas tantùm, quæ illi competebant in bonis patris, & matris ſuorũ, necnõ propria bona ex propria induſtria, & aliàs forſã acquiſita, quàm à parentibus ſuis, non autem reliqua bona dicti monachi, quæ ei obuenerãt à parentibus ſuis, vel ab altero ex ipſis, & hoc propterea, quia ex tenore dicti priuilegij tàm ex verbis illius, quàm mente ſupplicantium, & concedentis, conſtare dicebatur diſpoſitum, & ordinatum eſſe, quòd ordo, quem intraret ciuis Barcinonæ mortuis patre, & matre, non poſſet ſuccedere ex teſtamento, nec ab inteſtato, monacho in bonis, quæ illi obuenerunt à patre, vel matre, ſed quòd dicta bona, ſi vinculata nõ eſſent, deuenirent ad proximiores, in quorum fauorem lex, ſupplendo voluntatem deffuncti, diſpoſuit, faciendo dictum ordinem omninò incapacem ſucceſsionis dictorum bonorum, excepta tamen legitima filijs monachis in parentum bonis, iure naturæ, etiam cõtra eorum voluntatem, competente, de qua certum eſt, ac de alijs bonis propria induſtria acquiſitis in fauorem dicti ordinis diſponere poſſe, cum de prædictis nihil dicat dictum priuilegium, & ſic remanent in diſpoſitione iuris communis, eaſdem declarationes retulit Iacob. Cancer. lib. 3. var. cap. 11. num. 199. 200. & 201. vbi de hoc priuilegio plura non contemnenda.

Hæ ſunt declarationes Senatus, quæ quotidie per aduocatos, circa materiam hanc, in hac patria ducuntur in exemplar, verùm vt eædem ipſæ demonſtrant; non fuit in eis primus caſus priuilegij declaratus, vti ſuperiùs animaduertebamus, nec ego, licèt cum diligentia exquiſiuerim talem declarationem, potui reperire, non dubito tamẽ quin Senatus, ſi caſus cõtingeret, pro validitate priuilegij in dicto primo caſu declararet, ſicuti in ſecũdo, & certè, ſi verum fari liberè liceat, ego non video rationem, quæ vrgeat, propter quam inualidum debeat huiuſ-
33 modi priuilegium iudicari: Nec † quicquam obeſt argumentum de minori ad maius, vel ſaltẽ à pari, quod ſuperiùs ad id adducebamus: Eſt enim alia atque alia ratio, quæ militat in matrimonio carnali, quæ non poteſt huic matrimonio ſpirituali accommodari: ubi enim timor ille perdendi bona paterna, & materna, ſi contra parentum voluntatem filius contraheret, eius libertatem notabiliter minuebat, vt quiſque, per ſe ipsũ dijudicare facili negotio poteſt, ſi forſàn contingeret, quòd eius parentes vellent eũ nuptui tradere cuidam puellæ, quæ ſibi minùs placeret, maximè quando ipſe in aliam oculos conuertiſſet, certè illum timorem, probabiliter credi poteſt, hoc operaturum, vt relicta ea muliere, quæ magis placeret, inclinetur filius ad eam ducendam, quam velint parentes: hic verò in matrimonio ſpirituali is timor non poteſt conſiderari: cum enim filius ſpiritu Dei ducitur ad relinquendum mundum, & cum eo bona, non poteſt timeri, quòd ex eo, à propoſito retrahatur, quòd ſciat monaſterium in eis nõ ſucceſſurum, ſi contra volũtatem parentum illud ingreſſus fuerit, vel etiam ex eo quòd videat non fore poſtea ſibi licitum de dictis bonis parentum in fauorem religionis, vel alterius perſonæ diſponere, cum ad id monaſterium ingrediatur, vt ſæculo, & bonis tẽporalibus per tria vota renuntiet, ita in propoſito, inter alia, conſiderabat Sanchez de matri. lib. 1. diſputa. 34. n. 11. & in alio, poſt Dida. Barboſ. in l. 2. pa. 1. n. 153. ff. ſolu. matrim. per quæ corruit omninò argumentum prædictum de matrimonio carnali ad matrimonium ſpirituale: verè enim in primo dicitur per huiuſmodi ſtatuta minui libertas matrimonij, non ſic in ſecundo libertas ingrediendi religionem, vt ſupradictum eſt, quibus accedit quia ingreſſus religionis non reſpicit illud bonum publicum, quod matrimonium in liberis procreandis, ſed imò particulare ipſius ingredientis, vndè nihil mirum ſi ius non ità fauet matrimonio ſpirituali, ſicuti carnali.

34 Sic † videmus ſuſtineri cõditiones in maioratibus Hiſpaniæ apponi ſolitæ, vt in eis nec monachi, vel ſacro ordine initiati ſucedere poſſint, quæ aliàs ſuſtineri non poſſent tanquàm detrahentes à religione, Dida. lib. 1. var. cap. 19. num. 11. Moli. de primog. Hiſpano. lib. 2. cap. 12. num. 54. Sanchez de matrimo. lib. 1. diſputa. 34. num. 14. quorum allegatione contentus, reliquos, qui plures ſunt, omitto, quia qui ſupradictos legerint, latiſsimè ibi reliquos citatos videbunt, non eſt omittendus Franciſcus Marza. in epit. fideicom. quæſt. 31. qui aſſerit ita bis fuiſſe in Rot. Floren. *declaratum* de annis 1562. & †† 1563. verum eſt quòd ſupradicti doctores pro dictis conditionibus ſuſtinendis, addunt, quòd

eæ non eò tendunt, vt quem à religione retrahant, ſed vt familia conſeruetur, quod vtique licitum dicunt.

35 Per hæc † facilè reſoluit Sanchez vbi ſuprà nume.12. ancipitentem illam ſatis quæſtionem, nunquid mulier ingrediens religionem conſequatur ſola centũ, quæ ab eius patre, ei relicta fuerant tali caſu, quo religionem ingrederetur, an verò ducenta habere, quæ ei idem pater legauerat, ſi matrimonium contraheret, reſoluit (inquam) Sanchez dictam quæſtionem, vt arbitretur ſola centum habituram huiuſmodi filiam, quia conditio à religione retrahens non eſt inualida, nec contra expreſſam teſtatoris voluntatem eſt reijcienda, vt anteà idem Sanchez latè probauerat nume.11. viden. Cancer. qui idẽ etiam anteà tractauerat lib.1. var. cap. 24. de fil. qui, &c. n.15. de qua quæſtione ſi plura alia egregia certè in materia videre volueris ad ſaturitatem vſque, vide Gaſpar Anthon. Theſau. lib.1. quæſtio. foren. 60. per tot. vbi videbis cautelas, quas nonnulli excogitarunt, vt hanc difficultatem, ſi contrahens matrimonium ſpirituale debeat habere quod ſibi legatur ꝑ carnali, ſubterfugerent, circa quæ aliter non immoror, quia exactiſſimè ab his pertractantur: iam enim ſæpiſſimè in hoc opere dixi, nolle me tempus inutilitèr in his conterere, quæ ab alijs optimè pertractata fuere, vt tamẽ ij quibus ij libri in promptu nõ erunt (ſcio enim plures eſſe, qui eos nõ videtunt) aliquid habeant lucis, quo in caſu occurrenti accedere valeant ad illius veram cognitionẽ habendam, libuit hic breuiter nonnullos refferre ex illis, qui exactiùs materiam pertractarunt, inter eos eſt Eman. à Coſta in l. cum tale §. ſi arbitratu, amplia.11. num.5. ff. de cond. & demonſt. Anto. Gab. lib.4. com. opinio. titul. de lega. conclu.2. Bellac. Soar. & M. Cherian. in volum. com opin. tom.3. loco.7. tit.5. cap.17. de dot. lega. circà finem, And. Fachin. contro. iur. lib.5. cap.54. Dida. lib.1. var. reſol. cap.19. num.9 Hiero. Ceuallos in ſpecul. pract. quæſt. com. cõtra comu. lib.1. quæſtione 241. Menoch. de præſump. lib.4. præſump.83. Manti. de coniectu. vlt. volun. lib.11. tit. 18. Rolan. à Valle. conſi.35. vol. 3. Mar. Anthon. Peregri. de fideicom. art.28. per multos nu. & ſignanter n.73. Ludouic. de Beia Auguſtinian⁹ in deciſ. caſu. cõſc. caſ.67. per tot. Hi ſunt præcipui doctores, qui exactiſſimè materiam hanc, & dubitabilem quæſtionem pertractant, quorum plures opinionem, quam tenuit Sanchez vbi ſuprà, cõmuni vſu, & conſue-
36 tudine *receptam* dicunt. Pro qua † cõducũt, quæ latè tradunt Octauia. Cachera. deciſ. Pedemõ. 126. & Vincen. de Franchis deciſ. 29. per tot. & ſignãter facit ad propoſitum quod ab illis egregijs Sena. in facti contingentia refferunt hi doctores fuiſſe *declaratum*, monaſterium excludi à ſubſtituto, quando is erat datus caſu quo deſcederet hæres ſine liberis ex legitimo matrimonio natis, propter claram volũtatem teſtatoris, qui per ea verba, viſus eſt voluiſſe excludere monaſterium, ergo benè probatur quòd quando clarè, pro vt in quæſtione propoſita, teſtator diſpoſuit, eſt eius voluntas adimplenda; idem *declarauit* noſter Senatus de anno 1576. in ſubſtitutione facta filiæ, ſi ſine liberis legitimis, & naturalibus deſcederet, vt reffert Michael Ferrer in 3. parte obſeruan. cap. 401. aliam, poſt longam diſputationem, reffert Cancer. lib.1. var. cap.24. de filijs qui, &c. nu. 22. eiuſdem noſtri Senatus *deciſionem* in certa cauſa factam, facit deciſio Capi.164.

37 Circa hæc † exiſtimo, fore non modicę vtilitatis ſcire Senatum noſtrum egregium in quæſtione, quam in hac materia diſputant doctores, nunquid quãdo aliquid relinquitur alicui, & ſubſtituitur eidem, vt ſuprà, quo caſu dixim⁹ per ſubſtitutionem excludi monaſterium, an (inquam) ſtatim atq; legatarius ingreditur monaſterium, aùt ſaltem ſtatim atque emiſit profeſſionem, admitatur ſubſtitutus tanquam iam tunc deficiente conditione, cum certum ſit eum, qui profeſſionem emiſit, non poſſe filios habere, qui poſſint excludere ſubſtitutum, an verò ſit expectanda mors naturalis inſtituti, vel legatarij, quam latè examinat Ioan. Gutier. Canoni. quæſtio. lib.2. cap.1. à num. 60. & non nihil tradit Hieronymus Ceuallos in comu. contra comu. lib.1. quæſt.63. Senatum (inquam) noſtrum in dicta quæſtione ſequi opinionẽ, quòd ſit mors naturalis monachi expectanda, & interim bonis fideicomiſſi fruatur monaſterium, quandò eſt capax bonorum: ità *declarauit* die 28. April. 1593. refferente egregio olim Senatore Guiller. Suñer in cauſa curatorum Franciſcæ de Berthomeu contra Nob. Frãciſcum Deſpes, ſcriba Viloſſa, vidi ſententiam auctenticam in proceſſu cauſæ Ioann. Latzeri Ortells, contra Micha. Taraſſa ad relationem egregij olim Senatoris Michaelis Ferrer, ſcriba Raphael. Paſqual, quæ eſt eadem illa declaratio, & deciſio, de qua vbi ſuprà meminit noſtras Cancer. vbi benè loquitur ad declarationem huius materię: Adde Peregri. de fideicom. artic.28. num.81. Adde Ioſeph. de Sele nouiſsimè de his agẽtem multùm latè in deciſ.44. à num.5. vbi plures affert Senatus Aragonen. in materia factas *deciſiones* per quas benè intelliguntur omnes caſus, qui circà hæc contingere poſſent dubitabiles.

38 Operatur item † (vt ad id redeamus, quod in principio noſtræ gloſæ tractabamus) quòd de conſenſu patris, prout dicitur in noſtro tex. ſit matrimonium contractum, quòd filius per illud cenſeatur, & fiat emancipatus, ac à patria poteſtate liberatus de iure noſtro, iuxtà conſt.1.

ſub

Digitized by Google

concinnunt quæ pluribus, circa confeſſionem per filium patri factam de receptis mille, quæ ei donauerat, ſeu donare promiſerat in capitulis matrimo. probat noſtras Caneer. in 3. parte var. reſolu. c. 2. à num. 209. cum pluribus ſequent. & ſignanter num. 218. vbi poſt hæc ſcripta vidi, quia poſt hæc ſcripta in lucem prodijt opus.

77 Idem † eſſet quando conſtaret de receptione prætij realiter, & de facto, ſi tamen venditio viliori prætio celebrata comperiretur, quia tunc illud, quod deeſſet de iuſto prætio, donatum cenſeretur, ex l. ſi quis donationis, de contrahen. emp. & l. ſi Sponſa, circa fin. ff. de dona. inter vir. & vxor. Ioan. Lup. de Pala. Rub. in rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 29. num. 2. &. Roder. Suar. in l. 1. tit. de las arrhas in §. not. ad fin. in verſ. 2.

78 Multis † alijs modis in fraudem conſtitutionis poteſt his hereditamentis fieri præiuditium, quos poteris per te ipſum colligere ex varijs doctorum reſolutionibus huic negocio applicabilibus, quos omnes non poſſum ego hoc loci recenſere: id ſolùm aduerto nihil poſſe ex cogitari per quod faciliùs fraus hęc deprehendatur, ac detegatur, quàm ſi inſpiciatur num actus qui fit à filio in patrem, ſit talis, qui ſi clarè, & apertè non ſapiat retrodonationem in fauorem illius, vel manifeſtum præiudicium, & derogationem contineat hæreditamenti, per eum tamen quoquomodo deueniatur ad dictam retrodonationem præiudicium & derogationem, ſeu ipſa ſequantur, quia tunc pari modo talis actus cenſeretur prohibitus, ſicuti quilibet alius, qui directè, clarè, & manifeſtè dictam retrodonationem, præiuditium, & derogationē contineret, quod argumento eorum probatur,
79 quæ doctores docent, prohibita † alienatione cenſeri prohibitum omnem actum, per quem deueniatur ad ipſam, per quemq. ipſa ſequatur ex l. codicillis §. mater, & ibi Bar. ff. de lega. 2. l. ſi ad reſoluendam, vbi Bar. & Salice. C. de præd. minor. Tiraquel. de retrac. ligna. §. 1, glo. 14. num. 14. qui plures concor. allegat, Menoch. conſ. 101. num. 22. Bec. conſ. 25. nu. 2. Peregrin. de fideicommuni articu. 14. num. 31. Surd. deciſio. 254. numer. 20. & deciſ. 326. num. 27.

80 Declaratur † hæc conſtitutio, & eius diſpoſitio vt tantùm habeat locum in his, quæ fiunt in fauorem donantis per donatarium per actū inter viuos, non verò in his, quæ per vltimam voluntatem, & in teſtamento, quia cum dicta conſtitutio fundetur in fraudibus, quæ in his fieri ſolent, emanaueritq. in earum excluſionem, pro cauſa finali diſpoſitionis, iuxta l. final. vbi Bar. & reliqui ff. de hæred. inſtitut. & l. cum hi ff. de tranſac. ipſæ autem, & earum ſuſpiciones non poſſint coniecturari in teſtāte, & moribundo, unde fit vt dici nequeat emanaſſe prohibitionem, vt facultatem teſtādi, alioquin liberam, & amplisſimam, reſtringeret, eſt hæc expreſſa doctrina noſtratis Thomę Mier. ſuper dicta conſtitutio. quæ legitur apud eum in cur. Perpiniani Reg. Pet. 3. cap. 26. de his, quæ fiunt in fraud. contrac. nup.
81 col. 6. num. 6. pag. 142. dicentis † conſtitutionem hanc, quam explicamus, intendiſſe remouere potentiam contractus inter viuos, non diſpoſitionem per vltimam voluntatem faciendam, quę eſt ambulatoria vſque ad mortem, eandem opinionem ſequitur noſtras etiam Antho. Oliba de actio. tom. 1. in ſecunda interpretatione §. Item ſi quis in fraud. num. 3. verſ. ſed an, qui eundem Miet. allegat vbi ſuprà in num. 3. vbi tamen nihil de hoc, præterquàm quòd ceſſante fraude poſſit fieri alienatio, non obſtāte conſtitutione, num. eius enim 6. eſt, vbi de hoc Mier. tractat. coaceruat poſteà is doctor in comprobationem huius opinionis plures doctores tenentes quòd prohibitus alienare, nō cenſeatur prohibitus alienare per actum vltimę voluntatis, ſed per actum ſolùm inter viuos, ſic reperio pro hac noſtra declaratione antiquitùs in Senatu *deciſum*, die ſcilicet 20. Iulij 1560. in cauſa in eo vertenti ad relationem N. Valana inter Catherinam Caſtellona, & pupillos Caſtellons, ſcriba Sacares.

82 Declaratur † ſecundò eadem conſtitutio, vt tantùm procedat in diminutione hæreditamēti, quæ procederet facto hominis, non verò quę facto legis procederet, & ex illius diſpoſitione, quod probatur ponderando verba dictæ conſti. ibi, *alguna carta sera feta*, hoc eſt, *aliqua charta fuerit facta*, item ponderādo quòd conſtitutio prædicta, vti anteà dicebamus, emanauerit ad tollendum fraudes, quæ in his fieri ſolebant, quas certum eſt per legem fieri non poſſe, & ex illius diſpoſitione, rationem reddit Mier. in ea. conſti. num. 8 & 9. vbi hanc reſolutionem ſequitur, dicens, quòd per hanc conſtitu. prohibentur contractus, & inſtrumenta tantùm, & quia eius diſpoſitio eſt exorbitans, non eſt trahenda ad crimina, vel alios caſus neceſſarios, in quibus donatio reuocatur inuito donatario, ne videantur per eam tot iura corrigi, ſeu tolli, quæ de reuocandis donationibus agunt, & ad id fuerunt edita, argum. l. ſi quando, C. de inoffi. teſtam.

83 Exemplum † huius rei poteſt poni in reuocatione, quæ fit vigore l. ſi vnquam C. de reuo. dona. quando donatori & hæreditanti in capitulis matrimonialibus naſcerentur alij filij (intelligendo in terminis, in quibus eius legis diſpoſitio procedit) tunc enim in fauorem dictorum

Digitized by Google

rum filiorum fieret proculdubio diminutio hæreditamenti beneficio legis,& ex illius diſpoſitione,quia quæcunq. donatio, etiamſi ſit ob cauſam,huic reuocationi de iure ſubiacet, Rip.in l.ſi vnquam, quæſt.13.num. 24. cum ſequent.Corn.in conſ.11.vol.3.& conſ.30.vol. 4. viden.Titaquel.in repeti. d.l. ſi vnquã, verbo, donatione largitus,num.68.& 69. qui videtur donationem remuneratoriam excipere, quod an ſit intelligendum in exceſſu tantùm, ideſt in eo,quod excedit cauſam,aut verò in totum, non eſt quòd ego hic diſputem, id te docebũt doctores ſuprà relati,& nos iam aliàs tradidimus,& ſecundum hanc,quam firmamus reſolutionem,reperio in quibuſdam antiquis exẽplaribus manuſcriptis in volumine conſtitutionum Cathaloniæ admodũ reuerendi N.Manegat olim huius principatus digniſſimi,ac doctiſſimi Cancellarij,quod penes me habeo,& propter multam illius egregij viri eruditionem ſummi facio, reperio(inquam) fuiſſe in Senatu in cauſa viduæ Parades contra N. Pujades de

† anno 1538. *deciſum* per natiuitatem filiorum fuiſſe,& eſſe locum reuocationi donationis fauore,& contemplatione matrimonij ſactæ vigore d.l.ſi vnquam C.de reuo.dona.

84 Secundum exemplum rei, quã tractamus, poteſt conſtitui in reuocatione,quæ fit propter ingratitudinẽ donatarij vigore l. fi.C. de reuo. dona.ei enim ſimiliter & noſtra donatio ſubiacet, vt Mier. tradit in allega. noſtra conſti. num.8.intelligẽdo tamen in eo, quod excedit cauſam,vt declarant Corn.in conſ.45.lib.4. & Rip.in d.l.fi.num.149.iuxta quam opinionem reperio etiam in exemplaribus manuſcriptis

† ſuprà relatis *declaratum* in Senatu de an. 1499. 9. Auguſti in cauſa Galcetãdi Fabra, & Dalmatij Deſpalau referente Iacobo Des torrent.

Quod eſt inteligendum, vt Mier.aduertit,& quilibet etiã ſine eo ex verbis cõſtitutionis aduertiſſet,dummodo ingratitudo prædicta non fieret data opera in fraudem prohibitionis.

85 Idem † dicendum foret quando hęreditamentũ eſſet inofficioſum,& in pręiuditium legitimæ cæterorum filiorum : cum enim eo caſu permiſſa ſit de iure reuocatio vſq. ad metas legitimæ,iuxta l.ſi totas C.de reuo.dona. l.titia in §.Imperator,de lega. 2. eadem etiã in noſtra donatione locum habebit,ex rationibus ſuprà ponderatis.

86 Quibus † omnibus in caſibus obſeruandũ eſt iuxtà propriam,& particularem cuiusq. reuocationis naturã, numnam ipſæ fiant etiam cum fructibus,quod tibi declarabũt doctores, qui dicta iura commentati ſunt,quod ego non poſſum hoc loci proſequi,ne, plusquàm oporteat, in his immoratus dicar,& videat.

Plura alia in ornatum omnium ſupradictorũ, quæ pulchra quidẽ ſunt,potuiſsẽ hoc loci ego recenſere,ſed quia ea ſunt talia,quæ quiſq. vel mediocritèr ſolùm eruditus per ſeipſum facili negocio colligere poterit,ea conſultò, ſilencio prætereo.

SVMMARIA.

1 *Filijfamilias non poterant olim ſine conſenſu parentum matrimonium contrahere,*

2 *Ius canonicum in nuptijs potiſſimùm expectatur:*
Filijfamilias de iure canonico validas poſſunt, abſq. conſenſu parentum, nuptias contrahere, ibidem.

3 *Filiumfamilias qui dicit non poſſe ſine conſenſu parentum nuptias contrahere, anathemate à Sacro Triden.conſ.damnatur.*

4 *Conſenſus parentum, in matrimonijs filiorum, de honeſtate requiritur.*

5 *Virginalis pudoris non eſt maritum eligere, ſed parentum inditium expectare.*

6 *Matrimonium contrahere, abſq. conſenſu parentum, mortale aliqui arbitrantur.*

7 *Quod non procedit, ſi conſilium ſit petitum, licèt non ſequutum,*

8 *Conſ. Triden. de reforma. matrim. c. 1. ſeſſio. 24. intellectus, & num. 3.*

9 *Exempla plurium, qui ſine conſenſu parentum, matrimonium contrahere noluerunt, remiſſiuè.*

10 *Filia in Cathalonia non poteſt ſine conſenſu parentũ matrimonium contrahere, aliàs poteſt exhęredari, niſi ſit ætatis 24. annorum, & num. 22. vbi deciſ. noſtri Senatus.*
Intellectus Conſti. 2. & 3. ſub tit de Sponſal. in 1. vol. conſti. ibidem.

11 *Libertas matrimonij nullo modo minui poteſt, aut infringi.*

12 *Lege permittente quod fit, pœnam non meretur.*

13 *Leges ſeculares non poſſunt ſtatuere circà matrimonij Sacramentum.*

14 *Doctores enumerantur, qui ſtatuta non valere aſſerunt, imponentia pœnas contrahentibus matrimonia ſine conſenſu parentum.*

15 *Filia, quæ ſine conſenſu patris nubit, rem inhoneſtam facit, ac patrem iniuria afficit.*

16 *Leges ſeculares poſſunt filiæ culpam, & peccatum, in contrahendo matrimonium ſine conſenſu parentum, contracta, ac iniuriam illi illatã, punire pęna exhęredationis.*

17 *Princeps faciendo ſtatutum priuationis hereditatis reſpectu filiæ, quæ nubit inſcio patre, non dicitur diſponere circa ſubſtantiam matrimonij, ſed imò circà bona temporalia.*

18 *Quod venit in quandam conſequentiam, & remotè non attenditur, ſed quod principalitèr.*

19 *Pœna conſiſtens in lucro non acquirendo non aduerſatur libertati matrimonij.*

20 *Legitima non dicitur verè debita filijs, ſed quaſi*

debita in vita parentum.

21 *Legitima filij non poteſt penes patrem pro debito ipſius filij publicari.*

22 *Parentes exhæredantes filias propter contractum matrimonium ſine eorum conſenſu, non eſſe abſoluendos, vult Veracruz.*

23 *Nepotes non poſſunt priuari hæreditate aui, ex eo quòd eorum pater matrimonium contraxiſſet ſine illorum conſenſu, vbi deciſ. Senatus Pariſien.*

24 *Factum patris non nocet filijs ex propria perſona vocatis, vbi deciſio noſtri Senatus.*

25 *Renunciatio matris, dote contenta, non nocet filijs, ſi illa prior deſcedat.*

26 *Libertas matrimonij ſemper remanet læſa ex ſtatutis priuantibus filios hæreditate, qui inſcijs parentibus illud contrahunt.*

Opinio auctoris in hac materia, ibidem.

27 *Statuta priuantia filios hæreditate, quòd matrimoniũ contraxerint ſine conſenſu parentum, inualida iudicantur, vbi deciſ. Rota Bononien.*

28 *Filia dignè nubens, non poteſt exhæredari, quamuis ſine conſenſu patris, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

29 *Conſilium, quando cum eo eſt aliquid faciendum, nõ oportet quod ſequatur.*

30 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vel eius vicarius ſuper denunciationibus, ſub prætextu quòd ſi matrimonij conſcius foret pater, timor eſſet, ne illud impediret.*

31 *Statuta diſponentia ingredientem religionem ſine conſenſu parentum priuari hæreditate, & bonis, an ſint valida, vbi pro affirmatiua deciſiones noſtri Senatus.*

Intellectus priuilegij Regis Iacobi 1. de ingredientibus religionem ſine conſenſu parentum, ibidem.

32 *Diſp ſitio c. in præſentia, de proba. non habet locum in Cathalonia, ſed monaſterium ſuccedit in legitimo tantùm, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

33 *Argumentum a matrimonio carnali ad ſpirituale, non procedit data diſparitate rationis.*

34 *Conditio in maioratibus, vt non ſuccedant in eis monachi, vel ſacro ordine initiati, ſuſtinetur de iure, vbi deciſiones Rotæ Florenti.*

35 *Mulier, cui relicta ſunt ducentum, ſi nuberet, & centum, ſi monaſterium ingrederetur, an integra ducentum habeat, ſi vltimum eligat.*

36 *Monaſterium non excludit ſubſtitutum datum ſub conditione, ſi hæres moreretur ſine liberis ex legitimo matrimonio natis, vbi deciſiones Senatus Pedemonta. & noſtri etiam Senatus alia.*

73 *Mors naturalis monachi eſt expectãda, vt admittatur ſubſtitutus in caſibus, in quibus non excluditur per monaſterium, & interim fruitur bonis fidei commiſſi.*

38 *Filius per contractum matrimonij de conſenſu patris, liberatur ab illius poteſtate.*

39 *An id ſit etiam reſpectu curatoris, vt ſimiliter liberetur ab illius poteſtate, vbi deciſiones Senatus.*

GLOSA. II.

Quod de expreſsis volũtate, & aſſenſu illorum facere, & contrahere, ſeu contractare debet, facit, & contrahit, ac contractat cum dicta N. futura vxore ſua.

1 TANTA † fuit olim apud maiores noſtros, paternæ in filios auctoritatis habita ratio, vt exiſtimauerint nõ poſſe eos, ſi filijfamilias eſſent, ſine parentum voluntate, & aſſenſu iuſtas contrahere nuptias, ità ſanxit Impera. Iuſtinia. in l. vni. C. de rap. virgi. & in prin. inſtitu. de nup. Pau. I.C. in l. 2. de rit. nup. cum ſimil. hoc etiã obſeruaſſe patres illos veteris teſtamenti, ſacræ literæ teſtantur, & ſignanter in Iſaac, Iacob, & Sanſone ſeruatum legimus. Et non ſolum prohibebantur filij familias matrimonium, vt ſuprà dictum eſt, contrahere, ſed etiam direptum inconſultis parentibus renouare l. nuptiæ inter, de rit. nup. plenè Gaſp. Anthon. Theſau. q. foren. 70. nu. 4. lib. 1. Anthon. Fab. in ſuo Cod. lib. 5. tit. 2. de nup. defini. 2. Verùm huiuſmodi leges, & ciuiles conſtitutiones per ius pontificium (quod † in nuptijs potiſſimum expectatur
2 c. Euphemium 2. q. 3. & cap. vlt. de ſecun. nup. & pluribus probat Mar. Antho. Peregri. de fideicom. artic. 24. num. 56.) poſteà abrogatæ fuere, adeò, vt iam hodiè nulli dubium ſit poſſe filios familias, abſq. parentum conſenſu, nuptias cõtrahere, ac matrimonio iungi, illudq́. validum eſſe, & efficax matrimonium, c. cum virum, de regular. c. ſufficiat. 27. quæſt. 2. c. hoc ſanctum 32. q. 2. cap. 1. de deſponſa. impub. latè rem hanc probat ex Theologis Belarmi. lib. 1. de ſacram. matri. cap. 19. & 20. Dida. in Epito. ad quartum decreta. 2. par. cap. 3. §. 8. in prin. vbi ſignanter Ioan. Corras. Miſſellan. iur. ciuil. lib. 1. cap. 17. Caſſane. in Catalo. glor. mund. Duaren. Oldendorp. & alios contrarium tenentes repræhendit, ac refellit, quibus adde Silueſt. Aldobran. eadem reprehenſione dignũ, propterea quòd in adnota. ad primum lib. inſtitu. in titu. de nup. ſuper verſi. dum tamen filij, eandem conatus eſt deffendere opinionem, nec erubuit dicere ſe exiſtimare deceptos eſſe canoniſtas, qui putarunt per ius canonicum abrogata fuiſſe iura ciuilia ſuprà dicta, eandem hanc noſtram opinionem tenet Nicolaus Bello. in lib. Antino. iur. lib. 2. in 3. contrarieta. pulchrè Riminal. Iunior conſi. 131. vol. 1. per tot. Iacob. Cancer. var. reſolut. par. 1. cap. 24 de filijs qui matri. &c. in prin. Thom. Sanchez ſociet. Ieſu in tract. de matrimo. lib. 4. diſpu. 22 num. 3 Ioã. Gutier. in prac. lib. 2. quæſt. 5. & alij

Digitized by Google

3 3.& alij plures, quos ipſi allegant, & † hodie ad
tollendam omnimodam dubitationem habe-
mus decretum SacroSancti conſi. Trident. de
refor. matrim. cap. 1. ſeſſio. 24. quod anathema-
te damnat eos, qui falsò affirmant matrimonia
à filijsfamilias, ſine parentum conſenſu, contra
cta, irrita eſſe. pro cuius decreti interpretatione
videndus eſt Hieronymus Cenallos in ſpecu.
pract. qq. com cont. com. lib. 2. q. 604. nu. 31. cũ
ſequent. Antho. Fab. in ſuo Cod. lib. 5. tit. 2. de
nup. defi. 2. Qui plura de his habere voluerit
legat Antho. Guiber Coſta. queſtionum iuris
lib. 1. cap. 12. por tot. vbi copioſè de hac re.
4 Sed † ſi hæc vera ſunt, quòd nõ ſit neceſſari
cõſenſus parentũ in filiorũ matrimonijs, quare
in noſtris capitulis ponuntur verba, de quibus
in noſtra glo. demonſtrãria matrimonium hoc
fuiſſe cõtractũ ſcientibus, & cõſentiẽtibus pa-
rentibus? Reſpondetur quòd licèt in matrimo-
nijs contrahendis non ſit de neceſsitate requi-
rendus conſenſus parentum, eſt tamen de ho-
neſtate, quòd filij, & maximè filiæ illum requi-
rant, vt ſic illud, quod de iure ciuili erat neceſ-
ſitatis, ſit de iure canonico honeſtatis, vt dice-
bat Lancello. in inſtitu. Cano. §. nuptias, in titu-
lo de nup. & ibi glo. in ver. honeſtè, & hoc eſt,
quod dicebat glo. in cap. cum virum, de regula.
& in cap. fin. 32. q. 2. & in ſupra allega. c. ſuffi-
ciat 27. q. 2. & hoc eſt etiam, quod ſuperius in
Iſaach, Iacob, & Sanſone ſeruatum legimus, re-
quiſitum fuiſſe parentum conſenſum in eorum
nuptijs, de honeſtate tamen, non de neceſsita-
te: Alijs etiam in locis in ſacris literis parenti-
bus tribuitur hoc munus tradẽdi filias nuptui,
vt Ecleſiaſ. 7. da filiam tuã viro prudenti, & D.
Pau. ad Corin. 1. cap. 7. idem copioſè docet: non
5 enim † ſecundum honeſtatem virginalis eſt pu
doris maritum eligere, ſed parentum iudicium
expectare, vt dicebat D. Ambroſius, cuius di-
6 ctum reffertur in cap. honorantur 32. q. 2. Et †
hoc adeò certum eſſe exiſtimant aliqui, vt ar-
bitrentur peccare mortalitèr, qui matrimoniũ
contrahunt inuitis parentibus, Alfon. a Vera-
cru. in ſpecu. coniug. 3. par. artic. 20. conclu. 3.
Micha. Salon. de iuſti. & iur. q. 5. de domi. art.
5. tit. poſſint ne parentes, filios contra volunta-
tem eorum cõtrahentes matrimonium, ex hæ-
redare, conclu. 1. Nauar. in Manua. cap. 14. nu.
15. Pet. Barbo. in l. 1. par. 4. num. 57. ff. ſolu. matri.
& Gaſp. Antho. Theſau. q. foren. 70. nu. 7. lib. 1.
7 poſt Gutier. canon. qq. c. 20 num. 5. quod † tamẽ
intelligit verum Sanchez de Matr. lib. 4. diſpu-
ta. 23. num. 10 niſi conſilium petijſſet filius à pa
tre, licèt datum nõ ſequeretur: tunc enim abſq.
peccato, inquit, poſſet filius matrimonium
cõtrahere inuito patre, qua de re amplius non
ago, quia non multum atinet ad noſtrum in-
ſtitutum, videatur per Sanchez, & alios dd. ſu-
pracitatos, vbi de his latiſſimè, & ſignanter vi-
deatur Cenallos in ſpecu. prac. qq. comu. cont.
comu. lib. 2. q. 604. num. 34. couſtantèr ex Me-
noch. conſi. 69. nu. 23. & 25. lib. 1. & de arbitra.
lib. 2. caſu, 453. num. 6. Gutierrez in cano. quæſ-
tio. cap. 20. num. 3. Cepha. in conſi. 421. nu. 64.
8 & alij plures † aſſeuerans per conſilium Tri-
dentinum non excludi honeſtatem conſilij pa
terni, & ſic non cenſeri, per dictã Conſilij diſ-
poſitionem, correctam veriſsimam illam opi-
nionem, quam ſuprà ex Sanchez firmauimus,
peccare mortaliter filios, qui ſine licentia, &
conſilio parentum, cõtrahunt matrimonium.
Hinc ille Cirus, quem reffert Barba. in ſuo libel.
de re vxor. cap. 1. ſummè extollitur ab antiqui-
tate, quòd cum præſtantiſſima auri copia, am-
pliſſimaq. dote, ad mulierem ſuſcipiendam in-
uitaretur, non autem ſe velle dixit, quàm à pa-
rentibus collaudari, certior eſſet, reffert Dida.
Spino in ſpecu. teſtament. glo. 14. prin. de lega.
ſub condi. num. 80. de hac honeſtate loquitur
latè Dida. in Epito. ad quartum decreta. 2. par.
9 cap. 3. §. 8. num. 1. verſi. honeſtum; vbi † plu-
ribus exemplis priſcorum, & ethnicorum, ac
aliorum hominum, qui ſine conſenſu paren-
tum nuptias contrahere noluerunt, eam opi-
nionem commendauit: Hæc igitur honeſtatis
ratio potuit in cauſa eſſe, quòd hoc loci, de hu-
iuſmodi parentum conſenſu, & voluntate, fie-
ret mentio.
10 In † feminis alia poteſt eſſe ratio huiuſmodi
expreſſionis conſenſus paterni in earum ma-
trimonijs, ne aliàs quaſi parentibus inſcijs,
vel inuitis, contrahentes pœnam incurrerent
priuationis ſucceſſionis paternæ, ac maternæ,
& legitimæ, ſi id facerent ante vigeſimum quar
tum ætatis annũ, iux. conſti. 2. & 3. tit. de Spon-
ſa. vol. 1. conſtitu. quod idem procedit etiam
in filijs maſculis in ciuitate Barcinonæ, per pri-
uilegium locale Regis Iacob. 1. in 2. vol. conſtit.
ſub titu. de Sponſa. de quorum priuilegij, &
conſtitutionum validitate, eſt, quòd in præ-
ſentiarum aliquid dicamus ne difficiles quę-
ſtiones iniuſtè ſubterfugiſſe videamur.
11 Imprimis † igitur pro huiuſmodi ſtatutorũ
inualiditate facit, quòd per ea videatur infrin-
gi, ac minui libertas matrimonij, videnturq. ea
ſtatuta refrigerare, & retardare homines à con-
tractu matrimonij, contra cap 1. & cap. gemma
cum ſimil. de Sponſal. admirabilis eſt ad id Cõ-
ſilij Tridentini diſpoſitio in decre. de refor. ma-
trim. ſeſſio. 24. cap. 9. præcipiens ne quouis mo
do, directè, vel indirectè, cogatur quis, quo
minus liberè matrimonium contrahat, &
certè per huiuſmodi humanas leges, & con-
ſtitutiones vix dici poteſt, quòd non cogantur
filij, minus liberè, matrimonia contrahere,
quod videtur eſſe, ſaltèm indirectè, libertatem

matrimonij impedire, quod damnat ſacroſancta Synodus.

12 Secunda ratio, † quia poſtquàm mulier id,
quod eſt nubere, ſine concenſu parentum, iure
permitente facit, vt ſuprà dictum fuit, non videtur
eſſe vbi elocari valeat pæna exhæredationis,
argumento l. Grachus, ad l. Iul. de Adulter.

13 Tertia ratio † quia ad poteſtatem ſecularem
non ſpectat leges condere circà matrimonij ſacramentum,
c. tuam de ord. cogni. & cap. cauſam 2. qui filij ſint legitimi, ergo &c.

Ad has tres rationes, reducũtur omnes, quas dd. in propoſito adducunt, licèt ipſi pluribus eas exornent, quarum efficatia conſtricti quàm plures, tàm ex antiquis quàm ex nouioribus, aſſeruerunt conſtantèr has leges minimè fore ſeruandas, imò per ius canonicum fuiſſe abrogatas, quos omnes nos hic non refferemus: id enim potiùs ſeruiret, vt tædio lectores afficeremus, quàm quòd aliquid ſubtilitatis continere poſſe videretur, ſed nonnullos tantùm ex nouioribus, qui rem hanc fuſiùs pertractarunt, quiq. cum diligentia reliquos retulerunt: ſic enim fiet, vt breuiſſima quadam allegatione omne illud comprehendatur, quod in materia
14 deſiderare poſſet diligẽs lector: In primis † itaq.
hæc opinio multum auctoritatis habet quòd eam amplexus fuerit doctiſſimus Præſes Dida. de Couar. in Epito. ad quartum decreta. 2. par. cap. 3. §. 8. num. 5. & 6. Roder. Suar. in l. 2. for. tit. de los caſamientos num. 20. Gutier. 2. pract. qq. quæſt. 1. num. 28. & quæſt. 5. per tot. Iul. Clar. in pract. crim. q. 82. ibi ſtatutũ 3. verſi. ſed nũquid, Alphon. a Veracru. in ſpecul. coniug. 3. par. art. 20. con. 3. Moli. de primoge. Hiſpano lib. 2. cap. 16. num. 6. Matienzo in l. 2. tit. 1. lib. 5. ordinamento. glo. 4. num. 4. & ibi Azebe. num. 6. Tiber. Decia. in tract. crim. tom. 1. lib. 2. cap. 34. nu. 4. Ceuall. lib. 2. pract. quæſtionum. comu. cont. comunes, quæſt. 604. num. 33. & Thomas Sanchez Societa. Ieſu lib. 4. diſputa. 25. num. 2. eandem opinionem tenet Ioan. And. in cap. ſtatutum 1. de hæreti. in 6. licèt refferat contrarium
† fuiſſe *obtentum* in publica diſputatione Bononiæ, reffert id Fell. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ num. 59. verſi. ſed contrà iſtam, dicens deci-
* ſionem Ioan. Andr. eſſe ordinariam, & communitèt approbatam, Pater Azor Societ. Ieſu in inſtitu. Moral. lib. 5. cap. 20. verſi. prætereà, & verſi. leges ciuiles, & cap. 25. verſi. decimotertiò quæritur, plenè Aldera. Maſcar. de interpræta. ſtatu. conclu. 1. à num. 177. hi omnes cum alijs, quos vidimus, quoſq. ipſi allegant, hanc ſequuntur ſententiam, & opinionem.

Alij ſunt non pauci, qui rationibus ſupradictis nihil moti, contrariam tenent ſententiam, valere huiuſmodi leges, & ſtatuta, nec ea per ius canonicum fuiſſe modo aliquo abrogata: ij ſequentibus vtuntur medijs, perquæ etiam cẽſent contrarijs fuiſſe ſatisfactum.

15 Prima ratio, † huius opinionis manifeſta
fiet, ſi præſuppoſuerimus quòd licèt ius canonicum matrimonia huiuſmodi, quę contrahuntur ſine conſenſu parentum, approbet quò ad ſubſtantiam matrimonij, non tamen illa approbat quòad modum contrahendi, imò prædictũ modum expreſsè improbat, & minùs honeſtũ reputat, dicens expreſsè quod ita contrahendo filia vſurpat officium patris, c. honorantur 32. quæſt. 5. c. noſtrates 30. quæſt. 1. & cap. 1. de deſponſa. impuber. & proindè dicitur graui patrem afficere iniuria, Hoſtien. in ſum. titu. de clandeſti. matrimo. num. 5. & lædere ius patrię poteſtatis, Paluda. in 4. diſtinct. 28. quęſt. 2. nu. 10. imò (quod fortiùs eſt) lethalitèr dicitur pec-
16 care, vt ſuperiùs latè probatũ extitit: Hoc † præ-
ſuppoſito, nulli mirũ videri poſſe, aiunt huius opinionis aſſeclæ, quòd dicatur, legem ciuilem hanc filię culpam, & peccatum, hunc patris contemptum, & iniuriam, punire poſſe pæna exheredationis filiæ ſic contrahentis, nihil tamen circà matrimonij ſubſtantiam diſponendo, vel ſtatuendo, pro qua conſideratione facie notabilitèr in ſimili doctrina Panor. in cap. fin. de ſecund. nup. num. 3. hæc ratio (ne quem ſua laude fraudemus) eſt Barboſæ in allega. L. 1. 4. par. num. 36. ff. ſolut. matrimo. qui ſupradictos allegat.

17 Secunda ratio, † per quam videntur ſuſtinẽ-
da huiuſmodi ſtatuta, & leges, eſt, quia tali caſu Princeps nihil diſponit ſuper matrimon. illud inualidando, vel aliàs, quia ad ipſum non ſpectat, ſed ſuper bonis temporalibus, & ſecularibus, de quibus iudicare, ſtatuere, & diſponere legem condendo, & alias diſpoſitiones faciendo, non pertinet ad Eccleſiam, ſed ad Principẽ ſecularem, cap. per venerabilem, qui filij ſint legiti. Feli. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, nu. 58.
18 & 59. vbi de his latè, & † licèt huiuſmodi ſtatu-
ta, & diſpoſitiones videantur aliquantulùm in detrimentum, & diminutionem libertatis matrimonij vergere, tamen id venit in quandam conſequentiam remotam, & quod principaliter agitur, eſt, diſponere ſuper rebus tẽporalibus, & ſecularibus contrahentium matrimonium, in pænam iniuriæ, quæ patri infertur ex neglectu, & contemptu filij nubentis contra eius voluntatem, ideò iſtud attendi debet, & non illud, quòd in conſequentiam remotam venit, l. 1. de auctor. tutor. Hanc rationem ad ſuſtentationem horum iurium patriæ, de quorũ validitate agitur, poſt reliquos noſtros pract. adducit, & latiſsimè extẽdit Antho. Oliba. in vſati. aliũ nãq. de iur. fiſci ca. 7. à n. 37. cũ ſequẽt. dicens per hanc rationem ea iura ſuſtineri, quæ

aliàs

aliàs non poſſent tanquam infrigidantia, ac re-
tardantia hominesà contractu matrimonij.
19 Tertia ratio † quia pęna conſiſtens in lucro
non acquirendo, non aduerſatur libertati ma-
trimonij,ideòq.ei apponi poteſt,quia tunc non
eſt vera pæna, ſed potiùs eſt ſpe lucri cóparan-
di ad matrimonium inuitari, quod fieri poſſe
manifeſtè docet I.C.in l.titio §.1.de cond.& de
monſt.Dida.ad 4.decreta.2 par.cap.3.§.3.num.
1.latè propoſitionem hãc ex multis probat San-
chez in ſæpè allega.tracta.de matri.lib.1. diſpu-
20 ta.23.nu.3.legitima autem † non dicitur reue-
rà dibita filijs, ſed quaſi debita, & ità iudicatur
de ea quaſi de lucro captando,vt docet glo.in
l.emancipata,ver.ſine C.de Iur.& fact.ignorã.
& ibi Bar.num.3.& plures ſcribentes, & in alijs
locis relatis per Sanchez loco inferiùs allegan-
do,& ſignanter Tiraq.in repeti.l.ſi vnquã.ver.
ſuſceperit liberos,nu.113.& 114.C.de reuocan.
21 dona.Quod † ſi èconttra eſſet,publicari poſſet
legitima ſuperſtite patre propter delictum filij,
& teneretur ipſe pater ex ea, vti de bonis filij,
condemnationem ſoluere, cuius contrarium
eſt de iure, vt docet Padilla in d.l.ſi emancipa-
ta nu.33.& 34.ſignum ergo eſt quòd legitima
nó poteſt dici filio debita in vita parentum,&
ſic quòd de iure iudicari de ea debet vt de lu-
cro quærendo,& per cóſequens quòd, à primo
ad vltimum,non erit prohibitum pænam exhe
redationis apponere filijs contra voluntatem
parentum contrahentibus,quia non aduerſa-
tur ea pęna libertati matrimonij;ex ſupradictis
latè rationem hanc extendit Sanchez de matri
mo.lib.4.diſputa.25.nu.1. licèt eam poſtea di-
ſoluat nu.3.

Per has rationes plures grauiſſimi viri hanc
tenent opinionem,quorum nos aliquos reffe-
remus,reliquos penes eos videndos relinquẽ-
tes,qui allegabuntur,Bal.in c.tenor in fin. de
ſenten.& re iud.& in l.omnem,ad finem C.ad
Sena.con.tertul.Bal.nouel.de dot.6.par.priui.
16.nu.6. Ioan. Lup.in cap.per veſtras, de dona.
int.vir.& vxo.not.3.§.3.nu.9.& tot.§.8.Ferdi-
nan.Vaſquez de ſucceſsio.crea.par.1.lib.1.§.10.
nu.628.& ſequen.Ludo.Moli.ſociet.Ieſu. to.1.
de Iuſti.tracta.2.diſputa.176.Barbo. in l.1. par.
4.num.36.ff.ſolu.matrimo. Michael Salon de
Iuſti.& Iur. quæſtione 5.de domi.art.5. & alij
quamplures relati per Thom. Sanchez vbi ſu-
periùs num.1. qui licèt hanc ſententiam non
ſequatur,eam tamen dicit probabiliſſimam, in
ferens indè non eſſe audiendum Veracruz in
22 3.par.ſpecu.art.20.concl.3.dicentem non † eſſe
abſoluendos parentes,qui in caſu per leges ſi-
bi conceſſo, exheredaut filias, ſed imò aſſerit
Sanchez fore abſoluendos cum probabiliſsi-
mam ſententiam ſequantur: ſupradictis adde
Iacob. Cancer, qui eandem tenet opinionem
par.1.var.reſol.titulo,de fil.qui mat.&c.in prin.
& noſtros practicos Cathaloniæ per eum,&
per Antho.Oliba in vſati.alium namq; cap.7.à
nu.37.de Iur.fiſci,qui eos ſequitur,alleg.Idem
Cancer.in 3.par.var.c.11.de Sponſal.& matrim.
num.3.poſt hęc ſcripta in lucem edita deffen-
dit eandem opinionem in terminis noſtrarum
conſtitutionum, imò de eis expreſsè loquens
Cel. Hugo.conſ.38.nu.7. (in quo ſibi placuiſ-
ſe,dicit Gaſp. Antho. Theſau. quæſtio. foren.
70. num. 9. lib. 1.) plura alia, quę hic deſide-
rari poſſent,multis proſequitur verbis, & An-
tho.Gniber. Coſta quæſtio. Iur. lib. 1.cap. 12.
num.43.vbi ita *deciſum* fuiſſe teſtatur in Sena.
Toloſano in contradictorio iudicio de anno
1553. ita etiam inconcuſsè in Cathalonia ob-
ſeruari, & practicari hanc opinionem aſſerit
Cancer, in d.c.de filijs qui &c.num.6.cui eſt
quod in hoc fidẽ adhibeamus,licèt caſum par-
ticularem non alleget, in quo ſit ita practica-
tum,quia Cathalani obſeruantiſſimi ſunt ſua-
rum legum,& in dubio ſecurè poteſt credi pro
earum obſeruantia, & in indiuiduo ego vidi
declarationem Senatus ad relationem egregij
Senatoris Hieronymi Aſtor in cauſa Alduncię
Atenys, contra Monſerratum Grau Ciuem
honoratum Barcinone, die 7. Octobris 1603.
actuario Hieronymo Boſch,ad id factam.
23 Et quidam, † nedum filios,qui ſine aſſenſu pa-
rentum matrimonium contraxerunt, exhære-
dati propterea poſſe,exiſtimarunt,ſed & filios
eorum,qui ex tali matrimonio proceſſiſſent, ſi
fortè filium contingeret mori ante patrem eis
relictis,contra quos tamen in facti contingen-
tia *declarauit* Sena. Pariſien. de anno 1584. vt
teſtatur Annæ.Rober.rer.iudca.lib.2. cap.9. in
fine.
24 Nec id quidem † mirum cum regulariter
generale ſit,facta parentum filijs non præiudi-
care,prout in pulchro caſu Senat⁹ *declarauit* ref-
ferente egregio Senatore Hieronymo Aſtor, &
ſcriba Hieron. Boſch,ſub die 21. Marij 1605.in
cauſa Stephaniæ Ferrera viduæ contra Gratiam
Gualbes,dicendo ꝙ quando ſunt filij ſubſtituti
poſt mortem patris, ipſi non debent hæredi-
tate priuari,quamuis probetur eorum patrem
non obtemperaſſe mandatis teſtatoris, imò eis
expreſſè cõtraueniſſe,perquam cõtrauentionẽ
incurrebat priuationẽ hęreditatis ex diſpoſitio
ne teſtatoris: dictum enim fuit,factum patris,
& ſi ſit ſibi nociuum, non tamen filijs, pro
qua declaratione ſtat in terminis Peregrin.
de fideicom.art.18.numero 26. non nihil dicit
ad propoſitum Vincen. de Franch. deciſ. 169.
25 Indè etiam fit † quòd factum matris, quæ
renuntiauit dote contenta, non noceat fi-
lijs, ſi contingat matrem ipſis filijs prædeſ-
cedere, prout multis doctrinis fundat noſtras

Cancer.lib.5.var.c.15. de renun. a num.47. vbi
deciſionem reffert noſtri Senatus, quæ noſtris tē-
poribus facta extitit, refferēre egregio Senatore
Hieronymo Torner de anno 1598. (licèt ego
aliam viderim in alia aula anteà in contrarium
factam, & in Senatu Pariſien. ſic etiā fuiſſe con-
tra nepotes *declaratū* de anno 1569. reffert An-
neus Robertus rer.iudica.lib.2. cap. 5.) egregiū
eſt Ludoui.Morot.conſ.12.per tot.vbi latè de
his agit. Sed hæc omittamus pro nunc.

Hæc ſunt quę dubitabilem reddunt rem
hanc, quæq. niſi videremus has noſtras conſti-
tutiones cum maxima maturitate à viris hu-
ius principatus vndique doctiſſimis ſimul ac
prudentiſſimis confectas, ni etiam probè ſcire-
mus pro earum validitate per ſacrum Senatum
(quem nulli orbis poſtponi debere fatētur qui
illum tractarunt) fuiſſe ſepiſſimè in facti contin
gētia, & quoties de eo incidit quæſtio, iudicatū,
occaſionem dabant non modicam dubitandi
quænam harum opinionum verior deberet
cenſeri, & multos forſan induxiſſent ad creden
dum longè veriorem eſſe priorem opinionem,
ſuper quo ego homunculus aliud non loquor,
doctioribus relinquens iuditium ſuper his ſuū
26 proferendum, benè † verum eſt (vt hoc vnum
verbū liberè proferam) quòd ego attentiùs ra-
tiones pro vtraq. parte doctiſſimè à doctoribus
excogitatas perpendi, ac cōſideraui, & ſemper
reperi videri quomodocunq. rem hanc conſi-
derent doctores, ex huiuſmodi legibus, & ſtatu
tis læſam, ac diminutam remanere libertatem
matrimonij, quod prohibent Iura canonica, &
damnat Sacroſancta Tridentina Synodus, etiā
ſi id indirectè fiat, vt ſuperiùs dictum fuit, cuius
conſiderationis efficaciā, cui nequiui reſpōſum
reperire, quod intelectui meo ſatisfaceret, vix
abfuit quin opinionē contrariā ſtatutis, ęquio-
rem, & veriorem iudicarem, & illis adhærerem
doctiſsimis viris, qui eam ſequuntur, benè vi-
deo quòd id eſſet contra ſtimulum calcitrare:
ex eo enim quod nos amplectamur hanc opi-
nionem, non exiſtimamus quòd propterea in
Cathalonia a contraria, quæ recepta ibi eſt, fa-
cilitèr recedendum ſit, nec forſan foret iuſtum
quòd ità fieret, vt docet Iul. Clar. in prax. §. fina.
poſt quæſtionem 82. ſtatu. 3. circa matrimonia,
in verſi. ſed nūquid, in fine, verùm id me parùm
mouet: ego enim meo ſatisfeciſſem muneri, ſi
ita liberè, quod ſentio, in medium protuliſſem,
nemini proindè auferens libertatem quod ſibi
magis arrideret, tenēdi: Hoc vnum omnes vo
lo habere pro cōperto quòd ſi Senatui noſtro
placeret in facti cōtingentia, ſpreto conſtitutio
num prędictarum, vtpotè libertatem matrimo
nij notabiliter minuere apparentium, rigore,
hanc, de qua loquimur opinionē amplecti, non
foret ipſe primus Senatus, qui eam ſequutus

27 fuiſſet: eſt ſiquidē † Senatus Bonon. qui in pro-
prio caſu alterius, & ſimilis ſtatuti Ciuitatis Bo-
nonien. contra illud *cenſuit*, & eam opinionem
magis cōmunem, & à qua in iudicando nō erat
recedendum, dixit, vt reffert Cęſar Barzius de-
ciſ.29. per tot. & ſignanter num.10. 12. & 19. fa-
cit non inelegantèr deciſio Viuij 480. lib.3. vbi
in confirmationem eius quod *declaratum* tra-
dit, mulierem habere debere quantitatem le-
gatam, ſi cum licentia, & conſenſu alicuius nu-
beret, quamuis conditioni non pareat, multa
adducit, quæ ad huius, de qua agimus, opinio-
nis corroborationem faciunt, eandem hanc o-
pinionem *ſequutum* fuiſſe in facti contingentia
Senatū Siciliæ reffert dō Gar. Meſtril. deciſ.163.
num.20. lib.2. quamuis (inquit) conſiſtorium
cōſueuit priorem opinionem magis iuridicam,
& veriorem eſſe, hanc tamen in praxi magis re-
ceptam nihilominus dixit idē Senatus, ſed mi-
norem eſſe dandam, & taxandam dotem filiæ,
quæ ſine cōſenſu patris nubit, propterea quòd
vt plurimum indigno nubit, qui minori dote,
quam alius, contentus eſſe debet: ſed de his ſa-
tis.

28 Limitant † aliqui ex tenentibus priorem
opinionem dummodo fæmina dignè nubae
glo. in c. de raptoribus, verbo, excuſata 36. q.
1. Montaluus, & Suar. relati per Sanchez d. diſ-
puta.25. lib.4. num.3. qui tamen cum Iaſo. Ioan.
Lup. Campe. Dida. Gregor. Lopez, Nauar. Dec.
Moli. & alijs pluribus ab ea recedit, quia eædē
rationes id probant, adde Cancer. lib.3. var. c.11.
de Sponſal. & matrim. num.6. vbi *deciſ.* reffert
noſtri Senatus, dicens ex eius mente intelligi
noſtras conſtitutiones in eo tantum caſu, quo
filia nubit indigno, Viden. Gaſp. Anthon. The-
ſau. q. foren.70. num.10. lib.1. ac Ioan. Gutier.
allega. c.20. lib.1. Cano. quæſtio. eandem limita
tionē tenet Antho. Fab. in ſuo Cod. lib. 5. de
nup. defini. 2. vbi dicit ita ſępiùs *deciſum* in Se-
natu Sabuſia.

29 Limitant † ſecundò aliqui eandem ſenten-
tiam in ſtatuto prohibente contrahi matrimo-
nium ſine conſilio patris: tunc enim cum non
teneatur illud ſequi, nō videtur illud ſtatutum
minuere libertatem matrimonij, hæc limitatio
videtur iuridica, quam cum alijs amplectitur
Sanchez vbi ſuperiùs num.4. & latè eam com-
probat Ceual. in pract. quæſt. com. con. comu.
lib.2. quæſt.604. num.34. & nos ſuprà iam teti-
gimus num.7.

30 Quæ † ſuprà, de conſenſu paterno in matri-
monijs filiorum requirendo, docuimus, adeò
vera, & iuſta exiſtimauit Menoch. vt in conſi.
69. lib.1. conſtanter tennerit, ac multis rationi-
bus probauerit, non poſſe Epiſcopum, vel eius
vicarium (qui vigore conſilij Triden. ſeſſio. 24.
de reforma. matri. cap.1. facultatem habent diſ-
penſandi

penſandi in denuntiationibus ante matrimonium faciendis ex iuſta cauſa, quando poſſet malitioſè matrimonium impediri) non poſſe (inquam) nec Epiſcopum, nec eius vicariũ propterea in dictis denuntiationibus diſpenſare ex eo quòd timeat filius, eius matrimonium per patrem ſuum, ſi eius ſit conſcius, impediẽdum: melius enim arbitratur Menoc. fore quòd per huiuſmodi denũtiationes detur occaſio quòd matrimonium per patrem impediatur, quàm quod filius ſine eius conſenſu nubat, videatur ipſe, & attentè legatur in propoſito, quia benè explicat quam obligationem habeant filij parentes in conſulendo de matrimonijs contrahendis, vt autem totalis habeatur huius rei diſputatio videatur Tom. Sanchez de matrimon. lib. 3. diſputa. 9. num. 10. cum ſequen. nec omittatur Ioann. Gutier. qui pulchrè de hoc lib. 1. Cano. qq. c. 20. per tot. vbi latiùs, quàm ego, omnia probat quæ hic dixi.

31 Eadem † difficultas, quæ de ſuprà allegatis conſtitutionibus tit. de Sponſa. eſt etiam de priuilegio Regis Iacobi primi, quod legitur in 2. vol. conſtitu. ſub tit. dels que entren en religio, contra ingredientes religionem ſine conſenſu patris conceſſo, vt huiuſmodi filij non poſſint aliquid pro legitima, vel hæreditate ipſius petere, nec habere, quia videtur notabiliter libertatem matrimonij ſpiritualis minuere, ac propterea, & quia eſt remouens ab amplexu vitæ contemplatiuę, nullum dicendum, nec obſeruandũ §. ſed & hoc pręſenti, in auct. de Sanctis. Epiſcop. tunc. c. erit autem lex 4. diſtinctio. & ideò forſan non immeritò de huiuſmodi priuilegij validitate dubitauit pract. Marquil. in vſati. exhęredare, verſi. quæro ſecundum Iacobũ de Valleſica, pag. 225. & ſimilia ſtatuta nulla eſſe conſtanter aſſeruit Felin. in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ. in 1. conclu. 6. quæſtione princip. nu. 78. de conſtitu. Alex. in conſi. 139. in 1. volum. Paul. Caſtren. in conſil. 337. aliàs 335. incip. in Xpi. nomine Primum dubium, Anchar. conſi. 107. incip. in Xpi nomine Iudex Ferrariæ, & ve vnica allegatione plures habeas, vide Marbe. Mateſſilla. ſingula. 144. & ibi addentes, à quibus plurimum lucis hauries ad huius materiæ veriſſimam, ac certiſſimam cognitionem habeodam, & ſignanter ibi plures allegatos reperies, qui hanc communem prędicant ſententiam, veriorem eandem, & receptiorem dicit Hieronym⁹ Ceuallos in pract. qq. com. con. commu. lib. 1. quæſtione 423. ex multis, quos allegat, plures etiam ad idem cumulauit Aldera. Maſcard. in tract. de interpreta. ſtatu. conclu. 1. numer. 14. & certè ſi verum eſt quod plures tenent, in matrimonio carnali, de quo ſuprà latè loquuti fuimus, non valere ſtatutum remouens, ac retardans aliquem ab eo, multò magis idem dicere licebit de ſtatuto, quod homines retardabit à matrimonio ſpirituali, quod altero valdè præſtantius eſt: benè verum eſt quòd non deſunt quamplures, ac illi quidem grauiſſimi viri, qui pro validitate huiuſmodi ſtatutorum reſponderunt, in quorum numero videtur eſſe Bar. in l. fin. num. 6. C. de pact. Ioan. Lup. in reperi. rub. de dona. int. vir. & vxorem §. 16. nu. 4. & 15. & ſeq. Guiller. Benedict. in c. raynuntius verbo, dotem quàm ei, num. 32. & ſequen. de teſtam. Dida. var. reſolu. cap. 19. nume. 11. cum aliquibus pręcedent. lib. 1. Moli. de primog. Hiſpa. lib. 2. cap. 12. num. 54. & Antbo. Oliba in vſat. alium namque ca. 7. num. 40. de iur. fiſci, vbi per eandẽ rationem, quam reddidit, validitatis illatum conſtitutionum, quæ filiosfamilas priuant hæreditate paterna, ſi matrimonium contraxerint ſine eorum conſenſu, hoc etiam deffendit Reg. Iacob. 1. priuilegium contra ingredientes monaſteria, inuitis parẽtibus, indultum, verùm id parum mouere debet virum doctum, vbi enim eſt in contrarium rationum efficacia, parum facit quòd vnus, aut alter ex doctoribus eam opinionem ſequutus fuerit: quod maximè pręmit, & conſtringit, eſt, videre quòd noſter Senatus in facti contingentia pro opinione † Bar. *declarauerit*, & ſignanter communiter allegatur ita declaratum fuiſſe in cauſa cuiuſdam monachi Cartuſiani in monaſterio Schalę Dei ad relationem primò egregij Senatoris poſtea Regentis Regiam Cancellariam Franciſci Deſcamps: verùm ego volui videre proceſſum, & reperi non fuiſſe ea in cauſa declaratum caſum noſtrum: ſolum enim ibi dubitabatur de ſecundo caſu ſupradicti priuilegij ciuitatis Barcinonæ, quo diſponitur, quòd ſi quis ſuis mortuis patre, vel matre, ingreſſus fuerit religionẽ, bona eiuſdem liberè reuertantur illis, quibus vinculata fuerint, vel proximioribus eiuſdem, per quod † fit quòd in ciuitate Barcinonæ non 32 habeat locum diſpoſitio cap. in pręſentia, extra de proba. & auct. niſi rogati C. ad ſena. conſul. trabel. & aliorum iurium diſponentium monaſterium excludere ſubſtitutum, † & *declaratum* extitit in dicta cauſa in fauorem fideicomiſſarij, qui à patre erat ſubſtitutus poſt mortem ſine liberis eius, qui religionem ingreſſus fuerat, contingentem, & contra hæredem dicti monachi ab eo inſtitutum in teſtamento per eum condito de licentia ſui ſuperioris antequàm profeſſionem feciſſet: idque attento ingreſſu, & profeſſione dicti monachi, ſatisfacta tamen legitima hæredi illius in dictis bonis ex ſua perſona competenti: Eſt ſcriba dictę cauſę Franciſcus Palau, fuit facta declaratio die 29. Ianuarij 1593. in cauſa Eliſabethis Ioannæ Ferrera cõtra Mariannam Serra: Allegatur etiam pro dicti Regij priuilegij obſeruantia, & approbatione quędã

alia

Digitized by Google

eæ non eò tendunt, vt quem à religione retra-
hant, ſed vt familia conſeruetur, quod vtique li
citum dicunt.

35 Per hæc † facilè reſoluit Sanchez vbi ſuprà
nume. 12. ancipientem illam iuris quæſtionem,
nunquid mulier ingrediens religionem conſe-
quatur ſola centũ, quæ ab eius patre, ei relicta
fuerant tali caſu, quo religionem ingrederetur,
an verò ducenta habere, quæ ei idem patèr le-
gauerat, ſi matrimonium contraheret, reſoluit
(inquam) Sanchez dictam quæſtionem, vt arbi
tretur ſola centum habituram huiuſmodi fi-
liam, quia conditio à religione retrahens non
eſt inualida, nec contra expreſſam teſtatoris vo
luntatem eſt reijcienda, vt anteà idem Sanchez
latè probauerat nume. 11. viden. Cancer. qui idẽ
etiam anteà tractauerat lib. 1. var. cap. 24. de fil.
qui, &c. n. 15. de qua quæſtione ſi plura alia egre
gia certè in materia videre volueris ad ſaturita-
tem vſque, vide Gaſpar Anthon. Theſau. lib. 1.
quæſtio. foren. 60. per tot. vbi videbis cautelas,
quas nonnulli excogitarunt, vt hanc difficulta-
tem, ſi contrahens matrimonium ſpirituale de-
beat habere quod ſibi legatur ꝓ carnali, ſubter
fugerent, circà quæ aliter non immoror, quia
exactiſſimè ab his pertractantur: iam enim ſæ-
piſſimè in hoc opere dixi, nollè me tempus inu
tilitèr in his conterere, quæ ab alijs optimè per-
tractata fuere, vt tamen quibus ij libri in prom-
ptu nõ erunt (ſcio enim plures eſſe, qui eos nõ
viderunt) aliquid habeant lucis, quo in caſu oc
curenti accedere valeant ad illius veram cogni
titionẽ habendam, libuit hic breuiter nonnul
los reffetre ex illis, qui exactiùs materiam per-
tractarunt, inter eos eſt Eman. à Coſta in l. cum
tale §. ſi arbitratu, amplia. 11. num. 5. ff. de cond.
& demonſt. Anto. Gab. lib. 4. com. opinio. titul.
de lega. conclu. 2. Bellac. Soar. & M. Cherian. in
volum. com opin. tom. 3. loco. 7. tit. 5. cap. 17. de
dot. lega. circà finem, And. Fachin. contro. iur.
lib. 5. cap. 54. Dida. lib. 2. var. reſol. cap. 19. num. 9
Hiero. Ceuallos in ſpecul. pract. quæſt. com. cõ-
tra comu. lib. 2. quæſtione 241. Menoch. de præ-
ſump. lib. 4. præſump. 83. Manti. de coniectu. vlt.
volun. lib. 11. tit. 18. Rolan. à Valle. conſi. 35. vol.
3. Mar. Anthon. Peregri. de fideicom. art. 28. per
multos nu. & ſignanter n. 73. Ludouic. de Beia
Auguſtinianꝰ in deciſ. caſu. cõſc. caſ. 67. per tot.
Hi ſunt præcipui doctores, qui exactiſſimè ma-
teriam hanc, & dubitabilem quæſtionem per-
tractant, quorum plures opinionem, quam te-
nuit Sanchez vbi ſuprà, cõmuni vſu, & conſue-
36 tudine *receptam* dicunt. Pro qua † cõducũt, quæ
latè tradunt Octauia. Cachera. deciſ. Pedemõ.
126. & Vincen. de Franchis deciſ. 29. per tot. &
ſignãter facit ad propoſitum quod ab illis egre-
gijs Sena. in facti contingentia refferunt hi doc
† tores fuiſſe *declaratum*, monaſterium excludi à
ſubſtituto, quando is erat datus caſu quo deſ-
cederet hæres ſine liberis ex legitimo matrimo
nio natis, propter claram volũtatem teſtatoris,
qui per ea verba, viſus eſt voluiſſe excludere
monaſterium, ergo benè probatur quòd quan-
do clarè, pro vt in quæſtione propoſita, teſtator
diſpoſuit, eſt eius voluntas adimplenda, idem
† *declarauit* noſter Senatus de anno 1576. in ſub-
ſtitutione facta filiæ, ſi ſinè liberis legitimis, &
naturalibus deſcederet, vt reffert Michael
Ferrer in 3. parte obſeruan. cap. 401. aliam, poſt
longam diſputationem, reffert Cancer. lib. 1.
var. cap. 14. de filijs qui, &c. nu. 22. eiuſdem noſ-
† tri Senatus *deciſionem* in certa cauſa factam, fa-
cit deciſio Capl. 164.

Circa hæc † exiſtimo, fore non modicę vtili-
37 tatis ſcire Senatum noſtrum egregium in quæ-
ſtione, quam in hac materia diſputant docto-
res, nunquid quãdo aliquid relinquitur alicui,
& ſubſtituitur eidem, vt ſuprà, quo caſu diximꝰ
per ſubſtitutionem excludi monaſterium, ãn
(inquam) ſtatim atq; legatarius ingreditur mo-
naſterium, aùt ſaltem ſtatim atque emiſit pro-
feſſionem, admitatur ſubſtitutus tanquam iam
tunc deſficiente conditione, cum certum ſit
eum, qui profeſſionem emiſit, non poſſe filios
habere, qui poſſint excludere ſubſtitutum, an
verò ſit expectanda mors naturalis inſtituti, vel
legatarij, quam latè examinat Ioan. Gutier. Ca-
noni. quæſtio. lib. 2. cap. 1. à num. 66. & non ni-
hil tradit Hieronymus Ceuallos in comu. con-
tra comu. lib. 1. quæſt. 63. Senatum (inquam) no-
ſtrum in dicta quæſtione ſequi opinionẽ, quòd
ſit mors naturalis monachi expectanda, & in-
terim bonis fideicomiſſi fruatur monaſterium,
† quandò eſt capax bonorum: ità *declarauit* die
28. April. 1593. refferente egregio olim Senato-
re Guiller. Suñer in cauſa curatorum Franciſcæ
de Berthomeu contra Nob. Frãciſcum Deſpes,
ſcriba Viloſſa, vidi ſententiam auctenticam in
proceſſu cauſæ Ioann. Latzeri Ortells, contra
Micha. Taraffa ad relationem egregij olim Se-
natoris Michaelis Ferter, ſcriba Raphael. Paſ-
qual, quæ eſt eadem illa declaratio, & deciſio,
de qua vbi ſuprà meminit noſtras Cancer. vbi
benè loquitur ad declarationem huius mate-
riæ: Adde Peregri. de fideicom. artic. 18. num. 81.
Adde Ioſeph. de Sese nouiſsimè de his agẽtem
multùm latè in deciſ. 44. à num. 5. vbi plures af-
†† fert Senatus Aragonen. in materia factas *deciſio
nes* per quas benè intelliguntur omnes caſus,
qui circà hæc contingere poſſent dubitabiles.

38 Operatur item † (vt ad id redeamus, quod
in principio noſtræ gloſæ tractabamus) quòd
de conſenſu patris, prout dicitur in noſtro tex.
ſit matrimonium contractum, quòd filius per
illud cenſeatur, & fiat ẽmancipatus, ac à patria
poteſtate liberatus de iure noſtro, juxtà conſt. 1.
ſub

d by Google

ſub titu.de emancipa.in 1.volum.conſtit.quod idem obſeruatur in multis alijs mūdi partibus; vt videbis ſi legeris Roder.Suar.in l.9. titul. de los pleytos,& ibi additionem, Anthon. Gom. in l. 47. tau. & ibi eius additio. Coſtan. de dot. cap.5. nu. 9. Cæſ.de Graſ.deciſ.180.Azeue.lib. 5.de los caſamiētos l.8.per tot.& Parlador. ret. quotidia.lib.1.capitu.12. & alios,quos ipſi allegant.

39 Sed † an idem ſit reſpectu curatoris, vt ab eius poteſtate ſimilitèr liberetur minor, ideſt poſſit ne ſine eius conſenſu,& auctoritate contrahere, ſi cum illius conſenſu matrimonium iniuiſſet (loquor quandò ipſe taceret, nec quicquam diceret,an vellet habere curatorem, vel non, ſed contraheret ſine eius conſenſu: nam ſi diceret nolle ſe curatorem habere, non poſſet cogi,& dubium res non haberet §. Item inuiti,inſti.de cura.) grauis eſt difficultas, quam ex profeſſo pluribus diſputat noſter Ludonic.à Peguera, olim egregius Senator,deciſ. 134. per tot.poſt Parlador.loco ſuperiùs allega.vide longam remiſſionem penès additionatorem ad Anthonium Gom.ad l.47.tau.num.2. Reperio doctores,qui dicant;in contrarias quandòque, iuiſſe noſtrum Senatum, ſentētias:reffert enim Nob. Ludonicus à Pegnera vbi ſuprà quòd in illo caſu fuit *declaratum* non liberari:Guillerm. † tamen Suñer olim eiuſdem noſtri Senatus egregius etiam Senator in adnota.ad d. conſtitut. 1. de emancip.reffert quòd cum hæc quæſtio agitaretur in Senatu; fuit *viſum* doctoribus vtriſ- † que aulę, verius eſſe, per hanc conſtitutionem, eius mente conſiderata,finitam eſſe curatoris poteſtatem per contractum matrimonij,pergit vlteriùs,& poſteà dicit quòd ſic in terminis Senatus *declarauit* inter T. Campaña,& Federicū † Roig de Soler refferente egregio Senatore Frāciſco Deſcamps ſub die 16.Decembris 1592.Sed ego vidi in archiuo regio concluſiones & hu' cauſæ,& illius, quam reffert Nob.à Peguera, & reperi quòd nullum verbum nec in vna, nec in in alia factum extitit de hac queſtione,ſed alios articulos Senatus diſputauit, & decidit valdè ab hoc diuerſos, poteſt eſſe quòd ſecreto fuiſſet plus reſolutum in Senatu, quàm ſcriptum in ſententijs regijs; ſicut pluries ſit, quandò nō oportet pro deciſione caſus occurrentis ponere in motiuis: ſed hæc ego ignoro, cum tamen id,ad quod allegantur, dictę declarationes non dicant,non ſunt ad hoc propoſitum tradendę; plures, eaſque egregias, ad materiam, quotidiè contingibiles quæſtiones, vide per doctores ſuprà citatos,quibus adde noſtrum Cancer. lib.3.var.cap.1.de actio.& obliga.nu.226.

SVMMARIA.

1 *Donatio cauſa mortis iudicatur ea,in qua ſit mentio mortis.*

2 *Donatio non eſt cauſa mortis,ſed inter viuos, quandò mentio mortis ſit demonſtratiuè, non diſpoſitiuè.*

3 *Quod ſemper præſumitur.*

4 *Donatio cauſa mortis nō eſt,ſed inter viuos, quandò mentio mortis ſit per modum taxationis temporis, in quo habitura illa eſt effectum,vbi deciſiones diuerſorum Senatuum.*

5 *Mortis mentio quomodo cognoſcatur,an fiat in modum cauſę finalis,an in modum dilationis.*

6 *Donatio dicitur inter viuos,ſi in ea dicitur,titulo puræ,perfectæ,& ſimplicis donationis inter viuos,quāuis fiat in ea mentio mortis.*

7 *Donatio dicitur inter viuos quandò ſit reſeruatio ad teſtandum,licèt fiat in ea mentio mortis.*

8 *Donatio non dicitur eſſe cauſa mortis,propter mortis mentionem,ſi fiat ex alia cauſa expraſſa,veluti fauore matrimonij.*

9 *Mortis mentio in donatione,quæ aliàs remanet inter viuos,operatur tacitam reſeruationem vſusfructus eius de vita.*

10 *Item vbi aliàs reſeruatur iam vſusfructus expraſsè, mentio mortis operatur,vt ille non finiatur,niſi per mortem.*

11 *Donatio fauore matrimonij facta cum mentione mortis,an fiat caduca deſcedente donatario ante donatorem.*

12 *Donatio cauſa mortis euaneſcit,per mortem donatarij,ante donatorem,contingentem.*

13 *Conditionalis non dicitur diſpoſitio,niſi quando conditio importat cauſam finalem.*

14 *Donatio fauore matrimonij,in qua per modum demonſtrationis ſit mentio mortis,dicitur in diem.*

15 *Dies incertus facit conditionem in vltimis voluntatibus,non in contractibus, & de qua incertitudine dici intelligatur.*

16 *Intellectus §.ex conditionali,inſti de verb.oblig.*

17 *Poſſeſſio transfertur per clauſulam conſtituti, & reſeruationis vſusfructus.*

18 *Conſtitutum, in rè promiſſa poſt mortem, an aliquid operetur, & num.20,vbi contraria deciſ.Senatus Pedemon.& Sabuſia.ſub eodem Principe.*

19 *Conſtitutum, & precarium regulantur ſecundum naturam actus, cui apponuntur.*

21 *Conſtitutum morte conſtituentis extinguitur.*

22 *Clauſula,ex nunc prout ex tunc,quid operetur in conſtituto vbi deciſ.Senatus Pedemon.& num.23. & 26.*

24 *Donatio fauore matrimonij poſt mortem facta,non eſt conditionalis,ſed pura,ſolo illius effectu,in tempus mortis,ſuſpenſo.*

25 *Iuramentum operatur, vt deſcedente donatario ante donatorem,non caducetur donatio,quæ aliàs caduca fieret.*

Clauſula

27 *Clauſula,ex nunc pro ut extunc, facit diſpoſitionem puram quæ alias eſſet conditionalis,vbi decīſ. Senatus,Neapol.*

GLOSA III.

Poſt tamen obitum dictorum coniugū donatorum,& alterius ipſorum ſuperuiuentis,& non ante.

HÆC verba occaſionē imprimis prȩſtant dubitandi,num nam donatio, de qua in noſtra clauſula,cum mentione mortis, per verba,de qua in hac gloſa,facta,inter viuos, vel cauſa mortis donatio cenſenda ſit,& iudicāda:Cuius diſcuſſionis non modica erit vtilitas: ſi enim donatio inter viuos iudicāda eſt,tunc irreuocabilis omninò manebit,ſi verò cauſa mortis, è conuerſo ad nutum reuocabilis, ac proindè poſſet pater,vel alius donator,poſteà moriens, illam reuocare,& alium hæredem inſtituere,vel eidem donatario ſubſtitutum dare,aut aliàs pro libito de bonis donatis diſponere.

1 Et in † primis quòd hæc donatio, propter ſupradicta verba, cenſenda ſit donatio cauſa mortis,videtur probari ex veriſsima illa regula, qua docemur, quòd quotiès in donatione fit mentio mortis, donatio cenſetur cauſa mortis l Seia.ff.de dot.prælega.perquem tex.ità tenet glo.in l.quȩ doris,verbo,tenebitur,ff.ſolu.mat. pluribus,poſt antiquos,id comprobant Viuius in volum.com. opin. verbo, donatio cenſetur, Micha.Graſ.de ſucceſſio. verbo,donatio cauſa mortis,quæſtio. 10. numer.2.vbi de donatione poſt mortem expreſsè loquitur,& Alex. Raud. reſpon.52. num. 36. infinitos penè ad propoſitum cumulauit Carro.deciſ.84. num.2.cum ſequent.

2 Cæterum † ſupradictis non obſtantibus in contrarium eſt veritas, quòd imò ſit donatio inter viuos,quia licèt in aliqua donatione fiat mētio mortis,ſi tamē ea ſit demonſtratiuè, vel per modum demonſtrationis,nō per modum cau-
3 ſæ,& diſpoſitionis (quod † ſemper in dubio eſt præſumendum, Bal.in l. Centurio num. 31. ff. de vulga.& in l.cum pater §. menſe,nume.8.ff. de lega.2. pulchrè Roman,conſ.343.prout hos omnes in propoſito reffert Aymon conſ. 214. num.6.) tunc non dicitur donotio cauſa mortis, ſed imò inter viuos dicitur nihilominùs, Carro.vbi ſuprà num.9.pleniſſimè.

4 Item † quandò mentio mortis fit in vim, & per modum dilationis, & taxationis temporis, in quo donatio effectum eſſet habitura, prout in noſtro caſu, tūc donatio dicitur inter viuos, non cauſa mortis,non obſtante quòd de ea fiat mentio, ita docuere in proprijs his noſtris terminis elegantèr Boer.deciſ.353.per tot.Aymon Craue. in conſi.illo 214. quod totum pro deciſione huius noſtræ quæſtionis videtur compactū,Dida.in rub.de teſta.parte 3.c. 25. Menoch. in tracta.de prȩſump.lib.3.prȩſump.35. num.11. pulchrè Anthon. Gam. deciſ. 103. numer. 4.& 163.num. 2.vbi iura,& doctores allegat pro hac opinione, & magis ad caſum noſtrum acomodatè Vincen.de Franh.deciſ.436. Aluar. Velaſquez conſul.102.nu.10.Celſus Hugo conſi. 53. num.1.Rolan.à Valle.conſi.8.per tot.volum. 1. pulchrè,prȩter omnes,Caualcan.qui eſt omninò videndus deciſ. 42. de contract. parte 1.vbi † prȩter *deciſ.*Fiuiſanenſem, de qua ibi, idem di- †† cit etiam fuiſſe *deciſum* in Rot.Luca. Peruſ.Roma.ac taurina,eis adde Petrū Berboſa in l. quæ

5 dotis num.108.ff.ſolut.matrimo. Quomodo † autē cognoſcatur an mentio mortis fiat in modum cauſæ finalis,vel in modum dilationis, docet Bal.in addi.ad Specu.titu.de inſtrum.edi.§. fina.col.fina.verſi.ſi quis donat, & Barboſa vbi ſuprà num.109.viden.ſuper omnes,in his Cald. à Perey.de nomina.Emphyteu.tom.3.capit.2.à num.46.qui pulchrè loquitur, ac plures in propoſito reffert.

6 Et id † quidem in noſtro caſu nullam videtur poſſe habere dubitationem, primò quia ante verba prȩdicta, poſt tamen obitum &c. dictum fuerat,titulo puræ,& perfectȩ donationis, quæ dicitur inter viuos, quo caſu etiam ſi poſteà ſequatur mentio mortis,nihilominùs inter viuos remanet donatio, cuius exequutio, per dicta verba,dicitur conferri poſt mortem, Aymon Craue.in allega.conſi. 214.in prin.Vincē. Caro.deciſ.ſeu caſu 84.nu.14.Barboſ. vbi ſuprà num.113.

7 Secundò † quia donatores in noſtra donatione reſeruarunt ſibi plura ad teſtandū, quòd fuiſſet ſuperfluum in donatione cauſa mortis; ergo illorū animus erit iudicandus fuiſſe, quòd voluerint donationem facere inter viuos,non cauſa mortis,argumento tex.in l.hæc ſtipulatio §.diu⁹ ff.vt legato.nom.cauea.l. ſi fundum ſub conditione §. ſi libertus, vbi Iaſ. in 1. notab. de lega.1. in quibus locis,ex forma legandi colligitur voluntas teſtatoris, ità arguit Aymon vbi ſuprà num.11.

8 Tertiò hæc † donatio nō poteſt iudicari cauſa mortis in noſtro caſu, in quo habemus cauſam expreſſam, quare ea fiat, contemplatione videlicèt matrimonij,cui conuenit eſſe irreuocabilem: aliàs enim hoc matrimonium non potuiſſet habere effectum, prout latè ſuperiùs in prȩcedēti glo.tradidimus, ita in propoſito rem hanc conſiderauerunt Boer. & Franch.ille in allega.

allega deciſ.351.num.10.hic verò deciſ.436.nu. 4.plura alia ad idem conſiderarunt ijdem doctores in locis ſuprà relatis, & ſignanter Craue. & Caualcan.omninò videndi,quæ tamen nos conſultò omittimus,ne videamur illorum labores tranſcripſiſſe.Hæc,& alia,quæ doctores ſupradicti aduertunt, faciunt quòd licèt mentio mortis fiat in ſubſtantialibus, ſit nihilominus donatio inter viuos irreuocabilis, non cauſa mortis.Plura alia,quę donationem faciunt eſſe inter viuos,licèt mentio mortis in ea fiat,reperies penes Carro. allega.deciſ. ſeu caſu 84. per tot.omninò in materia viden.

9 Operabitur † igitur mentio mortis in noſtra donatione (ne aliàs concedamus in ea eſſe verba aliqua ſuperflua, & abſq; operatione) quòd donatores toto tempore vitæ ſuæ retinebunt vſumfructum bonorum donatorum,quæ tunc demum ad donatarium peruenient, cum ipſi deceſſerint,Craue.in d.conſi.114. nu. 11. Surd. conſi.450.num.54. lib.3. Alex.Rauden.reſpon. 52.num.16.& ſic licèt aliàs in noſtra donatione non fuiſſet facta vſuſfructus reſeruatio,nihilominus is,per verba hæc, reſeruatus cenſeretur, atque ita ego deffendebam in quadam cauſa in Regia Audientia ad ſuſtinendam quandam donationem vniuerſalem, in qua valdè modica erat facta reſeruatio: contendebam ſi quidē vlteriùs reſeruatum fuiſſe vſumfructum per ſimilia verba in ea donatione appoſita.

10 Operabitur † item mentio mortis, vbi aliàs expreſsè facta fuiſſet vſusfructus reſeruatio,pro vt in noſtro caſu, quòd per eam cenſebuntur donatores voluiſſe,quòd licèt vſusfructus multis modis finiri poſſit,non aliter ſit finitus eo caſu, quàm ſequuta morte ipſorum donatorū,& ſic ea verba,poſt obitum tamen noſtrum,& nō ante,referruntur tantùm ad vſumfructum,non ad proprietatem bonorū donatorum, pulchrè conſiderauit Aymon in allega.conſi.214.nu. 11. ex Bal.in conſi.107.lib.2.& Alex.conſi.78.nu.3. lib.4.

11 Cæterum † an ſaltem hæc donatio retineat naturam donationis cauſa mortis, vt ſic ipſa,ſicut illa, donatario ante donatorem deſcedēte, caduca fiat,& euaneſcat, non eſt quòd in præſentiarum nos examinemus,cum iam in noſtra donatione,ſicut in omnibus, quæ in Cathalonia fiunt,vltra plura verba, quæ in eis leguntur id declarantia, quæ à quolibet nullo negotio comprehendi poſſunt, ſatis idem prouiſum legamus: ſolet enim in omnibus donationibus apponi clauſula, quòd ſi donatarius moriatur ſine liberis, reuertantur bona donata ad ipſum donatorem,ſi tunc vixerit, ſin minus ad illum, vel ad illos,ad quem, vel ad quos reuerti ordinaſſet, per quam clauſulam clarè cenſetur prouiſum, quid de bonis donatis ſit faciendum, donatario deſcedente in vita donatoris: aut enim moritur ſine liberis, & tunc reuerti debent ad donatorem,aut cum eis,& tunc vadūt quò voluerit donatarius, cum id permiſſum ſibi videatur per donatorem, ex quo ad ſe ea reuerti in caſu tantùm contrario, quandò ſcilicèt deſcederet donatarius ſine liberis, voluit, ac prouidit idem donator, vel,prout in noſtra donatione,ſi filij eſſent expreſsè vocati,ipſi in dictis bonis tali caſu ſuccederent & hæc nullā videtur habere in donationibus, quæ in hoc Principatu frequentantur,dubitationem,nec aliud requirere examen circà plurima, quæ in huc ar- * ticulo confusè ſatis inuoluūt communiter doctores, qui de caducatione donationis, vel alterius diſpoſitionis in mortem collatę agūt, cum in noſtris donationibus ex clauſula ſuprà dicta, & propter illam,vix talis caducatio conſiderari valeat.

Et quamuis talis clauſula non apponeretur in donatione,nec aliquid in ea legeretur, per quod caſum hunc deceſſus donatarij ante donatorem prouiſum auguraremur, adhuc exiſtimo ocioſam eſſe quæſtionem caducationis: ratio eſt,meo iuditio,clara:aut enim mentio mortis fit in donatione in vim cauſæ finalis, putà quandò in ſubſtātialibus eiuſdem donationis, & intra eandem orationem, vt ſuperiùs explicuimus, & tunc cum ſit donatio cauſa mortis,

12 nemini † dubium eſſe poteſt, quin euaneſcat per obitum donatarij contingentem ante donatoris deceſſum, iuxta naturam talis ſpeciei donationis l. non omnis, vbi omnes ff. ſi cert. * pet.& in prin.inſt.d dona. vbi glo.& doctores: aut mentio mortis fit in executiuis, & per modum cauſæ impulſiuæ,tali modo quod nō poſſit dici qualificare ipſam donationem,nec eius naturam alterare, ſed nihilominus remanere ipſam inter viuos,non obſtante mortis mentione,prouti etiam ſuperiùs diximus de noſtra donatione,& clariùs probat Barboſ.quàm ego dicere poſſem,in allega.l. quæ dotis numer.108. verſi.3.limita, & in hoc caſu non poteſt diſputari an deſcedente donatario antè donatorem, tanquàm defecta conditione per eius obitum, donatio cenſeatur caduca, necne, quia tunc non poteſt dici conditionalis donatio, l. quidam teſtamento, & ibi Bar. & doctores ff. de lega.1.Alex.in l.quæ dotis num.12. verſi.7.fallit ff.ſolut.matrimon. cum alijs allega.à Ceſ.Barz. deciſ.Bonon. 80. numer.3. conditionalis enim tunc dicitur diſpoſitio,cum illud, quod interpretatur conditio,denotat cauſam finalem, nō quandò impulſiuam,pro vt ex Bar.in l.demonſtratio ſ.quod autem num.13.ff. de cond.& demonſtra.Pau.Caſtren.in l.2.§.fina. de dona. & pluribus alijs probat Tiraquel.in tracta.ceſſante cauſa limi.am.60.& ſequitur Surd.deciſ.232. num.7.

num. 7. ecce ergo quòd quomodocunq; res hæc conſideretur, nunquam, cum iudicio, dubitari poterit, nunquid donatio inter viuos poſt mortem facta euaneſcat deſcedēte prius donatario, quam donatore, quia ſe inuicem non compatiuntur, quòd huiuſmodi donatio ſit inter viuos, & cōditionalis, cum ſtatim atq; conditionalis eſſet, iam deſineret eſſe inter viuos, quia id, quod conditionalem eam faceret, efficeret etiam eandem cauſa mortis, non inter viuos donationem, vt dd. ſupra relati docent, & ſignanter Barbo. in d. l. quæ dotis, num. 108. verſ. 4. limita, ad quod intelligendum, eſt quod paululùm ſpeculeris quæ ſuprà diximus de mentione mortis in modum cauſę finalis, vel in modum impulſiuæ, cum quibus deuenies ad cognitionem eorum, quæ hic dicuntur, facili negotio.

14 Erit † ergo in diem noſtra donatio, de cuius natura eſt, quòd ex ea oriatur ſtatim, & immediatè actio, l. cedere diem, de verb. ſig. & l. vni. C. vt actio. ab hęred. &c. vt dicebat in terminis Cel. Hugo in conſ. 115. numer. 1. verſ. ſed nec.

15 Cæterum † ſtatim dubitabis, cum dies mortis ſit incertus, & dies incertus faciat conditionem, l. 4. & l. dies incertus ff. de condi. & demōſtra. cum in noſtro caſu non erit conditionalis dicenda donatio: reſpondebo tamen quòd ſupradicta procedunt in vltimis voluntatibus, in quibus loquuntur leges allegatæ, non in contractibus, vt glo. aduertit in ea l. dies incertus; ſed replicabis, quòd imò & in cōtractibus ij conditionales efficiantur, ex indictione diei incerti, per l. ſtipulatio iſta §. inter certam ff. de verb. oblig. reſpondeo tamen dupplicem eſſe diem incertum: aut enim eſt omninò incertus, an, & quando futurus ſit, veluti quando promittitur aliquid in diem, vel tempus, quo aliquid factum fuerit, id conditionem proculdubio importat, aut verò licèt ſit incertus, quando ſit futurus, eſt tamen certum quòd aliquando erit, prouti in die mortis, & is proculdubio conditionem non importat, ſed imò pura nihilominus remanet diſpoſitio, quæ poſt mortem ſuſcipitur, quod probant l. quòd ſi ea, de condic. indeb. & l. ſi pupillus §. 1. de noua. vbi I.C. hæc ait) *Qualibet conditione ſi pulatur, quæ omnimo ventura eſt, pure videtur ſtipulari.*

16 Hæc † ſufficere forſàn potuiſſent ad huius rei, quam tractamus, declarationem, abſq; eò quod recurrere deberemus ad refugium. §. ex conditionali, inſti. de verb. oblig. permitentis tranſmiſſionem ad hæredes in ſtipulationibus conditionalibus, deſcedente eo, in cuius fauorem factę ſunt ante conditionis euentum, circa cuius quidem tex. interpretationem in hoc noſtro caſu diſpoſitionis poſt mortem inter viuos factę, variè ſenſa contorſerunt Alua. Velaſ. conſul. 122. vol. 2. Pereg. de fideicom. art. 51. nu. 20. & noſtras Cancer. non pænitentèr, poſt ſupràdictos, in tertia parte var. c. 21. de tranſmiſſ. à nu. 96 cum pluribus ſequent. De eis nihil dico pro nunc, commodiorē expectans locum in fine huius libri, vbi agam de clauſula, quòd ſi donatarius moriatur ante donatorem, reuertātur donata ad eum, ſi vixerit, ſin minus &c. vbi promitto adducenda: habe interim in domino patientiam.

Clauſulæ etiam reſeruationis vſusfructus, & conſtituti in huiuſmodi donationibus apponi ſolitæ aliquid forſan ad huiuſmodi trāſmiſſionem ad hæredes, quam tractamus, quādo neceſſum foret, iuuarent, cum eius naturæ ſint
17 vt per † eas ſtatim cenſeatur tranſlata poſſeſſio in donatarium, adeò vt à die donationis ſit verus rerum donatarum dominus, prouti de clauſula reſeruationis vſusfructus diſponit tex. in l. quiſquis C. de dona. & ornat latè Maſcar. de proba. conclu. 1189. per tot. & in terminis ſic
† Sena. *declarauit* in cauſa Anthoniæ Planes, & Mecha contra pupillos Graus, referēte egregio olim Senatore, nunc Regente in ſupremo Aragonū, Saluatore Fōtanet ſub die 8. Mar. 1604, ſcriba tunc Vilella, nunc Tio, vbi vſus Senatus fuit eiſdem omninò verbis, quibus Impera. in allega. l. quiſquis C. de donat. ad probandum id, quod nos in præſenti probare ſatagimus: Et de clauſula conſtituti ſunt iura tex. in l. quòd meo ff. de acquir. poſeſſ. ornat Maſcar. de proba. concl. 1212. per. tot. indè enim conſequitur non videri poſſe dici, quòd per mortem donatarij, ante mortem donatoris cōtingentem, caduca fiat donatio.

18 Et † licèt hæc maximā videantur habere difficultatem ex his, quę docet Cel. Hugo in conſilio 53. num. 6. verſ. fateor, conſtitutum poſt mortem tranſlatum antè purificatam conditionem nihil operari, nec poſſeſsionem aliquā transferre poſſe verè, vel fictè, neq; etiam inducere, priuſquàm donator deſcedat, quod ſic notabilitèr dicit Celſus decidi per Oldra. in conſ. 159. ad habendam, dicentem ante conditionis euentum non adeſſe obligationem aliquam, Decius in conſ. 247. in cauſa mag. Baronis de Alez in primo dubio vol. 2. per tex. in l. qui abſenti §. 1. ibi, *neq; aliter accipientis fiunt, quam conditio extiterit* ff. de acquir. poſſeſsio. l. cedere diem ff. de verb. ſig. cum ſimil. ſicut enim (inquit) per conditionem ſuſpenſa fuit principalis diſpoſitio contractus, ita etiam conſtitutum huiuſmodi contractui appoſitum fuiſſe ſuſpen-
19 ſum, ſine dubio dicendum eſt, facit † nota. doctri. Bal. in l. ex teſtamento num. 2. C. de fidei com. dicentis clauſulas conſtituti, & precarij debere regulari ſecundum ſuam principalem dif-

diſpoſitionem, optimè Rippa in reſpon. 142. per rot. Vincen Caro.deciſ. ſeu caſu 3. numer. 12. ſurd.deciſ 157. nume. 5. pluribus idem Celſus Hugo, vbi ſuperiùs, traditionem hanc ornat,
20 quæ ſunt omninò vidēda: pro, quibus † etiā facit notab.deciſ.Theſau.38. securè reſoluentis, conſtitutum collatum poſt mortem, non operari, nec transferre poſſeſsionem vtpotè collatum in eum caſum, vndè incipere non poterat cum fuerit collatum poſt conſtituentis mortē, qui non poterat, illo tempore euenientis caſus poſsidere pro conſtitutario. Dec.in l. cōtractus numer.12. de reg.iur. Nat in conſ.189. numer.1. & alij latè relati per Menoch. in trac. de recuper.poſſeſſ.remed.14. num.64. & per Theſau.
21 vbi ſuperiùs: conſtitutum † eum morte conſtituentis extinguitur, videantur Menoch. & Theſau. vbi proximè: contra quos tamen in hoc poſteà ſcripſit Antho.Fab. in ſuo Codice lib.7. tit.7. de acquir.poſſeſſ. diffin.39. vbi de cōtraria Sena. Sebuſia. *obſeruātia* videbis, ſed nihilomin⁹ pro ſua opinione *deciſum* in Sena. Pedemon. dicit vbi ſuprà Theſau.

22 Quod † adeò verum exiſtimat is doctor, vt arbitretur idem etiam eſſe dicendum licèt in conſtituto adeſſet clauſula, ex nunc prout ex tunc: adhuc enim (inquit) nec eo caſu conſtitutum operaretur ſuum effectum: quamuis hoc non tranſeat ſine contradictione: contrarium enim tenent relati per eundem Theſau. in allega. deciſ.38. nume.2. quibus adde Ceſar. Barzi. Rot Bonon. deciſ.49. num. 29. & Hieronymū Marilia. in repeti. l. quoties num.259. C. de rei vendicatione, quibus tamen reſpōdet Sylua. in conſ.97. num.6. & 21. lib.2. & pro hac opinione optimas rationes adducit: adde etiam quæ traduntur per Theſau. vbi ſuprà, qui benè loquitur in materia, concludens tandem ità fuiſſe in Senatu Pedemon. *deciſum*, cuius dictis in hac materia iniuriam non leuem mihi viderer intuliſſe, ſi quid addere vellem, ſufficiat igitur ad eum remiſſio, vndè hauriet lector quid in his
23 ſit ſecurè tenendum. Qui † quidem poſteà cū Menoc. quid operetur, docet, ea clauſula, ex nūc pro tunc, in conſtituto, ne dicatur ſuperfluè, & abſq. effectu aliquo appoſita, quod tantopere iura abhorrent l. ſi quādo de lega.1. Menoch. quidem d. remed.14. num 67. & Theſau. d. deciſ.38. nu.5. dicentes non operari, vt conſtitutarius dicatur ſtatim poſt mortem conſtituentis poſſidere, ſed poſſit officium iudicis implorando, petere poſſeſſionem ſibi dari, & non poterit ei denegari miſſio: aliàs non poſſet conſtitutarius rem propria autoritate occupare, pro quibus citant Afflic. deciſ.335. num. 5. Anchar. iun. lib.2. quæſtionum famil. quæſt. 23. num. 4. & Nat. in conſ.453. num.3. plura qui de conſtituto nouè videre voluerit, cōſulat Antho. Fab. in ſuo C. allega. lib.7. tit.7. de acquir. poſſeſſione à diffinitione 10. cum ſequent.

24 Licèt † (inquam) vt ad noſtram argumentationem reuertamur, ſupradicta difficultatem mouere videantur aduerſus ea, quæ in noſtri fauorem dicebamus de clauſulà conſtituti, ad hoc vt ipſa iuuet ne poſſit dici caduca fieri donatio deſcedente donatario ante donatorem, nihilominus in noſtro caſu ea omnia ceſſant, in quo diſpoſitio non eſt cōditionalis, ſed imò pura, ſolo illius effectu in tempus mortis ſuſpenſo, quo in caſu clauſulam conſtituti ſuam retinere naturam, & ſolitum effectum tranſlationis poſſeſſionis operari, docuerunt Tiraquel. de conſti. amplia.16. & Tel. Fernan. in l.17. tau. num.39.40. & 41. ſed hæc omittamus, quia neceſſaria non ſunt ad noſtram quæſtionem, ſufficiat quòd omnibus, per ſupradicta, viam aperuerimus, qua ad perfectam clauſulæ, & eius effectuum cognitionem peruenire nullo negotio valeant.

25 Iuuaret † item, ſi opotteret, noſtram traditionem virtus iuramenti, quod ſolet in huiuſmodi donationibus apponi: per illud enim ſuſtinentur donationes etiam præmoriente donatario, vbi aliàs per illius mortem ante obitum donatoris contingentem, corruerent, ex celebri doctrina Aymon. Craue. in conſ. 101. per tot. Dida. in rub. de teſta. parte 2. nu.10. Gutier. de iura. cōfir. par.1. c.4. num.8. Gayl. prac. obſer. lib.2. obſer.40. num.5 Theſau. deciſ.32. numer. 13. Seraphi. de priuileg. iurament. priui.71. num. 47. & nos latè infra dicemus hac eadem clau. par.2. gloſ.7. num.62. ſic etiam Cancer docet in tertia parte var. ca. 21. de tranſmiſ. numer. 105.

26 Si autem † in huiuſmodi donationibus apponerentur dictiones, nunc pro tunc, veluti dicendo, ſicuti in noſtra donatione dicitur, dono, poſt tamen obitum, & non ante, & nunc pro tunc, tali caſu id ſummè iuuaret ad tollendam caducationem, imò id ſolum efficeret, ne per mortem donatarij ante donatorem cōtingentem, fieret caduca donatio, ſed ad hæredes tranſiret, prout pluribus comprobant Borgnin. Caual. deciſ. 19. numer. 100. lib.3. Mant. de coniect. vlt. vol. lib.11. capitulo 20. num.11. & Alex. Rauden. reſpon.52. nu.49. lib.1. Quod ijdem doctores procedere dicunt, nedum in contractibus, ſed etiā in vltimis voluntatibus, licèt in hoc contradicat Bar. in l. is qui pro emptore. num. 57. de vſucap. quem ſequitur Graſ. de ſucceſſio §. legatum, queſt.51. dicens ità tenuiſſe Franciſcum Tuzan. in comu. opinio. cōcln.178. & communem hanc eſſe opinionem * aſſeueraſſe, cum tamen id non dicat, nec aliquid affirmet, ſed ſola remiſſione ad Bat. & Iaſo. in d. l. is qui, contrarios, contentus ab ea ſe diſputa-

diſputatione expediuit.

17 Ratio † huius reſolutionis eſt in promptu, quia per eam clauſulam, diſpoſitio, ſeu contractus cenſetur purè celebratus, & abſq. conditione aliqua, cum ſignificet pręſentem verbi actum, ſed futurum effectum, l. lecta ff. ſi cert. pet. tradit Bal. in rub. de mil. vaſal. qui contumax eſt, verſ. ſed pone clericus, & fit translatio dominij à die initi donationis contractus, ex deciſ. Bal. in auctẽn. contra rogatus, in prin. C. ad trebel. pluribus idem probat Vincen. de Franch. deciſ. 213. in prin. dicens *id fuiſſe per vtrunq́ consilium habitum pro indubitabili*: Et ſi, & vbi hunc, ſine hac clauſula, effectum in conſtituto admittere in ſuperioribus aliqui dd. noluerunt, diuerſitatis tamen ratio ſatis colligitur ex per nos traditis, dum de conſtituto ageremus, quia videlicet nõ ſunt compatibilia, quòd nunc ego conſtituam me poſſidere pro eo, cui poſt mortem meam dederim, ibi hæc videantur: non enim oportet quòd nos vlteriùs in his immoremur, cum abſq. his conſiderationibus, ex ſolis illis, quæ in initio clauſulæ adduximus, à caducatione noſtra donatio ſaluetur, & liberetur.

SVMMARIA.

1 *Clauſula, nunc pro tunc, quem ſenſum habeat.*
2 *Clauſula, nunc pro tunc, nihil operatur poſt decenniũ, vbi deciſ. Senatus Sebuſia.*

GLOSA IIII.

Et nunc pro tunc.

1 INTER † alia, quæ in pręcedenti glo. pro opportunitate materiæ de dictionibus, nunc pro tunc, dicebamus, hoc vnum erat, quod per eas ſolas, quando neceſſum foret, hæc noſtra donatio fieret pura, & abſq. conditione aliqua, obligatioq́. induceretur à die illius celebrationis, ſola commoditate fruendi ad mortem donatoris dilata, & transmiſſioni fieret locus, prout tradũt optime Borgni. Caual. Alex. Rauden. & alij, quos in calce pręcedentis glo. commemorauimus, quoſq. ipſi non ſine diligentia refferunt, quia tunc dies ille, in quem donatio cõfertur, reffertur quidem quoad fructus, non quoad ſubſtantiam diſpoſitionis, ibi, ex nunc dono pro tunc, ſcilicet poſt mortem meam: hęc clariora ſunt, quam debeant à nobis longiori oratione proſequi.

Qui plura de his dictionibus ſcire voluerit recurrat ad Bal. in allega. rub. de mili. vaſal. qui contu. eſt, in vſib. feudo. in verſi. ſed pone clericus, Feli. in cap. licèt num. 6. de proba. Ludou. Gom. in §. rurſus, inſti. de actio. num. 16. & alios latè relatos per Mathe. in addi. ad Guid. Pap. deciſ. 588. nec ſunt omittendę glo. in clem. vni. verb. ex nunc, de conceſ. præben. & in clem. vni. eo. verb. de iur. patro. Tib. Decia. reſpon. 91. num. 4. vol. 3. Surdus deciſ. 113. num. 10. & nouiſſimè Antho. Fab. in ſuo C. lib. 7. titul. 7. de acquir. poſſeſs. diffin. 10. & 35. vbi ſignanter † ex *determinatione* Senatus Sebuſiani dicit clauſulã hanc
2 nihil operari poſt decennium ab eo tempore numerandum, quo conſtituarius potuit appræhendere poſſeſſionem, & neglexit, quod tamen pleniùs poſteà declarat diffin. 27. & ante † eum idem *ex mente Senatus Pedemon.* docuerat, & quomodo procedat declarauerat Theſau. deciſ. 105. numer. 8. viden. etiam Pet. Barboſ. in l. diuortio in 2. par. principij num. 12. ff. ſolu. mat. cum ſequent.

SVMMARIA.

1 *Conditionum materiam, qui doctores ſcripſerint, & tractarint.*
2 *Didaci Spino, circa conditionum materiam, lapſus.*
3 *Conditiones quæcunq́, quas non prohibent iura, poſſunt in donationibus apponi.*
4 *Conditiones in donatione debent apponi in eodem ipſo actu, vel ſaltem incontinenti, non ex interuallo.*
5 *Dictio, poſteà, internallum denotat, & ſignificat.*
6 *Incontinenti quæ fiunt, in eſſe videntur.*
7 *L. perfecta donatio intellectus ſecundum Sarmien. reprobatur.*
8 *Incontinenti, quomodo intelligatur, vbi varia ſignificationes.*
9 *Incontinenti quæ facta dicantur declarare, eſt in arbitrio iudicis.*
10 *Conditiones, & vincula poſſunt apponi in donationẽ ex interuallo quando à principio ità tractatum eſſet, vbi deciſ. noſtri Senatus.*
11 *Declarari donatio dubia ex interuallo poteſt, quia qui declarat nihil de nouo dat, vel inducit, & nu. 18. vbi deciſ. noſtri Senatus.*
12 *Declaratio, quòd diſponens de filiis cenſeatur diſpoſuiſſe de maſculis, poteſt fieri.*
13 *Pater, qui promiſit dotem filia, num poſſit declarare quod promiſit eam de bonis maternis.*
14 *Declaratio non habet locum in caſu claro, ſed in eo, qui dubius eſt.*
Pater promittens dotem filia præſumitur de proprijs

bonis promittere, ibidem.

15 *Retrotractio fit in declaratione dubia diſpoſitionis ad tempus illius, etiamſi extrema non ſint habilia, & num. 19. vbi deciſ. noſtri Senatus.*

16 *Retrotractio quando fiat in præiuditium tertij.*

17 *Declaratio cenſetur ineſſe ipſi diſpoſitioni ex eo tempore, quo facta fuit.*

18 *Conſti. fin. tit. de dona. intellectus, & ibi deciſ. noſtri Senatus.*

Donatio cauſa matrimonij non inſinuatur, ibidem.

19 *Declaratio an poſſit fieri per patrem in præiuditium filij, cui fauore matrimonij donauit, obſtãte conſti. à foragitar fraus, ſub tit. de dot. promiſ.*

20 *Princeps an poſſit ſuis donationibus modum, vel conditionem ex interuallo adijcere.*

21 *Poteſt in vim legis, non ex vi contractus.*

22 *Princeps poteſt derogare legibus.*

23 *Princeps in Cathalonia non poteſt conditionem, vel modum ſuis contractibus apponere ex interuallo, vbi intellectus conſti. vni. tit. de reuoca. dona.*

24 *Rex in Cathalonia, ex diſpoſitione cuiuſdam pragmaticæ, poteſt, reſtituto pretio, res quomodocunq. à ſe alienatas, recuperare.*

25 *An idem eſſet de iure communi, remiſſiuè.*

26 *Rex in Cathalonia an poſſit facere pragmaticas ſolus.*

27 *Rex an poſſit priuilegia à ſe conceſſa, donationes, ac alienationes à ſe factas reuocare, remiſſiuè.*

28 *Donator non poteſt ex interuallo donatarium heredem inſtituere in bonis donatis, & vincula, & conditiones apponere, niſi donatarius conſentiat.*

29 *Legitimæ nullum poteſt poni grauamen, niſi filius cõſentiat.*

30 *Donatarius heres poſtea à donatore inſtitutus, & grauatus non compellitur tam donata, quàm alia reſtituere, vbi deciſ. vnius Senatus.*

31 *Donatarius in re donata poſtea à donatore nominatim heres inſtitutus, & grauatus, tenetur in omnibus obſeruare voluntatem defuncti, ſecus ſi non nominatim, vbi deciſ. Sena. Mantua. & nu. 55. vbi deciſ. noſtri Senatus.*

32 *Teſtator poteſt rem propriam hæredis legare, vel aliàs de ea diſponere, & eius voluntas eſt ſeruanda, ſiue ſcienter id fecerit, ſiue etiam ignoranter, & nu. 35. vbi deciſ. Sena. Neapol & noſtri.*

33 *Legatum rei alienæ an valeat, diſtinguitur inter teſtatorem ſcientem eſſe alienam, & inter ignorantem.*

34 *Hæres tenetur approbare factum defuncti.*

35 *Hæres adeundo hæreditatem cenſetur quaſi contrahere. vbi deciſ. Sena. Neapol.*

36 *Bona donata computantur extra bona teſtatoris, & ideò non veniunt in generali inſtitutione.*

37 *Aditio hæreditatis quomodo dicatur fieri expreſſè, & quando taciè.*

38 *Aditio hæreditatis taciè fieri dicitur per actum, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non poteſt, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

39 *Hæres tenetur approbare factum defuncti ſiue inuentarium confecerit, ſiue non.*

40 *Inuentarium malè dicitur herba Bethonica ad omnes infirmitates.*

41 *Gramma. carpitur quòd deciſionem tribuerit Senatui Neapol. quæ non fuit illius.*

42 *Inuentarium facit, vt non teneatur hæres vltra vires hæreditarias, ſecus ſi nõ fit, & nu. ſequenti, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

43 *Hæreditas præſumitur locuples, quando non eſt confectum inuentarium, & nu. 47.*

44 *Inuentarium vnius ex hæredibus an proſit alijs, vel cuipiam tertio, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

45 *Minor reſtituitur aduerſus non confectum inuentarium ſi conſtat de læſione, vbi deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum.*

46 *Inuentarium poteſt confici per procuratorem ſpecialem, licèt non per generalem, vbi deciſ. Senatus Pedemon.*

47 *Inuentarium non tenetur hæres conficere quando hæreditas eſt certa, vbi deciſio noſtri Senatus.*

48 *Hæres in quibus caſibus non teneatur approbare factum defuncti, remiſſiuè.*

49 *Hæreditatem eſſe, vel non eſſe ſoluendo, quando teſtator legauit rem propriam hæredis, cui incumbat onus probandi.*

50 *Dictio, quatenus, importat conditionem.*

51 *Hæreditas non præſumitur locuples quando adeſt inuentarium.*

Hæredi, an mulieri potiùs, incumbat onus probandi non eſſe ſibi promiſſum pro dotibus vltra decimam partem bonorum, ibidem.

52 *Teſtator in dubio non præſumitur voluiſſe rem hæredis legare, quia nõ præſumitur voluiſſe teſtari de alieno, vbi latè per diſcurſum.*

53 *Obligatio generalis bonorum per defunctum facta non comprehendit quæ ſunt hæredis, vbi deciſ. Senatus Mantua.*

54 *Obligatio, quâ defunctus ſe, & hæredes obligat, adhuc nõ intelligitur de bonis ipſius hæredis, vbi deciſiones Sena. Neapoli.*

55 *Teſtator poteſt rem hæredis obligare expreſſim, vbi deciſ. Senatus Neapoli.*

56 *Donatarius acceptans hæreditatem donantis, poſt donationem, ſibi teſtamento relictam, tenetur ad debita teſtatoris indiſtinctè, ſi inuentarium non confecerit.*

57 *Donatarius vniuerſalis, qui poſtea à donatore in eiſdem bonis inſtituitur hæres, non poteſt, relicto donationis titulo, vt trebellianicam lucrifaciat, aut aliàs, ex teſtamento hæreditatem capere, vbi deciſ. noſtri Senatus, & nu. 66 vbi contraria deciſ. eiſdẽ Senatus.*

58 *Res mea an iterũ poſſit ex titulo pinguiori fieri mea, & num. 67.*

59 *Clauſula reſeruationis, quòd moriente donatario ſine liberis, poſſit teſtator de bonis donatis diſponere, nihil operatur in fauorem eiuſdem donatarij, ſi is*

poſtea

Google

poſtea ſub eadem conditione hæres inſtituatur.

60 *Subſtitutio regulatur ad inſtitutionem, vt ea tantùm bona comprahendat, quæ inſtitutio.*

61 *Subſtitutio eſt ſecunda inſtitutio.*

62 *Subſtitutus in teſtamento, vigore reſeruationis factæ in donatione, quòd deſcedente donatario ſine liberis reuerterentur bona ad donatorem; vel ad illũ, ad quem diſpoſuiſſet, capit bona donata vigore donationis, & reſeruata vigore teſtamenti.*

63 *Electio cenſetur facta per inſtitutionẽ hæredis, quando teſtator ad aliqua bona poterat aliquem eligere, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

64 *Idem eſt ſi alieni facta fuerit donatio vniuerſalis, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

65 *Electo an poſſint poni conditiones, & grauamina per eum, qui facultatem habens eligendi, elegit.*

66 *Cancerij opinio contraria his, quæ reſoluimus à num. 57. vbi deciſ. noſtri Senatus.*

67 *Meum quod eſt commutabilitèr, iterùm meum effici poteſt incommutabilitèr, & ſuprà num. 58.*

GLOSA V.

Cum pactis tamen, vinculis, conditionibus, & reſeruationibus infraſcriptis, & non ſine illis, aliter nec alio modo, &c.

LICET Per verba huius gloſſæ inuitari videamur, vt de conditionis natura, & eius ſpeciebus, & de modo, nec non & de pactis, & legibus in genere, quæ tàm in donationibus, & alijs contractibus, quàm etiam in vltimis voluntatibus apponi ſolent, longiori oratione ageremus, quia tñ id videretur aliquantulùm à noſtro inſtituto alienum, cui ſatis, ſuperq. factum iudicari debemus, ſi pactorum, conditionum, & legũm, quæ in his noſtris capitulis matrimonialibus appoſita fuerunt, quæq. in ſimilibus apponi ſolent, tractationem, & explicationem non omiſerimus, eò præſertim maximè, quòd quamplures grauiſsimi, ac eminentiſsimi viri, de his longè, lateq. ſcribendo, hoc labore nos ſubleuarint: eſt enim iam proindè nunc earum dictionum, earumdemq. ſpecierũ natura adeò cognita, & ab omnibus perſpecta, vt ſuperſluè, & abſq. vtilitate aliqua tempus conteriuiſſe iudicari meritò deberet qui ex profeſſo harum rerum tractationi ſe accingeret. Cæterum vt iunioribus iter præmonſtremus, vndè id haurire valeant, quoties oportuerit, operæ prætium me facturum ſum arbitratus, ſi doctores, qui de his agunt, referrem.

1 In primis † igitur materiam hanc pertractant doctores Legiſtæ in rub. de cond. & demonſt. de dona. quæ ſub modo, & de inſtitu. ſub cõd. fact. & doctores Canoniſtæ in rub. de cond. appoſi. pertractat eandem materiam lõgè, lateq. Dida. Spino, in ſpecul. teſtam, glo. 14. princip. de lega. ſub cond. per tot. cum decem & nouem doctoribus, quos, præter ordinarios in locis ſuprà citatis, de his agentes, ſin-
2 gulari ſtudio commemorat n. 3. cuius † tamen alioqui viri grauiſsimi, & noſtris temporibus in totius Europæ famigerato Salmanticenſi gymnaſio priùs veſperorum cathredæ, poſteà verò primariæ moderatoris, quò nõ ſolent conſcendere, niſi qui fuerint in ſcientia conſumatiſsimi, & in litterſs quaſi attriti, dolendus eſt miſer in hac materia lapſus, dum loco ſuprà citato num. 1. de conditionibus agens, inter eas commemorat conditionem indebiti, cauſa nõ ſequuta, furtiuam, ob turpem cauſam, ex lege, & triticariam, dicens conditionum alia eſt conditio indebiti, alia conditio cauſa data, & ſic de reliquis, quod ſanè mihi non parùm timoris incuſsit cogitanti quid futurum eſſet in arido, ieiunoq. ingenio noſtro, ſi in vegetib⁹, vberibuſq. ſummorum virorum ingenijs tantum deprænderetur erroris, ſed quicquid ſit iam in arenam deſcendimus, nec poſſumus terga vertere, vel etiam recuſare laborem, faxit Deus, vt omnia proſperè ſuccedãt: Redeamus ad rem, eandem hanc conditionũ materiam, præter ſupradictos, pertractant Moli. de primog. Hiſpa. lib. 2. cap. 12. 13. & 14. fuſiùs Thom. Sãches, tom. 1. diſpu. de matrim. qui de his multas facit integras diſputationes, & ſignantèr tot. lib. 5. per 19. diſputa. Peregri. de fideicom. art. 16. & multis alijs in locis in eo opere, Michael Graſ. de ſucceſsio. §. legatum q. 46. 47. & 48. Antho. Gom. tom. 2. var. c. 12. de lega. à n. 59. cum multis ſequentibus, & nouiſsimè Galganc. in tracta. de condi. & demonſt. qui poſt hæc ſcripta prodijt in lucem, per totum, cum alijs quamplurimis, quos longiùs eſſet recenſere, quàm vtile. His animaduerſis, quod ad noſtram materiam pertinet, vt tractetur, eſt, quæ conditiones, & pacta, & quando poſsint in his donationibus apponi.

3 Quò ad primum, † in donatione omnes, & quæcunq. conditiones, & pacta poſſunt à donatore apponi, quæ nõ ſint de iure reprobata, l. donatio ſiue directa 25. C. de dona. vbi Imper. *donatio ſiue directa ſit, ſiue mortis cauſa inſtituta, ſiue conditione faciendi, aut non faciendi ſuſpenſa, ſiue ex aliquo notato tempore promiſſa, ſiue animo donantium, accipientiumue ſententijs (quantum ius ſinngit) cognominata ſub hac fieri obſeruatione, vt, (quas leges indulgent) actiones, conditiones, pactioneſq. contineat*, idem probant l. in traditionibus

 ff. de

ff. de pact.l.legem.C.eo.auctẽn.excipitur C.de bonis quæ liber.& cap. vetum de cond. appo.
4 dum † tamen apponantur in ipſo actu donationis,dictis iuribus,non poſt eam perfectam, vt probat Imper.in l. perfecta C.de dona.quæ ſub mod.*Perfecta donatio conditiones poſtea non capit*,cōſonat tex.in l.ſi ad reſoluēdā C.de pręd. minor.l.Itē labeo.§.ſed ſi purè ff.fam.ercif.l. cū dos,ą pact.dota.& l.poſt nuptias de iure dotiū,
5 niſi id fieret in continenti, tum, † quia dictio, poſteà,in d.l.perfecta,appoſita ex propria vi,& natura interuallum inducit,ſeu oſtendit, iux. tex.& ibi glo.verb.poſteà , in l.in bonęfidei C. de pac.l.qui procuratorem ff.de procura.l.iuris gentiū §.quinimo ff.de pact. cum alijs iuribus, quę refert Dida.loco inferiùs allegando , tum
6 etiam,† quia quę incontinenti fiunt ineſſe videntur,l.lecta verſ.dicebam ff.ſi cert.peta.l.petens C.de pact.Bar.in d.l.lecta num.21. in fi.& ibi additio in litera E.Viuius deciſ.107.nūm.13. pulchrè Carol.de Graſ.in tracta. de excep. ad mat.ſtatu.exclu.omnes excep.excep.7.num.7. id quod non obſcurè deducitur ex ea.l. perfecta.in 2.par.ibi *poſt aliquantulum tēporis*,quæ verba non excludunt,nec prohibent,quin ea,quę tractamus,in continenti fieri poſſint.
7 Nec † placet ſententia Sarmienti de reddi. eccleſiaſ.par.1.cap.4.num.10.contrarium tenētis,& ſenſum , & intellectum ad d. l. perfecta, accommodãtis,vt ſit,perfecta donatio , poſteà quàm perfecta eſt,non capit conditiones, cum is intellectus repugnet verę conſtructioni literę illius tex.imò & ſecundæ illius partis,vbi exēplificando Imper.quod in prima dixerat , loco dictionis,poſteà,vtitur verbo , poſt aliquantulum tēporis,quòd ſanè illi intellectui, & interpretationi accommodari, vel etiam conuenire non poteſt,ac proindè hanc ſententiā deffendunt latè Socin.in conſ.66.vol. 1. col. vlt. circa finem Ripa.reſpon.143.num.4.& Dida. var.reſol.lib.1.cap.14.num.1.cum alijs,quos ipſi allegant.
8 Cæterùm † quomodo intelligemus iſtud,in cōtinenti,num ſicut Imper.in l.fin.C.de error, aduoca.ibi,in continenti,ideſt triduò, in l. fin. C.de iud.ibi,illicò autem,ideſt intra triduum, pulchrè inter alios Sanchez tom.1.lib.2. diſput. de matrimo.diſputatio.31.num.14.Graſ.in allega.tract.de excep.excep.7.num.3.vel ſicut aliàs diuerſimodè ea dictio , incontinenti, diuerſa temporum ſpatia ſignificat, prouti latè tradit Octauia. Vulpel. de propoſi. aduerb. & coniunct.ſigni.ver.incōtinenti,certè non, ſed imò
9 † arbitrio iudicis ea dictio erit intelligenda , ac interpretanda,vt tantum temporis contineat, quantum negotij natura,vel qualitas expoſtulat,benè Vulpel.& Graſ. vbi ſuprà ille in prin. num.4.hic verò num. 8.vbi plures ad id allegant,qui communem hanc dicunt ſententiam, plenè Iaco.Menoch. de arbitra.iud.caſu 7. & caſu 9. 10. 11. 12. 13. & 14. lib. 2. cent. 1. Franc. Viui. deciſ. 107. per tot. & Cęſar Barz. poſt hęc ſcripta habitus,deciſ.131.latiſſimè,ſicut nouiſſimè,multò poſt hęc ſcriptā,Ioſeph.Sese deciſ. 16.per tot. in quibus locis,quomodo ea dictio in quacunq. materia accipiatur , docetur, & in hac noſtra materia, debere tunc iudicem arbitrari conditionem eſſe incontinenti in donatione appoſitam,quando vel in ipſo actu donationis,vel poſt ipſum ſucceſſiuè , nullo medio temporis interuallo,vel luti eodem die, coram eiſdem teſtibus , & notario , conditio apponeretur,cenſent Socin.in allega. conſ.66. circa fin. vol. 1. Rip.in d.reſpon.143. num. 4. Conat. in allega.cap.14.in prin.lib. 1.var.Cel. Hugo in conſ.58. num. 15. faciunt quæ ex Bal. in l.petens C.de pac.tradit Vulpel. vbi ſuperiùs num.4.quòd tunc actus verè dicitur in cōtinenti fieri, quando fit eodem loco , & corā eiſdem teſtibus.

10 Limitantur † tamen quæ ſuprà diximus de non apponendis ex interuallo conditionibus, vinculis,vel pactionibus donationi perfectæ, vt non procedant,quando à principio tractarū fuiſſet de conditione, pacto , vel modo adhibendis in donatione,quę poſtmodum ſimpliciter facta extitiſſet , ex reg. tex. in l. item quia §. fin.de pact.l. titia §.1 de verb. obliga. ita Alciat. reſponſ. 7. lib.8. & *probat* noſter Senatus, vt mox dicetur in ſequenti limitatione.

11 Limitantur † ſecundò ſuprà dicta, vt procedant cum modus,vel conditio adhibentur,nō itā quando donans vellet declarare obſcuram, vel ambiguam donationem:id enim vtiq.licet ex interuallo facere , etiam poſt donationem perfectā : quia qui declarat nihil de nouo dat, l. hæredes palam §. ſi quid poſt , de teſta. cap. cum tu , de vſur. plures ad id allegat Decia. reſpon.7.num.100.vol.1.& Menoch. de arbit. iud.lib.1.queſt.73. ibi plura ad id exēpla affert, per te ipſum videnda , ne eius labores tranſcribamus , benè Nicol.Boet.deciſ.172. ferè per tot. Item qui declarat non dicitur aliquid noui inducere l. adeò §. cum quis in fin. ff. de acquir. rerum dominio , plures ad propoſitum allegat Surd. deciſ.70. num.1. & ideò prohibitus corrigere,addere,vel emendare , non eſt prohibitus declarare,& interpretari quod dubium erat Bal.in 1.conſti.C.§.in quibus in l.edita num.10.C.de eden.& in l.cum in teſtamento C.de manumiſ.alios allegat Decia.vbi ſuprà num. 101. pulchras ex hac regula reſoluit Rot.Genuen.dubitationes apud Flamin Cartbar. deciſ. 16. & 119. reſoluens ſignantèr d. deciſ.16.declarare poſſe poſt terminū qui poſt eum facere non poterat.

Per

Digitized by Google

12 Per hæc † in facti contingentia reſponde-
bat Decia.d.reſp.7.nu.99. licuiſſe coniugibus,
de quibus ibi, poſt perfectam donationem per
eos filijs, & deſcendẽtibus factam, ex interual-
lo declarare alio cum inſtrumento, quòd in
tellexerint tunc temporis de maſculis, propter
dubietatem, quam continebant ea verba, filijs
& deſcendentibus, num nam eorum apellatio
ne venirẽt tam maſculi, quã fœminæ, & num
genus maſculinum conciperet fœmeninum,
licèt etiam ex quibuſdam coniecturis in in-
ſtrumento donationis id innueretur.

13 Et licèt † his contradicere videatur Aym.in
conſ.112.num.12.dicens ex Ang.in conſ.209.pa
trem, qui ſimpliciter dotem pro filia promiſit,
non poſſe poſteà ex interuallo in præiuditium
filiæ, declarare quòd eam promiſerit de bonis
14 maternis, nihilominus † non eſt propterea à
noſtra limitatione recedendum, quia caſus prę
dictus, de quo Ang.& Aym.non erat dubius,
qui poſſet declarationem admittere, vel etiam
qui ea egeret, cum ex diſpoſitione tex. expreſ.
in l.fin.C. de dot. promiſ.ea dotis conſtitutio
ſimpliciter à patre facta cenſeretur facta de bo
nis paternis, & non de alijs: nos autem loqui-
mur in caſu dubio, in quo propriè cadit decla
ratio, pulchrè Bec. in conſ. tertio, num. 44. &
Surd.deciſ.29.num.7. qui alios ad idem alle-
gant, & Menoch.vbi ſuprà num. 22. hanc reſ-
ponſionem optimis exemplis ornans.

15 Et hæc † quidem declaratio retròtrahitur
ad tempus donationis, d. l. hæredes palam §.
ſed ſi notam ff.de teſta.& ibi Pau.Ang. & Imo
la, not.Bal.in l.non dubium C.de legibus, Tor-
niel.inter reſpon.Decia.reſpon.8.num.111.Car
thar.alleg.deciſ.16.num.31.etiamſi extrema nõ
ſint habilia, contra not.per.dd.in l.ſi is qui pro
emptore ff.de vſucap.Areti. in l.1. §. ſiquis ita,
de verb.oblig.plures allegat Surd.& ſimul pul
chra exempla tradit in alleg.deciſ.29. numer.8.
quia non eſt propriè fictio, ſed declaratio, quæ
16 † refferrur ad voluntatem præcedentem, &
tollit ius, medio tempore, tertio quęſitum, Ca-
ſtren.in d.l. hęredes palam § ſiquis poſt, Deci⁹
in cap.fin.num. 13. de conſtitu. Bec.in allega.
conſ.3.num.44.& Surd.vbi ſuprà num. 7. imò
17 † declaratio cenſetur ineſſe ipſi donationi, &
eodem tempore, quo donatio, emanaſſe, plu-
res ad id probandum congerunt Torniel.inter
reſpon.Decia.d.reſpon.8.num.211. & Surd. in
allega.deciſ.29.nu.5.

18 Vndè † inferas intellectum ad conſtitutio-
nem fin.tit.de dona.quatenus habet non eſſe
neceſſariam inſinuationem in donationibus
fauore matrimonij factis, & in capitulis matri-
monialibus continuatis, vt procedat etiam ſi
fiãt extra dicta capitula, dum tamen fiant alte-
ro de duobus modis in præcedentibus limita-
tionibus expræſſis, videlicet vel quia in confe-
ctione dictorum capitulorum iam ita tracta-
tum fuiſſet, vel etiam per modum declaratio-
nis, per rationes in dictis limitationibus addu-
ctas, & eſt de mente Senatus vt mox dicemus.

Hæ duæ limitationes non modicã recipiunt
auctoritatem à quadam declaratione noſtri Se
natus de anno 1595.die 5 Septembris, in cauſa
Ioannis Gerardi Roig, contra Paulum Amat
de çauall, ad relationẽ olim egregij Senatoris
Anthonij Oliba, facta, in qua cum Eleonora
Amat mater dicti Pauli poſt annum, & quinq.
menſes à die contracti per eam matrimonij, &
firmæ capitulorum matrimonialium, donatio-
nem feciſſet filijs ex eo matrimonio procrean-
dis, in executionem eius, quod in contractu ſui
matrimonij (vt aſſerebat) inter partes tractatũ
† fuerat, & à notario omiſſum, fuit *declaratum* id
ei licuiſſe, quia conſtabat id inter partes tracta-
tum fuiſſe tempore contractus matrimonij, &
à notario omiſſum, additq. poſtea ſentẽtia, eam
declarationem per dictam Eleonoram factam
trahi ad tempus firmæ capitulorum matrimo-
nialium, & partem illius contractus eſſe cen-
ſendam, & ab illis accipere robur, & vires &c.
Et licèt oppoſitum fuiſſet pro parte dicti Roig
de deffectu inſinuationis, quia tamen de iure
noſtro municipali ea non requiritur in dona-
tionibus, quæ fiunt in capitulis matrimoniali-
bus, vulga.conſti.fin.tit.de dona. & hanc cen-
ſuit Senatus partem illorũ eſſe, per ſupràdicta,
nulla propterea de iſta exceptione fuit habita
ratio, actuarius erat N.Guardia.

19 Cæterùm † an regulariter omnia ſuprà de
declaratione donationis tradita procedant in
ea, quæ fit fauore, & contemplatione matrimo
nij obſtante conſti. à foragitat fraus, poſita ſub
tit.de promiſ.dot.in 1.vol. conſti. diſputat no-
ſtras Cancer.in 3.pàr.var.reſolu.c.2.à num.223.
cum ſequent.poſt hæc ſcripta in lucem emiſſa,
ſed aduerte num.229.in fin.vbi dicit contra ſuã
opinionem per tres doctiſsimos Aduocatos hu
ius ciuitatis, vt arbitros, arbitratũ fuiſſe in caſu
propoſito.

20 An † autem Principi liceat ſuis donationi-
bus perfectis modum, pactum, vel conditionẽ
adijcere ex interuallo: Nõnulli tenuerũt quòd
ſic, inter quos eſt non modicæ auctoritatis vir
Roder.Suar.allega.per Pinel.in l.1.par.3. num.
62.verſ.inſertur 15.C.de bon. mater. & Dida.
lib. 3. var. cap. 6. num. 10. verſic. quod verò
obiter, in eãdem etiam opinionẽ videtur incli-
nari noſter Mieres in conſtit. vni. titu.de re-
uo.dona.quæ eſt conſtitu. Alfonſi ſecundi in
cur.Montiſſo.cap.34.col. 3. pro quibus videtur
facere tex.in l.qui fundos, de omi. agro. deſer.
lib.11.C.vbi Princeps ex interuallo conceſſio
nem à ſe factam modificat: Alij verò tenuerũt

quòd nullo modo id Principi liceat, interquos eſt Bal.in conſ.327.pridiè enim conſului, vol.1. P.nel. vbi ſuprà, ex generalitate tex. in ſuprà allega.l.perfecta C.de dona. quę ſub modo &c. quam in Principe etiam donante locum habere volunt, quibus ſuffragatur tex.in l. ſi donationem ibi, *auctoritate reſcripti noſtri* C. de reuoc.dona. vbi prohibetur Principi reuocatio donationis perfectæ, Peregri.de iu.fiſ.tit.habẽtes iura fiſci, num.50.benè Anthon. Fab.in ſuo Cod.lib.3.tit.21.de rei vendica.diffi.12. vbi nu. 1.Principem in ſuis contractibus vti iure communi, dicit, & probat.

21 In hac † difficultate obtinuit quędam aliorum opinio, quæ diſtinguendo, ſicut fieri ſolet, ſupràdictas duas contrarias conſiliauit, quòd videlicet non poſſit Princeps conditionem, pactum, vel modum donationi perfectæ, vel etiã alteri cuicunq. contractui, ex interuallo, adijcere ex vi contractus, poſſit tamen ex vi legis, quæ hanc poteſtatem Principi competentem

22 minime impedit, cum his † legibus derogare poſſit, quia omnis legum poteſtas eſt in pectore ſuo, ita Dida. d. c.6 lib.3. var. num, 10. verſ. quod verò obiter, Ema.à Coſta in l.cum tale §. ſi arbitratu, limi.2.num.7.de condi. & demóſtra. Pala.rub.in rub. de dona. inter vir.& vxor. §.69.num.13.& Ludo. Moli.plenè de primoge. Hiſpanu.lib.4.cap.3.per multos numeros, & ſignanter num.17. qui alios allegant, & l. qui fundos, in hoc ſenſu eſſe inteligendam, præter alios intellectus non pænitendos, quos eiacommodant, tradunt, & docent, viden. Alber. Brun. in conſ, feud. 1. numer. 30. cum ſequent.

Per hęc deffendi poſſunt quamplures leges Caſtellę, quas commemorant ſuprádicti doctores, quibus Rex ex interuallo, leges poſtea, & conditiones adiecit. Iuxta † quã doctrinam

23 habe quòd cum nihil Rex poſſit in Cathalonia in vim legis ſtatuere, niſi in curijs generalibus, & cum conſenſu in eis congregatorum, vt abundè diximus in glo.3.domicelli, clau.3.nu. 68.indè fit quòd dicere debeamus non poſſe ipſum ſolum ſuis donationibus, & contractib° ſemel perfectis, ex interuallo legem, vel conditionem apponere. Vndè ſequitur quòd id, quod legitur in conſti. vni. tit. de reuocan. dona.diſpoſitum, & ſtatutum per Sereniſſimũ Regem Alphon.circa hanc materiã, ni fuiſſet in curijs generalibus factũ, vix deffendi poſſet.

24 Cęterum † quomodo ſuſtineri valeat regia eiuſdem Regis Alphon.Pragmatica data Fibutię die 8. Maij 1447. qua expreſſè diſponitur quòd bona, & res regij patrimonij, certo pretio alienata, ſiue de facultate luendi, reſtituto prætio, cautum fuerit, ſiue non, facta dicti prætij reſtitutione, & vbi renuerint recipere, facta illius conſignatione, ſtatim reſtituantur, & in poſſe, & dominio dicti regij patrimonij reducãtur, quę proculdubio eſt in viridi obſeruãtia in preſenti Principatu, prout mille Senatus *declarationibus* poſſem cõprobare, niſi ſat eſſe arbi†† trarer, in re tam manifeſta, & nota, vt vna, aut altera refferretur: ſunt igitur binæ hui° generis declarationes in proceſſu cauſæ, quã ſyndicus del Arbos, ad relationem egregij primò Senatoris, poſteà Regentis Cancellariam Hieronymi Torner ducebat contra Iacobum de Aguilar, actuario Paulo Daroca: altera quidem facta 3.Auguſt.1598.altera verò 13.Februarij 1602. eſt alia declaratio in cauſa ſyndici villæ de Sitges contra Capitulum Canonicorum Barcino. die 28.Iunij 1595.ad relationem egregij itidem primò Senatoris, poſtea Regentis Cancellariam Franciſci Deſcamps, vbi de hac pragmatica, & alijs iuribus ad idem facientibus fit mentio, ſcriba cauſæ N. Palau: alias adducit Cancer.in 3. par.var.poſthæc ſcripta in lucem emiſſa, cap. 3. de priuileg.num.363.& cap.13.de iu. Caſtr.nu. 184. mouet difficultatem quòd iſta pragmatica nõ fuerit facta in vim legis, cum non poſſit eam Rex facere in Cathalonia, pręterquam in curijs generalibus, prout ſuperius dicebamus.

25 Omiſſa † reſponſione, quam huic quæſito ex noſtro Cancer.in allega.par.3.var.c.3.de priuileg.num.363. dare poſſemus, vbi dicit ad cautelam huiuſmodi pragmaticam fuiſſe factam, quaſi non eſſet neceſſaria, cum aliàs iam Regi liceret facere quæ in dicta pragmatica conti-

26 nentur. Reſpond. vt † generalitèr materiã pragmaticarum, quæ quotidie à Rege emanant, cõpræhendamus, cum noſtro Mier.in conſti.1.tit. de vſat. conſti. quę eſt apud eundem c.17. cur. Barcino.Reg.Petr.2.col.2.fol.11.pag.2.quòd dominus Rex in Cathalonia ſolùm eſt prohibitus facere ſtatuta generalia, & pragmaticas, quę ſint contra conſtitutiones Cathalonię, & capitula curiarum, cum autem ſupràdicta pragmatica nõ ſit contra conſtitutiones, indè fit quòd licitum Regi fuerit eam in Cathalonia facere. Viden. noſtras Oliba de actio.tom.1.par. 1. lib.3.ca.3.à num.48.

27 Huc † pertinebat explicatio quęſtionum, nunquid poſſit Rex priuilegia à ſe ſemel conceſſa ex cauſa, vel ſine ea, ex interuallo reuocare, maximè in Cathalonia, vbi particularibus legibus viuimus à iure communi valde diſtinctis, ac diuerſis, An item poſsit Rex donationes, vel alienationes à ſe ſeparatim factas, quæ licèt ſingulæ de per ſe ſint modicę, ſimul tamẽ iunctę tendunt in magnum ſui patrimonij detrimentum, reuocare, ſed quia de eis plenè agit noſter Cancer in tertia par.var. cap.1. de actio.& obliga.à num. 153.& c. 3. de priuileg.à num.150. & alijs etiam in locis, vbi ille ſeipſum

citat,

citat,ideò conſultò omittimus,ibi hæc videan-
tur,& latiſsimè etiam per Ioſeph. de Seſe de-
ciſ. regni Arag.79.per tot.vide longam docto-
rum remiſſionem de hoc agentium apud Atiſ-
min.Tepat.in compen.var.iur.ſenten.par.1.de
Princip.poteſta.col.6.in fi.& col.7.in prin. fol.
42. & 43.

28 Sed † an pater poſſit, poſt factam donatio-
nem, filium in bonis donatis hæredem inſti-
tuere,& vincula, & ſubſtitutiones apponere?
Reſpondeo quòd non,per ſuprádicta, niſi fi-
lius conſentiret patrem de dictis bonis teſtari,
& eius teſtamentum approbaret,Paris.in conſ.
2.per tot.vol.3. Cur.iun.in conſ.54. Peregri.de
fideicom art.6.num.47.faciunt quę latè tradit
idem Peregrin. in eo. tracta.art. 44. à num.32.
cum ſequent.

29 Quæ † reſolutio optimè confirmari poteſt
* per ea,quæ tradunt communiter dd. de legiti-
ma:licèt enim ei onus , vel grauamen aliquod
imponi filio nõ poſſit,vulga.l.quoniam in prio
ribus,C.de inofficioſo teſtamento , quam am-
pliſſimis , & vtiliſſimis commentarijs ornauit
Roder.Suar.Hiſpanus , ſi tamen ipſe conſenſe-
rit,tenet grauamen , latè , & pulchrè Dida. in
cap.Raynaldus §.2.num.3.cum ſequent. extra
de teſtamentis.Circa quæ tamen aduertas ve-
lim ad ea,quę Anthon. Fab. docet in ſuo Cod.
lib.3 tit.19.de inoffi.teſtam. defi. 10 .vbi dicit in
† Sena.Sabuſia.*deciſum*, filium,qui ſine proteſta-
tione agnouit legatum à patre ſibi factũ,quod
ſit minus legitima, poſſe nihilominus petere
ſupplementum,nec ſibi agnoſcendo præiudi-
caſſe,quæ videntur contraria his, quæ ſuprádi-
cta ſunt, non poſſunt tamen à me adamuſim
examinari,quia ad præſens nõ attinẽt inſtitutũ,
ſed,ſic incidenter,vt vidiſtis , adducta fuere.

30 Sed † quid ſi donator hæredem ſuum vni-
uerſalem inſtituerit donatarium , & eum per
fideicomiſſum vniuerſale de reſtituendo gra-
uauerit, iſq. poſteà hæreditatem adierit ex teſ-
tamento,an tunc teneatur bona donata cum
reliquis reſtituere,an verò ea præcipua habere
debeat ab eo grauamine immunia, dubitatio-
nis eſt non modicę propter aditionem filij ſim
pliciter factam:nam ſi ipſe nollet eſſe hæres do
natoris,eiusq. fideicomiſſum agnoſcere , tunc
nulla eſſet dubitatio, quòd non poſſet dona-
tarius ad id compelli,& ſic non teneret graua-
men,propter ea,quæ ex l.perfecta C.de donat.
quæ ſub modo,latè ſuperius tradidimus, & cõ-
probat Peregri.d.art.6.num.49.vbi dicit ſe ita
† *obtinuiſſe.*

31 In hac † dubitatione (omiſſo quòd Fran-
ciſc⁹ Marcus docet deciſ.329.330.& 331.qui diſ-
putat an per acceptationẽ inſtitutionis cẽſea-
tur renũciatũ donationi)duos cẽſeo fore caſus
diſtinguẽdos:aut enim teſtator nominatim, &
expreſsè donata fideicomiſſo vniuerſali ſubij-
cit,aut ſimpliciter,nulla de ea facta mentione,
fideicomiſſum vniuerſale inſtituit: primo caſu
tenet fideicomiſſum , & tenetur hęres tam in
re donata,quàm in alijs illius bonis obſeruare
voluntatem deffuncti , poſteriori verò caſu
minime . Hanc diſtinctionem probat clariori-
bus verbis,quàm à nobis explicari poſsit Pau.I.
C.in l.ſequens quęſtio ff.de lega.2.benè Pere-
gri.vbi ſuprà num.48.Iulius Clar.de teſta.q.71.
num.fin.pluribus optimè diſtinctionem hanc
probat Surd.deciſ.93.per tot.adeò vt eius ſcrip
tis in hanc materia non videatur quid poſſe
addi,vel ſuppleri, & tandem dicit pro ea *Iudi-*
† *caſſe* Sena.Mantua.concludendo,quòd hæres,
adeundo hæreditatem, non præiudicat ſibi in
bonis emphyteuticis,quæ aliàs habiturus erat,
niſi nominatim de eis diſpoſuerit teſtator.

32 Ratio † primi caſus,eſt, quia teſtator poteſt
rem propriã hęredis legare , vel aliàs de ea diſ-
ponere,l.vnum ex familia §.ſi rem ff.de lega.2.
§.non ſolum inſt.de lega.Bar.in d. §. ſi rem, &
* hanc eſſe communem doctorũ opinionẽ do-
cuit Antho.Gom.var.reſol.to.1. cap. 12. nu. 14.
† eſt *deciſio* noſtri Senatus in cauſa Bartholomei
Terre reiolerij præſentis ciuitatis contra Paulã
Oriola ſancti Martini de prohenſals , facta ad
relationem egregij Senatoris Hieronymi Aſ-
tòr die 8.Iulij 1604. actuario Martino Ioanne
Carmona.

Quod procederet , ſiue ſciret teſtator rem
eſſe hæredis,ſiue etiam ignoraret,vt probant iu
ra ſuperiùs allegata,& dd.adducti, quib⁹ addo
Graſ.de ſucceſsio.§.legatum quæſt.14. numer.
† 7.pro quo dicto ſingularis eſt *deciſio* cauſæ Bar-
tholomei Terre,de qua ſuprà , in qua teſtator
ignorabat rẽ eſſe hęredis , imò arbitrabatur ad
ſe pertinere,cum in legato expreſſerit titulum,
ſiue cauſam,quibus opinabatur ad ſe ſpectare:
33 quod † dictum fuit ad differentiam legati rei
alienæ,in quo ea diſtinctio ſcientiæ, & ignorã-
tiæ de iure conſtituitur l.cum rem alienam,vbi
glo.C.de legatis,Graſ.vbi ſuprà nu.2.quam plu
* res per eum allegati dicunt communiter rece-
ptam.

34 Secunda ratio † quia hæres tenetur appro-
bare factum deffuncti, l.ex qua perſona ff. de
reg.iur.nec poteſt contra illud venire l. cum à
matre C.de rei vendica. ob id hæres nomina-
tim in bonis donatis inſtitutus , & grauatus te-
nebitur eius voluntatem adimplere, ſi adierit
hæreditatem.

35 Tertia † ratio eſt,quia hęres adeundo hære
ditatẽ videtur quaſi contrahere, & obligare ſe
actione perſonali,cui perſonali accedit hypo-
thecaria l.1.in fin.de pignor. actio. vndè quan-
do teſtator grauat hæredem de proprijs bo-
nis , vel alias , per actum aditionis videtur

hæres ratificare illam diſpoſitionem teſtatoris, pulchrè rationem hanc extendit Afflict. deciſ. 111.num.16. dicens per eam torum conſilium *fuiſſe in opinione* quòd valebat obligatio rei hęredis per teſtatorem facta,& quòd ei tenebatur hæres ſtare,eandem rationem tradit Surd. in allega.deciſ.93.numer.9.& Barz.deciſ. Bonon. 64. numer.43.qui plures pro ea doctores allegant.

36 Secundi verò † caſus ratio ea eſſe poteſt, quia quando hæres non inſtituitur,nec grauatur nominatim in bonis donatis,tunc ea extra bonorum deffuncti cauſam cõputari debent, vt dicebat I.C.in d.l.ſequens,& ideò titulus inſtitutionis ea non includit de neceſſitate,cum in illis habeat iam hæres alium titulum,& quia inducta ad augmentum non debent operari diminutioné,l.legata inutiliter,de lega.1. hanc rationé expendit Pereg.d.art.6. n.1.ac proindè licèt donatarius hęres inſtitut⁹ ſimpliciter adierit hæreditaté,nõ propterea tenebitur res donatas reſtituere.

Et quia hæc valdè(niſi nos fallat opinio)vtilia ſunt,ideò altiùs fore repetenda arbitramur, & particulariter vnumquemq.ex dictis caſib⁹ exponendum:quòd igitur primò notamus circa primũ caſum eſt,eum procedere non ſolum quando expreſsè,ſed etiam quando tacitè donatarius hæres inſtitutus hæreditatem adijſſet, veluti actum faciẽdo,per quem tacitè induceretur aditio:tunc enim cum idem operetur tacita aditio,quòd expreſſa,quia de iure, præter expreſſam declarationem animi hæredis,qua

37 † propriè dicitur fieri aditio,veluti dicẽdo,gero me pro hęrede,l.pro hęrede ff.de acquir.hęred.vel accipio,vel apprahendo,agoſco,vt per Bar.in l.gerit,num.9.de acquir. poſſeſ.& Maſcar.de proba.conclu.41.nu.2. adinuenti ſunt etiam & alij modi, quibus aditio tacitè facta probetur,de quibus ad nos non ſpectat lõgiùs pertractare,videantur tamẽ,ſi caſus ocurrerit, per Menoch.de præſump. lib.4. præſump. 99. cum ſequen. Maſcar.de proba.à con.40. ad 52. Michae.Graſ.in 2.par.de ſucceſ.arti.acquiſitio hæreditatis,à queſtione 5.ad 15.Rober.Maran. in repe.l.is poteſt, à nu.42.cum multis ſequentib.ff.de acquir.hæred. & Mantt.de coniec. vltim.volun.lib.12.à tit.9. cum ſequẽt. fuſiſsimè, ac latiſsimè de his agentes.

38 Inter † alios autem modos, quibus tacitè inducitur aditio hęreditatis is vnus eſt, qui viſus eſt dignus commemoratione, propterea quòd circa eum in Senatu dubitatũ viderim, quando videlicet hæres feciſſet actum, qui citra ius & nomen hæredis fieri non potuiſſet, l.pro hærede,vbi glo.& doctores ff. de acquir. hæred.Craue.in conſi.200.num.2.Menoch.de preſump.lib. 4. preſump. 101. num. 21.Micha, Graſ. vbi ſuprà quæſt. 12. num. 22. Surd.deciſ. 303,num. 11.ac proindè cum in Regio Senatu diſputari contigiſſet, numnam per donationé, ceſſionem,translationem,renunciationem, ac perpetuam relaxationem per Michaelem de Montagut, Petro Galcerando Torro factam de hæreditate,& bonis Mariannę de Montagut quondàm vxoris ſuę, reſeruatis ſibi quibuſdam rebus mobilibus, & immobilibus dictæ hæreditatis,probaretur eius aditio per dictum Montagut facta, de qua aliàs non conſtabat, tandem ad relationem egregij Senatoris Hieronymi Aſtor in cauſa dicti Montagut,contra œconomum Monaſterij Sanctiſſimæ Trinitatis,fuit *declaratum* die 22. Auguſti 1603. quòd ſic, per rationem ſupradictam in ſententia expreſſam,Actuarius Marti.Ioan.Carmona:ſimilẽ habet hæc deciſio aliam Rot. Roman.apud Veral. caputaquen. 26.par.2.vbi *declaratum* legitur adire viſum fuiſſe hęreditatem qui rem hęreditariam alienauit.

39 Aduertimus † ſecundò circa eundem primum caſum,illum procedere, ſiue hæres cõfecerit inuentarium,ſiue non : cum enim vtroq. caſu teneatur factum deffuncti approbare, & adimplere,vti ex infrà tradẽdis fiet manifeſtũ, & probat *deciſio* Senatus ſuperiùs adducta in cauſa Bartholomei Terre cõtra Paulam Oriola facta:reprobata eſt enim communiter opinio dicentium contrarium, non teneri videlicet hęredem,qui inuentarium confecit, approbare factum deffuncti, ſed imò poſſe cõtra illud venire, quos longa ſerie reffert Pinel.in l.1.par. 3,paulò ante nu. 82.C.de bon. mater. vbi † in-

40 uehit contra errorem multorum,qui exiſtimãt beneficium inuẽtarij eſſe ſicut herbam bethonicam, quæ confert ad omnes imbecillitates, cum hoc ſolùm fauoris contineat,vt faciat hæredem non teneri vltra vires hæreditarias, ac ſignanter reprobat Thom. Gram. in deciſ. 93. num. 10. eam opinionem tenentem, dicens eum omnium deteriùs loqui, reffert eoſdem Vincen.de Franch.deciſ.83. nu. 4. & de Gram.

41 † vbi ſuprà,verba faciens dicit, pro certo credendum eſſe eam deciſionem non fuiſſe deciſionem ſacri conſilij,cum ſuo tempore tanquã aduocatus,& conſiliarius ſemper viderit *indicatum* contrarium,Moli.de primoge. Hiſpano. lib.4.cap.1.num.24. Petr. de fideicom. quæſt. 14.num.317. Verum igitur erit quod ſuperiùs tradidimus,teneri hæredem,ſiue inuentarium cõfecerit,ſiue non,approbare factũ deffuncti.

42 Cæterũ † ea erit inter hoſce duos caſus differentia, quòd,ſi abſq. inuentario hęres hæreditatem adierit, tenebitur tunc omninò abſq. diſtinctione aliqua factum deffuncti approbare,etiamſi bona hęreditaria nõ ſufficerent,(hic eſt ordinarius doctorum modus loquendi dicentium

centium,quòd hęres,qui inuentariũ non con-
fecit,tenetur vltra vires hæreditatis , cũ potiùs
dicere debuiſſent qnòd nõ poteſt hæres oppo-
nere deffectum bonorum,ex eo, quòd inuen-
tario non confecto , ſemper hæreditas præſu-
matur ſufficiens:ſi enim conſtaret aliàs quanta
fuiſſet hęreditas,certum eſt quòd vltra contẽta
in ea,non teneretur,vt inferiùs dicetur) tene-
bitur (inquam) factum deffuncti approbare,
etiam ſi bona hæreditaria non ſuffiecerent,ideſt
abſq. eo quòd poſsit opponere exceptionẽ de-
fectus bonotum ſi eſſet hæres vniuerſalis ſolus
inſtitutus,ſi verò cum alio,vel alijs,pro ea por-
tione, pro qua eſſet hæres quotitatiuè , veluti
pro dimidia,tertia,vel quarta , etiamſi tãtundẽ
ex bonis deffuncti ad illum non perueniſſet,
43 quia † non confecto inuentario lex pręſumit
hæreditatẽ locupletem,in §. ſancimus in auct.
de hæred.& faleid.Nat. in conſ.238.nu.9. Barz.
in ſæpè allega.deciſ.64.num.53. videndus Mo-
lin.vbi ſuperiùs:ſi verò inuentarium confece-
rit hæres,tunc pro ea ſolùm quantitate tenebi-
tur approbare factum deffuncti, quæ ad illum
peruenit,& non vltra,probant omnes docto-
res ſuprà citati,quib⁹ adde Vincen. de Franch.
deciſ.153.num.16.Aluar. Velaſq.conſul.69. nu.
12.& 13.Barz.deciſ.Bonon.42.nu. 1. Mathe. de
* Afflict. qui hanc dicit eſſe cõmunẽ opinionẽ,
& indubitatam, in cap.1.an agna.vel fil. num.3.
& cap.1.§.hoc quoq.de ſucceſ.feud.num.22.&
74.& alios,quos longa ſerie refert Molin. lib.
† 4.cap.1. num. 24. atq. ita *declarauit* Senatus in
ſupradicta cauſa Bartholomei Terte cõtra Pau
lam Oriola,vbi ipſa,quatenus ſufficerent vires
hæreditariæ,& nõ aliàs,fuit condempnata ob-
ſeruate factum deffuncti.

44 An autem † inuentarium vnius ex hæredi-
bus proſit alijs non conficientibus , vel etiam,
propriùs accedẽdo ad materiam,an iſte noſter
donatarius hæres inſtitutus poſſit iuuari inuẽ-
tario per alium tertium confecto, veluti, ſicuti
quotidie fit in Cathalonia , inuentario vxoris
deffuncti per eam, pro conſeruatione ſuorum
iurium , vigore conſtitutionis hac noſtra , tit.
doſſolt lo mat.quin dret pertany a la viuda,cõ-
fecto,adhoc vt non teneatur factum deffuncti
approbare,niſi quatenus ſuppetunt vires hæ-
reditatis? In hac difficultate tres reperiũtur do-
ctorum opiniones,prima eſt Bar. in l. ſcimus §.
fin & in l. in ratione §.quod vulgo.nu. 9. ff. ad
l.falcid.& ſequatium tenentium inuentarium
hæredis non prodeſſe fideicõmiſſario abſque
illius ceſſione , contrariam tamen opinioem,
quòd imò proſit abſq. ceſſione , tenet Alex. in
l.centurio num.38.de vulga.& qui eum ſequun
tur,tertia fuit opinio Bal.in aucten.ſed cum te-
ſtator num.9.C.ad l. falcid.& ſequarium, quaſi
diſtinguens inter has duas cõtrarias opiniones,
vt prior vera ſit in agendo , quòd videlicet in-
uentarium vnius non proſit alteri ad agẽdum
abſq. ceſſione,ex eo quòd quæ hæres habet ex
ſua prouiſione , non videantur poſſe in fidei-
commiſſatiũ trãſire,niſi cedantur,l.ſi hæres pe-
cuniam ff.ad trebel.multò minùs id fieri poſſe
videtur in alio tertio, qui innentarium confe-
ciſſet,ſecunda verò opinio affirmans procedat
quoad excipiendum:ad id enim(inquiunt hu-
ius opinionis auctores)prodeſſe poterit hęredi
inuentarium ab alio confectum , cum in iure
excipiendi non requiratur ceſsio l.reſcriptum
§.fin.ff.de pact.

In hoc opinionum conflictu verior omni-
nò eſt ſecunda affirmans opinio , quòd inuen-
tarium vnius alteri proſit ad effectum, de quo
quęrimus,nulla habita diſtinctione , an hęres
ageret,vel exciperet,idq. ea eleganti ratione,
quam tradit Bal.in d.l.ſcimus §.& ſi præfatam
num.3.& in l.filium num.38.C.fam.herciſ.quia
inuentarium ſemper eſt ius excipiendi , an te-
neatur hæres vltra vires hæreditarias , in iure
autem excipiendi non quęritur ceſſio, vt ſuprà
dicebamus,plura,& plures doctores pro vtraq.
ex iſtis opinionibus recenſent Craue.in conſi.
897.per tot.& Micha.Graſ.de ſucceſ. par.2.art.
inuentarium,num.43.viden. Monti.de inuen.
memb.5.num.66. And. Fachine. qui eandem
opinionem tenet,controuer.iur. lib. 6 .cap. 41.
pulchrè eandem opinionem pluribus probat
Ioan.Gutier.in tract.de tut.& cur.par. 2. cap. 1.
à num.49.cum multis ſequent . & Franciſcus
Muños de Scobar in tract. de ratiocin. admi-
niſt.cap.9.num. 20. viden. Ayora de partitio.
cap. 2. num.22. Hæc noſtra opinio ęquitatem
habet,ne ſumptus inuentarij toties conficiẽdi
hęreditatem minuant,& pro eà in propria no-
ſtra materia,in qua teſtator rem hæredis legaue
rat,qui cum inuentarium non confeciſſet vo-
luit iuuari inuẽtario per vxorem deffuncti,pro
ſuis iuribus,ſequuta illius morte,confecto : *de-*
† *clarauit* Senatus in ſupradicta cauſa Bartholo-
mei Terte,id ei licuiſſe,proindeq.non fuit cõ-
dempnatus reus,niſi quatenus ſufficerent bo-
na hæreditatis,vt ſępiùs diximus. Pluribus idẽ
probat noſtras Cancer.in 3. par. var. c. 2. de in-
uen.à num. 156. cum multis ſequent.

45 *Sed* † quid ſi iſte hęres eſt minor vigintiquinq.
annorum,an poſſit reſtitui aduerſus non con-
fectionem inuentarij:breuitèr reſpõdeo quòd
ſic,ſi docuerit de læſione,& ſic quòd hæredi-
tas non eſt ſoluendo,non aliàs,nec alio modo,
Guid.Pap.deciſ.141.vbi reſtatur de duabus *de-*
†† *clarationibus* in Senatu Gratianopol.factis,qui-
bus fuit minoribus denegatum beneficium ob
non probatam læſionem , idem poſtea tenet
idem Guid.deciſ.475.num.4.& deciſ.371.num.
2.Mauri. de reſtitu.in integ. cap. 119. Cald.à
Perey.

Petey. in l.ſi curatorem habens, verb. læſis. nu. 54.C.de in integ. reſtitu. dicens cũ Guido. pro hac opinione eſſe caſum expræſſum in aucten. de hæred.& fal cid.§.fin.verſ.pupillis,& Cæſar Barz.deciſ.Bonon.64.num. 51. verſi.nec de petita, vbi per hanc rationem principalitèr dicit motum fuiſſe factum illud conſilium, vt de petita aduerſus non confectionem inuentarij reſtitutione, nullam rationem eſſe habendam, † *declararet*, quia videlicet non conſtabat de læſione: in noſtro Senatu in ſuprà dicta cauſa Bartolomei Terre incidentèr, quatenus inuentarium viduæ, de quo ſuprà loquebamur, hæredi minori prodeſſe non poſſet, fuit conceſſa reſtitutio aduerſus læſionem ex non confectione inuentarij contingentem, etiam ſi non docuiſſet de læſione, cæterũ ego valdè dubito quòd Senatus principalitèr, vbi heres aliud non habuiſſet, quo iuuaretur, reſtitutionem hanc cõceſsiſſet, obſtantibus ſuprà dictis.

46 Item † an proſit hæredi ad effectum, de quo agitur, inuentarium per eius procuratoré ſuo nomine confectum, & ſic an inuentarium poſſit cõfici per procuratorem, quæſtionis eſt dubiæ, dic quòd non regularitèr, præterquàm in caſu, quem tradit Imp. in l.fin. in prin.§ ſin autẽ à locis C. de iur. delib. tenet Graſ. de ſucceſ. lib.2, art. inuentarium, quæſt.4. num. 11. vbi ad idem Caſtren. refert, & hoc frequentiùs receptum eſſe tradit, cęterùm in caſibus in quibus poteſt id fieri per procuratorem, non ſufficit mandatum generale, ſed neceſſum eſt ad id ſpeciale, Iaſ. in l.fin. in prin. num.4. verſi.6. quæritur C. de iur. delib. latè Theſau. probans id quatuor optimis rationibus, deciſ. Pedemon. 255.& ſignantèr ex eo quòd vbi agitur de magno pręiudicio, & de re grauiori, requiritur ſpeciale mandatum iux. tex. in l. qui ita §.1 ff. ad treb el. vbi Bar. & reliqui, clement. non poteſt, de procura, atq. ita tradit *deciſum* fuiſſe in eo Senatu de anno 1580.

Suprà dicta omnia de inuentarij confectione procedere videntur de plano in hæredibus inſtitutis à teſtatore, qui patrimoniũ reliquit incertum, & de cuius hereditate meritò proindè dubitari poteſt, num nam ſit ſoluẽdo, necne, quo caſu oportet hæredem conficere inuẽtarium, vt id certũ fiat, aliàs ſibi imputaretur, prouti probant quæ latè ſuperiùs tradidimus: videamus nunc an quando hereditas eſt certa, prouti in noſtro caſu, quo teſtator ſibi reſeruaſſet centum, ponamus, ad teſtandum, an tali caſu teneatur etiam hæres inuentarium conficere, ne poſſit compelli ad obſeruationem voluntatis deffuncti, & illius facti, etiam vltra vi-

47 res hereditatis: Hæc dubitatio, † meo iuditio, đ plano pcedit, facillimaq. eſt ad eam reſpõſio, ꝙ non oporteat heredem conficere inuentariũ ſed imò eodẽ modo, quatenus vires hæreditatis ſufficiunt, tenebitur tantum, ſicuti ſi illud confeciſſet, ratio eſt inpromptu, quia ꝓpterea heres non confecto inuentario tenetur vltra vires hereditarias, quia eo caſu lex præſumit contra heredem, quòd ſubtraxerit, ſutripuerit, vel occultauerit res hæreditarias, & fingit hereditatem eſſe locupletem, vti ex tex. in §. ſancimus in aucten. de hæred. & falcid. & Nat. in conſi.238.num.9.& alijs ſuprà dicebamus, quibus adde Alex. latè de his agentem in rub. de acquit. hæred. & Surd. deciſ.316. nume. 7. quæ ratio, & præſumptio legis ceſſant in noſtro caſu, inquo certa eſt hereditas teſtatoris, quæ nulla tergiuerſatione celari poteſt, ita tenet noſter Mier. in conſti. hac noſtra, quæ eſt Reg. Pet. 3. in cur. Perpinia. col.6. num.142. pag. mihi 155. ſub tit. diſſolt lo mar. quin dret pertany a la viuda, qui alias, ibi, hui⁹ opinionis tradit rationes per te ipſum videndas: Hanc opinionem in facti contingentia amplexus fuit noſter Senatus de anno 1598. die 2. octobris in cauſa nobilis ludocini de Queralt contra nobilem Petrum de Queralt Comitem de Queralto ad relationem nob. Ioannis Sabater, qua extitit † *declaratum* hæredem matris, cuius hæreditas conſiſtebat in ſola dote per eam viro ſuo conſtituta, poſſe detrahere falcidiam *non obſtante*: (& ſunt verba ſententię) *quòd dictus heres inuentarium non fecerit de hæreditate, & bonis dictę ſiſt\[?\] domicis, attento patrimonium illius certum erat, & fraudari non poterat, quippe conſiſtebat in dictis decem millebris dotalibus* Actuario N. Ceſilla, cuius deciſionis meminit. Iacob. Cancer. poſt hæc ſcripta viſus in tertia parte var. reſol. c.2. de inuen. num.114. vbi de his multa.

Verũ igitur erit ex ſuprà dictis (vt iam tandẽ receptui canamus) principale noſtrũ aſſumptum, quòd donatarius, ſi inſtituatur poſteà heres à donatore, & nominatim grauetur in bonis donatis, iſque eius hæreditatem adierit † ſiue cum inuẽtario, ſiue ſine eo, tenebitur ſemper voluntatem deffuncti adimplere, diuerſi modè tamen, vti in ſuperioribus latè docuimus.

48 Non me † latet quamplures eſſe limitationes dictæ regulæ (quòd hæres non poteſt venire contra factum deffuncti) quarum quatuordecim coniecit eleganter Pinel. in l.2. par.3. nu. 83. C. de bon. mater. ex quibus materiã paſſim deſumunt doctores, vt ſupradictam noſtram reſolutionem inpugnent, ſuper quibus ego aliquid dicere ſtatueram, quia tamen poſteà reperi Aluar. Velaſq. conſulta. 69. Surd. deciſ.93. & Barz. latiſſimè in deciſ. 64. per tot. multum temporis, nec inutiluèr, in proponendis, & ſimul diſſoluendis argumentationibus, quæ ex dictis limitationibus cõtra noſtram reſolutionem

nem confici poſſunt,conſumpſiſſe, ideò id laboris ſubterfugere & vtiliùs, & vrbaniùs duxi: in ea enim ipſe ſum ſententia, ſicuti ſępe dixi, vt exiſtimen non licere cuiquam,citra iniuriã, in rebus benè, & commodè per alios digeſtis, & tractatis,manum imponere, ad eos recurrat lector quoties caſus occurrerit.

49 Vnum † tamen pro axacta,& totali huius primi caſus noſtrę ſuperiùs propoſitæ diſtinctionis expeditione omitendum non duximus inueſtigare, cui incumbat probare,extare,vel nõ extare in hæreditate bona æquiualentia rei hęredis legatæ,vel aliàs alteri relictæ,quando hęres cum beneficio inuentarij adiuit, quo caſu, vt ſuperiùs dicebamus, tãtùm tenetur inquantum ſufficiunt vires hæreditarię,an ipſi heredi non extare,quia prę́ſumatur ſemper hęreditas ſoluendo,aut ipſi legatario, extare, tanquam hoc videatur eſſe fundamantum ſuæ intentionis: In hac difficultate tres tradit Franciſcus Marza.in epito.de fideicom.par.2.q.46.nume. 3.opiniones, alteram Craue. in conſi. 225. cir. fin.Alex.in l. ſæpe nu. 27. dę re iud.Nat.in cõſi.214.num.4.& aliorum dicentium legatario id oneris incumbere,alteram verò Pau. Caſt. in conſi. 11.incip.ſubſcripta omnia, in 3. dub. quòd imò hæc onera hæredi cedant, tertiam verò,ſuprà dictas diſſidentes opiniones concordantem,quæ diſtinguit quis ſit actor, vel reus, vt ſemper ad actorem ſuprà dicta probare ſpectent,ſiue is ſit hęres, ſiue legatarius,quam dicit eſſe de mente Nat.in conſi.238.num.21. verſi. præterea dato,& aliorum,quos refert, & ſequitur Cæſar Barz.deciſ.35. num. 7. Ego tamen in ſæpe dicta cauſa Bartholomei Terre indubitã tèr cenſui ad legatarium pertinere probare valorem bonorum contentorum in inuentario ęquare legatum,propter dictionem illam,quatenus,in condempnatione appoſitam,ibi, *quatenus ſufficiunt bona hæreditatis*, quæ † conditio-

50 nem cum importet l.ſtichum,qui meus erit,de lega.1.& ibi ſcribentes Bar in l.1.num.10. ff.de condi.& demonſt.pulchrè Bero.in conſi.14.n. 1.vol.3.nouiſſimè Galgane.in tracta.de condi. & demonſtra. par. 1.c.89. num.10. elegantèr Rota Roma.apud Veral.capuraquẽ.deciſ.343. in tertia par.de clauſula,quatenus in vſu ſit,verba faciens,verificanda priùs venit, antequam ſententię petatur exequutio,prouti aliàs in alio propoſito dicebat Rota apud eundem Caputaquen.deciſ.37.in tertia par. maximè cum in ea huius capitis,& aliorum non liquidorum reſeruata extitiſſet liquidatio: quibus accedit quod licèt non facto inuentario hæreditas prę ſumatur locuples,prouti ſępe ex §.ſancimus,in auctẽ.de hæred. & falcid. diximus, ea tamen

51 † præſumptio tollitur per inuentarium, vt per tot.l.ſcimus C.de iur.delib.& ex eo. §.ſancim⁹ conſtat: vndè conſequitur, quòd is teneatur ſufficientiam probare,qui in ea fundat ſuam intentionem, ac proindè ego, qui aduocatus erã actoris in ſupradicta cauſa,ſtatim ſtatim in cauſa liquidationis petij eligi æſtimatores, & expertos,qui & rem legatam, cuius etiam valor erat incertus, & bona deſcripta in inuentario,ęſtimarent,vt indè appareret num ea bona ſufficierent,nec ne, quem quidem modũ probandi me docuerunt in hac materia ſuperiùs allegati doctores pro ibidem relatis tribus diſſidentibus opinionibus,de quibus mox egim⁹, cum quibus in hoc conſentire videntur qui inferiùs ſtatim ſtatim adducentur.Qui plura circa materiam hanc videre voluerit recurrat ad Dida.var.reſol.lib.2.cap.6.num.7.Roder.Suar. in l.1.n.5.tit.delas.arrhas lib.3. for. Anto.Gom. in l.50.tau.num.13.Matien.lib.5.recopila.tit. 2. l.2.glo.2.num.9.Azebe.eo.lib. 5. recop. tit.etiã 2.l.2.nu.19.Mieres de maior.prima par. quæſt. 52.num.13.& 17.Ioan Gutier.de iura.confir.par. 1.cap.1.num.23.& in pract.quæſtionibus quęſt. 4.à num.13.lib.3.& omnium fuſiſſimè ad partes arguendo,ac optimè diſcurrendo, Thom. Sãchez Socie.Ieſu.diſputatonũ de mat.tom.1. lib.6.diſputa.35.per tot. quatenùs ibi quæſtionem illam circa l.1.tit.2.de las arrhas lib. 3. for. Regni Caſtellę,qua diſponitur maritum non poſſe vxori vltra decimam partem bonorum ſuorum promitere non raro contingentem, nunquid mulieri arrhas petenti, eam partem nõ excedere,vel potiùs hęredi, quod excedat, incumbat probatio,diſputantes,pulchra vtilia tradunt in ornatum huius quæſtionis,et aliarũ per ſæpè in praxi occurentium: nec ſunt omitendi Maſcar.& Menoch. ille conclu. 203. hic verò de præſump.lib. 6. preſump. 26.per tot. qui ſuis ibi ſcriptis multum luminis huic materiæ attulerunt.

Transeamus iam ad ſecundum caſum ſuperiùs propoſitę diſtinctionis, cuius diſputatio non minorem forſan continebit vtilitatẽ, quã quę latè circa primũ fuit proſequuta, ſed quia diſputando primum caſum longè receſsimus à ſecundo,& illius materia,oppoitere propterea exiſtimo,quòd breuitèr quæ de eo dicebamus repetantur,vt proſequi poſsint:dicebamus igitur quòd quando donator nõ nominatim grauat donatarium in bonis donatis in ſuo teſtamento,ſed in genere in bonis ſuis, in quibus eum relinquit hęredem,tali caſu donatarius,licèt ſimplicitèr adeat hæreditatem, nullatenus ſibi præiudicat in bonis donatis, quia ea tali caſu extra bonorum deffuncti cauſam computari debent, ac propterea titulus inſtitutionis ea non includit de neceſsitate, cum in eis habeat iam hæres alium titulum, hæc dicta ſuprà

52 fuerunt nu.31.& 36.quibus † adde quòd in dubio

bonis promittere, ibidem.

15 *Retrotractio ſit in declaratione dubiæ diſpoſitionis ad tempus illius, etiamſi extrema non ſint habilia, & num. 19. vbi deciſ. noſtri Senatus.*

16 *Retrotractio quando fiat in præiuditium tertij.*

17 *Declaratio cenſetur ineſſe ipſi diſpoſitioni ex eo tempore, quo facta fuit.*

18 *Conſti. fin. tit. de dona. intellectus, & ibi deciſ. noſtri Senatus.*

Donatio cauſa matrimonij non inſinuatur, ibidem.

19 *Declaratio an poſſit fieri per patrem in præiuditium filij, cui fauore matrimonij donauit, obſtãte conſti. à foragitar fraus, ſub tit. de dot. promiſ.*

20 *Princeps an poſſit ſuis donationibus modum, vel conditionem ex internallo adijcere.*

21 *Poteſt in vim legis, non ex vi contractus.*

22 *Princeps poteſt derogare legibus.*

23 *Princeps in Cathalonia non poteſt conditionem, vel modum ſuis contractibus apponere ex internallo, vbi intellectus conſti. vni. tit. de reuoca. dona.*

24 *Rex in Cathalonia, ex diſpoſitione cuiuſdam pragmaticæ, poteſt, reſtituto pretio, res quomodocunq. à ſe alienatas, recuperare.*

25 *An idem eſſet de iure communi, remiſſiuè.*

26 *Rex in Cathalonia an poſſit facere pragmaticas ſolus.*

27 *Rex an poſſit priuilegia à ſe conceſſa, donationes, ac alienationes à ſe factas reuocare, remiſſiuè.*

28 *Donator non poteſt ex internallo donatarium heredem inſtituere in bonis donatis, & vincula, & conditiones apponere, niſi donatarius conſentiat.*

29 *Legitimæ nullum poteſt poni grauamen, niſi filius cõſentiat.*

30 *Donatarius heres poſtea à donatore inſtitutus, & grauatus non compellitur tàm donata, quàm alia reſtituere, vbi deciſ. vnius Senatus.*

31 *Donatarius in re donata poſtea à donatore nominatim hæres inſtitutus, & grauatus, tenetur in omnibus obſeruare voluntatem defuncti, ſecus ſi non nominatim, vbi deciſ. Sena. Mantua. & nu. 55. vbi deciſ. noſtri Senatus.*

32 *Teſtator poteſt rem propriam hæredis legare, vel aliàs de ea diſponere, & eius voluntas eſt ſeruanda, ſiue ſcienter id fecerit, ſiue etiam ignoranter, & nu. 35. vbi deciſ. Sena. Neapol. & noſtri.*

33 *Legatum rei alienæ an valeat, diſtinguitur inter teſtatorem ſcientem eſſe alienam, & inter ignorantem.*

34 *Hæres tenetur approbare factum deffuncti.*

35 *Hæres adeundo hæreditatem cenſetur quaſi contrahere, vbi deciſ. Sena. Neapol.*

36 *Bona donata computantur extra bona teſtatoris, & ideò non veniunt in generali inſtitutione.*

37 *Aditio hęreditatis quomodo dicatur fieri expreſſè, & quando tacitè.*

38 *Aditio hæreditatis tacitè fieri dicitur per actum, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non poteſt, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

39 *Hęres tenetur approbare factum defuncti ſiue inuentarium confecerit, ſiue non.*

40 *Inuentarium malè dicitur herba Bethonica ad omnes infirmitates.*

41 *Gramma. carpitur quòd deciſionem tribuerit Senatui Neapol. quæ non fuit illius.*

42 *Inuentarium facit, vt non teneatur hæres vltra vires hæreditarias, ſecus ſi nõ ſit, & nu. ſequenti, vbi deciſ noſtri Senatus.*

43 *Hęreditas præſumitur locuples, quando non eſt confectum inuentarium, & nu 47.*

44 *Inuentarium vnius ex hæredibus an proſit alijs, vel cuipiam tertio, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

45 *Minor reſtituitur aduerſus non confectum inuentarium ſi conſtat de læſione, vbi deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum.*

46 *Inuentarium poteſt confici per procuratorem ſpecialem, licèt non per generalem, vbi deciſ. Senatus Pedemon.*

47 *Inuentarium non tenetur hæres conficere quando hæreditas eſt certa, vbi diciſio noſtri Senatus.*

48 *Hæres in quibus caſibus non teneatur approbare factum deffuncti, remiſſiuè.*

49 *Hæreditatem eſſe, vel non eſſe ſoluendo, quando teſtator legauit rem propriam hæredis, cui incumbat onus probandi.*

50 *Dictio, quatenus, importat conditionem.*

51 *Hęreditas non præſumitur locuples quando adeſt inuentarium.*

Hæredi, an mulieri potiùs, incumbat onus probandi non eſſe ſibi promiſſum pro arrhis vltra decimam partem bonorum, ibidem.

52 *Teſtator in dubio non præſumitur voluiſſe rem hæredis legare, quia nõ præſumitur voluiſſe teſtari de alieno, vbi latè per diſcurſum.*

53 *Obligatio generalis bonorum per deffunctum facta non comprehendit quæ ſunt hæredis, vbi deciſ. Senatus Mantua.*

54 *Obligatio, quâ deffunctus ſe, & hæredes obligat, adhuc nõ intelligitur de bonis ipſius hæredis, vbi deciſiones Sena. Neapoli.*

55 *Teſtator poteſt rem hæredis obligare expreſſim, vbi deciſ. Senatus Neapoli.*

56 *Donatarius acceptans hæreditatem donantis, poſt donationem, ſibi teſtamento relictam, tenetur ad debita teſtatoris indiſtinctè, ſi inuentarium non confecerit.*

57 *Donatarius vniuerſalis, qui poſtea à donatore in eiſdem bonis inſtituitur hæres, non poteſt, relicto donationis titulo, vt trebellianicam lucrifaciat, aut aliàs, ex teſtamento hæreditatem capere, vbi deciſ. noſtri Senatus, & nu. 66. vbi contraria deciſ. eiſdẽ Senatus.*

58 *Res mea an iterũ poſſit ex titulo pinguiori effici mea, & num. 67.*

59 *Clauſula reſeruationis, quòd moriente donatario ſine liberis, poſſit teſtator de bonis donatis diſponere, nihil operatur in fauorem eiuſdem donatarij, ſi is*

poſtea

poſtea ſub eadem conditione hares inſtituatur.

60 *Subſtiutio regulatur ad inſtitutionem,vt ea tantùm bona comprahendat,quæ inſtitutio.*

61 *Subſtitutio eſt ſecunda inſtitutio.*

62 *Subſtitutus in teſtamento, vigore reſeruationis factæ in donatione,quòd deſcedente donataria ſine liberis reuerterentur bona ad donatorem;vel ad illũ, ad quem diſpoſuiſſet,capit bona donata vigore donationis,& reſeruata vigore teſtamenti.*

63 *Electio cenſetur facta per inſtitutionẽ haredis,quando teſtator ad aliqua bona poterat aliquem eligere, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

64 *Idem eſt ſi alicui facta fuerit donatio vniuerſalis,vbi deciſ. noſtri Senatus.*

65 *Electo an poſſint poni conditiones,& grauamina per eum,qui facultatem habens eligendi,elegit.*

66 *Cancerij opinio contraria his, quæ reſoluimus à nu. 57. vbi deciſ. noſtri Senatus.*

67 *Meum quod eſt commutabilitèr,iterùm meum effici poteſt incommutabilitèr,& ſuprà num.58.*

GLOSA V.

Cum pactis tamen, vinculis, conditionibus, & reſeruationibus infraſcriptis, & non ſine illis, alitèr nec alio modo,&c.

LICET Per verba huius glo. inuitari videamur, vt de conditionis natura,& eius ſpeciebus,& de modo, nec non & de pactis,& legibus in genere,quæ tàm in donationibus, & alijs contractibus,quàm etiam in vltimis voluntatibus apponi ſolent, longiori oratione ageremus,quia tñ id videretur aliquantulùm à noſtro inſtituto alienum, cui ſatis, ſuperq. factum iudicari debemus,ſi pactorum, conditionum,& legum,quæ in his noſtris capitulis matrimonialibus appoſita fuerunt,quæq. in ſimilibus apponi ſolent, tractationem, & explicationem non omiſerimus, eò præſertim maximè,quòd quamplures grauiſsimi, ac eminentiſsimi viri,de his longè,latèq. ſcribendo, hoc labore nos ſubleuarint:eſt enim iam proindè nunc earum dictionum,earumdemq.ſpecierũ natura adeò cognita, & ab omnibus perſpecta, vt ſuperfluè, & abſq. vtilitate aliqua tempus contriuiſſe iudicari meritò deberet qui ex profeſſo harum rerum tractationi ſe accingeret. Cæterum vt iunioribus iter præmonſtremus, vndè id haurire valeant, quoties oportuerit, operæ prætium me facturum ſum arbitratus, ſi doctores,qui de his agunt, refferrem.

1 In primis † igitur materiam hanc pertractant doctores Legiſtæ in rub.de cond. & demonſt.de dona.quæ ſub modo, & de inſtitu. ſub cõd.fact.& doctores Canoniſtæ in rub. de cond.apposi. pertractat eandem materiam lõgè,latèq.Dida.Spino,in ſpecul. teſtam, glo.14. princip.de lega. ſub cond.per tot. cum decem & nouem doctoribus, quos, præter ordinarios in locis ſuprà citatis, de his agentes, ſin-

2 gulari ſtudio commemorat n.3. cuius † tamen alioqui viri grauiſsimi, & noſtris temporibus in totius Europæ famigerato Salmanticenſi gymnaſio priùs veſperorum cathredæ, poſteà verò primariæ moderatoris,quò nõ ſolent conſcendere,niſi qui fuerint in ſcientia conſumatiſsimi, & in litteris quaſi attriti, dolendus eſt miſer in hac materia lapſus,dum loco ſuprà citato num. 1. de conditionibus agens, inter eas commemorat conditionem indebiti, cauſa nõ ſequuta,furtiuam,ob turpem cauſam, ex lege,& triticariam,dicens conditionum alia eſt conditio indebiti, alia conditio cauſa data,& ſic de reliquis, quod ſanè mihi non parùm timoris incuſsit cogitanti quid futurum eſſet in arido,ieiunoq.ingenio noſtro,ſi in vegetib9. vberibuſq. ſummorum virorum ingenijs tantùm depræhenderetur erroris, ſed quicquid ſit iam in arenam deſcendimus, nec poſſumus terga vertere,vel etiam recuſare laborem, faxit Deus,vt omnia proſperè ſuccedãt: Redeamus ad rem, eandem hanc conditionũ materiam, præter ſupradictos, pertractant Moli. de primog.Hiſpa.lib.2.cap.12.13. & 14. fuſiùs Thom. Sãches,tom.1.diſpu.de matrim.qui de his multas facit integras diſputationes, & ſignantèr tot.lib.5. per 19. diſputa. Peregri. de fideicom. art.16. & multis alijs in locis in eo opere, Michael Graſ.de ſucceſsio. §. legatum q.46. 47. & 48.Antho.Gom.tom.1.var.c.12.de lega. à n. 59.cum multis ſequentibus,& nouiſsimè Galgane.in tracta.de condi. & demonſt. qui poſt hæc ſcripta prodijt in lucem, per totum,cum alijs quamplurimis, quos longiùs eſſet recenſere,quàm vtile. His animaduerſis; quod ad noſtram materiam pertinet, vt tractetur, eſt, quæ conditiones, & pacta, & quando poſsint in his donationibus apponi.

3 Quò ad primum,† in donatione omnes,& quæcunq.conditiones,& pacta poſſunt à donatore apponi, quæ nõ ſint de iure reprobata, l.donatio ſiue directa 25. C. de dona.vbi Imper.*donatio ſiue directa ſit,ſiue mortis cauſa inſtituta,ſiue conditione faciendi,aut non faciendi ſuſpenſa,ſiue ex aliquo notato tempore promiſſa,ſiue animo donantium,accipientiumue ſententijs (quantum ius ſingit)cognominata ſub hac fieri obſeruatione, vt, (quas leges indulgent)actiones, conditiones, pactioneſq. contineat*,idem probant l.in traditionibus

 ff. de

ff. de pact.l.legem.C.eo.aucten.excipitur C.de
bonis quæ liber.& cap. verum de cond. appo.
4 dum † tamen apponantur in ipſo actu dona-
tionis,dictis iuribus,non poſt eam perfectam,
vt probat Imper.in l. perfecta C.de dona.quæ
ſub mod. *Perfecta donatio conditiones poſtea non
capit*,cõſonat tex.in l.ſi ad reſoluẽdã C.de pręd.
minor.l.Itẽ labeo.§.ſed ſi purè ff.fam.erciſ.l. cũ
dos,d pact.dota.& l.poſt nuptias de iure dotũ,
5 niſi id fieret in continenti, tum, † quia dictio,
poſteà,in d.l.perfecta,appoſita ex propria vi,&
natura interuallum inducit,ſeu oſtendit, iux.
tex.& ibi glo.verb.poſteà, in l.in bonęfidei C.
de pac.l.qui procuratorem ff.de procura.l.iuris
gentiũ §.quinimo ff.de pact. cum alijs iuribus,
quę reffert Dida.loco inferiùs allegando, tum
6 etiam, † quia quę incontinenti fiunt ineſſe vi-
dentur,l.lecta verſ.dicebam ff.ſi cert.peta.l.pe-
tens C.de pact.Bar.in d.l.lecta num.21. in fi.&
ibi additio in litera E.Viuius deciſ.107.num.13.
pulchrè Carol.de Graſ. in tracta. de excep. ad
mat.ſtatu.exclu.omnes excep.excep.7.num.7.
id quod non obſcurè deducitur ex ea.l. perfe-
cta.in 2.par.ibi *poſt aliquantulum tẽporis*,quæ ver
ba non excludunt,nec prohibent,quin ea,quę
tractamus,in continenti fieri poſſint.

7 Nec † placet ſententia Sarmienti de reddi.
ecceleſiaſ.par.3.cap.4.num.10.contrarium tenẽ-
tis,& ſenſum, & intellectum ad d. l. perfecta;
accommodãtis,vt ſit,perfecta donatio, poſteà
quàm perfecta eſt,non capit conditiones, cum
is intellectus repugnet verę conſtructioni lite-
rę illius tex.imò & ſecundæ illius parti,vbi exẽ-
plificando Imper.quod in prima dixerat, loco
dictionis,poſteà,vtitur verbo, poſt aliquantu-
lum tẽporis,quòd ſanè illi intellectui, & inter-
pretationi accommodari, vel etiam conuenire
non poteſt,ac proindè hanc ſententiã deffen-
dunt latè Socin.in conſ.66.vol. 1. col. vlt. circa
finem Ripa.reſpon.143.num.4.& Dida. var.re-
ſol.lib.1.cap.14.num.1.cum alijs,quos ipſi alle-
gant,qui communem hanc dicunt ſententiam,
plenè Iaco.Menoch. de arbitra.iud.caſu 7. &
caſu 9. 10. 11. 12. 13. & 14. lib. 2. cent. 1. Franc.
Viui. deciſ. 107. per tot. & Cęſar Barz. poſt
hęc ſcripta habitus,deciſ.132.lariſſimè,ſicut no-
uiſſimè,multò poſt hęc ſcripta,Ioſeph.Sele de-
ciſ. 16.per tot. in quibus locis,quomodo ea di-
ctio in quacunq; materia accipiatur, docetur,
& in hac noſtra materia, debere tunc iudicem
arbitrari conditionem eſſe incontinenti in do-
natione appoſitam,quando vel in ipſo actu do-
nationis,vel poſt ipſum ſucceſſiuè, nullo me-
dio temporis interuallo,veluti eodem die, co-
ram eiſdem teſtibus, & notario, conditio
apponeretur,cenſent Socin. in allega. conſ.66.
circà fin. vol. 1. Rip.in d.reſpon.143. num. 4.
Couat. in allega.cap. 14.in prin. lib. 1.var.Cel.
Hugo in conſ.58. num. 15. faciunt quæ ex Bal.
in l. petens C. de pac.tradit Vulpel. vbi ſupe-
riùs num.3.quòd tunc actus verè dicitur in cõ-
tinenti fieri, quando fit eodem loco, & corã
eiſdem teſtibus.

8 Cæterùm † quomodo intelligemus iſtud,in
cõtinenti,num ſicut Imper.in l.fin.C.de error.
aduoca.ibi,in continenti,ideſt triduò, in l. fin.
C.de iud.ibi,illicò autem,ideſt intra triduum,
pulchrè inter alios Sanchez tom.1.lib.1. diſput.
de matrimo.diſputatio.51.num.14.Graſ.in alle-
ga.tract.de excep.excep.7.num.5.vel ſicut aliàs
diuerſimodè ea dictio, incontinenti, diuerſa
temporum ſpatia ſignificat, prouti latè tradit
Octauia. Vulpel. de propoſi. aduerb. & con-
iunct.ſigni.ver.incõtinenti,certè non, ſed imò
9 † arbitrio iudicis ea dictio erit intelligenda, ac
interpretanda,vt tantum temporis contineat,
quantum negotij natura,vel qualitas expoſtu-
lat, benè Vulpel.& Graſ. vbi ſuprà ille in prin.
num.4.hic verò num. 8.vbi plures ad id alle-

10 Limitantur † tamen quæ ſuprà diximus de
non apponendis ex interuallo conditionibus,
vinculis,vel pactionibus donationi perfectæ,
vt non procedant,quando à principio tractatũ
fuiſſet de conditione, pacto, vel modo adhi-
bendis in donatione,quę poſtmodum ſimpli-
citèr facta extitiſſet, ex reg. tex. in l. item quia
§. fin.de pact.l. titia §.1 de verb. obliga. ita Al-
ciat. reſponſ. 7. lib.8. & *probat* noſter Senatus,
vt mox dicetur in ſequenti limitatione.

11 Limitantur † ſecundò ſuprà dicta, vt procce-
dant cum modus,vel conditio adhibetur,nõ
ità quando donans vellet declarare obſcuram,
vel ambiguam donationem:id enim vtiq. licet
ex interuallo facere, etiam poſt donationem
perfectã: quia qui declarat nihil de nouo dat,
l. hæredes palam §. ſi quid poſt, de teſta. cap.
cum tu, de vſur. plures ad id allegat Decia.
reſpon.7.num.100.vol.1.& Menoch. de arbit.
iud.lib.1.queſt.73. ibi plura ad id excẽpla affert,
per te ipſum videnda, ne eius labores tranſ-
cribamus, benè Nicol.Boer.deciſ.172. ferè per
tot. Item qui declarat non dicitur aliquid no-
ui inducere l. adeò §. cum quis in fin. ff. de
acquir. rerum dominio, plures ad propoſitum
allegat Surd. deciſ.70. num.1. & ideò prohi-
bitus corrigere,addere,vel emendare, non eſt
prohibitus declarare,& interpretari quod du-
bium erat Bal.in 1.conſti.C. §.in quibus in l.edi
ta num.10.C.de eden.& in l.cum in teſtamen-
to C.de manumiſ.alios allegat Decia.vbi ſu-
prà num. 101. pulchras ex hac regula reſoluit
Rot.Genuen.dubitationes apud Flamin.Car-
thar. deciſ. 16. & 119. reſoluens ſignantèr d.
deciſ.16.declarare poſſe poſt terminũ qui poſt
eum facere non poterat.

Pet

Digitized by Google

12 Per hæc † in facti contingentia reſponde-
bat Decia.d.reſp.7.nu.99. licuiſſe coniugibus,
de quibus ibi,poſt perfectam donationem per
eos filijs,& deſcendẽtibus factam, ex interual-
lo declarare alio cum inſtrumento , quòd in
tellexerint tunc temporis de maſculis,propter
dubietatem,qoam continebant ea verba,filijs
& deſcendentibus, num nam eorum apellatio
ne venirẽt tam maſculi,quã fœminæ, & num
genus maſculinum conciperet fœmeninum,
licèt etiam ex quibuſdam coniecturis in in-
ſtrumento donationis id inuueretur.
13 Et licèt † his contradicere videatur Aym.in
conſ.112.num.12.dicens ex Ang.in conſ.209.pa
trem,qui ſimplicitèr dotem pro filia promiſit,
non poſſe poſteà ex interuallo in præiuditium
filiæ,declarare quòd eam promiſerit de bonis
14 maternis,nihilominus † non eſt propterea à
noſtra limitatione recedendum,quia caſus præ
dictus,de quo Ang.& Aym.non erat dubius,
qui poſſet declarationem admittere,vel etiam
qui ea egeret,cum ex diſpoſitione tex. expreſ.
in l.fin.C. de dot. promiſ.ea dotis conſtitutio
ſimplicitèr à patre facta cenſeretur facta de bo
nis paternis,& non de alijs:nos autem loqui-
mur in caſu dubio,inquo propriè cadit decla
ratio,pulchrè Bec. in conſ. tertio, num. 44. &
Surd.deciſ.29.num.7. qui alios ad idem alle-
gant,& Menoch.vbi ſuprà num. 22. hanc reſ-
ponſionem optimis exemplis ornans.
15 Et hæc † quidem declaratio retròtrahitur
ad tempus donationis , d. l. hæredes palam §.
ſed ſi notam ff.de teſta.& ibi Pau.Ang. & Imo
la,not.Bal.in l.non dubium C.de legibus,Tor-
niel.inter reſpon.Decia.reſpon.8.num.111.Car
thar.alleg.deciſ.16.num.31.etiamſi extrema nõ
ſint habilia,contra not.per.dd.in l.ſi is qui pro
emptore ff.de vſucap.Areti. in l. 1. §. ſiquis ita,
de verb.oblig.plures allegat Surd .& ſimul pul
chra exempla tradit in alleg.deciſ.29. numer.8.
quia non eſt propriè fictio,ſed declaratio,quæ
16 † reffertur ad voluntatem præcedentem , &
tollit ius,medio tempore,tertio quæſitum,Ca-
ſtren.in d.l. hæredes palam § ſiquis poſt, Deci^9
in cap.fin.num. 13.de conſtitu. Bec.in allega.
conſ.3.num.44.& Surd.vbi ſuprà num. 7. imò
17 † declaratio cenſetur ineſſe ipſi donationi,&
eodem tempore,quo donatio, emanaſſe , plu-
res ad id probandum congerunt Torniel.inter
reſpon.Decia.d.reſpon.8.num.211.& Surd. in
allega.deciſ.29.nu.5.
18 Vndè † infeias intellectum ad conſtitotio-
nem fin.tit.de dona.quatenus habet non eſſe
neceſſariam inſinuationem in donationibus
fauore matrimonij factis,& in capitulis matri-
monialibus continuatis , vt procedat etiam ſi
fiãt extra dicta capitula,dum tamen fiant alte-
ro de duobus modis in præcedentibus limita-
tionibus expræſſis,videlicet vel quia in confe-
ctione dictorum capitulorum iam ita tracta-
tum fuiſſet,vel etiam per modum declaratio-
nis,per rationes in dictis limitationibus addu-
ctas, & eſt de mente Senatus vt mox dicemus.
Hæ duæ limitationes non modicã recipiunt
auctoritatem à quadam declaratione noſtri Se
natus de anno 1595.die 5 Septembris, in cauſa
Ioannis Gerardi Roig , contra Paulum Amat
de çauall,ad relationẽ olim egregij Senatoris
Anthonij Oliba,facta , in qua cum Eleonora
Amat mater dicti Panli poſt annum, & quinq.
menſes à die contracti per eam matrimonij , &
firmæ capitulorum matrimonialium,donatio-
nem feciſſet filijs ex eo matrimonio procrean-
dis,in executionem eius,quod in contractu ſui
matrimonij (vt aſſerebat) inter partes tractatũ
fuerat,& à notatio omiſſum,fuit *declaratum* id
ei licuiſſe,quia conſtabat id inter partes tracta-
tum fuiſſe tempore contractus matrimonij , &
à notario omiſſum,additq.poſtea ſentẽtia,eam
declarationem per dictam Eleonoram factam
trahi ad tempus firmæ capitulorum matrimo-
nialium, & partem illius contractus eſſe cen-
ſendam,& ab illis accipere robur , & vires &c.
Et licèt oppoſitum fuiſſet pro parte dicti Roig
de deffectu inſinuationis,quia tamen de iure
noſtro municipali ea non requiritur in dona-
tionibus,quæ fiunt in capitulis matrimoniali-
bus,vulga.conſti.fin.tit.de dona. & hanc cen-
ſuit Senatus partem illorũ eſſe,per ſuprà dicta,
nulla propterea de iſta exceptione fuit habita
ratio,actuarius erat N.Guardia.
19 Cæterùm † an regulatitèr omnia ſuprà de
declaratione donationis tradita procedant in
ea,quæ fit fauore, & contemplatione matrimo
nij obſtante conſti. à foragitat fraus, poſita ſub
tit.de promiſ.dot.in 1.vol. conſti. diſputat no-
ſtras Cancer.in 3.par.var.reſolu.c.2.à num.223.
cum ſequent.poſt hæc ſcripta in lucem emiſſa,
ſed aduerte num.229.in fin.vbi dicit contra ſuã
opinionem per tres doctiſsimos Aduocatos hu
ius ciuitatis,vt arbitros, arbitratũ fuiſſe in caſu
propoſito.
20 An † autem Principi liceat ſuis donationi-
bus perfectis modum,pactum,vel conditionẽ
adijcere ex interuallo: Nõnulli tenuerũt quòd
ſic,inter quos eſt non modicæ auctoritatis vir
Roder.Suar.allega.per Pinel.in l.1.par.3. num.
62.verſ.infertur 15.C.de bon. mater. & Dida.
lib. 3. var. cap. 6. num. 10. verſic. quod verò
obiter,in eãdem etiam opinionẽ videtur incli-
nati noſter Mieres in conſtit. vni. titu.de re-
uo.dona.quæ eſt conſtitu. Alfonſi ſecundi in
cur.Montiſſo.cap.34.col. 3. pro quibus videtur
facere tex.in l.qui fundos, de om. agro. deſer.
lib.11.C.vbi Princeps ex interuallo conceſſio-
nem à ſe factam modificat: Alij verò tenuerũt

quòd nullo modo id Principi liceat, interquos eſt Bal. in conſ. 327. pridiè enim conſului, vol. 1. P. nel. vbi ſuprà, ex generalitate tex. in ſuprà allega. l. perfecta C. de dona. quę ſub modo &c. quam in Principe etiam donante locum habere volunt, quibus ſuffragatur tex. in l. ſi donationem ibi, *auctoritate reſcripti noſtri* C. de reuoc. dona. vbi prohibetur Principi reuocatio donationis perfectæ, Peregri. de iu. fiſ. tit. habétes iura fiſci, num. 50. benè Anthon. Fab. in ſuo Cod. lib. 3. tit. 22. de rei vendica. diffi. 12. vbi nu. 1. Principem in ſuis contractibus vti iure communi, dicit, & probat.

21 In hac † difficultate obtinuit quędam aliorum opinio, quæ diſtinguendo, ſicut fieri ſolet, ſupràdictas duas contrarias conſiliauit, quòd videlicet non poſſit Princeps conditionem, pactum, vel modum donationi perfectæ, vel etiã alteri cuicunq. contractui, ex interuallo, adijcere ex vi contractus, poſſit tamen ex vi legis, quæ hanc poteſtatem Principi competentem
22 minime impedit, cum his † legibus derogare poſſit, quia omnis legum poteſtas eſt in pectore ſuo, ita Dida. d. c. 6 lib. 3. var. num. 10. verſ. quod verò obiter, Ema. à Coſta in l. cum tale §. ſi arbitratu, limi. 2. num. 7. de condi. & demóſtra. Pala. rub. in rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 69. num. 13. & Ludo. Moli. plenè de primoge. Hiſpano. lib. 4. cap. 3. per multos numeros, & ſignanter num. 17. qui alios allegant, & l. qui fundos, in hoc ſenſu eſſe inteligendam, præter alios intellectus non pænitendos, quos eiaccommodant, tradunt, & docent, videu. Alber. Brun. in conſ. feud. 1. numer. 30. cum ſequent.

Per hęc deffendi poſſunt quamplures leges Caſtellę, quas commemorant ſupràdicti doctores, quibus Rex ex interuallo, leges poſtea, & conditiones adiecit. Iuxta † quã doctrinam
23 habe quòd cum nihil Rex poſſit in Cathalonia in vim legis ſtatuere, niſi in curijs generalibus, & cum conſenſu in eis congregatorum, vt abundè diximus in glo. 3. domicelli, clau. 3. nu. 68. indè fit quòd dicere debeamus non poſſe ipſum ſolum ſuis donationibus, & contractib⁹ ſemel perfectis, ex interuallo legem, vel conditionem apponere. Vndè ſequitur quòd id, quod legitur in conſti. vni. tit. de reuocan. dona. diſpoſitum, & ſtatutum per Sereniſſimũ Regem Alphon. circa hanc materiã, ni fuiſſet in curijs generalibus factũ, vix deffendi poſſet.

24 Cęterum † quomodo ſuſtineri valeat regia eiuſdem Regis Alphon. Pragmatica data Fiburtię die 8. Maij 1447. qua expreſsè diſponitur quòd bona, & res regij patrimonij, certo prętio alienata, ſiue de facultate luendi, reſtituto prætio, cautum fuerit, ſiue non, facta dicti prætij reſtitutione, & vbi renuerint recipere, facta illius conſignatione, ſtatim reſtituantur, & in poſſe, & dominio dicti regij patrimonij reducãtur, quę proculdubio eſt in viridi obſeruãtia in preſenti Principatu, prouti mille Senatus *declarationibus* poſſem cõprobare, niſi ſat eſſe arbitraret, in re tam manifeſta, & nota, vt vna, aut altera refferretur: ſunt igitur binæ hui⁹ generis declarationes in proceſſu cauſæ, quã ſyndicus del Arbos, ad relationem egregij primò Senatoris, poſteà Regentis Cancellariam Hieronymi Torner ducebat contra Iacobum de Aguilar, actuario Paulo Daroca: altera quidem facta 3. Anguſt. 1598. altera verò 13. Februarij 1602. eſt alia declaratio in cauſa ſyndici villæ de Sitges contra Capitulum Canonicorum Barcino. die 28. Iunij 1595. ad relationem egregij itidem primò Senatoris, poſtea Regentis Cancellariam Franciſci Deſcamps, vbi de hac pragmatica, & alijs iuribus ad idem facièribus fit mentio, ſcriba cauſæ N. Palau: alias adducit Cancer. in 3. par. var. poſthæc ſcripta in lucem emiſſa, cap. 3. de priuileg. num. 363. & cap. 13. de iu. Caſtr. nu. 184. mouet difficultatem quòd iſta pragmatica nõ fuerit facta in vim legis, cum non poſſit eam Rex facere in Cathalonia, prętérquam in curijs generalibus, prouti ſuperius dicebamus.

25 Omiſſa † reſponſione, quam huic quæſito ex noſtro Cancer. in allega. par. 3. var. c. 3. de priuileg. num. 363. dare poſſemus, vbi dicit ad cautelam huiuſmodi pragmaticam fuiſſe factam, quaſi non eſſet neceſſaria, cum aliàs iam Regi liceret facere quæ in dicta pragmatica conti-
26 nentur. Reſpond. vt † generaliter materiã pragmaticarum, quæ quotidie à Rege emanant, cõpræhendamus, cum noſtro Mier. in conſti. 1. tit. de vſat. conſti. quę eſt apud eundem c. 17. cur. Barcino. Reg. Petr. 2. col. 2. fol. 11. pag. 2. quòd dominus Rex in Cathalonia ſolùm eſt prohibitus facere ſtatuta generalia, & pragmaticas, quę ſint contra conſtitutiones Cathalonię, & capitula curiarum, cum autem ſupràdicta pragmatica nõ ſit contra conſtitutiones, indè fit quòd licitum Regi fuerit eam in Cathalonia facere. Viden. noſtras Olıba de actio. tom. 1. par. 1. lib. 3. ca. 3. à num. 48.

27 Huc † pertinebat explicatio quęſtionum, nunquid poſſit Rex priuilegia à ſe ſemel conceſſa ex cauſa, vel ſine ea, ex interuallo reuocare, maximè in Cathalonia, vbi particularibus legibus viuimus à iure communi valde diſtinctis, ac diuerſis, An item poſsit Rex donationes, vel alienationes à ſe ſeparatim factas, quæ licèt ſingulæ de perſe ſint modicę, ſimul tamẽ iunctę tendunt in magnum ſui patrimonij detrimentum, reuocare, ſed quia de eis plenè agit noſter Caucer in tertia par. var. cap. 1. de actio. & obliga. à num. 153. & c. 3. de priuileg. à num. 150. & alijs etiam in locis, vbi ille ſeipſum citat,

citat, ideò conſultò omittimus, ibi hæc videan-
tur, & latiſsimè etiam per Ioſeph. de Seſe de-
ciſ. regni Arag. 79. per tot. vide longam docto-
rum remiſſionem de hoc agentium apud Ariſ-
min. Tepat. in compen. var. iur. ſenten. par. 1. de
Princip. poteſta. col. 6. in fi. & col. 7. in prin. fol.
42. & 43.

28 Sed † an pater poſſit, poſt factam donatio-
nem, filium in bonis donatis hæredem inſti-
tuere, & vincula, & ſubſtitutiones apponere?
Reſpondeo quòd non, per ſuprà dicta, niſi fi-
lius conſentiret patrem de dictis bonis teſtari,
& eius teſtamentum approbaret, Paris. in conſ.
2. per tot. vol. 3. Cur. iun. in conſ. 54. Peregri. de
fideicom art. 6. num. 47. faciunt quę latè tradit
idem Peregrin. in eo. tracta. art. 44. à num. 32.
cum ſequent.

29 Quæ † reſolutio optimè confirmari poteſt
* per ea, quæ tradunt communiter dd. de legiti-
ma: licèt enim ei onus, vel grauamen aliquod
imponi filio nō poſſit, vulga. l. quoniam in prio
ribus, C. de inofficioſo teſtamento, quam am-
pliſſimis, & vtiliſſimis commentarijs ornauit
Roder. Suar. Hiſpanus, ſi tamen ipſe conſenſe-
rit, tenet grauamen, latè, & pulchrè Dida. in
cap. Raynaldus §. 2. num. 3. cum ſequent. extra
de teſtamentis. Circa quæ tamen aduertas ve-
lim ad ea, quę Anthon. Fab. docet in ſuo Cod.
lib. 3 tit. 19. de inoffi. teſtam. defi. 10. vbi dicit in
† Sena. Sabulia. *decisum*, filium, qui ſine proteſta-
tione agnouit legatum à patre ſibi factū, quod
ſit minus legitima, poſſe nihilominus petere
ſupplementum, nec ſibi agnoſcendo præiudi-
caſſe, quæ videntur contraria his, quæ ſuprà di-
cta ſunt, non poſſunt tamen à me adamuſim
examinari, quia ad præſens nō attinēt inſtitutū,
ſed, ſic incidenter, vt vidiſtis, adducta fuere.

30 Sed † quid ſi donator hæredem ſuum vni-
uerſalem inſtituerit donatarium, & eum per
fideicomiſſum vniuerſale de reſtituendo gra-
uauerit, iſq. poſteà hæreditatem adierit ex teſ-
tamento, an tunc teneatur bona donata cum
reliquis reſtituere, an verò ea præcipua habere
debeat ab eo grauamine immunia, dubitatio-
nis eſt non modicę propter aditionem filij ſim
plicitèr factam: nam ſi ipſe nollet eſſe hæres do
natoris, eiusq. fideicomiſſum agnoſcere, tunc
nulla eſſet dubitatio, quòd non poſſet dona-
tarius ad id compelli, & ſic non teneret graua-
men, propter ea, quæ ex l. perfecta C. de donat.
quæ ſub modo, latè ſuperiùs tradidimus, & cō-
probat Peregri. d. art. 6. num. 49. vbi dicit ſe ita
† *obtinuiſſe*.

31 In hac † dubitatione (omiſſo quòd Fran-
ciſc⁹ Marcus docet deciſ. 329. 330. & 331. qui diſ-
putat an per acceptationē inſtitutionis cēſea-
tur renūciatū donationi) duos cēſeo fore caſus
diſtinguēdos: aut enim teſtator nominatim, &
expreſsè donata fideicomiſſo vniuerſali ſubij-
cit, aut ſimplicitèr, nulla de ea facta mentione,
fideicomiſſum vniuerſale inſtituit: primo caſu
tenet fideicomiſſum, & tenetur hęres tam in
re donata, quàm in alijs illius bonis obſeruare
voluntatem deffuncti, poſteriori verò caſu
minime. Hanc diſtinctionem probat clarioti-
bus verbis, quàm a nobis explicari poſsit Pau. I.
C. in l. ſequens quęſtio ff. de lega. 2. benè Pere-
gri. vbi ſuprà num. 48. Iulius Clar. de teſta. q. 71.
num. fin. pluribus optimè diſtinctionem hanc
probat Surd. deciſ. 93. per tot. adeò vt eius ſcrip
tis in hanc materia non videatur quid poſſe
addi, vel ſuppleri, & tandem dicit pro ea *Iudi-*
† *caſſe* Sena. Mantua. concludendo, quòd hæres,
adeundo hæreditatem, non præiudicat ſibi in
bonis emphyteuticis, quæ aliàs habiturus erat,
niſi nominatim de eis diſpoſuerit teſtator.

32 Ratio † primi caſus, eſt, quia teſtator poteſt
rem propriā hęredis legare, vel aliàs de ea diſ-
ponere, l. vnum ex familia §. ſi rem ff. de lega. 2.
§. non ſolum inſt. de lega. Bar. in d. §. ſi rem, &
* hanc eſſe communem doctorū opinionē do-
cuit Antho. Gom. var. reſol. to. 1. cap. 12. nu. 14.
† eſt *deciſio* noſtri Senatus in cauſa Bartholomei
Terre reioletij præſentis ciuitatis contra Paulā
Oriola ſancti Martini de prohenſals, facta ad
relationem egregij Senatoris Hieronymi Aſ-
tor die 8. Iulij 1604. actuario Martino Ioanne
Carmona.

Quod procederet, ſiue ſciret teſtator rem
eſſe hæredis, ſiue etiam ignoraret, vt probant iu
ra ſuperiùs allegata, & dd. adducti, quib⁹ adde
Graſ. de ſucceſsio. §. legatum quæſt. 14. numer.
† 7. pro quo dicto ſingularis eſt *deciſio* cauſæ Bar-
tholomei Terre, de qua ſuprà, in qua teſtator
ignorabat rē eſſe hęredis, imò arbitrabatur ad
ſe pertinere, cum in legato expreſſerit titulum,
ſiue cauſam, quibus opinabatur ad ſe ſpectare:
33 quod † dictum fuit ad differentiam legati rei
alienæ, in quo ea diſtinctio ſcientiæ, & ignorā-
tiæ de iure conſtituitur l. cum rem alienam, vbi
glo. C. de legatis, Graſ. vbi ſuprà nu. 2. quam plu
* res per eum allegati dicunt communiter rece-
ptam.

34 Secunda ratio † quia hæres tenetur appro-
bare factum deffuncti, l. ex qua perſona ff. de
reg. iur. nec poteſt contra illud venire l. cum à
matre C. de rei vendica. ob id hæres nomina-
tim in bonis donatis inſtitutus, & grauatus te-
nebitur eius voluntatem adimplere, ſi adierit
hæreditatem.

35 Tertia † ratio eſt, quia hęres adeundo hære
ditatē videtur quaſi contrahere, & obligare ſe
actione perſonali, cui perſonali accedit hypo-
thecaria l. 1. in fin. de pignor. actio. vnde quan-
do teſtator grauat hæredem de proprijs bo-
nis, vel alias, per actum aditionis videtur

hæres ratificare illam diſpoſitionem teſtatoris,
pulchrè rationem hanc extendit Afflict. deciſ.
111.num.16. dicens per eam totum conſilium
fuiſſe in opinione quòd valebat obligatio rei hęre
dis per teſtatorem facta,& quòd ei tenebatur
hæres ſtare,eandem rationem tradit Surd. in
allega.deciſ.93.numer.9.& Barz.deciſ. Bonon.
64. numer.43.qui plures pro ea doctores alle-
gant.

36 Secundi verò † caſus ratio ea eſſe poteſt,
quia quando hæres non inſtituitur,nec graua-
tus nominatim in bonis donatis,tunc ea extra
bonorum deffuncti cauſam cõputari debent,
vt dicebat I.C.in d.l.ſequens,& ideò titulus in
ſtitutionis ea non includit de neceſſitate,cum
in illis habeat iam hæres alium titulum,& quia
inducta ad augmentum non debent operari
diminutionẽ,l.legata inutiliter,de lega.1. hanc
rationẽ expendit Pereg.d.art.6.n.1.ac proindè
licèt donatarius hęres inſtitut' ſimplicitèr adie
rit hæreditatẽ,nõ propterea tenebitur res do-
natas reſtituere.

Et quia hæc valdè (niſi nos fallat opinio) vti-
lia ſunt,ideò altiùs fore repetenda arbitramur,
& particularitèr vnumquemq.ex dictis caſib'
exponendum:quòd igitur primò notamus cir-
ca primũ caſum eſt,eum procedere non ſolum
quando expreſſè,ſed etiam quando tacitè do-
natarius hæres inſtitutus hæreditatem adijſſet,
veluti actum faciẽdo,per quem tacitè induce-
retur aditio:tunc enim cum idem operetur ta-
cita aditio,quòd expreſſa,quia de iure, præter
expreſſam declarationem animi hæredis,qua
37 † propriè dicitur fieri aditio,veluti dicẽdo,ge-
ro me pro hęrede,l.pro hęrede ff.de acquir.hę
red.vel accipio,vel appræhendo,agoſco,vt per
Bar.in l.cum,num.9.de acquir. poſſeſ.& Maſ-
car.de proba.conclu.41.nu.2. adinuenti ſunt
etiam & alij modi, quibus aditio tacitè facta
probetur,de quibus ad nos non ſpectat lõgiùs
pertractare,videantur tamẽ,ſi caſus ocurrerit,
per Menoch.de præſump. lib. 4. præſump. 99.
cum ſequen. Maſcar.de proba.à con.40. ad 52.
Michae.Graſ.in 2.par.de ſucceſ.arti.acquiſitio
hæreditatis,à queſtione 5.ad 15.Rober.Maran.
in repe.l.is poteſt, à nu.42.cum multis ſequen-
ti.ff.de acquir.hæred. & Manti.de coniec. vl-
tim.volun.lib.12.à tit. 9. cum ſequẽt. fuſiſſimè,
ac latiſſimè de his agentes.

38 Inter † alios autem modos , quibus tacitè
inducitur aditio hęreditatis is vnus eſt, qui vi-
ſus eſt dignus commemoratione , propterea
quòd circa eum in Senatu dubitatũ viderim,
quando videlicet hæres feciſſet actum, qui ci-
tra ius & nomen hæredis fieri non potuiſſet,
l.pro hærede,vbi glo.& doctores ff. de acquir.
hæred.Crane.in conſi.200.num.2.Menoch.de
preſump.lib. 4. preſump. 101. num. 21.Micha.
Graſ. vbi ſuprà quæſt. 1?. num. 22. Surd.deciſ.
303.num. 11.ac proindè cum in Regio Senatu
diſputari contigiſſet, numnam per donationẽ,
ceſſionem,translationem,renunciationem, ac
perpetuam relaxationem per Michaelem de
Montagut , Petro Galeerando Torro factam
de hæreditate,& bonis Mariannę de Monta-
gut quondàm vxoris ſuę, reſeruatis ſibi quibuſ
dam rebus mobilibus , & immobilibus dictæ
hæreditatis,probaretur eius aditio per dictum
Montagut facta , de qua aliàs non conſtabat,
tandem ad relationem egregij Senatoris Hie-
ronymi Aſtor in cauſa dicti Montagut,contra
œconomum Monaſterij Sanctiſſimæ Trinita-
tis,fuit *declaratum* die 22. Auguſti 1603. quòd
ſic, per rationem ſupradictam in ſententia ex-
preſſam, Actuarius Marti.Ioan.Carmona:ſimi-
lẽ habet hæc deciſio aliam Rot. Roman. apud
Veral. capuaquen. 26.par.2.vbi *declaratum* le-
gitur adire viſum fuiſſe hęreditatem qui rem
hęreditariam alienauit.

39 Aduertimus † ſecundò circa eundem pri-
mum caſum,illum procedere, ſiue hæres cõfe-
cerit inuentarium,ſiue non : cum enim vtroq.
caſu teneatur factum deffuncti approbare , &
adimplere,vti ex infrà tradẽdis fiet manifeſtũ,
& probat *deciſio* Senatus ſuperiùs adducta in
cauſa Bartholomei Terre cõtra Paulam Oriola
facta:reprobata eſt enim communitèr opinio
dicentium contrarium, non teneri videlicet
hęredem,qui inuentarium confecit, approba-
re factum deffuncti, ſed imò poſſe cõtra illud
venire, quos longa ſerie reffert Pinel.in l.1.par.
3,paulò ante nu. 8x.C.de bon. mater. vbi † in-
40 nebit contra errorem multorum,qui exiſtimãt
beneficium inuẽtarij eſſe ſicut herbam betho-
nicam, quæ confert ad omnes imbecillitates,
cum hoc ſolùm fauoris contineat, vt faciat hæ-
redem non teneri vltra vires hæreditarias , ac
ſignantèr reprobat Thom. Gram. in deciſ. 93.
num. 10. eam opinionem tenentem , dicens
eum omnium deteriùs loqui, reffert eoſdem
Vincen.de Franch.deciſ.83. nu. 4. & de Gram.
41 † vbi ſuprà,verba faciens dicit , pro certo cre-
dendum eſſe eam deciſionem non fuiſſe deci-
ſionem ſacri conſilij,cum ſuo tempore tanquã
aduocatus,& conſiliarius ſemper viderit *indi-
catum* contrarium,Moli.de primoge. Hiſpano.
lib.4.cap.1.num.24. Petr. de fideicom. quæſt.
14.num.317. Verum igitur erit quod ſuperiùs
tradidimus,teneri hæredem,ſiue inuentarium
cõfecerit,ſiue non,approbare factũ deffuncti.

42 Cæterũ † ea erit inter hoſce duos caſus dif-
ferentia, quòd,ſi abſq. inuentario hęres hære-
ditatem adierit, tenebitur tunc omninò abſq.
diſtinctione aliqua factum deffuncti approba-
re,etiamſi bona hęreditaria nõ ſufficerent,(hic
eſt ordinarius doctorum modus loquendi di-
centium

Digitized by Google

centium, quòd hęres, qui inuentariũ non confecit, tenetur vltra vires hæreditatis, cũ potiùs dicere debuiſſent quòd nõ poteſt hæres opponere deffectum bonorum, ex eo, quòd inuentario non confecto, ſemper hæreditas præſumatur ſufficiens: ſi enim conſtaret aliàs quanta fuiſſet hęreditas, certum eſt quòd vltra contẽta in ea, non teneretur, vt inferiùs dicetur) tenebitur (inquam) factum deffuncti approbare, etiam ſi bona hæreditaria non ſufficerent, ideſt abſq. eo quòd poſsit opponere exceptionẽ defectus bonorum ſi eſſet hæres vniuerſalis ſolus inſtitutus, ſi verò cum alio, vel alijs, pro ea portione, pro qua eſſet hæres quotitatiuè, veluti pro dimidia, tertia, vel quarta, etiamſi tãtundẽ ex bonis deffuncti ad illum non peruenisſet,

43 quia † non confecto inuentario lex pręſumit hæreditatẽ locupletem, in §. ſancimus in auct. de hæred. & falcid. Nat. in conſ. 238. nu. 9. Barz. in ſępè allega. deciſ. 64. num. 53. videndus Molin. vbi ſuperiùs: ſi verò inuentarium confecerit hæres, tunc pro ea ſolùm quantitate tenebitur approbare factum deffuncti, quæ ad illum peruenit, & non vltra, probant omnes doctores ſuprà citati, quib⁹ adde Vincen. de Franch. deciſ. 153. num. 16. Aluar. Velaſq. conſul. 69. nu. 12. & 13. Barz. deciſ. Bonon. 42. nu. 2. Mathe. de Afflict. qui hanc dicit eſſe cõmunẽ opinionẽ, & indubitatam, in cap. 1. an agna. vel fil. num. 3. & cap. 1. §. hoc quoq. de ſucceſ. feud. num. 21. & 74. & alios, quos longa ſerie refert Moli. d. lib. 4. cap. 1. num. 24. atq. ita *declarauit* Senatus in ſupradicta cauſa Bartholomei Terre cõtra Paulam Oriola, vbi ipſa, quatenus ſufficerent vires hæreditariæ, & nõ aliàs, fuit condemnata obſeruare factum deffuncti.

44 An autem † inuentarium vnius ex hæredibus proſit alijs non conficientibus, vel etiam, propriùs accedẽdo ad materiam, an iſte noſter donatarius hæres inſtitutus poſſit iuuari inuẽtario per alium tertium confecto, veluti, ſicuti quotidie fit in Cathalonia, inuentario vxoris deffuncti per eam, pro conſeruatione ſuorum iurium, vigore conſtitutionis hac noſtra; tit. doſſolt lo mat. quin dret pertany a la viuda, cõfecto, ad hoc vt non teneatur factum deffuncti approbare, niſi quatenus ſuppetunt vires hæreditatis? In hac difficultate tres reperiũtur doctorum opiniones, prima eſt Bar. in l. ſcimus §. fin. & in l. in ratione §. quod vulgo. nu. 9. ff. ad l. falcid. & ſequatium tenentium inuentarium hæredis non prodeſſe fideicõmiſſario abſque illius ceſſione, contrariam tamen opinioem, quòd imò proſit abſq. ceſſione, tenet Alex. in l. centurio num. 38. de vulga. & qui eum ſequuntur, tertia fuit opinio Bal. in aucten. ſed cum teſtator num. 9. C. ad l. falcid. & ſequatium, quaſi diſtinguens inter has duas cõtrarias opiniones, vt prior vera ſit in agendo, quòd videlicet inuentarium vnius non proſit alteri ad agẽdum abſq. ceſſione, ex eo quòd quæ hæres habet ex ſua prouiſione, non videantur poſſe in fideicommiſſariũ trãſire, niſi cedantur, l. ſi hæres pecuniam ff. ad trebel. multò minùs id fieri poſſe videtur in alio tertio, qui inuentarium confeciſſet, ſecunda verò opinio affirmans procedat quoad excipiendum: ad id enim (inquiunt huius opinionis auctores) prodeſſe poterit hęredi inuentarium ab alio confectum, cum in iure excipiendi non requiratur ceſsio l. reſcriptum §. fin. ff. de pact.

In hoc opinionum conflictu verior omninò eſt ſecunda affirmans opinio, quòd inuentarium vnius alteri proſit ad effectum, de quo quęrimus, nulla habita diſtinctione, an hęres ageret, vel exciperet, idq. ea eleganti ratione, quam tradit Bal. in d. l. ſcimus §. & ſi præfatam num. 3. & in l. filium num. 38. C. fam. herciſ. quia inuentarium ſemper eſt ius excipiendi, an teneatur hæres vltra vires hæreditarias, in iure autem excipiendi non quęritur ceſſio, vt ſuprà dicebamus, plura, & plures doctores pro vtraq. ex iſtis opinionibus recenſent Craue. in conſi. 897. per tot. & Micha. Graſ. de ſucceſ. par. 1. art. inuentarium, num. 13. viden. Monti. de inuen. memb. 5. num. 66. And. Fachine. qui eandem opinionem tenet, controuer. iur. lib. 6. cap. 41. pulchrè eandem opinionem pluribus probat Ioan. Gutier. in tract. de tut. & cur. par. 2. cap. 1. à num. 49. cum multis ſequent. & Franciſcus Muños de Scobar in tract. de ratiocin. adminiſt. cap. 9. num. 20. viden. Ayora de partitio. cap. 2. num. 22. Hæc noſtra opinio ęquitatem habet, ne ſumptus inuentarij toties conficiẽdi hęreditatem minuant, & pro ea in propria noſtra materia, in qua teſtator tem hæredis legauerat, qui cum inuentarium non confeciſſet voluit iuuari inuẽtario per vxorem deffuncti, pro ſuis iuribus, ſequuta illius morte, confecto: *declarauit* Senatus in ſupradicta cauſa Bartholomei Terre, id ei licuiſſe, proindeq. non fuit cõdemnatus reus, niſi quatenus ſufficerent bona hæreditatis, vt ſępiùs diximus. Pluribus idẽ probat noſtras Cancer. in 3. par. var. c. 2. de inuentario num. 156. cum multis ſequent.

45 Sed † quid ſi iſte hęres eſt minor vigintiquinq. annorum, an poſsit reſtitui aduerſus non confectionem inuentarij: breuitèr reſpõdeo quòd ſic, ſi docuerit de læſione, & ſic quòd hæreditas non eſt ſoluendo, non aliàs, nec alio modo, Guid. Pap. deciſ. 141. vbi reſtatur de duabus *declarationibus* in Senatu Gratianopol. factis, quibus fuit minoribus denegatum beneficium ob non probatam læſionem, idem poſtea tenet idem Guid. deciſ. 473. num. 4. & deciſ. 571. num. 2. Mauri. de reſtitu. in integ. cap. 219. Cald. à Perey.

Digitized by Google

nem cooſici poſſunt,conſumpſiſſe, ideò id la-
boris ſubterfugere & vtiliùs, & vrbaniùs duxi:
in ea enim ipſe ſum ſententia, ſicuti ſępe dixi,
vt exiſtimen non licere cuiquam,citra iniuriã,
in rebus benè, & commodè per alios digeſtis,
& tractatis,manom imponere,ad eos recurrat
lector quoties caſus occurrerit.

49 Vnum † tamen pro axacta,& totali huius pri
mi caſus noſtrę ſuperiùs propoſitæ diſtinctio-
nis expeditione omitendum non duximus in-
ueſtigare, cui incumbat probare,extare,vel nõ
extare in hæreditate bona æquiualentia rei hę-
redis legatæ,vel aliàs alteri relictæ,quando hę-
res cum beneficio inuentarij adiuit, quo caſu,
vt ſuperiùs dicebamus, tãtùm tenetur inquan-
tum ſufficiunt vires hæreditarię,an ipſi beredi-
non extare,quia pręſumatur ſemper hęreditas
ſolnendo,aut ipſi legatario, extare, tanquam
hoc videatur eſſe fundamantum ſuæ intentio-
nis: In hac difficultate tres tradit Franciſcus
Marza.in epito.defideicom.par.2.q.46.nume.
3.opiniones, alteram Craue. in conſi. 225. cir.
fin. Alex.in l. ſæpe nu. 27. dę re iud.Nat.in cõ-
ſi.214.num.4.& aliorum dicentium legatario
id oneris incumbere,alteram verò Pau. Caſt.
in conſi. .1.incip.ſubſcripta omnia, in 3.dub.
quòd imò hæc onera hæredi cedant, tertiam
verò,ſuprà dictas diſſidentes opiniones concor
dantem,quæ diſtinguit quis ſit actor, vel reus,
vt ſemper ad actorem ſuprà dicta probare ſpec-
tent,ſiue is ſit hęres, ſiue legatarius,quam dicit
eſſe de mente Nat.in conſi.238.num.21. verſi.
præterea dato,& aliorum,quos refert, & ſequi
tur Cæſar Barz.deciſ.35. num. 7. Ego tamen in
ſæpe dicta cauſa Bartholomei Terre indubitã
tèr cenſui ad legatarium pertinere probare va-
lorem bonorum contentorum in inuentario
ęquare legatum,propter dictionem illam,qua-
tenus,in condemnatione appoſitam,ibi, *qua-*
50 *tenus ſufficiunt bona hæreditatis,* quæ † conditio-
nem cum importet l.ſtichum,qui meus erit,de
lega.1 & ibi ſcribentes Bar in l.1.num.20. ff. de
condi.& demonſt.pulchrè Bero.in conſi.14.n.
1.vol.3.noniſſimè Galgane.in tracta.de condi.
& demonſtra. par. 1.c.89. num.10.elegantèr
Rota Roma.apud Veral.caputaquẽ.deciſ.343.
in tertia par.de clauſula,quatenus in vſu ſit,ver
ba faciens,verificanda priùs venit, antequam
ſententię petatur executio,prouti aliàs in a-
lio propoſito dicebat Rota apud eundem Ca-
putaquen.deciſ.37.in tertia par. maximè cum
in ea huius capitis,& aliorum non liquidorum
reſeruata extitiſſet liquidatio: quibus accedit
quod licèt non facto inuentario hæreditas prę
ſumatur locuples,prouti ſępe ex §.ſancimus,in
autten.de hæred. & falcid. diximus, ea tamen
51 † præſumptio tollitur per inuentarium, vt per
tot.l.ſcimus C.de iur.delib.& ex eo. §.ſancim⁹.

conſtat: vndè conſequitur, quòd is teneatur
ſufficientiam probare,qui in ea fundat ſuam
intentionem, ac proindè ego, qui aduocatus
erã actoris in ſupradicta cauſa,ſtatim ſtatim in
cauſa liquidationis perij eligi æſtimatores, &
expertos,qui & rem legatam, cuius etiam va-
lor erat incertus, & bona deſcripta in inuenta
rio,ęſtimarent,vt indè appareret num ea bona
ſufficierent,nec ne, quem quidem modũ pro-
bandi me docuerunt in hac materia ſuperiùs
allegati doctores pro ibidem relatis tribus diſ-
ſidentibus opinionibus,de quibus mox egim⁹,
cum quibus in hoc conſentire videntur qui in-
feriùs ſtatim ſtatim adducentur. Qui plura cir-
ca materiam hanc videre voluerit recurrat ad
Dida.var.reſol.lib.2.cap.6.num.7.Roder.Suar.
in l.1.n.5.tit.delas.arrhas lib.3. for. Anto.Gom.
in l.50.tau.num.13.Matien.lib.5.recopila.tit. a.
l.a.glo.a.num.9.Azebe.eo.lib. 5.recop. tit.etiã
2.l.2.nu.19.Mieres de maior.prima par. quæſt.
52.num.13.& 17.Ioan Gutier.de iura.confir.par.
1.cap.1.num.23.& in pract.quæſtionibus quęſt.
4.à num. 13.lib.3.& omnium fuſiſſimè ad par-
tes arguendo,ac optimè diſcurrendo, Thom.
Sãchez Socie.Ieſu.diſputationũ de mat.tom.1.
lib.6.diſputa.35.per tot. quatenùs ibi quæſtio-
nem illam circa l.1.tit.a.de las arrhas lib.3.for.
Regni Caſtellę,qua diſponitur maritum non
poſſe vxori vltra decimam partem bonorum
ſuorum promitere non raro contingentem,
nunquid mulieri arrhas petenti, eam partem
nõ excedere,vel potiùs hęredi, quod excedat,
incumbat probatio,diſputantes,pulchra vtilia
tradunt in ornatum huius quæſtionis,et aliarũ
per ſæpè in praxi occurentium: nec ſunt omi-
tendi Maſcar.& Menoch. ille conclu. 203. hic
verò de præſump.lib. 6. preſump. 26.per tot.
qui ſuis ibi ſcriptis multum luminis huic mate-
riæ attulerunt.

Tranſeamus iam ad ſecundum caſum ſupe-
riùs propoſitę diſtinctionis, cuius diſputatio
non minorem forſan continebit vtilitatẽ, quã
quę latè circa primũ fuit proſequuta, ſed quia
diſputando primum caſum longè receſsimus à
ſecundo,& illius materia,oppoitere propterea
exiſtimo,quòd breuitèr quæ de eo dicebamus
repetantur,vt proſequi poſsint:dicebamus igi-
tur quòd quando donator nõ nominatim gra-
uat donatarium in bonis donatis in ſuo teſta-
mento,ſed in genere in bonis ſuis, in quibus
eum relinquit hęredem,tali caſu donatarius,li-
cèt ſimplicitèr adeat hæreditatem, nullatenus
ſibi præiudicat in bonis donatis, quia ea tali
caſu extra bonorum deffuncti cauſam compu-
tari debent, ac propterea titulus inſtitutionis
ea non includit de neceſsitate, cum in eis ha-
beat iam hæres alium titulum, hæc dicta ſuprà
52 fuerunt nu.31.& 36.quibus † adde quòd in du-
bio

bio teſtator non præſumitur rem hæredis vo-
luiſſe legare,Bal.in l.in teſtamento, in prin. C.
ad l.falcid.quia non pręſumitur teſtari de alie-
no,Cepha.in conſi.516. num. 13. maximè vbi
teſtator diſpoſitionem reſtrinxit (pro vti ſem-
per fit) ad bona ſua:cum non dicantur ſua ea,
in quibus non habebat dominium, quādo deſ-
ceſſit l.quintus §.argento , vbi Bar. & alij ff. de
aur.& arg.lega.& teſtator videtur ſolùm relin-
quere ius,quod habet,l.ſerui electione §. fina.
ff.de lega.1.fuſiſſimè hæc probat Surd.in ſæpe
allega.deciſ.93. num.19.26. 27.& 28. & ferè per
tot.quæ ſunt adeò vera,vt procedant, etiam ſi
diceret teſtator in genere,quòd grauabat hære
dem ad reſtituendum quicquid ad eum per-
ueniſſet:adhuc enim in tali fideicōmiſſo non
venirent ea , quæ teſtator priùs hæredi inter
viuos donaſſet,Iul.Clar.de teſtam. quæſt.71.in
fin.

53 Eiuſdem † argumenti ſunt quę tradunt do-
ctores de obligatione generali bonorum per
deffunctum facta,vt ea non cōpræhendat pro-
pria bona ipſius hęredis, per tex. exprępſsū in l.
Paulus.ff.de pignor.& ibi Bar.& Angel. & do-
cet Surd. deciſ.315.num.4.dicens ita fuiſſe cō-
† munt omnium voto *concluſum* in Sena.Mātua.
54 Quod † adeò verum arbitratur Afflict. deciſ.
200.vt num.1.& 3. dicat idem procedere etiā
quando deffunctus obligaſſet bona ſua,& am-
plius ſe,& hęredes,quaſi hæc poſterior obliga-
tio reſtringatur ad perſonam hæredis, non au-
tē ad bona,atq́.ita dicit bis fuiſſe in Sena.Nea-
†† pol.*iudicatum*,licèt † potuiſſet,ſi voluiſſet,teſta
55 tor expreſsè,& nominatim rem hæredis obliga
re,ſm Bal.in l.aſſiduis n.5.ver.quid autē , & ibi.
Angel.C.qui potior.in pig.habean.quorum o-
pinionem veriorem ſibi videri dicit Surd. in
allega.deciſ.315.nu.10.quam & nos ſequimur,
quippè qui videamus non poſſe rationem ali-
quam apparentem reddi,cur potiùs poſſit teſ-
tator rem hęredis legare , quàm obligare , vel
cur hæres teneatur adimplere,& ſtare facto
deffuncti in legato,& grauamine bonis hære-
dis impoſito,& non in obligatione,quæ fiat de
illius bonis, docet optimè Franch.deciſ.53. n.7.
† & 11. vbi ita *deciſum* fuiſſe non ſemel in Sena.
Neapol.tradit: Ex his exiſtimo deffendi poſſe
† Senatus noſtri *deciſionem* factam 26. Octobris
1555.in cauſa Vicecom.de Canet , contra Vice-
com. de Euol , cuius meminit Iacob. Cancer.
var.reſolu.3.par.c.3.de priuileg.num.297. poſt
hæc ſcripta viſus,licèt ipſe eam alijs rationibus
deffendat;cum enim donator in eo caſu nihil
in inſtitutione de bonis donatis nominatim
dixiſſet,propterea illa præcipua debuit habere
hæres, & donatari⁹ immunia ab omni ęre alie-
no,quamuis ſimplicitèr ex teſtamento hæredi
tatem adiuiſſet.

56 Verū eſt,† quod illud,quòd ibi dicitur, quòd
hæres acceptans hæreditatem abſq.inuentario
non tenetur ad debita per donatorem,poſt do
nationem,contracta , ego ſimplicitèr non ad-
mitterem,niſi in caſu,quo hęres de iure,etiam
non confecto inuentario, non tenetur vltra vi
res,veluti quando illud nō oportet quòd fiat,
vt eſſet quando hæreditas eſt certa conſiſtens
in centum,vel mille reſeruatis ad teſtandum:
tunc enim,quia cum hęreditas ſit certa,non te
netur hæres inuentarium conficere, ideò non
luit pænas non conficientium inuentarium,&
propterea ad dicta debita non tenebitur, & in
his terminis procedit declaratio prædicta Se-
natus,verùm ſi hæreditas eſſet incerta , putà
quia reſeruatio foret incerta , vtpotè quando
vſusfructus,& acquiſita ex eo reſeruata eſſent
ad teſtandum,vel aliàs : tunc ego tenerem ad
debita poſt donationem contracta hæredem,
& donatarium teneri , non quia potuerit do-
nator poſt donationem bona donata obligare,
ſed quia hæres non facto inuētario vltra vires
tenetur etiam de proprijs bonis:hæc omnia cla
ra redduntur in omni ſui parte ex his, quę in ſu
perioribus adduximus , adeò vt non expediat
pluribus circa ea verbis vti.

57 Per hæc † ego dicebam facillimam mihi vi-
deri reſpōſionem ad illam dubitationem , quę
multorum grauiſſimorum virorum præſentis
ciuitatis in cauſis arduis,& grauiſsimis ingenia
torſit, & in qua contrarię,& ex diametro pug-
nantes dicuntur in Senatu,in diuerſis cauſis,
† ſequntę *declarationes*,nunquid donatarius, qui
poſteà ſit à donatore hęres inſtitutus generali-
tèr in omnibus illius bonis cum eiſdem vincu-
lis,conditionibus,& ſubſtitutionibus , de qui-
bus in donatione,poſsit, vt trebellianicam ha-
beat,caſu quo eueniat caſus,vel aliud commo-
dum,quod potiùs importet ſucceſsio ex teſta-
mento,quàm ex cōtractu,quorū aliqua reffert
Surd.deciſ. 144. num.22.& 23.poſsit(inquam)
relicto titulo donationis iuuare ſe titulo inſti-
tutionis ad ſupràdictos, vel alios effectus dona
tario vtiliores : tenendum enim omnino eſſe,
non poſſe id per donatarium fieri, indubitan-
tèr exiſtimo,ex ſupràdictis,quod ex ſolutioni-
bus rationum , quæ pro contraria parte addu-
cuntur,in quibus nos paulisper immorabimur,
fiet ſole clarius , ac luce meridiana dilucidius,
atq́.ita cum in Regia audientia contigiſſet hæc
quęſtio in cauſa,quæ in ea ducebatur ad rela-
tionē Michaelis de çalbà,& de Valleſica egre-
gij tunc Senatoris,nunc Regentis in eadē Cā-
cellariam inter Vrſulam Argenter vxorem Lu-
douici Argēter Villę Franchę pæniten. ex vna,
† & Paulum Llances,ex altera , *declaratum* in ea
extitit die 1.Maij 1601.Paulę Llances, cui in ca-
pitulis matrimonialibus facta fuerat donatio
omnium

omnium bonorũ, reſeruatis donatori tercẽtũ libris ad teſtandũ, eo pacto,& cõditione adiectis, quod ſi ipſa deſcederet ſine liberis, bona donata ad ipſum reuerterẽtur,ſi viueret,ſin minus,ad illum,vel ad illos,ad quem,vel ad quos ordinaſſet verbo,vel teſtamento,quæq́. poſteá per donatorẽ in ſuo teſtamento generalitèr in omnib⁹ bonis ſuis hæres fuerat inſtituta,ſubſtituẽdo eidẽ,vigore facultatis in donatione reſeruatæ,caſu quo ſine liberis moreretur, qui poſteà locũ habuit,Vrſulã Argenter filiã donatoris,fuit(inquam) declararum nõ cõpetere quartam trebellianicam, niſi tantum in 300. libris reſeruatis ad teſtandum, *atter to* (& ſunt verba ſententiæ) *in cæteris alys bonis ſucceſſit ex contractu*,nec voluit Senatus vllam habere rationem de eo,quod opponebarur,dictam Paulã adijſſe hęreditatem ex teſtamento,declaraſſeq́. perſępè velle ſe ex teſtamento, non ex contractu ſuccedere,quæ deciſio iuridica eſt,vt docent à nobis ſuprà latè tradita.

58 Nec † obeſt quòd in contrarium dici ſolet, rem ſemel meam poſſe mihi de nouo acquiri, ſi ſecunda acquiſitio ſit plenior, & titulus ſuperueniens pinguior, qua de re vide Craue.in cõſi.16.numer.6.poſt Ordinarios in cap.eum perſonæ §.quòd ſi talis,de priui. in 6. quod tradũt doctores pro limitatione regulę, quòd meum eſt ampliùs meum effici non poteſt, de qua in §.ſic itaque diſcretis,inſtiru.de actio.vbi ſignantèr plura dicunr Iaſ.num.16.cum ſequent. & Ludo.Gom.à num. 8.ac noſtras Anthon. Oliba num.8.Reſpõdemus enim facilitèr, verum eſſe aſſumptum in contrario, idque libentiſſimè concedimus,& fatemur: cęterùm negam⁹ in noſtro caſu alium in bonis donatis pręter ipſam donationẽ, adeſſe titulum vel pinguiorẽ, vel deteriorem,quo ſe donatarius iuuare valeat: cũ enim,vt in ſuperioribus dicebamus, bona donata extra bona deffuncti eſſe dicantur, cum item in dubio per inſtitutionem generalem non cenſeatur teſtator de rebus inter viuos donatis diſponere,indè conſequitur,quòd titulus inſtitutionis ſuperueniens ea non includit diſpoſitiuè,ac proindè non poteſt dici quòd donatarius dupplicem ad illa habeat titulum,ſucceder autem donatarius teſtatori vigore inſtitutionis in bonis reſeruatis, & alijs, quæ haberet extra cõtenta in donatione, propter hęc omnia mirè deducũtur ex ſuprà tradita declaratione Senatus.

59 Et vbi † aliquis mihi replicaret, non poſſe dici bona donata omninò extra bona deffuncti in caſu dicti Llances,& Argẽter, cum in caſu, qui ſucceſsit,quòd donatarius moreretur ſine liberis, reſeruaſſet ſibi donans facultatem diſponẽdi de eiſdem bonis verbo,vel in ſcriptis,inter viuos,vel in vltima voluntate, propter quod videtur ſuſtinenda vlterior de eiſdẽ bonis in teſtamento per eundem donatorem facta diſpoſitio,vbi(inquam)quis id mihi replicaret,ego reſponderem facilitèr, quòd donator prædictus potuit de dictis bonis diſponere in caſu reſeruato, quòd donatarius deſcederet abſq́.liberis, vel etiam potuiſſet, ſi voluiſſet, grauamem illud in donatione appoſitum auferre,ac tollere, & quoad hęc non poterant omninò bona hæc donata dici extra bona teſtatoris, quoad reliqua autem ſic: conſtat autem hunc donatorem non diſpoſuiſſe de bonis donatis,nec diſponere voluiſſe cum dicta inſtitutione vigore facultatis ſibi reſeruatę in donatione vel ex eo ſolo quòd eundem donatariũ hæredem inſtituerit ſub eadem conditione appoſita in donatione,ni ſi velimus dicere potuiſſe eundem donatarium hęredem inſtituere,& iubere bona donata ad eum peruenire in caſu,quo de eiſdem diſponere poterat, deſcedentiæ eiuſdem donatarij abſq́. liberis, quod nemo non videt quàm foret abſurdum:quantùm igitur ad inſtitutionem hæredis, quam fecit teſtator in fauorem donatarij,dicendum eſt diſpoſuiſſe de bonis,quę erant extra proprium patrimonium,& ſic eam inſtitutionem non eſſe in cõſideratione,quemadmodum nec eſſet eo caſu, quo ſimpliciter aliùm hæredem donator in teſtamento inſtituiſſet.

Solùm remanet ſcrupulus, ſi donator noſter non potuiſſet diſponere in teſtamento de bonis donatis,nec aliàs in dubio cenſendus eſt voluiſſe,cum bona donata eſſent extra propria bona tempore diſpoſitionis, quomodo, quæſo ſubſtitutus in teſtamento obtinuit in Senatu per regiam ſentẽtiam ſuperiùs relatam nedum bona teſtatoris non compræhenſa in donatione,vt potè quia reſeruata: ſed & bona etiam donata? Dices vigore reſeruationis factę in donatione,quòd caſu,quo donatarius deſcederet ſine liberis, res donatæ reuerterentur ad donatorem,ſi viueret,ſin minùs ad illum, vel ad illos,ad quem,vel ad quos verbo, vel ſcriptis,in teſtamento, vel inter viuos ordinaſſet ac diſpoſuiſſet reuerti debere,ſed nec id põt eſſe, cũ ad hoc,vt ſuprà reſoluimus,neceſſum fuiſſet quòd expręſsim d̃ dictis bonis diſpoſuiſſet, vel aliàs,alioq́.modo,qui de iure importaret diſpoſitionẽ reſeruatã,quam non videtur importare
60 poſſe ſubſtitutio prædicta: ea enim † regulanda ſemper eſt ad inſtitutionem, ſic vt ea tantùm bona compræhendat,quę inſtitutio,ex l.cohęredi in §.qui diſcretas, & ibi omnes ff.de vul-
61 garationeq́. † manifeſta,quia nihil aliud ſubſtitutio dicitur eſſe, quàm ſecunda inſtitutio,d.l.1.cum ſimil.ff.eo tit.de vulga.cum autem inſtitutionẽ hanc noſtram,qua de agimus, in ſuperioribus reſoluerimus, bona tantum reſerua

ta com

habere potuerit appoſitio grauaminum,& vinculorum:aliàs enim ſi facta non fuiſſet,nec nominationi,& electioni,nec grauaminum appoſitioni locus eſſe potuiſſet:ecce ergò quod a primo ad vltimum concludatur ſucceſſionem dari ſubſtituto in bonis donatis,non ex teſtamẽto in vim diſpoſitionis,licèt adiuuet in vim nominationis,& electionis,ſed imò ex ipſa donatione vigore pactorum,& reſeruationum in ea factorum:ex quibus plana meo iuditio redditur,& facilis noſtri Senatus reſolutio,quam deffendimus.

66 Reperi † poſt hæc ſcripta Iaco.Can in 3. par. var.reſol.nuper in lucem emiſſa in cap. 7. de pact.à num.310.cum mult.ſequent. hanc eandem quæſtionem tractaſſe,de quo valdè gauiſus ſum,maximè cum reperierim ipſum nume. 322. eandem illam difficultatem, quam ego mox proponebam,attigiſſe, ipſumq. eam pro vno ex principaliorib⁹ fundamẽtis ſuæ opinionis,quã cõtra hanc Senat⁹ ſentẽtiã tenet,ſumpſiſſe,& ſummè lætabor ſi cõtigerit quæ in difficultatis prædictæ diſſolutionem excogitaui,lectoribus placuiſſe: ipſe igitur Cãcer.vt dixi,cõtrariam noſtræ tenet opinionem,alteriusq. au-
† læ *deciſionem* affert in alia cauſa factam in cõtrarium eius,quod in cauſa Llances, & Argenter diximus declaratum:cæterùm ego non propterea à mea recedo opinione,quippè qui videam ſatis ſuperq.poſſe argumenta Cancerij diſſolui ex his,quę nos ſuprà in corroborationem noſtrę opinionis adduxim⁹,& certè pinguedo tituli inſtitutionis reſpectu donationis ego nõ video in quo conſiderari valeat, & ſuſtineri poſſit:ſicut enim primus donationis tutulus conditionalis erat,& reuocabilis,ſi donatarius decederet ſine liberis, ſic ſecundus inſtitutionis, vtpote ſub eadem conditione conceptus:conſiderari autem pinguedo tituli potuiſſet, ſi,vt poterat,rem donatam reliquiſſet teſtator donatario in teſtamento abſq. aliqua conditione,
67 & tunc † meum quod ſemel effectum fuerat commutabiliter, iterum meum efficeretur incõmutabiliter, & irreuocabiliter, reſpectu ſcilicet eius quod deerat, nempè incommutabilitatis l.apud Iulianum §.ſi filius,de lega.1.Bal.in l.1.num.3.C.ſi ſeru. exter.Tiraq.de retract.cõuen.§.2 glo.vni.num.12.Decius in l. neq. pignus num 2.de regul.iur.Surd.conſi.113.numer. 19.cum ſequẽt.vol.1.& Ludo.Caſſana.qui hos, & alios refert, conſi.10.nu.166.reſpectu igitur ſubſtantiæ rei, quæ donata fuerat, nihil plus commodi continet inſtitutio, quàm donatio, cum vtraq.ſub eodem vinculo, grauamine, & cõditione ſit concepta,licèt in acceſſorijs, veluti in detractione trebellianicæ,ſi quando contingat conditionem habere locum,& ſubſtitutum admiti,potior ſit inſtitutionis titulus, quã donationis, cum in illo fiat detractio,in hoc verò minimè,ſed huiuſmodi commodum eſt valdè incertum,vtpotè dependens ab implemento conditionis caſualis per triſtem euentum, qui non ſolet eſſe in conſideratione: ego latiſſimè extendiſſem, ac particulariter cuiq.argumento noſtri Cancerij reſpondiſſem,niſi viderem ex ſuprà à nobis traditis eſſe eiſdem ſatis ſuperq.reſponſum,& ſignanter ex eo quod dicebamus negantes poſtremum inſtitutionis titulum bona donata compræhendere, & ſic inficiantes dupplicem, quo ad bona donata,cõcurrere titulum, alterum quidem donationis debilem,alterum verò inſtitutionis pinguem

SVMMARIA.

1 *Hæreditamentum merum contractum, ſcilicet donationem inter viuos,importat de iure noſtro municipali, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

2 *Hæreditamentum quid ſignificet de iure communi.*

3 *Hæreditamentum appellatur donatio inter viuos, quę fit in pactis nuptialibus,quia per eam cenſetur donator præueniſſe diem ſupremi iudicij,& in 5.par.gloſ.9 num.29.*

GLOSA VI.

Faciunt donationem, & hæreditamẽtum.

TAmetſi ſuſcepti à nobis muneris ratio expoſtulare videretur vt in hac glo. quantumuis breuiter, ſaltem aliquid de donatione in genere diceremus, ad eius naturam,& eſſentiam perfectè intelligendam,ac capeſcendam:quia tamen hæc plana ſunt omnia,& adeò plana vt ſuperuacaneus omninò videri,nec immeritò,deberet labor, qui in eis à nobis conſumeretur, quia etiam natura donationis iã aliàs ex traditis à nobis in alijs glo. magna ex parte ſit nota,ac manifeſta,ideò eius in genere particularem diſputationem conſulſultò omitimus.

Circa verbum verò, *hæreditamentum*, in noſtro tex.appoſitum, quod non reperitur faciliter à doctoribus explicatum,pauliſper inſiſtẽdum duximus,declaraturi nimirum,quid illud
1 ſignificet.Hereditamentum † igitur hoc loci merum contractum,donationem ſcilicet inter viuos,importat,ex doctrina Bar. in l.quæſitum §.ſi ſeruus,de lega.1.not.Deci.in l. fin. num. 35. C.de pact.Socin.iun.in conſi.102.num. 7. & 8. & in conſi.14,.nu.20 vol.3. viden. Borgnin.Caual.deciſ.34.par.4.qui duo de verbo, hæretitare, in alia loquendi formula, veluti quòd filij nos

nos hæreditent, loquuntur, & per illud ſucceſſioně particularem ex cõtractu inter viuos ſignificari demonſtrant, Craue.in conſi.19. num. 7.& latiùs in conſi. 139. num. 6. & id in noſtra Cathalonia nullam habet difficultatem: vtimur enim intrepidè verbo, *hæreditare, facere hæreditamentum, paciſci quòd filius ſit hæres*, maximè in pactis nuptialibus, pro donare, facit tex. in conſti.à foragitar fraus, ibi, *del heretament, o donatio*, in tit. de promiſſione dotis, & dona.prop. nup.& tex.in c.ſi vaſall, ho Caſtella. in comme. Pet. Alber. atq. ita tenet ibi expreſſè Socarrats n.5.& 6.fol.251.& in c.habito, num.33.fol.346. impropriè tamen, & ex vſu, & conſuetudine terræ, quæ in expoſitione vocabulorum obſer-
2 uanda eſt, not. Socar. vbi ſuprà: alia † enim atq. alia eſt propria eorum verborum ſignificatio, vt declarat Cel.Hug.in conſi.58.num.1.conſi. 60.num.11. licèt poſtea ibidem dicat in Cathalonia donationem importare, & ſignanter in d.conſi.58.num.5. ſicuti & in alijs caſibus, ex coniecturis, tradunt doctores improprijari verbum, hęres, vt non ſignificet hæredem, quem quis habiturus eſt poſt mortem, ſed imò illius filium, veluti in vocatione titij.& eius hæredis: licèt enim tali caſu mens teſtatoris cenſeatur eſſe, vt non ſimul vocati ſuccedant, ſed ordine ſucceſſiuo, cum viuens nõ habeat hęredem, vt latè probat Menoch.de præſump. lib. 4. præſump.70.num.27. ſi tamen ex aliquibus coniecturis elici valeat, quòd voluerit teſtator titiũ, & eius filios ſimul vocare, tunc impropriatur verbum, hæres, & própriã naturã amittit, Socin. in l.gallus §.etiam ſi parente num.5.de liber. & poſth. Craue.in conſi.131. num. 2. nihil igitur mirum quòd in Cathalonia huiuſmodi impropriam dictorum verborum ſignificationem ex vſu, & conſuetudine terræ admitamus. Hanc intrepidè ſequitur Senatus, prouti ex varijs *deciſſionibus*, quę à nobis refferentur in ſequentibus, clariſsimè apparebit, Iacob.Can. li.1.var. c.8.de dona.num.87.& nob.à Pegue.in nouiſſimis, deciſ.19.

††

3 Dicitur † autem hęreditamentum, licèt reuera contractus ſit inter viuos, propterea quòd cenſeatur pater donando filio in contractu matrimonij præuenire diem ſupremi iudicij, & illius diſpoſitionem, l.parẽtibus C. de inoff. teſta.l.ſi filia §.ſi pater fi.fam. herſiſcun. Oldra. conſi.231. Vt eius de quo quæritur, Bal.in cap.1. §.item ſacramenta, num.10.& 22.de pace iuramen. firman. in vſib. feud. Tiraquel. de iur. primoge.q.8.num.1.& Molin.de primog.Hiſpan.lib 1.cap.12 num.5. plura inferiùs habebis in glo.& filijs ſuis: iuxta quæ hęc dicta cenſcãtur, ſi aliquando inter ſe contrariari modo aliquo videbuntur: atq. hæc de his pro nunc dicta ſufficiant: dabitur enim in ſequentibus per ſępè ocaſio, vt de hæreditamentorum materia plura dicantur, quibus fiat perquàm manifeſta.

SVMMARIA.

1 *Donatio à patre in filium in poteſtate cõſtitutum collata non valet.*

2 *Obligatio naturalis contrahitur inter patrem, & filium in poteſtate conſtitutum, & numer. 73. vbi explicatur.*

3 *Anton.Gom.reprębenditur quòd dixerit ex donatione inter patrem, & filium non oriri obligationem naturalem.*

4 *Obligatio naturalis duplex eſt.*

5 *Donatarius eſt obligatus donatori ad benefaciendum, obligatione naturali.*

6 *Teſtamentum minus ſolempne continet adhuc obligationẽ naturalẽ, vt illud nihilominus ſit obſeruandum. & num.7.*

7 *Obligatio naturalis ſoluti repetitionem impedit, & num.14. vbi declaratur an ſit intelligendum quãdo per errorem iuris, vel facti eſt ſolutum.*

8 *Obligatio naturalis operatur retentionem ſecundũ aliquos.*

9 *Obligatio naturalis facit teneri obligatum in foro conſcientia, & num. 12.*

10 *Hæres inſtitutus in minus ſolemni teſtamento tenetur in foro conſcientia ad legata.*

11 *Obligatio ad antidora multa habet priuilegia.*

13 *Obligatio naturalis, & in foro conſcientia pari paſſu ambulant.*

15 *Error iuris quid ſit, & quando dicatur, & quid error facti.*

16 *Pupillo, licèt naturaliter obligetur, conceditur tamen repetitio quocunq. errore ſoluerit, & num. 21. vbi declaratur.*

17 *Pupillus contrahens abſq. tutoris auctoritate an naturaliter obligetur, remiſſiuè.*

18 *Error iuris impedit repetitionem in his perſonis, cũ quibus is contrahere poteſt.*

19 *Mulieri conceditur repetitio ob iuris errorem.*

20 *Error iuris quibus perſonis non noceat.*

22 *Repetitio non conceditur in ſoluto eo, quod naturaliter debebatur, ſiue ſit ſolutum per errorem iuris, ſiue per errorem facti, ſi id, agnoſcendo debitum naturale, factum ſit.*

23 *Conductio in debiti, ſiue repetitio ſemper cõceditur in indebito vtriq. iure, ſiue per errorem facti, ſiue etiã per errorem iuris, ſit ſolutum.*

24 *Adducũtur rationes contra communem.*

25 *Ignorantia iuris omnibus nocet, non ignorantia facti.*

26 *Soluuntur rationes cõmunis opinionis in quæſtione; de qua num.24.*

27 *Error, verbi m ſimpliciter prolatum intelligitur de errore excuſabili, & ſic de errore facti.*

28 *Obligatio naturalis reſpectiua importat repetitionem ſiendam ab eo, qui prius impleuit.*

Fide-

29 *Fideiuſſor poteſt accedere obligationi naturali.*

30 *Fideiuſſor accedens obligationi naturali nedum obligatur naturalitèr, ſed etiam ciuilitèr.*

31 *Fideiuſſor non poteſt in plus, & in duriorem cauſam obligari, quã principalis, & n. 37. vbi declaratur.*

32 *Fideiuſſoria obligatio eſt acceſſoria ad principalem.*

33 *Fideiuſſor, qui acceſſit naturali obligationi, ſi ſit exactus, nõ poteſt effectualitèr agere poſtea cõtra principalem naturalitèr tantùm obligatum, & nu. 41. vbi declaratur.*

34 *Fideiuſſor non poteſt moleſtari niſi excuſſo principali, fallit vt num. 40.*

35 *Naturalis obligatio non producit actionẽ, & nu. 49.*

36 *Fideiuſſori nõ poſſunt cedi actiones à principali contra debitorem naturalitèr tantùm obligatum, & num. 41. vbi declaratur.*

37 *Fideiuſſor quot modis dici poſſit obligatus in plus, quã principalis.*

38 *Fideiuſſor poteſt arctius, & fortiori vinculo obligari, quàm principalis.*

Sed magna difficultas in hoc ꝑ auctorẽ mouetur, ibi.

Fideiuſſor poteſt in plus obligari, non quoad ſubſtantiã, & radices obligationis, ſed quoad acceſſoria, & extrinſeca, vbi deciſ. Senatus Bonon. ibidem.

39 *Fideiuſſor poteſt cũ inſtrumẽto guarentigio, cũ hypoteca, & cũ iuramẽto obligari, licèt cũ his nõ ſit principalis obligatus, vbi deciſ. Senatus Sabuſia.*

Fideiuſſor propter iuramentum tenetur in omni quãtitate promiſſa, licèt non appareat in ea tota teneri principalem, ibidem, vbi deciſ. Ioſephi. Ludoui.

40 *Excuſſionis beneficiũ non habet fideiuſſor, qui ſe obligauit pro debitore naturalitèr tantùm obligato.*

41 *Fideiuſſor poteſt obligari ad pœnam, licèt principalis debitor non ſit ad eam obligatus.*

42 *Fideiuſſor nõ põt accedere obligationi iam extinctæ.*

Fideiuſſor condemnatus cũ principali nec appellans an poſſit, ne exequatur, iuuari appellatione illi⁹, ibi.

43 *Cõpẽſatio põt fieri de eo, quod naturalitèr tantùm debetur cũ eo, quod vtroq; iure, vbi deci. Sena. Sabu.*

44 *Compenſatio an fiat de debito naturali cum debito vtroq; iure, ſi huic vltimo adſit iuramentum.*

45 *Cõpẽſari nõ poſſunt quæ per exceptionẽ perimi valẽt.*

46 *Naturale debitũ non eſt ex illis, quæ exceptione elidi dicuntur.*

47 *Conſtitutum habet locum in debito naturali.*

48 *Conſtitutũ nõ habet locũ in debito ciuili tãtũ, & quarẽ, & quæ ſit in hoc differẽtiæ ratio inter debitũ naturale tantùm, & ciuile tantùm, vbi declaratio in contradictorio iuditio.*

49 *Obligatio naturalis licèt actionem non producat, producit tamen exceptionem.*

50 *Obligatio naturalis admittit nouationem actiuè, & paſſiuè, vbi declaratur.*

51 *Nouatio non fit niſi expreſſe dicatur.*

52 *Obligatio naturalis operatur, vt poſſit pign⁹ retineri.*

53 *Iuramentum efficit, vt ex naturali obligatione oriatur efficax actio ad agendum vtroq; iure.*

54 *Obligationis naturalis plures effectus traduntur à Por. in prin. inſti de oblig.*

55 *Obligatio naturalis, quæ oritur ex donatione patris in filium, non eſt quę oritur ex honeſtate tantùm, ſed ea, quæ ex legis vinculo, & ibi declaratur.*

Obligatio naturalis ex legis vinculo eſt vbicũq; adeſt cõſẽſus, et hæc habet effect⁹, de quib⁹ ſuprà ſatis, ibi.

56 *Pater qui donauit filio in poteſtate, tenetur in foro cõſciẽtia, nec poteſt repetere cõdictione indebiti, nec aliàs, niſi interueniſſet error facti, & operatur eius donatio effectus alios naturalis obligationis.*

57 *Obligatio nec naturalis, nec ciuilis oritur ex actu, cui lex reſiſtit.*

58 *Fideiuſſor non accedit contractui, cui ius reſiſtit.*

59 *Obligatio naturalis vt non oriatur ex contractu, cui lex reſiſtit, non eſt neceſſe decretum irritans.*

60 *Donatio patris in filium in ſua poteſtate conſtitutũ qua ratione prohibeatur, & num. 62. & ſequent.*

61 *Stipulatio, quæ fit alteri per alterum habet naturalẽ obligationem.*

63 *Pater, & filius vna, & eadem perſona reputantur.*

64 *Quod procedit ſiue filius ſit in poteſtate patris, ſiue non, & num. ſequenti. vbi examinatur.*

65 *Mater, et filius an reputẽtur, ꝑ vna, et eadẽ perſona.*

66 *Patris perſona, & vox propriè, & verè non eſt perſona, & vox filij.*

67 *Penè, verbum diminuit.*

68 *Maritus, & vxor dicuntur eadem perſona, & vna caro, & vna penè anima.*

69 *Filius quicquid acquirit, acquirit patri.*

70 *Donare nemo poteſt ſibi ipſi, nec obligari.*

71 *Donatio inter patrem, & filiũ non prohibetur propter aliquam iuris prohibitionem, ſed imò propter quandam iuris impoſſibilitatem.*

72 *Obligatio nulla poteſt conſiſtere inter patrem, & filiũ niſi naturalis.*

73 *Patria poteſtas nõ attẽditur quoad iura naturalia.*

GLOS. VII. PARS I.

Dicto Ioanni filio ſuo.

De nullitate, & inualiditate donationis inter patrem, & filiũ, & illius rationibus.

1 IN † hac materia donationis inter patrẽ, & filiũ, de qua futura eſt diſputatio in hac glo. fit cõcluſio. Donatio à patre filio facta in illius poteſtate conſtituto de iure non valet, nec tenet. Hanc concluſionem probant clariſſimè iura in initio huius 4. clau. in illius confirmationẽ latiſſimè perpenſa, nec non & dd. ibidem ſufficiẽmè allegati.

2 Declaratur † hæc concluſio, vt intelligatur non valere quoad inducendam obligationem ciuilem, quæ ex huiuſmodi donatione, ſicuti nec ex quocunq. alio cõtractu inter patrem, & filiũ celebrato, oriri poteſt, vulga. l. frater à fratre, vbi omnes ff. de condic. indeb. naturalis tamẽ proculdubio ex ea donatione naſcitur, Bar.

in d.l.frater à fratre num.57. & ibi Iaſ.num.44.
Iacob.Menoch.de præſump.lib.3.preſump.29.
num.3.Ioan.Gutier.de iura.confir.1.par.c.41.in
prin.Andre.Gayl.obſerua.38.n.8. & n.9.lib.2.
Ioan.Coraſ.Miſcellane.lib.4.c.3.num.4.cõmu-
nem dicunt Guid.Pap.deciſ.146.nu.1. Vilallo-
* bos in commu.opi.& ibi Ficat.in verbo,dona-
tio,num.131.Ema.Soar. à Ribey. in theſau. re-
cep.ſenten.in eu.verbo, donatio, num. 195. &
nouiſsimè Geor. Vienne. in prima p. ſuorum
ſchema.ſeu.tabul.in 4.libros inſtitu.tit. de do-
na.pag.mihi 299.

3 Vndè cauebis ab Anto.Gom.qui in l.17.tau.
nũ.4.abſq.iure,& ratione docet,ex donatione
inter patrem,& filium in illius poteſtate conſ-
titutum,nullam induci obligationem nec ci-
uilem,nec naturalem:conuincitur enim ea opi
* nio ex communi ſententia ſuperiùs in contra-
rium relata,& ex traditis per doctores in illi⁹
cõfirmationẽ , & ex his,quę inferi⁹ adducẽtur.

4 Cæterùm † cũ obligatio naturalis,iuxta Bal.
ſentẽtiã in l.1.C.d Sacroſanctis Eccleſijs,ſequũ
tur Fortun.Garcia in l.1.§.ius autẽ naturale,illa-
tione 10.de iuſti.& iure,Dida.in c.cũ eſſes,verſ.
3.quod,de teſtamẽtis & in c. quamuis pactũ 2.
p.§.4.n.5.Iacob.Menoch.de præſump. lib. 1.q.
80.n.19.& Thob.Non.in prin.inſt.de obliga. à
n.6.cũ ſequẽt.Pat.Sanch.de matri.lib.1. diſp.7.
n.15.dupplex ſit,altera quidẽ,quæ oritur ex ho
neſtate,& debitu morali,quę ad honeſtã quã-
dam obſeruationẽ,nõ neceſſariã ex vi legis,ſed
5 ex vi honeſtatis moralis,pertinet, cuiusmodi †
eſt illa obligatio,qua donatarius erga donan-
tem tenetur,vt ſi vnquã dabitur occaſio repẽ-
dat acceptũ beneficium , iuxta tex. in l. ſed &
ſi lege §.conſuluit,de peti.hæred.Fortun.& Me
noch.vbi ſuperiùs, videndus D. Tho. ſecunda
6 ſecundæ q.106.ar.4.5.& 6.Eiuſdem † generis
eſt etiam ea obligatio, quam naturaliter dicũt
doctores ex teſtamento minùs ſolemni oriri,
Bal.Dida. & Menoch. in locis ſuperiùs citatis,
& alij etiam per eos relati (licèt in hoc de teſta-
mento minùs ſolempni contradicere videatur
Bar.in l.nemo poteſt, num. 18.ff.de lega.1 &
alij,quos reffert Micha.Graſ.de ſucceſſ.§.1. nu.
13.in 1.par.& Calà Perey.in l. ſi curatorem ha-
bens,verbo lęſis,num.71.C.de in integ.reſtitu.
quatenus obligationi , quæ ex eo teſtamento
oritur, tribuunt effectum retentionis, vt vide-
licet poſsit is,cui res legata in teſtamento mi-
nùs ſolempni tradita eſt ; exceptione reten-
tionis ſe tueri aduerſus legitimum hæredẽ,qui
effectus proprius eſt alterius obligationis natu
ralis,de qua inferiùs dicturi ſumus, quod an ve
rum ſit,mox examinabimus.)

7 Huic † naturali obligationi vnicum tantũ
tribuit effectum Iacob. Menoch. vbi ſuperiùs
num.21.ex mente Fortun. Garcia in allega. §.
ius autẽ naturale,illatione 10.vt videlicèt ſolu-
ti repetitionem impediat , cui conſentit Dida.
in allega.c cũ eſſes n.9. verſi. 3.quid,de teſtam.
& in cap.quamuis pactum 2.par.§.4.numer.8.
8 Bar. † tñ in l.nemo poteſt,nu.18.ff de lega.1.&
alij,quos reffert,& ſequitur Micha.Graſ.de ſuc
ceſs.§.1.n.13.in prima par.& Iul.Clar. d teſtam.
* q.90.& cõmunis opinio,de qua prędicti docto
res atteſtãtur,aliũ huic obligationi tribuũt effe-
ctum,retentionis videlicet, cẽſentes poſſe eũ,
cui res legata in teſtamẽto minùs ſolempni tra
dita eſt,tueri ſe exceptione retẽtionis aduerſus
legitimũ hæredẽ.Sed hæc opinio reprehẽditur
à Fortu.Dida. & Menoch. vbi ſuprà,idẽ Dida.
in eo.c.cum eſſes nu.10.verſ.3.ex hoc, & vide-
tur apertè conuinci ex tex.in l.ſi creditoris, C.
de fideicom.argumẽtãdo à contrario ſenſu,cu-
ius verba ſunt,*ſi creditoris voluntas iure ſubnixa
liberari te debuo volẽtis doceri poteſt:etiã antequam
ſolempniter tibi liberatio à ſucceſſore praſtetur,excep-
tionem tibi ex voluntate deffuncti deſcendentẽ cõpe-
tere manifeſtum eſt*,ergo ſi huiuſmodi creditoris
vltima volũtas nõ fuerit iure ſubnixa, ideſt, vt
interpræratur glo.iuris ſolẽpnitate vallata , vbi
adſint quæ adeſſe oportet, & abſint quę abeſſe
cõueniat,tunc nõ cõpeteret debitori exceptio
retentionis aduerſus hæredem.

9 Abb. Panor.† in d.c.cũ eſſes,n.10.& ſequẽt.
& alij,quos reffert Dida.in eodem c.cum eſſes
* nu.4.cũ ſequẽt.& cũ eis cõmunis doctorũ opi-
nio,vt teſtatur idẽ Dida.nec negat Iul.Clar.de
teſtam.d.q.90.n.4. tertiũ huic obligationi na-
turali tribuere effectũ,vt videlicet faciat, ꝙ is,
qui ſit obligat⁹,teneatur in foro cõſciẽtiæ obli
gationi ſatisfacere , exẽplũ cõſtituunt prædicti
doctores in obligatione hęredis in min⁹ ſolem
ni teſtam.inſtituti,cẽſentes ipſum teneri in ani
mæ iudicio, ſub læthalis culpę pæna , legata in
eo teſtam.perſoluere:Cæterũ nec iſte effectus
ꝓpri⁹ eſt huiuſmodi obligationis,vt latè,& do
ctè cõprobat Dida.vbi ſuperi⁹ quatuor inuinci
bilib⁹ rationib⁹,& cõtrariæ opinionis argumẽ-
ta radicitùs euellit,quib⁹ vtpotè à viro doctiſſi-
mo , & ſũma iuris diuini,& humani peritia præ
dito, traditis,nihil omninò addi poſſe arbitra-
10 mur.Hoc tñ † vnũ in propoſito nõ omittimus
quæſtionẽ illã, num hæres teneatur in cõſciẽtia
ſoluere legata abſque iuris ſolempnitate facta,
optimè,vt nihil vltra,pertractari, & negatiuè,
ſicut ſuprà,reſolui per Reuerẽdum Pat. Ludo-
ui.de Beia.ordinis Eremit.Sancti Auguſt. in au
reo illo lib.reſponſio. caſuum conſcientię par.
1.caſ.53.per tot. & pulchrè per Margo. multa in
huius rei confirmationem adducentem deciſ.
Floren.58.per tot.ac Hierony.à Lauren. deciſ.
Auenio. 87.per tot.latiſſime Ceual. in com.
con.com.q.71.& 137.per tot. in 1. vol. & Ioan.
Gutier.in Canoni.quæſtio.lib. 2. c. 25. à nu.11.

Thob.

Thob.Non.in rub.inſt.de obliga. alios quã plurimos tribuit huic obligationi effectus, ſex enumerat Ioan.Fab.in ea.rub.num.3.alios refert Iaſ.in d.l.ſi non ſortem,§.libertus de condic. indeb. & quindecim adducit Claudi. de Seyſſel.in l. ex hoc iure, de Iuſti. & iur. & tres alios ipſe diuerſos à ſupràdictis tradit ibidem,
11 Verùm† nec prædicti effectus huic obligationi naturali accommodari poſſunt, ſunt enim effectus obligationis ad antidota,& remunerationis, non quatenus in ea ineſt naturalis obligatio,quod noſtrũ eſt inſtitutum,ſed quatenus aliàs de iure ſummè priuilegiata reperitur ad faciendum, vt ſuſtineantur quàmplurima illius fauore,quæ aliàs corruerent, de quibus nos aliqua inferiùs dicemus, vndè fit non poſſe effectus prædictos cõmodè tribui huic, de qua agimus,obligationi.

Altera eſt naturalis obligatio,quæ ex legis, ac iuris naturalis vinculo oritur,ſeu,vt alij dicunt,ex conſenſu,& æquitate naturali,quę ſua det vt pacta ſeruētur,de qua loquitur I.C. in l. cũ amplius §.is natura debet ff.de reg.iur. *is natura debet, quem iure gentium dare oportet, cuius fidem ſecuti ſumus.* in l.Stichum.§.naturalis ff. de ſolut.§.debitor, inſti. de excep. l. ex hoc iure, vbi glo.verbo, obligationes, ff. de inſti. & iu. Fortun.Dida.& Menoch.vbi ſuperiùs.

12 Hæc † eſt propria obligatio naturalis, & habet quamplurimos effectus, primus ſit quòd obliget in foro conſcientiæ, & in animæ iudicio obligatum ad adimplendum id,quod pro-
* miſit,Bar. cõmunitèr receptus in extrauagan. ad reprimẽdum,verbo, denũciationem, Abb. in c.pleriq.num.fin. de immu. Eccle. Dida. in c.cum eſſes,num.5.de teſtam.& in relec.c.quãuis pactum 2. par. §. 4. num.6. Anchar.in reg. poſſeſſor, de reg.iur.in 6.Nauar. conſ. 2.nu.4. lib.1.de pac.& in conſ.5.num.14.lib.3.de emp. & vendi.Menoch.de præſump.lib.1.q. 80. nu. 18.Ludo.Moli.Societa. Ieſu de cõtrac.diſputa. 257.in prin. Thom.Sanchez de mat.diſpu.7. num.14.lib.1.tom.1.Adeò † vt obligatio natu-
13 ralis,& obligatio in conſcientię foro pari paſſu ambulēt,Ferdin. Vaſqui.queſtio. vſuſrequent. c.10.nu.16.

14 Secũdus† effectus huius naturalis obligationis eſt cõmunis cũ altera obligatione naturali, vt impediat ſoluti repetitionē,l. fideiuſſor §.fideiuſſor ff. de fideiuſſ. l.naturales ff.de actio.& oblig.l.Iulianus, & l.frater à fratre, §. quæſitũ de condic.indeb.cũ mille ſimil. Fortun. Dida. Menoch.& Molina vbi ſuprà,Caldas à Perey. in repetitione l.ſi curatorem habens, verbo, cum non abſimilis, num.26.licèt hoc de repetitione indebiti ſoluti tarò nunc practicetur, & rarò illi' caſus accidat,quia homines vix ſoluunt verè debita, & ideò dicebant Salice. & Alex.vbi eos allegat Carel. Coto in memorabi li. verbo, condictio indebiti, tractatum de condictione indebiti hodie receſſiſſe à b aula. Vbi autē de hoc contingeret diſputari, intelligendum foret quod ſupradictum eſt, quando id,quod eſt naturalitèr debitũ,eſt ſolutum per errorem iuris,ſecus verò ſi foret ſolutum per errorem facti,iux.Cęſar.diſtinctionem in l. error.C.ad l.falcid.l.cum quis, vbi doctores,C.d iur.&fac.ignor.Tob.Non.in prin.inſti.d oblig. num.35.& Ferd.Vaſqui.controuer.vſuſrequēt. c.63.num.36.alios allegat Tepa. in compen. var.iur.ſenten.tom.2.tit.de condic.indeb. col. 7.ferè in prin.

15 Vocatur † autem error iuris quando quis credit ſe teneri ex aliquo actu,ex quo nulla oritur obligatio iuris, error autem facti dicitur, quando quis credit actum pręceſſiſſe, qui iure eum obligaret,& tamen non præceſſit, vt explicatur in l.1. de iur. & fac. ignor. extantq. huius erroris,aut ignorantiæ tituli ff. & C. de iur. & fac.ignor.

16 Obſtat †tamen fortitèr I.C. reſponſum in l.quod pupillus, de cõdic.indeb.vbi I.C. *Quod pupillus* (inquit) *ſine tutoris auctoritate ſtipulanti promiſerit, & ſoluerit, eius repetio eſt,* & tex. in l.interdum,eo.tit.vbi I.C. *interdum perſona locum facit repetitioni, vt putà ſi pupillus ſine tutoris auctoritate ſoluerit: nam in his perſonis generalitèr repetitioni locum eſſe non ambigitur:* Pupillum autem ſine tutoris auctoritate contrahentem naturalitèr obligari,probant clarè iura tex.in l.1.ff.de noua. ibi, *dummodo ſequens obligatio aut ciuilitèr teneat, aut naturalitèr, vt putà ſi pupillus ſine tutoris auctoritate promiſerit,* & tex.in l.cum illud §.1.ff. quando dies lega.cedat, ex quibus iuribus deducitur manifeſtè pupillo naturalitèr obligato concedi repetitionem eius, quod ſoluit, ſiue per errorem iuris,ſiue per facti errorem ſoluiſſet, quod demonſtrat verbum illud(gene-
17 ralitèr)poſitum in d.l.interdum.Hoc † contrarium latiſſimum nobis parabat campum diſputandi, & diſcutiendi difficilem illam iuris quæſtionem, quę valdè doctos contorſit,& defatigauit, nunquid videlicet pupillus contrahens abſq.tutoris auctoritate naturalitèr obligetur,quãdo eſt proximus pubertati: nam antea nullum eſt dubium,quòd non obligatur, illam tamen,quia abſq.eo labore contrarium hoc facilitèr diluere poſſumus, in præſentiarũ omittere cõſultò ducimus, ſperantes quòd inferiùs in hoc eodem trac. commodior forſan, & accommodatior ſe ſe nobis offeret locus illã examinandi : ſin minus contentetur lector quòd eum remittamus ad doctiſſimum Cald. de Perey.in repeti.d.l.ſi curatorem, verbo, cũ non abſimilis, à numer. 26.cum ſequent. qui præ cæteris latiſſimè,ſimulq. & diligentiſſimè

de ea agit,& latiùs poſt cum eandem quæſtio-
nem diſputauit Pat. Sanchez de matrim. lib.
6.diſputa.38.per tot.

18 Ad † obiectionem igitur reſpondemus id,
quod dicimus,iuris errorem impedire repeti-
tionem, intelligendum eſſe in his perſonis,
quibus is nocere poteſt , pupillo autem non
nocet iuris ignorantia, vel error,vulga.l.regula
ff.de iur.& fact.ignor.cum ſimil. vndè nihil mi
rum ſi ei cõcedatur repetitio aduerſus ſolutio-
19 nem iuris errore factam,ſic † videmus mulieri
concedi eandem repetitionem aduerſus iuris
errorem in l. quamuis §. interdũ ff. ad Velleya.
quia nec ei nocet iuris ignorantia , d. l. regula,
20 ſic † finaliter eadem ratione videmus alijs ſi-
milibus perſonis,quibus huiuſmodi iuris error
non nocet, concedi repetitionem in l. cum de
indebito §.ſin autem ff.de proba.

Cæterùm hęc ſolutio non ſatisfacit : repug-
nat enim ei ex diametro tex.in l. ſi eius in prin.
ff.ad trebel. vbi cum pupillus mutuam pecu-
niam ſine tutore accepiſſet,eiuſq. hęres eandẽ
creditori ſoluiſſet, repetitio eidè denegatur,*nõ
repetã* (inquit tex.)*quia ab eo in me naturalis obli-
gatio tranſlata intelligitur*,ex tex. in l. ſi pupillus
ff.ad l.falcid. ibi , *nihil repetere poſſit*.

21 Vera † igitur ſolutio eſt,quæ omnem tollit
difficultatem, quòd pupillus iure ordinario re-
petere non poſſit quod errore iuris ſoluerit,&
ita intelligantur tex.in d.l.ſi eius ff. de treb.&
tex.in d.l.ſi pupillus ad l. falcid. repetit tamen
iure extraordinario,ſcilicet per reſtitutionem
in integrum,ita hæc inter ſe conſiliat Caldas
Perey.in allega.l.ſi curatorem,verbo,cum non
abſimilis, nu.30.verſ.vel aliter, & latiùs in ver-
bo,tæſis,nu.69.quam reſponſionem cõprobat
clare tex.in l. 2. C. ſi aduerſus ſolu. vbi Cæſar,
*Indebito legati,licet per errorẽ iuris,minore ſoluto,re
petitionẽ ei decerni (ſi nec dum tempus quo reſtitu-
tionis tribuitur auxilium exceſſerit) rationis eſt:* fir-
ma igitur remanet ſuperiùs tradita diſtinctio
inter errorem iuris,& errorem facti , vt ſolutũ
priori caſu repeti non poſſit,quando debitum
eſt naturale, ſecus verò quando adeſt error fa-
cti:tunc enim intrepidè cõceditur repetitio.

22 Nec † finalitèr his obeſunt iura tex. in l.na-
turalitèr,& in l ſi quid ff.de condic. indeb.per
quæ iura relati à Bar.in d.l.1.nu. 17.de condic.
indeb.dicebant contra communem nullo mo
do repeti poſſe id,quod ſolutum eſt,ſi naturali
tèr deberetur,ſiue errore iuris,ſiue errore fac-
ti fuiſſet ſolutum,ea moti ratione,quia ibi , cũ
naturalitèr debeatur , adeſt naturalis obliga-
tio,quæ impedit repetitionem , dictis iuribus,
ergo in ea ſpecie ſẽper ceſſabit repetitio , neq.
contrahetur re obligatio: nam reſpondemus,
ideò in dictis iuribus repetitionẽ ceſſare , quia
ſolutum eſt agnoſcendo naturale debitum , vt
dicitur in d.l.ſi quod, ibi, *quia naturale debitum
agnouit*,& patet ex.d.l.naturalitèr, vbi qui pro
ſeruo ſoluit,ſciebat ipſum ſeruum debere quæ
ſoluit,in qua ſpecie certum eſt repeti non poſ-
ſe:quia qui ſoluit nõ errauit: verè enim debitũ
naturale erat: in hac autẽ materia ſine errore
ceſſat repetitio,& ita in illorum iurium ſpecie
cum ibi debitum ſoluatur, non indebitum eo
modo quo agnoſcitur,nihil mirum ſi ceſſat re-
petitio , & hæc iura potiùs faciunt ad noſtri
primi effectus naturalis obligationis confirma
tionem, quàm ad huius,veriſſimè, declaratio-
nis conſtitutæ deſtructionem.

23 Circa † materiam hanc diſputant aliqui.nũ
nam eadem diſtinctio,& differentia ſuperiùs
conſtituta inter errorem iuris,& facti, locũ ha-
bere debeat quando ſoluitur quod vtroq.iure,
& ciuili,& naturali eſt indebitum,quia tamen
* communis,& receptiſſima eſt doctorum ſentẽ
tia,quòd in indebito vtroq.iure non habeat lo
cum diſtinctio ſuprà firmata:cẽſent enim ſem-
per dandam eſſe condictionem,& repetitionẽ
indebiti,ſiue illud per errorem iuris , ſiue per
facti errorem fuiſſet ſolutum,glo.1.in l.1. ff. de
condic.indeb.in l.cuius per errorem ff.de reg.
iur.& in allega.l.cũ quis C.de iur.& fac. ignor.
reffert latè Padilla in d.l.cum quis,num. 23.li-
cèt ab ea opinione recedant vltramõtani, hoc
eſt Galli,vt refert Iaſ.in d.l.1.num.23. de condi.
indeb.qui ſuam fundant opinionem in d.l.1.
ff.de condic.indeb.in §.1.inſt.quib.mod.re cõ-
trahi.obliga.& in iuribus ſimilibus dicentibus
ſimplicitèr per errorem ſolutam pecuniam re-
peti poſſe abſq. diſtinctione erroris ſuperiùs
tradita,viden.Vivi.deciſ.218.per tot.vbi de hu-
iuſmodi indebiti ſoluti repetitione pluribus
agit,quia (inquam)ſic,vt ſupradictum eſt,reſo-
luit communiſſima doctorum ſententia,& du
rum eſt cõtra tam receptas opiniones venire,
ideò lõgiorẽ examinationẽ eius diſquiſitionis
conſultò decreui omittere, ſi tamẽ priùs retu-
lero quòd memini me aliquãdo,dum in ſcho-
lis eſſem , contra hanc receptiſſimam opinio-
nẽ à doctiſſimis pręceptoribus, vt ſua,& ſcho-
larium,cum his,ingenia exercerent, audiuiſſe,
non quòd propterea exiſtimẽ recedendum
à communi opinione, ſed vt habeant, qui vo-
luerint , materiã ſuper re hac diſputandi.

Dicebant ergo periculoſam videri cõmunẽ
nolẽtẽ obſeruari diſtinctionẽ ſuperiùs traditã
24 inter † errorem iuris , & errorem facti in in-
debito naturalitèr,& ciuilitèr ſimul,quæ in in-
debito ciuilitèr tantùm,ex eo quòd iure conſ-
titui non poſſe videatur differentia in hac ma-
teria inter ſupradictas duas indebiti ſpecies:
quoniam ſi differentia eſſet inter eas,neceſſa
riò iura illam proponerent, cum aliàs non re-
ctè ſimplicitèr docerent, at nullo iure inueni-

Digitized by Google

tut talis diſtinctio, ergo in hac materia nõ pro-
cedet:vndè genericè teneri,non iniuria, pote-
rit idem ius ſtatuendum eſſe,ſiue vtroq.iure in
debitũ ſit,ſiue tãtũ ciuili, addebãt rationẽ eſſe
manifeſtã,quia cũ tituli iuris,quibus hæc repe-
titio indebiti conceditur,ſint iuris ciuilis,in eis
tantùm curatur de indebito ciuili: neq. enim
eſt cur ius ciuile,in eis titulis,loquens de inde-
bito,intelligat alind,niſi ciuile,atq.ita idem eſt
quoad hanc materiam,eſſet tantùm ciuiliter,
vel eſſet vtroq.iure indebitum: Ex qua reſolu-
tione procedit quòd diſtinctio poſita in legi-
bus huius materiæ inter ſoluentem iuris igno-
rantia,& ignorantia facti,locum habeat inquo
cunq.indebito,ſiue vtroq. iure,ſiue ciuiliter tã
tùm:nam cũ idem ius in vtroq.indebito verſe-
tur,ex ſuprà obſeruatis, neceſſariò diſtinctio
propoſita à legibus in materia indebiti ſoluti,
locum habebit quomodocunq. iure ciuili in
debitum ſit.

25 Quam † ſententiã dicebant primò probari
ex notiſſimo iuris principio tradito in l. regu-
la,de iu.& facti ignor.vbi proponitur, iuris re-
gulam eſſe, ignorantiã iuris omnibus nocere,
ignorantiam autem facti, nemini, ergo cum
perpetuum ſit iuris ignorantiam nocere, non
minùs nocebit ei, qui vtroq. iure indebitum,
quàm qui iure ciuili tantùm,ſoluit, & ita cum
ignorantia facti non noceat,ex regula illa,ſol-
uens errans in facto ſemper repetet, errans
verò in iure nunquã, cum inexcuſabilis ſit ea
iuris ignorantia.

Secundò eandem ſententiam ita manifeſ-
tiſſima iuris diſpoſitione probari dicebant in
l.cum quis C.de iur.& facti ignor. vt nihil aper
tius dici poſſe videretur:ait namq.tex.in prima
parte,quòd ſi quis ius ignorans indebitam pe-
cuniam ſoluerit,non poterit recuperare, ergo
ſimplicitèr procedit illa doctrina, pro vt ibi
propoſita eſt,abſq. eo quòd diſtinguamus, an
vtroq. iure,vel ciuili tãtũ indebitum ſit, quod
apertiùs comprobatur in ſecunda tex. par. vbi
docetur ſolutum per ignorantiam facti poſſe
repeti indebiti condictione,quibus verbis pla-
nè oſtenditur repetitionem indebiti ſoluti, de
qua agimus,locum habere tantũ quando quis
ignorãtia facti ſoluerit, nullo autẽ modo quã-
do ignorantia iuris:Ex quibus non tantùm iuri
dica ratione, ſed etiam expreſſa l. comprobatũ
videtur,vt errore iuris ſoluens indebitam pecu
niam nunquam repetat,ſed tantùm locum ha-
beat indebiti repetitio in quocunq. indebito,
quando errore facti fuerit ſolutum.

26 Qua † conſtituta, & comprobata ſenten-
tia, remouere curabant fundamenta cõtrariæ
opinionis, dicẽtes, quòd doctores argumento
tex.in d.§.1.inſt. quib. mod. re cõtrahi.obliga-
tio,& l.1.ff.de cõdic.indeb.iuriumq.ſimiliũ di-
centium ſimplicitèr per errorem ſolutã pecu-
niam repeti,vt cõponerent cum d. l. cum quis,
quæ diſtinguit inter errores,credebãt iura præ-
dicta,quę omni caſu videbantur concedere re
petitionem,loqui in vtroq.iure indebito, at d.
l.cum quis,quæ diſtinguit,tantùm loqui in in-
debito ciuili.Sed fallũtur ingenuè,cum,vt ma-
nifeſtè apparet ex d. l. cum quis, illa generali-
tèr in omni indebito loquatur: nec tunc obeſt
tex.in d.§.1.inſt.quib.mod.re cõtrahi. oblig.&
ſimilia iura:nam, præterquam quòd intelligẽ-
da ſunt neceſſariò iuxta dictam diſtinctionem
27 erroris poſitã in d.l.cum quis,in his † omnibus,
& alijs huius materiæ, in quibus agitur de re-
petenda pecunia per errorem ſoluta, verbum,
error ſimplicitèr prolatum intelligi debet de
errore excuſabili,hoc eſt facti,quoniã error iu-
ris non excuſat, quæ doctrina manifeſtè pro-
batur ex d.l.regula §.ſi quis,de iur.& facti igno.
vbi in principio ait legatum ſolutum vltra do-
drantem per errorem iuris repeti non poſſe, &
ſtatim ſubdit,quòd ſi tale legatum ſoluatur, ſi
non per errorem fuerit ſolutum,ceſſat repeti-
tio, ergo quandocunq. in cauſa repetitionis
adeſt verbum,error ſimplicitèr,de errore facti
intelligendum eſt,cum ex eo tex.conſtet illud
legatum per errorem iuris non repeti,& tamẽ
per errorem ſimplicitèr repetitioni locum eſſe,
quia ſemper error ſimplicitèr pro errore facti
accipitur,ex quo cõpetit repetitio, ad d. l. cum
quis C.de iur.& facti ignor.& d.l.error C.ad l.
falcid.ſed hęc omittamus his, qui verſantur in
ſcholis,quorum propria ſunt, latiùs ſpeculãda.

28 Rurſus † (vt iam eò redeamus,vndè digreſſi
ſumus) hic noſter ſecundus effectus huiuſce na
turalis obligationis intelligendus eſt in obliga
tione naturali ſimplici,quo caſu quis repetere
non poteſt prætextu indebiti id, quod ſoluit
propter naturalem obligationem præcedentẽ,
vt in iuribus ſuperiùs allegatis, ſecus verò eſt
in reſpectiua ob implendã aliquam cauſam de
futuro:nam tunc is,qui impleuit pro ſua parte,
ſi tale ſit factũ,quod repeti valeat,poterit repe
tere,ſi nõ cõdictione indebiti ſaltẽ ex eo quod
antequam aduerſarius adimpleat, permiſſum
eſt ei pænitere,quod ſępè contingit in cõtracti-
bus innominatis (in quibus ante adimplemen-
tum ex vna parte oritur naturalis obligatio, vt
ex multis ſecurè reſoluit Gom. var. reſol. to.2.
c.8.n.5.) per tex.in l.3.§.1.& in l.ſi pecuniã, ff. cõ-
di.cauſ.dat. cau. nõ ſequu.& in l.naturalis §.1.
ff.de præſcrip.verb. Atq.hæc de hoc ſecũdo ef-
fectu,& de repetitione indebiti dicta ſint ſatis.

29 Tertius † huius naturalis obligationis effec-
tus eſt,vt ei poſsit accedere fideiuſſor, l. 1. &
per tot.tit.ff.de fideiuſſ.l.1.& tot.tit.C.eo. aper-
tiùs I.C.in l.fideiuſſor obligari §. fideiuſſor ac-
cipi,de fideiuſſ.*Fideiuſſor* (inquit) *accipi poteſt*

quoties eſt aliqua obligatio ciuilis, vel naturalis, cui
applicetur, l. ſi pupillus ff. de arbit. §. in omnib'
* inſt. de fideiuſ. vbi communiter ſcribẽtes, An-
tho. Gom. var. reſol. tom. 2. c. 12. de fideiuſſor. in
prin. Tob. Non. in alleg. prin. inſt. de oblig. nu.
35. Georg. Vien. ſecunda par. ſuorum ſchema.
30 eo. tit. de obliga. num. 5. pag. mihi 91. Et † talis
fideiuſſor nedum tenebitur naturalitèr, ſed &
ciuilitèr etiam, d. §. 1. inſt. de fideiuſ. optimè Mo
lina Societa. Ieſu de contrac. diſputa. 539. per
tot. & ſignantèr num. 9. plenè Anthõ. Hering.
in tracta. d fideiuſſ. c. 10. in quibus cauſ. fideiuſ.
interponatur, in prin.
31 Sed † his obſtat quòd fideiuſſor non poſsit
in plus, & in duriorem cauſam obligari, quàm
principalis debitor maneat obligat' l. grecè §.
illud ff. de fideiuſ. vbi I.C. *illud* (inquit) *cõmune*
eſt in vniuerſis qui ꝓ alijs obligantur, quod ſi fuerint
in duriorem cauſam adhibiti, placuerit eos omnino
do non obligari, idem diſponit Iuſtinia. Imper. in
§. fideiuſſores inſt. eo. *fideiuſſores* (inquit) *ita obli-*
gari nõ poſſunt, vt plus debeant, quã debitor, pro quo
* *obligantur*, vbi communiter ſcribentes: ratio †
32 eſt elegans, quę additur ab Imper. in d. §. fide-
iuſſores, quia cum obligatio fideiuſſoris acceſ-
ſoria ſit principali, eiq. innitens nõ poteſt plus
ſe extendere, quàm obligatio debitoris princi-
palis, exornat Ludou. Molin. diſpu. 541. in prin.
33 Aliam † Borgnin. Caual. adducit rationem de
contrac. deciſ. 31. num. 2. tom. 1. quia non poſ-
ſet agere poſt ſolutionem contra principalem
effectualitèr, & ſic obſtaret ſibi exceptio cedẽ-
darum, vt videtur probari ex tex. in l. ſi ſeruus
34 ff. ſi quis cautionib. Eſt † & alia ratio, quia cum
fideiuſſor non poſsit conueniri niſi poſt excuſ-
ſum, & diſcuſſum principalem, & eo non re-
perto ſoluendo tantùm, vulga. auctẽn. præſen-
te C. de fideiuſſo. & in corpore vndè ſumitur,
& is nunquã excuti poſsit, quoniã naturalitèr
35 tantùm obligatus eſt, quia † ea naturalis obli-
gatio non producit actionem, vt ex ſupradic-
tis apparet manifeſtè, & probat in terminis An
thoo. Hering. de fideiuſſ. c. 27. de benefi. fide-
iuſſor. n. 260. indè dicẽdũ proculdubio eſt, nõ
poſſe fideiuſſorẽ intercedere obligationi na-
36 turali, quia nulli' eſſet effectus. Adeſt † & 4. ra-
tio, quia cum creditor teneatur actiones cede-
re fideiuſſori aduerſus principalem debitorẽ,
vt ab eo recuperet quod ſoluit, vulga. l. 2. l. cũ
alter, & l. ſicut C. de fideiuſſo. quomodo hoc
caſu, dando quod non habet, & transferendo
plus iuris quàm ſibi competat, poterit credi-
ditor actiones cedere fideiuſſori efficaces, vt
poſſit, quod ſoluit, recuperare, pluribus de hoc
articulo agit Anthon. Hering. in d. tracta. de fi-
deiuſſ. c. 24. num. 31. vbi infinitos propè docto-
res reffert eundem articulum tractantes.
37 His † tamen non obſtantibus veriſſima eſt
in hoc tertio effectu firmata reſolutio per cer-
tiſſima iura in ea allegata: nec obſtant quæ in
contrarium adducebantur: quod enim dicitur,
fideiuſſorem non poſſe in plus obligari, quàm
principalis debitor, intelligitur quòd non poſ-
ſit in plus obligari aliquo ex illis quatuor mo-
dis, quos tradit Impe. in §. plus, inſt. de actio. re
videlicet, loco, tempore, & cauſa: re, vt ſi obli-
gationi de ſoluendo quinq. intercederet fide-
iuſſor promittens ſoluere decem: loco, veluti
ſi cum debitor eſſet obligatus ſoluere in ciui-
tate Barcinonę loco commodiori ipſi fideiuſ-
ſori, promiſiſſet idem fideiuſſor ſoluere in
vrbe Romana loco longè eidem grauiori: tem-
pore, vt quia fideiuſſor ſe obligaret ſoluere in-
tra annum quod debitor principalis tenetur tã
tùm ſoluere intra biennium: & deniq. cauſa di
ceretur obligari fideiuſſor in plus quàm princi-
palis, veluti ſi fideiuſſor data electione credi-
tori promitteret eidem ſeruũ, aut decem dare,
cum tamen debitor principalis ſimplicitèr ſer-
uum aliquem indeterminatè, aut decem dare
promiſiſſet, quo caſu de iure electio erat de-
38 bitoris, non † tamen intelligitur quòd non
poſſit in plus obligari alio modo, hoc eſt obli
gando ſe arctiùs, & eficatiori vinculo, quàm
* debitor principalis, ita declarant communitèr
doctores, & proſequitur latè Antho. Gom. var.
reſol. tom. 2. c. 12. nu. 2. & Ludou. Molina de cõ-
trac. diſputa. 541. nu. 1. cum ſequent.

In noſtro autem caſu non poteſt dici obli-
gari fideiuſſor in plus quã principalis, ſed benè
arctiori, & efficatiori vinculo, quod nõ eſt pro
hibitum, ita reſpondet in propoſito Gom. vbi
ſuprà.

Ego in hanc interpretationẽ libentèr con-
ſcenderem propter grauiſſimorum doctorum
eam tenentium auctoritatem, requirerem ta-
men ab eis rationem, quare fideiuſſor non po-
ſsit obligari in decem, quando principalis de-
bitor eſt obligatus in quinq. tantùm, & tamen
poſsit obligari ciuilitèr, & naturalitèr, qñ prin-
cipalis eſt tm̃ obligat' naturalitèr, certè vtroq.
caſu in duriorem cauſam obligatur fideiuſſor,
& in plus, quàm principalis, imò poſteriori caſu
longè durior eſt conditio fideiuſſoris quàm in
priori: in hoc enim perdere, & amittere tan-
tùm poſſet fideiuſſor quinq. quę ſunt ſuprà
alia quinq. in quibus obligatus eſt principalis,
cum ad reliqua quinq. iam detur ei actio man-
dati ex natura fideiuſſionis, vt recuperet à prin
cipali, altero verò caſu ipſa decem amittere po
terit fideiuſſor, qui pro eo, qui ea debet natu-
ralitèr tãtũ fideiuſſit, cum, poſt ea ſoluta, nulla
detur ei aduerſus principalem debitorẽ actio
efficax ad agendum, quia eam non parit natu-
ralis obligatio, ideò cogitãdum. Alijs etiam mo
dis, veluti quo ad vſuras, & pro eo etiam, qui
per

per ſtatutũ obligari non poteſt,& generaliter
quo ad acceſſoria poſſe fideiuſſorem in plus
obligari,quàm principalis docet Marſil. de fi-
deiuſ.num.291.& ſequent.inter tract. de mer-
catur. vbi omnia etiam ferè, quæ ſuprà tradi-
ta ſunt, comprobat, pulchrum caſum adducit
Barz.3. deciſ.78.in quo dicit dilationem cõceſ-
ſam debitori non prodeſſe fideiuſſori, quãuis
videatur ſic remanere in plus obligatus, quàm
principalis,quia id non reſpicit ſubſtantiam,&
radices obligationis,ſed eſt quid extrinſecũ ab
ea, atque ita *deciſum* in Rot. Bonon. aſſerit.

Ex hac interpretatione,& declaratione ſu-
periꝰ tradita,quòd videlicet non poſſit fideiuſ-
ſor in plus obligari, quàm principalis, poſſit
tamẽ arctiori,& fortiori vinculo, Gom.& poſt
eum Molina in locis ſuprà citatis loco ratio-
num diuerſitatis plura inferunt, quibus ea cla-
39 rior, ac facilior appareat,1. quòd † indè oritur
poſſe fideiuſſorem obligari cum inſtrumento
guarentigio,licèt cum illo nõ ſit obligatus prin
cipalis. 2. quòd poſſit fideiuſſor obligari cum
hypotheca,licèt principalis nõ ſit cum ea obli-
gatus. 3. quòd poſſit cum iuramento obligari
fideiuſſor,licèt ſine eo eſſet principalis obliga-
tus, quo mediante poteſt fieri principalis vt
Fab.docet in ſuo C.lib.8.tit.27.de fideiuſ.diffi.
14.vbi *deciſ.* Senatus Sebuſ.circa quod vide ele-
gantem deciſ.Ioſeph.Ludou.peruſi.57.per tot.
vbi reſoluit,& dicit *iudicatum*, quòd propter
iuramentum tenetur fideiuſſor in quantitate
promiſſa,licèt non conſtaret quòd principalis
40 tantam quantitatem deberet. 4. quòd † poſſit
contra fideiuſſorem agi recta via, non diſcuſſo
principali, quoniam is pro debitore naturali-
tèr tantùm fideiuſſit, & per hoc tollitur diffi-
cultas illa,quam ratione excuſsionis principa-
lis debitoris anteà põderabamus aduerſus no-
ſtrum hunc effectum,quia ea,vt dictum eſt,ne
ceſſaria nullatenus eſt in hoc caſu, latè Bertha-
zol. in tract. de clauſul.inſtrumen. clauſu. 40.
glo.4.nu. 6. atq. ità Ioachim. Mynſinger. ſin-
gul.obſerua.centu.2.obſerua.15.num.9. inter li
mitationes illius regulæ, quòd fideiuſſor non
poſsit conueniri ante diſcuſſum principalem,
hanc adducit, quando videlicet is fideiuſiſſet
pro eo,qui erat naturaliter tantùm obligatus,
ad quod allegat Cyn.in auctẽ.pręſente C. de
41 fideiuſſor.5.tandem,† & vltimò inferunt præ-
fati doctores,quòd poterit obligari fideiuſſor
ad pœnam ſi non ſoluerit,licèt principalis debi
tor ad nullam teneatur. Harum omnium illa-
tionum rationem tradunt doctores ſupradicti,
quia per eas non obligatur fideiuſſor in plus,
quàm principalis, quod eſt prohibitum, ſed
actiori,& fortiori vinculo,quod eſt permiſsũ.

42 Nec illud † etiã obſtat,quod de ceſsione ac-
tionum dicebamus: faciet enim eam creditor
fideiuſſori vti habet,& licèt per eam non poſ-
ſit agere fideiuſſor aduerſus principalem, cum
tantùm cedatur ei naturalis obligatio, nihilo-
minùs id non eſt inconueniens, ſicuti nec eſſe
anteà dicebamus,quòd fideiuſſor conueniatur
ante principalis excuſſionem: hęc enim plena
ſunt omnia fauore maximo erga creditorem,
acri tamen odio verſus fideiuſſorem.

Nec finalitèr obeſt quod anteà dicebamus,
non videri iuſtum,quòd fideiuſſor poſsit huic
obligationi accedere,poſtquam non poteſt re-
greſſum habere aduerſus principalẽ, quia reſ-
pondetur nullum id eſſe inconueniens, imò
illud ſibi imputare debet fideiuſſor, qui ſic ſe
voluit obligare,& ſe voluntariè in dicto peri-
culo ponere,ad not.per.dd.in l.fideiuſſor §.ne
ceſſaria ff.qui ſatiſda.cog. indè Iacob. Cancer.
var.reſol.par.2.c 1.de minor.num.49. cum ſeq.
in illa dubitatione, nunquid fideiuſſor mino-
ris pro contractu,in quo ipſe nec ciuiliter,nec
naturaliter tenetur,remaneat obligatus natu-
raliter,& ciuiliter,reſpondet quòd ſic,licèt nõ
poſsit habere regreſſum aduerſus principalem
debitorem: ſed poſſe aliquando habere fide-
iuſſorem regreſſum aduerſus minorẽ not. Bar.
in l. cum poſt §.1.n.3.ff.de admin.tut.& aduer-
tit Pet.Barbo.in l.maritum,nu.88. ff. ſolu. mat.
ad quos meminetis recurrere ſi tibi caſus ſuc-
ceſſerit.

43 Ex † quibus veriſsimus remanebit hic ter-
tius effectus naturalis obligationis, quòd vi-
delicet ei poſsit accedere fideiuſſor,qui tamen
intelligendus eſt,vt procedat,niſi ea obligatio
fuiſſet tunc extincta:tali enim caſu ei fideiuſ-
ſor accedere nõ valet,Bar.in d.l.1.nu.2.de fide-
iuſſ. per tex. expreſſum in l. ſiquis poſtquam
ff. eo. tit. vbi I. C. *ſi quis* (inquit) *poſtquam
tranſacto tempore liberatus eſt,fideiuſſorem dederit,
fideiuſſor non tenetur,quoniam erroris fideiuſſio nul-
la eſt*, ex ſupradictis vide num poſſis quæſtio-
nem difficilem reſoluere,quam Anthon.Fab.
mouet in ſuo codice lib.1.tit 10.vt lite penden.
diffi. 21. num appellatio debitoris impediat
executionem cõtra fideiuſſorem eadem ſen-
tentia condemnatum nec appellantem, circa
quam nihil ego in præſentiarũ dico,poſtquam
locum tibi commoſtraui vndè eius reſolutio-
nem haurire poteris.

44 Quartus † eiuſdem naturalis obligationis
effectus eſt,vt in ea habeat locum cõpenſatio
l.etiam ff.de compenſa.verba ſunt clara, *etiam
quod natura debetur venit in compenſationẽ*,Thob.
Non.in ſæpe allega.§.1.nu.35.inſt.de obliga.Lu
dou.Molina Societ.Ieſu de cõtrac. diſput. 560.
nu.6.Maran.de ordi.Iudi.par.4.diſtin. 6. nu.2.
Caldas Perey.in repeti l.ſi curatorem habens,
verbo,lęſis,nu.70.Antho.Fab.de cõpẽſa.tit.23.
li.4.diffin.1.vbi ſic *deciſ.* aſſerit in Sena.Sebuſia.

quicquid in contrarium dicat nouiſsimè Ca-
rol.de Graſsis in tracta. de excep.ad mater.ſta-
tu.excluden.om.excep.excep.16. num. 43.ſine
iure enim,& ratione loquitur,& abſq. docto-
rum auctoritate:ſolùm enim allegat Cremen.
in ſingul.117.qui tamen contra ipſum eſt,& no
44 ſtrum hunc effectum cõprobat, præterquàm †
in vno caſu,quando videlicet ſuper debito ci-
uili,& naturali ſimul,cuius eſt cum naturali tã-
tùm fienda compẽſatio, foret interpoſitum iu
ramentum:tunc enim ait non eſſe admitten-
dam compenſationem,ex doctrina Bal.quam
dicit aureis literis ſcribendam, in l.2.ff. de iur.
iuran.& hęc eſt vna ex limitationibus huius
4.effectus: circa quam tamen nõ foret ita ſiccè,
& ieiunè pertranſeundum poſtquam Dida.
in c.quamuis pactum par.1. §. 4. num. 9. Oſaſ.
deciſ.pedemon.92.Ioan Gutier.de iura.cõfir.3.
par.c.6.per tot.Ludou.Molin. diſpu. 560.à nu.
9.Caual.deciſ.31.& 2.in ordine de contrac.to.
1.Seraphi.de priuileg.iura.priuileg.74.à nume.
36.cum ſequent.& alij per eos late relati mul-
tum temporis in illius explicatione contriue-
runt,niſi videremus id non eſſe noſtri inſtituti,
ſufficiat igitur ad prædictos doctores remiſiſſe
lectorem, qui latiſſimè de his agunt.

45 Vrget † tamen fortiter contra hunc effec-
tum tex.in l quæcunq.ff.eo. tit. de compenſa.
vbi I.C.*quæcunq.*(inquit)*per exceptionem perimi
poſſunt, in compenſationem non veniunt*: debitum
autem naturale,non eſt qui dubitet,quin poſ-
46 ſit exceptione elidi ſi peteretur: Glo.ibi,† ver-
bo,non veniunt,reſpondet debitum naturale
non perimi per exceptionem, cum actionem
non pariat,quod foret neceſſarium, vt excep-
tione eliderectur, cum, ſecundum Philoſo-
phos,priuatio præſupponat habitum,vndè ni-
hil mirum ſi non obſit tex. prædictus quomi-
nùs debitum naturale veniat in compenſatio-
nem:Hanc reſponſionem ſequitur Iaſ.in addi.
ad Chriſtopho.Por.in prin.inſt. de oblig. dicẽs
non poſſe aliter benè ad eum tex. reſponde-
ri.

47 Quintus † effectus eſt,vt poſſit debitũ hoc
naturale in cõſtitutũ deduci, vt ſic, ꝙ antea in
exigibile erat,exigibile fiat l.1. §. debitũ ff. de
cõſti.pecu.*Debitũ autẽ* (inquit) *ex quacũq. cauſa
põt cõſtitui, id eſt ex quocunq. cõtractu,ſiue certi,ſiue
incerti,& ſi ex cauſa emptionis quis pretiũ debeat,
vel ex cauſa tutelæ,vel ex quocũq. alio cõtractu,debi
tum autem vel natura ſufficit*, tex. in §. in perſo-
nam inſt.de actio.& vtiobiq. ſcribentes.

48 Obſtat † tex.in l. quòd ſi maritus §.1. verſi.
quia debita &c. ff.de cõſtito.pecu.vbi reddens
rationem.I.C.quare in debito ciuili tãtùm nõ
habeat locum conſtitutum,reſpondet, id ideò
eſſe,*quia* (& ſunt verba tex.) *debita iuribus non
eſt pecunia,quæ conſtituta eſt*,quibus verbis pro-
bari videtur neceſſum eſſe deberi pecuniam
vtroq.iure & ciuili,& naturali,vt ibi interpræ-
tatur glo.vt conſtitutum locum habere valeat,
proindèq.nõ ſufficere quòd naturalitèr debea
tur.

Breuitèr in hac difficultate, omiſſis quæ ad
illiꝰ enodationẽ tradũtur per Mathe. Vueceb.
in commenta. ad tit.de conſtitu. pecu. numer.
9.& lib.2. actionum c.26.placet interprætatio
Bar.ad ea verba,quia iuribus non debetur pe-
cunia,quæ omnem tollit difficultatem, abſq.
eo quod ad alia ſit recurrendum: Bar.igitur in
effectu ait, quòd propterea in eo tex. pecunia,
quæ iure tantùm ciuili debetur iuribus non de
beri dicitur,quia quod ciuiliter tantùm debe-
tur deffenſione perpetua poteſt deffendi, vti
antea in prin.d. §. 1. dicebat I.C. facit vulga.l.
Marcellus cum ſimil.de reg.iur.vndè non po-
terit indè inferri neceſſarium eſſe, vt conſtitu-
to locus fiat,quòd debitum ſit naturaliter, &
ciuilitèr ſimul debitum,ſed quòd ſit debitum
ſimplicitèr,quod idem tradit I.C.in reliquis le
gibus eiuſdem tituli, proindèq. cum id, quod
naturalitèr debetur,debitum ſimplicitèr dica-
tur,in l.ſi is cui §.flauius,qui ad literam de de-
bito natorali loquitur,ff.de ſolu. & libera. me-
ritò conſtitutum in eo locum habere pote-
rit.

Quare autem debitum naturale tantùm
conſtitui poſſit,debitum verò ciuile tantùm
non, plures rationes tradit Ludo.Gom. in §.in
perſonam à nu.28.cum ſequent. inſt. de actio.
quem vide pro diſſolutione huius difficulta-
tis:non enim videtur inter hæc poſſe conſtitui
differentia,maximè eum in fideiuſſione videa
mus eam non admitti, imò in vtroq. modo
debito locum habere,vti antea dicebamus.

Ex ſupradictis ego in facti contingentia reſ-
põdebam in quadã cauſa, coram baiulo de Sa-
badell,& ſuo aſſeſſore vertente,non poſſe con
demnari meum clientem ad ſolutionem pecu
niæ,quam aduerſans dicebat ipſum conſtituiſ-
ſe pro alio ſe ſoluturum, licèt de his conſtaret,
quia non curauerat aduerſans, nec eius aduo-
catus,qui præſentis ciuitatis erat,& magnæ ex-
periẽtię,probare,& iuſtificare quòd principalis
debitor in aliquo ſibi teneretur: dicebam (in-
quam)quòd ad hoc vt conſtitutor teneretur,
oportebat quòd principalis obligatus eſſet ſal
tem naturalitèr:in noſtro verò caſu non conſ-
tabat de tali obligatione,ac proindè non pote
rat conſtitutor condemnari, per ſupradicta,
aſſeſſor iſtiuſmodi cauſæ vir erat valdè peritus,
& doctus,ac propterea non fuit difficile, nec
laborioſum hanc veritatem ſibi perſuadere,
† quo factum fuit vt meus cliens *abſolueretur* de
anno 1604.

49 Sextus † effectus eſt, quòd licèt actionem
non

non producat debitum iſtud naturale, exceptionem tamen parit, famigerata l. iuris gẽtium §. ſed cum nulla, verſi. igitur nuda pactio ff. de
* pactis,& ibi communitèr ſcribentes. Hic effectus clarior,& facilior eſt,quàm quòd debeat à nobis longiori oratione vel ornari,vel declarari.

50 Septimus † effectus eſt,vt naturalis hæc obligatio nouationem admitat actiuè, & paſſiuè: poteſt enim debitum naturale,& ciuile ſimul, per expreſſam nouationem, naturale tantùm fieri,veluti ſi animo nouandi is,qui naturaliter tantùm obligari poteſt,debitum aliàs ciuile,& naturale promiſerit:poteſt item debitum naturale tantùm effici debitum ciuile,& naturale ſimul,veluti ſi is, qui ciuiliter, & naturalitèr obligari poteſt,promitat quod ab aliquo naturaliter tantùm debetur,tex.eſt expreſſus in l. 1. ff. de noua.vbi I.C.diffiniẽdo nouationem ait, *nouatio eſt prioris debiti, ſeu obligationis in aliam obligationem vel ciuilem, vel naturalem transfuſio, atq; translatio, ita vt prior perimatur.* Neq.intereſt qualis obligatio præceſſerit, num naturalis tantùm, an ciuilis, & num verbis,re,aut cõſenſu contracta.

Qualiscunq. igitur obligatio ſit, quæ præceſſit,nouari verbis poteſt,dummodò ſequens obligatio aut ciuilitèr teneat,aut naturalitèr: vt putà ſi pupillus tutoris auctoritate promiſerit:
51 Quod † intelligendum eſt ſi per contrahentes expreſsè dicatur quòd fiat nouatio prioris obligationis:alitèr enim hodie nõ fit, nec præſumitur nouatio l.fin.C.de noua. ibi, *niſi ipſi ſpecialitèr remiſerint quidem priorem obligationem, & hoc expraſſerint, & ſecundam magis pro anterioribus elegerint. Et generalitèr definimus voluntate ſolùm eſſe,non lege nouandum,etſi non verbis exprimatur, vt ſine nouatione cauſa procedat*, §. præterea verſi. ideò noſtra,inſtitu.quib. mod.ſol.obligatio,&
* vtrobiq. communiter ſcribentes, Molina diſputatione 559.num.4.

52 Octauus † effectus eſt quòd pro ea poteſt pignus retineri l. vnica C. etiam ob chirographa. pecu.pig. reti. poteſt,Bal. in l. ex hoc iure col. 4.ff.de iuſti. & iu. relatus à Thob. Non. in allega.prin.inſt.de obligationibus, num.35.qui hunc effectum adducit, eiuſdẽ meminit Gom. tom.2.var.c.9.num.2.circa finem.

53 Nonus † tandem,& vltimus effectus eſt, vt ſi huic naturali obligationi apponatur iuramẽtum,naſcatur ex ea actio efficax ad agendum tam de iure ciuili,quàm de iure canonico, latè Dida.in relec.c.quamuis pactum par. 1.§.2.Ludoui.Molina diſputa.256.per tot. videndi omninò Seraphi.de priuileg.Iura. priuileg. 19.per tot.& Ioan. Gutier. de iur. confir. prima parte cap.34.etiam per tot,vbi de his agunt latiſſimè

54 Alios † effectus tradit Port. in d. prin. inſt. de oblig.& ibi Iaſ. in addi. quos per te ipſum videto.

Cum (inquam) vt receptui canamus, poſtquàm ſatis,ſuperq. vagati fuimus, non tamen, vt arbitramur, infructuosè, & abſq. vtilitate: conducent enim hæc ad multa,quæ ſæpe in iure,circa huiuſmodi naturalis obligationis ſpecies circumferuntur,intelligenda,& præſertim ad noſtram hanc donationem,de qua agimus, vti inferiùs videbim⁹,dupplex ſit naturalis obligatio,altera quæ tantùm oritur ex honeſtate morali,altera verò, quæ ex legis vinculo, videamus quænam ex ipſis ſit obligatio hæc, quam ex noſtra donatione à patre filio facta in eius poteſtate conſtituto naſci dicimus, Et qui-
55 dem † nõ eſt prior illa obligatio quæ ex honeſtate tantùm morali oritur,ſed ea, quæ ex legis vinculo : quod confirmatur optima ratione, quia obligatio hæc naturalis,ex ſui natura, oritur ex conſenſu,& proindè vbicunq. is adeſt, ibi etiã & ipſa reperitur:ad l.1.ff.de pac.& l.1.ff. de conſtitu.pecu.vbi æquum viſum fuit prætori quòd pacta ſeruentur, imò nihil eſſe tam congruum humanæ fidei, & naturali æquitati, quàm vt ea ſeruentur, quæ ſemel placuerunt l. ſticum §.naturalis ff. de ſolu.Cal.à Perey.in l. ſi curatorem habens, verbo, cum non abſimilis,num.27.circa medium Mencha. controuer. vſufrequent. lib.1.c.10.num. 2.circa medium. Indè fit quòd in omni pacto,& in omni contractu,ſiue illi iuris gentium ſint, ſiue ciuilis, naturalis inſit obligatio,cum nullus ſit contractus,qui in ſe conſenſum nõ habeat.l.1. §.adeò ff.de pac.benè Thob.Non.in rub. inſt.de obliga.num.7.vndè cum in hac noſtra donatione adſit cõſenſus paternus, indè proculdubio dicendum eſt ex ea naturalem oriri obligationẽ,quæ eſt ex legis vinculo,& iuris neceſſitate, atq.ita tenuerunt doctores ſuperiùs allegati in confirmationem declarationis principalis huius noſtræ concluſionis,quatenùs dicebant, ex hac donatione paterna naturalem oriri obligationem,qui licèt apertè non declarent de qua naturali obligatione loquantur,tamen ex eorum verbis,& traditis de hac obligatione, quæ ex legis vinculo oritur,intelligendos eſſe,cuilibet vel mediocritèr erudito facilimum erit haurire.

Ex qua † veriſſimè conſtituta reſolutione
56 (ne videamur extra inſtitutum,& abſq. vtilitate aliqua tot effectus naturalis obligationis recenſiſſe) infertur, & deducitur manifeſtè patrem,qui talem fecit donationem,teneri in foro conſcientiæ rem donatam filio præſtare, Itẽ nec poſſe eundem poſteà repetere cõdictione indebiti,nec aliàs, rem prædictam donatam, à filio,cui tradita fuerit, præterquàm ſi interuenisset error facti:Ruiſus poterit huic donationi acce-

ni accedere fideiuſſor, qui& naturaliter,& ci-
uiliter filio tenebitur:quartò poterit filius de-
bitũ hoc naturale ex bac donatione reſultans
cũ alio debito efficaci cõpenſare: quintò pote-
tit iſta donatio exigibilis fieri,& oriri ex ea obli
gatio efficax, ſi ab aliquo in conſtitutum de-
ducatur:ſextò quòd licèt filius non poſsit age-
re aduerſus patrem ad rem donatam traden-
dam,poterit tamen exceptione ſe tueri aduer-
ſus eundem: ſeptimò poterit nouari per aliam
obligationem efficacem,naturalem ſcilicet,&
ciuilem,vel poterit ipſa aliam nouare, ſi inter
contrahentes id actum ſit: octauò poterit pro
hac donatione pignus à filio retineri, quod ei-
dem pro alia obligatione efficaci traditum
fuiſſet:nonò tandem, & vltimo ex ſupradic-
tis infertur,quòd ſi huic donationi adijciatur
iuramentum, tunc efficax oritur ex ea actio
ad agendum,vti in,& cum nouem illis natura-
lis obligationis,quos ſuprà adduximus,effecti-
bus, latè traditum, & comprabatum exti-
tit.

Et cum his ego libenter huic materiæ finẽ
imponerem, niſi viderẽ remanere adhuc ſcru-
pulum,& quidem non leuem, quomodo fieri
poſsit quòd ex hac donatione inter patrẽ,& fi-
liũ naturalis oriatur ubligatiò, poſtquã lex ci-
57 uilis eam reprobat:de iure † enim quaſi certiſ-
* ſimum tradunt communiter doctores, quòd
quando lex reſiſtit alicui actui, tunc ex eo nec
ciuilis,nec naturalis oritur obligato, ex l. cum
lex,& ibi Bar.ff.de fideiuſ.l.non dubium C.de
legi.ibi,*nullum enim pactum, nullam conuentionẽ,*
nullum contractum inter eos volumus ſubſequutum,
qui contrahunt lege contrahere prohibente.l.1.§.ſi-
quis ita ff.de verb. obliga.& l.ſi non ſortem in
prin.ff.de condi.indebit.vbi Bar.complectens
breuibus,quæ longioribus verbis ibi tradide-
rat I.C.ait quòd quando lex obligationi non
aſsiſtit,nec reſiſtit,contrahitur naturalis, quæ
impedit repetitionẽ indebiti ſoluti, ſed quan-
do lex reſiſtit,impeditur etiam naturalis obli-
gatio, & ſolutũ repetitur,ita tenent quos latè
reffert Mencha.controuer. vſufrequent. lib.1.
c.10.num.1.Borgni.deciſ.21.num.64.par.3. Di-
da.Spino in ſpecul.teſtam.glo.15.de fil.legitim.
nu.50.Dida.in relec.c.quamuis pactum 2.par.
§.4.num.6.verſ.3.Ioan.Gutier.de iuram. con-
firma.1.par.c.1.numer.40.Cæſ.Barz.deciſ.106.
num.26.Magon.deciſ. Floren. 137. num. 3. vbi
* dicit communem,& nu. 13. idem etiam anteà
probauerat.

58 Quod † adeò verum eſt,vt nec fideiuſſor ac
cedere poſsit huiuſmodi actui, cui lex reſiſtit,
d.l.cum lex,de fideiuſ.*cum lex (*inquit*) venditio-*
nibus occurrere voluerit,fideiuſſor quoq; liberatur,idẽ
probat tex.in allega.l.1.§.ſiquis ita, ff. de verb.
obliga.

59 Huic dificultati † reſpõdẽt aliqui, quòd aut
lex ſimpliciter actum reprobat tantùm,& pro-
hibet, aut verò,vltra prohibitionem, vlterius
progrediendo illum anullat, primo caſu dicũt
iſti, quòd tunc licèt impediatur ortus obliga-
tionis ciuilis,non tamen impeditur naturalis,
& talem dicunt eſſe noſtram donationem,po-
ſteriori verò caſu vtriuſq.obligationis & ciui-
lis, & naturalis ortum impediri, & ita loqui
aiunt contrarium ſuprà propoſitum.

Hęc tamen ſolutio, & diſtinctio ſubſtineri
nullatenus poteſt:conuincitur enim manifeſtè
ex tex. cui repugnat,in d.l.non dubium C. de
legibus, vbi quoad impedimentum ortus obli
gationis parificantur ſupradicti duo caſus, ibi,
licèt legislator fieri prohibuerit tantùm, nec ſpecia-
liter dixerit inutile eſſe debere quod factum eſt.

60 Reſpondemus † igitur ad iſtud contrarium
omiſsis quàmplurimis, quę ex traditis circa ma
teriam hanc per Fortun.Gar.in trac.de vlt.fin.
iur.cano. & ciuil. in multis locis ad illius ſolu-
tionem adduci poſſent, ius ciuile nec aſsiſtere,
nec reſiſtere huic donationi à patre filio factæ,
nec tale quicquam in iure reperiri diſpoſitum,
vel ſtatutum:non enim hæc donatio (vt pul-
chrè tradit Ema. Acoſ. in repeti. l. qui duo §.
cum in bello, verſi. patrem prius mortuum,
num.16.circa prin ex Accur. in l. donationes,
quas parentes, verbo,in liberos, C. de donatio.
inter vir. & vxo.) inualida dicitur propter ali-
quam iuris prohibitionem, ſed propter quan-
dam iuris impoſsibilitatem ex eo reſultantem,
quòd quicquid acquirat filius, patri acquirat,
& ſic idem eſſet donator,& donatarius, & do-
nator ſibi ipſi donaret,vti inferiùs tradetur, dũ
rationes aſsignabimus huius noſtræ,quam tra-
ctamus,donationis, vndè propterea dici non
poteſt,quòd ex hac donatione non oriatur na-
turalis obligatio. Hæc reſponſio in effectu eſt
Bar.in allega.l.ſi non ſortem,de condic. indeb.
vti antea dicebamus.

Nec obſunt quæ ſuperiùs,circa inualiditatẽ
huius donationis, tradita fuere:ea etenim pro-
cedunt quoad ciuilem, non quoad naturalem
obligationem,vt ex ea nec ciuilis actio, nec
obligatio ciuilis oriatur, & detur, benè tamen
naturalis,vti expreſsè diſponitur in ſępe allega.
61 l.frater a fratre,de condic.indeb.ſic † reſpon-
det Dida.in d.c. quamuis pactum 2. par. §. 4.
numer.9. ver. 11. hac in eadem &c. in materia
ſtipulationis,quæ alteri per alterum fiat,quòd
ex quo ei ius nec aſsiſtit, nec reſiſtit,ſaltem nõ
reſiſtit quoad naturalem obligationem,prop-
tereà illa ex ea ſtipulatione oritur.

62 Supradictæ † noſtrę principalis concluſio-
nis,doctores varias adducunt rationes,Iaſ. in l.
frater à fratre num.44.de condic.indeb.& ibi-
dem Corra.ſidem Corraſ.lib.4.Miſſellan. c. 3.

Ioan.

Ioan.Gutier.de iuramento confir.par.1.cap.4.
in prin.Rolan.à Val.in ſæpe allegat.conſ.44.&
70.vol.4.Antho.Gom.in l.tau.17.nu.4.& 10.2.
var.reſol.c.de dona.nu.fin.Bereng. Fernan. in
reperi.l.ſi vnquam nu.1.C.de reuo.dona. Iul.
Clar.de dona.q.8.nu.1.Thob. Non. in §. 1. nu.
39.inſt.de oblig.Andre. Gayl. practic. obſerua.
lib.2.obſer.38.Nauar.in manua.c.17.num. 145.
Iacob.Menoch.de arbitra. iudi.lib.2. centu.2.
caſ.132.& de præſump.lib.3.præſump.29. num.
1. cum ſequent. Hieronymus Ceuallos prac.
quæſtionum communium contra communes
lib. 1. queſt.163.tres tradit rationes , quarum
* quamlibet appellant doctores cõmunem. Ad-
dendus Corduba in reperi.l. ſi quis à liberis in
prin.à num.44.

63 Inter † has rationes Menoch.& reliquis fe-
rè doctoribus ſuperiùs allegatis (præter vnum
Coraſ.qui omnes repræhẽdit,& cuidam nouæ
à ſe excogitatæ adhæret,quę tamen licèt vt no-
ua ab eo vendatur, vna tamen eſt ex his, quas
doctores præfati tradunt)illa placet quòd vide
licet prohibeatur huiuſmodi donatio inter pa-
trem,& filium propter vnitatem illam,quę in-
tercedit inter ipſos , cum filius cenſeatur pars
corporis patris fictione iuris,l.cum ſcimus §. fi.
de agricol.& cenſit.lib.11.C.& vna, & eadem
perſona cum illo.l.fin.C.de impub.& vna caro
c. contradicimus §. t. 35. quæſt.3.de inte autem
neceſſum eſt quòd ſit differentia inter perſonã
obligatam,& obligantem l.2.de ſtipula. ſeruo.
l.ſi quis pro eo ff.de fideiuſſoribus,quam vni-
tatem perſonæ inter patrem,& filium pluribus
exemplis ornat Pet.Royz.deciſ.Litua.3.à num.
362. & adeò veram, & indubitatam eam vni-
tatem ex aliquorum opinione tradit, vt dicant
ex ea fieri,quòd filius ieiunandi neceſſitate ſuo
ieiunio ſoluat patrem,quaſi quibus abſtinet fi-
lius,iiſdem abſtinere pater videatur, qua in re
an potuerint iſti aliquid abſurdius,ac magis ri-
diculum dicere,tu ipſe videas.

Cæterùm hæc ratio (meo iuditio) tuta non
eſt,nec deſino mirari quòd Menoch. alioqui
vir grauiſſimus immemor eorum, quę docue-
rat in tracta.de præſump.lib.4. preſump.18.nu.
36.rationẽ hanc,inter alias, potiorem elegerit:
repugnant enim ea inter ſe ſe ex diametro:ini-
bi enim Menoch. poſt Corn. & Corraſ. quos
reffert in allega.l.fin.C.de impub.ſecurè conſ-
* tituerat communem appellando eam opinio-
nem,quòd † pater vna, & eadem ſit perſona
64 nedum cum filio in illius ſacris conſtituto, ſed
& cum filio emancipato,quod idem etiam do
cuerat Dec.ibidem num.2.& colligitur id ve-
rum eſſe ex latè traditis per Tiraquel. in prin.
repeti.l. ſi vnquàm à nu. 15. cũ multis ſequen-
tib.& ex eodem ipſo tex.in d.l.fin. qui in ſuo
caſu loquitur tàm de filijs emancipatis,quã de
cõſtitutis in patria poteſtate,ad quod ſubtilitèr
Menoch.poſt doctores pręfatos perpendit ver
ba illa in d.l.fin.appoſita,*cum natura pater,& fi-
lius eadem eſſe perſona pene intelligantur* , ponde-
rando verbum (natura) quę ſanè locum ha-
bent etiam in filijs emancipatis,cum ſignificẽt
naturalem coniunctionem, quæ eſt inter pa-
65 trem,& filium,ſecundũ Dec. vbi ſuprà: Indè †
dicunt aliqui matrem etiam , quę filios in po-
teſtate non habet,vnam , & eandem etiam cẽ-
ſeri perſonam cum eis,Maſcar.de probati. cõ-
clu.1151.num.18.quod ſi ita eſt, eadem etiam
ratione prohibita cenſenda foret donatio in-
ter patrem,& filium emancipatum , cũ vtroq.
caſu militaret ratio vnitatis perſonarum à do-
ctoribus perpenſa.

Et licèt non deſint doctores, qui vtrumq.
controuertant,& quòd filius emancipatus nõ
dicatur eadem perſona cum patre , inter quos
eſt Iaſ.in d.l. fin. nu. 3.reffert Maſcar.in allega.
conclu.1151.num.23.idẽ Menoch. vbi ſuperiùs
num.37.Iaſ.a in l.ſi quis à liberis in prin. à nu.
45.cum ſequen.ff.de lib.agnoſcen.& quòd ma
ter non dicatur eadem perſona cum filijs ſuis,
Corraſ.in d.l.fin.num.20.Gom. in §. actiones
numer.9.inſt.de actio.vbi latiſſimè de his agit,
quę tractamus,& alij, quos reffert vbi ſuprà
Menoch.numer.39; certè hoc idem ſufficere
debebat, vt doctores vnitatem hanc perſona-
rum inter patrem,& filium inualiditatis huiu-
ſce donationis cauſam non conſtituerent:non
enim iurium deciſiones tanta maturitate , &
conſilio ſecurè conſtitutæ in principijs , & ra-
tionibus incertis, & in ſe controuerſis fundari
debent.

66 Quibus † accedit quòd verè,& propriè per
ſona,& vox patris non eſt perſona , vel vox fi-
lij,nec talis identitas perſonarum patris, & fi-
lij ſic generalitèr capi debet, vt in omni caſu di
cantur eadem perſona, ſed in aliquibus tantũ
caſibus,dictę videlicet l.fin.& alijs ibi nota.per
glo.verbo, intelligantur, in quibus reperitur
expreſſum in iure,quòd lex fingat talem iden-
titatem,& hoc voluit ſignificare Imper. in d.l.
fin.per illud verbum,penè,ibi,*cũ natura pater,
& filius eadem eſſe perſona penè intelligantur*,quod
67 † ſanè verbum ibi diminuit,ſecũdum Dec.ibi-
dem num.2.iuxta tex.in l.t.§.largius,ibi,(de fi-
lijs reſpectu parentum,& de parentibus reſpe-
tu filiorum loquendo) videlicet *quia arctandi
non erant qui penè ad bona propria veniunt* ff. de
ſucceſ.edic.§.ex hoc iure inſt.de iure naturali,
gen.& ciuil. *ex hoc iure gentium* (inquit Iuſtin.)
omnes penè cõtractus introducti ſunt,ita Socin.ſen.
in conſ.117.num.23.vol.1.quem reffert Hypol.
Rimi.in §.1.num.24.inſt.per quas perſo. nob.
acqui.benè Vulpel.de præpoſi. aduer. & con-
iunc.ſignifi. in verbo, penè.

Eiſdem

68 Eiſdem † item accedit quòd etiam maritus, & vxor dicuntur vna, & eadem perſona, & vna, & eadem caro, Geneſ. c. 2. & Mathe. 19. Mar. 10. D. Paul. ad Epheſ. 5. cap. debitũ, de biga. c. portò de diuor. cum alijs latè relatis per Ioan. Niuicellen. Abb. in concordantijs Bibliæ & Canonum ad c. 2. Geneſ. & vna penè anima, vt ait Tiraquel. ad l. ſi vnquam, verbo, libertis, num. 91. & tamen non propter eam vnitatem carnis, & perſonarum prohibetur inter eos donatio, ſed alia, atq. alia admodum diuerſa ratione, de quibus in l. 1. 2. & 3. ff. de dona. inter virum, & vxorem, & in l. 1. C. eodem.

69 Erit † igitur (meo iudicio) cauſa huiuſce inualiditatis donationis patria poteſtas: propter id enim in concluſione non dicitur ſimpliciter inualidam eſſe donationem, quæ fit à patre filio, ſed eam, quæ fit filio in poteſtate conſtituto, patria igitur poteſtas neceſſariò ratio, & cauſa dicitur noſtræ concluſionis, idq. vel propter eam rationem, quia patria poteſtas efficit, vt quicquid filius acquirit, patri acquiratur, l. 1. ff. ſi à parente quis fuerit manumiſ. l. placet. ff. de acquir. hęred. & in §. 2. inſti. per quas perſonas nobis acquiritur, & l. cũ oportet C. d bon. quæ lib. ſi igitur valeret hæc donatio, patri non
70 filio ius quæreretur, & proindè † pater ſibi ipſi donaret, contra l. ſiquis pro eo §. 1. ff. de fideiuſ: differentia enim eſſe debet intèr dantem, & accipientem, quia ſibi ipſi nemo obligatur Bal. in d. l. 2. num. 1. C. de inoffici. dona. & ibi
* communiter doctores, & Bar. in d. l. frater à fratre numer. 12. ne igitur hæc abſurda ſequantur contra firmiſſimas iuris noſtri regulas, & principia, optimè conſtitutũ fuit non valere huiuſmodi donationes à parentibus filijs in eorum poteſtate conſtitutis factas, hæc fuit in effectu ratio Ioan. Corraſ. in d. lib. 4. Miſallan. c. 3. licèt alijs fucata, & compoſita verbis forſan non neceſſarijs: quia veritas fucis nõ indiget, eandem amplectitur Andreas Gayl. d. lib. 2. practic. obſerua. obſerua. 28. num. 2. Ioan. Gutier. de iura. confir. lib. 1. c. 4. num. 2. benè Emanu. à Coſ. in repeti. l. qui duo §. cũ in bello, verſi. patrẽ priùs
71 mortuum, num. 16. circa prin. addens † poſtmodum (vti antea dicebamus) ex Acur. in d. l. donationes, quas parẽtes, verbo, in liberos, donationem hanc non eſſe inualidam propter aliquam iuris prohibitionẽ, ſed imò propter quãdam iuris impoſſibilitatem ex ſupradictis reſultantem, ad quod allegat l. nec cum filio familias ff. de fur. & Iul. Clar. de dona. quæſt. 8. nu. 1. & 7. Tib. Decia. reſpon. 74. num. 1. vol. 1. eandem communem dicit, & amplectendam (li-
* cèt Iaſ. in d. l. frater à fratre in prima lectur. nu. 44. & in repeti. nu. 43. reprobet, & aliam aſſignet) Antho. Gom. plures allegans in l. 17. tau. num. 4. idem Gom. tom. 2. var. reſol. c. de dona. num. 25. Gutier. de iura. confir. ea. par. 1. c. 41. nu. 2. circa fin. Capy. deciſ. 56. num. 2. eandem ante eos tradiderat Bar. in d. l. frater à fratre, n. 57. & ibi docto. Bal. in allega. l. 2. n. 1. C. de inoffi. dona. & Dec. in conſ. 431. num. 4.

72 Vel † etiam propter eam rationem patria poteſtas cauſabit inualiditatem donationis, quia inter patrem, & filium nõ emancipatum nulla iure ciuili conſiſtere poteſt eficax obligatio, & per conſequens nec ſine obligatione donatio, iuribus vulgaribus, quę latè commemorat Guid. Pap. deciſ. 145. & fuſiùs Antoni⁹ Fab. in ſuo Codice lib. 8. tit. 34. de donatio. diffini. 1.

73 Sed † inſtabis, eadem etiam ratio patriæ poteſtatis, & acquiſitionis, quę ex ea cauſatur obſtare debet ortui obligationis naturalis in hac donatione inter patrem, & filiũ, ne fateri cogamur patrem ſibi ipſi obligari naturaliter, iuxta ſupradicta: Reſpondetur tamen quòd hæc patria poteſtas de iure ciuili cũ ſit, tex. in prin. inſt. de pat. pot. l. nam ciuium ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. non poteſt iura naturalia tollere, & ſic nec ortum obligationis naturalis impedire, vulga. §. ſed naturalia, inſt. de iu. nat. gent. & ciui. ita Bar. licèt alia addat, in d. l. frater à fratre nu. 11. eandem rationem cõſiderauit Gayl. vbi ſuperiùs num. 10. addens ratione huius naturalis obligationis non cenſeri patrem ſibi ipſi donare, ſed eſſe quandam inter donantem, & accipientem differentiam. Vbi ergo non eſt patria poteſtas, prout in Gallia, vt colligitur ex ſcriptis per Pinel. in l. 1. par. 1. num. 9. C. de bon. mater. & in Arago. vt ſcribit Seſe deciſ. 50. nu. 3. ibi non eſt prohibita donatio inter patrem, & filium, cum ceſſet cauſa prohibitionis.

Hæ ſunt rationes, propter quas ex donatione à patre filio facta in eius poteſtate conſtituto, non oriatur obligatio ciuilis, licèt oriatur naturalis, qui alias videre voluerit, recurrat ad Ioan. Gutier. in d. tracta. de iura confir. 1. par. c. 41. per tot. & ad reliquos doctores ſuprà citatos.

SVMMARIA.

1 *Donatio patris in filiũ, fauore matrimonij, valet.*
2 *Donatio inter patrem, & filium propter benemerita valet, contrarium num. 6.*
3 *Donatio remuneratoria non eſt propriè donatio, ſed quædam accepti beneficij compenſatio.*
4 *Donatum à patrè ob remunerationẽ ſeruitiorum cenſetur aduentitium.*
5 *Donatum a patre filio in remunerationem ſeruitio-*
6 *rum non confertur, nec in legitimam imputatur. Filius an poſſit ſic benè mereri de patre, vt poſſit dici ſibi propterea ad aliquid obligatus, & num. 10.*

Fi-

7 *Filiorum plura exempla, qui de parentibus ſunt inſignitèr benemeriti.*
8 *Filiorum exempla, qui de parentibus malemeriti fuere.*
9 *Filius, qui primò parẽtem occidit, quis fuerit, & quis qui primo matrem.*
10 *Filius manus violentas in matrem iniiciens fuit à noſtro Senatu condemnatus, vt manu prius aliquantulũ in ligno affixa, ſeruiret in regijs tirremibus remigando per decennium.*
11 *Filius occidens patrem qua pœna puniatur.*
12 *Filij de parentibus benemerẽtibus plura à Deo promittuntur præmia.*
13 *Filij officia in patrem exercita quæ ſint, quæ remunerationem merentur, & num: 26.*
14 *Maritus poteſt ſic inſignitèr de vxore mereri, & è contra vxor de marito, vt alter alteri remunerationem debeat, & qualiter, & num 26.*
15 *Donatio vt dicatur remuneratoria non eſt opus merita fore talia, quæ actionem pariant, & numer. 26.*
Arius Pinel. reprobatur ibidem, & num. præcedentibus vſq; ad num. 6.
16 *Aſſertio patris de benemeritis filij non ſufficit ad ſuſtinendã donationem remuneratoriam abſq; alia probatione, ſed opus eſt quòd merita aliàs probentur.*
17 *Etiam ſi merita exprimerentur in ſpecie.*
18 *Merita ſunt ſemper probanda, nec ſufficis aſſertio in actibus, niſi propter merita, fieri prohibitis, vbi decis. Senatus Sebuſiani.*
Ceſſio licèt valeat ſine interuentione alicuius pretij, ſi fiat propter merita, procedit tamen id, ſi merita probentur, ibidem.
19 *Sufficiunt tamen coniectura.*
20 *Aſſertioni paternę iuratę de meritis filij an ſtetur.*
21 *Hæres tenetur ſtare aſſertioni iurata deffuncti.*
22 *Conſiliatio opinionum diſſidentium in materia aſſertionis paterna iurata, ſi iuramentum apponitur genericè in donatione, vel ſpecificè in aſſertione meritorum ex Grat.*
23 *Reprehenditur hæc conſiliatio à Seraphi. qui opinioni affirmatiuæ adhæret, ſtandum eſſe aſſertioni patris iuratę.*
24 *Auctoris opinio.*
25 *Merita in foro cõſcientia ad validitatem donationis non ſunt probanda.*
26 *Merita qualia debeant eſſe, an æquiualentia rebus donatis, vt remuneratoria dicatur donatio, & an obſequalia ſufficiant.*
27 *Donatio extantibus filij benemeritis, de eis tamẽ nulla facta mentione, an præſumatur ob illorum remunerationem facta, an verò propter ſanguinis affectionem.*
28 *Donatio, quę aliàs valere non poteſt, præſumitur remuneratoria, etiamſi de meritis nulla in ea fiat mentio, ſi ipſa probentur.*
29 *Donatio inter patrem, & filium confirmatur morte, vbi deciſ. Senatus Baren.*
30 *Traditio an ſit neceſſaria, vt donatio à patre filio facta confirmetur morte, contraria ſunt ſententia.*
31 *Argumentum procedit à donatione inter virum, & vxorem ad donationem inter patrem, & filium, & num 43.*
32 *Corraſ. notatur magna iactãtia vir, & quòd ſolitus ſit alienos labores ſibi adſcribere.*
33 *Opinio auctoris affirmans circa neceſſitatem traditionis, vt donatio inter patrem, & filium morte confirmetur.*
Declaratur tamen num. 36.
34 *Promiſſio à marito vxori ſtipulãti facta, verè donatio eſt.*
35 *Intellectus l. cum hic ſtatus, §. ſi ambo, de dona. inter vir. & vxor.*
36 *Traditio, ad validitatem donationis confirmata per mortem patris, non eſt neceſſarium quòd a principio ſit facta, ſed ſufficit quocunq; alio tempore.*
37 *Non eſt ſemper neceſſaria vera, & realis traditio, ſed ſufficit quòd fiat per actum fictum.*
38 *Donatio inter patrem, & filium eſt valida quando ambo ſimul pereunt, quia pater præſumitur prius mortuus, & num. 42. vbi declaratur.*
39 *Interpræatio eſt facienda vt actus magis valeat, quàm pereat.*
40 *Donatio cauſa mortis conualidatur per mortem donatoris, etiam ſi pereant eodem tempore, & donator, & donatarius.*
41 *Idem eſt de donatione inter virum, & vxorem,*
43 *Donatio inter patrem, & filium, & inter virum, & vxorem, an æquiparentur, & ſuprà numer. 31. & 45.*
44 *Pater quòd præſumatur priùs mortuus, quàm filius an procedat tantùm quando agitur de ei ſuccedendo ex legis diſpoſitione, & non quando ex diſpoſitione hominis, & ſuprà num. 42.*
45 *Pater præſumitur prius mori, quàm filius, ne turbatus dicatur ordo naturę.*
46 *Donatio cauſa mortis in dubio non præſumitur reuocata.*
47 *Filius impubes præſumitur priùs mortuus, quàm pater, quando ambo eodem caſu perierunt, vbi deciſ. Senatus Neapoli.*
48 *Retrotractio an fiat ad tempus facta donationis, quãdo confirmatur per mortem.*
49 *Auctoris opinio.*
50 *Donatio eſt doni datio.*
51 *Ratihabitio operatur retrotractionem quoad dominium.*
52 *Donatio, quæ confirmatur morte debet eſſe inſinnata, ſicut alia ſi excedat quantitatem quingentorũ aureorum.*
53 *Donatio non inſinnata vitiatur tantùm in exceſſu.*
54 *Donatio, quæ cõfirmatur morte, habet vim relicti, & vltima voluntatis.*
55 *Falcidia detrahitur ex donatione, quæ confirmatur*

tur morte.

56 *Donatum cauſa mortis quando petatur, an vt legatum, aut aliàs, remiſſiuè.*

57 *Iuramentum facit valere donationem inter patrem, & filium, vbi diuerſorum Senatuum deciſiones.*

58 *Rationes huius traditionis, remiſsiuè.*

59 *Marcus Anthonius Marius reprahenditur quòd contra omnes nouè tantare voluerit donationem inter patrem, & filium non firmari iuramento.*

60 *Donatio inter patrem, & filium non ſuſtinetur ex clauſula, omni meliori modo &c.*

61 *Argumentum ab æquiparatis procedit affirmatiuè, non negatiuè, vbi exempla.*

62 *Donatio inter patrem, & filium firmatur iuramento, etiãſi filius prius deſcedat, vbi deciſiones plurium Senatuum.*

63 *Iuramentum, ſecundum aliquos, non facit validam donationem inter patrem, & filium, ſed patrem obligat ad obſeruantiam.*

64 *Iuramentum, vt donationem inter patrem, & filium ſuſtineat, quomodo debeat eſſe interpoſitum, an ſufficiat quòd ſimpliciter, an verò expreſſè ſuper promiſſione de non reuocando.*

65 *Iuramentum firmat quoſcunq. contractus, & conuentiones inter patrem, & filium.*

66 *Iuramentum in donatione inter patrem, & filium, an ſuppleat plures deffectus, ſcilicet deffectũ propter patriam poteſtatem, & deffectum inſinuationis ſimul, vbi contrariæ doctorum opiniones, & Senatuum deciſiones.*

67 *Donatio inter patrem, & filiũ ex quibus alijs cauſis ſuſtineatur, remiſſiuè.*

68 *Donatio inter patrem, & filium iurata, an conferatur, & in legitimam imputetur, remiſsiuè.*

GLOS. VII. PARS II.

Quibus caſibus valeat donatio inter patrem, & filium.

1 PRINCIPALIS cõcluſio † quã ſuprà fundauimus de inualiditate donationis inter patrem, & filium, quàmplures recipit limitationes, quarum prima eſt, vt non procedat quando fit donatio à patre filio fauore alicuius matrimonij contrahendi; tunc enim proculdubio ſubſiſtit huiuſmodi donatio, licèt filius ſit in poteſtate patris cõſtitutus: Hæc limitatio alia non eget confirmatione præter eam, quam ſuperiùs in prin. clau. 4. tradidimus.

2 Secunda † limitatio eſt, vt non procedat in donatione, quæ fit à patre filio in eius poteſtate conſtituto propter illius benemerita: tunc enim ea donatio ſubſiſtit, & ex ea oritur vtraq. obligatio tam ciuilis, quàm naturalis. Huius opinionis auctorem faciunt communiter doctes Acutſium in auctẽn. vndè ſi parens C. de in offi. teſtamen. ego verò qui rem maturè conſideraui, non reperi in meo Codice Acur. tale dicentem, & glo. in l. ſi donatione C. de collatio. tenent eandem opinionem communiter omnes doctores in allega. l. frater à fratre ff. de condic. indeb. & in d. auctẽn. vnde ſi parens, & in d. l. ſi donatione, refert quãplures Iul. Cla. de donatione, quęſt. 8. Rolan à Valle conſ. 98. num. 45. vol. 1. Iacob. Menoch. in ſępè dicta pręſump. 29. num. 4. lib. 3. præſumpp. Andre. Gayl. practic. obſer. lib. 2. obſeruatione 38. nume. 5. Fran. Viui. in commun. opin. verbo, donatio, n. 4. Mathe. ibidem eo. verbo, donatio, numer. 1. Eman. Soares à Ribey. in theſau. recep. ſenten. verbo, donatio, nu. 198. Ferdin. Vaſq. controuer. vſufrequent. lib. 3. c. 46. num. 8. Ioan. Gutier. de iura. confir. 1. par. c. 5. in prin. vbi latè tractat, Tib. Decia. reſponſ. 27. num. 30. vol. 3. Ioan. Garcia in trac. de donatione remunera. num. 42. verſ. modo ex dictis iuribus, omnium latiſsimè, alios refferẽs, Tiraquel. in l. ſi vnquã, verbo, donatione largitus, num. 20.

3 Rationem † tradit Gayl. vbi ſuperiùs, quia donatio remuneratoria non eſt propriè donatio, ſed quędam accepti beneficij compenſatio. Bar. in l. frater à fratre num. 57. & in l. 1. ff. de dona. num. 1. & in l. Aquilius num. 3. ff. eo. vbi dicit differentiam eſſe inter donationem, & remunerationem, per tex. in l. ſi verò non remunerandi ff. manda. Pan. in tub. de dona.
4 num. 3. & † propterea cenſetur eſſe aduentitium, & non profectitium peculium, atq. ita ratio prohibitionis ceſſat, Bar. in d. l. frater à fratre num. 57. & alij, quos reffert idem Gayl. loco allegato, & ratio rationis eſt, quia in aduentitijs obligatio exiſtere poteſt inter patrem, & filiũ,
5 Oſal. deciſ. 44. num. 17. Ex † qua ratione infertur quòd cum id, quod ex hac donatione filio acquiritur, dicatur aduentitium, ideò nõ confertur, nec in legittimam imputatur, ita Bar. in l. in quartã ff. ad l. falcid. & pleniùs in auctẽn. vndè ſi parens C. de in offi. teſtã. Micha. Graſ. de ſucceſ. §. legitima, quæſt. 23. num. 8. tom. 1. & in §. collatio bonorum, q. 20. num. 3. qui reffert Pic. & Ruin. in d. l. in quartam, & Ferdin. Vaſq. de ſucceſ. crea. §. 30. num. 256. eam opinionem communem dicentes, idem tenet Peregrin. de fideicom. ar. 36. num. 126. per tex. in l. ſcimus, §. repletionem C. de inoffi. teſtam. vbi probatur aduentitia, quę per filium acquiruntur, in legitimam non imputari.

6 Hæc † limitatio, licèt Menoch. vbi ſuperiùs num. 11. dicat hactenus neminem extitiſſe, quẽ ſciat, qui ab ea receſſerit, nihilominùs tamen acerrimum contradictorem & tunc habebat, & nunc

& nunc habet Arium Pinel. cũ alijs, quos alle-
gat in tertia par.l.1.C.de bon.mater. num. 62.
verſ.infertur vndecimo, quem forſan ſi vidiſſet
Menoch. eius opinioni acceſsiſſet, & à cõmu-
ni receſſiſſet: id enim vt faceret, egere ſolùm
duce, qui ei iter præmõſtraret, ſatis ſuperq. eius
ſcripta indicare videtur, quibus adde Politũ in
l.filiũ, quem habentẽ, C. fam.herciſ.n.132.Hãc
7 † opinionem fundat Pinel.in obligatione filij,
qua omnia patri debet, vndè quamuis omnia,
quæ in hominẽ poſſent præſtari, cõferret filius
in patrẽ, non propterea de illo benemeritus di-
ci poſſet:Finge (inquit) quæcunq́ ſeruitia, obſe-
quia, curationes in infirmatibus: totũ id, quic
quid vè maius excogitari queat, parentibus de
betur, ad quod allegat l. veluti ff. de iuſ. & iur.
& l.filia tua C.de patri.poteſt.proindèq́ aſſerit
non poſſe ſuſtineri, quòd poſſit pater in remu-
nerationem ſeruitiorum donationem filio fa-
cere, cum remunerationem non expoſcant ſer
uitia, adquę quis de iure tenetur: plura in idẽ
argumentum congerit Menoch. vbi ſupe-
riùs.
8 Cæterùm † his non obſtantibus exiſtimo
non eſſe recedendum à communiſsima, & re-
ceptiſsima opinione in noſtra limitatione cõ-
probata: nec arbitror ex obligatione, qua filius
patri tenetur, poſſe inferri non poſſe filium ali-
qua in patrem excercere officia, & obſequia,
quæ digna ſint remuneratione: quid enim de
obſequijs Aeneæ in patrem Anchiſem? quid
de obſequijs Aphinomi, & Anapię, aut, vt alij
apellant, Emanciæ, & Critonis fratrũ in paren-
tes ſuos? quid de obſequijs cuiuſdam Pinen-
ſis iuuenis in patrem, quos ex grauiſsimorum
virorum fidis hiſtorijs reffert Tiraquel. in alle-
ga.ſi vnquàm, verbo, donatione largitus, num.
20.& ante eum Annę.Seneca de benefi. lib.7.
c.35.quem benè, noſtris hiſce temporibus, tra-
duxit Caſpar Ruyz Montianus illuſtris Bene-
dictinæ religionis monachus, & hæc reffert li.
3.ſuæ traductionis, quæſt.5. horum primus pa-
trem Anchiſem humeris ſuis imponens inter
flammam, & hoſtes, illum à morte liberauit: ſuã
interim mortem contemnens, ſecundi, cũ Aet
næ incendia in cretinenſem agrum ſe protuliſ-
ſent, ſublatos parentes humeris per medios
ignes euexerunt, propter quod egregium faci-
nus ita poſteritas illorum ſepulchrum venera-
ta eſt, vt illud campum piorum nominarent,
tertius verò, cum Roma. Imperator in bello
patrem eius captiuum in conſpectu ipſius cõſ-
titutũ, diſtrictis mulitum gladijs, circundediſ-
ſet occiſurum ſe minitans, niſi irruptioni ſuæ
iter præbuiſſet, is in hoſtes, qui patrem victum
tenebant, ſolus impetum fecit, ex eorumq́ ma-
nibus patrem rapuit: non ne hęc officia digna
ſunt remuneratione? certè nemò negabit: quid
deniq́ de alijs beneficijs, quæ in parentes con-
ferri per filios quotidie videmus. Ego quendã
in hac ciuitate cognoſco adeò matri ſuę iam fe
rè decrepitæ obſequẽtem, vt ipſam, præ ætate,
mouere ſe haud valentem, feſtiuis diebus ad
Eccleſiam, vt rem ſacram audiat, & in hyeme,
dum frigora magis vigent, in aprica loca, vt ca-
leſiat, proprijs humeris, dum aliud non ha-
bet, vehat, memini etiam de hoc eodem me vi
diſſe tempore, quo ſereniſsimi Reges noſtri
Hiſpaniarum in anno 1599. in hac ciuitate Bar-
cinonæ adeſſent, ipſum proprijs humeris ma-
trem ſuam è domo, quæ valdè diſtabat, ad viã
latam ducentem, vt potentiſſimos Reges illac
tranſituros, & ludos, & faculas, quę illis fiebãt,
videret, & eis lætaretur: Hunc quis indignum
iudicabit remuneratione tanti officij, ſi forſan
matri eſſet quo ei benè faceret? certè nemo.
8 Quę † maximè vrgebunt, ſi cõtrapoſuerim⁹
quamplurimos tam immanes, & de parẽtibus
ſuis tam malè meritos, vt eos multi occiderint,
alij alios iniurijs, & contumelijs affecerint, quę
licèt notoria ſint, & quotidiè (quod vtinam nõ
eſſet) experiamur, nihilominùs operæ prætium
erit in memoriam reuocare facinora illa grauiſ
ſima L.Eſtij, & P.Malleoli, quorũ primus, pri-
9 mus † fuit qui patrem interfecit, ſecundus ve-
rò prim⁹ qui matrẽ necauit, vt de L. Eſtio ſcri-
bit Plutar.in vita Romuli, & đ P.Maleol.Paul.
Oroſ. lib. 5. Hiſtor. & reffert Ioan. Cortaſ.
Micellan.lib.1.c.5.nume.2.& Tib.Decia.in tra-
cta.crim.tom.1.lib.9.c.7.num. 3. De alijs quam
plurimis, qui parricidium commiſerunt, ſcribit
latè idem Decia.in d.trac.crim.tom.2.à c.5.vſq.
ad c.17.& ſignantèr c.6.num.12.16.& 24.& c.
12 num. 2. quos recenſere laborioſum potiùs,
quã vtile foret. Sed quid in iſtis antiquitatibus
immoramur? nonne noſtris quoq́. temporibus
parricidia quamplurima videmus? nonne quã
plurimos quotidie audimus parentes de filijs
querelãtes, ex eò quòd ab eis malè tractentur?
nonne quæſtiones criminales à parentibus cõ-
tra filios parentes malè tractantes inſtitutas
quotidie experimur? nonne in anno 1589. ca-
ſum orrẽdum & vidimus, & audiuimus, qui in
parrochia de Salt dioc.Gerunden. cõtigit, quo
quidam agricola eius parrochiæ patrem ſuum
proprijs manibus occidit, & ſolus iuxta aream
domus ſuæ ſepeliuit, propter quod enorme
ſcelus, & facinus ab ſpectabili Petro à Cardo-
na tunc vicesgerente generalis gubernatoris
in præſenti principatu extitit dictus parricida
cõdempnatus in anno prædicto, vt, abſciſa pri
ùs manu, iugularetur per collum & eius cor-
pus in quatuor partes, ſeu fruſta ſcinderetur,
deniq́ illius caput poneretur certo loco, vt ab
10 omnibus videri poſſet: Nonne † etiam 19. Iu-
lij anni 1603. vidimus fuiſſe cuidam publicè in

logi a

logia matis clauo in ligno confixam manum
dexteram pro exequutione cuiusdam ſenten-
tiæ criminalis qua ad id, & ad remigandum in
regijs triremibus per decennium fuerat con-
demnatus, ex eò, quia manus violentas in ma
trem ſuã inijcere auſus fuerat: nonne alia quã
plurima facinora per filios in parentes comiſ-
ſa quotidiè & videmus, & audimus? nonne iã
hac ætate eò ventum eſt, vt dicatur communi-
tèr nullum ferè eſſe filium, quem non tedeat
longeuæ vitę parentum, nullum etiam, qui eiſ-
11 dem obſequia debita libérèr præſtet? De † quo-
dam, qui parricidium commiſerat cum vene-
no cõmemorat Vincẽ. de Fran. deciſ. 230. quòd
de anno 1580. fuerit per Sena. Neapoli. *cõdemp-*
† *natus* ad amputationem capitis, quodq. dein-
de eiꝰ corpus includeretur in ſacco, ſeu dolio,
& in mare projeceretur, licèt minor eſſet de-
cem & octo annorũ qui delictũ commiſerat,
idq. propter illius atrocitatem.

Ex his proculdubio inferri debet remunera
tione digniſsimum eſſe filium, qui, pręter id,
quod communitèr filij facere ſolent, aliqua in-
ſignia officia in parentes exercuerit, & eo caſu
poſſe quidem parentes tali filio, etiam ſi ſit in
patris poteſtate conſtitutus, validè aliquid do-
* nare, vt tenet communis opinio ſuperiùs tradi
ta: Nec eſt abſurdum quòd concedamus filios,
qui aliàs parentibus omnia debent, ita de eis
mereri poſſe, vt ipſi parentes ad remuneratio-
nem adigantur, quia neq. id abſurdum, vel in
conueniens viſum fuit Imperatori in §. 1. in au-
cten. de non eligen. ſecun. nuben. ibi, *pluri-*
mum q. à filio experta fauorem, exiſtimauit oportere,
ne relinquetur eũ ſine remuneratione, & ratio erat,
vt glo. ibi, in verbo, experta, credamus, quia fi-
lius, cui verba prædicta diriguntur, plus matri
12 ſeruierat, quàm filia. Nec † itẽ propterea quòd
filij parẽtibus omnia poſt Deũ O. M. debeant,
deſijt Deus ſuperbenedictus præmia promit-
tere, quaſi in remunerationem, ijs, qui parenti-
bus debita obſequia exhiberent: legitur enim
Eccleſ. c. 3. *qui honorat patrem ſuum iucundabitur*
in filijs, & in die orationis ſuæ exaudietur. Qui hono-
rat patrem ſuum vita viuet longiore: & qui obedit pa
tri refrigerabit matrem, Rurſus, *honora patrem tuũ*
vt ſuperueniat tibi benedictio à Deo, Item, *fili ſuſci-*
pe ſenectam patris tui. & non contriſtes eum in vita
illius: & ſi defecerit ſenſu, veniam da: & ne ſpernas
eum in virtute tua: elemoſina enim patris non erit in
obliuione, Et exo. cap. 20. *Honora patrem tuum, &*
matrem tuam, vt ſis longęuus ſuper terram, quã do-
minus Deus dabit tibi: Quinimò docet Seneca,
multiſq. rationibus probat dicto lib. 3. de bene
fi. c. 29. cum ſequent. poſſe filios maiora in pa-
rentes conferre beneficia, quàm ab ipſis rece-
perint.

13 Præter hæc † quæ fuerunt ſuperiùs in cõfir-
mationẽ noſtrę limitationis tradita, Ioan. Gar-
cia in tracta. de dona. remunera. nu. 42. verſ. 10.
pro receptiſſima ſententia, quamplura addu-
cit iura, quibus eadem ſententia confirmetur,
necnon & quædam officia recenſet, quæ, ſi à fi-
lio in patrem conferãntur, digniſsima exiſti-
mat remuneratione, veluti tunc maximè cum
ea procedunt ex artificio, aut exercitio impen-
ſo à filio, vel in patrem, vel in rem paternam,
exempli cauſa, ſi curator, ſi adminiſtrator, ſi tu-
tor, ſi faberlignarius, aut ferrarius, aut ſcriba
operas venales filius patri impendat, quas qui-
dem operas filius patri non debet, iuxta tex. in
l. penul. ff. de obſeq. à lib. pat. & patro. preſtan.
ibi. *nam pietatem debent liberi parentibus, non ope-*
14 *ras*. Idem † etiam antè docuerat idem Garcia
nu. 28. cum pluribus alijs procedere inter ma-
ritum, & vxorem, vt valeat inter ipſos do-
natio remuneratoria, quo loci quędam officia
remuneratione digna recenſet, quę poſſunt ab
vxore in maritum conferri, veluti (inquit) ſi fœ-
mina nobilis marito ægrotanti cibum paret,
medicamenta apponat, excubet pernox, fricet,
vngat, torũ ſternat ipſa, vt molliùs cubet, lauet,
nec abſtineat à coquinaria opera, & ſeruilibus
miniſterijs: per hęc, & alia tenet in dictis locis
Garcia contra Pinel. valere quidem donatio-
nem remuneratoriam inter patrem, & filium,
& inter maritũ, & vxorẽ, eũdẽ cõſulito, ſi caſus
aduenerit, velim tamen interim notes nõ fuiſ-
ſe ſupradicta à nobis animaduerſa quaſi exiſti-
memus neceſſe fore, vt huiuſmodi donationi
remuneratoriæ locus ſit, quòd vno, aut altero
modo ex ſuprà relatis mulier marito, vel filius
patri ſeruiant: multis enim alijs modis poſſunt
de eiſdẽ benèmereri, quibꝰ digni fiãt huiuſmo-
di donatione, eos tamen non arbitror dinume
rari poſſe, ſed imò totum id conſiſtere in arbi-
trio iudicantis, cuius erit, re benè perpenſa, &
cõſiderata, ſecundum facti contingentiam di-
iudicare, numnam ea officia, quæ per filium
pręſtandantur patri, vel per vxorem marito, im
penſa, digna ſint remuneratione: ſuprà tamen
relata exempla ei ſeruient, & lumen afferent,
vt recto in his vtatur arbitrio.

15 Illud † perpetuò notes velim non eſſe verũ
quod Pinel. aſſerit in allega. l. 1. par. 3. à nu. 59.
C. de bon. mat. talia debere eſſe merita, quæ ac
tionem producant, vt remuneratoria poſsit di
ci donatio, & vt talis ſuſtineatur: id enim eſt cõ
tra communem opinionem, quæ clarè in con-
trarium elicitur ex latè ſuprà relatis, atq. ita *te-*
† *nuerũt* domini de Rota, vt teſtatur Cæſ. de Graſ.
deciſ. 150. numer. 18. quę eſt ſub tit. de do-
na. 2.

Dubitandum igitur nullatenus erit de vali-
ditate huiuſcemodi donationis à patre filio in
illius poteſtate conſtituto, propter benemeri-
ta, factæ;

16 ta,factæ;† illud ſolùm eſt dubitatione dignũ,
nunquid huiuſmodi benemerita probáda ſint,
necne, an verò ſufficiat patris aſſertio de eis
atteſtantis in donatione,&qualia debeant eſſe
ea benemerita, vt huic donationi locũ faciãt.
Inqua dubitatione,quantùm ad probationem
* meritorum,id communiter tenetur ea proban
da eſſe à filio,vt donatio ſubſiſtat, nec eo caſu
ſtandum eſſe aſſertioni patris, vti ex Iul.Clar.
de donatione quæſt. 3. num. 2. & quæſt. 8. nu.
etiam 2.Socin.ſen.conſ.67.nu.12.cum.ſequent.
& num.15.vol.1.incip. fruſtra plenitudini, ref-
fert Gayl.vbi ſuperiùs num.6.& ex alijs quam
plurimis Iacob.Menoch.præſump.29.num.24.
lib.3.Ioan.Gutier.de iura.confir.prima par.c.5.
num.16.Fran.Veg.in conſ.31.num.4.Seraphi.
de priuileg.iuramen. priuileg. 40. num. 2. per
not.à doctoribus in l.ſi donatione C.de colla.
tex.in l.ſi fortè ff.de caſtren.pecul.ibi, *veritatem*
17 *enim ſpectamus,non quod quis finxit*,etiã ſi † pater
in ſpecie exprimeret filij benemerita,veluti di-
cendo ſe redemptum ab hoſtibus, Menoch.
ibidem,viden. Hieronym⁹ à Lautẽ.deciſ.Aue-
nion.23. à nu.10.vbi pulchrè loquitur,& Rimi-
nal.in prin.inſt.de dona. nu. 86. quos ſequitur
Seraphi.de priuileg.iuramen.priuileg.40.nu.5.
& ratio eſt,quia alioquin facilè fieret fraus le-
gi,& eſſet ſemper in patris donantis facultate
poſitum,facere, vt donatio, quæ ab ipſo fieret,
iure ſubſiſteret,quod iurib⁹ permiſſum nõ eſt,
d.l.ſi fortè ff.de caſtrẽ.pecul.& eſt tex.not. in l.
1. C. de dona. ante nup.ibi, *vt videatur accepiſſe,
quod non accepit* latè rationẽ hanc extendit Me-
noch.vbi ſuperiùs nu.25.cum ſequẽt. & eandẽ
conſiderauit Gayl.loco ſuperiùs allegato nu.6.
18 Per hæc † Antho.Fab.in ſuo Codice tom.1.
lib.4.tit.29.de hered.& actio.vend.diffini. 6.di
† cebat *deciſum* in Senatu Sabuſia.ſolam merito
rum aſſertionem in actu ſuſpecto,& prohibi-
to,ne fiat aliàs,non probare,ac propterea dicit
quòd licèt ceſſio valeat,quamuis facta nullo in
terueniète prætio,ſi propter merita fiat,neceſ-
ſum tamen vult quòd de meritis alitèr appa-
reat,quàm per aſſertionem cedentis,idem in
terminis donationis remuneratoriæ docet li.
8.tit.36.de reuocan.dona.diffi.3.
19 Non † tamen eſt ſemper opus plena proba-
tione in hac materia: nam aliquando ſufficiũt
coniecturæ cum aſſertione patris, ità reſoluit,
ex multis,Menoch.vbi ſuprà nu. 31. vbi vſq. ad
num.40.varias rationes ad id confirmandum
adducit,Maſcar.de proba . conclu. 185. per tot.
quę quidẽ cõiecturę arbitrio iudicis relinquũ-
tur,Tiraquel.in l.ſi vnquam,verbo, donatione
largitus,nu.102.in fine,Maſcar.vbi ſuprà nu. 5.
20 An autem † aſſertio paterna de benemeri-
tis filij facta iuramento vallata ſufficiat ad hu-
iuſmodi donationis validitatem abſq.alia pro-
batione meritorum,dubitant doctores, quam
dubitationem exactiſſimè,præter inferiùs alle
gandos,examinat Seraphi.de priuileg.iura.pri-
uileg. 40. per tot.quidam enim tenent nulla-
tenus eſſe ſtandum huiuſmodi aſſertioni pa-
ternæ,etiam ſi ſit iurata,quos lõga ſerie refert
Tiraquel.in ſæpè allega.repeti.l.ſi vnquam,ver
bo,donatione largitus,nu.91. & tradit Gutier.
in d.tracta.de iura.confir.prima par.c.5.nu. 20.
pluribuſq.hanc opinionem cõfirmat, eandem
opinionem tenet Ioan.Crot.in conſ.76.nume.
6.Rimin.in prin.inſt.de dona.num.87.alij ve-
rò ſtandum omninò eſſe huic paternæ aſſertio-
ni iuratę,& ſic per iuramentum patris probari
filij benemerita;hui⁹ opinionis auctor eſt Bal.
in l.ſi donatione,num.2.C.de colla.per tex. in
21 aucten.quod obtinet C.de proba.vbi † diſpo-
nitur hęredem teneri ſtare aſſertioni iuratę de-
functi, Bal.ſequũtur complures relati per Tira
quel.vbi ſuprà num.88.Maſcar.de proba.con-
clu.184.num.13.& per Gutier.loco ſuperiùs al-
lega.nu.22. verſ.contrariam tamẽ opinionem.
22 Hierony.† Grat.in conſ.63.num. 2. lib. 2. vt
in hac dubitatione certa ab incertis, quæ doc-
tores hic ſine delectu paſſim confundũt,ſecer-
neret,duos diſtinguendos fore caſus arbitratus
eſt,alterum quando ſimpliciter ſuper donatio-
ne ob benemerita facta interponitur paternũ
iuramentum de ea non reuocanda,alterum ve
rò quando huiuſmodi iuramentum non inter
ponitur ſuper ipſa donatione,ſed ſolùm ad pro
bationem meritorum,veluti dicendo, propter
quamplurima officia, vel beneficia &c. per N.
filium meum mihi diuerſimodè impenſa, quæ
medio iuramento ita eſſe aſſero &c. primo ca-
ſu nemini dubium eſſe poſſe dicit, quin prop-
ter iuramenti religionem huiuſcemodi dona-
tio valeat inter patrem,& filium,licèt aliàs me-
rita non probentur:certiſſimi enim iuris eſt do
nationẽ inter patrẽ,& filiũ, ſi iuriſiurãdi religio
ne roboretur, validè fieri poſſe,vti inferi⁹ in 4.
limitatione latiſſimè probabitur: poſteriore ve
rò caſu nõ,atq.ita inquit Grat.ſi doctores ſecũ-
dæ opinionis loqũtur in terminis primi caſus,
prout eos loqui vult,certè eorũ opinio veriſſi-
ma eſt,& certiſſima, ſecus verò ſi aliter.
23 Cæterùm† hæc Grat.diſtinctio,& opinionũ
conſiliatio repræhenditur à Seraphi.vbi proxi-
mè n.20.dicente eam non poſſe ad pręſentem
diſputationem benè acommodari:quia in hac
dubitatione clarè agitur quando iuramentum
fuit appoſitum tantùm ſuper aſſertione meri-
torum,& tamen doctores inter ſe maximè pug
nant:vndè ipſe ſecundã ex ſupradictis opinio-
nibus,quòd videlicet ſtandum ſit aſſertioni pa
tris iuratæ,cenſet de iure veriorem, per ea quæ
in illius corroborationem fuerunt ab ipſo ibi-
dẽ adducta,quib⁹ exiſtimat nõ poſſe cõmodè
reſpon-

reſponderi,tu ipſum videto.

24 Ego † verò, vt ſuperiùs traditę doctorum contrariæ ſententiæ conſiliarentur,ſi caſus occurreret, ſequerer diſtinctionem Roma. Cæſ. in aucten.quod obtinet C.de probatio. diſtinguentis inter hęredem, & creditores, vt illis noceat quidem deffuncti iurata aſſertio,ijs vero minimè,atque ita in propoſito dicerem hæredem donatoris, qui propter benemerita,cũ aſſertione meritorum iurata, donauit, teneri omninò ei ſtare,tertium vero,cui per eam præiudicari poſſet,minimè:Nec ſingularis ſum in hac opinione: eam enim ſequitur additio ad Guid.Pap.deciſ.95.in litera G. verbo,iuramentum.

25 In foro † autem conſcientię non eſt neceſſarium merita probari, ſed ſat eſt quòd de eis donatario conſtet,Sanchez de mat.diſpu.6. num.3.circa finem lib.6.Gutier.de iura.confir. prima parte cap.5.nu.18.Nauar.in manua. c.17. num.145.

26 Qualia † autem eſſe debeant hæc benemerita,quę huiuſmodi donationi inter patrem,& filium locum eſſe faciunt, an æquiualentia rei donatæ, & an ſufficiant obſequialia,necne, id omne relinquendum cenſeo arbitrio iudicantis,qui, pro ſubiecta materia, & qualitate facti id diiudicabit,ita Iul.Clar.de dona.quęſt.
* 3.num.4.& quęſt.8.num.etiam 4.qui communem dicit hanc opinionem,Socin.ſen.in alleg. conſ.67.num.12.cum ſequent.& num.15.vol.1. Gayl.vbi ſuperiùs lib.2.prac. obſeruationũ obſeruatione 38.num. 6.Sanchez de matri.diſpu. 6.num.10.lib.6.quicquid cõculquet Menoch. variè in materia diſtinguendo, loco ſuperiùs allegato,& Gutier.de iura. confir. prima parte cap.5.quorum tamen diligentia non erit inutilis:dux enim erit iudici quò recto vtatur,in his dicernendis, iudicio.

27 Supradictis † accedit & illa pulchra dubitatio,nunquid ſi,extantibus filij benemeritis,pater ſimpliciter donet, nulla facta meritorum mentione,præſumatur donaſſe propter ſanguinis affectionem,an verò propter ipſa benemerita?cuius inueſtigationis notoria eſt vtilitas: ſi enim propter ſanguinis affectionem facta præſumatur,non valebit quidem,vtpotè quia ſimplex donatio inter patrem,& filium, ſi verò ob benemerita,tunc valebit proculdubio. In qua dubitatione,quam latiſſimè diſputat Menoch. de præſump.lib.3.pręſump.29.à num. 41. cum
* multis ſequent. receptior, & communior eſt doctorum opinio, quòd donatio pręſumatur facta ob benemerita, vt actus potiùs valeat, quàm pereat,quam tenent doctores, quos latè reffert, & ſequitur Menoch. vbi ſuperiùs, ad quem ſufficiat remiſſio,quia latè, & ex profeſſo rem hanc pertractat, viden. Rimin in prin. Inſt.de dona.num.84.idem Menoch. de arbit. iud. lib.2.caſ.88.nu.53.Sãchez latè de mat.diſp. 6.nu.3.lib.6.pulchrè Pet.Barbo.in l. quæ dotis
28 nu.57.ff.ſolut.mat.hanc † opinionẽ cõcedens in donatione paterna,quæ aliàs valere nõ poſſet,ſecus dicens eſſe in donatione, quæ ab alio fiat, Alex. Rauden. deciſ. Piſa.1.num.77.poſt Tiraquel. qui antiquiores reffert, & rem hanc optimè declarat,in repe.l.ſi vnquam,verbo,donatione,num.59.cum ſequent.

29 Tertia † limitatio noſtræ principalis concluſionis eſt, vt non procedat quando pater ipſe, poſt factam donationem,perſeueraſſet in eadẽ voluntate vſque ad mortem : tunc eius morte confirmaretur ea donatio tex.formalis in l.donationes quas parentes C.de dona.inter vir. &
* vxor.Bar. Iaſ. & communiter doctores in d. l. frater à fratre ff.de condic. indeb. & alij,quos reffetunt Menoch.loco ſuperiùs allegato, nu. 66.& Iacob.Cancer.prima par.var.reſolu. c. 8. de dona.nu.52.Iul.Clar.de dona.quęſt.8.nu.7.
* communem dicit Tiber.Decia.in reſp.74. nu.
† 2.vol.2.atque ita in facti cõtingentia *declarauit* Senatus Baren.vt auctor eſt Franciſcus Viui.deciſ.514.num.1.cum ſequent.lib.4.

30 Vt autem † huic limitationi locus ſit, aliqui exigunt traditionem, ex tex. in l. cum hic ſtatus,in prin.& in §.ſi ambo,ff.de dona.inter vir. & vxor.& l. Papinianus eo. tit. & ibi glo.c.fin. extra eo.tit.ducto argumen.à donatione inter virum,& vxorem ad donationem inter patrẽ,
31 & filium,quod † in iure validum eſſe docet nos Imper.in ſæpè allega.l.donationes quas parẽtes C.eo.tit.de dona.inter vir. & vxorem,benè Azo.in rub.C.eo. & ibi additio ſuper verbo,parentes,quam opinionẽ tenent, & ſequũtur Bar.& ibi additio verbo,Papinianus,in d.l. Papinianus,Ludo.Roma.in conſ.277.num.1. Aymon.Craue.in conſ.955.nu.6.Dida.in rub. de teſtam.3.par.num.3.Pala.rub.in reperi.rub. de dona.inter vir.& vxorẽ §. 86. num. 1. Ludo. Molina de primoge.Hiſpa.lib.1.c.12.num.9.& Seraph.de priuileg.iura.priuileg. 72.numer.6.
* communem dicit Ema. Soar. à Ribey. in theſau.recep.ſenten.verbo,donatio,numer. 196.& Iacob.Cancer.var.reſolu.par.1.c.8.de dona.nu. 53.cum alijs latè per eos relatis,pulchrè Thom. Sanchez omninò viden.de mat. diſput. 14.à num.6.lib.6.Fran.Marc.deciſ.326.

Contrariam tamen ſententiam, & opinionem,quòd imò ad validitatem huiuſce donationis non ſit neceſſaria traditio,ſed imò quòd ſufficiat ſola perſeuerantia patris in eadem voluntate vſq.ad mortem, tentauit deffendere Ioan. Corraſ. lib.5. Miſcella. iur. c. 1. quem ſequitur Iacob. Menoch. in ſæpè allega. lib. 3. præſump.pręſump.29.num.68.

32 Mihi † (ſi quòd ſentio liberè proferre licet) ſicuti ſummè diſplicet Corraſ. iactantia, ne dicam

ne dicam arrogantia, qua, quaſi quid à ſe dictũ, quod non poſſent capere reliqui, poſtquàm ſuam in his protulit ſententiam, in hæc, iactantia plena, verba prorupit, *hic appello doctos, & emunctæ naris viros, quos adſtipulaturos mihi nihil dubito, &c.* eos, qui cõtrariam tenebant ſentẽtiam, ſciolos vocans, & craſſis auribus, nulloq. iudicio viros &c. & alia dicens, quæ ſine dubio non nocuiſſet honori, tacuiſſe, maximè ſi vera ſunt quæ de eo ſcribit Feder. Scot. reſponſ. to. 1. lib. 4. reſponſ. 14. num. 11. vbi eum ſui fœtus plagij accuſat, quòd paucis mutatis, & additis ex ſuo cõmmẽtario in rub. de noui oper. nuncia. integrum caput facere non erubuerit, illudque aſſuere libro ſuo epiſtolicarum quæſtionũ c. 22. vndè forſan nõ è re eſſet telum ab ipſo in alios, iure ne an iniuria, neſcio, contortum, in ipſum meritò retorſere, vt dicit Scot. ibidem: ſicuti
33 †(inquam) ea iactantia diſplicet, ita nec eius, & ſequatium opinio placere poteſt: præterquàm quòd enim id ſuadere videtur verba illa c. fin. extra de dona. inter vir. & vxor. *vel qui donatum accepit*, & illa l. cum hic ſtatus, §. ſi ambo, *ſi prior vita deceſſerit qui donatum accepit*, quibus locis Roman. Pont. & I.C. de cõfirmatione huiuſce donationis, per mortẽ donatoris, agentes eiuſmodi verbis vtuntur, quæ præſupponere abſq. difficultate videntur donatario fuiſſe factam rei donatæ traditionem, nihilominus ego ad hoc propoſitum magni facio tex. in allega. l. Papinianus ff. de dona. inter vir. vxorem quo loci I.C. per illa verba. *Deniq; ſi ſtipulãti vxori ſua ſpopondiſſet* (maritus) *non putabat* (Papinianus) *conueniri poſſe heredem mariti, licèt durante voluntate maritus deceſſerit*, clarè demõſtrat ſimplicem donationem à marito vxori factã ante traditionẽ non confirmari per mortẽ donatoris: cui textui licèt reſpondere tentauerint Corraſ. vbi ſuperiùs, num. 6. dicendo inibi non fuiſſe factã donationem, ſed ſolummodò promiſſionem, & Azo. in ſumma C. eo. tit. de dona. inter vir. & vxor. dicens tex. in d. l. Papinianus, corrigi per l. cum hic ſtatus ibidem poſtea ſequentem, ac proindè ad cõfirmationẽ eiuſmodi donationis nõ eſſe neceſſariam traditionem, nihilominus tamen nihil egerunt, quo nos ab hac opinione mouerent: nam primò quòad reſponſionem Corraſij dicimus, quòd imò inibi vera fuit fa-
* cta donatio vt tenet Bar. & cõmuniter ibi ſcribentes, idq. ſatis ſuaderi poteſt argumento ducto à rubr. ſub qua illa lex collocatur, quibus
34 †accedit quòd promiſſio à marito vxori ſtipulanti facta verè donatio eſt: aliàs enim non improbaretur ab Vlpiano in l. 3. nec ratio §. ſciẽdum, verſ. & ſi ſtipulanti ff. eo. tit. de dona. inter vir. & vxor. *Etſi ſtipulanti* (vxori) *promiſſum ſit, vel accepto latum, nihil valet*: quod ſi ita non eſſet, facilè foret cuique in fraudem legalis prohibitionis, res ſuas in vxorem, vel cõtra, transferre, & quòad opinionem Azo. dicimus eam eſſe omninò falſam, quia imò ex eiſdem legibus conſtat deciſionem d. l. Papinianus poſteriorem fuiſſe deciſione d. l. cum hic ſtatus, atque ideò poſt eam debuiſſe collocari: in d. enim l. Papinianus, ſimpliciter fit mentio de oratione diui Seueri, de qua ex profeſſo tractauerat in d. l. cum hic ſtatus, vti optimè aduertit Antho. Gom. qui huic noſtræ principali opinioni adhæret, in l. 50. tau. nu. 65. circa medium.

Vlteriùs in huius opinionis confirmationẽ adeſt tex. à Corraſ. non conſideratus in l. ſi inter ff. de reb. dub. quo loci Pau. I.C. de hac, quam tractamus, agens confirmatione donationis inter vir. & vxor. reſpondet (& ſunt verba tex.) *ſi inter virum, & vxorem donatio facta fuerit priore defuncto, cui donatum eſt: ad eum res redit, qui donauerat*. Et rurſus in ea quæſtione, quam mox & nos diſputabimus, nunquid videlicèt valeat donatio inter virum, & vxorem ſi ſimul perierint tam is, cui datum eſt, quàm is, qui donauerit, reſpõdet (& ſunt verba tex.) *quæſtionis deſcidendæ gratia magis placuit valere donationem eo maximè quòd donator non ſuperuiuat, qui rem condicere poſſit*, ex quo tex. notabilitèr hæc opinio probatur, ſi enim per mortem donatarij ante donatorem ſequutam res redire debet ad donantem, ex ſententia I. C. in eo. tex. & donatario, & donatore ſimul pereuntibus confirmatur donatio, eò quia non ſuperuiuat donator, qui rem condicere poſſit, luce clarius erit, præſuppoſitum fuiſſe ibi à I. C. quòd traditio fuerat ſequuta: aliàs nec res donata redire poſſet ad donantem, nec ab aliquo condici, cum hæc neceſſariò præſupponant traditionem antea factam.

Nec me mouet conſideratio eiuſdem Corraſ. ad tex. in allega. l. cum hic ſtatus in fin principij in illis verbis, *quaſi ſit teſtamento confirmatũ, quod donatum eſt*, dicẽdo ab Vlpia. eo loci deciſum fuiſſe donationes inter vir. & vxorem confirmari morte, ſilentioq. donatoris, quaſi ſit teſtamento confirmatum quod donatum eſt, in teſtamento autem ad confirmationem legatorum, & eorum, quæ in eo diſponuntur, ſolus teſtatoris interitus deſideratur, c. cum Marthæ §. ceterũ, de celebra. miſſar. ad eũ enim tex. facilis
35 eſt reſponſio, quòd † videlicet ſit alius illius ſenſus, quam putet ipſe Corraſ. non enim eſt ſenſus, quòd eo modo confirmetur donatio, qua de agimus, per mortem donatoris, quo confirmatur teſtamentum per obitum teſtatoris, nec tale quid ex eo textu colligi poteſt, ſed imò eam donationem cenſeri teſtamento donatoris confirmatam per illius mortem, hoc eſt haberi atque ſi in teſtamento confirmata extitiſſet, & propterea tn-

inquit ibi Conſultus falcidiam ex ea detrahi
poſſe,& hic eſt verus illius tex.ſenſus, & intel-
lectus , vt pręterquàm quòd ſatis eius littera
indicat , idem declarat Bar. & reliqui ibi-
dem.

Quæ omnia ſi animaduertiſſet(vt debuerat)
Corraſ.non ita facilè in eos, qui contrariũ te-
nebant,duriuſculis verbis inſurrexiſſet , & du-
bio procul à contumelijs abſtinuiſſet . Pareat
mihi doctus ille vir,quia cõtinere me non poſ-
ſum quominùs in huius farinæ viros iraſcar,dũ
eos video ita facilitèr abſq. ratione aliqua reli-
quos, qui ipſorum opinioni adhærere nolue-
runt,contemnentes,& iniurijs, atq́. contume-
lijs afficientes,quorum aliquoties ipſi digni nõ
ſunt ſoluere corrigiam calceamenti.

Primam igitur opinionẽ,vt ſcilicet ad cõfir-
mationẽ huiuſce donationis,per mortẽ dona-
toris,requiratur traditio veriorem exiſtimo.

36 Quæ † tamen ſanè intelligenda eſt , vt nõ ſit
neceſſariũ quòd ea traditio fiat ſemper tẽpore
donationis:ſufficit enim quòd fiat poſteà , vi-
uente tamen donatore,Bal. in c.1.§.ſi quis in fi.
de feu. dat.in vim legis communis in lib. feu.
Palat.Rub.in allega. rub. de dona. inter vir.&
vxor.§.76.nu.1.ad id eſt optima additio ad Bar.
in allega.l.Papinianus,ſuper verbo,vera,vel fi-
cta ff.de dona.inter vir.& vxorem.

37 Rurſus † eadẽ opinio eſt ſanè intelligenda,
vt non ſemper ſit neceſſaria vera traditio, ſed
ſufficit quòd fiat per aliquem actũ fictum,putà
per conſtitutũ,vel aliàs,ita Bar.in d. l. Papinia-
nus,& ibi optima additio verbo,vera,vel ficta,
quæ allegat Bal.in allegato §. ſi quis,latè Palat.
Rub.vbi ſuperiùs in alleg.§.76. Iul.Clar. de do
natione.c.9.n.6.plures ad idẽ allegat , & ſequi-
tur Sanchez de mat.diſp.14.num.12.lib.6.

Dubium tñ maximũ eſt,& quidẽ difficile ex
Iuriſconſulti ſentẽtia in §.ſi ambo l. cũ hic ſta-
tus de dona.inter vir.& vxor.quos nos enuclea
re oportet antequam ab hac tertia limitatione
diſcedamus,nunquid ſi pater, & filius ſimul in
bello,ruina,vel naufragio pereãt, ita vt nõ ap-
pareat quis cui ſuperuixit,an tunc cẽſeatur cõ-
ualidata huiuſmodi donatio à patre filio facta,
38 nec ne:In qua † dubitatione concludẽdũ exiſti
mo conualidari , ſiue quia pater præſumatur
prius mortuus,quàm filius,quãdo ambo ſimul
pereunt,ex famigerato §.cũ in bello l.qui duos
ff.de reb.dub.*cum in bello* (inquit)*pater cum filio
periſſet,materq́; filij quaſi poſtea mortui bona vendi
caret: Agnati vero patris quaſi filius ante periſſet:
Diuus Adrianus credidit patrẽ prius mortuũ.* vbi
* tradunt cõmuniter ſcribentes,& eam præſum-
ptionẽ latè exornat Iaco.Menoch. de pręſum.
lib.6.præſumptione 50.à nu.21.cũ ſequent. ali-
qua non pænitenda tradit Dida.lib. 2. var. c.7.
per tot.& Ema.à Coſta in repeti.d.§. cũ in bel-
lo,qui rationes adducunt huiuſce præſumptio
nis.Ego pro ea,quòd locũ in noſtro caſu habe-
re debeat,magni facio quòd ſuffragetur validi-
tati actus,ita vt ea ſtante ſuſtineatur,ea verò nõ
39 ſuffragãte corruat,quòd † ſciam in dubio eam
eſſe faciendã interpretationẽ,& pręſumptionẽ
ſumẽdam,vt actus potiùs valeat,quàm pereat,
vulga.l.quoties 2.ff.de reb.dub.& præſumptio
nem hanc pro validitate actus reliquas omnes
vincere,vt tradit Rippa in l.Centurio nu. 166.
ff. de vulga. & latiſſimè , & laborioſè exornat
Menoch.de præſump.lib. 6. præſump. 4.varia
ad hoc propoſitũ ità doctè,ſicut & ſubtilitèr,vt
40 idem ipſe dicit,cumulans.Hac † præſumptione
motus I.C.in l.ſi ij qui inuicẽ ff.de mor.cau. do
na.ſi credamus Accur.ibi verbo,ſuperuixit, ad
confirmationẽ donationis cauſa mortis à duo-
bus ſibi inuicem factæ , cum ambo pariter de-
ceſſiſſent,reſpondit neutrius hæredẽ repetere
poſſe,quia neuter alteri ſuperuixit.

Siue etiam quòd hæc donatio à patre filio
facta quòad confirmationem ęquiparetur , &
pari paſſu ambulet cũ donatione,quæ fit inter
virum,& vxorem, iuxta Roma.Cæſar. ſenten-
tiam in allegat.l.donationes,quas parentes C.
41 de dona.inter virum,& vxorem : hęc † autem
conualidata cenſetur per mortem vtriuſq́.pari
ter,& eodem tempore contingentem, tex.ex-
preſſus in l. cum hic ſtatus §. ſi ambo ff. de do-
na.inter vir.& vxorem l.ſi inter,de reb.dub.l.ſi
ij qui inuicem ff.de dona.cauſ. mor. vbi com-
* muniter doctores.

42 Hanc † traditionẽ reprobat Ema.Acoſta in
d.§.cum in bello l.qui duos de rebus dub. ver-
bo,patrem priùs mortuum,num. 16. dicens eã
nec ex primo,nec ex ſecundo capite ſuſtineri
poſſe:Ex primo quidem,quia quòd pater pręſ-
ſumatur prius mortuus,quàm filius, locum tã-
tùm habet quando agitur de legis diſpoſitio-
ne,vt quando filius ex legis diſpoſitione patri
ſucceſſurus foret,& ita dicit procedere tex.in
d.§.cum in bello,ſecus verò quãdo de hominis
diſpoſitione tractatur , vt quia ex hominis diſ-
poſitione ſuccedere filius patri deberet : tunc
enim nõ pręſumitur fili9 patri ſuperuixiſſe,quæ
quidẽ diſtinctio anteà fuerat Bar.in l. quod de
pariter ff.eo.tit.de reb dub.& aliorum quos re
fert idem Acoſta vbi ſuprà num.1. ſeptima ſo-
43 lutione,& in verſ.quare cũ,& d.nu.16.Ex † po-
ſteriori etiã capite eã traditionẽ procedere nõ
poſſe perſuadere ſatagit Acoſta in d.num. 16.
ex eo quòd exiſtimet ęquiparationi factæ in-
ter donationem inter virum , & vxorem , &
donationem hanc inter patrem , & filium,
in hac materia , locum eſſe non poſſe, prop-
terea quòd non militet eadem ratio in vtra-
que : ex eo enim (inquit) prohibentur hu-
iuſmodi donationes inter virum , & vxorem
ne mu-

Digitized by Google

ne mutuo amore ſpolientur donationibus nõ parcentes, quæ ratio prohibendi cum ceſſet in vltimis vitæ momentis, cum tunc iam ipſi pauperiores vix fieri poſſint, nihil mirum ſi lex fingat, prouti fingit, côiugem donatarium donatori ſuperuixiſſe, cæterũ in donatione inter patrem, & filium, cum ea non improbetur propter aliquam iuris prohibitionem, ſed imò propter quandam iuris impoſſibilitatẽ, ne dicamus patrem donantẽ ſibi ipſi donare, & acquirere, vti ſuperiùs in principio præcedentis glo. latè deduximus, quæ ratio militat etiam in vltimis vitę momentis quando ambo pariter, & eodẽ momento pereunt: quoniam durat adhuc patria poteſtas, & effectus illius acquiſitio, nihil mirum ſi dicamus in ea locum non fore huiuſmodi pręſumptioni.

44 Cæterùm, † meo iudicio, rationes Acoſtę parum vrgent, vt à ſuperiori firmitèr firmata opinione diſcedamus: quod enim attinet ad diſtinctionem inter diſpoſitionẽ hominis, & diſpoſitionem legis, vt primo caſu non præſumatur pater priùs mortuus, quàm filius, poſteriori verò caſu ſic, ea iure non probatur, licèt Bartholi ſit, vti optima ratione comprobat Dida. d. c. 7. lib. 2. var. reſol. num. 7. Peregri. de fideicom. art. 43. num. 53. verſ. Accurſius autem, & Meno. d. pręſumptione 50. num. 19. lib. 6. quibus additur Purpura. in conſ. poſito inter deciſ. Oſaſ. poſt deciſ. 108. nu. 5. ex Socin. in l. ſed & in illo nu. 3. ff. de reb. dub. Ratio eſt elegans, quia vtroq; caſu militat ratio, quam conſiderarunt doctores, huiuſmodi pręſumptionis prioritatis mortis patris, quàm filij, quę † eſt, inter alias, ratio ordinis

45 inter patrem, & filium: aſcendentes, & deſcendentes quantùm ad ſucceſſionem propter cõmune votum parentum, quæ facit, vt priùs aſcendens præſumatur mortuus, quàm deſcendens, ne naturæ ordo turbatus dicatur, ad d. §. cum in bello, & §. fin. l. qui duos ff. de reb. dub. & l. cum pubere eo. tit. l. nam etſi parentibus ff. de inoffi. teſta. Dida. in allega. c. 7. nu. 8. verſ. his obſtare videtur, Oſaſ. deciſ. 108. nu. 4. Purpu. in d. conſ. poſito inter dictas deciſ. Oſaſci poſt dictam deciſ. 108. nu. 5. Acoſ. in d. §. cum in bello, verbo, Diuus Adrianus credidit, nu. 3. Peregri. de fideicom. art. 43. n. 53. verſ. fallit in aſcẽdẽte, qui omnes ad id allegant Socin. qui antè eos hanc rationem tradiderat in d. l. ſed & in illo nu. 7. ff. eo. tit. de reb. dub. & in §. cum in bello nu. 2. & in §. ſi lucius nu. 1. d. l. qui duos: Et quod attinet ad ęquiparationem donationis inter patrẽ, & filiũ, cũ donatione inter virum, & vxorem, factam, non video quomodo poſſit eam reprobare Acoſ. poſtquàm primus omnium Imper. eam probauit in hac eadem materia cõfirmationis vtriuſq. donationis in ſæpè allega. l. donationes, quas parentes C. de dona. inter vir. & vxorem, & ideò nos optima ratione in propoſito eas inter ſe ſe ęquiparauimus, vtpotè quia militet in hoc noſtro caſu donationis à patre filio factæ, quando ſimul perierunt, eadem illa ratio, quæ donationem inter virum, & vxorem facit ſuſtineri, quando etiam ambo eodem caſu interempti ſunt, quia videlicet verè dici poteſt eo caſu donantem nõ ſuperuixiſſe donatario, poſtquàm non conſtat quis eorum priùs deceſſerit ad l. ſi inter ff. de reb. dub. vel (ꝙ idem eſt) quia dici non poteſt ꝙ is qui donatũ accepit, prior vita deceſſerit, ad l. cum hic ſtatus, §. ſi ambo, vel finalitèr quia dici non poteſt alterum alteri ſuperuixiſſe ad, l. ſi ij qui inuicem ff. de dona. cauſ. mor. quæ ſufficiunt, per dicta iura, ad huiuſmodi donationis inter vir. & vxorem confirmationem quando ſimul ambo eodem caſu perierunt, exornant Dida. & Menoch. vbi ſuperiùs, ille num. 4. circa finẽ, hic vero nu. 8. nec video quid hoc caſu importare poſſit ratio diuerſitatis prohibitionis inter has donationes ab Acoſta conſiderata, quia ratio huis confirmationis donationis inter virũ, & vxorem quæ fit per mortem vtriuſ. eodem tempore contingẽtẽm, nõ eſt propterea quòd ceſſet tunc ratio prohibitionis, & ea quam ſuperiùs aſſignauimus, vti ex iuribus ibi allegatis clarè liquet, imò, ſi verum eſſet quod aſſeuerat Acoſta pari modo dicendum foret validam futuram etiamſi ambo eodem tempore non deceſſiſſent, imò etiam ſi clarè coſtaret donatariũ priùs mortuum fuiſſe quàm donatorem, quia etiam tunc ceſſaret ratio prohibendi. Minus videtur ſuſtinenda quòad donationem inter patrem, & filium conſideratio Acoſtæ, quòd ex eo non conualidetur per mortem vtriuſq. pariter, & eodem temporis ſpacio ruina, vel naufragio, vel aliàs contingentem, quia id nõ patitur impoſſibilitas acquiſitionis inter ipſos, quę non fert poſſe patrem aliquid à filio, nec filiũ, ſi eſt in eius poteſtate conſtitutus, à patre acquirere: nihil (inquam) valet huiuſmodi conſideratio, quia ſi vera foret nec poſſet hæc inter patrem, & filium donatio conualidari per mortem donatoris ante donatarium contingentẽ, quia tunc eodẽ modo cõſiderari poſſet impoſsibilitas acquiſitionis inter ipſos ab Acoſ. perpenſa, quod eſt contra tex. in d. l. donationes quas parentes, & communem doctorum opinionem ſuperiùs ſecurè cõſtitutam.

Vera igitur erit noſtra ſuperiùs tradita opinio, quòd videlicet cõfirmetur huiuſmodi donatio à patre filio facta per mortẽ vtriuſq. pariter, & eodẽ tẽpore cõtingẽtẽ, pro qua, vltrà ſupradicta, ego cõſidero quòd Imp. in d. l. donationes quas parentes, præter id, quòd non excedat quantitatem legitimam, tantùm requirit ad illius cõfirmationem ſilentiũ donatoris, quod

nemo dicet non duraſſe vſq. ad vltimum vitæ,
ſpiritum in noſtro caſu, poſtquàm non conſtat
de pœnitentia donatoris: conſidero finalitèr
verba I.C. in d.l. cum hic ſtatus in fine princi-
pij, ibi. *quod ſi in obſcuro ſit preclusor debet eſſe in-
qu. ad comprobandam donationem &c.* per quæ
verba Iureconſ. agens quomodo, & quādo do
natio inter vir. & vxorem cenſeatur per pœni-
46 tentiam reuocata, tradit † quòd ſi de ea clarè
apparet, infirmatur donatio, ſi nò minùs in du-
bio p validitate donationis iudicandum eſt.
47 Temperanda † autē eſt prædicta præſump-
tio, quòd pater præſumatur priùs deceſſiſſe,
quàm filius quādo ambo ſimul in bello, ruina, 50
vel naufragio perijſſent, vt non procedat in fi-
lio impubere: is enim, propter imbecillitatem
ætatis, priùs deceſſiſſe præſumeretur l. qui duos 51
§. vlt. in fin. ff. de reb. dub. & l. ſi mulier eo. tit. l.
inter ſocerum, in prin. de pac. dotal. benè Me-
noch. allega. præſumptione 50. numer. 30. lib. 1.
pro qua limitatione in matre, & filio impubere
ſimul pereuntibus *declarauit* Senatus Neapol.
† de anno 1589. teſte Vincē. de Frāch. deciſ. 454.
Qui plura circa hanc præſumptionem, quæ 52
ad multa non leuia in arduis cauſis ſeruire po-
terunt, videre voluerit, recurrat ad Dida. Put-
puta. Oſal. Acoſta, & Peregin. in locis ſuperiùs
allegatis, qui, præterquàm quòd mirificè ma-
teriam hanc pertractant, doctores etiam alle-
gant omnes, qui de ea egerunt, & ſignātèr mag
ni facienda in his eſt doctrina Dida. vt aduer-
tunt, & valdè commendant Menoch. nume. 1.
in allega. præſumptione 50. Acoſta verò in d. 53
verſ. patrem priùs mortuum, in final. verb. &
Oſal. deciſ. 108. etiam circa finem.
48 An † autem huiuſmodi confirmatio dona-
tionis per mortem donatoris contingens traha
tur retrò, vt cenſeatur valuiſſe ab eo die, quo
facta fuit, an verò à die mortis patris, doctores
* communiter diſtinguūt: aut enim quærimus de
retrotractione reſpectu dominij, aut reſpectu
fructuum perceptorum, primo caſu non retro-
trahitur, poſteriore verò caſu ſic, Palat. Rubeos 54
in rub. de dona. inter virū, & vxorem §. 72. n. 1.
Dida. in rub. de teſtam. 3. p. nu. 5. Iul. Clar. de do
nat. q. 9. n. 7. qui allegant Ioan. Crot. in l. ſi quis
pro emptore ff. de vſucap. apud quem dicunt
eſſe huiuſce quæſtionis diligētē diſputationē,
benè Bar. in l. 1. §. ſi pater in prin. ff. pro dona. &
in alijs locis per ſupradictos allegat. Ioſeph. Lu-
do. deciſ. peru. 66. nu. 31. qui omnes eam opinio
* nem ſequuti ſunt ex glo. cōmuniter recepta in
d. l. donationes, quas parētes, verbo, refferatur,
C. de dona. inter vir. & vxorem.
49 Verum † ego tex. video ſatis apertum in al- 55
legata l. donationes, quas parentes, in verſi. ſi
verò C. de dona. inter vir. & vxor, qui nedum
quòad fructus, ſed etiā quòad dominiū dona-
tionē hanc retrotrahi probat: *ſi verò* (inquit Im-
per.) *vel non amplior ſit donatio, vel cum amplior
eſſet, in actis inſinuata ſit, tunc & ſilentium donato-
ris, vel donatricis, vel ſpecialis confirmatio ad illud
tempus reſſeratur, quo donatio conſcripta ſit ſicut &
alias ratihabitationes negotiorum geſtorum ad illa
reduci tēpora oportet, in quibus contracta ſunt*, quem
quidē tex. vt id probet, duplicitèr inducit Fa-
chine. controuer. iur. lib. 3. c. 73. primò quia ſim
plicitèr, & abſolutè diſponit donationem ref-
ferri ad illud tēpus, quo conſcripta eſt: hic eſt
autē effectus donationis vt dominiū rei dona-
tæ per eam transferatur in donatarium, quia
50 † donatio eſt doni datio l. Senatus ff. de dona.
& qui donationē habet, fructus quoq. cōſequi
tur l. & ex diuerſo §. vbi autē ff. de rei vendica.
51 l. 1. & 2 C. de pig. actio. ſecundò † quia tex. vti-
tur exemplo ratihabitionis: cōſtat autē ratiha-
bitiones ita retrotrahi vt dominiū retrò finga
tur acquiſitū, l. ſi hac mēte. ff. de nego. geſt. vi-
den. Pinel. in l. 2. C. de reſcinden. vendi. 2. p. c. 4.
nu. 51. viden. Viui. deciſ. 421. nu. 4 lib. 3 qui non
audet ſuam in his dicere ſententiam.
52 Supradicta † tū omnia, circa huiuſmodi do-
nationis inter patrē, & filiū cōfirmationē, ſanè
intelligēda ſunt, vt procedant dummodo non
excedat donatio quātitatē præſcriptā ab Impe.
in l. ſancimus C. de dona. vel ſi excedit, dum-
modo in actis inſinuetur: aliàs enim non con-
firmatur per mortē patris ante filiū cōtingētē,
probat manifeſtè tex. in d. l. donationes quas
parentes C. de dona. inter vir. & vxorē.
53 Cæterū † an in totū vitietur huiuſmodi do-
natio non inſinuata, an verò in exceſſu tantū,
aliter, pro nunc, non eſt cordi examinare, locū
expectans cōmodiorē in hoc tractatu, videto
interim Andre. Franchine. controuer. iur. lib. 3.
c. 72. per tot. qui in propria noſtra materia te-
net non vitiari niſi tantùm in exceſſu, & reſpō-
det allegatæ l. donationes quas parentes, quæ
videtur contrarium ſtatuere, idem tenet Iul.
Clar. de dona. c. 17. num. 3.
54 Vltimò † pro huius materiæ complemento
annotandum eſt donationē hanc patris in fi-
lium, quę morte confirmatur, vltimę volunta-
tis ſequi naturam, & quod ex ea capitur, vim
obtinere relicti, tenent cōmuniter ſcribētes in
* l. in donationibus C. ad legem falcid. & in alijs
mille locis relatis per Tiraquel. in repeti. l. ſi vn
quàm verbo, libertis, à nu. 119. C. de reuocan.
dona. Iul. Clar. §. donatio c. 9. nu. 6. Molina de
primoge Hiſpa. lib. 1. c. 12. nu. 9. & 10. Pala. rub.
in repeti. rub. de dona. inter virum, & vxorem
§. 69. in prin. & alij per eos allegati.
55 Vndè † infertur quòd propterea ex huiuſ-
modi donatione ſic confirmata deducitur, &
detrahitur falcidia, ſicuti de alijs, quæ ex relic-
to capiuntur, d. l. in donationibus C. ad falcid.

Lcum hic ſtatus in fin.prin.ff.de dona.inter vir. & vxor.ita tenent communiter doctores ſuperiùs adducti.

56 Quo modo † autem petatur donatio, quę morte confirmatur, an vt legatum, an verò vt fideicomiſſum, vel quo iure Guid. Pap. deciſ. 212.nu.3.

57 Quarta † limitatio principalis noſtræ concluſionis eſt, vt non procedat quando huiuſmodi donationi à patre filio factę, fuiſſet appoſitum iuramentũ:tunc enim ea donatio ſtatim valeret:hæc opinio eſt communiſſima, & eam tenent ferè omnes, quos longi⁹ eſſet recenſere, quàm ſubtile, quã plurimos referunt Iul.Clar. de dona.queſtio.8.circa fin.ineptum dicens ſore aduocatum, qui eam vellet in diſceptationem deducere, quia in practica nullã ſolet habere difficultatem, Rimin.in §.1.inſt. per quas perſonas,nu.98. Viui. in commu.opin. verbo, donatio,lo 2.& deciſ.514. num. 36. Ficar. inter comunes opiniones,Baptiſ. Vilallobos nu.131. Eman.Soarez à Ribey,in theſau.recep.ſenten. verbo,donatio, nu. 197. Mathe. in eiſdem commu.opin.eo.verbo,donatio,nu. 2. Ioſeph. Ludoui.deciſ.peruſ.71.num.19. latè Ioan. Gutier. de iura.confir.par.1.c.4.in prin. qui ſignantèr refert Iaſ.in l.frater à fratre in 1.lectu.num.44. & in repeti.num.43.ff.de condic.indeb.dicentem temerarium eſſe ab hac opinione tam in iudicando,quàm in conſulendo recedere,& Iacob.Menoch.in ſæpè allega.præſumptione 29. num.fin.lib.3.latiſſimè Dida.à Segura in repeti. §.ſed ſi fundum Lvnum ex familia ff. de lega. 2.à num.133.cum ſequent.& ibi additio Dida. Perez,plures allegat Micha. Graſ. de ſucceſ.§. legitima, quæſt.23.num.11. Cattoc.deciſ.62.nu. 10.latè Seraphi.in trac.de priuileg. iuram.priui leg 72.num.3. Camil.Borrel.in addi.in Bellug. in ſpecul.Princip.rub. 12. §. quædam,in littera O.Decia.reſp.74.nu.3.vol.2.

† Atq.ita pro hac opinione *deciſum* fuiſſe in Senatu Grationopoli.de anno 1469. teſtatur Guid.Pap.deciſ.146.circa fin.& de anno 1540. Raboc.in additione ad Guid. in eadem deciſ. *deciſum* dicit,& in Sena. Pedemon. de annis † 1563.& 1589. teſtatur *declaratum* Antho. The- † ſau.deciſ.32.num.10.& fin.ſimiliter idem *deci-* † *ſum* fuiſſe in Sena. Bereo. auctor eſt Franciſcus Viui.deciſ.514.numer.1.& num.36.lib. 4. & in Sena.Sabuſ.fuiſſe itẽ idẽ *reſolutũ*,& determinatum refert Antho.Fab. in ſuo Codice lib.8. tit.34.de dona.diffini 1.

58 Rationes † huius receptiſſimæ opinionis tradunt Iul.Clar.Gutier.& Seraphi. vbi ſuperiùs & additio ad Guid. Pap.ad allega. deciſ. 146. verbo,naturalis obligatio,& verbo,tenet: alias quinq.rationes ad eiuſdem communiſſimę traditionis corroborationem adducit Segura vbi ſuperiùs ſimul cum tribus alijs rationibus ad illius impugnationẽ, quas tradit,& ſoluit à nu. 139.cum ſequent.quas ego libens pertranſeo, quippe qui neminem exiſtimem futurum, qui in ea dubitare,ne dicam ab ea recedere, poſt quàm videat à tot, tantiſq. doctoribus eam receptam,& à tot,tantiſq. grauiſſimis Senatibus approbatam, audeat.

59 Verum eſt † quòd poſt hęc ſcripta prodijt in lucem var.reſol.liber Marij Anthonini Maceratẽo.qui lib.2.reſolu.49.num.6.7.8.& 9.tenet nullo modo poſſe donationem hanc iuramento confirmari,vel validã fieri, & eam opinionẽ dicit veriorem, veriſsimã,& equiſsimã, duabuſque vtitur rationibus ad illam confirmandam,quarum nos primam omittemus, quia ſatis,ſuperq.doctores pro noſtra opinione allegati ei reſpondent:ſecundã, vti nouã, nouè diluemus:ſit igitur ratio quòd iuramẽtũ habet vim clauſulæ,omni meliori modo &c. prouti non ſemel docuimus in hoc libro,dum de donatione omnium bonorum ageremus, ſed

60 donatio † inter patrem,& filiũ facta nihilominus nulla dicitur etiam ſi clauſula in ea apponatur, vt valeat omni meliori modo &c. Ang.conſ.17.col.4.ergo etiam inualida dicetur licèt iuramentum fuerit in ea interpoſitũ: peſſima argumentatio licèt noua: argumentatio

61 enim † ab æquiparatis licèt affirmatiuè pcedat, vt quod competit ei,cui fit ęquiparatio,competat etiam æquiparato,non tamen procedit negatiuè, vt quod priori non competit,nec etiã competat poſteriori; ſolent enim huiuſmodi argumenta fieri ad augendam, ſeu magis de moſtrandam vim ęquiparati, non ergo debent operari contrarium effectum diminutionis,vt propterea dicere valeamus æquiparatum non habere niſi id tantùm,quod illud, cui ęquiparatur:exemplum ſubijciamus, quo clarior res fiat,plures ciuitates,& opida habent priuilegia in hac ꝓuincia,quòd gaudeant omnib⁹ priuilegijs,quibus Ciuitas Barcinonæ illi⁹ caput,ergo quòd propterea diceremus nõ habere, nec habere poſſe alia priuilegia,quàm quæ ciuitas Barcinonæ,quid,quæſo, abſurdius dici poſſet? itẽ habem⁹ in iure,doctores gaudere priuilegio militari,ergo non habent nec habere poſſunt alia priuilegia,pręter ea,quę milites habent, non eſt bona cõſequẽtia,ergo nec bona etiam erit,quã Mar.Antho.facit de ęquiparatione iuramẽti cum clauſula,omni meliori modo &c. hęc clariora ſunt quã quòd debeam⁹ ampliùs in eis immorari.

62 Ampliatur † hæc limitatio, vt procedat licèt filius, cui facta fuit a patre huiuſmodi donatio iurata,deceſſerit viuẽre patre: nõ enim proindè reuocatur,ſed firma manet, Dida. in rub.de teſtam.pat.2.nu.10.& lib.2.var.reſolu.c.7.nu.5.

Gayl.practi.obſerua.lib.2.obſer.40.nu. 5.Ioan. Gutier.de iura.confir.par.1.c.4.num.8. Craue. in conſ.102.per tot.Theſau.deciſ.32.n.13. Seraphi.priuileg.71.nu.47.

Et licèt hæc opinio controuerſa ſit: contrarium enim tenet Bal.in conſ.29.& 398.lib.1.& 294.lib.3.Dec.in conſ.240.Gramma.deciſ.103. num.75.Rip.reſponſ.4. lib. 3. latiſſimè Meno. conſ.84.vol.1.dicens num.9.hanc opinionem * ſine difficultate receptiorem fore, & alij, quos reffert Theſau.vbi ſuprà,ea tamen eſt omninò tenenda,quia aliàs nihil operaretur iuramentum, ſi ad donationis iuratę validitatem requireretur,quòd donator priùs moreretur, quàm donatarius,cum id ſufficiat in donatione non iurata, vti ſuperiùs firmitèr conſtitutum fuit, † atq.ita *declarauit* Senat.Pedemont.die 29. nouembris 1563.vt auctor eſt Theſau.vbi ſuperi⁹, † & anteà ita *iudicauerat* Senatus Grationopol. de anno 1543.vt teſtatur Craue.in d. conſ. 102. † & poſteà ita *decidit* Senat.Apuliæ, vt auctor eſt Fran.Viui.(quem apud multos virum timoratæ conſcientiæ reperij nominatum)deciſ. 421. lib.3.dicens eam declarationem fuiſſe ordinatè Spiritu Sancto duce,factam, ibi, ſivis,plures leges rationes in huius opinionis confirmationem,reffert poſtea idem Viui. in num. 16. in † fin.idem ſæpenumero fuiſſe *iudicatum* in Rot. † Senen.& Florentiæ,& etiã *iudicaſſe* Sena. Neapoli.reffert Vrſil. in addition. ad Afflic. deciſ. 315. in fin.prouti poſtea de anno.1575.ita etiam † *deciſum* fuiſſe iunctis conſiliarijs duarum aularum teſtatur Vincen.de Franchis deciſ.59.& † finalitèr ita *deciſum* in Sena.Sabuſia.auctor eſt Anthonius Fab.in ſuo Codice lib.5.tit.11.de dona.inter vir.& vxor.definit.2.

63 Declarat † tamẽ hanc limitationem Iacob. Menoch.vbi ſuperiùs,ex ſententia Coraſ.in ſępè allega.l.frater à fratre circa fin. de condic.in deb.ꝙ anteà dixerat Fulgoſ.in cõſ.199.Aufrer. in additione ad capel.Toloſ.quæſt.262.& Mathe.in additione ad deciſ. Guid. Pap.146.vt intelligatur,non quòd per iuramentum fiat valida huiuſmodi donatio, ſed ꝙ pater teneatur ad illius obſeruantiam:Cęterùm ego, qui effectum potiùs,quàm modum obſeruandum arbitror, parui facio an iſto, vel alio modo ſubſiſtat noſtra limitatio.

64 Eandem † limitationem alij declarant, vt tantùm procedat,quando pater non ſimplicitèr iurauit donationem, ſed quando iurauit expreſſè eam non reuocaturum,nec bona donata à filio,ratione patriæ poteſtatis, repetiturum,tenet Segur.in allega.repeti.§.ſed ſi fundum l.vnum ex familia ff.de leg.2.numer.139. & ibi Dida.Perez in additione, qui propè infinitos ad id allegat,Menoch.tamen vbi ſuperi⁹ ex ſententia Alcia.in c. cum contingat, nume. 108.verſ.quartò infertur,de iure iur. non ita ſimplicitèr limitationem hanc noſtram intelligit,ſed eam multò magis procedere dicit, quãdo iuramentum prędictum de non reuocando,nec repetendo,foret in huiuſmodi donatione interpoſitum.

65 Ampliatur † etiam hæc limitatio,vt procedat nedum in donatione inter patrem, & filium facta,ſed in quacunq.conuentione, & cõtractu inter ipſos initis, quę proculdubio firmantur iuramento, vti ex Alex.in conſ.8.& in conſ.157.vol.1.tradit Seraph. de priuileg.iura.priuileg.72.nu.4.

66 An † autem iuramentum,quod interponitur huic donationi ſuppleat deffectum nedum patriæ poteſtatis,ſed & inſinuationis nõ factæ, caſu quo quingentorum aureorum ſummam excedat,diſputat benè Tel.Fernan.in l. 17. tau. à numer.108.cum ſequent.vbi quòd ſic,quando appoſitum foret iuramẽtum non limitatè, purà de non contraueniendo ratione minoris ętatis,vel aliàs,ſed generaliter de non contraueniendo ex quacunq. cauſa, idem antea tenuerat Dec.in conſ 239.nu.13.Rimin.in §.1. inſti.quib.aliena.licet,vel non,à numer.259.Mago.& ab eo citati deciſ. Floren. 64. numer.27. contrarium tamen tenet Antho.Fab.in ſuo Co † dice lib.5.tit.11.diffini.3.atq.ita *declaraſſe* Senatum Sabuſianum docet, tu iſtos conſulito quãdo continget hac de re fore diſputandum.Adde Cęſar.Barz.benè, & pulchrè primã opinionem ſtabilientem deciſ.Bononi.25. numer.64. † vbi habes ad id illius Rotę *deciſionem*.

Ex quibus infertur,quòd cũ hodie ex generali conſuetudine vbiq.ferè terrarum, ac præſertim in noſtra Cathalonia, pręterquàm in paucíſsimis caſibus per noſtras conſtitutiones expreſsis, receptiſsima, ſoleant contrahentes ſuos contractus iuriſiurandi religione munire,& de eis non reuocandis, vel etiam de non contraueniendo eodem iuramento ſolèpnitèr promittere(id quod vtiq.obſeruant notarij,huiuſmodi contractus recipientes, abſq. aliqua præuentione partis) indè dicendum eſt dubitationi de validitate huiuſmodi donationis à patre filio, in eius poteſtate exiſtẽti,factæ, locũ nullatenus eſſe poſſe, quando de ea (quod fit ferè ſemper) cõficitur inſtrumentũ.

67 Vndè,& conſequentèr licèt alij ſint caſus, præter ſupradictos, in quibus patris in filium donatio de iure ſuſtinetur,quorum quinq. recenſet Menoch.vbi ſuperiùs, cauſa videlicet dotis,ſtudiorum,& legitimæ, (in quibus tamẽ duobus caſibus proximioribus Hieronymus * Ceuallos communem contra communem reffert doctorum opinionem in prac. quæſt. cõmu.contra commu.lib.1.q. 245.& 268.) quando pater eſt princeps, quando conſentit vni filiorum

Digitized by Google

filiorum donanti bona vel profectitia, vel alia bona patris, & alij alios, quādo videlicet pater donat, vel remitit filio vſumfructū, quem habet in bonis aduentitijs ipſius filij, pro quibus ſunt viden. Segura vbi ſuperiùs à num. 117. cum ſequent. Socin. & Duen. & alij in volum. regul. iuris, verbo, donatio, qui plures alias limitationes, & ampliationes huiuſce noſtrę concluſionis, & declarationis ad ſaturitatem vſq. adducunt: licèt (inquam) alij ſint caſus in quibus ſuſtinetur hæc donatio, in eis tamen ampliùs inſiſtendum non exiſtimo, poſtquàm præcipuum caſum, quando videlicet interponitur iuramētum, quod in omnibus ferè huiuſmodi donationibus interponi ſolet, ſatis ſuperq. explicani: valdè enim otioſum foret per mēdicata ſuffragia validitatem huiuſce donationis ex alijs cauſis quærere, poſtquàm hanc claram, & expeditam interpoſitionis iuramenti in omnibus ferè donationibus habemus.

68 An † autē hæc donatio iurata, & quæcunq. fiat à patre filio ſtatim valitura, collationi inter fratres faciendę, ſit ſuppoſita, & in legitimam imputetur, diximus ſuprà hac eadem clau. glo. 1. num. 43. & 48.

SVMMARIA.

1 *Bona filijſfamilias aut ſunt caſtrenſia, aut quaſi, aduentitia, aut profectitia.*
2 *Bona caſtrenſia quæ ſint.*
3 *Bona quaſi caſtrenſia quæ.*
4 *Filiusfamilias ſuper caſtrenſibus, vel quaſi, ad libitū poteſt contrahere.*
5 *Mulieres an poſſint habere bona caſtrēſia, vel quaſi, remiſſiuè.*
6 *Bona profectitia quæ dicantur.*
7 *Profectitia bona ſunt patris tàm quòad proprietatē, quàm etiam quòad vſumfructum.*
8 *Bona profectitia non confiſcantur propter delictum filij*
9 *Bona profectitia quando in peculiū, vt adminiſtrētur, ſunt per patrem filio conceſſa, poteſt filiusfamilias ſuper eis contrahere, & obligat patrē quatenus eſt in peculio.*
10 *Bona aduentitia quæ dicantur, & ſunt filij quòad proprietatem, patris autem quòad vſumfructum.*
11 *Patria poteſtas eſt cauſa quòd in aduentitijs habeat pater vſumfructum.*
12 *Vſusfructus bonorum aduentitiorum filij non ceſſat per mortem illius, vbi deciſiones noſtri Senatus.*
13 *Pater an teneatur ex vſufructu aduentitiorum alere filium, vbi deciſ. Sena. Sabuſ. Grationopol.*
16 *Filiusfamilias non poteſt ſine dicto conſenſu bona ſua alienare.*
17 *Bona aduentitia, in quibus pater habet vſumfructū, non confiſcantur.*
18 *Filijſfamilias in Cathalonia ex iure municipali non poſſunt vllum contractum facere, ſiue ſint in poteſtate, ſiue non, & ſiue maiores ſiue minores ſint, & num. 41. vbi deciſiones noſtri Senatus.*
19 *Pater pro vſufructu bonorum aduentitiorum filij nō tenetur cauere, nec alias rationem reddere.*
Sed an teneatur conficere inuentarium, ibidem remiſſiuè, & num. 65.
20 *Pater non ſemper habet vſumfructum bonorum aduentitiorum filij, remiſſiuè.*
21 *Pater non habet vſumfructum in dote aduentitia.*
22 *Pater non habet vſumfructum quando filio relinquitur aliquid ea conditione, quòd patri non quæratur.*
23 *Prohibitio tacita ſuffiait, vt patri non quęratur vſusfructus.*
24 *Patri non cenſetur prohibitus vſusfructus aduentitiorum filij per prohibitionem adminiſtrationis, vbi deciſiones noſtri Senatus.*
25 *Vſusfructus nec tacitè, nec expreſsè cenſetur patri prohibitus, niſi id, & non aliud, verba importent.*
26 *Prohibitionis adminiſtrationis bonorum filij, quæ fit patri, ratio eſt damni vitatio filij, vſusfructus autē lucri captatio.*
27 *Patri non cenſetur prohibita adminiſtratio de bonis filij, licet ſit prohibitus ſibi vſusfructus, & nu. 36. & 37. vbi deciſ. Rot. Marchi. in contrarium.*
28 *Pater ſemper præſumitur optimum capere pro filio conſilium, & ei eſſe fidelior amicus.*
29 *Adminiſtrandi ius non competit patri ratione vſusfructus, ſed imò patriæ poteſtatis.*
30 *Mater non eſt legitima adminiſtratrix bonorum filij, vbi quædam deciſio reprehenditur, & alia noſtri Senatus laudatur.*
31 *Mater non habet filios in poteſtate, nec vſumfructū in illorum bonis.*
Intellectus tex. in l. fin. §. ſin autem in ſecunda ætate C. de bon. mat. ibidem.
32 *Intellectus tex. in prin. auth. vt liceat matri, & auiæ.*
33 *Pater tenetur rationem reddere adminiſtrationis bonorum filij, quando in eis non habet vſumfructum.*
34 *Bona, in quibus pater non habet vſumfructum, inſtar peculij caſtrenſis, filij ſiunt.*
35 *Donationes Regum, & Principum multis gaudent priuilegijs.*
38 *Vſusfructu prohibito an cenſeatur etiam prohibita commoditas, remiſſiuè.*
39 *Prohibitio vſusfructus an operetur reſpectu legitimę, remiſſiuè.*
40 *Prohibito vſufructu, an cenſeantur prohibita alimēta.*
14 *Pater in omnibus caſibus, in quibus habet vſumfructum in bonis filij, eſt etiam illorum legitimus adminiſtrator.*
15 *Filiusfamilias extra patris conſenſum non poteſt ſtare in iudicio, etiam ſi ſit maior, vbi deciſ. Senat.*

Conſi.
f

41 *Conſti.1 & 2.de minor. 25. annorum intellectus vt procedant tam in caſtrenſibus, vel quaſi, quàm in alijs.*

42 *Pater in bonis filiorum emancipatorum nihil habet.*

43 *Conſenſus quando cenſeatur requiri ad integrandam perſonam alicuius.*

44 *Statutum quod prohibet, nihil omninò poſſe filios ſine conſenſu parentum contrahere, non videtur aliud facere, quàm prohibitionem Macedoniani, quæ loquitur in mutuo, ad alios contractus extendere.*

45 *Lex noua addens, vel detrahens antiquæ legi recipit omnes reſtrictiones, & interpretationes, quas lex antiqua, vbi multa exempla.*

46 *Auctoris opinio circa quæſtionem, an cõſtitutio prima, & ſecunda de min. habeãt locum in caſtren. vel quaſi.*

47 *Minor de iure contrahere poteſt, & obligari ciuiliter, & naturalitèr.*

48 *Filius familias de iure contrahit, & obligatur.*

49 *Statutum, quod ius commune corrigit, non recipit illius reſtrictiones, & limitationes.*

50 *Lex noua an dicatur conformis iuri communi, quando, ſi non concordat cum regula generali, ſaltẽ cõuenit cum aliqua illius limitatione.*

51 *Lex noua, vt dicatur antiquæ conformis, vel contraria, oportet quòd neget, & contrarietur alicui regulæ generali, & legi vniuerſaliter anteà latæ, vel eam confirmet reſpectiuè, non atendendo ad limitationes illius.*

52 *Lex ſemel ex aliqua iuſta cauſa lata, non ceſſat quãuis in aliquo caſu particulari locum illa cauſa habere non poſſe videatur, vbi exempla.*

53 *Cauſa impulſiua legis ceſſante non ceſſat lex.*

54 *Cauſa finalis legis non dicitur quæ eſt ipſa lege ſtrictior.*

55 *Conſti. 1. & 2. de minor. an habeãt locum in filijs fam. minor. qui publicè ſoliti ſunt negociari, quaſi tunc habeantur pro patribus familias, ſicut & iure cõmuni, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

56 *Filius familias, vt pro patre familias habeatur circa negociationem, quid requiratur.*

57 *Filius familias habetur pro patre familias in eo, quod recipit ab aliquo vt alteri ſolueret, & circa hoc cõtrahens remanet obligatus, non obſtãtibus noſtris conſti. vbi deciſ. noſtri Senatus.*

58 *Carceratus iniuſtè non poteſt detineri pro debito, pro quo capi non potuiſſet.*

59 *Filij maiores 25. annorum quamuis non vxorati, ſi publicè pro patribus familias habẽtur, poſſunt contrahere, ſi ſunt aliàs emancipati, nec in eis habẽt locum conſtitutiones.*

60 *Conſti. de impuberis intellectus, an ſcilicet nõ obſtãte quòd pater non ſuccedat filio in bonis matris, retineat tamen vſumfructum de vita ſua, & numer. ſequent. vbi tres deciſiones noſtri Senatus.*

61 *Dictio, ſola, omnia alia videtur excludere.*

Dictiones, dumtaxat, & tantummodo, alia excludunt, ibidem.

62 *Vſusfructus non dicitur patri obuenire à filio.*

63 *Pater non dicitur filio in vſufructu ſuccedere, quem ſibi lex deffert.*

64 *Lex noua non præſumitur voluiſſe in dubio beneficia antiquarum auferre.*

65 *Pater non tenetur cauere pro vſufructu bonorum filij, quãdo ſunt illa filio reſtituenda, ſecus ſi tertio, vbi binæ deciſiones.*

66 *Pater non habet vſumfructum, poſt mortem, filij in bonis vinculatis.*

67 *Mulier non habet tenutam in bonis vinculatis.*

Maritus non habet beneficium, ne egeat, in bonis vinculatis, ibidem, vbi deciſ. noſtri Senatus, vbi etiã alij caſus remiſſiuè, in quibus propterea quòd bona ſint vinculata, ceſſant priuilegia.

68 *Pater an poſſit iudicium ſine conſenſu filij agitare in aduentitijs, vbi quadam deciſ.*

69 *Pater an in bonis aduentitijs poſſit indiſtinctè procuratorem conſtituere ſine filij conſenſu, quando illorum eſt legitimus adminiſtrator, vbi deciſ. Senatus Luſita.*

GLOS. VII. PARS III.

De iure alteri quærendo ex contractu filijfamilias.

QVÆ dicta hucvſq. ſunt in alijs partibus huius ſeptimæ gloſ. filiosfamilias reſpiciũt quòad acquiſitionem per eos fiendam ex cõtractibus aliorum in ſui fauorem factis, ſupereſt vt, pro oportunitate materiæ, de iure alijs quærendo ex ipſorum contractibus, pauliſper agamus, quo huic gloſæ finem imponamus.

1 Proquo † eſt ſciendum quòd filiusfamilias poteſt habere bona quadruplicis generis, caſtrenſia ſcilicet, quaſi caſtrenſia, profectitia, & aduentitia, ex l. fin. C. de inoffi. teſtam. & glo. quæ diuiſionẽ hanc tradunt, & poſt eas communiter doctores in l. frater à fratre, ff. de condic. indeb. & alibi ſępè & ſignanter, vt vnica, aut altera allegatione, omnes ferè habeas, qui hanc diſtinctionem adducunt, declarant, & probant exactiſſimè, nec ſit opus in infrà dicendorum confirmationem ſæpè illos repetere, videas Caldas à Perey. in l. ſi curatorem habens, verbo, læſis, à num. 90. ver. peculiũ autem, cum multis ſequent. C. de in integrum reſti. Surd. de aliment. tit. 4. quæſt. 11. per tot. Tho. Cormer. in ſuo codice iuris ciuilis lib. 2. tit. 1. cap. 1. cum ſequent. Rimin. in §. 1. à nu. 53. cum ſequẽt. inſti. per quas perſon. nob. acquir. Ludoui.

Ludoui.Gom.in §.actiones à num.14.cum ſequent.inſt.de actio.quicquid contra huiuſmodi receptiſſimã diſtinctionem molitus ſit Emã. Mendez de Caſtro in repeti.l.cum oportet par.1.nu.2.C.de bon.quæ lib.

2 Caſtrenſia † ſunt quę à filiofamilias exiſtente in caſtris,vel eunte ad ea, vel etiam ratione militiæ ſic acquiruntur,quòd niſi militaret,acquiſiturus non fuiſſet,ſic peculium caſtrẽſe definit I.C.in l. caſtrenſe ff. de caſtren. pecul. & Imp.in l.1.de caſtren.pecul.mili.lib.12.C.

3 Quaſi † caſtrenſia bona, quæ ad ſimilitudinem caſtrenſium introducta eſſe docet Iuſtinia.in l.fin.§.in his lo 2.ibi,*ad imitationem peculij caſtrenſis* C.de in offi.teſtam.& in l. cũ oportet ibi,*ad inſtar peculij caſtrenſis* C.de bonis quæ lib. dicitur, quæ acquirit filius ex publica cauſa,ſcilicet adminiſtrationis,vel publico ſalario, vel ex Principis liberalitate,l. fin. C. de inoffi. teſtam.glo.in l.cum oportet C.de bon. quę li. l.cum multa eo. tit. Apellatur etiã quaſi caſtrẽſe quod acquiritur per doctores,& aduocatos ex ſuo patrocinio Bar.in l.fin.C.de aduoca.diuer.iud.Perey.latè vbi ſuprà num.99. & Surd. num.15.Gom.num.15.

4 Hæc † caſtrenſia , & quaſicaſtrenſia bona cuiq.ſine dubio acquiri poſſunt ex contractu filijfamilias: cum enim in eis nullum pater ius habeat,nec etiam vſumfructum,ſed omninò filij fiant,& ei pleniſsimè acquirantur l. 3. C.de caſtrẽſ.pecul.lib.12.& §.1.per quas perſo.nob. acquir.in inſti.ciuil.habeaturq.in ipſis pro patrefamilias ipſe fili⁹, nec aliquod patri cõpetat adminiſtrãdi ius,ex.l. 2. ff. ad Macedo.indè fit, quòd poſſit filius de eis quomodocunq. contrahere, & per conſequens acquiſitioni ipſorum per alios ex contractu filij faciendæ locum facere, vt ex dictis iuribus clarè probatur.

5 Circa † quæ quidẽ bona,ſi pulchram ſcire volueris diſquiſitionem, numquid ſcilicet poſſit mulier peculium caſtrenſe, ſeu quaſi habere, vide Queſada diuer. quæſtion.iur.c.7. vbi plenè diſputat.

6 Tertia † bonorum filijfamilias ſpecies eſt, & eſſe poteſt profectitiorum,quæ ſunt ea, quæ immediatè ex re patris proficiſcuntur,vel alterius cuiuſlibet, contemplatione tamen patris, ſic glo.docet in l.cum oportet,verbo,exceptis, iuncto verſi.ex eius ſubſtãtia,& in §.igitur, verbo,ex re,inſt.per quas perſo.nob. acquir.& ibi
* communitèr ſcribentes docent, ac illi etiam, quos nos ſuprà retulimus,per quos infiniti allegãtur,qui hac de re agũt, quicquid in cõtrariũ, conatus probare,quod ab aliquo in filium confertur contemplatione patris, non dici profectitiũ, ſed imò aduentitiũ, moliatur Mendez vbi ſuprà nu.7.

7 In his † bonis totum habet pater & proprietatem,& vſumfructum,nihilq.filius habet : nihil enim circa ea immutatum eſt,ſed in eis vetera iura locum habent,l.certũ C.fam.herciſ.§. igitur verſi.ſancitũ,inſt.per quas perſo.nob.acquir.& colligitur ex l. cum oportet in prin. ibi, *non ex eius ſubſtantia*,à contrario ſenſu, C. de bon.mater.l.ſed ſi plures §. in arrogato ff. de vulg.& in l.placet,de acquir. hęred. Farina. de delic.& pæn.q.24.num.3.tom.1. Perey. in verbo,læſis num.118.verſi.quibus explicatis, vndè cõſequitur , quòd ea filius non poſſit alienare, quamuis conceſſa ſit ei eorum, quaſi in peculiũ, adminiſtratio, ex l. creditor §.lucius ff.mãdari l.conuenire,de pac.dotal.Perey. vbi ſuprà verſ.hinc non minor,circa fin.

8 Ex qua † traditione reſultat & illa,quam doctores ſecurè conſtituunt, quòd quemadmodum ea bona non poſſunt per filium alienari, ſic nec poſſunt,nec debent per eius delictum cõfiſcari,latè opinionem hanc fundat Farina.
* d.q.24.de delic.& pæn.nu. 3. vbi de communi teſtatur,ac plures reffert,qui in hoc conueniunt,adeò vt ſuperfluum iudicem⁹ aliquid aliud fore per nos,traditis per ipſum, addẽdum, poſt quàm noſtra hæc non eſt materia.

9 Benè † verum eſt, quòd propter adminiſtrationem,quę filio conceſſa ſit in iſtis bonis, quæ tunc peculium profectitium appellantur, poteſt filius(& hæc eſt noſtra materia) ſuper illis contractus facere,& negociari,quorum ratione ius contrahentibus cum eis acquiritur cõtra patrem,quatenus eſt in peculio, §.actio-
* nes autem,inſti.de actio.& ibi omnes,& ſignãtèr obſeruanda ſunt quę noſter Oliba ibidem tradit, quæ cum mille alijs , quę in materia tractant doctores, nos conſultò omittimus, quia perrarò contingunt in praxi, nos autem de his prouinciam ſuſcepimus tractandi,quæ frequẽtiora ſunt, frequentiùsq. occurrunt.

10 Quarta † filijfamilias bonorum ſpecies eſt aduentitiorum, quę ſunt quę filiusfamilias ſua induſtria ſuovè labore,aut proſpera fortuna acquiſiuit,non à patre,neq.militiæ occaſione verè,vel fictè,cuius proprietas eſt filij,vſusfructus verò patris,ex noua Impera.conſtitu. l. cum oporter,& l.fin.C.de bon. quæ lib. §. 1. inſt. per quas perſo.cum ſimil. per quas veterũ legum rigor correctus legitur,quibus pleno iure patri acquirebantur bona aduentitia filiorum , tam quòad dominiũ,& proprietatẽ, quã etiã quòad vſumfructum,de qua acquiſitione latè Pinel.in l.1.par.1.n.19.cum ſequent.C. de bõ. mater. Caſtillo Sotomaior de vſufructu lib. 1. c.3.
11 in prin.Hanc † acquiſitionem cauſat patria poteſtas ex.l.1.C.de bon.mater.l.cum oportet.C. de bõ.quæ lib.& §.igitur inſt.per quas perſon. nob.acquir.plura ad propoſitum tradit Sotomaior

maior vbi ſuprà num.8.
52 Quę tameo † non ceſſat dicta poteſtate pa-
rtia,per mortem,finita, imò durat etiam poſt
mortem filij,l.vltima C.ad Tertul.l.vlt.C.com.
de ſucceſ.l. 4. C. de boo. quæ lib. Sotomaior
vbi ſuprà num.44.& pleniſsimè c.63.per tot.ſe
†† quitur ooſter Senatus,prouti non ſemel *decla-
ratum* vidi,primò refferente egregio quondàm
Senatore Ioanne Caſtello die 6. Iulij 1591. io
cauſa Anthonij Oſſet,aliàs Serra contra Aoti-
cam Serra,quæ fuit poſteà ad relationem Hie-
ronimi Aſtor eiuſdem etiã Senatus egregij Se-
natoris in cauſa ſupplicationis *confirmata*,ſcriba
Fontana,ſecundò verò refferẽte eodem Aſtor
die 7.Iunij 1605.in cauſa Pauli Gallines ciuita-
tis Vici contra Franciſcum Balle, ſcriba Viloſ-
ſa.
13 Ei † eſt adeò pleoa,& libera huiuſmodi ac-
quiſitio vſusfructus,vt non ſubiaceat oneri a-
lendi ipſum filium de dicto vſufructu, licèt a-
liàs iure ſanguinis ad id teneatur pater, ex l.
fin.§.ipſum autẽ,& ibi Bal.& Salice.C.de bon.
quę lib.& Crot.in conſ.67.num.38.& ſequeot.
tenet.Surd.de alimen.tit.1.q.24.oum. 10. coo-
tradicit tamen Aotho. Fab. io ſuo Codice lib.
† 6.tit.33.de bon.quæ lib.diffi.53.vbi dicit *diffini-
tum* in Senatu Sebuſia.de aono.1595.fuiſſe,pa-
trem ita demum debere habere vſumfructum
de bonis filij, ſi paratus ſit ex eo filiũ alere, co-
gita igitur.
54 Propter † eandem patriam poteſtatem in
omnibus caſibus,in quibus ſibi quęritur vſuſ-
fructus,efficitur pater bonorũ filij legitim⁹ ad
miniſtrator, allega.l.1.C.de bon.mater.& l. cũ
oportet §.fin.C.de bõ.quę lib. Sotomaior vbi
ſuprà num.50.& tam in iuditio quàm extra om
nia poteſt pro filio gerere, iur. ſuprà allega.&
55 Sotomaior loco citato: vndè † fit quòd filius
abſq.patris conſenſu non poſſit ſtare in iudi-
cio l.fin.§.neceſſitate C.eo.tit.de bon.quæ lib.
Sotomaior vbi ſuprà num.13.etiam ſi maior ſit
25.annorum, ad quod pulchra eſt dẽciſ. Guid.
16 Pap.54.nec † bona ſua alieoare, vel etiam de
eis modo aliquo diſponere abſq.dicto cooſen
ſu, allega.l.fin.§.penul.ipſum autem,verſi.filijs
* autem C.de bon.quæ lib.vbi communitèr do-
17 ctores,per quem †tex.arguẽdo de alienatione
ad confiſcationem Farioa.tom.1.tracta. crimi.
tit.de delic.& pænis q.24.no.5. circa fin,tenet
probari,neq.poſſe pro delicto filij huiuſmodi
18 peculium cõfiſcari:& nos † de iure noſtro mu-
nicipali habemus binas conſtitotiones in 1.
vol.conſtitution.ſub.tit.de minor.25.annorũ.
quibus nedum contractus, & obligationes fiẽ-
dæ ſuper iſtis bonis aduentitijs prohibentur,
ſed & quæcuoq.aliæ,de quibus infrà latè dice-
mus.
19 Habet † iſte patris vſusfructus, præter alios,
id particularitatis, quòd non teneatur pater
pro eo cauere,nec rationem reddere, ſicut alij
vſufructuarij, ex l.cum oportet §.nõ autem &
l.fi.§.ſin autẽ lo 2.C.de bon.quę lib.latè Pinel.
io l.1.par.2.num.20.C.de bon.mat.Perey. in l.
ſi curatorem habens verbo, lęſis, num. 134. &
Sotomaior de vſufruc.lib.1.c.3.num. 85. ſed an
ſaltem teoeatur conficere inuentarium pete ti
bi à doctor.ſuprà citat.Ecce ergo quomodo ex
hoc breui diſcurſu peruenimus ad id,quod op
tabamus,videre ſcilicet de acquiſitionibus fiẽ-
dis tertio ex contractu filijfamilas: fiuot enim
ſicut ſuprà dictum eſt, & vlterius in inferiorib⁹
declarabitur.
* Hęc commuoitèr doceut doctores,& in eis
facilitèr conueniunt,circa quæ tamèn oportet
quòd nos pauliſpèr immoremur declaratori
quaſdam dubitationes, quę circa eadem fre-
quentiùs oriuntur.
20 Ac † imprimis videamus ſit ne perpetuũ,
ideſt ſemper verum,quòd pater habeat vſum-
fructum in boois adueotitijs filijfamilias? certe
non:plures enim ſunt caſus, in quibus id oon
procedit,quos paſſim refferunt doctores, ac
illi præſertim, quos oos ſuprà retulimus,quib⁹
glo.elegantem addas io auctẽn.idem eſt C.de
bon.quæ lib. Ariſmi. Tepa. qui plures reffert
hac de re agẽtes in var.iur.ciuil.ſenten.cõpen.
lib.2.tit.de boo.quæ lib.per tot.& Hypoli. Ri-
min.qui omoes caſus in quibus patri non quę-
ritur vſusfructus cum diligentia & tradidit, &
examinauit,in §.1.inſt.per quas perſoo.nobis
acquir.à nu.91 cum ſequent. idem laboris ſuſ-
cepit Caldas à Perey. in repet. l.ſi curatorem
habens,verbo,læſis, à oum. 140.cum ſequent.
Surd.in conſ.516.
21 Caſum † habes in quo pater non habet in
aduentitijs vſumfructum apud eundem Surd.
de alimen.priuileg.74.num.5. quem forſan nõ
vulgò reperies apud alios,in dote ſcilicet aduẽ
titia filiæ.quem pluribus examinat Pet.Barbo-
ſa in l.2.§.quod ſi in patris,num.18.ff.ſolu.mat.
& in l.ſi cum dotem §.tranſgrediamur,nume.
25.Vnum tantùm magis frequentem nos hic
refferemus,ac eius materiam pro viribus exa-
22 minabimus,is eſt † quaodo filiofamilias relin-
quitur hæreditas, vel legatum cum cõditione,
quòd patri non quęratur vſusfructus:hæc pro-
hibitio potens eſt vt eum oõ habeat pater,vul-
ga. auctẽn. excipitur C. de bon. quę lib.& in
23 corpore,vndè ſumitur: Ea autem † prohibitio
non eſt neceſſarium quòd ſit expreſſa, ac ver-
bis expreſsis facta:tacita enim ſufficit, ac quòd
tacitis verbis ſit facta,ſiniq.coniecturę,ex qui-
bus id depræhendatur, ita videtur probari ex
l.ſi vſusfructus,§.ſi ita,iũcta glo.verbo,repellẽ-
dus,ff.quan.dies lega.cedat,ſic ibi teoet forma
litèr Bar.& Pau.de Caſtro in auctẽn. excipitur
num.2.

num.2. Velaſ.conſulta.108.num.34.tom.2.ple-
niſsimè Caldas à Perey.in l.ſi curatorē habens,
* verbo,læſis,à num. 146. Bec. qui communem
dicit conſ.97. nu. 15. & reffert Sotomaior alle-
ga.c.3.à nu.54.Surd.conſ.116. nu. 51. qui infini-
tos penè doctores de his agentes allegāt,quos
operæ prætium duxi hic ſilentio prætetire, ne
eius dicta traſcribere viderer: ijdem plenè cō-
iecturas adducunt ex quibus hæc tacita prohi-
bitio inducatur.

24 An autem † ſufficiat ad id coniectura prohi
bitionis adminiſtrationis, ita vt ex ea inferatur
ad prohibitionem vſusfructus,ſic vt per prohi
bitionem illius cenſeatur hic prohibitus, mag-
na in Senatu noſtro aliquando fuit altercatio,
verùm ea fuit tandem in fauorem patris *decla-*
† *rata*,quòd ſcilicet per prohibitionē adminiſtra-
tionis nō cēſeretur prohibitus vſusfruct',teffe-
rēte egreg.Sena.Ioſepho Dalmau ſub die 30.Iu
lij 1598.in cauſa Petri Lledo Candeletij contra
adminiſtratores hæreditatis Ioannis Vidal etiā
Candeletij præſentis ciuitatis Barcinonæ,ſcri-
ba Viues,vbi aliud etiam reperies alterius *de-*
† *clarationis* exhibitum exēplar.Ratio † eſt quia
25 quamuis ſufficiant coniecturæ, vt dici poſſit
voluiſſe teſtatorē prohibere patri vſumfructū,
id tamen verum eſt quando verba talia ſunt
ex quibus nihil aliud,quàm perceptionis vſuſ-
fructus prohibitio deduci poſsit,vt poſt plures
antiquos doctores relatos in idem concurren-
tes,tenet Moli de primog. lib. 1. c. 19. à nume.
31.Caldas à Perey. in l. ſi curatorem habens,
verbo,læſis,num.145.Sotomaior allega.c.3.lib.
1.nu.57.qui ſupràdictos,& alios allegat, Surd.
d.conſ.116.num.12.verba autem prohibitionis
adminiſtrationis non ſunt talia ex quib' neceſ-
ſariò inferenda ſit volūtas teſtatoris quòd vo-
26 luerit vſumfructum prohibere,cum† rationes
ſoleant eſſe diuerſæ propter quas huiuſmodi
prohibitiones fiant: in adminiſtratione enim
conſideratur quòd teſtator non confidit de pa
tre,putà quia videt eum diſsipatorem, & parū
in negocijs cautum,ac propterea,ne bona filij
ſui perderet,noluit quòd ea adminiſtraret,vn-
dè fit quòd ratio huiuſcemodi prohibitionis
communiter eſſe ſoleat dampni ipſius filij vita
tio:in vſufructu autem cōſideratur quòd prop
terea voluit teſtator eum prohibere patri,vt fi-
lius illū lucri faceret,& ſic ratio huius prohibi
tionis communiter eſſe ſolet lucri captatio eiuſ-
dem filij: ſi ergo rationes harum prohibitio-
num ſunt inter ſe ſe tam diuerſæ,propterea nō
eſt dicendum quòd ex vna ad aliam inferatur.
Hæc vera videntur quicquid inuoluere videa-
tur Maſtril.in contrarium decil. Siciliæ 59. per
tot.qui eſt attentè legendus,ac videndi docto
res,quos allegat an id probent,ad quod addu-
cuntur.

27 Vndè † ego ſimilitèr èconnetſo dico in pro
hibitione vſusfructus, vt ex ea non cenſeatur
prohibita patri adminiſtratio,licèt multos ha-
beat hæc opinio contradictores, vt videbis ex
doctoribus,qui allegabuntur,& ſignantèr An-
thon.Fab.in ſuo C.lib.6.tit.33.de bon.quę lib.
defi.6.ratio enim lucri captandi pro filijs, quā
ſolent teſtatores prę oculis habere, qui huiuſ-
modi prohibitionem faciunt,non militat quo
ad adminiſtrationem:nihil minus enim filius
conſequetur ex adminiſtratione paterna, quā
28 ex aliena,imò præſūptio eſt pro patre, † quòd
optimum pro filio capiet conſilium, & meliùs
quàm alius bona illius adminiſtrabit,& deniq.
fidelior ei, quàm alius erit amicus, in quarum
propoſitionum cōfirmatione ego non immo-
rabor,cum paſsim apud doctores legantur, &
ſignantèr pluribus probat Tiraquel. in l. ſi vn-
quam,in pręfa.ex num.25.cum ſequent. & alij
relati per Pinel.in l.1.par.2.num.20.C.de bon.
mat. & Sotomaior d.c.3.num.86.quare ergo ex
prohibitione vſusfructus dici debeat adminiſ-
29 tratio prohibita,ego nō video, maximè † quia
ius adminiſtrandi non competit patri ratione
vſusfructus,ſed imò ratione patriæ poteſtatis,
quæ illud patri tribuit,vt colligitur ex l.cum o-
portet §.non autem C.de bon.quę lib.& hunc
præcipuum patriæ poteſtatis effectum, inter a-
lios,reffert Aſcan.Clemen.in tracta.de pat.po-
teſ.effectu.12.poſt plures ab eo relatos,egregiè
loquitur in propoſito Antho.Fab.in ſuo codi-
ce lib.6.tit.33.de bonis,quæ liberis diffi.11. di-
cens non magis recuſare patrem poſſe, vt ſit
legitimus adminiſtrator bonorum filij, quàm
vt ſit pater,rationem numer.2.reddit,cum nec
alia ratione ſit legitimus adminiſtrator bono-
rum filij,quàm quia ei pater eſt, & habet filiū
in poteſtate.

30 Vndè † obiter velim notes quàm grauitèr
illi errent,qui matri conſulunt quatenus bona
filiorum,vt illius legitima adminiſtratrix,in iu-
ditio petat,prout ego conſultum,& petitum,
ac vtinam non iudicatum, vidi de anno 1600.
coram quodā magnæ auctoritatis iudice, quē
honoris cauſa taceo,cum autem idem contigiſ
ſet T. Anfoſa viduæ villę Biſulduni contra Pe-
trum Ioannem Anfos in cauſa inter eos vertē-
ti in Regia noſtra audientia ad relationem e-
gregij Senatoris Ioſephi Ferrer, repulſam ď an-
no 1607.paſſa fuit dicta Anfos in legatis, quæ
vt legitima adminiſtratrix bonorū filiarū ſua-
† rum petebat,fuit ita in hac cauſa *concluſum* de
menſe Ianuarij anni prędicti 1607. concluſio-
nem vidi in archiuo regio in lib. concluſionū
illius anni.

31 Ratio † eſt manifeſta quia cum mater non
habeat filios in poteſtate,nec etiam vſumfruc-
tum in eorum bonis, ſicut propterea nō poteſt
quòd

quòd ipſa habeat à lege adminiſtrationẽ, quę
à patria poteſtate cauſatur, docet Craue. in con.
39. num. 6. Hiero. Gab. conſ. 36. nume. 32. vol. 1.
Cancer. in 3. par. var. c. 21. de tranſmiſ. numer.
68.

Pro ſupradicta reſolutione, quam firmaui-
mus, quòd per prohibitionem vſusfructus nõ
cenſeatur prohibita adminiſtratio citatur cõ-
muniter tex. in l. fin. §. ſin autem in ſecunda ęta
te C. de bon. quæ lib. quatenùs ibi ſtatuitur, ꝙ
ſi velit pater, erit legitimus adminiſtrator bo-
norum filij etiam eorum, quæ eius acquiſitio-
nem, in vſufructu, effugiunt: cui textui licèt Ri
min. in §. 1. num. 101. inſtit. per quas perſon. nob.
acquir. Perey. in ſæpè allega. l. ſi curatorem ha-
bens, verbo, læſis, num. 147. & Sotomaior. de
vſufruc. lib. 1. allega. c. 3. num. 62. ac Meſtril. vbi
ſuprà, ſequuti Salice. in d. aucten. excipitur, nõ
gloſam, nec Pau. de Caſtro, quos ad id allegat
Rimin. cum nihil tale dicant: licèt (inquam) ve-
lint ij doctores illi textui reſpondere, id ideò
eſſe quia pater voluntariè renunciauerat vſum
fructum, quo caſu lex eum non fingit ſuſpec-
tum, vt adminiſtratione priuet, ſecus tamen eſ-
ſe quando ipſe non voluntariè vſumfructum
dimitit, ſed imò à teſtatore eius acquiſitio ei
prohibetur, quo caſu lex patrem fingit ſuſpec-
tum, quę ſuſpicio efficit vt adminiſtratione enã
priuatus cenſeatur, ego tamen non video quo
modo huiuſmodi reſpõſio iure probetur, nec
talem legis præſumptionem, vt per prohibitio
nem teſtatoris de non vtendo, & fruẽdo patri
factam, lex eum præſumat ſuſpectum, reperire
vllibi potui, nec Salice. quicquam allegat, quo
id probet, vndè nos, qui in eius verba minime
iurauimus, impunè exiſtimamus poſſe ab eo re-
cedere, poſteaquàm nihil adducit quo nos cõ-
uincat, & certè cuiq. rectè iudicanti multùm
videretur à iuſto deuiare ea opinio, quæ vult
quòd lex, quę tantopere aliàs confidit de pa-
tre erga filium, eum ex tam leui cauſa, qualis
eſt prohibitio vſusfructus, quæ ad alium finem
ſemper fieri ſolet, vt ſcilicet totum ipſe filius ha
beat, nec pater quicquàm acquirat, ſuſpectum
pręſumat, ac à debito patris officio deuiaturũ,
32 dijudicet. Et ſi † & vbi ad hanc opinionem ſta
bilite velint aliqui tex. in prin. aucten. vt liceat
matri, & auię, eos tamen animaduertere vellẽ,
quòd ibi non dicitur ſimpliciter quòd pater
non adminiſtret quando filio eſt aliquid reli-
ctum ſub conditione, quòd pater non habeat
in eo vſumfructum, ſed additur, quodlibet pe
nitùs participium, & ſic duo copulatiuè requi-
runtur, vt prohibitio adminiſtrationis inducta
dicatur, quòd ſcilicet ſit patri prohibitus vſuſ-
fructus, & prætereà omne in re legata partici-
pium. vt in d. prin. aucten. vt liceat matri, & a-
uiæ, aut totalis communio, vt dicebat Iuſtin. in
Nouel. 117. quæ de hoc tractat, non ergo ex ſo-
la vſusfructus prohibitione infertur ad prohi-
bitionem adminiſtrationis.

Nec Perey. rationes in contrarium adductę
tanti ſunt faciendæ, quaſi non ſint, qui poſſint
eas facili negocio diſſoluere: inprimis enim
illud de eluſione prohibitionis vſusfructus,
quam conſiderat is autor, ſi ſimul etiam admĩ
niſtratio nõ cenſeretur prohibita, ex quo cum
pater non teneatur adminiſtratorum rationẽ
reddere, ex l. fin. §. ſin autem lo 1. verſ. hoc pro-
culdubio C. de bon. quæ lib. eſſet in manu ſua
vti dictis rebus, ac ſi prohibitus vſusfructus nõ
eſſet, ſciens non poſſe rationem earum ab eo
33 peti, euitatur † ſi conſiderauerimus, quòd licèt
antea docuiſſet, vt infrà dicetur, nõ animaduer
tit Perey. ꝙ in caſibus in quibus patri nõ quęri-
tur vſusfructus, nõ procedit diſpoſitio d. §. hoc
proculdubio, imò tenetur is adminiſtratorum
rationes, ſicut quilibet alius, reddere, Pinel. in
repeti. l. 1. par. ſecunda num. 29. C. de bon. ma-
ter. Burſa. in conſ. 133. num. 32. vbi plures de cõ
muni atteſtantes refert, quod idem antea do-
cuerat idẽ Caldas à Perey. d. verbo. læſis, n. 138.
Gutier. de iur. cõfir. par. 1. c. 4. num. 19. & cap. 41.
num. 12. & Sotomaior allega. c. 3. lib. 1. de vſu-
fruc. num. 107. qui infinitos penè tibi refferũt,
34 qui idem probent: l. cum multa † C. de bonis
quę lib. & l. Imperator ad Trabel. quæ à Perey.
inducũtur ad probandum quòd ea, quæ patris
vſumfructum effugiunt inſtar peculij caſtrẽſis
filij fiunt, in quo cum pater non habeat admi-
niſtrationem iuxta l. 2. ff. ad Macedon. ſic (in-
quit) nec in noſtro caſu, in quo patri ſit prohi-
bitus vſusfructus, adminiſtratio ei competere
35 poterit, intentum non probant, cum † ſpecia-
liter loquantur de donationibus, quæ fiunt ab
Imperatore, & magnis Principib⁹, quas hoc pri
uilegio, cum alijs pluribus, quæ habent, vt dici
tur in eadẽ l. cũ multa, & not. ibi glo. cõſtat par
ticulariter fuiſſe donatas, vt eas inſtar peculij
caſtrenſis filij habeant, nec in eis parentes ha-
bent vel vſumfructum, vel adminiſtrationem,
hoc autem priuilegium non eſt ad alias acqui-
ſitiones trahendum.

36 Nec † caret noſtra opinio, qua diximus pro
hibito vſufructu, non cenſeri prohibitam ad-
miniſtrationem ſi adminiſtrare pater vellet, do
ctoribus, quorum auctoritate illuſtretur, ex
quibus aliquos refferemus, qui te ad alios om-
nes, idem tenentes, manuducent. Burſa. igitur
qui ab infrà refferendis allegatur, dicitur huius
opinionis acerrimus deffenſor in allega. cõſil.
133. à nu. 31. cum multis ſequent. vol. 1. Vincen.
de Fran. deciſ. 10. num. 8. Franciſcus Milanen.
qui quandam diſtinctionem Cornei affert in-
ter filium legitimę ætatis, & ſanæ mentis, & in-
ter eum, qui talis nõ eſſet, vt primo caſu pater
non

non ſit adminiſtrator,ſecūdo verò ſic ſi vellet,
quem ego axaminare hic non poſſum, Milan.
(inquam) deciſ.3.num.33.& rurſus num. 97. cū
alijs ſequent.lib.2.Ioan.Fran.à Ponte in conſ.
19.num.29.& conſ.31.num.3.& 4. &, magis in
terminis noſtræ quæſtionis, Sotomaior allega.
c.3.num.59.

Benè tamen crederem quòd ſi appareret pa
trem priuarum à teſtatore vſufructu eo quòd
ſuſpectus ei viſus eſſet,non propter merum fa-
uorem filij , tūc patri cenſeretur prohibita etiā
adminiſtratio, & in hoc concurro cum conſi-
liatione Sotomaior allega. c. 3.nu.69.nolo ta-
men credere quòd ex ſola,& ſimplici prohibi-
tione vſusfructus præſumatur pater ſuſpectus
à lege,vt vult Caldas,& volunt qui eum ſequū-
tur,quod ſuperiùs ſatis apertè docui. Prodijt,
poſt hæc ſcripta , opus deciſionum prouinciæ
Marchię à Stepha. Gratia.compactum,qui de-
ciſ.76.num.19.& 20.tenet,contra noſtram opi
nionem, patrem non habere adminiſtrationē
quando eſt ei prohibitus vſusfructus, ſed apud
filium eſſe, ſi legitimæ ſit ætatis,aut dandum eſ
ſe ei curatorem,verùm quia is ijſdem vtitur ra-
tionibus,quibus alij, quibus iam fuit àbundè
per nos ſatisfactum,ideò ampliùs non immo-
ramur.

38 An † autem,quando patri eſt prohibit' vſuſ-
fructus,cenſeatur etiam ei prohibita commo-
ditas,tractant Franch.d. deciſ. 10.& deciſ.161.
num.8.Molin.de primoge.Hiſpa.lib. 1. cap. 19.
num.33.Perey.d.verbo, ięſis , nu.145. ver.licèt,
Rimin.in §.1.num.133.inſti.per quas perſo.no-
bis acquit.Fran.de Ponte conſ.31.num.5.Surd.
conſ.116.num.73.vol.1.& Sotomaior, qui plu-
res alios reffert allega.c.3.num.58.Gratia.d.de-
ciſ.76.nu.12.

39 An † item ea prohibitio operetur reſpectu
legitimæ,docent ijdem doctores ſuprà relati,
quibus adde Antho.Gom.in l.48. tau.nu. 11.&
Boer.deciſ.194.

40 Et † finalitèr, an prohibito vſufructu , cen-
ſeantur prohibita etiam alimēta, docet Iacob.
de Fran.in q.3.de his,qui feud.date poſ. nume.
54.inter deciſ.Vincen.de Frā.Et quid ſi exprȩſ-
ſè,ſimul cum vſufructu,forent etiam prohibi-
ta alimēta,tractat Ioan.Pet.Surd.in trac.de ali-
men.tit.1.q.17.nu.26.

41 In noſtra † tamen Cathalonia videtur di-
cendum quòd ſiue bona ſint Caſtrenſia, ſiue
quaſi caſtrenſia,ſiue etiam profectitia ,ſiue ad-
uentitia,& ſiue in eis habeat pater vſumfruc-
tūm,ſiue non,ſiue item ſub poteſtate patris,ſi-
ue extra eam ſit filius conſtitutus (de minori-
bus loquor,in quibus hęc procedunt , nam in
maioribus forſan non ſic eſſet,cum in eis pro-
hibitio locum tantùm habeat donec ſunt in
factis ipſius patris)prohibitū ſit ei,donec vxo-
ratus non fuerit,contractus,& obligationes ali
quas facere ſine conſenſu ipſius patris, ex cōſt.
1 & 2.tit.de minor.25.an.in 1.vol.conſti. quarū
diſpoſitio intrepidè in Senatu ſeruatur, quo-
ties ſe caſus offert declarādus, vt ſcilicet nulli
huiuſmodi contractus filiorumfamilias decla-
rentur,ac iudicentur, prouti refferēte egregio
Senatore Iacobo Puigmija die 25.Iunij 1602.in
cauſa Ioſephi Maduxer,cōtra adminiſtratores
pupilli Agell *declaratum* vidi in archiuo Regio
in lib.concluſionum,& ruſus die 18. decemb.
1603 .in cauſa Anthonij Ioannis Riquer parro-
chiæ de Rubi, contra Anthonium Roig bur-
gēſem villę Perpiniani, ſcriba Ceſilles *declara-
uit* Senatus ad inſtantiam parentum dictorum
filiorumfamilias . Ratio eſt quia conſtitutio-
nes generalitèr loquuntur, nec modo aliquo
concernunt præiudicium,quod indè poſſet pa
tri inferri in vſufructu,ſed imò alia, atque alia
ratione generaliori mouentur,ad huiuſmodi
prohibitiones faciendum , omnia bona filij,
quæcunque illa ſint,ęquè complectente:prior
enim conſtitutio rationem prohibitionis red-
dit eſſe, *Per prouehir à molts deſordens, que ſes viſt
ſon eſtats fets per molts homens jouens,que per jugar,
è altres cauſes deſoneſtas han manllenat violaris, è
fetes altres obligacions,&c.* idest *ad prohibendum,
& obuiandum pluribus iuuenum,ſine vllo ordine,&
modo,factis exceſſibus, quos pro ludo, & alijs cauſis
inhoneſtis viſum eſt vendidiſſe violaria,ac alias obli
gationes feciſſe, &c.* poſtea ſequitur prohibitio
generalis,quòd non poſſint facere aliquos ac-
tus obligatorios,ſecunda verò conſtitutio,ad-
dendo primæ, abſque expreſſione alicuius ra-
tionis, extēdit eam ad filiosfamil. etiam maio-
res 25.an.de quib.prior non loquebatur,& ad-
dendo diſponit,quòd nulla ſcriptura publica,
vel priuata per ipſos firmata aliquam habeat
roboris firmitatem , nec in iudicio, vel extra
faciat aliquam fidem.

Ex quibus apparet conſtitutiones prædictas
non atendiſſe ad pręiuditium patris, quod per
ſimiles alienationes ſibi inferri poſſet, ſed imò
conſenſum parentum in eis requiſiuiſſe ad in-
tegrandas perſonas filiorum,ad excludendam
fraudem,& conſulendum fragilitati:quod vlte
riùs demonſtratur ex eo quòd conſtitutiones
prędictæ comprehendant tam filios emancipa
tos,quàm etiam in poteſtate parentum conſti-
42 tutos,vt in eis expreſsè dicitur:In† filiorum au
tem emanciparorum bonis(loquor de eis,quæ
illis obueniunt poſt emancipationem) pater
non habet de iure vſumfructum , nec partem
vſusfructus,licèt dimidium retineat in bonis,
quæ filius habebat tempore emancipationis in
illius præmium , probantur hæc, non obſcu-
rè,ex l.cum oportet §. cum autem C. de bon.
quæ li.& §.hoc quoq.inſt.per quas perſo.nob.
acquiritur,

acquiritur,eſtq́.rationis ratio, quia vſusfructus
acquiſitio nõ datur abſq.patria poteſtate,imò
hæc illius eſt baſis, & fundamentum, vt ſupe-
riùs diximus,ſi ergo conſtitutiones conſenſum
patris exigunt in alienationibus, & obligatio-
nibus filiorum,etiamſi ex fiãt ſuper bonis, quæ
acquiſitioné patris effugiũt, indè ſequitur ma-
nifeſtè non fuiſſe illas, propter prçiudicium
patris, factas,ſed imò ad integrandam perſoná
filiorum, & ad excludẽdã fraudem,& cõſulen-
dum fragilitati, quod idem pluribus probat
Cãcer.qui benè hac in re,circa interprætationé
harum conſtitutionum,loquutus eſt in cap.1.
de minor.num.7.& 23.verſi.ſic,& alibi ſçpè in
2.par.var. conducunt quç pulchrè docet Hie-
ronymus Gab.in conſi.2. num. 3. vol. 1. quem
idem Cancer. ſequitur vbi ſuprà nu. 90. tunc
43 † cenſeri conſenſum requiri ad integrationé
perſonæ,vel actus,ad excludendum fraudem,
vel conſulendum fragilitati,quando eius nihil
intereſt actum fieri,vel non fieri,cum ergo no
ſtræ conſtitutiones procedant tã in filijs, quos
parentes habent in poteſtate , quàm etiam e-
mancipatis,circa quos patris nihil intereſt,fiãt
contractus,vel non,cum in eorum bonis nihil
habeat,indè fit quòd non cenſeantur conſtitu
tiones factç propter præiuditiũ patris, ſed imò
ad integritatem perſonç, & ex conſequenti
quòd cenſeantur habere locum tam quoad
bona caſtrenſia,ſeu quaſi, quàm quoad aduen
titia,& alia quæcumq́.cum earum generalitas
omnia vniuerſim compræhendat.

44 Vidi † hanc quæſtioné diſputatã apud Ioan.
Gutier.in caſu ſimilis ferè ſtatuti,ſeu legis Caſ-
tellæ in repeti.auct. ſacramẽta puberũ C.ſi ad-
uer.vẽd. nu.49.concludenté filiũfamilias,non
obſtante lege prædicta,poſſe cõtrahere de bo-
nis caſtrẽſibus,ſeu quaſi , rationem reddit eſſe
quia dicta lex nihil aliud facit,quàm extende-
re prohibitionem Macedoniani, quæ tantùm
loquitur in mutuo,ad omnes alias res: Mace-
donianum autem ceſſare conſtat, quãdo filius
familias habet peculium caſtrenſe , ſeu quaſi,
ad quod vſque poteſt cõtrahere,cum in eo, &
illius reſpectu,pro patrefamilias reputetur , in-
dè ſequitur quòd etiam non obſtante dicto ſta
tuto,& lege municipali poterit filius contrahe
45 re. Hæc Gutierrez,quibus † ego addo,vt eius ra
tio maiores vires reaſſumat,quòd lex noua ad-
dens , vel detrahens antiquæ legi recipit om-
nes reſtrictiones,& interprætationes,quas reci
pit lex antiqua , pleniſſimè Ludo. Roma. qui
exẽpla ponit,primò in l.Iulia de adulterijs,quç
primum caput adulterij introduxit puniens ſo-
lùm alieni tori violatorem , præfigens quin-
quennium ad accuſandum l. quinquennium
cum ſimil. ff. de adult. poſteà verò ſecundum
caput addidit primo,volẽs de adulterio poſſe
accuſationem inſtitui etiam aduerſus eum, qui
domum prehibuit,in qua illud committeretur
l.qui domum cum ſimil.ff.eo. tit. & cum quæ-
reretur an huic ſecundo caſui cenſeretur etiam
præfixum quinquennium ad accuſandum,reſ-
ponſum fuit quòd ſic,ex ratione ſuprà tradita:
ſecundum exemplum ponit Romanus de l. vt
tantùm §.1.ff. de ſer. corrup. quæ quoad pœnã
æquiparauit corrũpentem filium cum corrũ-
pente ſeruum,ſuperuenit lex noua in l. ſi quis
ſeruo C.de furt.addens antiquç,ac ſtatuens pœ
nam corrumpentis ſeruum locũ habere nedũ
in cum effectu corrumpente, ſed etiam in ten-
tante corrumpere, licèt cum effectu non cor-
rupiſſet, dubitatum fuit an idem haberet lo-
cum in corrumpente filium,reſpondet glo. in
ea l. verbo,corrumpi , quod ſic, eſtq́.ratio id
quod ſuprà diximus: tertium exemplum ponit
idem Roma.de quçrela inofficioſi teſtamenti,
quæ filijs competit præteritis, aut iniuſtè exhe-
redatis,ac de l. ſiquis filium in fin.C.eo. tit. de
inoffi. teſta. cum ſimil. quç huic quçrelæ pro-
ponendæ quinquennium præfixit, ac de lege,
quæ antiquç addit querelam inofficioſç dona-
tionis in tot. illo tit. de inoffi. dona. vt ſcilicèt
quemadmodum propter inofficioſum teſta-
mentum datur filio quærela inofficioſi teſta-
menti , ſic propter inofficioſam donatio-
nem detur quærela inofficioſç donationis,
& cum poſſet dubitari an pro hac vltima
quçrela proponenda prçfixum etiam cenſere-
tur quinquenniũ, ſicut pro prima,decidit Ro-
ma.Imp.quòd ſic in l.fin.C.de inoff. dona.hæc
(inquam) & alia plura per iocunda in materia
tradit Roma.in conſi.345.à num.18.ad proban-
dum quod ſuprà propoſuimus , legem videli-
cet nouam addentem,vel detrahentem legi an
tiquæ,eaſdem recipere reſtrictiones , ac inter-
prçtationes,quas lex antiqua recipit, cui adde
don Gat.Maſtril.deciſ.112.num. 34. quæ ideò
ſic latè refferre libuit, quia perpulchra viſa ſũt
ad illud propoſitũ,ac ad multas alias,quæ paſ-
ſim occurrunt , decidẽdas difficiles iuris quæſ-
tiones, ſequitur Rippa in l. moribus nu. 18. ff.
de vulga.ſequitur noſter Cãcer. var.reſol. par.
2.cap.1.de minor.num.165.in terminis noſtra-
rum conſtitutionum,addens ſibi ex eo Gutier.
ſententiam valdè placere,quòd non ſit veriſi-
mile filium,qui fuit diligens in acquirendo pe-
culium caſtrenſe,vel quaſi, fore vt illud vanis
hominum illecebris, aut falſis perſuaſionibus
perdat,atq́.dilapidet.

46 Mihi † tamen rigorem,& generalitatem no
ſtrarum conſtitutionum conſideranti ea opi-
nio placere non poteſt, &,vt vnico verbo tra-
ditis per Gutier.& Cancer. reſpondeam, dico,
quòd ego non diſputo,an in terminis illius le-
gis Caſtellæ vera hæc opinio ſit,ſed cum eis li-
benter

bentet pro nunc in hoc pertranſeo, poſſe tamē
caſum illius ad noſtras cōſtitutiones applicari,
id eſt quod nego: quod, vt faciliùs percipiatur,
aduertite, quòd Gutier. ideò legē illā Caſtellæ
recipere limitationes, quas ius cōmune recipit,
dicit, quia eſt ampliatiua, & extēſiua legis ciui-
lis, vt ſuprà diximus: noſtræ autē cōſtitutiones
nō ſunt eius cōditionis, vt idē cōtineant, quod
ius cōmune, & aliquid præterea, extēdendo, &
ampliādo, ei addāt, ſed imò nouū ius cōtinent
cōtra cōmunes regulas iuris ciuilis, prohibēdo
ne minores 25. annorū, ſiue emācipati ſint, ſiue
in poteſtate patris cōſtituti, dum tñ nō fuerint
vxorati, poſſint cōtractus aliquos, vel obligatio
nes facere, ꝙ de iure nullibi reperitur ꝓhibitū,
47 Imò † minores, dūmodo puberes ſint, contra-
here de iure poſſunt, & obligari ciuilitèr, & na-
turalitèr, l. puberes de verb. obliga. l. ſi curatorē
habens C. de in integ. reſtit. & vtrobiq. ſcribē-
tes, & peculiaritèr Antho. Gom. to. 2. var. reſol.
c. 14. de reſti. minor. in prin. Fran. Cald. à Perey.
in allega. l. ſi curatorē habens, in prin. à nu. 5. C.
de in integ reſti. & Iacob. Can. var. reſol. c. 1. de
minor. num. 245. in 2. par. qui benè multa ex-
plicant, & alia plura in materia tradunt, quæ
ego ſciens prætereo, cū nō ſint huius inſtituti:
48 Idē † eſt de filijsfamilias, quibus integrū eſt poſſe
cōtrahere, & cōtrahēdo obligari ex l. filiusfam.
38. ff. de actio. & obliga. l. tàm ex cōtractibus ff.
de iud. l. quoties ff. de noxa. actio. l. 1. & per tot.
ff. ad S. C. Maced. ducto indè argum. ab ſpecia-
li, Antho. Gom. allega. to. 2. var. cap. 1. de perſon.
quæ poſ. cōtrahe. nu. 2. Antho. Fab. in ſuo Cod.
lib. 4. tit. 10. ad Sena. Conſul. Macedo. defini. 3.
nu. 10. nō ergo pōt dici ꝙ noſtrę cōſtitutiones
recipiāt oēs limitationes, quas recipit ius cōmu
ne, quia id tunc tantūmodò verū eſſet qñ ipſæ
idē illud cōtinerēt, ꝙ ius cōmune cōtinet, quā-
49 uis prętereà ei aliquid ſuperadderent, non † qñ
illud corrigūt, pulchrè Bat. in l. Cæſar nu. 26. ff.
de publica. & vectiga. quem ſequit noſter Can.
var. reſol. par. 2. c. 2. nu. 256. & deducitur manife
ſtè ex eiſdē doctorib⁹, qui ſ̄ relati ſunt in cōpro
bationē eius, ꝙ dicebamus, legē nouā recipere
eaſdē reſtrictiones, & limitationes, quas anti-
qua recipit: patet id ad ſenſum, quia imò limita
tiones, & ampliationes, quas recipiebat lex an-
tiqua ſunt naturalitèr cōtrariæ, & nō applicabi
les, vt tales, legi nouę: exēplū, dicit lex antiqua,
nullus homo defferat tormēta manualia in ci-
uitate Barc. eſt alia lex, quæ, limitādo priorem,
vult non habere locū in militibus: ſit alia gene-
ralis lex noua, ꝙ quilibet in ciuit. Barc. defferre
poſſit id armorū genus, certū eſt ꝙ hęc vltima
lex nō pōt recipere limitationē de militibus, q̄
habebat lex antiqua, quia nō eſt ei applicabilis:
ecce ergo ꝙ doctrina ſupradicta intelligitur in
lege noua cōformi antiquæ, nō in illi cōtraria,
cumq. noſtræ cōſtitutiones nō ſint iuri cōmuni
in hoc, ꝙ tractam⁹, cōformes, ſed cōtrariæ, indè
infertur videri quòd minùs aptè doctrina Gu-
tierrij eis aplicet: cōducit doctrina Flam. Char-
rar. deciſ. Rot. cauſ. executi. Genuæ 66. n. 14. vbi
dicit quòd qñ diſpoſitio ſtatuti eſt cōtraria diſ-
poſitioni iuriſcōmunis, tūc attēdi nō debet ius
cōmune, nec ab eo, à quo abhorret, recipit in-
terpretationē, ſed ſimplicitèr, prout iacet, intel
ligi debet, addit poſteà ꝙ quoties ſtatutum ali-
quid addit, vel detrahit tacitè, vel expreſsè iuri
cōmuni efficit ius municipale, nec ſubauditū
intellectū recipit à iure cōmuni, quia lex quæ
corrigitur nouā legē nō interpręratur, l. fin. C.
de indic. viduita. tollen. allegat ad ſupràdicta
probāda Bal. in l. maximū vitiū C. de lib. pręter.
in l. properādū in prin. C. de Iudi. l. ita pudor C.
de adulter. & in c. cū nō liceat, de præſcrip. Ro-
lan. à Val. in conſ. 62. nu. 47. lib. 3. & alios plures
per te ipſum videndos.
50 Replicabis † cū eodē Gutier. ꝙ licèt cōſtitu-
tiones prædictæ ſint ſic, vt dictū eſt, cōtrariæ iu
ri cōmuni, poſſunt tñ alio reſpectu ei dici cōfor
mes, & pręterea aliquid eidē eſſe addēres, qua-
ten⁹ ſcilicèt cōcordāt cū limitationib⁹ Senatus
cōſulti Macedon. ratione mutui, voti, & aliorū,
in quibus filiusfam. obligari nō pōt, ac cū alijs
etiā limitationibus regulæ, quòd minor nullo
modo, nec in aliquo caſu poteſt obligari, quo
reſpectu videtur dici poſſe conſtitutiones præ-
dictas recipere ſublimitationes, quas huiuſmo-
di limitationes recipiunt, & ſic quòd ſuper bo-
nis caſtrēſibus, ſeu quaſi, poſſint iſti cōtrahere,
& obligationes facere.
Reſpon. tñ id nos nihil mouere, vt à ſ̄ traditis
recedam⁹, nec enim arbitramur dici poſſe ꝙ ex
eo lex noua dicēda ſit cōformis iuricōmuni, ꝙ
cōcordet cū aliqua alicui⁹ regulę generalis, quā
omnino abrogat, ac negat, limitatione: ſi enim
ita dicēdū foret, nūquā daretur lex noua, neq.
ſtatutū cōtrariū iuricōmuni, quantumuis gene
ralitèr, ac vniuerſalitèr cōtra aliquā legē, ac diſ-
poſitionē vniuerſalē iuriſcōmunis diſponeret,
ratio eſt in prōptu, ſm̄ doctrinā Gutier. quia, cū
nulla ſit regula tàm generalis, quę aliquā nō ha-
beat exceptionē, cū qua lex noua, antiquā cor-
rigens, cōformaret, ac cōueniret: cū enim nega
ret vniuerſalitèr oēs caſ⁹ legis antiquę clarū eſt
ꝙ cōcederet, ac approbaret ei⁹ limitationes, &
exceptiones particulares, indè dicēdū foret, ꝙ
ſemper lex noua, vel ſtatutū dici deberent cō-
formia iuricōmuni, & nunquam cōtraria, quo
51 nihil eſſet abſurdius: Melius † eſt ergo dicere
quòd ad hoc vt dicatur lex noua contraria, vel
conformis iuri communi reſpectiuè, inſpicien-
dum ſit an vniuerſaliter neget, & contrarietur
alicui regulæ generali, ac legi vniuerſalitèr an-
teà latę, vel confirmet eandem, & cū ea con cor

K det,

det,nó attendendo ad limitationes,ſeu excep-
tiones,quas prior illa lex patiebatur: cum ergo
conſtitutiones noſtræ negent vniuerſalitèr diſ-
poſitionē vniuerſalem iuris cōmunis permittē-
tem filijsſamilias,& minoribus contrahere, &
obligari,indè dicendę ſunt ei cōtrariæ,& illud
corrigentes,ac nō poſſe propterea recipere re-
ſtrictiones,& limitationes iuriscōmunis, abſq.
eo quòd attendamus ad limitationes illius re-
gulæ,cum quibus cōcordant noſtrę cōſtitutio-
nes ſub illa generali negatione omniū caſuum
cōtentorum ſub regula, & lege vniuerſali.Nec
Cancerij ratio,quòd non ſit veriſimile filium,
qui diligens fuit in acquirēdo peculiū caſtren-
ſe,ſeu quaſi,fore,vt illud vanis hominū illece-
bris,aut falſis perſuaſionibus perdat,ac dilapi-
det, quicquā mouere poſſe videtur, per quod
à ſuprà latè per nos traditis ſit recedendū: ſuffi-
52 cit † enim (vt vnico verbo argumētationi reſ-
pondeamus) ſemel fuiſſe legem ex cauſa illa,&
ratione iuſta, ne malè patrimonia ſua,ſicut ſæ-
pè viſum fuerat,dilapidarent,latā,quæ licèt ali-
quādo ceſſet,putà quādo ipſe filiusfamilias eſt
diligens,& ſagax,in quo præſumptio non ſit di-
lapidationis,& malæ conſumptionis, nihilomi
nus lex non ceſſat,ſed durat, ac perpetuò ma-
net,argum.l.Arrianus C.de hęret. & manichæ.
per hanc rationē reſpondet Antho.Gom. to.2.
var.c.6.de cōtra.mutui nu.2.hodie non ceſſare
diſpoſitionem Senatus conſulti Macedoniani
quamuis videatur ceſſare ratio illius introdu-
ctionis inter Chriſtianos,cum inter eos non ſit
præſumendū tàm deteſtabile crimē,quale Ma-
cedo ille commitebat,propter quem Senatus
conſultum emanauit.

53 Et hoc † eſt quod cōmuniter dicimus, ceſ-
ſante ratione impulſiua legis, nō ceſſare ipſius
diſpoſitionē,ſed tantū ratione finali ceſſante,
vt.l.1.§.ſexum ff.de poſtu.cū ſimil.Alex.Ran-
den.de analog.c.28.nu.54.cū ſequent.rationes
autē,quæ noſtrarū cōſtitutionū,de quibus agi-
mus,condendarū occaſionē dederunt, prouti
in eis exprimitur,non finales dici poſſunt, ſed
54 impulſiuę,quia † ipſis generalior eſt diſpoſitio,
cū cōpręhendat nedum filiosſamilias, qui pro
ludo,& alijs cauſis inhoneſtis vendiderunt vio
laria,aut alias fecerunt obligationes,qui ſolùm
expreſſi ſunt pro cauſa,& ratione diſpoſitionis,
ſed alios etiā quoscunq: hęc ita pulchrè,& ex-
tenſè,præter alios,declarātur per Nicho. Euer.
in top.lega.loco à ceſſatio.rationis nu.4.& 5.vt
valdè ſuperfluum mihi,& omnibus,videretur,
velle aliquid aliud in hoc dicere:hunc ergo ſuf
ficit quòd videat lector,qui deſideret in perfe-
ctam huiuſce rei cognitionem deuenire.

55 His † tū repugnare manifeſtè viderur deci-
ſio Senatus reffeiēte egregio Senatore Ioanne
Gallego facta ſub die 9.Decēb.1606. quatenꝰ
in cauſa Bernardi Puig cōtra Eulaliā Ginoues,
& Iacobū Ginoues eius virū,Scriba Dominico
† Fontana,*declarauit* remanſiſſe dictū Puig licèt
minorē,ac in patris poteſtate conſtitutum, nec
adhuc vxoratū,obligatū ratione certi cābij, ꝙ
à dictis Ginoueſos acceperat, ex eo ꝙ cōſtaret
tēpore receptionis dicti cābij ſolitū fuiſſe dictū
Puig palā,& publicè negotiari,iux.diſpoſitionē
l.3.ff.ad Sena.con.Maced.& doctrinā Bal. in l.
Macedoniani C.eo.tit. quā reffert, & ſequitur
Thom.Corme.in ſuo C.eo.tit. cap. 3. quando
ceſſet Macedonianū nu.11.in eandē ſententiā
† *viſum fuiſſe inclinari* Senatū ad relationē egre-
gij etiā Senatoris Iacobi Pineda de anno 1597.
auctor eſt noſtras Cancer.tom. 2. var. cap.1.de
minor.nu.164.

Cæterū reſpōdeo huiuſmodi Senatus decla
rationes minimè obſtare his,quę ſuprà reſolui
mus,quia ipſæ nō fundātur principalitèr in eo,
ꝙ iſti filij,qui ſic negociabātur,haberentur pro
patribusfamilias, quia id nullo modo ſuffice-
ret,cū noſtrę cōſtitutiones quantū ad minores,
de quibus loquimur,ęquè ꝓcedāt ſiue illi ſint
filijfamilias,ſiue etiā patresfamilias, id eſt ſiue
ſint in poteſtate patris cōſtituti,ſiue etiā emāci-
pati,dummodo nō ſint,nec fuerint vxorati,ſed
principale fundamētū in dictis declarationibꝰ,
vt rectiſſimè Cācer.vbi ſuprà dicit,fit in cōmu-
ni errore,nō ex eo ꝙ iſte minor haberetur pro
patrefamilias,& extra patriā poteſtatē cōſtitu-
to tātū,quia id nō ſufficeret cū illis etiā,qui ta-
les ſunt,ſaueant cōſtitutiones noſtræ,ſed ex eo
ꝙ etiā,vt dicit allega.l.3.ff.ad Macedo. ſic vt pa
terfamilias publicè agebat, ſic cōtrahebat, ſic
muneribꝰ fungebatur,ꝙ eſt clarè dicere ex eo
validos iudicari huiuſmodi cōtractus minorū
etiā ſine ſtatuti ſolēnitatibꝰ factos,quia publicè
tales perſonæ reputabātur,quæ poterāt, ſicuti
ſolebāt,abſq.dictis ſolēnitatibꝰ cōtrahere, vn-
dè reſultat dici debere nō poſſe dolū,vel culpā
imputari ei,qui cū huiuſmodi minore cōtrahit
etiā ſine ſolēnitatibꝰ ab ſtatuto requiſitis, & ꝑ
cōſequens non debere ex re,citra omnē dolū,
& culpā,facta,damnū ſentire.nō eſt ergo mirū
ꝙ cōtractꝰ horū filiorū iudicētur validi, etiāſi
abſq.ſolēpnitate cōſtitutionis celebrati exiſtāt,
ex rationibꝰ ſupràdictis, ſecùs verò eſt in filijs
minoribꝰ reſpectu peculiorū caſtrēſiū, in quibꝰ
licèt ij habeātur ꝓ patribꝰfamilias,cū tū id non
ſufficiat,vt circūſcriptis cōſtitutionis ſolēpnita
tibꝰ,poſſint cōtrahere,nec in eis adſit alia qua-
litas,quæ illius diſpoſitionē faciat ceſſare, indè
fit quòd contrariū prędictū nihil aduerſus ea,
quę ſuprà,circa peculium caſtrenſe,dicta ſunt,
obſtare videatur.

Vt tamen nihil penitus ignores, quod ali-
quando prodeſſe poſſit,ſcias, quòd quāuis ſu-
prà relata cauſa dictorum Puig, & Ginoueſos,
fuerit

Digitized by Google

fuerit ſic, vt ſuprà dictum eſt, ad relationem
egregij Senatoris Ioannis Gallego in prima inſ-
tãtia declarata, nihilominus in ſecũda ad rela-
tionem egregij etiam Senatoris Franciſci Fer-
ruz ſub die 5. Maij 1608. fuit commutata *decla-*
† *rando* retinendum dictum Puig in Regijs carce
ribus, in quibus mancipatus fuerat pro exequu
tione literarũ cambij, quod acceperat à dictis
Ginoueſos, nõ quidem pro dicto cambio, ſiue
56 quia † non habuerunt Senatores pro conſtan-
ti quòd ex probatione receptionis duorũ, vel
trium, vel etiam quatuor aliorum cambiorum
cenſeretur contra dictum Puig militare diſpo-
ſitio d.l.3.ff.ad S.con maced. vtpotè quia non
contentetur ſimpliciter quòd filiusfamilias pu
blicè, ac palàm negocietur, ſed quòd paterfa-
milias credatur, non per deceptionem, quæ
contingat ex vana ſimplicitate, vel iuris igno-
rantia, ſed quia publicè paterfamilias pleriſq.
videbatur, ſic agebat, ſic contrahebat, ſic mu-
neribus fungebatur &c. ſiue etiam ex alia ratio
ne clariſsimorum Senatorum animos mouen-
te, nobis, qui illuc non ingredimur, vbi cauſæ
deciduntur, prorſus ignota: non (inquam) pro
dicto cambio fuit iuſſum retineri captum, ſed
57 imò propter † quaſdam raupas, ſcilicet petias
ſericas, quas receperat à quibuſdam mercatori
bus, ad quorum vtilitatem aſſerebatur cambiũ
receptum per dictum Puig, vel ab eiſdem ipſis
coniugibus Ginoueſos, qui eas habuerant à di-
ctis mercatoribus principalibus debitoribus: re
ceperat (inquam) dictus Puig dictas petias ſeri-
cas, vt eas venderet, dictiſque Genoueſos ſa-
tisfaceret in dicto cambio, ac etiam propterea
quòd recepiſſet dictus Puig quaſdam pecuniæ
quantitates, quæ dictis mercatoribus principa-
libus debitoribus deberentur, erantq. pro ſol-
uendo cambio dictorũ Ginoueſos cõſignatę,
ad quas raupas, & pecuniæ quantitates reſtituẽ
das fuit per dictã Regiã ſentẽtiam dictus Puig
condemnatus, eo motiuo, quia in dictis rebus
debebat dictus Puig teneri vt maior, & paterfa
58 milias, cum vt talis in eis ſe geſſiſſet, &c.

Cui tamen † ſententiæ non deſunt difficul-
tates, ſicut & priori, primò quidem difficile eſt
cognitu quomodo pro dictis raupis, & pecunię
quantitatibus receptis per hunc minorem, pro
quibus non erat obligatus in perſona, nec na-
tura actus promptam in ea exequutionem po-
ſtulabat, & (vt clariùs loquar) pro quibus capi
non poterat, potuerit retineri in carceribus
contra ea, que docet Farina. de Carcer. & carce
ra. quæſt. 27. num. 156. ſecundò verò difficulta-
tem habet quomodo iſte minor debeat in di-
ctis rebus teneri vt maior, & paterfamilias ex
iſto ſolo actu: item quomodo, & vndè inferri
poteſt, quòd in eo ſe vt paterfamilias (vt dicit
Regia ſententia) geſſiſſet, cum repugnent quæ

ſuperiùs latè docuimus, item non videtur cõ-
cludens ratio quòd ex eo iſte filiusfamilias te-
neatur in his rebus, quòd in eis debeat haberi
vt maior, & paterfamilias, cum vt talis ſe geſſiſ-
ſet in eiſdem, quia id non ſufficere in terminis
noſtrarum cõſtitutionum, vt ceſſet diſpoſitio,
imò nec quamuis reuera maior eſſet, & pater-
familias, ſi nunquam, ſicut iſte, habuiſſet vxo-
rem, ſuprà reſoluimus: & ego percontari vellẽ,
vt res clarior redderetur, quænam eſt differen-
tia, quòd in receptione cambij iſte minor filius
familias nõ obligetur obſtãte cõſtitutione, obli
getur tñ ex receptione rauparũ, & pecuniarum
pro ſatisfaciẽdo creditori in dicto cambio.

Hæc ſanè difficultatem non modicam ha-
bent, cuius tamen diſſolutionem ego, ad alia
vocatus, alijs relinquo: audio, quod has, & aliàs
forſan difficultates aduerſus ea, que in dicta de
claratione concludebantur, animaduertit qui-
dam eius aulæ egregius Senator, qui propte-
reà forſan eidẽ cõtradixit: ſed hæc omittamus:
coegit nos ea ſcribere, quia ſic animaduertera-
mus conſulti ſuper iuſtitia Regię ſententię prę
dictæ.

Ad propoſitum autem dico, quòd ſupradic-
ta digna forſan ſunt quæ animaduertantur ad
maiorem declarationem, & intelligentiam no-
ſtrarum conſtitutionum de minoribus, circa
eorum contractus, & obligationes, loquentiũ,
quæ, quando non placeant, ſeruient tamen ſal-
tem vt ingenioſiores moueantur ad alia præſ-
tantiora, & doctiora in materia excogitanda,
quibus nos aliquando dignos faciant.

59 Non † procederẽt tñ ſupradicta in cõtracti-
bus filiorum vigintiquinque annis maiorum
quamuis non eſſent vxorati; cũ enim in eis ex-
preſsè requirat conſtitutio 2. de minorib' quòd
ſint in poteſtate patris conſtituti, & ſic filijfami
lias ad hoc vt eorum contractus non teneant,
indè ſequitur, quòd in omnibus actibus, in qui
bus de iure habeantur pro patribusfamilias,
ceſſaret conſtitutio.

Alias circa dictas duas conſti. 1. & 2. de mi-
nor. 25. an. vtiles & practicab. quæſt. vide apud
noſtrum Cancer in 3. par. var. c. 1. à num. 82. &
à num. 212. c. 15. à nu. 259. & c. 21. à nu. 20. quas e-
go hic cõſultò omitto, quia benè per eum ſunt
pertractatę.

60 Eſt † ſecundò circa ea, quæ ſuprà in diſcurſu
reſolutiuo, quem de bonis aduentitijs confeci
mus, diximus circa vſumfructum patris, quòd
ſcilicet remaneat penes ipſum, etiam poſt mor
tẽ filij, animaduertendum ad interpretationẽ
conſtitutu. 2. ſub tit. de pupil. y alt. ſubſti. quæ
vulgariter *la conſtitutio dels impubers* appel-
latur, nunquid procedat ea diſpoſitio in ter-
minis dictæ cõſtitutionis: ſciunt enim omnes
eam conſtitutionem diſponere, quòd mo-

riente filio in pupillari ætate ſuperſtite patre,
matre verò prædeffuncta,eidem is noo ſucce-
dat in bonis,quæ dicto filio obueniſſeot à ma-
tre, vel ab alijs ex lioea materna, ſed propin-
quiores in gradu ex parte matris(idem eſt quã-
do moritur filius habens bona à patre, vel alio
ex eius linea reſpectu matris quòad diſpoſitio-
nẽ ſuprãdictã,licèt diuerſum ſit quoad ea,quæ
inferiùs ſunt dicenda)quando igitur pater filio
ſuperuiuit habenti bona materna, dubiratum
fuit nõ ſemel, iorer noſtrates, intermiois conſ-
titutionis prædictæ,nunquid ea noo obſtante
habeat,& ſeu retineat pater de vita ſua vſum-
fructum in dictis bonis,qui ei fuerat iam acqui
ſitus in vita filij,& licèt videretur dubium hoc
contra patrem decidendum,quòd ſcilicet non
remaneat ſibi vſusfructus ex eo quòd conſtitu
tio expreſsè diſponat bona reuerti debere ad
proximiores ex linea, vndè filio obuenerunt,
61 ſola legitima parenti reſeruata,quæ † dictio,ſo
la,omnia alia videtur excludere,quæ ſunt prç-
ter legitimam,vt de dictione, dumtaxat, & tan
tummodo,quæ idem ſũt,dicit Bar.in l. ſi enim
§.iniuriarum ff.ſiquis cautio. & in l.1. ff.ſiquis
ius dicen.nõ obtem.Vulpel.io tract.de præpo.
& aduer.in explicatione earundem dictioonũ
io literis D.& T.Euet.in top.lega.loc.à natu.di
ctio.taxat.num.a. nihilominus obtiouit qoòd
poſſit pater,prætet legitimam,retinere ſibi vſũ
fructum,quem ante mortem filij habebat,tum
ex generalitate l. fin.C.ad Tertul.& ſimil. quæ
huoc vſumfructum patri concedunt poſt mor-
tem filij,tum etiam quia conſtitutio ſolùm lo-
quitur de bonis,quç ad filium peruenerunt à
62 matre,vel ab alijs ex linea materna,is † autem
noſter vſusfructus non poteſt dici vnquam per
ueniſſe ad filium nec,ſolo momẽto,apud eum
fuiſſe,ſed ſemper apud patrem,quia recta via
fuit etiam à priocipio acquiſitus, l. placet cum
63 ſimil.ff.de acquit.hçred.nec † dicitur pater fi-
lio in dicto vſufructu ſuccedere,cum illum di-
catur habere ſibi de iure,in vita filij, quçſitum
iure patriæ poteſtatis,& non iure ſucceſſionis,
vt in legibus ſuprà allegatis probatur, indè nõ
poteſt dici conſtitutionem prouidiſſe hunc ca-
ſum,ſed reliquiſſe diſpoſitioni iuris commu-
ois,ſecundum quam patri remanet vſusfruct⁹,
64 vt dictum eſt:nec † eſt verisimile quòd conſti-
tutio voluerit iura de vſufructu condita, vni-
co verbo,tollere l.ſi quando cum ſimil. C. de
inoff.teſta.ſic noſter Mier.in d.conſt.2.quæ eſt
capit. 1. Reg. Pet. 3. in curia Montiſo. col. 6.
†† oum.16.& 21.ſic ter *declarauit* Senatus,io cauſa
Anthonij Oſſer,aliàs Serra cõtra Aoticam Ser-
ra,primò in prima inſtaoria tefferente egregio
quondàm Senarore Ioanne Caſtello 6. Iulij
1591.ſcriba N.Fontana,ſecuodò verò in ſecun-
da inſtantia,& cauſu ſupplicationis ad relatio-
nem egregij etiam Senatoris Hieronymi Aſ-
tor,vt io eodem proceſſu apparet,& vltimò po
ſtea, eodem Aſtor refferẽte, in cauſa Pauli Ga-
lliners ciuitatis Vici contra Fraociſcum Balle,
ſcriba Viloſſa 7. Iulij 1605.

65 Eſt tertiò † circa ſupradicta diſcutiendum
nunquid quç etiam in eodem diſcurſu de bo-
ois aduentitijs filij facto diximus, quòd pro
vſufructu nõ teneatur pater cauere,ſint perpe-
tuò vera. Qua in re diſtinguẽdos arbitror fo-
re duos caſus,primus quando reſtitutio eſt fiẽ-
da eidem filio,quo in caſu certum eſt non te-
neri ex l.cum oportet C.de bon. quæ liber. &
ex rationibus,quas ad id doctores adducunt,
ſecundus verò quando facienda eſt reſtitutio
extraneo,veluti quando moritur filius, & tũc
quia ſumus extra caſum d.l.cum oportet, nec
ſufragantur rationes,quæ militant quando ei-
dem ipſi filio eſt reſtitutio facienda, indè dici-
mus ceſſare dictç legis diſpoſitionem,& ſucce-
dere l.1.& l.vſufructu C.de vſufruc.quç in quo
libet vſufructuario cautionem exigunt: is ca-
ſus quotidie cotingit, & contingere poteſt in
termiois conſtitutionis impuberum, præſup-
poſito quòd pater in bonis,de quibus ibi, reti-
neat ſibi vſumfructum etiam poſt mortem fi-
lij,vltra legitimam, quo caſu cum reſtitutio ſit
extraneo,noo filio, facienda, dubitari meritò
poteſt,num nam teneatur pater ad cautionem
præſtaodam,& obtinuit quod ſic, prouti oon
†† ſemel noſter Senatus *declarauit* refferente egre
gio Senatore Hieronymo Aſtor,primò in cauſa
Anthonij Oſſet aliàs Serra,ſecundò verò etiam
in cauſa Pauli Galliners ciuitatis Vici, quarum
paolò ante, ad aliud propoſitum, memioi-
mus.

66 Supradicta † autem omnia, quç de vſufru-
ctu remanſuro penes patrem, poſt mortem fi-
lij,in ſuperioribus diximus, ſanè intelligenda
ſunt io bonis filij liberis, non verò vinculatis,
imò in eis vſumfructum pater oõ haberet poſt
filij mortem, quia ea non computantur in pa-
trimonio filij,ſic Mier.in allega.conſti. dels im
pubers num.16. verſi. ſed pooe, ſic etiã noſtras
Anrbon. Olıba hæc pulchrè docet, vt exiſti-
mem non minima me iniuria affecturum eius
ſcripta, ſi vellem aliquid ei in hoc vel adde-
re,vel detrahere:is (inquã) id optimè docet in
cõmẽ.de actio.p.1.li.3.in peſterior. ſchol. ad §.
67 fuerat,inſti.eo.ot.de actio.à nu.53. vbi † plures
alios caſus recẽſet,in quibus priuilegia ceſſant
proprerea quòd bona eſſeot vioculata, veluti
in muliere prætendente tenutam in boois viri,
quç poſt eius mortem ad alium ex vinculo per
ueniunt; in marito prçtendente beneficiũ, ne
egeat, in bonis vxoris ſimilitèr ex vinculo ad
alium,poſt eius mortem,peruenturis,in quo vl
† timo caſu reffert ad ſui relationem,ſic *actum*
in noſtro

in noſtro Senatu in cauſa nob. Iſabellæ,& Ioãnis Burgues prætendentium dotem à nobili Plicamando de Marimon,& idem alijs etiam pluribus in caſibus poſteà docet procedere per ſe ipſum videndis.

68 Vltimò † circa ea,quæ à nobis in ſuperioribus dicta ſunt de poteſtate patris circa aduentitia filij bona,annotandum duxi,non ſatis cõuenire inter doctores,nunquid teneat iudiciũ cum patre adminiſtratorio nomine, ſine conſenſu filij (maioris ſeptennio:de hoc enim loquimur,quia ſi minor foret,inanis eſſet dubitatio)agitatum: qua in re, vt reliquos omittam, quos nullo negotio ex inferiùs allegandis habere poteris,Blaſ.Flor.de Mena in addi. ad deciſ.77.Anthon.de Gam. tenet quod ſic, dicitq́. eam eſſe communem doctorũ opinionẽ, atq. ita in praxi ſeruari,licèt (inquit) contra eam apertè faciat tex.cui nullum bonum reſponſum accommodari poteſt,in l.fi.§.vbi autem C.de bon.quæ lib. Hieronymus verò Marilia.deciſ. 49.per totam, contrariam, & negatiuã opinionem tenet dicens ſe propterea 2. nouẽb. 1578. abſoluiſſe reum ab obſeruatione iudicij quòd pater eſſet adminiſtratorio nomine conuentus abſq́. filij conſenſu,poſteàque addit fuiſſe eam ſententiam in cauſa appellationis *confirmatam.* Ego libenter in hanc opinionẽ cócurro propter diſpoſitionẽ tex. allegati, qui videtur clarè eam probare,atq́.ita ſemper conſulerem,quòd filius cum patre citaretur,ac cõtra vtrumq́.ageretur,prouti aliàs conſuluit Salice. in l.1.C. de bon.mater.Lege Marilia.qui vnà cum Pinel.in d.l.1.num.66.par.2.Sotomaior allega.c.3.num. 18. & 19.ac reliquis, quos ipſi allegant,latè quæſtionem hanc examinant.

69 An autem † poſſit pater procuratorem indiſtinctè conſtituere in his bonis filij,quorum eſt legitimus adminiſtrator,non expectato eiuſdẽ filij conſenſu cuiuſcunq́ ætatis ille ſit, non eſt quòd ego hic tempus conteram in diſputãdo, ſed te remittam ad Arium Pinel. vbi proximè allegatus eſt,qui non videtur velle indiſtinctè concedere,quòd poſſit,& Aluar. Velaz. cõſul. 57.nu.2.circa fin.qui contrarium indiſtinctè tenet,& *iudicatum* reffert,plures de eadẽ re agentes adducit Sotomaior allega.c.3.nu.21.quorũ allegationibus contentus,finem huic materiæ facio,reliquas quæſtiones,circa eam contingẽtes,apud eos videndas relinquens, cũ vacabit.

SVMMARIA.

1 *Præſentia probatur ſi partem præſentem fuiſſe narratur in inſtrumento,niſi per aliam ſcripturam, vel teſtes,omni exceptione maiores,probetur cõtrariũ.*

2 *Facta non præſumuntur.*

3 *Donatio facta abſenti,quod præſumitur quando nec enarratur præſentia,nec probatur, reuocationi ſubiacet donec acceptetur.*

4 *Hæres non poteſt reuocare donationem, quæ aliàs ex aliqua cauſa reuocari poſſet,vbi deciſ.Sena. Neapoli.*

5 *Hæres donatarij poteſt acceptare donationem factã deffuncto,vbi deciſ.Sena.Pedemon.*

6 *Donatio abſenti facta à principio valet,& tenet,etiã ante acceptationem,licèt ante eam reuocari poſſit.*

7 *Theſauri lapſus circa reuocationem donationis, quæ ſit præſenti.*

8 *Donatoris,& donatarij voluntates ſi vnitæ non ſunt antè donantis obitum,nec poſt vniri poſſunt, cum mortui nulla ſit voluntas.*

9 *Præſentia partis præſumitur in actu,qui ſolet fieri inter præſentes.*

10 *Præſentia partis præſumitur quando in actu adeſt ſtipulatio.*

11 *Verbum,promitto,poſitum in ſcriptura facit præſumi partis præſentiam,vbi noſtri, & Senatus Mantuæ.deciſ.*

Præſentia partis quibus alijs modis præſumatur, ibidem remiſſiuè.

12 *Verbum,promitto,an in quacunq́ ſcriptura,tam priuata,quàm publica faciat præſumi præſentiam.*

13 *Verbum,promitto,importat ſtipulationem etiã quãdo per teſtes probatur aliquem eo fuiſſe vſum, vbi deciſ.Senatus Neapoli.*

14 *Cathalanã nationẽ ſine cauſa,& ratione increpantes reprahendantur,& reprahenſionis cauſa,& ratio redditur manifeſta.*

15 *Cathalanos eſſe fidefragos dicunt, non tamen iuſtè, aliqui,qui reprahenduntur.*

16 *Cathalanos appellari fidefragos vndè originem duxerit.*

17 *Cathalani fideliſſimi ſemper fuerunt ſuis Regibus.*

18 *Cathalana natio integritatis,& fidelitatis ſuis ſemper pleniſſima.*

19 *Cathalani tempore Regis Petri vocati ab eo obediũt, & ad bellum ſequuntur,quod nõ faciunt alij.*

20 *Reges in Cathalonia promittunt omni tempore fidem ſe ſeruaturos.*

21 *Barcinonenſis ciuitas eſt quæ per mare,& terras ſuis potens,& celebris in Orbe, magiſtra diſſertionis, & honeſtarum viuendi normarum, & quæ dat leges fidei,& fidelitatis.*

22 *Ioan.Bonand.reprahenditur,quòd peſſimè de Cathalanis loquutus fuerit.*

23 *Acceptatio donationis an præſumatur ex ſola præpræſentia donatarij,quamuis de ea mentio nõ fiat.*

24 *Tacens conſentire cenſetur in his, quæ ad eius vtilitatem ſpectant,& num.26.*

25 *Theologi plures, qui iuriſprudentiæ rebus immiſcere ſe volunt,egregiè lapſi notantur.*

26 *Letrados,quare apellentur Iuriſperiti.*

27 *Donatarij ſcientia ſufficit pro acceptatione.*

28 *Præſentia partis vt habeatur pro acceptatione in donatione,non eſt neceſſarium,quòd enarretur in ea,*

ſed ſufficit probari quòd ambo eadem die fuerint in eadem ciuitate, vel loco.

29 *Acceptatio donationis præſumitur, ſi donatarius reperiatur in poſſeſſione: præſumitur enim eo titulo poſſidere.*

GLOS. VIII.

Præſenti, & inferiùs acceptanti.

1 MAXIMÆ † vtilitatis eſt quòd de
præſentia partis in his donatio-
nibus, & alijs contractibus, quã-
do ipſa eſt præſens, fiat mentio,
quoniam per huiuſmodi verba
præſentia probatur l. optimã C. de contrahen.
& comit. ſtipul. verſ. etſi non per ſeruũ, & ver.
& ſi inter præſentes, docet Bertazol. de clau. in-
ſtru. clau. 17. glo. 3. nu. 2. & Iaco. Canc. loco in-
feriùs allegando, & faciunt quæ tradunt doc-
tores mox citandi, niſi aliàs probaretur contra
rium, quod eſſet fiendum per aliam ſcripturã,
vel teſtes omni exceptione maiores, vt ſtatuit
vbi ſuprà Imp. in verſ. niſi is qui, Bertazol. vbi
ſuperiùs, & ideò donatio eo caſu dicitur fieri
præſente parte, & irreuocabilis omnimò reddi-
tur iuxta naturam ipſius donationis ſatis notã:
ſi verò de præſentia nihil dicatur in inſtrumen-
to, cum ea regulariter, quia † eſt quid facti, non
2 præſumatur. vulg. l. 2. C. de ſtatu. & imagin. ibi,
ſua probet acceſſiſſe præſentia, & tenent ibidem
Bal. & Alber. quos reffert Boer. deciſ. 353. num.
3. tenet Craue. in conſi. 240. num. 3. Suid. deciſ.
203. num. 2. & in conſi. 425. num. 44. lib. 3. Maſ-
car. de proba. conclu. 7. num. 1. Bertazol. vbi ſu
periùs, Sanchez in diſputa. de matri. to. 1. lib. 1.
diſpu. 6. num. 11. Iaco. Menoch. de præſump. li.
6. præſump. 18. num. 1. Iaco. Cancer. var. reſol.
par. 1. cap. 8. num. 29. licèt contrariam aliqui te
nere voluerint, quos reffetunt Borg. Caual. de-
ciſ. 42. num. 8. par. 1. & Sanchez, & alij in locis
iam allegatis, moti ex diſpoſitione tex. in alle-
ga. l. optimam C. de cõtra. & comit. ſtipula. ibi,
credatur omnimodo ſeruum adfuiſſe, quæ tamen ni-
hil tale probat, cum ibi ex ſenten. Bal. & Alber.
quam ſequuntur Sanchez & Cancer. vbi ſupe
riùs conſtaret per ſcripturam de præſentia ſer-
ui, prouti ex eo. ipſo tex. non obſcurè colligi-
tur, nec etiam alijs reluctantibus, quę in con-
trarium adduci poſſent, quibus ſatisfaciunt do
ctores ſuprà citati. & ſignanter Thom. San-
3 chez, ideò † tunc talis donatio abſenti facta di
cetur, & reuocationi ſubiecta, donec accepte-
tur l. abſenti ff. de dona. l. nec ambigi C. eo. ti-
† tulo, prouti *concluſum & deciſum* in Sena. Pede-
mon. de anno 1600. fuiſſe reffert Gaſp. Anthõ.
Theſau. in addi. ad deciſ. Patris deciſ. 70. verſ.
cæterùm, quod verum vult, & procedere An-
† thon. Fab. atque ita *deciſum* aſſerit in Sena. Sa-
buſia. de anno 1594. in ſuo Cod. lib. 8. de reuo-
can. dona. defin. 19. etiamſi notarius fuiſſet pro
abſente ſtipulat°, & iuriſiurãdi religione fuiſ-
ſet donatio munita: adhuc enim exiſtimat locũ
eſſe reuocationi antè veram, & realẽ donata-
rij acceptationem: quę tamen repugnare vi-
dentur his, quę ſunt à nobis tradita ſuprà hac
eadem clau. 4. in prin. à num. 14. vſq. ad fin.
quod nos conſiliare conabimur, cum ad pro-
priam clauſulã, ſtipulationis notarij, gloſandã
perueneriмus.

4 Quam † tamen reuocationem donationis
non poteſt hæres donatoris facere, ſi contin-
gat ipſum, antè acceptationẽ, deſcedere, quia
facultas reuocandi non tranſit ad hæredes
Dida. lib. 1. var. cap. 14. num. 17. Iul. Clar. §. dona
tio, q. 13 ad finem, Moli. qui alios reffert, de pri-
mog. Hiſpan. lib. 4. cap. 1. num. 77. Sebaſt. Med.
in tract. mors omnia ſoluit, par. 2. con. 99. num.
276. Sanchez in ſæpè allegata diſputa. 6. num.
5. plenè Antho. Theſau. deciſ. 70. num. 9. Guid.
Pap. deciſ. 214. & ibi optimæ additiones, ità fuiſ
† ſe de *mente Senatus Neapol.* tradit Viſſcen. de
Franch. deciſ. 339. licèt donatarij hæredibus per
mittatur eam donationem acceptare, vt docẽt
Tiraquel. Caual. Caſſa. Plo. & Soar. quos reffert
Theſau. in allega. deciſ. 70. nu. 9. quos ibi ſequi
† tur dicens ita fuiſſe in eo Senatu *declaratũ*, do-
cent etiam Dida. in rub. de teſta. 3. pat. num. 13.
paulò ante finem, Moli. de primog. lib. 4. cap. 2.
num. 77. Sanchez in allega. diſputa. 6. n. 6. quic-
quid in cõtrarium dicât allegari per Theſau. n.
6 9. & Sãches n. 6. vbi ſuperiùs, quia † cũ huiuſ-
modi donatio abſenti facta valeat à principio,
licèt poſſit reuocari dum in pendenti eſt, &
non fuit acceptata, vt expreſſè habetur in l.
nec ambigi C. de donatio. Boer. in allega.
deciſ. 353. num. 3. Moli. de primog. Hiſpan. lib.
4. cap. 2. numer. 58. Mier. de maiora. quæſt. 36.
Angul. de ll. Reg. de melio. l. 1. glo. 8. numer.
18. vbi hanc dicit communem opinionem, ſe-
quitur manifeſtè quòd eam poſſit hęres do-
natatarij, eius perſonam repręſentans, antè re-
uocationem, acceptare, Theſau. d. deciſ. 70. nu.
9. verſi. hæc tamen opinio, qui benè loquitur
7 (licèt † poſteà nonnihil labatur circa interpræ-
tationem tex. in l. ſi inter ff. de reb. dub. quem
pro cõtraria opinione adduxerat, dicens ideò
in eo tex. diſponi donationem etiam præſenti
factam per donatarij obitum reuocari, quia do
natio non erat iurata, & poſtea addit, nota be-
nè illum tex. quia eſt ſingularis, & mirabilis in
caſu ſuo: labitur (inquã) Theſau. circa eius tex.
interpretationem non aduertens eum loqui
in donatione inter virum, & vxorem, quæ cum
prohibita ſit de iure, tantummodo eo caſu ſuſ-
tinetur, quo donatarius ſuperuiuit donatori,

vti

vti latè ſuperiùs in pręcedenti glo. extitit probatum,& ſic ex eo tex.nihil poteſt inferri contra noſtram reſolutionem, nec quid mirabile continet,ſed imò id,quod eſt ſatis peruulgare, hic poteſt optimè dici,quis eſt mortalium qui omnibus horis ſapiat , quemque ſuffenum videri aliqua in re non liceat) & Dida. vbi ſuperiùs.

Item & ipſi donatario mortuo donatore licitum eſt, & permiſſum donationem acceptare Moli.d.lib.4.de primog.cap.2.numer.77. & Sanchez d.diſputa.6.num.5. propter eandē rationem,quam paulò antè in confirmationē proximè præcedentis reſolutionis adduxim⁹, item etiam & quia quod ſuperiùs ſecurè , ex multis,reſoluimus , hæredes donatoris non poſſe donationem non acceptatam reuocare inutile prorſus foret,niſi hanc teneremus opinionē, quòd poſt mortē poſſit acceptari, cum aliàs ipſa iam,morte donatoris,eſſet reuocata: *ſequitur* Senatus Sabuſia.vt auctor eſt Anthon. Fab.in ſuo Cod.lib.8.tit.36. de reuocan.dona. defin. 19. Cui tamen reſolutioni reluctantur quam plures relati à Moli.& Sanchez vbi ſuperiùs,Theſau. in alleg.dec.70.n. 9.Iaco.Can.
8 d.cap.8.de dona.nu.25.per eam † rationē, quia volūtas donatoris,& donatarij vnitę non ſunt antè donantis obitum,nec poſt vniri poſſunt cum mortui nulla ſit voluntas, cap.ſi gratioſe, de reſcrip.in 6.ergo nec per eam ratificationē perfici poterit donatio:Cæterùm hæc ratio parum vrget:militaret enim etiam quando hęres donatarij vellet,viuente donatore,donationē acceptare,& tamen eo caſu ſecurè cum multis reſoluimus id fieri poſſe:nec etiā obſtant alia quæ doctores ad idem adducunt , pro quibus videātur Moli.& Sanchez vbi ſuperiùs. Dida. tamen in rub.de teſta.par.3.num.13. Gutier. in cap.quamuis pactum in prin.nu.57.& Ludou. Moli.ſociet.Ieſu de contract.diſputa.264.verſ. iuxta hactenus dicta, intelliguur ſupradictam noſtram reſolutionem procedere quando antè donatoris obitum acceptata fuerat donatio per tabellionem,qui de ea rogatus fuerat : In huiuſmodi opinionum conflictu tu ipſe maturè conſiderabis quæ nam ex ipſis ſit verior: ego enim à priori nec proindè recedo quòd rationes per doctores aliarum adductas viderim, quia mihi ſemper iuſtior nihilominus videtur.

Vtile igitur(vt eò reuertamur vndè diuertimus)ac valdè vtile erit quòd de præſentia contrahentis,per verba noſtri tex.vel aliàs,mentio fiat,quia aliàs is abſens præſumeretur: Vndè conſultus à quodam doctore valdè familiari quid declararet in cauſa,cuius ipſe iudex erat, in qua ad excludendum præſcriptionis exceptionem oppoſitam aduerſus quoddam cēſuale exhibita fuerat pro actore quædam appocha de recepto,per ipſum ipſi reo,nulla facta mentione de abſentia,vel pręſentia illius,facta, cōſului quòd declararet exceptioni pręſcriptionis locum fore,& eſſe , ex eo quòd cum nihil diceretur de pręſentia debitoris in appochę confectione,illa non præſumebatur , qua non exiſtente non proficiebat appocha ad probādam interruptionem præſcriptionis, quia aliàs in poteſtate creditoris eſſet ſic quamcunque pręſcriptionis exceptionem faciliter elidere.

9 Supradicta † tamen reſolutio, quòd non præſumatur præſentia,niſi ea probetur, limitatur per dd. multis modis, inter quos non eſt modicę conſiderationis ille, quem tradit Immol.in l.titia in §.idem reſpondi cum ſeptitius ff.de verb.ſig.relatus per Surd.deciſ.115. nu. 3. & ſequuntur ibi Aret. & Iaſ. nec non Rimin. conſ.52.num.104.vt quando actus eſt talis , qui conſueuit fieri inter pręſentes , tunc pręſentia præſumatur,quando autem etiam inter abſentes,tunc minimè præſumatur,concordat Stepha.Gratia.deciſ.36.nu.23.& 24.vbi dicit fuiſſe in Rot.March.*admiſſam* allegatam præſumptionem præſentiæ,licèt de ea non conſtaret , quia agebatur de re,quæ non erat ſolita, niſi inter pręſentes,fieri,de monitionibus ſcilicet ad ſententiam , quæ ſolent fieri per iudices partibus preſentibus,addit poſteà id quod ſeruiet ad maiorem confirmationem eorum,quæ in ſequētibus num.dicentur,colligi , & pręſumi in ſuo caſu pręſentiam , nedum ex eo quod dictum eſt,quia videamus non eſſe ſolitos eiuſmodi actus fieri niſi inter præſentes , ſed etiam & ex vi verbi,monitio,quia quando dicimus monitionem, pręſentiam præſupponimus niſi contrarium probetur.

10 Alium † caſum adducit Surd. vbi ſuperiùs nu.6.ex doctrina eiuſdem Immol.in d. §.idem reſpondi,in quo præſumitur præſentia, quādo videlicet adeſt ſtipulatio,quia cum ipſa nō poſſit fieri niſi inter præſentes l.1.§.qui præſens ff. de verb.oblig.neceſſum eſt quòd præſentiam partis præſumamus vbi ea ſcripta legitur, vn-
11 dè † infert idem Surd.quòd cum verbum,promitto,importet ſtipulationem §. ſi ſcriptū inſt. de inut.ſtipul.l.1.C.de contrahen.ſtipula.& tenent infiniti penè doctores relati per Surd. vbi ſuprà num. 4. vltra quos non ſunt omittendi Maſcar.de proba.conclu. 1336. Moli. d. cap.2. numer. 76. lib. 4.Gutier. de iura.confir. par.1. cap.28.nu. 2. quòd proptereà vbi promiſſio legitur,ibi præſentia partis præſumitur, & hanc dicunt eſſe communem opinionem relati per Sur. vbi ſuprà num. 6. & ita poſtea dicit fuiſſe *declaratum* in Senatu Mantua. in caſu , de quo ibi:alios caſus in quibus præſentia præſumitur vide per dd.ſuprà citatos:nobis enim non licèt omnia tradere.

 Sic no-

† Sic noſter etiam Senatus *declarauit* 2. Maij
1598. in cauſa in eo vertenti ad relationem Sal-
uatoris Fõtanet tunc eiuſdẽ Senatus egregij cõ
ſiliarij, & nunc apud ſupremũ Regni Aragonũ
Regentis inter Ioannem Anglada, & Martinũ
Mollo, actua. N. Palau, vbi expreſſiſsimis verbis
hæc probantur, cuius declarationis reperio ꝙ
poſteà meminit noſter Cancer. lib. 3. var. c. 7. de
12 pac. num. 198. vbi † deindè diſputat an id pro-
cedat tam in ſcriptura priuata, quàm in publi-
ca, ſic vt in quacunq. verbum, promito, repe-
tiatur, cenſeatur importare ſtipulationem.

13 Idem † quòd verbum, promito, importet
ſtipulationem, non pactum nudum, procede-
re inquit Afflic. deciſ. 120. quando per teſtes
probaretur eo aliquem fuiſſe vſum, dicens in
fine ſic Senatum Neapoli. in occurrenti caſu
† *pronunciaſſe*, quam deciſionem pluribus ornat
ibidem Vrſil. in additione, cuius pulchra dicta
14 ſummè mihi placent: Vnum † tamen non pa-
rùm diſplicet, quòd contra Cathalanos protu-
lit verbum, non tam quia in eorum cedit op-
probrium, quàm quia video ipſum abſq. cauſa
aliqua, & occaſione, (quę tamẽ iuſtificata ſolet
aliàs non modicam dicti tribuere excuſatio-
nem) Cathalanos voluiſſe infamare: ad quid
enim, quæſo, iudicabis eum numer. 4. poſt Bal-
di doctrinam traditã, qua docet nihil intereſ-
ſe an verbum, promitto, à teſtibus prolatum di
catur importare ſtipulationem, vel pactum nu
dum, cũ æquè ex vno, ac ex alio agatur, & poſt
Baldi auctoritatem relatam, adiunxiſſe verba
ſequentia, *qui etiam ait iſtud non procedere in Ca-
thalanis, à quibus prop ereà cauendum ſecundum
eum*, niſi vt ignominia Cathalanos afficeret?
certè non ad aliud, cum ſine fructu, & abſq. eo
quòd expediret legentibus ſcire, talia verba
protulerit, quibus valdè lęditur Cathalano-
rum, apud omnes nationes aliàs magni ſem-
per habitorum, debitus honos, ſplendor, & de-
cus.

Vt autem nemini impoſterum idem contin
gat, omnibusq. præcludatur occaſio de hac na-
tione maledicẽdi, ex his, quæ cõtra eam apud
aliquos leguntur, ſtatui, pro patriæ amore, bre-
uiter oſtendere, ac omnibus patefacere quàm
ſint hæc, quę Cathalanis imponũtur, à veritate
15 aliena: dicũt † igitur aliqui Cathalanos eſſe fide
fragos, ideſt fidem non ſeruare, vt dicit Boer.
deciſ. 179. in fin. Gom. in §. ſic itaq. nu. 18. inſti.
de actio. Vrſil. vbi ſuprà, & eò (quòd peius eſt)
res eſt perducta, vt iam ab aliquibus id pro in-
ſignijs quaſi naturalib⁹ nationis tradatur, prout
à Meno. de arbit. iudi. caſu 57. numer. 49. ſed
qualiter in hoc decipiantur, audi pauliſper: hęc
16 † aliud non habent fundamentum niſi quòd
Bal. quem omnes allegant, ità dixerit in proœ.
decretal. numer. 44. & in c. 1. numer. 5. extra de
pac. ſi tamen is legatur, reperietur proculdubio
ipſum non habuiſſe aliam rationem, vt id dice
ret, quàm quòd ità Ioan. Andre. anteà dixiſſet
in eo. proem. decretal num. 29. is autem nihil
allegat, quo intentum contra Cathalanos pro-
baret, ſed ſequentibus tantùm verbis vtitur,
*Raymundum virum religioſum, & valdè literatum
oriundum à Cathalonia, vbi non datur actio ex pro-
miſſo: teneri tamen debet Cathalanus, qui varijs pro-
miſſionibus, & inutilibus inuitationibus detinet via
tores, ſaltẽ de dolo, l. ſi actio ff ſi quis cautio &c.* hæc
Ioan Andre.

Si propter hæc, ex capite horum doctorum
abſque ratione aliqua excogitata, ſine alicuius
approbati auctoris teſtimonio, meretur glo-
rioſa Cathalanorum, apud omnes, natio tan-
ta infamia notari, iudicet cuius nullus mentis
oculos liuor obducit: ego enim vti non modi-
cum in hoc intereſſe habens, obmuteſco, hoc
17 ſolùm † omnibus teſtatũ volens, quod non ne
gant qui noſtros tractarunt, tantam in Catha-
lonia, & per Cathalanos omnibus, quibus da-
tur, fidem ſeruari, quanta apud quaſcunque
omnes mundi nationes ſeruari poteſt, & ſig-
nanter id habent Cathalani, in quo plurimùm
glorientur, cum ſit quod magis eluceat in pro-
bis viris, quòd fideliſſimi ſemper ſuis Regibus
fuere, nunquàm eis fidem ruperunt, vt mille
teſtimonijs, niſi timerem quòd extra propoſi-
tũ nimis vagarer, poſſem hoc loci cõprobare,
ſufficiat pro nunc vnũ Hieronymi Blancas Ara
18 gonenſis Hiſtorici grauiſſimi, qui † in commẽ-
tar. rer. Aragonen. vbi de ſereniſſimo Rege
Ioan. 2. agit pag. 259. dę Cathalanis loquens
ipſorum aſſerit nationem fuiſſe ſemper, & eſſe
integritatis, & fidelitatis pleniſſimã, & quãuis
ibidem iſdem Blancas contra eoſdem Catha-
lanos pauliſper inuehat, aliqualis infidelitatis
eos incuſando, propter ea, quę circa prędictum
ſereniſſimum Regem Ioannem geſſerunt tem
pore turbationum huius principatus, tu tamẽ
lector lege, cum vaccauerit, quæ benè in deffẽ-
ſionem Cathalanorum eo in caſu tradit doc-
tor Onophrius Meneſcal in eo libello, quem
ſermo del Rey don Iaume ſegon inſcripſit ſol. 58. &
ibi videbis quomodo maiorem fidelitatis actũ
exercere exiſtimantes Cathalani id tunc fece-
runt, quod multis fuit viſum abſonum.

19 In † eiuſdem fidelitatis comprobationem
libet etiã adducere (quod neſcio, qua ratione,
niſi forſàn quia cedebat in dedecus Aragonen-
ſium, ſubticuit Hieronymus Blãcas in cõmen.
ſuperiùs allega. vbi de ſereniſsimo Rege Petro
tertio, & rebus, id quod dicturi ſumus, nõ mo-
dicũ tangentibus, agebat) id quod eiſdem Ca-
thalanis contigit facere in ſignũ maximæ eorũ
fidelitatis tempore Regis Petri prędicti: cum
etenim ipſis, & Aragonẽſibus priuilegia perſe
ipſum,

Google

ipſum,ac per glorioſos ſuos prædeſceſſores cō-
ceſſa nollet obſeruare,imò ea eiſdem fregiſſet,
& concremaſſet,ob idque factum fuiſſet quòd
Aragonenſes vocati per ipſum in ſui adiutoriū,
& ſubſidiū, dum eis maximè egebat ad bellū,
quod cum Gallis habebat, adiuuaturi ipſum
noluiſſent accedere, Cathalani tamen eorum
(pro innata fidelitate)obliti,quæ alios mouere
potuiſſent,prout Aragonenſes mouerunt,quo
minus ad eius iuuamen accederent, duxerunt
potiùs Regi ſubuenire,quàm alicuius, quan-
tumuis modicæ,infidelitatis labe notari: Hæc
prolixiùs reffert Meneſcal vbi ſuperiùs fol. 53.
col.4.Quid plura? ſi ſcire cupis quàm fideles à
ſuis Regibus habiti ſint ſemper, prę alijs, Ca-
thalani, lege fratrem Franciſcum Diago Ordi-
nis Prædicatorum religioſum in hiſtoria Comi
tum Barcinonæ lib.2.cap.7. vbi ſcribens Caro-
lus Imperator Barcinonenſibus totam epiſtolā
in laudando,& extollendo eorum fidelitatem
20 conſumit:Et † certè graui nota digni Cathala-
ni forent ſi,cum ipſi feciſſent quòd eorū Prin-
cipes, qui eis dominarentur, ſinceram fidem
omni tempore ſe ſeruaturos promitterent, vt
habetur in vſat.quoniam per iniquum in pri-
mo vol.conſti.ſub tit.de Saluaguar. ipſi eſſent,
qui fidem non ſeruarent,& verbis ac promiſ-
ſionibus ſe ligatos non exiſtimarent: Accedit
21 † his egregium Petri Anthonij Beuter in Chro
ni.Generali Hiſpan. par.1.c.14. teſtimonium,
vbi de noſtra inſigni Barcinon.ciuitate(& cum
ea de tota Cathalonia,cuius illa eſt caput) lo-
quens ait eam eſſe,quę per mare,& terras ſit
potens,& celebris in orbe: magiſtra diſcretio-
nis,& honeſtatum viuendi normarum,& quæ
dat leges fidei, & fidelitatis: ſileant igitur qui
aliud de Cathalanis cenſerunt, & videant quā
iniuſtè infidelitatis nomen ipſis impoſuerunt:
22 † Vnus ſupereſt mihi, contra quem agerem,
Iacobus Bonaudi.I.C.Gallus ex eo quòd peſ-
ſimè de Cathalanis ſit loquutus in ſuo illo pe-
negyrico ad Franciam,Franciæq. Regem,inter
tractatus Ioannis de Terrarubea, quos ipſe cō-
mentatus eſt,ſed veniam meretur quia ſcripſit
quod prorſus ignorabat,in nihiloq. propterea
veritatem dixit,quod probè cōmonſtrat, dum
pluribus miſerè ſe cruciat in inueſtiganda ra-
tione cur Cathalani marrani appellentur abſq.
eo quòd curauerit perpriùs probare quòd ita
denominarentur:inuſitatum enim, ac prorſus
inauditum eſt nomen marrani in hac prouin-
cia.Sed hæc omittamus rogantes detur venia ſi
pro patria diutiùs forſan in his fuimus immo-
rati,quàm rei argumentum ferebat.
23 Cęterùm † (ad propoſitū redeundo)an ſuf-
ficiat quòd de præſentia donatarij fiat men-
tio in inſtrumento,abſq.eo quòd aliquid dica
tur de acceptatione,vel vtrumq. requiratur,vt
dici poſſit donatio acceptata, non eſt tam faci
le quin reperiantur doctores pro vtraq. parte:
Dec.enim in rub.de pac.Tiraquel.in l.ſi vnquā
verbo,libertis,num.54.C.de reuo.dona. cum
alijs,quos ipſe reffert num. 68. tenent quòd
quando donatio fit præſenti, ſi ipſe taceat, &
donationem non acceptet expreſsè,ea non va-
leat, idem tenuerunt ex Theolog. Angles flo-
ribus 2.par.q.1.de vot. art. 2. difficul. 3. con. 2.
fol.90.Man.Rodrig.2.to.ſum.c.29. de las pro-
meſas conclu.4.num.4.licèt eum alleget San-
chez in c.27.vbi nihil de hoc: verùm eam ſen-
tentiam falſam eſſe dixit Dida.in rub.de teſta.
3.p.n.13.verſ.verùm,cū alijs quos reffert,quem
ſequūtur Moli.de primog.lib.4.c.2.nu.76.Me-
noch.de præſump.lib.3.præſump.42.numer.4.
Iul.Clar.§.donatio q.14.num.5. Craue.conſ.
261.Sanchez de matrimo.tom.1.lib.1.diſpu.6.
num.11.& Theſau.in ſæpè allega. deciſ. 70. nu.
12.Caldas à Perey.de nominatione, & electio.
Emphy.tom.3.cap.6.num.6.vbi contrariam o-
pinionem dicit rigore,& aſperitate plenam,&
Ioſeph.Ludo.deciſ.Peruſ. 9. nume. 22. vbi dd.
* enumerat qui hanc dicunt communem cum
penè innumeris doctoribus, quos ipſi allegāt,
pro quibus facit ratio, quam ponderat Dida.
vbi ſuperiùs,quia videlicet hæc donatio eſt ex
preſſa ex parte donantis,& non tacita,nec prę-
ſumpta,& ideò ſat erit præſentem donatariū
tacere l.qui patitur ff.manda.nec glo.in l.illud.
C. de Sacroſanc.Eccleſ.exigit aliud,quàm prę-
24 ſentiam donatarij, qui † tacens conſentire cē-
ſendus eſt in his,quæ ad eius vtilitatem ſpec-
tant.d.l.qui patitur,vndè ſufficit ſola præſentia
hæc Dida.cuius rationem reaſſumpſerunt poſ-
teà omnes doctores,qui poſt eum ſcripſerunt
illud ad idem addentes carmen.

Quis niſi mentis inops oblatum reſpuat aurum.
Surd. deciſ. 111.

Nec his obſtāt rationes,quas in cōtrariū ad-
ducit Rodrig.vbi ſuperiùs quòd imò donatari*
tacendo reſpuere videtur donationē,cū moris
ſit recipiētē beneficiū ſtatim gratias agere: cū
ergo donatarius tacuerit,nec gratias egerit, di-
cendum videtur eum donationem non accep-
tate:Item quia cum ſit contractus inter homi-
nes ea externa acceptatio exigitur,quæ donāti
conſtare poſsit,at taciturnitas nec eſt ſignum
cōſenſus, nec diſſenſus;quarum rationum diſ-
ſolutionem relinquamus alij Theologo Tho-
mæ Sanchez vbi ſuperiùs,qui benè eis reſpon-
deat: liceat tamen nobis(citra cuiuſpiam iniu-
riam)citra rationes has,hoc vnum prefati non
arbitrari me vnquā in ea opinione falſum fuiſ-
25 ſe,aliquos † eſſe Theologos,qui quoties (falcē
multoties in meſſem alienam immittendo)
noſtrę iuris prudentiæ,& rebus ad eam perti-
nentibus ſe immiſcere volunt, per rarò articu-
li,quem

Digitized by Google

li,quem tractant,veritatem attingunt, vel ſaltem non ita opinionem ſuam fulſiunt quin ſaciliter argumenta à quolibet deſtrui valeant, vtuntur enim in his perſæpè adeò friuolis rationibus, quibus quilibet iuriſperitus magno dedecori duceret ſi vteretur, cuius rei clariſſimum habemus teſtimonium in his,quæ ſuprà audiſtis à magno Theologo dicta in rebus ad iuriſprudentiam merè ſpectantibus,quod indè prouenire exiſtimo, quia ipſi nõ norunt quàm textui debeat adhærere iuriſprudentiæ ſtudioſus, vel rationibus, quæ ex eo deducuntur ad ſuas confirmandas opiniones, vt non liceat ei, nec latum quidem vnguẽ, ab his diſcedere:
26 propterea † enim apellatur in noſtra Hiſpania *Letrado* per Anthonomaſiã quaſi litteris deditus,& eis inhærens,id eſt non habens facultatẽ opinandi iuxta ſuam mentem, ſed obnoxius ſequi,de neceſſitate, compoſitionem literę, & iuxta eam ſenſum regulare, prout in terminis Bouadil. tradit in ſua politica tom. 1.lib.2.c.10. num.8.Per hæc tamen non eſt cordi à cuiuſquam fama,& debito honore detrahere,quippe qui ſciam quamplures eſſe ſacræ Theologię profeſſores, qui adeò optimè de rebus ad iuris prudentiam pertinentibus agunt, & diſſerunt,vt multis eam profitentibus,videantur eſſe præferendi,nulli ex ipſis poſtponẽdi. Plena manu rem hanc,an ſcilicet præſens, & tacens, & quando,cenſeatur conſentire, tractat Caſtillo Sotomaior de vſufruct.lib.1.c.2.à numer. 101.vbi ſignãter plures doctores refert, qui in eundem laborem multum temporis cõſumpſere.

27 Et † non ſolùm ſufficit pręſentia donatarij ad validitatem donationis, vt ea acceptata dicatur,ſed etiam ſola ſcientia, & notitia illius, Craue. in allegat. conſil.261.numer. 5. Petrus Nuñez de Auenda. de exequen. mand. Reg. par. 2. cap. 1. numer. 2. cum alijs latè relatis per Theſau.in ſæpè dicta deciſ.70. nu. 12. verſ.
28 quinimò, qui † poſtea idem extendit etiam ſi in donatione nulla fieret de pręſentia mentio, dum tamen probaretur quòd tempore factę donationis vterq.& donans,& donatarius erãt in eadem ciuitate,& eodem die, & coram eiſdem teſtibus alter alteri donationem feciſſet: tunc aſſerit donationem valituram abſq. ratificatione,per ea,quæ in ſimili tenuit Bello. in
† conſ.5.numer.14.& 19.atque ita dicit *declaraſſe* Senatũ Pedemon.de anno 1587. iunctis claſſibus.Alium caſum, inquo præſumitur ratifficatio,& acceptatio tacita donationis ponit Theſau.vbi ſuprà num.12.

29 Et † eſt ali⁹,ſi prim⁹ donatarius reperiatur poſſidere,quia pręſumitur ratiſſicaſſe,& poſsidere ex cauſa pręambulę donationis,quem quidem caſum dicit Theſau.apud ſe nullã habere difficultatẽ attenta reg.tex.in l.quoties C.de rei vẽdi. id tenent doctores latè per Theſau.ibi enarrati,quem adeas, quoties tibi caſus occurrerit.

SVMMARIA.

1 *Filij vocati cum patre an cenſeãtur vocati ſimul cum eo,an verò poſt eũ ordine ſucceſſiuo,& an per vulgarem,vel fidei commiſſariam,remiſſiuè,vbi deciſiones noſtri Senatus.*
2 *Filij non nati vocati cum patre in donationibus cenſentur vocati ordine ſucceſſiuo,vbi deciſiones noſtri Senatus.*
3 *Donationem filijs naſcituris importat pactum inter patrẽ,& auum initum,quòd filij naſcituri habeãt eſſe hæredes,vbi deciſiones noſtri Senatus.*
4 *Filijs nõ natis quæritur ius ex ſtipulatione patris acceptantis donationem,quæ ſibi fit,& filijs ſuis,vbi deciſio noſtri Senatus.*
5 *Donatio filio,& filijs ſuis facta non poteſt,etiam de conſenſu donatoris, & donatarij, in præiuditium filiorum,reuocari,& num.ſequent.vbi plures deciſiones Senatus.*
6 *L.quoties C.de dona.quæ ſubmodo,intellectus.*
7 *Filijs an æqualiter per donationem eis factam quæratur ius,an verò poſſit nihilominus pater, quem ex eis elegerit,hæredem inſtituere,vbi pro affirmatiua deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum,& nu. 139.in.4.par.huius glo.*
8 *In præcedenti quæſtione aliquando doctores Regij cõſilij in diuerſa vota ſciſſi ſunt.*
9 *Filijs æqualiter quęritur ius ex grauamine, de reſtituendo filijs, hæredi iniuncto.*
10 *Pater recipiens emphyteuſim pro ſe, & filijs ſuis, an poſſit vni totam emphyteuſim relinquere.*
11 *Filij, quando eis,& patri ſuit ab aſcendente aliquid donatum,nihil dicuntur habere à patre.*
12 *Reſeruatio facultatis diſponendi facta in certo caſu particulari excludit facultatem in alijs diſponendi.*
13 *Filij & nepotes de iure vocantur æqualitèr ad hæreditatem parentum.*
14 *Parentes ſemper cenſentur voluiſſe æqualitatem ſeruari inter liberos.*
15 *Æqualitas eſt ſemper inter filios ſeruanda, & ſemper indubio iudicãdum vt ſeruetur.*
16 *Mater,quæ filijs tenetur ſeruare,quæ habuit ex primo marito,ſatisfacit ſi vni ex eis relinquat.*
L.fœmina C.de ſecund.nup.intellectus,ibidem.
17 *Pater, qui eſt grauatus filijs ſuis relinquere,ſatisfacit vni relinquendo,propter factum, & miniſterium patris,quod in hoc exigitur.*
18 *Ceſſio,quæ fit patri, & filijs non cenſetur vnica, & ſimplex, ſed dupplex conceſſio,vna videlicet pro patre,& alia pro filijs.*
19 *Filij vocati in donatione,quæ fit ab auo filio, & filijs ſuis,fauore alicuius certi matrimonij,an cẽſeantur*

tur vocati tàm illius, quàm etiam alterius cuiuſcunq; matrimonij, & num.37. vbi deciſ. noſtri Senatus.

20 *Filiorum mentio ſimpliciter facta intelligitur de filijs primi matrimonij.*

21 *Matrimonij mentio ſimpliciter facta intelligitur de primo, vbi deciſ. Senatus Luſitani.*

22 *Donatio facta ſub mentione liberorum reuocatur per ſuperuenientiam filiorũ ſecundi matrimonij, quia de eis non cenſetur cogitatum.*

23 *Vxoris ſecundi matrimonij, & illius filiorum non habetur conſideratio, niſi expreſsè dicatur.*

24 *Filijs ſecundi matrimonij non proſunt pacta, in eorũ fauorem in primo matrimonio facta, ſecundũ Berenq. Ferdin.*

25 *Filiorum mentio, quòd comprehendat filios vtriuſq; matrimonij, tenent plures, & allegantur deciſiones ad id noſtri Senatus.*

26 *Teſti deponenti extra articulum non creditur.*

27 *Differentia cõſtituitur inter donationem, quæ fit alicui, & filijs ſuis ſimpliciter, & eam, quæ fit alicui, & filijs ſuis, fauore, & contemplatione alicuius certi matrimonij.*

28 *Cauſa finalis reſtringit diſpoſitionem aliàs generalem, vt ſolùm comprehendat id, quod eſt intra cauſam.*

29 *Legatum vſusfructus reſtringitur ad ſolam habitationem, quando habitandi cauſa eſt factum.*

30 *Donatio facta alicui, & ſuis deſcendentibus reſtringitur ad filios maſculos, ex eo quòd illi eſſet appoſita clauſula conſeruationis nominis, & armorum.*

31 *Matrimonium eſt cauſa finalis donationis, quæ fit illius fauore, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

32 *Donationes in capitulis matrimonialibus factæ ſunt pars, & portio illorum.*

33 *Donationes in capitulis matrimonialibus factæ cenſentur priùs tractatæ ab vtraq; parte.*

34 *Donationes in capitulis matrimonialibus factæ ſunt irreuocabiles, ſicut & ipſum matrimonium.*

35 *Triſtes euentus non ſunt expectandi.*

36 *Filij ſecundi matrimonij, prius contrahentibus matrimonium, ſunt regulariter odioſi.*

37 *Filij ſecundi matrimonij cenſentur comprehenſi ſub hæreditamento filiorum primi matrimonij, ſi ex primo non naſcuntur, ſecũdum aliquos, qui tamen reprebantur.*

38 *Auus parem affectionẽ cenſetur habere ad nepotes, cuiuſcunq; ſint matrimonij, & quamuis filijs primi matrimonij donauerint cenſentur tamen nihilominus in ſubſidium voluiſſe donare filijs ſecundi matrimonij.*

39 *Primogeniti ex primo matrimonio vocatione venit primogenitus ex ſecundo, non exiſtente primogenito ex primo.*

40 *Primogeniti appellatione venit ſecundogenitus non exiſtente primogenito.*

41 *Primogeniti maſculi ex quadam muliere appellatione non venit ſecundogenitus, quamuis ille ſit de medio ſublatus.*

42 *Vxori legatum factum an cenſeatur tam de prima, quàm etiam de ſecunda vxore.*

43 *Filiorum appellatione vnà cum patre vocatorum, an veniant nepotes.*

44 *Filij quoties vocantur cum aliqua qualitate, quæ non poteſt verificari in nepotibus, tunc nepotes non veniunt appellatione filiorum.*

45 *Conſti. ſecunda ſub tit. diſſolt. lo matrimoni &c. intellectus.*

46 *Filij maioris, vel primogeniti appellatione non veniunt nepotes.*

47 *Filij nominati per proprium nomen appellatione non venit nepos.*

48 *Filiorum appellatione an veniant nepotes, diſtinguendi ſunt duo caſus per diſcurſum, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

GLOS. IX. PARS I.

Et filijs ex eo procreandis.

De donatione quæ fit nepotibus.

1 OMISSIS † multis, quę circa vocationem filiorũ ſimul
cum parentibus ſuis factam,
an videlicet omnes admitãtur ſimul, an verò vocati cẽſeantur ordine ſucceſſiuo, primò pater, & poſt eum eius filij, an id ſit per vulgarẽ, an verò per fideicomiſſariam, de quibus plenè agunt ordinarij in l. Gallus in §. quidam rectè ff. de lib. & poſth. & præter eos, Dida. in cap. Raynuntius §. 2. per tot. de teſta. Iul. Clar. ver. teſtamentum q. 76. num. 13. & q. 80. per tot. Moli. de primog. Hiſpa. lib. 1. cap. 6. à num. 4. Pet. de fideicom. q. 5. à nume. 152. vſque ad finẽ per 31. numeros, Peregri. in eo. tract. art. 17. & 18. Oſaſ. deciſ. 81. per tot. Menoch. de præſump. lib. 4. præſump. 69. & 70. per tot. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 4. tit. 7. etiam per totum, Fran. Viui. deciſ. 214. lib. 2. nec omittendus eſt Iacob. Canc. var. reſol. 1. par. cap. 1. de ſubſt. à num. 44. cum mult. ſequen. & Ludoui. à Pegue. deciſ. 101. per. tot. vbi plures in propoſito refiert noſ-
†† tri Senatus *deciſiones* cum innumeris alijs doctoribus, quos ipſi allegant, adde Surd. deciſ. 346. per tot. Simo. de Præt. de interpræta. vltim. volũ. li. 3. dubita. 1. ſolu. 5. à n. 38. Omiſſis (inquã) his diſputationibus, vtpote quæ ad noſtrum inſtitutum non pertineant, & quando pertinerent, poſſent nullo negocio ex his, quæ docto-
2 res ſupradicti tradũt, reſolui, in noſtro † caſu filij vna cum patre vocati, cẽſẽtur proculdubio ordine ſucceſſiuo vocati, ſic, vt primò pater de
vita

vita ſua bonis donatis potiatur, filij verò illius, poſt eius mortem, eſt ad id celebre Dec. conſilium 6c7.num.10.in 5.par.conſſ.& reffert Mathe.inter communes opiniones verbo, dona-
* tio num.19.dicens, ex Decio, ita eſſe communem obſeruantiam, plures reffert Canc. par. 1. var.reſol.cap.8.de dona.numer.62.idq.confirmat argumento ducto ab vltimis voluntatibus ad cõtractus, Tib.Decia.reſpon.41. n. 89.vol.1. dicens quòd quãdo fit vocatio filiorũ nõ natorum, tunc ipſi per fideicõmiſſum admituntur indubitanter, & in hoc nõ eſt trepidandum:id
†† enim incõcuſſè *recipit* noſter Senatus, vti ex varijs decisionibus, quas inferiùs commemorabimus, colligere licet, & ſignanter ſic expreſſiſſi-
† mè Senatus noſter *declarauit* in inſtitutione de filio, & filijs ſuis facta, in cauſa Mariæ Micona viduæ contra Ioſephum Maduxer, & alios, refferẽte egregio Senatore Hieronymo Aſtor. 17. ſeptemb.1602.ſcriba Micha.Puigferter, videnda ſunt quæ circa vocationem ſuorum dicimus infrà in hac eadem glo. in fine tertiæ partis.

3 Et nõ ſolùm † ſupradicta procedũt quãdo, modo prædicto, pro vti in noſtra glo.facta fuit vocatio filiorum, ſed etiam alio modo per pactum inter donatorem, & donatarium initum fit ea vocatio, veluti dicendo. *Item eſt pactatum, quòd filij. vel filia, ex donatario procreandi, ſint, vel eſſe habeant, aut debeãt hæredes hæreditatis, & bonorum donantiũ*, quo caſu ea conuentio cũ donatoribus inita, modo prædicto, in eodem inſtrumento donationis per eoſdem factæ filio, & reſpectiuè eorum patri, idem importat. ac ſi dicti donatores eodem contextu, eodemq. capitulo bona prædicta dictis filijs naſcituris donaſſent, hoc adiecto modo, quòd obitu dicti donatarij eorum patris ſequuto, huiuſmodi bona donata filijs naſcituris reſtituerentur, prouti ex eodem ipſo pacto clarè apparet, atq. ita in eiſ-
† dẽ. & proprijs terminis *declarauit* Senatus die 1.Octobris 1601. ad relationem primò egregij Senatoris, poſteà Regentis Reg.Cancel.Hieronymi Torner in cauſa Bernardi Duran, aliàs Llimona contra Petrum Ioannem Durã aliàs Llimona de Oleſa, actua.Stepha.Colell:cuius, cum iam hæc pręlo darentur, vidi meminiſſe nob.Ludouicũ Pegue.deciſ.31. in 3. par. idem,
† ſed non ita expreſſis verbis, fuit *declaratum* in cauſa Eliſabetis Maſoliuera contra Narciſam Maſnuijana, de qua mox dicetur.

4 Et † quocunq.modo fiant hæc hæreditamẽta, & donationes, valent in fauorem tertij, & filiorum naſciturorum, licèt per ipſos filios, ſeu alium tertium, vel eorum nomine non fuerint acceptata, nec [illegible] ſtipulatione, & iuramento vallata, eodem modo, quo valent in fauorem eorum patris primi donatarij, quia ſufficit illi⁹ acceptatio, vulg.l.quoties C. de dona. quæ ſub modo, de qua agunt Dida.var. reſol.lib 1.cap. 14.nu.2.Iul.Clar.in §. donatio q.13. circa prin. Antho.Gab.lib.3.com.opinio.tit.de dona.cõclu.5.Oſaſ.deciſ. Pedemon.85. Alex. Rauden. de analog.cap.30.num.4.Aluar.Velaſ.de Emphy.q.5.num.44.videndus, præ omnibus, Dida.vbi ſuperiùs num. 11.qui pulchrè loquitur in materia, & alios ad idem allegat, adde Roder.Suar.in l.quoniam in prioribus in declar. l.Reg.q.8.nu.8. & And. Angulo de melior.l.1.
† glo.8.num. 21. ita his eiſdem verbis *declarauit* Senatus in ſupradicta cauſa Bernardi Duran.
5 Nec † poteſt modo aliquo reuocari, nedum à ſolo donatario, quod ex infrà tradendis manifeſtè apparebit, ſed neq. ex vtriuſq. & donãtis, & donatarij conſenſu, iuxta veriorem doctorum ſententiam, quam pluribus comprobat Dida.d.cap.14.lib.1.var.Roder Suar.in l. quoniam in prioribus in declaratione l. Reg. q. 8. Antho.Gom.in l.40.tau.num.29. Moli. de primoge.lib.4.cap.2.num.73. viden. Peregrin. de fideicom ar.51.à num.43.cum ſequent. cum in
* finitis per eum relatis, magis communem dicit hanc opinionẽ Guiler. Benedict⁹ in cap. Raynuntius, verb.abſq.liberis 2.num.23.in materia fideicommiſſariæ ſubſtitutionis, quicquid in contrarium teneat Bar.in l.qui Romæ §.Flaui⁹ ff.de verb.oblig.& Senatus Sabuſia. qui pro o-
† pinione Bar. *declaraſſe* dicitur de anno 1592.vt auctor eſt Antho.Fab.in ſuo Cod.li.8.tit.35. de
6 dona.quæ ſub modo &c. defin.2. Nec † obeſt tex.communitèr à contrarium tenentibus põderatus in d. l. quoties C. de dona. quæ ſub modo &c.ibi, *iuxta donatoris voluntatem*, quia ea verba non ſunt refferenda ad liberam modi reuocandi facultatem, ſed potiùs ad acquiſitionem iuris introductam in fauorem tertij, quia donans voluit, & id fuit lege roboratum. Quæ ſaltem opinio erit tenẽda in his donationibus, de quibus agimus, tùm fauore matrimonij, tùm propter ſtipulationem patris, & notarij, nomine nepotum, acceptãtium, & iuramẽti interpoſitionem, prouti latè Cancer.var. reſolu.lib.1.cap.8.num.30.cum ſequent. & in Cathalonia hæc opinio eſt indubitata ex conſti. 1. ſub.tit.de promiſſio.dot.& dona.prop.nup. de qua nos aliqua inferiùs trademus, Deo cõcedẽ-
† te, ita *declarauit* Senat⁹ in d.cauſa Bernardi Duran his verbis, *& conſtat non poſſe huiuſmodi donationes contemplatione, & in fauorem matrimonij factas iuxta generales conſtitutiones Cathaloniæ reuocari, &c.* cuius, vt iam dixi, meminit noſter Ludoui.à Pegue.deciſ.31.in nouiſſimis: quatuor alia ad idem exemplaria adducit noſtras Cancer.in tertia parte var. reſolu. poſt hęc ſcripta in lucem emiſſa, c.7.de pac.num.158.

7 Dubium † tamẽ eſt, an filijs per huiuſmodi

donationem

donationem cenſeatur ęqualiter ius quæſitum
in bonis ab auo donatis,ita quòd poſtmodum
pater donatarius non poſſit alio modo inter fi-
lios diſponere,an verò nihilominus habeat fa-
cultatem bona prędicta,pro vt voluerit, inter
filios ſuos diſtribuẽdi. Quęſtio hæc prima fuit,
què mihi valdè iuueni,& recèns ab ſcholis re-
uerſo,in patria cõtigit in praxi: cum enim qui-
dam Pater filio ſuo,fauore,& contemplatione
matrimonij,quod contrahebat, donationẽ fe-
ciſſet de omnibus bonis ſuis,certa facta reſer-
uatione ad teſtandum,cum pacto quòd filij ex
eo procreandi haberent eſſe hæredes bonorũ
donatorum,ipſeque filius poſtea, mortuo pa-
tre donatore,inæqualitèr de bonis donatis in-
ter duas filias ſuas poſtea natas diſpoſuiſſet, al-
teram ex ipſis hæredem vniuerſalem de omni-
bus bonis inſtituendo, alteri verò quędam le-
gata tenua relinquendo,cõtigit quòd, mortuo
teſtatore,hæres voluit legata prędicta legatarię
perſoluere,quę cùm ad me acceſſiſſet, vt ei cõ-
ſulerem de dictis legatis recuperandis, videns
ſorores ipſas eſſe, ac propterea oportere diſ-
ſentiones,& diſcordias inter ipſas,quæ procul
dubio ex litibus oriũtur,ſedare, effeci cum ad-
uocato dictę hæredis, viro quidem ſummo in-
genio,& doctrina prædito, qui licèt in pago
commoretur,nulli tamen ex ijs,qui in ciuitati-
bus,& palatijs verſantur,eſt ſecundus, vel ter-
tius,vt prædictas ſorores amicabiliter interſeſe
cõponeremus:Conuenimus certa die in vnũ,
cæpimus de his agere, & mihi petenti legata
prędicta pro parte dictæ legatariæ (non enim
eram conſcius donationis prædictæ per pa-
trem filio, & filijs ſuis factæ) oppoſuit fortiter
aduocatus hæredis de donatione prædicta,di-
cens vigore illius patrem donatarium habuiſſe
tantùm facultatem nominandi vnum ex filijs
ſuis ad bona donata,qui ea haberet vigore do-
nationis auitę,& nullo modo, obſtante dicta
donatione,licuiſſe eidem alijs filijs quicquam
relinquere de bonis donatis: ego qui, vt dixi,
de prædicta donatione notitiam aliquam non
habebam,volui eam videre, priuſquam obiec-
tioni aduerſarij ſatisfacerem:qua viſa,& matu-
rè perpenſa,& conſiderata reſpondi me iam le-
gatis non contentari,ſed quòd imò petebam
nomine dictæ legatarię medietatem bonorũ
comprænhenſorum in donatione, quæ multa
erant,& magni valoris vigore dictę donatio-
nis,filias omnes dicti donatarię, æqualitèr cõ-
pręhendentis:irridebat mihi aduocatus dictæ
hæredis quaſi innuens me id dixiſſe vti parum
expertum,& in praxi verſatum, & decreta Se-
natus ignorantem,quæ intrepidè,vt aſſerebat,
ſuam opinionem,meæ contrariam, amplecte-
batur, ad quod oſtendit mihi locum Cance-
rij (quem nec videram adhuc, nec noueram)

in prima par.var.reſol.cap.8.de dona.num. 65.
† aſſerentis ſic *iudicaſſe* Senatum:timui tunc val-
dè,& dubitaui de victoria quippè qui ſcirem
patũ mihi profuturũ optimis(vt arbitrabar) le-
gũ decisionibus, & doctorum auctoritatibus
meam habere fulſitã,& fundatã opinionem, ſi
Senatus, à cuius deciſionibus Ordinarij nõ au-
dent,nec iuſtum eſt, latum vnguem, recedere,
& in quo forſan cauſa poſteà veniret finienda,
contrariam amplecteretur: non deſperaui ta-
men propterea,imò vt de his certior fierem de
creui per litteras integerrimum illum virum
Antonium Oliba quondàm eiuſdem Senatus
doctorem conſulere,qui vires,& animum ad-
didit reſpondens me fouere iuſtitiam, & pro
mea opinione ſolitum fuiſſe Senatum *declara-
re*,ac præſertim in quadam cauſa, inter quoſdã
Biſuldunenſes in eodem Senatu vertenti, ean-
demq.meam opinionem quibuſdam argumẽ-
tis,quæ poſtea proponentur(digna enim ſunt
tanti viri opera, que ab omnibus videantur)
confirmauit: his receptis litteris,cum non po-
tuerimus partes componere, decreui ſtatim li-
tem mouere contra dictam hæredem,qua me
dietatem bonorum donatorum peterem, &
cum poſtea Barcinonem,vbi nũc vitam dego,
veniſſem, cauſam prædictam ad Regiam Au-
dientiam euocaui,in qua tandem die 16.Martij
1601.pro mea opinione in fauorem Eliſabetis
Maſolinera contra Narciſam Maſmija,adiudi-
cando eidem medietatem bonorum donato-
† rum,extitit *declaratum* refferente egregio tunc
Senatore Ioſepho Benach in aula Regentis
Cancellariam, actuario Michaele Puigferrer,
& hęc opinio non fuit tunc nouiter in Senatu
† recepta:idem enim antea *declarauerat* in eadẽ
aula ad relationem egregij etiam quondam Se
natoris Monſerrati Guardiola, qui nunc Re-
gentis officio fungitur in ſupremo Regni Ara-
gonum conſilio,die 16.octobris 1595. in cauſa
Iacobi Fabregues contra Ioannem Mas,actua-
8 rio Raphahele Paſqual,& † idem etiam anti-
† quitùs *declarauerat* iidem Senatus in cauſa Mi-
chaelis Boxadors, & Bernardi fratrum, vti ha-
betur in quodam libro valdè antiquo exempla
rium Regiæ Audientiæ,quem multi doctores
habent in hac ciuitate,in quo,& in quadam ad
ditione manu ſcripta ad Bereng.Ferdi.de filijs
nat.ex matrim.ad morga.contract.penes Salua
torem Pi quondàm huius ciuitatis non pæni-
tendæ doctrinæ aduocatum exiſtenti ſignan-
ter reperi annotatum in dicta cauſa fratrum
Boxadors vota Senatorum ſciſſa fuiſſe in tres
partes:alij dicebant omnes filios venire voca-
tos,& iſti fuerunt in maiori numero:alij patrẽ
habere electionem, cui poſtea filiorum vel-
let relinquere: & tertij deniq. venire primùm
ordine primogenituę: & hodie ea opinio
quòd

quòd omnes cenſeantur vocati iam effecta fuit communis vtriuſque aulæ, vti apparet ex alia ſimili *declaratione* in aula admodū Reuerē di Cācellarij facta in cauſa ſupplicationis interpoſitæ ad relationem egregij olim noſtri Senatus Senatoris, & nunc in ſupremo Aragonum Regentis Saluatoris Fontaner, per Narciſam Maſmijana à ſententia ſupradicta contra eam lata refferente egregio Senatore Ioſepho Benach, quæ in ea cauſa fuit confirmata quoad dictū caput die 5. Iulij 1604. actuario N. Route, de qua inferiùs latè verba faciemus, & ex *alia* in eadem aula admodum Reuerendi Cācellarij refferente quondàm egregio Senatore Ioan. Caſtello, facta, cuius meminit nob. Ludoui. à Pegueta deciſ. 39. in nouiſſimis. Et quamuis Cancer. vbi ſuprà dicat contrariam ſolitam fuiſſe Regiam Audientiam amplecti opinionem, ego tamen nunquam ſimilem reperi declarationem, & videtur quòd nec ipſe reperijt vnquàm, poſtquàm nec ibi, nec etiam in 3. par. var. reſol. cap. 7. de pactis num. 115. vbi de eadē quæſtione agit, aliquam adduxit. Idem *deciſum* fuiſſe de anno 1529. in curia Grationopol. auctor eſt Raboc. in addi. ad Guid. Pap. ad quæſt. 184. ſuper verbo, *credo quod ſic*. Hanc noſtram opinionem tenent quamplures doctores Bar. Bertran. Iaſ. Dida. & Alex. in locis per Cancer. vbi ſuprà num. 64. allegatis, adde Iul. Clar. in §. feudum q. 9. n. 3. & in §. emphyteuſis q. 16. nn. 1. vbi de materia tractat: cōmunē eandem reſolutionē prędicant Sylua. Socin. Iun. Ioan. Dilect. Vincen. Anan. Menoch. & alij relati per Vilallobos in vol. com. opin. ver. emphyteuſis nu. 61. verſi. amplia 3. & poſtea per Cancer vbi ſuprà.

9 Nec † deſunt iura, & rationes, quibus id cōprobetur, vltra ea, quæ legere poteris apud Berenga. Ferdi. in cap. 1. de filijs natis ex matrim. ad morga. contract. c. 9. prælud. à nn. 13. cum ſequent. adeſt enim inter alia tex. in l. hæredes mei §. peto & l. fin. ff. ad Trebellia. quatenus in illa deciditur, per eam diſpoſitionem, peto vt filijs meis reſtituas, cenſeri fideicomiſſariam ſubſtitutionem inter filios æqualiter factam, in hac verò grauatum de hæreditate reſtituenda ei, vel eis, qui ſupereſſent, non ſatisfacere ſi vni reſtituat cum plures eſſent.

Rationes antequam proponamus, quia doctores, qui contrariam noſtræ, tenent ſententiam, vt infrà commemorabimus, eam probare conantur argumento ducto ab ea opinione,
10 qua † quidam tenent patrem, qui recepit emphyteuſim pro ſe, & filijs ſuis poſſe eam vni ex filijs relinquere, & alijs præiudicare, libet prius animaduertere ſeparandū omnino fore caſum prædictum patris recipientis pro ſe, & filijs ſuis emphyteuſim à caſu noſtro: in primo enim caſu ideò dicunt aliqui doctores poſſe patrem totam emphyteuſim vni ex filijs relinquere, quia filij nihil tunc habent à concedente cum eis nō fuerit facta conceſſio, ſed ſolùm à patre, cui cū ſolùm facta fuiſſet, ipſe eam acceptauit pro ſe, & filijs ſuis, atq. ideò, dicunt doctores, qui eam tenēt opinionem, nihil mirum ſi pater poſſet, modo quo voluerit, inter filios ſuos diſponere: ſecus verò eſt in noſtro caſu, vbi filij nihil habent à patre, ſed totum ab auo donante, per cuius iuramentum in donatione appoſitum, & ſtipulationam notarij, vt ſępè diximus, fuit eis ius quæſitum, vndè nihil mirum ſi in primo caſu docuerint aliqui poſſe patrem vni ex filijs emphyteuſim relinquere, & alijs præiudicare, non tamen propterea licebit idem dicere in noſtro caſu, propter ſupradictam rationem diuerſitatis. Hanc differentiam optimè animaduertit Surd. deciſ. 324. num. 6. cum ſequent. (licèt poſteà ſibi non placere dicat) ex Bar. in l. Gallus §. ſi à parēte num. 4. aſſerente quòd vbi conceditur aliquid Titio, & hæredibus, tunc ſi verba illa exprimuntur à recipiente tantùm, omnes veniunt hæredes, etiam extranei, ſi verò à concedente, aliter diſtinguit, & licèt idem Surd. poſteà dicat ſibi eam differentiam nō placere, nihilominùs tamen nō propterea iuſtum eſt quòd nobis diſpliceat poſtquam ea ſumma nititur ratione, vt & ſuperiùs aliquantulum confirmauimus, & inferiùs aliter comprobabimus, & poſtquàm ea placuit Bar. & viſa eſt non diſplicuiſſe, Didaco lib. 2. var. cap. 18. nu. 2. Quęſtio igitur de patre recipiēte emphyteuſim pro ſe, & filijs ſuis non poteſt modo aliquo ad noſtrum caſum protrahi, niſi caſu quo teneatur etiam nec in ea facti ſpecie poſſe patrem filijs in emphyteuſi præiudicare, quæ proculdubio eſt verior opinio ex tex. in l. ſi cum dotem in §. ſi pater ff. ſolut. mat. quo loci diſponitur non licere patri filiæ præiudicare in dote ex eius ſtipulatione filiæ quæſita, niſi tantundem ipſe eidem de bonis ſuis reliquerit, & probant doctores ſuperiùs adducti: tunc enim licebit à fortiori ab eo caſu ad noſtrum arguere, ſi in eo quod filijs quæritur ex ſtipulatione paterna tātùm, non poteſt pater eis pręiudicare, quantò magis idem dicendum erit vbi filij habent nō à patre, ſed à concedente, & donante.

11 Ex † hac differentia oritur noſtra prima ratio, quòd ex quo filij nihil habent à patre in noſtro caſu, ſed ab auo donante, nulla certè poteſt eſſe ratio, quæ ſuadere valeat poſſe patrem alicui ex filijs ſuis, in reb⁹ ab auo eis æqualiter donatis, pręiudicare: Hanc rationem perpendit Dida. in allega. cap. 18. nu. 2. lib. 2. var. reſol. & multis comprobat, nec non & Cald. à Perey. de nomi. emphy. ordin. l. 4. tit. 62. §. 3. q. 15. num. 3. cum Bal. & alijs quamplurimis, quos allegat

allegat dicens quòd propter eam pater in emphyteuſi ſibi,& filijs ſuis conceſſa non poteſt * eis præiudicare,& hanc dicit eſſe communem opinionem.

12 Secunda † ratio eſt, quam ponderauit in caſu ſimili pract.noſter Marquil.in vſa.de inteſtatis,quæſt.26.verſ.præterea in pactis,fol.352.col. 3.quia in inſtrumento donationis fuit dictum quòd ſi dictus N.donatarius deſcederet ſine liberis,tunc bona donata reuerterentur ad N. donatorem,ſi viueret,ſin minus ad illum, vel illos,ad quem,vel ad quos ipſe diſpoſuiſſet,reſeruatis dicto N.donatario mille libris,de quibus tali caſu poſſet diſponere,ex quo igitur donator ſibi,& donatario in vno tantum caſu,videlicet non exiſtentię liberorum, reſeruauit facultatem diſponendi,& teſtandi de bonis donatis,ergo in alio caſu,ſcilicet exiſtentiæ liberorum,dicendum omnino eſt ſtari debere donationi,quæ æqualiter filios vocat, & propterea non potuiſſe patrem donatariū inter filios aliter diſponere.

13 Tertia † ratio deſumitur ex regula illa iuris notiſſima,quæ filios,& nepotes vocat æqualiter ad hæreditatem parentum l.inter filios 11. vbi glo.verſi.*æquo iure*,& ver.*explicui*, C.famil. hercif.& ſunt ibi iura concordantia.

14 Quarta † tandem, & vltima ratio indè oritur quòd parentes ſemper præſumantur velle æqualitatem ſeruari inter liberos,l. cum pater 79.§.euictis,de lega.2.& l.fin.C.vtriuſq. iudicij Manti.de coniect.vlt.volunt.lib.5.tit.11.nume. 8.& tradit optimè Fernan.in allega.repeti. cap. vni.de filijs nat.ex matrim.ad morga. contract.
15 in cap.4.prælud.num.4. adeò vt † ſi eorum voluntas ſit obſcura,& dubia ita eſt obſeruanda, vt, quātum fieri poſſit, æqualitas inter filios cōſeruetur,auctor eſt Alex.in conſ.7.vol.2. optimè Fernā.vbi ſuprà:ex hac pręſumptione æqualitatis ſeruandæ inter liberos plura inferunt doctores,quos longa ſerie refert Fran. Viui.deciſ.189.nu.23.lib.2.quæ dicit eſſe de pane quęrendo.

Aliæ quam plures poſſent in propoſito adduci rationes,quę tamen conſultò omittuntur, quia eas latiſſimè proſequuntur doctores ſuprà citati,ac pręſertim Iaſ.omniū ſuſiſſimè in alleg. l.2.C.de iur. Emphy.

Non inficior quam plures eſſe , qui contrariam noſtræ teneant ſententiam , ex eis quoſdam refert Can.vbi ſuperiùs Guid. Pap.deciſ. 184.num.3.Nar.conſ.475.per tot. & conſ.501. num.14.Cel.Hug.conſ.26.num.14.Marquil.in vſat.de inteſtatis,quæſt.33.quibus poſtea idem Can.in 3.par. var.cap.7.de pactis numer. 117. addidit Surd.deciſ.209.num.16.& Bereng.Ferdin.de fil.nat.ex matrim.ad Morgan. contrac. cap.9.nu.14.nihilominus tamen nō proptereà eſt à priori noſtra opinione recedendum, quia melioribus,& de iure verioribus fulcitur rationibus,ac proindè Can. licèt contrariam teneret opinionem,non potuit tamen negare hanc noſtram in pūcto iuris eſſe veriorem, & magis * communem,vt ipſe tradit in allegato capite 8. de donatio.num 65.

Supereſt nunc, vt quædam argumenta,quæ contra noſtram opinionem vulgò circumferuntur,diſſoluamus:in primis arguunt dd.de l.
16 fœminæ 3.C.de ſecund.nup.† quatenus habet matrem,quæ tenetur filijs primi matrimonij reſeruare ea,quę ex illo habuit, ſatisfacere ſi vni ex pluribus filijs reſtituat:Cæterum reſpondet Bar. in allegat. l. vt iuriſiurandi §. liberi de oper. liber. & in allega. conſi. 60. quæſtio iſta vol.1.quem ſequitur Iaſ.in l.2.num. 211. in fine * C.de iure emphy.& communiter alibi doctores,diuerſum admodum eſſe caſum d. l.à caſu noſtro:in eo enim non tenetur mater filijs primi matrimonij lucra prędicta reſtituere ex cōuentione aliqua cum tertio inita,ſed ex eadem ipſa legis diſpoſitione,quæ ei facultatē tribuit eligēdi:eadem enim lex allegata, fœminæ, ſtatuit teneri matrem reſeruare lucra filijs , & ſtatim declarādo quomodo ſit faciēdū,dicit ſufficere quòd vni ex eis donet , vel relinquat, his verbis,*Fœminæ &c.id totum,ita vt perceperint, integrum ad filios,quos ex præcedente coniugio habuerint, tranſmittant, vel ad quemlibet ex filijs*, ex quibus apparet caſum ab.Impera. non decidi in d.l.fœminę,qui modo aliquo ſimilis ſit huic noſtro,ac proindè non eſt illius diſpoſitio in cōſequentiam trahenda.

17 Vel etiam † reſpondemus cum Alex. Rauden.deciſ.piſa.22.num.25.quòd ideò mulier in caſu illius textus poteſt vnum ex filijs eligere, quia lex non vocat filios immediatè,ſed requirit factum mulieris,quòd eis relinquat, vt ibi patet in prin.verbo,*tranſmittant*,& in §.fin. verbo,*relinquant*,quando autem quis grauatur filijs ſuis relinquere,certum eſt quòd poteſt vnum ex eis eligere,ac ſatisfacere vni relinquendo,vt Rauden.ibidem confirmat,& ego memini me aliàs non ſemel in hoc opere,ad alia propoſita,dixiſſe:in noſtro autem caſu donatio nō fit patri vt filijs relinquat , nec aliquod in his miniſterium,reſpectu filiorū,habeat:ſed ęqualiter eis,ac pariformiter cum patre, ordine tamen ſucceſſiuo,ſit ab auo donatio:non ergo eſt bona argumentatio, quæ ex dicto tex. deſumitur contra noſtram opinionem.

18 Ex † hac reſponſione videbis quam faciliter corruat argumentum,quod noſter Cancer. contra noſtram opinionem dicit irrefragabile in 3.par.var.reſolu.cap.7.de pact. num. 117. id enim , quod præſupponit mentem donatoris fuiſſe,vt pater poſt mortem relinqueret filijs

nos

Digitized by Google

nos proſſus negamus conſtanter aſſerentes quòd mens fuerit voluiſſe donare filijs poſt patrem abſque aliquo illius miniſterio, cum id verba donationis clarè importent, vt ſuprà probauimus, & ſuffragarur elegans doctrina Angeli in l.apud Iulianum §.ſiquis alicui ff. de lega.1. quam reffert, & ſequitur doctiſſimus Luſiranus Anthon.de Gam.deciſ.174. nume.21.dicentis, quòd quando aliquid conceditut alicui & filijs ſuis, vna conceſſio eſt in perſona patris, & alia in perſona filij, & ſic deinceps, quod proculdubio nō foret, ſi verum eſſet, quòd ſolùm vnica conceſſio conſideraretur facta reſpectu patris, cum eo tamen quòd ipſe teneretur poſtea filijs ſuis ſimiliter donare: reliqua argumenta, quæ contra noſtram opinionem adduci ſolēt, diſſoluunrur à doctoribus ſuprà citaris, ac prçſertim à Iaſo. omnium fuſiſſimè, arque ideò nos ampliùs in his non immorabimur.

19 His † ſtatim ſuccedit & aliud dubium non minoris difficultatis, quàm prius, nunquid videlicet quando donatio facta eſt filijs, in terminis noſtris, non exprimēdo huius, vel alterius matrimonij: nā ſi id exprimeretur, res eſſet ſine difficultate, an tūc per eā donationem cenſeantur vocari tā filij ſecundi, quàm primi, vel alterius matrimonij, an verò ſolū filij primi matrimonij, cuius fauore, & contemplatione fuit facta donatio. Hanc quæſtionem diſputār latè Iaco. Menoch. in conſ.41.lib.1. per totū, Surdus conſ.72. etiā lib.1. & alij, quos citat Caſtillo Sotomaior cōtrouer. quotidia. de vſufruc. lib.1.c.2.n.73. quç mihi de facto accidit diſputanda in Senatu in cauſa ſupplicationis, in aula admodū Reuerendi Cancellarij, ad relationem egregij olim Senatoris, & nunc in ſupremo Arag. Regentis Saluatoris Fōtanet, per Narciſam Maſmijana à Regia ſententia contra ipſam, & in fauorem Eliſabetis Maſoliuera in alia aula ad relationem egregij etiam quondàm Senatoris Ioſephi Benac lata, de qua anteà verba faciebamus, vbi deffēdere conabar in terminis noſtræ donationis, eàm ſolùm cēſeri factam filijs prioris matrimonij, cuius contēplatione facta fuerat, non alterius, idq. probabam varijs medijs:

20 quoties enim † in aliqua diſpoſitione fit ſimpliciter mentio filiorū, tunc ea ſolùm intelligitur facta de filijs primi matrimonij, & ij ſolùm, & non alterius matrimonij cēſentur per eam vocati, vulg. l. ſi inter virum, de pact. dot. l. ſi quid

21 carnm §.fin. de leg.3. ad inſtar † mentionis matrimonij ſimpliciter factæ, quæ ſemper intelligitur de primo matrimonio, non de alijs, vulg. l. boues §.hoc ſermone, cum ſimil. ff. de verb. ſig. atq. ità tenet Bar. in l. cum vir ff. de cond. & demonſt. Rolan. de lucr. dot. q.42. nu.1. Signorol. conſi.29. num.37. & conſi.68. & 69. & Hiero. Gab. conſ.13. nu.2. lib.2. Tiraquel. in l. ſi vnquā in prin. C. de reuo. dona. n.100. aliàs eſt in præfatio. nu.103. Cald. à Perey. latiſſimè omnium, ac doctiſſimè in tract. de nomina. Emphy. q.15. per tot. vbi dicit ſe ex multis rationib[9] pro hac noſtra opinione adductis, feciſſe per ſacrū cōſilium Luſitanum *reuocari* quandam ſentētiam in contrarium latam, & Bereng. Ferdi. in reperi. c. vni. de fil. nat. ex mar. ad morga. cōtract. c. 6. prçlud. num.11. & alij relati per Can. in 3. par. varia. c.7. de pact. num.101.

22 Vndè † dicebat Tiraquel. vbi ſ. ex multis, quos allegat, donationem factam ſub mentione liberorum, reuocari per ſuperueniētiā filiorum ſecundi matrimonij, ex eo quòd ij nō cenſeātur cōpræhēſi ſub mētione prædicta filiorū.

23 Et † indè etiam dicebat Cald. à Perey. loco ſuperi[9] allegaro, regulare eſſe quòd de ſecunda vxore, & illi[9] filijs nulla ſit habēda cōſideratio, niſi illorum expræſſa fuerit facta mentio.

24 Quod † adeò verum exiſtimat Fernan. vbi ſuperiùs, vt arbitretur nec poſſe pacta in capitulis matrimonialibus licèt in fauorem filiorum ſecundi matrimonij expræſſè cōcepta, veluti dicendo ſi ex hoc matrimonio non naſcuntur filij maſculi, ſed tantùm fœminæ, volumus quòd bona noſtra ſint filiorum ſecundi matrimonij: nō poſſe (inquam) ea pacta dictis filijs ſecundi matrimonij prodeſſe, per rationes, quas ibi ipſe allegat, quç doctrina licèt ſcrupulo non careat, & (vt clariùs dicamus) licèt nobis valdè diſpliceat, eam tamen adducere voluimus, vt intelligeretur quàm certam, & indubitatam hic doctor noſtram exiſtimauerit opinionem, quòd videlicèt apellatione filiorū in caſu, quem tractamus, non veniant filij ſecundi matrimonij, ſed tantùm primi.

25 Non † me latet quam plures eſſe, qui cōtrariam teneant ſententiam, & opinionem dicentes vocationem filiorum ſimpliciter factā tàm ſecundi, quàm primi matrimonij compræhendere filios, nec ignoro quin aliqui dicant in noſtro Senatu fuiſſe ſepiùs pro hac opinione declaratum (licèt ego huc vſq. cum maxima diligentia tales declarationes, vel aliquā ex ipſis reperire nō potuerim) & ſignātèr egregius olim Senator Anthonius Oliba in quadā reſpōſione mihi in hoc propoſito, tacitis nominib[9] partiū, in ſcriptis Olotum, quç patria mihi eſt chariſſima, vbi tunc degebam, de anno 1597. miſſa, dixit, & teſtatus eſt, ita fuiſſe in aula Regētis Cācellariam, in qua ipſe eo tempore ſedebat, diebus tunc proximè elapſis inter quoſdam Biſuldunenſes *declaratum* Item & Saluator Fontanet eiuſdem Regiç Audientiç Senator, nunc verò in ſupremo Aragonum conſilio Regens dum pro hac mea opinione de iure informarem in cauſa, de qua anteà feci mentionem, obiecit mihi de quadam, in contrarium, ſe refferente,

ferente, facta *declarationis* in cauſa Michaëlis
Subirats contra Ioãnem Termeus die 26. Sep-
tembris 1597. actuario Raphaële Balle.

Hæc tamen me mouere haud valuerunt,
qnominùs meam hanc ſequerer opiuionem.
Primò quidem non mouir auctoritas docto-
rum contrariam tenentium ſententiam, quia
etiam & nos doctores habemus pro noſtra opi
nione, & fortiora argumenta: Item nec moue-
runt declarationes, quæ contra nos dicuntur
in Seuatu factę, quia non eſſet inconueniens
quòd, licèt factæ aliquando ſic eſſent, nunc ta-
men aliter fierent: ego (iam dixi) nunquam ta-
lem declarationem in propoſito vidi, præter
illam, quę ad relationem Saluatoris Fouta-
net in cauſa Michaelis Subirats contra Ioannē
Termens facta fuit: quę tameu mihi probare
non videtur id, ad quod allegatur: licèt enim
ibi vigore cuiuſdam donationis huic noſtræ
ſimilis, fuerint bona donatoris ęqualitèr qua-
tuor filijs donatarij, ex diuerſis matrimouijs
procreatis, adiudicata, id tameu factum iudi-
care poſſumus, quia in toto proceſſu non fue-
rat oppoſitum per partes eos fuiſſe filios di-
uerſi matrimonij, nec quicquam circa id exti-
terat deductum, ſed ſolùm quòd donatarius
deſceſſerat quatuor relictis filijs legitimis, &
naturalibus, & in hoc concordabant partes,
etſi & vbi teſtes ſuper hoc depouentes dixiſ-
ſent duos ex ijs filijs eſſe vnius matrimonij, &
26 reliquos alterius, non † tenebatur tamen Se-
natus eis fidem in hoc adhibere, cum extra ar-
* riculum deponerent, ex Bar. & ibi communi-
ter ſcribentibus, per illum tex. in l. ſi duo pa-
troni §. idem Iulianus ff. de iur. iuran. latè Maſ-
car. in tract. de proba. in conclu. 1366. per tot. &
latiùs Farina. de oppoſ. con. dic. teſ. q. 71. oppoſ.
24. per tot. maximè cũ de hoc partes nõ cõtẽde
rent, atque ita potuit optimè Senatus dictis
quatuor filijs æqualiter bona donata adiudi-
care, abſque eo quòd examinaret an vnius,
an verò diuerſi matrimonij omnes eſſent, poſt-
quam partes in hoc non inſiſtebant: Item ex
tenore douationis prædictę clarè conſtabat
(meo iudicio) eam donationem factam fuiſ-
ſe filijs tam ſecundi, quàm primi matrimonij,
teſte eodem proceſſu, quem ego vidi, & dili-
genter perlegi, vt huius rei perciperem verita-
tem, vndè non poteſt in conſequentiam ea
declaratio trahi, nec nos à noſtra opinione
ſeparare.

27 Pro † qua ego conſidero quòd hic nos non
agimus, quando ſimpliciter fit donatio, vel
legatum filijs alicuius, in quibus terminis lo-
quuntur doctores, qui contrariam tenent ſen-
tentiam, arbitrantes huiuſmodi donationem,
vel legatum comprætendere non minùs filios
ſecundi, quàm prioris matrimonij, ſed lo-
quimur quando filijs fit donatio in capitulis
matrimonialibus, & fauore certi, & determi-
nati matrimonij cum certa, & determinata
muliere contrahendi, quo caſu arbitramur,
propter cohęrentiam ipſius matrimonij (quic-
quid ſit quando aliàs ſimpliciter fit donatio
filijs) cenſeri ea donatione, qua de agimus,
vocatos filios tantùm illius matrimonij, cu-
ius contemplatione fit, excluſis, à rebus dona-
tis, quibuſcunq. filijs alterius matrimonij, idq.
probo hac, meo iudicio, incõuincibili ratione.

28 De iure † enim certum, & expeditum eſt,
eam eſſe cauſę finalis naturam, vt diſpoſitio-
nem aliàs generalem, & aptam cumpræhen-
dere multa, reſtringat, vt tantùm compræ-
hendat id, quod includitur ſub cauſa fina-
li, ad id habemus tex. exprę̆ſſum in l. ſi
habitatio §. 1. ff. de vſu & habita. certum
29 † eſt vſusfructus legatum multò plus com-
præhendere, quàm legatum habitationis, &
tamen quia in eo tex. legatus fuerat vſuſ-
fructus habitandi cauſa, quę vt finalis ibi à I.C.
conſideratur, ideò legatum illud aliàs genera-
le reſtringitur à dicta cauſa finali, vt ſolam ha-
bitationem contineat, ad idem eſt tex. in l.
cum eiuſdem §. cum interdum, ibi, *cum manife-
ſtum erit*, de ædil. edict. l. verum, de verb. obliga.
ibi, *vtpotè cum aliter*, cap. tua, de Simonia, & c.
conſuluit, de vſur.

30 Indè † reſpondebat Decia. reſpon. 7. vol. 1.
à numer. 13. cum ſequent. in donatione facta
Titio, & eius deſcendentibus, quæ ex ſe eſt
apta comprę̆hendere tam maſculos, quam fœ-
minas, vt de ſe patet, cenſeri tantùm vocatos
maſculos, ex quo pro cauſa finali fuerat in
dicta douatione adiectum, quòd volebat
per eos conſeruari nomen, & arma, quæ per fœ
minas non conſeruantur, pluribus id, ex vi cau
ſę finalis, probat ibi Decia. & idem etiam prop-
ter candem rationem reſpondebat aliàs idem
Decia. dicẽs quòd cauſa finalis, ſeu illud, quòd
pro cauſa finali ponitur hoc operatur quòd re
guler contractum, vt ſecundum illam, & illud
ſit interpræta̅dus, non autem è contra vt illud,
quod pro cauſa finali ponitur ſit interprætan-
dum ſecundum contractum, cui adijcitur, ad-
dit poſtea, & his accõmodat id, quod nos mul-
tis in ſuperioribus, ſignanter clau. 4. in prin. nu.
6. & 7. & in eadem hac glo. nu. 32. & alibi ſæpè
docuimus, quòd quia matrimonium eſt cauſa
finalis donationis inter patrem, & filium, ideò
illa valet, & ſuſtinetur, quia regulatur ſecundũ
naturam dotis, & matrimonij, quia ſponſa non
fuiſſet aliàs contractura matrimonium, & que-
madmodum dotis conſtitutio reſpectu mulie-
ris tenet, & donatio ei facta per parentes, ſic
tenere debet, & ſuſtineri quę fit marito in
eodem matrimonio: hæc (inquã) Decia. docet

L respon.

reſpon. 51. num. 21. eo. vol. 1.

31 Sed † matrimonium eſt cauſa finalis huius, de qua agimus, donationis in capitulis matrimonialibus, & fauore certi, & determinati, & cum certa, & determinata muliere contrahendi matrimonij, ex celebri doctrina Mar. Mont. deciſ. 10. Regię Regni Aragonum Audientiæ, ſic contrarias in hac materia doctorum opiniones conſiliantis, quam & approbat noſter Senatus, vti *ex declaratione* ad relationem egregij olim Senatoris, & nunc in ſupremo Regni Aragonum Regentis Saluatoris Fontanet die 8. Martij 1604. in cauſa Gaſparis Grau contra Anthoniam Planes, actuario N. Vilella, poſtea Tio, facta, apparet manifeſtè, prouti fuſiſſimè & nos tradidimus, & confirmauimus in glo. 1. *Et fauore, & complatione matrimonij &c.* huius 4. clauſ.

Neceſſariò igitur ex his inferri debet, quòd licèt donatio filijs facta ex ſe generalis eſſet apta compręhendere filios tàm ſecundi, quàm prioris matrimonij, quia tamen ea, de qua agimus, facta fuit fauore, & contemplatione matrimonij, quod N. donatarius contrahebat cũ N. vxore ſua, quod quidem propterea illius dicitur eſſe cauſa finalis, quòd proindè reſtrigenda eſt ad cauſam finalem, vt videlicèt non compræhendat niſi filios primi matrimonij.

32 Fortificatur † argumentum, nam iſtæ donationes in capitulis matrimonialibus factę pars, & portio cenſentur eſſe contractus matrimonij, cuius cauſa fiunt, & cum toto ipſo contractu confunduntur, vt conſiderat Guid. Pap. in ſæpè allega. q. 145. cum alijs relatis per Montet vbi ſuprà nu. 7. quibus omninò adde Vincen. dę Franch. qui pulchrè loquitur, deciſ. 205. num. 1.

33 Item † huiuſmodi donationes cenſentur priùs tractatæ, & pactatæ inter vtroſque ſoceros, & generos, nec non & inter conſanguineos vtriuſque ex contrahentibus matrimonium: propterea enim parẽtes, patrimonia ſua enervantes, amplas dotes dant, & conſtituunt filiabus ſuis quia vidẽt has donationes futuris generis à parentibus fieri, & èconuerſo, aliàs non datum, aut ſaltem non eſt ita pręſumendum, nec aliàs ſine tali donatione matrimonium effectum habiturũ fuiſſe, pulchrè Frãch. d. deciſ. 205. quę alia ideò pro nunc non egent probatione, quia ſatis, ſuperque à nobis in glo. 1. ſuperiùs allega. extiterunt comprobata, & quia in cauſa ſuprà dicta ad relationem Saluatoris Fõtaner per hæc expræſſa motiua fuit facta declaratio, quam antea dicebamus, in fauorem Anthoniæ Planes contra Gaſparem Grau.

34 Indè † inſerebat Franch. vbi ſuperiùs quòd ex quo huiuſmodi donationes pars, & portio cenſentur eſſe contractus matrimonij, in quo fiunt, & priùs inter partes, vt ita fierent, tractatę, quòd propterea irreuocabiles omninò fiũt ſicuti & matrimonium, cuius cauſa factæ extiſtunt, & cuius ſunt pars, & portio, & nullatenus proindè valet retrodonatio per donatariũ parentibus poſtmodum facta, quãdoquidem per huiuſmodi retrodonationem deciperentur parẽtes ſponſæ, qui cum altera parte, quòd ea donatio fieret, conuenerunt: plura ad id allegat ibi Franch. omninò videnda, nos ad id habemus conſtitutionem expreſſam in titulo dę promiſſio. dot. de qua diximus iam aliqua in allega. glo. 1. huius 4. clau. à num. 71.

Si igitur hæc, quàm tractamus, donatio eſt pars, & portio contractus matrimonij, cuius cauſa facta extitit, certè luce meridiana clarius apparet, quòd loquendo de filijs, cenſebitur tantùm loqui de filijs illius matrimonij, non de alijs, aliàs pars plus cõtineret, quàm totum, & diuerſę eſſet naturę ab ipſo toto, quod eſſet monſtruoſum.

Si (etiam) iſta donatio cenſetur priùs tractata, & pactata inter parentes ſponſi, & ſponſæ, & inter eoſdem ipſos ſponſos, aliàs matrimonium prædictum non contracturos, abſq. prædicta donatione, indè certè dicendum procul dubio erit neceſſariò eorundem mentem fuiſſe quòd donatio prædicta filijs tantum dicti matrimonij, non alterius, fieret, ne cogamur fateri, quod aliàs negare non poſſemus, contrahentes ipſos triſtem ſperantes euentum † cõ- 35 tra l. inter ſtipulantem §. ſacram, de verb. obliga. de filijs ſecundi matrimonij, qui † ipſis cõ- 36 trahentibus primum matrimonium meritò odioſi dicuntur, ad not. communiter per dd. in rub. C. de ſecund. nup. & in l. fœminæ C. eo. in ipſo cõtractu primi matrimonij cogitaſſe, quod ſanè non eſt præſumendum.

Per hęc ego nitebar hanc meam opinionę clariſſimis Senatoribus in cauſa ſupradicta perſuadere, verùm ipſi his non obſtantibus, me tamen multum relamante, *in contrariam iuerunt ſententiam* die 5. Iulij 1604. his motiuis, *Et fauor matrimonij, cuius intuitu hereditamentum fecerunt donatores illud aliàs forſan non facturi, ſatis ſeruum fuit operatus effectum, vt ſcilicet filius donatarius in vim hereditamenti prædicti effectus fuerit propterea dominus bonorum donatorum, de quibus aliàs parentes liberè diſponere potuiſſent: Nec neceſſario ſequitur quòd pactum in fauorem nepotum donatorum in eodem inſtrumento adiectum non cõprehendat filios ex donatario procreandos, nedum ex prædicto, verum & ex alio quolibet matrimonio cõtrahendo cũ ad eos parẽ habuiſſe affectionẽ aui conatores ſit præſumendũ, ac proterea illos indiffinitè vocãde rẽs ſint, & aequalibus partibus, ſeu portionibus vocare voluiſſe. &c.*

Licèt

Licèt autem ego tunc,vt dixi, contrariam opinionem ſtrenuè deffenderim, tanti tamen, vt par eſt,Senatus noſtri,vndequaq. doctiſſimi,re ſolutiones facere ſoleo, vt centies potiùs me deceptum exiſtimem,quàm ſemel Senatum,& ideò excogitabam pro maiori veritatis indagatione,cui ſolùm ego in hoc opere oculos infixos ſemper habui,ac habebo,ſi dici poſſet non eſſe inconueniens quòd dicatur,& concedatur donationem huiuſmodi tractatam fuiſſe priùs inter ambas partes, & ſimul intellexiſſe ipſos in hęreditamento includi filios tam vnius, quàm alterius matrimonij:licèt enim hoc vltimum non pręſumatur de vxore, & his,qui ex ſua parte ſunt,poteſt tamen præſumi de auo,& patre,qui ęqualem ad omnes habent affectionem,& non repugnat credere quòd vxor, & qui ex eius parte ſunt, conſenſerint quòd auus indiſcriminatim nepotes tam vnius,quàm alterius matrimonij,iuxta paritatem,& ęqualitatẽ affectionis,vocaret,poſtquam in ea vocatione includuntur etiam filij,qui ex eo matrimonio procreandi ſunt. Cogita, quia ego veritatis ſum amator,& vndecunq. veniat,libentèr amplexabor,ſiue ſit in meæ,ſiue etiam in contrariæ opinionis fauorem.

Idem,quòd ſuprà contra meam opinionem declaratum extitiſſe dixi poſteà ego ipſe ob-
† tinui *declarari* in eodem noſtro Senatu, quòd donatio filio,& filijs ſuis facta in capitulis matrimonialibus compręhendat tam filios illius, quàm alterius cuiuſcunq. ſubſequentis matrimonij,ad relationem eiuſdem egregij Senatoris Saluatoris Fontaner die 10. Apprillis 1606. in cauſa Ioannis Natalis Prat contra coniuges Canoues,actuario Palau, quę poſteà in cauſa ſupplicationis fuit confirmata refferente egregio etiam Senatore Iacobo Puigmija, vt in d. proceſſu habetur. Verùm ea in cauſa(vt verum fatear) quod me principalitèr mouit ad eam opinionem,meæ contrariam, deffendendam, fuit quòd viderem non fuiſſe ſimplicitèr filijs donatio facta,ſed filijs ſolis legitimis,& naturalibus; & de legitimo,& carnali matrimonio procreatis,per quæ verba claram fieri donantis mentem exiſtimabam quòd non intendiſſet donator ſolis filijs primi matrimonij donationem facere, ſed alijs etiam quibuſcunq., cum aliàs tàm generalibus verbis, imò & ſuperfluis vſus non fuiſſet: Si tamen ea verba non adfuiſſent in donatione,ſed ea filijs ſimpliciter facta fuiſſet,dubito ne idem,quod de pręcedenti,dixiſſem,& memini Relatorem mihi, cũ pro hac cauſa de iure (vt nos dicimus) informarem, obieciſſe quare in ea contrarium deffenderem eius,quod in altera coniugum Maſoliuers contra Maſmijans? Reſpondi ex verbis prædictis, quibus in donatione extantibus, non militabant rationes ſuperiùs pro contraria opinione in altera cauſa ponderatæ,ac perpenſæ.Ex quibus duo infeias, primò quòd non erat plenè facti conſcius Cancer. in tertia par.var. cap.7. de pact. dum num. 112. illud exemplar cauſæ Natalis Prat ſimplicitèr adduxit ad probationem opinionis,quòd donatio facta filio, & filijs fauore, & contemplatione alicuius matrimonij compræhendat filios tàm eius,quàm alterius cuiuſcunq. matrimonij, quia magna eſt differentia inter vnum,& alium caſum.Secundò quòd per inaduertentiam me dicit nu. 107. in ea cauſa,cum Saluatore Pi, deffendiſſe contrariam opinionem,quòd ſcilicèr nõ compręhenderet donatio filios vtriuſq. matrimonij: nam imò ego ſemper fui in dicta cauſa pro ea opinione,quòd compræhendebat,& ita in eadem cauſa poſt Cancer. ſtrenuè deffendi cum pars voluiſſet illius deffenſionem mihi committere,& tandem in ea ſic bis *obtinui*.

37 Et hanc † quidem opinionem,quòd per vocationem ſimplicem filiorum cenſeantur vocati tam filij cuiuſcunq. alterius, quàm primi matrimonij,adeò veram exiſtimat Cancer. vbi ſuprà num.114.verſ.dubitari, vt arbitretur eam procedere etiam in caſu, quo vocati expræſſè fuiſſent filij primi matrimonij,cuius contẽplatione donatio fiebat,ſi tales filij non naſcerentur,ſed ſoli filij ſecundi,vel alterius cuiuſcunq. matrimonij:eos enim exiſtimat tali caſu vocatos in donatione (iunge hæc cũ illis,quæ in ſuperioribus diximus ex Beren. Ferdin. vbi dixit filios ex ſecundo matrimonio non cenſeri vocatos in donationibus,quæ fiũt in cõtractu primi,nec aliquod ius poſſe prętẽdere,etiamſi de eis ſit exprę́ſſa in pacto facta mentio in aliquo caſu,qui poſteà locum habeat, & miſeram iurisprudentiam dolebis quòd tantæ varietati ſit expoſita,vt liceat vni,pactum in contractu matrimonij in fauorem filiorũ alterius matrimonij expræſsè factum dicere eis non prodeſſe, alteri verò quòd imò pactum in fauorem filiorum primi matrimonij expræſsè factum,abſq. mentione filiorum ſecundi, eis proſit, quis tales contradictorias vidit? quis pacem inter eas ponet?)rationem dicit Cancer. eſſe, quia licèt verba illa,*ex hoc matrimonio*,ſint reſtrictiua, & excluſiua omnium aliorum filiorum, verùm (inquit)in noſtro caſu nõ poteſt fieri interprætatio vt ea verba limitatiuè appoſita ſint, cum
38 † aui par ſit affectio in nepotes ex quocunq. matrimonio,ob quod omnibus voluiſſe proſpicere ſit pręſumendum,ad not.per Bal. in l. ſi quis prioris §.talem C.de ſecund.nupt. Grego. Lop.par.2.tit.15.l.2.ve.no eſi hijo maior quæſt. 6. Tiraquel.de primoge. quæſt. 83. nouè Aluera. de coniectu. mente deffunc. lib. 2. capi. 3.§.2.num.7.cum tribus ſequen: Hæc Cancer.

Quibus adde, ſi rem vis magis dubitabilem facere, Menoch. quem Cancer. non vidiſſe, argumento eſt, quòd eum non allegauerit, in conſ. 41. per tot. vol. 1. vbi in fortioribus terminis pluribus probare conatur in re alicui conceſſa pro ſe, & filijs ſuis ex certa muliere, quam tunc habebat in vxorem, naſcituris, poſſe institui filios alterius, & ſecundi matrimonij, prætermiſſis qui ex dicta prima vxore nati ſint, quod quidem conſilium commendauit Sotomaior de vſufruct. lib. 1. cap. 2. num. 72. licèt per errorem dicatur ibi eſſe conſ. 40. cum debuiſſet dici, 41.

38 Mihi tamen, ſicut priorem illam Berengar. Ferdin. opinionem alibi ſuo loco dixi non placere, vti nimis riguroſam, & delicatam, nolentem nec pacto expreſſo in ſui fauorem facto in capit. matrim. poſſe filios ſecundi matrimonij iuuari, ſic nec hæc noſtri Cancerij arridere poteſt, vti nimis benigna, volens eos gaudere poſſe pacto in fauorem filiorũ primi matrimonij limitatiuè appoſito. Nec ſatisfacit conſideratio à veriſimili ducta, quam Cancer. facit, dicens quòd cũ aui par ſit affectio in nepotes ex quocunq. matrimonio, præſumendum propterea ſit, quòd omnibus, ſaltem in ſubſidium, proſpicere voluerit: quia id procedere poſſet vbi nepotum ſimpliciter eſſet facta mentio, ſed non quando huius, vel alterius matrimonij: nam in hoc caſu eſt quod hanc veriſimilitudinem tollat, quòd ſcilicet huiuſmodi donationes, quę fiunt in pactis matrimonialibus, ſeu nuptialibus pars, & portio cenſeantur eſſe ipſius matrimonij, ac cum ipſo confundantur, & cenſeantur etiam priùs tractatę, & pactatæ inter contrahentes matrimonium, ac illorum parentes, & conſanguineos, ſic quòd non fuiſſent factæ niſi fuiſſet inter eos ita reſolutũ, vt pluribus ſuprà nu. 33. probauimus. Hæc ratio veriſimilitudinem, quæ ex æquali dilectione, & affectione aui deſumi aliàs potuiſſet, omnino tollit, cum hic non fiat donatio nepotibus propter affectionem, quàm ad eos non natos non poterat dici habere auus, ſed ex eo tantùm quòd ſic inter partes conuentũm eſſet, vtpotè quia qui ex parte ſponſę erant, voluerint ſic ſecurã facere, & certam ſucceſſionem futurorũ filiorum ipſius, in quo non modicum verſabatur illorum intereſſe.

Et licèt hanc rationẽ noluerit mihi admittere Senatus cum ad idem propoſitũ in illa cauſa Masoliuers, & Maſmijans, de qua ſuprà dixi, de ea argumentatus fuiſſem, ille tamen caſus diuerſus admodum erat ab hoc noſtro, quia ibi non vocabantur filij cum qualitate huius, vel alterius matrimonij, ſed indefinitè, quo caſu conſiderabat Senatus militare rationẽ æqualis, ac paris affectionis aui in vnius, atque alterius matrimonij nepotes, ac conſequenter veriſimilis illius mẽtis, quòd tam vnis, quàm alijs proſpicere voluiſſet, poſtquàm nihil obſtabat (apud me tamen plurimũ ſemper obſtat quod ibi notaui) quin fieret ea interpretatio, in noſtro autem caſu adſunt verba qualificatiua, *huius matrimonij*, quæ ſatis apertè, ac clarè denotant mentem diſponentis, ac propterea videtur non eſſe ab eis recedendum, nec arbitror aliud Senatum dicturum ſi caſus ſuccederet in eo diſputandus: habui ego vnum, non multis ab hinc diebus, quo me cõſuluit quidam, num poſſet cum hac Cancerij doctrina, cauſam, & multas pecunias de neceſſitate in hoc contumẽdas, periculo fortunæ committere, & hæreditatem à patre poſt hæreditamentũm in filios prioris, quod cõtrahebat, matrimonij factum, alienatam, vt filius alterius, & ſecundi matrimonij, non exiſtentibus filijs primi, vendicare, & non ſum auſus, quòd tanto ſe periculo exponeret, conſulere eidẽ, quia deſperabã valdè de victoria.

39 Nec † multùm prodeſſe poſſe doctrinam Bal. Tiraquel. Greg. Lop. & Aluara. quos Cancer. allegat, ad propoſitum exiſtimo, quia prę terquam quòd non eſt tam certa, vt ipſi arbitrantur, imò plures eam reprobarunt, prouti aduertit Barba. in additione ad Bal. in eo. loco, Zaz. conſil. 8. num. 7. lib. 1. refertq. Menoch. conſ. 97. num. 114. circa fin. vol. 1. certè caſus ille eſt valdè diuerſus à caſu noſtro, cum ibi appellatione primogeniti ex primo matrimonio dicatur venire primogenitus ex ſecundo matrimonio, non exiſtentibus filijs primi matrimonij, non alia quidem ratione, quàm per quandam iuris fictionem, qua ſecundum matrimonium, reſpectu tertij, fingitur primum, & ideò primogenitus ſecundi, non exiſtente primogenito primi, fingitur primogenit⁹ illius, & illius

40 nomen aſſumit, & qualitates † prouti communitèr de ſecundogenito dicimus, eum venire appellatione primogeniti, vbi nõ eſt alius, qui eum præcedat, primogenitus, nõ quidem verè, & propriè, quia id eſt impoſſibile, ſed impropriè, & fictè, vt docent Tiraquel. in allega. tract. de primogen. q. 3. nu. 12. & pluribus Menoch. conſi. 97. per tot. vol. 1. & ſignanter num. 51. nu. 102. 112. & pluribus alijs in locis, idem Menoch. in conſil. 220. num. 58. vol. 3. & in proprijs noſtris terminis quòd doctrina prædictorum doctorum per Cancer. allegat. intelligatur procedere propter quandam fictionem, vt ſuperiùs diximus, tenet Menoch. in allega. conſ. 97. numer. 116. in noſtro autem caſu, vbi donatio fit nepotibus ex hoc matrimonio procreandis, huiuſmodi fictio cadere non poteſt, quia nec propriè, nec impropriè, nec verè, vel fictè aliud, quod poſteà ſequatur, matrimo-

trimonium dici poterit iſtud, cuius contempla
tione fit donatio, nec filij alterius poterunt di-
ci huius, cuius tãtùm filij fuerunt vocati, vt de
ſe patet.

41 Accedunt † his plures, æꝗdemque pulchræ
conſiderationes Iacob. Meno. quas facit in
conſ. 97. ſuprà allega. à numer. 39. cum pluri-
bus ſequent. ad probandum in vocatione pri-
mogeniti maſculi ex certa muliere procrean-
di, nõ venire ſecũdogenitũ, etiã ſi primogeni-
tus ſit de medio ſublat⁹, & in allegat. etiã conſ.
220. à num. 54. cum multis ſequent. ſic in voca-
tione filiorum huius matrimonij, etiam ſi nulli
extent ex priori, dicendum eſſe omnino vide-
retur, quamuis aliud non eſſet, quòd id ſuade-
ret; Cum illis conſiderationibus, quas Meno.
vbi ſuprà facit, quaſq. ego hic tacitus, ne in im-
menſum volumen creſceret, prætereo, perfec-
tiſſimè materiam intelliges.

Ad conſ. Menochij 41. vltimo loco allega.
ego aliàs dicebam quod ſoleo, ſolentque
plures viri docti dicere in materia cõſiliorum,
quòd voluiſſem videre deciſionem Senatus,
qui ſuper eo caſu declarauit, ad iudicãdũ num
nam iuſtitiam Menoch. foueret in illo. Secun-
dò dico quòd ego rationẽ differentiæ vellem,
quare in ſuperiùs allegatis conſ. 97. & 220. te-
nuerit is doctor in vocatione primogeniti ex
certis coniugibus non venire ſecũdogenitũ ex
eiſdem, etiamſi nõ adſit primogenitus, in quo
verè diſpoſitio locum habere poſſet, & in d.
conſ. 41. firmauerit ſub vocatione filiorum ex
certis coniugibus naſciturorum, venire filios
vnius ex eis cum altero cõiuge poſteà habitos,
etiamſi adſint filij amborum illorum coniugũ
nominatorum in diſpoſitione, niſi ea ſit quòd
liceat de iure reſpondentibus ſcribere quod
parti conſulenti prodeſt, ac placet: ſi enim iſtos
caſus interſeſe comparauerimus, reperiemus
proculdubio multò maiori ratione eſſe ample-
ctendum contrarium eius, quod Meno. firmat
in dd. conſ. 97. & 220. quàm illud, quod in d.
conſ. 41. perſuadere ſatagit, vt ex ſuprà addu-
ctis ſit aliquantulum manifeſtum: Adde quod
iſdem Meno. in dd. conſ. 97. & 220. ex propò-
ſito refellit quaſdam rationes, quæ faciebant
pro opinione firmata in d. conſ. 41. vt tum ex
adductis à nobis apparet, tum etiam manifeſ-
tum fiet ex combinatione vnius ex dictis com-
ſilijs, quę fiat cum alio. Reſpondemus finalitèr
in caſu dicti conſ. 41. multa ſingularia fuiſſe à
Menoch. cõſiderata, propter quæ opinionem,
quam diximus, amplecteretur, quę non militãt
in noſtro caſu, nec in alijs ſimilibus, vndè fit
quod non poſſit de vno ad alium inferri: ſingu
laria ſunt, quòd principalitèr ſola donatarij cõ-
templatione, & non vxoris, nec filiorum dona
tio facta extitiſſet, quòd data nihilominus fue-
rat in eadem donatione facultas libera alienã-
di, etiam in extraneos, & finalitèr quòd dona-
tio eſſet à Principe facta, per quam donata effi-
ciuntur ipſius donatarij cũ credãtur ſola illius
contemplatione, & non alterius, donata, imò
in huiuſmodi donationibus alterius contẽpla-
tio nõ facit vt alteri, quàm donatario, ius quæ-
ſitum ſit: hęc quòd non applicentur ad caſum
noſtrarum donationum, in quibus cum fiant
ex pacto, & tractatu ambarum partium, quæ
contrahunt matrimonium, nemo non videt
quòd potiùs fiant contemplatione filiorum
illius matrimonij, de quo ſit mẽtio, quàm eorũ
patris primi donatarij.

42 Sed † (vt hoc non omittamus, quod eſt ma-
teriæ, quam tractamus, valde affine) ſi legatũ,
vel donatio ſimpliciter fiat vxori, an cẽſeatur
legatum factum, vel donatio tam reſpectu ſe-
cũdę, quàm primæ vxoris, diſputat Caſtillo So-
tomaior de vſufruc. in addi. in fin. lib. poſita
numer. 75. cum pluribus, quos allegat, vide
Menoch. in allega. conſ. 41. vol. 1.

43 An † autem apellatione filiorum in noſtro
caſu vnà cum patre vocatorum veniant nepo-
tes, dubium eſt: Cæterùm ijs, quibus noſtra pla
cuerit ſententia ſuperiùs latè cõprobata, quòd
videlicet donatio, qua de agimus, cẽſeatur tan-
tùm facta filijs primi matrimonij, non alte-
rius, facile erit reſpondere quòd in noſtro caſu
appellatione filiorum minimè cenſeantur vo-
44 cati nepotes, idque ex eo † quòd quoties filij
vocantur cum aliqua qualitate, quę non ineſt,
nec verificari poteſt in nepotibus, tunc appel-
latione filiorum non veniunt nepotes, ſiue ſi-
mus in fauorabilibus, ſiue in odioſis, tex. eſt ad
id elegans in l. fin. C. de natura. liber. vbi ideò
appellatione filiorum non veniunt nepotes,
quia ibi nõ fuit ſimpliciter de filijs diſpoſitum,
ſed de filijs ſpurijs teſtatoris, quæ qualitas eſt,
quæ nõ reſperitur in nepotib⁹, ita tenet Bar. in
l. liberorum num. 6. de verb. ſig. idem Bar. in l.
fin. C. de natur. liber. & in l. 1. C. de priuil. dot.
Bal. in l. quiſquis C. ad l. Iul. mageſt. Iaco. Cãcer.
tom. 2. var. reſol. cap. 7. de reſtitu. ſpoliat. nu. 61.
qui plures allegat, & Ioan. Pet. Surd. in conſ.
403. num. 24. vol. 3. qui quamplures alios ad id
etiam adducit, Caſſan. conſ. 58.

45 Indè † dicebat Cancer. vbi ſuprà ad inter-
pretationem conſtitutionis 2. ſub. tit. diſol. lo
matrimoni quin dret pertany ala viuda in 1.
vol. conſti. concedentis filijs primi matrimonij
eadem priuilegia, quæ eorum matribus conceſ
ſa fuerunt per conſtitutionem præcedentem
in cip. Hac noſtra: dicebat (inquam) is doctor
appellatione filiorum in dicta cõſtitutione
non venire nepotes, vt pote quia vocati ſunt
filij cum illa qualitate, prioris matrimonij, quę
non ineſt in nepotibus.

46 Indè † etiã Surd.loco ſuperiùs adducto reſpondebat appellatione filij primogeniti, vel natu maioris non venire nepotem, ex eo quia vocatus fuit filius cum ea qualitate, quæ nõ eſt in nepote.

47 Et finalitèr † ita in propoſito dicebat Aymõ Craueta in cõſ.98.nu.9. quem ſequitur Cabedo deci.Reg.Portug.140.nu.2.par.1.& Ioſeph. † de Seſe cũ Senatu Aragon. quem ita *declaraſſe* dicit, deciſ.53.num.18.quod licèt regulariter in vltimis volũtaribus appellatione filiorum veniant nepotes, nihilominus ſi diſpoſitio loquatur de filijs, nominando eos per propria nomina, tunc propter eam qualitatem, nepotes appellatione filiorum non veniunt, ſic in noſtro caſu cum donatio, qua de agimus, cenſeatur facta filijs tantùm prioris matrimonij, iuxta noſtram ſententiam, indè dicẽdum proculdubio eſt eo caſu appellatione filiorum non venire nepotes, cùm eis non cõueniat qualitas prioris matrimonij, cum qua filij ſunt vocati.

48 Si verò † hæc noſtra opinio (quòd in caſu, quem tractamus, cenſeantur vocati tãtum filij prioris matrimonij, non alterius) tibi non placuerit, ſed contrariam tenere volueris, quòd imò cẽſeantur omnes vocati, adhuc diſtinguẽdos eſſe arbitror duos caſus ad cognoſcendum nunquid appellatione filiorum in materia ſubiecta veniãt nepotes, nec ne: aut enim huic donatario, de quo agimus, nõ ſuperſunt niſi ſolũ nepotes ex filijs præmortũis, & tunc ſine dubio iſti cenſentur in donatione vocati appellatione filiorum, per regulam vulgarem quòd appellatione filiorum veniunt nepotes, d.l. liberorum, cum ſimil.de verb.ſignificatione: aut verò concurrunt filij donatarij cum eius nepotibus ex alijs filijs præmortuis, & tunc, etiam ſi materia fauorabilis ſit, appellatione filiorũ minimè veniunt nepotes, Socin.in l.Gallus §. inſtituens, circa finem, de lib. & poſthu. Deci. in conſ.1.etiam ad finem, Pinel.in l.1.par.1.nu.70. C.de bon.mater.ita ex alijs reſoluit Canc. vbi ſuperiùs in 2. par. var. cap. 7. de teſti. ſpoliato. num.61.Manti.de coniect.vlt. volunta. lib. 8. tit.8.num.5.Ioſeph. Seſe deciſ. Reg. Arago.53. † num.11.atq; ita *declarauit* Senatus die 22. Octobris 1597.ad relationẽ egregij Senatoris, & nũc Regentis Regiam Cancellariam Michaëlis de Salba, & de Vallſeca, in cauſa Antici Venal cõtra Ioannem Venal Parrochiæ ſancti Petri de Monteacuto, de qua declaratione meminit Cancer.d.vol.2.var.cap.7.de reſtitu.ſpolia.nu.61.Scriba erat N.Serra: eiuſdem etiam deciſionis meminit Ludo.à Pegue.poſt hæc ſcripta viſus, deciſ.163.Qui plura circa hanc materiã vocationis filiorũ, an eorum nomine veniant nepotes, videre voluerit, recurrat, vltra ſuprà citatos, necnon & cõmuniter ſcribentes in allega. l.liberorum ff.de verb.ſignifica. ad Peregri. de fideicom.art.22.à nu.44.cum ſequent. Tiber. Decia.reſpon.41.nu.96.cum ſequent.& ſignãtèr nu.111.vol.1.idem Decia.pleniùs reſpon.47. per tot.vol.3.Ceuall.in pract. quæſt.com. contra com.lib.2.q.694.per tot.& deniq. recurrat ad Micha.Ferrer obſeruan.3.par.obſeruan.361.in litera F.& obſeruan.407.in litera L. optimum eſt in propoſito cõſilium Caſſanate 58. totum de hac materia agens, Menoch. de præſump. lib.4.præſump.94.Antho.Gab.in com.conclu. lib. 6. de verb. ſignificatione, conclu. 1. Velaz. conſulta.140.Cancer.lib.3.var.cap.11. de tranſmiſ. à num.279.& plenè nouiſſimè Ioſeph. de Seſe deciſ.53.& 54.per tot.

SVMMARIA.

1 *Filij ſuccedentes in bonis donatis debent ea poſſidere cõmuniter, & pro indiuiſo.*

Socius non poteſt petere partem ſuam pro diuiſo, ante quam ſit declaratũ eſſe ſocium, ſed imò eſt petẽda pro indiuiſo: aliàs obſtaret ei exceptio præpoſterationis, quæ tamen eſt ante litem conteſtatam opponenda, ibidem.

Obſeruantia in his noſtri Senatus, ibidem.

2 *Filij ſic ſuccedentes tota re cõmuni vtuntur, abſq; eo quòd vnus alterũ impediat, fructus æquis portionibus percipiẽtes, ac in expẽſis ſimilitèr cõtribuẽtes.*

3 *Socius poteſt propria auctoritate clauſuram domus frangere, ſi ea appoſita prohibeatur per aliũ ſocius re communi vti.*

4 *Modus procedendi quando quis moleſtatur coram Ordinario criminalitèr pro aliquo facto, de quo pẽdet cauſa in Regio Senatu.*

5 *Comune quod eſt, meũ eſſe cenſetur, quoad diſpoſitionem partis meæ.*

6 *Socius totam domum cõmunẽ inhabitans poſt finitã conductionem ſibi per conſocium factam, non tenetur penſionem aliquam ſoluere pro dicto tempore, nec cenſetur inducta reconductio.*

7 *Socius poteſt totam rem cõmunem inhabitare, etiam inuito ſocio, vbi deciſ.*

8 *Niſi ſocius prohibens prouocet ad diuiſionem, & alter noluerit: nam tunc conſtituitur in mora, & tenetur ſoluere penſionem, ſeu mercedẽ, quam alius ſolueret.*

9 *Et niſi vtatur domo cõmuni ad aliũ vſum non deſtinatum, vel impediat ſocium quominus habitet cũ eo, vel neget ſocio partẽ vindicanti, vbi deciſ. Sena. Neapolita.*

10 *Socius inhabitans totam domum cõmunem non tenetur conſocijs ad penſionem pro eorum partibus.*

11 *Socijs non cõcordantibus in vſu rei cõmunis, optimũ remedium prouocare ad diuiſionem.*

12 *Socius præfertur in conducendo partem ſui conſocij.*

13 *Facere quilibet tenetur quod mihi prodeſt & ſibi non nocet.*

Affe-

14 *Affectio maior non eſt in pecunijs vnius, quàm alterius.*

15 *Socius præfertur in emptione partis conſocij alijs quibuscunq; emptoribus.*

16 *Socius tenetur denunciare ſocio ſi vult emere rem cõmunem pro pretio, quod alius offert.*

17 *Socius habens maiorem partem in re communi an poſſit conſocium compellere ad ſibi vẽdendum ſuã partem.*

18 *Socij quomodo adminiſtrent iuriſdictionem communem.*

19 *Socijs pluribus inſolidum competit iuriſdictio cõmunis, & ita per quemlibet poterit inſolidum exerceri, eritq; tunc locus præuentioni.*

20 *Iuriſdictio eſt indiuidua.*

21 *Socij plures non debent inſolidum iuriſdictionem cõmunem exercere, ſed compelli poſſunt ad concordandum de eius exercitio.*

22 *Socij debent concordari in exercitio iuriſdictionis cõmunis, vel vt alternis vicibus iuriſdictionem exerceant diuidendo vſum per tempora, vel conſtituẽdo communi, & concordi ſufragio communes Iudices, & miniſtros, per quos exerceatur iuriſdictio, & quis ex iſtis modis ſit melior, vbi deciſ. Senatuũ*

Domini plures qui exigunt cenſus à ſubditis tenentur communi conſenſu vnum exactorem deputare, nec poſſunt plures conſtituere, ibidem, vbi deciſ. Sena. Pedemon.

23 *Notantur inconuenientia, quæ orirẽtur ex priori modo vtendi iuriſdictione communi, & nu. ſequent.*

24 *Concordari compelluntur plures legatarij eiuſdem rei qua actione agant ad illam petendam.*

25 *Vicarij Barcino. Curia, quæ reformatione indiget.*

26 *Vnius, quàm plurium, imperium, & gubernatio multò meliora ſunt.*

Fabula Æſopi multùm ad propoſitum, ibidem.

27 *Diuidendi iuriſdictionem communem modi plures ſunt, vbi deciſ. Senatus Sebuſiani, & Burdegal.*

28 *Feuda in Cathalonia ſunt indiuiſibilia, licèt aliud ſit de iure communi.*

29 *Gratificationi in feudis locus eſt quando quis deſcedit pluribus hæredibus inſtitutis, vel ab inteſtato.*

30 *Gratificationi in Emphyteuſi non eſt locus, quia diuiſibilis eſt omni iure.*

31 *Communio parit diſcordiam.*

32 *In communione permanere nemo cõpellitur, & ideò poteſt quilibet, quando ſibi placeat, prouocare ad diuiſionem.*

33 *Diuiſio rei communis dupliciter peti poteſt, vel in eodem iudicio, vel in alio.*

34 *Diuiſio rei communis eſt facienda ſorte ſecundum aliquos, & nu. 46. vbi deciſiones Sena. Gratianopo.*

35 *Diuiſio rei communis eſt facienda ſic, ſecũdum alios, quòd maior faciat partes, & minor eligat, & nu. ſequent vbi deciſ. Sena. Grationopol. Camera Imper. & Sena. Sebuſia. & nu. 45.*

36 *Minor læſus in eligendo partem rei cõmunis, & maior læſus ex eo quòd inæquales partes cum fecerit rei communis, minor maiorem elegit, an reſtituatur, vbi deciſ. Sena. Sebuſ.*

37 *Diuiſio facienda prout num. 35. poteſt ſuſtineri dummodo frater maior natu non faciat diuiſionẽ captioſam, vbi illius exempla ponuntur.*

38 *Maior quis dicatur in materia diuiſionis rei communis reſpectu faciendarum partium, remiſſiuè.*

39 *Diuiſio rei communis debet fieri vt primogenitus debeat eligere primo loco ſecundum alios.*

40 *Diuiſio rei communis eſt facienda vt detur electio ex contiguitate loci, quando vnus ex ſocijs habet rem continuam cum re, quæ diuiditur, ſecundum alios.*

41 *Diuiſio rei communis eſt facienda arbitrio iudicis ſecundum alios, & num. 45. vbi deciſ. Sena.*

42 *Diuiſio ſic facienda eſt in re communi, vt eligat quì maiorem partem habet, & num. 82.*

43 *Eccleſia habet electionem in diuiſione rei communis.*

44 *Fiſcus præfertur in diuiſione rei communis.*

45 *Auctoris opinio circa tot diuidendi modos.*

46 *Iudex, cuius arbitrio committitur diuiſionem rei cõmunis facere, qualiter ſe habere debeat, vbi deciſiones Sena. Grationopoli.*

47 *Diuiſio rei communis eſt ſemper facienda in globo, ſeu in groſſo, & non minutatim, vbi deciſ. Rot. Bonon.*

48 *Socius poteſt rem communem pro ſua parte obligare.*

49 *Communis res, quæ diuiditur, ſi per ſociũ antea fuiſſet obligata, diuiſione facta remanet tota pro indiuiſo obligata.*

50 *An idem procedat tam reſpectu ſociorum ex conuentione, quàm etiam plurium hæredum rem aliquam communiter, & pro indiuiſo poſſidentium, remiſſiuè, vbi deciſ. Sena. Pariſien.*

51 *Creditores deffuncti cuiuſcunq; ſpeciei ſint, & ſiue priores, ſiue poſteriores præferuntur in rebus illius reliquis hæredis creditoribus.*

52 *Creditores ſocietatis an præferantur creditoribus particularibus ſociorum in rebus ipſius ſocietatis.*

53 *Socius, & eius nomine ſui creditores non poſunt aliud prętendere, quàm partem ad ſociũ prædictum ſpectantem in bonis ſocietatis, per diuiſionem bonorum communium faciendam.*

54 *Æs alienum eſt priùs à bonis ſocietatis, & communibus deducendum, quàm fiat diuiſio, & partitio.*

55 *Bona non dicuntur niſi quæ ſuperſunt deducto ære alieno.*

56 *Lucra non dicuntur niſi deducto etiam ære alieno.*

57 *Bona ſocietatis non dicuntur ſociorũ niſi ſolutis priùs debitis ſocietatis.*

58 *Statutum diſponens quòd in bonis dececti æqualiter oẽs creditores illius cõcurrant, intelligitur in bonis proprijs ipſius, non autem in bonis ſocietatis, in quibus creditores ſocietatis ſunt priùs ſatisfaciẽdi*

59 *Societas tacita,& incidens contrahitur per emptionem alicuius rei per aliquos communiter factam, & ibi ſtatim declaratur.*

60 *Animus qualis fuerit retrò,declaratur ex his, quæ poſtea ſiunt.*

61 *Venditor mercis an præferatur in illa,alijs creditoribus,remiſſiuè.*

62 *Debitum,& creditum ſocietatis eſt diuerſum à debito,& credito ſocij particularis.*

63 *Compenſatio non admittitur de debito particulari alicuius ſocij cum debitis ſocietatis.*

64 *Venditor vt præferatur alijs creditoribus emptoris in re vendita pro prętio debito quæ requirantur.*

65 *Inſtrumenta hæreditatis communis remanent penes ſocium antiquiorem diuiſione facta.*

66 *Fallit ſi inter ſocios eſſet aliquis doctor, quia tunc penes eum remaneret tamquam digniorem.*

67 *Inſtrumenta rei communis,ſi moritur ſocius natu maior relicto filio minore,remanent penes patruum natu tunc maiorem,poſt diuiſionem factam.*

68 *Socius vnus,inuito altero,an poſſit,poſt factam diuiſionem,totam rem,quæ erat communis, redimere, vbi deciſiones noſtri,& aliorum Senatuum.*

69 *Eſſet tamen per ſocium hoc caſu cautio præſtanda de ſatisfaciendo alijs ſocijs ſuam partem, & portionem, & de ſeruando indemnem emptorem, vbi deciſ. Sena. Sabuſia.*

70 *Laudimium non debetur ex diuiſione,quæ fit inter fratres hæreditatis paternæ.*

71 *Diuiſio rei communis, quæ fit inter fratres,dicitur neceſſaria alienatio,ex qua nõ ſoluitur laudimium.*

72 *Diuiſionem impedit impoſſibilitas,vel difficultas diuidendi.*

73 *Paſcui communis diuiſio peti an poſſit quaſi cõmodè diuidi non poſſit,vbi deciſ.Sena.Pedemon.*

74 *Diuiſio paſcuorum communium quomodo ſit facienda inter duas communitates,vbi deciſ. Sena. Sabuſ.*

75 *Diuiſio quando impeditur propter impoſſibilitatem diuidendi,facienda eſt æſtimatio,& ea per vnũ ex ſocijs ſoluẽda, vel deueniendum eſt ad licitationẽ, & num.* 80.

76 *Diuidi commodè nõ poſſe dicitur res communis quãdo,ſi diuideretur,ſatis minus valeret.*

77 *Diuidua ſunt quæ tãta vtilitatis ſunt ſeparata,quãta vnita.*

78 *Diuidi commodè res cõmunis non poſſe dicitur,quãdo fieret ad iniuriam alterius.*

79 *Diuidi commodè multis alijs modis dicitur nõ poſſe res communis,remiſſiuè.*

80 *Socius quis præferatur in æſtimatione ſoluenda quãdo res commodè diuidi non poteſt.*

81 *Socius habens æqualem partem in re communi cum conſocio,non poteſt petere quòd compellatur conſocius ad æſtimationem ſuę partis recipiendam.*

82 *Socius,qui maiorem partem habet in re communi,poteſt compellere conſocium vt,ſuæ partis æſtimatione recepta, totã rem ſibi dimittat,vbi obſeruãtia Sena.Neapol.& nu.ſequẽti,vbi deci.noſtri Sena.*

83 *Licitatio non eſt permiſſa in rebus hæreditarijs, vbi deciſiones Sena.Luſita.& nu.*94.

84 *Socius ſi maiorem partem habet iure proprio,præfertur,vt dicitur num.*82.*non ſi iure alieno, putà acquirendo ab alijs ſuam partem.*

85 *Licitatio in re communi, quæ commodè diuidi non poterat approbata eſt aliquando à noſtro Senatu, etiamſi partes ſociorum eſſent inæquales.*

86 *Æſtimatio eſt facienda per expertos,& peritos, nõ autem per ſubhaſtationem, aut licitationem.*

87 *Licitatio multa præ ſe fert incommoda,& ideò eſt ab ea,in quantum poſſumus,à nobis abſtinendum.*

88 *Licitatione non eſt vtendum, niſi quando aliud remedium non ſupereſt,vbi deciſ.Sena. Sebuſia. & nu.*95.

89 *Licitatione non probatur iuſtum pratium, nec iuſtus rei valor,vbi deciſ.Sena. Neapoli.*

90 *Communis res præſumitur pro æqualibus partibus, quando ſimpliciter de communione ſit mentio.*

91 *L.ſancimus. §.ne autem C. de dona.intellectus.*

92 *Donatio ſi quid habet fauoris, eſſe debet pro donatore ne aliàs ex ſua liberalitate damnum patiatur.*

93 *L. ad officium C.commu.diuidun.intellectus.*

94 *Licitationem omninò eſſe prohibitam in rebus hæreditarijs,ſiue hæredes habeant æquales partes, ſiue etiam inęquales,tenet Alua.Velaſ. præterquam in l. ad officium C. com. diui. vbi deciſiones Sena. Sebuſ.*

95 *Licitare eſt pratiũ in auctione pro re venali offerre.*

96 *Socius non poteſt compelli ad illud, quod commune habet cum alio,vendẽdum,etiam in caſibus aliàs de iure permiſſis,ſi alia res,quæ remanet,ſibi fieret prorſus inutilis,vbi exempla,& deciſ. Sena. Neapoli.*

97 *Pactum temporale de non diuidendo valet,ſicut præceptum teſtatoris,& nu.*106.

98 *Socij non obſtante pacto,vel etiam præcepto teſtatoris in contrarium,poſſunt diuidere rem communẽ ſi concordant.*

99 *Etiamſi iuramẽtum eſſet interpoſitum promiſſioni de non diuidendo.*

100 *Id tamen eſt verum,ſi in fauorem hæredum,& ſociorum tantùm fuiſſet facta prohibitio diuiſionis,non ſi alio reſpectu,ſecundum auctoris opinionem, & nu.* 113.

101 *Diuiſioni eſt locus non obſtante pacto de non diuidẽdo,vel prohibitione, ſi conſocius eſt dilapidator, vel non poſſunt concordare in vſu rei communis, & nu.ſequent.vbi deciſ.Sena.Baren.*

102 *Dilapidator nõ ſolùm debet remoueri à ſocietate, ſed etiam bonis ei interdici.*

103 *Socius rixoſus facit locum diuiſioni non obſtante pacto,vel prohibitione.*

104 *Rixa eſt bellum inter priuatas perſonas.*

105 *Diuiſioni rei communis eſt locus,non obſtante pacto, vel prohibitione,ex multis cauſis,remiſſiuè.*

106 *Pactum,vel prohibitio de non diuidendo rem cõmunem in perpetuum non valet.*

Pactum

107 *Pactum de perpetuò ſtando in communione, etiam iuramento vallatum, non valet, & nu. ſequēti, vbi contraria opinio.*

108 *Abſolutio tamen iuramenti eſt neceſſaria, ſi non obſtante pacto iurato, vult ſocius prouocare ad diuiſionem.*

109 *Iuramentum non eſt ſeruandum, quod ſeruari nō poteſt ſine interitu ſalutis æternæ.*

110 *Pactum, vel prohibitio de non diuidendo imperpetuū ſuſtinetur ad tempus, pro quo licitè fieri poterat.*

111 *Dictio, imperpetuum, aliquando interpretatur pro vita alicuius.*

112 *Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorū an ſuſtineatur, ſaltem quoad præſentia.*

113 *Prohibitio teſtatoris de non diuidēdo etiam imperpetuum tenet ex iuſta teſtatoris affectione, vbi exēpla. vbi deciſ. Sena. Pedemon.*

114 *Diuiſio rei communis impeditur per pignoris obligationem antea de re factam conſocio.*

115 *Diuiſio non impeditur per impignorationē rei cōmunis conſocio factam, ſi ipſe taceat, nec de ea opponat.*

116 *Diuiſio impeditur ex curſu longi temporis, quo fratres, vel ſocij rem cōmunem pro diuiſo poſſiderūt, vbi deciſ. plurium Senatuum.*

117 *Præſumptio diuiſionis rei communis, quæ oritur ex lapſu longi temporis probat diuiſionem etiam vbi requireretur probatio per inſtrumentum.*

118 *Diuiſio non præſumitur ex curſu temporis quādo inter fratres, vel ſocios eſt magna inæqualitas in portionibus, quas poſſident, ſecundum opinionem auctoris.*

119 *Diuiſioni fiendę nunquam præſcribitur quandiu pro indiuiſo ſocij poſſident.*

120 *Actiones famil. hercis. & commu. diuidun. non durant ſuprà 30. annos.*

121 *Socij quandiu ſtant in communione, vnus alterum recognoſcit in ſocium.*

L. 1. §. adhuc, de annal. excep. intellectus, ibidem.

122 *Actiones familiæ hereiſcundę, & pro ſocio tunc cōpetunt quando vnus tantùm poſſidet, vbi auctoris opinio.*

123 *Maritus non poteſt prouocare ad diuiſionem rei cōmunis in dotem ſibi data, licèt prouocari valeat.*

124 *Diuiſio ſpecies eſt alienationis, & venditionis vicem obtinet.*

125 *Eccleſia an poſſit prouocare, & prouocari ad diuiſionem rei cōmunis.*

Minor an poſſit prouocare, & prouocari ad diuiſionē rei communis, ibidem.

GLOS. IX. PARS II.

Quomodo plures filij vocati ſimul poſſidere debeant bona donata, & eadem inter ſe poſtea diuidere.

1 SED † quomodo ij filij ſic vocati debeant, poſt mortem patris, bona donata poſſidere, pulchræ inueſtigationis eſſe cenſeo (quam expedit vt in hac ſecunda par. huius gloſ. 9. explanemus) in qua breuiter, & reſolutiuè dicendum eſt, quòd cōmunitèr, & pro indiuiſo, donec ab altero ipſorum fiat prouocatio ad diuiſionem, vulg. l. non poſſumus ff. ſi pars hęred. peta. cum ſimil. atque ita eſt de iure petendum caſu quo alter ex dictis filijs totam rem donatam appræhendiſſet, adiudicari videlicet ſibi, vt donatario, tertiam vel quartam partem (prouti erit numerus filiorum) rerum donatarum communitèr, & pro indiuiſo, cum reliquis fratribus ſuis, poſſidendam, abſque eo quòd peti poſſit res donata pro diuiſo: obſtaret enim tunc agenti exceptio præpoſterationis, not. Gom. in §. quædam nu. 7. inſt. de actio. faciunt que tradit Dida. pract. quęſtionum lib. vni. cap. 12. num. 1. & Peregrin. de fideicom. art. 45. num. 31. cum multis alijs, pulchra eſt ad propoſitū deciſ. Borgn. Caual. de iudi. 18. in prima par. Quam tamē exceptionem opponendam fore ante litem conteſtatam, auctor eſt Surd. conſ. 354. numer. 11. & Hyppol. Monta. in additionibus ad Olibam in praxi de actio. par. 2. lib. 1. cap. 39. num. 4. In noſtro Senatu, iſto in caſu, fiunt *declarationes* hoc modo, quòd adiudicatur dimidia pars (ponamus) hæreditatis, & bonorum, quæ fuerunt donatoris vnà cum fructibus perceptis, & qui percipi potuerunt à die litis motæ filio agenti vigore talium donationum, & ad dictę partis reſtitutionem, ſeu ad relinquendum vacuam, & expeditam illius poſſeſſionem condempnari ſolet reus vnà cum dictis fructibus, poſtea verò in decreto executionis, illi formam dando, ſolet prouideri quòd is, qui obtinuit, mittatur in poſſeſſionem medietatis hæreditatis cōmunitèr, & pro indiuiſo cum aduerſario poſſidēdę, prouti in multis cauſis, & ſignanter in ſuprà relatis obſeruari vidi, & licèt id ita non declaretur in decreto executionis, vel quia forſan à parte non petatur, vel aliàs, nihilominus poſſeſsio victori debet dari, ita vt pro indiuiſo, cum reo, eam teneat, quia implicitet id continet ſententia in ſui fauorem lata, per ſupradicta, atque ita practicatum fuit in ſuprà relata cauſa Eliſabetis Maſoliuera contra Narciſam Maſmijana, in qua licèt nec in ſentētia, nec in prouiſione decreti executionis eſſet declaratum quomodo eſſet poſſeſsio victrici tradenda, nihilominus tamen ſic, vt ſupradictum fuit, ea exitit tradita. ††

2 In hac † comunione ſtabunt fratres quamdiu eis placuerit, & communiter, & pro indiuiſo fructus, & emolumenta hæreditatis æquis portionibus percipient, & expenſas in eis facient

cient æqualitèr,æqualiterque tota re commu-
ni vtentur,abſq.eo quòd vnus alteri id impedi
re poſsit,dummodo ea vtantur ad eum vſum,
ad quem deſtinata eſt,pluribus id exemplis cõ
probat Gayl.pract.obſeruan.lib.ſingula.de pig
nor.obſer.20.num.9. Pau. Granu. theorem.2.
3 nu. 2. Quod † adeò verum eſt,vt etiam ſocius
poſsit propria auctoritate clauſuram domus
frangere,ſi ea appoſita ſit à ſocio ne alter dicta
re communi vteretur l.ſi vitem §. ſi ad ianuam
ff.quod vi,aut clam,Pau.de Caſt. in con. 395.
vol.2.Aymon Craue.in conſi.4.num.10. quos
refert,& ſequitur Pau. Granut.d.Theorem.2.
num.4.idque ego habui de facto in ſępè alle-
gata cauſa Eliſabetis Maſoliuera contra Narci-
ſam Maſmijana in Regio conſilio : cum enim
dicta Maſoliuera,poſt obtentam in dicta cauſa
victoriam , & poſtquam miſſa fuerat in poſſeſ-
ſionem medietatis hęreditatis aui ſui, fregiſſet,
ac rupiſſet propria auctoritate ſeras portarum
quorundam cubiculorum ex domibus dictæ
hæreditatis per dictam Maſmijana appoſitas,
fuiſſetque propterea pro parte dictæ Maſmija
na inſtituta cauſa criminalis coram Ordinario
aduerſus dictam Maſoliuera ratione dictæ fra-
cturę,opponeretq.ac diceret dicta Maſmijana
ſe habere in illis cubiculis multa bona, quæ po
tuerant per dictam Maſoliuera deprędari : ſu-
per hoc ego conſultus reſpondi id iure licuiſſe
dictæ Maſoliuera,vt ſic vteretur re communi,
(ſocio quamuis inuito) qua aliàs , abſq. dicta
fractura,& reſeratione,vti nõ poterat, ex ſuprà
dictis,ac proindè recurrendum cenſui ad Rela
torem cauſæ ciuilis inter partes prædictas ver-
4 tentis (ad quem † ſolemus quotidiè recurrere
quoties noſtri clientes corã Ordinarijs vexan-
tur criminaliter ſuper aliqua re , quæ in Sena-
tu ciuiliter tractatur , vel ſuper depẽdentibus,
vel emergentibus ab ea)cum ſupplicatione fa-
ctum prędictum continente,nec non & ratio-
nibus ſuperiùs allegatis ad iuſtificandum non
potuiſſe criminaliter agi contra dictam Maſ-
oliuera ocaſione prędictorum,per quem qui-
dem Relatorem facto verbo in Regia Audiẽ-
† ria , attẽtis prędictis,fuit *prouiſum*(id quod in ſi
milibus prouideri ſolet)quòd mandaretur Or-
dinario de Olot quatenus intra decem mitteret
inquiſitiones, ſi quas haberet, contra dictam
Maſoliuera, & interim nihil innouaret contra
eius perſonam,vel bona,& quòd pro his expe
direntur literæ oportunę:expeditis literis,& Or-
dinario præſentatis,nos ſperabamus quòd in-
quiſitiones mitterentur, vt ſuper his in noſtri
fauorem fieret declaratio: Cęterùm nunquam
apparuerunt, quia forſan vidit aduerſans ſibi in
eis ſubcumbendum fore,& quia ampliùs occa
ſione prædictorũ dicta Maſoliuera nõ fuit mo
leſtata, ꝓpterea nec ipſa vlteriùs d his curauit.

5 Rationem † omnium prędictorum addu-
cit Gayl.vbi ſuperiùs num.2, quia quod com-
mune eſt,meum eſſe cenſetur,quo ad diſpoſi-
tionem partis meæ,vulga.l. pupillus §. fin. de
verb.ſig.l.ſerui electione §.Labeo, vbi Bar. &
* cõmuniter ſcribẽtes,& ſignãtèr Iaſ.de leg.1.plu
ra ad id tradit Socin. in eodẽ §. Labeo per tot.
6 Indè † infert Grann.d.theorem. 2. poſt So-
cin.in d.§.Labeo, & alios, quos allegat contra
Pet.de Vbal.in tract.de Societ. par. 5. quæſt. 9.
verſi.circa primum , quòd quando ſocius totã
domum communem inhabitauit, conuentio-
ne præcedẽte de ſoluendo ſocio penſionẽ pro
illius rata ad certum tempus, ſi poſtea eo tem-
pore finito habitationem continuauerit, non
cenſebitur tacitè reconduxiſſe, nec ſocio tene-
bitur ad ſolutionem alicuius penſionis: mouẽ-
7 tur † Granu. & prædicti doctores , quia ſocius
ſemper iure licito totam domum commũẽ,
& pro indiuiſo,ſocio ad huc inuito , inhabita-
re poteſt,per ſupradicta ,benè Marilia.deci.28.
† per tot.vbi *deciſionem* affert ad id factam.
8 Quomodo † autem tali ſocio conſulatur,
vt rei ſuæ iſtud lucrum ceſſans effugiat,docet
Granu.vbi ſuperiùs dicens quòd tali caſu cau-
tela erit alteri ſocio valdè conducens quòd
prouocet ad diuiſionẽ : tunc enim,ſi recuſaue-
rit ſocius id facere,conſtituetur in mora , cuius
ratione tenebitur alteri ſocio , ex traditis per
Socin.in d.l.ſerui electione §.Labeo ď leg. 1.&
in conſi.58.circa tertiũ caſum vol.4.Nat.conſi.
303.num.1.Roma.in conſi. 168. nu. 4. Condu-
9 cunt † quæ tradit Vincen.de Frãch. deciſ. 160.
vbi declarans quomodo intelligatur id, ꝙ cõ-
muniter dicitur, quodq. nos ſuprà docuimus,
poſſe quemlibet habitare in domo communi
pro indiuiſo,id procedere dicit, quando quis
habitat in re communi deſtinata ad vſum habi
tationis,nec impedit ſocium , quominus cum
eo habitet, nec negat ſocio vindicanti partem
in domibus:aliàs enim teneretur ei ad penſio-
nes l.ancillarum §. ſed & penſiones ff. de peti.
hæred.& venient à die,quo quis ſcit à ſe peti,l.
item veniunt §. ſi peritam 2.ff. eo. tit. atq. ita
† teſtatur *deciſum* in Sena. Neapol.iũctis duabus
aulis illius Senatus.
10 Vtrum † autem eo caſu, quo vnus ex ſocijs
inhabitat domum communem in totum , vt
ſuprà dictum eſt , teneatur ad penſionem pro
parte aliorum ſociorum?dic quòd nõ,ratio eſt,
quia ſi totam domum inhabitat, ideò eſt quia
vſus non poteſt diuidi , ac proindè non foret
iuſtum quòd ipſe ad totam penſionem tenere
tur:Item quia idem poſſent facere reliqui ſocij
Pet.de Vbal.de duob.frat.5.par.num. 12. Fran.
Mar.deciſ.512.in 2. par. allegatus à Caual. de-
ciſ.25.num.18.par.2.latè Coſta de portio.rata q.
55.per tot.

Sed

11 Sed quid † ſi iſti fratres non concordant in
vtendo hac re communi, prouti quotidie fieri
ſolet, plures caſus explicant doctores ſuprà ci-
tati, & remedia adducunt, quę per te ipſum vi-
dero: mihi autem vti valdè experto, ex varijs
cauſis, & huius farinæ negocijs, quæ præ mani-
bus ſæpè habui in moleſtijs, & diſcentionibus,
quæ quotidie inter huius generis ſocios, etiáſi
ſint fratres, & quauis alia neceſſitudine coniũ-
cti, non raiò homicidijs perpetrandis cauſam
dantes, exoriuntur circa rei communis vſum,
illud ſolũ ſupereſſe videtur, vt ab eo, qui quie-
tem deſiderat, fiat prouocatio ad diuiſionem:
alias enim non arbitror fieri poſſe, quòd ſedari
valeant huiuſmodi diſcentiones, & iurgia, quæ
ex commuuione oriri ſolent.

12 Antequam † tamen ab his diſcedamus libet
hic inſerere quod mihi contigit conſulendum
in ſæpè allegata cauſa Eliſabetis Maſoliuera cõ
tra Narciſam Maſmijana cum adhuc in com-
munione perſiſterent: volebat enim dicta Maſ
mijana quòd per ambas partes fieret locatio
hęreditatis communis cuidam colono partia-
rio, qui eam ſolebat, titulo conductionis, pro
dicta Maſmijana colere tẽpore, quo prædicta
Maſoliuera miſſa fuit in poſſeſſionem illius
pro indiuiſo cum dicta parte altera, & ex ad-
uerſo volebat dicta Maſoliuera in portione
ſua ſtare, & partem alterius conducere: conſul
tus ſuper hoc facto reſpondi iuſtitiam ſouere
dictam Maſoliuera, & quaſi certam futuram vi
ctoriam promiſi, ſi eam pretentionem in iudi-
tio, aduerſus dictam Maſmijana, deduxiſſet, ex
doctrina Socin. qui id clarè docet in allega. l.
ſerui electione in §. Labeo num. 7. de leg. 1. qui
ad id allegat Bal. in l. 1. C. qui teſta. facer. poſ.
Fran. Mai. deci. 52. in prima parte, quod probat
idem Socin. ſatis concludenti (vt ait) ratione:
de iure enim ſocio permititur re communi vti
inuito ſocio, ſi alterius ſocij prohibentis non
interſit, glo. communiter approbata in l. Sabi-
nus, ver. conſtat, ff. commu. diuidun. per tex. in
l. ſtipulatio §. fiu. iunctis his, quę not. Bar. in ſæ-
pè allegata l. Labeo ff. de noui oper. nuncia. fa-
ciunt quæ not. Din. in reg. iure communi, de
13 reg. iur. in 6. Quibus † adſtipulatur & illa iuris
regula tritiſſima, cuilibet integrum eſſe facere
quod ſibi prodeſt, & alteri non nocet, vulga. l.
in ſumma ff. de aqua plu. arcen. cum ſimil. in
hoc autem caſu non videtur poſſe conſocium
probabile intereſſe pretendere quòd extraneo
potiùs, quã alteri ſocio res communis locetur
quando conſocius idem pro locatione præ-
14 mium offert, quod extraneus, argumento tex. †
vulgaris in l. nummis de in lit. iuran. vbi nullũ
verſari intereſſe deciditur habere hos, vel a-
lios nummos, indè concludendum videtur co
gendum fore ſocium conſocio potiùs, quàm
alteri, ſi idem pretium offeratur, ſuam partem
locare, atq. ita per hæc, & alia, quæ his adiun-
gebam, videlicet quòd coniuges Maſoliuers a-
gricolæ erát, & in re ruſtica valdè experti, coniu
ges vero Maſmijans paratores lanæ, & eius ar-
tis omninò imperiti, conabar deffendere in di-
cta cauſa cogẽdos fore dictos Maſmijans, poſt-
quàm ipſi per ſe ipſos agros colere non pote-
rant, imò alteri locare volebant, ſicut ſemper
ſoliti fuerant, cogendos (inquam) fore ad locã-
dum potiùs dictis coniugibus Maſoliuers, quã
alteri: Cæterùm poſtea partes, quia de proxi-
mo diuiſionem ſperabant, à propoſito deſtite-
runt, & ſic is caſus nõ fuit tunc deciſus, poſtea
reperi idem tenere Menoch. qui ſatis acuratè
totam hanc materiam explicat, de arb. iud caſ.
442. num. 14. & Antho. Gom. tom. 2. var. reſol.
cap. 3. de loca. & conduc. num. 14. circa mediũ,
vbi omnibus ferè dubijs, quę circa hæc oriri
poſſent inter ſocios, reſolutiuè reſponder, Ca-
ual. deciſ. 25. num. 15. par. 2. egregia eſt ad pro-
† poſitum in conſiſtorio Sicilię facta *deciſio* apud
nob. Garciam Meſtril. 4. in ordine.

15 Idem † cenſeo dicendum in emptione, &
venditione, vt in ea habeat etiam ſocius ius
prælationis, ſicuti in locatione, per iura, & ra-
tiones ſuprà adducta, quę eodem modo mili-
tant in vno, atque in alio caſu, & in expreſſis
terminis ita tenent Bal. in l. 2. num. 2. verſ. tu au-
tem nota C. com. rer. aliena. Rip. in l. ſerui elec-
tione §. Labeo num. 15. ff. de lega. 1. Stepha. Gra-
tia. deciſ. prouin. Marc. 169. num. 8. cum alijs,
quos allegant, qui adhuc loquuntur in fortio-
rib' terminis, ſcilicet quãdo fiſcus vult vẽdere
16 rem cõmunem, volentes † quòd is teneatur de
nunciare ſocio, & eundem requirere priùs ſi
eodem prætio, quod alius offert, velit rem ha-
bere; adde Peregri. de iu. fiſ. lib. 6. tit. 4. num. 23.
17 Imò † volunt aliqui quòd ſi duo ſunt ſocij pro
partibus inęqualibus, qui maiorem partẽ ha-
bet, poteſt alterum compellere ad ſibi ſuã par-
tem vendendam, Guid. Pap. ſingul. 557. ſequi-
tur Ariſmi. Tepa. tom. 2. ſui cõpendij tit. cõmu.
diuidun. fol. 284. col. 4. verſi. iure cõmuni, con-
tra quam tamẽ opinionẽ poſteà ſcripſit Stepha.
Gratia. d. deciſ. prouin. Marchię 169. per tot.

Hæc quæſtio cum incidiſſet diſputanda in
Senatu de an. 1603. in cauſa Magdalenæ Tor-
roella, & aliorum contra Ioannem Planes blã-
querium præſentis ciuitatis, ad relationẽ egre-
gij Senatoris Hieronymi Seniuſt, actuario Io-
ſepho Cottes, noluit Senatus (neſcio quaprop
ter) eam declarare, ſed imò eius declarationem
remiſit ad prouiſionem decreti executionis po
ſteà fiendam, & cum deindè in decreto execu
tionis fuiſſet per partes inſtatum quòd decla-
raretur cui nam cõpeteret ius prælationis, num
nam dicto Planes, vt habenti ius à tribus ex
quatuor

Digitized by Google

qnatuor ſororibus domum quandam pro in-
diuiſo poſſidentibus vigore ſtabilimenti per
eas eidem facti de dictis domibus, an verò Ma
riæ Grau, & Tortoella alteri ex dictis ſororib⁹,
quæ ſuam partem minimè alienauerat, fuit
prouiſum, facto verbo in aula, die 5. Iunij 1604.
quòd attento ex partium confeſſionibus conſ-
tabat dictas domos non recipere commodam
diuiſionem, & dictas partes nolle in commu-
nione permanere, quòd propterea pro nunc,
& donec aliàs fuiſſet prouiſum, licitarétur do-
mus prædictę inter dictos Mariã Grau, & Ioã-
né Planes, qua licitatione facta prouidebi-
tur vt iuris fuerit, de qua deciſione plura vide-
bis infrà.

18 Hæc † omnia, quę ſuperiùs adducta fuere,
locum tantùm habere videntur in his, quæ ex
ſe diuidua ſunt, & commodam recipere poſ-
ſunt diuiſionem, & ſeparationem: Cæterùm
quid erit in vſu rei communis, quæ diuiſionis
eſt incapax, in qua, ad ſedandas diſcordias, nõ
poteſt recurri ad remedium prouocationis ad
diuiſionem, quod antea omnium optimum di
cebamus, veluti in exercitio iuriſdictionis, quę
pluribus in eadem vrbe, vel opido competit,
quomodo (quęſo) ea erit exercẽda? Hanc dif-
ficultatem ex profeſſo tractant Nicol. Boer.
deciſ. 5. per tot. Dida. in pract. cap. 40. etiam per
tot. noſter Ludoui. à Pegue. deciſ. crim. 10. per
tot. illam deciſionẽ, Morche. de diuiſ. bon. lib.
1. cap. 5. per tot. Fran. Mar. deciſ. 232. in prima
par. Pet. de fideicom. quæſt. 8. in additio. poſt
num. 530. verſi. nunc videndum eſt, adde eis
Alber. Brun. in conſ. 142. quem noſter Cancer.
allegat in tertia par. var. multò poſt hæc ſcripta
in lucem emiſſa c. 13. de iur. caſtror. numer. 303.
Ex quorum dictis hæc, quæ ſequuntur reſolu-
19 tiuè nota, Primò † quòd iſto in caſu quorun-
dam ſit opinio, communiori ac frequentiori
doctorum conſenſu inita, iuriſdictionem inſo-
lidum cuilibet competere, & ſic poſſe quem
libet ex dominis iuriſdictionẽ inſolidum exer-
cere, ita ſanè vt locus ſit pręuentioni, ad quod
communiter citatur glo. in cap. prudentiam, in
prin. de offi. de leg. & à Dida. ſuprà in prin. de-
cem allegantur doctores eam opinionem te-
nentes: Iuxta hanc opinionem vidi exerceri iu
riſdictionem in Villa Sancti Ioannis de Abba-
titijs Dioc. Vicen. per dignitates nouiter in Ec-
cleſijs Carhtedalibus Barcinonen. Gerunden.
Vicen. & Celſonen. in pręſenti principatu erec-
tas: quilibet enim ex obtinentib⁹ prædictas dig
nitates arbitrabatur poſſe inſolidum iuriſdic-
tionem ibi exercere.

Nota ſecundò aliorum aliam fuiſſe iſto in
caſu opinionem, vt licèt negari non poſſit iu-
riſdictionem eo caſu eſſe penes quemlibet in-
20 ſolidum, cum indiuidua † ſit, argumento tex.
in l. 1. §. ſi vſusfructus ff. ad l. falci. & l. vię ff. de
ſeruit. negãt tamen eam poſſe à quolibet inſo-
21 lidum exerceri, ſed imò † compellendos eſſe
ſocios, vt eam communi, & concordi ſuffragio
exerceant, ſic denique vt inuiti cogantur ad
concordiam, ſi in iuriſdictionis vſu non conue
nerint, ad quod terdecim iſdem Dida. enume-
rat doctores hanc tenentes opinionẽ in prin.
verſi. ex contrario, alios, cum pluribus iurium
deciſionibus, allegat Pegue. d. deciſ. 10. num. 2.

22 Nota † tertiò quòd circa proximè dictam
opinionem, quomodo videlicet concordari
debeant per Superiorem plures domini de iu-
riſdictione adminiſtrãda, duę reperiuntur do-
ctorum opiniones: alij enim dicũt id ita faciẽ-
dum eſſe vt ij alternis vicibus iuriſdictionem
exerceant diuidendo vſum iuriſdictionis per
tempora, huius opinionis eſt Feli. in cap. pru-
dentiam num. 3. & 5. & alij latè relati per Pe-
guer. d. deciſ. 10. num. 4. Craue. in conſi. 318. in
prin. & 995. nu. 19. verſi. quincto reſpondetur,
vol. 6. Rolan. à Val. in conſi. 80. num. 17. vol. 1.
Per. de fideicom. quęſt. 8. in additione poſt n.
530. ſequenti verſi. nunc videndum eſt, pag. mi
hi 93. col. 3. vbi alios allegat, & ſuum diuiden-
di modum laudabiliorem cæteris cum Cra-
ne. appellat, licèt eum poſtea dicat non ſemper
tutũ, & *placuit* dominis de Rota de anno 1575.
vt reffert Cęſ. de Graſ. de ſenten. & re iud. de-
ciſ. 3. alioqui 96. & placuiſſe etiam videtur no-
ſtro Senatui, dum de anno 1605. ſub die 30. Iu-
nij reffetente egregio olim Senatore Saluato-
re Fontanet, & nunc in ſupremo Arag. Regẽte
in cauſ. nob. Petri Vila, & Claſqueri cõtra nob.
Federi. Meca, Actua. anteà N. Palau, & nunc
Simone Font *prouiſu* quandam iuriſdictionem
ciuilem, & criminalem, quę per eos poſſideri
debebat pro indiuiſo, fore exercẽdam per Ba-
iulum, & officiales per eos, alternis vicibus, in
triennium creandis, quę forma per ipſos vſq. in
hodiernum diem ad vnguẽ obſeruatur: alij ve-
ro opinantur hanc concordiam ita fiendam
eſſe vt compellantur ſocij ad eligendum, ac
conſtituendum concordi ſuffragio commu-
nes Iudices, & vicarios, nec non & reliquos mi-
niſtros, qui vnam curiam tãtùm faciant, in qua
ſubditis iuſtitia adminiſtretur: huius opinionis
fuit nob. Ludo. à Pegue. d. deciſ. crim. 10. num.
5. per rationes ab eo adductas, & *placuit* aliquã
do noſtro Regio Senatui, prouti apparet ex de
claratione facta die 1. Aprill. 1583. in cauſa, quæ
famigerata eſt in hac materia, Franciſ. Salba,
& de Valleſica, & nobilis Marqueſiæ illius vxo
ris contra nobilem Mariam de Perepertuſſa, &
de Eril, vbi fuit eis per regium conſilium in-
iunctũ quatenus intra quindecim dies pro ad-
miniſtranda iuſtitia in termino, & Caſtro de
Gelida, quod ipſi pro indiuiſo poſſidebant,
concordi

concordi ſuffragió eligerent, ac conſtituerent
baiulum, aſſeſſorē, ſcribam, & alios miniſtros
neceſſarios; attento domini non conueniebāt
in vſu iuriſdictionis, & exercitio eiuſdem, hāc
deciſionem refert Pegue. d. deciſ. 10. circa fi-
nem, facit pro hac opinione elegans reſolutio
Gaſpar. Theſau. in quæſtio. foren. lib. 1. q. 19. vbi
reſoluit plures dominos, qui exigunt cenſus à
ſubditis, teneri omnes deputare vnū exactorē,
cui ſoluantur, nec poſſe plures facere, ſicq. dicit
† fuiſſe *deciſum* in Senatu Pedemon. de anno
1570.

23 Ex his † opinionibus prima licèt Bar. placue
rit in l. ſi vni, nu. 8. ff. de re iud. & Didaco videa-
tur non diſplicuiſſe in allega. cap. 40. nihilomi-
nus tamen in praxi nullatenus eſt admitenda:
orietur enim ex ea inter eoſdem cōdominos,
nec non & ſubditos penè infinita iurgia, & diſ-
centiones: vellet enim vnus eum abſoluere,
quem alius condempnaſſet, & èconuerſo, & a-
lia etiam quamplurima abſurda oritētur, quæ
cuique mediocriter erudito facillimum eſt in-
dè colligere, quæ quidē benè proponebantur
ſuę Mageſtati, & Excellētiſſimo Locumtenēti
huius principatus de an. 1604. per Archipręſbi-
terū Eccleſiæ Sancti Ioannis de Abbatiis dū
ipſe iuriſdictionem illius villæ prætenderet (nū
iuſtè, ipſe viderit: ego enim iam aliàs meam in
his aperui ſententiam) quæ per dignitates in
Eccleſijs Cathredalibus erectas communiter,
& pro indiuiſo exercebatur, vti ſuperiùs tradi-
dimus.

Verior igitur videtur ſecūda opinio, quòd ſu
perior poſſit ipſos ſocios cōpellere ad cōcordā-
dum in exercitio iuriſdictionis communis, &
ſi non concordent, poterit ipſe eis præcipere
quòd altero ex duobus modis ſuprà relatis, vel
alio cōmodiori iuriſdictio exerceatur, atq. ita
ego conſulebam fiendum hominibus Sancti
Ioannis de Abbatijs, vt videlicet pro ſupradi-
ctis litem contra dominos iuriſdictionis inſti-
tuerent in Senatu, & hæc quidem probantur
clarè per tex. in l. huiuſmodi legarum §. fin. de
24 leg. 1. vbi † quando plures veniunt ad legatum,
niſi ſponte cōueniant inter ſeſe qua actione a-
gant, compelli ad id poſſe per iudicem, decidi-
tur, quę maximè locum habere debent in noſ-
tro caſu, vbi talis diſcordia inter ſocios redun-
dat in pręiuditium tertij, ſcilicet vaſallorum,
quod conſiderauit Bar. in d. §. fin. dum dixit ta-
li caſu poſſe fieri eam compulſionem per iudi
cem ad inſtantiam partis, quæ læditur.

Ex duabus autem formis, ſiue modis con-
cordandi ſuperiùs traditis vix vllus placere po-
teſt, non quidem primus, quia per eum, quan-
do iuriſdictio eſſet alternis vicibus, & annis
exercenda, non eſſet ſatis cautum bono publi-
co, ex multis incommodis, quę indè oriri poſſe.

conſiderat benè Pegue. d. deciſ. 10. nu. 4. verſi.
hæc antē forma, & ſignantèr ex eo quòd ex hac
temporali adminiſtratione iuſtitiæ ſequitur nō
rarò quòd ea præcipitetur per officiales, vt ni-
hil emolumenti ſucceſſori relinquant, totum
verò ſuis ædibus reportent, quod alia probatio-
25 ne indigere non arbitror, præter eam, † quam
quotidiano experimento in curia vicarij Bar-
cinonę (quę tribunal eſt non modicę auctorita-
tis, & pręheminentiæ in præſenti ciuitate, cum
ordinarium ſit omnium in ea habitantium) ex-
perimur: propterea enim tribunal illud parui
nunc penditur, & ęſtimatur, vt iam nullus ferè
ſit doctor alicuius auctoritatis, qui in eo ſede-
re velit, quia per rarò res ibi cum ea maturitate
tractantur (parcant qui ei pręſunt) quā deceret
eos, qui iuſtitiā adminiſtrāt, quod indè procul-
dubio euenit, quia cum Prior (ſic vocatur qui
maior eſt in eo tribunali) & conſiliarij prioris
annuales ſint, reliqui verò (quos Septimanerios
vocamus) per hebdomodas eligantur, curat
vnusquiſque quòd ſuo tempore, & hebdomo
da cauſæ finiantur, & ſalaria ad eos perueniāt,
licèt nihil relinquatur ſucceſſori, quod vt fiat,
neceſſum eſt, dilationes abbreuiari, proceſſum
minùs legitimè inſtrui, & partibus ad plenum
non auditis, nec non & meritis proceſſus vix
deguſtatis, ſententias ferri, ac pronunciari, &
deniq. iuſtitiam omnino præcipitari, quod ſa-
nè ſummopere dolendum eſt, & valdè miran-
dum quòd per conſiliarios, & adminiſtratores
huius ciuitatis, qui aliàs in omnibus prouiden-
tiſſimi eſſe ſolent, de remedio oportuno non
fuerit huc vſque prouiſum: poſſet autem (meo
iuditio) facilitèr: ſed hęc ad nos non ſpectant:
conducunt quæ optimè docet Pet. Grego. in
Syntag. iur. vni. li. 47. cap. 15. de Imper. & poteſ.
conſi. Rom. per tot. & ſignanter numer. 24. &
26 27. meliùs † eſſe imperium, & gubernationem
vnius, quàm plurium, & meliorem eſſe Regē
malum vnum, quàm plures magiſtratus impe-
rantes per vices populo, refert ad propoſitum
lepidiſſimi Æſopi apologum de vulpe, quę in
foueam deciderat fluuium tranſeundo, cui, cū
longo tempore exire non poſſet, plures cani-
næ Muſcę incederant, cumq. vulpem vidiſſet
tranſiens Herinaceus eius miſertus, rogauit ſi
vellet vt ab ea caninas muſcas depelleret, quæ
ſe nolle cum reſpondiſſet, cauſam, miratus
quærebat Herinaceus, reſpondens autem vul-
pes dixit, hę ſaturæ parū iam ſanguinis trahūt,
quòd ſi has tu excuties, fameſcentes venient
alię, quæ quod mihi ſanguinis reſtat, totum ebi
bent: benè idem conſiderauit, in conuenien-
tia ponderando, quæ ex tam celeri mutatione
officialium oriuntur, noſtras Mier. in tit. de ta-
bula c. 7. num. 9. in 1. vol. col. 4. pag. 81. & latè
poſt eum Bouadilla in poli. tom. 1. lib. 1. cap. 17.
Secundus

ſtatur realis diuiſio facienda, prouti vidimus in pluribus declarationibus in Regia Audiẽtia factis, & ſignanter in cauſa fratrum Parers ad relationem egregij olim Senatoris Anthonij Negrell, quæ nunc adhuc pendet inter vnam ex dictis partibus, & Martiuum Ioannem de Malla Dioce. Vicen. ad relationẽ ergregij Senatoris Ioannis Gallego, actuario nunc Ioſepho Cortes, ac propterea poſteà per eaſdẽ partes coram eodẽ iudice, & ſeu eius ſucceſſore inſtata fuit realis diuiſiu rei cõmuniter, & pro indiuiſo adiudicatæ. Vel etiã peti poteſt, imò debet, in alio iuditio quando de reali diuiſione fienda nullũ verbum in ſententia extitit factum, prouti in duabus cauſis ſuperiùs enarratis, altera quidẽ inter Iacubum Fabregas ex vna, & Ioannem Mas partibus ex altera, ad relationem Monſerrati Guardiola, & altera inter Eliſabethẽ Maſoliuera, & Narciſſam Maſmijana ad relationẽ Ioſephi Benach, in quibus cum tantummodo adiudicatæ fuerint partibus portiones eas coniungentes pro indiuiſo cum aduerſarijs poſſidendæ, arbitror propterea nouo iuditio pro diuiſione facienda agẽdum fore, ad tex. in l. 1. & 2. cum toto tit. ff. fam. herciſ. & C. eo tit. quia hæc iuditia, vti ex ſuperioribus conſtat, omnino diuerſa ſunt inter ſe ſe. Formam libelli, quo huiuſmodi diuiſio petatur, tradit Ioan. Pet. de Ferra. in pract. papien. in for. libel. pro hæreditate, vel re ſingulari diuidenda.

Quomodo autem diuiſio ſit facienda, hoc opus, hic labor eſt: hac in re Vincen. Carro. decit. ſeu caſu 135. per tot. ex varijs iurium deciſionibus, & doctorum, circa hæc, opinionib', ſeptem modos huius faciendę diuiſionis enumerat, quos libet hic inſerere, & mox noſtram in his aperire ſententiam.

34 Primò igitur † ſorte videtur facienda huiuſmodi diuiſio l. 2. ibi, *ſortium caſum*, & inferiùs, ibi, *ſortis felicitate* C. quan. & quib. quarta pars lib. 10. vbi de diuiſione hęreditatis agens Imperator ſtatuit eam ſorte eſſe faciendam: hanc opinionem tenet Bar. in d. l. 2. num. 6. & in l. 1. C. de his, qui ſe deffeiunt, & Bal. in l. 1. C. de pact. & in l. penul. in prin. C. commu. vtriuſ. iud. & in l. penul. in prin. C. com. diuidun. & in l. iubemus in prin. C. de Sacroſan. Eccleſ. cum alijs latè relatis per Carroc. vbi ſuprà num. 8. communem eam opinionem dicunt Iaſ. in l. 1. nu. 40. ff. ſi cert. peta. plures alios eandem cõmunem facientes allegat idem Carroc. d. nu. 8. & Emanu. Soar. à Ribey. in theſ. recep. ſenten. nu. 91. in verb. diuiſio. Sed reprobat Aemil. Ferret. reſponſ. 1. num. 2. dicens nihil certi habere hanc opinionem, quo nitatur præter communem Legiſtarum cõſenſum, caret item, inquit, lege, & ratione: tutiſſimum poſtea inquiens, nihil ſorti ſore committẽdum, niſi in caſibus de iure expræſſis, qualis nòn eſt hic, & conatur probare nihil facere l. 2. allegatam.

35 Secundò † faciẽda videtur diuiſio eo modo quòd maior faciat partes, & minor eligat, vulg. cap. 1. extra de paroch. vbi in duobus Epiſcopis parrochianos diuidere debentibus, ſtatuitur eam diuiſionem ita faciendam eſſe, vt qui amplius tempus in Epiſcopatu habet, diuidat, & minor eligat: hic modus diuidendi deſumptus eſt ex veteri teſtamẽto Geneſis cap. 13. vbi ita factam fuiſſe diuiſionẽ inter Abrahaam, & Loth commemorant ſacræ litterę, vt docet diuus Auguſti. de ciuita. Dei lib. 16. cap. 20. relatus in can. de libellis 20. diſtinct. his verbis. *hinc fortaſſis effecta eſt inter homines pacifica conſuetudo, vt quando terrenorum aliquid partiendum eſt maior diuidat, minor eligat*: Eundem diuidendi modum ſi Raboc. credamus in addi. ad Guid. Pap. deciſ. 289. Dida. in ſæpè allega. capi. 40. pract. quæſtionum num. 3. & Ioachim. Myntin. obſer. 37. num. 2. cent. 4. qui id deſumpſerunt ex Seneca, quem refferunt, lib. 6. declama. approbabãt olim declamatorum leges, quarum vna eſt, frater diuidat, minor eligat, ſequitur

36 Viui. deciſ. 437. lib. 3. num. 2. vbi † poſtea diſputat num minor læſus in eligendo poſſit, & debeat beneficio reſtitutionis in integrum aduerſus electionem iuuari, alterum caput, an ſcilicet maior reſtituatur ſi inæquales partes fecerit, minorque maiorem elegerit, diſputandum relinquens Antho. Fab. multo poſt eum ſcripturo in ſuo Codice lib. 3. tit. 27. deffini. 5. vbi tenet quòd ſic, ſi mágna fuerit læſio, atque † ita *pronunciaſſe* Senatum Sabuſianum aſſerit. Hoc diuidendi modo vſi ſunt tres fratres Barutells, & de Baſtracha (in hoc noſtro principatu propter generis antiquitatem, & nobilitatem ſatis noti) in diuiſione bonorum patris ab inteſtato deffuncti, & baroniarum illius, quòd maior diuiſit, minoribus eligentibus, plures ad id doctores allegat Dida. vbi ſuperiùs Soar. à Ribey. in theſau. recepta. ſenten. verſ. diuiſio, num. 92. Carro. d. deciſ. ſeu caſ. 135. num. 9. & * Tiber. Decia. reſpon. 15. num. 53. vol. 1. communem eandem opinionem dicunt Iaſo. in l. 1. num. 40. ff. ſi cert. peta. Bonacoſa de æquita. Cano. conclu. 99. & alij relati per Soar. (licèt per eos non cumulari eius intentionem dicat Carroc. vbi ſuperiùs) in d. verſ. diuiſio, atque † ita *ſeruari* de inueterata cõſuetudine in patria Gratianopol. prout ipſe vidit ſuis temporibus, tradit, & aſſerit Guid. Pap. licèt Bertran. ei in hoc contradicat, vt aduertit ibi Ranchin. in additione, quæſt. 289. num. 1. item & Guiller. Benedict. in cap. Raynuntius verbo, in eodem teſtamento relinquens, lo primer num. 211. aſſerit quicquid ſit de iure communi, hanc opinio- † nem de inueterata conſuetudine *ſeruari*: eandem

dem eſſe diuidendi conſuetudinem in Germania à dominis in *iudicando* approbatam teſtatur Mynſinger.loco ſuperiùs allegato.Hunc etiam diuidendi modum *approbaſſe* Senatū Sebuſianum auctor eſt Antho.Fab. in ſuo C.lib. 3. tit. 25.famil.herciſ.diffi.2.& tit.27. cōmu. vtriuſq. iudi.diffi.4.Octauiano tamen Simoncel. non videtur placuiſſe,imò eū impugnat,de decret. lib.2.tit.4.à num.34.cum ſequent.Hieronym⁹ Ceual.cōmun.contra commun. reffert in hac re doctorum opinionem in prac.quæſtionibus queſtione 340.lib.1.Aemil.tamen Ferre.in reſponſ.1.per tot.multùm hunc diuidendi modū commendat,& dicit eſſe æquiorem,& de conſuetudine,nedum Dalphinatus,vt aſſerit Guid. Pap.ſed etiam totius orbis.

37 Sed † Mynſing.vbi ſuprà allegatus eſt, dicit hanc opinionem ſic eſſe accipiendam dummodo frater natu maior diuiſionem nō faciat captioſam,& in qua inſit fraus,vel iniquitas, qualem reffert Seneca loco ſuprà citato quandoq. factam fuiſſe:cum enim quis habens filium legitimum,alium poſtea ex ancilla ſubſtuliſſet,& deſceſſiſſet,maior frater ita diuiſit hęreditatem vt totum patrimonium ex vna parte poneret, & altera nati matrem,ſicque cogeretur minor frater aut matre carere , aut integro patrimonio, ideſt aut matrē apud aliū in perpetua ſeruitute relinquere,aut mendicus,& rerum omnium inops manere , huic & ſimilibus iniquis, & captioſis diuiſionibus ſtandum nullatenus eſſe docet Minſing.vbi ſuprà ex Anchar ra.Ioan.de Platea,& alijs,quos allegat,optimè Decia.reſpon.15.num.51. vol.1.

38 Quis † autē hoc in caſu maior dicatur , & an maioritas hęc ſit reſpectu ætatis,vel adminiſtrationis conſideranda,docent plures, quos latiſſimè reſſerunt Simoncel.vbi ſuperiùs num.37. & Menoch.de arbit.Iud.li.2.centu.2.caſu.124. vbi id docet arbitrio Iudicis relinqui, vide Ficar.& Eman.Soar.in vol.com opinio.to. 4. lo. 12.tit.6.cap.1.

39 Tertia opinio † circa diuidendi modū fuit, quam Guill.Benedict. vbi ſuperiùs ſaniorem, & communiorem appellat , quòd imò primogenitus debeat eligere priori loco,hanc opinionem confirmat is auctor ſatis debilibus fundamentis per te ipſum videndis.

40 Quarta fuit † opinio quorundam dicentiū electionem dandam eſſe ex contiguitate loci, pro qua opinione allegat Carro. l. quicunque 2.de omni agro deſert.lib.10.C.hanc opinionē approbauit Senatus Neapol. dum *iudicauit* domus iam diuiſæ partium optionem dandam fore ei , qui habebat aliam domum continuā cum domo diuiſa , vt reffert Capici. deciſ. 42. nu.1.& 2. idem probat Cæſ.Barz.deciſ.Bonon. 100.nu.17.

41 Quinta, † eſt opinio quòd hæc diuiſio ſit facienda arbitrio iudicis §. ſi familiæ cum §. ſeq. inſt.de offi.Iud.vbi Imper. *ſi familiæ herciſcendæ iuditio actū ſit, ſingulas res ſingulis heredibus adiudicare debet:* hanc opinionem tenent,& ſequuntur,latèque probant Tiraquel.de iur.primoge. quæſt.60.num.10.Hipol.de Marſil.in l.queſtionis modum num.15.ff.de quæſt.Boer.deciſ.40. in prin.quos reffert Carro. vbi ſuperiùs numer. 7.Ranchin.ad Guid.Pap.quæſt.289.Ioan. Per. de Ferra.in for.libel.pro re ſing. diuid. numer. 35.Menoch.de arbit.Iud.li.2.centu. 2. caſu 125. num.1.ad quem,in dicto loco, & in caſibus ſequentibus,quæſo,recuras,cum circa huiuſmodi diuiſionum materiam tibi contigerit diſputatio, Simoncel.vbi ſuprà num. 36. communē dicunt Vilallob. in com.opinio. verſ. diuiſio num.82.Mathe.eo.loco num.2. Couar. in ſępè allega.cap.40.in fin.qui ad id allegant Iaſon. in l.ſi duobus C.commu.de lega.& alios Morche.de diuiſ.bonor.lib.2.cap.2. num.57.

Hi ſunt modi diuidendi,qui huic noſtro caſui diuiſionis faciendæ inter fratres rem aliquā ſimul,& pro indiuiſo poſſidēres,accommodari poſſunt.Sunt & alij,qui ex facti contingentia alijs caſibus deſeruire valent.

42 Horum † primus eſt quando vnus ex fratribus,vel ſocijs habet in re communi maiorem partem:tunc enim is videtur præferendus in diuiſione facienda l.ſancimus §.1.C.de dona.l. 2. & ibi glo. ver. & relictam C. de metat. & æpidem. lib. 10. Decia. reſpon. 15. numer. 53. vol.1.

43 Secundus † caſus eſt quando Eccleſia quid habet commune cum aliquo particulari,tunc ei datur electio,cap.1.de parrochijs.

44 Tertius † caſus eſt quando fiſcus rem aliquā cum alio haberet communem, tunc is faceret partes, & daret alteri electionem l. edicto in prin l.Senatus §.Senatus.ff.de iur. fiſci l.1.C.de his,qui ſe defferunt lib. 10. ita,per prędicta iura.not.Bar.in d.§.Senatus num.4.

45 Ex his † omnibus diuidendi modis ille ſummè placet, quo antea dicebamus diuiſionem faciendam fore,vt maior diuidat , minor verò eligat , tum propter grauiſſimorū Senatuum, qui illam ſequuti ſunt,auctoritatem , tum etiā & ex eo quòd faciliſſimus ſit is diuidendi modus,& pauciſſimis obnoxius expenſis,quæ forſan in reliquis diuidendi modis fieri contingerent,nec aliquam inter ſocios, vel minimam, præ ſe fert inęqualitatem , nec vlli eorum tribuit occaſionem de conſocio conquærendi: ſi enim maior frater inæquales partes, forſan circumueniendi fratrem animo,ſi fortaſſis minorem reciperet,fecerit,& is non minorē , ſed maiorem elegerit,imputet ſibi,non alij maior frater,ac de ſe ipſo conquęratur, quòd fuerit à

ſe ipſo

ſe ipſe deceptus, & circumuentus, ſi verò è contra ſucceſſerit, imputet ſibi minor frater quòd, optione ſibi data, eligere neſciuerit, pulchrè hoc cōſiderat Anth. Fab. in allega. defi. 4. li. 3. tit. 27. cōmu. vtriuſ. Iud. ſui Codicis.

Si verò hic diuidendi modus non placuerit, ego exiſtimo, ex reliquis ille foret eligendus, licèt multarum ſit impenſarum, quo arbitrio Iudicis, qui æquales partes faciat, & vni vnam, & alteri alteram aſſignet, & tradat, diuiſionem faciendam in ſuperioribus, ſecundum vnam opinionem, docuimus, & hanc opinionem ſeruaret forſan noſter Senatus, qui eam
† aliàs *ſequutus* fuit, vt colligere licèt ex proceſſu cauſæ fratrum Pares, & Martini Ioannis de Malla ſuperiùs mentionatæ, in qua cum de diuidenda hæreditate communi ageretur, extitit prouiſum quòd Relator cauſæ ad locum quæſtionis accederet huiuſmodi diuiſionis faciendæ cauſa, prout poſtea acceſſit.

46 Cæterum † videamus quomodo ſe habere debeat Iudex, caſu quo magis placeat hic diuidendi modus, cuius arbitrio committitur: In hac diuiſione facienda certè nulli dubium eſt ei licere quocunque ex ſupradictis modis diuiſionem facere: verùm, meo iudicio, nullo alio modo magis iuſtè, & æquè cum partium ſatisfactione, & propriæ conſcientiæ exoneratione in his procedet, quàm ſi conſtitutus in loco quæſtionis per probos, & expertos per partes communiter electos, vel ex officio, ſuo caſu, faciat fieri æquales rei diuidendæ portiones: & ſi quæſtio ſit inter partes ſuper electione, & optione, eā ſorte dirimat per cartellos, ſiue per rodolins, vti nos noſtro idiomate appellamus: hoc diui[illegible] modo dicit Piſar. in
† ad[illegible] ad ſæpè alleg. deciſ. Guid. Pap. 289. *viſum fuiſſe* Senatum de anno 1579. in quadam cauſa
† in e[illegible] vertenti, & idem communiter *obſeruari* ſe [illegible] dicit Ranch[illegible] in additio. ad eād. deci. qui pro hac obſeruantia plura allegat, pro q[illegible] ben[illegible] l. ſi d[illegible] communia de legat. [illegible] ur ſo[illegible] ndam eſſe quæſtionem inter duos in[illegible] o diſcordantes, quan[illegible] o eis optio relicta [illegible] unc diuidēdi modū multis laudat Lara d[illegible] uerſat. lib. 1. c. 7. à n. 59 Ego ſi Iudex eſſem, qui diuidere deberē (niſi ex [illegible] q[illegible] circunſt[illegible] colligerē expedire diuiſionem ita faciendam quòd maior diuideret, minor [illegible], nec latū quidē vnguem [illegible] o recederē, quia nō vid[illegible] aliquādo oriri poſſe.

47 [illegible] n[illegible] ab his diſcedas, [illegible] modo [illegible] diuiſio, eam ſemper [illegible] in globo, ſeu in [illegible] ollo, & non mi[illegible] per ſulcos, vel perticas, ſed ex vniuerſis [illegible] oer. deciſ. 48. num. 1. & Vrſil. in addi. ad [illegible] ciſ. 23. num. 6. qui plura ad id [illegible] gaut,

† egregiam huic rei tribuit auctoritatem *deciſio* Rot. Bonon. relat. per Caſ. Baiz. deciſ. 190.

48 Denique † nota, quòd ſi res hæc communis, quæ diuiditur inter ſocios, vel fratres, fuiſſet antea, dum communiter poſſideretur, per alterum ex eis tertio obligata, prout fieri poteſt pro ſua parte tantum, licèt non pro parte ſocij, vt probat tex. in l. vni. C. ſi res com. pig. dat. ſit,
49 & tradit Neguſan. loco mox allegando, tali † caſu facta diuiſione, licèt per eam cuilibet ex ſocijs, vel fratribus ſua pars diuiſim obueniat, nihilominus tamen non remanebit obligata creditori ſola dimidia debitoris, ſed in obligatione erit dimidia cuiuſlibet dimidię pro indiuiſo, tex. formalis in l. ſi conſentit. §. fin. ff. quib. mod. pig. vel hypoth. ſoluit. his verbis, *Illud tenendum eſt ſi quis communis rei partem pro indiuiſo dederit hypotheca, diuiſione facta cum ſocio, non vtique eam partem creditori obligatam eſſe, quæ ei obtigit, qui pignori dedit, ſed vtriuſque pars pro indiuiſo pro parte dimidia manebit obligata*, ita tenet ibi Bar. idem probat l. 3. §. fin. C. qui potio. in pigno. hab. & docent Bal. in allega. l. vni. C. ſi com. res pig. dat. ſit, viden. Neguſan. in tract. de pigno. & hypoth. mem. 3. ſecundæ par. num. 36. &
50 37. Quod tamen † nō vult Anna, Rober. in li. 3. rer. Iudica. c. 19. procedere reſpectu plurium hęredum, qui vt tales aliquid poſſident pro indiuiſo: dicit enim quòd ſi vnus ſuam partem alicui particulari creditori obligauit, diuiſione poſt modum facta, ſola illa pars, quæ obtigit obliganti, remanet obligata, atque ita *deciſum, &*
† *determinatum* in Senatu Pariſien. de anno 1584. tradit, rationes differentiæ inter hoſce duos caſus apud hunc celebrē virū lege, quę tibi forſan ſatisfaciēt: ex quib⁹ & aliā reſoluit iuris pulchrā diſceptationē, ſi extante ſtatuto quòd muliere nubēte habeat dominus feudi redditus vnius anni, ei cū altero ſit aliqua hęreditas cōmunitèr relicta, in qua ſit vnus fund⁹ feudalis, & ali⁹ nō: & nō feudalis, diuiſione facta, obtigit mu-
† lieri, nihil, inquit *reſolutū* in Sena. cōſequi dominum, quia præſumptione iuris fingatur mulier nihil vnquā aliud habuiſſe. Alias vtiles quæſtiones in hac materia vide per eundē Neguſa. vbi ſuprà optimè pertractatas, quas nobis cordi nō eſt hic inſerere, quia noſtrum nō attinēt inſtitutū.

51 Illa ſolùm (vltra adductas ab hoc auctore) viſa digna eſt quæ non omitteretur, quòd † facta diuiſione inter iſtos donatarios, & alios quoſcunque cohęredes, ſi adſint creditores hæreditatis contracti à defuncto antequàm ad condonatarios, vel cohæredes illa perueniret ſiue anteriores, ſiue poſteriores, & ſiue hypotecarij, ſiue etiam chyrographarij, & ſint alij, qui ſint creditores vnius ex dictis cōdonatarijs, vel cohæredibus, ſemper in bonis hereditatis, vel donatis præferuntur creditores hæreditatis

M ex tex.

ex tex.expreſſo in l.1.§.ſciendū ff. de ſepara. &
glo.1.in l.eos circa fin. C. qui pot. in pig. hab.
vbi dicitur ꝙ quamuis creditor hypotecarius
præferatur ei,qui habet ſolā perſonalē,tū fallit
in eo,qui cōtraxit cū deffuncto,quia in re hæ-
reditaria præfertur habenti hypotecā,pulchræ
ſunt ad propoſitū deciſiones Borgni.Caual.28.
num.40.& 41.par.5.& Surd.310.per tot. vbi ſic
† *decriſum* traditur Seſſa.Mantua.
52 Hac † ego ratione iuuabar de anno 1611.
in cauſa Gaſparis Carcet ciuis honorati Barci-
nonę cōtra pupillos Rietas,& Gabrielē Eſteue,
coram egregio Senatore Hierony. Senuſt, &
ſcriba Simone Font,vt deffenderē in eadē hac
materia cōcurſus creditorū rei ſocialis, ſeu cō-
munis,& creditorū alterius ex ſocijs,præferen-
dos fore creditores ſociales etiā chyrographa-
rios alijs creditoribus,vnius ex ſocijs,hypoteca
rijs,quādo ſe ſe res habebat prout in caſu cauſę
prędictæ,cuius facti ſpeciē,quia pulchrā; hic li-
buit inſerere. Erāt quidā mercatores cōmu-
niter certa ſortem merciū ad eorū officiū mini-
mè pertinen[illegible] certo prætio,poſteà certo cōue-
to tēpore ſoluēdo,ad quod ſe vnusquiſq.ex ip-
ſis inſolidū obligauerat cū quodā chyrographo
hypotecā nō habēte,ſucceſſit ꝙ vnus ex ſocijs
multis cōtractis debitis non habuit vndè partē
ſe contingētē dicti prætij ſolueret,ob ꝙ oportuit
quòd pro eo ſoluerēt cōſocij: Vēditis mercibus
per dictos mercatores , vt dictum eſt,emptis,
prætium fuit in quodam bancho depoſitum,
cui ſe oppoſuerunt pro parte contingente il-
lum ſocium , qui prætium non ſoluerat pri-
[illegible] emptionis, reliqui cōſocij vt habētes lo-
[illegible],& ceſſionē vēditoris,& alij credi[illegible]res hypo
tecarij eiuſdē debitoris,fuit dubita[illegible] qui eſſēt
præferendi,an cōſocij licēt chyrographarij cre-
ditores tātū, an verò alij hypotecarij: ego def-
fendi ꝙ cōſocij,& adduxi in argumētū ꝙ ſuprà
dicebā de creditoribus hæredit[illegible] ,vt ſicut ibi
etiā chyrographarij creditores hęreditatis præ-
ferebantur alijs quibuſcunq.per hæredē cōtra-
ctis,ſic hic creditores mercis præferrentur alijs
etiā quibuſcunq. per vnū ex ſocijs contractis
etiam cum hypoteca.
53 Addebam,† certū eſſe ꝙ creditores ſocij nō
poterāt plus prætendere q̄ prætēderet ſocius ſi
viueret, quia vt eius ſucceſſores veniebant ad
illius bona:ipſe autē nihil aliud,ſi viueret,prętē-
dere poſſet, quā ſuā partē,& portionem in illis
mercibus,vel prætio earūdē,vt de ſe patet,ergo
nec aliud poſſunt creditores ipſius ſocij prætē-
dere,quā partē,& portionem ſocij debitoris vt
in eis ſatisfiāt per diuiſionē bonorū cōmuniū,
vt probāt doctores in l.ſi pignori ff.fam. herciſ.
& in l.cōmuni diuidūdo §.ſi debitori ff.cōmu.
diui.lun.Montaner ad Olib.de actio.par.2.lib.
1. cap.39.num.4.

54 Hęc autē † partitio antequam fiat,priùs eſt à
rebus ſocietatis,& cōmunibus omne æs alienū
deducēdū,l.omne æs alienū cū ſequenti ff. pro
ſocio,Morche.de diuiſ.bon.lib.2.c.12.nu.1.cū
ſequent.Boniſa.Ruger.in conſ.55.nu.101. benè
Ayora de partitio.1.par.c.7.n.4.cū ſequent. be-
nè Aluar. Velaſ. in prax. colla.& partitio.c.23.
per tot.vbi eſt ſummè notandus.
55 Ratio † eſt clara,quia nō eſt in bonis niſi ꝙ
ſupereſt deducto ære alieno l.ſubſignatū §. bo-
na,de verb.ſig.& in l. Princeps bona eo.tit. be-
nè Ayora in hac eadē materia loquens in d.c.7.
56 nu.1.Velaſ.etiā vbi ſuprà nu.5. vbi † etiā docet
lucra non dici niſi deducto ære alieno.
57 Hinc † fit quòd bona ſocietatis non dicūtur
bona ſocij niſi priùs ſolutis debitis ſocietatis,
Bal.& Salice.in l.eius C.de compenſa. & alij,
58 quos reffert Mago.deciſ.Lucen.1.nu.13.quod
nu.16.dicit in tantū eſſe verū vt procedat etiā
ſi extaret ſtatutū ꝙ æqualiter omnes credito-
res cōcurrere deberēt ad bona debitoris deco-
cti,quia(inquit)intelligeretur de bonis proprijs,
non autē in bonis ſocietatis,in quibus debent
priùs ſatisfieri creditores illius,per quę ego cō-
cludebā ꝙ cū eodē momēto tēporis, quo fuit
res empta per ſocios,fuerit etiam contracta in-
59 ter eos ſocietas,quæ † tacita,& incidens à doc-
toribus appellatur quando plures cōmuni no-
mine emunt,vt probat l. cum duobus , & ibi
Bar.& Bal.ff.pro ſocio,& l. cū proponas , & ibi
gloſ. & Bar.& Bal.C.eo.tit.& melior tex.in l. 2.
ff.cōmu.diuidun.ibi,*cū ſocietate res cōmunis eſt,
veluti inter eos, qui pariter eandē rem emerunt &c.*
Tiber.Decia.reſp.97.n.35.& 39.in fi.vol.2.Maſ-
car.de probatio.conclu.1310.nu.10.& 15. Mor-
che.de diuiſ. bon.lib.2.c 3.num.40. Ioan Bora
conſ.73.à nu.34.cū ſeq.Cardin.Manti. de taci.
& ambigu.conuen.lib.6.tit.1.de ſocieta.nu. 11.
& tit.11.num.31.vol.1.Oliba de actio.par. 2. lib.
1.c.39.nu. 1. Quam volūtatē ineundi ſocietatē
paulò poſt emptionē cōmunitèr per ſocios fa-
ctam declararunt ijdē ſocij capitulādo quid de
mercibus emptis agēdū eſſet,ꝙ ſcilicèt,nō qui-
dem inter ipſos diuiderētur ſtatim, & quilibet
earum ſuā partē, & portionē ſtatim reciperet,
ſed quòd imò aliò veherentur cōmuni nomine
vendendæ, ꝙ dicūt doctores declarationē eſſe
animi ementiū ꝙ illū habuerint contrahendi
per illam emptionē,ſocietatē inter ſe ſe,vt pul-
chrè Manti.docet d.tit.11.nu.31.& 32.rationem
60 reddens quia † ex e[illegible],ꝙ poſteà agitur datur in-
telligi quid retrò factū fuerit , l. quæd[illegible] ſunt,de
reb.dub.nonnihil dicit Bot.vbi[illegible] cū [illegible]
eodē momento tēporis, quo fuit facta [illegible]
fuerit etiam inter ſocios contracta [illegible]
mercibus prædictis,& eodem etiam mom[illegible]
affecta res empta ære illo alieno prętij [illegible]
lu[illegible] ſemper [illegible] ſocietatis [illegible]

te[illegible]

re affecta, & ſimiliter cũ eodẽ onere ſub nomi-
no ſocietatis remãſerit poſtea pecunia, ex vẽdi-
tione poſtea ſequuta, proceſſa, indè dicebam
quòd propterea nec momẽto quidem tẽporis
potuit dici ſocij debitoris res empta, & per cõ-
ſequens quòd in rebus prædictis ſocialibus,
nec in pecunijs ex eis proceſſis, cõtracta vnquã
fuit hypoteca creditorum ſocij debitoris, ſed
tantùm in parte ipſum contingente, quę cum
non dicatur nili deducto ære alieno, & ſolutis
prius debitis ſocietatis, quorum principale eſt
quod venditori mercium debetur, cum illud
contractum eſſet per ſocios, non quidem no-
mine proprio, ſed imò nomine ſocietatis, cum
eodem ipſo actu, quo debitum contraxerant,
ſocietatem etiam miſſent, indè concludebam
euidenter nihil poſſe ſocij creditores præten-
dere in præiudicium creditorum ſocietatis.

61 Hæc † tollebant obicem, qui fiebat de l. li-
cèt C. qui potior in pig. hab. quatenus habet in
venditione, quæ fit alicui habita fide de prætio
ſtatim transferri in eum dominium, & ab eo
die contrahi hypotecam in fauorẽ creditorum
hypotecariorum ipſius debitoris, qui tali caſu
præferuntur proculdubio ipſi emptori, cui præ
tiũ debetur, ſi priores illo ſint, vel hypotecarij,
& iſte chirographarius, quæ de re latè per Vin-
cen. de Fran. deciſ. 369. & 506. per ton ceſſabat
(inquam) huiuſmodi obiectum, quia, vt dice-
bam, nunquam nec quidem momento tempo
ris translatum fuit dominiũ in hunc ſocium,
ſed in ſocietatem potiùs, & ſemper cum illo
onere ſoluendi prætiũ, & ſic non adfuit vnquã
cui inniteretur hypoteca creditorum ſocij. Si
aliquid à principio habuiſſent ſocij proprium,
quod miſiſſent in ſocietatẽ, benè verũ eſt quòd
in eo prælati fuiſſent priores creditores ſocio-
rum, qui tales erant antequam inter eos inire-
tur ſocietas, quibuſcunq. alijs poſteà contractis
ſocialibus creditoribus ex ratione ſuperiùs ad-
ducta, quia ſcilicèt in eo contracta fuiſſet hypo
teca, vel ſtatim atq. contractum fuiſſet debitũ,
vel ſtatim atq. acquiſitum fuiſſet illud, quod
poſtea miſſum in ſocietatem eſſet; & ſic cũ illo
onere tranſijſſet in ſocietatẽ, prout ratione ca-
pitalis, ſeu partis illius, quod miſſum eſſet in ſo-
cietatem per vnũ ex ſocijs, vxorẽ illius priorem
creditricem pro dote, & augmento eſſe præfe-
rendam quibuſcunq. alijs ſocialibus creditori-
bus *declarauit* Senatus refferente egregio Sena
tore Raphaele Rubi & Coll, in cauſa Pauli
Roſſello, contra Franciſcũ Caſſany, & alios ſub
die 14. Nouẽb. an. 1609. ſcriba N. Vilar. Nõ autẽ
voluit, ſicut prætendebatur, declarare Senatus
quòd ſimiliter præferretur mulier in reliquis
bonis ſocietatis, & lucris illius, ſed imò cenſuit
ex eis fore priùs ſoluenda debita, prout nos re-
ſoluimus. Verùm cum in noſtro caſu non agi-

tur de aliqua re, quam ſocius habuiſſet propriã
tempore initę ſocietatis, & miſiſſet in eam, cui
vt diximus, inniti potuerit prætenſa creditorũ
hypoteca; indè fit eſſe verum quod ſuprà do-
cuimus ex docta noſtri Senatus reſolutione.

Addebã finalitèr alias rationes, quas Mago.
adducebat allega. deciſ. Lucen. 1. per totum, &
ſignantèr illam quòd ſibi ſocij ſpecialitèr merci
credidiſſent, & per conſequens eſſent præferẽ-
di, & illas, quas etiam proponebat num. 31. di-
62 cens † debitum, & creditum ſocietatis eſſe di-
uerſum à debito, & credito ſocij particularis:
nam quod eſt debitũ, vel creditũ in communi nõ
eſt debitũ, vel creditũ alicuius ex ſocijs particu
laribus, adde Ronchegal. in l. ſi duo num. 6. de
duob. reis, Borgni. de tutor. & cura. num. 226.

63 Vndè fit † quòd non admittatur debitori
ſocietatis compenſatio ſi opponatur de debito
alicuius ex ſocijs, in quo ſibi particularitèr te-
neatur, ad quod probandum eſt tota deciſio
prędicta Mago. compacta, & probãt etiã Ron-
chegal. & Borgni. vbi ſuprà.

Per hęc obtinui quod volebam in cauſa ſu-
pradicta Gaſparis Carcer contra pupillos Rie-
ras, & Gabriel. Eſteue: fuit enim in fauorem di-
ctorum pupillorum Rieras, & Eſteue 17. Feb.
1611. *declaratum* ipſos pręferendos pro illo debi
to ſocietatis, quod exoluerant venditori mer-
cium, ſumendo pro motiuo *quòd ſupradicti ſta-
tim in acquiſitione, & ſocietate inter eos inita merci
ſeparatim crediderunt & ſoluerunt, & ob id eſſe pręe-
ferendos quibuſcumq. alijs in pecunia proceſſa ex di-
cta ſocietate, cũ bona ſocij dici nõ valeãt niſi ære alie-
no ſocietatis priùs deducto, quo deducto nihil remanẽ-
bat; &c.* ſcriba eſt, vt dixi, Simon Font.

64 Alius † ante me, erat horus cauſæ aduocatus,
qui alitèr fundabat dictorũ pupillorũ Rieras,
& Eſteue iuſtitiã, dicebat ſiquidem ex eo ipſos
præferendos quia ferè ſtatim poſt factã emptio
nẽ merciũ, elapſis ſcilicet non pluſquàm qua-
tuor, aut quinq. diebus capitulauerant ſocij in-
ter ſe ſe fore priùs de pecunia proceſſura ex mer
cibus ſoluẽdũ prætiũ debitũ, volens propterea
ſuæ iuſtitiæ accõmodare diſpoſitionem l. licèt
C. qui potior in pig. hab. Afflic. deci. 156. & 306.
Gayl. lib. 2. prac. obſer. obſeruat. 12. & 15. & Surd.
deciſ. 139. nu. 4. ac aliorũ, quos allegabat, mihi
tñ viſum eſt nõ eſſe hunc caſum noſtrum, tum
quia factũ fuerat pactũ ex interuallo, tum etiã
quia nõ fuerat expreſsè appoſitum pactũ quòd
interim dominiũ non transferretur, nec ſpecia
lis obligatio pro obſeruatione pacti adiuncta,
nec etiam aliæ cautelę adhibitæ, quas doctores re
quirũt vt vẽditor præferatur pro prætio alijs cre
ditoribus, de quibus per doctores ſupradictos,
& Vincẽ. de Fran. alleg. dec. 369. & 506. Gratia.
de cap. 1. n. 1. Mag. de c. Lucen. 3. n. 9. & 10. Caſo.
d. loca. & cõduc. p. 9. th. dubit. q. 7. Meno. cõſ. 36

num. 41. vol. 4. ideò opus fuit alia quærere, quibus niuaret ad obtinendum in cauſa, prout ſuprà vidiſti.

65 Diuiſione † autem facta inter fratres pulchrum eſt inquirere penes quem ex ipſis debeant remanere inſtrumenta communia: qua in re communis opinio eſt ea remanere debere penes antiquiorē, per l. hoa. ff. de fid. inſtru. & in l. cum pater §. pater pluribus, vbi not. ff. de lega. 2. & tradit Guid. Pap. deciſ. 289. num. 3. qui allegat Marti. de Laud. in tractat. de primog.

66 Quod † tamen limitatur quando inter hos fratres eſſet aliquis ex eis doctor: tunc enim penes eum, tanquam digniorem, licèt natu minorem, deberent remanere, per tex. in d. l. fin. vbi Floria. id not. ff. de fid. inſtru. Bolog. in auct. habita num. 59. C. ne filius pro patre: & faciūt quæ ſcribit Iaſ. in l. procurator numer. 5. C. de eden. hæc inter alia priuilegia Iuriſconſultorum reffert Ben. in tract. quem de eis confecit priui. 68. num. 1.

67 Sed † quid ſi moriatur frater ætate maior relicto filio, qui ætate ſit minor ipſo patruo, apud quem, quæro, remanebunt hæc communia domus inſtrumenta? Reſpondet Tiraquel. in tract. de iur. primog. in præfa. num. 35. quem ſequitur Federicus Scotus to. 2. lib. 2. reſpon. 1. nu. 167. quòd patruus præfertur filio fratris iuniori.

Sed quid in re indiuiſibili, declarat Iureconſultus in l. ſi quæ ſunt cautiones ff. fami. hereiſcun.

68 An † autem diuiſione facta poſſit vnus ex fratribus totum prędium redimere, inſcio altero, quod foret per ambos cum pacto de retrouendendo venditum, tractat laté Mago. deciſ. Florent. 28. per tot. vbi quòd fieri poſſit magis receptum docet, Ioſeph. Ludoui. deciſ. Peruſi. 112. numer. 15. par. 2. Boer. deciſ. 251. Alex. Raud. deciſ. Piſa. 12. numer. 78. apud quos pro affirmatiua reperies plures grauiſsimorum Senatuum † factas deciſiones, de quo tamē vide Fachin. controuer. iuris lib. 2. c. 2. & Meſtril. deciſ. Sicil. 41. per tot.

Caſus ſucceſsit in Senatu ſub die 3. Octobris 1549. refferentibus Petro Clariana de Seua relatore, & Adriano Vilana conrelatore in cauſa nob. Franciſci Guillermi de Llordat cōtra Hieronymam de Aualos, & alios, cuius nunc ſcriba † eſt Micha. Puigferrer, inquo fuit *declaratum* quod continetur ſequentibus verbis, *Et quia in viam iuris vni ex duobus, vel pluribus heredibus licitum eſt totam rem à prædeceſſore venditam cum pacto de retrouendendo redimere, ſoluto per eum integro pretio, etiam alijs hæredibus recuſantibus, ſeu nolentibus redimere, vel aliàs non redimentibus &c.*

69 verùm † eſt quòd hæredi agenti fecit Senatus præſtare cautionem de reſtituendo, & ſatisfaciendo alijs hæredibus partes, ſeu portiones eoſdem contingentes, & de ſeruādo indemnem emptorem, quod mihi iuſtum videtur, & rationi congruum, ſimilem ferè habes Senatus † Sabuſiani *reſolutionem*, quam reffert Anthon. Fab. in ſuo Codice li. 4. tit. 11. de hæredi. ac. diffi. 2.

70 Et finaliter † an ex huiuſmodi diuiſione, quę ſit inter fratres, vel cohæredes debeatur laudimium? dic quod non, Bal. in l. non ideò, de con dic. furt. Guid. Pap. deci. 411. Boer. in comment. ad conſuet. Bitur. tit. de conſuet. feud. §. 7. in glo. & licèt, verſi. ex quibus, reffertur inter communes opiniones tom. 4. loco 12. tit. 6. cap. 1. verſi.

71 laudimium, quia † huiuſmodi diuiſio dicitur neceſſaria alienatio, Boer. vbi ſuprà, Hiero. à Lauren. deciſio. Auenionen. 143. num. 1. 2. Amadeus à Pont. latiſsimè, de laudimijs quæſt. 23. per tot. & noſter Ludoui. à Pegue. in conſtitu. Item ne ſuper laudemio verſi. Itemque pergo num. 103.

72 His † ita conſtitutis videndum eſt quę impediant diuiſionem fiendam inter iſtos noſtros fratres, qui vigore hęreditamentorum illius hęreditatem poſſident communiter, & proindiuiſo. Et primò quidem eam impedit impoſsibilitas, vel difficultas diuidendi, l. ſancimus §. ne autem, ibi, *res diuidi ſine ſuo periculo poſſibiles eſt*, & ibi, *in his caſibus, in quibus potio videtur celebrari minimè poteſt* C. de dona. l. 1. C. commu. diuidun.

73 Indè † dicebant aliqui diuiſionem paſcui communis peti non poſſe, quia commodè diuidi non valet, ex tex. in l. vſus pars ff. de vſu, & habit. vbi vſus partem legari non poſſe dicitur, quia quamuis frui pro parte poſſimus, pro parte tamen vti non valemus, vt reffert Theſau. deciſ. 71. num. 1. licèt cōtrarium ſit verius, quòd imò peti poſſit huiuſmodi diuiſio, vt tradit Gutierres de iuram. confir. par. 1. cap. 58. nume. 5. & † Theſau. d. deciſ. 71. numer. 2. qui dicit ita *deciſum* fuiſſe in Senatu Pedi mon. & eam diuiſionem tradit faciendam non vt ſeruitus diuidatur, quia id fieri non poteſt, ſed commoditas per regiones camporum ex Cæpola latiſſimè de his agente in tract. de ſeruit. ruſtico. prædio. cap. 9. num. 22. ad quod allegat Theſau. l. communi diuidundo §. dum de vſufructu ff. com. diui. ibi, *dum de vſufructu communi diuidundo iudicium agitur Iudex officium ſuum ita diriget, vt vel regionibus eis vti frui permittat &c.* vel vbi id fieri non poſſit, fiat diuiſio per tempora, vel numerum pecorum, idem Cæpol. vbi ſuprà nu. 38. vbi nu. 39. cauſas adducit, propter quas ad huiuſmodi diuiſionem deuenitur.

74 Cæterùm † quomodo debeat fieri diuiſio inter duas communitates paſcua communia habentes,

habentes, quarum vna & hominibus, & pecoribus altera ſit numeroſior, an habita ratione capitum, an pro rata prædiorum, an verò æqualiter, tradit Theſau. deci. 72. per tot. vbi numer.
74 3. dicit *deciſum* fuiſſe bis in Senatu Pedemon. de annis 1562. & 1570. fiendam eſſe æqualiter, à quo tamen diſcentit Franciſcus Muñoz de Eſcobar in tract. de computa. poſt tract. de ratiocin. cap. 7. num. 7. Integram de huiuſmodi diuiſione paſcuorum communium cõfecit nouiſſimè Ioſeph. de Seſe deci. 74. videndam, vbi licèt non neget poſſe fieri diuiſionem, dicit tamen num. 57. facultatem diuidendi huiuſmodi communionem mille litibus de iure inuolutam eſſe, quia multa oportet intercedere, & probare ad eam faciendam, quę ibi remiſſiuè tradit, ob idque (inquit) Aragonenſes totum id in manu Principis poſuerunt, vt per deleſiã de eius licentia factam, fiat hæc diuiſio.

75 Impeditur † igitur diuiſio per impoſſibilitatem, vel difficultatẽ diuidendi, imò tunc fieri debet æſtimatio, & alteri ex ſocijs per conſortium exſolui, ſic vt totus fundus vni adiudicetur, & alteri pretium refundatur, vel etiam deueniri debet ad licitationem, prout hęc omnia probant tex. in l. arbor §. de veſtibulo ff. commu. diuidun. Vrſil. in addi. ad Afflic. deci. 13. nu. 6. cum ſequent. eſt tex. & ibi Bar. & Bal. not. in l. 1. & in l. ad officium, verſ. fin. C. commun. diuidun. Decia. reſpon. 15. nu. 38. vol. 1. Capicius deciſ. 36. in prin. quod quomodo procedat inferiùs declarabimus.

76 Dicitur † autem res commodè diuidi non poſſe, quando, ſi diuideretur, ſatis minùs valeret, vt dicit Bal. in d. l. ſancimus C. de donatio. & refert Decia. d. reſpon. 15. num. 38. not. Gutier. de iura. confir. parte. 1. cap. 58. num. 6. faciunt quæ tradit Craue. in conſ. 644. num. 1.
77 diuidua † illa dici, quæ tantæ vtilitatis ſeparata, quantæ vnita ſunt l. quid autem §. fin. cum l. ſequenti ff. de in diem adiectio. l. ſiquis aliam. ff. de ſolutio. Bar. in l. ſi non ſortem §. ſi centum,
78 de cond. indeb. Dicitur † item res non poſſe commodè diuidi, quando diuidendo fit ad iniuriam alterius ex conſortibus Iaſ. in §. quædã num. 59. inſt. de actio. Cæſ. Barz. deciſ. Bonon.
79 100. nu. 11. Alijs etiam † modis dicitur res non poſſe diuidi, quos refert Angul. ad leg. Reg. de meliora. l. 4. glo. 8. num. 4.

80 Cæterùm † difficultas eſt quis præferatur in æſtimatione ſoluenda? In qua dubitatione duos arbitror diſtinguendos fore caſus: aut enim iſti ſocij rem poſſident communiter, & pro indiuiſo ęqualiter, prout iſti, de quibus nos ſæpè verba fecimus, & tunc id totum relinquendum eſſe arbitrio Iudicis exiſtimo, qui qualitate facti, & eius circunſtantijs optimè perſpectis arbitrabitur quis cui ſit preferendus, licèt ego tutius futurũ exiſtimarem, ſi per Iudicem eligerentur periti, qui rem communem æſtimarent, & poſtea, ſi inter ſocios oriretur contentio ſuper electione, & optione ſoluendi æſtimationem ſuæ partis, vel eandem recipiendi, quòd tunc ea contentio ſorte dirimeretur, vti ſuperiùs tradidimus, dum de diuidenda re cõmuni ageremus, viden. Iaſon d. §. quædam nu. 10. inſt. de actio. & Hiero. Porto. de conſorti. cap. 45. num. 10. vel etiam eo caſu poſſet deueniri ad licitationẽ, in qua is totam rem haberet, ſoluto alteri valore ſuę partis, qui vinceret in licitando, d. l. 1. & l. ad officium C. com. diuid. & ibi Bar. & Bal. not. l. communi diuidundo §. fin. & l. arbor. §. Iudex ff. eo. titulo quod tamen declaratione indiget, vt inferius videbis.

81 Atq; † ita vanam omninò, & valde friuolam ego in facti ſpecie exiſtimabam pretentionem cuiuſdam mercatoris præſentis ciuitatis, qui cum haberet communem, & pro indiuiſo cum quodam Gaſpare Berẽguer paſſamanerio eiuſdem ciuitatis quandam domum in vico de la argenteria ſitam, quę commodam non recipiebat diuiſionem, cauſam inſtituit in Regia Audientia ad relationem egregij Senatoris Ioannis Gallego actuario. N. Mallol, de anno 1602. contra dictum Berenguer (in qua, ſicut in reliquis, quamplures fuerunt factæ expenſæ, cum ea proſequuta fuiſſet vſque ad concluſionem in cauſa, & denunciationem proceſſus, licèt poſtea partes concordauerint) petendo ſimpliciter condemnari dictum Berenguer ad præſtandum patientiam quòd dicta domus æſtimaretur per expertos, & ad recipiendum iuſtum pretiũ medietatis dictæ domus eſtimandum, & concludendo in ſuis articulis quòd quia domus nõ poterat commodè diuidi, quòd propterea erat condemnandus dictus Berenguer vt ſuprà: vanam (inquam) & friuolam ego dicebam eam prætentionem, ex eo quòd non eſſet ita concludendum per eum, qui maiorem non habebat in re communi partem, quam alius, ſed aliter, atque alio modo, prout ſuprà dictum extitit.

82 Aut † verò iſti ſocij rem habent communẽ, non æqualiter, ſed imò inæqualiter, putà vnus pro vna parte, & alius pro duabus, vel tribus, & tunc æſtimatione legitimè facta electionem, & optionem dandam fore ei, qui maiorem partem poſſideret, tradunt dd. per tex. expreſſum in l. ſancimus §. ne autem C. de dona. vbi Imperator ſic ait, *ne autem communio rei indecla donatori, & ei, qui liberalitatem ſuſcepit oriatur contentio, electionẽ damus ei, qui ampliorem ſummã in re donata habuerit, reliquam æſtimationis quantitatem offerre ei, qui minorem cauſam habuit, & totum poſſidere*, l. 2. C. quand. & quib. quar. pars. l. 2. C. de meta. lib. 12. Capicius d. deciſ. 36. numer 1,

qui allegat Pet. de Vbal. in tract. de ſocieta. 12.
par. princip. 11. queſt. Vrſil. d. deciſ. 23. nu 6. cum
† ſequent. qui dicit quotidie ita *practicari* in mag
na vicaria, & in ſacro Cōſilio Neapoli. addens
poſteà his contradixiſſe Corneum in conſ. 81.
vol. 2. reputantem caſum d. l. ſancimus ſpecialē
in donatione, idem Tiraquel. de primog. q. 60.
nu. 15. Craue. in conſ. 377. nu. 8. nec videtur diſ-
placuiſſe Cæſari Barz. deciſ. 100. num. 10. & 12.
83 & Alua. Velaſ. conſulta. 114. num. 7. qui † dicūt
non licere hæredibus licitare in rebus hæredi-
tarijs, vt rem habeat qui plus licitauerit, ſicque
†† aſſerit ſępiſſimè *declaraſſe* Senatum Luſitanū
per tex. in l. nam ad licitationem ff. famil. her-
ciſcun. atque ita pro noſtra opinione reperi in-
quodam libro exemplarium ſuiſſe antiquitùs
† *deciſum* in Senatu die 11. Nouembris 1539. ad
relationem Franciſci Puig in cauſa Bernardini
Buſquets mercatoris ciuitatis Vici contra Gra-
brielam vxorem Iacobi Salauert eiuſdem ciui-
tatis, videri poteſt, ſi oportet, in archiuo regio
in libro concloſionum Regię Audientiæ dicti
anni 1539.

84 Quod † tamen aliqui, quos reperies apud
Cæſ. Barz. deciſ. 100. num. 16. volunt tunc tan-
tùm procedere quando is, qui habet duas par-
tes, vel maiorem partem id habet iure proprio,
non quādo vnam partem acquiſiuiſſet à ſocio,
quia tunc (inquiunt) non poteſt petere, ſicuti
nec potuiſſet ſocius, à quo cauſam habet, alle-
gant l. traditio ff. de acquir. rer. dom. c. nuper de
dona. inter vir. & vxo. & c. Raybertum 1. quæſt.
7. de cuius limitationis veritate ego vlteriùs nō
ago, tu, cum vacabit, illam examinabis.

In hoc hallucinatus videtur noſter Cancer.
dum in tertia par. variarum, poſt hæc ſcripta in
lucem emiſſa, c. 13. de iur. caſtro. num. 10. & 12.
abſque aliqua diſtinctione aſſerit quoties res
commodè diuidi non poteſt, deueniendum fo
re ad licitationem, ad quod ſignanter adduxit,
eam approbando, deciſionem Senatus, de qua
ſtatim dicemus.

85 Vnde † inferas quid dicendum ad *decretum*
† Senatus de anno 1604. 5. Iunij in cauſa Magda
lenę Torroella, & aliorum, contra Ioannē Pla-
nes blanquerium ciuitatis Barcinonæ ad rela-
tionem egregij Senatoris Hieronymi Seniuſt
factū, de quo, multò poſt hęc ſcripta, meminit
nob. Ludoui. à Pegue. in nomi. deci. c. 48. quòd
domus, de quibus agebatur, circa quaſq. inter
eum, qui tres habebat partes, & eum, qui vnā
tantùm, contendebatur, quis eorum eſſet præ-
ferendus in ſoluendo alteri ęſtimationem, atten
to non poterant commodè diuidi, & ipſi nole-
bant ſtare in communione, licitarentur inter
ipſos, & quòd poſtea prouideretur quod iuris
fuiſſet, de quo quidem decreto multùm gloria
batur aduocatus eius, qui obtinuerat, ex eo
quòd dicebat ſe nouè eam opinionem, per op-
tima iura, Senatui perſuaſiſſe: ſi enim ad ſupra
dicta atēdamus, dicere proculdubio cogemur
non fore decretum illud adeò dę iure certum,
vt non liceat ab eo aliàs in facti contingentia
impunè recedere: verùm cum ſint in Senatu
grauiſſimi, ac eminentiſſimi viri, ac tales, vt ne-
fas ſit, ac ſacrilegij inſtar, de errore, vel minima
incuria eos arguere, ideò timidus ſemper con-
tra eum loquor: vide an deffendi poſsit ex do-
ctrina Barz. quam num. præcedenti retulimus
ideò noluiſſe Senatum dare electionem ei, qui
maiorem partem habebat rei communis in ca-
ſu prędicto, quia non iure proprio, ſed alieno,
ex ceſsione ſcilicèt per alios conſocios ſibi fa-
cta, maiorem partem habebat. Sed non propte
rea, communi vtilitati intendens, vtque magis
magiſque veritas huiuſce dubitationis pateat,
omitam liberè dicere quæ ſequuntur.

Dico igitur, ſicut antea dicebam, mihi videri
differentiam omninò conſtituendam fore in-
ter eos, qui æquales habent partes in re com-
muni, & inter eos, qui diſpares, vt primo caſu
quando res eſt indiuiſibilis, poſsit eſſe licitatio-
ni locus, in qua præferatur is, qui vicerit in lici-
tando, ideſt qui maius pręrium obtulerit, per
tex. in d. l. 1. & l. ad officium C. cōmu. diuidun.
in ſecundo verò caſu minimè, ſed imò fore, &
ęſſe de neceſſitate dandam prælationem ei,
qui maiorem partem habet in re communi, ſo-
luta alteri ſocio æſtimatione ſuæ partis, per l.
ſancimus §. ne autem C. de donatio. ſuperiùs
86 relatam, quæ † ęſtimatio facienda eſt non ali-
ter, quàm per expertos, & appræciatores cum
interuentu iudicis, iuxta practicam, quā ponit
Bar. in l. 2. C. de reſcindend. vendi. quam dicit
eſſe veram, claram, & indubitabilem, & funda
tam in l. fin. C. de iur. domi. impetr. in l. fin. §. his
illud C. de ſecūd. nup. pulchrè Vincē. de Frāch.
deciſ. 54. num. 7. Et quidem optima ratione,
quam tradit ibidem Franch. num. 9. quia iſti ęſ-
timatores tempore appretij conſiderant qua-
litatem rei, & alias circunſtantias, quę conſide-
randę ſunt pro declaratione iuſti pręrij l. ſi fun-
dum per fideicommiſſum, de lega. 1. non autē
per ſubhaſtationem, ſeu licitationem, quia ſi id
ita fieret, liberanda veniret res ei, qui vinceret
in licitando, & ſic læderetur diſpoſitio ſuprà
allegati §. ne autem l. ſancimus C. de donatio.
niſi diceremus quòd fieret licitatio, & poſtea
concederetur facultatas ei, qui haberet maio-
rem partem, rem habendi eodem pręrio, quo
alter ſocius viciſſet in licitādo, prout ita faciē-
dum inſinuat Capici. in allega. deciſ. 36. in prin.
quod non videtur diſplicuiſſe Stepha. Gracia.
deciſ. prouin. Marchię 169. n. 26. Gaſpa. Caballi.
Milleloq. 817. & Ariſmi. Tepat. tit. cō. diuidun.
fol. 284. col. 3. ver. diuiſio vbi cōmodè, in 2. tom.

& ita

& ita forſan feciſſet Senatus noſter poſt licitationem in cauſa ſuperiùs enarrata, ni partes concordaſſent.

87 Verùm † quantùm incommodi paterent
huiuſmodi licitationes, nemo non videt ſaltẽ
qui Franch. legerit vbi ſuprà, ac propterea quã
88 tùm debeamus ab eis abſtinere, vt meritò †
dixerit idem Franch. in allega. deciſ. 54. numer.
13. ex Salicet. in l. ad officium C. com. diuidun.
† & Antho. Fab. *ex mente Senatus* Sebuſiani vbi
inferiùs allegabitur, tunc demum ad licitationem fore deueniendum quando aliud reme-
89 dium non ſupereſt, tum † quia per eam nõ pro
batur valor rei, tum etiã quia plerunq. in eadẽ
ſoleat fieri fraus, apud eundem Franch. eſt deciſ. Senatus Neapol. qua in alia facti ſpecie nõ
valdè à noſtra, quantùm ad hæc, quæ tractam⁹,
† diſſimili *declaratum* dicit non eſſe faciendum
apprætium, & æſtimationẽ per ſubhaſtationẽ, ſed per peritos.

Sed quomodo reſpondebimus ad illa iura tex. in l. 1. & l. ad officiũ C. com. diuidun. & reliqua, quæ indiſtinctè videntur diſponere quòd vbi res non poteſt commodè diuidi, liciretur inter ſocios, & tradatur plus offerenti ſoluto alteri ſocio valore ſuæ partis? facilè quidem, dicendo ea iura non loqui niſi tantùm inter ſocios æquales habentes in re communi partes, & portiones, non inter diſpares, & inæquales, quod ex eo patet, quia ea iura ſimpliciter loquuntur de eis, qui rem habent communem,
90 & pro indiuiſo: quando † autem de cõmunione ſimpliciter fit mẽtio, abſque eo quòd dicatur quota ſit cuiuſque pars, tunc ſemper intelligitur res communis pro æqualibus partibus, & portionibus, argumento tex. in l. coire ſocietatem ff. pro ſocio, & textus in ptin. inſt. de ſocie. l. etiam partis, de vſufruc. Theſau. deciſ. 72. nu. 3. Franch. Muñoz de Scobar in tract. de ratiocin. tom. 2. de var. computa. cap. 7. numer. 5. poſt Bar. in l. Titiũ; aut Meuium §. altero, in fin. de ad miniſt. tutor. Ronchegal. in l. eandem, num. 142. de duobus reis.

91 Et hæc † quidem reſponſio tantò magis iuridica videbitur ſi cõſiderauerimus quòd vbi ſocij diſpares, & inæquales haberent in re cõmuni partes, habemus iam aliam diſpoſitionẽ, nempè d. l. ſancimus §. ne autem C. de dona. quæ, quid agendum ſit tali caſu, diſponit, nempè quòd is, qui habet maiorem partem, poſſit totum poſſidere ſi voluerit, & æſtimationẽ partis alterius ſocij perſoluere. Nec dicatur quod dicebat Corneus conſ. 81. num. 2. & poſt eum Stepha. Gratia. qui & alios allegat deciſ. prouin. March. 169. num. 21. cum ſequent. diſpoſitionem d. l. ſancimus eſſe ſpecialem in donatione, & ideò non trahendam in conſequentiam, quia ego nullam video rationem ſpecialitatis, cum non in fauorem ipſius donatoris,
92 propter † quẽ ſolent aliquando leges aliquid
ſpecialitatis continere, ne aliàs ex ſua liberalitate damnum patiatur, vulga. l. inter eos §. is quoque, & l. exhæredatum cum l. ſequenti ff. de re iudi. cum ſimil. ſed in illius fauorem, qui maiorẽ in re donata partem habuerit, ſiue donator ille ſit, ſiue donatari⁹. Nec finaliter mihi obijciantur quæ docet in propoſito Iaſ. in §. quædam, numer. 59. inſt. de actio. quia ea concludunt tantùm in his, qui eaſdem habent, & ęquales in re communi partes, & portiones, non in his, qui diſpares, & inæquales.

93 Vel etiam † ad d. l. ad officium cu Aluar. Velaſ. conſ. 114. num. 8. par. 2. reſpondeas eum tex. tunc tantummodo procedere quando res eſt injuſtè ęſtimata, quod non creditur quando ęſtimatio fieret, vt ſuprà dixi, per peritos, & ex-
94 pertos, vbi † ſingulariter nota quòd is auctor
tractat rem bancaliter, quàm nos in ſuperioribus docuerimus: nõ enim vult cõcedere quòd etiam quando hæredum ſunt portiones æquales locus fiat licitationi, vt is qui in ea vinceret, rem haberet, vt nos dicebamus, ſed imò regulariter aſſerit licitationem prohibitam in reb⁹ hæreditarijs, præterquàm in caſu d. l. ad officiũ eo modo interpretata, quo ſuperiùs, ex eodem auctore, retulimus, ad quod adducit tex. in d. l. nam ad licitationem ff. fam. herciſcun. ibi, *nam ad licitationem rem deducere, vt qui licitatione viceris, hic habeat inſtrumenta hæreditaria, non placet, nec mihi v. et Põponio,* atque ita ſæpiùs *cen-*
† *ſuiſſe* Senatum Luſitanum, ac *iudicaſſe* teſtatur,
95 poſteaque † declarat (quod non erit iniocũdum hic referre, vbi tãtiſper de licitatione egimus) quid licitare ſit, dicens eſſe in auctione prætium pro re venali offerre, vndè licitator (inquit) dicitur qui offert tali modo prętium, & inde licitatores vectigalium, l. licitatio, de publica. & vectiga. & licitatio, quę idem quòd ſubhaſtatio, & licitarij qui idem quod licitatores rem venalem, ſeu vectigalia publicè expoſita prætio augentes, legendus eſt in huius, quã firmauimus opinionis confirmationem doctiſſimus Antho. Fab. in ſuo C. lib. 3. tit. 27. diffi. 14. quem ſuprà referebam⁹, vbi Sabuſianũ Senatũ
† *declaraſſe* aſſerit non eſſe ad licitationem veniendum, vtpote quia remedium ſit, cui eo tãtùm caſu ſit locus, cum aliud non ſupereſt, vel ſocij omnes conſentiunt, quãdo in hęreditate quędã ſunt bona indiuiſibilia, ſed tunc melius eſſe quòd quędã ex ipſis vni, & alia alijs inſolidum adiudicentur, per quæ mirè confirmatur opinio hęc, quam ſuprà ſtabiliuimus: Hæc eſt mea ſententia donec ſolutionem reperierim ad allegat. l. ſancimus, vel rationem ſpecialitatis; tuum erit, lector, vera ne ſit, an falſa dijudicare.

96 Hęc † ſunt quę ſe ſe mihi offerebant circa ſu
pradicta dicenda: redeamus iam ad ea, à quib⁹
diuerteramus, & limitemus omnia, quę anteà
dixeramus de licitatione, & ęſtimatione rei
communis ſuo caſu, & in caſibus de iure per-
miſſis, faciēda, vt non procedant quoties, ſi li-
citatio, ſeu æſtimatio fieret, eius, qui ſuccubuiſ-
ſet in licitando, pars fieret omninò inutilis, ve-
luti in fratribus habentibus quoſdam gradus
communes, per quos quilibet ex ipſis aſcendit
ad partes domus ſuę, tunc non fit locus huiuſ-
modi licitationi, ſeu æſtimationi, tex. formalis
in allega. l. arbor. §. de veſtibulo ff. commun.
diuidun. vbi Iuriſconſultus, *de veſtibulo* (inquit)
*communi binarum ędium, arbiter communi diui-
dūdo inuito vtrelibet dari nō debet, quia qui de veſti-
bulo liceri cogitur, neceſſe habet interdum totarum æ-
dium precium facere, ſi aliàs aditum non habeat*, ac
proindè dicebat ibi Bal. quòd portæ, perquas
habetur ingreſſus ad plures diuerſas domos,
non veniunt in diuiſorio, nec vt diuidantur,
nec vt licitentur, vbi congruè diuiſio non po-
teſt fieri, Azo. in ſum. C. eo. tit. numer. 7. atq. ita
† *deciſum* fuiſſe in ſacti contingentia in Senatu
Neapol. teſtatur Capici. deciſ. 63. nu. 1. qui om-
nia ſupradicta reffert à nobis in confirmationē
huius limitationis adducta.

97 Secundò † diuiſionem impedit pactum tem
porale de non diuidendo inter fratres, vel ſo-
cios factum, ac etiam pręceptum teſtatoris ad
certum vſque tempus diuiſionem inter hære-
des prohibentis, vulg. l. in hoc iuditium §. ſi cō-
ueniat ff. com. diuid. & probant omnes, quos
inferiùs mox allegabimus; eo enim pacto, vel
præcepto teſtatoris durante non poteſt alter
ex ſocijs, vel hæredibus ad diuiſionem prouo-
* care, eſt communis opinio, vt infrà videbi-
mus

98 Quæ † tamē limitatur vt non procedat quo
ties hæredes vellent communi conſenſu rem
diuidere: tunc enim non obſtante prohibitio-
ne teſtatoris diuidere poſſent, tùm quia quod
in eorum fauorem introductum fuit nō debet
in eorundem odium retorqueri, l. quod fauo-
re C. de leg. tùm etiam quia renuntiare iuri
ſuo cuilibet eſt permiſſum, l. ſi quis in conſcri-
bendo C. de pactis, quod † locum habet etiam
99 ſi teſtator feciſſet hæredes iurare quòd non di-
uiderent hæreditatem vſq. ad certum tempus:
nam non obſtante dicto iuramento, abſque
periurij metu, poſſent hęredes dictam diuiſio-
nem facere, quia iuramentum prędictum ad
commodum iurantium poteſt per iurantes re-
mitti, cap. prætetea, de ſponſa. Morque. de di-
uiſ. bonorum lib. 3. c. 2. num. 23. cum ſequent.
100 qui doctores allegat. Supradicta † tamen ego
vera exiſtimo tunc tantùm, quando prohibitio
diuiſionis foret facta in fauorem hęredum, per
rationes ſuprà traditas, ſi verò alia ratione ea
prohibitio facta foret, præterquam in fauorē
hęredum, putà quia volebat teſtator, propter
honorem familię, & domus ſuæ, cupiens illius
nomen in perpetuum conſeruari, vel aliàs, bo-
na non diuidi, tunc equidem ſeruāda foret vo-
luntas teſtatoris per ſuprà dicta. Vide infrà nu.
113.

101 Limitatur † ſecundò eadem cōmunis opi-
nio vt non procedat quoties conſocij, ſiue co-
hęredes forent diſcordes in vſu rei communis,
vel vnus eorum eſſet dilapidator, tunc enim
non obſtante pacto, vel prohibitione teſtato-
roris poſſunt ſegragari, vt non imputetur alte-
ri, l. ſi plures curatores §. quamuis ff. de admi-
niſ. & peri. tuto. l. quidam §. vſque adeò, eo. tit.
l. non aliter ff. de vſu, & habita. l. eum qui. C. de
Epiſco. & Cler. & apoſtilla in l. in hoc §. fin. ff.
102 com. diuid. ratio † quę viuax à Viuio mox allegā
do appellatur, eſt: nam dilapidator ipſe non ſo
lùm debet remoueri à ſocietate ordinata per
teſtatorem, ſed debet etiā ei bonis interdici, l. is
cui bonis, & ibi glo. & Bar. & alij communi cō-
* ſenſu omnes ff. de verb. oblig. imò dilapidator
ipſe venit denique deponendus quoque, cap.
licèt Hely, de ſimo. cap. Apoſtolos 12. q. 2. &
cap. nullus res 12. q. 4. ita Fran. Viuius deci. 294.
† lib. 2. in prin. qui dicit ita fuiſſe *declaratum* in
Audientia Baren. de anno 1589.

103 Tertiò † fallit etiam vbicunque aliquis ex
ipſis hęredibus eſſet rixoſus: tunc enim peti
poſſet diuiſio, non obſtāte pacto, vel præcepto
de non diuidendo, ita Bar. in l. ſi conuenerit ff.
104 pro ſocio. Et † nimirū, quia rixa videtur quod-
dam bellum, quod agitur inter perſonas priua-
tas, non ex aliqua publica vtilitate, ſed magis
ex inordinata voluntate, teſte ſancto Thoma
2. 2. quęſt. 41. artic. 1. vbi pluribus probat, idem
Viui. vbi ſuprà circa fin.

105 Alios † caſus, in quibus peti poteſt diuiſio,
non obſtante ſupradicto pacto, vel prohibitio-
ne teſtatoris, tradit Grego. Lop. in l. 14. tit. 10.
par. 5. relatus per Gutier. in ſæpè allegato cap.
58. num. 7. in prima par. de iura. confir. Craue.
in conſ. 60. num. 1.

106 An † autem valeat pactum, vel prohibitio
de non diuidendo imperpetuum facta, tex. in
allega. l. in hoc iudicium d. §. ſi conueniat, clarè
dicit quòd non, his verbis, *ſi conueniat ne omni-
no diuiſio fiat, huiuſmodi pactum nullas vires habere
manifeſtum eſt, ſi autem ne intra certum tēpus, quod
etiam rei qualitati prodeſt, valet*: hanc differentiā
inter pactum, vel prohibitionem temporalem,
& pactum, vel prohibitionem perpetuam per
* eum tex. tenent ibi communiter ſcribentes, &
penè infinitos commemorant Feder. Scot. reſ-
pon. 21. num. 59. lib. 6. tom. 1. & rurſus tom. 2. reſ-
pon. 3. num. 66. lib. 1. Petra de fideicom. q. 5. nu.
143.

143.& iterùm quæſt.8.num.520.& 523. Peregri.
de fideicom.art.11.num.80. Gayl. pract. obſer.
lib.2.obſer.139.nu.17.Morque. de diuiſ. bono.
lib.1.cap.2.à nu. 19. cum ſequent. communem
dicunt Vilallobos in vol.com.opinio.verſ.diui
ſio,num. 89.& Iul.Clar.de teſta. q. 67. præter
quos quidem omnes videatur, obſecro, Ioan.
Gutier.de iura.confirma.1. par. cap. 58.per tot.
107 quod † adeò verum eſt,vt dicant aliqui, quos
plenè commemorat Theſau.deciſ.142. num.3.
nec iureiurando effici poſſe vt perpetuò ſtetur
in communione, pluribus comprobat Gutier.
ibidem,qui poſteà num.19.circa fin.dicit hanc
opinionem eſſe communem,quia plures doc-
tores,& maximę auctoritatis viri eam ſequun-
tur,& tenent,licèt contrariam in puncto iuris
veriorem eſſe ipſe exiſtimet,eandem hanc opi
nionem inter communes connumerat Soar.
loco ſuperiùs allegato in verſ. cõmunio,n. 186.
qui ad id allegat Viuiũ lib. 1. com. opinio. cap.
108 205.arbitratur † tamen Gutier.vbi ſuprà ſequẽ-
dum omnino eſſe tali caſu conſilium Alex. 18.
incipien.viſis capitulis lib.2.vt priùs petatur ab
ſolutio à iuramento,vt nihil opponi poſſit ſo-
cio agenti ad diuiſionem,ſcilicèt quòd ſit per-
109 iurus: huius † opinionis ratio ea eſſe poteſt,
præter alias,quas tradit Mencha. de ſucceſſio.
crea.num.2.relatus à Gutier.vbi ſuperiùs, quia
cum ex communione oriãtur rixa,diſcordia,
tumultus,ſeditio,inimicitia, dici non poterat
tale iuramentum ſine interitu ſalutis æternæ
poſſe ſeruari:vnde cum ea, quæ prohibentur
principaliter propter publicam vtilitatem non
firmentur iuramento,ſecundum veram,& cõ-
muniorem opinionem,quam tradit, & reffert
Alciat.in cap.cum contingat num.17.& 93. de
iur. iuran. tutius erit hanc opinionem tenere,
& ſequi,ſecundum eundem Mencha. qui ta-
men,vt reffert idẽ Gutier. nihil poſteà firmat,
ſed reliquit cogitandum: Seraphin. tamen de
Seraphin.de priui.iura.priui. 58. per tot. quam
plurimis fundamentis, quæ optima appellan-
tur à Theſau.vbi ſuprà, contrariã conatur pro-
bare ſententiam,quòd imò huiuſmodi pactũ
iuramento roboretur,tu ipſe videas.

110 Declaratur † tamen ſupradicta communis
opinio quòd non valeat prohibitio de non di-
uidendo inperpetuum, vt non procedat quo
ad tempus,ad quod ipſa licitè fieri poteſt, ita
tradit Pet.in allega.tract.de fideicom. quęſt. 8.
num.523.ex Cur.iun.conſ.115.vol.2.qui meliùs
id declarat, quàm ipſe Pet.dicens diſpoſitionẽ
teſtatoris inperpetuum rei diuidendæ faculta-
tem hæredibus auferentis,debere interprætari
vt ſit facta eo modo, quo valere poteſt, iuxta
111 l.quoties.ff.de reb.dub.& ſic † illa dictio, in-
perpetuum, exponitur,ideſt pro tempore vitę
ipſorum filiorum,vel hæredum,iux. tex. in l.1.
ff.pro ſocio.glo.in cap.ſi gratioſe ver.perpetuo,
& in c.fin. ver.perpetuas, de reſcrip. in 6. Alex.
in conſ.86.in 1.vol.ad quod vſque tempus fieri
poteſt prohibitio diuiſionis, ita ex Decio a-
lios allegante in l.penul.num.fin. C. de pact.&
Pala. rub.in repeti.rub. de donatio.inter vir.&
vxorem §.5.num.6.tradit Gutier. vbi ſuperiùs
num.fin.qui videtur Curtij opinioni aſſentire,
idem etiam probat Peregri.d.ar.11.num.80. cla
riùs loquitur Theſau.d.deci.142.num.5.dicens
pactum huiuſmodi de non diuidendo ſiue cũ
iuramento,ſiue ſine eo,ſuſtineri ſaltem in vita
paciſcentium, ad quod allegat quamplures do
112 ctores idem tenentes,tu illum videto.Ex † qui
bus obiter interim notes velim non ſine ra-
tione nos aliquando in hoc opere,dum de do-
natione ageremus,tentaſſe ſuſtinere donatio-
nem omnium bonorum præſentium,& futu-
rorum,maximè quando fuit iurata, validam eſ
ſe quoad bona præſentia, reiecta inutili men-
tione futurorum:latiùs id comprobatũ videbis
inferiùs ſuo loco.

113 Limitatur † eadem communis opinio vt
præceptum teſtatoris prohibentis diuiſionem
inter cohæredes ſuſtineri poſſit ex iuſta teſtato
ris affectione, veluti ſi eſſet domus, turris, aut
palatium, quod non reciperet per partes com-
modam diuiſionem: tunc enim ſeruandum fo
ret huiuſmodi pręceptum, diuiſa inter hęredes
commoditate habitationis, & vſus, ita ſentit
Peregri.loco ſuperiùs allegato, per quæ tamen
ego non recedo ab his,quæ latè à nobis in ſu-
perioribus circa res,quæ commodam diuiſio-
nem non recipiunt, tradita fuere.

Ex alia ratione,huic tamẽ ſimili, tradit The
ſau.in ſæpè allega.deciſ.142.num.5. circa finem
declaratum fuiſſe in Senatu Pedemontano, nõ
eſſe recedendum à communione iurata inter
dominos, & ſubditos pactata, eò præſertim
quia diuiſio fuiſſet grauoſa ſubditis, ac domi-
nis indecora, ac omnibus nocibilis.

114 Tertiò † diuiſionem impedit pignoris obli-
gatio, veluti ſi vnus ex ſocijs alteri conſo-
cio ſuam partem pignori dederit: tunc enim
non poteſt ad diuiſionẽ conſocium prouoca-
re,niſi ſoluto debito, pro quo ea pars pignori
tradita fuerat,tex.formalis in l.ſiquis putans §.
arbitrum autem,verſ. idem ſcribit ff. com.di-
uidun.vbi I. C. *idem ſcribit ſi is, cum quo ſeruũ in communem habebam, partem ſuam mihi pignori tradiderit, & communi diuidundo agere cœperit, pigneratitia exceptione eum ſummoueri debere*, ita per
eum tex.tenent ibi communiter ſcribentes,or
nat Neguſa.in tracta.de pignor. & hypothe.3.
memb.ſecundæ partis num. 44. Ludo. Roma.
ſingul.178.Caualca.de iudi.deciſ.18.nume.21.
1.par.

115 Limitatur † tamen hæc reſolutio vt non
procedat

procedat quoties is, cui res obligata eſt, taceret, nec cõtradiceret cõſocio agenti ad diuiſionem opponendo exceptionem dictæ hypothecę, probat tex. in d. l. ſiquis putans in d. §. ſiue autem, verſ. ſed ſi exceptione, eo. tit. ff. com. diuid. vbi tex. *Sed ſi exceptione vſus non fuero, officiũ iudicis erit, vt cum debitori totum hominem adiudicauerit partis æſtimatione eam condemnet: manere enim integrum ius pignoris &c.*

116 Quartò † diuiſionem impediret curſus longi temporis, quo fratres, vel ſocij rem communem, vt propriam, pro diuiſo poſſiderent, vnusquiſque videlicèt ſuam partem, ſoluente vno quoque eorum, & ſubeunte munera, & onera, nec non & cõmoda ſentiente ſuæ partis, quia tunc ex eius temporis lapſu, quod volunt doctores eſſe decem annorum inter pręſentes, & viginti inter abſentes, iam præſumeretur facta diuiſio inter huiuſmodi fratres, & ſocios, adeò vt non eſſet locus vlteriori diuiſioni, ex glo. in l. penul. ver. ſi maior. C. com. diuidun. facit in argumentum tex. in l. cum de in rem verſo cũ ſimil. & alijs per eam glo. allegatis ff. de vſur. quibus adde in argumentum tex. in l. ſi certis annis C. de pactis, tenent hanc opinionem omnes fere doctores antiqui, & moderni, nemine penitus diſcrepante, & ſignanter Bar. Bal. & Alber. in d. l. penul. idem Bar. in d. l. cum de in rem verſo num. 5. alios penè infinitos hanc eandem opinionẽ tenẽtes connumerant Maſcar. & Menoch. qui hac de re ex profeſſo agũt, ille in tract. de proba. conclu. 526. hic verò in tracta. de pręſump. lib. 3. præſump. 60. numer. 3. Tib. Decia. reſpon. 15. nu. 1. vol. 1. & reſpon. 77. num. 29. vol. 1. Boer. deciſ. 88. nu. 2. & 3. & Gam. deciſ. 146. num. 1. & deciſ. 321. num. 5. & additio Blaſ. Florez ad dictam deciſ. 146. & 323. Morche. de diuiſ. bonor. lib. 1. cap. 12. num. 2. qui alios allegat, Rober. Maran. conſ. 66. inter communes opiniones hanc refferunt Tuzau. opinione 172. Vilallo. in commu. opinio. ver. diuiſio num. 83. & Eman. Suar. in theſau. recep. ſenten. eo. ver. diuiſio, num. 39. pro eadem *iudicauit* Rot. Roma. de anno 1548. vt reffert Achil. de Graſ. deciſ. 298. quæ eſt ſecunda tit. de præſump. quam manuſcriptam allegat Maſcar. vbi ſuprà num. 2. nunc tamen iam eas deciſiones, non ſine magno reipublicæ commodo, impręſſas habemus, eandem opinionem *approbauit* Senat⁹ Pedemõtanus de anno 1580. vt reffert Theſau. deci. 205. n. 1. eãdẽ etiã opinionem *ſequut⁹* fuit Senat⁹ Luſitan⁹ vt reffert Gam.
117 deciſ. 321. nu. 5. addens † poſteà hanc præſumptionem diuiſionis, quæ cauſatur ex lapſu decẽnij, eſſe adeò efficacem, vt ſufficiat ad probandam diuiſionem, etiam eo caſu, quo à lege requireretur probatio per inſtrumentum, Bal. in l. 1. num. 18. C. de fideicom. Tiraquel. in l. ſi vnquam, ver. donationem, num. 133. cum alijs per eos relatis, *approbauit* eandem reſolutionẽ Sena. Sabuſia. apud Antho. Fab. in ſuo C. lib. 3. tit. 27. commu. vtriusque Iudi. defi. 1. vbi idem ècõtrario *approbaſſe* eundem Senatũ dicit, vt ſicut per habitationem ſeparatim per fratres factam per longum tempus, in quo non ſunt vſi rebus antea communibus, præſumitur diuiſio inter eos facta, ſic ſi poſt diuiſionem factam bona communia retinuerint per idem longum tempus, cẽſentur tacito conſenſu renunciaſſe diuiſioni, idem etiam iſdem Fab. poſteà dixit lib. 7. tit. 1. de dediti. liber. defini. 14. vbi tamen limitat præterquàm in pręiudicium mulieris, ſi maritus per decennium, vel vicennium portionis dotalis fructus ſeparatim perceperit: quia (inquit) ſeparatã habet percipiendi cauſam propter onera matrimonij, quæ non habet ille cum cæteris conſortibus communibus vxoris communia, & ideò per dictam ſeparatã fructuum perceptionem diuiſio non præſumitur, alia in idem poſteà addit, quæ ego ſciens pręteree, tu ibi videbis.

Rationem huius opinionis adducit Bar. in d. l. cum de in rem verſo num. 5. ff. de vſur. eſſe quia agitur de modico præiudicio, idem Bar. dicit in diſpu. 7. mulier habens, quem ſequitur Menoch. in allega. præſump. 60. num. 3. cum alijs quamplurimis, quos allegat, quibus adde Crot. in conſ. 219. num. 5.

118 Ex qua † ratione velim inferas veriorẽ omnino contra Theſau. Gam. & Morch. in locis ſuprà allegatis, & alios, quos ipſi, & qui inferiùs adducentur, allegant, videri opinionem, quæ tenet non præſumi diuiſionem inter fratres, licèt diu ſeparatim rem cõmunem poſſederint, ſi inter eos, & in portionibus, quas vnusquiſq. ex eis poſſidet, adſit magna inæqualitas, quia tunc non ageretur de modico præiudicio, atq. ita contra omnes, qui contrariam tenent, eos refferens, docet Menoch. d. pręſum. 60. num. 6. lib. 3. Rober. Maran. conſ. 66. num. 2. inter communes hanc reffert Vilallob. ver. diuiſio, num. 84. & Balb. in tract. de præſcrip. par. 3. quęſt. 10. num. 41. eãdem communem dicit, vbi plures alios reffert, Menoch. vbi ſuperiùs per te ipſum videndos, ne in trãſcribendis aliorum dictis tẽpus inutiliter conteramus, communem etiam hanc appellat opinionem Ioſeph. Ludo. deciſ. Lucen. 48. num. 25 & Antho. Gab. lib. 1. com. opinio. conclu. 1. num. 30. in tit. de præſcrip. benè Hieronym. Portol. in tract. de conſor. cap. 52. num. 19. Rota tamen Romana in hac dubitatione nihil voluit determinare, quia opiniones eſſent contrarię inter Bal. & Salicet. in d. l. penul. vt reffert Achil. de Graſ. in allega. deciſ. 198. circa finem, ſed Rot. prouin. March. apud Sebaſtia. Medic. id *habuit pro cõſtanti* deciſ. 18,

Digitized by Google

ciſ. 8. n. 6. Qui plura in hac mat. ria ſcire voluerit, recurrat ad doctores ſupra citatos, & ſignanter ad Mascar. & Menoch. qui ex profeſſo de his agunt, nobis ſat eſt hæc pauca, quæ attinent ad noſtrum inſtitutum, tetigiſſe.

119 Quibus, † vltra ſupradictos doctores, adde non ſine miſterio fuiſſe à nobis ſuprà dictum ad hoc vt diuiſio impediatur per curſum decennij inter præſentes, & vicennij inter abſentes, neceſſum fore quòd per dictum tempus vnuſquiſque ex ſocijs diuiſim ſuam partem, & portionē poſſediſſet: aliàs enim ſi ſemper pro indiuiſo, nunquam præſcriptum foret huic iuri petendi diuiſionem, etiam ſi per centum, vel mille annos ſocij in communione permanſiſſent, ita docet Bar. in l. final. C. com. diuidun. & in l. 1. num. 4. C. de anna. excep. vbi de * communi areſtatur, eandem dicit magis communem opinionem Iaſ. plures allegans, in §. quædam, numer. 32. & 38. inſt. de actio. Gom. ibidem numer. 18. quos allegat, & ſequitur Ioã. Gutier. de iura. confir. 1. par. cap. 58. num. 9. idē, vltra ſupradictos, tenent Craue. in conſ. 60. nu. 1. & Ioſe. Ludo. deciſ. Peruſ. 106. numer. 27.

120 Huic † tamen opinioni fortiter obeſt tex. in d. l. 1. §. adhęc C. de anna. excep. quatenus habet actiones familię herciſcundę, communi diuidundo, finium regundorum, & alias ibi enumeratas non durare vltra [illegible] annos: hic textus difficultate plenus eſt adu[illegible]us n[illegible]am opinionem, & ideò nihil mirum ſi aliqui doctores relati à Gutier. vbi ſuperiùs ab ea, per eum tex. re- * ceſſerint: Cæterùm obtinuit communis ad eū textum intellectus vt tantùm procedat quoties vnus ex ſocijs totam rem communem per id temporis ſpatium poſſediſſet: tunc enim verum arbitrantur doctores, per eum tex. poſt 30. annos non audiri conſocium, vel alterum fratrem ad diuiſionem prouocare volentem, quia ea perſonalis actio ad diuidendum non poſſidenti competens 30. annorū ſpacio pręſcribitur, ſecus verò quando ambo poſſiderent

121 communiter, & pro indiuiſo, quia † tunc cum quandiu duo ſtant in communione vnus alterum recognoſcat in ſocium, ceſſat pręſcriptio l. cum notiſſimi §. ſed & ſi quis ff. de præſcrip. 30. vel. 40. annor. Franciſcus Mar. deciſ. 351. num. 5. & 6. in ſecunda par. Item actiones familiæ herciſcundæ, communi diuidundo, & finium regundorum competunt etiam ratione doli, vel culpæ: dolum autem dicitur committere ſocius ea die, qua non vult diuidere, ergo eadem die naſcentur iſtæ actiones, & eiſdem propterea non erit vnquam pręſcriptum, ita, per has rationes, his eiſdem ferè verbis cōceptas, docet Bar. in d. l. 1. §. ad hæc num. 4. eundem intellectum probat Iaſ. vbi ſuprà num. 31. & Gutier. in d. c. 58. num. 9. cum alijs per eos relatis.

Verùm enimuerò ego valdè dubito quòd is intellectus, & diſtinctio illi textui, ſine violentia, accommodari valeat: nō enim in eo aliqua reperio verba, quæ id dicere, vel etiam innuere videantur, ſed ſimpliciter tex. dicit has actiones 30. annorum ſpatio finiri, imò, ſi attentiùs verba tex. cōſiderare voluerimus, inducemur potius ad credendum loqui quando communiter, &

122 pro indiuiſo ambo ſocij poſſident, quia † tunc verè, & propriè hę actiones communi diuidūdo, & familię herciſcundę, de quibus loquitur tex. competere dicuntur, nō verò quādo vnus tantùm poſsidet l. fundi in fine ff. de excep. l. 1. & ibi glo. ff. famil. hęrciſ. latè Caual. deciſ. 18. num. 1. in prima parte: cæterum cum in contra- * rium ſit communis doctorū opinio, à qua non licet facilè recedere, cogitādum maturè in his eſt.

123 Quintò † diuiſio prohibetur quando marito traditus eſt fundus inęſtimatus in dotem, qui ſit cum alio communis: tunc enim is non poteſt ad diuiſionem prouocare, licèt poſsit prouocari, probat clarè tex. in l. 2. C. de fund. dota. vbi Imperator, *mariti, qui fundum cōmunem cum alio ineſtimatum acceperūt, ad communi diuidundo iudicium prouocare non poſſunt, licèt ipſi poſſint prouocari*, tradit Gutier. allega. cap. 58. num.

124 10. Rationē † huius dicti eam arbitror eſſe quia diuiſio ſpecies eſt alienationis, & venditionis vicem obtinet l. 1. C. commu. vtriusq. iud. tradunt Gam. deciſ. 242. num. 6. Decia. reſpon. 39. num. 7. vol. 2. & Crotan conſ. 405. num. [illegible] cum alijs, quos allegant Antho. Fab. in ſuo Cod. lib. 3. tit. 27. cōmū. vtriusq. Iudi. defi. 7. vbi pulchrū † caſum *deciſum* tradit per Sena. Sabuſia. ex hac ratione.

125 Sed † quid in Eccleſia, & in minore, an ipſi poſſint prouocare, & prouocari ad diuiſionē, tradit plenè Gutier. vbi proximè, & Morche. de diuiſ. bonor. lib. 1. cap. 2. nu. 6. cum ſequent. plenè Octauia. Simoncel. de decret. lib. 2. tit. 4. per tot. ad eos recurras quoties tibi caſus cōtigerit.

An autē ſi defuncti bona in diuerſis prouincijs ſita ſint, & hæres, qui in vna habitat, contra cohęredem agat in alia, vt bonorum, quæ in ea cohæredis prouincia ſunt, diuiſio fiat, poſsit per cohęredem diuiſio impediri, vel differri eo motiuo quòd diuiſa non dum ſint cætera, quæ in actoris prouincia ſunt, diſputat Antho. Fab. in ſuo Cod. lib. 3. tit. [illegible] famil. herciſcun. defi. 5. † vbi d[illegible]t *reſolutum* in Senatu Sabuſia. non poſſe impediri, vel differri, ex ſupradicto ſolo motiuo, niſi per actorem ipſum ſtetiſſet quominus rerum communium, quas in ſua tenebat prouincia, diuiſio iam facta eſſet: tunc enim inquit non eſſe audiendum qui à coherede id exigeret, quod prior ipſe ex ſua parte præſtare, ſine cauſa,

caoſa, recuſaſſet, vbi autem non ſtaret per eum, tali caſu diuiſio impediti non poſſet tum (inquit) vel quia non dum conſtat quænam illa ſint bona, que dicũtur eſſe in prouincia actoris, & ... per diuiſio facienda eſt rerum, quas & hære...tarias, & cõmunes eſſe apparet, tum etiã quia inquirendũ priùs eſt an alibi res ſint, quas diui... etiam oporteat, ne liquidæ petitioni, & cognitioni per non liquidam mora fiat.

Hæc neſcio an facerẽt pro prætẽtione, quam ego de anno 1610. ſuſtinebã pro Iacobo Lluc ciue honorato Barcino. cõtra N. Polit militem, & N. Sala ciuem etiam honoratum eiuſdem ciuitatis pro ſuſtẽtatione cuiuſdam prouiſionis, facto verbo in ſua aula, per egregium Senatorem Ioſephum Ferrer lactę in fauorem dicti Lluc ſub die 3. Octobris 1609. continentis in effectu quòd, ſine præiudicio iurium, & prætẽtionum partiũ, fieret calculatio petita per dictum Lluc librorum, qui reperiebantur in præſenti ciuitate ſocietatis tentæ per dictum Lluc, & Iacobum & Michaelem Marti, quibus dicti Polit. & Sala ſuccedebant, non obſtante quòd opponeretur per dictos Polit, & Sala eſſe in ciuitate Mediolani alios libros eiuſdem ſocietatis concernentes eandem negotiationẽ, pro annis ſequentibus, & prætenderetur quòd donec illi adducti eſſent in præſentem ciuitatẽ, vt calculatio ſimul, & ſemel fieret omnium librorum, nõ poterat, quę petebatur, fieri de ſolis illis libris, qui in hac ciuitate exiſtebant. dicebam ſiquidem ad exemplũ eorum, quę Faber docebat vbi ſuprà, quòd incerta illa, & illiquida petitio non debebat mei clientis certæ, claræ, & liquidę obeſſe, nec hæc per illam impediri, ſaltem non conſtito, prout non conſtabat, quòd per meum clientẽ ſtaret quominus libri venirent, ſed imò ex eo quod id Iuſtitia Mediolani impediret, quæ eorum appræhentionem fecerat ad inſtantiam nonnullorum prætenſorum creditorum, addebam quòd ſi de ... prædi...s rationem volebant habere dicti Polit, & Sala, curarent ipſi vt hæredes ſocij, qui a...miniſtrauerat, & per conſequens videbatur ad tranſportationem librorum teneri, vt illi huc adducerentur: neſcio (in quam) an hæc pro dicta prætentione facerent ... vnum ſcio quòd nihil profuerunt quominus prouiſio p...a, referente egregio Senatore R... Rubi, & Coll, in cauſa ſuppli... mutaretur die 25. Februa. dicti anni ... declarando non eſſe locum dictæ cal... fiendę partis librorum ſocietatis in hac ciuitate exiſtentium, eo motiuo, *quia rationes atq; adminiſtrationis legitime reddi, neq; calculari poterant, niſi rationum volumina omnia in medium proferrentur, & ederentur cum alias liquere non poſſet quis eſſet debitor, neq; creditor, imo incertum eſſet donec plena, & integra rationũ calculatio facta fuiſſet*, ob quod neceſſum fuit recurrere ad aliud remedium, quod ex Bar. Iaſon. Dec. & Fulgoſ. adducit Mago. deciſ. Lucen. 5. num. 15. dicens eſſe, quando libri alicuius mercatoris in alia prouincia exiſtentes non poſſunt indè exire, vt mitat eo iudex perſonas idoneas, qui libros videant, & ei referant, vel committat iudici loci quòd libros videat, & reſcribat, quam dicit Iaſ. eſſe practicam meliorem, ſcriba dictæ cauſæ eſt N. Agramunt.

SVMMARIA.

1 *Filij, vel nepotes vocati de gradu in gradum, quemodo ſuccedant*

2 *Graduum diuerſitas non conſideratur in filijs eiuſdẽ gradus.*

3 *Nepotes in contractibus non veniunt appellatione filiorum, vbi deciſ. Senatus Arago.*

4 *Communis vſus loquẽdi interpretatur verba dubia, vt ſecundum eum ſint intelligenda.*

Etiam ſi ſint latinè ſcripta, & per notarium, ibidem.

5 *Communis vſus loquendi præfertur proprietati ſermonis.*

6 *Communis vſus loquendi maximè præualet in teſtamentis, & alijs hominum diſpoſitionibus vulgari ſermone conceptis.*

7 *Maioratus ſignificatio ducta eſt à communi vſu loquendi.*

8 *Nepotes an veniant appellatione filiorum declarat communis vſus loquendi.*

9 *Communis vſus loquendi eſt probandus, & quando, & quæ requirantur, remiſſiuè.*

10 *Verba, de gradu in gradum, intelliguntur ſecundum communem vſum loquendi, id eſt de maiore in minorem, vbi deciſ. noſtri Senatus, & numeris præcedentibus.*

11 *Verba, de gradu in gradum, ſecluſo communi vſu aliter loquendi, comprehendunt nedum filios primi gradus, ſed & vlteriores, patribus non exiſtentibus, vbi deciſiones noſtri Senatus, & numer. 22.*

12 *Primogenito vocato, ſi priùs naſcatur filia, & poſteà filius, is habebit primogenituram, excluſa filia, vbi deciſiones Hiſpaniæ, & num. ſequent. & ſignanter 21. vbi deciſio noſtri Senatus.*

13 *Quod locum videtur tantum habere in primogenijs Hiſpaniæ, in quibus maſculus etiam ſecundò natus excludit fœminas, nec in alia materia differenti, vbi deciſiones Senatus Luſitani contraria in hac materia.*

14 *Maſculis, & fœminis vocatis, ſic intelligitur vocatio facta, vt primò maſculus, & in illius defectũ, fœmina vocetur, & num. 18. 19 & 21 & in 3. parte huius gloſ. num. 8.*

15 *Maſculi maiori charitate, & affectione ſolent a parentibus diligi, quam fœminæ.*

Maſculi

16 *Maſculi conſeruant magis noſtrum eſſe, quàm fœmina. & per illos cõſeruatur agnatio, & ſucceſſio, per has verò minimè, imò earum ſucceſſio agnationi aduerſatur.*

17 *Maſculinus ſexus multis nominibus fœmineo præſtat.*

18 *Teſtator præſumitur voluiſſe maſculos fœminis præferre.*

19 *Dictio alternatiua, vel, ordinem ſignificat, & demonſtrat.*

20 *Dictio, &, quandoq; ſtat alternatiuè.*

21 *Vſus ſcripturæ eſt atendendus.*

22 *Filijs de gradu in gradum vocatis per teſtatorem in vltima voluntate, mens illius videtur eſſe quòd voluerit primò filios primi gradus, & poſteà nepotes, & vlterioris gradus vocare.*

23 *Nepotes non veniunt appellatione filiorum ex proprietate ſermonis, ſed per interpretationem quandam.*

24 *Nepotes quòd veniant, vel non veniant appellatione filiorum etiam in vltimis voluntatibus, totum pẽdet ex coniecturis.*

25 *Nepotes non veniunt in diſpoſitionibus, & teſtamentis Idiotarum, & indoctorum hominum.*

26 *Filiorum, & liberorum differentia non conſideratur inter Idiotas, & illiteratos homines diſponentes.*

27 *Communis vſus loquendi licet tot, tantaq; operetur vt precedentibus numeris docuimus, perrarò tamen ſolet Senatus de eo rationẽ habere.*

28 *Filijs maſculis, & fœminis vocatis, quos, vel quem poſteà vocans, vel alius eligeret, nunquid debeat primò de maſculis eligere, & in illorum tantum defectum de fœminis, remiſſiuè, vbi deciſiones pro maſculis.*

29 *Filijs maſculis, & fœminis vocatis, qui eligerentur, ſi non fiat electio, omnes ſuccedunt excluſo primogenito, vbi deciſ. Sena. Pariſien.*

30 *Suorum mentio in diſpoſitione an importet vocationem.*

31 *Clauſula, pro ſe, & ſuis, in vltimis voluntatibus intelligitur de liberis.*

32 *Suorum vocatio cenſetur facta, vt admittantur ordine ſucceſſiuè.*

33 *Sui vocati in ſubſtitutione ſuccedunt per vulgarem, & ibi deciſiones noſtri Senatus.*

34 *Subſtitutiones tam vulgares, quàm fideicommiſſariæ poſſunt fieri in contractibus.*

35 *Vocatio plurimorum diuerſorum graduum quando faciat ſuccedere per vulgarem.*

36 *Clauſula ad ſuas, & ſuorum voluntates liberè faciendas, quid importet.*

37 *Clauſula prædicta apponitur potiùs ex ſtylo notariorum, quàm de voluntate partium.*

38 *Subſtitutus vltimo loco habet bona ad ſuas voluntates.*

39 *Suorum appellatione qui veniant, & num. ſequenti, vbi deciſiones Senatus.*

40 *Quòd propriè veniant filij, qui ſunt in poteſtate.*

41 *Impropriè quicunq; alij filij.*

42 *Impropriiſſimè proximiores in parentela.*

43 *Et denique ſecundum ſubiectam materiam quandoq; pro quibuſcumq; hæredibus.*

44 *Suorum appellatio vſurpata cenſetur in vna parte diſpoſitionis quemadmodum in alia.*

45 *Diſpoſitionum vna alteram declarat, vbi deciſio Senatus.*

46 *Verba vobis, & veſtris, quid ſignificent.*

47 *Verba ſupradicta faciunt alienabile quod aliàs non eſſet.*

48 *Verba ſupradicta idem ſunt quòd pro ſe, & hæredibus ſuis.*

49 *Renunciatio fideicommiſſi inducitur per diuiſionem cum clauſula, quòd quilibet habeat bona pro ſe, & quibus conceſſerit, vbi deciſiones Senatus.*

GLOS. IX. PARS III.

De alijs modis vocationum nepotum in hæreditamentis Auorum.

SIC, vt in præcedentibus dictum
fuit, ſolet communiter fieri voca-
tio filiorum, quo caſu non eſt du-
bium eos ſuccedere vti ibi reſolui-
mus. Aliquando tamen ſolent aliter ij filij voca
ri, putà dicendo, *& filijs ex eo procreandis de gra-
du in gradum*, vel, *filijs, aut filiabus &c.* vel etiam
*filijs, & filiabus ex eo procreandis de gradu in gra-
dum:* vtroque enim modo vidi huiuſmodi filio
1 rum vocationes fieri, quibus † in caſibus ma-
gna ſolet eſſe dubitatio quomodo filij ad aui-
tam hæreditatem admittantur poſt mortem pa-
tris, ſi plures fuerint ex eo procreati, & maximè
ſi naſcantur filij diuerſi ſexus, maſculi ſcilicet,
& fœminæ, & præſertim ſi contingat fœminam
2 primo naſci: cum enim † inter filios eiuſdem
gradus non poſſit propriè graduum diuerſitas
conſiderari, cum in eodem gradu ipſi ſint §. 1.
3 gradu inſt. de grad. cogna. cum item † in con-
tractibus nepotes non veniant appellatione fi-
* liorum iuxta Bar. doctrinam communiter re-
ceptam in l. liberorum num. 8. ff. de verb. ſig.
Trigo. in ſingul. 19. ad quod plures allegat An-
thon. Gab. in lib. commun. conclu. 6. tit. de
† verb. ſig. conclu. 1. num. 61. & eſt doctrina *appro
bata* per Senatum Arago. vt patet ex nonnullis
ſententiæ in eo latæ, quæ legitur inſerta inter
Conſſ. Ludouici de Caſſana poſt conſ. 57. quo
fit vt verba prædicta, *de gradu in gradum*, non
poſſint ideò dici appoſita quòd cenſeris dona-
tor primò filijs primi gradus donare, mox poſt
illos, nepotibus, & reliquis ab eo deſcendenti-
bus de gradu in gradum, indè fit quòd per quã
dificile cognito iudicetur quomodo verba præ
dicta

Digitized by Google

dicta intelligi debeant, & quæ fuerit donatoris intentio in vocatione filiorum, dictis cum verbis, facta. Ego breuiter & reſolutiuè cenſeo id totum ex communi vſu loquendi illius terræ, in qua vitam degit donator, depræhendendum fore, &
4 eſſe in his † enim, quę dubia ſunt, is canon eſt obſeruandus, vt ea iuxta communem vſum ad praxim, & intelligentiam deducantur, ſententia eſt I.C. in vulga. l. Labeo ff. de ſuppellec. lega. l. librorum. §. quod tamen Caſſius ff. de legat. 3. cum mille ſimul relatis per doctores pluribus in locis, & ſignanter in rub. de noui oper.
5 nunciat. Imò † proprietati ſermonis præfertur communis vſus, vt habetur in d. §. quod tamè Caſſius d. l. 3. §. fin. de ſuppelec. legat. l. non aliter
6 de leg. 3. cum ſimil. Quod † maximè procedere inquit Alex. in conſ. 26. num. 11. lib. 3. in teſtamentis, ſimilibuſque hominum diſpoſitionib' vulgari ſermone prolatis, vel ſcriptis, quod & Bal. ſentit ſcrat in l. lege, num. 3. circa finem C. de legit. h. red.

7 Indè † à communi vſu loquendi deducit Dida. d. lib. 3. var. c. 5. num. 2 dubij verbi *mancipius* ſignificationem, quem poſtea plures ſunt ſequuti, vt idem ipſe ibidem teſtatur in additione.

8 Indè † Antho. Gab. in commu. conclu. lib. 6. de verb. ſig. conclu. 1. nu. 89. Peregri. de fideicómiſ. art. 22. num. 55. quos, & alios refert, & ſequitur Caſſana. conſ. 58. num. 19. interpretandum eſſe ex cõmuni vſu loquẽdi verbum, *filij*, in illa quæſtione, nunquid eorũ appellatione veniãt nepotes, nec ne, nos docent.

Plura alia ad idem exempla reperies penes Nicola. Euerard in top. legal. argumento ab opinio. vulgi per tot. vbi mirè materiam hanc elucidat, vltra quem ſi vires argumenti perfectiſſimè perſtringere volueris, quo à communi vſu loquentium ſolemus dubiorum verborum ſen-
9 ſum haurire, & quomodo † is communis vſus veniat de iure probandus, (probandum enim illum cenſeo, quicquid dicant Anchar. Abb. & Dec. vbi per noſtrum Cancer. allegantur in 2. par. var. reſol. c. 4. de minor. num. 169. quia eſt facti, & ideo probari debet ab eo, qui illũ allegat, prout pulchrè probat Bec. conſ. 1. n. 30.) ac quæ requirantur vt ab eo duci poſsit argumentum, legas Molin. de primoge. Hiſpa. l. 1. c. 4. num. 36. Couar. lib. 3. var. c. 13. num. 1. Hiero. Magon. deciſ. Lucen. 19. num. 9. & 23. Caual. deciſ. 34. num. 11. & 16. par. 1. Iacob. Menoch. de arbit. Iud. caſ. 489. per tot. & Ioſeph. Maſcar. de probat. conc. 329. etiã per tot. & omnium pleniſſimè Aldera. Maſcar. in lib. quę edidit multò poſt hęc ſcripta, de interpreta. ſtatu. conclu. 3 per tot. vbi hęc materia eſt viſen. nonnihil docet Bec. de commu. vſu loquendi in conſ. 1. ſuperiùs allega. per multos num. à quo tamen num. 32. cenſeo eſſe cauendum, quatenus aſſerit ea, quæ dicuntur de communi vſu loquendi poſſe tantùm habere locum in ſermone vulgari, ſecus in ſermone latino, quia verba (inquit) in hoc ſermone propriè accipi debẽt. Nam dico quòd verba latina non ſunt partiũ, ſed notarij, quia vulgari ſermone vtuntur, non latino, & inſtrumentum eis, & teſtibus legitur in illo ſermone, nõ in hoc, ideò vt optima hat verborum inſtrumenti interpretatio priùs atendendùm eſt, ſi latinè ſint concepta, quid in ſermone vulgari ſignificent, vt tunc perſpici poſſit nũquid certam habeãt, ſecundum communem vſum loquendi, ſignificationem, iuxta quam interpretari debeant, parui faciendo quòd latinè ſint concepta, ſed conſiderando qualiter contrahentes loquuti fuerint in ſermone vulgari per ea verba latinè donata.

10 Et ne † videamur hæc abſque fundamento dixiſſe operæ pretiũ duxi hic referre quid noſter Senatus, cum in eo de intelligentia horum, de quibus agimus, verborum *de gradu in gradũ* in donatione filijs facta appoſitorum diſputaretur, declarauerit: is die 1. Octobris 1601. referente egregio ſenatore Hieronymo Tomer poſtea Regiam Can. Regente in cauſa Bernardi Duran alias Llimona contra Petrum Ioannem Duran, aliàs Llimona *declarauit* verba prędicta *de gran en gran*, Id eſt *de gradu in gradum* in quadam donatione appoſita idem importare ac ſi donator dixiſſet de maiore in minorem ſucceſſiuè, cuius interpretationis motiuum illud tantùm reperitur in ea expreſſum, quia conſtaret ex teſtium depoſitionibus, & aliàs quòd iuxta communem vſum, & modum loquendi in villa, & termino de Oleſia, vndè donator erat oriundus, verba prædicta id importabant, quæ quidem ſententia fuit poſtea in ſecunda inſtantia in cauſa ſupplicationis *confirmata* ad relationem egregij Senatoris Hieronymi Aſtor die. 7. Octobris 1603. cauſæ primitiuæ ſcriba erat Stephanus Colell, poſterioris autem N. Font.

11 Vndè † ſit cautus qui in vim prędictorum verborum vocationem prætenderit animaduertere nunquid communem vſum loquendi in ſui fauorem probare poſſit, & ſi ita eſt, curet illum plenè probare, vt in eiuſcemodi probationis vim cogatur iudex in ſui fauorem declarare, & ne ex illius probationis deffectu aliam verbis prędictis tribuat interpretationem, ac intelligentiam, ſicuti ego aliàs vidi *practicatum* in cauſa Ioannis Natalis Piat contra Alduntiam Canoues, ad relationem Saluatoris Fontanet olim huius noſtri Senatus egregij Senatoris, nunc verò in ſupremo Regni Arago. Regentis, in qua, forſan ex defectu iſtiuſcemodi loquendi vſus probationis [illegible] pro[illegible] tu facilime) aliter atque [illegible]

de gradu

de gradu in gradum interpretatus eſt, vt ſcilicet per ea cenſuiſſe teſtator credetetur vocare nedum filios primi gradus, ſed & vlterioris, prioribus non exiſtentibus, atque ita omnes filios ad teſtatoris hæreditatem admiſit nulla facta inter maiorem, & minorem, nec inter maſculum, & fœminam differentia, die 10. Apprilis 1606. ſcriba N. Palau, poſtea verò die 13. Feb. † 1608. poſt hæc ſcripta *declaratum* extitit in cauſa ſupplicationis ad relationem egregij etiam Senatoris Iacobi Puigmija inter dictas partes vertente, qua fuit confirmata ſententia lata reſfecter te dicto Saluatore Fontaner.

12 Pulchra † tamen, ſuperiori retento themate, quòd ſcilicet per eam vocationem cenſeatur vocatus primogenitus, & natu maior, oritur dubitatio, ſi primo naſcatur filia, & deinde filius maſculus, quis ipſorum admitatur, & cenſeatur vocatus ad donatam hæreditatem. Qua in re Guid. Pap. deciſ. 506. & ſingul. 522. ſimpliciter tenet, & reſoluit in fauorem maſculi, rationem huius dicti reddit, quòd filiabus non ſoleant talia euantagia fieri, & vltra portiones ſuas donari, Item ex conſuetudine talium nobilium, qualea erant nominati in deciſione, qui tales maſculis, & non fœmellis facere conſueuerant donationes, & deniq. ex charitate, & affectione, quam habeut plus erga maſculos, quàm erga fœmellas, ſequuntur Rom. in cõſ. 98. Socin. conſ. 90. lib. 1. Bal. in l. in multis de ſta. hom. Pala. ſub. in rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 69. n. 24. & alij quamplures, quos refferr, & ſequitur Dida. var. reſolu. lib. 3. c. 5. à nu. 4. verſi. ſexto ex his, cum multis ſequent. dicens ita fuiſſe freque † tiſſimè in Hiſpania *obtentũ*, faciunt quæ doctè tradit ad propoſitum Antho. Gom. in l. 40. tau. num. 61. Spino. de teſtam. glo. 19. num. 84. & glo. 2. num. 8. Moli. de primoge. Hiſpa. lib. 3. c. 4. per tot. & ſignanter num. 12. Boer. deciſ. 204. num. 32.

13 V[illegible] hæc reſolutio grauem patitur difficult[illegible] quòd omnes ferè doctores ſuperius relati [illegible] in primogenijs Hiſpanorum, in quibus, ex generali conſuetudine, maſculus, [illegible] natu minor, excludit fœminam: in materi[illegible] indifferenti, id eſt tam ad maſculos, q[illegible] ad fœminas pertinente aliud videtur de iu[illegible], vt nulla inter hos ſexus conſtitui [illegible] differentia l. ſerui [illegible] legatis S1. de le[illegible]. 3. cũ [illegible] ibus allega. per Mathe. in annotatione ad Guid. Pap. allega. deciſ. 506. ad ſa[illegible] tem vſque Gam. deciſ. 338. per tot. & ſignanter nu. 14. Florez in additione ad eundem de [illegible]9.

Et hæc quidem [illegible] ltas tantò magis vrgens & grauis apparebit ſi eundem Gam. legerimus in d. deciſ. 338. num. 1. & in deciſ. 51. num. etiam 1. vbi dicit varie, ac diuerſimodè hac in re † fuiſſe in Senatu Luſita. *iudicatum*, legen. Flor. ad Gam. allegat. deciſ. 51. & 339.

14 Veruntamen † vir doctiſſimus Dida. in allegat. c. 5. lib. 3. var. reſolu. num. 6. ver. 7. ad idem, ſimpliciter tenet quòd in materia etiam indifferenti, id eſt in qua ęquè fœminæ, ac maſculi poſſunt admitti, maſculi ſemper fœminis præferuntur quando maſculorum, & fœminarum fuit facta vocatio: interpręratur enim huiuſmodi vocationem hoc ordine eſſe intelligendam vt deficientibus maſculis fœminæ admittantur, non aliàs, ad quod ellegat tex. in c. 1. §. quin etiã, Epiſcopum vel Abbatem, in vſib. feud. vbi hæc reſolutio manifeſtè probatur: ſtatuitur enim eo in tex. quòd ſi ex conceſſione, vel aliàs vocétur ad feudum maſculi, & fœminę, ita demũ fœminis ſit locus ſuccedẽdi, ſi deficiunt maſculi, non aliàs.

Idq. ratione non caret: militant enim eædẽ in quacunque materia indifferenti, quas dd. adducunt in fauorem maſculorum ad materiã maioratuũ, & aliarũ diſpoſitionũ fauorabiliũ.

15 Primò † enim militat ratio maioris charitatis, & affectionis, quam parentes ſoleut habere
16 erga maſculos, quàm erga fœminas, tum † quia noſtrum eſſe magis conſeruatur in ſexu maſculino. Alex. Raud. conſ. 35. num. 8. lib. 1. Caſſapa. conſ. 47. num. 30. & ideò dici ſolet per maſculos conſeruari agnationem, & ſucceſſionem, per fœminas verò minimè, imò ipſarũ ſucceſſionem agnationi dici aduerſari, cum vtilitate proſequitur Moli. alleg. c. 4. lib. 3. de primoge. Hiſpa. per tot. dicens nedum humano, ſed
17 & iure etiam diuino maſculos potiores eſſe ipſis fœminis, tum & etiam † quia maſculinum genus fœmineo ſexui multis nominibus pręſtat, latè Per. Bim. conſ. 134. num. 3. vol. 2. & ex alijs rationibus, quas erga fœminas ad pręlationem maſculorum in materia indifferẽti æquè ad maſculos, & fœminas pertinente conſiderant Guid. Pap. allega. deciſ. 506. Caſſana. vbi proximè, & alij quãplures, quos ipſi referunt.

18 Item † etiam militant & aliæ rationes, quas in propoſito ad prælationem maſculorum conſiderauit Tiber. Decia. reſp. 74. per tot. vol. 3. vbi per multas rationes concludit præſumptionem teſtatoris eſſe voluiſſe maſculos fœminis præferre, & poſtea num. 53. addit in dubio ſemper capiendam eſſe hanc interpretationem vt maſculi præferantur fœminis.

Hæc concludere videntur in fauorem maſculorum quando ſimpliciter filij vocati ſunt, non filij, vel filiæ, verùm quando hoc poſteriori modo facta fuerit filiorum, vel filiarum vocatio, alia quidem particulari ratione, præter ſupradictas, intelligeretur pręlatio maſculorũ
19 facta, quia † alternatiua, *vel* de ſui natura ordinẽ ſignificat, & demonſtrat benè I. C. in l. cum pater

patet §.penul.de lega.2.vbi deciditur teſtitutio nem iuſſam fieri propinquis mariti,vel vxoris, debere priùs propinquis mariti fieri &, illis tãtum deficientibus,propinquis vxoris, & non aliàs,annotauit vt ſingularem in propoſito hũc tex.Antho.Gom.in l.40.tau.num.62. verſ. pro hac,probat latiſſimè Ioannes del Caſtillo Sotomaior quotidian.controuer.Iur. lib. 2. capi. 26.per tot.cuius infrà in fine huius glo. partis in alia ſimili quæſtione meminimus, vbi videbis.

20 Idem † etiam dicendum eſt quando filiorũ, & filiarum cum copula inter ipſos facta foret vocatio:quia tunc ſtaret alternatiuè,& ordinē vt talis denotaret,maximè quando ex eadem diſpoſitione coniecturaretur ita eſſe accipiendam dictionem,&,prout in noſtro caſu, quo donator vocando filios,& filias vſus poſtea eſt verbis, *de gradu in gradum*, quæ ſignificant nõ fuiſſe ſitæ intentionis maſculos, & fœminas ſimul vocare, ſed ordinem inter ipſos voluiſſe conſtituere, vt ſcilicet priùs maſculi admitterentur, & fœminæ illis deficientibus, ita Cephal.in conſ.13.num.67. cum ſequent.& num. 93.& conſ.140 num.18.lib.1.& Hiero.Gab.cóſ. 3.nu.7.& 8.vol.2.

21 Et huic † interpretationi voluntatis teſtatoris in vocatione filiorum, & filiarum cum copula,vel etiam cum alternatiua maximè fauet, & patrocinatur argumentatio, quę ab ordine ſcripturę deducitur vt dicamus primò nomina tum cenſeri prælatum in ſucceſſione,qua de re glo.in l.cum ita §.in fideicommiſſo, verbo,nominati ſunt, de legat.2. cum alijs iuribus latè adductis per Euerat.in topi. lega. argumento ab ordine ſcripturę,Craue.in conſ. 161. num.5. Manti.de coniec.vltim.vol.lib.6.tit.13.num.11. & Maſcar.de proba.conclu.1229.num.12.& finaliter ad idem ſummè conduceret ſi probari poſſet,quod eſt factu contingibile,quòd donator plures habens filias eas ſua dote donatas nuptui tradidiſſet,nec de alia donatione eis facienda cogitaſſet, prouti benè conſiderat Iber.Decia.reſp.74.num.11.& 12.vol.3.

Per hæc,& alia,quæ ad propoſitum adduci † poſſent *declarauit* noſter Senatus in huius opinionis fauorem 7.Octob.1603. ad relationem egregij Senatoris Hieronymi Aſtor Relatoris cauſæ ſupplicationis interpoſitæ à [illegible] gia ſententia ad relationē Hieronymi T[illegible]ner in hac eadem materia lata,cuius ſup[illegible] meminimus, per quem,licèt in dicta cauſa ſupplicationis probatum extitiſſet ad [illegible] filiam fœminam primo genitam,& natu [illegible]iorem eo, in cuius fauo[illegible] fuerat prior lata [illegible]tentia,nihil[illegible]us fuit dicta prior ſententia in omnibus confirmata in fauorem [illegible] maſculi licèt ſecundò geniti,& natu minoris,verũ eſt quod in margine dictę regiæ ſententiæ de manu eiuſdem relatoris in originali proceſſu legitur ſcriptum vnum *maximè*,poſt motiua ſolita, quòd nihil fuit deductum,probatum, vel allegatum, propter quod ſententia primitiua deberet confirmari, vnũ (inquam) *maximè*,quod neſcio an ſit principale fundamentum, quo Senatus fuit motus ad declarandum,licèt eo modo,quo conceptum fuit, videatur minùs principaliter poſitum:inquit enim ſentẽtia,maximè cum conſtet filium maſculum natu maiorem, in cuius fauorem prior ſententia lata fuerat, habere omnia iura (obtenta pendente lite) quæ competebant filijs fœminæ natu maioris iam tunc defunctę:non enim ſolet Senatus in ſententijs cõfirmatorijs ponere motiua,niſi ex maxima, & vrgenti neceſſitate,vel quòd cum ſolis illis, quæ fuerunt in cõfirmatis appoſita nõ poſſunt pertranſire,vel aliàs.

Licèt autem hæc ita ſint,ego tamen ſemper conſulerem quòd probaretur per actorem cõmunis intentio,& intellectus contrahentium, ſeu diſponentium in hoc caſu probatu facilimus,quòd ipſi intellexerint ſemper per ſimiles vocationes maſculos primo loco vocare, & illis tantum deficientibus fœminas,non omnes ſimul,nec filiam primogenitam,& natu maiorem,per quam probationem exiſtimarem futurum quòd ſecuta eſſet victoria,quę forſan aliàs naufragium pateretur,vti ex his, quæ in ſuperioribus latè diximus quilibet ingenioſus nullo negocio colligere poterit.

22 Supradicta† om[illegible]ximus,procedut in contractib[illegible]quib.[illegible]ppellatione filiorũ non venia[illegible]dicebat, & fit vt non poſſet nec [illegible] dic[illegible] reſp[illegible]u eorum appoſuiſſe don[illegible] ver[illegible], *de gradu in gradum*, vt eius in[illegible]er prim[illegible]os primi gradus vocare,[illegible] p[illegible]ſteà nepotes, & reliquos deinceps deſce[illegible]dentes de gradu in gradum, cum tamen per [illegible]icta verba conſtet nihilominus teſtatorē voluiſſe gra[illegible]um aliquem, & ſeu differentiam inter filio[illegible] eiuſdem grad[illegible]s conſtituere,ideò neceſſum fuit, ſic, vt prædictum eſt, eo meliori modo,quo fieri po[illegible] gr[illegible]illum,& [illegible]ifferentiam inter filios [illegible]us conſiderare, ver[illegible] in vlt[illegible]us [illegible] gradus poſſit ita conſiderari vt pri[illegible] vocentur filij primi [illegible] poſtea nepotes, & reliqui deinceps [illegible]dentes de gradu in gradum, qui appellatione filiorum v[illegible]niunt, non [illegible]tur poſſe quæ ſuprà diximus de intenti[illegible] po-nentis quòd voluerit vocare prim[illegible] & maſculos,huic caſui accommodari,ſed omnes ſimul,qui in eodem [illegible]du eſſent dicen[illegible] forent vocari, prouti [illegible] cauſa Natalis [illegible]is Prat contra Aldu[illegible] Prat,& C[illegible] ra † retulimus *declarat*[illegible] ad relationem S[illegible]toris

Fontanet, quod poſteà confirmatū fuit in cauſa ſupplicationis ad relationē Iacobi Puigmija die 13. Feb. 1608. vt ſuprà dictum eſt.

23 Fortis † eſt hæc argumentatio, non ignoro, per quam forſan in fauorem omnium indicaretur filiorū, nulla ætatis, vel ſexus habita differentia, ni aliquid in contrarium per actorem probaretur: verùm cum id quòd appellatione filiorum veniant nepotes non fiat ex proprietate ſermonis, aliud eſt enim eſſe filiū, & aliud eſſe nepotem, vulga. l. filium habeo ff. ad Macedo. l. quod ſi nepotes, de teſtam. tute. l. libertū de excuſa. tuto. & §. fin. inſti. qui teſtam. tutor. dar. poſ. cum ſimil. ſed per interpretationem quandam, vt rectè proſequitur, poſt antiquos, Por. conſ. 15. num. 34. dicens filij diffinitionem ab eſſentia nepotis differre, Menoc. in cōſ. 215. num. 7. & 12. & pluribus alijs volu. 3. conſ. & in lib. de præſump. 4. præſump. 94. in prin. Surd. deciſ. 73. num. 2. Caſſana. conſ. 58. in prin. qui infinitos propè allegant ad propoſitum, quos nos hic conſultò ommittimus ne inutiliter videamur membranas aliorum ſcriptis velle replere, vide Seſe deci. 64. per tot. vndè † fit quòd

24 an filiorum appellatione veniant nepotes etiā in vltimis voluntatibus totum pendeat ex cōiecturis, quæ ſi vrgeant in fauorem nepotum, illi cenſebuntur vocati, quod ſecus eſt è contra, prouti acuratè coniecturis, & præſumptiones ex vtraque parte refferens docet latiſſimè Meno. in allega. præſump. 94. per tot. & Caſſana. d. conſ. 58. num. 4. Hinc ego moueor ad cōſulendum filio, qui prætenderit vt maſculus in vim eiuſmodi vocationis ſucceſsionem, vt communem vſum loquendi, & intelligendi probet, quòd per talem vocationem cenſerit diſponens maſculos primò loco vocare, & in eorum defectum, fœminas, non omnes ſimul, ne ſequatur diuiſio hæreditatis inter filios, à qua communiter abhorent parentes, vt aliquādo forſan, ad aliud propoſitum, dicemus: Item quòd diſponens non intellexerit appellatione filiorum nepotes comprehendere, ſed quòd propriè de filijs primi tantùm gradus intellexerit, quę omnia non eſſent difficilis probationis: circa prælationem enim maſculorum fœminis faciendam quòd talis ſit intentio diſponentis ferè nemo erit qui neget, prętetquam qui ſuā agnationem, & ſucceſsionem, quę per maſculos, vt ſuprà diximus, non per fœminas, conſeruatur, odio habuerit: de prælatione etiam filij maioris natu, & ſeu primogeniti maſculi quis eſt qui dubitet? omnes dicent talem fore ſuam intentionem vt eis donent, vt eos ſucceſſores relinquant: quòd autē appellatione filiorū nō intelligant diſponētes velle cōprehendere nepotes, facilè quiſq. ſibi perſuadebit q cōſiderabit eos cōmuniter eſſe illiteratos, & indoctos, qui diſponunt, quos hæ ſubtilitates latent, nec huiuſmodi Iuriſcōſultorum interpretationes,

25 & intelligentias norunt, & ideò † benè forſan Zaz. in conſ. 7. nu. 1. lib. 1. Gerar. Mazol. cōſi. 84. nu. 28. Montepico conſ. 74. num. 5. & Caſſana. allega. conſ. 58. nu. 20. docent in teſtamentis, & diſpoſitionibus horum idiotarum, & indoctorum hominū appellatione filiorū nepotes non venire, conducunt quæ in alio propoſito docebat Beroi. q. ræſt. famil. 56. nu. 6. verba teſtatoris idipſe ſemper intelligenda fore iuxta cōmunē vſum loquendi, qui proprietati ſermonis preualet, cōducit † finaliter quod ex glo. in l. quod ſi 26 nepotes, & ibi Bar. de teſtam. tutel. & alijs pluribus docet Meno. de arbit. Iud. lib. 2. centu. 5. caſ. 496. num. 47. quòd licèt inter peritos differentia ſit inter verbum *filios*, & verbum, *liberos*, iuxta l. liberorum, de verb. ſig. non tamen huiuſmodi differentia cadit in idiotam.

Hæc, quę, vt dixi, facilia exiſtimo probatu, ſi probarentur, non dubitarem, etiam in materia vltimarum voluntatum, de victoria filij maſculi in cōcurſu etiā fœminę natu maioris propter vim communis vſus loquendi, & intelligētiæ, de quo plura diximus in ſuperioribus, & in expreſſo quòd iuxta communem hunc loquendi vſum ſit interpretandum an appellatione filiorum veniāt nepotes, quod eſt quod magis cōtra maſculum vrget, ſuprà ex Gab. Peregri. & Caſſana. probauimus: ſi autem huiuſmodi probatio deficeret dubitandum valdè foret de victoria in fauorē filij maſculi obtinenda, ex omnibus, quæ ſuprà retulimus, prouti nec etiam obtinere potuit Ioan. Natalis Prat cōtra Aldūciam Prat, & Canoues, imò cū abſq. huiuſmodi communis vſus loquendi probatione vocatione in ſui fauorem vt maſculus licèt natu mi- ††
nor in ſimili caſu huic noſtro, quem tractamus, prętendiſſet, bis *ſuccubuit* vt ſuprà annotauimus. Hæc de hac difficili, & coniecturali dubitatione, & difficultate paucis habere volui.

27 Multa † de communi vſu loquendi, & cōſuetudine terrę diximus hucvſque, eumque, & eam multa ſecundum facti contingentiam operati docuimus, verùm Senatus pauciſſimè de his rationem ſolet habere, quod dicimus quia experti in pluribus cauſis ita vidimus, & ſignanter in materia hæreditamētorum plures tentarunt perſepè velle eam regulare ſecundum communem vſum loquendi, conſuetudinem terræ, & intentionem contrahentium probatas in proceſſu, vix tamen fuit quòd de huiuſmodi probatione ratio haberetur, in quo video nō modicè lædi ſuprà firmiſſimè de virtute earum probationū factas reſolutionēs: & ſi vis ſcire vbi hæc probata fuere, & nihilominus non habita ratio, legas proceſſum cauſæ Eliſabethis Maſolineta contra Narciſam Maſ-

Digitized by Google

mijana referente Benach, & poſteà Fontanet, de quibus dixi ſuprà, actuarijs PuigFerrer, & Route, & videbis qualiter non obſtante proba tione intentionis contrahentium ex conſuetu dine terræ, quòd, hereditamento in cap. mat. in fauorem filiorum naſciturorum facto non obſtante, ſolebant parētes nihilominus vnum ex illis eligere, quia non eſſet illorum mens velle ſe propter hæreditamentum facultate diſpo- † nēdi inter filios priuare *declarauit* Senatus omnes æqualiter venire vt in prima huius glo. par. num. 7. diximus, alia plura exempla potuiſſem hoc loci referre, ſed nunquam fieret finis.

28 Supereſt † quòd alium modum vocationis filiorum donatarij, qui perſæpè obuiam fit in praxi, exprimamus, Is eſt quando fit donatio filio, & filijs, aut filiabus ſuis, quem ipſe voluerit, vel elegerit: dubitabilis enim valdè res eſt quomodo cenſeatur huiuſmodi vocatio facta, an priùs de maſculis, & illis deficientibus de fœminis, an verò poſſit donatari⁹ etiā exiſtētib⁹ maſculis filias eligere, quem ego vocādi modū libēter hoc loci explicaſſem, niſi viderē de eo latè egiſſe Ioannē del Caſtillo Sotomaior quo tidianarum cōtrouet. iur. lib. 2. cap. 26. per tot. vbi plena manu illum examinat poſt communiter ſcribentes in l. cum quidam, & in l. Gallus §. quidam rectè de lib. & poſthum, & plures alios, quos allegat, concludens pro filijs maſcu- † lis, ac dicens ſe ita *obtinuiſſe*, quem ego forſan pro his, quæ dixit eo loci laudaſſem ni ipſe in eodem num. 3. nos in hoc anteuertiſſet dicens quòd pro ea cauſa alij poſteà ſcripſerunt, ſed non ita exactè, aut nihil quidem addentes &c. contenteturigitur ſuis ipſe laudibus, nec alias expectet, quia qui ſe ipſum commendat non † eget commēdatione: adde Gam. deciſ. 260. vbi

29 idem aſſerit *decisum* in Sena. Luſita. Sed an † ſi electione non facta moriatur donatarius duobus, vel pluribus relictis filijs maſculis, ex quibus, vt dictum eſt, tenebatur eligere, ſuccedat primogenitus tātùm, an verò omnes filij ſimul, diſputat Annæ. Rober. rer. iudi. lib. 4. c. 4. vbi † in fine dicit in Sena. Pariſ. *declaratum* pro omnibus liberis contra primogenitum. Quædam alia non pœnitenda de electione dicemus in in inferioribus in hac eadem glo. in ſequent. illius partibus.

Fiunt etiam quandoque aliter hæc hæreditamenta non exprimendo filios, nec hæredes donatarij, ſed ſolùm per verbum, *ſuis*, veluti dicendo, *dono Petro, & ſuis*, quo in caſu plures occurrunt diſcutiendæ dubitationes, eæq.

30 non modicè graues. Prima † nunquid per huiuſmodi verba cenſeatur facta vocatio aliarum perſonarum, quàm ipſius Petri: eam ſub breuibus reſoluit Caſtren. in conſ. 374. num. 3. parte 1. ſuos eo in caſu venire vocatos non iure tranſmiſſionis, ſed ex propria perſona virtute ſubſtitutionis de ipſis factæ, ſequitur Cardin. Mantic. de coniec. vltim. volun. lib. 8. tit. 14. num. 19. vbi reprehendit Alcia. contrarium tenentem, & conueniunt omnes quot quot de hac materia ſcripſere huc vſque: omnes enim ſtatim diſputant qui appellatione ſuorum veniant, & quo ordine, quod facere non poſſent niſi præſupponerent vocationem ex propria perſona.

Et licèt contra id viſus ſit aliquid voluiſſe dicere Cel. Hugo. in conſ. 55. num. 2. ſatagens perſuadere quòd verba, *ſibi Franciſco, & ſuorum* de ſui propria natura non ſint apta comprehende

31 re fideicommiſſum ex eo † quòd exiſtimet in vltimis voluntatibus clauſulam, *pro ſe, & ſuis* intelligi de liberis, & in contractibus referri ad hæredes, & ſucceſſores, quia tamen iura rex. in l. ſi neceſſarias §. de vendendo, ff. de pig. ac. l. 2. C. pe pactis inter emptor. & vendi. & in l. iuris gent. §. pactorū, & l. tale pactum, ff. de pac. quę in huius rei cōprobationem adducit, nihil tale probant, ſed ſolū quòd pacta nō præſumuntur in dubio perſonalia, ſed imò realia, p ſe, & hæredibus, ideò amplius non inſiſto, ſed communi pro nunc innitor docenti induci particularē ſuorū vocationē per verba prædicta, maximè cum idem doctor in conſ. ſequenti 56. num. 6. abſque difficultate reſoluerit poſtea per verbum, *ſuis*, cenſeri factā particularem vocationē.

32 Secunda dubitatio † eſt nunquid iſti ſui cēſebuntur vocati ſimul cū donatario, an verò ordine ſucceſſiuo poſt eum, in qua communis doctorum reſolutio eſt quòd ordine ſucceſſiuo, quia collectiuum eſt nomen illud *ſui*, vt concordant, & conueniunt oēs, quos circa vocationē Ioannis, & filiorum ſuorum adduximus in prima parte huius glo. 9. nu. 1. & in terminis in caſu vocationis ſuorum docent Meno. præſump. 70. num. 26. lib. 4. Ariſmi. Tepa. in compen. var. ſentent. Iur. lib. 2. tit. de ſubſti. in genere verſ. ſi fiat ſubſtitutio fol. 379. col. 4. in fin. & Hieronymus à Lauren. deciſ. Auen. 181. ſuperiùs allega.

33 Tertia dubitatio † eſt nunquid per fideicōmiſſariam, an verò per vulgarem ſubſtitutionē cenſeantur iſti ſui vocati.

Hęc quæſtio non poteſt applicari caſui noſtri hæreditamēti, per ea, quę reſoluimus in glo. 7. *Ioanni filio ſuo* par. 2. num. 61. & in prin. primæ partis glo. 9. *& filijs ex eis procreandis:* cum enim donatio valeat à principio in fauorem Ioannis, nec deſinat eſſe talis quamuis donatarius prædecedat donatori, & huiuſmodi dona tiones ſic interpretētur factę vt cēſuerint dona tores per prius filio nominato donare, & poſt il li⁹ mortē filijs ſuis, vt in ſupradictis locis reſoluim⁹, ſic dicēdū eſt quòd facta cēſebitur donatio Ioanni, & ſuis, vt primò Ioannes habeat bona, &

na,& poſt illius mortem illi, qui appellatione
ſuorum venient,vndè reſultat quòd nō potue-
rit dari caſus, inquo per vulgarem ſucceſſio
conſiderari valeat, vbi aut talis eſſet,ſicut
ſæpè fit,veluti quando poſt multas ſubſtitu-
tiones ſactas vocatur aliquis, & ſui, reſolue
quòd per vulgarem cenſeretur facta vocatio,
& ſic in caſu, quo vocatio nō haberet locum,
nec habere poſſet in perſona alterius, prouti
clarè elicitur ex omnibus, qui de materia hac
tractarunt in allegata par. prima huius glo.in
prin.adducti,& in terminis in materia ſuorum
tene: Lauren.vbi proximè quicquid dicat in
contrarium Crauc.in conſ.22.qui in hoc repro
batur à pluribus,qui dicunt eum ibi malè con-
ſuluiſſe,vti apparet ex Lauren.d.deciſ.181.num.
16.Surd.deciſ.346.num.20.vol.2.& alij, quos
ipſi allegant,& in terminis donationis factę ali
cui,& ſuis tenet expræſſiſsimè Bereng. Ferdin.
in præludad c.vni.de fil. nat.ex matrimo. ad
morgan.contrac.cap.9.num.13.ſic noſter Sena
† tus *declarauit* in hoc eodē caſu vocationis ſuo-
rum in cauſa nobilis Franciſci Dardena,& Ho-
nophrii Brer contra Spectabilē Vicecomitem
de Rupebertino die 24.Ian.1585.reſſerentibus
N.Puig & N.Tamarit regijs Senatoribus, ſcri-
ba Iacobo Bas, vigore etiā ſubſtitutionis vulga
† ris *adiudicaſſe* videtur Senatus hæreditatem
cuidam matri illius, qui cum ſuis fuerat voca-
tus,ad relationē egregij Senatoris Iacobi Puig-
mija ſub die 28.Septembris 1601.in cauſa Antri-
cæ Annæ Raber contra Annam Portas, ſcriba
Petro Vilolla.
34 Hoc † tamen non ex ratione,quam vidi ab
aliquibus conſideratam verum cenſeo reſpec-
tu ſubſtitutionum,quæ fiunt in contractibus,
quia ſcilicet in eis non poſſit fieri fideicomiſ-
ſaria ſubſtitutio, ſed vulgaris tantùm, per ea,
quæ tradit Meno.conſ.85.&conſ.325.num.5.6.
7.& 8.Cepha.conſ.315.per tot.vbi reſoluunt in
contractibus non poſſe fieri fideicommiſſariā,
ſed compeudioſam reſolui in vulgarem, quib*
adde not.per Man.de coniec.vltim.volun.lib.
8.tit.12.num.11.per Decia.in conſ.10.num.32.
cum ſequent.vol.3.latè Peregri.de fideicom.
art.1.num.12.& 15.quandoquidem licèt pro-
priè ſubſtitutio fideicommiſſaria non cadat in
diſpoſitionibus,quæ fiunt inter viuos, vt vbi
ſuprà habetur,quia materia eſt differens, & ſe-
parata,n tamen mihi non poteſt quin ad
ſimilitudinem fideicommiſſorum in contracti
bus ſubordinentur gradus, & ſucceſſiones de
vno in alium nedum per modum vulgaris in
caſum noluntatis,aut impotentiæ primi,ſed e-
tiam per modum fideicommiſſariç poſt aditio
nem primi,vti legitur in c.1.de natu.ſucceſſio-
nis feud.& habemus exemplum in l.quoties
& l.ſi rerū C.de dona.quæ ſub modo &c.l.qui
Romæ §.Flauius ff.de verb.oblig.benè,& pul-
chrè declarat Peregri.de fideicom.art.1.nume.
16.& art.51.num.2.& ideò alios non expedit al-
legare:non (inquam)hæc me mouent, ſed imò
rationes, quas doctores ſuperiùs citati addu-
35 cunt,quia † nempè eſt facta vocatio plurium
diuerſorum graduum per nomina collectiua
in re non habente tractum ſucceſſiuum, & ſig-
36 nanter me † multùm mouent, verba illa, *ad ſuos
dicti Petri, & ſuorum omnimodas voluntates indè
liberè faciendas*, quæ non poſſent verificari niſi
cenſerentur vocati ſui per vulgarem, & non
per fideicommiſſariam: nunquā enim dictus
Petrus poſſet facere ad ſuas liberas voluntates
ſi per fideicommiſſum eſſent ſui vocati: ſenſus
ergo dictorum verborum eſt quòd Petrus,ſi ſu-
perſtes ſit tempore ſucceſſionis, habeat bona
ad ſuas voluntates,ſin minùs ſui ipſius Petri, &
hoc modo cōponitur perplexitas, & ambigui-
tas,quæ ex dictis verbis oritur, quā aliàs valdè
37 difficile foret ꝙ cōponere poſſemus:licèt † ego
(ſi verum fari licet, licet autē ſemper)exiſtimē
quòd verba prędicta, *& ſuos ad ſuas, & ſuorum
liberas voluntates plenè faciendas* apponuntur po
tiùs de ſtylo notariorum, quàm de mente diſ-
ponentium in vltimis ſubſtitutionibus, & reſ-
pectu vltimò vocatorum conformando ſe cū
38 diſpoſitione iuris,quæ vult † quòd vltimò vo-
catus habeat bona ad ſuas voluntates,vt plenè
probat Peregri.de fideicom.art.14.num.49.&
art.52.num.2.apponuntur enim,me iudice,ver
ba prædicta ad magis magiſque demonſtran-
dum qualiter voluerit diſponens habere bona
vltimò vocatum ad ſuas liberas voluntates po-
tiùs quàm ad oſtendendum quòd voluerit
poſt vltimò nominatum, qui ſolet, vt dictum
eſt,bona habere ad ſuas voluntates, aliud vin-
culum apponere, & aliud grauamen adijcere:
vidi ego nonnullos proceſſus, inquibus egre-
giè aduocati hæc adducebant ad probandum
quod mox dixi,ſed non vidi quòd,niſi pro vin
culo,declaratum ſit,ideò videtur quòd ſit de
neceſſitate errandum cum cæteris,vt ſuperiùs
cum Hieronymo Lauren.dicebamus, & voca-
tio propterea ſuorum ab alijs ſeparata cōfiten-
da, ac concedenda.
39 Quarta † & vltima dubitatio eſt quomodo
verbum illud, *ſuis*, ſit intelligendum,quiq. ſuo-
rum appellatione veniant in propoſita ſpecie,
quæ dubitatio plurimùm difficilis appellatur à
Caſtren.in l.gallus in §.quidam rectè nu.6.ff.
de lib.& poſthum.Crauc.in conſ.22.n.3.qui di
cit difficilimā,& Hiero.à Laurē.deciſ.Auenion.
181.n.18.& anteà nu.4.vbi viſus fuerat.voluiſſe
dicere erraſſe oēs, qui hac de re ſcripſere huc
vſque.Ego breuiter ſic eā reſoluo dicens quòd
40 verbum, *ſui*, † ex ſua propria,& ſtricta ſignifica-
tione ſignificat filios,qui ſunt in poteſtate pa-

 rentum

tentum conſtituti,& nomine ſuorum veniunt, non alij,iuxta tex.in §.in ſuis,inſt.de hæred.qua li.& differenc.& in l. in ſuis,de lib. & poſthum. Guid.Pap.deci. 548.n.3.Guiller.Bened. in cap. Raynuncius verbo,& vxorem nomine Adelaſiam in prima par.num. 177. Aemil. Ferret. reſponſ.3.num.1.& reſponſ.32.nu.9.in quibus ambobus locis videtur differentiam facere quando verbum,*ſuos*,adiacens eſt,& copulatum alteri,veluti dicẽdo *ſuum genus,ſuos hæredes ,ſuam hæreditatem,ſuos liberos &c.*& quando nulli ſubſtantiuo copulatur,& adijcitur, veluti dicẽdo, *proſequi ſuam,& ſuorum iniuriam. inſtitue tuum, & ſuos*,& ſimilia,conueniunt cum ſuprà princi paliter facta reſolutione omnes ferè, qui inferiùs allegabuntur.

41 Paulatim † poſteà verbum illud ſuas vices amittere cepit, & impropriè vſurpari pro quibuſcunq.filijs primi gradus,etiam ſi non eſſent in poteſtate, & ſic filij reſpectu matrũ, quę eos non habent in poteſtate, iuxta §.fœminæ inſti. de adop.& in §.cæteri,verſi. qua de cauſa,inſti. de hęred.quali.& differen.ſui etiam fuere appellati in l.mater filio ſuo,& l.pater §.ſocrus,ff. de condi.& demonſt.Guid. Pap. vbi ſuprà nu. 3.in fin.vbi dicit ſecundum hanc concluſionẽ † conſueuiſſe in curia parlamenti *iudicari* , & in conſ.133.num.1.Ranchin.in addi.ad Guid.Pap. vbi ſuprà,Benedic.etiam vbi ſuprà nu. 178. vbi poſt Guid.dicit hanc verbi, *ſuus*, vſurpationem venire propter cõmunem vſum loquendi, qui eſt attẽdendus, ſecundũ quem liberi mulierũ, reſpectu ipſarum,appellantur ſui , concordant etiam omnes,qui inferius adducentur, Aemil. Ferret. vbi ſuprà.

42 Deindę † adhuc impropriùs vſurpatum eſt verbum,*ſuis*, vt per illud intelligerẽtur vocati nedum filij,ſed etiam quicunque alij,qui in vlteriori gradu eſſent,proximiores ſcilicet in parentela, qui ab inteſtato ſucceſſuri forent deficientibus liberis primi gradus,vt noſter Cãcer. docet lib.1.var.c.8.de dona.num. 68. & probãt benè Cel.Hugo, Bertran.Pau.de Caſ. Dec. & Aymon Crauę.qui ab illo in idem adducuntur,ſupradictis adde Cardin.Mantic.in trac.de coniec.vltim.volun.lib.8.tit.14. nu. 19. Simon. de Præt.de interpręta. vltim.volun.lib.3.interpræta. 2.dubita.1.ſolu.5.num.43. Meno.de pręſump.lib.4.pręſump.89.num.58. Peregrin. de fideicom.art.22.num.38. Hieronymus à Lauren.d.deciſ.181.num.5. dicit id non eſſe quòd aliqua lege probetur,ſed quia ita obſeruatur ſecundum conſuetudinem,& cõmunem loquẽdi modum.

43 Sunt deniq. † qui exiſtiment [illegible] vſurpari ſecundum ſub[illegible] tam, [illegible] ſecundum eam fieri poſſe quòd, [illegible] impropriſſime,ſumatur quandoq[illegible] quibuſcunque hęredibus,etiam extraneis, & pro alijs perſonis,prout apud ſuprà relatos d[illegible]ctores videre poteris: ego eu[illegible] [illegible] dicta [illegible] præſentiarũ prætereo,quia [illegible] ſpectant ad [illegible]oſtrum inſtitutum:omnes tamen conueniunt, [illegible] ipſi dicunt, quòd prop[illegible]ius verbum illud intelligatur de liberis, ſeu ſucceſſoribus tanquàm pro [illegible]oribus ſuccedẽtibus ab inteſtato, [illegible] eis deficiẽtibus admittantur collaterales, & alij , qui primum locum tenent in ſucceſſionibus.

†† Hunc caſum ter vidi in noſtro Senatu *deciſum* , cæter[illegible] d[illegible]eiuſmodi va[illegible]è , prim[illegible] [illegible] Ianuarij 1585.r[illegible]fferentibus e[illegible] quondam Senatorib⁹ N.Puig,& N.Tamarit in cauſa [illegible]nobilis Franciſci [illegible]ardena,& Hon[illegible]phrij Biet,cõtrà Spectabile tunc Vicec[illegible] de Rupel et tino,ſcriba Iacobo Bas,ſecũdo ſub die 28. Septembris 1601.referente egregio etiam Senatore Iacobo Puigmija in cauſa Annæ Rabeta,cõtra Annam Portas,ſcriba Viloſſa,& deniq. tertiò ſub die 25.Iunij 16[illegible] .referente egregio itidem Senatore Hieronymo Semuſt in cauſa Franciſci de Vilaſeca , cõtra curat[illegible] filiorum nobilis Guillermi Sunyer,ſcriba [illegible] Cortes,in primo caſu appellatione ſuorum venire tantùm deſcendent[illegible] ,& non a[illegible]ios ſu[illegible]ceſſores, extitit declaratum , ſumẽdo pro motiuo quòd ita eſſet de iure,attẽto communi,& vulgari vſu loquendi in teſtamentis:In ſecundo per vocationem ſuorum cẽſeri vocatam matrem illius, cuius ſui erãt vocati, fuit deciſum: in tertio denique, appellatione ſuorum [illegible] deſcendentes,ea ratione,quia in diſpo[illegible]tione principali, ſecũdum quam ſub[illegible]itutio veni[illegible] de claranda,conſtabat ſub non[illegible] ſuorum intellexiſſe diſponentem de deſcendent bus tantùm,extitit reſolutum,dequo tamen ego inferiùs aliquid aliud dicam.

Ecce qualiter in diuerſas apud Senatum diuerſis temporibus eſt itum ſententias ,ego tamen non propterea recedo ab opinione ſecuriſſime ſuperius conſtituta,& communi calculo recepta, quòd per pr[illegible]dis cenſeantur quidem filij vocari,& ſeu deſcendentes,eis tamen non exiſtentibus,qui primum locum in ſucceſſione tenent.

44 Limitatur † tamen quando in alijs diſpoſitionibus anteà factis in eadem [illegible]eriptura vſus fuiſſet diſponens eodem verbo,*ſuorum* , pro filijs,& deſcendentibus, id eſt quòd cõſtaret per verbum,*ſuorum*, intellexiſſe de filijs, & deſcendentibus:tunc,& eo caſu intelligeretur etiam, quamuis nõ declaraſſet expreſsè in vlterioib⁹ diſpoſitionib⁹,ſub nomine ſuorũ d filijs,& deſ-

45 cendẽtibus tãtũ voluiſſe loqui:ratio eſt † c[illegible]a, quia in ſubſtitutionibus, & quibuslibet d[illegible]poſitionibus altera al[illegible]erã declarat, & poſteriores intelliguntur ſecũd[illegible] priores [illegible] Man[illegible]. de coiec. vltim.

vltim.volun.lib.5.tit.1.à num.20.cum ſequent. iuxta quam doctrinam oculatiſſimus noſter Senatus refferente egregio Senatore Ioāne Magarola in cauſa tutorum, & curatorum Antonij Tries contra Ioannam Ferrera ſub die 18. April.1606.*declarauit* in ſubſtitutione facta de alijs filijs teſtatoris cenſeri etiam vocatos eorum filios quamuis expreſſè non fuiſſet dictum, ex quo in inſtitutione de alio filio facta eius etiam filij reperiebantur vocati, vidi concluſionem in archiuo regio, & in terminis in dictione, *ſuorum*, quòd ſi in prioribus partibus diſpoſitionis apparet fuiſſe vſurpatum pro filijs, & deſcendentibus, & non pro alijs, cenſeatur etiam, & cenſeri debeat eodem modo ſumpta in alijs partibus eiuſdem diſpoſitionis, quāuis expreſsè non dicatur, docet benè Lauren. allega. deciſ. Auen.181.nu.6.

Cuius doctrinam, licèt à partibus nō allegatam quantùm cōijcere potui ex vtriuſque, quas vidi, allegationib°, ſequutus omninò fuit Senatus in illa Vilaſeca cōtra Sunyers, de qua ſuprà, vbi verbum, *ſuos*, poſitum ſimpliciter in vltima ſubſtitutione, de liberis, & deſcendentibus tantùm fore intelligendum *cenſuit* ex quo vtens donator eodem verbo in priori parte donationis viſus erat de eis tantùm intellexiſſe, dicendo quòd ſi primus donatarius, cui, & ſuis fuerat facta donatio, deſcederet ſine liberis ſuccederet alius, qui ſubſtituebatur, cum id vltimū nō eſſet compatibile cum vocatione ſuorum, ſi ibi ſui intelligerentur de alijs, quàm de liberis, & deſcendentibus: circa quam declaratione ego aliquando conſultus pro parte dicti Vilaſeca, dicebam quòd ego dubitabam potuiſſet ea argumentatio fieri: nullum enim aliud, *ſuis*, vel *ſuos*, in illa donatione legebatur, à quo argui poſſet, niſi illud, de quo diſputabatur, & in prima parte donationis ſolùm dicebatur *dono &c. vobis eidem filiæ meæ tanquam benemeritæ præſenti,*
46 *& veſtris. &c.* quę verba, † *& veſtris*, cum dictione &c. certum eſt velle dicere, quod inconcuſſè omnia inſtrumenta dicunt, *vobis, & veſtris, & quibus volueritis perpetuò*, & ſic extendè retur à notario ſi peteretur: huiuſmodi autem verba de iure nullatenus intelliguntur de filijs, & deſcendentibus, nec de alijs, qui dicantur modo aliquo expreſsim, & ex propria perſona vocati, imò ſtant de iure ſine aliquo effectu, ita vt eis non obſtantibus liceat donatario alienare, ſicut ſi appoſita non fuiſſent, vt Cur. Iun. docet in conſ.4.num.4. & Meno. in conſ. 41. nu. 26. quos reffert noſtras Cancer. in prima parte var. c.8. de dona. nu.66. adde Bec. pulchrè probantem in conſ.88.num.22.

47 Quod † eſt adeò verum, vt per dicta verba alienabile fiat quod alias tale non erat, prouti de feudo docet in terminis quòd alienari poſſit etiam in extraneos, ſi alicui conceſſum fuerit cum clauſula, *& quibus volueris*, Dec. in conſ. 390.num.8. Socin. Iun. in conſ.42. in prin. lib. 3. quos reffert, & ſequitur Peregrin. de fideicom. art.52.num.40. Oſaſ. deciſ.164. nu.1. Rol. à Val. in conſ.55.num.38. & 41. vol.3. Nat. in conſ.491. Iul. Clar. in §. Emphyteuſis quæſt. 13. nn.7. & in §. feudum quæſt.31. num.8. dicendo communē eſſe opinionem, & ibi additio in prin. dictæ quæſtionis 13. ſingularis eſt Borgnini Caualca. deciſ.32. in 3. par. & in illius repertorio in verbo, *clauſula, & quibus dederis*, plura reperies quibus id, quod docemus cōperies, viden. qui allegantur à Brunor. à Sole in compen. præpoſ. Iur. verbo *clauſula & quibus dederis*, & Ariſmi. Tepa. in compen. var. iur. ſenten. lib.2. tit. de feud. aliena. col.12. verſ. quādo in inueſtitura, & verſ. ſequent.

48 Rationē † omnes dicunt eſſe quia huiuſmodi clauſulæ æquiparantur, ac idem prorſus ſunt quod clauſula *pro ſe, & hæredibus, & ſucceſſoribus, ſuis*, quam certum eſt nullius inducere vocationem, nec aliquod fideicommiſſum, ad quod vide ſingulariter Anthon. Sola in cōſtitu. nou. Sabau. tit. de aliena. bon. feudal. num.1. vbi longiſſimam habes doctorum remiſſionem, Rolan. à Val. in conſ.55.num.2. & 3. vol.3. & meliùs in conſ.79.num.20. & 21. vol.2. vbi vtrunq. dictū multis auctoritatibus probat, ac Bec. in allega. conſ.88.nu.22.

49 Id † etiam eſt adeò verū, vt quamuis per ſimplicem diuiſionem inter duos fratres factam non cenſeatur renunciatum fideicommiſſo, prouti apud omnes eſt in confeſſo, nihilominus ſi dictum in ea fuerit quòd fratres inuicem ſibi concedunt partem obuētam pro ſe, & illis, quibus bona prædicta concedere voluerint, tali caſu cenſebitur renunciatum fideicōmiſſo, ex quo per ea verba intelligitur conceſſa licentia alienandi, prouti eſt pulchrum dictum Ange. in l. qui Romæ §. duo fratres in 5. quæſtione principali num.12. ff. de verb. oblig. quem ſequutur Rol. à Val. allega. conſ. 55. nu.41. vol.3. & in conſ.34. num.80. vol.4. & alij per eum adducti. Peregrin. qui alios reffert, in tracta. de fideicō. art.52. num.38.42. & 44. Meno. de præſump. li. 3. preſump.115. num.65. & conſ.87. nu.19. vol.1. Maſcar. de proba. conclu.776. numer.13. Per. de fideicom. quæſtione 14. num.71. atque ita bis in caſu, quo diuidentes dixerāt quòd vnuſquiſq. haberet bona diuiſa ad omnes ſuas, ſuorumq. voluntates, quæ proculdubio importabant licentiam alienandi Senatus noſter *declarauit*, primò refferente egregio antea Senatore, & nunc Regiam Cancellariam Regente Michaële de Salba, & de Valleſica, & poſtea egregio etiam Senatore Hiero. Senyuſt in cauſa, de qua noſter Cancer. egregiè ſcripſit in 3. parte var. cap.15. de

Digitized by Google

renun. à num.262.licèt fuerit contra eum declaratum tam in prima inſtantia coram dicto Salba vertenti,quàm etium in cauſa ſupplicationis coram dicto Seniuſt,quæ, poſt dictã tertiam reſolutionũ partẽ typis mãdatam ; declarata extitit de anno 1609.qua de re vide nouiſſimam deciſ.nob.Ludoui.à Pegue. quę multò poſt hæc ſcripta prodijt in lucem, c.3. per totũ, de materia etiam vocationis ſuorum longam confeciſſe reperi diſputationem eundem nob. Ludoui.à Pegue.in eiſdem nouiſſimis deciſio. c.19.por tot.

SVMMARIA.

1 *Hæreditamenta magis olim frequentabantur in Cathalonia,quàm hodie,quia pauciores circa ea oriebantur lites.*

2 *Hæreditamentorum materia anxium, & dubium valde olim tenuit noſtrum Senatum, valida ne an inualida declararet,& quam reſolutionem in eis caperet.*

Hæreditamentorum formulę,quibus regulariter concipi ſolent,ibidem.

3 *Hæreditas pacto dari non poteſt.*

4 *Hæreditare in Cathalonia donare ſignificat.*

Hæreditamenta in capitulis matrimonialibus facta valida ſolet noſter Senatus declarare de bonis præſentibus,vt actus potius valeat,quàm pereat,virtute iuramenti in eis appoſiti,& propter fauorem matrimonij, vbi plures deciſiones, ibidem, & num.63.

5 *Præſumptio validitatis actus eſt optima,& reliquas vincit.*

6 *Tempus præſens intelligitur ſemper in qualibet diſpoſitione niſi aliud comprehenſum ſit.*

L.ſi ita legatum,de auro & argento legato, intellectus,remiſſiuè ibidem.

7 *Hæreditatis donatio valet,quia eius is eſt ſenſus vt teneatur poſt mortem reſtituere hæreditatem filijs ſuis.*

Verbũ,hæredes,exponitur,ideſt domini, & ſucceſſores particulares,ibidem.

8 *Hæredes contractuales qui appellentur.*

9 *Donatio vniuerſales ſuſtinetur in bonis præſentibus virtute iuramenti.*

10 *Notarij ſtipulatio eſt magnæ vtilitatis in inſtrumento.*

11 *Matrimonij fauor multa habet priuilegia.*

12 *Donatio,quæ fit clarè de bonis præſentibus,& futuris non ſuſtinetur etiam ſi fiat fauore matrimonij & num.18.vbi plures deciſiones noſtri Senatus.*

13 *Fauor liberi arbitrij potior eſt fauore matrimonij.*

14 *Libertas teſtandi magis accedit ad ius naturale, quã liberorum ſucceſſio.*

15 *Donatio omnium bonorum fauore matrimonij non valet, etiã ſiquis ſub illius prætextu dolo inductus fuiſſet ad illud contrahendum,datur tamẽ ei actio ad intereſſe.*

16 *Pacta de ſuccedendo vniuerſaliter fauore matrimonij de conſuetudine approbãtur in multis prouincijs mundi.*

17 *Donatio vniuerſalis fauore matrimonij contrahendi valet,non ſi iam eſt cõtractum,ſecundum aliquos.*

18 *Donatio vniuerſalis,& pactum de ſuccedendo in Cathalonia non ſuſtinẽtur etiam ſi fiant fauore matrimonij,ex aliqua conſuetudine, cum talis nõ adſit,vbi deciſiones noſtri Senatus.*

Donatio vniuerſalis quomodo debeat eſſe concepta vt talis dicatur & de iure reprobata,vbi tres formula diuerſa,ibidem.

19 *Hæreditamenta tota ſunt in pactorũ conditionibus.*

20 *Promiſſio de hæreditando an ſit hæreditamentum.*

21 *Promittere aliud eſt,& aliud facere.*

22 *Promiſſio de vendendo non eſt venditio, vbi deciſiones Audientiæ Beren & Senatus Pedemontani.*

23 *Promiſſio de locando non eſt locatio, de fideiubendo fideiuſſio,de ratificãdo ratificatio,vbi de promiſſione de fideiubendo deciſiones Senatus Sabudiæ. & Vene.*

24 *Promiſſio de mutuando non eſt mutuum,de cedendo non eſt ceſsio,de faciendo contractum non eſt contractus, & de alijs pluribus promiſſionibus latè per diſcurſum.*

25 *Promiſsio de dote conſtituenda non eſt conſtitutio,vbi deciſ.Senatus Neapoli.*

26 *Promiſsio de donando,ſecundum aliquos, non eſt donatio, quod videtur aliquando placuiſſe noſtro Senatui.*

Contrarium tamen eſt verius,vt num.28.& ſequẽt. ſignanter num.31.vbi deciſiones noſtri Senatus.

27 *L.ſiquis argentum § fi.C.de dona.quatenus habet,nudo pacto factam donationem ratã manere,intellectus, & num.30.*

29 *Promittens ſe obligare ad ſoluendum decem intra certum diem,adueniente die poteſt conueniri, quia circuitus eſt vitandus.*

30 *Donatio,quæ inducitur ex promiſsione de donando dicitur donatio illa,quæ à traditione incipere dicitur.*

31 *Verbum,promitto,importat ſtipulationẽ in ſcriptura publica,& facit præſumi partẽ fuiſſe præſentem, vbi deciſiones noſtri,& aliorum Senatuum,*

32 *Ratio differentiæ,quare promiſsio de donando ſit donatio, & non aliæ promiſsiones aliorum contractuum,ibidem remiſsiuè.*

33 *Promiſsio quando habet quid certum,& determinatum nihil diſtat à facto.*

Item quando nihil aliud,præter cõſenſum,requiritur: tunc enim actum perfectum importat ex ſe,ibidẽ, vbi latè.

Item quando contractus in ſubſtantia nihil aliud cõtinet,quàm promiſſio,ſecus verò quando aliquid addit ſupra promiſſionem vel in modo,vel in tempore,aut aliàs,licèt ex vi promiſſionis compellatur quis

Google

qnis ad faciendum contractnm, ibidem, vbi deciſio noſtri Senatns.

34 Promiſſio de donando non eſt donatio, quando adſunt verba, quibus conſiderari poteſt non fuiſſe animũ donanti de præſenti.

35 Promiſſio de donando, vel hæreditando quòd ſit donatio, vel hæreditamentum, antiquiſſima eſt in Cathalonia recepta opinio, vbi antiquiſſima deciſio noſtri Senatus.

36 Promiſſiones de donando, vel hæreditãdo fauore matrimonij fiunt per verba de futuro, quia fiunt ante quam contrahatur matrimonium, poſt contractum autem perficiuntur, vbi benè.

37 Hæreditamenta facta per verbum præſens, veluti hæreditamus, quadrapliciter fieri ſolent, quod eſt attendendum ad eorum validitatem, vel inualiditatem.

38 Hæreditamenta facta per ſolum verbum, hæreditamus, æquiparat Senatus cum factis per verbum, hæreditamus, cum adiectione indefinita bonorum, vt vtraq; valeãt de bonis præſentibus, & ex qua ratione.

39 Verbum hæreditare ſignificat, ac importat potiùs donationem vniuerſalem omnium bonorum præſentium, & futurorum, quàm præſentium tantùm, & ſequentibus, & ſignanter num. 93.

40 Hæreditatis, verbum, qui dixerunt ſignificare, ac importare bona præſentia tantùm, hallucinati clariſſimè mõſtrantur, cum iure id non probetur, & numeris ſequentibus.

L. quæſitum § penul. & ibi glo. verbo, hæreditati, intellectus, ibidem, & ſequent.

41 Deſtinatio facit vt actus talis incipiat nominari, qualis futurus poſtea eſt, ad qualemque eſt deſtinatus, remiſſiuè.

42 Hæreditas, quòd ſumatur pro bonis præſentibus, violenta interpretatio appellatur.

43 Argumentum, quòd ex quo aliquo in caſu verbum aliquod ſumatur vno modo, debeat etiam ſic ſumi in alijs, valdè infirmum, & minimè concludens eſt.

44 Hæreditatis facta donatio non valet tanquam facta de bonis præſentibus, & futuris, nec poteſt interpretatio fieri, vt ſuſtineatur de præſentibus tãtũ, & nu. 89.

45 Hæreditamentum factum per verbum, hæredito, ſimpliciter, nullum videtur tanquam cõplectens vniuerſa bona præſentia, & futura, ſecus eſt ſi dicatur, hæredito de bonis meis, & num. 89.

46 Interpretatio, quòd hæreditamentum ſimpliciter factum intelligatur de præſentibus bonis tantùm, dubitabilis valdè redditur.

Hæreditare, verbum barbarum eſt, ibidem.

47 Hæreditamenti, quòd filij ex certo matrimonio procreandi habeant eſſe hæredes, validitas examinatur.

4 Hæreditamentum prædictum, ſunt qui dicant non importare neceſſariam, & diſpoſitiuam vocationem filiorum, ſed ſolam prælationem permiſſiuam, & reſeruationem ſucceſſionis ab inteſtato, & eſt prima opinio, & num. 74.

49 Hanc opinionem iuuat communis intelligentia torũ, qui talia hæreditamenta ſoliti ſunt facere.

50 Succedat, verbum, ſunt etiam qui dicant non importare neceſſariam, & diſpoſitiuam vocationem, ſed eam, de qua nu. 48. & num. 74.

51 Fallit ratione extranei, qui aliàs non ſuccederet ab inteſtato, vt verba aliquid operentur, & nu. 87.

Authen. præterea C. vnde vir, & vxor, intellectus, ibidem, & num. 86.

52 Succedat, verbum, propriè, & propriùs ſucceſſionem legalem, & ab inteſtato, quam lex deffert, ſignificat, vbi deciſiones.

53 Statutum, quòd vxore præmortua ſine liberis vir lucretur dotem, ſi autem cum liberis, ipſi ſuccedant, non deffert filijs neceſſariam ſucceſſionem, ſed legalem tantùm reſeruat, vbi deciſ. Sena. Pedemonta. & num. 74. & 88.

54 Niſi adiecta ſint verba præciſa, veluti, omninò, vel præciſè ſuccedant, vel quòd debeant ſuccedere.

55 Præferantur in ſucceſſione, & primò ſuccedant, verba, ſecundum aliquos, non inducunt neceſſariam ſucceſſionem, ſed reſeruationem tantùm ſucceſſionis legalis, & nu. 74.

56 L. Lucius, de hæred. inſti. intellectus, & 79.

57 Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia, non ſemper pariformiter determinat.

58 Anteferre, & anteponere, verba, ſecundum aliquos, non inducunt neceſſariam ſucceſſionem, ſed imò legalem, & nu. 74.

L. cum acutiſſimi C. de fideicomiſ. intellectus, ibid.

59 Verba formia, qualia ſunt, ſuccedat, ſit hæres, præferatur &c. non inducunt diſpoſitiuam ſucceſſionẽ, ſecus verè eſt in verbis informibus, qualia ſunt, quòd bona diuidantur, lucrentur, habeant, debeãt habere, pertineant, do, aſsigno &c. & quare ſic vtraq; explicentur.

60 Hæreditamentũ per verbum, ſit hæres, ſuccedat &c. inducit neceſſariam ſucceſsionem omnium bonorum præſentium, & futurorum, ſecundum aliquorum opinonẽ, & eſt ſecũda opinio, & par. 5. nu. 29.

61 L. ſtipulatio hoc modo concepta, de verb. oblig. interpretatio.

62 Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum quòd ſit inualida non eſt tex. qui clarè probet.

63 Hæreditamentum, ſeu promiſsio de donando quæ fit per verbũ ſint hæredes, quæ fit in contractu inter viuos interpretatur donatio de bonis præſentibus, vt actus potiùs valeat, quàm pereat, & eſt tertia opinio.

64 Auctoris opinio circa hæreditamenta prædicta, & diuerſas opiniones ſuprà relatas, quòd per huiuſmodi hæreditamẽta non cenſeatur ſolùm reſeruata ſucceſſio legalis, ſed imò inducta diſpoſitiua vocatio in vniuerſam hæreditatem, & bona donantis, & 5. par. nu. 23.

65 *Superfluitas eſt vitanda, maximè in contractibus.*

66 *Superfluitas vt euitetur ſumendus eſt quicunque intellectus, etiam improprius, etiam contra rei naturam.*

67 *Superfluitas aliquando ſuſtinetur in diſpoſitione, vt dum quandoque, quod inerat, in diſpoſitione exprimitur ad maiorem declarationem, & ad tollendũ omnimodam dubitationem.*

68 *Locator reſeruans ſibi in locatione facultatem vtendi proprio vſu, cēſetur ſibi reſeruaſſe id, quod de iure habebat, & non aliud.*

69 *Proprius vſus, propter quem conductor expelli poteſt durante locatione, debet eſſe, & probari ex cauſa neceſſaria ſuperueniente, quæ à principio præuideri non poterat, vbi deciſiones.*

70 *Locator ſi promiſit conductorem non expellere ex aliqua cauſa, vel iurauit contractum, vel pro eius obſeruantia domos ſpeciali hypotheca ſubmiſit, an dubium eſt non modicum an poſſit vti facultate proprij vſus, quæ datur à iure.*

71 *Expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt nihil operatur.*

72 *Superfluitatis vitãdæ argumentum eſt valdè tenue, & infirmum.*

73 *Superfluitatis vitandæ argumentum procedit vbi nõ militat ratio alicuius limitationis illius.*

74 *Quæcunq; ſuperius dicta ſunt de non neceſſaria vocatione, ſed reſeruatione ſucceſſionis legalis per verba, ſuccedat, ſit hæres, limitantur vt non procedãt ſi non poſſent aliud operari, ſecundũ eoſdem auctores.*

75 *Succedat, ſit hæres, verba ſemper inducunt diſpoſitionem, & neceſſariam vocationem ſi exprimantur principaliter, & propter ſe, nõ ſi minùs principaliter, & ad aliud, & nu. 82. & 85. vbi ponitur opinio auctoris.*

76 *Exẽplũ ſupradictæ reſolutionis quando filij vocãtur minùs principaliter.*

77 *Aliud exemplum.*

78 *Succedat, ſit hæres, verba non includunt diſpoſitionẽ quando dicitur quòd aliquis aliquid lucretur ſi deceſſerit ſine liberis, ſin minùs liberi ſuccedant, quia non fit mentio filiorũ principaliter.*

79 *Dictionis aduerſatiuæ natura.*

80 *Filij poſiti in conditione non cenſentur vocati etiam ſi vltra poſitionem in conditione dicatur quòd ſi extiterint filij ij ſuccedant.*

81 *Superflua non dicuntur verba, quæ aliquo in caſu locum habent, cum ſufficiat aliquid operari etiam ſi quid minimum.*

83 *Voluntatis quæſtio ſemper præcedit quæſtionem poteſtatis.*

84 *Hæreditamentũ quòd filij pro filijs, & filiæ pro filiabus ſint hæredes, non poteſt interpretari quòd non importet neceſſariã vocationẽ, & præciſam, ex doctrina Caſſanate, & Berengar. Ferdin. vt vult Cancer. & nu. 139.*

85 *Caſſanate in conſ. 45. reprobatur, & nu. ſequent.*

86 *Auctenticis, prout ſunt inſerta in Codice Iuſtinia. per Irner. non eſt credendũ ſi differunt à corpore, vnde ſumpta fuere.*

87 *Filij non debent eſſe deterioris cõditionis quàm extranei.*

88 *Statutũ excludens fœminas extantibus maſculis vocare cenſetur ipſos maſculos.*

90 *Verbũ, ſuccedere propriè ſucceſſionẽ vniuerſalẽ ſignificat.*

91 *Verbum, præſtantur, ſignificat etiã ſucceſſionẽ vniuerſalem.*

92 *Hæreditamenta quòd in Cathalonia intelligantur de bonis præſentibus tantũ, nullum practicum dicit, nec ita eſſe debere vulgus intelligit.*

93 *Hæreditamenta, quæ fiunt per verba, hæredito, & ſit hæres, ſecundũ ius cõmune intelligenda ſunt de bonis præſentibus, & futuris, & propterea non ſuſtinenda.*

94 *Conuentionis non eſt opus in clauſis tam in cõtractibus, quam in vltimis voluntatibus.*

Donatio omniũ bonorũ præſentiũ & futurorũ reprobatur, nec ſuſtinetur in præſentibus tãtũ, quia clarè intentio donantis elicitur quòd voluerit omnia donare, & actũ inutilẽ facere, non ſic eſt in hæreditamẽto ſimpliciter facto, quod poteſt de ſolis præſentibus intelligi, ibidem.

95 *Reffutatur id, quod eſt in præcedẽti numero dictum, quia imò verba dictorũ hæreditamentorũ ſic vniuerſam ſucceſſionẽ ſignificãt ſicut donationes omnium bonorũ præſentium, & futurorum, & nu. 117.*

96 *Hæres ſit, eandẽ vniuerſalitatem bonorum importat, atque hæres ſit vniuerſalis, & nu. 117.*

97 *Idq; procedit tam in contractibus, quàm in vltimis voluntatibus.*

Nullum actum voluiſſe contrahentes facere non eſt præſumendũ, ibidem ſed declaratur n. nu. 102.

98 *Vniuerſalitas duplex, quæ prouenit ex re ipſa, & quæ deſcẽdit ex vocabulis & quæ ſit qualibet ex ijs ſit.*

99 *Donatio de bonis omnibus abſq; mentione futurorũ cur valeat, & non diſpoſitio indefinita quòd quis ſit alterius hæres, & nu. 107.*

100 *Præſumptio quòd actus potiùs valeat, quàm pereat, non præfertur proprietati ſermonis, ſed è contra.*

101 *Donatio cauſa mortis per pactum de non reuocando tranſit in donationem inter viuos, etiamſi vt talis non ſit valitura, vbi optima ratio Andre. ab Angu.*

102 *Nullum actum non eſt præſumendum quem voluiſſe facere in fauorabilibus, nõ ſic eſt in donationibus.*

103 *Donatio non præſumitur etiam ſi aliàs actus remaneat inutilis, & inualidus.*

104 *Actus, qui potuit fieri licitè & illicitè in dubio præſumitur factus eo modo, quo licitè fieri poterat in his, in quibus aliàs induceretur delictum, non in alijs.*

105 *Pactũ de futura ſucceſſione aliquando validum eſt.*

106 *Promiſſio bonorũ ſimpliciter facta non comprehendit futura.*

107 *Hæredis verbum ſignificat quandoq; dominũ, & ſucceſſorem*

ceſſorem, quando præſertim iungitur verbo bonis indiſſinitè, & ſequent.

108 *Heres in re certa inſtitutus pro legatario habetur.*

109 *Fallit quando alius non eſſet inſtitutus hæres vniuerſalis, quia tali caſu haberetur pro herede vniuerſali.*

110 *Sed hæc limitatio ſublimitatur vt non habeat locum in contractibus, vbi de ratione differentia inter contractus, & vltimas voluntates.*

111 *Vniuerſalis ſucceſſio quæ dicatur, & quæ particularis.*

112 *Verba, eſto dominus, rector, & gubernator ad tui voluntatem quamdiu vixeris omniũ bonorũ meorũ, quid importent.*

113 *Teſtatus, & non inteſtatus præſumitur quilibet quòd voluerit deſcedere.*

114 *Hæres inſtitutus quamdiu viueret, alio dato hærede vniuerſali, habetur pro vſufructuario.*

115 *Verba in manu tua pono omnia bona mea, an importent hæredis inſtitutionem.*

116 *Scriptores hodiernis tẽporibus parũ curant de veritate perfectè inueſtiganda, ſed de multis libris edẽdis.*

117 *Hereditamẽta per verbum, heredito, ſit hæres, &c. à multis dicuntur inualida tanquã vniuerſam ſucceſſionem continentia.*

118 *Pactũ de ſuccedẽdo ſuper re particulari factum valet, vbi deciſ. Senatus Pedemon.*

119 *Pactum de ſuccedendo ſuſtinetur ex conſuetudine. Hæc conſuetudo videtur approbata in Cathalonia, ibidem.*

120 *Cathalonia diuerſis legibus, ſtylis, & cõſuetudinibus regitur ab Aragonia.*

121 *Hereditamenta per verbum, heredito, ſit hæres &c. facta exiſtimat auctor admittenda per Senatum ſære quòd importarent vniuerſam ſucceſſionem, ſi fieret aliqua in eis reſeruatio ad teſtandum.*

122 *Opinio noſtri Cancer. contraria, vbi atteſtatur de deciſione noſtri Senatus.*

123 *Donatio omnium bonorum futura non comprehẽdit etiam ſi fiat reſeruatio.*

124 *Verbum, omnia bona, non eſt aptum ex ſe cõprehendere futura.*

125 *Inducta ad vnum finẽ non debent contrarium operari.*

126 *Verba heredito, dono hereditatẽ, &c. apta ſunt comprehendere bona præſentia, & futura ex ſui natura.*

127 *Hæreditamentum per verbum, præferãtur, factũ an ſimpliciter importet vocationem filiorum, an verò conditionalem, ſeu reſpectiuã ad aliud matrimonium.*

128 *Opinio noſtri Senatus, vbi deciſiones. Hæreditamentum, quòd filij pro filijs, &c. ſuccedant quid importet, ibidem, & nu. ſequent.*

129 *Opinio, quòd importet potiùs conditionalem, & reſpectiuã ad aliud matrimonium vocationẽ, & nu. 137. vbi deciſ. noſtri Senatus.*

130 *Carnem propriam nemo ſic vnquam odio habuit, vt alienas ſoboles propriæ anteponat.*

131 *Electio, vel prælatio non datur vbi non eſt diſtinctio perſonarum.*

132 *Comparatiuum ſemper præſupponit ſuum poſitiuum.*

133 *Meliorandi facultas non poteſt exerceri quando vnicus tantùm adeſt filius.*

134 *Parladorij contrarium ſententis opinio reprobatur.*

135 *Plus debito ſic petens vt totum indebitum petat non ſubiacet panis ſtatuti de plus debito petentibus, vbi deciſ. Senatu Mantua.*

136 *Hereditamentum quòd filij pro filijs &c. aliquando declaratur à parentibus vt cenſeãtur voluiſſe præferre diſponentes filios maſculos vnius matrimonij filijs alterius, & ſic de fœminis, & aliquando quòd tantùm reſpectu eiuſdẽ matrimonij ſi adſint filij, & filiæ: & nu. 128. ſuprà.*

137 *Verba, filij pro filijs &c. ſi apponuntur poſt perfectã orationem donationis ſimpliciter in fauorem filiorum primi matrimonij factæ non qualificant donationem.*

138 *Hereditamentum vbi concipitur conditionaliter verbis apertis conditionale declaratur, vbi deciſ. noſtri Senatus in cauſa ſtatuum de Cardona.*

139 *Eligere poſſe patrem videtur vnum ex filijs primi matrimonij, quando reſpectiuè ad filios alterius matrimonij vocati ſunt.*

140 *Hereditamenta per verba, ſint noſtri heredes poſt mortem, an teneat, nec ne.*

141 *Cancerij in hoc opinio diſtinguens inter pactum, quod futuram ſucceſſionem contineat, & illud, quod ſolam perſonalem obligationem, quæ ab herede effectum habere incipiat, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

142 *Auctoris opinio, quæ eſt quòd validitas horum hereditamentorum non pendeat ex conſideratione, incipiant, vel non ab heredibus.*

143 *Tit. vt actio. ab hered. & cõtra hered. interpretatio.*

144 *Teſtabiles non dicuntur qui cum effectu nõ poteſt teſtari, id eſt non habet quo inuitet heredem ad adeundum cum aliquo commodo.*

145 *Trebellianica non detrahitur ex contractu, nec falcidia.*

GLOS. IX. PARS IIII.

De varijs hæreditamentorum formulis, quæ in capitulis matrimonialibus à parentibus filijs naſcituris fieri ſolent, & illarum validitate.

DIXIMVS Hucvſque de hereditamentis, quæ à parentibus filijs ſuis, & quandoque etiam nepotibus, cũ illos matrimonio iungunt, fiunt, ſupereſt nunc vt de alijs hereditamentis

Digitized by Google

tamẽris, quæ per ipſos parẽtes qui matrimonia
cõtrahunt(in quibus maior communiter ſolet
eſſe dubitatio,& circa quæ infinitæ propè lites
in noſtra Cathalonia paucis ab hinc annis ſũt
ſuſcitatæ,quotidieq́.ſuſcitantur)filijs naſcituris
fiunt,pro oportunitate materiæ hęreditamen-
torum inceptæ,pauliſper agamus, nõ expectã-
tes propriam clauſulam horum hęreditamen-
torum, quæ continget explicanda in ſecundo
huius operis tomo, quia non ſumus certi num
nam dignabitur Deus eouſque nobis vitæ ar-
tus dilatare, vt poſſimus tomum illum, ſicut
hunc,perficere,& valdè doluiſſemus quòd ſine
materia hæreditamẽtorũ,propter quam præci
puè laborem ſuſcepimus, opus hoc in lucem
prodiret:ſi ad ſecundũ tomum perueneri mus
non deerunt alia,quæ in materia dicamus, in-
cipiamus igitur.

1 Solebant † antiquitùs(pluſquã hodiè, quia
nunc pauci ſunt, qui hæreditamenta filijs fa-
ciant,de quibus inferiùs ſumus dicturi, experti
quantum confuſionis, & litigij ea pariant)om-
nia ferè inſtrumenta nuptialia, cum hæredita-
mentis filijs naſcituris per ſponſos factis, appa-
rere,vel quòd ita pactatum eſſet per contrahẽ-
tes,vel etiam quòd ex ſtylo tabellionũ, qui ſub
colore illius ſolent perſæpè plus ſcribere, quã
ſit dictum,ea in inſtrumento apponerentur.Et
licèt hæc hæreditamenta à tempore immemo-
riali ſint ſolita,& conſueta in huiuſmodi nup-
tialibus iuſtrumentis fieri, per multum tamen
temporis ea ita dormierunt,vt paruus,aut nul-
lus eſſet in palatijs illorum antiquitùs rumor,
nullus ex filijs eorũ vigore vocationem neceſ-
ſariam prętendebat, ſed voluntati, & diſpoſi-
tioni parentum,quæ poſtea in teſtamento fie-
bat,acquieſcebant omnes:aurea erat illa ętas,
& verè aurea,quæ ſumma gaudens tranquilli-
tate,& quiete,hac litigiorum,quæ hęc hæredi-
tamentorum materia capit, quæq́. ſupremum
hunc Senatum, & quæcunque alia pręſentis
Principatus tribunalia occupata, ne dicam cõ-
turbata,tenet,ac denique plurium diſcẽtionũ,
& conturbationum parentum cum filijs,fratrũ
cũ fratribus,& aliàs ſunt in cauſa, multitudine
carebat.Verũtamẽ poſtquã ſuſcitata ſunt iſta hę
reditamẽta,& poſtquã cæpit benè aliquibus in
palatijs eſſe cum eis,tot lites, & iurgia circa ea
mota ſunt, vt vix alia reperiãtur nec in Senatu,
nec in alijs tribunalibus: omnia hęc occupant,
omnes ſe illis iuuare volunt,ſępiſſimè,proh do-
lor,iuſtiſſimos fraudandi parentum creditores
gratia,qui perſæpè pro ipſis alendis,& fame, &
carcere liberandis pecunias parentibus mutuo
dederunt,& alijs eorũ neceſſitatibus, proprijs
pecunijs occurrerunt.

2 Hanc hęreditamentorum †materiam valdè
anxium,& dubium audio olim tenuiſſe Sena-
tum,quomodo ſcilicèt declararet in ea, an hæ-
reditamenta valida iudicaret,an inualida:ita e-
nim ea ſunt ſolita concipi, vt tantę dubietatis,
ac anxietatis cauſam tribuiſſe poſſint,& debeat
faciliter, nec immerito,quilibet,vel mediocris
intellectus,credere, & ſibi perſuadere: fiebant
enim,& fiunt communiter his verbis, *Item eſt
pactatum quòd filij,vel filia ex hoc matrimonio pro-
creandi habeant eſſe,& ſint hæredes noſtri, & bonorũ
noſtrorum,& cuiuſlibet noſtrum &c.* vel *hęreditant,
ſeu hæreditabunt filios &c.* vel alijs ſimilibus, de-
quibus inferiùs per diſcurſum dicemus: extãte
hac conceptione verborum,quis,quæſo, de il-
3 lorum intelligentia non dubitabit? quis † vn-
quam vidit hæreditatem pacto donari poſſe,
vel in contractu hæredem inſtitui? & ſucceſſio-
nem promiti?contra l.hæreditas cum ſimil.C.
de pact.conuen.certi enim modi ſunt defferen
dæ hæreditatis l.1.cum duab. ſeq. ff. de petitio.
hæred.inter quos non eſt is modus,vt pacto da
ri poſſit,pulchrè Oſaſ.deciſ. Pedemon. 100.n.
17.& num.24.poſt Bar.egregiè in propoſito lo
quentem in l.fin.num.11.12.& 13.C.de pac.qua
tamẽ de re plura in inferioribus in glo.ad clau-
ſulam de vniuerſali omnium bonorum dona-
tione: meritò igitur potuit quilibet, etiamſi
ingenioſus, de validitate dicti pacti dubita-
re.

4 Senatus † tamen noſter amplexata ea verbi,
hæreditare ſeu *hæredem facere* in Cathalonia re-
ceptiſsima acceptatione,& vſurpatione,vt do-
nare ſignificet,ad tradita per Socar.in c.ſi vaſſal
lus num.5.& 6.in commemo. Pet. Albert. per
Cel.Hugo.conſ.58.per tot. & 60. numer. 11.&
Canc.lib.1.var.c.8.de dona.num.87.& per nos
ſuprà cla.4.glo.6.ibi,*faciunt donationẽ,& hæredi-
tamentum &c.*interpretatus eſt fauore matrimo
nij,& vt actus potiùs valeat, quàm pereat, ac-
cedente maximè iuramento hæreditantium,&
ſtipulatione notarij,quòd huiuſmodi donatio
cenſeatur facta de bonis præſentibus, quæ il-
lius tempore haberent donatores,niſi aliud di-
ctum, vel compræhenſum eſſet, & ita valeat,
& ſuſtineatur, vt mille poſſem exemplaribus
hoc loci comprobare,non nulla tantùm reffe-
ram,quibus rem hanc relinquamus certam, &
† indubitatã: *declarauit* itaque ſic Senatus die 8.
Ian.1591.refferente egregio olim noſtri Senatus
Senatore Antho.Oliba in cauſa Yolãtis,& Ra-
pha.Gatillepa contra Iacobũ Puigdaſens, ſcri-
ba Guardia,in facto hæreditamenti hoc modo
cõcepti. *Itẽ fuit concordatũ quòd caſu quo parentes
domicella,qua nuptui tradebatur,deſcederẽt ſine libe
ris maſculis,promittunt tali caſu hæreditare dictam
† filiã ſuam*: Idem item poſteà *declarauit* Senatus
ad relationem egregij primò Senatoris, nunc
Regentis Regiã Cancellariam Michaëlis de
Salba,& de Valleſica die 6.Octo.1597.in cauſa
Ioan-

Digitized by Google

Ioannis Maſgarau contra Gabrielem Vilardell
in facto huiuſmodi hæreditamenti: *Et iurat, & promitti quòd hereditabit filium, aut filiam, qui vel qua ex praſenti matrimonio procedent, & ita iurat:*
licèt ego in hoc caſu viderim cõcluſioně in ar-
chiuo regio, in qua legi votũ vnius ex docto-
ribus eius aulæ, qui vouit donationem inualidã
vt pote d̃ vniuerſali hæreditate, & bonis donã-
tis, quę tempore mortis haberet, factam, & ſic
vti compræhendentem donationem omnium
bonorum à iure reprobatam. Sed eius opinio
non fuit ſequuta nec tunc, nec poſteà vnquàm,
ſed ſemper pro validitate hæreditamenti tam-
quàm de bonis præſentibus facti, prout & vidi-
mus ſuprà, & videbimus infrà. Idem refferente
egregio Senatore Hieronymo Aſtor 21. Feb.
† 1603. *declaratum* extitit in cauſa Mõtſerrati Cro
anyes contra Michaëlem Domenec villę cam-
pirotundi in hoc hęreditamento: *quòd filij hu-
ius matrimonij maſculus pro maſculo, aut fœmina pro fœmina habeant eſſe, & de facto ſint ſui heredes,*
ſcriba Carmona. Idem, refferente eodem, fuit
† *declaratum* 27. Octob. 1601. in cauſa patris An-
thonij Prats ſocietatis Ieſu contra Ioannẽ Pou
villæ Figueriarum in hoc hæreditamento. *Item quòd infantes ex hoc noſtro matrimonio procreandi ſint, & eſſe habeãt heredes noſtri, & filijs alterius matrimonij praferãtur, ſcilicet maſculi maſculis, & fœmina fœminis, electione ex ipſis nob. reſeruata, prout nunc pro tunc eos fauore huius noſtri matrimonij heredıtamus*, ſcriba Hieronymo Boſch, nonnullas
ex his, cum alijs, deciſionibus reffert nob. Ludo
ui. à Pegue. deciſ. 170.

5 Notanter † fuit appoſitũ in dictis declaratio
nibus (vt actus potiùs valeat, quàm pereat) quę
eſt præſumptio approbata per I.C. in l. quoties
2. de reb. dub. & l. quoties de verb. obliga. l. 3. de
teſtam. mili. c. Abbate ſanè, vbi glo. de verb. ſig.
& cæteris firmior dicitur à Dec. in l. poſquam
liti, num. 23. de pac. & in alijs locis per Meno.
loco inferiùs refferẽdo, notatis, ac vincere reli-
quas omnes præſumptiones, à Rip. in l. centu-
rio num. 166. de vulg. & Surd. deciſ. 233. nu. 16.
de qua ſi plura egregia dicta, ad multas cauſas
conferentia, videre volueris, recurre ad Meno.
de præſump. lib. 3. præſump. 19. n. 45. & pleniùs
lib. 6. pręſump. 4. per. tot.

Ex hac præſumptione conſequitur & alia in
eiſdẽ declarationib⁹ expręſſa, quòd ſcilicèt cen-
ſeantur, ac præſumantur donatores donationẽ
feciſſe de bonis pręſentibus, quæ ſcilicèt habe-
rent tempore contractus; cum enim non poſ-
ſit donatio aliter valere, quàm ſi id præſuma-
tur, cum reprobata ſit quæ in vniuerſum ſit de
omnibus bonis donatio, & pręſumptio ſumen
da ſit pro validitate actus, indè fit à primo ad vl
timũ quòd de neceſſitate ita erat interprætan-
dum, vt ſcilicèt huiuſmodi hæreditamenta, &
donationes cenſerentur facta de bonis pręſen-
6 tibus, nõ de futuris, quę † præſumptio vires ca-
pit ex tex. in l. ſi ita legatum, de auro, & argen.
lega. quo loci pręſens tempus ſemper intelli-
gendum fore, niſi aliud comprehenſum ſit, do-
cet egregiè I.C. cuius formalia, in hoc, verba ſo
lent communiter in his noſtris, quæ pro validi
tate hæreditamentorum fiunt, declarationib⁹,
interponi, de cuius tex. interpretatione, déque
pręſumptione, quæ ex eò cõprobatur ſi plura
ſcire volueris, legas, vltra annotatos ad eam, in
6. vol. quod de remiſſionibus ad leges digeſto
rum, & Codicis compactum eſt, Dida. in lib.
prac. quæſtio. c. 2. num. 5. Meno. de præſump. li.
4. præſumptione 127. num. 34. idẽ Meno. conſ.
106. num. 174. vol. 2. & ſi plures ad idem penè
infinitos habere cupias, lege Caſtillo Sotoma-
ior de vſufructu lib. 1. c. 44. per tot. conducunt
quæ infrà dicemus circa donationem omnium
bonorum, conducit finalitèr ad hæc quod noſ-
ter Cancer. probat lib. 1. var. c. 8. de dona. num.
89. & 90. ex Dec. in l. fin. ad fin. C. de pactis, &
7 alijs, donationem † hæreditatis valere, quia cẽ-
ſentur per eam tantùm donata bona pręſentia
vt actus valeat, & valere pactum quòd donata
rius teneatur facere filios naſcituros hæredes
in rebus donatis, quia intelligitur quòd tenea-
tur poſt mortem reſtituere bona donata filijs
ſuis, exponendo verbum, *heredes*, dominos, &
8 ſucceſſores particulares (quos † Antho. Faber
in ſuo Codice lib. 5. tit. 9. de pact. conuen. diffi.
1. num. 4. hæredes contractuales communiter
appellari dicit) ad quod Craue. allegat cõſ. 139.
n. 6. Ceuall. com. contra com. quæſt. 140. nu. 2.
vltra hic allegatos viden. Guiller. Benedic. in c.
Raynuntius verbo, duas habens filias, nume. 205.
Vrſil. ad Afflic. deciſ. 338. num. 3. & Hieronym.
Gab. in conſ. 137. num. 24. & 25. vol. 1. elegans
glo. in l. quæſitum §. penul. de lega. 1. cui, ſicut
Bononienſi Caroſio innituntur omnes, qui
hanc opinionem deffendunt, vt in inferioribus
dicetur.

9 Dicitur † etiam in eiſdem declarationibus
(maximè accedente iuramento) quia licet
illud neceſſarium nõ ſit, vt ex ſuprà dictis patet,
multùm tamen iuuat validitatem huiuſcemo-
di donationis, & hæreditamenti, quia ipſum,
iuxta plurium ſententiam, quos commemora-
uimus infrà in glo. donationis omnium bono-
rum, facit donationem vniuerſalem de bonis
præſentibus, & futuris factam ſuſtineri eo mo-
do, quo poteſt, ſcilicèt in præſentibus, quia vim
habet clauſulę, omni meliori modo &c. verùm
quia pluribus hac de re agimus in illega. glo. do
nationis vniuerſalis, ideò, ne bis idem repeta-
mus, conſultò illud hic prætermittimus.

10 Dicitur † etiã in dictis declarationibus (& no
tarij ſtipulatione) quia licèt ipſa neceſſaria non
ſit

ſit vbi adeſt iuramentum, cum per ipſum ius quæratur abſenti,& ignoranti ſaltem de æquitate canonica, qua vtimur in hoc principatu, habeatque ipſum eãdem vim,poſsitque, ac operetur idem,quod notarij ſtipulatio,vt abundè ſatis in ſuperioribus in prin. clau.4. docuimus,& ideò parùm profit quòd talis ſtipulatio interueniat in donatione ad illius validitatem, vel non,ad vberiorem tamen cauthelam, quæ nocere non ſolet,non eſt extra rem eius mentionem in his declarationibus facere.

11 Dicitur † etiam in eiſdem declarationibus, (fauore matrimonij)quia is plura de iure operatur ſpecialia, ſignanter circa validitatem huiuſmodi donationum,quę quia paſſim à nobis in diſcurſu operis refferentur, pro opportunitate materię,ideò ea hic conſultò duximus omitenda.

12 Et finaliter† dicitur in dictis declarationib⁹ (niſi aliter dictum,vel comprehenſum ſit)vt intelligatur Senatum non approbaturum donationes,quæ etiam in fauorem matrimonij fierent,ſi eæ ex ſe ipſis,& iuxta cõceptionem verborum,ſonarẽt donationem vniuerſalem omnium bonorum præſentium, & futurorũ,quia cum in verbis non eſt ambiguitas, non eſt facienda voluntatis quæſtio,vt aliàs dicebat I.C. in l.ille,aut ille,de lega.3. donatio autem vniuerſalis omnium bonorum,etiam ſi fauore matrimonij fiat,ſi non ſit reſeruatio ad teſtandum de iure non valet,nec tenet:non enim eſt tantum fauori matrimonij tribuendũ,vt exiſtimemus ipſum ſufficientem fore ad validandam de iure reprobatam donationem omnium bonorum præſentium,& futurorum,Ctaue. con. 256.num.1.Petra de fideicom. quæſtione 4. in additione poſt num.8.pag.24. col. 3. in 4. caſu ver. veruntamen, Fachine. controuer. Iur.lib. 5.c.87.per tot. poſt Tiraquel. de iur. primoge. quæſtione 6. benè Meno.conſ.92.num.15.vol. 1.& Martin.Monter in repetitione l. pactum

13 quod dotali num.22.C.de pac.ratio †eſt ſecundum eundem Meno.& Mon.quia potior eſt liberi arbitrij fauor,quod tollitur per huiuſmodi vniuerſales donationes, quàm matrimonij, cui rationi & illam idem Monter poſtea addit deſumptam ex traditis per Bal.in l.lege 12.tab. poſt num.1.in verſ.ex teſtamento C.de legit.hę

14 red.volentem † facultatem,& libertatem illã, quę deffunctorum vltimæ voluntati debetur, magis,quàm liberorum ſucceſſionem, ad ius naturale accedere,ad quod dicit ſpectare multa,quæ conijcit in vnũ Tiraquel.in l. ſi vnquã, verbo,libertis num.52.C. de reuo.dona.& tan-

15 dem † docet idem procedere etiam ſi vir ſub ſpe talis pacti donationis bonorum ad contrahendum matrimonium dolo inductus, vel etiam vxor inducta foret, licèt tali caſu velit Dec.in d.l.pactum quod dotali num.7. eũ qui modo prædicto deceptus fuiſſet, poſſe contra alium ad intereſſe agere:ad quod tamen vide Monter,& ſpeculare eius dicta vbi ſuprà: nos enim nolumus eius ſcripta tranſcribere.

16 Scimus † contrariũ tenere ſimpliciter Guido.Pap.deciſ.267. & 505.& alios complures, quos longa ſerie reffert Meno.in conſ.1. nume. 162.& 165.& conſ.91.num.53. vol.1. vbi ſingulari labore enumerat ducẽtos doctores, qui de conſuetudine diuerſatũ prouinciarũ eiuſmodi donationes,& pacta ſuccedendi,fauore matrimonij facta,approbante,atteſtantur,& ſignanter in Gallia,Italia,& Regno Aragonũ, in quo † aliquando ita *obſeruatum* fuiſſe dicit in eius † Rege, & poſteà idem dicit *obſeruatum* in multis Germaniæ Principibus,Micha. Craſ. de ſucceſsionibus §.ſucceſsio ab inteſtato q.9. num.4. cum ſequent.quibus addendus eſt Antho.Fab. in ſuo Codice.lib.5.de pac.conuent. tit. 9. de- † fin.6.vbi dicit *deciſum* in Senatu Sabuſia.pro validitate huiuſmodi pactorum, addendus item eſt Berengar.Fernan.in prælud.ad c. t. de filijs nat.ex matri.ad morgana.contrac. 6. c. per tot. vbi huiuſmodi pactorum validitatem fauore matrimonij deffendit ex conſuetudine.

17 Scimus † alios diſtinctione vſos,qua videntur has pugnantes opiniones inter ſe ſe conſiliare:Boer.enim deci. 353.num.10.quem ſequitur Moli.de primog.Hiſpa.lib.2.cap.10.nume. 17.& 18.& reffert Gutier.de iura.confir. primâ par.c.11.num. 9. diſtinguit inter donationem, quæ fit fauore matrimonij contrahendi, & inter aliam, quæ fieret fauore matrimonij iam contracti,vt prima valeat,ſecunda non.

Ludoui.tamen Molina.ſocietatis Ieſu de iuſti.& iu.diſputa.280.num 12.hanc diſtinctionẽ veram exiſtimat in primo caſu quoties donatio fieret ob cauſam certi matrimonij cum certa muliere contrahendi, ſecus verò ſi genericè cauſa matrimonij,atque ita dicit poſſe conſiliari quæ tradit alter Moli.de primoge. vbi ſuprà allegatus eſt,cum his,quæ tradit Gutier.de Iu. confir.vbi etiam ſuprà eſt adductus,inter quos tamen (vt id obiter aduertamus) vix eſt quòd poſſit aliqua cõtrarietas,vel,in materia, quam ibi tradunt,differentia conſtitui, imò Gutier. in ſuæ opinionis corroborationem Molinam aduocat.

18 Veruntamen † non propterea à noſtra opinione recedendum putamus, negante tantum eſſe fauori matrimonij tribuendum vt propter ipſum validetur reprobata de iure donatio omnium bonorum præſentium,& futurorum:Iuribus, quæ allegantur in contrariæ opinionis fauorem, reſpondet Fachine. vbi ſuprà, nos † ad cõſuetudinem ſimiles donationes,& pacta approbantem,in qua maior pars doctorum ſe fundat,

Digitized by Google

fund[illegible] noſtra Ca-
th[illegible] do[illegible]tit, quando
ob[illegible] & p[illegible] per verba apta
te[illegible] ꝑratuonem donationis bono-
rum pręſe[illegible],non quando clare vni-
uerſaliter comprahenderet præſentia,& futu-
ra:tria ad id comprobandum exemplaria de-
†† ſumpta ex *declarationibus* in noſtro Senatu fac-
tis reffert nob.Lud[illegible]ui.a Pegue. deciſ.170. quæ
ego parata habebam vt hic inſererem,niſi ꝑple
nos in illis refferendis anteue[illegible]ſſet: quia tamē
non reffert quibus verbis donationes, & hęre-
ditamenta,quæ vt vn[illegible]ſalia fuerunt nulla,&
inualida declarata,eſſent concepta, quod om-
nino neceſſe [illegible]re arbitror vt materia probè
noſcatur,poſſintque ad caſum occurrētem ap-
plicari,& ſeu in conſequētiam trahi, propterea
19 † quòd huiuſmodi hęreditamenta tota ſint in
pactorum conditionibus l.fi.C.de pact.l.ſtipu-
latio hoc modo concepta, de verb.oblig. do-
ctores in c.quamuis pactum de pac. in 6.& in
c.1.de fil.nat. ex matrimo. ad morgana. con-
trac.in vlib. feud. ideo nos hic operæ pretium
duximus exprimendum quibus verbis ea hære
ditamenta fuiſſent concepta: primum igitur,
de quo in declarati[illegible]e facta reffetente olim
egregio noſtri Senat[illegible] Senatore Celidonio Va-
lencas [illegible].Iunij 1594.in cauſa Petri, & Eliſabe-
tis Matheu,contra Magin[illegible],& Ang[illegible]am Fran
queſa, erat his verbis conceptum, *ſien herens vniuerſals dels bens llurs* hoc eſt *ſint hæredes vni-
uerſales bonorum ſuorum* huic ſimile pactum ex
ea[illegible]ē rationibus fuit aliquādo in Capel. Tho-
† loſ[illegible]*claratum* inualidum, vt reffert qui deci-
ſiones Capel. Tholoſa. compilauit deciſ. 455.
Il[illegible]d verò,de quo in declaratione facta reffetē
te egregio etiam olim noſtri Senatus Senatore
G[illegible]mo Suñyer die 8.Iunij 1588.in cauſa Ioā
nis Poch,contra Hieronymum Moragues,hoc
modo,*ſien herens vniuerſals*, hoc eſt *ſint hæredes
vniuerſales*,ſcriba harum duarum declarationū
fuit I[illegible]obus Bas.Tertium verò, & vltimum ex
ſupra[illegible]ctis hæreditamentis,de quo in declara-
tione facta ad relatione[illegible] egregij olim eiuſdē
Senatus Senatoris,nunc verò in ſupremo Reg-
ni Arago.conſilio Regentis Monſerrati Guar-
diola 21.Ianuarij 1592.in cauſa Petri Molins, cō
tra Stephanū Fonollet,erat ſub his verbis factu,
*hereta fills, o filles &c. de tots ſos bens haguts y per
hauer*,hoc eſt *hereditat filios, aut filias de omnibus
bonis ſuis habitis,& habendis.*

Hęc quę dicta hucuſque ſunt de plano pro-
culdubio procedunt,& parum in eis verſatur
difficultatis, ea autē maxima iudicatur eſſe in
dicernendo,iuxta varias,ac propè infinitas hu-
iuſmodi hæreditamentorum formulas,quib[illegible]
concipi ſolent, quodnam validum, vel inua-
lidum ſit,& debeat iudicari,& quod nū.

Hæc autē dubitatio, & perplexitas ex dup-
plici præſertim capite cauſari poteſt,vel ex eo
quòd difficile cognitu ſit quando hęreditamen
tum vniuerſaliter de omnibus bonis pręſen-
tibus,& futuris dicatur factum, & ſic quando
validum de iure, vel inualidum ſit dicendum,
vel etiam quia licèt verba hæreditamentum,&
donationem primo aſpectu ſonare videantur,
quandoq.tamen hęreditamēta, & donationes
de pręſenti non ſunt,nec particularis, & perfe-
ctę donationis vim habent,ſeu neceſſatiæ prę-
lationis,& diſpoſitiuæ vocationis;ſed quędam
promiſſio prælationis in hæreditaodo in fauo-
rem filiorum primi matrimonij in caſu,qui ſuc
cedere poteſt, exiſtētiæ aliorum filiorum alte-
rius matrimonij,vel aliàs facta, vel etiam quæ-
dam prælatio promiſſa,& reſeruatio ſucceſſio-
nis ab inteſtato, vel alterius diſpoſitionis in
vita,vel in morte in fauorem filiorum per con
trahentes facta,quod quàm difficile ſit intelle
ctu,ex infrà dicendis apparebit,quæ ſi à nobis,
vt optamus, contigerit exactè pertractari, &
explicari indè ſperamus futurum, quòd mate-
ria hæc, alioqui difficilis, & valdè implicata,
perfectè declarata remaneat, ac ita vt caſus
occurrentes, iuxta in his tradita,facili nego-
tio decidi valeant. Quod vt præſtarem operæ
prætium duxi omnes ferè modos, ac formulas
hìc adducere, quibus communiter huiuſmidi
hęreditamenta, & donationes concipi ſolent
vt ex cuiusq.ex ipſis particulari examine,& diſ-
cutione,materia hæc alias valdè dubia, & intri
cata perfectè (nec arbitror aliter veritatem cū
certitudine elici poſſe) percipiatur,claraq. fiat.

Id autem † ab illa illuſtri, ac ancipiti dubi-
20 tatione exordiamur,nunquid promiſſio hære-
ditandi, per quam perſæpè ſolent fieri noſtra
hęreditamenta, verè dici debeat de tempore
præſenti hæreditamētū, ac ſi per verba de præ-
ſenti hæreditamētum ipſum conceptum foret:
21 dubitationem mouet † quòd aliud ſit face-
re,aliud promittere in faciendo l. in bonæ fi-
dei.§.ſane,& ibi glo.& doctores, de eo quod
certo loco,l.quod ſi nolit §.an factū, verſ. illud
planè, de ædili. edic.l. non omnis ff.de re iudi.
cum ſimil.& ideò Tiraquel.de retrac. conuen.
in fin.num.41.cum multis ſequent. quem ſe-
quitur Petra de fideicom.quæſt.8.à num.161.&
Meno.conſ.92.à num.1.cum ſequent.vol.1. plu
res caſus refferunt, in quibus promittere non
22 ſit facere,veluti † in promiſsione de vendendo
quòd non ſit venditio,de qua,vltra,eos,viden-
†† dę pulchræ *deciſiones* Theſau. 233. & Viui. 329.
23 lib.2.de † locando quòd non ſit locatio: de
ratificando quod non ſit ratificatio: de fide-
† iubendo quòd non [illegible] fideiuſſio, qua de re
pulchra eſt in termi[illegible]s *deciſio* Senatus Se-
buſia. rela. per Antho[illegible] Fab. in ſuo Codice lib.
8.tit.

† &.tit.17. de fideiuſſ. diffini. 36. & *Veneta* relata
24 per Thomam Triuiſa.deciſ.ciui. 69. lib. 1.de † mutuando quòd non ſit mutuum: de cedendo quòd non ſit ceſſio: de faciendo contractum quòd non ſit contractus: de renouando quòd non ſit renouatio:de abſoluendo quòd non ſit abſolutio:de accipiendo vxorem quòd non ſit accipere:de infeudando quòd non ſit infeudatio:de dotando quòd non ſit dotatio: de inſtituendo hęredem quod non ſit inſtituere: de reſtituendo quòd non ſit reſtituere:de alienando quòd non ſit alienatio:de aſſignando quòd non ſit aſſignare: de dãdo in ſolutum quòd nõ ſit dare:de ſe obligando quòd non ſit obligatio ſecundum vnam opinionem,licèt ſecundum alteram,contrarium ſit dicendum:de tranſigendo quòd non ſit tranſactio: de ſubijciendo quòd non ſit ſubijcere: de permutando quòd non ſit permutatio:& denique in promiſſione de conſtituendo antifatum, ſecundum vnam opinionem per Pet.vbi ſupra relatam nu. 183.
25 licèt † de promiſſione de cõſtituendo dotem contrarium, ſcilicèt quòd ſit conſtitutio, dicit Afflic. *diffinitum* in Senatu Neapoli.deciſ.61.n. 1.vbi pulchrè Vrſil.in addi. Adde idẽ d promiſſione de renunciando quòd non ſit renunciatio, Boer.deciſ.3.per tot.circa quæ ego ad videndum quomodo hæ promiſſiones intelligantur quid ve de eis faciendum eſſet quando fieret, paululùm inſtitiſſem, niſi viderẽ nonnihil deuiare id à noſtro inſtituto: ſatis enim feciſſe nos arbitrabimur ſi de noſtra de donando promiſſione aliquid dixerimus, quod ſine dedecore in manibus doctorum hominum verſari poſſit,reliqua petantur à doctoribus ſuprà relatis, & ab his,quos inferiùs referemus.

26 In † hac igitur promiſſione de donando ſunt qui tennerint idem iudicandũ fore de ea, quod de alijs promiſſionibus,quòd ſcilicet diuerſum quid ſit ab ipſa donatione propriè loquendo,inter quos refertur notiſſimæ auctoritatis vir Bar.in l.dediſſe, quæ ſi ſalis eſt, num.8.de condic. cauſ.dat.Tiraquel.& Bero.in locis allegat.per Pet.d.q.8.num.164.alios refert And. Angulo in commen[illegible] reg. meliora.l. 6. glo.11.num.[illegible] forſan hanc opinionem in puncto iuris veriorem ex eo quòd licèt pactum nudum donationis efficax de iure ſit, & actionem producat l.ſiquis argentum §.fin. C.de dona.id tamen locum non habet in pacto de donando, cum aliud ſit donatio, & aliud pactum de donando,& lex loquens in vno nõ debet extendi ad aliud, adde ad idem Barboſ. in l.1.num.2.& 7.ff.ſolut. mat.in 3. parte,adde Antho.Fab.in ſuo Codice lib.8.tit. 27. de fideiuſ.diffi.36. adde & Paradox.rer.quotidi.lib.2.
27 c.3.nũ. 8.& 9.dicentem † quòd licèt nouiſſimo iure ex allega.l.ſiquis argentum,§.fin.C.de donatione nudum pactum donationis maneat id tamen intelligi quando verba donationem de præſenti ſonarent, non de futuro, vel ut *dabo,donabo &c.*quia tunc non magis inquit, donationem ea verba efficerent, quam venditionem,aut mutuum promiſſiones de vendendo, aut mutuando,ad quod plura allegat, quidẽ tenent quibus addendus eſt Hipoly. Riminal. in §.1.à nu.14. inſtu.de dona.vbi latiſſime id conatur probare.

Hac forſan conſideratione motus noſter Senat.[*] referente egregio quondam Senatore Antho. Negrell in cauſa coniugum Pareta quæ ad eius relationem ducebatur, & nunc egregij etiam Senatoris Ioannis Gallego ſcriba olim Mallol, nunc Cortes inter Iacobu Amat, & Bartholomeum Peter,& Martinum Ioannem de Malla de Manlleu,his ſuis verbis,vt actorem excluderet à petitione, quam vigore cuiuſdam pretenſi hęreditamenti per ſimilia verba de fu-
† turo prolata,faciebat, *Ac etiam verba prædicta conuentionis,& concordiæ,videlicet quòd hæreditare teneantur,non præſenti,ſed futuri temporis exiſtant, &c.* licèt ego non exiſtimem ob id principaliter motum fuiſſe Senatum ad declarationem faciendam,ſed propter aliud,de quo in inferioribus dicemus.

28 Cæterùm † obtinuit inconcuſsè quòd imò ad vitãdum inutiles circuitus promiſſio de donando donatio dicatur facta de præſenti,ac de præſenti valeat vt talis, cuius ſententiæ eſt Accur.in §.perficiuntur,verbo,manifeſtauerit, inſti. de dona. Bar. in l. iuris gentium nu. 2. ff. de pact.Rippa egregiè in reſp.144.Afflic. deciſ.61. in prin. Pinel.in l.2.par.2.c.3.n.3. C.de reſciu. vendi.& ibi additio Ema.Soar. à Ribey. Dida. in c.quamuis pactum par.1.in initio num.3.An gulo vbi ſuprà eſt allegatus num.1.Meno.conſ. 92.nu.27.vol.1.cum infinitis quos ij allegant, vbi omnes hanc dicunt communem opinionem,latiſſimè Rolan.à Val.in conſ. 69.vol. 3. per tot. Andre.Fachin.controuer.iur.lib. 2.c.7. & 8.& Caſtillo Sotomaior quotidia. controuer.iur.lib.2.cap.3.per tot.

29 Hæc opinio † vires aſſumit ex notabili doctrina Ioann.Andre.in additione ad Specula.in tit.de obliga.& ſolu.in prin.ſuper rub.col.1. do centis promitentem ſe obligaturum ad decem intra certam diem,adueniente die poſſe conueniri ſtatim, ac ſi de præſenti ſe obligaſſet, quia inutilis circuitus eſt vitandus, quam doctrinam latiſſimè,& ex profeſſo ab impugnationibus Decij, & aliorum defendunt Fachin. & Caſtillo in locis ſuprà citatis,qui ad id ſunt omninò videndi, & ſignanter vltimus, qui cum diligentia retulit omnes ferè doctores,qui hac de re tractarunt,quos ego omitto ne actum agere videar, adde Flamin.Chartar. deciſ. Gen.

29 per

29.per tot.vbi nu.9.rationem reddit, quia vbi cunque verba futuri temporis profeſuntur à contrahente in actu, qui dependet à volũtate, ſeu conſenſu illius tantùm,illa verba reſoluntur in tempus præſens,diſpoſitionemq́. ac perfectionem actus inducunt.

30 Hanc † donationẽ (forſan nõ ſine ratione) vocat Pinel.vbi ſuprà in fin.quem ibi ſequitur Soar.à Ribey.in additione, donationem, quæ incipiat à traditione:licèt enim ea aliter de iure fieri poſſit,iuxta §.perficiuntur, inſti.de dona. & alia iura,nulla tamen propriùs, quàm hæc, à promiſsione dici poteſt incipere.

Nec obeſt quod anteà, ſecundum aliquos, dicebam*, diſpoſitionem l.ſiquis argentũ §.fin. C.de dona.non habere locum in pacto nudo de futuro concepto, veluti, *donabo, promitto donare,&c.* ſed debet de præſenti conſonantia fieri, vt vim donationis perfectæ, vigore dictæ legis, dicatur habere: quia, præterquam quòd controuerſa admodum eſt opinio prædicta,& multi non inferioris auctoritatis cõtrariũ tenent,vt videbis ſi attentè legeris quos pro noſtra opinione ſuperiùs allegauimus, quòd ſcilicet diſpoſitio d.l. ſiquis argentum §.fin. C. de dona.habeat locum nedum in pacto nudo donationis de præſenti, ſed etiam in pacto nudo donationis de futuro, vltra quos, quæſo, legas Pet. Barboſa in l. 1. parte 3. à numer. 3. cum ſequen.ff.ſolu.matrim.vbi conſiliare conatur has inter ſe ſe diſſidentes,& pugnantes opiniones,Iul.Clar.in §.donatio quæſt.14.num.6.

* qui dicit communem, plures in idem refert Ceual.practica.quæſtio. commu. contra commu.lib.1.quæſt.209.num.1. circa medium, & † num.2.& *ſequitur* noſter Senatus vt refert Cãcer.in tertia par.var.(poſt hæc ſcripta in lucem edita)c.7.de pac.num.124.vltra(inquam)ſuprà dicta, dicimus quòd malè videtur hoc loci adduci in contrarium quod dd.priori loco relati ad intei prætationem d.l.ſiquis argentum in §. fin.docent,eam non habere locum quando pactum nudum concipitur per verba donationẽ de futuro ſonantia, quia hęc noſtra promiſſio non fit per pactum nudum,ſed imò per ſtipu-

31 lationem,cum † fiat per verbum, *promitto*, in ſcriptura publica adiectum,quod ex ſe ſtipulationem importat ritè,& legitimè à parte factã, quamuis non dicatur,ſi talis ſit actus, inquo præſens pars eſſe potuerit,vel etiam à notario quando talis ſit actus, prouti noſtræ donationes,quæ filijs naſcituris fiunt,inquo pars præſens eſſe non poteſt, quamuis à notario ſcriptum non foret donatorem promiſiſſe ſibi ſtipulanti pro eis, quorum intereſſet: id enim vt præſumatur, efficit verbum *promitto*, in ſcriptura publica præſente notario adiectum: pro prima huius reſolutionis parte, quòd ſcilicet in actibus, in quibus pars potuit eſſe præſens,vel etiam fuit,non tamen dicitur quicquam de ſtipulatione, verbum, *promitto*, faciat præſumi eam interueniſſe, ac ex ſe illam importet,elegans eſt conclu. Ioſeph. Maſcar.

†† 1336.per tot. elegans *deciſio* Mathei de Afflic. 310.& alia Ioan.Pet.Surd.115.etiam per tot. & elegans doctrina Ioan. Gutier.de iura. confir. par.prima c.28.num.2.quę vires aſſumit ex tex. expræſſo in §.ſi ſcriptum,inſti.de inutil.ſtipula. vbi Imper.*ſi ſcriptum in inſtrumento fuerit promiſiſſe aliquem, perindè habetur atq; ſi interrogatione præcedente reſponſum ſit*:pro ſecunda verò parte dictæ reſolutionis,quæ reſpicit præſumptionẽ ſtipulationis notarij in actibus,qui in præſentia partis fieri non ſolent,non eſt quòd alio argumento vtamur præter illud,quod ex ſupradictis ſumi poteſt:ſi enim ex ſola præſentia partis, quæ ſibi ſtipulari potuit,vel etiam ex ſola habitudine ad intereſſendum actui,qui cum ſcriptura publica celebratur,verbum,*promitto*, in ea ſcriptũ facit ſtipulationẽ præſumi ritè, & legitimè factam, quamuis nõ dicatur, ſic præſentia notarij in actibus,qui non ſolent inter partes præſentes fieri,ſi ſcriptum ſit in inſtrumẽto verbum,*promitto*, præſumi faciet ſtipulationem ritè, & legitimè à notario factã, qui eam facere poterat, pro omnibus, quorum intereſſet, nec eſt aliqua inter hoſce duos caſus conſiderabilis differentiæ ratio:Et ne videamur id nos excogitaſſe ex noſtro marte, quod de præſumptione ſtipulationis notarij mox diximus, propter quod fieret forſan apud quamplurimos valdè ſpernabile, meminiſſe oportet quòd ita

† expreſſiſsimis verbis *declarauit* noſter Senatus die 2.Maij 1598. referente Saluatore Fontanet egregio tunc illius Senatore, nunc verò apud ſupremum Regni Aragonum Regente,in cauſa Ioannis Anglada contra Martinum Mollo, vidi concluſionem in archiuo regio inter concluſiones illius anni,vide plura alia,quę de hac materia ſuprà diximus eadẽ hac clau. 4. glo. 8. *præſentis & acceptantis* per tot. Vera eſt igitur, & veriſsima noſtra opinio quòd promiſsio,vel pactum de donando donatio ſit de præſenti,& donationem de præſenti importet ad vitandũ circuitus,quod mille poſſumus exemplaribus comprobate in terminis noſtrorum, in capitulis matrimonialibus factorum,hæreditamentorum, ſufficiat tñ nunc aliqua tantũ referre,Ita

†† *declarauit* Senatus de annis 1591.& 1597. ad relationem egregiorum Senatorum Anthonij Oliba,& Michaëlis de Salba,& de Valleſica,quotũ ſuprà meminimus, & expræſſiſsimis verbis;

† Idem etiam *declarauerat* 3.Feb. 1594. referente nobili Ioanne Sabater nunc Regente Regiam Cancellariam in ſupremo Aragonum in cauſa pupillo-

pupillorum Dezcallars, contra Alemandum
Tord ſumendo motiuum, quòd promiſsio de
donando eſt donatio, vidi concluſionem in ar-
chiuo regio, quibus ſic filijs donatarijs fuit con
ceſſa reiuendicatio eorum, quæ poſt huiuſmo-
di promiſſiones fuiſſent à parentibus alienata,
ac ſi ſimpliciter, ac per expræſſam donationé
de præſenti extitiſſent ea donata, reffert ean-
dem hanc vltimam, cum alia ſimili, declaratio-
nem noſtras Cancer. in allega. c. 7. de pac. nu.
124. in 3. par. var.

32 Quæ † autem ſit ratio differentiæ inter pa-
ctum, ſeu promiſſionem de vendendo, & ſimi-
lia, quæ ſuprà diximus non importare contra-
ctum emptionis, nec alios reſpectiuè contrac-
tus, & pactum, ſeu promiſſionem de donando,
quam donationem inducere reſoluimus, hoc
opus, hic labor eſt, ſcrutetur id vnuſquiſq. pro-
ut meliùs potuerit, ego non teneor omnia ad
extenſum pertractare: infinitum enim fieret
opus, vt tamen lucem habeat, qua id perqui-
rat, notet glo. in l. in vendentis verſ. ſed quid ſi
dicã, & ibi Bal. n. 14. Salice. nu. 10. C. de contra.
emp. Burſa. conſ. 100. nu. 10. iunctis his, quę tra-
33 dit Theſan. deci. 233. n. 3. quaten' † habet quòd
quando promiſsio quid certum, & determina
tum habet nihil penitùs à facto diſtat: Item
quòd quãdo promiſſio interponitur ſuper ac-
tu, in quo, præter conſenſum, & voluntatem cõ
trahentium, nihil aliud requiratur, tunc ſola
promiſſio actum ipſum, & contractũ perfectũ
inducit, ſecus verò quando ea non ſufficiunt,
ſed aliquod prætetea factũ extrinſecũ requi-
ritur, verbi gratia, in promiſsione de aſcendẽ-
do in arborem, quæ non poteſt eſſe idem,
quòd ipſe aſcenſus: Et finaliter notanda ſunt
quæ docet Blaſ. Florez in additione ad Gam. de
ciſ. 13. vbi, vt has difficultates componeret, ac
quando promiſſio contractum ipſum perfec-
tum importet, vel nõ, declararet, dicit verã re-
ſolutionem eſſe quòd quando contractus in
ſubſtantia nihil aliud continet, quàm promiſ-
ſio, iudicatur promiſſio ex ęquitate vt contrac-
tus, vt euitetur inutilis circuitus, qñ verò con-
tractus addit ſuprà promiſſioné, vel in modo,
vel in tẽpore, aut alijs proprietatibus accidẽtali
bus, vel ſubſtantialibus valdè differunt, & pro-
miſſio non iudicatur vt contractus, licèt ex vi
promiſſionis compellatur quis ad faciendum
contractum, ad quod is auctor allegat Velaſ.
de Auenda. in l. 2. tau. 2. parte à nu. 4. Azeued.
& Marienz. in l. 6. tit. 6. lib. 5. recopila. Pela. de
Mier. de maiora. & meliora. prima parte queſt.
66. per tot. & Mar. Anthо. Eugen. Peruſ. conſ. 7.
lib. 1. per tot. & à num. 13. & 14.

Ex his forſan, ſi benè ſpeculeris, compones
omnia, quæ in hac materia inuolutè ſatis circa
differentias inter promiſſionem de faciendo,
& ipſum factum, à doctoribus tradũtur, & for-
taſsis indè venies in cognitionem quare noſter
Senatus die 21. Octob. 1606. in cauſa Michaëlis
Biſbe notarij contra Mariãnam Caſtany viduã
ad relationem egregij Senatoris Iacobi Puig-
mija in terminis promiſsionis factæ per dictam
Caſtany vxori dicti Biſbe, & filię ſuæ de faciẽ-
do ſibi donationem de certis rebus tempore
† ſui matrimonij, non *condemnauit* præciſè dic-
tam Caſtany ad traditionem rerum donata-
rum in vim promiſsionis quaſi ipſa contractus
perfecti vim haberet, quemadmodum in alijs
cauſis ſuprà relatis diximus obſeruaſſe Senatũ,
ſed imò ad faciendam donationem in ſcriptis
promiſſam, quia ſcilicèt promiſsio illa non erat
nuda, & ſimplex, ſed imò factum aliquod ex
terius requirebat: erat enim promiſsio probata
teſtibus de donatione facienda in ſcriptis alte-
ro peculiari inſtrumento extra capitula matri-
monialia, quo caſu impoſſibile erat quòd pro-
miſsio ipſa vim haberet perfectę donationis,
cum id penderet ex vera, & reali donatione
poſteà in ſcriptis facienda, pro qua deciſione
eſt notabiliſſimum Menoch. conſ. 92. vol. 1. per
tot. qui in caſu ſimilis promiſsionis egregiè reſ-
pondit. Adde Cancer. in tertia parte var. reſo-
lu. quæ multò poſt hæc ſcripta in lucem prodije
in c. 7. de pac. num. 125. cum nonnullis præcedẽ-
tibus.

34 Vndè † ego notabilem limitationem ad ſu-
pradicta infero quòd quando adſunt verba in
promiſsione de donando, quibus coniecturari
poteſt non fuiſſe intentionis contrahentium
de præſenti donationem facere, tunc promiſ-
ſio non idem ſit, quod donatio præfecta, nec
illius vicem ſuſtineat, cuius rei multa habebis
infrà in diſcurſu accommodata exempla eam
multifariam enucleantia.

Idem, quod de pacto, & promiſsione de do
nando dictum fuit, dicendum etiam eſſe de pa
cto, & promiſsione de hæreditando quòd ſit
de præſenti hæreditamentum tam certum eſt
quàm quod certiſsimũ in noſtra Cathalonia,
in qua hæreditare ſumimus pro donare, & hę-
reditamentum pro donatione, vt docuimus in
ſuperioribus, pulchrè noſter Thom. Mier. in
Cur. Perpin. Reg. Pet. 3. c. 26. de his, quæ fiunt
in fraudem contractuum nuptialium num. 17.
col. 6. pag. 142. atq. ita dicit fuiſſe *declaratum*,
35 † vndè eſt quòd aduertas, quã antiqua ſit hæc
opinio in Senatu, cum iam recepta fuiſſet tem
pore dicti Mieres, qui viuebat in anno 1435.
quo tempore opus egregium, quod ab eo ſu-
per noſtris conſtitutionibus habemus, elabo-
36 rabat, vt idem ipſe dicit in fine operis, vbi † di-
cit ad propoſitũ noſtrum quòd hæ promiſsio-
nes fiunt, ac fieri ſolent per verba de futuro,
quia fiunt antequam matrimoniũ cõtrahatur,
poſtquam

poſtquam autem illud contractum,& cum effectu ſequutum eſt, reſoluuntur ad tempus facti matrimonij, quia conſenſus contrahentium perficitur ex ſequuto cum effectu matrimonio, cuius contemplatione fiunt huiuſmodi promiſſiones,allegatq́.ad id Bar.in l.ſi ita legatum ff.de auro,& argen.lega.& alicubi Bal. quatenùs voluit diſpoſitiones omnes referendas eſſe ad tempus contractus, alios ego complures in ornatum dictæ l. ſi ita legatum, & eius materiæ ſuperiùs allegaui in hac eadem glo. par. nu.6. dum de confirmatione,& corroboratione motiuorum per noſtrum Senatum in declarationibus hæreditamentorum apponi ſolitorum agerem.

37 Aliquando, † & ſecundo modo conficiuntur huiuſmodi hæreditamenta per verbum præſentis temporis,ſcilicet *heredãmus*,quo caſu,& præcedenti de pacto, & promiſsione de hęreditando loquent,(ad vtrunque enim quę dicentur applicari debent, poſtquam idem omninò important) dubitari ſolet de huiuſmodi hæreditamentorum validitate, quod vt explicemus,eſt quòd priùs certa abincertis ſeparemus,& ſecernamus: aduertimus igitur quòd dupliciter hæc hæreditamenta fieri ſolent,primò dicendo, *hereditamus filios noſtros*, abſq́.adiectione nec vniuerſali,nec particulari, vel etiam indefinita bonorum,ſecundo verò modo cũ eorum adiectione, quæ dupliciter etiam ſolet fieri,aut vniuerſim de omnibus bonis pręſentibus,& futuris,aut indefinitè de bonis hæreditantium: quando per ſimplex verbũ,*hereditamus*, vel *promittimus hereditare*, abſque adiectione bonorum eſt conceptum hæreditamentum,eſt dubitatio noſtra, non quando cum adiectione ſiue vniuerſali, ſiue indefinita, quoniam iſto caſu iam ſuperiùs dictum extitit quid tenendum, quidque ſecurè reſpondendum tam de iure,quàm iuxta obſeruationem noſtri Senatus,à qua non videtur luſtum fore vt recedatur.

38 In hac † igitur dubitatione primò aduertimus noſtrum Senatum æquiparaſſe hæreditamenta,quæ fiunt per verbum,*heredito*, vel *promitto hereditare* abſque aliqua adiectione bonorum cum illis,quæ cum adiectione indiffinita bonorum fieri ſolent,declarando vtraquæ valida,vti ex exemplaribus ſuprà relatis apparet: veruntamen an id tutum, & ſecurum in iure ſit,& iuxta illius regulas procedat, dubitationis eſſe non modicæ, ego exiſtimo, quam vt omnibus pateſaciam eiſdem argumentis vtar, quibus Senatus mouetur ad valida de bonis præſentibus declaranda huiuſmodi hæreditamenta. In primis igitur, ſi nobili Ludoui. à Peguera Senatori primario, & Decano credamus (credendum tamen eſt quia nemo meliùs,quàm ipſe, qui per tot annos in Senatu verſatus eſt,potuit eius nobis mentem aperire) reperiemus ipſum in deciſ. 170. docuiſſe ideò Senatum motum ad huiuſmodi declarationes faciendas, quòd in noſtra Cathalonia hæreditare ſignificet donare, & idem ſit vnum, quòd aliud, item quia hęreditare ſit idem quòd donare hæreditatem: donatio autem hæreditatis valet, quia interpretatur facta de bonis præſentibus impropriando ſic verbum, *hereditas*, ſicuti Bar. Bald. & Caſtren. illud impropriarunt in l. quæſitum §. penul. de legat. 1. nam in expoſitione vocabulorum debet attendi vſus, & conſuetudo,& etiam (inquit) quòd de ſubſtantia ponatur vnum verbum pro alio non vitiat ex Iuno.in c.petiro,de procura.& Bal.in l.id quod pauperib⁹ C.de Epiſ.& cler.quod idē antea dixerat Ioan.de Soccar.in c.ſi vaſſall⁹ nu.6.in cõme.Pet.Alber.quem etiã iſdē Peguera vbi ſuprà,allegat.Per hæc Senatus mouetur ad declaranda valida huiuſmodi hæreditamenta, cæte-
39 rùm† tantam,meo iudicio,res hæc habet difficultatē vt, ni Senatus auctoritas intercederet, cuius ſummæ eruditioni,& doctrinæ cedendum eſt,facilè quilibet ex eiſdem argumentis contrarium ſibi de iure verius perſuaderet: cõcedo enim libenter, imò libentiſſimè quòd hæreditare in Cathalonia ſit donare, & ſic quòd noſtri hæreditamenti ſenſus erit, *hereditamus filios noſtros*,ideſt *donamus filijs noſtris*, ſed vndè, quęſo, habemus hunc loquendi modum indiffinitum abſque expreſſione rei,quę donatur ſenſum perfectum habere, vt intelligantur donata, ſicut Senatus vult,bona tãtùm præſentia? Dices quòd hæreditare ſit donare hęreditatem,donatio autē hæreditatis,vt actus valeat,intelligitur tantùm compræhendere bona præſentia, ſed ego percontor quis nos hęc docuit quòd hæreditare ſit donare hęreditatē? quo,quęſo, iure id comprobatur? certè nullo, quamuis ſedulò,& cũ diligētia totum ius peruoluas,ſaltem ego reperire non potui,qui magnam in hoc feci diligentiã: Et vbi hęc interpretatio admitteretur,quòd hæreditare foret donare hęreditatem,quæro ego quo iure probetur. verbum, *hereditas*, ita impropriari vt contra naturam bona tantùm pręſentia ſignificet? Dices ex l. quæſitum §. penul. de legat. 1. vbi glo. verbo, hæreditari, dicit hæreditatem ſumi pro patrimonio, & pro bonis præſentibus, cuius præcipuè text. & gloſ. auctoritate mouentur qui dicunt donationem hæreditatis validam vtpote bona tantùm præſentia comprahendentem, vt ex nobili Ludouico à Peguera vbi ſuprà Cati. lib. 1. var. capit. 8. de donatione num. fin. Andre. Fachine. controuer. iur. lib. 6. c. 94. in

prin.& alijs,quos ipſe abundè citat,noſq́.ſuprà retulimus dum motiua noſtri Senatus in hac materia factarum declarationum iuribus confirmare. ac corroborare pro viribus conaba-
40 mur,colligere licet. Verùm † ego adeò infirmũ ſemper arbitratus ſum huiuſmodi argumentum vt valdè miratus ſim, ac quotidie mirer, quòd tot viri,qui ante nos,ſcripſerunt,aliàs ſapientiſsimi,ac de noſtra iuris prudentia meritiſsimi hucuſque non aduerterint nec ex illo tex.in d.l.quæſitum §.penul.nec etiam ex glo. in verbo, *hereditati*, modo aliquo comptobari quod in eo tex. nomen hæreditatis pro bonis præſentibus ſumatur, quod vt ſecurè probem,aduerto Iureconſultum ibi eam decidere ſibi propoſitam quæſtionem, cui ſcilicet acquireretur legatum ſeruo Titij factum poſt quam mihi ab ipſo Titio legatus fuiſſet in ſuo teſtamento ſi contingeret teſtatorem, qui ſeruo legatum fecit,prius mori,quàm Titius, qui mihi eundem ſeruum legauerat, & reſpondet id legatum hæreditati acquiri,ideſt non ad me legatarium ſerui, ſed ad hæredem potiùs vniuerſalem dicti Titij ſpectare, quia de iure ea quę acquiruntur ſeruo viuo teſtatore non debentur legatario, quamuis debeantur quæ poſt illius mortem, & aditam hæreditatem eidem ſeruo acquiruntur. Videns autem Accur. Iureconſultum impropriè in eo caſu verbo, hęreditatis,vſum cum adhuc viueret teſtator, quia hæreditas non dicitur viuentis vulga.l. 1. ff. de hæred. vend.& l.1.ff.pro hęred.cum ſimil. ideò in ſcholio, *hereditati* dixit hæreditatē ibi ſumi pro bonis,quę nunc ſunt ſpe futuræ hereditatis, & ſic nomen deſtinatum poſt mortem imponitur ante mortem, vt & poſthumus dicitur poſt teſtamentum natus etiam in vita, & facit l.quod ſeruus ff.de lega. 2. hæc Accur. ex quibus verbis apparet luce meridiana clarius impropriationem (loquamur ſic) verbi hæreditatis in eo tex. nec ex interpretatione Accur. nec aliàs dici poſſe conſiſtere quòd pro bonis præſentibus,& non futuris ibi vſurpetur contra propriam naturam: contrarium enim eſt indubitatum,quia illa bona, quæ ibi ſub nomine hæreditatis veniunt,præſentia erant, & futura,cum eſſent in quibus teſtator iam ſibi hęredem inſtituerat:in inſtitutione enim hęredis omnia hæc venire,nemo vnquam fuit qui dubitaret, impropriatio igitur verbi hæreditatis in eo tex.in eo conſiſtit quòd bona teſtatoris ante eius mortem appellentur hæreditas, quæ propriè non dicitur viuentis, cuius vſurpationis vt rationem aliquam daret Accur. dixit id ideò eſſe quia bona illa deſtinata erant per teſtamentum vt eſſent hęreditas, poſt mortem ſcilicet teſtatoris,& ſic propter deſtinationem eo nomine iam incipiũt appellari, quo, veniē-
te tempore mortis teſtatoris, verè donanda e-
41 runt,de qua † legis vſurpatione, quę fit propter deſtinationem,ſi plura ſcire volueris, vide Alex.Rauden.de analog.c.10.num.28. Hęc clariora ſunt quàm oporteat nos in eorum declaratione ampliùs immorari, ex quibus vides quàm malè dd.ex eo tex.& glo.deduxerint ibi nomen, *hereditas*, ſumi pro patrimonio, & ſic pro bonis pręſentibus, ac per conſequens valere hæreditatis donationem.

42 Hanc † interpretationem quòd hęreditas ſumatur pro bonis pręſentibus violentam dixit Ceuallos in lib. commu. contra cō. quæſt. 140.num.2.circa fin. licèt non aduerterit non probari ex eo tex.qui pro ea communiter allegatur.

Dices cum Hero.Gab.in conſ.137. num. 20. & 21.vol.1.quòd ſi eo modo quo ſuprà dictum eſt non poteſt in propoſito argui de tex.& glo. in d.l.quæſitum,ſaltem nõ poterit negari quin hoc alio modo poſſit argumentum ſumi ex eo tex.ex quo ſimiliter habebitur intentum, ſicuti ſi modo per nos ſuperiùs reprobato deſumeretur:certum eſt enim(inquit Gab.)quòd in d. l.quæſitum,nomem *hereditas* ſumitur pro bonis,ergo donatio hereditatis ſonabit donationem bonorum,hęc autem tanquam indiffinitè facta,& propterea tanquam ſola bona præſentia comprehendens,de iure cenſetur permiſſa, vt millies in hoc opere diximus,ergo à primo ad vltimum benè ex eo. tex. conſequitur quòd ſi non probatur quòd nomen, *hereditas*, ſumatur pro bonis præſentibus, ſaltem probatum remanebit per argumentum,quod ab eo deducitur quòd valebit donatio hæreditatis tanquam de bonis præſentibus facta. Huic
43 † tamen dubitationi occurit Andreas Fachine.vir planè doctus in lib.controuer. Iur. 6. c. 94.vbi poſt præſtitum cenſenſum cum errore communi quòd in d. l. quæſitum ſumatur nomen,*hereditas*, præ patrimonio, & bonis præſentibus,dicit ſibi valdè infirmum videri fundamentum,quod indè deſumitur; non enim, inquit,eſt bona conſequentia ſiquis ita ratiocinetur illud verbum aliquo in loco accipitur in hoc ſenſu,ergo & in hoc caſu in eodem ſenſu accipiendum eſt,additque quòd ſi interpretatio huiuſmodi iuſta foret, certè non dixiſſet Imperator in l.hæreditas. C.de pac. non valere pactũ,quo datur hęreditas, ſed imò valere de bonis præſentibus.

Sic ego etiam reſpondeo ad Gabriel. ratiocinationem,& illius verbi, *hereditas*, interpretationē,ꝙ nō ſequitur,ibi ſumitur eo modo,ergo & in quacũq́.diſpoſitione: quãto magis ꝙ ego nō nego quin verbũ *hereditas* in cōtractib⁹ ſumatur ꝓ bonis,imò dico nihil aliud eſſe poſſe, nec alio modo ſumi, cæterũ dico ea bona,

quæ

quæ per verbũ, *hæreditas*, ſignificãtur præſentia eſſe, & futura iuxta verbi naturã ea omnia, niſi aliud dictum ſit, planè comprehendentis etiã in terminis dictę l. quæſitum vt ſuprà dixi, non igitur erit bona ratiocinatio, hęreditas ſumitur pro bonis, ergo pro præſentibus tantùm, cum verbum, *bonus*, indefinitum ſola pręſentia complectatur, nam hoc eſt quod negamus hæreditatẽ ſumi pro bonis indiffinitè, ſed pro his, quæ bona adhuc ſunt, nec nomẽ hæreditatis meruerint, cum viuat adhuc eorum dominus, in quibus tamen nihilominus præſentia, & futura cõpræhenduntur, vt latè diximus in ſuperioribus.

44 Contraria igitur, † his omiſſis, poſſet forſan, nec absq. fundamento teneri opinio, quòd ſcilicet donatio hęreditatis tanquã complectens vniuerſam ſucceſſionem, & bona omnia tam præſentia, quàm futura de iure non valeat, nec facta de bonis præſentibus poſſit interprætari, cuius opinionis aſſertor eſt Bar. in l. fin. nu. 14. C. de pac. & Cagnol. ibidem nu. 276. Iul. Clar. in §. donatio, q. 19. nu. 6. qui eam appellat magis communem, * plures alios in idem reffert Ceual. vbi ſuprà allegatus eſt, ita etiam in expræſſo tenẽt Oſaſ. in famigerata illa deciſ. 100. num. 25. quibus addendi ſunt quos infrà retulimus in glo. donationis omnium bonorum pręſentium, & futurorum, vbi probauimus idem eſſe donare hæreditatẽ quòd omnia bona præſentia, & futura, adde Graſ. de ſucceſ. §. hęreditas, q. 1. num. 3.

45 Ecce † ergo quòd quamuis verbum, *hereditare*, eſſet donare hæreditatem, adhuc dici non poſſet valere pactum, & conuentionẽ de hęreditando tanquam vniuerſam ſucceſsionẽ complectens. Nec exiſtimo alicuius conſiderationis eſſe quod Cancerius aſſerit in allega. c. 8. de donatio. num. 87. Cel. Hugonem (qui huius patriæ obſeruantiarum peritiſsimus erat quippe qui per multos annos in ea commoratus fuerat) tenuiſſe in conſ. 58. per tot. hæc hęreditamenta per verbum, *hæredito*, facta valere de bonis præſentibus: nam pręterquã quòd imò ipſe ex ſua opinione contrarium concludit, & probare conatur, loquitur in caſu, quo quis hęreditauit filios de omnibus bonis indiffinitè non adijciens bona præſentia, & futura, quo caſu iam ego aliàs dixi cõcedere me omnibus quòd valeat hæreditamentũ de bonis præſentibus, cum tunc hęreditare donare ſit, donare autem bona omnia non eſt prohibitum, quia non veniunt futura.

46 Mea † igitur opinio in his eſt, poſſe multũ dubitari ſit ne certum quod Senatus cenſet eſſe huiuſmodi promiſsiones de hæreditando, vel hæreditamenta ipſa non de vniuerſali hęreditate, ſed imò de bonis pręſentibus tãtùm, quia imò ex ſuprà adductis videtur probari eſſe illa vniuerſalis ſucceſſionis, & ſeu iuris ſuccedendi quando ſic ſiccè fiunt vt cum eis nulla iungantur, ex quibus coniectura ſumi poſſit quòd intellexerint contrahentes non vniuerſam ſucceſſionem donare, ſed bona quædam, putà præſentia vel alia, in quibus promiſſiones ſuſtineantur, nec improbatę de iure dicantur, quod ſatis, meo iudicio, apertè nobis cõmonſtrat ipſius verbi *hereditare*, ſonitus, quod in rigore nihil penitus differt à *facere heredem*: dicimus enim noſtro ſermone *heretar*, quod vertitur latinè *hæredem facere*, & nos aliquando, licèt barbarè, cum non ſit vox latina, quæ legatur apud aliquem approbatum auctorem vſurpata, & approbata, dicimus *hæreditare*, hac ſola differentia inter hos loquendi modos conſtituta quòd hæreditare tribuamus actui, qui fit per contractum inter viuos, hęredem autem facere actui, qui fit teſtamento, quamuis iam nunc adeò inualuerit in noſtra Cathalonia barbaries vt nedum verbo, *hęreditare*, in contractibus inter viuos, veluti in capitulis matrimonialibus, vtamur, ſed & hæredem facere, ſeu inſtituere dicamur eos, in quos noſtram excercemus liberalitatem, vt mox dicetur, cum ergo huiuſmodi promiſsiones futuræ ſucceſsionis de iure non valeãt, vt ad ſacietatem vſque tibi comprobant Oſaſ. deciſ. 100. & Theſau. deciſ. 225. & poteſt nullo negotio colligi ex his, quę ſuprà docuimus, quæque in glo. donationis omnium bonorum adduximus, indè fit quòd quando contrahentes tales promiſſiones faciunt actum cenſeantur feciſſe de iure improbatum. Nec offenditur doctrina Ioan. de Soccar. in ſæpè alleg. c. ſi vaſſallus num. 6. in commemorationibus Pet. Albert. in Cathalonia tam vulgò recepta, quàm per conſtitutiones approbata, vt habetur in conſtitutione Aforagitar fraus in tit. de promiſ. dot. in primo vol. conſti. ibi *hęretament, o, donatio &c.* quòd hæreditare in Cathalonia ſit donare, & hæreditamentum donatio: nam concedo id libentiſſimè, nec aliud poteſt eſſe, cum ſit actus liberalitatis exercitus per contractum inter viuos: cæterùm nego quòd propterea ſequatur omne hęreditamentum validum, ſicuti nec talis eſt omnis donatio: Hæc eſt mea ſententia dum alius meliorem nõ afferat. Adiũge his quę mox videbis à nobis tradita circa hereditamẽta per verbum, *ſit hæres* facta, ex quibus mirificè quæ hic docuimus de inualiditate hæreditamentorum propterea quòd continere videantur vniuerſalem donantis hæreditatem, & ſucceſsionem, remanent comprobata.

47 Alio † modo ſolent, idq. admodum frequẽter, huiuſmodi hæreditamenta fieri, dicendo *Item eſt pactatum &c. quòd filij ex hoc matrimonio* pro-

procreandi ſint, vel eſſe debeant hæredes noſtri. Circa quem hęreditandi modum tres reperiuntur contrariæ, & inter ſe ſe pugnantes ſententiæ,

48 Prima † eſt negans hanc loquutionem habere vim particularis, & perfectæ donationis de præſenti, ſeu neceſſariæ prælationis, & diſpoſitiuæ vocationis filiorum, ſed ſolam prælationē permiſſiuam, & reſeruationem ſucceſsionis ab inteſtato, vel alterius diſpoſitionis in vita, vel in morte in fauorem filiorum per contrahentes reſeruatæ importare, & denotare, cuius opinionis aſſertiuus eſt deffenſor Ludoui. de Caſſanate in conſ.45. per tot. & ſignãter in his terminis, quando ſit pactum inter contrahentes quòd filij naſcituri ſint eorum hæredes, explicat num.4. in fine, ad quod Pau. de Caſtro aduocat in conſ.441. num.2. vol.1. nullus tamē ex ipſis tex. aliquem allegat, quo ea opinio cōprobetur.

49 Ea tamen † forſan non multùm deuiatā communi intelligentia, quā ab antiquiſsimo tempore hæc, & ſimilia hæreditamenta, demptis paucis ab hinc annis, quibus contrarium ſolitum eſt in Senatu declarari, habuerunt: antiquiùs enim nullùs eorum vigore vocationē prętendebat, omnes voluntatis paternæ declarationem in vita, vel in morte faciendam, nihilominus expectabant, cui libentèr acquieſcebant, de qua communi intelligentia memini me in quadam cauſa, quę in Senatu ducitur ad relationem egregij Senatoris Ioſephi Ferrer inter Stephanum Toralles Studentem ex vna, & coniuges Collferrers milites, Franciſcum Paſqual I.D. Villæ Oloti, & alios, partibus ex altera, ſcriba Michaele Perez, articulaſſe, & eam pluribus peritiſsimis, & antiquiſsimis teſtibus omni exceptione maioribus probaſſe, faxit Deus quòd benè ſuccedat. Nec multum ab hac interpretatione, & intelligentia diſcrepat Cel. Hugo. qui in hac patria diu cauſas ducendo verſatus fuerat, dum in conſ.58. numer. præſertim 8. concluſit hæreditamenta huiuſmodi, quæ in Cathalonia fieri ſolent, non imponere partibus neceſſitatem, ſed ita demum vt talia valere ſi ipſi vſq; ad mortē in eadē voluntate permanerent.

50 Idem † dicit Caſſanate procedere, & habere locum quando filij per verbum, *ſuccedant* forent vocati, ad quod probandum iuribus vtitur, rationibus, ac doctorum auctoritatibus quamplurimis per te ipſum in diſcurſu illius conſilij legendis in prioribus quinquaginta

51 quatuor illius numeris, quod † tamen nume. 9.11.12. dicit tantùm procedere quando per verbū, *ſuccedant*, inuitãtur illi ad ſucceſsionē, qui aliàs paciſcentibus ſunt ſucceſſuri ab inteſtato, non verò quando extranei, qui nullatenus poſſent expectare ſucceſsionē: in his enim verbum, *ſuccedant*, vt aliquid operaretur, dici deberet importare ſucceſsionem, idque probari aſſerit egregiè in aucten. præterea C. vndè vir & vxor, vbi filij ad ſucceſsionem quartę vxori inopi debitæ ſimul cum ea per verbum, *ſuccedant*, vocantur, & tamen ea ſucceſsio reſpectu filiorum non dicitur neceſſaria, nec contra voluntatem parentis, ſed iuxta eam, vt glo. ibi te-

* net verbo, *matrimonij*, quod omnes ſequuntur, licèt quoad vxorem, quæ mariti ſucceſsionem non poteſt expectare, præciſam verbum illud vocationem inducat etiam contra mariti voluntatem, vt apud omnes eſt in confeſſo, & pluribus Caſſanate probat.

52 Rationes, † quibus Caſſanate vtitur ad hãc opinionem ſtabiliendam deſumptas tam ex propria ſignificatione, & natura verbi, *ſuccedat*, quæ eſt vt propriè, & per prius ſucceſsionem legalem, & ab inteſtato, quam lex deffert, ſignificet, quàm aliàs, per te ipſum in dicto conſilio legito, non oportet, vt dixi, quòd ego hic inutiliter tranſcribam, ſunt numero decem: ſolum aliquos ex doctoribus referam, quorum auctoritate exiſtimat hanc opinionem fulſitam, ij igitur ſunt Pau. de Caſtro in l. ſi cum dotem n. 11. ff. ſolut. matri. qui dicit ſuum in infrà referēdis pręſtitum conſilium fuiſſe ſubſcriptum à doctoribus exiſtētibus Paduę, Bononię, Senis,

†† & Peruſij, & quòd ita *obtinuit* ſine litigio, procuius opinione dicit *iudicatum* Florentiæ Alex. Rauden. in indice de analog. verſi. ſententiam Florētiæ latam pro opinione &c. Idem Pau. in conſ.82.&441. vol.1. Angel. de Vbal. conſ.81.82. & 83. Ial. conſ.127. lib.1. Burſa conſ.312. num.10. 22.&.25.& alij penè infiniti, quos allegat, qua-

53 tenus † in terminis ſtatuti dictantis quòd vxore pręmortua ſine liberis vir lucretur dotem, ſi autem cum liberis, ipſi in ea ſuccedant, reſponderunt filios non cenſeri propterea diſpoſitiuè vocatos, ſed matris eis reſeruatam tantū ſucceſsionem legalem ſi eos inſtituere vellet, vel moreretur ipſa inteſtata, ſingulares ſunt in idem deciſiones Senatus Peden 6. apud Oſaſ. iam per Caſſana. relatum. 10. & Theſau. ab eo non animaduerſum 34. qui dicit pro hac opi-

† nione *deciſum* in ſuo Senatu.

54 Quod † tamen num.7. & pluribus alijs limitat idem Caſſanate vt non procedat quando contrahentes non fuerunt verbo, *ſuccedant* ſimpliciter vſi, ſed adiecerunt pręter eā aliqua verba præciſa, veluti *quod præciſè, vel omnino ſuccedant*, vel *quod debeant ſuccedere*, vt in caſu Becij conſ.76. num.23. & Surdi conſ.81. nu. 14. tunc enim vocationem inquit cenſeri inductam neceſſariam.

55 Idem, quod † de verbis, *ſint hæredes & ſuccedant*, dixerat Caſſanate, extendit poſteà ad verbum, *præferantur*, veluti quando diceretur *quòd filij*

filij

filij huius matrimonij præferantur filijs cuiuſcunq́; alterius matrimonij, vel etiã *quòd præferãtur in ſucceſsione, & ſeu primi ſuccedãt* docens nec hoc caſu cenſeri inductã præciſam, & neceſſariã vocationẽ, ſed imò eam, quæ de verbo *ſuccedant*, & *ſint heredes*, anteà dixerat, ſequitur noſter Cancer. parte. 3. var. reſolu. tit. de pac. num. 81. multò poſt hæc ſcripta in lucem emiſſa, nihil tamẽ allegans præter Caſſan. in d. conſ. 45. per tot. & Bereng. Ferdin. Caſſanate autem ad ſupradicta probanda numer. 5. ver. quibus adiungi poteſt, aduocat Æmil. Ferre. in conſ. 11. nu. 7. po-
56 ſteaque num. 29. ad id expendit tex. † (neſcio
an dicam hucuſque malè intellectũ, ſeu interpætatum, qua tamen de re ego promitto me nunquam dicturum quantumuis aliquando materię oportunitas ad id cogat, & compellat: ſcio enim nihil profutura quæ dicerem poſteaquàm tam infixa eſt mentibus, ne dicã oſsibus, doctorum vulgatis illius tex. de qua mox dicã, interpætatio, vt vix ſit vllus qui, ne latum quidẽ vnguem, ab ea recedere audeat) in l. lucius, de hęred. inſti. vbi verbum *prætulit teſtator*, interpætantur omnes quòd non ſit ea prælatio per viam vocationis, ſed imò per viã reſeruationis vel ab inteſtato, vel etiã ex teſtamento ſi contingat inſtitui, non curo doctores allegare, qui id teneant, vix enim eſt vllus, qui aliter illum tex. intelligat.

57 Ex quo † tex. idem probari dicit Caſſana. in con. 51. num. 43. quod de verbo, *ſuccedat*, antea docuerat, vt ſcilicet quamuis plura reſpiciat determinabilia in eadem oratione, non tamen ea determinet pariformiter, ſed valdè difformitèr, fratrem ſcilicet per vocationẽ neceſſariã, filios verò illius per reſeruationem legalis ſucceſsionis: vides qualitèr multiplicentur ſpecialia, ne dicam abſurda, quę ex eo oriuntur quòd noluerint ſibi doctores perſuadere in vtroque caſu verbum, *prætulit*, vocationem neceſſariam indicaret.

58 Probat † vlteriùs idem Caſſana. d. conſ. 51. num. 45. vtramque reſolutionẽ quòd verbum *præferre* non importet niſi ſolam ſucceſsionem legalem, & quòd id intelligatur reſpectu eorum, qui ſucceſſuri ſunt ab inteſtato, non verò reſpectu eorum, qui minime, probat (inquam) ex natura, & ſignificatione verbi, *anteferre*, quod idem cum primo proculdubio eſt; dictum autem verbum, *anteferre*, non ſignificat ſucceſsionem neceſſariam, ſed legalem tantùm vel ab inteſtato, vel ex teſtamento, vt probat l. cum acutiſsimi C. de fideicommiſ. in illis verbis, *ne videatur teſtator alienas ſucceſſiones proprijs anteponere*, vbi ex communi omnium conſenſu filij in tacita conditione poſiti non cenſentur diſpoſitiuè vocati quamuis per illa verba contrarium videretur dicendum, ſubſtitutus autem virtute eorundem verborum diſpoſitiuè dicatur vocatus.

59 Et † denique vt vnó verbo plura Caſſanate complecteretur, materiamque daret, & ſeu regulam generalem traderet, qua omnes caſus comprææhenderet, qui ſuccedere poſſent, in d. conſ. 45. num. 4. verſi. idem pulchrè, & conſ. 51. num. 18. & pluribus alijs vtriuſque conſ. num. ex Pau. de Caſtro in iam allega. l. ſi cum dotem num. 11. & in allega. etiam conſ. 441. numer. 4. vol. 1. docet idem, quod de verbis *ſit heres, ſuccedat, præferatur, & anteponatur* quòd non importent ſucceſsionem neceſſariam, dicendum eſſe de quibuſcunque alijs verbis formibus (vocat autem formia ea verba, quæ ſunt conformia ſucceſsioni legitimæ, & terminis iuris cõmunis æquiparantur, & ſeu conformãtur, quibus illud filios ſolet ad ſucceſsionem patris vocarę) qualia ſunt quæ iam iam ſuprà retulimus, ſecus verò eſſe in alijs verbis informibus, ideſt non conformibus ſucceſsioni legitimæ, nec terminis iuris communis, quibus filij ſolent ad ſucceſſionem paternam vocari, qualia dicuntur eſſe, *quòd bona diuidantur in filios, quòd filij bona lucrentur, habeãt, debeant habere, pertineant, do, aſſigno*, & ſic de ſimilibus, quibus Caual. deciſ. 18. num. 68. par. 3. addit verba, *remaneant, permaneant, deueniant, conſeruẽtur*, quæ diſpoſitiua eſſe docet.

60 Secunda † verò ſcribentium opinio in terminis hæreditamenti ſuprà propoſiti, de cuius interpretatione, ſeu intelligentia, & ſeu ſignificatione agim⁹, *quòd* ſcilicet *filij ſint heredes*, fuit, & eſt ex diametro pugnans cum priori, quę tenebat non cenſeri per huiuſmodi loquutionẽ inductam vocationem neceſſariam: hęc enim tenet totum cõtrarium, quòd imò inducatur, & præterea quòd huiuſmodi vocatio cẽſeatur facta in vniuerſam ſucceſſionẽ, & in vniuerſa bona, tam præſentia, quàm futura, ac proindè non valeat abſque reſeruatione, hanc opinionem tenet Bar. nedum quando dictum eſt *quòd filij ſint heredes*, ſed etiam *quòd ſuccederent paciſcentibus*: æquiparat enim hęc, & idem ſignificare aſſerit, ac eodem modo, ac eiſdem rationib⁹ de iure eſſe reprobata teſtatur inuitare aliquẽ ad ſucceſsionem per verbum, *ſit heres, ſuccedat, habeat hereditatem, habeat omnia bona præſentia, & futura*. Bar. (inquam) in l. fin. à num. 10. cum ſequent. C. de pac. quem ſequitur Oſaſ. deciſ. 100. num. 25. Tepa. var. Iur. ſenten. compen. p. 2. lib. 2. titulo de donat. inter viuos col. 4. verſ. donatio, ſeu promiſsio, Micha. Craſ. de ſucceſ. §. ſucceſsio q. 9. num. 18. adde Bal. in pacto, *quod tu mihi ſuccedas, vel me heredem facias* loquentẽ in l. fin. nu. 18. C. de pac. in eãdem ſententiam aduocari poſsunt omnes, qui infiniti penè ſunt, tenẽtes reprobatum eſſe de

iure pactum de ſuccedendo.
61 Hęc opinio † tam claros, ac apertos videtur
habere de iure contextus, quibus probetur,
quòd vix tergiuerſari poſsint, eſt igitur tex. in l.
ſtipulatio hoc modo concepta, de verb. obliga.
vbi vides clarè reprobatam de iure promiſsio-
nem de faciẽdo hæredem, quem tex. vt videas
qualiter aſtringat pro hac opinione, aduerte
62 † quòd licèt apud omnes ſit in confeſſo nemi-
* ne vix diſcrepante, his dumtaxat exceptis, qui
ſui oſtentandi ingenij acuminis gratia contra
ſtimulum tentarunt calcitrare, donationẽ om-
nium bonorum præſentium, & futurorum de
iure reprobatam fore, huius tamen commu-
niſſimę opinionis nullum habemus contextũ
in iure, qui expreſſim illam probet, recurrunt
omnes ad d. l. ſtipulatio hoc modo concepta,
de verb. oblig. & à nullitate promiſſionis de fa-
ciendo hæredem arguunt, & inferunt ad pro-
miſſionem, & donationem omnium bonorũ
vt hęc, ſicut illa, quia idem in rigore ſunt, & idẽ
important, nulla dicatur, & de iure reprobata,
ſi ergo huiuſmodi argumentatio permittitur,
& ex reprobatione illius pacti de faciendo hæ-
redem infertur, & colligitur reprobatio dona-
tionis omnium bonorum, cur, quęſo, non di-
cetur protſus reprobata promiſſio de hæredem
faciendo ſic ſimpliciter facta tanquam idem
importans quòd donatio vniuerſalis, vniuer-
ſaq. bona, & iura complectens, ad idem eſt tex.
ſatis notus in l. pactum, quod dotali C. de pac.
quo etiam loci reprobatum cenſetur pactum
quòd quis ſit mihi hæres, concinnunt finaliter
ad propoſitum tex. in l. cum donationis C. de
tranſac. & l. ex eo, C. de inutil. ſtipula. cũ mille
alijs, quos doctores coaceruant ad probandũ
pactum de futura ſucceſſione fore de iure om-
ninò reprobatum.
63 Tertia † tandem, & vltima, quaſi inter præ-
cedentes ex diametro contrarias ponens pa-
cem, & eaſdem componens, eorum fuit opi-
nio, qui dixerunt pec huiuſmodi loquutionẽ,
quando ſit in contractu inter viuos, non cen-
ſeri donatam, ſeu promiſſam vniuerſalem ſuc-
ceſſionem iuxta propriam, & peculiarem ver-
bi, *ſit hæres*, naturam, ſed imò, licèt impropriè,
cenſeri factam donationem de bonis præſenti-
bus, vt actus potiùs valeat, quam pereat, quę
opinio eos habet aſſertores, quos ſuprà retuli-
mus dum motiua declarationum Regiæ Au-
dientiæ in hac materia factarum comprobaba-
mus, Guillet. Benedic. & Aym. Craue. qui eius
opinionis, præter alios, eſt aſſertimus deffẽſor,
quique in vnum coaceruauit omnia, quæ in
ſui fauorem dici poſſent, Vrſil. ad Afflic. Hiero.
Gab. Cancer. & alios plures, quos ipſi comme-
morant.
Hanc opinionem ſequitur intrepidè noſter
†† Senatus, vti ex varijs *declarationibus* in eo fac-
tis colligerę licet, & ſignãter ex binis illis, quas
ſuprà num. 4. retulimus ad relationem egregij
Senatoris Hiero. Aſtor in cauſa Monſerrati
Croanyes, contra Michaëlem Domenech, &
Patris Antho. Prats, contra Ioannem Pou, & a-
lios, in quibus hæreditamenta facta fuerũt per
verba, *ſint heredes*, de quorum interpretatione
huc vſq. egimus.
64 Mihi † ſicut (ſecluſa tamen terræ probata
conſuetudine, de qua ſuprà dicebamus) valdè
diſplicet prior in his ſuprà relata opinio, quòd
per huiuſmodi verbum, *ſi hy ſint heredes*, ſola ſuc-
ceſsio legalis ſit filijs reſeruata, non neceſſaria
in vim neceſſarię vocationis, ſic (parcat noſter
Senatus: ego enim ſub eius, & cuiuſcunq. al-
terius docta correctione quid ſentiam liberè
proferam) non multùm placet poſterior, & ter-
tia opinio niſi intelligatur eo modo, quo infe-
riùs traderur: Ratio præcipua, alijs omiſsis, qua
re nobis diſpliceat prior opinio, eſt, quia non
arbitror vnius, & alterius doctoris, qui pro ea
allegantur, auctoritatem potentem eſſe ad deſ-
truenda tot iura, quæ in fauorem vocationis
neceſſariæ, & ſic contrariæ opinionis fuerunt
ponderata, vel etiam ad contraſtandam quam
plurium grauiſsimorum virorum, qui in idem
extitere relati, auctoritatem, maximè vbi tenẽ-
do eam opinionem neceſſum foret fateri hu-
iuſmodi pacta, de quibus agimus ſuperflua om-
ninò eſſe, ac nihil prorſus operari, ſed de vento
ſeruire, poſtquam iuxta dictam opinionem ni
hil filijs tribuitur naſcituris pręter reſeruatio-
nem ſucceſsionis legalis, quam iam habebant:
65 Superfluitatem † autem omninò vitandam eſ-
ſe quis eſt qui ignoret? vulga. l. ſi quando ff. de
lega. 1. l. cõcubinam §. qui horros, de lega. 3. iũ-
cta ibi glo. fin. l. hęc ſtipulatio §. diuus, vt lega-
tor. nõ. caue. §. quibus, in prima conſti. C. quod
maximè procedit in contractibus, Surd. qui la-
tiſsimè ad id allegat adeò vt vix alio opus ſit,
per quem ducantur ad veram huius propoſi-
tionis cognitionem, in conſ. 127. numer. 9. &
deciſ. 312. num. 15. Gayl. lib. 2. obſerua. 28. nu. 3.
Craue. in conſ. pro genero, n. 46. cum ſequent.
benè explicat Man. de coniec. vlt. vol. lib. 3. ti-
tu. 6. per tot. latiſsimè iſdem Manti. tom. 1. de
taci. & ambigu. conuen. nuper in lucem emiſſo
lib. 2. tit. 12. de vitio ſuperfluitatis in cõuentio-
nibus tollendo per totum, Alex. Rauden. in
conſ. 4. numer. 18. & idem Rauden. latiùs ma-
teriam explicans deciſ. Piſa. 25. à numer. 47.
cum ſequent. plures non eſt cordi allegare,
quia vel ij ſufficiunt vt materia exactè per-
cipiatur, vel alios, ſi vis, tibi penè innume-
ros referent, quos conſulas ſi caſus tibi occur-
66 rerit, cuius nõ habeas verã cognitionẽ: ex † his
doctoribus apparet adeò legibus eſſe exoſum
verbo-

verborum ſuperfluitatẽ vt vitãda illa omninò ſit, nec ſit dandus intellectus, per quem incidamus in eam, quãdo alius ſumi poteſt, quod eſt in tantũm verum vt procedat etiamſi intellectus foret extraneus, improprius, contra rei naturam, & à ratione aberrans, adhuc enim is ſumi deberet ne admitteremus ſuperfluitatem, ac etiam ne daremus verbum aliquod in contractu otioſum: quę ſi ita ſunt, & de iure procedunt reſpectu cuiuſlibet verbi poſiti in contractu, ne dicatur otioſè poſitum, quanto, quæſo, magis fugiendum erit à ſuperfluitate totius integræ clauſulę noſtrorum capitulorum matrimonialium, in quibus per verba ſuprà relata facta cenſetur diſpoſitio in fauorem filiorum naſciturorum, quam ſuperfluitatem eſt in dubi iatum nos non euaſuros ſi diceremus per eiuſcemodi diſpoſitionem ſolũm fuiſſe reſeruatam filijs ſucceſsionem legalem, quam iam habebant.

67 Scio † eius argumenti, quod à ſuperfluitate vitanda deducitur, plures à doctoribus etiam ſuprà relatis adduci limitationes, quibus ad hoc addendus eſt Caſſanate in conſ. 51. à nu. 2. cum pluribus ſequent. Surd. deciſ. 195. num. 10. Barz. deciſ. 4. num. 43. idem Barz. deciſ. 12. num. 16. & deciſ. 71. num. 17. veluti quando id, quod iam inerat, in diſpoſitione exprimitur ad maiorem declaratione͂, & tollendam omnimodam dubitationem, ſicuti in terminis ſtatuti excludentis fœminas exiſtentibus maſculis, & vlteriùs progrediendo, ſtatuentis quòd ſi maſculi exiſterent, ij ſuccederent; ac in alijs ſimilibus caſibus, in quibus concurrit aliqua alia ex pluribus cauſis, quæ eiuſmodi argumēti vires proſternunt, quas latè reffert Rauden. allega. deciſ. 25. à num. 46. cum ſequent. poſt alios doctores ſuprà citatos; tunc enim tolleratur ſuperfluitas.

68 Perquas † quidem limitationes ego de anno 1610. in cauſa propria contra Iacobum Rouita I.V.D. qui mihi quaſdam domos locanetat in vico deſcēſus Beatæ Eulalię cum expræſſa reſeruatione proprij vſus, deffendebam eam reſeruationem non eſſe intelligendam de proprio vſu voluntario, ſed imò de neceſſario, id eſt de eo, propter quem ex cauſa iura volunt poſſe abſque aliqua conuentione conductore͂
69 expelli, & non de alio, de quo † in l. æde C. loca. & ibi glo. c. propter ſterilitatē §. verum, extra loca. Faber diffi. 51. per tot. in tit. de loca. 41. lib. 4. in ſuo C. Marilia. deciſ. 29. per tot. poſt Anthon. Gom. de loca. nu. 6. Anthon. Gab. eo. tit. conclu. 3. num. 6. quos, quæſo, videas ſi vis ſcire qualis requiratur neceſſitas, & quomodo quę nullo modo à principio prçuideri poterat: quãuis enim mihi opponeretur de ſuperfluitate reſeruationis, niſi de volũtario proprio vſu, vltra ius commune, intelligeretur, replicabam
70 ego ſufficere † quòd tolleret dubitationem, quæ poterat ineſſe, num, ſi non fuiſſet reſeruatio facta, potuiſſem à domo expelli etiam pro proprio vſu, de quo ius commune, obſtante promiſsione de non expellendo ex aliqua cauſa iuramento vallata, & ſpecialis domorũ hypotecæ munimine roborata, iuxta doctorum opinionem, quos reffert, licèt nõ ſequatur Dida. lib. 2. varia. cap. 15. num. 4. & Oſaſ. deciſ. 156. num. 2. Anthon. Gab. de loca. & conduct. conclu. 3. Surd. conſi. 103. num. 5. & 6. vol. 1. & Stepha. Gratia. deciſ. 119. num. 13. apud quos reperies plures, qui, quòd nedum ex dictis cauſis ſimul concurrentibus in caſu, quo non eſſet reſeruatus proprius vſus, amitteretur facultas eo vtendi, quæ eſt de iure communi, tenent, ſed etiam ex quacunque ex ipſis: tractatur hic articulus, dum hæc ſcribimus, (poſt tamen primã in 1. inſtantia in curia Vicarij Barcino. pro me obtentã ſententiã) in aula admodũ Reuerendi Cancellarij, in qua fiendum verbum per iudices cauſæ reclamationis eiuſdem curiæ Vicarij Barcinonæ Senatus inſsit, ſi declarabitur antequam hæc prodeant in lucẽ, ſcribam quid ſucceſſerit, notarius erat Seraphinus Nadal.

Scio etiam à cõtrario adduci regulam, quæ
71 dictat † expreſsionẽ eorum, quę tacitè inſunt nihil operari, iuxta l. 3. de lega. 1. cum ſimil. cuius regulæ exempla ponit Caſſana. d. conſ. 51. à prin. & Meno. in conſi. 334. numer. 24. vol. 4.

72 Et ſcio denique dici argumentum † à ſuperfluitate vitanda eſſe valdè tenue, & infirmum, & debere nos parùm in eo cõfidere, prouti ex plurium auctoritate Caſſanate probat allega. conſi. 51. num. 1. quia multa in contractibus exprimi ſolent, quæ iam de iure inerant, prouti dicebat Aluar. Velaſ. conſulta. 103. nu. 11.

73 Sed non † ignoro quòd ſi exceptiones, & limitationes ſuperiùs enarratæ, ac quęcunque alię, quæ excogitari valeant, quæ ad argumẽtum de ſuperfluitate vitanda accommodantur benè ponderentur, nemo, confido, dicet, eas, vel aliquam ipſarum in noſtro caſu militare, in quo per pactum, & diſpoſitionem ſeparata, ac à nullo alio pacto, ſeu diſpoſitione contrahentium factis in noſtris capitulis matrimonialibus habentia aliquam dependentiam, vel reſpectum, ſit eiuſmodi filiorum naſciturorum vocatio, ac proindè (vt aliàs concludebat Rauden. in allega. deciſ. 25. nu. 57.) ceſſantibus dictis exceptionibus, & limitationibus benè erit argutum à ſuperfluitate vitanda. Nec in noſtro hoc caſu dici poteſt noluiſſe contrahentes aliud circa huiuſmodi hereditamēta exprimere, præter id quod cum erat de iure communi, cum, vt diximus, pars ſint & portio contractus matrimonialis, & præſumatur

Digitized by Google

tractatum ita fieri inter eos, qui interueniunt contractui ex vtraq. parte aliàs matrimonio forſan non conſenſuros, ex quo clarè perpendi tur voluiſſe contrahentes aſſecurare filijs naſci turis ſucceſſionem neceſſariam, non reſeruare legalem.

74 Non † igitur nobiſcū in hac opinione pugnat Caſſana. cum eis, quos ipſe in ſui opinionē in d. conſ. 45. adduxit, cum in longè diuerſis à noſtro caſu, terminis, loquatur, adeò vt tractādo poſteà in conſ. 48 (in quo de eadem materia agit, de qua d. conſ. 45. & circa idem factum ſcribit) nu. 41. & nu. fin. noſtrum hunc caſum, qui verſatur in terminis, quibus pactum nihil prorſus diceretur, vel poſſet operari niſi vocationem neceſſariam importaret, dicit ſupradicta omnia, quę de ſignificatione verborū *ſuccedant, ſint heredes, præferantur*, & ſimilium in contrarium docuerat, limitari, ac limitanda eſſe in hoc præcipuè caſu quando pactum, in quo ea verba apponerentur, non poſſet aliquid aliud operari: tunc enim (inquit) non ſolam reſeruationem legalis ſucceſſionis, ſed imò præciſam, & neceſſariam vocationem (licèt contra propriam naturam) importarent verba prædicta.

75 Vt autē † expeditiſſimè habeas quòd Caſſanate, & doctores in d. conſ. 45. per eum allegati in terminis à noſtris longè diuerſis loquātur, in quibusq. diuerſa admodū ratio militat, quæ potēs ſit vt efficiat per huiuſmodi verba ſolius ſucceſſionis legalis reſeruationem cēſeri factā, non vocationē neceſſariam, aduerte quòd nec Caſſana. nec doctores prædicti, vel alter ex ipſis loquūtur in caſu, quo principalis intētio diſponentium fuiſſet includendi, ſed imò excludendi, nec in fauorem principaliter filiorū vocatorū, ſicuti in noſtro caſu, ſed ad quid aliud, ac propterea non eſt mirum ſi verba prædicta in huiuſmodi caſibus vocationem neceſſariam non importent, cum non ſint principaliter ad id, nec in fauorē vocatorū poſita, ſed ad aliud diſponendum, & propterea non poſſint dici ſuperfluè appoſita ſi vocationem neceſſariam non importent, cum iam operentur principale intentum excluſionis aliorum.

76 Videamus † magis in ſpecie, vt res hæc clarior reddatur, in quo caſu loquantur Caſſana. Caſtren. & alij ſuperiùs relati, & incipiam' à nouiſſimo: à Caſſanate ſcilicet: is igitur in d. conſ. 45. ſuper eo facto reſpōdet, quo dubitabatur num nam in vim huius pacti. *Item eſt pactatum &c. quòd ſi contingat Comitem Ripacurtia mori abſq; filio, vel filijs maſculis de legitimo, & carnali matrimonio procreatis, aut filij maſculi, quos habet, vel habebit deſcedent etiam ſine filio, vel filijs deſcendentibus ex illis tam maſculis, quàm fœminis, quos filios tam maſculos, quàm fœminas deſcendentes ex filio, vel filijs maſculis dicti Comitis volunt partes prædictę præferri in ſucceſſione, & hereditatem ento Villarū, Baroniarum, Caſtrorum &c. Alduntia ab Aragonia filia ſua, & filijs ſuis &c. ad quod tali caſu, hoc eſt quòd dictus Comes deſcedat ſine filio, aut filijs maſculis vt ſuprà, tali caſu dictus Comes nunc pro tunc dat, aſſignat, ac deputat dictæ Alduntia dictas villas, Baronias, Caſtra &c.* dubitabatur (inquā) in eo caſu nunquid filij deſcendentes ex filijs maſculis dicti Comitis per verba, *præferātur in ſucceſſione dictæ Alduntia* dicerentur pręciſè, ac neceſſariò vocati, an verò tantùm eis ſucceſſio legalis reſeruata.

77 Caſtren. † autem in allega. l. ſi cum dotem, & alijs locis per Caſſana. allega. cum doctoribus, qui eum ſequuntur, quos etiam idem Caſſana. vbi ſuprà allegat, & nos nonnullos in ſuperioribus retulimus loquūtur in caſu ſtatuti, quo diſponitur quòd pręmortua vxore ſine liberis vir lucretur dotem illius, ſi autem cum liberis, ipſi in ea ſuccedant.

78 In his † caſibus, & ſimil. inquit Caſſana. inquiuntque Pau. Caſtren. & reliqui, qui eum ſequūtūt filios non fore per huiuſmodi vocationes neceſſariò vocatos, ſed eis tantùm reſeruatam legalem ſucceſſionem vel ab inteſtato, vel etiam ex teſtamento paterno: Ratio eſt (per quam clariſsima res hæc redditur) quia huiuſmodi diſpoſitionum intentio principaliter fuit vt lucrum conferrent in caſu Caſſana. illi Aldūtiæ, de qua ibi, in caſu autem Caſtren. marito: mentio verò filiorum in dictis caſibus non ex eo cenſetur facta quòd fuerit vel diſponentiū, vel ſtatuentium intentionis ius aliquod ſuccedēdi nouum, vel aliquod lucrum eis tribuere, ſed imò ad conditionandum donationem factam illi Alduntiæ in caſu Caſſana. & in caſu Caſtren. diſpoſitionem ſtatuti in fauorem mariti factam, & ad eos reſpectiuè excludendum, ad quod cum ſola ſuperexiſtentia filiorum ſufficiat, quamuis ipſi non ſuccedant, ideò non eſt quòd præter principalem intentionem diſponentium mentionem filiorum extendamus ad neceſſariam, & pręciſam vocationem, qua in dictis caſibus opus non eſt, ſed effectu excluſionis Alduntiæ, & mariti reſpectiuè, qui cauſatur ex eorum exiſtentia, in quo verſabatur principalis intentio & de quo principaliter agebatur, ſimus contenti. Accedit † alia ratio, quæ tamen 79
eadem ferè eſt cum ſuperiori, quòd oratio, in qua dictū fuerat quòd ſuccederent filij, vel prę ferrentur, nō erat de per ſe poſita, ſed reſpectiuè, & aduerſatiuè ad præcedentia, quia diſpoſitio dicti Comitis dicebat ꝙ donabat Aldūtię filię ſuę villas, Baronias &c. ſi cōtingeret eū mori ſine filijs maſculis, vel deſcēdētib' ex ipſis tam maſculis, quā fœminis, poſteà verò aduerſatiuè, quòd ſi ipſi exiſterent ipſi ſuccederēnt priùs, & præferrentur Alduntiæ: ſtatutum autem, de quo

quo Caſtren.& reliqui, quòd maritus lucretur
dotem vxoris mortuæ ſine filijs,poſteà verò ad
uerſatiuè ſubdit,quòd ſi ipſi exiſtant, ipſi ſuc-
cedant in ea dote, quaſi dicāt in dictis caſibus
nec Aldunciа habeat res donatas, nec maritus
dotem prædictam lucretur,ſi filij exiſtunt, &
ſic aduerſando debent intelligi ad excluden-
dum potiùs,quæ principalis eſt intentio,quàm
ad includendum eos,qui ad alios excludendū
poſiti ſunt,indè ergo ſequitur quòd cum prin-
cipalis intentio non fuerit includendi filios,
ſed per eorum exiſtentiam Aldunciam,& ma-
ritum reſpectiuè in caſibus ſupradictis exclu-
dendi,propterea ea capiatur per doctores ſu-
pradictos verborum,*ſuccedant.præferantur*, & ſi
milium interpretatio.vt non de vocatione ne-
ceſſaria,de qua non cogitarunt diſponentes,
intelligantur,ſed imò de reſeruatione legalis
ſucceſsionis,vt ſcilicet remoto per filiorū exiſ-
tentiam obſtaculo diſpoſitionis in fauorem
Alduncię,& mariti reſpectiuè,in caſibus ſupra
dictis factæ,fiat locus eorum ſucceſioni legali
vel ex teſtamento paterno, vel ab inteſtato:
Et ne viderentur hæc abſq. fundamento dici,
adducitur propterea in eorum corroboratio-
nem diſpoſitio tex.in l. Lucius,ff.de hæred.in-
ſtit.vbi quia principalis intentio teſtatoris in
poſitione filiorum in conditione fuit per eorū
exiſtentiam ſubſtitutum excludere,ideò inter-
prætatur ſolam eam excluſionem operari poſi
tio in conditione,non verò dictorum filiorum
incluſionem,& ſic ibi verbum,*prælatis*,non ſig-
nificat neceſſariam vocationem,ſed imò reſer-
uationem legalis ſucceſſionis,vt ſcilicet remo-
to,per filiorum exiſtentiam, obſtaculo, locus
fiat eorum ſucceſſioni vel ex teſtamento, vel
ab inteſtato,cui locus eſſe non poſſet aliàs ſi fi-
liorum mentio non fuiſſet facta.

Et ſi & vbi aliquis diceret caſum eſſe diuer-
ſum,qui in d.l.Lucius deciditur, ab eo, de quo
Caſſa.& Caſtren.ac alij doctores,quia in l. Lu-
cius ſolùm filij ponuntur in conditione abſq.
eo quòd poſtea vocentur expreſſè, nec aliter
de eis mentio fiat,quæ poſitio ex ſe vocationē
non inducit l.ſi ſub conditione ff. ſi quis omiſ.
cauſ.teſta.& l.ex facto etiam de hæred. inſti. cū
ſimil.de quibus per Caſſana. allega. conſ. 48.
num.7.in caſu autem Caſſanate,& Caſtren. &
aliorum non ſiſtunt diſponentes in ſola poſi-
tione filiorum in conditione,ſed vlteriùs pro-
cedentes ſubdunt quòd ſi ipſi exiſtant, ſucce-
dāt,præferantur &c.vndè videtur hoc plus ha-
bere caſum, de quo Caſſana. Pau.& reliqui,
quàm habeat d.l.Lucius,ac proindè non benè
80 ab ea ad dictum caſum argui, Nihilominus †
idem Caſſana. non reliquit argumentationē
hanc abſq.ſolutione: is enim in d.conſ.48. nu.
38.in fin.& in conſ.51.num.14. ex Cuma. in d.
conſ.48.expreſſè tenet diſpoſitionem d. l. Lu-
cius,& quod doctores ex ea inferunt quòd fi-
lij poſiti in conditione non cenſeantur vocati,
procedere vbi etiam,vltra poſitionem in con-
ditione,adiecta eſſent verba,quòd ſi exiſterent
filij,ij ſuccederēt, ſic argumentatur Caſſana. in
allega.conſ.45.à num.50.cum pluribus ſequēt.
& conſ.48.à num.2.cum pluribus etiā ſequent.
ad ſuam probandam, ac fundandam prçten-
tionem quòd in ſuo caſu verbum,*ſuccedant,prę-
ferantur*,& ſimilia non importent præciſam, &
neceſſariam vocationem filiorum, ſed ſolùm
operentur reſeruationem ſucceſſionis legalis
vel ab in teſtato, vel etiam ex teſtamento ſi à
patre inſtituantur,ſic etiam arguunt Pau. Ang.
Cuma.Deci.Goſad.Burſa.Æmil. Ferret.Decia.
Alex.Trentaſinq.quos Caſſana. vbi ſuprà ref-
fert tenentes in caſu ſtatuti ſępè relati quòd
mortua vxore ſine liberis vir lucretur dotem,
eis autem exiſtententibus ipſi in ea ſuccedant,
& in alio caſu ſimili relato per Ferret.vbi ſuprà
non induci præciſam,& neceſſariam filiorum
vocationem,ſed ſolam reſeruationem ſucceſ-
ſionis legalis,de qua diximus.

Per quę omnia ſi rectè animaduertātur ceſſat
ſuperfluitatis ratio,quā in noſtro caſu ſuprà cō-
ſiderabamus:ſatis enim dicūtur ea verba opera
ri excludēdo eum,qui vocat⁹ fuerat in deffectū
filiorum,quę erat principalis intentio diſponē-
81 tium,licèt vocationem neceſſariam nō impor-
tent verba † enim non dicuntur ſuperflua quæ
aliquo in caſu locum habent,cum ſufficiat ali-
quid operari,in l.ſi quando in prin. de lega. 1.
Soci.in l.Centurio num.129.ver.verum ſi alre-
tā,de vulga.Meno.de prçſump.lib.4.prçſump.
40.num.16.etiam ſi quid minimum illud ſit,ex
Surd.in conſ.34. num.49. Barz.deciſ.12.nu.16.
& deciſ. 71. num. 17. prout hac, & alijs pul-
chris conſiderationibus declarat Caſſana.in d.
conſ. 51. à num. 2. cum ſequent. vbi ex pro-
feſſo diluendum ſuſcipit argumentum,quod
à ſuperfluitate, quæ videbatur ineſſe in dictis
verbis ſi vocationem neceſſariam non indu-
cerent,deduci poterat aduerſus ſuam opinio-
nem.

82 Non † ſic eſt in noſtro caſu(vt iam iam prę-
ſtringamus argumentum) in quo nec maioris
explicationis,ſeu declarationis alterius clauſu-
læ, & diſpoſitionis anteà factæ gratia, nec ad
conditionandum,modificandum, vel reſtin-
gendum aliam diſpoſitionem,nec finaliter ad-
uerſatiuè,aut incidenter ad aliam diſpoſitionē
verba noſtrorum hæreditamentorum apponi
ſolent in capitulis matrimonialibus, ſed imò
principaliter,& de per ſe in fauorem filiorum
eius matrimonij,quod tunc contrahitur cum
clauſula ſeparata ad nullam aliam habente de
pendentiam,ex tractatu prçcedente(quem lex
præſumit

præſumit, vti in ſuperioribus in glo. *fauore, & cõtemplatione matrimonij* pluribus probauimus) inter ipſos ſponſos, & eorum ex vtraque parte parentes, & coniunctos, ne igitur dicamus ſuperflua omninò eſſe verba huiuſmodi, cũ nihil aliud præter vocationem neceſſariam poſſint importare, prædictoſque matrimonium contrahentes, & eorum reſpectiuè parentes nihil prorſus, cum ſumma diligentia egiſſe in & cũ dictis hæreditamentorum formulis, indè concludẽdum proculdubio eſt, verba prædicta in noſtro caſu præciſam, & neceſſariam vocationem inducere.

Et vt hæc maiori ſint rationis munimine roborata aduerto, quòd vbi verba prædicta principalitèr in fauorem alicuius perſonę ponuntur, non principalitèr ad aliam excludendam, vel ad alium reſpectum, vocationem neceſſariam, & pręciſam importãt, vt de his omnibus habes exempla per nos tradita in ſuperioribus circa ſecundã opinionẽ, & in inferioribus mox dicemus dum vltimam opinionem, quòd ſcilicet huiuſmodi pactiones, de quibus agimus tanquàm auferentes liberam teſtandi facultatem ſint de iure reprobatæ, proponemus: non enim tales eſſent niſi verba, per quæ cõficiuntur, neceſſariam vocationem importarent, & pro verbo, *præferre* vltra l. ſi fratres §. idem reſpondit ſocietatẽ ff. pro ſocio mox ſtatim allegan. eſt in idẽ notanda l. fin. C. de fide inſtrum.

Dices cum Caſſana. in d. conſ. 48. num. 38. & 80. in quæſtione, quam diſputant doctores circa pactum de ſuccedendo, & ei ſimilia, an ſcilicet valida ſint de iure, necne, non agi de quæſtione voluntatis, de qua nos hic tractam', an ſcilicèt voluerint diſponentes facere diſpoſitionem neceſſariam, ſed imò de quæſtione poteſtatis, an ſcilicèt potuerint, necne, talem diſpoſitionem facere, quæ inter ſe ſe diuerſa admodũ ſunt, ac propterea noſtro caſui minimè applicabilia: ſed ego

83 † vnico verbo reſpondeo me nunquam vidiſſe quæſtionem poteſtatis quin præceſſerit definita quęſtio voluntatis: quomodo enim (quæſo) in dubiũ verti poteſt an pactum de ſuccedendo valeat, necne tanquam auferens, vel non auferens facultatem teſtandi, niſi præſupponatur priùs quòd per illud voluerint contrahentes præcisè diſponere? aliàs enim inanis proculdubio, & ridicula foret quęſtio poteſtatis, vis ergo argumenti ſtat in hoc, quòd omnes doctores, qui de validitate dicti pacti diſputarunt, certiſsimè præſuppoſuerint per illud fuiſſe inductam neceſſariam diſpoſitionem, & ſic ex eorum ſiue pro validitate, ſiue pro inualiditate formata opinione maximas vires aſſumet & noſtra.

84 Ex quibus † facile fieri omnibus & illud cẽſeo nec probare Caſſanate in d. conſ. 45. id, ad quod noſter Cancer. eum allegat in 3. par. c. 7. de pac. nu. 81. qui ad probandũ hæreditamẽtũ ſimplicitèr factum in capitulis matrimonialibus, quòd filij pro filijs, & filiæ pro filiabus, qui ex hoc matrimonio procedent, ſint hęredes, non importare, nec inducere præciſam, & neceſſariam filiorum vocationem, ſed imò ſolam reſeruationem ſucceſsionis legalis, adducit Caſſana. in d. conſ. 45. per tot. cum ille in caſu valdè diuerſo loquatur, ex rationibuſque, quæ nullatenus noſtro poſſunt caſui accõmodari, vt ex ſuprà traditis arbitror luce meridiana clariùs apparere: & licèt ad idem iſdem Cãcer. aduocet etiam Bereng. Ferdin. in c. 7. prælud. de filijs nat. ex matrim. ad morgan. contrac. verſ. quintus caſus, apud eum tamẽ nullũ, meo iudicio, de hac re verbum: circa quam tamen hęreditandi formulam dicã inferiùs quid ſentiam.

Accommodabat quidam certè benè eruditus aduocatus ex noſtris in facti contingentia, agens contra tradita per Cancer. vbi ſuprà in terminis hęreditamenti, de quo ibi, diſpoſitionem conſti. A foragitar fraus ſub tit. de promiſſ. dot. & dona. propter nup. dicens quòd ex quo conſtitutio vult nõ valere chartam factam cõtra hæreditamentum in capitul. matrim. continuatum, propterea non poſſit dubitari de neceſſaria, & diſpoſitiua vocatione: fruſtra enim anullarentur quæ fiunt in diminutionem hæreditamentorum niſi ipſa importarent neceſſariam vocationem, & diſpoſitionem: ſed ego reſpõdebam ſub breuibus, non cõcludere argumentum, quia conſtitutio loquitur in terminis habilibus, in illis ſcilicet hæreditamentis, quæ verè hęreditamenta ſunt, & ſupradictam neceſſariam vocationem important, non autẽ in illis, quæ talia ex ſe non iudicantur, quorum reſpectu nihil intendit conſtitutio diſponere, quod tam certum eſt, & clarũ, quàm quod certiſſimum, & clariſſimum.

85 Nec putes † quòd ego per ſupradicta dem pro conſtanti quòd etiam in caſu, in quo loquitur Caſſana. ſit ſimplicitèr verum eiuſmodi loquutiones, de quibus apud eum, non inducere neceſſariam, & diſpoſitiuam vocationẽ: adhuc enim id difficultatem non modicam patitur, quod vel ex eo augurari poſſumus quòd licèt is doctor iam extensè, ac copiosè, & per tot fundamenta in decem conſilijs, & vltra ſparſa, conatus fuerit eam opinionem ſtabilire, non meruit tamen pro ea obtinere, ſicuti legitur in ſententia ea in cauſa, quam diſputabat, lata, quam inſeruit poſt conſ. 57. qua conſtat regios Senatores, coram quibus cauſa ducebatur, non fuiſſe auſos iuſtitiam partis in eo motiuo fundare: vel etiam ex eo quòd principale fundamentũ, cui Caſſanate opinio innititur, tam debile ſit, ac infi-

ac infirmum vt vix ſit qui non id clarè cognoſcat:deſumitur enim ex tex.in auctẽ. præterea C. vndè vir, & vxor, vbi verbum, *ſuccedant* reſpectu filiorum non inducit vocationem vt
86 ſuprà retulimus: animaduertere † enim debuerat Caſſana. & qui eodem argumentandi genere vſi ſunt, quòd à verbis auctenticarum in corpore iuris inſertarum, quatenus diuerſificantur cum corpore, vndè ſumuntur, non licet ducere argumentum, ex eo quòd nullam fidem faciant, quia Irner. qui illas in Codice Iuſtinia. verbis, quæ ſibi placebant, & quandoque pluribus additis, vel mutatis interiecit, nullam ad id habebat auctoritatem, prouti benè (licèt ad aliud propoſitum) aduertit Dec. in ea auctẽ. in prin. Dida. in c. Raynuntius §. 6. nu. 4. de teſtam. & Angulo de meliora. l. 9. glo. 2. num. 14. In corpore autẽ vndè ſumitur auctẽn. prædicta ſcilicèt in §. quia verò ij. in auctẽn. vt liceat matri, & auiæ, & in §. quem verò in auten. de exhiben. reis, tale verbum, *ſuccedant*, non legitur: Præterea differentia, quæ ex dictæ auctẽn. diſpoſitione inducitur inter filios contrahentiũ, & extraneos vocatos per verbum, *ſuccedant*, vt illi non cenſeantur diſpoſitiuè vocati, ij verò
87 ſic, nimis rigida, ac rigoroſa videtur, cum † per eam deterioris conditionis fiant filij, quàm extranei, quod vix eſt quòd ſibi quis perſuadere
88 poſſit: deniquè † etiam in terminis ſtatuti excludendis fœminas exiſtẽtibus maſculis tenet Guid. Pap. deciſ. 184. filios fore per ſtatutum diſpoſitiuè vocatos, ad quod plures idem tenẽtes refferet, & ſequitur Tepa. var. iur. reſolu. cõpend. lib. 1. tit. de ſtatu, excludẽ. fœm. col. 3. ver. ſi ſtatuto caueatur, lo 2. nec ab hoc multũ deuiat Boer. deciſ. 155. clarè contra doctrinam, & opinionẽ Caſſana. & eorum, quos ſequitur, tenent Bec. in conſ. 76. num. 8. & ſequent. Rol. à Val. in conſ. 72. nu. 58. & 63. vol. 1. & Surd. cõſ. 81. per tot. ſed nos hæc omitamus, quibus expedit progredi ad vlteriora.

89 Hac igitur † ſtabilita opinione, quòd ſcilicèt per ſupradictos loquendi modos ſaltem in terminis, de quibus agimus, cẽſeatur inducta præciſa, & neceſſaria vocatio, non ſola ſolius ſucceſſionis legalis reſeruatio, videndum eſt quæ ex poſterioribus duabus opinionibus in his ſuprà relatis verior de iure ſit, ego quidẽ, ſi meũ requiratur iudiciũ, cenſeo valdè probabiliorẽ, & forſan veriorem in puncto iuris eſſe vltimã, quòd ſcilicèt huiuſmodi pacta tanquam de vniuerſa ſucceſſione facta nullius ſint roboris, & efficatiæ, ſed imò de iure reprobata, propterea quòd libertatem auferant teſtandi, nec ſuſtineri poſſe de bonis præſentibus.

Principale fundamentum huius opinionis, vt ſuprà iam dictũ extitit, conſtituitur in eo quòd huiuſmodi conuentiones pactum contineant de futura ſucceſſione, quod non valere de iure tam certum eſt, quàm quod certiſſimũ, ad quod confirmandum plura in terminis promiſſionis *de faciendo hæredem* ſuprà adduximus, quibus mirè hæc opinio comprobabatur: dicamus aliquid, quo idem de verbis, *ſuccedant*, & *præferantur* particulariter probetur, licèt exiſtimem ego non oportere: cum enim hęc omnia pactum de futurà ſucceſſione pariformiter cõtineant, & ea ratione reprobata cenſeantur, ideò dictum de vno poteſt, & debet de alio etiam eſſe dictum intelligi.

90 *Succedere* † igitur verbum propriè ſucceſſionem vniuerſam ſignificat l. quidam. §. is autẽ, & ibi not. doctores ff. de eden. Socin. conſ. 102. vol. 2. Cel. Hugo conſ. 100. nu. 8. in fi. quod vel maximè & æthymon vocabuli demõſtrat: ſuccedere enim propriè eſt ſubintrare in locum alterius, ex l. ſi hæreditas §. 1. & ibi glo. de teſtam. tutela, benè poſt alios, Peregri. de fideicom. ar. 20. num. 10. ſi ergo ego per pactum volo quòd filij mei mihi ſuccedãt, cenſebor proculdubio voluiſſe quòd in mei locum ſubintrent ita vt illud omne habeant, quod ego, ac ex conſequẽti omnis mea ſucceſsio vniuerſaliter eis promiſſa cenſebitur.

91 *Præferantur*, † autem verbũ nihil etiã aliud, meo iudicio, continere videtur, quàm vniuerſam etiam ſucceſſionem, quod ſatis clarè, & apertè probat tex. iam allegatus in l. ſi fratres §. idem reſpondit ſocietatem ff. pro ſocio, vbi propterea pactio de præferẽdo vlteriores proximioribus reprobatur quòd cõtineat promiſſionem vniuerſæ ſucceſſionis, & auferat teſtãdi facultatem, cuius forſan tex. intellectum non ſatis percepit Æmil. Ferret. in l. ſtipulatio hoc modo concepta n. 14. ff. de verbo. oblig. quod, quia ad nos non ſpectat examinare, ideò omittimus.

Per hæc, & ea, quæ pro ſecũda opinione ſuperiùs adducta fuere, ſatis ſuperque arbitror eam fore, & eſſe de iure confirmatam: Difficultas conſiſtit in reſpondendo benignæ interpretationi, quam pro validitate actus hęc verba *ſint hæredes, præferantur, ſuccedant*, & ſic de ſimilibus apud Senatum pluriès receperunt, vt per ea donata tantummodo intelligerentur bona præſentia, & non futura.

92 Hanc † difficultatẽ ego ſic pro viribus ſuſcipio diluendã, quod vt præſtem, aduerto in primis nõ habere nos iura muncipalia, nec quemquã ex noſtris antiquis interpretibus, & practicis, quæ, & quos ego viderim, qui & quę in ſpecie dicant huiuſmodi loquutiones in noſtra Cathalonia importare donationem de bonis præſentibus: quod enim dicunt commemorationes Petri Alberti, & Socar. ibidem iam ſuprà retulimus, de alijs verbis loquuntur, non oportet

opottet igitur quòd repetamus,imò ſi interro-
garetur vulgus de intelligentia huiuſcemodi
loquutionum , ea forſan tãtùm diſtaret ab ea,
quę recipitur in Cathalonia vt imò ex diame-
93 tro fortaſsis cum eà pugnaret:ſecundum † ter-
minos igitur iuris communis ea verba intelli-
genda erunt,quod ſi ita eſt,ego non video quo
modo ſuſtineri poſsit interpraetatio de bonis
pręſentibus,poſtquam I.CC.in l.ſtipulatio hoc
modo concepta,de verb.oblig.& in l.ſi fratres
§.idem reſpondit ſocietatẽ ff.pro ſocio, & Ro-
ma.Cæſ.in l.pactum,quod dotali C.de pac. &
alijs pluribus in locis,interrogati de validitate
ipſiſsimorum pactorum,noluerunt , quod po-
terant ſi iuſtum fuiſſet , talem interpraetationẽ
admittere,ſed imò ea de iure inualida,& repro
bata tanquam auferentia liberam teſtandi fa-
cultatem reputarunt.

* Accedit his quòd communiſsima doctorũ
ſchola,& idem ipſe noſter Senatus non voluit
vnquam admittere eam interpręţationem in
donatione omnium bonorum pręſentium, &
futurorum,vt latiſsimè diximus in inferiorib⁹
in clauſula donationis omnium bonorum , &
paulò ante in hac eadem glo. nonnihil diceba
mus:ſi ergo ibi nõ admittitur, quare hic in ter-
minis,ęquè ac per donationem vniuerſalem,
auferentibus liberam teſtandi facultatem? con
fugientem te video ad fauorem pręſumptionis
pro validitate actus,quam,accedente maximè
virtute iuramenti,ac calore matrimonij , dices
potentem ad vt hęc ſumi debeat interpraetatio,
ſed conſequar te ego,ni fallar,ſi rationem dif-
ferentiæ à te exquiſiuero quare ſecus ibi,& ſe-
cus hic,quam cum aſsignare iuſtè non valeas,
iuſtum erit quòd nobis cedas.

Replicabis quòd ibi non fit interpręţatio vt
ſuſtineatur de bonis præſentibus donatio nec
vt actus valeat,nec aliàs,quia conſtat clarè do-
natorem cenſuiſſe de bonis præſentibus, & fu-
turis , & ſic voluiſſe facere actum inualidum,
94 quando † autem verba ſunt clara in hominum
diſpoſitionibus ſtandum eſt diſpoſitioni im-
portatæ per verba,nec tunc locus eſt pręſump-
tionibus,& coniecturis , idque tam in vltimis
voluntatibus l.ille aut ille §.cum in verbis , de
leg.3.quàm etiam in contractibus l. continuus
§.cumquis ff.de verb.oblig.vbi glo.adducit cõ
cordantes,ex quibus Meno.conſ. 399.num. 4.
Peregri.de fideicom.ar.11.nu. 2. & Hiero. Gab.
in conſ.137. num. 15. vol.1. vltra quos non eſt
cordi alios allegare,quoniam ex eis omnes ha-
bebis,quos volueris,quorum auctoritate hæc
reſolutio illuſtretur:Indè(inquiũt iſti) fit quòd
vbi verba ſunt clara aduocatorũ cauillationes
debeant ceſſare , & errent qui relictis verbis
claris interpraetari volunt contrahentium act⁹
ex coniecturata, & præſumpta eorum mente,
quia illa creditur eſſe voluntas diſponentium,
quæ ex claris verbis colligitur ; cum igitur in
caſibus,in quibus & doctores , & Senatus no-
lunt diſpoſitiones vniuerſales , veluti concep-
tas ſub his formis,*quòd ſint hęredes vniuerſales*,
vel *hæredes ſint de omnibus bonis præſentibus, & fu-
turis* ,& *donant omnia bona præſentia, & futura* cũ
ſimilibus,ſuſtineri etiam in bonis præſentibus
verba ſint clara,& manifeſta,quibus diſponen
tes moſtrant ſuæ intentionis eſſe vniuerſales
diſpoſitiones de iure reprobatas facere , indè
fit quòd non admitantur in eis caſibus con-
iecturę , nec præſumptiones pro validitate
actus vt interpraetentur tales diſpoſitiones
factę de bonis tantùm pręſentibus : cęterùm
cum in his caſibus , de quibus nunc loqui-
mur,non adijciantur verba clara , & manifeſ-
ta,quæ clarè , & manifeſtè intentionem diſ-
ponentium indicent eſſe de omnibus bonis
præſentibus,& futuris voluiſſe diſponere, qui-
nimò per ea verba indiffinita, *ſuccedant, ſint hę-
redes, præferantur*,& ſimilia,quæ æquè, licèt ali-
quantulum impropriè,ad ſola bona præſentia
reſpectum poſſent habere ſicut ad præſentia,
& futura,indè fit vt quemadmodum donatio
nem omnium bonorum abſq.adiectione præ-
ſentium,& futurorum damus validam de bo-
nis præſentibus , ſic eas diſpoſitiones validas
concedamus,ac ſuſtinendas dicamus oportet
de bonis præſentibus vt actus potiùs valeat
quàm pereat,ac propter vim iuramẽti,& fauo-
rem etiam matrimonij.
95 Replicabis†(inquam)hæc:verùm ego faci-
limè reſpõdebo , & in tuum caput retorquen-
do argumentum fateri te compellar , niſi perti
nax ſis,vt mecum conuenias : accipio igitur li-
benter quòd quando verba ſunt clara ſit eis
ſtandum abſq.eo quòd recurratur ad coniectu
ras,& pręſumptiones,quib⁹ percipiatur mens
diſponentium,ſtemus in hoc dicto , nec ab eo
recedamus,nunc ſic,verba,*ſit hæres. præferantur
in ſucceſſione , ſuccedant , & hæredite*, ac ſimilia
ex ſe clarè,ac manifeſtè ſucceſsionem vniuer-
ſalem ſignificant omnia bona præſentia,& fu-
tura complectentem , vt pręterquàm quòd ſa-
tis ſuperq.iam in ſuperioribus probauimus,
mox iterum,circa verba præcipuè *ſit hæres* , ali-
quid dicetur,ergo neque in his fieri debet in-
terpraetatio quòd cenſerint diſponentes velle
donare tantùm bona pręſentia, & de eis tantũ
96 diſponere,minor † propoſitio ex eo confir-
matur quòd in iure differentia non reperiatur
conſtituta inter vocationem, *ſit hæres vniuerſa-
lis*,& *ſit hæres* ſimpliciter,imò vtroq. modo ſig-
nificatur æquè vocatio ad vniuerſam ſucceſsio
nem facta,& idem vna, atque altera loquutio
importat abſque eo quòd neceſſarium ſit , vt
ſignificetur vocatio ad vniuerſam hæreditatẽ,
quòd

Digitized by Google

quòd verbo *hæres* adijciatur ſignũ aliquod vniuerſale, imò ipſum ſolum ad id potens eſt, vti * ex l.1.& toto ferè tit.& ibi ſcribentes omnes ff. de hæred.inſti.colligitur: ſi ergo non concederur in contractu facere aliquem hęredem cum adiectione dictionis vniuerſalis, ſeu de omnibus bonis pręſentibus, & futuris, vt ſuprà ex mente Senatus probauimus, ergo neque permitti debet quòd hæres quis ſimpliciter in cõtractu fiat, cum ęquè per hanc, ſicuti per illam loquutionem, cenſeatur de iure data vniuerſalis ſucceſſio vt clariùs, quã ego dicere poſſem, probant iura tex.(ad ea tanquam fortiſſimam, ac ſecuriſſimam anchoram in his ſemper confugimus) in allega.l.ſtipulatio hoc modo concepta, de verb.oblig.& l.pactum, quod dotali C. de pac.

97 Dices.† id, quod diximus diſpoſitionem cõceptam per verba vniuerſalia compræhendere futura, vniuerſaq. bona, quæ diſponens habet, habereque poteſt, intelligendũ eſſe procedere in vltimis voluntatibus, in quibus ſit plenior interpretatio, non in contractibus, in quibus nõ tantus verſatur fauor, maximè, ſicuti in caſu noſtro, quando, ſi extentio ad futura fieret, corrueret proculdubio actus, ne cogamur, cõtra omnem legum, & hominum præſumptionem, fateri interpretationem ſumẽdam quòd voluerint contrahentes facere actum nullum, & inualidum: hanc differentiam agnouerunt Caſtren. Alex. Iacobi. Butigel. Iaſ. Capel. Toloſ. & alij plures relati per Surd. qui eos ſequitur, cuiusq. allegatione ſola ego hic contentus eſſe debeo, ne ei iniuriam faciam, qui tam benè rem pertractauit, Surd.(inquam) deciſ.233. nu. 17. Sed ego reſpondeo ex eodem Surdo ibidẽ nu.15. per quæ exiſtimo rem hanc, qua de agimus, tam claram, apertam, ac manifeſtam remanſuram vt ampliùs dubitandi locus viden-
98 dus ſit non remanſiſſe: diſtinguimus † igitur inter vniuerſalitatem, quæ prouenit ex re ipſa, & eam, quæ deſcendit à vocabulis, vt prior ſemper vniuerſalitas remaneat ſiue in contractibus, ſiue in vltimis voluntatibus, nec vnquã ad rem certam, & particularem reſtringatur, poſterior verò ſic: vniuerſalitas autem quæ prouenit ex re ipſa eſt quando res ita ex ſe vniuerſalitatem importat vt nullo ad id egeat ſigno vniuerſali, veluti *hæreditas, peculium, grex*, & ſimilia, quę corporum, & iurium vniuerſitatem important, vniuerſalitas autem, quæ deſcendit ex vocabulis eſt quæ ex ſe vniuerſalitatem minimè denotat, ſed ex eo quòd ei ſigna vniuerſalia, veluti *omnes, quicunq;*, & ſimilia adiungãtur, ſic Aym. Craue. in conſ. 983. nu. 3. & Surd. vbi ſuprà, adde Pet. Barboſa, plenè de his agentem, in rub. ff. ſolu. mat. in 3. par. à num. 4. cum ſequent.

99 Indè † deſumitur ratio differẽtię, quare diſpoſitio, *quod quis ſit alterius hæres*, non valeat tanquam auferens facultatem teſtandi, & bona præſentia, & futura compræhendens in l. pactum quod dotali C. de pactis cum ſimil. ſuprà allega. valeat tamen donatio omnium bonorum tanquam non compræhendens futura, & ad ſola pręſentia reſtricta, vt non ſemel diximus in hoc libro, & ſignanter in glo. donationis vniuerſalis: ratio (inquam) differẽtiæ inter hos caſus, licèt ambo æquè vniuerſalitatem continere videantur, eſt, quia primum eſt ex illis, qui ex ſe vniuerſalitatem cõtinent, & ideò non reſtringitur, ſecundum verò eam habet naturam à ſigno vniuerſali, quod ei adiũgitur, & ideò reſtrictionem pati poteſt, ſic Craue. ac reliqui ſuprà citati.

100 Indè † ſequitur non eſſe in conſideratione præſumptionem, quam capi debere iura proclamant vt actus potiùs valeat, quàm pereat, quia ea non pręfertur proprietati ſermonis, imò hæc obſeruanda eſt licèt actus pereat, vt poſt Socin. in l. cum Senatus num. 7. & l. vbi eſt ff. de rebus dubijs, & Craue. in conſ. 288. tradit. Meno. conſ. 56. n. 11. & Peregri. de fideicom. ar. 31. nu. 3.

101 Et vt † radicitùs, ac perfectè ſemel habeas quomodo hæc ratio, in qua totum ferè fundamentum ſit contrariæ opinionis, non poſſit in noſtro caſu habere locum, reuocet, quęſo, in memoriam quæ pluribus infrà in glo. donationis omnium bonorum præſentium, & futurorum ad interpretationem l. vbi ita donatur ff. de dona. cauſ. mor. docuimus, vbi probauimus quòd donatio cauſa mortis per adiectionem pacti de non reuocando tranſit in donationem inter viuos etiam ſi vt talis non ſit valida futura, quæ valuiſſet ſi cauſa mortis donatio, & in terminis illius remanſiſſet, ad idque induximus tex. in d.l. vbi ita donatur, per quem diximus optimè probari hanc reſolutionem: ecce ergo quòd non tanti ſit, pręſertim in donationibus, facienda pręſumptio pro validitate actus quòd ſemper, vbi caſus occurrat, debeamus à proprietate ſermonis, & à clara diſponẽtis mente recedere vt actum validum ſeruemus, & ei mentem diſponentis quomodocunque accommodemus, cum contrarium feciſſe reperiamus Iureconſultum in allega. l. vbi ita donatur, cuius rei pulcham And. Angulo de melio. l. 1. glo. 11. tradit rationem valdè noſtro caſui accommodatam: dicit enim num. 28. nemini debere videri rigidũ quòd donatio, quę poterat valere in vim donationis cauſa mortis per pactum transfundatur in donationem inter viuos, etiam ſi nulla ſit, quia (inquit) maior rigor eſſet ſi donatio valida pręſ. mereretur cũ donator eo caſu ex interpretatione legis nulliter

Digitized by Google

102 ter voluit donare, & † ſic (ait) uou obſtat
quòd non ſit veriſimile quòd donator in do-
nãdo voluit aſſumere viam, per quam ſua diſ-
poſitio ſubuertatur, argum.l.3.de milita. teſtã.
cum ſimil.quia illud procedit iu diſpoſitioni-
bus fauorabilibus, non iu donante, cuius diſ-
poſitio quemadmodum eſt exoſa,& nou præ-
ſumitur l.cum de indebito, de proba. eodem
modo non adiuuatur vt præſumatur valida,
quæ ex legis diſpoſitioue, & interprętatione
103 eſt uulla, argumeuto † eius,quod docet Dec.
in conſ.177.in priu.& Iaſ.in l.ſi procuratori fal-
ſo,num.4.de condic.indeb. quibus adde Maſ-
car.conclu.554.num.15.Caſſanate conſ. 10. nu.
45.& conſ.45.num.97.& eundem Angulo, la-
tiſſimè etiam,de meliora.l.3.glo.4.num.48.ar-
gumento(inquam)eius, quod ij doctores do-
cent ita eſſe exoſam donationis pręſumptionẽ
vt etiamſi actus reſultet inutilis id potiùs ac-
ceptandum ſit,quàm donationem præſumere.
Hæc Angulo,quæ nemo non videt quàm
104 benè noſtrum probet inſtitutum,addit † eiſdẽ
poſteà num.30.in allega.l.1.glo.11. illud, quod
dicitur,quando actus poteſt vno modo licitè
fieri,& alio modo illicitè in dubio videtur fa-
ctus eo modo,quo licitè fieri poteſt,procedere
in talitèr prohibitis quòd in contrarium reſul
tet delictum,cum hoc ex generali pręſumptio-
ne iuris non ſit præſumendum l.merito ff. pro
ſocio,non ſic quando tam actus,quàm eius va-
lut pendet à libera voluntate agentis, maximè
donantis, cũ ille videatur ſequi iuris interpræ-
rationẽ in ſuis actibus, argumeuto eorum,quę
notãt Bat. Ang. Cuma. & Alex.in l. hæredes
mei §.cum ita,ad Trebel.Alias rationes ad idẽ
forſan ſatis accommodatas, quas Barboſa ex-
cogitauit ad deffendendam reſolutionem illã,
quam ſuperiùs adduximus,nempè quòd doua
tio cauſa mortis transfundatur iu donationẽ
inter viuos per pactum de uon reuocando etiã
ſi vt talis valere non poſſit,legere poteris apud
eundem in repeti.l.quę dotis num.131. ff.ſolu.
mat.
105 Accedit † his quòd licèt pluribus in caſibus
particularibus particulari fauore reperiamùs à
doctoribus traditum pacta huiuſmodi valere,
quę de futura ſucceſſioue fiunt per verba, de
quibus ſuprà,aut alia idem ſonãtia, de quibus,
præ alijs,ſingulariter agunt Oſaſ. deciſ. 100. &
Theſau.225.per tot.in Pedemont. & ad The-
ſau.additio eius filij,plenè Hier.Gab.conſ. 137.
per tot.vol.1.& quos ipſi allegant,nunquam ta
men ij validitatem pacti deffendiſſe leguntur
ex hac interpretatione quòd vt valeat potiùs,
quàm pereat actus interpretemur intentionẽ
contrahentium fuiſſe quòd voluerint bona tã-
tùm præſentia donare,& de illis tantùm face-
re diſpoſitionem.
Solùm nonnulli, quos iam in ſuperioribus
retulimus alleganrur,qui ex ſignificatione ver-
bi,*hæreditas*,in contractibus,in quibus ſumi di-
cunt pro bonis præſentibus tantùm,pacta hu-
iuſmodi ſuſtinenda volunt de bonis præſenti-
bus vt actus potiùs valeat, quàm pereat,cæterũ
cum iſti in hoc fundentur in l. quęſitum §.pe-
nul.ff.de lega.1.& ibi glo.*hæreditas*, quod fun-
damentum quàm fragile,& infirmum ſit, ſatis
ſuperque in ſuperioribus edocuimus, non eſt
quòd iterum hic in eorum opinione reprobã-
da tempus inutiliter conteramus.
106 Vnus † ſupereſt nobis, cui reſpondeamus
Aym.Craue.in conſ.139.nu. 6. qui huius inter-
prætationis pro validitate pacti, quoad bona
pręſentia,partes acerrimè deffendendas ſuſce-
piſſe viſus eſt,cæterùm ego imprimis aduerto
caſum,ſuper quo ille reſpõdit valdè diuerſum
eſſe à noſtro:agit enim de promiſſione bono-
rum ſuorum ſimplicitèr per aliquem facta,quã
ſignantèr nu.4.& 7.dicit intelligi factam de bo
nis præſentibus, quia appellatione bonorum
non veniunt futura,quod tantùm abeſt vt ne-
gemus quod imò expreſsè pluribus & iuribus,
& doctorũ auctoritatibus,ac etiam grauiſſimo
rum Senatuum deciſionibus in inferioribus
in glo.donationis vniuerſalis omnium bono-
rum confirmauerimus:tali enim caſu cũ inep-
ta verba non ſint,quæ poſſint interprætari bo-
na tantum pręſentia compræhendere,benè eſt
quòd pro validitate actus ea interprætatio ad-
mitatur,in eodem caſu loquitur Guiller.Bene-
dic.in c. Raynn. verbo,duas habens filias, nu.
105.à nob.in ſuperioribus allega. hic verò nos
ſumus in verbis,quę ſuapte natura clarè, & di-
ſtinctè & pręſentia, & futura compræhẽdunt,
ſicut clara, & diſtincta omnium bonorum &
præſentium,& futurorum donatio,indè igitur
ſequi debet quòd ſicut hæc de bonis præſenti-
* bus non ſuſtinetur iuxta communiorem do-
ctorũ opinionem, ſic nec & noſtra per verba
de quibus ſuprà importata donatio.
Transeamus ad ea,quæ Craue. ipſe allegat
contra noſtram opinionem vt videamus num-
nam ipſa probent intentum;occurit nob. pri°
allega.per eum doctrina Pau.de Caſtr.in conſ.
347.quia circa donationem vol.1.vbi dicit Cra
ue.tenere Caſt.quòd valeat pactum quòd do-
107 natarius † faciat eius liberos hæredes in rebus
donatis,quia intelligi debẽt verba pacti quòd
donatarius teneatur reſtituere bona eius libe-
ris,exponendo verbum *hæredes*, dominos, vel
ſucceſſores particulares, cui ego reſpondeo,
quòd ſi Caſtren.id dicat nihil contra nos con-
cludit,imò nos etiam idem ſæpè diximus, &
forſan vlteriùs in inferioribus dicemus: ibi e-
nim uon tractatur de vniuerſis bonis donata-
rij,ſed de illis tantùm,quæ ſibi per donationẽ
obuene-

Digitized by Google

obuenerunt,in quibus legem donator apponere potuit quam voluit,quòd ſcilicet ea peruenire ad filios deberent poſt mortē donatarij,quod quidem nullibi prohibitū reperitur, cumque ibi verbū,*heredes*,iungatur rebus particularibus,non his,quæ vniuerſam ſucceſſionem important , indè fit quòd quia ſumus in claris,claraq. donatoris voluntate,debet de neceſſitate verbū impropriari vt non de vniuerſali ſucceſſione intelligatur ipſius donatarij , quā nec voluit,nec potuit donator filijs donatarij promittere,ſed imò de particulari ſucceſſione in illis bonis donatis,nec eſt noua hæc verbi, *hæres*,impropriatio vt ſignificet ſingularem, & particularem ſucceſſionem quando iungitur rei ſingulari,& particulari , in qua non poteſt
108 ſui naturam retinere:nam † idem habemus in vltimis voluntatibus vt pro legatario habeatur, & ſic pro ſingulari ſucceſſore qui in re certa inſtitutus eſt hęres,vt probat Rom.Cæſ. in l. quoties C. de hæred. inſti. quod licèt quidam controuertere voluerint dicendo quòd taliter inſtitutus non poſſit dici nec ſimplicitèr hæres, nec omninò legatarius , ſed in ſpecie vtrinque communicante ſit ponendus , de quibus latè per Ema.Soar.à Ribey. in additione ad Gom. tom.1.var.c.2.nu.16.& in theſau. recep. ſenten. verbo,hæres,nu.46. & latiùs per Micha. Graſ. de ſucceſ.§.hæreditas quęſt.3.nu.3.ver.ſed Bar. ego tamen non video quomodo id poſsit ſuſtineri contra expreſsiſsima verba Imper. in d. l. quoties,ibi,*quoties certi quidem ex certa re ſcripti ſunt heredes,vel certis rebus pro ſua inſtitutione contenti eſſe iuſſi ſunt,quos legatariorum loco haberi certum eſt &c.* Ita tenet Antho.Gom.tom.1.var.c. 2.num.16.Antho.Gab.lib.6.de regul. iur. conclu.11.num.16.& alij relati per Graſ. vbi ſuprà, quibus adde Manti. de coniec. vltim. volun. lib.7.tit.13.num.8.cum ſequent.qui dicunt opinionem cōmunem,plenè Meno. de præſump. lib.4.præſump.20.per tot.ſed hęc nō ſunt noſtræ ſpeculationis, ſufficiat nobis quòd ſaltem quoad rem ipſam habeatur pro legatario,vt ex Bar. in ea l. quem communiter approbatum dicit Crot.in l. 1.num.69.de lega.1.& ex Bello, qui dicit eſſe communem opinionem, docet Graſ.vbi ſuprà nu.4.

109 Quod † tamen adhuc ſanè eſt intelligendū (& per hęc magis probabitur noſtrum intentum)quando alius eſt inſtitutus hęres vniuerſalis,nam ſi ſolus ipſe , licèt in re certa,inſtitutus hęres reperiretur,talis inſtitutio traheretur proculdubio ad vniuerſalem ſucceſsionem,ex vulga.l.1.§.ſi ex fundo.l.ſi alterius cum ſimil.de hæred.inſti.concordāt in hoc omnes , quorum plures,quorum ſufficiat ad fundandam opinionem,reperies citatos per Graſ. d. q. 3. nu.2. in §.hæreditas,& idem eſſet quando duo , vel plures eſſent in rebus certis inſtituti nullo dato cohęrede,quo caſu inter oēs ęqualiter eſſet hæreditas diuidēda etiamſi in inæqualibus rebus, vel inæqualibus partibus eſſent hæredes inſtituti,prout pluribus probat Vincē. de Fran. de-
† ciſ.554.vbi dicit ſe ità *declaraſſe* in facti contingentia. Ecce ergo quòd verbum *hæres*,etiam in vltimis voluntatibus improprіatur vt pro particulari,& ſingulari ſucceſsore ſumatur quando clarè apparet non poſſe retinere ſuam naturam vtpote quia rei particulari ſit adiunctū dato alio hærede vniuerſali:ſic in caſu Caſtren. de quo agimus,cum verbum,*hæres*,rei particulari iungatur , indè ſit quod propriam amittat naturam , & pro ſucceſſore particulari ſumatur,non ſic eſt in caſu noſtro quando ponitur ſimplicitèr, & indiffinitè abſq. adiunctione alicuius rei particularis : tunc enim cum nihil ſit, quod debeat facere illud impropriari , indè ſit quòd propriam retinere naturam cenſendum ſit,& ſic bona vniuerſa , vniuerſamque ſucceſſionem compræhendere.

110 Dices rationem † non concludere omni ex parte:nam ſi,vt ſuprà dictum eſt,quando hæredi in certa parte inſtituto non datur cohæres vniuerſalis,ipſe pro hęrede vniuerſali habetur, quare non ſic dicitur in caſu Caſtrenſis,& alijs, in quibus per huiuſmodi verbum, *hæres* , fiunt vocationes in rebus particularibus,vt indè dici etiam debeant nullæ tanquam vniuerſam ſucceſsionem complectentes poſtquam non ſolent aliæ ſimul,vel poſtmodum vniuerſales vocationes in eiſdē , vel alijs cōtractibus fieri? Ratio(ego reſpondeo)eſt manifeſta,quia illud eſt priuilegium vltimæ voluntatis ne quis dicatur deſcedere partim teſtatus , & partim inteſtatus,vt doctores ſuprà relati docent,quod nō habet locum in contractibus.

Idem dico ad auctoritatē Soci. in conſ. 102. quem allegat Craue.vbi ſuprà quòd verbum, *hæreditare*,in cōtractu ſignificet,ideſt ſingulariter ſuccedere:id enim ideò ibi dicitur per Socin.quia iungebatur verbum,*hæreditare*,rei particulari,ſcilicet cuidam domui,quo caſu nemo negare poteſt quin ſingularis ſucceſsio denote
111 tur,non vniuerſalis,cum † vniuerſalis illa dicatur,quæ eſt in vniuerſum ius , particularis verò ſiuè ſingularis quæ in aliquam rem particularē, idque tam in vltimis voluntatibus, veluti titulo legati,vel fideicommiſsi particularis, quàm etiam in contractibus,veluti donationibus, & ſic de ſimil.procedunt,& locum habent,prouti declarat Graſ.de ſucceſ.in prin.& ſeu §.1. nu. 18.nos verò loquimur quando verba hęc ponuntur indiffinitè,vel cum dictionibus vniuerſam ſucceſsionem importantibus , quo caſu non eſt quòd impropҏientur verba vt aliud ſignificēt præter id,ꝙ ex ſua natura in ſe cōtinet.

Secundò

112 Secundò allegat † Craue. ad ſuam fundan-
dam intentionẽ Bellame. in conſ. 48. col. 6. vbi
dicit eum tenere quòd ſi quis facit aliquem do
minum, aut hęredem ſuum quamdiu vixerit
alio vniuerſaliter inſtituto, per illa verba non
importat́ inſtitutio : hæc Craue. dicit, ſed quid
ea ad propoſitum faciant eius, quod tractamus
circa interpretationem noſtrorum hæredita-
mentorum, vt valeant, & ſuſtineantur in bonis
pręſentibus, vtpote quia interpretari debeant
de eis tantùm facta, ego non video, nec etiam
viſurum arbitror qui lynceos haberet oculos,
quod vt clariùs percipias, aduerte quid ibi Bel-
lame. diſputet in allega. col. 6. & ego in meo co
dice habeo num. *27.* diſputat igitur Ballame.
quid importent verba illa, *eſto dominus, rector, &
gubernator ad tui voluntatem quamdiu vixeris om-
nium bonorum meorum præſentium, & futurorum*
dato alio hærede vniuerſali ſimpliciter in om-
nibus bonis inſtituto, an inſtitutionem, an ve-
rò quid aliud, quod minus ſit, quàm vniuerſa-
lis inſtitutio, & reſpõdet quòd nullo modo im-
portant inſtitutionem, quia quamuis verba,
ſit dominus hæredetatis meæ in dubio importent
inſtitutionem in l. his verbis, de hæred. inſti. ta-
men id intelligitur quando alius non reperitur
hęres inſtitutus, quo caſu verba id patiuntur,
113 & mens ſatis ſuffragatur, quia † in dubio veriſi-
mile eſt quòd quis velit deſcedere teſtatus, &
non inteſtatus §. 1. inſti. quib. manu. non licet,
quando autem alius eſt hæres vniuerſaliter in-
ſtitutus, apparet de mente contraria teſtatoris
quòd noluerit per illa verba, *eſto dominus*, inſti-
tutionem facere, nec intelligere de pleno do-
minio, ſed de quodã iure præcipiendi, & ordi-
nandi in re aliena ad rectorem, & gubernato-
torem, qui propriè dominus non eſt, pertinen-
te: hæc & nõ alia Bellamera vbi ſuprà, quę quã-
tum diſtent à Craue. opinione confirmanda,
quia ſcio neminem mihi negaturum, qui rem
maturè conſiderauerit, ideò tempus in eo cõ-
monſtrando inutiliter non conteram, ſolùm
aduerto quòd malè à Craue. imponitur Bella-
meræ, quòd dicat eo loci quòd ſi quis faciat
dominum, & hæredem &c. nam nullum ver-
bum loquitur de hærede, ſed de domino tan-
114 tùm, rectore, & adminiſtratatore &c. licèt †
idem futurum eſſet in caſu, quo quis hæres eſ-
ſet inſtitutus quamdiu viueret, alio hęrede
vniuerſaliter inſtituto, quia etiam tunc ea lo-
quutio non importaret inſtitutionem, ſed imò
ſolius vſusfructus legatum, & ita fit interpręta-
tio propter exiſtentiam alterius hæredis ſingu-
lariter inſtituti, Deci. conſ. 279. Tepa. in var.
iur. ſenten. compen. tit. de hæred. extra. inſtitu.
col. 4. in priu. v iden. Nat. conſ. 570.
115 Idem † dicendum cenſeo ad auctoritatem
Bal. in cõſ. 136. viſo teſtamẽto Blaſini col. 2. lib.
3. quem Craue. vbi ſuprà allegat: ibi enim nihil
aliud Bal. probare nititur, quàm quòd teſtator,
qui nullo hærede exprę ſsè inſtituto dixit quòd
in manu exequutorum, quos faciebat, pone-
bat omnia bona ſua, cenſeri debeat per huiuſ-
modi verba dictos exequutores inſtituiſſe hæ-
redes vniuerſales, ad quod eo argumento vti-
tur, quia paria ſint dicere facio te hęredem
meum, vel facio te dominum meum, vel etiã
in manibus tuis pono omnia bona mea, ex
quibus quomodo inferri poſſit ad quæſtio-
nem, quam tractamus, num noſtrę pactiones
ſucceſſionem vniuerſalem ſonantes interprę-
tari debeant de bonis præſentibus, ego non vi
deo, tuo lector hæc committo prudenti iudi-
tio diſcutienda.
116 Vides † ergo qualiter Craue. in his lapſus
ſit adducens ea ad ſuæ opinionis corroboratio
nem quæ nihil minus quàm quod ipſe exiſti-
mat, probant, cuius rei cauſam exiſtimo eſſe
quòd eò iam nunc noſtra profeſſio peruenerit
vt nihil minus curemus quàm perfectam veri-
tatis inueſtigationem: omnes cogitant de plu-
ribus lucubrationibus in lucem edendis, quas
ex varijs eorum, qui ſe ipſos præceſſerunt,
dictis cõponunt, in quibus licèt plures neceſ-
ſarij forent anni, & ferè Neſtorei requireren-
tur vt decẽter exire in publicum poſſent, id ſo-
lum temporis perſæpè conſumi ſolet, quod ad
vnius, aut alterius ſolei opuſculum valdè ne-
ceſſarium foret, quo fit vt vix vllum veritati ĩn-
ueſtigandę tempus reliquum eſſe poſſit, & ex
conſequenti quòd hę incuriæ ab omnibus po-
ſtea non notentur. O bone Deus quàm confi-
denter Craue. poſt ſuprà traditas rationes, hæc
contra Deci. loquutus fuit, quę omnia ſi Deci.
vidiſſet an putes eum miſſa feciſſe in difficulta
te tam eleganti, ſed non omnia poſſumus om-
nes &c. quę ſi conferas cum his, quæ in re[illegible]
barionem traditorum per Craue. nos ſuperiùs
diximus, neſcio qualiter de Craue. iudicabis,
vel de me ipſo, ſi forſan non iuſtè eum repræ-
henderim, quicquid ſit, & illius, & mei eſt po-
tiùs miſerendum, qui homines ſumus, & erra-
re poſſumus, quàm irridendum, ne ijs, qui talia
facerent, peiora (quod ſępiùs in pænam pecca-
ti ſolet permittere iuſtus Deus) in his operibus
contingant: ſed hæc miſſa faciamus.
117 Ex † ſupradictis non erit cognitu difficile
noſtram fore opinionẽ, poſſe merito dubita-
ri de validitate pactionum, quę per verba, *ſuc-
cedant, ſint heredes, præferantur, hæredito*, & ſic de
ſimilibus ſiue ſimpliciter, & Indiffinitè, ſiue
etiã cum adiectione verbi alicuius vniuerſam
ſucceſſionem continentis, ac importantis fiãt,
veluti, *in hæreditate mea ſuccedant*, vel *in vniuer-
ſis bonis præſentibus, & futuris*: aut *ſint hæredes mei
vniuerſales*, & ſic de ſimilibus ex eo quòd libe-
ram

ram videantur auferre teſtandi facultatem,
maximè ſi animaduerterimus quod Alcia.De-
ci.& alij plutes, quos Petegri. teffert, de fidei-
com.art.51.num.25.ſine ttepidatione pro nulli
tate huiuſmodi pactionum, quando ſignantèr
promittitur alicui quòd ſit meus hætes, quòd
mihi ſuccedat, vel quòd faciam eum hæte-
dem, tanquam de vniuerſali ſucceſſione fa-
ctarum, reſponderunt: Quę tamen dubi-
tatio ceſſatet in his, quæ, licèt per eadem
verba fierent, iungerentur tamen tebus par-
ticularibus ſingularem, & particulatem ptæ
ſe ferentibus ſucceſſionem, veluti, *in bonis
meis, quæ nunc habeo, in hac domo*, & ſic de
ſimilibus: tunc enim reptobatæ de iute non de
berent cenſeti huiuſmodi pactiones, cum non
118 auferant liberam teſtandi facultatem: indè †
fit quòd ptopterea valeat pactum de fututa
ſucceſſione ſuper re particulari, ptouti pluri-
bus comprobat Theſau.deciſ.125. num. 11. vbi
† ita *deciſum* tradit in Senatu Pedemont. quę tot
alijs modis fuetunt ſuperiùs confirmata vt ni-
hil oportere cenſeam quòd hic vlteriùs dica-
tur. Quod tamen Senatus non admittit, vt ex
ſuptadictis apparet pluſquam manifeſtè: vt e-
nim actus potiùs valeat, quàm peteat, interpræ
tatur benignè mentem conttahentium fuiſſe
bona tantùm pręſentia donare, non tamen fu
119 tura. Quod † tamen qnantum periclitetur (ni-
ſi illud deffendas ex cōſuetudine, quaſi illam
fecerit Senatus pluties pro validitate pactorũ
declatans, qnæ in Cathalonia huiuſmodi pa-
ctiones approbare viſa eſt, ad ttadita per Oſaſ.
Rauden.& alios plures, quos Petegri. reffert
att.51.num.25 circa.fin.& num.35. volentes ex
patriæ cōſuetudine validas fieri, & permiſſas pa
ctiones de ſuccedendo, prouti expræſſè ex pa-
ttiæ conſuetudine noſtra hæreditamenta def-
fendenda fore, videtur tenere Cel. Hugo
conſ.58.nu.5.& conſ.100.num. 1. quem eo lo-
ci, ad probandum hanc eſſe in Aragonia con-
ſuetudinē, teffert Alex. Rauden. de analog.c.
120 25.num. 22. neſciens † Cathaloniam, de qua
Cel. loquitur, diuerſis admodũ legibus, ſtylis,
ac cōſuetudinibus regi ab eis, quas habet Ara-
gonia, de qua Rauden.) quātùm (inquam) hęc
periclitentur, quæ Senatus amplectitur, niſi ex
dicta conſuetudine deffendantur, ex ſuprà à
nobis traditis facilè colligi poteſt.
121 Admitteret † tamen Senatus (ita ego cenſeo)
hanc opinionem, quòd ſcilicet huiuſmodi
pactiones ſint de vniuerſa hæreditate, vbi
in hæreditamento *ſint hæredes, hæredito, dono
hęreditatem meam* fieret reſeruatio ad teſtan-
dum: licèt enim reſeruatio non augeat do-
nationem vt per eam comprę hendat bona,
quæ aliàs non comptæhenderet, vt fusè infrà
in clauſula donationis omnium bonorum di-
cemus, quia tamen verba illa apta ſunt com-
præhēdete & bona præſentia, & futura ſimul,
& ceſſat ratio, ptopter quam benigna illa inter
prætatio ſolet fieri vt intelligatur de bonis
tātùm præſentibus, vt potiùs valeat actus, quā
peteat, qui aliàs non valeret, niſi ea interpræta-
tio fieret: Quia (inquam) ea ratio ceſſat cum fit
reſeruatio, quia per eam iam ſuſtinetur actus,
etiam ſi hęreditamenta ſumantur in ſuo rigo-
re, vt ſcilicet tam præſentia, quàm futura bona
comptæhendant, indè fit quòd tali caſu debe-
at dici etiam ab iјs, qui abſque reſeruatione cō
ttarium dicunt, quòd huiuſmodi hæreditamē-
ta ſucceſsionem vniuerſalem importent etiā
de bonis futuris. Contigit mihi bis de hoc atti-
culo diſputate in Senatu, primò ad relationem
egregij olim Senatoris, & nunc Regentis in ſu-
premo Aragonũ cōſilio Saluatoris Fontanet in
quadā cauſa ſupplicationis, à decteto executio-
nis per admodũ Reuerendũ Cancellarium fa-
cto, per pupillos Tarteras contra pupillos Vila
cetruns, ſcriba Maynes, interpoſitæ, vbi nihil
fuit declaratum, quia concordarunt partes, ſe-
cundò vetò ad relationem egregij etiam Sena-
toris Ioannis Magarola in cauſa Petri Conill
contra Grabielem Puig deſalit, ſcriba Morato,
quæ etiam poſtea fuit concordata.
122 Prodijt † multò poſt hæc ſcripta egregiũ ſa-
nè Iacobi Cancerij opus var.reſol.3. par. vbi in
c.7.de pac.à num.389. vſque ad finem capitis
de hac eadem re agens, in donatione ſcilicet
ſuæ hæreditaris cum reſeruatione vſusfructus,
& centum aureorum ad teſtandum per pa-
trem filio ſuo, dum nuberet, in capitulis ma-
ttimonialibus facta, poſt noſtram nonnullis
fundamentis ſundatam opinionem, conttariũ
reperio tenere eius, quod nos hic firmauimus,
exiſtimans nec in caſu, quo reſeruatio foret fa-
cta cēſeri donata bona præſentia, & futura, di-
† citque deinceps in fine, ſic *declaratum* in noſtro
Senatu ſe poſteà intellexiſſe, licèt (inquit) hoc
nō careat difficultate, per ea, quæ not. Cel. Hu-
go in conſ.37.nu.9. Cæterũ ego à mea nō prop
tereà recedo opinione, quę vt magis magiſque
comptobata maneat operæ prætium duxi ſub
breuibus reſpondere his, quæ Cancer. adducit
in ſuæ opinionis corroborationem: Principale
fundamentum Cancerij conſiſtit in his, quæ
docent Autho. Theſau. deciſ.199.num.8.& An
tho. Sola in conſti. Sabau. tit. de aliena. bonor.
min. mulie. glo.3.num.48. quos dicit omninò
videndos ſuper præſenti quæſtione, quia ſic in
terminis illius, egregij iſti viri tenent. Verùm ſi
ij doctores videantur, reperiemus proculdu-
bio in caſu valdè diuerſo à noſtro ipſos fuiſſe
loquutos.
113 Dicunt † enim quòd in donatione om-
nium bonorum non veniunt futura etiam ſi

ſit reſeruatio ad teſtandum,quod eſt certiſſinium,& indubitatum,& ab omnibus tenendum,prouti nos in inferioribus in clauſula donationis omniũ bonorũ & probauimus,& cõ-
124 firmauimus,Cęterùm † ratio huius traditionis eſt,quia cum verbum *omnia bona*, ſiue quia diſpoſitio de eis facta refferri ſemper debeat ad tempus,quo fit, vt Theſau. ibidem aſſerit, ſiue aliàs, non ſit aptum ex ſui natura compræhendere bona futura,indè fit quòd nihil quoad hoc reſeruatio operetur,& in hoc caſu op-
125 timè cadit ratio Cancerij,quia † ſic inducta ad vnum finem contrarium operarentur:fit enim reſeruatio ad minuendam donationem ,non ad illam augendam, vel ampliandam vltra id quod verba important,ac poſſunt compræhendere, & ideò non eſt hic effectus tribuendus vt faciat id in ea donatione cõpræhẽdi, quod aliàs ex natura verborum,quibus concepta eſ-
126 ſet, cõpræhẽdere ipſa nõ potuiſſet. Non † ſic eſt in noſtro caſu hæreditamenti facti per verbum, *ſit hęres, dono hæreditatem*,& ſimilia,quę ex ſui natura nedum apta ſunt compræhendere bona pręſentia,& futura,ſed imò reuerà compræhendunt,vt in ſuperioribus latè probauimus. Et ſi aliquando,ſecundum obſeruationẽ Senatus,reſtringuntur ad bona etiam præſentia,id fit per verborum impropriationem quãdo non eſt facta reſeruatio,capiendo benignã interpretationem,vt actus potiùs valeat quàm pereat fauore matrimonij, & filiorũ,& propter iuramentum, vt ſuprà etiam dixi. Quando autẽ in donatione, ſeu hæreditamẽto adeſt reſeruatio,tunc ceſſat ratio,propter quam verba impropriẽtũr,capiaturque illa benigna interpretatio vt ſuſtineatur donatio in bonis pręſentibus,& ideò tunc iudicanda eſt donatio facta de bonis pręſentibus, & futuris,non ex vi reſeruationis, quaſi illam ea ampliauerit, vel auxerit vt Cãcer. arbitrabatur,ſed ex eo quòd ſubſtulerit cauſam, propter quam, verbis impropriatis,benigna illa ſumeretur interpretatio,quia ſublata clarum eſt quòd donatio,& hęreditamentum ſunt iudicanda de illis bonis facta,quæ verba ſuapte natura cõpræhendunt, quæ cum ſint præſentia, & futura, vt dictum eſt,indè conſequitur quòd de illis dici debeãt facta. Et ſi & vbi Senatus contrarium aliquando,vt Cancer. ſe intellexiſſe dixit, declarauit, ego ſtabo cuiuſcunque egregij viri meliori cenſuræ,hucuſque tamen talem declarationem reperire nequiui,ſed imò in binis cauſis,quas ſuprà retuli, ſemper vidi Senatum in hanc ſententiam inclinatum.

127 Veruntamen † circa verbum *pręferantur*,de quo ſuprà,cum alijs, egimus ſcrupulus adhuc manet non modicus,num nam ipſum vocationem importet ſimplicem,an verò correſpectiuam,& conditionalem, quãdo ſic pactio cõcipitur,prouti ſolet in noſtra Cathalonia, *Quòd filij ex hoc matrimonio procreandi præferantur in ſuccedendo filijs alterius cuiuſcunq; matrimonij,hoc eſt filij pro filijs, & filiæ pro filiabus.*

128 Noſter † Senatus in eam videtur inclinari opinionem vt huiuſmodi hæreditamenta pręciſam,& neceſſariam in fauorem filiorum inducant diſpoſitionem,ſimplicemque,non cõditionatam, nec ad aliud futurum matrimonium habentem reſpectum ,ita tamen quòd priùs in bonis donatis ſuccedant maſculi ſi adſunt,mox,& illis deficientibus,fœminæ,ſequẽdo declarationem eorum verborum,quam aliquando legimus in non nullis hæreditamentis per ipſos contrahentes, & hęreditãtes factam, & ſignanter ſic ego vidi in hęreditamento quodã,de quo agebatur in Senatu in cauſa Margaretæ Caſamijana,& Capell Parrochiæ de Batet contra Raphaëlẽ Parrinet villæ Oloti,& alios, ad relationem egregij Senatoris Franciſci Ferruz,ſcriba Bartholomæo Balle (quam ego pro dicto Parrinet agente contra hæreditamentũ, timens opinionem Senatus, deffendere non ſum auſus) in quo quidẽ hęreditamẽto poſt verba illa, *quòd ſuij pro filijs, & filiæ pro filiabus, qui ex hoc matrimonio procedent,ſint hæredes* leguntur ſequentia, *hoc eſt quòd ſi aderit filius maſculus ex hoc matrimonio præcedat in hęreditate, & ſic de fœminis*, quæ dicebant nonnulli, illique graues doctores mecum ſuper intelligentia dictorum verborum conſulti,id ſignificare tãtùm quòd voluiſſet donatorẽ donare primò filijs maſculis eius matrimonij, & in illorum deffectum fœminis,& non aliud,licèt mihi duriuſculum viſum ſit:alium enim forſan non improprium habere ea verba dici poſſunt ſenſum,vt ſignificent prælationem tantùm ad filios, & filias alterius matrimonij reſpectiuè. Sed quicquid
† ſit,Senatus ſic *declarauit* vt ſuprà de anno 1603. in aula Regentis Cancellariã ad relationẽ egregij Senatoris Hieronymi Aſtor in cauſa Monſerrati Croanyes contra Michaelem Domenec,ſcriba Carmona,cuius ſuprà in alio propoſito meminimus:Declarauit (inquam) hæreditamentum validum, ſicut & reliqua nullum reſpectum,& conditionem importantia,& bona præſentia filio maſculo prioris matrimonij abſque probatione aliqua eſſent ne, vel non, filij alterius matrimonij,adiudicauit.

Notanter dixi, *filio maſculo*, quia conſtabat in proceſſu ex confeſſione actoris adeſſe vnicam filiam ex eodem matrimonio, licèt nihil petentem, & nihilominus Senatus bona maſculo adiudicauit,cum quibus viſus eſt ſentire quòd hæreditamentum perfectum cum prælatione filiorum maſculorum reſpectu fœminarum eiuſdem vel alterius matrimonij ea

verba

Digitized by Google

verba … verum eſt quod … tum n… erat conceptum per verba … *tur ſed hoc modo, … del præſent matrimonis maſcle per maſcle, o femella per … hajen dee … y de … ſien … hereters … huius matrimonij maſculus pro maſculo, & fœmina pro fœmina habeant … de facto … cum hæredes …* tamen exiſtimo quod idem vnum atque … ſignificet, & opereret … verborũ proprietatem attendamus.

Superfuit & alius caſus, me patrocinante eũ, qui ſuccubuit, in eodem Senatu de anno 16… ad relationem eiuſdem Aſtor in cauſa Reuerend. Anthonij Prat contra Ioannem Pou, cuius etiam ſuprà meminimus, ſcriba Hieronymo Boſch, quo in vim hæreditamenti hoc modo concepti, *quòd infantes ex hoc matrimonio procreandi ſint, & eſſe habeant heredes noſtri, & … lijs alterius matrimonij præferãtur, ſcilicet maſculi maſculis, & fœmina fœminis, electione ex ipſis nobis reſeruata, prout tunc pro tunc fauore huius noſtri matrimonij hæreditamus*, bona … præſentia filio maſculo adiudicauit Senatus, ſicut in ſuperiori … eiuſdem matrimonij, & nullo … qui … allegabatur contra … Et die 3. Octo… publicata fuit regia ſententia ad relationem egregij Senatoris Ioan. Magarola … Fen… eda parrochiæ ſancti … & Franciſcum Molleres, & alios, ſcriba … Perez, qua, me patrocinante, in caſu huius hæreditamenti, *que los fills o filles que del præſent matrimoni procrehits ſeran, ſien hereters llurs, ço es fills per fills, y filles per filles* hoc eſt *quod filij, aut filiæ, qui ex præſenti matrimonio procreati fuerint, ſint heredes illorum, ſcilicet filij pro filijs, & filiæ pro filiabus,*

† fuit *declaratum* per illud fuiſſe vocatos filios maſculos, & fœminas in deffectũ maſculorũ, Dixi *me patrocinante*, quia cum videamus Senatum in hanc inclinari opinionem libenter omnes eam deffendimus, quicquid aliter in … ertis … bus ſentire poſſemus. Idem item fuit declaratũ per quendam ordinarium de conſilio cuiuſdam egregij huius ciuitatis aduocati, & poſtea confirmatum in tertia aula referẽte egregio Senatore Franciſco Bonet ſub die 1. Aprilis … in cauſ. Bernar. Colomets, & Stephani, & Pauli Colomers, ſcriba Ioſep. Cortes, in caſu huius hæreditamenti. *Item es pactat entre dites parts que ſien per … per … es del præſent matrim ſien y han en … hereus del … bens dalt donats, e axiu juran,* hoc … *d ſ … pro … & filiæ pro filiabus præſenti matrimonij … ſint, habeant eſſe hæredes bonorũ ſuprà donatorũ, & iurant,*

† in quo ſimpliciter fuit *declaratum* … modi clauſulam continere donationem, & hæreditamentum in fauorem filiorum, & filiarum … huius matrimonij.

Super iſtis ego hæreditamentis hæc declarata in Senatu vidi in duabus aulis, circa quæ nimium eſt diuiſe noſtrum Cancer. poſt hæc ſcripta viſum in 3. par. var. reſol. c. … de pact. … nullam, quod ſciretur, reperi … Senatus deciſionem ſuper hæreditamento hac forma concepto, *quod filij pro filijs, & filiæ pro filiabus, qui ex hoc matrimonio procedent ſint hæredes noſtri*; mirum (inquam) eſt id dixiſſe Cancer. cum ſæpe allegeret declarationem factam in cauſa Montſerrati Croanyes contra Michaelem Domenech refferente Hieronymo

• Aſtor, in qua de hæreditamento facto, vt ſuprà dicebamus, agebatur, quod per verba *maſculi pro maſculis &c.* quę equiparantur procul dubio verbis *quòd filij pro filijs &c.* erat conceptum. Solùm reſtat quid in aula admodum Reuerendi Cancellarij ſit declaratum in terminis horum hæreditamentorum videamus, multum ego temporis conſumpſi, & nonnihil laboris ſuſcepi in hoc perquirendo, ſed nunquam potui reperire quòd vnquam aliqua cauſa ſuper hoc in ea aula fuerit declarata, ſaltem de tempore eorum, qui nunc in ea ſedẽt, imò ipſi id mihi plenè fatebantur dum ab eis id ſciſcitarer: Solum inueni quòd tres cauſæ, dũ hęc ſcribimus, ſunt in puncto ferendæ ſententiæ in ea aula, Prima quidem ad relationem egregij Senatoris Franciſci Mijauila, & Franqueſa inter Iacobum Goula, & Ioannem Pla I.V. D. ſcriba Bartholomeo Ballester in terminis huius hæreditamenti. *Item conue … promet que heretera fill per fill o filla per filla, que del præſent matrimoni procehiran* hoc eſt, *Item conuenit, & promittit quod hæreditabit filium pro filio, aut filiam pro filia, qui ex hoc matrimonio procedent*: Alia ad relationem egregij etiam Senatoris Ioſephi Dalmau inter Gabrielem, & Onophriũ Caſamaiors ex vna, & Onophrium Marti, ex alia partibus, ſcriba Michaele Perez, cuius hæreditamenti verba ſunt hęc *Que los fills, y filles procreadors ael præſent matrimoni que fills per fills, y filles per filles hajen, y ſien llurs hereters* hoc eſt, *quod filij, & filiæ procreandi ex præſente matrimonio quòd filij pro filijs, & filiæ pro filiabus habeant, & ſint ſui hæredes*: Et tertia denique ad relationem egregij itidem Senatoris Hierony. Senmiſtin cauſa Collegij Sacti Seueri Eccleſiæ Barcinonæ contra pupillos Maſons de Parets, ſcriba Ioſepho Cortes, in caſu huiuſmodi hęreditamẽti. *Itẽ es pactat, y tractat entre dites parts que … per fills y fillas per fillas de altre matrimoni … en … hereus dels bens de dit Maſo, com de pre… heretan.* id eſt, *Item eſt pactatum, & tractatum inter dictas partes quod filij pro filijs, & filiæ pro filiabus alterius matrimonij habeant, & ſint hæredes bonorum dicti Maſo … cum præſenti hæreditamento* quarum altera alteri expectat vt declaretur: reſolutio enim, quæ in vna ſume

P 2 tur

quòd filij, vel filiæ huius matrimonij priùs, vel potiùs quam alterius matrimonij habeant, & ſint hæreditati ſcilicet filij pro filijs, & filiæ pro filiabus, in qua feceram quod potueram, allegaueram in iure, fueram plenè auditus, & reliqua reliqueram egregijs Senatoribus pro ſua ſumma prudẽtia, & doctrina maturè determinanda, ſed, vt aliàs dixi dum de eadem hac cauſa in ſuperioribus verba facerem, concordarunt poſteà partes, & ſic non fuit locus declarationi, quam ſperabã, erãt partes Petrus Conill calceterius villę Oloti, & Gabriel Puig de Salit domicellus in vicaria vici domiciliatus.

Habeo & aliam cauſam in eadem aula Regentis Cancellariam ad relationem egregij itidem Senatoris Iacobi Puigmija, ſcriba Vilella inter Raphaelem Llaudes, & Michaelẽ Coſta, & Gayola villæ Biſulduni ſimilem omnino caſui, de quo ſuprà, Sebaſtiani Fontfreda contra Franciſcũ Molleres, & alios, refferente Magarola, in qua cum eiſdem ipſiſſimis verbis fuit hęreditamentum conceptum, quibus illud dicti Fontfreda contra Molleres, in qua quidem cauſa idem quod in illa ego deffendo, & exiſti-
137 mo iuſtè, & iuſtiſſimè, ex eo † quòd in eis hæreditamentis non ponantur verba, *filij pro filijs*, in ſubſtãtia donationis, ſicuti in pluribus alijs, de quibus ſuprà fuimus loquuti, quando dicitur, *quòd filij pro filijs illi ſint hæredes qui ex hoc matrimonio procedent, & idem de filiabus*, quo caſu videtur benè applicari quòd cõditionata, & ad aliud matrimonium dicentia reſpectum remaneant hæreditamenta, ſed imò apponuntur poſt perfectam orationem complectẽtem donationem ſimplicem in fauorem filiorum prioris matrimonij ſic, *quòd filij ex hoc matrimonio procreandi ſint hæredes &c.* addẽdo poſtea *hoc eſt filij pro filijs, & filię pro filiabus*, quo caſu alium ſeu ſum hæc vltima verba habere poſſunt, & non multè recipere, quem ſcilicet Senatus eis accommodauit vt reſpectu filiorum maſculorũ, & fœminarũ eiuſdem matrimonij pręlatio cenſeatur conſiderata, non aliàs.

Quod vt clariùs videas, aduerte quòd verba illa poſita poſt donationem perfectam, *hoc eſt filij pro filijs, & filiæ pro filiabus*, nemo mihi negabit, poſita ſunt ad declarandum quod anteà fuerat obſcurè dictum, id autem non fuit reſpectu ſubſtantię hęreditamenti, an ſcilicet illud ſit factum filijs illius matrimonij ſimpliciter, prout vult opinio diuerſa, quia id ſatis clarè, & apertè verba ſonant, & loquuntur per ſuam orationem perfectam, ſed reſpectu eius, quod ambiguum erat, & dubium in verbis hæreditamenti, quod erat proculdubio, ſi voluiſſent hæreditantes donare filijs maſculis, & fœminis ſimul, aut quomodo, quia erat in hæreditamento coniũ facta mentio his verbis, *quòd filij, vel filię ex hoc matrimonio procreandi &c.* id ergo eſt, & non aliud, quod, vt dubium, declararate voluerunt hęreditantes in calce hęreditamenti, atque ita eſt interprætandum proculdubio: quia ita eſt de iure expeditum, debere ſcilicet fieri interprætationem vt relatio fiat ad ea, quæ declaratione indigẽt, nõ ad ea, quę clara ſunt, vt pluribus probat Ludoui. Caſſana. quàm ego poſſem refferre in conſ. 50. num. 26. & conſ. 53. num. 76. vbi pulchra aliorum conſilia, & dicta reffert idem egregiè probãtia, quod vires ſumit ex regula notiſſima, declarationem ſolũ cadere ſuper expoſitione verbi dubij, de qua Seſe, & paſsim omnes, deciſ. 76. num. 2. & Gratia. deciſ. 175. num. 12. quo ſuppoſito alia dictis verbis non poterit dari interprætatio quàm quòd voluerint hęreditãtes dicere cum eis ſe ſic filijs, & filiabus illius matrimonij arbitratos eſſe facere hæreditamentum, vt priùs filijs maſculis, mox, & in illorum tantùm deffectum fæminis. Nec dicas quòd videatur hæc interprætatio extranea verbis, nec proindè mireris, quia vt plurimùm, imò ſemper huiuſmodi, de quibus agimus, hæreditamenta facta reperiuntur non in capitulis matrimonialibus, quæ fiunt in magnis ciuitatibus inter perſonas politioris linguæ, ſed imò in pagis, & aldeis inter ruſticos, idiotas, & illiteratos homines, quibus ſine dubio cõdonari põt is loquendi modus quantumuis improprius, apud eos tamen vſitatus, vel eò maximè quòd dicta hæreditamenta, in quibus apponebantur, & apponi ſolebant verba prædicta, antiqua omnia ſunt tẽpore quo magis rudè ſolebant homines, maximè ruſtici loqui: nec tam impropria eſt interprætatio prædicta quin ita factam aliquando vidimus in aliquibus capitulis matrimonialibus per eoſdem contrahentes vt ſuprà vidiſtis.

Mitto quòd non ſit ſumenda interprætatio quòd hæreditãtes, qui ſimpliciter, & abſq. cõditione aliqua viſi ſunt per orationem perfectam voluiſſe donare filijs ſui matrimonij, cẽſerint ſe ſtatim correxiſſe per verba, *hoc eſt filij pro filijs &c.* intelligendo ea vt volunt qui cõtra nos tenent, & alia deniq. ſilentio prætereo, quæ in hoc idem cumulari poſſent, quia inter doctos, & peritos homines loquor, quibus hęc ſufficere ſum arbitratus.

Illa autẽ (vt eò redeamus vndè diuertimus) quę ego tot verbis conatus ſum ſuperiùs probare circa priorem conceptionem hæreditamentorum cum verbis, *filij pro filijs, & filiæ pro filiabus*, quãdo apponuntur in ſubſtantia orationis vt videantur magis conditionatam, & reſpectiuam ad aliud matrimonium importare prælationem, quàm ſimplicem vocationẽ, non arbitreris quòd ſint omnino noſtri Sena-

tus

Digitized by Google

tus auctoritate deſtituta, reperi enim quòd ſic, vt ego tenui in ſuperioribus, *declaratum* extitit die 20. Mar. 1574. refferente egregio olim Senatore N. Negrell in cauſa Iacobi Amat contra Bartholomeũ Perer, cuius eſt nunc ſcriba Ioſephus Cortes, dicendo *quòd promiſſio de hereditando filios pro filijs, & filias pro filiabus, qui ex hoc matrimonio procedent, eſt quedam conuentio, ſeu cõcordia inter partes cõtrahentes matrimonium inita, facta, & firmata, habito tamen reſpectu, & conſideratione, ſeu animo, & propoſito, voluntate, & intentione alterius matrimonij per ſponſum tunc nubentem impoſterum forſan contrahendi, nec ex dicta conuentione, & concordia* (inquit) *inferri poteſt hereditamentum generale, ſeu vniuerſale in fauorẽ N. filij &c.* hæc dicta ſententia, quibus mirè probatur intentum.

138 Vbi autem † clarè, & apertè, verbiſque claris, ac manifeſtis conditionaliter hereditamentum factum foret, ne dubites quòd Senatus declararet indubitàter non poſſe quemquam pretendere ex eo vocationem niſi putificatis conditionibus, prouti vidimus in famigerata illa ſententia in cauſa ſtatuum Cardonæ ad relationem egregij primò Senatoris, & poſteà Regiam Cancellariam Regentis Hieronymi Torner, nunc autẽ, pro Dei benignitate, ipſo in cælo fruentis, ſub die 29. Ianuarij 1603. ſcriba Saluatore Capella, lata, qua *declaratum* extitit quòd quamuis verum foret Ducatum Cardonæ, Vicecomitatum de Vilamuro cum caſtris villis, & locis dictis Ducatui, & Vicecomitatui vnitis, & villas de Arbeca, & Iuneda fuiſſe, & eſſe vinculo, & fideicommiſſo perpetuo ſubiecta in fauorem liberorum, & deſcendentium maſculorum egregij don Ioannis Raymundi Folch ſecundi huius nominis, & tertij Comitis Cardonæ, aliàs Cælidonij Armenter nominati, à quo Excellentiſſima Ioãna Folch, & de Arago Duciſſa Cardonæ, & nobilis Galcerandus de Cardona partes contendentes deſcendebant, in vim pactorũ appoſitorum in capit. matrim. initis, & firmatis per, & inter dictum Ioannem Raymundum Folch aliàs Cælidonium Armenter ex vna, & egregiam Gondiſſaluam Ximenes de Arenos Comitiſſam de Prades, partibus ex altera, & aliàs: quamuis etiam verum eſſet quòd ſolus nobilis Ferdinandus de Cardona, qui litem mouerat pater Galcerandi de Cardona, qui poſtea illam proſequutus fuerat, tempore mortis Excelentiſſimi don Franciſci Raymundi Folch vltimi ante Excellentiſsimã Duciſam Ioãnam poſſeſſoris, reperiretur tunc fili⁹ maſculus, cui ſucceſsio defferri potuiſſet in vim dictorum vinculorum, excluſa dicta Excellentiſſima Duciſa Ioanna vt pote fœmina, & ſic inhabili ad ſuccedendum, nihilominus tamen fuit dictum non obſtare, quia vincula prædicta appoſita fuerãt in capitu. matrim. de quibus ſuprà, ſub his conditionibus, videlicet *ſi contingeret egregiam Gondiſſaluam Ximenes de Arenos præmori egregio Ioanni Raymundo Folch eius viro, & ipſum ſecundam ducere vxorem, & ſuperuiuere filios maſculos dicti matrimonij, & non aliàs*, quas quidem conditiones nedum nõ conſtabat, ſed nec fuerat prætenſum, nec allegatum fuiſſe adimpletas, ſed imò conſtabat prædeceſſiſſe egregium maritum egregiæ vxori, vndè reſultabat in vim dictorum vinculorũ nihil poſſe filios deſcendentes ex dictis egregijs coniugibus quaſi vocatos prætendere, ſed imò bona prædicta remanſiſſe libera dicto egregio Ioanni Raymundo Folch aliàs Celidonio Armenter in vim donationis ſibi aliàs per egregium parentem factæ ea ſola conditione adiecta, quòd ſi deſcederet ſine liberis ad ætatem condendi teſtamentum non peruenientibus ad ſe reuerterentur, vel ad illum, vel ad illos, ad quem, vel ad quos ordinaſſet verbo, vel teſtamento, quæ conditio dicebatur deffeciſſe ex eo quòd ei ſuperuixerat egregius Ioãnes Raymundus Folch huius nominis tertius eius filius. Hic ego ſubſiſto, nec enim magnitudo cauſæ permitit quòd vlteriùs progrediar, nec iura partium diſcutiam, pendente, ſicut pendet, in Senatu ſupplicationis cauſa ab ea ſententia interpoſita: hoc ſolum vnũ dicens quòd ſi plura non erant in hac egregia cauſa conſideranda, cum ratione dicebant egregij Senatores, qui eam deciderant, facilimam eis fuiſſe deciſionem, parumque laboris, qui conſumeretur, neceſſarium, verùm, vt audio, dictus nobilis agens vocationem prætendebat ex donatione facta dicto egregio Ioanni Raymundo aliàs Cælidonio Armenter vigore illius conditionis in ſua donatione appoſitæ, *ſi deſcederet ſine filijs maſculis ex legitimo, & carnali matrimonio procreatis, aut cum talibus, qui non peruenirẽt ad ætatem condendi teſtamentum &c.* in quorum verborum vim licèt videretur prætẽdi poſſe quòd filij maſculi eſſent poſiti in conditione tantũ, nihilominus quia erant in contractu poſiti filij in conditione, & videbantur fuiſſe ipſi etiã grauati, & ex alijs mille coniecturis, quas ex eiſdem capitulis, & donatione coaceruabat, prætendebat, vt dixi, nobilis agens vocationẽ filiorum maſculorum: Id clariſsimi Senatores qui nunc cauſam in manibus habent, ſic rectè (ea eſt ingeniorum ipſorum felicitas) dijudicabunt vt ſperandum ſit nulli ampliùs relinquendum fore vllum dubitandi locum, proſequamur nos noſtrum inſtitutum: idem in caſu ſimilis hereditamẽti cũ eadẽ cõditione clarè cõcepti *declarauit* Senat⁹ reſſerẽte olim illi⁹ egregio Senatore, nũc verò Regẽte Regiã Cancel. Micha. d Salba, & d Valleſi. 12. Maij 1603. inter

Iacobum Ferrer, & Catherinã Brull, ſcriba Serra, volendo quòd non ſit hereditamentum niſi purificata conditione, quod eo modo conceptum eſt, ſi contingat quòd mortua vxore vir ducat ſecũdã, & ex ea filios habeat, filij huius matrimonij ſint heredes.

139 In † huiuſmodi hæreditamentorum formulis, per quas comparatiuè vocantur filij prioris matrimonij, teneri forſan poſſet (ſi in vllis vnquam tenenda eſt) noſtri Cancerij opinio, quã ſuperiùs adduximus in prim. huius glo. par. nu. 7. deffendentis non obſtante hæreditamento in fauorem omnium filiorũ facto poſſe nihilominùs parentes vnum ex ipſis, qui ſit eorum heres, poſteà eligere, & cum hoc fore, & eſſe ſatisfactum obligationi, quę ipſis incumbit vigore dicti hæreditamenti: cum enim hæc hereditamenta, de quibus nunc agimus, per modum prælationis filiorum prioris matrimonij ad filios cuiuſcunque alterius matrimonij concepta ſint, per quem nulla alia videtur eſſe mens, & intentio parentum quàm promittere filios prioris matrimonij alijs quibuſcunque preſerre, ſatisfeciſſe obligationi videntur ſi poſtea vnum ex ipſis præferendo hæredem inſtituant, quam conſiderationem forſan non modicum iuuaret eloquutio Imper. in celeberrima illa l. cum acutiſsimi, C. de fideicom. vbi interpretationẽ, ſi fieret, quòd voluiſſet teſtator ſubſtitutum poſt mortem filij hæredis inſtituti, etiam ſi ille deſcederet cum liberis, admitti, vocat antepoſitionem, & ſeu prelationem alienarum ſucceſsionum proprijs ipſius teſtatoris, ecce ergo quòd ex vocatione vnius perſonæ extraneæ, & alienę ſucceſsionis, iuxta Imper. ſententiam, dicitur teſtator alienas ſucceſsiones proprijs antepoſuiſſe, ſic videtur filios prioris matrimonij in hereditando alijs pretuliſſe qui vnum ex illis poſtea hæredem inſtituit, benè Alex. Rauden. deciſ. Piſa. 22. ſed hæc alterius ſunt ſpeculationis, reuoco lectorem ad ea, quæ aliàs circa hanc materiam docui in loco ſuprà proximè allega.

140 Aliquando † ſolent fieri hęc hæreditamenta, circa quæ noſtra verſatur diſputatio, non vt de præſenti cenſeatur aliquid donatum, ſed poſt mortem, hoc modo *Item es pactat que los fills del preſent matrimoni ſien noſtres hereus deſpres de noſtra mort*, hoc eſt, *Item eſt pactatum quòd filij huius matrimonij ſint noſtri heredes poſt obitum noſtrum*, quo caſu dubitari meritò poteſt de pacti validitate, an ſcilicet vt comprehendens omnia bona tam preſentia, quàm futura ſit inualidum iudicandum, & reprobatum, an verò vt (ex benigna interpretatione) ſola præſentia complectens ſit dicendum iure validum, & approbatum, qua in re ego nullam conſtituerem differentiam inter hoc hæreditamentum, & illud aliud, de quo tantiſper in ſuperioribus egimus, quo contrahentes ſimpliciter cõuenerant *quòd filij ex eis procreandi futuri eſſent eorum heredes*: non enim video quid inter vnum, & aliud (quoad validitatem, vel inualiditatem loquor) interſit, vel intereſſe poſsit: reſoluendam igitur hanc dubitationem cenſeo ex his, quæ ſuprà, circa illud aliud hereditamentum, per verbum, *ſint heredes* conceptum, diximus, vt ſi opinio Senatus, qui per verbum, *ſint heredes*, non cenſeri donata niſi bona præſentia tantùm tenuit, & tenet, tibi arriſerit, hoc de quo agimus validum iudices hereditamentum, ſi verò contra, bona etiam futura, & vniuerſam hereditatem in donatione comprehẽdi, ex multis, quę ſuprà ad hoc propoſitum tradidimus, tibi perſuadere poteris, inualidum, & reprobatum idẽ dicas hæreditamentum.

141 Vidi † poſt hæc ſcripta tertiã partem var. reſol. Iaco. Cancer. quæ nuper prodijt in lucem, qui in c. 7. de pac. num. 130. cum ſequent. aliter atq. aliter de eadem hac re, de eodemque hæreditamento agens reſoluit dubitationem, diſtinguens in effectu inter pactũ, quod ſucceſſionem futuram contineat, & inter illud, quod ſolam perſonalem obligationem, quæ incipiat habere effectum in perſona hæredum, ac dicens primo caſu reprobatum eſſe de iure pactum, quia in effectu per illud aufertur libera teſtandi facultas, cum donatarius de neceſsitate debeat in vim pacti ſuccedere, & eſſe hæres donatori, ſecundo verò caſu minime, quia tũc per tale pactum quis non efficitur ſucceſſor, vel hæres, ſed alius efficeretur hæres donatoris ex teſtamento, vel ab inteſtato, & ille hæres vel legitimus, vel teſtamentarius obligatus eſſet tradere bona deffuncti cui ille promiſiſſet. Hæc Cancer. pluribus verbis docet, ad quæ confirmanda aduocat plures doctores, & omnes cum eodem ipſo Cancer. videntur fundari in diſpoſitione l. vni. C. vt actio. ab hæred. & contra hæred. in hocque fundari inquit quaſdam, quas allegat, noſtri Senatus deciſiones, ſeu declarationes, quę pro validitate huiuſmodi hæreditamentorum factæ extiterunt.

142 Verùm † ego non propterea à mea, quam prædixi, recedo opinione, quæ eſt quòd validitas, vel inualiditas huiuſmodi hæreditamentorum pendeat non ex eo quòd incipiant habere effectum in perſona ipſius promiſſoris, vel potiùs illius heredis, ſed ex eo quòd vniuerſalia ſint vniuerſam continentia hæreditatem promiſſoris, vel particularia particularem potiùs eiuſdem prę ſe ferentia ſucceſſionem, ſic vt primo caſu ſiue conceptum ſit hæreditamentum vt effectum, & efficatiam incipiat habere in perſona promiſſoris, ſiue ipſi' hæredis, vtroq.

modo

Digitized by Google

modo inualidum ſit iudicandum, ſecundo verò caſu non, ad quod ego confirmandum ſolum Oſaſ.aduoco, quem Cancer. pro ſua opinione allegat,& inducit in deciſ.100.is(in quã). dicta deciſ.num.24.25.& 26.reſpondens cuidã argumento, quod cõtra ſuam,quam pro inualiditate pacti,de quo ibi, ſtabiliebat opinionẽ, de eadem diſtinctione noſtri Cancerij formauerat,in verſ.nec eſt facienda vis,id,quod nos, dicit,cuius verba nõ reffero ne prolixior fiam, per te ipſum videantur,quia pulchra in propoſito ſunt, ſequitur Micha.Graſ.de ſucceſ. §.ſucceſsio q.9.num.18.& hæc eſt pura,mera, & irrefregabilis,meo iuditio,veritas. Et ſi & vbi circa validitatem , vel inualiditatem huiuſmodi, de quibus agimus, hæreditamentorum variauit aliquando Senatus modò pro validitate, modò verò pro inualiditate concludens vt Cãcerius aſſerit, id non exiſtimo fuiſſe quòd in vno caſu ita conceptum eſſet pactum vt obligatio inciperet iam in perſona promiſſoris, & contra ipſum, in alio verò contra hæredem, ſed imò ex eo quòd in vno caſu in pacto compræhendi omnia bona preſentia, & futura promitentis exiſtimauit,in alio verò ſola pręſentia & non alia. Et licèt ego omnes illas declarationes,quas Cancer.reffert non viderim, vt ex eis me id collegiſſe affirmare hoc loci poſsim, nihilominus eam vidi, quæ facta fuit ad relationem egregij Senatoris Hieronymi Aſtor in cauſa Monſerrati Croanyes contra Petrum Domenech ſub die 21.Feb.1603.actua. Carmona,& nunc Roure,in qua expræſsiſsimè motus Senatus legitur ad declarandum pro validitate hęreditamenti, quia tum fauore matrimonij,& filiorum,tum etiam virtute iuramẽti iudicabatur factum de bonis tantùm præſentibus,& non de futuris: Ad idem video doctores attendiſſe,qui hac de re egerunt,reperio enim quod ij,qui pro validitate pacti, ex quo actio non incipit,nec exercetur contra promiſſorẽ, ſed cõtra hæredem, reſponderunt, loquuntur in pactionibus factis non ſuper vniuerſis bonis ,ſed imò ſuper certis rebus particularibus vt optimè Oſaſ.animaduertit vbi ſuprà allega. eſt.

143 Nec † titulus ille C.vt actio. ab hæred.& cõtra hæred.qui in contrarium allegatur,de quoque pro contraria opinione arguitur, quicquã contra noſtram probat:in eo enim non diſponitur quòd illud,quod valere non poſſet ſi actio inciperet in perſona promiſſoris,& contra ipſum eius vita durante,valeat ſi ſic concipiatur vt incipiat in perſona hæredis actio,& contra ipſum exerceatur,quod foret neceſſarium vt per illum tit.& legem ipſius, quæ vnica eſt, probari dici poſſet diſtinctio ſuprà facta quòd donatio poſt mortẽ de vniuerſis bonis valeat ſi ſic concipiatur vt actio incipiat contra hęredem,minimè verò contra ipſum donatorem in vita ipſius,ſed illud tantùm in eo tit. & per illũ diſponitur vt corrigatur antiqui iuris diſpoſitio,quæ prohibebat actiones incipere poſſe ab hęredibus, & contra hæredes, vt ex eadem l. vnica clarè deſumitur, & Azo probat in ſum. eo.tit.ſolùm ergo Imperatori curę in illo titulo,& per illum fuit ſanare,& tollere inualiditatem actus, quę antiquitus vigebat propterea quòd ſic conciperetur vt actiones inciperent ab hæredibus, & cõtra eos, de alijs autẽ nullitatibus,quas actus habere poſſet ſiue quia conceptus in contractu inter viuos ſuper omnibus bonis præſentibus,& futuris,ſiue aliàs nec vllũ quidem verbum,id totum relictum fuit diſpoſitioni iuris communis,non ergo eſt bona,quæ ab eo titulo ſumitur, argumentatio ad comprobationem diſtinctionis ſuperiùs traditæ.

144 Et vt † radicitùs, & perfectiſſimè hæc, quæ tractamus,intelligantur,aduertendũ eſt quòd ad hoc vt quis dicatur inteſtabilis,hoc eſt vt dicatur priuatus teſtandi facultate non ſufficit quòd aliquo modo teſtari poſſit,ſed neceſſum eſt quòd cum effectu,aliàs enim non eſt talis facultas conſiderabilis, exemplum ponamus in eo,qui fecit donationem omnium bonorũ præſentium, & futurorum retento dominio, quamuis enim ratione dictæ retentionis dici poſſit teſtabilis, reueràque de dominio teſtari poſſit,& hęredem inſtituere , nihilominus donatio diceretur inualida tanquam auferens liberam teſtandi facultatem,quia effectu dicitur donator inteſtabilis,teſtandique facultate priuatus,cum quamuis teſtetur non poſſit reperire hæredem,qui hæreditatem adeat, quam ſtatim abſque commodo aliquo reſtituturus eſt, & ideò ea retentio nullo modo eſt conſiderabilis ad effectum vt dici poſſit teſtabilis donator,ſed imò ea non obſtante dicendus eſt inteſtabilis,cum re vera,& cum effectu talis ſit poſt quam non habet quo inuitetur hæres ad adeundam hęreditatem, ſic in noſtro propoſito, quamuis donanti poſt mortem , remaneat facultas teſtandi,ac hæredem inſtituendi in bonis donatis non obſtante donatione , quia tñ eſt certũ ipſum nõ repertũ hęredẽ,qui hæreditatem adiret,quam ſtatim reſtituturus eſſet abſque commodo aliquo,indè fit quòd nihilominus effectu ipſo dici debeat donator inteſtabilis effici propter huiuſmodi donationẽ: non ergo ex eo dici poteſt hæc de qua agimus donatio,& pactio,licèt vniuerſalis, & vniuerſorum bonorum præſentium,& futurorum, valida, quòd nihilominus remaneat donatori facultas teſtãdi;cum , vt ſuprà dictum eſt, ea non ſit modo aliquo conſiderabilis,ſic in propoſito argumentantur Abb.in conſ. 102. Corn. conſ. 60.littera,

Digitized by Google

60. littera,O,& latiùs cõſ. 176.littera,N, vol.2. Dec.in conſ.30.num.4.verſ. prætetea, & Oſaſ. qui ſupradictos reffert in ſępè allega. deciſ. 100.num.26.circa fin.qui eſt videndus, latiſsimè Sotomaior omninò etiam viden.quotid. controuet.lib.2.c.17.per tot.

145 Nec† mihi replices quòd in noſtro caſu iam reperiet donator hæredem, qui ſub ſpe lucri quartę trebellianicæ, vel falcidiæ, quas ſuo caſu tanquam grauatus detrahere poterit, inuitabitur ad adeundam hæreditatem, vt Iul. Clar. conſideranit in §.donatio q.19.num.7. Reſpondemus enim quòd id difficultatem patitur nõ modicam, cum magis ex contractu, ex donatione ſcilicet, cuius vigore vendicat donatarius ab hærede rem propriam ſibi donatam ante eius inſtitutionem, quàm ex teſtamento, vbi nullũ verbum de hoc grauamine reſtitutionis fiendæ per hæredem donatario, videatur reſtitutio fieri: is autem, qui ex contractu reſtituere tenetur, non facit huiuſmodi detractiones, quia de eo lex Falcidia, & Trabellianum nõ loquuntur, ad quod communiter allegãtur l. quidam cum filiũ de hæred.inſti.& l.mulier §. fin.ff.ad Sena.conſul.Trabel.cum ſimil.fuit hæc originalis doctrina Bal.quam idem ipſe dicit ſingularem in rub. C. de reuo. his, quæ in fraudem cred.in fin.ſequuntur Roma in l. ſtipulatio iſta §.inter certam ff.de verb.obliga.Iaſon.in l.poſt mortem C.de fideicom.Craueta conſ. 130. in fi. Ludoui.Moli.de primog.Hiſpa.lib.1.c.17.n. 19.Iacob.Canc.var.reſol.par.1.c.2.de Trabel.& Falcid.num.7.Surd.deci.144.num.23.& Marc. Antho.Peregri.de fideicom.art.51.nu.22.quod idem antea dixerat art.3.num.18.vbi ſingulariter docet hæredem grauatum per fideicommiſſum ex teſtamento benè poſſe has quartas detrahere, ſed non illum, qui ex pacto extra teſtamentum tenetur reſtituere, quia non ex Trabelliano, ſed ex pacto reſtituit, benè Berégar.Ferdin.qui duas aut tres huiuſce rei rationes tradit in repeti.l.in quartam, præfa.3.nu. 8. verſ.12.ff.ad l.falcid. Hæc ad noſtrum caſum clarius applicantur quàm ego ſcirem refferre, ex quibus exiſtimo ſatis ſuperque fuiſſe noſtram opinionem confirmatam. Et cum his finitur hæc gloſ.9.quarta pars.

SVMMARIA.

1 *Filij omnes quotquot ſunt cenſentur æqualiter vocati in hæreditamento.*

2 *Electio quando eſt reſeruata in hæreditamento poteſt pater quem voluerit ex filijs eligere.*

3 *Electio ex quibus verbis cenſeatur expreſsè reſeruata.*

4 *Ex quibus tacitè.*

5 *Electio cenſetur reſeruata quando dicitur quòd ſit donatio vni ex filijs.*

6 *Idem quando dicitur, dono cui voluero.*

7 *Idem quando dicitur hæredito filium, aut filiam, qui ex hoc matrimonio procedet, vbi deciſio noſtri Senatus.*

8 *Electio reſeruata inter filios, & filias debet priùs fieri de filijs, quàm de filiabus.*

9 *Electionum de materia plures quæſtiones refferuntur remiſſiuè.*

10 *Eligendi Petrum, vel Ioannem facultatem habens an poſſit eligere eius filium, ſi eſt nepos eligere debentis, remiſſiuè.*

11 *Eligere debens, ſi deſcedat electione non facta, omnes filij ſuccedunt, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

Quod an procedat etiam in maioratibus Hiſpaniæ remiſſiuè traditur, ibidem.

12 *Hæres an poſſit eligere ſicut poterat deffunctus, ſi is electionem non fecit.*

13 *Electio dupliciter fieri poteſt vel expreſsè, vel tacitè.*

14 *Electio cenſetur facta de eo, qui inſtituitur hæres, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

15 *Idem quando narratur in aliquo inſtrumento electionem eſſe factam de tali perſona.*

16 *Idem quando fit actus in fauorem eius, qui eligi poterat, qui ſtare non valeat niſi præſuppoſita electione.*

17 *Electio an cenſeatur facta per verba, volo eligere talem, remiſſiuè.*

18 *Hæreditamenta non important vocationem niſi poſt mortem hæreditantis, nec anteà ſortiuntur effectum.*

19 *Cancer. extollitur quòd circa materiam hæreditamẽtorum multa, quæ per plura ſecula fuerunt in Cathalonia abſcondita, pulchrè declarauerit, & explicauerit.*

20 *Hęreditamenta cur dicantur habere connexam conditionem, ſi donatarius donatori ſuperuixerit, & num.26.*

21 *Hæreditamenta quãdo poſſint dici eſſe irreuocabilia ſi ſapiunt naturam vltimę voluntatis, vbi reprehenduntur Ferdin.& Cel.Hugo.*

22 *Hęreditamenta, quæ fiunt filijs naſcituris quomodo poſſint valere, & dici irreuocabilia dum ſunt in pendenti, & expectant natiuitatem filiorum, & præterea requirunt, quòd patri ſuperuiuant filij, declaratur.*

23 *Hæreditamenta quòd comprahendant bona tam præſentia quàm futura, viuax ratio.*

24 *Alienata per parentes poſt hæreditamentum non reuocant filij in vita illorum, & num.26. vbi deciſ. noſtri Senatus, & num.126.*

25 *Alienata per grauatum non poteſt fideicommiſſarius in vita illius reuocare, ſed inimè valida iudicantur interim, & num. ſequenti, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

26 *Hæreditamentum euaneſcit filie ante patrem deſcedente*

dente, & an fiat tranſmiſſio.

27 *Granatus de hereditate reſtituenda & pater, quibus reditamentum fecit, ſi bona ſe habere libera ſa-ctent, & diſſipent ea, poſſunt futuri ſucceſſores petere ſe declarari tales, & facere eis interdici alienationes.*

28 *In litium poteſt aliquando ex cauſa fundari ſuper iure de futuro.*

29 *Pater diſſipans fideicommiſſum poteſt cogi filio illud reſtituere in vita, vbi deciſiones.*

30 *Debitor conditionalis, vel in diem poteſt ex cauſa antè conditionis adimplementum, vel diei aduentum conueniri, & quæ ſit iuſta cauſa, & nu. ſeque. ti.*

31 *Ceſſio ſolutionis gratia operatur quòd non poſſit contra debitorem agi niſi diſcuſſis priùs bonis debitoris quatenus à bonis ceſſis conſequi valebit, & num ſequenti, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

Ceſſio ſolutionis gratia facit de debitore puro cõditionalem, ibidem.

32 *Cauſa noua requiritur, quæ ſuperueniat ex culpa, & facto eius, qui conuenitur, vt quis poſſit conueniri ante conditionis implementum, vel diei aduentum.*

L. in omnibus ff de iudi. interpretatio, ibidem,

33 *Excuſſionis exceptio an attendatur de iure Canonico.*

Apices iuris non attenduntur de iure Canonico, ibidem.

34 *Excuſſionis exceptio an attẽdatur inter mercatores, inter quos agitur de bono & æquo, vbi deciſiones diuerſorum Senatuum pro affirmatiua.*

35 *Senatus ſupremus non curat de ſubtilitatibus, ſed iudicat ſola facti veritate inſpecta.*

36 *Excuſſionis exceptio dupliciter opponi poteſt, primò quatenus reſpicit ordinem iudiciarium, quaſi de eo ſit, vt priùs diſcutiantur bona principalis, ſecundo verò quatenus intereſſe partis, vt dum bona habet principalis, alius non moleſtetur, vbi plures deciſiones Senatuum.*

37 *Sed contra tenent aliqui non inutilibus conſiderationibus; quaſi ſcilicèt non videatur intereſſe partis poſſe ab ordine iudiciario, & è contra, ſeparari.*

38 *Cornei opinio.*

39 *Excuſſio principalis poteſt quandoq; fieri pendente iudicio contra fideiuſſorem, vel tertium poſſeſſorẽ, vbi deciſ. Delphina.*

40 *Blaſ. Flores de Mena opinio.*

41 *Mar. Antho. Blan. opinio.*

42 *Quæ iſti doctores adducunt non videtur tollere difficultatem.*

43 *Litibus non vexari maximum eſt commodum, & ibi multa in execrationem litium.*

44 *Minor reſtituitur aduerſus ſuum factum, propter quod oportet eum litibus moleſtari.*

45 *Litium à moleſtijs vt liberetur, conuenit bono viro decedere interdum de iure ſuo.*

46 *Indebiti ſoluti per tranſactionẽ non datur repetitio, ſi facta ſit vt liberaretur quis à lite.*

47 *Altercata nulla remitti ad diffinitiuam conducibilius forſan foret, vt litium daretur finis, ſiue per declarationem in eis fiendam panderentur merita cauſæ principalis, ſiue non.*

48 *Excuſſionis exceptio admittitur coram arbitris.*

49 *Barboſæ opinio circa ſupradicta de excuſſionis exceptione.*

50 *Excuſſionis exceptionem qui dixerunt eſſe de apicibus iuris hallucinati notantur.*

Glo. in l. ſi mancipium §. 1. verb. actum, de euic. intellectus ibidem.

51 *Procuratoris non idonei, ex eo quòd non poſſet eſſe quia miles, exceptio dicitur de à picibus iuris.*

L. ſi fideiuſſor in §. quædam ff. manda. intellectus, ibidem.

52 *L. Moſchis, de iu. fiſ. intellectus.*

53 *Exceptiones omnes nituntur æquitate.*

54 *Excuſſionis exceptio quando eſt de natura contractus nunquam poteſt dici de apicibus.*

55 *Fideiuſſor indemnitatis ſemper opponit excuſſionis exceptionem, etiam ſi ei renuntiaſſet, & numer. 57.*

56 *Fideiuſſor indemnitatis, etiã ſi iurauit, poteſt exceptionem excuſſionis opponere.*

58 *Fideiuſſor indemnitatis an per renuntiationem excuſſionis iuratam priuetur facultate ea vtendi.*

59 *Fideiuſſores Officialis pro reſidentia, & ſeu ſyndicatu non poſſunt conueniri niſi excuſſo principali, quãuis renuntiaſſent, & iuraſſent.*

60 *L. non quemadmodum ff. de iudi. inquibus caſibus locum non habeat remiſſiuè.*

61 *Debitor, qui ex legali dilatione miſerationis gratia non tenetur niſi poſt certum tempus, poteſt ante tẽpus conueniri vt cautionem præſtet, & ſoluat adueniente die, vbi deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum.*

62 *Filij hereditati non poſſunt cum ſuis hereditamentis impedire in vita parentum executiones, quæ fiunt cõtra eos, & nu. 68. vbi de obſeruatione noſtri Senatus.*

63 *Fideicommiſſarius non poteſt prætextu ſuæ vocationis impedire exequutiones quæ fiunt contra heredem granatum, vbi deciſ. noſtri. Sena.*

64 *Conditionalia iura ex contractu firmiora multò ſunt eis, quæ ſunt ex vltima voluntate.*

65 *Conditionalia iura ex contractu tranſmituntur ad heredes, non ſi ex vltima voluntate.*

66 *Filius hereditatus ſi moriens ante patrem relinquat filios qualitatis comprahenſa in hereditamentis tranſmittit bona donata ad eos.*

67 *Spes, quæ competit ex contractu conditionali quomodo firmior dici poſſit ei, quæ competit ex vltima voluntate.*

68 *Obſeruantia noſtri Senatus circa oppoſitiones filiorum hereditatorum, quæ fiunt reſpectu executionum*

num in bonis parentum, vt impediantur quoad proprietatem, ſed non quoad vſumfructuum.

69 Renuntiatio vſusfructus, quam ſæpe faciunt parentes in fauorem filiorum hæreditatorum vt fraudent creditores de iure nihil valet in foro fori, nec poteſt conſuli in foro poli, & num. 77. vide num. 117.

70 Pauper, qui ex eo quòd non habet pallium excuſatur ſi non vadit die feſti ad audiendum ſacrum, excuſatione non vtitur ſi habet qui ei accommodat vt eat.

71 Filius qui tenetur parentes alere, excuſatur ſi non poteſt, non tamen ſi hæreditatem, quæ ſibi defertur, nolit acceptare.

72 Pecat qui videns proximum indigentem & fame penè pereuntem non vult acceptare hæreditatem quæ ſibi offertur, vel renuntiat quam habet, ex qua poterat eiuſmodi indigentiæ ſubuenire.

73 Qui tenetur ad finem tenetur adhibere media neceſſaria ad illum conſequendum.

74 Debitor multo ære alieno grauatus poteſt hæreditatē ſibi delatam repudiare, nec id eſt in fraudem creditorum.

75 Intelligitur in foro exteriori, non interiori.

76 Et tam reſpectu chyrographariorum creditorum, quàm hypothecariorum, vbi deciſ. Senatus prouin. March.

77 Debitor creditorum mole oppreſſus nec in foro interiori, nec exteriori poteſt hæreditatem iam acceptatā renuntiare in fraudem creditorum.

Sic nec pater vſumfructum quem habet in bonis filij, ibidem.

78 Hæres grauatus an poſt aditam hæreditatem poſſit in fraudem creditorum eam renuntiare.

79 Hæres grauatus poteſt hæreditatem reſtituere ſine detractione falcidiæ, nec per hoc fraudantur creditores.

80 Hæres grauatus de reſtituendo percepta certa quantitate, poteſt ſine detractione eam reſtituere, nec fraudantur creditores.

81 Hæres grauatus remittendo fructus, quos percipere deberet, dicitur fraudere creditores, cum illorum ſit dominus.

82 Hæres, qui non tenetur reſtituere niſi poſt mortem, ſi reſtituit antè, poteſt aliquod grauamen apponere fideicommiſſario commenſurabile cum fructibus, quos percepiſſet niſi reſtitueret.

83 Debitor ſoluens ante diem dicitur fraudere creditores.

84 Maritus dicitur fraudare creditores ſi ante dilationem, quam habet de iure, reſtituat dotem.

85 Conditiones ſunt in forma ſpecifica adimplendę, & ideò videtur non poſſe hæres contrauenire reſtituēdo aliter quàm ſtatuit teſtator.

86 Sed contra tenet auctor in caſu occurrenti.

87 Fideicommiſſi prematura reſtitutio donatio eſt.

88 Donari videtur quod nullo iure cogente conceditur.

89 Aditione hæreditatis fructus futuri non acquiruntur irreuocabiliter, ſed reuocabiliter, & ſub conditione, niſi hæres volet reſtituere.

90 Repudiatio legati poteſt fieri ſiue ante, ſiue poſt aditam hæreditatem ſine fraude creditorum, vbi declaratur.

91 Reſtitutio hæreditatis, quam facit hæres ante tempus, non videtur donatio, ſed imò dilationis in ſui fauorem conceſſæ renuntiatio, vbi declaratur.

92 Fideicommiſſa non ſunt conditionalia in reſtitutione, ſed imò ad beneplacitum hæredis an ante tempus velit reſtituere, vbi declaratur.

Idq; videtur eſſe de mēte teſtatoris, ibidem, vbi declaratur.

93 Tertij præiuditium cenſetur exceptatum in qualibet conceſſione.

94 Statuto dictanti quòd extantibus maſculis fœminæ nō ſuccedant, poteſt maſculus in fraudem creditorum renuntiare, vbi declaratur.

95 Reſtitutio fideicom miſſi, quæ fit ante tempus, non videtur poſſe dici beneficium reſtituentis, & ibi declaratur.

96 Obſtaculum remouens nō facit actum, & latè infrà declaratur.

97 Obſtaculo amoto fingitur illud nunquam fuiſſe.

98 Eligens vigore facultatis ſibi ab altero conceſſa, non dicitur proprium exercere liberalitatem.

99 Fructus acquirendi per hæredem à die à dita hæreditatis vſq; ad mortem ſunt paruæ conſiderationis, quia habent ſe ad eſſe, & non eſſe propter mortem illius, quę poteſt citò cōtingere, & alias, vt per diſcurſum ibi.

100 L. Patrem ff. qui in fraud. cred. intellectus plures referuntur hic, & num. ſequentibus.

101 Primus intellectus d. l. Patrem.

102 Fraus faciliter præſumitur inter coniunctas perſonas.

103 Fraus fit creditoribus, re, & effectu, ac euentu ſolo ſine expreſſo animo, & propoſito fraudandi.

104 Maximè in cauſis lucratiuis, quamuis acquirens de fraude non participauerit.

105 Secundus intellectus l. Patrem ff. quæ in fraud. cred. & num. 121. vbi reſolutio noſtri Senatus.

106 Pater grauatus de hæreditate reſtituenda filio ſuo intelligitur cum ſui iuris erit.

107 Tertius intellectus l. Patrem, quæ in fraud. cred.

108 Quartus intellectus l. Patrem, quę in fraud. cred.

109 Trebellianica, & falcidia detrahuntur cōtra voluntatem teſtatoris.

110 Trebellianica poteſt prohiberi per teſtatorem tam expreſsè, quàm tacitè, & per quæ verba cenſeatur tacitè facta prohibitio.

111 Quintum impoſitionum cenſetur remiſſum per Regem, quando conceditur exactio earum integrè facienda, & ſine diminutione, vbi deciſio noſtri Senatus.

112 Teſtator ex quo poterat aliquid prohibere, & non prohibuit, cenſetur permiſiſſe.

Reſtitutio

113 *Reſtitutio hæreditatis, quæ fit per hæredem in vita, cum poſſet vſq; ad mortem ſibi eam retinere, dicitur fieri contra iuditium teſtatoris.*

114 *Legis diſpoſitio in tantum ſe extendit in quantum illius [illegible]tio.*

115 *Hæres dicitur plenam fidem exhibere iuxta voluntatatem defuncti quando reſtituit fideicommiſſario ſine aliqua detractione, non alio reſpectu.*

116 *Trebellianica poteſt peti ab hærede hæredis grauati, etiam ſi is non declarauerit in vita ſe velle eam detrahere.*

117 *Fraus tunc fit creditoribus per debitoris contractum quando diminuitur de illius patrimonio, non quando omittitur acquiſitio, vbi deciſiones plurium Senatuum.*

118 *Reſtitutio fideicommiſſi, quæ fit ante tempus non dicatur in fraudem creditorum.*

119 *Trebellianica, & falcidia ſunt de iure quærendo, non de quæſito, quia ſunt lucrum legale.*

120 *Renuntiatio, ſeu repudiatio lucri legalis non eſt diminutio patrimonij.*

121 *Renuntiari etiam poſſunt ante acceptationẽ lucra, quæ proueniunt ex diſpoſitione hominis in præiuditium creditorum.*

122 *Legitima, & alia iura, quæ acquiruntur ipſo iure, non poſſunt renuntiari in præiuditium creditorũ, vbi deciſiones in contrarium.*

123 *Legatum poteſt repudiari in præiuditium creditorũ, vbi ratio diuerſitatis inter ipſum, & legitimam.*

124 *Intellectus l. Patrem, quæ in fraud. cred. quis auctori placeat.*

125 *Repudiatio iuris quærendi poteſt fieri in præiuditiũ creditorum, etiamſi fiat per modum ceſſionis, & renuntiationis, quæ videtur præſupponere acceptationem prius [illegible]lam.*

126 *Momentanea acquiſitio non eſt in conſideratione, quod declaratur num. 25.*

Factum, quod non durat non eſt in conſideratione, ibidem.

127 *Solemnitas Paulina requiritur in ceſſione, & renuntiatione hæreditatis, [illegible] deciſio preſin. March. & noſtri Senatus.*

128 *Ceſſio, & renuntiatio hæ[illegible]ditatis habentur pro fa[illegible] de iure quæſito quando [illegible] poſt alium actum de aditione ſeparatim fa[illegible]um.*

129 *Laudimium debetur ex alienatione, quæ fit per patrem non obſtante hæreditamento, & poteſt exigi.*

130 *Dominus d[illegible]us habet interim, dum non declaratur alienatio nu[illegible]a, nec reſcinditur, intentionem fundatam [illegible] Pla[illegible].*

131 *Laudimium non debe[illegible] peti poteſt ab eo, qui à patre aliquid acquiſi[illegible] p[illegible]um filijs hæreditamentum, quando contrac[illegible]us eſt declaratus nullus, vel reſciſus, [illegible] res recuperata per filios.*

132 *Actio realis tantum comp[illegible]etit pro conſequendo laudimio, & cenſibus contra eum, qui nihil cum domino contractauit, ſed imò à tertio ſua pecunia acquiſiuit.*

133 *Actio realis exercetur etiam contra eum, qui dolo deſijt poſſidere.*

134 *Laudimium exactum, & ſolutum pro aliqua cauſa quæ poſtea ceſſat ex cauſa de præterito, repeti poteſt, vbi deciſio noſtri Senatus.*

135 *An in hoc ſit conſiderandum an per longum, vel per modicum tẽpus acquirens poſſediſſet ante euictionem, vel non, remiſſiuè.*

136 *Alienata per patrem non poteſt filius reuocare viuente patre.*

Mors patris quomodo ſit probanda vt filius hæreditatus ſit admittendus, ibidem vbi decis. noſtri Senatus.

Mors generaliter quomodo probetur, ibidem.

137 *Filius tenetur probare quæ bona ſint comprahenſa in hæreditamento ſibi facto, nec præſumuntur talia quæ reperiuntur penes patrem tempore mortis, præſuppoſito quòd hæreditamentum comprehenderet tantum bona præſentia tempore illius.*

138 *Probandi onus incumbit ei, qui dicit.*

139 *Probari quibus modis, quibuſq; coniecturis poſſit quæ bona fuerint penes patrem tempore hæreditamenti, remiſſiuè.*

140 *Præſens poſſeſſio nõ probat quòd talis fuerit in præteritum.*

141 *Sed fallit quando concurreret aliqua legitima ratio ex præſumptione, quæ id perſuaderet.*

142 *Alienare poteſt pater non obſtante hæreditamento in aliquibus caſibus.*

143 *Primus caſus [illegible]uando alienaret dotando filias.*

144 *Secundus caſus, quo pater poteſt alienare, eſt committẽdo maleficium, propter quod cuidam tertio oporteret compenſare damnum.*

145 *Reprobatur hic caſus ab auctore.*

146 *Paupertas, & inopia excuſant à reſtitutione, & à periurio.*

147 *Donatarius non tenetur ad debita contracta per donatorem poſt [illegible]actam donationem.*

148 *Bona donata non confiſcantur propter delictum donatoris.*

149 *Maioratus ſucceſſor non tenetur ſoluere debita prædeceſſoris.*

150 *Tertius caſus permiſſæ donanti alienationis eſt pro euitanda punitione delicti.*

151 *Sed reprobatur.*

Intellectu[illegible] p[illegible]ma, de reb. cor. ibidem.

152 *Interpretatio in donationibus eſt facienda ſemper in c[illegible] donatorum,*

153 *Declar[illegible]tur, & e[illegible] tantur iura, quæ in h[illegible]c interſe ſe pugnare [illegible] conſiderat[illegible] [illegible] per[illegible], ante ſcilicet d[illegible]nationem [illegible]*

154 *Interpretatio à veriſimili [illegible] mi[illegible]tur quando ſumus in dub[illegible] [illegible] in claris*

155 *Quartus caſus permiſ[illegible] a patri [illegible] [illegible] hæredit[illegible] quando [illegible] [illegible]deret,*

ret, ac negotiaretur vt bonus paterfamilias.

156 Commertiorum incapacem eſſe, & non poſſe cum hominibus conuerſari, nimis graue eſt.

157 Sed reprobatur dictus quartus caſus.

Donator per donationem ſic a ſe abdicat dominium rerum donatarum, & in donatarium transfert, veniente caſu, vt nullo modo poſſit amplius de eis diſponere, ibidem.

158 Actum faciens cenſetur ſeſe eius legibus aſtringere voluiſſe.

159 Quintus caſus permiſſa patri alienationis, non obſtante hereditamento, eſt quando venderet pro ſe, aut familia alenda.

160 Pater pro ſuis alimentis poteſt res filiorum alienare, & pro neceſſitate famis eoſdem vendere, & num. 168.

161 Idem eſt pro veſtibus ſuis, & filiorum.

162 Pater per hereditamẽtũ prohibetur ſolùm inſtituere aliũ heredẽ, vel alteri donare, vel alias dolo alienare, ſed non ſi bona fide de eis negocietur.

163 Alienarè poſſunt prohibita, propter neceſſitatem.

164 Neceſſitas eſt multiplex, alia fatalis, & quæ ſit.

165 Neceſſitas naturalis quę ſit.

166 Neceſſitas culpabilis.

167 Neceſſitas, quę ex legis diſpoſitione cauſatur.

168 Neceſſitas, quæ ex ſupradictis locum facit alienationi, & an quatenus illa viget, & non vltra, & alia in materia, remiſſiuè.

169 Alienari an poſſint bona donata à patre pro liberando eum à carceribus detẽtum propter aliquod debitum particulare, & an idem ſit in marito, vbi deciſ. Senatus Mantua.

170 Prohibitio alienationis non comprehendit neceſſariam.

171 Bona donata filijs an ſaltem in ſubſidium ſint obligata ad debita contracta per parentes pro eis alẽdis, & an idem ſit in vxore reſpectu mariti.

172 Affirmans opinio quos auctores habeat [illegible] quos ne[illegible] a ſua, & num. ſequent. vbi pro affirmatiua dec[illegible] & num. 175. vbi pro negatiua deciſiones Senatus Luſita.

173 Opinio auctoris negatiua quòd nec vxor, nec [illegible] ad debita prædicta tenentur.

174 Lucratiua an onerosa ſit alimẽtorũ ca[illegible] erga filiũ, & vxorem reſpectu patris, [illegible] ma [illegible] reſpectiuè inopis.

175 Obligatio alendi fili[illegible], & vxorem non extinguitur propter inopiam, [illegible] ſpenditur, & ideo ſuperni[illegible] ſi poſtea [illegible] iant diuitiæ.

R[illegible]ipiens q[illegible] debetur non tenetur reſtituere.

176 Vxor in [illegible] arij Barcinona non auditur opponens [illegible] xequutioni, quæ fit in bonis mariti prolo[illegible] [illegible] omus, quam ambo inhabitarunt, ſed ma[illegible]

177 Vxor & [illegible]lij tenentur ad debita contracta per maritum, & patrem reſpe[illegible] ſi e[illegible]praſſe pecunia fuiſſet mutuo accepta ad alimenta eorum, & ad ca[illegible] lorũ bona obligata extitiſſent.

178 Pater non obſtante hereditamento remanet nihilominus de vita dominus.

179 Vxor tenetur ad debita contracta quando maritus eò tradidiſſet centum vt creditoribus ſolueret, ipſa tamen id non feciſſet, ſed imò expendiſſet in alimẽta familiæ.

180 Hereditamentum, quod fit a muliere, redditur irritum ſi eius maritus in matrimonio moriatur.

181 Dotis conditio non poteſt effici deterior, vbi deciſio Senatus Neapol.

182 Augmenti dotis conditio non poteſt per pactum fieri deterior.

183 Intellige ſi mulier reuocauerit hereditamentum.

184 Pactum, per quod dotis conditio ſit deterior, an ſit ipſo iure nullum.

185 Intellectus l. ſecunda ff. de pac. dotal.

186 Remi[illegible]io iuris pignoris prò dote competentis valet quando marito ſuperſunt alia bona, niſi poſtea labatur facultatibus.

187 Dotis ſtipulatio ſimpliciter facta alteri quàm mulieri in caſu reſtitutionis, non extenditur ad caſum, quo per mortem viri ſoluatur matrimonium, nec ſi expraſſe id diceret, valeret.

188 Dotis conditio poteſt effici deterior quando fit per mulierem in ea ętate conſtitutam quòd nubere nõ valeat.

189 Reuocatio an debeat eſſe expreſſa quando quis ex aliqua cauſa poterat reuocare donationem, an verò ſufficiat tacita, & numer. 193. vbi deciſ. Senatus.

190 Donatio, quę reuocari poteſt, cenſetur, reuocata ex impignoratione.

191 Le[illegible]atum cenſetur reuocatum ex alienatione.

192 [illegible]elioratio [illegible]at a a patre filio cenſetur reuocata per alienati[illegible]nem, & alios actus tacitam reuocationem [illegible]centes.

193 [illegible]manus reprahenditur.

[illegible]pa reprahenditur, ibidem.

194 Donationes à principio inualidæ, & expectantis cõfirmationem, cenſentur reuocata ex ſola pœnitentia.

195 Teſtamentum, in quo eſt filius iam natus præteritus, reuocatur ſic ipſo iure quod quamuis filius moriatur non conualidatur, ſecus eſt ſi prætereatur poſthumus.

196 Ingratitudo cõmiſſa in vita teſtatoris reuocat ipſo iure relicta, non quæ poſt mortem committitur.

197 L. Hac edictali C. de ſecun. nup. an habeat locum in donatione, quæ fit filijs ſecundi matrimonij auore illius, vbi deciſiones.

198 Alienationes, quæ fiunt per parentes poſt hereditamenta, reuocantur poſt eorum mortem per [illegible]dios, præterquam ſi ex cauſis neceſſarijs ſint facta.

199 Tranſactio an reſcindatur beneficio [illegible] 2. C. de reſcindendi. propter enormiſſimam læſionem.

Par[illegible]

Pars negatiua ibidem, & ibi deciſ. Senatus Neapoli.

200 *Dubius litis euentus vix æſtimari poteſt, imò eſt penè impoſſibile, ſed contra num. 204.*

201 *Læſio certa ex incerto euentu quòd poſſit colligi iuris ratio non patitur.*

202 *Tranſactio reſcinditur ex læſione beneficio l. 2. C. de reſcin. vend. & quomodo, vbi noſtri, & aliorum Senatuum deciſiones.*

203 *L. Lucius § fi. ff. ad Trebel. intellectus.*

204 *Dubium litis euentum eſtimandi modus, qui reprobatur.*

205 *Alius modus ad idem, qui laudatur.*

206 *Arbitrio Iudicis relinquitur æſtimatio rerum incertarum.*

207 *Iudicem habere fauorabilem in arbitrarijs bonum eſt.*

208 *Valor rei quomodo conſideretur, & quomodo ad id teſtes deponere debeant ad anullandum contractum ex læſione, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

209 *Tranſactio reſcinditur ſi eſt doloſa, & num. ſequenti, vbi deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum.*

210 *Dolus re ipſa arguitur ex enormiſſima læſione.*

211 *Dolus re ipſa, & dolus ex propoſito in tranſactione æquiparantur.*

212 *Dolus committitur calumnioſè litigando.*

213 *Tranſactio debet fieri ſuper re incerta, & dubia, aliàs non valet.*

214 *Tranſactionem impugnans tenetur priùs reſtituere quod virtute illius recepit, vbi deciſiones Senatus Neapoli.*

215 *Ablatiuus abſolutus importat conditionem.*

216 *Minor tranſactionem impugnans an teneatur reſtituere quod per eam recepit, remiſſiuè.*

217 *Tranſactio habetur pro reſciſa ex mutuo, & tacito conſenſu, ſi agente vno contra eam, petat alter quod ille receperat ſibi reſtitui, & reuerà reſtituatur.*

Tranſactio ſuper queſtione probabili, & argumentatiua bona fide facta, etiam ſi in effectu nulla ſubeſſet cauſa ex parte actoris, vel rei, ſuſtinetur, ibidem.

218 *Tranſactionem impugnare volens alio eget inditio in quo id faciat, vbi deciſ. noſtri, & aliorum Senatuum.*

219 *Tranſactio extinguit omnia acta iudicij.*

GLOS. IX. PARS. V.

De effectibus hæreditamentorum, ac præſertim de eo, qui conſiſtit in priuatione poteſtatis alienandi, quibus in caſibus locum habeat, & in quibus non.

His (quę pro aliquali cognitione formularum, quibus ſolent hæreditamenta in capitulis matrimonialibus, ſiue tabulis nuptialibus, filijs naſcituris fieri, ſufficere pro loci oportunitate exiſtimauimus, expectantes, pro his, quæ ſuperſunt dicenda, propriam clauſulam horum hæreditamentorum in altero volumine, vbi latiùs materia proſequetur) præcognitis, & enarratis, ſupereſt, vt ad ea hoc loci tranſitum faciamus declarāda, quæ ex huiuſmodi hęreditamentis reſultare ſolent vt meliùs, & perfectiùs eorum natura percipiatur.

1 Primum † eſt quòd quando illud eſt de iure validum, omnes quotquot naſcuntur filij ęqualiter cenſentur vocati ad bona donata, ac ęqualiter ad ea, poſt parentum mortem, admitunrur, probatur hęc reſolutio ex multis, quæ diximus hac eadem glo. 9. pat. 1. num. 7. circa hæreditamenta facta per auum filio, & nepotibus, vbi conſtanter tenuimus, ac pluribus Regiæ Audientiæ deciſionibus comprobauimus eiuſmodi nepotes fore ęqualiter ad bona auita vocatos, illuc lectorem remito, ne actum agamus.

2 Niſi † (ſicut ſæpè fit) in eodem hęreditamento reſeruata fuiſſet electio, tunc enim electus tantùm ſuccederet, non alij filij hęreditantium, vel donantium, hæc clariora ſunt, quàm debeant à nobis vlteriùs explicari, ex. l. vnū ex familia, cum ſuis §§. & ibi doctores ff. de lega. 2.

3 Difficultas † eſt quando cenſeatur electiò reſeruata, vel aliàs de iure competere, id ſatis benè explicat Fernan. in cap. 9. prælud. ad cap. 1. de filijs nat. ex matrim. ad morgan. contract. num. 11. dicens id dupliciter fieri poſſe, vel ex præſſis verbis, vel tacitis: expręſſis quidem, veluti dicendo *ſit heres quem elegerimus. qui à nobis eligetur, quem alter noſtrum eliget*, & ſic de ſimilibus verbis de electione expræſſā mentionem faciētibus, de quibus in d. l. vnum ex familia ff. de lega. 2. eiuſdem generis eſt & illud hęreditamentum, quo dicitur *ſit heres quem volemus, quem arbitrabimur ex filijs; qui ex hoc matrimonio procreabuntur*, iuxta l. cum pater §. hæreditatē. 1. ff. de lega. 2. l. cum quidam eo. titulo, l. hęredes mei §. fina. ff. ad trebellianum.

4 Tacitè † verò, & tacitis verbis cenſeri reſeruatam electionē dicit Fernan. vbi ſuperiùs in multis caſibus ab eodem ibi relatis, quos nos propterea ſilentio inuoluimus, quòd non pertineant ad noſtram hanc diſputationem, ſunt enim in caſu donationis factæ filio, & filijs ſuis ad cognoſcēdū qñ filius donatarius poſſit vnū ex filijs ſuis ad res donatas eligere, vt eas habeat poſt mortem, de quo nos iam aliqua; forſan

Digitized by Google

ſan non pænitenda,in ſuperioribus docuimus.
Noſtra autem diſputatio verſatur ad cog-
noſcendum quando pater qui filijs ſuis, ſic in-
diſcretè,donarionem ſecit inter viuos,ſeu hæ-
reditamenrum effectum habiturum poſt mor
tem,poſſit,ante eam,vnum ex filijs ſuis ad bo-
na donara eligere , ſeu nominare , abſque eo
quòd exprẹſsè talis electio,inter filios fienda,
5 fuiſſet reſeruata. Vnus † caſus ex his, quos ego
ex diuerſis doctoribus colligere potui, erit quã
do dictum foret in donatione, & hæreditamẽ
to, quòd ea fiebat vni ex filijs naſcituris l. vnũ
ex familia in prin. & in §. ſi falcidia ff.de lega.
* 2.& ibi oẽs,vbi concluditur ius eligendi habe-
re eũ , cui fideicommiſſum inſtitutum eſt pro
6 vno de familia . Idẽ † foret quãdo dictum fuiſ-
ſet,*dono filijs, & cui voluero*, de quo habemus
† pulchram *decisionem* noſtri Senatus apud Mi-
cha.Ferret in tertia parte obſeruan. c.319.
7 Alius † quando hoc modo loquutus fuiſſet
donator,ſeu hæreditans,ſicut ſæpè fit , *heredito
filium.aut filiam,qui ex hoc matrimonio procedent*,
tex.clarus in l.cum res §. ſed ſi Sticus, & l. ſi ſic
legatũ §.fi. de leg.1.& l. plerunque,de iure do-
tium cum ſimil . idque ex natura alternatiuę,
quæ electionem permittit vt in dictis iuribus
probatur,de qua plura ſcribit Feli.in cap. inter
* cęteras,de reſcriptis, & dd. communiter in §.
huic autem,inſt.de actio.vbi ſignanter noſtras
Oliba vtiles remiſſiones adducit,id quod viſus
eſt probaſſe noſter Senatus,dum in cauſa Ioan
nis Maſgrau contra Gabrielem Vilardell, reffe
rente egregio olim Senatore,& nunc Regente
Regiam Cancellariam Michaele de Salba , &
de Valleſica,de qua ſuprà meminimus,ſub die
16.Octob.1607.ſcriba Bioſca,in caſu illius hæ-
reditamenti *que heretarã fill,o,filla que del preſent
matrimoni procehiran*, hoc eſt *quód hereditabunt
filium , aut filiam , qui ex hoc matrimonio proce-
dent*, vt adiudicaret hæreditatem dicto Maſ-
grau agenti vigore dicti hæreditamenti,quam-
uis conſtaret alios viuere filios donantis, &
hęreditantis,hoc,inter alia, motiuum ſumpſit,
*quem quidem Ioannem Maſgrau filium conſtat
dictum Sagiſmundum Maſgrau patrem ſuo teſta-
mento hęredem ſuum nominaſſe &c.*
8 Hæc † tamen electio non eſt vndique libe-
ra quaſi poſſet pater in concurſu maſculorum,
& fœminarum,maſculis relictis,fœminas , aut
fœminam eligere,ſed imò cenſetur electio tũc
reſeruata vt inter maſculos ſit priùs facienda,
& eis tantùm deficientibus , inter fœminas,
vnamquanque partem alternatiuæ in ſuas ſin-
gularitates reſoluẽdo,qua de re pulcham diſ-
putationem confecit Sotomaior lib.2.contro-
uer.quotidia.cap.26.per tot.& nos in ſuperio-
ribus in hac eadẽ glo.par.3.nu. 14. cũ ſequent.
diximus , vbi docet is auctor ſic in contra-
† dictorio iuditio *declaratum* fuiſſe.
9 Plures † ego in hac materia electionum tra
didiſſem hoc loci practicabiles, & vtiles quæ-
ſtiones, veluti an electio reſeruata fieri poſſit
tam in vita,quàm in morte,an admiratur poſ-
ſe variari in electione ſemel facta,& an aliquid
ad hoc interſit inter facultatem eligendi re-
ſeruatam in contractu , vel in vltima volunta-
te,an poſſit dari pecunia pro electione facien-
da,an ex ſola electione ſine traditione quæra-
tur ius quando electio competit ex contractu,
an poſſit eligens apponere grauamen electo,
& an caſu quo apponi non poſſit , valeat nihi-
lominus electio vitiato grauamine , & habito
pro non appoſito,an verò electio dicatur nul-
la,an qui habet facultatem eligendi vnum ex
filijs poſſit duos eligere, an ius eligendi tran-
ſeat ad hęredes,& an amitatur per non vſum,
niſi reperijſſem noſtratem Cancer. in tertia p.
var.c.3.de priuileg. nu.273.& in c.7.de pac.nu.
118.375.376.378.379. 380. 381.382.383. & 388.&
denique in cap.21. num. 254. nos in hoc ante
uertiſſe : videantur igitur iſtę egregię quęſtio-
nes apud doctum hunc virum , qui benè eas
enodauit,adde ad aliam quęſtionem ſuperiori
bus qq.non inferiorẽ , nunquid qui habet fa-
cultatem eligendi plures poſſit vnum eligere,
Ioſep.de Seſe deciſ.55.
10 Alias † etiam non inutiles in materia quæ-
ſtiones cum multis ex illis,quas Cancer.vbi ſu-
prà adducit , tradit Moli. de *Hiſpan*. primog.
ſcilicet in c.11.num.40.lib.2.nunquid habens
facultatem eligendi vnum ex filijs ſuis certũ,
& expræſsè nominatum, veluti Petrum , vel
Ioannem , poſsit eo mortuo ex cauſa nepo-
rem ex eo eligere,de quo etiam pulchrè Seſe
deciſ.53.per tot.& num.42.an eodem themate
retento poſsit pater alium filium eligere, & a-
lias id genus.
11 Si tamen † (vt iam iam ad propoſitũ redea-
mus)eligere debens mortuus fuerit,nulla ele-
ctione facta,tali caſu idem eſt dicendum atqui
ſi electio non fuiſſet reſeruata,vt ſcilicet om-
nes filij æqualiter ad bona donata admittan-
tur,tex.expreſſus in l.vnum ex familia §. rogo
de leg.2.ibi.*deffuncto illo priùs quàm eligas petent
omnes*,& in l.cum quidam ff. eo. ibi , *idem ait ſi
neminem eligat ,omnes ad petitionem fideicommiſſi
* admitti videri*,& ibi omnes, Moli. (qui præte-
rea diſputat an idem habeat locum in maiora-
tibus,& primogenijs,in quibus maior natu, &
primogenitus ſuccedere ſolet)in tract.de pri-
mog.Hiſpã.lib.2.c.4.num.41. ſic exprẹſſiſsimis
† verbis *declarauit* Senatus ſub die 3. Feb. 1594.
in cauſa pupillorũ Deſcallars cõtra Alemandũ
Tord,refferente nobili Ioanne Sabater poſtea
Regio in ſupremo Aragonũ cõſilio Regente,
cuius non ſemel in ſuperioribus meminimus.

Sed

12 Sed † quid futurũ eſſet ſi pater, qui eligere
poterat vnũ ex filijs,quẽdã extraneũ hæredem
inſtituiſſet,putà quia alia poſtea bona acquiſi-
uiſſet nõ cõpræhẽſa in hęreditamento, vel ali-
quid ſibi reſeruaſſet ad teſtãdũ, dubitationis
eſt nõ modicæ nũquid nihilominꝰ in bonis do
natis ſuccedãt oẽs filij æqualiter,qui eligi po-
tuerãt ex eo ꝙ electione nõ facta pater deceſſe
rit,an verò hęres poſſit vnũ eligere,ſicut pote-
rat deffunctꝰ,quaſi quòd facultas illa eligendi
ad eũ trãſierit.Pro filijs faciũt iura, quę ſuprà
adduximꝰ pro eorũ æquali ſucceſſione:pro hę-
rede verò,quòd de iure qñ electio cõpetebat
deffuncto iure proprio, ea cẽſetur tranſmiſſa
in hæredẽ,vt ſicut ille,poſsit iſte eligere, ſi ille
electione nõ facta deceſſerit,iuxta l.ſi ſtipulatꝰ
fuerim illud aut illud,& ibi Bar.n.5.ff. de verb.
oblig.l.illud ff.de optio. legat. cũ alijs allegat.
per Ludoui.Moli.vbi ſ̄.n.62.& Sebaſtia.Medi.
in tracta.mors omnia ſoluit, cõclu.37.incip.eli
gẽdi facultas nu.101.Grauis eſt hæc difficultas:
cæterũ ego cõſiderabã ſic eã cõponi poſſe vt
dicta pro filijs,& pro æquali eorũ ſucceſſione,
decedẽte patre electione nõ facta, procedant
qñ is hæredem nõ reliquiſſet,qui ſicut ille,ele-
ctionẽ facere poſset, ſecꝰ verò qñ talis adeſſet:
tũc enim ad eũ electio ſpectaret,per quã reſpõ
ſionẽ nulla videtur repugnãtia,vel violẽtia fie
ri nec vni,nec alteri ex iuribus pro vtraq.parte
allegatis:nulla enim reperiũt in eis verba, quę
his cõtradicãt, vel repugnare poſſe appareãt.
Electio † autẽ huiuſmodi dupliciter fieri põt,
13 aut expreſsè,aut tacitè,expræſſę electionis exẽ
pla nõ eſt ꝙ nos hoc loci tradamꝰ, quia noto-
ria ex ſe ſunt,& omnibus perquã manifeſta,ta
14 citæ † autẽ,veluti qñ vnus ex his, qui eligi de-
buiſſet, inſtituitur hæres ab habẽte facultatẽ
eligẽdi,tũc per talẽ inſtitutionẽ cẽſeretur facta
electio,ſic ex Bar.in l.vnũ ex familia §. ſi duos
† n.3.de leg.2.*reſoluiſſe* aliquãdo noſtrũ Senatum
reſtatur Micha. Ferrer illius quondam Sena-
tor in 3.p.obſerua.c.319.id ꝙ etiã idẽ Senatus
† *approbauit* in cauſa Ioãnis Maſgrau cõtra Ga-
brielẽ Vilardell, de qua ſ̄. & nõnihil diximus
ſuprà glo.5.clauſ.4.cum pactis, & condi.n. 64.
15 Itẽ † qñ in aliqua diſpoſitione facta per elige
re debẽtę enarraretur ſe Petrũ,vel Ioãnẽ elegiſ
ſe,vel nominaſſe vt,in terminis, pluribus pro-
bat Sotomaior tom.2. quotid. cõtrouer. iur. c.
26.à nu.64.verſ. verùm enimverò, qui tñ attẽ-
tè legendus eſt,matureq. doctores cõſiderãdi,
quos ipſe allegat,vt vera,ac certa in his reſolu-
tio haberi valeat.
16 Idem † dicit idẽ Sotomaior in fin. d.c. futu-
rum qñ fieret actus in fauorem alicuiꝰ, qui nõ
poſſet ſtare niſi præſuppo ſita nominatione, &
electione:tũc enim in neceſſariã cõſequẽtiam
cẽſeretur electio facta, & nominatio.

17 An † autẽ per verbũ *volo*,dicẽdo *volo eligere*,
cẽſeat perfectè electio facta,ſic vt alia electio-
ne,vel alio facto eã denotãte opus nõ ſit, plu-
ribꝰ diſputãt Menoch.de arbit.iud. lib.2. cẽtu.
5.caſu 496.per tot. & nõ nihil de pręſump.lib.
4.pręſump.100.& fuſiùs,poſt eũ,pluribꝰ diſtin
ctionibus,ac declarationibus vtens,Pater San
chez de matri.li.6.diſpu.22.à nn.6. cũ ſequẽt.
18 Notãter † dixi ꝙ poſt mortẽ parẽtũ filij iſti
cẽſeãtur vocati,quia huiuſmodi hæreditamẽ-
ta nõ ſortiũtur effectũ niſi poſt parẽtũ mortẽ:
ea enim eſt mens donãtiũ, ac hæreditantiũ vt
eis poſt mortẽ filij ſuccedãt in bonis donatis,
pulchrè Berẽgar.Fernan.in pręlud. ad c. vnicũ
de fil.nat ex matrim.ad morgã.cõtrac.c.6.n.12.
in fi.& c.7.n.2.& noſtras Iaco.Canc.3. p. var.c.
7.de pac.n.87.& c.21.de tranſmiſſ. n.105. ꝙ idẽ
19 anteà dixerat in 1.p.c.8.de dona.n.34. quibꝰ †
ſignãter in locis pulcherimè is doctor explicat
quæ per multa ſecula in noſtra Cathalonia, li-
cèt ſummè neceſſaria, latuerant abdita,& abſ-
cõdita,in quo eſt quòd tãto viro pro tãto bene
20 ficio debitas oẽs agamus gratias:Explicat † (in-
quã)quomodo dicãtur hæc hęreditamẽta ha-
bere in ſe cõnexã cõditionẽ, ſi donatariꝰ dona
tori ſuperuixerit, dicẽdo quòd quia cẽſentur
eſſe quędã vltima volũtas parẽtũ,&quædã diſ-
poſitio in vim ſupremi iuditij in filios collata,
(cuiꝰ, in hoc,dicta benè ꝓbãtur per ea,quæ la-
tè docet Moli.đ Hiſpã.primog.li.1.c.12.per tot.
& nos ſuperiùs dicebamus in glo. 6.n.3. in hac
ea.clau.4.ac per ea, quæ egregiè Pet. Gregor.
Toloſ.docet in ſuo ſyntagma.Iur. vniuer.li.41.
đ actio.c.7.n.17.circa fin.vbi dicit hãc đ qua lo-
quimur donationẽ videri nõ tã ꝓpriè donatio
nẽ,quã præordinationẽ,diſtributionẽ patrimo
nij,& anticipatũ teſtamẽtũ)propterea quemad
modũ in vltimis volũtatibus requiritur quod
ſuperuiuat is,in cuiꝰ fauorẽ diſpoſitio cõfertur
ei,qui illã facit,ſic in iſtis donationibꝰ,& hęre-
21 ditamẽtis.Declarat † idẽ Cãcer quomodo non
propterea reuocabilia ad nutũ dicãtur hæc hę-
reditamẽta,ſed imò potiùs irreuocabilia quã-
uis dictũ ſit cẽſeri quaſi quãdã vltimã volũtatẽ,
& diſpoſitionẽ in vim ſupræmi iuditij factã, cõ
tra ea,quæ de ſimilibus diſpoſitionibus tradũt
Moli.vbi ſ̄.n.9.& paſſim in alijs nu.eiuſdẽ ca-
pituli, & Peregri. de fideicõ.ar.51.n.24.circa fi
nẽ,quia ſcilicet in eis,pręter fauorẽ filiorũ, qui
bus fiũt,cõcurrit alterius intereſſe, veluti ma-
tris,& aliorũ,qui ex parte ipſius in pacto,& hę
reditamẽto faciẽdo cõcurrerũt, quorũ intereſt
nõ reuocari, & ideò propter hoc irreuocabilia
manẽt præter naturã eorũ, quæ in vim ſupræ-
mi iuditij valẽt,& cẽſẽtur facta.Quod nõ fue-
rũt forſã aſſequuti Fernan.prælu.6.n.12.verſ.5.
circũſtãtia, in repeti.c.vnici đ fil. nat.ex matri.
ad morgã.cõtrac.& Cel.Hugo.in conſ. 58.n.5.
in fin.

Q

in fin.quia primus licèt valere in vim ſupremi
iudicij,& irreuocabilia eſſe hæc hæreditaméta
dixiſſet,ratioñe tamẽ dicti nullã reddidit, nec
quomodo id fieri poſſet, declarauit, poſterior
verò è cõuerſo dixit,ac ſecurè ſe reſoluere exi-
ſtimauit hæc hæreditamenta,ex quo in vim ſu-
præmi iuditij, & veluti quædã vltima volũtas
valere dicũtur,reuocabilia ad nutum manere,
nec aliàs ſortiri effectũ niſi in eis parẽtes vſq.
ad mortẽ perſeueraſſent,ꝙ quã ſit alienũ à ve-
ritate, quomodocũq.id fiat,prim⁹ omniũ no-
22 bis in Cathalonia Cãce.aperuit.Declarat † fina
liter idẽ Cancer.in dictis locis quomodo non
ideò minùs valere dicãtur huiuſmodi hæredi-
taméta quòd videãtur eſſe in pẽdẽti dũ incer-
tũ eſt an filius aliquis ex eo matrimonio ꝓcreã
dus patri ſuperuiuat:quia (inquit) id nõ eſt ab-
ſurdũ qñ incertitudo nõ verſatur circa ſubſtã-
tiã diſpoſitionis, an ſcilicet acquiratur necne,
ſed circa perſonã,cui acquiratur, prout in no-
ſtro caſu(ad quẽ applicationẽ nõ exiſtimo dif-
ficilẽ)cõtigit,quod fieri poſſe,nec vllũ inde ſe-
qui inconueniens pluribus doctus iſte vir do-
cet, cuius ego dictis in hoc libens adhæreo,
nec aliquid addendum exiſtimo, ſed eius la-
bores dignos iudico qui ſemper ab omnibus
legantur, nec vnquam cadãt de manibus, ſic
fiet vt doctiores quã putẽt in quacũq.materia
ex eorũ lectura euadãt, quia vix quicquã eſt in
iure vel difficile,vel pulchrũ,ꝙ vno aut altero
modo ipſe non explicet.Et quáuis cõtra ſupra
dicta dicẽdi ſatis amplã nobis materiã darent
Ludoui.Moli.in tracta.de primogẽ. Hiſpanor.
allega.li.1 c 12.nu.21.quaten⁹ vult nõ poſſe dari
vltimam voluntatẽ,quæ reuocabilis nõ ſit, vt
indè inferremus ꝙ ſi propter rões à Cãce.cõſi
deratas,vel alias, irreuocabilia ſiũt noſtra hære
ditaméta, dici nõ poterint habere vim vltimæ
volũtatis,& ſupremi iuditij,ſed imò meri cõtra
ctus inter viuos, non ſecus atqui de maioratu
iſdẽ Molina refert qñ is irreuocabilis ſit ex ap
poſitione clau.cõſtituti, pacti de non reuocã-
do,aut aliàs, & Petrus Gregor. in ſyntag. Iur.
vniuer.li.41.c.7.ac etiã alia,quę ego mecũ ipſe
cogitabã,veluti ꝙ ſoleãt cũ iuramẽto fieri iſt-
hæc hæreditaméta, imò propter iuramẽtũ, in-
ter alia,deffẽditur eorũ validitas, ꝙ facit incõ-
tinẽti vt cõtractũ purũ & perfectum valere ea,
quę aliàs expectaſſent mortẽ ad cõfirmationẽ,
vt nos iã diximus circa donationem patris in-
filium,& paſſim dicũt oẽs, qui in iure ſcripſe-
rũt:licèt(inquam)hęc & ea quæ ex Moli. ſuprà
dicebamus,& alia,quę phyloſophari potuiſſe-
mus, viderẽtur materiã dare cõtradicẽdi his,
quæ ex Cancerio de noſtris his hæreditamẽtis
retulimus,quia tamẽ ea magis habẽt de cõſue-
tudine,q̃ de iure,vt fatentur oẽs,qui de pacto
ſuccedẽdi,& his donationibus,quæ ſolẽt in ca
pitulis matrimonialibus fieri, agũt,& videtur
cõſuetudo in nr̃a Cathalonia ſic introduxiſſe,
& recepiſſe,ideò noluimus vlteriori harum re
tum examini nos accingere,ſed cum his, quæ
certam habuerũt interpretationẽ, pertranſire,
ſolũ timeo ne diutiuſcula videãť quę in inferio
ribus videbis à nobis edoceri emanata ab his
principijs hic ſecurè cõſtitutis, ſed patiẽter eſt
ſuſtinẽdũ,nõ enim video ꝙ aliter fieri poſſit.
23 Hoc † ſatis forſan clarè nobis patefacit non
eſſe omnino donãtũ intẽtioni, & mẽti cõfor-
mẽ interpratationẽ illã, de qua tãtiſper in ſu-
perioribꝰ egimus,ꝙ cẽſeãtur donatores per hu
iuſmodi hęreditaméta voluiſſe donare bona
tãtũ præſentia:cũ enim cõueniamus oẽs ꝙ nõ
habeãt effectũ niſi poſt mortẽ hæreditãtiũ ſe-
cũdũ mẽtẽ ipſorũ,quomodo,quęſo,dici põt ꝙ
qui voluerit donare poſt mortẽ,& aliũ habere
ſucceſſorẽ,nec intẽderit aliquid de pñti dona-
re,cẽſend⁹ ſit cogitaſſe tãtũ de bonis pñtibus,
nõ de alijs:ſed hęc hic omitamus,ſatis enim de
eis egimus in ſuperioribus, addatur ſi vis hæc
cõſideratio his,quę ibi in hac materia diximꝰ.
24 Ex † ſupradictis infertur primò ꝙ filij ſic hę-
reditati nõ poſſunt in vita parẽtũ agere ad re-
uocationẽ alienatorũ per eos poſt hęreditamẽ
tũ ex bonis in eo cõpræhenſis, ratio eſt clara,
quia cũ eiuſmodi hæreditaméta effectũ ſortiri
nõ poſsint niſi poſt mortẽ parẽtũ,nullũ ꝓpte-
rea interim fuit trãſlatũ dominiũ, ſed illud cũ
adminiſtratione penes donatores interea re-
manſit,quę poſſunt cauſare,& cauſant aliena-
tionũ validitatẽ donec parẽtes ſuperuiuũt,pul
chrè Ferñ.allega.c.7.nu.2. benè Velaſ. qui de
inſtituẽte maioratũ loquitur,cõſulta.121.nu.6.
† & Senatus noſter expreſsè *declarauit* referente
nob. Ludo. à Peguè. illius olim egregio Sena.
ſub die 12.Decẽb. 1594.vbi loquẽs ď patre,qui
in quodam caſu filio vtili poſt hæreditamentũ
alienauerat,ita dicit,*quia dum viuebat d.cta do-
mus verè dominus erat*, quæ fuit poſteà confir-
ma.in cauſ. ſupplica. ſcriba Papiol.
25 Exemplo † nobis eſt ꝙ tradũt doctores de
grauato ſub cõditione, ſi ſine liberis deceſſe-
rit,hæreditatẽ reſtituere, interim enim is do-
min⁹ remanet donec adimpleatur cõditio,& ſi
alienationes facit,nõ põt ad earũ reuocationẽ
fideicõmiſſarius agere in vita grauati, ſed tãtũ
poſt illius mortẽ,ſi cõtingat deſcedere ſine li-
beris,quo caſu cõditio adimpleretur, tex. ex-
preſſus in l.nõ ideo minus ff.de rei vẽdi.l.gene
raliter §.ſub cõditione, ff. qui & à quibus &c.
Marza.in epito.q.61.nu.2.late Peregri.de fidei
com.art.40.nu.6.poſt infinitos alios,quos ipſi
allegant.
26 Sic in † noſtro caſu rũ donatio,& hæredita-
mẽtũ cenſeãtur facta ſub cõditione,ſi donata-
rius donatori ſuperuiuat, vt ex ſuprà adductis
clarè

Digitized by Google

clarè patet,& declarat Canc.in allega. c. 7. de
pact.num. 87. cũ ſequẽt. vſq. ad 90. reſoluens
quòd propterea ſi filius hæreditatus ante patrẽ
deſcedat,euaneſcit hæreditamentũ, nec tranſ-
mittitur ad hæredes extraneos, licèt tranſmitte
retur ad filios habẽtes eaſdem qualitates,quas
eorũ pater,indè fit quòd interim valeant alie-
nationes,quæ fiãt per donantẽ, ſeu hæreditãtẽ
abſq.eo quòd poſsint filij ante eorũ mortẽ age
re ad reuocationẽ,Antho. Gom. in.l. 40. Tau.
num.88.benè,vltra ſuprà allegatos,Aluar. Ve-
laſ.conſulta.184.num.13.tom.2.vbi dicit ſe ita
† in Senatu Luſitano vidiſſe *declaratum.*

Vnicam habemus in noſtro Senatu ex his,
quas ego reperire potui,hac de re ſactã noſtro
† tẽpore *declarationem*,qua mirificè ea compro-
bãtur, quæ ſuprà diximus: ea eſt ad relationẽ
Michaelis de Salba,& de Valleſica egregij tũc
Senatoris,& nũc Regẽtis Cancellariã ſub die
16.Maij 1600.in cauſa pupillorũ Ioãnis,& Petri
Conill villæ Oloti contra Grabielẽ Puig de
ſalit domicellũ,inqua cũ agerẽt dicti pupilli,
viuẽte Ioãne Conill eorũ patre,ad reuocatio-
nẽ alienatorũ per eũ poſt hæreditamẽtũ in ca-
pitulis matrimonialibus dictis pupillis factũ,
fuerũt excluſi, quoad pater viueret, cũ Regia
ſentẽtia indè lata, hoc expreſſo motiuo, *quia*
cõſtat Ioãnẽ Conill patrẽ adhuc viuere,& ipſo viuẽ
te actio,ſi que cõpetebat dictis pupillis in vim dicti
hæreditamẽti, intẽpeſtiua,& immatura ſit &c. ſcri-
ba erat Iacob[9] Papiol, nũc Sebaſtian[9] Morato.

Cõcinnit quędã alia declaratio ſacta ſub die
17.Nouembris 1587.refferẽte egregio etiã olim
Senatore Guillermo Sunyer in cauſã nobilis
Frãciſci Dardena, Honophrij Bret, & aliorum
cõtra egregiũ Vicecomitem de Rupebertino,
& alios,ſcriba Iacobo Bas,quia in ſecũda inſtã-
† tia fuit *declaratum* potuiſſe donatorẽ, qui do-
nauerat alicui ſub cõditione,quòd ſi deſcede-
ret ſine liberis,reuerteretur res donata ad ipſũ
ſi viueret,& ſi non viueret,ad illũ, vel ad illos,
ad quẽ,vel ad quos redeũdã ordinaſſet verbo,
vel teſtamẽto:potuiſſe(inquã) hunc donatorẽ
nihilominus interim, dũ pẽdebat cõditio,alie-
nationes facere,ſubiectas tamẽ reuocationi, ſi
conditio non adimpleretur,ſi autem adimple
retur,validæ remanerent.

27 Benè † verum eſt quòd ſi cõtingat patrem
poſt factũ hæreditamentũ iactare ſe quòd ha-
beat bona libera,& vt talia cæperit ea aliena-
re,& diſſipare,vel vnum,aut alterum ex his fa-
cere,poterit tali caſu filius hæreditatus petere
in vita patris ſe declarari legitimũ in bonis do-
natis poſt illius mortem ſucceſſorem, & quòd
propterea patri fiat ſtatim expreſſa interdictio
28 alienationis,& hæc † eſt vna ex limitationibus
regulæ,quæ dictat iuditiũ nõ poſſe fundari ſu-
per iure de pręſenti nõ cõpetenti, ſed de futu-
ro,ex vulga.l.nõ quemadmodũ cũ ſimil. ff. de
iud.hoc enim fallit quando adeſt cauſa, prout
in noſtro caſu,iactationis, & dilapidationis l.
29 Imperator ff.ad Trabell. † vbi pater diſſipans
fideicõmiſſum cogitur filio exiſtẽti in poteſta-
te reſtituere etiã ante conditionis euẽtum, ſo-
lo ſibi iure ad alimenta reſeruato cõſequenda
ex fructibus,& acceſſionibus hęreditatis, quã
reſtituit,pulchrè Surd.declarat in tracta. de ali
men.tit.1.q.30.nu.3.Hanc opinionẽ tenet Ro-
der.Suar.qui ſic intelligendus eſt allega.4. per
tot.Dida.lib.1.var.reſol.c.18.nu.8.Molin.de pri
mog.Hiſpan.lib.3.c.14.nu.32.Peregrin.de fidei
com.ar.41.nu.5.Ar.Pinel. in l.1.p.3.nu.78.verſ.
*nec ius admittit &c.*C.de bon.mater. Pet. de fi-
deicom.q.10.nu.27.Aluar.Velaſ.qui dicit ſe vi
diſſe bis,aut ter ſic in ſupremo Luſitanię Sena
†† tu *declaratum* conſulta.184. num. 10.Ioan. Gu-
tier.qui dicit ſic praxim *accepiſſe, & recepiſſe* in
Regalibus auditorijs, & ſenatibus ſupremis in
conſ.13.nu.1.& Ioan. Garcia in trac. de nobili.
glo.47.nu.15.& 16.quem idem Gutier.in addi-
tione allegat de eodem conquærens quòd im
meritò, & potiùs animo mordendi, dixerit
quòd ipſe aliter de hoc negorio cenſerit eo lo-
ci vbi ſuprà à nobis allegatus eſt.

30 Adducitur † communiter in comprobatio
nem huius opinionis, inter alia,tex.in l.in om-
nibus ff.de iud.quo loci ex cauſa conceditur
agi aduerſus debitorem conditionalem, ſiue
in diem ante conditionis adimplementum,
ſaltem vt cogatur interim ſatisdare de ſoluen-
do adueniẽte die,vel cõditione cõtra iuris no-
torias regulas,quæ volũt nõ poſſe regulariter
agi cõtra huiuſmodi cõditionalẽ,vel in diẽ de-
bitorẽ ante diei,vel cõditionis aduẽtũ,ad §. ſi-
quis agens,cũ ſequẽt.inſt.de actio. & §. hodie
inſt.de exceptio.quã quidẽ iuſtã cauſã ex Bar.
& Pau.Caſtren.& alijs dicit Velaſq. vbi ſuprà
nu.10.eſſe dilapidationẽ,aut ſuſpicionẽ de no-
uo cõtra datorẽ emergẽtẽ,viden.Straca de de-
coct.3.p.nu.55.Caccialup.de debito. ſuſpec.q.
† 3.nu.1.Afflic.qui dicit ſic in Senatu Neapol.*de-*
claratum deci.168.& ibi Viſil.in additione.Cir-
ca cuius quidẽ tex.in l.in omnibus ff. de iud.
interpręrationem vide Menoch.de arbit. caſu
87.Barboſ.in l.2.p.2.n.28. ff.ſolu.matri.& alios
relatos per Sotomaior de vſuſruc.li.1.c.19. n.11.

31 Hęc † doctrina multum nedum laboris,ſed
& ſudoris etiam nobis cauſauit, qui partes
Petri Pauli Riffos mercatoris agebamus cõtra
ſecuritatẽ iuditij aduerſus eum corã egregio Se
natore Ioanne Magarola per Simonẽ Canyet
etiam mercatorem, ſcriba Hieronymo Boſch,
petitam: cum enim aduerſus dictam ſecurita-
tem oppoſuiſſemus, quòd nõ potuiſſet peti ex
eo quòd dictus Riffos non eſſet debitor pu-
rus, ſed imò debitor conditionalis propre-

æa quòd non tenebatur niſi quãto minus poſt
factam excuſſionem de quibuſdam mercibus,
raupis,& nominibus debitorum dicto Cáyer,
& alijs creditorib⁹ ſolutionis gratia, multò an-
te petiam dictam ſecuritatem iuditij, ceſſis, cõ
ſequi potuiſſet, iuxta l. ſi mandauero §. inter-
dum ff. mandati, Oſaſ. deciſ. 62. Bec. conſ. 105.
qui allegat Gal. Pariſ. in conſ. 49. dicentem de
hoc, de quo agimus, eſſe tex. rotundum in di-
cto §. interdum, Eugen. in conſ. 73. & alios plu-
res, quos hi allegant, adden. Surd. conſ. 22. nu.
11. vol. 1. & noſtras Cancer. lib. 2. var. c. 6. de ſo-
lu. num. 168. quæ quidem ceſſio hoc vnum ope
rata ſaltem erat (quomodocũque antea dictus
Riffos tentus eſſet) vt niſi diſcuſsis bonis ceſsis
non poſſet conueniri, & tunc in eo tantùm,
ad quod ea non ſuffeciſſent. quę ſanè debito-
rem efficiebant dictum Riffos non purum, ſed
conditionalem iuxta l. decem ff. de verb. obli-
ga. vbi qui tenetur quantominus ab alio con-
ſeqni poterit, debitor conditionalis dicitur:

32 Cum † (inquam) hæc oppoſuiſſemus, obiectũ
nobis fuit de d. l. in omnibus ff. de iud. & doc-
trinis in eius fauorẽ allegatis, quòd quãuis ſic
eſſet quòd dictus Riffos conditionaliter tantũ
teneretur, hoc eſt ſi bona ceſſa non ſufficerent,
facta prius illorum legitima diſcuſſione, nihi-
lominus dicebatur potuiſſe interim ſecuritatẽ,
& cautionem peti, non vt ſolueret, ſed vt aſſe-
curaret iuditium pro eo, quod, facta diſcuſſio-
ne, appareret ipſum teneri ad ſoluendum. Ve-
rùm reſpondebamus ex eadem l. illius diſpoſi
tionem locum tãtùm habere eo caſu, quo no-
ua cauſa poſt ceſsionem ſuperueniſſet (ex cul-
pa tamen, & facto eius, qui conuenitur, vt in
propoſito dicebat Annæ. Robet. rer. iudica. li.
4 c. 6. ver. verùm his omnib⁹ omiſsis pag. 769.)
veluti ſuſpitionis, dilapidationis, vel alia ſimi-
lis arbitrio iudicis, vt dicit Vrſil. allega. de-
ciſ. 108. numer. 3. quæ locum faceret eiuſmodi
ſecuritatis, & cautionis petitioni, & preſtatio-
ni, quę cum non adeſſet in noſtro caſu, cum tã
tùm abeſſet deteriotatam fuiſſe conditionem
dicti Riffos poſt dictam ceſsionem, vt imò po-
tiùs multò meliorata dicenda eſſet, cũ ex poſt
obtinuiſſet quoddam officium perpetuum in
tabula depoſitorum communium præſentis
Ciuitatis multi, & grandis redditus annui exce
dentis ſummam quingentarum librarum, &
cum hoc ſedata fuit tempeſtas vt tunc iudicani
mus: & poſteà fuimus experti cum adueniente
tẽpore declarationis cauſæ, die ſcilicet 5. Nouẽ
bris 1608. multò poſt hæc ſcripta *declaratũ* fuit
in cauſa hac, de qua paulò antea loquebamur,
in fauorẽ dicti Riffos declarãdo nõ obſtãtibus
in cõtrariũ deductis præmaturè fuiſſe ſecurita-
tẽ iuditij petitã ante factam excuſsionẽ bono-
rum prædictorum, quæ ſolutionis gratia credi-
toribus ceſſa fuerant.

33 Et ſi quæras † quomodo in dicta cauſa fuit
habita ratio exceptionis diſcuſsionis à dicto
Riffos appoſitæ, cũ de iure canonico, quod in
hac patria imprimis eſt ſeruandum, iuxta cap.
40. conſtitutionum cur. anni 1599. ea non ſo-
leat eſſe in conſideratione, nec admitti, quippe
quę ſit de apicibus, & ſubtilitatibus iuris, de
quibus non curat Ius canonicum, ſed de ſolo
rei effectu vt Cancer. tradit in 2. p. var. c. 5. de fi-
deiuſſo. num. 150. & Gayl. lib. 2. obſerua. 27. nu.
28. qui plures ad id allegant, colligiturq. ex his,
quos inferiùs referemus, quamuis cõtradicat
Hering. nouè in tracta. de fideiuſ. c. 27. no. 291.

34 Si item † quęras quomodo inter mercato-
res de re mercantili agentes, inter quos ſolet
procedi ſola veritate inſpecta relictis apicib⁹,
& ſubtilitatibus iuris, fuerit de dicta diſcuſsio-
nis exceptione habita ratio, cõtra ea quę in pro
poſito docent Gayl. vbi ſuprà num. 27. & Ne-
guſan. Blan. Straca, deciſiones Luca. apud Ma-
gon. Pedemon. apud Oſaſ. & Teſau. Peruſi. a-
pud Ioſeph. Ludoui. Sebuſia. apud Antho. Fab.
in ſuo Codice tit. de excep. qui eſt 25. lib. 8.
diffi. 8. & deniq. Genuæ apud eum, qui eas cõ-
pilauit, ac Flores de Mena, & alijs vbi inferiùs
allegabuntur, vbi de communi opinione vide
bis, & de grauiſſimorum Senatuum *deciſionibus*
ad id factis, quicquid contra moliatur nouè
Hering. in tracta. de fideiuſ. p. 1. c. 27. nu. 287. di-
cens id eſſe cõtra tex. quem allegat, licèt de cõ-
ſuetudine Europęa, multiplicatis quæſtuoſiſſi-
mis negotiationib⁹, forſã hęc (inquit) obſeruẽt.

35 Maximè † cum eſſemus in conſiſtorio, &
tribunali ſupræmi Senatus, qui quam latas ha-
beat habenas, vt non ſtringatur ad habendum
rationem de pluribus ſolempnitatibus, & ſub-
tilitatibus iuris, veluti deſertione apellationis,
& alijs mille, ſed ſola veritate inſpecta iudicet,
ſic omnes probè norunt vt ſuperfluum mihi
videatur aliud tempus in hoc conſumere, & ſi
hæſitaueris de hac ſupræmi Senatus poteſtate
iudicãdi ſola veritate inſpecta, nõ curando de
apicibus iuris, cõſulo tibi quòd videas proceſ-
ſum cauſæ in Senatu vertentis inter nobiles
pupillos Oms contra nobiles pupillos Semma
nats ad relationem nunc egregij Senatoris Frã
ciſci Ferrus ſcriba N. Viſella, vbi regiam
ſentẽtiã reperies de an. 1592. ſub die 5. Mar. ref-
ferẽte egregio olim Senatore Frãciſ. Puig latã,
in qua videbis qualiter ex hac ſupremi Senat⁹
poteſtate *reiecta* fuit quædam contra aliquem,
qui dicebatur ſpoliator, propoſita exceptio
quòd, fideicommiſſarius cum eſſet, non acce-
piſſet poſſeſſionem, prout debebat, de manu
hæredis, ſed imò propria auctoritate.

Si (inquã) à me hęc quæras, reſpõdebo quòd
duplici ratione nos his, quæ nõ fuerunt ſilen-
tio

tio prætetita per adnerſantes, ſatisfaciebamus.

36 Primò † quidem dicendo qnòd huiuſmodi diſcuſſionis exceptio non opponebatur reſpe-ctu ordinis inditiarij, quaſi de eo ſit vt priùs diſcuriantur bona principalis antequam ad fideiuſſorem deueniti poſſit, quo modo de apicibus, & ſubtilitatibus iuris dicitur eſſe talis exceptio, & eo reſpectu non debet admitti de iure canonico, inter mercatores, & in curijs ipſorum, nec in ſupremis Senatibus qui de iſtis ſubtilitatibus non curant, ſed ſola veritate inſpecta iudicant, ſed imò opponebatur nullo habito reſpectu ad ordinem iuditij, & illius pręposteratione͂, ſed ſolùm ad intereſſe partis, quod eſt vt ſi bona ceſſa erant ſoluenda, prouti exiſtimabamus, & ſatis ſuperque probatum in proceſſu arbitrabamur, ipſa exigerentur antequā pars moleſtaretur, & ſic in hoc ſolùm intereſſeintentionem fundabamus, quo caſu non poterat dici, quòd exceptio diſcuſſionis eſſet de apicibus, & ſubtilitatibns iuris, ſed imò de ſumma æquitate, ac propterea amplexāda de iure canonico, in curijs mercatorum, in Senatibus ſupremis, & quibuſcunque alijs, quantumuis ſola veritate inſpecta iudicare ſolentibus: Hanc reſponſionem probabamus ex Corn. conſ. 55. vol. 3. licèt per Cancer. loco ſuperiùs alleg. typographi forſan incuria, allegetur in cōſ. 5. vbi ſuprà traditam diſtinctionem inter vnā, & alteram excuſſionis exceptionem priùs poſuit, & ex infrà refferendis, qui eandem diſtinctionem ſequuti ſunt, Antho. Neguſ. tracta. de pignor. memb. 1. octauę partis num. 31. Marcus Antho. Blan. latè in tracta. de compromiſ. q. 1. num. 47. verſ. reperio quòd, Anthon. Beneuē. Straca de mercatu. trac. quomo. in cauſ. mercat. proceden. ſit, tit. de excep. num. 8. Rol. à Val. conſ. 9. numer. 21. vol. 1. Bernar. Muſcatel. in prax. fideiuſſor. quæſt. 10. num. 13. Flores de Mena. in prac. qq. q. 11. nn. 29. qui dicit hanc eſſe veram, & elegantem diſtinctionem, Ioan. Ronchegal. in l. 3. §. vbi duo nu. 125. de dnob. reis, Atiſmi. Tep. in compen. var. iur. ſenten. †† lib. 1. tit. de excuſsio. bon. in prin. *amplectuntur* eandē diſtinctionē Rot. Genu. deci. 90. n. 10. & deciſ. 91. nu. 27. & iterùm eadē Rot. Gen. apud Flamin. Carthar. deciſ. 107. Rot. Luca. apud Hieronymum Mago. deci. 66. n. 13. Senatus Pedemon. apud Octauia. Cachera. Oſaſ. deci. 2. & apud Antho. Theſau. deciſ. 52. Rot. Peru. apud Ioſeph. Ludoni. deciſ. 45. Rot. prouinciæ Marchie apud Stepha. Gratia. deciſ. 129. nn. 9. Rot. Siciliæ apud don Garciam Meſtril. deciſ. 118. n. 8. in 2. tom. cū plnribus alijs doctoribus, quos ipſi allegant; Nec noſtro Senatui diſtinctionē diſplįcere, quinimò ſatis aplaudere comperiebamus dum pro dicto Riffos informaremus.

37 Verùm † quia alteri aduocato dicti Riffos, qui mecum eius partes agebat, acuti certè ingenij, & ab omnibus ſic habito, & reputato dum hæc inter nos conferremus, nō placebat ſnprà dicta diſtinctio quippe quia dicebat ſe nou videre quomodo intereſſe partis poſsit ſeparari ab ordine iuditiario, & è contra, ſic vt aliquando dici valeat exceptionem reſpicere ſolnm ordinem iuditiariū abſque intereſſe partis, & aliquando intereſſe abſque ordine iudiriario, cum imò in exceptione prædicta, quomodocunque conſideretur, vertetur ſemper intereſſe partis, & maximum quidem, vt priùs agatur contra principalem, quàm contra fideiuſſorē, vel tertium poſſeſſorem, operę prætium duxi (detur venia, ſi placet, quòd in hac pulchra materia pauliſper vager) hoc loci, pro oportunitate materiæ, ingenioli mei vires excercere in diſcutiendo, num nam hęc iure procedant, & tenenda ſint: Adnerto tamen priùs nō fuiſſe doctorem illum meum commilitonem primum, qui ſuperiùs traditam diſtinctionē morderet: habuit enim Craue. quem ſequeretur, in conſ. 263. nu. 1. vbi expræſsè eam diſtinctionem reprobat dicens fundari in cortice verborum potiùs quàm in ratione, idqne ex eadem fortè cauſa, & ratione, quam doctot ſupradictus proponebat, hoc modo argumentando. Propter intereſſe partis fuit introductum quòd priùs conueniatur principalis, quàm fideiuſſor, vel tertius poſſeſſor, non ſimpliciter ratione ſolempnitatis: ſi ergo intereſſe partis, & æquitas eſt cauſa iſtius ordinis, impoſsibilis videtur pręmiſſa diſtinctio, quia per eam ſeparatur factū à ſua cauſa, qnod fieri nō pōt cū ſtare nō poſsit effectus ſine cauſa, imò ceſsāte cauſa ceſſat eſſe ct⁹. Præterea (inquit) ſi hæc diſtinctio eſſet vera nunquā cēſebitur reiecta exceptio quāuis ſimpliciter opponatur: quia opponens ſemper cenſetur eam opponere omni meliori modo &c. nō eo modo, per quem corruet, ergo &c. laudat hanc Crauetę reprobationem Iacob. Menoch. (licèt in cōtrarium videatnr per Cancer. vbi ſuprà allegati) in tracta. de arbit. Iud. q. 51. nu. 9. ſed de ea non eſſe curandum docet Theſau. allega. deciſ. 52. nu. 4. Reprobauit eandem diſtinctionem Nat. in conſ. 521. nu. 17. Reprobauit deniq. eandem, ſi non expreſsè, ſaltem tacitè Andre. Fachine. controuer. iur. lib. 8. c. 53. Dnbitauit de eadem Cæſ. Barz. imò Rot. Bonon. deciſ. 20. num. 26.

Propter hæc (inquam) ſtatui quantùm breuiter poſſem hniuſmodi diſtinctionē vlteriùs declarare, quomodoque ſit practicāda, ex mēte doctorum ſuperiùs relatorum, omnibus patefacere, & poſteà meum, qualecunque ſit, circa ea proferre iuditium, quia non ſic clarè, & diſtinctè hęc à doctoribus traduntur vt faciliter intelligantur.

60. littera,O,& latiùs cōſ. 176.littera,N,vol.2. Dec.in conſ.30.num.4.verſ.præterea, & Oſaſ. qui ſupradictos refert in ſępè allega. deciſ. 100.num.26.circa fin.qui eſt videndus, latiſsimè Sotomaior omnino etiam video.quotid. controuer.lib.2.c.17.per tot.

145 Nec † mihi replices quòd in noſtro caſu iam reperiet donator hæredem, qui ſub ſpe lucri quartę trebellianicæ,vel falcidiæ, quas ſuo caſu tanquam grauatus detrahere poterit,inuitabitur ad adeundam hæreditatem, vt Iul. Clar. conſiderauit in §.donatio q.19.num.7.Reſpondemus enim quòd id difficultatem patitur nō modicam,cum magis ex contractu,ex donatione ſcilicet,cuius vigore vendicat donatarius ab hærede rem propriam ſibi donatam ante eius inſtitutionem,quàm ex teſtamento, vbi nullū verbum de hoc grauamine reſtitutionis fiendæ per hæredem donatario, videatur reſtitutio fienda autem,qui ex contractu reſtituere tenetur, non facit huiuſmodi detractiones,quia de eo lex Falcidia, & Trabellianum nō loquuntur,ad quod communiter allegātur l. quidam cum filiū de hæred.inſti.& l.mulier §. fin.ff.ad Sena.conſul.Trabel.cum ſimil.fuit hæc originalis doctrina Bal.quam idem ipſe dicit ſingularem in rub. C. de reuo. his,quæ in fraudem cred.in fin.ſequuntur Roma in l. ſtipulatio iſta §.inter certam ff.de verb.obliga.Iaſon.in l.poſt mortem C.de fideicom.Craueta conſ. 130. in fi. Ludoui.Moli.de primog.Hiſpa.lib.1.c.17.n. 19.Iacob.Canc.var.reſol.par.1.c.2.de Trabel.& Falcid.num.7.Surd.deci.144.num.23.& Marc. Antho.Peregri.de fideicom.art.51.nu.22.quod idem antea dixerat art.3.num.18.vbi ſingulariter docet hæredem grauatum per fideicommiſſum ex teſtamento benè poſſe has quartas detrahere,ſed non illum,qui ex pacto extra teſtamentum tenetur reſtituere, quia non ex Trabelliano,ſed ex pacto reſtituit, bene Berēgar.Ferdin.qui duas aut tres huiuſce rei rationes tradit in repeti.l.in quartam,præfa.3.nu. 8. verſ.12.ff.ad l.falcid.Hæc ad noſtrum caſum clariùs applicantur quàm ego ſcirem refferre, ex quibus exiſtimo ſatis ſuperque fuiſſe noſtram opinionem confirmatam. Et cum his finitur hæc gloſ.9.quarta pars.

SVMMARIA.

1 *Filij omnes quotquot ſunt cenſentur æqualiter vocati in hæreditamento.*

2 *Electio quando eſt reſeruata in hæreditamento poteſt pater quem voluerit ex filijs eligere.*

3 *Electio ex quibus verbis cenſeatur expreſsè reſeruata.*

4 *Ex quibus tacitè.*

5 *Electio cenſetur reſeruata quando dicitur quòd fit donatio vni ex filijs.*

6 *Idem quando dicitur, dono cui voluero.*

7 *Idem quando dicitur hæredito filium, aut filiam, qui ex hoc matrimonio procedet, vbi deciſio noſtri Senatus.*

8 *Electio reſeruata inter filios, & filias debet priùs fieri de filijs, quàm de filiabus.*

9 *Electionum de materia plures quæſtiones refferuntur remiſſiuè.*

10 *Eligendi Petrum, vel Ioannem facultatem habens an poſſit eligere eius filium, ſi eſt nepos eligere debentis, remiſſiuè.*

11 *Eligere debens, ſi deſcedat electione non facta, omnes filij ſuccedunt, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

Quod an procedat etiam in maioratibus Hiſpaniæ remiſſiuè traditur, ibidem.

12 *Hæres an poſſit eligere ſicut poterat deffunctus, ſi is electionem non fecit.*

13 *Electio dupliciter fieri poteſt vel expreſsè, vel tacitè.*

14 *Electio cenſetur facta de eo, qui inſtituitur hæres, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

15 *Idem quando narratur in aliquo inſtrumento electionem eſſe factam de tali perſona.*

16 *Idem quando fit actus in fauorem eius, qui eligi poterat, qui ſtare non valeat niſi præſuppoſita electione.*

17 *Electio an cenſeatur facta per verba, volo eligere talem, remiſſiuè.*

18 *Hæreditamenta non important vocationem niſi poſt mortem hæreditantis, nec anteà ſortiuntur effectum.*

19 *Cancer. extollitur quòd circa materiam hæreditamētorum multa, quæ per plura ſecula fuerunt in Cathalonia abſcondita, pulchrè declarauerit, & explicauerit.*

20 *Hæreditamenta cur dicantur habere connexam conditionem, ſi donatarius donatori ſuperuixerit, & num. 26.*

21 *Hæreditamenta quādo poſſint dici eſſe irreuocabilia ſi ſapiunt naturam vltimę voluntatis, vbi reprehenduntur Ferdin. & Cel. Hugo.*

22 *Hęreditamenta, quæ ſiunt filijs naſcituris quomodo poſſint valere, & dici irreuocabilia dum ſunt in pendenti, & expectant natiuitatem filiorum, & præterea requirunt, quòd patri ſuperuiuant filij, declaratur.*

23 *Hæreditamenta quòd comprahendant bona tam præſentia quàm futura, vinax ratio.*

24 *Alienata per parentes poſt hæreditamentum non reuocant filij in vita illorum, & num. 26. vbi deciſ. noſtri Senatus, & num. 126.*

25 *Alienata per grauatum non poteſt fideicommiſſarius in vita illius reuocare, ſed imò valida iudicantur interim, & num. ſequenti, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

26 *Hæreditamentum euaneſcit filio ante patrem deſcedente*

dente, & an fiat tranſmiſſio.

27 *Grauatus de hæreditate reſtituenda, & pater, quibus reditamentum fecit, ſi bona ſe habere libera ſaſtent, & diſſipent ea, poſſunt futuri ſucceſſores petere ſe declarari tales, & facere eis interdici alienationes.*

28 *Iudicium poteſt aliquando ex cauſa fundari ſuper iure de futuro.*

29 *Pater deſſipans fideicommiſſum poteſt cogi filio illud reſtituere in vita, vbi diciſiones.*

30 *Debitor conditionalis, vel in diem poteſt ex cauſa antè conditionis adimplementum, vel diei aduẽtum conueniri, & quæ ſit iuſta cauſa, & nu. ſequenti.*

31 *Ceſſio ſolutionis gratia operatur quòd non poſſit contra debitorem agi niſi diſcuſſis priùs bonis debitoris quantominus à bonis ceſſis conſequi valebit, & num ſequenti, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

Ceſſio ſolutionis gratia facit de debitore puro cõditionalem, ibidem.

32 *Cauſa noua requiritur, quæ ſuperueniat ex culpa, & facto eius, qui conuenitur, vt quis poſſit conueniri ante conditionis implementum, vel diei aduentum.*

L. in omnibus ff de iudi. interpratatio, ibidem,

33 *Excuſſionis exceptio an attendatur de iure Canonico.*

Apices iuris non attenduntur de iure Canonico, ibidem.

34 *Excuſſionis exceptio an attẽdatur inter mercatores, inter quos agitur de bono & æquo, vbi deciſiones diuerſorum Senatuum pro affirmatiua.*

35 *Senatus ſupremus non curat de ſubtilitatibus, ſed iudicat ſola facti veritate inſpecta.*

36 *Excuſſionis exceptio dupliciter opponi poteſt, primò quatenus reſpicit ordinem iudiciarium, quaſi de eo ſit, vt priùs diſcutiantur bona principalis, ſecundò verò quatenus intereſſe partis, vt dum bona habet principalis, alius non moleſtetur, vbi plures deciſiones Senatuum.*

37 *Sed contra tenent aliqui non inutilibus conſiderationibus; quaſi ſcilicèt non videatur intereſſe partis poſſe ab ordine iudiciario, & è contra, ſeparari.*

38 *Cornei opinio.*

39 *Excuſſio principalis poteſt quandoq; fieri pendente iudicio contra fideiuſſorem, vel tertium poſſeſſorẽ, vbi deciſ. Delphina.*

40 *Blaſ. Flores de Mena opinio.*

41 *Mar. Antho. Blan. opinio.*

42 *Quæ iſti doctores adducunt non videtur tollere difficultatem.*

43 *Litibus non vexari maximum eſt commodum, & ibi multa in execrationem litium.*

44 *Minor reſtituitur aduerſus ſuum factum, propter quod oportet eum litibus moleſtari.*

45 *Litium à moleſtijs vt liberetur, conuenit bono viro decedere interdum de iure ſuo.*

46 *Indebiti ſoluti per tranſactionẽ non datur repetitio, ſi facta ſit vt liberaretur quis à lite.*

47 *Altercata nulla remitti ad diffinitiuam conducibilius forſan foret, vt litium daretur finis, ſiue per declarationem in eis fiendam panderentur merita cauſæ principalis, ſiue non.*

48 *Excuſſionis exceptio admittitur coram arbitris.*

49 *Barboſæ opinio circa ſupradicta de excuſſionis exceptione.*

50 *Excuſſionis exceptionem qui dixerunt eſſe de apicibus iuris hallucinati notantur.*

Glo. in l. ſi mancipium §. 1. verb. actum, de euic. intellectus ibidem.

51 *Procuratoris non idonei, ex eo quòd non poſſet eſſe quia miles, exceptio dicitur de à picibus iuris.*

L. ſi fideiuſſor in §. quedam ff. manda. intellectus, ibidem.

52 *L. Moſchis, de iu. fiſ. intellectus.*

53 *Exceptiones omnes nituntur æquitate.*

54 *Excuſſionis exceptio quando eſt de natura contractus nunquam poteſt dici de apicibus.*

55 *Fideiuſſor indempnitatis ſemper opponit excuſſionis exceptionem, etiam ſi ei renunciaſſet, & numer. 57.*

56 *Fideiuſſor indempnitatis, etiã ſi iurauit, poteſt exceptionem excuſſionis opponere.*

58 *Fideiuſſor indempnitatis an per renuntiationem excuſſionis iuratam priuetur facultate ea vtendi.*

59 *Fideiuſſores Officialis pro reſidentia, & ſeu ſyndicatu non poſſunt conueniri niſi excuſſo principali, quãuis renuntiaſſent, & iuraſſent.*

60 *L. non quemadmodum ff. de iudi. in quibus caſibus locum non habeat remiſſiuè.*

61 *Debitor, qui ex legali dilatione miſerationis gratia non tenetur niſi poſt certum tempus, poteſt ante tẽpus conueniri vt cautionem præſtet, & ſoluat adueniente die, vbi deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum.*

62 *Filij hæreditati non poſſunt cum ſuis hæreditamentis impedire in vita parentum executiones, quæ fiunt cõtra eos, & nu. 68. vbi de obſeruatione noſtri Senatus.*

63 *Fideicommiſſarius non poteſt prætextu ſuæ vocationis impedire exequutiones quæ fiunt contra hæredem grauatum, vbi deciſ. noſtri. Sena.*

64 *Conditionalia iura ex contractu firmiora multo ſunt eis, quæ ſunt ex vltima voluntate.*

65 *Conditionalia iura ex contractu tranſmituntur ad hæredes, non ſi ex vltima voluntate.*

66 *Filius hæreditatus ſi moriens ante patrem relinquat filios qualitatis comprabenſa in hæreditamentis tranſmittit bona donata ad eos.*

67 *Spes, quæ competit ex contractu conditionali quomodo firmior dici poſſit ei, quæ competit ex vltima voluntate.*

68 *Obſeruantia noſtri Senatus circa oppoſitiones filiorum hæreditatorum, quæ fiunt reſpectu executio-*

num

num in bonis parentum, vt impediantur quoad proprietatem, ſed non quoad vſumfructuum.

69 *Renuntiatio vſusfructus, quam ſæpe faciunt parentes in fauorem filiorum hereditatorum vt fraudent creditores de iure nihil valet in foro fori, nec poteſt conſuli in foro poli, & num. 77. vide num. 117.*

70 *Pauper, qui ex eo quòd non habet pallium excuſatur ſi non vadit die feſti ad audiendum ſacrum, excuſatione non vtitur ſi habet qui ei accommodat vt eat.*

71 *Filius qui tenetur parentes alere, excuſatur ſi non poteſt, non tamen ſi hereditatem, quæ ſibi defertur, nolit acceptare.*

72 *Peccat qui videns proximum indigentem & fame pene pereuntem non vult acceptare hereditatem quæ ſibi offertur, vel renuntiat quam habet, ex qua poterat eiuſmodi indigentiæ ſubuenire.*

73 *Qui tenetur ad finem tenetur adhibere media neceſſaria ad illum conſequendum.*

74 *Debitor multo ære alieno grauatus poteſt hereditatē ſibi delatam repudiare, nec id eſt in fraudem creditorum.*

75 *Intelligitur in foro exteriori, non interiori.*

76 *Et tam reſpectu chyrographariorum creditorum, quàm hypothecariorum, vbi decis. Senatus pro. vin. March.*

77 *Debitor creditorum mole oppreſſus nec in foro interiori, nec exteriori poteſt hereditatem iam acceptatā renuntiare in fraudem creditorum.*

Sic nec pater vſumfructum quem habet in bonis filij, ibidem.

78 *Heres grauatus an poſt aditam hereditatem poſſit in fraudem creditorum eam renuntiare.*

79 *Heres grauatus poteſt hereditatem reſtituere ſine detractione falcidiæ, nec per hoc fraudantur creditores.*

80 *Heres grauatus de reſtituendo percepta certa quantitate, poteſt ſine detractione eam reſtituere, nec fraudantur creditores.*

81 *Heres grauatus remittendo fructus, quos percipere deberet, dicitur fraudere creditores, cum illorum ſit dominus.*

82 *Heres, qui non tenetur reſtituere niſi poſt mortem, ſi reſtituit antè, poteſt aliquod grauamen apponere fideicommiſſario commenſurabile cum fructibus, quos percepiſſet niſi reſtitueret.*

83 *Debitor ſoluens ante diem dicitur fraudere creditores.*

84 *Maritus dicitur fraudare creditores ſi ante dilationem, quam habet de iure, reſtituat dotem.*

85 *Conditiones ſunt in forma ſpecifica adimplendæ, & ideò videtur non poſſe heres contrauenire reſtituēda aliter quàm ſtatuit teſtator.*

86 *Sed contra tenet auctor in caſu occurrenti.*

87 *Fideicommiſſi præmatura reſtitutio donatio eſt.*

88 *Donari videtur quod nullo iure cogente conceditur.*

89 *Aditione hereditatis fructus futuri non acquiruntur irreuocabiliter, ſed reuocabiliter, & ſub conditione, niſi heres volet reſtituere.*

90 *Repudiatio legati poteſt fieri ſiue ante, ſiue poſt aditam hereditatem ſine fraude creditorum, vbi declaratur.*

91 *Reſtitutio hereditatis, quam facit heres ante tempus, non videtur donatio, ſed imò dilationis in ſui fauorem conceſſæ renuntiatio, vbi declaratur.*

92 *Fideicommiſſa non ſunt conditionalia in reſtitutione, ſed imò ad beneplacitum heredis an ante tempus velit reſtituere, vbi declaratur.*

Idq́; videtur eſſe de mēte teſtatoris, ibidem, vbi declaratur.

93 *Tertij pro indiuiſo cenſetur exceptatum in qualibet conceſſione.*

94 *Statuto cauſanti quòd extantibus maſculis fœmina nō ſuccedant, poteſt maſculus in fraudem creditorum renuntiare, vbi declaratur.*

95 *Reſtitutio fideicommiſſi, quæ fit ante tempus, non videtur poſſe dici beneficium reſtituentis, & ibi declaratur.*

96 *Obſtaculum remouens nō facit actum, & latè infrà declaratur.*

97 *Obſtaculo amoto fingitur illud nunquam fuiſſe.*

98 *Eligens vigore facultatis ſibi ab altero conceſſa, non dicitur propriam exercere liberalitatem.*

99 *Fructus acquirendi per heredem à die à diu hereditatis vſq; ad mortem ſunt parua conſiderationis, quia habent ſe ad eſſe, & non eſſe, propter mortem illius, quæ poteſt citò cōtingere, & alias, vt per diſcurſum ibi.*

100 *L. Patrem ff. quæ in fraud. cred. intellectus plures referuntur hic, & num. ſequentibus.*

101 *Primus intellectus d. l. Patrem.*

102 *Fraus faciliter præſumitur inter coniunctas perſonas.*

103 *Fraus fit creditoribus, re & effectu, ac euentu ſolo ſine expreſſo animo, & propoſito fraudandi.*

104 *Maximè in cauſis lucratiuis, quamuis acquirens de fraude non participauerit.*

105 *Secundus intellectus l. Patrem ff. quæ in fraud. cred. & num. 121. vbi reſolutio noſtri Senatus.*

106 *Pater grauatus de hereditate reſtituendo filio ſuo intelligitur cum ſui iuris erit.*

107 *Tertius intellectus l. Patrem, quæ in fraud. cred.*

108 *Quartus intellectus l. Patrem, quæ in fraud. cred.*

109 *Trebellianica, & falcidia detrahuntur cōtra voluntatem teſtatoris.*

110 *Trebellianica poteſt prohiberi per teſtatorem tam expreſsè, quam tacitè, & per quæ verba cenſeatur tacitè facta prohibitio.*

111 *Quintum impoſitionum cenſetur remiſſum per Regem, quando conceditur exactio earum integrè facienda, & ſine diminutione, vbi deciſio noſtri Senatus.*

112 *Teſtator ex quo poterat aliquid prohibere, & non prohibuit, cenſetur permiſiſſe.*

Reſtitutio

113 *Reſtitutio hereditatis, quæ fit per hæredem in vita, cum poſſet vſq; ad mortem ſibi eam retinere, dicitur fieri contra iuditium teſtatoris.*

114 *Legis di ſpo itio in tantum ſe extendit in quantum illius ratio.*

115 *Hæres dicitur plenam fidem exhibere iuxta voluntatem defuncti quando reſtituit fideicommiſſario ſine aliqua detractione, non alio reſpectu.*

116 *Trebellianica poteſt peti ab hærede hæredis grauati, etiam ſi is non declarauerit in vita ſe velle eam detrahere.*

117 *Fraus tunc fit creditoribus per debitoris contractum quando diminuitur de illius patrimonio, non quando omittitur acquiſitio, vbi deciſiones plurium Senatuum.*

118 *Reſtitutio fideicommiſſi, quæ fit ante tempus cur dicatur in fraudem creditorum.*

119 *Trebellianica, & falcidia ſunt de iure quærendo, non de quæſito, quia ſunt lucrum legale.*

120 *Renuntiatio, ſeu repudiatio lucri legalis non eſt diminutio patrimonij.*

121 *Renuntiari etiam poſſunt ante acceptationẽ lucra, quæ proueniunt ex diſpoſitione hominis in præiuditium creditorum.*

122 *Legitima, & alia iura, quæ acquiruntur ipſo iure, non poſſunt renuntiari in præiuditium creditorũ, vbi deciſiones in contrarium.*

123 *Legatum poteſt repudiari in præiuditium creditorũ, vbi ratio diuerſitatis inter ipſum, & legitimam.*

124 *Intellectum l. Patrem, quæ in fraud. cred. quis auctori placeat.*

125 *Repudiatio iuris quærendi poteſt fieri in præiuditiũ creditorum, etiamſi fiat per modum ceſſionis, & renuntiationis, quæ videtur præſupponere acceptationem prius factam.*

126 *Momentanea acquiſitio non eſt in conſideratione, quod declaratur num. 25.*

Factum, quod non durat non eſt in conſideratione, ibidem.

127 *Solemnitas Paulina requiritur in ceſſione, & renuntiatione hæreditatis, vbi de ſio prouin. March. & noſtri Senatus.*

128 *Ceſſio, & renuntiatio hæ editatis habentur pro factis de iure quæſito quando unt poſt alium actum de aditione ſeparatim factum.*

129 *Laudimium debetur ex alienatione, quæ fit per patrem non obſtante hæreditamento, & poteſt exigi.*

130 *Dominus di habet interim, dum non declaratur alienatio nu , nec reſcinditur, intentionem fundatam in iu e la dimij*

131 *Lauaimium non debetur peti poteſt ab eo, qui à patre aliquid acqu ſiui p ui um filijs hæreditamentum quando contra us eſt declaratus nullus, vel reciſus, & res recuperata per filios.*

132 *Actio real tantùm competit pro conſequendo laudimio, & cenſibus contra eum, qui nihil cum domino contractauit, ſed imò à tertio ſua pecunia acquiſiuit.*

133 *Actio realis exercetur etiam contra eum, qui dolo deſijt poſſidere.*

134 *Laudimium exactum, & ſolutum pro aliqua cauſa quæ poſteà ceſſat ex cauſa de præterito, repeti poteſt, vbi deciſio noſtri Senatus.*

135 *An in hoc ſit conſiderandum an per longum, vel per modicum tẽpus acquirens poſſediſſet ante euictionem, vel non, remiſſiuè.*

136 *Alienata per patrem non poteſt filius reuocare viuente patre.*

Mors patris quomodo ſit probanda vt filius hæreditatus ſit admittendus, ibidem vbi deciſ. noſtri Senatus.

Mors generaliter quomodo probetur, ibidem.

137 *Filius tenetur probare quæ bona ſint comprehenſa in hæreditamento ſibi facto, nec præſumuntur talia quæ reperiuntur penes patrem tempore mortis, præſuppoſito quòd hæreditamentum comprehenderet tantùm bona præſentia tempore illius.*

138 *Probandi onus incumbit ei, qui dicit.*

139 *Probari quibus modis, quibuſq; coniecturis poſſit quæ bona fuerint penes patrem tempore hæreditamenti, remiſſiuè.*

140 *Præſens poſſeſſio nõ probat quòd talis fuerit in præteritum.*

141 *Sed fallit quando concurreret aliqua legitima ratio ex præſumptione, quæ id perſuaderet.*

142 *Alienare poteſt pater non obſtante hæreditamento in aliquibus caſibus.*

143 *Primus caſus quando alienaret dotando filias.*

144 *Secundus caſus, quo pater poteſt alienare, eſt committẽdo maleficium, propter quod cuidam tertio oporteret compenſare damnum.*

145 *Reprobatur hic caſus ab auctore.*

146 *Paupertas, & inopia excuſant à reſtitutione, & à periurio.*

147 *Donatarius non tenetur ad debita contracta per donatorem poſt factam donationem.*

148 *Bona donata non confiſcantur propter delictum donatoris.*

149 *Maioratus ſucceſſor non tenetur ſoluere debita prædeceſſoris.*

150 *Tertius caſus permiſſæ deuanti alienationis eſt pro euitanda punitione delicti.*

151 *Sed reprobatur.*

Intellectus l. prima, de reb. cor. ibidem.

152 *Interpretatio in donationibus eſt facienda ſemper in odium donatorum,*

153 *Declaratur, & conſiliantur iura, quæ in hoc interſeſe pugnant, conſiderando an o t r pti a, ante ſcilicet donationem, & poſt eam ſ. l m.*

154 *Interpretatio à ſimili me e t ta um ſi mitur quando ſumus in dubijs, non quan in claris.*

155 *Quartus caſus permiſſæ patri alienationis n n o iã tę hæ editum n eſt quando em t, & vendere ret,*

ret, ac negotiaretur vt bonus paterfamilias.

156 Commertiorum incapacem eſſe, & non poſſe cum hominibus conuerſari, nimis graue eſt.

157 Sed reprobatur dictus quartus caſus.

Donator per donationem ſic à ſe abdicat dominium rerum donatarum, & in donatarium transfert, veniente caſu, vt nullo modo poſſit amplius de eis diſponere, ibidem.

158 Actum faciens cenſetur ſeſe eius legibus aſtringere voluiſſe.

159 Quintus caſus permiſſæ patri alienationis, non obſtante hæreditamento, eſt quando venderet pro ſe, aut familia alenda.

160 Pater pro ſuis alimentis poteſt res filiorum alienare, & pro neceſſitate famis eoſdem vendere, & num. 168.

161 Idem eſt pro veſtibus ſuis, & filiorum.

162 Pater per hæreditamētū prohibetur ſolùm inſtituere aliū hæredē, vel alteri donare, vel alias dolo alienare, ſed non ſi bona fide de eis negocietur.

163 Alienari poſſunt prohibita, propter neceſſitatem.

164 Neceſſitas eſt multiplex, alia fatalis, & quæ ſit.

165 Neceſſitas naturalis quę ſit.

166 Neceſſitas culpabilis.

167 Neceſſitas, quę ex legis diſpoſitione cauſatur.

168 Neceſſitas, quæ ex ſupradictis locum facit alienationi, & an quatenus illa viget, & non vltra, & alia in materia, remiſſiuè.

169 Alienari an poſſint bona donata à patre pro liberando eum à carceribus detētum propter aliquod debitum particulare, & an idem ſit in marito, vbi deciſ. Senatus Mantuæ.

170 Prohibitio alienationis non comprehendit neceſſariam.

171 Bona donata filiis an ſaltem in ſubſidium ſint obligata ad debita contracta per parentes pro eis alendis, & an idem ſit in vxore reſpectu mariti.

172 Affirmans opinio quos auctores habeat, & quos negatiua, & num. ſequent. vbi pro affirmatiua deciſ. & num. 175. vbi pro negatiua deciſiones Senatus Luſitã.

173 Opinio auctoris negatiua quòd nec vxor, nec filij ad debita prædicta tenentur.

174 Lucratiua an oneroſa ſit alimētorū cauſa erga filiū, & vxorem reſpectu patris, & mariti reſpectiuè inopis.

175 Obligatio alendi filios, & vxorem non extinguitur propter inopiam, ſed ſuſpenditur, & ideò ſuperuiuit ſi poſtea ſuperueniant diuitiæ.

Recipiens quod ſibi debetur non tenetur reſtituere.

176 Vxor in curia vicarij Barcinonæ non auditur opponens ſe exequutioni, quæ fit in bonis mariti pro logerio domus, quam ambo inhabitarunt, ſed malè.

177 Vxor, & filij tenentur ad debita contracta per maritum, & patrem reſpectiuè, ſi expreſſe pecunia fuiſſet mutuo accepta ad alimenta eorum, & ad ea illorū bona obligata extitiſſent.

178 Pater non obſtante hæreditamento remanet nihilominus de vita dominus.

179 Vxor tenetur ad debita contracta quando maritus ei tradidiſſet centum vt creditoribus ſolueret, ipſa tamen id non feciſſet, ſed imò expendiſſet in alimēta familiæ.

180 Hæreditamentum, quod fit à muliere, redditur irritum ſi eius maritus in matrimonio moriatur.

181 Dotis conditio non poteſt effici deterior, vbi deciſio Senatus Neapol.

182 Augmenti dotis conditio non poteſt per pactum fieri deterior.

183 Intellige ſi mulier reuocauerit hæreditamentum.

184 Pactum, per quod dotis conditio fit deterior, an ſit ipſo iure nullum.

185 Intellectus l. ſecunda ff. de pac. dotal.

186 Remiſſio iuris pignoris prò dote competentis valet quando marito ſuperſunt alia bona, niſi poſtea labatur facultatibus.

187 Dotis ſtipulatio ſimpliciter facta alteri quàm mulieri in caſu reſtitutionis, non extenditur ad caſum, quo per mortem viri ſoluatur matrimonium, nec ſi expreſsè id diceret, valeret.

188 Dotis conditio poteſt effici deterior quando fit per mulierem in ea ętate conſtitutam quòd nubere nō valeat.

189 Reuocatio an debeat eſſe expreſſa quando quis ex aliqua cauſa poterat reuocare donationem, an verò ſufficiat tacita, & numer. 193. vbi deciſ. Senatus.

190 Donatio, quę reuocari poteſt, cenſetur, reuocata ex impignoratione.

191 Legatum cenſetur reuocatum ex alienatione.

192 Melioratio facta à patre filio cenſetur reuocata per alienationem, & alios actus tacitam reuocationem inducentes.

193 Romanus reprehenditur.

Rippa reprehenditur, ibidem.

194 Donationes à principio inualidæ, & expectantes cōfirmationem, cenſentur reuocatæ ex ſola pænitentia.

195 Teſtamentum, in quo eſt filius iam natus præteritus, reuocatur ſic ipſo iure quòd quamuis filius moriatur non conualidatur, ſecus eſt ſi prætereatur poſthumus.

196 Ingratitudo cōmiſſa in vita teſtatoris reuocat ipſo iure relicta, non quæ poſt mortem committitur.

197 L. Hac edictali C. de ſecun. nup. an habeat locum in donatione, quæ fit filijs ſecundi matrimonij fauore illius, vbi deciſiones.

198 Alienationes, quæ fiunt per parentes poſt hæreditamenta, reuocantur poſt eorum mortem per filios, præterquam ſi ex cauſis neceſſarijs ſint factæ.

199 Tranſactio an reſcindatur beneficio l. 2. C. de reſcindendi. propter enormiſſimam læſionem.

Parę

Pars negatiua ibidem, & ibi deciſ. Senatus Neapeli.

200 *Dubius litis euentus vix æſtimari poteſt, imò eſt penè impoſſibile, ſed contra num. 204.*

201 *Læſio certa ex incerto euentu quòd poſſit colligi iuris ratio non patitur.*

202 *Tranſactio reſcinditur ex læſione beneficio l. 2. C. de reſcin. vendi. & quomodo, vbi noſtri, & aliorum Senatuum deciſiones.*

203 *L. Lucius § fi. ff. ad Trebel. intellectus.*

204 *Dubium litis euentum æſtimandi modus, qui reprobatur.*

205 *Alius modus ad idem, qui laudatur.*

206 *Arbitrio Iudicis relinquitur æſtimatio rerum incertarum.*

207 *Iudicem habere fauorabilem in arbitrarijs bonum eſt.*

208 *Valor rei quomodo conſideretur, & quomodo ad id teſtes deponere debeant ad anullandum contractum ex læſione, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

209 *Tranſactio reſcinditur ſi eſt doloſa, & num. ſequenti, vbi deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum.*

210 *Dolus re ipſa arguitur ex enormiſſima læſione.*

211 *Dolus re ipſa, & dolus ex propoſito in tranſactione æquiparantur.*

212 *Dolus committitur calumnioſè litigando.*

213 *Tranſactio debet fieri ſuper re incerta, & dubia, aliàs non valet.*

214 *Tranſactionem impugnans tenetur priùs reſtituere quod virtute illius recepit, vbi deciſiones Senatus Neapoli.*

215 *Ablatiuus abſolutus importat conditionem.*

216 *Minor tranſactionem impugnans an teneatur reſtituere quod per eam recepit, remiſſiuè.*

217 *Tranſactio habetur pro reſciſa ex mutuo, & tacito conſenſu, ſi agente vno contra eam, petat alter quod ille receperat ſibi reſtitui, & reuerà reſtituatur.*

Tranſactio ſuper quæſtione probabili, & argumentatiua bona fide facta, etiam ſi in effectu nulla ſuberat cauſa ex parte actoris, vel rei, ſuſtinetur, ibidem.

218 *Tranſactionem impugnare volens alio eget iuditio in quo id faciat, vbi deciſ. noſtri, & aliorum Senatuum.*

219 *Tranſactio extinguit omnia acta iudicij.*

GLOS. IX. PARS. V.

De effectibus hæreditamentorum, ac præſertim de eo, qui conſiſtit in priuatione poteſtatis alienandi, quibus in caſibus locum habeat, & in quibus non.

Hactenus (quę pro aliquali cognitione formularum, quibus ſolent hæreditamenta in capitulis matrimonialibus, ſiue tabulis nuptialibus, filijs naſcituris fieri, ſufficere pro loci oportunitate exiſtimauimus, expectantes, pro his, quæ ſuperſunt dicenda, propriam clauſulam horum hæreditamentorum in altero volumine, vbi latiùs materia proſequetur) præcognitis, & enarratis, ſupereſt, vt ad ea hoc loci tranſitum faciamus declarãda, quæ ex huiuſmodi hęreditamentis reſultare ſolent vt meliùs, & perfectiùs eorum natura percipiatur.

1 Primum † eſt quòd quando illud eſt de iure validum, omnes quotquot naſcuntur filij ęqualiter cenſentur vocati ad bona donata, ac ęqualiter ad ea, poſt parentum mortem, admittuntur, probatur hęc reſolutio ex multis, quæ diximus hac eadem glo. 9. par. 1. num. 7. circa hæreditamenta facta per auum filio, & nepotibus, vbi conſtanter tenuimus, ac pluribus Regiæ Audientiæ deciſionibus comprobauimus eiuſmodi nepotes fore ęqualiter ad bona auita vocatos, illuc lectorem remito, ne actum agamus.

2 Niſi † (ſicut ſæpè fit) in eodem hęreditamento reſeruata fuiſſet electio, tunc enim electus tantùm ſuccederet, non alij filij hęreditantium, vel donantium, hæc clariora ſunt, quàm debeant à nobis vlteriùs explicari, ex. l. vnũ ex familia, cum ſuis §§. & ibi doctores ff. de lega. 2.

3 Difficultas † eſt quando cenſeatur electio reſeruata, vel aliàs de iure competere, id ſatis benè explicat Fernan. in cap. 9. prælud. ad cap. 1. de filijs nat. ex matrim. ad morgan. contract. num. 11. dicens id dupppliciter fieri poſſe, vel expræſſis verbis, vel tacitis: exprẹſſis quidem, veluti dicendo *ſit hæres quem elegerimus, qui à nobis eligetur, quem alter noſtrum eliget,* & ſic de ſimilibus verbis de electione expræſſa mentionem facietibus, de quibus in d. l. vnum ex familia ff. de lega. 2. eiuſdem generis eſt & illud hęreditamentum, quo dicitur *ſit hæres quem volemus, quem arbitrabimur ex filijs, qui ex hoc matrimonio procreabuntur,* iuxta l. cum pater §. hæreditatẽ. 1. ff. de lega. 2. l. cum quidam eo. titulo, l. hęredes mei §. fina. ff. ad trebellianum.

4 Tacitè † verò, & tacitis verbis cenſeri reſeruatam electionẽ dicit Fernan. vbi ſuperiùs in multis caſibus ab eodem ibi relatis, quos nos propterea ſilentio inuoluimus, quòd non pertineant ad noſtram hanc diſputationem, ſunt enim in caſu donationis factæ filio, & filijs ſuis ad cognoſcẽdũ qñ filius donatarius poſſit vnũ ex filijs ſuis ad res donatas eligere, vt eas habeat poſt mortem; de quo nos iam aliqua, for-

ſan

Digitized by Google

ſan non pœnitenda,in ſuperioribus docuimus.
Noſtra autem diſputatio verſatur ad cog-
noſcendum quando pater qui filijs ſuis, ſic in-
diſcretè,donationem fecit inter viuos,ſeu hæ-
reditamentum effectum habiturum poſt mor
tem,poſſit,ante eam,vnum ex filijs ſuis ad bo-
na donata eligere , ſeu nominare , abſque eo
quòd expreſsè talis electio,inter filios fienda,
5 fuiſſet reſeruata.Vnus † caſus ex his, quos ego
ex diuerſis doctoribus colligere potui,erit quã
do dictum foret in donatione, & hæreditamẽ
to, quòd ea fiebat vni ex filijs naſcituris l. vnũ
ex familia in prin. & in §. ſi falcidia ff.de lega.
* 2.& ibi oẽs,vbi concluditur ius eligendi habe-
re eũ, cui fideicommiſſum inſtitutum eſt pro
6 vno de familia . Idẽ † foret quãdo dictum fuiſ-
ſet,*dono filijs, & cui voluero*, de quo habemus
† pulchram *deciſionem* noſtri Senatus apud Mi-
cha.Ferrer in tertia parte obſeruan. c.319.

7 Alius † quando hoc modo loquutus fuiſſet
donator,ſeu hæreditans,ſicut ſæpè fit, *heredito
filium aut filiam,qui ex hoc matrimonio procedent*,
tex.clarus in l.cum res §. ſed ſi Sticus, & l. ſi ſic
legatũ §.fi. de leg.2.& l. plerunque,de iure do-
tium cum ſimil.idque ex natura alternatiuę,
quæ electionem permittit vt in dictis iuribus
probatur,de qua plura ſcribit Feli.in cap. inter
* cęteras,de reſcriptis, & dd. communiter in §.
huic autem,inſt.de actio.vbi ſignanter noſtras
Oliba vtiles remiſſiones adducit,id quod viſus
eſt probaſſe noſter Senatus,dum in cauſa Ioan
nis Maſgrau contra Gabrielem Vilardell, reffe
rente egregio olim Senatore,& nunc Regente
Regiam Cancellariam Michaele de Salba, &
de Valleſica,de qua ſuprà meminimus,ſub die
16.Octob.1607.ſcriba Bioſca,in caſu illius hæ-
reditamenti *que heretarà fill,o filla que del preſent
matrimoni procehiran*, hoc eſt *quòd hereditabunt
filium , aut filiam, qui ex hoc matrimonio proce-
dent*, vt adiudicaret hæreditatem dicto Maſ-
grau agenti vigore dicti hæreditamenti,quam-
uis conſtaret alios viuere filios donantis, &
hęreditantis,hoc,inter alia, motiuum ſumpſit,
*quem quidem Ioannem Maſgrau filium conſtat
dictum Sigiſmundum Maſgrau patrem ſuo teſta-
mento hęredem ſuum nominaſſe &c.*

8 Hæc † tamen electio non eſt vndique libe-
ra quaſi poſſet pater in concurſu maſculorum,
& fœminarum,maſculis relictis,fœminas, aut
fœminam eligere,ſed imò cenſetur electio tũc
reſeruata vt inter maſculos ſit priùs facienda,
& eis tantùm deficientibus , inter fœminas,
vnamquanque partem alternatiuæ in ſuas ſin-
gularitates reſoluẽdo,qua de re pulcham diſ-
putationem confecit Sotomaior lib.2.contro-
uer.quotidia.cap.26.per tot.& nos in ſuperio-
ribus in hac eadẽ glo.par.3.nu. 14.cũ ſequent.
diximus, vbi docet is auctor ſic in contra-
† dictorio iuditio *declaratum* fuiſſe.

9 Plures † ego in hac materia electionum tra
didiſſem hoc loci practicabiles, & vtiles quæ-
ſtiones, veluti an electio reſeruata fieri poſſit
tam in vita,quàm in morte,an admitatur poſ-
ſe variari in electione ſemel facta,& an aliquid
ad hoc interſit inter facultatem eligendi re-
ſeruatam in contractu , vel in vltima volunta-
te,an poſſit dari pecunia pro electione facien-
da,an ex ſola electione ſine traditione quæra-
tur ius quando electio competit ex contractu,
an poſſit eligens apponere grauamen electo,
& an caſu quo apponi non poſſit, valeat nihi-
lominus electio vitiato grauamine , & habito
pro non appoſito,an verò electio dicatur nul-
la,an qui habet facultatem eligendi vnum ex
filijs poſſit duos eligere, an ius eligendi tran-
ſeat ad hęredes,& an amitatur per non vſum,
niſi repetijſſem noſtratem Cancer. in tertia p.
var.c.3.de priuileg. nu.273.& in c.7.de pac.nu.
118.375.376.378.379.380.381.382.383.& 388.&
denique in cap.21. num. 254. nos in hoc ante
nertiſſe : videantur igitur iſtę egregię quęſtio-
nes apud doctum hunc virum, qui benè eas
enodauit,adde ad aliam quęſtionem ſuperiori
bus qq.non inferiorẽ , nunquid qui habet fa-
cultatem eligendi plures poſſit vnum eligere,
Ioſep.de Seſe deciſ.55.

10 Alias † etiam non inutiles in materia quæ-
ſtiones cum multis ex illis,quas Cancer.vbi ſu-
prà adducit , tradit Moli. de Hiſpan. primog.
ſcilicet in c.11.num.40.lib.2.nunquid habens
facultatem eligendi vnum ex filijs ſuis certũ,
& expræſsè nominatum, veluti Petrum ,vel
Ioannem, poſſit eo mortuo ex cauſa nepo-
rem ex eo eligere,de quo etiam pulchrè Seſe
deciſ.53.per tot.& num.42.an eodem themate
retento poſſit pater alium filium eligere, & a-
lias id genus.

11 Si tamen† (vt iam iam ad propoſitũ redea-
mus)eligere debens mortuus fuerit,nulla ele-
ctione facta,tali caſu idem eſt dicendum atque
ſi electio non fuiſſet reſeruata,vt ſcilicet om-
nes filij æqualiter ad bona donata admittan-
tur,tex.expreſſus in l.vnum ex familia §.rogo
de leg.2.ibi.*defuncto illo priùs quàm eligat petent
omnes*,& in l.cum quidam ff.eo. ibi , *idem ait ſi
neminem eligat,omnes ad petitionem fideicommiſſi
* admitti videri*,& ibi omnes, Moli. (qui præte-
rea diſputat an idem habeat locum in maiora-
tibus,& primogenijs,in quibus maior natu, &
primogenitus ſuccedere ſolet)in tract.de pri-
mog.Hiſpã.lib.2.c.4.num.41.ſic expreſſiſsimis
† verbis *declarauit* Senatus ſub die 3.Feb.1594.
in cauſa pupillorũ Deſcallars cõtra Alemandũ
Tord,refferente nobili Ioanne Sabater poſtea
Regio in ſupremo Aragonũ cõſilio Regente,
cuius non ſemel in ſuperioribus meminimus.

Sed

Digitized by Google

12 Sed † quid futurũ eſſet ſi pater, qui eligere
poterat vnũ ex filijs, quẽdã extraneũ hæredem
inſtituiſſet, putà quia alia poſtea bona acquiſi-
uiſſet nõ cõpræhẽſa in hęreditamento, vel ali-
quid ſibi reſeruaſſet ad teſtãdũ, dubitationis
eſt nõ modicæ nũquid nihilomin⁹ in bonis do
natis ſuccedãt oẽs filij æqualiter, qui eligi po-
tuerãt ex eo ꝙ electione nõ ſacta pater deceſſe
rit, an verò hęres poſſit vnũ eligere, ſicut pote-
rat deffunct⁹, quaſi quòd facultas illa eligendi
ad eũ trãſierit. Pro filijs faciũt iura, quę ſuprà
adduxim⁹ pro eorũ æquali ſucceſſione: pro hę-
rede verò, quòd de iure qñ electio cõpetebat
deffuncto iure proprio, ea cẽſetur tranſmiſſa
in hæredẽ, vt ſicut ille, poſsit iſte eligere, ſi ille
electione nõ facta deceſſerit, iuxta l. ſi ſtipulat⁹
fuerim illud aut illud, & ibi Bar. n. 5. ff. de verb.
oblig. l. illud ff. de optio. legat. cũ alijs allegat.
per Ludoui. Moli. vbi ſ. n. 62. & Sebaſtia. Medi.
in tracta. mors omnia ſoluit, cõclu. 37. incip. eli
gẽdi facultas nu. 101. Grauis eſt hæc difficultas:
cæterũ ego cõſiderabã ſic eã cõponi poſſe vt
dicta pro filijs, & pro æquali eorũ ſucceſſione,
decedẽte patre electione nõ facta, procedant
qñ is hæredem nõ reliquiſſet, qui ſicut ille, ele-
ctionẽ facere poſset, ſec⁹ verò qñ talis adeſſet:
tũc enim ad eũ electio ſpectaret, per quã reſpõ
ſionẽ nulla videtur repugnãtia, vel violẽtia fie
ri nec vni, nec alteri ex iuribus pro vtraq. parte
allegatis: nulla enim reperiũt in eis verba, quę
his cõtradicãt, vel repugnare poſſe appareãt.

13 Electio † autẽ huiuſmodi dupliciter fieri põt,
aut expreſsè, aut tacitè, expræſſę electionis exẽ
pla nõ eſt ꝙ nos hoc loci tradam⁹, quia noto-
ria ex ſe ſunt, & omnibus perquã manifeſta, ta
14 citæ † autẽ, veluti qñ vnus ex his, qui eligi de-
buiſſet, inſtituitur hæres ab habẽte facultatẽ
eligẽdi, tũc per talẽ inſtitutionẽ cẽſeretur facta
electio, ſic ex Bar. in l. vnũ ex familia §. ſi duos
† n. 3. de leg. 2. *reſoluiſſe* aliquãdo noſtrũ Senatum
teſtatur Micha. Ferrer illius quondam Sena-
tor in 3. p. *obſerua.* c. 319. id ꝙ etiã idẽ Senatus
† *approbauit* in cauſa Ioãnis Maſgrau cõtra Ga-
brielẽ Vilardell, de qua ſ. & nõnihil diximus
ſuprà glo. 5. clauſ. 4. cum pactis, & condi. n. 64.

15 Itẽ † qñ in aliqua diſpoſitione facta per elige
re debẽtẽ enarraretur ſe Petrũ, vel Ioãnẽ elegiſ
ſe, vel nominaſſe vt, in terminis, pluribus pro-
bat Sotomaior tom. 2. quotid. cõtrouer. iur. c.
26. à nu. 64. verſ. verùm enimverò, qui tñ attẽ-
tè legendus eſt, matureq. doctores cõſiderãdi,
quos ipſe allegat, vt vera, ac certa in his reſolu-
tio haberi valeat.

16 Idem † dicit idẽ Sotomaior in fin. d. c. futu-
rum qñ fieret actus in fauorem alicui⁹, qui nõ
poſſet ſtare niſi præſuppoſita nominatione, &
electione: tũc enim in neceſſariã cõſequẽtiam
cẽſeretur electio facta, & nominatio.

17 An † autẽ per verbũ *volo*, dicẽdo *volo eligere*,
cẽſeat͛ perfectè electio facta, ſic vt alia electio-
ne, vel alio facto eã denotãte opus nõ ſit, plu-
rib⁹ diſputãt Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cẽtu.
5. caſu 496. per tot. & nõ nihil de prę́ſump. lib.
4. prę́ſump. 100. & fuſiùs, poſt eũ, plurib⁹ diſtin
ctionibus, ac declarationibus vtens, Pater San
chez de matri. li. 6. diſpu. 22. à nu. 6. cũ ſequẽt.

18 Notãter † dixi ꝙ poſt mortẽ parẽtũ filij iſti
cẽſeãtur vocati, quia huiuſmodi hæreditamẽ-
ta nõ ſortiũtur effectũ niſi poſt parẽtũ mortẽ:
ea enim eſt mens donãtiũ, ac hæreditantiũ vt
eis poſt mortẽ filij ſuccedãt in bonis donatis,
pulchrè Berẽgar. Fernan. in prę́lud. ad c. vnicũ
de fil. nat ex matrim. ad morgã. cõtrac. c. 6. n. 12.
in fi. & c. 7. n. 2. & noſtras Iaco. Canc. 3. p. var. c.
7. de pac. n. 87. & c. 21. de tranſmiſſ. n. 105. ꝙ idẽ
19 anteà dixerat in 1. p. c. 8. de dona. n. 34. quib⁹ †
ſignãter in locis pulcherimè is doctor explicat
quæ per multa ſecula in noſtra Cathalonia, li-
cèt ſummè neceſſaria, latuerant abdita, & abſ-
cõdita, in quo eſt quòd tãto viro pro tãto bene
20 ficio debitas oẽs agamus gratias: Explicat † (in-
quã) quomodo dicãtur hæc hęreditamẽta ha-
bere in ſe cõnexã cõditionẽ, ſi donatari⁹ dona
tori ſuperuixerit, dicẽdo quòd quia cẽſentur
eſſe quędã vltima volũtas parẽtũ, & quædã diſ-
poſitio in vim ſupremi iuditij in filios collata,
(cui⁹, in hoc, dicta benè ꝓbãtur per ea, quæ la-
tè docet Moli. đ Hiſpã. primog. li. 1. c. 12. per tot.
& nos ſuperiùs dicebamus in glo. 6. n. 3. in hac
ea. clau. 4. ac per ea, quæ egregiè Pet. Gregor.
Toloſ. docet in ſuo ſyntagma. Iur. vniuer. li. 41.
đ actio. c. 7. n. 17. circa fin. vbi dicit hãc đ qua lo-
quimur donationẽ videri nõ tã ꝓpriè donatio
nẽ, quã præordinationẽ, diſtributionẽ patrimo
nij, & anticipatũ teſtamẽtũ) propterea quemad
modũ in vltimis volũtatibus requiritur quod
ſuperuiuat is, in cui⁹ fauorẽ diſpoſitio cõfertur
ei, qui illã facit, ſic in iſtis donationib⁹, & hęre-
21 ditamẽtis. Declarat † idẽ Cãcer quomodo non
propterea reuocabilia ad nutũ dicãtur hæc hę-
reditamẽta, ſed imò potiùs irreuocabilia quã-
uis dictũ ſit cẽſeri quaſi quãdã vltimã volũtatẽ,
& diſpoſitionẽ in vim ſupræmi iuditij factã, cõ
tra ea, quæ de ſimilibus diſpoſitionibus tradũt
Moli. vbi ſ. n. 9. & paſſim in alijs nu. eiuſdẽ ca-
pituli, & Peregri. de fideicõ. ar. 51. n. 24. circa fi
nẽ, quia ſcilicet in eis, prę́ter fauorẽ filiorũ, qui
bus fiũt, cõcurrit alterius intereſſe, veluti ma-
tris, & aliorũ, qui ex parte ipſius in pacto, & hę
reditamẽto faciẽdo cõcurrerũt, quorũ intereſt
nõ reuocari, & ideò propter hoc irreuocabilia
manẽt præter naturã eorũ, quæ in vim ſupræ-
mi iuditij valẽt, & cẽſẽtur facta. Quod nõ fue-
rũt forſã aſſequuti Fernan. prælu. 6. n. 12. verſ. 5.
circũſtãtia, in repeti. c. vnici đ fil. nat. ex matri.
ad morgã. cõtrac. & Cel. Hugo. in conſ. 58. n. 5.
Q in fin.

in fin.quia primus licèt valere in vim ſupremi
iudicij,& irreuocabilia eſſe hæc hæreditamẽta
dixiſſet,rationẽ tamẽ dicti nullã reddidit, nec
quomodo id fieri poſſet, declarauit, poſterior
verò è cõuerſo dixit,ac ſecurè ſe reſoluere exi-
ſtimauit hæc hæreditamenta,ex quo in vim ſu-
præmi iudinj, & veluti quædã vltima volũtas
valere dicũtur,reuocabilia ad nutum manere,
nec aliàs ſortiri effectũ niſi in eis parẽtes vſq.
ad mortẽ perſeueraſſent,ꝙ quã ſit alienũ à ve-
ritate, quomodocũq.id fiat,ptimꝰ omniũ no-
22 bis in Cathalonia Cãce.aperuit.Declarat † fina
liter idẽ Cancer.in dictis locis quomodo non
ideò minùs valere dicãtur huiuſmodi hæredi-
tamẽta quòd videãtur eſſe in pẽdẽti dũ incer-
tũ eſt an filius aliquis ex eo matrimonio ꝓcreã
dus patri ſuperuiuat:quia (inquit) id nõ eſt ab-
ſurdũ qñ incertitudo nõ verſatur circa ſubſtã-
tiã diſpoſitionis, an ſcilicet acquiratur necne,
ſed circa perſonã,cui acquiratur, prout in no-
ſtro caſu(ad quẽ applicationẽ nõ exiſtimo dif-
ficilẽ)cõtigit,quod fieri poſſe,nec vllũ inde ſe-
qui inconueniens pluribus doctus iſte vir do-
cet, cuius ego dictis in hoc libens adhæreo,
nec aliquid addendum exiſtimo, ſed eius la-
bores dignos iudico qui ſemper ab omnibus
legantur, nec vnquam cadãt de manibus, ſic
fiet vt doctiores quã putẽt in quacũq.materia
ex eorũ lectura euadãt, quia vix quicquã eſt in
iure vel difficile,vel pulchrũ,ꝙ vno aut altero
modo ipſe non explicet.Et quãuis cõtra ſupra
dicta dicẽdi ſatis amplã nobis materiã darent
Ludoui.Moli.in tracta.de primogẽ. Hiſpanor.
allega.li.1 c.12.nu.21.quatenꝰ vult nõ poſſe dari
vltimam voluntatẽ,quæ reuocabilis nõ ſit, vt
indè inferremus ꝙ ſi propter rões à Cãce.cõſi
deraras,vel alias, irreuocabilia ſiũt noſtra hære
ditamẽta, dici nõ poterint habere vim vltimæ
volũtatis,& ſupremi iuditij,ſed imò meri cõtra
ctus inter viuos, non ſecus atqui de maioratu
iſdẽ Molina refert qñ is irreuocabilis ſit ex ap
poſitione clau.cõſtituti, pacti de non reuocã-
do,aut aliàs, & Petrus Gregor. in ſyntag. Iur.
vniuer.li.41.c.7.ac etiã alia,quę ego mecũ ipſe
cogitabã,veluti ꝙ ſoleãt cũ iuramẽto fieri iſt-
hæc hæreditamẽta, imò propter iuramẽtũ, in-
ter alia,defẽditur eorũ validitas, ꝙ facit incõ-
tinẽti vt cõtractũ purũ & perfectum valere ea,
quę aliàs expectaſſent mortẽ ad cõfirmationẽ,
vt nos iã diximus circa donationem patris in-
filium,& paſſim dicũt oẽs, qui in iure ſcripſe-
rũt:licèt(inquam)hęc & ea quæ ex Moli. ſuprà
dicebamus,& alia,quę phyloſophari potuiſſẽ-
mus, viderẽtur materiã dare cõtradicẽdi his,
quæ ex Cancerio de noſtris his hæreditamẽtis
retulimus,quia tamẽ ea magis habẽt de cõſue-
tudine q̃ de iure,vt fatentur oẽs,qui de pacto
ſuccedẽdi,& his donationibus,quæ ſolẽt in ca

pitulis matrimonialibus fieri, agũt,& videtur
cõſuetudo in nr̃a Cathalonia ſic introduxiſſe,
& recepiſſe,ideò noluimus vlteriori harum re
rum examini nos accingere,ſed cum his, quæ
certam habuerũt interpræratione, pertranſire,
ſolũ timeo ne duriuſcula videãt' quę in inferio
ribus videbis à nobis edoceri emanata ab his
principijs hic ſecurè cõſtitutis, ſed patiẽter eſt
ſuſtinẽdũ,nõ enim video ꝙ aliter fieri poſſit.
23 Hoc † ſatis forſan clarè nobis patefacit non
eſſe omnino donãtũ intẽtioni, & mẽti cõfor-
mẽ interpratatione illã, de qua tãtiſper in ſu-
perioribꝰ egimus,ꝙ cẽſeãtur donatores per hu
iuſmodi hęreditamẽta voluiſſe donare bona
tãtũ præſentia:cũ enim cõueniamus oẽs ꝙ nõ
habeãt effectũ niſi poſt mortẽ hæreditãtiũ ſe-
cũdũ mẽtẽ ipſorũ,quomodo,quęſo,dici põt ꝙ
qui voluerit donare poſt mortẽ,& aliũ habere
ſucceſſorẽ,nec intẽderit aliquid de pñti dona-
re,cẽſendꝰ ſit cogitaſſe tãtũ de bonis pñtibus,
nõ de alijs:ſed hęc hic omitamus,ſatis enim de
eis egimus in ſuperioribus, addatur ſi vis hæc
cõſideratio his,quę ibi in hac materia diximꝰ.
24 Ex † ſupradictis infertur primò ꝙ filij ſic hę-
reditati nõ poſſunt in vita parẽtũ agere ad re-
uocationẽ alienatorũ per eos poſt hęreditamẽ
tũ ex bonis in eo cõptæhenſis, ratio eſt clara,
quia cũ eiuſmodi hæreditamẽta effectũ ſortiri
nõ poſsint niſi poſt mortẽ parẽtũ,nullũ ꝓpte-
rea interim fuit trãſlatũ dominiũ, ſed illud cũ
adminiſtratione penes donatores interea re-
manſit,quę poſſunt cauſare,& cauſant aliena-
tionũ validitatẽ donec parẽtes ſuperuiuũt,pul
chrè Fernã.allega.c.7.nu.2. benè Velaſ. qui de
inſtituẽte maioratũ loquitur,cõſulta.122.nu.6.
† & Senatus noſter expreſsè *declarauit* referente
nob. Ludo. à Pegue. illius olim egregio Sena.
ſub die 12.Decẽb. 1594.vbi loquẽs d patre,qui
in quodam caſu filio vtili poſt hæreditamentũ
alienauerat,ita dicit,*quia dum viuebat dicta do-
mus verè dominus erat*, quæ fuit poſteà confir-
ma.in caut. ſupplica. ſcriba Papiol.
25 Exemplo † nobis eſt ꝙ tradũt doctores de
grauato ſub cõditione, ſi ſine liberis deceſſe-
rit,hæreditatẽ reſtituere, interim enim is do-
minꝰ remanet donec adimpleatur cõditio,& ſi
alienationes facit,nõ põt ad earũ reuocationẽ
fideicõmiſſarius agere in vita grauati, ſed tãtũ
poſt illius mortẽ,ſi cõtingat deſcedere ſine li-
beris,quo caſu cõditio adimpleretur, tex. ex-
preſſus in l.nõ ideominùs ff. de rei vẽdi.l.gene
raliter §.ſub cõditione, ff. qui & à quibus &c.
Marza.in epito.q.61.nu.2.latè Peregri.de fidei
com.art.40.nu.6.poſt infinitos alios,quos ipſi
allegant.
26 Sic in † noſtro caſu cũ donatio,& hæredita-
mẽtũ cenſeãtur facta ſub cõditione,ſi donata-
rius donatori ſuperuiuat, vt ex ſuprà adductis
clarè

clarè patet,& declarat Canc.in allega. c. 7. de
pact.num. 87. cũ ſequẽt. vſq. ad 90. reſoluens
quòd propterea ſi filius hæreditatus ante patrẽ
deſcedat,euaneſcit hæreditamentũ, nec tranſ-
mittitur ad hæredes extraneos, licèt tranſmitte
retur ad filios habẽtes eaſdem qualitates,quas
eorũ pater,indè fit quòd interim valeant alie-
nationes,quæ fiãt per donantẽ, ſeu hæreditãtẽ
abſq.eo quòd poſsint filij ante eorũ mortẽ age
re ad reuocationẽ,Antho. Gom. in l. 40. Tau.
num.88.benè,vltra ſuprà allegatos, Aluar. Ve-
laſ.conſulta.184.num.13.tom.2.vbi dicit ſe ita
in Senatu Luſitano vidiſſe *declaratum*.

Vnicam habemus in noſtro Senatu ex his,
quas ego reperire potui,hac de re factã noſtro
tẽpore *declarationem*,qua mirificè ea compro-
bãtur, quæ ſuprà diximus : ea eſt ad relationẽ
Michaelis de Salba,& de Valleſica egtegij tũc
Senatoris,& nũc Regẽtis Cancellariã ſub die
16.Maij 1600.in cauſa pupillorũ Ioãnis,& Petri
Conill villæ Oloti contra Grabielẽ Puig de
ſalit domicellũ,inqua cũ agerẽt dicti pupilli,
viuẽte Ioãne Conill eorũ patre,ad reuocatio-
nẽ alienatorũ per eũ poſt hæreditamẽtũ in ca-
pitulis matrimonialibus dictis pupillis factũ,
fuerũt excluſi, quoad pater viueret , cũ Regia
ſentẽtia indè lata, hoc expreſſo motiuo , *quia
cõſtat Ioãnẽ Conill patrẽ adhuc viuere,& ipſo viuẽ
te actio,ſi qua cõpetebat dictis pupillis in vim dicti
hæreditamẽti, intẽpeſtiua,& immatura ſit &c.* ſcri-
ba erat Iacob⁹ Papiol, nũc Sebaſtian⁹ Morato.

Cõcinnit quędã alia declaratio facta ſub die
17.Nouembris 1587.refferẽte egregio etiã olim
Senatore Guillermo Sunyer in cauſa nobilis
Frãciſci Dardena, Honophrij Bret, & aliorum
cõtra egregiũ Vicecomitem de Rupebertino,
& alios,ſcriba Iacobo Bas,quia in ſecũda inſtã-
tia fuit *declaratum* potuiſſe donatorẽ , qui do-
nauerat alicui ſub cõditione,quòd ſi deſcede-
ret ſine liberis,reuerteretur res donata ad ipſũ
ſi viueret,& ſi non viueret,ad illũ , vel ad illos,
ad quẽ,vel ad quos redeũdã ordinaſſet verbo,
vel teſtamẽto:potuiſſe(inquã) hunc donatorẽ
nihilominus interim, dũ pẽdebat cõditio,alie-
nationes facere,ſubiectas tamẽ renocationi, ſi
conditio non adimpleretur,ſi autem adimple
retur,validæ remanerent.

27 Benè † verum eſt quòd ſi cõtingat patrem
poſt factũ hæreditamentũ iactare ſe quòd ha-
beat bona libera,& vt talia cæperit ea aliena-
re,& diſſipare,vel vnum,aut alterum ex his fa-
cere,poterit tali caſu filius hæreditatus petere
in vita patris ſe declarari legitimũ in bonis do-
natis poſt illius mortem ſucceſſorem, & quòd
propterea patri fiat ſtatim expreſſa interdictio
28 alienationis,& hæc † eſt vna ex limitationibus
regulæ,quæ dictat iuditiũ nõ poſſe fundari ſu-
per iure de pręſenti nõ cõpetenti, ſed de futu-
ro,ex vulga.l.nõ quemadmodũ cũ ſimil. ff. de
iud.hoc enim fallit quando adeſt cauſa , prout
in noſtro caſu,iactationis , & dilapidationis l.
29 Imperator ff.ad Trabell. † vbi pater diſsipans
fideicõmiſſum cogitur filio exiſtẽti in poteſta-
te reſtituere etiã ante conditionis euẽtum, ſo-
lo ſibi iure ad alimenta reſeruato cõſequenda
ex fructibus,& acceſſionibus hęreditatis , quã
reſtituit,pulchrè Surd.declarat in tracta. de ali
men.tit.1.q.30.nu.3.Hanc opinionẽ tenet Ro-
der.Suar.qui ſic intelligendus eſt allega.4. per
tot.Dida.lib.1.var.reſol.c.18.nu.8.Molin.de pri
mog.Hiſpan.lib.3.c.14.nu.32.Peregrin.de fidei
com.ar.41.nu.5.At.Pinel. in l.1.p.3.nu.78.verſ.
nec ius admitti &c. C.de bon.mater. Pet. de fi-
deicom.q.10.nu.27.Aluar.Velaſ.qui dicit ſe vi
diſſe bis,aut ter ſic in ſupremo Luſitanię Sena
tu *declaratum* conſulta.184. num. 10.Ioan. Gu-
tier.qui dicit ſic praxim *accepiſſe , & recepiſſe* in
Regalibus auditorijs, & ſenatibus ſupremis in
conſ.13.nu.1.& Ioan. Garcia in trac. de nobili.
glo.47.nu.15.& 16.quem idem Gutier.in addi-
tione allegat de eodem conquærens quòd im
meritò , & potiùs animo mordendi , dixerit
quòd ipſe aliter de hoc negotio cenſerit eo lo-
ci vbi ſuprà à nobis allegatus eſt.

30 Adducitur † communiter in comprobatio
nem huius opinionis, inter alia,tex.in l.in om-
nibus ff.de iud.quo loci ex cauſa conceditur
agi aduerſus debitorem conditionalem , ſiue
in diem ante conditionis adimplementum,
ſaltem vt cogatur interim ſatisdare de ſoluen-
do adueniẽte die,vel cõditione cõtra iuris no-
torias regulas,quæ volũt nõ poſſe regulariter
agi cõtra huiuſmodi cõditionalẽ,vel in diẽ de-
bitorẽ ante dici,vel cõditionis aduẽtũ,ad §. ſi-
quis agens,cũ ſequẽt.inſt.de actio. & §. hodie
inſt.de exceptio.quã quidẽ iuſtã cauſã ex Bar.
& Pau.Caſtren.& alijs dicit Velaſq. vbi ſuprà
nu.10.eſſe dilapidationẽ,aut ſuſpicionẽ de no-
uo cõtra datorẽ emergẽtẽ,viden.Straca de de-
coct.3.p.nu.55.Caccialup.de debito. ſuſpec.q.
3.nu.1.Afflic.qui dicit ſic in Senatu Neapol.*de-
claratum* deci.108.& ibi Viſil.in additione.Cir-
ca cuius quidẽ tex.in l.in omnibus ff. de iud.
interpręrationem vide Menoch.de arbit. caſu
87.Barboſ.in l.2.p.2.n.28.ff.ſolu.matri.& alios
relatos per Sotomaior de vſufruc.li.1.c.19. n.11.

31 Hęc † doctrina multum nedum laboris,ſed
& ſudoris etiam nobis cauſauit , qui partes
Petri Pauli Riffos mercatoris agebamus cõtra
ſecuritatẽ iuditij aduerſus eum corã egregio Se
natore Ioanne Magarola per Simonẽ Canyet
etiam mercatorem, ſcriba Hieronymo Boſch,
petitam:cum enim aduerſus dictam ſecurita-
tem oppoſuiſſemus , quòd nõ potuiſſet peti ex
eo quòd dictus Riffos non eſſet debitor pu-
rus , ſed imò debitor conditionalis propte-

tio præterita per aduerſantes, ſatisfaciebamus.

36 Primò † quidem dicendo quòd huiuſmodi diſcuſſionis exceptio non opponebatur reſpectu ordinis iuditiarij, quaſi de eo ſit vt priùs diſcutiantur bona principalis antequam ad fideiuſſorem deueniri poſſit, quo modo de apicibus, & ſubtilitatibus iuris dicitur eſſe talis exceptio, & eo reſpectu non debet admitti de iure canonico, inter mercatores, & in curijs ipſorum, nec in ſupremis Senatibus qui de iſtis ſubtilitatibus non curant, ſed ſola veritate inſpecta iudicant, ſed imò opponebatur nullo habito reſpectu ad ordinem iuditij, & illius præpoſterationē, ſed ſolùm ad intereſſe partis, quod eſt vt ſi bona ceſſa erant ſoluenda, prouti exiſtimabamus, & ſatis ſuperque probatum in proceſſu arbitrabamur, ipſa exigerentur antequã pars moleſtaretur, & ſic in hoc ſolùm intereſſe intentionem fundabamus, quo caſu non poterat dici, quòd exceptio diſcuſſionis eſſet de apicibus, & ſubtilitatibus iuris, ſed imò de ſumma æquitate, ac propterea amplexãda de iure canonico, in curijs mercatorum, in Senatibus ſupremis, & quibuſcunque alijs, quantumuis ſola veritate inſpecta iudicare ſolentibus: Hanc reſponſionem probabamus ex Corn. conſ.55.vol.3. licèt per Cancer. loco ſuperiùs al leg. typographi forſan incuria, allegetur in cōſ. 5. vbi ſuprà traditam diſtinctionem inter vnã, & alteram excuſſionis exceptionem priùs poſuit, & ex infrà refferendis, qui eandem diſtinctionem ſequuti ſunt, Antho. Neguſ. tracta. de pignor. memb. 1. octauæ partis num. 31. Marcus Antho. Blan. latè in tracta. de compromiſ. q. 1. num. 47. verſ. reperio quòd, Anthon. Beneuē. Straca de mercatu. trac. quomo. in cauſ. mercat. proceden. ſit, tit. de excep. num. 8. Rol. à Val. conſ. 9. numer. 21. vol. 1. Bernar. Muſcatel. in prax. fideiuſſor. quæſt. 10. num. 13. Flores de Mena. in prac. qq. q. 11. nu. 29. qui dicit hanc eſſe veram, & elegantem diſtinctionem, Ioan. Ronchegal. in l. 3. §. vbi duo nu. 125. de duob. reis, Ariſmi. Tep. in compen. var. iur. ſenten. †† lib. 1. tit. de excuſſio. bon. in prin. *amplectuntur* eandē diſtinctionē Rot. Genu. deci. 90. n. 10. & deciſ. 91. nu. 27. & iterùm eadē Rot. Gen. apud Flamin. Carthar. deciſ. 107. Rot. Luca. apud Hieronymum Mago. deci. 66. n. 13. Senatus Pedemon. apud Octauia. Cachera. Oſaſ. deci. 2. & apud Antho. Theſau. deciſ. 52. Rot. Peru. apud Ioſeph. Ludoui. deciſ. 45. Rot. prouinciæ Marchie apud Stepha. Graria. deciſ. 129. nu. 9. Rot. Siciliæ apud don Garciam Meſtril. deciſ. 118. n. 8. in 2. rom. cū pluribus alijs doctoribus, quos ipſi allegant; Nec noſtro Senatui diſtinctionē diſplicere, quinimò ſatis aplaudere comperiebamus dum pro dicto Riſſos informaremus.

37 Verùm † quia alteri aduocato dicti Riſſos, qui mecum eius partes agebat, acuti certè ingenij, & ab omnibus ſic habito, & reputato dum hæc inter nos conferremus, nō placebat ſuprà dicta diſtinctio quippe quia dicebat ſe non videre quomodo intereſſe partis poſsit ſeparari ab ordine iudiciario, & è contra, ſic vt aliquando dici valeat exceptionem reſpicere ſolum ordinem iuditiariũ abſque intereſſe partis, & aliquando intereſſe abſque ordine iudiriario, cum imò in exceptione prædicta, quomodocunque conſideretur, verſetur ſemper intereſſe partis, & maximum quidem, vt priùs agatur contra principalem, quàm contra fideiuſſorē, vel tertium poſſeſſorem, operę prætium duxi (detur venia, ſi placet, quòd in hac pulchra materia pauliſper vager) hoc loci, pro oportunitate materiæ, ingenioli mei vires excercere in diſcutiendo, num nam hęc iure procedant, & tenenda ſint: Aduerto tamen priùs nō fuiſſe doctorem illum meum commilitonem primum, qui ſuperiùs traditam diſtinctionē morderet: habuit enim Craue. quem ſequeretur, in conſ. 263. nu. 1. vbi expræſsè eam diſtinctionem reprobat dicens fundari in cortice verborum potiùs quàm in ratione, idque ex eadem fortè cauſa, & ratione, quam doctor ſupradictus proponebat, hoc modo argumentando. Propter intereſſe partis fuit introductum quòd priùs conueniatur principalis, quàm fideiuſſor, vel tertius poſſeſſor, non ſimpliciter ratione ſolempnitatis: ſi ergo intereſſe partis, & æquitas eſt cauſa iſtius ordinis, impoſsibilis videtur præmiſſa diſtinctio, quia per eam ſeparatur factū à ſua cauſa, quod fieri nō pōt cū ſtate nō poſsit effectus ſine cauſa, imò ceſsãte cauſa ceſſat effectus. Præterea (inquit) ſi hæc diſtinctio eſſet vera nunquã cēſebitur reiecta exceptio quãuis ſimpliciter opponatur: quia opponens ſemper cenſetur eam opponere omni meliori modo &c. nō eo modo, per quem corruet, ergo &c. laudat hanc Crauetę reprobationem Iaçob. Menoch. (licèt in cōtrarium videatur per Cancer. vbi ſuprà allegati) in tracta. de arbit. Iud. q. 51. nu. 9. ſed de ea non eſſe curandum docet Theſau. allega. deciſ. 52. nu. 4. Reprobauit eandem diſtinctionem Nat. in conſ. 521. nu. 17. Reprobauit deniq. eandem, ſi non expreſsè, ſaltem tacitè Andre. Fachine. controuer. iur. lib. 8. c. 53. Dubitauit de eadem Cæſ. Barz. imò Rot. Bonon. deciſ. 20. num. 26.

Propter hæc (inquam) ſtatui quantùm breuiter poſſem huiuſmodi diſtinctionē vlteriùs declarare, quomodoque ſit practicãda, ex mēte doctorum ſuperiùs relatorum, omnibus patefacere, & poſteà meum, qualecunque ſit, circa ea proferre iuditium, quia non ſic clarè, & diſtinctè hęc à doctoribus traduntur vt faciliter intelligantur.

38 Corneus igitur † in allega. conſ. 55. ſic rem hanc intelligendam arbitratur quòd vbi non curantur apices iuris poſſit creditor vtrumque ſimul & debitorem principalẽ, & fideiuſſorẽ, vel tertium poſſeſſorem conuenire in eodem proceſſu, & in eadem cauſa, & ibi diſcutere de bonis vtriuſq. inſimul, ſoluendo tñ ſibi priùs de bonis debitoris, quã manus inijciãtur in bona fideiuſſoris, vel tertij poſſeſſoris, & ſi hoc modo fiat, non poſſe per fideiuſſorem ſeu tertium poſſeſſorem opponi de præpoſteratione iuditij, & ordine non ſeruato vt conueniretur priùs principalis, quàm fideiuſſor, vel tertius poſſeſſor, quia hoc eſt de apicibus iuris: ſufficit enim quòd dum debitor eſt ſoluendo, & habet bona, non inijciãtur manus in bona fideiuſſoris, vel tertij poſſeſſoris, in quo ſolùm intereſſe eorum verſatur, ſi enim contrarium fieret, admitteretur vtique fideiuſſori, & tertio poſſeſſori exceptio diſcuſſionis in quocunque iuditio, quantumuis eſſet eius naturæ vt foret in eo procedendum de bono, & æquo, & ſola veritate comperta, quia tali caſu cenſeretur exceptio reſpicere intereſſe partis, quo reſpectu dicitur fundari in maxima ęquitate, non in apicibus iuris, & hoc dicit Corn. eſſe conſiderate exceptionem prout reſpicit ordinem iuditiarium, & prout intereſſe partis reſpectiuè. Hæc Corn. quem in hoc ſubtiliter, & ingenioſè dixiſſe dicit Neguſ. allega. memb. 1. octauæ partis num. 31. verſ. & ideò per prædicta, dicens de exceptione diſcuſſionis conſiderata eo modo, quo dictum eſt, habito ſcilicet reſpectu tãtùm ad ordinem, intelligenda eſſe quę glo. & Bal. docent in l. ſi mancipium §. 1. ff. de euic. quatenus volunt eſſe eam de apicibus iuris: De exceptione verò ſecundo modo conſiderata quatenus reſpicit intereſſe partis eo modo, quo ſuprà dictum eſt, intelligenda fore quæ Bar. & dd. per illum text. in l. perſequutione C. de pig. & Bal. in l. fi. §. ſed & ſi quis C. com. de lega. ac Alex. in l. ſi conſtante ff. ſolu. mat. & in alijs locis vbi ſuprà eos allegauimus, tradunt volentes exceptionem hanc in quocunque iuditio admittẽdam quantumuis in eo ſit de bo-
39 no, & æquo procedendum. Et † hoc forſan eſt quòd Guid. Pap. q. 432. num. 11. dicit ſe pluries practicaſſe, & vidiſſe iudicari in curia parlam. delphi. quòd diſcuſſio principalis debitoris poſſit fieri pendente iuditio contra tertium poſſeſſorem, ad quod allegat doctores in auten. hoc ſi debitor C. de pig.

40 Eodem † in effectu modo rem hanc declarat Flores de Mena in allega. q. 11. num. 29. & 31. dicens exceptionem diſcuſſionis eſſe de apicibus ſi conſideremus eam quoad ordinem, ſcilicèt quòd de neceſſitate ſiue reus ſit ſoluendo, ſiue non, precedat excuſſio, & ſentẽtia ſuper ea, quo modo (inquit) procedit glo. ſuprà allega. Si verò conſideretur quoad ſubſtãtiã veritatis, & iuſtitiam partis, ſcilicèt quòd non moleſtetur, reo exiſtente ſoluendo, hoc probato tunc excuſſio procedit ex æquitate, & mera iuſtitia, vt ait tex. in l. Moſchis, ff. de iu. fiſ. & nõ eſt de apicibus iuris, ex quibus poſteà nume. 31. refert quòd vbi proceditur comperta veritate omiſſis apicibus iuris vno eodemque iuditio, non curando de dicto ordine, procedi poteſt contra vnum, & contra alium in deffectum alterius, itaque ſi conſtiterit reum non eſſe idoneum condempnabitur fideiuſſor, ſi verò contra, condempnabitur reus, & abſoluetur fideiuſſor ab inſtantia iuditij, & ita (inquit) Horatius Mandoſ. ad Romanum fatetur, Alex. & alios allegans.

41 Marcus † Anth. Blan. poſt traditam, & laudatam Neguſantij diſtinctionem, quæ in effectu eſt quam Corn. priùs adduxerat, dicẽs ſubtiliter dixiſſe Neguſan. & conſiderationem videri ſatis applaudere, & ſatis æquam, in dicto tracta. de compromiſ. q. 1. num. 47. verſ. conſiderabam etiam, aliter voluit rem hanc componere, dicens dupplici modo poſſe hanc exceptionem conſiderari vt videatur an dicenda ſit de apicibus iuris, vel non, & ſic an ſit reijcienda, vel non, primò ſi vt dilatoria opponatur in vim dilatoriæ ante litem conteſtatam, & in viribus ſuis ad hoc vt habeat effectum ſuum, & impediat proceſſum, tali caſu (inquit) dicitur de apicibus iuris, & ideò reijcienda vbi proceditur de bono, & æquo, ad vlteriora procedendo, ac faciendo quòd partes veniant ad merita, ſi verò formato proceſſu, & deducta cauſa reus adhuc inſiſtat ſuper tali exceptione excuſſionis non factæ, & dicat iniquum eſſe, & contra omnem æquitatem procedi contra ſe poſſeſſorem non excuſſo principali, qui ſit ſoluendo, & à quo creditor poteſt cõſequi quod ſuum eſt, tunc non eſt de apicibus iuris exceptio, nec reijcienda, ſed tẽpore diffinitiuę debet eſſe in conſideratione, ſic vt ſi actor non probauerit principalem non eſſe ſoluendo, vel eſſe in caſu quo poſſet agere non facta excuſſione, vel pendente iuditio excuſſionẽ non fecerit, tunc (inquit) ſubcumbet in cauſa, quia non eſt ſibi aperta via agendi niſi his probaris. Hęc Blan. quæ multis probare conatur, verùm vix eſt quòd eius declaratio, & interpretatio, ſeu cõcordia non reincidat in eam, quę ſuprà proximè ex Corn. & Neguſ. adducta eſt.

42 Cæterũ † adhuc ex his ego nõ video ꝙ difficultas, quã ſuprà ex Craue. Nat. & alijs monueram, remaneat diſſoluta, ſed imò in ſuis virib⁹ exiſtens: quomodocunq. enim res conſideretur nunquam videtur intereſſe partis ab ordine iudiciario ſeparari, illud enim ſemper maximũ

verſatur

verſatur quòd oon moleſtetur fideiuſſor, vel
tertius poſſeſſor nec in exequendo, nec in cō-
ueniendo priusquam principalis debitor ſit
exactus: Nec eſt tam modicum iſtud intereſſe
partis, quamuis fundetur in eo ſolo quòd non
conueniatur fideiuſſor priusquàm principalis
ſit exactus, vt dici poſſit non eſſe in conſidera-
43 tione: maximum † enim eſt cōmodum litibus
non vexari, vt dicebat glo. in c. 2. §. ſtatutum, ver
bo, laudabile, de verb. ſig. in 6. propterea fit
quòd Rom. Pont. in eo c. laudabile votum ap-
pellet eorum, qui lites execrantur, & I. C. in
44 l. minoribus ff. de minor. 25. an. vbi † reſtitutio
nem minoribus concedit aduerſos eorum fa-
cta, propter quæ oporteret eos litibus moleſta
ri, cū (inquit) intererit ipſorum litibus, & ſump-
45 tibus non vexari. Item † propterea conuenire
viro bono dicitur interdum etiam de iure ſuo
decedere vt à moleſtijs litium liberetur in l.
item ſi res §. fi. de aliena. iudi. mutan. cauſ. Indè
46 † finaliter fit, quòd indebitum ſolutum per
tranſactionem non repetatur ſi ea facta ſit ti-
more litis vt ab ea ſoluens liberaretor, quaſi
dicatur ſatis eſſe commenſurabile pecuniæ ſo-
lutę commodum, quod ſoluens recipit, ex eo
ſolo quòd à lite per tranſactionem fuerit libe
ratus in l. 2. C. de tranſac. proſequitur latè hoc
intentum Lucas de Penna. in l. litibus, de agri-
co. & ceoſi. lib. 11. C. Proſper Caraui. ſuper rit.
mag. cur. ritu 10. per tot. pleniùs Antho. Sola in
conſti. Sabaud. nou. in præfa. vbi tot, tantaque
in execrationē litium tradit vt exiſtimem nul-
lum futurū qui litigare cuperet, vel ſaltem nō
curaret omnimodo legitijs obuiare, ſi priùs
hunc doctorem legiſſet, vbi multa litium in-
commoda adducunt, quæ qui credere no-
luerit, illud nos, qui in littibus verſamur, dice
re poſſumus, quod legimus per quendam, pe-
tenti, & dubitári num nam ignis calidus eſſet,
reſponſum, mitte in eum manum, & quod pe-
tis, & dubitas experieris, ſic nos dicimus ei, qui
de incommodis, quæ à littibus cauſantur du-
bitat, immiſce te illis, & videbis quàm vera ſint
quæ tibi enarramus.

47 Cuius † quidem magni, quod litibus non
vexemur, intereſſe reſpectu aliquando cōſide
rabam, & ſimul dubitabam num foret melius,
& conducibilius bono publico quòd vel con
ſtitutione prohiberetur iudicibus, vel commu
ni, & concordi eorum voto deliberaretur, ne
quicquam, de quo partes cōtenderent in diſ-
curſu cauſſę, poſſet remitti decidēdum ad dif-
finitiuam, ſed omnia declarari haberēt quan-
do partes id peterent etiam ſi aliquando con-
tingeret quòd per huiuſmodi declarationem
panderentur merita diffinitiuæ, vt ſic quod
ſolet eſſe motiuum remittendi altercarorum
deciſionem ad diffinitiuam, ne ſcilicet meri-
ta ipſius per huiuſmodi declarationem pandi-
ta maneant, impulſus eſſet, quo è contrario ſta
tim declaratio fieret: ſic enim iam à princi-
pio partes inciperent olfacere ſuam vel bō-
nam, vel malam, quam fouerent, cauſam, &
perſæpè occaſio id foret quòd is, qui malū, &
aduerſum, ex huiuſmodi declarationibus, ſuſ-
picaretur futurum ſuæ cauſæ exitum, & ſucceſ-
ſum, vel ei cederet, vel ſe cum aduerſante com
ponere curaret, ex quo quantum commodi
ambabus partibus contingeret, nemo non vi-
det, & ſi nihilominus pars vincenda in ſua per
ſiſteret opinione, velletque nihilominus cau-
ſam proſequi, quamuis ex incidenti declaratiō
ne potuiſſet colligere non fouere ſe iuſtam
cauſam, indè motiuū iudices ſumere poſſent,
quo graui impenſarum, & damnorum con-
dempnatione eam mulctarēt. Et certè ſi tene-
mur aduocati in quacunque parte iuditij cog-
noſcamus iniuſtitiam partis, quam deffendi-
mus, & denuntiare, & conſulere liti cedat, nō
video ego quamobrem è cōtrario tantopere
fugiant iudices à declaratione cuiuſcunque ar
ticoli, per quam ſit periculū ne iniuſtitia vnius,
vel alterius partis pandatur: ęquales forſan in
hoc eſſe deberem⁹ oēs vt fieret litiū finis quam
primum poſſet. Semper igitur (vt ad viam re-
nertamur) exceptio noſtra annexum in ſe ha-
bebit intereſſe partis, ergo nullo modo poterit
ſic conſiderari vt ſit eo denudata, id quod tam
clarè mihi viſi ſunt dicere Bal. in l. fi. §. & ſi quis
C. cōmu. de lega. & Alex. in l. ſi conſtante nu.
24. ff. ſolut. mat. (quos allegant omnes in ap-
probationem, & confirmationem ſuperiùs re-
latæ diſtinctionis, quorùm doctrinam mira-
blem vocat Muſcatel. in allega. prax. fideiuſ. q.
10. num. 15. dicens eam habuiſſe ortum ex mira
bili doctrina prædictorum doctorum, ſed verū
benè, ipſi viderint) ſic (inquam) clarè iſti doctò
res mihi viſi ſunt dicere quod hic conamur
probare, vt nihil clarius, nihil apertius; dicunt
48 † enim quòd quamuis exceptio diſcuſsionis di
catur de apicibus iuris, quia tamen non tan-
tùm iuris ordinem concernit, ſed etiam partis
beneficium, ideò poteſt coram arbitro (quem
notum eſt debere procedere de bono, & ęquō
vt doctores ſuprà relati te docebunt ſi eos cō-
49 ſuleris) opponi. Concinnunt † quæ Barboſ. dō
cet in l. ſi conſtante nu. 60. ff. ſolut. mat. dicens
conſiderationem Cornei in ſuperioribus rela-
tam in hoc ſenſu recipi poſſe, quòd licèt excep
tio diſcuſsionis tanquam dilatoria opponi
non poſſit poſt litem conteſtatam, tamen
propter intereſſe partis poteſt opponi in qua-
cunque parte iuditij, quod vlteriùs explicans
idē Barboſa dicit id ſic fore intelligendū vt cū
agēs nō habeat actionē aduerſ⁹ tertios poſſeſ-
ſores niſi in ſubſidium, ſi principalis non ſit

ſoluendo, in quacunque parte iuditij de hoc opponi poteſt quaſi aduerſus illum, qui ſine actione agit, & hac ratione dicunt doctores quòd hæc exceptio tanquam peremptoria poteſt opponi in quacunque parte iuditij, & per contrarium in quacunque parte iuditij actor probauerit principalem non eſſe ſoluendo ob tinebit, intelligendo tamen quòd hoc debet verificari aduerſus principalem debitorem, nõ autem aduerſus tertios poſſeſſores, quę omnia plenè is doctor probat, ex quibus tãtum abeſt quòd noſtra opinio infirmetur, quòd imò mirè confirmari omnibus pateat, cum ex eis facile ſit elicere quòd ſemper hæc exceptio habeat in ſe annexum intereſſe partis quomodocunque conſideretur, etiamſi reſpectu ſolius conuentionis principalis ante fideiuſſorem.

50 Præterea † in hoc quod dicitur, exceptio hæc eſt de apicib⁹ iuris, manifeſtè colligitur doctores deceptos quotquot hac de re ſcripſerũt, ex eo quòd ad id probandum recurrant omnes ad glo. in l. ſi mancipium §. 1. verb. actum ff. de euic. quo exiſtimant id probari, quæ tamen (omiſſo quod dicit Roma. in l. ſi conſtante nu. 31. ff. ſolut. mat. quòd ſit falſa, & non dicat veritatem, quamuis de ea feſtum faciat totus mundus, etiam ſi exceptio noſtra conſideretur quatenus continet ordinẽ vnius iuditij ad aliud, quod exiſtimat probari viua ratione, quam adducit per te ipſum videnda, & tandem concludens hoc eſſe verum, quòd ſcilicet dicta glo. ſit falſa, & noſtra exceptio non ſit de apicibus, quamuis ipſe conſulendo ſecutus fuerit dictã glo. non aduertens ad rationem, quam ibi adducit) de alia exceptione valdè diuerſa ab excuſſione loquitur, erat enim caſus illius tex. quòd quis mihi vendiderat ſeruum quaſi propriũ, qui tibi, & Titio cõmunis erat, & de euictione cauit, poſteà verò cũ Titius actione cõmuni diuidundo contra me egiſſet, obtinuit, quo factum fuit vt ſeruus fuerit ei adiudicatus, quęſitum fuit an de euictione contra venditorem poſſim ego agere, Reſpõdet Conſultus quòd ſic, licèt per rei vendicationem, vt debebat, euictus ſeruus non fuiſſet, & actione contra me actum, quia (inquit) non intereſt quo genere iuditij euincatur, intrat nunc gloſ. verbo, *actum*, & quærit, quare non fuit eo caſu priùs actum rei uendicatione, ſicuti debebat, & reſpondet quia non fuit oppoſita exceptio de præpoſteratione, replicat deinceps ſi emptor non oppoſuit cum poſſet, nonne ergo fuit in culpa? reſpondet quòd non, quia fuit de apicibus iuris: Ecce quo in caſu glo. loquatur in exceptione ſcilicèt, in qua nullum verſabatur, nec verſari poterat intereſſe partis, cum non magis poſſet eius intereſſe quòd vna, vel alia actione contra emptorem actum fuiſſet, perquam ſeruus extitiſſet ei euictus vt tex. ibi dicit, & ob id benè glo. aſſerit quòd ea exceptio eſt de apicibus iuris, non ſic eſt in noſtra exceptione, quæ ſemper partis intereſſe habet in ſe annexum vt dictum eſt. Non nihil ad hoc propoſitum tetigit Barboſ. nobis cõueniens, quòd glo. de exceptione diſcuſſionis nõ loquatur. in l. ſi conſtante nu. 58. in fin. ff. ſolut. mat. & alias vt infrà videbis.

51 Nec etiam tex. in l. ſi fideiuſſor §. quædam ff. mand. quem glo. prædicta allegat ad probandum eſſe de apicibus iuris noſtram exceptionem, quicquam probat: loquitur enim de exceptione procuratoria, an ſcilicet miles poſſet eſſe procurator, an non, quæ ideò dicitur de apicibus iuris, quia nullum reſpicit partis opponentis intereſſe, non ergo ad noſtrum caſum ab illo poteſt fieri extenſio, & duci argumentum, annotauit ante nos Fachine. vbi ſuprà allegatum eſt, ſcilicet lib. 8. c. 53. verſ. non obſtat, dicens nullam eſſe legem, quæ dicat exceptionẽ hanc eſſe de apicibus iuris, addens, quemodo enim reſpiceret apices iuris exceptio, quã ſumma ratione, & ęquitate inniti, iam latè, & diligenter Iuſtinia. demonſtrat Nouel. de fideiuſſor. & mandatoribus?

Adiũgitur quòd in hoc propoſito excogitauit Barboſ. vbi ſuprà num. 59. in fi. dicens quòd ſi non opponatur ea exceptio pertinens ad apices iuris, hoc non opponenti non imputatur quaſi in culpa fuerit quia eam non oppoſuit, & ita etiam loquitur glo. in l. ſi mancipiũ ſuperiùs allega. ergo apertè (inquit) ſentiunt quòd ſi non fuiſſet omiſſa, ſed oppoſita, fuiſſet admittenda, vt aduertit Ang. in §. Item ſi quis in fraud. num. 10. vet. quarto ſtatuto, inſti. de ac. & Lancelot. Dec. in d. l. ſi conſtante col. 7. in med. & ſic retorquebatur argumentum, & ſic (inquit) ex dicto tex. ſolùm probari poſſet ſubſiſtere iuditium ſi non fuiſſet oppoſita exceptio excuſſionis, non aliud, quod equidem nos non negamus.

52 Dices † id eſſe in exceptione hac, quæ reſpicit intereſſe partis, non in ea, quæ ſolum ordinem iuditiariũ attendit, vt antea dicebamus, & per l. Moſchis ff. de iure fiſci ex Flores de Mena probari docebamus, qui contendit tex. prædictum eſſe intelligendum de exceptione diſcuſsionis, quæ opponitur pro intereſſe partis in eo verſanti quòd nõ exigatur niſi diſcuſſo reo, qui eſt ſoluendo, & in hoc dicit procedere exceptionem ex ęquitate, & mera iuſtitia, vt dicit ibi tex. verbo, *equum eſt*. non verò quæ opponitur quoad ordinem iuditiariũ vt priùs conueniatur principalis, quàm fideiuſſor, verũ ego non video quòd tex. ille loquatur niſi de exceptione, quæ reſpicit tantùm conuentionem,

nem, & ſic ordinem iuditiarium, dicens per
tertium poſſeſſorem oppoſitum fuiſſe quòd
priùs conuenientur hæredes principalis debi-
toris, qui erant ſolnendo, & obtinuiſſe, idque
dicit Conſul. æquum eſſe putaſſe Imperatorē,
ecce ergo quòd tantùm fuerat oppoſita excep-
tio diſcuſſionis quoad ordinem iuditiarium vt
priùs conueniretur principalis, quàm fideiuſ-
ſor, & id dicit Imper. ęquum eſſe. Nec eſt alicu-
ius conſiderationis dicere quòd intereſſe par-
tis, per quod dictum fuit, ęquum eſt, in aliq in
dicto tex. fundabatur, quàm in conuentione,
in eo ſcilicet quòd debitor principalis erat ſol-
uendo, & propterea æquum videbatur quòd
priùs ille exigeretur. Quia reſpondeo quòd
id nullatenus conſtabat in eo tex. præterquam
per aſſertionem partis oponentis, quę nihil pro
habar, vndè remanet confirmatum quòd quo
modocunque conſideretur hæc noſtra excep-
tio, non videtur poſſe dici de apicibus iuris,
ſed imò annexum ſemper habere intereſſe par
tis, ſi non quoad aliud, ſaltem quoad id vt an-
tequam litibus vexetur fideiuſſor, ſeu tertius
poſſeſſor, conueniarur, & exigatur principa-
lis.

Vndè reſultat in quocũq. iudicio, quamuis
procedendum ſit in eo de bono, & æquo, &
ſola veritate comperta, ac etiã ſi in eo ſeruandũ
ſit ius canonicum, admitendã fore huiuſmo-
di diſcuſſionis exceptionem quomodocumq.
conſideretur, cum ſemper videatur habere an-
nexũ intereſſe partis, & propterea iuniti ęqui-
tate, prouti plurib⁹ probat Pet. Barboſa in alle-
gata repeti. l. ſi conſtante num. 59. ſolut. mat. di-
53 cens † id regulariter eſſe in omnibus exceptio-
nibus vt nitantur æquitate, in prin. inſt. de ex-
cep. l. qui æquitate ff. de dol. excep. ergo de-
bet admitti noſtra exceptio in quocunque iu-
dicio, & etiam de iure canonico, c. 2. cum gloſ.
de fideiuſ. neque eſt quòd ego quicquam vlte
riùs in huius rei comprobationem adducam
poſtquam omnes mihi concedunt debere hãc
exceptionem admitti in dictis iuditijs, conſide
rando eam quatenus reſpicit intereſſe partis:
præſuppoſito enim quòd ſemper iſtud intereſ-
ſe ineſt huic exceptioni, vt latè ſuperiùs fuit
probatum, indè fit manifeſtum ſemper excep-
tionem hanc admittendam.

Hæc ſunt quæ mihi occurrerunt dùm hæc
meditarer, in quibus voluiſſem, ſi poſsibile fuiſ
ſet, aliorum audire inditta potiùs, quàm meum
proferre, ſed ſemel rei inuolutus, & implicatus
non potui terga vertere, & recuſare laborem,
reliqua ad materiã excuſsionis, quę ampla eſt,
pertinentia expectent lectores in alijs pluri-
bus huius operis partibus vbi forſan pro oppor-
tunitate materiæ explicabuntur.

Propter has difficultates, quæ licèt tunc pręuiſę non fuiſſent, & meditatæ ad plenum, præ-
uideri tamen, ac meditari nullo ferè negotio
poterant, & iuxta ea nobis dici quòd exceptio,
de qua opponebamus, eſſet de apicibus iuris,
& ideò non amplectenda iuxta plurium ſen-
tentiam, qui ſuprà allegati ſunt, excogitare nos
oportuit aliam ad ſuperiores obiectiones reſ-
ponſionem, quę eas omnino diſſolueret, ac
54 ſupprimeret, ſuffocaretque. Dicebamus † igi-
tur quòd quando exceptio excuſsionis eſt de
natura contractus, & eius viſceribus ſic ineſt
vt ſeparari non poſsit, tali caſu nunquam po-
teſt dici eſſe de apicibus iuris, & ſic nunquam
55 poteſt reijci, exemplum † ponit Bar. in l. 1. num.
2. C. de conuen. fiſci debit. lib. 10. in fideiuſſore
indempnitatis, quem inquit poſſe exceptio-
nem excuſſionis opponere etiã ſi ei renuntiaſ-
ſet, quod natura magis obligationis, quàm be-
neficio legis, & fideiuſſionis receptum eſſe aſ-
ſerit: nam inprimis conſtare debet quantum à
principali conſequi poſſit creditor, vt indè ap-
pareat quantum non poſſit, & ex conſequenti
in quantum teneatur fideiuſſor, antequam in-
dempnitatis promiſſio locum habeat, ex l. de-
cem ff. de verb. oblig. ſequitur Hypol. de Mar-
cil. in rub. de fideiuſ. num. 23. Andre. Gayl. pra-
cti. obſerua. lib. 2. obſer. 27. num. 13. benè Cæſ.
Barz. deciſ. 20. num. 27. circa fin. Ioan. Gutier.
de iura. confir. par. 1. c. 23. num. 19. & alij plures
56 ab eis relati. Indè † fit quòd iſte fideiuſſor in-
dempnitatis (quicquid ſit de ſimplici, quod
diſputat latè Gutier. loco inferiùs allegan.) iſte
(inquam) fideiuſſor indempnitatis, qui non te-
netur niſi quantominus creditor à principali
debitore conſequi poterit, iurans non amittit
beneficiũ excuſsionis, imò eo nihilominus po-
terit vti; ratio eſt quia etiam ſi eo vtatur non
contrauenit iuramento, quia non iurauit ſim-
pliciter ſoluere, ſed quantominus à debitore
conſequi poſsit, quod cum liquidandum ve-
niat de neceſsitate per excuſsionem ex natura
contractus, indè ſequitur quòd iuramento nõ
dicitur contrauenire qui de hoc opponit, ſic
Gutier. de iura. confir. d. c. 23. nu. 29.

57 Indè † finalitèr fit quòd etiamſi iſte fideiuſ-
ſor indempnitatis renuntiauerit excuſsioni, ni-
hilominus poterit de ea opponere, & eius be-
neficio iuuari, quia renuntiatio prædicta non
compatitur cum ipſa obligatione, cum enim
fideiuſſor tali caſu non teneatur niſi in eo tan-
tùm, quod creditor à principali debitore con-
ſequi nõ poterit, impoſsibile eſt quòd ante ex-
cuſsionem, & ſine ea, poſsit iſte fideiuſſor cõue
niri, cum ante eam ſciri non poſsit ad quid is
teneatur, Bar. in allega. l. 1. num. 2. C. de conuẽ.
fiſ. debit. quem ſequuntur Gayl. vbi ſuprà &
Barz. etiam vbi ſuprà num. 18. & Ioan. Gutier.
58 etiam vbi ſuprà num. 22. qui †. vlum.us poſteà
num. 30.

num.30. diſputat an idem ſit quãdo renunciatio foret iuramento vallata exiſtimans quòd non, quia tunc iuramentum facit valere actũ omni meliori modo &c. & quod is fideiuſſor teneatur ſi non vt fideiuſſor indempnitatis, quia repugnat naturæ obligationis, ſaltem vt ſimplex fideiuſſor, de cuius rei veritate nec ago, nec diſputo, quia ad meum inſtitutum nõ attinet, benè tamen dubito, exiſtimoque quẽcunque dubitaturum, maximè ſi legerit Bouadilla contrarium firmantem, vbi infrà allegabitur, plures alij doctores allegãtur, quos per te
59 ipſum ibi legere poteris, Addendus † eſt eis Bouadill. in ſua politica tom. 2. lib. 5. c. 1. de la reſidentia num. 85. vbi ex his, quæ ſuprà nos adduximus, quæque ipſe vlteriùs coaceruat, reſoluit fideiuſſores Officialis pro reſidentia, ſeu ſindicatu non poſſe conueniri niſi excuſſo principali, quamuis renunciaſſent, & iuraſſent, quia id inſit naturæ obligationis vt pote quia exiſtimat fideiuſſores prædictos dici debere fideiuſſores indempnitatis.

Hui⁹ naturæ erat, & eſt obligatio, qua noſter cliens Pet. Pau. Ruffos obligatus erat creditoribus, ex quo prior obligatio, quæcunque antea fuiſſet, transfuſa erat in obligationem conditionalem, ſic vt tantùm cenſeretur teneri quantominus à rebus ceſſis conſequi poſſent ſui creditores, vt latè in ſuperioribus fuit probatũ, cum autem id ſciri, & intelligi non poſſet abſque diſcuſſione, indè fit quòd in quocũque iudicio, & ſecundum vtrunque ius & canonicũ, & ciuile exceptio prædicta opponi poterat tanquam de natura contractus, & obligationis, & ſine qua ea certa non eſt, nec liquida, per quæ † effectum fuit vt in cauſa *obtineremus*, & ego finem his optatum facerem: plus enim forſan ab aliquibus videbor in eis immoratus quàm deceret, ſed coegit me materiæ pulchritudo, & communis vtilitas.

60 Hæc † locum nobis parabant vt ad interpretationem allegatæ in ſuperioribus l. non quemadmodum ff. de iudicijs, quæ prohibet ſuper iure de futuro iuditium fundari poſſe, quæ pulchra materia eſt, caſus enarraremus, in quibus ea locum non haberet, verùm quia ex doctoribus, quos ſuprà retulimus, & ſignanter ex Pet. qui ſingularem in hoc laborem cõſumpſit, de fideicom. q. 10. à num. 17. cum ſequent. quibus adde Blaſ. Flor. de Mena in addi. ad Gam. deciſ. 6. ſuper n. 6. vbi optimè hęc declarat, pluresq. reffert, qui exactè de materia agunt, & ex his etiam, quæ in inferioribus in glo. cenſualium adduximus, probãtes in annuis redditibus nedum ſuper penſionibus decurſis, ſed & ſuper decurrendis etiam iuditium fundari poſſe, hęc pauculo labore haberi poſſunt, ideò conſultò omittimus, ſpondentes quòd ſi pro opportunitate materiæ aliquis aliquando caſus nobis occuret in diſcurſu operis, qui materiæ, quam tractabimus, conueniat, & conformis fiat, illũ taciti non pręteribimus: Accipite nunc illum, quem, reſeruabamus ad tractationẽ, quæ aliquando in hoc opere futura eſt, de reſtitutione dotis, quia tamen ignoramus ſi tãtos nobis Deus elargiri dignabitur vitę dies, quibus ad eam tractationem poſſimus peruenire, ideò decreui illud hic inſerere.

61 Is † autem eſt valdè practicabilis quando quis eſt taliter debitor vt ex legali dilatione miſerationis gratia ſibi conceſſa non teneatur, niſi poſt certum tempus, debitum perſoluere: exemplum eſt in marito, qui pro dote reſtituẽda habet annum poſt mortem vxoris, iuxta l. vni. §. exactio C. de rei vxor. actio. cõtra talem debitorem agi poteſt ante diem & vt cautionem preſtet de ſoluendo adueniente die, & vt condempnetur ſimiliter ad ſoluendum adueniente die, ſic Petra vbi ſuprà nu. 26. ſic Afflic. deciſ. 279. ſic Viuius deciſ. 464. vol. 3. qui ambo †† dicunt ſic fuiſſe *deciſum* in Senatu Neapoli. & Baren. reſpectiuè, ſic denique Zucar. latè conſ. 78. Conueniunt quæ Barboſa docet in l. 2. para. 2. à num. 28. ff. ſolut. matrimo. Caſus ſucceſſit in noſtro Senatu de anno 1602. in quo refferente egregio primò Senatore, nunc autem Regiã Cancellariã Regẽte, Michaele de Salba, & de Valleſica in cauſa Mariannę Roure contra Petrum Roure droguerium ciuem Barcinonæ, actuario Iacobo Papiol, nunc N. Domingo, die 29. Octobris ante lapſum annum à die mortis † mariti *condempnauit* Senatus ſocerum ad reſtituendam nurui filij ſui viduæ ſelictæ dotem, & ſponſalitium, hoc intellecto quòd non poſſet exigi, nec illius intereſſe currere inciperet niſi elapſo anno à die mortis.

62 Infertur † ſecundò, vt ad id redeamus, quod ſuperiùs reliqueramus imperfectum ex ſuprà traditis, quòd ſi fieret exequutio in bonis hęreditantium propter eorum æs alienum non poſſent filij oppoſitione proprietaria, propter hæreditamẽtum eiuſmodi, exequutioni ſe opponentes illam impedire, ſic clarè docet Berenga. Ferd. in allega. c. 7. prælud. ad c. 1. de fil. nat. ex matr. ad morgan. contrac. numer. 2. vbi dicit *eiuſmodi oppoſitiones tanquam fraudulentas per filios, imò per ipſos parentes ſuppreſſo filiorum nomine interpoſitas poſſim reijci cum expenſis, ne creditores ab his parentibus decipiantur, qui poſtquam merces, panna, ſerica forté alia ve id genus à creditorib⁹ ſuſceperunt, nomine filiorum defendere bona capta laborant; vir bonus tamen, & iudex eiuſmodi fraudulentas oppoſitiones reſpuere debet*. Hæc Fernan. pro quibus nihil allegat, quo ſua opinio confirmetur, cæterùm ea, meo iuditio, ſatis confirmata, & comprobata manet ex his, quæ ſuprà adduximus.

Digitized by Google

adduximus: ſi enim vigore horum hæredita-
mentorum nullum ius in vita parentum tranſ-
fertur in filios, ſed omne illud remanet nihilo-
minus penes eos, qui domini dicuntur verè, &
ſunt, durante vita, ipſarum rerum alienatarum,
& cenſentur bona illis donata ſub cõditione,
ſi parentibus ſuperuixerint, clarum eſt quòd in-
dẽ optimè elicitur hæc conſequentia quòd in
vita parentum non poſſunt ipſi filij impedire,
ſub prætextu dictorum hæreditamentorum,
exequutiones, quæ fiunt contra bona dona-
ta.

Expectare igitur debent tempus mortis pa-
rentum, quo hæreditamenta incipient ſortiri
effectum, ſi conditio adimpleatur per ſuperui-
uentiam ipſorum, & tunc agent ad reuocatio-
63 nem: exemplum † habemus non diſſimile in
fideicommiſſario conditionali, quem clarum
eſt non poſſe impedire exequutionem, quæ in
vita hæredis fiat in bonis fideicommiſſo ſubie
ctis, quod vltra quòd poteſt clarè elici ex ſuprà
traditis, quę ſicut concludunt quoad reuoca-
tionem alienatorum, vt ea fieri, ſeu inſtari non
poſſit per fideicommiſſarium in vita hæredis
grauati, ſic etiam quoad impedimentum alie-
nandi vt fieri ſimpliciter non poſſit (caſibus il-
lis demptis, de quibus ſuprà) in vita eiuſdem
hæredis: vltra (in quam) quod hæc, quæ ſatis a-
pertè ex ſuperioribus colliguntur, ita in expreſ-
ſo probant Marzar. in epitho. fideicom. q. 61.
num. 2. & Peregri. poſt multos, quos allegat
de fideicom. art. 40. nu. 8. memini ego etiã ha-
buiſſe caſum in Regia Audientia ad relationẽ
Saluatoris Fontanet tunc egregij illius docto-
ris, nunc verò in ſupremo Regni Aragonum
conſilio Regentis in cauſa nobilis Ioannis de
Vilanoua contra Franciſcum Maria de Arria,
ſcriba Raphaele Balle, in quo cum exequutiuè
procederetur cõtra dictũ Maria pro quadã fide
iuſſione, fuit ad vlteriora proceſſum, & proce-
† dendum *prouiſum* non obſtante oppoſitione
facta per quoſdam dicti Maria fratres vocatos
per fideicommiſſum in caſu, quo Franciſcus
deſcederet ſine liberis, ſub die 6. Nouembris
1596.

64 Et † licèt mihi opponatur de maxima diffe-
rentia, quæ videtur eſſe inter iura conditiona-
lia ex contractu, & iura conditionalia ex vlti-
mis voluntatibus, cum illa ſint multò his fir-
miora, tum per ea, quæ doctores notant in l.
65 quoties C. de dona. quę ſub modo &c. tum †
etiam quia conditionalia iura ex contractu
tranſmittantur ad hæredes, ad §. ex conditiona
li, inſt. de verb. oblig. nõ ſic quæ ex vltimis vo
luntatibus, ad l. vnicam §. ſin autem ſub condi
tione C. de cadu. tollen. vndè videbatur non
poſſe in his ab vltimis volutatibus ad contra-
ctus argumentari, nihilominus, (præſuppoſitis
his, quę ſuperiùs de noſtris hæreditamentis, ac
eorum vi, & natura diximus) quicquid in
alijs contractibus conditionalibus, eorumque
caſibus ſit, ego inter iura, quæ filijs ex noſtris
hæreditamentis, & ea, quæ ex diſpoſitionibus
conditionalibus inter vltimas voluntates, qui-
buſcunque vocatis quæruntur, nullam reperi-
re queo differentiæ, & diſcriminis rationem: ſi
cut enim ius illud, quod ex diſpoſitione condi
tionali, quæ fit inter vltimas voluntates, quæri-
tur vocato ius quoddam dicitur in ſpe conſi-
ſtens aptum habere ſe ad eſſe, & non eſſe, ſi ip-
ſe vocatus vocanti ſuperuiuat, vel non, abſque
aliqua ſpe tranſmiſſionis, ſic ius iſtud, quod fi-
lijs quęritur ex hæreditamento eidem incerti-
tudini ſubiacet, ita vt pendeat ſimiliter à fu-
turo euentu, nempè ſi ſuperuixerint filij paren
tibus, vel non, abſque aliqua etiam ſpe tranſ-
66 miſſionis, niſi † cuiuſdam incertæ, & vagæ, ſi
filij hęreditati deſcedentes ante patrem reli-
quiſſent filios qualitatis pacto compręhenſæ,
vt ex Fernan. in allega. prælud. 7. verſ. 5. caſus,
docet Cancer. allega. c. 7. de pat. nu. 87. (quod
adhuc vltimum in quo fundetur, ac an ſit val-
dè firmum, ipſi viderint, Cancerius cum ſola
Fernandi allegatione pertranſit, is autem cum
ſola allegatione l. 1. C. de his, qui ante aper.
tab. Pet. autẽ Gregor. Toloſ. in ſyntagma. Iur.
vniuer. lib. 4t. de actio. c. 7. nu. 20. nõ tam fuit,
ſicut iſti, ſcrupuloſus: cõceſsit enim trãſmiſſio-
nẽ nedum ad ſuos hæredes, ſed etiã ad quoſcũ-
que extraneos, ſed id videtur impoſſibile præ-
ſuppoſitis his, quę ſuprà diximus de virtute, &
natura hæreditamentorum: ſi enim illa vera
ſunt, neceſſum eſt & neceſſitate abſoluta quòd
hæc tranſmiſsio denegetur vt Fernan. vult, &
Cancer. ſequitur.)

67 Firmior † igitur ſpes, quæ competit ex diſpo
ſitione inter viuos cõditionali ei, quę compe-
tit ex teſtamento, tunc dicetur tantùm quan-
do talis erit diſpoſitio, in qua tranſmiſsioni
poſsit eſſe locus, veluti in ſubſtitutione facta in
contractu, vel alia ſtipulatione, in qua diſpoſi-
tio §. ex conditionali, inſt. de verb. oblig. poſsit
verificari, quia tunc in hoc ſuperaret vltimas
voluntates, non autem quando talis eſt diſpo-
ſitio inter viuos, prouti in noſtro caſu, in quo
non ſit, necеſſe poſsit regulariter tranſmiſsio-
ni locus, nec ſit dare aliquid, in quo diſpoſitio-
nẽ inter vltimas voluntates vincat, ac ſuperet
in firmitate, ac certitudine, & ideò videtur be-
nè poſſe ab vno ad aliud in propoſito argui, ſi-
cut nos in ſuperiorib⁹ fecimus, egregiè (licèt ad
aliud propoſitũ in hoc enim eum contrariũ in
certo caſu habui, forſan quia differentiam in-
ter diſpoſitiones conuentionales vno modo,
& conditionales alio modo, vt ſuprà nos di-
ſtinximus, adhuc non conſiderauerat) hanc
differen-

Digitized by Google

differentiam percepiſſe mihi viſus eſt noſtras Iacob. Cancer. lib. 3. var. cap. 21. de tranſmiſſ. à num. 96. cum ſex, aut ſeptem ſequentibus.

68 His † tamen non obſtantibus in cauſis noſtrorum hęreditamentorum audio (neſcio an viderim etiam) quòd ſoleat Senatus ſuperſedere in executionibus, quæ fiunt contra hæreditantes ad inſtantiam filiorum hęreditatorum quoad proprietatem bonorum in illis cõ-
† † præhenſorum *declarando* illa non poſſe, nec debere diſtrahi propter æs alienum hæreditantiũ contractum poſt hæreditamenta, ſed ſolum vſusfructũ, qui parentum eſt, dum viuunt, non obſtante hæreditamento. An autem inter hos caſus reuocationis ſcilicet alienatorum in vita hęreditantium, & impedimenti faciendi, ne fiant alienationes, ſit de iure, vel conſiderari poſſit diuerſa ratio, vel etiam inter hęc hæreditamenta, & vltim. voluntates, tibi ipſi ego relinquo cogitandum: Ego enim valdè inter Senatus auctoritatem, quem ſupercedimẽta prouidere dicunt, & efficatiam rationum, quæ in contrarium adduci poſſunt, pręmor. Cuperẽ quòd aliquis ex noſtris, inter quos plures ſunt accutiſſimi ingenij, ac profundiſſimæ eruditionis tantarum difficultatum miſertus calamo ſe accingeret, & tenebras expelleret, ego feci quod potui, ſed ſemper alij meliùs id, quod ego deſiderabam, preſtarent.

69 Propter hoc † quod dicũt à Senatu amplecti, addmittendos eſſe filios hæreditatos ad impediendum executiones, quæ contra parentes fiunt quoad proprietatem bonorum in hęreditamentis compræhenſorum, licèt non quoad vſumfructum, inoleuit praxis apud quoſdã aduocatos conſulendi hęreditantibus vt, ad euitandum exequutiones etiam quoad dictũ vſumfructum bonorum donatorum, relaxẽt, ſiue donent illum filijs ſuis, vndè exiſtimant conſequuturos parentes quòd nec contra proprietatem, vt pote non ſuam, nec cõtra vſumfructum, vt pote iã donatum, ſeu relaxatum, fiat pro proprijs debitis executio, ad hocque (quãdo filij ſunt in parentũ poteſtate cõſtituti) excogitarunt iſti aduocati emãcipationes, quæ per parẽtes filijs fierent, vt donatio inter ipſos ſubſiſtere poſſet, ac eiſdẽ poſtea curatores aſſignarentur, qui filiorum nomine donationẽ acceptarent, ac ſexcentum alia id genus imaginarunt, quibus creditores fraudarent.

Hæc neceſſaria non forent, ſi ea ſequeretur opinio, quam in ſuperioribus ſtabiliuimus, quòd in vita donantis non poſsit donatarius impedire exequutionem in bonis donatis fiendam pro debitis ipſius donantis nec quoad proprietatem, nec quoad vſumfructum.

Vbi autẽ contraria opinio ſequeretur quòd in vſufructu tãtùm fieri poſſit exequutio non in proprietate, obſtante hęreditamento, ego exiſtimo nec illam cauthelã relaxationis vſusfructus quicquam prodeſſe in foro fori, nec aliàs fieri poſſe, nec conſuli in foro poli.

In foro poli (vt à magis neceſſarijs, vtpote ſalutem animæ concernentibus, exordiamur) quòd hęc non poſſint fieri, nec conſuli tam abũdè, tam clarè, ac manifeſtè probat Thom. Sanchez in tract. de matrimo. lib. 6. diſputa. 4. num. 9. cum ſequent. vt ſuperfluum mihi videretur velle hoc loci eius dicta inutiliter tranſ-
70 cribere, vbi † videbis quòd quemadmodum qui non habet pallium vt in die feſto poſsit ire ad audiendum ſacrum, excuſatur ab eo audiendo, nõ tamen ſi haberet qui pallium acommodaret, ac nollet acceptare, ſic quamuis qui non habet vnde ſoluat creditoribus excuſaretur non ſoluendo, non tamen qui pecuniam, quæ ſibi oferretur nollet acceptare, vel quam habet donaret, vel relaxaret, vnde potuiſſet creditoribus ſatisfacere.

71 Ibi † item videbis quòd quemadmodum filius, qui tenetur parentes pauperes alere excuſatur ſi non habet vndè alimenta eis præſtet, non tamen ſi recuſat accipere hæreditatẽ, quæ ei obueniat, vel obuentam renuntiet, vndè potuiſſet dictis parentibus ſubuenire, ſic in debitore &c.

72 Ibidem † videbis quòd quemadmodum peccaret videns proximum ſuum fame perire, & extremum iam agentem ſpiritum, vel grauiter indigentem, nollet acceptare bona, quæ ſibi offerentur, vel quæ haberet renuntiaret, vndè potuiſſet eiuſmodi indigentiæ ſubuenire, ſic in debitore &c.

73 Ibidem † videbis quòd qui tenetur ad finẽ, tenetur adhibere media neceſſaria ad conſequendum illum finem, quando media ſunt facilia, veluti eadem lege, qua teneor audire ſacrum, teneor confluere in templum quando non excuſor legitimè, vbi Sacrum celebratur, item eadem lege, qua teneor ad votum religionis implendum, teneor adhibere media, vt petere, & adire ea loca, in quib⁹ eſt ſpes probabilis me admittendum, quomodo autem, quæſo, media neceſſaria ad ſatisfaciendum creditoribus quærere debitor dici poterit, qui loco procurandi vndè ſatisfaceret, bona quę habet à ſe abdicaret expræſſè vt non ſolueret? ego non video.

74 Ibidem † deniquè plura alia leges, quæ in confirmationem huius opinionis grauis iſte doctor affert, ac plures doctores reperies ibi citatos, qui eandẽ opinionẽ deffendunt ad interpretationem l. qui autem ff. quæ in fraud. creditor. vbi licitum eſt debitori magno ære alieno grauato repudiare hæreditatem, quę ſibi obuenit, neque id poteſt dici factum in

fraudem

fraudem creditorum, quia id non fit propter patrimoniũ diminuere, ſed nolle acquirere, quod per d.l. licet, dicentes id non fore licitũ in foro conſcientiæ, poſteàque Sanches eo.nu. 9.in fi.verſ.ſimiliter cauſidici, dicit cauſidicos, & conſulentes debitoribus has cauthelas, quibus efficiuntur impotentes ad ſoluendũ, teneri creditoribus reſtituere debita, quia iniuſto conſilio fuerunt cauſa illius dampni.

75 In foro † autem fori, & exterioris (quæ eſt noſtra Iureconſultorum propria materia) quòd etiam huiuſmodi renuntiatio nihil proſit in fraudem creditorum, ex eo patet quòd quamuis hæres poſſit ſibi delatam hæreditatem repudiare, abſque eo quòd dici poſſit facta repudiatio in fraudem creditorũ, vt probatur expreſſiſſimè in l.qui autem ff.quæ in fraud.credit. l. non fraudantur, de reg.iur. & l.1.§. vtrum autẽ ff.ſi quid in fraud.patron. qua de re plura ſcribunt Vincen.de Franch.deciſ.101.per tot. Peregri.de fideicom.art.2.num.51. & art.3.nu.125. & Sanches de matrim.lib.6.diſputa.4.à nume.
76 8.poſt ordinarios in dictis iuribus, quod † id diſtinctè procedere tam reſpectu chyrographariorum, & perſonalem tantùm habentium actionem creditorum, quàm etiam reſpectu hypothecariorum, & realem habentium, pluribꝰ pulchrè probat Stepha. Gratia. deciſ. prouin.
† Marchi.17. à numer. 15. dicens ſic ibi fuiſſe *de-*
77 *ciſum*, id † tamen intelligitur ante acceptatam hæreditatem, non poſt: tunc enim non verificatur in eiuſmodi repudiationibus ratio legum prædictarũ, quæ eſt, quia per huiuſmodi repudiationes nõ poſſunt dici hęredes voluiſſe proprium patrimoniũ diminuere, ſed ſolũ noluiſſe acquirere, quod nõ poteſt dici factũ in fraudẽ creditorum vti in dictis locis probatur euidentiſsimè, & in expreſſo in proprijs noſtris terminis renuntiationis in fauorem filij factę de vſufructu patri competenti in bonis filij, hanc diſtinctionem, vtrum ſcilicet renuntiatio fiat ante acceptationem, an verò poſt, approbant Chriſtopho.Por.in §.1.nu.4.inſt. per quas perſo.nob.acquit. & Hypol. Rimiual. in eo.§. nu. 92.ac Anchar.in conſ.106. num. 3. per tex. expreſ.in l.3.§.geſta ff. quæ in fraud. credit. vbi, *geſta*, (inquit) *fraudationis cauſa accipere debemus non ſolùm ea, quę contrahens geſſerit aliquis, verùm etiam ſi forte data opera ad iudicium non affuerit, vel litem mori patiatur, vel à debitore non petijt, vt tempore liberaretur, aut vſumfructum, vel ſeruitutẽ amittit.*

Cum autem in noſtro caſu loquamur de renuntiatione vſusfructus iam patri acquiſiti, & per eum acceptati, imò de vſufructu, qui ſemper fuit ipſius (vel cauſaliter, vt ante hæreditamentum, cum ipſa proprietate, vel formaliter, vt poſt hęreditamentum, ſecundum opinionẽ illorum, qui volũt ſtatim proprietatem transferri in hęreditatum filium quique nunquam exiuit ab eius dominio, & poteſtate, certè dicẽdũ eſt eſſe diminuere proprium patrimoniũ, ſi patet renuntiationem vſusfructus faciat, & nullo modo dici poſſe ſolùm noluiſſe acquirere.

78 Pulchra † eſt hæc materia, & ideò diutiùs circa eam immorandum. Diximus in ſuperioribus poſſe debitorem ſibi delatam hæreditatem ante acceptationem repudiare, nec per hoc videri fraudaſſe creditores, videamus nũc (quod ſcio non multis ab hinc diebus ſtrenuè diſputatum in Senatu) nunquid idem ſit poſt acceptationẽ, vt ſcilicet quando grauatus foret quis de hæreditate poſt mortem reſtituenda an poſſit ante eam, reſtituere eandem fideicõmiſſario, abſque eo quòd per hoc poſſit dici fraudaſſe creditores tanquam remittens ius acquirendum, non acquiſitum, vt pote fructus, qui cederent à die reſtitutionis ad mortem vſque ipſius hæredis, an verò contra dicendum eſſet non poſſe huiuſmodi præmaturam reſtitutionem facere in præiudicium creditorum, vt pote quia ea fieret de iure iam quæſito per ipſam aditionem hæreditatis.

79 Pro prima † opinione eſt tex. qui cauillari nõ poſſe videtur in l.patrẽ, 19. ff. quæ in fraud. credit. in qua habetur patrem, qui non expectata morte ſua fideicommiſſum hæreditatis maternæ filio ſoluto poteſtate reſtituit omiſſa ratione falcidię, plenam fidem, & debitã pietatem ſequutus exhibitionis, creditores non fraudaſſe, cum quo concordat tex.in l.ſequent. debitorem eo.tit. quæ in fraud. credit. deffendit Bal.in rub.C.de reuoc.his quę in fraud.credit. num.11. Alex.in additione ad Bar. in allega. l. patrem, Iaſ.in §.Item ſi quis in fraudem, num. 127.inſt.de actio. & latè Rebuff. conſ.176. nu. 20. & 21. & vltra eos Trigona ſingu.49. Padilla in repeti. l. poſt mortem C. de fideicom. à num.3.

80 Secundò † pro eadem opinione facit tex.in l.ſi ſpõſus, in §. ſi quis rogatus ff.de dona.inter vir. & vxor. vbi Conſultus ait maritum rogatũ de hæreditate reſtituenda vxori ſuę percepta certa quantitate, ſi ſine deductione reſtituerit, magis pleniore officio preſtandę fidei functum, quàm donaſſe, videri.

His duobus pręſertim iuribus hæc fulcitur opinio: Cæterùm eis non obſtantibus tenendum cenſeo quòd imò eiuſmodi præmatura reſtitutio fieri non poſſit in fraudem creditorum, quod pluribus modis probari poſſe exiſtimo.

81 Primò † quia cum in ſe includat remiſsionem fructuum, quos hæres percepiſſet durãte tempore vitæ ſuæ, indè fit quòd propterea frau-

Digitized by Google

fraudari dicatur creditores per huiuſmodi reſtitutionem l.3.§.geſta ff.quæ in fraud. credit. cuius verba formalia ſuprà poſuimus.

Cui conſiderationi ſummè conducet(quod eſt ſummè in hac materia attendendum, cum ſit totius illius clauis, ex quoque omnia, quæ in contrarium dici poſſunt, nullo negotio dilui,ac deſtrui valent)ſi addideris quòd per aditionem hæreditatis per hæredem factā ius ipſe acquiſierit nedum ad fructus omnes percipiēdos intra tempus,quod decurret vſque ad diē reſtitutionis, qui eſſet dies mortis, ſed imò ad dominium ipſius hæreditatis, adeò vt per aditionem,& ſtatim ea facta,efficiatur & ipſe verus,& legitimus dominus hæreditatis, vt ſatis ſuperq. in ſuperioribus in hac eadē glo. nu. 61. & 62. comprobauimus.

82 Conducit † vltimò eidem conſiderationi doctrina Peraltæ in repeti.l.cum pater §.à filia num.92.cum ſequent.& in l.3.§. qui fideicom. num.63.& ſequent.ff.de hęred.inſt. quem refert, & ſequitur Ludoui. Molioa de primog. Hiſpa.lib.2.c.4.num.33.& Iacob. Cancer. var. reſol.par.3.c.15.de renuntiatio.num.173. tenentis hæredem,qui non tenebatur reſtituere niſi poſt mortem,poſſe ſi voluerit in vita reſtituere, & ratione commoditatis, quam erat ipſe percepturus, grauamen aliquod adiungere fideicommiſſario commenſurabile cum emolumentis,quæ ipſe percepiſſet ſi non reſtituiſſet.

Ecce ergo quàm ſit alienum à veritate dicere quòd per huiuſmodi præmaturam reſtitutionem non fraudentur creditores,quaſi non tractetur de remiſſione iuris quęſiti, ſed imò iuris quærendi.

83 Secundò † pro eadem opinione faciunt iura tex.in l.ait prætor §.ſi cum in diem , & in l. omnes §.fin.ff.quæ in fraud.cred.vbi qui obligatus eſt in diem,id eſt vt ad diem futurum ſoluat,ſi ſoluit præſenti tempore,cenſetur in fraudem feciſſe,quia prætor putauit etiam fraudē

84 in tempore fieri:exemplum † ſæpè contingibile ponit I.C.io allega.§.fin.l.omnes, in marito,qui habens creditores,potenſq.dotem vſq. ad certam diem ſibi retinere, eam ſtatim ſoluto matrimonio vxori reſtituit:dicitur enim per hanc reſtitutionem ſuos fraudaſſe creditores.

85 Tertia † ſolet afferri ratio huius opinionis, quia conditiones ſunt in forma ſpecifica ad implendæ iuxta l.Meuius cum ſimil.ff.de condi. & demonſtra. ac propterea non videtur poſſe hęres eis contrauenire, & ex cōſequenti hęreditatem ante mortem reſtituere, cum ſolùm eſſet grauatus poſt mortem.

86 Cæterùm † ego hanc rationem flocci nō facio quamuis communiter à doctoribus in propoſito adducatur,quippe qui ſciam eam conditionem,vt non teneretur ante mortem hæres reſtituere, in ſui fauorem fuiſſe adiectam, ac propterea potuiſſe,ac poſſe ipſum omni iure illi renuntiare , ſi aliud non obſit, quod renuntiationem impediat,ac proindè nihil conducit argumentum,cui ſi iuſtitia huius opinionis innite retur,facilè ipſa corrueret,ac deſtrueretur.

87 Quarta † ergo ratio huius opinionis,quæ videtur etiam ratio eſſe aliarum rationum addu ctarum, eſt, quia huiuſmodi præmatura reſtitutio donatio eſt,ex doctrina Bar.in ſæpè allega.l.poſt mortem num.3.C.de fideicom. Cancet.vbi ſuprà num.171. qui alibi eundem Bar. idem tenentem,& Pau. de Caſt. in d. l. poſt mortem,citat.adde Peregri.de fideicom. art.5. num.127.

88 Videturque † huius dicti clara ratio quòd donari dicatur quod nullo iure cogente cōceditur,l.donari 29. de dona. l. donari 82.de reg. iur.quæ donatio fructus cōprehēdit decurrendos,ac percipiēdos vſq. ad diē mortis hęredis, ad quos ius quæſitū habebat hæres per aditionem hæreditatis, vt ſuprà probatum eſt, non ergo dicatur per huiuſmodi præmaturam reſtitutionem non fieri fraudem creditoribus quaſi nihil de patrimonio diminuatur.

Cum in his verſarer peruenerunt ad me cuiuſdam certè celebris, & egregij huius noſtræ ciuitatis viri labores manuſcripti, (vtinam prodeant aliquando in lucem , quod exiſtimo futurum in maximam reipublicæ vtilitatem) in quibus,inter alia,reperi hanc latiſſimè diſputatam quæſtionem,pluraque pro vtraque parte adducta argumenta,quæ poſſunt quemcunq. virum doctum,qui ſuū in his deſideraret proferre iuditiū , terrere, vbi vidi egregium illum virum inclinatū, imò determinatè concludēté poſſe fieri huiuſmodi præmaturam reſtitutionem non obſtātibus reclamationibus creditorum,quos dicebat nō poſſe pręt.dere ſe ex ea fraudatos:fundabat ſuam opinionem ex l. patrem & l.debitorem ſuperiùs allegatis.

89 Dicebat † item quòd ex aditione hæreditatis ius ad fructus futuros non irreuocabiliter, ſed imò reuocabiliter, imperfectè,& ſub conditione,niſi vellet reſtituere, hæredi quærebatur, & ideò non poſſe creditores fraudem prætendere ex præmatura illa reſtitutione quaſi facta de iure irreuocabiliter quæſito, allegabatque ad id glo.in l.qui autem, verbo *legatum* ff.quæ in fraudem creditorum, & ibi Bar. ac Iaſ. in §. item ſi quis in fraudem num.121.inſti.de actio. non aduertens glo. & doctores prædictos caſum decidere valdè diuerſum ab hoc noſtro:

90 loquuntur † enim de repudiatione legati ante acceptationem,dicentes,quòd ſiue ea fiat ante aditam

aditam hæreditatem,ſiue poſt,non fraudantur creditores,cum non dicatur propterea legatarius diminuere de patrimonio, cum fingatur non eſſe quæſitum,ex l.nam ſicut ff.ad l. aquil. Hæc nihil ad propoſitū probare quis nō videt? concluderet autem aliquid hæc argumentatio quando doctores,qui allegantur, loquerentur de repudiatione,ſeu veriùs tenuntiatione legati poſt acceprarionem,in quo caſu nos loquimur, non quando ante acceptationem fieret repudiatio,qui eſt caſus, d quo doctores ſuprà dicti loquuntur,quem nunquam nos negauimos,vti ex ſuprà traditis apparet.

91 Tertiò † dicebat præmaturam illam reſtitutionem non eſſe donarionem,ſed imò dilarionis in ſui fauorem adiectę tenuntiarionem, iuxta l.cum tempus de reg.iur.quam fieri poſſe probat tex.in l.ſi quis in conſcribendo C.de pac.cum ſimil.

Dicebat item illud eſſe plenæ fidei exhibitionem,ad quod Peregri. aduocabat de fideicom.art.3.num.125. Cæterùm ego ſibi cōcedo quòd remiſsio ſit dilarionis in ſui fauorem appoſitæ præmatura illa reſtitutio,quòd item tali dilarioni de iure tenuntiari valeat, cętetùm quòd id fieri poſſit extanribus crediroribus, quòd item propteteà donatio dici nō debear, & remiſsio,ſeu,teuuntiatio iuris quæſiti, pec quam creditores fraudantur, id eſt quod ſibi expreſſiſsimè nego,nec arbitror probari poſſe, aliàs concedendum mihi foret quaſcūque alienationes fieri poſſe, non obſtantibus reclamationibus crediroium, cùm ſint actus de iute ſimplicirer permiſsi, ſicuti cuiuſcunq. alterius iuris pro ſe introducti tenuntiatio.Et quod attiner ad auctoritatem Peregrini,is nihil eo loci loqnitur,ſi eſt, vel non eſt, remiſsio dilationis,ſolùm inqnit non eſſe donarionem, nec proprij patrimonij diminutionem; ſed plenæ fidei exhibitionem non præmaturam hanc de qua agimus reſtitutionem, ſed remiſsionem Falcidię,&Trebellianicæ,quam detrahere heres grauatus poterat, inter quæ quantum ſit diſcriminis,ex infrà tradendis ſpeto quòd plenè conſtabit.

92 Quartò † adiungebat iſdem doctor rationem Bal.in rub.de reuocan.his, quæ in fraud. cred.quem in ſuperioribus citauimus,dicentis fideicommiſſum hniuſmodi non eſſe cōditionale, ſed imò ad beneplacitum hæredis, qnod ſi ita eſt,quid vetabit (inquiebat) fieri reſtitutionem qoando voluerit hęres, maximè cum ea reſtitutio fiat legè permitente,ex diſpoſitione l.poſt mortem, & ſimil.C. de fideicommiſ. & ex tacita; & præſumpra voluntate deffuncti,cum,vt dixi,non cenſeatur fideicommiſſū cōditionale vt reſtitueretur poſt morrem, ſed ſit poſitum in beneplacito,& voluntate hæredis,ſi antea vellet reſtituere, ae propterea cū à lege,& teſtarore permitaiur,non viderur poſſe dici præmarura reſtitutio,prout Trigona in allega.ſingula.49.in fine dicebat.Cæterū ſi à me quæreretur quid vetare poſſet hanc reſtitutionem,ego reſponderem faciliter,quòd creditores,in quorum præiuditium non poteſt fieri remiſsio, vel tenunriario iuris quæſiti, quale eſt iſtud ius ad fructus per aditionem, vt ſuperiùs diximus,quæſiros,non ſecus ac ſi quæreres quid verarer quominùs rem propriam liberè donarem,vel alienarem,cum in ea ſim de iure modetator,& arbiter iuxta l. in re mādata C. manda.quid etiam vetaret quominùs ego donarem,vel alienarem rem, quam mihi deffunctus reliquit, vt de ea facerem ad meum beneplacitum, ac liberas voluntates, reſponderem,quòd creditores, ſi eos haberem, in quorum præiuditium donationes huiuſmodi, & alienationes fieri eſt de iure prohibitum:

93 Quod † ergo lex,& teſtator permitunt in hoc noſtro caſu fieri poſſe reſtitutionem ante mortem, intelligendum eſt, dummodo per eam nō fiat tertio præiuditium,quod reguläritet in omnibus diſpoſitionibus ſubintelligitur l.2.§.merito & §.ſi quis à Principe ff.neqoid in loco publico,cum concordan.allegat. in glo.in dicto §.merito,verbo, *ſine iniuria*, & in dicto §.ſi quis à Principe,verbo *ſi conceditur*, & in terminis quòd libera adminiſtrandi, vel alienandi faculras ſit ſic intelligenda, dum nō fiat fraus creditoribus,probat tex.in l. ſi parer, ff.quæ in fraud.cred.

94 Quintò † arguebat de doctrina Bal.in l.1.C. de his, qui ante aper.tab.&c. & in l.maximum virium C.de lib.prętet.allega. per additionem ad Bat.in ſępè allega l. patrem, dicenris quòd quemadmodum extante ſtatuto, quòd exſtātibns maſculis fœminæ non ſuccedant, poteſt maſculus,etiam in pręiuditium ſuorum creditorum, tenuntiare ſtatuto, & ſic conſentire quòd fœmina admittatur, ſic dici debet poſſe hæredem graoatum,ante mortem, reſtitutionem facere in pręiuditium creditorum tenontiando illi dilationi;quæ fuerat in ſui fauorem adiecta. Cęteiòm ego faciliter teſpondebo argumentum non procedete,cum per illud ſtatutum,quamnis defferens hęreditatem maſculis,non cenſeatur ad eam ius quæſitum filijs maſculis, ſic vt renuntiando dicantur aliquid de patrimonio amittere,vel diminuere,ſed ſolùm nolle acquirere,quod non eſt prohibitū, nec dicitur fieri in fraudem creditorum,ſicuti in confeſſo eſt nec per hęredis inſtitutionem in teſtamento alicuius factam tale ius cenſeri quæſitum, quod non poſſit renuntiari, ſeo repudiari abſque eo quòd indè dicatur fraus facta creditoribus,iuxta l.qui autem,quam in ſu-

perioribus

periotibus allegauimus ff. quæ in fraud. cred. & l.non fraudantur de reg.iur. Nos verò agimus de renuntiatione hæreditatis iam aditæ, cuius renuntiatio diminutio eſt patrimonij, vt dictũ eſt, & inferiùs latiùs tradetur: concluderet autem argumentatio quando doctores loquerentur in caſu,quo delata hæreditas per ſtatutũ acceptata fuiſſet per filios maſculos,& poſtea repudiata,ſeu renũtiata, quod tamen non dicunt,nec dicere poſſunt,obſtantibus ſupradictis,& infrà tradendis.

95 Sextò † arguebat is doctor dicens, quòd ex quo hæreditas,quæ reſtituitur,ex qua fructus poſteà percipiendi ſunt,non eſt hæredis grauati reſtituẽtis,ſed primi teſtatoris,facultas illius reſtitutionis in vita,vel in morte per hęredem grauatum neceſſariò faciendæ non poteſt dici beneficium liberalitatis propriè vt in l.69.vnũ ex familia §. ſi falcidia verſ. non enim facultas,de lega.2.nihil enim aliud (inquebat) facit hæres grauatus reſtituendo, quàm tollere obſtaculum,quo fideicommiſſarius impediebatur quominùs fructus illos percipere poſſet, quo impedimento ſublato fideicommiſſarius ipſo iure ſuccedit , & incommutabiliter illos fructus acquirit ex Trabelliano, & ex iuditio deffuncti,non autem ab hærede grauato, vel

96 ex illius liberalitate:Nam † remouens obſtaculum non facit actum vt dicit Bal. in c. cum omnes nu.18.& Felinus num.24.& 26.de conſti.quos ego ad aliud propoſitum allegaui ſu-

97 prà clau,3.glo.3.*domicelli* nu. 78.& † ex illa amotione obſtaculi,& impedimenti de iure retrò fingitur obſtaculum , vel impedimentum nullum vnquam fuiſſe,Bal.in conſ.69. num.4. vol.1.& in conſ.426.num.3.vol.3.& in l.ſi quis poſthumos §.ſi filium col.1.in fin. ff. de lib. & poſthum.

Reſpondeo tamen hanc argumentationẽ in duobus peccare,primò in eo quod adducit tex.in allega.§.ſi falcidia tam diuerſum à caſu

98 noſtro quantùm eius lectura iudicat : dicit † enim quòd ex eo facultas neceſſariæ electionis per hæredem vigore commiſſionis ſibi factæ per teſtatorem fiendæ, non eſt propriæ liberalitatis beneficium,quia is nihil de ſuo videtur reliquiſſe , quia quod reliquit omnino reddere debuit,ecce ergo quòd propterea electio non dicitur liberalitas hæredis, quia neceſſariò tenebatur eam facere:noſter autem hęres in vita non tenebatur reſtituere,& propterea verba eius legis eum non comprehendũt, ſed imò è contrario liberalitatis beneficium debet dici reſtitutio,quæ fit in vita, quia eam hæres facere non tenebatur,ſi in hoc caſu licet à contrario ſenſu arguere.

In alio etiam pecat eadem argumentatio dũ vult reſtitutionem hanc ſolùm eſſe obſtaculi remotionem:id enim non videtur verũ,quod hoc clariſſimo exemplo demonſtrari arbitror. Ponamus Petrum iacere velle lapidem in Ioannem,exiſtente Franciſco in medio ipſorum,ſic vt lapis ad Ioannem peruenire non poſsit niſi Franciſcus tollatur ď medio:hoc caſu ſi Franciſcus de medio tollatur ante iactum lapidis, ſic vt is poſſit tecta via in Ioannem ferire, dicetur inte optimo Franciſcus nihil aliud feciſſe, quàm ſubſtuliſſe obſtaculum, & impedimentum,quo lapis impediebatur à Petro in Ioannem recta via peruenire , cæterùm ſi Franciſcus ſe non moueat de medio , ſed lapidem in ſe recipiat , poſteaque in Ioannem eijciat, dici non poterit, quamuis lapis ad Ioannem peruenerit,perueniſſe ad eum à Petro quaſi ſublato Ioanne,qui impedimento erat, ſed imò Franciſcũ lapidem eieciſſe, ab illoque Ioannẽ lapidem recepiſſe,ſic in noſtro caſu,ſi hæres, qui erat in medio inter teſtatorem,& fideicõmiſſarium tempore mortis teſtatoris ſeſe ante acceptationem de medio ſubſtuliſſet, vt locũ faceret ſubſtituto, eo caſu per eam ſublationem dici potuiſſet nihil aliud factum quàm tollere obſtaculum,& impedimentum, & per hoc non potuiſſent dici fraudati creditores,vt ſuprà diximus, verùm ipſe in noſtro caſu ſe ſe de medio non ſubſtulit tempore aditionis faciendæ,ſed imò hæreditatem adiuit, & acceptauit, poſteaque in fideicommiſſarium tranſtulit,ob quod ea tranſlatio remotio obſtaculi tantùm propriè dici non poteſt, ſed imò actus,& factum hæredis,ac liberalitas ipſius.

99 Septimò ſic † grauis ille doctor argumentabatur,præiuditium,quod per huiuſmodi reſtitutionem, quæ in vita fiat, conſideratur fieri creditoribus,eſt reſpectu fructuum percipiendorum in diem vſque mortis hæredis quaſi per illam eos videatur hæres remiſiſſe, ſeu donaſſe,cum eſſent proprij,& ſui effecti per aditionem hæreditatis,hoc autem (inquebat) non eſt in conſideratione, quia huiuſmodi fructus nunquam fuerunt in bonis hæredis grauati, nam quamuis illos cõſequi potuiſſet ſi hęreditatem ante mortem non reſtituiſſet, tamen cũ ſtatim,& eodem die, quo reſtituit, vel paulò poſt, ab hac vita deſcedere potuiſſet, & moriendo illos amittere, hinc eſt quòd illorum fructuum acquiſitio ſub incerto erat, quia ſe habebat ad eſſe,& non eſſe vt dicit Iaſ. in d.l. poſt mortem num. 7. verſ.circa ſecundum C. de fideicommiſ.& pendebat ex fortuna,& ex futuro euentu, cum hæres grauatus quotidie de ſua vita incertus ſit,vt dicit Maria. Soci. in conſ.124.nu.3.&ptopterea ius conſequendi dictos fructus poſt reſtitutionem,nõ poterat dici merum ius,ſed potentia quædam, & facultas percipiendi ſi vixiſſet,& reſtituere noluiſſet hæres,

hæres,per cuius potentiæ ſublationem, & ſui ipſius priuatione non poteſt dici hęres pręiudicium facere creditoribus,cum non ſit de iure quæſito,ſed quærendo.

Reſpondemus tamen huic argumētationi, primò quòd imò fructus percipiēdi vſq. in diē mortis erant iam in bonis hæredis ante reſtitutionē ex vi aditionis hæreditatis, per quā illud ius fuit ſibi acquiſitum,vt latè ſuperiùs cōprobauimus.Secundò reſpōdemus nō eſſe verum quòd illa fructuū acquiſitio ſit ſub incerto, & ſe habeat adeſſe,& nō eſſe,vel pendeat à fortuna,& ex futuro euentu,ex quo ſicut diu,multūque viuere pōt hęres,ſic ſtatim, aut paulò poſt mori,& moriendo fructus amittere, ratio eſt, quia cū per aditionē, vt dictū eſt,perfectè fructus omnes percipiēdi vſq. ad diem mortis hæredis fuerint per eum acquiſiti,nulla incertitudo quoad ipſos,& ipſorū acquiſitionē pōt cōſiderari,ſed tantū quoad id,an plures, an verò pauciores futuri ſint fructus illi,id enim eſt ſolū,quod pendet à fortuna,& futuro euentu, à longiori ſcilicet,vel breuiori vita hęredis,cæterùm fraus non conſideratur quoad hoc,ſed tātùm quoad fructus percipiēdos vſq. ad mortē hæredis, ſiue plures ſint,ſiue pauciores,in quorum acquiſitione nulla eſt incertitudo:exēplū, habeo(ponamus)quādam,quā recipio, pēſionem annuam ad mei tantū vſq. vitā duraturā, quęro an renuntiatio pēſionū decurrendarum vſq. ad diem mortis dicetur facta in fraudem creditorū,vel non?certè ſi conſideremus argumentū ab in certitudine vitæ ductū iuxta ſuperiùs tradita,dicēdū videbitur non fraudari per eam creditores,verū quis tale dicet? certè nullus, cū ea incertitudo ſolùm verſetur circa id, an ſcilicet plures futuræ ſint pēſiones,vel pauciores, cuiꝰ rei nulla ratio habetur quoad fraudem creditorū pręſumendam, vt dictum eſt.

Hæc ſunt,quæ apud egregiū illū virū, licèt pluribꝰ dilatata verbis,legere potui,quibus ſatisfeci prout vidiſtis, an benè, vos iudicabitis, hoc ſolū vnū poſſū atteſtari quòd cū is doctor hæc,antequā prælo darentur,vidiſſet, parū abfuit quin libēter mecū cōueniret, & ſuā deponeret ſentētiā,ego tn̄ in mea præſtiti ſemper,& perſiſtam dum alius non dabit meliora.

100 Quod † difficile exiſtimaui, eſt, & ſemper fuit,reſpondere iuribus pro cōtraria opinione allegatis,& eorum verum intellectū,& ſenſum inuenire,& ſignanter l.patrem ff.quæ in fraud. cred.quæ acriter pugnat contra noſtrā opinionem,quęq.in cauſa fuit vt plures ab ea recederent:arbitror tn̄ me tantū laboris in hoc conſumpſiſſe vt forſan pluribus,qui hæc legent, faciliter perſuadeam ſi verum eius intellectū nō reperi viam ſaltem monſtraui , qua ſit omnibus facile illū inuenire,vt autē id aperiā operę prætium duxi incipere à relatione intellectuum,quos doctores ad d.l. hucvſq. excogitarunt,ſic fiet vt faciliꝰ ad noſtrū perueniamus.

101 Vldarī. † Zaz.in lib.1.ſuo. intellectuū ſingularium,vbi agit de intellectu d. l. patrem,pag. mihi 44.poſt glo.verbo,*morte*,in eadem l. duas ad eam refferr applicabiles lecturas,ambas dicens probabiles, prima eſt quòd paterfuerat ab vxore grauatus de hęreditate cōmuni filio poſt mortem reſtituenda,& ipſe quidem in vita illam filio reſtitueret abſque detractione trabellianicæ,& cum fuiſſet quæſitum an hoc cenſeretur factum in fraudem creditorum, id eſt,an id potuiſſet fieri in eorum pręiudicium, reſpondet C.quòd potuit fieri,quia magis videtur pater fidem,& pietatem expleuiſſe reſtituendo hæreditatem in vita,quàm in fraudem creditorum feciſſe.

Hanc lecturam amplectuntur omnes, qui contra nos tenent , poſſe huiuſmodi reſtitutionem fieri in præiuditium creditorum , & ſignanter Bal. in allega.rub.C.de reuocan. his quæ in frau d.cred.in fi. & in cita. l. poſt mortem C. de fideicom. & Iaſ. ibidem num. 2. Padilla ibidem num. 3. idem Iaſ. in l.ſtipulatio §.inter certam num.4.de verb. oblig. & in §. item ſi quis in fraudem num. 127. inſti.de actio.& Antho.Trigo.in ſæpè allega. ſingular. 49.idem Zaz.vbi ſuprà num.4.in fi.& nouiſſimè Hypol.Montaner in addi.ad comen. Antho.Oliba ad cap.18.& 19.numer.14.par.2.lib. 1.de actio.

Fundāt hunc intellectū doctores in verbis, *non expectata morte*, appoſitis in illa l. quę alias ſuperfluò ſtare dicendum foret niſi fateremur patrem fuiſſe poſt mortem grauatum de hęreditate reſtituenda,quæ ſuperfluitas de acutiſſimi ingenij viro Papiniano illius legis auctore, credenda non eſt,nec ſuſpicanda.

Qui hanc lecturam,& intellectum ſequuntur fateri eos planè oportet per eam l. probari nec in præmatura illa reſtitutione, quæ ante mortem fit, fraudari creditores, quamuis per eam priuentur commodo fructuum percipiēdorum vſque in diem mortis hæredis, quibus in ſuis creditis ſatisfieri potuiſſent,nec etiā in omiſſione detractionis trebellianicæ,quam facere potuiſſet heres ſi voluiſſet,& ex ea ſatisfacere creditoribus.

Rationem dicunt eſſe quia hæc præſtatio fidei, & pietatis in filium excludunt ſuſpicionē fraudis:quomodo enim(inquiunt)intelligeretur fraudare qui fidem vberiùs pręſtat,qui filio ſuo ex pietate paterna conſuluit:ſic Zaz. in d. l. patrem num.5.& ſic Padil.in d.l.poſt mortem nu.4.C.de fideicom.qui poſtquam contra d. l. patrē,& illud, quod eam probare exiſtimabat, oppoſuit de l.ait prætor.§.ſi cum in diem, & l.

omnes §.fi.verſ.ſi vir vxori ff.eo.tit.de his,quæ in fraud.cred.quatenus habet non poſſe à debitore præueniri diem ſolutionis,vel reſtitutionis in fraudem creditorum, nam & in tépore quoq. fraudantur creditores propter cómodũ repræſentationis,ſupradictam ſolutionem excogitauit,& rationem differentiæ inter vnum, & alium caſum dixit eſſe quòd in dicta l. patré ſunt(inquit)in medio fidei nexus,quam hæres præſtitit deffuncto, & ſplendor paterni affectus,quæ fraudis ſuſpicioné,atq. præſumptionem excludunt,quę (inquit) minimè aderant in legibus contrarijs.

102 Ego † huic rationi libenter aſſentirem ſi cótrarium pro expedito non haberem,quòd ſcilicet inter coniunctas perſonas, & ſic inter patrem,& filium facilè fraus præſumatur, iuxta l. lata,aliàs data,lege C.de dona. & quę latè probat Maſcar.de proba. conclu. 815.nu.10.nob. Ludoui.à Pegue.quondàm noſtri Senat⁹ egregius doctor deciſ.50.num.3. Meno. conſ. 334. nu.47.vol.4.& de præſump.lib.3.præſumptio. 124.nu.26.latè Farina.conſ.42.nu.31. & in additio.littera G. vbi plures allegat. Quæ eſt ratio, qua ego de anno 1609.in cauſa cóiugũ Croſos contra Petrũ Amat,ad relationé egregij Senatoris Fráciſci Bonet, ſcriba Iacobo Agramunt, deffendebam præſumi fraudem, & ſimulationem in quadam donatione facta vxori per maritum de quadam proprietate pridie quàm ab eodem marito alteri venderetur, quia ſcilicet facta donatio prędicta fuerat vxori,& ſic con-† iunctæ perſonæ,atq. ita *obtinuit* ſtandũ eſſe alienationi per eundem maritum poſtea, vt dixi, de eadem re,quæ fuerat die præcedenti ab eo vxori donata, factæ non obſtante donatione prædicta, vtpote quia fraudulẽter,& ſimulatè inter maritũ,& vxoré,perſonas cóiunctas, præſumeretur facta.Códucunt quæ ſub breuibus Anthon. Fab.docet in ſuo Cod.lib.3.tit.20. de inofficio.dona.defi.6.n.4. dicens generale eſſe quòd ſoleant eſſe fraudis ſuſpecta quæ inter parentes,& liberos geruntur quoties alius læditur,ad quod probandum plura iura allegat.

103 Poſſẽm † item ſupradictæ opinioni aſſentire
libens ſi fraus creditoribus non cenſeretur fa-
cta niſi probaretur animus,induſtria, & propo
ſitum fraudandi: cęterum ego reperio quòd
ſine his fraus dicatur fieri creditoribus,re ſcili-
cet,effectu,& euentu ſolo:ad id enim ſunt iura
tex.in l.omnes §.Lucius titius ff. quæ in fraud.
cred.l.6.§.penul.& vlt.eo.tit.& l. penul. C. eo.
ſic Antho.Oliba in §.Item ſi quis in fraud. n. 5.
104 Inſt.de actio.Et in † cauſis lucratiuis,qualis eſt
iſta,qua de agimus, reſtitutionis, quam pater
filio facit ante tempus, ſufficit fraudem adeſſe
re,effectu,& euentu,quamuis non adſit conſi-
lium,& propoſitum fraudandi,nec de fraude
filius participauerit, vt reuocari debeant alienata,vt Roma.Cęſ.probat in l.5.C.de reuo.his, quę in fraud.cred.& ibi Accur.in glo.& Oliba, qui doctores allegat,in d.§.Itẽ ſi quis in fraud. num.7.nihil ergo prodeſſe poteſt quòd pater præſumatur,vel non præſumatur in fraudem creditorum feciſſe,ſi re,& euentu, creditores fraudati appareant.

105 Secunda lectura † & ſecũdus intellectus eſt quòd pater nó fuit poſt morté rogat⁹ de hereditate filio reſtituenda,ſed imò purè, cęterùm quia filius erat in eius poteſtate conſtitutus,nó poterat ipſe cogi ad eam reſtituendam vſque ad mortem,cum vſque ad eam non cogeretur filium emancipare, iuxta l. fideicommiſſa §. ſi à filio de lega.3.cum autem his non obſtantibus voluiſſet pater non expectata morte filiũ emancipare,& ei emancipato reſtitutionem facere abſq. deductione trebellianicæ, & fuiſſet quęſitũ an id potuiſſet in præiudiciũ creditorũ fieri,reſpódet Conſultus quòd ſic,quia in hoc magis videtur pater fidem, & pietatem expleuiſſe,quàm creditores fraudare voluiſſe.

Hic intellectus robur accipere poteſt à l.qui autẽ §.ſimili modo ff.eo.tit.quæ in fraud.cred. vbi non cenſeri fraudaſſe creditores patrem diſponitur,qui filiũ ſuum emancipauit vt ſuo arbitrio adire poſſet hæreditatem.

Cótra hunc intellectũ grauiter,& acriter inſurgunt qui prioré excogitarunt dicentes per eum neceſſariũ fore quod ſuperfluitas verborum, *non expecta morte*,cócedatur ineuitabiliter,quo nihil in iure abſurdi⁹. Cæterũ qui rem acuratè cóſiderabit,videbit nó eſſe, ſequẽdo hunc intellectũ,ſuperfluitaté illã concedendã, imò de neceſſitate ea verba debuiſſe in d.l.apponi: ſi enim exiſtẽti filio in poteſtate patris nó tenebatur pater reſtitutioné hęreditatis, etiã purè filio relictę,facere,niſi qñ fuiſſet ab eius poteſtate liberatus,& emancipatus,emãcipare autem nó poterat pater cogi in vita, indè fit à primo ad vltimũ quòd rectè dicere poſſumus nõ fuiſſe patré tẽtum ad reſtitutioné faciẽdã niſi poſt mortem,ſi ergo in vita liberaliter reſtituere hæreditatem pater voluerit filio priùs ab eius poteſtate liberato, iure optimo dicetur eam patrem reſtitutionem feciſſe non expectata morte, ad quam vſq. eam differre potuiſſet, quamuis expreſsè non fuiſſet de hęreditate poſt mortem reſtituenda grauatus.

Dicunt item non poſſe dici, quod præſupponitur ſecundum hunc intellectum,teſtatorem voluiſſe quòd hæreditas reſtitueretur filio quando eſſet à patria poteſtate liberatus, tum quia nullum de hoc verbum in tex. illo, tum etiam quia quando id teſtator voluit, lex ſolita eſt exprimere,vt habetur in Nouel.cóſti. 159.in verſ.*id ipſum vero ſuburbium tunc demum*

clariſſi-

clariſſimo Licerio nepoti meo dari volo cum primùm poſt mortem meam patris ſui poteſtate ſolutus per emancipationem ſui iuris effectus fuerit, qui tex. alibi legitur in auctē. de teſtitu. fideicom. in verſ. *dari quidem volo* col. 9. Cæterùm facilitèr reſpōdemus quòd nec nos dicimus intelligi in eo tex. patrem grauatum à teſtatore de hæreditate teſtituēda filio cum ſui iuris eſſet, ſed quòd imò purè rogatus à teſtatore fuerat reſtituere, poterat tamen pater ex legis diſpoſitione reſtitutionem vſque ad mortem differre, ad quā vſque non tenebatur emancipare, quæ quantùm inter ſe diſtent, tuum eſto iudicium.

106 Nec, † caſu quo ita eſſet, volumus concedere concludentem eſſe argumentationem, ecce locum in quo Imperatores, vel Iureconſulti volentes hæreditatem filio non reſtitui niſi cum eſſet emancipatus, illud expreſſerūt, ergo vbi taliter non eſt expreſſum non poteſt ita ſubintelligi; quia ſi id verum foret tollenda potius eſſet & eradicanda tota coniecturalis, & præſumptiua probatio, & cum ea maior ferè pars iuris noſtri, quæ circa eam verſatur, cui magna ex parte ius innititur: ſed quid in his conſumor? non ne habemus tex. expreſſum, quo id probemus, quòd ſcilicet in fideicomiſſo relicto filio intelligatur tacitè, licèt expreſsè non dicatur, cum ſui iuris erit, in l. fideicōmiſſa 11. §. ſi filio, de lega. 3. & Peregri. probat de fideicom. art. 45. nu. 5. & Ludoui. Moro. reſponſ. 18. num. 25.

Hic videtur eſſe intellectus quem gloſ. amplectitur in d. l. patrem verbo *morte*, quia ponitur ab ea in vltimo loco inter relatos, iuxta cō-
* munem doctorum, in hoc de tacita vltimò telutæ opinionis approbatione, reſolutionem.

107 Tertius † intellectus fuit quem Iacob. Cancet. refert in tertia parte var. reſolu. c. 15. de renun. num. 176. quòd dies in eo tex. non fuit appoſita in fauorem patris, ſed in fauorem filij ſui, cui cum mater, quæ erat teſtatrix, non poſſet relinquere cum effectu hæreditatem quin patri acquireretur, cum filius eſſet in poteſtate illius, iuxta l. placet ff. de acquir. hęred. volens mater quòd hæreditas ad filium cum effectu perueniret, inſtituit patrē, & poſt eius mortem filium, & pater hæc ſciens, & ſe habere creditores, filium emancipauit, & ſtatim ei hæreditatem reſtituit, & cum indicio matris teſtatricis id fecerit non dicitur fraudaſſe creditores, neque filius à patre, dum etiam pater viuit, cauſam habere dicitur, quinimò à matre, cum iuxta eius voluntatem fuerit facta reſtitutio, l. debitorē in fi. ff. eo. tit. quæ in fraud. cred. & l. 1. C. ad l. falcid.

Hunc intellectum tribuit Cancer. Trigonæ in ſingula. 49. & dicit eſſe de mente ab eo relatorum, & Bar. in d. l. patrem licèt non clarè ſe explicet, & Fulgoſ. ibidem, & ita tenendum arbitratur, quicquid ſuper hoc (inquit) aliàs ſit dubitatum.

Hic intellectus in multis mihi peccare videtur, primò in eo, quod vult conditionem non eſſe appoſitam in fauorem patris, ſed imò in fauorem filij, tum quia id ſimul cum reliquis conſiderationibus ad interpretationem illius tex. per Cancer. factis meram videtur ſapere diuinationem nulli innitens probabili coniecturæ ex diſpoſitione illius legis reſultanti, & repugnat communibus, & vulgaribus regulis iuris diſponentibus, tempus, quod in teſtamentis adijcitur reſtitutioni, ſemper cenſeri adiectum in gratiam hæredis, & non in gratiam fideicommiſſarij, vulga. l. cum tempus ff. de reg. iur. Padil. in d. & ſæpe allega. l. poſt mortem n. 2. in fin. & num. 13. Peregri. de fideicom. art. 3. num. 127. Hiero. Gab. conſ. 128. nume. 2. vol. 1. Item ſi in fauorem fideicommiſſarij inſtitutio, de qua in d. l. patrem, facta fuiſſet, textus ille decideret caſum indubitabilem quoad omiſſionem detractionis trabellianicæ: eam enim non detrahit hæres quando fuit inſtitutus ſolius fideicommiſſarij gratia, & fauore, quod tamquam mirabile notat Bal. in rub. C. de reuocan. his, quæ in fraud. cred. in fi. in verſ. *& dicturibi vnum mirabile*, & latè probat Trigona ſingula. 47. per tot. pluribus idem probat Gab. vbi ſuprà num. 1. fruſtra ergo quæſitū fuiſſet in d. l. patrem an hæres cenſeretur in fraudem creditorum feciſſe, ſi hęreditatem reſtituat omiſſa trabellianica in caſu quo eam detrahere non poterat, nec erat id excogitandū quòd fauore filij fuiſſet pater inſtitutus ab vxore quaſi ſit id inſolitum fieri aliàs, cum imò quotidiana experientia, quę eſt rerum magiſtra, contrarium nos doceat, quòd imò ferè ſemper maritis ab vxoribus, & èconnerſo hęreditas de vita relinquatur vtenda, & fruenda priùs quam ad filium perueniat, non quidem fauore, & in gratiam filij, ſed imò ſolo patris fauore, & in illius gratiam tantùm.

Peccare itē iſdem intellectus mihi videtur quòd Trigonę tribuatur in ſingula. 49. & eſſe de mente ab eo relatorum dicatur, ac Bar. in l. patrem, & Fulgoſ. ibidē, cum imprimis Trigona expreſſiſſimè Cancerio in eo aduerſari videatur, quod dicit in eo tex. tempus illud hęreditatis reſtituendæ, ſiue inſtitutionem factā de marito, factam fuiſſe in fauorem filij, non patris: tenet enim quòd imò in fauorem mariti, & patris reſpectiuè. Præterea Trigona ſuam opinionem, quòd per huiuſmodi reſtitutionē non fiat fraus creditoribus in eo ſolùm fundat quod docet Bal. in rub. C. de reuo. his, quæ in frau. credi. quē ſequitur Iaſ. in d. l. poſt mortē, & in l. ſtipulatio iſta §. inter certam ff. de

Digitized by Google

verb. oblig. quos ſolos duos Trigona allegat
in eo ſingula. quia ex prçſumpta mente teſta-
tricis non prçſumitur fideicommiſſum condi-
tionale, ſed ad beneplacitum patris, & in eius
fauorem, cui ipſe potuit renuntiare, & per
conſequens (inquit) apparet quòd reſtitutio
non fiat ante diem, & ſic nec in fraudem cre-
ditorum, quia conditio fuit tantùm poſita gra
tia ipſius patris.

Hæc Trigona dicit, ex quibus nullatenus, ni
grauiter fallar, probatur Cancerij intentum,
ille enim aliter atque aliter, rem explicat, aliũ
que fuiſſe illius legis & ſpeciem, & mentem
tenet.

Quoad Bar. autem, ego non video quomo-
do ex eius dictis in allega. l. patrem, hic intelle-
ctus depræhendatur, imò ſecundum ſuprà pro
poſitum ſequi ſic mihi videtur ve nihil clarius:
reſpondens enim ad l. omnes in §. fina. eo.
tit. quæ in fraudem cred. vbi qui ſoluit ante
diem dicitur fraudare creditores, hæc forma-
lia verba ponit. *Hec quod hic dicitur quòd pater
poterat differre non erat ex voluntate deffuncti, ſed
ex neceſſitate, quia filio in poteſtate conſtituto non
poterat reſtitui, ideò obligatio illa non videtur ha-
bere diem, ideò creditores non videntur fraudari,
ſed ibi loquitur quando obligatio de ſui natura ha-
bet diem, ideò creditores videntur fraudari*. Hæc
Bar. nec plura, nec pauciora. Vides quomo-
do Bar. non hunc, ſed ſecundum probet in-
tellectum, volens obligationem reſtituendi in
d. l. patrem nullum habuiſſe diem, ad quem
vſque teſtatrix hçreditatem, vt pater ea gau-
deret, & frueretur, reliquiſſet, ſed ſolùm pepé-
diſſe à mera, & libera voluntate patris hçredis
(qui vigore patriæ poteſtatis, præter volunta-
tem deffunctæ, poterat retentione vti vſque
ad mortem) num nam voluiſſet ante mortem
reſtituere vel non, & beneficio legis, vſum fru-
ctum patri permittentis, gaudere, vel nõ, cum
autem nolens beneficio legis, aliquod lucrum
defferentis, gaudere, non dicatur fraudare cre-
ditores vt infrà docebimus, indè fit quòd
propterea non dicantur creditores fraudari
per reſtitutionem prædictã. Diſcrepantia igi-
tur inter Bar. & Cancer. clarè eſſe videtur tum
in ſupradictis, tum etiam & in eo quod cre-
dens Cancer. aliquid deffunctum voluiſſe
quod tamen non rogauit, vt aliàs I. C. dicebat
in l. ſi ſponſus in §. ſi quis rogatus ff. de dona.
inter &c. cenſet patrem fuiſſe inſtitutum hære-
dem de vita, & poſt eam expreſsè de hçredi-
tate reſtituenda filio grauatum, tacitè tamen
nihil voluiſſe teſtatricem patri relinquere nec
vt momento quidem haberet, ſed filio, atta-
men neceſſitate compulſam, quia acquiſitio-
nem patris effugere non poterat, eundem pri-
mo loco hæredem de vita inſtituiſſe: Bar.

autem exiſtimat expreſsè teſtatricem decla-
raſſe in teſtamẽto quod Cancerius inquit ta-
citè voluiſſe, ſcilicet quòd pater nullo mo-
mento temporis hæreditatem retineret, ſed
imò eam ſtatim filio reſtitueret ſimpliciter, &
purè abſque conditione aliqua eum grauan-
do de hçreditate filio reſtituenda. Hæc mihi
viſus eſt ſignificaſſe Bar. Hæc mihi viſa ſunt
digna, quç annotarem, alius, ſi habet, meliora
det.

108 Quartus intellectus eſt † quòd I. C. in dicta
l. patrem non intenderit caſum decidere an
præmatura reſtitutio reſpectu fructuum, quos
hæres vſque ad mortem percipere valuiſſet,
fieri potuerit in fraudem creditorum, quod
iam aliàs deciſum habemus non poſſe fieri in
l. 3. §. geſta ff. eo. tit. quæ in fraud. cred. ſed
illum ſolùm, nunquid trebellianicç, vel falci-
diç detractionem omittere hæres poſſit cum
reſtituit, in fraudem, & præiudicium credito-
rum: eſt hic intellectus de mente Peregri. art. 3.
num. 125. dum ad probandum quòd trebellia-
nica remitti poſſit in fraudem creditorũ, alle-
gat d. l. patrem.

Hic intellectus videtur fundari in ratione
legis, quæ aliàs ſolet regere diſpoſitionem: ea
enim ibi aſſignatur eſſe quia ſic hæres dicitur
plenam fidem, & debitam pietatẽ ſequutus
exhibitionis, quæ verba ad omiſſionem tantũ
detractionis trebellianicæ, & falcidiç accom-
modari poſſe propriè videtur, non ad remiſ-
ſionem fructuum, quos interim potuiſſet hæ-
res percipere poſt aditionem: ratio eſt clara,
109 quia † trebellianica, & falcidia detrahuntur
contra voluntatem teſtatoris, vt Bar. docet in
l. nemo poteſt nu. 5. ff. de lega. 1. & Peregri. ref-
fert in trac. de fideicom. art. 3. num. 86. ac Ao-
næ. Rober. rer. iudica. lib. 4. c. 7. pag. 866. (Quod
110 quomodo poſſit ſuſtineri, præſuppoſito † quòd
poterat teſtator prohibere hæredi detractio-
nem trebellianicæ nedum expreſsè, veluti di-
cendo, prohibeo, ſeu nolo quòd hæres meus
quartam trebellianicam detrahat, vel aliàs,
ſed etiam tacitè, veluti dicendo, reſtituas in-
tegram hæreditatem, vel ſine diminutione,
vel alijs vtẽdo verbis, quæ id importent, proue
probant in terminis Anthon. Gab. lib. 4 cõmu.
conclu. tit. ad Trebel. conclu. 7. Peregri. de fi-
deicom. art. 3. nu. 89. plenè Manti. de cõiectu.
vltim. volun. lib. 7. tit. 12. n. 15. & 16. & Meno.
de prçſump. lib. 4. præſump. 198. per tot. & vide
111 tur † eſſe doctrina approbata à noſtro Sena-
tu, quẽ vidimus ad exẽplũ eorũ, quæ de tacita
prohibitione trebellianicç, ex eo ꝙ iuſſa ſit re
ſtitui integra hæreditas, vel etiã ſine diminu-
† tione, dicta ſunt, *declaraſſe* ſub die 16. Maij 1611.
refferente egregio Senatore Franciſco Mijaui-
la, & Franqueza in cauſa vniuerſitatis Vallç Fi-
gue-

gueriarum contra fiſcum regium, vniuerſitati
prædictæ cẽſeri per Regem remiſſum quiutũ,
quod recipere poſſe, & debere, etiam ſi non ſit
reſeruatum, exiſtimatum hucuſque eſt à mul-
tis in hoc principatu, iuſtè ne, an iniuria ego
nunc non diſputo, quia nõ eſt hic locus, ex im-
poſitionibus, ex eo quòd mandatum per eum
fuiſſet cum quodam priuilegio leuatoribus im
poſitionum, quòd pecunias, & prætia proceſſu
ra ex eis traderent conſulibus dictæ vniuerſita
tis integrè, & ſine diminutione, ſcriba Hiero-
nymo Boſch: ſeqitur Cãcer. lib. 3. var. c. 4. de ſer
uitu. num. 460. in hoc eodẽ facto reſpondens:
præſuppoſito, inquam, quòd poterat teſtator,
ſi voluiſſet, trebellianicæ detractionem hæ-
redi prohibere, quod tamen non fecit nec ex-
112 preſſè, nec tacitè, vndè † viſus eſt voluiſſe ſaltẽ
tacitè, & permiſiſſe eam detrahi per hæredem,
argumento l. nec nõ §. quod eis, ex quib. cauſ.
maior. qua permiſſum intelligitur quod ſpecia
liter non prohibetur, dubitabile videtur quo-
modo dici poſsit contra voluntatem teſtatoris
fieri detractionem quando per eum prohibi-
bita non eſt: ſed quia dubium benè reſolunt
Mantica allega. lib. 7. de coniec. vltim. volun.
tit. 11. per tot. & Peregri. de fideicom. art. 3. nu.
86. ex quorum dictis remanet ſatis firmum
quod diximus, quodque ad noſtrum propoſi-
tum ſpectat, trebellianicæ detractionem dici
fieri cõtra voluntatem teſtatoris, etiam ſi non
prohibeatur, ideò ſola remiſsione ad eos con-
tentus ad alia pertranſeo) eſt (inquam) ratio ſu
pradictorum clara, quia falcidia, & trebelliani
ca detrahuntur contra voluntatẽ teſtatoris, &
ideò in fideicommiſſo vniuerſali, attentis à te-
ſtatore diſpoſitis compræhenduntur, idem Pe
regri. eo. art. 3. num. 126. & hæc omnia plenè
probantur ex iuribus inferiùs allegandis quate
nus habent iudicium teſtatoris cenſeri ſequu-
tum qui hæreditatẽ abſque deductione quar-
tæ reſtituit: Qui ergo abſque trabellianicę, &
falcidiæ deductione hæreditatem reſtituit is
propriè dicitur plenam fidem ſequi exhibitio-
nis, quod eſt adimplere perfectè, & in totum
quod teſtator iuſſit, ac voluit, non ſic eſt in re-
miſſione fructuum percipiendorum poſt aditã
hęreditatem, quia ij percipiuntur ex iuditio te
113 ſtatoris, & ſecundum eius voluntatem, in †
tantum quòd ſi ante tempus conſtitutum per
teſtatorem hæreditatis reſtitutio fiat, per quã
hæres priuetur commodo fructuum, talis re-
ſtitutio dicitur fieri non iuditio teſtatoris, ſed
imò contra illius iuditium, l. ſed ſi ante ff. ad
trabel. optimè Cancer. in tertia parte var. c. te
de renun. num. 170. qui allegat Bar. in d. l. ſed ſi
aute, quam repetit in l. ſed ſi alio, eo. tit. & Ca-
ſtren. in l. poſt mortem C. de fideicom. & alios
per te ipſum videndos, ergo benè ex ſupradi-
dictis conſequitur quòd ratio adducta per I.
C. in d. l. patrem ad probandum per illam re-
ſtitutionem non fraudari creditores, tantùm
reſpicit omiſſionem detractionis trebelliani-
cæ, vel falcidiæ, & ex conſequenti ſi credimus
receptæ doctorum traditioni, & reſolutioni
114 vulgari volenti † in tantum ſe legis diſpoſitio-
nem extendere, in quantum ſe eius ratio extẽ-
dit, & non vltra, vulga. l. cum pater §. dulciſſi-
mis de lega. 2. l. cum tale §. falſam, de condi. &
demonſt. cum ſimil. latè per Euerar. in top. le-
ga. loco à ratione legis ſtric. ſeu limita. ad re-
ſtric. ipſius legis in prin. qui benè materiam tra
ctat, adde Surd. deciſ. 132. num. 17. & 217. nu. 2.
fateri nos oportebit neceſſariò quòd I. C. ibi
noluerit alium caſum decidere, præterquam
nunquid poſſit omitti detractio trabellianı-
cæ, vel falcidiæ per hæredem grauatum in frau
dem, & præiudicium creditorum.

115 Et † quòd ratio prædicta poſita in d. l. patrẽ
debeat tãtùm refferri ad omiſſionẽ detractio-
nis trebellianicæ, & falcidiæ, & non ad aliud,
taliſque fuerit mens Iuriſconſulti, non alia,
probatur vlteriùs ex eo quòd cum in alijs legi
bus ſæpiùs eadem ratione vſi fuerint Iurecon-
ſulti, & Imperatores, reperimus id feciſſe reſ-
pectu falcidiæ, & trabellianicę, vel alterius de-
ductionis permiſſæ, non aliàs, ſic I. C. Caliſtra-
tus in l. debitorem, quæ immediatè ſequi-
tur poſt d. l. patrem, agens de eo ſolo nunquid
non detrahere trabellianicam ſit facere in frau
dem creditorum, & poſtquam reſpondit quòd
non, rationem dicti reddit dicens eſſe *quia id
ſit magis fideliter facere*. Vlpia. item in l. ſi ſpon-
ſus, §. quę ſententia ff. de dona. int. vir. & vxor.
de eadem re agens deciſionis rationem dicit
eſſe *quòd id ſit integram fidem præſtare, & verè fidẽ
exoluere, voluntatem teſtatoris ſequutum*. Idem,
paulo ante in §. ſi quis rogatus, probans rogatũ
de hæreditate vxori reſtituenda percepta certa
quantitate nõ cenſeri quicquam vxori donaſ-
ſe quamuis totam integram reſtituerit abſque
deductione, dicit id eſſe, *quia imò id ſit magis ple
niore officio præſtãdæ fidei fungi, quàm donare*, I. C.
itẽ in l. ſi hæres §. ſi totam ff. ad S. C. trebellia.
reſoluens dubitationem, nunquid hęres, qui
nõ detracta trabel. hæreditatem reſtituit, præ-
ſumatur feciſſe per ignorantiam, dicit quòd
non, *ſed magis explendi fideicommiſſi cauſa*: Impe
rator item in l. 1. C. ad l. falcid. poſtquam reſol-
uit, ſoluentem ſcienter quod per falcidiam re-
tinere potuiſſet, non poſſe dici plus debito ſol
uiſſe, aſſignans huius rei rationem, eam
dicit eſſe, *quia id potiùs ſit pleniorem fidem re-
ſtituendæ portionis exhibere*. Et finaliter Imper.
in §. non autem, de hęred. & falcid. in au-
then. col. 1. de eadem re agens, ac idem re-
ſoluens dicit *id eſſe ad plenum ſententiam teſta*

Digitized by Google

toris ſeruare, complere teſtatoris ſententiam, ſequi ſententiam teſtatoris: quod tamen quomodo procedat, ac quomodo ſit intelligendum declarat tibi Ioan. Pet. Surd. deci. 246. per tot. Si ergo in his legibus, & iurib⁹ eadẽ ratione Iureconſulti, & Imperator vtuntur, qua Iureconſultus in d. l. patrem, & nulla melior legis ſit interpretatio quàm quæ ex alijs legibus deducitur, indè fit quòd vna, & eadem ſit earum diſpoſitio, & cum hæ poſteriores loquantur tãtùm reſpectu falcidiæ, & trebellianicæ, ſic intelligẽda eſt d. l. patrem, quòd de eiſdem ſolùm loquatur, poſtquam nihil eſt in ea, quod huic interpretationi repugnet.

Sed dices, non ſatis repugnant verba, *non expectata morte reſtituit?* quorſum hęc apponerentur, niſi cenſuiſſet etiam I. C. caſum præmaturę reſtitutionis, an ſcilicet per illam fieret fraus creditorib⁹, nec ne, decidere. Fateor quòd I. C. breuioribus ſeſe explicare potuiſſet ſi voluiſſet in d. l. ad illud decidendũ nunquid per omiſſionem detractionis trebellianicę cenſeretur fraus facta creditoribus, nec ne, prouti Caliſtra. in l. debitorem, quę immediatè ſequitur poſt dictam l. patrem, fecit dum de eodem articulo ageret, cæterùm ille voluit caſum particularem ponere, qui contigiſſet, patris reſtituentis filio hæreditatem ante mortem ſuam, & ideò neceſſum fuit quòd pluribus vteretur, quàm ſi ſimpliciter reſolutionem dubitationis poſuiſſet: quãdo enim I. CC. caſus ponũt, & facti ſpecies narrant, quæ contigerunt, oportet eos de neceſſitate longiores eſſe, quàm ſi ſolam dubij reſolutionem nobis darẽt: exẽplo nobis eſt l. lecta. ff. de reb. cred. cũ mille ſimil. in quibus nemo mihi negabit quin I. CC. multò breuioribus verbis potuiſſent nobis ſuas reſolutiones dare, niſi voluiſſent, ad maiorem rei intelligentiã, lõgiori oratione factũ nobis enarrare.

Nec ſtant (ſi vis vt nihil intactum relinquamus, quod huic intellectui obſiſtere poſſit, quamuis non oportuiſſet, cum ſatis, ſuperque ex ſupradictis videatur remanere cõprobatus, ac confirmatus) ſine miſterio verba illa, *non expectata morte reſtituit*, ad declarandũ quod I. C. propoſuerat, an per omiſſionem detractionis trabellianicę cẽſeretur facta fraus creditorib⁹, nec ne; quia omiſſio illius non poteſt dici propriè facta niſi in caſu, quo hæres in vita reſtitueret: tunc enim eo ipſo fit quòd ipſe totam hæreditatem reſtituit abſque detractione trabellianicæ, & mentione illius ſine aliquo tamen errore, vt probant l. fideicommiſſum C. de cõdic. indeb. & l. 1. & l. error C. ad l. falcid. & declarat Peregri. de fideicom. art. 3. nu. 124. non ſic eſt quando hæres mortem expectat ad reſtitutionem volens eam fieri per ſuum hæredẽ: tunc enim in eo nunquam dici poteſt quòd detractionem omiſerit, id eſt quòd hæreditatẽ
116 reſtituerit omiſſa trebellianica, cum † etiamſi ipſe non diſpoſuerit de ea, nec quicquam dixerit, ius cõpetat hęredibus ipſius hęredis grauati detrahendi trabellianicã, ex l. quamquam C. ad l. falcid. not. Nat. in conſ. 220. Boer. deciſ. 250. Micha. Graſ. de ſucceſ. §. trebellianica q. 3. nu. 4. poſt Dilect. & Vilallob. qui hanc dicunt
* cõmunem, ille de arte teſtan. tit. 5. caute. 31. hic vero verſi. quarta nu. 3. noſter Cancer, qui alios allegat, in 3. p. var. c. 2. de inuen. nu. 204. Quia ergo Iureconſultus dubitationem ſibi propoſuerat reſoluendam, an per omiſſionem detractionis trebellianicę in reſtitutione hæreditatis fiat fraus creditoribus, & ea propriè conſiderari non poſſet niſi quando idem hæres in vita, & ſic ante mortem, reſtitutionem feciſſet, indè exiſtimo factum fuiſſe quòd poneret I. C. in d. l. patrem, verba illa, *qui non expectata morte reſtituit*, non quòd caſum etiam decidere voluerit nũquid ex præmatura reſtitutione fraus fieret creditoribus.

Sed quę ſit ratio, videamus, quare præmatura illa ante mortem reſtitutio dicenda ſit facta in fraudem creditorum, omiſſio verò, vel remiſſio trebellianicę minime, ſic fiet vt omni ex ſui parte, ac abſolutiſsimè materia hæc remaneat elucidata, vtpote fugatis, per huius quęſiti reſponſionem, pluribus argumentis, quę contra hunc intellectum facere videbantur, quæ apud egregium illum virum, cuius aurea memineramus, legimus deducta tam ex æquiparatione renunciationis cuiuscunq. iuris quæſiti cum remiſsione trabellianicæ, & falcidię, quàm alterius iuris quærendi.

117 Ratio † igitur huius quæſiti pendet ab ea communi iuris reſolutione, qua docentur tũc cenſeri aliquid factum in fraudem creditorũ, & vt tale ſubiacere reuocationi, quando per illud diminuimus de patrimonio noſtro, non quando eſt tale, per quod non poſſumus dici de illo diminuere, ſed tantò nolle lucrari, vel acquirere, &, vt vnico verbo dicam, tunc renunciatio dicitur facta in fraudem creditorum, & vt talis ſubiacet reuocationi, quando eſt, & fit de iure quæſito, non quando de iure quærendo.

Ad hoc propoſitum eſt aureus tex. melior quàm de iure ad quodcunque aliud propoſitum reperiri poſſit, qui hanc diſtinctionem, & ambas illius partes complectitur, multiſque propoſitis exemplis ornat, amplificat, & declarat in l. qui autem ff. quę in fraud. cred. vbi ſic ait I. C. *Qui autem cum poſſit aliquid quærere non id agit vt acquirat, ad hoc edictũ nõ pertinet. Pertinet enim hoc edictũ ad diminuẽtes patrimoniũ ſuũ, nõ ad eos, qui id agũt ne locupletẽtur &c.* exẽpla nõ refferro, quæ poſtea ab eodẽ Iureconſulto adduntur

vtrumque

vtrumq. ooſtræ diſtinctionis membrũ pulchrè
probantia,ſed quia multa ſimilia ad idem pro
poſitum loogiori otatione proſequitur I.C.in
l.mox alleganda,vbi nos ad longum eius ver-
ba refferimus,ideò hic, ne idẽ bis repetamus,
conſultò omittimns.Probat igitur eandem re-
ſolutiooem egregius tex. in l. 1. §. vtrum ff. ſi
quid in fraud.patro. vbi I.C. in hęc elegantia
verba protupit. *Vtrum autem ad ea ſola reuecan-
da fauiana pertineat, quę quis libertus de bonis di-
minuit: an etiam ad ea, que non acquiſiuit, videndũ
eſt. Et ait Iulianus libro 26. digeſtorum, ſi heredi-
tatem libertus non adierit fraudandi patroni cauſa,
vel legatum repulerit, fauianam ceſſare: quod mihi
videtur verum: quamuis enim legatum retrò noſtrũ
ſit niſi repudietur attamen cum repudiatur retrò no-
ſtrum non fuiſſe palam eſt. In cæteris quoq́, liberta-
tibus, quas non admiſit is libertus, cui quis donatum
voluerit, idem erit probandum fauianã ceſſare, ſuf-
ficit enim patrono ſi nihil de ſuo in necem eius liber-
tus alienauit, non ſi non acquiſiuit &c.* Exempla,
quæ poſteà Iureconſultus adducit ad eandem
diſtinctionem probandã ſuot veluti io eo, qui
cum aliquid fuiſſet ei ſub cõditione relictum,
id egit ne cooditio exiſteret, vel cum ſub con-
ditione ſtipulatus fuiſſet maluit defficere cõ-
ditionem. Item in eo, qui cum quærelam in
officioſi, vel quam aliam, putà iniuriarum, vel
ſimilẽ, propooere potuiſſet, noluit ptopooere,
& ſimilibus, in quibus caſibus dicit fauianam
ceſſare quia in eis non dicitur de patrimonio
diminutum, ſed tantùm nolitum acqoiri. Si
verò (& hæc ſunt exempla alterius membti di-
ſtinctionis, quę à Iurecooſulto proponuntur)
in lite vici voluit, vt quia condempnatus ſit da
ra opera, vel io iure conſeſſus. Item ſi oolult
obtinere eum peteret actionem ſic de bonis
diminuendo, ſi tranſegit in fraudem pattoni,
& ſimilia fecerit, per quę de bonis, & patrimo-
nio proprio diminuiſſe dici poſſit: in huioſmo
di caſibus inquit C. fauianæ locum eſſe. Hæc
latiùs forſan, quàm aliqui voluiſſeot, hic ego
reterre volui, quia maximè viſa ſunt profutu-
ra ad totalẽ huius rei, quam tractamus, expli-
cationem, & declaratiooem. Idem probat tex.
in l. ſi ſpooſus ff. de dona. inter vir. & vxor. &
l. non fraudaotur, de reg. iur. *Non fraudantur*
(inquit C.) *creditores cum quid non acquiritur à
debitore, ſed cum quid de bonis diminuitur*, & fina-
liter idem probat tex. in l. 1. §. ſi. verſ. confertur
ff. de colla. booorum, ibi, *vt hoc demum confera-
tur, quod eius eſſe deſijt dolo malo: cæterùm ſi id egit
ne acquireret non venit in collationem*. Pulchræ
†† ſunt *deciſiones* Senatus Pedemon. 95. num. 42.
apud Oſaſ. Rot. Floren. 132. ou. 15. apud Hiero-
oymum Magon. & Sena. Neapol. 101. per tot.
apud Vincen. de Fran. benè Antho. Gom. to. 2.
var. c. 4. de dona. nu. 23. verſ. item adde, & num.
24. qui, & quæ hanc diſtinctionẽ approbarunt,
ac probaront.

118 Hoc † præſuppoſito, ratio propter quam re-
ſtitutio, quę fit ante tempus præſtitutum dici-
tur in fraudem creditorum facta, eſt; quia per
eam cenſetur debitor diminuere de patrimo-
nio ſuo hæreditatem illam pro toto illo tempo-
re, quo ſibi relicta fuerat, ex quo per eum adita
fuerat, & per aditionem ſua propria facta vt ſu-
prà probauimns, quamuis noo ſic eſſet ſi ante
aditionem ea repudiaretur vt in iuribus ſuprà
allega. probatur, & ſignanter in l. ſi ſpooſus §.
ſi maritus, de dona. inter &c. Io omiſſione au-
tem, & ſeu renuntiatione, vel repudiatione fal
cidiæ, & trebellianicæ, ſeu iuris deduceodi
eas, non dicitur quis de patrimooio ſuo dimi-
119 nuere, ſed imò nolle acquirete: ratio † eſt clara
quia trebellianica (idem eſt de falcidia, quan-
do eoim de vna loquimur & de altera nos lo-
qui, oportet omoes intelligant) oihil aliud eſt
quàm quoddam lucrum legale, quod lex def-
fert ijs, qui hæreditatẽ adeunt, quam ſunt gra-
uati ſiue in vita, ſiue in morte reſtituere, quod
omoes mihi concedeot, qui noo ignorauerint
originem Senatusconſulti antea Pegaſiani,
nuoc verò Trebelliani, quod illam introduxit
vt eo lucro allecti, & inuitati hæredes non de-
ſioerent propterea hæreditatem adire quòd
lucroſa eis noo videretur propter onus reſtitu-
tionis ſibi iniunctum, ſcientes licentiam ſibi
cõcedi quartã retinẽdi, probat Imperator in §.
ſed quia hæredes, & §. ſed quia ſtipulationes
inſti. de fideicom. hęredi. & ibi inſtitutiſtæ, prę
ter quos viden. Annæ. Rober. ter. iudicat. lib. 4.
120 c. 17. verſi. pro Meuia: lucri autem † legalis re-
pudiatio, ſeu renuntiatio non eſt alienatio,
nec dicitur proprij patrimonij dimiourio, ſed
imò non acquiſitio, & ideò poteſt fieri ab eo,
qui habet creditores abſq. eo quòd ipſi poſſiut
illã reuocare, prouti, prætetquam quod ex iuribus
ſuprà allegatis ſatis forſan clarè, & apertè po-
teſt colligi, id in expræſſo tenent, & reſoluunt
Antho. Gom. in l. 29. tau. num. 29. & l. 48. num.
10. vbi pleniſſimè eius additionator alios ad
idem reffert, Ioan. Gutier. in repeti. c. quamuis
pactum num. 31. de pac. in 6. & patet Thom.
Sanchez de matrimo. lib. 6. de dona. inter &c.
diſpu. 4. num. 18. qui loquitur de remiſſione
vſusfructus, quem lex patri deffert in bonis fi-
lij aduentitijs (intellige de remiſſione vſusfru
ctus ante acceptationem, non poſt, ſic ego in-
telligo: aliàs enim nec concederem fieri poſſe
renuntiationem in præiuditium creditorum
cum eſſet de iure quæſito, non quæreodo talis
renuntiatio) & de pluribus alijs ſimilibus lu-
crorum renunciationibus, ſeu repudiatio-
nib⁹ quotidiè in praxi cõtingibilib⁹ inter quos
quidẽ doctores præſertim notandus eſt pater

Sãchez, qui plus laboris in hoc conſumpſit, & Vincen. de Franch. deciſ. 101. nu. 5. Et in iſtis quartis quòd ſint lucra legalia, & beneficia legis, earumque repudiatio non dicatur diminutio patrimonij, ſed non acquiſitio, vltra ſuprà in idem tradita, videtur clarè deduci ex tex. in l. fin. §. etſi præfatam C. de iu. delibeian. ibi, *& legis falcidiæ aduerſus legatarios vtantur beneficio*, & clarius ex §. hinc nobis, in auctẽn. d heręd. & falcid. col. 1. ibi, *ſi voluerint hac vtilitate* (legis falcidiæ) *potiri*, & ibi, *& mauis non damnificari ſolũ* (ſoluendo vltra vires) *ſed etiam lucrari* (amittendo falcidiam) & denique ibi, *nihil poterat damnificari, ſed ex diuerſo etiam quę ſunt ex falcidia lege lucrari*.

121 Imò † etiam ſi non eſſet beneficium legis, ſed hominis (& per hoc ſolues argumentum, quod ſuprà contra noſtram opinionem adduximus ex l. ſi ſponſus §. ſiquis rogatus ff. de dona. inter &c. quatenus habet hęredem grauarũ de reſtituenda hęreditate ... pra, deducta, ſeu retenta ex ea certa quantitate, non videri fraudare creditores ſi reſtitutionem ſine deductione faciat) adhuc dici non poſſet prohibitam eſſe repudiationem ei, qui creditores haberet, ratio clarè ſumitur ex iuribus ſuperiùs adductis, quæ probant hæreditatem, & legatũ, quæ ſunt beneficiũ hominis, ante acceptationem poſſe repudiari abſque eo quòd poſſint creditores pretendere fraudem, ſic hæc noſtra beneficia ſiue legis ſiue hominis, dum pri⁹ nõ ſint acceptata, repudiari poſſunt.

122 Aduerte † tamen quòd hęc procedunt in his, quæ non acquiruntur, nec debentur ipſo iure, vt trabellianica, & falcidia, quæ ſunt debita, ſi hæres voluerit, vt in quolibet alio relicto à teſtatore, & beneficio dicimus, & probat Peregri. art. 3. nu. 126. qui doctores allegat, ſecus tamen eſt in his, quę ipſo iure acquiruntur, & debentur, veluti in legitima, per l. ſcimus, & l. quoniam in prioribus C. de inoffi. teſtam. hæc enim nõ poſſunt repudiari, ſeu, propriùs, renũtiari in fraudem creditorum, quia eſſet hoc diminuere de proprio patrimonio, non nolle acquirere, prouti de legittima tenent Anchar. in conſ. 161. & 168. pluribus probat Peregri. de fideicom. art. 3. à num. 128. cum ſequent. vſque ad num. 132. Et quamuis Ioan. Gutier. in allega. c. quamuis pactum, n. 24. de pac. & in prac. lib. 3. q. 76. & Annę. Robert. rer. iudica. lib. 3. c. 12. contrarium teneant, & dicat vltimus ſic in binis caſibus, qui contigerant, fuiſſe *iudicatum*. ego tamen Anchatrani, & Peregri. ſententiam veriorẽ exiſtimo ex fũdamẽtis, quę ipſi tradũt, quæque ego retuliſſem niſi inutilis tranſcriptoris vitio timerem notari.

123 Sed † quare non eſt idem in repudiatione legati, vt dicatur facta in fraudem creditorũ, poſt quam habemus illius dominium ipſo iure à die mortis teſtatoris tranſire in legatariũ, l. à titio ff. de fur. Reſpondebit tibi Sanchez, ſi eum legeris, allega. diſpu. 4. nume. 8. ſtatim in prin. ego enim non poſſum longior eſſe.

124 Ex † his omnibus non erit difficile cognitu quiſnam ex ſupradictis nobis arrideat l. patrem intellectus, non quidem prior vtpote quia per illum deſtruantur mille iuris certiſſimę reſolutiones in contrarium factæ, & ſignanter illa, quòd per renuntiationem iuris quæſiti cenſeatur fraus fieri creditoribus, ſemper autem fugienda eſt interpretatio, ex qua ſequatur contrarietas in iure, & ex alijs ſuprà circa eundem intellectum fuſè notatis.

Nec tertius, quippe qui multum contineat diuinationis, quę tantopere fugienda eſt quantùm pluribus legibus, hic non neceſſariò, vtpote ſatis notis, refferendis admonemur: non enim video vnde ex tex. colligi poſſit quòd mens teſtatricis non fuerit velle hæreditatem marito relinquere gratia, & fauore ſui ipſius, ſed potiùs fauore filij ſubſtituti, cui velit ſtatim à parte reſtitutionem fieri; & ex alijs rationibus in eodem ipſo tertio intellectu animaduerſis.

Secundum, & quartum intellectus libentar amplector certiſſimè credens in vno, aut altero ex ipſis (quemcunque enim ex dictis intellectib⁹ impunè ſequi poſſe exiſtimo) veritatem diſpoſitionis legis, & Iureconſulti includi ex pluribus, fundamentis, quæ ad illorum comprobationem, cum illos refferrem, ſuperiùs adduxi.

Hæc quęſtio, quam hucuſq. tam latè examinauimus, diſputata fuit de anno 1608. in Senatu in quadam cauſa in eo vertẽti ad relationem egregij Senatoris Hieronymi Seniuſt (nõ oportet partes nominare, quia in ſententia nihil de hoc articulo dicitur: habuerunt enim aliud clariſſimi Senatores, quo cauſam deciderent in fauorem eius, qui noſtram opinionem deffendebat abſque eo quòd de quęſtione hac quicquam in ſententia dicerent) in qua (ſicut ab vno ex egregijs Senatoribus accepi) *concordarũt* omnes, dempto vno, præmaturam hanc, de qua agimus, reſtitutionem, non poſſe fieri in fraudem creditorum, & apud eos habitum fuit pro conſtanti l. patrem, quę in contrarium præbebat, intelligendam fore iuxta ſecundũ ſuprà relatum intellectum.

125 Ampliantur † ſupradicta nedum quando foret repudiatio propriè facta per modum repudiationis, quæ nullam nec realem, nec imaginariam pręſupponit priùs factam aditionẽ, & acquiſitionem hæreditatis, de qua hucuſq. loquuti ſumus in ſuperioribus, ſed etiã quando facta diceretur per modum ceſſionis, & renun-

nunciationis hæreditatis:quamuis enim eæ in
neceſſariũ antecedens præſupponãt priùs fuiſ-
ſe acquiſitam hęreditatẽ,& aditam,acquiſitio-
nemque illius,& aditionem præceſſiſſe,ſaltem
ordine intellectus, alioquin ceſſio, & renun-
tiatio nihil continuiſſent, vt cõcludit Ruin.in
ſpecie renunciationis in conſ.170. nu. 9. lib. 1.
& Surd.deciſ.70.num.11. & proindè videatur
eſſe elienatio iuris acquiſiti, & conſequenter
prohibita fieri in fraudem creditorum:quia tã
men dicta prior acquiſitio,& hæreditatis adi-
tio,quam videtur antea feciſſe is, qui eam ce-
dit,& renunciat,non eſt principaliter ordina-
ta ad adeundum,& acquirendum, ſed ad re-
126 nunciandum,& ſic † vti momentanea non vi-
detur habenda in conſideratione,argum.l.qui
ſic,de ſolu.prouti non dicitur verſum quod nõ
durat verſum,nec dicitur factum quod nõ du-
rat factum,c.vnde, de verb.ſig.l.1. §.verſum ff.
de in rem ver.nec etiam dicitur ſolutum quod
non durat ſolutum vt Saluſtius Tiber. à Cor-
neto probat de mod.proced.in cauſ. quæ corã
auditore Camerę ducũn.lib.3.c.9. ſecundo il-
lius numeri,num.5. dicendo quòd propterea
quando poſt factam graduationem creditorũ,
apparent alij creditores priores,quibus tenen-
tur poſteriores graduati reſtituere quod rece-
perunt vigore promiſſionis, quę ſolet per eos
fieri in cautionibus,quas præſtant, tunc facta
pecuniæ reſtitutione reuiuiſcit eorum obliga-
tio quæ fuerat antea,vigore ſolutionis eis fa-
ctæ, caſſata, & annullata,& quitantia de de-
bito facta,quia non dicitur ſolutum quod non
durat ſolutum, indè fit quòd licita ſit, & per-
miſſa prædicta renunciatio,& ceſſio hæredita-
tis in pręiudiciũ creditorum ſicuti purã repu-
diatio cum idẽ in effectu ipſæ ſint.Hęc eſt ori-
ginalis ampliatio Stephani Gratia. deciſ. pro-
uin.Marcb.17.num.27.cum ſequent. ad cuius
maiorem poſteà corroborationem nu.28. poſt
alios,Phanu.aduocat de lucro dot.glo.8.num.
127 15.verſ.quæ concluſio, dicentem † propterea
fuiſſe per Rot. *reſolutum* ſolemnitatem requiſi-
tam per Conſti. Paulinam in alienatione rei
eccleſiaſticę non eſſe neceſſariam in renuncia
tione, & ceſſione facta de iuribus hæreditatis
quamuis per eam videatur pręſupponi illius
aditio,& acquiſitio.Pulchrã & nos de hoc ha-
bemus in noſtro Senatu factam *deciſionem* ſub
die 27.Octobris 1597.referente egregio quon-
dàm illius Senatore Ioan. Caſtello in cauſa
œconomi monaſterij ſancti Hieronymi de la
Murtra contra nobilem Ioannam de Erill, &
de Areny,ſcriba Iacobo Bas, quam refert no-
bilis Ludouic. de Pegue.deciſ. 145. qua declara-
tum extitit non eſſe reſcindendam tranſactio-
nem factam per Eccleſiã ſine ſolemnitatibus,
de iure competenti ſuper quodam fideicom-
miſſo,non alia quidem ratione quàm quia age-
retur de remittendo iure quærendo,& nun iu-
re quęſito vt dictus nobilis Senator aſſerit: &
licèt in regia ſententia indè lata non fuerit hu-
iuſmodi motiuum appoſitum,ſed ſolùm gene
raliter dictum quòd non conſtaret de nullita-
te tranſactionis,tamen ego vidi deciſiones ma
nuſcriptas egregij olim Senatoris,& poſteà Re
gentis Regiam Cancellariam Hieronymi Tor
ner,qui dictæ declarationi interfuerat,vbi de-
ciſ.3.in ordine teſtatur ex eiſdem motiuis, &
rationibus,ac iuribus fuiſſe motum Senatum,
quas poſteà legi apud Pegue.
128 Vt † autem nihil penitùs ignoraretur,quod
huic materię conueniret,poſteà nu. 29. iſdem
Gratia.ex eodem Phanu.quandam declaratio
nem adducit,quæ poteſt deſeruire pro limita-
tione pręcedentis ampliationis,quæ eſt vt pro
cedant quę ſuprà in ea dictà ſunt quando pro-
priè ex actu,qui fit ad renunciandum non re-
ſultat acquiſitio,ſecus futurum ſi duo actus ſe-
parati, licèt incontinenti vnus poſt alterum,
facti fuiſſent,putà quòd priùs adita fuiſſet hæ-
reditas,& poſteà in eodem Inſtrumento ceſſa,
& renunciata:cum enim tunc clarè appareret
renunciationem,& ceſſionem illam non rema
nere in puris,& nudis terminis repudiationis,
quę fit de iure quærendo,ſed imò propriè eſſe
renunciationem iuris quęſiti,ideò fieri nõ poſ-
ſet in fraudem,& præiudicium creditorũ per
ea,quæ latiſſimè circa hunc articulum in ſupe-
rioribus probauimus.
129 Infertur 3.† continuando materiam illatio-
num, de quibus num.62. & antecedentibus,
quòd ex quo pater,vt diximus, remanet nihi-
lominùs durante vita dominus rerum comprę
henſarum in hęreditamento,& per cõſequens
valent,& tenent mero iure eius alienationes,
propterea ex eis debetur laudimium, ſicuti ex
quacunque etiam alia alienatione,cum ſic per
vnam,atqui per aliam transferatur in empto-
rem dominium,& poſſeſſio,quod quia ſatis ex
ſe notum eſt,& benè probatur per Amade. à
Ponte in tracta.de laudim.q.37.nume.5.& 14.
licèt in materia alienationis rei ſubiectæ fidei-
commiſſo loquatur, quam tamen iam diximus
à noſtra hæreditamentorum in hoc de rema-
nendo dominio apud hæreditantem, & validi
tate alienationum minimè differre, ideò alios
130 non allego:habet enim † interim dominus,dũ
nun eſt declaratã inualiditas contractus, intẽ-
tionem fundatã in iure laudimij,à Ponte d. q.
37.num.8.
131 Sed id † intelligitur quando petitur laudi-
mium antequam caſus ſuccedat, quo filius hæ
reditatus anullari faciat poſt mortem patris,
alienationes factas, & res alienatas recuperet:
nam tunc,poſt id factum, non eſt locus peti-
tioni

tioni laudimij, nec illius exactioni, vt potè quia non ſit debitum laudimium nedum quã do contractus eſt à principio nullus, ſed nec etiam quando ex poſt io irritum, & ad non cauſam reducitur, iſdem Amæd. a Pont. vbi ſuprà q. 39. num. 7. vbi exempla affert, veluti ſi reſcindatur ex capite minoris ætatis, enormiſſimæ læſionis, vel aliter, ex cauſa tamen neceſſaria ab initio contractus exiſtenti, ad quod plures doctores allegat apud eum videndos.

132 Nec † id quidem mirum, cum dominus ad conſequendum laudimium, ſicut nec ad cenſus, nõ habeat aliquam actionem perſonalem contra tertium, qui ab eo non accepit, ſed ab alio emit, nec vllus inter ipſum, & dominum initus eſt contractus, ex quo perſonalis actio oriri poſsit, ſed imò ſolùm habet, & prætendere poteſt dominus contra hunc realem actionem, quia fundum poſſidet, qui ſibi tenetur ad laudimium, & cenſus, quæ cum ſequatur fundi poſſeſſorem, & non detur contra alium (mit

133 to † quo dolo deſijt poſſidere, quo caſu poſſet aliud eſſe, ad latè tradita per Hipoly. Montaner in additio. ad Antho. Olib. de actio. par. 2. lib. 1. c. 3. num. 13.) indè fit quòd contra eum, qui, licèt poſſederit fundum, non tamen poſſidet, nec dolo deſijt poſſidere, non poſsit prætendi exactio laudimij, vel cenſuum, Montaner ad Olib. de actio. d. par. 2. lib. 1. c. 7. nu. 11. circa fin. Amæ. à Ponte de laudim. q. 13. nu. 15. & 16. & pleniùs, & ad ſacietatem vſq. q. 45. per tot. & ſignanter in prin. & nu. 25. vbi declarat hanc actionem realem, quæ datur contra fundi poſſeſſorem eſſe reiuendicationem, & hypotecariam, nullo modo perſonalem.

134 Id quod † in tantùm exiſtimat verum noſter nobilis Ludoui. à Peguer. in cõſti. Item ne ſuper laudem. verſ. 1. *Item que per ço* nume. 22. & 23. cui adhæret Bertran. in conſ. 114. vol. 7. & alij allega. per Amæd. à Ponte in d. tracta. de laudim. q. 29. num. 8. vt dicat quòd etiam laudimium ante declarationem nullitatis alienationis, & ſeu illius reciſionem, & ſic tempore habili receptũ, & exactũ reſtitui debeat ſi poſtea ſuper nullitate, vel reciſione cõtra emptorẽ declaretur, quia recepit domiois ob cauſam, quæ ceſſat, quod videtur non diſplicuiſſe Senatui dum de anno 1601. ſub die 19. Decemb. in cauſa N. Albert, contra Ioannem Pou Villæ Figueriarum ad relationem egregij quondàm Senatoris Ioſephi Benac, ſcriba Bas, nunc Cortell, poſt declaratam nullam quandam venditionẽ factam dicto Pou de manſo Albert vi, & diſtrictu curię vtpote quia factam poſt euocatam de hoc cauſam in Regia Audientia, & inhibi- † tum ordinarium, & partem citatam, *declarauit* etiam emptori reſtituenda fore, & eſſe laudimia per eum dominis directis ſoluta. Id ego tu

tũ tribuo effectui retrotractionis, quæ proculdubio fit ad tempus contractus quando reciſio, & annullatio fiunt ex cauſa de præterito tempore celebrationis exiſtenti, quo caſu non deberi laudimia non ſoluta, & poſſe ſoluta repeti docet Anthon. Fab. in ſuo Codi. titu- † lo 42. de iu. emphyteu. defi. 28. atque ita *reſolutum* fuiſſe in Senatu Sebuſia. atteſtatur, dicens ſecus futurum ſi reuocatio, ſeu reſolutio fieret interueniente hominis facto licèt neceſſario, putà ex retrouenditione, ad quam ſe emptor obligauerat, ſiue ex ſpontanea contrahentium voluntate, ſiue ipſa etiam iuris poteſtate, vtputà ſuſceptis ab eo liberis, qui bona ſua extraneo donauerat, quia in his non fit retrotractio ad tempus donationis: in noſtris autem donationibus fit proculdubio retrotractio ad tempus firmæ capitulorum matrimonialium vt Bereng. Fernan. refert, & probat allega. e. t. de fil. nat. ex matrim. ad morgana. contrac. c. 7. prælud. num. 5. verſ. ad ſecundam, ergo &c.

Habeo ego cauſam in Senatu ad relationẽ egregij Senatoris Franciſci Bonet inter nobilẽ Ludouicũ Dezcallar, & Petrum Xicoy, ſcriba nunc Agramunt, in qua exiſtimo obtinere quòd non fiat contra dictum Xicoy executio cuiuſdam ſententiæ contra eum latę per iudicem emphyteoticarium, & in Regia Audientia confirmatæ tẽpore quo poſſidebat quaſdã proprietates per eum emptas, ex quo poſt dictas ſententias per aliam ſententiam Regiã euictæ ei fuerunt, per filios eius, qui vendiderat, proprietates prædictæ vigore cuiuſdam hæreditamenti in capitulis matrimonialibus facti, & nunc non poſsidet tempore quo petitur executio, ſi declarabitur antequam hæc prodeant in lucem, ſcribam in fine libri quid ſucceſſerit.

135 An † autem inſpiciendum in hoc ſit, & attẽdendum (quod & mihi opponebatur in cauſa prædicta, ſed exiſtimo quòd minùs rectè, cum non adfuiſſet longũ tẽpus) ſi fiat reſciſio intra modicum tempus, vel poſt lõgum decurſum, † vt in primo caſu nõ teneatur emptor ad laudimium, ſecundò verò ſic ratione fructuũ, quos percepit, vide à Ponte d. q. 39. circa fin.

136 Expectare † igitur (vt iam iam filum nodemus, quod fuerat per tot digreſsiones, forſan vt exiſtimo, non inutiles, interruptum) debet † filius hæreditatus mortem parentum vt poſsit ad recuperationem non alienatorum, ac eorũ quæ alienata ſunt reuocationem agere, pro vt pluribus in ſuperioribus probauimus, ac multa tradit Berenga. Ferdinan. in prælud. allega. cap. 7. num. 4. rationem dicti reddens, quam quia clara eſt, habemusq. nos ſexcentum exemplaria cauſarum in Senatu deciſarum, quibus id probare poſſemus, quorum aliqua in ſuperioribus

riotibus iam iam tradidimus, ideò hic omitimus.

Hęc autem mors patris eſt clarè, & ſpecificè probanda vt eius prætextu filius admitatur in hæreditate, quia agitur de magno præiudicio vt in terminis docet Peregri.de fideicom. art.43.num.40.propter quod Senatus, refferente egregio Senatore Ioſepho Ferrer, die 28. Ianua.1608. in cauſa Iacobi Franqueſa contra
† Paulam Ponſa *repulit* prætentionem ſubſtituti volentis ſubintrare in hęreditatem prætextu mortis inſtituti, & ſola mortis facta probatione hoc modo quòd inſtitutus receſſerat octo, aut nouem anni erãt elapſi, & nihil ſcitum eo vſque erat de eius vita, aut morte, vidi concluſionem in archiuo regio, vbi cuſtoditur.

Quomodo autem, & quot modis mors probetur vide apud Maſcar.d proba.cõclu.1074. Meno.de præſump.lib.6.pręſump. 49.& de adipiſ.poſſeſ.remed.4. à num. 667. Vini.deciſ. 243.lib.2.Nat.in conſ.241. per tot. Peregri.vbi ſuprà nu.39.

137 Sed † quia huiuſmodi actio tantùm datur ad bona compræhenſa in hęreditamento, & ſic ad præſentia tantùm, cum de illis ſolùm cẽſeantur facta hæreditamentum, & donatio, ſecundum receptam in Senatu, & in Cathalonia opinionem, meritò propterea quilibet dubitare poterit, nunquid filius iſte poſt mortem patris agere volens teneatur probare quę bona fuerint in hæreditamento compræhenſa vt vẽdicari valeant, an verò habeat intentionem fundatam in omnibus bonis, quæ reperiuntur penes patrem tempore mortis, niſi contrarium probet is, ad quem ſpectet ex alia diſpoſitione facta per ipſum patrem, quę ſit ſuſtinenda de bonis non compræhenſis in hæreditamẽto, & ſic poſtea quæſitis. Hanc ego dubitationẽ breuibus reſoluendo dico quòd ad filium hæreditatum hoc onus probandi ſpectat, quia eſt fundamentum ſuæ intentionis, not. in l. non ſolũ §.ſed vt probari ff.de oper.nou.nuncia. & ibi Bar.& dd.ac in l.hoc iure, & l.illa ff.de verbor.
138 obliga.Item † quia ei, qui dicit, onus probandi incumbit l.ei qui ff.de proba.& l.actor quod aſſeuerat C.eo.In hoc omnes concordant, nec vllus eſt qui diſcrepet, vt videre eſt apud Ioſeph. Maſcar.de proba.conclu.1277.& ſequent. per tot.Craue.conſi.61.num.6.Pereg.de fideicom.ar.44.inprin.Mago.deciſ.Floren.37.Cæſ. Barz.deciſ.Bonon.2.nu.9.cum ſexcentis, quos allegant, ſingularis eſt, præ alijs, com. conclu. Ioſep.Ludoui.14.omnino viden.per tot.

139 Difficultas † hac in re poteſt eſſe quomodo, & quib⁹ probationibus, & cõiecturis id facere teneatur, vel poſſit hæreditatus, latior eſt hæc materia, quã inſtituti noſtri ratio permitat tractare, vide eam per doctores ſuprà citatos, qui benè declarant, ac omnes ferè caſus in hac materia contingibiles adducunt, eis adde Antho. à Pet.in tract. de fideicom. q.12. vbi per mille tercentum ſeptuaginta quatuor numeros noſtram materiam examinat.

140 Sed † an in noſtro caſu probatio quòd tempore mortis donator poſſidebat talia bona (quæ eſt noſtra propoſita quæſtio) ſufficiat ad victoriam ei, qui agit reiuendicatione ad bona præſentia donata? dic quòd non, ratio eſt quia de præſenti ad pręteritum non infertur, & ideò hodie dominus, vel poſſeſſor non pręſumitur olim talis, Bar. in l. ſiue poſſidetis C. de proba.Pet.in allega.tract.de fideicom.q.13. num.462.Maſcar.de proba.conclu.1196.num. 58.Anthon. Gab.lib.1.com.conclu.conclu.10. num.20.in 7. limita.Iaco. Menoch. pręſump. 62.in fin.& præſump.65.per tot. lib.6.Nicola. Euerar.in top.lega.lo. à tempore ad tẽpus nu. 20. quem licèt doctores ſupradicti non allegent, is tamen mihi videtur meliùs omnibus materiam intellexiſſe, poſtquam meliùs legimus ab eo explicatam, reperi tamen poſtea quòd idem Menoch.in eo.tract. de præſump. lib.1.q.24.num.31.cum ſequen.Euerardi in loco citato meminit, eiuſque doctrinam amplexus eſt, eiſdem doctrinis, & diſtinctionibus ibi factis ſe iuuando, viden. Philip.Maſſin. qui largis in hoc diſtinctionibus vtitur, ſelectar. iur. diſtinc.centu.1.diſtinc.5.per tot.

141 Pręſumeretur † autem à poſſeſſione, ſeu dominio præſenti ad præteritum ſi cum poſſeſſione, vel dominio de pręſenti cõcurreret aliqua legitima ratio, vel præſumptio, qua poſſemus arguere quòd hodie poſſeſſor, vel dominus olim etiam talis fuiſſet, prouti explicant plures, quos Euerar.vbi ſuprà, Maſcar.d.conclu.1196. num.59.& Menoch.d.præſump.65. numer.4. refferunt, quod ego totum petendum arbitror ex dd.ſuprà relatis, qui de coniecturis, & præſumptionibus, alijſque probationibus, quibus probetur rem fuiſſe, & eſſe fideicommiſſo cõprehenſam, pluribus agunt.

Quãdo autẽ primus grauatus (loquimur de his, qui tenẽtur inuẽtariũ cõficere) poſſediſſet de toto tẽpore vitæ ſuæ abſque illius cõfectione, an iſto caſu haberet fideicõmiſſarius, & ſecundò vocatus intentionem ſuam fundatam in omnibus bonis, quæ reperiuntur penes grauatum tempore mortis ſuę vt cenſeantur eſſe de fideicommiſſo niſi contrarium probetur per hæredem hæredis, pete ibi à Marcobru.in conſ.59.per tot.& in conſ.76.num.84.cum ſequent.Petra de fideicom.q.12.num.1368. Meno.benè conſ.207.num.12. & 16. cum trib. ſequent.vol.3.Cancer.ex Marcobru. & alijs in 3. par.var.c.17.de ſentent.& ear.exequu.nu.366. qui faciunt pro affirmatiua, vide etiam Surd.

decis.

deciſ.339.vol.2.qui videtur facere pro negati-
ua:meum non eſt hoc loci articuli veritatem
vlteriùs inquirere:latiſſimè eum diſputauimus
in Senatu de anno 1610.in cauſa vertenti inter
Franciſcũ Carbonell,& alios ex vna, & Petrũ
de Bellet partibus ex altera,refferente egregio
Senatore Iacobo Puigmija,ſcriba Vilella,dum
pro dicto Carbonell,& litis cõſortibus deffen
debamus habere ipſos vt fideicommiſſarios in
tentionem fundatam in omnibus bonis, quæ
reliquerat grauatus tempore mortis ſuæ, quæ
erant penes dictum de Bellet,ex eo quòd iuuẽ
† tariũ grauatus nõ feciſſet,inqua *ſequuta* eſt ſen-
tentia ſub die 13.Feb.verum eſt quod non fuit
expreſſè hic articulus deciſus, cæterùm obti-
nuimus in eo quod petebamus, an ex iſto vel
alio motiuo, ſciunt id clari Senatores, qui deci
ſioni interfuerunt.

142 Sed † an dentur caſus, in quibus non ob-
ſtantibus huiuſmodi hæreditamentis,& dona-
tionibus bona in eis compræhenſa poſſint per
donatores, & hęreditantes validè alienari, vt
non poſsint poſtea vendicari per donatarios,
& hæreditatos, dubium maximum verſatur, in
quo maius tempus foret proculdubio, quàm
in alio quocunque iuris articulo,vt pote valdè
neceſſario,de quoque quotidie in palatijs an-
xiè diſputatur,conſumendum, ego propterea
pro viribus conabor,diſcurrendo per varios ca
ſus alienationum,qui à pluribus dicuntur per-
miſsi,materiam explicare.

Bereng.Ferdinan.qui in hac materia hære-
ditamentorum, plusquam alius, laborauit in
præludijs illis,quæ fecit ante interpręta. cap.
vni.de filijs nat.ex matrim.ad morga. cõtract.
pręlud.7.num.6.plures caſus reffert,in quibus
exiſtimat permiſſam alienationem non obſtã-
te hæreditamento,& donatione.

143 Primum dicit † eſſe quando pater alienaret
dotãdo filias, item legitimas alijs filijs, ſi quos
haberet,relinquendo,quia non potuit pater
ſe ſe adſtringere in pręiuditiũ aliorum libero-
rum,quibus non à patris diſpoſitione, aut arbi
trio,ſed lege ipſa legitima portio debetur, l.
quoniam in prioribus C.de inoffi.teſta. l. ſi to-
tàs C.de inoffi.donatio.& l. ſi arrogator ff. de
adop.Hæc Fernan. quę de plano procedunt
propter dicta iura,& per ea,quę nos circa idẽ
docuimus in glo.fauore, & contẽpla. matrim.
propè finem,& per ea etiam,quę inferiùs di-
cemus circa quartam neceſsitatis ſpeciem.

144 Secundus caſus † quem Fernan. proponit,
eſt quando pater donans aliquod deinde ma-
leficium commiteret,quo tertius quiſpiam læ-
deretur:enimuerò (inquit) pro compenſanda
iactura læſi aliquid ex bonis pacto relictis capi
poſſet, id indè colligi videri aſſerit quòd
reſtituere grauatus fideicomiſſo poſsit aliena-
re pro dote, proque donatione propter nup-
tias,iux.vulgar.auct. res quę C. com. de lega.
multò magis pro liberanda grauati anima,quę
cunctis rebus eſt præferenda,quibus dicit eſſe
addẽdũ quòd alioquin parẽtes audaci⁹ in legẽ
commiterent ſcientes ſe in bonis puniri non
poſſe,& procliuiores ad delinquendum fierẽt,
cui lex reffragatur l.conuenire ff. de pact. do-
ta.idq. inquit is doctor pluribus Senatus con-
†† ſultis *deciſum* ſe intellexiſſe.

145 Hic caſus † non videtur de iure procedere
quia,ſi verum eſſet quod in eo continetur, nũ
quam filij donatarij poſſent agere ad reuoca-
tionem alienatorum, quia ſemper opponere-
tur poſſe capi de bonis pro compẽſanda iactu-
ra læſi,quæ nũquam deeſſet,nec deeſſe poſſet,
cum certum ſit eumqui cum patre contraxit
poſt hæreditamentum,ſemper remanere ex cõ
tractu læſum,tenerique patrem,ſi poteſt,iactu
ram cõpenſare:nec eſt quòd fundamentũ hu-
ius opinionis fiat,ſicuti Fernan. facit,in libera-
tione animæ grauati, ad quã videtur is doctor
donatariũ,iã multò antè quã pater eam onera-
ret, dominum bonorum illius effectum, vel
ſaltem dominum futurum eſſe promiſſum vel
ſe obligare, tum quia cũ præſupponamus do-
natorem tempore contracti debiti nihil habe-
re in bonis ex quo ſatisfaciat creditori cum
146 omnia donaſſet filio,ſciamuſque † inopiam,&
paupertatem excuſare à reſtitutione,argumen
to tex.in cap.quęrelam & cap. breui. extra de
iur.iuran.vbi neceſsitas, & difficultas excuſant
à periurio,cap. quamquam,iunct.glo.ver.*facul
tates* de vſur.in 6.glo.etiam.in reg.pecatum,&
ibi Din.& Anchar.de reg.iur.eo.lib. Ioan. Gu-
tier. canoni. quęſtio.lib.1. cap. 40. num. 3. vbi
Diuum Auguſt. citat in epiſto. 54.& Diuum
Tho.2.2.q.62.art.vlt. indè fit quòd non rema-
neat anima donatoris onerata quantùm ad re-
ſtitutionem ratione illius dampni dati,de quo
loquitur Fernan.tum † etiam quia nullo iure
147 obligatur donatarius ad debita per donatorẽ
contracta poſt donationem nec in interiori
foro,nec in exteriori,prouti ſatis notum eſt ijs,
qui vel ſacrę Theologiæ, vel vnius,aut alterius
148 iuris ſcientiæ limina deguſtarunt, ad quod †
conducit ratio, quam idem Fernan. ibidem in
3. caſu adducit ad probandum filium non ex-
cludi à bonis donatis per confiſcationem,quæ
fieri deberet propter delictum patris,quia(in
quit) filij cauſa præceſsit cauſam fiſci, l. ſi pig-
nus ff.qui potior.in pignor.habean.viden. Lu-
do.Moli.de primog.Hiſpa.lib.1.cap.10. nu.34.
149 qui † idem quod nos reſpondit ad eam quæ-
ſtionem,nunquid ſucceſſor maioratus tenea-
tur ſoluere debita prędeceſſoris eius conſcien
tiæ exonerationem tangentia,corruit ergo hu
ius doctoris hac in re tradita opinio,& coruũt
illorum

illorum Senatusconſultorum diciſiones, quas reffert intellexiſſe ſe pro opinione factas.

150 Tertius caſus † eſt quando pater alienaret pro euitanda punitione delicti,& paranda ſibi liberatione,quod duppl ci medio probare conatur is doctor, primò quia liceat patri alienare vt ſanguinẽ ſuũ redimat iux.l. 1.ff.de his qui ſibi mor.conſciue. ſecundò quia ſi de hoc caſu,dum hæreditamentum faciebat pater in cõmodum filiorum, aduertiſſet,& fuiſſet interrogatus veriſimiliter reſeruaſſet aliquid pro ea neceſſitate ſubleuanda, ergo (inquit) habebitur pro reſeruato,l.tale pactum §.fin.ff.de pac. atque ita *deciſum* fuiſſe,& *iudicatum* arreſto Tholoſano de anno 1549.teſtatur.

151 Ego † tamen,qui naturam contractus donationis probè noſco eſſe vt per eam, poſtquam perfecta eſt, priuetur donator omni prorſus cõmercio,& participio rei donatæ,omninò inficior poſſe fieri manuum iniectionem in res donatas propter cauſam ſupradictam, nec video quomodo Fernan.ſuæ reſolutioni voluerit accommodare diſpoſitionem tex. in l. 1. ff. de bon. eor. qui mort. ſibi conſciue. ibi enim nullum verbum de prætenſa licẽtia, & facultate,quam pater habeat alienandi res alienas vt ſuum ſanguinem redimat: ſolùm enim diſponitur pœnas ſtatutas contra corrumpentes ſuũ accuſatorem non habere locum contra corrũpentem eum,per quem de crimine, pro quo pęna ſanguinis veniret irroganda , accuſatus fuiſſet, quia(inquit) ignoſcendum eſt ei qui ſanguinem ſuum qualiter qualiter redemptum voluerit,hęc, & non alia tex. ille diſponit.

152 Pręterea † vt ſecundæ rationi ſatisfaciamus dicimus,in donationibus non poſſe argui in fauorem donatorum à veriſimili illorum mente, imò omnis interpretatio contra ipſos,qui apertius loqui poterant, eſt fienda, ex l. veteribus ff.de pact.l. labeo 1. ff. de contrahen. emp. l. quidquid adſtringendæ, de verbor. obliga. c. contra eum,de reg.iur.in 6.atque ita in expreſſo tenent,& reſoluunt Boer.deciſ.172. nu. 27. Fran.Mar.deciſ.187.num.8.par. 2. Iaco. Meno. de præſump.lib.3.præſum.34.num.22. imputet igitur ſibi donator ſi per donatarium impeditur re vti prout antea faciebat,etiam ſi iſti caſus,vel ſimiles ſuccedant, ex quo, cum in actu donationis retinere, & reſeruare ſibi illud potuiſſet,non fecit.

153 Et quod † dicitur donationem eſſe fauorabilem,& latè interpretandam, intelligitur in fauorem donatarij,non donantis,vt ex doctoribus ſuprà adductis apparet, & tradit Caſſanæ.conſ.10.num.74.& in conſ.48.num.52.vbi ad concordandum l.cum de indebito,de proba.quę vult in donationibus fieri ſtrictiſſimam interpretationem,& ideò nunquam præſumi, quod eſt dicere interpretationem eſſe fiedam in fauorem donantis,cum cap.cum dilecti,extra de dona.vbi ſtatuitur in donationibus latiſſimam fore fiendam interpretationem in fauorem donatarij, diſtinguit duo tempora, primum quidem antequam conſtet nunquid donatio ſit facta,necne,ſed eſt dubium , tunc interpretatio fit in fauorem donantis, & ideò in dubio non pręſumitur,& ita procedit l. cum de indebito, ſecundum verò tempus eſt poſt factam donationem quando clarè conſtat eã factam fuiſſe,hoc caſu latiſſima fit interpretatio in donatione in fauorem donatarij, & ita procedit d.cap.cum dilecti.

154 Et † quidem ad interpretationẽ à veriſimili mẽte donantis tunc poſſet recurri cũ in obſcuris verſamur,ob quod de neceſſitate aliqua foret fienda interpretatio, tunc id quod eſt veriſimile auguraremur diſpoſitum,iux.cap. inſpicimus,de reg.iur.in 6.& l.ſemper in ſtipulationibus ff.eo tit.& quod ibi Dyn.& Dec.docent: In noſtro autem caſu nihil eſt obſcurum,quod egeat interpretatione, nec propter quod ad veriſimilem donantis mentem debeamus recurrere,ſed ſumus in claris,quòd ſcilicet talis reſeruatio facultatis alienandi non ſit facta,nõ eſt ergo quòd talem interpretationem faciamus. Et certè ſi quoad huiuſmodi reſeruationes veriſimilis mens donatoris foret attendẽda,nulla ſuperueniret neceſſitas donatori,quę hac via non ſubleuaretur:ſemper enim diceret donator quòd ſi ipſe cogitaſſet,aliquid ſibi pro ea neceſsitate reſeruaſſet,vndè fieret quòd donationes redderentur in irritum , & nullo negotio eluderentur.Et in terminis quòd inalienabilia nõ poſsint alienari pro paranda liberatione à delicto tenet Pereg.de fideicom.ar.42. num.90.cum ſequent.quod tamen poſtea limitat vt ibi videbis.

155 Quartus caſus † eſt quando pater contrahit emẽdo,vẽdendo, & permutando more boni patrisfamilias, primò ſuper mobilibus,& fructibus bonorum ſuorum, ſecundò ſuper immobilibus ad augendum, & tuendum ſuum, & filiorũ patrimoniũ , tali enim caſu exiſtimat Fernã. valere alienationes, quia(inquit)noluit pater pactis matrimonialib⁹ à ſe factis ſe ſe commertiorum incapacem efficere quominùs negotiari poſsit, & inter homines conuerſari ne

156 eorum ſuffragio careat , quod † nimis graue cuique videri debet,l.hi qui C.de apoſta.Adde quod his commertijs prodeſſe poteſt ſuis liberis,& augere patrimonium,quod ſi aliquando ſecus accidat ceſſante cauſa, filius æquo animo ferre debet,l.fideicommiſſo C. de tranſac. argumento l.ſi pater puellæ C. de inoffi. teſta. Hęc.Fernan.

Per

157 Per † hunc caſum, ſi eum cōcederemus, deſtrueretur rota oarura donatioois, de qua eſt vt poſt eam factam ſic cenſe. tur tes donatæ abdicatæ à poteſtate donantis, oec poſtea directè, vel iodirectè de eis diſpon. re valeat modo aliquo, ſed ſtatim ipſæ donat. ij fiāt iux.l.t. ff. de dona. intelligēdo ſemper in t. rminis habilib⁹ prout in ſuperiorib⁹ declarauimus: diximus enim ibi in quib⁹ donatiooib⁹ ſtatim poſt eas factas tranſeat dominium io donatarium, & in quibns poſt donatorem mortuum. Prætereà in quo(quæſo) conſiſteret irrenocabilitas illa, quam doctores huiuſmodi donationibus, quę fiunt fauore matrimonij, ſicut & ipſi matrimonio, cuins pars, & portio dicuotur eſſe, & cum eo confundi, tribuunt, Guido Pap. deciſ. 145. Vincen. de Francb. 205. no. 1. & 436. nu. 4. ſi teuocationi illi facili, quæq. faciliter cōtiogere poteſt ex negociatiooe pattis donatoris ſuppoſita eſſet?

Quod autē dicitur de coniecturata meote donatoris vt non cenſuetit per donationē ſe ſe commertiorum incapacem facere quominùs negociati poſſit, & inter homines coouerſari, dicimus quòd imò cootrarium eſt coniecturādum, & elicieodum ex mente donatoris, & hæreditantis quo ad bona compræheoſa in do-
158 natione: Cum † enim eius animus dooandi fuerit, certum eſt quòd interprætari debemus ipſum voluiſſe ſe ſe donationis legibus adſtriogere, Surd. deciſ. 60. numer. 2. Caſſana. cooſ. 43. num. 81. talemque fuiſſe eius mentem, qualis ex illo contractu, quem celebrare voluit, colligi poteſt, argumento l. cum quid ff. ſi cert. peta. latè Maſcat. de proba. conclu. 1047. num. 4.

Quid quod? cum huiuſmodi donationes, vt ſæpius dictum fuit, cenſeantur tantùm factę de bonis pręſentibus, non remanebit omninò donator commerciorum incapax per donationē effectus, poterit enim alia ſua induſtria, aut aliàs, acquirere, circa quæ negociari poterit, & inter homines conuetſari, quæ eſt ratio propter quam donationes de bonis præſeotibus ſuſtineantut.

159 Quintus caſus † quem Fetnan. adducit, eſt quando pater, qui hæreditamentum fecit, pro ſe, aut ſua familia alenda quippiam venderet: exiſtimat enim huiuſmodi veoditionem oedum validam dicendam, ſed & multùm etiam fore comendandam, quod duplici medio pro-
160 bat. Primò quia † permiſſum eſt patri pro ſuis alimentis res filiorum, fortè maternas, vendere, l. ſi quis à liberis, §. ſi vel parens ff. de liber. agnoſcen. Secundò quia poteſt pater filium pro neceſſitate famis leuandę vendere, l. 2. C. de patri. qui fil. diſtraxe. ergo à fortiori bona il-
161 lius: Quod Idem † poſteà exteodit pro veſtibus ſuis, & filiorū, pręſertim filiarum, qoę indui, & veſtiri commodiùs debent pro qualitate, proque domus conſuetudioe, vt poſſit pater expendere & vendere de bonis donatis ſi aliter ſubuenire nequeat, l. legatis ff. de alimē. lega. interprætatutque non fuiſſe mentem, & animum pociſcentis à ſeſe abdicare facultatē percipiendi neceſſaria ſuo victui, & ſuæ familiæ, l. obligatione geoerali ff. de pignor. Arguit poſtea de priuilegio donantium, quod eſt ne egeāt, neve ſua liberalitate inopes fiāt, l. ex hæredatum in fine, de re iudi. indè inquiens fieri quòd pro ſoluendo qood deberut his de cauſis capiatur de bonis donatis vſque ad concurrentem quantitatem debiti, oe aliàs priuētur pareotes hominū cōmercio, & fides eorum diminuatur in dampnū, & perniciē reipublicę.
162 Cōcludit † tādē generaliter per huiuſmodi pacta parentes prohiberi tantùm bona io eis cōpræhenſa donare, in eis alium inſtituere, eadē alteri legare, aut in fraudem, doloſèue per laſciuiā vēdere, ad reliquos verò vſus d illis boois diſponere nō impediri, l. titius ff. ad trebellia.
163 Hic † caſus neceſſitatis, quem Fernan. adducit, ob quem patri cenſet permiſſum, non obſtante hæreditamento filijs facto, poſſe bona in eo comprçhenſa alienare, certiſsimus de iure eſt per ea quę is doctor adducit in illius comprobatiooem, quibos non nocebit ſi addideris Iacobi Meooch. elegantem, ac doctam diſputationem, quam facit io lib. de arbit. iud. 2. centu. 2. caſu 182. per tot. liceat inalienabilia neceſsitatis cauſa alieoare, nec ne.

Verū ſi ita eſt, quæ, quæſo, eſt ratio cur cum quotidie validitatem alienationum per parētes de dictis bonis factarum defeodi videamus per poſſeſſores, à quibus per filios vendicantur hoc motiuo quòd propter neceſſitatem, putà famis, & alendi filios, & familiā, & aliàs, eędem factæ ſint, nullos penitùs videamus, qoi obtineant, omnes tamen qui ſubcumbant nō obſtantibus diuerſis probationibus, quas circa neceſſitatem faciuot, quod eſt adeò verum vt in toto tempore, quo ego aduocationis munere fungor, in quo ſine dubio tot caſus hæreditameotorum mihi ſucceſſerunt pro vna, vel altera parte deffeodendi in Senatu, quot vlli alteri aduocato, nullum adhuc viderim, qui pro validitate alieoatioois propter neceſſitatem obtinuerit, nec cum multa diligeotia, quam in hoc adhibui, reperire potui quemquam ex antiquis, vel nouioribus boius ciuitatis aduocatis, qui ſe id v. liſſe, vel audiuiſſe diceret.

Huius rei rationem, & cauſam ex Menoch. hauries, ſi eum legeris vbi ſuprà num. 18. allegatus eſt, quia non omnis, & quæcunq. neceſſitas ſufficiens eſt advalidandam alienationem, ſed certa quædam neceſſitatis ſpecies ex plutibus,

quas

quæ is doctor cõmemorat, & in certo gradu, quem vix eſt quòd aliquis caſus alienationis cum requiſitis neceſſarijs attingat, vndè fit vt etiam vix indè feſtineatus alienatio.

164 Multiplex † enim eſt neceſſitas, propter quã alienatio facta dici poteſt: alia enim eſt fatalis, qualis eſt quæ ex fato, & caſu euenit, vt cum quis in latrones fortuitò incidit, vel cum ſimilis alter caſus contingit, qui à fortuna prouenit, quiq. humano conſilio præuideri, & illi prouideri non poteſt.

165 Alia † naturalis, qualis eſt quæ à natura ipſa cauſatur, qualis eſt edere, bibere, veſtibus indui, ſeruitores habere, domũ ruinoſam reparare, agros colere, gabellas, ac tributa perſoluere.

166 Tertia † culpabilis, & dicta opera procurata, propter quã vult pater alienare, veluti quia lautè, & prodigaliter viuẽdo omnia profudit, & euertit, atq. ita deindè pauper, & inops effectus eſt.

167 Quarta † deniq. quæ ex legis diſpoſitione cauſatur, vt quãdo lex iubet filiam dotari, vel dotem reſtitui, quæ neceſſitas præciſa appellatur.

168 Ex his † neceſſitatibus duas priores ſpecies cũ quarta iuſtã præbere alienãdi aliàs inalienabilia cauſam, docet tam rectè, tam aptè, clarè, & præpolitè Menoch. in allega. caſu 18a. vt ſuperfluum mihi hoc loco videatur, ni vellem eius ſcripta inutiliter tranſcribere, aliud quippiam in propoſito dicere: ad eum habeas recurſum quoties caſus ſuper his tibi contigerit diſputandus: Ille te docebit in quibus caſibus hæc procedant, qualiter in caſibus etiam periculis ad neceſſitatem vſque, & quatenus illa vrget, & nõ vltra, ſit alienatio fienda, & plura alia in materia valdè conducibilia, quæ neceſſum habes obſeruare ſi vis alienationẽ propter neceſsitatem ſuſtinere. Adde Peregri. qui nonnulla circa hæc non pœnitenter tradit, de fideicom. art. 42. per tot.

Et in terminis, quòd pro alimentis poſsit pater bona filiorum alienare, tenet Surd. poſt Lara ab eo allega. in tract. de alimen. priui. 37. nu. 4. arguendo à perſona ad res, & dicendo quòd ſi patri licet filium vendere propter famis neceſsitatem, multò fortiùs eidem licebit res illius eam ob cauſam vendere, & alienare: conducunt quæ pluribus probat Fran. Viui. deciſ. 25. per tot. quod quomodo ſit intelligendũ & procedere debeat, ex infrà tradendis clariùs forſan percipes.

169 Dubium † tamen pulchrum eſt nunquid pro liberando patre à carceribus, in quibus detinetur propter aliquod debitum priuatum, poſsint bona huiuſmodi donata alienari, cuius reſolutionem facilimè habebis ex deciſ. Sena. † Mantua. 86. relat. per Surd. vbi affertit declaratũ per Senatũ licere vxori fundum dotalem alienare pro liberando marito à carceribus pro debito priuato detento, ex eo quòd cum vxor teneatur alere virum quando ipſe non habet, multò magis debet teneri eidem in illa neceſsitate poſito ſubuenire, maximè cũ paria ſint aliquem à carcere liberare, vel ei in neceſsitate famis conſtituto ſubuenire, quia liberatio carceratorum piiſsima cauſa iudicatur: poteſt autem (inquit) mulier pro alendo viro fundum dotalé alienare, ergo &c. Videndus in materia deciſionis Surdi Theſau. deciſ. 223. nu. 7. & ibi additio eius filij, qui in idem allegat Fiao. deciſ. 237. Viui. deciſ. 133. & alios. Item quia ſi pro huiuſmodi neceſsitate licet granato bona fi-
170 deicommiſsi alienare, & † in prohibitione alienandi non venit neceſſaria alienatio, prouti etiam, præter Surd. probat Andre. Gayl. prac. obſer. lib. 2. obſeruat. 137. num. 4. indè Senatus ille concluſit poſſe in propoſito caſu alienationem fieri, quę quidem rationes cum videantur militare in noſtro caſu, indè videtur dicendum & idem ius militare debere, latiſsimè articulum diſputat Stepha. Gratia. diſcepta. foren. c. 108. per tot. vbi cum Senatus Mantua. ſententia lubens cõcurrit. Viden. Brunoro. à Sole quæſt. legali 47. per tot. vbi diſputat an bona fideicommiſsi poſsint alienari pro redemptione carcerati.

171 Vlteriùs † cadit in his & pulchrum aliud dubium, nunquid ſi pater pro alendis filijs hæreditatis æs alienum contraxit, teneantur ipſi de bonis in hæreditamento compræhenſis illud in ſubſidium ſoluere. Hanc quæſtionem (quæ ſolemnis, quæ dificilis, quæque grauis, & grauiſsima à doctoribus appellatur, tam ſub nomine filiorum reſpectu parentis, quàm vxoris reſpectu mariti quando pater, vel maritus mutuam aliquam pecuniam acceperunt, vel alio modo æs alienum contraxerunt pro alendis filijs, & vxore reſpectiuè, nunquid filij de bonis ſuis, vel vxor de dote teneantur ad dicta debita) qui latiùs, & vtiliùs pertractarunt ex his, quos mihi ad propoſitũ videre licuit, ſunt Lara in repeti. l. ſi quis à liberis §. ſi quis ex his, ex num. 38. ff. de liber. agnoſceo. Ioan. Pet. Surd. in tract. de alimen. tit. 8. priuile. 44. per tot. & pater Thom. Sanchez egregius, ac doctus ſocietatis Ieſu præſbiter in diſputa. de Sancto matrimo. ſacram. tom. 3. lib. 9. diſputa. 4. à numer. 28. cum ſequẽt. Hos lege, per quos, maximè ſi eis addideris Blaz. Florez de Mena in addi. ad Gam. deciſ. 186. & Caro. deciſ. ſeu caſu 128. per tot. omnes habebis, qui de hac re vſque tunc ſcripſerant, & apud eos rationes reperies, quibus doctores moti fuere ad vnam, vel alteram opinionem tenendam.

Qui

Digitized by Google

172 Qui † affirmatiuam contra vxorem, & filios tenent, Barto. ſe habere exiſtimant, quem ſequantur eius opinionis anteſignanum in l. his ſolis num. 3. ff. de condict. indeb. Sed non conſiderant quòd eo loci Bar. non firmat ſecurè hanc opinionem, ſed quòd in illa l. ſit argumentum pro ea tantùm dicit, poſtea tamen addit, cogitabis: Nec Acur. ibidem verb. *proficit*, qui etiam pro hac opinione cum Bar. adducitur, id firmiter reſoluit, ſed per verbum dubitatiuum, *fortè*, dicens quòd fortè ab eo, cui per cauſam lucratiuam pecunia proficit, condici poteſt, ſi eſt indebitè ſoluta. Qui autē filiorū, & vxoris cauſam deffendunt, Decium habent quem ſequantur iu l. ſi eum ſeruum num. 27. ff. ſi cert. petat. & ibi etiam Alicat. cum alijs, quos Sanchez vbi ſuprà allegat numer. 29. in fine, & Barz. Flores in addi. ad deciſ. 186. Anto. Gam.

173 Qua † in quęſtione licèt cōmunis doctorū phalanges more gruum doctores potiùs numerando, quàm rationes ipſorum ponderando Bartoli opinionem ſequatur, & licèt etiam huiuſmodi opinioni acceſſerit *rei iudicatę* auctoritas vt Azeued. aſſeuerat, quem Blaz. Flores in additione ad d. deciſ. Gam. 186. reffert: Ego tamen pro contraria in fauorem filiorum, & vxoris in occurrenti caſu ſemper reſponderem, quippe quia non videam aliquam rationem, quę in contrarium multùm vrgeat, & omiſſis reſponſionibus, quæ ad argumēta per Lara, & alios tradita in contrarium, adducuntur per Flores, & Sanchez vbi ſuprà, paulisper tantùm

174 inſiſtam circa cardinem difficultatis, qui † totus verſatur nunquid cauſa alimentorum erga filios, & vxorem reſpectu mariti inopis ſit lucratiua, vel oneroſa: qui enim contrariam noſtræ ſequuntur opinionem, ex eo principaliter mouentur quòd eis videatur eſſe lucratiua cauſa illa, volentes quòd propterea quòd mutuata pecunia ex huiuſmodi cauſa in vxoris, & filiorum vtilitatem conuerſa ſit, eapropter ipſi obligati maneant, ècontra verò noſtri quòd ſit oneroſa, exiſtimātes quòd ex quo debitum, & verè debitū ex cauſa oneroſa filijs, & vxori ſolutum ſit, nullo modo teneantur ipſi ad reſtitutionem, cum ipſi receperint quod erat ſibi debitum: ad quod ſingulares exiſtimo eſſe conſiderationes, quas in propoſito ad id perſuadendum faciunt Flores, & Sanchez allegati: Quam-

175 uis † enim (inquiunt) pater, & maritus inopes non teneantur filios, & vxorem reſpectiuè alere, id non eſt quaſi extincta ſit obligatio propter inopiam, quam pater, & maritus ad id habent: quia ſi id eſſet nunquam poſſet reuiuiſcere, obligatio enim ſemel extincta nunquam reuiuiſcit, l. cum ex cauſa C. de remiſ. pignor. noſtra autem de qua agimus alimentandi obligatio reuiuiſcit proculdubio ſi pater, & maritus ex inopibus poſtea efficiātur diuites, erit ergo quia ſuſpenſa ſit obligatio donec inopia exiſtit, & perconſequens ſemper dicetur (inquiunt iſti doctores) affuiſſe, & eſſe in patre, & marito, quamuis inopib⁹, huiuſmodi alendi obligatio: Si ergo alat pater ex pecunia mutuata, vel aliundè, ſuæ obligationi ſatisfacit, & debitum perſoluit, ergo non eſt huiuſmodi præſtatio alimentorum lucratiua cauſa, ſed oneroſa, & perconſequens non ſubiacebit regulæ in contrarium per eos, qui contrariam tenent opinionem, adductæ, vt quilibet teneatur ad id quod in ſui vtilitatem eſt conuerſum per cauſam lucratiuam. Nec eſt major ratio cur à filijs, & vxore debitum ſuum recipientibus hæc pecunia cōdicatur quàm à quocunq. alio patris creditore, cui ſoluta foret, ſicut ergo ab ijs codici non poteſt, ſic nec etiam ab illis.

Etſi & vbi refferat Azeue. vt ſuprà dictū eſt, pro contraria opinione fuiſſe aliquando iudicatum, neq. etiam huic noſtræ defficit rei iudicatæ auctoritas: habemus enim ex Gam. deciſ. 367. num. 6. bis, aut ter ex maiori numero votorum *declaraſſe* Senatum Luſitanum pro hac opinione, licèt in deciſ. 186. dicat vix potuiſſe concordare Senatores quid declararent, nihil ergo mirum ſi dicat in propoſito Blaz. Flores in additione ad Gam. in d. deciſ. 186. quòd opinio Bar. ratò practicatur, & idem poſtea repetit in additione ad deciſ. 369. Etſi practicaretur perſæpè mulieres remanerent indotatæ ſine culpa, & cauſa, ac præter ipſarum voluntatem, cum nulla concurrerit in debitis cōtrahendis, & ideò veriorem inquit is doctor ſe exiſtimare eſſe opinionem Alciat. & Decij, quæ frequētiùs practicatur. Prodijt poſt hæc ſcripta Stephani Graciani diſcepatio. foren. opus, in quo in c. 107. per tot. diſputat hanc quæſtionem, & contra noſtram cum Bart. tenet opinionem aſſerens teneri vxorem, & filios, quādo probatur fuiſſe negocium in vtilitatem illorum verſum, ipſo patre ſoluendo non exiſtente, docetque poſtea quomodo id probetur, quomodoque aſſertioni parentis non ſit ſtandum, eum vide, & quod iuſtius videbitur ſequere: ego ſolam veritatem inquiro, quæ apud me eſt proculdubio in opinione, quam ſuprà ſequutus ſum.

176 Audio † in curia Vicarij Barcinonæ ex ſtylo, ſequendo contrariam noſtræ opinionem, ſolitum eſſe non admiti oppoſitiones mulierum, quę pro ſuis dotibus, & alijs iuribus fiūt, iuxta iura municipalia, in bonis mariti quando fit pro aliquo debito contra eum exequutio, non admiti (inquam) huiuſmodi oppoſitiones ſi exequutio fit pro logerijs domorū, in quibus

maritus

maritus,& vxor habitarunt, verùm ego non propterea à mea recedo opinione, per ea, quæ ſuperiùs tradita ſunt, ſed qui ſtylum prędictum deffendere voluerint adeant Stephanum Gratia. diſcepta. foren. allega. c. 107. n. 9. vbi videtur tenere ad debitũ contractum pro habitatione domus teneri vxorẽ de dote, & proprijs bonis, ſed quid ego in his ſentirẽ iã ſuprà aperui luculẽter. Tu verò ſi vis perfectiùs rẽ habere, hos cũ diligẽtia doctores legas, qui tibi adducti ſunt.

177 Tunc † tamen procedere exiſtimat ſine dubio Gam. deciſ. 367. num. 6. & clariùs Blaz. Flor. addi. ad eundem in deciſ. 186. ſi pater expreſſè ad alimenta filiorum, vel maritus ad alimenta vxoris mutuum petijſſet, & bona filiorum, & matris obligaſſet: tunc enim (inquit) quia proteſtatus eſt, & rem filiorum, aut vxoris egit, ad quam & ipſi tenebantur patri in caſu impotentiæ, & quia creditor quodammodo cum eis contraxiſſe videtur, iuſtum eſſet quòd vxor, aut filij expenſam patri facerent, & non contradicerent, & tunc practicaretur opinio Bar. vt paucis verbis Alcia. exiſtimat, aliàs falſa foret. Addit idem Gam. idem futurum vbi probaretur pecuniam mutuo acceptam verſam eſſe in vtilitatem vxoris, & familiæ, quæ tamen ſemper ſunt intelligenda ſi ex cauſa lucratiua, non ſi ex onerosa, & debita, ſecundum noſtram opinionem ſuperiùs firmatam.

Hac forſan animaduerſione moti arbitrabantur quidam in quodam occurrenti caſu quòd propterea pro validitate alienationum, quãtumuis neceſſariarũ, quę fieret de bonis in hæreditamento compræhenſis, non declarabatur, quia illę nõ fierent, ſicuti debebant, expreſſo filiorum nomine, & de rebus filiorum vt filiorum, ſed imò parentes eas faciebant nomine proprio, & vt de rebus proprijs. Cæterum ego exiſtimo quòd non ſit id neceſſarium
178 ex eo † quòd per hæreditamentum nõ deſinit pater eſſe dominus, ſicuti antea erat, durante vita ſua, vti in ſuperioribus dictum fuit, & probat expreſſis verbis deciſio in Senatu facta refferẽte nobili don Ludouico à Peguera olim illius egregio Senatore, de qua ſuprà fit mentio, nu. 24. & infrà in glo. cẽſuũ, circa principium, ac propterea ſuo proprio nomine eſt alienatio fienda, nõ alieno, benè tñ eſt quòd obſeruetur id, quod Gam. & Flor. vbi ſuprà animaduertunt, quòd ſcilicet narretur cauſa, ob quam fit alienatio; ſed non quòd nomine filiorum fiat.

179 Idem † etiam, quod Bar. docet, tunc procedere aſſerit pater Sanchez allega. diſpot. 4. num. 30. quando maritus vxori centum tradidiſſet vt ex eis ſolueret ſuis creditoribus, ipſa tamen ea expendiſſet in familię ſuſtentationem, nec creditoribus ſatisfeciſſet; tunc enim ipſa, ſi maritus non eſſet ſoluendo, teneretur proculdubio de ſuo ipſis creditoribus, quia cauſam tali caſu vxor dediſſe diceretur quominùs creditores debitum recuperaſſent, quod tamen quomodo ſit intelligendum, & procedat, ibidem poſteà declarat, apud quem, quęſo, videas.

Aliũ caſum, in quo pater poteſt non obſtãte hæreditamẽto alienare validè, taliter quòd nec poſſint poſteà filij contrauenire, poſuimus ex mente Senatus infrà in glo. cenſuum, circa principium, vbi videbis validam fuiſſe iudicatam quandam in emphyteuſim conceſſionem de quadam domo ruinoſa factam per patrem poſt hæreditamentũ, nec fuiſſe reſcisioni obnoxiam.

Supradicta omnia, quæ dicta in ſuperioribus fuere circa prohibitam alienationem, & vlteriorem diſpoſitionem faciendam de rebus in hæreditamento conpræhenſis poſt ipſum factum, patrem reſpiciunt quando ipſe fecit hæreditamentum: nam in matre ſi ipſa ſit, quæ hæreditauit, aliud ius ſtatuitur proculdubio: finge enim quòd mater ſimul cum marito, vel ſine eo, in capitulis matrimonialibus donationem, ſeu hæreditamentum filijs ex eo matrimonio naſcituris fecit de bonis ſuis, quæ cõſiſtunt nõ in alio, quàm in ſua dote, certum eſt, & indubitatum quòd ſi hæc mulier in eo matrimonio moriatur, valida remanebit dicta donatio, & omninò irreuocabile hæreditamentum abſq. aliqua ſpe alicuius validitatis alienationis, quã de bonis donatis mater feciſſet in vita, nam in hoc caſu nulla eſt differentia in patrem, &
180 matrem: Cæterùm † ſi contingat hanc mulierem non mori cum eo matrimonio, ſed è conuerſo maritum ea ſuperſtite, & vidua remanẽte, hoc caſu liberata remanet dos illo onere, & immunia fiunt bona ab illa obligatione, taliter quòd poteſt iterum nubere cũ illa dote, & eã ſecũdò viro afferre non obſtante hæreditamẽto, & relicta filijs ex 1. matrimonio legitima, de reliqua dote diſponere, ſic noſter Marquil. docet in vſat. de inteſtatis q. 29. quem ſequitur Iacob. Cancer. lib. 1. var. c. 8. de dona. num. 88. iſdẽ Cancer. lib. 3. var. c. 7. de pac. numer. 203. ratio-
181 nem † dicunt eſſe, quia per huiuſmodi pactum fit deterior dotis conditio conſtante matrimonio, & ipſius mulieris ad ſecũdò nubẽdũ, quod de iure prohibetur, vide plures, quos Cancer. ibidem allegat, & in eo. lib. 3. c. 15. de tenuu. numer. 101. In quibus tribus locis is doctor ex profeſſo materiam hanc pertractat, & quod Senatus in facti contingentia aliquando fuerit ſequutus aperit, multosque doctores allegat, qui de eadem re egerunt conſultò hoc loci omittẽdos quia faciliter ibi videri poſſunt. Addo ego Mathæum de

† Afflict. deciſ. 154. vbi dicit *iudicatum* per Senatum Neapoli. non valere pactum, quod mulier fecerat ſoluto matrimonio de non petendo dotem ſub certa pena intra quatuor annos, ex eo quòd per illud efficeretur conditio dotis deterior, & Theſau. deciſ. 190. probat optimè Per. Barboſ. in repetitione l. 2. par. 1. à num. 141. cum multis ſequent. ff. ſolut. mat. agens latiſſimè de inualiditate pacti cum muliere, vel alio inhiti quòd per mortem mariti diſſoluto matrimonio reuertatur dos, ſiue ſit data per patrem, ſiue per extraneū, reuertatur (inquam) ad alium, quàm ad mulierem, idque ex eiſdem rationibus, quibus nos in hoc noſtro propoſito ſumus vſi, & ex eadem l. 2. ff. de pactis dotal. quibus noſtra hæc opinio, quam amplectimur, confirmatur, benè Anthon. Fab. in ſuo Codi. lib. 5. tit. 9. de pact. conuen. diffi. 1. & 2.
182 vbi † idem, quod ſuprà de dote diximus, vult procedere in augmento dotis quòd cenſeatur eſſe quædam portio illius, & non minùs, quàm illa, dicatur continere publicam vtilitatem, latiſſimè Surd. in conſ. 78. per tot. Dicit noſter Cancer. in allega. c. 7. de pact. numer. 103. ſic
† fuiſſe *de mente* noſtri Senatus in quadam cau-
† ſa; clariùs viſus eſt Senatus idem *approbaſſe* in cauſa pupillorum Deſcallars contra Alemandum Tord, cuius Cancer. meminit vbi pro-
183 ximè, num. 204. vbi † id declarat procedere etiam ſi mulier ad ſecunda vota tranſierit, & hereditamentum reuocaret fauore dictorum nuptiarum: alias (inquit) ſi ad ſecunda vota tranſiret abſque dicta reuocatione, & contraria diſpoſitione cenſeretur proculdubio in eadem voluntate permanere, & ſic hereditamentū non irritaretur, quia ceſſaret cauſa fauoris ſui, ex eo quòd maritum inueniſſet, cui nuberet cum dote filijs primi matrimonij iam donata, ſic dicit fuiſſe *viſum* Senatui in caſu ſuprà proximè enarratę cauſæ pupillorum Deſcallars contra Alemandum Tord.
184 Obſtat † tamen huic Cancer. noſtri opinioni quod idem Marquil. ab ipſo allegatus docet, nempè pactum huiuſmodi, per quod deterior efficitur dotis conditio, eſſe non quomodolibet inualidum, ſed ipſo iure nullum, & ideò (inquit) dicto caſu dicta dos rediuit ad mulierem libera, & quitia ab omni pacto, & conuentione, quod idem eleganter docuit Barboſ. in allega. l. 2. par. 1. nu. 144. ff. ſolut. mat. dicens adeò nullum huiuſmodi pactum ex ſe eſſe à principio vt nullo modo poſsit ex poſt facto conualidari, cuius dicti ratione indubitanter reſoluit pactum, de quo ſuprà, quòd ſoluto matrimonio per mortem viri dos perueniat ad alium quàm ad mulierem, nedum non valere quando apponitur per extraneum dotantem, quo caſu propriè conſideratur ratio prohibitionis, ne mulier contra publicam vtilitatem remaneat indotata, ſicuti remaneret ſi obſeruaretur pactum, cum non poſſet eum extraneum compellere ad iterùm dotandum, ſed neque ſi à patre, quamuis (in hoc fundabatur aliquorum opinio contrarium tenentium) poſsit poſteà eum mulier compellere ad dotandum iterùm, vndè fieret quòd non militaret ratio prohibitionis, quæ erat ratio propter quam aliqui contrarium tenebāt, quia (inquit) fieri poteſt quòd tunc pater erit pauper, & non poterit dotare, quod ſufficit vt conſiderando iſtum futurum euentum fauore dotis, & habito ad eum reſpectu ſemel irritetur pactum à principio, quòd (inquit) non conualidabitur etiamſi contrarium ſuccedat, quòd ſcilicet pater diues ſit, & poſſit filiam iterùm dotare, ecce egregiam doctrinam, per quam nedum quando clarè, & neceſſariò apparet remanſuram mulierem indotatam reſoluitur non valere pactum, de quo tractamus, ſed etiam quando id poteſt contingere, licèt non contigerit poſtea, idque propter nullitatem ipſius pacti, de cuius natura eſt quòd non conualidetur ex eo quod poſtea ſuccedat quandocunque. Eandem nullitatem clarè probare videntur iura, quæ à Canc. allegantur pro reprobatione pacti de quo tractamus, & ſignanter allega. l. 2. ff. de pac. dotal.

Ex his ſic ego meam fundo rationem dubitandi contra opinionem noſtri Cancer. Si huiuſmodi pactum eſt à principio nullum ipſo iure, taliter quòd non poſſit ex aliquo futuro euentu conualidari, quomodo, quęſo, fieri poterit eſſe verum quod vult Cancer. fore neceſſe quòd reuocatio fiat in ipſo contractu nuptiarum, nec ſufficiat quòd poſteà quaſi per taciturnitatem in contractu ſecundarum nuptiarum, & per ceſſationem rationis finalis, ne mulier remaneat indotata cum iam reperierit virum, cui cum dicta dote ſic infecta nuberet, conualidari queat, cum eodem modo ceſſaret ratio in caſu Barboſæ, & tamen reſoluit ipſe, vt vidiſti, melius ergo videtur concludere cum Marquil. quòd propter pacti nullitatem dos redeat ad mulierem libera, & quitia ſic quòd quando velit poſſit de ea diſponere.

Et hæc quidem dubitandi ratio tanto magis augebitur ſi difficultatem poſuerimus in exemplari, quod Cancer. allegat: poterit enim (meo iuditio) faciliter dubitare quilibet, qui illud, ſicut ego in archiuo regio, legerit, non quod Cancer. vult probet nec non, id eſt quòd ex quo non fuerit à principio, quando controlatum eſt ad ſecundas nuptias, diſpoſitum de dote, non poſſit vlteriùs de hoc tractari.

Sed

Sed hac dubitatione non obſtante contrariam,quæ eſt noſtri Cancerij, exiſtimo iuridicã opinionem ex rationibus adductis, nec quæ allegantur in contrarium ſunt huic negocio ap
185 plicabilia:quamuis † enim ad noſtræ opinionis confirmationem iuuemur diſpoſitione l. 2. ff. de pac.dotal. & aliorum iuriũ concordãtiũ,ac doctorum auctoritatibus comprobantium nõ valere pactum,per quod dotis conditio fit deterior,non tamen ille caſus eſt in ſpecie ſicut noſter,imò ſunt rationes diuerſitatis inter vnũ, & alium valdè liquidę:in illo enim à principio, vt dictum eſt, pactum eſt ipſo iure nullum, quia expreſsè priuat mulierem dote pro illo tempore,quo ea opus habebit ad ſecundò nubendum,quod repugnat publicę vtilitati: in hoc verò noſtro caſu pactum à principio non confertur in tempus,quo mulier nubere habeat vt tunc filij dotem habeant, ſed imò vt eam habituri ſint poſt mortem matris,ac propterea ex ſe à principio validum eſt,ac validum debet reputari: nõ enim eſt prohibitum pactũ quòd poſt mortem mulieris ad alium dos perueniat,ſed imò permiſſum,quia ceſſat tunc cõſideratio publicæ vtilitatis,vt clarè probat tex. in l.ſi pater.12.ff.de pac. dotal. & præſupponit l.ſi dotali ff.ſolut. mat. comprobat glo. fin. in l.2.ff.eo.tit.de pac.dotal.& Pet.Barboſ.in allega.l.2.in prin. in prima par. num. 150. & 151. ff. ſol. mat. ſi tamen ex futuro euentu appareat ex pacto prædicto fuiſſe mulieris conditionẽ effectam deteriorem, vtpote quia ſolutum ſit matrimonium per mortem viri, quo tempore dote ipſa opus habet ad ſecundò nubendum, tali caſu nõ tenebitur mulier ſtare pacto, quia id eſſet contra publicam vtilitatem, quæ vult dotes mulierum eſſe ſaluas vt nubere poſſint, quod,præterquàm quòd remanet ſatis probatum ex iuribus,quæ prohibent generaliter dotis conditionem effici deteriorem, quorum aliqua nos ſuperiùs adduximus, & alia adducũt
186 à nobis allegati doctores, comprobatur † etiã per ea,quæ in ſimili,poſt Afflic.deciſ.313.docet Anthonius Fab.in ſuo Codice lib. 4. tit. 21. ad Sena.conſ.Velleia.defi.13. ſecurè reſoluens,atque ita *reſoluiſſe* Senatum Sebuſia.atteſtans valere à principio iuris pignoris pro dote competentis in certis bonis mariti remiſſionem, quando marito ſuperſunt alia bona,vndè mulieris indempnitati poſſit eſſe conſultum,quia per eam non fit dotis conditio deterior, ſi tñ poſt remiſſionem prædictam ſuccedat caſus, quo maritus labatur facultatibus, & non habeat bona,vndè mulier poſſit conſequi ſuam dotẽ,tali caſu inutilis redditur remiſſio, vtpotè quia incipit apparere per eam fuiſſe dotis conditionem effectam deteriorem, ſic in noſtro caſu &c.

187 Addamus † his quæ Bal. Nouel. in trac. de dote docet in 7.par.in 11.priuileg.nume. 6.quibus mirè probabitur inſtitutum:dicit itaque is doctor quòd ſi ſimpliciter ſtipuletur dos alteri quàm mulieri in caſu reſtitutionis,talis ſtipulatio non ſe extẽdit ad caſum, quo matrimoniũ ſoluatur diuortio,vel morte viri, ſed reſtringitur ad caſum ſolùm,quo ſolueretur per mortẽ mulieris, ad quod allegat quæ anteà dixerat iuncta l.2.ff.de pac.dotal.& l.vt autem eo. tit. & l. 1.ff.de dot. præleg. rationem reddit, quia etiamſi expreſsè adhibitum fuiſſet pactum in caſu quo per mortem mulieris ſolueretur matrimonium, non valeret,ex dictis iuribus: cum quo *concordat*,in terminis,Senatus Siciliæ apud Garciam Meſtril. deciſ.74.per tot.qui alios allegat, & addit quòd ſi vigore pacti reſtituta fuiſſet dos dotanti in caſu quo diſſolutum eſſet matrimonium per mortem viri, adhuc remaneret mulieri ius repetendi eandem dotem vt poſſet iterùm nubere, ſic in noſtro caſu &c.

Ecce ergo qualiter pactum hoc noſtrum, quod fit in fauorem filiorum non ſit à principio nullum,ſed imò validum, inutile tamen reddatur ſi ſuccedat caſus publicæ vtilitatis, ſecundarum ſcilicet mulieris nuptiarum; vndè ſecundum noſtri Cancerij dictum comprobatur quòd cum tota ratio inualiditatis conſiſtat fauore ſecundarum nuptiarum, ne contra publicam vtilitatem propter pactum prædictum impediatur mulier ſecundò nubere, certè ſi non impeditur propterea,ſed nihilominus cũ dote ſic infecta reperit maritum, non poterit poſtea de reuocatione tractare tanquã ceſſante ratione fauoris ſui.

188 Conducit † quod ex Dec.in conſ.536.num. 3.docet Vrſil. ad Afflic.deciſ.154.nu.1. quòd ſi mulier,quæ fecit pactum, quo dotis conditio fit deterior,fecit illud quando eſt in ea ætate, in qua non ſperatur iterùm nuptura, non improbatur tale pactum, quia ceſſat ratio publicę vtilitatis, ſic cum in noſtro caſu quãdo mulier ſecundò nupſit non reuocauerit primam donationem, quæ, quæſo, ratio permittet ei quòd poſtmodum poſſit reuocare quando iam ceſſat ratio publicæ vtilitatis? certè nulla.

189 Pulchrum † tamen dubium eſt,quod Cancer. omiſit examinandum,qualis nẽpè ſit neceſſaria reuocatio prioris hæreditamenti, an ſufficiat quæ quotidie fit hæreditando in ſecũdis nuptijs,& in illorũ cõtractu ex pacto cũ marito inhito filios, qui procreabũtur ex eis,id eſt an iſta ſecunda donatio ſufficiat pro reuocatione prioris? videtur prima facie quòd ſic, ex l.ſi maritus,ſecunda,C. de dona. inter &c, l. cum hic ſtatus §. qui quaſdam, & §. ſi maritus ff.eo.

ff. eo .tit. & l. ſi ex toto ff. de lega. 1. in quibus
190 † iuribus partim habetur donationem, quæ
reuocari poteſt, cenſeri reuocatam ex im-
pignoratione rerum cõtentarũ in donatione
191 & † partim, legatum (quod eiuſdem naturæ
eſt) cenſeri reuocatum ex alienatione rei lega-
tæ poſtea ſequuta, in effectu hæc iura probant
non eſſe neceſſariam expreſſam reuocationẽ,
ſed ſufficere tacitam, quod ſi ita eſt, quæ maior
coniectura reuocationis, quàm ſecunda dona
tio? & ne per mẽdicata ſuffragia eamus, aduer-
te quòd allega. l. ſi maritus 2. C. de dona. inter
&c. expreſſè loquitur in alia donatione poſtea
facta, volens quòd per eam cenſeatur prima
donatio reuocabilis reuocata, atq́. ita per dicta
iura renẽt Ludoui. Roma. in conſ. 284. & Rip.
in l. fi. q. 62. num. 208. C. de reuoca. dona. loquẽ
tes in donatione quę poteſt reuocari per ingra
titudinẽ, quòd cenſeatur reuocata per ſecũdã
donationem.

192 Eiuſdem † opinionis videtur eſſe Angulo
de meliora. apud me in l. 1. glo. 7. ſtatim in ini-
tio, licèt noſter Cancer. lib. 3. var. c. 20. de lega.
num. 260. in fi. eum alleget in d. l. 1. glo. 4. à nu.
12. qui loquitur in donatione, quæ fit à patre
per meliorationem, quæ licèt valida in ſe ſit,
quia tamen poteſt reuocari, ſufficit, ſecundum
ſuam opinionem, reuocatio tacita, quæ indu-
citur per alienationem, & alios actus, per quos
donationes inter virũ, & vxorem, & legata cẽ-
ſentur reuocata.

Nec deeſt noſtri Senatus auctoritas: is enim
18. Martij 1606. in cauſa pupillorũ Graus cõtra
Anthoniã Planes, & Mecha, refferẽte egregio
Senatore Iaco. Puigmija, & ſcriba Tio, expreſ-
ſiſſimè *declarauit* cenſuiſſe patrẽ primam dona
tionem per eum filiæ factam reuocaſſe prop-
ter ingratitudinem cõtra eum commiſſam, ex
eo quòd ſecundam donationem de eiſdem re
bus alteri filio poſtea feciſſet.

193 His † tamen non obſtãtibus cõtraria ſentẽ-
tia eſt verior, & amplectenda: Roma. enim &
Rip. ac qui eos ſequũtur, manifeſtè decepti ſũt
in hoc articulo arguendo à donationibus, &
alijs diſpoſitionibus, quæ à principio ſunt inua
lidæ, & aliquid aliud expectãt ad cõfirmatio-
nem, prout ſunt donationes inter virũ, & vxo-
rem, & cauſa mortis, ac legata, ad donationes à
principio quidem validas, ac perfectas, ſubie-
ctas tamen reuocationi ex aliqua cauſa ſuper-
ueniẽti, prout eſt noſtra hæc de qua diſputa-
mus, ac prout etiam eſt quęlibet alia donatio
inter viuos, quæ poteſt reuocari propter ingra-
titudinẽ, quę ſequatur, & ex alijs cauſis. Leges
allegatæ in donationibus, & diſpoſitionibus
proximę ſpeciei loquuntur diſponẽtes, quòd
per aliam donationem, vel impignorationem,
vel aliam alienationem rei donatæ, vel legatæ
194 cenſeantur reuocatę, nec mirum † quia ad hu-
iuſmodi reuocationem ſola ſufficit pænitentia
donatoris, & legantis, quę ex ſupradictis acti-
bus mirè depręhenditur, id ſecus eſt in dona-
tionibus à principio validis, quę non reuocan-
tur ex actibus inducentibus pænitentiam, velu
ti ex impignoratione, alienatione &c. ſed nece
ſſarius ad id eſt expreſſus actus reuocationis,
originalis eſt hæc reſponſio glo. in l. fi. §. Lucius
titius, verbo, *perfectam*, ff. de dona. vbi pulchrũ
ad id exemplum adducit ad conſiliandum d.
l. fin. quæ loquitur de donatione inter viuos,
quæ pugnat cũ ſuprà allega. cum ibi expreſſiſ-
ſimè decidat I.C. non obſtante pignoris datio-
ne facta poſt donationem de eiſdem rebus,
quæ continentur in donatione, remanere vali
195 dam donationem inter viuos, ſuper † hoc di-
cit glo. prædicta quòd quemadmodum teſta-
mentum, in quo præteritur filius iam natus, ſic
cenſetur non tenere ipſo iure, vt quamuis is
deſcedat viuo patre non conualeſcat, quod ſe-
cus eſt ſi prętereatur poſthum' adhuc nõ natus
tẽpore teſtamẽti, quia hoc tenuit ab initio, il-
lud nõ, & ideò facilioris eſt illud reuocationis,
quàm hoc, ſic eſt facienda differentia inter do-
nationes, & donationes &c. Multa ad hoc pro
poſitum adducit pater Sanchez de matrim. to.
1. lib. 6. diſputa. 15. per tot. & ſignanter num. 11.
Egregia eſt Antho. Fab. diffinitio 11. lib. 8. ſui
Cod. tit. 36. de reuoca. dona. vbi poſtquam *reſol
uit* cum Senatu Sebuſiano donationẽ inter vi-
uos non cenſeri reuocatam per alienationem
aliquarum rerum donatarum factam ante in
ſinuationem quoad alias res non alienatas, &
poſt argumentatum in contrarium de his, quę
dicta ſunt circa donationes inter virum, & vxo
rem, & cauſa mortis, agnoſcens optimè ratio-
nem diuerſitatis, quæ eſt inter vnas, & alias do
nationes, ſic ait, *quamuis in donatione inter virũ,
& vxorem contra receptum ſit, vt vel ſola pignoris
donatione, & multò magis vendiſione reuocata per
pęnitentiam intelligatur, nimirum cum ſit moribus
improbata, nulloque legis vinculo ſuſtineatur quouſ-
que morte confirmata ſit non tam eo modo reuocatur
quàm deſinit poſſe confirmari. At donatio, de qua
loquimur, non eſt ex earum numero, quæ ſunt impro-
batæ tametſi ante inſinuationem non dum perfecta
videatur, prohibẽte ſcilicet iure noſtro municipali po
tiùs quàm defficiente donatoris voluntate: In dona-
tionibus autem validis, nec improbatis difficilior, &
odioſior eſt reuocationis præſumptio tum etiam cum
reuocari poſſunt &c.* poſtea addit, *per quam abroga
tas eſſe veteres leges de dona. inter vir. & vxor. qui
exiſtimant ſanè parùm cautè faciunt non diſtinguen
tes validas donationes ab inualidis, & improbatis,
nec irreuocabiles à reuocabilibus.*

196 Conducit † in ſimili Peregri. doctrina, quem
allegaui in hoc opere infrà in glo. & cum om-
nibus

Digitized by Google

nibus cenſibus,in materia cenſualinm , Peregri.(inquam)de iu.fiſ.lib.2.tit.de ingratis circa deffunctos,num.7.vbi reddens rationem quate ob ingratitudines commiſſas io vita teſtatoris relicta ipſo iure reuocentur, non ſic ſi mortuo teſtatore,dicit ideò quia teſtatore adhuc vioente relicta non receperant ſuam confirmationem, ideò faciliùs ex præſumpta contraria voluntate reuocantur:poſt mortem verò teſtatoris,quia iam ſuam confirmationem receperunt,non ſic eſt.

Nec deeſt huic noſtræ opinioni noſtri Seoatus in proprijs noſtris terminis deciſio,in cauſa enim pupillorum Deſcallars cōtra Alemandū Tord,de qua ſuprà,expreſsè de hoc agebatur, nunqnid per ſecundam donationem filijs ſecundi matrimonij in cootractu illius de eiſdē rebus factam, de qnibus per matrem fuerat in primis nuprijs facta dooatio , cenſeretur prior reuocata vigore facultatis, qnam ad id mater habebat , vt ſuprà dictum eſt , & an ſecundæ eſſet ſtādum, necne, & fuit *reſolutum* qoòd oō, ſed quòd priori etat ſtaodum,quia(inqnit) nō conſtabat de reuocatione.

Ad exemplar egregij Senatoris Iacobi Puigmija ſupetiùs allegatnm,nihil aliod pro nunc dico,quàm quòd ab eo pendet cauſa ſupplicationis(me deffendente)in tertia aula reffereote egregio etiam Senatore Franciſco Bonet,io qua ſpero fore ſententiam commutandam rationibus prædictis,quando fuerit declaratom dicam,ſi potuero,quid ſucceſſerit.

197 Supradicta † omnia de poteſtate reuocandi primam donationem mulieri conceſſa quādo eius primus vir deſceſſit,& ipſa vult ſecundò nubere , vera ego tātùm exiſtimo dummodo non fiat in fraudem l.hac edictali C.de ſecundis nup. putà donando ſecuodo marito, vel filijs ſecundi matrimonij,quorum reſpectu etiam debere eſſe locum diſpoſitioni l. hac edictali,probant latè Theſau.deciſ.170.& Vincen.de Franch.deciſ.435.per tot. vndè videtur de iure non ſuſtineoda hæreditamenta , quæ fiunt in ſecundis ouptijs filijs ex eis procreandis,ſiue eſſent aliàs antea facta in fauorem filiorum primi matrimonij,ſiue non,vt in terminis tenet Vincen.de Franch. allega. deciſ. 435. vbi in fine dicit ſic *deciſum* per Sena.Neapol.& Gaſpar Theſau.in addi.ad deciſ.patris in allega.deciſ.170.ad num.29. diceotes oee fauore futuri matrimonij ſuſtineri donatiooes , quæ fiunt vel victrico,vel filijs ex eo procreandis, quia(inquiunt)magis tunc de fraude dubitandum eſt , quoniam ita temporaneè ſpoliantur filij primi matrimonij,item aiunt noo eſſe conſiderationis fauorem publicum,qoem continent ſecundæ nuptiæ , quia huiuſmodi fauor extendi poteſt,vt diximus in ſuperioribus , ad reuocationem primi hæreditamenti , cęterùm non ad ſecundum fiendum in fauorem filiorum ſecundi matrimonij in fraudem l. hac edictali:ſufficere enim debet quòd poſſit reuocari per mulierē prius hæreditamētū,per ꝙ dotis cōditio fuerat effecta deterior , vt nubere valeat.

Reperio quòd non omiſit noſtras Cancer hanc diſputationem in tertia par.var.cap.2. de iouentar. nu.197.& cap.15. de renun.nu. 344. Cęterùm eam reſoluit in fauorem donationis, & filiorum ſecundi matrimonij dicens ſic in noſtro *obſeruari* Senatu,cogita igitur qnia multùm vrgeut quæ Theſau.& Frauch. adducunt io contrarium.

198 Hi † ſunt caſus,in quibus iuſtificantur alienationes,quæ fiunt per parentes noo obſtantibus hęreditamentis de rebus , & bonis io eis compræhenſis,præter quos, & alios ſimiles,ſimilemque,vel maiorem rationem in ſe habentes(non enim arbitror qnòd in ſupradictis tantùm claudatur licentia alienandi,ſed eos principaliter adduxi,quia maiorem partem compræhendunt materiæ,quam tractamus)ſi fiant alienatiooes certiſſimę proculdubio reuocationi in iudicio fiendę ſubiacebunt,ſi filij,vt diximus,poſt parentum mortem cauſam inſtituāt cootra poſſeſſores,quas quia communiter ſuccedit ſedari per concordias , & tranſactiooes, quę fiunt per iſtos hęreditatos cum poſſeſſoribus bonorum,in quibus ferè ſemper eoormiſſimè,ac valdè immodicè lęduntur, cum enim iuuenes ſint tecèns in bonis ſuccedentes poſt parentum mortem,ac prorſus neſcieotes tunc, quid, quantumq́. proſit ad vitā humanam traducendam habere bona , quibus ea hooeſtè ducatur ,arbitrantes ad præſens oua cras pullis eſſe meliora,faciles ſunt deceptu,ideò breuibus nonoulla dicemus de huiuſmodi traoſactionibus , quibus commoſtremus omnibus, quando debeant tranſigere vel non,quia ſi decipiātur cum eis,vix erit quòd reciſionē in iucio poſſint aliquando ęxpectare,vt ex ſequentibus apparebit , qnæ tractanda præcipuè hoc loci ſelegi quia frequentiora, ac practicabiliora ſunt in iuditijs.

199 Dubitant † igitur primò doctores num remedium l. 2. C. de reſcind. vend. locum habeat io tranſactione , in qua commnnis ſchola reſoluit quòd non , vt ex doctoribus mox reffetendis apparet,idque tū ex l. lucius §. fin. ff.ad S. con. Trebell. vbi hęres inſtitutus fuit grauatus,vt totā hæreditatem titio reſtitueret, is minimam partē fideicōmiſſario reſtituit affirmans amplius in hęreditate non fuiſſe,poſtea probatū fuit quadruplo plꝰ fuiſſe in hęreditate,querebat͛. an hæres ad reſiduū fideicōmiſſario teneretur?reſpōdet I.C.quod ſic, niſi fuerit

inter eos tranſactum, ex quo tex. euidenter probat non reſcindi tranſactionem ex læſione in ea contingente, tum etiam quia tranſactio inducta eſt vt ſit litiū finis, qui non conſequeretur ſi poſt eā aliæ lites admitterētur, ac lis litē conculcaret, tum denique ex alijs rationibus, quas Cardina. Mantica, poſt multipliciter commendatam quæſtionis difficultatem, refert de tacitis, & ambiguis conuentionibus lib. 26. tit. 9. tranſactio an, & quādo ob læſionem reſcindi poſſit, à nu. 1. cum ſequent.

Quod nedum exiſtimant plures verū quando læſio quomodocunque conſideraretur reſpectu veri valoris rei, ſuper qua extitit tranſactum, ſed & quando etiam reſpectu dubij euētus litis deducendo à iuſto valore rei quanto minùs valet propter dictum dubium euentum litis, quæ fuit opinio Conſilij Neapol. relat. per † Afflict. deciſ. 220. num. 3. vbi dicit *concluſum* in facti contingentia contra Bar. contrarium tenentem, & doctiſſimi Andreæ Gayl. in pract. obſerua. camer. imperia. lib. 2. obſerua. 70. vbi multę ad id rationes, Vaſqui. controuer. vſuſre quen. lib. 3. c. 61. num. 9. Ioan. Gutier. li. 1. pract. q. 141. num. 2. vbi dicit ſibi hanc videri veriorē opinionem, & Anton. de Padilla in allega. l. 2. num. 23. C. de reſcind. vend. Ceuall. in commu. contra commu. lib. 1. q. 72. num. 1. licèt antea viſus eſſet contrarium tenere, & alij penè infiniti, quos iſti, & alij inferiùs reffetendi allegāt, adde Cardina. Manti. vbi ſuprà nu. 23. qui plures etiam reffert, & rationes adducit, quibus cō
200 probari poteſt. Sumunt † ſignanter pro fundamento quòd exiſtiment vix fieri poſſe, imò eſſe prorsùs impoſſibile quòd dubius litis euentus æſtimari ſic iuſtè poſſit, ac valeat, vt indè læſio eius reſpectu clarè, ac manifeſtè, qualis eſt neceſſaria ad obtinendum in dicto remedio, eliciatur, & patens fiat, impoſſibile etiam quòd probatio æſtimationis prędictæ reperiatur, quia nemo inuenitur qui velit lites emere, & ſignanter dicunt Iaſ. in l. ſi quis cum aliter ff. de verbot. obliga. Pinel. in l. 2. par. 1. cap. 4. nu. 16. & 17. Molin. de primoge. Hiſpan. lib. 4. cap. 9. num. 36. Petra de fideicom. q. 8. nu. 80. Antho. Fab. in ſuo C. lib. 2. tit. 4. de tranſact. diffini. 10.
201 in glo. nu. 3. qui addit † iuris ratione non pati vt ex incerto euentu certa læſio colligatur, allegatque l. 1. C. de pact. & l. de fideicommiſſo 11. C. de tranſact. & Gayl. allegata obſerua. 70. num. 13. ac deniq. plures, quos ij allegant.

Propter has ergo difficultates melius eſt multùm cauere à principio ab iſtis læſiuis, & præiudicialibus concordijs, & tráſactionibus, & ab eis abſtinere, quàm poſt factas remediū, quod inuentu eſt valdè difficile, quęrere.
202 Vbi † autem ita ſuccederet quòd eſſet de facto tranſactum, nec iam factum non poſſet nō eſſe factum, ego exiſtimo non obſtātibus quæ ſuprà in contrarium adducta ſunt, non eſſe ſic tranſigentem omni deſtitutum remedio ſi probare poſſet, vel monſtrare enormiſſimè, læſione maxima, ſaltē quæ lōgè excederet dimidiū iuſti valoris rei, ſuper qua eſſet tráſactū, deducto quod minùs valeret propter dubium litis euentū, ſe fuiſſe cū dicta tranſactione læſum, ſed ei fore ſubueniēdū vel beneficio d. l. 2. C. de reſcind. vend. quod, plures ſunt doctores, qui ſu pradictis cōcurrētib[9], locū habere volūt ſic in tranſactione, ſicut in alijs contractibus, Bar. in allega. l. ſi quis cum aliter num. 5. ff. de verbot. obliga. in l. lucius §. fin. poſt glo. ff. ad trebel. & in allega. l. 2. nu. 7. C. de reſcind. vēd. & quos longa ſerie reffetūt Blaz. Flor. in addi. ad Gam. deciſ. 10. idem Gamma deciſ. 110. nu. 15. Hiero. Ceuall. in commu. cont. commu. li. 1. q. 72. Anthon. Gab. in commu. conclu. li. 3. de emp. & vend. conclu. 1. à num. 68. Rolan. à Valle in conſi. 28. lib. 4. Aluar. Velaſ. conſulta. 18. num. 8. Cald. à Perey. in repeti. l. ſi curatorem habens, verb. *læſis* num. 253. verſ. nec mouere, Alex. Raud. deciſ. Piſan. 17. num. 9. Brunol. à Sole in compen. propoſi. iur. ver. *tranſactionem non reſcindi*, Molin. de primoge. Hiſpan. lib. 4. cap. 9. num. 35. alter Molina ſocie. Ieſu de contract. diſputa. 556. num. 20. Hipol. Riminal. cōſ. 77. num. 21. vol. 1. Surd. conſi. 451. num. 9. vol. 3. Sforſias Oddo d reſtitu. in integ. par. 2. q. 66. ar. 4. & conſi. 37. à num. 60. lib. 1. Ioan. Gutier. in pract. quæſt. 141. li. 1. num. 4. Hiero. Cagnol. in repeti. l. 2. à num. 80. C. de reſcind. vend. Arius Pinellus in repeti. eiuſd. par. 1. cap. 4. à nume. 12. cum ſequent. qui duo prolixiùs, & vtiliùs cæteris quæſtionem pertractarunt, Vincē. de Frāc. deciſ. 159. Alex. Trentaſinqui. varia. reſol. vol. 1. multò poſt hęc ſcripta in lucem emiſſus lib. 3. tit. de tranſact. num. 2. vbi benè, qui dicit an aliquid circa hoc operetur iuramentum, Cardina. Manti. de tacit. & ambigu. conuen. lib. 26. tit. 9. tranſactio an, & quando ob læſionem reſcin. poſ. numer. 79. qui rationibus hanc opinionem probat, & procedere confirmat etiā ſi adſit in tranſactione iuramentum, cum tunc dicatur dolo malo præſtitum, habetur in ſintag. commu. opinio. vol. 2. loco 4. tit. 4. de tráſact. c. 5. apud quos doctores reperies quòd * ab alijs hæc opinio vocatur communior, ab alijs verios, & ab alijs denique æquior, & tutior, eandem amplexi ſunt plures, illique graues Senatus: dicit enim Rebuf. 2. tom. commentar. tract. de reciſio. contract. art. vni. glo. 15. nu. 18. ſe audiuiſſe à multis atteſtis † † curiæ fuiſſe hanc opinionem *confirmatam*, idē *videtur eſſe de mente* Cameræ Imperialis, vt apparet ex Minſyng. obſer. 33. cent. 1. Coſtallius, quem reffert Pinell. vbi ſuprà num. 14. dicit ſic

ſępè

† ſępè *iudicatum* in Senatu Pariſienſi. Nec deeſt
noſtri Senatus, quæ ſumma eſt, huic opinioni
† auctoritas, pro ea enim *declarauit* refferente e-
gregio olim Senatore Guillermo Sunyer ſub
die 26. Nouembris 1592. in cauſa coniugũ Al-
fonſos contra Ioſephum Rouirola mercatorẽ
Barcinonę, ſcriba Mathia Llorens, & apud no-
ſtrum nobilem Senatorem Ludo. à Pegue. idẽ
† *deciſum* eſt, vt habetur deciſ. 167. in priori vo-
lum. deciſ. & in poſteriori, c. 4. noniſſimè iſdẽ
† reffert ſic *declaratum* in eodem Sena. refferẽnte
egregio Senatore Hieronym. Seniuſt de anno
† 1608. Eandẽ opinionem *ſequuta eſt* Rota Ro-
mana apud Pute. deciſ. 230. num. 5. lib. 1. Eandẽ
† *Peruſina*, vt reffert Ioſoph. Ludo. deciſ. eius Ro
tæ 18. Vincen. de Ana allega. 9. reffert aliam
† *deciſionem* in fauorem huius opinionis factam.

203 Nec † faceſſit negocium allegata diſpoſitio l. Lucius in §. fina. ff. ad trebellia. in contrarium adductæ, omiſſa enim reſponſione Cagnoli in allega. l. 2. num. 75. quem, licèt putet ſe nouè rex. illum intelligere, nihil tamen afferre, nec ſe ſatis explicare dicit Pinel. vbi ſuprà num. 17. in fin. omiſſa (inquam) dicta reſponſione, reſpondere poſſumus cum eodem Pinel. ibid. ex multis, quos allegat, vel quòd in d. §. fin. lęſio accipitur reſpectu ipſius rei, ſeu hęreditatis, de qua agebatur, non reſpectu dubij euentus litis, ſeu pręij, quod pro iure cauſæ deretur, & ſic non facere ad terminos quæſtionis noſtræ, vel ex alijs, quos iſdẽ Pinel. reffert, quòd in caſu d. §. non poteſt conſiderari læſio vt requiritur in terminis l. 2. C. de reſcind. vend. nempè attento tempore conuẽtionis: ibi enim cauſa lęſionis apparuit ex inſtrumentis poſtea repertis, vt tempore tranſactionis non pluris emeretur ius fideicõmiſſarij. Hos duos intellectus amplectitur Pereg. de fideicom. art. 52. nu. 99. qui ſub tribus breuibus concluſionibus totam hãc materiam præſtringit. Vel tertiò ex eodem Pinel. num. 19. cum alijs reſpondere poſſumus ibi in d. §. fin. non potuiſſe tractari de remedio d. l. 2. cum adhuc non eſſet cognitum, nec adinuentum, & ideò nõ benè applicatur ad caſum noſtrum. Hæc, quia pulchra ſunt, ad literã tibi refferre volui ex Pinel. qui ea optimè tradit.

204 Minoris † eſt conſiderationis quod dicebatur de impoſſibilitate æſtimationis dubij litis euentus, quia poteſt optimè dubius euentus æſtimari, quod poſt Cagnol. in d. l. 2. nu. 20. & 174. probat Pinel. in ea. num. 26. tùm ex l. propter ſpem, in fin. ff. fam. herciſcun. ibi, *niſi tantum æſtimatus ſit dubius euentus*, tum etiam exemplo æſtimationis plurium aliarum rerum incertarum, de quibus plures leges loquuntur, veluti ſerui, qui apud hoſtes eſt, item ſpei, quam quis habet circa rem aliquam, in cuius emptione dicitur habere locum remediũ d. l. 2. ſicut in alijs rebus, exemplo item actionũ, & aliarũ rerũ incertarũ, in quarum etiã emptione remediũ d. l. locum habet, & deniq. exemplo reſtitutionis minoris, quam doctores dicũt locũ habere in tranſactione, quod fieri non poſſet, niſi dubius litis euentus æſtimationem reciperet.

205 Quòd † mihi dici poteſt, eſt, difficile eſſe diffinire quomodo probetur valor, & æſtimatio huiuſcemodi dubij litis euentus, propter quã difficultatẽ in varias opiniones fuit per doctores itum: Gãma enim allega. deciſ. 10. tenet debere ad id iudicẽ adhibere viros bonos, & peritos, qui æſtimationẽ faciant, cum ſint hæc de his, in quibus magis verſatur iudicium, quã teſtimonium, iuxta quam opinionem noua praxis, & hucuſq. prorſus inaudita foret introducenda, vt ſicut ad æſtimãdum res alias quaſcunq. de quibus contenditur, adhibẽtur corritores, ſeu alij periti, qui æſtimationem faciant, ſic fiendum foret in noſtro caſu vt ordito proceſſu, & probationibꝰ iam factis auocãdi eſſẽt Iuriſperiti, qui, iuxta merita proceſſus, dubium illum litis euentum, qui erat tempore tranſactionis, æſtimarent, vt perciperetur, num læſio interueniſſet, dicti dubij euentus reſpectu.

206 Melior † proculdubio, & ſecurior modus cõſiderãdi læſionem, etiam attẽto dubio euẽtu litis, in materia, de qua agimus, eſt, quẽ Aymon Craue. docet in conſ. 151. num. 27. cum alijs quos allegat, dicens relinqui Iudici videndum, num etiã conſiderato dubio litis euentu ſi ante tranſactionem litigatum fuiſſet vſq. ad ſentẽtiam diffinitiuam incluſiuè, ipſe tranſigẽs longè plus vltra dimidiã habiturus fuiſſet ſi trãſactio facta non eſſet, vel non: ſi enim primum apparuerit Iudici, poterit tunc, & debebit ex lęſione tranſactionẽ reſcindere, ſi verò ſecundũ, minimè, tãquã defficiente vera probatione læſionis reſpectu dubij litis euentus.

207 Et ideò † dicebat benè Cagnol. in alleg. repeti. l. 2. C. de reſcind. vend. nu. 77. quẽ in hoc reffert, & ſequitur Pet. Bim. in allega. conſ. 193. nu. 25. quòd cum non debear in hac materia ęſtimari res, quæ prętẽditur, ſed dubius ille litis euentus, qui erat ante tranſactionem ſecundũ communiter contingentia, bonum propterea eſt habere Iudicẽ propitium, & fauorabilem, cum multum tribuatur eius arbitrio, ſiquidẽ cum certa nõ poſſit dari regula ob perſonarũ, & rerũ varietatẽ, ac factorum diuerſitatẽ, debet ipſe iudex cuncta rimari, & rerũ ordinem inquirere, & æquitate ante oculos habita, & quod plerunque accidere ſolet, euentum illius litis, & controuerſiæ æſtimare, addit poſteà iſdem Bim. quòd cum hæc materia tota ferè ſit coniecturalis, & à coniecturali ſtatu potiſſimũ pẽdeat, & quę dicãtur veriſimilia iudicis arbitrio relinquatur, meritò eius iudi-

tinm multùm in ea te verſatur, & valet plurimùm vt in æſtimatione cuiuſlibet rei incertæ, & quòd debeat fieri æſtimatio reſpectu dubij euẽtus litis, vt dictum eſt, ſequitur Anto.Gab. in commu.conclu.lib.3.de emp. & vend. conclu.1.num.70.Hiero.Gab.allega.conſ.154.nu.49.pulcrè Roder. Suar. allega. 22. & conſ. 3. per tot.ſequi etiam idem videtur Rolan. allega.conſ.28.num.27. vol.4.qui allegat Crauet. conſi.151. & alios, & ſub breuibus dicit tunc cenſeri probatam lęſionem, quæ requiritur in hac materia quando aparetet quòd dubius euentus fuiſſet communiter reputatus maioris æſtimationis, & vtilitatis, quàm ſit vtilitas proueniens ex tranſactione, viden. Abbas Panor. in conſ. 64. numer. 3. vol.1. vbi benè de æſtimatione dubij euentus litis agit.

Supradictotũ arrepta ocaſione nõ erit inutile hoc loci annotare generale eſſe in omni materia, in qua de reciſione alicuius contractus agitur propter læſionem, quę prætendatur in eo inuetueniſſe (quod & in hac ſummè aduertendum exiſtimo) quòd deponant teſtes de vna, & eadem ſumma, non de diuerſis, & non de proprio iuditio, ſed de communi æſtimatione, vide latè hoc tractantem Alua. Velaſ. conſulta.43.per tot. Hinc de anno 1592.factum eſt vt die 24.Ianuarij refferente egregio olim Senatore Guillermo Suñer *repelleret* Senatus Frãciſcam Tio viduam agẽtẽ ad reciſionem cuiuſdam contractus ex læſione cõtra Alodiũ Moy loci de Baſcara, his expreſſis motiuis, *Quia teſtes loquuntur de diuerſis ſummis, quibus attentis non eſt locus læſioni, item etiam referunt ſe ad propriũ iudiciũ, & ęſtimationẽ, & non ad communem, quanti ſcilicet in publica ſubhaſtatione vendi potuiſſet, aut communiter valuiſſet tempore venditionis, quod in reciſione contractus attendi debet, nec læſionis poſtea contingentis ratio haberi poteſt ad effectum anullandi contractum.* Huc vſq. Senatus, vidi concluſionem in archiuo regio, vbi cũ alijs cuſtoditur.

209 Vel † ſi (vt ſecundum noſtrę reſolutionis membrum proſequamur) adeò ſcrupuloſus fueris, vt ex eo quòd tot, tantique, ac illi quidẽ graues viri contrariam opinionem, quòd ſcilicet remedium d.l. 2. C. de reſcind. vend. non habeat locum in tranſactione, ſequuti fuerint, quot enumerantur ab eiſdem doctoribus, qui fuerunt ſuprà citati, non audeas eam, quam ſuprà ſtabiliuimus amplecti opinionem, poteſtis ſaltem ſecurè reciſionem tranſactionis, ſtã-
210 te tãta læſione, tibi promitere, ex eo † quòd ex huiuſmodi læſione dolus arguatur nedum re ipſa, ſed etiam ex propoſito, l.ſi ſuperſtite C.de dolo, & l.ſumma cum ratione ff.de pecul.l.omnes §.lucius ff.de his, quę in frand.cred. & quãdo dolus re ipſa tantùm ex dicta enormiſsima læſione argueretur, adhuc is ſufficeret ad re-
211 ciſionem, quia dolus † re ipſa, & dolus ex propoſito in tranſactione æquiparantur, melius id docet Minſing. quàm ego ſcirem refferre, obſerua.91. cent.6.vbi ſic in ardua cauſa atteſtatur *declaratum* in Camera Imperiali, quod idẽ anteà docuerat obſerua.33.numer.3. cent.1. id quod etiam videtur nõ diſplicuiſſe And. Gayl. lib.2.obſerua.70.num.15.& 16.vbi id dicit non carere ratione, pulchrè noſter nob.Ludo.à Peguer.allega.deciſ.167. per tot. vbi binę *deciſiones* noſtri Senatus, Ioſeph.Ludo.deciſ.18.num.55.& 62.Ceuall.q.72.num.1.Molin.allega.cap.9.num.36.lib.4.de primog. Hiſpano, cum alijs multis, quos ipſi allegant, Pereg. allega.art. 52. num.102.Æmil.Ferret.in l.ſi quis cum aliter nume.8.ff.de verbot.obliga. Viden. Manti.vbi ſuprà.

Huc ſpectant quæ pulcrè docet Roder. Suar.allega.22.num, 6. quòd ex tanta læſione, conſiderata vt ſuprà, oritur, & deprælienditur manifeſtè aduerſarium iniuſtè, & calumnioſè litigaſſe, vt aliquid ab alio extorqueret, quo caſu tranſactio dicitur nulla tanquam doloſa: cõ-
212 mititur † enim dolus calumnioſè litigando, allegat l.in ſumma ff. de condic. indeb.ibi, *ſin autem euidens vtilitas denegitur:* tenebatur enim calumnioſè litigans gratis à lite recedere, & ideò quod accepit turpiter accepit, ac propterea tenetur nedũ cõdictione indebiti, ſed etiã ob turpem cauſam, benè iſdem Suar.cõſ.3. per tot.vbi poſteà diſputat quid futurum ſit ſi iureiurando fuiſſet tranſactio roborata, vide hũc doctorem vlteriùs hoc intentum proſequentẽ in ambobus locis, in quibus citatus eſt, quia pulchrè loquitur, adde ei Pereg.allega. art. 52. nume.101. qui benè hæc conſiderat, & probat.

213 Vel finaliter † extante huiuſmodi læſione tam immodica dici poterit quòd tranſactio nõ ſit facta ſuper re incerta, dubia, & controuerſa, ſed imò ſuper certa, quo caſu certum eſt tranſactionem non valere iux. l.1.ff.de tranſactio. Surd.deciſ.132.nu.19.Pereg. vbi ſuprà nu.101. Ecce quòd ex ſupradictis habes qualiter noſtro hæreditato, & donatario tranſigenti ſubuenietur ex enormiſsima læſione, quæ vt plurimùm in eiuſcemodi tranſactionibus interuenite, & intercedere ſoler, per quod datur intelligi poſſe ipſum optimo iure in iudicio petere ex cauſa prædicta reciſionem.

214 Cæterum † aduertat reus, contra quem cauſa mouebitur (vt hoc ſaltem in eius fauorem adducamus poſtquam tot, tantaque in ſui odium pręmonſtrauimus) vt opponat ſtatim nõ fore audiendum ſuum aduerſarium quin priùs reſtituerit ſibi quidquid ex tranſactione, & illius vigore accepit, & obtinebit proculdubio,

ex,

Digitized by Google

ex diſpoſitione textuali l.ſi diuerſa C.de tranſact.vbi Imperator *Si diuerſa pars* (inquit) *cõtra placitum agere nititur, æquitatis ratio ſuadet, refuſa pecunia (cum & tu hoc deſideras) cauſam ex integro agi*, vbi notanda ſunt verba illa, per abla-
215 tiuum obſolutũ poſita *refuſa pecunia*, † qui de iure importat conditionem, vulga l. ſi deicommiſſa 11.§.cum eſſet, de legat. 3. & l. à teſtatore 109.ff.de cond.& demonſt.& ideò facit vt exponantur,& exponi debeant verba prædicta, id eſt, ſi pecuniam refuſerit, ſequitur Grámma. deciſ.66.num. 21. & 66. & Afflict. deciſ. 220. num.4.vbi dicit fuiſſe pro hac opinione in Se-
† natu Neapolitano ſine difficultate *declaratum*, Rolan.à Val.in conſ.59.num.7.lib.1.Molin.de primog.Hiſpano.lib.4.cap.9.num.43.Cardina. Manti.de tacit.& ambig.conuen.lib.26.tit.9. tranſactio an,& quando ob læſionem reſcindi
† poſſit, num.39.Hanc opinionem *amplexus etiã eſt* noſter Senatus vt reffert nob.Ludoui.à Pegue. in ſuis nouiſſimis deciſſ. quæ multò poſt hæc ſcripta prodierunt in lucem, c.5.

216 Quod † idem an procedat tam in minore; quàm in maiore agentibus ad reciſionem tranſactionis ex quacunque cauſa,& an inter maiorem,& minorem ſit aliqua differentia, vide per Rolan.vbi ſuprà, nota benè quæ in propoſito adducit, præ alijs, Molin.d. num. 43. Paris. conſ.96.num.122.vol.1.Vrſil.ad Afflict. deciſ. 220.num.3.qui plura allegat, apud Molin. vbi ſuprà reperies conſiliationem allega. l.ſi diuerſa, quæ vult reſtitutionem accepti debere fieri à principio antequam audiatur is, qui vult aduerſus tranſactionem venire, cum l.fina.C. de reputa.quę vult non teneri minores vſque ad finem litis.Non ſunt negligenda quæ Cancer in his terminis tradit li.2.variar. c. 1. de minor. num.248.

217 Caueat † tamen reus ne ſemper de beneficio d.l.ſi diuerſa opponat, poterit enim fieri quòd ſibi quandoque futurum ſit nociuum magis quàm proficuum: opponere enim de dicto beneficio, & petere refuſionem accepti per eum fiendam, qui aduerſus concordiam, & tranſactionem agit, eſt renunciare tranſactioni,& viribus illius,& contentari quòd cauſa ex integro agatur,& examinetur ac ſi tranſactum non fuiſſet vnquam, vt ex litera d.l.ſi diuerſa ſuprà relata non obſcurè depræhenditur,& declarat glo.ver.*agi*.& ibidẽ inter alios Salice.& Alex. qui dicunt ex eo tex. probari tranſactionem diſolui conſenſu ſimul,& actu contrario,& clariùs, quòd communi conſenſu partium à trãſactione recedi poſſe ex ea l. probatur, quod eſt clarè dicere per petitionem refuſionis accepti, & illius acceptationem cenſeri receſſum à tranſactione, quod non expedit ijs, qui ſua petitione, vel exceptione dubiam faciebant iuſtitiam aduerſantis: ſi enim non receditur à tranſactione, fieri poterit quòd eum propter dubium litis euentum læſio nõ facilè depręhẽdi poſſit, qualis neceſſaria eſt ad reciſionẽ, indè eueniet ꝙ pro trãſactione iudicari poterit (etiãſi aliàs, læſione nõ exiſtere, pro aduerſante iudicandũ fuiſſet) abſq. omnimodo examine iuſtitiæ naturalis; ſed ſolùm videndo ſi talis erat cauſę dubietas, propter quam difficile ſit conſiderare læſionem in tranſactione, prouti pulchrè probat Peregri.allega.ar.52. nu.102.dicens tranſactionem ſuper quæſtione probabili,& argumentatiua bona fide factam, etiamſi in effectu nulla ſuberat cauſa ex parte actoris, vel rei, ſuſtineri, nam (inquit) ſatis cauſa ſubeſt quòd à lite diſceditur, vti expreſsè dicit tex. in allega.l.in ſumma, de condi.indeb.in l.2.& in l. nec intentio C.de tranſactio. quibus iuribus promiſſum, vel datum ex cauſa tranſactionis repeti nõ poteſt, quamuis veritate inſpecta omninò indebitum ſit,& ex ſuprà adductis clarè, ac manifeſtè apparet, ſi verò à tranſactione receditur de conſenſu partium,& cauſa ex integro examinetur, quia pars opponendo de beneficio d.l.ſi diuerſa ita fieri cõtentetur; eueniet indè quòd nulla habita ratione dubij litis euentus, ac bonę fidei, qua tranſactio erat celebrata, vel alterius conſiderationis, indicabitur cauſa in fauorem alterius, ſi ipſum iuſtitiã in meritis habere compertum fuerit. Hæc benè nota quia vidi perſępè, imò quotidie video infinitos penè, qui nulla ad ſupradicta habitã conſideratione de beneficio d.l.ſi diuerſa, exiſtimantes fore multùm proficuũ, ſuò cliẽtulo; indiſtinctim opponunt, & cum reſtituta ſibi pecunia, quam aduerſarius receperat, incipit tractari de meritis cauſę, ipſi volunt opponere de tranſactione, repelluntur tamen à prudentibus iudicibus,& ſic decepti remanẽt, & plus incommodi ſuo clienti cum ſuo conſilio attuliſſe comperiunt, quàm exiſtimarent. Hac reſolutione ſuppoſita vereor ne limitationes adductæ per Card.Manti.de dub.& ambig. conuen.lib.26.tit.9.tranſact.an,& quãdo ob læſio. reſcind.poſ.num.39.& 40. ad reg. l. ſi diuerſa C.de tranſactio. ſuperiùs allega. ſuſtineri poſſint, quatenus habent non habere locum, niſi quando agitur ad reſcindendam tranſactionẽ, non verò ſi agatur ad nullitatem tranſactionis. Item non, quando agitur vt iuſtam conſequatur agens æſtimationem earum rerum; quę ad ſe pertinent, vult enim quòd his caſibus nõ ſit neceſſariò facienda priùs reſtitutio accepti, & primam limitationem probat ex Nat. in conſ. 631.num.7.& Rolan.à Val.in conſ.7.num.1. & ſequent.vol.5.qui in eodem caſu conſulerunt;
† & cuiuſdam Rot. Roma. *deciſionis* auctoritate illuſtrat, ſecundam verò ex Cephal. conſ. 415.

huius

Digitized by Google

† num.4.verſ. quo verò,& ex alia *deciſione* Rotæ facta 4.Februarij 1577.quam ego reperio inter nouiſſimas 102.par.1.& ei contrariam in ea.prima parte 440.Vereor (inquam) ne huiuſmodi limitationes,præſuppoſita ſuperiùs facta reſolutione,periclientur non modicùm: ſi enim reus aſſentitur petitioni actoris quòd non ſtetur tranſactioni,ſed habeatur illa pro nō facta, & cauſa ex integro examinetur,& agatur,certè nulla ratio videtur ſuffragari quòd nō debeāt omnia in priſtinum ſtatum reduci, & ſic reſtitui accepta, poſtquam iam nullum eſt inditiū circa tranſactionem:ſed cogita,ego enim nolo quòd plus mihi credatur,quàm ſit iuſtum.

218 Pręſuppoſito † autem quòd velit pars, quæ tranſegit reſcindere tranſactionem, dubium eſt an id poſſit facere in eadem cauſa, & iuditio,in quibus tranſactum fuerat,an verò nouo iuditio ſit opus? dic quòd nouo iuditio eſt opus ex l.poſtquam liti C.de pact.& l.cum quæritur §.ſi venditor ff.de ædilitio edicto, Afflict. deciſ.220.num.19.Moheda.tit.de tranſac.de-
† ciſ.3.aliàs 315.vbi ſic fuiſſe *concluſum* in Rota Romana tradit,& apud noſtrū Senatū *declaratum*
† etiā extitit ſub die 5.Decēb.1607.refferente egregio Senatore Ioāne Magarola in cauſa corā eo vertēti inter Carolū Bou,ex vna,& hęredes Saturnini Rocoſa,ex altera partibus,in qua oppoſita exceptione litis finitę per tranſactionē contra eum, qui cauſam ante tranſactionem inceptā continuare volebat, reciſionem illius in eadem cauſa incidenter petendo, fuit diffinitiuè declaratum exceptioni prædictæ locum fore, & eſſe, reſeruando ius agēdi ad reciſionē ex cauſa læſionis in alio iuditio,neſcio quis fuerit ſcriba dicta cauſæ, vidi tamen concluſionē
219 in archiuo regio:Nec † mirum cum per tranſactionem omnia acta cenſeantur extincta, vt iura prædicta,& doctores probant, addenda eſt pulchra glo.Acurſ.in ſepè allegatata l.ſi diuerſa,verbo *agi*.

SVMMARIA.

1 *Baronia,& Baronum origo,antiquitas,& ſignificatio vocabuli,remiſſiuè.*

2 *Barones antiquitùs dicebantur filij Regum, qui cū non poſſent omnes Reges effici amplis caſtellis,& iuriſdictionibus à parentibus donabantur.*

3 *Baronis nomen eſt gręcum,& idem eſt quod fortis in laboribus.*

4 *Vel Hebraycum,quod ſignificat idem quod filius.*

5 *Varon quare dicatur filius maſculus.*

6 *Barones in Cathalonia appellantur domini vaſſallorum inferiores.*

7 *Barones omnes etiam eccleſiaſtici Regi ſubſunt ratione feudi,& ideò preſtant fidelitatem.*

8 *Barones etiam eccleſiaſtici tenentur comparere corā domino Rege,& ſuo Baiulo Generali pro recognoſcendo,& capibreuiando quod pro eo tenent.*

9 *Rex eſt iudex controuerſiarū inter dominos,& vaſſallos,etiamſi domini ſint eccleſiaſtici,vbi deciſio admodum Reuerendi Cancellarij.*

10 *Baronū antiquitas in Cathalonia eſt ab anno cētingenteſimo.*

11 *Iuramentum fidelitatis, & aſſecurationis praſtant dominis vaſſalli.*

12 *Etiamſi ſolam ſimplicem Domini habeant iuriſdictionem,vbi deciſio noſtri Senatus.*

13 *Homagium non praſtatur à vaſſallis ratione iuriſdictionis,vbi deciſiones Senatus.*

14 *Iuramentum fidelitatis plus continet quàm homagium.*

15 *Homagij praſtatio multò maiorem importat reuerētia exhibitionem,quàm iuramenti fidelitatis.*

Sed an debeant fieri genibus flexis,vide ibidem.

16 *Homagium plus continet quàm iuramentum fidelitatis.*

17 *Homagium magis arctat vaſſallum, & auget offenſam violationis,quàm iuramentum fidelitatis.*

18 *Iuramentum fidelitatis an poſſit praſtari per procuratorem,vbi deciſio noſtri Senatus.*

19 *Iuramenti fidelitatis praſtatio habet quandam reuerentia exhibitionem.*

20 *Iuramentum fidelitatis poteſt quandoq; preſtari per procuratorem,& in quibus,& nu.22.*

21 *Mandatum ſpeciale requiritur ad praſtandum iuramentum fidelitatis.*

23 *Verbum, poteſt, denotat poſſibilitatem, & honeſtatem.*

Verbum,poteſt, quandoque importat praciſam neceſſitatem,velut in iudice,cui eſt data poteſtas vt poſſit aliquid facere,ibidem.

Interprata.Conſti.fin.tit.de dila.ibidem.

Minoribus petentibus reſtitutionem in integrum an ſit de neceſſitate concedenda dilatio duorum menſium, an verò poſſit per iudicem abreuiari, ibidem,vbi deciſ.Senatus.

24 *Vniuerſitas praſtat fidelitatem per ſuum ſyndicum.*

25 *Syndicus ęquiparatur tutori, & poteſt omnia facere,quę ad vniuerſitatem ſpectant.*

26 *Iuramentum fidelitatis quomodo pręſtetur vniuerſitati ſi ipſa ſit domina.*

27 *Procuratorem vnum conſtituere tenentur plures ex vna parte litigantes contra alium, vbi deciſione aliquorum Senatuum.*

28 *Barones ſi volunt perſonaliter eis iuramentum fidelitatis pręſtari an debeant etiam ipſi perſonaliter actui intereſſe.*

29 *Iuramentum fidelitatis quæ perſonę teneantur praſtare.*

30 *Citari ſyndicum an ſufficiat quando homines de vniuerſitate ſunt citandi, & num.ſequenti,vbi deciſio noſtri Senatus.*

Vni-

Digitized by Google

31 *Vniuerſitas aliud eſt, & aliud ſinguli de vniuerſitate.*

32 *Maior pars non preiudicat minori in his, quæ ſpectant ad ſingulos vt ſingulos.*

33 *Citari an ſufficiat vniuerſitatem in cauſis decimarũ vt fiat condempnatio contra ſingulos.*

34 *Barones non tenentur iurare vaſſallis fidelitatem, licèt teneantur ad illa ſex, quæ ſub iuramento fidelitatis continentur.*

35 *Barones tenentur iurare vaſſallis ſua priuilegia.*

36 *Id tamen non poteſt ab eis præſtandum peti in decreto executionis ſi ipſi obtinuerint ſententiam pro ſe contra vaſſallos de præſtando iuramento fidelitatis, & nihil ſit dictum de iuramento Baronis.*

37 *Exceptiones, quæ non repugnant ſententiæ poſſunt opponi in executione.*

38 *Rex iurat priuilegia in Cathalonia, & ſuprà numer. 53.*

39 *Exceptio rei non traditæ impedit executionem inſtrumenti guarantigij.*

40 *Exeptio adimplementi quòd poſſit quandocunque opponi quomodo intelligatur.*

41 *Eligens vniuerſitas indignum baiulum an priuetur iure eligendi pro ea vice, & ius deuoluatur ad dominum.*

42 *Officia ſecularia quoad electiones reguntur eiſdem regulis atq. eccleſiaſtica beneficia.*

Eligens ſcienter indignum priuatur pro ea vice, ibid. vbi deciſ. Rot Romæ.

43 *Superior quis dicatur in materia quando ſit deuolutio ex electione indigni.*

44 *Eligentes ſcienter indignum puniuntur.*

45 *Eligere an debeat ſuperior de eodem loco, de quo alij eligere debuiſſent ſi ius ad ipſum non eſſet deuolutum ex electione indigni.*

46 *Eligens ignoranter indignum non priuatur iure eligendi.*

47 *Eligens ignoranter indignum non poteſt dici deliquiſſe.*

48 *Iudex, qui ſemel declarauit nulliter, poteſt iterum declarare, vbi explicatur.*

49 *Electio quando non potuit ſortiri effectum, poteſt iterum eligens eligere.*

50 *Elector eligens indignum an in dubio præſumatur quòd ſcienter, vel quòd ignoranter.*

51 *Sciẽtia, vel ignorantia ex quibus præſumptionibus, & coniecturis colligatur.*

52 *Indignitas electi qualis conſideretur vt ſufficiens ſit ad priuandum electorem iure eligendi, an iuris, an verò facti debeat eſſe.*

53 *Nominatio vnius perſonæ indignæ ſcienter facta cum alijs quantumuis dignis redditur omninò, & in totum inutilis.*

Vtile quando vitietur per inutile, ibidem.

54 *Electio contra formam ſtatuti in triennium facta non ſuſtinetur etiam reſpectu breuioris temporis, ac proindè nec in annum, vbi deciſ. noſtri Senatus omnia ferè ſupradicta in præcedentibus numeris confirmans.*

55 *Indignus, & incapax ad officia obtinenda quis, & quot modis dicatur.*

56 *Surdus non poteſt obtinere officium vniuerſitatis, ſi omninò ſurdus eſt, ſecus ſi, licèt tardè, audiat tamen.*

57 *Officialis indignus, & inhabilis dicitur ad officia, qui fuit in ſyndicatu condempnatus.*

58 *Quod procedit ſi pro magno delicto, ſecus ſi pro minimo, vbi deciſio noſtri Senatus.*

59 *Delictum magnum quod dicatur, & quod paruum.*

60 *Officialis abſolutus in tabula, & poſtea condempnatus per iudices appellationis an ſit inhabilis ad officia.*

61 *Fideiuſſor de iudicato ſoluendo non tenetur quando reus eſt abſolutus in prima inſtantia licèt condẽnatus in ſecunda.*

62 *Iudex appellationis ſuccedit in locum primi.*

63 *Iudex cauſæ appellationis ſequitur ſtatuta, & conſuetudines primi iudicis.*

64 *Iudex licèt mutetur in cauſa appellationis, non tamẽ iuditium, nec finitur donec ſit cauſa appellationis finita.*

65 *Fideiuſſio in cauſa primitiua facta durat vſq. ad concluſionem cauſæ appellationis.*

66 *Fideiuſſor de iudicato ſoluendo non expreſſo nomine Iudicis, ſed dignitatis tenetur nedum ad id, quod iudex primitiuus declarat, ſed etiam quod ſecundus.*

67 *Fideiuſſores ſyndicatus officialis æque tenẽtur ad id, quod condempnat Senatus quando in eo durante officio conuenitur in vim conſtitutionum, atque ſi condempnatus eſſet à Iudicibus tabulæ.*

68 *Appellatio extinguit pronnunciatum, & quomodo intelligatur.*

69 *Appellatio conſeruat ſtatum appellantis.*

70 *Condempnatus interim, dum pendet appellatio, non dicitur condempnatus.*

71 *Sententia, quæ non habuit executionem iudicatur ac ſi non eſſet.*

72 *Infamis non dicitur interim, dum pendet appellatio qui pro delicto infamiam irrogante fuit condemnatus.*

73 *Sententia interim, dum pẽdet appellatio, habetur pro non lata.*

74 *Appellatio reducit cauſam ad terminos litis conteſtatæ.*

75 *Actio oritur ex ſententia confirmante, non ex confirmata, & quæ ſit ratio.*

Iudex confirmans debet executioni mandare ſententiam, non iudex confirmatus, & quæ ſit ratio, ibidem.

76 *Appellationis in cauſa probare debet, & iuſtificare ſententiam appellatus, non appellans, & quæ ſit ratio.*

77 *Tranſactio finem litibus imponit.*

78 *Statutum dictans quòd facta tranſactione inter accuſantem, & accuſatum non poſſit accuſatus condempnari*

dempnari ad mortem, procedit etiam ſi ſit tranſactũ poſt condempnationem, ſi tamen pendeat ab ea appellatio.

79 Tranſigi non poteſt poſt ſententiam.

80 Niſi appellatum ſit, & in alijs caſibus remiſſiuè.

81 Tranſigens videtur confiteri delictum.

82 Tranſigi in quibus caſibus non poſſit, remiſſiuè.

83 Pragmatica Regis Pet.3.in tit. de remiſſione crim.c.9. intellectus.

84 Tranſactio non facit iuſtitiam vnius, vel alterius partis magis certam, nec dubietatem tollit, quæ rei antea inherat.

85 Læſio in tranſactione conſideratur ratione dubij euẽtus, non valoris rei, vbi deciſio Senatus.

86 Officialis ſemel ad aliquod officium approbatus non poteſt vlterius reprobari pro alio officio non maiorem dignitatem, nec idoneitatem requirente, & nu.92.93.& 94. vbi limitatio.

87 Officialis condempnatus in ſindicatu, vel in cauſa appellationis, ſi poſtea appellauerit à condempnatione, & appellatione pendente tranſegerit cũ parte, non dicitur inhabilis ad aliud officium, vbi deciſ. Senatus.

Conſtitutio quòd officialis condempnatus nõ poſſit tenere officium, intelligitur quando ſententia tranſiuit in iudicatum, ibidem, vbi deciſio Senatus.

88 Tabelliones an poſſint eligi ad officia reipublicæ adminiſtranda.

89 Terminus faciẽdi electiones aſſignatus ſi labatur ante eas factas propter aliquam controuerſiam, vel aliàs, poſſunt dictæ electiones die ſequenti fieri.

Sed an ſi erat incepta ſuffragatio debeat die ſequenti continuari, aut verò de nouo fieri, ibidem remiſſiuè.

90 Actio impugnandi alicuius officialis electionem, ſeu nominationem, eſt popularis, & ideò cuilibet de populo permiſſa, & ibidem limitationes, remiſſiuè.

Si tamen iniuſtè impugnatur ab aliquo, condempnatur ad dampna, & expenſas, ibidem, vbi deciſio Senatus, & nu. 102.

91 Electio, ſeu nominatio poteſt à quolibet impugnari quando non eſt facta adhuc promotio, ſecus ſi eſt iam promotus, vbi deciſiones Senatus Portugaliæ.

93 Teſtis ſemel approbatus non poteſt ampliùs reprobari.

95 Electio officialis ſi eſt impugnanda quomodo fieri debeat.

96 Empara quid ſit.

97 Appellari poteſt à tertio ab electione, ſeu nominatione alicuius officialis.

98 Eligere an poſſit is, ad quem ſpectat non obſtante appellatione interpoſita, ſeu lite mota ſuper electione facienda, vbi deciſ. Senatus.

99 Officialis regit officium vſq; ad aduẽtum ſucceſſoris etiam finito ſuo tempore, vbi deciſiones.

Id tamen intelligitur de ordinario, non de delegato, ibidem.

100 Locumtenetes generales in Cathalonia continuant officia vſq; ad aduentum ſucceſſorum, & quare.

Locumtenentes Regis in Cathalonia ſunt delegati, ibidem.

101 Iudices tabulæ, qui ſunt ſindicatores officialium remouent officiales, & alios ponunt durante ſindicatu.

102 Officiali impedito an currat tempus.

103 Impedito non currit tempus.

104 Operę aliæ ſunt vnius anni, aliæ alterius anni.

105 Impediens iniuſtè officialem exercere ſuum officiũ tenetur ad dampna, vbi deciſiones noſtri Senatus.

106 Eligere, & creare officialem poteſt ſuperior ſine nominatione vniuerſitatis etiamſi habeat priuilegium, quando per longum tempus deſijt nominare.

107 Electio officialis facienda per Baronem ex nominatis per vniuerſitatem poteſt fieri extra territorium, & num. ſequẽti, vbi deciſiones noſtri Senatus.

Iuriſdictio voluntaria poteſt exerceri extra territorium, non contentioſa, ibidem, vbi deciſiones.

108 Iuriſdictio volũtaria dicitur, quæ exercetur ſine cauſæ cognitione.

109 Iuriſdictionem dare, & mandare iuriſdictionem an ſint idem.

110 Iuriſdictio voluntaria non poteſt exerceri extra territorium, niſi ab eo, qui eam habet à Principe.

111 Epiſcopus poteſt extra iuriſdictionem beneficia conferre.

Vicario generali Epiſcopi, & eius officiali an idem concedatur, vide ibidem, vbi deciſiones Senatus Burdegalen. & Rota Romana.

112 Iuriſdictio voluntaria poteſt exerceri in die feſto, nõ contentioſa.

113 Iuramentum an poſſit præſtari in die feſto, remiſſiuè.

114 Officialis an poſſit iuramentum, quod prę ſtat in ingreſſu officij, præſtare in die feſto, & nu.117.

115 Intellectus c.1. de fer. quòd loquatur tantùm de iuramento extraiudiciali.

116 Dominica dies an in aliquo differat ab alijs feſtis diebus quoad poteſtatem iurandi in eis, aut aliàs, & nu.118.

118 Dies feſti an omnes ſint ęquales in cultu, & obſeruatione, & aliàs.

119 Obſeruationes noſtri Senatus contraria in hac materia iurandi in die feſto.

120 Conſuetudo facit vt poſſit iurari validè in die feſto.

121 Dierum feſtorum cultus & obſeruatio non ſunt de iure diuino, ſed canonico, & poſitiuo.

122 Actus non propterea dici debet nullus quòd peccatum

tum contrahatur illum faciendo.

123 *Electio, quæ eſt facienda per Baronem de aliquo in offici alem poteſt fieri per procuratorem.*

124 *Mandatũ ſpeciale requiritur in electione, & creatione officialis facienda nomine alterius.*

125 *Electus, & nominatus ad aliquod officium tenetur acceptare.*

Tutor nominatus tenetur acceptare tutelam, ibidem.

126 *Excuſari qui poſſint à muneribus, vbi latè enarrantur omnes.*

127 *Aduocati excuſantur à muneribus.*

128 *Appellare tenetur is, qui eſt electus, vel nominatus ad aliquod officium, ſi prætendit ſe non teneri acceptare.*

129 *Tutor non appellat, ſed ſe excuſat ſi prætendat non teneri.*

130 *Immunitatem habens à muneribus an ſibi præiudicet ſi ſciens electionem taceat.*

131 *Immunitatem habens an ſi patiatur deſcribi in æſtimo, vel cataſtro ſibi præiudicet.*

132 *Priuilegium habens effectum ſucceſſiuum non perditur per vnicum actum, ſecus ſi habeat effectum momentaneum, vbi exempla vtriusq. caſus.*

133 *Priuilegio habenti actum reiterabilem non præiudicatur ſpatio 30. vel 40. annorum.*

134 *Priuilegio immunitatis quando cenſeatur præiudicatum.*

135 *Proteſtatio conſeruat ius.*

136 *Renuntians ſemel ſorti, quæ ſuper aliquem cecidiſſet pro aliquo munere exercẽdo, an poſſit ampliùs pro alijs vicibus illud obtinere, vbi deciſio Senatus.*

137 *Iuriſdictio officialis non dicitur habita à nominante, ſed à confirmante.*

138 *Et quid inter hęc interſit, remiſſiuè.*

139 *Iuriſdictio officialium Baronum an ſit ordinaria, vel delegata.*

140. *Iuriſdictionem ordinariam ſolus Princeps, vel lex facit.*

141 *Iudicem eſſe ordinarium, vel delegatum quid interſit.*

142 *Iuriſdictio ordinarij, & eius officium non expirant per mortem concedentis.*

143. *Iudex ordinarius poteſt omnia, quæ eum conſtituens.*

144. *Iudex ordinarius non poteſt regulariter intra tempus, perquod fuit creatus, reuocari.*

Niſi adſit cauſa, & quę ſit neceſſaria, ibidem, vbi deciſio Senatus.

145. *Beneplacitum reuocari ſine cauſa an poſſit, & num. ſequent. vſq; ad 148.*

Beneplacitum nulli legi ſubiacet, ibidem.

Beneplacitum morte concedentis expirat, ibidem, & nu. 147.

146. *Reuocatio tacita volũtatis inducitur per mortem, & nu. 145.*

147. *Iuriſdictio conceſſa ad beneplacitum non dicitur tẽporalis, ſed perpetua.*

148 *Beneplacito, & mera voluntate durante, quid importent verba hæc.*

149 *Voluntas morte finitur, ſed non propterea dicitur reuocata.*

150 *Voluntatem ceſſare, & voluntatem reuocare differunt.*

151 *Beneplacitum per Regem vidimus non ſemel in hac prouincia ſine cauſa cognitione reuocatum.*

152 *Communis vſus loquendi efficatia, remiſſiuè.*

153 *Superfluitas eſt vitanda.*

154 *Officiales noſtrarum terrarum an ſint ad nutum Deputatorum amobiles, vel non.*

Intellectus c. 64. cur. anni 1599. ibidem.

155 *Euocatio cauſarum an poſſit fieri à Barone reſpectu ſuorum officialium, & nu. ſequent. vbi deciſio Senatus, & optima declaratio, & nu. 156.*

Euocatio cauſarum quid ſit, ibidem.

156 *Euocatio cauſarum non poteſt fieri vniuerſaliter per Baronem de omnibus cauſis.*

Nec ſingulariter poteſt fieri euocatio omnium cauſarum, vel maioris partis, ibidem.

157 *Prohibitum nedum cenſetur illud, quod directò prohibetur, ſed & illud etiam, per quod ei fraus fieri poteſt.*

158 *Iuriſdictio, quæ datur officialibus Baronum per nominationem vniuerſitatum, & electionem dominorum dicitur cumulatiuè, non priuatiuè conceſſa, vbi deciſ. Cam. Imperial.*

159 *Officiales nutu amobiles valdè differunt ab alijs.*

160 *Officialis Baronis an poſſit exercere iuriſdictionem præſente domino.*

161 *Barones an poſſint refirmare officiales ad aliud tempus, finito eo, ad quod fuerant electi.*

162 *Officiales Baronis nihil poſſunt agere ſine conſilio iudicis ordinarij per eundem creati, vbi deciſio noſtri Senatus.*

163 *Exceptiones traditorum in præcedenti nu.*

164 *Officialis excuſatur ſi quid malè agat de conſilio ſui aſſeſſoris.*

Fallit ſi aſſeſſor eſt voluntarius, ibidem.

165 *Declaratur quoad damna, & intereſſe, ſecus quoad iniuriam.*

166 *Officialis vbi excuſatur ex cõſilio aſſeſſoris quis tenebitur ad malefacta.*

167 *Officialis tenetur de male geſtis per ſuũ locumtenẽtẽ.*

GLOS. X. PARS. I.

De Baronia.

De ſignificatione verbi, Baronia, & de Baronum antiquitate, de eorum obligatione erga Regem, & vaſſallorum erga ipſum Baronem, ac de electionibus officialium pro adminiſtranda iuſtitia.

In hac

IN hac glo. & ſequentibus licèt materia ſubiecta videatur nobis anſam prębere,& occaſionem dare vt longiori oratione de Barouia,& Baronibus, de directo dominio,& foriſcapijs,ſiue laudimijs,de cenſibus,ceuſualibus, decimis,taſchis,& alijs iuribus, de quibus in dictis gloſis fit meutio,diſputemus,quia tamen à noſtri inſtituti ratione alienum omnino eſſet de his tractatum facere,imò & de eis verba aliqua proferre, niſi id perquàm breuiſſimè fieret,ideò nos vnica,aut altera,circa quamlibet ex iſtis materijs, quęſtione magis practicabili contenti (aliud enim non patitur noſtri iuſtituti ratio)reliquas doctioribus, quibus cordi erit de his peculiares tractatus edere, relinquemus.

1 Principio † igitur omiſſis multis,quæ de Baronia,& Baronum origine,& antiqnitate, nec non & eius vocabuli ſignificatioue tradunt latè Alciat.lib.5. parergou cap.16.per tot.Matin. Freccia in tract.de ſubfeu. Baron. lib. 1. tit. de origin.Baron.qui ſecundus eſt in ordine, Pet. Caleſa.in illo libello, quem edidit de æqueſt. dignita.num.112.& 113. Lucas de Penna in l. vlt. C.de maucip. & colo. lib. 10. Cabedo deciſ.Portug.104.per tot.par.2.latiſſimè,præ omnibns,Bouadilla iu ſua politi.lib.2.c.16. per tot. vbi de origiue,pręheminentijs,& iuriſdictioue dominorum vaſſallorum. Omiſſo item quòd
2 † antiquitùs Barones dicebantur filij Regum,
quibus ipſi,ex quo nou poterant omnes reges
facere,donabant ampla Caſtella cum iuriſdi-
3 ctione, & imperio. Quòd † nomeu Baro eſt
græcum, & latinè idem ſignificat quod fortis
4 in laboribus,vel † nomeu Hæbraycum, quod
5 latinè ſignificat filius, vndè † remanſit quòd
filius maſculus dicatur Varon corrupto vocabulo in idiomate Hiſpano, quibus addendus eſt frater Ioannes Beuedictus Guardiola, qui benè declarat, in libro, quem Hiſpano ſermone ſcripſit de nobilit. Hiſpan. c. 43.per tot. Et quare dicautur domini *Senyors* Bouadil. latè vbi ſuprà num. 23. Omiſsis (inquam) ſupradictis, & terceutum alijs in materia,quæ ipſi tractant,vtpotè quia ad noſtrum inſtitutum nou attineut, cum, vt ſuprà monuimus,eius ratio tautùm poſtulet,& concedat nobis vt quàm breuiſſimè,& ſummo, vt aiunt, digito de his aliqua, quę vtiliora videbuntur pertractemus, illud pro materię noſtræ intelligentia, & cognitioue præſciendū
imprimis duxi quòd † in Cathalonia Barones
6 appellantur domini vaſſallorum inferiores,
quibus à Rege fuit conceſſum caſtrum, & iuriſdictio aliqua intra certos terminos ſui regui. Hæc notiora ſunt quàm oporteat à nobis confirmari,videndus ad id Frauciſcus Calça Cathalanus vir quidem multæ,ac variæ lectionis lib.1.de Carhalonia cap.19.per tot.Iſti etiam in Italia,& Luſitauia Barones eodem modo appellantur,And.de Iſeru.in cap.1.num.21.de capita.qui cur.vend.& ſequitur Afflict.ibidem §. ſimiliter num.104.Caſlan.in Catalog.glo.mū. par.8.couſidet.39.Cabedo ſuperiùs allega. deciſ.104.nu.3.

7 Iſti † Barones licèt aliàs ſint Eccleſiaſtici,& à iuriſdictione Regia exempri,Regi tamen ſubſunt ratione feudi, & iuriſdictionis, quam à Rege habent,& ideò compelluntur præſtare ei ſacramentum fidelitaris, Socat. in comme. Pet.Alber.cap.1.unm.68.& 73.benè Oliba in vſat.alium uamque cap.4.num.9. de iur. fiſci, & ita practicatur, prouti vidimus de auno 1599.die 22.Maij, quo potétiſſimus Rex Philippus 3. dominus noſter hoc iuſiurandum ab omnibus Baronibus tam laicis,quàm Eccleſiaſticis recepit in præſenti ciuitate in aula Regia. Idē & in Gallia obſeruari tradit nobis Annæ. Rober. rer.iudica.lib.3.cap. 1. de regalijs, pag. 553.

8 Ex † hac ſubiectione,iu qua ſunt Regi Barones Eccleſiaſtici, plura deducuntur, primò quòd teueutur,omni exceptioue decliuatoria fori poſtpoſita, coram Baiulo generali, qui in Cathalonia procurator eſt Regiorū feudorū, firmare ius domino Regi,& procuratori fiſcali, recognoſcere feuda, & capibreuiare, nec nou & iura præſtare,& ſoluere, cap. verum,& cap.ex trauſmiſſa,de foro competeuti, & cap. cæterùm,& ibi glo.ver. *quandiu*, de iudicijs: & ad id compelli poſſuut per dictum Baiulum generalē in caſu recuſationis: hæc clariùs adducuutur ab Antho. Olib.iu d.vſat. alium namq. cap.9.num.8.quàm à uobis poſſiut,vel debeāt citra vitium alieui laboris tranſcriptiouis, longiori oratione ornari. Viden.in propoſito Rober.Maran.de ordi.iud par.4. diſtinc.11.nu.75. pulchrè Farina.lib.1.tit.1.de inquiſitio. quęſtione 8.num.22.And.Gayl.lib. ſiugul. de pignor. obſerua.7.nu.4.

9 Deducitur † ſecundò ex eodem principio quòd dominus Rex eſt Iudex controuerſiarū, quę oriuntur inter iſtos dominos,& vaſallos ratione iuriſdictionis,etiamſi ſint Barones Eccleſiaſtici,ſiue ſiut actores,ſiue rei, quia dominus feudi index eſt cōpetens cōtrouerſiarū,quæ circa illud oriuntur,etiā iuter Eccleſiaſticū,& laycū,d.cap.verum,cap.ex tranſmiſſa, de foro cōpeteuti,& cap. cæterùm,de iudicijs, atque ita quotidiè huiuſmodi cauſę ad Regiam Audientiam euocantur,& in ea tractautur,& ſi & vbi firmetur contentio per Baronem Eccleſiaſticū prætendendo non potuiſſe,nec poſſe in Regia Audien-

Audientia conueniri, ſolet per Regium Cancellarium, cui per iura patriæ id ſpectat, declarari firmæ iuris per eum in curia Eccleſiaſtica factæ locum non fore, nec eſſe, prompti millie huius generis exemplaribus id comprobare poſſem, ſufficiat tamen pro nunc illud retuliſſe, quod de anno 1604. contigit in cauſa, quam particulares loci de Ridaura diœceſis Gerunden. mouerant in Regia Audientia ad relationem egregij tunc Senatoris, nunc Regiam Cācellariam Regētis Michaelis de Salba, & de Valleſica, actuario Anthonio Piella, contra Reuerendum Abbatem Campirotundi, & Priorem Prioratus Beatæ Mariæ de Ridaura eius loci dominum, & Baronem, ratione, & occaſione quorundam proclamatum prohibitionis venationis, & piſcationis per eum factorum, nec non & quia volebat eos extra proprium territoriū pro iuſtitia miniſtranda trahere: in ea cauſa, cum contentio exitiſſet firmata, fuit per Regium Cancellarium pro curia ſeculari *declaratum*, cuius quidem declarationes optimè poſſunt pro deciſionibus allegari, cū in eis intereſſe ſoleant quamplures doctores Regij Senatus, quorū votū, & conſilium, licèt non coactus, requirit, & ſequi ſolet iſdem Regius Cācellarius. Alia quam plura ex eodem principio deducuntur, in quibus tamen nobis non licet immorari, quia tractatum de Baronibus non facimus, videantur ea per Oliba vbi ſuperiùs, & doctores quos allegat, nos enim ad alia tendimus (niſi nos ſpes fallat) vtiliora, & iucundiora.

10 Antiquitas † horum Baronum in Cathalonia magna quidem eſt, ab anno videlicèt 800. ante milleſimum, quo Carolus Magnus Imperator deuictis, & expulſis à Cathalonia Saracenis, eam diuiſit in nouem Comites, nouem Vicecomites, nouē Valuaſſores, & totidē Barones, vt Petrus Thomic in ſuis Regum Aragonum, & Comitum Barcinonæ Hiſtorijs cap. 14. tradit, & ex noſtratib⁹ Iacob. Marquil. in vſa. ſtatuę fol. 208. col. 4. verſ. *ſed contra prædicta*.

His prænotatis inſtituti noſtri ratio iam iam expoſtulat vt ad ea veniamus, quæ vtiliter de materia Baronum ſunt pertractanda, & incipiamus à iure, quod ipſi habent in vaſallos, ſicuti in principio huius gloſę, & Baronum materiæ pertractationis initium duximus à iure, quod

11 in eos dominus Rex habere dicitur: Huius † ſubiectionis, & iuris ratione ſicuti Barones tenentur domino Regi, vt ſuprà diximus, ita etiam Baroni eius vaſalli ſtringuntur ſacramento fidelitatis, & aſſecurationis (ita enim appellatur, rationem tradit Kirchout. in vol. com. opinio. tom. 2. lo. 1. tit. 1. cap. 14. cir. fin.) præ-

12 ſtare, etiam ſi † ſolam ſimplicem in eis habeat iuriſdictionem, Guilłer. à Valleſica in vſat. omnes homines à vicecomitibus fol. 112. & ibidē Marquil. fol. 154. col. 1. verſi. quarto quinto, Ioan. de Socarrats in comm. c. Pet. Albert. cap. 1. num. 68. & 69. qui dicunt ita *determinatum* fuiſſe in hominibus Abbatis Balneolarum, in quibus Abbas habet ſimplicem iuriſdictionē, idem Socar. in cap. habito, num. 17. fol. 347. atq; ita practicatur quotidie in Cathalonia in ingreſſu noui domini, & in caſu recuſationis in concuſſè obſeruatur in Regia Audientia quòd ad id condempnentur vaſalli, plures ad id poſſem deciſiones adducere, cæterùm in re notoria ſufficiat illam allegaſſe, quę 8. Iulij 1603. ad relationē egregij Senatoris Hieronymi Aſtoc in cauſa Reuerendi Abbatis Riuipulli domini iuriſdictionis ciuilis villæ Oloti contra dictam Vniuerſitatem facta exitit, auctuario Hieronymo Boſch. Iuē de anno 1443. reffert Marm. Frec. de ſubfeud. tit. de auctori. & poteſ. Baron. erga ſuum ſubfeud. auctori. 2. nu. 21. fuiſſe per ſereniſſimum Alfonſum Regem Arago. pro quodam Abbate Santi Ioan. Baptiſ. in ſamis contra quandam vniuerſitatem, & homines Santi Ioan. Rotundi *declaratum* in cōtrouerſia cum domino iuriſdictionis criminalis, qui ſibi iurādum eſſe pretendebat, declarando dominum terræ eum, qui iuriſdictionem ciuilem habebat, & ei eſſe aſſecurationis iuramentum præſtandum, cum quadam tamen clauſula ſaluitatis mandati, & fidelitatis, & meri imperij, ac iurium dicti ſereniſſimi Regis, & ſuorū ſucceſſorum, meminit huius deciſionis Henri. Ró-

13 ſental. de feud. c. 6. conclu. 83. num. 10. Non † tamen tenentur vaſalli ad preſtationem homagij ſi non tenent aliquid in feudum pro domino, vt tradunt Guillermus à Valleſica, & Marquil. in vſat. omnes homines à vicecomitibus, & Socar. expreſsiùs in cap. dupplex num. 14. & in alijs locis annotatis per Oliba in vſat. alium namque cap. 9. num. 6. benè Canc. par. 2. var. reſol. cap. 2. num. 261. cum ſequentibus.

Ac propterea cū primò Senatus in declaratione, de qua ſuprà, cōdempnaſſet vniuerſitatem Villæ Oloti ad præſtationem nedum iuramenti fidelitatis, & aſſecurationis (ſed etiam homagij, de eoque conqueſta fuiſſet vniuerſitas (me aduocato) in cauſa ſupplicationis à prouiſione decreti exequutionis dictę Regiæ declarationis interpoſitæ ad aliā aulā ad relationem egregij Senatoris Ioſephi Dalmau, fuit tandem die 16. Iunij 1604. per Regium Senatum *declaratum* quòd preſtaretur per homines dictę villæ, & termini de Olot iuramentum tantum fidelitatis, ſeu aſſecurationis, actuario N. Vdar, cuius proceſſus nun originalis cum primitiuo conſiſtit penes ſupra nominatum Hieronymum Boſch.

14 Cæterùm † quam malitia vaſalli iuramentum

tum fidelitatis, quàm homagium præſtare domino ratione iuriſdictionis, non videtur poſſe aliqua concludens reddi ratio, cum habeamus de iure expeditum plus eſſe præſtare iuramentum fidelitatis, quàm homagium, Guillermus à Valleſica in d. vſat. omnes homines à vicecomitibus, Socarrats in d. cap. 1. num. 76. Antho. Oliba in allega. cap. 9. num. 6. quia plus eſt ſacra tangere, & præſtare iuratoriam promiſſionem, quod fit in iuramento fidelitatis, quàm ſolùm manus ponere, & facere manualem repromiſſionem, quod in homagio obſeruatur, Socarrats, & Valleſica vbi ſuprà, qui allegat c. ſuper eo, de ſententia excommunicationis.

15 Huius rei dupplex poteſt eſſe ratio, Primò † quia multò maiorem reuerentiæ exhibitionẽ videtur importare præſtatio homagij, quàm iuramenti fidelitatis: illa enim fit per vaſallum flexis genibus, vel etiam ſtando pro dignitate perſonę includendo manus ſuas intra manus recipientis, & oſculando, vt docet Socarrats in cap. dupplex num. 14. & 15. hæc verò fit ſtando, & nullo modo genibus flexis, niſi dominus, cui pręſtari deberet, eſſet Princeps ſupremus, vt Papa, Imperator, Rex, tradit Menoch. de arbitrat. iud. lib. 2. centur. 6. caſu 577. per tot. poſt Crauet. in conſi. 517. dicens iniquiſſimum, & inſolentiſſimum fore dominorum deſiderium, qui vellent iuramentum ſibi præſtari genibus flexis, per multas rationes, quas adducit. Vidé. Surdus conſi. 172. num. 18. fit (inquam) ſtando per ſolam manus ſuper ſacra, vel crucem appoſitionem in eadem forma, in qua reliqua iuramenta ſolent præſtari, vt quotidiana experientia experimur, à qua quidem reuerentię exhibitione multùm abhorrent vaſſalli, & communiter potius ducunt concedere dominis aliquid pluris iuriſdictionis, quã habeant, quàm quid reuerentię plus ſolito eis exhibere.

16 Secunda ratio, † & hæc reuerà eſt quæ mouet, & mouere (quantùm colligere poſſum) debet vaſallos ad non præſtandum faciliter homagium, eſt, quia illud plus continet, quàm iuramentum fidelitatis: hoc enim tria tantùm cõtinet, vitam, membrũ, rectum honorem, cap. 1. circa fin. qualiter vaſall. debeant fidelita. iuramen. domi. illud verò plura alia complectitur, de quibus per Iacob. in tract. de homag. col. 6. verſi. 6. principaliter quæro, Rolan. à Val. conſ. 51. num. 9. vol. 2. Bertran. conſi. 219. num. 4. & Socarrats in d. cap. duplex num. 22. allegati per Iacob. Cancer variar. reſolu. par. 2. cap. 2. nume. 263. quibus adde Valleſiccam in ſæpè allegato vſatico omnes homines à Vicecomitibus n. 1.

17 Item † quia homagium magis arctat vaſallum, & auget offenſam violationis fidelitatis promiſſæ, & facit quòd ratione illius violationis puniatur quis, qui aliàs non puniretur, cap. graue, de exceſsi. prælat. Item quia qui illud violãt ſeueriùs, & acriùs puniuntur, quàm violatores iuramenti fidelitatis, prouti hæc omnia pulchriùs, & clariùs traduntur per Socarr. in d. c. duplex à num. 22. cum multis ſequentibus, quàm debeant à nobis aliter explicari.

18 An † autem poſsit iſtud iuramentum fidelitatis præſtari domino per procuratorem, diſputauimus in Senatu in dicta cauſa Reuerendi Abbatis Riuipulli contra villam de Olot. Pro parte affirmatiua, ſi procurator habuerit ad id ſpeciale mandatum, videtur facere tex. in cap. periculoſo §. verum, & §. Epiſcopis, de ſtat. regula. in 6. cap. ſi deffuncto in commemo. Per. Alber. vbi Socarrats num. 6. idem antea dixerat idem Socarrats in cap. 1. num. 74. Marquil. in vſat. omnes homines à Vicecomitibus pag. 153. col. 3. verſi. *Sed nunquid*, idem Marquil. in vſat. in baiulia pag. 325. col. 3. Valleſi. in vſat. ſi quis ſuum feudum, num. 7. & in d. vſat. omnes homines à Vicecomitibus, num. 1. in fin. dicens non teneri vaſallum coram domino perſonaliter comparere pro huiuſmodi iuramento præſtando, ſed ſufficere quòd ad hoc mitteret procuratorem cum ſpeciali mandato, & ad id affert rationes, & hanc eſſe communem doctorum opinionem tradit additio ad Ludoui. Roman. in ſingula. 807. quæ alios allegat, adde Franciſcum Marcum deciſ. 482. in 2. par.

Pro contraria verò, & negatiua opinione eſt Bal. in l. 1. in fin. ff. de rerum diuiſione, & in cap. 1. §. nulla, num. 2. per quos fiat inueſtitura, in vſibus feudorum, Iſern. & alij in cap. 1. §. ſancimus, Jo. primer, quo tempor. milit. Marin. Freccia de auctor. Baron. lib. 2. auctor. 4. nume. 11. relati per Ioannem Petrum Surdum deciſ. 159. num. 5. qui tenent adeò eſſe perſonalem actum hunc præſtationis iuramenti vt nullo modo poſſit per procuratorem expediri, adde eundem in conſi. 172. num. 7.

Quid dicendum in hac dubia controuerſia? Senatus in cauſa ſupradicta *ſequutus fuit* quandam mediam viam, quæ has diſſidentes opiniones concordaret exiſtimans actum præſtationis iuramenti fidelitatis non eſſe adeò perſonalem vt non poſſit expediri per procuratorem ad id ſpeciale mandatum habentem, verùm id eſſe intelligendum ſi dominus velit, & non contradicat, & in his terminis procedere dixit primam affirmatiuam opinionem, ſi verò dominus contradiceret, imò vellet quòd vaſſallus perſonaliter hoc iuramentum præſtaret, putà quia vellet eum monere, & terrere, tunc teneretur vaſſallus perſonaliter cõparere pro iuramento præſtando, nec ſufficeret procuratorē ad id mittere, quod, preterquàm quòd nobis, dum in iure informaremus, ſatis manifeſtè

feſtè inſinuauit Senatus,non minùs etiam cla-
rè eam eſſe eius mentem declarauit cum Regia
ſententia in dicta cauſa ad relationem egregij
Senatoris Ioſephi Dalmau die 16. Iunij 1604.
prolata,ꝺ qua ſuprà memini,his verbis, *Hoc in-
tellecto,& declarato quòd pro nunc pręſtetur per di-
ctos homines dictæ villæ, & termini de Olot dicto
Abbati iuramentum tantùm fidelitatis,ſeu aſſecu-
rationis ratione iuriſdictionis,quam exercet in dicta
villa,& termino de Olot,& quòd dictum iuramen-
tum præſtetur perſonaliter per dictos homines dicto
Abbati ita petenti*, quaſi per ea velit innuere:
quòd ſi ita non petijſſet, nec contradixiſſet
pręténtioni vniuerſitatis, contrarium deciſum
fuiſſet, meminit huius deciſionis, multò poſt
hæc ſcripta,nobilis Ludoui.à Pegue. deciſ.49.
in nouiſſimis.

Hæc concordia deſumitur non obſcurè ex
tex.in cap.periculoſo §. verùm,ibi, *niſi quòd per
procuratorem illud præſtet,poſſit efficere apud eum*,
& eam ſequutus eſt Ludoui.Roma. in ſingula.
807.Iacob.de ſancto Geor.in tract. de feud.in
verſi.qui quidem inneſtiti,num.13.fol.185.rela
tus per Hipol. Bonacoſ. in commun. opinio.
crim.ver.iuramentum fidelitatis in 2.par. ean-
dem videtur ſequi Bal.in ſuprà allegata l.1. in fi
ne ff.de rer.diuiſio.vbi dicit nõ poſſe hoc iura-
19 mentum pręſtari per procuratorem,quia † ha
bet in ſe quandam reuerentiæ exhibitionem,
ſequitur Afflict.in conſti.Neapol.in cap. domi
ni,in rub.de aſſecura.dom.num.1. pulchrè Ve-
zin.in vol.com.opinio.rom. 2. loco quinto tit.
1. cap.14. verſi. *nunquid autem &c.* Ioan. Pet.
Surd. deciſione 159.num.17.& conſ.172.lib.2.
quem noſtras Cancer. in propoſito allegat in
tertia parte var.c.10.de conten. Iuriſ. num. 44.
latè Franciſcus de Claper. in ſuis deciſ. curiæ
prouintię,cauſa 9.quæſt.vnica per tot. vbi ſic
† dicit *deciſum* in eo Senatu,& † adducit pro limi
20 tationibus niſi vaſſallus eſſet abſens extra pro-
uintiã ex cauſa neceſſaria, aut longa abſentia,
aut corporis,vel mẽtis infirmitate detineretur,
vel alio neceſſario impedimento, tunc enim
his probatis poſſet quidem per procuratorem
huiuſmodi iuramentum pręſtari, idem poſteà
dicit fore obſeruandum vbi qualitas vaſſalli eſ-
ſet notoria, Henri.Roſſental.de feud.c.6.quib.
mod.feud.acquir.cõclu.37.per tot.vbi latè,qui
tamen poſteà num.5.concordat cum opinione
Cæſar. Vrſil.de qua infrà.

21 Et † vbi dominus conſentiret quòd per
procuratorem ſibi præſtaretur huiuſmodi iu-
ramentum non ſufficeret mandatum genera-
le, ſed imò ſpeciale foret ad id neceſſarium,
Clemen.1.de iure iuran. docet Philip. Franc.
qui inter 37. caſus, in quibus requiritur ſpe-
tiale mandatum, hunc enumerat, in cap. qui
ad agendum §. procurator, numer.5. verſiculo
trigeſimo quinto,de procura. in 6. Vezin.in vol.
cõmu.opinio.to.2.lo.5.tit.1.cap.14.verſic.*limita
tamen*,vbi latè de materia huius iuramenti.

22 Aliter † in hoc caſu præſtationis iuramenti
fidelitatis diſtinguit poſt Iacob. de Sancto
Geor. Cæſar. Vrſil. in additione ad Afflict.
deciſio. 265. numer.45.quo loci poſtquam re-
præhendit Mar.Frec.in ſuo opere de ſubfeu-
dis,qui ſimpliciter tenebat huiuſmodi iura-
mentum non poſſe pręſtari per procurato-
rem quando dominus voluiſſet pręſentiam
vaſſalli,dicens id eſſe contra tex. in cap. vni. §.
1. verſic. *ſed vtrum*, per quos fiat inueſtitu.
in vſib. feud. hac in huiuſmodi materia vti-
tur diſtinctione: aut enim (inquit) iuſtam cau
ſam dominus allegat, propter quam velit præ-
ſentiam vaſſalli, & tunc eſt audiendus, aut
ècontra iuſtam cauſam allegat vaſſallus, prop-
ter quam non debeat perſonaliter iurare; &
tali caſu dicit is auctor eum fore exaudien-
dum,fundat hanc diſtinctionem ex quo tex.
in allega.c.1.verſicu.*ſed vtrum*,per quos fiat in-
23 ueſtitu.in vſib.feudor.vtitur verbo *poteſt*,quod
de iure,ſaltem in hoc caſu,denotat poſſibili-
tatem, & honeſtatem,vulga. l. nepos procu-
lo, de verb.ſig. quamuis (id ego addo, quod
exiſtimo fore non iniocundũ) importet quan-
doque neceſſitatem præciſam in alijs caſibus,
veluti quando dicitur, ſeu diſponitur quòd
Iudex poſſit aliquid facere, prouti ſi eſſet da-
ta poteſtas quòd poſſet diſpenſare cum ali-
quibus, tenetur enim,& cogitur, alio non re-
pugnante, diſpenſare; ex tex. in l. non quic-
quid ff.de indi.benè Vincen.de Fran.deci.487.
num.2.& 3.

Cuius doctrinæ ratione exiſtimatum vidi,
& prætenſum de anno 1607. in cauſa Eulaliæ
Baſſols viduæ contra pupillum Baſſols villæ
Oloti in Senatu vertenti ad relationem egre-
gij Senatoris Hierony. Aſtor, ſcriba Michaele
Perez,teneri iudicẽ,cui per cõſtitutionem 14.
ſub tit.de dila. in 1.vol.conſti.eſt data poteſtas,
& facultas quòd poſſet concedere minoribus
reſtitutionis in integrum beneficium ad pro-
bandum implorantibus dilationem duorum
menſiũ,teneri (inquam) ad integram dilationẽ
dandam,propterea quòd, *poteſt*, in iudico ne-
ceſſitatem importet,ſed non eſt ita,vt præten-
† debatur,*obtentum*,nõ quidem quia ſuprà dicta
in ſe vera non eſſent,ſed quia aderant in cõſti.
verba,quibus dabatur intelligi verbũ,*poteſt*,nõ
importare ibi neceſſitatẽ:dicebatur enim, & di
citur in dicta cõſti.quòd ita diſponebatur, vt ſu
prà dictũ eſt,reſtringẽdo arbitriũ per alias cõſt.
iudicibꝰ circa hoc datũ,quibꝰ dabatur intelligi
nõ fuiſſe arbitriũ hac in materia iudici ſublatũ,
ſed vſq.ad dilationem dictorũ duorum mẽſiũ
tantũ reſtrictũ,facta fuit hęc declaratio in cau-

Digitized by Google

ſæ ſupplicationis interpoſitæ à denuntiatione proceſſus per dictum Actor facta, refferente egregio Senatore Iacobo Puigmija, ſub die 14. Maij anni prædicti 1607. Et ideò in Senatu vix eſt quòd ſtatim atque petitur dilatio ea concedatur duorum menſium, ſed imò viginti, vel triginta dierum, & poſtea alia vſque ad dictos duos menſes, vel minus, prout Iudici apparet, & bene videtur.

Sed Roſſental. nedum dicit id quod Vrſil. ſed imò num. 5. in loco ſuperiùs allega. docet ſe indifferenter exiſtimare, domino etiam inuito, procuratorem cum ſpeciali mandato admittẽdum, & audiendum eſſe, niſi fortaſſe dominus ex cauſa aliqua probabili perſonam vaſſalli requireret, quia (inquit) omnis generis iuraméta, & actus, admodum paucis exceptis, à procuratore cum peculiari mandato ad illa conſtituto expediri poſſunt, neque in hoc noſtro caſu id reperitur prohibitum, verùm noſter Senatus, vt dixi, aliam viam hac in re fuit ſequutus.

24 Quando † autem vniuerſitas debet huiuſmodi iuramentum pręſtare id facit per ſuum ſyndicum, Afflictis in allega. cap. domini à vaſſallis num. 1. circa finem, & in cap. vni. qual. vaſſal. iura. deb. fideli. allegat. per Thom. Gram. deciſ. 65. nu. 17. & Rolan. à Valle in conſ. 52. n. 6. vol. 3. Roſſental. vbi ſuprà n. 4. ac propterea cũ Abbas Riuipulli vellet exigere hoc iuramẽtum ab vniuerſitate villæ Oloti, quæ ad id fuerat cõdemnata, obtulimus ei quòd id præſtaret vniuerſitas per ſuum ſyndicum, & licèt à principio non cõtentaretur hac oblatione, volebat enim quòd conſules, & conſilium iurarent nomine vniuerſitatis, poſtea verò, antequàm ſuper pręntione declararetur, cognoſcens vniuerſitaté fouere iuſtitiam, à prætentione deſtitit, & à ſyndico iuramentum recepit, & licèt allegaretur conſuetudo Cathaloniæ, qua hæc iuramenta dicebant pręſtari eſſe ſolita per vniuerſitatem congregatam nomine vniuerſitatis, & per qué cunque particularem nomine illius proprio, id diximus procedere poſſe in vniuerſitatibus, quæ reuera vniuerſitates non eſſent formatæ, nec haberent poteſtatem creandi ſyndicos, ſecus verò in vniuerſitatibus formatis, & quę priuilegia habent faciendi ſyndicos, & repręſentandi totam vniuerſitatem per conſules, & ho-

25 mines de conſilio: Quia † tunc cum talis ſyndicus æquiparetur tutori, & per conſequens poſſit nomine vniuerſitatis facere ea omnia, quæ ad illam ſpectant, ad plenè not. per Mathe. de Afflict. deciſ. Neapol. 169. num. 5. & ibi Vrſil. in additio. & per Ang. Aret. in §. fin. circa finem inſt. de curator. Roſſental. vbi ſuprà in littera D. meritò & ad eum ſpectabit hunc actum nomine vniuerſitatis facere.

26 Sed † quid è contra, ponamus quòd vniuerſitas ſit domina Caſtri, an omnib⁹ de vniuerſitate ſit præſtanda fidelitas, vel quomodo id ſit fiendum? Reſponde quòd tunc cogeretur vniuerſitas vnum de vniuerſitate nominare, cui fidelitas iuraretur, cum ſingulis vt ſingulis non ſit iurãdum, benè probat Rippa in l. 1. §. ſi autẽ collegium, num. 9. ad Sena. conſul. treb. idem dic de collegio, quia militant in eo eædem rationes, quę in vniuerſitate, Roſſẽtal. vbi ſuprà, & pleniùs, & vberiùs c. 8. de fine, effec. & ſerui. &c. conclu. 13. per tot.

27 Circa quæ † illud velim obiter notes me in cauſa Reuerendi Abbatis, & cõuentus monaſterij villæ Balneolarum contra particulares dicti Abbatiatus ad relationem egregij Senatoris Hieronymi Seniuſt, actuario Ioſepho Cortes, vertenti, prætendiſſe per ſupradictas doctrinas compellendos fore plures in ea cauſa citatos ad vnicum tantũ conſtituendum procuratorem, qui eorum nomine cauſam duceret, nec debere eis permiti quòd quilibet ex ipſis per ſuum procuratorem litigaret, ex hoc enim immenſa cauſarentur dicto Abbati, & conuentui expenſæ, & labores, verum eſt quòd ſuper ea prætentione non eſt adhuc declaratum, cum tamen is caſus ſucceſſiſſet diſputandus in Senatu Neapoli. de anno 1583. ita fuit, vt ſuprà dixi, † *deciſum*, vt teſtatur Vincen. de Franch. deci. 309. Viden. Stepha. Gratia. deciſ. prouin. Marchiæ 107. & don Garcia Meſtril. deciſ. 108. per tot. in 2. par. qui quibuſdam in hoc diſtinctionibus vtuntur, & iuxta eas fuiſſe in illis Senatibus, † quorum deciſiones ſcribunt, *deciſum* tradunt.

28 Dubitauimus † poſtea in eadem cauſa nunquid facultas, quam in ſuperiorib⁹ diximus domino competere compellendi vaſſallos vt perſonaliter coram eo compareant iuramentum fidelitatis pręſtaturi, competat etiam eius procuratori, & clariùs, num dominus teneatur perſonaliter etiam intereſſe receptioni dictorum iuramentorum quãdo vult ea ſibi præſtari perſonaliter, an verò ſufficiat ad id mittere procuratorem. Hæc dubitatio non fuit per Senatum deciſa, licèt in eo propoſita extitiſſet declaranda pro parte dictæ vniuerſitatis, quia poſteà cõcordarunt partes: In qua videtur dicẽdum priuilegium hoc, quod habent domini vt compellere poſſint vaſſallos ad ſibi præſtãdũ perſonaliter iuramenta fidelitatis adeò perſonale eſſe vt non poſſit modo aliquo eius procuratori competere, ſed imò tunc videtur ſufficere quòd vaſſalli compareant per procuratorem, quia rationes, propter quas ſuprà enarrati doctores tenent huiuſmodi priuilegium domino competere, ſunt, inter alias, vt eos poſſit terrere, & monere, Item & quia habet in ſe quandam reuerentiæ exhibitionem huiuſmodi iuramen-

ramẽtorum præſtatio, vti ſuperiùs dicebamus,
quæ quidem non videntur militare in procu-
ratore domini, cum is nec monere habeat,
nec terrere vaſſallos domini, nec etiam reue-
rentię exhibitio, quę domino debetur, videa-
tur deberi eius procuratori. Cæterùm quia in
congregatione plurium doctorũ, qui pro par-
te dictæ vniuerſitatis ad hoc, & alia dubia con-
ſulti fueramus, diuerſa admodum fuerunt vo-
ta congregatorum, adeò vt plures vnam, & plu
res aliam deffenderent opinionem, ideò pro
nunc nihil firmo, ſed cuiuslibet alterius melio
ri iudicio præmeditanda relinquo, vide tamẽ
Iacobi. de feud. verſi. *qui quidem inueſtiti* nu. 54.
& Ioan. Pet. Surd. conſi. 172. nu. 10. qui per tex.
in cap. 1. §. ſed vtrum, per quos fiat inueſtitura,
tenent partem affirmatiuam.

29 Verùm † qui teneantur ad huiuſmodi iura-
menti præſtationem? nunquid omnes habi-
tantes in territorio domini? Reſpondemus
quòd illi tantùm qui faciunt caput hoſpitij, ſi-
ue maſculi ſint, ſiue fæminæ, *los caps de caſa*, per
not. per Guid. Pap. deciſ. 307. & poſt eum Can.
par. 3. var. cap. 10. num. 44.

30 Dubitauimus † item in eadem cauſa nun-
quid quando dominus in renitentiam vaſſal-
lorum vult eos conuenire pro huiuſmodi iu-
ramenti pręſtatione ſufficiat citare vniuerſita-
tem, decuriones videlicet, & ſyndicum, & con-
tra eos tantùm agere, an verò opporteat ſin-
gulariter omnes particulares conuenire, & cla-
riùs, an vniuerſitate condempnata cenſeantur
etiam condempnati particulares, ita quòd cõ-
tra eos poſſit fieri executio ſententię? Et primò
videtur neceſſaria citatio ſingulorum de vni-
31 uerſitate, cum † aliud de iure ſit vniuerſitas, &
aliud ſinguli de vniuerſitate l. in tantùm §. vni
uerſitatis, de rer. diuiſ. l. ſed ſi hac §. qui manu-
mittitur, de in ius vocando, Craue. in conſ. 454.
num. 6. & Maſcar. de proba. conclu. 1465. nu. 5.
vndè cum hac in re agatur de intereſſe ſingu-
lorum non vt vniuerſorum, ſed vt ſingulorum
pręter intereſſe illud, quòd in ea habet ipſa
vniuerſitas vt vniuerſitas, indè videtur conſe-
qui ſingulorum de vniuerſitate eſſe neceſſa-
riam citationem, ad reg. quod omnes, de reg.
iur. in 6. cum ibi not. viden. ad id Vincen. de
Franch. deciſio. 2. num. 4. cum ſequent. vbi tra-
32 dit † quòd in his, quæ ſpectant ad ſingulos vt
ſingulos maior pars non poteſt pręiudicare
minori, ſummè in propoſito notanda ſunt ver-
ba Vlpiani in l. ſi municipes ff. quod cuiusque
vniuer. nom. vbi ſic habet, *ſi municipes, vel aliqua
vniuerſitas ad agendum det actorem non erit dicen-
dum quaſi à pluribus datum ſic haberi: hic enim pro
republica, vel vniuerſitate interuenit, non pro ſingu-
33 lis.* Per hæc, † & alia quæ non negligenter tra-
dit Rolan. in conſ. 53. vol. 4. per tot. tenet in
cauſa decimarum non poſſe ſequi condemp-
nationem ſingulorum de vniuerſitate ex eo
quòd ſola vniuerſitas, & non ſinguli fuiſſent
citati, ſolaque vniuerſitas, ſeu illius ſyndicus
comparuiſſet in cauſa, & non ſinguli, cuius di
cta ſequentes (ad tollendum difficultates) ad-
uocati Reuerendi Abbatis Balneolarum con-
ſuluimus quatenus in tribus cauſis decimarũ,
& raſcharum mouendis contra vaſſallos, qua-
rum duæ per optimum, Chriſto concedente,
habuerunt exitum, conſuluimus (inquam)
ſingulos vt ſingulos intereſſe habentes eſſe ci-
tandos nõ vniuerſos vt vniuerſos, quod idem
ſemper conſulerem vbi commodè id fieri poſ-
ſet. Contrariam tamen opinionem quòd imò
ſufficiat citatio vniuerſitatis vt & ſinguli etiam
cum ipſa condempnati valeant, vel etiam vt
ſententia contra vniuerſitatem lata poſſit con-
tra ſingulos particulariter exequutioni demã-
dari, tenuerunt quamplures, Craue. in conſ. 55.
Ioan. And. in additio. ad Specula. in tit. de de-
cim. §. 1. quos refert & ſequitur Canc. var.
reſolutionũ parte 3. titul. de ſentent. & ea-
† rum exequut. num. 185. & eſt *de mente noſtri Se-
natus*, pro vti comprobatur ex declaratione
facta in cauſa Petri Galcerandi de Cartella cõ-
tra vniuerſitatẽ Villæ Biſulduni, quam Cancer
refert factam 13. Iunij 1598. ad relationem egre
† gij Senatoris Hierony. Seniuſt, & *confirmatam*
in alia aula ad relationem egregij etiam primò
Senatoris, nunc Regentis Cancellariam Mi-
chaelis de Salba, & de Valleſica 3. Martij 1599.
ſcriba Papiol, nunc Domingo, in qua tamen ip
ſe contrarium deffendebat cum eſſet aduoca-
tus dictæ vniuerſitatis, licet tamen quandoq.
in melius mutare conſilium, ſimiles declaratio
nes fuerunt poſteà factæ in Senatu, quas lon-
gius eſſet reſencere, non omitamus tamen eã,
quæ facta fuit in ſuprà mentionata cauſa Reue
rendi Abbatis Riuipulli contra vniuerſitatem
villę de Ólot, quæ eſt propria huius materiæ,
in qua licèt ſoli Cõſules, & ſyndicus extitiſſent
citati, & ſolus ſyndicus comparuiſſet, fuit facta
† *condempnatio* præſtationis iuramenti fidelitatis
in vniuerſitatem, & homines illius &c. 8. Iulij
1603. relator Hieronymus Aſtor, ſcriba Hiero-
nymus Boſch, de qua cum conquæſta fuiſſet
vniuerſitas quoad caput ſingulorum cum ipſi
nõ fuiſſent in cauſa citati, prætenderetque non
poſſe propterea regiam ſententiam contra eos
exequutioni mandari, nihilominùs cum proui
ſione poſtea facto verbo facta 19. Martij 1604.
quę fuit confirmata in alia aula quoad dictum
caput cum Regia ſententia ad relationem alte-
rius egregij Senatoris Ioſephi Dalmau lata die
16. Iunij 1604. fuit ea prætentio vniuerſitatis
†† *repulſa.*

34 An † autem dominus teneatur ſimiliter vaſ-

ſallis iurare ſicuti vaſſalli ipſi domino? Reſpon-
de quod aut quæritur de iuramento fidelitatis,
& hoc nullo modo tenetur præſtare dominus
ſuis vaſſaliis, licèt ad eadem illa ſex, quæ in eo
iuramento continentur, teneatur ipſis, cap. 1.
§. fin. de form. fidel. in vſib. feud. Rip. in tract.
de peſt. tit. de remed. ad conſer. vber. num. 253.
Afflic. deciſ. 265. num. 3. & 4. vbi plenè de obli-
gatione vaſſalli ad dominum, & è contra, per
centum, & vndecim numeros. Viden. Roſen-
tal. in trac. de feud. c. 6. quib. mod. feud. acquir.
35 conclu. 86. num. 35. Aut † verò quærimus de iu
ramento de obſeruandis, & cuſtodiendis pri-
uilegijs vaſſallorũ, vſibus, & cõſuetudinibus ip
ſorum, & hoc quidem tenetur dominus vaſſal-
lis pręſtare, quod eſt de generali conſuetudine
Cathaloniç iam nunc introductũ vt ad inſtar
Regis, qui nobis, iuxta iura patriæ, iurat in in-
greſſu regiminis ſeruare priuilegia, immunita-
tes, & libertates, per ea quę tradit Oliba in vſat.
alium namque c. 4. num. 34. ſic iurent omnes
Barones ſuis vaſſallis, quod dicit Oliba eſſe val-
dè rationabile iuxta nota. in c. Ego N. de iu. iur.
& propter correlationem domini, & vaſſallo-
rum, in c. 1. qualiter domino vaſſalli iura. deb. fi
deli. & c. 1. §. dominus quoque, de forma fideli.
& in vſat. cũctum malũ, vſat. qui viderit, verſ.
ſed ſi ſenior, idem tenet Iaco. Cancer. lib. 3. var.
c. 13. de iur. Caſtro. à num. 326. alijs tamen, atq.
alijs vtens rationibus per te ipſum vidẽdis, cõ-
cludens iuſtè poſſe vaſſallos recuſare recipere
dominum ſi nolit ipſe iuramẽtum prædictum
pręſtare. In Francia ſimile iuramentum præſ-
tare Delphinum, de obſeruandis libertatibus
Delphinatus, auctor eſt Franciſ. Mar. deciſ. ſeu
quæſtio. 153. num. 1.

36 Sed an id poſſit opponi in decreto exequu-
tionis domino petenti exequutionem Regię
ſententiæ in ſui fauorem circa iuramenta fi-
delitatis latæ, ita vt ea impediatur donec do-
minus iurauerit vaſſallis obſeruare eorum pri-
uilegia, nec ne, dubitatum extitit in Senatu in
eadem cauſa Reuerendi Abbatis Riuipulli
contra vniuerſitatem villæ de Olot, & prima
facie videbatur dicendum eam exceptionem
37 opponi poſſe, quia † de iure omnis exceptio,
quę non repugnat ſententiæ poteſt poſt eam
opponi l. 1. C. de iur. & fact. ignor. l. ſi fullo ff.
de condic. ſine cauſ. Guid. Pap. deciſ. 419.
num. 3. And. Gayl. pract. obſer. lib. 1. obſerua.
* 113. num. 5. vbi hanc dicit communem.

Hæc autem exceptio, de qua agimus, non vi
detur impugnare ſententiam, ſed imò videtur
idem de ea iudicandum, quod de exceptione
non adimplementi, cum enim, vt in ſuperiori-
bus dicebamus, ad vnum, ſcilicet iuramento-
rum præſtationem teneantur domino vaſſalli,
& ad aliud, ſcilicet iuramentum de ſeruandis
priuilegijs teneatur dominus vaſſallis, quę obli
gationes oriuntur ex eodem fonte, ex iuriſdi-
ctione videlicet, quæ domino competit in vaſ-
ſallos, indè videtur dicendum eas reciprocas
eſſe, & correſpectiuas adeò vt dominus non
poſſit iuramenta à vaſſallis petere, quin priùs,
adimplendo quod pro ſua parte ad eum ſpe-
ctat, iuramentum de ſeruandis priuilegijs
38 vaſſallis præſtiterit, ſicuti † in Rege obſerua-
mus in hoc Regno: priùs enim ipſe nobis hoc
iuramentum præſtat, quàm vaſalli ei iure-
mus fidelitatem, iux. conſtit. noſtres ſucce-
hidors, titulo de iur. iura. & ibi Mier. in 2.
cur. Bar. Iacob. 2. cap. 29. item quòd noſ-
tri ſucceſſores, imò in eodem ipſo terræ
ingreſſu, antequam domum perueniat, hoc
iuramentum præſtat, ſicuti eſt notorium.
Si ergo hæc exceptio dici poteſt exceptio
non ad implementi, indè dicendum de neceſ-
ſitate erit poſſe in decreto exequutionis oppo-
ni, l. Iulianus §. offerri ff. de actio. emp. pulchrè
id declarant Rolan. à Val. in conſi. 53. per tot.
vol. 1. And. Gayl. pract. obſer. lib. 2. obſer. 17. nu.
8. Maſcat. de probatio. conclu. 1388. per tot. &
* ſignanter num. 46. vbi dicit communem, Ca-
rol. de Graſ. in tract. de exceptio. quę opponi
poſſunt non obſtante ſtatu. &c. excep. 13. nu. 7.
& 37. & Cæſ. Barz. deciſ. 36. num. 25. eſt elegans
deciſio Lucen. 2. Ioſephi Ludo. per tot. Hiero.
Matilia. deciſ. 73. etiam per tot. ac Flamin. Car-
39 thar. deci. Genn. 3. etiam per tot. Quorum † di-
cta ſummè notanda ſunt pro illa quæſtione,
quæ ſępè in praxi occurrit, quamque ego ali-
quando habui, nunquid per exceptionem rei
non traditę per emptorem oppoſitę aduerſus
executionem, quæ vigore inſtrumenti guaren
tigiati, vel ſententiæ in ſui fauorem latæ fit per
venditorem contra eum pro prætio venditio-
nis, impediatur executio, extantibus maximè
ſtatutis, quæ vigent in hac patria, vt aduerſus
eas exequutiones non poſſit opponi alia excep
tio præterquàm ſolutionis, de qua conſtet per
publicum inſtrumentum, quæ quidem ſtatuta
mitè declarantur ex ſuperioribus.

40 His † tamen non obſtantibus in contrariũ
eſt veritas, quòd imò ea exceptio non retardet
executionem ſententiæ de iuramento fideli-
tatis in fauorem domini latæ, ſed, ea remiſſa
ad aliud iuditium, debeat fieri executio, quia
ſupradicta procedunt tantùm quando oppo-
neretur de nõ adimplemẽto obligationis, quæ
manaret ex eadẽ radice, & fõte, à quo oriretur
altera obligatio, prout in cõtractibus vltrò, ci-
troq. obligatorijs: huius generis eſt obligatio
prætij ſoluendi in emptore, & rei tradendę in
venditore, quando alter ipſorum vult age-
re ex vendito, & ſimiles, tunc enim his in ca-
ſibus non admittitur alter contra alterum,
niſi

Digitized by Google

niſi prius docuerit ſe adimpleuiſſe quod ex ſua parte ex eadem obligatione, cuius vigore agit, ad eum ſpectat adimplere, & io his terminis loquuntur doctores ſuprà citati ex peculiatibus rationibus, quas in propoſito tradit Maſcat. de probatio. in allega. conclu. 1388. oum. 12. cum ſequent. ſecus tamen eſt quãdo peteretur adimplementum alterius obligationis ſeparatæ ab illa, cuius vigore agitur, vtpotè quando agenti ad traditionem rei venditæ contra venditorem, opponeretur de non adimplemento alterius obligationis, qua emptor ex mutuo, vel ex alio contractu venditori teneretur: tali enim caſu non admititur huiuſmodi exceptio aduerſus executiooem, quæ fiat vigore ioſtrumenti guarentigiati, vel rei iudicatę, Alex. in l. cum proponas nu. 2. & ibi additio Cur. in ver. ſeparatum C. de pact. Burſa. in conſ. 191. nnmer. 5. vol. 2. Ioſeph. Ludo. in ſuis conclu. titulo de proba. conclu. 1. illa. 94. limit. 1. & alij, quos reffert, & ſequitur Carol. de Graſ. in ſuprà allega. tract. de exceptio. d. excep. 13. num. 50. faciunt quæ tradit Maſcar. in allega. coocIu. 1388. nnm. 54. Huius generis eſt hæc, quam tractamus, exceptio non adimplementi obligarionis, quę de iuranda obſeruãtia priuilegiorum domino agenti ad pręſtationem iurameotornm fidelitatis aduerſus vaſallos opponitur, quia ſeparata eſt ab obligatione vaſallorum, & ab ea valdè diuerſa, nec quicquam vna habet cum altera cõmune, vt de ſe notoriè patet, indè conſeqoitur manifeſtè non poſſe eam exeeptionem impedire executionem ſententiæ in fauorem domini pro dictis fidelitatis iuramentis præſtãdis latæ, ſed † eſſe remitendam ad aliud iuditium, ita *declarauit* Senatus in prędicta cauſa Reuerendi Abbatis Riuipulli contra villam de Olot in prouiſione decreti executionis 19. Martij 1604. facta, quæ fuit poſteà in alia aula 16. Iunij eiuſdem anoi, quo ad dictum caput, confirmata, vt ſuprà dictum eſt.

Plura veniebant hoc loci de Caſtro, & eius ſignificatione, & diuiſione, de mero, & mixto imperio, ac de vtraque iuriſdictione, & eius ſpeciebus dicenda ad omnimodam rei, quam tractamus intelligentiam, & exactam, perfectamque cognitionem. Cæterùm quia in gloſis ſequentibus de his nobis de neceſſitate futurus eſt ſermo, ideò, ne bis idem repetatur, neve extra proprium locum continuarę materiæ videantur, laborem hunc ad eum locum ſubeundum transferimus, interim tamen nõ omittemus quaſdam hic tractare quæſtiones inter Barones, & vaſallos quotidie in praxi, non ſine maximo plerunque diſpendio, contingentes.

41 Inter † eas nõ infimũ tenet locũ quæ circa electiones, ſeu nominationes trium perſonarum de vniuerſitate per vaſallos faciendas, vt ex eis Baro vnum eligat, qui Baiulum agat, & iuriſdictionem eius nomine exerceat, quotidie inter eos ventilatur, nunquid ſi vniuerſitas nominationem fecerit de indignis, priuetur propterea pro ea vice facultate nominandi, poſſitque Baro quaſi iure nominandi, & eligendi ad ſe deuoluto, quem voluerit Baiulum facere, & exercitium iuriſdictionis committere. In hac quæſtione duæ reperiuntur doctorum contrarię ſenteotię, altera quidem affirmans, & altera negans, vti apparet ex Aued. de exequen. mand. Reg. par. 1. cap. 19. num. 22. verſi. *ſi ergo*, & ex alijs, quos mox citabimus. Cæterùm Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. centu. 6. caſu 511. tripartita quadam diſtinctione eas faciliter conſiliauit: Aut enim nominatores, & electores ſcienter indignos nominarunt, & procedit opinio affirmans quòd propterea priueotur pro ea vice facultate eligẽdi, eaque omnino ad ſuperiorem deuoluatur, probat tex. in cap. grauem, de poſtula. prælar. cap. bonę 2. & cap. cum in cunctis §. fin. de electio. & cap. quanto, eo. tit. in 6. (non mireris quòd hic, & infrà in hac officiorum ſecularium materia iuribus inuenur, quæ nõ in ipſis, ſed in bene-
42 ficijs Eccleſiaſticis loquuntur, valet † enim argumentum de vno ad aliud, Bar. in l. 2. §. data ff. de optio. lega. Pala. Rub. in repeti. cap. per veſtras, in introduc. rub. num. 6. Pinel. in rub. de reſcind. vend. 1. par. cap. 2. num. 31. benè Cabedo deciſ. Portug. 91. num. 4. par. 2. quæ nota quia ad multa tibi ſeruient, adde Moli. de primog. Hiſpan. lib. 2. cap. 4. num. 39.) Idem comprobát, præter ordinario indictis locis, Moli. de primog. d. lib. 2. cap. 4. num. 38. Nat. in conſ. 244. num. 4. Lel. Zech. de benefi. & penſio. eccleſiaſt. cap. 4. num. 15. Spino de teſta. glo. 4. oum. 86. Caual. in repet. ad deciſ. Fiuizan. ver. *eligens, & præſentans*, atque ita intelligendam eſſe dictam opinionem affirmantem docet Achil. de Graſ. deciſ. 282. num. 4. vbi dicit ita † *reſolutum* in Rot. Rom. vbi videtur velle quòd etiam requiratur quòd nominatio de indigno dolosè facta ſit, circa quod tameo, & ad cognoſcendum quando dolosè dici poſſit facta nominatio, videatur Molin. d. lib. 2. de primogen. Hiſpan. cap. 5. num. 20. tenet etiam primũ noſtræ diuiſionis membrum Menoch. d. caſu 511. num. 1. qui illud extendit ad patroonm ſcienter indignum præſentantem (circa quod tamen videndus eſt Spino in ſuprà alleg. glo. 4. n. 87. vbi cum multis, quos allegat, differentiam conſtituit inter patronum eccleſiaſticum, & laycum, deciſio tamẽ Veralli 293. par. 2. oullam videtur facere differeotiam inter huiuſmodi patronos, nec eſſe faciendã reſoluit

 pluribus

pluribus Hiero. Ceuall.in ſpecu. pract. quæſtionum commu. cõtra commun. lib.2.q.659. nu.4.& Cald.à Perey. vbi mox citabitur, quo loci abundè de his agit) ad electiones officiorum laycorum, quod idem etiam docuerat Moli.d.lib.2.cap.4.nume.39. Cald.à Perey. de nomina. Emphyteu. tom.3.cap.1.num.60. & ad malè vtentes priuilegijs eis conceſſis, ſi id ſcienter fecerint, quibus adde Reſtau. Caſtel. in tract.de Imper.quæſt. 15. numer.1. in 12. vol. tract.

43 Cęterùm † quis ſit iſte ſuperior, ad quem fit deuolutio? Dic quòd ille, à quo electores habebant poteſtatem eligendi, quique confirmare debebat electionem, Abbas in cap. venerabilem, de elect.num.20.& in cap.gratum, eo. tit. Reſtau.Caſtel.in tract.de Imper. queſtione. 15. num.1.

44 Et nedum † iſto caſu priuantur electores, ſeu nominatores facultate eligendi, & nominandi, ſed etiam debent arbitrariè puniri pro huiuſmodi nominatione tanquam legi contra uenientes, vti ex Bal.in l.nemo Martyres, C.de Sacroſan.Eccleſ.tradit Auen. vbi ſuprà nu. 22. verſi.ſi ergo.

45 Cęterùm † an tali caſu ſuperior, ad quem deuoluit facultas eligendi, teneatur, & debeat eligere perſonam de eodem loco, de quo nominatores nominare tenebantur? Dicendum eſt quòd ſic ex vi ſurrogationis, additio ad Geminia. in cap.quamquam in prin.de electio. in 6.Roma. ſingu.484.Euer.in top.legal. loc. à vi ſurrogationis, num. 8. pulchrè Vincen. Carro. deciſ.ſeu caſu 115.num.23. elegantiſſima eſt ad propoſitum deciſ.Cabedo 52.in 2. par. Portug. deciſio.vbi pulchrè in hac materia, & ei ſimilibus loquitur, docens generaliter rem tranſire cum ſua qualitate, & prohibitione, & alia vtilia in materia tradit; probat ſupradictum noſtræ, † ſeu Menochij diſtinctionis membrum *deciſio* noſtri Senatus, de qua infra.

46 Aut † verò ignoranter nominatio, ſeu electio de indigno facta fuit, & tali caſu non propterea nominatores, ſeu electores priuantur pro illa vice facultate nominandi, vel eligendi, ſed poſſunt iterùm nominationem, vel electionẽ facere, ita ex multis reſoluit Menoch. d. lib. 2. de arbitr.centu.6.caſu 511.num.6. & tenent doctores, quos ſuprà in confirmationem primi caſus citauimus, & ſignanter Rot.Roma.in allega.deciſ.281.Achil.de Graſ.& Molin.d.li.2. de primog.cap.4.num.38.atque ita procedere poſſunt quę tradit Auend. de exequen. manda. Reg.par.1.cap.19.num.22.verſi.*& de nouo.*

47 Cuius † rei ratio elegans eſt, quia iſto caſu non poteſt dici deliquiſſe elector, vel nominator, proindeque licèt eius nominatio, vel electio nulla reddatur, non tamen propterea priuari poterit facultate iterùm eligendi, vel nominandi, Feli.in cap. ex tenore, de reſcrip. Iaſ.in l.4. §. condempnatum, num. 30. ff. de re

48 iud.Menoch.vbi ſuprà num.7.vbi † id probat exẽplo ducto à iudice, qui licèt nulliter declarauerit, non tamen propterea priuatur facultate iterùm iudicãdi, l.ſi vt proponis 2.C. quom. & quan.iud.tradit idem Menoch.de arbitr.q. 67.num.2.lib.1.pleniſſimè Cald.à Perey.de nomina.Emphy.tom.3.cap.5.à num.8.cum mult. ſequen.vbi contraria adducit, & ſignanter de doctrina Bar.in l.2.§. 1.de option. lega. quòd qui habet poteſtatem ab homine aliquid faciendi, primo actu etiam inualido dicitur functus ſuo officio, ita vt ampliùs facere nõ poſſit, ſoluit tamen differentiam conſtituendo inter actum ipſo iure nullum, & eum, qui venit exceptione aliqua anullandus, tu ipſe ibi videto, † probat etiam hoc ſecundum diuiſionis membrum *deciſio* Senatus, de qua inferiùs verba faciemus.

49 Et hic † caſus procedit nedum quando fuit facta electio, vel nominatio de indigno ignorãter, ſed etiam quando aliàs ipſa quocunque alio caſu, vel impedimento non potuit ſortiri effectum, putà quia electus, vel nominatus noluiſſet electioni conſentire, vel poſt conſenſum iuri ſuo renunciaſſet, vel etiam interim moreretur, tali enim caſu non fieret deuolutio ad ſuperiorem, ſed imò elector, & nominator poſſet iterùm, ac pluriès eligere, vel nominare donec electio effectum ſortiatur, ad quod datur ei tempus integrum à die diſcenſus, renuntiationis, vel mortis electi, acſi noua vacatio cõtigiſſet, quod mirificè probat Pont. in cap.ſi electio, de electio. in 6. videnda eſt ibi glo. & ſcrib. qui idem extendunt ad alios ſimiles caſus irritationis electionis, Moli. d. lib.2.de primog.cap.4.num. 38. Tiraquel. in l. boues §.hoc ſermone, limita.1. num.1. cum ſequent.ad finem vſque, de verb. ſig. Lel.Zech. de benefi. & penſio. Eccleſiaſt. cap. 4. num. 15.

50 Aut † finaliter non conſtat num ſcienter, an verò ignoranter electio, vel nominatio de indigno facta fuerit, & tali caſu in duas diuiſi ſunt doctores contrarias opiniones, prima quidem quòd præſumatur ſcientia, ſecunda verò quòd imò ignorantia, primam deffendunt Bar. Bal. & Alber. in l. ſi patronum ff. de confir. tutor. & Decius in allega. cap.cum in cunctis §. fin. num.6.de electio. allega. per Menoch. in ſępè allega. caſu 511.num.9.Nat. in conſi.244.numer.5. idem videtur ſequi Menoch.ſibi cõtrarius de præſump.lib.3.præſump. 88.nu.7.dum ex Bar.in d. l. ſi patronum, aſſerit eligẽtẽ pręſumi ſcire cõditionẽ electi, eãdẽ opinionẽ tenet Zech.vbi ſuperiꝰ ex rõe Meno.vbi proximè,

proximè, & Caual. in reper. ad deciſ. fori ſiuizan. ver. *eligens, & præſentans.* Cæterùm eam improbauit, & meritò tanquam duram, ac rigidam, & contra rationem, & æquitatem fundatam, & delicti præſumptioné præ ſe ferentem Per. Peralt. in l. cum quidam, num. 3. de lega. 2. dicens quòd imò electio indigni præſumitur ignoranter facta, idem ſequitur Melchior Palaez in tract. de maior. 1. par. q. 19. num. 3. allega. à Menoch. vbi ſuperiùs, num. 10. quibus adde Moli. loco ſuprà citato, num. 40. dicentem iuſtiſſima ratione taxari Bar. à Peralta hac in re.

51 Quomodo † autem probetur, & præſumatur, & ex quibus cõiecturis ſciẽtia, vel ignorantia, docet Palaez loco ſuprà citato, & Menoch. d. centu. 6. caſu 511. num. 11. id totum relinquendum eſſe arbitrio iudicis, cui tamen ego conſulerem vt, cũ occurreret caſus, quo recto vteretur arbitrio, iuuaretur laboribus Iacob. Menoch. & Ioſeph. Maſcar. qui, præ cæteris, coniecturas, & præſumptiones ſcientiæ, & ignorantiæ dilucidè cumularunt, ille in tract. de arbit. Iud. lib. 2. centu. 2. caſ. 186. & de præſump. lib. 6. præſump. 21. & 23. hic verò in tracta. de proba. conclu. 879. cum duab. ſequen. & concl. 1294.

52 Prædicta † autem omnia de indignitate iuris, non de facti indignitate, qualis eſt quia non benè ſe geſſit erga dominum, vel alios; intelliguntur, probat l. cum quidam 24. de leg. 2. & ibi not. dd. Moli. de primog. Hiſpan. lib. 2. cap. 5. in prin. Antho. Gom. var. reſol. tom. 1. cap. 12. poſt nu. 48. qui dicit communem, cum alijs latè relatis per Perey. in allega. tract. de nomina. Emphy. tom. 3. cap. 1. numer. 64. qui benè declarat.

53 Supradicta † omnia de plano procedunt quando vel vnus ſolus eligitur inhabilis, vel quãdo plures eligũtur, vel nominãtur, ſi (quod rarò euenit) omnes inhabiles appareant: tunc enim iſtis in caſibus non eſt dubium quin obſeruãda omnino ſit ſuperiùs tradita diſtinctio: Cæterũ quãdo nõ oẽs, ſed vnus tantũ, aut alter ex electis, vel nominatis reperitur inhabilis, dubitari meritò poterit num dictæ diſtinctioni ſit ſtandũ, ita vt ſi ſcienter, & cum dolo facta fuerit nominatio in totum corruat, ſi verò ignoranter, minimè, & prima facie videtur dicendum quòd inhabilitas vnius non noceat reliquis capacibus, & habilibus, cum regulare ſit vtile non vitiari per inutile, iuxta regulam vulgarem, quæ proculdubio procedit, & locũ habet in his, quæ diuidua ſunt, & ſeparabilia, prouti tales vidẽtur eſſe hæ, de quibus agimus, nominationes, vt omnes doctores ea de regula agentes ſecurè conſtituerunt, & nos etiam alibi diximus in hoc eo. tract.

Verùm, meo iuditio, contrarium videtur tenendum quòd imò ex adiectione, & nominatione vnius perſonæ inhabilis, & incapacis tota ipſa nominatio corruat, ſi ſcienter ea adiectio de perſona inhabili facta fuerit, ius quẽ propterea eligendi, & creandi Baiulum ad ſuperiorem deuoluatur abſq. nominatione aliqua, ad quod dicendum moueor primò quòd huiuſmodi priuationes vlterius pro ea vice nominandi, quando quis indignum nominauit, ſtatutæ ſint propter delictum, quod cõmittunt nominantes, ſeu electores ita eligendo, vel nominando vti in ſuperioribus dicebamus, quod quidem delictum æquè committitur ſi nominatur vnus inhabilis, atque ſi plures. Secundò quia vbicunque actus reſpectu formæ dici poteſt indiuiduus licèt reſpectu eſſentiæ ſit diuiduus, nihilominus vtile vitiatur per inutilis adiectionem, Bar. in l. grecè §. illud, de fideiuſſor. per illum tex. & nos etiam inferiùs tradidimus in glo. donationis vniuerſalis omnium bonorum, in noſtro autem caſu nemo ſanè dubitare poteſt quin pro forma nominationis traditum ſit debere eam fieri de tribus perſonis habilibus, & capacibus quia id ſatis clarè in priuilegijs, quæ eam concedunt, exprimi ſolet, proindèq. nemo etiam ambigere debet quin vno exiſtente inhabili, in terminis de quibus ſuprà, tota ipſa nominatio corruat abſq. faculta
54 te vlterius pro ea vice nominandi. Hac † ratione motus Ludo. Roma. in conſ. 66. reſpondebat electionem contra formam ſtatuti in triẽnium factam nedum corruere, & nullam eſſe reſpectu triennij eſſe, ſed etiam & reſpectu cuiuſlibet alterius breuioris temporis, ac proindè nec in annum ſuſtineri poſſe, pulchrè Geor. de Cabedo poſt hæc ſcripta habitus deciſ. Portug. 84. num. 7. & clariùs num. 15. par. 2. vbi liberè docet quòd quãdo pro forma dicitur in priuilegio; vel ſtatuto quòd eligantur habiles, electio vnius inhabilis totam electionem vitiat.

Hæc ferè omnia, quæ in ſuperioribus de his electionibus, & nominationibus latè tradidimus, mirè comprobantur ex deciſione noſtri Senatus in cauſa Syndici Vniuerſitatis villæ Palamoſij contra Iacobum Alos Colom procuratorem generalem Illuſtriſſimi Comitis Palamoſij ad relationem egregij quondam Senatoris Raphaelis Alzina, ſub die 13. Martij 1596. † actuario Ioanne Colell, facta, in qua *declaratũ* extitit non licuiſſe dicto Colom, ſpretis ternis, & nominatione trium perſonarum pro officio Baiuli, & totidem pro officio Iudicis per vniuerſitatẽ factis, & eidẽ præſentatis iuxta priuilegia eidẽ vniuerſitati conceſſa, aliũ nominare in Baiulũ, & aliũ in iudicẽ præter nominatos in dictis ternis, quaſi iure eligẽdi ad eum dicto nomine deuoluto, propterea quòd in qualibet ex

dictis ternis, ſiue nominationibus reperiretur vnus nominatus, qui eſſet incapax, & inhabilis ad illud officium: declaratum (inquam) extitit id non licuiſſe dicto Colom, ſed quòd imò eius officio incumbebat vel vnum ex alijs nominatis in dictis ternis, qui nullos patiebantur deffectus, eligere, vel ſaltem monere iuratos vt alium in locum illius, qui inhabilis reperiebatur, pro dicto officio nominarent, quia non cõſtitit nominationes prædictas ratione perſonarum inhabilium ſcienter per dictos iuratos factas fuiſſe, ſed imò erat præſumendum quòd ignoranter factæ extiterant, cum contra vnum ex ipſis opponeretur eum fuiſſe inquiſitum de quodam delicto, de quo non fuerat vnquam remiſſus, & tamen conſtabat dictum inquiſitum poſt dictam inquiſitionem, & ea non obſtante à pluribus annis, ſcientibus, videntibus, & tollerantibus officialibus illius loci, palàm, & publicè in ſua propria domo, quã habebat in dicto loco, habitaſſe, contra alium verò alterius ternæ quòd eſſet familiaris ſancti Officij, & ſic incapax ad ſimile officium obtinendum, quod quidem impedimentum (inquit) Senatus præſumendum potiùs eſt ignoratum fuiſſe à dictis iuratis tempore nominationis, quã ſcitum, ac notum, cum de ſcientia, & notitia nullo modo appareret in viam autem iuris electio per habentes poteſtatem eligendi ignoranter, & ſine dolo, & fraude facta de perſona indigna, vel non habente qualitates requiſitas non efficitur nulla reſpectu aliarum perſonarũ habilium, nec propterea etiam pro ea vice cenſetur deuoluta poteſtas omnimoda eligendi ad ſuperiorem. Viden. tamen eſt, & omnino notãdus ad ſuprà dicta omnia, quę docuim⁹ de iſtis decurionibus, & adminiſtratoribus vniuerſitatum, quoad nominationes, & electiones indigni, Alphonſ. Azeued. ad cur. Piſan. li. 2. c. 4. num. 11. vbi breuibus deſtruit quæcunq. ſuprà firmauimus de priuatione eligendi pro illa vice ſi fiat nominatio indigni ſciẽter, ſecus ſi ignoranter, dicens eam doctorum doctrinã huic negocio non applicari, cum non habeamus legem aliquam, quæ tale quid diſponat, ac talem legem imponat, maximè ſi adfuerunt aliqui de conſilio, vel collegio, qui electioni, & nominationi contradixiſſent, quia tunc ad eos ius eligẽdi deuolueretur, cõcludens tãdem optimam eſſe, & ſingularem cautelam quòd ſemper aliqui contradicant vt per eam contradictionem ius collegij conſeruetur, ad quod Rip. allegat, & Auenda. Cogita, & ſecundum facti indigentiam reſolue, ſed caue ne, quantũ fieri poterit, ſuprà traditam diſtinctionem à tot doctoribus, & Senatibus approbatam lędas.

Sed ſi totidem ſint contradicentes, quot cõſentientes, & ſic ſint nominatores, & electores in ęquali, & pari voto circa duos, quid hoc caſu erit agendum? Id quia meliùs quàm tibi ego refferre poſſem, explicat Curia Piſa. & ibi Azeued. in additio. lib. 2. c. 17. per tot. qui reprobat curiam, quæ indiſtinctè voluit eſſe locum gratificationi per dominũ fiẽdę, ipſe autẽ tunc demum quando eſt omnimoda inter electos ęqualitas, nec vnus alium pręcedit vtilitate, cõmodo, vel honore vniuerſitatis, vel alias, & Nicola. Garcia in tracta. de benefi. tom. 1. 5. par. c. 4. num. 205. qui vult in electionibus ad beneficia, & officia eccleſiaſtica ex quadam Pontificia conſtitutione fore ad ſortes deueniendum, nec eſſe attendẽdas qualitates electorũ quamuis ita aliquando ſit obſeruatum, & non nulla adducit de conſuetudine interpretatiua, quæ tu addere poteris his, quæ à nobis de eadẽ materia tradita fuere cla. 1. à num. 35. cum ſeq. ideò conſultò omittimus.

55 Quę † autem ſint illa, quæ aliquem reddũt incapacem, & inhabilem ad hæc officia iuriſdictionalia regenda, ita vt nullo modo ad ea nominari poſſit, non eſt noſtri inſtituti particulariter hoc loci pertractare, præſertim cum ſoleat id dimanare ex priuilegijs vniuerſitatum, quibus eſt datum huiuſmodi nominationes facere. De iure tamen cõmuni Auenda. in ſæpè allega. cap. 19. par. 1. de exequen. mand. Reg. & Cabedo deciſ. Portugal. 84. per tot. par. 2. plura tradunt, quibus hæc manifeſta aliquantulum fiant. De iure verò noſtro municipali habemus ad id titulum integrum in primo vol. conſt. de perſo. prohib. rege. offi. & ibi noſter pract. Mier. quò remitimus lectorem, vt ibi videat quoties caſus occurrerit.

56 Inter † alia autẽ impedimenta, quæ aliquẽ inhabilem reddunt ab adminiſtratione publicorum officiorum eſt infirmitas, & morbus ſurditatis, dum tamen ſit omninò ſurdus, is, qui inhabilis venit iudicandus, aliàs enim ſi eſſet ſurdaſter tantùm, hoc eſt talis, qui licèt plenè vt reliqui, nõ audiret, audiret tñ licèt tardè, nõ poſſet propterea tanquam inhabilis reijci, iux. tex. in l. fin. ff. de legit. tutor. ſecundum quem intelligenda ſunt iura prohibentia, vel excuſantia quem à muneribus publicis, prout ſunt l. vni. C. qui morb. ſe excuſ. & l. 1. §. mutus ff. de tutel. vt declarat in d. §. mutus Bar. num. 2. conducit §. item ſurdus, inſt. quib. non eſt permiſ. facer. teſta. Ita his expreſſis verbis *declarauit* Senatus die 5. Septembris 1605. in cauſa ad relationem egreg. Sena. Iacobi Pineda inter Bernardum Pena ciuitatis Vici ex vna, & Conſules, ſeu Iuratos dictæ ciuitatis, partibus ex altera, vertenti, actuario Iacobo Daroca.

57 Item † inter alia etiam impedimenta, quæ non permitunt quem admiti ad officia iuriſdictionalia, maximè Regia, veluti Vicarij, Subuicarij,

carij, Baiuli, & ſimilia regenda illud verum eſt, quod ſingulariter practicatur in noſtra Catha lonia vt nullo modo ad ea admittatur qui cum aliis de alio ſimili officio extitiſſet prouiſus, ſuis poſtmodum in ſyndicatu ad aliquid condempnatus ratione geſtorum in officio, ita diſponit expreſsè conſtitu. 3. tit. de perſo. prohib.
58 reg. offi. Quod † tamen intelligitur quoties officialis fuiſſet cōdempnatus pro aliquo magno delicto, propter fraudē ſcilicet, & corruptionem, aut propter magnam culpam, ſecus verò quando pro paruo, & minimo delicto, Miet. in curia ſterd. Iacobi 2. cap. 12. col. 4. nu. 8. cum ſequent. per illum tex. qui in vol. conſt. eſt conſt. 6. ſub titulo de offi. Iud. tab. dicens iuxta dictam conſtitutionem, & in illius terminis eſſe intelligendas omnes conſtitutiones, quę diſponunt officialem condempnatum non poſſe tenere officium Regium. Cum is caſus contigiſſet diſputari in Senatu, fuit ita *deciſum* ad relationem egregij Senatoris Ioannis Gallego die 16. Martij 1599. actuario N. Mallol, in cauſa Iuratorum de Subirats contra Iacobum Reuentos.

59 Quod † autem dicatur delictum magnum, & graue, & quòd paruum, id totum reſidet in arbitrio iudicis, qui tenetur illud dijudicare ex qualitate, & circunſtantia facti, & perſonæ delinquentis, & cōtra quam delinquitur, & aliàs, ita docet glo. in l. 1. ver. parte, de cuſtod. reor. Bal. in cap. propoſuit, num. 2. de appella. & Menoch. de arbit. Iud. lib. 2. centur. 3. caſu 166. nu. 1. cū alijs, quos allegat Sua. de Paz in prax. 5. par. tom. 1. cap. 3. nu. 53. viden. Iul. Clar. lib. 5. recep. tar. ſenten. §. 1. num. 9. & ibi Baiar. eo. num. 9. Oddus de reſtitu. in integ. q. 60. art. 1. Farina. in tract. crim. tit. de delict. & pæn. quæſt. 18. nu. 62. fuſiſſimè de magno, & paruo Tiraquel. in l. ſi vnquam, ver. *omnia* nu. 31. C. de reuoc. dona. In caſu, de quo ſuprà, iudicauit Senatus paruū delictum, pro quo in ſyndicatu fuerat dictus Reuentos condempnatus ad ſoluendum omnes expenſas, & damna paſſa, & ſuſtenta per Anthonium Meſtre ratione cuiuſdā capturæ, & detentionis in carcere per quindecim dies per dictum Baiulum de conſilio Aſſeſſoris voluntarij de perſona dicti Meſtre facta, ex eo quòd ſibi denunciatum fuerat dictum Meſtre animo iniuriandi occidiſſe quendam ſuem dicti Marti, de quo non conſtabat aliter, quàm per depoſitionem cuiuſdam filiæ ipſius denūciantis, cuius condempnationis ad aliud propoſitum meminerat Iacob. Cancer. var. reſol. 2. par. cap. 2. de iuriſd. om. Iud. num. 149. qui & huius noſtræ, quàm paulò ante propoſuimus, poſteà meminit in 3. par. var. multò poſt hæc ſcripta in lucem amiſſa, c. 12. de offi. Iudi. tab. num. 95.

60 Aliqui † voluerunt dictā condempnationē intelligere, quòd ita demum noceat officiali condempnato ad effectum ne poſſit vlterius tenere alia officia regia, ſi facta fuiſſet per iudices tabulæ, non ſi per iudices cauſarum appellationum à ſententijs dictorum iudicum emanatarum. fundare conantur ſuam hanc interpretationem, & declarationem ex conſt. 7. ſub tit. de offi. iud. tab. ibi, *Et ſi reperti fuerint ſine culpa, & abſoluti, quòd nos poſſimus de alijs officijs eoſdem prouidere:* loquebatur antea conſtitutio de iudicibus tabulę, & ſic videtur poſtea diſponere quòd ſufficiat officiales reperiri ſine culpa, & abſolui à iudicibus tabulę, quicquid poſtea accidat, vt officia tenere poſſint, fundant etiam ſuam opinionem in conſtit. 4. eiuſdē tituli ibi, *E ſi condempnat ſera en alguna coſa lo official per rao del offici, que null temps tinga offici noſtre*; id eſt, *ſi condempnatus fuerit in aliquo officialis ratione officij, quòd nullo tempore teneat officium noſtrum*, quo loci videtur conſtitutio loqui de condempnatione, quæ fit per iudices tabulæ, de quibus antea loquebatur, nō de alia. ſuffragari eidem opinioni videbatur verſiculus *Mas lo official*, conſtitutionis 4. ſuperius allegatæ, quatenus vult officialem condempnatum per iudices tabulæ non poſſe tenere officia ſi apellauerit, donec cauſa appellationis ſit finita, nihil autem dicta conſtitutio, nec alia dicit quando officialis primò fuiſſet abſolutus poſtea condempnatus, ſiue penderet cauſa appellationis per eum à dicta condempnatione interpoſita, ſiue non, ex quibus illud conſequi videbatur quòd cum conſtitutio ſolum inhabilem illum faciat, qui per iudices tabulæ condempnatus fuit, etiam ſi à condempnatione appellauerit, donec cauſa appellationis fuiſſet finita, habilem autem eum, qui per iudices tabulæ fuit abſolutus, nihilque dixerit de eo, contra quem pendet ab abſolutione appellatio, vel fuit in cauſa appellationis condempnatus reuocata priori ſentētia abſolutoria, quòd propterea ij caſus poſteriores tanquam à conſtitutionibus omiſſi, ac vt exorbitantes, & de materia odioſa, & ex ſe reſtringibili non deberent cenſeri comprehenſi in dictis conſtitutionibus.

61 Suffragatur † l. cum apud ff. iudica. ſol. quo loci diſponitur non teneri fideiuſſorem rei, quando ille fuit per primum iudicem abſolutus, ſi poſteà à iudice appellationis condempnetur, quaſi non videatur eius fideiuſſio extendenda ad condempnationem iudicis cauſæ appellationis, de qua nunquam loquutus fuit, not. ibi Bar. Pau. & reliqui, ſic in noſtro caſu cū conſtitutiones Cathalonię tantum inhabilem facere videantur eum, qui per iudices tabulę fuerit condempnatus, non videtur earum diſpoſitio extēdēda ad eum, qui cū primò fuiſſet

per

per iudices tabulæ abſolutus, condempnatus poſtea extitit per iudicem appellationis cum nulla conſtitutio de hoc caſu loquatur, imò habemus conſtitutionem, quę ſimpliciter dicat abſolutum per iudices tabulę habilem eſſe ad tenenda officia, vt ſuprà dictum eſt.

Cum his allegationibus, & argumentis venit ad me à quodam, graui certè, ciuitatis Gerūdæ doctore de anno 1608. remiſſus quidam mercator eiuſdem Ciuitatis, cui, cū per ſuam Excellentiam fuiſſet prouiſus de officio Baiuli illius ciuitatis, fuerat appoſitum nō poſſe illud obtinere ex eo quòd cum aliàs ædilis extitiſſet eiuſdem ciuitatis, condempnatus fuiſſet per iudicem appellationis interpoſitæ à ſententia abſolutoria per iudices tabulæ in eius fauorem latę, in centum ducatis ſoluēdis parti pro dāpnis, expenſis, & iniuria ſibi per illum cauſatis, per quæ exiſtimabat ille doctor poſſe deffendi hunc caſum non eſſe comprænenſum in noſtris conſtitutionibus, ac proindè nō poſſe dici quòd dictus mercator eſſet ex illis condēpnatis, quos conſtitutio prohibet vlteriùs poſſe officia obtinere.

Nec hic doctor primus fuit, qui ſibi id perſuaderet de iure procedere: multò enim ante eum fuerunt & alij idem exiſtimantes, prouti reffert noſtras Mier. in conſti. 4. ſuperiùs allega. quæ apud eum eſt Iacob. 2. in cur. Bar. col. 4. c. 3. nu. 25. fol. 55. pag. 2.

Nihilominus tamen veritas eſt in contrarium quòd imò in omnibus caſibus ſupradictis cenſeatur officialis condempnatus inhabilis factus ad tenenda officia, ſiue condempnatio fuerit per iudices tabulę, & ſyndicatores facta, ſiue etiam per iudicem appellationis poſt abſolutionem priorum iudicum.

Primò quia licèt aliquæ conſtitutiones, quę de huiuſmodi habilitationibus, vel inhabilitationibus abſolutorum, vel condempnatorum reſpectiuè tractant, veluti 4. 6. & 7. tit. de offici. iud. tab. videantur loqui tantùm de abſolutis, vel condempnatis reſpectiuè per iudices tabulæ, alię tamen ſunt quæ ſimpliciter, & indiffinitè de condempnatis qualitercunque ratione officij loquuntur, prohibendo quòd tales non poſſint vllo tempore alia officia tenere, prouti eſt conſtitutio 3. ſub tit. de perſonis prohibitis regere officia, quæ indicat non eſſe ad id faciendam vim à quo officialis condempnetur, ſed an condempnetur: intentio enim noſtrarum conſtitutionum ſolùm fuit inhabilitare ad officia tenenda eos, qui dolosè, & malè in eis, quæ antea obtinuerant, ſe geſſerunt, quod cum tunc dicatur conſtare cum eſt contra officialem declaratum, indè fit quòd dicant conſtitutiones ſic condempnatos fore inhabiles: quocunque igitur modo, & per quemcūque iudicem condempnatio facta ſit, cum per eam habeamus mentem noſtrarum conſtitutionum, dicendum eſt ſufficere vt officialis inhabilis dicatur, nec ſit attendendum nunquid per iudices tabulæ, vel appellationis ea facta ſit. Hac ratione in alio caſu, noſtro nō diſſimili, vtitur Antho. Theſau. deciſ. 202. n. 4. & poſt eum Iacob. Cancer lib. 2. var. cap. 5. de fideiuſ. nu. 93.

Secundò quamuis conſtitutiones non ſimpliciter dicerent condempnatum ratione officij non poſſe aliud tenere, ſed omnes adderēt condempnatum per iudices tabulæ, adhuc comprænenderent condempnatum nedum in cauſa primitiua, & ſic per Iudices tabulæ, ſed etiam & condempnatum in cauſa appellationis, ſic in proprijs noſtris terminis reſoluit noſtras Mier. in ſæpè allega. c. 3. cur. 2. Barcinonę reg. Iacob. 2. num. 16. fol. 55. pag. 2.
62 ex eo † quòd iudex appellationis ſuccedit loco primi, ad quod allegat l. cum quærebatur ff. iudi. ſol. & not. in allegad. cum apud, eo. tit. & ſe ipſum reffert ad ea, quæ dixerat antea in c. 37. cur. 1. Barcinonę eiuſdem Reg. Iacob. 2. nu.
63 3. col. 4. fol. 53. pag. 2. vbi † probat iudicem cauſæ appellationis ſequi ſtatuta, & conſuetudines primi iudicis, ex eo quòd in illius locū ſuccedat, & ideò (inquit) ſi in criminali appelletur, & confirmatur ſententia, pęna venit applicanda burſę fiſci, cuius iudex pronuntiauit. Proſequitur hunc diſcurſum Antho. Theſau. allega.
64 deciſ. 202. num. 13. dicens † quod in cauſa appellationis licèt mutetur iudex, non tamen mutatur iuditium, nec lis dicitur finita donec
65 appellationis cauſa durat, & propterea † fideiuſſio facta in cauſa primitiua durat etiam vſq. ad concluſionem cauſæ appellationis. Et conſequenter dicendum etiam videtur quòd pæna noſtrarum conſtitutionum, quæ imponitur cōdempnatis, intelligatur etiamſi condempnati ſint in cauſa appellationis, & huic rei optimè applicantur verba conſtitutionū 4. & 5. tit. de offi. iud. tab. quatenus habent non poſſe officialem tenere officia donec inquiſitio ſit terminata, & finita, ſi ab ea appellatum ſit, vt ſuprà dictum eſt, ergo, &c.

Vltimò huic negotio optimè applicatur illa doctorum reſolutio, de qua legere poteris tres optimas *deciſiones*, aliam Senatus Neapolitani apud Vincen. de Franch. deciſ. 320. & Pedemon. apud Antho. Theſau. deciſ. 202. & tertiā Rot. Roma. apud Cæſ. de Graſ. deciſione 142. & Hieronymum Gabriel. conſ. 53. lib. 1. plura ad propoſitum cumulat noſter Cancer parte 2. var. reſol. c. 5. de fideiuſ. à num. 91. & in tertia parte c. 12. de offi. iud. tab. num. 109. & vltra eos, & quos ipſi allegant, qui plures ſunt, videre poteris Ioan. Bap. Baiar. ad Iul. Clar. quæſt.

46. num. 92. Proſper. Farina. tom. 1. prax. & theori.crim. q.34.num. 110. cum ſequent. qui in additione à num. 117. vbi formauerat contrariam opinionem eius,quam mox adducturi ſumus, reſolutionis,dixit ſe poſt ea ſcripta vidiſſe deciſionem Theſau.per quam conuenit mutare ſententiam,Vrſil.ad Afflic.deciſ.182. nu. 4. quorum ego ſola allegatione in pręſentiarum ſum cōtentus,cum ipſi ſint qui abſolutiſſimè rem explicant, verum intellectum allegatæ l.cum apud ff.iudi.ſolui,in quo difficultas noſtræ quæſtionis conſiſtit, adducunt, & alia tradunt,quæ neceſſaria ſunt ad huius rei expli
66 cationem, & enodationem. Illa † (inquam) doctorum reſolutio appoſitè noſtro negotio applicari poteſt,qua dicunt, quòd quando fideiuſſor de iudicato ſoluendo fideiuſſit non expreſſo nomine iudicis, ſed ſub nomine dignitatis, tunc nonſolùm tenetur ad ea, quæ in prima inſtantia declarantur,ſed ad ea etiam, quæ in ſecũda, ſic in noſtro caſu cũ cōſtitutiones non loquantur de condempnatis,vel abſolutis per certum iudicem ſub nomine proprio, ſed ſolùm ſub nomine dignitatis, ſcilicet per iudices tabulæ,indè fit quòd æquè cenſeantur loqui de ſecunda, atqui de prima inſtantia.

67 Elegans † eſt illa noſtri Cãcer.contra Mier. reſolutio,quam explicat in allega.3. parte var. c.12.de offi.iud.tab.à num.104. cum ſequent. & in his doctrinis fundat, quòd quando officialis conuenitur durante officio pro malè geſtis non coram iudicibus tabulæ,ſed imò in regio conſilio, prouti poteſt, ad tot.tit.quod officiales poſſint puniri durante officio &c.eodẽ modo tenentur fideiuſſores pro declaratis per regium conſilium,atqui per iudices tabulæ, in quos fideiuſſerunt, ex vi ſurrogationis iuditij.

Elegans denique eſt noſtri Senatus deciſio ad relationem egregij olim Senatoris,&poſteà Regentis Cancellariam Hieronymi Torner die 18. Nouembris 1602. Actuario Michaele Perez,facta in cauſa viduæ Iſerna contra Paulum Xarquies,& alios,cuius Cancer meminit vbi ſuprà num.114.& poſteà nob. Ludo. à Pe-
† gue.deciſ.171.in 1.par.qua fuit *declaratum* fideiuſſores de iudicato ſoluendo datos in conſiſtorio Conſulum logię maris teneri ad ea, quæ declarata fuerant à Regia Audientia,ad quam dicta cauſa vertens,ante declarationem,fuerat euocata, *ex eo* (& ſunt motiua declarationis) *quia per euocationem non fuerat mutata cauſa, nec actio,nec partes,nec iuditium,nec etiam inſtantia.*

Hæc eficiebant vt parum in me ſpei reſideret obtinendi in cauſa ex doctrinis,& conſiderationibus illius Gerundenſis, alioquin egregij,doctoris,ad deffendendam in Senatu cauſam tranſmiſſam, recurrendum igitur fuit ad alia remedia,quæ me ad id iuuarent.

Dixi igitur in ea cauſa quòd quãuis ſequuta fuiſſet condempnatio in cauſa appellationis ſufficiens ad inhabilitandum, ex quo tamen priùs fuerat per iudices tabulę officialis abſolutus, & à condempnatione in ſecunda inſtantia fuerat ſtatim interpoſita appellatio ad Senatum,qua pendente,propter dubiũ litis euẽtum,fuerat ſequuta trãſactio inter partes, qua concordatum fuerat quòd condempnatus ſolueret triginta libras ei,qui obtinuerat in centum pro dampnis,& expenſis per cōdempnatũ,dum officialis eſſet,indebitè cauſatis,quòd propterea non remanebat inhabilis vigore illius ſententiæ condempnatoriæ contra ipſum latę,quia in hoc caſu verificari non poterant verba conſtitutionis inhabilitantis.

68 Fundabam † in eo meam ſententiam quòd hic officialis nunquam potuerat dici fuiſſe cōdempnatus,cũ ſententia cōdempnatoria nunquàm habuiſſet effectũ, nec habere potuiſſet, obſtante apellatione ab ea interpoſita, quæ illius effectum, nedum quãtùm ad executionẽ, ſed & quãtùm etiam ad præſumptionem, quæ ex ea ſolet oriri,extinxerat, ſaltem inſpecto præſenti ſtatu,& ſic quoad præterita iuxta l. 1. §.fi. ff.ad turpil.licèt inſpecto futuro euentu,à quo pendebat,an confirmaretur, an verò infirmaretur, ſuſpendiſſe tantùm dici propriè poſſet eundem, iuxta tex.in c.venientes de iu. iur.c. paſtoralis §.præterea,de offi.delega.cum ſimil. prouti doctores,vt componerent iura dicentia per appellationem ſuſpendi effectum ſenten-
* tiæ,cum iuribus dicentibus extingui, communiter concludunt,vt eſt videre apud Rip. in l. 1.à num.7.cum ſequent.de re iudi.Lancello.de attenta.2.par.c.12.in pręfatione num.114.Alua. Velaſ.conſulta.1.num. 9. verſ. nec adeò fortis, Couar.in prac.c.23.num.1.Ioan. Gutier. etiam in prac.lib.1.q.39.num.6.Antho. Gom. in l.4. tau.num.6.& lib.3.var.tit.de homicid. nu. 69. Bernardin.Muſcatel.in prax.appella.glo.1.ſen-
† tentia,à num.37. *Placuit* hæc reſolutio Senatui Neapolita.vt eſt apud Afflic.deciſ.188.num. 5. & ibi Vrſil. eodem etiã nu.5.iſdem Vrſil.deciſ. 296.num.4.Capic.deciſ.102. nu. 8. Vincen. de
† Franch.latè deciſ.370. num. 14. *Pedemontano*, vt eſt apud Oſaſ.deciſ.5.nu.1.idem Oſaſ.deciſ. 131.
† num.9. *Mantuano*, vt eſt apud Surd.deciſ. 335.
† num.3.in 2.vol. *Placuit* idem Rot.Roma. vt eſt
† apud Caſſad.deciſ.12.obtinui,nu. 4. *Floren.* vt eſt apud Magon.deciſ.98.nu.3.& deciſ. 132. nu. 11.circa quod vide Pet.à Syria in lib. prac. foren.quæſtio.multò poſt hæc ſcripta in lucem edito,q.32.per tot.vbi hanc quęſtionem ex profeſſo examinat,nunquid per appellationẽ ſuſpendatur,vel extinguatur pronunciatum,& licèt ipſe num.5.videatur tenere quòd nedum

inſpecto

inſpecto præſenti ſtatu,extinguatur, ſed etiam
& inſpecto futuro, quia quamuis confirmetur
nihilominùs non reaſumit vires ſententia, ſed
actio oritur ex confirmante,tu tamen non re-
cedas à diſtinctione ſuprà facta tot doctorum
anctoritatibus comprobata, & deciſionibus
Senatuum ornata. Viden.deciſ.Gen.apud Flã.
Chartar.10.per tot.vbi differentiam conſtituit
inter diffinitiuam, & interloquutoriam.
69 Item † appellatio conſeruanetat ſtatum
noſtri appellantis,ita vt poſſet omnia explica-
re,quæ poterat ante ſententiam,ſicut ſi ea lata
non fuiſſet,Lancello. vbi ſuprà num.83. cum ſe
quent. & doctores omnes, quos ſuprà retuli-
mus,quia paria ſunt latam non eſſe ſententiã,
& latam quidem,ſed ſuſpenſam appellatione,
doctores omnes ſuprà relati ſic docuere, &
præſertim Surd.in allega. deciſ.335.Nihil ergo
mirum &c.
Exquibus effectibus appellationis,quia infi
nita penè deducunt doctores, quæ apprimè
noſtro negocio conueniunt,noſtræque iuſtinę
partes agũt, ideò aliquantulùm circa ea immo
70 rabimur,Primò † quòd condempnatus inte-
rim pendente appellatione non dicatur con-
dempnatus,Lancel.vbi ſuprà nu.89. quod cla-
riùs, quàm vllus doctor potuiſſet, dicit I. C.in
allega.l.1.§.fi.ff.ad Turpil.ibi, *Reus condempna-
tus prouocauit: deinde accuſator deſtiti,an in hoc Se-
natusconſultum incidit? propè eſt vt incidiſſe videa-
tur: quia prouocationis remedio condempnationis ex-
tinguitur pronunciatum*,& clariſſimè in l.2.§.con
ſtat,verſ.eum ff.de pœn. *Eum* (inquit Cõſultus)
accipiemus damnatum,qui non prouocauit: cæterũ
71 *ſi prouocet, nondum damnatus videtur*. Quod †
eſt adeò verum vt ex quacunque cauſa accidat
quòd ſententia non habeat exequutionem,
vel ſuum debitum effectum, iudicandum de
ea ſit ac ſi prolata non fuiſſet, iuxta latè tradi-
ta per Surd.deciſ.51.num.22.& Cancer. in 3. p.
var.c.17.de ſenten.& earum exequut. à num.
421.
72 Secundò † quòd condempnatus ex ſenten-
tia,quę aliàs irrogaret infamiam non dicatur
interim infamis dum appellatio pendet,Boet.
in conſ.1.num.2.Lancel.vbi ſuprà nu.92.quod
antea dixerat glo. *extinguitur*, in allega.l.1. §. fi.
ff.ad Turpilia.
73 Tertiò † quòd ſentẽtia interim dum pendet
appellatio habetur pro non lata,pluribus Vin-
cen.de Franch.probat allega.deciſ.370.nume.
74 14.circa med. & reducit † appellatio cauſam
ad terminos litis cõteſtatæ, l. ita demum C.de
procura. Lancel. vbi ſuprà num. 119. cum ſe-
quent.Fran.num.17.cum omnibus ferè, quos
ſuprà retulim⁹. Alia plura,& pulchra ex ſupra-
dictis effectibus deducũt doctores, quæ nõ eſt
cordi hic referre ne longior fiam quã deceat.

75 De † duobus tantùm hic breuiter agã,quæ
ex ſupradictis inferuntur,in quibus vidi plures
lapſos,Primum eſt quòd cum ſæpè à pluribus
percontatus fuiſſem vndè ortum habuiſſet illa
doctorum opinio, quæ habet actionem non
oriri ex ſententia confirmata,ſed ex confirmã-
te,& iudicem confirmantem,non confirmatũ
debere prouidere executionem,& ad eum ſpe
ctare,iuxta latè tradita per Gutier.in prac.quę-
ſtio.lib.1.q.97.per tot. Vincen. de Franch. de-
ciſ.335.Ceuallos in prac.com.cõtra com. q.617.
poſt Bar.in l.à diuo pio ff.de re iudi.& Cancer,
qui ſupràdictos,& alios refert,par. tertia var.
c.17.de ſenten.& earum exequ.à num. 368.cũ
ſequent.adde Mar.Mantua in ſuis obſerua.le-
gal.lib.2.tit.de appella.verſ. *& ad materiam* pag.
43.& Cæſ.Barz.deciſ.28.num.2.cum (inquam)
à pluribus hæc percontatus fuiſſem omni-
bus ferè reperi difficilem viſam percontatio-
nem,reſponſio tamen eſt facilis ex his, quæ ſu-
prà diximus de effectibus appellationis; cũ e-
nim extinguat pronunciatum,& actionem, &
obligationem,quę ex ea oriri poterat, indè fit
quòd ea naſci de neceſſitate poſteà dicatur
ex confirmante, ſic Capi. allega. deciſ. 202.
numer. 8. circa fin.& Pet.Barbo. in l. diuortio
§.ſi vir,nu.51.in fin.ff.ſolu.mat.Ceual.vbi ſuprà
num.3.
76 Secundum † quod hoc loci explicare decre
ui,eſt, quid ſit illud, & vndè proueniat quod
* communiter ducunt doctores in cauſa appella
tionis onus probandi, & iuſtificandi iuſtitiam
ſententię incumbere appellato,non appellan-
ti,cum contrarium de iure videretur dicendũ
propter præſumptionem,quam præ ſe fert ſen
tentia: hoc ſic intelligitur quòd ſufficiat appel-
lanti præſentare ſe coram iudice ad quem,ſen-
tentiam loco grauaminis, & ſuam appellatio-
nem ad illum interpoſitam exhibẽdo, nec ne-
ceſſe habeat docere d̄ iniquitate circa merita,
imò iuſtitiam illius iuſtificare tenetur appella-
tus,vel ex actis cauſæ primiuę,vel ex alijs,quę
poſtea deducat,aliàs ſuccũberet, & appellans
obtineret,cuius rei ratio eſt,quia cum appella-
tio extinxerit effectũ ſententiæ nedum quoad
executionem,ſed etiam quoad præſumptionẽ,
quæ pro ea fuiſſet ni appellatum foret, indè fit
quòd is,qui illius confirmationem petit, eius
iuſtitiam probare debeat,ſic pulchrè explicant
Oſaſ.deciſ.13.& Barz. deciſ.37. ac Menoch. de
præſump.lib.2.præſump. 67. num. 36. cum ſe-
quent.vbi citatos plures alios videbis, qui idẽ
dicunt.
77 Cum † ergo, vt è diuerticulo redeamus ad
viam,tranſactio,quæ finem liti impoſuit, iux-
ta l.cauſas,& l.non minorem,cum ſimil. C. de
tranſac. noſtrũ officialem in eo ſtatu repetijſ-
ſet,quo non poterat verè dici condempnatus;
vt

vt latè ſuperiùs comprobatũ extitit, indè manifeſtiſſimè ſequi videbatur quòd nullatenus dici poterant obſtare ei conſtitutiones Cathaloniæ, quæ condempnatum faciunt inhabilem ad alia officia tenenda.

78 Quibus † omnibus finaliter addebam elegantem doctrinam, & reſolutionem Anthonij Gomez tom.3.var.tit.de homicidio, num.69. quatenus habet legem Caſtellæ, de qua antea num.56. loquutus fuerat, quæ diſponit quòd facta tranſactione, & cõcordia inter accuſatum, & accuſatorem nõ poteſt accuſatus condempnari ad mortem, nec vlteriùs contra eum procedi, intelligi, & habere locum etiamſi tranſactio fiat poſt condempnationem, dum tamen ab ea pendeat appellatio, per rationes ſuprà cõſideratas circà effectus appellationis, atque ita dicit *declaratum*, & *pronunciatum* aliquando in Cancellaria Regia de Valladolid, ſic in noſtro caſu quemadmodum dubitari non potuiſſet quòd ſi tranſactio fuiſſet ante ſententiam facta non potuiſſet officialis inhabilis dici, ſic nec ea lata poſtquam pendebat ab ea appellatio.

79 Sed † obijciebat aduerſarius quòd dicta cauſa nunquam fuerat finita, ſed imò iudicari de ea debebat ac ſi adhuc duraret, penderetque adhuc cauſa appellationis, quam dictus officialis à condempnatione interpoſuerat, quia tranſactio illa ad dictum effectum litem finiẽdi non poterat eſſe in conſideratione vtpote quæ facta foret in caſu non permiſſo, ſcilicèt poſt ſententiam, iuxta l. eleganter 23. §. ſi poſt rem iudi. ff. de condic. Indeb. his verbis, *ſi poſt rẽ iudicatam quis tranſegerit, & ſoluerit, repetere poterit, idcirco quia placuit tranſactionem nullius eſſe momenti*, & in l. ſi cauſa cognita 32. C. de trãſac. cum ſimil. ſed ſi (dicebat) penderet adhuc cauſa appellationis ipſe habilis non eſſet ad obtinẽda alia officia, quia inquiſitio terminata adhuc non foret, vt in ſuperioribus dictum fuit, ergo &c.

80 Verùm † faciliter ego reſpondebam quòd in eodem §. poſt rem iudicatam, ponitur ſtatim limitatio, niſi à ſententia appellatum ſit: tali enim caſu appellatione pendente poteſt eodem modo tranſigi ſuper lite atqui ſi nunquam ſuper ea ius dictum fuiſſet, quod clariùs dicit I.C. quàm excogitare quiſquam potuiſſet in l. & poſt ff. de tranſac. *Et poſt rem iudicatam tranſactio valet ſi vel appellatio interceſſerit, vel appellari potuerit*, & in l. poſt rem iudicatam eo. tit. quod optimè declarat Antho. Fab. *ex reſolutione* Senatus Sabuſia. in ſuo Codice li.2. tit. 4. de tranſac. diffi. 5. Et generaliter ſi vis ſcire in quibus alijs caſibus, & ex quibus cauſis poſt ſententiam, etiam in rem iudicatam trãſactam, liceat tranſigere, videas Ioachim. Mynſinger. centu. 4. obſerua. 47. per tot.

81 Obijciebatur † item nobis quòd ſi tranſactio fieri potuit, & finem liti impoſuit id fuit in necem dicti officialis, exiſtimando quòd ea ſubtulerat dubietatem illam iuſtitiæ partium, quę erat ante dictam trãſactionem, ex eo quòd dictus officialis tranſigendo viſus fuiſſet concedere iuſtitiam condempnationis, ac confiteri delictum: ac addendo, quòd tranſactio nihil aliud operabatur in fauorem cõdempnati niſi quòd centũ libræ, in quas condempnatus fuerat, reductæ fuerant ad triginta, & de reſiduo per concordiam fuerat gratioſa remiſſio per actorem ei facta, iuxta l. quoniam ff. de his, qui not. infamia, cuius hæc ſunt breuia verba, *quoniam intelligitur confiteri crimen qui paciſcitur*, cũ qua pertranſit ſimpliciter Bal. in ſua practi. tit. de cautel. & remed. q.13. in prin. Maximè cum poſteà triginta libras contentas in concordia ſoluiſſet, per quam ſolutionem viſus fuerat cõdempnationem approbare, & in illius executionem ſoluere, ſicque ſententiam ſuum debitum effectum, & executionem habuiſſe, licèt non in totum, ſed in parte, ex remiſſione partis.

Faciliter tamẽ nos ab huiuſmodi obiectione expediebamus dicendo cum Gom. tom. 3. var. tit. de homicid. num. 54. & Farina. tom. 1. prax. & theori. cauſat. criminal. tit. de inquiſi. quæſt. 5. num. 18. & alijs penè infinitis, quos ipſi allegant, addentes ſic communiter ab omnibus doctoribus recipi, quòd compoſitio, ſeu tranſactio facta cum fiſco, ſeu parte nullam inducit delicti, ſuper quo tranſigitur, confeſſionem, ſi ea quidem fiat in caſu à iure permiſſo, & in caſibus, in quibus de iure tranſigi licet, noſter autem caſus non erat de iure prohibitus, nec incapax tranſactionis, ergo &c.

Ad dictam l. quoniam, & ſimiles, ac etiam ad doctores contrarium inſinuantes reſpondebam cum Farina. vbi ſuprà quòd loquuntur in caſibus, in quibus de iure non eſt licita tranſactio, qui

82 † quales ſint is tibi doctor aperiet, ſi eum conſuleris.

83 Allegabatur † item mihi inter informandũ ab vno ex Senatoribus pragmatica Regis Pet. ſita in ſecundo vol. conſtitu. in tit. de remiſ. crim. c.9. quam dicebat diſponere compoſitũ cum curia haberi pro confeſſo: reſpondebam tamen id verum eſſe, vt ibidem dicitur, ad vnũ tantùm effectum, vt ſic compoſitus ſatisfaciat, ac ſatisfacere habeat dampnificatis, ergo à cõtrario ſenſu quoad alios caſus minimè habetur pro confeſſo, & ſic dicebam magis illam pragmaticam pro nobis facere, quàm contra nos, ad quod in terminis allegabam noſtratem Micha. Ferrer in 3. par. obſeruan. c.238. verſ. ad quinctum.

Præ-

Digitized by Google

84 Ptæterea † quòd tranſactio faciat inſtitiam
vnius,aut alte rius partis magis certá, quàm an-
tea,dum lis pendebat,eſſet,quòdque tollat du
bietatem illam, quæ rei antea inhęrat, non eſt
85 verum,ſed imò torum contrarium, quod † ex
eo ptobatur euidentiſſimè quia ſi aliqnando
contingat poſtea diſputari de tecifione tranſa-
ctionis, vtpote quia prætendatur læſio, inten-
teiutqne ob id remedium l.2.C.de reſcin. ven
di. prędicta prætenſa lęſio non conſidetatur
reſpectu valoris rei,quę in lite petebatur,quaſi
circa eam per tranſactionem iuſtitia petentis
fuerit certa effecta,ſed imò reſpectu dubij euẽ
tus litis, qui ante trãſactionem erat,quaſi nihil
plus certitudinis,quàm antea, eſſet, circa iuſti-
tiam partium tranſactio cauſauerit,vt pluribus
probat Arius Pinel.in repet.d.l.2.p.1.c.4.à n.12.
C.ſi aduerſ. vẽdi. qua de te viden. Afflic. deciſ.
220. & ibi Vtſil. Vincen. de Franch. deciſ.
159.& nos plura diximus ſuprà hac ea.clau.glo.
9.par.5.de effectib. hæredita.num.199. cum ſe-
quent.

Cui doctrinæ auctoritatem nonmodicam
† tribuit Senatus noſtri pto ea facta *deciſio* reffe-
rẽte egregio olim Senatote Guillermo Sunyet
ſub die 26.Nouembris 1592.in cauſa coniugum
Alfonſos contra Ioſephum Ronirola mercato
rem Barcinonæ,ſcriba Mathia Llorens, ac aliæ
etiam eiuſdem, & aliorum Senatuum deci-
ſiones,quas in idem vbi ſuprà adduximus. Nec
quicquam prodeſſe contendebam aduerſanti
ſolutionem triginta librarum factam, vt pote
quia non factam in vim ſententię, & pro illius
executione,ſed imò vigore tranſactionis,& cõ-
cordię.

86 Addebam † quòd iſte officialis, poſt illam
condempnationem, bis alind officium Regiũ
obtinuerat cum approbatione populi, purga-
ueratque tabulam, & fuerat ſempet per ſyndi-
catores abſolutus, vndè videbatur iam nunc
vlteriùs non poſſe reprobari,poſtquam ſic pu-
blicè pro habili,& idoneo ab omnibus tentus,
& reputatus,poſt dictam condempnationem,
fuerat,per ea,quæ docet Innoſ.in c.cum vene-
rabilis,de excep.Pan. in c. præſentium num. 7.
de teſtib. & pulchrè Vini. deciſ. 270. verùm
ego non multùm de hac ratione confidebam,
quippequi ſcirem contra conſtitutiones Catha
loniæ huiuſmodi admiſſiones non potuiſſe ef-
fectum operari, ad quem adducebantur,prop-
ter conſti.17.tit.de obſeruan. conſti. quæ vult
non poſſe contrarios vſus contra conſtitutio-
nes allegari,ſed imò abuſus eſſe dicendos, &
corruptelas.

87 Exquibus † omnibus,& alijs,quæ à clatiſſi-
mis Sunatotibus pto ſuorum ingeniorum dex-
teritate addebantur,factum fuit,vt pro officia-
† li *obtinerem*,ſententia lata ad relationem egre-
gij Senatoris Hieronymi Aſtot ſub die 10. De-
cemb.1608.ſcriba erat Hieronymus Boſch, par
tes Ioannes Torrent, & Franciſcus BasFerrer
ciuitatis Gerundæ, contra Hieronymum Co-
ſta eiuſdem ciuitatis.

In qua quidem declaratione omnes ferè re-
ſolutiones,& ſeu propoſitiones à me ſuperiùs
firmatæ fuerũt ſumptæ pro motiuis illius faciẽ
dæ,prætet illam, quam de extinctione effectus
ſententiæ condempnatoriæ tam qnoad execu-
tionem,quàm etiam quoad præſumptionem
cauſata ex vi appellationis ab ea interpoſitæ,
adduxi;ſolùm enim dictum fuit quòd per ap-
pellationem fuerat ſuſpenſus effectus ſenten-
tiæ,nullaque ex ea fuit orta actio, nec obliga-
tio ac ſi non eſſet condempnatus, & partes re
poſuit in eũ ſtatũ,quo erant ante illius prola-
tionem &c.Cæterùm poterat,meo iuditio,ad
di poſt verbum,ſuſpẽſus(& extinctus) vt ſuprà
probauimus.

Additur in dicta declaratione,quòd conſti-
tutio, quæ loquitur de condempnatione facta
cõtra officialem, ſiue de ſententia contra eum
lata, per quã efficitur inhabilis ad alia officia,
eſt intelligenda de ea,quę in rem tranſiuit iudi
catã,quod ſi in eo caſu intelligatur, quem ver-
ba videntur importare,manifeſtam repugnan-
tiam habere videtur cum his,quæ ſecurè ſupe-
riùs in principio ex noſtris cõſtitutionibus fir-
mauimus, nempè officialem effici inhabilem
per ſententiam condempnatoriam etiamſi ab
ea pendeat appellatio,& ſic etiamſi non ſit in
iudicatum tranſacta:exiſtimo ego quòd voluit
Senatus intelligere poſt finitã omninò litem,
& inquiſitionem officialis,hoc eſt quòd ſi poſt
litem finitam,& inquiſitionem omninò abſolu
tam opponatur officiali de aliqua ſententia cõ
dempnatoria,neceſſum ſit quòd illa monſtre-
tur tranſitum feciſſe in iudicatum, aliàs nõ no-
ceat officiali,ad differentiam earum,quę, licèt
lis finiatur,& inquiſitio abſoluatur, remanent
tamẽ ſemper ſuſpẽſæ ſicuti antea erant,nec vn-
quam dici poſſunt in rem indicatam tranſijſſe,
veluti in noſtro caſu,qui ſæpè contingere po-
teſt,in quo finitut lis,& inquiſitio per concor-
diam ſtante condempnatione ſuſpenſa pet ap
pellationem,& proptetea poteſt dici non no-
cuiſſe,nec nocere, quia nunquam tranſiuit in
indicatum, non verò intellexit Senatus loqui
de ſententijs,quæ tranſitum fecerunt in iudi-
catum quaſi ipſę ſolę noceant,ad differentiam
earum, à quibus pendet appellatio,quaſi illæ
non nocerent,quia hoc,vt dixi,eſſet contra ea,
quę ſecurè ex noſtris conſtitutionibus in ſupe-
rioribus reſoluimus.

88 Alium † caſum dignum commemoratione
ponit Auenda.in ſępè allega.cap.19.numer. 19.
verſi. *Item ſi ex his*,circa eos,qui nõ poſſunt eli-
gi ad

Digitized by Google

gi ad officia Reipublicæ adminiſtranda, vt inter ipſos cōnumerentur Tabelliones, per l. vniuerſos, & ibi Ioan. de Platea C. de decur. lib. 10. rationem tradit Aymon Craueta in conſ. 163. Hac forſan cōſideratione moti ſtatuerunt proceres antiquitùs in quibuſdam vniuerſitatibus vt nullus vnquàm Tabellio ad ea officia admitti vnquā poſſet, quod intrepidè, & ad vnguem obſeruatur: Cæterùm mitiùs forſan eſſet cum eis agendum, nemo enim non videt quāti honoris ſit his temporibus officium tabellionatus, vt præter id quod poteſt quotidiana experientia experiri, pluribus comprobat Mago. in tract. de tabellio. auctoritate, quantiq. ſint ex ipſis digni quidem nedum ad vnam ciuitatem, ſed ad integrum Regnum gubernandum, ac regendum, ac propterea in omnibus ferè republicis noſtræ Hiſpaniæ receptum iam eſt vt ij ad huiuſmodi, & alia officia quęcunque honoris, & lucri laudabiliter admittantur.

89 An autem † ſi labatur tempus nominatoribus ad nominandum præſtitutum, vtputà quia propter controuerſiam inter ipſos nominatores pro nominatione facienda forſan ortam, vel propter aliud impedimentum omitatur ea fieri die quo fieri deberet, an (inquam) tali caſu deuoluatur ſtatim ius ad ipſum dominum, ſicuti in alijs impedimētis diximus in ſuperioribus, quando nominatio eſt ſcienter de indigno facta, an verò poſſint nihilominùs nominatores alio die nominare, dubitatio eſt, in qua contrarię reperiuntur doctorum ſententiæ, ac imprimis pro ipſo domino, & in illiꝰ fauorem reſoluit Auenda. in ſæpè alleg. lib. de exequen. † mand. Reg. par. 1. cap. 19. num. 22. verſ. *vndecimo*, ex doctrina Bal. quem allegat, in cap. damnamus, de ſum. Trini. & fid. Catho. dicentis non poſſe extra tempus fieri quod certo die, & tempore erat fiendum, contrariam tamen opinionem tenet Abbas Panor. in conſ. 93. par. 1. per tot. quem ſequitur Borgni. Caual. de contract. par. 1. deciſ. 40. nu. 20. quam pluribus exornat in reper. ad eaſdem deciſio. in ver. *electio* 4. repetens ibi argumenta, quę in huius ſententię corroborationem conſiderauerat Abbas vbi ſuperiùs, & ſignāter ex eo quòd re integra liceat purgare moram, atque ita poſteà dicit *declaratum* † in Senatu Mediola. de anno 1582. Hæc quidem ſententia verior proculdubio eſt ex traditis per Abb. & Caual. in locis ſuprà citatis, quorum dicta egregia hic ego non repeto ne eorum labores videar inutiliter tranſcripſiſſe, ad eos recurras quoties tibi is caſus diſputādus cōtigerit. Ad ea tamen, quæ Auenda. tradit pro contraria opinione non puto fore aliter reſpondendum quàm quòd ego cum diligentia perlegi Bal. in allega. cap. damnamus, & non potui reperire quòd diceret id, ad quod ab Auend. allegatur (eſt hoc vitium, in quod per ſæpè incurrit is auctor)

Sed quid ſi ſuffragatio in electione facienda fuerit vno die cæpta, & perfici non potuerit, nec compleri, an tali caſu ſit rurſus die ſequenti inchoanda nulla habita ratione ſuffragiorum in fauorem alterius ex nominatis datorum, an verò iam cæpta ſuffragatio ſit continuanda, diſcutit plenè Cæſ. Barz. deciſ. Bonon. 58. per tot.

90 Et hæc † impedimenta, & alia quęcunq. quę obſtarent electo, & nominato ad officia, de quibus agitur, poſſunt ei opponi nedum ab ipſa vniuerſitate, ſed etiā à minore parte vniuerſitatis, quæ electioni non conſentiſſet, & à maiori eſſet victa, quæ non tenetur appellare, ſed ſufficit contradicere, ac contradictionē coram ſuperiori proſequi, Curia Piſana lib. 2. c. 15. per tot. vbi tamen reſoluit quòd cōtradictione nō obſtante mandabitur executioni quod à maiori parte eſt ordinatum, & reſolutum. Poſteà verò c. ſequenti diſputat cuius expenſis iſtæ maior, & minor partes inter ſe ſe litigabunt, & reſoluit quòd maior expenſis vniuerſitatis, minor verò ſuis proprijs, niſi ſit talis, quæ aliundè non habeat, & quamuis maior pars ſuccumbat non propterea reſtituit expenſas vniuerſitati, niſi de euidenti calumpnia cōſtet, minor autē eas recuperat actione negociorum geſtorum ſi vtiliter expendit pro vniuerſitate, quæ indè cōmodum, & vtilitatem receperit. Hæc omnia auctor illius libri, & eius additionator Azeuete docent, quibus nihil addendum cenſui, quia doctè procedunt præter vnicam Franciſ. Viui. † elegantem deciſ. 42. lib. 1. vbi dicit *deciſum* in Audien. Baren. id quod ſuprà dictum eſt, quòd procurator conſtitutus à maiori parte capituli, etiamſi verteretur lis, quæſtio, & diſſenſio inter Canonicos, & illos de capitulo ſuper iuribꝰ capitularibus debet proculdubio habere expenſas à capitulo, & ſic erogare in lite ipſa expenſas de bonis capituli, & hanc dicit eſſe puram veritatem.

Et non tantùm à minori parte vniuerſitatis huiuſmodi electiones, & nominationes impugnari valent, ſed etiam à quocunque de populo, qui poteſt ſolùs electionem, & nominationem impugnare, appellando ſcilicet ab electione, vel nominatione, l. reus delatus, & ibi glo. ver. *appellatum eſt* ff. de muner. & honor. Abb. in cap. dilecti, de exceptio. glo. in cap. vt circa, ver. *aliqui*. de electio. in 6 Auenda. vbi ſuperiùs num. 27. ſequitur Cabedo in deciſ. Reg. Portug. 112. num. 2. par. 1. & deciſ. 84. numer. 16. par. 2. Vel etiā dominus ſolus ex officio, etiam nemine petente, poteſt non admittere, Bouadil. in ſua poli. lib. 1. c. 16. num. 156.

Cæterùm in Cathalonia, vbi huiuſmodi nominatio-

minationes fiunt communiter communicato conſilio ipſius vniuerſitatis,& ex totius conſilij hominum,vel maiori illorum parte concurſi voto, valdè ſuperfluum ego iudico quòd velit vnus reprobare quem totum conſilium, & reliqui omnes approbarunt,& habilem,& idoneum iudicarunt,neque ego aliàs benè ſentirem de eo,qui id tentaret facere, ſuſpicor enim id fieri vix poſſe abſque verſutiæ labe, & ſpiritu vltionis ratione alicuius intrinceci odij,quo contradictor electum proſequatur, ſi non palàm,& manifeſtè,certè clanculùm,& latentèr, quapropter deberent iudices, cum ij caſus occurrunt,hæc diligenter animaduertere,& occaſionem perſcrutari,quæ mouere potuit contra dictorem vt nominationem, vel electionem, aliàs ab omnibus de conſilio approbatam, ipſe ſolus reprobaret,& ni valdè iuſtificata appareret,repellere eum cum omnium expenſarũ condempnatione, ac damnorum reſartione, ſicuti ego fieri contendebam in Regio Senatu de anno 1597.cũ adhuc ſtudens eſſem, in cauſa,quam quidam conſanguineus meus contra aliũ cõſanguineum,ad officium locumtenẽtis Vicarij in villa Oloti nominatum, & electum communi omnium voto,mouerat ad relationem egregij Senatoris Ioannis Gallego, actuario N. Mallol.Cęterũ nõ potuit obtineri hęc dampnorum,& expenſarum condempnatio licèt contradictor ſubcubuerit in cauſa,partes erant Iacobus Bonifacies,& Petrus Camps calligarij villæ Oloti. Sed aliter ſe geſſit poſteà Senat⁹ de anno 1602. die 12.Iulij in alia aula in cauſa Stephani Alicant notarij contra Petrum Oriol iuriſperitum, ad relationem egregij tũc Senatoris,nunc Regẽtis in ſupræmo Aragonũ Saluatoris Fontanei,ſcriba Palau, vertenti, in qua cum fuiſſet repertum dictum Alicant ſine cauſa impediſſe dictum Oriol quominùs officiũ aſſeſſoris,& iudicis ordinarij villę de Prats de Mollo,de quo prouiſus per ſuam Mageſtatem extiterat,exerceret, *fuit condempnatus* ad ſolutionem expenſarum, & dampnorum reſartionem,quas,& quæ ſuſtinuiſſet,ac paſſus fuiſſet dictus Oriol ratione dicti impedimenti, iuſtum quidem eſt has condempnationes fieri vt vel metu pænæ,quando aliud non poſſit,retrahantur homines ab huiuſmodi calumpnijs, ac litibus valdè voluntarijs.

Memini quòd de anno 1610.ſub die 7.Iunij Senatus referente egregio Senatore Ioanne Magarola in cauſa ſyndici vniuerſitatis villæ de Piera creati non à conſilio generali,ſed imò particulari,& ſtricto contra quoſdam particulares dictæ vniuerſitatis,qui adminiſtrauerant plurimas pecunias dictę vniuerſitatis,& diffinitionem obtinuerant à conſilio pleno, & generali vniuerſitatis,decernendo fore, & eſſe per

91 vniuerſitatem ſibi incarticanda, & aſſumenda in ſe quædam cenſualia,quę dicti particulares tempore quo non poterat vniuerſitas propter lites,quas cum domino habebat,ſuper bonis ſuis vendiderant,expenderant tamen,vt dicebant,ad opus dictæ vniuerſitatis pretia eorum,Senatus(inquam)noluit admittere prędictum ſyndicum vtpote à conſilio ſtricto,& ordinario creatum ad impugnandum dictam determinationem,& conſilij generalis ordinationem,ſed *repulit* à limine iuditij,formiter declarans cum regia ſententia non competere ſyndico taliter creato actionem impugnandi,ſcribaerat Alexius Ceſiles,quod tñ difficultatẽ patitur(licèt ego pro mea parte, quam deffẽdebã, ita obtinuerim)ex traditis per Crauet. in conſ. 131.num.1.& 8.vbi ſingulariter dicit verum eſſe quod vulgò habetur non poſſe minorem partem reuocare quod concorditer ab omnibus actum eſſet,cæterùm non quòd non poſſit via iuſtitiæ, & auctore Prætore propter aliquã cauſam,quæ obſtiterit quominùs fieret, vel fieri poſſet à maiori parte quod factũ eſt, impugnari huiuſmodi factum à minori parte vniuerſitatis,adde Corſe.in ſuis ſingular. verbo, vniuerſitas,& quæ nos ſuprà docuimus.Hęc addaxi vt videas quantùm abhorreat Senatus ab his contradictionibus,quas vel minor conſilij pars,vel etiam alij priuati,& particulares faciũt aduerſus ea,quæ per maiorem partem ſunt in forma ſolita, & debita decreta, & approbata.

Aliquas limitationes ad ſupradictam reſolutionẽ,qua dicebamus cuilibet de populo licere electiones,& nominationes impugnare, dicit Auend.in ſæpè allega.cap.19.num.27.tradi per Rip.in ſuis reſpon.tit.de reſcrip. cap. 21.& per Rebuff.in l. vni. C. de ſenten. quę pro eo quod intereſt &c.notab.9.num.9.Cæterùm ego,qui cum diligentia eos reuolui, apud Ripã nihil fere reperi, quod ad propoſitum faceret: Apud Rebuff.autem inueni eum dicentem ex Anto.de But.in cap.ex parte A.de teſtibus, & Barba.in conſ.64. ſcribitur,in 1.vol.ſupradicta vera eſſe quando quis eſt promouendus ad aliquod officium, vel dignitatem, nec eſt adhuc promotus:tunc(inquiunt)opponere ſe poteſt quilibet de populo aduerſus promotionẽ faciendam,quando autem fuit iam quis promotus,nemo admittitur ad promotionem impugnandam,niſi is cuius intereſt,eos perlegas quoties caſus occurrerit,nam ego meo munere ſatis ſuperq.feciſſe arbitror ſi aliud agens ſic breuiter viam tibi commonſtrauerim, addendus eſt ſuperioribus Cabedo deciſ. Portuga. 112. numer. 2. in 1. parte, vbi dicit ſecundum hanc diſtinctionem ſe vidiſſe bis in Senatu *deciſum*.

Singu-

92 Singularis † tamen ad omnia ſupradicta eſt
limitatio, quam tradunt doctores infrà citandi
vt nominatus ad aliquod officium non poſſit
modo aliquo nec ab eo, cuius intereſt, nec ab
alio reprobari ſi aliàs ad aliud officium, quod
requireret eandem, vel maiorem idoneitaté,
extitiſſet approbatus, Innoſcen. in cap. cum ve-
nerabilis, de excep. Pan. in cap. præſentium nu.
7. de teſtib. & Cel. Hugo in conſ. 28. num. 5. ar-
93 guentes ab approbatione teſtis, quæ † ſi ſemel
fuit ab aliquo facta non poterit ampliùs ille te-
ſtis reprobari, latè, & pulchrè Viuius deci. 270.
94 li. 2. benè Boer. deci. 149. n. 16. 17. & 18. Quod †
ego verũ cẽſeo niſi impedimẽtũ, & cauſa repro
bationis orta forẽt poſt primã approbationẽ, tũc
enim nõ dubito quin nominatus de nouo poſ-
ſit reprobari, id reperio dixiſſe etiã Boer. allega.
deciſ. 149. num. 17. Hæc nota ad abuſus tollen-
dos, quos quotidie videmus fieri in contrariũ,
maximè vbi eos, qui approbare tenẽtur (quod
ſępè fit) regit propriæ affectionis, aut alterius in
trinceci verſus nominatum odij labes.

95 Verũ † vt grãdioribus, & paruulis ſimul pa-
ſtũ, vt par eſt, dediſſe videamur, nõ erit incõ-
ueniens hoc loci modũ oſtẽdere, quo agẽdũ
ſit ei, qui aliquã electionẽ, antequã illa perficia
tur, intẽdit impugnare. Ac primò ſi officiũ pro-
uidẽdũ eſt Regiũ, veluti Vicarij, Subuicarij, Ba-
iuli, Aſſeſſoris ordinarij, & id genus alia, quæ ſo
lẽt in Regia Cãcellaria expediri, tũc huiuſmo-
di impugnatio fieri ſolet p emparã, quę fiat ſi-
gillo Regio apponẽdo priuilegio, pro dicto of-
ficio, expediẽdo, quã decernit Cãcellarius, vel
Regẽs Regiã Cãcellariã, & exoluũtur Scribę mã
dati, qui eã expedit, duo regalia argẽtea, & cau-
ſa huiuſmodi emparę tractatur corã eodẽ Cã-
cellario, & Regẽte reſpectiuè, niſi euocetur ad
Reg. Aud. prouti euocari põt abſq. qualitate a-
liqua, nõ ſec⁹ atq. euocari ſolẽt reliquæ cauſæ
corã eis vertẽtes, & in cõſiſtorio verbali ſuæ
Excellen. vbi quomodo hæ cauſæ tractẽtur di-
cetur inferiùs, & donec per ſentẽtiã, vel aliàs
empara ſit cãcellata, nõ põt Prothonotari⁹ Re
gi⁹ ſigillũ priuilegio apponere, ex natura ipſius
96 emparæ, quę † nihil aliud eſt q̃ quædã inhibi-
tio, quæ fit à iudice ei, penes quem res alterius
exiſtit, ſub certa pæna, ne illã rem domino tra-
dat, Caual. deci. 3. per tot. par. 1. Rebuff. in cõſti.
Reg. tit. de liter. obliga. art. 6. glo. 3. n. 41. & ple-
nè Iaco. Canc. var. reſol. par. 2. c. 3. de ſequeſt. &
empar. p tot. Vbi autẽ per incuriã, vel inaduer-
tentiã cõtrariũ fieret, & priuilegiũ ſigillatũ ex-
pediretur, caſus ſucceſſit de an. 1605. die 17. Fe-
bruarij, quo egregi⁹ quondã Bernard⁹ Roig in
cauſa ſimilis emparæ corã eo vertẽti in Senatu
inter ſyndicũ de Tona cõtra Gabrielẽ Prat Gi-
bert, ad petitionẽ Prothonotarij, ſeu Regẽtis il-
lius officiũ, qui inaduertẽret poſt emparã priui
legiũ ſigillatũ parti tradiderat, nõ reliquit par
† tem remedio deſtitutã, *prouiſit* ſiquidẽ quòd ali
quis ex Regijs portarijs expẽſis dicti Prothono
tarij accederet ad dictũ locũ d Tona, & apprę-
henderet priuilegiũ prædictũ, ac in poſſe dicti
Protonotarij, ſeu Relatoris poneret, mãdaretq.
Baiulo, & Iuratis ne interim, & in caſu recuſa-
tionis traditionis priuilegij, poſſeſſionẽ officij
Baiuli dicti loci traderẽt dicto Prat Gibert, attẽ
ta ſupradicta empara. Et licèt ea prouiſio non
fuerit facta per totũ Senatũ, ſed per vnũ tantũ
Senatorẽ, nihilominus iuridicã eam cẽſeo, atq.
arbitror Senatũ idem prouiſurũ ſi caſus ocurre
ret, ex eo quòd non ſit iuſtũ facto alterius par
tem, cuius intereſt, prægrauari, maxmè cum
adhuc eſt res integra, ſicuti eo in caſu, quo ad-
huc non erat adepta poſſeſſio.

97 Si † verò nominatio fieret de aliquo officio
Baronis, vel etiã Regio, cuius prouiſio nõ ſolet
expediri in Regia Cãcellaria, tunc poſſet inter
eſſe prætendens interponere appellationẽ ab
ipſa, ne aliàs tacẽdo dici poſſet ſuo cõſenſu eam
cõfirmaſſe, iux. l. hi qui, & l. nominationes C. de
appella. & hæc poſtea cauſa appellationis euo-
catur ad Reg. Audien. abſq. aliqua qualitate, ſi
eligens, vel nominans nõ habet aliũ ſuperiorẽ,
præter dominũ Regẽ, vel eius Locumtenentẽ,
prouti cõtingit in Vicarijs regijs, qui ſolẽt Sub-
uicarios facere, & cum qualitate pupillaritatis,
paupertatis, vel aliàs ſi adeſſet iudex appella-
tionum conſtitutus pro ſententijs, declaratio-
nibus, & factis eius, qui electionẽ faceret, vel
etiam aliàs, prouti qualitas negocij ex poſtula-
ret. Cum ſucceſſiſſet de anno 1596. caſus, quo
Iacobus Bonifacies calligarius villæ Oloti, vel
let in Regia Audientia tractari cauſam impug-
nationis nominationis, & electionis per Cõ-
ſules, & conſilium eiuſdem villæ, & Vicarium
Regium villæ Campirorũdi factarũ de perſo-
na Petri Camps etiam calligarij eiuſdem villæ
nominati ad officiũ Locũtenẽtis dicti Vicarij,
motã per dictũ Bonifacies corã eodem Vicario
antequam per eum fieret electio appellando
ad cauthelam à procedimentis circa dictam
electionẽ fiẽdis, ea fuit euocata eo prætextu,
quia à Vicario, qui poſt appellationẽ fecerat ele
ctionẽ, iuſtitia nõ ſperabatur, cũ nõ præſumere
tur reuocare dictã nominationẽ à ſe factã d per
ſona dicti Cãps, & quaſi eſſet iudex in cauſa p-
pria, & in ea poſtea fuit pceſſũ, ſicuti in omnib⁹
cauſis ſupradictis pcedi ſolet, ſũmariè, & p cõ-
pareãt partes, ac per breues dilationes. Relator
erat egreg. Senator Ioãnes Gallego, Actua. N.
Mallol. Vel etiã poteſt lis moueri corã debito
ſuperiore cõtra promotũ, vel electũ, & ſeu pro
mouendũ, & eligendũ, quèm optimũ eſſe mo-
dum opponẽdi ſe huiuſmodi electionibus eli-
citur ex traditis per Cabe. allega. deciſ. 112.

98 Cæterùm † an non obſtante appellatione,
& ſeu lite mota poſſit eligere is, ad quem ſpe-
ctat,& exercere is,qui forſan electus iam eſt,ci
tra vitium attentatorum , non eſt noſtrum in
præſentiarum attingere,niſi optaremus hic ſe-
pelliri abſq.eo quòd ad vlteriora progredi poſ-
ſemus,videatur Rober. Lancello. de attenta.
par .2.cap.12.de atten.appella.penden. limita.
5.Is caſus ſucceſſit in cauſa dictorum Camps,&
† Bonifacies , in qua index *declarauit* attentatiuã
adeptionem poſſeſſionis per dictum Camps,
pendente appellatione,factam:breuibus tem-
hác cũ diſtinctione reſoluit Auiles in cap. præ-
tor.cap.5.ver.*ſuſpendidos*,num.4.& Cabedo de
ciſ.Portug.112.nu 2.verſ. *an autem* ex l. qui ſta-
tus ff.de re milit.& l.1.§.penult. ff. nihil noua.
appella.penden.quæ vtrũque diſtinctionis ca-
ſum probant, aut enim inchoauit iam officia-
lis exercere ante appellationem,aut litem mo-
tam,& tunc poteſt continuare , d. l. qui ſtatus,
aut non inchoauit,&non poteſt,d.l.1.§. penul.

99 Sed† ponamus quòd diu litigetur ſuper hu-
iuſmodi nominatione,vel electione,& poſteà
declaretur in fauorẽ ipſius nominati,ſeu electi,
qui propter dictam litem fuit impeditus ſuum
exercere officium per tempus quo durauit,du
bitationis eſt non modicę primò quis debeat
interim officium regere, & exercere , ſecundò
an illud tempus computetur electo in tempus
illud limitatũ triennij,vel aliud, quo adminiſ-
trare tenebatur,an verò de nouo incipiat cur-
rere poſt finitum impedimentum.

Quoad primũ breuiter dic quòd ad officialẽ
præcedẽtis triennij ſpectabit id muneris donec
venerit ſucceſſor,& cęperit poſſeſſionẽ ſui offi
cij,quaſi apud eum remaneat adminiſtratio cũ
titulo, ex l.1.C. vt oẽs iudi.tam ciuil. q̃ milit.&
ex l.meminiſſe poterit ff.de offi.proconſ. & le-
ga.Guid.Pap.tradit & ibi addit.Ranchin.deci.
†† 501.vbi binæ *deciſiones* Sena.Gratianopol.& tra
dit etiã Gratia.diſcepta.foren.184.n.46.& latiſ-
ſimè Bouad.in polit.lib.1.c.2.n.23.Niſi delegat⁹
eſſet iſte officialis,quia tunc nõ cõtinuaret offi
ciũ vſq.ad aduentũ ſucceſſoris,prout ex Bal.in
d.l.meminiſſe tradũt prior additio ad Gui.Pap.
in d.deci.501.& Gratia.vbi ſupra n.47.ac Boua.
etiã loco ſuperi⁹ allega.& ideò (inquit additio
prædicta)legatus poſitus cum temporis præfi-
nitione nõ poſſet cõferre beneficia poſt tẽpus,
licèt ante ſucceſſoris aduentum.

100 Ex† hac doctrina mirabãtur aliqui,quî ita fie
ret ꝙ licèt nři Regis Locũtenẽtes delegatã di-
cãtur habere in hac ꝓuincia iuriſdictionẽ, nul-
lo modo ordinariã,vt ex noſtro Ferrer.in prima
par.obſeruan.c.9.docet Oliba in vſat.aliũ nãq.
c.4.n.37.& poſt eos Canc.lib.3.var.c.3.de priui
leg.n.326.& ſeq.vbi licèt idẽ teneat,rationẽ tñ
Olibæ repræhendit(neſcio an meliorẽ ipſe tra-
dat,tu ipſe videto) licèt (inquam) iſte Locũte-
nens dicatur habere poteſtatẽ delegatã videm⁹
tñ eam cõtinuare vſq.ad aduẽtũ ſucceſſoris, ſi-
cut ſi eſſet ordinarius taliter quòd viderimus
eum exercuiſſe officiũ ꝑ annũ,& vltra poſtquã
ſciebam⁹ eſſe iam aliũ prouiſum: dicebatur eis
quòd quia ita Senatus decreuerat apud eundẽ
Ferrer in 3.p.obſeruan.c.413. Ego verò dicebã,
& dico mihi videri nullo modo ſtare poſſe eam
deciſionẽ ſi ſe res,vti ibi præſupponitur, habe-
ret,quòd ſcilicèt noſter Locũtenens crearetur,
& præficeretur ad tẽpus:tunc enim cũ eſſet de-
legatus nõ poſſet modo aliquo poſt tẽpus fini-
tũ continuare officiũ,ex ſuperiùs allegatis, nec
cõtrariũ ꝓbãt quæ in dicta deciſione adducũ-
tur ꝓ illi⁹ cõfirmatione quia loquũtur in ordi-
nario,nõ in delegato. Ratio ergo ob quã cõti-
nuãt iſti Locũtenẽtes eſt quia nõ fiũt, nec piæ-
ficiũtur ad certũ vſq.tẽpus,ſed imò ad benepla
citũ,& durãte mera,& libera volũtate Regis,in
dè enim fit quòd cõtinuẽt officiũ vſq.ad aduẽ-
tũ ſucceſſoris,quia interim nõ cẽſet̃ reuocatũ
beneplacitũ,nec ceſſare mera, & libera volũ-
tas,quę videtur eſſe altera ratio,quã idẽ Ferrer
tetigit circa fin. maximè cũ antequam regimini
muneris ſe immiſceãt dicti Locũtenẽtes gene-
rales iurare teneant̃, & audire ſentẽtiã excõmu
nicationis exiſtẽdo pręſentes in hoc principa-
tu,indè videtur dicendũ nõ poſſe interim, do-
nec hęc facta ſint,dici locum eſſe prouiſum.

Fallit † etiã in Cathalonia id quod dixim⁹ of- 101
ficialẽ debere cõtinuare officiũ vſq. in aduẽtũ
ſucceſſoris etiãſi finitũ ſit ſuũ tẽpus , vt nõ pro-
cedat qñ cõtra officialẽ eſt publicata tabula,id
eſt qñ tenet,& tenere dbet ſyndicatũ,quod fit
in Cathalonia ſingulis triennijs,quibus officia
huiuſmodi expirare ſolẽt,vt habetur in noſtris
cõſti.ſub tit.de offi.iud.tab.tunc enim ſi prop-
ter cõtradictiones,aut aliis nouus officialis nõ
põt exercere oficiũ, tali caſu illud nõ cõtinuat
prædeceſſor,qui eſt in ſyndicatu,ſed imò ſyndi
catores,qui apud nos dicũtur iudices tabulæ,
alium ponũt in illius locũ,qui durãte tabula,&
ſeu ſyndicatu iuriſdictionẽ exerceat in vim cõ-
ſti.4. tit. de offi. iudi. tab. & ita inconcuſsè in
patria practicatur.

Quoad † ſecundum verò, quod erat an il- 102
lud tempus, quo officialis fuit impeditus ſuũ
exercere officium , computetur electo in tẽ-
pus illud limitatum triennij , vel aliud , quo
adminiſtrare tenebatur, an verò de nouo inci-
piat currere poſt finitum impedimentum , di-
cimus quod licèt prima facie videatur dicẽdũ
103 non potuiſſe currere tẽp⁹, cũ † regulariter im-
pedito currere nõ ſoleat,ad l.1.in fi. C. d'annal.
exceptio.aucten.niſi triẽnale C.de bon.mater.
pulchrè Pinel.in d.aucten.à n.41.cũ ſeq. cõtra-
riũ tñ eſt de iure verius etiamſi tẽp⁹ illud abſq.
culpa

Digitized by Google

culpa electi labatur, vt plenè probant Bar. in l.
ſi prius num. 30. ff. de nou. oper. nuncia. Abba.
num. 8. & Feli. num. 4. verſi. not. in tex. in cap.
ſignificauerunt, ex. de Iud. pulchrè Vicent. de
Franch. deciſ. 419. per tot. latè Aluar. Velaſ.
conſul. 155. per tot. tom. 2. & conſul. 173. nu. 16.
eo. vol. Geor. de Cabedo deciſ. Portuga. 84. nu.
5. par. 2. qui communem hanc dicũt opinionẽ,
ratio eſt quia quando factum diuerſificatur ex
curſu temporis, prouti in noſtro caſu, vbi agi-
tur de operibus perſonalibus, quæ ex curſu tẽ-
104 poris mutantur, cum alię † ſint operę huius
anni, & aliæ anni ſequentis, l. ſi non ſortem §.
libertus, de condictio. indeb. l. ſi vſusfructus
mihi in biennium ff. de vſufruct. lega. finito tẽ-
pore finitur ius, d. l. ſi vſusfructus atq. ita *decla-
rauit* Senatus Neapol. de anno 1587. vt teſtatur
Franch. vbi ſuperius, & *Sena. Luſita.* vt auctor
eſt Velaſ. allega. conſul. 155. num. 5. ac *noſter* in
ſuprà allegata cauſa Stephani Alicant notarij
contra Petrum Oriol ad relationem d. egregij
Senatoris Saluatoris Fontanet, actuario N. Pa-
lau, prætendebat ſiquidem dictus Alicant, qui
in triennio tunc proximè elapſo fuerat proui-
ſus de eodem officio, de quo dictus Oriol, non
fuiſſe elapſum, & finitum ſuum triennium, ex
quo per aliud ſimile impedimentum ſine cul-
pa ſua ab alio factum, impeditus fuerat exerce-
re illud per certum tempus, & tamen die 12. Iu-
lij 1602. contra eum fuit declaratum, & prætẽ-
ſio tepulſa cum expẽſarum, & dampnorũ con-
dempnatione.
105 Sed † quomodo ſubuenietur huic dampnũ
paſſo ſine culpa, erit ne forſan iuſtum quòd ſit
in manu cuiuslibet lucra, quæ me contingunt,
impedire, & dampna cauſare? certè non, pote-
rit ſiquidem is agere contra impedientem ad
intereſſe, & dampnorum reſartionem, vt pro-
bãt Bar. Abba. Feli. & Franch. vbi ſuperius, qui-
bus adde Canal. pulchrè loquentem in reper-
tor. ſuar. deciſ. verb. *electio*. 4. num. 11. vbi ſignã-
ter dicit teneri impedientem in foro conſcien-
tiæ ad omnia dampna, expenſas, & intereſſe,
Velaſ. conſul. 155. num. 14. par. 2. & non obſcurè
deducitur ex allega. l. vſusfructus mihi in bien-
nium, de vſufruc. lega. atq. ita *obſeruat* Senatus
dum impedientes ſine iuſta cauſa ad expenſas,
& dampna condempnat, prouti ſuperius vidi-
mus ex declaratione facta in cauſa dicti Alicãt
contra Petrum Oriol.
106 Alium † caſum, in quo, non obſtantibus pri
uilegijs vniuerſitatibus conceſſis, poſſet Baro
abſq. eius nominatione officialẽ creare, & con-
ſtituere ad exercendam intriſdictionem, refferr
Capi. deciſ. 134. in quæſtione, quæ Neapoli in-
cidit de facto diſputari inter Conſulem Ca-
thalanorũ, & Cõſules eiuſdem nationis in ci-
uitate Panormi degentes, quando videlicet
per longum tempus deſijſſet vniuerſitas nomi
nare: tunc enim ei facultati foret proculdubio
pręſcriptum, & ſic poſſet Baro ſolus officialem
creare, quem vellet per rationes traditas per
eundem Capicium vbi ſuperius, circa quæ ta-
men in memoriam velim reuocares quę ſupe-
riùs clau. 3. glo. 2. in 3. dub. nu 20. diximus, quia
maximè conducunt ad huiuſce rei intelligen-
tiam, & cognitionem.
107 Vlteriùs † in hac materia videndum eſt, nũ-
nam hæc electio, qua de agimus, quęque fieri
ſolet per Barones ex tribus hominibus, qui ſibi
per vniuerſitates præſentantur ad officia iuriſ-
dictionalia obtinenda, & regenda poſſit extra
territorium fieri, reſolutiuè reſponde quod ſic,
hoc enim notorium eſt intereſſe inter iuriſdi-
ctionem contentioſam, & voluntariam, vt licèt
prima extra territorium exerceri non valeat,
vulg. l. fin. ff. de iur. om. iud. poſterior tamẽ ſic,
l. 2. vbi omnes, de offi. proconſ. latè Couar. var.
reſol. lib. 3. cap. 20. num. 8. Sanchez de matr. lib.
3. diſputa. 19. à nu. 7. cum ſequent. pulchrè De-
cius in l. fin. num. 5. cum ſequen. de iur. om. iud.
Boer. qui ita teſtatur *deciſum* fuiſſe in Senatu
Burdegalen. deciſ. 30. apud quos eſt optima de
vtriuſque iuriſdictionis natura diſputatio, qui-
bus adde Maran. in ſpecul. par. 4. diſtinc. 18. &
Stephanũ Gratia. multò poſt hæc ſcripta habi-
tũ deci. prouincię Marchię 98. per tot. qui pul-
chrè de his agit.
Quòd autem hæc electio officialis ſit volũ-
tariæ, & nõ cõtẽtioſæ iuriſdictionis, neminẽ eſ-
108 ſe arbitror, qui diffiteatur cũ † poſſit ſine cauſę
cognitione expediri, iuxta doctrinã omniũ do-
ctorũ d natura vtriuſq. iuriſdictionis diſputãtiũ,
quos ſuperiùs citauimus, & videtur facere tex.
in l. 3. de offi. præfect. vrb. quatenus habet
poſſe prefectum vrbis extra territorium iubere
iudicare, id eſt, vt interpretatur glo. ver. *iubere*
poteſt delegare, & delegato iubere vt iudicet,
pulchrè glo. in cap. nouit ver. *terminos*, de offi.
lega. & clariſsimè Iaſ. in l. fin. n. 8. de iuriſd. om.
109 iud. adde Gratia. allega. deciſ. 98. nu. 8. & † licèt
Dida. in allega. cap. 20. lib. 3. var. num. 11. verſic.
eſt tamen &c. & And. Fachine. controuer. iur.
lib. 1. c. 78. differentiam conſtituant, ad aliud
tamen propoſitum, inter hęc duo, mandare iu-
riſdictionem, & dare iudicem, quo ad noſtrum
tamen inſtitutum ea diſcriminis ratio accõmo-
dari nullatenus poteſt, vt cuilibet rectè intuẽti
fiet perquàm manifeſtum, nec eſt id iam nunc
tale vt meritò in eo dubitari poſſit, poſtquam
noſter Senatus ſupradictam reſolutionem ap-
probauit de anno 1601. die 16. Nouẽbris coram
egregio tunc Senatore Franciſ. Vbac in cauſa
Martini Ioan. de Malla cõtra nob. Antho. Vila,
oppoſita enim per dictũ Vila exceptione quòd
cauſa appellationis interpoſitæ p. dictũ Malla à

V 2 quadam

quadam ſententia, per iudicem emphiteoticarium dicto Malla per eundem Vila aſsignati lata, nō poterat ad Regiam Audientiam euocari prętextu denegationis iuſtitiæ dicti Vila, ſicuti euocata extiterat, quia licèt ipſe denegaſſet dicto Malla petenti iudicem ad dictā cauſam appellationis aſsignare, id non poterat ſapere denegationem iuſtitiæ, cum dicta iudicis datio fuiſſet ab eo petita in pręſenti ciuitate, & ſic extra territorium dicti Vila, vbi nec tenebatur, nec poterat iudicem dare, fuit exceptio per
† Senatum *repulſa*, non alia quidem ratione, quā quia huiuſmodi iudicis aſsignatio eſſet voluntariæ iuriſdictionis, & poſſet extra territorium fieri, Actuarius erat N. Mallol, nunc Ioſephus
†† Cortes. Binæ aliæ *declarationes* Senatus ad idem factæ leguntur apud Michae. Ferrer obſeruan. 3. par. cap. 471. & Ludo. à Pegue. in deciſ. crim. cap. 18. & reffert Iacob. Canc. qui benè loquitur in propoſitò, var. reſol. par. 2. cap. 2. de iur. om. iud. num. 111. cum ſequēt. & in propriis terminis Franciſ. Solſo. Cathalanus in ſtylo capibreuiandi poſt formam commiſſionis, num. 4. pag. 71. in terminis etiam iſdem Cancer. in 3. p. var. reſolu. c. 13. de iur. Caſtror. à num. 294. cum ſequent. Et in his non eſt dubitandum, ita enim intrepidè in tota Cathalonia obſeruatur.

Vndè cauebis ab Auenda. contrarium (vt ipſe ait) credente in lib. de exequen. manda. Reg. par. 1. cap. 19. numer. 21. verſi. *facta autem*, quia non concludit ratio, qua ipſe mouetur.

110 Supradicta † tamen procedunt in eo, qui habet iuriſdictionem à Principe, ſecus verò in eo, qui iuriſdictionem haberet ab alio inferiore, is enim non poſſet extra territorium iuriſdictionem etiam voluntariam exercere, & ſic nec electiones, de quibus agimus, facere probat eleganter hanc differentiam allega. l. 2. de offi. Proconſ. quatenus Procōſuli extra vrbem exiſtenti concedit exercitium voluntariæ iuriſdictionis, & illud denegat eius delegato, & tractant ibi omnes doctores, Rolan. à Valle. in conſi. 91. num. 12. vol. 3. idem tenent Bar. & Bal. in l. 1. C. de ſum. Trini. & fid. Catho. ille nu. 33. hic verò nu. 14. Decius in l. fin. nume. 6. de iur. om. iud. viden. Antho. de Roſel. in tract. de indulgen. numer. 260. in 16. vol. tracta. Rip. in tract. de peſte tit. de remed. ad cur. peſt. remed. vltim. nu. 56.

111 Vndè † dicebat Bal. in allega. l. 2. & alij, quos reffert Couar. in citat. cap. 10. num. 8. quòd licèt Epiſcopus poſſet extra territorium beneficia conferre, quia is eſt actus volūtariæ iuriſdictionis, non tamen id liceret Vicario ipſius Epiſcopi quaſi habenti ab eo iuriſdictionem, & ſic ab inferiore à Principe, in quo tamen ab omnibus repræhenduntur, & ſignanter ab eodem Couar. & Boer. in locis ſuprà citatis, qui
† vltimus atteſtatur de *deciſ.* Sena. Burdegal. ad id facta, adde Gratia. allega. deciſ. 98. numer.
† 14. vbi dicit ſic fuiſſe in illa Rot. *concluſum* contra Bal. idq. optima quidē ratione, quia Vicarius non dicitur habere poteſtatem ab Epiſcopo, ſed ordinariam, & eandem, quā habet ipſe Epiſcopus, & idem tribunal cum eo, & dicitur ei aſſociatus in iuriſdictione, Boet. vbi ſuprà latè Lel. Zech. de repub. Eccleſi. tit. de Vicar. Epiſcopi cap. 22. nu. 1. Videndus omninò doctiſſimus, ſimulq. religioſiſsimus Thomas Sanchez, cuius ego ingenium, & ſummam diligētiam ſæpè ſum admiratus, cæterū eſt ex Societatis Ieſu Patribus, & hoc ſufficit vt plura ab eo expectari poſsint, in diſputa. de matri. lib. 3. diſputa. 29. per tot. & ſignāter nu. 3. vbi pluſquàm ſeptuaginta ad id doctores commemorat. Peruenit poſt hæc ſcripta ad manus meas Nicolai Garcia de benefi. tractatus, in quo pluribus iſ auctor hanc probat pro Vicario Epiſcopi opinionem 5. par. c. 8. à num. 2. 6. cum ſequent. vbi ad id allegat deciſ. Rot. 5. & vlt. de offi. Vicar. in antiquior.

112 Eadem † proſus diſtinctio actuum voluntariæ, & contentioſæ iuriſdictionis obſeruatur reſpectu illorum exercitij in die feſto faciendi, vel non, vt illi, tamquàm de his, qui expediuntur abſque cauſæ cognitione, poſsint in die feſto exerceri, ſicuti & extra territorium ex eadē ratione fieri poſſe, docuim', hi verò, tamquàm de illis, qui citra cauſę cognitionem expediri non poſſunt, cenſeantur eſſe prohibiti in dictis diebus, ſicuti & ex eadem ratione diximus nō poſſe extra territorium exerceri, qua in re vix eſt vllus qui dubitet ſignanter ex traditis per Guid. Pap. deciſ. 125. per tot. qui pluribus probanit eam diſtinctionem.

113 Sed † quid ſit in iuramēto, quod extra iudicium præſtatur, an illud etiā cenſeatur in dictis diebus prohibitum, aperui ſuprà clau. 1. nu. 29.

114 Quia † tamen multò poſt hęc ſcripta, de currenti ſcilicèt anno 1611. tempore aduentus Excellentiſsimi Marchionis de Almazan Locumtenentis, & Capitanei Generalis in hoc Principatu, dubitatum fuit an poſſet præſtare in die feſto iuramentum, quod ſolet per omnes officiales in ingreſſu ſui officij de obſeruandis terræ ſtatutis, & conſuetudinibus, & alias præſtari, ideò ſtatui vlteriùs de eadem re, præter adducta in allega. clau. 1. hoc loci, licèt admodum breuiter, agere.

115 Fuerunt † qui dicerent, & faciliter in ſuprà dicta facti contingentia reſoluerēt pro affirmatiua, exiſtimātes eandē fore in hoc diſtinctionē ſequēdā inter iuramēta iudicialia, & extraiudicialia, quę inter alios quoſcūq. iudiciales actus, & extraiudiciales fuit ſuperi' cōſtituta, caputq. primū de feri. quod in clau. 1. adducebamus, prohi-

prohibens iuramenta fieri in die feſto non loqui de extraiudiciali,ſed imò iudiciali,& addu cebant in terminis Vincen.Mancin.in tract.de iura.eiuſque vi,& effect.par.2.att.17.de iura. ludi.& official. q.3. nu.9.qui clarè ſic reſoluebat,& probabat.

116 Alij † dicebant conſtituendam fore differentiam inter diem dominicum,& alios feſtos dies,vt in illo non poſſint hæc iuramenta præſtari,in alijs verò ſic,ex doctrina Guid. Pap.allega.deciſ.215.num.5.qui approbat hanc differentiam,addebant quòd diſpoſitio c.1.de fer. quę iuramentum prohibet in die feſto, non loquitur ſimpliciter de quolibet, ſed imò de dominico ſolùm,imò c.fin.eiuſdem tit. quod de alijs diebus feſtis verba facit, prohibet ſolùm fieri in eis actus contentioſæ iuriſdictionis, nõ voluntariæ,prout eſt iuramentum iſtud, quod præſtat officialis in ingreſſu officij, & ſunt illa, quę apponuntur in contractibus ad maiorem illorũ corroborationem, & confirmationem, imò de his iuramentis nullum verbum facit, non eſt ergo dicti cap.1. de die dominico loquens diſpoſitio ad alios dies feſtos extendẽda,quorum reſpectu aliam iam habemus in c. fin. diſpoſitionem.

117 Ego autem,† qui pluribus probaui in loco iam allegato,cap.1.de fer.prohibere nedum iuramenta iudicialia, ſed extraiudicialia etiam, de quo Bot.in inferiùs allegan.conſ. 59. num. 43.dicit eſſe magis communem opinionem ſi dinumerentur doctores,qui vnam,& alteram tenent, nec quicquam occurrit, quo compellar opinionem deponere,non poſſum non hic etiam tenere verius mero iure eſſe, non poſſe hoc,de quo loquimur,iuramentum in die feſto pręſtari,imò ſi præſtetur, nulliter cenſeri pręſtitum,nec obligationem inducere, maximè cum habeam plures,qui Ferratij cautelam in ordine 3.quæ id reſoluit expreſsè in officiali iurante in ingreſſu officij ex Lamphran. de Orian.& alijs, approbarunt, qui refferuntur à Manci.vbi ſuprà,ſcilicet Plot.in repeti.l.ſi quãdo n.755.C.vndè vi,Borgni.Caual.deciſ.9. nu. 31.par. 1.& Alpha.in ſuis collecta.nu.483. adde Ioan.Bot.in eodem caſu officialis iurare debẽtis loquentem in conſ.59.num.28.qui ad id allegat glo.in clem.1.verbo,*iudices* de offi. delega.& Cel. Hugo ibidem,Rebuf. in commen. tom.3.in tit.de reproba.teſt.art.1.& 2. glo. vna num.26.& alios per te apud eum videndos, adde Portol.ad Molin.verbo, *Iuramentum*, nu. 63.vbi ſimpliciter tenet non poſſe iuramentũ præſtari in diebus feriatis in honorem Dei, & allegat ad id nonnullos, quos nos ſuprà retulimus,qui in terminis tenent non poſſe iuramentum pręſtari per officialem in die feſto.Et eo etiam maximè moueor ad non deponendum opinionem quia non conſentiam fundamento, quo Mancin. mouetur ad probãdum contrariam,quod ſit in diſtinctione actuum iudicialium,& extraiudicialium tradita à Guidon.Pap.vbi ſuprà,cum enim in allega.c.1. de fer.ex noſtra, & plurium ſententia habeamus expreſſam in iuramento ſiue iudiciali, ſiue etiã extraiudiciali loquentem diſpoſitionem, non ſunt aliundè quærenda argumẽta ad quæſtionem reſoluendam:fateor enim libenter (tibi ego reſpondebo) quòd vera ſit diſtinctio prædicta,cæterùm nego quòd ea procedat in iuramento,cum habeamus tex. qui de illo loquatur expreſsè ſiue iudiciale ſit,ſiue etiam extraiudiciale.

118 Solùm † remanet ſcrupulus quòd c.1. de fer. in quo fundatur noſtra opinio, loquatur tantùm de die dominico, non de alijs feſtiuis diebus,imò quod de alijs feſtis diebus loquitur cap.vlt.eiuſdem tit. de iuramẽto nihil tractat,nec illud modo aliquo prohibet, ſed imò ad cognoſcendum an in illis diebus poſſit aliquid fieri,vel non;ſolùm vult attendendũ an illud iudiciale ſit, vel extraiudiciale, cum autẽ noſtrum hoc,de quo agimus,extraiudiciale iuramentum ſit,indè ſequi videtur quòd debeat permitti in diebus feriatis,præter dominicum, vt actus extraiudicialis.

Sed reſpondeo cum Patre Franciſ. Suar. to. 1.de virtute,& ſta.religio.lib.2. de diebus feſtis c.10.de numer.& compara.feſtiuita.nu.3.dicẽte quòd ſi comparatio fiat in actionibus, & omiſſionibus,ad quas obligat præceptum obſeruãdi feſtos dies, hoc modo, & hoc reſpectu omnes hi dies ſunt æquales extenſiuè, licèt intenſiuè poſsit inter eos aliqua inæqualitas cogitari:dicuntur autem (inquit) eſſe æquales in hoc extenſiuè,quia non obligat dictum præceptum ad plures actiones in vno feſto, quàm in alio, nec ad abſtinendum à pluribus operibus in vno,quàm in alio,quantumuis in ſe ſit vnus alio dignior. Ratio (pergit vlterius) eſt quia tenor pręcepti vnus eſt pro omnibus diebus,nam poſitiuè iubet tãtùm audire Miſſam, negatiuè autem prohibet omnia opera ſeruilia, & omnia,quę ad illa reducuntur,neque in hoc fit ampliatio,aut reſtrictio pro diuerſis diebus, & ſi quis velit fingere varietatem aliquam, nullam regulam, aut rationem aſsignare poterit. Eſt ergo in hoc quędam æqualitas,quæ planè fuit neceſſaria, quia totũ hoc præceptũ fertur per modũ vnius,nec poterat aliter ad diuerſos dies applicari.Hęc Sua.quib⁹ poſteà addit quomodo intẽſiuè poſsit inter hos dies feſtos inæqualitas cõſiderari,quia quò ſolemnius, & dignius eſt feſtũ eo maior eſt obligatio ſeruandi illud, & in illius tranſgreſſione, aut cõtemptu magis peccatur, cuius rei ſignũ eſt quia magis

ſcandalizat, ſeu offendit violatio feſti in vno, quàm in alio, ſed aduertit hanc inæqualitatem non oriri ex forma præcepti, ſed ex materia ipſa, quæ in vno actu eiuſdem virtutis nobilior eſt, quàm in alio, quæ quia meum non tangunt negotium, ideò omittũtur.

Ex huius celebris ſacræ Theologiæ doctoris, ac interpretis dictis ego ad meum inſtitutũ colligo quòd ex æqualitate dierũ dominicorum cum alijs anni feſtiuis diebus, de quibus promiſcuè loquitur, quoad actiones, & omiſſiones, ad quas obligat præceptum eos obſeruandi, oriatur abſq. difficultate aliqua non eſſe conſiderabilem, nec admittendam differentiam, quam aliqui conſtituere voluere inter hoſce dies, ſed imò amplectendum quòd de vno diſpoſitio facta, de reliquis etiam intelligatur.

119 Hanc † noſtram opinionem ſequutus viſus eſt noſter Senatus ſuperioribus annis dum ſpectabilem Hieronymum de Argenſola creatum tunc, & factum pro terræ indigentia, & neceſſitate, donec ſua Maieſtas alium prouidiſſet, vices gerentem Generalis Gubernatoris in hoc principatu (quod nunc habet officium in propietate) per Excellentiſsimum Ioannem Teres Archiepiſcopũ Tarraconæ, & Locumtenentem, & Capitaneũ Generalẽ in eodem
† principatu, *decreuit* iuramentum ſolitum pro ingreſſu officij præſtare debere extra muros præſentis ciuitatis, ex quo præſtari illud oportebat in die ſancti Chriſtophori, qui intra muros eiuſdem ciuitatis ſacer erat, & feſtus, atq. ita factum extitit.

Sed in ingreſſu Excellentiſsimi Marchionis de Almazan, de quo ſuprà, quem fecit in ciuitate Ilerdæ in die diui Bartholomęi 24. Auguſti 1611. & in hac Barcinonenſi ciuitate in die diui Lupi 1. Septemb. qui licèt in Regio Senatu, & illius reſpectu feriatus nõ eſſet, erat tamẽ talis apud ordinarium, & curiam eccleſiaſticã, ad quam ſpectat iuramenti receptio, & ſenten-
† tiæ excõmunicationis prolatio, *reſoluit* Senat' iunctis claſsibus & potuiſſe in dicto die diui Bartholomęi in ciuitate Ilerdæ validè iurare, & poſſe etiam in hac ciuitate ſimile in die diui Lupi præſtare iuramẽtum, & ſententiam excõmunicationis pronunciatã, vti aſſolet, per ordinarium eccleſiaſticum, audire, motus, vt audiui, fuit Senatus ex his omnino, quæ Mancin. loco ſuperiùs allegato, exiſtimans quòd quia hi actus non ſunt contentioſæ iuriſdictionis, poſſunt ideò in die feſto exerceri.

Quid ad hęc dicendum? ſi opinionem, quæ eſt pro validitate iuramenti ſequamur, notoriè ius violare videmur, quod contrarium ſuadet, ſi verò diuerſam amplectimur, vniuerſum mũdum conturbamus, in quo nihil frequentius quàm huiuſmodi iuramentorum in die feſto præſtatio, & contractuum, & actuum voluntariæ iuriſdictionis celebratio.

120 Breuiter † ego exiſtimo quòd mero iure teneat, & ſit ſequenda opinio negans huiuſmodi facultatem iurandi in die feſto, ſed (& hoc maturiùs rem conſiderans nunc addo traditis per me ipſum in allega. clau. 1. nu. 24.) ex generali conſuetudine notoria nedum totius Cathaloniæ, ſed & totius etiam, vt audio, ferè orbis, ſecundum quam ſolitum ſemper eſt contractus fieri in feſtis diebus, & iuriſiurandi religione eoſdem munire, nec eſt vnquam auditum quòd à ſuperioribus ſit pro obſeruãtia iuris canonici, quod contrarium diſponit, id prohibitum, ſed imò ſemper tolleratum, ſuſtineri poſſe, & debere arbitror, qui ſciam
121 † huiuſmodi feſtorum cultum, & obſeruationem minimè eſſe de iure diuino, ſed imò canonico, & poſitiuo, vt vir celebris Nauar. docet in manua. cõfeſſarin. de 3. præcep. decalog. cap. 13. de obſerua. feſtor. in prin. & ſequuntur Ioan. Azor ſocieta. Ieſu inſtitu. moral. to. 1. p. 1. de eo. 3. decalog. præcep. c. 2. de diei dominicæ cultu, & obſeruatione q. 2. & pater Fran. Suar. tom. 1. de virtu. & ſta. religio. lib. 2. de diebus feſtis c. 4. de diei dominicæ obſeruatione, & de feſto Trinitatis nu. 8. & propterea poſſe cõſuetudine, aut poteſtate humana abrogari, vt expreſsiſsimè Azor docet vbi ſuprà, doctrina eſt expreſſa Guid. Pap. in allega. deciſ. 215. nu. 5. & eius additionatoris Ranchin. ad quam etiã Mancin. quem diximus acerrimum eſſe validitatis iuramentorum deffenſorem, tandem cõfugit allega. par. 2. tit. 17. nu. 12. non confidens de opinione quòd c. 1. de fer. loquatur tantùm de iuramento iudiciali, non de extraiudiciali, pulchrum eſt Petri Gregor. dictum in partitio. iuris canoni. lib. 1. de fer. & feſt. dieb. tit. 19. c. 5. quandiu duret feſtiuus dies, dicentis quandiu, & quatenùs feſti dies coli debeant, inſpiciendam eſſe loci conſuetudinem, idque probat ex c. 2. de fer. vbi de hac conſuetudine.

Nec dubites de poteſtate conſuetudinis, quę enim potens fuit, contra eccleſiæ præceptum, permittere caſtellanis veſci carnibus in die Sabbathi, prout viri docti tenent, & Manu. Rodrig. reffert in explica. bullæ Crucia. §. 1. dubita. 3. multò magis dici debet poſſe facere quòd validè hęc iuramenta in die
122 feſto pręſtarentur (mitto † peccatum ſi quod contrahitur per exercitium horum actuum, de quo ego nunc non diſputo, ſed quamuis ita eſſet, remaneret tamen actus validus, quod eſt quod nos quærimus, prouti ex Summiſtis, & alijs tradit Ioan. Bot. allega. conſ. 59. à num. 3.)

123 Sed † an per procuratorẽ fieri poſſit electio, de qua loquebamur antequam precedentibus digreſsio-

digreſſionibus forſan non inutilibus nos im-
miſceremus?breuiter tene quòd ſic,ex not. per
glo.in l.cũ eſſet mihi, ver.ſolet ff. de ſerui. ruſt.
pręd.l.certè §.2.ff.de præcar.Auenda,d.cap.19.
nu.21.verſi.quod extenderem, in tract.de exe-
quen.mand.Reg.Neq.enim iſte caſus cenſetur
exceptuatus à regula generali,poſſe quem per
aliũ facere quod per ſe ipſum facere ei licebat.

124 Cæterũ † non dubito quin tali caſu neceſſa
rium foret ſpeciale mandatum,nec ſufficeret
generale,propter rationes,quas ſuperiùs glo.5.
clau.4.nu.46.dum de inuẽtario ageremus,ad-
ducebamus ex Theſau.deciſ.155.quia videlicet
iſto in caſu agitur de magno præiuditio, ac de
re grauiori, maiori vè expreſſis,& aliàs.

Poteſt item hęc electio per dominum fieri
per literas,tex.eſt clarus in cap.ea noſcitur, de
his quæ fiunt à præla.Auenda.vbi ſuperiùs.

Hæc dicta ſufficiant quod attinet ad electo-
res,& nominatores, nominationumq. & ele-
ctionũ impugnatores,& conuertamus paululũ
orationem ad ipſum nominatum,& electũ, &
125 videamus primò num † nam ipſe ſtatim quòd
ſit nominatus, & à ſuperiore electus,teneatur
electioné acceptare, & num ad id cogi poſsit,
Reſponde quòd ſic, non ſecùs atqui tutor tu-
telam acceptare,l.ſi quis magiſtratus ff.de mu-
ner.& honor.vbi tex.apertus *ſi quis magiſtratus*
(inquit)*in municipio creatus muneri iniuncto fungi*
detractet per præſidem munus agnoſcere cogendus eſt
remedijs quibus tutores quoque cogi ſolẽt ad munus,
quod iniunctum eſt,agnoſcendum, tradit Auend.
vbi ſuprà n.24.& ibi de pænis agit, quæ de iure
ſtatutæ ſunt cõtra nolentes acceptare,poſt Im-
pera.qui eas impoſuit,in l. ſi ad magiſtratũ, &
l. ex omnib' domibus C.de decur.lib.10.quas
cõminatam fuiſſe de anno 1608. velle exequi
ferebatur ciuitatem Barcinonæ contra quen-
dam (caſus rarus,qui vix eſt quòd iterum ſuc-
ceſsiſſet, ſaltem poſtquam hoc munus,de quo
mox dicetur,cępit multũ honoris, & lucri ha-
bere,imò omnes ſic illud ambiunt cõmuniter
vt ſummis,& exquiſitis diligentijs, vtinam ne
quandoq. ſatis illicitis,procurent in burſas im-
mitti vndè extrahuntur qui talia munera exer-
ceant)velle (inquam) has pœnas exequi ciuita-
tem Barcinonæ de anno 1608. ferebatur cõtra
quendam,quem cum ſors feciſſet Cõſulem ſe-
cundum eius inclitæ ciuitatis, nolebat tamen
acceptare,nec munus ſubire.

126 Id tamen † nõ eſt perpetuò verũ,ſunt enim
plures caſus,in quib' quis excuſari poteſt,duo-
decim ex ipſis reffert Auenda. vbi proximè,
quos breuiter hic refferem' eorũ gratia, quib'
liber ille in promptu nõ eſt,aduertens lectorẽ,
quòd ad eum recurrat pro perfecta dictorum
caſuum intelligẽtia,& doctrina,ſi forſan caſus
occurreret quo de altero ipſorum diſputari
oporteret.Poſſunt igitur excuſari nobilis ſi eli-
gatur ad officium vile,indignus ne acceptãdo
incurreret pœnam,infirmus perpetuo morbo,
cõfinatus,vel relegatus à ciuitate,alibi electus
ad aliud ſimile officium, etiamſi electionem
impugnaret, electus eodem tempore in loco
originis,& in loco domicilij, nam iuſtè poteſt
non acceptare electionem loci originis, filius
electus ad officium, quod proximo ſuperiori
anno pater habuit,cum non admittatur huiuſ-
modi officiorum cõtinuatio, excomunicatus,
debitor Reipublicę,qui non dedit rationẽ,nec
reliqua ſoluit, priuatus ab honoribus futuris,
habens priuilegium à Principe ne eligatur ad
munera,& habens duodecim liberos, de quo
vltimo caſu vide Theſau. deciſ. 267. pluribus
agentem, & plures quęſtiones ſuper eo in Se-
natu Pedemontano *deciſas* pertractantem, &
de ſupradictis omnibus,& alijs excuſationibus
vide Geor.de Cabedo deciſ. Portuga. 84. per
tot.par. 2.

127 Quibus † adde & alium caſum, vt aduoca-
tus excuſari etiam poſſit ab horum officiorum
acceptatione,cum is à munerib' perſonalibus
habeat de iure exemptionem,l. medicos, de
profeſ.& medi.lib.10.C.Nat.in conſi.65.nu.1.
Rip.in tract.de peſte tit.de remed. pręſer. con.
peſtem,num.216.Fran.Mar.deciſ.636. nume.5.
pluribus comprobat de his agens Iacob. Ben.
in tract.de priuil.Iuriſcon.par.3.priui.96. nu.2.
Quod idem an concedatur alijs doctoribus ac
tu non legentibus,tractat idem Ben. ibidẽ nu.
5.& nos etiam aliqua diximus in eod. hoc tra-
cta.clau.3.glo.3.de domicellis,num.16.Atq.ita
mihi videri de iure procedere reſpõdebam de
anno 1605.cuidam Iuriſperito mihi valdè fami
liari patriæ meæ chariſſimæ,qui cum fuiſſet no
minatus ad officiũ Locumtenentis Vicarij eo
in loco,excuſari voluit ab eo munere, vide ta-
men pro perfecta huius articuli habenda reſo
lutione Cabedo d.deciſ.84.num.45.par.2.

Excuſantur etiã ab his muneribus, ſicuti &
à quibuſcunq.alijs perſonalibus,ſenes 70. an-
norum per l.vni.C. qui æta. ſe excuſ. & tradit
Rip.in tract.de peſte tit.de priui.contrac. cauſ.
peſt.num.222.Cabedo d.deciſ.84.nu.43.to.2.

128 Cæterùm † quid erit agendum ei,qui nomi
natur,ſi pretendat exẽptionem? Dic quòd te-
netur appellare,ne aliàs tacendo electionem,
vel nominationem ſuo conſenſu dici poſsit cõ
firmaſſe,l.hi qui,& l.nominationes C.de appel
la.& tradit Auenda.in allega.cap.19.nume. 26.
verſicu.*his caſibus*,Cabedo allega.deciſ.Portu-
ga.84.num.27.& 34.par. 2.vbi ſignanter dicit
quòd ſi appellans obtinet, ſumptus recuperat
ab eo,qui per inuidiam nominauit, ex l. 1. C.
de ſump.recup.lib.10.Auil.in cap.prętor.cap.
17.glo.elijam num.4.

129 † Benè Anto.Fab.in ſuo Codice lib. 7.tit.29. quorum apel.non recip. diffini.2. vbi de *obſeruantia* Senatus Sabuſ.quo loci, quæſo, aduertas vt præcedentem huius auctoris diffinitionem cum hac componas, quę poſſit eſſe ratio, ob quam tutori dato non admittatur regulariter appellatio niſi excuſatione propoſita, & ea reiecta, ea eſt quia remedium illud excuſationis quaſi ordinarium habet, quod per priùs proponere debet, quàm ad quaſi extraordinarium appellationis auxilium recurrat, iuxta l. 1. §. ſi quis tut.ff.quand.appellan.ſit, §.ſi quis autem, inſti.de excuſa.tut.cū ſimil.noſter verò electus, & nominatus ad officium licèt remedium excuſationis habeat ſicut tutor, non tamen vt illud ſeparatim poſſit opponere, ſed præciſè tenetur appellare, & excuſationem appellando proponere, ad idem vide Stepha. Gratia. deciſ. ptolin. Marchiæ 30.per totum, vbi eiuſdem rei hanc, & alias rationes adducit.

130 An autem † ſi iſte electus non appellaſſet, ſed imò ſpontè, & voluntariè abſque proteſtatione aliqua munus illud acceptaſſet, dici proindè poſſet renunciaſſe, vel aliàs ſibi præiudicaſſe in priuilegio immunitatis à muneribus publicis, quam haberet, ſi non quo ad omnia, ſaltem quo ad illud, quod ſemel voluntariè acceptaſſet, ita vt teneretur illud iterùm acceptare ſi denuò ad illud eligeretur, dubitationis eſt non modicæ, in qua illud reſolutiuè dicendum cenſeo quòd non propterea dici poterit ſibi pręiudicaſſe in ſuo priuilegio immunitatis is, qui, vt dictum eſt, voluntariè huiuſmodi munus acceptaſſet, nec quo ad ipſum, nec quo ad alia, per tex.in l.voluntariæ C.de excuſa.tutor. Bar.in l.1.in fin.de conſt.Princip. Alex. in cōſi. 15.num.8.vol.5.pulchrè in hac materia declarando plures caſus procedit And. Gayl. pract. obſeruan.lib. 2.obſer.60.num. 12.& antè eum Feli. à quo ipſe mutuauit, in cap. cum acceſſiſſent num.30. de conſtitu. & ibi etiam Abbas, ſingularia, ſicut breuia, ſunt verba allegatæ l.voluntariæ C.de excuſa.tutor. *voluntariæ tutelæ munera priuilegijs nihil derogant*, idem probat tex.in l.2.C.de his, qui ſpon.pub.muner.lib.10.

131 Idē † dicim' de eo, qui licèt immunitatē haberet, paſſus tñ fuit ſe deſcribi in æſtimo, & cathaſtro, vel libro ſolutionum nō præiudicat ſibi in futurum, ſed pro illa tantùm vice, Felt. in allega. cap.cum acceſſiſſent, num. 29. extra de conſtitu. Ludo. de Goſadin. conſ. 23.& Iacob. Menoch.qui benè materiam hanc explicat; in tract.de pręſump.lib.6.pręſump.41.num.6.optima eſt in propoſito deci. Put. 188.nu.3.lib.2.

132 Et † generaliter vt regulam habeamus generalem, quę omnes in materia caſus contingentes compræhendat, aduertendum eſt quòd quando priuilegium cōtinet effectum ſucceſſiuum non tollitur per vnicum actum; ſecus quando continet effectum momentaneū, ita Bar.in alleg. l. fin. num. fin. ff. de conſt. Prin. Gayl.allega.obſer.60.num. 11. exempla in habentibus actum ſucceſſiuum ponunt doctores ſuprà citati in duobus illis caſibus, quos ſuprà reſoluimus, in habentibus tamen actum momentaneum exemplum ponit Bar.in alleg.l.fi. nu.fin.de conſtit.Prin.de l.1.C.de iur.dom.impetran.vbi creditor, qui impetrauerat à Principe vt liceret ſibi poſſidere pign' iure dominij, ſi poſteà exegerit à debitore vſuras, per illum actum cōtrarium cenſetur priuilegio prędicto renunciaſſe.

133 Aduertendum † etiā eſt ad eius quod tractamus negocij maiorem declarationem id quod traditur in com.opinio.in 1. vol. loco. 1. tit.18, de decimis cap.2.nu.2.ante finem, communé eſſe, & indubitatam concluſionem quòd quādo priuilegium continet actum reiterabilem illi non præiudicatur ſpatio triginta, vel quadraginta annorum, citat Beniteo.deci.13.nu. 9.

134 Et † finaliter ad huius rei intelligentiā notanda eſt doctrina Bar. in d. l. 1. C. de his, qui ſponte &c.lib.10.Panor.in cap.cū acceſſiſſent, nu.7.de conſtit.& Gayl.vbi ſuprà nu. 10. quòd aut eſt directa contrauentio, & ea inducit renuntiationem priuilegij, exemplū conſtituunt in d.cap.cum acceſſiſſent, & in d.l. 2. C. de iur. dom. impetr. aut eſt indirecta contrauentio, prouti hæ, de quibus ſuprà diximus in ſponte ſuſcipiente munus publicum, vel ſoluente talliam, aut collectam, & hanc dicunt non inducere renunciationē. Ego tamen omni caſu cōſulerem quòd fieret proteſtatio ab eo qui actū ſponte facit, ad quem non tenetur, tunc enim abſque dubio non præiudicaret contrauentio priuilegij, nec res aliquam pateretur difficultatem,

135 conſeruatur † enim ius per proteſtationē, ad tradita per Menoch.in allega. pręſump. 41. nu.11.lib.6.poſt Bar.& Feli. & alios ſuprà citatos.

136 Sed † quid erit è conuerſo dicendum in eo, qui cū poſſet ad aliquod officium, ſeu munus publicum concurrere, & de facto in eum ſors cecidiſſet pro eo gerendo, renunciauit eidem, propter aliquod forſan impedimentum naturale, quod haberet, vel aliàs cenſens ſe illud nō poſſe exercere, an per huiuſmodi renūtiationē cenſeatur renunciaſſe muneri, adeò vt quandocunq. in eum poſtea contingat ſors, non debeat, nec poſſit admitti? Huic dubitationi facilem eſſe iudico reſponſionem ex eiſdem his, quę in pręcedenti latè deduximus, aut enim iſte renuncians renunciauit ſimpliciter ſorti, quæ ſuper eum cecidit, & tunc hæc contrauētio non poteſt pręiudicare niſi pro illa vice tantùm, aut verò renuntiauit ſolempniter ſortibus

etiam

Digitized by Google

etiam futuris,& tunc clarus eſt caſus quòd ſibi
præiudicat,integrum enim cuiq.eſt renuntiare
fauori ſuo,vt alias in hac materia dicebat Rom.
Pont.in cap.ſi de terra,extra de priuil.Iſte caſus
diſputatus fuit in Senatu de anno 1605.in cau-
ſa in eo vertenti ad relationem egregij Senato
ris Iacobi Pineda inter Bernardum Pena phar-
macopolam Vicen.& Cōſules, ſiue Iuratos di-
ctæ ciuitatis,& tandem in fauorem dicti Pena
† *reſolutus* cum declaratione facta 5. Septembris
dicti anni 1605.declarando ſcilicet non potuiſ
ſe dictum Pena inhabilitari pro officio Conſu
lis, pro quo ſorte extractus fuerat ex eo quòd
ſæpè ſæpiùs tam in cōſilio generali dictæ ciui-
tatis, quàm publicè dixiſſet, & declaraſſet ſe
nolle eſſe conſulem dictæ ciuitatis, neque præ
eſſe muneri,neque officio Cōſulis, vel Iurati,
quia erat ſurditate impeditus,*quia*(& ſunt hæc
& pręcedentia verba ſententiæ) *non conſtat il-
lud dixiſſe tempore,& loco congruis, neq. vocatū per
conſules,aut conſilium dicta ciuitatis ,& verba per
eum prolata erant verba narratiua neceſſitatem non
importantia &c.*actuario Paulo Daroca.
137 Is † autem,qui poſt tot paſſas tempeſtates,
totq. ſedatos tumultus,quos, & quas ſuperiùs
latè tradidimus ſuſcitari poſſe contra nomina-
tum quominùs munus exerceat , & eo potia-
tur,vel etiam ſine eis,meruerit pacificè; quod
erit non parum,electionem à domino loci ob-
tinere,non dicetur ab vniuerſitate , quæ eum
nominauit,habere iuriſdictionem , ſed ab ipſo
domino confirmante,& eligente, §. ius iuran-
dum verò, in auct.de deffenſor. ciuit.colla.3.&
ibi Ang.tex. vbi Bar. & cæteri in l. nulli C. eo.
tit.pluribus id probat Moli.de primog. Hiſpā.
l.1. cap.25.num.10.Auenda.in ſæpè allega. capi.
19.de exequen.mand.Reg.in 1.par.num.21.ver
ſi.facta autem electione:Ratio eſt quia cum v-
niuerſitas non habeat iuriſdictionem facile
138 credetur non poſſe illam dare.Sed † ad quid
proderit ab vno,an ab altero dicatur habere iu
riſdictionem vide caſum apud Moli. vbi ſupe-
riùs , in quo maximè intereſt vnum ſit , aut
aliud,quem nos omittimus,quia ad nos nō per-
tinet.
139 An † autem ea iuriſdictio,quæ datur,& con
ceditur huic ſic electo ſit ordinaria,vel delega-
ta,contrariæ repetiuntur doctorum ſententiæ,
140 altera,quę delegatam eam facit, vtpote † quia
ſolus Princeps,& lex poſſint ordinariam con-
cedere,iux.l.1.§.cum vrbem, de præfec. vrb.l.
more maiorum, de iuriſd.om. iud, eam tenet
Alex.in rub.de offi.eius &c. num. 17. & quos
reffert Moli.vbi ſuperiùs num.12. Altera verò,
quę ordinariam,dummodo ex ſciētia, & tolle-
rantia Principis,ſicuti noſtro in caſu,iuriſdictio
concedatur , hanc amplectitur Bar. in l. nec
quicquam §. vbi decretum de officio proconſ.

in prima lectura à num.5.& in ſecunda num.8.
Dida.var.reſol.lib.3.cap.20.nu. 4. & quos alle-
gat Moli.loco ſæpè citato.
Hac in controuerſia nobis magis proculdu-
bio placet ſecunda opinio,ex ratione pręmaxi-
mè,quàm,eam ſequens,tradit Moli.quia vide-
licet in priuilegijs Principum,in quibus huiuſ-
modi iuriſdictiones Baronibus fuerunt con-
ceſſæ,reperitur communiter conceſſa facultas
eam exercēdi per ſe ipſos,vel per ſuos Locum-
tenentes,ſeu Vicarios,& quia generalis con-
ſuetudo horum Regnorum,iuxta quam iſti of-
ficiales ſolent de cauſis meri imperij, quæ de-
legari non poſſunt,cognoſcere,ſimul cum tol-
lerantia Principum ; & vſus cōmunis eam ap-
probauit,atque ideò dicit idem Moli.hanc o-
pinionem fore in iudicando,ac conſulendo in
trepidè ſeruandam, Viden. Maran. in ſpecu. iu-
di.par.4.in 5.diſtinc.num. 10. qui benè loqui-
tur.
141 Quid † autem interſit iudicem eſſe ordina-
rium,vel delegatum,videatur per Maran. qui
benè tractat vbi ſuprà à num.23. cum mult. ſe-
142 quent.Et † ſignanter ea differentia eſt ſummè
notanda quòd propterea officium huius offi-
cialis non expiraret per mortem domini con-
ſtituentis,Caſſane.in cōſuet. Burgun. rub. des
iudices §.6.in tex. ibi; meſſiers,& ſergens , nu.
83.Maran.vbi ſuprà num.61.vbi vide limitatio
nes,& Antho.Olib.in vſat.alium namq. cap.4.
num.38.& 45.de iur.fiſ.in noſtris conſtitu.
143 Poterit † igitur iſte officialis ; cum ordina-
riam dicatur habere iuriſdictionem,omnia ex-
pedire,& facere,quæ ipſe dominus ; docet latè
144 Maran.vbi ſuperiùs num.20.& 21.Nec † regu
lariter poterit durante tempore, ad quod fuit
electus,quod ſolet eſſe triēnium ; reuocari,vel
aliàs iuriſdictione priuari , quod ; præterquàm
quòd ſatis clarè probat tex.in §.ius iurandum,
in auct.de deffen.ciuita.colla.3. & docet Auē-
da.in ſæpè allega.tract.de exequen. mād. Reg.
cap.3.num.4.verſi.vndecimo deducitur, & Bo
uadil.in ſua politi.lib.2.c.16. num. 135. deduci-
tur etiam ex priuilegijs vniuerſitatum, quorū
vigore fiunt huiuſmodi electiones in certum
tempus limitatum,niſi adſit iuſta cauſa,præce-
dente tamen debita monitione,ad tradita per
Auenda.vbi ſuprà 1.par.cap.4.num.3.& cap.12.
verſi.negligentia autem,Paris.de Put. in tract.
de ſyndica.tit.de exceſ.Baro.Gram.vot.28. nu.
28.plenè And.Gayl.pract. obſer.lib. 1.obſer.17.
† per tot.vbi tradit *obſeruātiā* Cameræ Imperia-
lis,Ioachim.Myntſing.ſingu.obſer.centu.5.ob-
ſer.8.Menoch.de arbit.iud.lib.1. q.55.per tot.
vbi de cauſis ad id ſufficiētibus,& Ludo.à Pe
gue.in deciſio.crim.Regij Cathaloniæ conſilij
† cap.36.vbi de *deciſione* Senatus circa appræhen
tionem iuriſdictionis Baronis à Rege certa de
cauſa

cauſa ibi expreſſa facta, Iacob. Can. var. reſol. 2.par.cap.1.num.167. & à fortiori iuſta cauſa ac-
† cedente poterit ab officio ſuſpendi, ita *declara uit* Senatus die 8.Octobris 1592.in cauſa Hieronymi Pons,& Almar villæ de la Biſbal Baiuli naturalis dictę villæ contra Reuerendiſſimum Gerunden.Epiſcopum eius loci dominum, ad relationem egregij quondàm Senatoris Guillermi Sunyer verrẽti: cauſam dictę ſuſpenſionis iudicauit Senatus legitimam ex quo noluerat dictus Baiulus obedire mandato Epiſcopi, qui præceperat eidem quatenus aſſiſteret, & præſens eſſet executioni ſententię fuſtigationis latę contra quoſdam facinoroſos homines fiendæ in dicto loco de la Biſbal,ipſe autẽ non ſolùm noluerat præſens eſſe , verùmetiã ſuum locumtenentẽ,ne poſſet aſſiſtere,reuocauerat, quia tamẽ à die ſuſpenſionis ad diem dictæ declarationis lapſi fuerant duo anni,& tres menſes, cẽſuit Senatus ſatis per eam ſuſpenſionem fuiſſe punitam culpam dicti Almar.

145 Vbi † autem creatus foret officialis durante beneplacito dubium eſt num illud poſſit ſine cauſa reuocari, & primò quidem videtur quòd ſic,quia beneplacitum nulli legi ſubiacet,vulg.l.fideicommiſſa §.ſi fideicommiſſum verſi.*quamquam*,iunct.glo.ver.*volueris*,de leg.3. Nat.in conſi.608.num.5.& Gayl. pract. obſer. lib.2.obſerua.60. nu. 15. Item quia beneplacitum morte concedentis finitur, & expirat,l.4. locatio ff.loca.cap.ſi gratioſè de reſcrip. in 6. qua de re longiſſimam cõfecit diſputationem Carol.Tapia in repeti.l.fin. C. de conſti. Princip.c.3.in 2.par.à num.5.vbi ſecundum varias, & diuerſas formulas, quibus hoc cõcipi ſolet, diuerſos etiam caſus reſoluit,Dida.lib.3. var. c. 15.num.4.Gayl. pract.obſer.lib.2. obſerua. 60. num.16.Menoch.de arbitr.iud.lib.1.q. 69. nu. 5.Hipol.de Marſil.in rub.de proba.num. 270. Capi.deciſ.136.& ibi addi. Proſper. Pet. cũ in-
146 finitis,quos ipſi allegant , non † aliter , neq. alia ratione niſi quia per mortem præſumitur inducta tacita reuocatio voluntatis, cum per eam finiatur,d.l.4. locatio ff. loca.Si ergo per mortem cenſetur beneplacitum reuocatum ex eo,quòd per eam inducatur tacita , & præſumpta concedentis reuocatio, multò magis dici debebit illud reuocari poſſe per cõtrariã voluntatem concedentis.

Cæterùm in contrarium eſt communis quòd imò huiuſmodi beneplacitum ad libitũ, & ad nutum non poſſit abſque iuſta cauſa , & ſine illius cognitione reuocari , & in officijs, quæ ſunt per noſtras conſtitutiones inſtituta, creata, & formata, latè probat Antho.Olib.in vſat.alium namque,cap.4.num.49.de iure fiſci,ex eo præſertim quòd cum in iuribus patrię, quæ dant Principi electionẽ, & nominationẽ, non contineatur quòd poſſit ipſe ſuos officiales ad nutum reuocare, indè fit quòd facultas reuocandi in nominatione, ſeu electione per illa verba, *durante noſtra mera, ac libera volũtate, vel beneplacito* ſibi retenta intelligenda veniet
147 ex cauſis à iure expreſſis,& non aliàs , ac † proindè dicit huiuſmodi prouiſionem non poſſe dici propterea temporalem,ſed imò perpetuã, pulchrè pluribus probat Guil.Benedict.in cap. Raynuntius,ver.duas habens filias, nu.37. extra de teſtam.adde Alex.Rauden.de analog.c. 40.num.59.vbi dicit quòd imò de priuilegio ad beneplacitum idem eſt iudicandum atque de perpetuo,noſter Canc.li.3.var.c.1.de actio. & obliga.num.99.& 100.& c.12.de offi. iudi. tabul.num.190.cum ſequent.vbi alios allegat, vide longam remiſſionẽ Proſper. Petræ in addi.ad Capi.deci.116.in littera B.Bouadilla in ſua politi.lib. 1. cap. 16. de la reuoca. de Tinien. nu.35.

148 Sed † quid tunc operabuntur illa verba,*durante noſtra mera,& libera volũtate,ſeu beneplacito*? Reſpõdẽt Oliba,& Benedictus vbi ſuperiùs operari quãdam in nominato, & prouiſo perpetuam monitionem,& ſtimulum ad benè,& fideliter ſe habendum in exercitio officij. Nec dicunt obeſſe quod in ſuperioribus dicebam⁹ beneplacitum finiri per tacitam reuocationẽ, ſcilicet per mortem,ergo multò fortiùs per expreſſam.Nam Reſpõdẽt nec verum eſſe quòd mors operetur tacitam reuocationem , nec etiam quòd in omni caſu per mortem finiatur beneplacitum.Primum probant Bar.in l.more maiorum, nu. 8. de iuriſd.om.iud. Menoch.in allega.lib.1.de arb.iud.q.69.num.13.Maſcar.de proba.concln.188.num.9.& 10.& Carro.deciſ. ſeu caſ.18.num.6.cum alijs,quos allegant, ſecu-
149 tè † conſtituentes quòd quamuis voluntas morte finiatur,per eam tamen non inducitur reuocatio,l.mandatum C.mandati, & §. item
150 ſi adhuc,inſtit.mandati:aliud † eſt enim voluntatem ceſſare, & aliud voluntatem reuocare, vt dicebat Maſcar.d.concln.188.num.10. benè Dida. qui hanc facit cõmunem omnium opinionem, lib. 3.var.cap.15.nu.5. pluribus exornat Alex.Rauden.reſpon.54.num.72.lib.6.idẽ Rauden.de analog.cap.40.num. 61. quod adhuc probant non ineleganti ſimili deſumpto ex tex.in cap.ſi delegatus,de offi. iud.de leg.in 6.quaten⁹ habet,quòd ſi quis cauſam alicui delegauerit donec eam duxerit reuocandam , non cenſetur reuocata commiſſio per mortem delegãtis,circa cuius tex. interpretationem in propoſito,de quo agimus , videndi ſunt Menoch.& Dida.locis ſuperiùs allegatis,qui de eo pluribus agunt cum reliquis doctoribus ſuprà citatis.Secundũ verò,quòd non ſit perpetuum beneplacitum expirare, & finiri per mortem,

ex eo

Digitized by Google

ex eo ſignanter probatur quod tradunt docto-
tes eam regulam fallere,& limitari vt non ha-
beat locum quando verſatur publicus fauor,
& vtilitas,pone exemplum in Principe conce-
dente ſuam iuriſdictionem ad ſuū beneplaci-
tum,ea enim conceſſio non finitur morte ip-
ſius Principis,probant Bal.in l.meminiſſe,pro-
pè finem, de offi.procon.& lega.Franch.in d.
cap.ſi delegatus, de offi.& poteſt. Iud. delega.
in 6.Vant.in tract.de nullita.tit. de nullita. ex
deffect.iuriſdic. delega.num.104. Menoch. d.
q.69.num.8.Maſçar.vbi ſuprà num.5. Carro.
allega.deciſ.ſeu caſu 18.num.4.& 5.Barboſ.in l.
quia tale,n.85.ff.ſolu.mat.latè Brunorol.à Sole
q.lega.18.per tot.vbi diſputat an bannū ad be-
neplacitū bāniētis illatū cēſeatur reuocatū per
illius mortē,vel expiraſſe, latè Tapia vbi ſuprà,
& Capici.deci.136.per tot.benè Olıba d. cap.4.
† nu.49.vbi tradit quod omnes vidim' *ſucceſſiſſe*
de an.1598.ſequuta morte potētis Regis Philip
pi,per quam non propterea expirarunt officia
iuriſdictionalia ad beneplacitum cōceſſa, pra-
cti.noſter Mier.in conſtitu.preterea,nu.2. & 8.
col.6.vol.1.fol.167.& Fer. in obſeruan. Guber.
† gener.Catha.par.1.cap.9.vbi tradit idem *obſer-
uatum* fuiſſe ſequuta morte Regis Ferdinandi,
& Imperatoris Caroli quinti,atq.ita vſu obſer-
uari tradit Gayl.in allega. lib.2.pract.obſer.ob-
ſerua.60.nu.16.pulchrè Capici.deciſ.136.nu.4.
† vbi ita *declaratū* tradit à Sena. Neapol. Ad tex.
in d.cap.ſi gratioſè in contrarium allegatum
reſpondet Van.vbi ſuperiùs diſpoſitionem il-
lius tex.ideò factam fuiſſe quia ceſſabat ibi fa-
uor publicus,ac publica vtilitas,latè de hac ma
teria per nob.Ludoui. à Peguera in nouiſſim.
deciſ. c.28.per tot.

Verum igitur videtur quod ſuprà firmatum
eſt huiuſmodi beneplacitum concedentis non
poſſe reuocari ſine cauſa.Et licèt apud Capi. vi
deatur eſſe deciſ.116.pro contraria opinione in
nouiſſima editione additionata per Proſp. Pe-
tram(nam in antiquis non vidi quòd quicquā
diceretur an vno, vel alio modo Senatus ille
Neapoli.declaraſſet) verùm non deſunt ratio-
nes in eadem deciſ.imò omnes ad hoc tendūt
vt concludant potiùs non poſſe beneplacitū
ſine cauſa reuocari,quibus an magis, quàm de-
ciſioni ſit ſtandum, tu prudens lector iudica-
bis.Hæc melior proculdubio, & vrbanior eſt
ad Capi. reſpōſio, quàm quę in alio propoſito
ad aliam eiuſdē Capi. deciſ. fit à Marcobru. in
conſ.106.in prin.volente (forſan quia neſcie-
bat aliàs reſpondere his, quæ ab eo adduce-
bantur contra id, quod ille volebat) aucto-
ritati Capicij modicum eſſe deffetēdum prop-
ter rationes ibi per eum traditas,in quibus an
benè dixerit, ipſe videbit,faxit Deus ne de ip-
ſo,& d nobis peiora, iuſtiori forſan ratione,alij

† dicant.Sic *declaraſſe* in facti contingentia pro
hac opinione Senatum Burdegalen.auctor eſt
Nicola.Boer.deci.149.num.18.Sic etiam ſe vi-
† diſſe plurièѕ *iudicatū* reffert Hieronymus Ce-
ual.in commu.contrà commu.q.425.num. 28.
vbi,prę alijs,viden.eſt,quia plures allegat, qui
de hac materia agunt hic propterea conſultò
omiſſos. Succeſſit etiā is caſus in Senatu diſpu-
tandus de anno 1610.in cauſa in eo vertenti
coram egregio Senatore Franciſco Mijauila,
& Franqueſa, ſcriba Iacobo Agramunt, inter
Anthonium Padilla,& Paulū Roſſello, in qua
† ſub die 26.Octob.1610.*reſoluit* Senatus, ex do-
ctrinis ſuperiùs allegatis,nō potuiſſe Excellen-
tiſſimos Duces Cardonæ reuocare ſine cauſa,
& illius cognitione, quandam conceſſionem,
quam durante beneplacito,& mera voluntate
fecerant alicui, his verbis, *Nec aliàs conſtat di-
ctum beneplacitum fuiſſe legitimè reuocatum præce-
dente cauſa cognitione*,vidi concluſionem in ar-
chiuo regio.

151 His † tamen non obſtantibus vidimus non
ſemel de noſtro tempore reuocaſſe ſuam Ma-
ieſtatē abſq.alicuius cauſæ cognitione benepla
citū,quo durante quibuſdā cōmendauerat of-
ficia valdè prehemınētia in Prouincia, & licèt
à principio aliquis inter Prouinciales murmur
audiretur de ſupplicando domino Regi vt dig
naretur pro ſua benignitate officia reſtituere
quibus ſine cauſa,aut ſaltem ſine illius cogni-
tione ablata fuerant, vtpotè quia repugnarent
eiuſmodi reuocationes doctrinis, & opinioni
* doctorum, quæ communiſſima videtur, ſupra-
dictis,non tamen factum fuit,& ideò remanſit
negocium in eo ſtatu quòd ſortitæ reuocatio-
nes fuerunt ſuum effectum.

Hæc ſunt, quæ à doctoribus tradūtur in hac
materia,ex quibus vides omnes ferè cōcorda-
re, vix aliquo diſcrepante, quòd requirat cauſæ
cognitionē reuocatio beneplaciti, à qua opi-
nione,ne ſolus,ac ſingularis videar,ac temera-
rius recedens à tam ſecurè per omnes firmatis
ſententijs,& reſolutionibus, nec ego recedo,
ſed velim mihi cōcedatur dicere quid ſit,quod
eam mihi opinionem,ſi non improbabilē, du-
biam reddat.

152 Id † eſt quòd ſciam; prout hac clau.glo.9.p.
3.à num.4.cum ſequent.pluribus fundaui,ma-
ximam eſſe communis vſus loquendi efficatiā
circa vocabulorum intelligentiam, & ſignifi-
cationem,adeò vt præferatur illa proprietati
proculdubio ſermonis:hoc ſi ita eſt,quis, quæ-
ſo,mihi dicet quòd non intellexerit, & intelli-
gat vulgus quòd concedere ad alicuius bene-
placitum ſit concedere ad meram tantùm, &
nudam voluntatem concedentis, & donec
ille non duxerit priuilegium,& conceſſionem
reuocandam? certè non vnus ex mille,ergo benè
videtur

videtur concludi vel quòd ita beneplacitum debeat intelligi, vel quòd, ſi aliter intelligatur, ſit proculdubio violentia verbi ſignificationi, quam communis vſus loquendi, ac communis intelligentia ei tribuit.

153 Præterea † argumentum de ſuperfluitate vitanda valdè appoſitè huic negotio applicatur: ſi enim in officijs quibuſcunque perpetuis licitum eſt ex cauſa, & cum illius cognitione reuocare conceſſionem, nihil plus videntur verba, *durante beneplacito*, operari, vel concedenti tribuere quàm ipſe per diſpoſitionem iuris haberet.

Vidi ſuprà quid ſuper hoc dicerent Benedic. & Oliba, operari verba prædicta quandam in nominato, & prouiſo perpetuam monitionem, & ſtimulum ad benè, & fideliter ſe habendum in exercitio officij, ſed id non ſatisfacit, habent enim iam per ius commune prouiſi hanc perpetuam monitionem, & ſtimulum dum ſępiùs audiunt illud, quod ſemper loquitur, monens officiales vt rectè, prout decet, ſe habeant in adminiſtratione, & regimine officiorum ſcituros quòd ſi id non fecerint, mulctabuntur pœna illorum priuationis, & alijs pęnis.

154 Memini † quòd ex his conſiderationibus conſulti de anno 1611. quidam huius ciuitatis aduocati, inter quos ego minimus eram, pro parte Deputatorũ huius principatus, ſuper intelligentia c. 64. cur. anni 1599. inclinabamus quòd illa verba de officialibus tirrenium Cathalonię loquẽtia poſita in dicto c. *Que tots los officials eſtiguẽ à beneplacit dels Deputats, y Oydors los que per ells ſeran nomenats*, hoc eſt, *quod omnes officiales ſint, ſeu exiſtãt ad beneplacitũ Deputatorũ, & Auditorum computorũ qui per eos extiterint nominati*, ſecũdum communem vſum loquendi, & ſecundũ quod iam aliàs alij Deputati intellexerant, & practicauerant, importabant merum, & liberũ arbitrium Deputatorum abſq. aliqua cauſa, & ſeu illius cognitione pro libito voluntatis excercẽdum. Tu cuncta conſidera, & meditare, & quod iuſtius videbitur ſequere, ego cum his diſcurſui finem facio, & ſi non arriſerint quæ hic ſpeculati ſumus, tranſeant cum reliquis, quæ non pauca forſan erunt, quæ omnibus non placebunt.

155 Secundus caſus, † in quo poteſt dominus priuare ſuum officialem iuriſdictione eſt per euocationem cauſarum, quam poſſunt ſine dubio facere domini vaſſallorum. Eſt autem euocatio (vt hinc incipiamus, ne aliqnid, quod expediar, omitatur) litis pendentis coram inferiore ad Principem, vel Superiorem abſque prouocatione facta tranſlatio, hanc definitionem deductam ex cap. vt noſtrum, de appella. & ex l. iudicium ſoluitur, ff. de iudi. tradit Ludoui. à Pegue. in praxi ciuil. titu. de euoca. cauſa. ad Reg. Aud. num. 1. quam tamen, licèt illos taceat, mutuauit à Couar. in pract. cap. 9. nu. 1. & Gayl. pract. obſeru. lib. 1. obſerua. 41. nume. 8. & ij à Rebuff. qui priùs omnium eam tradiderat, in tract. de euoca. q. 2. ſuper leg. Reg. vol. 1. ad qnos, quæſo, recurras cum contigerit de his diſputandum, quia optimè materiam pertractant, nos enim non poſſumus omnia tradere: Eis adde Robert. Lancellot. in tract. de attẽta. 2. par. cap. 10. per tot. & Capel. Tholoſ. deci. 481. Quòd autẽ poſſint Barones, & domini vaſſallorum euocare ad ſe cauſas tam ciuiles, quàm criminales coram ſuis officialibus, & poteſtatibus pendẽtes, & illarum cognitionẽ, & proceſſum, ſiue proſequutionem eis prohibere, probãt Rebuffus in d. tract. de euoca. in prin. q. 5. num. 38. Alber. Bru. conſi. feuda. 92. & Petr. Antho. à Pet. de poteſta. Princip. cap. 6. nu. 108.

† Noſter Senatus in facti contingentia ita *declarauit* quòd poſſit Baro ſiue præſens ſit, ſiue abſens in loco ſuæ iuriſdictionis, aſſumere, & ad ſe auocare ſingulariter cauſas tam ciuiles, quã criminales, & earum cognitionem, & proceſſum, ſiue proſequutionem ſuo officiali prohibere. Et nonſolùm ipſe Baro poteſt id facere, ſed etiam & illius procurator generalis, vel eius Locumtenens quando præſens fuerit in loco iuriſdictionis, poterit in dicto loco iuriſdictionem omnimodam excercere, & cauſas ciuiles, & criminales coram dicto officiali pendentes aſſumere, & nouas inchoare. Dictis tamẽ Barone, & eius procuratore, vel Locumtenente ſuo caſu abſentibus, & ſeu à loco iuriſdictionis recedentibus redeunt cauſæ, & reuertuntur ad dictum officialem, vel eius ſubſtitutum, ſeu Locumtenentem per ipſos terminandę: declarauit (inquam) ita Senatus his eiſdem verbis in cauſa Hieronymi Pons, & Almar de la Biſbal contra Reuerendiſſimum Epiſcopum Gerunden. ad relationem egregij quondàm Senatoris Guillermi Sunyer die 8. Octobris 1592. Actuario Iacobo Bas.

156 Dictum † exiſtimo ſingulariter poſſe fieri has euocationes, quia ſi vniuerſaliter vellet dominus omnes cauſas ad ſe euocare vtiq. non liceret, quandoquidem foret id indirectè poſſe priuare ſine cauſa officialem ſua iuriſdictione, quod vtique non licere dominò ſuprà latiſſimè docuimus: hanc rationem conſiderauit Auenda. vbi ſuprà vt teneret prohibitam eſſe dominis inferioribus cauſarum euocationem, quæ tamen non videtur militare quando Baro ſingulariter aliquas ad ſe cauſas aduocat, ſed tãtùm quãdo vellet omnes vniuerſaliter ſibi aſſumere.

Idem tamen nihilominùs cenſerem dicendum quando dominus vellet etiam ſingulariter

Digitized by Google

ter omnes cauſas, vel maiorem earum partem ad ſe euocare, quia ex huiuſmodi euocatione veriſimiliter poſſet iudex, ad quem ſpectaret, elicere quòd ea fieret ad fraudādum prohibitionem, de qua ſuprà diximus, non poſſe dominū ſine cauſa ſuos officiales iuriſdictionis cō-
157 miſſę exercitio priuare: Lex † autem prohibitiua nedum prohibere cenſetur illud, ſuper quo ſtatuit, ſed & illud etiam, per quod ei frans fieri poſſet per quod peruenitur ad illud, l. non dubium, cum ibi not. C. de leg. l. oratio C. de ſponſal. Anto. Gom. tom. 3. var. reſol. cap. 13. de tortu. reo. num. 4. in littera B. & ibi additio Emanu. Soar. à Ribey. ad quod, vt in vno multos complectar, vide Octauia. Simoncel. de decret. in præfa. nu. 25.

158 Vndè † inferas quòd hæc iuriſdictio, quę datur illis officialibus dicenda eſt cumulatiuè data, & conceſſa, non priuatiuè ad dominum, ad benè not. per Thom. Giam. deciſ. 30. & vot. 28. per tot. Auenda. de exequen. manda. Reg. 1. par. cap. 1. num. 25. Rolan. à Val. conſ. 48. nu. 20. vol. 2. plenè Menoch. de præſump. lib. 2. præſump. 18. per tot. & de arbit. iud. lib. 1. q. 40. nu. 8. plenè Decia. in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 55. per tot. plenè tractat Franc. Muñoz de Scobar de ratiocin. cap. 7. num. 41. cum ſequent. Vincen. de Fran. deciſ. 417. num. 7. Viden. Fran. Marc. deciſ. 100. par. 2. viden. etiam Henri. à Roſſentall nuper, quando iam diu hæc ſcripta erant, in lucem emiſſus in tracta. de feud. c. 5. concluſ. 5. per tot. Iacob. Cancer. lib. 2. var. c. 2. de iuriſdic. om. iud. à num. 199. cum ſequent. pulchra eſt Mynſing. obſerua. 99. centu. 6. vbi iuriſdictionis conceſſionem in dubio dicit intelligendam cumulatiuè, non priuatiuè, atq. ita *concluſum* in Camera aſſerit, & ſic poterit etiam ipſe dominus, ſi pręſens fuerit, eam exercere.

159 Quia tamen † eſt magna differentia inter officiales, qui per dominos vaſſallorum ponuntur ad nutum amobiles, & eos qui ex priuilegio, vel aliàs firmiorem habent iuriſdictionē, qua per eoſdem ſine cauſa priuari nō poſſunt, ideò ſuprà de euocationibus tradita intelligenda fore de prioris generis officialibus, non de poſterioris, ſecurè reſoluūt Dida. in prac. quęſt. c. 9. nu. 4. & videtur colligi ex his, quæ Rebuff. vbi ſuprà, & Auenda. de exequen. mand. Reg. par. 1. c. 5. num. 12. ſcribunt, quibus adde noſtratem Cancer. qui omnium latiſſimè id explicat, & pro hac diſtinctione, & differentia videtur etiam concludere lib. 3. var. reſolu. c. 13. de iur. Caſtro. à nu. 268. cum quo ego libenter de his paulîſper diſputaſſem, & rationem ſciſcitaſſem quare in illa Reuerendiſſimi Gerun. Epiſcopi contra Almat, qui non erat officialis ad nutum amobilis, nec triennalis, ſed imò perpetuus, quia erat Baiulus naturalis, nihil à tunc Epiſcopo recognoſcens, conceſſit Senatus euocationi cauſarum fore locū; ſi vera ſunt quæ is doctor dicit, & fundat? Verùm quia ibi ſcripſit in fauorem chariſſimę patriæ meæ villæ Oloti, cuius ratione optarem nedum quòd per eum ſcripta forent vera, ſed & quòd nullam omnino aliquis ibi haberet iuriſdictionem præter dominum Regem, & denique ei omne bonū deſiderarem, ideò decreui de his vlteriùs non agere. Cogita quia non videntur à ratione deuiare quæ graues iſti doctores in hac materia euocationis tradunt quando repugnant priuilegia, vel repugnare videntur, vtpote quia per ea ſit ſtatutum quòd per aliquem, per dominū eligendum ex his, qui ſibi per populū præſentarentur, iuriſdictio exerceretur, & ego vix etiā aliud crederem vnquam.

160 Sed † quid è contra nunquid per præſentiā domini dicetur ceſſare iuriſdictio officialis, ſicuti per aduentum, & pręſentiam Vicarij ceſſat exercitium ſubuicarij, & Locumtenentis vide tibi per Anchar. in c. volentes per illum tex. extra de offi. lega. viden. l. fin. ff. de offi. procon. & lega. l. iuditium ſoluitur, de iuditijs, Barba. in tract. de præſtan. Cardin. 1. par. q. 1. nume. 20. in 14. vol. tract. & Ioan. de Selua de benefi. q. 14. num. 18. in 15. vol. tracta.

Sed hęc quæſtio non videtur noſtro, quem tractamus, caſui accommodari poſſe, poſtquā enim reſoluimus quòd cumulatiuè, non priuatiuè ad dominum cenſetur hęc noſtra iuriſdictio officialibus Baronis data, indè conſequitur quòd eius iuriſdictio nō ceſſat per Baronis aduentum, ſed cumulatiuè per eos exercetur, atq. ita communis praxis admiſit.

161 An † autem, ſicut non poteſt dominus durante tempore prouiſionis, priuare ſuum officialem, ſic vt dictum eſt electum, & confirmatum, iuriſdictione, an etiam è contrario idem dicendum ſit in continuatione officij vt illam permittere non poſſit ad aliud tempus poſt finitum primū? Breuiter, & reſolutiuè dic quòd ſic, & quia hęc ſolent fieri clara, & manifeſta ex priuilegijs vniuerſitatū, quibus pro forma ponitur tempus, quo durare debet officialis electus, ideò aliter id confirmari non oportere arbitratus ſum, qui tamen multa ad propoſitū videre voluerit Aymon. Craue. adeat qui hanc opinionem tenet in conſ. 463. per tot.

Et licèt † iſti officiales, de quibus eſt ſermo, tantam habeant poteſtatem, vt prediximus, nō poſſunt tamen quicquam facere, quod pertineat, & concernat iuriſdictionem ciuilem, & criminalem ſine conſilio Iudicis ordinarij per Baronem nominati, & creati, Ita Senat⁹ *declarauit* de anno 1592. 8. Octobris ad relationem egregij quondàm Senatoris Guillermi Sunyer

in

in cauſa Hieronymi Pons, & Almar cõtra Reuerendiſſimum Epiſcopum Gerunden. ſcriba Iacobo Bas, circa quod viden. eſt Bouadil. in ſua politi.lib.1.c.12.à nu.8.

163 Excipiuntur † tamen plures caſus, quos expedire poteſt huiuſmodi officialis abſq; prouiſione,& conſilio ſui iudicis,& aſſeſſoris;capturam videlicet iuriſdictionem ſuam contemnentium,delinquentium crimine fraganti,delinquentium tranſitum facientiũ per locum,& terminum iuriſdictionis ipſius officialis parte inſtante,& ſine ea,dummodo dicti delinquẽtes,quos ſine partis inſtantia cæperit, ſeu capere voluerit, ſint latrones publici, graſſatores, vel banniti,eiecti à pace,& treuga, vel inimici Regiæ Mageſtatis, ad tradita per Paris de Puteo de ſyndicatu ver. captura num. 15. & ver. quia pleruinque, Iul.Clar.in praxi §. fin. q. 28. num.7.Lando à Pegue.in prax. crim. cap. 12. de proceſ.via ordinar.§.3.nu. 9. Specula. in tit.de accuſa.§.1.verſi.hoc tamen fallit, Tib.Decia. in tract.crimi.lib.9.cap. 29. num. 8. vol. 2. Antho. Gom.var.reſol.tom.3. cap.9.de captu.reor.nu. 3.viden.Hiero.à Lauren.deciſ.Auenionen.125. n.7.ita *cenſuit* Senatus eiſdẽ ferè verbis,quibus ſuprà vſi fuimus,in allegata cauſa Pons, & Almar contra Reuerendiſs. Gerunden. Epiſcopum cũ prouiſione decreti exequutionis Regiæ ſententię,de qua in ſuperioribus meminimus,& ei dando formam, die 16. Nouembris 1592.

164 Et † iſtud iudicis conſilium officialem excuſat à culpa ſi quid malè agat, Iaſ. in l.2. num. 4.quod quiſque iuris &c.plures allegat Cancer.var.reſol.par.2.de iuriſd.om.iud. num. 153. & *probat* Senatus,vt conſtat ex traditis per Micha.Ferrer in obſer.Guber.2.par.cap.35.Bouadil.in ſua politi.lib.1.cap.12.n.42. qui declarat quòd ſecùs foret ſi iudex,vel aſſeſſor non fuiſſet per dominum datus,& aſsignatus ipſi officiali,ſed per ipſum voluntariè aſſumptus, tunc enim non obſtante illius cõſilio teneretur officialis de malè geſtis,quia imputatur ei quòd talem ſibi elegerit aſſeſſorem, argumento l. 2. ff.ſi menſ.falſ.mod. dixer. cum ſimil. & alijs, quæ latè refert Cancer.vbi ſuperiùs num. 148. & *probauit* Senatus de anno 1594.in cauſa, de qua ibidem Cancer.

165 Eſt tamen † hoc ſanè intelligendum vt officialis non excuſetur propter cõſilium aſſeſſoris voluntarij ab emenda,& ſatisfactione dãpnorum,ſecus tamen ab iniuria, quia non poteſt dici eum fuiſſe in dolo,argumento tex. in ſæpè allega.l.2.quod quiſque iur.quo ceſſante ceſſat etiam actio iniuriarum,l.ſi non conuitij C.de iniurijs,pulchrè Cancer.vbi ſuperiùs nu. 151.vbi tradit ita *obſeruaſſe* Senatum in caſu, de quo ibi. Memini ego etiam idem *declaratum* fuiſſe de anno 1586.10.Septembris ad relationem egregij olim Senatoris,& poſtea in ſupremo Regni Aragonum conſilio Regentis Ioannis Sabater, in cauſa Petri Matheu agricolæ parrochię de Tayano, contra Petrum Lledo Baiulum eiuſdem parrochiæ,ſcriba Benedicto Sacares.

166 Sed in † caſibus,in quibus conſilium iudicis,ſeu aſſeſſoris excuſat officialem,vt ſuperiùs dicebamus,quis tenebitur de malè geſtis,an ipſe iudex,an verò qui eum creauit,& conſtituit Baro?contingit enim perſæpè huiuſmodi iudices nihil,vel parum habere in bonis, & cũ nõ ſoleant cautionem pro reſpondendo in ſyndicatu præſtare,dubitant ij, quibus ab eis fuere dampna illata, vndè habebũt ex quo ſatisfiãt, ſi poſteà condempnentur dicti officiales. Hãc quęſtionem tractant Calicius in extrauagat. cur.cap.7.num.117.& Cancer.in allega.cap. 2. de iur.om.iud.num.153.in malè geſtis ab officialibus Regijs an teneatur dominus Rex ad eorum emẽdationem.Imprimis pro affirmatiua opinione quòd teneatur Baro, facere videtur

167 quod † communiter dicitur officialem teneri pro malè geſtis à ſuo Locumtenẽte,l. nullus qui,& l.neminem C.de decurio.lib.10.& l.1.C.ad l.Iul.repetun.& nos habemus conſtit. 13.ſub tit.de offici de Veguers &c.tradit Cancer.in ſæpè allega.cap.2.de iur.om.iud.nu. 87. & in 3.par.c.12.de offi.iud.tab. num.188. Contrarium tamen verius eſt, imò ipſe iudex tantùm tenetur,vel officialis de malè ab eis reſpectiuè geſtis,probat l.vni. C. vt omnes iudices circa finẽ,quatenus emendas ſtatuit ibi Imperator fiendas per ipſos officiales, qui in culpa fuerint,idem diſponit Iacob.2.in conſt. 4.ſub tit.de iniur.tener Cali.in extrauag.cur. allega. cap.7.num.117.vbi reſpondet ad rationem in contrarium adductam,& differentiam adducit inter vnum,& alterum caſum, & ſequitur Cancer. allega.c.a.de iuriſdic.om.iud. nu. 153. viden.Marqnil. in vſat. tutores, verſic. quarto quid ſi Baiulus,pag.314.

Vndè Infertur quòd coram prouiſoribus grauaminum non poteſt proponi querela pro iniuſtitijs officialium domini Regis, quia ad earum emendationem non tenetur ex ſuprà dictis,& ita practicatur.Atque hæc de his nominationibus,& electionibus dicta ſufficiant, qui plura circa eãm materiam videre voluerit recurrat ad doctores in diſcurſu citatos, & ſignanter ad Auenda.per tot. cap. 19. primæ par. tract. de exequen.mandat.Reg. vbi omnium latiſsimè eam pertractat,nec omitat Caual. in allega.deci.40.in prima parte de contractibus, qui benè loquitur.

SVMMARIA.

1 Barones an poſſint vaſſallos extrahere à propria patria pro iuſtitia adminiſtranda.

2 Præſes duarum prouinciarum poteſt in vna negotia alterius expedire, & nu. 6. vbi declaratur.

3 Dominus poteſt vbicunq; placitum ſuo vaſſallo mādare, & nu. 7. vbi declaratur.

4 Ius reddi debet in loco ſolito.

5 Dominus dicitur vaſſallos grauare ſi eos extra propriam patriam trahat pro iuſtitia adminiſtranda.

7 Intellectus vſa. omnes homines, de iudi. & fir. iur. & vſat. placitare, de iuriſdic. om. iud.

8 Dominus ſi extitit in poſſeſſione per legitimum tempus poteſt vaſſallos alio trahere pro iuſtitia adminiſtranda.

Fallit ſi neſcientibus, & ignorantibus vaſſallis id factum ſit, ibidem, vbi deciſ. noſtri Senatus.

9 Vaſſalli non præſcribunt quòd dominus teneatur tenere curiam extra territorium quamuis per longū tempus tenuiſſet ibi eandem, ſed poteſt eam ad libitum mutare, & nu. ſequenti, vbi deciſ. Senatus Neapolitani.

10 Præſcriptioni inducta in fauorem alicuius poteſt per eum renuntiari.

11 Facultatis meræ quę ſunt non præſcribuntur.

12 Appellationis cauſa poſſunt tractari extra propriā patriam, vbi deciſ. Senatus Neapolitani.

13 Cauſæ appellationum poſſunt tractari extra propriā vicariam, & baiuliam.

Intellectus conſtitutionum de cauſis tractandis intra vicariam, & baiuliam, ibidem.

14 Iuriſdictio, quæ conceditur per Barones baiulis per vaſſallos nominandis, intelligitur in prima tantū inſtantia, vbi deciſ. noſtri Senatus.

Appellationum cauſæ non veniunt in cōceſſione iuriſdictionis, ibidem, vbi deciſ. noſtri Senatus.

15 Cauſæ appellationum non poſſunt à domino delegari extra proprium territorium in loco valdè remoto.

16 Ius faciendi bulletina ſalutis, vulgò poliſſes de ſalut, tempore peſtis ad quem ſpectet, & num. ſequentibus, vbi deciſ. noſtri Senatus.

17 Cuſtodum ciuitatis electio ſpectat ad decuriones.

18 Cuſtodia clauium ciuitatis ſpectat ad decuriones.

19 Cuſtodia ciuitatis eſt munus perſonale, perſonaliterq; exercendum, non per alium, vbi deciſio.

20 Priuilegia incorporationum Epiſcopatus, Viccariæ, ac ciuitatis Gerundæ, & Vicariæ Biſulduni.

21 Donatio remuneratoria ſeruitiorum cenſetur excepta à quacunque prohibitione, vbi deciſio noſtri Senatus.

22 Meritorum aſſertio non prodeſt in perſonis prohibitis donare.

23 Fallit in Principe ſecundum aliquos.

24 Maximè quando exprimuntur in ſpecie.

25 Et quando Princeps in meritis ſuam fundat intentionem.

26 Et quando fundat ſuam intentionem, & loquitur de facto coram ſe geſto, non per relationem ab alijs habitam.

27 Et quando Princeps iure iurando ſuam roborauit conceſſionem propter merita factam.

28 Aſſertioni Principis ac generali mundi conſuetudine creditur.

29 Hiſtorijs creditur.

30 Donatio propter remunerationem ſeruitiorum poteſt de rebus prohibitis tunc tantùm fieri, quando non adſunt bona libera, & ſic in ſubſidium, non aliàs, ſed reprobatur nu. 31.

Intellect. auth. en. res quæ C. commu. de lega. ibidem.

32 Merita, propter quæ Princeps poteſt dare de prohibitis neceſſarium eſt quòd ſint facta in vtilitatē earundem rerum, quæ donantur, non aliarum alterius regni.

33 Merita prædicta non ſufficit quòd ſint pro ſeruitijs priuatim Principi factis.

34 Martinus quando fuerit Rex Aragonum factus.

35 Princeps in dubio non cenſetur voluiſſe à ſuis cōceſſionibus recedere, & ius tertio auferre, & oportet quòd ſciat quid agit, aliàs dicitur circumuentus.

36 Rex in Cathalonia non reuocat priuilegia in contractum redacta.

Priuilegia omnia in Cathalonia tranſeunt in contractum, ibidem.

37 Charta contra Chartam non valet in Cathalonia.

38 Præſcriptioni eſt locus quando per multum temporis vaſſalli paſſi ſunt quòd dominus poſſideret Baroniam non obſtantibus prohibitionibus.

39 Conſentire dicitur qui facit aliquem actum, qui venit in approbationem alterius.

40 Tempus neceſſarium vt præiudicaſſe ſibi dicantur vaſſalli in priuilegijs de non ſeparando ſi dominum admiſerint, & gubernare permiſerint.

41 Vſus in contrarium non allegatur contra noſtras cōſtitutiones.

42 Confirmatio in forma communi quæ ſit, & quid operetur.

43 Clauſula, quatenus ſint in vſu, ſemper intelligitur in confirmationibus priuilegiorum, quæ fiant in forma communi.

Clauſula prædicta poſita in confirmationibus priuilegiorum facit vt non præſumantur eſſe in viridi obſeruantia, ſed vſus eſt probādus per allegantē, ibidem.

44 Renunciāti ſuo iuri non datur ampliùs regreſſus.

45 Renuntiatio imponit finem liti, & quando eſt notoria non requiritur alia ſententia.

46 Maximè quando eſt acceptata, quia acquiritur parti ius.

47 Auctorari ſibi ipſi nemo poteſt.

Declara-

Digitized by Google

48 *Declaratur quando auctoritas requiritur ad integrandum perſonam contrahentis, ſecus quando in fauo... eius, qui auctorari debet eſt introductum quòd auctoretur.*

49 *Auctoritas, & decretum quando requiruntur in aliquo actu ratione iuriſdictionis, poteſt vna, & eadem perſona contrahere vt priuatus, & auctorari vt publica perſona.*

50 *Renuntiatio litis quomodo debeat eſſe leſiua vt proinde reſcindatur.*

Leſio quomodo conſideretur in contractibus non correſpectiuis, ibidem.

51 *Vaſſallos eſſe Regis potiùs quàm alterius domini inferioris an ſit intereſſe conſiderabile.*

52 *Neuiſan. carpitur.*

53 *Intellectus textus in prin. in auctent. de hered. & falſid. & in §. hoc ſimiliter, in auctent. vt liber. decat.*

54 *Priuilegium ſi conceditur præſentibus, & futuris vnius non præiudicat alijs, & nu. 60. vbi deciſ. Senatus.*

55 *Quia tot ſunt conceſſiones, & priuilegia, quot ſunt perſonæ, vbi deciſio Senatus.*

56 *Vniuerſitas ſemper eſt eadem, & nunquam moritur licèt moriantur, & mutentur omnes de vniuerſitate.*

57 *Vniuerſitatis cauſa alia eſt, alia ſingulorum.*

58 *Syndicus vniuerſitatis non dicitur procurator ſingulorum.*

59 *Et vbi poſſet nomine ſingulorũ agere oporteret quòd expreſſè id diceret.*

60 *Renuntiatio facta per vniuerſitatem vbi priuilegium eſſet etiam conceſſum præſentibus, & futuris, nocet omnibus.*

61 *Priuilegiũ vniuerſitatis conceſſum alicui, filio, & poſteris ſuis amittitur quoad omnes ſpatio triginta annorum, vbi deciſio noſtri Senatus.*

62 *Priuilegium ſi conceditur pluribus vt ſingulis, omnibus cenſetur facta conceſſio, & per cõtrauentionẽ vnius non præiudicatur alijs, ſecus ſi pluribus vt vniuerſis, vbi deciſio noſtri Senatus.*

63 *Negligentia vnius an noceat alijs quãdo plures ſunt vocati.*

64 *Sentẽtia lata in cauſa egregij Comitis de Montagnè contra vaſſallos.*

65 *Priuilegia incorporationum debent ſeruari vaſſallis nedum quæ ſunt conceſſa à domino Rege, ſed etiã quæ à dominis inferioribus, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

66 *Officiales Baronum ſunt de iuriſdictione ipſorum, non officialium Regiorum vbi deciſio Senatus.*

67 *Mieres declaratur in cur. Reg. Pet. 3. c. 23.*

68 *Officiales Baronis ſunt de iuriſdictione officialium regiorum ſi delinquant in illa ſpecie iuriſdictionis, quam ijdem officiales Regij ibi habent, vbi deciſio Senatus Neapoli.*

69 *Officiales meri imperij an ſint præferendi alijs, & nu 83.*

70 *Archiepiſcopus tenetur honorare Epiſcopum dum eſt in ſua diœceſi.*

Idem in Cardinali, & Patriarcha, & alijs.

71 *Conſecratio Epiſcopi facienda ſpectat ad diœceſanũ, non ad antiquiorem Epiſcopum, vbi declaratio ſacræ rituum congregationis.*

72 *Epiſcopus nõ poteſt in dioc. alterius exercere nec quæ ſunt ordinis, nec quæ ſunt iuriſdictionis ſine licẽtia diœceſani.*

73 *Epiſcopus eſt caput ſuæ Eccleſiæ.*

74 *Rector vniuerſitatis præfertur Epiſcopis ſcholaribus.*

75 *Conſecratio Epiſcopi non eſt actus, qui fiat per Epiſcopos iure proprio, ſed vt delegatos Apoſtolicos.*

76 *Antiquior ſemper præfertur in omni congregatione.*

77 *Conſecratio Epiſcopi non requirit certum locum, nec certam diœceſim, ſed vbiq. fieri poteſt.*

78 *Delegatus non eget territorio, cum Papæ, cuius vices gerit, totus mundus ſit territorium.*

79 *Epiſcopus diœceſanus non videtur habere iuriſdictionem in loco exẽpto, nec prærogatiuam, nec præheminentiam.*

80 *Locus exemptus æquiparatur loco exiſtenti extra diœceſim.*

81 *Conſecratio Epiſcopi non cõmittitur tribus Epiſcopis, ſed vni tantùm cum aſſiſtentia duorum.*

82 *Delegatio facta Epiſcopo intelligitur facta vt negotium expediat intra ſuam diœceſim, non in alia.*

83 *Niſi apponeretur nomen Epiſcopi, & reſidentia, quæ eſſet extra diœceſim.*

84 *Nobilior tantò quis eſt quantò nobilius ſubiectum habet.*

85 *Merum imperium nobilius, & excellentius eſt alijs.*

86 *Officialis meri imperij non poteſt baculum, & inſignia ferre, nec ibi continuò eſſe, vbi alius habet reliquam iuriſdictionem.*

Archiepiſcopus nõ poteſt in diœceſi ſuffraganei tenere deputatum officialem pro cauſis appellationis, ibidem.

87 *Officiales qui erant in loco tempore Regis Petri. 3. nõ poſſunt remoueri, ſed illi tantùm, qui ex poſt ſunt creati, & conſtituti, vbi plures deciſiones noſtri Senatus.*

Intellectus cõſtitutionis primæ, tit. quæ nouells officials ibidem.

88 *Officiales noui creati poſt tempus Regis Petri 3. non remouentur ſi fuerunt appoſiti in vim priuilegiorum.*

89 *Priuilegia, quæ tranſierunt in vim contractus nõ veniunt in generali reuocatione priuilegiorum.*

90 *Priuilegium ob remunerationẽ ſeruitiorum dicitur permutatio, pecunia vero accepta venditio.*

91 *Priuilegium quando dicatur tranſire in vim contractus.*

92 *Officialis mutatio non comprehenditur ſub prohibitione*

tione de nouis official. nõ ponendis, vbi decis. Sena.

93 *Locumtenens officialis in abſentia tenetur aſſecurare tabulam, vbi deciſio Senatus.*

94 *Milites ſubſunt Locumtenẽti vicarij in abſentia ſicut ipſi vicario præſenti, vbi deciſ. Senatus.*

95 *Baculum, & virgam portare officiales pro inſignijs vndè originem traxerit.*

96 *Subhaſtatio quare ſit dicta.*

GLOS. X. PARS II.

Vbi ſit vaſſallis iuſtitia adminiſtrãda, de priuilegijs incorporationum, quorũ vigore tentant perſæpè vaſſalli Baronum redire ad Regiam coronã, & deniq. de cuſtodia ciuitatis ad quem ſpectet, an ad dominũ, an verò ad vniuerſitatem.

1 VEniamus † ad alias in materia vtiles, & practicabiles qnęſtiones, & inter alias non omitamus eam, quę quotidie contingit tractari in magnis tribunalib⁹ inter dominos, & vaſſallos, nũquid Barones poſsint vaſſallos ad petẽdã iuſtitiã extrahere à propria patria, & territorio illorũ iuriſdictionis: Hac in re duos fore arbitror caſus diſtinguẽdos, prior eſt in eo, qui vnicã tãtũ habet Baroniã, & territoriũ, & is dubio procul tenet vaſſallis in ſua ꝑpria patria ius reddi facere abſq. eo ꝙ poſſit ad id eos indè extrahere, §. ſi igitur in auct. vt omnes obediãt col. 5. & in auct. qua in ꝓuincia C. vbi đ crim. agi oport. hanc opinionẽ tenẽt intrepidè oẽs ferè doctores, quos citabim⁹ inferiùs. Secũdus verò caſus eſt in dño, qui plura habet caſtra, & Baronias, an poſſit in vna res, & negocia alterius tractari facere, quo in caſu licèt Cãc. loco mox allegando difficultatẽ faciliter reſoluat negatiuè, nihilominùs nos eam adeò grauẽ iudicamus vt meritò mereatur quòd pluribus examinetur.

Imprimis igitur pro parte affirmatiua facere videtur quod cõmuniter tradunt doctores in l. extra territoriũ, quæ finalis eſt, ff. de iur. om. Iud. & ſignan. Iaſ. nu. 9. Ang. de Peruſ. nu. 3. verſ.
2 2. fallit, poſſe † Præſidem duarum prouinciarũ, ſiue Poteſtatem duorum territoriorũ negocia vnius in altera prouincia, & territorio tractare,
3 facit † ſecundò pro eadem opinione vſat. oẽs homines debent, in primo vol. conſtit. ſub tit. de Iud. & firm. iur. & vſat. placitare, in eod. vol. cõſtit. tit. de iur. om. Iud. quatenus habẽt poſſe dominum vbicunq. mãdare placitum vaſſallo ſuo, dũmodo in ſuo mãdet. Facit deniq. Ioã. de Socar. doctrina in cõme. Pet. Alber. c. ſi aliquis n. 61. pag. 463. quẽ Cancer. ad hoc allegat in 3. par. var. vbi inferi⁹ allegabitur, ꝙ cõſti. 10. tit. de iur. om. iud. quæ vult cauſas vicariæ intra vicariã &c. fore tractãdas, loquitur đ vicarijs, & baiulijs regijs, & nõ de alijs.

His tamen nõ obſtantibus in cõtrarium eſt veritas quòd imò nõ põt domin⁹ vaſſallos extra ꝑpriã patriã trahere ad petẽdã iuſtitiã, quã opinionẽ tenent Auenda. de exequen. mand. Reg. 1. par. cap. 5. nu. 5. videtur inclinari Bellug. in ſpecu. Princip. rub. 26. verſi. Ieſu Chriſti n. 17. Vincen. de Franch. deci. 166. nu. 6. & deciſ. 526. nu. 8. glo. in d. vſat. oẽs homines, in ver. in ſuo, Guiller. de Valleſica in allega. vſat. placitare, & Iacob. Cãc. in ſæpè allega. cap. 2. de iur. om. Iud. in 2. par. var. reſol. n. 243. & rurſus in 3. p. c. 13. de iur. caſt. n. 224. cũ alijs, quos allegat, benè cæperat Iaco. Cali. rem hanc pertractare in ſupradicto vſat. oẽs homines, nu. 24. ſi perfeciſſet, ſunt optimæ ad ꝓpoſitũ rões, quas Cãc. adducit vbi ſuperi⁹, quas etiã Fran. tetigit in locis ſuprà cita-
4 tis, tum † quia ius reddi đbet in loco ſolito, tum etiã vt parcatur laborib⁹ & expẽſis litigantiũ, ꝙ̃ vltimã rationẽ cõſiderauit, & attẽdit Curia, quę ſtatuit cauſas vicariæ nõ eſſe ab ea extrahẽdas, nec cauſas Baiulię à Baiulia, vt docet Micha. Fer. 1. par. obſeruan. Guber. Catha. c. 23. circa me-
5 diũ, & Canc. vbi ſuprà addit † Auẽda. loco ſuperiùs allegato ꝙ ſi cõtrariũ dominus fecerit grauare dicitur vaſſallos, & tali caſu non ligat citatio, vel mãdatũ dñi, vti per bona iura probat Mathe. de Afflict. in conſti. Reg. Sicilię in rub. 50. cap. Iuſtitiarij nu. 5. lib. 1. in cuius corroborationẽ cõducunt plura, quę allegat Oldra. conſ. 88. quibus adde iniquum eſſe quòd litigantes cogantur de patria exire pro litigando, vt dicebat Guid. Pap. ſingul. 637. nu. 2. vbi allegat Bal. in §. præterea, de prohibit. aliena. feud. per Feder. viden. Pet. de poteſt. Prin. c. 15. nu. 50. elegãter Bouadil. qui idem probat in ſua politi. lib. 2. c. 16. de la Iuriſdic. de ſeñor de vaſſal. nu. 187.

Nec oberunt rationes in cõtrariũ adductæ, ac imprimis non prima, quia nos nõ negamus quod in ea concluditur poſſe Poteſtatẽ duorũ caſtrorũ tractare cauſas vnius in altero ex ipſis;
6 ceterũ † id intelligitur quoad effectũ ne procedimenta poſsint dici nulla tanquam extra propriũ territorium facta, & nõ aliàs, nec alio modo, vti colligitur ex eo. Iaſ. & Ang. pro dicta opinione allegatis, quaten⁹ ſupradicta tradũt ad limitationẽ regulæ l. fin. de iur. om. Iud. indè tñ nõ infertur poſſe dominũ vaſſallos inuitos à ꝑpria patria extrahere, & aliò ducere ad petẽdum iuſtitiã quãuis habeat etiã iuriſdictionem in eo loco, vide in ornatum huius reſpõſionis Bellug. vbi ſuperiùs, qui benè loquitur.

7 Neque † etiã obeſt ſecunda ratio deſumpta ex vſat. omnes homines, & vſat. placitare: Reſponde-

pondemus enim quòd aut territoria, licèt ſint
diuerſa, ita ſe coniungunt vt ſint de eadem Ba-
ronia, Comitatu, vel Vicecomitatu &c. & ſub
eo, vel ea compræhendantur, & nomine eiuſ-
dem Baroniæ &c. ea territoria veniant, & tali
caſu vera eſt ratio in contrarium adducta quòd
poteſt dominus vbi voluerit in ſuo iuſtitiã mi-
niſtrare vaſſallis, & in his terminis loquuntur
dicti vſatici, vt clarè ex eiſdem ipſis conſtat, &
probat latè Bouadil. in ſua politi. lib. 2. c. 16. nu.
187. qui eleganter loquitur in propoſito, & dif-
ferentiam conſtituit inter Regem, & alios do-
minos inferiores: aut verò territoria ipſa, in qui-
bus dominus habet iuriſdictionem, adeò ſunt
diuerſa, & diſtincta, vt nullã inter ſe ſe habeãt
connexitatem, nec veniant ſub nomine cõmu-
ni alicuius Baroniȩ, Comitatus, vel Vicecomi-
tatus, & ſimil. & tunc nõ poteſt dominus facta
vnius in alio expedire, nec tale quid diſponũt
allegati vſatici Cathaloniæ, quamuis enim iſdẽ
ſit domin⁹ vtriuſq. territorij, alius tñ, atq. alius,
& diuerſus domin⁹ cõſideratur reſpectu vni⁹,
& alterius, quia diuerſa ſunt territoria, & ſic de
vno ad aliud non infertur, l. 1. cum ſimil. ff. de
compenſa. pulchrè diſtinctionẽ hanc in Rege
duorũ diuerſorũ Regnorũ cõſiderarũt Bellug.
in ſpecu. princip. d. rub. 26. verſi. IeſuChriſti, nu.
17. & pract. noſter Ioan. de Socar. in cõmemor.
Pet. Albet. cap. ſi aliquis dominus, nu. 104. verſ.
& quod ponit Antho. de But. pag. 386. qui ad
id But. allegat in repertor. int. ciuil. in ver. for⁹
& in verſi. habens iuriſdictionem. Nec finaliter
obeſt quod Socar. dicebat conſti. de cauſis nõ
extrahendis à Vicaria, vel Baiulia nõ compræ-
hendere Barones, quia quamuis id verũ foret
nõ haberẽt illi intẽtũ, quia ſufficit quòd non ſit
permiſſum per cõſtitutionẽ, ſi eſt per ius cõmu
ne, quod deſſiciẽtib⁹ cõſtitutionibus in hac pa
tria obſeruatur, prohibitũ vt ſuprà vidiſtis.

8 Supradicta † omnia ſingulariter limitantur
vt non procedant quando dominus per legiti-
mũ tẽpus foret in poſſeſſione vaſſallos trahẽdi
extra propriã patriã ad iuſtitiam miniſtrãdam,
tunc cenſeo non poſſe per eos domino obijci
quòd iuſtitiam faceret, ac curiã teneret in pro-
prio territorio, ſed imò locus maiorum atten-
deretur, l. ius pluribus, de Iuſt. & iur. Afflict. in
conſt. magni Camerarij in 9. not. Franch. in al-
leg. deciſ. 166. nu. 6. atq. ita ego conſulebam de
anno 1605. & habebam ad id cauſam in Sena-
tu pendentem, quæ nondum finita eſt. Hoc tñ
eſt verum, & procedit ſi dicta poſſeſſio acquiſi-
ta fuerit ſcientibus, & cõſentientibus vaſſallis,
cõtra quos vult dominus dicta poſſeſſione vti,
prout in caſu ſingulari noſter Senat⁹ *declarauit*
refferente egregio olim illius Senatore Fran-
ciſco Deſcamps, poſteà Regente Regiã Can-
cellariam, ſub die 28. Appril. 1593. in cauſa ho-
minum Deſcellent contra Reuerendiſſ. Epiſco.
Vicen. dominum dicti loci, reuocando, & de-
clarando nullum quoddam mandatũ pœnale
per iudicem dicti loci factum Iuratis, ſeu Con-
ſiliarijs quatenus perſonam certi cõdempnati
captam in dicto loco afferrẽt ad villã de Artes
eiuſdem etiam Epiſcopi ad effectum audiendi
ſententiam in ſua cauſa proferendam, ex eo
quòd per priuilegia dictis hominibus conceſſa
eiuſmodi extractio erat prohibita, non obſtãte
quòd pro parte dicti Epiſcõpi prætenderetur
aliquoties ita factum fuiſſe, & ſe eſſe in poſſeſ-
ſione extrahendi perſonas prædictas, quia (in-
quit Senatus, & nunc probat noſtrum inſtitu-
tum) non conſtabat quòd ſcientibus, & con-
ſentientibus Cõſiliarijs dictæ villæ extractæ eſ-
ſent, quinimò conſtabat illas horis captatis ex-
tractas fuiſſe inſcijs, & ignorantibus dictis Cõ-
ſiliarijs, vidi conclu. in lib. conclu. dicti anni
1593. in archiuo regio recondito.

9 Sed † quid è contra nunquid ſi in certo lo-
co extra proprium territorium per tempus le-
gitimum, vt ſuperiùs dicebamus, tenuerit Ba-
ro curiam, & iuſtitiam vaſſallis, nũquid ſi poſt-
modũ voluerit curiã mutare vbi aliàs eam tene
re poterat, veluti in proprio territorio, vel ali-
bi, an poſſit per vaſſallos contradici quaſi vi-
deatur contra dominum præſcriptum quòd te
neatur in dicto loco ſicut ſolitum eſt: reſponde
quòd non, ſed imò poterit dominus ad libitũ
curiam mutare, & iuſtitiam miniſtrare in pro-
prio territorio, & patria, pulchrè ita reſoluit
Vincen. de Franch. in allega. deciſ. 166. per tot.
10 & ſignanter ex eo quòd † ſupradicta præſcriptio
inducta ſit in fauorem domini, vt poſſit extra
propriam patriam ius vaſſallis miniſtrare, vn-
11 dè non debet in eius odium retorqueri. Item †
quia in his, quæ ſunt meræ facultatis non ca-
dit præſcriptio, de cujus propoſitionis, ad mul-
ta conducibilis, veritate latiſſimè nos egimus
in inferioribus in gloſ. diſtrictus, & ex alijs etiã
rationibus, quas idem Franch. adducit, quibus
nihil addendum cenſeo quia talem me iudico
qui non ſim dignus cujuſquam docti Iuriſperi
ti ſoluere corrigeam calceamenti, pro hac opi-
nione *declarauit* Senatus Neapol. de anno
1577. vt ibidem auctor eſt idem Franch.

12 Aliam † & ſecundam limitationem ad ſu-
pradicta adducit Franch. in illega. deciſ. 526. n.
10. vt non procedant quo ad cauſas primarum
appellationum in caſibus, in quibus eæ per-
tinent ad Barones, ſicut intrepidè contingit
in noſtra Cathalonia, vti nos aliquando trade-
mus, tunc enim (inquit) poterit dominus
in vno territorio, & Baronia cauſas alterius
tractare, ac tenere in vna Baronia iudicem
ſecundarum cauſarum alterius Baronię, at-
que ita dicit *deciſum* fuiſſe per eum Senatum

Hæc

Hęc multis in locis practicantur in Cathalo-
nia,& ſignanter in exercitio iuriſdictionis villæ
Oloti patriæ meę chariſsimę, ſolent enim cau-
ſę primarum appellationum in villa Riuipulli
tractari,quæ eſt Baronia eiuſdem Abbatis Ri-
uipulli, qui eſt dominus oppidi prædicti de
Olot,adidq.eſt ibi iudex conſtitutus,viden. ad
hæc Thom.Mier.in cur. Barcinonæ Reg. Pet.
2.anni 1283cap.15.num,3.col.1. vol. 1. pag. 11. &
in cur.Reg.Marię cap.4.incip.volents,nu. 20.
13 col.10.pag.3.vol.2.ſecurè † reſoluens conſtitu-
tiones de cauſis Vicariæ,& Baiuliæ,intra Vica-
riam,& Baiuliam reſpectiuè tractandis,non ha
bere locum in cauſis appellationum.
14 Et ſicut † (vt hoc dicamus, quod ſpero fo-
re non iniucundum) conſtitutiones de cauſis
Vicariæ,vel Baiuliæ à Vicaria,vel Baiulia extra-
hendisloquentes non intelliguntur diſponere
niſi in prima inſtantia, ſic priuilegia quæ per
Barones ſolent vaſſallis concedi, ſicuti eſt in
patria mea chariſſima, quòd iuriſdictio exer-
ceatur in termino per ſolum Baiulũ certa for-
ma nominandum,& eligẽdum, priuatiuè, etiã
ad procuratorem generalem Baronis, intelli-
gantur in prima tantùm inſtantia,non in ſecũ-
da,& propterea cauſæ appellationũ, & recur-
ſuum erunt Baronis, vel ſui procuratoris, ac
per ipſos cognoſcendę, ex doctrinis ſuprà alle-
gatis, ſic Senatꝰ *declarauit* die 9.Ian.1609.reſſe-
rente egregio Senatore Hieronymo Aſtor in
cauſa Ducis Ceſſę & Comitis Palamoſij con-
tra Syndicum vniuerſitatis prædictæ, actua.
Fontana,& iuſtificari hæc vlteriùs poſſunt ex
traditis per Dida.in prac.c.4. num. 2. quatenus
habet in conceſſione iuriſdictionis, & meri,ac
mixti imperij non venire ius cognoſcendi de
cauſis appellationum,latiſſimè Bouadilla, qui
Dida.Rolan.Alber.Brun.Ang. Oldral.Marin.
Frec.& Iacob.de ſancto Geor.allegat in ſua po-
liti.lib.2.c.16.num.76.latiſſimè etiam Amæde.
de Ponte in tit.qui feud.dare poſ.num.70.poſt
quæſtio. laudemia.& latiſſimè etiam Henrri. à
Roſſentall, multò poſt hæc ſcripta viſus, de
feud.c.5.conclu.5.à num. 5. viden. Vincen. de
Fran.deciſ.526.in fi. vbi dicit *deciſum* in Sena.
Neapoli.quòd ſi Baro habet duas Baronias po-
teſt in vna habere iudicem cauſarum appella-
tionũ alterius vt ſuprà dictum eſt. Vnde ego ali
quando mirabar quòd non potuiſſem in tertia
aula obtinere euocationem cauſę appellatio-
nis interpoſitæ à declaratione facta in domo
ciuitatis Barcinonę in cauſa recurſus interpo-
ſiti per proceres cuiuſdam confratriæ, quam-
uis enim Cõſiliarijs eſſet cõceſſa omnimoda iu
riſdictio in iſtas confratrias exercenda pro ea-
rum quæſtionibus,cæterùm non pro cauſis ap-
pellationum,maximè tertiæ inſtantię,quæ nũ-
quam cenſetur conceſſa niſi expreſsè dicatur,
ex doctrinis ſuperiùs allegatis, cæterùm poſ-
teà pro euocatione pluriès vidi obtentum.
15 Recipit † tamen,& recipere debet, meo iu-
ditio,ſuprà tradita ſecunda limitatio ſingularẽ
ſublimitationem vt videlicet non procedat
quando vna Baronia,& vnum territorium lõ-
gè diſtaret ab alio,tunc enim cogeretur Baro
in propria patria cauſas delegare,iux.l. cũ poſt
ſententiam C. de appella. Franch. vbi ſupe-
riùs.
Pro Choronide huius diſputationis libet
hic duos caſus refferre ad materiam hanc Ba-
roniarum pertinentes,qui mihi contigerunt in
hac ciuitate in magno conflictu diſputari, ne
dum de alijs ſcribimus,patriæ noſtrę chariſsi-
mę,& intimorum amicorum,eorum cauſas a-
lioqui ſubtiles, & tractatu digniſſimas omiten
tes, obliuiſci videamur.Primus igitur caſus eſt
quem de anno 1599.diſputauimus cum Reue-
rendo Abbate Monaſterij Beatæ Marię villæ
Riuipulli Ordinis Sancti Benedicti domino
iuriſdictionis ciuilis villæ Oloti, & quotidie
16 oritur inter alios tempore peſtis, nunquid †
ad eum,vel ad Conſules,& Decuriones vniuer
ſitatis pertineret,& ſpectaret deputatio perſo-
næ,quę conficeret Bulletina ſalutis,ſiue literas
certificatorias,quę ab vno loco ad alium ſo-
lent tempore peſtis expediri in gratiam eun-
tium,tranſeuntium,& redeuntiũ: qui præ cæ-
teris materiã hanc, & reliqua ei affinia latiùs,
& exactiùs pertractauit eſt Fran. à Rippa in
ſuo eleganti tract. de peſte tit. de remed. ad
conſeruandam vbertatem,per tot.ex cuius di-
ctis licet clarè colligere id muneris ad Conſu-
les,ſiue Decuriones ſpectare, non ad dominũ
loci,videndus eſt num.281.in verſi. nam cum,
vbi clarè loquitur, viden. etiam idem Rippa
17 numer.185. quatenus † aſſerit electionem cu-
ſtodum tempore peſtis ad ipſos Decuriones
ſpectare, quod idem antea viſus eſt reſpõdiſſe
Guid.Pap.conſ.1.num.7.& poſtea Auenda. de
exequen.mand.Reg.par.1. cap. 21. num. 5. vi-
18 dendus paulò inferiùs num.188. aſſerens † cu-
ſtodiam clauium,ſaltem de conſuetudine im-
memoriali,ad ſyndicos vniuerſitatis ſpectare,
cui conſentit Nichol. Boer. in tract.de cuſtod.
claui. num. 36. & deniq.attentè legendus eſt
idem Rippa per tot.dictum titulum quatenus
in eo conatur totam ſoliſcitudinem conſeruã-
di ſanitatem, quaſi propriè ad huiuſmodi de-
curiones ſpectantem,eis tribuere. Ad hæc in
Cathalonia generaliter pręſcriptum id iuris
conficiendi certificatorias per ipſos decurio-
nes, vel alios cenſeri debet ex generali totius
Principatus obſeruantia ſequuta, & conſue-
tudine obſeruata, quę non obſcurè deduci-
tur ex probatis in cauſa, dè qua infrà ver-
ba faciemus, & ex probatis generaliter, ac
parti-

particulariter circa conſuetudinem dictæ villæ
Olori in informatione de conſenſu patrium
indè recepta de anno 1599: per Ioannem Bap-
tiſtam Safont legum doctorem villæ Biſuldu-
ni, actuario Nicholao Puig notario eiuſdem
villæ. Cum † is caſus contigiſſet diſputari in
Senatu de anno 1594.in cauſa cóiugũ Ialpins,
& aliorum contra Syndicum, & Iuratos villę
† de Blanis *dec·ſio* fuit die 18.Apprilis ad relatio-
nẽ egregij olim Senatoris Raphaelis Allina in
fauorẽ dicti Syndici,& Iuratorũ, *Attento* (& ſũt
verba ſentẽtię,quæ omiti nõ debẽt ꝓ totali in-
telligẽtia,& cognitione rei, de qua agim⁹) *cura, & ſolicitudo cõſeruãda ſanitatis in dicta villa, & etiam inquiſitio an in dicta villa ſint aliqui peſte, vel aliquo alio morbo cõtagioſo affecti ad Iuratos, & adminiſtratores dicta villa pertinet,& ſpectat,& dictis Iuratis de bona ſanitate dictę villa, ratione ipſorum officij, plenaria conſueuit adhiberi fides &c.& attento quòd expeditio, ſeu cõfectio huiuſmodi certificatoriarũ eius eſt natura,vt non exigat neceſſario interuentum,vel ſubſcriptionem alicuius notarij publici, & eſt meri arbitrij, & facultatis Iuratorum dictę villa quòd dicta certificatorię expediantur per notarium,vel per ſe ipſos,vel per alium,de cuius fide, & legalitate confidant &c.* Actuarius erat Ioannes Colell.

19 Circa † ſupradicta de cuſtodia ciuitatis ſequentia nota pulchra,& vtilia, quæ ab Annę. Rober.traduntur,ac in iudicio *deciſa* atteſtantur rer. Iudica.lib.2.c.11.in ſecunda queſtione, vt ſcilicet cuſtodia vrbis non per ſtipendiarium,vel mercenarium præſtari debeat, ſed perſonale munus eſſe,atq. ita nulla habita dignitatis, vel magiſtratus excuſatione compelli poſſe ciues eam præſtare, rationem dicit eſſe perſpicuam,quia ſi viles(inquit)ſunt,& ſtipendiarij cuſtodes non dubitandum quin ciuitas facilè apud mercenarios emptores inueniat. Si venales animæ portis, muriſq. præficiantur, quæ ſecuritas, quæve fidei obligatio ab ijs expectanda eſt,qui neque pro aris,& focis dimicant,neque vllo in patriam affectu, & charitate incitantur? Hæc is auctor egregie dixit, quæ tamen malè videmus perſæpè in Cathalonia obſeruari.

Secundus caſus,quem hoc loci refferre ſum pollicitus eſt grauiſſimę,ac valdè arduæ vaſſallorum egregij Comitis de Montagut contra dominum pro reductione baronię Caſtrifollitti ad coronam Regiam introductę cauſę, in qua tamen,Chriſto gratias, poſt longiſſimam, ab anno ſcilicet 1560. vſque ad 1607. proſequutionem,multis que modis, & medijs procuratam expeditionem vaſſalli ſubcubuerũt, cuius quia ipſe vt aduocatus dicti egregij Comitis partem tuli laboris & æſtus, & præcipuè quia exemplaris ipſa fuit, & eſt vtpote quę grãues,&arduos in ſe includit iuris articulos hanc Baronorum,& Baroniarum materiam, quam tractamus,omninò concernentes, & ſine quibus vix poteſt ea dici remanere perfectè declarata (id ſolet eſſe motiuum quod me mouet ſemper vt de aliqua re particulariter diſputẽ) ideò viſum eſt aliqua hoc loci de ea dicere, quæ forſan lectori non diſplicebunt:præſuppoſito enim quòd materia ſit talis,proue eſt,quæ mereatur diſputari,nihil intereſt quòd in abſtracto tractetur,vel in concreto applicata alicui caſui,qui in foro ſucceſſerit,

20 In ea igitur † cauſa prætenſio vaſſallorum innitebatur quibuſdam prohibitionibus, & promiſſionibus de non alienando tam generalibus in fauorem Epiſcopatus, Vicariæ,& ciuitatis Gerundæ,nec non etiam & Vicariæ Biſulduni(intra quam ea Baronia ſita eſt) quàm etiã & peculiaribus,& particularibus in fauorẽ hominum dictæ Baroniæ per diuerſos recolendæ memoriæ Reges Aragonum factis,aſſerentium dictis prohibitionibus,& promiſſionibus obſtantibus non potuiſſe poſtea de anno 1396. Sereniſſimum Regem Martinum donationẽ facere Hugueto de Sanctapace(cui per rectam lineam ſuccedebat dictus egregius Comes) de iure luendi dictã Baroniã, quam inſtrumento gratiæ redimendi in ſolutum antea Sereniſſimus Rex Petrus dederat,& conceſſerat Ioanni ab Aragonia Comiti Emporiarum conſobrino ſuo pro certa dote,quam ei ſoluere tenebatur.

21 Quæ † quidem prætenſio ſic à nobis faciliter deſtruebatur.Primò quòd ea donatio facta fuerat in remunerationem ſeruitiorum per dictum Huguetum de Sãctapace,& Hugonem, ac Pontium de Sanctapace patrem, & auum reſpectiuè dicti Hugueti Regiæ Coronæ præſtitorum,qui caſus remunerationis ſeruitiorũ exceptuatus legitur ab omni ſimili prohibitione,& promiſſione de non alienando, ad quod plura allegabamus, verùm nos hic breuitati ſtudentes nonnullos tantùm doctores ex principalioribus,qui rem hãc exactiſſimè, ac fuſiſſimè pertractarunt,reſſeremus,inter eos egregius eſt Iaſ.in illo celebri,& nunquam ad materiam ſatis laudato conſ.227.vol.2. Ferdinan. Loaz.in conſi.oppidi de Mula in 3.argum.pro par.Marchio.per tot. Nat. in conſ.367.vol.2. Marcobru.in conſi.55.lib.1.Boniſa. Ruger. cõſi. 15. à numer. 16. cum ſequent. Ioan. Pet. Surd. conſi. 323. vol. 3. Amade. de Pont. in tit. qui feud dar. poſ. poſt quæſtiones laudimiales,nume.59.hi latè hac de re agunt, per quos facilis tibi parabitur ad reliquos aditus, qui tẽpus in idẽ cõſumpſerũt: allegabamus ad idem duplicem Sereniſſimi Regis Petri tertij, qui priuilegia incorporationum, de quibus

ſuprà

ſuprà,conceſſerat, declarationem, alteram in donatione facta Bernardo de Capraria de quibuſdam iuriſdictionibus terminorum,& manſorũ de Coſtano, & de Ozor 8.Feb.1353. alterã verò in quadã pracmatica edita Perpiniani 16. Nobuẽbris 1355. quæ exhibitę fuerunt in cauſa,qua de agitur:in his igitur declarationib⁹ declarauit Sereniſſimus is Rex nõ comprehendi ſub huiuſmodi prohibitionibus de alienando alienationes,quæ fierent in remunerationem ſeruitiorum:Et denique ad idem allegabamus † antiquum quoddã noſtri Senatus *decretum* de anno 1577.ſub 16. Nouembris ad relationem egregij tunc Senatoris Franciſci Xammar factum in cauſa Syndici de Lloret contra nobilem Hieronymam de Locuſtaria,quo id,quod dicimus,fuit declaratum his verbis *Attento cõſtat dicta priuilegia incorporationum*, (quæ erant eadem cum his,quibus agebat ſyndicus Baroniæ de Caſtellfollit) *eam recepiſſe interpretationem per declarationem Regis Petri tertij die 16. Nouẽbris 1355. vt per eũ, vel ea non intelligatur prohibita alienatio,ſeu donatio in remunerationem ſeruitiorum,prout eſt donatio,quam &c.*eſt huiuſmodi decreti copia auctentica in proceſſu, de quo agimus.

Per hæc exiſtimabamus ſatis,ſuperque fulſitam noſtram opinionem quòd valeret noſtra donatio non obſtantibus priuilegijs incorporationum, vtpotè quia facta in remunerationem ſeruitiorum per nobilem donatarium, & ſuos prędeceſſores Regi egregiè præſtitorum.

22 Opponebantur † tamen nobis aduerſus ſupradicta quamplurima, quibus opportuit reſpõdere vt in cauſa obtineremus. Primò quòd non conſtaret de meritis nobilis donatarij aliter quàm per aſſertionem Regis in priuilegio, ſeu donatione,quam non ſufficere contendebant perſuadere aduerſarij,ſaltem in præiudicium tertij ex quo eſſemus in perſona prohibita donare,ex latè traditis per Pet. de poteſta.Prin.quæſt.8.conclu.2.numer.25. pag. mihi 204.

23 Sed † reſpõdebamus quòd quamuis de meritis aliàs non appareret quàm per ſolam Principis aſſertionem, non tamen propterea erat de victoria deſperandum, tum quia ſunt non pauci doctores,qui exiſtiment ſolam Principis aſſertionem,etiam in prꝗiuditium tertij, plenam probationem facere, è quorum numero eſt Iaſ.in allega.conſ.227.vol.2.Bero. conſ. 65. num.6.& alij plures, quos reffert Maſcar. de proba.conclu.184.num.31.& conclu.1228. nu. 117.Nat.in conſ.367.num. 16. Surd. conſ.323. num.29.in fin.probant etiam quos reffert Pet. d.quæſt.8.d.conclu.2.d.nu. 25. pag. mihi 204. tum etiam quia ſumus in antiquis, quo caſu ſtandum eſſe Principis aſſertioni,etiam in prꝗiuditium tertij,docent Craue.de antiqui. tempor .p.1.§.nõ omito n.25. cũ pluribus,quos allegat Maſcar. d.conclu.1228.num.118.

24 Addebamus etiam quòd eſſemus in particulari,& ſpeciali mentione meritorum,in ſpecie videlicet propter talia ſeruitia, non in genere propter grandia beneficia, quod ſummè notandum volunt doctores vt videatur an dici poſsit ſtandum aſſertioni Principis, nec ne: In primo enim caſu ſtari debere docent, in ſecundo verò minime,Pet.vbi ſuprà num.33.fol. 204.Garcia de Nobilita.glo.2.num.17. & 20.

25 Adiungebamus † itẽ quòd eſſemus in caſu, quo Princeps in meritis ſuam fundaret intentionem,quod ſufficere ad meritorum probationem volunt doctores,Iaſ.in ſæpè allega.cõſ. 227.num.38.vol.2.Surd.conſi.323.num.30. vol. 3.Maſcar.conclu.1228.num.61.Garcia vbi ſuprà num.20.& reliqui ferè omnes, qui ſuprà ſunt citati.

26 Dicebamus † item quòd eramus in caſu quo Princeps ſuam in facto fundaret intentionem coram ſe geſto,non quod ab alijs, & eorum relatione accepiſſet,quo caſu id ſufficere ad probationem meritorum docent Pet.vbi ſuprà num.37.poſt Socin.in conſ.87.num.19. vol. 3.Maſcar.d.conclu.1228.num.39.cum ſequent. & Garcia vbi ſuprà.

27 Addebamus † finaliter quòd in noſtro caſu Princeps ſuam iuriſiurandi religione roboraſſet conceſſionem propter merita factam,quod ſufficere vt aſſertioni eius ſit ſtandum reffert Maſcar.conclu.184. numer. 13.

28 Ex quibus,† iunctis his,quę docet Menoch. conſ.100.num.26.vol.1.cum alijs, quos reffert Maſcar.d.conclu.1228.num. 119. quòd iam dè conſuetudine Regum mũdi dicta Principum probationis plenę loco ſunt, iũctis etiam alijs, quę de vi geminationis iam aliàs diximus in hoc libro, ex quo Principis aſſertio de his meritis pluriès legebatur in ꝓceſſu in diuerſis ſcripturis geminata,& repetita per eundem,ſatis ſuperque exiſtimabamus probata huiuſmodi merita.

Veruntamen vt nullus remaneret ſcrupulus, nullaque dubitãdi daretur occaſio, fuerãt tandem plura fracmenta, & capitula librorũ. Hiſtoriæ Regni Aragonum per diligentiſſimũ, ac fideliſſimum ſcriptorem Hieronymum Zorita compactæ inproceſſu exhibita,quæ eadem benemerita, & facta egregia ſtrenuorum domus de Sãctapace virorum, de quibus loquebantur priuilegia eis conceſſa de Baronia dè Caſtellfollit,& alia plura ita refferebant exactè,vt nihil vltra eſſet deſiderandum.

29 Hiſtoriæ † autem,maximè ſi eſt tam approbata, vt hæc de qua agim⁹,ſtandũ eſſe ad plenã probationẽ docet Pot.in cap .cum cauſam,de proba. & latè proſequitur Maſcar. de proba. conclu. 287.

per tot.latè etiam Meno.in conſ.1.nu.125. in 1. vol.conſ.

30 Opponebatur † etiam aduerſus noſtram principalem rationem quòd quamuis de meritis conſtaret, non tamen propterea dici poſſet potuiſſe Regem propter ipſa donationem, & conceſſionem, quam fecit, facere de Baronia de Caſtellfollit, quia id quod dicitur poſſe Principem ad bona prohibita alienari manus inijcere propter remunerationem ſeruitiorũ, intelligendum eſt in ſubſidium non extantibus alijs bonis liberis, de quibus poſſit Princeps remuneratioǹe facere, non aliàs, ſicuti in terminis auct.res quę C.com.de lega.quæ certis de cauſis ibi expreſſis alienationem permitit non obſtante prohibitione, tradunt doctores id fore in ſubſidium intelligendum non extantibus bonis liberis, Marzar. in epitho. de fideicom.q.48.num.7.plenè Pereg. in eo. tract.art.42.& videtur idem Imper.in ea auct. inſinuare in illis verbis, *ſi liberis portio legitima non ſufficiat ad dotis, vel donationis propter nuptias conſtitutionem &c.*& in §.ſi verò, in auct. de reſtit.& ea quæ parit &c.ibi, *aliam non habens ſubſtantiam*, latè Surd.deciſ.62. num.4.& in proprijs noſtris terminis tenet Amad. de Pont. in tit.qui feud.dar.poſ.poſt quæſtio. laudem. nu. 60.concinnunt quæ docet Guid. Pap. deciſ. 551.in fin.Grat.conſ.147.num. 24. lib. 2. Ruin. conſ.108.num.29.vol.2.&Craue.conſ.241.col. fin.verſ.ſecundo reſpondeo, quod multò poſt hęc ſcripta repeti per noſtrum Iacob. Cancer. (quem aduerſarium habuimus in hac cauſa egregij Comitis de Montagut) alijs auctoritatibus ornatum, ac fulſitum in 3. par. var. c. 3. de priuileg.numer.375.& rurſus c. 13. de iur. caſ. nu.93.

31 Reſpondemus † tamen cum Nat. in conſ. 367.num.15.Ferd.Loaz.in ſuprà alleg.conſ. argumento 3.pro Marchio. verſ. nec obſtat, fol. 381.& Marcobru.conſ.55.nu.97. cum ſequent. qui plures alios in idem adducunt, quòd imo in poteſtate Principis eſt eligere qua de re velit benemeritum remunerare, an de bonis liberis, an verò de alienari prohibitis, & poſtquam modum elegit, ille eſt ſeruandus, adducunt ad id l.item ſi verberatum §.1. ff. de reiuend. & l. Lucius ff. de euictio. dicentes veriſimile eſſe quòd populus Romanus habebat aliam copiã ſatisfaciendi militibus abſque eo quòd priuatorum agros auferret, & tamen poſtquam illum modum ſatisfaciendi elegit, dicitur hoc iuſta ex cauſa feciſſe, adeò quòd illa ablatio agrorum impugnari non potuit.

Et certè ſi verum foret quòd nõ poſſet Princeps niſi in ſubſidium non extantibus bonis liberis remunerare de alienari prohibitis, inanis omninò eſſet, & de vento ſeruiret iuris diſpoſitio, quæ ei remunerationem permitit de bonis prohibitis faciendam, quia nunquam daretur caſus, quo id fieri poſſet, cum ſemper Reges habeant plura bona libera, nec vnquam Regnum ſit tam exhauſtum quòd Regi non remaneant, vltra incorporata, & alienari prohibita, de quibus faciat remunerationem.

32 Verùm † non propterea conquieſcebant aduerſarij, imò adhuc opponebant quòd alia ratione non poterat Rex in dictam Baroniam pro dicta remuneratione ſeruitiorum manum immitere, quia ſcilicet ſeruitia non fuerant facta pro vtilitate huius Regni, ſed alterius, ſcilicet Siciliæ, legis autem diſpoſitio, quæ alienationem permitit rerum prohibitarum propter remunerationem ſeruitiorum, fundat ſe in publica vtilitate, vtpotè quando ſunt in rempublicã collata, vel publicam aliàs concernunt vtilitatẽ, putà exempli gratia, iuuauit ſtrenuus miles Regem ad deffendendum Regnum ab oppreſſione alterius, hæc beneficia dicuntur in rempublicam collata, publicamq. concernere vtilitatem, & ideò reſpectu eorum remunerãdorum dici poteſt, & debet, permiſſum Regi de bonis Regni etiam alienari prohibitis, remunerari militem, nec eſt inconueniens vt partem eius poſſideat is, qui totum deffendit, à

33 Ponte vbi ſuprà num. 60. in fin. indè † poſteà inferens quòd merita non attendantur ſi ſint priuatim Principi præſtita, & circa familiaria obſequia publicę vtilitati non connexa, & ſaltem bona illius Regni erant priùs excutienda pro remuneratione, argumẽto l. ſi certarum §. Iulianus, de teſta. milit. conferunt quæ docet Clar.§.fin.q.78.num.28.

Augebatur difficultas quòd ea ſeruitia nedum non erant facta pro Regno Aragonum, ſed nec pro Rege Aragonum: Martinus enim tempore quo Siciliam petijt cum Hugueto de Sanctapace ad adiuuandum Martinum filium ſuum Regem Siciliæ, nõ erat Rex Aragonum licèt poſteà fuerit, ſed Dux tãtum Montis Albi, vt in Chronicis habetur, & in vita ipſius in principio voluminis conſtitutionum: exclamabant ergo aduerſarij quomodo permiteretur dici quòd potuiſſet Rex poſteà remunerare de rebus Regni Aragonum alienari prohibitis ſeruitia non pro Rege, nec pro Regno facta, & præſtita, ſed pro alio, & in alterius Regni vtilitatem ſeparati à noſtro, & diſtincti?

Huic argumento reſpondebamus ſicuti præcedenti quòd imò in manu Principis erat qua de re vellet eum remunerare, qui de ſe fuiſſet benemeritus.

34 Dicebamus † item quòd imò & pro Regno Aragonum, & pro Rege eius regni facta fuerant ea ſeruitia, vt enim ex diuerſis locis chronicæ Zoritę (quam non curo hic ponere, quia

non

Digitized by Google

non hiſtoriam, nec facta ſcribo, ſed id quod iuris eſt enarrare tãtùm institui) commonſtrabamus quòd iam tempore dictorum ſeruitiorũ, & multò ante, tempore ſcilicet Regis Petri tertij per mortem Federici ſecundi Regis Siciliæ ſine liberis maſculis, Regnum illud delatum erat Regibus Aragonum, & illorum Coronę applicatũ vigore teſtamẽti Federici primi filij Petri ſecundi eius conquiſtatoris, licèt à Maria filia vnica dicti vltimi Federici tunc poſſideretur, quam toto tempore vitæ ſuæ permiſerant Reges Aragonum dicto Regno potiri, & vti frui, ea verò finita illud ſtatim recuperauit noſter Martinus donator Rex Aragonum iam factus, nec permiſit alterum Martinum filium ſuum (maritus qui fuerat Mariæ Reginæ, & eius hęres) illud nomine proprio, vel vxoris ſuę vt eius hęredem poſſidere, ſed imò nomine, & cũ licentia Martini patris Aragonum Regis, & vt eius generalem gubernatorem: ecce ergo quòd iam habemus ſeruitia hæc facta pro vtilitate Coronæ, & Regni Aragonũ. Quòd autem pro Rege Aragonum eſſent pręſtita, patebat etiam ex eo quòd maior pars cõquiſtæ Regni Siciliæ facta fuit poſt delatam Martino Duci Montisalbi ſucceſſionẽ Regni Aragonum, & poſt eius Regem renunciatum: erat enim actualiter in Regno Siciliæ cum noſtro Hugone de Sanctapace, & alijs viris egregijs pro eius liberatione à manu rebellium militans quando à Cathalonia, & Valentia miſſi Legati ei nunciarũt delatum ſibi Aragonum Regnum per mortem Regis Ioannis fratris ſui, quæ dolenter in nemore de foxa, quod eſt in hoc Principatu, ei venandu cõtigit, quibus ipſe reſpondit acceptare ſe libenter quod ei offerebatur, quantùm autem ad id, quod ab eodẽ exigebatur, & petebatur à Legatis de prompto acceſſu ad Regnum, dixit ſe non poſſe tam citò vaſſallorum votis annuere, volebat enim priùs paccatum Regnum illud relinquere, & quod inceperat perficere liberando illud omnino ab oppræſſione rebelliũ, & notat Zorita factum iſtud enarrans maiorẽ huius conquiſtæ partem factam fuiſſe poſt hãc legationem, & nuntium allatum de ſucceſſione Martini in Regno Aragonum: Ecce ergo quòd non poteſt dici ſeruitia noſtri Hugueti de Sanctapace non fuiſſe Regi Aragonum præſtita.

Addebamus quòd is noſter Huguetus, & ſui pater, & auus non ſolùm in hoc Regni Siciliæ bello ſeruierant, ſed in multis alijs occaſionibus Regibus Caſtellę, & Aragonum in Caſtella, Sardinia, Maiorica, & alijs locis, dum benè eorum ope Reges indigebant, vt ex multis Zoritę teſtimonijs comprobabamus.

Adiungebamus finaliter quòd videbatur ſummæ ſubtilitatis eſſe, velle aduerſarios, poſt tam antiquam huius Baroniæ 196. annorum pacificè cum ſcientia, & paciẽtia aduerſariorum, & cum diuerſis eorundem homagiorum præſtationibus ante litem motam poſſeſſionem in ſucceſſoribus Galcerandi de Santapace primi acquiſitoris continuatam, de qua mox dicemus, noſtram conceſſiunem, & priuilegium ſub colore horum deffectuum, & nullitatum tam parùm fundatarum ſubuertere.

35 Sed † adhuc cum his non conquieſcebat aduerſantium animus, inſtabant enim quòd alia ratione noſtra conceſſio erat nulla, videlicet tam ex deffectu voluntatis ipſius Principis, quàm ex deffectu poteſtatis, ex deffectu quidem voluntatis quia ea non dicitur adeſſe vbi Princeps ignorat quid agit: eſt enim neceſſe conſtare Principem voluiſſe recedere à ſuis conceſſionibus, & ius tertio auferre de poteſtate abſoluta, aliàs enim dicitur circumuentus, aut per errorem, vel obliuionem actum feciſſe, ſicuti docent Ruin. conſ. 29. vol. 1. Velaſ. conſul. 71. num. 21. & 23. Per. de poteſt. Princip. fol. 106. col. 3. num. 60. Craue. allega. conſ. 241. col. fin. In noſtro autem caſu Princeps, qui conceſſerat, ſeu donauerat ius luendi Baroniã Caſtri folliri Hugueto de Sanctapace, non habuit notitiam priorum promiſsionum de non alienando, & ſeparando à Corona Regia per ſuos prædeceſſores in fauorem hominum dictæ Baronię, & aliàs factarum, aut ſaltem de tali non conſtat, ergo dicendum videtur (aiebãt aduerſarij) non debere iudicari quòd Princeps voluerit à dictis prioribus conceſſionibus recedere, & eas reuocare, iuſq. tertio auferre, quod ignorabat ſibi conceſſum.

36 Deffectus † autem poteſtatis ex eo colligebatur, ſecundum opinionem aduerſantium, quòd in Cathalonia, etiamſi vellet, non poteſt Princeps reuocare priuilegia in contractus trãſacta, quia hic non eſt dominus iuris poſitiui, cum illud non ponat niſi in curia, & in Cathalonia omnia priuilegia tranſeunt in contractum, cum confirmentur in curia cum ſtipulatione notarij, & iuramento, Marquil. in vſat. quoniam per iniquum, verſicu. quę ſecundũ Iacobum, fol. 178. pag. 1. & Valleſica num. 4.
37 Item † addebant aduerſantes non valere in Cathalonia chartam contra chartam, conſt. 3. & tot. ferè tit. ſi contr. dret, y vtil. pub.

Has rationes adeò firmas, & cõſtãtes exiſtimabãt (vti idẽ ipſe ab altero ex eorũ aduocatis, dũ pẽderet cauſa, intellexerã) vt ſibi perſuaderent neminem poſſe eas diluere: Verùm nos qui eiuſmodi cauſæ, & iuſtitiæ merita maturè vſque ad atomos ſcrutati fueramus, nullumq. ferè obicem, qui opponi poſſet, non conſide-

 rauera-

raueramus vt ſuo tempore diſſolueremus adeò
facilem ad illa reſponſionem iudicauimus, vt
indignum arbitrari fuerimus quòd ea in te
multum temporis conſumeretur.

Dicebamus igitur quòd concedebamus, ci-
tra veri præiuditium, argumẽta aduerſantium,
negabamus tamen quòd in noſtro caſu tracta-
retur de reuocatione alicuius prioris conceſ-
ſionis, vel de auferendo aliquo iure tertij, vel
etiam de conceſſione chartæ cõtra aliam char-
tam, ratio eſt clara, & manifeſta, cum enim in
omni prohibitione de non alienando, & ſepa-
rando à Corona Regia cenſeatur exceptuatus
caſus remunerationis ſeruitiorum, vt abundè
ſatis in ſuperioribus confirmauimus, indè fit
quòd noſtram conceſſionem feciſſe dici debet
Rex Martinus abſque læſione priorum in fauo
rem aduerſantium factarum, & abſque aliqua
ablatione iuris tertij, cum illud cõditionaliter
dici debeat acquiſitum, niſi Rex vellet propter
remunerationem ſeruitiorum alienare, quę
eſt conditio tacitè inhærens prioribus diſpoſi-
tionibus, quæ idẽ operari debet quod expreſ-
ſa, ex regula iuris notiſſima: vtendo igitur no-
ſter Princeps facultate ſibi de iure cõceſſa alie-
nandi propter remunerationem ſeruitiorum,
non obſtantibus prohibitionibus, nemini eſt
dicendus iniuriam facere, nullius ius auferre,
nullas conceſſiones reuocare, nec aliqua pote-
ſtate abſoluta in his vti, ſed iure ordinario face-
re quod poteſt, ac proindè non erant in noſtro
caſu neceſſaria quę aduerſarij ex aduerſo con-
ſiderabant interuenire debuiſſe vt valeret no-
ſtra cõceſſio, indè apparet quòd facile corruãt
aduerſantium quæ appellabant fortia argumẽ-
tá, quàm modicæque ſint difficultatis, ac fir-
mitatis. Hæc reſpondebamus ad ea, quæ nobis
aduerſus noſtram primam rationem objicie-
bãtur. Veniamus iam ad ſecundam rationem,
quam ſolam ſufficiẽtiſſimam arbitrabamur ad
victoriam quando alię non affuiſſent.

38 Ea † deſumebatur ex lapſu centum nona-
ginta ſex annorum ante litem moram, quo
quietè, & pacificè prędeceſſores noſtri egregij
Comitis Baroniam Caſtrifolliti abſq. contra-
dictione hominum illius, imò de conſenſu eo-
rum, ſaltem tacito, qui elicitur ex varijs præſta
tionibus homagiorum, quas dictis prędeceſſo
ribus voluntariè fecerunt, & abſq. aliqua pro-
teſtatione, poſſiderunt, quæ quidem lõga, imò
longiſſima pacientia dictorum vaſſallorum, iũ
ctis præſtationibus dictorum homagiorũ hoc
vnum proculdubio operata eſt vt per eam ſibi
præiudicauerint vniuerſitas, & ſingulares præ-
dicti in priuilegio, quod habebant ne poſſent
alienari, vt eleganter in his eiſdem terminis do
cet Iaſ. in allega. conſ. 227. ante num. 31. verſi. fa
cit ſexto, vol. 2. quod probat ex doctrina Bal. in
l. quo enim, num. 1. ff. rem rat. haber. & Abba.
in cap. non iniuſtè num. 7. de procura. dicentiſ
39 † quòd vbi tractatur de pręiuditio alicuius ſi
vltra patientiam, & taciturnitatem faciat ali-
quem actum, qui videatur venire ad approba-
tionem actus illius, certè videtur conſentire,
probat item eandem reſolutionem eleganti ſi
mili, ſicut enim (inquit) alienatio feudi facta
per vaſſallum domino ſciente, & paciente de
iure valet, & tenet tanquam de eius conſenſu
facta ex quo contradicere cum poſſet non cõ-
tradixit, vt not. glo. in cap. 1. ver. permiſſu, de
* prohib. feud. aliena. per Lotar. quæ eſt cõmu-
niter à doctoribus recepta vt teſtantur And. de
Iſern. Iacob. Aluar. & Mart. Laud. ibid. & pul-
cherrimè docet Ioachimi Mynſing. ſingul. ob-
ſer. cent. 4. obſer. 85. per tot. ſic inquit valere de
bet alienatio vaſſallorum facta per dominum
eis ſcientibus, & quaſi expreſsè per huiuſmo-
di taciturnitatem, & tẽporis lapſum, ac pręſta-
tionem homagiorum conſentientibus, ita vt
dici debeat talis taciturnitas, iunctis prędictis
voluntarijs actibus abſque aliqua proteſtatio-
ne factis, eiſdem preiudicaſſe. Hæc Iaſ. cui ad-
damus nos aliqua, quib⁹ eius doctrina illuſtre-
tur.

Aduerto igitur imprimis doctrinam Iaſ. in
loco prædicto quoad propoſitum, de quo agi-
mus, valdè fuiſſe celebratã in noſtris proprijs
terminis quando adeſt expreſſa prohibitio alie
nationis, vt illa poſtea facta ſuſtineri debeat,
quando vniuerſitas per longum tempus fuit
ſciens, & patiens, & vltra ſcientiã, & pacientiã
fecit aliquos act⁹ poſitiuos, veluti pręſtare fide
litatem, & obedientiam domino &c. à Barba.
in conſ. 11. col. 3. vol. 2. Socin: conſ. 4. nu. 21. vol.
3. vbi etiamſi actus facti ſint cum aliqua prote
ſtatione ſi poſtea tacuerũt, Socin. iun. conſ. 94.
num. 30. vol. 2. Nat conſ. 589. nu. 6. Alciat. conſ.
167. num. 1. Paris. conſi. 22. num. 87. & conſi. 23.
num. 102. vol. 1. Marcobru. conſ. 55. num. 107. &
Surd. qui ſupradictos omnes reffert, conſ. 323.
num. 28. vol. 3. quibus in locis mirè doctores ſu
pradicti Iaſonis doctrinam approbant, & nouis
40 quiſque medijs comprobat, minuſq. † tempus
requirunt, quàm eſſet tranſactum in noſtro
caſu, Nat. enim exiſtimat ſufficere 80. annos,
qui tranſierãt in ſuo caſu, Surd. 40. Marcabru.
25. Iaſ. autem 10. annos, videndus in hanc rem
Amade. de Pont. in tit. qui feud. dar. poſ. nume.
122. poſt quæſtiones laudemiales.

41 Opponebatur † aduerſus hanc rationem
quòd non videretur alicuius eſſe momenti in
noſtra Cathalonia, vbi in omnibus curijs gene
ralibus fit confirmatio priuilegiorum vniuerſi
ratum, per quam videtur ius ſemper eis conſer
uari non obſtantibus abuſibus, ſeu contrarijs
vſibus earundem: In Cathalonia enim vſus,

vel

vel poſſeſſio non admituntur aduerſus conſti-
tutionem,ſed abuſus appellantur conſt.10. tit.
de obſer.conſt.cum alijs eiuſdem tit.

42 Reſpondemus† tamen quòd in noſtris con
ſtiturionibus non reperitur alia confirmatio,
præterquàm in forma communi,quæ fit quan
do Princeps ſimpliciter priuilegia confirmat
non aliàs de negotio inſtructus,nec aliqua par
ticulari de negotio habita notitia, per quam
nihil noui cenſetur Princeps donare, & paiũ,
aut nihil ea confirmatio operatur, vt probant
dd.in cap.ex frequenti,extra de cõſtitu. in cap.
quia diuerſitatem,de conceſ.præben.& de cõ-
fit.vtil.vel inutil. per tot.Hoſtien.in ſumma ſu-
prà proximè relato tit.de confir.vtil.vel inutil.
num.7.pulchrè Ema.Rodrig.quęſt.regul. to.1.
q.8.per tot.nonnulla tradit Gayl,pract. obſer-
ua.lib.1.obſerua.1.

43 Imò † in tali confirmatione ſemper intelli-
gitur,quatenus ſunt in vſu, Rodrig. vbi ſuprà
quæ clauſula ad tollendam omnem dubitatio
nem ponitur in noſtris conſtitutionibus priui-
legia confirmantibus,vt ex eiſdem ipſis appa-
ret,& ſignanter ex conſtit.1.tit.de priuil.& im-
munita.Quæ clauſula poſita in confirmatione
priuilegiorum facit vt illa non pręſumãtur eſſe
in viridi obſeruantia,imò ſit id probãdum per
eum,qui ſe priuilegio vult iuuare, prouti eſt
† pulchra *deciſ.* Rotæ prouin. Marchiæ 14. per
tot.

Reliqua,quæ obijciebantur aduerſus hanc
rationem ponemus poſt ſequentem,

44 Erat † igitur tertia ratio,qua claudẽdũ arbi-
trabamur os aduerſantibus,quæ ex renũciatio
ne,quam liti,& cauſæ vniuerſitas per ſuũ ſyn-
dicum legitimè conſtiturum fecerat die 1. Fe-
bruarij 1597.volens eam pro renunciata habe-
ri,vires accipiebat,prætendendo quòd prætẽſi
noui ſyndici per ipſam vniuerſitatem poſteà
poſt viginti vnum annos,& vltra cõſtituti, qui
in cauſa nomine dictę vniuerſitatis comparue-
rant,non poterant eam proſequi obſtaore di-
cta renunciatione, quia de iure iuri ſuo renun-
cianti non datur ampliùs ad ius renunciatum
regreſſus,vul.l.poſtquam liti,C. de pact. & ibi
* communiter ſcribentes, & ſignanter Mart.
Mont.in repet.eiuſd.l.plura alia iura apprimè
ad propoſitum conferentia adducit Cæſ. Barz.
45 deciſ.Bonon.18. num.10.Renunciatio † enim
finem liti imponit, & quando eſt Iudici nota
non requiritur alia ſententia,Iaſ.io d.l.poſtquá
liti num.7.& Dec.ibidem eo.nu. Mont. nu. 21.
& Barz.vbi ſuprà,qui benè in propoſito loqui-
46 tur nu.11.cum ſequent. Maximè † quando re-
nunciatio eſt acceptata,prouti in caſu noſtro,
per quam acceptationem fit parti incommu-
tabiliter iuris acquiſitio,propter quod abſque
eius voluntate,& conſenſu reuocari renuncia-
tio nõ põt,vt benè probatur per tex. in l.ſi di-
uerſa C.de trãſactio. Mõter latè vbi ſuprà n.15.

47 Opponebatur † tamen aduerſus ſyndica-
tum eius, qui renuntiationem fecerat, quòd
non fuiſſet ille legitimè factus ex eo quòd de-
cretum non fuiſſet in eo legitimè interpoſitũ,
quia interpoſitum fuerat per Ioãnem de Cru-
dillis tutorem,& curatorem noſtri egregij Co-
mitis tunc pupilli,de cuius intereſſe agebatur
in dicto ſyndicatu,& in eius fauorẽ fiebat, ad
quod allegabatur quòd nemo poſſet ſibi ipſi,
& ad propriam vtilitatem auctorari l. 1. §. fuit
quæſitum ff.ad S.C. Trebellia. & l. quod dixi-
* mus,de auctor.tutor.vbi omnes.

48 Sed † reſpondebamus quòd imò decretum
fuerat legitimè interpoſitum etiam auctoran-
te dicto Ioanne de Crudillis tutore pupilli,
quod enim dicitur neminem poſſe ſibi, & in
ſui fauorem auctorari,intelligitur quando de-
cretum,auctoritas,vel conſenſus requiruntur
ad integrandam perſonam contrahentis,velo-
ti quando dictat ſtatutum filium non poſſe cõ
trahere ſine conſenſu patris,mulierem ſine cõ
ſenſu mariti,vel minorem ſine conſenſu cura-
toris,tunc certum eſt neminem poſſe in ſui fa-
uorem auctorem eſſe: cum enim ſit eo caſu
ſtatutum vt in huiuſmodi contractibus prop-
ter infirmitatem conſilij contrahentium requi
ratur alterius,qui in maturiori ſit ætate, conſi-
lium,& conſenſus,certè non foret iuſtũ quòd
tunc ipſi poſſent cum iſtis filijs,mulieribus, vel
minoribus contrahere cum ſuo ſolo decreto,
& auctoritate,ſed tali caſu neceſſarium eſt iu-
dicis decretum,quod ſuccedit,& ſupplet in lo
cum eorum,ita eleganter Alex.in l.1.§.quæſitũ
num.7.& 8.ad trebel. & ſequitur Vincen. de
Franch.deciſ.14.nu.1.& pluribus probat Hie-
ro.Gab.conſ.2.per tot.par.1.hic non erat caſus
noſter cum contrahentes de vniuerſitate legi-
timam haberent ętatem,ac legitimi,& integri
eſſent conſilij ad contrahendum, ſecùs quan-
do vel in fauorem eius, qui decretum, & au-
ctoritatem interponere debet eſt introductũ
quòd interponatur,veluti forſan in noſtro ca-
ſu in fauorem domini,cuius valdè intereſt ne
vniuerſitas,cuius eſt dominus, depauperetur,
tunc enim poteſt dominus ſibi auctorari, ne
quod eſt in eius fauorem introductum in eius
odium retorqueatur,Franch.& Gab.vbi ſuprà,
49 ille num.2.hic verò nu.1.Vel † quando decre-
tum,& auctoritas alicuius exigitur ratione iu-
riſdictionis, tunc enim poteſt contrahere vt
priuatus,& conſentire vt publica perſona, ex
celebri tex.in l.ſi conſul.ff.de adoptio.vbi I. C.
*ſi conſul, vel præſes filius familias ſit poſſe eum apud
ſemetipſum, vel emancipari,vel in adoptionem dari,
conſtat*,Rippa in ſępè allegata l.1.§. fuit quæſi-
tum nu.6.ff.ad trebellianum.

Oppone-

50 Opponebatur † item aduerſus renuntiationem quòd ea eſſet valdè læſiua,& præiudicialis vniuerſitati,& propterea reſcindenda. Reſpondebamus tamen quòd, præterquam quòd ea de re non poterat in eo iuditio tractari,in quo finita lis erat per renunciationem, vt ſuperiùs fuit dictum,ſed alio nouo ad id opus erat iuditio,certè non conſtabat de legitima cauſa, propter quam reſcindi renunciatio deberet:aut enim reciſionem prætendebat vniuerſitas obtinere ſe poſſe remedio extraordinario reſtitutionis in integrum,& hoc nõ poſſe dicebamus,quia in toto proceſſu non reperiebatur petita,aut remedio ordinario eo modo quo maiores poſſunt aduerſus ſimiles renunciationes, quando læſio prætenditur,agere,& ad id neceſſum fuiſſet quòd vniuerſitas probaſſet renunciationem occupare medietatem bonorum,& facultatũ ſuarum,ideſt quòd per eam tantum perdidiſſet vniuerſitas quantum eſt medietas bonorum ipſius, ſic enim & non aliter conſideratur læſio in huiuſmodi renunciationibus,& in alijs cõtractibus,qui correſpectiui non ſunt ad aliquod datum,vel receptum,Alciat.in conſ.33.num. 15.li.2.& conſ. 107.num.11.Surd.conſ.46.num. 15.lib.1.Pereg. conſ.77.num.35.& Theſau.deciſ.123.nu.9.qui infinitos alios ad idem allegant, quod tibi ego aliàs latiùs explico in gloſ. cenſualium in quæſtione an aduerſus fideiuſſionem detur minori reſtitutio,iuxta quæ ibi dicta,&tradita,ac ex profeſſo examinata intelligenda cenſeo quæ hic,& in alijs partibus huius operis incidenter de materia contigit dicere:in noſtro autẽ caſu nulla læſio erat articulata, nec probata in toto proceſſu, quomodo ergo poterat vniuerſitas reciſionem renuntiationis prætextu læſionis imaginariæ prætendere,non video.

51 Et certè,† meo iuditio,nullum conſiderabile intereſſe vniuerſitatis vertitur ſit de iuriſdictione domini Regis,vel alicuius Baronis: ſolùm illud forſan fuiſſet quando probatæ forẽt ſeuitiæ, & malæ tractationes ipſius domini, propter quas etiã poſſet ab eius iuriſdictione eximi,Thom.Gram.viden.deci.104.per tot.& ſignanter num .3.Andr.Gayl. de pace pub.li.1. cap.2.num.22.de quibus nihil extabat probatum,vel deductum in cauſa,& quamuis de eis conſtaret, adhuc forſan ego non concederem eas iuſtam præbere cauſam reciſionis renũciationis quaſi læſiua propterea foret dicẽda,quia cum in Cathalonia habeatur recurſus ad Regiam Audientiam quando dominus malè tractat vaſſallos, quo ſe ab eius oppræſſionibus liberant, habeantq. vaſſalli Baronum plures prærogatiuas, quibus non gaudent vaſſalli domini Regis,non video qualiter propterea poſſet dici tam magnũ intereſſe vniuerſitatis verſari ſit ne de iuriſdictione domini Regis, vel alicuius Baronis.Imaginarium ergo huiuſmodi intereſſe conſidero ſaltem ad effectum vt ratione illius prætendi poſſit reciſio renunciationis, quia illud ſolùm in eo conſiſtit quòd ſibi homines perſuaſerint melius,ac honorabilius eſſe ſub vaſſallagio Domini Regis militare, quàm Baronis,non aduertentes quantas in Cathalonia plures vniuerſitates patiantur à Vicarijs, & officialibus Regijs oppræſiones, à quibus liberatas videmus vniuerſitates Baronũ:iſtud igitur intereſſe non debet eſſe in cõſideratione,nec cauſam dare,vel locum facere reciſioni,vt pote quia leue intereſſe dici debet, Amæd.de Pont.in tit.qui feud.dar. poſ. num. 125.limita.4.poſt quæſtio.laudim.

52 Sileat † igitur,& habeat in domino pacientiam Ioan.Neuiſan. in conſ. 12. inter conſilia feudalia à num.95.cum ſequent.vbi adeò execratur id quod eſt eſſe ſub Baronum vaſſallagio vt huiuſmodi vaſſallos ſeruis æquiparet,eos verò,qui Regi immediatè ſubſunt, hominibus liberis,primũ vaſſallagiũ ſeruiturẽ appellãdo, ſecundũ verò libertatẽ dicendo, additque poſtea (vt magis intelligatur quanti is rem hanc æſtimet)ſupinum,ac fatuum eſſe qui talem ſeruitutem non perhorreſcat,niſi fortè(inquit) aliquis miſer,vel deſparatus ad inſtar patris qui propter famen filium vẽdat l.1.C.de patr. qui fil.diſtrax.vel illius qui ſe vendit ad prætium participandũ, §. penult.inſt.de iur. perſon. Sileat(inquam)& habeat in domino pacientiã, nec tantam calamitatem conſideret in vaſſallis Baronum is auctor:viuimus enim nos, qui ſumus experti in multis ocaſionibus peiùs ab officialibus Regis tractari vaſſallos,quàm à Baronibus,maximè vbi(prout in noſtra Cathalonia)nunquam ita alienat Rex vt ſummam regaliam ſubueniendi oppræſſis,& liberandi eos à manu calumpniantium à ſe abdicet:Nec quod Niuizan.ad ſuam probandam opinionem adducit id probat,quod ipſe vult : tex. † enim in

53 prin.de hæred.& falcid.vbi antiquam recepiſſe libertatem dicit Imperator eos, qui ad Romanum Imperium, & eius obedientiam per ipſum reducti fuerant,& tex.in §.hoc ſimiliter in auctẽ. vt liber. decęt. vbi Imperator pro ſubiectorum libertate dicit ſe ſuſcepiſſe quæ ſuſceperat bella pro his, qui antea Imperij ſub diti fuerant,quos allegat Neuizan. non loquũtur in noſtro caſu,de eis ſcilicet, qui alienati à Rege,vel Imperatore cum fuiſſent in alium, fuerunt poſtea per ipſum ad Regiam coronã, & ſub eius dominio,& imperio reducti, & redacti, ſed imò de his, qui per captiuitatem à Tyrannis fuerant occupati,vt ex eiſdẽ ipſis iuribus apparet,iunct.glo.horum vitam dum ſub Tyrannorũ dominio,& imperio erant nihil mirum

mirum ſi ſeruitutem Imperator appeller, & re
ductionem ad ipſius imperium, libertatem,
quia verè primum ſeruitus eſt, ſecuudum verò
libertas, in noſtro autem caſu vbi ceſſat tyran-
nis, & vbi tot vias habent vaſſalli, quibus à do-
minorum oppreſſionibus, caſu quo fierent, ſe
liberent, non eſt eorum vita ſeruitus appellan-
da, ac propterea benè Amade. de Pont. in ſæpè
allega. tit. qui feud. dar. poſ. nu. 105. de intereſſe
vaſſallorum ne alienentur loquẽdo, dicit non
poſſe tractari de eorum intereſſe, nec illud con
ſiderari quaſi de ſeruis alienandis, vel diſtrahẽ-
dis, ſed aliàs, & alio modo longè diuerſo, vt ibi
per eum: benè verum eſt malè complures à do-
minis tractari taliter quòd eorũ reſpectu ſerui-
tus potiùs eorum vaſſallagium eſt appelandũ,
verùm non propterea eſt elicienda indè regula
generalis in communi pro omni regimine Ba-
ronum. Si ipſi in Cathalonia haberent quod
Barones in Aragonia, poteſtatem ſcilicet be-
nè, vel malè tractandi vaſſallos, fame, & ſiti ne-
candi pro libito voluntatis, & bona eorum au-
ferendi omni appellatione remota, abſque eo
quòd poſſit in eis dominus Rex ſe intromitte-
re, de quo latè per Ioſeph. de Seſe in tracta. de
inhibi. c. 4. §. 3. cum ſequent. & deciſ. 73. per tot.
qua ratione iſdem Seſe deci. 36. num. 15. dicit in
Aragonia à fortiori procedere argumentum
de ſeruo ad vaſſallum, quia ibi magis ſubiecti
ſunt vaſſalli, quaſi ſubiecti abſolutæ poteſtati,
quàm ſerui, coloratam haberent vaſſalli inten-
tionem, qui inſtar ſeruitutis illam ſubiectionẽ
ducerent, ſed in Cathalonia, vbi ſupradicta po
teſtas ceſſat omnino, & pro quolibet minimo
præiuditio habetur ſemper ad Regem, & eius
nomine ad ſui Locumtenentem recurſus, non
poteſt, nec debet id quod eſt ſubeſſe Baroni
tantopere execrari.
54 Opponebatur † finaliter (vt iam tandẽ huic,
forſan aliquibus feſtidioſo, negocio, mihi tan-
dem iucundiſſimo propter pulchritudinẽ ma-
teriæ, finẽ imponamus) aduerſus duas noſtras
poſteriores rationes, quòd nec conſenſus ille
tacitus vaſſallorum, de quo arguebamus, nec
renuntiatio expreſſa litis, quam proponeba-
mus, potuerint iis, qui nũc ſunt in Baronia, prę
iuditium aliquod inferre quominùs ſuam iu-
ſtitiam nihilominùs proſequi poſſent: Diceba-
tur enim quòd priuilegia incorporationum ne
dum fuerant vniuerſitati cõceſſa, & impartita,
ſed etiam omnibus ſingularibus illius, & nedũ
præſentibus, ſed etiam futuris, quo caſu omnes
ſingulares veniũt ad priuilegium iure proprio,
quia quando fit conceſſio pluribus ea cenſe-
tur ordine ſucceſſiuo facta, & † tot ſunt con-
55 ceſſiones quot ſunt perſonæ, quibus eſt facta
conceſſio, l. ſi arrogator, verſi. penult. de adop-
tio. l. cohæredi §. cum filio, verſ. nec fideicom.
ff. de vulga. Sucar. conſ. 50. num. 31. ex quo fit
quòd negligentia vnius alteri non noceat, cum
quiſque de directo habeat beneficium à Prin-
cipe, Suar. in quæſt. de maiora. nu. 18. Moli. de
primog. Hiſpan. lib. 4. cap. 40. num. 88. condu-
cunt quæ in propoſito docent Pau. de Caſt. in
l. idẽ Iulianus §. ſi quis alicui, de lega. 1. Dida. in
cap. alma mater, par. 3. relect. §. 3. in fin. verſi. 4.
Pereg. conſ. 28. num. 11. Perey. de nomina. Em-
phy. q. 3. num. 3. ad fin. Nec defficiebat noſtri Se
natus deciſio, qua hæc opinio illuſtraretur: alle
gabatur enim quòd ad relationẽ egregij olim
Senatoris Ioannis Caſtello in cauſa Syndici de
Mirauet contra Caſtellanum de Emposta die
† 8. Iulij 1598. fuiſſet *declaratum* priuilegium con-
ceſſum omnibus, & ſingulis hominibus de
aliqua vniuerſitate tunc habitantibus, & ha-
bitaturis præſentibus, & futuris non præſcribi
quoad eos, qui nunc viuunt, licèt prędeceſſo-
res non fuiſſent vſi dicto priuilegio, & ſic cõ-
tra eos eſſet præſcriptum, his verbis poſt priui-
legij relatam diſpoſitionem, *per quod conſtat, &
maximè attenta natura verbi, ſingulis, poſiti in
dicta conceſſione, quæ eſt diſtribuendi vnicuique
præſenti, & futuro habitanti, & habitaturo inſoli-
dum dictam conceſſionem, ac ſi vnicuiq; facta eſſet
de per ſe, locum habere non poſſe exceptionem præſ-
criptionis in contrarium oppoſitam in præiudicium
eorum ſingularium, qui nunc ſunt Chriſtiani habitã-
tes in dictis villis &c.* ſcriba cauſæ Vilella. Hanc
rationem, quam contra nos in hac cauſa totis
viribus clariſsimis Senatoribus perſuadere co-
nabatur noſtras Iacob. Cancer. qui in adiuto-
rium vniuerſitatis vocatus fuerat, reperio eun-
dem ipſum poſuiſſe, ac extendiſſe in lib. 3. var.
reſolu. c. 3. de priuileg. num. 21. multò poſt hæc
ſcripta in lucem emiſſo.
Verùm nos breuiter reſpondebamus non
eſſe in noſtro caſu hunc articulum diſputan-
dum ex quo cauſa non duceretur per aliquem
particularem incolam dictę Baroniæ, ſed imò
per eandem vniuerſitatem, quæ renuntiaue-
rat, quæque conſenſum tacitè præſtiterat alie-
nationi per taciturnitatem tanti temporis, &
voluntariam homagiorum præſtationem: Vni-
56 uerſitas † enim ſemper eſt eadem, & nunquã
moritur, licèt moriantur, & mutentur omnes
homines de vniuerſitate, vulg. l. proponebatur
ff. de iudi. & l. 7. ſicut ff. quod quiſquę vniuerſi
tatis nomine, cũ ſimil. Loſæ. de iur. vniuerſi. p.
57 1. cap. 1. num. 6. & 29. Alia † eſt enim vniuerſita-
tis cauſa, & alia particularium perſonarum de
vniuerſitate, Loſę. vbi proximè num. 28. & ſic
eidem vniuerſitati ſemper obſtant exceptio-
nes renuntiationis, & taciti conſenſus ſuperiùs
oppoſitæ.
58 Accedit † his quòd ſyndicus vniuerſitatis
non dicitur procurator ſingulorum, nec po-
teſt

teſt quicquam pro eis facere,l.2.ff. quod quiſ-
que vniuer.nom.Rot.in nou. deciſ.1.de dolo,
& contumacia in antiquio. num.3.& ibi addi-
tio in litera B. Craue. conſ. 45. Van .de nulli-
ta.ex deffect.poteſt.nu.154.

59 Et vbi † ſyndicus habuiſſet talem poteſta-
tem,dicebamus quòd ea vſus non erat, quia ni
hil egerat nomine ſingulorum, ac ideò ſingu-
lis nihil prodeſſe poterat eiuſmodi poteſtas,l.
maritus, & l.exigendi, C. de procura. Craue.
conſ.171.nu.17. Van. vbi ſuprà nu.82.& 83.In-
dè dicebamus nullo modo poſſe de prætenſo
ſingulorum iure ea in cauſa cognoſci.

60 Etſi † & vbi eſſemus in caſu , quo de dicto
prætenſo ſingularium iure tractãdum eſſet,ad-
huc dicebamus iuſtitiam fouere egregium Co
mitem vt nullo modo forent audiendi obſtan-
tibus dicto tacito conſenſu , & expreſſa li-
tis renuntiatione, quam omnibus nocere tã
præſentibus, quàm etiam futuris rectè docet
Marcobru.in allega.conſ.55. num. 214. vbi re-
præhendit Caſtren. qui contrarium tenebat,
& ad ſacietatem vſque comprobat Ioan. Gar-
cia Gallecus de nobil. glo.6.nu.38.cum multis
61 ſequentibus,vbi † pluribus rationibus probat
priuilegium immunitatis conceſſum alicui, &
eius filio,& poſteris perire ſpacio 30.annorum
per non vſum,non ſolùm ijs,qui eo non eſſent
vſi,ſed etiam & cęteris deſcendentibus in vni
uerſum, notanda ſunt penes hunc doctorem
plura iura,quæ hanc opinionem optimè pro-
bãt .Nec etiã deeſt huic opinioni Senatus no-
ſtri egregij auctoritas, is enim die 3. Iulij 1587.
refferente egregio olim Senatore,poſteà verò
in ſupremo Regni Aragonum Regiam Can-
cellariam Regente nobili Ioanne Sabater in
cauſa Franciſci Deſpuig,& Ferrer villæ de Ma-
taro contra vniuerſitatem eiuſdem villæ,ſcri-
ba Bartholomeo Balle *declarauit* quòd quam-
uis in priuilegio vnionis,& incorporationis di-
ctæ vniuerſitatis fieret mentio ſingularium
prædictæ vniuerſitatis præſentium , & futuro-
rum,concedendo illud vniuerſitati,& ſingula-
ribus eiuſdem præſentibus, & futuris, nihilo-
minùs non poterant ſingulares,qui poſtea nati
fuerant,impugnare iure proprio quaſi tali iure
vocati quæ in præiudicium dicti Regij priuile-
gij dicebantur facta,cuius quidem exemplaris
non erat neſcius iſdem Cancer. quem acerri-
mum in hac cauſa aduerſarium habuimus, cũ
illius poſteà meminerit in lib.3.var.reſolu. c.3.
de priuileg.num.28.

Vt autem † rem hanc componamus, ne ſic
62 duo ſupradicta exemplaria noſtri Senatus cõ-
traria, & inter ſe ſe pugnantia relinquamus,
aduertimus aliud eſſe conceſſionem fieri plu-
ribus perſonis ſingularibus vt ſingulis, & tunc
verum eſt omnibus diſtributiuè cenſeri factam
conceſſionem,& quemlibet ex ipſis ſuo caſu,
& tempore venire iure proprio,nec vnũ poſſe
alteri pręiudicare,per iura,& doctores ſuprà in
contrarium noſtræ reſolutionis annotata, &
conferunt quæ not.Quintilia.Mendoz. in glo.
facultatum §.volentes verſ. ſingulis , & in his
terminis factum extitit exemplar egregij Sena-
toris Ioannis Caſtello in contrarium adductũ
(licèt hęc cautè etiam ſint tenenda conſidera-
tis benè quæ ad hanc materiam pluribus ad-
uertit Ioan.Garcia in allega.tract. de nobilita.
glo.6.num.38.cum multis ſequentibus) aliud
verò eſſe quando conceſſio fit pluribus ſingu-
laribus,non tamen vt ſingulis,ſed vt vniuerſis,
verbi gratia in noſtro caſu,quo conceſſio facta
extitit vniuerſitati , & ſingularibus hominibus
&c.quia enim tali caſu ſingulares illi non cen-
ſentur vocati vt ſingulares, ſed vt vniuerſi po-
tiùs,quatenùs ſcilicet conſtituunt vniuerſitatẽ,
indè fit quòd quamuis in conceſſione ſu-
peradditum ſit, præſentibus , & futuris , nun-
quam tamen ij ſingulares ſiue præſentes , ſiue
futuri poterũt actum reſcindere iure proprio,
vel contra eum venire licèt allegẽt ipſos actui
nõ interfuiſſe,nec illum approbaſſe : eſt enim
tali caſu eorum verborum is ſenſus,non alius,
quòd non modò ſingulares,qui de conſilio di-
ctæ vniuerſitatis erunt tempore priuilegij,gau
deant dicto priuilegio , verùm & futuri , qui
erunt de corpore vniuerſitatis , loquendo de
ſingularibus quatenùs conſtituunt vniuerſita-
tem,ita expreſsè,ac his eiſdem ferè verbis *docet*
noſtri Senatus decretum vltimò allegatũ rem
hanc fore intelligendam:ſic erat caſus noſter,
quo conceſsio facta fuerat vniuerſitati , & ſin-
gularibus hominibus præſentibus , & futuris,
quos vltimos propterea conſtat non potuiſſe
contradicere actui prędeceſſorum, nec vt ſin-
gulos iure proprio,quia taliter non fuerant in
conceſsione vocati,nec iure vniuerſo nomine
vniuerſitatis,cum vniuerſitas,quæ nunc eſt ex
eo quòd eadem cenſeatur quæ antea fuit, non
poſsit contra factum vniuerſitatis ante eorum
natiuitatem,& ortum venire.

Non † longè ab hac concordia affuit iſdem
63 Cancer.allega.lib.3.var.c.3.de priuileg. nu. 27.
dum pro limitatione eius quod anteà dixerat
in allega.num.21.nempè quòd quando priui-
legium eſt conceſſum nedum præſentibus,ſed
etiam futuris,tunc negligentia vnius alijs non
nocet,adducit ea non procedere quando ver-
ba priuilegij,licèt loquantur de ſingularibus,
non tamen loquuntur de eis vt ſingularibus,
ſed vt repræſentantibus vniuerſitatem : nam
ſemel pręſcriptum priuilegium contra vniuer-
ſitatem,perpetuò diceretur pręſcriptum etiam
quoad futuros,cum tunc illi non poſſent ve-
nire iure proprio,ad cuius rei confirmationem
addu-

adducit exemplar factum per nobilem Ioan. Sabater, de quo ſuprà. Hæc Cancer. & benè, ego tamen ab eo hoc vnum vellem, quòd ſcilicet mihi explicaret quomodo, & quãdo ſingularibus non vt ſingularibus, ſed vt repræſentantibus vniuerſitatẽ cenſebitur priuilegiũ cõceſſum ſi ſic conceſſum non eſt dicendum illud, in quo fundabatur intentio aduerſantium egregij Comitis de Montagut? aut quòd mihi differentiam aſſignaret, quæ conſiderari poteſt inter hoc, & illud, ſuper quo allegatum exemplar nob. Ioan. Sabater factum extitit, poſtquã ego inter hoc noſtrum priuilegium, & illud exẽplaris Ioannis Caſtello differentiæ cauſam iam ſuprà conſtitui.

64 Hæc † aduocati egregij Comitis de Mõteacuto dicebamus, ſiue hæc ego dicebã (quiſq. enim ex aduocatis dicti egregij Comitis ſua memorialia fecit, & allegationes iuris ſeparatim dedit, quibus ſuam egregij Comitis iuſtitiam deffenderet) per quæ tandem factum fuit quòd cum laude, & honore, de menſe Iunij anni 1607. ad relationem egregij Senatoris Hieronymi Seniuſt, ſcriba Saluatore Capella, in cauſa *obtinerem*. Dixi quod per hæc, quæ ego allegabam in cauſa obtinuimus, nõ quòd propterea mihi ipſi totam victoriæ gloriam velim tribuere, valdè enim egregiè ad idem ſcripſerat alter aduocatus, ac doctiſſimè (fateor planè quod probè agnoſco) nõ ſum dignus corrigeam calciamenti illius ſoluere, ſed ex eo quòd cum, paucioribus quàm alter aduocatus, contentus, tres tantùm ſuprà coarctatas rationes in confirmationem noſtræ iuſtitiæ, præ alijs, ſelegiſſem, quas egregijs Senatoribus proponerem, contingit ex eiſdem ipſis, non pluribus, nec paucioribus in cauſa obtineri, prouti ex tenore indè latæ ſententiæ apparet.

65 Quæ † in ſuperiorib' latè dixim' de obſeruãdis à Rege vaſſallis priuilegijs incorporationũ, niſi adſit aliqua iuſta cauſa ex his, quas ſuperiùs adduximus, vel ſimilibus, procedũt etiã in priuilegijs, quæ per Barones, et dominos inferiores cõceduntur ſuis vaſſallis, ea enim ſic ab eis, quemadmodum illa à Rege, obſeruanda ſunt, quia nõ reperitur in hoc aliqua diuerſitatis ratio, ſic ego bis *deciſum* in Senatu vidi, primò 8. Septembris 1538. vbi declaratum extitit quendam locum, qui erat ſeparatus à Ducatu Cardonæ reduci, & reuerti debere ad eundem vigore cuiuſdam antiquæ vnionis. Secũdò 17. Nouembris 1587. in cauſa nobilis Frãciſci Dardena, & Onophrij Bret contra Vicecomitem de Rupebertino refferente egregio olim Senatore Guiller. Sunyer, Scriba Iacobo Bas, qua *declaratum* extitit Baroniam ſancti Laurentij nõ potuiſſe alienari à Vicecommitatu, cui vnita antiquitùs fuerat obſtante dicta vnione, & ſic inſtantibus vaſſallis debere dictam alienationem reuocari.

66 Finem † huic glo. faciam quærens de duobus, aut tribus, in quibus multùm dubitari aliquando vidi, primò cuius ſint iuriſdictionis Baiuli Baronum, an ipſorum Baronum, anverò officialium Regiorum, veluti Vicariorum Vicariæ, in qua vitam degunt. Hanc quæſtionẽ tractat, ac diſputat ad ſacietatem Proſp. Carraui. in tit. mag. cur. ritu 49 per tot. vbi reſoluit eſſe de iure communi quòd ſint de iuriſdictione ipſorum Baronum, ad quod allegat tex. in §. volumus in verſ. ſin autem ipſi aliquos, & in §. quod autem primitùs, in auctẽ. vt iud. ſine quoquo ſuffrag. colla. 2.

Succeſſit de hoc articulo diſputari in noſtro Senatu de anno 1609. refferente Senatore egregio Hieronymo Aſtor in cauſa Excellentiſſimi Ducis de Ceſſa contra Syndicum de Palamos, in qua 9. Ianuarij fuit *declaratum* expreſſiſſimè Baiulos Baronum eſſe de foro, & iuriſdictione ipſorum Baronum, & ita de cauſis Baiuli in ciuilibus, & criminalibus poſſe Baronem, & eius procuratorem generalem cognoſcere, & cõtra eum ciuiliter, & criminaliter procedere.

Et quamuis probaſſet Syndicus de Palamos quòd Vicarius, vel Subuicarius Gerundæ eſſet in poſſeſſione cognoſcendi de Baiulo de Palamos, non tamen fuit habita ratio ad effectum auferendi iuriſdictionem Baronis, ſed fuit dictum *nec conſtat Vicarium Gerundæ de cauſis Baiuli de Palamos cognoſcere conſueuiſſe priuatiuè ad Comitem, & eius procuratorem generalem*, ſcriba eſt dominicus Fontana.

67 Vidi † Mier. de hoc agentem in cur. Reg. Pet. 3. cap. 23. vbi officiales pro eorum contractibus conueniantur, num. 21. colla. 6. parte. 2. pag. 43. & tenentem ſimpliciter quod Vicarij poſſunt facere iuſtitiam querelantibus de Baiulis, & eorum Locatenentibus, aſſeſſoribus, & iudicibus infrà eorum vicarias in debitis, quæ contraxerint vt priuatæ perſonæ, quòd ego verum exiſtimo eſſe in Baiulis iuriſdictionum regiarũ, nõ in alijs, quod inſinuat idem Mier. dũ ibi nominat Baiulum Biſulduni, & Figueriarum, verum eſt quòd poſtea enumerat inter alios, de quibus cognoſcere debet Vicarius Gerũdæ, Baiulum de Palamos, de quo ſuprà fuit dictum, & Baiulum de Colonico, qui ſunt Baronis, ſed aut id fuit quia tunc eſſent iuriſdictionis Regiæ illa loca, aut certè hallucinatus eſt is doctor aliàs grauiſſimus, prouti in cur. Reg. Pet. 2. colla. 2. cap. 42. incip. Item quòd Vicarius, nu. 11. vbi vult ſimpliciter quòd ſi dominus, qui habet iuriſdictionem in aliquo Caſtro, vel eius Baiulus delinquãt, cognoſcit, & punit Vicarius, quod tamẽ de Baiulo dubitamus ꝙ ſit verũ, niſi in caſu, qui mox tradetur.

Hoc,

68 Hoc,† quod dixi officiales Baronis eſſe de illius iuriſdictione,ego verum exiſtimo quãdo Baro habet in loco omnimodam iuriſdictionem,& merum,& mixtum imperiũ,tunc enim abſque aliqua diſtinctione cognoſcit de ſuis officialibus in omnibus cauſis tam ciuilibus, quàm criminalibus: Cæterùm quando, prout ſæpè fit,dominus Rex, vel alius habet in loco merum Imperium , & Baro habet tantùm mixtum,vel aliam ſpeciem iuriſdictionis, certum tunc eſt,& indubitatum debet eſſe, quòd ſi delinquat officialis Baronis in caſibus meri Imperij , & iuriſdictionis ad dominum Regem,vel alium ſpectantis, tali caſu ad ipſum, non ad Baronem ſpectabit cognitio, & ad Baronem tantùm in caſibus ſuę iuriſdictionis,ita reperio in expreſſo tradidiſſe Capi. deciſ. 27.
† à num.9.vſq.ad 11.vbi dicit ita *deciſum* in Sena. Neapoli. per euidentes rationes per eum adductas, ſequitur hanc deciſionẽ in noſtris terminis Vincen.de Franch.deciſ.274.per tot. vbi
† dicit ſic fuiſſe de ſuo tẽpore *deciſum* in eodem Neapolita.Senatu,ſequitur Baiar. in addi. ad Iul.Clar.q.38.num.10.In Cathalonia non vidi caſum,qui particulariter ſuccederet de hoc articulo diſputandus,præterquàm de anno 1611. & menſe Septemb.inter Reuerendum Abbatem Montiſſerrati dominum iuriſdictionis ciuilis cuiuſdam quadræ ſitæ in termino de Piera, & Religioſam Abbatiſſam monaſterij de Petriſalbis dominam iuriſdictionis criminalis,& meri Imperij eiuſdem quadrę,refferente nobili Petro Soler Iudice Regiæ curiæ,& ſcriba Congoſt,in quo caſu cum Baiulus Abbatis recurriſſet per arreptionem itineris ad regium conſilium à quibuſdam procedimentis,quæ intellexerat cõtra ſe facta in curia Abbatiſſæ,inclinabat Senatus ad declarandum recurſui locum non eſſe,quia nõ monſtrabatur quòd Baiulus Abbatis aliud feciſſet quàm inquirere cõtra alterum Baiulum nomine proprio,abſq.eo quòd diceretur eſſe Baiulum,& alios,qui dicebantur aliquod crimen,& delictum commiſiſſe,non tamẽ fecerat prouiſionem capturę,vndè dicebatur non adeſſe grauamen,ſuper quo fundaretur recurſus,cæterùm fuit dictum pro parte Abbatis, & baiuli grauamen fundari in eo quòd alterius Baronis baiulus voluiſſet de ſuo conbaiulo cognoſcere,quod non poterat, cuius prætentionis ratione grauamen debebat conſiderari in ſola manus appoſitione propter
† deffectum iuriſdictionis,*declarauit* Senatus 27. dicti menſis Septemb.recurſui locum eſſe , ſed quo motiuo motus fuiſſet non dicitur in prouiſione, nõ enim id ſolet fieri in criminalibus, arbitror tamen ego fuiſſe non quòd ſimpliciter ſit verum baiulum vnius baronis non poſſe de altero cognoſcere, quia id eſſet cõtra ca, quæ ſuprà ex binis egregij Senatus Neapolitani deciſionibus, & aliàs docuimus , ſed ideò quia crimen , & delictum,quod prætẽdebatur commiſſum per baiulum iuriſdictionis ciuilis debuit eſſe modicum,nec erat tale , quod ſpectaret eius cognitio,& punitio ad baiulum iuriſdictionis criminalis,etſi fuiſſet per quemcunque alium vaſſallum commiſſum, quod ſi ita eſt,fruſtrà,meo iudicio, dicebant aliqui ex ijs,qui partium partes agebant,rem eſſe difficilem,& dubiam , quia imò valdè facilem eam ego reperio,& reperturũ quemlibet exiſtimo, & rectè per hoc exemplar vnum noſtræ diſtinctionis membrum probatur mirificè quòd dominus iuriſdictionis criminalis non habet iuriſdictionem in Baiulo ciuilis,niſi in caſu ſuæ iuriſdictionis.

Nec propter paritatem iuriſdictionis quaſi eam non habeat par in parem poſſet deffendi quòd Baiulus criminalis non cognoſceret de ciuili,quia in hoc nõ ſunt pares,ſed imò ſuperior huic ille videtur eſſe , & illud procederet vbi ambo cõiunctim, ac mixtim haberent iuriſdictionem,non quando,prout in noſtro caſu,eſt inter eos diuerſitas,vt pulchrè Capi. & Fran.conſiderant vbi ſuprà.

Nec denique deffendi poſſet hic Baiulus quaſi de familia baronis dicendo quòd ex quo Baro,& eius familia ſunt à iuriſdictione alteri⁹ Baronis exempti, propterea idem dicendũ ſit de baiulo tãquam de familia Baronis,quia de familia ſolùm dicuntur eſſe filij , ſerui , cognati , & oẽs qui ſub vno victu, & domo ſunt, l.pronunciatio §. familiæ,ff. de verb. ſignifi. l. fi.C.eo.l. 1. §. familię,de vi,& vi arma.cũ ſimil. vel familiaris dicitur qui omni die eſt inſimul cũ domino in domo, & extra domũ , ipſumq. aſſociat,& cũ eo ſemper aſſiſtit ſiue equitet,vel aliud agat quãuis in domo ſua ꝓpria comedat, & dormiat,iuxta l.item apud, §.ſi quis virgines ff.de iniur.latè Caraui.in titib. mag.cur.tit.46. à num.28.cum ſequent.talis autem nõ erat iſte baiulus,ergo &c.

Nota benè Capi. deciſionẽ ſuperiùs allegatam,quia egregia,& pulchra in ea dubia reſoluuntur frequentiùs occurrentia inter condominos in eodem termino,& loco, & ſignã-
69 ter † diſputat quæſtionem præcedentiæ in actibus publicis,de qua inter homines villæ Oloti patriæ meę chariſſimę pro officialibus dñi Regis merũ ibi imperium habẽtis cõtẽdentes, & Reuerendũ Abbatẽ Riuipulli, qui mixtũ imperiũ,& iuriſdictionẽ ſimplicẽ dicitur habere in eadem,& alibi ſæpè,vbi ſic eſt mixta iuriſdictio,quotidie eſt diſceptatio,ſint ne ſcilicèt prę ferendi officiales meri Imperij,an verò officiales mixti Imperij, & dñi territorij , quam ego quia pulchram hic non omittendam duxi.

Imprimis igitur pro officialibus mixti impe-
rij adducit Capi.facere quòd barones, quorũ
ipſi vices gerunt, domini ſint & dicantur ip-
ſius territorij, adde Marin. Frec.de ſubfeu. tit.
de auctori.& poteſ.baro.erga ſuum ſubfeuda.
auctori.2.num.21.qui dicit dominum iuriſdi-
ctionis ciuilis dici ſimpliciter dominum loci,
eum verò, qui criminalem tantùm habet, dici
dominum non ſimpliciter, ſed cum adiectione
certæ qualitatis, videlicet dominũ criminalis,
† poſtea affert quandam *declarationem* ſuper hoc
iuxta prædicta factã per Sereniſſimum Alphõ-
ſum Aragonen.Regem de anno 1443.pro quo-
dam Abbate ſancti Ioan.Baptiſ. in lamis con-
tra quandam vniuerſitatem, & homines ſancti
Ioan.Rotundi, cuius poſteà meminit Roſſen-
tal de feu.c.6.conclu.85.nu. 10. ac proindè vt
tales domini loci in ſuo ſunt honorandi ab
70 omnib⁹, etiamſi ſint digniores, nõ ſecus † atqui
dicimus de Archiepiſcopo, qui dum eſt in dio-
ceſi Epiſcopi debet ipſum honorare, quod idẽ
eſt in Cardinali. Item Patriarcha debet ſubeſſe
Archidiacono in ſuo territorio, alia exempla
in propoſito tradit tibi is auctor videnda, ad-
de Thom.Zerol.in prax.Epiſco.verb.Epiſcop⁹
verſ.9.

71 Cuius † doctrinæ ratione (ne eam cõtemp-
ſiſſ) effectum ſuperioribus annis fuit, vt orta,
circa conſecrationem in hac ciuitate fiendam
cuiuſdam Ballearium inſularum Epiſcopi ele-
cti, cõtentione inter dioceſanum, & alium an-
tiquiorem Epiſcopum, vtroq. ex ipſis ad ſe id
muneris conſecrationis inpartiendi ſpectare
contendẽte, re que ad ſacram Rituum in Ro-
mana curia congregationem vt decideretur
† deuoluta, *declararetur* ſub die 10. Ianuarij 1609.
Epiſcopũ dioceſanum in ſua Cathredali, & dio
ceſi in his conſecrationibus, & alijs omnibus
functionibus, & actibus Pontificalibus exer-
cendis præferendũ eſſe omnibus alijs Archie-
piſcopis, & Epiſcopis etiam promotione ipſo
dioceſano antiquioribus, Metrapolitano pro-
prio tantùm excepto, licèt (adiũgit declaratio)
Epiſcopus dioceſanus teneatur Epiſcopos ad-
uenas, & peregrinos in ſua dioceſi honorare, &
ex vrbanitate dexteram, & locum digniorem
eis cedere, quam declarationem vidi in rege-
ſtris curiæ Vicariatus Epiſcopi Barcinonæ.

Fundabatur dioceſani opinio in his, quæ ſu-
prà ex Capi. allegata ſunt, & adiungebatur vlte-
riùs, quod non modicum cõducet pro fortifi-
cãda ratione adducta in ſuperioribus pro offi-
cialibus domini territorij in quæſtione de qua
agimus, non immeritò ſic, vt ſuprà dictum eſt,
72 fuiſſe deciſum, cum † nullus Epiſcopus poſſit
in dioceſi, & territorio alterius nec quę ſunt
ordinis exercere, nec etiam quæ ſunt iuriſdi-
ctionis, in Clemen. 1. de for. conpeten. Fran.
Mar.deciſ.1004.num.4. Sacr. conſ. triden. ſeſ.
73 6.c.5. & cum † Epiſcopus ſit caput in ſua dio-
ceſi, clarum eſt ei vt tali omnem in ſua dioceſi
deberi honorem, Abbas in c. poſtulaſtis n.8.&
14.de conceſ.preben. & Æmil. Veral. Caput-
aquen.deciſ.307.num.1. & 2. in prima par. qui
74 † loquuntur de Rectore vniuerſitatis, qui ha-
beat Epiſcopos Scholares vt debeat illis præ-
ferri, quia caput vniuerſitatis.

Perquæ repulſa ſunt quæ in contrarium ab
75 Epiſcopo antiquiore adducebantur, quia †
nempe huiuſmodi actus conſecrandi non eſ-
ſet talis qui fieret, vel fieri haberet per Epiſco-
pos iure proprio, & poteſtate ordinaria, ſed
imò vt ſedis Apoſtolicæ delegatos: ſolus enim
Papa conſecrat Epiſcopum, vel is, cui ipſe com
miſit ſpecialiter, quicquid aliud olim eſſet, vt
aduertit Silueſt. in ſum. ver. conſecratio, nu. 2.
Bartachin.in tracta.de Epiſcopo lib.3.par.3.ter-
tię partis nu.1. Lancello.Conrad.in templ.om.
iud.lib.2.cap.5. de Epiſcopis §. 1. de conſecra.
Epiſcopi, num.2.& glo.notab.in cap.ſi eo tem-
pore, in fin.de electio.in 6.quo ſuppoſito cum
76 † pluribus delegatis concurrentibus honore,
& dignitate paribus, antiquior præferatur vt
copioſè Specula.de citatio.§.qualiter citatio fa
cta eſt per literas, ex num.12.quod nedum pro-
cedit inter delegatos, ſed etiam in qualibet cõ-
gregatione Epiſcoporum, inter quos iſdem or-
do ſeruatur vt primò promotus reliquis ante-
ponatur, can. Epiſcopos 17. diſtinctio. c. 1. de
maior.& obedien.cum ſimil. ita Caſſane.in al-
lega.cathalo. glor.mund. par.4. conſidera. 23.
Montan.de auctor.mag.conſ.num.133.Federi.
Scot.reſpon.28.num.15.lib.6.tom. 1. reſponſo.
Imò & in quacunque congregatione aliarum
quarumcunque perſonarum generale eſſe, vt
antiquior præferatur docet Nat. in conſi. 638
num.17.Menoch.conſi.51.num.39.& conſi. 52
num.89.& Port.in conſi.164.à num. 3. cum ſe-
77 quent. conſecratioq. † non requirit de iure
certum locum, nec certã dioceſim, imò vbili-
bet fieri poteſt, c.2. ſeſſio.23. de reforma. in ſa-
78 cr.conſ.Triden. nec delegatus † eget vllo ter-
ritorio ad ea, quæ ſunt ſuæ delegationis, imò
vbicunque, abſque alicuius etiam dioceſani
Epiſcopi licentia, ea expediri poſſunt, cum Pa-
pę, cuius vices gerit, totus mundus ſit territo-
rium, ac totus etiã mundus ſit dioceſis, c. cun-
cta per mundum j.& ij.9.q.3. Gom.in c.1.num.
34.de conſtitu.in6.Zerol.in prax.Epiſco.par.1.
verb. pracmatica, verſ. ad tertiũ, maximè quã-
do actus delegatis fiendus eſt in loco exemp-
to (vt hic noſter erat, qui fieri habebat in mo-
79 naſterio fratrum prædicatorum) in quo † dio-
ceſanus nullam videtur habere iuriſdictionẽ,
vel vllam prærogatiuam, vel pręheminentiam
præ alijs, c. cum Epiſcopis & ibi glo. ver. non
exempto

Digitized by Google

exempto de offi. ordina. in 6. Zero. in prax. Epiſ.verb.exemptio,verſ.8. in prima par. eſtq.
80 ratio † quia locus in dioceſi exẽptus ęquiparatur loco exiſtenti extra dioceſim, Geminia. in d.c.cum Epiſcopis num.4.hæc cum ita eſſent, dicebat antiquior videri proculdubio dicendum ipſius prætenſionem magis fore fundatã quàm dioceſani.

81 Fuerunt tamen,vt dicebamus, hæc repulſa, quia † imò ex bulla conſecrationis eliciebatur manifeſtè quòd ad conſecrationem faciendã non fiebat,nec fit delegatio tribus,vel pluribꝰ Epiſcopis, ſed vni tantùm, quem conſecrandus elegiſſet,*accitis* (verba ſunt bullæ)*& in hoc ſibi aſſiſtentibus duobus, vel tribus Catholicis Epiſcopis,vt ſcilicet ab eo munus conſecrationis recipere valeat &c.*additq.poſtea,*ac eidem antiſtiti* (loquitur de eo qui eligitur ad conſecrationem faciendam)*recepto priùs per eum à te noſtro,& Romanę Eccleſiæ nomine fidelitatis debita ſolito iuramẽto, munus prædictũ auctoritate noſtra impendere liberè tibi poſſit, plenam, & liberam earundem tenore præſentium concedimus facultatem &c.* ecce qualiter non ſimus inter plures delegatos, quod erat fundamẽtum antiquioris Epiſcopi, ſed in re cõmiſſa,& delegata vni Epiſcopo tã-
82 tùm cum aſſiſtentia aliorum,quo † caſu intelligitur facta commiſſio Epiſcopo eligendo vt negotium expediat intra iuriſdictionem dignitatis,non extra eam,ita vt alius Epiſcopus quãtumuis antiquior,pręter Barcinonenſem,non poſſit negotia ſibi commiſſa ſub nomine dignitatis in dioceſi Barcinonenſi expedire, nec è contra,vt probat Abb.in c. nonnulli num.7. in fin.de reſcrip.Ioan. de Arnono ſingula. 47. Lęl.Zech.de repub.Eccleſ.c.22.de Iud.delega.
83 nu.11.quod † Idem doctores limitant niſi apponeretur nomen Epiſcopi,& reſidentiæ,quæ eſſet extra dioceſim, veluti Epiſcopo Gerundenſi Barcinonę commoranti,tunc poſſet vtique is delegatione vti in ciuitate Barcinonæ.Si ergo commiſſio,quę fit Epiſcopo eligendo,cẽſetur,vt dictum eſt,facta in terminis habilibus, vt is cui præſentatur,illa vtatur intra ſuam iuriſdictionem, indè fit proculdubio quòd reſcriptũ alteri Epiſcopo,præter Barcinonenſem, pręſentati non potuit in ea ciuitate,vt ibi negotium expediret, ſed imò totum faciendum eſt per dioceſanum,& ſic ceſſat omninò quæſtio, & diſputatio in fauorem ipſius reſoluta, ac propterea deueniendum de neceſſitate fuit ad rationem Capi. ad hanc contentionem decidendam,quòd dioceſanus,& dominus dioceſis,& dominꝰ territorij ſint,præ alijs, in eis honorandi, poſt quę ſucceſſit alios Epiſcopos conſecrari in hac eadem ciuitate, & ſemper ſequutum fuit quod ſacra congregatio decreuit.

Sic(vt iam ad propoſitum redeamus) dicẽdum videbatur reſpectu domini territorij, qui eſt dominus iuriſdictionis ciuilis vt totus ei honos deberetur,iſque reliquis eſſet præferendus.

84 † Verùm † his non obſtantibus(inquit Capi. num.25.)*declaratum* fuit imò officiales meri Imperij in honoribus fore alijs quibuſcunq. inferioris iuriſdictionis præferendos, quia dignio-tes,vtpote dignius ſubiectum habentes,cauſas videlicet criminales maioris gradus, quàm officiales Baronis,& etiam aliqua regalia,quę non habet dominus inferior:tãtò enim quis eſt nobilior,quantò nobilius ſubiectum haber, qua ratione dicitur Sacra Theologia omnibus alijs ſcientijs,& facultatibus eſſe nobilior, quia nobilius habet ſubiectum,hæc Capi.quibus addamus Caſſane.in Cathalo.glor. mund.in 7. par. 26.conſidera.num.26.vbi idem tenet quod Ca-
85 pi.eiſdem ferè rationibus, quia † ſcilicet merũ Imperium dignius ſit,& excellentius alijs,quia officio iudicis nobili expeditur, & reſpicit ea, quę conſernunt publicam vtilitatem, mixtum verò Imperium circa priuatam tantùm vtilitatem verſatur,& ei incumbit, & quemadmodũ publica vtilitas priuatę præfertur, ſic illud, ꝙ primum reſpicit, pręfertur ei quod ſecundum.

Hæc moleſtiſſimè ferunt Barones iſti, qui in Cathalonia ſolum mixtum Imperium,vel ſimplicem iuriſdictionem in territorio habent, ac propterea curant de repellendis omninò officialibus meri Imperij ab eo, taliter quòd non ſint ibi continuò,nec baculum, & inſignia ferant,niſi occurrente caſu exercitij ſuę iuriſdi-
86 ctionis, quod † faciliter obtinere poſſe ſuadet ratio quòd is,qui habet iuriſdictionem limitatam in certis caſibus in loco aliquo non poteſt tenere ibi officialem,qui ſemper ibidem ſit, vt probat Põt.in c.1.de offi.ordina.in 6.qui loquitur de Archiepiſcopo, qui tãtùm habet cauſas appellationum in dioceſi ſuffraganei ſui, vbi Franch.Anchar.& Geminia. ac etiã Capi. deciſ.27. ſuperiùs allega.num. 34. refferunt illud dictum Hoſtien.hoc eſſe contra Principes, & prouinciarum præſides, qui licèt in aliquibus locis ſibi ſubiectis non habeant iuriſdictionẽ niſi in certis caſibus,tamen quo ad illos caſus conſtituunt tales officiales, qui quodammodo per alluuionem, & latenter trahunt ad ſe omnem iuriſdictionem,allegantur item ad idem iura tex.in aucten.de colla. §. ad hoc prohibemus,& in alijs locis,quæ adducuntur à Capi.allega.deciſ.27.num. 34. in prin. vbi Pręſes prouintię prohibetur in locis particularibus prouintiæ tenere officialem,qui ſuo nomine cognoſcat,noſtras Fer. par.3. obſeruan. cap. 59. & Cancer.lib.2.varia.c.2.de iuriſdict.om iud. nu. 290.&

290.& in 3.par.c.9. quòd noui officia. num. 17.
Adde quod Henri. Roſentall ſcripſit nouiſ-
ſimè de feud.c.6.cōclu.85.nu.10.vbi ex Afflict.
& Iacob.de Butrigar.docet officiales meri im-
perij, & iuriſdictionis criminalis nullum in
homines ſubiectionis, ſiue competentiæ ius
habere niſi delicto commiſſo.

87 Quod † in Cathalonia ſingulariter limita-
tur vt nō procedat, nec locū habeat in officia-
libus, qui erant in loco tempore Regis Petri
tertij, qui regnauit ab anno 1335. vſq. ad annū
1387.ex conſti.1.ſub titu. que nouells officials
in 1.vol.cōſtitu. vbi generalitèr per ius munici-
pale noſtrum approbantur officiales quicunq.
qui in quocunq. loco erant de tempore dicti
Reg.Pet.3.vt ibi ſint, & iuriſdictionē exerceāt
in futurū, ac imperpetuū eo modo, quo tēpore
prædicto ibi erant, & iuriſdictionē exercebāt,
quod approbaſſe vidi poſt hæc ſcripta, Cancer.
† vbi infrà allegatur n.18.ibiq.id *placuiſſe* Senatui
atteſtatur, noui verò prohibentur apponi, imò
appoſiti poſt dictū tēpus omninò remouētur,
& remoueri iubentur, quam quidem conſtitu-
tionē iuſto cōmentario ornauit noſter Thom.
Mier.qui legitur in 2.vol.ſuorū operū ſub titu.
de nou.offi.non crean.colla.10. multa egregia
ad eiuſdē cōſtitutionis interpretationē addu-
xit nouiſſimè noſtras Cance.in allega.3.par.va-
ria in toto illo integro c.9.quod de nouis offi-
cialibus nō creandis confecit. Hæc inconcuſsè
practicātur in Cathalonia, vbi paſſim remouē-
tur iſti officiales, qui poſt mortē Reg.Pet.3.pro
bantur appoſiti in aliquo loco ſiue ſit Baronis,
†† ſiue etiā Regis, prouti, præter *exēplaria*, quæ ad-
ducunt Micha.Fer.in 3.par.obſer.allega. c. 59.
† & Can.in d.3.p.var.c.9.n.3.& 17.eſt & *illud*, de
quo multis alijs in locis ad aliud propoſitū me
minit iſdē Cācer.in ſuis operibꝰ, Prioris ſcilicèt
de Riuidario dñi illiꝰ loci, cōtra Excellētiſsimū
Marchionē de Aytona habētē in eodē merum
imperiū, referēte egreg.olim Sena.Narciſ.Pau-
lo Regas 30.Octob.1595.Scriba Bartholomeo
† Balle, & in eodē proceſſu eſt *aliud* exhibitum
Præpoſiti Sedis Gerūdæ dñi iuriſdictionis ciui-
lis villæ de Lloret cōtra nob. Hieronymam de
Crudillis, cuiꝰ erat merū imperiū, relatore Ne-
grell, & cōrelatore Ros, ſub die 4.Iunij 1568.vi-
† di *aliud* œconomi S. Cucuphatis Vallēſis cōtra
homines villæ, & vniuerſitatis eiuſdē, referēte
Raphaele Terça ſub die 10.Decēb.1570.factū,
actuario Saluatore Capella, ꝙ eſt exhibitū in
ꝓceſſu vniuerſitatis de Sitges, cōtra capitulū
Sedis Barcino. cuius erat actuarius N. Palau, &
nūc Simō Fōt, in quibꝰ omnibꝰ cauſis fuit de-
claratū nō poſſe dñm meri imperij tenere offi-
cialē in loco, vbi aliꝰ habet mixtū, & reliquā iu-
riſdictionē, vt perpetuò ibi ſit, & baculū, ac in-
ſignia officij ferat ꝓ ſua iuriſdictione crimina-
li exercēda, niſi eueniēte caſu ad dictā iuriſdi-
ctionē criminalē pertinēte, & ꝓ executione il-
lius, & nō vt continuò ibidē ſit pro futuris for-
ſan caſibus ad dictam iuriſdictionē criminalē
pertinentibus.

Circa quas regias declarationes nota obiter
ꝙ in illa Prioris de Riuidario, & in illa Præpo-
ſiti S. Cucuphatis Vallenſis ſumitur ꝓ motiuo
eſſe de generali cōſuetudine Cathaloniæ re-
gijs ſētētijs approbata in ꝓceſſu exhibitis, ꝙ nō
poſſint poni ſimiles officiales baculū, & inſig-
nia ferētes ꝓ exercēda iuriſdictione criminali,
& in illa Præpoſiti Sedis Gerūdæ id dicitur eſſe
ꝓhibitū tā in viā iuris, q̃ ſm̃ diſpoſitiones gene
ralū cōſtitutionū Cathaloniæ &c. quæ motiua
dubito ne difficultatē patiātur ex eo ꝙ nec cō-
ſuetudo illa generalis eſt facilis ꝓbatu, nec vlla
cōſtitutio videtur eſſe quæ id ſtatuat, ꝙ allega-
tæ declarationes regiæ decidūt in terminis, in
quo ergo huiuſmodi declarationes fūdari poſ-
ſint, ſolū eſt ius cōe allegatū, ac conſtitutio de
nouellis officialibus non ponendis, ſi adſint
appoſiti poſt mortem Regis Petri.

Et adhuc mihi hæc diligentiùs conſideran-
ti viſum eſt quòd nedum prætenſa conſuetudo
generalis principatus, ſed nec etiā iuris cōmu-
nis diſpoſitio allegata, ſint modo aliquo attē-
dēdę in Cathalonia, quicquid Fer.Can.& alte
ra ex dictis Regijs declarationibꝰ dicāt, qui vidē
tur eis in hac materia inniti, ſed omnia fore, &
eſſe reducēda ad conſt. 1. ſuperiꝰ allegatā titu.
que nouells officials in 1.vol.cōſt.& ſecūdū eā
decidēdas omnes quęſtiones circa materiā oc-
currētes: Aut enim officialis huiuſmodi pro me
ro imperio exercēdo in terra Baronis erat cō-
ſtitutꝰ ante mortē Regis Petri tertij baculū, &
inſignia ibi cōtinuò ferens, & tūc nō poterit re
moueri, ſiue quia ſit approbatꝰ per cōſtitutio-
nē, vt diximꝰ, ſiue etiā quòd cōtra Baronē, & cō
ſuetudinē præſcripſerit, aut verò fuerat ex poſt
cōſtitutꝰ, & tali caſu amouebitur in vim cōſti-
tutionis, nec ſtare permitetur, nec erit quòd cu
remꝰ de prohibitione iuris cōmunis, ſed imò
ius minicipale attendetur, ſecūdum quod im-
primis iudicare debemus.

88 Sed † nec dicta cōſtitutio (vt aliquid à nobis
habeas vltra ea quæ doctè doctores ſuprà enar
rati circa eius materiā dixerūt) ꝓcedit in omni
bus caſibus, in quibus ſunt officiales in aliquo
loco poſiti poſt mortē Regis Petri tertij, exci-
piūtur enim, inter alios, qui in vim alicuius pri
uilegij, ꝙ trāſijſſet in cōtractū, poſiti ſunt poſt
mortē Regis Petri tertij ante cōſtitutionē Re-
ginæ Mariæ, quę officiales reduxit, vt diximus,
ad vſum antiquū: eſt enim generale ꝙ cōſtitu-
tio loquens de priuilegijs intelligitur loqui de
priuilegijs in finibus meri priuilegij conſiſtēti-
bus, non de his, quæ tranſierunt in contractū,

Digitized by Google

prout in terminis docet Nata.in conſ.674.nu.
6.& ſequitur Ariſmi. Tepa.in compen. varia.
ſententia.Iur.lib.1.tit.de priuileg. verſi. conſti-
tutio loquens ſol. 55. pag. 2. egregiè, ac pul-
cherrimè Ioan.Gutier.in repeti.l. nemo poteſt
à numer. 175. de lega. 1. omnino videndus,vbi
89 † ſignantèr tradit quòd ſi Rex, vel Princeps
reuocet omnia priuilegia,gratias,& conceſſio-
nes factas de officijs rectoriç,vel tabellionat⁹,
etiã cũ clauſula,nõ obſtãtibus &c.per huiuſmo
di reuocationẽ nõ cẽſebitur derogatũ priuile-
gijs,quę trãſierũt in vim cõtract⁹,veluti remu-
neratorijs,& pecunia accepta cõceſſis, & poſ-
teà magis in terminis nu.117.tradens intellectũ
cuiuſdã legis Caſtellç,noſtrç ſimilis, per q̃ re-
uocãtur officia de nouo erecta, atq. creata per
Regẽ Hẽricũ cũ vacauerint,& annullãtur pro-
uiſiones eorũ factę,& faciẽdę etiã ꝓprio motu,
& ex certa ſciẽtia cũ quibuſcũq.clauſulis dero-
gatorijs,& nõ obſtãtibus &c.dicit eam debere
intelligi,ac limitari per ſupradicta,ſcilicèt in of
ficijs,quæ interueniente aliquo pretio, vel ob
ſeruitia cõceſſa ſunt,quia huiuſmodi priuilegia
trãſierũt in cõtractũ,hęc clariùs noſtrũ probãt
inſtitutũ quã ego explicare poſſẽ,nec mirũ, cũ
hæc priuilegia in plurib⁹ aliàs ſint valdè,præter
alia,in iure priuilegiata, prouti ex eiſdẽ ipſis do
ctoribus,qui fuerũt ſuprà à nobis adducti,colli
gere licet,quę ego non poſſum in pręſentiarũ
perſtringere.Adde Decia.in tracta.crimi.lib.2.
c.35.nu.47.Menoch.lib.6. pręſump.10.nu.16.
Don Garcia.Maſtril.deci.Sicil.96.n.8. Aldera.
Maſcar.de interpræta.ſtatuto.cõclu.8.n.50.&
nos in hac eadẽ glo.& par.n.21.Nec† id etiã eſt
90 mirũ,cũ priuilegiũ,ꝙ ob remunerationẽ ſerui
tiorũ cõceditur,nõ dicatur quidẽ priuilegium,
ſed imò cõtract⁹ permutationis,ex latè à nobis
traditis hac eadẽ clau.glo.7.par.2.n.3.& quod
fit mediãte pecunia,quæ tradatur cõcedẽti ab
acceptãte,vẽditionis cõtractus potiùs dicitur,
quã priuilegiũ,vt colliges ex ſuprà à nobis ad-
ductis doctorib⁹,& tradit tibi omniũ lati⁹ Bru-
no.à Sole in cõpen.propo.iur.verbo, Princeps
recipiẽdo.Sed hæc omitam⁹ pro nũc,quia cau-
ſam habemus in Senatu valdè grauẽ de hac ma
teria,quę nõ ſinit vlteriùs eius merita pandere.
91 Tranſire † autẽ in cõtractũ,ſeu in vim cõtra-
ctus(ne id ignores,ꝙ iam facile poſſes ex ſuprà
dictis haurire)dicitur priuilegiũ vbi cõceditur
ex aliqua iuſta cauſa,vel ob aliquod factũ cõ-
mẽſuratũ,præteritũ,vel futurũ,impletũ,vel im
plẽdũ ex parte eius, cui conceditur, prouti ex
pluribus probat latiſſimè Amade. de Pont. in
tit.qui feud.dar.poſſũt poſito poſt quæſtio.lau
dimia.nu.97.Afflict.deciſ.128.num.10. Bellug.
in ſpecu.prin.rub.9.nu.27.& ibi additio, no-
ſter Canc.lib.3.varia.c.3.de priuile.numer.153.
& alij penè infiniti, quos hi allegant, vbi ſig-
nanter enumerantur inter priuilegia, quæ trã-
ſire dicuntur in vim contractus,ea,quæ conce-
duntur vel propter remunerationem ſeruitio-
rum,vel pecunia data à recipiente.
92 Neq. † item(vt limitationes cæptas ad d.cõ-
ſtitutionem de nouellis officialibus non po-
nendis proſequamur, & ſimul abſoluamus)
procederet dicta conſtitutio vbi ſolùm fieret
mutatio officialis,quemadmodum ſi cum an-
tea adfuiſſet in loco aliquis locumtenens al-
terius officialis foranei, is poſtea mutaretur in
Baiulum ordinarium,& triennalem loci: hoc
enim non eſſet creatio noui officialis prohibi-
ta,ſed ſola mutatio qualitatis,quæ non ...it rẽ
nouam,hęc clariùs noſtras Cancer.adducit,&
probat in allega.c.9.quòd noui officia. nu.10.
cũ ſequent.quàm ego poſſem refferre.Vidẽda
ſunt quæ ex Mier.antea dixerat idem Cancer.
à nu.6. de creatione locumtenẽtis in locũ ab-
ſentis, aut impediti quòd non ſit creare no-
uum officialẽ prohibitum per conſtitutiones.
Id noſter Senatus amplexus eſt reffereẽte egre
gio olim eius Senatore,nunc verò in ſupremo
Aragonũ Regẽte Saluatore Fõtanet,dũ ſub die
10.Februa.1602.in cauſa æquitũ Villęfranchę
† pænitẽn.cõtra ſyndicum dictæ villæ *declarauit*
officialẽ nouũ nõ dici creari per priuilegium ꝙ
Iurati portẽt baculum in abſentia Vicarij, quia
cõſtabat in ſimili caſu abſentiæ ſolitũ eſſe Vica
riũ aliquẽ nominare, ſiue ex dictis Cõſulibus,
& Iuratis,ſiue alijs,qui id faceret,ſed id(inquit
Senatus)eſt aſſignare aliam formam in creatio
ne,ſeu electione illius impoſterum obſeruan-
dam, vidi concluſionem in archiuo Regio in
lib.concluſio.anni 1602.
Notanter dictum eſt in ſuperioribus ſuſti-
neri creationes locumtenentiũ, nec cenſeri vt
nouas prohibitas per conſtitutiones quando
fiunt in locum abſentis,aut impediti, vel vbi
aliàs ſolebat ali⁹ in ſimili caſu poni,quia ſi nul-
la ex his qualitatibus concurreret,ſed ſimplici-
ter locumtenens,vel ſubbaiulus crearetur de
nouo vt duo officiales in loco eſſent,id tanquã
factum contra conſtitutionem non ſuſtinere-
† tur, prout Sena. *declarauit* refferente egregio
Senatore,& poſtea Regente Regiam Cancel-
lariam Franciſco Deſcamps 27.Octob.1597. in
cau.ſyndici villę de Salſis contra nob. Galce-
randum de Armengol Alcaydum caſtri dictæ
villæ,in qua, inter alia, fuit declaratum fuiſſe
contra conſtitutiones Cathaloniæ factam per
dictum Alcaydum quandam creationem ſub-
baiuli,quam ſimpliciter de nouo fecerat in lo-
co vbi nunquam fuerat nec viſum nec auditũ
ꝙ aliquis exerceret officium ſubbaiuli,vidi cõ-
cluſionẽ in archiuo Regio in lib.dicti an.1597.
93 Alia † duo puncta reffereẽte ſupradicto egreg.
† Sena.Saluatore Fõtanet *declarat* Senatus in ea-
dem

dem cau ſa non ſpernenda, licèt à multis multùm igno rata, vel ſaltem non practicata. Primũ quòd Iurati prædicti, qui in abſentia officialis debent portare baculum, & inſignia, tenentur præſtare cautionem, & aſſecurare tabulam, & alia facere, quę ſolent reliqui officiales per cõſtitu tiones Cathaloniæ, hoc nullibi ferè locorum practi catur, licèt in omni propè loco Iurati in abſentia officialis inſignia ferant.

94 Secundum † quòd Iurati prædicti durante officio habent qualitates requiſitas vt iuriſdictionem poſſint habere in milites, ſicut ijdem ipſe Vicarius, quod ſcio ego vbi moleſtiſſimè ferunt æquites prętendentes non eſſe de iuriſdictione Locumtenentis Vicarij, ſed compelli debent habere in domino pacientiam.

95 Concludamus † hanc gloſam, & eius materiam quærentes (quod eſt valdè ſcitu dignum) vndè originem traxerit conſuetudo ferendi baculum, ſeu virgam pro inſignijs iuriſdictionis, quę vbique ferè locorum, maximè in tota Hiſpania, obſeruatur, id tibi latiſſimè explicat Bouadi. diligens profectò rerum antiquatum explorator in ſua politi. lib. 3. cap. 2. de las precedentias del corregidor, nu. 11. vbi dicit quòd vſitatum licèt ſit à tempore Romanorum huiuſmodi baculos, & inſignia trahi ab officialibus, neminem tamen inuenit hucuſque, qui qua ratione id factum fuerit, ac vndè duxerit originem, docuerit, quod ipſe explicans dicit, antiquitùs conſueuiſſe Reges in ſignum diadematis, & Regię poteſtatis ferre ſecũ quaſdam breuiores lanceas, ſiue haſtas, abſq. ferreo mucrone tamen, quæ in obſeruantiam, & memoriam illius ritus ponebantur iuxta ſtatuas, & ſimulacra Deorum, & iuramenta fiebãt per haſtas, quod reputabatur valdè ſacrum, & inuiolabile iuramentum, multis poſtea decurſis temporibus Iupiter (vt fabulantur poëtæ) effecit quòd Vulcan' in locum haſtæ faceret ſibi quendam celatum, & artificioſum ceptrum, quo poſtea vſi ſunt Agamenon, & alij plures Reges Sirij, multo tempore (inquit is auctor) vſi fuerunt magiſtratus, & iudices huiuſmodi haſtis breuioribus pro inſignijs officij, & ad

96 id † alludendo quod vendebatur in encantu publico ex iudicis mandato appellatum fuit in iure ſubhaſtatio, d quo videre poteris quod traditur in lexi. ioris Pontifi. & ciuil. in verbo, haſta, poſtea verò curſu temporis, & media hominum politia, haſtæ, ſeu lanceæ prædictæ, quas ferebant iudices, reductæ fuerunt ad virgas, ſiue baculos, quibus onoc vtuntur officiales. Hæc Bouadil. tradens poſtea qui fuerint qui huiuſmodi virgis, & baculis antiquis temporibus vſi fuerunt vſque ad hodierna tempora in ſignum imperij, & iuriſdictionis, addens demum de virgis, & baculis Alguaziliorum quòd eas, vltra id, quod eſt eſſe inſignia iuſtitiæ, ferunt vt præeuntes magiſtrat', & iudices, cum ipſis ſubmoueant turbam, & vulgum, ne dictos magiſtratus, & iudices impediant, & eorum iuditia facienda perturbent. Addimus ſupradictis quòd virga ſemper fuit ſignum iuriſdictionis, & imperij, qua ratione Iacob. de Valentia ſuper illud, virgam virtutis ſuæ &c. pſal. 109. dicit quatruplicem in ſacra ſcriptura memorari poteſtatem, videlicet Regiam, ſacerdotalem, doctrinalem, & virtutis, ſcilicet miracula faciendi, quæ omnia denotantur, & ſignantur per virgam: de Regia poteſtate dicit eſſe illud Geneſis 49. non auferetur ceptrum, ſeu virga de Iuda, de ſacerdotali illud Nu. 17. quoniam data eſt virga Aaron, & ideò Epiſcopus portat virgam paſtoralem in manu in ſignum regiminis ſpiritualis; de doctrinali probari aſſerit per id, quod faciunt magiſtri ſcholarum, qui docẽtes tenent in manu virgam, ſiue ferulam in ſignum doctrinę, & deniq. de virga virtutis tradit illud de virga, quam Exo. 3. tradidit Deus Moyſi, cum qua fecit omnia miracula, ex quibus poteris colligere quàm antiquũ ſit quòd per huiuſmodi virgas, & baculos ſignificetur imperium, & iuriſdictio. Alia plura in idem loca adducit iſdem Bouadil. vbi ſuprà num. 13. & in ſchol. litter. B. Alia de iſtis inſignijs, baculis, & virgis iuſtitiæ, quas defferunt officiales non pœnitenda tradit Auendan. de exequen manda. Reg. 2. par. cap. 21. per tot. & cum his finitur hæc gloſa.

SVMMARIA.

1 *Caſtrum vndè dicatur.*

2 *Caſtrum aliud eſt terminatum, aliud non terminatum, & quale quidq; ſit, vbi deciſio noſtri Senatus.*

3 *Caſtri terminati iura quę ſint.*

4 *Sonum emittere non poſſunt Barones, ſed per modum appellitus procedere infra terminum caſtri.*

5 *Opus foraneum, quod dicitur eſſe ius caſtri terminati, ad quid vaſſallos obliget, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

6 *Caſtri terminati iura an, & quomodo ſint impraeſcriptibilia.*

Intellectus vſat. hoc quod iuris eſt Sanctorum, ibidem.

7 *Decima licèt non præſcribantur per obligatum ad eas, ius tamen percipiendi præſcribitur.*

8 *Caſtri terminati iura preſcribuntur ſi eſt interuerſa poſſeſſio, vbi deciſio noſtri Senatus.*

9 *Turris non poteſt fieri à vaſſallo intra terminum caſtri, vbi deciſio noſtri Senatus.*

Fallit ratione publicæ vtilitatis, ibidem,

Tenetur tamen tali caſu vaſſallus cauere domino de damno ſibi non inferendo ibidem.

10 *Caſtrum vt caſtrum nullam habet iuriſdictionẽ, niſi ſit terminatum.*

11 *Caſtro conceſſo an cenſeatur conceſſa iuriſdictio, quā concedens ibi habet.*

12 *Curia conceſſa an cenſeatur conceſſa iuriſdictio.*

13 *Caſtro conceſſo cum iuribus ſuis an veniant molendina, vbi deciſio.*

14 *Villæ nomen varijs modis in iure ſumitur.*

15 *Ciuitas vndè dicatur, & quid ſit.*

16 *Ciuitates in Cathalonia ſunt nouẽ, quæ habẽt Epiſcopum.*

17 *Perpinianum, licèt in ipſum ſit tranſlata ſedes, nihilominùs noluit fieri ciuitas, & quare.*

18 *Minoriſa appellatur ciuitas, & quare.*

19 *Villæ appellantur omnes populationes in Cathalonia præter ciuitates enarratas, in Gallia verò omnes appellantur villæ licèt impropriè.*

20 *Opidum vndè dicatur.*

21 *Fortalitium quid ſignificet.*

22 *Fronteria ideò dicta quòd frontem faciat cōtra aliud territorium.*

23 *Fortalitia ſunt plura in Cathalonia.*

24 *Territorium quid ſit.*

25 *Territorium extra proprium nemini licet ius dicere.*

26 *Territorium vocatur in Cathalonia licentia, quę datur exiſtenti extra propriũ, vt ibi exerceat iuriſdictionem.*

27 *Vaſſallorum conſenſus an ſit neceſſarius vltra licentiam domini territorij vt alius in eo cognoſcat de illis, & nu. 31.*

28 *Dominus directus non poteſt trahere vaſſallos ad locum, vndè non poſſint eadem die ad propria reuerti, niſi vellet eis conductum donare, & quid id ſit.*

29 *Conſuetudo maximè attenditur in cauſis emphyteoticarijs.*

Intellectus vſat. placitate, & vſat. omnes homines, &c. ibidem, vbi deciſio noſtri Senatus.

30 *Capi an poſſit vaſſallus in criminalibus à vero domino in alieno territorio cum licentia &c.*

13 *Citatio verbalis poteſt fieri in alieno territorio de licentia domini.*

32 *Intellectus conſti. 13. de iuriſdic. om. iud. volentis punitionem delinquentis eſſe faciendam vel in loco delicti, vel vbi captus fuit.*

33 *Conſtitutio amplians, vel extendens, ac declarans aliam conſtitutionem intelligitur in terminis cōſtitutionis extenſæ, & declaratæ.*

34 *Alternatiua quandoque ponitur loco copulatiuæ.*

35 *Diſpoſitio qualibet recipit interpretationem de habilitate.*

36 *Intellectus conſtitutionis 12. tit. de execu. cenſual.*

37 *Index originis, vel domicilij, quis eorum præferatur in punitione delicti in Cathalonia non curatur, & de ratione.*

38 *Remiſſio delinquentium non eſt de neceſſitate facienda in Cathalonia, imò nec poteſt fieri.*

39 *Capi an poſſit delinquens in alieno territorio cum litteris requiſitorijs iudicis competentis, vbi deciſio Senatus.*

40 *Remiſſionis reorum materia per quos tractetur, remiſſiuè.*

41 *Sonus emiſſus quomodo practicetur in Cathalonia, & quid poſſit illius vigore fieri.*

42 *Sonus emiſſus quid ſit.*

43 *Sonus per quæ verba emittatur.*

44 *Sonum tenentur ſequi omnes.*

45 *Sonum qui emiſit officialis non poteſt remittere pecunijs, & compoſitionibus illius inſequutionem.*

46 *Sonum continuando ingrediuntur officiales aliena territoria, & ſcrutinium faciunt, & ſi fiat eis reſiſtentia, procedunt ad tallandum, & cremandum.*

47 *Et non ſolùm ingrediuntur, & ſcrutantur aliena territoria, ſed etiam Eccleſias & alia loca ſacra, & domos clericorum, etiam ſacerdotum, ſine aſſiſtentia iudicis Eccleſiaſtici, & nu. 49. vbi declaratur & nu. 51.*

48 *Et capiuntur nedum malefactores layci, ſed etiam clerici, & nu. 50. vbi declaratur.*

50 *Clerici poſſunt detineri per iudicem laycum per ſpatium viginti quatuor horarum.*

52 *Sonus emiſſus proceſſus tantùm fit per Regem, aut eius Locumtenentem etiam extra vicariam, & per vicarios, & baiulos regios, vbi declaratio noſtri Senatus.*

Baiulus Regius poteſt tunc tantùm emittere ſonum quando ipſe eſt ſolus in loco, non verò quando adeſt Vicarius, vel eius Locumtenens, ibidem.

53 *Sonum non emittunt barones niſi infrà ſuum diſtrictum, & quomodo.*

54 *Sonus pro quibus delictis, contra quos, & quę præcedere debeant ve emitatur.*

55 *Sonus quo iure fuerit introductus.*

56 *Sonus emiſſus practicatur etiam in Cathalonia per vicarios Regios ad liberandum vaſſallum baronis ab illius oppreſſione.*

Sed eum modum procedendi delarauit noſter Senatus eſſe contra conſtitutiones Cathaloniæ, ibidem

57 *Poſſeſſio, vel conſuetudo non poteſt allegari contra cōſtitutiones.*

58 *Sonus ſacramentalis quid ſit, & ad quid inuentus, & an qui illum emittunt poſſint omnia, quę officiales, qui alium emittunt.*

59 *Cauſa vicaria intra vicariam, & cauſa baiuliæ intra baiuliam ſunt tractandæ.*

60 *Cauſſæ non poſſunt extrahi à Cathalonia.*

61 *Cauſa vicaria quæ dicantur, & quæ baiuliæ.*

62 *Cauſa vicariæ, & baiuliæ poſſunt ad regium tribunal venire in vim regaliarum domini Regis.*

63 *Euocatio cẽſetur facta per ſolā manus appoſitionem.*

Euoca-

64 *Euocationes in Cathalonia æquè ſiunt inter vaſſallos Baronis, atque Regis.*

65 *L. x. Capiendi. Imper. inter pupil. & vid. an procedat in terris Baronum non dubitatur in Cathalonia.*

Exceptiones dilatoriæ intra quot tempus ſint opponendæ in Cathalonia, ibidem.

Iudex in Cathalonia, an teneatur ex officio repellere quod extra tempora per conſtitutiones præfixa geſtum eſt, ibidem remiſſiuè.

66 *Supplicari poteſt per Baronem, vel alium ab euocatione cauſæ criminalis, & quomodo.*

67 *Copia inquiſitionis, vel ſaltem motiuorum, quorum ratione eſt facta euocatio, vel promiſa regalia an ſit danda ſupplicanti.*

68 *Copia inquiſitionis non datur reo ante publicationem.*

69 *Antecedenti conceſſo cenſetur etiam & conſequens conceſſum.*

70 *Conceſſo aliquo cenſentur etiam omnia conceſſa, ſine quibus illud explicari non poteſt.*

71 *Teſtes in criminalibus recipiuntur in præſentia iudicis.*

72 *Appellationis cauſa non mutat naturam cauſæ principalis, quia dicitur eadem cum illa, vbi pulchra deciſio Senatus Neapoli.*

73 *Appellationis cauſa eſt ſummaria ſi prima talis erat.*

Supplicare an poſſit in criminalibus, qui ſuccubuit in cauſa duby, ibidem vbi deciſ. Sena.

74 *Euocatio cauſæ ad conſiſtorium Principis fit ad inſtantiam miſerabilium perſonarum, & quæ illæ ſint.*

75 *Meretricum ſtatus omnium miſerabilior eſt.*

76 *Renuntiari non poteſt priuilegio euocandi cauſas ad conſiſtorium Principis ex cauſa miſerabilitatis.*

77 *Derogatio ſpecialis eſt neceſſaria vt priuilegium prædictum cenſeatur comprehenſum, vbi deciſio Senatus Neapoli.*

78 *Priuilegium miſerabilitatis, quo mediante euocantur cauſæ ad conſiſtorium Principis, an poſſit cedi.*

79 *Litis conſors gaudet priuilegio miſerabilitatis ſui litis conſortis.*

80 *Litis conſortes qui dicantur.*

81 *Iudex Eccleſiaſticus de iure cõmuni cognoſcit de cauſis miſerabilium perſonarum.*

Fallit in Cathalonia, ibidem.

82 *Euocatio non fit proceſſu iam denuntiato coram ordinario.*

83 *Euocatio permittitur quamuis ſit aſſignatum ad ſententiam ſi formiter non ſit facta denuntiatio proceſſus, vbi deciſio Senatus.*

84 *Viduæ omnes tam diuites, quàm pauperes an habeãt priuilegium ducendi cauſas in conſiſtorium Principis.*

85 *Vidua priuilegijs an gaudeat quæ virum habet in regijs tirremibus ſeruientem.*

Dos an repetatur per mulierem ante ſolutum matrimonium ſi maritũ habet in regijs tirremibus ſeruientem, ibidem.

86 *Priuilegiatus vt poſſit debitorem ſuum trahere ad conſiſtorium Principis an poſſit vti priuilegio cõtra pariter priuilegiatum.*

87 *Copia inquiſitionis recepta coram ordinario, antequã cauſa euocaretur, an ſit danda reo etiam ſi non ſit ſibi publicata, vbi deciſ. Sena.*

Item an ſi quid in ea ſit ad fauorem rei, ſit ei ſtandũ, ibidem.

88 *Epiſcopi territorio egent ad diſtringendos etiam clericos extra Eccleſiam, & ſepta palatij, quod ad id iam habent à Comite Barcinonę.*

89 *Eodem etiam territorio egent ad diſtringendos laycos pro criminibus mixti fori, quod neceſſe habent petere, cum illud non habeant conceſſum, vbi deciſio totius iuncti Senatus.*

90 *Prælatus regularis non eget territorio, nec licẽtia alicuius ad capiendum ſuum ſubditum.*

91 *Mare adiacens alicui ciuitati comprehenditur etiam ſub territorio illius ciuitatis.*

92 *Terminus quid ſignificet.*

93 *Dies termini an cõputetur in termino, remiſſiuè.*

94 *Terminus terminans quid ſit, & quid terminus terminatus.*

GLOS. XI.

Caſtro, & villa N. cum fortalitÿs, & ædificijs eiuſdem, territorÿs, & terminis.

1 CASTRVM † dicitur à caſtrãdo, quia in caſtro caſtratur licẽtia habitãtium, id eſt firmatur ne pateat hoſtibus paſsim vagando ſecundum Ioan. And. & alios in cap. ſi ciuitas, extra de ſenten. excom. & tradit Bartholo. Berthazol. de clau. inſtru. clau. 20. glo. 24. num. 8. Vel etiam caſtrum dicitur quaſi caſa alta, hoc eſt in loco alto, ſiue ſuperiori poſita, & cõſtituta, vel caſa arcta, quia fortalitiũ non debet eſſe nimis ſpacioſum vt paucioribus indigeat ad cuſtodiam, fortis, & cincta muris, vel etiam dicitur locus caſtramentatus, ſiue fortificatus vt ſe tueri poſsit ab exercitu, docent hæc plenè ex multis, quos allegant, Nichola. Boer. deci. 212. à num. 26. cum ſequent. & deciſ. 320. numer. 3. Guid. Pap. ſingu. 527. verſi. Caſtellum, & omnium latiſsimè Per. Anthon. de Pet. in tract. de fideicom. quæſtione 13. à numer. 370. cum multis ſequen. cuius ferè copioſa dicta me refrigerabant quominùs de his aliquid dicerem, niſi propoſitum inſtitutum, ſingulas noſtri tex. dictiones explicãdi, ad id compuliſſet, adde Ca-

bedo deciſ. 16. num. 2. vol. 2. Bar. ſuper conſtitu. qui ſint rebelles in §. Lombar. n. 4. & noſtrates Socarrats in commen. Pet. Alber. cap. ſi verò aliqui allodiarij, num. 39. pag. 177. & Calic. in vſa. aguayt num. 11. pag. 15. Mier. cap. 43. cur. Reg. Pet. 2. anni 1283. num. 38. col. 2. Et de iure noſtro municipali habem⁹ textum, quo ſupradicta probantur in vſat. caſtrũ, ſub tit. de oper. pub. & iur. caſt. in 1. vol. conſt. & Gerundenſes conſuetudinem eius diœceſis ſcriptam in tit. de caſt. & iur. ſuis in prin. ad quę iura, & doctores ſufficiat remiſſio, quia huius rei diffuſa tractatio parum, aut ferè nihil vtilitatis afferret, ideò ea omiſſa ad vtiliora, & iucundiora progrediendum cenſuimus.

2 Ac † imprimis quidem illud non fore omittendum arbitramur, quod de diuiſione caſtrorum paſſim traditur à doctoribus: ſunt enim in duplici differentia: Alia dicuntur caſtra terminata, alia non terminata, caſtrum terminatum dicitur, & tale probatur eſſe ſi ſit in alto loco poſitum, vt in allega. vſa. caſtrum. Si habet terminos, vſa. hoc quod iuris eſt Sanctorum in tit. de præſcrip. in primo vol. conſt. & conſt. 15. ſub tit. d pace, & treuga in eo. vol. Quòd ſit tentum, & poſſeſſum dictum caſtrum vt terminatum à tanto tempore, de cuius initio non ſit memoria hominum l. 1. ff. de aqua plu. arcen. & hoc ſciente, & vidente Principe l. quidam ff. de re iud. Si Princeps, vel eius officiales illud nominauerint caſtrum terminatum, c. eum ab eccleſiarum, de offi. ordina. & ibi Innocen. Si à maioribus ſit habitum, tentum, & nominatum terminatum c. licèt, de teſtibus. Et deniq. ſi is, qui caſtrum poſſidet, vſus fuerit aliquibus iuribus caſtri terminati, His probatis, inquit Socarrats, à quo hæc non inficiamur nos mutuaſſe, in allega. cap. ſi verò, num. 28. certè haberi poteſt pro caſtro terminato: probantur hæc omnia per Regiam ſentẽtiam, quę nuper, poſt hæc ſcripta, fuit in Senatu prolata die 9. Nouemb. 1606. in cauſa inter ſyndicum caſtri Aſinorum, & Reuerendum Priorem, & Conuentũ Sſchalę Dei ordinis Chartuſien. refferẽte egregio Senatore Hieronym. Senjuſt, in qua per has qualitates fuit *declaratum* illud caſtrũ eſſe terminatum, & illius iura habere, ſcriba Michaele Perez.

3 Iura † caſtri terminati propria ſunt quatuor, Sonus cornu, ideſt, vt Mier. interpretatur vbi infrà, ſonus de viaſos cum cornu, & nõ cũ cãpanis, & ſic nõ debẽt hę duę dictiones, prout apud pleroſq. vidi, legi ſeparatæ, & disiunctæ, ſed imò cõiunctæ, Guayta, Bada, & opus foraneum, cap. ſi verò in conſuet. Cathaloniæ, glo. & Iaco. de Monte Iudac. in vſa. hoc quod iuris eſt Sanctorũ, & ibi etiam Marquil. verſi. quæro quot ſint iura caſtri, pag. 303. & Socar. in d. cap. ſi verò num. 49.

4 De † ſono, & quomodo illum habeant domini caſtri declarando quòd non poſſunt facere illius proceſſum, ſed per modum appellitus infra terminum caſtri, tractat Mier. cap. 43. cur. Bar. Reg. Pet. 2. an. 1283. n. 67. pag. 22. col. 2. & Socar. loco ſuprà allegato, & in cap. præcedẽti nu. 14. pag. 163. diſputat de eodem ſono alias quæſtiones: de cornu, & eius vſu tractat Oliba in vſat. alium namque cap. 3. num. 51. cum ſequen. & de reliquis iuribus caſtri agunt latè doctores ſuprà citati, ad quos ſufficiat pro nunc remiſſio, quia nos non poſſumus omnia attingere. Inter alios non eſt omittendus noſtras Cancer. in 3. par. var. reſolu. c. 13. quod peculiariter confecit de iuribus caſtrorum, quem particulariter videbis in tota hac materia, quam de iur. caſtrorum tractauimus, non enim potui cum ſingulariter in quocunq. articulo allegare, cum multò antea, quã ipſe ſcriberet, eſſent iam hæc parata ad prælum, reliquos non omittes, qui ſuprà allegati ſunt.

5 Circa † vltimum tamen, quod de opere foraneo dicebamus, circa quod plus ſolet eſſe cõtentionis inter dominos, & vaſſallos, illud animaduertendum volo me vidiſſe copiã authenticam cuiuſdam declarationis in Senatu factæ de anno 1544. die 4. Martij ad relationem Franciſci Romeu Regij conſiliarij. in cauſa Conuentus Monaſterij Sancti Cucuphatis Vallen. contra ſyndicum vniuerſitatis, qua *declaratum* extitit homines dicti termini contribuere debere in operibus cuiuſdam partis muri Monaſterij prædicti, quod erat caſtrum terminatum, & in ea fit mentio de alijs declarationibus in eodem Senatu inter dictas partes factis, quibus etiam *declaratum* extiterat, quòd homines habitatores intra dictũ terminum caſtri terminati tenerentur cõtribuere in operibus, & expenſis neceſſarijs in reparationem murorum, turrium, & vallium eiuſdem: In cauſa iam ſuprà enarrata inter ſyndicũ Caſtri Aſinorum, & Priorem, & Conuentum Monaſterij ſchalæ Dei fuerunt dicta vniuerſitas, & ſingulares dicti caſtri, ex eo quòd erat terminatum, *condemnati* ad reficiendum ſuis proprijs ſumptibus partem murorum, & ſeu operis foranei dicti Caſtri, quæ reperiebatur diruta, *Hoc tamen intellecto, & declarato quòd in ea parte dicti edificij de nouo conſtruẽdi, in qua iuxta relationem expertorum erat edificata antiquitùs turris, vulgò vocata turris magiſtra, & ſeu in opere foraneo dicta paris, non tenerentur dicta vniuerſitas, & ſingulares integriter ad ſumptus dicta partis, ſed tantùm ad contributionem ſumptuum dicta parietis, videlicet quòd dictum Monaſterium, & Conuentus ſolueret logeria, & cibos magiſtrorum, ſeu artificum, qui dictam partem edificarent, reli-*

quos

quos verò ſamptus ſoluerẽt dicta vniuerſitas. & ſin-
gulares locs prędictis &c. In Cathalonia enim eſt
differentia inter huiuſmodi operas, vide de
his Socar.in cap.& ſi ibi nu.6.cum ſequen.pag.
53.& Guillermum de Vallesica in vſat. Caſtel-
lanus,& conſuetudinem ſcriptam dioc. Gerũ-
dę in tit.de caſtro,& iur.ſuis, de qua meminit
Mier.eius verba refferens, in ſępè allega. cap.
43.cur.Reg.Pet.2.Barcino. celebratæ de anno
1283.n.80.cum ſequen.col. 2. adducens plures
† † Senatus *declarationes* ad id factas.
6 Hæc † ſunt iura caſtri terminati, quæ per
vſat. hoc quod iuris eſt Sanctorum, in tit. de
pręſcrip.dicuntur impręſcriptibilia,etiam lon-
ginqua ducẽrotum annorum poſſeſsione, cu-
ius rationes ex noſtris practicis tradit Oliba in
d.vſat.alium namq.cap.6.num.35.& 36.de iur.
fiſ.& eiuſdem aliquas declarationes,& ſignan-
ter eam,quæ eſt valdè ſcitu digna,quòd videli-
cet dictus vſaticus procedat tantùm in affoca-
to,& habitatore intra fines caſtri terminati vo
lente vti poſſeſſione aduerſus iura caſtri, ſecus
tamen eſt in eo,qui habet caſtrum terminatũ
vicinum alteri caſtro:hic enim nõ prohibetur
poſſe præſcribere iura vicini caſtri pręſcriptio-
ne ordinaria 30.annorum in vim vſat. omnes
cauſæ,in tit.de pręſcrip.in 1.vol.conſtitu. ſicuti
7 † idem dicitur de iuribus Eccleſiæ ex eo quòd
Eccleſia eſt, veluti de decimis prædialibus, li-
cèt enim in eis prohibeatur etiam præſcriptio
per dictum vſat. tamen id intelligitur quo ad
priuatam perſonam,non quoad aliam vicinam
Eccleſiam,cui vtiq.liceret ea iura præſcribere
per legitimam 40.annorum poſſeſſionem,hęc
latiùs,& clariùs traduntur per Oliba vbi ſupe-
riùs quàm debeant à nobis aliàs tractari, vel
examinari.
8 Recipit † etiam idem vſat.aliam declaratio-
nem ex mente Ioan.Socar.vbi ſuprà numer.55.
& Tho.Mier.in ſępè allega.cap.43. num. 23. vt
non procedat ſi requiſiti homines caſtri à do-
mino illius pro iuribus ipſius caſtri cõtradixe-
rint, & ſic poſſeſſionem illam interuertendo,
per tempus legitimum ad præſcribẽdum,exti-
terint in poſſeſſione libera, & pacifica liberta-
tis continuę,poſſent enim tunc ea ſe iuuare
pręſcriptione non obſtante vſatico, qui tantũ
eſt intelligendus procedere quando non eſt ſe
quuta contradictio, latè id probant Socar. &
Mier.vbi ſuperiùs,quibus adde Marquil. in d.
vſa.hoc quod iuris eſt Sanctorum pag.303.col.
4.verſi.quæro an iſta iura,vbi eadem fere ref-
feruntur verba, quibus ad idem vſus fuerat
† Socar.loco ſuprà allegato,elegans ad id eſt *de-*
ciſio Senatus de qua ſuprà poſt hæc ſcripta fa-
cta,quæ loquens de huiuſmodi pręſcriptione
contra vniuerſitatem,& ſingulares dicti caſtri
Aſinorum his vtitur verbis, *Tamen quia nõ con-*
ſtat in proceſſu de dicta allegata preſcriptione, qua
vltra quòd in prædictis iuribus Caſtri regulariter nõ
procedit,de illius initio per interuertionem poſſeſſio-
nis,in qua ſemper fuit dictum monaſterium vt domi
nus dicti Caſtri, non conſtat,&c. tradit Cancer.li.
3.var.c.13.de iur.Caſtro.num.38.cõducit quod
Hieron.Portol. ad Molin.docet verbo,homa-
gium,nu.22. vbi dicit quòd quamuis vaſſallo-
rum prætentio non ſubtiſtat allegantium poſ-
ſeſsionem non pręſtandi domino homagia, ſi
tamen(inquit)conſtet eos fuiſſe requiſitos, &
recuſaſſe, & poſtea pertranſijſſe tempus ſuffi-
ciens ad præſcribendum, admittenda ea pro-
culdubio erit,& per eam vaſſalli fient immu-
nes à præſtatione homagij. Hoc eſt per inter-
uerſionem poſſeſsionis acquiri libertatem etiã
à iuribus impræſcriptibilibus.
9 Alia † etiam,præter ſupradicta,habent iura
Caſtra terminata,in quibus non intendimus la
tiùs inſiſtere,quia ea optimè diſcutiuntur à no-
ſtris practicis in locis ſuprà citatis, & inter alia
domini Caſtri ea fruuntur prærogatiua vt poſ-
ſint prohibere ne intra terminos ipſius fiat tur-
ris,vel fortalitium à vaſſallo, vel ab alio, benè
Socarr.in alleg.cap.ſi verò allodiarij,numer.13.
pag.170. vbi quomodo id procedat pluribus
declarat, viden.Bar.in l.1.C.de fund.limitro. li.
11.& eſt pulchra, ſicut in aliquibus iocoſa deci.
Boer.320.latiſsimè de his agit Pet. de poteſt.
Princi.cap.8.à num.9.cum ſequen. non eſt o-
mittendus Cancer.poſt hęc ſcrip.viſus,c.13. de
† iur.Caſtro.à num.13.Atq.ita *declarauit* Senatus
die 21.Janua.1601.in cauſa Abbatis, & Conuẽ-
tus Sancti Fælicis Guixolen.contra Iuratos, &
vniuerſitatem illius villæ ad relationem egre-
gij Senatoris Ioſephi Dalmau,ſcriba Raphaele
Viues,vertenti,benè verum eſt quòd in eadẽ
declaratione fuit dictum quòd ex quo con-
ſtructio turris,de qua agebatur,reſpiciebat pu-
blicam vtilitatem,quia fiebat pro deffentione
portus,& molli dictę villę,quòd propterea te-
nebantur dicti Abbas,& Conuentus licentiam
conſtruendi concedere, ſi fuiſſet petita, cum
impoſitione congrui cenſus. Idem poſtea de
alijs operibus intra limites eiuſdem Caſtri ter-
minati ſine licentia dicti Abbatis, & Conuen-
tus Guixolen.conſtructis eſſe dicendum prop-
ter eandem rationem,vt ſcilicet non debeant
demoliri,ſed imò tollerari per dictum Abba-
tem,& Conuentum ſi hoc ab eis per vniuerſi-
tatem verbo,vel ſcriptis peteretur,dum tamen
dicta vniuerſitas præſtaret eis quendam an-
nuum cẽſum in emendam decimæ, & taſchę,
quæ in loco,vbi conſtructa erant edificia,reci-
† pi potuiſſent ſi colerentur *declarauit* Senatus
29.Apprilis 1607.in cauſa earundem partium
ad relationem egregij Senatoris Ioſephi Fer-
rer,Scriba Michaele Perez.

Et ſi conſenſerit dominus quòd fiat ab alio turris, vel fortalitium poterit ex poſt facto eũ compellere vt ſecuritatem, ſiue cautionem ſibi præſtet de damno aliquo ſibi non inferendo, Socar. vbi proximè, & num. 16. & hæc cautio debet eſſe cum pignore, vel fideiuſſoribus, idẽ Socar. nu. 7.

10 Hæc † Caſtra terminata, licet aliàs caſtrum vt caſtrum nullam habeat iuriſdictionẽ, vt ex not. per Innoſcen. & dd. in c. cum ad ſedem, extra de reſtitu. ſpolia. docet Mieres in allega. cap. 41. num. 6. pag. 19. vol. 1. Bar. in conſti. qui ſint rebelles, ver. Lombardiæ, num. 4. & Petra vbi ſuperiùs num. 344. habent de conſuetudine modicam quandam iuriſdictionem, veluti bannum quinq. ſolidorum, Socar. & Mier. in locis ſæpè allega. ille num. 63. hic verò nume. 6. Cancer. var. reſol. 2. par. cap. 2. num. 60. & in tertia par. c. 13. de iur. caſtro. nu. 36.

11 An † autem conceſſo caſtro conceſſa etiam cenſeatur iuriſdictio, quam in eo habet concedens, dubitationis eſt non modicæ, quam exactiſſimè memini diſputatã fuiſſe in Senatu de anno 1605. in celebri, & famigerata cauſa inter homines vniuerſitatis foraneæ de la Biſbal ex vna, & Reuerendiſſimum Gerunden. Epiſcopum, ad relationem egregij Senatoris Iacobi Puigmija ab anno 1483. vertenti, ratione, & occaſione ſecundi dubij per Senatum partibus traditi ad diſputandum.

Et omiſſis multis, quæ doctè in ea cauſa per aduocatos vtrinſq. partis, celebres mehercle, & ex eis, qui noſtra ætate cauſas ducunt non ſecundos, neque tertios, mihi ſummè placet diſtinctio Bar. in l. inter eos, in prin. ff. de acquir. rer. domini. quã pluribus ornat Dida. in pract. cap. 1. num. 10. & poſt eos, omnium latiſſimè, Iaco. Menoch. de præſump. lib. 3. præſump. 97. per tot. & Pet. Antho. de Pet. in allega. tract. de fideicom. q. 13. num. 386. Aut enim iuriſdictio ineſt ipſi caſtro, & tunc per conceſſionem caſtri cenſetur etiam conceſſa iuriſdictio, etiamſi ſit merum imperium, & in hoc ſenſu intelligẽdi ſunt Bal. & mille alij, quos in confirmationem huius reſolutionis adducit Dida. d. num. 10. in prin. Aut verò iuriſdictio nõ inhæret territorio, nec merum, nec mixtum imperium, eo caſu etiamſi concedens habeat aliàs in eo iuriſdictionem, non tamen venit in conceſſione, & in hoc ſenſu intelliguntur omnes doctores, qui negant conceſſo caſtro cenſeri etiam conceſſam iuriſdictionem, quos latè refert Dida. vbi ſuprà, quorum ego dictis, quia perpulchrè loquuntur, & exactiſſimè materiam pertractant, nihil addendum cenſui præter id, quod Dida omiſit, quid videlicet ſit dicendum in caſu quo non conſtaret num nam iuriſdictio adhæreat caſtro, vel non, de quo tamen egit pract. noſter Ioan. Socar. in allega. cap. ſi verò aliqui allodiarij num. 41. ſecurè reſoluens in dubio cenſeri iuriſdictionem cohærere caſtro, ad quod allegat Bar. quem dicit plenè iſtud ponere, in conſi. incip. quæritur an iuriſdictio, quod ego conſilium in meo codice reperire nequiui, id tamẽ clarè dicit in ſuprà allega. l. inter eos ff. de noui oper. nuncia. adde Menoch. vbi ſuperiùs num. 48. Et licèt ea cauſa hominũ de la Biſbal declarata poſtea fuerit, hic tamen punctus remanſit indeciſus, quia aliud habuerunt regij Senatores, quo faciliùs à cauſa ſe expedirent, & explicarent, viden. Canc. lib. 3. var. cap. 13. de iur. caſtro. num. 27. vbi in effectu, licèt contrarium à principio dicere videretur, cum hac tamen opinione concordat, quam paulò ante firmauimus, infinitos penè eandem diſtinctionem tenentes adducit Henri. Roſſental de feud. c. 5. da regali. concluſ. 6. nu. 1.

12 Idem † quod de caſtro dictum fuit, dicendum etiam eſſe in conceſſione curiæ, cum curiæ nomen ſit pariter vniuerſale compræhendens iuriſdictionem ex Areti. in conſi. 15. col. 1. ver. circa quod, Soci. ſenio. conſi. 86. num. 5. lib. 1. & alijs, docet Meno. vbi ſuprà num. 48. alias ibidem, & in duabus præcedentibus, ac quatuor ſequentibus præſump. reſoluens pulchras de caſtri materia quæſtiones per te ipſum videndas.

13 An autem † ſub huiuſmodi caſtri, & iurium in eo competentium donatione, & cõceſſione veniant molendina, & aliæ poſſeſſiones, quæ concedens habeat intra fines illius, meritò dubitari poteſt: quæſtionem latiſſimè omniũ, plura argumenta pro vtraq. parte adducens, diſputauit Bal. in cap. 1. de Capita. qui cur. ven. in vſib. feud. Et primò quidẽ videtur affirmatiuè reſpondendum: caſtro enim conceſſo cenſentur omnia conceſſa, quæ concedens habet in eo, prout i pluribus probat Vincen. de Franch. deciſ. 116. num. 11. Item quia concedens locum videtur concedere omnia loco cohærentia l. via conſtituto, verſi. penult. & fin. ff. de ſerui. ruſti. præd. l. 2. in fin. l. & in prouinciali C. de ſeruit. & aqua, Indè qui præſcribit locum videtur præſcribere omnia iura loci l. ſi alienum §. ita igitur ff. de ſeruit. ruſt. præd. Item quia iurium nomen generale cum ſit, l. bonorum ff. de verb. ſigni. tot. tit. de ſerui. præd. vrba. & ruſt. videtur propterea omnia ſupradicta cõpræhẽdere. Per hæc, & alia, quæ adduci poſſent, hanc opinionem tenent Iaſ. ſibi contrarius in l. 3. in prin. de acquir. poſſ. & in l. quominùs in 20. quæſtione poſt Bar. ff. de flum. & alij, quos allegat Bartho. Bertazol. de clau. inſtru. clau. 26. glo. 13. num. 2. eandem tenent Innoſ. & Panor. in cap. ex literis, de iur. pat.

Altera

Digitized by Google

Altera verò eſt opinio negans, quæ auctoritate grauiſſimorum virorũ fulſitur: eam enim tenent alij relati per eundem Bertazol. vbi ſuperiùs, tenent etiam eandem opinionem quos reffert Hiero. à Lauren. deciſ. Auen. 110. num. 2.
† vbi in facti contingentia ita *deciſum* fuiſſe docet in eo Sena. in caſu fortiori, quo dictũ fuerat, & iurium illius quoquo modo competentium, eis adde Oldrad. con. 121. Ratio huius opinionis, ſecundum doctores ſupradictos, ea eſt quòd licèt huiuſmodi poſſeſsiones ſint intra fines caſtri, non tamen ſunt iura caſtri, ac propterea non debent ſub illa conceſſione venire. Item quia dando iura competentia in territorio, vel ſuper territorio intelligere viſus eſt donans de dominio, & hypotheca ipſius territorij, ex his quæ not. Bat. in l. fundus, de annu. lega. Ioan. Fab. in §. item ſeruiana, inſt. de actio. faciũt quæ tradit Alber. in l. pupillus §. territorium, de verb. ſig. vbi vult quòd ſi Princeps cõcedat alicui iuriſdictionem Caſtri non videtur concedere palatium, & proprietates, quas ibi habet, & poſsidet.

Quibus tamen non obſiſtentibus ego rem hanc diſtinctione quadam eſſe reſoluendam cenſeo: aut enim ipſe molendina, & poſſeſsiones habebat eo quòd Caſtri eſſet dominus, aut vt priuatus, quia videlicet ea vt talis emiſſet, vel aliàs in eis ſucceſsiſſet, primo caſu venirent quidem in caſtri conceſsione, ſecundò verò minime: hæc eſt diſtinctio, quam ponit Bal. in allega. cap. 1. de Cap. qui cut. vend. col. 3. verſ. ego idem in molẽdinis dico, quam refert Berthazol. vbi ſuperiùs cum multis, quos allegat, & ſignanter clarioribus verbis Rip. in l. 2. quominùs num. 130. ff. de flum. aduertens poſtmodùm ad hanc quæſtionem eſſe videndũ Corn. in conſi. 321. in hac, lib. 4. Sed quid ſi non conſtat an à principio caſtrum haberet molẽdina, vel alias poſſeſsiones, & poſtea is, qui de caſtro inueſtitus eſt reperiatur ea molendina, vel eas poſſeſsiones in territorio ipſius caſtri habere, & poſsidere, an præſumatur habuiſſe eas à domino feudi, diſputat Henri. Roſſental. de feu. c. 12. de Iudi. ſeu controuer. feudal. conclu. 19. n. 35. vbi falſum planè, & erroneum dicit eſſe quod Menoch. poſt Craue. docet pro præſumptione prædicta.

Non me latet plures poſſe dari caſus, in quibus hæc diſtinctio non obſeruetur, ſed imò in terminis primi caſus non venient molendina in conceſsione caſtri, ſecundo verò caſu ſic, cæterùm cum hæc dependeant ex conceptione verborum, quibus concedens vſus fuerit in cõceſsione, nõ poteſt propterea certa in his regula conſtitui, ſufficiat mihi, vt oneri, quod ſuſcepi, ſatisfeciſſe videar, principia, & fundamenta ieciſſe, ac doctores allegaſſe, ex quibus facili negotio huius rei veritas in quacunque ſpecie conceſsionis haberi valeat, & ſignanter diligẽter conſideranda ſunt quę Menoch. tradit in alleg. lib. 3. præſump. 96. cũ quatuor, aut quinq. ſequẽtibus, vbi multis modis viam aperit, quibus hæc optimè dignoſcantur, quibus adde Pet. de poteſt. prin. cap. 23. per tot.

Quantùm verò attinet ad ſecundum diuiſionis Caſtri in initio huius glo. propoſitæ mẽbrum, cuius diſputatio in eo erat conſumenda vt Caſtri non terminati natura aperiretur, ac pateſieret, non intendimus amphiùs inſiſtere cum ex ſuprà latè traditis ſatis, ſuperque clara, ac manifeſta ea diſputatio fiat.

14 Vallæ † nomen, vt iam iam ad explicationẽ reliquorum huius noſtræ glo. vt par eſt, vocabulorum veniamus, variè ſumitur in iure noſtro, aliquando enim pro domo vrbana illud vſurpatũ legimus in l. plenum, de vſu, & habit. l. videam' §. fin. ff. loca. aliquãdo pro re ruſtica, quã villici, & operarij ruſtici incolũt, in l. ſi ita §. fi. & l. ſequẽt. de fund. inſtruc. & deniq. aliquãdo pro domo cõſtructa ad reponẽdos fructus, in quam fructus deuehuntur in l. arboribus in prin. ff. de vſufruc. hæc omnia clariùs docentur à Berthazol. de clau. inſtru. clau. 20. glo. 22. num. 2. quam debeant à nobis aliter explicari, vbi pariter docet vndè villa dicatur, & alia plura ad eius cognitionem, quæ nos meritò omittimus quia parùm, aut nihil vnquam prodeſſe poſſe viſa ſunt, ille conſulatur ſi caſus ocurrerit, in quo expediat noſce eius naturã, & eſſentiam, nec omittatur Alcia. in l. ager, de verb. ſigni. & Guid. Pap. ſingu. 527. & Fran. Marc. deciſ. 966. num. 27. Pet. de fideicom. quæſtione 13. nu. 389.

In noſtra Cathalonia, & in tota Hiſpania duo ſunt nomina, quib' omnes populi nominentur, ciuitas, & villa: ciuitas † quaſi ciuium
15 vnitas dicta, omiſſis illius multis diffinitionibus, quas ex Iſidor. lib. 15. de æthimolog. & alijs probatis auctoribus docet Berthazol. in allega. clau. 20. glo. 24. ſtatim in prin. Pet. vbi ſuperiùs num. 397. 411. 420. & 424. Gayl. de pac. pub. lib. 2. cap. 9. num. 13. & auctor lexicon iuridici, id eſt iuris ciuilis, & cano. verbo, ciuitas, dicitur omnis popularis, quæ habet Epiſcopum, & eſt caput dioceſis, c. in illis 80. diſt. Fran. Marc. de-
16 ciſ. 366. num. 27. Huiuſmodi † ciuitates in Cathalonia ſunt nouem, Tarrachonenſis, quę Metropolis eſt, & habet Archiepiſcopum, Barcinonenſis, Gerundenſis, Ilerdenſis, Dertuſenſis, Vrgelenſis, Vicenſis, Elnenſis, & Celſonenſis, circa quarum enumerationem errauit Franciſcus Gratianus in compen. iur. cano. par. 3. diſt. 1. quatenus inter Epiſcopatus, qui Archiepiſcopo Tarraconenſi ſubſunt, enumerat Valentinum, & Maioricen. cum tamen non ſint huius

Digitized by Google

ius prouinciç,& omiſit Elnen.quem poſuit in-
ter Epiſcopatus, qui ſubſunt Archiepiſcopo
Narbonen.ſed tunc forſan Cōmitatus Roſſi-
lionis,intra quem eſt, erat penes Gallos, de
Epiſcopatu Celſonen.non eſt mirū quòd fue-
rit ab eo auctore omiſſus,cum poſt eius ſcripta
extiterit erectus, reliqui forſan Epiſcopatus,
quos is auctor tribuit prouinciæ Tarrachonç,
eius erant tēpore quo ipſe ſcribebat,ſed nunc
hoc eſt certum non eſſe huius Tarrachonenſis
prouinciæ. Vndè in his Regnis ſtatim atque
alicui loco,& populationi præficitur Epiſcop⁹,
ſtatim fit ciuitas,& talis appellatur,vt vidimus
in erectione Epiſcopatus Valliſſoletani in Ca-
ſtella,& Celſonen.in Cathalonia,quç cum an-
tea villæ,& oppida appellarētur,ciuitatis nunc
17 nomine donantur. Opidum † tamen Perpi-
niani,in quod paucis ab hinc annis tranſlata
eſt Sedes Elnen. noluit mutare nomen,nec ci-
uitas appellari,ne,vt aiunt,perderet nomen fi-
deliſſimæ villç,quo ſolet à noſtris Regibus do-
nari in inſcriptionibus litterarum,quæ ad eam
mittuntur.

18 Et hæc † in tantùm ſunt vera vt ſi aliquo ca-
ſu ciuitas veniat poſteà Epiſcopo priuanda,
adhuc retinet nomen ciuitatis, vt videmus de
ciuitate Minoriſæ in hoc principatu, quæ quia,
vt dicūt, quandoque Epiſcopum habuit,licèt
illo nunc careat, ciuitas tamen nihilominùs
appellatur,& ſic ſunt decem in Cathalonia ci-
uitates,nouem, quç Epiſcopum habent,vt ſu-
prà dictum eſt,& hæc quæ non habet licèt ali-
quādo habuerit.Alia etiā eſt in Cathalonia,vl-
tra ſupradictas,Balegarij ciuitas dicta quç Epiſ-
copum non habet ſicut Minoriſa,de qua ſuprà
dictum eſt,nec ſcio an habuerit vnquam, nec
cur ita appelletur,nec curaui inueſtigare cum
19 parùm,aut nihil faciat ad inſtitutum.Reliqua †
loca,& populationes in hoc principatu villç,&
oppida appellantur, quod non obſeruatur in
Gallia,vbi omnes populationes, etiamſi debe-
rent ciuitatis nomine donari, villç appellātur,
quod tamen proprietati ſermonis latini repug-
nat vt aduertunt Alciat.in l.fundi appellatione
ff.de verb.ſig.& Berthazol. d.clau. 20. glo.22.
num. 5.

20 Opidum † antè vndè dicatur, ſi oportuerit,
petatur à doctorib⁹ ſuprà citatis, illi enim benè
id explicāt,nos tamen omittimus propter ra-
tionē iam aliàs ſuperiùs traditā, adde Bellugā
in ſpecul.Prin.rub.32.nu.1.& ibi addi.

21 Fortalitij †. autem appellatione quid veniat
non eſt,nec repetitur ſpecificè in iure cautum,
& ideò ſtandum in hoc eſſe communi vſui lo-
quendi,docet Corn.conſi.206.col.6.verſi.ſed
de verbo Caſtella, vol. 3. argumento eorum,
quæ de domo,quid videlicet veniat eius appel
latione, tradit Bal. dicens ſimiliter eſſe in eo
communi vſui loquendi ſtandum, idem planè
elicitur ex traditis per Boer.deciſ.320.

Hoc præſuppoſito fortalitia apud nos caſ-
tra, ſeu caſtella fortia appellantur ad propul-
ſandum inimicos,in locis prçmaximè limitro-
phis poſita,ac in confinibus ipſorum inimico-
rum,ſiue in fronteria, quæ vltima pars dicitur
territorij,ad quam vſque incluſiuè territorium
22 extenditur,ideò † dicta quia frontem facit cō-
tra aliud territorium, vt dicebat Boer. allega.
deciſ.320.num.16.& Guid.Pap.ſingu.176.verſ.
fronteria,vulgò fortalezas, vel forças appella-
23 mus.Huius † generis çdificia habemus plura
in Cathalonia, pro vt eſt fortalitium loci de
Salſes,opidi Perpiniani,opidi de Roſis, & his
ſimilia,in quibus habet continuò Rex milites
ſtipēdiarios ad bellū paratos pro deffenſione,
ac tuitione terræ,& Regni, vndè licèt omnia
fortalitia caſtra appellari valeant, non tamen
ècontra omnia caſtra fortalitij nomine donari
poſſunt.

In çdificij verbi in noſtro tex.poſiti ſignifi-
catione,quia notiſſima eſt, neminem arbitror
futurum,qui trepidet,vel dubitet, ac proindè
nos aliter non intendimus de eo agere.

24 Territorium † autem,quod poſteà ſequitur
in tex.licèt variè ſumi poſſit, vt cōſtat ex tradi-
tis per Berthazol.in ſæpè allegata clau. 20. glo.
23.nu.8.Alciat.in l.pupillus §.territoriū,de ver-
bor.ſigni.Hotom.de verb.iur.eo.ver. Caſſane.
in cōſuet.Burgun.rub.des iuſtices §.1.in tex.ibi
du territoyre,num.1.pag.mihi 25.Per. in allega.
tract.de fideicom.quæſt.13.nu. 415. cum mult.
ſequent.In noſtro tex. ſumitur in ea ſignifica-
tione,quam ex Rui.in conſi.22. nu. 5. & Boer.
deciſ.227.nu.7. tradit idem Berthazol. vbi ſu-
periùs num.9.& ſequitur Moro.conſ.46.n.16.
vt ſit quoddam terræ ſpatiū iuriſdictione mu-
nitum,& armatum,& in hac ſignificatione vti-
tur eo vocabulo I.C.in l.fin.extra territorium,
ff.de iur.om.Iudi.

25 Vt tamen † aliqua proferamus, quæ vtilia
ſint in hac materia,aduertendum eſt nemini
licere ius dicere extra proprium territoriū, d.
l.fin.ff.de iur.om Iud.niſi de voluntate, licen-
tia,& conſenſu domini illius territorij, clem.1.
§.volumus,de for.comp.Iaſ.in d.l.fin.num. 14.
de iur.om.iud.Panor.in cap.nouit de offi.lega.
Maran.de ordi.iud.par.6. tit. de citatione,nu.
41.& Franciſcus Solſona in ſtylo capibreuian-
di poſt formam territorij,num.1. pag. 15.Hanc
26 † licentiam in Cathalonia territorium voca-
mus,cui⁹ plures formulas videre poteris apud
Solſonam vbi ſuperiùs,quem decuit vt nota-
rium eas ponere.

27 Verùm † circa hæc pulchrum erit exquire-
re,num nam cum ſola licentia,& territorio do
mini liceat alteri intra eius territorium ius di-
cere

Digitized by Google

cere inter ſuos vaſſallos, etiam inuitos, an verò, prçter id, debeat etiam cõcurrere vaſſallorum conſenſus, & voluntas: In qua quçſtione duos fore conſeo caſus diſtinguendos: aut enim loquimur in Baronibus, & tunc arbitror reſpondendum eſſe iuxta latè tradita in glo. 10 par. 2. à num. 1. huius clauſulæ 4. vbi de ea quæſtione agebamus nunquid dominus poſſit vaſſallũ à propria patria extrahere, & aliò ducere pro iuſtitia miniſtranda cum in effectu hç ambæ quæſtiones in vnam reincidant, & eandem quæſtionem: aut verò loquimur in dominis directis, qui etiam iuriſdictionem habent in ſuos Emphyteotas, & in his vtique reſ-
28 pondendum eſt licere, dummodo † ad loca tam remota non trahant eos, quòd non poſſint ipſa die ad ſua reuerti, niſi vellent eis conductum donare, hoc eſt cibaria neceſſaria, vt interpretantur practici noſtri inferiùs allegandi, probatur hæc noſtra principalis reſolutio per vſat. placitate, ſub tit. de iur. om. iud. in 1. vol. conſti. & in vſat. omnes homines 1. ſub tit. de iud. & fir. iur. eo. vol. conſt. qui licèt videantur diſponere quòd non liceat dominis directis id facere ſimpliciter vbicunq. eis videbitur, ſed vbicunq. in ſuo tamen, quod interpretantur gloſatores Valleſi. Monte Iuda. & Cali. necnon & Marquil. in domo propriæ habitationis, ſiue ſit propria, ſiue conducta, nihilominùs tamen obtinuit de conſuetudine huius
29 principatus, quæ † in huiuſmodi cauſis multùm attenditur vt aliàs dicebat Calici. in vſat. magnates, imò ſecundum conſuetudinẽ huiuſmodi cauſæ decidi debent, cap. 1. de feu. cogni. in vſib. feud. & ibi Bal. obtinuit (inquam) de conſuetudine, vt dicti vſatici intelligerentur quòd poſſint domini quocunq. voluerint, etiã extra propriam iuriſdictionem, & domum emphyteotas trahere pro cauſis inter ipſos ducẽdis, cum modificatione tamen ſuprà tradita, dummodo id non fiat vltra vnam dietam, pulchrè Ioan. de Socar. in cõſuet. Cathaloniæ cap. ſi aliquis habet, nu. 59. cum ſequent. pag. 462.
† vbi ita *deciſum* tradit in noſtro Senatu, & de hac etiam conſuetudine omnes atteſtari poſſumus, quippe qui eam intrepidè obſeruari & viderimus, & quotidie videamus. Quomodo autem intelligatur iſtud conductum, & pro quot, & quibus diebus debeat dominus vaſſalo donare, vide in glo. ſequen. nu. 153.
30 Sed † quid in cauſis criminalibus nunquid cũ territorio domini loci, in quo reperitur vaſſallus, poſſit eius verus dominus, & Iudex cõpetens eum ibi capere, & punire? Hæc quæſtio tres, aut quatuor alias ſecum trahit de neceſſitate ad illius maiorem intelligentiam, & cognitionem explicandas quæſtiones ſeipſa non multũ faciliores, ad quas gradatim, Deo cõcedẽte, deueniemus. Ad priorem autem de captura perſonæ priùs reſpondendo dico eã apud me, qui in ſuperioribus conſtanter aſſerui licere domino iuriſdictionẽ in ciuilibus exercere in ſuos vaſſallos extra territorium de licentia eius, cuius eſt territorium, nullam habere difficultatem, quippe qui non videam poſſe rationem diuerſitatis inter vtrunq. caſum con-
31 ſiderari, conducit † quòd citatio verbalis poteſt in alieno territorio de licẽtia domini (quid ſit ſine ea, non eſt huius inſpectionis, tractat tamen And. Gayl. obſerua. 56. lib. 1. & latiſſimè Franciſcus Moli. in libel. de brachio ſecula. nouiſſimè edito cap. 33. per tot.) fieri, vt clarè docet, per regulas communes poteſtatis exercendi iuriſdictionem extra proprium territorium de licentia domini illius; Maran. in ſpecu. par. 6. tit. de citatione num. 40. & 41. Iulius Clarus in praxi, quæſtione 31. num. 19. quid ergo vetabit quòd non eodem modo fieri poſſit citatio realis, quæ in perſonæ captura conſiſtit? Et ſi & vbi dixerimus in ſuperioribus, præter domini territorij licentiam, requiri etiam conſenſum partis, vt in alieno territorio valeat iuriſdictio exerceri, quem veriſimiliter ſperandum eſt nũquam in noſtro caſũ interceſſurum; id ego exiſtimo verum in caſibus, in quibus maioribus impenſis foret opus partibus extra propriũ territorium, quàm intra, quia rationem aliquã non tradunt doctores ad ſupradictam firmandam reſolutionem, præterquàm quòd ſi extra proprium territorium poſſent trahi vaſſalli pluribus, ac maioribus expenſis proculdubio grauarẽtur, vt ex doctoribus pro ea reſolutione allegatis colligere licet, ergo ea ratione ceſſante, quç proculdubio ceſſat in captione perſonç cum ea non fiat expenſis capti, & ſoleat poſtmodum duci ad proprium territorium, vt ibi de eius cauſa cognoſcatur, ceſſare etiam debet diſpoſitio, ac propterea ſecurè teneri, poſſe fieri huiuſmodi capturam in alieno territorio de licentia domini illius; Indè elicitur clara, & facilis reſponſio ad ſecundum quæſitum, quo querebamus nunquid extra territorium poſſit de huiuſmodi delinquẽtium cauſis cognoſci de licentia domini, quòd non poſſit, neq valeat fieri per rationes ſuperiùs traditas in eo, quod de cauſis ciuilibus dicebamus.
32 Grandis † tamen reputabatur à quodã magni nominis præſentis ciuitatis doctore in facti contingentia difficultas, quam aduerſus ſupradicta dicebat oriri ex cõſti. 13. incip. volents, in tit. de iuriſd. om. iud. in 1. vol. conſti. quatenus habet delinquentium punitionem faciendam fore in loco commiſſi delicti, vel vbi fuerint capti, quæ cõſtitutio videtur omninò deſtruere ſuperiùs conſtitutam reſolutionem in omni ſui parte, ſi enim punitio facienda eſt in loco delicti,

co delicti, vel in loco capturæ, iam non pote-
runt hęc inter ſe ſe compati, quòd cum territo-
rio capiantur delinquentes extra proprium, vt
ad illud poſtea ducantur puniendi.

Cæterùm faciliter reſpondemus quòd aut
ſumus in terris,& officialibus Baronis, aut in
terris, & officialibus regijs, primò caſu facilis
eſt reſponſio quòd ea cõſtitutio non compræ-
hendit terras,& officiales Baronis: cum enim
ea conſtitutio ſit extenſio, & ampliatio aliarũ
conſtitutionum præcedentium cauſas Vicarię
intra Vicariam,& Baiulię intra Baiuliam tra-
ctari pręcipientium, quæ dubio procul in ſolis
terris,& officialibus regijs loquuntur,& diſpo-
nunt vt eadem ipſæ clariùs demonſtrãt quàm
33 nos poſſimus inſinuare, indè fit † quòd ipſa nõ
poſſit cenſeri loquuta niſi in terminis conſtitu-
tionum declaratarum, & ſeu extenſarum, &
ampliatarum, iux. doctrinam Feli. in cap. 1.
num.5. de iur.iura. quam pluribus probat Na-
uar. de dat. & promiſ. in prin. annotatione 5.
nu.7.

Quid ergo erit in terris,& officialibus regijs,
in quib' cẽſemus etiam procedere ea, quæ ſu-
periùs tradidimus, nempè quòd officialis vni'
territorij poſſit in alieno de licentia eius, qui ei
pręeſt, ſuos diſtrictuales capere,& vinctos du-
cere ad ſuum puniendos, quomodo ſatisfiet
ſupradictæ cõſtitutioni? Reſpondemus quòd
ſi illa verba dictę conſtitutionis *dins de la qual
hauran comes lo delicte, o, ſeran preſes* id eſt *infra
quem commiſerint delictum, aut fuerint capta*, legẽ-
da eſſent copulatiuè *e ſeran preſes*, id eſt *& fue-
rint capta*, prouti legit Miet. d. conſtitu. nu. 29.
quę eſt c. 4. curiæ Reginę Mariæ col.10. pag.3.
in 2. vol. vel liceat nobis dicere eam alternati-
34 uam fuiſſe † loco copulatiuæ poſitam, prouti in
ſimili not. dd. in l. vbi pactum, vel tranſactio,
per illum tex. C. de tranſact. minus difficulta-
tis ipſa conſtitutio contineret, foret enim tunc
ſenſus quòd captus in loco delicti non poſſet
ab eo extrahi,& aliò duci puniendus,& in hoc
concordaret cum diſpoſitionibus iuris cõmu-
nis ſtatuentibus iudicem loci delicti præferen-
dum eſſe iudici originis,& domicilij, maximè
quando ibi fuit captus, qua de re aliquid infe-
riùs dicetur, cęterùm cum debeãt ea verba le-
gi diſiunctiuè cum dictione, *o*, id eſt *aut*, inter
verba *delicte*, id eſt *delictum*,& *ſeran preſas* id eſt
fuerint capta, poſita, prouti tam in antiquis vo-
luminibus conſtitutionum quàm in nouis, vbi
cum deligentia exquiſiui, leguntur, aliundè
erit quærenda ſolutio huius difficultatis. Reſ-
pondemus tamen quòd etiamſi verba ſupra-
dicta diſiunctiuè legantur, prouti legi debent,
nullam, aut certè modicã habere poſſunt dif-
ficultatem ſi animaduerterimus conſtitutio-
nem prędictam, vti in ſuperioribus tetigimus,

ampliatiuam eſſe,& extenſiuam ad cauſas cri-
minales eius quod antecedentes conſtitutio-
nes diſpoſuerant quòd cauſæ Vicariæ intra Vi-
cariam,& Baiuliæ intra Baiuliã tractari debe-
rent ex eo quòd ipſæ non viderentur in cauſis
criminalibus loqui, ſed in ciuilibus tantùm; &
declarando vlteriùs quomodo id eſſet facien-
dum addit, *axi que à inſtantia del procurador fiſ-
cal, ni de algun altre no puguen, eſſer tretas algunas
perſones de la Veguería, o Ballia de Cathalunya,
dins la qual hauran comes lo delicte, o ſeran preſes*
id eſt *ita vt ad inſtantiam procuratoris fiſcalis, vel
alterius cuiuſcunq; non poſſint extrahi perſonæ ali-
quæ à Vicaria, aut Baiulia Cathaloniæ, infra quam
commiſerint delictum, aut fuerint captę*, quæ verba
hunc (meo iudicio) habent ſenſum, & intelle-
ctum vt delinquens, qui captus fuerit in loco
delicti, debeat ibi puniri, nec poſſit indè extra-
hi nec etiamſi in quouis alio loco extra locum
delicti capiatur, intellige ſi ibi capiens haberet
aliàs in eo iuriſdictionem de cauſa cognoſcen-
di, putà quia foret iudex originis, vel domicilij,
35 vel aliàs, quia † quælibet diſpoſitio, & quodli-
bet ſtatutum quibuſlibet verbis quantumuis
generalibus,& vniuerſalibus concepta decla-
rantur,& intelliguntur in terminis habilibus,
recipiuntq. reſtrictionem, & limitationem de
habilitate,& ad terminos habiles, vul. l. vt gra-
datim §.1. de muner.& honor. latè Gom. in §.
in perſonam num.22. cum ſequent. inſt. de ac-
tio. Tiraquel. de retract. conſangui. §.1. glo. 7.
nume.27. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. centu. 5.
caſ. 210. num.14.& Ludo. à Pegue. in terminis
noſtrorum iurium, in conſtitu. item ne ſuper-
verſi.8. num.44. aliàs, niſi hæc interpretatio fie
ret, non poſſent ſtare quamplures conſtitutio-
36 nes verbis generalibus conceptę, inter † quas,
vt exempli gratia aliquam reſſeramus, eſt no-
tanda conſtitutio 12. tit. de execu. cenſua. quatę-
nus in fine diſponit ad captionem perſonarum
hominum de vniuerſitate pro cenſualibus vẽ-
ditis per ſyndicũ nomine illius, nõ poſſe pro-
cedi niſi perſonę illorum in ſyndicatu, vel cõ-
tractu firmauerint, ſi hæc conſtitutio non re-
ſtringeretur,& reciperet interpretationem, ac
limitationem de habilitate, ac ad terminos ha-
biles, quem, quæſo, ſenſum haberet? certè ſe-
cundum ſui generalitatem quòd omnes qui
firmaſſent, ſiue perſonas obligaſſent ſiue non,
poſſent carcerari, quod eſſet pluſquam abſur-
dum, eſt ergo de neceſſitate in terminis habi-
libus intelligenda, quando videlicet in inſtru-
mento cenſualis adeſt obligatio perſonæ ad
carceris detentionem,& ſi hoc modo intelli-
gatur noſtra conſtitutio nõ oberit, nec repug-
nabit eis, quæ nos in ſuperioribus dicebamus:
Cum enim is qui capit delinquentem, de li-
centia domini in alieno territorio non habeat
ibi

ibi iuriſdictionem aliquam de cauſa cognoſcendi, ſed ſolùm de capiendo delinquenté ex gratioſa licentia domini, indè fit quòd conſtitutio præcipiens puniri delinquẽtem vbi captus fuerit, non intelligetur loqui in eo caſu, & ſic poterit ea non obſtante fieri extractio à loco capturæ.

37 Per hanc † ego conſtitutionem cenſeo ceſſare in Cathalonia difficilem illam iuris altercationem nunquid Iudex originis, vel domicilij poſſit punire originatium ſubditum delinquentem in alieno territorio, & an præferatur iudici loci delicti, vel ècontra, de qua tractant laté Antho. Theſau. deciſ. 90. Vincen. de Franch. deciſ. 37. Rolan. à Val. in conſi. 19. vol. 2. Tiber. Decia. in tract. crim. lib. 4. cap. 16. to. 1. Gam. deciſ. 13. per tot. latiùs, & exactiùs Hieronymus Ceuallos in ſpecu. com. opinio. cont. commu. lib. 2. quæſtione 678. per tot. & omnes ferè doctores, qui de reorum remiſſionib' ad alios iudices fiendis agunt, quorum pręcipuos nos inferiùs commemorabimus: ſi enim vbi capitur debet puniri delinquens, ſi capiens habeat aliàs in eo loco, & in reo iuriſdictionem, indè ſequitur quòd ſi capiatur in loco originis, vel domicilij poterit, ac debebit ibi puniri, & nihil poterit prætendere in contrarium iudex loci delicti.

38 Indè † etiã, & conſequenter arbitror ortũ habuiſſe quòd in Cathalonia non ſit de neceſſitate fienda remiſſio capti ad aliud territoriũ, vt docet Ludo. à Pegue. in deciſ. crim. cap. 2. num. 4. ſicuti nec in Italia ex generali conſuetudine, vt atteſtatur Iul. Clar. in prax. crim. §. fi. quæſtione 38. & Bonacoſa in commu. opinio. crim. verb. remiſſio: cum enim vnũ ex requiſitis ad remiſſionem ſit quòd iudex requiſitus, intra cuius territorium reperitur delinquens, habeat in eo aliquam iuriſdictionem, vti ex doctoribus, quos inferiùs refferemus, depræhænditur pluſquam manifeſtè, & per dictam conſtitutionem poſſit, ac debeat tali caſu puniri delinquens in loco vbi capitur, indè conſequenter optimo iure dici debet in Cathalonia (in terris regijs intelligo) non ſolùm non eſſe fiendam de neceſſitate remiſſionem, ſed imò nec de iure fieri poſſe, per ſupradicta. Sed quare hęc non ſeruantur ad vnguem in prouintia, & quare vidim' his annis remiſſos fuiſſe quoſdam Aragonenſes captos in ciuitate Ilerdæ, & alios Valentinos captos in ciuitate Dertuſæ, dicebatur quòd quia habitabant in locis limitanijs, & fugientes à Regnis Aragonum, & Valẽtiæ reſpectiuè in viciniorem locum Principatus ſe receperant, & ibi habitabant, vndè inferebatur quòd ſub ſpe immunitatis illorum locorum valdè proximorum dictis regnis deliquiſſe videbantur, & propterea non debebant immunitate Principatus gaudere, ſed remitti poterant, ſed an hęc, obſtantibus iuribus patriæ, fieri valeant, alijs relinquo cogitanda: ſcio enim ſepiùs in prouintia à grauiſſimis viris hęc fuiſſe amplexata, ab alijs execrata, ideò ego omnium minimus ſilere potiùs, & tacere eligo, quàm ampliùs in materia loqui.

39 Ex quibus † omnibus ſimul iunctis patet reſponſio ad illud, quod ſępè ſolet in praxi cõtingere vt exquiratur numnam poſsit capi delinquens in alieno territorio cõmorans cũ litteris requiſitorijs iudicis loci delicti, vt poſtea captus ei tradatur, & liberetur, ad exemplum eorum, quę in cauſis ciuilibus practicamus, dũ pro citationibus verbalib' in alieno territorio commorantium fiendis his vtimur literis requiſitorijs, & probatur in iure ex Maran. de ord. iud. par. 6. de cita. num. 40. & Muſcatel. in prax. ciuil. par. 2. verbo, *intimato*, nume. 14. Aut enim Iudex requiſitus habet in delinquente aliquam iuriſdictionem, aut non, & vtroq. caſu cum materia hęc ſit propriè remiſsionis materia, de qua in §. ſi verò quis comprębenſorum in auct. vt nulli iudicum col. 9. & in alijs iuribus per doctores mox citandos allegatis, quæ in Cathalonia, vt ſuprà dictum eſt, non practicatur, ſequitur indè quòd nullo modo poſsit, nec debeat per iudicem requiſitum obtemperari litteris iudicis requirentis: & hæc tãtò magis procedunt in ſecundo caſu quando Iudex requiſitus nullam habet in reo iuriſdictionem, tunc enim nec nomine proprio, quia perſona priuata quoad eum reputari debet, nec nomine iudicis requirentis, cum defficiat principalius remiſsionis fiendæ requiſitum, vti in ſuperioribus dicebamus, capi poterit. Sed quid, dicendumne erit poſſe reũ intra Cathaloniam in tuto eſſe vt non poſsit capi, maximè quando peruenit in eum locum vbi iudex in eo nullam habet iuriſdictionem? Certè nõ, ſupereſt enim remedium, quod ſupra dicebamus, vt iudex loci delicti cum territorio, & de licentia alterius eò ingrediatur delinquentem capturus, vel aliud excogitet qui eo opus habebit: non enim ſunt tranſgrediendæ faciliter leges, quę in Cathalonia remiſsiones prohibent.

Benè verũ eſt quòd memini de anno 1608. aut 1609. fuiſſe quendam Sebaſtianum Caſtañer in Vicaria Campirotundi captum ad requiſitionem egregij Comitis de Montagut ſui domini naturalis, & in cuius Baronia dicebatur deliquiſſe dictũ Caſtañer cum litteris eiuſdem Comitis requiſitorijs, & traditum poſtea dicto Comiti puniendum, cumque ad regium conſilium recurriſſet dictus Caſtañer conquęrens de mala captura, & alijs oppreſsionibus, fuiſſe refferente egregio Iudice regiæ curiæ

Michaele

† Michaele Sala, Scriba Catuſa, *declaratum* quòd erat locus recurſui, non quia malè fuiſſet captus, quia ſi id fuiſſet, vtique extitiſſet prouiſum eum fore liberandum, ſed imò ad effectũ vt dictus egregius Comes non cognoſceret de cauſa, quia inter alia agebatur d puniẽdo quodam prætenſo delicto, quod reſpiciebat intereſſe dicti Comitis, cuius propterea cognitionis † erat proculdubio incapax vt abũdè ex *mente* noſtri Senatus docet Cancer. in 3. par. var. c. 13. de Iur. caſtro. nu. 197. cum ſequent. atq. ita fuit ad Regium conſilium cauſa enocata, & eo reſpectu ſublata cognitio Comiti, cæterum non declaratum capturam malè factam, in quo videtur Senatus approbaſſe huiuſcemodi capturas, & citationes reales, quę per aliquem fiunt in ſuo diſtrictu cum requiſitorijs alterius iudicis competentis, & legitimi ſuperioris.

40 Per hæc † ego exiſtimo neminẽ futurũ qui mihi vitio vertat quòd hoc loci de remiſſionibus delinquentium pluribus non agam, integrumque tractatum non conficiam, cum enim ſciam noſtris Cathalanis, quibꝰ præcipuè hæc, qualiacunque ſint, ſcribimus, parùm eam tractationem profuturam, ex quo vix in praxi ſuccedit quòd de hac materia diſputetur apud noſtrates, ſufficere igitur debet vt, pro more, in his, quę non poſſumus plena manu pertractare, viam lecturibus commonſtremus, qua poſſint ad illius plenam notitiam, & intelligentiá deuenire. Tractant igitur latiſſimè materiam hanc Pegue. Gam. Rolan. Decia. Vincen. de Fran. & Theſau. in locis ſuprà relatis, quibus adde Guid. Pap. deci. 202. Bellug. in ſpecu. Prin. rub. 11. §. *ex quo prædiximus*, & ibi additio Camil. Borrel. in ver. *remiſſiones*, qui fuſiſſimè, ſimulque omnium latiſſimè, adeò vt nihil aliud videatur poſſe in materia deſiderari, d his agit, Hipol. Bonacoſa in commu. opinio. crim. verb. *remiſſio*, & Fran. Mar. deciſ. 400. Dida. in pract. cap. 11. Proſp. Farina. tract. crim. tit. de inquiſ. q. 7. num. 25. & 29. & nouiſſimè Fran. Molin. in libel. de brachio ſeculari, poſt hæc ſcripta in lucem edito, cap. 41. cum ſequent.

41 Quia † tamen quidam ſunt in Cathalonia caſus, in quibus, nõ obſtãtibus ſupradictis, per iura noſtra municipalia fit locus remiſſioni, ideò libuit ne aliquid intactũ, in quantũ poſſimus, relinquamus, eos referre: eſt igitur præcipuus caſus valdè practicabilis in hac prouincia quando regij officiales cum ſono emiſſo in caſibus de iure permiſsis inſequuntur malefactores, ſi enim ipſi à territorio commiſsi delicti egrediantur, ac aliud ingrediantur, & ibi capiãtur, tenetur tunc iudex capiens eos officiali inſequenti tradere, ac libetare ſi eos petijerit, imò poterunt etiam ij officiales cum ſono emiſſo aliena ingredi territoria abſque licentia ordinariorum, & ibi ea omnia facere, quæ in proprio ſibi ipſis licerent ad effectum capiẽdi malefactores, quot inſequuntur, docet Mier. cap. 4. cur. regin. Mari. Barcinonæ celebratæ incip. volents num. 33. col. 10. pag. 4. in 2. vol. pro qua facit pracmatica Caio. Imper. incip. per quant ſub tit. de ſomatent, in 2. vol. conſti. clariſsimè id diſponit cõſtitu. reg. Iaco. 2. incip. Item que ſi maleſeyta es feta, quam ad litteram refert Cali. de ſono emiſ. quæſt. 1. & de qua meminit Mier. conſtitutionem antiquam illam appellans, cap. 20. cur. Barcinonæ reg. Iaco. 2. col. 4. pag. 45. & Oliba in vſat. alium namque cap. 14. num. 50. quam ego non credo cum alijs impreſſam fuiſſe, nõ enim potui eam inuenire in toto volumine conſtitutionum.

Hic locus expoſcere videbatur vt aliqua de materia ſoni emiſsi, valdè in hac patria practicabili, traderemus, verùm nõ omnia poſſumus omnes, videatur per Mier. qui ſummam de ea confecit, & ſuper priuilegio ſacramentalis cõceſſo ciuitati Gerundæ, quę opera, licèt aſſerat Mier. à ſe fuiſſe exarata in c. 20. & 21. cur. 1. Barcinonæ Reg. Iacob. 2. col. 4. pag. 45. in 1. vol. & cap. 9. cur. Barcinonæ Regis Ferd. col. 9. pag. 89. in 2. vol. & alibi ſæpè, nihilominùs nunquam fuerunt impreſſa, nec reperitur aliquis, qui ea viderit, ſaltem ex pluribus, à quibus exquiſiui cum diligentia, idem contigit Antho. Olib. vt ipſe teſtatur in vſati. alium namque cap. 3. nu. 62. in fin. & cap. 14. num 54. etiam circa finem, de Iur. fiſ. in 1. vol. conſtit. integrum tractatum de ſono emiſſo cõfecit Iaco. Cali. & aliqua nõ pænitenda docuit Antho. Olib. in allega. vſat. alium namque cap. 3. num. 62. & cap. 14. à num. 41. cum mult. ſequent. multa dixit Iacob. Cancer. in 3. par. var. poſt hæc ſcripta in lucem ędita, in tot. illo c. 5. quod de ſono emiſſo cõfecit, quæ omnia, iunctis noſtris iuribus patriæ, quæ de hac materia loquuntur, in integris titulis de ſono emiſſo in 1. & 2. vol. conſt. conſulantur ab eo, qui huius rei notitiam habere voluerit, vix vllus erit qui in ea doctiſsimus non euadat.

42 Vt autem † abſq. alia reuolutione librorum poſſit quilibet huius materiæ aliqualem notitiam habere, operæ pretium duxi breuiter, & reſolutiuè quid ſit ſonus emiſſus explicare, per quem fiat, & pro quibus delictis, & quæ ad id requirantur, item & vndè ipſe originem habuerit. Eſt igitur ſonus emiſſus vociferatio facta in loco perpetrati delicti, & tempore quo perpetratum eſt, vel in continenti, de maleficio, de quo malefactor debet corporaliter puniri, vel quod eſt perpetratum in camino, vel extra caminum, ſed malefactor non poteſt facere emendã, ita Cali. in d. tract. de ſono emiſ.
43 cap. 5. & Oliba in d. cap. 3. num. 62. Hęc † antè vociferatio fit his verbis, *via fo: a ſomatent*, perquam

Digitized by Google

quam ſit conuocatio gentium præſentis prin-
cipatus:† tenentur enim omnes armati ſonũ
44 ſequi, & officialem, qui eum immiſit, prag.
reg.Ferdinan.incip.Primerament volem, ſub
tit. de ſomatents in 2. vol. conſt. aliàs debent
puniti, vt in eadem pragma.dicitur.Nec † po-
45 teſt officialis, qui ſonum emiſit, remitere pecu
nijs, & cõpoſitionibus dictam inſequutioné,
quam nos ſeguimét appellamus, ſub pæna pri-
uationis officij, & inhabilitationis ad alia, ac
ducentarum librarum ſoluendarum de bonis
dicti officialis, aut fideiuſſorum eius pro quali-
ber vice applicandarum pro medietate Regijs
ærarijs, & pro alia medietate parti denunciáti,
ita cautum reperitur in nouiſſimis curijs anni
1599.cap.10. quod tamen malè obſeruatur in
Cathalonia, vix enim aliud habent officiales
ex quo maiores pecunias extrahant, quàm ab
his compoſitionibus, nihilominùs non vide-
mus aliquem propterea inhabilitati, prouti
46 quotidiana experiétia hæc experimur, & † hu-
iuſmodi officiales continuando ſonum ingre-
diuntur aliena territoria abſque licentia ordi-
nariorum vt ibi capiant malefactores, vt ſupe-
riùs dictum fuit, & ſi ordinarius loci, vbi ſuſpi-
catur ſe recepiſſe delinquétem, illum abneget
tenetur dare ſcorcoll, hoc eſt pati quòd per of-
ficialem ſoni emiſſi fiat ſcrutinium eo loco ad
videndum num nam ipſe delinquens eò ſe re-
ceperit, & ſi fiat dicto officiali aliqua reſiſtétia
poteſt procedere ad tallandum & cremandũ,
docet Cali.in ſępè dicto tract. de ſono emiſſo
quęſt.8.pragma.Carol.Imper.quæ eſt ſub titu-
lo de ſometét cap.4.incip.per quant, & † non-
47 ſolùm ingrediuntur, & ſcrutantur dicti officia-
les cum ſono aliena territoria, ſed imò etiã Ec-
cleſias, & hoſpitalia, ac alia etiam loca ſacra, &
indè malefactores extrahunt abſque incurſu
excommunicationis, Micha. Ferrer in 3. par.
obſer.cap.243.verſi.aliqui tamẽ doctores, Ca-
li.vbi ſuprà quæſt.7.& Oliba in allega. cap. 14.
num.45.Et † non ſolùm capiuntur malefacto-
48 res layci, ſed etiam & clerici, ſi inter eos repe-
riantur, latè Oliba vbi ſuperiùs num. 43. Hæc
tamen † ſanè intelligenda ſunt ita vt non in-
49 telligatur quòd capti in eccleſijs perdãt immu-
nitatem ex eo quòd extrahuntur cum ſono
emiſſo, nam nihilominùs ea gaudent ſi caſus,
pro quibus capiuntur, non ſunt ex illis, qui pri-
uant reum immunitate, & ſic poterunt firmare
contentionem ac ſi ſine ſono emiſſo fuiſſent
extracti, Oliba vbi proximè num.48.tãtũ enim
præſtat ſonus emiſſus ſecuritatẽ officiali quòd
non incidat in excomunicationem propter in-
greſſum ad eccleſiam, & violentam extractio-
nem delinquentis, vt ſuprà dictum eſt, quam
incurreret ſi aliàs extractio fieret, tali enim ca-
ſu aduerſus eccleſiaſticam libertatem id dice-
retur factũ, cap.inter alia & cap. fin. de immu.
Eccleſiaſt.Octa.Vulpel.in libel. de immu. Ec-
cleſ. par. 1. num.26.Hoſtien.in ſum. de immu.
Eccleſ.§.fin.& Ludoui. à Pegue. in pract crim.
cap.26.de proceſſu quando immunitas Eccle-
50 ſiaſtica allegatur num. 5. Et quòd † de clericis
diximus poſſe capi per officialem laycum cum
ſono emiſſo, ſi ij inter malefactores reperiun-
tur, ſanè eſt etiam intelligendum non vt de eis,
& illorum delictis cognoſcatur, id enim fieri
nullatenus poteſt, ſed tantùm poſſunt capi, &
detineri per ſpatium 24. horarum, & debent,
exacta ab eis depoſitione, ad iudicẽ Eccleſia-
ſticum remiti, plenè probat Oliba vbi ſuprà
nu.43.qui iura patrię ad id allegat, & ſignanter
cap.5.item ſupplica, & cap.6.tit. de Sacro. San.
51 Eccle.in 2.vol. conſt. Ingrediuntur † etiam iſti
officiales cum ſono emiſſo domos Clericorũ
etiam Sacerdotum, & indè extrahunt Laycos
malefactores abſq. aſſiſtentia iud. Eccleſiaſtici
niſi per dominum domus reſiſtatur, nam tunc
foret neceſſaria, Oliba vbi ſuprà numer. 50.in
fine.

52 Fit † autem iſte proceſſus ſoni emiſſi per
Regem, aut eius Locumtenentem etiam ex-
tra Vicariam, quia conſtitutio de cauſis Vica-
rię intra Vicariam tractãdis, non compræhen-
dit hunc proceſſum, qui eſt de præcipuis rega-
lijs domini Regis, Cali.q.6.*quæro an proceſſus ſo-
ni emiſſi*, Oliba loco ſæpè allegato num. 60. &
per Vicarios, & Baiulos Regios, docent ijdem
doctores in ſupradictis locis, de Vicarijs & Ba-
† iulijs Regijs probat Regia *declaratio* facta 18.
Martij 1569. ad relationem egregij olim Se-
natoris Bernabæ Serra in cauſa inter ſyndicum
vniuerſitatis de Mogoda, & æconomũ Mona-
ſterij, & Conuentus Montis Alacris Ordinis
Carthuzien.actua.Benedicto Sacares, verten-
ti, quam vidi in proceſſu cauſæ vniuerſitatis de
Sitjes contra capitulum Eccleſiæ Barcinonæ,
actuario N. Palau, nunc Simone Font, ſuper
luitione ad relationem olim etiam egregij
Senatoris, & poſtea Regentis Cancellariam
Franciſci Deſcamps vertenti, hoc intellecto
quòd ad Baiulum tantùm ſpectat iſte proceſ-
ſus quando ipſe eſt ſolus in loco, ſi verò in eo
ſit Vicarius, vel eius locumtenens, ad eos, &
53 non ad Baiulum ſpectat. Per † Comites autem,
& Barones fieri non poteſt niſi intra ſuum di-
ſtrictum tantùm, aliàs punirentur ſi id facerét,
Cali.in ſępè dicto tract. de ſono emiſſo q.6.
verſi.*quæro an dominus Caſtri*, & Oliba vbi ſuprà
nu.60.quod quomodo procedat declarat vbi
proximè Cali.

54 Contra quos † autem, & pro quibus deli-
ctis fieri poſſit iſte proceſſus, & quæ præcede-
re debeant ad ſoni declarationem nõ eſt quòd
tempus in explicando conteramus, cum mul-
ta ex

Digitized by Google

ta ex eis nota fiant ex definitione, ſeu deſcrip-
tione ſoni emiſſi, quam ſuperiùs tradidimus,
item ex conſti.1.tit.de ſono emiſ.in 1. vol. con-
ſtit.& ex traditis per Cali.queſtio.5.& 8.& Oli-
ba.in allega.cap.14.num. 46. & 56. vbi ſignan-
ter agunt de informatione ſummatim, & ſine
ſcriptura ſuper facto,an ſcilicet talis ſit caſus,in
quo ſit ſono locus,faciēda,& ſormam, & mo-
dum tradunt,quibus ea informatio fiat.

55 Quo † autem iure fuerit introductus iſte
proceſſus ſoni emiſſi ſi quæramus, occuret no-
bis ſtatim Oliba d.cap.14.num.52. ex Cali.q. 1.
dicens habuiſſe originem, ac fuiſſe figuratum
iure diuino,ſcilicet Nume.cap.19. & 20. vt ex
plicat ibidem Cali. firmatus iure poſitiuo tam
communi,quàm huius patriæ:cōmuni (inquā)
inquit Cali.ex §.ſi Iudex de pace tenenda,& ei9
violat.in vſibus feudo. cui Oliba vbi ſuprà ad-
dit cōſtitutiones Federici de pace tenen. inter
ſubd.& iura.firma.de iure verò municipali tres
reffert conſtitutiones Cali. quas dicit colum-
nas eſſe in materia ſoni emiſſi, prima eſt con-
ſtitutio illa appellata per Mier.in cap. 20. cur.
Barcinonæ Reg.Iaco.2.col.4.pag. 45. conſtitu-
tio antiqua,quam ediderat Rex Iacob. incip.
Item que ſi malafeyta, quam ego non potui in
toto vol.conſtitutionum reperire, ſecunda eſt
cōſtitutio eiuſdē Reg. Iaco.2.in 1.cur.Barcino.
cap.19.facta,quæ in noua compilatione eſt cō-
ſtitutio prima, tit. de ſono emiſ. tertia tandem
conſtitutio eſt eiuſdem Iaco. confirmans præ-
cedentem edita in 2.cur.Barcinonę cap.24.in-
cip.item quel capitol,verſi.è encara, quę legi-
tur in antiquo,& nouo vol.conſtitu.ſub tit.de
exequu.re.iud.hoc ſolo inter dicta volumina
diſcrimine annotato quòd licèt in d. vol.nouo
legatur d.cōſtitutio Item quel capitol, quę eſt
conſtitutio 4.incip.lo capitol noſtre,non tamē
in ea legitur d. verſi. è encara, qui in antiquo
vol.continebat confirmationem ſuperiùs me-
moratę conſtitutionis primæ d. tituli de ſono
emiſſo.Hæc pauca volui de hac habere mate-
ria,videantur reliqua apud doctores ſuprà ci-
tatos.

56 Tradit † circa hanc ſoni emiſſi materiam
noſter Can.in 3.par.varia.c.5.de ſono emiſ. à n.
114.quòd licèt introductus ille ſit in Cathalo-
nia per iura patriæ ad capiendum malefactores
tantùm,vt iſdem ipſe antea docuerat num.10.
poſt Calici.& Olib. alius tamen eſt in eadem
Cathalonia ſoni emiſſi proceſſus valdè diuer-
ſus ab eo,quem cōſtitutiones prænarratæ ſta-
biliunt,quem dicit æquè permiſſum, atq. illū,
eumq.maximè practicari in partibus Gerundæ
aſſerit,procedereq.quādo aliquis capt9 per Ba-
ronem in ſua Baronia emitit ſonum de via fora
quaſi clamando,& cōquęrendo de iniuſta cap-
tura,& detentione,& timendo,ac dubitando
de oppreſſione fienda per Baronem,& ille ſo-
nus continuatur per alium quemcunq.qui au-
diuerit captum clamantem, & reportatur ad
Vicarium Vicariæ illius loci,vbi captus detine-
tur,poteſt(inquit iſte auctor) Vicarius prædi-
ctus recipere ſonum, & conuocare Conſules,
& Iuratos,ac aliquos probos homines vt decla
rent an ſit locus proceſſui ſoni emiſſi, quòd ſi
locum eſſe dicant,poſſit tunc Vicarius cū ſo-
lito exercitu accedere ad locum vbi captus de-
tinetur,& compellere Baronem ad eum ſibi li-
berandum cum inquiſitionibus, ad effectum
vt videat an iùſtè Baro proceſſerit,vel non, ita
vt ſi iuſtè,captum illi reſtituat,ſin minùs, rela-
xet eum liberè,vel cum manuleuta.

Hunc procedendi modum diuerſum eſſe
dicit Cancerius ab eo,de quo ſuperiùs latè di-
ctum fuit,cum ille ordinetur ad capiēdum ma-
lefactores,hic verò ad liberandum innocētē
à manibus Baronis ſuſpecti,qui illum vult in-
debitè punire,& ideò(inquit) pro illius iuſtifi-
catione non ſunt attendendæ regulæ in ſupe-
rioribus traditæ,cum ex diuerſis non fiat illa-
tio.Fundatur autem hæc praxis, inquit iſdem
auctor,in poſſeſsione immemoriali,in qua exi-
ſtunt Vicarij huiuſmodi proceſſum faciendi,
quæ habet vim tituli,quamuis ſimus in mate-
ria regaliarum,quia hæ etiā, ſicut reliqua om-
nia,poſſunt præſcriptione immemoriali acqui
ri,per quæ poſtea num.128.dicit ſe deffendiſſe
in Senatu quendam Iudicem villæ Biſulduni,
qui per Iudices tabulæ fuerat condempnatus
in ſeptingentum ducatis propterea quòd di-
ctum proceſſum feciſſet contra quendam Ba-
ronem, & effeciſſe quòd Baro, quia inter in-
formandum intellexit à dominis de Senatu
ſententiam fore reuocandam, nunquam vlte-
riùs inſtaret cōfirmationem, quam anteà aui-
dè procurauerat.

Hæc Cancer.aſſerit, circa quæ ego aduerto
quòd in caſu de quo in d.n.128. propter quem
ſupradicta compoſuit,cum Baro, qui erat no-
bilis Geraldus de Crudillis poſteà Comes mō-
tiſacuri, recurriſſet ad Regium conſilium à
procedimentis per dictum Iudicem ordinariū
Biſulduni factis in ſua Baronia,fuit tandem re-
ferente egregio olim Senatore Petro Caluo,
† ſub die 9.decemb.1594.*declaratū* dicta proce-
dimenta fuiſſe facta in caſu non permiſſo, ſed
imò contra diſpoſitionem generalium conſti-
tutionum Cathaloniæ, vidi declarationem in
proceſſu cauſæ tabulæ dicti Iudicis ordinarij
Biſulduni, qui erat Coſmas Damianus Ferrer
I.V.D. apud N. Roure notarium cauſarū ap-
pellationum tabulæ, quod ſi ita eſt quòd fieri
dicantur huiuſmodi procedimenta contra cō-
ſtitutiones Cathaloniæ,indè inferre potes qua
litèr corruat fundamentum prætenſæ poſſeſ-
ſionis

Digitized by Google

ſionis immemorialis,cui Cancerij opinio in-
57 nititur:contra † id enim,quod per conſtitutiones eſt diſpoſitum nullam poſſe allegari conſuetudinem,vel vſum millies in ſuis operibus iſdem auctor confeſſus eſt,& probat conſt.10. de obſer.conſti tu.& quòd ſit huiuſmodi proceſſus contra cõſtitutiones Cathaloniæ videtur probari ex eo quòd illum ſolùm permitant pro capiendis malefactoribus,vt diximus,item conſtitutio 1.ſub tit.de ſomatẽt,diſponit quòd Regij officiales non procedant contra aliquẽ ſonum mittendo abſq. citatione,niſi eſſet pro malefacto certæ qualitatis,de qua ibi,item in eod.tit.de ſomatent in 2.vol.conſt.c.3.fuit diſpoſitum propter plures abuſus, qui fiebant in ſoni emiſſione, ſeruandas eſſe conſtitutiones habitis pro reuocatis quibuſcunque vſibus, &. abuſibus factis in contrarium,ex quibus videtur ſatis apertè colligi verum eſſe quod dicitur in ſupradicta declaratione contra conſtitutiones, Cathaloniæ eſſe proceſſum, quem vult Cancer deffendere.Sed hæc nunc omitamus, quia aduocatus cum ſim dicti egregij Comitis de Montagut, & cauſa ſperetur de proximo declaranda,non expedit illius merita vlteriùs pãdere,& declãrare,ſed illius exitũ expectare.

58 Sed † quid in ſono ſacramentali,qui ſimiliter fuit adinuẽtus ad expellẽdũ malefactores: eſt enim ſonus,qui emititur in vim ſocietatis, & cõfederationis inhitę,& iuratæ inter vicinos pro expellẽdis malefactoribus à ſuo vicinatu, & contributione, aſſignatis pro exequutione certis Capitaneis cũ ſufficiẽti delectu armigerorũ vt colligitur ex cõſt.3.ſub tit.de ſon.emiſ. in 1.vol.cõſti.& docet Olib.in ſæpè alleg. c.14. nu.51.nũquid(inquam)iſti Capitanei cõtinuãdo ſonũ poſſint intrare aliena territoria,& officiales illorũ cõpellere quatenus ſibi tradant,& liberẽt malefactores,vel an ipſi poſſint eos propria auctoritate capere,vt ad locũ cõmiſſi delicti ducãtur,ſicuti de officialib⁹ ſonũ emitẽtib⁹ in ſuperioribus dicebamus.Reſpõdemus quoad ingreſſũ nullã habere difficultatẽ quòd is poſſit fieri impunè in alieno territorio ad effectũ capiẽdi malefactores,ad id enim ſunt claræ conſtitutiones 4.& 5.de ſono emiſſo, cæterùm nõ poſſunt extrahi à loco vbi capiuntur malefactores,imò iſti Capitanei,ſi eos cęperint, tenentur eoſdẽ ponere in manu,& poſſe officialis termini,vbi capiũtur,vt de eis iuſtitiã faciat iuxta demerita,vti clarè diſponit conſt. Carol. Imper.quæ incipit cõtinuãt,quę eſt 5.ſub tit.de ſono emiſ. Qui plura d hoc ſono ſcire voluerit recurrat ad conſtitutiones dicti tituli de ſono emiſſo,& ſacramen.in 1.& 2.vol.conſtitu.& ad Antho.Olib.qui materiã hanc aliàs ſatis de ſe obſcurã,& parùm cognitã ita ſuis ſcriptis illuſtrauit,vt nullo negocio poſſit quilibet ad illi⁹ perfectã notitiã,& intelligẽtiã deuenire,Oliba (inquã)in vſat.aliũ namq.c.14.n.51.53.58.& 61. vbi latè de ei⁹ origine,forma,vel ſolẽnitate, & effectu, ac qualiter in his omnibus differat à ſono emiſſo.

59 Et † in Cathalonia non ſolùm requiritur,vt anteà dicebam⁹,vtq. iam iam è diuerticulo redeamus ad viam,quòd quilibet miniſtret iuſtitiã intra ſuũ territoriũ,quod cõmune habet cũ diſpoſitione iuris cõmunis, ſedetiã requiritur quòd cauſę vicariç intra vicariã,& cauſę baiuliæ intra baiuliã tam ciuiles, quàm criminales tractẽtur,vulg. cõſt. 2.10.& 13.ac alijs pluribus tit.de Iur.om.Iud.& ibi pract.noſter Mieř.Antho.Olib.in vſat.aliũ namq.cap.4. nu. 20. cum
60 ſeq.de iur.fiſci.Ex † quo cõſequitur quòd multò minùs poſſunt à Cathalonia extrahi,& aliò duci vt ibi cognoſcantur,conſt.1.& alijs conſti. eiuſd.tituli,viden. Mier. & Oliba vbi ſuprà.

Huius legis obſeruantiſſimi ſunt Cathalani, taliter quòd Deputati Generalis (quibus curæ eſt iuriũ patriæ obſeruatio)ſolent ſe ſtatim opponere cuicunq. quæ fiat in cõtrariũ,prouiſioni,& ſignãtèr viderũt multi, qui nunc viuunt, quid tẽpore caſus, & mutationis fortunæ Anthonij Perez Regi Philippo ſecundo indelebilis memoriæ antea tam chari, & dilecti prout probè nouit hęc ętas,cõtigerit in prouincia, cũ enim captus in ea fuiſſet quidam Guillermus Staes Cymbrius,ſiue Flamench dicti Perez famulus,& poſta ductus Madritũ,vnde aufugerat,puniẽdus,ex ordinatione don Petri Ludouici Galcerãdi de Borja Magiſtri Monteſiæ, & Locumtenentis,ac Capitanei Generalis in hoc Principatu, tam enixè Deputati prædicti ſtiterunt pro obſeruatione conſtitutionum vt obtinuerint tandem eundem ad hanc prouinciã reduci,ac reſtitui.

61 Dicuntur † autem cauſæ vicariæ,& baiuliæ, quę iure ordinario habẽt tractari in curia Vicarij,vel Baiuli reſpectiuè villæ,caſtri,vel loci,vel quia reus conuentus eſt de foro Vicarij,vel Baiuli reſpectiuè ratione domicilij,vel rei,de qua agitur,quia actor regulariter ſequitur forũ rei, c.cum ſit generale,de for. compe.Mier. in ſępè allega.conſti.volẽns num.16.

Recipiunt tñ ſupradicta plures limitationes, in quibus ipſe,quia materia eſt vtilis,pauliſper inſtitiſſem niſi viderem Ferret,Olib. & Pegue. in locis inferiùs citãdis adeò latè de eis pertractaſſe vt vix quidem alteri locũ aliquem reliquerint dicendi,nihilominùs ego paululũ ſpaciari decreui circa principaliorẽ ex dictis limitationib⁹,quæ magis magiſq. in palatijs quotidiè practicatur, nonnulla tradendo, quæ licèt (meo iuditio) vtilia, ab eis tñ fuerunt omiſſa. Ad illud igit̃,ꝗ de cauſis vica.& baiu.intra vicariã, & baiuliã reſpectiuè tractãdis dicebamus, ſingu-

62 ſingularis limitatio † traditur imprimis vt
procedat,prætterquã in cauſis regaliarum do-
mini Regis, quarum vigore poteſt cauſas in
prima,& ſecunda inſtantia,& tam ciuiles, quã
criminales à Vicaria, & Baiulia extrahere, &
ad ſuum tribunal euocare, de quibus agunt
iura noſtra municipalia in toto illo tit.de euo-
ca. cau. in primo volum. conſtit. & ibi pract.
noſter Mier. Tractant latiſſimè eandem mate-
riam Micha.Ferrer in 1. par.obſer. per tot. An-
tho.Oliba.in vſat.alium namque cap.3.à nu.35.
cum mul.ſequen.in 1.vol.conſtit. & nouiſſimè
nob. Ludoui. à Peguera in prax. ciuil. rub.3.
vbi de cau.mouen.agi oport.per tot.ad quos re
currat lector,qui huiuſce rei perfectam habe-
re voluerit doctrinam: noſtrum enim non eſt
alienos labores tranſcribere, nec minùs ma-
num apponere in his, quæ alij exactè pertra-
63 ctarunt. Illud † ſolùm duxi annotandum,
quod ipſi prætermiſerunt, cenſeri per Supe-
riorem factam cauſæ euocationem nedum
quando ita expreſsè dicitur, ſed etiam quan-
do ſimpliciter Superior cognoſcit de cauſa:
tunc enim ex eo ſolo quòd manum imponit,
cauſam videtur euocare, Deci. in cap. cum M.
num.40.de conſtitu. Cabedo deciſ. Portugal.
85.numer. 4.par.2. Hæc volui aduertere ne in
eum quis incidat errorem, in quo non diu
eſt quòd quendam antiquum aduocatum hu-
ius ciuitatis vidi inuolutum exiſtimantem,
ac ſtrenuè deffendentem nullitatis vicio af-
fecta fuiſſe procedimenta omnia in quadam
cauſa in Regia Audientia vertenti facta, ex quo
in euocatione non fuerat dictum quòd ea e-
uocaretur,&c.ſed ſimpliciter quòd commite-
retur N.

64 Huiuſmodi † cauſarum euocationes ad
tribunal, & conſiſtorium Principis in vim ali-
cuius regaliæ, æquè fiunt in Cathalonia inter
vaſſallos Baronum,& dominorum inferiorum,
atqui inter eos, qui ſunt Regi inmediatè ſub-
iecti, vti ex dictis conſtitutionibus, & docto-
ribus iam relatis, quotidianaque experientia,
ac practica, qua vtimur, colligere licet, ſi tamen
concurrant quæ ad dictas euocationes facien-
65 das iura noſtra municipalia requirunt. Vndè †
in Cathalonia ceſſat difficilis illa iuris quæ-
ſtio, quam poſt alios, & omnium latiſſimè
diſputat Theſau.deciſ.pedem 177. à num. 10.
an priuilegium l. 1. quando Imper. inter pu-
pil. & vid.de qua mox dicetur, procedat, &
habeat locum inter vaſſallos alicuius baronis,
benè verum eſt, vt & hoc nõ omittamus, quòd
cauſæ criminales difficiliùs euocantur, & ſen
admittuntur in conſilio criminali ſi ſint inter
vaſſallos Baronum, quàm ſi ſint inter Regi im-
mediatè ſubiectos: cum enim Barones ægrè
ferant quòd punitio vaſſallorum ab eis aufe-
ratur, ideò Senatus cautiùs eo in caſu proce-
dere ſolet. Sed ſiue in ciuilibus, ſiue etiam in
criminalibus fiat euocatio cauſæ, quæ euoca-
ri non potuiſſe prætendatur, non reliquerunt
hunc caſum noſtræ conſtitutiones ſine reme-
dio, in ciuilibus enim prouiderunt poſſe reum
intra octo dies poſt oblatum libellum oppo-
nere exceptionem, ad quam probandam ha-
bet triginta dies, quibus elapſis, depoſito
tamen priùs per opponẽtem ſalario, quo aliàs
de exceptione nulla ratio haberetur, decla-
ratur an ei ſit locus, vel non, conſtit. fin. de
excep. & reconuen. ſi tamen eſt facienda
prouiſio, qua declarari debeat non fuiſſe locũ
euocationi, fit prouiſio ſacto verbo, cum e-
nim agatur de auferenda iuriſdictione Regiæ
Audientiæ in cauſa, quam ad ſe euocauit, de
ſtylo obſeruatur id fiendum non niſi cum
voto, & conſilio totius aulæ, quod ſecus eſt
quando eſt declarandũ pro euocatione, tunc
enim ſolus Relator ex eodem ſtylo facit,& fa-
cere poteſt prouiſionem, à qua, ſiue vno, ſiue
etiam alio modo fiat, non ſupplicatur extra
eam aulam, in qua facta fuit, ſiue contrario
imperio, ſiue etiam in forma, vt habetur in
eadem conſti. vltima, atque ita obſeruatur in-
concuſsè.

Si tamen non ſint hæ exceptiones oppoſi-
tæ intra tempus, ſicuti quando non eſt recon-
uentio facta intra tempus conſtitutionis, vel
alia etiam non ſunt facta intra tempora con-
ſtitutionum, debeat iudex ex officio repellere,
& rationem non habere, etiam non opponen-
te parte, an verò ſit neceſſaria oppoſitio, &
contradictio partis, vide apud Seraphi. de pri-
uileg.iuramen. priuileg.149.& per Olib.de ac-
tio.parte 1. lib.3.c.4.num. 25.

66 In † criminalibus autem ſi prætendatur
vel per partem, vel per ordinarium, ſiue regiũ,
ſiue etiam Baronis, non potuiſſe fieri euoca-
tionem; vel prouideri regaliam, diſpoſitum
habemus per cap.10.cur.anni 1596.poſſe vnũ,
vel alium ex ipſis, vel etiam ambos à prouiſio-
ne ſupplicare ad vnam ex duabus aulis ciuili-
bus, modo,& forma ibi expreſſis.

Circa † quam materiam illud eſt notatione
67 dignum quod receperit Regium Conſilium
non poſſe, nec debere dari ſupplicanti copiã,
vel inſpectionem inquiſitionis, nec ad effectũ
videndi quo prætextu fuerit regalia, vel euo-
catio facta, vt poſſit impugnari, nec aliàs, ex
68 eo † quòd huiuſmodi inſpectiones non ſint
concedendæ ante publicationem inquiſitio-
nis, Iul.Clar.in prax.§.fin.quæſt.49.Ludoui. à
Pegue. in pract.crimi.cap.12.§.6. Solet tamen
cauſæ Relator ſupplicanti verbo dicere quo
prætextu fuerit facta euocatio, vt indè poſ-
ſit illam impugnare, ita practicari vidi in

pluribus

plnribus cauſis, inquibus patrocinabar. Verũ
ab aliqnibus (forſan non ſiue omni ratioue)
prætenſum etiam vidi iuxta mentem dictæ
conſtitutiouis to. tur. anui 1599. fore, & eſſe
vno, aut altero modo(excogitēt quem volue-
riut)ſupplicāti dādam copiam, & inſpectionē
deductorum, & probatorum , vt regalia, vel
euocatio fieret: cum euim conſtitutio permi-
tat poſſe ab buiuſmodi regalijs , & cauſarum
euocationibus ſupplicate, & eas impugnare, ac
intra decem ſuas probationes ſuper his facete,
de neceſſitate videtur concedendũ patefaciē-
das eſſe ſupplicāti probatioues, quarum vigo-
re fuit factus proceſſus regalię, vel cauſæ euo-
69 catio, vt eas impugnare poſſit: couceſſo † euim
anrecedenti cenſetur etiam & conſequens
cōceſſum vulga. iur. reg. in l. 1. §. 1. ff. ſi vſusfruc.
70 pet. cnm ſimil. Et † ſi conceditur aliquid intel-
liguntur etiam conceſſa omnia, ſine quibus il-
lud explicari non poteſt, d. iur. & l. fin. in fiu. ff.
de offi. eius &c. cum ſimil. plnribus rem hauc
comprobat Enerar. in top. lega. loco à couceſ.
anteced. ad couceſ. couſequen. aliàs enim nihil
diceretnr egiſſe conſtitutio, quæ permitit hn-
iuſmodi ſupplicationē. Hęc clariora videntur
quàm debeant à nobis aliàs confirmari, & ſeu
comptobari. Plus volebant aliqui, cum quibus
aliquando contigit de hac re diſputari quòd
etiam dari debet ſupplicanti copia , vel inſpe-
ctio teſtinm, qui ſuper qualitate dicti proceſſus
regaliæ, vel euocationis cauſæ depoſuerint vt
eos, & illorum dicta poſſit inpugnare, vt non
obſcurè videtur ex eadem conſtitutione de-
prækendi, quatenus probationes fieri permitit
ſupplicanti coutra dictum proceſſum, & euo-
cationem, probationum autem appellatione
repulſam teſtium, & cōtra eorum perſouas, &
dicta obiectionem, venire nemo eſt qui dubi-
tet, uiſi ignoret prorſus omnia iuris principia.
Sed quia quandoque dicta teſtium, quorum
vigore eſt facta euocatio ſunt commixta cum
eodem facto principali taliter quòd ſeparari
nullo modo poſſiut, & de vno ſiue alio copia
modo aliquo tradi, & eſſet maguum inconue-
niens, & reipublicę valdè nociuum quòd ta-
lis copia daretur aute publicationem, & mul-
toties ante reum captum, propterea forſan fuit
melius quòd generaliter Senatus in omnibus
cauſis copiam , & inſpectionem inquiſitionis
denegaret pro probationibus faciēdis per ſup-
plicantem, & praxim ſuprà adductam ample-
cteretur, tu cogita an ex duobus malis melius
fuerit hoc, quàm illud admitere.

71 Alterum † quod in hac materia notatione
dignum iudicari debet eſt quòd teſtes, qui re-
cipiendi ſunt pro parte ſupplicantis ad probā-
dum contra regaliam, vel cauſæ euocationem
examiuari debent coram iudice dictę cauſę, ſi-
cuti ita regulariter fieri præcipitur in cauſis cri-
minalibus, vulg. l. 3. §. Diuus ff. de teſt. l. ſolam
C. eo. tit. & ibi glo. cum ſimil. Dida. lib. 2. var.
cap. 13. uum. 10. pluribus id probat nob. Ludo. à
Pegue. in pract. crim. cap. 12. §. 2. de teſt. in of-
72 feu. recip. Cauſa † euim appellationis à ſenten-
tia, ſeu prouiſione cauſę criminalis non mutat
naturam, ſed nihilominùs criminalis remauet,
quia cauſa appellationis dicitur eadem cum
prima l. 1. ff. an per alium cau. appell. glo. in cap.
2. de iur. calump. in. 6. & in cap. fin. de teſti. eo.
lib. Bal. in l. inuitus poſt nu. 6. in 2. q. C. de pro-
cur. glo. & dd. iu l. ita demum C. de procura. cũ
† ſimi. pulchra eſt iu propoſito *deciſ.* Viucen. de
Franch. 520. iu qua dicir ex hac ratione in
cauſis appellationum, quæ ad ſacrum couſiliũ
Neapol. iutroducuntur à ſententijs, ſeu proui-
ſionibus cauſarum criminaliũ in magna curia
Vicariæ factis, conſueuiſſe , & ſolere ſerua-
ri enndem modum procedendi, qui ſerua-
tus fuerat in prima cauſa, vnde dicit quòd ſi
in prima cauſa fuit proceſſum per horas, ſo-
let etiam ſacrũ conſilium per horas procedere
73 in cauſis appellationis, vndè † dicebat Ang. in
allega. l. 1. ff. an per alium cau. appells. relatus
per Franch. vbi ſuprà, & Muſcatel. loco infe-
rius allegando, quòd ſi prima cauſa fuerit ſum-
maria, ſummaria etiam erit cauſa appellatio-
uis, bæc fuſiùs, clariùs, ac dilucidiùs, per regu-
lam generalem cum ſuis declarationibus, &
limitationibus procedendo, docet Muſcatel. in
prax. ciuil. iudicia. tot. iud. appella. parte 3. glo.
inſtautia à num. 11. cum multis ſequen. quàm
ego ſcirem explicare, pulchrè Michae. Ferret
quoudàm noſtri Senatus auditor in 3. par. ob-
† ſeruan. cap. 493. vbi de *obſeruantia* ſacri Sena-
tus atteſtatur, affirmans ad multa id prodeſſe,
quę ibi ipſe latè reffert, maximè cum hę pro-
bationes naturā ſapiant deffenſionum, in qui-
bus teſtes recipiuntur tantùm in præſentia
Iudicis, & uon aliàs, iuxta diſpoſitionem con-
ſtit. 14. tit. de accuſa. & denun. Iul. Clar. in prax.
§. fin. quæſt. 26. iu prin. Ludo. à Pegue. iu prax.
crim. cap. 12. §. 7. uum. 2. Hęc volui aduertere
quia, nou multi lapſi ſunt dies, vidi quendam
aduocatum, magni certè nominis iu hac ciuita
te, contendentem in facti cōtingentia perſua-
dere regijs Senatoribus quatenus literas com-
pulſorias pro teſtibus extra vrbem recipiendis
ad probationem articulorum in cauſa ſuppli-
cationis, de qua verba facimus, oblatorum
ſibi concederent, ex rationibus directò con-
trarijs his, quę de ideutitate cauſæ principalis,
& appellationis in ſuperioribus dicebamus
exiſtimans fortè quòd quia iu aula cauſarum
ciuilium res tractabatur, ordinem ciuilium
clariſſimi Senatores ſequerentur, cęterùm re-
pulſam paſſus eſt.

Faciamus finem huic ſupplicationis inter-
ponendę in criminalibus materiæ, quęrentes
nunquid remedium conſti. vni.ſub tit.com ſe
deu declarar lo dupte,&c.qua præficitur mo-
dus,quomodo ſit declarandum an aliqua cau-
ſa ſit ciuilis, vel criminalis, debeatque vel ci-
uiliter, vel criminaliter pertractari, ſit incom-
patibile cum hoc de quo tractamus, & èccon-
tra, taliter quòd vno intentato non detur
alteri locus quaſi per declarationem vnius
cenſeatur declaratum & aliud? Hac in re me-
mini multùm his proximis annis per aduo-
catos, qui egregij proculdubio erant, no-
bilium fratruum Alentorns vociferatum, ex
vna enim parte prætendebatur quòd quia
declaratum fuerat in cauſa dubij proceden-
dum fore in vtraque cauſa,tam ciuili, quàm
criminali, non potuerat poſteà is, qui in hoc
ſuccubuerat, ſupplicare ab euocatione cauſæ
criminalis,quaſi iam eſſet ius dictum per de-
clarationem in cauſa dubij factã ſuper eo om-
ni,de quo cognoſcendum erat in cauſa ſuppli-
cationis prædictæ,ſed repulſam paſſus eſt, *de-
claratum* enim extitit id non obſtare quin poſ-
ſet procedi in cauſa ſupplicationis prout pro-
ceſſum fuit, & declaratum non fuiſſe locum
euocationi,memini quòd fuit facta declaratio
in aula admodum Reuerendi Cancellarij de
anno 1610. Relator erat egre.Sena.Ioſe.Ferter,
in archiuo regio videri poterit, ſicut ego vi-
di. Contigit mihi de eodem articulo diſpu-
tare in aula eiuſdem admodum Reuerendi
Cãcellarij coram eo.egregio Senatore Ioſepho
Ferter de anno 1611.inter collegium notario-
rum aulæ Regię præſentis ciuitatis,& notarios
non collegiatos, ſed repulſam collegium paſ-
ſum eſt in prętentione,quam deffendebat, nõ
poſſe in cauſa ſupplicationis interpoſitæ per
notarios non collegiatos à quadam prouiſio-
ne regaliæ facta cõtra eos,cauſis,& rationibus,
quæ ponũtur infrà in fine glo.& cũ omni domi
natione honorũ,& diſtrictu,procedi,ex quo in
cauſa dubij fuiſſet declaratum fore, & eſſe in
vtraque cauſa,tam ciuili,quàm criminali pro-
cedendum, fuit enim non obſtantibus ſupra-
dictis ad vlteriora in cauſa *proceſſum,& declara-
tum* contra collegium, nõ potuiſſe procedi per
proceſſum regaliæ certis ex cauſis ibi expreſſis
ſub die 17.Maij,Scriba Michael.Ioã. Amat re-
gio ſcriba mãdati. Et licèt multa ego audiuerim
egregiè dicta per aduocatos in illa fratruum
Alentorns,mihi tñ paucis agendum viſum eſt
ad hanc veritatem perſuadendam,dicebam ſi-
quidem quòd non videbantur mihi remedia
incompatibilia hæc duo,poterant enim ambo
ſtatere ſine repugnantia aliqua, in cauſa enim
dubij ſolùm tractatur an negocium habeat cri-
minalitatem, nec ne, taliter quòd ex ſe poſſit

criminaliter tractari, ſed in cauſa ſupplicatio-
nis vlteriùs progreditur, nunquid adſint qua-
litates neceſſariæ vt cõtra hunc, vel illum pro-
cedi poſſit,& valeat eo modo quo proceſſum
eſt criminaliter, poteſt enim fieri quòd nego-
cium ex ſe ſit criminale,criminalitatemq. con-
tineat, ac criminaliter ſit tractandum, ſed an
contra hunc, vel illum, qui ſupplicauit,hoc
declaratur in cauſa ſupplicationis, exemplum
habemus in ſupradictis duabus cauſis, in qui-
bus cum dubium verteretur fuit declaratum
cauſam eſſe criminalem,quia agebatur in vim
vſatici iudicium in curia datum, quia præten-
debatur cõtrafactum cuidam ſententię regiæ,
cæterùm quia poſteà in cauſa ſupplicationis
fuit oſtenſum non concurrere qualitates con-
tra hunc,vel illum, propter quas cõtra eos ha-
beret locum regalia, ideò fuit pro eis declara-
tum.

74 Inter † has autem regalias (vt reuertamur
ad inſtitutum) quę locum faciunt euocationi
cauſarum ad conſiſtorium Principis, illa quę
principalior videtur, quęque magis practica-
tur in ſupremis tribunalibus eſt, quæ deſumi-
tur ex l. 1. C. quando Impe. int. pup. & vid.
qua poteſt Princeps ad inſtantiam miſerabiliũ
perſonarum,vt ſunt viduæ, pupilli, peregrini,
cęci,orphani,fugientes ad Eccleſiam, leproſi,
ſeruientes Eccleſijs,& alij quamplures, qui ap-
pellatione miſerabilium perſonarum de iure
veniunt, quos refert Theſau.deci.177.in prin.
& declarat Ferter in prima parte obſeruan.cap.
28.quibus adde meretrices,Vincen.de Franch.
75 deciſ.233.& Viuius plenè, illarũ ſtatum † om-
nibus alijs miſerabiliorẽ docens, deciſ. 521. nu.
5.lib.4.cauſas ad ſe euocare,quæ quidem rega-
lia nonnulla habet ſpecialia, ac quaſdam præ-
76 rogatiuas valdè notandas.Primò quòd † non
poſſit ei per aliquem præiudicari, id eſt quòd
miſerabiles perſonę non poſsint huic priuile-
gio conueniendi ſuos debitores coram Impe-
ratore, vel Principe renunciare,Bellug. in ſpe-
cu.Prin.rub.23.§.ſed pone,num.9. Nar. conſi.
590.num.13.Vincen.de Franch. deciſ.195. nu.
7.& Theſau.in allega.deciſ.177.num.5.Cance.
77 2.par.var.cap.2.num.29.Habet † item hoc ſpe-
ciale iſtud priuilegium vt neceſſaria ſit ſpecia-
lis derogatio ſi ei derogandum ſit,nec ſufficiat
generalis,Alex.Rauden. in tractat. de analog.
cap.23.num.83.& Vincen.de Franch.deciſ.187.
& 191. vbi de *obſeruatione* Senatus Neapolita.
78 Cancer.par.5.var.cap.2.num.25.Illud † etiam
habet ſpecialitatis huiuſmodi priuilegium vt
poſsit cedi in fauorẽ perſonæ nõ miſerabilis,vt
dicebat Rebuff.d ſenten.prouiſio.glo.fi. n. 20.
& refert Theſau.in alleg.deci.177.n.2. Verũ id
ego nunquã vidi in noſtro Senatu practicatũ,
& multũ dubito de admiſſione, caſu quo per
aliquem

aliquem tentaretur fieri, quippe qui ſciam in caſibus minùs dubitabilibus, quando videlicet iſtæ miſerabiles perſonæ vigore donationum,& ſeu ceſſionū ab alijs eis factarum volunt debitores ad conſiſtorium Principis trahere, voluiſſe iura noſtra quòd huiuſmodi donationes,& ſeu ceſſiones nihil redoleret ſimulationis, vel fictionis, ad cauſam tantùm euocandam ad ſupremū tribunal, factæ:ſi enim id eſſet, præcipitur iudicibus nō cōcedi euocationes, conſt.3.& 5. cum ſimil. ſub tit. de euoca.
79 caus. Et finaliter † hoc habet iſtud priuilegiū ſpecialitatis vt ratione perſonæ miſerabilis alij litis conſortes priuilegio fruantur, Nat.in conſi.590. Couar.in pract.cap.7.num.5.in fine, Viuius allega.deciſ.521.num.18.& 21. Theſau. d. deciſ. 177. num. 2. & ita inconcuſſè practicamus. Licèt ego de anno 1611. viderim dubitari in tertia aula in cauſa appellationis quorundam hominum, vulgò de plaſſa dictorū, villę Perpiniani contra Conſules eiuſdem villę, noluit enim Senatus ad relationem egregij Franciſci Boner,& notario Sacares, euocare cauſam quoad litis conſortes, qui plures erant, diuites, ſed ſolùm quoad pauperes, qui duo, vel tres erant, dicendo quòd illi poterant poſtea venire opponendo ſe cauſæ, pronti ſequendo quòd Senatus decreuerat facere fuit opus. Sed, vt dixi, ſemper aliàs vidi practicari quod
80 ſupradixi. Circa † quod tñ aduerte neceſſum fore ad hoc vt locum habere poſſit; quòd obſeruetur decretum Imper.in l.vni.C.ſi in com. eademq. cauſa,&c. Dida.vbi ſuprà. Item quòd verè ſint litis conſortes, quibus eadem actio, vel deffenſio competat, nec poſſit cauſæ cognitio diuidi,& examen, iux.reſpon. Rom. Cæſar.in l.fin.C.ſi vnus ex pluribus, & Rom.Pōt. in cap. vna ſententia, extra de appella. Circa quod eſt omnino videndus Lancellotus de attentatis appella.pēdē.amplia.11.per tot. Maur. Dola.de in integ.reſtit.cap.185.cum ſex cap.ſequentibus.

81 Habet † denique hęc regalia hoc ſpecialiſſimum vt licèt de iure liceat iudici Eccleſiaſtico cognoſcere de cauſis earum miſerabilium perſonarum oppreſſarum, tunc maximè quando poteſt in iudice layco conſiderari negligētia, cap.ſi quis de potentibus 24.quæſt.3.qua de re agūt Pet.Bellug. in ſpeculo Principum rub. 18.§.denuò,nu.3.& ibi additio Camil. Bortel. & habetur in vol.com.opinio. de Deo, & vninet.Eccleſ.Oeconom.loc.1.tit.31.c. vni. In Cathalonia tamē Rex non permitit quòd ad Eccleſiam tali caſu habeatur recurſus, quia non poteſt conſiderari negligentia in ſuo tribunali, cum ob eas potiſſimùm perſonas Regia Audiētia ſit ſtatuta, latè Oliba.in ſępè allega. vſat. alium namque cap.14.num.111.

82 Recipiunt † tamen omnia ſupradicta, quæ de euocationibus cauſarum docuimus, ſingularem limitationem vt non procedant ſi proceſſus eſſet corā ordinario denunciatus, tunc enim non poſſet cauſa prætextu cuiuſcunque qualitatis ad Regiam Audientiā euocari, cōſti. 17.ſub tit.de euoca.cau.in 1.vol.conſt.& docet Peguera in praxi ciuili rub.4.de euo.cau.nu.8.

83 Dubiū † tamen maximū ortū fuit de anno 1602. circa ſupradicta in cauſa Ioannis Simeonis del hombre contra viduam Xarquies,& T. Folch botiguerium, coram egregio Senatore Hierony. Senjuſt, actua. Ioſepho Cortes, nunquid dictæ conſtitutioni eſſet locus ſi licèt proceſſus non eſſet denunciatus, quia non ſit ſolitum, ſit tamen poſt lapſas plures dilationes, & teſtibus iam publicatis, pluriès aſſignatum ad ſententiam, ita vt huiuſmodi cauſæ nō poſſint ad Regiam Audiētiam euocari, ſicuti nec illæ, in quibus proceſſus denunciatur, dubium faciebat pro vna parte ratio finalis dictæ conſtitutionis 17.ibi, *fer prouiſio que ſia tingut lo proces per denunciat, lo que importa eſſer declarat que es conclos en la cauſa, y eſtà apunt de poderſe en ella donar ſententia diffinitiua, y no ſia juſt que eſtant la cauſa en tal punt ſe lleue la deffinitio al Jutge ordinari qui eſta inſtruit dels merits della, &c.* quæ verba videntur non obſcurè declarare intētionem curiæ non fuiſſe attendere ad denunciationē proceſſus ſimpliciter, vt prohiberet euocationem, ſed imò eo reſpectu quia per eam concluditur in cauſa,& poſt eam eſt cauſa in puncto ferendę ſententiæ diffinitiuę, quo caſu noluit curia cognitionem cauſæ ab ordinario in ea iam inſtructo auferri, vndè cum in eodē ſtatu ſit cauſa poſt aſſignationem ad ſententiā, vbi denunciationes non ſunt in vſu, in quo eſt poſt denunciationem proceſſus vbi denunciationes practicantur, Indè dicendum videtur in caſu propoſito non eſſe admitendam euocationem obſtante dicta conſtitutione,& eius ratione. Pro alia verò parte facit quòd conſtitutio ſit intelligenda ſtrictè in cauſis, in quibus proceſſus formiter denunciatur, de quibus loquitur, cum non poſſit extendi, etiam ex identitate rationis, ad caſum non expreſſum in ea.

Hæc ſunt argumenta, quę rem hanc valdè dubitabilē reddunt, Senatus tamen in ſupradicta cauſa, poſt multam altercationē, *reſoluit* ſtrictè eſſe conſtitutionem intelligendam in cauſis, in quibus formiter proceſſus denunciatur, non in alijs, quæ licèt ſit aſſignatum ad ſen. tiam, poſſunt euocari die 2. Decemb 1602. & fuit dictum per antiquos aulę quòd id fuerat iam antea per tres aulas decretum: tu tamen ampliùs cogita, difficultatem enim videtur habere hæc Senatus reſolutio ex ſuprà adductis.

84 Tractandum † hoc loci foret quę mulieres

gaudeant hoc priuilegio viduitatis,an ita diui-
tes,ſicut pauperes, an vitam inhoneſtam de
gentes,an hæ,quæ vitam agunt cęlibem,& nū-
quam habuerint maritum,& an denique illę,
quæ licèt maritum quidem habeant, illum ta-
men habent inutilem, putà quia eſt captus ab
hoſtibus, vel damnatus ad tirremes regias,
vel aliàs, verū deficeret papyrus ſi omnia, quæ
in diſcurſu occurrunt,tenaciter vellem pertra-
ctare,videantur hæc per dd. ſuprà citatos, &
ſignanter per Dida.in pract.d.cap.7.& Viui. d.
85 deciſ.321.pulchra † eſt deciſio,ſeu caſus Caro.
fol.6.de muliere habente quidem maritum, re-
migando tamen in regijs tirremibus Regi ſer-
uientem,ac propterea conſtante matrimonio,
ac ſi illud foret ſolutum,dotem repetere volen-
te,de qua nos forſan aliquid in ſequenti vol.
dicemus.

86 An autem † vidua, pupillus, & alij haben-
tes fori priuilegiū poſſint eo vti aduerſus ſimi-
le,& par ius habētes,non eſt quòd nos in præ-
ſentiarum,extra propriam materiam,diſcutia-
mus,ne poſtea quod proprius eſt noſtri inſtitu-
ti omittere cogeremur, videatur per Dida. in
pract.cap.7.num. 4. Vincen. de Franch. deciſ.
188.Hoc vnum poſſum,ex longæua experien-
tia,omnibus teſtarū habere nunquam vidiſſe
me in Cathalonia ſuper eo moram difficulta-
tem,ſed intrepidè huiuſmodi priuilegio vtun-
tur qui poſſunt, contra pariter priuilegiatos,
aſſentitur Can.2.par.var.cap.2.nu.23.

87 Huiuſmodi, † de quibus loquimur,cauſarū
euocationes ſolēt perſępè fieri in criminalibus
quando negocium erat iam per ordinarium
præuentum,& informatio de caſu recepta, in-
quibus contingit non rarò quòd informatio,
quę poſtea recipitur per regium Commiſſariū,
qui ad id mittitur à regio conſilio,non quadrat
cum informatione recepta per ordinarium,
imò quandoque qui in vna apparet reus, in
alia oſtenditur immunis ab omni culpa, quo
viſo per fiſcum ſolet is adhærere informationi,
quæ maiorem veriſimilitudinem habet, & fe-
rè ſemper vtitur ea, quam regius Commiſſa-
rius nomine regiæ curię recepit, alia ſpreta, &
peſumdata, nec de ea aliqua habita ratione,
nec in proceſſu exhibita: ſed reus capt⁹ in vim
ſecundæ informationis,ſciens ſe talem non eſ-
ſe in prima, petere vult duo à regio conſilio,
primò quòd ſibi detur copia dictę prioris in-
formationis,ſecundò quòd ſtetur contentis in
ea ad ſui deffenſionem,dubitatur an obtinere
debeat in ſua prætentione, contra quam du-
bitationem facit,quòd dicta prima informatio
non ſit ſibi publicata,nec ea iuuari fiſcus velit,
indè videtur quòd nec copia ſit danda, nec ei
ſtandum in fauorem capti: ſed contrarium in
vtroq.caſu reſoluit Farina.de indi. & tortu. q.
39.num.154.in addi. quoad primum, quia ſua
intereſt habere copiam vt videat num ſit ad
deffentionem.& quoad ſecundum, quia cum
ſit informatio recepta ad inſtantiam fiſci iudi-
cis ordinarij ante cauſam euocatam, tantam
debet fidem habere,quantam ſecunda,nec fiſ-
cus regius, qui idem eſt cum fiſco ordinarij,
reſpuere debet,vel poteſt quod ad huius inſtā-
tiam factum fuit, ſic quoad primū caſum ego
† *obtinui* 27.Nouembris 1609.in cauſa procura-
toris fiſcalis contra Dominicum de Andara
de Arles,ad relationem egregij Senatoris nob.
Petri Soler, de ſecundo tractabimus quando
cauſa decidetur, in qua arbitror obtinendum
quòd detur fides omnibus probationibus in
prima informatione ad fauorem dicti Andara
factis.

88 Circa † hanc, quam tractauimus territorij
materiā, duo, inter alia,ſunt notatione digna,
cum quibus ei finem imponemus. Primum eſt
quod Oliba docet vbi ſuprà cap. 11.à numer.2.
cum mult.ſequent.Epiſcopos, & alios Eccle-
ſiæ Prelatos,licèt in tota ſua diœceſi habeant
iuriſdictionem ordinariam, ita vt in quolibet
loco poſſint pro tribunali ſedere, ac ſubditos,
ſi opportuerit,capi facere,& carcerari, cap. cū
Epiſcopus,de offi.ordi.in 6.cap.1.extra eo. ex-
tra tamen ſepta Eccleſiæ,& Palatij Epiſcopalis
non habere territorium,nec poſſe capere ali-
quem,nec captum ducere niſi habeant terri-
torium à Principe,cuius eſt territorium conce-
dere pro exercitio contentioſæ iuriſdictionis,
atq.ita opportuit quòd in Cathalonia per Co-
mitem Barcinonæ huiuſmodi Prælatis territo-
rium concederetur in vſat.laudauerunt etiam,
& auctorizauerunt, & in conſt.6. ſtatuim Ia-
cob.1.io tur.Tarraco. verſi.*ſobre la qual coſa al*
dit Bisbe poteſtat per actoritat Real atorgam ſub
tit.de heret. in 1. vol. conſt. pluribus exornat
Oliba vbi ſuperiùs omninò in materia viden-
dus,vbi ſignanter tradit qualiter olim Epiſco-
pi petebant territoria, & concedebantur illis
per Regem,pulchrè,& doctè vide materiam
hanc ad ſaturitatem vſq. diſputatam in vol.
com.opinio.tom.1.de Deo &c.lo.1.tit.7.cap.1.
& ibi additionem.

89 Sed † an Epiſcopi habeant territorium ad
capiendos laycos pro criminibus mixti fori
tractat latè noſtras Cancer. in 3. par. var. cap.
19.de inuoca.brac.ſecular.à num.56. vſq.ad 72.
vbi quæſtionem reſoluit affirmatiuè in fauorē
Epiſcoporum, cęterùm d. numer. 82. ſcribit,
quod omnes vidimus, fuiſſe de anno 1607.
per Reueren. Paulum Pla Archidiaco. Sedis
Barcino. tertium in locum admodū Reuerē-
di Cācellarij vt canonici Eccleſię Gerūdæ,cui⁹
cauſa tractabatur,recuſari,ſuffultum, & electū
de conſilio omnium trium aularū egregiorum
Sena-

† Senatorum, *declaratum* contra Epiſcopos, & in fauorem iuriſdictionis regiæ, præmebat enim, & præmit valdè contra Epiſcopos quòd in priuilegio conceſſo iudicibus Eccleſiaſticis ad eorum ſupplicationem per Regem Ferdin. 2. in 3. vol. conſti. tit. de Epiſ. & cler. ſub cap. 6. col locato, cum fuiſſent duo petita pro parte iudicũ Eccleſiaſticorum, vnum, quòd poſſent vbicunq. capere Clericos in territorio Regis, & aliud, quòd poſſent etiam capere laycos in caſibus ſuę iuriſdictionis, quod fuit clarè territorium, de quo quęrimus, petere, alterum tantùm ex ſupradictis fuit conceſſum, primũ ſcilicet, nõ verò ſecundum, vndè videtur denegatum, & viſi etiam ſunt Eccleſiaſtici cum dicta petitione, fateri ſibi non licere ſine licentia Regis, quę non fuit conceſſa, laycos capere, & cum acceptatione priuilegij cum conceſſione ſolius primi capitis, & tacita denegatione ſecũdi ei acquieuiſſe, propter quod, & quia dubia valdè quęſtio huiuſmodi habetur apud omnes, taliter quòd plures vnã, plures aliam amplexi ſint ſententiam, & fortiſſimis argumentis roborarint, vti ſignanter apparet ex eiſdem doctoribus, quos Cancer. allegat vbi ſuprà nu. 57. ſi diligẽter animaduertatur, & ex alijs, quos etiam adducunt noſtrates Fran. Molin. & nob. Ludouic. à Pegue. qui eandem quæſtionem tractant, ille in libell. de brach. ſecula. c. 4. & 18. hic verò deciſ. 92. ac etiam quia ad omnia ferè argumenta aduerſæ opinionis poterat, & poteſt non incongruum dari reſponſum quòd quæ iura coertionem, & diſtrictionem concedunt iudicibus Eccleſiaſticis verſus laycos in delictis mixti fori, recipiant interpretationem de habilitare, concurrentibus ſcilicet quę concurrere ad id debent, nempè licencia, & territorio domini, quod quidem congruum reſponſum non ita faciliter videtur poſſe dari ad cap. illud 6. priuil. Reg. Ferdin. ex aduerſo allegatum, nimis enim clarè loquitur contra prætentionem iudicum Eccleſiaſticorum, quamuis multùm in hoc elaborauerint iſdem Cancer. vbi ſuprà num. 77. & 78. cum ſequent. & Molin. ſuperiùs allegatus in quibuſdam allegationibus, quas imprimi fecit pro deffentione Eccleſiæ in illa cauſa, de qua iſdem Cancer. animaduer. 11. & quia denique ex opinione pro Eccleſia ſequi perſæpè neceſſe foret quòd delicta remanerent impunita ſi Epiſcopus pręueniſſet negocium, cum enim non habeat pęnam delicto multoties condignam, delinquens illa ſola pæna punitus aliam maiorem euitaret, & ſi & vbi dicatur quod huius opinionis aſſertores aſſerũt, poſſe nihilominus iudicem ſecularem reum iterùm capere, & alia pęna condigna punire, id tamen totum plenum eſt difficultatibus, & vix in praxi admitibile: quis enim reum iudici ſeculari exhibebit poſt factam primam punitionem? Epiſcopus? abſit, ne irregularis fieret. Propter hęc (inquam) iuſtè cenſeo peritiſſimos, ſi qui in orbe ſũt, ſũt autẽ plures, noſtros Senatores in fauorem Regis contentionẽ dirimiſſe, declaraſſeque vt Cancer. aſſerit allega. num. 82. non licere iudici Eccleſiaſtico ſine licentia, quam territorium appellamus, capere laycum in territorio alieno quantũuis delictum commiſerit mixti fori ad ſuam ęquè, atqui ſecularem iuriſdictionẽ ſpectans. Egregius ad propoſitum, ſicut peregrinus eſt locus Ioan. Galli in ſuis quæſtio. per arreſt. parlam. deciſis q. 137. per totum, vbi pluribus hanc noſtri Senatus declarationem etiam quoad capturã Clericorum confirmat, & argumentis cõtrarijs reſpondet.

90 An autem † Superior regularis territorio ſimiliter egeat domini Regis ad capiendum ſuum ſubditum per vicos, vel plateas incedentem, dubitari nõ modicùm vidi de anno 1609. dum per Superiores certæ religionis captus fuit in præſenti ciuitate quidam regularis eorũ ſubditus perſona grauis, & in magna reputatione habita, cæterùm occurrit ſtatim doctiſſimus Nauarrus, qui nebulas fugauit, ac nodũ deſſoluit, is enim in comment. 3. de regular. tit. de poteſta. Præla. ad capien. vbicunq. regular. tantam eſſe docet Prælati ſuprà ſuum regularem poteſtatem, vt eum etiam extra ſuum monaſterium, & territorium manentem, fugientem, & benè, vel malè facientem poſſit capere realiter, & vinctũ propria auctoritate, & abſq. alicuius licentia ad ſuum monaſterium reducere, quod probat tum quia Prælatus poſſidet ſuum regularem, & exercet in eum poteſtatẽ ſicut dominus in ſeruum, & ſic quemadmodum poſſeſſor alicuius rei, & dominus ſerui poteſt eum, & eam, vbicunquę ſint, abſque aliqua licẽtia, ſed propria auctoritate capere, ſic (inquit Nauar.) Prælatus regularem ſuum, alijs etiam idem rationibus probat, quas ibidẽ adducit per te ipſum videndas, per quas fit manifeſta reſponſio ad propoſitãm dubitationẽ, quòd ſcilicet nullo territorio, nulla ve licentia Prælatus opus habeat ad capiendum ſuũ ſubditum vbicunq. ſit, & maneat. Vide nonnihil de ęquiparatione poteſtatis Prælati in ſuũ regularem cum poteſtate domini in ſuum ſeruũ apud Hiero. Ceuallos in com. contra com. q. 446.

91 Alterum † quod eſſe dixi notatione dignũ eſt, quod docet glo. in c. vbi periculum §. porrò, verbo, territorio, de electio. in 6. appellatione territorij alicuius ciuitatis cõpræhendi etiã mare diſtrictum per illam ciuitatem, pluribus exornant Feli. omninò vidẽdus in cap. Rodulphus, extra de reſcrip. Pet. Caleſa. in l. Im periũ

 num,

num. 147. ff. de Iur. om. Iud. vide Cancer. var.
par. 3. c. 13. de Iur. caſtror. nu. 297. Bellug. in ſpe-
cul. rub. 30. num. 1. atque hæc de territorio.
92 Terminus † in iure noſtro dupplicem habet
ſignificationem, & vtramque ſatis vulgarem,
quandoq. enim ſumitur pro dilatione tempo-
ris à lege, vel ab homine ad aliquid faciendum
conceſſa, & in hac ſignificatione non ſumitur
93 in noſtro tex. Circa quam tamen † pulchra eſt
quæſtio an dies termini computetur in termi-
no, quam ego libentiùs explicarem niſi viderē
alienam eam eſſe ab inſtituto, videatur tamen
per Guid. Pap. & ibi addentes deciſ. 270. Tira-
quel. de retract. ligna. §. 1. glo. 11. à. num. 17. vbi
latè, aliqua in propoſito tradit Autho Gom. in
l. 70. tau. num. 25. Ceua in ſpecu. pract. quæſt.
com. con. com. par. 1. quæſt. 401. per tot. atque
Mago. deciſ. Floren. 8. Parla. rer. quot. lib. 2. cap.
fin. 5. par. §. 10. num. 3. aliquando verò ſumitur
pro fine, vel limite diſtinguente confinia agro-
rum, & in hac ſignificatione ſumitur in l. 1. C.
de accuſa. & in tot. titulo ff. de term. mot. & in
cap. forus, extra de verb. ſig. latè de termino in
hac ſignificatione in pluribus quæſtionibus in
materia quotidie in praxi contingentibus, tam
circa terminorū motiones, quàm aliàs, Abbas
in cap. ex literis, extra de proba. Menoch. de
arbit. Iud. lib. 2. cent. 4. caſu 393. per tot. & au-
ctor com. opinio. tom. 4. loco 12. tit. 3. cap. 1. &
94 2. vbi plenè. Et hic † etiā dupplex eſt, alius enim
dicitur terminus terminans, qui propriè termi-
nus dicitur ſumptus in ea ſignificatione, quam
vltimò tradidimus, ali⁹ verò dicitur terminus
terminatus, cuius appellatione venit quicquid
intra fines cōpræhenditur, Bal. in l. ſi fines agri
C. de euictio. & Bartho. Berthazol. de clau. In-
ſtru. clau. 26. glo. 6. num. 5. & in hac ſignificatio-
ne ſumitur terminus in noſtro tex.

SVMMARIA.

1 *Feudorum materiam qui ſcripſerint.*

2 *Laudimium de iure cōmuni eſt quinquageſima pars pretij, ſed aliter de iure municipali.*

3 *Laudimium non debetur de ſucceſſionibus aſcendētium, & deſcendentium titulo lucratiuo, ſecus oneroſo.*

4 *Feudum eſt aliquod de iure communi, quod ſit diuiſibile, ſecus de iure Cathaloniæ.*

5 *Succeſſio in feudis de iure eſt ab inteſtato, ſed non de iure municipali, & nu. 7.*

6 *Femina non ſuccedit in feudo de iure communi, ſed ſecus eſt de iure municipali.*

7 *Feudum de iure communi non venit regulariter in reſtitutionem fideicommiſſi, ſecus de iure noſtro.*

8 *Legitima non detrahitur de feudo de iure communi, ſecus de iure Cathaloniæ, vbi limitationes, & deciſio Senatus noſtri.*

9 *Inueſtitura in feudis eſt petenda intra annum, & diem.*

10 *Minor reſtituitur aduerſus non petitam, intra tempus, inueſtituram.*

11 *Tempus petendi inueſtituram poſt mortem domini, quando incipiat currere, vbi deciſ. Sena. Neapo.*

12 *Mora an purgetur per vaſſallum, qui intra tempus non petijt inueſtituram, remiſſiuè.*

13 *Feudum non transfertur in manum mortuā de iure communi, & de ratione, & nu. 15.*

Manus mortua quæ dicantur, & quare, ibidem. & nu. 15. & nu. 30.

14 *Belluga carpitur.*

16 *Feudum de iure Cathaloniæ poteſt in manum mortuam transferri, & quomodo.*

17 *Manus mortua tenetur intra annum feudum in perſonam capacem alienare, & ad id compelli poteſt per dominum etiamſi ſit Eccleſia, & nu. præcedenti.*

18 *Empara realis apponitur per dominū ſi requiſita manus mortua non vacuet intra tempus.*

19 *Interpretatio c. 1. de immun. eccleſ. remiſſiuè.*

20 *Manus mortua non tenetur transferre feudum in perſonam habilem quando illud poſſidet iure pigneris, & qualiter tali caſu conſulatur domino, vbi deciſ. noſtri Sena.*

21 *Item nec quando dominus vult amortizationem.*

22 *Amortizatio quid ſit, & nu. 30.*

23 *Quomodo prælſcetur.*

24 *Amortizatio multoties eſt neceſſaria, & ei tenetur dominus conſentire.*

25 *Velut quando res feudales, vel emphy. quæſita ſunt pro fundandis eccleſijs parrochialibus, vel neceſſariò ampliandis.*

26 *Vendere quilibet compelli poteſt rem propriam pro certis neceſſitatibus, vbi deciſ. Veronæ.*

27 *Vendere an quis compellatur rem propriam nedum fauore eccleſiæ, & religionis, ſed etiam reipublicæ, & cuiuslibet alterius publicæ vtilitatis, & num. 28. vbi deciſ. noſtri Sena.*

28 *Vendere frumentū tempore neceſſitatis quilibet compelli poteſt etiam viliori pretio.*

29 *Neceſſitatis tempore quæ permittantur, quæ aliàs nō permitterentur, remiſſiuè.*

30 *Vendere qui cogitur fauore publico, an cogatur habere fidē de pretio, remiſſiuè.*

31 *Fatica vtitur dominus de iure communi intra duos menſes poſt denuntiationem, ſed de iure Cathaloniæ intra 30. dies.*

32 *Tempus omne præfixum ad aliquid faciendum incipit currere à die ſcientiæ.*

33 *Tempus ad appellandum currit à die ſcientiæ.*

34 *Scientia qualis ſit probanda habita per dominum de venditione rei feudalis vt dicatur cucurriſſe ſibi tempus vtendi fatica, vbi deciſ. noſtri Sena.*

Scientia quibus modis probetur, ibidem.

35 *Emptor poteſt agere ad reciſionem cōtractus niſi ſer-*
uetur

nitus redimatur, ſine qua res eſt ſibi vendita.

36 Denunciatio, quæ fit domino directo venditionis ad videndum an velit vti fatica, debet de iure communi fieri antequam vendatur, ſecus de iure Cathalonia.

37 Ius vtendi fatica de iure cõmuni non ceditur alteri, ſecus de iure Cathalonia.

38 Præſcriptio an procedat contra dominum pro vſu faticæ, etiam ſi nunquam ſit ſibi denunciata venditio, & nu. 98.

39 Præſcriptio 30 annorum non currit ignoranti, vel ſi currit, datur reſtitutio, vbi decif. Sena. Pedemon.

40 Præſcriptio longiſſimi temporis an currat ignoranti, difficilis quæſtio.

Reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ an detur aduerſus præſcriptionem longiſſimi temporis, difficilima quæſtio, ibidem.

In ſupradicta quæſtione doctores ſibi ipſis repugnãt, inter ſe ſe, & Senatus egregij in diuerſas ierunt ſententias, ibidem.

41 Deciſiones Senatuum, quæ pro affirmatiua factæ fuerunt.

42 Deciſiones Senatuum, quæ pro negatiua.

43 In ſupradicta quæſtione referuntur plures, qui propter ſui difficultatem determinatè reſpondere non ſunt auſi.

Negans opinio in hoc articulo, ab aliquibus appellatur æquiſſima, affirmans verò ſatis iuridica, & magis vera, ibidem.

44 Doctores refferuntur, qui exactiùs quæſtionẽ pertractarunt.

45 Doctores pro negante referuntur.

46 Doctores pro affirmante traduntur.

47 Præſcriptio ſic procedit contra ignorantem, ſicut cõtra ſcientem nulla data differentia.

48 Theſau. carpitur, & alij doctores.

Interpretatio tex. in l. fi. C. de præſcri. long. temp. l. fin. C. ſi quis ignorans. l. vni. C. de vſucap. transfor. & c. vigilanti, extra de præſcrip. ibidem.

49 Præſcriptio quadrigenaria pleniſſimam tribuit ſecuritatem, & nu. 69. cum ſeq.

50 Præſcriptio 40. anno. ſic facit quem ſecurum, vt nullam inquietudinem formidare debeat, & omnem prorſus actionem excludit.

51 Ignorantia regulariter præſumitur.

52 Præſcriptio eſt inuenta ne dominia rerum ſint ſemper ſuper incerte, & nu. 72.

53 Reſtitutionem non legimus dari alicubi ignoranti, licèt ſic impedito, & abſenti.

54 Præſcriptione vtens iniquiſſimè dicitur vti præſidio, & rigoroſa exceptione, vide num. 73.

55 Reſtitutioni contra præſcriptionem eſſe locum in dubio debet declarari, & nu. 41. & nu. 73.

56 Res iudicata reſcinditur ex inſtrumentis nouè repertis. & nu. 81.

57 Abſens, & ignorans æquiparantur.

58 Abſenti tantùm datur reſtitutio aduerſus ordinarias præſcriptiones, nõ aduerſus tã, quæ eſt 40. an.

59 Ignorans ſeruitutem ſibi legatam reſtituitur ſi ea nõ ſit vſus, & nu. 82.

60 Seruitus diſcontinua non amittitur niſi tempore immemorabili.

61 Quadriennium ad petendum reſtitutionem eſt vtile, non continuum, & propterea non currit ignorãti, & num. 76.

62 Quadriennium ad petendum reſtitutionem æquè datur maioribus, ſicut minoribus.

63 Culpa, vel negligentia ignoranti imputari non poteſt, & nu. 75.

64 Ignorans dicitur non valere agere, & nu. 84.

65 Præſcriptio non currit non valenti agere ſiue ſit 30. ſiue 40. ſiue etiam centum annorum, & immemorialis, & nu. 67. vbi deciſ. Rota Roma.

Quod procedit tam propter impedimentum iuris, quàm etiam facti, ibidem.

66 Ignorantia dicitur impedimentum facti.

67 Dictio, nullus, vniuerſaliter negat, ac vniuerſaliter, & ſine exceptione operatur.

68 Argumenta opinionis negantis circa quæſtionem, an aduerſus præſcriptionem quadrigena. detur reſtitutio, breuiter reſumuntur.

69 Reſtitutionis in integrum remedium non cenſetur ſublatum per verba generalia, & nu. 93.

70 Soluens minori cum auctoritate Iudicis, & curatoris conſequitur pleniſſimam ſecuritatem.

71 Minor quandoque reſtituitur aduerſus ſolutionem cum auctoritate Iudicis, & curatoris ſibi factam.

72 Reſtitutio aduerſus præſcriptionẽ efficit vt dominia non ſint ſemper ſub incerto.

73 Præſcriptionis rationem habere debẽt Iudices æquitatis.

74 Præſcriptio 30. annorum eſt quæ appellatur iniquum præſidium, non quæ eſt 40. annorum.

75 Iure ſuo quis poteſt priuari ſine culpa, ſi adſit cauſa, & nu. 63.

76 Quadriennij vtilitas dicitur ſublata ex l. fi. C. de temp. in integ. reſti. poſtulan.

77 Argumẽtum à ſimili ſemper claudicat altero pede, & fragile admodum eſt.

78 Simile nullum eſt idem.

79 Argumẽtum à ſimili vt procedat, neceſſum eſt quòd probetur ſimilitudo in eo, in quo fit comparatio.

80 Argumentum à ſimili nõ procedit data aliqua diſſimilitudine, etiam ſi ſit parua, inter res ſimiles.

81 Publica vtilitas non verſatur in reciſione ſententiæ ex inſtrumentis de nouo repertis.

82 Intellectus tex. in l. ſi partem §. fi. ff. quemad. ſerui. amit.

83 Seruitutem ad amittendam breuius tempus requiritur, quàm ad acquirendam.

84 Res mea iuſtiſſimè mihi, etiam ignorãti, aufertur per lapſum temporis ad præſcribendum ſtatutum, ſed reprobatur per auctorem, ibidem.

85 Reſtitutio ex capite ignorantiæ, ſecundùm opinionẽ auctoris, datur minori, licet non maiori.

86 Eccleſiæ, & minoribus in dubio eſt fauẽdum vt opinionem

mionem eis fauorabilem amplectamur, vbi deciſ. noſtri Sena.

87 *Ignorantia connumeratur inter rationabiles cauſas concedendi reſtitutionem.*

88 *Reſtitutio datur ex magna cauſa, etiam poſt quadriennium.*

89 *Dolus, & fraus re ipſa ibi ſunt, vbi adeſt enormiſſima læſio.*

90 *Intellectus c. ad noſtram, de reb. eccle. non alienan. & 92.*

91 *Reſtitutio Iuſtitiæ, & ordinaria quæ dicatur, & quæ gratioſa, & extraordinaria.*

92 *Fructuum reſtitutio fit quando quis reſtituitur reſtitutione iuſtitiæ, ſecùs ſi reſtitutione gratiæ, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

93 *Vſat. omnes cauſę an impediat reſtitutionem aduerſus præſcriptionem in Cathalonia.*

Cance. tenet quòd ſic auctoritate Senatus Dolani, ſed contra cenſet auctor, ibidem.

94 *Statutum diſponenes quòd præſcriptio currat minori nõ cenſetur propterea prohibuiſſe reſtitutionẽ.*

95 *Statuti verba quantumuis præciſa inducẽtia præſcriptionem non cenſentur comprehendere non valentem agere.*

96 *Statutum etiamſi expreſſè loquatur de minor. non tamen propterea cenſetur excludere reſtitutionẽ.*

97 *Reſtitutionem in integrum vbi conſtitutiones Cathaloniæ voluerunt excludere iam expreſſerunt.*

98 *Reſtitutio in integ. ad probandum poſt decem dies ſupplicationũ contrarij imperij, cõceditur minoribus, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

99 *Reſtitutio non conceditur maioribus aduerſus quadragenariam præſcriptionem prætextu ignorãtiæ, ſecundum opinionem auctoris.*

100 *Sed aliquando id fallit.*

101 *Ignorantiæ iuſtę exempla, remiſſiuè, & nu. 79. in fi.*

102 *Bini conſiliatio opinionum diſſidentium nunquid detur reſtitutio aduerſus præſcriptionem 40. an. ex ignorantia.*

103 *Læſio vix eſt conſiderabilis in non vſu fatice.*

104 *Minor an reſtituatur contra minorem.*

Priuilegiatus an vtatur priuilegio contra pariter priuilegiatum, ibidem.

105 *Agere de lucro captando, & de damno vitando qui dicantur, & num. 108. in fi. cum ſequent.*

106 *Priuilegiatus non vtitur priuilegio cõtra pariter priuilegiatum quando vterque eſt priuilegiatus reſpectu eiuſdem cauſæ, ſecus quando vnus eſt priuilegiatus in genere, & alter in ſpecie.*

107 *Intellectus l. fin. ff. ex quib. cauſ. maior.*

108 *Eccleſia an reſtituatur contra Eccleſiam.*

109 *Intellectus §. Item quæritur l. verum ff. de minor. & l. ſi minor 25. an. ff. de minor.*

110 *Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum &c. brocardicũ eſt, quod vix poteſt in iudicijs acõmodari.*

111 *Anthonius Faber repręhenditur.*

112 *Fatica in diœceſ. Gerunda non vtitur dñus pro alio. Quid ſeruetur Barcinonę, ibidem.*

113 *Fatica quibus in caſibus vti dominus non poſſit.*

114 *Fatica poteſt vti tam dominus eccleſiaſticus, quàm etiam ſecularis, vbi notatur nob. Ludo. à Pegue. contrarium dicens.*

115 *Commiſſum de iure habet locum ex multis cauſis, ſed non in Cathalonia.*

116 *Emphyteuta accipiens poſſeſſionem ſine firma dñi, vel aliud faciẽs, pro quo de iure cõmuni eſſet locus commiſſo, punitur in Cathalonia alijs pœnis.*

117 *Laudimij duplicati pœna eſt quæ in Cathalonia practicatur contra adipiſcentes poſſeſſionem rei emphyteoticariæ ſine firma domini, vbi deciſio noſtri Senatus.*

118 *Commiſſo in quibus caſibus ſit in Cathalonia locus.*

119 *Commiſſo eſt locus quando is, qui iurauit penſionem ſoluere, non adimplet promiſſionem.*

120 *Laudimiũ dupplicatũ debetur in Cathalonia propter adeptam poſſeſſionem rei emphyteuticę ſine firma domini, ſi adipiſcenti eſſet denunciatum per quem teneretur, vbi deciſ. noſtri Sena.*

Intellectus conſti. als ſcandols, tit. de Iu. Emphy. ibi.

121 *Commiſſo vt ſit locus dolus requiritur.*

122 *Commiſſi à pœna in quibus caſibus de iure communi quis excuſetur, remiſſiuè.*

123 *Emphyteota ceſſans per 30. annos à ſolutione canonũ an perdat rem emphyteuticam, an præſcribat libertatem non ſoluendi, remiſſiuè.*

124 *Mora purgatio in quibus caſibus admittatur poſt incurſum pœnæ, remiſſiuè.*

125 *Res ſubmiſſa cenſui an tota cadat in commiſſum ſi ceſſatum fuerit in ſolutione, an verò pro ea parte, pro qua ſubmiſſa extitit, remiſſiuè.*

126 *Pactũ an valeat quòd res obligata ꝓ aliqua pẽſione non emphyteutica annuatim ſoluẽda cadat in cõmiſſũ ſi ceſſatũ ab ea fuerit, vbi deci. Sena. Luſit.*

Et an ſit differentia inter cenſum reſeruatiuum, & conſignatiuum remiſſiuè, ibidem.

127 *Feudum non poteſt obligari ſine conſenſu domini de iure cõmuni, & an ſit neceſſaria traditio vt in caducitatem incidat vaſſallus.*

128 *Secus de iure Cathaloniæ.*

129 *Creditor habens ſpecialem hypotecã rei feudalis, vel emphy. pro ſuo credito cum firma domini, non præfertur habenti ſimilẽ hypotecã ſine firma.*

Guiller. de Valleſica, Pegue. & alij practici noſtri reprȩhenduntur, ibidem.

130 *Emptor habens poſſeſſionem per clauſulam cõſtituti præfertur poſteriori habenti eãdem corporalem.*

Emptor qui habet firmam domini in ſua emptione licèt de iure communi præferatur priori huiuſmodi firmam non habenti, id tamen nõ procedit in Cathalonia, ibidem.

131 *Intellectus conſti. Aqueſta es la pau §. ningun Chriſtia, de pace. & trenga, & conſti. 1. de iure emphy.*

132 *Decretum irritans non eſt neceſſarium in diſpoſitionibus prohibitiuis.*

133 *Diſpoſitio prohibitiua ſemper loquitur, & habet clauſulam derogatoriam.*

Leges

134 *Leges duę quando reperiuntur contraria, per poſteriorem cenſetur priori derogatum.*

135 *L. ſuotres, de rei vendi. nõ habet locum in hypotecis.*

136 *Hypoteca transfertur ſine aliqua traditione.*

137 *Creditor cum ſpeciali hypoteca poſterior præfertur, Barcinonæ, priori, vbi deciſio noſtri Sena.*

138 *Idem procedit in ciuitate Gerundæ.*

Gerunda ciuitas gaudet priuilegijs ciuitatis Barcinonæ, ibidem, vbi deciſio.

139 *Firma dñi non requiritur in generali hypoteca.*

Creditor habens generalem hypotecam præfertur poſteriori habenti ſpecialem, ibidem.

140 *Dominus de iure cõmuni non habet iuriſdictionem in emphy. ſecus de iure Cathaloniæ.*

141 *Dominus directus conſtituit iudicem, & habet cauſas appellationis.*

142 *Cauſæ emphyteoticales inter dominũ, & emphyteotam euocantur, cum qualitate, ad Reg. Audientiam in principatu Cathaloniæ ſi ſunt maiores 300. librarum.*

143 *Cauſæ appellationis quæ euocãtur ad Reg. aud. à iudicibus emphy. debẽt cõmitti doctoribus tertię aulę.*

Interpretatio c. 2. cur. anni 1599. ibi.

144 *Iudices dominorũ directorũ an dicantur ordinarij, an verò delegati.*

145 *Iudex delegatus ad vniuerſitatẽ cauſarũ dicitur ordinarius.*

146 *Domini directi lato ſumpto vocabulo Barones dici poſſunt.*

147 *Contentio firmatur inter ordinarium, & dominum directum, & eius cauſa euocatur ſine aliqua qualitate ad Regiã Audien. vbi plures deciſiones noſtri Senatus.*

148 *Iudex emphyteoticarius an teneatur obedire inhibitioni ordinarij, quando coram eo eſt firmatum de iure per ſubditum negantem dominium.*

Cognitio, an res ſit feudalis ſeu emphyteoticaria, vel allodialis, ad quem ſpectet, ibi.

149 *Contentionum cauſa tractantur in Senatu ſummariè.*

150 *Cauſa emphyteoticaria vbi ſint ducẽda, & tractãda.*

151 *Cauſæ emphy. poſſunt alibi quàm in ſuo tractari, dũmodo non vltra dietam.*

152 *Territorio nõ eſt opus ad prouidendũ ſcedulas in alieno, ſed tantùm ad publicandum ſententias, & intimas faciendum, & curiam formatam ibi habẽdum, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

153 *Dñus directus quomodo teneatur emphyteotę præſtare ſos obi, ſi eum trahat extra ſuũ, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

154 *Baiulus Generalis Cathaloniæ an teneatur ſoluere ſos obs ſuis emphyteotis quãdo eos trahit ad præſentem ciuitatem vltra dietam.*

155 *Miles quis dicatur in materia feudali.*

Vaſſallus quis dicatur, ibi.

156 *Miles non dicitur quilibet feudatarius, & quid ad id requiratur.*

157 *Vaſſalli, an emphyteotæ, priùs fuerint in Cathalonia.*

GLOS. XII.

Feud. Mili. Feudatar. & vaſſal. &c.

De differentijs inter ius commune, & noſtrum municipale tam in materia feudali, quam emphy. & alijs quæſtionibus æquè vnam, atq. aliã materiam tangentibus.

STATVERAM, nec forſan ſine ratione, nihil dicere de feudis, & emphyteuſi in hac glo. nec alibi in hoc opuſculo, ex quo materia eſt tam vulgaris, tamq. plena commentarijs vt nihil penè loci relictum videatur ſucceſſoribus quo poſſent ſuam eruditionem oſtendere: Verùm enimuerò cum cõſiderarem pro iniuncto, ſeu ſuſcepto munere, quod fuit à principio omnes, & quaſcunq. clauſulas, ac dictiones notatione dignas, quæ in his capitulis matrimonialibus continerentur, explicare, non poſſe me modo aliquo ſine nota excuſare, quominùs aliqua de materia feudali, nobili quidem, ac notabili in iure, in medium proferrem, excogitaui nonnulla circa eam docere, quæ forſan fuere ab alijs omiſſa, vel ſaltem (ne videamur tantum nobis ipſis tribuere quaſi exiſtimemus poſſe vires noſtras aliquid aſſequi, vel penſare quod priùs alij nõ calluerint) non ita diſtinctè, & ordinarè extitere tradita ab anterioribus noſtris iuris aſſeclis, ſicuti nos tradere, & docere intẽdimus, aduer-
1 tentes lectorem † quòd pro perfectiore huius materiæ doctrina, ac intelligentia, & pro his, quæ à nobis hic omittentur, adeat doctores, qui de materia ſcripſerunt, & ſignanter, præter ordinarios in ſuis titulis iuris, Martin. Siliman. Ioan. Baptiſ. Caccialup. Vldaric. Zaſium, & Lauren. Siluan. in 13. vol. tract. Iul. Clar. in §. feudũ Cur. Iun. in eo, quem de feud. confecit, tractatu, & Iacobi. de San. Geor. in eod. tractat. noſtrum Ludo. à Pegue. in conſt. Item ne ſuper laudemio, tit. de iure Emphy. in 1. vol. conſtit. & ibi pract. noſter Mier. Iaco. de Fran. in tract. de feud. inter deciſ. Vincen. de Franch. Alber. Bru. & alios dd. in vol. cõſil. feuda. Iaco. Cance. var. reſol. par. 1. cap. 12. de feu. paſſim de feud. agit noſter Socar. in commẽ. Pet. Alber. auctores com. opinio. in eat. vol. lo. 5. de contract. tit. 1. cap. 1. cum mult. ſequent. tom. 2. & alij plures, quos ipſi allegant. Et poſt omnes Henri. à Roſentall, qui integrum, & abſolutum de feudis multò poſt hæc ſcripta tractatum fecit, qui eſt in materia conſulẽdus, cuius copioſa dicta refrigeraſſent proculdubio quemquã à propoſito,

ſito,ſi habuiſſet,de feudis agere.
Imprimis igitur quod nos tractare exiſti-
mamua in hac materia eſt,differentias ponerę,
quæ circa eam inter ius noſtrũ mnnicipale,&
2 commune ſcriptę repetiuntur. Differunt †
igitur hæc .iura imprimis in laudimio, eſt
enim illud de iure communi quinquageſima
* pars prætij, l. fin. & ibi tradunt omnes C. de
iur.emphy.& latè Amede.à Pou. in laudemia.
q.4. per tot. De iure verò noſtro municipali
laudimium aliter atq.aliter conſideratur, eſt
enim decima pars prętij,ſiue ęſtimationis rei ſi
feudum alienetur in aſcendentes(exceptis pa-
tre,& matre)vel etiam in fratres, vel alias per-
ſonas extraneas titulo lucratiuo, vulga. conſt.
perço q̃ ſobre lo luiſme,& 2.tit.de iur.emphy.
3 Dixi, † exceptis patre,& matre, vt hoc à prin-
cipio aduertamus,quia de alienationibus tam
feudarijs,quàm emphyteoticarijs, quę in eos,
&etiam in deſcendẽtes fiunt titulo lucratiuo,
non debetur laudeminm,d.conſti.2.cap. ſi ali-
quis habet hominem in commen. Pet. Alber.
licet ſecùs ſit de factis titulo oneroſo,Socarr.
in commem. Pet. Alber. §. item conſuetudo
num.3.pag.572.Si verò feudnm alienetur tit.
oneroſo in quoſcũq. tũc laudimium eſt tertia
pars prętij,vel ęſtimationis, pulchrè Pegue.in
d.cõſt.item ne ſuper laudimio,ver.1.nu.70.cũ
ſequẽ.&poſt eum Iaco.Can.var.reſol.p.1.c.12.
de feu.nu.4.
4 Differt † item ius noſtrum municipale à iu-
re communi in hac feudorum materia, quia
ſecundum illud eſt quoddam genus feudorũ,
quod eſt diuiſibile, feudum ſcilicèt inferius,
quod dignitatem annexam non habet, docẽt
quos ſuprà commemorauimus, clau. 4. glo. 9.
par.2.num.28.adde Capicium deci.2.Boer. de-
ciſ.46.nu.2. & cap. 12. loc.5.tit.5.tom. 2. in vol.
com.opi. vbi de his latiſſimè, videu. Maran.
conſi.130.num.1. In Cathalonia verò nullum
feudum poteſt diuidi,diximus vbi ſuprà & pro
batur cap.dret è coſtuma in cõme. Pet. Alber.
quod eſt. 9. titulo de feudis in 1. vol. con-
ſtit.
5 Septem † alios caſus, in quibus defferunt
inter ſe ſe hęc iura ex noſtris practicis teffert
Cancer.in d.cap. de feud. quos nos breuiter,
aliquo tamen addito vt nihil ignoretur, cum
alijs etiam caſib⁹ reffetemus. Eſt igitur primus
caſus in ſucceſſione, de iure enim communi
propria ſucceſſio in feudis eſt ab inteſtato cap.
1.de ſucceſſio.feu.In Cathalonia verò ab inte-
ſtato,& ex teſtamento,vſat.ſi à Vicecomitibus,
de ſucceſ. ab inteſta. conſuetudi. ſi algun vaſ-
ſall,§.ſi empero,quæ eſt 41. tit. de feu. in pri-
mo vol.conſt.& d.conſt. item ne ſuper laude-
mio.
6 Secundus † caſus circa eandem ſucceſſio-
nem eſt quòd licèt fœmina in feudo non ſuc-
cedat de iur.com. cap. 1. §. quia videmus, de
his qui feud.dar.poſſunt,& cap.1.§.fœminam,
per quos fiat inueſtitura, in vſib. feud. Quod
tamen an ſit perpetuũ,& quomodo procedat,
videatur per Iul. Clar. §.feudum q.73. per tot.
benè Iaco.de Franch.in tract.de feo.inter de-
ciſſ.Vincen.de Franch.in rub. ſpeci. feu. quae
ſint,num.144.&190.pleniùs in rub. de his,qui
feu.dar.poſſunt §.hoc autem,per tot.Nota.eſt
in materia.deciſ.Theſau.146.Gam.6.Caual.de
ciſ.7.de contract.in prima par.quę eſt in ordi-
ne 36.num.34.Minadoi 36.num. 2. pulchrè de
his agitur in vol.com.opi.to.2.loc. 5.tit.1. c.50.
De iur. verò noſtro municipali fœmina, ſicut
maſculus,ſuccedit in feudo,cap. ſi deffuncto.
22.tit.de feu.in comme.Pet. Alber. & ibi So-
car.pag.237.benè Pegue.vtrunque explicat in
d.cõſt.Item ne ſuper laudimio,verſi.2.à nu.17.
& verſi.4.per tot.
7 Tertius caſus † eſt quòd licèt feudum de
iure non veniat regulariter in reſtitutionem fi-
deicõmiſſi,Bar.in l.ſi patroni n.3.ff.ad S.C.Tre
bel. qua tamen de re vltra allegatos per Can.
in cita.cap.de feu.nu. 55. vide Manti.pluribus
agentem de coniect.vlt.volun.lib.7.tit.9. Me-
noch.de præſump.lib.4.præſump.197. & Mar.
Antho.Peregri.pulchrè in huius materiæ tra-
ctatione procedẽtem,in tract.de fideicom. art.
* 6.nu.18.Inter communes opiniones hæc ref-
fertur in.vol.com.opin.to. 2. loc.5.tit.1.cap.34.
De iure tamẽ noſtro Cathalonię feudum ſem-
per venit in reſtitutionem fideicõmiſſi, d.cõſt.
item ne ſuper laudimio,verſi. *ſi empero*, ibi, *de ſubſtitutio,lo vincle*,& not. Peg. ſuper ea. conſt.
verſi.2.num.7.ratio eſt clara, quæ à Pegue. &
Cancer vbi ſuprà adducitur,quia in Cathalo-
nia permititur de feudo teſtari vigore dictæ
cõſtitutionis,quo caſu certum eſt de iure feu-
dum venire in reſtitutionem prædictam, Iul.
Clar.in §.feudum q.85.num.3.vide Pegue. vbi
ſuprà latè hac de re agentem.
8 Quartus † caſus eſt quòd licèt de iure non
debeatur legitima de feudo, quodcunq. illud
ſit,Pau.de Caſt.in conſ.417.iſta domina lib.1.
& in l.ſi patroni,ad trebel.Craue.in conſi. 165.
num.2.quod quomodo procedat docet plenè
Can.vbi ſuprà num.58.& Pegue. loco inferiùs
allegando,in Cathalonia tamen de feudo de-
betur legima,hoc eſt de illius æſtimatione ad
inſtar aliarum rerum hęreditariarũ, demptis
feudis,quę habent annexam regalẽ dignitatẽ,
plura ad id comprobandum allegat Can. vbi
ſuprà & Pegue.in d. cõſt.item ne ſuper laudi-
mio,verſi.6.num.58.vbi ſignanter reffert illud
quod de feudis dignitatem regalem habenti-
† bus dicebamus *decisum* fuiſſe in noſtro Senatu
28.Septembris 1538.in cauſa fratrum domus de
Cardona

Cardona contra Excellentiſſimum eius Ducẽ,
quam legere poteris in proceſſu cauſæ nunc
nobilis Ioſephi de Cardona contra Excellen-
tiſsimum Ducem penes N. Boſch ad relatio-
nem primò,& in 1. inſtantia egregij Senatoris
Hieronymi Torner, nunc verò, & in ſecunda
egregij etiam Senatoris Hieronymi Aſtor pag.
2779.

9 Quintus caſus, † in quo in hac materia feu-
dali reperitur notabilis differentia inter ius
commune,& municipale eſt in curſu anni, &
diei,intra quem à morte domini tenetur vaſ-
ſallus renouationem inueſtituræ petere, & de-
bitum fidelitatis iuramentum exhibere, ne in-
cidat in pęnam priuationis feudi,idem eſt quã-
do moritur vaſſallus,nam ad idem tenetur e-
ius filius in feudo ſuccedens iuxta tex.in cap.1.
in prin.quæ fuit prima cau. benef.amit. ſi ple-
beius ſit, nam ſi miles habet annum, & men-
ſem,cap.1.quo tempore miles &c. Benè quo-
modo id procedat declarat Pet. de fideicom.
q.14.num.238. Gaſpar. Theſau. queſtio. foren.
23.per tot.pulchrè Viuius deciſ. 428. lib. 3. do-
cens contra Fely.Card. & Riminal.idem pro-
cedere contra minores,ac dicens doctores ſu-
pradictos,dum contrarium aſſeuerarunt, con-
* tra communem opinionem,& veritatem fuiſ-
10 ſe loquutos, Eſt † tamen verum quòd dictis
minoribus daretur ſuo caſu reſtitutio, plenè
† † idem Viuius num.10.& 19.vbi ita bis fuiſſe *de-
ciſum* in Sena.Neapoli. atteſtatur. In hoc ius
noſtrum municipale cum iure communi con-
cordat,tex.in conſue.domino deffuncto, quę
eſt 28.tit.de feu. & ibi Socar. pag. 267. tex. in
conſuet.item es coſtuma,in fine eo.tit.Cancer.
11 d.cap.de feu.num.66.& 67.Eſt † tamen,vt di-
xi,differentia inter vtrunq.ius circa curſum hu
ius temporis: de iure enim communi currit à
die ſcientiæ,hoc eſt à tempore, quo vaſſallus
adeptus eſt poſſeſsionem rei feudalis,& proba-
biliter ſciuit,vel ſcire potuit rem eſſe feudalẽ,
vt probatur in d.cap.1.quo tẽpore miles, Iul.
Clar.in d.§.feudum quæſtione 49. nu. 3. Viui.
in allega.deciſ.428.num.2.lib.3. vbi reffert ita
† in Senatu, de quo ibi, fuiſſe aliquãdo *deciſum*.
Sed in Cathalonia non currit niſi à die requiſi-
tionis per dominum vaſſallo factæ, dictis iuri-
bus, & docet Pegoe. vbi ſuprà in 2. prælu.
numer. 15. & Cancer. loc. alleg. numer. 69.
vbi latiùs habes hanc materiam explica-
tam.

12 An † autem poſſit iſto in caſu mora purgari
à vaſſallo non petente inueſtituram intra dicta
tempora reſpectiuè, tractatur optimè in vol.
com.opinio.de feudal.loco 5.c.13.circa mediũ;
vbi pulchrè hęc, & alia in materia, ac exactè
examinantur.

13 Sextus † caſus, in quo inter hæc iura cognoſ-
cimus differentiam eſt in conceſſione, & ſeu
trãſlatione ipſius feudi, de iure enim commu-
ni non poteſt ea fieri in manum mortuã, prou-
ti eſt Eccleſia,ciuitas,vniuerſitas,cap.1.de mili.
vaſſal.qui ar.bel.depoſ.glo.in l.de quibus,ff.de
legibus,Bellu.in ſpecu.prin.rub.14.in §. veuia-
14 mus per tot. vbi † illud velim aduertas me val-
dè dubitare ne labatur is auctor in explicatio-
ne eorum,quæ ibi enodanda ſuſcepit, aut cer-
tè nõ loquitur de amortizatione in noſtris ter-
minis,vt ibi eſt videre, poſt hæc ſcripta reperi
id notatum à Franciſco Soſſona in ſtylo capi-
bre.poſt vltimam formam amortizationis n.1.
pag.84.viden.Pegue.in d.cõſt.itẽ ne ſuper lau-
demio verſ.7.num.2.Oliba. in vſat.alium nam-
15 que cap.7.nu.25. Eſtq. † ratio, quia per huiuſ-
modi feudi conceſsiones priuaretur dominus
laudimijs, & alijs iuribus dominicalibus, aut
ſaltem iure in ſpe ſibi competenti, ex quo nũ-
quam moriuntur Eccleſia, ciuitas, vniuerſitas,
ob idq.dicuntur manus mortuæ ad ſimilitudi-
nem mortui,qui iam ampliùs non moritur,vt
dicit Borrel.in addi.ad Bellug.vbi ſuprà verbo,
mortuam,Oliba.loco iam allegato num. 7. &
16 25.De † iure tamen Cathaloniæ licet vtiq. eas
conceſsiones in manum mortuam, & alias
perſonas incapaces facere, dum tamen intra
annum vacuent manus ſuas,& feudum in per-
ſonam habilem transferant, d. conſt. item ne
ſuper laudemio,verſi.hon empero lo vaſſal, &
ibi Pegue.vſat.præcipimus 2.qui eſt. 1. ſub. tit.
de ſacros. Eccleſ.in 1. vol. conſt. Cancer.tit.de
emphy.num.59.in prima par.var.reſol. qui ta-
men,vereor,ne ſit lapſus,dum inquit poſt an-
num debere fieri hãc euacuationem,ſeu tranſ-
lationem feudi in perſonam habilẽ,cum tex.
in d. conſti.item ne ſuper laudi. dicat id eſſe
fiendum intra annũ,benè loquitur Oliba. vbi
ſuprà num.25.Idem ſeruari in Francia de con-
ſuetudine, docet Fran.Mar. deciſ. 253. num. 2.
par.1.& additionator ad communes opinio-
nes to.1.lo.1.tit.4.cap.5.num.1.ac etiam in Se-
na.Neapoli.vt reffert Vincen. de Fran. deciſ.
17 659. Et † ad id ſi renuerit compelli poterit ma
nus mortua, etiãſi ſit Eccleſiaſtica per dominũ
18 feodi cum mandatis opportunis, quibus † ſi
non pareatur,poteſt fieri manus iniectio per
Regem,& dominum feudi,hoc eſt apponi em
para realis in feudo,& fructus ſuos facere, do-
nec ſit paritum mãdatis,Socar.in comme. Pet.
Alber.cap.eodem modo,nu.24.&.28. pag. 111.
Grego.in ſyntag.iur.vni.lib.6.cap.5.num.7. la-
tiſsimè Oliba.alleg.cap.7.nu.10.& 25.Difficilis
19 † tamen contra hæc eſt tex.in cap.1. de immu.
Eccleſi. in 6.quatenus ibi Rom. Pont. hęc iura,
& regias pragmaticas videtur damnare, & im-
probare,quaſi ſint contra libertatem Eccleſia-
ſticam,ibi, *vel extra manum ſuam ponatis huiuſ-*

modi

modi acquiſita,& ibi,*vel etiã liceat*,cui variè reſponderunt Guiller.Bened.in cap. Raynuntius ver.& vxorem nomine Adelaſiam,nu.563.& 594.Carol. de Graſſal. lib. 2.regal.Fran.cap.6. verſi.ex his patet reſponſio, Pechi. de amortiza.cap.6.verſi.audacter tamen, Moline. in cõſuet.Paris.tit.1.§.41.num.95.quos vnà cum alijs pluribus reffert Oliba vbi ſuprà nu.26. vbi quia pluribus de his agitur, nec eſt materia in qua expediat multùm ſe innoluere, ideò nos nõ exiſtimamus opportere quòd in his ampliꝰ immoremur.

20 Dubitatum † tamen circa ſupradicta aliquãdo vidi nunquid ſi manus mortua, putà Eccleſia, vel alia vigore clauſularum cõſtituti,& ſpecialis hypotecæ, prout ſepè fit, in aliquo contractu cenſualis appoſitatum, in caſu ceſſatæ ſolutionis appræhenderit poſſeſsionem alicuius rei feudalis, vel emphyteoticariæ, ſic, vt dicitur, ſpecialiter obligatę, & eam per aliquod tempus poſſederit, an poſsit tali caſu dominus directus compellere manum mortuam prædictam eo modo, quo ſupradictum eſt? Qua in re quia peritiſſimus Senatus noſter ſemel manus appoſuit,& doctiſſimè quid faciẽdum reſoluit ex rationibus tam iuridicis vt nihil egere confirmationis eædem ipſæ demonſtrãt, ideò ſola dictę deciſionis relatione contentus alia in propoſito non adducam. Succeſſit ergo caſus inter procuratorem fiſcalem Baiuliæ generalis,& Confratriã Sartorum præſentis ciuitatis, refferẽte Franciſco Deſcamps olim egregio huius Senatus Senatore,& poſteà Regẽte Regiam Cancellariam, in quo is articulus fuit diſputatus, & tandem die 12. Decembris 1594. *reſolutus* in fauorem manus mortuæ, his motiuis, † *Quia conſtat dictam manum mortuam non potuiſſe, neque poſſe vendere, ſeu alienare rem ſpecialiter obligatam, cuius in caſu ceſſatæ ſolutionis apprahenderat poſſeſſionem, cum iure credititio, non proprietario illam tenuerit: nam de iure pignus in bonis debitoris remanet, & dominium illius ad creditorem non tranſit, & ita conſtat proprietatem, ſeu dominiũ vtile dicta leſdæ penes debitorem remanſiſſe, &c.* Sed quia magnam dominus Rex, qui dominus directus erat rei ſpecialiter obligatę, patiebatur iacturam ex poſſeſſione manus mortuæ, qualitercunque ipſa poſſideret, ideò curauit Senatus non relinquere fiſcum regium ſine remedio aduerſus præiudicium prædictum, † *declarans* quia nõ conſtabat de ſucceſſione veri domini leſdæ, qui poſſet cẽſuale luere, & rem feudalem liberare ab onere dictæ obligationis, licere Baiulo generali nomine Regis luere, & quitare dictũ cenſuale, vt facta dicta luitione poſſet rem obligatam appræhendere nomine Regis, & illam extrahere à poſſe manus mortuę, & illam retinere quouſque appareret de vero ſucceſſore in dicta re, & donec ſibi de prætio dictæ luitionis eſſet facta ſatisfactio. Vidi concluſionem in archiuo Regio in lib. concluſionum dicti anni 1594.

21 Et † ſupradicta quidem procedunt niſi dominus voluerit quòd feudum remaneat pęnes dictas manus mortuas, præcedente amortizatione, tunc enim non tenetur manus mortua vendere, nec alienare perſonę capaci, vt not. Socar.in alleg.cap.eodem,nu.74.& 75.pag.11. vbi reffert tres pragmaticas Regias id prohibẽtes, Olib.d.cap.7.num.4.

22 Eſt † autem amortizatio in manum mortuã translatio iuſſu Principis, & auctoritate facta, Pet.Bellug.in ſpecu.rub.14. de amortiza.§.veniamus,num.2.Olib.vbi ſuprà num.1.

23 Practicatur † autem hęc amortizatio in noſtra Cathalonia hoc modo vt imprimis pro vnaquaque amortizatione ſoluatur vnum laudimium, deindè vt commoditati domini feudi ſit vtiliter prouiſum, ſolet dari d 30.in 30. annis aliud laudimium, aut tardiùs, aut frequentiùs, habita conſideratione de quanto in quantum tempꝰ poſſet res alienari, quę eſt amortizanda: alia enim ſunt, quæ tardiùs, prouti res magni valoris, alia verò, quæ frequentiùs, prouti res paruæ æſtimationis, ſolent alienari, & ſic in illis tẽpus poteſt elongari, in his verò abreuiari: & concordato tempore inter partes, laudimiũ illud diuiditur in tot penſiones, quot fuerint anni concordati, ita vt illæ omnes penſiones in annis concordatis efficiant illud integrum laudimium, & tunc illa penſio debet ſingulis annis domino ſolui vltra ſolitum cenſum, tradit hanc practicam verus in his practicus noſter Solſo.in ſtylo capi.poſt formas amortizationis num.1.pag.84.apud quem ſunt optimæ formæ inſtrumentorum, quę de his amortizationibus ſunt conficienda, quibus facile eſt duci ad perfectam huiuſce materiæ cognitionem.

24 Sunt † tamen aliqui caſus (vt nec id, quod videtur non aſpernabile omitamus) in quibus tenetur dominus amortizationi conſentire, nec poteſt modo aliquo compellere manum mortuam ad vacuationem iſtam, de qua loquuti fuimus, & tranſlationem in perſonam
25 capacem faciendam, † quando videlicet res huiuſmodi feudales, vel emphyteoticariæ (de quibus idem in his eſt iudicium) emptæ, vel aliàs queſitæ ſunt pro fundandis Eccleſijs parrochialibus, vel neceſſariò ampliandis, videtur probare tex.in l.placet,iunc.glo. ver. dedicata, C.de ſacroſan.Eccleſ.relatus per Solſo. vbi ſuprà. Cæterùm is tex.nihil mihi tale videtur probare, eſt tamen pro eo Franciſcus Mar. deciſ.
† 534.num.6.vbi dicit ſe ita vidiſſe *practicari* in
26 patria Delphinali: pro † huiuſmodi enim neceſsitatibus poteſt quilibet compelli rem propriam

priam iuſto pretio vendere contra reg. l. nec
emere C. de iur. delib. & l. inuitum C. de con-
tra. emp. nec diſtinguitur an ſit allodialis, vel
non, Marc. & Sol ſo. vbi ſuprà, qui ambo citant
Bartholo. Cepol. de ſeruit. vrbã. præd. tit. de
ſeruit. qui eſt cap. fin. illius tract. vbi dicit ſe
† ita *obtinuiſſe* Varonę, faciunt quę in propoſito
pro limitatione reg. d. l. nec emere, tradunt
Ang. & Ludo. Roma. in l. 2. ff. ſol. mat. Socin. in
reg. 435. incip. vendere, Boer. deciſ. 322. Dida.
var. reſol. lib. 3. cap. 14. Antho. Gom. var. etiam
reſol. tom. 2. cap. 2. de emp. & vend. num. 51. &
ibi pulchra additio Ema. Soar. à Ribey. latiſſi-
mè Don. à fin. in vol. enm. opi. to. 2. loco 4. de
contrac. cap. 9. Feder. Scot. reſpon. tom. 2. lib. 3.
reſpon. 3. à num. 16. cum ſequen. Caro. deci. ſeu
caſu 26. per tot. vbi latiſſimè, Vincen. de Franc.
plenè deciſ. 9. Ioan. Gutier. pract. quæſt. in q. 13.
lib. 1. pulchrè Cabedo deciſ. 105. per tot. par. 1.
27 Aluar. Velaſ. conſul. 22. in prin. Hæc † benè no-
ta quia ex his doctoribus perfectam hauries
faciliter huius materiæ doctrinam, & cognitio
nem, & ſignanter num nam ſupradicta proce-
dant tantùm fauore Eccleſiæ, & religionis, an
etiam fauore reipublicæ, & cuiuslibet alterius
publicæ vtilitatis, egregiè faciunt ad propoſitũ
deciſ. Neapol. Vincen. de Franch. 9. & Gen. de
28 Cabedo an 2. per tot. par. 2. quatenùs † docent
fauore publico cogi poſſe quemlibet tempo-
re neceſſitatis vendere frumentum viliori prę-
tio, quã forſan oporteret, pro bono publico,
bona eſt deciſ. prouin. Marchiæ apud Sebaſtia.
† Medices 28. vbi dicit *reſolutum* compelli debe-
re quemlibet vendere ſuum frumentũ tẽpore
neceſſitatis. Ita in hac patria vidimus de men-
ſe Maij 1605. practicatum, & obſeruatum, ne
gens propter neceſſitatem & annonæ carita-
tẽ (vendebatur enim tunc menſura tritici quę-
libet ad rationem trium librarum monetæ
Barcinonę, & in multis Cathaloniæ partibus
trium librarum, & duodecim ſolidorum, & in
alijs ad rationem quatuor librarum, quę aliàs
vendi ſolebat communiter ad rationem tri-
ginta ſex ſolidorum, vel ad ſummum, duarum
librarum) fame periret, latè Garcia Meſtril. de
ci. Sicilię 17. per tot. vbi poſtea diſputat quo
prætio debeat res eo caſu vẽdi, an eo, quod vi-
gebat in loco, an eo quod valuiſſet in alio lo-
co deſtinata vendi. Notetur deciſ. noſtri Sena.
refferente egregio olim illius Senatore, poſtea
Regente Regiam Cancellariam Franciſco
Delcamps facta ſub die 12. Septembris 1591.
inter ſyndicum villę de Blanes, & Petrum Mi-
† rans, & alios, qua *declaratum* fuit teneri dictũ
Mirás, & alios vẽdere vniuerſitati proprias pro
prietates pro ampliatione plateę, quia verte-
batur in hoc fauor publicæ vtilitatis, vidi cõ-
cluſionem in archiuo regio in lib. conclu. dicti
anni 1591. pro qua declaratione, ac pro omni-
bus ſuprà adductis ſtat Gaſp. Theſau. q. foren.
64. per tot. vbi ſignanter tradit quòd propte-
rea poteſt vicinus, qui palatium cõſtruere vult,
cogere vicinos ad vendendum domunculas
deffomes ibi cohærentes, quia (inquit) publi-
cè intereſt ciuitate a domib', & palatijs ornari,
& ſimiliter adducit requiſita vt hæc locũ ha-
beant, quæ ſunt primò quòd venditio fiat ſine
magno vendentis incõmodo, ſecundò quòd
res æſtimetur, & fiat venditio iuſto prætio, ter-
tiò quòd non velit partem rei habere is, qui
vult cogere ad vẽdendum, & aliam partem re-
linquere, quia tunc non teneretur alius obedi-
re. Sed redeamus de rem, & hoc vnum aduer-
tamus, vt vnico verbo plura complectamur,
29 Franciſcum Vini. deciſ. 323. multis docere † quę
permitantur cauſa neceſſitatis, quę aliàs non
permiterẽtur, ad quem recurras quando caſus
tibi contigerit.
30 Sed non † omitamus, poſtquam materiam
hanc coactæ vẽditionis fuimus aggreſsi, vide-
re nunquid is, qui tenetur ſic inuitus vendere,
cogi poſsit habere fidem de prætio, ſi emptori
non eſt in promptu pecunia, qua prętium ſol-
uat, vide ad ſaturitatem vſq. apud Velaſ. in al-
lega. conſul. 12. à num. 3. cum ſequen. vbi eam
negatiuè reſoluit, niſi eſſet extremà, & ineuita-
bilis neceſsitas, iux. tex. & not. in cap. ſi quis
propter neceſsitatem, de fur. vel ſi talis non eſ-
ſet, dicit ſe ei' eſſe opinionis vt princeps, ade-
retur, qui ita iuberet.
Quid autem ſit manus mortua, quid amor-
tizatio, vnde originem traxerit, quid empara
realis, & alia plura in materia qui exactè ſcire
voluerit, Olib. adeat in allega. vſat. alium nam-
que cap. 7. per tot. & c. 9. nu. 25. de iur. fiſci, vbi
de his perpulchrè, & latè.
31 Septimus caſus † differentiæ eſt in iure prę-
lationis, & faticę, quod habent domini vt eo-
dem prætio poſſint rem feudalem, vel emphy-
teoticariam retinere, iux. l. fin. ver. & ſiquidem
dominus C. de iur. emphy. cap. potuit extra de
loca. c. 1. §. porrò, qual. olim feud. alien. pot. In
his triplex reperitur inter hæc iura, quæ tracta-
mus, differentia. Prima eſt circa tempus, quod
habet dominus, intra quod poteſt eo iure vti,
de iure enim communi eſt tempus duorum
menſium poſt denuntiationem ſibi factam à
feudatario, vel emphyteuta, d. l. fin. cum ibi
not. De iure verò noſtro Cathalonico iſti duo
menſes ſunt redacti ad triginta dies, d. conſt.
32 Item ne ſuper laudemio, & ibi Mier. † qui cur-
rere incipient à die notitiæ, & nõ antea, Mier.
vbi ſuprà, Socar. in cõme. Pet. Alber. cap. can-
tum, num. 54. pag. 559. ſicuti regulariter ſolet
aliàs omne tempus à die ſcientiæ cõrrere, non
33 aliàs, prout † de tempore ad appellandum ſan
cijt

ciȷt Rom.Cæſ.in l.3.C.quom.& quan. iud. eſt
etiam ad idem tex.in l.1.§.ſi aduerſus.ff.quan.
appella.ſit,comprobãt de ciſ.Rot.in nou.49.
137.& 364.& in antiquis 500.plenè Graua.ad
Veſtri.lib.7.cap.3.in lit.O.vide ad compro-
bationem ſupradictæ principalis reſolutionis
quòd tempus non currat niſi à die ſciẽtiæ Bal.
in.l.ſi cum dies in fin.prin.ff.de arbit.Theſau.
34 decis.260.num.3.Et iſta † ſcientia non ſufficit
quòd deueniat ad dominum quomodocunq.
per auditum ab alijs,vel aliàs altero ex multis
modis,quibus ea poteſt haberi,vel probari,de
quibus per Maſcar.latè de proba.conclu.1294.
per tot.ſed oportet quòd ea habeatur ex præ-
ſentatione inſtrumenti domino facta, vt per
eam de alienatione,de prætio, & de modo il-
lud ſoluendi omninò certus fiat,Socar.in alle-
ga.cap.cautum num.54. Solſo.in lucer.laud.
quæſtione 4.num.20. Pegue.in d.conſt. item
ne ſuper laudemio verſi.6.num.28. Vndè cum
de anno 1595. contigiſſet in noſtro Senatu
diſputari in cauſa Ioannis Ioachimi Deſpuig
contra Cathatinam de la Poma ad relationem
Ioannis Sabater egregij olim noſtri Senatus Se
natoris,poſtea verò in ſupremo Regni Arago-
num conſilio Regentis,num nam tempus vtẽ-
di fatica eſſet lapſum ex curſu triginta dierum
à die cuiuſdam requiſitionis ad id domino di-
recto præſentatæ per emptorem, qua certiora
† batur de venditione, fuit *declaratum* die 26.Ia-
nuarij quòd non,his verbis,quę inſerere volui
quia ea mirè probãt id quod tractamus.*Et cer-
tum eſt quòd terminus triginta dierum ad vtendum
fatica,& deponendum pretium non curris domino
niſi à die, quo charta fuerit illi præſentata, quippe
quia ab eo die,per inſpectionem, & lecturam inſtru-
menti,dominus certus fuit tam de alienatione,quàm
de pretio,& de modo,quo illud ſoluendum eſt,& po-
teſt de eo certiorem reddere eum cui concedit faticã.
Et quando ſcientia alicuius rei facit quem incidere
in pœnam requiritur quòd concludenter probetur,&
illo modo,quo ius vult,& diſponit in dicto caſu pro-
bari,& requiſitio per dictam Poma præſentata Ste-
phano Carramas die N.licèt inducat probationem
ſcientia venditionis,& quantitatis pretij,non tamen
modi ſolutionis illius &c.*Scriba cauſę erat N.Lla-
nes,& poſtea Viloſſa. Alia pulchra de ſcientia
requiſita ad aliquem actũ, qualis nẽpe debeat
eſſe,abundè adducit noſtras Cancer.lib.3.var.
c.4.de ſeruitu.à nu.262.cum multis ſequent.
35 Per quæ † ego prætendebam de anno 1609.
ad relationẽ egregij quondàm Senatoris Lu-
douici à Peguera,& poſteà de anno 1610. ad
relationem egregij cõſiliarij Ioſephi Dalman,
& deindè de anno 1611. ad relationem egregij
etiam Senatoris Franciſci Ferrus,fore in fauo-
rem Ludouici Meneſcal Bibliopolę contra
Annam Bornada, ſcriba Thio,declarandum,
quòd potuiſſet agere ex empto ad reſolutionẽ
contractus niſi ſeruitus,& onus cuiuſdam cẽ-
ſualis,quod poſtrà emerſit ſuper quibuſdam
domibus,quas emerat diſtrictu curiæ,ſine il-
lius expreſſione, vti optimæ, maximæq. ſunt,
ideſt ſine aliquo onere, redimeretur,in vim l.ſi
tibi liberum in fi.l.ex empto §.ſi quis virginẽ, †
ff.de actio.emp.l.penul.in fi.ff.de euic.l.qui vti
optimæ,& ibi Alcia.ff.de verb.ſig.Socin.in cõ-
ſil.26.col.vlt.lib.3.verba ſunt hæc expreſſa Ca-
balli.milleloq.345.non obſtante quòd contra
probationem per dictũ Meneſcal factã quòd
domus fuiſſet ſubhaſtata, & ſibi liberata ſine
expreſſione oneris dicti cenſualis, opponere-
tur quòd venditio fuiſſet ſibi firmata cum illo
onere,& poſteà ipſe in vim dictæ venditionis,
quæ calendabatur in inſtrumento indè confe-
cto,poſſeſſionem accepiſſet dictarum domo-
rum,per quam poſſeſſionis receptionẽ in vim
dictæ venditionis cum dicto onere ſibi, licèt
abſenti,firmatæ,videbatur proculdubio dicẽ-
dum dictum Meneſcal habuiſſe notitiam, &
ſcientiam dictæ venditionis,& per conſequens
onus approbaſſe: nam reſpondebam non ſuf-
ficere eam ſcientiam,quę indè argui tantùm
poterat de venditione ſibi facta, & firmata, id
eſt quòd vẽditio eſſet ſibi facta,& firmata, ſed
non de circũſtãtijs,& qualitatibus illius, quod
erat neceſſarium vt ſuprà dictum fuit: non eſt
adhuc controuerſia declarata, ſi contingat
fieri in tempore,quò ego paſſim declarationẽ
ponere,ſcribam,Deo dante, quid ſucceſſerit.
Vide alia perpulchra de ſcientia ad plures ma-
terias conducibilia,deciſ.Floren.40.apud Hie-
ronymum Magon.per tot.
36 Et hæc † quidẽ denuntiatio (vt ad propoſi-
tum redeamus) licèt fieri debeat de iure com-
muni antequam fiat venditio, ſolùm enim po-
teſt eo iure exponi venalis ad ſciendum verum
pretium,Fran.Mar.deciſ.575.num.2.par.1.Vin-
cen.de Fran.deciſ.17.num.9.De iure tamẽ Ca-
thaloniæ poteſt perfici venditio, & de ea con-
fici inſtrumentum antequam denuntiatio do-
mino fiat,vt ex ſupradictis apparet, & docet
Solſo.in alleg.quæſtione 3.num.9.& 10.& nõ
obſcurè deducitur ex d.conſtitu.Item ne ſuper
laudemio,in verſi.ajuſtans que al vaſſall,& hęc
eſt ſecunda differentia inter iſthæc iura in hac
37 materia.Tertia † tandem & vltima differentia
eſt quòd de iure communi ius iſtud faticæ, &
prælationis non poteſt alteri cedi,ſed nomine
ſuo tantùm proprio poteſt dominus eo vti,al-
lega.l.fin.§.ſed nec hac occaſione,in fin.C.de
iur.emphy.tex.in auct.vt de cæterò non fiant
commuta.cir.med.Guid.Pap.deciſ.411.in prin.
& ibi Ranchi.in additio.Caſſa.in conſu.Bur-
gun.tit.de cenſi.§.1.in tex.ibi,retenue nume.1.
De iure verò noſtro municipali Cathalonię
poteſt

Digitized by Google

poteſt id ius alteri cedi, & vẽdi, Socar. in d. cap.
cautum num. 53. vbi reffert pluriès fuiſſe ita in
Senatu *declaratum*, ego ſemel me id vidiſſe in
facti contingentia poſſum aſſeuerare, in cauſa
videlicèt, de qua ſuprà memini, Ioãnis Ioachi-
mi Deſpuig contra Catherinam de la Poma, in
qua per Regiam ſententiam extitit opinio ca-
nonizata, Solſo. vbi ſuprà quæſtione 3. à num.
17. pluribus probat Ludo. à Pegue. in ſæpè alle-
ga. conſt. item ne ſuper laudemio, verſi. 6. n. 32.
vbi vide limitationes.

38 Hic † non eſt omitenda difficilis illa iuris
quæſtio, nunquid aduerſus huiuſmodi faculta-
tem vtendi fatica, & iure prælationis admitta-
tur præſcriptio, ſi acquiſitor per triginta annos,
vel aliud longius tempus, rem feudalem, vel
emphyteoticariam poſſederit; etiamſi nunquã
venditio ſit denunciata domino feudi, & in-
ſtrumentũ illius præſentatũ: nam ſi hoc foret
factum, ex ſolo lapſu 30. dierũ repelleretur do-
minus volens vti fatica, vt in noſtro iure muni-
cipali cauetur, quo iſtud tãtũ tẽpus indulgetur
dominis vt vti poſſint iure faticæ vt ſuperi' di-
ctũ eſt. Dubia certè eſt hæc quæſtio propterea
quòd ad illius cognitionẽ, & reſolutionẽ diſpu
tanda neceſſariò venit & illa, nunquid currat
præſcriptio ignorãti, qua in re doctores cõmu-
niter diſtingũt inter præſcriptiones 30. & 40. an
39 norũ, vel alteri' lõgiſſimi tẽporis, vt prima † nõ
currat ignoranti, vel ſi currat, quòd detur reſti-
tutio ex capite ignorantiæ, latè Theſau. deciſ.
133. vbi aſſerit ita in Senatu. Pedemon. fuiſſe *de-
claratum*, & latè reliqui doctores, quos inferiùs
citabimus, omnes enim in hoc conueniunt fe-
40 rè abſque vlla contradictione: In altera † verò
præſcriptione longiſſimi temporis quid ſit te-
nendum vix conſtat inter doctores: ea enim
quæſtio tam difficilis reputatur ab omnibus vt
dicat Boer. deciſ. 39. num. 1. ſe inter omnes ma-
terias, quas à iuuentute ſua ſcripſit, nihil hac
quæſtione difficilius ſcripſiſſe, eandẽ difficul-
tatem ſtatim in initio comendant doctores tot
ferè, quot ſunt, qui hac de re agunt, & ea deprę
henditur ſatis ex diuerſis, & valdè diſcrepan-
tibus opinionibus, quas ipſi amplexi fuere, alij
enim dari reſtitutionem exiſtimarunt aduer-
ſus præſcriptionem 40. annorum, alij verò nõ
dari, alij, vt Cagnol. in l. qui in alterius, num. 4.
ff. de reg. iur. priorem opinionem adeò veram
exiſtimarunt, vt velint eam nedum procedere
in præſcriptione quadrigenaria, ſed etiam in
centenaria, alij denique, vt Ferd. Vaſq. loco
inferiùs citando, adeò contrariam opinionem
veram cenſuerunt, vt putarint eam procedere
nedum in eã præſcrip. 40. annorum, ſed etiam
in quacunque alia etiam ordinaria, vt ſcilicèt
nunquam detur reſtitutio, vt hæc & alia ex in-
frà dicendis manifeſta fient, & maximè (quod
ſummè dolendum eſt) huius quæſtionis diffi-
cultas oritur ex varietate eorum, qui modò
vnam, modò alteram ſequuti fuerunt opinio-
nem, ac ſententiam, quam cum diligentia no-
tarunt Pinellus in aucten. niſi tricennale à nu.
58. cum mult. ſequent. C. de bon. mater. Dida.
Couar. de præſcrip. 3. par. §. 3. num. 2. Theſau.
deciſ. 134. in prin. & ferè omnes, qui materiam
hanc pertractarunt, & ſignanter, vt vno plures
referam, qui meliùs varietatem hãc detegit, &
clariùs, eſt Feder. Scot. reſpon. 1. li. 4. to. 2. nu. 3.
ſingulariter omnes enumerãs, qui in hoc pec-
cauere, quam variationem pati nõ valens Cra-
ue. poſt eam oſtenſam, in tract. de antiqui. tem-
por. §. materia ſingulari. tandem n. 48. ſic loqui-
tur, *Heu miſeros litigantes; qui in manus inciditis
doctorum, qui leges circumferunt in ambabus (quod
aiunt) manibus, pudet me tanta doctorum varieta-
tis, qui apud vulgus intellectus velocitatem non cõ-
ſiderãtes eris cõſulẽdo rationẽ habuiſſe viſi ſũt potiùs,
quàm veritatis, cur non opinionem vnam, aut alte-
ram electam habuerunt; quam firmiter tenerent, aut
ſi mutatio opinionis melior viſa eſt, cur mutatio-
nis, & varietatis non reddiderunt rationem.* Ad
hæc ſi ad deciſiones egregiorum Senatuum o-
culos conuerterimus, reperiemus proculdu-
bio eãdẽ hãc inter ipſos opinionũ diuerſitatẽ;
41 & aliquando varietatem, vt patet † ex Afflict.
deciſ. 37. & 329. vbi reffert bis fuiſſe in Sena.
Neapol. *deciſum* aduerſus præſcriptionem 30.
vel 40. annorum concedendam fore reſtitu-
tionem in integrum ex capite ignorantiæ, idẽ;
magis in noſtris terminis, dicit ſe *declaraſſe* Io-
ſe. Ludo. deciſ. Lucen. 52. idem quòd contra ig-
norantem nulla currat præſcriptio, etiam per
mille annos, dicit *declaratum* in Rot. luca. Hie-
ro. Mago. deciſ. 77. num. 13. & reffert Borg. Ca-
ual. deciſ. 27. de iudi. in veteri impreſſione nu.
44. in eãdẽ opinionẽ videtur *inclinari* Rot. Bo-
no. apud Beniten. deciſ. 69. & 71. quę in verbis,
& allegationib' ferè omnib' cõcordat cũ præ-
cedenti, & clariùs apud Ceſar. Barz. deci. 101. à
num. 13. dicentem ſignanter num. 14. pro reſti-
tutione in integrũ indubio fore iudicandum,
quæ dicitur fundata eſſe in æquitate, & quòd
præſcriptio iniquũ eſt, & rigoroſum remediũ;
quodq. cõtra eã eſt iudicãdũ ex Turre. & Cra-
ue. quos allegat, eãdẽ opinionẽ *tenuiſſe* Rotam
Roma. reffert Trentaſinq. reſolu. 1. nu. 3. verſ.
videte igitur in 2. lib. var. tit. de reſti. in integ.
Noſter Senatus reſtitutionem fore Eccleſiæ
ex capite ignorantiæ concedendam aduerſus
præſcriptionem, quantũcunq. ſit lõgiſſimi tẽ-
poris, *cenſuit* poſt lapſum quadriẽniũ, & plura
quadriẽnia, cũ illud nõ currat niſi à die ſciẽtiæ,
in cauſa Petri Soler beneficiati in Eccleſia Bar-
cinonæ cõtra vniuerſitatẽ de Guimera ad rela-
tionem Ioannis Sabater egregij tunc Sena-

toris, poſteà Regentis Cancellariã in ſupremo
Aragonum Conſilio die 1. Iunij 1594. actuario
† Benedicto Sacares,& idẽ poſteà *declarauit* ref-
ferente egregio etiã Senatore Hiero. Senjuſt
in cauſa eiuſdẽ Petri Soler cõtra viduã N.Cla-
ris actua.Iaco. Agramũt,ſub die 10. Maij 1609.
reuocando regiã ſententiã in cõtrariũ in cauſa
primitiua cõtra actorem, & in fauorẽ quadra-
genariæ præſcriptionis in aula Regẽtis Cancel.
latam.Et quòd etiã ex alijs cauſis,& rationibus
ſpecialibus priuilegiatis, ſicuti eſt ignorantia,
cõcedatur eccleſię reſtitutio poſt quadrienniũ,
† & plura quadriennia *declarauit* Senatus die 22.
Septẽb.1593.in cauſa Chriſtophori Miquel Ca-
nonici eccleſię Gerũdæ cõtra vniuerſitatẽ villę
Balneolarũ ad relationẽ egre.Sena.Anto. Oli-
ba vertenti,actuario Onophrio Micha. Puig-
ferrer, in qua ſufficientẽ cauſam reſtitutionis
cõcedẽdæ iudicauit Senatꝰ eſſe ꝙ beneficium
remanebat ferè prorsùs indotatum, licèt aliud
quid modicũ ei remaneret,præter id, ꝙ fuerat
præſcriptũ,nõ tñ ſufficiens ad onera ipſius be-
42 neficij.E conuerſo † autẽ pro negatiua opinio-
ne quòd ex capite ignorantiæ nõ cõcedatur re-
ſtitutio aduerſus præſcriptionẽ 40.annorũ,ſed
† quòd imò ipſa currat cõtra ignorãtẽ,dicit *deciſũ*
fuiſſe in Rot.Luca.Ioſeph.Ludo.deciſ.52.n.12.
† iam allega.idẽ etiã reffert *deciſum* poſt maximã
diſcuſſionem in Sena.Pedemon. Theſau.deci.
† 134. *Idem* in Sena. Sabuſia.Anto.Fab.in ſuo C.
lib.2.tit.10.defi. 1. Deniq.difficultas huiꝰ quæ-
ſtionis oritur ex eo quòd videamꝰ, vt dixi,pro
vtraq.parte ſtare egregios viros,qui ſuã deffen-
* dant,cõmunẽ,ac magis comunẽ appellẽt,& ra
tiones tam efficaces tradant vt linceo ſit opus
oculo ad dignoſcendũ quid ſit in hac re tenen-
dum,in quorũ doctorũ relatione,& cõmemo-
ratione nõ exiſtimaui oportere quòd modo
aliquo tẽpus cõſumerem, poſtquam ſuprà re-
lati,& ſignanter Pinel.Rolan. Scot. & Theſau.
in eo ſumma cũ diligẽtia laborauere . Benè er-
go dicebat Burſatꝰ in propoſito articulũ hunc,
propter ſui magnã difficultatẽ, Cęſarea egere
43 deciſione in conſ.160.nu.70.Quæ † difficultas
effecit vt fuerint perplures qui valdè dubita-
uerint quo figerent pedem nõ audentes incli-
nari in vnã,nec in alterã partẽ, dubitauit enim
Rot.Genuen.deci.203.nu.7.dubitauit Senatus
Mantua.auctore Surd.deciſ.4. nu. 5. dubitauit
itẽ Ceuallos nouiſſimè in ſpecul. pract. quæſt.
com.con.com.lib.2.q.48.nu.12. alterã, ſcilicet
negantẽ currere præſcriptionẽ, æquiſſimã vo-
cans,affirmãtẽ verò pro alia parte ſatis iuridicã,
& magis verã,& alij quos reffert Theſau.in al-
legata deciſ.154.nu.3.Hac attenta difficultate,
& grauiſſimorũ virorũ diſſidentibus opinioni-
bus nihil mihi homuncioni ſupereſſe videtur
quod dicã in re,quã ipſi tam exactè,ac tanta cũ
eruditione pertractarunt,niſi velim inutiliter
in traſcribẽdis aliorũ laboribus tẽpos cõterere,
ea propter,quibuſdã tantùm breuiter annota-
tis circa rem hanc, eam alijs acutioris ingenij,
dexterioriſq.doctrinæ, & eruditionis ſpeculã-
dam relinquam.

44 Quod † igitur primò adnotamus eſt,ex his,
qui de hac re egerunt,quos nos viderimus,qui
exactiùs, & perfectiùs,ac ex propoſito materiã
hanc pertractarunt,ſunt Boer. Craneta, Pinel.
Ioſeph.Ludo.& Theſau. in locis ſuprà citatis,
quibꝰ adde Dida.Couar.đ pręſcrip.3.p.§.3.Tira
quel.de vtroq.retractu,fol.210.& 227.in glo.4.
in verbo,*ignorãtes*,n.39.cũ ſequẽt.in parua im-
preſſione,Antho.à Pet.de fideicõ.q.14.à num.
247.cũ ſequẽt.Rolã.à Valle in conſ.68.per tot.
vol.3.Feder.Scot.reſpõ.1.per tot.li. 4. to.2. reſ-
põ.Oddo de reſtitu.in integ.par.2.art.5.& 6.q.
90. Frãciſcꝰ Sarmiẽto ſelectarũ interpræ.lib.2.
c.20.Vaſq.cõtro.Illuſt.li.1.c.75. per tot. & no-
uiſſimè Hiero.đ Ceual.in ſpecu.pract.quęſtio-
nũ cõ.cõt.cõ.li.1.q.48.per tot.& poſt oẽs Alex.
Trẽtaſinq.li.2.var.reſol.tit.de reſtitu. in integ.
reſolu.1.à nu.2.cum ſequent.vbi latiſſimè.

Verùm iſti poſt lõgã diſputationẽ, ac varias
cõſiderationes hinc indè factas ad eliciẽdã ve-
ritatẽ nõ potuerũt in eadẽ opinione cõueni-
re,ſed imò ſciſſi ſunt in duas partes, & diuer-
ſas,ac cõtrarias ſentẽtias, quorũ vnuſquiſq.cu-
rauit,vt meliùs potuit,ſuã fulſire, & argumẽta
45 alteriꝰ diluere.Stant † igitur pro opinione ne-
gãte, quòd nõ detur reſtitutio ex capite igno-
rãtiæ,Dida.Pinel.Theſau. Scot. (qui vltimꝰ ita
cõfidere in ſuæ opinionis certitudine moſtra-
uit vt in fine reſpõſi hęc nõ ſit veritꝰ verba pro
ferre,*qui vult leges ſaluas eſſe,me ſequatur* , quaſi
qui cõtrariã ſequuntur,extra legũ omnimodã
diſpoſitionẽ loqui videãtur)Gayl.pract.obſer.
li.2.obſer.160.n.3.cũ ſequẽt.Sarmien. & Vaſq.
in locis ſuprà citatis. Hi Bal.habẽt, quẽ ſequã-
tur,de more Bartholo cõtrariũ,in l.1.nu.24.C.
qui admiti,cũ pluribꝰ alijs, quos ipſi referunt,
46 Pro opinione † verò affirmatiua,quòd imò re-
ſtitutio detur propter ignorãtiã tã maioribus,
quã minoribꝰ, ſtant Boer.Craue. Oddo,Petra,
Rolan.à Valle, & Ludoui.vbi ſuperiùs, adde
eũdẽ Ludoui.deciſ.etiã lucen.48.n. 23. & Cra-
ue.in cõſi.201.nu.34. Trentaſinq.d.reſolu. 1. n.
3.ver.videre igit. dñi &c. vbi dicit ꝙ ſẽper ipſe
cõcurreret ꝓ affirmatiua,& nõ auderet recede-
re à ſententia ſacri Senatus Neapoli. & Rot.
Rom.additq. poſtea quòd dinumerando om-
* nes doctores apparet hanc eſſe magis commu-
nem opinionem,& veriorem in puncto iuris,
adde etiam Cæſ.Vrſil.in addi. ad Afflic. deciſ.
37.num.2.dicentem quòd ſibi(& ita credit om
nibus Chriſti fidelibus , quibus eſt ſpes ſalutis
æternæ,quibus etiam Eccleſia quotidiè conci-

nit,

nit,& admonet ne propter temporalia amittamus æterna,cum prætereat figura huius mundi,& cum in cælo ſint prœmia,& coronę)omiſſis alijs , quæ dici poſſent,ſemper hęc opinio placuit,& placet,dari reſtitutionem ex capite ignorantię,& quandocunque claruerit veritas quòd mea res ſit,aduerſus præſcriptionem etiam 100.annorum,cum ſit ſcriptum, non dimititur peccatum,niſi reſtituatur ablatum ; & quia impijſſimum eſt refugium allegare præſcriptionem &c.hæc Vrſil. Et ſi primæ ſentẽtiæ aſſertores glorientur quòd Bal.habeant,quem imitentur, nonminùs etiam de eodem gloriari poſſunt hi, qui hanc ſequuntur , clarè enim eam tenet Baldus ſententiam in l.falſam num. 3.C.ſi ex fal.inſtru.cum multis alijs , quos ſuprà relati doctores refferunt : quod autem de Bar.dicit Igne.in l.4.§.ſi conditione num. 126. ff.ad Syllania.quòd hanc opinionem tennerit in l.1.§.ſi quis propter ff.de itin.actuque priua. non videtur verum,quia ibi tantùm loquitur de præſcriptione longi temporis 10. 20. vel 30. annorum,vt ex eo apparet,& adnotat Pinel.in ſæpè allega.authen.niſi tricennale num.58.circa medium,& Scot.in allega.reſpon.1.num. 2. Verùm licèt id verum ſit,ratio tamen illius generalis videtur æquè præſcriptionem 40.ſicuti 30. annorum complectens, vt ex multis quos refferr,adnotauit Petra vbi ſuprà num. 248. & Crane.etiam vbi ſuprà §. materia ſingularitatis nu.55.

Pro vnaquaque ex his opinionib' ſunt fortiſſimę rationes, quibus earum aſſertores eas reſpectiuè munire conati ſunt , quarum nos aliquas,quæ magis vrgere viſæ ſunt, refferem', reliquas apud doctores ſuprà citatos latiùs videndas relinquẽtes : Imprimis igitur pro priori opinione,& in illius confirmationem arguitur de l.fin.C.de præſcrip. long. tempor. quatenus

47 † diſponit apertiſſimis verbis in pręſcriptione nullam fore habendam rationem ignorantię , nec aliquam differẽtiam faciendam inter ſcientiam,& ignorantiam ibi, *nulla ſcientia, vel ignorãtia expectanda,ne altera dubitationis inextricabilis oriatur occaſio*, ad idem allegatur tex. in auth.malæfidei,eodem tit. cũ ſimilibus, hac ratione vtitur Theſau. in allega. deciſ. 134. num.11.& reliqui doctores , qui hanc tenent, opinionem.

48 Circa † quod ego illud à Senatu Pedemontano,& reliquis doctoribus exquirerem quomodo in confirmationem huius opinionis ea iura adduxerint qui ſecurè conſtituerant aduerſus præſcriptionem 30.annorum dari reſtitutionem ex capite ignorantiæ, vti apparet ex traditis per Theſau.in deciſ.133.non aduertentes dicta iura loqui in præſcriptione longi temporis 10.vel 20.annorum,& ſic æqua lance debere ex eis inferri tam præſcriptionem 30. quã etiam 40. annorum currere ignoranti , vnde aut concedant mihi neceſſe eſt quòd pręſcriptio 30.annorum currat etiam ignoranti vigore eorum iurium , aut non eſt quòd contra opinionem tenentium ignoranti nõ currere pręſcriptionem 40.annorum,de eis opponatur.

Idem dico de tex.in l.fin.C. ſiquis ignorans rem minoris,de quo opponit Theſau.in alleg. deciſ.134.num.12.dicens ſe non videre quomodo dominus à Petra,qui conatus fuerat reſpondere tex.apertiſſimo in l.fin.C.de præſcrip.lõg. temp.volens non excludi per illius verba reſtitutionem in integrum,poterit huic reſpondere,qui de ignorantia , & reſtitutione loquitur: dico(inquam)quòd ille tex. loquitur in præſcriptione longi temporis , & ſic non eſt quòd Theſau. de eo opponat aduerſus opinionem, quæ tenet quadrigenariam præſcriptionem non tantam præbere ſecuritatem,quin contra eam poſſit peti in integrum reſtitutio,niſi velit à ſecurè per ipſum, & ſuum Senatum in præcedenti deciſ.133.conſtituta opinione, quòd detur reſtitutio aduerſus pręſcriptionẽ 30. annorum,recedere, & ſi alia exquiratur reſponſio per Theſau. licèt ipſe exiſtimet non poſſe per Petram dari,nihilominùs ego, quamuis Petra non ſim, nec cum eius eruditione modo aliquo comparandus , dico quòd ſi vrgentiora, hæc Theſau. & aliorum opinio non haberet fundamenta,quibus muniretur, non arbitror fore plures qui eam ſequerentur : poſſet enim forſan ei textui ſatis commoda aſſignari reſpõſio ex trad.per Nat.in conſ.162.num. 31. & 32. Meno.de recup.poſſeſſio.reme.15.num.185.& per Octauia.Simoncel.de decret.lib.3.tit.9.nu. 37.cum ſequẽt.ſed de his ſatis, nec enim tenemur omnes in omnibus ſuis cogitationibus ſatisfactos dimitere.

Idem etiam dico de tex.in l. vni.C. de vſucap.transfor.quem in huius opinionis confirmationem adducit Pinel. in allega. auct. niſi tricennale num.59. in 5. oppoſitione, & Mencha.in allega.cap.75.contro.illuſt.num. 4. in 6. oppo. ibi , *nullus ad eam reſeruabatur regreſſus*, iunctis illis verbis,*neſcientibus dominis*, idem(inquam)dico de eo tex. quòd loquatur tam de præſcriptione longi temporis,quàm etiam longiſsimi, vti ex ſe ipſo apparet. Et finaliter idem etiam dico de tex.in c.vigilanti, extra de præſcrip.in quo videtur Rom.Pont. pręſcriptionẽ admitere aduerſus ignorantes, & de quo opponit Pinel. vbi ſuprà in 7. oppo. nouam eam dicens,loquitur enim tam in ordinaria , quàm in longiſsima pręſcriptione.

49 Secundum † fundamentum huius opinionis deducunt doctores ex l. omnes , in fine, C. de præſcrip.30. anno. quatenus ibi ſtatuit Im-

petatot huiuſmodi, d qua loquimur, quadrigẽ-
nariam præſcriptinnem pleniſſimam præbero
ſecuritatem, quod non videretur verum futu-
tum ſi poſſet aduerſus eam peti in integrum
reſtirntio ex capite ignorantię, ad not. per glo.
notabilem in l. ait prætor §. permititur, verbo
imputandum de minor. idem ferè probat l. ſicut
C. eo. tit. verſi. *ex quo competere iure ceperunt*, &
verſi. fin. Dictam l. omnes triplieiter iudncit
Trentaſinq. vbi ſuprà nu. 2. ad hác probandam
opinionem, vt apud eum iuſtum eſt quòd vi-
deas.

50 Tertium † deſumitur argumentum ex l. fin.
C. de fund. patrimo. lib. 11. quatenus habet per
præſcriptionem 40. annorum adeò quem fie-
ri ſecurum vt nullam penitùs ſuper dominio
rei præſcriptæ actionem, vel moleſtiam, aut
quamlibet inquietudinem formidare debeat,
ad idem facit tex. in cap. ad aures, de pręſcrip.
vbi qnadrigenalis præſcriptio omnem pror-
ſus actionem excludere dicitur.

51 Quartum † deducũt doctores argumentum
ab abſurdo vitando, cum enim regulariter ig-
norantia in omnibus actibus præſumatur, iux-
ta vulgares noſtri iuris regnlas, habeatq. qui eã
allegat intentionem fundatam, qua de re latè
per Rolan. à Valle in allga. conſ. 68. nu. 10. vol.
3. inania certè viderentur iura noſtra, quæ in
præſcriptione tantam ſecuritatem promiſe-
runt, quæque de ea loquuta fuerunt, ſi ex ip-
ſius ignorantiæ ſola allegatione ei⁹ vires pro-
ſterrerentur.

52 Ex eadem † hac ratione manat & quin-
tum huius opinionis fundamentum, ſequere-
tur enim ex contraria & illud vtilitati publi-
cę non parùm aduerſans abſurdum, propter
quod euitandum introducta eſt præſcriptio
iuxta I.C. reſponſum in l. 1. de vſucap. & Dida.
doctrinam in relect. reg. poſſeſſor de reg. iur. in
6. in §. vni. 2. par. uum. 5. quòd dominia rerum
diu, & ferè ſemper in incerto eſſent, incertuſq.
poſſeſſor an res, quam fortè ab alio emit,
ſna ſit, nec ne, vndè & curam illius abijceret,
eamque perire ſineret veritus ne qñ verus do-
minus eam ſibi auferret, & tandem nunquàm
foret litium finis, vt patet ad vnguem.

53 Sextum in † eo fundatur argumentũ quòd
licèt de iure reſtitutionem videamus dari ab-
ſenti, vel iuſtè impedito, nunquam tamen le-
gimus de ignorante fieri mentionem, vti appa-
ret ex l. 1. cum ſeqnent. ex quib. cau. maior.

Hæc ſunt fortiora argumẽta, quibus mouẽ-
tur doctores ad hanc ſequendam opinionem,
reliqua vſque ad vndecim vide apud Pinel. vbi
ſuprà nu. 59. & apud Vaſq. loco iam allega. in
cap. 75. contro. illuſt. vſque ad viginti tria, qui
tamen ex vno ex adductis à nobis plura facit,
prout penes ipſum eſt facile videre.

Vertamus folium, & videamus num nam
pro contraria opinione, quòd imò detur reſti-
tutio aduerſus etiam præſcriptionem quadra-
genariam, adſint argumenta, quibus ea fulcia-
tur, certè plura ſunt, nec forſan debiliora his,
quæ ſuprà pro altera adduximus opinione, ea
audiamus.

54 Eſt igitur † primum argumentum, quoniã
qui præſcriptionis exceptionem obijcit ini-
quiſſimo vtitur præſidio, ac rigoroſa exceptio-
ne contraria iuri, & æquitati naturali, glo. in l. 1.
ff. de negoſ. geſt. ac proindè qui ſe tempore
deffendit circũductione vti videtur, §. nolu-
mus in aucten. de his, qui ingred. ad appel. vn-
55 dè fit † quòd in dubio fieri debeat interpræta-
tio vt ſit locus reſtitutioni contra præſcriptio-
nem, pluribus rationem hanc extendit, & com
probat Rolan. à Valle in ſæpè allega. conſ. 79.
num. 11. cum ſequent. vol. 3. Pet. de fideicom.
q. 14. numer. a 59. & ſequent. Craue. vbi ſuprà
nu. 611.

56 Secunda ratio † huius opinionis deſumitur
à ſimili, ſicut enim res iudicata reſcinditur ex
nouis inſtrumentis ex clauſula generali, & pe-
tita reſtitutione ex capite ignorantiæ, vt tra-
dunt doctores in l. Imperatores ff. de re iud.
* vbi Iaſ. & Alex. dicũt communem, etiamſi ad-
ſint tres ſententię conformes, vt probat Ioan.
Garçia de nobi. glo. 6. §. 2. nu. 5. qua de re vide
latiſſimè Oddo d reſtitu. in integ. q. 73. 74. & 75.
cum ſequent. idem dici debet de præſcriptio-
ne 40 annorum quòd aduerſus eam comple-
tam detur reſtitutio in integrum ex capite ig-
norantiæ, cum non debeat, nec poſſit plus ope
rari, quàm ſententia in rem iudicatam tranſa-
cta: hanc rationem vt nouam tradit Ceuallos
in d. lib. pract. quęſtionum com. cont. com. lib.
1. q. 48. nu. 11.

Tertia ratio huius opinionis deſumitur ab
alio ſimili, ſicut enim ſuccurritur abſẽti per re-
ſtitutionem in integrum aduerſus præſcriptio-
nem, l. 1. ex quib. cau. maior. idem etiam debet
57 dici de ignorante, quia † abſens, & ignorans
æquiparantur, l. vni. C. de vſucap. transfor. &
ſic eadem ſuadet ęquitas qnòd ſuccurratur ig-
noranti, quę patitur quòd abſenti. Per hanc ra-
tionem tolli multa fundamenta contrariæ opi
nionis dicit Oddo de reſti. in integ. parte. 1.
q. 8. art. 9. numer. 45. verſ. ſecundo qui. Ve-
58 rùm † hæc argumẽtatio parũ, meo iuditio, vr-
get quia abſentib⁹ tãtũ reperim⁹ dari reſtitutio
nẽ aduerſ⁹ præſcriptionẽ ordinariã 10. 20. & 30.
annorum l. vni. C. de vſucap. tranfor. non
aduerſus quadrigenariam, niſi velis alio modo
hac argumẽtatione vti, quemadmodum tem-
pus legitimæ abſentię excipitur in maiorum
reſtitutionibus, ex l. fin. C. de tempo. in integ.
reſtitu. poſtu. ita etiam in eiſdem tempus igno-

tantiæ

rantiæ,cum in iure æquiparentur abſentia, &
ignorantia.
59 Quartò † arguit Ceuallos vbi ſuperiùs nu.
4.de l.ſi partem §.1.iunc.glo.verbn,non vtēdo
ff.qnemad.ſeruit.amit.vbi ſi neſcīn ſeruiturem
mihi legatam,& ita ea non vtnr,non currit cō-
tra me præſcriptio, & datur reſtitutio , quod
quidem argumentum tantò magis hanc pro-
bat npininnè ſi cōſideraucrimus eum tex. lo-
qui de ſeruitute diſcontinua volentem quòd
ea non amitatur per nō vſum,nec preſcribatur
cnntra ignorantem etiamſi per cōſtitutū tem-
pus ad amitendam ſeruitutem ea non vtatur:
60 cnnſtitutum † autem tempus ad amitendam
ſeruitutem diſcontinuam, & eam præſcriben-
dam,ſecūdum communiorem opininnem,eſt
tempus immemoriabile,& de cuius initio nnn
exiſtat hnminū memoria, l: hoc iure §. ductus
aquę ff. de aqua quot. & æſti. l. foramen ff.de
ſeruit.ruſt.pręd.cum ſimil.Guid.Pap.deciſ.573.
vbi dicit ita fuiſſe in camera conſilij *declaratum*
de anno 1461.Fran.Mar.deci.591.idque proce-
dere ex regulis claris docet Vincen. de Fran.
deciſ.183.nu.13.Antho.Gom.var.reſol.to.2.cap.
15.num.28.
Quintum fundamentum deſumitur ex illa
opinione,quam communiter tenent doctores
in pręſcriptionibus 10.20.vel. 30. annnrum,vt
aduerſus eas ex capite ignorantię detur maiori
reſtitutio,indè enim ſequitur quòd nunquam
erit locus præſcriptioni 40. annorum in igno-
rante,quia poſt lapſum 30.annorū intrat tēpus
61 petendę reſtitutionis in integrum,quod † qui-
dem cum ſit vtile,& non currat ignnranti,ma-
nifeſtè appatet quòd impedit curſum 40.anno
rum contra ignorantem:hoc argumētum ine-
uitabile videri in pūcto iuris dicit Pet. in alleg.
q.14.nn.277.& per illud dari intelligi impoſſi-
bile eſſe quòd cū effectu ignorāti currat præſ-
criptio quadrigenaria,pluribus ſe extēdit Pet.
omninò videndus,æneum eſſe idem argumē-
tum,& aggeribus taurinis efficacius dicit Cra-
ue.d.§.materia ſingularitatis num.57. dicens ſe
velle quòd aliquis bis, ter , quaterve ſubtilis
reſponderet ad illud:ſed nō deffuerunt qui id
muneris ſuſciperēt,Scot.in alleg.reſpon. 1.lib.
4.to.2.num.39.& Theſau.d.deciſ.134.nu.15.an
ſufficienter,alterius eſto inditium : ego autem
in illius confirmationē addo quod docet Me-
62 noch.de preſump. lib. 1.q.71.nu.1. ęquè † ma-
ioribus,atq́. minoribus petētibus ex iuſta cau-
ſa reſtitutionē in integrum dari quadrienniū,
ex l.fin.C.de rēp. in integ.reſti.poſtu.quod de-
bet eſſe vtile,& non cōtinuum ex ſupra dictis,
& ſic non poteſt currere ignoranti.
63 Sextum † deſumitur argumētū ab abſurdo
vitando,ſi enim præſcriptio curreret ignorāti,
nec daretur ei reſtitutio,ſequeretur quòd quis
puniretur,& iure ſuo priuaretur ſine cauſa , &
ſine aliqua ſui culpa,cum ignoranti negligen-
tia,aut culpa imputari non valeat, l. argentum
ff.commnd.cap.2.& cap.quia diuerſitatem, de
conceſ.præben. contra cap. cognoſcentes, de
conſtitu.cap.ſatis peruerſum 56.diſtinct.
64 Septimū † eſt argumētū , quia qui neſcit di-
citur non valere agere,not.eſt l.annus ff.de ca-
lumpnia.Bar.& dd.in l. genero,de his qui not.
infam.& ideò annus,de quo in d.l.annus,nun-
quam currit niſi à die ſcientię , vt ibi apertiſſi-
65 mis verbis dicit I. C. & hnc † quidem argu-
mentum vires aliàs ſumit ab illo nntiſsimn iu-
ris principio, quo docemur non valenti agere
nullam currere præſcriptionem , ex l. 1. ad fin.
de anna.excep.& aucten. niſi tricennale C. de
bon.mater.vbi plenè Pinellus à num. 42. cum
ſequent.l.cum notiſsimi §. quamobrem , & §.
illud C.de præſcrip.30.vel 40.annn.qund pro
cedit tam in non valentibus agere propter im-
pedimentum iuris,quàm etiam in non valen-
tibus agere propter facti inpedimentum , prou
ti pulchrè vbi ſuprà declarat Pinel. & Surd. de-
66 ciſ.151.num.4.& deciſ.236.num. 14. ignnrantia
autem impedimentum dicitur facti ex d.l.an-
nus,& docet Rolan. in ſæpè allega. conſi. 68.
num.27. Nec eſt quòd dicatur ea iura loqui
de præſcriptione ordinaria 10.an.vel 30. anno
rum,non de præſcriptione longiſsimi tempo-
ris,nam imò contrarium eſt verū , verba enim
allegatæ l.1.de anna.excep. ibi,*nullam tempora-
lem exceptionem opponi*, omnem omninò com-
præhendunt præſcriptionis ſpeciem , tam lōgi,
67 quàm lnngiſsimi temporis, quia † vniuerſalis
negatiua,*nullus*, vniuerſaliter negationem ſig-
nificat,ac vniuerſaliter,ac ſine aliqua exceptio
ne operatur, glo.in c.nemo poteſt j.ver.*obſerua-
ri*, circa principium, de reg. iur. in 6. Bar. in l.
nullum C.ex quib.cau.infam. irro. Tiraq.in l.ſi
vnquam,ver.reuertatur,nu.77.facit in argumē
tum tex.in l.nulla iuris ratio ff. de leg. cum ſi-
mil.latè rem hanc probat Quintil. Mandoſi.
glo.facultа.§.ſanè,ver.*nullū* , & Octauia. Vul-
pel.in tract.de prępo.aduer.& coniunct. ſigni-
fi.verbo,*nullatenus*,& ver. *nunquam* , & clariùs
quòd ea iuris diſpoſitio , quę ſtatuit non va-
lenti agere non currere pręſcriptinnem , in-
telligatur etiam in pręſcriptinne 40. annnrum
probat tex.ſine aliquo circūloquin , vel ſuffra-
gio, in allega.l.cum notiſſimi §. quamobrem,
& §.illud,de præſcrip.30.vel 40. anno. vbi de
ea præſcriptione loquitur Imperator , & quòd
etiam procedat , & locum habeat ſupradicta
iuris diſpoſitio in centenaria præſcriptione ,
& ea , de cuius initio non eſt hominum me-
moria, tenet Gab. in conſi. 163. numer. 16. &
17. relatus per Peregrin. qui id pleniſſimè
comprobat,in tract.de fideicom.art.41. nu.17.

&c licèt in præſcriptione immemoriabili ab his
recedant Moli. (qui tamen in quadragenaria
nobiſcum conuenit) in tract. de primo. Hiſ-
pan. lib. 4. cap. 10. & Decia. in conſi. 24. nu. 108.
cum ſequent. vol. 1. nihilominùs dicit Peregri.
† contra illud conſilium fuiſſe in Rot. Rom. *de-
claratum*, & ſe aliàs in facti contingentia contra
† illud *obtinuiſſe*.

68 Hæc † ſunt (humaniſſime lector) vrgentiora
argumenta, quæ pro vtraque ex his opinioni-
bus faciūt, reliqua enim, quæ à doctorib⁹ pro-
ponuntur, aut non faciunt ad rem, quia in
pręſcriptione 40. annorū, de qua agimus, non
concludunt, aut certè parùm mouent (mihi
crede, qui cum diligentia examinaui) vt vna ex
his opinionibus omiſſa, alteram amplectamur:
quę quidem argumenta ſi cum ſtudio perlege-
ris, ac eorum vires, ac robur introſpexeris, du-
bium te (non dubito) adeò reddēt vt facili ne-
gocio, pauloque momento huc illuc impella-
ris, & tunc magis ſi doctores videris, qui quæ-
ſtionem hanc pertractarunt, & ſignanter eos,
qui ſuprà fuerunt à nobis relati: ita enim quili-
bet ex ipſis conatus eſt contrarię opinionis ar-
gumenta diluere, vt magnam confuſionē pa-
rere viſi ſint ijs, qui veritatem aſſequi deſide-
rant, quis enim prima fronte nō diceret quòd
illud de pleniſſima ſecuritate habēda ex præſ-
criptione 40. annorum, quod ſuperiùs tradidi
mus, illud de nullo dando regreſſu ad res hac
præſcriptione amiſſas recuperandas, illud de
nulla formidāda actione, moleſtia, vel inquie-
tudine ſuper dominio rei præſcriptæ per 40.
annos, illud de excluſione cuiuſuis actionis per
præſcriptionem 40. annorum, & reliqua hu-
ius generis: quis (inquam) eſt qui nō exiſtima-
ret hæc argumenta prioris opinionis ineuita-
bilia prorſus eſſe, ac indiſſolubilia? Verùm tāta
facilitate ab alterius opinionis aſſeclis diſſolui
ſibi ipſis videtur, vt nihil penitùs vrgere arbi-
69 trentur. Dicunt † enim quòd per ea verba ge-
neralia non cenſetur ſublatum remedium reſ-
titutionis in integrum, iux. glo. in cap. coram
fęlicis, de reſtitu. in integ. Cancer. de offi. Iudi.
tab. c. 12. num. 30. in 3. par. var. latè proſequitur
Rolan. in allega. conſ. 68. nu. 18. & Petr. d. q. 14.
n. 263. & Craue. cōſ. 201. n. 35. cū reliquis, qui hāc
70 opinionem tenuerunt, non † ſecus atqui vide-
mus quòd licèt ſoluens minori cum auctorita-
te Iudicis, & curatoris, dicatur cōſequi pleniſ-
ſimam ſecuritatem, l. ſancimus C. de adminiſt.
tutor. §. nunc admonendi, inſt. quib. aliena. li-
cet, vel non, qua de re agit plenè Cald. à Perey.
in l. ſi curatorem habens, ver. *læſis* à num. 59. cū
71 ſequent. non † tamen propterea ei omninò
denegatur reſtitutio: quid enim ſi ex falſa aſſer-
tione, & cauſa ei ſoluatur conſumpturo? certè
non videtur quòd ſoluens, vel cum eo contra-
hens tutus ſit quominùs ſuccurratur minori
beneficio reſtitutionis in integrum, Pet. vbi ſu-
prà num. 267. faciunt quæ tradit Simoncel. de
decret. lib. 3. tit. 7. num. 3. Rolan. in allega. conſi.
68. nu. 28. vol. 3. cum alijs huius opinionis: repli-
cant contra hæc Pinel. & Scot. in locis citatis,
quos per te ipſum videas, latè Trentaſinq. d. re-
ſolu. 1. de reſti. in integ. nu. 2. ver. ſ. his legibus.

72 Ad illud † quòd dominia forent ſemper in-
certa ſi ex capite ignorantię reſtitutio conce-
deretur ex eo quòd ſemper ignorantia præſu-
matur, & ſic publica vtilitas læderetur, quę ad
hæc vitanda pręſcriptionem introduxit, reſpō-
det Pet. nu. 271. quòd imò ſemper erunt certa,
quia qui ſemel dominus, ſemper erit dominus,
ſi reſtitutio concedatur.

Argumētum vltimum dictæ prioris opinio-
nis ſatis remanere videtur deſtructum ex his,
quæ pro ſecunda ſunt tradita.

Ex his, quis eſt, qui non arbitraretur veriorē
eſſe ſecundam opinionē, verùm expectet eius
fundamentorū diſſolutionem, & videbit quā-
ta ſit in his difficultas. Ad illud de iniquiſſimo
præſidio ipſi⁹ pręſcriptionis, & quòd qui pręſ-
criptione vtitur, circumuentione vti videatur,
& quòd propterea in dubio contra præſcrip-
tionem pro reſtitutione eſt iudicandum, reſ-
pondent pluribus Pinel. in allega. auct. niſi tri-
cennale à num. 39. ver. ſed quamuis vſucapio
vſque ad num. 42. & Scot. d. reſpon. 1. nume. 46.
73 tandem reſoluentes † quòd iudices æquitatis
debent habere rationem pręſcriptionis. Aliter
ſoluit Alex. Rauden. lib. 1. reſpon. 17. par. 2. illius
74 conſilij num. 25. dicens † id intelligi debere de
præſcriptione 30. annorum.

75 Ad illud, † quod dicebatur ſequi, ni reſtitu-
tio concederetur, quòd ſcilicet indè eueniret
quem ſine culpa priuari iure ſuo ex quo igno-
ranti culpa non poteſt imputari, reſpondet
Scot. num. 45. quòd licèt priuetur ignorans ſuo
iure ſine culpa, non tamen ſine cauſa, quod nō
eſt abſurdum, c. ſine culpa, de reg. iur. lib. 6. cau
ſa autem eſt publica vtilitas.

76 Ad illud, † quod de vtilitate quadriennij
dicebamus in 5. fundamento, quod Craue. di-
cebat eſſe æneum, & aggeribus tantinis effica-
cius argumentum, quodque dicebat Petra eſſe
ineuitabile, reſpondent Scot. num. 39. & The-
ſau. allega. deciſ. 134. nu. 13. tandem cōcludētes
per illam l. fin. C. de temp. in integ. reſti. poſtu.
ſublatam fuiſſe vtilitatem quadriennij, & ita
loco anni vtilis continuum quadriēnium fuiſ-
ſe conceſſum, & per hæc, & alia, quæ tradunt, di-
cunt remanere euacuatum, & cereū effectū ar-
gumentum, quod æneum appellabat Craue.

Reliquis argumentis poſterioris opinionis
non reſponderunt ex profeſſo licèt aliquid de
eorum materia dixerint doctores, qui priorem
ſequun-

Digitized by Google

ſequuntur,non tamen propterea tanti facienda ſunt quaſi non poſſint ſine magna difficultate ſubuerti,vel ſaltem dubia reddi, ac imprimis quoad argumenta à ſimili deducta illud,
77 annotare libuit,huiuſmodi † à ſimili argumétandi genus fragile admodum eſſe,ac ferè ſemper vno (vt aiunt) aut altero pede claudicare, niſi concurrant quę pluribus docet Nicholaus Euerat.in ſua topi.lega.loc. à ſimi.à n.1.ad n. 7.
78 quod prę ſertim indè ſit quòd † nullum ſimile dicatur idé eſſe,vul.l.quod Nerua, ff. depoſiti,
79 ac proindè † niſi probetur ſimilitudo in eo , in quo fit comparatio,non procedit is argumentandi modus,pluribus exéplis id illuſtrat Euerar.vbi ſuperiùs nu. 7. à nobis iure optimo hic omiſſis,vt ad alia vtilia dicenda fiat locus , imò
80 † nunquam procedit data aliqua diſſimilitudine inter res ſimiles , vt dicebat ex Specula. Afflict.deciſ.350.nu.11.etiamſi ſit parua, Alex. Rauden.de anal.in apendi.5.par.nu.11.

Vt autem ſingularitèr oſtendamus ea argumenta poſſe ſaltem controuerti ſi non omnino tolli , dicimus † quoad illud de reciſione ſententiæ ex nouis inſtrumentis nouiter repertis,non verſari eo in caſu rationem publicæ vtilitatis , quæ in præſcriptionibus conſideratur, ne dominia ſint ſemper in incerto,ac ſit tandé aliquando litium finis,vndè cum non ſit identitas rationis in vtroque caſu , propter quam maximè fit locus huic à ſimili argumentandi modo,indè conſequitur parùm obſtare illud fundamentum.

Ad illud, quod de æquiparatione ignorantis cum abſente dicebamus ſatis arbitror reſponſum, ac ſatisfactú ex his,quę ibi dicta ſunt.

82 Supereſt † illud,quod de l. ſi partem §.1.ff. quemad.ſerui.amit. deſumebatur, diſoluam⁹, dicimus igitur quod nó parùm ſit de Ceuallos, qui illud adducit,mirandum,quòd non aduertens ad diſpoſitioné illius tex.dixerit id, quod de directo repugnat eidem,is enim vult quòd per illum tex.probetur nó currere præſcriptioné ſeruitutis viæ mihi legatæ ſi ignorans legatú ea vſus nó fuerim per tempus ad amitendá ſeruitutem conſtitutum,quod autem imò amitatur eo caſu ſeruit⁹,probat clarè ille tex.Idem quod Ceuallos,circa eum tex. crediderat antea Feder. Scot. in alleg.reſpo. 1. lib.4.to.2.nu. 15.Benè verum eſt quòd ibi glo. ver.*non vtendo,* quam non allegat Ceuallos, dicit dari nihilominùs reſtitutioné,ad quod allegat l.& Attillicinus ff.de ſeruit. ruſt. præd. verùm reperi reſpondere dupplicitèr Scotum vbi ſuperiùs,aut quòd diuerſa ſit ratio diſpoſitionis d.l. & Attilicinus,quia ibi fuit impedimentum ſiccitatis fontis,& ſic irremediabi le per hominem , non autem impedimentum ignorantię, & ſic concordat cum l.1.§.ſi quis auté ff.de itin. actuque priua. vbi fuit impedimentum inundationis, & irremediabile per humanam opem, nó impedimentum ignorantiæ remediabile per humanam diligentiam , vel etiam quòd ea iura non loquantur de tempore longiſſimo , licèt enim illud requiratur in pręſcribenda ſeruitu-
83 te,vt in dicto contrario dictú fuit,ad eam † tamen amitendam longè breuius tempus ſufficit,vtpotè biennium,vel quadriennium,quod lex appellat dupplicatum tempus, vt probat vbi ſuprà Scot.& in conſ.23.lib.1.to.1. nec tunc erat cognita longiſſima præſcriptio , vt docet Pinel.in d.auct.niſi tricennale num.3.& 58.

84 Ad vltimum , † quod de ignorante dicebamus non videri poſſe agere,& ſic nó poſſe cótra eum vllam,quamuis longiſſimam, currere pręſcriptionem,fateor vrgentiſſimam eſſe argumentationem,& tantò vrgentiorem quátò magis eius vis cóſiderabitur,verùm non deerit ijs,qui contrariam tenent opinionem,vndè ab ea ſe expediát,vnus ſe nobis offert Feder.Scot. in allega.conſ.1.lib.4.tom.2.num.44. vbi pro reſponſione ad iſtud argumentum lectorem remitit ad tradita per Pinel. in ſæpè alleg. auct. niſi tricennale à num.39.ad nu.42. vbi (inquit) examinat Pinel.cauſas vſucapionis,& pręſcriptionum , & oſtendit iuſtiſſimè particularibus etiam ignorantibus auferri res ſuas per lapſum temporis,vt vniuerſalitèr poſſeſſoribus conſulatur,& dominia ſint certa:Verùm ego exquireré ab Scot.& Pinel.cauſam quare in alijs impeditis impedimento iuris , vel facti hanc publicam præſcriptionis , & vſucapionis cauſam non conſiderarunt legumlatores , ſed imò , vt ſuprà vidimus,ſtatuerunt ea non obſtáte nullum impedito currere tempus , contra ignorántem autem , qui verè impeditus dicitur impedimento facti,ex allega.l.annus,ff.de calump. voluerint currere huiuſmodi tempus?certè nó video quomodo poſſint ignorantem deterioris facere conditionis , quàm alios impeditos, ſtantibus maximè expreſſis verbis d. l. annus, quæ vult ignoranti,vt iuſtè impedito, ac agere non valenti,nó currere tempus: Cogita igitur, & vide num nam aliud tibi occurrat,quo meliùs his reſpondas.

Hæc ſunt,quæ difficiliorem hanc reddunt iuris quæſtioné,quæ non fuerunt à nobis adducta quaſi exiſtimemus adeò fuiſſe per has reſponſiones vtriuſque partis argumentorum vires proſtitutas , vt nihil loci relinqueretur alijs,aliud circa ea ſpeculandi,ſed imò & vt rei difficultas appareret,& occaſionem huius noſtrę facultatis profeſſoribus acutioris ingenij, & eruditionis prę beremus ſuam dexteritaté, & ingenij aciem oſtendendi . Reſtat nunc vt nos inter tantas doctorum varietates , contrarias opiniones , contrarios intellectus,

 & ſen-

& ſenſus,ac deniq. inter tot difficultates, no-
ſtram in his aperiamus ſententiam, noſtrum
que, qualecunq.ſit, proferamus iudicium.
85 Ego † igitur Eccleſiam,& minores,nec non
& omnes,qui minorum beneficio gaudent ab
ipſis maioribus ſecerno,ac diuido, vt prioribꝰ
intrepidè exiſtimem, abſque vlla difficultate,
ſi adſit læſio, ex capite ignorantiæ aduerſus
præſcriptionem longiſſimi temporis dari reſti-
tutionem: hanc diſtinctionem fecerunt glo.
Bar.& doctores in aucten.quas actiones C. de
ſacroſan.Eccleſ.Dida.de præſcrip.par.3.§. 5.nu.
4.& plures alij,vt dicit Pinel.in aucten.niſi tri-
cennale num.58.C.de bon.mat.infinitos penè
ad id commemorat Sfor. Oddus de reſtitu. in
integ. par.2.q.90.art. 3. cuius allegatione con-
tentus alios ſilebo,ne actum agere videar. Et
86 certè † vt hęc opinio amplecti debeat hoc vnū
mihi ſufficere viſum eſt quòd ſit res dubia
hæc,quam tractamus, an ſit danda reſtitutio
aduerſus præſcriptionem,nec ne,& quòd plu-
res grauiſsimi doctores vnam, alij verò aliam
partem ſine ſcrupulo ſequuti ſint, indè enim
exiſtimo efficiendum quòd quis in fauorem
eccleſię,& minorum,aliàs de iure in ferè om-
nibus rebus,præter alios,priuilegiatorum, in-
clinerut in hanc opinionem,per ea, quæ egre-
giè docent Beniten.deciſ.19.num.2.& Ioſeph.
Ludoui.deciſ.lucenſi 3. nu.59.& 60. quòd in
dubio,& in conflictu opinionum iudicandum
ſit pro eccleſia,vel eo maximè cum in his pro-
priè inculpabiles exiſtāt, ex quo bona ipſorum
per alios reguntur,& adminiſtrantur,qui nihil
minùs ſere ſemper curant,quàm eorum com-
modum,& vtilitatem.Pulchra eſt ad hoc pro-
† poſitum *deciſio* Senatus,de qua ſuprà memini-
mus, ad relationem Ioannis Sabater egregij
olim eiuſdem Senatoris,& poſteà in ſupremo
regni Aragonum conſilio Regentis in cauſa
Petri Soler beneficiati in eccleſia Barcinonæ
contra vniuerſitatem de Guimara die 1. Iunij
1594.actua.Benedic.Sacares, facta, cuius hæc
ſunt notanda verba, *Attento etiam quòd ad ex-
cludendam præſcriptionem eſt magna conſideratio-
nis mutatio beneficiatorum,ex qua ſequitur tempo-
rum,& iurium dicti beneficij ignorantia, ob quam
ignorantiam datur in integrum reſtitutio beneficio,
& illius beneficiato,cum quadrennium ad petendū
in integrum reſtitutionem aduerſus præſcriptionem
ſit vtile,& non currat niſi à die ſcientiæ.* Elegans,&
ſummè notādus eſt tex.in c.1.de reſti.in integ.
in 6.ibi, *ſi quadriennij ſpacium poſt ſit lapſum, &
negligenter omiſerit,non eſt ad beneficium huiuſmo-
di admittenda,* is autem, qui ignorat negligens
dici non poteſt,ad latè tradita in ſuperioribus
ad 6.argum.2.opinionis nu.63. Rurſus ponde-
randa ſunt verba illa poſt explicationem qua-
rundam cauſarum,propter quas poſt quadrien-
nium datur reſtitutio appoſita, *vel alia rationa-
87 bilis cauſa ſubſit,* inter quas † rationabiles cau-
ſas videtur iurè connumeranda ignorantia,
prouti inſinuat ibi glo.verbo, *cauſa*, loquendo
de nouis mutationibus Prælatorum eccleſię.
88 Fauet huic † opinioni quòd in caſu magis
dubitabili in fauorem Eccleſię,& minorū tra-
dunt dd.eis propter ſolam enormiſſimam læ-
ſionem de iure ſpeciali dari reſtitutionem poſt
quadriennium,& plura quadriennia,& aduer-
ſus ea decurſa poſt præſcriptionem,c.1.de reſti-
tu.in integ.in ſexto, quatenus poſtquàm dixit
oportere Eccleſiam hoc beneficium implora-
re,nec aliter audiendam fore,addit, *Niſi præua-
89 ricationis,aut fraudis probetur commentum:* fraus †
autem, & dolus (nemo dubitat) ineſt re ipſa,
vbi adeſt læſio enormiſſima l. ſi de meis §. re-
cepiſſe & l.ſed & ſi ſeruum §.ſi quis iudex ff.de
recep.arbitris, latè Perey.loco inferiùs allegan.
& nos in ſuperioribꝰ aliter etiam probauimus
hac ea.clauſul.glo.9.par.5.nu. 210. apertè gloſ.
in d.c.1. verbo *cauſa* hanc enormiſſimę læſio-
nis cauſam reffert inter rationabiles, propter
quas dicit Pont. concedendam reſtitutionem
90 poſt quadriennium,ita † dicunt ſorè intelligē-
dum tex.difficilem in c.ad noſtram de reb. ec-
cleſiæ non alien.doctores infrà citandi, Dida.
lib.1.var cap.3.num.10.Pinel.in l.2.par.1.c.4.n.
21.in fin.C.de reſcin.vendi.Ferdin. Vaſq. con-
trouer.vſufrequen.c.9.num.1.in fin. Caſſador
de empt.& vendi.deciſ.1.nu.5. adeò vberrimè
& iuribus,& rationibus, ac doctorum auctori-
tatibus rem hanc comprobat Cal. à Perey. in
allega. l. ſi curatorem habens verbo *infra legit.
temp.* num.9.vt non exiſtimem oportere quòd
in alijs commemorandis ampliùs inſiſtam, niſi
velim tranſcriptoris vitio ab omnibus notari,
†† & hanc opinionem *ſeruari* in Rot. Roma. ex
Antho.Aug.reffert Thuzan. in lib. com. opin.
conclu.109.& docet Achil. de Graſ. deciſ. 84.
optima eſt deciſ.noſtri Senatus quam ſuprà re-
tulimus de anno 1593. 22.Septemb.facta ad re
lationem Anthonij Oliba olim illius egregij
Senatoris in cauſa Chriſtophori Miquel Ca-
nonici Gerundæ contra vniuerſitatem villæ
Balneolarum,actua. Puigferrer, quatenus ad-
uerſus præſcriptionem 52. annorum propter
enormiſſimam læſionem eccleſię reſtitutionē
conceſſit,ac decreuit ea de cauſa concedendā
iure ſpeciali poſt lapſum quadriennium,& plu
ra quadriennia. Quæ eſt tamē(vt nec id omit-
tamus,quod ſpero fore iucundum,& vtile)re-
ſtitutio diuerſa ab ea,quæ cōceditur intra qua-
driennij tempus ordinarium ad concedendū,
91 hæc enim vltima † dicitur reſtitutio iuſtitiæ,&
ordinaria,noſtra verò, quæ poſt quadrienniū
cōceditur,gratioſa,& extraordinaria iuxta di-
ſtinctionem, quam in hac materia faciunt
comma-

communitèr doctores Dida.lib.1.var.reſol.c.3.
Eman.è Coſta in l.Gallus in §. & quid ſi tantũ
2.par.à num.42.& ibidem Sarmien.à nu.65.in-
ter ſelec.opin.lib.5.& plures alij, quos ipſi refe-
92 runt.Nec eſt otioſa † hęc annotatio,indè enim
intelligemus quę fuerit ratio quòd in eadem
aula noſtri Senatus in ſuprà memora. cauſ. Pe-
tri Soler cõtra vniuerſitatem de Guimara fue-
rit data reſtitutio fructuum cum rei reſtitutio-
ne,in cauſa verò,de qua etiam ſuprà memini-
mus Anthonij Miquel contra vniuerſitatem
villę Balneolarum,non fuerat ſiquidẽ in prio-
ri ex capite ignorantię conceſſa reſtitutio iure
ordinario,intra quadriennium ſcilicet, quia li-
cèt fuiſſet elapſum in rei veritate, non tamen
cucurrerat eccleſię,cum ſit vtile, & ipſa igno-
rans fuiſſet,& ſic fingebatur adhuc eccleſia eſ-
ſe intra quadriennium,quo caſu auocatur res
cum fructibus,l.quòd ſi minor, §. reſtitutio ff.
de minor.l.patri §. ſi pecuniam, verſ. item ex
diuerſo,iuncta glo.verbo *fructibus* ff. eo. l. vi-
deamur §.in fauiana ff.de vſur.cum ſimil. ple-
nè Dida.in allega.c.3.lib.1.per tot.& hęc appel-
latur reſtitutio iuſtitiæ,in poſteriori vero caſu
fuerat reſtitutio gratioſè conceſſa,in qua non
veniunt fructus,vt dicit eadem ipſa deciſio his
verbis, *Attento quòd ceſſat reſtitutio fructuum per
poſſeſſorem,ſeu quaſi ante petitam reſtitutionem,con-
tra quem eccleſia reſtitutio conceditur iure ſpeciali,
& extraordinario poſt lapſum quadriennium,& plu-
ra quadriennia*,&probat tex.in auctẽn. idem eſt
de Neſtorianis C.de hæret.& Maniche.ae tex.
difficilis in c.ad noſtram,de rebus Eccleſ. non
alien.vbi propterea non fuiſſe factam condẽp-
nationem de fructibus reſtituendis interpræ-
tantur doctores ſuprà relati, quia Eccleſiæ, in
ea facti ſpecie, conceſſa fuerat reſtitutio iure
ſpeciali,& extraordinario,ac gratioſè, licèt id
cõtrouertere conetur Pinel.in l.2.par.2. c. 4. n.
20.C.de reſcinden.vendi.vide latiùs apud do-
ctores ſuprà citatos, mihi ſat eſt ſummo digito
hæc pauca,pro inſtituto,tetigiſſe, eis tamẽ ad-
de Geor.de Cabedo, poſt hęc ſcripta habitũ,
deciſ.Portugal.144. num. 3. par.1.vbi dicit ita
pluries in eo Senatu in fauorem huius opinio-
nis fuiſſe *declaratum*.

† † Quibus igitur(vt ad rem redeamus)tantum
fauoris tribuitur in materia reſtitutionum, ni-
hil mirum ſi & nos in ſuprà tradita iuris quæ-
ſtione, ſit ne concedenda reſtitutio ex capite
ignorãtiæ aduerſus præſcriptionem 40. anno-
rum,concedamus quod plures, vt ſuprà vidi-
mus,etiam maioribus cõcedunt, dandam eſſe
reſtitutionem.

Sed † an id reſpectu minorum procedat in
93 Cathalonia obſtante vſatico omnes cauſæ,
quo diſponitur omnes cauſas, ſiue bonas, ſi-
ue malas ſpacio triginta annorum præſcribi,
docet Cancer lib.2.var.reſolu.c.1.de minor.vi-
gintiquinque an.num.138.vbi Senatus Dolani
† *obſeruantiam* refert pro negatiua opinione,
reſpectu autem Eccleſiæ quòd nil noceat il-
lius vſatici diſpoſitio iam antea docuerat in 1.
lib.var.c.15.de præſcript.num.2.adde Boer. in
conſuetu.Bituricen.tit.de præſcript. §.1. quaſi
per tot.Ego tamen illud,quod de minore Cã-
cer.docuit non admitterem quamuis eius di-
cto Senatus Dolani auctoritas(nihil tamen al-
legato)acceſſerit, quippe quia videam omnes
concordare quòd, vt ſuperius diximus nu.69.
& 70.per quæcunque verba ſtatuti,quantum-
uis generalia illa ſint,& præciſa, non cenſetur
excluſum reſtitutionis in integrum priuilegia-
tum remedium,immò non cenſetur ſtatutum
voluiſſe reſtitutionem reijcere, quamuis om-
nes exceptiones reijciat, prout abundè, vt ni-
hil ſuprà, probat Carol. de Grat. in tracta. de
ſtatut. reijcien. omnes exceptiones excep-
tione 34.per tot.cum penè infinitis,quos alle-
gat,& inter eos ſummè notandum eſt egre-
gium Pau.Caſtren.391.lib.1. conſ. quod alle-
gat qui mox adducetur, notandum etiam eſt
94 aliud Franci.Bec.conſ.12. num. 68. vbi latè †
ſignãtèr in propoſito probatur per glo. in l. ſi-
cut, verſ. *ſeruanda ſunt* C. de præſcript. 30. an.
quòd ſi diſponat conſtitutio quòd minori 25.
an.currat præſcriptio,intelligitur vt currat me-
ro iure,ſed non propterea denegatum intelli-
gitur beneficium reſtitutionis in integrum,
conducit quod Stepha.Gratia.tradit deci.pro-
uin.March.177.num.18.dicens quòd quando
ſtatutum ſolùm diſponit valere geſta per ma-
iorem 18.an.aliud circa ætatem non diſponen-
do,operabitur quòd acta valeant mero iure,
quæ aliàs non valerent, non tamen per hoc
erit ſublata reſtitutio in integrum.Alias plures
inſtantias, pulchras mehercle, ad idem pro-
bandum aſſumptum,quod ſuperiùs tradidi-
mus,non cenſeri compræhenſum beneficium
reſtitutionis ſub generalitate verborum ſtatu-
ti, tradit iſdem Bec. vbi ſuprà per te ipſum vi-
dendas,quę ſi ita ſunt,non video quare dicere
debeamus per noſtrum vſat.reiectum fuiſſe re
ſtitutionis beneficium ſingulari priuilegio in
fauorem minorum indultũ, poſtquàm de eo
95 nullum verbum in vſat.Conducit † quod do-
cent Bal.in auctẽn.niſi tricennale C. de bon.
mater.& Crauę.in conſ.116.num.8.quòd licèt
verba ſtatuti inducentis pręſcriptionem ſint
valdè præciſa,ea tamen non currit contra non
valentem agere.

96 Supradicta † de ſtatuto quòd nõ cenſeatur
excludere venientem medio reſtitutionis be-
neficio,adeò vera eſſe exiſtimat & probat Od-
dus de reſti.in integ.par.1.quæſ.15.art.7. quem
refert Vincen.de Franc.deciſ.431.numer. 3.ve

proce-

procedant etiamſi expreſsè loquatur de minoribus,intelligeretur enim comprehẽdere eos, quatenùs volunt iure communi vti, non quando iure ſpeciali reſtitutionis in integrum.

Per quæ Senatus Luſitanus,vt reffert Gamma deciſ.291.*declaranit* minorem poſſe admitti etiam elapſis 15.an.ad effectum, de quo ibi, precisè per iura municipalia prefixis,ad ſcilicet vtendum remedio l.2.C.de reſcin.vendi.ſi beneficiũ ad id reſtitutionis in integ.implorauerit, quia ea non cenſetur per dicta iura reiecta.

97 Adiungitur † quòd vbi iura noſtra municipalia voluerunt reſtitutionis in integrum beneficium excludere,expreſsè id diſpoſuerunt, prouti apparet ex conſti.3.& 5.tit.de excep.impedient.&c.& conſti.vni. en quins caſos no es licit ſupplicar &c.& ſimil.& vbi id nõ expreſſerunt,ſemper videmus aduerſus lapſum temporis,quantumuis præcisè ad aliquid faciendum per cõſtitutiones prefixi, admitti reſtitutionem minoribus, & eis, qui eorum priuilegio gaudent,prouti practicamus in temporibꝰ probatorijs, in exhibitionibus inſtrumentorũ poſt denuntiatum proceſſum,& caſibus ſimilibus,in quibus etiamſi minori ſint lapſa tempora, reſtitutio tamen cenceditur ſemper eidem.

98 Et ſi † de eis plura ſcire volueris,quibꝰ propoſitum cõfirmes,aduerte quid in cauſis ſupplicationum cõtrario imperio interpoſitarum ſeruemus,licèt enim conſtitu.12.tit. de ſupplica.de ſenten.ſtatuat ſeruandos in eis eſſe terminos,& formam,qui,& quæ in cauſis ſupplicationum interpoſitarum à prouiſionibus factis ſuper exceptionibus impedientibus litis ingreſſum,& in conſti.pręcedenti 11. in ordine,quę loquitur de dictis cauſis ſupplicationũ contrarij imperij,quæ interponuntur à prouiſionibus,quę fiunt ſuper dictis exceptionibus, dicatur terminum decem dierum conceſſum ad probandum in dictis cauſis eſſe præciſum, & petemptorium, quemadmodum terminus ſtatutus in prima inſtantia dictarum exceptionum,& iſte per conſti.3.tit.de except.impedient. ſic ſtatuatur præciſus, & peremprorius vt nec per reſtitutionem in integrum poſſit extendi,quę in hoc non eſt correcta per conſti.5.eiuſdem tit.ſolùm enim terminum 15. dierũ extendit ad 30.dies,nihilominùs tamen obſeruat Senatus quòd nec per verba tam præciſa cenſeatur derogatum beneficio reſtitutionis in integrum,& minores intrepidè eo beneficio mediante admittit ad probandum, etiam poſt lapſum dictorum decem dierum, prouti refferente egregio Senatore Ioſepho Dalmau in cauſa Ioan. Ros contra pupil. Llobets ſub die 26.Auguſti 1601.*declarauit*, actua. Sebaſtia. Morato,& *rurſus* egregio quondam Senatore Ioſepho Benac refferente, in cauſa viduæ, & pupillorũ Saportas, & Munyos, cõtra hęredes Micha. Frias, ſub die 15. Nouembris 1603. & *deniq;* refferente egregio etiam Senatore Hieronymo Seniuſt in cauſa manumiſſorum teſtamenti Iacobi Ferrer contra viduam, & pupillos Flaquers,ſub die 30. Auguſt.1603.ſcriba Iacobo Agramunt,fuiſſe vidi ſic declaratum.

Accedit his finaliter quòd mens conditorum vſatici non fuit alia,quàm per eius diſpoſitionem tollere, & erradicare à Cathalonia omnes,& quaſcunque alias pręſcriptiones minores triginta annorum,vt non obſcurè ex noſtris practicis deducitur,quos Oliba,& Cancer allegant,ille quidem de actio.par.1.lib. 3.ad.5. rei perſequendæ num.23.& 24.de actio.& hic lib.1.var.c.15.de pręſcrip.num.1.& lib.3.c.4. de ſeruitu.num.47.non verò tollere priuilegiatis ſua priuilegia.

99 Quod verò † attinet ad maiores, ego regulariter in eam inclinarer opinionem vt reſtitutio non concederetur aduerſus præſcriptionẽ 40.annorum ex capite ignorantiæ, ne tot iura in fauorem vſucapionis,& pręſcriptionũ propter bonum publicum,& ne ſint ſemper dominia rerum ſub incerto, ſitq. randem aliquando litium finis, introducta, facili negotio,ſub colore cuiuſdam mendicatæ ignorantiæ, ſubuertantur,poſſeſſores antiqui inquietentur, ac moleſtentur,& finaliter ne indè detur occaſio quòd ſit inter homines perpetuum bellum ciuile,de litibus loquor,quas bella dici poſſe nõ eſt quòd comprobemus,omnes enim, qui eas tractamus,id ſatis teſtari poſſumus.

100 Dixi † regulariter,quia poſſet dari caſus,quo à dicta opinione faciliter recederem, veluti ſi viderem allegari cauſas ignorantiæ, per quas faciliter poſſem induci ad credendum nullam poſſe impingi ei,contra quem fuiſſet præſcriptum, negligentiam,vel culpam,cur rei ſuæ maiorem curam non habuiſſet, quòd eam præſcribi tanto tempore paſſus fuerit, hos tamen caſus fore perpaucos arbitror, conſulas ſi huic aliquando opinioni adhærere volueris, Pinel. in ſæpè allega.auten.niſi tricennale num. 60.

101 qui † iuſtæ ignorantiæ plura exempla tradit, quæ tamen neſcio an ipſe ſequerer in facti cõtingentia,& an iuſtam ignorantiam ex omnibus cauſis per eum relatis iudicarem, ſed tu lector,pro tua ingenij acie hæc rectè conſidera,& quod iuſtius videbitur ſequere:ego enim ſuſpenſa,quod ait ille,manu, & timidè aperui quid ſentirem. Eiuſdem iuſtæ, & probabilis ignorantię,quæ locum facit reſtitutioni, excẽpla nonnulla poſuit Surd. allega. deciſ. 4. num.7.

Etſi

102 Et ſi hæc opinio † non arriſerit, vide earũdẽ opinionum aliam conſiliationem apud Petrũ Bimũ conſ.3.n.20.vol.1. poſt hæc ſcripta habitum, qui dicit opinionẽ negãtẽ aduerſus præſcriptionẽ 40. annorũ dari reſtitutionẽ tũc procedere quando ille, qui ignorare ſe dicit, fuiſſet in humanis tempore contractus, cuius dicit ignorantiam habere, quia tunc conſiderari poſſet aliqua eius negligentia, qui poterat diligentiam conferre ad obtinendam negotij veritatem, affirmatiuam verò procedere quando is, qui reſtitutionẽ petit, ſucceſſit in locum alterius, nec vitam ducebat tempore inhiti contractus, & ideò, etiamſi voluiſſet, non potuiſſet diligentiã præſtare in exquirenda rei veritate, & idcirco cum eius ignorantia ex iuſta cauſa procedere videatur (inquit iſte auctor) admitenda eſt reſtitutio, ad quod citat Tiraquel. de retract. ligna. §.35. glo.4. num.43. qui dicit eum ita latiſſimè ſcripſiſſe. Verùm cogita de huius conſiliationis veritate, & iuſtitia, quia eſt quod conſideretur. Alium modũ conſiderandi iuſtam ignorantiam tradit Barz. allega. deciſ. 101. nu.16. & 17.

103 Ex quibus omnibus † arbitror ſatis fuiſſe factum ei quæſtioni, quam in principio moueramus, nunquid ex capite ignorantię detur reſtitutio aduerſus non vſum faticæ, ſi per 30. vel 40. annos is, cui venditio facta fuiſſet, extitiſſet in poſſeſſione rei venditæ: Dicim⁹ enim quòd quoad præſcriptionẽ 30. annorũ nõ eſt dubiũ quin cõtra eam detur reſtitutio ex ſuprà traditis, quoad præſcriptionẽ autẽ 40. annorũ ſoli Eccleſiæ, & minori fore, & eſſe concedendã ex iuſta ignorantia, non tamẽ maiori, licèt exiſtimem quòd vix dabitur caſus, in quo poſſit dici dandam reſtitutionem, ſiue loquamur in maioribus, ſiue in minoribus, vel eccleſia: cũ enim in his vix ſit quòd cõſiderari poſſit læſio ob non vſum faticę, & facultatis retrahendi, indè fit quòd ideò vix vnquam poſſit, vel debeat concedi reſtitutio. Benè verum eſt quòd vnus Ioſeph. Ludoui. qui ex omnibus doctoribus ſuprà allegatis ſolus ſcripſit particulariter de hac materia, tenet intrepidè tam maiorib⁹, quàm minoribus concedendam ſemper fore reſtitutionem, quia tamen ſuam opinionem comprobat ex regulis generalibus, quæ ſuperius in diſcurſu tractatus precedentis queſtionis traditę fuerũt, in qua nos quid ſentiremus iam iam aperuimus, ideò nõ propterea ab his, quæ ſuprà diximus, recedendum arbitramur.

104 Aduerte † tamen ad vnum, antequam ab his diſcedas, quod ſpero fore nõ iniucundum propter ordinarias altercationes, quæ quotidiè in iudicijs indè mouentur, contingit enim perſæpè quòd ex quo is, contra quem reſtitutio petitur, vel eſt minor, vel Eccleſia, ſicut ille,
qui eam prætendit, ſtatim reſpondet aduerſarius vt petentem excludat à beneficio, quòd priuilegiatus contra pariter priuilegiatum nõ vtitur priuilegio ſuo, ex l. verùm. §. item quæritur, de minor. replicat tamen petens quòd ipſe agit de dampno vitando, & ſuus aduerſarius de lucro captando, quo caſu permiſſum eſt priuilegiato ſuum exercere priuilegium etiam cõ-
* tra pariter priuilegiatum, vt doctores omnes in hoc conueniunt, vt ex infrà allegandis haurire poteris, & per ſæpè fit quòd ſi queratur ab vtroque quomodo exceptio intelligatur, & replicatio procedat, omnes obmuteſcunt: audiui
105 plures ex noſtris, qui dicerent interrogati, † eũ cenſeri agere de lucro captando, qui actor eſt in iuditio, & petitor, eum verò de dampno vitando tractare, qui reus eſt, & deffenſor, proptereà prætendentes actori nunquam fore reſtitionem concedendam; cæterùm vidi aliquando partem in expenſis condempnatam ratione huius prætentionis: vis ergo ſtat in percipiendo quomodo hęc intelligantur, ad quod facilem nobis proculdubio parauit aditũ ſummus ille iuris Coriphæus Bar. in aucten. quas ac-
106 tiones. num.3. C. de ſacroſan. Eccleſ. dicens † quòd priuilegiatus contra pariter priuilegiatũ non vtitur priuilegio, intelligatur quando ſcilicet vterque eſt priuilegiatus reſpectu eiuſdẽ cauſæ, quæ agitatur, verùm quando ex parte Eccleſię, vel minoris, cõtra quam, & quem petitur beneficium, ſolùm concurrit ſuum priuilegium, quod habet, vt ſi læderetur poſſet reſtitui, & ſic eſt tantùm priuilegiatus in genere, ex parte verò alterius, qui implorat reſtitutionem, vltra ſuum priuilegium, concurrit læſio, tunc indubitatum eſt non procedere regulam quòd priuilegiatus contra pariter priuilegiatum &c. ſed fore, & eſſe concedendam reſtitutionem, quia altera Eccleſia, vel minor, qui nõ ſunt læſi in illo articulo, non habent in eo priuilegium, & ſic nõ poſſunt dici pariter priuile-
107 giati, pro hoc dicit Bar. † eſſe caſum in l. vlt. ff. ex quib. cauſ. maior. vbi reſtituendum ſtatuitur eum, qui reipublicæ cauſa abeſt contra alium ſimiliter abſentem, *ſi aliquid dampni* (inquit tex.) *iuſtè queritur*, quod eſt dicere ſi ipſe læſus ſit, & quando ſic, vt dictum eſt, res procedit, tunc ad videndum an ſit reſtitutio concedenda, nec ne, nulla eſt facienda diſtinctio lucri captandi, vel dampni vitandi, ſed ſemper illa concedenda, prout pulchrè declarat Bar. vbi ſuprà verſ. *ſi verò*, benè Redoa. de reb. Eccleſ. alienan. q.78. cap.9. num. 7. vbi ſequendo
108 Bar. doctrinam dicit † Eccleſiam eſſe contra aliam Eccleſiam reſtituendam, vt in cap.1. de in integ. reſtitu. id tamen ſic eſſe intelligendum quando concurrit ſolùm priuilegium vnius Eccleſiæ, reſtitutio enim datur Eccleſię læſæ,
vndè

vndè Eccleſia,quæ non eſt læſa in illo articulo non habet in eo priuilegium, ſecus autem inquit eſſe quando priuilegium vnius,& alterius cōcurrit ſuper eodem, tunc enim conquaſſantur priuilegia,& ambæ Eccleſiæ , ſiue perſonę priuilegiatæ vtuntur iure communi, id quod probat clariſſimè tex.capitalis,qui pro brocardico,priuilegiatus &c.ſuprà allegatus eſt,vbi in reſtitutione concedenda minori contra minorem inſpiciendum dicit I. C. quis captꝰ ſit, & ei eſt reſtitutio concedenda , ſecus verò ſi ambo capti ſunt,& eo caſu quando vnus ex priuilegiatis eſt lęſus, & alter non , tunc læſus dicitur certare de dampno vitando , & ſic habet reſtitutionem,Cald.à Perey.in l.ſi curatorem habens,ver.*lęſis* num.169.in fin.qui ſequitur Bar.vbi ſuprà,& allegat Cepha.in conſ.116. num.5. & 6.vol.1.vidē. Dida. in reg. poſſeſſor, par.2.§.2.num.4.& Simoncel.de decret. lib.2. tit.5.inſpect.1. num. 3. qui Bar. ſequuti mirè illius doctrinam explicant , bona deciſ. Siciliæ apud Maſtril.44.& alia apud Caual.30. nume. 17.& 34.cum ſequen.par.1.plenè Ioan.Gratian de Falcon. reg.316.nu.8.

109 Exemplum † autem caſus, inquo procedit regula,priuilegiatus contra pariter priuilegiatum &c.ex eo quòd ambo ſint priuilegiati in ſpecie,& ambo agant de dampno vitando , vt perfectè materiam enodatam habeas , haurire poteris ex §.item quęritur l.verùm, de minor. ſuprà allegato, vbi minor mutuans pecuniam alteri minori,qui eam perdidit,non vtitur priuilegio reſtitutionis in integrum contra eum, nam vterque ratione minoris ętatis,& læſionis habet priuilegium reſtitutionis in ſpecie, in eo dem caſu & actu,& exercitio,hoc eſt reſpectu pecuniæ amiſſę, cū minor agens haberet reſtitutionem aduerſus dationem pecuniæ, & minor conuentus aduerſus receptionem illius, vndè fit quòd cum vterque tractet de dampno,ideò deneganda eſt reſtitutio,idem in eodem caſu probat l.ſi minor 25.annis ff.eo tit.de minor. declarat benè Gratia. deciſ. prouinciæ Marchiæ 196.num.18.19. 20.& 21. nota longā, ad brocardicum,de quo agimus,factam remiſſionem per Camil.Borrel.in addi.ad Bellug.in ſpecu.Prin.rub.21.§.& primò videamus,in littera.A.

110 Ex quibus † ego infero quòd vix in iuditijs caſus dari poterit, in quo petenti reſtitutionē aduerſus lapſa tempora obijci valeat regula, priuilegiatus contra pariter priuilegiatum &c. ex quo vix erit quòd concurrant ea, quæ ſuprà diximus neceſſaria vt regula locum habere poſſit,ꝙ nota ne paſſim ſine diſcretione, vt ſolēt plures,in ore ſtatim habeas exceptionē,priuilegiatꝰ cōtra pariter priuilegiatū &c. aduerſꝰ eū,qui reſtitutionē ad aliquid in iuditio petit.

Hęc perſuadere nunquam potui cuidā Iudici Eccleſiaſtico pręſentis ciuitatis in cauſa inter duos Clericos coram eo vertenti,in qua cū meus cliens nomine ſuæ Eccleſiæ petijſſet reſtitutionem aduerſus omiſſam probationem contra aliam Eccleſiam,viſum fuit iudici illam non concedere ex regula, priuilegiatus &c. quia dicebat meum clientem agere de lucro captando quia actor,ſed num benè declarauerit,ex ſuprà adductis conijcere licet; diſpeream ſi aduocatꝰ eius,pro quo fuit declaratum, quia egregius erat, contrarium non ſentiebat intra ſe,& iuxta meam opinionem declaraſſet,ſi iudex fuiſſet,cæterùm quia inuenit animū iudicis pro ſuo cliente præparatum , non cenſuit debere remorari illum.

111 Circa hæc † nota Anthon.Fab.viri aliàs doctiſſimi lapſum in ſuo C.lib.1.tit.2.de ſacroſan. Eccleſ.defi. 86.num.17.quatenus ex quo vidit in ſuperiùs allegata l.vlt.ex quib. cauſ. maior. dari,vt dictum eſt, reſtitutionem priuilegiato contra pariter priuilegiatum, magnitudine tātæ diſpoſitionis perterritus,ſimpliciter dixit ex ea l. conſtare brocardicum illud eſſe falſum, cum,vt ex ſupradictis patet , non poſſit modo aliquo talis illatio ex ea l.fieri,imò illius diſpoſitione non obſtante remanet illud quidem firmum in ſuis caſibus.

Redeamus iam ad noſtram materiam , & proſequamur ea, quę in ſuperioribus imperfecta reliqueramus,quod igitur ſe nobis in præſentiarum circa ſupradicta offert diſcutiendū, eſt,nunquid illud,quod dixeramus in Cathalonia poſſe dominum feudi, & emphyteoſis vti fatica , & iure prælationis non ſolùm pro ſe,ſed & pro quocunque alio, atq. ita ius iſtud eſſe in alium ceſſibile,ſit perpetuò verum , & vniformiter obſeruetur in tota Cathalonia?

112 Dic quòd non,in dioceſi † enim Gerundę eſt conſuetudo ſcripta ſub titulo de iure emphyteo.& feuda.quæ incipit,item eſt de conſuetudine,prohibens vſum faticę,niſi rem velint ad proprium vomerem, vel vſum retinere , & in ciuitate Barcinonæ eſt cap. 80. incip.item concedimus capitulum,in priuile. recognouerunt proceres in 2.vol.conſt.quod licèt in totum nō prohibeat vſum faticæ pro alio,prohibet tamē ne aliquis faticam honoris,qui pro ipſo teneatur,vendat,promitat , vel donet alicui , donec inſtrumentum factum de venditione,vel alienatione fuerit ſibi pręſentatum. Verùm his faciliter ocurritur ſi dominus pro ſe fatica vtatur,& poſteà cui voluerit poterit impunè vendere,donare, vel in emphyteoſim concedere, & habebit intentum eodem modo atqui ſi fatica vſus foret pro alio,præſenſit hoc idē ante nos Ludoui.à Pegue.in ſepè allegata conſtitutione item ne ſuper laudemio,verſ.6. num.32. in fin.

in fin.& aute eum Socar.in allega.cap. cautum nu.54.& Solſon.in lucer.laudimio. tertia prin. quæſtione nu.19.& 20.

113 In quibus † autem caſibus non poſſit dominus vti iure faticæ,& prælationis docent Guid. Pap.deciſ.47.& 508.cũ ſuis addentibus, Tiraquel.de retrac.§.26.glo.1.num.4. Iaſ. in l. fina. C.de iure emphyteo.Capel. Toloſ. deciſ. 27. Bellug.in ſpecu. Prin. rub. 41. in §. leges regni, nu.7.& Anthon.Gom.in l.70.tau.cum quinq. legibus ſequentibus,num.19.& 20. vbi habes quid dicendum in donatione,quid in permutatione , quid in inſolutum datione , & illis ſimilibus contractibus,& præ omnibus maximè notanda ſunt in propoſito quæ docet plenè ex noſtratibus Ludo.à Pegue. loco ſuperiùs allegato, verſ.6.à num.32.cum ſequenc. vbi per totum illum ferè verſi.de hoc agit latiſſimè iure faticæ,& prælationis,& poſt eum Iaco. Cancer.varia.reſol.par.1.cap.11.de emphyteu.à nu. 45.cum ſequent.

114 An item † cuilibet domino directo ſiue eccleſiaſtico, ſiue ſeculari liceat indifferenter vti fatica,tractat iſdem noſter Ludouicus à Pegue. in allega.verſ.6.ſuper conſtitu. item ne ſuper laudemio, num.43.vbi docet differentiam eſſe inter Eccleſiaſticum, & ſecularem,quia Eccleſiaſticus non poteſt vti fatica. Sed deceptus manifeſtè fuit,quia Boer.quem allegat in conſuet. Bituricen.tit.de reten. rer. feuda. id non dicit ſed imò totum contrarium eſſe de iure communi apertè profitetur,ex c.potuit, de locato, & conduc.& ibi Abbate,& alijs,verũ eſt quòd de cõſuetudine illius terræ Bituricen.dicit clericum non vti fatica,ſed id nihil ad nos. In Ducatu Sabuſia. moribus omninò abrogatum eſt iſtud ius prælationis, & vſus faticę ſiue in laycis,ſiue in Eccleſiaſticis perſonis , vt auctor eſt Anthon. Fab. in ſuo Cod. lib. 4. tit. 42. defi. 48.

115 Octauus caſus† in quo inter ius commune, & noſtrum municipale in hac materia reperitur notabilis differẽtia,eſt in pœna commiſſi, de iure enim communi emphyteuta priuatur non ſoluens canonem per triennium,& Eccleſię per biennium,cadit à iure ſuo,l. 2. C.de iur. emphyteo.& c.potuit de loca.& conduc.Item emphyteota,& feudatarius alienantes rem ſine domini conſenſu cadunt etiam à iure ſuo, l.fina.ſuſct. glo.& ibi communiter ſcribentes C.de iur.emphyteo.c.potuit iunc.glo. extra de loca.cum ſimil. de iure verò noſtro municipali commiſſi pęna eſt ſublata tam in vno , quàm in alio caſu,vſa.ſi quis ſuum feudum, & vſa. ſi quis Baiuliam,& vſat.ſequen.tit. de feud.Et in feudatario non ſoluente penſionem nedum ſupradicta procedunt de iure Cathaloniæ, ſed etiam de iure cõmuni , Specula. de emphy.§. nunc aliqua,num.108.cum alijs allega.per Cãcer.tit.de emphy.num.3.in prima par.varia.re-

116 ſol.Puniuntur † tamen in vtroque caſu alijs de iure municipali ſtatutis pœnis, veluti duplicatę penſionis ſolutione in primo caſu, vſat. ſuprà allegato,& in altero quòd poteſt dominus contra emphyteutam,vel feudatarium procedere per oblationem querelæ pacis , & trengæ violatarum,in qua æſtimantur dampna , & iniuria ad certas quantitates,conſtitutio.3.Regis Petri primi §.nengun Chriſtia, titulo de pace, & trenga in primo volumine conſtitutionum. Item quòd poſſunt puniri pœna quingentorum aureorum,ex pragmatica eiuſdem Regis Petri, quoniá dignè regnat , poſita in titulo de iure emphyteutico in 2. vol. conſti. Et deníque eſt tertia pęna,quam ſtatuit Rex Ferdin. 1.in conſti.als eſcandols,quæ eſt 3. in tit. de iu. emphy.in j. vol. conſti. per quam ingredientes poſſeſsionem, vt ſuprà dictum eſt,ſine conſenſu domini,vltra alias pœnas de iure ſtatutas,puniuntur pœna ſolutionis dupplicati lau-

117 dimij.Et † hęc eſt pęna,quæ practicatur in Cathalonia,nam alias pœnas non videm⁹ vnquã declarari contra huiuſmodi emphyteotas , & feudatarios, dico quòd ego nunquam vidi , licèt plures cauſas in Senatu habuerim , in quibus de his ageretur,ſolùm enim fit condempnatio dupplicati laudimij, ad quod licèt potuiſſem plura adducere Senatus exempla , quibus id comprobaretur,ne tamen tædio, & moleſtia lectorem afficerem ſtatui vnius tantùm declarationis meminiſſe in cauſa Æconomi Monaſterij Ordinis prędicatorum villę Caſtilionis emporiarum contra Montſerratum Vernies ad relationem egregij tunc Senatoris,nũc Regẽtis Cãcellariã Micha.de Salba,& de Valleſica,& ſcrib.Serra 12.Nouẽb.1601. (me aduocato) factæ,in qua propter adeptam poſſeſsionem ſine conſenſu domini ſolùm fuit emptor ad pœnam dupplicati laudimij *condempnatus*, nõ ad alias pœnas,vidẽ.Pegue. in allega.ver.6. aiuſtans,& Can.in d.tit.de emphy. à num.1. ad nu.12.qui hęc benè declarãt quomodo procedant.

118 Adtiette † tamen quòd in duobus caſibus tradunt practici adhuc in Cathalonia habere locum commiſſum ; primò quando ſcienter denegatur dominium negando ſe aliquid tenere in feudum, vel emphyteuſim. Secundò ſi res feudalis,vel emphyteoticatã prò alodiali alienetur, vel tacẽatur eſſe feudum , vel emphyteuſim,Pegue.poſt reliquos noſtros prac. in allega.verſ.6.aiuſtans num. 16.& Can. dic. tit.de emphy.num.15.Cel. Hugo in conſ. 60. num.10. Adde tertium caſum quando pagenſis relinquit manſum inhabitatum per annũ conſt.commemorants y. de hominibus pro-

prijs,

prijs,quod quidem tempus poſtea fuit reductum ad tres menſes per ſententiam reg. Ferdin. quæ eſt in 2. vol.conſti. eo. tit. de homin. prop.Can.vbi ſuprà nu.19.

119 Hæc † ſunt,quæ à noſtratibus traduntur in hac materia, quibus nos adiungamus aliqua, quæ videantur non negligenda. Ac imprimis illud adnotamus dari poſſe,ſecundum aliquorum opinionem,caſum in Cathalonia, quo, non obſtantibus iuribus patriæ commiſſum prohibentibus ob non ſolutum canonem, ei locus forſan foret, quando videlicet emphyteuta iuraſſet canonē ſoluere,& poſtea in periurium incurrens ceſſaret ab illius ſolutione, vti tenet expreſsè Iaſ.in l.ſiquis maior,num.12. C.de tranſac.& Bartholom.Barthazol.in repetitio.quam ad eandem l. fecit impreſſam poſt tracta.de clauſu.inſtrum.num.285.ex Bal.in c. quærelam,de iu.iur.faciunt quæ docent idem Iaſ.in l.2.num.47.C.de iu.empby.Antho.Corſet.ſingul.93.incip.licèt emphyteuta, & Thō. Ferrat.cautel.20.Rationes huius dicti vide apud doctores ſuprà citatos, non tamen ego vidi vnquam vel declaratum, vel minùs, ab aliquo prætenſum quòd propter hoc commiſſo eſſet in noſtra Cathalonia locus, imò reperi patrem Molina de contract. diſpu. 382. num.5. dicentem iuramentum efficere quidē poſſe quòd quis incidat in periuriū ſi promiſſa non adimplet;cæterùm non quòd propter hoc res cadat in commiſſum, quę eo ſecluſo non cecidiſſet.

120 Alterū,† quod nobis in propoſito notatione dignum videtur,eſt circa intelligentiā tex. in allega.conſti.als ſcandols,ſub tit. de iu. emphy.ſuperiùs allega.per quam ingredienti poſſeſſionem rei feudalis, vel emphyteoticariæ abſque conſenſu domini diximus impingi pœnam ſoluendi duplicati laudimij,vt ea diſpoſitio non procedat niſi tantùm quando per vēditorem in inſtrumento venditionis, vel aliàs legitimè fuiſſet notificatum per quem dominum res vendita teneretur, & in his terminis † facta fuit *declaratio*,quam ſuprà retulimus contra Montſerratum Vernies,ſecus verò eſt quādo vel vendita fuiſſet emptori res pro puro,& franco allodio, vel aliàs in inſtrumento venditionis non fuiſſet ei notificatum per quem dominum teneretur,licèt in inſtrumento venditionis legerentur illa verba ſæpiùs in ſimilibus apponi ſolita, *ſaluo iure eius domini, vel dominorum,qui moſtrabuntur eſſe dicta rei vendita*, tunc enim cum emptor dicatur eſſe in bona fide propter ignorantiam, propterea excuſari debet à dicta pœna commiſſi, cui pœna dupplicati laudimij per iura noſtra ſucceſſit, vt anteà dicebamus,benè Guid.Pap.& ibi eius addentes deciſ. 24. & 305. & Guiller. Benedic. in c. raynuncius verbo. *Et vxorem nomine adalaſiam* num.1011.extra de teſtam.Bartholom. Barthazol.de clau.inſtrumentor. cla.13.glo. 2. num. † 4.pulchra eſt *deciſ.*Math.de Afflic.278. num.3. † & Antho.Gam. 91. nec non & *noſtri Senatus*, quam reffert Ferrer.3.par.obſer.c. 399. quibus in locis hæc latè pertractantur,& ſignanter dictæ deciſiones hunc decidunt caſum, facit quod docet Antho.Theſau.deciſ. 227. num.6.

121 dolum † inter alia requiri vt commiſſo ſit locus ex tex.in c.quoniam inter,de prohib.feud. aliena.per tot.qui conſiderari non poteſt in eo, qui dominum ignorabat.

Indè hauries rationem, in qua vidi perplures magni nominis viros dubitare,& de variatione Senatus in hac materia (variationem enim appellabant) non parùm admirari, quare in nonnullis caſibus videmus emptores ad hanc pœnam condemnatos,vti in ea, quā ſuprà adducebamus contra Montſerratum Vernies facta,& ſimilibus, in alijs verò ab ea pœna abſolutos,eſt enim huius differentiæ ratio,quia in vno certificatus fuerat emptor de domino directo, & quis is eſſet, & ſic fuerat conſtitutus in mala fide,in alio verò caſu minime,imò erat ignorans,& ſic erat conſtitutus in bona fide,quæ eum ab ea pœna excuſauerat vt ſuprà diximus.

122 In quibus † autem caſibus de iure communi,& non obſtante eius rigoroſa diſpoſitione excuſetur quis à pœna commiſſi licèt canonē non ſoluerit intra ſtatutum temp',& ſeu poſſeſſionem acceperit rei emphyteoticariæ ſine conſenſu domini, vide (vt paucis multa † † dicam) pulchras *deciſiones* Gam. 83. 91. 147. & 274. Fran. Mar. à deciſ. 569. ad 580. Seſſe deciſ.35.per tot.vbi plura adducit de ignorantia excuſante à commiſſo,quibus poſſunt quę ſuperiùs dicta ſunt corroborari nonmodicum

123 Theſau.deciſ. 169.& 179.vbi † ſignāter illa diſputatur elegans quęſtio nunquid ceſſans per 30.annos continuos à ſolutione canonis nulla facta interpellatione perdat rem emphyteoticariam,vel præſcribat,quæ etiam tractatur in vol.com.opin.tom.2.loco 5.tit.2.c.7.& aliquid habebis infrà in glo.cenſuum,vbi etiam nonnihil dicetur de ſequenti quæſtione.

124 Item † in quibus caſibus admitatur purgatio moræ poſt incurſum pœnæ, & intra quod tempus,conſule Mar.deciſ.576.& 577.latè Ioſeph.Ludoui.deciſ.Peruſ.90.Guid. Pap. deciſ. 123.& 166.& ibi Math.& Ranchi. in addi. ad eum,deciſ.107. Hiero.à Lauren.deciſ.143.à nu. 4.cum ſequentibus,Franciſcus Viui.deciſ.531. per tot.Fran.Veg.conſ.68.num. 28. Meno. de arbir.iud.caſu.7.per tot. Fachin.contro.iur.lib. 2.c.98.latiſsimè omnium Vincen.Caro.ad quē recurras quoties tibi caſus occurrerit ſi vis perfectam

fectam huius rei doctrinā habere, in deciſ. ſeu
caſu 9.nu.13.
125 Et deniq. † an res valens mille ſi pro duca-
tis tercentum quę recipiantur, ſubmittatur in
emphyteuſim, obnoxiaq. propterea fiat ſolu-
tioni ducatorum quindecim annualium, an,
inquā, tota res ipſa ſubmiſſa cadat in commiſ-
ſum ſi ceſſatum fuerit in ſolutione in terminis,
de quibus ſuprà, an verò pro illa tantùm parte,
pro qua ſubmiſſa fuit, ſcilicet pro ducatis ter-
centum, tractat latè Afflic. dicēs quòd pro par-
† te tātùm caderet in commiſſum *declarauit* Se-
natus in decii.80.per tot.

Nec mireris lector quòd tam longis, & am-
plis in propoſito vtamur ad alios remiſſionib',
quaſi videamur laborem ſubterfugere, qui in
his eſſet ſumendus, eſt enim huius rei cauſa
quòd non poſſimus nos omnia extensè pertra-
ctare, & quando aliud fecere nō poteram, vo-
lui ſaltem ſic alijs viam commonſtrare, qua res
nullo negocio innoteſcere poſſit, quibus acce-
dit quòd cum hęc parùm practicentur in Ca-
thalonia, noſtrumque inſtitutum à principio
fuerit, & ſit ſemper de practicabilibus tantùm
agere, venia propterea nob. concedenda erit ſi
ita breuiter à ſupradictis nos expedierimus.
126 Vltimum † caput, quod in hac materia per-
tractandum cenſuimus eſt, nunquid in vendi-
tione alicuius annuæ penſionis ſuper aliqua
proprietate facta poſſit apponi pactum quòd
ſi ceſſatum fuerit in ſolutione dictæ penſionis
per annum, vel biennium, vel aliud tempus res
cadat in commiſſum. Hanc quæſtionem latè
tractat Aluar. Velaſ. conſul. 35. per tot. eamque
negatiuè reſoluit, ac dicit ita fuiſſe in Senatu
† Luſita. *declaratum*, quę opinio ſatis mihi placet,
quia pœna illa cum non ſit de natura contra-
ctus, ſi apponatur ei ex conuentione partium,
appoſita cenſetur in fraudem vſurarum, Bal. in
l. cum allegas verſi. ſeptimo oppono ff. de viu-
ris, ſtante maximè noua forma creandi cenſus
per Pium 5. Pont. Max. præſcripta, quæ huiuſ-
modi conuentionibus repugnat, vide Velaſ. la-
tiùs, vt dixi, de his agentem, & Virgin. de Boca.
in tracta. de cenſ. ſuper dicto motuproprio nu.
56. Cæuallos qui plures allegat in ſpecul. com-
mu. con. cō. quæſtione 469. & Ioſeph. de Seſſe
deciſ. 32. per tot.

Sed quid in cēſu reſeruatitio? vide Dida. lib.
3. var. c. 7. num. 1. Gutier. de iura. confir. c. 31. nu.
10. patrem Molina de contrac. diſputa. 381. nu.
5. ac eoſdem ſuprà allega.
127 Nonus † caſus differentię inter ius com-
mune, & noſtrum municipale eſt, quòd de iu-
re communi feudum ſine domini conſenſu
non poteſt obligari, not. in c. imperialem de
prohib. feu. aliena. per Fede. & alijs iurib' alle-
ga. per Canc. d. c. 12. de feud. numer. 61. quibus
* adde Iul. Clar. hanc dicens communem opi-
nionem in §. feudum q. 35. latè hoc dictum ex-
plicatur in vol. com. opin. tom. 2. loco 5. tit. 1. c.
21. per totum, vbi videbis plures ampliationes,
declarationes, & limitationes huius dicti, &
ſignantèr ea traditur limitatio notab. vt non
procedat in ſola pignoratione, vel obligatio-
ne, ſed quòd ſit neceſſarium rem tradi, aliàs nō
incideret vaſſallus in caducitatem, idem ſequi
128 tur Clar. vbi ſuprà. In Cathalonia † tamē obli-
gari poteſt feudum, ſicuti etiam alienari, ſine
conſenſu domini, d. cōſti. Item ne ſuper laudi-
mio, Pegue. in commenta. ad eam verſic. aiu-
ſtans nu. 15. cum ſequent. Socar. in c. Caſtella-
nus nu. 28. pag. 194. & Iacob. Can. var. reſo. par.
1. c. 12. de feud. nu. 62.
129 Indè † vbi ſuprà infert Canc. (quod & an-
tea tenuerat etiam Solſon. in lucer. laudim.
cellu. 8. de ſpecia. oblig. num. 30. & 31.) falſam
fore opinionem Guiller. de Valleſic. in vſat. ſi-
quis ſuum feudum, num. 18. & Ludo. à Pegue.
vbi ſuprà ver. 1. num. 43. quibus adde Marquil.
in eo vſat. verſi. *quęro iuxta pręmiſſa* quatenus
aſſerunt poſteriorem creditorem, cui res feu-
dalis fuiſſet ſpecialiter obligata, & hypotheca-
ta cum conſenſu domini, pręferēdum eſſe an-
teriori, cui etiam ſpecialiter obligatio facta ex-
titiſſet, abſq. tamen conſenſu domini, cui ego
libēter aſſentior, ſi enim per iura noſtra muni-
cipalia integrum eſt vaſſallo res feudales alie-
nare, vel pignorare ſine conſenſu domini, licet
propterea in pœnas incurrat, de quibus per ea-
dem iura, indè deducitur manifeſtè non eſſe
locum huiuſmodi prælationi, & per hanc ra-
tionem corruit quam adducunt Valleſi. Pe-
guer. & reliqui vbi ſuprà pro corroborāda ſua
opinione, dicebant enim è contrario quòd cū
per iura municipalia prohibeantur huiuſmo-
di obligationes ſine conſenſu dominorum, in-
dè ſequi debebat poſteriorem legittimè cum
conſenſu domini factam præferendam fore
priori nulliter, & contra iura ſine cōſenſu do-
mini factæ, ea enim ratio Valleſicæ, & Pegue. &
aliorum eſt de directo contraria allegatæ con-
ſtitutioni, item ne ſuper laudemio, in contra-
rium pro noſtra opinione allegatæ.
130 Per quæ, † cum in Senatu coram egregio
Senatore Hieronymo Sēiuſt in cauſa Magda-
lenę Cirera contra Micha. Pujalreu Sancti Ste-
phani de Baſſo, actua. Daroca, ageremus de
prelatione duorum eiuſdem rei diuerſis tem-
poribus emptorū, egoq. dixiſſem primū præfe-
rendum licèt poſteriori fuiſſet priùs tradita
corporalis poſſeſſio, quia ſufficiebat vt eum
excluderet, quòd illi fuiſſet priùs per clauſu-
lam conſtituti tradita eadem poſſeſſio, vt eſt
communis opinio dd. quam in l. quoties C. de
* rei vendi. omnes tenent, & latè Tiraquel. de
conſti.

conſti.par.1.à num.21.Gom.tom.2.var.c.2.nu.
20.verſ.4.& replicaretur mihi potiorē eſſe poſ-
ſeſſionem ſecundi vtpotè quia haberet inſtru-
mentum firmatum per dominum dominij ra-
tione,& ſic eſſet à domino inueſtitus,quod pri
m⁹ nō habebat, per ea, quæ docet Guid. deciſ.
46.& 81.Guiller.Benedic.in c. Raynun.verbo,
& vxorem nomine Adelaſiam deciſ.4. num. 7.ac
Hieronymum Marilia.in repeti.d.l.quoties C.
de reiuendi.impreſ. poſt eius deciſ.nu.307. &
308.replicaui id in Cathalonia non habere lo-
cum,vbi non eſt neceſſarius domini conſenſus
pro validitate alienationis,illud autem proce-
dit de iure communi,non alia quidem ratione
niſi quia prima venditio de iure non value-
rit tamquam facta ſine dicto cōſenſu,non eſt
cauſa declarata,ſi poſſum,ponam in fine quid
ſucceſſerit.

131 Difficilia † tamen videntur iura tex.quæ nō
ſoluuntur à Canc.in conſti.Aqueſta es la pau
in §.ningun Chriſtia,de pace & treug.in 1.vol.
cōſti. & in cōſti.1.tit.de iure emphyteuti. qua-
tenus diſponunt nemini licere feudum pigno-
ri,vel alio titulo capere ſine conſenſu domini,
qui quidem tex.tantò magis vrgebunt ſi conſi-
132 derauerimus † in diſpoſitionibus prohibitiuis
non fore neceſſariū decretum irritans, vt nul-
lus dicatur actus, qui contra eas fiunt iuxta l.
133 non dubium,cū ibi not.C.de leg.imò † diſpo-
ſitio prohibitiua ſemper loquitur,& intelligi-
tur habere clauſulam derogatoriam, & anul-
latiuā act⁹ abſq.eo ꝙ ſit neceſſe quòd vlterius
progrediatur anullādo, prouti ex d.l.nō dubiū
docet Immol.in l.cū lex col.pen.verſ.it.caſu ff.
de fideiuſ.& ibi Iaſ.num.17.Dec.conſ.17. num.
3.Virgin.de Boca.in trac.de interdic. vti poſſi-
detis c.18.queſt.de cenſi.nu.40.& ſic ex tex. in
d.§.ningū Chriſtia,& d.cōſti.1. elici debet nul-
lam eſſe alienationem,ſiue impignorationem
rei feudalis ſine conſenſu domini factam, etiā
ſi in ea non ſit decretum irritans.Reſpōdemus
tamen iura prædicta fuiſſe correcta per diſpo-
ſitionem tex.in allega.cōſti. Item ne ſuper lau-
demio,poſteà factā,quę,vt ſuprà diximus,con-
trarium diſponit eius quod continetur in d.iu-
134 ribus,atque † ita cum ſint contrariæ,nec ſimul
ſtare poſſint,dicendum eſt per hanc poſteriorē
ſublatam fuiſſe priorē,ad latè tradita per Me-
no.qui fuſiſſimè de legum correctione agit, in
trac.de præſump.lib.6.præſum.38.per tot.mul-
tò fuſiùs Aldera. Maſcar. de interpræta. ſtatu.
conclu.8.per tot.

Alij aliud in propoſito excogitabant, quo
prælationem ſecundi creditoris aduerſus pri-
mum,habentem tamen generalem tantū hy-
potecam,tuerentur,dicebant enim quòd cum
in ſpeciali hypotheca ſoleat communitèr fieri
rei obligatæ traditio, ſaltem per conſtitutum,
vel alium actum fictum,indè videbatur dicen-
dum huiuſmodi ſecundum creditorem vigore
dictæ ſpecialis hypothecæ,& traditionis priori
fore præferendum, ex diſpoſitione l. quoties
135 C. de reiuendica. verùm † falluntur egregiè,
quia diſpoſitio d.l.quoties nō habet locum in
hypothecis,prout tenent Cyn. Ioan. Fab. Bal.
Salice.Caſtren.& cōmuniter doctores ibidē,
& ſignantèr Iaſ.nu.11.Antho. Gom. tom.2.var.
c.2.de emp.& vendi.num.20.verſi.quartò prin
cipalitèr extende,Dida.var.lib.2.c.19.nu.7. Ca-
chera.deci.135.nu.4.per iura manifeſta,quę vbi
ſuprà adducit Gom.& ſignantèr per tex. in l.
creditor §.fin.verſi.etiam fin. ff. qui potior.in
pig.hab. his formal.verb.*Nam & in pignore pla
cet ſi prior conuenerit de pignore, licèt poſteriori res
tradatur,adhuc potiorē eſſe priorem.* Ratio eſt ele-
gans,quam adducit idem Gom.quia in his, in
quibus ſolo titulo,& conuentione transfertur
dominiū,& ius aliquod reale abſque eo quòd
neceſſaria ſit traditio vera, vel ficta, non habet
locum diſpoſitio d. l. quoties,vt tenent cōmu-
nitèr ibi doctores,& plenè comprobat vbi ſu-
prà Gom.paulò ante locum vltimò allegatum,
136 ius autem † hypothecæ transfertur procul du-
bio ſine aliqua traditione l.1.ff.de pig.ac tex.in
l.contrahitur ff. de pig. cum alijs per eundem
Gom.latè allega.

137 Hæc † tamen limitātur in ciuitate Barcino-
næ,in qua poſterior creditor cum hypotheca
ſpeciali dominij ratione firmata præfertur an-
teriori,qui ſimilem habet hypothecam abſque
tamen firma domini, prouti deducitur argu-
mentando à contrario ſenſu ex c. 12. Itē in ſpō-
ſalicijs in priuileg. *recognouerūt proceres* in 2.vol.
conſti.& docent prac.noſtri in locis ſuprà alle-
ga.& Iacob.Canc.var.reſol.par.1.c.12. de em-
phy.num.22.vbi hanc interpretationem tradit
nuper fuiſſe à Senatu in facti cōtingētia *ſecutā*.
138 Quo † etiam priuilegio gaudent ciues Gerun-
dę per priuileg. Regis Pet.eis conceſſum dat.
in ea ciuitate 8.kal.Feb.anni 1283.quo indulge
tur eiſdem quòd vtantur,& vti poſſint vſaticis
Barcinonen.& conſuetudinibus,ac bonis vſi-
bus, quæ in ciuitate Barcinonæ haberi conſue-
uerunt,atq. ita in facti contingentia *declarauit*
egregij tunc noſtri Senatus Senator,& nunc
Regens Cancellariam Michael de Salba,& de
Vallſeca,non tamen facto verbo in audientia,
in fauorem egregij tunc Senatoris,& Regentis
eandem Cancellariam Hieronymi Torner die
1.Octob.1605.in cauſa nonnullorum credito-
rum contra N. Mangi mercatorem ciuitatis
Gerundę,actua.N.Boera.

139 Ea † autem, quæ antea dicebamus,quòd re
gulariter anteriorem habens hypotecam præ-
fertur poſteriori etiam cum firma domini fa-
ctę,multò magis,& ſine ſcrupulo aliquo pro-
cedunt

Digitized by Google

cedunt quando prior obligatio foret generalis omnium bonorum, quia in ea non requiritur conſenſus, vel firma domini, Marquil. in allega. vſat. ſi quis ſuũ feudũ, verſ. *ſed quid in generali obligatione*, pag. 106. Mier. in conſt. Irẽ ne ſuper laudemio, quæ eſt Per. 3. in cur. Cerua. col. 6. n. 18. pag. 165. Soccar. in com. Pet. Alber. c. eodem nu. 40. pag. 120. latè reſoluit Canc. var. reſol. par. 1. c. 11. de Emphy. n. 20.

140 Decimus † tandẽ in hac materia differẽtiarũ inter ius cõmune, & noſtrũ municipale caſus, vt reliquos omittam⁹ vidẽdos per noſtros practicos ſuprà citatos, iam enim fetet res hæc, eſt vt licèt de iure cõmuni dominus nõ habeat iuriſdictionẽ in emphyteotam ſuper re, quã pro eo tenet (quicquid ſit in re feudali, de qua nos in præſentiarũ aliter agere non curamus, quia ea materia maximè in noſtra Cathalonia, cui præſertim ſcribim⁹, parũ practicatur, qua tñ de re videatur Iul. Clar. in §. feudũ q. 90. per tot. & Iacob. de Franc. inter deciſ. Vincen. de Franc. in tract. de feud. q. 2. num. 142. & omniũ latiſſimè Henri. Roſſental. de feud. c. 12. cõclu. 1. per tot.) vt not. in c. potuit, extra de loca. & conduc. & Can. in ſępè allega. c. 11. de emphy. n. 61. de iure tñ nr̃o municipali dñs directus habet iuriſdictionẽ in emphyteotã ſuper re, q̃ ꝓ eo tenet, cõſue. niengũ home tit. de iuriſdic. om. iud. in 1. vol. cõſti. vſat. placitare eo. tit. Soccar. in c. eodẽ n. 5. pag. 112. latiſſimè Frãciſcus Solſona in ſtylo capibreuian. ſtatim ferè in initio pag. 7. à nu. 3. cum ſequent.

141 Atq. † ita qñ domin⁹ vult in Cathalonia petere ab emphyteota cẽſus, vel laudimia, vel etiã recognitionẽ rei emphyteoticariæ, nõ eſt opus ꝙ adeat iudicẽ ordinariũ ipſius, ſed pòt ipſe iudicẽ nominare, coram quo tenetur emphyteota reſpõdere, & lata ſentẽtia, ſi cenſerit ſe grauatũ, debet etiã appellare ad eundẽ dñm, qui aliũ iudicẽ pro dicta cauſa aſſignabit eidem, vt probãt doctores ſuprà citati, quibus adde Solſo. in ſtylo capibreuian. poſt formã præcepti, in verſ. verũ n. 1. fol. mihi 25. pag. 2. & eſt hæc cõmunis praxis, qua vtimur in hoc principatu.

142 Circa † ꝙ illud primò nota poſſe huiuſmodi cauſas inter dñm, & emphyteotã corã iudice emphyteoticario vertẽtes, ſicuti & reliquæ cauſæ ordinariæ, ſi maiores fuerint tercentarũ librarũ, in prima inſtantia ad Reg. And. euocari prętextu alicui⁹ ex qualitatib⁹, putà viduitatis, paupertatis, pupillaritatis &c. propter quas ſolent aliàs fieri euocationes, latè Michael Ferrer 1. par. obſeruan. c. 17. & Ludouic. à Pegue. in prax. ciui. rub. 4. de euoca. cauſ. nu. 6. & 27. vbi diſputãt latiſſimè de hac re, & *obſeruãtia* Senatus atteſtãtur, de qua etiã & nos aliquid dicere poſſum⁹, qui vidim⁹ idẽ ſepiſſimè practicatũ.

Et nõ ſolũ in prima inſtãtia fit huiuſmodi euocatio, ſed etiã & in ſecũda, prætextu alterius ex dictis qualitatib⁹, ſi cauſa ſit maior decẽ librarũ, licèt regulariter huiuſmodi cauſę ſpectẽt ad dñm emphyteuſis, Ferrer, & Pegue. in locis ſuprà citatis.

143 Dubitatũ † tñ ſcio de anno 1604. ſub die 10. Februarij in Senatu iũctis tribus aulis, vbi eſſent huiuſmodi appellationũ cauſæ introducẽdæ, nũquid in tertia aula vigore c. 2. cur. anni 1599. præcipiẽtis cauſas appellationũ tã ordinariorũ, q̃ Baronũ fore in ea aula tractãdas, an verò in alijs aulis, ſicuti antea fiebat, quaſi nihil quoad eas cauſas fuiſſet immutatũ, quippe quia dñi directi nec eſſẽt Barones nec ordinarij eorũ Iudices, quorũ tantũ cauſæ appellationum iubẽtur tractari in tertia aula: non quidẽ

144 Barones, vt de ſe patet, nec ordinarij, quia imò videt̃. eſſe delegati iudices horũ dñorum, vt tenet Cali. in vſat. placitũ, & vſat. placitare.

Fuit tñ per maiorẽ partẽ egregiorũ Senatorũ *cõcluſũ* fore huiuſmodi cauſas cõmittẽdas, & tractãdas in tertia aula, ſicut reliquas Baronũ, & ordinariorũ, ea rõe quia non eſſet attendẽdũ per quẽ iudicem erat lata ſentẽtia, ſed in cui⁹ curia, & cõſiſtorio, veluti an ille, ad quem cognitio dictę cauſſæ pertinebat, eſſet iudex ordinarius, & haberet iuriſdictionẽ ordinariã, quia ſi talis erat, & ipſe propter aliquod impedimẽtum tenebatur cauſam cõmittere alteri, qui de iure nõ eſſet ordinarius, ſed delegatus prout not. Maran. de ordin. Iudi. tit. Iudi. aliud eſt ordina. & aliud delega. n. 5. nõ tñ propterea diceretur ad effectũ, de quo in d. c. 2. cur. anni 1599. ſententia delegati, ſed imò ordinarij Iudicis, ſic dicebatur eſſe in dominis directis, quia ipſi dicuntur ordinarij, & ordinariam habere iuriſdictionem, vt iſdem Cali. docet in allegã. vſa. placitare, & patet ex eo quòd habent iuriſdictionem à lege municipali, quamuis ergo ex aliquo caſu, quia ſcilicet nõ poſſũt eſſe iudices in cauſa propria, cauſas delegent alijs, non tñ propterea eorũ ſententiæ dicuntur Iudicis delegati, ſed imò ordinarij, attendendo ad perſonam non eius qui iudicauit, ſed imò illius, qui cauſam commiſit.

Pręterea dicebatur nõ eſſe verũ ꝙ Cali. aſſerit illos Iudices dominorũ directorũ eſſe delegatos, quia imò dici debent ordinarij ex quo à lege habẽt iuriſdictionẽ, vt in ſequẽti glo. 13. par. 3. n. 22. dicemus, patet quia lex municipalis diſponit quòd domini directi habeant iuriſdictionẽ in emphyteotas cum hoc quòd iudex emphyteoticarius à domino nominatus de cauſis inter eos cognoſcat; in quo videtur nominationem tantùm domino tribuere.

145 Dicebatur † etiam quòd ex quo iſti iudices emphyteoticarij ſolent à dominis non ad vnã tãtùm cauſam nominari, ſed ad vniuerſas eorũ

cauſas,propterea dici debent ordinarij, nõ delegati, ad tradita per Maran.vbi ſuprà n. 2.cum ſequent.& nu.55.& Cãce.2.p.var.c.2.nu.268.

146 Dicebatur † finaliter quòd latè ſumpto vocabulo iſti dñi directi dici poterãt Barones,& eorum appellatione venire ex eo quòd in ſuo habent iuriſdictionem,& territorium, & ibi poſſunt creare iudices, notarium,nuncium, & alios miniſtros neceſſarios pro ſua iuriſdictione exercenda, & habent etiã appellationes,ſicut, & quemadmodum alij Barones,ergo &c.vidi hęc elegãter diſcuſſa in quibuſdam doctis annotationibus egregij cuiuſdã Senatoris,qui interfuerat diſputationi articuli, vtinã hui9 egregij viri eſſent oẽs iſti noſtri labores, forẽt enim multùm politiores, & (ne dubites) doctiores.

147 Alius † modus euocandi huiuſmodi cauſas ad Senatum fuit in hoc principatu introductus,quando videlicet is, qui conuenitur corã iudice per dominum aſſignato prætendit ſe non eſſe eius emphyteotam,tũc,firmato priùs iure coram ordinario,& reſcripto in forma iudici prædicto,poteſt dicta cauſa quoad articulum contentionis iuriſdictionis inter dictos iudices ortæ ad Regiam Audientiam euocari, quæ cognoſcit cuius ſit iuriſdictio, latè probat Ferrer d.prima parte obſeruan.c. 18. vbi docet ita fuiſſe ſępiùs in Senatu *deciſum*. † Verùm videant aduocati quomodò his euocationibus vtantur, ne id faciãt,ſicuti per aliquos fieri vidi,cauſa tantùm differendi,ac in infinitum litem protrahendi ſcientes quòd interim pendente huiuſmodi contentionis cauſa nihil poterit per iudicem emphyteoticariũ attentari, niſi enim id fiat maxima cum probabilitate iuſtitiæ,ego non excuſatem in foro poli aduocatum ab omnibus damnis,& expenſis, atq. intereſſe rationę prædictę euocationis paſſis, & ſuſtentis.

148 Circa † hęc aliud noſter Anthonius Oliba noſtri quondàm Senatus egregius Senator docet,quod ſi verum, non oporteret huiuſmodi contentionibus vti,dicit enim de actio. par. 1. lib.3.ad §.pręiudiciales,in poſteriori interpraetatione numer.8.quòd ſi vaſſallus,vel emphyteota negat ſe talem,cognitio ſpectabit ad iudicem ordinarium, & firmato coram eo de iure ſilebit iudex emphyteoticarius donech per ordinarium ſit in exceptione præiudiciali declaratum: hęc duriuſcula ſunt ſi conſiderauerimus quòd par in parem non habeat imperium,& quòd fruſtra iura noſtra municipalia cognitionem de ſuis emphyteotis,& vaſſallis cõceſſiſſent dominis, ſi in dictorũ emphyteotarum,& vaſſallorum manu foret, firmando ius,& de iure coram ordinario,facere inhiberi prædictorum dominorum iudicibus, donec per ordinarium eſſet declaratum num vaſſalli,& emphyteotæ eſſẽt ij, cõtra quos ageretur,& denique ſi quãdo duo iudices ordinarij inter ſe ſe de iuriſdictione contendũt, quia quilibet ad ſe pertinere exiſtimat, ſuperior ipſorum de dicta prętentione cognoſcere debet, ex l.de iure ff. ad municip. prout latè probat Cancer.lib.3.var.reſolu.c.10.de contentio. iuriſdic.à numer.1.vbi varios caſus reffert,in quibus noſter Senatus de contẽtione iuriſdictiones inter diuerſos iudices orta cognoſcit, & cognoſcere ſolet vt ſuperior,ac nomine Regis, quomodo,quæſo,dici poterit quòd huiuſmodi declaratio ad ordinarium ſpectabit, qui eſt vnus ex contendentibus? atq.ita(inquit Solſona noſter in ſtylo capibreuian. poſt formam præcepti in verſ.*verùm* num.2.fol.mihi 25.pag. 2.)quòd nõ obſtãte firma iuris facta coram ordinario ipſe dominus directus,& ei9 iudex poteſt, & debet cognoſcere de huiuſmodi cauſis inter dominũ,& emphyteotam ſuſcitatis, addens quòd ſi in hoc moleſtatur ab ordinario, poterit in tabula ordinarius puniri, & quòd ita ſolitum eſt reſcribi dictis ordinarijs, quòd ſcilicet anullẽt procedimẽta,& partes ad iudices dominorũ remittant cũ cõminatione quòd aliàs ad vlteriora cauſſæ procedetur, & etiam contra dictos ordinarios in purgatione tabulę. Ex quibus apparet dicendum quòd donec per ſuperiorem, vtpote quia ad eum ſit cauſa contentionis euocata, ac corã eo introducta,fuerit iudex emphyteoticarius inhibitus, non tenetur ſe abſtinere,quantumuis requiratur ab ordinario. Accedit his quòd huiuſmodi cauſſę cõtentionũ iuriſdictionis introducuntur abſq. qualitate aliqua, quod fieri non poſſet ſi ad ordinarium earum cognitio ſpectaret: cauſſæ enim Vicariæ intra Vicariam &c. niſi prętextu alicuius qualitatis fiat euocatio.

149 Hę † contentionum cauſę tractantur ſummariè in Senatu abſque aſignatione ad ſententiam,& expediuntur cum ſola prouiſione, qua declaratur locum fore,vel non fore firmę iuris coram ordinario factæ,vel etiam ad quem ſpectet cognitio cauſæ. Hæc quia omnibus ſunt pluſquàm notoria, ideò non inſiſtimus in eis ampliùs.Reuoca in memoriam alia plura,quæ de his cauſis diximus ſuprà clau.3.glo.5. nu. 55.

150 Nota † ſecundò quòd huiuſmodi cauſæ emphyteoticariæ tractari,& duci poterunt vbicunque voluerit dominus, dummodo id fiat in ſuo,ideſt in domo propriæ habitationis, ſiue propria ſit, ſiue conducta, vel in re ipſa emphyteoticaria, latè ſuperiùs ex mente noſtrorum iurium,& practicorum docuimus hac eadem clau.4.glo.11.num.18.& ad id nõ eſt opus territorio,quia per dicta iura habet dominus

151 iuriſdictionem in dictis locis, poteſt † etiam alibi de huiuſmodi cauſis cognoſcere, dummodo id

do id non fiat vt trahatur emphyteota vltra vnam dietam extra propriam habitationem, niſi vellet dominus conductum ei donare, id eſt cibaria neceſſaria, & dummodo adſit territorium domini loci, in quo id fieri debet, latè hæc ſunt ſuprà comprobata in hac clau.4.glo. 11.numer. 28. adeò vt non oporteat ampliùs in eis perſiſtere, niſi bis velimus idem inutiliter repetere.

Adde his Solſonam, latè materiam hanc pertractantem, in ſtylo capibreuiandi ſtatim in initio, & quę vlteriùs paulò infrà dicentur.

152 Illud † autem, quod de territorio diximus velim ſanè intelligas, vt eo opus tantùm ſit ad prolationem ſententiæ, & intimas faciendas, quę ſunt actus iuriſdictionales, non autem indiget iudex territorio ad prouiſiones faciēdas in ſcedulis, & tranſlatis partium, adeò vt ſufficiat ibi habere territorium, vbi commoratur notarius cauſę, & vbi fiunt intimæ, & profertur ſententia, licèt non habeatur in loco iudicis, qui alibi moraretur, quia huiuſmodi prouiſiones nō ſunt actus iuriſdictionales donec parti intimantur, & ſic poſſunt vbique fieri. Hæc, licèt notiſſima ſint, volui tamen non omitere ne quis incideret in errorem, quo vidi innodatum de anno 1603. quendam aduocatum multæ aliàs doctrinæ, & eruditionis (non mentior) qui cum eſſet aſſeſſor cuiuſdam baiuli alterius territorij exiſtimabat ſe non poſſe extra illud territorium prouiſiones facere, licèt intra territorium venirent poſteà intimandæ, quo effectum fuit vt cauſa prædicta, licèt aliàs non haberet aliquam qualitatem, qua ad Senatum euocari poſſet, fuerit, me aduocato, *euocata* prætextu denegationis iuſtitię (ita enim ego appellabam eam recuſationem iudicis nolentis extra territorium prouiſiones facere) in cauſa Honophrij Bach Parrochiæ Sancti Stephani de Baſſo contra Syndicum, & ſingulares Parrochiæ Sācti Iuliani de Ioaneres ad relationem egregij tunc Senatoris, & nunc in ſupremo Arag. Regentis Saluatoris Fontanet die 21. Iunij 1603. actua. Bartholomeo Balle, ex quo conijcere licet quàm verum ſit quod antea dicebamus, licerè cuiq. prouiſiones facere extra territorium poſtquam Senatus denegationem iuſtitiæ iudicauit eſſe ſi iudex recuſaret id facere.

153 Et illud † finaliter, quod de conducto præſtando vaſſallo, & emphyteotæ per dominum trahētem illum ad aliud territorium extra ſua, & vltra vnam dietam ad placitandum cum eo, diximus, ſanè intelligendum eſt non quòd pro toto tempore litis teneatur dominus id facere, ſed pro eo tantùm tempore, quo opus eſt vaſſallo ad eundem, & redeundum ad propria, ac cauſam introducendam, & ſeu aduocatum, & procuratorem conducendum in loco, vbi fuit placitum mandatum, cum enim non habeat neceſſe vaſſallus toto tempore litis eo in loco ſtare, ſed poſſit per aduocatum, & procuratorem cauſam ducere, indè fit quòd non debeat pro alio tempore cōductum dari niſi pro eo tantùm, quod neceſſarium habet emphyteota ad ſupradicta faciendum, quod ſatis videtur eſſe de mente allega. vſat. placitare, ibi, *ita vt ſi ad ſua ipſa die reuerti non poſſit, donet ſibi conductum*, iuncta doctrina gloſſarum, quæ intelligunt ea verba de die placiti, vt ſcilicet pro eo teneatur dominus dare conductum ſi vaſſallus non potuerit ad propria reuerti.

Ita *declarauit* Senatus 23. Iunij 1589. ad relationem egregij quondàm Senatoris Anthonij Oliba in cauſa Franciſci Paſqual contra Petrū Aguſti de Bordils, cum enim in executionem cuiuſdam regię ſententiæ in eodem Senatu (licèt non cum concluſione, & determinatione illius, quia modicitas cauſæ id non patiebatur) per N. Puig regium Conſiliarium latæ 21. Octob. 1586. qua declaratum fuerat potuiſſe prædeceſſorem dicti Paſqual iudicem appellationis ſuo emphyteotæ extra ſua, in ciuitate Vici diſtanti vltra vnam dietam, aſſignare propterea quòd ſe obtulerat dictus dominus directus ei conductum dare: cum (inquam) in executionem dictę regiæ ſententię declaraſſet iudex dictæ cauſæ appellationis, qui erat Ludouicus Pexau die 2. Auguſt. 1588. teneri dictum dominum directum ſoluere emphyteotæ conductum pro diebus tantùm, quibus opus habebat pro eundo, & redeundo ac cauſam introducēdo, & aduocatum, & procuratorem conducendo, & non aliàs, Regius noſter Senatus ad relationem dicti Oliba prædictam declarationem iudicis primitiui in cauſa appellationis, die ſuperiùs citato, in omnibus confirmauit, actuarius erat N. Palau, penes quem vidi proceſſum, nunc Simon Font qui ei ſucceſſit.

Et vt ſcias quomodo ſe habere debeat iudex in huiuſmodi conducto taxando, aduerte quòd in ſupradicta declaratione Ludouici Pexau per noſtrum Senatum confirmata pro eūdo, & redeundo à ciuitate Gerundæ ad ciuitatem Vici fuerunt tantùm taxati quatuor dies, & vnicus pro cauſa in dicta ciuitate Vici intro ducenda, ac aduocato, & procuratore conducendis, ad rationem decem ſolidorum tantùm pro die, attenta qualitate emphyteotę, (quam attendi in his volunt practici noſtri in vſat. ſuprà allega.) qui ruſticus erat.

154 Sed † an hęc etiam, quæ de conducto danda ſuprà diximus, procedāt etiam reſpectu eorum, qui citantur ad præſentem ciuitatem Barcinonæ in conſiſtorio Baiulię Generalis pro capibreuiando, & recognoſcendo quæ in emphyteoſim, & feudum tenent pro domino Re-

ge, non vidi hucuſque in facti contingentia diſputatum, cenſeo tamen quòd ſic, quia conſtitutiones, quę conductum dati præcipiunt, æquè in Comite Barcinonæ ac in alijs procedunt, benè probat Oliba in commentar. de actio. poſt hæc ſcripta in lucem editis, par. 1. lib. 3. ad §. pœnales nu. 87.

155 Milites † feudatarij, & vaſſalli ſunt verba, quæ poſt feudi dictionẽ in noſtra gloſſa ſequuntur, quæ in materia feudali ſynonima eſſe eum ſignificantia, qui aliquid ab alio accepit in feudum, & pro alio tenet, habetur in lexico iuridico, hoc eſt iuris ciuilis, & canonici, verbo *miles*; & probatur de milite, in quo poterat eſſe difficultas quòd pro feudatario, & vaſſallo vſurpetur, in tot. titu. de milite vaſſallo, qui contumax eſt, & quo tempore miles inueſtituram petere debeat, in vſib. feud. & alijs penè locis infinitis in eodem libro.

156 Sed † non putes quòd omnis feudatarius, & vaſſallus poſſit, & debeat, eo ipſo quòd talis eſt, appellari miles, multa enim alia ad id requiruntur, quę habes apud Vincen. de Franc. deciſ. 3. fere per tot. & ſignanter nu. 7.

Quæ ſit differentia inter vaſſallum, & ſubditum, vide apud Cancer. lib. 3. varia. c. 10. de cõten. iuriſ. nu. 29. 40. & 41.

157 Qui † autem priùs fuerint in Cathalonia, an vaſſalli, an verò emphyteotę (hos nemo ignorat ſumi pro eis, qui aliquid in emphyteuſim pro aliquo tenent) pete ubi ab Oliba de actio. par. 1. lib. 3. c. 3. nu. 22.

Et quia reliqua, quæ circa has voces annotari poſſent, ſunt perquàm facilia, ideò finem cũ his gloſſæ facimus.

SVMMARIA.

1 *Alienationis appellatione venit in emphyteuſim conceſſio, vbi deciſ. noſtri Senatus, & nu. 4.*

2 *Eſt tamen impropria alienatio.*

3 *Alienationis appellatione quæ veniant.*

5 *Infeudare an ſit alienare, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

6 *Alienatio rei Eccleſiaſticæ regulariter eſt prohibita tam in mobil. quæ ſeruando ſeruari poſſunt, quàm in immobilibus, & nu. 7.*

7 *Eccleſię res humanæ conuentioni ſubiecta non ſunt.*

Mobilia, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, æquiparantur immobilibus, ibidem.

8 *Alienationem rei Eccleſiaſticæ impugnans dicitur habere regulam pro ſe, alium verò exceptionem.*

Reiuendicatio competit Eccleſiæ contra bona alienata, ibidem, vbi deciſ. Senatus noſtri.

9 *Cauſa & ſolemnitates ſimul requiruntur ad validitatem alienationis rei Eccleſiaſticę, nec vnum ex his ſufficit interceſſiſſe, vbi deciſ. Rot. Roma.*

10 *Cauſa ſola ſufficit ad validitatem rei Eccleſiaſticæ in foro interiori.*

11 *Alienatio rei Eccleſiaſticæ nulla ex aliquo deffectu ſuſtinetur volente Eccleſia, & illius Prælato, nec de nullitate poteſtas, qui cum eis contraxit, opponere.*

Intellectus Clemen. 1. de reb. Eccleſiæ non alienandis, ibidem.

Intellectus c. dudum, extra de reb. Eccleſ. non alienãdis, ibidem.

12 *Claudicatio contractus ex vna parte in multis permittitur.*

13 *Prælatus tenetur facere diligentias pro habenda confirmatione alienationis rei Eccleſiæ expenſis acquirentis, aliàs is non tenetur ſtare contractui, vbi deciſ. Senatus Neapoli.*

14 *Minor ſi vult ſtare contractui, etiam nullo, cum eo celebrato non poteſt alius eum impugnare.*

15 *Argumentum à minore ad Eccleſiam, & è contra, valet.*

16 *Sententia lata in fauorem minoris, etiam ſine curatore litigantis, valet, vbi deciſ. Rot. Rom. & aliorum Senatuum.*

17 *Minor non tenetur adhiberi facere ſolemnitates in ſuo contractu fauorabili, nec ſi non adhibeantur, poteſt qui cum eo contraxit à contractu recedere, & de ratione.*

18 *Solemnitates alienationis rei Eccleſiaſticæ ſupplentur per auctoritatem Papæ in ea interpoſitam, vbi deciſ. Rot. Roma.*

19 *Cauſa alienationum rerum Eccleſiæ non ſupplentur per auctoritatem Papæ interpoſitam in contractu, vbi deciſ. Rot. Roma. niſi interponatur cum cauſæ cognitione, & nu. 21. vbi deciſ. Rot. Roma.*

20 *Cauſa alienationis rei Eccleſiæ iuſtificantes nunquã præſumuntur.*

22 *Decreti interpoſitio, vt aliquid operetur, debet fieri cum cauſæ cognitione, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

23 *Auctoritas Papæ, & decretum an poſſint apponi in alienationibus rerum Eccleſiæ poſt mortem Prælati alienantis, nolente ſucceſſore ſtare contractui.*

24 *Succeſſor in beneficio, vel prælatura Eccleſiaſtica nihil dicitur habere ex prędeceſſore, & ideò poteſt illius cõtractum reuocare, & nu. 31. vbi declaratur.*

25 *Aſſenſus Regius non poteſt impetrari poſt mortem eius, qui feudum vendidit, niſi interueniente conſenſu illius hæredis, & nu. 32.*

26 *Maioratus confirmatio ſine Regia licentia inſtituti non poteſt fieri poſt mortem inſtitutoris, & nu. 32.*

27 *Papa habet pleniſſimam, & ampliſſimam poteſtatẽ in rebus Eccleſiæ.*

28 *Papa poteſt aliquem ſine cauſa beneficio priuare.*

29 *Alienationi rei Eccleſiaſticæ, ſi eſt vtilis, poteſt ex poſt interuenire auctoritas, vbi deciſ. Senatus Neapoli.*

30 *Eccleſia, cuius nomine contrahit Prælatus, nunquam moritur.*

33 *Delegatus à Papa pro confirmatione facienda alienationis*

nationis rei Eccleſię cum clauſula ſi in euidentem,&c. an Papa mortuo re integra, poſſit delegatione vti.

34 *Executoris poteſtas non expirat per mortem Papæ.*

35 *Litteræ executoriales, mutato, vel mortuo iudice, qui eas conceſſit re integra, poſſunt exequi, quod declaratur.*

Fallit tamen in Cathalonia, quod quomodo procedat declaratur ibidem.

36 *Reſcriptum ad lites an expiret mortuo concedẽte, & nu. 43.*

37 *Gratia Principis non expirat per eius mortem.*

38 *Licentia teſtandi conceſſa Prælato non expirat per concendentis mortem, vbi deciſiones Rot. Roma.*

Dida. carpitur, ibidem.

39 *Dimiſſoriæ ad ſuſcipiendum ordines non expirant mortuo, vel tranſlato Epiſcopo, etiam re integra.*

40 *Dimiſſorias ad ſuſcipiendum ordines poſſunt concedere Capitulũ ſede vacante, & Vicarius Epiſcopi in remotis agentis.*

41 *Meno. notatur quòd dixerit Vicarium Epiſcopi in remotis agentis poſſe ordinare clericos.*

42 *Gratia non expirat per mortem Papę, etiam ante confectas litteras.*

Gratia, rationi congruit, quæ ſit, ibidem.

43 *Gratia ſi non fiat à Papa, vel Principe, ſed alteri cõmittitur facienda, poteſtas eius expirat per mortem committentis, vbi deciſ. Rot. Roma. & nume. 45. vbi deciſio noſtri Senatus.*

44 *Intellectus c. ſi ſuper gra. de offi. delega. in 6.*

45 *Mandatum expirat morte mandantis re integra.*

46 *Mors Papæ quomodo probetur in his partibus, vbi teſtes, nec ſcripturæ reperiuntur de morte illius, ſecundum obſeruantiam noſtri Senatus.*

GLOS. XIII. PARS. I.

Directis Dominaturis, poteſtatibus, & emparis, iuribus commiſſi, &c.

De alienatione rei Eccleſiæ.

EX his, quæ ſuprà in præcedenti glo. docuimus, ſatis ſuperque exiſtimam⁹, quantum fert noſtri inſtituti ratio, de emphyteuſi, & eius natura nos egiſſe, & ideò vix fuit quòd vlteriorem eius tractationem non omiſerimus: verùm enimverò cũ ſæpè videamus in iudicijs, ac præſertim in noſtro Senatu agitari cauſas, ac moueri ab eccleſiaſticis cõtra eorũ emphyteotas pro reciſione contractus emphyteutici ſub colore alienationis per eoſdem, vel per ſuos in præbenda prædeſceſſores cum dictis emphyteotis celebrati, quæ maximam perſæpè dicuntur habere difficultatem, ideò eam hoc loci in glo. de emphyteuſi, pro captu noſtro, cum diligentia pertractare operę prætium duximus.

1 Circa quam † materiam illud primò notamus alienationis appellatione venire de iure in emphyteuſim conceſſionem, iura ſunt ad id aperta in auctẽ. de non alienan. & permut. reb. Eccleſ. §. nos igitur, ver. alienationis autẽ, tex. in l. fi. C. de reb. alien. non alienan, latiſſimè probat Redoa. de reb. Eccleſ. non alienan. q. 2. c. 22. per tot. & ideò ſub prohibitione alienationis rei Eccleſiaſticæ eodem modo compræhenditur conceſſio in emphyteuſim, atqui vera, & propria alienatio, & hoc eſt extra omnem controuerſiam, hac de re integram Anthon. Fab. confecit diffinitionem ſextam ſub tit. de reb. alienan. in ſuo Codice viden. Sic noſter Senatus ſub die 11. Feb. 1611. in cauſ. cõiugum Feus cõtra Anticam Xarles viduam, actua. Michaele Puigferrer, *declarauit* dũ anullauit conceſſionem in emphyteuſim de aliquibus domibus per aliquem factam, qui erat grauatus de reſtituendo. Idem antea in cauſa pupillorum Trinxers contra Hieronymum Genoues mercatorem librorum *declarauerat*, me aduocato, refferẽte egregio Senatore Frãciſco Mijauila, & Frãqueſa dum ſimilẽ in emphyteuſim cõceſſionem reuocauit, quia factã poſt hæreditamentum filijs factum, Actuarius erat Stephanus Colell. Quod de alienatione prohibita ei, qui grauatus eſt de reſtituenda hęreditate vel ex teſtamento, vel etiam ex contractu, an ſit perpetuò, & in omni caſu verum, docuimus in ſuperioribus hac eadem clau. 4. glo. 9. par. 5. à nu. 142. & in inferioribus in gloſ. cenſuum in prin.

2 Not. † tamen quòd Alex. Rauden. reſp. 17. num. 248. in prima parte illius reſponſi vol. 1. hanc dicit impropriam alienationem, idem Rauden. in trac. de Analog. lib. 1. c. 38. num. 130. & Dida. var. reſolu. lib. 2. c. 17. nu. 4.

3 Generaliter † autem, ſi quid alienationis appellatione veniat, ſcire capias, vide Caſtillo Sotomaior quotidia. controuer. iur. de vſufruc. lib. 1. c. 54. à num. 1. is tibi aditum parabit vt huius rei perfectam cognitionem, nec non & totius huius materiæ, quæ eſt in hac glo. tractanda habeas, doct⁹ enim eſt is auctor, & laude dignus propter ea, quę cum labore, & eruditione cumulauit eo in libro, in hoc tamen vno notabiliter defecit, ac peccauit quòd ſeueriùs multò, & acriùs, quàm decuiſſet forſan virum doctum, ſe habuit in repræhendendis aliorum deffectibus, non animaduertens hominem ſe eſſe ſicut reliqui, qui potuit in eoſdem, vel etiã longè maiores elabi errores.

4 Conceſſiones † erant in emphyteuſim, quas propter deffectum ſolempnitatuum in alienationibus rerum Eccleſiæ requiſitarum per no-

† † ſtrum Senatum ſæpiùs vidîmus nullas *declarari* & ſignanter veniunt nunc in mentem binę declarationes in Senatu,de meo tempore,factę, altera die 24. Octob. 1605.ad relationem egregij tunc Senatoris nunc Regẽtis Michaelis de Salba, & de Vallſeca in cauſa Reuerẽdi Fratris Franciſci Seniuſt Abbatis Arularum egregij Senatoris Hieronymi Seniuſt Fratris, & dum hæc prelo dantur de anno 1611.Deputati Generalis Cathalonię, contra Ioannem Franciſcum Reart, Actua.Benedicto Sacares, altera verò die 3. Martij 1605. ad relationem egregij tunc Senatoris Saluatoris Fontaner , nunc in ſupremo Arago.conſilio Regentis Cancellariam in cauſa Reuerendi Fratris Hieronymi Dezrord Abbatis Campirotundi,cõtra viduã, & pupilios Paſquali Villęfranchæ Confluen. Actua.Micha.Perez,quibus quidem declarationibus ita nullæ declaratæ fuerunt binæ in emphyteoſim conceſsiones ex deffectu ſolẽpnitatuũ,ac ſi fuiſſent cuiuſcũq.alterius generis alienationes.

5 Notamus † ſecundò idem videri dicendũ de infeudatione,vt & ipſa dicatur alienatio,& per conſequens eodem etiam modo prohibita , atqui reliquæ alienationes ſi non fiat cum ſolempnitatibus de iure requiſitis.

Hic diſputandus veniebat articulus pulcher ſanè,tametſi difficilis , nunquid extante promiſſione de non alienando,& ſeparando à corona regia alicui vniuerſitati,& ſingulatib' eiuſdem facta per Regem,cẽſeatur etiam prohibita infeudatio, de quo ego pluribus libenter egiſſem niſi noſtrum Cancer,vidiſſem nullum non mouiſſe lapidem,qui huius negocij cognitioni prodeſſe poſſet,lib.var.3.c.3.de priuileg.à num.357.vbi ſi quam contra Senatum affirmatiua tenet opinio,tibi non attiſerit , apud eum tamen hoc ſaltem reperies,quòd abundè doctores tibi indicauit,ex quibus pauculo labore tuam fulcias opinionem,ſiverò è contra,rationibus ipſius vti poteris,quibus contrariam ſufficienter ſatis confirmes,ne igitur oleum,& operam perdamus in tractandis his, de quibus alij late egerunt,ideò conſultò huiuſce rei hoc loci prętermitimus tractationem.

Hoc tamen vnum aduertẽtes quòd vbi promiſſio de non alienando tranſiret vlteriùs,loquendo de aliquo caſu affirmatiuo, qui non poſſet verificari ſi fieret infeudatio, quemadmodum ſi fieret quęcunque alia alienatio,tũc quia æquè per infeudationem atqui per aliam quamcuuq. alienationem contrafieret huic diſpoſitioni,indè fieret procuſdubio quòd ſub prohibitione alienationis veniret etiã infeudatio,ſic Senatus *declarauit* refferẽte egregio Senatore Frãciſco Ferruz de mẽſe Iulij 1609, in cauſa Syndici d Caſtellſir cõtra N.Planella, vbi poſt prohibitionẽ alienationis legebãtur hæc,vel ſimilia verba,*ita vt ſemper in eo loco, quẽ prohibem' alienari,ſit vn' officialis,qui eligatur de triẽnio in triẽniũ, & exerceat iuriſdictionẽ nomine Regio,& ſit vnitus Coronæ Regiæ,ſicut Ciuitas Barcinonę commitatuũ Barcinonæ &c.* Ad hæc,vel ſimilia verba deberent attendere quià Regibus ſimiles cõceſſiones,& priuilegia de nõ ſeparãdo impetrãt vt ponerẽtur in illis, ſic fieret vt à multis difficultatib',quę circa ea oriri poſſent, ſe explicarẽt. Verũ eſt quòd audio nõ tranſijſſe dictã declarationẽ ſine magna difficultate, dicũt enim clariſſimorũ vota Senatorũ fuiſſe in paritate,od quod fuit neceſſumquòd Excellẽtiſſimus Locũtenens ſuũ etiã pro obſeruãtia cõſtitutionũ daret,qui inclinauit in fauorem Coronæ Regię:expectãda igitur eſt declaratio cauſæ ſupplicationis, quæ in alia aula pendet, ego interim ſilebo nc quid proferã quod vni, aut alteri ex partib' afferat præiuditium.

6 Notamus † tertiò regulariter alienationem rei Eccleſiaſticæ eſſe de iure prohibitã , c. nulli d reb.Eccleſiæ alienã. autẽ. hoc ius porrectũ, C.d ſacroſã.Eccleſ.cũ ſimil. ad quod emanarũt in iure integri tituli tã à Romano Põtifice,quã etiã ab inuictiſſ.Imper.de quib' per Redoa.in trac.ſuperiùs allega.in priu.& varij mot' proprij, de quibus aliquid inferiùs,Deo cõcedẽte,
7 dicetur, quia † humanæ conuentioni nullatenus ſubiectæ ſunt huiuſmodi res Eccleſiæ,not. Afflic.deci.17.n.1.& ibi Cæſar Viſil. quę prohibitio habet locũ tã in mobilib',quæ ſeruãdo ſeruari poſſunt,quã in immobilib',vt poſt glo. & Abb.in d.c.nulli,& in alijs locis docet Rober.Maran.in tracta.de molti. aliena.n. 2. quia æquiparãtur immobilib',l.lex,quæ tutores C. de adminiſ.tut.idẽ etiã eſt d annuis redditib', & nominibus debitorũ,Maran.vbi ſuprà, longam circa hęc doctorũ relationem vide apud Sotomaior de vſufruc.lib.1.c.54.nu.4.

8 Notamus † quartò id quod ex proxima annotatione deducitur,indè inferri eũ,qui cõtra alienationẽ agit,regulã dici habere pro ſe,alterũ verò,qui eã deffendit,inniti exceptioni,quę per eũ venit probãda;pulchrè Rolã.à Valle in conſ.15.numer.16.17.& 18.vol.1.& Maſcar. de proba.conclu.75.nu.2.cum ſequent. quod niſi fecerit,ſubcumbere eum opportebit in cauſa ſine dubio,ſi contra eum Eccleſia directa rei vendicatione egerit,prouti põt,argum. l.illud de acquir. hęred. & tenet poſt But. Alex. & alios Pet.Nuñez de Auen.de exequen. mãda. Reg. c.4. nu.42.verſi.*Item aduertendum* , in prima par.addens poſtea iudicẽ poſſe,Pręlato nõ agẽte,ex officio ſupplere, adde Alex. Rau. in trac.de Analog.li.1.c.38.n.3. & q vti poſſit Eccleſia reiuẽdicatione hoc in caſu , eſt de mente Sena.vt apparet ex declaratione facta ad relationem

Digitized by Google

lationem egregij Senatoris Michaelis de Salba, & de Vallſeca in cauſa Abbatis Atularum contra Ioannem Franciſcum Reart, de qua ſuprà meminimus, vbi dicitur poſſe Abbatē vēdicare caſtrum, de quo ibi agitur.

9 Notamus † quintò quòd tūc dicetur is, qui alienationem deffendit, eius validitatem probaſſe, ſi de aliqua ex cauſis, propter quas permittitur, ſimul cum ſolempnitatibus de iure requiſitis, docuerit, nec enim ſufficit vnum, aut alterum probare, ſed oportet probari vtrunq. & adfuiſſe cauſam, & non defuiſſe ſolempnitates, vti ex communiori, & veriori opinione ita reſoluit Maſcar. in allega. conclu. 75. nume. 6. cum ſequent. Mathe. in addi. ad motū prop. 1. Paul. 4. in vol. mot. prop. latiſſimè Caualca. deciſ. 46. à num. 3. cum mult. ſequent. & num. 63. par. 1. Rol. à Val. conſ. 99. num. 38. vol. 1. & Vincen. de Fran. deciſ. 35. num. 1. & num. 8. Pinel. in l. 1. 5. parte nume. 31. cum ſequent. C. de bon. mat. Ioan. Gutier. prac. quæſtio. lib. 2. q. 22. Sarmien. de reddi. Eccleſ. c. 2. num. 1. cum ſequent. & Dida. var. reſol. lib. 2. c. 17. nume. 2. qui hanc opinionem dicunt communiorem, & veriorē eandem appellat Pinel. vbi ſuperiùs numer. 21. eandem tenet Hieronymus Ceuallos in ſpec. prac. queſtio. cōmu. contra communes q. 667. & q. 675. num. 11. qui tamen poſteà num. 18. eā cum contraria certo modo conſiliat, ad eam recurras ſi caſus tibi contigerit; qui multa in vtriuſq. opinionis confirmationem adducit, adde Viui. qui multos citat, deciſ. 145. num. 2. & auctorem com. opin. loco 1. tit. 4. c. 2. verſi. ſextò valet, Ita *deciſum* fuiſſe de anno 1581. in Rot. Rom. hoc motiuo vtendo, quòd ad validitatē alienationis rei Eccleſiæ duo copulatiuè requiruntur & cauſa, & ſolempnitas, nec vnum ſine alio ſufficeret, refert Alex. Rauden. in trac. de Analog. lib. 1. c. 38. num. 161. Sotomaior ab inde in d. c. 54. de vſufruc. lib. 1. num. 11. & 12. Mago. deciſ. Floren. 69. Antho. Fab. in ſuo Codice tit. de reb. alienan. diffini. 6.

10 Hęc † tamen ſanè intellige vt procedant in foro exteriori, non in interiori, & conſcientię iuditio, in hoc enim ſufficit adeſſe legitimam cauſam alienandi quamuis deſſiciant ſolempnitates vt licitè poſſit is, in quem alienatio facta ſit, rem retinere, pulchrè Pan. in c. 1. de reſti. in integ. num. 19. Bero. conſ. 88. num. 15. vol. 1. & Pet. Antho. de Petra in additione ad Redoa. in ſæpè allega. tracta. de reb. Eccleſiæ non alienan. q. 24.

11 Declara † item ſupradicta procedere quando Prælatus nollet valere contractum, ſi tamē vellet, ſtandum quidem ei eſſet; licèt deficerent ſolempnitates, & reluctaret alter contrahens, Dec. in c. quæ in Eccleſiarum num. 19. de conſti. Vincē. de Frāch. allega. deci. 35. n. 4. Emāſoar. in vol. com. opin. tom. 1. loco 1. tit. 4. c. 5. pulchrè id in propoſito tradit Alex. Rauden. de Analog. lib. 1. c. 38. à n. 27. cum ſequent. Viui. deciſ. 180. num. 8. lib. 1. Ioan. Gutier. in prac. quæſtio. lib. 2. q. 22. nu. 9. licèt poſteà nullā inter alienationem factam de re Eccleſiæ, & minoris quoad illud, quod nos infrà tractamus, an ſcilicet teneantur Eccleſia, & minor adhiberi facere ſolempnitates debitas in contractu, differentiam conſtituat, Flamin. Carthar. deci. 46. num. 19. Eſtq. elegans huius reſolutionis ratio; quia aliàs id, quod eſt in fauorem Eccleſiæ introductum, in eius odiū retorqueretur, ita dicunt doctores ſuprà citati intelligenda eſſe iura tex. in clem. 1. de reb. Eccleſiæ non alienan. & in c. dudum, ex. eo. tit.

12 Nec † eſt mirandum quòd in hoc caſu contractus claudicet, cum & in pluribus alijs caſibus ius non reputet abſurdam claudicationem, qua de re vide quæ pulchrè docent Antho. Corſe. ſingul. 220. incip. pupillus, Aym. Craue. in conſ. 186. & Vincen. cen. de Fran. alleg. deciſ. 35. nume. 4. Viden. Anthon. Fab. in ſuo Codice tit. de reb. alienā. diffini. 7.

13 Sublimitatur † hæc limitatio, ſiue declaratio quando poſt celebratum contractum fuiſſent adhibitæ diligentię pro eius confirmatione habenda, & ea non potuiſſet obtineri; vel eſſet requiſitus Prælatus alienans expenſis alterius contrahentis, & is eam non obtinuiſſet: tunc enim non teneretur is, in quem facta eſt alienatio contractui ſtare quamuis ita vellet Pręlatus, quia quæ ſuprà tradidimus procedūt quando Eccleſia poſt initum contractū vult ei ſtare adhibendo tamen debitas ſolempnitates, quæ pro eius validitate de iure requiruntur, atque ita loquuntur, & intelligunt doctores ſuprà citati, & tenent Innoſ. in c. 1. de his quę fiunt à Præla. Iaſ. in l. cum hi §. eam tranſactionem ff. de tranſac. Corſe. vbi ſuprà, & Vincen. de Franch. cum alijs, quos allegat, in d. deciſ. 35. numer. 4. refferens ſic bis, de annis videlicet 1573. & 1574. in 1. & 2. inſtantia fuiſſe in Senatu Neapoli. *declaratum*, ac opinionem hāc dicens eſſe conformem iuſtitiæ, & æquitati, quia aliàs contrahens cum Eccleſia foret ſemper in ſuſpenſo quando ea vellet rem alienatam recuperare; nec auderet ipſe hoc timens expenſas ea in re facere; quod quàm abſurdum foret; præter alia incommoda, quæ indè oriri poſſent; quę inſinuat Fran. vbi ſuperiùs, facile eſt cuique, vel mediocris eruditionis, cōſiderare. Viden. Nicola. Garcia de benefi. 2. parte. c. 2. num. 74.

14 Sed quid † dicendum in minore, vel pupillo an etiam ſi ipſi, vel eorum tutores, & curatores velint ſtare cōtractui per eoſdē minores ſine dictorū tutorum, vel curatorum conſenſu

 in caſu

in caſu non permiſſo celebrato quia forſan eis vtilis ſit, licet nullus, poſſint id facere reluctāte eo, cum quo contraxerunt? Breuiter dicendum eſt quòd ſic, nec in hoc reperitur aliqua differentia inter minorem, & Eccleſiam vt docent omnes ferè doctores ſuprà citati, qui promiſcuè de Eccleſia, & minore loquuntur, quibus adde quos lōga ſerie reffert Simoncel. (vbi is eſt non oportet quòd alij allegentur doctores, ſolet enim ſemper omnes ferè citare, qui de materia egerunt, licèt aliquando in allegationib' vel ipſe, vel Typhographus nō modicū fallat.) de decret. li. 3. tit. 8. inſpec. 17. n. 124.

15 Fauet † huic opinioni argumentum à minore ad Eccleſiā, & èconuerſo, quod in iure validiſſimum eſſe docet inter alios Euer. in top. lega. loco à minor. ad Eccleſiam, ita in propoſito arguit Redoa. in trac. de reb. Eccleſię nō alienau. q. 10. nu. 174.

16 Indè † dicitur quòd licèt ſententia contra minorem ſine curatore lata non teneat, ſi tamē in eius fauorem foret promulgata, teneret, etiā nullo interueniente tutore, vel curatore, l. de ætate ff. de minor. l. ſi quis ex aliena ff. de iudi. plura in huius opinionis confirmationē ſcribunt Creſcen. deciſ. 8. aliàs 181. num. 9. de ſenten. & re iudi. & deciſ. 9. aliàs 196. num. 3. eo. tit. Æmil. Veral. deciſ. 147. ſeu 34. ſententia quando eſt lata in 3. par. Vnti. deciſ. 51. li. 1. & Andre. Gayl. practi. obſerua. lib. 1. obſerua. 47. qui omnes teſtantur reſpectiuè *deciſum* in Rot. Roma. Sena. Apuliæ, & Camera Imperia. plura ad idē inſtitutum coàceruauit Surd. deciſ. 198. per tot.

17 An autem † idem, quod de Eccleſia dicimus, dicendum etiam ſit de minore, vt ſi ipſe velit ſtandum contractui per eum, licèt nulliter, vtiliter tamen celebrato, teneatur contractum ita confirmari facere vt ſecurus ſit alter contrahens de eius firmitate, & ſi id non fiat, vel etiam ſi ipſe contrahens factis debitis diligentijs non potuerit obtinere confirmationē, an teneatur nihilominùs huiuſmodi contrahens cum minorè ſtare tali contractui? In qua dubitatione idē videbatur prima facie dicendum, ex regula æquiparationis, quam fecimus de contractibus Eccleſiæ ad contractus minorum, item ex eadem illa ratione, qua opinionem hanc ſuperiùs in Eccleſia fundauimus, ne ſit ſemper contrahens in ſuſpenſo quando velit minor à contractu recedere. Contrarium tamen eſt de iure verius, vt docet Franch. in allega. deciſ. 35. num. 5. & 6. ratio eſt elegans, quam is auctor tradit vbi ſuperiùs, quia diuerſa eſt ratio in hoc noſtro caſu inter Eccleſiā, & minorem ob ſpēm conualidationis contractus minoris breui ſucceſſuræ, vel ex ratificatione tacita poſt lapſum quinquennij, completa minori ętate: vel expreſſa, quam faciat minor poſt quam maior effectus fuerit, tot. tit. C. ſi maior fac. rat. hab. & tot. tit. C. ſi maior fact. alienationē ſine decre. fac. rat. hab. & ita nō pōt dici ꝙ futurus ſit ſemper in ſuſpenſo maior cū minore contrahens, quod non procedit in Eccleſia, in qua eius contractus nunquam ratificari poteſt ad omnimodam ſecuritatem cōtrahentis, imò in tot mutationibus Prelatorū, quæ contingere in Eccleſia ſolent, in quotidiano manebit timore, num nam ſucceſſor velit rem ſibi (poſt factas forſan in eo plures expenſas) auferre, contractum improbando. Hanc differentiam (in alio tamen propoſito, alienatione videlicet rerum immobilium ſterilium, ſiue infructuoſarum, quæ Eccleſiæ permittitur ſine ſolempnitate, & minori denegatur) tradunt Bar. in l. ſi pupillorum, in prin. ff. de reb. eorum, Iaſ. in l. cum hi §. eam tranſactionem, num. 2. ff. de tranſac. latè alios doctores ad hoc propoſitum reffert Simoncel. in allega. tracta. de decre. lib. 3. tit. 8. inſpec. 17. num. 127. Euerar. in top. lega. loco à minor. ad Eccle. num. 11. Alex. Raudèn. in trac. de Analog. li. 1. c. 3. num. 125. verſi. *quartò reſpondetur*, & Vincen. de Fran. in allega. deciſ. 35. nu. 8.

18 Declaratur † vlteriùs, & ſeu limitatur eadē ſuprà tradita quinta annotatio vt non procedat quando in alienatione adeſſet auctoritas Papæ per ſeipſum, vel per ſuos Commiſſarios interpoſita, tunc enim non oporteret probari ſolempnitates, per eam enim ipſæ ſupplētur, vt docet Pan. in conſ. 41. par. 1. Capi. deciſ. 16. Petrus Nuñez de Auenda. in trac. de exequen. māda. Reg. Hiſpa. par. 1. c. 4. num. 98. Redoa. latè in trac. de non alienan. reb. Eccle. q. 43. per tot. Alex. Raud. in trac. de Analog. lib. 1. c. 38. nume. 161. vbi *deciſionem* Rot. Rom. reffert de anno 1581. factam, quæ id ponit pro conſtanti, vidē. Vincen. de Fran. deciſ. 163. nu. 13. Sotomajor de vſufruc. c. 54. nu. 21.

19 Diximus † non fore probandas ſolempnitates quando adeſt auctoritas Papę, quia ipſę ſuppleantur per eam, ad differentiam cauſarum alienationum, quæ nunquam ſupplentur per huiuſmodi auctoritatem, imò earū deffectus reddit decretum, & confirmationem Papę nulla, Geminia. conſ. 48. numer. 9. & *declaratum* expreſſis verbis Rot. Rom. de anno 1581. in ſupradicta cauſa, quam reffert Raudē. vbi ſuperiùs, ſunt aliæ tot. *deciſſ.* ad idem 129. & 130. in nou. docet Redoa. in ſæpè allega. trac. de reb. Eccleſię non aliena. q. 22. nume. 71. & 72. & q. 30. num. 12.

20 Sicut † nec aliquo, quantumuis lōgiori temporis curſu, præſumuntur interfuiſſe, cum id foret præſumere iuſtificationem, & ſubſtantiam tituli, Nat. conſ. 102. num. 24. Oſaſ. deciſ. 173. num. 4. Maſcar. de proba. concluſ.

1322.

1322.num.28.Borgni. Caual. deciſ. 29. num.11.
& 15.& deciſ.30.num.82.par.2.cum alijs, quos
reffert,& ſequitur Ludoui. de Caſſanate poſt
hęc ſcripta in lucem editus, conſ. 43. num. 116.

21 Niſi † interpoſita fuiſſet Papę auctoritas parte
vocata, & cum cauſæ cognitione, tunc enim
per illius interpoſitionem ſuppleretur procul-
dubio deffectus cauſæ, vt probatur in ſuprà al-
lega.deciſ.Rot. 230. & docet Redoa. in ſuprà
mentiona.q.22.nu.75.

22 Et generale † eſſe in omni decreto quòd vt
aliquid operetur debeat interponi parte voca-
† ta, & cum cauſæ cognitione, *declarauit* expreſ-
ſiſſimis verbis noſter Senatus ſub die 30. Au-
guſti 1582. refferente egregio tunc Senatore
Raphaele Quintana in cauſa Bernardi Maſſa-
guer contra Ioannem Creus, ſcriba Onophrio
Palau; dictum enim fuit non validari quaſdam
alienationes de rebus filij per patrem vt legi-
timum illius adminiſtratorem factas ex eo
quòd fuiſſet in eis appoſitum decretum Vica-
rij Barcinonæ, *quia* (& ſunt verba ſententię)
*non conſtabat in dicta interpoſitione interueniſſe a-
liquam cauſę cognitionem; neq; fuiſſe adhibitam in
dicto decreto aſſerebatur; & conſequenter non præſu-
mebatur cum cauſa cognitione fuiſſe factum, & ſic
tamquam nullum, & nulliter interpoſitum nullate-
nus corroborabat, & validabat dictas alienationes:*
latè deciſionem hanc probat Simoncel.de de-
cret.lib.2.tit.1.de offi.iudi.in interpoſitione de-
creti, à nu.31.

23 An autem † huiuſmodi decretum, & aucto-
ritas Papæ poſſint interponi poſt mortem Pię-
lati alienantis ſine nouo conſenſu noui ſuc-
ceſſoris, imò eo reluctante, & renuente, tractat
Vincen.de Fran.in allega.deciſ. 163. Pro parte
negatiua facit quòd iſte Prælatus ſucceſſor
non tenetur ſtare facto ſui anteceſſoris, § vni-
co, qui ſucceſ.feud.dare tenen.in vſib. feud.&
ibi benè declarat Iacobu.de Fran. num. 6. in-
24 ter deciſ. Vincen.de Fran.Ratio † eſt elegans
quia Prælatus nihil dicitur habere à prędeceſ-
ſore, Pinel.in l.1.parte 3.num.71.C. de bon.
mat.Anthon.Gom.in l.40.tau.num.81.Ludo-
ui.Moli.de Primoge.Hiſpa.lib. 1.c. 21.numer.
3.Bertrazol.conſ.crimi.45.numer.3. Crot. conſ.
19.numer.8.Redoa. in ſæpè allega. tracta. de
reb. Eccleſiæ non alienan. q. 57. per tot. Ca-
† ual.deciſ.46.numer.18. & 30.eſt *deciſ.*Rot.Ro-
ma.232.in non.imò poteſt huiuſmodi contra-
ctum reuocare, l.poſt mortem ff.de adop. & c.
ſi qui præsbiterorum, de reb. Eccleſiæ non a-
lien.ergo videtur dicendum quòd ſucceſſore
inuito ſine eius conſenſu non poſſit cōfirma-
ri alienatio per prędeceſſorem facta.

25 Vlterius † facit in ſimili quod dicitur de aſ-
ſenſu Regio in vita eius, qui feudum vendidit
non impetrato, vt is ampliùs impetrari non
poſſit, nec impartiri niſi interueniente nouo
conſenſu hæredis, Andre. in c. Imperialem in
prin.de probibita feudi aliena. per Feder. ref-
fert Fran.in ſuprà allega. deciſ. 163. numer. 9.
Rolan.à Val.conſ.63.nu.52.vol.4.

26 Iuuat † vlteriùs quod in ſimili reſoluunt do
ctores de confirmatione maioratus ſine regia
licentia inſtituti, vt eā fieri nō poſſit poſt mor-
tem inſtitutoris, qua de re videas quod pleniſſi
mè, poſt ſcribentes ſuper legibus Caſtellæ, do-
cet Ludoui.Moli.de primoge.Hiſpa.lib.2.c. 7.
à.nu. 12.cum multis ſequent.Ioan.Gutier. li.2.
quæſtionum prac.quęſtione 76.& Mencha.de
ſucceſſ.crea.lib.1.§.4.nu.14.

Sic in noſtro caſu videtur dicendum non
poſſe Papę confirmationem aliquid operari
poſt mortem alienantis ſine nouo conſenſu ſuc
ceſſoris.

Verùm his non obſtantibus ego exiſtimo
contrarium de iure verius eſſe, quòd imò poſ-
ſit auctoritas Papę alienationi interponi poſt
mortem eius, qui alienationem fecit, nec video
quomodo quis poſſit iure in hoc dubitare
abſque eo quòd ſimul dubitet de Pontificis
27 poteſtate, qui † cum eam habeat pleniſſimā;
& ampliſſimam in bonis, & rebus Eccleſię, vt
eſt celebre conſ.Anchar.305.incip. tres domi-
ni, & reffert Redoa.in ſępè allega. trac. de reb.
Eccleſiæ non alienan. q. 54. numer. 37. benè
Ceual. de hac poteſtate Papæ in ſpecul. com-
mun.opin.con.commu. q. 645. nume.4. ita vt
poſſit pro libito, & arbitrio ſuo de eis diſpone-
re, But.in c.conſtitutus, & ibi Abba.num.15. de
religio.dom.Gemini. in c. ſi gratioſè, de reſ-
crip.in 6.cum alijs allega.per Redoa.vbi ſupe-
28 riùs quæſtione 45.nume. 13. adeò † vt teneant
aliqui, quos reffert Ceual.vbi ſuprà q.528. poſ-
ſe ipſum ſine cauſa quem beneficio priuare;
quis, quæſo, audebit dubitare de validitate
confirmationis alienationis rei Eccleſiaſticæ
vtiliter factæ per Papam plenè de negocio in-
formatum conceſſę?

29 Quibus † accedit quòd quando alienatio
èſt vtilis Eccleſię poteſt ex poſt interuenire au
ctoritas, Redoa. vbi ſuprà q. 42. nu. 18.& 19.
addens quòd propterea in propoſito videm⁹
quòd cōtractus facti per Pręlatos de, & ſuper
alienationibus de rebus Eccleſiaſticis, etiam
poſt multa tempora in qualibet mundi par-
te confirmantur per Papam quotidie cum ſo-
litis clauſulis, ſi in euiden. &c.de eadem pra-
ctica, & cōmuni vſu teſtatur Vincen. de Fran.
qui conſilium Neapolita. in hanc inſinuat
† *inclinari* noſtram ſententiam, deciſ. 163.nu.13.
30 addens poſtea num.14. quòd † Prælatus non
contrahit nomine proprio, ſed nomine Ec-
cleſiæ, quæ nunquam moritur, c. liberti, 12.
q. 2. & id circo non eſt tractandum ſi Pręla-
tus

gus velit, vel non, ſtare conceſſioni, ſed erit videndum an contractus tendat, vel non, in commodum Eccleſiæ, cui Eccleſiæ ſucceſſor, quando conceſſio eſſet vtilis, præiudicare non poterit, & quemadmodum ex dictis in deciſ. 35. Prelatus poteſt cogere emphyteutam adhibitis ſolempnitatibus ad ſtandum contractui cedenti in commodum Eccleſiæ, ita etiam debet poſſe compelli ipſe Prælatus ne negociū claudicet, vt ibi fuit plenè dictum. Hæc Vincen. de Fran. per quæ optimè noſtra fulſitur, & comprobatur ſententia.

31 Nec † obſtāt quæ in contrarium ſunt adducta, ad primum enim reſpondemus ſucceſſorem non teneri ſtare facto prædeſceſſoris quādo deſficiunt ſolempnitates, verùm quando illæ adſunt, tenetur vtique, prout ex latè ſuprà adductis in toto hoc tractatu clarè liquet, quando autem adeſt Papæ auctoritas, ea ſupplet omnes ſolempnitates, vt ſuprà etiā nu. 18. diximus.

32 Ad † ſecūdum, & tertium facilem iudico eſſe reſponſionem quòd in illis caſibus non operetur aliquid aſſenſus regius, & regia confirmatio poſt mortem feudum alienantis, & maioratum inſtituentis ea ratione, quia agitur de præiuditio tertij, hæredum videlicèt alienantis, & filiorum inſtituentis reſpectiuè, quibus medio tempore ius quæſitum extitit in prædictis, vt pulchrè declarat Moli. in d. li. 2. de Hiſpan. primoge. c. 7. cum alijs ſuprà relatis, hic autē, vbi alienationē præſupponimus vtilem Eccleſię, de nullius agitur præiuditio.

33 An † autem pars, quæ obtinuit à Papa reſcriptū in forma ſolita Commiſſarijs cum clauſula, ſi in euidentem &c. & vocatis vocandis &c. in partibus directum ad ipſius auctoritatē certę alienationi interponendam, poſſit eo vti poſt mortem Papę re integra contingentem, non inferior ſuperiori eſt dubitatio. In qua videtur prima facie affirmatiuè reſpondendum,
34 ad † quod facit tex. in c. ſi ſuper gratia, de offi. delega. in 6. vbi executorū poteſtas ſuper gratia à Papa facta datorum non expirat per mortem illius, etiàm re integra, contingentem, ſed nihilominùs ad executionē procedere poſſunt.

35 Per † quem tex. dicebat Bar. in l. fundi in fi. ff. de acquit. poſſeſ. & in l. more maiorum ff. de iuris. om. iud. executionem factam vigore litterarum executorialium, mutato, vel mortuo iudice, validam eſſe, quod tamen an ſit ſimpliciter verum, & an procedat tam quando expediuntur litteræ ſine cauſæ cognitione, quàm cum ea, item an tam quando relaxantur leuato velo, quàm quando in vim ſententiæ diffinitiuę, vel illius vim habentis, & alia multa in propoſito tractat latiſſimè Vincen. de Fran. deciſ. 405. per tot. & Guid. Pap. cum adden. deciſ. 491.

In Cathalonia habemus obſeruantiam Regij Senatus in hac materia, de qua Micha. Ferrer illius quondàm auditor in tertia parte obſeruan. 132. in litteris citatorijs, quæ in principio cauſæ abſque aliqua cauſæ cognitione à Senatu emanant, vt illæ exequi non poſſint poſt mortem Locumtenentis generalis, cuius nomine expeditæ fuerūt, niſi caſu quo dicta executio incæpta foret in vita illius, ibi vide *deciſiones* Senatus in vtroque caſu factas, benè noſtras Cancer. 3. par. var. c. 17. de ſenten. & ear. execu. nu. 361. vbi declarat.

36 Huc † ſpectat diſpoſitio tex. in c. gratum, de offi. delegat. c. fin. de offi. lega. & l. & quia ff. de iuriſdic. om. iud. vbi habetur in reſcriptis ad lites ad cognoſcendum an ea expirent per mortem concedentis, vel non, inſpiciendum eſſe an in vita ſit facta citatio, vel delegatus incæperit vti, vel non, vt primo caſu non expiret commiſſio per mortem concedentis, ſecundo verò caſu ſic, ita docet Franciſcus Mar. deciſ. 512. parte 1. numer. 4. quæ reſolutio videtur probare optimè obſeruantiam noſtri Senatus.

37 Recipit † autem prima ſuperiùs adducta ratio robur, ac fundamentum à regula illa generali, qua docemur gratiam principis non expirare per eius mortem, Philip. Fran. in c. ſi gratioſè, de reſcrip. in 6. Rol. à Val. in conſ. 6. nu. 4. vol. 3. Andre. Gayl. lib. 3. obſerua. 60. numer. 15. Nat. in conſ. 647. per tot. latè Granu. Theorem. 13.

38 Per † quam rationem reprehendit ibi Granutius Socin. Iun. conſ. 89. lib. 1. & Dida. in c. cum in officijs, nu. 8. verſi. qua ratione, extra de teſtam. quatenus tenent licentiam teſtandi à Papa Prælato conceſſam morte Pontificis extingui, & expirare ſi ea ante illius mortem vſus non fuerit, ex eo quòd talis licentia ſit mera gratia, quæ morte non extinguitur concedentis, idem firmant Franciſcus Sarmien. de reddi. Eccleſ. parte 4. verſi. 2. cauendum eſt, Burſa. in conſ. 29. lib. 1. & Nat. vbi ſuprà, adde Ioan. Gutier. in prac. li. 2. q. 75. in prin. nouiſſimè Nicol. Garcia de benefi. tom. 1. 6. parte c. 2. §. 3. nume. 328. vbi de *deciſ.* Rot. ſic etiam aliàs *declaratum* tradit Granu. in Rot. Roma. de anno 1578.

39 Per † eandem rationem ego de anno 1608. pro quodam Scholari dioceſis Elnenſis, qui ad hanc ciuitatem Barcinonę venerat pro ſuſcipiendis ſacris ordinibus cū dimiſſorijs Reuerendiſsimi illius dioceſis Antiſtitis tempore quo tranſlatus iam erat in Epiſcopum Vicen. confectis tamen, & conceſsis ante tranſlationem, reſpondebam Reuerendiſsimo Barcinonen. Epiſcopo, & ſuis examinatoribus dubitantibus,

tantibus,poſſe dictum Scholarem abſq. dubio dictis litteris iuuari, vtpote quia cùm meram gratiam continerēt, non expirabant, etiam rē integra, per tranſlationem, vel etiam mortem concedentis,ad quod allegabam idem tenentes Cardin.in Clem.fin.q.5. de elec. Nauar. in c.placuit,num.34.& 162.de pœnit.diſtinc.6. & in conſ.4.de reſcrip.Ioan. Gutier. vbi ſuprà nu. 5.Zerola in prac.Epiſcopali,par.1.verbo,dimiſſoriç,num.9.Rodrig.in ſum.c.14. de ord. indi. num.15.pleniſſimè,plura ad propoſitum inferens,Pater Thom.Sanchez in diſputa.de ſancto Matrimo.Sacramen.lib.8.de diſpen.diſputa.28.nu.83.to.3.

40 Idem † dico de Capitulo ſede vacante, ſeu eo ad quem tunc temporis adminiſtratio ſpiritualium pertinet,& de Vicario generali Epiſcopi in remotis agentis, qui iuxta diſpoſitionē tex.in c.cum nullus,de tempor.ordin.in 6.dare poſſunt clericis diœceſis licentiam ordinandi, nam ſi mutentur, vel moriantur reſpectiuè, licentia nihilominùs tenet, per rationem ſupradictā quia mera gratia.

41 Circa † quod obiter nota egregium egregij viri Iacobi Meno.de arbit.iud. lib. 2. caſu 222. num.9.lapſum,quatenus facultatem dandi licentiam ordinandi, quæ in eo tex. Vicario generali tribuitur pro ipſa facultate ordinādi ſumit dicens poſſe ipſum Epiſcopo in remotis agente ordinare, ad quod allegat d. c. cum nullus,qui de ſola facultate concedendi licentiam loquitur,quem Menochij locum licèt vidiſſet Ioan.Gutier.canonica.quæſtio.li. 2.quæſtione 17.nu.25.lapſum tamen non notauit, ſed ſimpliciter cum eo pertranſiuit.

42 Quæ ratio † adeò vera eſt vt etiam ſi moriatur Papa non confectis litteris, facta tamen gratia,non tamen proindè expirat, nec extinguitur; ſed ſolent expediri per ſucceſſorem de eadem data; ſub nomine tamen noui Pontificis, & appellatur cōmuniter gratia rōni cōgruit,quia ita ſolent initium habere huiuſmodi litterę, de qua gratia loquitur regula Cancel.8.ita Rip.in rub.de conſti.num.50. Franciſcus Mar.deciſ.512.num.4.& 5. Rebuf. in prac. benefici.de gratia rationi congruit,num.1.pag. mihi 235.Caſſa.in cōſue. Burgun.rub.dez juſtices §.5.in verbo,*ſil na grace*,num.180.cū multis ſequent.Bayar.in addi.ad Clar.q. 59. nu. 13. & 14.Ægid.Boſ.tit.de Prin.n.293.Moli.de primogc.Hiſpan.lib.2.c.7.nu.63.

43 Supradictis † tamen non obſtantibus contrarium eſt de iure verius, vt imò morte Papæ extinguatur hæc,de qua agimus, gratia, ita vt non poſſit ampliùs pars impetrans ea vti, nec iuuari, quotienſcunque enim gratia ipſa non fit ab ipſo Principe,vel Papa,ſed ea committitur alteri cum cauſæ cognitione facienda,tunc per mortem concedentis expirat gratia, nec Commiſſarius poteſt tali caſu eam facere, c. exhibita,de iudi. c. ex parte, et c. olim de reſcrip.Rot. deciſ. 12. alias 349. de offi. deleg. in nou.probat clariſſimè tex.in c.ſi cui,in ſecundo exemplo,de præben. in 6.quod idem refert Lācello.in inſti.Cano.tit.de colla.§.illo quoq. hęc enim reperitur de iure differētia inter executores datos ad gratiam iam factam exequēdam,& inter executores, qui dantur ad gratiā cauſa cognita faciendam, vt priorum poteſtas non expiret morte concedentis, & mandantis,poſteriorum verò ſic,vtrunque ex his duobus caſibus probat non obſcurè allega. tex. in d.c.ſi cui nulla, de præben. in 6. & clariùs ibi glo.verbo *moriatur*,& ibidem Pet. de Ancharra.Et hoc eſt quod dicebat Bal.in l.falſus,num. 21.C.de fur.& in l.fin.col.1.de conſti.Prin.Rip. in rub.de conſti.num.50.& Moli.de primoge. Hiſpa.lib.2.cap.7.nume. 63.gratiam Principis non expirare per illius mortem quando quid perfectum continet, ſecus quando datur ad aliquid faciendum, & denique hoc idem eſt, quod dicebat Caſſane.in conſuetud. Burgun. Rub.dez juſtices §.5.in tex.ibi,*ſil na grace* num. 178.quod nos etiam ſuperiùs tetigimus in ratione dubitandi,quòd mādatum, quod datur à Principe in vim iuſtitiæ extinguitur eius morte,non illud,quod in vim gratię,faciunt adducta per Anthon. Gab. commu. conclu. tit. de præben.conclu.1.nu.13.Bellug.in ſpecul. Prin. §.ſciendum,rub.47.num.6.verſi.*ſed dictam decretalem.*

44 Per hæc † ſatis ſuperque arbitror claram,& manifeſtam fieri reſponſionem ad tex. in c.ſi ſuper gratia de offi.delega. in 6.pro contrario allegatum,ibi enim Papa fecerat gratiam, & ideò nihil mirum ſi,iuxta terminos noſtræ diſtinctionis,per eius mortem non fuerit extincta poteſtas executorum ad illā gratiam exequendam datorum,ita reſpondent glo. alega. in c.ſi cui,verbo,*moriatur*. de præben. in 6. & reliqui doctores ſuprà citati, vltra quos viden. ſunt in propoſito Ioan. Gutier.lo quæſtio.Canon.lib.2.quęſt.17.nu.4. & Peregri. de iu. fiſci lib.5.tit.2.nu.11.

In noſtro autem caſu Pontifex non facit gratiam,ſed eam faciendam cum clauſula,vocatis vocandis,& ſi in euidentem Eccleſiæ vtilitatem cedere alienationem reperierint,& ſic cum cauſæ cognitione,certis Delegatis committit,ac proindè nihil mirum ſi, iuxta regulas ſuprà traditas,prædictorum delegatorum poteſtas per mortem Pontificis extincta dicatur,ſi adhuc res ſit integra:tunc enim propriè locum

45 habet certiſſima iuris regula,quòd † morte mādantis finiatur, & extinguatur mandatū re integra,l.inter cauſas, in prin. ff. manda. & l. & quia;

Google

quia, & ibi doctores ff. de iuriſdic.om. iud.l. mandatum C.manda.cum ſimil. quam regulam explicat optimè Franciſcus Viuius cum multis extenſionibus, & limitationibus, ac ſui † Senatus *deciſionibus* deciſ.494.per tot. Succeſſit hic caſus in Senatu diſputandus de anno 1601. in cauſa Reuerendi Abbatis Arularum contra Ioannem Franciſcum Reart Burgenſem villæ Perpiniani ad relationem Michaelis de Salba, & de Vallſeca egregij tunc Senatoris nunc verò Regentis Regiam Cancellariã vertenti, qui fuit tandem 24. Octobris dicti anni in fauorem dicti Abbatis prætendentis non potuiſſe dictum Reart iuuari confirmatione per Commiſſarios ſibi facta de quadam alienatione cuiuſdam caſtri facta per prędeceſſores dicti Abbatis ex quo dicti Commiſſarij eam fecerãt poſt mortẽ Sixti quinti Pontificis maximi, qui reſcriptum cum clauſula, vocatis vocandis, & ſi in euidentem &c. vt nomine illius auctoritatem Apoſtolicam tali alienationi interponerent, conceſſerat, fuit † *reſolutus*, eſtq. notabilis deciſio ad propoſitum quę eiſdem ferè mouetur fundamentis, quę ſupra nos tradidimus in confirmationẽ noſtræ opinionis, Actuarius eſt Benedictus Sacares. Reperi multo poſt hæc ſcripta quòd noſtrus nob. Ludo. à Pegue. egregius Principatus Cathaloniæ Senator, & illius, tempore mortis ſuę, Decanus eandem hanc deciſionem retulit, & multa in eius confirmationem adduxit deciſ. 130. ſpeto tamen quòd nihilominùs hæc legiſſe non pænitebit.

46 Circa † hunc caſum illud nota, in quo forſan, ſi tibi contingeret, dubius eſſes, quomodo probata fuerit in eo mors Pontificis, cum in hac prouincia, vtpotè quæ valdè remota eſt ab Italia, vix poſſit per teſtes, vel aliquod aliud inſtrumentum eiuſmodi mors probari, nota (inquam) quòd mors prædicta probata extitit per inſtrumentũ cuiuſdam annotationis exequiarum factarum in Eccleſia Sedis Barcinonæ pro anima bonæ memoriæ Sixti Papæ quinti reconditę in archiuo Sedis Barcinonæ.

SVMMARIA.

1 *Iudex laycus an, & quomodo poſſit de cauſis Eccleſiaſtici fori cognoſcere, ſiue principaliter, ſiue incidenter.*

2 *Exceptio illegitimitatis facit ſupercedere negocium principale, donec ſuper ea per iudicem Eccleſiaſticum ſit cognitum.*

3 *Prohibito aliquo cenſetur etiam prohibitum omne, per quod peruenitur ad illud.*

4 *Iudex laycus non cognoſcit de validitate, vel inualiditate confirmationis apoſtolicæ ſuper alienatione rei Eccleſiæ interpoſitã, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

5 *Iudex incompetens poteſt incidenter cognoſcere de articulo incompetenti.*

6 *Iudex ſecularis incidenter cognoſcit de cauſa excõmunicationis, quę eſt ſpiritualis, & numer. 28.*

7 *Iudex ſecularis cognoſcit incidenter de cauſa iuris patronatus, & nu. 29.*

8 *Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit incidenter de cauſa ad forum ſecularem ſpectanti.*

9 *Iudex ſecularis cognoſcit de validitate confirmationis apoſtolicę incidẽter, vbi deciſ. noſtri Senatus, & nu. 44. vbi declaratur.*

10 *Iudex ſecularis incapax eſt cognitionis cauſarum ſpiritualium, & Eccleſiaſticarum.*

Sed an id ſit de iure diuino reſpectu vtriuſq; generis cauſarum, vel de iure poſitiuo, difficultas eſt, ibidem.

11 *Incapacitatis iudicis layci quoad ſpiritualia, & Eccleſiaſtica quæ ſit ratio, remiſſiuè.*

12 *Cauſæ ſpirituales quæ dicantur.*

13 *Cauſa Eccleſiaſtica quæ item dicantur.*

14 *Poſſeſſorium rei ſpiritualis an ſit ſpirituale, & rei Eccleſiaſticæ an ſit Eccleſiaſticum, vt nec de eo poſſit iudex ſecularis cognoſcere, vbi deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum.*

15 *Cauſę Eccleſiaſticæ quibus modis, & ex quibus rationibus poſſint in Cathalonia in Regio Senatu tractari, remiſſiuè.*

Manutenentiarum vſus in Cathalonia remiſſiuè, ibidem.

16 *Clericus poteſt reconueniri corã iudice layco, vbi deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum.*

Clericus poteſt reconueniri ſuper petitorio quando ipſe cauſam mouit ſuper poſſeſſorio coram iudice layco, ibidem, vbi deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum.

17 *Clericus non poteſt renunciando conuentioni euadere iudicium reconuentionis, vbi deciſio Senatus Neapoli.*

Clericum poſſe reconueniri coram iudice layco non eſt deciſum de iure, ſed de conſuetudine ſecundum Proſper. Carani.

18 *Clericus non poteſt reconueniri coram iudice layco ſuper re tangẽte negotiũ ſpirituale, vel illi annexum.*

19 *Iudex ſecularis nec etiam incidẽter cognoſcit de cauſa ſpirituali, nec Eccleſiaſtica.*

20 *Intellectus l. Quoties C. de iudi.*

21 *Iudex incompetens poteſt incidenter de cauſa, cuius eſt incompetens, cognoſcere, ſed non is, qui eſt incapax.*

22 *Ratio diuerſitatis inter ſupradictos duos caſus.*

23 *Intellectus c. in præſentia, extra de dona. inter vir. & vxor.*

24 *Iudex laycus quare dicatur incapax ratione cauſarum ſpiritualium, & Eccleſiaſticarum.*

Iudex

Iudex verò Eccleſiaſticus incompetens tantùm ratione cauſarum laycalium.

25 *Iudex laycus cognoſcit de queſtione facti rerum ſpiritualium, ſed contra nu. 33.*

26 *Iudex laycus non cognoſcit de quaſtione facti rerum ſpiritualium inter duos clericos, nec quando eſſet à iudice Eccleſiaſtico inhibitus.*

27 *Quaſtio iuris quando dicatur tractari, & quando quaſtio facti.*

28 *Intellectus c. decernimus, de ſenten. excommuni. in 6.*

Iudex ſecularis cognoſcit de quaſtione facti excommunicationis incidenter, ibidem, vbi deciſ. noſtri Senatus.

29 *Intellectus c. ſignificauit, de teſtibus.*

Iudex laycus cognoſcit de quaſtione facti iuris patronatus, ibid.

30 *Iudex laycus cognoſcit circa matrimonium de quaſtione facti, hoc eſt an inter aliquos fuerit aliquan de matrimonium de facto contractũ, & nu. ſequẽti, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

31 *Iudex ſecularis cognoſcit an quis ſit filius eius, de cuius hæreditate agitur, & de alijs pluribus circa hanc materiam, remiſſiuè.*

32 *Quaſtio facti rei ſpiritualis non eſt ſpiritualis.*

34 *Ius oritur ex facto, & ideò queſtio iuris videtur inſeparabilis à quaſtione facti, & nu. 41.*

35 *Iudex laycus non cognoſcit an quis ſit clericus, necne, & nu. 38.*

36 *Iudex laycus non cognoſcit de quaſtione, an quis ſit hæreticus, & nu. 41.*

37 *Intellectus l. ſi ex plagijs §. cum in cliuo ff. ad l. Aquil.*

38 *Intellectus c. ſi iudex laycus, de ſenten. excommuni. in 6.*

Quaſtio facti mixtam habens quaſtionem iuris qua dicatur, ibid.

Iudex ſecularis non cognoſcit de quaſtione facti mixtam habente quaſtionem iuris, ibidem, & numer. 41.

39 *Clericus quomodo probetur.*

40 *Iudex laycus cognoſcit de mero facto clericatus ad effectum remittendi ad ſuum iudicem.*

41 *Intellectus c. vt inquiſitionis §. prohibemus, de hæret. in 6.*

42 *Iudex laycus ſtatuit ſuper re pertinente ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam quando ſit in adiutorium ſtatuti Eccleſiæ.*

Decuriones iuſtè faciunt ſtatuta quòd non poſſit quis diebus feſtiuis laborare, & operari, & pœnas exequuntur, ibidem, vbi deciſio Senatus Portugal.

43 *Iudex laycus cognoſcit incidenter de cauſa ſpirituali in notorijs.*

44 *Notoriè conſtare de re ſpirituali quando dicatur ad effectum vt iudex laycus cognoſcat, & in omni materia, remiſſiuè, vbi deciſio noſtri Senatus.*

45 *Vſurarum cognitio ad quem ſpectet.*

46 *Vſurarum crimen eſt mixti fori, & nu. 51.*

47 *Vſurarum crimen punit iudex ſecularis.*

48 *Reprobatur opinio eorum, qui iudicibus laycis concedunt tantùm cognitionem criminalem vſurarum.*

49 *Iudex ſecularis cognoſcit ſine dubio de vſuris, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

50 *Iudex ſecularis cognoſcit de quaſtione facti vſurarum.*

51 *Item de quaſtione iuris.*

52 *Vſuræ vtroq. iure prohibentur.*

53 *Vſurarum cognitionem ſpectare ad ſolum iudicem Eccleſiaſticum in quaſtione iuris, defendunt plures, qui enarrantur.*

54 *Intellectus Clemen. diſpendioſam, de iudi.*

55 *Vſura an omni iure ſint prohibita, tam ciuili, quàm Canonico, & naturali.*

Barboſa circa materiam vſurarum opinio, ibid.

56 *Certum, & indubitatum eſſe dicitur quod eſt de iure determinatum.*

57 *Decimarum cognitio an ſpectet ad iudicem laycum.*

58 *Decimarum cognitio in Cathalonia ſpectat ad iudicem laycũ, nec permittitur quòd prò eis layci trahantur ad forum Eccleſiaſticum, vbi deciſiones Senatus.*

59 *Iuramenti cauſæ cognitio ad quem ſpectet.*

60 *Sacrilegij crimen eſt mixti fori.*

61 *Sacrilegus quandoq. punitur à duobus Iudicibus, & quomodo.*

62 *Fallit ſi pœna condigna ſit per vnum iudicem ſacrilegus punitus, & nu. 66, vbi deciſiones.*

63 *Sacrilegus punitur per iudicem laycum non obſtante abſolutione Eccleſiaſtici, qui negocium præuenisſet.*

64 *Sacrilegus punitus à iudice ſeculari an poſſit iterùm puniri ab Eccleſiaſtico, ſicut è contra.*

65 *Abſolutus, vel condemnatus per dolum, aut colluſionem poteſt iterum accuſari, & puniri.*

66 *Pœna eſt delicto commenſuranda.*

67 *Punitus vna pœna, etiam ſi non ſit commenſurata delicto, ſi id ſit ſine dolo, & colluſione factum, non poteſt iterùm ab alio puniri.*

68 *Fraus, & colluſio an præſumantur eo ipſo quòd quis pro magno delicto fuit minima pœna punitus, vbi opiniones pro affirmatiua.*

69 *Pœna in criminalibus, vtplurimùm, ſunt arbitraria.*

70 *Remiſſio facta per vicarium Barcinonæ alicui, qui cum deliquiſſet grauiter in alio loco veniens ad eam ciuitatem procurauit ibi reperiri in aliquo leuiſſimo delicto, vt remitti poſſet in conſequentiã etiam de graui, eſt nulla, vbi deciſio Senatus.*

71 *Iudex Eccleſiaſticus an egeat territorio ad puniẽdũ delicta mixti fori.*

72 *Iudex Eccleſiaſticus non eget territorio ad pœnæ excommunicationis, & aliarum, quæ animam afficiunt, impoſitionem.*

fori,& cuiuſlibet alterius,etiam ſecularis,ſubmiſſione venditi,vidi concluſionem in archiuo regio.

5 Pro † contraria verò parte,& opinione facit quòd iudex aliàs in competēs principaliter de aliquo genere cauſarum cognoſcere, poteſt tamen ratione incidentiæ de eo iudicare,ſi cōtingat in negocio principali de eo incidenter moueri quæſtionē,tex.formalis in l.quoties C. de iudi.in l.1.C.de ordin. cogni. in l.fi.in fi. C. vbi,& apud quem in integ.reſtitu.c.cauſa reſtitutionis,extra de in integ.reſti.l. nullum C. de teſti.l.cum proponas C.de reb.cred.in quibus reſpectiuè iuribus iudici aliàs incompetenti conceditur quòd poſſit incidenter cognoſcere de cauſa ſtatus,reſtitutionis in integrum, & de cauſis criminalibus.

6 Et ne † vis fiat in eo, an cauſa incidens ſit ſpiritualis,vel ſolùm Eccleſiaſtica,vt in primo caſu procedere priorem opinionem dicamus, in ſecundo verò hanc poſteriorem,prouti plures dixerunt,ſummè notandus eſt tex.in c. decernimus,de ſenten. excommuni.in 6. quo loci iudex ſecularis incidenter cognoſcit de cauſa excommunicationis,quam ſpiritualem eſſe docemur in c.nemo contempnat 11.q.3.c. corripiantur 24.q.3.c.quærenti,de verb.ſig.c.dile-
7 cto,de ſenten.excom. in 6. Notandus † etiam ad idē eſt tex.in c.ſignificauit 41. de teſtib. vbi iudex laycus,qui incapax eſt cauſæ iuriſpatronatus principaliter intentatę iuxta tex. in c. quando de iudi.poteſt de ea cognoſcere ſi incidenter contingat de eadem diſputari, cauſam autem iuriſpatronatus ſpiritualem eſſe,aut ſpirituali annexam,docet Pont. in c.de iure,& in c.quia clerici,de iure patro.

8 Et hęc † quidem videntur peroptima inniti ratione, poſtquam idem videmus è conuerſo vt poſſit iudex Eccleſiaſticus ratione incidentię de cauſa ad forum ſecularem pertinente cognoſcere, vulga.tex. in c. de prudentia, de dona.inter vir.& vxor.vbi iudex ad cauſam diuortij principaliter delegatus poteſt etiam de quæſtione dotis incidenti, quę merè ſecularis eſt, cognoſcere.

9 Hanc † opinionē viſus eſt noſter Senatus non rejeciſſe in cauſa, quam ſuprà retulimus, Abbatis Arulararum contra Ioannem Franciſcum Reart ad relationem Michaelis de Salba,& de Villeca,dum de oppoſita nullitatis exceptione aduerſus confirmationem ſummi Pontificis,de ea cognouit,eandem nullam declarando, ex cauſis ibi expreſſis; quę declaratio ex diametro,licèt in eadem aula ambę ſint conſectę,videtur pugnare cum ea, de qua pro contraria opinione meminimus. Quis, quæſo, ſtil inter has difficultates profferet iuditium? Voluiſſem hoc loci nunquam de hac prouincia ſuſcipienda cogitaſſe,vt ſine dedecore poſſem meam nō apetire ſententiam, verùm poſt quam Deus ita permiſit, ac voluit, non terga vertam, ſed quod pro mei ingenioli tenuitate occurret,omnibus patefaciam.

10 In † hac igitur materia ſit certiſſima concluſio, Iudex ſecularis, & laycus incapax de iure eſt ad cognitionem nonſolùm cauſſæ ſpiritualis,ſed etiam ciuilis Eccleſiaſticæ,c.decernim⁹, c.quanto,c.at ſi clerici,c.cum non ab homine, c.qualiter,& quando,& c.fin.de iudi.c.2. & c. ſi diligenti, & c. ſignificaſti, de foro compet. plenè Rip. in d. c. decernimus,extra de iudi. multa adducit Dida.in prac.quæſtio.c. 31.32.& alijs ſequentibus latè in vol.com.opin.tom. 4.loco 11.tit.3.c.6.Vincen.de Fran.deciſ. 189. num. 3.Velaſ.conſul.159.num.5. Incapax (inquam) quoad ſpiritualia lege diuina,glo.in c. Imperator,& c.quoniam,argumento illius tex. 10.diſtinct.glo. in eiquanquam verbo, *diuino*, de cenſ. in 6. quarum gloſarum opinionem ſequuntur Dida.vbi ſuprà num.2.verſi.1.concluſio,& probatur argumento pſal.104.ibi, *nolite tangere Chriſtos meos*, quem locum ad propoſitura expendit Dida.vbi ſuperiùs:quoad Eccleſiaſtica verò negocia dicitur iudex laycus incapax lege poſitiua,iure videlicet noſtro Canonico,Feli.in c.Eccleſiæ Sanctæ Mariæ,nume.6. de conſti. Dida. vbi ſuprà verſi. 2. concluſio Suar.de paz in prax.tom. 2. prælu. 2. numer. 2. Micha. Salon de iuſti.& iu. quæſtione 67. art. 1.controuer. 1.conclu. 4. Viden. Azor in inſti. moral.par.2.lib.5.c.12.per tot.quod tamen non placet Ludouico à Peguera, poſt hæc ſcripta viſo, imò ipſe conſtanter aſſerit, & pluribus probare ſatagit quoad Eccleſiaſtica etiam negotia iudicem ſecularem omnino incapacem eſſe iure etiam diuino,ſicut quoad ſpiritualia, in deciſ.91.à num.5.cum ſequent.

11 Quare † autem dicantur layci incapaces ad cognoſcendum de huiuſmodi cauſis docent latè Dida.& Pegue.vbi ſuperiùs.

12 Dicuntur † cauſæ ſpirituales (vt nihil,quod expediat, ignoretur) quæ verſantur circa Eccleſię Sacramenta,ceremonias, & ritus Eccleſiaſticos, ac denique circa quicquid inter Chriſtianos contingens ortum habens ex aliquo, quod ſpecialiter ad Eccleſiam,legem,fidemve Chriſtianam pertineat, vt Dida.eleganter docet prac.quæſtio.eiſ.num.2.verſ. *prima concluſio*, & reffert Pegue.allega.deciſ.91.nu.4.

13 Eccleſiaſticæ † verò erunt cauſæ ciuiles clericorum, & Eccleſiarum, quæ de alijs agent quàm de Sacramentis, & alijs rebus, ex quibus,ac quarum ratione cauſas ſpirituales dici ſuperiùs docuimus,id manifeſtè deducitur ex eiſdem doctoribus, qui in quo verſentur cauſę ſpirituales docuere, neceſſum enim eſt quod reliquę

reliquæ clericorum , & Eccleſiarum cauſſæ, quæ circa ſupradicta non verſantur , ſint quæ Eccleſiaſticæ dicãtur, viden. Azor. in inſti. moral.d.lib.5.c.12.verſi.conuenit etiã, viden. Van. de nulli.tit. de nulli.ex defec.iuriſdic.num.54. Farina.lib.1.tit.1.de in quis.q.8.nu.20.

14 An † autem hæc concluſio procedat in poſſeſſorio, ponamus in cauſa beneficiali, matrimoniali, vel alia ſimili ſpirituali, vel Eccleſiaſtica, an de ea poſſit iudex laycus cognoſcere inter duos clericos de eo contendentes , necne, ſunt plures, qui affirmatiuam tenent pro iudice ſeculari, gloſ.in c.litteras verbo, *rebus ſpiritua.* de iuram. calump. & qui eam ſequuntur, Boer.deciſ.69.num.23.Oſaſ.deciſ.116.numer.1. Andre.Gayl.ſingul.obſeruan.lib. 1.obſer. 38.in prin.& Theſau.qui ſupradictos citat deciſ. 82. in prin.vbi notanda eſt Gaſpar. Anthon. Theſau.filij ſui additio, qui ſaltem ex conſuetudine † † id fieri poſſe vult, & plures Sena.*deciſiones* in id reffert, deque Gutier.loquens, qui contrarium tenet , dicit eum vt Eccleſiaſticum trahere aquam ad ſuum molendinum, idem Theſau.deciſ.117.& deciſ.131.num.10. Guid. Pap. deciſ. 1. Adde Matan.in ſpecul.part.4.diſtinc.11.nume. 77.Gram.deciſ.78.per tot.Afflic.deciſ. 24. nu. 2.& deciſ.324.Adde etiam quos lõga ſerie reffert Dida.in prac.c.35.num.1.Aluar.Velaſ.conſulta.93.per tot. Cabedo deciſ. Portugal. 82. per tot.par.1.Amade.à Ponte tit. quis ſit iudex in cauſ.feuda.à num.23.cum mult. ſequent.inter quæſtio.laudimiales, Ioſeph.de Seſſe in tracta.inhibitio.& magiſtra.Iuſti. Arag.cap.8.§.3.à num.15.qui vſque ad num. 29. articulum examinat, & ſimul antea in numeris præcedentibus quid inter laycos eſſet dicẽdum docuerat, & Iacob.Meno.de recuper. poſſeſ. remed. 15. n.10.hi oẽs tenẽt quòd ſic, & plures ex ipſis de † † *obſeruantia* ſuorum Senatuum teſtantur, rationem aſſignant, quia ſit quid temporale, & facti ipſa poſſeſſio, vt dicit gloſ.in c.litteras ſuprà allega. quod pluribus probant dd. ſuprà citati, ſignanter Velaſ.nu.4.vide Iacob. Ferrer Tholoſan.qui multò poſt hęc ſcripta additiones edidit ad Guid .Pap.allega.deciſ.1.dicendo ſupradicta vera eſſe in poſſeſſorio cuiuſcunque rei ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ, putà pro ſacramentis, & ordinibus conferendis, pro decimis, pro reliquijs Sanctorum , & pro alijs quibuſcunq. † † rebus, vbi nonnullas *deciſiones* adducit ad hoc in Francia factas.

Contrarium deffendit Afflic. in conſti.regni lib.2.rub.67.numer.9.& 11.Abba.in allega. c.litteras num.8.de iuramen.calum. Immol.in c.fin.num.9. de iudi. Guiller.Bened.in c. Raynuncius, verbo, *& vxorem nomine Adelaſiam* num.331.communem dicit Aufrer. deciſ. Toloſ.471. & ideò forſan non immeritò de priori opinione dubitauit Dida.vbi ſuprà adducitur, vt reffert Theſau.ſuperiùs citatus , ego tamen Dida.reperio num.1.verſ.*veru.* , neutiquam dubitantem, ſed imò clarè priorem dicentem falſam opinionem, Rolan.à Val.in conſ.23. vol.2. per tot.Rationem aſſignant ij doctores ſuperiori contrariam , quòd imò ipſum poſſeſſoriũ ſit etiam ſpirituale, vel Eccleſiaſticum, Clemẽ. vni.de cauſ.poſ.& proprie. & Clemen. vni.de ſequeſt. poſſeſ. & fruc. latè de hac quęſtione tractat Farina.in prax.& theo.crim. lib. 1. tit. 1. de inquiſ.q.8.nu. 23. fuſiſſimè eandem pertractat Alex.Moneta in tracta.de decim.c.8.num. 14.vbi hanc vltimam opinionem ſtrenuè deffendit , & poſt hos omnes latiſſimè Nicola. Garcia in trac.de benefi.multò poſt hęc ſcripta in lucem emiſſo, parte 1.c.2.à num. 51. cum ſequent.& poſt Paz in prax.2.tom.2.prælu.nu.15. Gutier.Canon.quæſtio.lib.1.c.34. à numer.16. Zerol.in prax.Epiſcopal.2 par.verbo, *poſſeſſoriũ*, Azor.in inſti.moral.lib.5.c.14.q.1. & alios , vbi Garcia pluribus rationibus hanc opinionem † † probat , & *deciſiones* reffert Rot. Roma. pro eadem factas.

† † Ter ego vidi ſucceſſiſſe ſuper hoc *declarari* per admodum Reuerendum Cancellarium Raphaelem de Rouirola poſtea Barcinonen. Epiſcopum, in tribus contentionum cauſis ea ratione firmatarum, primò quidem in contentione firmata per Dignitates Eccleſię Solſonę, & alias ex eo quòd quidam layci eos cõuenerant in Regia Audientia pro recuperatione poſſeſſionis quarũdã baiuliarũ de Sach, qua ſe ſpoliatos dicebant per dictas Dignitates , fuit enim declaratũ die 2. Appril. 1598. de cõſilio egregiorum Senatorum Iacobi Pineda , Hieronymi Seniuſt, Michaelis de Salba, & de Vallſeça, & Hieronymi Torner (ij duo poſteriores poſtea fuerunt Regentes Regiam Cancellariam) cognitionem ſpectare ad curiam Eccleſiaſticam, licèt ageretur de ſolo poſſeſſorio rei laycalis, quia perſonæ erant Eccleſiaſticæ , de quibus cognoſcendi notoriè erat incapax iudex ſecularis, atque ita licèt iudex ſecularis eſſet competens ratione rei, non tamen ratione perſonarum, contra quas agebatur. Et rurſus de anno 1601.cum de eodem articulo diſputaretur coram eodem Cancellario ad inſtantiam Reuerendi Abbatis de Amer, qui tacens ſuam qualitatem fuerat iam per Senatum refferente egregio Senatore Hieronymo Aſtor , actuario Carmona, condempnatus in interdicto recuperandæ poſſionis intentato per nobiles Leãdrum de Margarit, & Hieronymam illius vxorem de conſilio egregiorum Senatorum Ioſephi Benach, Saluatoris Fontanet(nunc Regentis in ſupremo Arago.)& Hieronymi Torner fuit reſolutum quòd nihil declareretur ſuper

dicta

dicta contentione, ex quo viſa ea fuit declarata in fauorem Eccleſiæ, iuxta iura patriæ ſtatim ſubtiliter punctus diſtus contigit Reuerendo Abbati Riuipulli cum nobili Guillermo de Xuora eodem ferè tempore, & memini (aduocatus enim fui in illa Abbatis de Amer, & conſultus in illa Abbatis de Ripoll) quòd in noſtri fauorem diceretur quòd ſi & vbi Guid. Pap. & Afflic. contrarium tenuerant, nihil id mirum, quia id erat propter quædam indulta Roma. Pont. concedentia ibi eius vel cognitionem iudici ſeculari vt idem Guid. Pap. d. deciſ. 1. & Afflic. d. deciſ. 24. dicunt, & adhuc eſt videndum idem Guid. Pap. conſ. 149. vbi declarat quomodo id procedat, licèt Ferrer, qui nouiſſimè additiones fecit ad Guid. Pap. in d. deciſ. 1. decipi dicens illos, qui putant ex priuilegio, competere Regi Franciæ ius iſtud iudicandi ſuper poſſeſſorio rei Eccleſiæ, ſed quòd immò proprium ei ſit poſſe de eo cognoſcere: illud autem, quod diximus de priuilegio Regis Franciæ ſuper hoc, nihilominùs (verũ eſt quòd tunc adhuc nõ adſcripſerat is doctor) vidimus dominis Senatoribus placuiſſe, & quomodo quòd iſtud ex priuilegio, & indulto apoſtolico faciat Rex Franciæ, negari poſſit, ego nõ video, poſtquã Guid. Pap. in allega. deciſ. 1. vnum Martini Pap. ad litteram refert. De hac eadem materia nonnihil diximus ſuprà in gloſ. de domicellis numer. 44.

15 In Cathalonia † tunc tantùm de huiuſmodi cauſis cognoſcitur in poſſeſſorio per iudicem ſecularem quando parantur arma ad vim inferendam contra poſſeſſorem beneficij: vt enim tollatur via facti, & ne ſequantur perturbationes in populo, iudex ſecularis ſe ſe intromittit in omnibus cauſis, & ceſſant tunc omnes iuris regulæ, Felin. in c. 1. num. 2. & ſequent. de præſcrip. Boſſ. tit. de Prin. & priuileg. eius num. 21. & ſequent. & ad hanc viam facti tollendam editæ ſunt conſtitutiones penul. & fin. tit. de violen. y reſti. de deſpull. ita docet Anthonius Oliba egregius quondam huius noſtri Senatus Auditor in vſat. alium namque cap. 14. numer. 12. cum ſequent. vbi plura in propoſitum.

Alij etiam modis in Cathalonia, ac præſertim in Regio conſilio ſolet tractari de rebus, & cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis; præſertim beneficialibus, etiam inter duos clericos, veluti quando vnus timens moleſtari ab aliquo adit Regem, & eius Audientiam, & impetrat ab eo manutententiam vt manuteneatur, & deffendatur in poſſeſſione ſui beneficij, tunc cauſa huius manutenentiæ, ſi alter eam impugnet ex eo quòd impetrans non ſit poſſeſſor, vel aliàs, tractatur in regio tribunali, pluribus hoc docet Anthonius Oliba in allegat. vſat. alium namq. c. 15. nu. 26.

Item quando Princeps ex cauſa concedit, quod poteſt, Eccleſiæ Saluaguardiam, guidaticum, & emparamentum, Oliba ſuprà à n. 30. cum ſequent.

Item poſſunt etiam venire ad Regiam Audientiam plura negocia Eccleſiaſticæ occaſione emparæ factæ in ſigillo Regiæ Cancellariæ penes Prothonotarium, quando petuntur executoriæ litterarum Apoſtolicarum per prouiſos de Prælaturis, & alijs beneficijs Eccleſiaſticis habentibus temporalitates; quod etiam eſſe in vſu in Senatu Pedemont. refert Anthonius Thezau. deciſ. 110. vel etiam cum petuntur litteræ manutenentiæ, vel Saluaguardiæ; de quibus ſuprà, quæ ſolent cum ſigillo Regio expediri, probat Oliba, vbi ſuperiùs numer. 38. Sunt & alij caſus his ſimiles, de quibus quàm latè tractauit Oliba loco ſuprà allegato, ideò nos hic contenti ad eum remiſiſſe lectorem, ampliùs non immorabimur; is videatur quoties caſus contigerit, qui benè hæc explicuit, videatur ad idẽ Gaſpar Roder. de annu. reddit. lib. 1. cap. 17. à numer. 32. cum multis ſequent.

16 Ampliatur † dicta ſuperiùs firmata concluſio vt procedat etiam in reconuentione, licèt enim integrum ſit layco reconuenire clericum coram eodem iudice layco, coram quo fuit ipſe à clerico conuentus, vt pulchrè docet Maran. in ſpecul. parte 4. diſtinc. 6. numer. 53. Afflic. deciſ. 173. Vincen. de Franch. deciſ. 163. doctiſſimè, ac ſimul latiſſimè Proſp. Farina. in prax. & theo. crim. lib. 1. tit. 1. de inquiſ. quæſt. 8. à numer. 99. Prout in pulchro caſu admodum Reuerendus Cancellarius de conſilio quatuor egregiorum doctorum noſtri Senatus ſub die 7. Decembris 1609. *declarauit* in cauſa contentionis iuriſdictionis ortæ inter curiam Eccleſiaſticam Barcinonæ, & Regiam Audientiam, ratione firmæ iuris in dicta curia Eccleſiaſtica factæ per Reuerendum Petrum Paulum Caſſador Canonicum Eccleſiæ Barcinonæ, qui cum inſtituiſſet cauſam in Senatu ſuper poſſeſſione vniuerſalis hereditatis, & bonorum Petri Caſſador contra Ioannem Baptiſtam Caſſador illius fratrem, nolebat pòtuiſſe in eodem Senatu reconueniri per eundem Ioannem Baptiſtam ſuper dominio, & proprietate dictæ hereditatis, & bonorum, repulſam tamen paſſus eſt & declaratum pro reconuentione, vt ſuprà ex deciſ. Vincen. de Franch. 193. ibi allegata, quæ eſt in terminis, & eam ſequitur Viui. deciſ. 49. num. 4. Conſultores in d. contentione fuerunt egregij Senatores Ioan. Magarola, Iacob. Pulguerja, Franciſcus Petrus, & Raphael

Rubi,& Coll,quos motos fuiſſe ex motiuo,q ſuprà retulimus,apparet ex eadẽ declaratione: licet enim nõ ſoleant in huiuſmodi cõtẽtionũ cauſis poni motiua,ſed narratiua, quæ fit in declarationibus prædictis, ſemper de motiuo, & in ea ſolet dici quod fuiſſet dictum in motiuis.

17 Et eſt † adeò verum quòd poſſit clericus reconueniri coram iudice layco, & ſeculari, quòd etiã ſi velit deſiſtere à conuentione, nihilominus id non obſtat quin poſſit procedi ſuper reconuentione corã eodẽ iudice layco, prout ita decisum in Senatu Neapoli. reffert Afflic. deciſ. 173.nu.4. & 5. et ibi Vrſil.& alij addẽtes, inter quos ſignanter not. Proſp. Caraui, qui dicit q clericus poſſit recõueniri corã iudice ſeculari nõ eſſe ex eo quòd de iure poſſimus dicere id procedere, quia non reperitur tale quid de iure deciſum, ſed(inquit)propter cõſuetudinẽ fit huiuſmodi reconuentio, & poſſe fieri dicitur.

Licèt(inquam vt ad propoſitum redeamus) clericus poſſit corã iudice layco recõueniri, ſi 18 tamen † recõuentio tangeret cauſam ſpiritualem, vel illi annexã, tunc id nõ poſſet vllo modo fieri, ſecundum Innoſcen. & ibi cõmuniter dd. in c.1. extra de mut. peti. Bal.& Salice in auth. & conſequenter C. de ſenten. & interlo. om. iudi. docet additio ad Maran. in ſpecul. p. 4. diſtinc. 11. nu. 59. & Farina vbi ſuperiùs num. 102.

19 Ampliatur † etiam dicta concluſio vt nec incidenter poſſit iudex laycus de huiuſmodi cauſis ſpiritualibus, vel Eccleſiaſticis cognoſcere, ſed ex venuit per iudicẽ Eccleſiaſticum decidendo, cui remitti debẽt per iudicẽ laycũ interim ſupercedendo, per iura ſuperiùs in confirmationẽ primæ rationis in fauorẽ primæ opinionis in hac materia adducta, & probans doctores in concluſione allegati, & ſignãter Rip. vbi ſuperiùs nu. 17. ſingularis eſt allega. Vincẽ. de Franc. deciſ. 189. per tot. & 312. vbi ita teſtatur ſeruari in Sena. Neapol. & Ioachim. Minſinger. obſeru. 100. centu. 1. vbi ita dicit practicari in Camera Imperiali. pulchrè Aluar. Velaſ. conſultatione 159. per tot. to. 2. qui benè per ampliationes, & limitationes regulã hanc declarat.

20 Ad † l. quoties, C. de iudi. quæ fuit in cõtrarium allegata, reſpondet glo. in d. l. item, verbo ... de ordi. cogni. noſtram concluſionem, & iura pro ea allegata habere locum in cauſa ſpirituali, dictam verò l. quoties, & ſimiles procedere in cauſis ciuilibus, & temporalibus Eccleſiaſticis, de quibus per dicta iura poteſt iudex laycus incidẽter cognoſcere. Verùm hæc reſponſio repugnat his, quæ ſuperiùs ex multis docuimus, iudicem laycum non poſſe, etiam incidenter, de cauſa Eccleſiaſtica cognoſcere, ſicuti nec de cauſa ſpirituali.

21 Erit † igitur ſatisfaciens meo iuditio reſponſio ad l. quoties, & ſimiles, quòd illæ procedant in iudicibus tantùm, qui incidenter cognoſcere poſſunt de cauſis, quarum ſunt incompetentes, ſecus verò eſt in iudicibus omninò incapacibus, qualis eſt iudex ſecularis quoad negotia ſpiritualia, & Eccleſiaſtica, iuxta latè tradita per Dida. in prax. c. 31. à n. 1. cum ſequent. Rolan. à Val. conſ. 23. vol. 2. & nos latè ſuprà deduximus: Hi enim iudices incapaces nec principaliter, nec incidenter poſſunt de cauſis, quarum ſunt incapaces, cognoſcere, iuxta iura allegata in noſtra concluſione, licèt qui tantùm ſunt incompetẽtes poſsint de cauſa incidenter cognoſcere. Hãc differentiam agnouit Abb. in allega. c. lator n. 7. qui filij ſint legit. & Vincen. de Franch. in allega. deciſ. 312. in prin. Pet. Barboſ. in l. Titia n. 21. ff. ſolut. mat. Cuius

22 † ea eſt ratio quia iudex incompetens habet iuriſdictionem in habitu, & potentia, quæ ex iuſta cauſa reducitur ad exercitium, & actum, & ſic poteſt ratione incidentiæ fieri competens, quod ſecus eſt in penitùs incapace, ita docent Iaſ. in allega. l. quoties n. 4. C. de iudi. Dec. in c. decernimus n. 74. extra eo. tit. Abb. in c. lator nu. 7. qui filij ſint legit. pulchrè Sahagun olim in Salmanticenſi Academia primarius Iuris Canonici præceptor in repetiti. c. decernimus, quę vulgò impreſſa circunfertur, nũ. 51. de iudi. adde Ioan. Garciam de nobili. glo. 9. per tot. Fran. Muñoz de Eſcobar in tracta. de ratiocin. c. 7. nume. 19. & Aluar. Velaſ. conſul. 159. nu. 7.

23 Et hæc † eadem eſt ratio quòd poſſit iudex Eccleſiaſticus de cauſa ſeculari, & ad forum ſecularem ſpectante incidenter cognoſcere, vti ſuperiùs in confirmationẽ ſecundæ opinionis ex c. in præſentia de dona. inter vir. & vxor. probauimus; eſt(inquam) huius rei ratio, quia is Eccleſiaſticus iudex nõ eſt incapax ad decidendas cauſas ſeculariũ, ſed imò incompetens, & ideò nihil mirum ſi ratione incidentiæ fiat competens. Dida. Sahagun vbi ſuperiùs nume. 56.

24 Sed † quæ ſit ratio huius differentiæ iuſtum eſt quòd diſquiſiamus, quare videlicet magis layci incapaces ſint ad cognoſcendum de cauſis Eccleſiaſticis, quàm Eccleſiaſtici de cauſis ſecularibus, & prophanis, quæ in re reſolutiuè decendum cenſeo eam inde dependere quòd cũ homo duabus regatur poteſtas. ſpirituali ſcilicet & ſeculari, can. duo ſunt 96. diſtin. & docent Nauar. in c. nouit notab. 3. num. 82. extra de iudi. iuriſdictioq. Eccleſiaſtica ſit ſuperior, hæc nunquam fuit conceſſa à Chriſto Domino ſecularibus, ſed tantùm Eccleſiaſticis ex ea innata ratione quòd longè à ſuprema ſunt ſempiternæ

petio-

perioribus reſeruata cenſentur,c.prudentiã,§.
ſexta,de offi.deleg.eaq. rõne qñ Chriſtus dñs
Eccleſiaſticam Poteſtatẽ iudicibus Eccleſiaſti-
cis conceſſit eiſdẽ ſecularẽ iuriſdictioné vti in-
feriorem ſaltẽ in habitu cõceſsiſſe viſus eſt, &
ita iuriſdictio tẽporalis iudicibus Eccleſiaſticis
permiſſa eſt quotiẽſcũq.illa eis op⁹ fuerit ad fa
ciliorẽ exitum Eccleſiaſticę iuriſdictionis,& ad
conſequendum finem ſpiritualem,ſecundum
diuum Thomã lib.3.de regim.Prin.c. 12.Franc.
Victoriam in relect.de poteſta.Eccleſiaſt.& de
põt.ciui.viden.Felin.in c.præterea,n.5. extra de
offi.& poteſt.iud.delega.& Iaſ.in l.2.n.11.de iu-
riſdic.om.iud. hanc differentiæ rationem quã-
doq.audiui in ſcholis à grauiſſimis pręceptori-
bus dum interprætareutur tex.in ſæpè allega c.
decernimus,extra de iudi.& d.c. tuam de ordi.
cogni. qui nobis iura, & doctores allegabant
quæ fuerũt à nobis ſuprà relata, adde noſtrum
Ludo.à Pegue. qui benè loquitur in prax.crim.
c.24.in prin. & turſus eum videas in deciſ. nu-
perrimè editis,poſt hæc ſcripta viſis,deci.92.vbi
nonnulla tradit ad propoſitum.

25 Limitatur † noſtra concluſio, & quæ ſu-
pra diximus non poſſe iudicẽ ſecularẽ de cauſa
ſpirituali, vel Eccleſiaſ.cognoſcere nec princi-
paliter,nec incidenter,vt non procedãt qñ diſ-
ceptaretur tantũ de mero facto, non de iure,te
* net Bar.in l.2.n.4.de iuriſdi. om.iud.quẽ ibi oẽs
ferè ſequuntur,idem Bar.in l.Titia n. 6.& 7. &
ibi Roma.Alex.& reliqui,ff.ſolu.mat.& hãc eſ-
ſe merã veritatẽ in toto orbe terrarum praxi re-
ceptam dixit Bar.in l.filium,nu. 13.ff. de his,qui
ſunt ſui &c.ſequũtur Pan.in c.cũ ſit,n.17.de fo-
ro cõpet.& ibi Feli.n.1.idẽ Feli.in c.fi.n.10.đ ex-
cep.plurib⁹ exornãt Dida.de ſpõſal.2.p.c.8.§.12.
n.3.Troiſ.ſuper rit.mag.cur.rit.236.n.1.Pet.Bar-
boſ.in l.Titia à n.22.verſi.2.concluſio cũ multis
ſeq.ff.ſolu. mat. Hieronymus Ceuallos in ſpe-
cul.prac.q.q.cõmun.cõtra cõmunes,q. 403.per
tot.Thom.Sanchez de mat.li.3. diſputa.54.n.4
* benè Vicen.de Fran.deci.36.n.3.& cõmunẽ di-
cit Capy. deci.7.n.2.Antho.Gam.deciſ.194.latè
Prop.Farina.in prax.& theor.crim.lib.1.tit.1.de
26 inquiſ.q.8.n.25. vbi ſingulariter † id limitat qñ
cauſa ſpiritualis eſſet tractanda inter duos cle-
ricos,qñ iudex Eccleſ.inhibuiſſet iudici ſeculari
etiam ſuper cognitione facti,& alijs modis ſum
mè notandis.Latè etiam Dida.Sahagun in alle
ga.repetitione c.decernimus à n.60.de iudi.pul
chrè Aluar. Velaſ. omninò viden.conſulta 159.
nu.9.tom.2.qui plures in idem citat.

27 Vt † autem magis,magiſq. hæc limitatio,&
eius materia omnibus innoteſcat, manifeſtaq.
fiat declarandũ hoc loci eſt qñ dicatur ſuper re
ſpirituali verti quęſtio iuris,& qñ & quomodo
facti tantũ:dicitur igitur tunc de quęſtione iuris
tractari qñ partes ſunt in facto cõcordes,dubi-
tant tñ an illud ritè, & rectè intercesserit ita
quòd iuxta iuris diſpoſitionẽ poſſit, & debeat
tale factũ ſuſtineri,vt elegãter declarat Cynus
in l. Arethuſa,nu.6.ff.de ſtatu hom. A cõtrario
verò quæſtio facti ea dicetur qñ partes ius illius
facti ſupponẽtes,tantùm inquirunt an illud fa-
ctũ interceſſerit,ita docet Bar.in allega. l. Titia
nu.8.ff.ſolu.mat.& ibi plenè Pet. Barbo.nu.23.
& 24.Bal.in cõſ.175.in fi.li.3.per plura exempla
idẽ declarat Velaſ.allega.cõſul.159.n.12.to.2.

28 Ex his † declarãtur plura iura in propoſito,
quæ maximã aliàs difficultatẽ haberẽt, in qui-
bus enodãdis,ac interprætãdis maximè labora
rũt interprętes, ac imprimis indè declaratur
tex.in hac materia difficilis in c. decernimus,
de ſentẽ.excõ.in 6.quẽ ſuperiùs ad ꝓbãdũ cõ-
tra ampliationẽ nr̃æ cõcluſionis, iudicẽ ſecu-
larẽ poſſe incidẽter de cauſa ſpirituali cognoſ-
cere, induxim⁹:circa cuius interprætationẽ val
dè torquẽtur oẽs ſcribẽtes ad eũ tex. & alijs in
locis plurib⁹,declaratur(inquã)ille tex. ꝙ ideò
ibi permittatur iudici layco cognoſcere incidẽ
ter de ſẽtẽtia excõmunicationis,quæ ſpiritua-
lis eſt,quia agitur de quæſt.tãtũ facti,& de me-
ro facto excõmunicationis,an ſcilicet ꝓlata eſ-
ſet aduerſus aliquẽ ſentẽtia excõmunicationis
necne,vt à iudicio repelleretur,nõ de quęſtio-
ne iuris,ac ꝓindè nihil mirũ ſi ea cognitio Iu-
dici ſeculari permittatur,Sahagun vbi ſuperi⁹
Amæd.đ Põte,tit.quis ſit Index ĩ cau.feu.n.43.
Vnde cũ in quadã cauſa Hieron. de Paſtors
villæ de Ribes cõtra certos Canonicos Eccleſ.
Collegiatæ ville S.Ioan.de Abbatitijs ad rela-
tionẽ Saluatoris Fontanet egre.tunc Regij cõ-
ſiliatij,& nũc Regẽtis in ſupremo Regni Arag.
cõſilio vertẽti,oppoſuiſsẽ vt aduocatus dicti đ
Paſtors cõtra retroclamũ per dictos Canoni-
cos expoſitũ cõtra ipſum pro certa quãtitate,
de legitima ſolutione apparẽti liquidò ex qui-
buſdã chirographis,& appoca cõfectis p Oeco
nomũ,& actorẽ Capituli dictæ Eccleſię, ipſiq.
replicaſsẽt nihil iuuare dictã ſolutionẽ quia eo
tunc erat reuocatus dictus Oeconomus,& re-
uocatio intimata,& notificata eidẽ Paſtors an-
te ſolutionẽ,& ego rurſus,ꝙ dicti Canonici nõ
potuerãt dictã reuocationẽ facere,quia erant
tempore,quo fuit illa facta,excõmmunicati,&
publicati per officialem Reuerendiſsimi Vi-
cen. Epiſcopi eorũ legitimi ſuperioris, & de-
niq.ipſi Canonici dicerẽt ſe nõ eſſe excõmuni-
catos quia nõ potuerat dictus officialis eos ex-
cõmunicare ex deffectu poteſtatis,quia aſſere-
bant ſe eſſe exẽptos ab illi⁹ iuriſdictione, con-
ſtãter deffendi regiũ Senatũ poſſe, & debere
incidenter cognoſcere de exeptione excõmu-
nicationis à me oppoſita ꝓmulgatæ per eũ,qui
erat in poſſeſione iuriſdictionis in eos exercẽ-
dæ,vti cõſtare faciebã ex multis inſtrumentis,

quę oſtēdebā, quia erat quæſtio meri facti, non verò de replicatione Canonicorū, quia cōtinebat iuris quæſtionē, cuius erat iudex layc⁹ omnino incapax. An autē id Senat⁹ habuerit pro cōſtāti neſcio, quia in ꝓuiſione, quę poſtea de anno 1605. facta extitit, nullū de his verbū factū fuit, hoc tn̄ vnū ſcio me *obtinuiſſe* cū dicta ꝓuiſione nō eſſe tollēdū ſupercedimētū aliàs ꝓuiſum executioni, quæ per dictos Canonicos cōtra dictū Paſtors inſtabatur, ꝙ non aliàs defēdebā niſi modo ſuperiùs explicato, & ſic videtur Senatus in fauorē meæ pretētionis, q̄ modo explicauimus, declaraſſe. Actuarius erat Bartholomeus Balle.

29 Idē † dicēdū eſt de tex. in c. ſignificauit, de teſtib. quē etiā in ſuperioribus cōtra amphationē nrę cōcluſionis adduxeramus, ꝙ ſcilicet ibi tātū permittatur iudici layco cognoſcere de quæſtione facti iuris patronatus, & de mero illius facto, nēpè ſi fundator Eccleſię eā liberā reliquerat, nō autē ad quē pertineat patronatus, vel quis debeat præſentare, vt in c. quāto de iuditijs: id enim eſſet de quęſtione iuris cognoſcere, ita hęc, & alia iura in ꝓpoſito interpretatur Bat. in l. 1. de iuriſdic. om. iud. in l. Titia. n. 3. & 5. ff. ſolu. mat. in l. omni in nouatione C. de Sacroſan. Eccleſi. & in l. quoties C. de iudi. Bal. in c. tuam de ordin. cogni. nu. 2. & Pet. Barbo. in allega. l. Titia n. 26. 29. & 30.

30 Indè † dicūt doctores citati integrum eſſe iudici ſeculari cognoſcere đ cauſa matrimonij qn̄ de eius mero facto ageretur, an ſcilicet quis cōtraxerit matrimonium, nec ne, nō an potuerit cōtrahere, quæ eſſet quæſtio iuris, atq. ita expreſsè in cauſa matrimonij pluribus probat Vincē. de Fiā deci. 36. nu. 3. Barbo. vbi ſuperiùs nu. 23. Velaſ. allega. conſul. 159. nu. 9. to. 2. vide infrà nu. 40. vbi deciſio.

31 Idē † quoad huiuſmodi cauſas matrimoniales dicit eſſe Capi. deciſ. 7. n. 2. qn̄ opponeretur ꝙ quis nō eſſet filius illi⁹, de cuius hæreditate agitur, ſed alterius, vel ꝙ nō eſt legitim⁹ ex quo natus ſine matrimonio, & ſic negatur matrimoniū cōtractū, vel ꝙ mulier nō fuerit deſpōſata, in his enim, & ſimilibus caſibus, cū de mero facto tractetur, inquit Capi. abſque dubio poterit iudex layc⁹ đ eis cognoſcere, idq. ꝓbat ex l. ſi quis à liberis, đ liber. agnoſcen. l. 2. C. đ ordi. cogni. vidē. Abb. in c. tuā n. 10. đ ordi. cogni.

Hanc doctrinā ſequut⁹ videtur Senat⁹ de an. 1593 in cauſa Martini Caſtello cōtra Franciſcū Caſtello ad relationē Guiller. Suñer olim egregij cōſiliarij vertēti die 29. Iulij dicti anni, dum *cognouit* incidēter de legittimitate dicti Frāciſci Caſtello in quęſtione tn̄ facti, nō iuris, his verbis, *Et cōſtat Iacobū Caſtello fuiſſe filiū legitimū, & naturalē, N. & N. & cōſtat N. & N. fuiſſe ſorores filias N. & cōſequēter cōſtat N. filiū dicta N. & N. filiā dictę N. (parētes qui dicebantur dicti Caſtello) fuiſſe conſobrines germanes, & proinde in gradu, in quo nō poterāt matrimoniū cōtrahere. Attēto etiā nō cōſtat, ſaltē modo quo cōſtare debet, dictos N. & N. (parētes qui dicebātur dicti Iacobi) ſaltē de facto matrimoniū cōtraxiſſe, ꝙ vtiq; erat neceſſariū ad effectū, vt ex cohabitatione diuturna, & tēporis curſu diſpenſatio Romani Pontificis, vel bona fides cōtrahentiū, vel alterius ipſorū ad prolem legitimādū præſumeretur. Ex quibus, & aliàs apparet Iacobū Caſtello ſine prole legitima, & naturali deceſſiſſe, cū proles ex ipſo, & Catherina Strada ſuſcepta ſit illegitima, & inceſtuoſa.* Actua. N. Bas &c. cognouit (inquam) Senatus de mero facto ipſius matrimonij, an videlicet inter ipſos cōtractū fuerit, vel verè, vel præſumptiuè, non de iure, an cōtractū potuiſſet cōtrahi validè. Imò cū in eodē Senatu refferēte egre. Sena. Hiero. Aſtor in cauſa nobilis Bernardi de Pinos cōtra Ludouicū de Maſdouelles, Actua. Hiero. Boſch, de quæſtione iuris matrimonij extitiſſet formiter oppoſitū nō potuiſſe aliquē ſuccedere quia nō erat, nec dici poterat fili⁹ legitim⁹, & naturalis, ex quo inter parētes ipſius, licèt fuiſſet de facto cōtractū matrimoniū, cōtrahi tn̄ validè non potuerat, quia erāt intra quatū gradū cōſanguinitatis, & ita inhabiles ad tale matrimoniū cōtrahēdū, Sena. tn̄ *repulit* prætētionē donec per iudicē, ad quem ſpectabat, fuiſſet inualidū illud matrimoniū declaratū, atque ita noluit niſi de facti quęſtione cognoſcere, iuris diſceptationē Eccleſiaſtico iudici relinquēdo, lata eſt ſententia 28. Ian. 1609.

32 Ratio † huius opinionis, q̄ ſuprà firmauimus, eſt quia quæſtio facti nō eſt ſpiritualis licèt talis ſit quęſtio iuris, cū ab ea omninò ſeparata ſit, vt docet Iaſ. in allega. l. quoties nu. 7. C. de iudi. & Rip. in c. 2. n. 17. extra eo. tit. & Dida. in epit. 4. decretal. p. 2. c. 8. §. 12. nu. 3. quos ſequitur Barbo. in ſæpè allega. l. Titia num. 25. verſi. *vndè meritò* ff. ſolu. mat. qui quomodo id ſit verū vlteriùs diſputat, aliter etiā idē declarat poſtea ibidē nu. 24. verſi. *ſed his nō obſtantibus.*

33 Nō † me latet plures eſſe grauis auctoritatis viros, qui aſſeruerūt iudicē laycū, & ſecularem nō ſolū incapacē eſſe ad cognoſcēdū de quæſtione iuris ſuper re ſpirituali, vel Eccleſiaſtica, ſed etiā & de quæſtione facti, glo. in Clemen. diſpendioſam, verbo, *vſuris*, de iudi. Imnol. in c. cum ſit generale, de foro compet. Guid. Pap. q. 71. & 85. vbi dicit quòd ſic in curijs *ſeruatur*, & nouiſſimè Andre. Fachine. controuer. iur. lib. 1. c. 44. cum mille alijs, quos ſupradicti, & Barbo. in allega. l. Titia nu. 24. nec non & Ceual. quęſtio. 403. refferunt. In hanc videtur quodammodo inclinari Dida. dū in epit. ad quartum lib. decretalium 2. p. c. 8. §. 12. nu. 12. de his agens dicit, *conſultiùs res agetur ſi oblata inciden-*

ti ſuper

ti ſuper matrimonio, vel alia cauſa Eccleſiaſtica, quę ſtione etiā facti corā ſeculari iudice is, cuius intereſt, ad Eccleſiaſticum iudicem acceſſerit, abeoq; petierit vt illius quæſtionis cognitionem aſſumat, atq; iudicē ſecularem inhibeat ne in ea etiam incidenter procedat: tunc enim ſi iudex ſecularis nondum cępit id negocium tractare, Eccleſiaſticus, citatis his, quos id tangit, eandem incidentem cauſam expediet vt conſuluit Gerar. ſingul. 96.

Huius opinionis fundamēta plura ſunt, in quibus refferendis nos hic paululùm ideò immorabimur quia exiſtimamus multa cum eis declaraturi, quæ quandoque in praxi maximo poterunt eſſe ornamento.

34 Eſt † igitur prima ratio, quia ex facto ius oritur, vulga. l. ſi ex plagijs §. ſi in cliuo ff. ad l. aquil. ergo quæſtio facti videtur non poſſe ſeparari à quæſtione iuris, & per cōſequens quòd iudex laycus, qui nō pōt de quęſtione iuris, nō poſſit etiam de quæſtione facti cognoſcere, quæ à quæſtione iuris, à qua oritur, ſeparari nō poteſt.

35 Secundò † obſtat tex. in c. ſi iudex laycus, de ſenten. excom. in 6. vbi de quæſtione facti rei Eccleſiaſticæ, an ſcilicet aliquis clericus eſſet nec ne, non poſſe iudicem ſecularem cognoſcere, ſtatuit Pontifex.

36 Tertiò † obſtat tex. in c. vt inquiſitionis §. prohibemus, de hæret. in 6. quatenus Rom. Pont. ibi ſtatuit in verſi. *quo quomodo*, non poſſe iudicem ſecularem cognoſcere de illa quęſtione, an aliquis ſit hæreticus.

37 Verùm † reſpondemus ad primum cum Pet. Barbo. in allega. l. Titia nu. 25. minùs verū eſſe quod in eo deducitur, probari ex tex. in allega. l. ſi ex plagijs §. ſi in cliuo, quæſtionem facti inſeparabilem eſſe à iuris quæſtione, nihil enim tale probat ille tex. ſed tantùm quæſtionem facti multùm conducere ad decidendam iuris quęſtionem, mutato enim facto ius etiam mutari debet, & hoc eſt ius pendere à facto, id eſt ſecundum circunſtantias cauſę, ſiue facti ius variari, vt rectè probat Cagnol. in l. 1. nu. 11. C. de eden. ita in terminis (licèt latiùs, & doctiùs) eum tex. interpræratur Barbo. vbi ſuperiùs rectiſſimè animaduertens hanc interpræationem colligi ex exemplis conſtitutis à Iurecōſulto in prin. illius tex. Vel aliter reſpōde cum Iaſ. in ſæpè allega. l. quoties n. 7. & Velaſ. allega. conſul. 159. nu. 10. verum eſſe quòd ius ex facto oriatur, ſed illud non eſt ſpirituale, prout quando contenditur an de iure ſit matrimonium, vel an ſit vſura, quia tunc ex illo facto agitato in iuditio non poteſt oriri ius.

38 Ad † ſm argum. vt reſpondeamus animaduertendum priùs eſt præter quæſtionē iuris, & quęſtionē facti, quas in ſuperioribus cōſiderauimus, incidere poſſe diſputandā in cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis & tertiam quæſtionem, quę participat de vtraq. & ea appellatur quæſtio facti mixtam habens quęſtionem iuris, quando ſcilicet dubitatur ſimul de facto, & de iure, quæ ne continentia cauſę diuidatur contra l. nulli C. de iudi. à iudice Eccleſiaſtico deciditur ſimul cum quęſtione iuris, non à layco, Bal. in l. Titia poſt mediū ff. ſolu. mat. & ibi Barbo. nu. 24. Corn. conſ. 227. nu. 6. lib. 3. dum dicunt quòd ad hoc vt ſecularis cognoſcat de facto ſpiritualium oportet quòd ſit abſtractū ab omni ſpiritualitate, aliàs cognoſcet iudex Eccleſiaſticus, argum. cap. quando, de iudi. benè Farina. in prax. & theo. crim. lib. 1. tit. 1. de inquiſ. q. 8. nu. 25. Hoc præſuppoſito, ideò in d. c. ſi iudex laycus, non cognoſcit iudex ſecularis de illo facto, an quis ſit clericus, nec ne, quia illud non eſt abſtractum ab omni ſpiritualitate, ſed mixtam habet etiam iuris quæſtionē: cū enim ibi ageretur de remittendo clerico ad effectum vt iudex Eccleſiaſticus tantùm de eius delicto cognoſceret, & pronūciaret, quo caſu nō ſatis eſt probari factum clericatus, ſed oportet etiam probare ritè, & rectè ordinem ſacrū ſuſceptum fuiſſe, & ſic vlteriùs probari debet veritas, & validitas tituli clericalis, c. legum 2. q. 1. multi enim ſunt in poſſeſſione clericatus, qui verè clerici non ſunt, neq. debent gaudere priuilegijs clericorū, c. 2. de cler. nō ordin. Pet. Barbo. in allega. l. Titia nu. 27. indè dicitur ea facti quęſtio admixtam habere iuris quæſtionē, & per conſequens meritò de ambab⁹ cognoſcere debere iudicem Eccleſiaſticum ne cōtinētia cauſæ diuidatur, & quia quęſtio facti ſola nihil faceret ad effectum, de quo agitur, vnde fruſtra d ea ageretur, vel tractaretur per Eccleſiaſticum, argum. l. ad probationē dominij C. de proba. c. fin. de cauſ. poſſeſ. & proprie. pluribus rationem hanc exornat Pet. Barbo. vbi ſuperiùs nu. 27. 28. 29. & 30. vbi reprobatis reſpōſionibus Anchar. in c. ea quæ, nu. 10. ad fi. de reg. iur. in ſexto, & aliorum, qui eum ſequūtur, nec non etiam & alijs reſponſionibus aliorum doctorum ad d. c. ſi iudex laycus, quos reffert Albertin. de aſſer. Cathol. q. 25. à n. 54. vel quòd minùs veræ ſint, vel etiam quòd non plenè ſatisfaciant, in hac tandem reſidet interpretatione ad eū tex. pulchrè in hac materia procedit Proſp. Farina. in prax. & theo. crim. li. 1. tit. 1. de inquiſ. q. 8. nu. 33. cum ſequent. vbi ſimiliter docet exactè quomodo † ſit probandus clericatus in hoc propoſito: hāc reſponſionem probat Franciſcus Muñoz de Eſcobar in tracta. de ratiocin. c. 7. nu. 20. 39

40 Benè † verùm eſt quòd ſi contingat diſputari an aliquis ſit clericus quoad effectum ſolius remiſſionis faciendæ de perſona clerici ad ſuū iudicem Eccleſiaſticum, quo caſu ſatis eſt quòd

conſtet de mero, & ſolo facto clericatus, tali caſu poterit iudex ſecularis de hoc facto cognoſcere, & conſtito de eo, remiſſio fieri debet vt probant Feli. in c. fin. num. 10. de excep. Cattaui. in rit. mag. cur. rit. 235. Barboſ. vbi ſuperiùs num 29. & poſt omnes Antho. Oliba. in vſat, alium namq. c. 14. num. 69. de iu. fiſ. in noſtris conſtitutio.

Huius materiæ arrepta occaſione operæ prætium duxi narrare quod mihi in cauſa contentionis iuriſdictionis Franciſci de Marimō contra Angelam de Bardaxi contigit de anno 1610. cum enim in cauſa hæreditaria, quæ inter eos ducebatur ad relationem egregij Senatoris Hieronymi Aſtor incidiſſet articulus facti matrimonij admixtam habens iuris quæſtionem, quia licèt dicta Bardaxi allegaret ſolum factum matrimonij, illud tamen allegabat cū talibus qualitatibus, quæ videbantur habere admixtam quæſtionem iuris, quia dicebat ſe matrimonium contraxiſſe, & benedictionem accepiſſe certo tempore, quod veniebat eſſe in quadrageſima, in qua non celebrantur nuptiæ, & id factum fuiſſe per certum parrochum, quem notoriò conſtabat non eſſe ſuum proprium, & alia id genus, ex quibus mixtura quæſtionis iuris videbatur manifeſtè depræhendi, ob idque fuiſſet firmatum ius, & de iure in curia Eccleſiaſtica per dictum Marimon, prætendendo remittendum fore, & eſſe totum negocium in ea curia tractandum, ex rationibus ſuperiùs adductis, nihilominùs admodum Reuerendus Cancellarius de conſilio egregiorum Senatorum Ioſephi Dalmau, Ioannis Magarola, Franciſci Mijauila, & Franqueza, & Franciſci Fertus ſub die 28. Septembris eiuſdē anni *noluit declarare* ſimpliciter negocium fore, & eſſe remittendum ad curiam Eccleſiaſticam, ſed ita dicendo quòd firmæ iuris locus erat quoad cognitionem tantùm validitatis, vel inualiditatis matrimonij, quæ prætendebatur, hoc tamen intellecto, & declarato quòd non impediretur curia ſecularis in cognitione cauſæ hæreditariæ in ea vertentis inter partes prædictas ex quibuſcunque cauſis, quæ ſint facti, poſt quam declarationem remanſiſſe partes in eadem perplexitate arbitratæ ſunt, quia non eſſet declaratum an illa, de quibus circa matrimonium contendebant coram iudice ſeculari, taliter eſſent facti quòd de eis poſſet ipſe cognoſcere, videbis ſi volùeris eam declarationem in proceſſu Regiæ Audientiæ penes Huieronymum Boſch.

41 Ad † tertium argumentū, quod fundabatur in c. vt inquiſitionis §. prohibemus, de hęret. in 6. quatenus ſtatuit ibi Pont. iudicem laycū non poſſe de hoc facto cognoſcere an ſit quis hæreticus nec ne, reſpondebimus faciliter ſi eorum meminerimus, quæ in prin. reſponſionis ad tex. in c. ſi iudex laycus, de ſenten. excommu. in 6. docuimus, iudicem laycum non poſſe de quæſtione facti, quę admixtam habeat iuris quæſtionem cognoſcere, quæſtio autem facti hęreſis mixtā ſemper habet quęſtionem iuris ab ea inſeparabilem, quia ad cognoſcendum de ea facti quęſtione, an quis ſit hæreticus, non ſatis eſt probare illum protuliſſe verba hęreticalia, ſed oportet conſtare ſcientiam, & pertinaciam interfuiſſe, Clemen. 1. §. fin. de vſur. Clemen. 1. §. porrò, de hęret. tex. elegans in c. dixit Apoſtolus 24. q. 3. & in c. hęc eſt fides 24. q. 1. reſoluunt eleganter Oldral. in conſ. 200. num. 1. Nauar. in pręlud. ad Manuale, not. 4. ad num. 10. Meno. in conſ. 81. nu. 171. vol. 1. cum alijs allega. per Pet. Barbo. in ſæpè allega l. Titia num. 37. ff. ſolu. mar. ex quibus conſtat quæſtionem iuris in cauſa hæreſis ſeparari non poſſe à facti quæſtione, ideòq. cum iudex ſecularis de quęſtione iuris non poſſit cognoſcere, neq. de facti quæſtione cognoſcit in d. §. prohibemus, hanc interpretationem propoſuit Anchar. in d. c. ea quæ, nu. 11. de reg. iu. in 6. & Alex. in ſæpè allega. l. Titia. num. 12. mirificèque illam exornat Pet. Barbo. vbi ſuperiùs nu. 37. pro qua interpretatione conducit ille tex. in allega. §. prohibemus, quatenus ibi quæſtionem hanc Eccleſiaſticam ſpiritualem appellat Rom. Pont. quo fit vt dato caſu, in quo cauſa hæreſis ſepararetur à iuris quęſtione caſu quo iudex ſecularis inquireret an quis verba hæreticalia protulerit, non quidem ad cognoſcendum, neque ad declarandum illum hæreticum, ſed tantùm ad carcerandum ipſum pro bono, & quiete reipublicæ, poterit ſecularis de facto hęreſis cognoſcere, quoniam tunc ſeparatur à iuris quæſtione, pro qua reſolutione expendenda ſunt illa verba d. §. prohibem⁹ ibi, *ſiue captos pro eodem crimine &c.* quatenus pręcipit Pontifex Iudicibus ſecularibus captos propter hæreſim liberent abſque iudicū Eccleſiaſticorum, ad quos ſpectat, licentia, vel mādato, ergo præſupponit potuiſſe à iudice ſeculari capi hæreticum, ita eleganter reſoluit Barbo. vbi ſuperiùs plura in propoſito adducēs. nu. 38. Et cū his remanēt hæc, ni fallar, aliquātulū diligēter enodata, atq. explicata. Aliā Velaſ. in allega. cōſul. 159. n. 10. ex Iaſ. refert in idē dubitādi rationē, quā tu ipſe ibi videas.

42 Limitatur † finaliter noſtra principalis concluſio, qua dicebamus iudicem laycum eſſe incapacem cognitionis cauſæ Eccleſiaſticæ, & ſic Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, & conſequenter non poſſe ſtatuere ſuper rebus pertinētib⁹ ad iuriſdictionē Eccleſiaſticā vt nō ꝓcedat qñ tale ſtatutū fieret nō ꝑ modū ſuperioritatis, ſed in adiutoriū alteri⁹ ſtatuti, & mādati in idē per Eccle-

Eccleſiam facti, veluti quando Decuriones ciuitatis faciunt ſtatutum quòd nemo poſſit ſub certa pœna diebus feſtiuis operari, quia valet tale ſtatutum; & poteſt optimè executioni mandari per eoſdem Decuriones, argumento tex. in c. ſi in adiutorium 10. diſtin. Bal. in l. nemini, de Sacroſan. Eccleſ. cum pluribus alijs allega. per Geor. de Cabedo deci. Portugal. 87. num. 9. vbi ex profeſſo per rationes pro vtraq. parte adductas rem hanc latè pertractat aſſerens in fi. num. 12. ita de anno 1598. fuiſſe in Senatu in cauſa exempli propoſiti *declaratum*, cum videas quia pulchrè loquitur, vide etiam Meno. de arbit. iudi. caſu 398. nu. 41.

43 Ratio † iam poſtulat vt poſtquàm ſatis ſuperq. licèt nõ inutiliter vt arbitror, vagati fuimus, eò redeamus, vndè diuertimus, ad limitationes videlicèt illius ampliationis regulæ, & concluſionis generalis, quam in ſuperioribus securè firmauimus num. 19. non poſſe iudicem ſecularem nec etiam incidenter de cauſa Eccleſiaſtica, & ſpirituali cognoſcere, limitatur igitur vlteriùs ea ampliatio vt non procedat quando notoriè conſtaret de re, quā de agitur, vt pluribus probant Capi. decis. 7. numer. 5. Vincen. de Fran. deciſ. 189. num. 11. Rebuff. in prax. benefi. in tit. d for. litteræ tonſuræ in 8. requiſi. Borgni. Caual. in reper. ſuarum deciſ. verbo, *iudex laycus poteſt cognoſcere*, Ioan. Gutier. in Canoni. quæſtio. lib. 1. c. 34. à numer. 47. & Petrus Barbo. in ſæpè allega. l. Titia. nu. 23. 30. & 33 ff. ſolu. mat.

44 Dicetur † autem tunc notoriè in propoſito de re ſpirituali conſtare quando adeſſet confeſſio partis illam confitentis, vt probant doctores ſuprà citati, Item quando de ea cõſtaret per publicum inſtrumentum, & quando ex actis reſultaret, quæ notorium faciunt, c. fin. de cohab. cler. Andre. Gayl. practica. obſerua. lib. 1. obſerua. 77. num. 2. Maſcar. de proba. conclu. 1101. per tot. Iacob. Meno. de arbit. iud. caſu 166. num. 6. Tib. Decia. reſponſ. 10. nume. 79. vol. 1. Caual. in reper. ſuarum deciſ. verbo, *notorium*, & Carol. de Graſ. in trac. de excep. ad mater. ſtatu &c. exceptione 5. n. 13. apud quos, cum alijs, quos ipſi allegãt; exactiſſima eſt notorij diſputatio quid ſit, quãdo dicatur, & quotuplex ſit, quibus ad idẽ adde Meno. in tracta. de præſump. lib. 1. q. 67. per tot. & in vno oẽs, qui benè de notório ſcripſerunt, habebis ſi videris Proſper. Farina. in prax. & theo. crim. 1. par. to. 1. tit. de delic. & pœnis q. 21. per tot. vbi de his ad ſaturitatem vſq.

Per hanc limitationem ni deffendam⁹ declarationẽ regij Senatus, quam fecit in cauſa Abbatis Arularũ cõtra Ioannẽ Franciſcũ Reate de anno 1601. quã ſuprà retulim⁹ nu. 9. quaten⁹ cognoſcere nõ dubitauit de nullitate confirmationis Apoſtolicæ incidẽter oppoſita, dubium eſt quomodo deffendi valeat obſtãtibus quæ latè in præcedẽtibus in hac materia dicta fuere, vt ſcilicèt dicamus ideò Senatum de huiuſmodi nullitate cognouiſſe quia ipſa reddebatur notoria ex actis exhibitis, ex inſtrumẽto videlicet, & procedimentis circa confirmationem factis, & ex alijs, quibus probabatur mors Pontificis tempore dictę confirmationis, & multò antequã ipſa fieret, ex quibus omnibus fiebat notoria nullitas prędicta, & per conſequens fiebat locus iudici ſeculari vt de ipſa poſſet cognoſcere, ex his quæ ſuprà ſecurè reſoluimus.

45 Sed † quid dicemus de vſuris, nunquid de eis cõcedatur iudicibus ſecularibus poſſe cognoſcere, nec ne? Ea in re tantas reperi doctorũ contrarias, ac varias ſententias vt verè dicere poſſim puduiſſe me tantæ varietatis, alij enim mixtũ eſſe crimen hoc, ita vt ſecularis inter ſeculares, & Eccleſiaſticus inter Eccleſiaſticos de eo cognoſcat, aſſeuerarunt: alij illud eſſe mixti fori ita vt ſit locus præuentioni inter iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem, docuerunt: alij illud merè Eccleſiaſticum exiſtimarunt eſſe ſi principaliter de eo agatur, & de quęſtione iuris, ſi verò de quęſtione facti, poſſe etiam iudicem laycum cognoſcere, ſi verò incidẽter, idẽ: alij verò è contra quòd imò ſit mere ſeculare, ſiue principaliter, ſiue incidenter de eo agatur, & ſiue per quæſtionem iuris, ſiue per quęſtionem facti arbitrati ſunt: alij cognitionem quęſtionis iuris tantummodò iudici ſeculari conceſſerunt quãdo de vſuris incidenter incideret tractatio: alij in criminalibus tantùm voluerunt poſſe iudicem laycum de vſuris cognoſcere: & denique pro ſua capacitate alia in propoſito (forſan vt quid noui dicerent) excogitarunt vt vix fieri poſſit quòd habeatur certa in hac materia reſolutio. Has oẽs opiniones, & alias in propoſito reperies, ſi cum diligẽtia perlegeris recentiores doctores qui de hac materia egerũt, Dida. var. reſol. lib. 3. c. 3. Iul. Clar. in prax. §. fi. q. 37. & ibi Bayar. in addi. Ioan. Gutier. de iura. cõfir. p. 1. c. 2. Tib. Decia. in tracta. crim. lib. 4. c. 26. n. 3. to. 1. Oſaſ. deciſ. Pedemon. 137. Suarez d Paz in prax. Eccleſiaſtica, & ſecula. to. 1. p. 8. c. vni. nu. 23. & to. 2. p. ręlu. 2. nume. etiam 25. Meno. de arbit. iud. lib. 2. caſu 398. Vinceo. Caro. deciſ. ſeu caſu 133. Pet. Nuñez de Auenda. de exequẽ. mãda. reg. Hiſpa. p. 1. c. 29. Dida. Spino in ſpecul. teſtam. glo. rub. p. 13. nu. 66. doctiſſimus Dida. Sahagon olim primarius Iuris Canonici in Salmanticen. academia interpres in reperi. c. decertimus quæ vulgò impræſſa circunfertur, de iudi. à numer. 139. cum multis ſequent. Pet. Barbo. in l. Titia. à num. 48. cum ſequent. ff. ſolu. matrim.

 & nouiſ-

& nouiſſimè Proſp. Farina. in prax. & theor. crim. parte 1. tom. 1. tit. 1. de inquiſ. quæſt. 8. à nu. 134. ad 141. & Ceual. in pract. queſtio. com. cō. com. queſtio. 11. à num. 8. Auil. in cap. Prætor. c. 50. verbo vſuras, cum ſexcentis alijs, quos ipſi allegant. Per hæc ego aliquando exiſtimabam meliùs me forſan facturum ſi cum noſtro Can. in 2. par. var. c. 2. nu. 227. doctorum, qui materiam pertractant, ſola allegatione contentus nihil aliud in ea dicerem, ne poſt tot, tantoſque grauiſſimos viros tantopere inter ſe ſe diſcordes, & contrarios, meū, quod valdè tenue eſt, vellem proferre iuditium. Verùm maiori mihi poſtea vitio vertendum, nec immeritò arbitratus ſum, ſi in re tam ſubtili, & difficili, omninò tacuiſſem, ac mutus fuiſſem, quā ſi aliquid dixiſſem, licèt nō omnibus ita perfectum videretur ſicuti forſan foret ſi ab eis eſſet conſcriptum, ſuſcipiant, quęſo, interim hæc paucula ab ingeniolo noſtro excogitata dum meliora alius eis non dederit.

46 Inter † has igitur opiniones ego duas illas contradictorias, quarum altera crimen hoc eſſe merè Eccleſiaſticū, & ad Eccleſiaſticū iudicē tātū pertinere eiꝰ cognitionē, ſine exceptione aliqua in queſtione iuris tenet, altera verò mixtū eſſe, ita vt inter laycos iudex tātū laycꝰ, & ſecularis, inter Eccleſiaſticos verò iudex Eccleſiaſticus ſit competens pr̨edicat, ac ſuſtinet, extremas iudico, & nullatenus ſequendas arbitror quicquid pro priori ſcripſerint Feder. de Senis conſ. 96. nu. 2. Lap. allega. 70. Rol. à Val. in conſ. 75. à num. 16. vol. 1. & alij, quos latè refferunt Couar. in epit. ad quartum decretal. 2. par. c. 8. §. 12. num. 4. & lib. 3. var. c. 3. nume. 1. Iul. Clar. in prax. §. fi. q. 57. numer. 2. Barbo. in ſępè allega. l. Titia, nu. 48. ſolu. mat. Caro. in allega. caſu, ſeu deciſ. 133. num. 10. Gutier. de iura. confir. par. 1. c. 2. num. 35. & Farina. vbi ſuperiùs, qui diligens fuit in cumulandis pro hac opinione doctoribus num. 134. Et pro poſteriori Anchar. in conſ. 236. inhærendo num. 3. Archida. poſt Gofredum in c. quid dicam 14. q. 4. & Salice. in l. eos §. fin. à num. 8. C. de vſur. & alij relati per Barbo. vbi ſuperiùs num. 49. verſi. *eſt tamen*, quia prima cōuincitur manifeſtiſſimè ex tex. in c. ad noſtram 20. ibi, *ante iudicem Eccleſiaſticum, vel ſecularem*, de iuiura. & fortiùs ex tex. in c. poſt miſerabilem, ibi, *per Principes, & Poteſtates compelli præcipimus ſeculares* extra de vſur. quo loci de vſuris cognoſcendi datur poteſtas ſecularibus; poſterior verò ex tex. in Clemen. diſpendioſam, de iudi. vbi Eccleſiaſticus cognoſcit de vſuris.

Eſt igitur mea opinio quòd cauſa vſurarum ſit mixti fori, ſiue de illis agatur ciuiliter, ſiue criminaliter, ſiue principaliter, ſiue incidenter, & ſiue de queſtione iuris, ſiue de facti queſtione, poſſitque propterea de eis cognòſcere tam iudex ſecularis, quàm Eccleſiaſticus, ita vt ſit locus præuentioni.

Hanc opinionem plures, per partes, tennerunt doctores, ex quibus ſimul iunctis nos hāc generalem confecimus, quia minores patiture ſic generaliter cōpacta difficultates quàm vnaquæq. ex ipſis de per ſe, vt inferiùs videbimus.

47 Imprimis † igitur illam noſtræ opinionis partem, qua diximus poſſe iudices ſeculares criminaliter punire vſurarios, & contra eos procedere, deffendunt Alcia. in c. pernicioſam nu. 8. de offi. ordin. vbi reffert ſe quandoq. vidiſſe iudices ſeculares procedere contra vſurarios, Iul. Clar. in §. vſura num. 5. dicens ita *ſeruari* in Senatu Neapol. allegat Moder. Pariſien. in tit. de vſur. num. 156. qui reffert idem *obſeruari* in Parlam. Pariſien. Bayar. in addi. ad Iul. Clar. vbi ſuprà num. 13. magis communem hanc dicunt opinionē Ioan. Baptiſ. Lup. in tracta. de vſur. in c. quamquā in d. §. 4. vbi impugnat Meno. de arbit. iudi. caſu 398. qui tenet contrarium, magis etiam communem dicit Oſaſ. deciſ. 137. nu. 11. Rimin. Iun. conſ. 369. nu. 19. & 228. num. 72. latiſſimè Hieronymus Ceuallos in prac. queſt. commun. con. com. q. 11. num. 11. Ludoui. à Pegue. deciſ. 30. nu. 8. vbi atteſtatur de *obſeruantia* noſtri Cathalonici Senatus, de qua & nos teſtari poſſumus, qui non paucis in caſibus interceſſerimus cum Regio Theſaurario pro componendis, & remittendis pluribus, cōtra quos per regiam curiam fuerat proceſſum pro crimine vſurarum, Dida. Sahagun in allega. repeti. cap. decernimus numer. 144. de iudi. docens ita *obſeruari* in regno Caſtell̨e vt vſurarios puniat iudex ſecularis, poſt Dida. & Auenda. vbi ſuperiùs, idem etiam *obſeruari* in multis prouincijs Italiæ teſtatur Rober. Maran. de ordi. iudi. par. 6. tit. de inquiſitione, num. 110. & in multis Franciæ Renat. Copin. lib. 2. de domanio tit. 6. in fi.

48 Hęc † opinio ſuſtineri poſſet eo modo quo ſonat, non tamen eo, quo illam plures ex doctoribus pro ea allegatis, & ſignanter Iul. Clar. intelligunt, conſtituentes differentiam inter cognitionem criminalem, & ciuilem exiſtimantes ciuiliter non poſſe iudicem ſecularem de vſuris principaliter in quæſtione iuris cognoſcere, poſſe tamen criminaliter, quaſi poſſet dari ſufficiens ratio differentiæ inter hos caſus: in hoc igitur, meo iuditio, peccat ea opinio, & errarunt doctores eā tenentes, quia aut debebant concedere cognitionem etiam ciuilem iudicibus ſecularibus ſimul cum criminali, aut ſi vnam negabant, debebant etiam & alteram non concedere, ita reperi annotaſſe Proſper. Farina. loco ſuperiùs allega. nu. 136. verſi. *ego in hac*.

Illam

49 Illam † item eiuſdem noſtræ opinionis partem, qua dicebamus poſſe iudicem ſecularem de quęſtione vſurarum incidenter cognoſcere, etiamſi agatur de quæſtione iuris, veluti quando opponitur per modum exceptionis cõtractum eſſe vſurarium, ac propterea illum eſſe anullandum, ac reſcindendum, deffendunt Guid. Pap. in conſ. 180. num. 2. Iul. Clar. in prax. §. fina. q. 37. num. 2. Humada in addi. ad Grego. Lopez l. 58. titu. 6. par. 1. glo. 2. n. 2. ad fin. Cephal. conſi. 42. num. 26. lib. 3. Bonacoſ. in com. opin. crim. par. 1. verb. vſuras, Caro. deciſ. ſeu caſu. 133. num. 11. atq. alij relati per Barbo. in ſępè allega. l. Titia num. 48. verſ. vnde cauendum eſt ff. ſolu. mat. quibus addendus eſt Ludoui. à Pegue. allega. deciſ. 30. nu. 23. Atq. ita *obſeruat* noſter Senatus, vt probat deciſio facta 4. Maij 1565. in cauſa ad relationem egregij olim Senatoris N. Sunyer inter Abbatem monaſterij Sancti Petri villę Biſulduni Ordinis Sãcti Benedicti, & Syndicum, & Iuratos dictæ villæ olim vertenti, cuius cauſæ ſcriba fuit N. Vilar, & nunc N. Maſdeu, Relatore nunc Hieronymo Seniuſt, qua ſin cauſa cognouit Senatus incidenter in fauorem vniuerſitatis de exceptione pacti vſurarij in ſtabilimento ei facto de molendinis dictæ villæ appoſiti, pro parte dicti Abbatis oppoſita, declarando pactum de non computandis fructibus in ſortem in fauorem eius, qui pro altero conſorte renuente biſtraxiſſet aliquam quantitatem pro refficiendis, & reparandis dictis molẽdinis, quæ pro indiuiſo poſſidebantur, appoſitum non eſſe vſurarium, quia erat reciprocum concernens vtranq. partem, & commune periculum, & quia non contraxerant partes cõtractum mutui, vel pignoris, ſed contractum emphyteoticarium. Aliæ plures deciſiones ſimiles reperirentur proculdubio in Senatu factæ ſi cum diligentia exquirerentur, ſed hæc ſufficiat in propoſito.

Verùm hæc opinio de per ſe ſola, ſi negetur iudici ſeculari non licere de cauſa vſurarum in quęſtione iuris cognoſcere, ſi principaliter de ea agatur, ſuſtineri nullo modo poteſt, nam id propterea foret negandum, quòd cauſa vſurarum eſſet Eccleſiaſtica, quod eodem modo impediret cognitionem incidentẽ, ſicuti principalem in quæſtione iuris, per ea, quæ latè in ſuperioribus dicta fuere, pulchrè adnotauit Farina. vbi ſuprà allega. nu. 136.

50 Et finaliter † quòd de quęſtione facti poſſit cognoſcere tam iudex ſecularis, quàm Eccleſiaſticus, tenent Felin. in cap. cum ſit num. 1. de foro compet. & dicit receptum Nauar. quem qui mox allegabitur Pet. Barboſ. adducit, Nauar. (in quam) in cap. nouit notab. 6. nu. 44. vereor ne ſit num. 41. ſaltem ſecundum meam impreſſiõ. de iudi. Pet. Barboſ. in l. Titia nu. 51. & 53. ſolut. mat. vbi alios citat, plures in idẽ cũ diligẽtia annotauit Farina in allega. q. 8. tit. 1. de inquiſ. primæ partis tom. 1. num. 135. & Cenallos in pract. quæſtio. com. contra com. q. 11. num. 9.

Hæc opinio manifeſta fit ex his, quæ latè docuimus in ſuperioribus, dum diſputauimus nũquid iudex ſecularis poſſit cognoſcere de quęſtione facti negotij ſpiritualis, vel Eccleſiaſtici, & eſt indubitabilis; nemo enim vnquam dubitauit de eius veritate, Circa quam illud eſt adnotandum quòd ſi hanc opinionem tantùm in hac materia teneremus, reiectis reliquis, quæ de quæſtione iuris loquebantur, ſicuti plures doctores ex ſuprà allegatis, indè ſequeretur quod idem priuilegium vſurarum cauſis, ex ſe tam dubijs, nunquid ſint Eccleſiaſticę vel ſeculares, vel ſaltem mixtæ, concederemus, quod meris ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis cauſis, in quibus nulla poteſt cadere dubitatio, ſuprà tribuimus, vt videlicet de quæſtione tantùm facti circa huiuſmodi cauſas contingente poſſit iudex ſecularis cognoſcere, non de quæſtione iuris, quod non eſt dicendum.

51 Eſt igitur † quòd, vt difficultates prædictas circa opiniones, quas ſuprà retulimus, contingentes fugiamus, amplexamur ſuprà firmatam reſolutionem vt cauſa vſurarum ſit mixti fori ad vtrumq. iudicem æqualiter ſpectans, ita vt ſit locus pręuentioni, tam in quęſtione iuris, quàm in facti quęſtione, & ſiue ciuiliter agatur, ſiue criminaliter, quam tenent Anchar. in conſ. 336. inhærendo num. 2. Andre. Sicul. in ca. cum ſit generale, num. 175. de foro compet. Dida. li. 3. var. reſol. cap. 5. num. 1. verſ. quartò non eſt, vbi ita dicit praxim *obſeruare*, Oſaſ. deciſ. 137. nu. 10. Suar. de Paz in prax. Eccleſ. & ſecul. tom. 2. pręlud. 2. num. 25. & 26. vbi dicit ad hanc interpretationem redigendos eſſe Auenda. Dida. Perez Ludoui. à Peguera, & Azeue. in locis per eum allega. Nauar. in cap. nouit 6. notab. num. 41. de iudi. & alij relati per Barboſ. in allega. l. Titia n. 50. circa fin. ff. ſolu. mat. fortiter hanc eandem opinionem deffendit Proſp. Farina, vbi ſuperiùs num. 140. in 4. concluſione, licèt contraria (inquit) opinio ſit magis, ſed inaduertenter, per doctores recepta, hæc verò magis in praxi amplexa, viden. Ceual. in pract. quęſ. com. cõ. com. quæſt. 11. num. 8.

Singularis eſt ad huius opinionis comprobationẽ tex. in c. poſt miſerabilem, de vſur. vbi ſimpliciter, & abſque diſtinctione aliqua iuditij ciuilis, vel criminalis, principalis, vel incidentis, & deniq. quęſtionis iuris, vel facti, conceditur, imò pręcipitur, per Pontificem iudicibus ſecularibus quòd poſſint compellere vſurarios ad remittendas vſuras, & per conſequens conceditur eiſdem facultas de eis cognoſcendi ſimpliciter, & abſq. diſtinctione aliqua.

Singu-

Singulares etiam ſunt rationes, quas in propoſito adducit Dida. loco ſuperius allega. prima quòd nullibi ius Pontificium vetuerit iudicibus ſecularibus huius criminis cognitionem, imò quandoq. permiſit io allega. cap. poſt miſerabilem de vſur.

Secũda quia crimẽ iſtud nihil plus habet, quã homicidium, quàm furtum, quàm alia ſcelera, quę in damnum, & iniuriã proximi perpetrãtur, vt de ſe patet, & tamẽ ea crimina merè Eccleſiaſtica non ſunt, ergo nec iſtud.

52 Tertia tandem, & † vltima, quia crimẽ vſurarum nõ ex alio Eccleſiaſticũ dici poſſet quàm quòd inceperit prohiberi lege pontificia ſimul & naturali, ſed hæc qualitas adaptari non poteſt crimini vſurę, quia etiam iure ciuili prohibitę erant vſuræ excedentes taxatam quantitatem, & quia per omnium Chriſtianorum Principum ordinationes damnantur, Anchar. cõſ. 236. in prin. ergo cum vtroq. iure ſint prohibitæ vſuræ non debent dici crimen Eccleſiaſticum, ſed potiùs mixtũ, iuxta tradita per Cyn. & Bal. in authen. clericus C. de Epiſcopis, & cler. pluribus hanc rationem, probans iure etiam ciuili vſuras eſſe prohibitas, exornat Dida. Sahagũ in allega. repeti. c. decernimus nu. 138. de iudi. & Proſp. Farina. vbi proximè.

53 Et † licèt hæc opinio à tot grauiſſimis viris approbetur, totque validiſſimis rationib9, quę Didaci Couarru. ſufficit quòd dicantur eſſe vt tales debeant iudicari, comprobetur, nihilominùs aduerſus eam inſurrexit doctiſſimus ſupremi Portugalię Conſilij Senator Petrus Barboſa in ſępè allega. repeti. l. Titia, ff. ſolut. matrimon. numer. 49. conſtanter aſſeuerans cum multis ſuprà in initio huius vſurarum tractationis allegat. cauſam vſurarum merè eſſe Eccleſiaſticã, & ſic in quæſtione iuris nec ciuiliter, nec criminaliter, nec principaliter, nec incidenter poſſe iudicem ſecularem de eis cognoſcere, hanc dicens eſſe communem opinionem cum Bar. in d. l. Titia num. 8. quam tenet gloſ. in clem. diſpendioſam, verbo, *vſuris*, de iudi. in ca. 1. de offi. ordin. & in cap. cum ſit generale, cum alijs latè ſuprà relatis num. 45. dum eandem hanc opinionem retulimus, quibus adde Anthon. Gam. deciſ. 194. num. 2. vbi reffert *deciſum* in Senatu Portugalię de anno 1567. non poſſe iudicem laycũ de quæſtione iuris incidẽti circa vſuras cognoſcere, ſed eam remittẽdam fore iudici Eccleſiaſtico.

Ad cuius opinionis corroborationem conatus eſt Barbo. totis viribus rationes Didaci, quas ſuperiùs adduximus, deſtruere, indè exiſtimans futurum quòd ſi in tanti viri rationibus diſſoluendis mereretur nomen acquirere, indè fieret quòd illuſtrior ſua ipſius opinio redderetur, ac alios etiam ad ſuam amplectendam opinionem alliceret, verùm an in hoc inaniter laborauerit (faxit Deus ne idem iuſtiùs de nobis in hoc quod ſuſcipimus oſtẽdendum dicatur) ex ſequentibus exiſtimo quòd fiet perquàm manifeſtum.

54 Ac † imprimis nihil mouere debet reſponſio ad primã rationem quòd ſatis videri debeat prohibuiſſe ius Pontificium iudicibus ſecularibus cauſæ vſurariæ cognitionem poſtquàm in clemen. diſpẽdioſam de iudi. eam eſſe dixit Eccleſiaſticam, cuius incapax omnino eſt ſecularis iudex, in c. 2. de iudi.

Reſpondetur enim ex eo tex. non probari cauſam vſurariam Eccleſiaſticam eſſe, ſolùm enim inibi præſcribitur à Pontifice modus, quo vſurarum cauſæ tractari debeant, ſimpliciter ſcilicet, & d plano, ac ſine ſtrepitu, & figura iudicij, nec ibi verbum aliquod habetur an Eccleſiaſtica ſit, vel ſecularis, nec ex eius tex. diſpoſitione poteſt tale quid inferri, quod ita eſſe comprobatur ex his, quæ docet Cardin. in ea. Clemen. ſecurè cõſtituens eum textũ tunc tantũ procedere quando agitur de vſuris in curia Eccleſiaſtica, nam ſi coram iudice layco, is debet ſeruare leges, ſequitur Maran. de ordin. iudi. parte quarta diſtinct. nona, num. 166. quod non dixiſſent præfati doctores ſi ex eo tex. colligeretur in eo diſponi cauſam vſurarum Eccleſiaſticam eſſe, quod itidem ex eo confirmatur, quia nõ indè poteſt inferri ad iudicem Eccleſiaſticum ſolum alicuius cauſę cognitionẽ pertinere quòd Pontifex modum ſuis cõſtitutionibus præſcripſerit quo pertractari debeant: in multis enim cauſis, quę ad forũ ſecularem pertinent reperimus ita diſpoſitum, in quo nũc non immoramur quia neminem futurum arbitramur, cui quãdo hæc leget, mille loca nõ occurrant, quibus hæc cõprobentur.

55 Ad ſecundum † Didaci argumentũ reſpondet Barboſa vbi ſuprà, multò quidẽ plus habere crimen vſurarum, quàm reliqua crimina, homicidium, furtum &c. & inter ea manifeſtam eſſe rationem differentiæ, propter quam illud debeat Eccleſiaſticum dici, hæc verò non, quia videlicet hæc crimina prohibita iam fuere iure gentium antequam prohiberentur per ius canonicum, & ideò nõ poſſunt dici merè Eccleſiaſtica, crimen vſurarum incepit prohiberi per ius canonicum fundatum in iure naturali, & ſupernaturali, quamuis iure ciuili eſſent vſuræ permiſſæ, quod ſufficit vt dicatur crimẽ Eccleſiaſticũ, allegat Panor. in c. cum ſit, nume. 31. vbi Marian. num. fina. de foro compet. Nauar. in ca. nouit 6. notab. nu. 42. Verùm reſponſio non ſatisfacit, quia ſecundum communiorem, & veriorem ſententiam vſuræ prohibitę ſunt nedum de iure põtificio c. quoniam, c. ſicut, & per tot. 47. diſtin. cap. 1. cum ſequent. 14. quæſtio. 3. 4. & 5.

& tot.

& tot.tit.de vſur.extra,& in 6.Clemẽ.& extrauagan. ſed & iure naturali; quia res ſui natura ſterilis, & infecunda, vt eſt nummus, vel aurum, parit,& generat pecuniam,ita conſiderat tex.in c.ſicut 47.diſtinc.& c.plerique 14.q.3.& indè locupletatur quis cum iactura aliena, decem & nouem ad id rationes coniecit Maria. Soci.in c.1.num.30.de vſur.concludens ratione naturali vſuram eſſe quoad Deum impiam, quoad proximos iniquam, quoad ſe perniciosam,& quoad rempublicam,& eius leges deteſtabilem,& horrendam,alias rationes adducit Dida.lib.3.var.reſol. c.1.nu.5. & alias Anthon. Guilber.Coſta.quæſtio.iur.memorab.lib.1.c.1. Iure diuino, Deutoronom.23.Leuitici 25. Prouerb.18.Pſal.14.& 52.Mathei 19.Luce 6.Et denique iure ciuili,vt pluribus probant communem hanc appellantes ſententiam, Iul. Clar.in §.vſura num.4.& ibi additio Bayar. Didà. vbi ſuperiùs,inter communes opiniones hęc refertur in vol.com.opin.tom.1.loco 1.tit.26.c. 1. de vſur.Farina. in prax.crim.1.partis tom.1. tit. de inquiſ.q.8.num.140.verſi.quarta ſit concluſio; pulchrè Dida.Sahagun in ſæpè allega. repetitione c.decernimus nu.138.& ſequent. de iudi.& Hierony.Ceuallos in ſpecul. com. opin. con.com.q.555.vbi hanc dicit communiorem, & veriorem, & receptiorem tam in palatijs, quàm in Scholis,plures ad rem allegat Camil. Bortel. in addi. ad Bellug. in ſpecul. Princip. rub.11.§.5.de vſurarijs in littera c, Si ergo in furto,homicidio,& alijs delictis concludit Barbo. ea propterea non dici Eccleſiaſtica quòd non inceperint prohiberi per ius Canonicum, ſed per ius gentium,quantò maiore,aut certè non minori ratione hoc vſurarum crimen erit dicendum non merè Eccleſiaſticum, quod tot alijs iuribus,& ante,& poſt pontificium prohibetur, ac præſertim ſi crediderimus Farinacio vbi proximè ſecurè conſtituẽti ſufficere quòd hoc delictum prohibeatur per ius ciuile vt nõ poſſit dici merè Eccleſiaſticum.

Per hanc reſponſionem corruit tertia Barbo.ſolutio ad tertium Didaci argumentum quatenus negat vſuras de iure ciuili prohibitas eſſe:reſoluimus enim ſecurè in ſuperioribus,ſecundum veriorem,& communiorem doctorum opinionem ex doctoribus ibi allegatis (quorum allegatione contenti reliquos omittim*, qui id probãt,& rationes,quibus id iuſtificatur,quia ipſi elegantiſſimè in hoc proceſſerunt) quòd imò vſuræ ſunt etiam iure ciuili prohibitæ, quod ſufficere vt crimen hoc non poſſit dici merè Eccleſiaſticum ibidem etiam docuimus.Per hęc ſatis videtur firma manere noſtra opinio,quam in his, in ſuperioribus, in medium protulimus.

Licèt autem hę Barboſæ argumentorum, ſeu reſponſionũ ad rõnes Dida. diſſolutiones quæque ad idem ab alijs excogitari faciliter poſſent, faciles ex ſe eſſent cognitu, quas non credo latuiſſe Senatorem illum egregium præ ſua,quam ſuis ſcriptis commonſtrat, ſingulari, ac egregia eruditione, nihilominùs ipſe ſecurtiùs rem hanc tractare volens non potuit propterea induci vt huic noſtræ opinioni adhęreret,quo factum fuit vt debeat propterea meritò quilibet rem hanc vlteriùs examinare, & rationes vtriuſque partis perpendere,& conſiderare; nam quamuis propter deducta per dictum Barbo.ipſe non receſſerim à ſuprà firmata contra eum opinione, id fuit quia quæ in eius comprobationem adducta fuere magis ingeniolo meo placuerunt, & probata ſunt, quàm quę contra eam, verum eſt quòd exiſtimo pauciſſimos futuros, qui non Didaci potiùs,quam Barboſę opinioni adhæreant.

In duobus tamen caſibus(licèt non in pluribus)conceſſit poſtea iſdem Barboſa poſſe iudicem ſecularem de cauſa vſurarum cognoſcere,eos audiamus.

Primus eſt in quęſtione facti nume.51.& 53. vt ſuperiùs diximus nume. 50. vbi quid circa hunc caſum nobis videretur,aperuimus.

Secundus caſus eſt; quem explicuit num.52. vt de quęſtione iuris vſurarum tunc demum liceat iudici ſeculari cognoſcerè; quando ea inueniretur deciſa per ius Canonicum; quia quamuis apud indoctos ea quæſtio iuris poſſit dubitabilis videri,non tamen apud doctos; qui ſciunt eã quęſtionem per ius Canonicum deciſam eſſe,argumento l.ancillæ C. de furtis
56 & quia † id,quod de iure determinatum eſt, certum,& indubitatum eſſe dicitur l. ornamentorum, & ibi Bar.ff.de au. & argent. lega. ita vt ſeculares eo caſu magis debeãt dici exequutores iuris canonici, vt in ſimili tradit Caſtro de herezi lib.1.cap.7.pag.21.& ita in ſpecie docet Gutiet.de iura.confir.1.parte cap. 2. nu. 27.nec tunc ſecularis aliquid determinat, ſed determinatum,& declaratum per ius Canonicum detegit,l.adeò 7.§.videtur,de acquir. rer. dom.quod non inuenitur prohibitum ſecularibus, vt in ſpecie aduertit Bellug. in ſpecu. Princip.rub.11.§.de vſur.nume.19.Hæc Barbo, allegãs noſtrum Peguer.in cita.deciſ.30. num. 23.verſi.neque refragari,qui refert ita *declaratum* fuiſſe per iudicem ſecularem,& ſic regium conſilium cognoſcerè de cauſa vſuraria,in qua nullum probabile, nec conſiderabile dubium reſultare poterat an contractus eſſet vſurarius, nec ne,& hęc de hac re ſatis.

57 Sed † quid de decimis,an de eis ſpectet cognitio ad Eccleſiaſticum iudicem, vel ſecularẽ, non intendo hoc loci pluribus pertractare: nã ſi qualibet de re incidenti eſſet conficiendus integer

Digitized by Google

integer tractatus,adeò creſceret liber vt pœnè immenſus fieret,videatur in propoſito Belluga in ſpecu.Princip.rub.13.§.reſtat num.1.Pet.Rebuff.in tracta. de decim. q. 10. num. 39. Dida. Sahagun in allega. repeti. c. decernimus à nu. 88.de iudici.Dida.in pract.cap.35. Ioan. Garcia de expen.c.9.num.97.Ioan. Gutier. in pract. queſt.lib.3.q.16.per tot.latè Pet.Barboſa in citata l.Titia à num.39.cum ſequent.& latiſſimè Alex. Mone. in tracta.de decim. cap. 8. per tot.

58 Hoc † tamen vnum non omito quòd in Cathalonia cum decimę ſint profanę,& de patrimonio regio,vt aliquando latiùs,Deo dāte,dicemus,& tradit Micha.Fer.in ſuis obſer.3. par. c.278.verſi.pro materia,de eis cognoſcit Princeps in ſua curia, nec permittit pro illis laycos trahi ad forum Eccleſiæ,docet Mier. in conſti. Reginæ Marię incip.volents col.10.c.4.nu.24. † † vbi dicit ſe ita ſępiùs vidiſſe *ſeruari* in Audiencia Regia, de quo & nos teſtari poſſumus, qui idem quotidie videmus intrepidè obſeruari, circa quod videndus eſt omninò Dida. practica.quęſtio.cap.35.num.2.& Barbo.perdoctè explicans quomodo poſſit ſummus Pontifex concedere laycis decimas, in allega. l. Titia nu.42.ff. ſolu.matrimo. & Georg. de Cabedo deciſ.Portugaliæ 63.num.4.par. 2. notabilis eſt regia Epiſtola per bonæ memorię Philip.2.Regem Hiſpaniarum Marchioni de de Aytona ſuo Locumtenenti, & Capitaneo generali in Regno Valentiæ trāſmiſſa ſub die 21.Iulij 1590. ex eo ꝙ Epiſcopus Oriolen. cauſam decimarū tentaſſet mouere contra nonnullos in curia Romana,quam reperies apud Thom. Cerdan de Tallada in ſuo veriloquio en reglas de ſtado c.12.§.5.Sed de his pluribus in propria gloſ. decimarum.

59 Quid † autem ſit de cauſa iuramenti, an de ea cognoſcat iudex ſecularis, vel Eccleſiaſticus,viden.Farina.in prax.& theori. crim. lib.1. tit.1.de inquiſitio.q.8.à num.141.cum ſequent. qui optimè id explicat, & pro reliquis limitationibus,quę ad regulam ſuprà traditā, quòd non poſſit index ſecularis de cauſa ſpirituali, vel Eccleſiaſtica nec principaliter, nec incidēter cognoſcere, eundem Farina. adeas ſimul cum Sahagun,& Barbo.in locis ſuperiùs citatis,qui tibi benè explicant rem hanc.

60 Sed † quid ſit de crimine ſacrilegij, an ſcilicet eius cognitio ad Eccleſiaſticum iudicem pertineat,vel ſecularem? Breuiter dic quòd ad vtrumq. eſt enim mixti fori, prouti apud omnes ferè doctores paſſim eſt in confeſſo,c.cum * ſit, vbi communiter ſcribētes,de foro competen.Dida.var.reſol.lib.3.c.3. num.1.verſ. ego vt liberè,in fin.Foller.in prac.crim.cano.c.17.§.vt ſi ſit ſacrilegium num. 13. & 14. Farina. qui ſupradictos,& plures alios reffert,ac Iulio Claro, & alijs contrarium tenentibus reſpondet; in prax. & theori. crim. partis 1. tom. 1. tit. de inquiſ.q.8.num.132. adde Salſedo in additione ad prax.cano. Ioā.Bernar. Diaz de Luco c.77. de ſacrileg.Rolan.à Val.conſ. 24. per tot. vol. 2.Pet.Bellug.& eius additionator Camil. Borrel. qui plures allegat in ſpecul. prin.rub. 11.§. videamus num.1.Ita † *deciſum* docet Oſaſ. in Sena.Pedemon.deciſ.103.& † *in Parlam.Gratianop.* Papon lib.1.tit.4.à num. 6. relatus per Salſed. vbi ſuprà.

61 Poterit † ergo tam iudex Eccleſiaſticus putà Epiſcopus,quàm etiam ſecularis,ſcilicet qui iudicium præuenerit,ſacrilegium punire vt docent ſuprà citati doctores,& hoc eſt eſſe crimē communis,& mixti fori, non tamen intelligas quòd ab vno tantùm iudice præueniente debeat ſemper puniri,nam imò aliquando ab ambobus punitur,putà quando pręuenit iudicium iudex Eccleſiaſticus,& ſacrilegium puniuit canonicis pœnis, quas habet citra ſanguinis effuſionem:Cum enim vt plurimùm pœnæ eiuſmodi non ſint condignæ ad punitionem tanti facinoris, indè ſit quòd permittatur poſtmodum iudici ſeculari quòd iterùm ſacrilegij reum puniat pœna ſeculari,probat tex. elegans in c.fælicis §.per hoc, de pæn.in 6. vbi Pont. *per hoc quoq;* (inquit,poſt relatas iuris Canonici aduerſus ſacrilegum pœnas iniunctas, quibuſque præcipit eum mulctari per iudicem Eccleſiaſticum) *ſecularibus poteſtatibus non adimimus facultatem vtendi legibus contra tales,quas aduerſus ſacrilegos Catholici Principes ediderunt &c.* per quē tex.ita tenent ibi, & alibi ſæpè communiter * ſcribentes latè relati per Dida. var. reſol. lib.2. c.10.num.6.Anthon.Gom.qui benè,ac latè articulum examinat, tom.3.var.reſol.c.1. nu. 40. per tot.& ſignanter in verſi.quarta concluſio, Iul.Clar.in prax.crim.§.fi.q.57.num.14. Bouadil.in ſua poli.tom.1.lib.2.c.17.num.94. Octauia.deciſ.Pedemon.103.num.8. Bellug.in ſpecul.prin.rub.11. in §.viſo num.22.& in §.videamus num.2. & ibi Camil. Borrel. in additione littera c.plenè Tiber. Decia. in tracta.crim.to. 2.c.36.nume.8.lib.6.Adde Farina.in quæſtio. crim.tit.de inquiſitione q. 4. num. 7. vbi poſt hæc ſcripta vidi eum per quinque longiſſimos numeros fuſiſſimè materiam hanc pertractaſſe,& ſignanter Philip. Fran. in ſuprà allega.§. per hoc,regulam in hac materia adducit cum octo limitationibus. Quomodo autem id ſit intelligendum quòd poſt pœnam impoſitam per iudicem Eccleſiaſticum poſſit & alia per ſecularem imponi,an prima pœna ſit computanda in ſecundā, & ſecūda ſuppleatur per primam, an verò vtramque in ſuo rigore ſentiat reus & primam iudicis Eccleſiaſtici minorem,

& ſe.

& ſecundã ſecularis condignam, videto apud
Marãn.de ordin.iudi.tit.de inquiſ.oume.100.
& Farina.vbi ſuprà num.10.verſ.ſed ad prædi-
cta.

62 Eſt † tamen ſupradicta opinio, qua dixi-
mus non obſtante punitione iudicis Eccleſia-
ſtici puniri reum per ſecularem, ſanè intelligẽ-
da ſi iudex Eccleſiaſticus reum pœna ſufficien-
ti ad criminis punitionem non afficeret, ſecus
verò contra, pulchrè, & ſingulariter Dida. vbi
ſuprà poſt Ioan.Andre.& Domin. in allega.c.
fęlicis, Farina.vbi ſuprà nume. 11. quæ opinio
tam parentem, ac nototiam prę ſe fert iuſti-
tiam,& rationem vt nulla alia indigeat com-
probatione: cum enim opinio prædicta vires
ex eo aſſumat quòd, ne delicta remaneant im-
punita, licitus ſit recurſus ad alium iudicem
pœnam delicto condignam habentem quan-
do ille, qui reum punire debebat, talem pœnã
non habet, per l. ſecundam verſ. ſin autem C.
de ſportul. & ſic fundetur in deffectu iuriſdi-
ctionis iudicis Eccleſiaſtici, qui vt plurimùm
pœnam ad delicti punitionem ſufficientem
non habet vt doctores ſuprà enarrati clarè
docent, indè fit quòd ſi ſacrilegium ſit eius na
turę vt pœnæ canonicæ ſufficiant,& eis iudex
Eccleſiaſticus reum dampnet, non erit poſtea
punitioni prætenſæ per iudicem ſecularem fa-
ciendæ locus.

63 Eadem † locum habet opinio quando reus
foret per iudicem Eccleſiaſticum omnino ab-
ſolutus, poſſet enim adhuc iudex ſecularis con
tra eum procedere ſi culpabilis repertus fuerit
ad inflictionem pœnæ delicto condignæ, ita
doctores ſuprà ennarrati vno ferè ore docent,
† ſic *deciſum* reffert Papon in Parlam. Pariſien.
lib.1.tit.5.arreſ.46.vt reffert Iul. Clar. allega. §.
fi.q.57.num.11.ſed diſſentit Farina. vbi ſuprà
nu.10.

64 Sed † quid ſit èconuerſo dicendum, an poſt
punitum reum per iudicem ſecularem, qui
præuenerat, poſſit iudex Eccleſiaſticus alijs
canonicis pœnis eundem afficere? Reſponde-
mus differentiã conſtituendam fore inter pœ-
nam excõmunicationis, & alias pœnas, vt pri-
ma nunquam cenſeatur prohibita iudici Eccle
ſiaſtico quamuis ſecularis præuenerit, cũ enim
diuerſę pœnæ ſint,& vna ſit animæ,& alia cor-
poris afflictiua, benè ſe ſe compatiuntur, De-
cia.tracta.crim.lib.6.c.36.quis ſit iudex in cau-
ſa ſacrileg.num.8.cuius quoad hoc ſententiam
approbo, in eo verò cum ipſo non conſentio,
quod ibidem docet tunc tantùm poſſe iudi-
cem ſecularem iterũ contra ſacrilegum proce
dere quando ille per iudicem Eccleſiaſticum
hac excõmunicationis ſolùm pœna punitus
foret, non quando alijs pœnis, contrarium
enim in ſuperioribus ex probatiſſimorum vi-
rorum opinione reſoluimus, tenent eandem
opinionem Iul. Clar. in prax. crim. §. fi. q. 57.
num.8.Igna.Lopez in addi. ad prac. Diaz de
Luco c.77. de ſacrileg. & traditur paſſim per
doctores in c.cũ ſit generale, de foro compet.

Quod verò attinet ad alias pœnas, dicen-
dum eſt non poſſe eas per iudicem Eccleſia-
ſticum ſacrilego imponi, qui iam fuiſſet aliàs
debitè per iudicem ſecularẽ, qui pręueniſſet,
pro crimine punitus, Clar.in prax.§.fi.q.57.nu.
14.Anthon.Goni.var.reſol.tom.3.c.1.num.40.
qui dicit ita eſſe de mente omnium doctorũ.
Camil.Borrel.in addi.ad Bellog.in ſpecul.rub.
11.§.videamus, litera C.& alij per eos relati,
adde Farina.vbi ſuprà num. 12. qui huius dicti
rationem, poſt alios, refferens dicit ideò id eſſe
quia pœna impoſita à iudice ſeculari ſemper
cenſetur competens, & grauis ex qualitate iu-
riſdictionis, ideò abſque dubio qui per iudicẽ
ſecularem fuerit ſemel punitus non poterit
ampliùs per Eccleſiaſticum moleſtari. Quod
tamen ſanè adhuc intelligendum eſt dummo-
do iudex ſecularis iuſtè, & pœna condigna il-
la, quam iudex Eccleſiaſticus impoſuiſſet, ſa-
crilegum puniuiſſet, aliàs autem integrum Ec-
cleſiaſtico foret non obſtante punitione iudi-
cis ſecularis in eiuſcemodi criminis reum alia
debita pœna ſeuire, ita Clar. vbi ſuprà q.57.nu.
14.& Camil.Borrel.etiam vbi ſuperiùs, qui ci-
tat Bartholom. Veronen. caut. 5. & Ioan. de
Amicis in conſ.37.Farina.vbi proximè.

65 Et hæc † quidem limitatio ab eo funda-
mento vires accipit quòd de iure ſit certum,
& expeditum cuiuſcunque criminis reum ſiue
abſolutum, ſiue condempnatum, ſi abſolutio
vel condempnatio factę ſint per colluſionem,
aut dolum, poſſe iterùm de eodem crimine ac
cuſari,& pro eodem cõdignè puniri, Iul. Clar.
alleg.q.57.num.12. Brunor.à Sole in ſuis quæ-
ſtio.legal.q.17.poſt num.53.& Farina.tit. de in-
quiſ.q.4.num.2.verſ. & ſi rurſus, & num. 13.&
benè q.7.num.26.nihil autem magis colluſio-
nem ſapere poteſt quàm in graui delicto lę-
66 uiſſimam pœnam imponi: pœna † enim eſt de-
licto commenſuranda, l. ſancimus C. de pæn.
atque ita per hanc doctrinam dicit Clar. alle-
† ga.q.57.nu.12. fuiſſe in Senatu Mediolani *con-*
cluſum, fore & eſſe nihilominùs contra quen-
dam procedendum, qui pro homicidio deli-
berato animo patrato pœna quadam pecunia-
ria fuerat punitus per alium iudicem, & An-
tho.de Gam.deciſ.53.reffert Senatum Luſita-
† num ſimiliter procedendum *declaraſſe* contra
quendam, qui homini ſagitta oculum effo-
derat occipite tranſuerſo, non obſtante quòd
pro eodem delicto alibi fuiſſet pœna 400.ma-
rapatinorum,& exilij in duos menſes condẽp-
natus.

Notanter

67 Notanter † dixi, *ſi per colluſionem, vel dolum cō-*
dempnatio, vel abſolutio per iudicem ſecularem fa-
cta fuiſſent, quod ſolum exiſtimo locum facere
vt iterùm contra reum procedatur: alias autē
ſi ceſſante omni dolo, & fraude condempna-
tio facta extitiſſet, etiā in minori pœna, quàm
deceret, non exiſtimo poſſe propterea reum
iterùm pro eodem delicto puniri, & moleſta-
ri: tunc enim militat generaliter ratio quòd de
eodem delicto ſæpiùs non eſt quærendum, cu-
ius aſſerrimus eſt deffenſor Autho. Gom. var.
reſol. tom. 3. de delic. c. 1. n. 27. atq. ita dicit quo
tidie practicari Bal. in conſ. 54. in fi. lib. 1. & ſe-
quitur Iul. Clar. d. quæſt. 57. nu. 12. eſtq. de men-
te Farina. vbi ſuprà nu. 2. verſ. & rurſus, & verſ.
ſequent.

68 An autem † eo ipſo fraus, & colluſio præ-
ſumatur quòd pro delicto valde graui, prouti
eſt homicidium, leuis pœna, putà pecuniaria,
imponatur, Clar. & Gam. vbi ſuprà vidētur te-
† † nere quòd ſic, atque ita aſſerunt *declaraſſe* Se-
natus Mediolan. & Luſitan. quod tamen Fari-
na. vbi ſuprà verſi. *ſed an*, dicit ſe exiſtimare nō
eſſe ſimpliciter verum, quia multi ſunt caſus in
iure, in quibus delicta grauia, ac etiam homici-
dia puniuntur pecuniaria, atq. extraordinaria
pœna, quia pluribus modis quis ab ordinaria
excuſatur, & quandoq. in totum, prout idem
ipſe Farina. poſtea explicat in titulo, & materia
homicidij, vndè dicit ſe credere quòd ſi quis
pro homicidio, in quo reus nullam excuſan-
tem qualitatem in actis adduxit, nec adducere
poterat, fuiſſet in pecuniariam pœnam con-
dempnatus, poſſet forſan iterùm inquiri ex
præſumpta colluſione, ſeu fraude, vt videtur
de mente Clar. in loco præcitato, quod tamen
(inquit iſdem Farina.) nec pro nunc affirmare
audeo, ſecus verò ſi fuerit pro reo adducta ali-
qua excuſans qualitas, ſeu etiam deduci pote-
rat ad eius deffentionem. Hæc Farina. adduce-
re voluit, quibus videretur à ſentētia Clari diſ-
cedere. Verùm ſi conſiderentur quę doctores,
& iſdem ipſe Farina. in praxi, & theori. crim.
par. ſecundæ tom. 1. tit. 10. q. 87. cum ſequent.
de pœnis temperādis, docent, & ratio natura-
lis ſuggerit, eſſe ſcilicet pœnam delicto condig
nam quandoque pecuniariam, quandoq. aliā,
quando ipſum qualitatem aliquam excuſan-
tem habet, propter quam receditur à pœna il-
lius ordinaria, exemplum conſtituitur in mino
re homicida, certum eſt quòd is propter æta-
tem excuſabitur à pœna mortis ordinaria deli-
cti, & vel ad tirremes mittetur, vel aliàs extra-
ordinariè punierit, nemo tamen mihi negabit
quin pœna hęc tirremium ſit iuſta, & condig-
na homicidio hoc à minore perpetrato, atqui
mortis pœna in maiore: quia illa qualitas mi-
noris ætatis minus etiam delictum fecit: ſi hæc
(inquam) conſideraueri mus, reperiemus pro-
culdubio Clari opinionem, & ipſiuſmet Fari-
nacij vnam, & eandem eſſe, nec modo aliquo
inter ſe ipſos eſſe diſſidentes: Dicit Clar. & di-
cit etiam Gam. colluſionē, & dolū iudicis prę-
ſumi quando minori pœna quàm delictū me-
reretur reum condempnauit, dicit Farina. ſe id
perpetuò procedere non exiſtimare, quia talē
poteſt crimen habere excuſantem qualitatem,
quę à pœna ordinaria quandoq. & quandoq.
in totum reum immunem faciat, verùm cum
in hoc vltimo caſu minor hæc pœna, qua reos
plectitur propter qualitatē excuſantem, æquè
delicto condigna dicatur, atqui pœna ordina-
ria in eo, in quo ea qualitas deficit, dicendum
indè eſt quòd propterea colluſio, vel fraus in
iudice pręſumi non poteſt, quod proculdubio
idem eſt cum eo, quod docuerāt Clar. & Gam.
nec erat cur Farina. id adduceret exiſtimans ſic
eorum opinionem improbare: remanet igitur
tuta Clari, & Gammę opinio, qua dicebant
colluſionem in iudice, & fraudem præſumi ad
effectum vt iterùm ab alio iudice competenti
reus poſſet puniri, ſi is minorem pœnam delin
quenti dederit, quàm crimen mereretur, quā
tamen ego veram tunc exiſtimarem quando
notoriè appareret pœnam ipſam longè, lateq.
à iuſto diſtare, putà quādo pro homicidio om-
ni qualitate excuſante nudato, imponeretur
vel pœna pecuniaria, vel exilij à loco, vel pro-
uincia cuius quis non eſt oriundus, vt in caſu
Clari & Gammæ: tunc enim quia, vt dicebat
Gam. pœna prædicta ridicula eſt reſpectu deli-
cti, indè fit quòd reos poſſit iterùm inquiri, nō
verò quando pœna parùm diſtaret à iuſto: cum
69 enim † pœnę ipſę in criminalibus vt plurimū,
ſint arbitrariæ, & poſſint Iudices ex cauſa eas
minuere, & alterare, vt poſt multos, quos reffe
runt, docent Menoch. de arbit. Iud. lib. 2. q. 56.
num. 14. cum ſequent. & Farina. tit. de inquiſ.
q. 5. num. 8. partis 1. tom. 1. & partis 2. tom. 1. de-
pœn. temperan. indè fit quòd non debeat eius
arbitrium propter minimum à iuſto diſceſſum
repræhendi, nec propter tam minimam occa-
ſionem regula illa generalis, qua docemur nō
poſſe bis de eodē delicto cognoſci, ſic facilitèr
(non ratiò contra quietem, & pacem, ac tran-
quillitatem publicam) infringi, maximè cum
poſſit in ipſo delicto, vel etiam in delinquente
conſiderari aliqua excuſans qualitas, quę mi-
nuendę pœnæ occaſionem ſi nō dederit, dare
potuerit.

70 Per ſupradicta † ego vanam omninò, ac
prorſus inutilem in facti contingentia dicebā
quorundam cauthelam, qua vt quis de graui
delicto alibi commiſſo abſolueretur, conſule-
bant eidem quatenus accedens ad præſentem
ciuitatem communem patriam Cathalano-
rum,

Digitized by Google

ſum, in quaque quilibet repertus poteſt conueniri, & iuxta conſuetudinem antiquam regijs priuilegijs confirmatam, de quibus in proceſſu, de quo infrà, ibidem de quibuſcunq. delictis alibi cõmiſſis puniri, & ſuo caſu remitti, faceret cum Vicario Barcinonæ, qui ordinatus eſt, vt eum reperiret in [illegible] cum armis de nocte, vel etiam alibi cum armis prohibitis, vel aliquod aliud læuiſſimum delictum committentem, & eum remitteret certa pecunia recepta pro dicto delicto, & in cõſequentiam pro alijs quibuſcunque per eum patratis vanã (inquam) & prorſus inutilem ego eam cautelam exiſtimo, quia cenſeo nihilominus poſſe reum per iudicem, ad quem ſpectat, de dicto delicto iterum inquiri; hic enim adeſt notoria colluſio, & fraus iudicis, vel ſaltem ea reſultat ex modo procedendi, & minoritate pœnæ, longè à digna, & iuſto diſtantis, atq. ita cum is caſus ſucceſſiſſet, diſputandus in noſtro conſilio criminali de anno 1605. in cauſa criminali fiſci procuratoris, & Hieronymi Salom de Bordils contra Petrũ, & Michaëlem Salom fratres, in qua oppoſitum fuerat per dictos fratres Salom a de malè captura de eorum perſonis facta in ciuitate Gerundæ vigore cuiuſdã inquiſitionis ibi contra eos fulminatę pro certo quodam delicto, quia oſtendebant ipſos repertos in præſenti ciuitate cum enſibus iuſto longioribus contra regias præconizationes, & captos per Vicarium, ſeu Prætorem eius ciuitatis, poſt tamen dictam inquiſitionem in curia regiã Gerundæ coram iudice originis iam fulminatam, fuiſſe per eundem Vicarium de delicto portus dictorũ enſiũ ſimul cũ delicto, de quo in regia curia ciuitatis Gerundę fuerãt antea accuſati, expreſsè remiſſos certa quantitate recepta, cũ (inquam) de validitate, vel inualiditate dictę remiſſionis in Senatu fuiſſet diſputatũ an ea non obſtante foret, & eſſet in cauſa criminali antea incepta in curia regiã Gerundæ, & poſtea ad regium criminale conſilium euocata, procedẽdum, nec ne, fuit tandem die 27. Nouẽbris 1607. referente egregio tunc iudice regię curię Franciſco Myquila, & Franquesa inſequẽdo concluſionem in regio conſilio factam, declaratum dictæ allegatæ exceptioni malæ capturæ ratione, & prætextu dictę remiſſionis locum non fore, nec eſſe, ſed imò ad vlteriora dictæ cauſę criminalis procedendum, dicta exceptione non obſtante, quod fuit in effectu declarare nihil prodeſſe huiuſmodi fraudulẽtas, & doloſas remiſſiones. Ibidem in eodem proceſſu videbis aliud exemplar ad idem de anno 1576. die 31. Iulij factum à libris concluſionum Regiæ Audientiæ, qui ſeruantur in archiuo regio extractum, vbi expreſſis verbis hæ remiſſiones appellantur fraudulentæ, & nullę, & in caſu non permiſſo factæ, eſt dicti proceſſus Scriba N. Beſtus.

71 Maior † autem difficultas, quæ circa hæc verſatur, quæque diutiùs de anno 1607. doctores omnes Regij conſilij dubios, & ancipites tenuit in cauſa contentionis iuriſdictionis ortę inter curiam Eccleſiaſticam Reuerendiſſimi Gerunden. Epiſcopi, & ſecularem Vicarij eiuſdem ciuitatis ratione, & occaſione capturę per dictum Reuerendiſſimum Epiſcopum factæ propria auctoritate, & ſine inuocatione brachij ſecularis de perſona Geraldi Pieta eiuſdẽ diœceſis delati, & inculpati de ſacrilegio per eũ [illegible] ratione necis, quam dicebatur ipſum perpetraſſe in perſonam eiuſdem preſbyteri, & proprij Rectoris, & parochi; eſt, nunquid iudex Eccleſiaſticus quando vult ſacrilegium, vel alia crimina mixti fori pœnis canonicis punire, poſſit propria auctoritate laycum capere, vel ad id egeat domini Regis territorio, vel brachij ſecularis inuocatione.

72 Quæ in re † vt certa ab incertis imprimis ſeparemus, differentia eſt conſtituenda inter pœnas ſpirituales, & corporales inter eas, quæ animam afficiunt, veluti eſt excommunicatio, & eas, quæ corpus cruciant, vt in prioris ſpeciei pœnis non intelligamus inquirere, nunquid ad procedendum per eas egeat Epiſcopus, & iudex Eccleſiaſticus aliquo territorio domini Regis terrenum; eſt enim in hoc caſu non indigere, ita in expreſſo docuit Iaſ. in l. fi. num. 17. de iuriſdic. om. iudic. & ibidem Hypol. num. 22. & Tiber. Decia. in tract. crim. tom. 1. lib. 4. c. 13. num. 10. & tradit noſter Oliba. in tract. [illegible] 11. num. 5. et Mieres in c. 9. tam ordinamus num. 33. & 54. in 3. cur. Barcinon. Iacob. à Caſtella, [illegible] Innoſin in c. cum venerabilẽ in fi. extra de except. & Ioan. de Imol. in Clem. Paſtoralis §. cæterùm, verſ. *quæro in quo diuerſificatur*, [illegible] *ſed ipſi in ſua diœceſi* de re iudi. in Clemen. Diaz de Luco in practi. cano. c. 160. de inuoca. brachij ſecular. Hæc, licet euidentia [illegible] fuerunt hic ſine [illegible] quod ad perfectiorem [illegible] videtur non [illegible] de dando [illegible] huiuſce ciuitatis [illegible] & aliarum conſiderationis aduocatis, qui contra [illegible] Eccleſiaſticum [illegible] per cenſuras Eccleſiaſticas [illegible] qui aliquid molitus contra Eccleſiam, & illius libertates fuerat, [illegible] quaſi illud foret ad excommunicationẽ proferendã neceſſarium, pro quibus videtur ſtare Dec. in alle. [illegible] poſſe Epiſcopum extra territorium aliquem excommunicare, ſed reprobatur à doctoribus, vt patet

ex

ex Decia. vbi ſupra ea ratione quòd excommunicatio nõ fiat circa corpus, ſed circa animam, quæ non circumſcribitur loco.

Quod verò attinet ad capturam illius, qui ſacrilegium commiſit faciendam vt poſsit poſteà corporaliter puniri, & caſtigari per iudicẽ Eccleſiaſticum, dubitatio eſt non modica an id fieri poſsit ſine licentia, & territorio iudicis ſecularis, cuius eſt ipſum territorium, qua in re quia noſtri facti Senatus, & noſtrum in glo. 11. de caſtro nu. 89. aperuimus iudicium, ac quid Senatus egregius in facti contingẽtia decreuerit, demonſtrauimus, ideò nihil aliud hoc loci de materia dicere ſtatuimus, ſed ad eum locũ remittere lectores contenti huic finem imponimus diſcurſui, & gloſ. 13. 2. parti.

SVMMARIA.

1 *Competentia iuriſdictionis inter Iudicem eccleſiaſticum, & ſecularem liuiatur per eccleſiaſticum de iure communi.*

2 *Iudex eccleſiaſticus eſt maior, & maiori præfulget dignitate, quàm ſecularis.*

3 *Iudex delegatus eſt maior Ordinario.*

4 *Intellectus c. 6. ſeſſio. 14. de reforma. in ſacro Conſ. Tridenti.*

Religio Sancti Benedicti prætendit non comprehendi ſub diſpoſitione S. Conſ. Tridenti. c. 6. ſeſſio. 14. de reforma. in materia electionis arbitrorum, quando eſt contentio iuriſdictionis inter ipſam, & alium Iudicem eccleſiaſticum, ibidem.

5 *Contentiones iuriſdictionis deſciduntur in Cathaloniæ, & in Regno Aragõ. per arbitros, vel Cancellarium Regium.*

6 *Arbitri pro determinandis contentionum cauſis, an debeant eſſe eccleſiaſtici, an verò poſſint eſſe ſeculares.*

7 *Appellari an poſsit à declaratione arbitrorum, vel Cancellarij in cauſis contentionum, vbi deciſiones Regni Arago.*

8 *Delegatus Iudex eccleſiaſticus ſi procedit contra iuriſdictionem Regiam ſubmiſſus iubetur per Senatum Cathaloniæ, & ipſi cum alijs prouincialibus, vel venire ad informandum Senatum Regium, vel ad renunciandum, & deſiſtendum, & quando, nec ſe mittatur eam circumſtantijs & ſubſequentibus.*

9 *Delegati eccleſiaſtici Iudices benignius tractantur in regno Caſtellæ, quàm in Cathalonia quando contra eos eſt procedendum quia vſurpant iuriſdictionem Regiam.*

10 *Delegatis iudicibus Eccleſiaſticis in Aragonia non permittitur probationes facere in reuocatione procedimentorum cõtra laycos in cauſa nõ præmiſſo factorũ.*

Pœna tamen banni ibi non practicatur contra iſtos iudices, ibidem.

11 *Praxis procedendi per Iudices ſeculares cõtra eccleſiaſticos vſurpantes iuriſdictionem Regiam qua ratione fundetur.*

12 *Praxis prædicta qua ratione improbetur.*

13 *Conſuetudo nihil prodeſt in his, quorum ſumus incapaces.*

14 *Conſuetudo, & præſcriptio impediuntur per publicationem Bullæ in cœna dni.*

15 *Publicatio Bullæ in cœna domini ſufficit quòd Romæ fiat.*

16 *Sententia Rotæ Romanæ impugnantes praxim, & conſuetudinem procedendi per laycos contra Iudices eccleſiaſticos.*

17 *Supplicari non permittitur à prouiſione, qua declaratur in Senatu procedendum eſſe contra aliquem Iudicem eccleſiaſticum delegatum vſurpantem iuriſdictionem Regiam, & ibi ratio, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

18 *Inconuenientia quæ obirentur niſi praxis procedendi contra Iudices eccleſiaſticos turbantes Regiam iuriſdictionem obſeruaretur.*

19 *Inconuenientia, quæ è contra oriuntur ſi ea ſeruatur.*

20 *Concordia deberet formari inter Iudicem eccleſiaſticum delegatum, & Iudicem layealem ſicuti formatur cum Ordinario, & non procedi contra illum per Iudicem laycum, & per hoc vtriq; prouideretur & libertati eccleſiaſticæ, & quieti reipublicæ.*

21 *Præſidentes religionis ſancti Benedicti, an ſint ordinarij, vel delegati.*

22 *Ordinaria iuriſdictio dicitur quæ datur à lege.*

23 *Scholaris, ſiue Magiſtre ſcholes vniuerſitatis Ilerdæ ordinariam, non delegatam dicitur habere iuriſdictionem.*

GLOS. XIII. PARS III.

De competentia iuriſdictionis inter Iudices Eccleſiaſticos, & ſeculares.

1 SED † ſi cõpetentia eſt inter hoſce Iudices eccleſiaſticum, & ſecularem ſuper huſce rebus ad quem cognitio ſpectet, dubitari meritò quis poterit quis ex ipſis debeat dirimere controuerſiam, & quidem ſi ius commune attendamus, id ad Iudicem eccleſiaſticum ſolum ſpectare planè fatebimur, nec tenetur arbitros eligere, Dida. in pract. c. 33. num. 1. Iul. Clar. §. fina. quæſt. 36. num. 11. qui * dicit communem, & latè, qui hos & alios antiquos allegat, Hieronym⁹ Portoles in Schol. ad Molin. ſuper foro v. de la competen. de las 2 iuriſdictiones, num. 9. vol. 1. Dicunt † eſſe rationem quia Iudex eccleſiaſticus eſt maior, ac maiori præfulget dignitate.

Per quam qui ſumus aduocati nobiliſſimę Benedictinę religionis quotidię deſſendimus, ac ſuſti-

ac ſuſtinemus quòd quando per Præſidentes
Ordinis proceditur, ſicut poſſũt, cõtra aliquã
perſonam Eccleſiaſticã in vim c. in ſingulis, de
ſtatu Monacho. & aliorum indultorum Apo-
ſtolicorum in fauorem dictæ religionis, quæ
ſunt non pauca, conceſſorum, & mouetur con
tentio ſuper competentia iuriſdictionis inter
ipſos, & Ordinarium perſonæ Eccleſiaſticæ, ad
illos, non adhuuc pertinere, & ſpectare cogni-
tionem cuius ſit iuriſdictio, quia cum exiſtimẽ
tur delegati, ac vt tales tractentur (an id mihi
placeat, explicui infrà hac eadem gloſ. & parte
3 nu 21.) & per conſequens † ſint maiores quo-
cũq. Ordinatio in iuriſdictione delegata c. ſtu-
duiſti cum ſimil. de offi. lega. c. ſanè de offi. de-
lega. indè fieri debet quòd ipſi debeant con-
trouerſiam dirimere, prouti in terminis tenet
Inno. in cap. Paſtoralis num. 7. de reſcrip. & ibi
Dec. num. 6. & 7. vbi dicit ita communiter te-
neri, ac alij, quos Portoles reffert vbi ſuprà
num. 8.

4 Nec † faceſſere negocium arbitramur diſ-
poſitionem tex. ſacri Conſ. Tridẽ. de reformat.
ſeſſio. 14. c. 5. quatenus vult controuerſias hu-
iuſmodi, quę mouẽt. ſuper iuriſdictione inter
Conſeruatores Apoſtolicos, & ordinarios deci
dẽdas fore per arbitros in forma iuris electos,
quia iſdem tex. in fin. regularia loca inter alia à
ſua diſpoſitione eximit, & minimè compræ-
hendi vult, atq. ita ſemper procedimus, ac pro-
cedere ſolemus quouſq. eſt paritum mãdatis
Apoſtolicis, nõ obſtantibus literis quibuſcũq.
quę emanãt ab Ordinarijs etiam cum electio-
ne arbitrorum, & habet religio antiquiſſima
exemplaria, quibus probet veterem vſum, &
conſuetudinem antiquam. Et generaliter ſi in
quibuſcunque iudicum ſpeciebus, circa quos
iuriſdictionis competentia põt eſſe (eos dicit
qui infrà allegabitur, in quadruplici tãtùm eſ-
ſe ſpecie, ſcilicet aut inter duos iudices ordina
rios, aut inter duos delegatos, aut inter delega-
tum, & ordinarium, aut denique Eccleſiaſticũ,
& ſecularem) quomodo competentia iſta iu-
riſdictionis ſit terminanda, & decidenda, ſcire
volueris, explicat benè Portoles vbi ſuprà ſta-
tim in initio, qui benè declarat.

5 Sed † reuertamur ad propoſitum, licèt de
iure communi illud ſeruetur, quod ſuprà di-
xi circa terminandas contentiones iuriſdictio-
nis, quę mouentur inter iudicem Eccleſiaſticũ,
& ſecularem, in nřa tñ Cathalonia aliũ modũ
ſeruamus in declarationib⁹ iſtarũ cõtrouerſia-
rum: formatur enim cõtẽtio inter dictas curias,
ſiue iudices, & eliguntur arbitri per eas, qui
poſſunt intra quinq. dies cõtẽtionẽ prædictã
declarare, quibus elapſis, ſi non ſit declaratio,
deuoluitur negociũ ad Cãcellariũ Regiũ ad id
(virum in dignitate Eccleſiaſtica cõſtitutum)
deſtinatũ, qui tenetur intra triginta dies cõpe-
tẽtiã prædictam terminare, quod ni fecerit, re-
manet ea declarata in fauorem Eccleſiæ, pro-
bantur hæc omnia per concordiam Reginæ
Eleoris, & Cardina. Côuenaliū tit. de conten.
de iuriſdic. in 2. vol. conſtitu. & alia iura patriæ
per totum illum titulum, & in 1. vol. conſtitu.
eo. tit. Quod idem practicatur in Regno Ara-
gonum vt probatur foro primo tit. de compe-
ten. iuriſdic. Quorum iurium diſpoſitiones
mirè exornãtur per vtriuſque Regni practicos
doctores, noſtra quidem per Michae. Ferrer
quondam Regij Conſilij doctorem in 3. par.
obſer. in littera C. verbo *contentio* per plura ca-
pitula, Anthon. Oliba einſdem etiam Senatus
Senatorẽ in doctiſſimo illo comẽta. ad vſat.
aliũ nãq. de iure fiſci edito, cap. 14. & 15. Iacob.
Cancer. lib. 3. varia. cap. 10. de conten. iuriſdic.
à num. 16. cum ſequen. ac Ludoui. à Peguer. in
prax. cap. 24. Forus autem prędictus Regni
Arago. per Hiero. Portoles, & Ybandũ de Bar-
daxi in ſuis comment. ac Ioſeph. de Seſſe
in tracta. inhibitionum, & Magiſtratus iuſtitiæ
cur. Aragon. cap. 9 §. 2. per tot. Ex quibus per-
cipies plenè materiam hanc, & quomodo hęc
ſint tractanda, in vtroq. regno, vbi ęqualiter
obſeruãtur, cõperies quàm facilitet.

6 Circa † quæ illud obiter annotamus quòd
licèt de iure communi controuerſũ ſit nun-
quid debeãt huiuſmodi arbitri eſſe Eccleſia-
ſtici, vel poſſint etiã eſſe ſeculares, & layci, quod
diſputat Hieron. Portoles vbi ſuprà nu. 18. nam
glo. 4. in cap. legitima, verſi. *formam iuris*, de
appella. in 6. cum alijs, quos citat Bellame. in c.
Paſtoralis ante nu. 1. verbo *arbitros* verſi. *an poſ-
ſint eſſe layci*, & ibi Immo. nu. 18. de reſcrip. aſ-
ſerunt arbitros clericos eligi debere, alij verò,
quos Bellame. & Immol. vbi ſuprà citant, con-
ſtanter deffendunt poſſe dictos arbitros eſſe
laycos, de conſuetudine tamen huius prouin-
ci eligi ſolent arbitri, vnus Eccleſiaſticus pro
parte curiæ Eccleſiaſticę, & alter ſecularis pro
ſeculari. Ad hæc, & alia in materia, etiam
iuxta noſtrorum iurium diſpoſitionem, oc-
currentia, vide Hieronymũ Portoles vbi ſu-
perius, qui pulchrè loquitur, multaque alia
dubia ſuo ingenio digna elucidat.

7 Illud † item circa rem hanc eſſet videndũ,
ac examinandum, ſi de materia contentio-
num ex profeſſo ageremus, nunquid quamuis
iura noſtra præcipiant declarationi arbitrorũ
ſupradictorum, & ſup caſu Regij Cancellarij
eſſe ſtandum, poſſit is, qui ſubcubuit, appella-
re ad ſuam Sanctitatem, qui iudex compe-
tens in his videtur eſſe: Caſus eſt iſte qui rarò
ſucceſſit in prouincia diſputandus, quia vix
vllus vnquam fuit, ſaltem noſtris temporibus,
qui appellare tentauerit: omnes faciliter de-

 elarationi

clarationi arbitrorum, & ſuo caſu Cancellarij Regij acquieſcūt, forſan ea ratione moti quòd in concordia inter Sereniſſimam Reginā Eleonorem, & Cardinalem Conuenarum vt delegatum Apoſtolicum facta (de alijs ſtatutis patriæ pro nunc nihil dico quia dubitatio maxima eſſe poteſt de eorum validitate, vt ex Portoles vbi infrà habebis) cui per omnes eſt parendum, expreſsè diſponitur declarationi Regij Cancellarij eſſe ſtandum ſub pœna quingentorum morapatinorum, cuius ratione dubitari poteſt nunquid fuerit intentio tollendi appellationem: Succeſſit tamen nōn ſemel in Regno Aragonum, vbi iſdem ordo harum declarandarum contentionum ſeruatur, & per ſimilia verba, quibus iura noſtra vtuntur, appellatio prohibetur, & dicit Portoles ad Molin. in d. tit. de competen. iuriſdic. à nu. 42. poſt longam à ſe factam diſputationem nunquid per iura patriæ potuerint huiuſmodi appellationes prohiberi, & nunquid ſine peccato poſsint iudices ſeculares tale ſtatutum obſeruare, dicit (inquam) quòd cum bis contigiſſet in eo Regno quòd quidam appellaſſent ab his declara-
† † tionibus *compulſi* per Senatum ſunt ad nō proſequendam appellationem, imò ei renunciandum, ac pluriès etiam ſententiam ſanguinis poſt declaratam contentionem, non obſtante appellatione, fuiſſe exequutam, idque ex voto omnium doctorum illius Regni Regiæ Audientiæ, ex doctrina Nauarr. in manua. cap. 27. num. 149. quam Portoles allegat nu. 47. dicens quòd non deſunt aliqui docti ſimul, & pij viri, qui per eam affirmant iudices huiuſmodi talia ſtatuta obſeruantes nō peccare, ſi ipſi ſincero corde credentes eorum obſeruantiam reipublicæ neceſſariam, atq; perſalutarem fore, illa obſeruent, atq; ita (inquit) eiuſcemodi doctrina moti iudices ſeculares facere ſoliti ſunt in eo Regnō quod ſuprà dictum eſt: audiui quòd antiquitùs idem cōtigiſſet in hac prouincia, & nulla fuiſſet appellationis habita ratio, ſed ſentētia exequuta ac ſi nō fuiſſet appellatū, ſed quomodo, quo tēpore, & in quos hæc ſucceſsiſſent nō reperi qui mihi certò refferent, vidi tñ de anno 1609. quoddam reſcriptum Apoſtolicum, quo cauſa appellationis cuiuſdam certè grauiſſimi viri huius prouinciæ interpoſitæ à quadā ſententia contra eum ſuper immunitate Eccleſiæ lata per Regiū Cancellariū committebatur cognoſcenda, & terminãda quibuſdā probis viris in dignitate conſtitutis, quod tñ verū eſt non fuiſſe preſentatum, nec exequutioni demandatū, quia apparuit conſulētibus dicto egregio viro reſcriptū prædictū nō caruiſſe ſurreptionis, & obreptitionis vitio culpa agētis, & procuratoris in Romana curia, qui illud impetrauerat, commiſſo, & aliàs non oportere quod tale quid ipſum tantaſſe vnquā apareret, vel apparere poſſet, vidend. iſdem Portoles vbi ſuprà num. 25. & Ioſeph. de Seſſe in tracta. inhibitio. Magiſtra. iuſti. Arago. cap. 9. §. 2. nu. 25. vbi cum Portoles concludit.

8 Sed hæc † obſeruantur quando eſt contentio inter iudicem Eccleſiaſticum ordinarium, & ſecularem, qñ verò inter iudices delegatos Apoſtolicos, & iudices ſeculares, nō ſeruatur dicta cōcordia, quia de eis illa nō loquitur, Micha. Fer. in tertia par. obſer. c. 172. & 273. Oliba in vſat. aliū namq. c. 11. nu. 21. latè Ludo. à Pegue. in prax. crim. c. 14 idem Peguer. latiſsimè deciſ. 92. & nēr. Can. in allega. 3. p. var. c. 10. de conten. iuriſd. nu. 45. Sed in his hoc ſeruatur qñ per cenſuras procedunt contra ſubmiſſos iuriſdictioni Regiæ, reſcribitur eis quòd reuocent procedimenta per eos facta contra laycū, qui ius firmanit in curia Regia intra aliquem terminum, aut intra eundē cōpareant in Reg. Aud. bāchū Regium informaturi, & ſi comparent, relinquitur proceſſus Reg. Aud. per quā extraiudicialiter, & ſine ſcriptis cognoſcitur an iudex Eccleſiaſticus procedat in ſuo caſu, vel non, ſi verò non compareat, ſed imò contemnendo Regia mandata cōtra laycos procedat, ſolet Reg. Aud. facere contra eum declarationem occupationis temporalitatū, quas habeāt in prouincia, & creſcente contumacia proceditur ad banniendū dictū iudicem Eccleſiaſticū, & ad declarādū eū pro extraneo huius prouinciæ. Hæc omnia ita latè tam in theo. quàm in praxi ſic declarantur per doctores noſtros ſuprà citatos, vt ſuperfluum foret hoc loci vlterius in eis immorari.

Hanc praxim, & modū procedēdi cōtra iudices Eccleſ. delegatos Apoſtolicos deffendūt in Cathalonia ſuprà citati noſtrates doctores, in Caſtella Dida. pract. quæſtionū li. vni. c. 35. n. 3. & Gaſpar Roder. de annu. reddi. c. 17. nu. 66. li. 1. Bonad. in ſua politi. ll. 2. c. 18. à n. 60. cōducūt quę docēt Pala. Rube. in introduc. rub. de dona. inter vir. & vxo. n. 24. Auendan. de exequen. mãda. Reg. p. 1. c. 1. nu. 32. & p. 2. c. 6. n. 12. Salced. in prax. crim. cano. cap. 102. per tot. Gutier. de iura. confir. p. 1. c. 2. nu. 26. Auiles, qui de tota Hiſpa. loquitur, in cap. Prętor. c. 1. glo. mādamiētos, n. 11. Alphō. de Azeue. qui pluribꝰ ad hoc vtitur, in l. 2. per tot. li. 2. tit. 6. nouæ recollectio. qui eſt tomꝰ primꝰ ſuorū operum, & alij, quos latè reffert Martin. Alphō. de Viualuo in explica. bullæ in Cœna dñi caſu 14. & 16. & Gaſpar Roder. de annu. reddi. lib. 1. q. 17. à nu.
9 66. vbi † tñ mitiùs agitur cum his iudicibus Eccleſiaſticis, quàm in noſtra Cathalonia: cōtētatur enim ibi Senatus Caſtellanus quòd per ſcribam cauſæ, in qua procedit iudex Eccleſiaſticus, mittatur, ſeu defferatur proceſſus vt videatur

Digitized by Google

deatur num in ſuo caſu procedat, vel non, vt
docent Dida.Salcedo,& Rodet. vbi ſuperius:
In Cathalonia tamen hoc non contentus precipit Senatus, ac compellit iudicem Eccleſiaſticum, vbicũq; ſuũ habeat domicilium, vt perſonaliter accedat eum informaturus, nec contentatur quòd alius pro eo, vel aſſeſſor, vel aduocatus hoc munus ſuſcipiat, prouti aliàs in facti contingentia in quadam cauſa Apoſtolica, me exiſtente Aſſeſſore Reuerendi Abbatis Riuipulli Præſidentis religionis Monachorum S.Benedicti, & eo nomine Conſeruatoris Apoſtolici Monachorum, & rerum dictæ religionis de anno 1604. vidi obſeruatum, rogabat enim iſdem Abbas Regios Senatores quatenꝰ cõtentarentur quòd ego vti eius aſſeſſor coram eis in Cõſilio compareremin formaturus eoſdem de facto, qui plenè de eo eram inſtructus, cum coram me dicto nomine fuiſſet ea cauſa ducta, communicata hac petitione Abbatis cum Senatu, per eum, qui cauſæ iudex erat, ſiue relator, fuit ibi reſolutum nõ eſſe admitendum alium quàm eundem ipſum Abbatem, ad banchum regium eius nomine informandum, & ſic quòd tenebatur ipſe perſonaliter comparere, fuit tñ eidẽ conceſſum quòd ego cum ipſo Senatum ingrederer ad informandum vt in cauſa inſtructus, & ita fecimus.

Eandẽ praxim in Aragon. deffendit Ioſeph. de Seſſe in tracta. inhibi. & magiſtra. iuſti. Arag. c.8.§.3. à num.197. cum ſequent. & c.10.
10 §.1. vbi † tñ paululũ actiùs his in caſibus proceditur non permitendo iudici Eccleſiaſtico reuocare volẽti ſua procedimẽta quòd in actu reuocationis proteſtationes ſibi ſalutares faceret, ac proindè vbi proximè à nu. 9. cũ ſequẽt. refert Seſſe non permiſiſſe Iuſtitiã Arag. quòd iſte iudex apponeret proteſtationem quòd reuocationem faciebat compulſus per ipſum, & per violentiam metu occupationis temporalitatum, & ideò dictum fuiſſe iudicem per reuocationem cum huiuſmodi proteſtatione factam non obediſſe, ſed teneri ad obediendum ſimpliciter, prouti poſtea obedijt, & ſimpliciter reuocauit. An ſit iuſtum quòd hæc ita fiant ego non diſputo, ſed aliorũ iuditio relinquo, in alio tñ agitur mitiùs, quia in eo Regno non practicatur pœna banni contra perſonas Eccleſiaſticas tenentes parere mandatis, ſed ſola occupationis temporalitatum vt refert iſdẽ Seſſe d.c.8.§.3.nu.104. quod dicit eſſe benignius, & citra incurſum cenſurarum.

In Gallia, in Regno Nauar. in Cur. Burdegalẽ. in Regno Neapoli. in Statu Mediola. in Senat. Pedemon. & in Regno Luſitanię eandem praxim, & modũ procedendi contra iudices Eccleſiaſticos deffendunt, & practicari dicũt cõplures, qui enarrantur ab Azor. vbi infrà allegabitur, & Peguer. vbi ſuprà nu.17. in fin & Salced. d. c.102. & nouiſſimè Ioſeph. de Seſſe de inhibitio. & Magiſtra. iuſti. Arag. c.8.§.3. à n.43. cum ſequent. qui rem hanc latiſſimè omnium pertractat, & multis medijs praxim confirmat, ac in partem Azor ad reprobationem ſuæ opinionis, quam inferiùs referemus, multifariam inſurgit. Adde nouiſſimè om. Gerar. Maynar. in ſuis decis. Toloſa. lib.1. deciſ.2. nu.3. qui loquitur de curia Tholoſ. cuiꝰ tñ verba exterminari digna ſunt à Catholicis, & pijs auribꝰ: audacitet enim nimis in hac materia loquitur, & Antho. Fab. qui de Senatu Sebuſiano loquitur in ſuo Cod. lib. 7. tit. 48. de appella. tamquam ab abuſu per tot. [illegible]

11 Hi † doctores praxim hanc, & modum procedendi contra iudices Eccleſiaſticos multis rationibus confirmare ſatagunt, ſignãter Ludo. à Peguera, & Azeuedo poſt omnes in locis ſuprà citatis, qui multum in hoc temporis conſumpſere, quarum principalior (quantùm ego ex eis conijcere potui) fundatur in eo quòd ferè omnes Chriſtiani orbis Principes hac ab antiquo vſi ſunt poteſtate conſilio prudentiſſimorum virorum, qui iuſtitiæ zelo, & Chriſtiana pietate id ipſis perſuaſerunt, vndè dicunt non eſſe credendum id factum fuiſſe, & tot annis à totius ferè orbis Chriſtianiſſimis Principibus obſeruatum niſi magna niteretur rõne, & iuſtitia.

Addunt aliqui tacitum Romani Pontificis conſenſum, quem ex eius ſcientia, & tollerantia huius praxis, & modi procedendi eliciunt, & quia nullus iudex Eccleſiaſticus habet vt excommunicatos laycos, qui talia faciunt, imò nec ipſe Beatiſsimus, nec vllus aliꝰ euitat illos, euidens igitur, dicunt, teſtimonium hoc eſt, licitum eſſe modum procedendi.

Nec deeſſe huic praxi, & modo procedendi rationem concludentem dicunt, qua deffendatur, ea eſt quòd poſsit Rex, imò eius eſt proprium officiũ, liberare ſubditos vi oppreſſos de manu calumpniãtium, & ſic ſi cenſuris, vel aliàs opprimatur, inquiunt, vaſallus Regiꝰ à iudice Eccleſiaſtico, licebit ei ad Regẽ recurrere vt eũ liberet ab oppreſsione, & poterit tũc Rex procedimẽta facere, dè quibus loquimur; probant latiſsimè hæc omnia ſuprà citati doctores, & ſignanter Azeue. Pegue. & Seſſe in locis ſuprà allegatis.

12 Verũ † cõtra hãc praxim ſupradictis, & alijs rõnibꝰ, quę in idẽ adduci poſſunt argumẽtum, non obſtantibus, & cõtra talem modũ procedendi, nec nõ & cõtra doctores oẽs, qui id docuerunt, & tutati ſunt, nouiſsimè inſurrexit poſt Nauar. in manua. confeſ. c. 27. nu. 67. Ioannes Azor. doctiſſimus Societatis Ieſu Sacerdos in ſuis inſtitu. morali. lib. 5 cap. 12. per tot. & ſignanter à verſi. *ex dictis infertur*, iuniores vocans

auctores,

anctores,qui ſuprà tradita docuerunt, ac eos
dicens inconſideratè, ac inconſultè ſcripſiſſe,
ac cõſtantiſſimè aſſeuerãs,& aſſèrrimè deffen-
dens huiuſmodi praxim, & modum proceden
di fore per ſacros canones improbatum, & in
bulla in cęna Domini c.14.cum duob. ſequẽt.
ſub pœna excommunicationis dampnatum:
inde enim,inquit, ſequeretur laycos eſſe me-
ros iudices,Eccleſiaſticos verò meros exequn-
tores cum compellantur ſub pœnis ad tranſ-
mitenda omnia acta, & cauſæ proceſſum ad
conſilium regium, & iudices laycos vt viſa
illi⁹ iuſtitia declarẽt an ſit defferẽdũ,& ſi ei def
ferẽdũ putauerint, præcipiũt iudici Eccleſ. vt
illi defferat, excõmunicatũ abſoluat,& omnia
retractet,& reponat in eum ſtatũ, in quo erát
tempore appellationis, & ſententiæ, & etiam
cognoſcunt an index Eccleſiaſticus ſit iudex
illius cauſæ competens inhibendo illi cognitio
nem, & remitendo illum ad iudicem ſecularẽ,
& his omnibus iudex Eccleſiaſticus ſub pœnis
cogitur obtemperare, quę omnia improbant
ſacri canones,& ſub pœna excommunicatio-
nis dampnatur in Bulla Cœnæ cap. 14. cum
duob. ſequent. Hęc ille, quibus adde quæ in ſu-
perioribus circa incapacitatem iudicum lay-
corum ad cognoſcendum de cauſis Eccleſiaſti
cis docuimus.

Nec iuuare (inquit) poteſt, vel etiam iudices
laycos excuſare, quin pœnam excommunica-
tionis incurrant, prætenſa cõſuetudo, & anti-
quiſſimus vſus, quibus tot annis tot Principes
Chriſtiani cum cõſilio ſapientiſſimorũ, ac gra-
uiſſimorũ virorum hoc modo procedendi vſi
13 fuere, quia † in his, quorũ capaces non ſumus,
ius tribuere nõ poſſunt cõſuetudo, vel pręſcrip
tio aliqua, quãuis lõgiſſimo tempore, & fama
cõfirmata, Hoſtien. Archidia.& alij per Abba-
te citati in c.cum Apoſtolica, de his, quæ fiunt
à Prælato, idem Abbas in c.quanto n. 2. de cõ-
ſuetu. Ioan. Prob. c. 2. de pręben. n. 7. Decius in
c. 2. num. 36. de iudi. per tex. in c. clerici, de iudi.
Azor. vbi ſuperiùs verſi. *ſed dubitari poſſet*, verſi.
quod verò, & verſi. *ſed obijcitur*, videndus etiam
eſt in verſ. *quę ad muniendam*, vbi fundamentis
doctorum reſpondet, in quibus prædictam cõ
ſuetudinẽ fundare conãtur.

Et hæc (addit) tantò magis procedẽt ſi cõſi-
derauerimus Bullam in Cœna dñi ſingulis an-
nis Romæ publicari, & per cõſequens excõmu
14 nicationẽ renouari, per quam † publicationẽ
impeditur, ac interrũpitur omnis conſuetudo,
& præſcriptio, ex doctrina Fely. in c. cum nõ li-
ceat col. penul. verſi. *quinto cõſiderat*, de pręſcrip.
(quam tñ ego reperio per doctiſſimũ Dida. quẽ
in hoc nõ mõſtrat Azor. ſe vidiſſe, falſam fuiſ-
ſe appellatam, de præſcrip. par. 2. §. 12. nu. 5. per
rationes ibi adductas, quas attẽdes cõ vacaue-
rit) ſequitur tñ Azor. verſi. *quod verò*, circa finẽ,
15 quæ † publicatio ſufficit quòd Romæ fiat vt li-
get oẽs abſq. eo quòd in ſingulis prouincijs eã
fieri oporteat, Nauar. in manua. c. 27. n. 70. ver-
ſi. *quod pretextum*, ita ex communi cõſenſu Theo
logorũ, & Canoniſtarũ, ac Summiſtarũ recep
to ſecurè reſoluit Azor. vbi ſuprà, ver. *quem ſolet*
circa finẽ. Ad illud autem, quod de tacito Pon-
tificis cõſenſu ex eius ſciẽtia, & tolletãtia hu-
ius praxis elicito dicebatur, reſpõdet idẽ Azor
verſi. *quem ſolet*, falſum omnino eſſe in hiſce cau
ſis eſſe tacitũ Romani Pontificis cõſenſum, ſi-
quidẽ (inquit) ſummi Pontifices, vt notiſſimũ
eſt, quotidie reclamant, cõquęrunt, prohibent,
pœnas conſtituunt, & ſententias ferunt in lay-
cos; qui talia faciũt, vt dicit apparere ex actis
iuditialibus Auditorũ Cameræ, & varijs deci-
ſionibus Rotæ, in quibus improbãtur, & dãp-
nantur tales recurſus, & hi, qui recurrũt, decla-
rantur excommunicati, & certè publicatio, in-
quit, quę quot annis fit Bullæ Cęnæ Dñi, in
qua publicè, & ſolempniter excõminicãtur Ma
giſtratus, Iudices, & Principes ſeculares, qui in
ſuis tribunalibus cauſas clericorum, vel Eccle-
ſiarum tractãt, & iudicãt, vel ad ſua prætoria
reuocant, apud ſe diplomata, vel litteras Apo-
ſtolicas detinẽt ne ad effectum deducantur,
apertè oſtendit, & indicat longè abeſſe ab his
tacitũ Romini Pontificis cõſenſum, & pręſũp-
tam, quam vocant, patientiam.

Et ad illud deniq; quod debeat licere laycis
ad Regẽ recurrere vt eos oppreſſos de manu
calumpniantium liberet, & ſic licitum eſſe à
iudicib⁹ Eccleſiaſticis, cũ cenſuris opprimũt, a-
dire Reg. tribunalia, vt vim auferãt, & cõpellãt
iudices Eccleſiaſticos ab ea inferẽda ceſſare, reſ
põdet idẽ Azor. vbi ſuperi⁹ verſi. *quæ ad munie-
dã*, circa mediũ, & verſi. *ex dictis infertur*, id fore
intelligẽdũ quoad eos, qui ad illorũ iuriſdictio
nẽ ſpectãt, nõ quoad clericos, & perſonas Ec-
cleſiaſticas, quorũ iuriſdictionis ſũt incapaces,
nã quoad ipſos in caſu ꝓpoſito, vt vis auferat,
ne iuſtitia negligatur, ſeu denegetur, id ſpectat
ad immediatos iudices Eccleſ. ad quos eo caſu
recurrẽdũ eſt vſq. ad Papã, Ægid. in c. qualiter,
& quãto verſi. 1. *quęrit*, de iuditijs, Butriga. ibid.
nu. 2. Imol. nu. 3. Alex. in conſi. 8. num. 1. vol. 1.
per tex in d. c. qualiter, & quanto de iudi. vbi
id not. glo. verbo *prohibemus*, & ibidem Bal. in
fin. & Panor. n. 7. cum alijs citatis per Azor vbi
ſuperiùs in verſiculis allegatis, & idem antea
docuerat eo. cap. verſi. *ſed dubitari poſſet*, viden-
da eſt Martini 5. conſtitutio dat. Romæ apud
Sanctos Apoſtolos Kalen. Feb. Pontificatus ſui
anno 11. quæ eſt 5. in meo vol. Motu. proprio.
incip. *ad reprimendas*, quæ expreſsè prohibet iu-
dicibus ſecularibus hanc cognitionem ſub ex-
communicationis maioris pœna Papæ reſerua
ta pręs-

Digitized by Google

ea prætextibus, quibus ſuprà.

Legi poſt hæc ſcripta quattuor Proſper. Farinacij operum, qui conſiliorum, in cauſis criminalibus redditorum, & deciſionum in eiſdem factarum deſcriptionem habet, tomum, quem vidi in conſi. 98. per tot. hanc Hiſpaniæ, & aliarum prouinciarum praxim procedendi contra perſonas Eccleſiaſticas pluribus improbantem, ac dicentem nulla conſuetudine, quantumuis immemoriali, poſſe ſuſtineri ne illam admittentes ſententiam incurrant excommunicationis in Bulla in Cœna Domini promulgatam, tùm quia talis conſuetudo ſingulis annis per renouationem, & publicationem dictæ bullæ cenſeatur interrumpi, tùm etiam quia ſit contra approbationem Sacrorum Canonum cum expreſſa exécrantię, vt patet per deci. Rotæ Rom. de conſuetu. in antiquis, & ex alijs pluribus rationibus, quas is doctor eo loci concertauit, &
16 quod † me magis perterruit, fuit videre tres, aut quatuor deciſiones Rotę Romanæ modernas, quæ poſt dictum conſilium impreſſæ leguntur, quibus contra dictam praxim dicitur fuiſſe declaratum ex eiſdem ferè motiuis, quæ Azor adduxit, & Farina. Nec alicuius momenti voluerunt qui in dicta Rota pręerant Reuerendiſſimi patres eſſe conſuetudines immemoriales, quæ quotidie allegantur in contrarium, quinimò dixerunt eis eſſe expreſſè derogatum per Bullam in Cœna Domini, nec etiam exiſtimarunt quicquam officere quòd adſit copioſa doctorum turba aſſerentium licitos eſſe in quibuſdam caſibus ipſos recurſus ad iudices ſeculares, quoniam (inquiunt) Sacrorum Canonum auctoritas illis omnibus præpõderat, per quam etiam excluditur (dicunt) prætenſa antiquiſſima conſuetudo nonnullarum prouinciarum, de qua teſtatur Couar. &c. (allegantur plures doctores ex his, quos nos ſuprà retulimus in comprobationẽ cõmunis multarũ prouinciarũ in his obſeruantiæ) quia (inquiunt) talis cõſuetudo tanquã improbata, & Sacris Canonib. inimica, quę clericos iuriſdictioni laycorũ quãdoq. ſupponit, nõ eſt attendẽda. Per quæ vides quomodo fluctuet hæc praxis in ſola antiquiſſima cõſuetudine, lõgeuoq. vſu fundata. Benè verũ eſt quòd vnã ex vigentiotibus ſupradictis deciſionib. rotalibus refert ad literã Ioſeph. de Seſſe allega. tracta. inhibi. c. 8. §. 5. nu. 109. & poſt eã nõmodicè alijs rationib. cõprobatã deſtruere conatur eandem illius argumentis ſatisfaciẽdo, & noua in cõtrariũ adducendo, ſed an id, quod volebat, pręſtiterit, alterius eſto iuditiũ, meũ non eſt vlteriùs hoc loci articulũ examinare.

Per hęc, & alia quę ſuprà in hac materia dicta, & animaduerſa ſunt ex Azor. Farina. Dominis de Rota, & alijs, praxis prędicta, ac modus procedendi contra iudices Eccleſiaſticos dubia videtur reddi: Benè video Ludo. à Peguer. in locis ſuprà citatis enixè conatum fuiſſe his omnibus ſatisfacere (tacito nomine Azorij, quia eum forte non viderat) vt communem praxim deffenderet poſt Azeuedo; & poſt eos Seſſe vbi ſuprà, verùm nec ignoro Farina. & Rot. Romã. multa dixiſſe quaſi prçuidentes quæ Peguera, & alij dicturi erant, quibus eorum fundamenta deſtruerent.

17 In Cathalonia † nedum ea ſeruantur, quæ ſuperiùs dicta ſunt, ſed quòd etiam à declaratione facta in aula, in qua cauſa tractatur, quòd delegatus abſtineat à procedimentis futuris, & facta reuocet, & annullet, non admittitur nec delegato, nec parti, quę ea inſtat ad aliam aulam ſupplicatio, ſeu reuiſio, quę iuxta conſtitutiones noſtras generales abſq. differentia aliqua, & per edictum (vt aiunt) permiſſorium omnibus conceditur, qui læſionem prætendãt in quacunque cauſa quantumuis minima, & parui præiudicij, ſaltem in illis, in quibus contrarium non diſponitur, ſed cũ nõ habeamus cõſtitutionem, quę in hoc caſu ſupplicationis remediũ deneget; multi quærũt quotidie quid ſit in cauſa cur nemini cõcedatur, dicũt quòd propter regiã præheminentiam, & auctoritatẽ ne delegati occupantes, & impedientes Regiã iuriſdictionẽ poſt mãdatũ eis factũ cauſa cognita per dominũ Regẽ de reuocãdo, per ſupplicationem, vel aliàs differendo negocium dictę Regiæ iuriſdictioni prędiudicare poſſet, & quia extraiudicialiter in his per Senatum proceditur vt ſuprà dictum eſt, verùm replicãt alij; in illo mandato, licet cum cauſæ cognitione fiat, non ne põt eſſe aliquis lapſus, aliqua incuria, nomina id quocunq. malueris nomine (non dico iniuſticia, quã nõ pręſumo eſſe in tot, tãtiſq. Senatoribus, nec mihi perſuadere poſsũ quòd ſcienter poſſit adeſſe) ſicuti alijs in rebus, quæ per homines fiunt, & declarantur etiam in eadẽ Reg. Aud. (quid enim aliud eſt reuocari, ſicut paſſim videmus ab his, qui in vna aula ſeſſerũt, ea, quæ in alia fuerunt decreta ex eiſdem, vt aiũt, actis?) nõne forſan (dicũt) foret bonũ q̃ ſeuſideretur negociũ, & nemini fieret iniuria? quòd autem repellantur huiuſmodi ſupplicationes in caſibus prædictis, allegantur *concluſiones* in vtraq; aula factæ 1. Octob. 1529. & de mẽſe Feb. 1555 q̃ ſcita eſt, puti mihi relatũ fuit, videre poteris in archiuo Regio, vbi recõditæ concluſiones ſeruantur: replicant denique, & ſeu reſpõdẽt nõ eſſe ſolũ in Cathlonia vbi huiuſmodi appellationes repellantur, obſeruatur enim idem in alijs etiam locis, prout Gaſpar Roderi. reffert de annuis reddnibus lib. 1. q. 17. n. 72. vbi rationes affert, & Auendan. allegat.

Circa hæc ego omnium minim. meũ nõ pro-

Digitized by Google

ſeram inditiunt, grauis enim res eſt, & pericu-
loſa, in qua iam me meo muneri feciſſe arbi-
tratus ſum ſi hęc paucula, vndè ſecura reſolu-
tio ad dubitationem haberi poteſt, ſummo di-
gito tetigerim, dignetur Deus pro ſua miſeri-
cordia Regum, ac Principum, & eorum Conſi-
liariorum cordibus enunciare quid in his ſit
ſecurè tenendum, & quomodo res hæc ſit tutè
tractanda: ni enim à patre luminum hæc deſ-
cendant, à quo omne datum optimum, & om-
ne donum perfectum, non arbitror fieri poſſe
quòd ex ita agantur vt ex omni parte & Eccle-
ſię libertati, honoriq; & reuerentiæ, quæ ei de-
bentur, & ſimul reipublicę quieti, & tranquil-
litati conſulatur: ſi enim contendamus à Prin-
cipibus ſecularibus hanc tollere poteſtatem,
vix erit, vt dicebat Dida. loco ſuprà citato, quin
ſtatim experimento manifeſtiſſimo comperia-
mus multum calamitatis reipublicæ inuexiſſe;
ſi verò eandem poteſtatem eiſdem principibus
concedamus, vix etiam erit quin Eccleſiaſtica
iuriſdictio aliquantulũ læſa dici poſſit, vndiq;
igitur ſunt anguſtiæ non faciles explicatu.

18 Ego † licèt non damnem prorſus ſuprà ad
ductum omnium ferè mundi Principum con-
tra iudices Eccleſiaſticos, ex cauſa, procedendi
modum, nec ad id diſcurſum fecerim, quem
ſuprà vidiſtis; propter ſupradictas tamé, & alias
quamplurimas difficultates, quę in iure circa
hanc praxim reperiuntur, quęq; in facto quo-
tidiano experimento, comperimus cõtingere,
quando præſertim non habet iudex Eccleſiaſti-
cus (ſicuti vt plurimum ita ſuccedit) tempora-
litates in regno, quæ ei propter contumaciam
occupentur: is enim non obſtantibus Regijs
mandatis fulminat cenſuras, animas illaqueat,
& licèt procedat Senatus ad declarationem
pœnarum, veluti banni, & aliarum, is nõ prop-
terea à procedimentis abſtinet, quia Senatus
eas non exequitur, prout teſtatur nobilis Lu-
do. à Pegue huius noſtri Senatus Senator an-
tiquus ſe nunquam vidiſſe aliquam ex his de-
clarationibus exequutam, licèt plures viderit
factas, in allega. prax. crim. c. 24. circa finem, &
d. deciſ. 92. numer. 12. & quando vellet eas exe
qui, non ita faciliter modum, & formam repe-
riret, quibus huic caſui plenè mederetur: ad
ſummum enim vteretur forma præſcripta per
Pegue. in locis ſuprà citatis, præter quam nullã
aliam valuit totus Senatus iunctis claſſibus re-
perire cum de his ageret paucis ad hinc an-
nis, vt intimata iudici Eccleſiaſtico ſententia
banni contra eum prolata, & miſſo ad eũdem
monitorio quatenus pro exequutione dictæ
ſententiæ exiret intra ſex d. Principatu Catha-
lonię, ſi in contumacia ille perſiſteret, & perſe-
ueraret, mitteretur ad eum Regius Officialis,
qui, petita priùs aſſiſtentia iudicis Eccleſiaſtici
Ordinarij ſiue obtenta, ſi ſit non, illum decer-
neret, & cum vtilitate caperet, & captum pro
executione dictæ Regię ſententiæ à regno
extraheret, quę quidem forma nõ eſt ſufficiens
ad effectum, quem optamus, vt liberaretur
laycus ab oppreſſione, nam non propterea ab-
ſolueretur à cenſuris, quibus innodatus exiſte-
ret, nec aliquis vetaret, quin idem clericus ſic
à Cathalonia extractus, poſtquam foret dimiſ-
ſus ab officiali, per aliam viam reuerteretur in
regionem ſuam, & iterum cõtinuaret oppreſ-
ſionem.

19 Præterea † ſi ex alia parte oculos conuerte-
rimus in laycos, reperiemus, ac videbimus nul
lum ferè eſſe, qui Delegatorum Apoſtolicorũ,
hac ſpe ſuffultus trahendi iudices ad Regium
tribunal reddituros rationem procedimento-
rum, cenſuras pertimeſcat, & metuat, imò ſatis
ſe feciſſe communiter arbitrantur omnes ſi re-
gium tribunal adierint, & ibi contra iudicem 21
Eccleſiaſticum querelam, ac querimoniam de
derint, vndè euenit perſæpè vt non curantes
appellare ab excõmunicatione, vel ſi appella-
uerint, alias circa proſequutioné appellatio-
nis facere diligentias, per multum temporis,
& annorum, in excommunicatione perma-
neant abſq; eo quòd reperiatur qui potens ſit
ad eis perſuadendum quòd non fecerint ſatis,
quamuis id, quod ſuprà dictum eſt, egerint: &
hic error iam nedum vulgarium hominũ ani-
mos communiter comprehendit, ſed & plu-
rium eorum etiam, qui inter ſapientes enume-
rantur: noſco enim ipſe quendam in Cathalo-
nia Iuriſperitum, qui tota ſua in Regium tribu-
nal, quod adierat, ſpe poſita, nõ veritus eſt per
annum, & vltra in excõmunicatione per quẽ-
dam Cõſeruatorem Apoſtolicum aduerſus eũ
declarata perſiſtere rebus ſacris ita intereſſen-
do ac ſi nihil, quod foret timendum, cum eo
geſtum fuiſſet.

20 Propter † has (inquam) & alias difficultates,
ac inconuenientia non pauca, quę indè exo-
riuntur vellem ego quòd aliud excogitaretur
remedium, quo difficultates ceſſarét; maximè
vbi multùm viget Chriſtiana religio, & ſumma
in Papam, prout (Chriſto gracias) in Hiſpania,
obedientia, & ſi aliud alij non reperirent; ego
exiſtimarem optimè reipublicæ in noſtra Ca-
thalonia conſultum iri ſi per eos, ad quos ſpe-
ctat, totis viribus cõtenderetur obtineri ab eo,
qui poteſt, vt contentiones hæ, quæ inter iu-
dices Eccleſiaſticos delegatos, cum iudicibus
ſecularib⁹ mouẽtur, per arbitros per vtroſq; e-
lectos, & ſuo caſu per Regiũ Cácellariũ, ſicut
illæ, quæ ſuſcitãtur inter iudices Eccleſiaſticos,
ordinarios, cũ eiſdẽ ſecularib⁹ iudicibus, iuxta
concordiam Reginæ Eleonoris, & Cardinalis
Cõuenarũ, de qua ſuprà diximus, terminarẽtur
ac de-

ac deciderentur: tunc enim, & non aliter exiſtimo fieri vt pleniſſimè huic negocio in fauorem rei publicæ, & vaſſallorum domini Regis abſque ſcrupulo aliquo, & læſione iuriſdictionis Eccleſiaſticæ eſſet proſpectum, diuinitùs enim illa concordia fuit per maiores noſtros excogitata, per quam manifeſtiſſimo experimento quotidiè comperimus quàm pacificè, quàm ſine tumultu, & quàm ſine alicuius partis præiuditio diſceptationes, in quib⁹ ea locũ habet, decidantur. Hæc eſt mea in his ſententia dum alius aliam meliorem non excogitauerit, qua huic morbo vndiquaque medeatur pleniùs, & vtiliùs, vberiùsq.

21 Antequam † ab his recedamus pro eo, quod noſtræ debeo Benedictinæ religioni, qui tot annis ſum eius aduocatus, & in ea habeo Abbates maximo conſanguinitatis vinculo coniũctos, ad maiorem intelligentiam eorum, quæ ſuprà docuimus cum iudicibus Ordinarijs Eccleſiaſticis procedentibus contra laycos in caſibus de iure non permiſſis procedendum fore per firmam contentionis, cum delegatis verò per citationem vt veniant banchum regium informaturi, adnotandum duxi dubitari, meo iuditio, non abſque fundamento poſſe num ſicut proceſſum hucuſque fuit in Regio conſilio contra Præſidentes ſupradictæ ſacræ Benedictinæ religionis, quando ipſi, vt ſolent, procedunt contra laycos monaſteria dictæ religionis offendentes in perſonis, aut reb⁹ per cenſuras Eccleſiaſticas, procedi poſſit, id enim nõ faciũt dicti Præſidẽtes auctoritate delegata, ſed imò ordinaria, vtpotè à lege ſibi conceſſa vigore c. in ſingulis (quod ad vnguẽ in omni ſui parte obſeruatur, & practicatur in ea religione à tanto tempore, cuius initij non eſt hominum memoria) extra de ſtatu Monacho. vt tenet expreſsè ibi glo. ver. *illis quatuor*, Ioan. And. ibid. in fi. ſuper verbo *vice noſtra*, Zabarella ſuper § aduocent autem, & in §. huiuſmodi verò, & ibi Ioan. de Anania, Panor. nu. 3. & com-

22 muniter ſcribentes eo in tex. eſt enim † de iure expeditum eos habere iuriſdictionem ordinariam, qui eam habent à lege, prout notatur in. c. ad Eccleſiarum de offi. ordina. & in l. more maiorum cum legibus ſequent. de iuriſ. om. iud. Specula. in tit. de offi. ordinarij §. 1. in prin. & in §. 2. Maran. de ord. iud. 4. par. 5. diſtinc. nu. 2. benè Lancello. in inſtitũ. cano. in tit. de iudicijs, §. eſt & alia diuiſio, meliùs Anton. Olib. in vlat. alium namq. c. 4. nu. 37. & 38. de iure fiſci

23 in noſtris cõſtitutionibus, per rationem † hanc ita *declaratum* extitit in Senatu obſeruandũ in Scholari, ſiue Meſtreeſcueles ciuitatis Illerdę vt cum eo non procederetur per viam citationis vt veniret informaturus banchum regium, ſed imò per viam contentionis, ex quo iuriſdictionem habet ordinariam, non delegatam, cum eam habeat à lege vigore c. 1. 2. & 3. tit. de ſtud. generals in 1. vol. conſtitu. ad relationem egregij Senatoris Hieronymi Aſtor die 26. Iunij 1604. in cauſa Melchioris Monjo, contra tutores, & curatores filiorum Raphaelis Prats ciuitatis Illerdæ, ſcriba neſcio quis fuerit, ſed videri poterit in archiuo regio in libro concluſionum, & audiui à quodam Senatore ita aliàs in eodem caſu Scholaris vniuerſitatis Illerdæ fuiſſe concluſum in Senatu iunctis tribus aulis. Cæterùm tentatum per dictos Pręſidẽtes licèt quandoq. ſit, de anno ſcilicet 1607. ad relationem egregij Senatoris Ioannis Magarola, ſcriba Monſerraro Serra, coram quo ad inſtantiã Hieronymi Colomer Baiuli villæ Biſuldum fuerat citatus Reuerendus Abbas Balneolarũ Præſideus Religionis S. Benedicti ad informãdum banchum Regium, cum Regijs Senatoribus ne tractarentur vt delegati Apoſtolici per citationem ad banchum Regium, ſed vt ordinarij vt habentes iuriſdictionem à lege, per contentionem iuriſdictionis inter curiam Eccleſiaſticam, & ſecularem coram Reuerendo Cancellario, vti obſeruatur in reliquis Eccleſiaſticis iudicibus ordinarijs, non potuerunt tamen id obtinere, ſed remanentibus vtriſque in ſua opinione, Senatu ſcilicèt quòd erat per citationem ad banchum Regium contra religionem procedendum ex quo dominus Rex eſſet in ea poſſeſſione, religione verò ècontra quòd per firmam contentionis ex eo quòd Pręſidentes haberent iuriſdictionem à lege, nec potuerit vſus eos ex ordinarijs facere delegatos, maximè cum pauciora reperirentur tunc exemplaria, quibus probaretur hos Præſidentes comparuiſſe in banco Regio licèt pluriès citati fuiſſent, nihil declaratum extitit, ſed per taciturnitatem partis remanſit ſic negocium ſine declaratione, ex qua tamen parte magis inclinaret iuſtitiã, ego non dico, alterius eſto iuditium, mihi ſufficit hæc annotaſſe, ex quibus ſatis manet hęc materia declarata, benè verum eſt quòd ſi meum in his ego votum proferre deberẽ, mallem proculdubio errare eligendo viam contentionis quando probabiliter apparere poſſet per eam procedi poſſe, ſicuti in caſu Præſidentium dictæ religionis, quã inextricabili ferè Lybirinto proceſſus violẽtiæ me implicare.

SVMMARIA.

1 *Papa auctoritas an ſit neceſſaria in omnibus alienationibus attenta Paulina diſpoſitione.*

2 *Dictionis, ant, natura.*

3 *Solita res infeudari, vel emphyteuticari non comprehenduntur*

hendũtur ſub Pauline diſpoſitione, & ideò poſſunt ſine auctoritate Papæ iterũm eo modo alienari, vbi deciſ. Sena. Portugal.

4 *Etiam ſi iuraſſet Prælatus non alienare.*

Iurare tenẽtur eccleſiaſtici non alienare inconſulto Romano Pont. ibidem.

Alienatio nõ dicitur, ſed prioris continuatio, ſeu executio, quæ fit de rebus alienari ſolitis, ibidem.

5 *Superfluum vt aliquid nõ dicatur ſufficit quòd quid minimum operetur.*

6 *Solitæ rés alienari poſſunt alienari ſine conſenſu capituli, etiam in conſanguineos.*

7 *Solitę res alienari poſſunt iterùm alienari ſine ſolẽnitatibus, ſi prioree alienationes erant cum eis factæ, non aliàs.*

8 *Solẽnitatee alienationis rei eccleſiaſticæ ſufficit probare verè interceſſiſſè, vel præſumptiuè.*

9 *Solitę rés infeudari poſſunt iterùm infeudari, ſi cedat in euidentem vtilitatem eccleſiæ tempore nouæ infeudationis, non aliàs, vbi deciſ. Rot. Roma.*

10 *Solitum quando aliquid dicatur, remiſſiuè.*

11 *Cauſæ alienationum debent clarè probari, nec præſumantur niſi certis caſibus, & nu. 23.*

12 *Cauſæ alienationum, vel ſolẽnitates non ſufficit quòd enarrentur in instrumento ſed probẽtur, vbi deciſ. noſtri Sena.*

13 *Solempnitates, & cauſę alienationis rei Eccleſiaſticæ an præſumantur ex antiquitate temporis.*

14 *Solempnitas extrinſeca regulariter non præſumitur.*

Fallit ex antiquitate temporis, vbi plures deciſiones noſtri & aliorum Senatuum, ibidem.

15 *Antiquitas temporis omnia facit præſumi ſolempniter acta.*

16 *Antiquitas quot annorum ſit neceſſaria vt per eã ſolempnitates præſumantur, & nu. ſequent. vbi plures deciſiones.*

17 *Arbitrio iudicis relinquitur quę temporis antiquitas ſit neceſſaria vt ſolempnitates præſumantur.*

18 *Præſcriptio cõtra eccleſiã requirit tẽpus 40. annorũ.*

Differentia maxima inter præſcriptionẽ rei eccleſiæ, & præſumptionem tituli validi alienationis, ibidem.

19 *Eccleſia poteſt impugnare contractum propter læſionem quamuis per antiquitatem temporis ſolempnitates in eo interueniſſe præſumantur.*

20 *Vtilitas an præſumatur ex curſu temporis quandò conditionaliter per reſcriptum cum clauſula, ſi in euidentem &c. iuſſa erat fieri alienatio.*

21 *Solempnitates vt præſumantur an debeant eſſe enunciatę in inſtrumento, & nu. ſequen. vbi deciſ. noſtri Sena.*

22 *Præſumptio ſolempnitatis tollitur per aliam fortiorem præſumptionem.*

23 *Solempnitates in quibus caſibus non præſumantur, remiſſiuè.*

24 *Reſtitutio in integrum datur Eccleſiæ aduerſus præſumptionem ſolempnitatum.*

25 *Cauſæ alienationum rei eccleſię ſunt de iure quatuor, & quæ illę ſint.*

26 *Cauſæ aliæ, præter ſupradictas quatuor, quæ locum faciunt alienationi rei eccleſiæ.*

27 *Alienationis vno actu permiſſa, & alij ſimiles permiſſi videntur.*

28 *Exhæredatio filiorum non ſolum permittitur ex cauſis à iure expreſſis, ſed etiam & ex ſimilibus.*

29 *Solempnitates requiſitę in alienationibus rei eccleſię plures ſunt, & quæ illæ ſint.*

30 *Alienatio rei eccleſiæ nulliter facta poteſt impugnari ab eodem Prælato, etiamſi eam iurauerit ille.*

31 *Siue habeat eccleſia alium, per quem ei poſſit conſuli, ſiue non.*

32 *Iuramentum Prælati nulliter alienantis potiùs eſt dicendum periurium, quàm iuramentum.*

33 *Abſolutio iuramenti non eſt neceſſaria Prælato volenti agere aduerſus alienationem rei eccleſię à ſe nulliter factam.*

34 *Intellectus tex. in c. peruenit j. de iureiur.*

35 *Alienatio nulla rei Eccleſiæ impugnatur ab eo Prælato, qui illam fecit nomine eccleſię, non ſuo, ſine abſolutione iuramenti.*

36 *Alienatio rei Eccleſiæ nulliter facta poteſt impugnari ab eodem Prælato pro ſuo intereſſe, petita, & obtenta abſolutione iuramenti.*

Poſſe tamen id fieri ſine abſolutione alij tenent, paulò infrà.

37 *Papa ſtringitur iuramento.*

38 *Prælatus quilibet fit periurus ob non obſeruantiam iuramenti.*

39 *Alienatio etiam de iure permiſſa an poſſit fieri per Prælatum, qui iurauit non alienare, remiſſiuè.*

40 *Iuramentum de non alienando ſolitum præſtari in aſſecutionibus præbendarum eccleſiaſticarũ, nũ præſumatur ſemper præſtitum.*

41 *Religio ſancti Benedicti in multis eſt, quàm alię, in materia alienationum rei Eccleſiæ magis priuilegiata.*

42 *Tractatus duplex requiritur in alienatione rerum Religionis ſancti Benedicti, licèt vnicus ſufficiat in alienationibus aliarum eccleſiarum rerum.*

43 *Benedictinæ vulgò nuncupatæ, quæ ſunt conſtitutiones Benedicti 12. in fauorem religionis diui Benedicti facta, poſſunt allegari pro iure in cauſis illius religionis.*

44 *Auctoritas Papæ requiritur in alienationibus rerũ religionis diui Benedicti.*

45 *Monaſteria ordinis diui Benedicti ferè omnia ſunt ab Ordinarijs exempta.*

46 *Auctoritas Papæ ſemper requiritur in alienationibus exemptorum.*

47 *Præſcriptio corruit ſi allegatur titulus vicioſus, qui ei initium, & cauſam dederit, & infrà, vbi deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum.*

48 *Titulus vicioſus non tribuit cauſam præſcribendi, & conſtituit in mala fide.*

Alie-

49 *Alienatio rei Eccleſiæ ſine cauſa, vel ſolemnitatibus dicitur titulus inoſicioſus, & vicioſus ex illis, qui non tribuunt cauſam preſcribendi.*

50 *Titulus vicioſus quando poſſit ſine conſcientię diſcrimine taceri.*

51 *Poſſeſſorio remedio in foro conſcientia non poteſt quis alium inquietare, quamuis foueat in eo iuſtitiam, ſi ea non eſt in petitorio.*

52 *Preſcriptio immemorialis differt à centenaria in materia tituli vicioſi, & inoſſicioſi.*

53 *Mala fides in Cathalonia nō attenditur in preſcriptionibus.*

54 *Preſcriptio non currit viuente Prelato, qui alienationem fecit, vbi deciſ. noſtri Senatus.*

55 *Preſcriptionis extrema ſunt per eum probanda, qui eam allegat, vbi deciſio noſtri Senatus.*

56 *Declaratur ſecundum aliquos, modo hic expreſſo.*

57 *Preſcriptio nōn currit vaccante Eccleſia.*

58 *Preſcriptio non currit quandiu Eccleſia eſt commendata.*

59 *Eccleſia vacans non dicitur vacare per mortem cōmendatarij, qui vltimò eam obtinebat, ſed per mortem alterius, qui eam habebat antea in titulum.*

60 *Commendatarius alicuius Eccleſiæ nō dicitur illius Prelatus.*

61 *Comendatarij non reſidentes ſunt qui maximè dicuntur non eſſe Prelati, & Eccleſiam vacare quandiu ipſi commendatam Eccleſiam habent.*

62 *Paria ſunt habere Prelatum, & illum habere inutilem.*

63 *Preſcriptio non currit tempore belli, & peſtis.*

64 *Preſcriptio ſi probatur quòd ſit temporis immemorialis nulla ab ea tempora ſubducuntur.*

65 *Preſcriptio vt dicatur non poſſe allegari quia nō cucurrerit tēpore belli, vel peſtis, an neceſſū ſit probare quòd agere quis volebat, & litem habebat preparatam, non tamen potuit eam mouere propter dicta impedimenta, remiſſiuè.*

66 *Reſtitutio conceditur Eccleſia aduerſus preſcriptionem intra quadriennium.*

67 *Motus proprij, quibus alienationes rei Eccleſiæ prohibentur.*

68 *Motus proprij valdè riguroſi contra alienationes Eccleſiæ correcti.*

69 *Prelatus tenetur ſub reatu peccati mortalis res perperam alienatas recuperare ab iniquis poſſeſſoribus.*

70 *Pœnæ appoſita in extrauagan. ambitioſæ, de reb. Eccleſ. alienan. non ſunt vſu recepta, nec in eas propterea quis incidit quòd ei contrafaciat.*

71 *Poteſtas, verbum, quid ſignificet tam de iure communi, quam noſtro municipali.*

72 *Empara, verbum, quandoque ſignificat mandatum, quod ſit debitori ne ſoluat quod alteri debet, vel ne res, quas ab eo habet, tradat.*

73 *Empara quādoque etiam ſignificat ſaluaguardiam, & guidaticum.*

74 *Empara quandoq. etiam dicitur in Cathalonia quando dominus aliqua legitima cauſa intercedente aliquem priuat poſſeſſione feudi.*

75 *Empara apud Gallos dicitur manus iniectio.*

76 *Empara realis an poſſit fieri tam in feudalibus, quàm in emphyteoticarijs, & alia pulchrè in materia, remiſſiuè.*

77 *Empara non poteſt apponi quando eſt firmatum de iure domino.*

78 *Empara verbalis quid ſit, & quando illius incidat vſus.*

79 *Empara, quæ fit per crucum appoſitionem quæ ſit.*

80 *Commiſſum quid ſit, & quid rem cadere in commiſſum.*

81 *Cadere à re quid ſit.*

Caducitas quid ſit, ibidem.

82 *Commiſſum quare dicatur incurſus pœna priuationis feudi, vel Emphyteoſis.*

83 *Committere delinquere ſignificat, & peccare.*

84 *Commiſſum dicitur incurſus ille pœna, in quā quis incidit ob non ſolutam gabellam.*

85 *Commiſſa hæreditas quæ dicatur.*

86 *Commiſſa pœna quæ dicatur.*

87 *Stipulatio commiſſa quę dicatur.*

88 *Commiſſa obligatio quando dicatur.*

89 *Commiſſoria lex quare dicatur.*

GLO. XIII. PARS IIII.

Continuatur materia alienationis rei Eccleſiaſticæ.

1 HIS † ſic pertractatis ratio iam poſtulat vt eò reuertamur, vndè diuerteramus, & continuemus materiam alienationis rei Eccleſiaſticę, quam in ſuperioribus indeciſam, & interruptam (alijs ducti cogitationibus, forſan non omnino inutilibus) reliqueramus, & circa illud, quod nu. 18. in 1. par. huius glo. 13. de auctoritate Papę dicebamus eam ſolam ſufficere ad ſuſtinendam alienationem rei Eccleſiæ abſq. probatione ſolempnitatuū, vtiliter quæramus nunquid hodiè attenta Paulinę diſpoſitione ſit neceſſaria in omnibus alienationibus Papæ auctoritas ad illarum validitatem: Rodoa. in ſæpè allega. tracta. de reb. Eccl. non alienan. q. 36. nu. 3. reffert Gondiſaluū de Viladiego, & Anto. de Præt. tenentes quòd ſic, quia aliàs videretur nihil operari ea noua conſtitutio, ipſe tamen concludit contra eos, & tenet ꝙ nō, idq. propter dictionē alternatiuā, & diſiunctiuā, *aut*, in ea extreu. appoſitā, quæ alternatiuè, & diſiunctiuè eſt ſumēda, nō copulatiuè ſicuti

ſicuti probat per multa iura, docés poſtea quo-
modo nihilominus dicatur ea conſtitutio ali-
quid operari vltra ius cõmune, videas per te ip
ſum apud Redoa. noſtrum enim non eſt alie-
2 na dicta tranſcribere, pro dictione † autem diſ-
iunctiua, *aut*, ſi perfectam volueris eius cogni-
tionem habere, videas Octauia. Vulpel. de præ-
po. aduerb. & coniunct. ſigni. in litera A. Eſt igi
tur breuiter huius doctoris ſentẽtia, quòd tunc
tantùm requiratur auctoritas Papæ in his alie-
nationibus quando fiunt contra diſpoſitionẽ
extrauagantis, aut alienando ſimpliciter per
propriam, & veram alienationem, aut in em-
phyteoſim concedendo in caſu à iure non per
miſſo res aliàs ab antiquò concedi non ſolitas,
& ſine vtilitate Eccleſię, quod per Pontificem
prohibetur in ea cõſtitutione, ſecùs verò aliàs,
quia tunc ſufficeret cuiuſcunq; alterius legiti-
mi ſuperioris auctoritas, ſicuti eſt de iure com-
muni ſtatutum, vel etiam ſufficeret fieri cũ ea
ſolempnitate, qua fieri cõſueuiſſet, ſic ex cap. 2.
de feud. & pluribus doctoribus, quos allegãt,
reſoluunt Dida. varia. reſol lib. 2. cap. 17. nu. 4.
& addi. Mathei ad Guid. Pap. q. 100. Nec eſt
contemnenda alia Iacobi Ferrerij Tholoſatis
ad eandem deciſ. nuper, multò poſt hęc ſcrip-
ta, facta additio, quæ pulchrè id, quod tracta-
mus, declarat.

† Et hoc forſan eſt, quod voluit *ſignificare* Se-
natus in deciſione cauſæ Abba. Campirotundi
contra viduam, & pupillos Paſquals villæ Fran-
chæ Conflueu. de qua in ſuperioribus memi-
nimus nu. 4. in 1. part. huius glo. 13. vbi non ſu-
mitur tantùm indè motiuum nullitatis quòd
in emphyteoſim cõceſsio foret inconſulto Ro
mano Pontifice facta, ſed quia non conſtabat
eam factam fuiſſe conſulto Romano Pontifi-
ce, nec aliàs Superioris legitimi dictorum Abba
tis, & conuentus ad id poteſtatem habentis au
ctoritate, & conſenſu accedentibus, quæ verba
id videntur innuere, quod ſuperiùs dicebamus
non requiri in omnibus alienationibus de ne-
ceſsitate ſummi Pontificis auctoritatem.

Et hoc etiam forſan è contrariò eſt quando
per veram alienationem aliquid alienatur in
caſibus non compręhenſis ſub ſecunda parte
alternatiuæ: hoc (inquam) furſan eſt, quod idẽ
† Senatus *voluit* in cauſa Pauli Soler præsbiteri
Barcinonen. cõtra vniuerſitatem de Guimera-
no ad relationem in 3. inſtantia N. Planes, ſcri-
ba Benedicto Sacares, ſub die 19. Iulij 1597. dũ
declarauit reductionem quandam de cenſuali
quodam, quod fiebat Eccleſiæ, factam, nullam
omninò eſſe obſtante noſtræ Paulinæ diſpoſi-
tione, quamuis fuiſſet auctoritate, & decreto
Ordinarij, pręcedẽte iuditio viſorum, & exper-
torum, roborata, ex quo talis reductio veram
alienationẽ ſaperet, quæ omninò prohibetur
per Paulinam fieri abſque auctoritate Papæ.

Ex his conſequitur quòd vbi fit alienatio re-
rum Eccleſiæ in caſibus aliàs de iure permiſsis,
vel conceſsio in emphyteuſim, vel etiam infeu
datio de rebus aliàs emphyteuticari, vel infeu-
dari ſolitis ab antiquò, non ſit neceſſarium ex-
quirere Romani Pontificis conſenſum, & auc-
toritatem, ſed ſolùm requiſita de iure cõmuni,
cum eis ſolis ſuſtinentur huiuſmodi alienatio-
nes.

Et quia circa eas, quæ aliàs ſolitæ ſunt ab an
tiquo infeudari, vel in emphyteuſim concedi,
ſolent quotidie majores oriri controuerſiæ, &
eæ ſunt, quæ magis in palatijs frequentantur,
libuit propterea, alijs prætermiſsis, de eis pau-
3 liſper verba facere. Dico † igitur in hac materia
quod Henri. Roſental, qui nuper copioſum tra
ctatum edidit de feud. cap. 4. conclu. 21. tenet
quòd cum huiuſmodi res ſolitę infeudari, vel
emphyteoticari non ſint comprehenſę ſub
conſt. Paulina dicta, quinimò ab ea exceptę
vt vidimus, ideò ipſæ poſſunt iterùm in feudũ,
vel emphyteuſim concedi abſq; Papę auctori-
tate, ſi ſint ad Eccleſiam ex aliquo caſu reuerſæ,
imò & abſq; aliqua ſolempnitate, quia nõ dici-
tur noua alienatio, ſed potiùs antiquæ aliena-
tionis, & infeudationis quaſi exequutio, ad
quod probandum in glo. litera A. plures alle-
† gat id tenentes, & ſignanter *Cameram Imperialẽ*
apud Gayl. obſerua. 116. lib. 2. Eis ego addo Se-
† natum Luſitanum, qui idem *decreuit* deciſ. 343.
apud Anthon. de Gam.

4 Quod † idem poſtea in conclu. 22. extendit
etiam ſi iuraſſet Pręlatus ſe non alienaturum ſi-
ne conſenſu Romani Pontificis, prout com-
muniter faciunt omnes, qui aliquod beneficiũ
ſeu aliquẽ gradum à Papa recipiunt, ſic ex mul-
tis dicit additio litera B. ad deciſ. Guid. pap. 153.
Ratio eſt eadem cũ ſuperiori, quia ſcilicet hæc
noſtra infeudatio; ſeu emphyteoticatio non di
citur alienatio, ſed quaſi antiquę exequutio, ad
quod in glo. 1. litera A. adduxit tex. in cap. ex
parte, extra de feud. vbi id videtur Pontifex, fie
ri poſſe, decernere, & plures allegat, qui idem
probant.

Et licèt poſtea idem auctor dubitare videa-
tur de huiuſmodi reſolutione dum in fine glo.
prædictæ dicit, *caueat quilibet anceps periurium*,
cui dubitationis cauſam dedit Claud. Sayſel.
quem allegat, ex quo in rub. qui feud. dare poſ.
par. 2. reg. 1. amplia. 2. voluit diſtinguere inter iu
ramentum, & iuramentum, vt ſi id præſtitum
ſit ſimpliciter de non alienando, vel non alie-
nando vltra formam iuris, procedat hæc opi-
nio, ſecus verò ſit ſi iuraſſet Prælatus bona non
alienare inconſulto Superiore, vel ſine eius li-
centia, quia non poſſet fieri alienatio ſine eo
conſenſu in caſibus etiam aliàs de iure permiſ-
ſis

Digitized by Google

ſis, ego tamen ſequutus opinionem tantorum patrum, qui eam tenēt, quos iſdem Roſental allegat, ac rationem euidentem, quæ id ſuadet, quòd hęc infeudatio, vel emphyteuticatio rei ad Eccleſiam reuerſę non cenſeatur noua alienatio, ſed prioris quaſi exequutio, & continuatio, & propterea non comprehenſa ſub iuramento, quod de vera, & propria alienatione prohibita eſt intelligendum, & Prælatum ſic alienantem à periurio excuſarem, & alienationē validam iudicarem, quamuis factam ſine Pontificis conſenſu, & auctoritate, quam etiam, vltra allegatos per Roſental. vbi ſuprà, tenere videtur Redoa. de reb. Eccleſ. non alienan. q. 55. à nu. 70. vbi declarat quomodo id ſit intelligendum, Caldas à Perey. de renoua. emphy. q. 11. nu. 40. & Pater Moli. de contract. diſputa. 468. nume. 17. clariùs, & apertiùs eandem opinionē ſequitur Ioan. Gutier. de iura. confirma. par. 1. c. 52. nu. 4. poſt Caſſador. de acquir. rer. domi. deciſ. 1. nu. 12. Nec mihi dicatur, quod Sayſel dicit, iuramentum nihil operaturum ſi hanc opinionem ſequimur, quia imò multùm operatur, facit enim incidere in periurium ipſum alienantem in caſibus à iure prohibitis, & ſemper retardat eum metus periurij ne prohibitam alienationem faciat, & quandoque accumulat forum foro, quod † ſufficere debet vt aliàs ſuperfluè quid appoſitum non dicatur, ſcilicet vel quid minimum operetur ex Caſſana. conſi. 51. nu. 4. & 8. Barz. deciſ. 12. nu. 16. & deciſ. 71. nu. 17. & Surd. conſi. 34. nu. 49. prout in terminis ita dicit Redoa. de reb. Eccleſ. q. 55. nu. 31. Reliqua, quæ huc adduci potuiſſent, petantur à doctoribus, quos infrà citamus ad quæſtionem an iuramentum de non alienando præſtitum operetur tam quoad prohibitas, quàm etiam quoad licitas quaſcumque alienationes.

5

6 Eandem † principalem reſolutionem, quòd ſcilicet res ſolitæ alienari poſſint, reuerſæ ad Eccleſiam, infeudari ſine ſolempnitate, extēdit iſdem Roſental allega. cap. 4. conclu. 21. vt etiā fieri poſſit ſine conſenſu capituli, & conclu. 23. etiamſi ſint conſanguinei ij, quibus eſt facienda noua infeudatio, vel emphyteoticatio, circa quæ, quia plenè probata per auctorem ſupradictum, ego ampliùs non immoror.

7 Solùm noto † quod is auctor omiſit aduertere, ſupradicta intelligi vera quando aliç infeudationes, ſeu in emphyteuſim cōceſſiones fuiſſent cum debitis ſolempnitatibus factæ; tunc enim poſt reuerſionem ad Eccleſiam, ſi denuò forent in feudum, vel in emphyteuſim concedendæ, non eſſet neceſſarium id facere cum alijs ſolempnitatibus, ſecus verò ſi priores non eſſent factæ cū ſolempnitatibus, tunc enim nō valeret vltima, ſi ſine eis facta eſſet: Ratio videtur euidens quia cum ſit hæc vltima conceſſio quaſi exequutio, & continuatio priorum, ſi in his adfuerunt debitæ ſolempnitates, non eſt neceſſarium quòd in illa ſimiliter adhibeantur, ſi autem non affuerunt ſolempnitates prædictæ in prioribus, illę fuerunt nullę, ac nulliter factæ, & propterea nulla, & nulliter facta dici debet quæ fit vltimò in illarum exequutionem, & cōtinuationem, ſic in terminis tenbt Rot. Rom. apud Ceſar. de Graſ. deciſ. 174. num. 14. & 135. nu. 19. dicens ex Curt. Iunior. de feud. in 2. pari q. 1. col. 2. verſi. 4. *me. mouet*, quòd dictum illud, *vltima in feudum, vel emphyteuſim conceſſio eſt exequutio antiquæ*, debet intelligi hoc pacto, nempè quòd quando res ſemel fuit alienata cum debitis ſolempnitatibus videtur ex tunc ſtatutum, & ordinatum quaſi in vim primæ illius alienationis quòd de cętero poſſit res illa alienari; & propterea quando reuertitur ad dominum directum, & de nouò alienatur, in hoc dicitur exequutioni demandari antiqua alienatio, pater Moli. vbi mox allegabitur infrà.

8 Intelligo † quòd de ſolempnitatib⁹ antiquæ alienationis conſtet vel verè, vel præſumptiuè, quod idem eſt, non quòd ſemper ſit, huiuſmodi ſolempnitates verè interueniſſe, probādum, prout ex multis, quæ circa præſumptionem earum diximus in inferioribus, colligi poteſt non difficiliter, & docet in terminis pater Molina de contrac. q. 468. nu. 17.

9 Intelligo † item quòd hæc vltima in feudum, vel in emphyteuſim conceſſio cedat in vtilitatem Eccleſiæ inſpecto tempore contractus illius, nec ſufficiat quòd prima conceſſio attento tempore illius eſſet Eccleſiæ vtilis, ſi hæc vltima ſuo tempore appareat damnoſa, idq; probatur ex pluribus, ac præſertim manifeſtè ex tex. in allega. extrauag. ambitioſæ, in illis verbis, *præterquàm in caſibus à iure permiſſis, ac de rebus, & bonis in emphyteoſim ab antiquo concedi ſolitis, & tunc in Eccleſiarum euidentem vtilitatem*, dictio enim *tunc* denotat extremitatem temporis, & ex tex. in c. 2. de feud. ibi, *ſi videris expedire*, quę inportant arbitrium boni viri, ſic Rota Romana *definiuit* apud Ceſa. de Graſ. deciſ. 135. & multifariam probauit; nec exiſtimo alio opus eſſe ad iuſtitiam huius opinionis manifeſtandam præter id, quod is doctor ibi allegat: hanc deciſionem inferiùs in glo. *cenſuum*, & *cenſualium* allegaui ad idem propoſitum, vbi videbis.

10 Sed † qualiter, & quando dicatur aliqua res ſolita infeudari, vel in emphyteuſim concedi, vt ſuperiùs adducta locum habeant, & quæ ad id requirantur, declarant tibi Gam. allega. deciſ. 345. Rauden. conſi. 17. nu. 64. & 68. pat. 8. illius conſilij, adde Fachine. controuer. iur. li. 7. c. 67. & quos latè refert Roſental d. c. 4. cōclu. 29. per tot. quæ Gam. deciſ. ſummè notan. eſt ad totalē materiæ, quā huc vſq; tractauimus, & aliarum

rum contingibilium declarationem; quam ſi ab hoc auctore non habeas, vix erit quòd ab alio habere poſſis.

11 Declarantur † quę in ſuperioribus circa quintam annotationem, quam explicamus, in principio docuimus; cauſas alienationis fore probandas, adeò vera eſſe vt in eis nō ſit locus præſumptioni, ſed imò clarè, & manifeſtè probandæ ſunt, vt probant doctores ibi allegati, quibus adde Guido. Pap. deciſ. 151. & ibi Mathe. in addi. Vndè infertur quantùm periclitetur doctrina Vin. Caro. deciſ. ſeu caſu 52. nu. 28. cū quo videtur conuenire Antho. Fab. in ſuo Cod. lib. 4. tit. 38. de reb. alien. non alienan. defini. 7. cō tractum in dubio præſumi in vtilitatem Eccleſię celebratum; & licèt ipſe ad id confirmandū alleget Bal. in c. 1. de his, qui feud. dar. poſ. & Alex. in conſi. 79. col. 6. lib. 1. hi tamen id tunc verum dicunt quando eſſent forma ſeruata, & ſuperioris decretum interpoſitum, tunc enim dicunt fore locum huiuſmodi præſumptioni, non aliter, nec alio modo, ad quod meliùs eundem Bal. citauit additio ad Guido. Pap. d. deciſ. 151. in litera A. & Alex. Rauden. de analog. lib. 1. cap. 38. nu. 49. quàm autem diuerſus ſit vnus caſus ab alio, dilucidè docet iſdem ipſe Caro. & qui latiùs id videre voluerit, euoluat Octauia. Simōcel. de decret. lib. 9. titu. 7. inſpect. 3. nu. 44. vndè & ex alijs multis numeris præcedentibus, & ſequentibus materiam hauriet, qua ad huius rei perfectam deueniat cognitionem.

12 Nec ſufficit † quòd in inſtrumento alienationis enarretur aliquam ex prędictis cauſis cum ſolemnitatibus interfuiſſe, Guid. Pap. in alleg. deciſ. 151 Rolan. à Val. in allega. conſi. 15. nu. 19. vol. 1. Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſi. 93. num. 20. Thom. Gram. deciſ. 79. nume. 16. & 20. Redoa. in ſæpè allega. tract. de reb. Eccleſ. non alienā. q. 20. nume. 68. & 78. optimam huiuſce rei reddēns rationem, quia aliàs nihil dicerentur egiſſe iura noſtra, quæ tam enixè prohibuerunt perſonis Eccleſiaſticis rerum Eccleſiæ alienationes, ſi ex ſola aſſertione ipſarum cauſæ alienationum, & ſolempnitates probatæ dicerentur, eſſet enim tunc in manu alienantium, vt quādo vellent, poſſent validè alienare, licèt in rei veritate non adeſſet aliqua ex cauſis, quæ alienationem permitunt, vndè per indirectum fieret licitum, quod directè eſt prohibitum, & facilè fraudibus via aperiretur, quia eadem facilitate, qua quis induceretur ad alienandum, eadem etiam induceretur proculdubio ad confitendum, viden. Maſcar. conclu. 75. nu. 15. cum ſequent. qui vnà cum doctoribus ſuprà citatis antiquos allegant Scribentes, qui hanc probāt veriſſimam opinionem, adde Maluaſi. in conſi. 56. nume. 19. lib. 1. & Alex. Rauden. in appendi. ad tracta. de analog. 3. par. nume. 124. id quod numerum expreſſè in motiuis ſententiæ latæ in cauſa Abbatis Campi ... contra viduam, & pupillos Paſqualis, de qua in ſuperioribus verba fecimus.

13 An autem † ſaltem ex antiquitate temporis præſumantur tam cauſæ alienationum; quàm etiam ſolempnitates in eis requiſitę, & neceſſariæ, dubitationis eſt non modicæ, in qua qui eā pertractarunt, dum ei lucem afferre voluerūt, tenebras potiùs acceſſiſſe viſi ſunt; quod ſanè eſt ſummè dolendum: quòd in re tam neceſſaria, de quaq; quotidie in palatijs contingit diſputatio, & in quam ſolent reſolui omnes ferè cauſæ, quæ contra huiuſmodi alienationes inſtituuntur, tam variè proceſſerint doctores, vt quid certò tenendum ſit; non poſſit faciliter ex eis comprehendi, faxit Deus ne nobis, poſtquam multùm in eius dubitationis enodatione elaborauerimus, idem; quod alijs, miſerè cōtingat. Imprimis autem eſt quòd d. cauſas alienationum ab ipſis ſolempnitatibus ſeparemus, & diſtinguamus, in illis enim iam in ſuperioribus nu. 11. quid foret tenendum ex mente doctorū docuimus, circa quod tamen ad hoc vide Rauden. in ſæpè allega. conſi. 17. in illius 5. par. à nu. 1. cum ſequent. idem Rauden. de Analog. lib. 1. cap. 38. nume. 66. & 67. Hac igitur ego in re, omiſſo multiloquio omiſſiſq; multis, quę circa ſolempnitatum tam extrinſecarum; quàm intrinſecarum præſumptionem docet Aymon Crauet. de antiqui. tempor. 2. par. incip. ex præmiſſis, per tot. Iacob. Menoch. de præſump. lib. 3. præſump. 132. Ioſeph. Maſcar. de proba. cōclu. 75. & conclu. 1317. Borgni. Caual. in allegat. deciſ. 45. & 46. Alex. Rauden. in allega. reſpon. 17. in 2. illius par. lib. 1. reſponſorum, Feli. in c. ſicut à nume. 26. de re iudi. & Rebuf. in compend. aliena. rer. Eccle. nume. 13. & 14. qui eleganter in genere de his agunt, breuiter, & reſolutiuè procedendo, ac veriſſimis doctorum traditionibus inhærendo,

14 dico † quòd licèt regulariter ſolempnitas extrinſeca non præſumatur interueniſſe iuxta l. quæcunq; §. fi. de publi. in rē ac. & pluribus docent Meno. & Maſcar. vbi ſuperiùs, nihilominùs ex antiquitate temporis proculdubio præſumitur; probant latiſſimè doctores ſuprà citati, & ſignanter Craue. Meno. & Maſcar. quibus adde ſequentes, qui teſtantur *deciſum, & obſeruatum* in Senatibus, quorum ipſi deciſiones ſcribunt, Andre. Gayl. prac. obſerua. lib. 2. obſerua. 161. Cap. deciſ. 16. Gam. deciſ. 49. n. 3. & deciſ. 83. n. 2. Iacob. Put. deciſ. 355. lib. 1. & deciſ. 210. nume. 5. lib. 2. quibus adde Alex. Rauden. in tract. de analog. lib. 1. c. 38. nume. 25. vbi dicit ita obſeruatū in parlam. Pariſien. & rurſus nume. 27. vbi ita etiam declaratum teſtatur in Rot. Roma. adde eundem Rauden. in d. lib. 1. de analog. cap. 38. nu. 106. & 107. Frā. Mar.

deciſ.

deciſ.472. nu.3. Franciſ. Viui.deciſ. 289. nu.39. lib.2. & deciſ.538.nu.34.lib.4. Mathæ. de Afflic. deciſ.107.à nume.5. Guid. Pap.deciſ.151. in. fi. cum mille alijs, quos iſti refferunt, in quorum allegatione non duximus ampliùs immorandum, quia nihil afferret hæc diligentia vtilitatis, ſufficiat horum allegatio, quorum doctrinæ, vt pote nudæ omni affectione, ſolent pluris haberi, quàm eorum, qui conſilia conſcripſerunt, ſaltem apud me grauiſsimæ ſunt auctoritatis. Hi oẽs hanc vocant communem opinionem; adde, ſi vis, vt ferè omnes habeas, qui de his ſcripſerunt, quos longa ſerie reffert Ioan. del Caſtillo Sotomajor quotidia. controuerſiar. de vſufruc.lib.1.c.54.nume.26. ſuperaddendum his eſt pulchra Antho. Fabri diffinitio 7. in ſuo Cod.lib.4.tit.38.de reb.aliena.& tit.42.diffi.53.vbi aſſerit *decisum* in Senatu ſabudia. valere alienat.rei Eccleſiaſticę ſine ſolempnitatibus, dum adſit antiquitas temporis, quę eas faciat præſumi,& vtilitas. Hanc *sequutus* eſt noſter Senatus in cauſa nob.Fratris Martini à Ferrera Caſtellani Ampoſtæ contra homines locorũ de Mirauet, & Beniſſanet, refferente egregio Senatore Ioan. Magarola ſub die 9.Sep.1609. ſcriba Puiguert, vbi expreſsè declarauit ex antiquitate temporis,& obſeruantià ſequuta præſumi has ſolempnitates interueniſſe, quæ neceſſariæ ſunt in alienationibus rerum Eccleſiæ. Idem poſtea iſdem Senatus *declarauit* eodem Magarola referente in alia ſimili cauſa fratris Raymundi Olmera contra Matheum Boteller Dertuſen. ſcriba Cortel, vbi videre poteris. Ex hac generali propoſitione multa ad multos caſus particulares in praxi faciliter circa huiuſmodi præſũptiones quotidie contingentes, deducunt latè doctores ſuprà citati, quæ non poſſumus nos hic inſerere, ne extra materiã diu vagaſſe dici valeamus: ſatis arbitramur noſtro muneri ſatiſfeciſſe ſi meruerimus cum aliqua ſatisfactione ab hac cauſarũ, & ſolempnitatuũ præſumptionis explanatione, quam ſuſcepimus, nos expilcare.

15 Rationem † addunt doctores eandem cum dicto, quia propter antiquitatem temporis omnia præſumuntur ſolempniter acta, c.ea noſcitur, de his quæ fiunt à Prela. c. peruenit, de emp.& vendi.Gayl.allegã.obſer.161.nu.6.

16 Et licèt † doctores omnes in ſupradicta propoſitione, & generali concluſione cõueniãt quod ex temporis antiquitate præſumatur ſolempnitat, non tamen concordant in tempore, quo ad id opus ſit: maxima eſt enim inter eos in hoc diſſenſio, adeò vt meritò dicat Craue. de anti. temp.3.parte in prin.latum hunc eſſe campum certaminis, in quo variè inter milites belli noſtri certatum reperitur. Hac in re plures ſunt, qui ſimpliciter tenent ex lapſu decem annorũ præſumi ſolẽpnitates, quos reffert Maſcar.allega.conclu. 1317. nume. 44. Alij requirunt curſum triginta annorum, quos reffert Franciſcus Viui. cita.deciſ.289.nume.39.lib.2. & 534 nume. 34. lib.4. Alij deniq; voluerunt neceſſarios ad id eſſe centum annos, hos auctores commemorat Maſcar.vbi ſuperiùs nume.45. verſi. *Aliter sensit.* Craue autem, & Meno. in locis ſuprà citatis, ille ſcilicet in 3.part.tracta. de antiqui. tempor. hic verò de præſump.lib.3. præſump. 132. qui magis ex propoſito hac de re egerunt, multis ſe inuoluunt, multosq; caſus diſtinguunt, quibus contrarias doctorum ſententias inter ſe ſe componant.

17 Mihi † tamen, poſt conſiderata cum diligẽtia quæ in propoſito tradunt ſupradicti doctores, ex quibus elicie bã vix poſſe in materia certam dari regulam,& doctrinam, propter tot, tãtasq; circumſtantias facti, quas conſiderant doctores vt in vno vnum dicant, & in alio aliud reſpondeant, placuit tandem opinio eiuidem Meno.in tract.de arbit.iud.caſu 2. li.2. centu.1. nume. 1. quòd id totum remittendum iudicis arbitrio ſit,& eam dicit crebriorem opinionẽ, cui ſe etiam libenter accedere in tãta varietate dicit Maſcar. in allega.conclu.1317. nume.47. & ante eos idem voluerunt But. & Hoſtien.in c. illud de præſump. Tiraquel.in l.ſi vnquam verſi.omnia, nume.31.C. de reuocan.don.cum alijs, quos ipſi allegant, is enim iudex optimè perpenſis qualitatibus; & circunſtantijs facti, an agatur de re magni; vel modici præiuditij, an de intereſſe tertij,& alijs, quas conſiderant ſupradicti doctores, poterit tunc iuxta qualitatẽ facti ſequendo doctorum prædictorum ſententias, quæ ei multum afferent ad id luminis, arbitrari quod tempus in materia debeat dici antiquum.

Vnum tamen hoc omnibus animaduertendum duximus Franciſcum Viui. cuius magna ſolet eſſe apud doctos auctoritas, in allega.deciſ.534. nume.34. lib.4. conſtanter deffendere abſq. diſtinctione aliqua ad huiuſmodi præſumptionem inducendam requiri de neceſſitate curſum triginta annorum, & id dicit eſſe verius,& receptius, & ſententiam Crane. contrarium tenẽtis falſiſſimã. Antho. autẽ Fab. vbi ſuprà dicit ſufficere viginti annos. In caſu noſtri Senatus, ſuprà primò relato elapſum erat tẽpus pluſquam ſeptuaginta annorũ, quod ſufficere exiſtimatum eſt ad præſumptionem ſolempnitatuum.

18 Verùm † quomodo admitti poſſit præſumptio ex curſu temporis, quod minus ſit 40. annorum, vt ſecurus ſit qui eam allegat, dubitationem continere videtur non modicam, cum tãtum temporis ad præſcribendum contra Eccleſ. ſit neceſſarium, l. ſi. C. de ſacroſan. Eccleſ. & ſic

& ſic videatur non poſſe ante lapſum dicti tē-
poris dari aliqua ſecuritas. Reſpondemus tamē
hoc noſtro in caſu nō agere nos de pręſcribēda
re Eccleſiæ, nec dicimus quòd talis pręſcrip
tio induci poſſit ex curſu temporis, quod po
nimus ad præſumptionem ſolempnitatū, ſed
tantúm agimus de præſumendo valido titulo
alienationis rei Eccleſiæ, in qua non proban-
tur interfuiſſē ſolēpnitates requiſitæ, vt illam
non poſſit impugnare Prælatus prætextu nulli
tatis, ſitq; propterea in hoc ſenſu ſecurus is,
in quem alienatio facta fuiſſet, magna eſt enim
inter hæc differentia, pulchrè Antho. Fab. in
ſuo Codice dicto tit. de reb. alien. diffi. 7. nu. 6.
qui allegat tex. in c. ea noſcitur, de his, quæ fiūt à
Præla. & Guid. Pap. deciſ. 15. in fi. qui tamen ni-
19 hil dicit. Cæterùm † ex hoc non cenſetur prop-
terea Eccleſia deſtituta omni remedio, poteſt
enim nihilominùs nullitatem proponere, &
probare, Craue. vbi ſuprá nume. 28. Maſcat. e-
tiam vbi proximè nume. 33. & obtinebit, vel e-
tiam agere remedio reſciſſorio vel reſtitutorio
ſi læſio intercesſerit, hæc docet Cran. in d. tra.
de antiq. temp 3. part. nu. 4. & 5. Circa quæ me-
mini mihi cum quodam non infimi nominis
noſtrate aduocato conſultis pro certo Prælato,
contigiſſe quòd vix potuiſſem ei perſuadere
quòd licèt emphyteota foret ſecurus ex anti-
quitate tēporis in eo ſenſu, quo ſuprá explicui,
nihilominus poſſet Pręlatus contra eum agere
vel reſtitutorio vel reſciſſorio remedio propter
læſionē, quæ in cōceſſione in emphyteuſim
interceſſerat. Alio etiam modo Eccleſ. ſucurri
poterit per reſtitutionē in integrū vt inferiùs
20 dicetur. Quod † idē circa vtilitatē an procedat
etiā in alienatione, per reſcriptū Papæ cū clau-
ſula, *ſi tibi per diligētē inquiſitionē in euidentem Ec
cleſię vtilitatem cedere conſtiterit*, & ſic cum com-
miſſione conditionali facta, tractat latè Bor-
gni. Caual. alle. deciſ. 46. à nume. 28. vbi ex mul-
tis, quæ adducit, tenet quòd imò etiam tali ca-
ſu ſufficiat huiuſmodi præſumpta ex antiquita-
te temporis vtilitas.

21 An autem † oporteat enuntiari ſaltē ſolemp
nitates adhibitas fuiſſe in inſtrumento aliena-
tionis vt præſumptioni prędictæ ſit locus, non
eſt certum inter dd. Rot. enim Roma. apud A-
† chil. de Graſ. deciſ. 199. tenet, & *declaratum* dicit
quod ſic, & colliges plenè ex traditis in propoſi
to per Meno. allega. præſump. 132. á nume. 36.
lib. 3. idē etiā videtur probare Felin. in c. quo
niam contra, num. 37. de proba. Alcia. præ-
ſump. 10. reg 4 & plures, quos allegat Maſcar.
allega. conclu. 1317. nume. 34. Meno. allega. præ-
ſump. 132. nume. 79. lib. 3. Canal. deciſ. 46. nu. 22.
& 215. Caro. de loca. & conduc. tit. de reb. Eccl.
non alien. nume. 8. & Redoa. q. 39. nume. 25.
quibus adde Mathe. de Afflic. deciſ. 107. nu. 5.
& deciſ. 368. Thom. Gram. deciſ. 79. nume. 21.
† † vbi *deciſiones* Senatuum, quatenus volunt rūe
tantùm pręſumi ſolempnitates, quādo de alie
natione non conſtat per publicum inſtrumen-
tum, ſi enim (inquiunt) illud oſtenderetur, &
in eo non apparerent ſolempnitates, tunc non
fore locum volunt pręſumptioni, eo ducti ar-
gumento quòd tunc ſimus in claris quòd non
interceſſerint ſolempnitates, & ſic non ſit lo-
cus pręſumptioni. Alij tenent quòd ſiue enun-
cientur ſolempnitates, ſiue non, & ſiue appa-
reat de alienatione per inſtrumentum publicū
ſiue non, ſemper ſit locus pręſumptioni ex an
tiquitate temporis reſultanti, Alex. conſ. 89.
circa. f. nume 9. lib. 1. Craue. d. part. 3. de anti-
quitate temp. nume. 27. plures ad idem allegā
tur apud Redoa. q. 39. quibus adde Ant. Gam.
deciſ. 49. nume. 3. vbi expreſſiſſimè noſtrum in
† tentum probat, & ita in Senatu Luſitano *con-
cluſum* affirmat, & deciſ. 83. nume. 2. vbi dicit
† fuiſſe in eo Sena. Portugal. *deciſum* quòd quā-
uis in inſtrumento non enuncientur ſolempni
tates, & ſic ex eius inſpectione conſtet eas nō
interueniſſe, ſit tamen nihilominus locus prę-
ſumptioni, quia potuerunt adhiberi in alio pa-
pyro, vel charta, idē videtur tenere Capi. dec.
† 16. num. 1. vbi *deciſione* Sena. Neapol.

Indè, vt opinor, ſumpta ocaſione Caſtren.
Craue. Lambe. Tiraquel. & Cepha. quos reffert
Maſcar. allega. conclu. 1317. nume. 36. dicunt
hanc vltimam opinionem procedere quando
ſolempnitas potuit aliàs ante, vel poſt contrac-
tum interuenire.

Iſdem autem Craue. vbi ſupra nume. 27.
conſiliando ſupra dictas opiniones tenet tunc
demum ex inſtrumenti productione, in quo
non apparet de ſolempnitatibus, dici debere
non eſſe locum præſumptioni quando in eo
enunciatur ſolēpnitas, quę ex eodem inſtrumē
tra apparet minùs legitima, vel etiam enuncia
tur non interueniſſe, ſi tamen producatur inſ-
trumentum, in quo de ſolēpnitatibus per ver-
ba narratiua tantúm fiat mētio, & de eis aliter
non conſtet, vel etiam nulla de eis mentio fiat,
tunc dicit ſemper locum fore præſumptioni,
adhæret huic opinioni Alex. Randeu. de ana-
lo. c. 38. nu. 140.

Difficile tamen ego multùm exiſtimo quo-
modò quis poſſit induci ad credendum quòd
ſi appareat inſtrumētum, in quo nulla fiat men
tio de ſolempnitatibus, poſſint, vel debeant il-
læ præſumi, præſumptio enim eſt ratiocinatio
ſumpta à veriſimili, ex Bal. in rub. de proba.
imò appellatur veriſimilitudo, c. conſtitutis 1.
ibi *quia veriſimile non videtur*, de teſtib. Maſ-
cat. de proba. tom. 1. q. 10. nume. 13. & 15. vndé in
omni eo, quod veriſimile non erit, non pote-
rit cadere præſumptio nemo autem dicere cū

ratio-

ratione poſſ. videtur veriſimile eſſe quòd fue
rint in alienatione rei Eccleſiaſticæ ſeruatæ ſo-
lempnitates quando ſaltem in inſtrumento il-
22 lius non fuerint anunciatæ, & ſi†de iure per a-
liquam alium præſumptionem potiorem præ-
ſumptione ſolempnitatis ex antiquitate tem-
poris inducta,ea eliditur iuxta doctrinam Maſ-
cat. in ſæpè allega. conclu.1317. nume. 35. poſt
Craue. vbi ſuperiùs nume.30. quod ex propo
ſito generaliter in omni materia quomodo
procedat, explicat Menu. de præſump.lib.1.q.
30.per tot.certè per hanc, quòd non ſit veriſi-
mile ſolempnitates non enunciatas in inſtru-
mento interfuiſſe in alienatione, videtur debe-
re omninò iudicari eliſa.

In primo caſu noſtri Senatus, de quo ſuprà,
non erat enunciatum quòd interceſſiſſent ſo-
lēpnitates, imò dicebatur in alienatione quòd
actus fiebat ſic vt interueniret poſtea,& accede
ret ei auctoritas et conſenſus magni Rodenſis
Magiſtri, quam tamen, & quem non conſta-
bat interueniſſe, & tamen Senatus *exiſtimauit*
ſufficere præſumptionē ſolempnitatuū ex tā-
ti temporis lapſu, & audiui ego à quodam ex
clariſſimis Senatoribus eos habuiſſe pro conſtā
ti quòd ſiue ennnciarentur,ſiue non,ſolempni
tates prædictæ,ſemper locus eſſet præſumptio-
ni ex antiquitate temporis, ſolū inquiebat du-
bium apud eos fuiſſe quod tempus requirere-
tur ad id, & valdè periculoſam exiſtimaſſe opi-
nionem eorum,qui 30.vel 40. annorum ſpatiū
ad id ſufficere arbitrabantur.

Rot. etiam Roma. idem pluriès *declarauit*,
vti apparet ex Put.deciſ.365. nume.2. part. 2.&
comprobāt plures deciſiones eiuſdem Rot.ma
nuſcriptæ,auctenticæ tamen,quæ ſunt exhibitæ
in cauſa fratris Raymundi Olmeta contra Ma-
the.Boteller. Dertuzen. ad relationē egreg.Se-
na. Ioan. Magarola vertenti,ſcriba Corelli,vbi
pluribus hanc reperies opinionem confirma-
tam,quòd ſcilicet ad hanc præſumptionem in-
ducendam non ſit neceſſaria enuntiatio ſolēp
nitatuum,& ibi refferuntur qui communē ap-
pellant opinionem,tu benè conſidera quid vi-
debitur iuſtius.

23 Quando †autem,& in quibus caſibus nullo
modo locus detur huiuſmodi ſolempnitatuū
præſumptionibus docet Caſſanate conſ. 44.à
nu. 16.cum ſequent.

24 In caſibus †autem, in quibus præſumuntur
ſolempnitates non eſt adhuc propterea omni-
no rutus iſ,qui rem Eccleſię acquiſiuit, compe
tit enim Eccleſię beneficium reſtitutionis in in
tegrum aduerſus dictam præſumptionem,pro-
ut ex Rui. conſ. 68.vol.1.& Hiero. Gab.conſ.
36.nume.54. vol.2. docet Fran. Viui. deciſ.534.
nume.39.lib.4.

25 Notemus† 6.cauſas legitimas alienādi, ſine
quibus diximus non poſſe fieri alienationem
rei Eccleſiæ,quatuor de iure reperiri ſtatutas,
vel neceſſitatis, vt ſi aliquod debitum Eccleſiæ
vrgeat,& ſit neceſſe alienare pro illo ſoluendo
auctēn.hoc ius porrectum C. de Sacroſan. Ec-
cleſ.c.ſicut lo.2.12.q.2.vel pietatis, vt in redēp-
tionem Captiuorum,vel alimoniam pauperū,
c.ſacrorum,c.autum,eiſdem cauſ.& quæſtione,
l.ſancimus C.de Sacroſan.Eccleſ. vel euidentis
vtilitatis,c. ſine exceptione,12.q.2.c.tua, de his,
quæ fiunt à præla. vel deniq. incommoditatis,
vel minoris vtilitatis,c terrulas 12. q. 2. cum ſi-
mil. quamuis hęc cauſa eadem videatur eſſe
cum proximiori. Circa hæc cordi non eſt pluri
bus inſiſtere cum in eis multum temporis con
triuerint Redoa.in ſæpè allega. tracta. de reb.
Eccleſ.non alien. q. 19. cum ſequen. & ibi Pet.
Antho.de Petra in addi.Mathe.in ſcholio ad ſæ
pè allega.motum proprium Paul.4.in vol.mot.
prop.& addit.ad Guid.Pap. deciſ.149. in litera
B.Maran.de multi.alien.nu.4.

26 Præter† has alienandi cauſas, alias etiam di-
cunt doctores fore legitimas,propter quas alie
natio ſuſtineatur,veluti inundationis periculū
Angel. in l. non ſolùm de peti. hered. Simōſel.
de decret.lib.3.tit.8.in ſpec.12. nume. 80. Alex.
Rauden.in ſępè allega.reſp.17.part.3. nume.21.
vol.1.reſponſ.Item ſi res Eccle.ſit longè ſita, ita
vt commodè frui non poſſit, §.ſin autē annua-
le legatum,in auctēn.de Eccleſ.tit. col.9. Moli.
de primo. Hiſpa.lib. 4. c.4.nume. 17. Alias 56.
cauſas iuſtæ alienationis (vt nos breuitati,ref-
ferendo tantùm,ſtudeamus) adducit Canop.
in extrauagan. ambitioſę, & alias Seraphy. de
priuileg.iuram.priuileg.52. alias adducit auctor
voluminis communium opinionum tom. 1.lo
co 1.tit.4. c. 2. & alias Maran. vbi ſuperiùs nu.
4.cum ſequent.ſi tamen hæ omnes cauſę attē-
tiùs conſiderentur videbimus omnes ad qua-
tuor ſuprà relatas reduci, prouti animaduer-
tit,ante nos,præallega. addit.ad Guid.Pap. de-
ciſ.149.in litera B.

27 Et hęc†ex ea quidem regula robur accipiūt,
ac vires, qua docemur alienationis vno actu
permiſſo & alium illi ſimilem eiuſdem effec-
tus, vel melioris permiſſum etiam cenſeri,ita
Bar. per illum tex,in l. ſicut §. ſed ſi permiſerit
ff in quib.cauſ.pig. vel hypot. taci.contra.nu.1.
ita in ſimili caſu ad propoſitum argumētatur
Moli.de primoge.Hiſpa.lib. 4.c.5.nu.19.non ſe
28 cùs†at qui ſolemus dicere quòd nedum prop-
ter illas vndecim cauſas aſſignatas ab Imper. in
§ aliud quoq: capitulum in auctēn. vt cum de
appell.cognoſ.col. 8. licèt parentibus filios ex-
hæredare,ſed propter alias etiam conſimiles,&
grauiores,argum. tex.in d. §.porrò,quæ ſit pri-
ma cauſa benefi.amit.in vſib.feud. & l.fi.iunc-
ta glo.ordin. C.de reuo. dona. Dida.in c. Ray-
num.

Digitized by Google

nuo.nu.16.de teſtam.Iul. Clar.in § teſtamentũ,
q.41.nu.2.Antho.Gom.tom.1.var.c.11.nu.2.Fer
din.Vaſq.de exempla. ſubſti.lib.2.§. 17.nu.101.
* inter commu oes opiniones hęc reffertur, quã
tractamus, in vol.com. opin.tom.4. loco 7.tit.
13.c.21. quot, & quibus cauſ. filius exhæredari
poteſt per tot. vbi ad ſatuiitatem vſq. videbis
materiam hanc enucleatam.

29 Notamus 7.† ſolempnitates, quæ requirun
tur, vt ſuperiùs diximus, in huiuſmodi aliena-
tionibus, plures eſſe, veluti tractatus inter alie-
nantes habendus nunquid Eccleſiæ expediat
alienatio, vel non, & in quo conſiſtat vtilitas,
auctoritas Superioris, conſenſus totius Capituli,
& Clericorum, & ſubſcriptio ipſorum Clerico
rum de Capitulo, de quibus, quia latiſſimè a-
gunt Caual.in allega.deciſ.45.& 46.Rauden.in
cita.reſp.17.lib.1. Rolan.conſ. 15. vol. 1. Mathe.
cum his, quos laudat, in additio. ad mot.prop.
Pau.4.Auenda.de exequen.manda.reg. Hiſpa.
part.1.c.4. à nume.34. cum ſequent. vbi expli-
cat extrauagan.ambitioſæ vulgò Paulinam nũ-
cupatam, in tit.de reb.Eccleſiæ non alien. in ex
trauagan.com.collocatam, Dida.lib.2.var.c.17.
Rober. Maran.in tract. de multip. aliena.nu.8.
& omnium ſuſiſſimè Guiller. Redoa. in pro-
prio tract. de reb. Eccleſiæ non alienan. q. 24.
cum multis ſequent. ideò nos, ne actum agere
dicamur, conſultò hanc tractationem omitti-
mus. Aduertimus tamen Ioan. Caſtillo Soto
maior in tract.de vſufruc.lib.1.c.54. per totum,
latè ſolempnitates has proſequutum fuiſſe, a-
deò vt ad eum recurrere debeat lector pro hu-
ius rei reſolutione habenda: fiet enim ſic quòd
vel ex his, quæ ipſe docet, vel ex doctoribus,
quos allegat, certa, & ſécura réſolutio habea-
tur.

30 Notamus 8.† quòd in caſibus, in quibus eſt
nulliter facta alienatio, putà ob deffectum le-
gitimę cauſæ, vel ſolempnitatuum, poteſt idem
Prælatus, qui eam fecit, contra factum ſuum
venire, etiam ſi illud iuraſſet, c. ſi quis præſbite-
rorũ, iuncta ibi glo.verbo, *alienator*, de reb. Ec-
cleſię non alienan. & ibi Abbas, & doctores, c.
2.eo.tit.in 6.c.peruenit 1.de iure iur.Hoſtien.in
ſumma tit.ne Sede vaccan. § 1. Bar. in l. iube-
mus nulli, §, ſi ſanè hæc, nu. 10. C.de ſacroſan.
Eccleſ. Dec.in conſ. 174. in fi. Fran. de Are.in
conſ.112.col.2.Nicol.de Mil.in ſuo reper.verbo
Prælatus, Rober. Maran.in tract.de multip.alie-
na.nu.12. Redoa.q.29.nu.9.iſdem Redoa.q.76.
c.2.numer.10. cum capitibus ſequent. Franciſ.
Mar.deciſ. 43.nu.2. & 4.in 1.part. qui alios ca-
31 ſus ſimiles explicat, & hoc procedit nedum
quando Eccleſiæ non poteſt conſuli per alium
veluti quando non poſſet ei dari curator, vel
œconomus, vel alius, qui nomine Eccleſiæ age
ret, vt tenet glo. in hoc tantum caſu in d. c. ſi

quis Præsbiterorum, verbo, *alienator*, et Innoc.
in c.cum veniſſent, de inſti.& c. peruenit de iu.
iur. ſed & quando aliàs poſſet Eccleſiæ conſuli,
* vt tenent Abbas.nu.7. & communiter dd. in al
lega.c.ſi quis Præsbiterorum, & Fran. Mar.vbi
ſuprà.

32 Ratio† eſt quia huiuſmodi iuramentũ nul-
lo modo obligat iurantem, nam periurium
potiùs eſt dicendum, quàm iuramentum, c.2.
de reb. Eccleſiæ alien. in 6.not. Abba. in ſuprà
allega.c. ſi quis præſbiterorum, de reb.Eccleſiæ
33 non alien. adeò† vt nec ſit neceſſaria abſolutio
etiam ad effectum agendi, quia ea præſuppone
ret ligamen, & obligationem, ſicut priuatio ha-
bitum, quæ nõ ſunt in iuramento in alienatio-
ne rei Eccleſiæ præſtito ex ſupradictis. Diffici-
34 lis† tamen eſt tex.in c.peruenit 1. de iu. iur. quo
loci petita fuit iuramenti abſolutio, & relaxa-
tio pro recuperandis rebus Eccleſiæ, quas Præ-
latus iurauerat ſe non repetiturum. Reſponde-
tur tamen ex interpretationibus glo. ibi, verbo,
* *abſoluimus*, communiorem, & veriorem eſſe,
quæ omnimodam difficultatem diluit, quòd
in eo tex. non fuit Prelatus abſolutus à iuramẽ
ti vinculo, quia nullum erat, ſed ad cautelam à
temporis ſchandalo, in principio enim naſcen-
tis Eccleſiæ tanta erat Eccleſiaſticæ diſciplinæ
obſeruatio vt à iuramentis etiam illicitis abſo-
lutio peteretur, ca. cum ſequent. 22. q. 4.& c.
cum quidam, de iu. iur. ne vulgò putarent ho-
mines ſchandalum eſſe, eademq. ratione, non
neceſſitate vinculi, ſed temporis, & eius ſchan-
dali, dixit Grego. in tex. quem explicamus, *quẽ
tamen abſoluimus*, aliàs enim indigna Gregorio
eſſent verba, quæ ſequuntur, *quia neffandiſſima
conditione iurauit*, improprium enim eſſet neſan-
diſſimum iuramentum Epiſcopũ obligare, ita
affirmandum eſt nullum fuiſſe, nullaq. eguiſſe
abſolutione, ſicuti antea non obſcurè ſignifica-
uerat idem Pontifex, *aſſerentes ipſum Epiſcopum
nullius iuramenti vinculis ſuper hoc poſſe conſtrin-
gi.*

35 Intellige† tamen ſanè ſuprà dicta procedere
quando Prælatus ageret nomine Eccleſiæ, &
pro illius intereſſe tantùm, tũc enim poſſet nõ
obſtante iuramento, & ſine illius abſolutione
agere ad recuperationem rei alienatæ, ſecus ve-
rò eſt quoad ipſius Prælati intereſſe, quem iu-
ramentum obligat ad ſtandum contractui, te-
neturq. propterea ipſe de vita ſua ad illius obſer
uationem, vt declarant omnes in locis ſuprà ci-
tatis, ſignanter Abb. in d.c. cum veniſſent nu.
14. probat pulchrè Sacroſancti Conſil. Tridenti.
diſpoſit. c. 4. ſeſ.6. & c. 6. ſeſ.25. de reforma. &
deciſiones Mohed. 30. & Ceſa. de Graſſ.88. &
89. quæ ſuper eo Conſilij decreto factæ extitere.

36 Benè † verũ eſt quòd ſi Prelatus intenderet
agere pro ſuo intereſſe ad reciſſionem contrac-
tus

tus vt non teneretur etiã de vita ſua,putà quia
adeſſet in eo enormiſſima læſio,vel aliqua alia
cauſa reciſioni locum faciens, poſſet quidẽ id
facere ,ceterùm tenetur priùs abſolutionem,
& relaxationem iuramenti obtinere,ne in per
iurium incideret , ſicuti quilibet alius (non
enim eſt nouum teneri Prælatos ad obſeruan
tiam iuramenti, c.cum veniſſent, de inſti.im-
mò & iiſdem ipſe ſummus Pontifex,c.quanto
37 de iu.iur.cum ipſum † ſit de iure diuino , c.& ſi
38 Chriſtus,eo.tit. nec † etiam nouum Prælatum,
etiam ſi ſit Epiſcopus, incidere in periurium
contraueniendo iuramento Feli.in c.dilecto
nu.18.de proba.pulchrè Cæſ.de Graſ.in allega.
deciſ.88.)Hæc notoria ſunt quàm debeant ali
ter à nobis explicari, nec debet Prælatus,poſt-
quam in obſeruatione iuramenti, & in periu-
rio non eſt magis priuilegiatus, quàm alij pri-
uati , in hoc eſſe illis deterioris conditionis,
quòd obtenta abſolutione iuramenti nõ poſ-
ſet,ſicut ipſi, in caſibus de iure permiſſis agere
ad reciſionem contractus à ſe celebrati , pul-
chra in propoſito glo.in c. peruenit, de iu.iur.
verbo, *rebus ſuis.*

Legi,multò poſt hæc ſcripta, Nicola. Garcia
de benefi.part.2.c.2.à nu.43. cum ſequent.qui
videtur velle quòd nonſolùm pro Eccleſia,
ſed etiam pro ſe ipſo poſſit alienans contraue-
nire non obſtante iuramento,eum vide,&ad-
uerte an ex adductis per ipſum debeas à noſtra
opinione recedere : nos enim ſolũ veritatem
inquirimus, & vndecunq. veniat,amplexabi-
mur libenter.

39 Nottamus † nonò quòd ſi Prælatus in initio
ſuſcepti regiminis iurauit non alienare incon-
ſulto Romano Pontifice,eſt dubium an tunc
poſſit alienare in caſibus à iure permiſſis , &
expreſſis , & an fiat periurus ſi alienauerit,
quod quia latè tractant Abb. in c. vt ſuper de
reb. Eccleſiæ non alien. & in c.fi. eo.tit. Dida.
lib.2.var.c.16.nu.2.Redoa.q.9.num.7.cum ſe-
quen.q.51.c.1.num.14. & pleniùs q.55.per tot.
Alex.Rauden.in ſæpè allega.reſp.17. in 1.part.
nu.232.vol.1.Bened. Canophi.in repeti.extra-
uagan.ambitioſæ nu.83. de reb. Eccle. nõ alie.
& fuſiſſimè, poſt omnes,Iuan.Gutier.de iura.
cõfir pa.1.c.52. per tot. nos ne actũ agere videa
mur , hãc diſputationẽ de induſtria omittimus.

40 Hoc † ſolum vnum aduertentes quòd ex
quo iſtud iuramentum eſt neceſſarium quo-
dammodo,& præſtari cõſuetum , præſumitur
ſemper præſtitum à Prælatis, & inferioribus be
neficiatis in aſſecutione dignitatis, vel benefi-
† cij,prouti latè *ex deciſ.*Rot.& alijs cõfirmat Re
doa.d.q.55.nu.4. Nauar.de alie.rer.Eccle.nu.12.

41 Notta † decimò vt hoc ſaltẽ vnicum verbũ
proferamus in fauorem nobiliſſimæ Benedi-
ctinæ Religionis , cui incredibilibus meritis
me obſtrictum ſentio, nec diffiteor : ſum ete-
nim eius multis ab hinc annis aduocatus , &
aſſeſſor ordinarius ſtipendiatus,ac Prælato.ũ,
& monaſteriorum eius ordinis maiori ex par-
te conductus aduocatus, habeo etiam in eadẽ
religione Abbates duos maxima mecum cog-
natione coniunctos,à quibus quantum bene-
ficij receperim,quantumque recipiam indies,
non eſt hic locus,quòd veſim,nec debeam om
nibus patefacere)quòd religio Benedictina in
duobus præſertim cenſetur , præter alias reli-
giones,& Eccleſias,circà huiuſmodi alienatio-
42 nes priuilegiata, ac imprimis † circa tractatus,
qui fieri debet inter alienantes num Eccleſiæ
expediat alienationẽ facere nec ne,licèt enim
regulariter ſufficere dicatur vnicus tractatus,
nõ plures,prouti tenẽt omnes, qui de his egerũt
& docet Redoa q.25.nu.28.& ibi addit.Petræ,
in alienationibus tamen rerum , & bonorum
Benedictinæ religionis non ſufficit vnicus trac
tatus, ſed duo requiruntur duorum dierũ in-
terpoſlatorum,vt præcipit Bened.Pap.12.& ha
43 betur in conſti.Benedi.impræſſis (quas † in hu
iuſmodi cauſis poſſe allegari pro iure,docet Fe
li.in c.ex parte col.17. verſi.de diuerſorum li-
brorũ,extrà de reſcrip.cum alijs laté relatis per
Cel.Hugo.conſ.54.nu.22.)c.9.rub.de mutu.ac
vendi.ſiluæ.refert Rebuf. in cõpẽ.alie.rei. Ec
cle.nu.82.Redoa.in alle.q.25. num.29.Rimin.
Iun.conſ.77.nu.3.lib.1 Alex.Rauden. cita.reſ-
pon.17.par.6.num.14. Thom. Gram.deciſ.79.
num.18.cum multis, quos ipſi allegant.

44 Aliud † ſpeciale , quod habet nobilis Bene-
dictina Religio,eſt quòd licèt in ſuperioribus
hac eadem 4.par.glo.13.nu.1.dixerimus in alie
nationibus rei Eccleſiæ nõ requiri de neceſ-
ſitate auctoritatem Papæ, ſed ſufficere auctori
tatem legitimi Superioris, nihilominus in re-
bus, & bonis dictæ Religionis alienandis ne-
ceſſaria eſt ſummi Pontificis auctoritas,prouti
habetur in eiſdem Benedicti.c.11. de forma in
tã à Præla. præſt.&refert Redoa.vbi proximè.

45 Nec † id mirum,cum ferè omnia eiuſmodi
religionis monaſteria,ex particulari Sedis Apo
46 ſtolicæ gratia,exempta dicantur,in quibus † le-
gitimus Superior, qui debet ponere auctorita-
tẽ,eſt Romanus Pontifex,glo.in clem.1.verbo
proprij,de reb. Eccl.nõ alie.Afflic.deci.107.nu.7.

47 Nota † vndecimò quòd ſi per eum in quẽ
facta fuit alienatio , vel eius ſucceſſorẽ allege-
getur antiqua poſſeſſio, & præſcriptio rei alie
natæ,multa cõtra eã opponi poterũt,primò ſi ſi
mul cũ eã allegetur titulus alienationis vitioſ⁹,
& in officioſ⁹ ex deffectu cauſarũ,vel ſolẽpnita
tuũ quẽ cõſtet dictæ poſſeſſioni , & præſcrip-
tioni dediſſe initiũ & cauſã ,tũc oponi poterit
ꝙ ea poſſeſſio ,& præſcrip.quãtũuis immemo
realis, non eſt legitima, nec aliquid operatur

ſed imò corruit , & deſtruitur ex tali titulo vi-
48 cioſo,in quo fundatur,quia † non potuit dare
cauſam præſcribendi , imò conſtituit ſemper
preſcribentem in mala fide ; docent pulchré
Craue. de antiqui.temp.4.part.§. materia ſin-
gularitatis n.1.verſi.*primus caſus*,cum ſeq. Mo-
li.de primog.Hiſpa.lib.2.c.6. num.65. cum ſe-
quent. Dida.in reg.poſſeſſor 2.part.§.3.num.7.
in fi.& §.8.nu.4.Maſcar.de prob.conclu.1372.
numer. 63. cum ſimil.Rot. in nouis deciſ. 257.
& Achil.de Graſ. deciſ. 267.nù. 2. vbi de dua-
†† bus Rot. in propoſito *deciſionibus* atteſtatur.
Alia duo exemplaria reperi fuiſſe in conſiſto-
rio Baiuliæ Generalis , cum concluſione tamē
noſtri Senatus,refferente egregio olim Sena-
tore Antho. Oliba,facta de anno 1596.in cau-
ſa Petri Portella , & fiſci procuratoris contra
Stephanum Ribes,& alios villæ Turricellæ de
Montegrino, & rurſus in cauſa eorundem agē
tium contra N. Taraſco ,vidi concluſiones in
archiuo regio,in quibus quidem cauſis fuerūt
condempnati dicti Ribes , & Taraſco ad ſol-
uendum quæ ab eis petebantur iura regalia,
non obſtante allegata,& probata immemoria
li conſuetudine in vim cuiuſdam regij priuile-
gij in contrarium inuiolabiliter obſeruata , ex
quo cōſtitit de titulo inofficioſo, qui dederat
cauſam conſuetudini,& preſcriptioni,quia vi-
delicet in dicto priuilegio non erat expreſſus
caſus, de quo agebatur in dicta cauſa, ſed alius
diuerſus.

49 Quod autē † titulus iſte, de quo agimus de-
fectuoſus in ſolempnitatibus , & cauſis ſit ex
his,qui præſcriptioni cauſam dare non poſsūt,
tenet expreſſè Moli.præter alios,vbi ſuprà nu.
68.verſicu.*cæterum* ; vndè iſto caſu ei qui ſola
temporis antiquitate cauſam deffendere poſ-
ſet,conſulendum foret ne titulos produceret,
ne ex eorum vitio,ſeu ſolēpnitatis deffectu vir
tus etiam immemorialis præſcriptionis,quam
allegaret, elideretur,prouti Ioan.de Milis cō-
ſulit in ſuo reperto.in litera P. verbo, *praeſcribe
re volenti non obſtat error iuris* cum alijs,quos ref
50 ferr:ſi tamen † id(ego addo) ſine conſcientię
diſcrimine fieri poſſet,quando enim talis titu-
lus cauſam efficit iniuſtam clientis, cōſulendū
ei proculdubio eſt vel quòd liti cedat, vel in
ſtrumentum in iuditio exhibeat , vel aliàs
propriam conſcientiam exoneret , ita Moli.
vbi ſuprà nu.75.& 76.poſſet autem conſilium
prędictum tunc dari , & ſequi quando titulus
ipſe cauſam producentis non omninò iniuſ-
tam,atq.improbatam,ſed ſolum ex certa,& iu
ſta dubiam efficeret,tunc enim is, qui ex ſola
immemoriali præſcriptione iuſtitiam fouet,
nec ex titulo in mala fide conſtituitur, non te-
netur illud in iuditio , vt cauſam alioqui tutiſ-
ſimam,dubiam forſan,atq. difficilem reddat,
producere, pulchrè hæc omnia declarat vbi ſu
periùs Molin.omninò videndus.

De his reperi,multò poſt hæc ſcripta,egiſſe
noſtrum Cancer.lib.3.varia.cap 3. de priui.nu.
124.cum ſequent.vbi optimè declarat.

51 Quorū † ocaſione expedit vt hoc loco ani-
maduertamus id, in quo multos quotidie pec
care videmus,quòd quemadmodum quando
ego habeo titulum inofficioſum,qui dedit cau
ſam poſſeſſioni , & præſcriptioni ,non poſſum
ſola poſſeſſione, vel præſcriptione in conſcien
tia me deffendere, ſed teneor vel titulum allè
gare , vel liti cedere ; ſic contingit in remedijs
poſſeſſorijs vt non poſſim modo aliquo eis iu-
uari,ſi ſcio me habere deffectum proprietatis,
& ideò ſolet communiter dici poſſeſſoria re-
media eſſe periculoſa in conſcientia , quia ſi
adeſt deffectus propietatis non poſſunt in cō-
ciencia ſine reatu peccati interari,vt benè pro-
bat Sarmien.Selectar.interprę.lib 2.cap.13.nu.
5.& 6.Ioan.Gutier.conſ.6.nu.12.& Hiero.Gon
ſalez in regu.cancellar.8. de menſib. & altern.
glo.15.§.1.nu.9.Sed quis eſt ex nobis; qui cau-
ſas in foro deffendimus ; qui ad hęc attendat?
quis qui hæc obſeruet ? vix eſt vnus ex mille,
ſed hæc omittamus, ipſi viderint quā ſeuerā,&
rigidam ſumet de eis Deus rationem cum cō-
ueniet nos omnes ante tribunal ipſi⁹ cōparere.

52 Aduerte † tamen circa ſupradicta quòd An-
tho. Fab.in ſuo C.lib.7.tit.13. de præſcrip.30.&
40.annor.deffini.2.in 2. tom. differentiam fa-
cit inter præſcriptionem immemorialem,& cē
tenariam,dicens quòd illa ex titulo vitioſo nō
corruat , nec materia hæc in eam præſcriptio-
nem cadat,cum immemoriale(inquit)tempus
futurum non ſit,ſi ponas malæ fidei , quæ ab
initio interuenit, memoriam aliquam conſta-
re:centenaria verò corruat , & in eam optimè
cadat materia , cum de principio illius non ſit
abſurdum dicere poſſe conſtare, per quę vides
qualiter Faber reprælendat,ac increpet tacitē
ignorantiæ eos,qui loquētes de nullitate pręſ-
criptionis ob reperturam tituli vitioſi, mate-
riam volunt immemoriali præſcriptioni accō-
modare, ſed an rectè,tuum eſto iuditium,doc-
tores enim loquuntur de pręſcriptione,quę re
putabatur communiter immemorialis non ig
norantes quòd poſtea,apparēte titulo vitioſo,
perdit vim immemorialis,imò ideſt, quòd di-
cunt corruere eam ex titulo vitioſo.

53 Sed mirum † eſt quòd in noſtra Cathalonia
doctrina ſuperiùs tradita de deſtructione pręſ-
criptionis etiam immemorialis ex repertura
tituli vitioſi , qui illi cauſam dedit , admitta-
tur,& admiti poſſit , cum id,vt dictum in ſu-
perioribus fuit ; fundetur in eo quòd per hu-
iuſmodi titulum vitioſum conſtitutus à prin-
cipio fuerit poſſidens in mala fide , quæ
ei in

ei in Cathalonia non nocet,iux.vulgatis.vſati.
omnes: cauſæ &c. ſolúm enim inſpicitur an
res ſit præſcriptibilis , vel non:ſi enim talis eſt,
ſicut non obſtat mala fides,ſic nec titulus nul-
lus,nec titulus vitioſus,qui malam fidem con-
ſtituunt, cogita benè,& vide ſi ex traditis per
Cancer .in 3.par.var.c.5.de priui.numer.127.ſa
tisfieri poteris.

54 Poteſt ſecundó † aduerſus eandem præſcrip
tionem opponi quòd ea non potuerit inchoa-
ri,nec currere durante vita Prælati,qui aliena-
tionem fecit, imò illud omne à præſcriptione
ſubducendum eſt , c. poſt quingentos §.item
& de rebus,& c.ſequenti 16.q.3. Guid.Pap,de-
ciſ.150. & ibi additio Mathei, Rebuff. in com-
pend.aliena.numer.36. Caualca. deciſ. 45.nu.
59. cum ſequent. & deciſ.46. numer. 94. cum
† multis alijs, Barer.conſ.111.numer.14. ita *decla-
rauit* Senatus de anno 1594. t. Iunij in cauſa
Petri Soler contra vniuerſitatem de Guimera
ad relationem Ioannis Sabater tunc regij hu-
ius Senatus Senatoris,poſtea verò in ſupremo
Aragonum conſilio Regentis, actuario Bene-
dicto Sacares, quæ fuit deindè in alia aula ad
relationem egregij quondam Senatoris Pauli
† Regas confirmata.Idem etiam poſtea *declara-
uit* Senatus ſub die 20. Maij 1609.in cauſa eiuſ-
dem Petri Soler, contra viduam Claris ad re-
lationem ægregij etiam Senatoris Hieronymi
Senjuſt, actuario Iacobo Agramunt, vertenti,
in quibus duabus cauſis non ſuffragari debi-
tori cenſus , vel cenſualis, poſſeſſionem ſolu-
tionis minoris penſionis, quàm in titulo origi
nalis creationis conſtituta eſſet per quinqua-
ginta annos , & vltra continuatam,fuit decla-
ratum,ex eo quòd detrahenda foret vita illius,
qui primò monſtrabatur recepiſſe penſiones
diminuatas,quaſi ille eſſet alienans, & pro ta-
li iudicaretur,cuius propterea vita durante di-
ctum fuit non potuiſſe incipere , vel currere
præſcriptionem. Aduerto tamen quòd in dic-
ta cauſa viduę Claris hunc modum compu-
tandi noluerat Senatus in cauſa primitiua in
aula Regentis Cancellariam vertenti (hæc e-
nim erat ſecunda inſtantia) facere , ſed ſimpli-
citer ſilentium fore imponendum beneficia-
to cenſuerat propter allegatam quinquaginta
annorum,& vltra ,præſcriptioné:pendet nunc
in tertia inſtantia cauſa in tertia aula ad re-
lationem egregij Senatoris Laurentij Iouer,
neſcio quid egregijs illis viris placiturum
ſit.

55 Et hoc † caſu cum pręſcriptio, quæ allega-
tur,incipiat currere , vt dictum eſt, poſt mor-
tem alienantis,debet allegans pręſcriptionem
præciſè probare,quòd videlicet à morte præ-
dicta vſque tunc decurriſſet tempus legiti-
mum ad pręſcribendum , & ſic probare ex-
trema præſcriptionis,initium ſcilicet,& finem,
benè Craue.in conſ.201. numer. 32. atque ita
† *declarauit* expreſſis verbis Senatus in cauſa pri
mò relata.

56 Sed aduerte † quòd Iacobus Ferrer,qui no-
uiſſimè , multò poſt hęc ſcripta , additiones
edidit in deciſ. Guid. Pap. in deciſ. 150. ſupe-
riùs allegata dicit illud de ſubducenda vita
Prælati malé alienantis á tempore præſcrip-
tionis lapſo, intelligendũ fore quando aliena-
tio deplorata eſt , quod eſt quandò interue-
nit læſio enormis, & ſine ſolempnitate , vel
quando Prælatus fuit diſſipator ſolitus negli-
gere, & diſpendere iura Eccleſiæ,aliàs(inquit)
intra quadriennium à tépore contractus pe
ti debet reſtitutio in integrum , & currit vi-
uente Pręlato ,ad quod allegat Moline. ad
Alex. in conſ.9. vol.3.in fin.littera B. qui egre-
giè idem eiſdem verbis dicit , & alios allegat,
quibus id probet.

57 Deducendum † inſuper erit à tempore
præſcriptionis tempus vacationis Eccleſiæ, ſi
aliquo tempore vacauit,quo durante non po-
teſt currere præſcriptio, cum non valuerit Ec-
cleſia agere , Bar.in l. naturaliter, numer. 34.
de vſucap. Caualca. vbi ſuprà,Franc. Balb.
de præſcrip. 2. part.6. partis principa. num.7.

58 Idem † propter eandem rationem dicendũ
videtur de tempore,quo Eccleſia fuit com-
mendata, maximè ſi Commendatarius,ſicuti
regulariter fit, in ea non reſiderit, tunc enim
eo tempore durante cẽſetur Eccleſia vaccare,
59 adeò † vt ſi cum vacaret per mortem prę lati,
fuit data in comendam,mortuo Comendata-
rio non dicitur vacare per illius mortem , ſed
60 per mortem prælati prædeceſſoris. Item † quia
Cõmendatarius non dicitur Prælatus , vt hæc
omnia pulchré probat additio ad Guid. Pap.
decis.152.Capi.deciſ.3. viden. Anth.Fab. in ſuo
C.lib.1.tit.2.deffi.10.vbi per tot. de hoc agit,&
pulchras rationes adducit , propter quas ſit tẽ
pus commendę de præſcriptione ſubducẽdũ.

61 Et licèt † contrarium teneat Guid. Pap.in
allega.deciſ.is tamen non eſt intelligendus ſal
tem in Cõmendatarijs nõ reſidentibus,qui ni
hil minùs curant, quàm Eccleſię vtilitatem, &
commodum, vti pulchrè contra eos exclamat
Ruzeus in tracta.de cõmen.q.4.relatus per Re
buff.in prax.beneficia.tit.de cõmenda nu. 66.
62 Vnde † locum forſan habere poſſet regula, idẽ
eſſe non habere Prælatum, & Prælatũ habere
inutilem,de qua Balb.de præſcrip. in 2.par. 6.
par.principa, nu, 7.benè in propoſito loquens
& latiús per Iadoc. Damhaud. in enchyri.par.
& ſimil.ver. *Eccleſia Prælatus*,fusè de regula,pa
ria ſunt non eſſe , & inutilẽ eſſe , eam ad deci-
ſionem multorũ caſuum particulariũ accómo
dans Vinc. Carros.deciſ.ſeu caſu 106. per tot.

Ee 2 Vndè

Digitized by Google

Vndè ego in propoſito conſulerem quòd articularetur de commenda, ac non reſidentia ſimul cum dilapidatione, & mala, vel ſaltem nõ diligenti, adminiſtratione ipſius Commendatarij, & tunc, ſi id probaretur, exiſtimarem fieri non poſſe quòd per æquum, & iuſtum iudicem id tempus non deduceretur de præſcriptione, ex ſupradictis, & ſignanter ex his, quę tradit Balb. vbi ſuperiùs.

63 Et deniquè† ex eadem ratione deducenda ſunt tempora belli, & peſtis, ſi quæ viguerunt intra tempora præſcriptionis, Bar. in l. naturaliter numer. 22. & 23. de vſucap. Rolan. à Valle conſ. 80. numer. 38. & 41. vol. 1. Euerar. in conſ. 61 per tot. Iadoc. Damhau. in enchyr. par. & ſimil. ver. *peſtis*, plenè Rippa in tracta. de peſte tit. de priui. contra .cauſ. peſt. à numer. 151. cum ſequen. & Balb. vbi ſuprà d. 2. par. 6. par. principal.

Plura alia ſunt, quę de iure faciunt dormire præſcriptionem, quæ nobis, tractatum particularem de pręſcriptionibus non facientibus, cordi non eſt latiùs explicare, videantur pœnes doctores ſuprà citatos, & ſignanter apud Balb. loco ſuperiùs allegato.

64 Alex. tamen† Rauden. qui totis viribus conatur deffendere Emphyteotas contra Eccleſiam in allega. reſpon. 17. par. 2. à numer. 10. & rurſus à numer. 37. plura excogitauit, quibus ſupradictis res ponderet, & ſignanter dicens ea non procedere in terminis temporis immemorialis, in quo ſi non vno, ſaltem alio
65 menſe, vel anno agi potuerit. Item† quando non probatur Eccleſiam litem paratam habuiſſe ad mouendum, & propter dicta impedimenta non potuiſſe, & alia his ſimilia adducit, quæ nos ingenioſo lectori ſcrutanda relinquimus, vt cum ſe ſe obtulerit ocaſio, poſſit iudicare, & conſulere quod ſibi iuſtius, & firmius videbitur.

66 Et in † omni caſu quòd aduerſus dictam præſcriptionem Eccleſiæ concedatur reſtitutio in integrum propter læſionem ſibi indè reſultantem, & contingentem intra quadriennium poſt ipſam completam, & aliquando poſt, latiſsimé in ſuperioribus hac ead. clau. glo. 12. à numer. 38. cum ſequent. & numer. 88. extitit pluribus diſputatum, & reſolutum.

67 Nota 12. † varias fuiſſe per Summos Pontifices diuerſis temporibus motu proprio factas conſtitutiones pro huiuſmodi rerum Eccleſiæ alienatarũ recuperatione, quas in bullario, ſiue volumine motuum propriorum facili negotio reperies, quaſq. ad literam reffert, & ſcripſit Redoa. in calce ſui operis de reb. eccleſiæ
68 non alienan: circa† quas ego hoc vnum notandum, ac animaduertendum duxi, in quo plures de meo tempore vidi errare allegantes in fauorem Eccleſiæ motum propium Pau. 4 prid. Idus Iulij 1555. anno primo ſui Ponti. factum, quo diſtrictiſſimè procedendum mandat Pontifex contra eos, in quos factæ extiterant alienationes pro rerum alienatarum recuperatione, nullam vix faciens differentiam inter eas, quæ ex cauſa neceſſaria, vel vtili, & illas., quę ex voluntaria cauſa factæ forent, quæq. Eccleſiæ damnoſæ eſſent, nullamq. admitens, quantùmuis longam, temporis pręſcriptionem, & alia diſponens in fauorem Eccleſiæ, per quæ vix vlla ſecura poterat iudicari alienatio, Aduerto (inquam) conſtitutionem prædictam correctam poſtea fuiſſe per Pium 4. alia conſtitutione dat. Romæ 3. Idus Septembris anno ſui Pontificatus primo, ac redactam quodammodo ad terminos iuris communis tanquam nimis rigoroſam, prouti talem poſtea appellat idem Pontifex alia cum conſtitutione dat. Romę 5. Cal. Iunij 1565. ac proindé non poteſt nunc in ſimilibus cauſis allegari, nec in ea Eccleſiæ iuſtitia fundari.

Et licèt videatur poſtea per eund. Pont. prædicta cum conſtitutione 5. Cal. Iunij 1565. quodammodo innouata ſuprà relata Pau. 4. conſtitutio, id tamen factum fuit in alienationibus tantùm rerum Eccleſiæ Romanæ Sedis, & Cameræ apoſtolicæ, de quibus loquitur ea conſtitutio, non quoad alias Eccleſias.

69 Nota 13. † vt iam nos ab hac materia expediamus, id quod pauci animaduertunt, quos negotium tangat, teneri ſcilicet Prælatos bona, & patrimonium Eccleſiæ repetere ab iniquis poſſeſſoribus, & ea illæſa ſeruare, ſub pœna culpę lethalis, c. in canonibus verſi. *iniquum* 16. q. 1. glo. in cap. ea, de offi. Archidia. not. D. Thom. 2. 2. q. 43. art. vlt. latè Dida. in reg. peccatum in initio primæ par. numer. 6. Si hæc vera ſunt, prouti veriſſima, quam, quæſo, reddent plures ſummo illi, ac ſeuero iudici viuorum, & mortuorum venturo, in illo terribili, ac tremendo iudicio futuro, villicationis ſuę rationem, qui ſcientes plura de patrimonio Eccleſię perperam alienata à multis poſſideri, nihil minùs curant, humanis forſan (vtinam nõ eſſet) affectibus, & reſpectibus moti, quàm eorum recuperationem, & reparationem, & repetitionẽ. Sed de his ſatis homini layco, cui, non licet de Eccleſiaſticis perſonis, ac Deo dicatis vlteriùs loqui.

70 Nota vltimò † & finaliter quòd licèt huiuſcemodi extrauagans ambitioſæ, de qua agimus, ſit vbique ferè locorum recepta, id tamẽ intelligitur quo ad principalem illius diſpoſitionem, quo ad nullitatẽ ſcilicet alienationis,

tionis, & locationis, non tamen quoad pœnas ex ipſo factas priuationis beneficiorũ, & ex cõmunicationis, taliter q̃ quãuis cõſtitutioni cõtrafiat nõ ſit cur timeatur priuatio, nec petatur ab excõmunicatione abſolutio, ſic Natu. reſoluit in manua. c. 27. nu. 150. Molin. de contrac. diputa. 466. nu. 8. Ioan. Gutier. in canon. lib. 1. cap. 8. numer. 7. & Nicola. Garcia de beneficijs 2. part. c. 1. numer. 87. nota longiſſimam de hoc remiſſionem apud Pet. Cenedo in collecta. iur. cano. ad ſex. cleme. & extreuag. collect. 32. in prio.

Sit cum his finem imponimus huic de rerum Eccleſiæ alienatione tractationi, ſuper eſt nunc vt duo, vel tria, quę ſequuntur in noſtra glo. vocabula aliquam difficultatem habentia nos hic breuiter explicemus, quod autem ſe nobis primum offert, eſt verbum, *poteſtas*,

71 † quod, omiſſis pluribus, quas habet de iure cõmuni ſignificationes, quarum quinque reffert Pan. in l. poteſtatis ff. de verb. ſig. & alias eis ibi adiungit Alcia. & Ioan. de Socar. in c. ſi dominus petierit numer. 13. in coment. Pet. Alber. pag. 9. & alia notat Tib. Decia. in tract. crim. tom. 1. lib. 4. c. 1. numer. 8. Vaco. à Vacu. decla. iur. lib. 6. declara. 77. numer. 5. pleniſſimè Quintil. Mandoſi glo. facul. 6. & in ipſa, verbo, *poteſtate*, quæ quia ad noſtrum non faciunt propoſitum, & inſtitutum, non immorabimur in eis refferendis. De iure etiam noſtro Chatalonię multis etiam modis ſumitur, & diuerſimodè in iuribus patriæ reperimus illud vſurpatum: Primò enim quando ponitur in numero ſingulari, & eſt maſculini generis, tunc ſolum Principem Cathaloniæ reſpicit, & Comitem Barcinonæ, pluribus probant Guiller. de Valleſi in vſat. cum dominus Raymundus num. 25. cum ſequent. Ioan. de Socar. loco ſuprà citato, & Anthon. Oliba in vſat. alium namque q. 4. numero 6. qui cum diligentia loca annotarunt, in quibus in hac ſignificatione vſurpatur. Quando verò ponitur in numero plurali, & retinet idem genus maſculinum, tunc omnes Comites Cathalonię comprehendit, Valleſi. Socar. & Oliba. vbi ſuperiùs, & in his ſignificationibus non ſumitur in tex. noſtro. Duas alias habet de eodem iure noſtro municipali idem verbum, *poteſtas*, ſignificationes, in quib⁹ ſumitur in noſtro tex. primò ſumitur pro iure, quod dominus habet in apprehẽdẽdo Caſtrum per emparam realem, vel ſimplicem Caſtri apprehentionem, de qua poteſtate fit mentio in vſat. ſi quis ſuum feudum, & in vſatici poteſtatẽ, ſecũdò ſumitur pro ipſa Caſtri poteſtate, quæ nihil aliud eſt, quando in iure noſtro fit mẽtio de danda dño poteſtate, quàm exercitium liberum domino dare de ſuo caſtro, quia dominium directum iam eſt pœnes dominum, ſed vtile pœnes vaſſallum, ita ex Præpoſi. in ſuo alphabe. ſuper vſat. verbo, poteſtas, reſoluit Socar. vbi ſuperiùs, & in hac ſignificatione ſumitur in c. 2. 3. & 4. in cõmẽ. Pet. Alber. ex quorum verbis hæc mirificè probãtur, & in multis vſat. Cathaloniæ, quos reffert Socar. loco iam citato, qui latiùs de his agit. Hæc eſt igitur caſtri poteſtas, quæ donatur in noſtra donatione cum ipſo feudo.

72 Emparæ † autem nomen (quod ſecundò ſequitur explicandum in hac glo.) tripliciter vſurpatum legimus, & practicamus in Cathalonia. Primò enim mandatum illud ſignificat, quod ad inſtantiam creditoris fit cuidam tertio per Iudicem, vt pecuniam, quam debet ſuo creditori, ſoluat eidem, vel res, ſeu bona illius, quę pœnes ſe habet, illi tradat, vel reſtituat, de qua empara loquitur tit. de ſequeſtra. & empar. in 1. vol. conſti. & latè Iacob. Cancer. var. reſol. part. 2. c. 4. eo. tit. per tot. Hanc Canal. deciſ. 3. part. 1. inhibitionem appellat, & de ea non eſt noſter ſermo.

73 Secundo modo † ſumitur empara pro protectione, ſaluaguardia ſpeciali, & guidatico, veluti quando dicimus, Rex facit emparam de aliquo, ideſt recepit illum ſub protectione, ſaluaguardia ſpeciali, & guidatico, quæ etiam emparamentum ſolet appellari, & eſt loquutio vulgaris huius patriæ, qua ſolemus dicere, *tal empara à tal contra tal*, ideſt *talis deffendit, manutenet, et protegit talem*, & in hac ſignificatione ſumitur in vſat. ſimili modo, & conſt. 4. com per alguns, in tit. de iur. fiſ. in 1. vol. conſti. benè Antho. Oliba id declarat in vſat. alium namque c. 24. nu. 33. & Ioan. Socar. in c. eodem modo nu. 4. pag. 101.

74 Tertio modo † dicitur in Cathalonia empara quando dominus directus, occurrente legitima cauſa, proprijs auctoritate vaſſallum feudi poſſeſſione priuat, & eã ſibi occupat de facto, & hęc appellatur empara realis, de quã loquitur vſat. magnates, & vſat. ſi quis ſuum feudum, c. ſi caſtellanus in commen. Pet. Alber. conſti. item neſſuper. laude. de iure emphy. & alia iura patriæ ibi per doctores mox citandos. Huius Emparæ materiam tractant latiſsimè practici noſtri in vſat. magnates, & in vſat. ſi quis ſuum feudum, de feud. Ioan. Socar. in c. eodem pagin. ... & c. ſi caſtellanus pagi. 283. Ludouicus à Peguera in repeti. conſti. item ne ſuper laudemio praelud. 9. cum prin. & in verſi. 8. per tot. Iacob. Cancer. var. reſol. part. 1. tit. 12. de feudis à numer. 6. cum multis ſequent. & Antho. Oliba in vſat. alium namque. c. 9. num. 25. & ſequenti, de quibus propter quod nos, ne eorum dictiones tranſcripſiſſe inutiliter videamur, breuiter ab eius explicatione nos expedimus.

Digitized by Google

75 Hanc † emparam Galli manus iniectionem appellant vt tradit Moli. ad Pariſien. in 2. part. §.4.nu.60. & alijs in locis relatis per Olib. vbi ſuperiús, eſtq. valdé vtilis propter fructuũ acquiſitionem, quos, dicta empara durãte, ſuos dñus facit, vt docẽt doctores ſuprà citati, quibus adde Bartho. Caſſañe. in conſuetu. Burgun tit. deſſied. in tex. ibi, *faire les fruicts ſciens*, nu.1. & probat c. eodem, in commem. Pet. Albert.

76 An autem † empara realis poſſit tam in rebus emphyteoticarijs, quàm feudalibus fieri, docet nouiſſimé, poſt noſtros practicos, Anth. Oliba in commen. de actio. part. 1. lib.3. in §. omnes nu.15. Quando autem fieri poſſit, & in quibus caſibus, & quibus ex cauſis, qua forma fiat, & eius proceſſum, quid differat à poteſtate, de qua ſuperiús loquuti fuimus, & quando ſit tollenda, non eſt quód nos in præſentiarũ explicemus, poſtquam per prædictos doctores multum temporis in his, & alijs in materia perutilibus quæſtionibus enodandis contriuerint, apud quos facile cuiq. erit, ſi caſus occurerit, quęrere reſolutionem, de hac empara loquit. tex. noſt.

77 Aduerte tamen † ne emparam hanc apponi facias poſtquam tibi eſt per vaſſallum firmatũ ius, & de iure, cũ enim ad aliud non teneatur vaſſallus pulſatus per dominũ, donec, & quouſq. iudicialiter cognitum ſit de prætentionibus, indè fit quòd iniuſtè poſtea per dominũ diceretur contra vaſſallũ procedi ſi non obſtare iuris firma abſque alia cognitione cauſſæ quaſi vaſſallus fuiſſet in farica depræhẽſus, propter quam ſolet empara apponi, apponeretur, pluribus iuribus probat nob. Ludoui. à Pegue. in repetitione cõſti. itẽ ne ſuper laudemio, prælud.5.nu.4. adeò vt non ſit opus alia allegatione: propterea Senatus refferente olim egreg. Senatore, & poſtea Regente Regiam Cancellariam Franciſco Deſcamps in cauſa Marcelli Forner contra nob. Ioan: de Llupia ſub die 11.
† Iunij 1595. *declarauit* emparam realem appoſitam per dictum nob. de Llupia in quibuſdam bonis immobilibus dicti Forner, cuius dicebatur eſſe dominus directus dictus de Llupia, fore, & eſſe anullandam, caſſandam, & reuocandam ex eo quód per prius dictus Forner dicto de Llupia firmaſſet de iure, & requiſiuiſſet quatenus contra eum cum cauſſæ cognitione procederetur, quia ipſe ignorabat ſe aliquid tenere pro dicto de Llupia. Et ſignanter vtitur hoc motiuo, *quia per iuris firmam impeditur appoſitio empara realis, & quæ attentãtur poſt iuris firmam reponi debent in eo ſtatu, in quo erant tempore iuris firma*, vidi concluſionem in archiuo regio.

78 Alia † dicitur empara verbalis, qua poſſunt domini directi vti contra ſuos vaſſallos, & fit quando non quidem aufertur poſſeſſio poſſeſſori, vt in reali diximus, ſed quando inhibetur ei ne aliquid indè extrahat, de hac loquitur vſat. Ruſticus ſi deſempararierit, & Iacob. de Monte Iuda. in vſat. magnates, n.1. Ioan. de Socar. in allega. c. ſi caſtellanus nu.10. Iacob. Marquil. in eo. vſat. magnates, ſuper verbo, *emparauerit*. fol.90. col.4. & in d. vſat. ruſticus in prin.

79 pag. 290. Et hanc † dicit eſſe, quę in tota Cathalonia fit per crucum appoſitionem in fructibus fundi, nob. Ludoui. à Pegue. in conſti. item ne ſuper laudem. præl. d.5.nu.2. Olib. in vſat. alium namq. c.15.nu.63. Et de hac, quatenus ea vtuntur domini, poteſt etiam intelligi noſter tex. Hæc de empara.

80 Commiſſum † eſt vltima vox, quæ in noſtro tex. requirit aliquam explicationem, quia tamen de eo aliquid diximus hac ea. clau. gloſ.12. in 8. caſu á numer.115. cũ ſequent. quæ per ſe ſola ſufficerent ad inſtitutum, quod proſequimur breuiter, & reſolutè naturam, & eſſentiam harum dictionum explicandi, ideò hoc loci, vnicum tantum verbum ad prædicta addens, paucis me ab eis expediam.

Quod igitur circa commiſſum notamus illud eſt, omnibus quidem eſſe manifeſtum quid de iure ſit rem cadere in commiſſum, dicunt enim omnes id eſſe incidere in pœnam priuationis feudi, vel emphyteoſis, cuius ratione, vt dicebant Rom. Pont. in c. potuit, de loca & conduc. & Impera. in l.2. de iu. emphy. poterat, & poteſt emphyteota certis ibi de cauſis expreſſis á re emphyteoticaria expelli per do-
81 minum, quod aliás † cadere à re, & caducitas
82 ſolet vulgò appellari, verùm à nemine † audiui quare id appelletur commiſſum, cum nullam videatur habere ſimilitudinem cum ſupradictis, nec eius propria ſignificatione poſſit id, quod volunt Pont. & Imper. in dictis locis ſignificare, aliam enim, atque aliam habet verbum, committo, à quo commiſſum debet deriuari, ſignificationem, quàm quæ poſſit intentioni Pontificis, & Imper. in dictis locis acommodari vt omnibus eſt perquàm manifeſtum, maximè ſi conſiderauerimus huiuſmodi feudi, vel emphyteoſis priuationem multoties ſuccedere propter omiſſionem, putà quando ceſſatur in ſolutione canonis iuxta l. 2. C. de iu. emphy. & allega. c. potuit, de loca. & conduc. quando omittitur requiri conſenſus domini in alienatione, l. fi. iuncta glo. & ibi communiter ſcribentes C. de iu. emphy. quomodo ergo omiſſum poteſt dici commiſſum? videtur nulla ratione.

83 Breuiter † res hæc ita cõponẽda eſt, quòd iſte incurſus pœnæ priuationis feudi dicatur cõmiſſum, [illegible] verbũ, committo, delinquere, & peccare

& peccare qnãdo que ſignificet, Cice. in Ver. *que tu ſine Verre commiſiſti*, Virgil. 1. Æney. *quid meus Æneas cõmittere tantum, quid Troes poſſe re*, idem Cice. *non commitas* (inquit) *vt dicendũ ſit non putarem*. Et Triphon. in l. auxilium ff. de minoe. *Et non ſit* (ait) *etatis excuſatio aduerſus precepta legum ei, qui dum leges inuocat in leges committit*, ita docent Ambro. Calepi. in ſuo dictiona. verbo, *commiſſum*, & *commit*. & Ioan. Oldendor. in tracta. de vſucap. & præſcrip. tit. de commis. numer. 2. in 8. vol. tracta.

Is autẽ, qui ceſſat in ſolutione canonis, omititq. requirere dñi cõſenſum in alienatione, & alia facit, propter quæ commiſſo fiat locus, delinquere dicitur in latiori eius ſignificatione, quæ eſt vt ſignificet prætermittere quod non opportet preterire, & id facere quod non opportet facere, in quo ſenſu delicti verbo vſus eſt I. C. in l. cum mancipium de ædili. edic. vbi delictum appellat quod ſciens ſeruus animal morboſum emiſſet, vt domino noceret, ſerui fidelis officium derelinquens, licèt ibi Accur. malè exponat *delictum* ideſt *ſtultiam*, cũ imò id ſignificet, quod ſupra dictum eſt, & in l. ex contractibus ff. de actio. & obliga. vbi dolum tutoris in tutela gerenda delictum appellat, benè Tiber. Decia. in tracta. crim. tom. 1. lib. 1. c. 7. de delic. numer. 1.

Mirum ergo non eſt, neceſſe debet ſi incurſus iſte in pœnam priuationis fendi, vel emphyteoſis dicatur commiſſum, id eſt commiſſum delictum, in ea ſignificatione, qua prætermittere qnod non erat prætereundũ, facere quod non oppoitebat fieri, & deniq. dolum in aliquo actu gerendo commiſſum appellant Iureconſulti delictum, maximè ſi conſideranerimus probandũ eſſe ſemper dolum in feudatario, vt commiſſo ſit locus, & cõmiſſi pœna ipſe plectatur, ſicuti latè hac ea. clauſ. glo. 12 nu. 121. probauimus.

84 Propter † hanc eandem rationem in cueſus ille in pœnam amiſsionis rei, quam quis, non ſoluta gabella, aliò traducit, commiſſum appellatur in tot. illis tit. de vectigal. & commiſ. ff. & C. & in l. Imperatores §. fi. ff. de publi. & vectigal. commiſſum (inquam) appellatur propter delictum, quod dicuntur committere qui rẽpublicã ſua pẽſitatione defraudant, ita glo. in d. §. fi. verbo *commiſſi*, & Ioã. Oldendor. vbi ſupra.

Vel etiam dicitur commiſſum, & in commiſſum cadere rem fendalẽ, vel emphyteoticariam, quia aliquid commiſſum, id eſt factũ eſt, propterqnod ea domino debeatur, & ab alio auferatur, glo. in allega. l. Imperatores §. fi. verbo, *commiſſi*, de publica. & vectigal. benè Fran. Ottoma. in commenta. de verb. iur. verbo, *commiſſum*.

85 Indè † commiſſa hereditas ea dicitur, in qua id commiſſum eſt quãobrem alteri debeatur, veluti, iuſſus fuerat hęres in foro ſtatuas ponere, niſi poneret Veneri Erycinę mulctatus eſt, mortuo teſtatore nõ potuit, cõmiſſa propterea mulcta dicitur, & hæreditas.

86 Indé † etiam commiſſa pœna dicitur quæ debetur l. 4. § Cato, & l. ſequenti § ſi forte, de verb. oblig. l. Lucius Titius, de actio emp.

87 Indé † dicitur ſtipulatio commiſſa, cum id, quod per eã promiſſum eſt, debetur, l. apud Celſum §. idem Labeo in fi. ff. de doli mali excep. cum mille ſimil.

88 Indè † etiã cõmiſſa dicitur obligatio in l. 1. § fin. de ſtip. ſer. docet perpulchrè Frã. Hottomanus alle. cõmen. de ver. iu. verbo, *cõmiſſũ*, vbi plura alia ſimilia his exempla tradit.

89 Vndè † facilimè percipies quamobrẽ cõmiſſoria appelletur lex illa, quę ſi pacto, & cõditioni nõ pareatur, pręcipit reſcindi, ſeu reſciſã ipſo iure declarat vẽditionẽ eo pacto factam vt ſi emptor intra certum tempus pecuniam non ſolueret, foret res inempta, iuxta tot. tit. ff. de l. cõmiſ. & tex. in l. cõmiſſoriæ C. de pac. inter emp. & vẽdi. continet enim cõmiſſi ſpeciẽ eu eo ſenſu, quo illud in ſuperiorib⁹ declarauimus. Sic ſatis arbitramur declaratam vocẽ hanc, cõmiſſũ, de qua agimus.

Hæc commiſſi pœna propria eſt contractus emphyteotici, nec regulariter admittitur, etiam ex ſpeciali pacto, in alijs contractibus niſi certo in caſu, vti alibi docuimus, & cum his hæc expeditur gloſ. pars.

SVMMARIA.

1 *Iuriſdictio vndè dicatur, & nu. 3.*

2 *Ditio poteſtatem ſignificat.*

4 *Iuriſdictio in genere ſumpta quid ſit.*

5 *Iuriſdictio in genere ſumpta comprehendit merũ, & mixtũ imperium, ac ſimplicem iuriſdictionem tamquam illius ſpecies.*

6 *Iuriſdictione conceſſa & merũ, & mixtum imperium conceſſa cenſentur, & nu. 15.*

7 *Maximè ſi conceſſa ſit omnimoda iuriſdictio, vel cum aliquo alio ſigno vniuerſali.*

8 *Regalia nõ cẽſentur conceſſa in cõceſſione iuriſdict.*

9 *Appellationes, & aliæ res, quæ maiores iudices poſtulant, excepta cenſentur à generali conceſſione iuriſdictionis.*

10 *Nobiles excepti cenſentur cum eorum caſtris, & domibus à conceſſione iuriſdictionis alicui facta.*

Domeſtici nobilium gaudent eorum priuilegio quo ad ſorum, ibidem.

11 *Niſi venient regalia in conſequentiam conceſſorum.*

12 *Niſi Princeps ſibi vnam regaliam reſeruaret tantùm, tunc ea exceptio firmaret proculdubio regulam in contrarium.*

13 *Regalia quibus modis expreſſa dicãtur, & quomodo, & quando cenſeantur translata.*

14 *Regaliæ quedam ſunt ſic oſſibus Principis affixa vt ab eo non poſſint ſeparari.*

15 *Regalia etiam ſuprema an concedi poſſint in vim legis, & conſtitutionis.*

16 *Deputati generalis Cathaloniæ an poſſint capi durante officio.*

17 *Merum imperium eſt de regalibus.*

18 *Merum, & mixtum imperium an veniant ſub illis verbis, cõcedo tibi omnem iuriſdictionem, & nu.19.*

20 *Merum imperium cenſetur tranſlatum cum conceſſione iuriſdictionis ex conſuetudine.*

21 *Merum imperium venit in generali conceſſione regaliarum.*

22 *Baro habens merum imperium non impeditur vſatico camini, & ſtrata, quominus de delictis in camino publico commiſſis cognoſcat.*

23 *Si Rex non præuenit negocium in vim dicti vſatici.*

24 *Remiſſio facta per Baronem de delicto in via publica commiſſo valida eſt ſi ſit facta antequam Rex in vim vſat. camini, & ſtrata, manus appoſuerit, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

25 *Conſiliantur in hoc articulo contraria Guillermi de Valleſica, & Marquil. ex vna, & Ludoui. à Pegne. ex altera parte, opiniones.*

26 *Baro non habens merum imperium, nõ poteſt cognoſcere de delictis in via publica commiſſis, etiam ſi eſſent aliàs de ſua iuriſdictione, vbi deciſio noſtri Senatus.*

27 *Imperium ſignificat vniuerſam Cæſaris ditionẽ, & principatum.*

28 *Imperium item ſignificat publicę, vel priuata perſone iuſſum.*

29 *Pater an habere dicatur imperium in filium.*

Dominus an habere dicatur imperium in ſeruum, ibidem.

30 *Imperium ſignificat auctoritatem, & poteſtatem Magiſtratus.*

Imperium in hac ſignificatione ſumitur in materia iuriſdictionali, ibidem.

31 *Imperium eſt dupplex, aliud merum, & aliud mixtum.*

Merum imperium quid ſit, ibidem, & numer. 33. & 38.

32 *Animaduertio eſt punitio.*

33 *Gladius, quando dicitur merum imperium eſſe gladij poteſtatẽ &c. an ſumatur pro materiali, an verò pro legali, remiſſiuè.*

34 *Mixtum imperium quid ſit, & nu. 38. & nu. 46. in fi.*

37 *Merum imperium, & mixtum in hoc ſolùm differunt quòd illud publicam, hoc verò priuatam reſpiciat vtilitatem.*

39 *Merum imperium vndè dicatur, & quare ita dicatur, & nu. 42. & 44. cum ſequent.*

40 *Poteſtas abſoluta nulla in Principe reperitur.*

41 *Plenitudo, qua ab alijs dicitur poteſtatis, à Theſau. plenitudo dicitur tempeſtatis.*

43 *Merum ius gentium, mera pœna, merum factum, mera conditio, merum iudicis officium merula auis, merum vinum, merũ ius, & mera donatio quare dicantur.*

45 *Genus ineſt cuilibet ſpeciei.*

46 *Genus prædicatur de qualibet ſpecie.*

47 *Iuriſdictio ſimplex quid ſit.*

48 *Gradus meri, & mixti imperij, ac ſimplicis iuriſdictionis, remiſſiuè.*

49 *Caſus meri imperij, & mixti, ac etiam ſimplicis iuriſdictionis qui ſint, tam de iure communi, quã de iure noſtro municipali, remiſſiuè.*

50 *Pœna ſeruiendi in regijs tirremibus ad tempus, an ſit meri, vel mixti imperij, & numeris ſequent. vbi deciſ. noſtri Senatus.*

51 *Pœna ſeruiendi in regijs tirremibus an noua ſit, veteribus incognita, nec ne.*

52 *Cõdempnatus ad ſeruiendum in regijs tirremibus dicitur interim mortuus ciuiliter.*

53 *Pœna mortis ciuilis non poteſt dari à iudice mixti imperij, & inferiore.*

54 *Pœna dampnationis in metallum eſt meri imperij.*

55 *Pœna ſeruiendi in regijs tirremibus remigãdo ſucceſſit in locũ pœnæ dãpnationis in metallũ, & nu. 57.*

56 *Senatus noſtri opinio in articulo, an pœna tirremiũ ſit meri, vel mixti imperij.*

57 *Pœna temporaria ſeruiendi remigando in regijs tirremibus non ſucceſſit pœnæ dãpnationis in metallũ.*

58 *Dãpnatus ad ſeruiendũ in regijs tirremibus ad tempus non efficitur ſeruus pœnę.*

59 *Pœnæ omnes capitales ſunt meri imperij.*

60 *Pœna dampnationis in opus publicũ perpetuũ, eſt capitalis, temporaria verò non.*

61 *Pœna carceris perpetua, eſt capitalis, temporaria verò non.*

62 *Pœnam ſeruiendi in regijs tirremibus, ſunt qui velint, nec perpetuã, nec tẽporariam æquiparari dãpnationi in metallũ.*

63 *Exiliũ non poteſt æquiparari dãpnationi in metallum.*

64 *Pœnã ſeruiendi in regijs tirremibus temporalem non eſſe meri imperij videtur Senatus noſter approbaſſe.*

65 *Pœna ſimplex ad tirremes an cenſeatur remigando, vel militando, vbi deciſio noſtri Senatus.*

66 *Exilium eſt meri imperij, ſi eſt perpetuũ, mixti verò, ſi temporale.*

Exilium

67 *Exilium perpetuum ſucceſſit in locum interdictionis ignis, & aqua.*
Deportatio quid ſit, ibidem.
Relegatio quid ſit, ibidem.

68 *Exilium excepinatum in aliqua ſententia regia adiudicante mixtum imperium, eſt illud exilium, quod perpetuum eſt, non quod eſt temporale, & numer. ſequent. vbi deciſ. noſtri Senatus.*

69 *Exilium in propria ſignificatione ſignificat perpetuum, & ſic deporationem.*

70 *Verba ſunt intelligenda in propria, non in impropria ſignificatione.*

71 *Verba ſunt intelligenda per prius, non per poſterius.*

72 *Obſeruantia ſequuta declarat dubia verba.*

73 *Tortura an ſit meri, vel mixti imperij.*

74 *Membri abſciſio eſt meri imperij.*

75 *Membri abſciſio equiparatur morti.*
De hac pœna qui pluribus agerint, ibidem.

76 *Tortura eſt grauior pœna, quam ſit vtriuſq; manus abſciſio, declaratur nu. 98. & 99.*

77 *Torturam pati, eſt ſupremas anguſtias ſuſtinere.*

78 *Tortura eſt locus, extantibus inditijs, in omnibus cauſis, & criminibus.*

79 *Tortura non permittitur in leuibus delictis, ſed in grauibus, & atrocibus.*

80 *Pœna debet eſſe delicto cõmenſurata.*

81 *Indirectè permitti non debet, quod non poteſt directè.*

82 *Ordinata ad vnũ finẽ debent regulari ſecundũ naturã illius finis.*

82 *Mediũ, per quod preuenitur ad finẽ, non debet excedere ipſum finẽ.*

83 *Delicta atrocia, & grauia que dicantur, remiſſiuè.*

84 *Delicta atrocia, & grauia dicuntur que ſpectant ad merũ imperium, leuia verò que ad mixtũ.*

85 *Tortura non datur in omni crimine, ſed in illo tantũ, pro quo venit imponenda pœna vltra relegationẽ, ibidẽ, ſed reprobatur nu. 105.*
Tortura alia dicitur grauis, & ſeuera, & alia leuis, & minor.

86 *Tormentorũ plura ſunt genera, que in tortura inferuntur.*

87 *Torture plures ſunt gradus.*

88 *Tormentorum in materia non poteſt dari certa regula.*

89 *Tortura grauis datur in grauibus delictis, leuis verò in leuibus.*

90 *Torqueri licèt omnes, & in omnibus caſibus non poſſint, poſſunt tamen terreri.*

91 *Intellectus l. edictum, de queſtionibus.*
Tortura ſerui, que infertur pro delicto domini, differt multùm ab ea, quam quis ſentit pro proprio delicto, ibidem.

92 *Statuta, & leges puniri iubentia aliquem pro alieno delicto, ſunt multùm odioſa.*

93 *Tortura an faciliùs inſtigatur ſeruo, quàm libere homini.*

94 *Intellectus l. leuia ff. de accuſa.*
Tortura non prohibetur in delictis, in quibus eſt procedendum ſimpliciter, & de plano, ibidem.

95 *Intellectus l. deffenſores, ij. C. de deffenſor. ciuitatis.*
Deffenſoribus ciuitatis an concedatur vti totura, ibidem.
Intellectus §. ſi verò ignoti, in auth. de teſtib. ibidem.

96 *Tortura non datur in his, que oriuntur ex contractu, vel quaſi.*

97 *Tortura eſt remedium extraordinarium adinuentum vbi deficiunt ordinaria probationes.*

98 *Tortura dupplicitèr poteſt imponi, vel in medio cauſa, pro eruenda veritate, vel etiam in fine, pro finali pœna delicti.*

99 *Intellectus §. fin. in auth. vt nulli iudicum &c. & nu. ſequent.*

100 *Pœna illa membrorum, & articulorum diſſolutionis, de qua tex. in §. fi. in auth. vt nulli iudi. an ſit tortura, qua communiter vtimur.*

101 *Pœna diſſolutionis articulorũ, & membrorum eſt de iure ſublata.*

102 *Tortura poteſt eſſe locus vbicunq; pro delicto venit imponenda pœna corporalis, & corporis afflictiua.*

103 *Iudex mixti imperij plures habet pœnas corporales, quas imponat.*

104 *Pœna fuſtigationis eſt multùm grauis, & equiparatur morti.*

105 *Tortura datur etiam in delictis, pro quibus pœna non ſemper excedit relegationem.*

106 *Vilis perſona faciliùs torquetur, quàm honeſta.*

107 *Tortura in inferenda conditionis perſona eſt habenda ratio.*

108 *Viles perſone que dicantur.*

109 *Pauperes non veniunt appellatione vilium perſonarũ.*

110 *Paupertas cum honeſtate vita, & morũ coniuncta non ſpernenda, nec faciliter contra eã preſumẽdũ.*

111 *Percuſſiones enſiũ, & cultellorum an ſint meri, vel mixti imperij.*

112 *Percuſſiones proditorie quare dicantur meri imperij, in rixa verò mixti, vbi deciſio Senatus noſtri.*

113 *Proditionis qualitas facit maius delictũ tribus reſpectibus.*

114 *Proditorium delictum magis punitur.*

115 *Proditorio homicida datur pœna mortis qualificata arbitrio iudicis, vbi deciſio noſtri Senatus.*

Immuni.

Digitized by Google

116 *Immunitate Eccleſiaſtica proditorius homicida non gaudet, vbi deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum.*

117 *Immunitate Eccleſiaſtica nonſolùm non gaudet qui proditoriè verè occidit, ſed etiam qui vulnerauit animo occidendi, vbi deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum.*

118 *Proditio quando verè dicatur commiſſa,*

119 *Proditorium vt dicatur delictum an requirantur inſidię ſimul cum animi deliberatione, vbi, quòd alterum ſufficiat, deciſio noſtri Senatus, & Senatus Aragonen. & aliæ deciſiones in contrarium, ibidem.*

120 *Proditio non facit tranſire delictum de mixto in merum imperium.*

121 *Delicti grauitas cognoſcitur ex grauitate pœnę, quæ pro eo imponitur, & nu. 125.*

122 *Merita talia iudicantur quale eſt quod pro eis datur præmium.*

123 *Armorum delatio non cenſetur leue delictum, ſed graue vbi pro eo imponitur grauis pœna, vbi deciſ. Rotæ Senen.*

124 *Pœna eſt commenſuranda delicto, & nu. ſequent. vbi latè examinatur.*

126 *Homicidium maius eſt furto, & tamen minori pœna punitur.*

117 *Sed contra, vbi declaratur.*

128 *Delicta fiunt maiora, & quandoque minora ex qualitatibus extrinſecùs aduenientibus.*

129 *Matricida, licèt committat maius delictum, minori tamē pœna imponitur, quā vxoricida, & quare.*

130 *Vir, & vxor vna caro cenſentur.*

131 *Vir, & vxor dicuntur ſocij diuinę, & humanæ domus.*

132 *Fornicatio ſimplex punitur quandoq; magis, quā alia delicta.*

GLOS. XIIII.

Ac cum mero, & mixto imperio, & omnimoda iuriſdictione, alta, & baxia, ciuili, & criminali, & exercitio eorundem, &c.

ACTVRIS nobis in hac gloſ. de explicatione trium vocabulorum in tex. noſtro contentorum viſum eſt à iuriſdictione, licèt poſteriori, tamquam vniuerſaliori, initium ſumere.

1 Dicitur † igitur iuriſdictio, vt hinc ad perfectiorem eius cognitionem exordiamur, à ditione, quod eſt poteſtas, & iuris, quaſi iuris
2 poteſtas, ſeu legittima poteſtas: ditio enim † poteſtatem ſignificat, §. 1. in proęmio inſti. ciuil. ibi, *iterum ditioni &c.* & in l. 1. C. de lib. & eor. liber. ibi, *à patrono rurſus ſub imperio, ditioneq; mittatur*, Virgil. 1. Æneid.

Qui mare, qui terras omni ditione tenerent.

Ita glo. in l. Imperium, verb. *mixtum eſt*, de iuriſdic. om. iud. quam ibidem ſequuntur Bar. num. 3. & Caleſa. qui latè de his agit, nu. 89. & ante eos Azo in ſum. de iuriſdic. om. iud. numer. 1. Cora. miſcellan. iur. lib. 3. cap. 17. nu. 1.

3 Alium † iuriſdictionis æthymum adducit Vacon. à Vacu. declarationū iur. ciuil. li. 6. declaratione 77. priori forſan propriorem, & veriorem, vt imò dicatur à dictione ſcripta cum c. quæ cum deriuetur à verbo, *dico, dicis*, idem erit quod loquutio, vt ſit quaſi iuris loquutio, nam dicere propriè loqui ſignificat, iuxta tex. in l. 1. ff. de iuriſdic. om. iud. vbi is, qui iuriſdictionem exercet, ius dicere dicitur, ibi, *ius dicentis*, facit tit. totus ſi quis ius dicenti non obtempera. tenet Dec. in l. Imperium nu. 29. de iuriſdic. om. iud. Cancius de offi. iud. c. 9. nu 3. p. 2. vol. 2. tractat. Parlador. rer. quotidia. lib. 2. c. 1. nu. 1.

4 Sumi autem † poteſt iuriſdictio duobus modis, in genere ſcilicet, & in ſpecie ad inſtar adoptionis l. 1. & 2. ff. de adop. In genere ſumpta dicitur poteſtas de publico introducta cum neceſſitate iuris dicendi, atq; æquitatis ſtatuendæ, Azo, Bar. & Caleſa. qui benè explicat num. 79. in allega. l. imperium, adde ibidem Bal. num. 3. & Hoſtien. in ſum. de foro compete. in fi. Quintil. Mando. glo. faculta. § ſanè, verbo, *iuriſdictionem*, habetur in vol. com. opin. tom. 4. loco 12. tit. 1. c. 1. num. 1. ſingulas particulas huius diffinitionis, necnon & ęthymi iuriſdictionis ſuprà traditi, explicat Thō. Mier. in c. 9. cur. 3. Bar. Reg. Iacob. 2. n. 5. col. 4.

5 Et hoc † modo ſumpta compræhendit merum, & mixtum imperium, quæ aliàs iuriſdictio alta, ſiue criminalis, & baxia, ſiue ciuilis ſolent appellari, ac ſimplicem iuriſdictionem, L. 1. ibi, *qui iuriſdictionem ſuā mandāt*, & l. cognitio ff. de offi. eius, cui manda. eſt iuris. §. iusiurandum in auctẽ. de deffen. ciuita. not. glo. in allega. l. imperium, verbo, *mixtum*, & ibi Bar. nume. 4. de iuriſdic. om. iud. latè ibidem Alcia. & Caleſa. ille nume. 4. hic verò nu. 68. 91. & 93.

6 Vndè † ſequitur conceſſa iuriſdictione & merum ipſum imperium, & mixtum cōceſſa cenſeri, vt eſt communis ſcribentium ſententia in allega l. imperium, de iuriſdic. om. iud. Alcia. in c. quod ſedes n. 41. de offi. ordin. Paris. in cōſ. 9. li. 1. Roder. Suar. allega. 6. & 7.

6.& 7. Dida.in practi.c.1.num.10.& verſ.*quarto & regulariter* Rol.à Val. conſ.42. vol.2. Iacob.
Meno. depræſump.li.1.præſump.97.num.18.
Vincen.de Fran.deciſ.116.num.13. Quod an in
omni materia procedat, tã odioſa, quã fauora-
bili,per regulas analogiæ, explicat Alex. Rau-
den. in tracta.de analog.lib.1.c.15. à num.136.
cum ſequen. contrarias tamen in his opinio-
nes refert Ceual.in prac.com. con. com. q.41.
viden.Afflic.deciſ.122.et ibi optima Vrſil.ad-
ditio.

7 Et hæc † quidem ſine aliquo ſcrupulo pro-
cederent quando conceſſa foret omnis, vel
omnimoda iuriſdictio, vel etiam cum alio
quocunque ſigno vniuerſali, tunc enim in hu-
iuſmodi conceſſione veniret proculdubio me
rum, & mixtum imperiũ, vt pluribus probant
doctores ſuprà citati.

8 Sed † quid de regalijs, an ipſæ cenſeantur
etiam,ſicuti merum imperium,conceſſę ſub ge
nerali iuriſdictionis omnimodę conceſſione?
Dic quod nõ,ſemper enim ad id requiritur ex-
preſſa conceſſio,c.1.de Capita.qui cur. vend.&
c.1.quæ ſint regal.in vſib.feud.& c.quoad trãſla
tionẽ,de offi. lega.& vtrobique doctores, Ca-
† bellin. milleſo. 42. numer. 12. elegans *diffinitio*
17.Anthonij Fab.in ſuo Cod.lib.3.tit.12.de iu-
riſdic.om.iud.vbi elegans ratio, *vaſſallos enim non ſocios,& Principes(inquit)facere cogitat Princeps,qui nobilibus ſubditis,feudum,& omnimodam*
9 *iuriſdictionem concedit*.Exemplificat † id poſtea
in ſupremis appellationibus,& alijs rebus,quæ
maiores Principis iudices poſtulant, earum e-
nim cognitio excepta(inquit)intelligetur à cõ-
ceſſione, quod ego memini tradidiſſe alibi in
10 hoc opere. Addit † deindè quòd ſi nobiles a-
liqui in territorio haberent,excipiendi illi etiã
eſſẽt ne pari in parẽ data iuriſdictio videatur,&
nedum ipſi,ſed & eorum etiam caſtra,& edifi-
cia omnia,eorumque continẽtia cum dome-
ſticis omnibus,vide Capi.deciſ.12. Papon li.5.
tit.12.arreſ.7.& 8. Gram. deciſ. 87. numer. 4.
plures ad id citat Oliba in vſat.alium namq.c.
11 5.nume. 7.de in fi. qui † limitat niſi venirẽt
in conſequentiam conceſſorum,idem Oliba
in eo.vſat.c.4.num.8.Roer.q.50.num.12. non
ſecus atqui ſolemus in Cathalonia communi-
ter dicere regalias non contineri ſub generali
conſtitutionum diſpoſitione, qua de re alibi
diximus, & tractat Oliba ex mente Cali. &
Miet.in vſat.aliam namque c.4. num.19.de in
12 fi.niſi † quando Princeps concedendo iuriſ-
dictionem,aliquam ex regalijs ſibi reſeruaſſet,
tunc enim per eam reſeruationem cenſetur
firmata regula in contrarium in regalijs non ex
ceptis,vt illæ cenſerentur etiam conceſſæ,argu
mento tex. in l. generali §. vxori, de vſufruc.
lega.c.qui ad agendum de procura. in 6. & c.
2.de offi. Vica.in 6.qua de re plenè agit Dida.
lib.1.var.c.5.per tot.& in ſpecie poſt Roma.&
Dec.quos ſequitur,not. Rip.in l.1.nu. 55.ff. de
vulg.Huc ſpectant quæ in alio propoſito circa
effectum reſeruationis alicuius caſus particu-
laris in diſpoſitione generali factæ alijs in locis
in hoc opere non ſemel docuimus. Quibus au
13 tẽ † modis expreſſio regaliarum fiat,& quibus
modis tranſlatæ cenſeantur,& per quę verba,
declarant Claud.in rub.qui feud.da.poſ.verſi.
quod dupliciter limitandum eſt,cum plur.ſequẽt,
Boſſ.de regal. num.23. & alij relati per An-
tho.Oliba in vſat.alium namque c. 6. numer.
31.

14 Hæc tamen † ſanè intelligas vt non proce-
dant in omni genere regaliarum, quædam e-
nim ſunt adeò Regię Coronæ annexæ, & in-
corporatæ,ac vnitæ,Principiſq. oſſibus affixæ,
vt nullo modo nec tacitè,nec expreſsè poſ-
ſint à Rege abdicari, & alijs inferioribus
concedi, veluti Regaliæ ſupremæ, quæque
Regi competunt in ſignum ſupremæ poteſta-
tis,& aliæ de quibus poſt alios (meliùs tamen,
& exactiùs quàm reliqui) Antho. Oliba vbi
ſuperiùs in c.4.5.& 6.ferè per tot.cuius allega-
tione contentus,quia ipſe vtiliter,& doctè ma
teriam hanc pertractat ſubtiliſſimè de omni ſpe-
cie regaliarum agens,& quæ,& quales ſint cõ
ceſſibiles pulchrè docens,ampliùs non cenſui
immorandum,adde tamen Bellug. in ſpecul.
Princip.rub. 22. §. & quia quotidiana,numer.
59.& Vincen.de Fran.deciſ.275. per tot.

15 Hoc tamen † vnum arbitratus ſum oporte-
re quòd ſilentio non præteriret, cuius ratione,
& occaſione vidi grauiſſimam in hoc Principa
tu de anno 1602.ſuſcitatam contentionem,eſ-
ſe qui exiſtiment poſſe Regaliarum conceſſio-
nem fieri per viam legis,& conſtitutionis, etiã
in ſupremis, veluti quando Reges in caſibus
ſpecialibus,vt quando populus peteret, & ad
illius vtilitatem,aliquam ex dictis ſupremis re-
galijs,& prærogatiuis à ſe abdicare vellet, & in
populi Magiſtratum aliquem conferre,ita Oli
ba in allega.c.6.num.14. verſi.ſanè, quod exẽ-
plificat in recurſibus,& ſecundis appellationi-
bus,quas abdicauit à ſe Rex in hac prouincia
quando agitur de cauſis ſuper iuribus genera-
litatis Cathaloniæ incidentibus. Idem videmꝰ
fuiſſe factum in cauſis Syndicatus officialium
eiuſdem generalis Cathalonię, in quibus non
licet modo aliquo Regẽm adire pro recurſu,
vel appellatione,iuxta c.1.nouę reformationis.
16 Quibus accedit(inquit)quòd huiuſmodi abdi
cationes,& conceſſiones factæ à Rege Genera
li Cathaloniæ,& ſic toti vniuerſitati Cathalo-
niæ ſunt factæ per Regem cum curia generali,
& hoc modo per viam conſtitutionis, & legis
poſſunt aliquę regaliæ,etiã maiores, transfer-
ri,&

ri,& concedi, ſgne.in l.neceſſarios §. non aliàs par.1 num.376.ad Syllan.quia hinc reſultat capacitas & habilitatio recipientis; ibidem nu. 378.& 395.Et in ſumma(addit idem Oliba d. c.6.num.41.) vbicunque in hac prouincia Princeps in curia generali de conſenſu,vel aſſenſu Brachiorum aliqua regalia iura inſtituit, vel erecta extinguit,& ſupprimit,vel alicui ea concedit in particulari aliquo caſu,aut loco,huiuſmodi conceſſio,erectio,inſtitutio,extinctio rata eſt:ſic enim omnia regalia orta ſunt, & augmentum receperunt, & pleraque ſicut finita, extincta,l.1.& 2,C.vectigal. noua inſti. nõ poſ. l.1.C.de commer.& merca.de his omnibus erigendis,extinguendis,& remittendis,& alicui donandis ponit exempla Cuia. in c.1.quę ſit regalia &c.Hactenus Oliba; qui tamen poſtea idem probat ex alijs, & accõmodata exempla huius,quam tractamus,rei adducit, extinctionis videlicet aliquorum iurium regaliorum,& aliorum de nouo inſtitutionis in curijs generalibus huius principatus factarum;quę nos hic cõſultò omittimus,ne eius velles labores tranſcribamus.

16 Per hanc † Olibę doctrinam exiſtimabat hic Principatus,& ſeu illi,qui eius partes ſuſceperant in grauibus illis,& arduis cõtentionibus, quæ in eo circa impreſſionem, & executionẽ quinque Capitulorum curiæ anni 1599.videlicet 50.77.78.79.& 80. de anno 1602. ſuſcitatę fuerunt,non potuiſſe iuſtè capi Deputatos generalitatis dicti Principatus(qui in vim certæ regaliæ capti fuerant de voto, vt communiter ferebatur,duorum ex quatuor tertiæ aulę doctorum,concludente cum eis Excellentiſsimo Locumtenente in vim iurium patriæ, alijs duobus eiuſdem aulę licet viriliter reluctantibus doctoribus) ex quo Rex in curijs generalibus abdicaſſe à ſe prætendebatur facultatem de prædictis cognoſcendi; ad quod allegabantur plura,circa quæ mihi inter omnes minimo cordi non eſt aliud dicere,nec meum, quod valdè tenue eſt,proferre inditium, ſufficit monere quòd res ſuauiter per ſuam Mageſtatem pro ſua,quæ ſumma eſt,clementia,compoſita fuit, prout aliàs de hac eadem re agens dixi ſuprà clau.3.glo.3.num.77.cũ ſequent. Reuertamur ad inſtitutum.

17 Ex his,† quæ ſuprà diximus neceſſariam eſſe expreſſam regaliorum conceſſionem vt ea, quæ poſſunt alijs concedi,ac in alios transferri,conceſſa dicantur,dubitationem non modicam recipit noſtra reſolutio ſuperiùs firmata, quatenus diximus in conceſſione iuriſdictionis,vel omnimodæ iuriſdictionis venire merũ imperium,cum enim illud ſit de regalijs, ſiue de regalibus l.1.de conſti.Prin.c.1.quæ ſint regalię in vſib.feud.Afflic.in c.1.§.præterea inter duos num.11.de prohibi. feud. aliena. per Feder.notatur in viat.hoc quod iuris eſt Sanctorum, vbi noſter Marquil. non videtur venire poſſe in generali conceſsione iuriſdictionis, quod clarè videtur probari in l.1.§. fin.de offici.eius,cui manda.eſt iuriſdic. vbi de mero imperio loquens Conſultus dicit quòd ſpecialiliter lege , conſtitutione , vel Senatuſconſulto tribuitur.

18 Vndè † dicebat Bal.in c.quanto num. 7.de iudi.contra noſtram reſolutionem quòd etiã ſi dicatur,cõcedo tibi omnem iuriſdictionem, adhuc non dicatur,nec dici poſsit conceſſum merum,& mixtum imperium, quia ſignum illud vniuerſale *omnem*,non prædicatur de pluribus deſſerentibus ſpecie,ſed de pluribus differentibus numero;quia iſta ſuprema requirũt ſpecialem expreſsionem , & conceſsionem, l. Põponius in prin. de procura. Plura in ornatũ huius dubitationis, & difficultatis adducit Rolã. à Val.in cõſ.42.à prin.ad n.15.vol.3.in quib* memini fundari opinionẽ hominũ de la Biſbal contra Reuerendiſsimum Epiſcopum Gerunden.ad relationem egregij Senatoris Iacobi Puigmija in reſponſione ad 2. dubium per Senatum partibus datum ad reſoluendum, quo quærebatur an in cõceſſione iuriſdictionis per Reges Francię Epiſcopis Gerunden.facta veniret merum,& mixtum imperium.

19 Ad hæc † memorię repeto me à grauiſsimis præceptoribus in ſcholis audiuiſſe ita reſponſum vt dicerent propterea merum imperium venire in generali conceſsione, licet ſit de regalibus, quia vſu receptum eſt vt transferatur in inferiorem, & ſolitum eſt concedi, Ioan. Fab.in §.item Seruiana num.17.cum ſequent. de actio. Bellug.in ſpecul.prin.rub.28.hunc. & ex qua conſuetudine infertur vt translatum intelligatur, vt conſulit Cuma.conſ.162.quem ſequitur Alcia.in allega.c. quod ſedes num. 47. Rol.à Val.d.conſ.42.nu.33.

20 Verùm † hęc ratio,& reſponſio non videtur ſatisfacere,quia ſola conſuetudo transferendi in alium ius regale non videtur poſſe ei tribuere hoc priuilegium vt indifferenter , ſub quacunque diſpoſitione veniret,& comprehenderetur,ſed illud ſolum,quòd in generali conceſsione regaliorum conceſſum & illud cenſetur,quod non ſit foret ni ſolitum eſſet concedi,vt docent Boſſius allega. tit.de regal. nu. 23. & 24.& Anthonius Oliba in allega.vſat.alium namque.c.6.nu.8.de iuriſdic.

21 Sed † certè ſufficiens erit ea reſponſio, quicquid ſit in ſuperioribus dictum in contrarium, ſi ei adiunxerimus quòd cum merum, & mixtum imperium ſint ſpecies iuriſdictionis in genere ſumptæ,& ſint ſolita concedi,& in alium transferri , nec ſint de reſeruatis, nihil vetat quomi-

quominus in generali conceſsione iuriſdictionis & ipſa tanquam eius ſpecies veniât, Alcia. in ſæpè allega.c.quod ſedem num.29 de offi. ordin.Rol.à Val.in allega.conſ.42.num.31.& Ioan.Soccar.in commem.Pet. Albet. c. Barones num.6.pag.405 nec enim omnia, quæ poſita ſunt in c.1.quę ſint regaliæ,in vſib.feud.incommunicabilia ſunt, vt in c. intellecto de iu.iur.not. Bal.in l.1.C. d iu.anul.aure.allega. ab Igne.in repeti.§. non aliàs l.neceſſarios nu. 651.ad Syllan.

22 Quo fit † vt Baro habens merum imperiũ non impediatur vſatico camini, & ſtratę ſub tit.de commet.in 1.vol. conſti. collocato, cognoſcere de criminalibus in via publica cõmiſſis, vt not.Bal.in l.ſi plures num.13. C. de condi.inſer. Cæpola de ſerui.tit.de via q.10.Guid. Pap.deciſ.577.Pet. Gregot. in ſyntag. iur. vniuer.lib.32.c.9.Alcia.in allega. c. quod ſedem, num.48.vbi ita teſtatur ſe conſuluiſſe, vt patet in reſpon.1.*factis contingentia viſa* lib.7.

23 Quod † ego verum exiſtimo dum Rex non præuenit Baronem in cognitione delicti in via publica commiſſi, vel etiam manus appoſuit, ſicut poteſt, in vim dicti vſatici, ſi enim præueniſſet, vel aliàs manus poſtea quandocunque appoſuiſſet, non poſſet Baro de huiuſmodi delictis cognoſcere, imò in quacunque parte teneretur quieſcere, & abſtinere, per ea, quæ de manus appoſitione Superioris docet Rebuf.in prax.benefi.tit.de reſeruat.numer. 31. Quintil. Mando.reg.cancel.3.de reſerua.q. 13.numer.4. Iacob.Meno.conſ.83. num.31.vol.1.& Rober. Lancel.in trac.de attenta.2.par.c.10. de attenta. poſt euoca. cauſ. vbi plures ad id allegat

† † Rot.Roma.*deciſiones*, quæ id probant.

24 Vndè † inferas ad validitatẽ, vel inualiditatem remiſsionis factæ per inferiorem, habẽtem tamen merum imperium, de delicto cõmiſſo in via publica intra ſuam iuriſdictionẽ, qua de re ſæpè vidi in arduis cauſis diſceptari, vt dicere debeamus eam validam futuram ſi fiat ante manus Superioris impoſitionem, inualidam verò ſi poſt.

† † Ita ſæpiùs *declarauit* noſter Senatus vti apparet ex traditis per noſtratem Michaelem Ferrer in tertia par. obſeruan.c.468.& 469.vbi plura ad id iura allegat, & doctorum auctoritates adducit.

25 Sic † cõſiliandas arbitror Guiller.de Valleſi. quem ſequitur Marquil. in vſat.camini, & ſtratæ, & Ludoui.à Pegue.in prac.crim.c.15.num. 2.contrarias, ac diſſidentes opiniones, quatenus Valleſ.tenet delicti in via publica commiſſi cognitionem, & punitionem ſpectare ad Baronem habentem merum imperium, in cuius diſtrictu commiſſum ſit, Pegue. verò deffendit ex obſeruantia, vt ait, Senatus ſpectare eam cognitionem ad dominum Regem, nos verò conſiliando has opiniones dicimus ad vtrumque pertinere modo quo ſuprà declaratum extitit, viden.Canc.var.par.1. c.2.num.90. & 91.

26 Notanter † diximus in ſuperioribus de Barone habente merum imperium, vt is poſsit cognoſcere de delictis in via publica commiſſis, quia ſi illud non haberet, non poſſet vtiq; de huiuſmodi delictis, etiam aliàs ad ſuam iuriſdictionem ſpectantibus, cognoſcere, ſi ea in itinere publico commiſſa extitiſſent, Marquil. in vſat.in Baiulia pag.317.col.4. circa mediũ, & Thom.Mier.in c.43.cur.Barcinonæ reg. Pet.2. num.58.Faciunt quæ doctores docent in locis ſuprà allegatis, quibus probauimus habentem merum imperium poſſe cognoſcere de delictis

† in via publica commiſsis, ita fuit *declaratum* in famigerata illa ſententia Prioris de Riuidario contra Vicecomitem de Baſſo ad relationem Narciſi Pauli Regas 30. Octob. 1595. Actua. Bartholomeo Balle lata, quatenus iuxta Marquil.& Mier.in locis ſuprà citatis opinionem, à caſibus iuriſdictionis ciuilis excipiũtur furta in itinere publico commiſſa, etiam ſi nõ excedãt valorem ducentorum ſolidorum, de quibus aliàs cognoſceret dominus eius iuriſdictionis, ſi non forent in via publica commiſſa.

His annotatis explicemus iam ſingulas iuriſdictionis in genere ſuprà propoſitas ſpecies, quæque enarrãtur in noſtra glo.& quid ſit merum imperium imprimis doceamus. Antequã tamen id facerem operæ pretium duxi priùs aliqua breuiter de ſignificationibus verbi *imperij* prętari.

27 Imperium † igitur ſignificat primò vniuerſam Cęſaris ditionem, & Principatum l. 1.de conſti.Prin.§.ſed quod Principi, inſt.de iur.nat. gen.& ciuili, quo in ſenſu intelligitur dictum illud Imperatoris relatum in l.cum ratio §. ſi plures de bon.damnat. *malle ſe hominum adiectione, quàm pecuniarum copia imperium ampliare*, id eſt *Principatum ſuum, & ditionem ſuam*, in eodem ſenſu imperij vocabulo vtitur Virgil.ibi

Nocte pluit tota redeunt ſpectacula mane.
Diuiſum imperium cum Ioue Cæſar habet.

Et rurſus alibi.

Imperium Oceano, famam qui terminat aſtris.

28 Secundò ſumitur † imperium pro publicæ, vel priuatæ perſonæ iuſſu, cui parendum eſt, indè patris in filium imperiũ, domini in ſeruũ, & ſic de cæteris, ſic ſumitur in l.quod iuſſit, de re iudi.l.fin.ne quid in loco pub.in hac ſignificatione

catione vtitur hoc verbo Auſon.

Capta manu,ſed miſſa manu,neſciuit herile
Imperium,dominę vult domina eſſe manu.

29 Hanc † ſignificationem licèt approbet Corraſ.loco inferiùs citato,& Cur. Iun. in l. imperiùm num.3.& 4.de iuriſdic.om. iud. eam tamen reprobat Pet.Caleſa.in ea.l.nume. 27.dicens nullibi in iure noſtro reperiri quòd patri competat imperium in filium, vel domino in ſeruum,ſed ſola poteſtas,l.poteſtatis verbo, de verb.ſig. Sed certè licèt leges noſtrę imperium non vocitent poteſtatem patris, quam habet in filium,dominus in ſeruum, nihilominùs apud alios probatiſſimos auctores ita vſurpatū legitur,eſtq. peroptima loquutio, vt pluribus exemplis probat Corraſ.vbi inferiùs.

30 Tertiò tandem, † & vltimò ſumitur imperium pro dignitate,& auctoritate Magiſtratus, & poteſtate, quam habet ratione illius, ſic ſumitur in l.ius pluribus,de iuſti. & iu.l. 2. de in ius vocan.l.3.§.fin.de recep.arb.l. cum prætor de iudi & in l.imperium ff.de iuriſdic.om.iud. atque alijs in locis relatis per Corraſ. qui hæc peroptimè tradit,miſſellan.iur.lib.3. c. 17. nu. 3.Caleſa.in allega.l.imperium numer.27. Tib. Decia.in trac.crim.lib.4.c.2.num.1. In hac ſignificatione ſumitur in tex.noſtro,& in materia iuriſdictionali,vt docent omnes ferè ſcribētes in famigera.illa l.imperium,vbi de his latè agitur,ff.de iuriſdic.om.iudic.

31 Hoc†imperium dupplex eſt,aliud enim dicitur merum,& aliud mixtum, d.l.imperium, de iuriſdic.om.iud.

Merum imperium diffinitur ab Vlpia.in ſæpè allega.l.imperium, vt ſit habere gladij poteſtatem animaduertendi in facinoroſos homines,quod aliquando maior animaduerſio appellatur in l.ſiquid erit,&in l.ſolet ff.de offi. procon.l.in l. illicitas §.qui vniuerſas ff.de offi. præſid.& in l.nemo poteſt gladij,de reg.iur.& dicitur animaduerſio,id eſt punitio,animad-
32 uerſio † enim idē eſt quod punitio l.ne&ſi.de cadauer.punitor.

33 An autem † gladij poteſtas ſumatur hoc loci pro gladio materiali,vel gladio legali,& ciuili punitiuo delictorum,tractat Alcia.Paradox. lib.2.c.7.Caleſa.in ſæpè allega.l. imperium nu. 1.& latè diſputat Corraſ. miſſella.lib. 3. cap.17. numer. 12. Hieronymus Ceuallos in ſpecul. com. opin. con. com. quęſtione 639. per tot.

34 Mixtum † verò imperium eſt, iuxta eiuſdem Vlpia. ſententiam, cui iuriſdictio ineſt, quod quomodo intelligatur,an ſcilicet de iuriſdictione in genere ſumpta, vt ea inſit mixto imperio, quemadmodum genus ineſt ſpeciei,vel potiùs intelligatur de iuriſdictione in ſpecie ſumpta,quæ in ciuilium cauſarum diſceptione conſiſtit,vt ſcilicet ea,vel illius qualitas dicatur ineſſe mixto imperio, diſputant ſcribentes in d.l.imperium,& ſignanter Caleſa.à num.16.vbi etiam docet quibus modis imperio ineſſe poſſit iuriſdictio, Nicol.Bello.ſuppura.iur.lib.3.c.6.per tot.

Verùm quia per hæc non probè declaratur natura meri,& mixti imperij cum in l.imperium,vndè ſupradicta deſumpta fuere,non traduntur eorum diffinitiones,ſed exempla,vt ibi re-
* net Bar.& communis contra Ang.ibidem, & alios,quos reffert Dida.var.reſol.lib. 3.c. 20.n. 1.& Fachi.plenè controuer.iur.lib.9.c.94.& docet Pet.Caleſa.in ea.l.num.1.quęrendę nobis erunt, & inueſtigandæ propriæ cuiuſque imperij diffinitiones,quibus ea notiora fiant.

35 Diffinitur † igitur merum imperium vt ſit iuriſdictio,quæ iudicis officio nobili expeditur publicam reſpiciens vtilitatem,l.placet ibi, *ex officio ſuo* C. de pedan. iudi. iuncta l. ea quæ ad municip.& de incol.l.1.in prin.de offi. eius,
* cui manda.eſt iuriſdic.ſequitur Bar.& cōmunis in d.l.imperium,explicat plenè Caleſa. contraria adducens,& ea diluens,quæ hāc diffinitionem impugnare poſſent,in d. l. imperium nu. 101.Circa veritatē huius diffinitionis duas cōmunes opiniones contrarias reffert Alcia. in allega.c.quod ſedem de offi.ordin. numer. 52. & 58.

36 Mixtum † autem imperium diffinitur,vt ſit iuriſdictio, quæ officio iudicis nobili expeditur priuatam reſpiciens vtilitatem principali-
* ter,ita Bar.& communis in allega.l.imperium de iuris.om. iud.qui benè id declarat,adde Caleſa.in ea.l.num.197. viden.Fachin.controuer. iur.lib.9.c.95.

37 Ex quibus † duabus diffinitionibus hoc vnum videmus reſultare inter merum,& mixtum imperium,quòd hoc tantùm inter ea reperitur diſcrimen,vt illud publicam,hoc verò priuatam reſpiciat vtilitatem,quod benè declarat Caleſa.loco allega. num.98.poſt Cur. Iun.in ea.l.imperium nu.102.

Verùm quia nec ex his, nec ex alijs, quæ in propoſito adducunt doctores, plenè,meo iuditio,nec vti oporteret,clarè,& manifeſtè datur intelligi quid merum imperium ſit, quidque mixtum vt vno ictu oculi,dato caſu,poſſit quis facilè dijndicare num ille ad merum, vel etiā ad mixtum imperium ſpectet, operæ prætium duxi inpræſentiarum vlteriùs circa huius rei explicationem, & enodationem inſudare, & doctorū cogitationes,quę circa hæc facta fue-
38 runt,omnibus patefacere.Ac imprimis† Vacō. à Vacu. declarationum iur. lib. 6. declara. 78. nume. 7.ita merum imperium definiendum cenſet,

Digitized by Google

cenſet,vt ſit iuriſdictio legalis, per quam iudex operatur in iuſto legali puniendo facinoroſos delinquentes homines ne delictaremaneant impugnita. Mixtum autem imperium vt ſit iuriſdictio legalis,per quam iudex operatur in iuſto reali ſiue actione imperando, iubendo, vetando ve ne vna pars ſit in dampno, altera in lucro,& ne quis dampnum iniuſtè patiatur. Harum diffinitionum ſingula verba pluribus conatur explicare earum auctor, verùm an ex eiſdem ipſis diffinitionibus, & explicationib⁹,difficilius,& obſcurius,an clari⁹,& manifeſtius fiat, ac remaneat id, quod exquirim⁹, alterius eſto iudicium.

Ferdin. Vaſqui controuer. vſuſrequen. lib. 1.c.1.num.2.merum imperium eſſe dicit ſummam poteſtatem vitæ, & necis, quod probat ex l.1.de cõſti.prin.§.ſed & quod Principi,inſt. de iur.nat.gen.& ciuil. ac allega. l. imperium, de iuriſdic.om.iudic.

Oldral.conſ.10. venditum eſt caſtrum nu. 2.quem reffert Tib.Decia.in trac.crim.tom.1. lib.4.c.2.num.4.aliter merum imperium diffinit,vt ſit poteſtas, ſeu iuriſdictio ſeuerioris vltionis exercendæ in perſonam pro vtilitate publica introducta. Mixtum verò imperium vt ſit iuriſdictio explicandi quæſtiones ciuiles; quæ ſui excellentia maioribus iudicibus deputantur:harum diffinitionum ſingula verba explicat vbi ſuprà Oldra.per te ipſum viden..

Idem ipſe Decia.vbi ſuprà aliter merum imperium definit,ſeu deſcribit, vt ſit quod propriè ad crimina publica pertinet,& in animaduerſione conſiſtit, non in dictione iuris vt à mixto ſeparetur,cui iuriſdictio ineſt.

Mier.noſter in 3.Cur.Barcinonæ Iacob.1.c. 9.d mero imperio,n.9.in fin.col.4.fol.88.merũ imperium dicit eſſe legitimam poteſtatem de publico introductam cum neceſsitate iuris dicendi,& æquitatis ſtatuendæ in cauſis maximis, & medijs plenam cauſæ cognitionem requirentem, in infimis cohærentibus ſummariam.

39 Dicitur † autem merum imperium non, vt aliqui exiſtimarunt, quaſi liberum, & abſolutum, nullique neceſsitati ſubiectum fuerit in Principem tranſlatum in l.1. de conſti. Prin. in quo verſatur abſoluta poteſtas,quam in Principe conſtituit Bal. in l. ſi aquam nu. 40. C. de ſerui.& aqua;tum quia merum imperium, de quo loquimur,non eſt illud ſolum, quod fuit tranſlatum in principem,ſed illud etiam,quod exercetur à Magiſtratibus iuxta l. imperium, & inſcriptionem rub.ſub qua ponitur,de iuriſdic. om. iud. quodque Magiſtratibus communicatum eſt l. 1. de offi. proconſul.l. 4. de
40 offi.præſid.tum etiam † quia iuxta eorum,qui rectiùs ſentierunt,ſententiam,in Principe nulla reperitur abſoluta poteſtas,imò quando cũq. ea vti vellet,tyrannis potiùs,quàm poteſtas foret dicẽda,qua de re pulchrè poſt Fortun. Garcia in l.gallus, §. & quid ſi tantum de lib. & poſthum. Arius Pinel.in reperi. rub. C. de reſcin.vendi.parte 1.c.2.à num.24.Dida.lib.3. var. c.6.num.6 Vaſq.contro uer.illuſt.c. 26. nume. 22.pulchriùs Anthonius Theſau. deciſ. 91. per
41 tot.vbi † quam alij plenitudinem vocant poteſtatis,ipſe plenitudinem appellat tempeſtatem, quia reuerà nihil aliud poſſumus niſi quod iuſtè, & licitè poſſumus l. nepos Proculo, de verb ſig.Moli.de primoge. Hiſpan. lib. 2. c. 7. num.31.32.& 33.videndus circa huius rationis reprobationem Calefa.in ſæpè allega. l. imperium nu.97.& 98.

42 Verius † igitur eſt ideò dici merum imperium quòd ſit purum,diſtinctum,& ſeparatum à iuriſdictione,& ab omni mixtura abſtractũ,
43 non ſecus † atque ſolemus ius illud gentium merum appellare,quod eſt ſeparatum à ciuilibus præceptis l. bona fides ff.depoſiti, meram pœnam,quæ rei perſecutionem non continet, l.1.in fin.ff.ſi quis ius dicen.non obtemp. l.1.ff. de eo per quem factum erit, & merum factum, quod dationem mixtam non habet l. qui res §.mihi Romæ ff. de ſolu. pulchrè hæc docet Tib.Decia.in allega.tracta.crimin. tom. 1.lib.4.c.2.num.4.addit Calefa.num. 100.poſt hæc exempla & aliud de mera conditione, de qua in l.cum ſeruus verſ.ſed nos,de condi. & demonſt.& denique aliud de mero iudicis officio,de quo in § prætoriæ inſti. de diuiſio. ſtipula.vbi glo.*mero*,id eſt *puro* interpretatur, addit & Vaco.à Vacũ. declara.iur.lib.6. de clara.78.num.7.merum hoc loco idem eſſe quod ſolum, vndè dicit merulam auem fuiſſe appellatam,& merum appellari vinum,cui aqua nõ eſt admixta, addit item de mero iure,de mera donatione, & denique de mero iure copenſationis exempla Claud.Canciũ. in trac. de offi. iud.lib. 1.c.7.de imper. mer.& mix.nũ. 5. quia non alterius ſpeciei coniunctione miſcentur, ſupradicta denique& alia de mero exẽpla reffert Couar.Miſcella.iu.lib.3.c.17.num. 4. idẽ tenet Parlador.rer.quotidia.lib.2. c.1. num. 4. inducens in id quædam Martial. carmina, quibus merum quid ſit,dicit optimè declarari.

44 Scio † Bar.in l.imperium num.6.alijs pluribus reſpectibus docuiſſe quòd potuit merũ appellari imperium, verùm ſupradicti omnes doctores,pluresque, quos ipſi allegant, hanc ſolam veram interpretationem amplectuntur, in eaque concordant,reprobatis reliquis, cõmunemque dicunt, id quod ſignanter viden. eſt Calefa.nũ.100.

Dubium tamen eſt non modicum quomodo merum imperium ideò merum dici poſſit quaſi

quod dictum eſt,pag.316.col.4. Thom. Mier. in cur.Bar.Reg.Iaco.2.c.9. per tot.col. 4. pag.87. & denique ad Iacob.Cancer.var.reſolu. c.2.de iuriſdic.om.iud.à num.43.par.2.vnà cum pluri
† † bus regijs *ſententiys* id explicantibus, quas ipſi retulerūt, in Senatu diuerſis temporibus ꝓlatis.

50 Quod autē †exiſtimauim⁹ nō debere præter mitti abſq.particulari diſcuſſione eſt primò nū quid cōdēpnatio ad ſeruiēdū in regijs tirremi
51 b⁹ ad tēpus(quæ †an pœna noua ſit veterib⁹ Iuriſconſultis incognita, nec ne, diſputat Annæ. Rober.rer. iudica. lib.4.c.16.)ſit meri,vel mixti imperij,in qua diſceptatione ſūt plures,qui exiſtimēt,& faciliter reſoluāt eſſe meri imperij,ac ad illud, nō ad mixtū, ſpectare pœnā illā, atq. ita dicit Can.vbi ſuprà n.45.ſe ſemper cēſuiſſe,
52 & cēſere,ea motus rōne† quòd cōdēpnatus ad regias tirremes,licèt ad tēpus, ſit interim mor-
53 tuus ciuiliter,l.2.ff. de pub.iudi.eā autē † pœnā nō ſpectat ad iudicē inferiorē dare l.illicitas §. qui vniuerſas ff. de offi. præſid. faciunt(inquit Can.)nota. per Bellug.in ſpecul.Prin. rub.24. ver. *& primò videamus*,nu.3.Hac Cancer.

54 Proqua † opinione facit vlteriùs quòd dāpnatio in metallum meri ſit imperij, l. illici-
* tas §.qui vniuerſas,& ibi ſcribunt omnes ff. de offi. pręſid. l. capitalium quoque ff. de pœ. n.
55 cum ſimil.pœna autem † ſeruiendi in regijs tirremibus remigando,ſiue perpetua ſit,ſiue temporalis,ſucceſſit pœnæ dampnationis in metallum,prouti ex pluribus probant Iul. Clar.in prax.§.fin.q.67.num. 7.& Pau. Granu. theorem.3.nume. 10.per tot.& ſignanter in verſi. *nec Ioānes de Immola*,dicens nec Ioannē de Immola per Capic.in deciſ.153.allegatū,nec alios omnes, qui remigationem prædictam ipſi dampnationi in metallum compararunt, ad perpetuitatem condempnationis animum fixiſſe, quinimò potiùs ex eo eos aſſerit fuiſſe motos,quoniā ij in metallū dāpnati cathenis, & vinculis prēmebātur,iuxta tex.in haut dampnum,ibi,*inter eos autem,qui in metallum*, iuncta glo.verbo,*grauioribus*,ff.de pœn.prout & iſti ad tirremes miſſi.Item quia illi perſonaliter ſeruiebant,vt in eadem glo.ſic etiam iſti remigando, &(quod peius eſt)cum compedibus,& cathenis,vt paulò antè dicebat iſdem Granu. quam opinionem videtur approbare Farina.de delic. & pœn.q. 19. nume.14.primæ partis tom. 1. ergo videtur indubitanter pœna tirremum, ſiue ad imperpetuum,ſiue etiam ad tempus,ad merum imperium tantùm ſpectare,& pertinere.

56 Hanc † opinionem viſus eſt *amplexus* noſter Senatus dum ſuperioribus annis per proceſſum regaliæ procedendum cenſuit ad capturam perſonarum trium magni nominis pręſentis ciuitatis aduocatorum,magni (inquam) nominis,quia eum dignitatis gradum meruit poſtea obtinere vn⁹ ex eis Saluator Fontanet, vt poſt completum decennium,quo regius Senator fuit in noſtro Senatu ad Aduocatū fiſcalē ſupremi Regni Aragonum conſilij,& ad Regētem deindè, meritis exuberantibus,fuerit laudabiliter euectus, alter ex ipſis Saluator Pinon potuit morte præuentus eò peruenire, quod eius ſumma doctrina, & eruditio merebantur, vt omnes probè nouimus,qui eū cognouimus,tertius tandem Franciſcus Gamis iam iam incipit recipere mercedem laborum, poſtquam enim egit aliquandiu Aſſeſſorem gerentis vices generalis gubernatoris in hoc principatu, quod eſt in eodem perhonorificū munus,& gradus ſolet eſſe,per quem ad ſummum dignitatis culmen huius principatus,Senatoris ſcilicet ſacri Senatus,ſolet fieri aſcenſus, iā nūc iudex Regiæ curię factus expectat quod omnes deſiderant,qui eo munere funguntur, aſcenſum ſcilicet ad ſuperiorem locum Senatoris vnius,aut alterius,ſiue ciuilis,ſiue criminalis aulę:proceſſit(inquam)noſter Senatus criminaliter contra tres iſtos doctores, ex eo quòd aſſeſſores cum eſſent officialium Baroniæ de Sanboy, quæ eſt nobilis Ioānis à Cardona,qui inibi mixtum tantùm habet imperium, quendam reum condempnauerant ad remigationē temporalem in regijs tirremibus faciendam.

Et hæc opinio adeò indubitabilis viſa tunc fuit regijs Senatorib⁹,qui in Senatu erāt,vt acriter ſe habere eos voluiſſe mihi relatū fuerit cū quodā ex iunioribus nuper eū in locū ꝓuiſo, cæterū alijs nō inferiore,ex quo cōtrariā cōtēderat ꝓ virib⁹ ſuſtinere opinionē, & pro dictis trib⁹ doctoribus reſpōdere,cōſtāter aſſerēs imò ad merum imperium pœnam remigationis etiam temporalem ſpectare,& pertinere.

Eſt igitur contraria ſuperiori opinio quòd huiuſmodi pœna ſit mixti imperij, poſſintque propterea qui illud habent eam imponere, pro qua facit ratio,quæ eſt ſuperioribus de di-
57 recto contraria,quòd ſcilicet † pœna temporaria remigationis in regijs tirremibus non ſucceſſerit dampnationi in metallum, ſed ſolùm
58 perpetua,& propterea † taliter dampnatus nō efficiatur ſeruus pœnæ, quam latè probat Bar. in l.2.nume.10.ff.de pub.iudi.quod vt faciliùs
59 percipias,præſupponendum eſt † omnes pœnas capitales eſſe meri imperij, l. edicto §. rei autem capitalis ff.de bon.poſſeſſ.& l. capitaliū cum ſimil.ff.de pœn. & ibi dd. Caleſa.in l. imperium, nu. 167.& conſequenter quòd quando quæritur an aliqua pœna ſit capitalis, vel non,idem eſt ac ſi quæreretur num nam meri ſit,vel mixti imperij.Hoc pręſuppoſito quærit Bar.vbi ſuprà,an pœna dampnationis in opus
60 publicum ſit capitalis nec ne,& reſpondet† diſtinguendo inter perpetuam, & temporalem,

vt prima ſit capitalis,poſterior verò non , prima æquiparatur dampnationi in metallum,poſterior verò non,& denique per primam efficiatur quis ſeruus pœnæ, per ſecundam verò non,probat l.quidam ſunt & l. capitalium in fin.principij ff.de pęn. vbi ſingulares ſunt ad hoc propoſitum gloſæ,quæ iuxta hanc diſtinctionem eas intelligunt , idem antea dixerat, & iuxta hanc diſtinctionem reſoluerat idem
61 Bar.in num.præcedenti de pæna carceris,vt ſi† perpetua ſit,capitalis dicatur,& dampnationi in metallum æquiparatur, ſi verò temporalis non, viden.Pegue. qui huic diſtinctioni videtur aſſentire deciſ.crim.16.num.3.& in practi. crim.c.12.§.9.num. 3.Thom.Cerdan in viſita. carcer.c.4.nume.10.Et quòd condempnatio ad tirremes perpetua ſit quæ ſucceſſit dampnationi in metallum,ſenſit Mar. Antho. Peregri. in tracta.de iure fiſ.lib. 3. tit. 4. de dampna. in metal.aut ſimilem pænam,nume.7. Et hæc videtur proculdubio verior opinio,omninoq.tenenda.

Sed quid erit dicendum ad illos doctores, qui non admiſſa hac diſtinctione reſoluunt hanc remigationis pęnam, ſiue perpetua ſit,ſiue temporalis,ſucceſſiſſe in locum dampnationis in metallum?certè quòd eorum opinio nō videtur iure probari poſſe,nec doctores, quos ipſi allegant,id dicunt,vt ex eorum inſpectione colligere licet.

62 Quinimò†Pet.Bimus in cōſ.44.n.21.p.1. cōſtanter aſſerit nec perpetuā, nec tēporalem remigationis pænam æquiperari poſſe dampnationi in metallum,quia per illam non efficitur quis pænæ ſeruus, nec amittit libertatem,nec etiam mortuus dici poteſt, cum ſpes ſit, dum viuit, à tanta miſeria exeundi ex varijs cauſis, quæ contingere poſſunt,& ad Iul.Clar.& reliquos doctores ſuprà allega. ad probandum illam pęnam remigationis huic dampnationi in metallum ſucceſſiſſe,& ei æquiparari , reſpondet nihil tale dixiſſe doctores prædictos , ſed imò loco illius,& deportationis imponi poſſe dampnationem ad tirremes, vel exilium , ſed quòd earum naturam ſumat,aut imitetur,hoc non dicunt, quia aduerſarentur expreſsis iuris terminis , imò apparet contrarium ſentire Clar.dum vult loco dampnationis in metallū poſſe conſtitui vel dampnationem ad remos
63 ſuſtinendos, vel exilium , quod † tamen conſtat apud omnes non poſſe æquiparari dampnationi in metallum,quæ faciebat olim dampnatum ſeruum pænæ, quod in exilio minime contingere poterat.Hęc Bim.Idem videtur tenere Fran.Rip.in l.ex facto §. ſi quis rogatus ij.nu.1.ff.ad S.C.Trabel.

64 Et quid †ad concluſionem Senatus,de qua meminimus?certè quòd magis poſtea viſus ſit hanc amplecti opinionem, quàm præcedentē, ex quo poſt tranſactos aliquos dies , & datis deffenſionibus,lectoque proceſſu , ac meritis cauſę plenè diſcuſſis *decreuit* doctores,de quib⁹ ſuprà,qui capti fuerāt ex eo quòd pro Barone habente tātùm mixtum imperium , condempnauerant ad tirremes ad tempus, relaxandos fore ſub ſacramento , &. homagio; quam quidem relaxationem in Cathalonia habere vim abſolutionis,nemo eſt qui ignoret.

Prodijt,multò poſt hæc ſcripta , in lucē Ortentij Caualcani de brachio regio opus, qui parte 6.fragmen.76.aliam facit huius , quam tractamus,condempnationis tirremium diſtinctionem,per quam videtur velle determinare noſtram,quam propoſuimus , dubitationem: Aliquando enim (inquit) fit condempnatio ſimpliciter ad tirremes,aliquando verò ad remigandum in tirremibus, ſi primo modo fiat condempnatio,tali caſu poterit(inquit)condempnatus remigare per ſubſtitutum , ſtando tamen cum cathena in tirremi,prout ipſe vidit *conceſſum* pluriès in Senatu Mediolani quibuſdam perſonis egregijs,ſi verò ſecundo modo, tunc condempnatus non poterit ſeruire per ſubſtitutum, ſed imò ipſe tenetur proprijs manibus remigare,& de his vltimo modo condempnatis aſſerit(quod ad noſtrum propoſitum attinet)loqui tex.in l.aut dampnum,in §. inter eos,de pęn.quod eſt dicere eos ſolos ſucceſſiſſe in locum dampnatorum in metallum, de quibus ille §. loquitur.

65 Huius forſan † diſtinctionis occaſione prætenderunt aduocati cuiuſdam botiguerij ſatis diuitis præſentis ciuitatis ad relationem egregij Senatoris, & iudicis regiæ curię Michaelis Sala in prima inſtātia, &poſtea in ſecūda in aula admodum Reuerendi Cancellarij in gradu ſupplicationis de anno 1608. non poſſe dictū botiguerium condempnari ad pænam remigandi in tirremibus , quamuis foret conuictus de auer ptes ala lliſta,cum conſtit.68.curiarum anni 1599.quæ de hoc loquitur, ponat tātùm pænam tirremium ad quinque annos,nihil dicens de remigatione , addentes quòd ex quo plures diuerſiſſimè poſſunt in tirremibus conſiderari pænæ,mitior proculdubio erat ſumenda,*repulſam tamen paſſi ſunt* ,& cliens condempnatus ad remigendum,forſan ex doctrina eiuſdem Caualca.vbi ſuprà in fine fragmenti,quòd hodie ex conſuetudine, quæ eſt optima legum interpręs,idem ſit condempnare ad tirremes, atque ad remigandum, & ita interpræratum ſit, l. ſi de interpretatione , ff. de leg.Actua.erat Michael Orpi. Audio tamen quòd nonnulla hic inquiſitus habuerit in cauſa ſupplicationis pro ſua opinione *vota,*

& for-

Digitized by Google

& *forſan* æqualia cum fiſco, qui de condemnatione ad tirremes remigando fore intelligẽdam conſtitutionẽ exiſtimabat, illi autem, qui contrarium dicebant, habebant vltra ſuprà tradita, quo ſuam deffenderent opinionem, quia ſcilicet in alijs conſtit. & edictis publicis imponitur pœna tirremium militando, quæ mitior eſt, & ideò amplectenda. Præterea ſi de pœna remigationis foret intelligenda conſtitutio, non eſſet generalis, quia non comprehenderet milites, & æquites, qui eius non ſunt capaces. Ex aduerſo autem pro Senatus noſtri egregij ſententia facit notoria, & euidens conſuetudo à Caualca. allegata, quòd, ſi non dicatur militando, cenſeatur ſemper intellectum, de pœna tirremium remigando, maximè vbi nũc eſt ferè omnino antiquata pœna tirremiũ militando. Sed hæc omitamus quia non multùm faciunt ad propoſitum, quod proſequimur, ſi tamen vis plura de hoc ſcire, nobilem Ludo. à Pegue. olim egregium noſtri Senatus Decanum, qui interfuerat declarationi caſus ſupradicti, & de eodem multa, poſt hæc parata, ſcripſit in ſecunda, & nouiſſima parte deciſionum deciſio. 56. per tot.

66 Idẽ † dicendũ cenſeo de pœna exilij vt ea, ſi
perpetua ſit, meri imperij dicatur eſſe, ſi verò
tẽporalis, mixti, ꝓbat l. 2. ff. d pub. iudi. vbi inter
capitalia iudicia, id eſt inter crimina meri imperij, enumeratur tantùm cum morte exilium
67 illud, quod † in locũ interdictionis aquæ, & ignis ſucceſſit, per quodque eximitur caput de ciuitate, illud autem exilium, quod in locum pœnæ interdictionis aquæ, & ignis ſucceſſit, deportatio eſt l. 3. ff. ad l. Iul. pecula. glo. in l. edicto §. rei autem capitalis, verbo *interdictio* quæ concordantes citat, ff. de bon. poſſeſ. Iul. Clar. in prax. quæſtione 67. num. 6. & Per. Caleſa. in ſępè allega. l. imperium de iuriſdic. om. iud. num. 167. Vincen. de Franch. deciſ. 116. num. 6. Raud. de analog. li. 1. c. 15. num. 227. in cuius deportationis locum ſucceſſit tantùm exilium perpetuum, l. ſed et ſi quis, quę ita eſt intelligẽda, ff. ſi quis cautio. Guid. Pap. deciſ. 422. & 423. Aym. Graue. in conſ. 220. numer. 13. & conſ. 224. poſt num. 1. plures ad id allegat Clar. in allega. q. 67. num. 8. verſ. deportatio etiam, & Caleſa. vbi ſuprà, Farina. de delic. & pœn. q. 19. num. 15. primæ partis tom. 1. ergo, à primo ad vltimum diſcurrendo, apparet exilium tantùm perpetuum ad merum imperium pertinere: nam cętera (inquit Pau. in allega. l. 2. de pub. iud.) id eſt quæ in locum pœnæ interdictionis aquæ, & ignis non ſucceſſerunt, ideſt quę perpetua non ſunt, non exilia, ſed relegationes propriè dicuntur: tunc enim ciuitas retinetur; quod idem de retinenda ciuitate per exulem ad tẽpus, pro notabili differentia inter eum, & exulem ad in perpetuum, not. Alex. Rauden. in tracta. de analog. lib. 1. c. 15. nu. 233.

Contrariam opinionẽ amplectitur Bellug. in ſpecul. Princ. allega. rub. 24. verſ. & primò, ante num. 4. in terminis fori Regni Valentiæ, qui in diſtinctè, vt aſſerit, exilium reſeruat ſupręmæ poteſtati non diſtinguens inter exilium tẽporale, & perpetuum, & quia exul etiam temporaneus videtur mortuus ciuiliter, & caput eximi de ciuitate iuxta l. 2. de pub. iudi. quamuis aliqua retineat, de quibus in l. relegatorum ff. de interdic. & relega. Hæc Bellug. Quibus tamen nõ obſtantibus non exiſtimo recedendũ à priori opinione, quæ vlteriùs ex ſequentibus clara fiet.

Circa hęc hallucinatus videtur don Garcias Maſtril. deciſ. Sicilię 38. num. 10. vbi abſq. diſtinctione perpetui, & temporalis exilij ſimpliciter reſoluit illud eſſe meri imperij, & illud inter pœnas capitales connumerari, maximè quòd non aduertit doctores, quos allegat, de perpetuo loqui, non de temporali.

68 Ex qua † reſolutione emanat reſponſio ad il-
lam dubitationem (quam ſcio fuiſſe in Senatu non modicam) nunquid exceptuata in aliqua Regia ſententia in fauorem habentis mixtum imperium prolata, pœna exilij, poſt adiudicatum eidem mixtum ipſum imperium, cenſeatur exceptuata tam temporalis exilij pœna, quã perpetua: eſt enim ſecura reſponſio quòd ſolũ cenſeatur ſententia loqui de perpetuo exilio, non de temporali, cum enim hoc vltimum ad mixtum imperium, vt ſuprà diximus, pertineat, non poteſt dici quòd in eãdem ſententia, in qua illud adiudicatur, exceptuetur iſte caſus, qui ad eum expectet, erit ergò tali caſu intelligẽda ſentẽtia de exilio perpetuo, ſecundũ quod ad merum imperium ſpectat.

69 Pro qua † opinione facit vlteriùs quòd ver-
bum, *exilium*, propriè, & in propria ſui ſignificatione ſignificat deportationem, & ſic exilium perpetuum, allega. l. 2. de pub. iud. quod pluribus probant Vincen. de Franch. & Alex. Raud. locis ſuperiùs citatis, & vbi inferiùs allegabitur iſdem Rauden. & noſter Cali. in margari. fiſ. dub. 7. rub. de pœn. exilij num. 2. Meno. de arbit. iud. lib. 1. quæſtio. 80. à numer. 13.

70 Verba autẽ † intelligenda de iure eſſe in pro-
pria, nõ in impropria ſignificatione, docet nos Iureconſultus in l. qui liberis, §. hęc verba, de vulg. & pupil. ſubſti. vulga. l. non aliter de lega. 3. Menoch. præſump. 178. numer. 3. & 5. lib. 4.

Id idẽ per analogię regulas ꝓbat Alex. Raud. in allega. tracta. de analog. lib. 1. c. 15. nu. 235. ex
71 quo † verba ſint intelligẽda per prius, nõ per
poſterius, Rol. à Val. in conſ. 34. num. 33. vol. 2. exilium autem priùs ſignificat exiliũ perpetuũ,

per poſterius autem temporale d.l. vide pub. iudi.cui adde Vincen.de Fran.& Meno.in locis ſuprà cita. apud quos eſt peroptima huiuſce rei diſputatio, ibi videbis diſſolutas rationes, quæ pro contraria videntur facere opinione.

Hic caſus ſucceſſit diſputandus in Senatu de anno 1605. cum enim Locumtenens Vicarij Campirotundi in villa Oloti, qui ibi exercet merũ imperiũ pro domino Rege, haberet in vinculis quendam latrunculatorem, quem eius aſſeſſor, ſiue iudex cõdempnauerat ad fuſtigandum, & exulandum ad quinquennium, Abbas Riuipulli qui habet in eadẽ villa mixtũ imperium, & ciuilem plenam iuriſdictionem, prætendit caſum ad ſe pertinere, qui eſſet ea pœna dignus, quã aſſerebat ſe poſſe imponere: pro hac contentione dirimẽda compromiſſerunt ambo in egregium Senatorem conſilij criminalis, ac in eodem aduocatum fiſcalem agentem Iacobum Pineda, qui auditis partibus, & eorum aduocatis, factoque verbo in regio conſilio (licèt id non dixerit in ſua reſolutione, ſcimus tamen qui ea in re interuenimus ita factum extitiſſe, ex quo voluit dictus aduocatus fiſcalis quòd ambæ partes informarent aulam conſilij criminalis) *declarauit* caſum prædictum ad dominum mixti imperij pertinere, ac ſpectare, ex quo pœnæ illæ mixti erant, imperij.

† Benè verum eſt quòd in caſu prędicto mihi magnam dubitationem faciebat cõmunis obſeruantia regię ſententiæ in fauorem dicti Abbatis Riuipulli prolatę quoad caput exilij pro parte dicti Locũtenentis allegata: dicebatur enim numquam dictum Abbatem, vel eius prædeceſſores conſueuiſſe condempnare ad aliquam exilij, etiam temporalis, pœnam, ſed ſemper dictum Locumtenentem, vel Vicariũ Campirotundi, pœnes quos eſt merum imperium, vndè videbatur non poſſe huiuſmodi exilij pœnam imponere, nec de caſibus, pro quibus ea imponenda veniret, cognoſcere: eſt
72 enim † de iure certum verbum dubium ex cõſuetudine, & obſeruantia poſtea ſequuta recipere interpretationem, l. nummis ff. de lega. 3. l. ſemper in ſtipulationibus, de reg. iur. Bar. in conſ. 59. incip. communis Spoleti, Vincen. de Fran. deciſ. 116. nu. 2. & ego ipſe ſuprà pluribus tradidi clau. 1. à nu. 32.

73 Sed † quid erit de tortura dicendum nunquid ea meri erit imperij, vel mixti? Breuiter reſpondent doctores quòd ſit meri imperij, ob idq. non poſſit ea exerceri ab eo, qui illud nõ habet, Hypol. de Marſil. in l. penul. nu. 9. ff. de quæſtio. Fran. Brun. in tracta. de indi. & tortu. 2. p. q. 7. nu. 3. in 10. vol. trac. Andre. Gayl. de pace pub. lib. 1. c. 2. nu. 16. Proſp. Farina. de indi. & tortu. q. 38. 41. & 9. to. 1. primæ partis, Iaco. Canc. var. reſol. p. 4. c. 2. de iuriſdic. om. iud. n. 50. & ſi exerceant, puniri debet talis Magiſtratus merum imperium non habens, & non ſolùm tenetur parti actione iniuriarum, ſed etiam poteſt puniri tanquã exercens priuatum carcerẽ, Brun. & Farina. vbi ſuperius.

Hãc opinionẽ probãt primò ex tex. in l. deffenſores 1. C. de deffenſ. ciuita. quatenus ipſis, quibus nõ cõpetit merũ imperiũ iuxta ea, quæ tradit Azo in ſum. C. eo. tit. & Corra. miſſel. iur. li. 3. c. 6. à n. 9. prohibetur etiã torturã exercere.

74 Secundò eãdem † opiniõnẽ ex eo probant quòd abſciſio membri, putà manus, vel pedis, meri ſit imperij, non mixti, glo. & dd. in l. imperium, de iuriſdic. om. iud. & ibidem Caleſa. nu. 62. circa fin. Ludo. à Pegue. de ciſ. crim. 16. num. 3. & 4. poſt Bar. in d. l. imperium, nume. 8.
75 æquiparatur enim † morti §. ad hęc in authen. de colla. & ibi Bar. Feder. Scot. reſp. 4. n. 41. to. 1. lib. 6. de qua pœna ſi vis multa ſcire, adeas noſtrum Calici. in marga. fiſci, rub. de pœn. ani puta. pedis, manus &c. pag. 90. Iul. Clar. in prax. q. 69. & latiſſimè tranſitum Proſper. Farina. de delic. & pœn. q. 19. nu. 23. to. 1. primæ partis, tor-
76 tura † autem grauior pœna eſt quàm ſit abſciſio vtriuſq. manus §. fin. in authen. vt nulli iudi-
77 cum, patiq. † torturam (vt ex Boſ. in tit. de tortura n. 12. reffert noſter Pegue. allega. deciſ. 16. nu. 5.) ſupremas eſt anguſtias ſuſtinere, indè igitur conſequitur multò magis eam dici debere de mero imperio.

* His moti doctores fundamentis communiter, & faciliter hãc opinionẽ ſtabilierunt, verũ ea apud me tantam habet difficultatem, vt cogar in præſentiarum quę ego aliquando in cõtrarium conſiderabam in quodam occurrenti caſu omnib⁹ patefacere, vt indè ſaltẽ fiat quòd perſpicatioris, & acutioris ingenij viris detur occaſio hæc acutiori, & perſpicatiori conſideratione meditandi, maturioriq. conſilio reſoluendi, non ſic incõſideratè, ſicut plures ex ijs, qui hucuſque ſcripſerunt.

Conſiderabam (inquam) pro diſſolutione argumentorum pro communi opinione adductorum (quo nullum aliud arbitror melius eſſe medium pro contrarijs opinionibus oppug-
78 nandis) in omnibus † cauſis, & criminibus, in quibus contrarium de iure prohibitum non reperitur, torturam, extantibus indicijs, inferri poſſe, Brun. in trac. de indi. & tortu. 2. p. q. 3. n. 1. Paul. Ghrilan. de quæſtio. & tortu. q. 5. nu. 1. & Farina. de indi. & tortu. q. 42. in prin. primæ partis to. 2. quod probant l. milites C. de quæſtio. & l. ex libero ff. eod. tit. nullibi autem reperitur prohibitum quòd pro caſibus, & delictis ſpectantibus ad mixtum imperiũ tortura ſit prohibita inferri, ergo &c.

Dices

79 Dices † ſatis id videri prohibitum poſtquã
non permittitur in læuibus criminibus , ſed in
grauibus tantùm,& atrocibus ex l. edictum ff.
de quæſtio.quę id clarè probat his verbis,*Quæ*
ſtiones neq; ſemper in omni cauſa, & perſona deſi-
derari debere arbitror,ſed cum capitalia,& atrocio-
ra maleficia non aliter explorari, & inueſtigari poſ-
* *ſunt,quàm per ſeruorum quæſtiones*, vbi ita com-
muniter tenent doctores atteſtante Antho.
Gom.tom.3.var.c.13.num.2.qui plures ad id al
legat cum Farina.in allega.trac.de indi.& tor-
tu.q 42.num.6.tom.2.primę partis,quos con-
ſultò tacitus pretereo ne actum agere videar,
† quod eſſe *de mente* noſtri Senatus, Ludoui. à
Pegue.docet deciſ.crim.16.circa fin.facit pro
eadem opinione tex.in l.lęuia ff.de accuſa.vbi
in lęuibus delictis procedendum eſſe ſine pro-
ceſſu,vel ſolẽpnitate iuditiali ſtatuitur, quod
non videtur futurum ſi concedamus pro eis
poſſe infligi torturam,quę proceſſum requirit,
& magnam iudicialem ſolempnitatem vt-
potè res grauis,& maximi præiuditij.

Eſt que ratio quia indè ſequerentur plura
abſurda ſi pro delctis lęuibus quis torquere-
tur,quæ conſiderarunt doctores in propoſito
primò quòd ex modo probandi grauiùs quis
puniretur,quàm ex modo condempnandi , &
80 ſic † pœna non foret delicto commenſurata
contra aucten. omnes peregrini , & ibi Bal. in
fin.C.commu.de ſucceſ. cum alijs relatis per
81 Fran.Becium conſ.67.nu. 27.Secundò quòd †
id permitteretur indirectè, & alia via, quod di
rectè eſt prohibitum,contra l.auia §. Titia de
condi.& demonſt.& in §. eſt tamen caſus , &
82 ibi glo.inſti.de hæred. inſtitu. Tertio deniq. †
quia ordinatum ad vnum finem non regula-
retur ſecundum naturam illius finis, & ſic me-
dium,per quod ad finem peruenitur, excede-
ret ipſum finem,contra tex.in l. & ſi non ſunt
§.præueniamus ff.de au.& argen.lega . Has ra-
tiones in propoſito conſiderarunt Marſil. in
prax.crim.§.*expedita*,numer. 57. cum ſequent.
Aym.conſ.137.num.11.cum alijs ad finem vſq.
dicti conſilij,Fran.Bec.allega.conſ.67. numer.
25.cum pluribus ſequent.quibus adde Farina.
qui eos omnes, reffert allega.quæſt.42.à num.
14.

83 Atrocia † autem,& grauia delicta quæ di-
cantur,& quæ læuia,vltra per nos tradita in ſu-
perioribus hac ea.clau.4.glo.10.par.1. numer.
59.declarat Bar. in l. nonſolùm §. ſi mandato
ff.de iniur.& Brun. in trac.de indicijs 2. par. q.
tertia num.3.Sfor.Oddus in trac.de reſti. in in-
teg.parte ſecunda q.80.in prin.& poſt eos Fa-
rina de delic.& pœn. quæſtio. 18. à numer. 61.
cum ſequent.& de indi.& tortu.allega. quęſt.
84 42.numer.7.cum ſequent.ex quorum dictis †
elicitur manifeſtè crimina,& delicta atrocia,&
grauia in propoſito dici quę ſpectant ad me-
rum imperium,læuia verò quę ad mixtum , id
quod pauciotibus verbis docet Ludoui. à Pe-
guer.ex Thõ.Giã.con.15.& vot.15.& Foller.in
prac.rub.*rei indurati torqueãtur*,n.12.Pegue.(in-
quam)allega.deciſ.16.nume. 2. dicens torturæ
rationem non eſſe habendam in omnibus ca-
ſibus,ſed in illis tantùm,pro quibus veniat im-
ponenda pœna vltra relegationem , quod eſt
clarè dicere non poſſe torturam exerceri pro
caſibus mixti imperij,cum vltra relegationem
non poſſit aliam ſeueriorem pœnam iudex,
qui illud habeat imperium,imponere.

85 Verùm ego † reſpondeo quòd quemad-
modum dupplex genus reperitur delictorum,
grauium ſcilicet , ac atrocium , & læuium , ita
etiam dupplex repetitur torturę genus, quan-
tùm ad noſtrum attinet inſtitutum, grauis ſci-
licet,ac ſeueræ,& læuis,ac minoris,vt poſt Bal.
in conſ.77.num.8.lib.3.probant Boſſ. in tit. de
tortu.num.16.& Fran. Perſonal. in eo. tractat.
nu.76.& refferunt Bonacoſ. in commu. opin.
crim.par.2.verſi.tortura eſt tripplex.& Farina.
de indi.& tortu.quęſtio.38.numer.35.id quod
videtur probari ex l.deffẽſores 2.de deffenſo.
ciuita.ibi,*ſeueriores*,l. quæſtionis,& l.de minore
§.tormenta ff.de quæſtio.quatenus habent nõ
poſſe,nec debere iudices ſemper in omnibus
caſibus eodem tormentorum genere vti , ſed
prouti moderatę rationis temperamenta deſi-
derant,quod eſt dicere deberi aliquãdo in his
acriter agi,& aliquando læuiter pro delictorũ
86 qualitate;vndè ſit † quòd fuerint plura tor-
mentorum genera exquiſita,& adinuenta alia
alijs acriora , & ſeueriora , vt his vtatur iudex
iuxta delicti qualitatem , quæ latè refferunt
Brun.in trac.de indi.& tortu.2.par.q.2. nume.
6.Marſil.in l.1.in prin.num. 76. ff. de quæſtio.
Contrad.in prac.tit.de nega. crim. & torment.
num.43.Iadoc.Damhand.in prac.crim.c.37. n.
17.& ſequen.& Farina.qui ſupradictos reffert,
allega.q.38.de indi.& tortu.à nu. 60. cum plu-
ribus ſequent. quibus adde Gonſal. Suar. de
Paz in prac.Eccleſ.& ſecula.5. partis to. 1.c.3.§
12.à nu.68.

87 Indè † denique ſit quòd plures dentur tor-
turę gradus,per quos gradatim ad ſeueriorem
fiat tranſitus , ſi negotij qualitas expoſtulat,
de quibus per Ghrilan.vbi ſuprà quæſtione 4.
88 per tot.vndè † benè dicebat in propoſito Frã.
Mar. deciſ. 904. in prima parte numer. 14. in
materia tormentorum non poſſe tradi cer-
tam regulam,ſed eam poſſe , & debere locum
habere in omni cauſa,etiam pecuniaria,quan-
89 do ita iudici videbitur . Delictis † igitur
grauibus , & atrocibus (vt ad noſtram reſ-
poſionem redeamus) grauis , & ſeuera
reſpondebit tortura:læuibus verò,& minimis,

Digitized by Google

minima,& læuis,prout pulchrè declarat Pauſ.
Ghirlan. in allega.tracta. de quæſto. & tortu.
q.5.num.2.& ſequent.10.vol.tracta. ſic docto-
rum opiniones conſilians,quarum altera in ſo
lis delictis atrocibus,& grauibus torturam con
cedit,nō in leuibus, altera verò in vtriſq. quã
Ghirlan.opinionem plures magni nominis vi
ri amplexi fuere,Alber.in l.edictum,num. 4.ff.
* de quæſtio.ita communiter,vt pro læuibus de
lictis tortura impingatur,de conſuetudine ob-
* ſeruari aſſerit, de qua etiam communi obſer-
uantia atteſtatur Ioſeph.Ludoui.in ſuis com-
mun.opini.conclu.38.verſ.*infertur.* 106 quos in
hoc ſequitur Iul.Clar.in prac.crim.§. fin.q.64.
num.4.verſ.*preterea debet*,in fin.& Baiar.in ad-
di.ad eum,num.6.& 15.& alij plures, quos ref-
fert Farina.allega.q.41.num. 19.cum ſequent.
qui licèt poſtea ab hac recedat opinione, &
concordia Ghirlandi,antea tamen eam viſus
fuerat approbare,dum in eo.tit.de indi.& tor-
tu.q.38.num.68. dixerat tormento ſybillorum
ſolitos fuiſſe iudices vti in læuibus delictis, fa-
cit doctrina Bal.in l.obſeruate,num.4.C.quor.
90 appella.non recipiantur,quatenus ait † quòd
licèt non poſſint omnes,nec in omnibus caſi-
bus torqueri, poſſunt tamen terreri,quam ter-
ritionem ponunt doctores,& ſignanter Ghir-
lan.allega.q.4.num. primo, pro primo gradu
torturæ.
91 Nec obeſt † allega.l.edictum, quę principa-
le,imò totum fundamentum eſt tenentium cō
trarium,ff.de quæſtio.quatenus habet in cauſis
tantùm grauibus dari torturam, reſpondemus
enim non poſſe nos non valdè mirari quòd
hucuſq.doctores,qui de re hac egerunt, eam
l.ad propoſitum inducere voluerint, cum ea
in caſu valdè diuerſo,& diſſimili loquatur, agi
tur enim ibi de torquendis ſeruis in caput do-
minorum, ſeu pro eorũ delictis,& ſic de homi
ne torquendo pro alterius crimine, ad quam
torturam infligendam non vult ius (nec foret
iuſtum) quòd ità faciliter procedatur, ſicuti
quãdo quis pro proprio delicto torquetur, ad
quod allegat Ghirlan.in allega.q.5.num.3.glo-
ſam in d.l.edictum, verbo. *efficaciſſimas*,dũ ſol
uit contrarium d.l.1.§. ſi quis vltrò ff.eo.tit.de
quæſtionibus, verùm nihil tale, meo iudi-
cio, gloſ. probat, ſolùm enim diſtinguit inter
has torturas in ea quæſtione, nunquid tortura
efficaciſſima ſit ad requirendam veritatem,ſi-
cuti dicebat Conſul.in d.l.edictum, cuius con
trarium videtur probari in d.l.1.§.ſi quis vltrò,
dum ibi apparet non ſemper haberi pro verita
te quod ex tortura conſtitit,hanc contrarieta-
tem ſoluit glo.vt l.edictum procedat quando
datur tortura pro delicto alterius, §. verò ſi
quis vltrò,quando pro delicto proprio, & ſic
nihil facit ad propoſitum, nec forſan aliàs in
ſuo caſu benè probat quod dicit, nec conue-
niens videretur ſolutio ſi noſtrum foret de
eius veritate hoc loci diſputare: ego igitur dif-
ferentiam inter hos caſus,quando pro delicto
proprio datur tortura, & quando pro alieno
ſuperiùs conſtitutam probo efficaciſſimè ex
l.1.C.eo.tit.de quæſtio.vbi certa enumerantur
grauia delicta;vt læſæ Mageſtatis,fraudati cen-
ſus,adulterij,pro quibus tantùm poſſunt ſerui
pro dominis torqueri,vltra quæ non licèt tor-
turam in ſeruos exercere, certũ antẽ eſt quòd
ad torquendum reos pro proprijs delictis po-
teſt procedi in, & pro alijs criminibus,pręter
ſpecificata in d.l.1.indè igitur infertur priuile-
giatam eſſe torturam ſeruorum vt non poſsit
de ea ad torturam reorum inferri, eſtq. ratio
huius dicti manifeſta, quam Ghirlan. adducit
loco ſuprà citato, propter innoſcentiam ſerui
torquendi,quæ facit vt non ita faciliter conce-
datur contra eum tortura pro alieno delicto,
ſicut pro proprio,conducunt quę de hominis
punitione pro alterius delicto doctè docet Di-
da.lib.2.var.c.8.per tot.& Proſp.Farina. de de-
lic.& pœn.q.24.à num.150.& ſignanter num.
195.in propoſito docet † leges quæ præcipiũt 92
alium pro alterius delicto puniri odioſas eſſe,
atque ita ſtrictiſſimè interpætandas.
Nec obſtat † quod imò faciliùs videatur pro 93
cedi poſſe ad torturam in ſeruis, quàm in ho-
minibus liberis,l.ſi quis,& l.ex libero ff.de quę
ſtio.Bar.in l.1.§.ſi ſeruus,in prin.ff.eo.Farina.de
indi.& tortu.q.46.num.15.Mat.Blan.in tracta.
de indi.num.395.nam reſpondetur id intelligi
reſpectu eiuſdem generis torturæ, non reſpe-
ctu diuerſi, verbi gratia, accuſantur homo li-
ber,& ſeruus de eodem delicto in diuerſas per
ſonas commiſſo,& ſtant contra vtrumque pa-
ria indicia,& præſumptiones, de quibus tamẽ
dubitatur num ſufficiant ad torturam, tali ca-
ſu verum eſt quòd faciliùs proceditur contra
ſeruum,quàm contra liberum hominem,faci-
liùs enim inclinari debet iudex ad torquendũ
ſeruum,quàm hominem liberum, & hoc eſt,
quod probant iura ſuperiùs allegata,& docto-
res,nos tamen non loquimur in his terminis,
ſed in tortura ſerui in caput alterius,& pro de
licto domini inferenda,reſpectu torturæ infe-
rendæ in hominem liberum pro proprio deli-
cto,& crimine, & in hoc caſu dicimus priuile-
giatam eſſe torturam ſeruorum,vt non ita faci
liter, & in omni crimine inferatur, pro
quo in hominem liberum pro proprio deli-
cto.
Ad † l. læuia, ff. de accuſa. ſuprà in con- 94
trarium noſtræ opinionis allegatam, quo-
modo intelligi debeat, declarat ibi glo.
verbo, *de plano*, quàm ſequitur Ghirlan. lo-
co ſuperiùs allega. nec diſſentit Bar. in ea. l.
vt

Digitized by Google

vt ſcilicet intelligatur de alijs ſolempnitatibus
ipſius proceſſus, videlicet de libello, inſcriptio
ne ad pœnam talionis, de ſolempnitatibus pro
bationum, publicationis proceſſus, & alijs ter-
minis, & ſolempnitatibus, non autem de iſta
modica coerctione, ſine qua aliter veritas ha-
beri non poteſt, probatur in ſimili, in crimine
læſæ Mageſtatis procedendum eſt ſimpliciter,
& de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, vul-
ga. extrauegan. ad reprimendum; quomodo
in crim. læſæ Mageſtatis, & ibi Bar. not. & Tib.
Decia. explicat in tracta. crim. lib. 7. c. 37. nume.
21. cum ſequē. & Bernardin. Muſcatel. in prac.
crim. tit. de crim. læſæ Mageſ. humanæ, num. 20.
quæro, erit ne forſan propter hoc dicendum
non poſſe eo in delicto deueniri ad torturam?
certè non, imò propter atrocitatem delicti tor-
queantur qui aliàs, & in alijs delictis non tor-
querentur, ad latè tradita per Decia. allega. c.
37. num. 30. & per Proſper. Farina. plenè in tra-
cta. de indi. & tortu. q. 41. num. 100.

95 Ex his † facilè dilues argumentum, quod in
ſuperioribus pro contraria opinione deduxi-
mus, ex l. deffenſores C. de deffenſor. ciuita. di
cendo quòd ibi Imper. non prohibet ſimplici-
ter exercitium torturæ Deffenſſoribus ciuitatū,
ſed ſeuerioris torturæ tantùm, quod nos non
negamus, imò libenter concedimus Deffenſo-
rem ciuitatis, ex quo eum non habeat merum
imperium, non cognoſcit de attocibus, & gra-
uioribus delictis, non poſſe atrocem, grauē,
& ſeueram torturam exercere, vt vult tex. ille,
poterit tamen mitiori, & læui, iuxta delicti qua
litatem, vti tortura ad eruendam veritatem,
iuxta diſtinctionem à nobis ſuperiùs traditam,
& hoc forſan modo conſilianda eſt prędicta
lex deffenſores, quę torturam deffenſoribus
prohibet, cum §. ſi verò ignoti, in auctē. de
teſtib. col. 7. qui videtur illis eam permittere.

Ex eadem reſolutione ſuprà facta manat
reſponſio ad tria illa abſurda, quæ inferebam',
& dicebamus oriri ex illa opinione, quæ te-
net in cauſis, & criminibus, ſiue delictis mini-
mis habere locum torturam, nempè quòd
quis plus puniretur ex modo probandi, quàm
ex modo condempnandi, item quòd ſie per in
directum permitteretur, quod directò eſt pro-
hibitum, & finaliter quòd ordinatum ad vnū
finem non regularètur ſecundum naturam il-
lius finis, & ſie medium, per quod ad finem per
uenitur, excederet ipſum finem: reſpondemus
enim, omiſſa alia reſponſione Ghrillan. in ſępè
allega trac. de indi. & tortu. q. 7. numer. 6. cum
ſequent. quam videtur approbare Baiar. in ad-
di. ad Iul. Clar. quæſtio. 64. nume. 7. quòd in
materia torturæ non ſit attendendus finis cau-
ſæ, ex qua veniat apponenda pœna læuis, etiam
ſi pecuniaria ſit, ſed ad principium conſide-
rando eius naturam an oriatur ex contractu,
96 vel quaſi, quo caſu † regulariter non eſt locus
torturæ, aut ex delicto, vel quaſi, & tunc poteſt
97 inferri tortura, quę fuit inuenta † in cauſis cri-
minalibus contra culpabiles etiam doloſos vti
remedium etiam extraordinarium quoties de
ficiunt plenę probationes, vt not. Bal. in l. 2. C.
quorum appella. non recip. omiſſa (inquam)
hac ſolutione, quę multis forſan non diſplice-
bit, nos reſpondemus, iuxta doctrinam ſupe-
riùs de dupplici genere torturæ firmatam, ſu-
pradicta proceſſura quando grauis, & ſeuerior
pro huiuſmodi læuibus delictis daretur tortu-
ra, quod nos non concedimus, quando verò læ
uis, vt nos volumus, non reſultant huiuſmodi
abſurda, & inconuenientia; vt patet ad ſen-
ſum.

Neq; etiam obſtat vltimum argumentum
pro contraria opinione adductum, quo dice-
bamus quòd cum manus, & membri abſciſio
ſit meri imperij, tortura autem grauior ſit pœ-
na vtriuſque manus abſciſionis, indè conſequi
videbatur & ipſam debere eſſe meri imperij.

98 Pro cuius † contrarij diſſolutione illud for-
ſan foret in memoriam reducendum, quod
pœna torturæ dupplicitet ſolet, & poteſt im-
poni, vel in medio cauſę ad eruendam verita-
tem, vel in fine pro finali pœna delicti, Par. de
Put. de ſyndi. verbo, *tortura* 11. c. 1. Iul. Clar. in
prax. quæſt 70. num. 3. verſi. *plerunq; etiam*, Bo-
nacoſſ. in comm. opin. crim. verbo, *tortura quan
doq;*. parte 1. & Farina. allega. trac. de delict. &
pœn. q. 19. num. 30. quicquid dicat Bal. in rub.
C. de pœn. iudi. qui malè indi. aſſerens non re-
periri iure cautum quòd tortura imponatur
pro finali pœna delicti: Put. enim duos vbi ſu-
prà recenſet caſus, in quibus de iure communi
videtur impoſita tortura pro pœna; & inter iſ-
tos duos caſus nos differentiam conſtituamus
eandem, quam Bar. in l. imperium nu. 10. de iu-
riſdic. om. iud. (cuius mentem arbitror non re-
ctè percepiſſe Caleſa. in ea. l. imperium n. 176.
vt tu ipſe dijudicare poteris faciliter ſi eum vi-
deris) vt quæ torturæ pœna imponitur pro fi-
nali pœna delicti, ſit meri imperij, quæ verò ad
eruendam veritatem, de qua communiter lo-
99 quimur, ſit de iuriſdictione, vt tandem † in-
dè inferas reſponſionem ad tex. in d. §. fin. in
auctēn. vt nulli iudicum, in contrarium allega:
quod ille tex. loquatur de pœna torturę pro
finali pœna delicti imponēda, ac propterea nō
obſtet his, quæ cōtra cōmunē opinionē fūdare
ſatagimus, qui nō de illa tortura loquimur, ſed
d̄ ea potiùs, quę ad eruēdā veritatē imponitur:
Hac eadem diſtinctione repetio vſum fuiſ-
ſe Vincen. de Franch. deciſ. 459. numer. 3.
Verùm hæc reſponſio nodū non diſſoluit, licèt
enim ibi videatur tex. loqui de tortura, prou-

ti eſt finalis pœna delicti , non tamen poteſt
commoda aſſignari differentia inter eam , &
quæ datur ad eruendam veritatem , vt illa de-
beat dici maior vtriuſq. manus abſciſione, hęc
verò non, cum tex. ille id fundet in articulorũ,
ſiue membrorum diſſolutione , quæ & æquè
contingit in vna , atque altera torturæ ſpecie.
100 Quare † ego dicebam non parùm me dubita-
te verus ne ſit communis doctorum intellect⁹
ad d.§. fin. quatenus pro pœna articulorum,
ſeu membrorum diſſolutionis , de qua loqui-
tur, quamq. dicit maiorem eſſe vtriuſque ma-
nus abſciſione, cõmuniter intelligũt, tũ quia ſi
id foret verum iam nunc non poſſẽt iudices eã
exercere , foret enim ea ſublata per eum tex.
101 qui † pœnam articulorum, & membrorũ diſ-
ſolutionis ſubſtulit, tum etiã quia ibi loquitur
tex. de pœna finali delicti, non de ea, quæ da-
tur ad eruendam veritatem, vt ſuprà diceba-
mus, & tum denique quia ſi quis hodierni tẽ-
poris torturam, quæ communiter exercetur,
attendat, reperiet proculdubio tantùm abeſſe
quòd ea maior pœna dici poſſit, quàm vtriuſq;
man⁹ abſciſio, quòd imò ſit multò minor, adeò
vt nemo ſit, qui non exiſtimet potiùs quod-
cunque genus tormenti pati , quàm , nedum
vtriuſque manus , ſed vnius tantùm ex illis
abſciſionem . Alia igitur, atq; alia ſine dubio
debet eſſe pœna diſſolutionis membrorum,
de qua loquitur Imper. in d.§. quia verò , quã
ſit tortura nr̃i temporis, circa quod nõ duxi-
mus ampliùs inſiſtendum, ſatis enim arbitra-
mur noſtro muneri ſatisfeciſſe ſi hęc paucula
incidenter animaduerterimus, quibus occaſio
nem forſan, & anſam alijs dederimus vt ea di-
ligentiori ſtudio perſcrutentur.

Poſt hæc ſcripta reperi Pet. Caleſa. virum
vndique eruditum, in reperi. l. imperium , nu.
179. de iuris. om. iud. nobiſcum conueniẽtem
quòd illa membrorum, & articulorum diſſo-
lutio, de qua in allega. §. quia verò, non intel-
ligitur de tortura, ac dicentem ſe nõ poſſe nõ
mirari de dictis, & alijs doctoribus, qui id do-
cuere, ſed quòd erat alia pœna , qua fiebat ar-
tuum diſſolutio ; & ſic totus mutilatus erat
homo, verùm nec ipſe, ſicut nec nos, ſuum hoc
dictum aliter probat, cogita igitur.

Ex his dubia remanet communis doctorũ
traditio, quę, vt in principio huius materiæ di-
cebamus, tenet indiſtinctè torturam eſſe me-
102 ri imperij, pro quibus adhuc facit, quòd † ad
torturam poſſit deueniri vbicunque pro deli-
cto venit imponenda pœna corporalis, & cor-
poris afflictiua, Alberi. in l. edictum nu. 4. C. de
quæſtio. Iul. Clar. in prax. crim. §. fin. q. 64. nu.
4. verſ. *præterea debet iudex.*
103 Iudex † autem mixti imperij plures pœnas
habet corporales, & corporis afflictiuas, putà
fuſtigationis, Marquil. in vſat. in baiulia ſæpè
allega. fol. 327. col. 4 & Iacob. Can. lib. 2. var. c.
104 2. de iuriſdic. om. iud. num. 49. quæ eſt † adeò
grauis, & grandis, propter grauem, quam infert
infamiam; ex quo non ſolet niſi pro turpibus,
& infamatorijs delictis erogari , vt æquipare-
tur morti, Ioſeph. Ludoui. deciſ. Lucen. 1 num.
24. & Bajar. qui eos reffert in addi. ad Iul. Clar.
in prax. q. 70. num. 3. plenè Farina. de delic. &
pæn. q. 19. num. 29. quid ergo mirum ſi in caſi-
bus mixti imperij, in quibus venit de iure hęc
grauis pœna imponenda, concedatur poſſe ir-
rogari torturam. Habet etiam iudex mixti im-
perij pœnam condemnationis ad ſeruiendũ
in regijs tirremibus remigando ad tempus, vt
ſuperiùs probauimus, quæ an corporalis ſit, &
corporis afflictiua dicant ij, qui eam ſunt exper
ti, in quo, quia notorium , ampliùs non duxi-
mus inſiſtendum, in caſibus igitur , in quibus
hæc de iure veniet pœna imponenda , non vi-
deo quid obſtet quominùs torturæ fiat locus,
ſi adſint indicia ſufficientia.
105 Nec † videtur verum quòd (vt ſuprà diceba
mus) docet Senator noſter grauiſſimus Ludo-
ui. à Pegne. (quod tamen ſit ſalua eius pace di-
ctum) deciſ. crim. 16. num. 2. quod idem poſteà
affirmauit etiã in praxi crim. c. 12. §. 9. de tortu.
n. 2. nõ poſſe ad torturã procedi pro omni deli-
cto, ꝙ mereatur pœnã corporalẽ, ſed pro illo tã
tũ pro quo venit imponẽda pœna vltra relega-
tionẽ, & declarãs poſtea quæ dicãt᷑. pœnę vltra
relegationẽ, addit, quæ ſũt d̃ mero imperio , vt
eſt pœna mortis ciuilis ; vel naturalis ; nãq; id
nullo videt᷑. poſſe iure ꝓbari, & licèt ꝓ ſua opi
nione alleget Thõ. Grã. cõſ. 15. & vot. 15. & Pet.
Foller. in prax. crim. rub. rei indurati torqueãt᷑.
n. 12. eſt tñ animaduertendum eos loqui ſecũ-
dum iura municipalia Regni Neapolitani, qui
bus expreſſè ita cauetur, per. c. regni tormenta,
quod ipſi allegant, præter quos idem, iuxta ea-
dem iura , docet Bernardi. Muſcatel. in prax.
crim. tit. de vulner. læthali, numer. 29. & Ioan.
Baptiſ. Bajar. in addi. ad Iul. Clar. q. 64. nu. 11.
106 Et hęc † quidem omnia, quæ contra cõmu-
nem diximus, tantò magis procedunt ſi vilis
fuerit perſona torquenda, contra eam enim fa
ciliùs ad torturam proceditur, quàm cõtra ho-
neſtiorem, prouti in propoſito, de quo ſupe-
riùs loquuti fuimus, animaduertit Pau. Ghil-
lan. in ſæpè allega. tracta. de indi. & tortu. q. 5.
n. 4. 5. & 6. & Bajar. in addi. ad Iul. Clar. in prac.
crim. q. 64. nu. 7. in fin. & caret lege, qua id pro-
betur (licèt impugnent Fran. Caſon. in trac. de
torme. c. 8. nu. 3. in fin. & n. 4. & Farina. de indi.
& tortu. q. 42. n. 24. an autẽ benè, ipſi viderint,
107 alterius eſto iudicium) eſt enim † l. milites. §.
oportet C. de quæſtio, quæ in tortura inferen-
da cõditionis perſonę ſore habẽdã ſicijt rõnẽ.

Viles

108 Viles autem† perſonę quæ dicantur, decla-
rat tibi latè Tiber. Decia. in tract.crim. tom.1.
lib.3. c. 22.nu. 24. quod ideò admonere volui
ne facilè in pauperē irrueres pro quocunq.de-
licto,& crimine torturam contra eum, vti vilē
perſonā communiter exiſtimatam , exercere
volens, exiſtimando,quod plures, appellatio-
109 ne†vilium perſonarum intelligendos eſſe pau
peres, contra quos, vt dicebat Thom. Gram.
conſ.5.in.fin.& Feder.Scot. reſp.10. numer.52.
tom.2.lib. 2. etiam in læuibus quotidiè iniungi
tur tortura, quæ contra diuites nunquam locū
habere potuit, vt verificetur illud Eſaiæ c. 10.
*ſcribentes iniuſtitiam ſcripſerunt ; vt opprimerent in
iudicio pauperes ; & vim facerent cauſæ humilium*
110 *populi mei*, nec†ad illud aduertitur, ad quod
aduerti deberet, paupertatem cum honeſtate
vitę, & morum coniunctam, non eſſe ſperna-
bilem, nec etiam ita facilè pręſumendum con-
tra pauperem tali paupertate præditū, Decia.
vbi ſupra, numer. 19. Farina.latè in tract. crim.
primæ partis tō.1.tit.de accuſa.q. 12.nu. 50.ſed
de his ſatis:aduertant ad ea ij, ad quos ſpectat,
nos enim ad alia tendimus pro oneris exone-
ratione, quod, forſan non inculpabiliter, viri-
bus imparibus nobiſmet ipſis voluntariè im-
poſuimus.

111 Sed quid† de percuſſionibus enſium, & cul
tellorum, an earum cognitio, & punitio ad me
rum, an verò ad mixtum ſpectet imperiū? Qua
in re practici noſtri, quos ſuprà retulimus, cum
ſenatu in deciſionibus cauſarum , quas ipſi
commemorant, & ſignanter in famigerata illa
Prioris de Riuidario contra Marchionem de
Aytona, Relatore Regas, & actuario Balle, lata,
ſolent communiter diſtinguere inter percuſ-
ſiones, quæ proditoriè, & per inſidias, ſiuè ap-
penſatè fiunt, & illas, quę in rixa. Item an ex eis
ſequatur mors, ſeu mutilatio membri, vel no-
tabilis deformatio iudicio medicorum, vel nō.
Item an ſanguis exeat ex eis, vel os, ſeu oſſa fiā-
gantur, aut debilitentur ; vel aliàs ſint iudicio
medicorum periculoſæ de morte, ſeu aſſola-
mento, vel non, vt in prioribus diſtinctionis
membris ſpectent huiuſmodi percuſsiones ad
merum imperiū, in poſterioribus verò ad mix-
tū, priores percuſsiones delicta maiora, poſte
riores verò minora delicta appellando.

112 Circa quæ † illud tantùm particulari nota-
tione, & diſcuſsione dignum exiſtimo, cuius
nullam reperio rationem à noſtris aſſignatam,
quare percuſſiones proditoriæ dicantur ſimpli
citer ad merum imperium ſpectare, factæ verò
in rixa, ad mixtum, prębuit occaſionem caſus,
qui contigit in Senatu diſputandus de anno
1605. quo cum Reuerendus Abbas Riuipulli
dominus qui dicitur villæ Oloti mixtum in ea
habens imperium, ſupplicaſſet pro ſuo intereſ-
ſe ad relationem egregij Senatoris Ioannis Ga
llego à quadam prouiſione euocationis cauſæ
percuſſionum cū cultello, & baculo per quen-
dam Gaſparem Guillo Bartholomeo Filloll
allatarum, ad relationem egregij Senatoris Io-
ſephi Ferrer tunc iudicis regiæ curię facta, prę-
tendēs non ſubeſſe rationem , propter quam
cognitio dictæ cauſę, & delicti punitio ſibi au-
fferretur, Reſpondebat Senatus percuſſiones
huiuſmodi fuiſſe factas appenſatè, & prodito-
riè, & proindè ad eum non ſpectare earū cog-
nitionem, & punitionem, atq. ita tandem, benè
prouiſum, benèq. cauſam euocatam, exiuit *re-
claratum* † ſcriba cauſæ (ni fallor) erat Micha. Or-
pi, ego, vt dixi, non potui aliquem ex noſtris re
perire , qui differentiam hanc iure probaret,
quiq. eiuſdem rationem aliquam adduceret,
ſed ſimplici relatione contenti quòd id obſer-
uet Senatus, ſe ſe omnes ab his expediunt. Co-
gitabam an id propterea eſſet quia de iure†qua
113 litas proditionis facit maius delictū tribus reſ-
pectibus, vt dicebat Gigas in trac. de crim. leſæ
Mageſtatis lib.1.rub.1.de orig. legis læſæ Mage
ſtatis q.19.nu.19.& lib.3.in rub.de proditor.q.1.
nu.1.primò ex parte perſonæ, iuxta tex.in c.cle-
ricus 46.diſtinc.& in c.ſacerdos de pæniten.di-
ſtinc.6.ſecundò ex parte perſonæ proditæ, c.de
forma 22.q.5.tertiò deniq. ex modo proditio-
nis, refert Decia.in trac.crim.tom. 2.lib.7.c.30.
nu.11.& Farina.in trac.crim. primæ partis tom.
114 1.de pæn.& delictis, q.18.nu.73. inde fit†vt pro
ditorium delictum grauiùs puniatur, l. propter
inſidias C. de ijs, qui accu. non poſ.l. 4. ff.ad l.
Iul.Maieſ. l.fin. & ibi Lucas de Pen.C. de dela.
lib.10.Anthon.Gom.de delic.tom.3. var.tit.de
homici.nu.5.Iul. Clar.in prac.crim. §. homici-
dium, nu.10.& §.fi.q.68. verſi.*proditor*, & vbiq.
Bajar.in additione, latè Decia. & Farina. vt ni-
hil vltra, in locis ſuprà allega. Homicidæ enim
115 †proditorio propter proditionem datur pæna
mortis qualificata iudicis arbitrio, citantur à Fa
rina Bar.in l. deſertorē §.1.ff.de re milita. & Bal.
in c.1.§.ſiquis ruſticus, de pace tenen. & in l. ca
pitalium, § famoſos ff. de pęn. verùm ij nihil ta
le dicunt, docent tamen id Anthon. Gom.de
delic.tom.3.var.c.3.de homici.nu. 5.Clar.§.fin.
q.68. verſi.*proditor*, & alij à Farina.allega.ita ſer-
uamus in Cathalonia, & nudius tertius, dū hæc
† ſcribimus, *executa* fuit pęna mortis in alta furca
cū additamēto inſciſsionis manus ante domū
occiſi contra eum, qui Raphaelem Antich mi-
litem huius ciuitatis proditoriè occiderat.

116 Itē† homicida proditorius immunitate Ec
cleſiaſtica non gaudet, qua gauderet niſi prodi-
torius foret, glo. verbo, *per inſidias*, & ibi com-
muniter doctores in c.1.de homici. Boer.deciſ.
109.nu.5.Dida.var.reſol.lib.2.c.20.num.7. Iul.
Clar.in prac. crim. §. fi. q. 30. verſ. *ſcias tamen,*
Antho.

Antho.Gom.var.reſol.tom.3.c.10.quãdo reus gaudeat immunitate nu.2.Suar.de Paz in prac. quintę partis tom.1.c 3.§.3.nu.113.latè Tib.Decia.in tracta.crim.tom.2.lib.6.c.28.nu.12. cum ſequent.& latiſsimè,ſimulq. ſuſiſsimè Proſper Farina. (O,fortunatum virum, qui meruit tantum ab alto ſibi vitæ, & ſalutis elargiri vt potuerit,non tamen ſine labore, cui non videtur vnquã pepercisse, cum maximo omnium applauſu, & graui ſui nominis exiſtimatione,telã hanc criminariam ſic abundè ex omni ſui parte contexere,vt vbi ipſe eſt,non ſit neceſſe aliũ adire,qui nos doceat quod querimus,eum rogamus vt ſi vnquam quiſquilię hæ noſtræ ad ſe peruenire meruerint, votis noſtris,pro communi rei publicæ bono,annuat, vlteriùs in incepto munere pergendo, & quas vltra de re criminaria,& alijs rebus ad noſtram Iuriſprudentiam ſpectantibus promiſit lucubrationes in vulgus edat) primæ partis tom. 2. de carcer. & carcera.q.28.nu. 24. Ioſep. de Seſſe in tract. inhibitio.magiſtra. iuſti. Arag.c.8.§.4. à nu.56. * qui hanc communem,alij communiſsimam appellant ſententiam. Ad hæc,non deſunt grauiſsimorum Senatuum deciſiones, quibus in facti contingentia fuit hæc opinio intrepidè recepta:ita enim *ſeruari* in Senatu Pariſienſi teſtatur Ioan.Gal.quem allegat Boer.in ſuprà allega.deciſ.109 nu.7.ita bis fuiſſe *deciſum* in Senatu Grationopol. auctor eſt Guid.Pap.deciſ.111. ita *iudicatum* in curia Burdegalen. teſtatur Nicol.Boer.alleg.deciſ.109.& *in Sena.Regni Arag.* ſeu per Cancellarium Regni, auctor eſt Seſſe vbi ſuprà, atq. ita deniq. *declaratum* fuiſſe per Cancellarium Regni huius principatus harum cauſarum iudicem competentem,cũ voto plurium doctorum Regij Conſilij Cathaloniæ in graui cauſa propter partium potentiam, teſtatur nobilis Ludoui.à Peguera deciſ.crim.54.& 58.apud quem eſt huiuſce rei diſputatio, habemus hac de re doctam,& eruditam diſputationem .occaſione (vt audio) dictę cauſæ factam per Fran.Molin.huius ciuitatis doctorem egregium, quam de ſacra homicidij amittenda immunitate inſcripſit.

117 Et hunc† quidem effectum operatur qualitas proditionis nedum in vero homicida,id eſt quando verè, & realiter mors extitit ſequuta, ſed etiam quando non, ſed ſolùm illatum eſt proditoriè vulnus animo occidendi, quod licèt in ſe non parùm ſit controuerſum,vti ex doctoribus ſuprà citatis,& ex his,qui mox refferẽtur,fiet manifeſtum,adeò vt dicat Plaça de delic.lib.1.c.21. hanc eſſe arduam quæſtionem, in qua pauci nauigarunt ſine periculo, hæc tamẽ eſt verior opinio, vt pluribus docent Igne.in l.1.§.ſi dominus,nu.20.ff.ad Syllan. Dida.lib.2. var.c.20.poſt nu.7.ver.*quæ quidem interpretatio,* & Farina.abundè loco ſuperiùs citato num. 25. ita docent *ſeruatum* fuiſſe, & *deciſum* in Senatu Burdegal.Boer.deciſ.109.nu.7.& *in Senatu Cathaloniæ* Ludoui.à Pegue.allega. deciſ.crim.54. nu.11.& deciſ. 62. apud quos eſt egregia de his diſputatio. Si(vt argumentum concludamus) per proditionem creſcit,& fit maius delictum, habetq.tot ſpecialia in ſui odium,quæ ſuprà retulimus, & augetur etiam propter proditionẽ pœna delinquenti,quid mirum quòd dicamus delictum mixti imperij fieri quòd ſit meri per proditionem,vt grauiori pæna puniatur,quàm ſint illæ,quas habent iudices illius imperij.

118 Dices†ſupradicta procedunt tantùm in vero proditore,veluti in eo,qui vel hominem veneno enecat, vel qui eum occidit, qui cũ ſuus inimicus non eſſet,nihil tale præcauebat, quia nulla necandi cauſa præceſſerat, putà fingendo ſe illi amicum, vel ſocium itineris, & aliud in corde,& pectore, & aliud in ore habens, & ſimilia,hæc enim proditoria delicta grauiora ſũt alijs,acriùſq. propterea puniuntur ea committentes quàm reliqui,nos verò loquimur in eo, qui occidit appenſatè & per inſidias,in quo nõ videtur per doctores, vel etiam per iura noſtra conſiderata tanta atrocitas delicti,ſaltem quando non occiditur amicus,atq. ita in expreſsò tenuerunt Bar.in l.reſpiciendum §.delinquunt ff. de pęn.Gerar.ſingul.14.num. 5. & 6. Bal.in c.1. col.4.quib.mod.feud.amit.Gom.tom.3. var.c. 3.de homici.nu.5. cum alijs latè relatis per Farina.de delic.& pœn.q.18.nu. 76.quibus adde Baiar.latè de proditore agentẽ, in addi.ad Iul. Clar.§.homicidium,nu.22.cum ſequent.ea tamen opinio nulla tenus eſt tenenda cum videatur expreſsè contra tex. in c.1. de homici. quo probatur ſolam inſidioſam induſtriam efficere delictum proditorium, cũ eum ab altari euelli permitat;qui tale quid egerit,atq. ita meritò eam reprobarunt Dida.Plaça,& Farina. vbi ſuperiùs,& eſt de mente Afflic. deciſ.265. nu.64. adde Tib.Decia.tom.2.lib.7.c.29. de proditor. nu.19.in fin.In Regno Caſtellę hoc videtur indubitatum per legem regiã, quam allegat Antho.Gom.loco ſuprà cita.& reffert Baiar.vbi ſuprà nu.25.In noſtra Cathalonia idem videtur ſtatutum per conſtitu.com inſtigant,tit.quant ſia licit,ò no venjarſe &c.in 1.vol.conſti.

119 An autem†ad effectus ſupradictos vt crimen dicatur proditorium, requirantur ſimul inſidiæ cum animi deliberatione, non eſt noſtrum hoc loci diſputare niſi vellemus nunquã nos ab his,quę incidenter occurrunt pertractanda,expedire, videatur per doctores ſuprà citatos,ac præſertim per noſtrates Moli.& Pegue. vbi ſuprà eos retulimus,teſtatur Pegue. de *reſolutione* Senatus quòd ſufficiat alterum ex ipſis, quæ fuit noſtro tempore in grauiſſima cauſa,& in

in magno conflictu facta, teſtatur Seſſe de alia
† ſimili *declaratione* in Regno Aragon. facta, vbi
ſupra allegatus eſt, Suar. tamen de Paz in prac.
alleg. primæ part. tom. 1. c. 3. §. 3. num. 131. tenet
contrarium, & reffert pro ſua opinione ita *ſerua*
† *tum* in ſupremo Senatu, cogita igitur, poſtquã
nobis non permittitur amplius veritatem ex-
quirere. De ſupradictis omnibus, quæ ad prodi
toria delicta ſpectant, vide Ioã. Gutier in prac.
lib. 1. q. 1. per tot. vbi benè declarat.
120 Adhuc † tamen ſupradicta non videntur
ſufficienter concludere rationem, quam exqui
ſiuimus, quare qualitas proditionis faciat tranſi-
re caſum, & delictum mixti imperij ad merũ:
fateor enim ingenuè quòd aggrauet delictũ,
& propterea huiuſmodi delinquentes acriùs,
& ſeueriùs puniantur, nõ tamen video quomo
do indè ſequatur neceſſariò quòd propterea
fiat meri imperij: pone enim quòd committa-
tur proditoriè delictũ, ſicuti committi poteſt,
quod non mereatur acriorem, ſeu ſeueriorem
pœnã his, quas imponere poſſunt iudices mix-
ti imperij, verbi gratia, detur alapa, vel fiat per
cuſſio cum pugno, vel baculo acordatè, & per
inſidias, quis dicet hæc crimina maiorem mere
ri punitionem, & pœnam, quàm ſit exiliũ, vel
remigatio ad decennium, quæ ſunt mixti impe
rij pœnæ, vt ſuprà abundè docuimus? ſi ergo
habet is iudex pœnam delicto condignam, nõ
video quòd propter eam qualitatem ab eo de-
beat auferri cognitio, & punitio delicti, vndè
mea in his (qualiſcunq. ſit) eſt opinio, quòd nõ
poſſit ſimpliciter dici omnia delicta prodito-
ria eſſe meri imperij, ſed ea tantummodò, pro
quibus puniendis maior de iure eſt ſtatuta pœ-
na, quàm ſint quas habet iudex imperij mixti,
aliàs enim ſi pœna, qua delinquens venit pu-
niendus pro delicto, eſt de his, quas iudex mix
ti imperij habet, intrepidè cenſeo ad eum ſpe-
ctare criminis punitionem, quod in eo funda-
121 ri poſſe arbitror, quo † dicimus ad cognoſcendũ
grauitatem, & atrocitatem delicti, & ſeu eius
qualitatem recurrendum eſſe ad pœnam, quæ
pro eo impoſita ſit, vt ſi ea ſit grauis, & atrox,
graue etiam, & atrox cenſeatur eſſe delictum,
ſi verò lęuis, læue, quæ fuit celebris opinio Bar.
in l. lęuia, ff de accuſa. quem poſtea plures ſe-
quuti ſunt hoc argumentandi genere vtentes,
Angel. Hoſtien. Abba. Socin Dec. Cæpola, Brũ.
Conrad. Aymon Craue. Hieron. de Monte,
Iul. Clar. & Sfor. Oddus, quos reffert Farina.
allega. tracta. de delic. & pœn. q. 18. nu. 83. qui-
bus adde Bal. in conſ. 412. nu. 1. vol. 4. Carrer.
in repeti. l. obſeruare, nu. 104. C. quor. appel. nõ
recip. Par. de Put. in tract. de ſyndi. verbo *index*
nu. 8. in 2. vol. tract. fol. mihi 385. Gonſal. Suar.
de Paz in prac. Eccleſiaſ. & Sæcul. 5. partis tom.
1. c. 3. nu. 55. & 66. Ioſeph. Ludo. deciſ. Lucen. 17.
* nu. 15. inter communes opiniones hæc reffertur
in vol. communiũ opinionum, tom. 1. de comu.
122 opin. lib. 1. tit. 5. in ſpec. 8. num. 62. vbi † ſignanter
ex noſtra propoſitione è diuerſo ad qualitatem
meritorũ arguitur ex qualitate præmij, vt quẽ-
admodum ex maioritate pœnæ infertur maio
ritas delicti, ita ex quantitate, & maioritate
præmij argui debeat qualitas, & maioritas me-
ritorum, idẽ reffertur tom. 3. eiuſdem vol. de
123 crim. & delic. loco 8 c. 3. atq. ideò † dicebat benè
Pet. Caleffa. in repeti. l. imperium, nu. 182. de iu-
† riſdic. om. iud. *declaratum* fuiſſe in Rot. Senen.
delationem armorum non eſſe in ea ciuitate
tunc inter lęuia delicta cenſendam, cum impo
ſita fuiſſet pœna centum aureorum, quę reſpe
ctu aliarum pœnarum à ſtatuto impoſitarum
grauis erat iudicanda.

Hoc etiam argumentandi genere vſos repe-
timus noſtrorum iurium conditores, d. Hiero
nymus, ex cuius dictis eſt compoſitus tex. in c.
non afferamus 24. q. 1. ita in fine illius cap. con-
cludit, *quis tam dubitauerit hoc eſſe ſceleratius com-
miſſum, quod eſt grauius indicatũ.* Paul. I. C. in l. 2.
ff. de pub. iudi. non aliundè docet fore percipiẽ
dum cuius qualitatis ſint delicta, quàm ex qua
litate pœnæ, quæ ſic pro vno quoq. ex ipſis im
poſita, ſicut è contra ex qualitate delicti cog-
noſcitur quæ ſit pœna pro eo inferenda, c. fœli-
124 cis §. cæterùm, de pæn. in 6. & ratio † prędictorũ
eſt, quòd cum pœna ſit commenſuranda delic-
to, c. menſuram de pœniten. diſtinc. 1. c. quæſi-
uit, de his, quę fiunt à maio. par. capit. d. c. fœli-
cis § præmiſſis, de pæn. in 6. l. læuia ff. de acuſa. l.
1. §. vnde quęritur ff. de pub. & vectigal. cum ſi-
milibus, pluribus de iure diuino, naturali, & hu
mano probat Gonzal. Suar. de Paz in prac. Ec-
cle. & ſæcula. quintæ partis tom 1. c. 3. §. 3. à nu.
18. circa quod videndus eſt Dida. var. reſol. lib.
2. c. 9. nu. 2. Gayl. de pace pub. lib 1. c. 5. nu. 18. exi
ſtimandum eſt ita factum fuiſſe à legiſlatori-
bus, vt atrocibus delictis atroces dederint pœ-
nas, læuibus verò læues, & ſic fiet quòd ab vno
ad aliud poſſit peroptimè deduci argumen-
tum.

SI ergo ex qualitate pœnæ (vt noſtrum con-
cludamus argumentum) infertur qualitas delic
ti, indè etiam ex neceſſaria conſequentia infer-
ri debet, ad quem illius punitio ſpectet, vt de-
mum ad noſtrũ propoſitum colligamus, quòd
ſi pœna eſt mixti imperij, & ex eo quòd talis ſit,
debeat etiam delictum eiuſdem imperij eſſe iu
dicari, quia non erit grauis, nec atrox, & per cõ-
ſequens nec delictum, & ſic à primo ad vltimũ
habebimus intentum.

125 Dices † non eſt ita ſimpliciter verum vti in
diſtinctione ſuperiùs extitit reſolutum, ex qua-
litate pœnę iudicari qualitatem, & grauitatem
delicti, quia id controuertunt plures grauiſſi-
mi

mi viri, Socin. in conſ. 157. & Aymon Crauet. de antiq. temp. 4. parte §. videamus modo, nu. 26. cum ſequent. quod probant aliquibus fundamentis,
126 primò† quia homicidium maius procul dubio eſt furto, & tamen iſtud maiori pœna, ſcilicet furcarum, illud verò pœna capitis, quæ minor eſt, punitur, ſecundò quia ſæpius videmus minoribus delictis maiorē aliquā cauſa imponi pœnam, quā alijs multò maioribus, de quibus habemus plura in iure exempla, & ſignanter in l. aut facta §. fi. ff. de pœn. & proſequitur latè Farina. in alleg. tit. de delic. & pœn. q. 18. & 23. per tot. verbi gratia, quando augentur pœnæ propter frequentiam delictorum, vt in d. §. fin. vel quando propter conſuetudinem delinquendi ipſius inquiſiti, vel aliàs, vt Farina. in d. locis, certè his in caſibus nemo dicere poterit licitam eſſe argumentationem à qualitate pœnæ ad qualitatem delicti, ergo &c.

Ad hęc varias excogitarunt doctores reſponſiones videndas apud Dec. in c. ae ſi clerici 7. notab. de iudi. & in conſ. 65. & apud Farina. de delic. & pœn. q. 18. nu. 84. cum ſequent. Ego tamen imprimis reſpondeo me parùm moueri quòd Crauet. contrariam teneat opinionē vbi ſuperiùs, ſoleo enim parum adhibere fidei ijs, quos reperio vnum in conſilijs, quæſtus gratia, & aliud in alijs operibus dixiſſe, vt pote variantibus, is enim auctor in conſ. 6. nu. 18. quia ſuo clienti expediebat, ſimpliciter nobiſcum conuenit in eo, quod vbi ſuprà controuertit, quòd ſcilicet ex qualitate pœnę inferatur qualitas delicti.

127 Secundò reſpondeo† quòd imò furtum maius delictum eſt homicidio in eo ſenſu, in quo pœna furcarū maior dicitur pœna capitis, quia magis infamat, & magis ignominioſa eſt, alio enim reſpectu pœna furcarum non poteſt maior dici pœna capitis, cum vtraq. reſpectu furis, & homicidæ ſit mortis naturalis, nec conſtet maiorem dolorem vnam inferre, quàm alterā, nec Bar. in l. deſertorem ff. de re mili. (nam in l. capitalium, §. ſerui ff. de pæn. vbi communiter allegatur, nullum de infraſcriptis verbum) nec Bal. in l. omnes C. de dela. lib. 10. nec Socin. in conſ. 157. qui ad hoc ſolēt ſemper adduci quòd pœna furcarū ſit maior pœna capitis, alio reſpectu reperiuntur id dixiſſe, quàm quia vna ſit altera magis ignominioſa, vndè non obſtabit argumentum cum modo ſuprà dicto, & in ſenſu, de quo ſuprà, quodlibet læue furtum, licèt pœnam mortis nō mereatur, maius dicatur homicidio, quia magis infamat.

Ad ſecundum reſpondemus nullatenus obſtare aduerſa ſupradicta, nos enim loquimur de pœnis appoſitis delicto vt delicto, nulla ei circonſtantia, vel qualitate adhęrente attenta, quæ extrinſecus obueniat præter naturam delicti, ex aliqua cauſa, & in hoc ſenſu indubitabilem cenſeo reſolutionem ſuperiùs factā, quòd ex qualitate pœnę intelligatur qualitas delicti, ex his, quæ ſuprà docuimus: contrarium verò procedit quando ex aliqua iuſta cauſa, putà ob delictorum frequentiam, vel delinquentis delinquendi conſuetudinem, datetur maior pœna, quàm ſimplex delicti qualitas expoſtularet, tunc non vtiq. liceret argumentari à qualitate pœnæ ad qualitatem delicti vt delictum eſt, benè tamen ad qualitatem delicti illa qualitate, & circunſtantia affecti, quo in ſenſu adhuc cenſeo huiuſmodi delicta ſic qualificata maiora dici, quàm alia, quæ aliàs eis maiora viderentur,
128 ni ea qualitate forent affecta: receptum† enim in iure eſt delicta quandoq. creſcere, & maiora fieri ex multis qualitatibus eis extrinſecus aduenientibus, prout ex Farina. clarè colliges, ſi eum perlegeris tota dicta q. 18. & 23. & è conuerſo ex alijs cauſis excuſantibus fit minus delictum, & quaſi decreſcit, quod aliàs maius foret, ac minuuntur etiam pœnæ, de quo vide ad ſacietatem vſq. Farina. qui plura ad propoſitū cumulauit, part. 2. tom. 1. tot. illo tit. de pœn. temperan. per 34. queſtiones.

129 Nunc† intelliges quare in c. admonete 33. q. 2. apponitur maior pœna vxoricidę, quàm in c. latorem ea. cauſ. & q. matricidę, cum tamē hoc ſit illo grauius, & maius delictum, dicit glo. in d. c. admonere verbo *exiſtimes*, & Hoſtien. in ſum. de pœniten. & remiſ. pecca. nu. 60. verſi. decimus quartus, ideò eſſe quia homines prōptiores ſunt ad illud, quā ad hoc committendū, ideò durior pœna imponitur propter qualitatē frequentiæ, & ſic ex cauſa, non quòd aliàs maius ſit vxoricidium, quàm matricidium, maior illi, quā huic imponitur pœna, vide Pet. Roys. deciſ. Litua. 3. nu. 390. Vel etiam poſſumus reſpondere non deeſſe qui dicānt vxoricidium maius eſſe matricidio, vt conſtat ex d. glo. & Hoſtien. & ferè ita auſus eſt affirmare Cæpol. cōſ.
130 5. nu. 24. cum ſequent. quia† vir, & vxor à Deo coniuncti ſunt, vt vna caro cēſeantur, & os ex oſſibus, Gen. c. 2. & Mathe. c. 19. adeò vt iam non ſint duo, ſed vna caro, inquit Saluator Ma-
131 thę. c. 19. &† de iure noſtro dicuntur eſſe ſocij diuinæ, & humanæ domus, l. aduerſus C. de crim. expila. hæred. vel ſaltem parificantur ea delicta l. 1. ff. ad l. Pompe. de parricid. Decia. lib. 9. c. it. de vxori. nu. 5.

132 Inde etiam† propter eandem rationem durius quandoque punitur ſimplex fornicatio, quàm alia maiora delicta, vt facilè colliges ſi Hoſtien. legeris, & reliquos doctores ſuprà citatos, qui alias tibi ad idem pulchras cumulāt inſtātias, ex quibus omnibus arbitror feciſſe me ſatis his, quæ promiſerā circa rem hanc pertractādā. Progrediamur ad vlteriora in ſequēt. glo.

Digitized by Google

SVMMARIA.

1 Dominus caſtri habet in Cathalonia de conſuetudine pacem, & guerram.

2 Pax ſumitur multis modis, primo pro fine diſcordiæ.

3 Pax aliquando ſumitur pro congregatione hominum, quæ fit pro expellendo electos à pace, & treuga.

4 Paci congregare, & inſurgere cũ tota pace quid ſit.

5 Pax, & treuga ſumuntur quãdoq; pro pace, & treuga conuentionali.

6 Pax ſumitur aliquando pro illa ſecuritate, quæ datur à Domino Rege per conſtitutiones, & alia iura patriæ hominibus in Cathalonia habitãtib°.

Eſſe ſub pace, & treuga quid in Cathalonia ſignificet, ibidem.

7 Pax, & treuga in qua ſignificatione ſumantur in hac de pace, & treuga tractatione.

8 Pacis, & treugæ violatarum proceſſus incipit à firma iuris querelantis.

9 Pacis, & treugæ violatarum proceſſus poteſt fieri à quolibet, & cõtra quemlibet, nonnullis exceptis.

10 Omnes homines in Cathalonia, paucis exceptis, ſunt ſub pace, & treugua conſtituti.

11 Leges, & conſtitutiones de ſui natura omnes ſunt vniuerſales, & generales.

12 Clerici comprehenduntur ſub conſtitutionibus paciũ, & treuguarum, ſed diuerſo modo atq; layci.

13 Ignorantia conſtitutionum pacium, & treuguarũ neminem excuſat.

14 Pacis, & treugæ ſecuritatem qui ſint qui non habẽt in Cathalonia, & qui contra quos pro eis violatis non poteſt procedi, remiſſiue.

15 Pacis, & treugæ violatarum querelam an vnus poſſit pro alio dare.

16 Pater poteſt agere actione iniuriarum pro filio.

Maritus pro vxore, ibidem.

Sponſus pro ſponſa, ibidem.

Socrus pro nuru, ibidem.

Dominus pro ſeruo, & famulo, & vaſſallo, ibidem.

Principalis pro procuratore, & negociorum geſtore, ibidem.

Magiſter pro diſcipulo, ibidem.

Socius itineris pro alio conſocio, ibidem.

Sors pro conſorte, ibidem.

Coniunctus pro coniuncto, ibidem.

Epiſcopus, & Eccleſia pro Clerico, ibidem.

Abbas, monaſterium, & Eccleſia pro Monacho, ibidem.

Ciuitas pro ciue, ibidem.

Vniuerſitas, & collegium pro his, qui de vniuerſitate ſunt, vel collegio reſpectiuè.

17 Pacis, & treugæ violatarum querela an poſſit dari vni pro altero.

18 Pœna ſuos tenet auctores.

19 Operarij, & laboratores cõducti vt laborent in alieno, an poſſint puniri, vel potius habeant excuſationem.

20 Mandatarius regulariter non excuſatur ob mandatum.

Declaratur in his, quæ prima facie apparent de genere prohibitorum, ibidem.

21 Operarij, & laboratores tenentur ſi ſcienter in re aliena laborauerint.

22 Scientia ex quibus præſumatur, remiſſiuè.

23 Vicinus præſumitur ſcire facta vicini.

24 Operarij laborantes in alieno non excuſantur quãdo eſt eis denunciatum, & proteſtatum quod ita non facerent, quia non poterant.

Sed quomodo ea denunciatio, & proteſtatio debeat fieri, traditur remiſſiuè ibidem.

25 Operarij non excuſantur quando iuſſum eis eſt laborare in aliquo loco cum armis, vel de nocte.

26 Mandatum quomodo, & quando præſumatur in eo qui aliquid egiſſe dicit de alterius mandato, remiſſiuè.

27 Mandans non ex eo excuſatur quod excuſetur mãdatarius, quia differentia eſt inter vtrumq;.

28 Operarijs querelatis pro pacibus, & treugis violatis an admittatur ante comparitionem opponere excuſationem quod de alterius mãdato fecerint.

29 Operarij agunt aduerſus mandantem ad dampna, & intereſſe, quæ eis contingunt propter mandatum.

30 Procurator an teneatur de eo, quod fecit de alterius mandato, & nomine alterius.

31 Procurator nõ poteſt facere cadere dominum in delictum, intel igitur niſi conſtet dominũ expreſſè mandaſſe id fieri, quod per procuratorem factum extitit.

32 Idem eſſet ſi dominus poſtea ſciens ratum habuiſſet.

33 Dominus debet interrogari an habeat ratum factum procuratoris ſi volumus eum cecidiſſe in delictum per illud factum.

34 Mandatum neceſſarium vt procurator faciat cadere dominum in delictum, quomodo probetur.

35 Dominus tenetur ex facto procuratoris ſi ei tradidit inſtrumenta.

36 Argumentum à contrario ſenſu non deducitur à doctrinis doctorum.

37 Dominus tenetur ex productione falſarum inſtrumentorũ facta per procuratorẽ ſi probatur huic illum inſtrumenta tradidiſſe.

38 Dominus non tenetur de facto procuratoris ex ſola oſtenſione inſtrumentorum, quorum vigore egit iniuſtè procurator contra aliquem, quia non ex hoc præſumeretur tradidiſſe.

39 Dominus tenetur monere procuratorem ne illud faciat, quod non poteſt.

40 Dominus non præſumitur mandare procuratori illicita.

41 Querela pacium, & treuguarum ruptarum exercetur quando alicui eſt dampnificatum in perſona, vel bonis.

42 Item quando alicui eſt illata iniuria.

Iniuria

43 *Iniuria fit ei, contra quem decernitur executio iniuſta, nedum à parte, ſed etiam ab executore ſi ſit in dolo.*

44 *Iniuria, & dampna incidenter poſſum peti in iuditio ciuili, vbi agitur de mala executione.*

45 *Iniuriam, & dãpna melius eſt petere in alio iuditio principaliter, quando pretenditur executio contra me perperam facta, quàm in eodem iuditio.*

46 *Sed an id poſſit fieri ante declaratam malã, & nullam executionem, dubium eſt.*

47 Praxis circa hec curia vicarij Barcinone.

48 *Iniuriarum actione agi non poteſt pro captura, vel executione malè facta, donec ſit ita declaratum per iudicem, ad quem ſpectet, & nu. 94.*

49 *Iniuriarum actionem, mouere non poteſt cui queſtio libertatis fuit ab aliquo mota, niſi poſt quam nõ eſſe ſeruum fuerit pronunciatum.*

50 *Geminationis virtus, remiſſiuè.*

51 *Geminatio facit preſumi verba cum maiore animi deliberatione prolata.*

52 *Dictiones, poſt quam, & cum, tempus ſignificant, in quo aliquid agendum ſit.*

53 *Dictiones, poſtquam, & cum, conditionem important.*

54 *Executio mala, vel captura mala dici non poteſt ante declarationem.*

55 *Exceptio quòd non poſſit agi pro pacibus, & treugis violatis ratione alicuius captura, vel executionis, qua pretendantur male facta antequam ſit ita declaratum, poteſt opponi ante comparitionem.*

56 *Exceptio, quòd res ſit in contentione poſita, admittitur ante comparitionem in querelis pacium, & treugnarum.*

57 *Exceptio carentia actionis; qua dicitur exceptio intentionis, & facti, poteſt ante litem conteſtatam opponi.*

58 *Exceptio carentiæ actionis poteſt opponi non obſtante ſtatuto excludente omnes exceptiones.*

59 *Exceptiones, que oriuntur ex eodem inſtrumento poſſunt opponi non obſtante ſtatuto excludente omnes exceptiones.*

60 *Exceptionem carentia actionis tenetur iudex, etiã parte non opponẽte, in quacunq. parte iuditij ſupplere.*

61 *Iudex tenetur in Syndicatu ſi non repulerit eum, qui ſine actione egerit.*

62 *Exceptiones, pro quibus quis habet promptas probationes, poſſunt opponi ante comparitionem in iuditio querelarum, que dantur pro pacibus, & treugis violatis.*

Quando dicatur quis habere promptas probationes, remiſſiuè, ibidem.

63 *Exceptio in continenti probanda non cenſetur reiecta ab ſtatuto excludente omnes exceptiones.*

64 *Firma iuris, & iuditij preuentio an impediant proceſſum querela pacis, & treugæ poſtea mouende, cum ſequen. vſq. ad 89.*

65 *Litiſpendentia facit regulariter illicitum quod tale alias ex ſe non eſſet.*

66 *Propria facultas conceſſa non poteſt exerceri quando ſuper hoc eſt antea lis mota.*

67 *Dominus directus non poteſt in ciuitate Barcinone portas extrahere Emphyteote pro cẽſibus ceſſatis, ſi ei ſit prius ius, & de iure firmatum.*

68 *Locator domus non poteſt propria auctoritate executionem contra locatorem ſi ei ſit ius, & de iure antea firmatum, facere.*

69 *Dominus directus etiam finita emphyteuſi, non poteſt propria auctoritate rem apprehendere, ſi ſuper hoc ſibi antea lis moueatur, vbi deciſio noſtri Senatus.*

70 *Dominus directus poteſt propria auctoritate expellere emphyteotam finita emphyteuſi.*

Poſſeſſio ciuilis, que remanet penes dominum directum, trahit ad ſe naturalem, que erat penes emphyteotam, emphyteuſi finita, ibidem.

Sed contrauertitur vt ibidem probatur, & deciſiones Senatuum ad id refferuntur facte.

71 *Litis pendentia facit ceſſare exercitium propria facultatis.*

72 *Dominus directus non poteſt vti propria facultate quotiescũq per negationẽ Emphyteuta, vel alias res efficitur dubia, taliter quod declaratiõe egeat.*

73 *Locator non poteſt ſine vitio attentatorum expellere colonum lite pendẽte etiam in ſola cauſa attentatorum, & etiam ſi notoriè appareret de non iure petentis.*

74 *Proceſſus querela pacis, & treuga violatarum eſt criminalis vſq. ad cõparitionem.*

75 *Poſt comparitionem eſt ciuilis iſte proceſſus.*

76 *Electio eſt actoris vbi, & coram quo iudice reum cõueniat, quando quis habet plures iudices.*

Declaratur ſi eos habet de iure communi, non quãde de iure ſpeciali, ibidem.

77 *Electio eſt actoris vbi velit reum conuenire, & coram quo iudice, etiam ſi ab hoc ſit facta preuentio iuditij, & nu. ſequent. vbi deciſ. noſtri Sena.*

78 *Ciues Barcinone, & qui in vrbe reperiuntur, conueniuntur coram Cancellario, & Regente Cancellariã, pro cauſis tamen non maioribus viginti librarum.*

Intellectus, & declaratio conſti. 5. de Iuy Verbal, ibidem, & numeris ſequent.

79 *Prorogari poteſt iuriſdictio Cancellarij, & Regẽtis Cancellariã expreſsè, & tacitè vt cognoſcãt de cauſis vltra viginti libras.*

80 *Negatiua magis negat, quàm affirmatiua affirmet & eſt malignantis natura deſtruens quicquid inuenit poſt, ſi ponatur in aliqua diſpoſitiua.*

81 *Actori potiùs, quàm reo eſt in principio litis fauendum.*

82 *Preuentio iuditij quare non impediat executionem ſcriptura tertij.*

Cantio

Digitized by Google

83 *Cautio eſt præſtanda per actorem, quando eſt per reum præuentum iudicium, ſi vult executionem facere vigore inſtrumenti litigioſi.*

Sed non propterea eſt nulla executio quòd facta ſit ſine cautione, ibidem, vbi deciſiones noſtri Senatus.

84 *Sententia non nouat actionem, ſed cumulat.*

Inſtrumentum litigioſum effectum, ſi declaratur validum, & iuſtum, poteſt executioni mādari abſq. eo quòd fiat ſententia executio, ibidem.

85 *Idem eſt ſi in prima inſtantia fuiſſet inualidū declaratum, in ſecunda verò validum.*

86 *Sententia abſolutoria non eget executione, vbi deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum.*

87 *Præuentio, quæ fit coram iudice retroclamorum per debitorem obligatum cum ſcriptura tertij nihil prodeſt.*

Superſedimentum conceſſum per vnum ex iudicibus ſuis debitori in executione, quæ contra eum poterat inſtari, nihil prodeſt quominùs poſſit creditor eo non obſtante executionem contra eum facere, ibidem.

88 *Cauſſa executionum in vim inſtrumenti guarentigij euocantur ad regiam audientiam, ſi maiores ſint quinquaginta librarum, uel non minores.*

89 *Firma iuris facta ante datam querelam pro pacibus, & treugis violatis, eam non impedit, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

90 *Præuentio iudicij cur impediat exercitium propriæ facultatis, & non executionem inſtrumenti guarentigij.*

91 *Actio iniuriarum ciuiliter intentata impedit criminalem, vbi deciſiones.*

92 *Actiones duæ oriuntur ex quocumq. delicto, alia ciuilis ad intereſſe, & dampna, & alia criminalis ad vindictam, nec vna aliam impedit.*

93 *Actio iniuriarum ciuiliter intentata tam quoad emendationem iniuriæ, quàm quoad intereſſe impedit criminalem, vbi deciſio Cameræ Imperialis.*

94 *Actio iniuriarum ad vindictam criminaliter mouenda non poteſt exerceri pendente ciuili; ſed ea tantùm finita, vbi deciſiones Rotæ Romanæ.*

95 *Quod aliqui verum exiſtimant quando agitur principaliter, non aliàs.*

96 *Actio intentata ciuiliter ad emendam in delictis, quæ tranſcedunt terminos iniuriæ, non tollit criminalem.*

97 *Intellectus conſti. 1. tit. de homicidio.*

98 *Actio, quæ intentatur ciuiliter in aliiſ delictis, præterquàm in iniuria, non dicitur intentata ad emendam iniuriæ, & ſic ad vindictam, ſed imò ad damnorum; & iniuriæ tantùm reſartionem.*

99 *Intellectus vſat. Barcinonæ ruſticus interfectus, de homicidio.*

110 *Intellectus conſti. 18. tit. de pace, & treug.*

101 *Pœna vna tunc intelligitur tollere aliam quando per vnam eſt ſufficienter delictum punitum.*

102 *Actionis iniuriarum non facere mentionem in iudicio ciuili, cautela eſt, ne præcludatur via criminali.*

103 *Proteſtatio reſeruationis actionis iniuriæ criminalis, quæ fit in iudicio ciuili, vbi emenda ciuiliter petitur, nihil prodeſt.*

104 *Proteſtatio facit vt qui, habens quòd poſſit facere propria auctoritate, adiuit iudicem, poſſit ea via relicta, ad propriam facultatem exercendam reuerti.*

105 *Pœna duplici, vtraq. condignâ delicto, nemo poteſt puniri.*

106 *Intellectus conſt. fina. de bon. dampnator.*

107 *Actio ad emendam ciuiliter intentata non tollit criminalem ad punitionem corporalem in Cathalonia iuxta Olib. ſententiam.*

108 *Fiſcus an poſſit agere ad punitionem corporalem finito iudicio ciuili ad emendam per partē intentato, remiſſiuè.*

109 *Actio iniuriarum ciuiliter intentata pro dampnis, & intereſſe, non eget proteſtatione vt dico poſſit nō eſſe præiudicatiua criminali poſtea intentandā.*

110 *Querela pacis, & treugæ non ſolet dari pro delictis maioribus.*

111 *Querela pacis, & treugæ violatæ ad quē effectum fiat.*

112 *Querela pacis, & treugæ violatæ poteſt fieri contra Clericos.*

113 *Ciuile eſt non criminale iudicium pacis, & treugæ violatæ, & in conſilio ciuili tractatur in Cathalonia.*

Idem eſt de iure communi quando agitur pro iniuria, ibidem.

114 *Criminaliter proceditur vſq. ad comparitionem pro pacibus, & treugis violatis.*

115 *Iudex competens proceſſus querelarum pacium, & treugharum violatarum.*

Epiſcopi olim faciebant in Cathalonia proceſſus pacium, & treugharum violatarum, ibidem.

116 *Vicarius regius, & ſubuicarius ſunt iudices cōpetētes vt coram eis fiant querelæ pacū, & treugharum violatarum; vbi deciſio noſtri Senatus.*

117 *Baiulus regius non facit regulariter proceſſum pacis, & treugæ violatarum.*

118 *Baiulus Barcinonæ facit proceſſum pacis, & treugæ.*

119 *Intellectus priuilegij Reg. Iacob. 1. dat. Barcinonæ 9. Decem. 1241. ibidem.*

120 *Rex, & eius Locumtenens in Cathalonia poſſunt facere proceſſum pacis, & treugæ violatarum.*

121 *Gubernator Cathaloniæ facit proceſſum pacis, & treugæ violatarum.*

Fallit niſi cauſa eſſet euocata ad Regiam Audientiam, & adhuc eo caſu poſſet, ſi recederet Rex, & ſuo

& ſue caſu Locumtenens illius à principatu, ibidem.

122 *Vicarij, & ſubuicarij regij poſſunt facere proceſſum pacis, & trenga, intelligitur in ſuis terminis & territorijs, & non alibi, & inter perſonas ſibi ſummiſſes, & non aliàs.*

123 *Barcino eſt communis patria habitantium in hoc principatu. & ideò quilibet in ea repertus poteſt ibi conueniri.*

124 *Præſens in curia vt poſſit conueniri, requiritur quòd etiam aduerſarius ſit ſimiliter præſens, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

125 *Præſens eſſe quando quis dicatur.*

126 *Priuilegiũ de compellendo aliquem vt perſonaliter veniat, non ſuffragatur ei, qui non vult perſonaliter & ipſe etiam comparere.*

127 *Querela pacis, & trengæ violatarum qua forma ſit componenda.*

128 *Firma iuris an ſit neceſſaria in querela pacis, & trengæ.*

129 *Iuditia omnia olim à firma iuris incipiebant.*

130 *Firma iuris in Cathalonia ſucceſſerat olim in locũ cautionis de iuditio ſiſti, & iudicato ſoluendo.*

131 *Firma iuris abijt ferè omninò in Cathalonia in deſſuetudinẽ, præterquã in cauſis, quæ mouentur in curia vicarij Barcinonæ contra ciuem.*

132 *Firma iuris fiebat olim cum fideiuſſoribus, vel pignoribus, & in deffectum, cum cautione iuratoria.*

133 *Idem adhuc nunc obſeruatur in Aragonia.*

134 *Firma iuris qualiter hodie fiat in Cathalonia.*

135 *Verba, pro decem ſolidis cum iuris augmento, quæ apponuntur in firma iuris, quare apponantur.*

136 *Iniuriæ æſtimatio fit per iniuriatum iureiurando mediante, ſed ei non ſtatur, ſed taxationi, & moderationi iudicis, quæ poſtea fit ſuper aſtimatione per iis.*

137 *Iudex in querelis pacium, & treuguarum ruptarũ tenetur ſtatim, antequam literas decernat, taxare, & moderare æſtimationem iniuriæ per partẽ factam.*

138 *Iudex an teneatur ſtare primæ taxationi pro damnis, & iniuria, an vero poſſit aliam facere in diffinitiua, remiſſiuè*

139 *Informatio eſt prius danda de delicto antequã procedatur in materia clami.*

140 *Informatio, quæ ſecretè recipitur pro admitenda querela pacis, & trenga, non probat poſtea pro diſcurſu, & diffinitione cauſæ, & poteſt contra eã probari, & poteſt eadem impugnari.*

141 *Monitio, quæ per literas fit querelato pro pacibus, & treugis violatis, quæ continere debeat.*

142 *Litera expedita in querelis pacium, & treuguarũ violatarum qualiter præſetentur.*

143 *Comparitionem perſonalem in querelis pacium, & treuguarum violatarum an & quomodo poſſit quis euitare.*

Comparitio prædicta euitatur per firmam contentionis inter duas curias, ibidem.

144 *Exceptiones, quæ poſſint opponi per querelatum pro pacibus, & treugis violatis ante comparitionem, vbi deciſio noſtri Senatus.*

145 *Procurator admittitur vbicunq. non ruminatur delictum, ſed eſt quæſtio ſeparata.*

146 *Procurator non admittitur pro opponẽdis exceptionibus mixtim tangentibus & proceſſum, & delictum.*

147 *Appellari an poſſit à reiectione exceptionum in cauſis pacium, & treuguarum violatarum.*

148 *Querelatus ſi non habet aliquam exceptionem, quã ponat, tenetur comparere firmando ius, & de iure, ac ſatiſdando.*

Exceptiones nulla opponuntur in querelis pacium, & treuguarum violatarum poſt quindecim dies monitionis, niſi ex cauſa, ibidem, vbi deciſio noſtri Senatus.

149 *Pignora cum quibus ſatiſdatur in cauſis pacium, & treuguarum violatarum, qualia debeant eſſe, & an æquiualentia quantitati petita, an non.*

150 *Querelatus ſi non comparet in iuditio pacium, & treuguarum violatarum intra tempus monitionis, declaratur, & publicatur eiectus, à pace, & trenga.*

151 *Pœna eiectionis à pace, & trenga maxima eſt, & grauiſſima in hoc principatu.*

152 *Guidari non poteſt eiectus à pace, & trengua.*

Etiã ſi fiat à Principe ex certa ſcientia, ibidem.

153 *Calicius quo tempore ſcripſerit directorium pacis, & trengæ.*

154 *Guidaticum de facto datum, & conceſſum an ſit ſeruãdum etiã ſi fuiſſet aliqua lege dari, & concedi prohibitum.*

155 *Guidaticum eſt ſeruãdum etiã datum ab eo, qui illud dare non poterat.*

156 *Guidaticum an ſit ſeruãdum ſi ſit datum contra ſtatutum id prohibens.*

157 *Guidatus, & aſſecuratus, ſi committit nouum delictum, non gaudet guidatico, vbi deciſio Senatus Neapolita.*

158 *Si tamen delictum eſt verè punibile, ſecus ſi non eſſet, vbi deciſio Sena. Neapol.*

159 *Contumatia an, & quomodo poſſit purgari per querelatum non comparentem, remiſſiuè*

160 *Terminus monitionis in querelis pacium, & treuguarum ruptarum non poteſt prorogari à vicario, nec è contra, minui.*

Niſi ad ſit partis conſenſus, ibidem.

161 *Dilatio qualibet poteſt de conſenſu partium minui vel augeri.*

162 *Fatalia in cauſis appellationum poſſunt de conſenſu partium prorogari, vbi deciſio Camera Imperialis.*

163 *Terminus prorogatus dicitur prorogatus cum ſuis acceſſorijs, & qualitatibus.*

164 *Querelatus pro pacibus, & treugis violatis quomodo comparere habeat, & debeat, & qualiter*

litem comparens ſit tractandus.

165 *Ciuiliter procediiur poſt comparitionem in querela pacis, & treuge.*

166 *Querela pacis & treuge violatorum nihil plus proficit querelato quàm quodcunq. aliud ciuile remedium, quod intentaretur pro emendatione iniuria, & damnorum.*

167 *Captura perſona iniuriam ſemper continet.*

168 *Captura non fit ſine aliquali infamia, & ignominia nota.*

Dateſtatio proceſſus querelæ pacis, & treuge, ibidē.

GLOSA XV.

Cum pace, & Guerra.

1 DE pace, † & guerra ideò dicitur in hoc tex. quia de conſuetudine Cathaloniæ habet dominus caſtri in hominibus habitantibus in eo pacem, & guerram, de qua quidem cōſuetudine ateſtantur Guiller. de Valleſica in vſat. hoc, quod iuris eſt ſanctorum, numer. 2. & Soccar. in c. ſi verò, nu. 46. in comme. Per. Alber. fol. 178.

2 Pax autē † multis ſumitur modis, primò enim in propria ſignificatione ſignificat finem diſcordiæ, Hoſtien. in ſum. tit. de treu. & pa. nu. 2. hæc ſignificatio nottor eſt, quàm debeat à nobis vlteriùs comprobari.

3 Secundo modo † ſumitur pax in Cathalonia pro congregatione hominum, quæ fit in vicarijs pro expellēdo eiectos à pace, & treugua, & publicatos, & damnificando illos in perſona, & bonis, & accipiendo de bonis illorum pro ſatisfaciendo in damno, & recuperando duplo vnà cum alijs pœnis eiectorum, & expenſis, hæc enim congregatio dicitur pax, & hoc eſt

4 † congregare pacem, & inſurgere cum tota pace, quòd ſępè legimus in noſtris conſtitutionibus, conſtitutione 35. tit. de pace, & treug. in 1. vol. conſt. agunt latè de pace in hac ſignificatione Cali in trac. đ pace, & treugua dub. 23. in prin. & per tot. Mier. in c. 4. confirmants col. 6. verſi ſed quando fit, in cur. reg. Alfon. 4. col. 11. & Antho. Oliba. in vſat. alium namq. c. 3. num. 61. de iu. fiſ.

5 Tertio modo † ſumitur pax, & etiā treugua pro pace, & treugua cōuentionali, quando inter aliquos fit promiſſio de ſe inuicem non offendendo, de qua latè agunt Iacob. de Nouel. in prax. & theori. can. criminal. poſt inquiſitionem contra rebelles c. ſequent. incip. *Quoniam, vt docet experientia*, per tot. eſt apud me in eo. vol. praxis crim. Pet. Foller. Iul. Clar. in prax. crim. §. fi. q. 47. & ibi Baiar. in addi. Bernardin. Muſcatel. in prax. fideiuſſ. parte 1. modo 15. per tot. & Iacob. Canc. in particulari c. 11. de pace, & treug. in 2. part. reſol. habetur etiam de hac re latiſſima tractatio in vol. com. opin. tom. 3. loco 8. tit. 7. de iniur. & famoſ. libel. c. 12. de pace, & treug. rup. per tot. Andreas Gayl. de pace pub. lib. 1. c. 2. & Farina. loco inferiùs allegādo, apud quos reperies, dubio procul, quicquid in materia tibi diſputandum contigerit.

6 Quartò & vltimò † ſumitur in Cathalonia pro ſecuritate, quæ data eſt à domino Rege per conſtitutiones, & alia iura patriæ hominibus in Cathalonia habitantibus, & bonis per eos poſſeſſis, & hoc eſt quod dicimus regulariter in Cathalonia omnes homines in ea habitantes cū eorum bonis ſunt cōſtituti in pace, & treugua, ideſt ſub ſecuritate, probantur hæc tot. tit. de pace, & treugua in 1. vol. cōſti. & agit latiſſimè Calici. in particulari tracta. quem edidit de pace, & treugua, & ſignanter in propoſito viden. eſt dub. 2. & dub. 5. verſ. *iſto igitur*, nonnulla ad inſtitutum huius materię, non pęnitenda, tradit Antho. Oliba in vſat. alium namq. pluribus in locis, & ſignanter c. 14. nu. 21. de pace in hac ſignificatione ſumpta agit latè Andreas Gayl, in tot. illo tracta. de pace publica, quē in edidit poſt obſeruationes Camerę Imperialis. Ad hāc pacem pertinere videntur tit. de pace tene. 2. & eius violator. de pace conſtan. de pace tenen. inter ſubdi. & iura firman. & tit. ff. & C. ad l. Iul. de vi pub. Item ad l. Iul. Mageſtat. tot. tit. quorum, in crim. læſæ Mageſta. procedā. Item tit. qui ſint rebel. tit. C de ſeditio. & ijs, qui plebem audēt contra rempub. colligere, in hac ſignificatione ſumuntur pax, & treugua, de quibus hic agere intendimus, ſi tamen vis plura ſcire de pace vide doctores, quos (vt vnica allegatione præcipuos habeas, qui de his agunt, quiq. quid pax ſit, & quotuplex, quid concordia, quid treugæ, & quid deniq. induciæ, docent) reffert latiſſimè Proſper. Farina. in ſuis tracta. crim. part. 2. tom. 1. tit. de var. ac diuer. crim. q. 107. arti. 1. nume. 2.

7 De hac pace, † & treugua lōgiori intēdimus oratione in præſentiarum agere, qua vel ſaltē ijs, qui cauſas ducunt, vel etiam iudicant in curia Regentis Vicariam Barcinonę (in qua maximè frequentātur, non tamen ſemper eo modo, quo deberent) notum, ac manifeſtum faciamus quomodo hac in re ſit agendum, ne im poſterum ex huius materiæ ignorantia, in eos labātur errores, quos quotidie experimur qui cauſas ducimus in ea curia, partibus valdè obnoxios, & grauatorios, & non ſemel propriæ conſcientiæ multū pernicioſos: parcant vir illi, qui eo in tribunali ſedent, non enim hęc doctis dicuntur, & ad eorū inſtructionem, inter quos ſcio eſſe nō paucos, quorū ego non

ſum dignus ſoluere corrigeam calceamento-
rum,ſed ijs tantùm,quibus vel nuper ab ſcho-
lis recedentibus,vel aliàs parùm in praxi verſa-
tis, & peritis, curiæ regimen committitur, nè
(ſicuti ſæpiùs aſſolent, expertus loquor, vide-
bis inferiùs) ad quamcunq. partis quærelam
proceſſum pacis,& treugæ nullo negotio con-
cedant, vndè euenit quòd quærelata pars tan-
tam ægrè ferens iniuriam,& damna non modi
ca, quæ indè cauſari ſolent,ſine cauſa,paſſa, &
ſuſtenta,talem de quærelante ſumere tentent
vindictam vt ſæpè immatura, ac miſeranda in-
dè mors oriatur: quæro ego quam de his altiſſi
mo reddet iudex rationē, cuius culpa ſequun-
tur?ſed de his ſatis, ne nobis obijciatur, Medi-
ce cura teipſum, qui feſtucam in oculo vides
alieno,trabem verò in tuo non conſideras. Ve-
rùm non ſum ego primus,qui hæc animaduer-
ti,habeo enim quem ſequar Iacob. Cali.in alle
ga.tracta.de pace,& treug.dub.12. fol.31.col.t.
in fin. & in prin. ſequentis eadē fere animad-
uerſione vtentem. Hæc fuerunt in cauſa cur
ego tractionem de pace, & guerra, de quibus
in noſtro, tex. omitterem, & hanc de pace,
& treugua, pulchritudine, & vtilitate illam
longè excedentem, in illius locum ſubroga-
rem.

Quod autem imprimis notandum cenſeo
in hac materia, eſt praxis huius proceſſus, qui
fit pro pace,& treuga violatis,ex qua eius natu
ra manifeſta fiet, planaq. reddentur omnia,
quæ circa eam ſcitu erunt neceſſaria.

8 Eſt igitur† primus actus quòd accedit quæ-
relans cum ſupplicatione qua cōquerændo de
eo,qui ſibi damnum, vel iniuriam intulit, fir-
mando ei ius,& de iure, ac æſtimando iniuriā,
& damna in eo, quod ſibi videtur, iuditiali ta-
men moderatione reſeruata, iurando ſe ma-
luiſſe quantitatem æſtimatam amiſiſſe, quàm
tantam pati iniuriam, & damna, & offerendo
informationem, vel eius loco inſtrumenta ex-
hibendo petit,admiſſa iuris firma,contra quæ-
relatum procedi, iuxta formam conſtitutio-
num pacium,& treuguarum, & proindè de lit
teris quindecim dierum prouideri.

Circa hunc primum actum plura ſunt vidē-
da, primò quæ perſonę poſſint hunc proceſ-
ſum facere,ſecundò contra quas perſonas, ter-
tiò quando,& ad quem effectum, quartò co-
ram quibus officialibus, quintò an bona ſit
forma ſuprà tradita,qua agatur pro pacibus, &
treugis violatis.

Circa duo prima quęſita breuiter procede-
mus, quia pluribus ea explicantur à Cali.in
trac. de pace,& treug.6.& 7.dub. principali.Eſt
9 igitur regula generalis quòd† quicunq. in Ca-
thalonia conſtituti,ſeu populati,contra quoſ-
cunq. in eadem domicilium habentes dam-
num,vel iniuriam inferentes, paucis exceptis,
poſſūt hūc proceſſū inſtare,probatur hæc regu
la quoad ſui primā partē, conſt. de treuga diuinali,&
cōſt.primeramēt,in tit.de pau y treua, ex quibus
10 Cali. vbi ſuprà dub.6. quia † regulariter oēs
in Cathalonia, paucis exceptis, ſūt ſub pace, &
treugua conſtituti, idem Cali dub. 5. Oliba. in
vſat.alium namq.c.14.nu.21. poſteriorem regu-
læ partē pluribus probat Cali.eo.dub.6.cōdu-
cit ad totius regulę comprobationem quòd le
11 ges† & conſtitutiones de ſui natura ſunt vniuer
ſales, & generales, l.1. & l. iura,ff. de leg. latè
12 Pan in rub. extra de conſti. & ideò † hæ noſ-
træ cōſtitutiones de pace, & treugua loquētes
tam Eccleſiaſticos comprehendunt,quàm ſe-
culares,latè,& pulchrè Antho.Oliba.in allega.
vſat.alium namq. c. 14. nu. 20. cum multis ſe-
quent. licèt diuerſimodè contra vnos, ac con-
tra alios procedatur, & clerici diuerſimodè
agant,atq.layci,vt liter Oliba. vbi ſuprà, ſignan-
13 ter nu.27.& 35.indè † fit quòd harum legum, &
conſtitutionum ignorantia neminem excuſet,
cum ſit craſſa, & ſupina, & lata ſit culpa igno-
rare quod publicè conſtitutionibus,ac iuribus
patriæ ſancitū eſt,c.1. de poſtula. præla. c. cum
in tua,qui matrim. accuſa poſ. cum ſimil.vidē.
in propoſito(ſecundū quod eum allegat Gayl.
vbi infrà allegabitur numer. 11.) Affiic. in c.1.
numer.12. de pace tenen. & eius violatoribus,
vbi pluribus diſputat nunquid modo aliquo
debeat admitti in his excuſatio,hęc omnia per
optimè probantur pluribus, in materia non
multùm à noſtra diſſimili, ab Andre. Gayl.in
trac.de pace pub.inter obſeruation. Cam. Im-
per.lib.1.cap.1.nu.9.cum ſequent.

14 Dixi† *paucis exceptis*, quia plures ſunt, qui
non ſunt ſub hac ſecuritate,& tuitione pacis,&
treugæ conſtituti,ac multi etiam,contra quos
agi non poteſt pro eis ruptis, & violatis, quos
longa ſerie reffert Cali. in locis ſuprà cita. in
quibus commemorandis nos amplius non du
ximus immorandum, ne quòd in tranſcriben-
dis aliorum dictis egregijs tempus conſumſe-
rim inutiliter,poſſim verè incuſari, aliqua ta-
men circa hæc,forſan non penitenda,duxi an-
notanda,quæ omiſit Calici.in quibus videmus
maximas quotidiè fieri in praxi,& foro diſcep-
tationes.

15 Ac imprimis † illud videamus, nunquid
vnus pro alio, ideſt vnus pro iniuria alterius
(iam enim huiuſmodi quærelæ ad hoc ſunt
communiter redactę, vt vix vnquam dentur
niſi pro prætenſis iniurijs) poſſit dare clamum
pacis, & treugæ? Breuiter reſolue quòd ſic,
omnes ſcilicet illi, quibus competit actio in-
16 iuriarū pro iniuria alterius, videlicet † pater pro
filio,maritus pro vxore, ſponſus pro ſponſa, ſo
cer pro nuru,dominus pro ſeruo,& famulo,&
vaſſallo,

vaſallo,principalis pro procuratore,&negotiorum geſtore, magiſter pro diſcipulo, ſocius itineris pro alio conſocio, conſors pro conſorte, coniunctus pro coninncto,Epiſcopus,& Eccleſia pro Clerico,Abbas,Monaſterium,& Eccleſia proMonacho,ciuitas pro ciue, Vniuerſitas, & Collegium pro his,qui de vniuerſitate ſunt, vel de collegio reſpectiuè,quæ omnia ita abũdè video explicata ab Azo.& Hoſtien.in ſum. de iniur.Cyril.in ſum.crim. rub. 24.§.fi. Plaça in epit.delic.lib.1.c. 6. Antho. Gom.de delic.c. 6.de iniur.Iul.Cla.in prac.crim.§.iniuria;& ibi Baiar.additio,& omnium latiſſimè, cumulatiſſimè,ac fuſiſſimè à Proſper.Farina. in ſuis tracta.crim.2.par.tom.1.tit.de varijs, ac diuer.crim. q.105. inſpec.6. quę 41.numeros continet,per tot.vt cogar,ni velim grauẽ exiſtimationis notam pati, ſola remiſſione ad prædictos contentus,me ab his expedire, & maximè quia Proſper Farina.is vnus eſt, qui in materia criminaria vix locum alijs reliquit vllum, quo poſſent fimbrias extendere,ac ſuæ eruditionis ſpecimẽ commonſtrare, in noſtro propoſito hęc ab eo latè explicata reperies, quomodo, & quando procedant, & quæ ad id requirantur. Item an etiam procedant è contra, vt filius pro patre, vxor pro marito, & ſic de reliquis, agere poſſint,& alia pulchra in materia.

17 Sed quid † ex diuerſo an ſicut reperiuntur plures, qui pro aliorum iniurijs poſſunt agere, & clamum dare,an etiam eodem modo reperiantur alij, contra quos poſſit pro iniuria alterius experiri? Dic regulariter quòd non, quia
18 †pœna ſuos tenet auctores, nec vlteriùs contra eos progreditur, qui procul ſunt à calumpnia,l.ſancimus C.de pœn.l.ſiquis in ſuo §.legis ff.de inoffi.teſtam.cum ſimil.& ſi vis alia plura iura,tam diuina quã humana, quibus id, quod tractamus,fundatur,nec non &doctores videre,qui id explicant,Flam Carthar.adeas in ſuo tracta.de exequu.ſenten.capto bannito,in præfa.ou.7. & Farina.1. part. tom.1.tit. de delic.& pœn.q. 24.in prin.vbi regulam latiſſimè explicat ampliando, & limitando eam multis modis,vndè materiam haurire potuiſſem, qua tractationem hanc ornaſſem, verùm tranſeat,accedant eò lectores quoties caſus occurrerit,noſtrum enim non eſt labores alienos tranſcribere.

19 Duos tamẽ†caſus nõ omitendos cenſui, qui ſunt in Cathalonia io hac materia frequentes, inquibuſq. incidit quotidie diſputatio, nunquid ipſi delinquere dicantur, vel iniuriam committere; vt quaſi pro alieno delicto poſſint puniri,vel etiam hæc,de qua agimus,querela pacis,& treugæ contra eos dari.Primus eſt in laboratore, qui conductus eſt ad laborandum in fundo alieno. Qua in re communis eſt doctorum reſolutio, quòd operarij,& famuli excuſantur de eo, quod operantur in re alterius de mandato conducentis; vulga. glo.in l. rem §.rignum,veibo, *deſcendit*, de rei vendi.&
* ibidem Bar.& communiter ſcribentes, Dec.& Cagool.in l.velle ff.d reg.iur.egregia ſũt in propoſito conſſ. Bal. 144.314. vol.1. &436. vol.5. Rol.à Val.54.vol.1.Socin.54.vol.4.allegatus ab infrà referendis, qui ex profeſſò de hac re plu-
†† ribus egerunt, notabiles ſunt *deciſiones* Peruſ. Ioſeph.Ludoui.103. Bonon. Cæſ. Barz. 139.& 140.per tot. Floren. Mago. 150. & Aragonen. Ioſephi de Seſſe 112. per tot. ſcripſit de hac eadem re Iul.Clar.in prac. crim. §.fi.q. 60.nu.16. verſi.ſolet dubitari in prin.Auil.in cap.Prætor. c.17.glo. *meneſtrales* à nu. 14. cum ſequent. Tib. Decia.in tracta.crim.tom.2.lib. 9.c.37. per tot. Franc.Viui.deciſ.394.numer.1. habetur in vol. com.opin.tom.3.de maleſi.loco 8.de vi,& homici.tit.2.c.7.Iacob. Meno. de arbit. iud. caſu 194.& caſu.354.latè,poſt omnes,qui eorum dicta cumulauit, & alios in propoſito retulit; Proſp. Farina. in ſuis trac. crim. 2. part. tom.1. de pęn. temperan. q. 97. caſ.7. per tot.

20 Mouet†tamen contra id difficultatẽ, quòd regulariter mandatarius non excuſetur ob mãdatum,Bar. in l. nonſolùm §. ſi mandato ff.de
* iniur.& ibi reliqui ſcribentes, & paſſim criminaliſtæ ſuis in locis. Reſponde tamen quòd id procedit in his, quę prima facie ſunt de genere prohibitorum, purà ſi mandetur occidi hominem,vulnerari,vel quid ſimile,ſecus verò in his,quæ ſunt de genere permiſſorum, vel ſaltem prima facie non prohibitorum, purà incidere ligna,diruere domum, & alia ſimilia: his enim in caſibus non poſſunt dici deliquiſſe ij, qui illud officium cum haberent, tale quid fecerint de mandato alterius,imò habito reſpectu ad artem, quam profitentur, dici debent dediſſe operam rei licitæ,Bal.in l.non ideò minùs C.de accuſationibus, & in alleg.conſ.144. Rol.à Val.in d.conſ. 54. numer.7. Decia. communes opiniones,& reliqui doctores ſuprà citati.

21 Verùm eſt † quòd hæc multis modis limitantur,quos latè perpendunt prædicti doctores,purà ſi ſcienter in re aliena laboraſſent, ad
†† quod ſunt peroptimę *deciſiones* Peruſ. Bono-
22 nien.& Aragonẽ.ſuprà allegatæ, quo caſu† ſciẽtiæ præſumptionem haurire debes ex regulis cõmunibus, quibus docent doctores quomodo; qualiter; & ex quibus coniecturis præſumatur, qua in re mirè laborarunt, poſt antiquos,Ioſephus Maſcar.de proba. conclu. 282. 879.cũ duabus ſequẽt.1105.&1294. per tot.Iacob.Meno.de præſump.lib.6.præſũp.25.& 24 & in noſtro propoſito dicit Ioſeph. Ludoui

In allega. deciſ. Peruſ. 103. ſe præſumpſiſſe in
23 operarijs ſcientiam ex eo † quòd eſſent vicini,
haberétq. terras contiguas, & ex publica voce,
& fama, quæ apud vicinos erat quòd is, qui cõ-
duxerat operarios, non erat dominus, ſed ali-
† us, & propterea dicit ſe illos *condemnaſſe*.

24 Item † nec excuſantur quando illis fuiſſet
denunciatum, vel proteſtatum ne laborarent,
vel ab opere deſiſterent, quod quomodo pro-
cedat, & an requiratur quòd proteſtatio, & de-
nunciatio fiat re integra, & ante opus cæptum,
ac de mandato iudicis, declarat pulchrè Rol.
allega. conſ. 54. & latè Farina. in d. q. 97. caſu 7.
nu. 137. & 138.

25 Item † ſi iuſſum eis fuiſſet quòd laborarent
in aliquo loco cum armis, vel etiam de nocte:
hæc enim, & alia, quæ prædicti doctores addu-
cunt, faciunt præſumi contra operarios vt nõ
ſint digni excuſatione. Propter hoc ego de an-
no 16. 1. pręrendebam in regio Senatu ad rela-
tionem egregij Senatoris Franciſci Gamis, ac-
tua. Alexio Cetilles, in cauſa coniugum Ferrers
dominorum caſtri de la Garriga commitatus
Emporiarum contra N. Caſtello, procedendũ
criminaliter propter inciſionem quarundam
arborum dictorum coniugum Ferrers, nedum
contra dictum Caſtello, qui incidi mandauerat
ſcderiam & contra operarios, & laboratores,
quia ex quo conducti ad id fuerant faciendum
de nocte, & hora captata, excuſationem igno
rantiæ nullam habebant, & arbitrabar me
obtenturum quod deſiderabam, ex ſupradic-
tis, niſi dictus Caſtello progreſſum ad vlteriora
per motionem dubij, an cauſa eſſet ciuilis, vel
criminalis, quæ adhuc pendet, impediuiſſet.

26 Quando † autem probetur, ſeu præſumatur
mandatum, quod excuſationi faciat locum, &
an credatur operarijs ita aſſerentibus, docet
Maſcar. de proba. conclu. 1015. per tot. Tib. De-
cia. in trac. crim. lib. 9. c. 34. per tot. & Farina.
vbi proximè nu. 146. Notanda eſt deciſ. Fran.
Mar. 423. part. 1. quæ in id eſt tota compoſita, &
conſ. Maran. 121. nu. 2.

Ex quibus reſultat manifeſtum, & expedi-
tum nõ poſſe regulariter agi nec criminaliter,
nec ciuiliter contra iſtos laboratores, & famu-
27 los, ſed contra mandantem tantùm, qui † non
ideò excuſatur quòd in aliquo caſu excuſetur
mandatarius, glo. Bar. & alij in l. ſi quis id quod
§. fi. in glo. vlt. ff. de iuriſdic. om. iud. & in l. ſi mu
lier §. ſi ſeruus ff. rer. amot. Decia. vbi ſuprà c.
36. nu. 39.

28 Illud † autem eſt à nobis in propoſito, pro-
priè ad noſtram materiam ſpectans, vidẽdum,
propter quod præcedens de operarijs in prin-
cipio inſtituta fuit diſputatio, nunquid dato
clamo contra ipſos operarios pro pace, & treu
gua violatis, ex eo quòd ſint reperti laborantes
in alieno fundo cum domini iactura, an ante
comparitionẽ admitatur eis exceptio excuſa-
tionis probanda, qua dicant ſe de mandato al-
terius opus feciſſe, vel deſtruxiſſe, ita vt ſi legit-
timè probetur, veniat interloquendum ante
comparitionem ſuper dicta exceptione ei lo-
cum fore, & eſſe declarando, & non oblationi
quęrelæ, an verò debeant denegari probatio-
nes ante comparitionem, remittendo excep-
tionem ad diffinitiuam, cum videatur eius me-
rita, & defenſionis concernere, ac reſpicere.
Quæſtio eſt hæc, quæ nondum lapſi ſunt plu-
res dies, contigit diſputanda inter quoſdã hu-
ius Ciuitatis non lęuis eruditionis aduocatos,
in qua breuiter tene quòd non poſſit ea excep
tio opponi, nec admiti ante comparitionem,
& ſatiſdationem, cum ſit exceptio defenſio-
nis, ad tex. in c. 1. & ibi glo. & doctores, de litis
conteſta. in 6. ita ſecurè reſoluit noſter Cali. in
tracta. de pace, & treu. dub. 16. fol. 43. col. 1. ante
finem, poſt tamen comparitionem prædictam
admittenda proculdubiò erit, & ea attenta, ſi
probata fuerit, abſoluentur quęrelati, quibus
29 † poſtea erit integrum agere contra mandantẽ
ad damna, & intereſſe. glo. in l. qui ſepulcra in-
prin. & ibi etiam Bal. de ſepul. viola. additio ad
Bar. in l. in rem §. tignum, littera D. verſi. & adde
quod ff. de rei vendi. Plot. de in lit. iur. num. 27.
ſub. 3. limita. verſi. *& vbi laboratores*. Rim. conſ.
576. num. 6. lib. 3. Farina. vbi ſuperiùs num. 148.
† Auil. vbi ſuprà, pulchra eſt in propoſito *deciſio*
Gen. 187.

30 Alter caſus † eſt in procuratore, in quo idem
dicendum cenſeo, quod in laboratoribus, &
operarijs, vt ſi de mandato domini rei prima fa
cie licitæ det operam, veluti faciendo incarce
rari debitorem ſui principalis, vel contra eius
bona executionem inſtando vigore cuiuſdam
debiti, tunc is excuſetur propter mandatum, ſi
verò rem faciat ſui natura illicitam, veluti ſi an-
te aduentum diei ſolutionis in inſtrumento
contenti debitorem carcerari faciat, vel execu-
tionem in eius bonis, vel etiã pro maiori quan-
titate, quàm contineatur in inſtrumento, vel
quid ſimile, tunc dubio procul arbitror non
excuſari mandato procuratorem, per ea, quæ la
tè in priori caſu deduximus, quæq. in eius ma-
teria adducunt doctores ſuprà citati, & in
hac quoad quærelæ pacis, & treńgę obla-
tionem, oppoſitionem exceptionis quod de
mandato domini ſit res geſta, & ſimilia, obſer-
uanda erunt eadè illa, quæ pro priori caſu pro-
poſita fuere.

An autem limitationes ſuperiùs adductæ
regulæ, quòd regulariter operarij non tenean-
tur, poſſint, & debeant huic de procurato-
re, quem tractamus, caſui accommodari, tu-
um lector eſto iuditium, qui iuxta rei quali-
tatem

Digitized by Google

ratem poteris nullo negotio hoc noſtro labore
iuuari.
31 Iuxta † hanc diſtinctionem eſt intelligenda
vulgaris illa doctorum traditio, quòd procura-
tor non poſſit facere cadere dominum in deli-
ctum, pœnam, vel damnum aliquod, quia id
non cenſetur ei demandatum, de qua Alex. So
* cin. Iacob. de San. Geor. & alij cõmuniter poſt
glo. in l. 3. §. ſi procurator ff. quod quiſq. iuris,
per eum tex. in c 1. de iur. iuran. lib. 6. Bar. in l,
vnica §. ſi procurator ff. ſi quis ius dicen. nõ ob-
tempera. declarat latè Iaſ. in l. ſi procurator, per
multas ampliationes, & limitationes ff. de cõ-
dic. indeb. Bero. in conſ. 188. lib. 3. Ioſep. Ludo-
ui. deciſ. peruſ. 51. nu. 4. Ferdin. Vaſq. controuer.
vſufrequent. c. 18. num. 2. & 4. Fran. Mar. deciſ.
423. nu. 12. & 480. nu. 6. lib. 1. & Iacob. Cancer.
var. reſol. part. 2. c. 14. de procura. nu. 5. cum plu-
ribus alijs, quos ipſi allegant, qui eam appellãt
* communem opinionem: eſt (inquam) ea reſo-
lutio intelligenda vt procedat quando nõ cõſ-
tat dominum expreſsè mandaſſe procuratori,
aliàs enim vtiq. teneretur, ex ſuprà traditis, &
not. in proprijs terminis Bar. in l. filius familias
nu. 12. de dona. Meno. de arbit. Iudi. caſu 315.
nu. 23. 24. & 25. cum pluribus alijs, quos refert
Cancer vbi ſuprà nu. 7. adde Capi. deciſ. 67. nu.
32 2. Idem † dicendum foret, quod in hoc vltimo
caſu, ſi dominus, licèt ſpecialiter non mandaſ-
ſet procuratori faceret rem illicitã, poſt tamen
factam, eam ratam habuiſſet, tunc enim ex ra-
33 tihabitione vtiq. teneretur, & ideò † cauthela
eſt quòd antequam agatur contra dominum,
interrogetur an ratum habeat factum procu-
ratoris, & in ea interrogatione inſiſtere, vt poſt
Pau. de Caſtr. in allega. l. 3. §. ſi procurator ff.
quod quiſq. iur. & Capi. in d. deciſ. 67. docet
Can. vbi ſuprà nu. 8. adde Franciſ. Mar. allega.
deciſ. 423.
34 Quomodo † autem probetur mandatum il-
lud, quod ſuprà, vltra generale mandatum, di-
cebamus requiri in procuratore, vt dominum
faceret ſuo facto cadere in delictum, percipies
forſan ex his, quæ in præcedentibus, circa pro-
bationem mandati in operarijs, docuimus, hoc
35 vnum † magis practicabile nos ſolùm annota-
bimus, vltra ſupradicta, inter alios modos pro-
bandi huiuſmodi mandatum eſſe, ſi probare-
tur dominũ inſtrumenta tradidiſſe procurato
ri, quibus cõtra alium iniquè egit, & in caſu nõ
permiſſo, quæ ſententia placuit Iacobo Can-
cer var. reſol. part. 2. cap. 14. de procura. num. 16.
qui tamen eam aliter non probauit, quàm ar-
gumento à contrario ſenſu deducto ex doctri-
na Bar. in l. in illa ſtipulatione 50. ff. de verb.
oblig. vbi dicit quòd dominus dicitur re ipſa
prohibere procuratorem ne petat, ſi non dat
inſtrumenta ad cauſam, id eſt ad debiti exac-
tionem neceſſaria, ergo (inquit Can.) à contra-
rio ſenſu, ſi dat ei dicta inſtrumenta, cenſetur
ei demandatum vt petat. Circa quod ego hoc
vnum aduerto quòd ni aliud haberemus, quo
reſolutio hæc probaretur, vix auderem aſſere-
re quòd ea vera eſſet, vel modo aliquo poſſet
36 ſuſtineri, quippe qui † ſciam quàm fragile in iu
re ſit argumentum à contrario ſenſu ex doctri-
nis doctorum deductum, quinimò non poſſe
deduci docent Nicol. Euerar. in top. lega. loco
à contrario ſenſu nu. 41. circa fin. & Vicen. de
Fran. deciſ. 87. nu. 16. & 486. nu. 6. Nos igitur vl
tra adducta per Cancer. eandem reſolutio-
nem probamus ex Bal. in c. 1. num. 16. vt lite nõ
37 conteſ. quatenus † habet dominum tanquam
conſcium falſitatis puniri ex productione fal-
ſorum inſtrumentorum per procuratorem ſi-
ne ſpeciali mandato facta, ſi ipſe eidem dicta
inſtrumenta ad producendum tradidiſſet, ad
quod allegat tex. in d. c. 1. vt lite non conteſta-
ta, ibi, *Potuit tamen præfatus R. propter ſuam con-
tumatiam, vel etiam procuratoris (ſi ſciens non pur-
gauerit eandem) excommunicationis ſententia inno
dari*, & tex. in argumentum, in l. fin. iuncta ibi
glo. C. de pac. conuen. Capi. allega. deciſ. 67.
numer. 4.
38 Notãter † dixi, *ſi probaretur dominũ inſtrumen-
ta tradidiſſe procuratori*: nam aliàs ex ſola eorum
oſtentione non præſumeretur, pluribus id pro
bant Euerar. in conſ. 189. nu. 6. & Maſcar. de
proba. conclu. 1010. nu. 2. Sed videtur cõtra ſu
pradicta obſtare quod tradit Bar. in d. l. in illa
ſtipulatione ff. d verb. oblig. quẽ ſequitur Alex.
in allega. l. 3. §. ſi procurator ff. quod quiſq. iur.
& Iacob. Cancer. var. reſolu. part. 2. c. 14. de pro
39 cura. numer. 17. teneri † dominum monere ip-
ſum procuratorem ne illud faciat, quod facere
non poteſt, putà quòd non exigat debitum,
quod iam eſt cancellatum, vel ſatisfactum, vel
aliàs eſt per pactum de non petendo, vel alia
ratione reſolutum, aliàs eſſe in culpa, & teneri
de facto procuratoris, ad quod probandum
allegant l. ſi fideiuſſor §. 1. ff. manda. vbi fide-
iuſſor ſoluens debitum iam per debitorẽ aliàs
exolutum, habet actionem aduerſus eum
pro recuperatione, niſi ipſum monuerit de ſolu
tione prædicta, ergo videtur inanis ſupradicta
noſtra diſtinctio in hoc propoſito firmata quo
ad obligationem domini ex facto procurato-
ris illicito inducendam, an mandauerit domi-
nus fieri, vel non fieri, ſed imò ſemper tenebi-
tur, ex doctrina prædicta, cum non monuerit
procuratorem, ac prohibuerit ne rem illam illi
citam faceret.
Huic ego obiectioni reſpõdeo me valdè dubi
tare ã prędicta reſolutione vera ſit, nec ne, licèt
ſit Bartholi auctoritate, quæ maxima eſt, fulſita
* cũ enim reſolutionẽ habeamus cõmunẽ, quã

40 ſuprà ſecurè firmauimus,regulariter†præſump
tionē eſſe pro domino quòd non mandauerit
procuratori illicita , nec ea venite in genera-
li mandato, non video quomodo ex prædicta
omiſſione monitionis poſſit teneri ex facto
procuratoris illicito , vel eo maximè quòd de
iure ſit expeditum neminem in delictis,& pro-
hibitis teneri de his,quæ eius nomine geſta ſūt,
niſi mandatum probetur,vt ex ſuprà traditis ſit
pluſquam manifeſtum.Et certè ij,qui hanc vo-
lunt fieri monitionem procuratori de non exi-
gendis debitis inexigibilibus, concedant mihi
neceſſe eſt , quòd ea monitio deberet fieri vel
in ſcriptis,vel etiam coram teſtibus, vt ſuo caſu
eam probare poſſet creditor,aliàs ad nihil pro
deſſet , quod quantum contineret abſurditatis
quòd ad id obligaremus creditorē , nemo erit
(meo iudicio)qui non videat, nobiſcum in hac
opinione conuenit Ial.(licèt in contrarium à
Cau.vbi ſuprà allegetur)in allega.l io illa ſtipu-
latione nu.4.verſi.*ego vltra ſcribentes &c.*alijs ta
men atq.alijs motus rationibus contra Bar.nō
ſpernēdis.Atq.hæc de 1.& 2. quæſito dicta ſint
ſatis.
41 Ad tertiū†igitur deueniamus, quo quæritur
quando,& ad quem effectum dentur huiuſmo
di quærelæ paciū,& treugarum ruptarum? Cui
quoad primum caput reſpondemus tunc hu-
iuſmodi quærelæ locum fieri quando eſt ali-
cui in perſona ,vel bonis damnificatum , tot.
tit.de pace,& treugua in 1.vol. conſti.& decla
rat latè Cali.dub.6.ibi,*demum quæri* pag.11.col.
1.vbi melius explicat,& dub.7. & aliqua in pro
poſito etiam tetigit Fer.vbi inferiùs.
42 Vel etiam†quando ſit alicui iniuria, ad latè
tradita per Iacob. Calici.in ſæpè allega. tracta.
de pace,& treug.dub.3.& 7.& Micha.Ferret 3.
part.obſeruan.c.144.circa medium.
43 Et quia† is vltimus caſus,quando ſit iniuria,
eſt qui magis in Cathalonia practicatur,vt pro
eo offerantur huiuſmodi quærelæ,vt quotidia-
na experientia experimur , alia enim damna,
quæ fiunt in perſonis,& bonis,per alia fortiora
& acriora iuris remedia, putà iudicia crimina-
lia,ſolent puniri,ideò paulisper erit in eo expli
cando immorandum.Ac imprimis annotemus
oportet caſum frequentem, pro quo tanquam
pro illata iniuria ſolent huiuſmodi querelæ of-
ferri,quando videlicet pro aliquo prætēſo de-
bito ciuili,quod ſit iam ſolutum,vel cuius dies
ſolutionis nondum aduenerit, vel aliàs, incar-
ceratur debitor , vel riguroſa in eius bonis fit
exequutio ad inſtantiam creditoris:tunc enim
dubium non eſt quin ex huiuſmodi procedi-
mentis oriatur actio iniuriarum contra ipſum
creditorem,ſingulares ad id ſunt deciſſ.Guid.
Pap. quotidiè allegabiles 295. & 324. eis adde
Antho. Fab. poſt hæc ſcripta viſum , in ſuo C.
lib.3.tit.11.de fer. defini.4.nu.2.in allega. vbi di
cit quòd omnis executio,quæ non eſt iuris,ha
bet iniuriam : & hæc quidem actio non ſolum
datur contra partem ,ſed etiam & contra exe-
cutorē, ſi tamē ipſe ſit in dolo,notabiliter iſdē
Antho Fab. in ſuo C.lib. 7 tit.20. de execu.rei
iudica.defin.8.vbi *deciſ.*Senatus Sebuſia.& per
conſequens ſit locus huiuſmodi quærelę.
Dubium tamen maximum eſt nunquid
quando emenda iniuriæ , & damnorum non
petuntur corā eodem iudice capturę, ſeu exe-
cutionis incidenter cum nullitate illius per viā
44 reconuentionis, vel aliàs,quod † poteſt,Catal-
di.qui dicit hanc eſſe optimam cauthelam , in
tract.de ſyndica. in fine illius,nu. 186. in 2.vol.
tracta.quam approbat, eam optimam dicens,
Franciſ.Auiles in capp Prætor.c.1.glo. *donation*
nu.42 cōducunt quæ docet Tib.Decia.in trac.
crim.tom.1.lib.3.c.24.nu.17.ſed principaliter in
ſtituendo iudicium coram eodem , vel alio di-
uerſo iudice (ſicut paſſim cōtingit in iſtis quæ-
relis,cùm earum iudex particularis ſit Vicarius
45 regius,vel eius Locūtenens)quod†eſt melius,
& vtilius remedium , iuxta ſententiam Par.
de Put.in trac.de ſyndi.ibi , *iniuria officialis*,nu.
4.pag.mihi.381.in 2.vol.trac.& Auiles vbi ſupe
46 riùs,an †tali caſu poſſit ante declaratā malam
capturam , & eius , ſeu executionis nullita-
tem , quęrela offerri pro damnis , & iniuria,
an verò finis, & exitus cauſæ debeat expectari,
vt tunc demum dici poſſit nunquid actio iniu-
riarum competat,nec ne.
47 Qua†in re praxim reperio in curia vicarij Bar
cino. vbi maximè hæ quærelæ practicātur,paſ-
ſim obſeruatam,quòd indiſtinctè quærelæ ad-
mittuntur ante procedimentorum,quorū occa
ſione offerūtur,declarationē , nū nā benè,vel
malè facta extiterint, quæ quidem praxis an ſit
ſuſtinenda,nec ne,ex inferioribus patebit.
48 Mea†in his ſententia eſt , quicquid praxis
prędicta perperàm admiſerit,non poſſe iſta iu-
dicia inſtitui coram iudice pacium,& treugarū,
quin priùs declaratum ſit per iudicem, ad quē
ſpectet,malè quem fuiſſe captum , vel etiā per-
peràm cōtra eum fuiſſe factam executionem,
vel quid ſimile, ex quo iniuriarum actio oria-
49 tur,moueor†ex tex.expreſſo in l.ſi tibi ſeruitu-
tis C.de liber.cauſ.vbi,*ſi tibi ſeruitutis improbè mo
ueatur queſtio,de calumpnia,vel iniuria (prout vin-
dicta viam elegeris)poſtea quam ſeruus non eſſe fue-
ris pronuntiatus, aduerſus eam ſententiam poſtulare
potes , tum demum etiam de his ,quæ direpta pro-
baueris, reſtitutionem , cum pro libertate fuerit pro-
nuntiatum , petiturus* , inquiunt Impp. Dio-
cle. & Maxi. quo loci notanda eſt imprimis
geminatio illorum verborum , *poſtea quam ſer-
uus non eſſe fueris pronuntiatus*, & *cum pro liberta-*
50 *te fuerit pronuntiatum* , quæ†non ſolet otioſè,&
abſq.

abſq. effectu fieri, de cuius virtute plura apud Euer.in top.leg.loco à vi geminationis,&latiſſimè,ſimulq.ſuſiſſimè, vt nihil ampliùs deſiderari poſſit,apud Carol.de Graſ.in tract.de excep. ad mater.ſtatu. exclud. omn. exceptiones,excep.14.à nu.7.cum pluribus ſequent. & ſignanter†in noſtro propoſito ſingularis geminationis effectus eſt notandus, quòd faciat præſumi verba prolata cum maiore animi deliberatione,ne quis exiſtimet Imperatores in eo tex.inaduertenter, & inconſideratè, ac abſq.effectu verba prædicta appoſuiſſe, c. etſi Chriſtus, de iu.iur. Craue. in conſ.105. nu. 4. Graſ.d.excep. 14.nu.21.Item†notandæ ſunt dictiones *poſtquā* & *cum*, quæ ad idē in eo tex.ponuntur,quæ de ſui natura tempus ſignificant, quo agendum ſit, vt de dictione *cum* annotauit Bar. in l.1.nu. 9.de condi.& demonſt.Vulpel. de præpos.aduerb.& coniunct.ſig. in littera c.verbo,*cum*.Itē †cōditionem importāt, vt de d.dictione, *cum*, probar l. qui promiſit, de condic.indeb. l.huiuſmodi, & l. quodcunq. §. nonſolùm ff. de verb.oblig.& de dictione, *poſtquā*, notat Bar. in l.quibus diebus §. termilius numer. 7.ff. de condi.& demonſtra.& Virgin.Boca. de interdic.c.2.nu.88. vndè fit quòd ſit dicendum nullatenus in caſu propoſito poſſe actione iniuriarum agi niſi poſtquam ſuper eo declaratum fuerit, vndè exiſtimatur eam oriri, ita tenet Bal.per illum tex.in d.l.ſi tibi ſeruitutis, C. de liber.cauſ. & vti expeditum de iure pręſupponunt Par. de Put. & Auiles vbi ſuperiùs,Ranchi. in additione ad Guid.Pap.alleg.deciſ.324. & Andre. Gayl.de pace pub. lib.2.c.7.num.25.

51 (see above) —

54 Et eſt† (meo iudicio) huius rei euidens ratio, quia ante declarationem non poteſt dici mala captura, vel mala executio, pro quibus oritur actio iniuriarum.

55 Et hanc† exceptionem credo poſſe opponi ante firmam iuris,& comparitionem faciendā, impediriq. progreſſum cauſę ad vlteriora, & per conſequens ſuper ea fore imprimis iudicandum, cum ex narratis in eodem clamo appareat,abq.alia probatione pro parte rei faciēda,rem illam, ſuper qua datur clamus, non eſſe talem,pro qua poſſit dari,veluti quia†adhuc ſub iudice res eſt, qui decreuit capturam, vel executionem,num nam benè,vel malè factum fuerit, & per conſequens num nam commiſſa ſit iniuria, nec ne, ſuper quo fundatur quærela partis, faciunt ad propoſitum quæ docet Calici. de pace & treug.dub. 16. verſ.tranſeamus ad quartam ſpeciem fol. 43. col. 2. & col. 3. in prin. interim ergo quieſcere debet proceſſus prætenſarum pacis, & treugæ violatarum, quibus adde quod hæc ſit exceptio carentiæ actionis oriens notoriè, ac manifeſtè ex eiſdem ipſis rebus,quas deducit quærelans,quæ alio nomine appellatur exceptio intentionis, & facti, 57 quæ†poteſt ante litem cōteſtatā opponi, Bar. in l.mater deſcendens de inoffi. teſtam. Maran.de ordin.iudi.part.6. memb.9.nu.7.declarat pulchrè Barnard.Muſcatel.in prax.ciui.par. 3.glo.actionis per tot.& Carol. de Graſ.in trac. de excep.ad mater.ſtatu.exclud.omnes exceptiones,exceptione 26. per tot. conducunt quę ibidem egregiè docet iiſdem Carol.de Graſ.in 58 dicto loco hanc†de qua agimus,exceptionem poſſe opponi non obſtante ſtatuto excludente omnes exceptiones, vndè inferamus quòd licèt per iura patriæ prohibeantur opponi in his iudicijs exceptiones ante comparitionem, & iuris firmam, hæc tamen non cenſeatur 59 prohibita.Item†quemadmodum non obſtante ſtatuto excludente omnes exceptiones, de iure eſt expeditum illas poſſe opponi,quę oriūtur ex eodem inſtrumento, cuius vigore agitur,vt plenè,alios omittendo, quia ſequentes reliquos allegant,probant Maſcar.de proba.q. 8.nu. 18. & Graſ. vbi. ſuprà exceptione 19. quæ omnia,quę in propoſito dici poterant, pleniſſimè cumulauit in vnum, ſic nō erit in noſtro caſu prohibita hęc exceptio tanquam oriens ex eiſdem ipſis procedimentis, quorum vigore agit aduerſans.

60 Nec mirum † cum huiuſmodi exceptio ſit vna ex illis,quas tenetur iudex,etiam parte nō opponente,in quacunq parte iudicij ſupplere, & taliter ſine actione agentem repellere, glo. in c.1.verbo,*defenſionis*, vt lit. non conteſt.in 6. Maran.vbi ſuprà nu. 7. & Graſ.d. exceptione 61 26.nu.7.& ſi non†repulerit, ſaltem poſtquam à parte fuerit oppoſitum,teneretur in ſyndicatu,Pau.de Caſ.in allega.l. vbi pactum nume.7. C.de tranſac.& reffert Muſcatel. vbi proximè numer.10.

62 Idem cenſeo † futurū vbi quærelatus haberet pro ſua exceptione promptas, & expeditas probationes,licèt de eis non conſtaret in narratis in quærela, ex traditis per Cali.de pace, & treug.dub.16.fol.42.col.4.in prin. vbi declarat quando dicatur quis habere promptas proba-63 tiones: conducunt†quæ de exceptione in continenti probanda quòd non cenſeatur reiecta ab ſtatuto excludente omnes exceptiones,tradit latè Carol.de Graſ.in trac.de excep.ad mater. ſtatu. exclud.omnes exceptiones,excep.7.

Per hæc ego valdè mirabar de quibuſdā procedimentis in curia vicarij Barcin.pro prætenſa pacis,& treugæ violatione contra quoſdā cliētos meos de annò 1605.& 1611. bis factis,ratione,& occaſione quarundā executionum in bonis alterius ad inſtātiam dictorum cliētum inſtatarū,quibus non obſtante quòd pars quærelans narraſſet in quęrela dictas executiones fuiſſe factas vigore litterarum à dicta

curia emanatarum in vim prouiſionũ taxationis expenſarum,& decreti executionis per iudicem retroclamorum factarum, & in vim inſtrumenti guarentigij, exhibuiſſeq. dictas prouiſiones,quæ exequebantur, & apparebãt trãſactæ in rem iudicatam & procedimenta aliàs in vim inſtrumẽti guarentigij facta,vnde tenebatur iudex hoc ſaltẽ vnũ inferre(quãdo alia plùra , quæ vrgebant ad non concedendum quòd petebatur,noluiſſet cõſiderare,quæ fuerant latè in eis cauſis deducta) adhuc non competere,nec competere poſſe parti conquærenti actionem iniuriarum,cum nõ foret adhuc declaratum per iudicem retroclamorum, adquẽ ſpectabat,executiones prædictas in caſu nõ permiſſo fuiſſe factas ,imò contrarium pręſumere tenebatur ex dictis prouiſionibus, & procedimentis , nihilominùs decretæ contra meos cliẽtes fuere litteræ ſolitæ quindecim dierum pro prætenſis pacibus, & treugis violatis,& licèt iudicem monuiſſem in vna ex dictis cauſis ante præſentationem litterarum , (habuimus enim antea eorum procedimentorum notitiã) quatenus non permitteret eas præſentari , ne apud homines apparerẽt talia procedimenta ſuo nomine facta, permanſit tamen ſemper in ſua pręrentione,nec potui ei quicquam perſuadere, quo forſan fuiſſet peroptimè ſuo honori conſultum,ſed trãſeat , ipſi viderint qui id egerint , & comperient quantum exiſtimationis conſequãtur ex eo modo procedẽdi apud eos, qui vel mediocri pollent ingenio , veniũt poſtea iſtæ cauſæ in Senatum , qui particulariter attendit in releuamine oppreſſorum, vbi ſi non videntur huiuſmodi procedimenta , ſaltẽ, non qualia deberent eſſe,iudicantur.

64 Sed†dices, ſi huiuſmodi declaratio eſt expe
ctanda,nunquam, aut perrarò fiet locus quæ-
relæ pro pacibus,& treugis violatis , quia pars
quæ viderit contra ſe declaratum,firmabit ius,
& de iure coram ſuo ordinario , & præuenien-
do iuditium citabit alterum in eo per viam ia-
ctatorum , vel aliàs, antea quàm pars altera
quęrelam offerat, quo fiat vt non poſſit poſtea
pars prædicta habere recurſum ad quærelam
offerendam,obſtante dicta iuris firma, & præ-
uentione iudicij , ſicuti quotidie videmus pra-
cticari,& probatur in ſimili non obſcurè ex eo
65 quod dicimus regulariter†litis pendentiam fa
66 cere illicitum,quod aliàs foret licitũ, putà,†ha
beo facultatem appręhendendi propria aucto
ritate poſſeſſionem alicuius rei per alium poſ-
ſeſſæ, is mouet mihi litem ſuper illa re , antea
quam ego ea facultate vtar , non poſſum poſ-
tea ea vti, ad quod eſt pulchra deciſio Senatus
Neapoli.apud Mathe.de Afflic.131. & ibi pul-
chra etiam addit. Vrſil.pro quibus facere dicit
Thom. Gram. in additio.ad eandem deciſio-

nem,optimam rationem, quia licèt poſſit quis ex pacto,vel aliàs,propria auctoritate aliquid facere , ſi priùs de eo facto adiuit iudicem , non poterit variare, & redire ad exercendum ſuam poteſtatem,ad quod plura allegat , ſed non vidit quòd Afflic.non loquebatur quando is,qui propriam auctoritatẽ exercebat , adierat priùs iudicem pro eodem facto , pro quo caſu tantũ concludit ratio huius doctoris,ſed imò quando aduerſarius litem mouit contra eum , qui dictam facultatem habebat vt illius exercitiũ impediret , quo in caſu aliundè eſt petenda ratio,forſan ex his , quæ nos ſuprà docuimus, & dicemus infrà,plura huius generis exempla tradit Lancello. de attenta.2. part. c.4. amplia.1. per tot.licèt poſtea ea.part.2.c.10.nu. 31.iſdem Lancell. caſum adducat , in quo Rot.de anno
† 1556. *approbauit* procedimenta propria auctoritate facta non obſtante litis pendentia , tu ipſe rem vlteriùs examina,& cogita de veritate & aliam eiuſdem Rot.Roma.deciſ.apud Bellamer.c.1.quam iſdem Afflic. allegat,cum ſupradicta conſilia,adde Batz.deciſ. Bononien.46. per tot.

67 Indè fit†quod intrepidè practicamus in pręſenti Ciuitate, in qua per particularia priuilegia,de quibus in priuilegio, *recognouerunt proceres*,c.31.& 33.in 2.vol. conſti. dominus directus poteſt emphyteotę propria auctoritate abſtrahere portas , ſi non ſoluit ei cẽſus die ſtatuta.
68 Item† locator domorum poteſt propria auctoritate capere bona,quæ in eis fuerint illata,& inuenta pro penſione domus, practicamus (inquam) quòd ſi emphyteota,& conductor mouerint reſpectiuè litem iactationum cõtra dominum,& locatorem,priuſquam ij facultate illa vtantur, non poſſunt poſtea, obſtante dicta litis pendentia , vti illa (licèt in eo,quod dicebamus de domino erga emphyteotam,iam videtur diſpoſitum per c. 32. eiuſdem priuilegij *recognouerunt proceres*) quam quidem praxim approbat Bal.in l.2.nu.19.C.de ſeruit.& aqua, & clariùs in l.ędem nu. 13. de locato,vbi ſpecialiter quærit quare requiratur probatio, de qua eo in tex.quę coram iudice fienda eſt , cũ poſſit locator ſua propria auctoritate domum ſuã intrare , & reſpondet id ideò eſſe quia iudex propter controuerſiam partium aditus erat, vel à domino , vel ab inquilino,vndè poſtquã iudex erat aditus debebat expectari eius auctoritas,vbi addi.litera M.dicit,& hoc puto verum etiam ſi ſit data reſeruatio facultatis ingrediendi.

69 Indè etiam † factum fuit quòd de anno
† 1605.die 5.menſis Iulij *declarauerit* Senatus ad relationem ęgregij Senatoris Ioannis Gallego attentatiuam appræhentionem poſſeſſionis per Caſtellanum de Ampoſta factam

de

deqnibuſdam petijs terræ Ioanni Soriano in
emphyteoſim ad viginti nouem annos con-
ceſſi, non obſtante quòd dictus Caſtellanus
fortiter contenderet licuiſſe ſibi de iure, finito
tempore, poſſeſſionem prædictam propria au-
ctoritate apprehendere, idque propterea exti-
tit declaratum quia dictus Soriano, ſeu eius
hæres, antequam dictus Caſtellanus ea facul-
tate vteretur, cauſam inſtituit in Senatu ad re-
lationem dicti Gallego prætendens non poſſe
expelli, eo quia adhuc elapſi non eſſet viginti
nouem anni prædicti, cum exiſtimaret non ve
nire in computatione duodecim annos, qui-
bus per eundem Caſtellanum, ſeu ſuum præ-
deceſſorem fuerat impeditus te emphyteoti-
caria vti.

De qua qnidem Senatus declaratione cum
fortè incidiſſem in ſermonem cum quodam
huius ciuitatis, erudito valdè, ac magni nomi-
nis aduocato, audiui illũ plura dicentem ad-
uerſus dictam declarationem, ac volentem in-
70 ribus non ſuſtiuendam, ſuam is fundabat † præ
tentionem ex eo quòd domino directo licere
arbitrabatur propria auctoritate emphyteotã
expellere finita emphyteuſi, hunc enim effe-
ctum tribuunt doctores poſſeſſioni ciuili, quæ
remanet penes dominum directum, vt finita
emphyteuſi trahat ad ſe naturalem, quæ reſide
bat penes emphyteotam, vti apparet ex latè
traditis per Aluar. Velaſ. de iu. emphy. 1. parte
q. 18. num. 7. & 8. & per Anthon. de Gam. de-
† ciſ. 4. per tot. vbi eſt optima *deciſio* in propoſi-
to, obtenta patrocinante Velaſco, & eſt notabi
lis additio ad eundem Gam. Blazij Flor. de Me
na. Hæc doctor ille allegabat, per quæ ſibi lice-
re exiſtimabat declarationẽ prædictam omni-
fariam impugnare, & acerbiùs, forſan quàm de
buiſſet, de ea loqui, verũ ipſe, qui Senatũ vn-
dique contemplor doctiſſimum, ſi alius eſt in
orbe, qui declarationem fecerat, nõ potui me
continere quin in re tam iuſta eius iuſtitiæ def-
fenſioni me accingerem, & hæc paucula hic,
quæ arbitror vtilia, infererem: dico igitur quòd
doctor ille, qui de dicta declaratione tantiſ-
per conquærebatur, non animaduerterat quòd
punctus difficultatis non conſiſtebat in eo,
quòd poſſet, vel non poſſet dominus propria
auctoritate emphyteotam expellere finita em
phyteuſi: nam eſto id foret verum, quod tamẽ
non tranſit ſine magna difficultate, vti apparet
ex traditis per Iaſ. in l. 2. nu. 103. C. de iure em-
phy. Antho. Oliba in prax. par. 2. lib. 2. c. 7. num.
8. & ibi additio Hypol. Montaner à numer. 22.
Cæſ. Vrſil. in additione ad Afflic. deciſ. 392. nu.
† † 20. vbi pro, & contra, inuenies *deciſiones* Neapo
li. Sena. Gam. d. deciſ. 4. nume. 2. & ibi additio
Blaſ. Flor. qui benè loquitur dicens quod apud
ſuprema tribunalia ſemper poſſeſſio meri fa-
cti, & propria auctoritate à domino acquiſita,
ſiue à iudice abſque citatione partis ei collata
vt attentata iudicatur, & atteſtatur ſe ita plu-
riès vidiſſe factitatum, Velaſq. d. quæſtione 18.
num. 9. circa fin. vbi dicit conſulentiùs ſemper
facturum dominum directum ſi in his iudicis
auctoritate vtatur, adde Heri. Roſſeral, nouiſſi
mè de his agentem, de feu. tom. 2. c. 10. conclu.
41. à num. 39. cum multis ſequent. quamuis (in-
quam) id verum foret intelligẽdum eſſet quã-
do nõ fuiſſet domino mota lis per emphyteo-
tam, & ita, & non aliter poſſet ea opinio pro-
71 cedere, quando † autem adeſſet litis penden-
tia, ea faceret ceſſare liceontiam vtẽdi iure pro-
priæ facultatis, ex his, quæ ſuprà diximus, & in
his proprijs terminis expulſionis emphyteutæ
poſt emphyteuſim finitam, ita tenet Iaſ. vbi ſu-
prà d. num. 103. quem ſequitur Gam. d. deciſ. 4.
72 num. 2. & ibi additio, dicens † quòd vbicunq.
per negationem emphyteutæ res efficitur du-
bia, vt quia negat ſe cecidiſſe à iure, imò quòd
non ſit finita tertia generatio, aut quia neget
elapſũ eſſe tẽpus, vel aliquid aliud dicat, per quæ
terminatio dubij propoſiti requiratur, non po-
terit dominus directus propria auctoritate
emphyteotam expellere, ne in cauſa propria
73 ſibi ipſi ius dicat, egregia † eſt Stepha. Gratia.
† prouin. March. deciſ. 132. vbi dicitur *deciſum* at-
tentatiuam eſſe expulſionem colonorum fa-
ctam per locatorem lite pendente, & inhibi-
tione ſequuta, etiam in cauſa iactatorum, etiã
ſi notoriè conſtaſſet de non iure petentis. Ac
proindè meritò meruit declaratio prædicta no
† ſtri Senatus in ſecunda inſtantia *confirmari* ad
relationem egregij Senatoris Hieronymi Sen-
iuſt cum egregia in aduerſantem expenſarum
condemnatione die 17. menſis Septemb. an-
ni 1606. ſcriba eodem Cortes. Videat igitur
quilibet quomodo, & qualiter parum, aut ni-
hil prorſus rationis habuit doctor ille, de quo
ſum loquutus, tam acribus verbis, ſicuti ego
audiui, in dictam declarationem, ſtatim atque
facta fuit, irruendi, quinimò multùm debuiſſe
& debere omnes ſummam Senatus noſtri egre
gij, & vndequaque perſpicaſsiſsimi qui tam
doctas, & eruditas determinationes facit, do-
ctrinam, & eruditionem extollere, ac admirari
ſimul Sed redeamus ad inſtitutum, quod pro-
ſequimur.

His tamen non obſtantibus ego non pa-
rùm miror de obſeruantia prædicta in curia Vi
carij Barcinonæ introducta quòd non poſſit
offerri quærela ſi alter priùs ſuper re illa litem
mouerit contra iniuriatum, quia non poteſt
iure aliquo, vel ratione comprobari. Ad quod
74 † notandum eſt quòd iſte proceſſus quærelæ
pacis, & treugæ ruptarum criminalis eſt vſq. ad
comparitionem, criminaliterque in eo eòuſq.
proce-

Digitized by Google

proceditur per receptionem informationis ſe-
cretæ de delicto ex officio, vel ad inſtantiam
quęrelantis, per captionem perſonę, exactio-
nem depoſitionis quærelati, & traditionem
eiuſdem idoneæ manuleutę, conſti. per part,
quę eſt 23. ſub tit. de pace, & treug. ibi, *com lo
c. m. delicte, o. quaſi, del qual ſera deualles*, & ibi,
*per informatio rebuda ſecretament per offici, o, en
altra manera. o, almenys per fama &c.* & ibi Mier.
c. 25. col. 9 fol. 112. & conſt. ſequent. quæ eſt 24.
incip. *Car moltes vegades*, ibi *vltra dos dies, dins los
quals la confeſſio dels delats ajæ eſſer rebuda aquells
compa rents no puxan eſſer en carcers detenguts, ans
ſien ſolts, o, ſien donats acondecent manllenta &c ſino
que la qualitat del crim, o, delicte, del qual la querela
deualle, aſſo requerira &c.* & ibi declarát Mier. c.
26. fol. 117. ea. colla. 9. pulchrè Michael Ferrer in
75 tertia part. obſeruan. c. 144. Licèt † ex poſt ſit
ciuilis, ciuiliterque in eo procedatur, vt infe-
riùs dicetur, & docet Fer. vbi ſuprà. Si crimina-
le eſt iſtud iudiciũ à ſui principio, criminaliſq.
quærela, quomodo dici poteſt eam impediri
poſſe per cauſam ciuilem antea introductam?
niſi monſtraretur id, ſuper quo fundatur illud
iudicium, & quærela nihil criminalitatis conti-
nere, quod ſanè de iniuria, ſuper qua fiunt vt
plurimum iſti proceſſus, dici non poteſt, cum
in ea, & pro ea expeditisſimũ de iure ſit poſ-
ſe agi criminaliter, Dida. lib. 2. var. c. 10. nume.
7. Iul. Clar. §. iniuria, verſi. ſcite debes, & ibi Ba-
iar. additio, plenè Anthon. Gom. var. reſol. to.
3. de delic. c. 6. de iniur. nume. 7. & probat ma-
nifeſtisſimè ex tex. in §. in ſumma inſti. de
iniur.

76 Quibus † accedit quòd de iure electio ſit
actoris vbi, & coram quo iudice reum conue-
niat, quando is poteſt in diuerſis locis, & co-
ram diuerſis iudicibus conueniri, (loquimur
quando quis habet plures iudices de iure com
muni, non quando de iure ſpeciali, quia tunc
aliud eſſet, & reo competeret electio, aucten.
habita, & ibi Bal. C. ne fil. pro pat. Marã. conſ.
126. circa fin. Dida. & reliqui vbi infrà allega-
buntur) De electione loci per actorem fienda
eſt tex. expreſſus in l. non vtique, ibi, *& generali
ter definit Sceuola petitorem electionem habere vbi
petat, reum vbi ſoluat* ff. de eo quod cer. loco, &
glo. in c. dilecti, verbo, *domicilium*, de for. com-
pet. De electione iudicis fienda per eundem
actorem quando reus plures habet iudices
* eſt tex. vbi omnes in l. vlt. C. de iuriſdic. om.
iud. l. vltima, vbi glo. & doctores C. vbi in rem
actio, & l. cum clericis, vbi Bal. nume. 1. C. de
Epiſcopis, & cler. c. cum ſit generale, de foro
compet. pulchrè Iaſ. in allega. l. non vtique
num. 5 de eo, quod cer. lo. ſingularia ſunt in
propoſito conſſ. Ludoui. Roma. 412. & Bartho-
lo. Socin. 94. per tot. lib. 3. expendunt Dida. lib.
1. var. cap. 18. nume. 6. And. Gayl. prae. obſer. lib.
1. obſer. 21. nu. 6. & Gonſal. Suar. de Paz in prax.
Eccleſ. & ſecula. primę partis tom. 1. in primo
tempore nume. 67. plures alios, eos ſequendo,
allegat Cabedo deciſ. Portugal. 54. nume. 2.
par. 1.

77 Quod procedit, † etiam ſi per reum ſit fa-
cta coram vno iudice iudicij præuentio, putà
intentando remedium l. diffamari C. de ingen.
& manumiſ coram vno ex ſuis iudicibus, ad-
huc enim ea præuentione non obſtante pote-
rit actor coram alio iudice reum conuenire, ac
petere cauſam remitti ad eum iudicem, quem
elegerit, Socin. qui pulchrè loquitur, & plures
rationes ad id probandum adducit, Roma. Di
da. Gayl. & Suar. de Paz in locis ſuprà citatis,
Mar. Socin. in c. propoſuiſti nume. 26. de for.
* compet. & in conſ. 41. reffertur inter commu-
nes opiniones in ear. vol. tom. 4. loco 10. tit. 1. c.
14. circa fin. Pulchra eſt deciſio Senatus facta
de anno 1588. 28. Septemb. in cauſa verbali co-
rã Michaele Cordelles egregio quondam Re-
giam Cancell. Regente, vertenti inter nob. Ma
riannam Doms, & nob. Galcerandum de Sem-
78 manat, coram quo, † & admodum Reueren-
do Cancellario (concedatur mihi iſta digreſ-
ſio, vtpotè pulchram, & vſu frequentem conti-
nens materiam) ſolent ciues Barcinonę, & qui-
cunque in ea ciuitate reperiuntur, conueniri,
pro cauſis tamen non excedentibus ſummam
viginti librarum, prout in expreſſo diſponit
conſtitutio 5. titulo de Iuy verbal &c. niſi ex-
79 preſsè, † vel tacitè prorogetur eorum iuriſdi-
ctio in cauſis maioris quantitatis, quod fieri
poſſe, docet nos Guid. Pap. deciſio. 285. non ob
ſtante quòd ſit conſtitutio prædicta concepta
per negatiuam, dicendo quòd nõ poſſunt cog
noſcere de cauſis verbalibus excedentibus
80 quantitatem viginti librarum, quę † de iure
dicitur magis negare, quã affirmatiua affirmet,
& eſſe malignantis naturæ, cum deſtruat quic-
quid inuenit poſt, & oppoſitum inducat, vt latè
probat Lara de aniuerſa. lib. 2. cap. 5. à nume. 23.
prout in terminis ſtatuti ſimiliter per verba ne
gatiua loquentis poſſe fieri huiuſmodi proro-
gationem, docet Maran. in ſpeculo iudi. 4. par.
diſtinc. 12. nume. 3. circa medium, atque ita no-
ſter Senatus in terminis dictæ cõſtitutionis de
† admodum Reuerendo Cancellario *declarauit*
ſub die 25. Maij 1611. referente egregio Senato-
re Hieronymo Seniuſt, in cauſa Raphaelis Be-
netes contra Scribas mandati, Actua. Maynes:
non obſtante enim quòd fuiſſet oppoſitum in
decreto executionis de nullitate ſententię di-
cti admodum Reuerẽdi Cãcellarij ex eo quòd
cognouiſſet de quantitate excedente ſummã
viginti librarũ, fuit ea pręrentio repulſa in de-
creto execcutionis per eundem, & poſtea in
cauſa

cauſa ſupplicationis idem confirmatum, non
alia quidē ratione quàm propter protogatio-
nem iuriſdictionis tacitè factā per cōparitio-
nem coram dicto admodum Reuerendo Cā-
cellario. Pulchra (inquam, vt ad propoſitum re
uertamur) eſt deciſio Senatus ad caſum ele-
ctionis iudicis competentis actori, non ob-
ſtante rei præuentione, facta in ſuprà enarrata
cauſa nobilium Oms contra nobiles Semma-
nats coram Regente Regiam Canceliariā, qui
die ſuperiùs memorato, facto verbo in Regia
Audientia, ſuper exceptione litis pendentiæ
pro parte dicti Semmanat oppoſita ratione al-
terius cauſæ, ſuper prætēſa legitima, quam pe-
tebāt dicti Oms, antea per eum introductæ in
† Regia Audientia *declarauit* ei locum non fore,
nec eſſe, hoc, inter alia, attento *quia in cauſa le-
gitimæ dicti coniuges Oms reuera actores erant, nò-
biles autem de Semmanato reì originarij. Et quan-
do reus coram diuerſis iudicibus poteſt conueniri,
electio eſt actoris, nec permittitur reo, iudicium præue
niendo, eam facultatem actori eripere,* ſcriba erat
olim N. Moter, nunc verò Cudina. Et ego etiā
† poſt hæc ſcripta *obtinui* ad relationem egregij
Senatoris Raphaelis Rubi, & Coll, confirmari
per Senatum in cauſa ſupplicationis die 18.
Martij 1606. quandam interloquutoriam in fa
uorem Gabrielis Gali contra Petrum Paulum
Ianer LL. D. per Regentē Reg. Cancella. fa-
ctam, qua prouiſum fuerat procedendum fo-
re, & eſſe ad viteriora in cauſa coram dicto Re
gente mota per dictum Gali ſuper euacua-
tione domus, quam inhabitabat dictus Ianer,
non obſtante exceptione litis pendentiæ per
eundem Ianer oppoſita ratione alterius cauſæ
iactatorum per ipſum antea in curia Vicarij
Barcinonæ alterius ex ſuis iudicibus compete-
tibus, ſuper eadem re contra dictum Gali præ-
uentæ, ex rationibus ſuprà traditis in altero exē
plari, eſt ſcriba dictæ cauſæ N. Trull, ſcriba au-
tem cauſæ ſupplicationis eſt, N. Segui.

Succeſſit etiam, poſt hæc ſcripta, quòd cū de
de anno 1609. in Senatu ad relationem egre-
gij Senatoris Hieronymi Seniuſt in ſecunda in
ſtantia verteretur quædam lis, & cauſa, in qua
dubitabatur quænā ex duabus cauſis motis,
& introductis in Regia Audientia, altera qui-
dem per actorem in conſiſtorio verbali ſuæ
Excellentiæ coram admodum Reuerendo Cā
cellario, altera verò per reum coram egregio
Senatore Raphaele Rubi, & Coll, foret proſe
quenda, altera relicta, cum inuicem, vtporè
de eadem re agentes, non compare entur: præ
tendebat ſiquidem reus cauſam pro ſui parte
introductam fore, & eſſe præferendam ex eo
quòd, quamuis actor primus fuiſſet in citan-
do eo modo, quo in eiuſmodi verbalibus
cauſis citari ſolet ante oblatam petitionem, &
abſque aliqua notificatione, & certificatione
eius, quod petendum eſſet, nihilominùs ipſe
reus, antequam comparerent partes in iudicio
verbali, & ibi porrigeretur petitio, ſuam cauſā
ſuper eadem re introduxerat ad relationem
dicti, & ſuprà nominati Relatoris, citādo acto-
rem ad eam poſt certam oblatam petitionem
eo modo, quo ſolet in cauſis Regiæ Audien-
tiæ fieri, quod dicebat ſufficiens eſſe ad obtinē-
dum in eo articulo; quamuis, poſt intimationē,
& notificationem citationis factæ ad inſtan-
tiam rei in Regia Audientia, ipſe actor ſuam
cauſam proſequendo die ſolita iudicij verba-
lis comparuiſſet coram Excellentiſſimo, altera
tamen parte abſente, & petitionem feciſſet, &
ſecundam citationem fieri conſuetam ijs, qui
non comparent quando fit petitio in verbali,
expediri, & intimari eo procuraſſet, quia dice
bat reus quòd iudicium non incipiebat, nec
incipere poterat à prima illa citatione informi,
ſed à ſecunda, cuius tempore iam præuentum
fuerat iudicium per ipſum [illegible]ceſſit (inquam)
quòd cum hæc diſputarentur in Senatu ægro-
tauit aduocatus actoris, ob quod fui ego vo-
catus ad informandum regios Senatores illius
loco, & inueni eos difficultatem ſtatim ſtatim
mihi mouentes, quæ eo tunc vſque inter par-
tes, & eorum aduocatos ventilata fuerat, nun-
quid ſcilicet iudicium illud verbale incepiſſe
dici deberet à prima illa citatione informi, an
verò à ſecunda, vt indè dijudicari poſſet quæ
nam ex dictis cauſis priùs mota dici deberet:
Ego autem cum memoria adhuc tenerem ea,
quæ, non multum temporis effluxerat, diſpu-
taueram, & obtinueram in Senatu, dixi cau-
ſam non fore per reſolutionem dictæ difficul-
tatis decidendam, ſed quòd imò ego concede-
bam libenter aduerſanti quod volebat, quia
mihi nō nocebat, quòd ſcilicet iudicium illud
verbale non incepiſſet à prima illa citatione,
ſed à ſecunda, & ſic quòd cauſa per reum intē-
tata prior erat illa, quæ mota fuerat per actorē,
quia tamen cauſa per reum inſtituta erat iacta-
torum, quæ non inducebat litiſpendentiam,
nec impediebat quominùs coram alio iudice
proponerem meas actiones, vt ſuprà dictū eſt,
aiebam eam obrem cauſam prædictam in ver-
bali iudicio ſuæ Excellentiæ motam fore, & eſ-
ſe proſequendam, altera relicta, & ita paulò
† poſt informationem *obtinui* cum expenſarum
in aduerſantem condemnatione, partes erant
N. Garreta villæ de Tremp, et N. Puiguert no-
tarius regius, ſcriba cauſæ Maynes, verum eſt
quòd nullum in prouiſione fuit factum mo-
tiuum, cæterùm ego, qui hæc tractaui, vidi
per quæ mouerentur egregij Senatores.

81 Indè fit † quòd dicamus, in principio litis
potiùs actori fauendum eſſe, quàm reo, l. de
die

die,& ibi Bar.& Iaſ.ff.qui ſatisda.cog. Cagnol. in reg.fauorabiliores num. 8. And. Gayl. prac. obſer.lib.1.obſer.31.num.12.Viui.deciſ.236.nu. 7.lib.1.quod maximè procedit quando actor habet cauſam fauorabiliorem,argumẽto l.priuilegia, de priuileg. cred. vt in pulchro caſu cõſulerũt Rom.& Socin. in locis ſuprà citatis, quo cũ reus poſſet cõueniri in curia mercatorũ, ꝙ fauorabilius actori erat,propterea quòd ibi cauſæ tractarẽtur de bono, & æquuo,iuxta tex.in l.ſi fideiuſſor §.quædam ff. manda.ipſe, præueniendo iudicium,intentauit contra actorem coram Poteſtate remedium l. diffamari C. de ingen. & manumiſ. reſpondent tamen doctores prædicti ex ratione, quam explicamus,cauſæ poſtea per actorem in dicta curia mercatorum introductæ nõ obſtare exceptionem litiſpendentię ratione cauſę per reum coram Poteſtate præuentę.

82 Propter † hanc rationem, inter alias,(dum alius meliorem non dederit)exiſtimo reſpondiſſe doctores per præuentionem iudicij per reum via ordinaria coram iudice factam,non impediri quin poſſit actor,& creditor via executiua procedere contra ſuum debitorem,qua de re Anthonius Canar.de execu. inſtrum. q. 52.Maran.inter conſ.ciuilia Thom. Gram.cõſ. 95.nume.1.& 2.Antho.Maſſagal.ad form.Cameral.obliga.parte 2. c. de vi inſtrum.obliga. Camer.nume.26.Bellug.in ſpecul.prin.rub.41. § leges regni, num. 47. & Iacob. Cancer. qui horum aliquos,& alios citat,1.parte var.c.17.de appella.nu.24.& rurſus in 2.part.c.3. de inſtrũ. guarentig.nu.19.Et in terminis reperi tenuiſſe noſtrum Micha.Ferrer in 3.par.obſeruan. cap. 160. circa fi.ſtatim poſt fol. 90. in veteri impreſſione,dicendo quòd, non obſtante dicta iudicij præuentione, poteſt creditor exponere retroclamum cõtra debitorẽ,etiam in alio iudicio,quia cum per clauſulam renunciationis proprij fori ſe ſubmiſerit debitor plurib' iudicibus,ipſius non eſt electio, ſed imò creditoris.

83 Verum eſt † (permitatur mihi paululùm in hoc,quia pulchrum,ſpaciari) verum(inquam) eſt quòd dicit iſdem Ferrer poſteà, teneri creditorem in hoc caſu cautionẽ debitori pręſtare propter præuentionem, quod idem antea † dixerat c.107. atteſtans de *obſeruantia*, & *practica* Senatus,& Cancer etiam d.c.17.de appella.num.24.circa quod ego aliquando conſultus nunquid impugnari poſſit retroclamum tamquam nulliter expoſitum , ſi omiſſa fuerit præſtati dicta cautio, reſpondi quòd non, quia non reperio doctorem,qui talem cautionem exigat,& Micha.Ferrer in locis ſuprà citatis ſolùm docet ſe vidiſſe notatũ in margine quarundam conſtitutionum quòd per præuẽtionẽ iudicij nõ impediebatur executio ſcripturæ tertij,& quòd ideò ſolebat Regia Audiẽtia,non obſtante præuentione , cõcedere executionem, præſtita tamen cautione propter eam, ex quò non infertur ,nec inferri poteſt quòd ſi cautio omitatur,corruat executio, atq. ideò videmus ſuſtineri expoſitionem retroclami in Regia Audientia factam coram vno Relatore abſque cautione aliqua, non obſtante pręuentione antea per debitorem in eadem Regia Audiẽntia facta coram alio , & nihil dicto de illa,prout in terminis ſuſtinendam † *declarauit* Senatus 27.Mar.1597.cum prouiſione facto verbo facta per egregium Senatorẽ Ioan. Gallego in cauſa nobilis Marię de Terreros contra nobilem Ioan.de Vilanoua,ſcriba Mallol.Idem ego etiam vidi poſtea † *reſolui* de anno 1607.in aula admodum Reuerendi Cancellarij referente egregio Senatore Frãciſco Ferruz in cauſa retroclami Hieronymi Portas contra Franciſcum Vidal villæ Palamoſij,ſcriba Viloſſa,in qua cum fuiſſet expreſsè oppoſitum de nullitate expoſitionis retroclami ex eo quòd non fuiſſet facta mentio de pręuentione iudicij priùs facta,nec propter eam pręſtita cautio, reſolutum fuit id non obſtare , fuit tamen dictum compelli poſſe creditorem ad dictam cautionem pręſtãdam , attenta Senatus obſeruantia,& hoc dicebat Senatus poſſe facere debitorem,compelli ſcilicet quandocunque voluiſſet creditorem ad dictam cautionem pręſtandam,& non ad aliud,non fuit ſuper hoc in ſcriptis facta prouiſio,ſed ita verbo fuiſſe reſolutum poſt informationem factam,fuit relatũ, & ita in ſupplicatione , qua petebatur ſuperſedimentum propter cauſas ſupradictas , ſolũ fuit prouiſum,facto verbo, quòd intimaretur parti, & cum hoc deſtitit à pretentione debitor, intellecta Senatus intentione, & determinatione.Et certè durum valdè eſſet quòd executio per verum creditorem aliàs ritè,& rectè pro debito vero facta,ſub hoc prætextu, quòd extitiſſet antea per debitorem,nolentem ſoluere,præuentum iudicium,& non fuiſſet cautio præſtita, anullaretur , tot damna creditori vero, & pro vero, & iuſto debito agenti cauſando,quot ſolent hæ executiones,culpa ſemper debitorũ ſoluere renuentium , importare. Habeo binas in Senatu ſuper hoc articulo vertentes cauſas,alteram inter Petrum Gali, & alios villæ Palafrugelli, contra Geraldum Gotarra de Begur ad relationẽ egregij Senatoris Franciſci Mijauila,& Frãqueza,ſcriba Michaele Perez,alteram verò inter Catherinam Poma viduam contra N.Fontanet, ad relationẽ egregij etiam Senatoris Hieronymi Aſtor,ſcriba Alexio Ceſilles, in quibus ſi declarabitur quando adhuc liceat huic libro inſerere declarationem,

claratione m, ſcribam ſucceſſum in fine libri.
Et quòd per prætentionem iudicij nõ impe-
diatur executio inſtrumenti guarẽtigij, ptobãt
ſcripta per Vincentium de Fran. deciſio. 373.
vbi docet non obſtante iudicio reſciſorio ali-
cuius inſtrumenti, etiam ad inſtantiam actoris
moto, poſſe, & debere illud executioni manda
† ri, itaque dicit *deciſum* in Senatu Neapolita-
no.

Et ſi tam timidus fuerit is, qui inſtrumentũ
habet contra ſuum debitorem, vt non audeat,
interim dum lis pender ſuper illius validita-
te, vel innaliditate, & ſeu iuſtitia, vel iniuſtitia,
executionem petere, ſed malit ſententiam ex-
pectare, ne declarata nullitate, vel iniuſtitia te-
neretur ipſe ad refectionem omnium expen-
ſatum, dico quòd ſaltem lata in ſui fauorem
ſententia non tenebitur aliud expectare, nec
illius executionem, & executorialium expe-
ditionem, nec aliud quippiam, ſed poterit ſta-
84 tim ea lata executionem petere, ratio eſt † quia
ſententia non nouauit primæuam actionem
nouatione extinctiua, licèt acumulatiua ſic, vt
poſt Bart. tenet Iaſ. in l. 1. n. 14. C. de iudi. Afflic.
deciſio. 93. in fi. & Vincen. de Franc. deciſio. 155.
etiam in fi. quo fit vt cum executio non ſit pe-
tenda in vim ſententiæ, poteſt iure optimo cre
ditor ſtatim lata ſententia, abſque prouiſione
executionis, & expeditione executorialium,
in vim inſtrumenti guarentigij, cuius omnes
obices extiterunt per ſententiam ſublati, age-
re.

Per hæc conſului ego facilitet Hieronymo
Coſta mercatori ciuitatis Gerundę, in cauſa, de
qua memini hac eadem clau. 4. gloſ. 10. parte. 1.
num. 87. cum pręceden. cui per cauſæ introdu-
ctionem in Regia Audientia factã, ante adep-
tam poſſeſſionem, fuerat ſibi per Ioannẽ Tor-
rent, & alios effectum litigioſum priuilegium
Baiuli dictæ ciuitatis ſibi per ſuam Mageſtatẽ
conceſſum, quòd lata ſententia in ſui fauorem
pro validitate priuilegij, non expectato decre-
to executionis, nec aliàs extractis executoriali-
bus, immiti curaret in poſſeſſionem officij in
vim regij priuilegij prædicti, cuius actionem di
cebam non fuiſſe nouatam per ſententiam, ſed
impedimenta, ſi quæ antea obſtabant, per eam
ſubiata, & ideò non indigebat vlla ſententię
executione, quam exequi non volebat, ſequu-
tus eſt meum conſilium, & benè res ſucceſſit,
licèt in principio curaſſent aduerſantes de hoc
conquæri dicentes fuiſſe attentatum quia nec
ſententia tranſierat in iudicatum, nec præſtita
cautio, nec prouiſa executio, poſtea tamen re
maturiùs conſiderata, forſan propter ea, quæ
nos eis reſpondimus in deſtructionem ſuæ præ
tentionis, ab ea deſtiterunt, & nõ fuit ampliùs
de negocio tractatum: erat annus, quando hæc
agebantur, 1609. Iudex egregius Senator Hie-
ronymus Aſtor, & ſcriba Hieronymus Boſch,
partes erant quæ ſuprà.

85 Plus dico, † quòd etiam ſi in prima inſtantia
ſuccubuiſſet creditor, & pro nullitate, vel in-
iuſtitia inſtrumenti fuiſſet declaratum, poſtea
verò in ſecunda inſtantia extitiſſet prior ſentẽ-
tia reuocata, nec hoc caſu egeret credi-
tor executorialibus vltimæ ſententię in ſui fa-
uorem pro inſtrumenti validitate, & iuſtitia
latæ, ſed imò poſſet ſine eis executionem in-
ſtrumenti petere coram iudice competenti, ex
rationibus ſupradictis, & quia cum diuerſum
ſit vnum negocium ab alio, non poteſt, nec de
bet ab vno ad aliud fieri illatio, nec de vno, reſ-
pectu alterius, opponi. Habui ego caſum in Se-
† natu, in quo id in terminis extitit *declaratum*, in
cauſa ſcilicet Saluatoris Incla contra Ioannem
de les Heres coram egregio Senatore Hierony
mo Seniuſt vertente, cum enim ad relationem
ſupradicti fuiſſet renocata ſententia in prima
inſtantia, pro reſciſione inſtrumenti guarenti-
giati per dictum de les Heres dicto Incla firma
ti, in alia aula lata, cõſului quòd non expectatã
reali executione dictę regiæ reuocatoriæ ſentẽ
tiæ, ſuper qua altercabatur inter partes, nec
aliàs extractis, nec expeditis executorialibus,
terroclamum dictus Incla contra dictum de
les Heres exponeret in curia Vicarij Barcino.
pro quantitate debita, de qua expoſitione cũ
conquæſtus fuiſſet aduerſans corã dicto egre-
gio Hieronymo Seniuſt ex eo quòd non facta
executione ſententiæ, nec executorialibus ex-
peditis, fuit tamen facto verbo in Regia Au-
dientia 22. Septembris 1603. pro validitate pro-
cedimentorum declaratum, & pars victa in ex-
penſis condemnata, ſcriba erat Michael Pe-
rez.

86 Neſcio † an accommodari huic negocio va-
leat quòd huiuſcemodi ſentẽtiæ, quæ fiũt in fã
uorem horum inſtrumentorum quando pro
eorum inualiditate eſt per debitorẽ lis mota,
abſolutoriæ videntur eſſe reſpectu creditoris,
in quibus quidem abſolutorijs ſententijs nul-
la eſt executione opus, quia eam ipſæ in ſe tra-
hunt, prout in pulchro caſu vniuerſitatuum de
la Selua, & de Llanſa contra vniuerſitatem de
† Cadaqueis *declaraſſe* Senatum 21. Appril. 1610.
referente egregio tunc Iudice Regię curię Mi
chaele Sala, reffert noſtras Ludoui. à Pegue. in
2. vol. deciſionum deciſ. 59. & idem etiam an-
† tea *declaraſſe* eundem Senatum referente e-
gregio etiã Senatore Raphaele Rubi, & Coll,
tradit in fine deciſionis. In prima illa declara-
tione vniuerſitatuum de la Selua, Llanſa, &
Cadaquers ego vt aduocatus interueni, & ſe-
cundã pro exemplari egregijs Senatoribus tra
didi, ideò libuit breuiter quæ nobilis auctor
in quæ-

in quæſtione omiſit, hic proponere, allegat inter alios Andre. Gayl. quem & nos allegabamus practicar. obſerua. 113. nume. 18. ſed non dicit in quo libro, eſt tamen lib. 1. vbi pulchrè de hac materia: Deindè omiſit allegare Ioan. Garcia de nobilita. quem nos etiam adducebamꝰ in cauſa prędicta, Garcia (inquam) in tracta. de nobili. gloſ. 8. §. 1. à nume. 6. & ſequent. cuius ſunt pulchra verba adducta per eundem nobilem Ludoui. à Pegue. vbi ſuprà ex verſ. *Ex dicta enim &c* omiſit item allegare Anthon. Fab. in ſuo Cod. lib. 7. tit. 20. de execu. rei iudica. defini. 45. vbi differentiam adducit inter interdicta retinendæ, & recuperandæ poſſeſſionis, quòd illud nulla iudicati executione indigeat, cum ſit ipſe iam in poſſeſſione, & hoc (inquit) eſt ſententiam ſuper interdicto retinendę poſſeſſionis redditam ſuam ſecum trahere executionem, hoc verò vltimum recuperandę poſſeſſionis interdictum executionem expectat, taliter quòd ſi, ſententia lata, propria is qui vicit auctoritate poſſeſſionem occupet, vim, &
† iniuriam facere videtur, atque ita *declaratum*, & *reſolutum* fuiſſe in eo Sebuſia. Senatu ille auctor refert, omiſit item nobilis Ludoui. à Peguer. ponere caſū, de quo diceptabatur in illa vniuerſitatuum de la Selua, Llanſa, & Cadaquers, ex quo meliùs materia declararetur, ille erat quòd contendentibus dictis vniuerſitatibus de iure piſcandi in mari adiacente termino de la Selua fuit, ne partes deuenirent ad arma, poſitum per conſilium criminale ſequeſtrum dictę piſcationi donec in cauſa ciuili, quæ inter eaſdem partes ducebatur ad relationem egregij Senatoris Franciſci Ferruz, eſſet ius dictum, ſucceſſit quòd poſtea in cauſa ciuili fuit declaratū in fauorem vniuerſitatuum de la Selua, & Llanſa, imponendo ſilentium vniuerſitati de Cadaquers in interdicto retinendę poſſeſſionis piſcandi in dicto mari intentato, & abſolutę aliæ vniuerſitates, quo facto, abſque aliqua ſententię executione, acceſſimus ad iudicē cauſę criminalis, qui erat egregius Senator Michael Sala, pro tollendo ſequeſtro, fuit oppoſitum quòd non erat ſententię in ciuili latæ factum decretum executionis, replicauimus nō fuiſſe neceſſarium, quia ſentētia erat abſolutoria, & ſuper hoc facta fuit prouiſio in noſtri fauorem, cuius meminit nobilis auctor: omiſit iſdem Peguera referre notarium illius cauſæ, fuit autem Micha. Orpi: omiſit item ſpecificè caſum ſecundæ declarationis Senatus proponere, quo meliùs res perciperetur, ſed erat quòd cuidam prætendenti ſpolium fuerat impoſitum ſilentium, & dubitatum an ea ſententia pro vincente requireret aliquam executionem, & fuit reſolutum quòd non: omiſit finaliter partes nominare, inter quas hæc geſta erant, & quo die, ac notarium etiam omiſit referre, penes quem cauſa ducebatur, ſed partes erant Raphael Martorell, & Hieronyma Abriga, not. N. Vila, dies prouiſionis 27. Nouēbris 1609.

Et denique (vt ad inſtitutum, à quo multū, licèt, vt arbitror, non inutiliter, diuerteramus, reuertamur) quòd electio iudicis, & iudicij ſit non rei, ſed actoris, elegans Bal. eſt doctrina in l. 1. n. 12. C. de iu. emphy. dicentis in iuris remedijs alternatiuis electionem eſſe actoris ex l. reſcriptum §. ſi pactum ff. de pac.

87 Ex quibus † iam vtiliter in praxi inferas quā vana ſit, quàmque futilis noſtrorum cauthela (qua ſæpè vidi plures vſos eſſe in facti contingentia doctores) ad euadendam regidam, ac riguroſam executionē, quæ fit pro obligatione inſtrumenti guarentigij, adinuenta, comparēdo coram iudice retroclamorum pręſentis ciuitatis, ac deducendo coram eo quòd timet debitor moleſtari ratione talis obligationis, quam firmauit, licèt indebitè, cum ipſe habeat legitimas contra eam exceptiones, quæ ſunt tales, & tales, ac petendo propterea in executione inſtata, & inſtanda, ac comminata ſuperſederi, & proindè litteras opportunas expediri, expediuntur litterę, & præſentantur parti, & ſi contingat eas præſentari ante expoſitionem retroclami, & cæptam executionem ad inſtantiam actoris, exiſtimatur ſecutus debitor, & creditur non poſſe creditorem contra eum procedere, etiam per alium iudicem, obſtante dicta litis pendentia, & ſuperſedimento: vana (inquam) eſt, & nullius momenti cauthela prędicta, cum enim actor habeat in Cathalonia plures iudices, coram quibus agat pro dicta
88 executione, purà † Regiam Audientiam, ſi cauſa eſſet maior, vel non minor quinquaginta librarum, conſt. 15. de euo. cauſ. Pegue. in prax. ciui. rub. 4. nume. 22. & alias curias pręſentis Principatus, propter clauſulam renuntiationis proprij fori, & ſubmiſſionis cuiuſlibet alterius in ſimilibus obligationibus apponi ſolitam, nō potuit reus iudicem retroclamorum eligere, coram quo agere deberet actor, imò ea electio ad hunc ſpectabat, ac proindè poteſt peroptimè, ac impunè, meo iudicio, coram alio iudice executionem inſtare, non obſtante prædicta litiſpendentia, & ſuperſedimento, ex rationibus latiſſimè traditis in ſuperioribus, quæ huic caſui apprimè accommodantur.

Et ſi & vbi replicaretur mihi ſolitum eſſe Senatum, quando coram eo poſt factam dictā pręuentionem coram iudice retroclamorum, & ſuperſedimento indè ſequuto, inſtatur executio per creditorem, attento ſuperſedimento prædicto, abſque alia probatione, ſuperſedere etiam in exicutione inſtata ad inſtantiam

debitoris

debitoris ad ſolam productionem ſuperſedimenti iudicis retroclamorum prouti ego aliquando vidi, id tamen ideò factum arbitror quia viſa fuerit Senatui iuridica prouiſio ſuperſedimenti à iudice retroclamorum facta, purà ex tali cauſa, & ratione, quæ mouiſſet etiã Senatum ad eam prouiſionem faciendam, nõ aliàs, nec alio modo, ex ſola videlicet oſtenſione dicti ſuperſedimenti, nam ſi hoc eſſet, declararetur etiam retroclamum malè expoſitum, & executio malè facta in præiudicium dictæ litiſpendentiæ, & prouiſionis ſuperſedimẽti, nec illud poſſet poſteà à Senatu tolli, ſed cauſa remitteretur ad iudicem retroclamorũ, quorum contrarium intrepidè practicatur, ex rationibus ſuprà traditis, non eſt igitur quòd debitores in huiuſmodi præuentionibus confidant faciendo fieri huiuſmodi prouiſiones ſuperſedimentorum per iudicẽ retroclamorum, vel alium iudicem præuentum, (ſæpè abſque cauſa, quæ legittima ſit, proch dolor, quanta quandoque vidimus multotieſque vidimus in hac materia hominibus contingere valdè nociua, & bono publico non modicùm præiudicialia, ſed hæc tranſeant cum alijs, quę reformatione egerent) ne (inquam) confidat debitor in ſupradicta cauthela, nam ſi contigerit ab actore poſtea eligi iudicem, qui ſapiẽs ſit, prudens, & iuſtus, & is viderit nõ iuſtè fuiſſe ſuperſedimentum prouiſum, non propterea ipſe ſuperſedebit in executione, ſed imò ad vlteriora procedet, ac ſi ſupradicta facta non forent.

89 Per hæc, † & alia quę cumulari in propoſitu potuiſſent, quoties in Senatu cõtigit de noſtra
† † principali quęſtione diſputari, *declarauit* intrepidè introductionem cauſæ ciuilis ſuper prætenſis damnis, & iniuria per reum factam, nihil obeſſe quin poſſet contra eum fieri huiuſmodi proceſſus pacis ſuprę, & treugæ violatæ, ad quod non habeo, quod modernum ſit, exemplar, quod adducam, cauſa eſt quòd parùm hæ cauſæ in Senatu frequententur, habui tamen in manibus tria antiqua quæ poterunt à quocunque in archiuo regio in libro concluſionum nullo negocio videri, primum de anno 1494. 19. Iulij inter Michaelem de Vilatorta, & vniuerſitatem, & villam, ſeu Iuratos Granullaciorum ad relationem Bartholomei Serra, & Ludouici Salgueda. Secundum de anno 1495. 2. Octob. Relatore Botaller inter Anthonium Vinyella, & quandam vxorem Michaelis Maions villæ de Figuerijs. Et tertium denique de anno 1550. 30. Octob. Relatore Martino Suñer inter nobilem N. Eril, & N. Lloſelles.

90 Verùm † difficultatem non modicam continet quomodo cõlibetur inter ſe ſe ea, quæ in ſuperioribus diximus circa facultatem aliquid propria auctoritate faciendi, cum his, quæ poſteà circa viam executiuam docuimus, vt propria facultas auferatur per præuentionem iudicij, non via executiua, quę, quæſo poteſt huiuſce rei & differentiæ eſſe ratio, cum nulla videatur ſatis ſufficienter reddi poſſe.

Excogitabam ſi dici poſſet quòd quia in primo caſu, propriæ facultatis poteſt reus tales habere exceptiones, quæ eius impedire valẽt exercitium, ideò iuſtum eſt quòd illæ per priùs audiãtur, & examinentur, & propterea admittatur præuentio, cæterùm in ſecundo caſu executionis inſtrumenti guarentigij, cum regulariter non admittantur exceptiones niſi ſolutionis, & ſatisfactionis, & adhuc, prout in noſtra Cathalonia, ſi de eis conſtet per publicum inſtrumentum, indè fit quòd per præuentionem regulariter impediatur executio prædicta, quãdo in ea non deducitur, & probatur exceptio, per ſtatuta terræ de huiuſmodi executionibus loquentia, opponi permiſſa.

91 Sed quid † ſit è contra videamus, nunquid per electionem actionis ciuilis in materia iniuriarum, de qua agimus, auferatur iniuriato actio agendi criminaliter, vel aliàs ad vindictã pro iniuria, purà in caſu, qui magis in hac materia frequentatur in Cathalonia, capitur aliquis præcedente prouiſione iudicis pro aliquo debito ciuili, vel ſit contra eum, & eius bona exequutio, quæ prætenditur iniuſta, quia nihil deberetur, vel aliàs, certum eſt quòd ex huiuſmodi procedimentis oritur actio iniuriarum, & pro eis poteſt ciuiliter, & criminaliter agi, vt ſuprà latè extitit reſolutum, contigit frequenter (imò ita fieri debere in ſuperioribus docuimus vt agi poſſit pro iniuria) quòd iniuriatus comparet coram iudice, qui capturam decreuit, vel executionem, petens eam, & eas malè in caſu non permiſſo factas declarari cum condemnatione emendationis iniuriæ, damnorũ, & expenſarum, quæritur nunc an iſto caſu, nõ obſtante iudicio hoc ciuiliter intentato, poſſit pro eadem iniuria criminaliter agi. Qua in re breuiter eſt tenendum quòd non, quia actio iniuriarum ciuilis extinguit criminalem cum vtraque ad vindictam comparata ſit, l. quod Senatusconſultum, in fin. verſi. *planè*, & l. prętor edixit, §. ſi dicatur, & §. ſequenti ff. de iniur. & l. 1. C. quan. ciui. ac. crim. præiud. & in dictis locis ſunt plures gloſæ id docentes, Bar. in d. §. ſi dicatur, in prin. nume. 1. Maranta de ordi. iudi. 4. part. diſtinc. 1. num. 9. And. Gayl. prac. obſer. lib. 1. obſer. 65. per tot. Anthon. Theſau. deciſ. Pedemon. 18. per tot. & Proſp. Farina. in ſuis tracta. crim. partis 2. tom. 1. de var. ac diuer. crim. q. 105. in ſpec. 2. per tot. apud quos eſt optima, & exactiſſima, adeò vt nihil vltra deſiderari

† † tari poſſit, diſputatio, ita *declaraſſe* Cameram
Imperialem, & Senatum Pedemon. in facti
contingentia docent Gayl. & Thezau. vbi ſu-
prà.

Cęterùm quomodo hæc vera dici poſſint
92 difficultatis eſt nõ modicę, cum imò † ex quo-
cunque delicto poſſit & ciuiliter, & crimina-
liter ſimul agi, ciuiliter quidem ad intereſſe, &
damna, & criminaliter ad pœnam, nec vna ex
his actionibus impedit aliam, tex. expreſſus in
l. qui nomine ff. ad l. Cornel. de fal. & ibi Bar.
* & communiter ſcriben. cum alijs pluribus, &
vulgaribus iuribus, Maran. vbi ſuprà, nume. 7.
Anthon. Gom. plenè tom. 3. de delic. c. 3. de ho-
mici. num 37. notan. eſt tex. in allega. l. prætor
edixit §. quid ergo, & ibi glo. verb. *dicemus*, &
in verbo, *principaliter*, verbo, *occiſum*, & in ver-
bo, *ſociatur*, da iniur. quod etiam particulari-
ter procedere in materia iniuriarum docent
Antho. Gom. tom. 3. var. de delic. c. 6. de iniu.
num. 9. & abundè ſatis Farin. 2. partis tracta.
crim. tom. 1. tit. de var. & diuer. crim. q. 105. in-
ſpec. 2. num. 26. poſt Maran. vbi ſuprà.

93 Reſponde † tamen (& per hæc plenè intelli
ges materiam hanc) quòd aut in actione ciui-
liter intentata agitur, pręter damna, intereſſe,
& expenſas, ad emendationem iniuriæ, & tũc
cum talis actio tendat ad vindictam ſicut cri-
minalis, vna intentata non poteſt altera mo-
ueri, & in his terminis loquuntur iura, & do-
ctores ſuperiùs in principio allegati: aut verò
in iuditio ciuili petitur tantùm emendatio
damni, & intereſſe, & ſic ad proſequutionem
* rei familiaris, vt communiter in propoſito lo-
quuntur doctores, abſque eo quòd aliquid di-
catur de iniuria, tunc, & in iſto caſu non prop-
terea impeditur iniuriatus quin poſſit etiam
iudicium criminale mouere ad pœnam, & pro
emendatione iniuriæ, & in his terminis loquũ-
tur iura, & doctores pro contrario allega. qui-
† † bus adde quòd ita *declararunt* Camera Impe-
rial. & Senat. Pedemon. vt auctores ſunt Gayl.
in allega. obſeruan. 65. num. 2. lib. 1. & Thezau.
in cita. deciſ. 18. num. 11. Ratio eſt quia hę actio-
nes tendunt ad diuerſum finem, item actio ad
damna, & intereſſe non datur principaliter,
ſed in conſequentiam, & ideò vna aliam non
impedit, ita tradunt doctores ſuprà citati, &
ſignanter pluribus probant Farina. & Maran.
locis ſuperiùs allega.

94 Quod † tamen vltimum adhuc eſt intelli-
gendum finita cauſa ciuili, non ea pendente
l. 1. C. de appella. l. prætor ait §. 1. de vi bon. rap.
l. interdum, de pub. iudi. & ibi Bar. not. iſdem
Bar. l. 2. §. hoc edicto, illo tit. de vi bon. rap. Bal.
in l. edita in 1. lectu. num. 51. & in 2. lectu. num.
76. C. de eden. Nat. in conſ. 138. num. 1. cum plu
ribus ſequent. vbi latiſſimè de his agit, Thom.
Gram. cõſ. ciuil. 91. n. 20. Maran. inter cõſ. ciuil.
Gram. conſi. 95. nu. 23. Foller. aſt Maran. in ſpe-
cul. 4. part. diſtinc. 1. poſt num. 9. in addi. ita di-
† † cunt *deciſum* in Rot. Roma. de annis 1566. &
1598. Lancel. in trac. de attenta. part. 2. limita.
23. num. 24. & Farina allega. tom. 1. 2. partis de
var. & diuer. quęſtio. q. 100. c. 3. n. 125. vbi de his
latè.

95 Quod † adhuc etiam intelligit verum Fol-
ler. vbi ſuprà, quando principaliter ageretur,
non aliàs, ad quod allegat quoddam conſiliũ
Thom. Gram. 16. in ciuil. num. 20. qui tamen
in meo libro nihil tale dicit.

96 Sed † adhuc videtur ſupradictis obſtare
quòd imò etiamſi ciuiliter ſit actum ad vin-
dictam poſſit etiam poſteà agi criminaliter ad
punitionem corporalem, ex §. ſi quis verò, de
pace iuramento fir. in vſib. feud. & ibi glo.
& dd. Sed reſponderim quòd quando iniuria
nõ remanet in puris terminis iniuriæ, ſed tráſit
in aliud genus delicti, puta homicidij, latroci-
nij, & ſic de reliquis, tunc verum eſt quòd per
huiuſmodi cauſam ciuilem pro emenda inté-
tatã, licèt dicatur ad vindictã, nõ tollitur actio
criminalis ad punitionem, in his terminis lo-
quitur tex. in d. §. ſi quis verò, & docet ſingu-
lariter Theſau. in allega. deciſ. 18. nu. 11. condu-
97 cit † conſtitutio prima in tit. de homici. qua-
tenus in homicidio habet vltra diffinitionem,
ſeu remiſſionem ſuper crimine à curia obten-
tam, homicidam debere ſe conuenire, & com
ponere cum filijs, vel cõſanguineis interfecti,
vndè apparet pro eo crimine duo eſſe prodita
iudicia, vnum criminale ad pœnam corpora-
lem, & aliud ciuile ad habendum emendam
ciuilem, ſeu compoſitionem, quam conſtitu-
tionem ita in propoſito expendit Iacob. Cali.
in vſat. ruſticus interfectus, num. 22. ſecùs verò
eſt in crimine iniuriarum, in quo ciuilis actio
pręiudicat criminali, ſi ſit ad emẽdam inſtitu-
ta, ex iuribus, & doctoribus latè ſupra addu-
ctis.

Hanc doctrinam agnouiſſe videtur glo. in
d. §. ſi quis verò, verbo, *iniuria*, & claris verbis
noſter Iacob. de Monte Iuda. in allega. vſat. ru-
ſticus interfectus, ac Thezau. in ſuprà allega.
deciſ. 18.

98 Reſponſio, † meo iuditio, non eſt alia, quic-
quid dicant doctores, quàm quòd propriè in
huiuſmodi delictis, quæ in aliud nomen, prę-
ter iniuriæ, tranſeunt, quamuis ciuiliter agatur
ad emendam, non dicitur agi ad emendam in-
iuriæ, & ſic ad vindictam, ſed ad damni, & in-
tereſſe reſartionem, ac proindè nihil mirum ſi
per eam actionem ciuilem non præiudicetur
criminali, iuxta ea quæ in ſuperioribus in hoc
propoſito docuimus: hanc rationem viſus eſt
conſideraſſe Iacob. Cali. omninò viden. in al-
lega.

Digitized by Google

lega.vſat.ruſticus interfectus, num.23.dum ibi
de delictis maioribus loquens, ac reddens ra-
rionem, quare in eis actio ciuilis ad emendam
non præiudicet criminali,cum vtraque videa-
tur tendere ad vindictam, dicit in eius gene-
ris delictis non cenſeri conſtitutiones Catha-
loniæ ad vindictam eas actiones ciuiles inſti-
tuiſſe,ſed ad rem familiarem, ac proindè (in-
quit)nihil mirum ſi vna poſt aliam poſſit intē-
tari.
99 Indè † infert quòd in caſu dicti vſat. ruſti-
cus interfectus,& alijs ſimil. qui loquuntur de
emendis faciendis pro homicidio, & alijs gra-
uibus delictis,intentata via petendi eas ciuili-
ter,non propterea cenſeri criminali præiudica
tum ad punitionem corporalem mouendæ,
idem Cali.de pace, & treug. dub. 21. circa fin.
100 pro quibus † omnibus ſingularis eſt conſti.18.
incip.ſtablim encara, de pace,& treug.quæ ha-
bet delinquentem non propterea excuſari à
crimine quòd reſpondeat,ac firmet pro paci-
bus,& treugis violatis,ſi illud tale eſt, pro quo
debeat corporaliter puniri, vbi notanda ſunt
verba, *ſi illud tale eſt, pro quo debeat corporaliter pu-
niri*, ergo ſi tale non eſt &c. in quo videtur
noſtram diſtinctionem approbare conſtitutio:
101 conducit † quòd regula,quæ dictat quòd quā-
do pœnę ambæ tendunt ad vindictam,vna tol-
lit aliam,intelligitur quando per vnam ex ipſis
cenſetur ſatis ſufficienter punitum delictum,
ſecus quando non,vt in delictis maioribus per
condemnationem ad emendationem iniuriæ,
abundè Maran. 4. parte diſtinc. 1. numer.
20.qui taliter in his proceſſit vt multo nos la-
bore ſubleuauerit, qui latè de eis agere inten-
deramus.
102 Ex ſupradictis † duo in propoſito velim in-
feras,ac notes,primò quòd in actione, & iudi-
cio ciuili nihil dicas de iniuria, ſed de ſolis dā-
nis,& intereſſe, ne tibi aliàs præiudices in cri-
minali,quod ſolet eſſe ſemper pinguius,& vbe
rius remedium ad perfectam, & condignam
iniurię emendationem habendam,quàm ciui-
le iudicium.
103 Nec confidas † in proteſtatione,quæ com-
muniter fit,*ſaluis ſibi quibuscunq. actionibus cri-
minalibus ratione iniuria quomodolibet competenti-
bus*,quaſi quòd eius virtute exiſtimes tibi po-
ſteà licere,quandocunque,ea via relicta,crimi-
nalem cauſam pro eodem negocio mouere, ſi-
104 cuti † in eo,qui habens facultatem aliquid fa-
ciendi propria auctoritate hanc mutationem
permittunt doctores,quamuis pro re illa iudi-
cem adierit, ſi tamen id fecerit cum proteſta-
tione,vt docet Alex.in conſ. 130.lib. 4. & Rip.
in c. cum M.Ferrarienſis,extra de conſti. plenè
probat Vincen.Caro.deciſ. ſeu caſ. 57. numer.
11.vel etiam putes id tibi ſaltem licitum, ac
permiſſum fore poſt finitum iudicium ciuile,
vigore dictę proteſtationis, & reſeruationis,
quia reſpondetur nec vno, nec altero modo
poſſe poſtea iudicium criminaliter inſtitui, nō
quidem pendente lite, & iudicio ciuili, quia,
vt ſuprà diximus,& reſoluimus, actio crimina-
lis non oritur in hac noſtra materia niſi poſt
declarationem factam quòd procedimenta
ſint nulla,ac nulliter, & in caſu non permiſſo
facta, nec etiam id licebit poſt finitum illud
iudicium,etiam ſi in fauorem ipſius debitoris
declararetur,quia cum per huiuſmodi ſenten-
tiā obtineat is emendam iniuriæ,non eſt quòd
vlteriùs aliquid petat, nec eſt quòd vlterior
105 pœna creditori impingatur:nemo † enim po-
teſt dupplici pœna puniri, qualibet condigna
delicto,quando ambę tendunt ad vindictam,
vt probat manifeſtiſſimè ſępè allega. tex.quem
ad hoc propoſitum ſubtilem, & notabilem di-
cit Gom.vbi inferiùs allegabitur,tex.(inquam)
in l.prętor dixit §.ſi dicatur ff. de iniur. & pro-
bant doctores omnes, quos ſuprà citauimus à
num.91.dum reſoluimus per electionem viæ
agendi ciuiliter ad vindictam,quę per iniuria-
tum fiat coram iudice cauſarum ciuilium, præ-
iudicaſſe ſibi eundem in agēdo ad vindictam,
in actione criminali,quibus adde Antho. Gō.
106 tom.3.de delic.c.1.nume. 39. conducet † for-
ſan conſtitutio fina.tit.de bon.damna. qua ca-
uetur neminem poſſe in Cathalonia puniri in
perſona,& bonis,viden.Maran.qui pulchrè lo
107 quitur,4.parte diſtin. 1.numer.19. Verum eſt †
quòd doctiſſimus noſtræ etatis vir Antho.Oli-
ba,ac Senator grauiſſimus in coment. ad vſat.
alium namque c. 3. nu.20. cum duobus ſequē.
indiſtinctè tenet in hac patria pro quolibet de
licto, ſiue publico,ſiue priuato poſſe agi ciuili-
ter ad emendam per vſaticos taxatam, & cri-
minaliter ad punitionem corporalem,& quòd
vna via non tollit aliam regulariter, ideò hæc
ſunt maturiùs conſideranda.
108 An autem † ſaltem ad inſtantiam fiſci poſſit
inſtitui cauſa criminalis contra huiuſmodi in-
iuriātem finito iudicio ciuili per iniuriatū in-
tentato ad vindictam, vt alia pœna puniatur,
non putamus hic plenè diſcutere, cum non
obſtrinxerimus nos ad omnia longè pertractā
da, videatur per Thezau. allega. deciſ. 18. vbi
ſeptem caſus refert, in quibus id fieri poſ-
ſit,quos maturè conſiderabis quando de his
tibi continget diſputari.
109 Infert ſecundò † ex his, quæ ſuprà retuli-
mus, ac nota quòd ſicut nihil prodeſt prote-
ſtatio in caſu,quem ſuprà reſoluimus, vt poſſit
inſtitui poſtea cauſa criminalis poſtquam ci-
uiliter eſt actum corā iudice ciuili ad vindictā,
ita etiam nihil proſit, nec ſit neceſſaria quan-
do familiariter eſt actio ciuiliter inſtituta ad

Hh damni,

Digitized by Google

damni,& intereſſe emendationem, cum enim
per motionem talis iuditij non preiudicetur
iniuriato in iuditio,& actione criminali, quæ
ſibi competit,vt in ſuperiotibus ſecurè reſolui-
mus,indè fit quod annotamus nihil prodeſſe,
nec eſſe neceſſariam huiuſmodi proteſtatio-
nem ad conſeruandum ius, quod aliàs ſine ea
deperdi, ac auferti non poteſt.

Atq; hæc de tettio dubio dicta ſufficiant,
quantum attinet ad primam illius pattem, ſci-
licet quando ſit huic proceſſui quærelæ pacis,
& treugæ violatę locus.

110 Ad 3.† accedamus dubium,in quo eſt viden
dum ad quem effectum fiat iſte proceſſus, &
quid eius vigore contra reum conſequatur.
Qua in re, omiſſis delictis maioribus, veluti
homicidio,lartocinio in ſtrata, & camino pu-
blico,& ſimilibus, In quibus alteratus eſt an-
tiquus modus per quęrelam pacis, & treugæ
violatæ ad emendationem procedendi, receſ-
ſit enim ab vſu in iſtis delictis, nec foret, iu-
ſtum quòd ita fieret,ſed proceditur ad puniē-
dum malefactores, & delinquentes propter
publicam vindictam,vt annotauit nob. Ludo.
à Pegue.in prax.crim. c. 15. de proceſ. regal. in
vim vſat.cami.& ſtrat.nume. 1.& colligitur ex
alijs multis, quæ docet iſdem Pegue. in tota
illa prax. & ſignanter in explicatione proceſ-
ſuum,qui fieri ſolent in vim quatuor vſaticorū
Cathaloniç, & nos quotidiano experimento
111 verum eſſe comprobamus:Omiſſis †(inquam)
his delictis maioribus,quod attinet ad illa, in
quibus adhuc retinetur antiquus modus pro-
cedendi pro pacibus, & treugis violatis per
conſtitutiones Cathaloniæ proſcriptus, inter-
quæ eſt illud vnum,iniuria, de quo iamdiu eſt
nobis ſermo,huiuſmodi quęrelæ pacis,& treu
gæ proceſſus ad emendationem tantùm fit in-
iuriæ,dāni,& intereſſe,vt probatur tot. eo tit.
de pace,& treug.in 1.vol.conſti. & docet Cali.
dub.11.per tot.&ſignanter ibi,Benè etiam adij-
citur vt emendet &c.vndè fit quòd ſit ipſe ci-
uilis. conſti.14.& 18.ſub tit.de pace,& treug.in
1.vol.conſti.Miet.d.conſti.14. incip. Item cum
in conſti.quę eſt reg.Pet.2.in cur.Bar.c.46.ver.
nora ergo, num. 1.& 2.Iacob. Cali.de pace, &
treug.dub.7.verſi.*demum quæſiui*,pag.14.col.2.
circa fin.& Antho.Oliba in vſat.alium namq.
112 cap.14.nume.32.propter † quod docent præ-
dicti doctores poſſe fieri contra clericos co-
113 ram Vicarijs regijs, cum † nihil habeat crimi-
nalitatis,& ſi contingat fieri coram Locumte-
nente generali huius principatus, ſicuti fieri
poteſt, vt inferius dicetur,ille fiet in Conſilio
ciuili,non criminali,& ita practicamus,in quo
iura hęc noſtra municipalia,quæ docent iudi-
cium hoc pro pacibus,& treugis violatis ciuile
eſſe,concordant cum diſpoſitione iuris com-
munis,qua attenta iudicium dicitur etiam ci-
uile,quotieſcunque pro iniuria ita ago vt dicā
eam fuiſſe mihi illatam, quam noluiſſem pro
centum aureis pati,ac ſuſtinere,quos peto mi-
hi ſoluendos condemnari iniuriantem,Azo in
rub.de iniur.Mar. Antho. Blan. in prax.crim.
quæ impreſſa circumfertur cum prax.Follet.§.
viſis indicijs num.159.Maran. de ordi. iudi.4.
part.diſtin.1.num.9.probat l. iniuriarum æſti-
114 matio,& ibi glo.& Bar.ff.de iniur.Verum † eſt
quòd à principio proceditur criminaliter in
hoc iudicio vſque ad compatitionem per re-
ceptionem informationis ſecretæ de delicto,
capturam perſonæ, exactionem depoſitionis,
ſeu confeſſionis iniuriantis, & liberationem
eiuſdem ſub idonea manuleuta, vt latè diximꝰ
aliàs in hac eadem glo. Atq. hęc de hoc tertio
dubio.

115 Ad 4.† accedamus,in quo eſt videndū corā
quibus iudicibus fieri debeat iſte proceſſus
pro pacibus,& treugis violatis. Reſpōde quòd
olim ſolebant iſti proceſſus fieri per Epiſco-
pos in ſuis diœceſibus,& parrochijs, nunc verò
ea omnia ſunt correcta, & conſtitutiones,quę
id diſponebant, abierunt in deſſuetudinem,
atque ita in his non vocatur, nec interuenit
Epiſcopus,benè Oliba, qui reliquos noſtros
practicos cum diligentia citat, in vſat. alium
namq.c.14.à num.23.cum ſequent.viden.Cali.
dub.8.in prin.

116 Fit igitur † nunc iſte proceſſus coram Vica-
rio,vel Subuicario regio, latè vtrūque probat
Cali.de pace,& treug.dub.8.in prin.& ſignan-
ter pluribus agit de Subuicario in verſi. *ſed vl-*
† *terius*,& tandem ita *declaratum* pro Subuica-
rio olim fuiſſe in Senatu reffert Oliba vbi ſu-
prà.

117 Quid autem † ſit de Baiulo dicendum, an
huic etiam ſit conceſſum poſſe proceſſum hūc
facere,reſpondet Calici.in allega.dub. 8. verſi.
ſed quæro quid de Baiulo, quòd non, idque plu-
ribus latiſſimè comprobat,& tandem dicit ita
* communiter obſeruari, eum videas, qui plu-
ra adducit,per quę hæc comprobentur.

118 Fallit † tamen id, quod de Baiulo diximus
quòd non poſſit facere proceſſum quærelæ pa
cis,& treugæ,in Baiulo Barcinonæ, cui ex ſpe-
ciali priuilegio Regis Iacob. 1. dat. Barcinonæ
Non.Decemb.1241.quod legitur in 2.vol.cōſti.
ſub tit.de iuriſdc.om.iud.eſt datum poſſe,& de
bere de his cauſis cognoſcere priuatiuè ad Vi-
carium,inter perſonas tamen locorum Baiulo
Barcino. ſubmiſſorum, verum eſt quòd Cali.
de pace,& treug.dubio 8.ver.*ſed quia ſuprà* pa-
gina.16. col. 4. certo modo priuilegiū illud in-
terpretatur adeò vt reſolutiuè aſſerat iam nunc
illud nō habere locum, quia cōceſſum fuerat
tēpore,quo in his procedebatur per inquiſitio-
oem,

nem, & in eo tãtùm caſu loqui intendit Cali.
cum autem nunc per inquiſitionem non pro-
cedatur, ſed ſolùm ad inſtantiam partis, conſti.
22.tit.de pace, & treug. indè (inquit) fit quòd
iam nunc illud priuilegium non ſit in conſide-
ratione. Tu tamen hęc altiùs cõſidera quando
per tempus licebit.

120 Sed quid † de Domino Rege, ſeu Locum-
tenente generali, & eius ſacro Conſilio, an
poſſint iſtum proceſſum facere? Breuiter dic
quòd ſic, ſiue intra Vicariam ſimus, vbi reſidet,
ſi cauſa maior ſit centum librarum, ſiue etiam
extra eam, dum maior ſit tercentarum, & ad-
ſint qualitates, ſeu altera ex ipſis, quæ, iuxta iu-
ra noſtræ patrię, locum faciunt vt cauſæ, aliàs
ad Ordinarios ſpectãtes, poſſint in regio Sena-
tu tractari, Cali.d.dub.8.circa fi. ver. *quaro vlte-
riùs* Mier.colla.9 in cur.Barcbi.Ferdinan.1.cap.
30.ſicut aduerſus col.8.ver. *ſequitur § caueat au-
tem Vicarius*, Oliba.vbi ſuprà c. 4.numer. 18.ita
præſupponit verum Michael Ferrer in.1.part.
obſeruan. guberna. general. cathalo. obſer.
20.

121 Vltimò † eſt hoc loci videndum an idem
concedatur Gubernatori generali Cathalonię,
ſeu eius in hoc principatu vices gerenti? Breui-
ter reſoluunt Cali. d. dub.8. ver. *vlteriùs quaro
hic*, & Michael Ferrer in 1. part. obſeruan. Gu-
ber.Gener.Catha.obſerua.20.quòd non. Fallit
tamen quando cauſa quærelę pacis, & treugę
fuiſſet euocata ad regiam audientiam prætex-
tu alicuius qualitatis, putà pupillaritatis, vidui-
tatis, vel paupertatis, & ſimilium; & dominus
Rex, vel eius Locumtenens recederet à Prin-
cipatu, tunc, volente eo, qui cauſam euocauit,
poteſt continuari in audientia Gubernatoris
coram doctoribus Regij Conſilij, cum quibus
tali caſu ſolet procedere Gubernator, pluribus
hanc limitationem probat Ferrer allega. ob-
†† ſerua. 20. per tot. vbi tandem nonnullas *decla-
rationes* in Senatu factas in huiuſce rei fauorem
refert, quæ fundantur in conſti. 2. incip. las
cauſas de pubills, tit. de euoca. cauſa. generali-
ter diſponente, quòd cauſæ pupillorum, & vi-
duarum, ac aliarum miſerabilium perſonarum
ad Regiam Audientiam euocatæ, recedente
domino Rege, vel eius Locumtenente à Ca-
thalonia, debent remanere, & tractari in au-
dientia Gubernatoris.

122 Pro totali † huius quarti dubij, & quæſiti
intelligentia, & cognitione illud finaliter no-
tes velim, ea quæ diximus de huiuſmodi cau-
ſis quærelarum pacis, & treugæ coram vicarijs,
& ſubuicarijs tractandis, intelligenda fore, &
debere in propria cuiuslibet eorum vicaria, &
inter perſonas ſuæ iuriſdictioni ſubmiſſas,
non quòd vnus poſſit in alterius ſegetem im-
mittere falcem, atque ita non poteſt dari cla-
mus contra me coram non vicario meo, præ-
123 terquam † ſi ſim Barcinonæ repertus, in qua
quia ea eſt cõmunis patria Cathalanorũ, Mier.
& Marquil. vbi à Ferrer allegantur infrà, quili-
bet repertus poteſt, ad inſtantiam alterius, cõ-
ueniri, & is tenetur reſpondere, priuileg. ſeu
pragmat. Regis Iacobi 2. dat. Valen. 6. Kalend.
Ianuar. 1306. quę legitur in 2. vol. conſti. ſub tit.
124 de iuriſdic. om. Iud. Vt autem † id locum ha-
beat neceſſum eſt, ac oportet ambas partes
pręſentes eſſe in curia, nam aliàs non poteſt
quis per ſuum procuratorem in dicta ciuitate
ſuum aduerſarium cõuenire eo pretextu quòd
† ille ſit præſens in curia; atque ità *obſeruari* in Se-
natu teſtis eſt Micha. Ferrer in ſuis obſeruan.
prima parte de euocatio. cauſ. cap.9. verſ. *adde
licèt ſuperfluum &c.* ad quod de iure proban-
dum, ac confirmandum non opinor oportere
quòd arguamus ſicut Fer. à ſignificatione ver-
125 bi, præſens, ex eo quòd eam dicamus eſſe † vt
quis ſit præſens perſonaliter, ex glo. in Clem.
dudum, verbo, *præſentari*, & ibi Cardin. de ſe-
pul. & Philip. Franch. in c. cum parati verſi.
vltimò nota, de appellationibus, ſed imò ex eo
eam obſeruantiam comprobemus, quod de
126 iure reperimus diſpoſitum † ad hoc vt quis
poſſit vti priuilegio contra aliquem impetrato
de comparendo perſonaliter, debere & ipſum
etiam perſonaliter & ibi adeſſe, aliàs non poſ-
ſit, Domin. de Santo Geminiano in cap. vnico,
de dolo, & contuma. nu.9. Auil. in capp. præ-
tor. c.1. glo. donation, nu. 18. ſic licèt ciues Bar-
cinonæ, vel quilibet alij actores habeant hoc
priuilegium, vt poſſint ſuos debitores, & reos
in præſenti ciuitate Barcinonę conuenire, id
debet intelligi ſi ij perſonaliter inibi reperian-
tur, non aliter, nec alio modo. Hæc volui ani-
maduertere ne quis ſic labatur quemadmodũ
quidam doctor aſſeſſor, ſiue aſſidens in curia
Vicarij Barcin. cui vix potui hæc vera eſſe, & de
iure procedere, perſuadere in quadã cauſa cla-
mi, quę adhuc corã eo pendet indeciſa, in qua
oppoſuit meus cliens ſe non potuiſſe in præ-
ſenti ciuitate conueniri pro pacibus, & treugis
violatis, quia non habebat in ea domicilium,
& cum reſponderet is iudex potuiſſe conueni-
ri vt præſentem in curia, fuit replicatum neq.
id fieri potuiſſe quia non erat etiam præſens
in ea aduerſarius tempore conuentionis, ſed
eam fecerat per procuratorem, & cum his fi-
nitur explicatio huius quarti dubij, ſeu quæſi-
ti.

127 Ad quintum † & vltimum dubium, ſiue
quęſitum accedentes, quo quærebamus nun-
quid forma ſuperiùs tradita, pro mouẽda quę-
rela pro pacibus, & treugis violatis, ſit bona,
necne? Reſpondemus quòd ſic, ad quod demõ-
ſtrandum proponendæ neceſſario ſunt ſingulę

particulæ,quæ in ea ponuntur, vt intelligatur quamobrem ponantur, & ad quem effectum.

128 Ac imprimis † prima, quæ ſe ſe nobis, in dicta forma,particula offert,eſt firma iuris,quam facit quærelans quærelato in poſſe Vicarij, quæ an ſit in his quærelis neceſſaria, diſputat Iacob. Cali.de pace,& treug.dub.11.verſ.*vlterius domi nus* vſque ad finem, & in principio dubij ſequent. vbi tandem concludit quòd licèt in cōſtitutionibus pacium,& treugarum id non reperiatur ſingulariter cautum, & ſtatutū vt debeat hæc firma iuris fieri, ex quo tamen iudicium hoc eſt omninò ciuile,vt ſępè dictum eſt, & in cauſis ciuilibus expreſſa diſpoſitione vſat. de omnibus namque communibus cauſis, qui eſt in 1.vol.conſti.ſitus ſub tit.de iudi.& fir.iur. & aliorum iurium patrię,quæ in hoc concordāt cum iure ciuili,auctēn. offeratur,C.de litis cōteſta.& auctēn.ſi generaliter C.de Epiſcopis & cler.cum ſimil.eſt neceſſaria huiuſmodi firma iuris,indè fit(inquit Cali.)quòd dicere debemus & in hoc iudicio eam neceſſariam,atq. ideò dicit in principio dicti dubij 12.officio Vicarij imprimis incumbere vt huiuſmodi iuris firmam faciat præſtari per quærelantem.

129 Vt autem † nihil penitùs antiquitatis circa hanc materiam ignoretur,notandum eſt quòd olim omnia iudicia incipiebant à firma iuris, tam ex parte actoris,quàm rei,vſat. omnes homines firmare debent,ſub tit.de iudi. & firma iuris,in primo vol.conſti. & alijs iuribus, quæ poſt Cali.in vſat.de omnibus namque cauſis, in 3.& 4.oppo.refert Antho. Oliba in vſat.aliū
130 namque c.11.num. 16.de iu.fiſ.quæ † ſucceſſerat loco cautionis de iudicio ſiſti, & iudicato ſoluendo,Iudaycus, & Cali.in vſat.omnes homines,& poſt eos Oliba vbi ſuperiùs. Sed hæc omnia in deſſuetudinem abierunt(fortaſſis ignorantia aduocatorum, qui ſine aliqua notitia iuris municipalis, localium , pragmaticarum obſeruationum, & ſtyli curiæ calamum arripiunt, & libellos formant omnia turbantes, & ſurſum, deorſum miſcentes iura communia inordinatè cum iuribus municipalibus confundentes &c. vti exclamabat Oliba vbi ſuperiùs num.19.)adeò vt iam ferè in cauſis communi-
131 bus , præterquam † in eis, quæ contra ciuem Barcinonæ mouerentur in curia Vicarij,ex priuilegio Reg.Pet.3.ciuitati Barcino. conceſ. 26. Iul.1380.quod eſt in vol.2.conſti.ſub tit.de donar libell, nunquam ſit firma iuris in vſu, nec de neceſſitate,præſenti curiarum ſtylo attento,requiritur,ſed ſimpliciter porrigitur petitio cum narratione facti abſque alia diligentia, Oliba vbi ſuprà, & adhuc in caſibus,in quibus remanſit antiqua obſeruatio firmam iuris faciendi alteratus eſt modus , quo ſolebat fieri,
132 non enim fit in ea forma antiqua,qua † aſſecurabatur iudicium cum fideiuſſoribus , vel pignoribus , & his deficientibus , ſi pignora non adeſſent,vel fideiuſſores non reperirentur , cū cautione iuratoria, vt colligitur ex diſpoſitione iurium patriæ , & legum ciuilium ſuperiùs relatorum , & docet Cali. de pace, & treng.
133 dub.12.in prin.& ita † adhuc obſeruari in regno Arago.teſtatur Ioſeph.de Seſſe in tracta.inhibitio.& Magiſtra.iuſti.Arago.c.2. §.5. nume. 12.poſt hæc ſcripta in lucem edito, qui pleniſſimè materiam hanc iuris firmarum explicat,
134 ſed † in ea forma firma ſolet fieri, quę nihil, meo iudicio,operatur, in nihiloque magis per eam reo fit cautum , quàm ſi non præſtaretur, dicitur enim in ea tantùm quòd actor firmat ius,& de iure ſuper bonis ſuis pro decem ſolidis cum iuris augmento, & cum clauſulis vniuerſis promittens iudicio ſiſti,& iudicatum ſolui,obligando proindè omnia, & ſingula bona ſua mobilia &c.

135 Quare † autem in firma iuris apponantur illa verba,*pro decem ſolidis cum iuris augmento*,& quid ſignificent, à paucis vidi animaduerſum licèt omnes eis vtantur,Iacob. de Mōte Iudai. in vſat.omnes homines nu.5.& ibidē Cali.nu. 19.& 32.ea verba explicant , vt ſignificent promiſſionem,quam facit quærelans , & firmans de eo omni,quod poteſt in cauſa creſcere,& in condemnationem venire,cum iuris augmentum ibi ſumatur pro incremento litis,& rei,de qua litigatur,vt colligitur ex vſat. de omnibus namq.cauſis, verſi. *tertium quoq;* in fi. & ex l. ſi conſtante,iuncta auctēn. ſed iam neceſſe , quę poſt eam ſequitur,C.de dona. ante nup. & in ſumma idem eſt dicere *pro decem ſolidis cum iuris augmento*,quod faciens eos tenere, & valere totum id,& quicquid,in quod continget quærelantem poſſe condemnari.

136 Diximus † in forma ſuprà tradita, *æſtimando iniuriā,& dāna in tot aureis,iudiciali taxatione,& moderatione reſeruata,iurando ſe maluiſſe eos amiſiſſe,quā talē,ac tantā pati iniuriā, & dāna ſuſtinere*,quia de iure ęſtimatio iniurię fit per iniuriatum iureiurando mediante, glo in l. iniuriarū æſtimatio,ff.de iniur.& in §.pœna, verbo, *æſtimauerit*,inſtit.eo.tit.Bar.in allega.l.iniuriarum, nume. 2. vbi poſteà quærit an debeat ſe in his referre actor ad damnum , dicens maluiſſe ſe tot aureos amiſiſſe , vel ad lucrum, dicendo maluiſſe ſe tot aureos non fuiſſe ſuperlucratum,viden.Iul.Clar.in prax. crim. §. iniuria numer. 6. vbi ponit praxim libelli concipiendi in materia iniuriarum ; taxatur tamen per iudicem prout ei videbitur attenta qualitate perſonarum,& ipſius iniuriæ,& eius taxationi ſtatur,non æſtimationi partis, d.§.pœna, inſt.de iniur.& probant doctores ſuprà citati. Et ideò meritò ſequitur in noſtra forma quære

lę poſt

læ poſt æſtimationem, *iudiciali tamen taxatione,*
137 *& moderatione reſeruata*, quam † tenentur ſtatim iudices facere in huiuſmodi cauſis poſt quęrelæ oblationem antequam litteras decernant, ex diſpoſitione conſti. 19. de qui auan, & 29. confirmants, ſub tit. de pace, & treug. in 1. vol. conſti. per quam vltimam iudices puniri præcipiuntur amiſſione totius ſalarij illius cauſæ, & priuatione muneris iudicandi per biennium, ſi huiuſmodi quærelas, & iniuriarũ æſtimationes per partes, vt plurimum immoderatè, factas moderari omiſerint antequam litteras decreuerint contra quærelatum, viden. Ca
138 li. de pace, & treug. dub. 12. Sed an † poſſit poſteà iterùm in diffinitiua iudex moderare, vel primæ moderationi debat de neceſſitate ſtare tanquam functus ſuo officio, Cali. de pace, & treug. dub. 12. circa fin.

139 Sequitur, † *& offerēdo informationem, vel eius loco inſtrumenta exhibendo*, vt intelligatur neceſſum eſſe, vt admitatur quærela, de delicto cõſtare facere quærelantem per informationem ſecretò, ex officio, aut aliàs, receptam, niſi delictum foret notorium, vel manifeſtum, ſaltem per famam, vel aliàs arbitrio iudicantis, conſti. 23. per part de la cort §. la quærela tit. de pace, & treug. in 1. vol. conſti. quæ expreſsè prohibet iudicibus quominùs ad citationem quærelati modo aliquo procedant, niſi priùs, altero ex modis prædictis, eis conſtet delictum eſſe cõmiſſum, & cuius qualitatis ſit, quod ſi aliàs aliquando factitatum vidimus, inaduertenter factum dicere debemus præ magnitudine, ac multitudine negotiorum, prout ego prouiſionem legi in quadam cauſa per quendam iudicem die 5. Maij 1597. factam, quæ per ſolam informationem de maioritate cauſæ, & paupertate ſupplicantis (neceſſariam ad euocationē) abſque eo quòd aliàs conſtaret de delicto, fuit prouiſum quòd fierent litteræ citatoriæ, seu monitoriæ ſyllatæ cũ termino quindecim dierum, &c.

Cęterùm quando in his proceditur in Senatu facto verbo, prouiſiones fiunt iuridicè iuxta patriæ conſtitutiones, & ſic poſt receptam informationem, & ea attenta, & non aliàs fit
† moderatio, & prouidentur litteræ, prout *videre* poteris in cauſa clami nuper obla. per Ioã. Cellers I. U. D. contra Gaſparem Feliu, Relatore Raphaele Rubi, & Coll. Actuario Iacobo Agramunt, ſi legeris prouiſionem factam 24. Ian. 1606. imò ſolet per Præſidentem in decretatione apponi clauſula, *& habita informatione de contentis in præſenti quærela quantitates damnorum, & iniuriæ moderetur, & taxet, necnon litteras citatorias, & inhibitorias prouideat, & determinat ſeruatis conſti.* vt in d. proceſſu 18. Ianua. 1606.

140 Nota tamen † quòd talis informatio, & probationes in tali inquiſitione, & informatione receptæ non probant poſteà in adiudicatione quęrelæ, Bal. in l. 2. in fin. C. de edeo. & contra hanc ſummariam informationem admittitur alia informatio contraria ſi probationibus quærelatus veniat paratus, Innoc. not. in ſimili in c. ſignificantibus, de offi. deleg. doctores in c. ſtatutũ §. ſanè, de reſcrip. in 6. Item & in progreſſu cauſæ poteſt poſteà hæc informatio impugnari, Bal. in auten, qui ſemel C. quomodo, & quando iud. quia fit ad præparamentum huius proceſſus, & non ad eius fundamentum, Bal. in terminis in l. iudicis, C. de indi. in fin.

Diximus † finaliter in forma, *& proindè de litteris quindecim dierum prouiden*, vt intelligatur quę ſint prima procedimenta, quę contra quærelatum fiunt, ea autem ſunt vt moneatur dictus cum litteris, citeturq. ac præcipiatur eidem quatenus intra dies quindecim quantitates taxatas exoluat quærelanti, & emendet, & vel cum eodem ſe componat, & iuri pareat, vel intra eoſdem quindecim dies in præſenti ciuitate, vel villa N. intus curiam Vicarij, in qua huiuſmodi cauſa ducenda, atq. tractanda eſt, duciq. ac tractari debet, ad eam ibidē ducendum, & fine debito terminandum vſque ad ſentētiam diffinitiuam incluſiuè, perſonaliter compareat, & ſatiſdet, & pignora in propria perſona pro dictis quantitatibus moderatis in manibus, & poſſe Vicarij mittat dictas quantitates benè valentia, aliàs lapſis dictis quindecim diebus, niſi monitioni, & citationi prædictis paruerit, procedetur contra ipſum, & bona illius, fautores, conſiliatores, adiutores, receptores, & bona illorum, prout per conſtitutiones pacium, & treugarum, generales Cathaloniæ, pragmaticas, ſanctiones, earumque mentes, obſeruantias, & declarationes, earumque vſum, & ſtylum, & practicam Vicarij inuentum fuerit fore faciendum, & procedendum &c. Quę praxis deſumpta eſt ex conſti. 1. delas ordinals §. Relias, & alia conſti. incip. etiam delas ordinals, quæ eſt 4. in ordine, cum pluribus, quas allegat Cali. de pace, & treug. dub. 13. ſitis ſub dicto tit. de pace, & treug. in 1. vol. conſti. circa quod nihil aliud cenſeo particulariter adnotandum, prætorquàm admonere lectorem, videat Cali. qui hac de re latè agit in d. dub. 13. per tot. multas ſuper ea quæſtiones formando.

142 Porrecta † petitione, vti ſuprà dictum fuit, prouidetur per iudicem informationem recipi, qua recepta, & facta firma iuris, necnon præſtito ſolito iuramento per quærelantem, quòd credit contenta in quærela eſſe vera, ſeq. non deficere in probando, fit moderatio quęrelæ, & præcipiuntur expediri litteræ poſt quindé-

quindecim dierum, quæ quærelato præſentā-
tur ſiue perſonaliter, ſi eius copia commodè
haberi poſſit, ſiue in eius domo vxori, vel alte-
ri de familia, vel etiam in iannis, & valuis cu-
riç, quando is non habet certam domum, vt
per Cali. dub. 13. fol. 33. col. 2. Videam⁹ circa hęc
imprimis quid poſſit ipſe facere vt non tenea-
143 tur comparere. Plura † vidi ad id excogitata,
& temptata per aduocatos remedia, inter quæ
non modicæ exiſtimationis fuit, quo paucis
ad hinc annis quidam, grauis me herclè, ad-
uocatus vſus fuit in caſu, qui ſępè in noſtra Ca-
thalonia contingit in hac materia practicari,
executionis, quæ prætendebatur malè, & per-
peram vigore cuiuſdam retroclami facta, pro
qua re cum ante declaratam executionem ma
lè factam, retroclamumque in caſu non per-
miſſo expoſitum, fuiſſet contra exponentem,
& alios oblata quærela pacis, & treugæ, euoca-
uit aduocatus quærelatorum ad Regiam Au-
dientiam ad relationem egregij olim Senato-
ris Ioſephi Benac, quæ poſtea tractata fuit co-
ram egregio etiam Senatore Michaele de Sal-
ba, & de Vallſeca, cauſam contentionis iuriſ-
dictionis inter iudicem retroclamorum, ad
quem dicebatur ſpectare cognoſcere an benè,
vel malè fuiſſet retroclamum expoſitum, quæ
erant merita cauſę quęrelæ pacis, & treugæ, &
iudicem dictæ quærelæ. Verùm repulſam paſ-
† ſus eſt is aduocatus, *declaratū* enim extitit per
dictum Salba (licèt non facto verbo) in fauo-
rem iudicis quærelæ, eo attento quòd in vim
conſtitutionum Cathaloniæ, & aliorum iuriū
patriç cauſę huiuſmodi quęrelarum ad Vica-
rium ſpectant &c. Partes erant Ioannes Car-
mona cauſidicus, N. Clariana not. Regius, &
alij, & ſcriba cauſæ Raphael Paſqual. Quæ ta-
men reſolutio dubitabilis videtur ex his, quæ
nos ſuperiùs conſtituimus, non poſſe ſcilicet
offerri clamum doneç ſuper bona, vel mala
expoſitione retroclami fuiſſet per iudicem ad
quem ſpectabat, declaratum, vndè conſequi
videbatur interim non eſſe iudicem compete-
tem illum, qui pro quærela aditus erat; cogita
igitur.

144 Aliud † habet quærelatus remedium,
quod opponat ante comparitionem, ex-
ceptiones videlicet dilatorias litis ingreſſū im-
pedientes ſi quas habet, veluti eſt illa carentię
actionis, de qua in ſuperioribus latè egimus,
qn̄ vult quærelans agere pro iniuria ante de-
clarationem procedimentorum benè vel ma-
lè factorum, & alias, quas latè reffert, & exami-
nat Cali. de pa. & treug. dub. 16. per tot. & eas
opponi iurè poſſe, pluribus probat, quem non
viderat quidam aduocatus huius ciuitatis, quē
honoris cauſa nō nomino, qui in quadam cau
ſa clami, oppoſita per me pro meo cliēte excep-
tione dilatoria ante comparitionem, ſimplici-
ter reſpondit non fore meum clientem audiē
dum cum non poſſent aliquę exceptiones ad-
mitti, & in prætentione perſeuerauit donec
per iudicem cum prouiſione ſuper his facta
fuit errore liberatus, & ſi deſideres videre quid
† in his *ſeruet* Senatus, legas prouiſionem factam
facto verbo per egregium Senatorem Raphae-
lem Rubi, & Coli die 3. Martij 1606. in cauſa
Ioannis Cellers LL. D. contra Gaſparem de
Feliu, Actua. Iacobo Agramunt, in qua cum de
hoc articulo diſceptaretur nūquid admitterē-
tur exceptiones dilatoriæ in hoc iudicio, fuit
prouiſum his verbis, *prouidet quòd currat parti-
bus tempus per conſtitutiones præfixum ad iuſtificā-
dum exceptiones dilatorias.* Si verò nullas habe-
ret quærelatus exceptiones dilatorias, quas op
poneret vt litis ingreſſum, & progreſſum im-
pediret, vel aliquam excuſationem ex his, quæ
excuſant à comparendo, quas reffert Cali. dub.
15. per tot. quęque poſſent opponi per procura-
torem licèt aliàs cōparitio debeat eſſe perſo-
nalis, perſonaliterque habeat fieri firma, & ſa-
tiſdatio, ac pignorum tornatio, quia id ſolum
per conſtitutiones eſt perſonaliter fiendum,
non reliqua antecedētia, ſeu ſubſequentia ip-
ſam firmam iuris, vti ex l. ſeruum quoq. §. pu-
blicè ff. de procurator. & alijs iuribus, & aucto-
rum auctoritatibus reſoluit Cali. allega. dub.
15. verſi. quartò debet, circa medium, & meliùs
in verſ. octauò ſit cautus, circa finem & admiſit
Senatus in ſupradicta cauſa Ioannis Cellers,
circa quod vidēdus Andre. Gayl. de pace pub.
c. 10. per tot. libro 1. & cap. 18. num. 26. li. 2. qui-
bus in locis pulchrè de his, ad quod conducit
Bal. doctrina in conſ. 238. n. 2. vol. 2. & in l. reos
nu. 21. C. de accuſa. quem ſequuntur Iul. Clar.
in prax. crim. q. 31. à nu. 16. cum ſequent. & Cęſ.
Barz. deciſ. Bononien. 152. nu. 6. & 7. aſſerentes
145 † quòd vbicunq. non ruminatur delictum, ſed
eſt quæſtio ſeparata, ibi admittitur procurator,
quia iſte articulus non tangit crimen, neq. im-
punitatē, ſed proceſſum, atq. ita procurator ad-
mittitur ad diſputandum ſuper proceſſibus.
Si (inquam) nullas haberet quærelatus excep-
tiones, vel excuſationes, comparere neceſſariò
haberet perſonaliter, vt ſuprà dictum eſt. Quid
146 † autē qn̄ exceptio mixtim tangeret vtrunq.
delictum ſcilicet, & proceſſum, an eo caſu ad-
mittatur procurator, vide per doctores in locis
ſuprà citatis, qui ad negatiuam inclinantur par-
tem.

147 Dubium † tamen circa hæc oritur per pul-
chrum, nunquid ſi per Vicarium non ad-
mittantur huiuſmodi exceptiones, ob quod
ſentiat ſe quærelatus grauatum, nunquid
ei licebit ab huiuſmodi grauamine appel-
lare, & an ea appellatio ſuſpendere de-

beat

Digitized by Google

beat eiectionem, Iacob. Cali. dub. 24. pag 93.
col. 4. verſi. *& ex iſto vltimo infero*, inclinatur in
eam opinionem vt huiuſmodi appellatio de-
beat admitti, ac ſuſpendere eiectionem. Ve-
rùm cum in Senatu iſte caſus contigiſſet diſ-
putari, non multi ſunt anni elapſi, ad relatio-
nem egregij Senatoris, ac tertiæ aulæ docto-
ris Franciſci Bonet contra aliquem, qui ad
illius relationem euocauerat cauſam appella-
tionis interpoſitę à denegatione iuſtitiæ conſi-
ſtorij verbalis curiæ Vicarij Barcinonæ ex eo
quòd noluiſſet ſibi admittere, ac committere
cauſam reclamationis interpoſitæ à quadam
prouiſione per Priorem dictæ curiæ ſuper hu-
iuſmodi exceptionibus in ſui odium eas re-
pellendo, ac dictum quærelatum eiectum de-
clarando à pace, & treuga, & pro tali publican-
† dum, facta, relatum eſt mihi *declaratum* fuiſſe
per dictum Relatorem, facto verbo in aula, be
nè prouiſum, & malè appellatum. Ego decla-
rationem non vidi, nec videre potui, ſed imò
millies nihilominùs reclamaui, ac reclamari
vidi à ſimilibus prouiſionibus, & nec ducta po-
ſtea cauſa in Senatum, vbi iuſſum erat fieri
verbum, nec aliàs fuit vnquam contradic-
tum.

148 Niſi igitur † monitus, & quęrelatus aliquã
habuerit dilatoriam exceptionem, quam op-
ponat ante iuris firmã, tenetur de neceſſitate
intra ipſos quindecim dies monitionis, & cita-
tionis coram vicario perſonaliter comparere,
non per procuratorem cum pignoribus tenen
tibus firmando ius, & de iure, probat Cali. qui
cõſtitutiones id diſponentes latè refert, dub.
13. verſi. *benè etiam adijcit vt perſonaliter compa-
reant*, fol. 32. & dub. 15. in multis illius capitulis:
Nec ampliùs admittũtur exceptiones, vel alię
excuſationes per procuratorem proponendæ,
vt per Cali. vbi ſuprà. Vide tamẽ caſum, in quo
† contrarium videtur per Senatum *ſeruatum* in
ſuperiùs allegata cauſa Ioannis Cellers contra
Gaſparem de Felin die 3. Mar. 1606. poſtquam
enim dictus Feliu allegauit ſe non potuiſſe in-
tra quindecim dies exceptiones proponere
quia erat abſens, & præſentatio fuerat facta in
domo ſua, nec ipſe eius habuit notitiam, niſi
poſt multos dies, à cuius notitiæ die vſque ad
propoſitionem exceptionis dicebat non fuiſſe
lapſum tempus 15. dierum, fuit admiſſus ad pro
bandas ſuas exceptiones dilatorias. Sed id erat
quia non fuerat arbitratum cucurriſſe tempus
ex cauſis ſupradictis, & ideò nihil mirum, addu
cta autem ſuprà procedunt quando cucurrit
reuera, & tunc verum eſt non admitti ex poſt
exceptiones.

149 Pignora † autem non eſt neceſſe quòd ſint
æquiualentia quantitati petitæ, ſed quæcunq.
illa ſint, quæ offerantur per quærelatum, admi
tenda ſunt, licèt ſint modici valoris, dum tamẽ
quęrelatus ipſe faciat ea tenere, & valere quã-
titates petitas, conſti. 96. perquant experientia
ha moſtrat, de pace, & treug. & ita practica-
mus quòd admitatur comparitio cum vno
anulo, qui communiter eſt exigui valoris reſ-
150 pectu quantitatis petitæ, aliàs † ſi intra dictum
tempus non comparuerit, declaratur, & publi-
catur eiectus à pace, & treuga, probant con-
ſtitutiones plures, quas refert Cali. vbi ſupe-
riùs, & dub. 20. vbi per tot. materiam hanc exa-
minat, & formam, & formas tradit, quibus id
151 ſit faciendũ. Quæ pœna † maxima eſt, & gra-
uiſſima in noſtra Cathalonia, de qua pulchrè,
& latè Cali. in ſæpè allega. trac. de pace, &
treug. dub. 22. per tot. & dub. 23. vbi multa in
propoſito non negligenda tradit. Et ſignanter
152 † eſt adeò grauis vt taliter eiectus non poſſit
guidari, conſti. Com inſtigant. tit. quant ſia licit
o no veniar ſe in 1. vol. conſti. pluribus alijs cõ-
ſtitutionibus, & rationibus idem probat Cali.
allega. dub. 22. verſi. *ſed quęro an dominus Rex*
pag. 62. col. 2. quod idem anteà docuerat dub.
15. verſi. *ſecundo ſecundum* pag. 59. col. 3. etiam ſi
detur guidaticum à Principe ex certa ſcientia
d. conſti. com inſtigant, quicquid in contrariũ
dicat Cali. allega. dub. 22. in verſi. de quo ſuprà
in fi. quia ſuo tempore non erat adhuc facta
153 conſtitutio prędicta, is enim † ſcripſit directo-
rium pacis, & treug. de anno 1400. conſtitutio
autem prædicta facta extitit per Regem Fer-
dinandum in cur. Barcinonę anni 1504.

154 Sed quid † ſi huiuſmodi eiectis de facto
conceſſum fuerit guidaticum, an illud erit eis
ſeruandum, vel non, ne dicantur ſub fide regia
decepti.

Hæc quæſtio grauiſſima eſt, quę fuit magno
cum ſtudio in Senatu diſputata de anno 1604.
in cauſa criminali Petri Maſo de Parets: cum
enim is fuiſſet guidatus per egregium virum
Didacum Clauero in ſupremo Regni Arago-
num conſilio Regentem, ac in hoc Principatu
doctorum Regij conſilij, & aliorum officialiũ
Regiorum viſitatorem, & nunc, cum hęc ſcri-
bimus, Vicecancellarium in eodem ſupremo
conſilio agentem, vt ad præſentem ciuitatem
Barcinonæ accederet teſtimonium perhibitu-
rus in ſyndicatu, qui tunc fiebat contra officia
les regios, capt' fuit de mãdato ſuæ Excellentię
oppoſita autem exceptione dicti guid atici, fuit
† *concluſum* de eo nullam fore habendam ratio-
nem, quia non poterat guidari, prohibente al-
legata conſti. com inſtigant, & licèt replicare-
tur ſeruandam nihilominùs fore ſecuritatem,
licèt non potuiſſet concedi, ne diceretur
dictus Maſo ſub fide Regia deceptus, nihi-
lominùs declaratũ extitit vt ſuprà. Verum eſt
quòd, vt publicè dicebatur, non tranſierat ea

declaratio ſine maxima contradictione inter eiuſdem Senatus egregios doctores: dicebatur enim ex ſeptem doctoribus, qui in regio criminali conſilio tunc aderant, quatuor tantùm fuiſſe huius opinionis, alijs tribus in contrariam euntibus, de cuius declarationis, & concluſionis iuſtitia, vel iniuſtitia nō eſt quod ego omniū minimus, poſt tantos Senatores, diſputem: Hoc tamen vnum non ſilebo, quod noſtratibus omnibus eſt planè manifeſtum, eius declarationis ratione varios fuiſſe in Prouincia ſuſcitatos tumultus, variasq. altercationes: nōnullorum enim procedimentorum ratione, quæ per viſitatorem prædictum facta extiterant contra doctores illos, qui pro dicta declaratione votū perhibuiſſe dicebātur, ecce quòd mittuntur ad Regem nuntij ex parte viſitatoris, & ex parte doctorum Regij conſilij defenſuri quilibet ſuam reſpectiuè opinionē apud ſuam Mageſtatem: illius quidem nuntij quòd potuerit guidare, & aſſecurare, & eius guidaticum ſeruandum, horum verò è contra quòd non potuerit guidare, & aſſecurare obſtante conſtitutione, & propterea nec ſecuritatem ſeruandam, & conſequenter benè declaratum fuiſſe per Senatum de guidatico nullam fore habendam rationem. Ex alia parte mittuntur nuncij Deputatorum Regni (ad quos iuriſ: patriæ, & libertatum illius defenſio ſpectat) prætendentium contrafactionem conſtitutionum ex quo data per conſtitutiones dicto viſitatori iuriſdictione viſitandi, & ſyndicandi Regios officiales, videretur etiam eidem id cōceſſum, ſine quo eius iuriſdictio expediri non poterat, ac proindè quòd poſſet guidare, & aſſecurare eos, qui capi timebant, pro teſtimonio in cauſa viſitationis perhibendo. Ex quibus omnibus, & alijs quamplurimis pro vtraq. parte factis apud ſuam Mageſtatem diligentijs id obtentum fuit pro parte Regiorum Senatorum quòd ceſſaretur per viſitatorem à procedimentis contra prædictos doctores ex ea ratione factis, pro parte verò Deputatorum regni quòd mandaretur ſuperſederi per multum temporis in executione ſententiæ mortis, per Senatum interim, dum hæc fiebant, contra dictum Maſo prolatę, verùm poſtmodùm tandem ſublatum fuit ſuperſedimentum, & ſententia regia contra illum exequuta, per cuius mortem ceſſarunt tumultus, & altercationes, quia mors omnia ſoluit. Audiui, dum hæc tradenda Thypographo pararem quando acceſſit de anno 1611. egregius in ſupremo Aragonum Regens Ioſephus Banyatos pro eodē viſitatoris officialium Regni exercēdo officio, ad præſentem ciuita. Barcin. detuliſſe, ac deferre ipſum, pro fugiēdis difficultatib⁹ expreſſam commiſſionem, & poteſtatem à ſua Mageſtate obtentam guidandi, & aſſecurandi quoſcūq. neceſſarios pro viſitatione facienda: ſed ſi contingat guidari, & aſſecurari aliquem in caſu prohibito per conſtitutiones, ſicut in caſu dicti Maſo exiſtimabatur, eadem difficultas manet proculdubio, quia in Cathalonia Rex ſolus non ordinat, nec ſtatuit contra conſtitutiones. Sed de his ſatis.

Redeamus ad id, in quo nobis licet liberè noſtrum proferre iudicium, & videamus in abſtracto abſque conſideratione alicuius caſus particularis, in quo tot poſſent adeſſe circunſtantiæ, quæ, ſicut factum ipſum, ita etiam totum ius poſſent immutare, nunquid guidaticum conceſſum, & fidantia data in caſu, quo prohibitum id eſſet, ſit ſeruanda, necne? Quæſtionem hanc pluribus diſputat nobilis Ludo. à Peguera deciſ. crim. 39. per tot. concludens † tandem poſt Bat. in l. ſi qui reus, nu. 12. de pub. iudi. Bellug. in ſpecul. prin. rub. 23. de effec. Imper. verſ. *ſed pone*, num. 14. in fin. quos ſequitur Vincen. de Franc. deciſ. 258. nu. 1. & Baiar. ad
155 Iul. Clar. §. fi. q. 32. à num. 22. qui † loquuntur in caſu fortiori, quando datur ſecuritas ab eo, qui date non potuit, nedum quando datur ab eo quidem, qui cum date poſſet, date nō debuit, quibus in terminis loquitur Farina, & per eum allega. vbi inferiús, & Meno. de arbit. iud. lib. 2. quæſtione 81. nume. 12. iſdem Meno. caſu 336. num. 27. & 33. & caſu 337. num. 5. & 6. conclu- dit (inquam) Pegue. pro affirmatiua opinione,
†† plures caſus adducens, in quibus ita *declaratū* dicit in noſtro Regio crim. cōſilio. Sed contrarium tenere videtur Proſper. Farina in tracta. crim. partis 1. tom. 2. de carcer. & carcer. q. 29. num. 10. & ruſus num. 95. cum multis ſequent. & ſignanter nume. 97. vbi poſtquam opinionē
* affirmatiuam dixit magis cōmunem, & ęquiorem, & ab ea non fore nec in iudicando, nec in conſulendo recedendum, poſtea tamen ſe valdè dubium oſtendit an eandem opinionem
156 concedat quando † adeſt ſtatutum, vel conſtitutio cum decreto irritanti conceſſionem guidatici, & ſaluiconductus prohibens, ſicuti in noſtra Cathalonia: tunc enim (inquit) nihil debet prodeſſe quòd dicatur, non debeo decipi ſub fide publica, quia legem habemus ſcriptā, cui ſtandum omninò eſt, & cuius ignorantia non præſumitur, adducit in huius conſiderationis confirmationem Flam. Chartar. de execu. ſenten. capto bannit. c. fi. num. 315. verſ. *neq. etiam*, & ſanè iſdem Farina. ſuis ſcriptis non obſcurè inſinuat quòd ni noſtrum Peguera vidiſſet, quem vidiſſe ſe monſtrat poſt primam libri impreſſionem, de obſeruatione noſtri Senatus in fauorem guidatici, & ſaluiconductus atteſtantē, eam ipſe hoc in caſu tenuiſſet opinionem, quòd quoties adeſt ſtatutum in con-

in contrarium, vel conſtitutio decretũ habens irritans, non ſit ſaluusconductus ſeruandus, idem etiam tenere videtur Mathæ. de Afflic. notæ auctoritatis vir, deciſ. 4. vbi non eſſe ſeruandam ſecuritatem datam ab eo, qui eam dare non poterat, tradit fuiſſe in egregio Neapoli. Senatu *declaratum*, nec careret hæc opinio ſatis, meo iuditio, vrgenti ratione, quia cũ per ſtatutũ, vel conſtitutionẽ auferatur poteſtas guidaticum, & ſaluumconductum concedendi ei, qui aliàs illam haberet, & ex alia parte fiat per illa delinquens incapax guidatici, & ſalui conductus, certè non videtur tam abſurdum, vt quidam tunc exiſtimarunt, dicere fidem tali delinquenti datam non fore ſeruandam, cum de iuris rigore, obſtante ſtatuto, vel conſtitutione, non poſſit dici data fides, nec cõceſſum guidaticum, vel ſaluus conductus. Verùm ego non propterea à diuerſa recederem opinione, quando non cõcurrerent circunſtantiæ, & qualitates aliquæ, quę in contrarium inclinare me poſſent, ſufficit enim quòd dubia res ſit vt in fauorem rei pro obſeruantia fidei datæ, quæ nec etiam hoſti infringitur, iudicandum ſit, ne quis ſub fide publica deceptus dici valeat, maximè qui, ſicut ſępè fit, non lubens, ac volens, ſed imò compulſus, & mãdatis pœnalibus cõſtrictus ducitur à perſona publica ad aliquid agendum, quod publicè interſit, putà ad teſtimonium perhibendum in aliqua cauſa, vel ad aliquid aliud ſimile, alias rationes non allego, nec doctores adduco, qui id comprobent, in Farinacio enim omnes habes, qui de hoc ſcripſere.

Dixi, *quando non concurrerent circunſtantiæ, & qualitates aliquę, quę in contrarium inclinare me poſſent*, quia in cauſa, de qua ſuprà, Petri Maſo ego conſiderabam quòd verum licèt fuiſſet ipſum metu pœnarum per viſitatorem appoſitarum acceſſiſſe ad pręſentem Ciuitatem teſtimonium perhibiturus in aliqua cauſa viſitæ, & ſic pro bono publico, cuius rei ratione ei videbatur fuiſſe miſerendum, id tamen concedi ei potuiſſet ſi ipſe poſt adimpletum quod ſibi fuerat iniunctum, ad alia ſe non diuertiſſet, ſed per ſolitam viam curaſſet, quam primùm potuiſſet, eò reuerti, vndè exierat, tunc enim exiſtimo quamplures futuros, qui mecum concurrerent, quòd ſaluus conductus fuiſſet ei ſeruandus, nec potuiſſet capi in via, quia ſecuritas data pro eundo, & veniendo ad aliquem locum cenſetur etiam pro redeundo conceſſa ſine difficultate aliqua, vt omnes conueniunt, quos longa ſerie Farina. allegat in cita. tit. de carcer. & carcera. q. 29. nu. 53. verùm ego video quòd dictus Maſo poſt adimpletũ munus iniunctum non curauit ad propria reuerti, quin imò, diuertens multùm à via, palatium petijt ſuę Excellentiæ, eum, vt dicebat, alloqui volens, in quo facto vrgentiſſimæ circunſtantię conſiderantur, quæ potuerunt inclinari facere in opinionem reo contrariam, quia ſcilicet viſus ſit guidatico abuti dictus Maſo, quo caſu illud non prodeſt, vt probat Nicol. Boer. deciſ. 179. nu. 3. & Brunorol. à Sole in compend. reſoluto. & c. verbo, ſaluumconductum, quem quidem abuſum ego conſidero eo reſpectu quòd ſolùm dicto Maſo conceſſa fuerat ſecuritas pro veniendo ad præſentem ciuitatem teſtimoniũ veritatis in aliqua cauſa perhibituro, & ex cõſequenti pro redeundo etiam, vt ſuprà dictum fuit, ipſe autem, vt etiam dicebamus ſuprà, nõ curabat reuerti, ſed imò, multum à via diuertens, alia negocia tractanda in ciuitate ſuſcipiebar, pro quibus guidatus non erat, nec aſſecuratus, hec mouere potuerunt vt contra ipſum reſolutio ſumeretur per maiorem partem doctiſſimi, ac eminentiſſimi Senatus, non ſecus atqui Petrum Bellum in tracta. de re militari tit. de ſaluiſcondnc. nu. 18. in 16. volum. nouorum tracta. cuius valdè honorifica fit mentio per Iacob. Men. d arb. li. 2. cẽt. 4. caſ. 336. nõſecus (inquã) atqui Petrũ Bel. mouerũt vt loco ſuperiùs citato agens de validitate, vel inualiditate capturę cuiuſdã in propria domo factæ, reſponderet eam iuſtè factam fuiſſe non obſtante ſaluo conducto ſibi conceſſo, quia (inquit) veriſimiliter neq. impetrans, neq. concedens de hoc caſu cogitauit, ſed ſolùm quæſiuit impetrans vt tutò poſſet iter facere (erat ſaluusconductus impetratus vt quis poſſet à certo caſtro, vbi erat, Venetias ire) nõ etiam domi ſecurè morari, allegat Bar. in l. patronus § 3. verſ. *item ex veriſimilitudine* ff. de lega. 3. addit poſtea numer. ſequenti iſdem Bel. verba ſalui conductus deſignare ſecuritatem dum res eſt in motu & actu eundi, non igitur extendi ad quietem, nec ad aliud, quod ſit extra motum, & eundi actũ, quod in argumentũ probat tex. in l. 3. §. qui hoc interdicto ff. de itin. actuq. priua. dum ibi dicitur poſſe eo interdicto agi vt ire liceat, neq. tamen agi aliquando poſſe vt liceat reficere. Cuius doctiſſimi viri rationibus licèt reſpondere conetur Meno. vbi ſuprà, quia tamen eius reſponſiones nihil tangunt caſum noſtrum, ideò non immoramur in eis diſſoluẽdis. Accedit his, quòd teſtimonio perhibito expirauit ſtatim ſaluusconductus, quia ipſe expirat ſemper expirata ſua cauſa concedẽdi, vt abundè Meno. probat in conſ. 244. nu. 36. vol. 3. ſolum ex benigna interpræætatione, & coniectura mentis concedentis extenditur poſt extinctam cauſam, & effectum, pro quibus cõceditur, ad illud tempus, quod neceſſum eſt ad redeundum, dictus autẽ Maſo non fuerat rediens repertus, ſed alijs negotijs implicitus valdè à reuerſione diſtãtibus.

Nec

Nec dicatur mihi quòd guidaticum eſſet latè interprætandum,quia ſit beneficium, non priuilegium,ex latè perMeno.adductis dicto caſu 336.nu.25. vbi Bellum reprobat contrarium dicere volentem, vndè inferatur quòd cẽſeri debuiſſet comprehendere nedum præciſum cõmeatum, & remeatum, ſed & illam modicam moram,quæ contracta fuerat in eundo ad domum Excellentiſſimi Locũtenentis, quia ego reſpõdeo quòd imò ſtrictè, & propriè erat intelligendum vt ſolùm comprænenderet commeatum, & remeatum, non diuerticulum ad alios exteros actus, quia erat guidaticum prædictum contra ius conceſſum, habemus enim conſtitutionem,quę id fieri prohibebat,quod, quãdo ita eſt, mihi clarè concedunt ijdem Bel. nu.16.& Meno.vbi ſuprà,fore ſtrictè intelligẽdum. Hæc ego circa hunc caſum aliquãdo meditabar,de quibus ſatis,ſpeculetur vlteriùs qui voluerit.

157 Et ſi in caſu † vbi non concurrerent circunſtantię nobiſcum tenere volueris ſeruandũ eſſe ſaluumconductum, & guidaticum,licèt conce di non potuiſſet, vel non debuiſſet, id tamẽ limitabis vt non procedat quando taliter guidatus,& aſſecuratus, durante guidatico,& ſaluoconducto, delinqueret,tunc enim poſſet verè capi,ac puniri, nedũ pro poſteriori hoc delicto,ſed & pro quibuſcunq.alijs antea commiſſis,ex traditis per Roma.in l.3. §. ſi ſeruus verſi. 7.caſu ff.de acquir. poſſeſſ. quem ſequitur Vital.de Camba.in trac.clauſul.in clau. nihil noua.ſecurita. pend. Menoc. de arbit. Iud. lib.2. centu.4.caſu 337. nu.15.& Vincen.de Franc.cũ alijs,quos reffert,in allega.deciſ. 258. numer.2. † vbi dicit ita *obſeruari* in Sena.illo Neapol.Surd. etiam deciſ.307.per tot.latiſſimè hanc ampliationem exornat docens tandem in Sena.Mantua. † *deciſum* ſaluumconductum debitori datum non ſuffragari ſi is poſteà fugam parat, vtiturq. rationibus ſupradictis ad reſolutionẽ firmandam,quia ſcilicet delinquenti, vel aliàs ſtatum mutanti non proſit ſecuritas.Hanc limi tationem plenè declarat Farina.1.partis tom.2. de carcer. & carcera.q.29. nu. 61. Huius limitationis rationem etiam ſubintraſſe in ſupradicto caſu Petri Maſo de Parets dicebatur vt non deberet ei ſeruari guidaticum ex quo delinque re viſus fuerat præſentando ſe coram Principe, regaliatus cum eſſet, & eius faciem videre volendo.

158 Quod † tamen ſublimitatur vt tantùm procedat quando delictum poſt guidaticum conceſſum, & ſecuritatem datam commiſſum eſſet verè punibile,non verò quando aliquid lęue prætenderetur commiſſum, & ſub hoc colore caperentur guidati,& aſſecurati vt ſic poſſent pro reliquis delictis puniri,Franch.vbi ſu-† prà docens ita *deciſum* in Senatu non obſtante quòd magna curia aliter iudicaſſet.

Alias ad propoſitum limitationes, & declarationes multis tradit Farina. allega. q. 29. de carcer.& carcera. quas cordi eſt illas omittere, quia nos nõ promittimus criminalem librum conſcribere,apud eum videantur.

159 An autem, † & quibus caſibus, ac quomodo(vt ad materiam noſtram redeamus) poſſit contumacia purgari per quærelatũ intra quindecim dies monitionis non emendantem,nec aliàs comparentem,& de iure firmantem, diſputat latè Cali.dub.24. quod finale eſt ſui dire ctorij de pace,& treuga per tot.

160 Item † an prædicti quindecim dies monitionis poſſint per vicarium prorogari, ac prolongari,vel è contrario minui,ac abreuiari, tractat iſdem Cali.dub.13. col.4. in prin.fol. 32.reſoluens,& rectè,quòd non, tum quia iſtud eſt tẽpus conſtitutionis,ſiue legis, ſiue hominis miniſterio taxatum per ipſum ius, vt in noſtris cõſtitutionibus de pace, & treug. eſt videre, tum ex alijs rationibus adductis per eundem Cali. loco ſuperiùs allega.

161 De conſenſu tamen partium benè poteſt id fieri,quoniam † quælibet dilatio poteſt minui, vel augeri, l.quod ſi nolit §. ſi verò conuenitur ff.de ędili.edic.& in l.3.in fin.ff.de temp.appel. 162 Cali.dub.15.fol.39.col.3.inprin.conducũt † quę pulchrè circa prorogationem fatalium cauſarum appellationum diſputat Rober. Maran. de ordin.iudi. parte 6. verſ. *appellatio* à nu. 236. viden.Mynſinger.ſingul. obſerua. centu. 2.ob † ſer.68.vbi de *obſeruãtia* Cameræ teſtatur quòd huiuſmodi fatalia poſſint de conſenſu partium prorogari, quod latiùs ex profeſſò tractat Pet. Syria foren. quæſtio. lib. 1. multò poſt hęc ſcripta in lucem emiſſo,q.39.per tot.& ante eũ Theſau. deciſ. 243. reſoluitq. Cali. vbi ſuprà quòd tenetur quærelatus tempore prorogato emendare,vel comparere, aliàs poteſt declara-163 ri eiectus abſq. noua quærela, quia † terminus prorogatus partium aſſenſu dicitur prorogatus cũ ſuis acceſſorijs,& qualitatibus, l. Labeo §.hoc autem,de arbit.declarant Mynſing. ſingul.obſerua.centu.6.obſer. 52.& 53.&Dida.de pac.in 1.partis initio à nu.6.

164 Hæc ſunt, † quæ attinent ad procedimenta facienda contra quærelatum quando is eſt in contumacia comparendi poſt lapſum terminũ citationis,& monitionis,ſi verò comparere voluerit, & parere mandatis firmando ius, & de iure cum pignoribus tenentibus in forma cõſti.36. incip.per quant experientia, de pace, & treugua,quæ in hoc eſt omninò ſeruanda,Oliba.in vlat.alium namq.c.14.nu.29.de iu. fiſ.tũc ſolet prouideri quòd quærelatus regijs carceri bus mancipetur, & eiuſdem depoſitio exigatur,

tur, vbi tamen non poteſt vltra biduum detineri, ſed eſt dādus idoneæ manuleutæ, niſi aliud requireret delicti qualitas, vndè quærela deſcenderet, vel niſi ipſe, quia non poſſet, non firmaret cum pignoribus tenentibus, vt hęc omnia probantur per conſti. 24. incip. cat moltes vegades, de pace, & treug. in primo vol. conſti. & nos iam ſuprà diximus in hac glo. & non ni-
165 hil tradit Cali. dub. 18. Quibus† peractis procedi tur in cauſa ciuiliter data petitione, & poſitionibus, reliquiſq. quæ dari, ac fieri ſolent in cauſis ciuilibus, declarando per ſententiā diffinitiuam quantum veniat per quærelatū quærelatori ſoluendum pro ſatisfactione prætenſæ iniuriæ, & damnorum, docent Mier. & Ferrer à nobis ſuprà allega. declarat pulchrè Cali. dub. 18. per tot.

166 Hæc ſunt, † quæ circa proceſſum pacis, & treugæ breuiter adnotâda duxi, ex quibus omnibus pro finali reſolutione animaduertas velim nihil, aut certè parum plus profuturum remedium hoc iniuriam, vel aliud damnum paſſo, quàm ſi ſimpliciter ciuiliter omninò moueret iuditium contra iniuriantem, vel damnum quomodolibet aliter inferentem pro emendatione iniuriæ, & dānorū, quia poſt comparitionem, vt ſuprà dictum eſt, remedium illud quærelæ pacis, & treugę efficitur omnino ciuile, ciuiliterq. ducitur, & tractatur: ſolùm ſeruit, & prodeſt ad irritandum animum quærelati, vt cum videt quęrelantem viam huiuſmodi duram, & acerbam contra eum elegiſſe in caſu, quo potuiſſet, æquè benè, ſuauiter, & lenter, ciuiliter ſcilicet contra eum agere pro eadem re, & in caſu, quo vna ex iſtis vijs ei magis non prodeſt, quàm altera ad conſequendam iniuriæ, & damnorum, ſi quę paſſa ſint, emendationem, niſi vt glorietur ſe effeciſſe vt ſuus aduerſarius in carceres ad ſui inſtantiam conijce-
167 retur, & non ſine iniuria (eam enim † ſemper continet captura perſonæ l. penul. C. qui bon. ced. poſ. Nat. conſ. 32. nu. 6. Proſper Farina. in tracta. crim. 1. part. tom. 2. de carce. & carcera. q. 27. nu. 135) nec ſine aliquali infamiæ, ac ignomi-
168 nię nota, (ſine qua † etiam non fit huiuſmodi captura, vt probat idem Farina. vbi ſuperiùs) irritatus, & laceſſitus moueatur perſæpè contra quærelatorem ad id faciendum, quod nō oporteret: exemplum habemus hac de re valdè recens, ac (vt dicunt) fluens adhuc ſanguinem dū hæc ſcribimus, in quadam muliere vidua præſentis Ciuitatis, quę cum quærelam hanc dediſſet contra quendam procuratorem, & notarium eiuſdem Ciuitatis, ratione, & occaſione cuiuſdam executionis perperā (vt exiſtimabant) contra eam factæ, neſcio quo fato, quadam nocte contigit, vt exiſtens in propria domo in quadam officina, ſiue horigis illius, per aliquem per vicum tranſeuntem fuerit miſerabiliter ictu arcabutij interempta, à quo tamen, & per quem, adhuc ignoratur, cęterùm ſuſpicabantur omnes, qui hæc ſciebant, id ei mulieri euenisse ratione, & occaſione clami prædicti, & quærelæ conſideratis negotij circunſtancijs, malitiæ videlicet nonmodicæ, qua cauſa prædicta ducebatur, & alijs, quas non licet hic referre, circumſpectis circunſtancijs. Alia poſſemus forſan infortuniorum exempla, quæ indè orta ſunt, referre, quę vidimus, & noſtris manibus tetigimus, ſed hæc ſatis. Melius ergo eſt, & ſaluti animarum non modicè congruentius ad hæc vitanda, quæ imminent ſcandala, ac in conuenientia vt nos, quibus datum eſt vt reipublicę in hoc miniſterio alijs conſulendi ſeruiamus, abſtineamus, quantum poſſimus, à cōſulendo clientibus noſtris vt quærelam hanc moueant, in qua ſunt tot pericula, ſed ſi iniuriæ, & damnorum prætenderint emendationē, eam ciuiliter petant poſtquam æquè benè eis eſt per hoc vltimum remedium conſultum, atqui per primum.

SVMMARIA.

1 *Hoſtis, & caualcata materiam qui tractauerint.*
2 *Hoſtis dicitur, quando ſumitur in genere maſculino, pro eo, cum quo habemus bellum, vel ipſe nobiſcū habet.*
3 *Hoſtis in genere fœminino ſumitur pro adiutorio, quod faciunt Vaſſalli dominis cum Rege ad bellum pergentibus.*
4 *Caualcata dicitur quandò Rex, vel alius dominus inferior petunt à vaſſallis iuuamen pro aliquo caſu particulari, hoſte generaliter non indicta.*
5 *Hoſtem non poteſt niſi Rex mandare, ſed caualcatā domini etiam inferiores.*
6 *Hoſtis eſt congregatio gentium nō pro vno certo die, nec pro vno facto, caualcata autem ſic.*
7 *Correguda quid ſit in Cathalonia.*
8 *Hoſtis, & Caualcata in materia plures quæſtiones, remiſſiuè.*
9 *Vaſſalli an, & quandò cogi poſſint ad bellum ire, remiſſiuè.*

GLOSA XVI.

Hoſte, & Caualcata, & redemptionibus earum.

1 DE Hoſte, † & Caualçata tractant adeò latè practici gloſatores viatici qui fallerii, & ſignanter, pręomnibus, latiſſimè Iacobus Cali. & Marquil. ſuper eo, Ioan. Socar. in commemor. Petri Albert. in c. ſi aliquis dominuſ à nu. 130.

nu.190.cum ſequent.fol.199.& nouiſſimè An-
tho.Oliba.in vſat.alium namq.c.3. à numer.57.
cum ſequent.de iu.fiſ. poſt Mier. multis in lo-
cis, quos ipſe allegat, nonnulla etiam tradit ad
huiuſce rei intelligentiam nob. Ludoui. à Pe-
gue.deciſ.57.per tot.quæ prodijt in lucem poſt
hæc ſcripta, adeò (inquã) lat è ij doctores d hac
materia agunt, vt vix ſint quòd poſſemus nos
aliqua excuſatione iuuati ſi intenderemus hoc
loci pluribus de ea tractare, verùm quia ita poſ
tulat inſtituti noſtri, iam à principio ſuſcepti, ra
tio, vt ſingulas noſtrorum capitulorum matri-
monialium voces, & particulas commemora-
tione dignas aliqualiter explicemus, ideò hic
breuiter vnicum tantum verbum de hoſte, &
caualcata proferemus.
2 Hoſtis igitur, † quæ prima vox eſt noſtri tex.
duppliciter ſumi, ac vſurpari poteſt, ſcilicet vel
in genere maſculino, & tunc ſignificabit eos,
qui nobis, vel quibus nos publicè bellum de-
creuimus, iuxta l.hoſtes, & l.quos nos, & ibi Al
cia. explicat, de verb. ſig. l. hoſtes, de capti. &
poſtlimin.reuer.& de hoſte in hac ſignificatio-
ne non loquitur tex. noſter.
3 Aliter † ſumitur vox prædicta, hoſtis, in gene
re ſcilicet fœminino, & tunc dicitur adiutoriũ,
quod faciunt, vel facere debent vaſſalli, & ſub-
diti Cathaloniç eorum dominis cum Rege in
hoſte pergentibus, ſeu euntibus, ipſo domino
Rege hoſtem generaliter indicente, c.1.§.ſimi-
liter in petendis hoſtendicijs, de capitu. Cõra.
in vſib.feud. Cali.in vſat. qui fallerit nu. 4. pag.
96.col.4.vbi ad id allegat vſat.alium namq. de
iu.fiſ. & alia plura iura Cathaloniæ id proban-
tia adducit, ſequitur Marquil.in eo.vſat.qui fa-
llerit fol.120.col.4.in prin. & Antho.Oliba. in
vſat.alium namq. c.3.nu.57. & refert Socar. li-
cèt controuertat, in c.ſi aliquis dominus num.
130.131.& 132. pag.399. in comment. Pet. Al-
bert.
4 Caualcata verò † dicitur quando dominus
Rex, vel alij domini inferiores à domino Re-
ge, ac Principe Cathaloniæ, putà Barones, Mag
nates, milites, vel officiales domini Regis nõ
indicta hoſte generaliter per ipſum dominum
Regem, nec ſub nomine hoſtis, ſed aliàs per
viam iuuaminis eis fiendi in aliqua illorũ guer
ra, vel in aliqua executione iuſtitiæ, petunt iu-
uamen ab ipſis vaſſallis, & ſubditis indicendo il
lis quòd volunt ire contra talem hominem, vel
tale caſtrum per viam guerræ, vel executionis
iuſtitię, & facere caualcatam in eũ ſecretò, vel
publicè; quia cum dominus Rex non indicit
hanc congregationem vaſſallorum generali-
ter, ſed particulariter ad vnum caſum, & locũ,
vel alij domini inferiores, qui non poſſunt ge-
neraliter indicere, eam indicant, merito non
hoſtis, ſed caualcata nominabitur, ita Cali.

Marquil.& Oliba.in locis ſuprà allega.
5 Ex quibus iam patet differentia ſatis nota-
bilis inter hoſtem, & caualcatã, cui adde † quòd
in hoc etiam diferunt quòd ſolus Princeps po
teſt hoſtes mandare, vt in vſat.alium namq.de
iu.fiſ.& conſti.Federi. c. imperialẽ, de prohib.
feud.aliena.per Feder.§. firmiter etiam ſtatui-
mus: Caualcatas autem mãdare poteſt alius do
minus ſuis vaſſallis, quia habet firmam in illis,
& poteſt eas petere, & poteſtatem caſtri, licèt
dominus maior, vel Princeps non petat, hoſ-
tes autem ſolus dominus non poteſt mandare,
re, ſed tunc demum cum Princeps mandat, ita
Oliba.d.c.3.nu.56.poſt Cali.& Iacob.de Valle-
ſic.in allega.vſat.qui fallerit.
6 Eſt & alia † inter hoſtem, & caualcatam di-
ferentia quia hoſtis eſt congregatio gentium
non pro vno facto, nec pro vna certa die, ſed
lõgiore tẽpore, & via, caualcata verò eſt vnius
diei, vel vnius certi termini, ita doctores noſ-
tri ſuperiùs allega. & poſt eos Oliba. vbi ſuprà
nu.57.conducuntquæ adducit Socar. in alleg.
c.ſi aliquis dominus nu. 132. in comment. Pet.
7 Albert.fol.400.caualcatã † propriè dici quan-
do dominus, qui habet guerram cum aliquo,
accedit pro deprædando, & occupando bona
inimici, & vaſſallorum illius, & ducit homines
ſuos ad illum acceſſum, & dicitur vulgariter,
correguda, nam ille acceſſus, ſiue correguda, ap
pellatur caualcata: dicitur autem correguda, vt
nihil antiquitatis penitùs ignoretur, quia acce-
dunt ad illam homines æqueſtèr, & pedeſtèr;
quod probat Soccar.ex nota.per Bal.& Salice.
in l.ab hoſtibus C.de captı.& poſtlim. reuer.&
Ioan.de Ana.in c.excomunicamus §. catholici
in verbo, quando voa bargata fecerit caualca-
tam.
Aliter atq. alio modo has voces declarant
Mier.in d.vſat. qui fallerit relatus per eundem
Soccar.vbi ſuprà nu.133.& iſdẽ ipſe Soccar.ibi-
dem, cęterùm quia hę declarationes ſunt cõ-
muniores inter noſtros practicos, quia etiam
per eas ſit ſatis nota natura vniuſcuiuſq.ex vo-
cibus prædictis, ideò in earum expoſitione, &
vlteriori declaratione amplius inſiſtendum nõ
8 duxi, qui alia † plura in propoſito ſcire voluerit,
ſignanterq; quando, & in quibus caſibus hoſtis,
& caualcata, ſiue regia, ſiue baronis fieri poſſit,
item an quando ſit, poſſit ita fieri vt exeant gẽ
tes extra principatum Cathaloniç, item an ſint
miniſtrãda expenſæ ipſis vaſſallis, item an diſ-
poſita in hoſte, & caualcata habeant locũ tam
in vaſſallis ratione feudi, quàm iuriſdictionis,
& denique qualiter Regi, vel Baroni ſuis caſibus
fallimentum hoſtis, vel caualcatę ſit emendã-
dum per vaſſallos; & qualiter quæ fecerunt,
ob fallimentum ſeruitij, vel damna, vel miſ-
ſiones, videat doctores ſuprà citatos, vndè nos
hæc

hæc paucula, quæ hic docuimus (ne quenquã ſua laude fraudemus) haurìuimus, per quos ſupradicta, & alia plura in materia adeò doctè, & extenſè pertractantur vt ſuperfluum foret me in his aliud tempus inutiliter conſumere. Adde Ludoui. à Pegue. poſt hæc ſcripta in lucem edita deci. 57. per tot.

9 Si tamen † vis de iure communi edoceri an, & quando vaſſalli cogi poſſint per Principes ire ad bellum, quę propria eſt huius negocij materia, lege copioſam hac de re compactam Georgij Cabedo deciſionem Luſitan. 44. part. 2. per quam via tibi nullo negocio commonſtrabitur, qua ad huiuſce rei perfectam cognitionem deuenias.

SVMMARIA.

1 *Dominatio honorum quid ſignificet.*

2 *Verbum, honorum, ſignificat terminum, & territorium domini.*

3 *Diſtrictus dicitur à diſtringendo.*

Diſtringere eſt verbum præciſum, ibidem.

4 *Diſtrictus ſignificat territorium.*

Diſtrictus, & territorium in quo diſtinguantur, ibidem remiſſiuè.

5 *Diſtrictus ſignificat quandoq; ſeruitutem eundi ad molendinum, vel furnum alterius.*

6 *Fabrica de diſtrictu eſt ſignum caſtri terminati.*

7 *Diſtrictus vtroq. iure regulariter prohibentur, tam communi, quam municipali in Cathalonia.*

8 *Diſtrictus furni, vel molendini non cenſetur acquiſitus etiamſi per multum tempus ad illum, vel ad illud acceſſerint homines ad coquendum panem, vel molendum ſuum tirticum.*

9 *Facultatis mera quæ ſunt non præſcribuntur.*

10 *Facultas actum non faciendi non tollitur per non vſum.*

11 *Verbum, meræ facultatis, commentitium videtur.*

12 *Facultatis meræ materiam qui tractauerint exactè.*

13 *Facultas mera ibi dicitur eſſe ſecundum Bar. vbi ius nõ eſt, ſed factum, ſed reprobatur ab Æmil. Ferret.*

14 *Facultatis mera aliquid eſſe, ſecundum Bar. ſignũ eſt quando in eo non datur præſcriptio.*

Sed reprobatur, ibidem.

15 *Facultas mera à Bal. dicitur poteſtas quędam, & quaſi poſſeſſio negatiua, ſed reprobatur.*

16 *Patientia habetur pro traditione.*

17 *Facultas mera, ſecundum alios, dicitur quando non habet ius, quod poſſit ad iudicium adduci.*

18 *Facultatis mera quæ ſunt non præſcribuntur, intelligitur, ſecundum alios, ſi ſunt publica, non ſi priuata facultatis: & publicę vtilitatis, non ſi priuatæ.*

19 *Facultatis mera impræſcriptibilia dicuntur quando fiunt pro conſeruãdo iure ſuo iam in eſſe producto, ſecundum alios.*

20 *Facultati merę prouenienti ex contractu præſcribitur, quod declaratur.*

Præſcriptio cur non habeat locum inter eum, qui molendinum, vel furnũ habet, & eos, qui eò accedunt ad molendum, vel coquendum, ibidem, & num. ſequent.

21 *Tempus ſolum non eſt modus inducendi, vel tollendi obligationem.*

22 *Seruitus nunquam acquireretur niſi vſus accederet.*

23 *Poſſeſſio an ſit iuris, vel facti, declaratur.*

24 *Actus voluntarij non tribuunt alteri poſſeſſionem.*

25 *Locator non præſcribit contra conductorem, nec è contra.*

26 *Locationis contractus cẽſetur celebrari inter eum, qui furnum, vel molendinum paratum habet, & eos, qui eò accedunt ad molendum, vel coquẽdum panem reſpectiuè.*

27 *Præſcriptione, ſaltem immemoriali, an acquiri poſſit vt quis ad molendinum, vel furnum alterius accedat.*

Opinio negans, ibidem.

28 *Facultas actum faciendi non tollitur per nõ vſum.*

29 *Præſcriptione immemoriali acquiritur ius diſtrictus furni, vel molendini, ſecundum aliquos, vbi deciſ. Sena. Burdegalen.*

30 *Præſcriptio immemorialis habet vim tituli, conceſſionis, & priuilegij.*

31 *Titulus cenſetur probatus per immemorialem.*

32 *Præſcriptio immemorialis eſt potentior priuilegio.*

33 *Præſcriptio immemorialis dicitur alterum ius naturale, quod mutari non poteſt.*

34 *Præſcriptione prohibita nõ cenſetur illa prohibita, quæ eſt immemorialis.*

35 *Præſcriptio immemorialis habet etiam locum vbi ius reſiſtit.*

36 *Præſcriptio immemorialis non requirit ſcientiam, & patientiam, vbi in alijs præſcriptionibus requiritur.*

37 *Poſſeſſio quando eſt immemorialis, cenſetur acquiſita eo modo, quo debebat acquiri.*

38 *Hoſpitari aliquem ſolitus an teneatur hoſpitari ſemper.*

39 *Proteſtatio prodeſt contra eum, qui quaſi iure ſeruitutis petit ab aliquo parari ſibi hoſpitium.*

40 *Præſcriptione immemoriali quomodo acquiratur ius diſtrictus ſecundum Dida. Couar.*

41 *Præſcriptione immemoriali poſſe acquiri ius diſtrictus tenet Theſau. maximè ſi adſint coniecturæ.*

Coniecturę enumerantur, quæ ad id facerent, ibidem.

42 *Præſcriptione immemoriali acquiri ius diſtrictus abſq; alijs coniecturis, tenet auctor, & nu. 49.*

43 *Priuilegium probatur ex curſu temporis immemorialis.*

Spiritualium

44 *Spiritualium poſſeſſio in laycis defenditur ex curſu temporis immemorialis, quia facit ille præſumi iuſtum titulum.*

Enumerantur res ſpirituales, quarum poſſeſſio defenditur in laycis ex curſu temporis immemorialis, ibidem.

45 *Sed cõtra alij tenent, nõ poſſe hanc poſſeſſionem defendi ex ſolo curſu temporis immemorialis, niſi concurrat fama priuilegij ſimul, vbi deciſiones Rot. Romæ.*

46 *Immemorialis temporis curſus nihil proficit in iuribus negatiuis.*

Seruitus altiùs non tollendi edificium nullo temporis curſu acquiritur, ibidem.

47 *Diſtrictus furni, vel molendini non dicitur ſeruitus merè negatiua, in qua nullum prorſus adſit factum eam prætendentis.*

48 *Immemorialis temporis curſus proficit contra conſtitutiones Cathaloniæ, ſi hoc modo allegetur quòd prius dicat is, qui eo iuuari vult, ſe habere priuilegium ante conſtitutionem conceſſum, & ad illud probandum alleget curſum immemorialis temporis.*

49 *Immemorialis temporis curſus proficere ad diſtrictum abſq. alijs coniecturis, tenet auctor, & probat non eſſe neceſſarias quas Dida. & Theſau. adducunt, & ſuprà nu. 42.*

50 *Immemorialis poſſeſſio quomodo probetur, remiſſiuè.*

51 *Immemorialis poſſeſſio probatur per teſtes de viſu per 40. annos ante litem motam, & auditum à maioribus, qui nihil in contrarium audiuerint, & deniq. depoſuerint talem eſſe, & fuiſſe publicam vocem, & famam, vbi deciſiones Rot. Romanæ.*

52 *Diſtrictus molendini, & furni acquiritur ex prohibitionibus domini, & acquietationibus populi.*

53 *Prohibitiones factæ pro acquirendo diſtrictu neceſſum eſt quòd ſint ſortita effectum, id eſt quòd eis ſit paritum, & obtemperatum, vbi deciſio noſtri Senatus.*

54 *Prohibitio, vel contradictio pro interrumpẽda præſcriptione debet eſſe talis, quæ ſortita ſit effectum, taliter quòd propterea prohibens deſtiterit, aliàs maius illi ius tribueret, vbi deciſiones Senatus Sebuſiani.*

55 *Prohibitiones ad acquirendum ſeruitutem diſtrictus non eſt neceſſarium quòd ſint iudiciales.*

56 *Acquietatio ciuium, quæ fit per metum, non ſufficit vt ex prohibitionibus ius quæratur domino prohibenti.*

57 *Præſcriptio non acquiritur ex violenti actu.*

58 *Vniuerſitas vt obligetur ad diſtrictum ex prohibitionibus neceſſum eſt quòd illæ fiant toti vniuerſitati, vel maiori illius parti.*

59 *Vniuerſitas obligatur ex prohibitionibus quibuſdam particularibus factis, ſi ſciens tacuerit, & non reclamauerit.*

60 *Diſtrictus ſeruitutis acquiritur ſex alijs modis vltra alios iam aliàs relatos.*

61 *Seruitus diſtrictus perditur per poſſeſſionem proprij molendini, vel eundi ad aliud per tempus legitimum cum ſcientia, & pacientia domini.*

62 *Iura incorporalia non acquiruntur præſcriptione ſine ſcientia, & pacientia veri domini.*

63 *Poſſeſſio, ſeu quaſi ſeruitutis non habetur niſi mediante pacientia aduerſarij.*

64 *Scientiam, & pacientiã verè, & certè probari oportet in omnibus caſibus vbi requiruntur, nec ſufficit quòd præſumptiuè, & nu. 83.*

65 *Seruituti acquirendæ præſcriptione non eſſe neceſſariam ſcientiam, & pacientiam aduerſarij, ſũt qui velint, qui tamen reprehenduntur, & nu. 86. in fi.*

66 *Libertas ſeruitutis fauorabilior eſt quàm ipſa ſeruitus, ideò faciliùs illa, quàm hæc acquiritur.*

67 *Libera omnia præſumuntur.*

68 *Contrariorum eadem eſt diſciplina, & natura.*

69 *Nihil eſt tam naturale, quàm eodem genere vnũquodq. diſſolui, quo colligatum eſt.*

70 *Poſſeſſio an ſicut non acquiritur niſi animo, & corpore, ſic etiam non amitatur niſi eodem modo, remiſſiuè.*

71 *Intellectus l. ſi per fundum, ff. quemadmodum ſeruitus amitatur, & l. & ſi fortè ff. ſi ſerui. vendice.*

Seruitus legata an amitatur ignorante legatario, cui relicta illa ſit, ibidem.

72 *Seruitutes vrbanæ non præſcribuntur, niſi cum ſciẽtia, & pacientia domini, ſecus in ruſticis, & num. 86. in fin.*

73 *Improbatur à Maſcar.*

74 *Sed placet auctori nihilominus.*

75 *Libertas in ſeruitutibus ruſticis acquiritur per ſolum non vſum habentis ſeruitutem abſq. facto aliquo alterius, quod ſecus eſt in vrbanis, & nu. 78. & nu. 80.*

76 *Libertas in ſeruitutibus ruſticis non dicitur propriè vſucapi, ſeu præſcriptione acquiri, ſed potiùs non vtendo ſeruitus amitti, quod ſecus eſt in vrbanis.*

77 *Bona fides non requiritur in paranda libertate cõtra ſeruitutem ruſticam, ſecus de vrbana.*

79 *Argumentum à contrarijs, quo dicimus contrariorum eadem eſt diſciplina, non procedit niſi vbi militat eadem ratio.*

Argumentum, quo dicimus, nihil eſſe tam naturale, quàm vnumquodq. eo genere diſſolui, quo colligatum eſt, non procedit niſi vbi eſt eadem ratio, ibidem.

80 *Seruitus vrbana non poteſt acquiri ſine facto hominis.*

81 *Seruitus diſtrictus, quia vrbana eſt, requirit, vt amitatur, ſcientiam, & pacientiam domini, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

Sed

82 *Sed contrarium viſum eſt aliàs declaraſſe iſdem Senatus noſter egregius.*

84 *Conductori factum non nocet domino.*

85 *Scientia,& tollerantia in materia ſeruitutum quomodo probentur.*

86 *Scientia,& pacientia requiſita in præſcriptionibus an cenſeantur etiam requiſita in illis,quæ ſunt immemorabilis temporis.*

87 *Sententia lata in cauſis diſtrictus contra aliquos cõprehendit oẽs, tam natos,quàm naſcituros.*

88 *Sententia lata cõtra aliquos alicuius artis ſicut nocet alijs,ſic lata pro vno proficit etiam alijs,vbi decîſio noſtri Senatus.*

89 *Sententia lata contra aliquos alicuius artis quomodo poſſit executionis mandari contra eos, qui poſtea naſcuntur.*

Regalia,iudicium in curia datum,habet locum contra contrafacientes ſententiæ regiæ, nedum cõtra illos,qui expreſsè fuerunt citati, & condemnati, ſed etiam contra alios comprehenſos,ſed quid ad id requiratur,declaratur,ibidem.

90 *Notificatio vt noceat alicui neceſſam eſt quòd fiat cum oſtentione ſcripturarum,vel detur earum copia,vt conſtituat aliquem in mora,qui rei geſtæ conſcius non eſt.*

Proteſtatio ſimiliter non conſtituit in mora niſi fiat vt ſuprà,ibidem.

Poteſtatis præſentantis eſt danda copia vt quis conſtituatur in mora,ibidem.

91 *Proteſtans non tenetur dare copiam proteſtationis ei,contra quem proteſtatur; de re cum ipſe geſta.*

92 *Supplicari an poſſit à prouiſione regaliâ tempore quo non ſupplicabatur prouiſa contra vnum, & poſtea tractu temporis contra alios continuatę quãdo iam licita eſt ſupplicatio.*

Lex non reſpicit præterita,ibidem.

GLOS. XVII.

Et cũ omni Dominatione Honorum, & districtu.

1 PRIORA † huius clauſulæ verba, *& cum omni dominatione honorum*, parum habent difficultatis; ideò nos in eorum explicatione parum etiam immorabimur, ſignificant enim, vt eadem ipſa ex ſe indicant, intentionem noſtri donatoris fuiſſe his vniuerſalibus verbis, poſt tot particularia iura nominata, ſubſequutis, voluiſſe nedum ea donando comprehendere, ſed & quæcunque alia; quæ ſibi vt domino in honoribus,& proprietatibus vaſſallorum cumpeterent, & competere poſſent. Quæ autem illa ſint, non eſt quòd nos in præſenti explicemus, poſtquam paſſim omnibus apud noſtras conſtitutiones, & practicos doctores obuia ſiunt, ac nos iam aliàs huius propoſiti nonnihil docuimus, ac tradidimus in ſuperioribus clauſulis feudorum, & directarum dominaturarum: Vel etiam † poſſemus

2 verbum, *honorum*, intelligere quòd ſignificet terminum,& territorium domini,quo in ſenſu intelligitur de eo loqui Raymun.Berenga.vſaticorum Barcinonę conditor in vſatico omnes homines debent firmare &c. prout ibi annotauit Iacob.Cali.nu.2.pag.39.col.3.

Quod autem eſt aliqua particulari nota dignum eſt verbum, *diſtrictus*, in quo paululùm oportet quòd nos ingeniolum exerceamus noſtrum, vt videamus ſi concedetur forſan aliqua

3 dicere, quę viris placeant doctis: Diſtrictus † igitur(vt hinc exordiamur)dicitur à diſtringẽdo, quia diſtringitur, ſiue arcetur originarius,& incola,& eſt vocabulum præciſum, vt dicebat Bal.in c.licèt cauſam num. 6. de proba: quem

* reliqui communiter ſequuntur atteſtante Bartholo.Berthazol.in trac.clauſul. clauſ. 20. glo: 23.num.3.Iacob.de Franc.tit. quib. mod. feudi amit.numer. 27. inter deciſiones Vincen. de Fran.

4 Hoc † diſtrictus verbo dupliciter vti ſolemus, primò vt eius appellatione territorium, ideſt locum, & ambitum terræ, & maris intelligamus,in quo Dominus habet iuriſdictionẽ, & vaſſallos, & in hac ſignificatione ſumitur in cap.vbi periculum § porrò,de elec.in 6. in clemen.ne romani §.ſanè,eo.tit.& in c. licèt cauſam,de proba.de eo in hac ſignificatione ſumpto agunt latè Bal.in d.c.licèt cauſam; & in §.fi. quib.mod.feud.amit.in vſib.feud.Felin.in cap. Rodulphus, de reſcrip Barthazol. in tracta: clauſ.clauſula 20.glo.23.per tot. & Pet. Antho. de Pet.abundè in tracta.de fideicom. q. 13.nu. 417.cum ſequent.& multi alij, quos ipſi referunt cum illis,quoſque nos in ſuperioribus adduximus hac eadem clauſ.glo.11.num. 11. dum de illa quæſtione egimus, nunquid conceſſo caſtro,cenſeatur etiam conceſſa iuriſdictio, ibi enim doctores idem putant de conceſſione diſtrictus,videndi ſunt etiam quos retulimus in eadem glo.circa explicationem dictionis territorij,à num.25. quia ipſi plenè diſputant quid interſit inter territorium, & diſtrictum, & alia plura in hac materia non iniocunda.

5 Secundò verò † modo diſtrictus vocabulo vtimur, pro quadam ſeruitute, quam prætendunt perſæpè Barones,& alij quòd omnes vaſſalli,vel homines vniuerſi alicuius loci teneantur ire ad molendum in molendino ipſorum, vel coquendum ſuos panes in furno eorundẽ, abſque eo quòd poſſint alia in eodem loco cõſtrui ſine licentia ipſorum. Et in hac ſignificatione huiuſmodi molendina, & furnos dicimus

mus molendina, & furnos de diſtrictu, ideſt
ad quæ omnes tenentur accedere ad molen-
6 dum. ſeu eoquendum. In eadem † ſignificatio-
ne dicimus notariam, & ſcribaniam de diſtric-
tu, id eſt ad quã tenentur omnes accedere pro
conficiendis inſtrumẽtis, abſquè eo quòd poſ-
ſit alius notarius in eo loco inſtrumenta confi-
cere. In eadem etiam ſignificatione dicimus in
Cathalonia fabricam de diſtrictu, quam habe-
re ſignum eſt Caſtri terminati, vti ſignanter ha-
betur in conſuetudi. dioc. Gerundę ſub rub. de
caſtro, & iuribus ſuis, & vidimus in eo Epiſco
patu plures confeſsiones emphyteotarum id
iuris Domino confitentium.

7 Quo autem † iure, an communi, an verò iure
noſtro municipali huiuſmodi diſtrictus Domi
nis permitantur, eſt quòd vtiliter in pręſentia-
rum diſcutiamus. Qua in re vt breuem, & ex-
peditam habeas reſolutionem dic quòd regu-
lariter nullo iure permittuntur, nec communi,
nec etiam municipali, imò vtroq; iure prohi-
bentur: De iure quidem communi ita docent,
* & communem eſſe doctorum ſententiam at-
teſtantur Ioan. Fab. in §. æquè col. 6. inſti.
de actio. Capi. deci. 209. num. 26. Iul. Clar. in
§. feudum quæſt. 30. Rol. à Val. in conſ. 22.
num. 6. lib. 2. Dida. in repeti. reg. poſſeſſor §.
4. num. 7. Bru. conſ. 56. Nat. conſ. 106. Me-
no. de arbit. Iud. centu. 2. li. 2. caſ. 160. n. 8. Boer.
deciſ. 125. per tot. Guid. Pap. deciſ. 298. cum
multis alijs, quos allegat, & ſequitur Antho.
Thezan. deciſ. Pedemon. 16. num. 1. & 2. qui-
bus adde Rip. in ca. cum Eccleſia Sutrina num.
44. & 45. de cauſ. poſ. & proprie. noſtrũ Socar.
in c. ſi verò num. 49. & 50. in comem. Pet. Al-
bert. pag. 179. Iacob. Canc. var. reſol. par. 2. c. 2.
de iuriſdic. om. Iud. n. 98. Surd. conſ. 127. per tot.
li. 1. & Ludoni. de Caſſanate, poſt hæc ſcripta in
lucẽ editum, in conſ. ſeu reſponſ. 39. à n. 1. vol. 1.
† Ita *decisum* in parlã. Delphina. atteſtatur Fran.
† Marc. deciſ. 123. par. 1. & in *Senatu* Pedemon.
Thezau. allega. deciſ. 16. num. 2.

De iure etiam noſtro municipali in Catha-
lonia huiuſmodi diſtrictus regulariter etiam cẽ
ſentur prohibiti, vt docet Ioan. de Socar. in alle
ga. c. ſi verò num. 49. in commem. Pet. Albert.
pag. 179. qui licèt conſtitutiones non alleget,
quibus id probetur, communiter tamen hanc
prohibitionem diſtrictuum tribuimus conſti-
tutioni 4. Com ſegons, tit. de commer. y ſegu-
re. de cam. in 1. vol. conſti. editæ ſuper reuoca-
tione del deſtrenyament de Tortoſa.

Hanc diſtrictus de iure communi prohibi-
tionem multis modis ampliat, & limitat The-
ſau. allega. deciſ. 16. per tot. principalem nos ex
dictis ampliationibus hoc loci duximus exami
nandam, reliquas apud Thezau. & alios viden
das relinquentes.

8 Ampliatur † igitur ſupradicta traditio vt pro
cedat quamuis per legitimum tempus, aliàs
ſufficiens ad pręſcribendum, homines de vni-
uerſitate ad alicuius molendinum, vel furnum
aceeſſiſſent, adhuc ob id non cenſeretur ius Do
mino acquiſitum ad cogendum homines qua-
tenus de cæterò ad idem molendinum, vel fur
nũ accederent: rationem † huius dicti afferunt
9 communiter Doctores eſſe quia talis acceſſio
eſt meræ facultatis, ea autem, quę talia ſunt,
non præſcribuntur, Cyn. & Bal. ac alij in l. 1.
10 ff. de ſeruit. Item quia † per non vſum non tol-
litur facultas actum faciendi, Bar. in l. quomi-
nùs nu. 27. ff. de flumin. ita Thezau. vbi ſuprà
num. 2. & 3. Hæc ita paſſim à Doctoribus docen
tur, verùm plures ſunt ex ipſis, qui ex illius pro
poſitionis ignoratione, vel (vt modeſtiùs loqua
mur) non perfecta intelligentia, *in his quæ ſunt*
meræ facultatis non cadit præſcriptio, quę clauis eſt
totius huius materiæ, quaque ad alias quãplu-
rimas nõ ſemel vti ſolent, in egregios lapſi ſunt
errores, exiſtimantes per ſæpè aliqua eſſe meræ
facultatis, quæ non ſunt, & è contra, nec mirũ,
11 cũ † verbum illud, *facultatis meræ*, omninò cõ-
mẽtitium videatur, ex quo nulla in lege ex alle
gatis in propoſito per doctores, nec in aliqua
glo. illud reperiamus ab Imperatoribus Roma
nis, vel Iureconſultis, aut etiam à Gloſatoribus
vſurpatum, vti, poſt aliqualem nõ penitendam
hac in re factam diligentiam, cõperuimus ani-
maduerſum ab Æmil. Ferreto in repetitione l.
3. num. 100. ff. de vſucap: vndè eſt quòd nos ope
ræ prætium in propoſito duximus, poſt oſten
ſam miram doctorũ varietatẽ in huiuſce propo
ſitionis ad caſus particulares accomodatione,
& eiuſdem intelligentia, alio efficatiori argu-
mento, clariori, ac ſecuriori reſolutionem no-
ſtram, qua dicebamus pręſcriptione acquiri nõ
poſſe quòd quis teneatur ad furnum, vel mo-
lendinum alterius accedere, comprobare, ac
confirmare, quo forſan fiet vt & noſtra reſolu
tio per optimè comprobata remaneat, & pro-
poſitio prædicta, *quæ ſunt facultatis non præſcri-*
buntur, & tota hęc materia omni ex parte clara,
& dilucida, niſi, quod non mediocris eruditio-
nis viris in hac, & alijs materijs, non ſemel mi-
ſerè contigit, ſuis vt fortuna optatis minime
reſpõderit, nobis etiam accidat: poſtquã enim
legem non habemus, quæ ad huiuſce propoſi-
tionis cognitionem nos manuducat, ſaltẽ quæ
loquatur, aut vtatur termino, *meræ facultatis*,
quo nos vtimur hac in materia, ſed ipſe ſit à
doctoribus excogitatus, & legibus noſtris, pro-
vti viſum fuit, accomodatus, volentibus neceſ-
ſariò, quòd legiſlatores, qui leges, quas ad pro-
poſitum allegant, cõdiderunt, de his, quę ſunt
meræ facultatis, intelligantur loquuti, licèt de
eis nullum verbum faciant, nec eo termino, vel
etiam

etiam(quod plus eſt) ſimili quodā alio, ex quo id poſsit augurari ita intellexiſſe, vtantur, indè fit quòd magno exiſtimemus opus eſſe labore, vt hæc exactè, ac perfectè, vt decet, percipiātur.

12 Qui exactiùs † (vt hinc exordiamur) & ex-profeſſo magis rem hanc pertractarunt, & terminos hos explicarunt ex recentioribus(ex antiquis enim vix vnus reperitur, qui ex propoſito id oneris ſuſceperit, licèt omnes paſsim in ore verbum *meræ facultatis* habuerint) ſunt Aym. Crauetta de antiquitate temporū parte 4.§. circa premiſſa, per tot. Anthon. Gab. in vol. cōmu. concluſ. titul. de preſcrip. concluſ. 10. etiam per tot. Ioan. Corraſ. miſſella. iur. ciuil. lib. 6. capit. 21. etiam per tot. Æmil. Ferre. in allega. l. 3. à nume. 100. cū multis ſequent. de vſucap. Iacob. Meno. de arbit. Iud. lib. 2. centu. 1. caſ. 44. & Tib. Decia. in conſi. 108. à nume. 21. cum ſequent. volu. 3. Hi omnes ex profeſsò generaliter, non ſe ſtringendo ad certum, & particularem aliquem caſum, propoſitionem prędictam, *in his quæ ſunt meræ facultatis non cadit præſcriptio*, explicare enixè conati ſunt, & quomodo, & qualiter ſit intelligenda, interpręrari, verùm ſic, pręter opinionē poſt multum laboris, res eis ſucceſsit vt per quæ multum lucis afferre omnibus arbitrati ſunt ad hæc clarè percipienda, per ea maximas imò poſuiſſe tenebras, quibus res difficilior appareret, iudicabit nullo negocio, qui eorum ſcripta cū diligentia legerit: quod vt manifeſtius fiat, eorum dicta in propoſito breuiter referemus, & mox ad noſtrum argumentum accedentes ab hac nos materia(vtinam fœliciter) expediemus.

13 Audite igitur † imprimis Bar. qui in l. 1. nu. 4. ff. de condic. ex lege, duo dicit ex quibus rem hanc exiſtimat fieri clariorem, primum quòd ibi dicatur mera eſſe facultas, vbi ius nō eſt, ſed factum, & quòd tali caſu verum ſit non dari locū prçſcriptioni, inquo eiſdem ferè verbis vtēs, ac eadem allegans Batholum ſequitur, licèt nō alleget, noſter Anthon. Oliba de actio. parte 1. lib. 3. cap. 3. numer. 86. quem Cancer adducit in 3. parte var. cap. 13. de iur. Caſtro. num. 50. Carpitur tamen Bar. à Ferre. in allega. l. 3. numer. 100. verſi. *vnus modus* ff. de vſucap. quòd non aduerterit in itinere, & alijs ſeruitutibus facti quæſtionem eſſe, & ius aliquid eſſe incorporeum à facto ſeparatum, quod nullibi cohæret, & tamē

14 in eis datur preſcriptio. Secundò † dicit Bart. ſignum eſſe quòd aliquid ſit facultatis ſi non preſcribatur, non conſiderans id eſſe, quod nos quærimus, quare in his, quæ facultatis ſunt, non cadat preſcriptio.

15 Bal. † in cap. ſignificante, numer. 10. extra de appella. putauit hanc facultatem non eſſe neq; libertatē, neq; ſeruitutē, ſed poteſtatē quādam, eamq; appellauit quaſi poſſeſſionē negatiuā ex l. 2. quā citat cum ibi nota. C. de ſeruit. & aqua, non conſiderans quòd ſi ita eſſet, nomen proculdubio aſſumeret ab ea parte, cuius de iure quærendo agitur, vt ecce, molēdinum domini eſt, eo vſi ſunt opidani lōgiſſimè: dominus nihil prçſtat prçter pacientiam: pacientia acquirit o-

16 bligationem alteri: eſt enim † pro traditione, l. quoties 2. ff. de ſeruit. deberet igitur ſi ita eſſet dici potiùs facultas reſpectu opidani, quàm ipſius domini, verba ſunt formalia Ferreti vbi ſuprà, quæ ideò hoc loci retulimus, vt quiſque videat num ipſe maiori dignus ſit reprçhētione, quàm Bal. quē carpit, ex eo quòd tam obſcurè loquatur vt vix poſſit eius mens percipi, & tam extra propoſitum rei, quam tractamus, & ipſe tractabat, vt vix inter rem vnam, & alteram connexitas aliqua valeat conſiderari.

17 Ang. † Inmol. & Roma. in l. ſi finita §. poſtea autem ff. de damn. infec. cū pluribus alijs relatis per Anth. Gab. cōmu. conclu. lib. 5. titu. de preſcrip. conclu. 10. n. 8. adde Aym. Craue. de antiq. temp. p. 4. rub. circa prçmiſſa nu. 37. Franc. Veg. cōſ. 33. n. 4. Ioan. Pet. Bim. cōſ. 37. n. 7. p. 1. rē hanc ita declarant, vt tunc adeſſe, ac dici meram facultatem omninò impreſcriptibilem exiſtimēt quando illa non habet ius, quod poſſit ad iudiciū adduci. Verùm ij doctores nō conſiderant quàm difficile ſit regulam hāc generalem, caſibus particularibus, pro quibus dicendis in foro verſamur, ita applicare, ac accōmodare, vt nulla poſſit indè maior difficultas oriri, ac quàm etiā difficile ſit cognoſcere, & diſtinguere quando facultas ipſa ius dicatur habere in iudicium deducibile, & quando nō, quod forſan difficilius cognitu foret, quàm noſtra principalis regula explicatu.

18 Ioan. † Corraſ. miſſellan. iu. lib. 6. c. 21. quem, eius ſuppreſſo nomine, videtur ſequi Dida. var. reſol. lib. 1. c. 9. nu. 2. vt reſolutiuè, & breuiter ab eis ſeſe difficultatibus expediret, quādam breuem diſtinctionem excogitauit, quæ ſi vera foret, non eſt dubium quin res hæc, quam tractamus, faciliter perciperetur, Corraſijq; diligētia magno nos labore ſubleuaſſet: dicit igitur nu. 3. propoſitionem veram in his tātummodo, quæ publicæ ſunt facultatis, publicæ vtilitatis fauore, vt in via publica, vt in l. viam ff. de via publica, vbi Accur. ſecus verò dicit eſſe in his, quæ non publicæ ſunt, ſed priuatæ facultatis, in quibus non verſatur fauor publicus: nam hæc (inquit) præſcriptione tolli poſſunt, ad quod allegat l. ſi quiſquam ff. de diuer. & tempor. præſcrip. l. in bello §. ſi quis ſeruum ff. de captiui. Verùm non aduertit is doctor diſtinctionem hāc pugnare cum communi doctorum opinione indiſtinctè, ac intrepidè aſſerente tam in his, quæ priuatæ ſunt facultatis, quàm etiā in eis, quæ publicę, ppoſitionē locū habere nrā, vti apparet ex illis, quos ſuprà retulim9, & colligit ex l. procu-

lus ff.de damno infec.l.1.§. denique Marcellus, & l.ſi in meo fundo ff. de aqua pluuia. arcen. adductis in propoſito per Dida. de preſcrip. 2. parte § 4.num. 6. Indè meliùs Gab. in commu. conclu.titul.de præſcrip. conclu.10.& Theſau. allega.deciſ.16.num.3.hac de re loquentes non dicunt ſimpliciter regulam ſuperiùs conſtitutam ſolùm procedere in his, quæ ſunt facultatis publicæ,ſed quòd multò magis in eis regula locum habeat. Hanc differentiam inter facultatem publicam, & priuatam in expreſſo reprobat Caſſane.conſi.11.nome.51.

19 Fran. † Bal.de preſcrip.in 4. p. 2.p.princip.q. 1.nu.3.poſt Bar.in l.1.nu.4.ff.de condic.ex lege, quem ſequuti fuere Meno.de arbit.iud.lib.2.cẽtu.1.caſ.44.n.10.& Decia.allega. conſi. 108.nu. 22.verſ.3.eſt,dixit ea dici eſſe facultatis meræ vt in eis non cadat præſcriptio quando ſiunt pro conſeruando iure ſuo iam in eſſe producto ,id quod etiam,decidendo pulchrũ caſum de Rectore erigente nouiter proprios carceres cũ antea à multo tempore conſueuiſſet ad Abbatem recurrere pro executione ſuarum ſententiarũ vt incarceraret ſeculares,& puniret,ſequuta eſt Rot.Roma.apud Achil.de Graſ.deciſ. 108. ſed quid, quæſo, hac propoſitione obſcurius?

20 Felin.† in c.cum acceſſiſſent n.17.de conſti. quem ſequitur Gabriel allega.cõclu.10.de preſcrip.nu.11.cum pluribus,quos allegat,ita regulã declarat, vt ſi facultas competat alicui ex contractu, veluti ſi ſit facta inter aliquos conuẽtio de vendendo quandocunq; ſoluatur certa quãtitas,tunc huiuſmodi facultati preſcribi poteſt. Verùm ea opinio non eſt adeò certa vt exiſtimant ſupradicti doctores,imò contrarium plures grauiſſimi viri tenent in facultate, quã quis habet vigore pacti de retrouendendo in venditione appoſiti, vt nunquã ei preſcribatur, quorũ plures refert Gab.d.lib.5.cõmu.conclu.titul. de preſcrip.cõclu.6.Anth. Gom. var.reſol.to.2. c.2.num.28.& Iacob.Can.var.reſol.p.1.ca.13.de emp.& vendi.n.18.Item per huiuſmodi declarationem non declaratur, prouti oportet, regula noſtra,quam intelligere ſatagimus, *in his quæ facultatis ſunt nõ cadit preſcriptio* cum per caſum regulæ particularem ab ea exceptũ non ſequatur perfecta regulæ cognitio; imò ſemper reincidimus in eandem difficultatem,quid intelligatur eſſe meræ facultatis quando ea nõ competit ex contractu.

Sic (omiſſis alijs vulgaribus declarationibus, & rei,quam tractamus,interpretationibus legẽdis in locis ſuprà citatis)doctores noſtri(rẽ difficilem per difficiliorem explicantes)propoſitionem illam, *quæ ſunt facultatis nõ præſcribuntur*,declarant,quibus nullus, meo iudicio,erit,qui cõtentus dicat ſe perfectè materiã percepiſſe, quẽq; adhuc non teneat vlterioris declarationis deſiderium;omnes enim, quæ ſuperius traditæ fuere aut obſcuriores ſunt regula ipſa, aut certè non ex omni parte eam claram, & manifeſtam reddunt. Verùm quis ego ſum, qui poſt tot viros doctos,deq; Iuriſprudentia noſtra optimè meritos audeam id oneris ſuſcipere? quicquid tamen ſit, non poſſum terga vertere, meam in his aperiam ſententiam, & meum argumẽtum proponam ad id;quod pollicitus ſum , confirmandum,quî nempè fiat quòd præſcriptione acquiri non poſſit vt teneatur quis ad molẽdinũ, vel furnum alterius accedere; quod ſi alijs non ſatisfecerit,mihi tamen ita omni ex parte regulam claram reddit vt nihil penitùs difficultatis, vel obſcuritatis, quod alia egeat declaratione, modo aliquo in me remaneat: indè videbũt lectores num nã poſſint eius etiam propoſitionis, *quæ ſunt facultatis non præſcribuntur*, perfectã cognitionem,& intelligẽtiam haurire.Ratio igitur, qua ego exiſtimo apprimè comprobari, nõ poſſe præſcriptione acquiri quòd quis teneatur ad alterius molendinum, vel furnum accedere,eſt
21 quia † tempus ſolum non eſt modus , nec vim habet inducendæ obligationis, iuxta vulgarem reg. tex. in l.obligationum ferè §. placet, & ibi omnes, ff.de actio.& obliga. ac † proindè ſeruitus nunquam acquireretur niſi vſus accederet,
22 l. ſi quis diuturno cum ſimil.ſi ſerui. vendi. Et hoc eſt quod dictat iuris regula,præſcriptionem
23 non procedere ſine poſſeſſione,quæ, † licèt cõtrouertãt doctores num nam iuris ſit, vel facti, prouti latè diſputat in vtramque partem Fului. Conſtãtin.in prin.inſti. de vſucap.per octo numeros,& nonnihil, poſt alios,Dida. in reg.poſſeſſor,de regul.iur.in 6.in initio 2. partis nu.x & 3.nihilominùs negari mihi nõ poteſt quin ipſa dum capitur pro eo, quod ſemper principium eſt ipſius,pro acquiſitione ſcilicèt (tria enim eſſe conſideranda in poſſeſſione interſe ſe diuerſa,acquiſitionem,retentionem,& ipſam poſſeſſionem vt eſt in eſſe producta, docet poſt Bar.& doctores in l.1. ff. de acquir. poſſeſſ. & Franciſcum Rip.in rub.de cauſ.poſſeſſ.& proprie. Dida.vbi ſuperiùs ante numerũ primum) imò & quando pro ipſa retentione ſumitur, factum ſit, & non ius,l.1.§.adipiſcimur, & §. ſi vir ff.de acquir.poſſeſſ. cũ ſimil. l. denique ff.ex quibus cauſ.maior.l.pupillum,de acquir. poſſeſſ. Dida. loco iam allega.ante numer. primũ,verſi. *primò hinc deducitur*,& numer.1.verſic. *his appertiſſimi*, Gayl.de pace pub.lib.1.cap.3. numer.11. ſi ergo poſſeſſio eſt neceſſaria ad inducẽdam preſcriptionem, & ea eſſe non poſsit ſine acquiſitione ipſius,acquiſitio autem ſit quoddam factum ex parte acquirentis, & ipſius factum preſupponat de neceſsitate ; vt dictum eſt indè fit quòd vbi nullum factum interceſſerit ex parte eius, qui præſcriptionem prætendit , dici

non

Digitized by Google

non poterit preſcriptione aliquid acquiſiuiſſe: vnde finaliter conſequitur quòd cum in caſu, quẽ tractam⁹, nullum conſiderari valeat factũ ex parte eius, qui molendinum habet, quo potuerit dici poſſeſsionẽ aliquã acquiſiuiſſe, indè reſultat manifeſtiſsima ratio cur nemo poſsit cõpelli ad molendinum, vel furnum alterius accedere, licèt per tempus antiquum, aliàs ſufficiens ad preſcribendum, ad illa acceſsiſſet, cũ tempus illud nudum, ac ſolum potens non ſit ad obligationem inducendam.

24 Et hanc † exiſtimò eſſe rationẽ quare dicatur, per actus alterius voluntarios nullam mihi acquiri poſſeſsionẽ, glo. vlt. in l. ſolet ff. de offic. procõſ. Bar. in l. cùm de in rem verſo, ff. de vſu. Meno. de arbit. caſ. 160. n. 10. cum enim nullum adſit factum ex parte prætendẽtis poſſeſsionẽ, ſine quo impoſsibile eſt eam acquiri, vt ſuperi⁹ dicebamus, indè eſt quòd poſſeſsio non poſsit conſiderari in huiuſmodi actibus, viden. Dida. in allega. reg. poſſeſſor 2. p. §. 4. n. 6.

Nec mihi obijcias quòd non videatur deeſſe factum ex parte eius, qui molendinũ tenet, vel furnum, parat enim, & paratum habet molẽdinum, vel furnum, molet triticum, vel panes coquit, quia reſpondeo quòd id aut facit ad ſuum vſum, aut ad acquirendam mercedem, quod genus factorum nullibi reperitur quòd obligatorium ſit reſpectu accedentis, ſicuti † nec obliga-

25 tionem inducit aliquã factum eius, qui operas ſuas alicui locauit, etiam ſi ſit tale factum cum longinquitate temporis coniunctum: nõ enim inter locatorem, & conductorẽ procedit preſcriptio, ex l. malè agit, C. de preſcrip. 30. vel 40. an. prouti pluribus comprobant Aym. Craue. d antiquitate temp. 4. p. §. *materia ſingularitatis*, n. 100. & Ferdin. Vaſq. cõtrouer. vſufrequen. lib. 1. c. 4. n. 16. quicquid in contrarium dicat Bal. in d. l. malè agitur, & in l. omnes C. d preſcrip. 30. vel 40. an. circa quod ſi plura volueris videre cõſule Ioſeph. Ludoui. deciſ. peruſ. 106. p tot. Quod

26 † autem in iſtis factis adſit locatio probat non obſcurè I. C. in l. Sabinus, & in l. conuenit, de cõtra. emp. & Imper. in §. item quæritur, inſt. loca. Fabia. demõte de emp. & vendi. q. 2. n. 28. & Parlador. ret. quotidia. lib. 1. c. 3. n. 10.

Per hæc ſatis, meo iudicio, apertè demõſtratur quæ ſit ratio, ob quam dicam⁹ preſcriptione acquiri non poſſe quòd quis ad alterius molendinũ, vel furnũ accedat, abſq; eo quòd ad refugiũ illud, quòd ſit merę facultatis, cõmentitiè p doctores excogitatũ, non ſatiſq; huc vſq; intellectũ, & interpretatũ, confugiamus, à quo ego valdè abhorreo, quippè qui ſciam quàm ſit difficile noſce qui actus meræ ſint facultatis, & qui non, preſertim poſt tantas, tamque diuerſas ea in re doctorum ſententias, & cogitationes in lucem editas.

27 Cæterùm † an ſaltem proſit in his lõgiſſimi, velut immemorialis, tẽporis curſus, dubitationis eſt non modicæ, in qua Cyn. ac Bal. & alij in l. 1. de ſerui. & aqua, ac plures alij nõ modicæ autoritatis viri, quos referũt Dida. in reg. poſſeſſor 2. p. §. 4. n. 6. verſ. *poſterior reſpõſio*, Theſau. allega. deciſ. 16. nu. 2. & Caſſana. allegato conſ. 39. nu. 2. abſq; difficultate reſoluunt concluſionẽ, ac reſolutionem noſtram procedere etiam ſi per mille annos quis ad furnum alterius, vel molendinum acceſſiſſet, vt non cogatur vlteriùs ire: rationes hui⁹ ampliationis adducit vbi ſuprà Theſau. quas ſuppreſſo nomine poſtea refert Caſſanæ eo loco, qui ſuperiùs eſt allegatus, tũ quia talis acceſſio merę ſit facultatis, ac propterea nõ poſſit in ea cadere poſſeſſio, ſine qua preſcriptio nõ procedit, vt tradidimus in ſuperioribus,

28 tum etiam † quia per non vſum non tollitur facultas actum faciendi, ex Bar. in allega. l. quominùs nu. 17. de flum. Rochus de Cur. de conſuet. ſectio. 4. c. fi. n. 77. Socin. in conſ. 272. non procedẽdo, lib. 2. Surd. allega. conſ. 127. n. 23. & 82. lib. 1.

† atq; ita *declaraſſe* ſenatum Pedemonta. aſſerit iſdem Theſau. allega. deciſ. 16. d. n. 4.

29 Alij † autem contrariam tenuerunt opinionẽ exiſtimantes immemoriale tempus efficere, vt qui ſolitus eſt ad molendinũ, vel furnũ alterius accedere, cogi poſſit, ac compelli ad idẽ in futurũ, quos latè refert Theſau. allega. deciſ. 16.

† n. 4. Ita dicit *deciſum* in Senatu Burdegal. Nicol. Boer. deciſi. 125. in fin. ſuntq; pro hac opinione rationes, quæ non modicùm ſtringere videntur.

30 Primò † quia immemorialis preſcriptio vim tituli habere dicitur, conceſſionis, priuilegij, ac conſtituti, l. hoc iure §. ductus aquæ ff. de aqua quotid. & æſtiua, c. ſuper quibuſdã §. preterea, de verborum ſig. Minſyng. obſer. 30. centu. 1. n. 2. Bim. cõſ. 37. n. 3. lib. 1. habetur latè in vol. com. opinio. p. 2. loco 6. tit. 4. c. 12. per tot. Veg. cõſ. 33. n. 16. & conſ. 34. n. 4. Craue. de antiquit. tẽpo. p. 4. §. abſolutis, nu. 9. imò † omninò cenſentur ſu-

31 pradicta probata per huiuſmodi temporis curſum, Iaſ. in §. omnium nu. 72. inſt. de actio. Minſyng. vbi ſuprà n. 1. adeò vt probatio tituli nõ requiratur, Theſau. vbi ſuprà poſt Iaſ. & alios in l. quominùs ff. de flumi. ſed ſi adeſſet verus titul⁹, vel cõceſſio legitimè facta, nemo dubitat quin ius tribueret compellendi, vt inferiùs dicetur, ergo eodem modo idem ius ſpectabit ex huiuſmodi longeua poſſeſſione.

32 Et nedum † immemorialis conſuetudo, & preſcriptio vim habet priuilegij, ſed imò eo eſt potentius, difficiliùſque tollitur acquiſitum conſuetudine, vel preſcriptione, quàm priuilegio, Innocẽ. in cap. accedentibus, de priuileg. Aym. Craue. de antiqu. tempo. parte prima in priu. num. 43 Moli. de Primog. Hiſpan. lib. 2. cap. 1. num. 20. & dicitur † quaſi alterum ius na-

33

turale,quod immutari nõ poteſt,Bal.conſ.439. incip. ampliùs col.4.in fi.lib.3.Aym.Craue.cõſi. 238.num.8.& 9. legendus eſt in ſupradictorum, & aliorum,quæ adduci poſſent, corroboratio-nem Ioan. Garcia Gallec. de nobili. gloſa 12. à num.53.verſic.*modo reſtat*, cum multis ſequent. vbi cum diligentia cumulauit quę à doctoribus traduntur de vi, & virtute curſus temporis im-memorialis, aliqua non penitenda tradit Antõ. Oliba in vſat.alium namq; cap.13.à num.6.cum ſequent.de iur.fiſ.plura Anthon.Gab.lib. 5. cõ-mu.conclu.titu.de pręſcrip.conclu.1.

34 Item † quia prohibita pręſcriptione regula-riter non cenſetur ea prohibita, quæ immemo-rialis eſt, quæq; hominum excedit memoriam, ita, poſt antiquos, ſingulariter docent Craue. de antiq. tempo.parte 4.§. materia ſingularita-tis,num.43.Dida.var.reſolut.lib.3.cap.13. num. 5.Alex.Moneta de diſtrib.quotidiã.part. 2.q.12. num.22.perpulchrè,ac latè Fráciſcus Vegius in cõſi.34.per tot.&dicem⁹ infrà in fine glo.cẽſuũ.

35 Tertiò quia † pręſcriptio immemorialis ha-bet locum vbi etiam ius reſiſtit, tex. eſt elegans in cap.1.in fin.de pręſcrip.in 6. ſingulare eſt cõſ. Iaſ.208.num.2.verſi.*tertiò nota* vol. 2.Veg.allega. conſi.33.nume.17.ex quibus omnibus conſequi videtur poſſe per curſũ lõgiſſimi tẽporis ius quę ri cõpellẽdi alios,vt ad ſuũ molẽdinũ,vel furnũ accedant,ſicuti à dicto tempore conſueuerunt.

36 Accedit vltimò † quod pluribus de vi imme-morialis temporis curſus probat Dida.(eius ſo-la allegatione hac in re ſum cõtentus,quia pul-chrè loquitur,& perfectè) in reg.poſſeſſor in ini tio 2.partis relectionis num.8.& ſignanter verſ. *demq; mihi magis placet*,in his in quibus nõ datur regulariter poſſeſſio,nec pręſcriptio abſq; alte-rius ſcientia,& pacientia, prouti eſt in ſeruituti-bus, ſuam nihilominùs vim habere longiſſimi temporis curſum,etiamſi talis ſcientia,& paciẽ tia nõ probentur,ecce ergo quòd in his, in qui-bus non datur poſſeſſio,nec pręſcriptio,niſi cer tis cum qualitatibus, quæ probari habent per eum,qui ius prętendit ex pręſcriptione acquiſi-tum, viuat nihilominùs immemorialis tempo-ris curſus abſq; huiuſmodi qualitatibus, ſic igi-tur videtur in noſtro caſu dicendum, quòd li-cèt poſſeſſio,&pręſcriptio aliter de iure nõ pro-cedant regulariter in hac materia, pręterquã ſi ꝓbẽtur aliquæ qualitates, quæ ad legitimã poſ-ſeſſionẽ,& pręſcriptionẽ regulariter ſint neceſ-ſariæ,de eis nõ ſit curandum licèt nõ probẽtur qñ cucurrerit tẽp⁹ lõgiſsimũ immemoriale, ſed

37 imò † tũc ex tãti tẽporis curſu pręſumi poterit poſſeſsio acquiſita eo modo,quo acquiri pote-rat,vt dicebat Salice.in l.auctoritatẽ,C.vnde vi, & reffert Dida.in relec.reg.poſſeſſor in initio n. 8.circa fi.&in ꝓpria nr̃a materia in §.4.eiuſdẽ re lec.2.p.n.6.verſ.*poſterior reſponſio*.

Adiunge ſupradictis quę de virtute huiuſmo di immemorialis temporis curſus, vltra ſuperiùs allegatos,Felin.docet in rub.de pręſcrip.& plu-res alij, quos refert Eman. Soar. à Ribey. in ad dition. ad Anth. Gom.to.2.var.c.15.in littera q.

Hæc dubia valdè reddiderunt Aym. Craue. Dida.Couar.& Antho. Theſau. (viros quidem vndiq; doctiſsimos,quorũ dicta ſolent ſummè, nec immeritò, à doctis venerari) in locis ſuprà allegatis,ne faciliter explicarẽt quænam ex his opinionibus ſibi verior, & iuſtior appareret,ac proindè quilibet ex ipſis certum reſpondendi modum huic quæſtioni, & difficultati excogitã uit,quo licèt alteram ex dictis opinionibus am plecti videretur, ita tamen id faceret, vt dici non poſſet cõtrariam omninò reieciſſe:Craue. enim in allega.trac.de antiqui.tempo.4.p.verſi. *circa præmiſſa*,num.43.interpretãdo dictum Fe-lin.in c.cum M.Ferrarienſis,verſi.tertia declara-

38 tio,de conſtit.dicit † dictum Felin.eo loci tenẽ-tis quòd ſi quis hoſpitatus fuerit alium per tem pus, cuius initij memoria hominum non extet in contrarium,cogi gratis hoſpitari in futurum, fore intelligendum quando ex qualitate per-ſonarũ, aut ex cõiecturis poſſet apparere quòd ex debito,aut iure ſeruitutis,nõ ex mera gratia, fieret hoſpitatio; vt quia hoſpitatus tale ius hoſpitãdi peteret tamquam ſibi debitum, putà ſcribẽdo litteras,vel mittendo nuncios ad dñm domus pro parando ſuo hoſpitio, vel dicendo dño domus,facias debitum tuum,vt benè reci-piamur, vt decet:tunc enim (inquit Craueta) ſi cum huiuſmodi coniecturis concurrẽret tẽpus immemoriale hoſpitandi,ex hoc acquiſitũ pro-

39 culdubio foret ius in futurũ:Doctrinam † hanc probat Meno.de arbit.iudi.caſ.160.num.19.cu-ius ratione ego cuidam vniuerſitati in facti cõ-tingentia conſulebam bonam futuram, ne ſibi præiuditium pararetur, aliqualẽ proteſtationẽ, quæ fieret literis dñi ſui,quæ,quoties ipſe ire vo lebat à pręſenti ciuitate ad eum locum, ſolebãt per eundem miti ad vniuerſitatem petendo ab eadem, quaſi iure ſeruitutis, quæ tamen nulla erat,quoſdã homines,qui expẽſis vniuerſitatis Barcinonẽ accederẽt,indèq;comitarẽt dñm ad locũ vniuerſitatis,aduerti(inquam)bonã futu-rã proteſtationem ne in futurũ dñs hos volun-tarios comitatus iure ſeruitutis pręenderet,exi ſtimando eam acquiſitam ex lapſu temporis cũ ſupradictis coniecturis, per Craue. auctoritatẽ ſuperiùs relatam.

40 Dida.† autem in d.§.4.2.p.de pręſcrip.nu.6. verſi.*poſterior reſponſio* circa fi.& verſ.*poterit etiam* diſtinguit inter allegationẽ huiuſmodi pręſcrip tionis,&ſeu immemorialis tẽporis curſus ſi vno modo fiat,& eandẽ allegationẽ ſi aliàs alio mo-do,aut enĩ(inquit) allegatur huiuſmodi tẽporis immemorialis curſ⁹ in vim pręſcriptionis,quaſi

per

per illam illa inducta cenſeatur,& tunc opinio-
nem dicentium indè ius acquiſitum eſſe com-
pellendi alios ad ſuum furnum, vel molendi-
num accedant,ita demùm veram exiſtimat,nõ
quaſi ex huiuſmodi actibus modo aliquo prę-
criptio dici poſsit inducta, propter illud, quod
dicebamus, ex actibus voluntarijs etiam mil-
liès multiplicatis non poſſe legitimam confici
prę(criptionem,cum in eis non detur poſſeſsio,
ſed quaſi ex hoc tẽpore prę(umatur quaſi poſ-
ſeſsio acquiſita eo modo,& forma,quæ de iure
neceſſaria eſt, per prohibitionem ſcilicèt alijs
factam, quoties voluerint ad alia molendina,
& ad alios furnos accedere, nec adhuc ſimpli-
citer huic declarationi acquieſcit,ſed addit Di-
da.adhuc oportere vt huiuſmodi temporis cur-
ſus eo modo allegatus prodeſſe poſsit, quòd
probentur aliquot prohibitiones in ipſius tem
poris tractu contingentes, licèt ipſæ ita anti-
quæ nõ ſint, vt ipſa immemorialis poſſeſsio ab
eis proceſſerit, ſed ſufficit probatio prohibitio-
num aliquot, quæ motam litem 30. 40. aut 50.
annis pręceſſerit: tùnc(inquit) pręſumã ex hoc
immemorialem quaſi poſſeſſionem,ac prohibi
tionẽm proceſsiſſe.Hæc docet Dida.quo ad pri
mum caput.Aut verò(inquit)hic immemoria-
lis vſus allegatur,& in iudicium deducitur,non
in vim prę(criptionis,ſed ad probationem titu-
li,quem actor aſſeuerat ſe ipſum habere ad ius
percipiendum: tunc enim cum ex huiuſmodi
temporis curſu priuilegiũ probetur, & titulus,
vt docuimus in ſuperioribus,videtur(inquit)in
hac ſpecie reſpondendum iuſtitiam fouere qui
huiuſmodi temporis curſum allegat abſq; pro-
batione alicuius prohibitionis. Cæterum ex his
quæ docent Pet.Iacob.Rip.Craue. Boer.& alij,
quos allegat iſdem Dida. quorumq; nos in ſu-
perioribus, meminimus,ſcilicet non ſufficere
huiuſmodi temporis curſum niſi à die prohibi-
tionis legitima prę(criptio proceſſerit, tẽ poſ-
tea iſdem Dida.dicit effici ſatis dubiam,conſen
titque opinionem horum vltimò relatorũ doc-
torum procedere quoties actum ſit de acqui-
rendo iure merè, & ſimpliciter negatiuo, tunc
enim (inquit) niſi probetur prohibitio acquiri
non poteſt ius negatiuum etiam tempore im-
memoriali,exemplum ponit de l.qui luminib⁹,
vbi Accur.ff.de ſeruit. vrb. pręd.vbi meus vici-
nus domum habens, aut aream propriam, per
centum annos,aut deniq; mille altiùs eam non
edificauit, minime ego poſſum aſſerere mihi
acquiſitum eſſe ius ſeruitutis altiùs non tollen-
di contra vicinum,imò ipſe poterit liberè altiùs
tollere. Addidit ad finem iſdem Dida.de re hac
oportere exactè cogitare quoties quęſtio in pra
xim inciderit, legẽdoſq; tunc fore diligenter
pręcitatos auctores.Ex quibus vides quàm an-
ceps,& dubius fuerit vir ille doctiſſimus hac in
re vt vix ex eius dictis,quid ipſe tenuiſſet,perci-
pi poſſit.

41 Accedat † Antho.Theſau.in allega. deciſ.16.
& videamus quid in hoc ſentiat, is poſtquam
docuit Senat.Pedemon.de anno 1585.*declaraſſe*
non obſtante immemorialis temporis curſu re-
linquendũ eſſe liberæ voluntati ſubditorum, an
velint molere ad molẽdina dominorum, addit
nu.4.verſ.*ſed quoniam*, quòd quia maximam re-
bus auctoritatem vetuſtas tribuit,ideò valdè pe
riculoſum exiſtimat in re dubia contra imme-
morialẽ vſum iudicare, ideòq; quòd iſpe ita iu-
dicare valdè dubitaret, maximè ſi ſtarẽt aliquæ
coniecturæ,quæ prętentionẽ ex immemorialis
temporis curſu orientem iuuarent,quales (in-
quit) forẽt quòd furnus eſſet antiquus in villa,
& tamen homines ad illum non accederẽt,ſed
per immemoriale tempus ad furnos dñi acceſ-
ſiſſent,vel viderentur ruinæ furnorũ ſemel ex-
tructorũ,aut deniq; inueſtitura facta eſſet cum
furnis,& poſt inueſtiturã ſoli furnos habuiſſent
dñi,tunc enim(inquit)ex hoc cẽſerẽ ius fore do
minis acquiſitum prohibendi ſubditis ad alia
molẽdina,vel furnos accedere.Hunc in hoc ſe-
quitur Caſſana.in allega.conſ.39.nu. 48.

Ecce quòd ex ſupradictis apparent taliter ſe
ſe in quæſtione,quam diſputamus,hos doctiſſi-
mos viros,qui ex profeſſo eam pertractarũt,ha-
buiſſe vt vix ſuã explicauerint opinionẽ, ac vix
declarauerint num nam affirmatiua,vel negati-
ua eis opinio placeret,quod certè magis dubiã
quæſtionem,ſatis ex ſe aliàs difficilẽ,reddit.

42 Ego † in hac dificultate reſolutiuè cenſeo,
licèt timidus,nec mirũ,vbi tot viri clariſsimi tre
pidaſſe viſi ſunt, dictum immemoriale tempus
id efficere vt qui per illud ſolitus ſit ad alterius
molẽdinũ, vel furnũ accedere,cogi ad idẽ poſ-
ſit in futurũ abſq; illis, vel alijs, quas requirunt
Dida.Theſau.& Caſſana. vbi ſuperiùs,cõiectu-
ris, eas tñ magni nihilominùs facerem ſi in ca-
ſu occurrenti concurrerent, idq; ego nõ probo
quaſi exiſtimẽ per huiuſmodi tẽporis curſum
prę(criptionem legitimã fuiſſe inductã,qua ac-
quiſitũ velim ius compellendi alios ad ſuũ mo
lendinũ accedere, & ad alterius ire prohibẽdi,
id enim fieri nõ poteſt ex deffectu poſſeſſionis,
quæ requiritur in omni prę(criptione, quæque
in noſtro caſu conſiderari nõ poteſt,vt ſuperiùs
docuimus,ſed quaſi ex tanti tẽporis curſu,quo
ita obſeruatum eſt,titulum prę(umam, ac quẽ-
libet prę(umere debere arbitrer,habilẽ, & ſuf-
ficientem interceſsiſſe,putà priuilegium,& cõ-
ceſſionem eius,qui concedere poterat,vel pac-
tũ,& conuenientiã inter eũ,qui furnum habet,
& eos,qui ad illum per tantũ tẽporis ſpatium
accedere conſueuerint inita, & conuenta, vel
quid ſimile,quo mediante compellere eos poſ-
ſit ad eundum ad ſuum molendinum, vel fur-

num, & conſuetudinem illam obſeruandam, debet tamen is, qui furnum habet, vel molendinum, taliter ſe in hoc habere vt priuilegium prędictum, & conceſſionem, vel pactum, & cōuenientiam alleget, & ad ea probanda inducat curſum temporis immemorialis, per quam probationem dubio procul, meo iudicio, abſque alio adminiculo, ſuum dicetur probaſſe intentum, prouti abundè ſatis ex Dida. & alijs doctoribus in ſuperioribus confirmauimus.

43 Eſt enim † (vt hoc vnū ſuprà traditis addam⁹) eiuſcemodi temporis immemorialis curſus natura, vt per illum, allegatum priuilegium, abſq; alia probatione ſatis ſuperque probatum exiſtimetur, ita ex Bar. in. l. cum de in rem verſo, de vſur. & nota. per doctor. in l. ſi certis annis C. de pac. docuit noſter Oliba, grauiſſimus ſanè vir, in vſat. alium namque cap. 13. nume. 8. de Iu.
44 fiſ. in noſtris conſtitutionibus. Ex qua † reſolutione ſatagit iſdem auctor ibidem defendere poſſeſſionem plurium rerum ſpiritualium apud laycos (omninò incapaces) exiſtētium, quæ aliàs nullo pacto, nulloq; modo defendi poſſet, niſi eo modo, quo ille interpręteatur, allegando ſcilicet priuilegium, & conceſſionem eius, qui concedere poteſt, Romani Pontificis, & ad eius probationem immemorialem poſſeſſionē, vel veriùs immemorialem temporis curſum (non enim datur poſſeſſio in laycis rerum ſpiritualium, cap. cauſam quæ, & c. accedentes, de pręſcrip. & ibi dd.) per hæc enim (inquit) ſatis dicetur laycus, etiam quoad ſpiritualia, pręetentionē ſuam iuſtifficaſſe: ſunt autē iura ſpiritualia, quæ hoc modo noſter Oliba in laycis defendit; pręebenda canonicalis, quam Rex Aragonum habet in Eccleſia Barcinonæ, & vnus ex illius Canonicis nuncupatur, Comes Empuriarium in Eccleſia Gerundæ, & Rex Franciæ in pluribus Eccleſijs ſui Regni, decimæ, in quarum poſſeſſione layci reperiuntur à tempore immemorialis ius eligendi, & conferendi, & ſimilia: ſi ergo in enarratis, in quibus nulla cadit pręſcriptio, nec poſſeſsio, curſus immemorialis temporis id efficit, vt allegatus titulus per eum probetur, cur non etiam idem & nos reſoluemus in noſtro caſu, licèt is ſit talis, in quo non poſſit habere locum pręſcriptio, nec etiam conſiderati aliqua poſſeſsio?

45 Et licèt † non me lateat hanc Olibæ doctrinam difficultatem non modicam habere in caſu, in quo ipſe loquitur, reſpectu ſcilicet rerum, quarum layci incapaces omninò ſunt, in quibus nolunt doctores quòd ſufficiat immemorialis cum allegatione priuilegij, niſi ſimul fama illi⁹ probetur, vt habebis ex multis, quos cum diligentia poſt Anthon Gab. conclu. 1. de pręſcrip. à nu. 16. Meno. de pręſump. lib. 6. pręſump. 86. Sahagun in cap. 2. de iudi. num. 167. & Azor in iuſti. moral. lib. 5. ca. 12. quæſt. 1. verſi. *ſed obijcitur* & alios, retulit Nicola. Garcia in tracta. de beneſi. multò poteſt hæc ſcripta in lucem edito, parte 1. cap. 2. à numer. 38. cū multis ſequen. vbi ſignāter plures refert recèns in Rot. Roma. de hoc ††
factas *deciſiones*: licèt (inquam) ex his periclitetur doctrina Olibæ vbi ſuprà, nihilominùs in noſtro caſu non poterit dubitationē probabilē admittere, ex eo quòd non tractemus de re, cuius laycus ſit incapax, ſed imò multùm capax.

46 Nec obeſt † quod mihi fortiter obijci poteſt, regulam pręſumptionis tituli ex curſu temporis immemorialis locum nō habere in iuribus negatiuis, in quibus ex parte illa pręetendētis nullum adfuit factum ſucceſsiuum potens ad ius acquirēdum: exemplum huiuſce rei eſt clarum apertum, & manifeſtum in ſeruitute altiùs non tollendi ædes, licèt enim quis per tempus immemoriale, imò & per mille ānos ſteterit quominùs domum ſuam altiùs tolleret, non propterea dici poteſt mihi ius aliquod ſeruituris altiùs non tollendi contra vicinū acquiſitum, vt poſsim eum altiùs tollere prohibere, quinimò poterit ipſe liberè ædificare, l. altiùs, & ibi doctores, C. de ſeruitu. & aqua, vndè habes hunc temporis curſum, quantumcunque immemorialis, nihil in his iuribus negatiuis efficere, niſi vlteriùs probetur prohibitio, quòd videlicet cū vellet vicinus ædificare, eū prohibui, pulchrè Dida. de pręſcrip. 2. parte §. 4. nume. 6. circa fin. And. Gayl. prac. obſer. lib. 2. obſer. 69. nu. 9. Antho. Gom. tom. 2. var. cap. 15. de ſeruit. nume. 28. ver. *Item adde*, & poſt hos, alios Alex. Raudenſ. deciſ. Piſana 9. nume. 6. qui benè hanc, & alias fallentias ad regulam *ex curſu temporis immemorialis præſumitur titulus*, tradit, poſt Ioan. Garciam Gallec. in trac. de nobili. Hiſpan. glo. 12. à nu. 68. cum ſequent. ab eo pręetermiſſum.

47 Reſpondemus enim † hic nos non agere de ſeruitute merè negatiua omni prorsùs facto eā pręetendentis deſtituta, ſed imò de ſeruitute molēdini, in qua factum adeſt ex vtràque parte, molet enim molendinum habens, & illud ad id paratum habet omnibus de ciuitate, ſeu villa, & illi vniformiter, & ſine intermiſsione eò accedunt, & ſemper acceſſerunt ad ſua blada molenda, certa mercede inter eos conuenta, quæ quidem facta licèt in ſuperioribus reſoluerimus ſufficientia non eſſe, nec potentia ad pręſcriptionem inducendū, ad ea via ius acquirendum, quia nulla poterat in eis conſiderari poſſeſsio, ſine qua pręſcriptio nulla procedere poteſt, nihilominùs mihi negari non poterit ex huiuſcemodi actibus inductam fuiſſe quandā quaſi cōſuetudinē inter molentem, & homines de ciuitate, & villa, qui eò accedere cōſueuerūt vniformit, & ſine intermiſſione, ac interruptione à tēpore imemorali obſeruatā, q̄ ad tituli

præ:

Digitized by Google

præſumptionem inducendam ſufficere debere, colligere poſſumus ex his, quæ docet Pontifex in c. ſuper quibuſdā in §. præterea, de verb. ſig. ex antiqua conſuetudine à tempore cuius non extet memoria, titulum legitimè præceſſiſſe præſumi.

Nec neceſſarios ad id fore actus, ex quibus inducatur vera poſſeſſio, ſed imò & in multis caſibus, in quibus ea nullomodo conſiderari poteſt, curſum temporis immemoralis veri tituli locum habere, in ſuperioribus ex Oliba, & alijs ſecurè reſoluimus.

48 Per hæc † conſulti de anno 1606. plures grauiſsimi doctores, ſolus enim ego inter ipſos eram qui nihil ſcirem, in re magni momenti, & ponderis, quomodo ſe quædam vniuerſitas defenderet à petitione facta per dominum iuriſdictionis ciuilis pro expulſione Subuicarij, ſeu Vicarij Locumtenentis, quem in eadem vniuerſitate habebat Vicarius regius, qui alibi extra eam commorabatur, eo prætextu quòd eſſet officialis nouus in vim cōſtitutionis primæ, & tot. tit. que nouells officials, in 1. vol. cōſti. conſuluimus (inquam) quòd licèt contra id, quod diſponunt conſtitutiones Cathaloniæ nō procedat, nec proſit aliqua prætenſa poſſeſsio, conſti. 10. ſub tit. de obſer. conſti. viden. Bellug. in ſpecul. prin. rub. 11. §. his igitur numer. 7. vbi benè declarat, & additio Camil. Borrel. ibidem littera D. nihilominùs allegaretur titulus ante conſtitutionem, & ad illius probationem curſus temporis immemorialis, qui dicebatur faciliter probatum iri, quo per tantum temporis ille officialis ibi fuerat, per quæ dicebamus futurum vt vniuerſitas obtineret, niſi poſtmodum aliud detegeretur in facto, per quod hæc argumentatio corrueret, doctrina eſt hæc ſolida, & firma Dida. lib. 1. varia reſolutio. c. 17. nu. 5. ver. ſed ſi dubitetur, & Oliba in vſat. alium namque c. 13. num. 10. ita in decimis, quæ reperiuntur penes laycos reſpondentium, vt ſcilicet ex tempore immemoriali præſumatur titulus ante Conſilium Laterenēſe acquiſitus, quo tempore capaces erant layci iuris decimandi, ſed de his alibi latiùs, hæc enim ſolùm adduximus hoc loci ad maiorem comprobationem eius, quod tractamus, non eſſe neceſſarios actus veræ poſſeſsionis vt curſus temporis immemorialis ſuum, quem antea tradidimus, dicatur habere effectū. Hæc adde illis, quæ in ſuperioribus, hac ſcilicet eadem clau. 4. glo. 10. de Baronia in 2. p. circa finem diximus de remouendis in Cathalonia nouellis officialibus.

49 Nec † finaliter mihi obijciatur requiri, quod volebant Dida. & Theſau. vbi ſuperius eos allegauimus, vel quòd aliquando fuerit eis prohibitū ad alterius molendinum, vel furnū accedere, vel quòd aliud fuiſſet molendinum in villa, & tamen ad illud nunquam homines acceſsiſſent, vel viderentur ruinæ molendinorum ſemel extructorum, vel denique appareret inueſtitura facta cum molendinis, & poſt inueſtituram ſolus molendina habuiſſet dominus: nam ommiſſo quòd his coniecturis, ſi adeſſent, maximè ego moueter ad iudicādum pro domino molendini, vt ſuperiùs dixi, nihilominùs dico quòd etiam ſi non adeſſent, in mea adhuc perſiſterem ſententia pro curſu tēporis immemorialis, nec illud de prohibitione, vel ruinis antiquorum molendinorū flocci facerem quòd adeſſent, vel nō, imò, meo iudicio, ſi tale quid non commonſtraretur, maiorem vim caperet curſus temporis immemorialis, ſignum enim tunc foret quòd molendina eſſent de diſtrictu, poſtquam in tanto tempore nemo fuit repertus, qui aliud conſtrueret, quiq. eò accedere renueret. Hæc ſunt, quæ mihi occurrebant circa rem hanc dicere, quæ, ni fallor, vt in alio propoſito dicebat Ferrer. vbi vltimò à nobis fuit allegatus, vel vera ſunt, vel probabilia ſaltem.

50 Non omittamus † tamē docere quomodo immemorialis poſſeſſio probetur, ſeu iſte immemorialis temporis curſus, quo de agimus, quæq. ad id de iure requirantur, cæterùm quia id plenè traditur per Guid. Pap. deciſ. 357. & 573. Mynſing. obſer. 30. num. 5. centu. 1. Moli. de primogen. Hiſpa. lib. 2. c. 6. à nu. 4. cum ſequen. cum pluribus alijs, quos ipſi allegant, ideò ſola remiſſione ad prædictos doctores contenti laborem ſubterfugimus, qui non foret vtilis poſt tot, tantaq. dicta ea in materia.

51 Adde ſolum † Anthon. Garcia in tracta. de benefi. multò poſt hæc ſcripta in lucem emiſſo, par. 1. c. 2. à nume. 44. vbi ſignanter plures refert, ac *deciſionibus* Rot. Romanæ modernis probat, debere deponere teſtes, vt immemorialem probent, de viſu per quadraginta annos ante motam litem, & de auditu à maioribus, & neque ipſos, neque eorum maiores cōtrarium vidiſſe, vel audiuiſſe, & hanc eſſe, & fuiſſe publicam vocem, & famam, in quo approbatur ſententia glo. in c. 1. verbo, *memoria*, de præſcrip. in 6. & Dida. in reg. poſſeſſor p. 2. §. 3. num. 7. quod idem docuerat Auenda. de exequen. manda. Reg. part. 1. c 6. num. 6. viden. Portoles in ſchol. ad Moli. 4. part. verbo, præſcriptio num. 16. & 17.

52 Ex † ſupradictis omnibus non erit difficile colligere primum, & principalem modum acquirendi huiuſmodi ius compellendi alios vt accedant ad proprium molendinum, vel furnum, qui fit per prohibitionem, quando ſcilicet probatur aliquando ſubditis, vel ciuibus prohibitum fuiſſe per publica proclamata ne aliò accederent pro coquendo pane,

vel molendo tritico, & eius prohibitioni ſub-
ditos, vel ciues per plures annos acquieuiſſe
obtemperando, tunc enim ex hoc ſolo ius dici
tur acquiſitū prohibenti ad vlterius prohiben-
dum, probāt hāc limitationē doctores omnes,
quos in præſenti diſcurſu retulimus, & ſignāter
elegās ad id eſt conſ. Rolan. 22. vol. 2. per tot. cō
munē dicit Thezau. allega. deciſ. 16. nu. 7. apud
quos, reliquos videre poteris, qui huic opinio-
ni cōſentiunt, abſq; eo quòd nos inutiliter tem
pus in vlteriori eorum relatione conteramus,
quæ quidem opinio primò fuit Accur. in l. qui
luminibus verb. *formā* ff. de ſeruit. vrban. præd.
& ideò conſilium eſſe optimum ipſis ſubditis,
vel ciuibus huiuſmodi proclamationibus, &
prohibitionibus contradicere, & ab eis appella
re ijdem docēt doctores, quos tu ipſe videas, ne
nos cogas tātiſper à proprio propoſito deuiare.
53 Dixi † neceſſarium quòd ſubditi, vel alij, cō-
tra quos eſt factū proclama pro acquirenda ali
qua ex ſeruitutibus, de quibus agimus, probētur
acquieuiſſe prohibitioni, quia ſi aliàs foret, id
eſt quòd proclamatibus nō obſtātibus ad aliud
molēdinū iuiſſent, vel aliàs cōtra illa veniſſent,
nō diceretur Dñs ius ſeruitutis acquiſiuiſſe, ita
Senatus referēte egregio viro Ioſepho Ferrer
declarauit ſub die 13. nouemb. 1610. in cauſa Hie
ronymi Pons de Almar cōtra vniuerſitatem, &
particulares villæ de la Bisbal, imponendo ſilen
tium eius prætentioni, qua exiſtimabat eſſe de
diſtrictu ſuā notariā in vim quarūdā prohibitio
nū per proclamata publica factarū, quòd nullus
alibi faceret inſtrumenta præterquā in ſua nota
[illegible]repulit (inquā) Senatus hāc prætentionē ex
eo quòd exiſtimauerit cōſtitiſſe homines de la
Bisbal nunquam dictis prohibitionibus acquie
uiſſe, & propterea in ſua libertate remanſiſſe
cū per ſolū præceptū prohibitiuū nō amittatur
niſi obēdientia præcepti ſubſequatur: probaba
tur enim quòd dictis prohibitionibus nō obſtā
tib⁹ plurima poſt eas recepta in dicta villa de la
Bisbal, & eius termino fuerūt inſtrumēta, quę
dictam nō acquietationem probabant, quia id
eſt rebus, & factis non aquieuiſſe, imò cōtradi-
xiſſe, vt latè Nat. probat in conſ. 160. n. 10. & cōſ.
107. nu. 2. allega. à Caſſana. in conſ. 39. n. 6. Scri-
ba erat Simon F[illegible] cui ergo benè qui diſtric-
tum ex huiuſmodi prohibitionibus prætendit,
probare plene acquietationem, & paritionem
populi, ſi vult in cauſa obtinere, vel ſaltē quòd
nō ſit vnquā cōtradictu prohibitionibus, quod
ſufficere pro acquietatione *tenuit* Senat⁹ in cau
ſa Frācisci Deſpuig, & Ferrer contrà Iuratos, &
particulares de Mataro, in ſententia lata referē-
te egregio olim Senatore, & poſtea Regēte Cā
cellariam in ſupremo Aragonum Ioan. Sabater
54 Sub die 3. Iulij 1587. ſcriba Sacares. Et † hoc
exiſtimo eſſe quod è contra, Anthon. Fab. do-
cet in ſuo Cod. lib. 3. tit. 24. de ſeruitu. & aqua,
defini. 1. & 10. per ſolam prohibitionem vtendi
ſeruitute non interrumpi præſcriptionem ſer-
uitutis; ſi ea prohibitio effectum non habuit,
vt quia nihilominùs præſcribens poſſeſſionem
cōtinuauerit, tunc enim (inquit) tantum abeſt
vt præſcribentis ius ceſſet, quin imò multò for-
tius efficiatur, atque ita *deciſum* teſtatur in Sena.
Sabuſia. ſic dicam⁹ oportet in noſtro caſu, vt ex
prohibitionibus eundi ad alium furnum, molē
dinum, vel ad aliam ſcribaniā ius prohibenti ac
quiratur ita demū ſi effectū illæ prohibitiones
ſortitæ ſint, hoc eſt ſi eis homines acquieuerint.
55 Et hanc † quidem prohibitionem ſufficien-
tem volunt doctores nedum quando iudiciali
ter fieret, ſed & quando etiam extraiudiciali-
ter, ita ex Abba. in c. Abbate Sancti Siluani nu.
11. de verb. ſig. qui dicit id per eum tex. probari,
qualem dicit ſe neſcire alibi eſſe, reſoluunt An-
tho. Capi. deciſ. 209. n. 16. & Rol. à Vall. conſ.
33. num. 24. vol. 2.
56 Niſi † ſubditi, vel ciues coacti, & propter me
tū prohibitioni acquieuiſſent, Afflic. deciſ. 388.
nu. 9. Nat. in conſ. 106. nu. 12. Theſau. allega de-
57 ciſ. 16. num. 7. rationē † allegant quia præſcriptio
ex violenti actu non acquiritur, Craue. conſ.
86. nu. 7. verſ. 3. *ad conſuetudinem*, Theſau. vbi ſu
58 prà. An autem † huiuſmodi prohibitio ad obli-
gandum omnes de vniuerſitate ſufficiat quòd
aliquibus ex ipſis fiat, aut verò ſit neceſſarium
quòd toti vniuerſitati, & omnibus de illa, ita
quòd prohibitio quibuſdam de vniuerſitate fa
cta illos tātùm obliget, non verò reliquos, tra-
ctant Bal. in l. item lapilli, num. 5. verſi. 3. quæro
de rer. diuiſ. Nat. conſ. 107. nu. 1. Theſau. in ſæ-
pè allega. deciſ. 16. n. 7. qui tenēt neceſſariū eſſe
quòd toti vniuerſitati fiat, vel ſaltē maiori illius
parti vt dicebat Boer. deciſ. 125. num. 7. & The-
ſau. d. deciſ. 16. nu. allegato.
59 Si tamen † prohibitiones ſint factę quibuſ-
dam tantùm particularibus, & illas ſciuerit, &
tolleratuerit vniuerſitas, nec reclamauerit, velu
ti ſi prohibitioni palàm factę non ſe oppoſue-
rit, ipſa ſibi præiudicauerit; Pap. in conſ. 18. nu. 4.
lib. 2. Capi. deciſ. 209. nu. 29. Nat. conſ. 522. n. 15.
Theſau. deciſ. 16. n. 7. Craue. de antiq. tēp. 4. par.
§. materia iſta, nu. 86. latiſsimè Caſſana. allega.
cōſ. 39. n. 19. qui pluribus exēplis, & rationibus
ſupradicta cōfirmat, ac plura tradit, quibus mi-
rè materia hæc illuſtratur, adde ad idem eun-
dem in conſ. 40. & 41.
60 Sex † alios modos ſeruitutem hāc diſtrictus
acquirēdi tradit latè Theſau. d. deciſ. 16. per tot.
ſcilicet quando vaſſallus tale ius nominatū ha-
beret in ſua inueſtitura. Item ſi ad æmulationē
conſtrueretur nouus furnus. Item ſi adeſſet pa-
ctum prędeceſſorum furnum de diſtrictu per-
mittens. Item ſi ex conſuetudine patriæ vaſſalli
haberent

habere͂t tales furnos proprios cū facultate pro
hibe͂di.Itē q̄n primū molēdinū fuiſſet publicū,
& in eius vtilitatem verteretur publica vtilitas,
vel etiā ſi eſſet fiſcale, & finaliter q̄n domini
haberent conuentionem cum ſubditis quòd
liceat dominis habere furnos proprios,vel mò
lendina,tūc enim in iſtis caſibus, & quolibet
ipſorū aſſerit Theſau.ius eſſe habēti molēdinū
alios prohibēdi ne priuata conficiantur, eum
per te ipſum vide,quia cordi non eſt per a-
lios benè digeſta hic inutiliter tranſcribe-
re.
61 Perditur † autem huiuſmodi ſeruitus(vt ad
hoc vltimum huius materiæ caput pernecef-
ſarij iam accedamus) ſi particulares homines,
contra quos ea domino competebat,per tem-
pus competens ad præſcribendum,cum ſcien-
tia tamen,& pacientia domini furnum habue-
rint,vel molendinum:tunc enim acquiſita,ſeu
recuperata proculdubio diceretur libertas, ac
immunitas per ipſos homines.Hæc propoſitio
nihil,aut parum admodum habet difficulta-
tis,præterquam in eo quod diximus neceſſa-
riam fore,& eſſe in huiuſmodi præſcriptione
62 ſcientiam,ac pacientiam domini, cuius † dicti
ratio ea eſt non inelegans, quam in pro-
pria hac noſtra materia pluribus adducit Lu-
doui. Caſſanate in ſæpè allega. conſ. 41.
numer. 1. quia iura incorporalia acquiri,
quaſi poſſideri, vel præſcribi non poſſunt niſi
concurrente ſcientia,& tollerantia illius, con-
tra quem quaſi poſſeſſio prætenditur l. 2.
vbi Bar.& omnes C.de ſeruit.& aqua, l.penul.
de ſerui.Maſcar.conclu.1220. num. 58. cum a-
lijs allega.per Caſſana.vbi ſuperiùs, plura alia
ad idē iura,& doctores referunt Antho. Gom.
& eius additionator Eman.Soar.à Ribey. tom.
2.var.reſol.c.15.de ſeruit. num. 25. ver. *ſecundus*
igitur modus,Fran. Viui.deciſ.411.num.23. lib. 3.
† vbi apparet hanc opinionem *approbatam* fuiſ-
ſe in Audientia Capitaniç Apuliæ per opti-
mas rationes ibi adductas,Surd.deciſ.236. nu.
15.& 16. Meno.de retin. poſſeſ. remed. 5. q. 2.
num.32. Dida.latè de his diſputat in reg.poſſeſ-
ſor in initio ſecundæ partis num.8. Maſcat.cō-
clu.1215.nume.58. & nouiſsimè Hypol. Mon-
tanet in additio. ad Socer. ſuum Antho. Olib.
63 de actio.lib.1.part.2.c.12.nume.14.Eſtq.† ratio-
nis ratio quia in præſcribenda ſeruitute requi-
ritur quaſi poſſeſsio ſeruitutis,l. ſine poſſeſsio.
ff. de vſucap.quæ haberi non poteſt niſi me-
dio pacientiæ aduerſarij, l. penul.ff. de ſeruit.
benè not.Caſſa.d.con. 41.nume. 1. hæc autem
pacientia haberi non poteſt niſi duobus con-
currentibus, vſu ſcilicet ſeruitutis, & quòd ad-
uerſarius ferat, dicendū ergo eſt ad huiuſmodi
præſcriptionem neceſſariam fore ſcientiam, &
pacientiam:hanc rationem adducunt M[illegible]car.

de proba.allega.conclu.1215.num. 40.& Dida.
& Caſſana.vbi proximè.
64 Quam † quidem ſcientiam,& pacientiam
vult Olaſ.& quos ipſe allegat,in dec[illegible] nu.
4.circa finem,eſſe tales vt de eis verè, & certè
conſtet,nec ſufficiat quòd præſumptiuè, idque
generale eſſe in omnib[us] caſibus, in quibus ſcie[n]-
tia,& pacie[ntia] r[e]quiritur.
65 Non me † latet vnum fuiſſe, & eſſe Ioan.
Longoual.i[n] l Imperium num.26[illegible] ff. [d]e iuriſ-
dic. om. iud. que[m] [po]ſtea ſequuti fuere
Eman.Soa[r] à Ribey. in additionibus ad An-
tho. Gom.tom.2.var.c.1[illegible] tit.de ſeruit.In littera
L.& Andre.Fachine [c]ontrouer.iur.lib.8.c. 22.
in littera E.ſtrenuè contendentem quòd imò
non ſit in his ſ[ci]entia, & pacientia aduerſa[rij]
neceſſaria,idque pluribus probare conante[m],
quibus adde quos Portoles allegat à nobis in-
fra relatus num.86.in fi. Verùm cum ij rem
* ſatagant perſuadere, quæ repugnat communi
doctorum hucuſque receptiſſimæ opinioni, &
ſententiæ,nō tam(vt dicebar [illegible] periùs Maſ-
car.)eam impugnandi, & ab ea diſcedendi,
quàm accutiſſimi ingenij vires oſtendendi ſtu-
dio,qu[illegible] tiam nobis non permittitur am[p]lius
in his immorari,ideo plus temporis in audien-
dis prædictorum ſcribentium rationibus, &
eiſdem diſſoluendis non conteremus: admira-
bimur tamen [int]erim de præſtantiſsimo no-
ſtræ Hiſpaniæ viro Dida.à Couar.ex q[uo] in al-
lega. .relect. regulæ poſſeſſor, in initio ſe-
cundæ partis num.8.in verſ.ego verò, ibi, vn-
dè mihi,in eam videatur inclinari opinionem
vt contra communem cum ſupradictis teneat
non fore in his neceſſariam ſcientiam,& paciē-
tiam eius,contra quem præſcribitur,nihilo[mi]-
nùs ſi attentè legatur,reperietur fluctuaſſe egre
gium illum virum inter has opiniones, nec
communi,quam ſuprà ſtabiliuimus,auſū fuiſſe
ſine trepidatione recedere.
[Se]d licèt [ita] prædicta, & communis docto-
ru[m] opini[o] in materia hac, quam pertractà-
mus, videa[tur] [lo]qui tantùm quan[d]o agitur
de ſeruitute acquirenda per p[r]æſcriptionem,
non quando de ea amitenda, & libertate
nanciſcenda à ſe[r]ui[t]ute iam c[o]llitut[a],vel præſ-
66 cripta, quæ † fauorab[ilior] videtur, vt poſt mul-
tos,quos refert,i[ta] in expreſſo te[n]et Dida.in al
lega.reg.poſſeſſor in initio ſecundæ partis nu.
8.verſiculo,*primò ſententia* dicens omnes iuris
vtriuſque doctores interpretari in fauorem li-
67 bertat[is], [q]uę † vnicuique rei ad[e]ſt præſumptio
ne quadam iuris, nihilominùs [il]lam etiam con
[illegible]nm fore,& eſſe,quòd [illegible] in acqui
[ren]da libertate à ſeruitute neceſſaria eodem
modo ſit ſcientia, & pacientia eius, co[nt]ra que
pr[æ]ſcribitur,quemadmodum & i[n] [illegible] a ſer
uitute [p]robat clarè [illegible]
du

vtendo ſeruitus amitti, ſeu perire, quod ſecus eſt in vrbana, in qua libertas dicitur præſcriptione acquiri, d.l.hæc autem, de ſeruit.cũ alijs, quas is auctor allegat.

77 Infert † item ex eadem diſtinctione quòd licèt in præſcriptione cuiuſuis ſeruitutis requiratur bona fides, l.qui fundum §.qui bona fide ff.pro emptore, ea tamen non requiritur in paranda libertate contra ſeruitutem ruſticam, l. ſequitur §.ſi viã ff. de vſucap.ſi verò agatur de libertate contra ſeruitutem vrbanã, tunc bona fides deſideratur, d.l.hæc autem iura, cum alijs iuribus, & doctoribus, quos, & quę allegat Caſſana.allegã.conſ.41.nu.22.

78 Cum ergo † (vt noſtræ differentię, & diſtinctionis rationem concludamus) ſeruitutes ruſticæ totę poſitæ ſint in actione, & exercitio, ita vt tamdiu illæ durent, quamdiu is, cui debentur eis vtitur, & illarum amiſſio cauſetur ex ipſa ſola negligentia domini, abſque eo quòd aliqũ od factum intercedat, vel intercedere debeat eius, qui debet ſeruitutem, indè fit quòd ad dictam ſeruitutem amittendam, & illius libertatem parandam nullius ſit neceſſaria ſciẽtiæ, & tollerantiæ probatio, cum imò ipſa ex ſe, & ex natura rei ſemper, ſemperque probata maneat, cum non poſſit dicere dominus ſeruitutis ſe ignoraſſe quando libertas pręſcriberetur, nec minùs dicere ſe id non tolleraſſe, poſtquam ſcit ſuam negligentiam in vtendo ſeruitute, ex qua libertas paratur, & tollerantia omnino, & indubitanter probata remanet: quod ſecus eſt in ſeruitutibus vrbanis, cum enim ad parandam illarum libertatem, ſeu præſcribendam, vt propriùs loquamur, non ſufficiat negligentia, vel non vſus domini, ſed imò neceſſarium ſit factum ſeruituti contrarium; conſiſtunt enim ipſæ non, ſicut ruſticę, in actione, & exercitio domini illarum, ſed imò in non agẽdo dicuntur eſſe poſitæ, veluti in ſeruitute ne altiùs tollas, ne luminibus officias, & ſimlibus; quæ poſtquam ſemel conſtitutę ſunt, nullum factum habentis ſeruitutem deſiderant, ſed ex ſolo non facto debentis ſeruitutem conſeruãtur, ideò ad parãdam libertatẽ neceſſarium eſt aliquod factum eius, qui eam acquirere intendet, veluti quòd ædes altiùs tollantur, vel quid ſimile fiat, quod neceſſum eſt ſciri, & tollerari per eum, contra quem præſcribitur.

Hæc eſt argumentatio Franciſci Conan. cõmentat.iur.lib.4.cap.11.num.6.7.& 13.& Caſſana.vbi ſuprà num.25.quæ licèt ſubtilis ſit, mihi tamen non videtur ſatis efficaciter concludere: concedo enim præmiſſas; ſed nego conſequentiam, quamuis enim verum demus ſeruitutes vrbanas conſiſtere, & conſeruari in faciendo, & earum libertatem acquiri agendo, & ſic quòd ſit ad id neceſſarium factum ex parte ſeruitutem debentis, non tamen indè ſequitur ex neceſſaria conſequentia quòd propterea requiratur ad id ſcientia, & tollerantia domini ſeruitutis, imò conſequentia nihil commune habet cum pręmiſsis.

Ego igitur aliam huius rei aſsigno rationem, reaſſumendo illas, quas ſuperiùs adduxi ad confirmandum illud, quod generaliter propoſueram, eſſe ſcilicet neceſſariam ſcientiam, & pacientiam domini ſeruitutis ad illam amittẽdam, quemadmodum ad acquirendam, quia contrariorum eadem eſt diſciplina, & nihil eſt tam naturale, quàm vnumquodque diſſolui eodem genere, quo colligatum eſt, præſuppo-
79 nendo † ambas has regulas tantùm procedere quando in vtroque ex contrarijs adeſt eadem ratio, nec poteſt diuerſa cõſiderari, vt plenè docet Euerar.in top lega. loco contrar. nu. 8.& Andre.Gayl.in practicis obſerua.lib.2.obſer.34.num.4.plura ad id exempla tradentes: cum ergo eadem ſit ratio amittendæ ſeruitutis vrbanæ, quę eiuſdem acquirendæ, nec aliqua diuerſitas inter hęc extrema conſiderari poſſit, & in primo intercedere debeat ſcientia domini, & pacientia, ita & in ſecundo: In ruſtica autem ſeruitute ſit date diuerſitatem inter acquirendum, & amittendum, cum primum non poſſit fieri abſque facto ſeruitutem acquiri volentis, in quem benè propterea poteſt cadere ſcientia, & pacientia domini, ſecundum verò fiat abſque aliquo facto domini ſeruitutis, imò ex eius ſola negligentia, & non vſu, qua in re naturaliter cadere non poteſt quòd ſit neceſſaria ſcientia domini ſeruitutis, & pacientia, cũ nihil ſit, quod ſcire debeat, vel pati, indè fit quòd iure optimo dicatur ad amittendam ſeruitutem vrbanam requiri ſcientiam, & pacientiam domini illius, ſicuti & ad acquirendam, ſecus verò in ſeruitute ruſtica, ex ratione diuerſitatis inter acquiſitionem, & amiſsionem.

Dices, iuxta prædicta eodem modo dicendum videretur diuerſum ius ſtatuendum eſſe in acquiſitione ſeruitutis vrbanæ, atqui in amiſſione eiuſdem, vt è conuerſo illud, quod procedit in amiſsione ſeruitutis ruſticæ, vt nõ ſit neceſſaria ſcientia domini, & tollerantia, quia in ea non intercedat factum aliquod libertatem acquirentis, ſtatuatur in acquiſitione ſeruitutis vrbanæ, in qua, vt ſuprà dictum eſt, nullum eſt neceſſarium factum præſcribentis, in amiſsione verò illud ſtatuatur, quod in acquiſitione ſeruitutis ruſticæ, vt propterea deſideretur ſcientia, & pacientia domini, quia per factum contrarium ſeruituti, quod fiat ab eo, qui intendit libertatem acquirere, amittatur.

Sed reſpondeo ſuprà tradita de acquiſitione

ne ſeruitutis vrbanæ, per præſcriptionem, de qua particulariter loquimur, eſſe intelligenda non quaſi ad id nullum ſit factum hominis neceſſarium, ex eo quod dixerimus, eam conſi-
80 ſtere in non agendo, & in non faciendo, imò † ſine facto hominis acquiri nullatenus poteſt, cum enim ad id ſit neceſſaria poſſeſſio, quæ in propoſito quid facti eſſe dicitur, per ea, quæ latè in ſuperioribus docuimus in hac eadem glo. non poteſt dici ſeruitutem hanc ſine facto hominis per præſcriptionem acquiri poſſe, ſed ſunt duo tempora ipſius ſeruitutis conſideranda, alterum actus ipſius acquiſitionis, & iſte fieri non poteſt ſine facto hominis, alterum verò poſt ipſam acquiſitam quoad ipſius conſeruationem, & in hoc nullum eſt neceſſarium factum, imò ex ſolo non facto contrario ſeruituti conſeruatur. Atq; ita hæc intelligenda ſunt, nec aliàs, nec alio modo, ac proindè obiectio propoſita nihil officit, nec aduerſatur his, quæ ſuprà docuimus, in acquiſitione ſeruitutis vrbanę per præſcriptionem, neceſſariam fore probationem ſcientiæ, & pacientiæ eius, contra quem præſcribitur, quia ad eam ſemper hominis factum eſt neceſſarium.

81 Concludamus † igitur in noſtra hac materia ſeruitutis furni, vel molendini de diſtrictu, quæ vrbana eſt, ad illius amiſſionem, ex rationibus ſupradictis, neceſſariam fore, & eſſe ſciẽtiam, & tollerantiam domini eiuſdem, atque ita in materia ſeruitutis notariæ de diſtrictu, quando ſcilicet quis per pręſcriptionem, vel aliàs ex alio titulo acquiſiuit quòd omnes tenerentur ad eius ſcribaniam accedere pro inſtrumentis conficiendis, *declarauit* noſter Senatus die 23. Decembris 1581. libertatem huiuſmodi ſeruitutis acquiri non potuiſſe per actus ei contrarios à 40.50.60. & 70. annis retrò cõtinuatos per notarios regios in loco, in quo erat prædicta ſeruitus diſtrictus, quia non conſtabat eorum notitiam habuiſſe dominos ſeruitutis, in cauſa prępoſiti Minoriſſę cõtra quoſdam notarios regios, ad relationem egregij quondàm Senatoris Michaelis de Tamarit, Scriba Saluatore Capella. Et idem poſtea ſub die 3. Iulij 1587. *declarauit* referente egregio tũc Senatore, & poſtea in ſupremo Regni Aragonum Regente Ioanne Sabater in cauſa Ioannis Franciſci Deſpuig, & Ferrer contra Iuratos, & particulares villæ de Mataro ſuper ſcribania dictæ villæ, cuius cauſæ eſt notarius Benedict⁹ Sacares, vbi fuit dictũ nõ nocuiſſe diſtrictui quędã inſtrumẽta recepta, quia recepta fuerant clanculùm, quæ nõ conſtabat perueniſſe ad notitiam dominorum notarię. Et idem denique poſtea, me aduocato, die 10. Nouembris 1607. *declarauit* in cauſa Reuerendi Abbatis, & Monaſterij villæ Biſulduni contra vniuerſitatem dictæ villæ, & quoſdam notarios Regios ſuper ſimili notaria d' diſtrictu referẽte egregio itidem Senatore Ioſepho Ferrer, & ſcriba Hieronymo Boſch, cuius cauſæ proceſſus exemplar poteſt eſſe pro omnibus diſtrictuum cauſis, quia multa ibi leguntur exemplaria ad propoſitum diuerſis temporibus de eadem re facta.

82 Benè † verum eſt cùm de anno 1604. in cauſa Alexandri de Cartella contra vniuerſitatem eiuſdem villæ Biſulduni ad relationem egregij tunc Senatoris, nunc Reg. Cancel. Regẽtis Michaelis de Salba, & de Vallſeca ſuper furno de diſtrictu dictæ villæ contigiſſet dubitari de præſcriptione allegata per nonnullos de vniuerſitate, & poſſeſſione habendi furnos proprios, & peculiares, fuiſſetque replicatum pro parte dicti Cartella non fore de ea habendam rationem, ex eo quòd non habuerat ipſe, nec ſui prædeceſſores ſcientiam, & notitiam dictæ poſſeſſionis, nihilominùs die 16. Decembris dicti anni *declarauit* Senatus præſcriptioni allegatę locum fore, eo ſolo motiuo, quia conſtabat per legitimum tempus ad pręſcribẽdum ante litem motam, dictos particulares habuiſſe furnos in proprijs domibus &c. abſque eo quòd de prætenſa ſcientia, & pacientia verbum vllũ loquutus fuerit, quæ declaratio ſi in ea intellexit Senatus pręſcriptioni in eo caſu locum fuiſſe, etiam data ignorantia domini, eſt contra longè, latèque ſuprà ſtabilita in contrarium, ac etiam contra aliam Senatus declarationem in alio caſu ſimili factam ibi allegatam.

Ego tamen exiſtimo quòd debuit Senatus habuiſſe pro conſtanti quòd conſtaret de ſciẽtia, & pacientia, licèt expreſſis verbis non dixerit, poſtquam dixit conſtare per legitimum tempus ad præſcribendum particulares illos habuiſſe furnos, in quibus verbis videtur incluſa ſcientia, & pacientia, cum aliàs legitima non poſſet dici præſcriptio, ex ſupradictis, & ſic rem ſe habuiſſe teſtatur noſter Cãcer, poſt hæc ſcripta viſus, qui benè facti conſcius erat cum fuiſſet aduocatus dictę vniuerſitatis villæ Biſulduni, in tertia par. var. cap. 4. de ſeruitut. nume. 157.

Succeſſit poſtea alius ſimilis caſus, qui, me patrocinante, deciſus fuit, ſub die 31. Ianuarij 1609. referente egregio Senatore Ioanne Gallego in cauſa furnorum Anthonij Saluador legum doctoris villæ Palamoſij, contra certos particulares eiuſdem villæ, in qua non obſtante quòd non conſtaret de ſcientia, & pacientia domini furni, fuit *declaratum* præſcriptum contra ſeruitutem per quẽdam particularem, eo motiuo ſolo, quòd conſtaret furnum prędicti particularis deſeruiſſe ad coquendum panes pro habitantibus in eius domo neceſſarios

per

Digitized by Google

per tantum tempus ſufficiens ad præſcriben-
dum poſſeſſionem libertatis contra diſtrictum:
non conſtabat(inquam)de ſcientia, & pacien-
tia domini furnorum communium, niſi illud
vice ſcientiæ, & pacientię fungi diceremus,
quod inter informandum mihi dicebat vnus
ex eruditioribus aulæ doctoribus; quòd cum
dictus particularis,& habitator in domo, vbi
ille furnus particularis erat conſtructus,deſine
ret accedere ad furnum communem coquen-
di ſui panis gratia per tantum tempus, ex eo
præſumptio erat ſumenda quòd ſciuerit domi-
nus ipſum habere furnum in propria domo,&
ex quo non contradixit, libenter paſſum eſſe
quòd ille particularis furnum particularem
haberet;quibus ego libenter aſſentirem niſi vi
derem repugnare doctrinam Oſaſ.ſuperiùs re-
83 latam in deciſione 176.nume. 4. volentis † de
ſcientia,& pacientia debere conſtare verè, &
certè,nec ſufficere quòd præſumptiuè, niſi etiã
viderem quòd non videatur eſſe neceſſariã
cõſequentia, iſte particularis habebat furnum
propriũ,ergo non accedebat ad communem,
& ſi non accedebat,neceſſariò id videbat do-
minus,vndè oritur eius ſcientia, & ex quo non
apparet de aliqua contradictione, tollerantia,
& pacientia,non (inquam) eſt hæc neceſſaria
conſequentia quia poterat eſſe quòd non acce
debat,& tamen id non recognoſcebat, nec re-
cognoſcere poterat dominus præ multitutinę
populi, qui ad eius furnum quotidie accede-
bat, maximè cum huiuſmodi furni commu-
nes ſoleant regi,& gubernari, non per ipſum-
met dominum,ſed imò per colonos, & arren-
datores,ſeu famulos ad id præfectos,à quorum
84 † ſcientia,& tollerantia non arguitur ad ſcien-
tiam,& tollerantiam domini,vt pluribus pro-
bat Caſſan.in ſæpè allega.con.41. num.27. lib.
primo.
85 Quomodo † autem ſcientia, & tollerantia
in hac noſtra materia probentur, vel præſumã-
tur, vltra communia, quæ adducunt paſſim
doctores,de quibusqne nos ſæpiùs egimus in
diuerſis propoſitis in hoc tractatu, docet per-
optimè pluribus Caſſana.conſ.39. per multos
num.ad quem ibi,& in duobus conſſ. ſequen-
tibus de hac materia pleniſſimè compactis,re-
curras quoties caſus tibi in ea diſputandus cõ-
tigerit.
86 An autem † ſupradicta de ſcientiæ,& paciẽ-
tiæ probatione requiſita in præſcriptione ho-
rum iurium incorporalium, habeant locum in
præſcriptione tanti temporis,cuius initium me
moriam hominum excedit,non eſt quòd plu-
ribus hìc diſputemus poſtquam Dida. in alle-
ga.initio ſecundæ partis relectio.reg. poſſeſſor,
num.8. ver. tertio ſupra,pleniſſimè articulum
examinauit,& nos nonnulla tradidimus de im
memoriali in hac eadem glo.quę apptimè con-
ducunt ad veram,& certam huiuſce rei habẽ-
dam reſolutionem,ex quibus dicendum vide-
tur in huiuſmodi caſu immemorialis præſcrip-
tionis nullatenus fore neceſſariam ſcientiæ,&
tollerantiæ domini, contra quem pręſcribitur,
probationem,ſed ſolum tanti tẽporis curſum
ſufficiẽtem eſſe ad ſeruitutem, vel illius liber-
tatem reſpectiuè parandam, infinitos penè do
ctores tenentes in præſcriptione immemoria-
li horum iurium incorporalium non requiri
domini ſcientiam,& pacientiam adducit Oſaſ.
deciſ.101.nu. 20. vbi hanc dicit communiorẽ,
ac crebriorem doctorum ſententiam, idẽ pul-
chrè probat Hieronymus Portoles in ſchol.ad
Molin.4.part.verbo *præſcriptio*, nume.51.& 52.
addit poſtea num. 53.plures eſſe, qui teneant
ſufficere quòd probetur vſus ſeruitutis per 30.
vel 40.annos vt non debeat ſcientia, & paciẽ-
tia aduerſarij iuſtificari.
Notanda eſt egregia Authon.Fab. definitio
9.ſub tit.de ſerui.& aqua, qui eſt 24. lib. 3. ſui
Cod. vbi aſſerit quòd licèt in præſcriptionibus
ordinarijs nõ ſufficiat probare ſimpliciter me
per tãtum tempus, quod ſit ad illas neceſſariũ,
aliquid feciſſe,quo ius ſeruitutis acquiſiuiſſe di
ci poſſim,niſi etiam allegetur me id iure ſerui-
tutis feciſſe,nihilominùs(inquit)id non requi-
ritur in curſu immemorialis temporis,cum(in-
quit)immemorialis poſſeſſio ius præbeat,& ſit
loco tituli conſtituti,tanti ſiquidem temporis
lapſus omnẽ omnino excludit præſumptionẽ
violentæ,aut clandeſtinę, aut præcariæ poſſeſ-
ſionis,qua præſumptione ceſſante neceſſariò
fit conſequens vt iure ſuo vſi ſint qui per fun-
dum tuum iuerunt &c.
87 Et quia † hęc ſeruitutum materia magis in
praxi exercetur circa furnos,molendina, & ſcri
banias de diſtrictu,ſuper quib9 eſt quotidie in-
ter homines diſceptatio, & contingit perſæpè
imò ita vt plurimum fit, quòd cauſæ,quę ſuper
eis mouentur, inſtituantur contra duos, aut
tres,aut plures,aut pauciores tantùm, non cõ-
tra alios,quia plures non ſint, qui faciant cõtra
diſtrictum, vel aliàs, vidi ſuper hoc dubitari
nunquid ſicut duo illi, aut tres,qui in ſenten-
tia fuerunt tantùm cõdemnati, contra quoſq.
ſolùm cauſa ducebatur,quia ipſi tãtùm,& non
alij reperti tunc fuerant contradicentes, ſunt
in ſẽtẽtia indè lata cõpræhẽſi, ſic etiã cõpræhẽſi
dicãt.quicũq.eos poſtea ſequãtur,taliter quòd
imperpetuum quotquot poſteà ſucceſſerint
homines,comprætenſi in eadem ſententia, &
condempnati cenſeantur ad illud idem, ad
quod illi, contra quos cauſa ducebatur, con-
dempnati fuere, vel non. Qua in re diutiùs im-
morari non duxi eſſe operę prætium,ſed remit
tere me ad Iacobum Cancer.lib.3.var. cap. 17.
de

de ſenten.& ear.execu.num.190.vbi affirmatiuè concludit, & *deciſionem* noſtri Senatus adducit factam in cauſa collegij notariorum regiorum ciuium Barcinonæ contra notarios nõ collegiatos, qua declaratum extitit huiuſmodi ſententias habere tractum ſucceſſiuum, & afficere omnes quotquot poſteà venerint, poſſeq. contra eos, etiam ſi non fuiſſent citati, intimatione tamen facta, exequi, quam deciſionem nota quia ſimilem alibi forſan non reperies, & negocio magis accommodatam, quod tractamus, allegat pro ea Guid. Pap. deciſ.549. cui tu adde Meno. benè loquentem, in conſ.390. nu. 37.& 38. vbi dicit vt aliqua ſententia lata contra aliquos noceat alijs ſufficere quòd eadem ſit cauſa, & eadem conditio perſonarum.

88 Supradictam † declarationem, quam Cancer. reffert, obtinuerat collegium notariorum præſentis ciuitatis contra quoſdam notarios non collegiatos, quod idem poſtea oportuit pati legem, quam ipſum tuliſſet, cum enim cõtigiſſet proferri in Senatu de anno 1611. referẽte egregio Senatore Ioſepho Ferrer, quandam ſententiam in fauorem quorundam aliorum notariorum non collegiatorum contra ipſum collegium, quam infrà habebis, & coram egregio etiam Senatore Iacobo Puigmija de eodẽ anno diſceptaretur, me cum alijs aduocato, nunquid proficeret eadem alijs notarijs ſimilem cauſam, & conditionem habentibus, licèt in ſententia expreſsè non compræhenſis, *declaratum* extitit quòd ſic, & teneri collegium prædictum obſeruare cum quibuſcunque alijs notarijs quæ obſeruanda cum regia ſententia l. ta dicto Ferrer referente præcepta, & iuſſa erant, vt contra eos procedi poſſet, vt exiſtimabat collegium, per viam regaliæ in vim vſatici iudiciũ in curia datũ, tãquã cõtrafactores regiæ ſententiæ in fauorem collegij aliàs latę, & ſic fuit declaratum obſtare ſemper exceptionẽ rei iudicatæ in vim ſententiæ latæ referente Ferrer in fauorem aliorum (inquit Senatus) eiuſdem artis, & de eodem caſu, donec adimplerentur quæ adimplenda declaratum fuerat referente Ferrer, fuit hæc declaratio referẽte Puigmija facta die 13. Iulij dicti anni 1611. Scriba Michael Ioannes Amar.

89 Sed ſi † poſtea qui venerint diſcurſu temporis non citati in cauſa, nec expræſsè compræhenſi in ſententia condemnatoria contrafecerint, vel contrafacere voluerint ſententiæ, dubium eſt quomodo ſit ſuccurrẽdum ei, qui obtinuit? Reſponde quòd faciat eis intimari ſententiam iuxta formam traditam in prouiſione ſuperiùs enarrata, & quia intimatione facta eodem modo ſententia afficit eos ſicuti ſi fuiſſent expreſsè citati, & condemnati, vt in dicta prouiſione habetur, indè fit quòd ſi poſtmodùm non acquieuerint, ſed contrafecerint, poterit contra eos agi criminaliter per proceſſum regaliæ in vim d. vſat. iudi. in curia datũ, de quo tantiſper egit noſter nob. Ludo. à Pegue. in prax. c.17. per tot. prout dictum poſtea collegium *proceſſiſſe* legitur in cauſa ea ratione inſtituta ad relationem egregij Senatoris Michaelis Sala tunc iudicis regiæ curiæ, Scriba Micha. Ioan. Amat.

90 Aduerte tamen † quòd ſupradicta intimatio, & notificatio non ſufficit quòd qualitercunque fiat, ſed neceſſe eſt quòd fiat ſimul oſtẽtio ſcripturarum, ita vt videri, legi, & intelligi valeant, vel detur copia earum ſimul cum mãdato proteſtãtis, aliàs non conſtituit in mora proteſtatio, & intimatio in his rebus, quæ nobiſcum actæ non ſunt, nec geſtæ, ideò inſtam habemus ignorantię cauſam, prout pulchrè Bart. probat in l. quod te num. 15. ff. ſi certum peta. Surd. conſ. 22. num. 12. & 13. iſdem Surdus deciſione 440. num. 11. & 13. vbi ſignanter dicit quòd ad hoc vt proteſtatio, quæ fit per procuratorem, conſtituat in mora, neceſſe eſt trãſmittere parti copiam mandati, Afflic. deci. 316. num. 3. fundantur hæc in l. ſi quis inficiatus ff. depoſ. l. qui in alterius, de reg. iur. & clemen. cauſam, de elect. quę iura ijdem doctores allegant. Ob deffectum huius diligentiæ, quę facta non fuerat per collegium notariorum prædictorum in cauſa ſuperiùs mentionata, ſed ſimpliciter extiterat intimatio, & notificatio facta ſine oſtentione, & traditione copiæ poteſtatis proteſtantium, & ſcripturarum, quarum ratione fiebat proteſtatio, licèt alia pars id requiſiuiſſet, *declarauit* Senatus referente egregio Senatore Ioſepho Ferrer 17. Maij 1611. in cauſa ſupplicationis, locum non fuiſſe, nec eſſe pronũc prouiſioni regaliæ in vim vſatici iudicium in curia datum, contra eos, quibus ſic, vt dictum eſt, fuerat ſimpliciter proteſtatum abſque copia prædicta, vel legitima oſtentione ſcripturarum, not. eſt Michael Ioãnes Amat regius ſcriba mandati.

91 Ex his † moneberis quòd ſi ſit facienda proteſtatio alicuius rei ratione, quæ contra eundẽ ipſum aduerſarium tuum ſit acta, & geſta, ſufficit ſola proteſtatio, & intimatio abſque oſtentione ſcripturarum, & traditione copiæ illarũ, quantumuis de ea proteſtetur, ſi verò ratione alicuius rei cum eo non geſtæ, neceſſaria vtiq. ea diligentia erit, & ſuper omnia tradenda erit copia poteſtatis requirentis, ſi ſecus agatur deuiabitur proculdubio à recto tramite, prouti ex ſuprà adductis liquet luculenter.

92 Dubitatum † etiam in eadem cauſa fuit, quod pulchrum eſt ſcire, & quotidie contingibile in facto, nec à materia diſtrictus, quam tractamus, deuiat, nunquid iſti notarij, contra quos

fuerat

fuerat proceſſum per regaliam in vim vſat. prędicti, potuiſſent ſupplicare à prouiſione contra eos facta in vim cap. 10. cur. anni 1599. dubitationem mouebat quòd dicta conſtitutio non reſpiceret præterita, ad tradita per Borrel. ad Bellug. in ſpecu. prin. rub. 41. §. leges regni, verbo, *ſemper*. qui citat Medices in tracta. de legib. & ſtatu. part. 4. quæſtione 35. per tot. & latius per Aldeta. Maſcar. in tracta. de interpræta. ſtatu. concluſio. *13.* & vltima, per tot. Regalia autē contra inodebientes regiæ ſententię facta dicebatur multò ante curias prędictas, quæ continuabatur cōtra eos, qui de nouo ſucceſſu tēporis volebant recipere inſtrumenta in præſenti ciuitate Barcinonæ contra tenorem dictę regiæ ſententię: Sed quamuis fuiſſet formiter id oppoſitum, non tamen fuit de eo habita ratio, ex eo quòd contra iſtos notarios; qui prætēdebantur contrafeciſſe poſt curias; & illorum reſpectu non poterat dici vetus, & antiqua regalia illa, abſurdum enim eſſet quòd ante contrafactionem eſſet, & diceretur quis regaliatus, contrafactio autem, vt dictum eſt, prætendebatur poſt curias, & poſt curias facta fuerat prouiſio contra eos, ergo ex tunc & non antea, dici debebat contra eos regalia facta, & ſic compræhenſa ſub diſpoſitione dicti c. curię, & ſubiecta ſupplicationi.

Accedit quòd ſi ſententia regia non afficiebat notarios prædictos niſi à die notificationis, prout ſuprà dictum eſt, indè fit quòd quoad eos vetus regalia talis dici non potuit, nec poterat, cum quicquid antea actum eſſet, non eſſet punibile. Et cum his finitur hæc glos.

SVMMARIA.

1 *Cenſus ſignificationes qui modiderint, remiſſiuè.*
2 *Cenſus in noſtro propoſito ſumitur pro omni eo, quod annuatim ſoluitur.*
3 *Cenſus tribus modis conſtitui ſolet, & poteſt; & traditur primus modus.*
4 *Cenſus reſeruatiuus quis dicatur.*
5 *Cenſus conſtitutio ſecundo modo, quando transfertur res in alium quoad dominium vtile, directo retente cum penſioné annua ſuper re percipienda.*
6 *Emphyteuticus contractus dicitur peritiſſime tam de iure canonico, quàm ciuili.*
7 *Cenſus emphyteuticus ſolet communiter canon appellari.*
8 *Canonis nomen latiùs patet quàm cenſus.*
9 *Cenſus tertio modo conſtituitur cum quis ſuper re ſua, nec tranſlato dominio directe, nec vtili in alium, annuam penſionem percipiendam imponit.*
10 *Cenſus conſignatiuus quis dicatur.*
11 *Cenſus conſignatiuus dupliciter conſtitui poteſt, vel ad imperpetuum, vel ad vitam.*
12 *Cenſualia, quæ frequentantur in Cathalonia, & in regno Valentiæ ſunt cenſus illi conſignatiui, qui de iure communi ſolent ad imperpetuum conſtitui.*
13 *Cenſualia mortua quare dicantur in Cathalonia, & nu. ſequentibus.*
14 *Manus mortua quare appellentur eccleſiæ, vniuerſitates, communitates, & collegia.*
15 *Vniuerſitas ſemper eſt eadem licet moriantur, & poſtea mutentur omnes de vniuerſitate.*
16 *Mortuum qui dicit, finitum, & ſopitum dicere videtur.*
Lis mortua dicitur quæ eſt finita, & perempta, ibidem.
Amortizatio an benè dicatur in ea ſignificatione, in qua eam vſurpamus in Cathalonia, ibidem.
17 *Cenſus conſignatius ad vitam conſtituti materiā qui tractauerint.*
18 *Violaria in Cathalonia, & in Regno Valentiæ appellantur cenſus conſignatiui, qui ſolent ad vitā conſtitui.*
19 *Violaria dicuntur quia violantur, & ſoluuntur per alicuius mortem; ideò facilè pereunt vt viola.*
20 *Vel etiam quia antea vitolaria à vita, nunc violaria corrupte vocabulo, ſolebant appellari.*
21 *Cenſus reſeruatiuus non eſt in vſu in Cathalonia, nec ferè in aliis prouinciis.*
22 *Cenſus emphyteuticus eſt qui in Cathalonia propriè, & communiter cenſus appellatur.*
23 *Pretium non concurrit in contractu emphyteutico.*
24 *Intrata non eſt neceſſaria in contractu emphyteutico.*
25 *Emphyteuticus contractus ſic obnoxius eſt, ob læſionem, diſpoſitioni l. 2. C. de reſcinden. vendi. ſicuti alij contractus, & numer. ſequent. vbi deciſiones.*
26 *Emphyteuticus contractus an reſcindatur propter læſionem quando reperitur poſtea in re emphyteutica theſaurus antea abſconditus, remiſſiuè.*
Item an quando eſt temporaliter celebratus, & eſt iam finitus, & ſunt fructus conſumpti, eodem remiſſiuè.
27 *Canon iuſtus, ſecundum vnam opinionem, dicitur in contractu emphyteutico quando res eſt inutilis, & parui reditus, qui in viginti annis æquat iuſtū rei valorem.*
Si verò ſint res pretioſæ, & multorum fructuum, canon, & penſio debent eſſe tantæ quantitatis, quantæ ſunt reditus annui minus ſexta parte, ſecundū eandem opinionem, ibidem.
28 *Canon qualiſcunque poteſt eſſe, etiā valdè modicus, in contractu emphyteutico, ſecundum aliam opinionem, & nu. 61. cum ſequent.*
29 *Contractus an ſit emphyteuticus, an locationis, dignoſcitur*

noſcitur ex magnitudine, vel modicitate penſionis, quæ pro eo ſoluitur, taliter quòd ſi ſit magna locatio iudicabitur, emphyteuſis verè, ſi modica.

30 Canon non dijudicatur pro quibus prædijs ſoluatur ex eo quòd ſit magnus, vel tenuis, & prædia magna, vel tenua, quia contingit ſæpiùs modicum canonem perſolui pro re magni valoris.

31 Eccleſiæ canon in ſuis contractibus emphyteuticis poteſt eſſe magis tenuis, quàm in alijs.

Eccleſia debet eſſe iuſtitiæ cultrix, & in ea ſuperabundare bona fides, ibidem.

32 Emphyteotæ ſubuenitur quando eſt læſio in cenſu, licèt non ſit ea vltra dimidium, vbi deciſio Senatus Pedemontani.

33 Eccleſię ſemper cenſetur vtilis contractus emphyteuticus etiam cum modico cenſu, quia non poteſt ipſa ſua prædia colere.

34 Canon in emphyteuſi Eccleſiæ, ſecundum aliam opinionem, debet æquiualere fructibus vt dicatur contractus in eius vtilitatem celebratus, & num. 53.

35 Canon in emphyteuſi Eccleſiæ taliter debet eſſe iuſtus vt non ſufficiat conſtitui habito reſpectu ad valorem rei cum diminutione ſextę partis.

Authentica perpetua, eſt abrogata de iure canonico, ibidem.

36 Canon in emphyteuſi, ſecundum aliam opinionem, reſpectu concedentis poteſt eſſe quilibet, etiam modicus, ſed iuſtus reſpectu recipientis, quòd non excedat id, quod debet eſſe, & num. 67. vbi reprobatur.

Emphyteuticus contractus difficiliùs reſcinditur propter læſionem ad inſtantiam concedentis, quàm ad inſtantiam recipientis, ibidem, & num. 67.

37 Emphyteuticus contractus nunquam reſcinditur, ſecundum aliquorum opinionem, ad inſtantiam concedentis quantumuis decepti, & numer. 67.

38 Canon in emphyteuſi Eccleſiæ, ſecundum aliam opinionem, vt iuſtus dici poſſit, inſpicienda eſt Eccleſię conditio, an diues ſit, vel tenuis, & n. 68. & 69. cum ſequent.

39 Canon vt iuſtus ne ſit videatur, diſtinguendum eſt, ſecundum aliorum opinionem, inter emphyteuſes Eccleſiaſticas, & ſeculares.

40 Canon vt iudicetur iuſtus in emphyteuſibus ſecularibus, ſi nouè res conceditur, regulabitur ſecundum quod conſuetum eſt in locis vicinioribus, ſi verè eſt emphyteuſis antiqua, fiet ſicuti aliàs eſt ſolitū, & nu. 73. cum ſequent.

41 Canon poteſt eſſe in emphyteuſi, ſecundum aliquorū opinionem, quantumcunque modicus abſque eo quòd poſſit propterea contractus reſcindi, ſed poteſt reduci ad debitam quantitatem arbitrio boni viri, & nu. 90.

42 Minori læſo in pretio, non in venditione ex eo quòd non expediret vendere, non datur reſtitutio niſi ad ſupplementum pretij, & nu. 95.

43 Canon diuerſimodè conſideratur reſpectu rerum ſterilium, & fecundarum, ſecūdum auctoris opinionem.

44 Emphyteuticus cōtractus primò, & principaliter adinuentus cenſetur pro meliorandis ſterilibus, & infructuoſis rebus.

45 Stabilimentum dicitur in Cathalonia in emphyteuſim conceſſio.

Emphyteuſis rerum ſterilium, & incultarum non ſubiacet legibus aliarum fructificantium, ibidem.

Pater poteſt, non obſtante hæreditamento filiorum, concedere in emphyteuſim res ruinoſas comprehēſas in hæreditamento, ibidem.

46 Solemnitates non requiruntur in emphyteuſi Eccleſiaſtica rerum ſterilium, & incultarum.

47 Canon vt iuſtè conſtitueretur, deberet fieri æſtimatio rei, qualiſcunque eſſet, & ſumere pro canone id, quod in viginti annis æquaret iuſtum rei valorem, & numer. ſequentibus, ſignanter numer. 76.

49 Intellectus §. ſanctiſſimas, in auth. de aliena. & emphy.

50 Intereſſe in Cathalonia communiter ſolet taxari ad rationem quinque pro centenario.

51 Valor cuiuſcunq. rei optimè deprehenditur ex reditibus viginti annorum.

52 Alimenta viduæ taxantur habita ratione ad quantitatem dotis, ſcilicet quinque pro centenario, vbi deciſio Senatus Neapolitani.

53 Alimenta taxantur in Cathalonia ad rationem quinque pro centenario quando actori taxantur pendente lite, idque habita ratione ad quantitatē, quæ petitur.

54 Valor rei quomodo deprehendatur, an ex æſtimatione, an ex fructibus.

55 Vendi res ſolet pro quantitate fructuum, quos reddit.

56 Valor rei probatur optimè ſi probetur tot reddere fructus annuatim, qui ſunt tanti valoris.

57 Valor rei multis modis deprehendi poteſt, remiſſiuè.

58 Valor rei arbitrio iudicis relinquitur, quomodo deprehendendus ſit.

59 Valoris probatio, quæ ſit reſpectu fructuum, qui ex re percipiuntur, dicitur ſubſidiaria, quando ſcilicet non poteſt aliter fieri.

60 Valor rei iuſtus dicitur, quem valor fructuum, qui annuatim recipiuntur, conficit in viginti annis.

62 Canon in emphyteuſi nullam habet rationem mercedis, nec pro ea datur, ſed imò in recognitionē dominij directi, & num. 65. vbi declaratur.

63 Emptio ſubſiſtit cum vno ſolo nummo pro pretio.

64 Canon in emphyteuſi benè verum eſt quòd ſufficit quilibet pro illius validitate quantumuis modicus,

cus,ſed quòd ſit magnus,& grandis nihilominùs non repugnat naturæ contractus.

66 Canon poteſt eſſe magis tenuis in emphyteuſi quando datur pinguis intrata,quia vnum cum alio coniungitur ad conficiendam iuſtum rei valorem.

67 Remedium l.2.C.de reſcin.vendi. habet locum tã reſpectu vnius ex contrahentibus ſi minùs iuſto vendidit,quàm reſpectu alterius ſi cariùs emit, nec eſt differentia inter vnum,& alterum.

68 Correlatiua pari modo iudicantur.

69 Læſio conſideratur reſpectu dati, & accepti, non ſecundum qualitatem perſonarum, an ſint diuites,vel pauperes quando agitur de reſcindẽdo contractu.

70 Læſio ad reſciſionem contractus vt dicatur ſufficiẽs ex ſe ipſa eſt conſideranda,nec ad id ſunt conſiderandi reſpectus,& ibi declaratur per exẽpla.

71 Læſio quomodo conſideretur in contractibus,qui nõ ſunt correſpectiui.

72 Læſio vt detegatur,inſpicienda eſt qualitas cõtractus.

73 Æqualitas omnimoda vix eſt quòd in duabus rebus diſtinctis reperiatur.

74 Solitum quando quid dicatur,remiſſiuè.

75 Canon ille dicitur iuſtus in rebus antea ſolitis cõcedi in emphyteuſim , pro quo antiquitùs illæ fuerunt aliàs conceſſæ,ſi ſtatum rei non mutauerint,vbi deciſiones Rot.Romæ.

76 Valor rei non dicitur iuſtè conſideratus niſi deducatur id,quod eam facit minùs valere.

77 Pactum de retrouendẽdo an minuat iuſtũ rei valorem,vbi plures deciſiones pro affirmatiua.

78 Pactum de retrouendendo minuit valorem rei in tertia parte,vbi deciſio Senatus Sebuſiani.

79 Alij tenent quòd magis diminuit,ibidem.

80 Dominium vtile tantũ transfertur in emphyteuſi,directo penes dñm remanente.

81 Dñs directus habet plura cõmoda,quæ ei obueniũt ꝑpter retẽtionem directi dominij in emphyteuſi,& quæ ſint.

82 Directum dominium in Cathalonia æſtimatur cõmuniter ad tertiam partem valoris rei.

83 Amortizatio quomodo fiat.

84 Intrata,quæ ſolet dari in emphyteuſi , eſt alicuius conſiderationis,ad dignoſcendam iuſtitiam cenſus,& nu.85 vbi declaratur.

85 Læſio diuerſimodè conſideratur in emphyteuſi atque in alijs contractibus,& quare.

86 Emphyteuticus contractus in Eccleſiaſticis propter illud ſolum reſcindi poteſt quòd ſit cum magna intrata,& modico cenſu celebratus,vbi deciſio.

78 Intellectus S.Conſ.Triden.ſeſſio.25.c.11.verſ.ne repræſentata.

88 Canon vt iuſtè conſtituatur attendenda ſunt circunſtantiæ occurrentes , & conſuetudo loci.

89 Læſio minor an ſufficiat in Eccleſia,quàm in alijs, remiſſiuè.

90 Actio datur ad reſciſionem totius contractus in Eccleſiaſticis quando non eſt iuſta penſio conſtituta,non ad illius ſuppletionem,quod tamen ſecus eſt in laycis.

91 Alienationes damnoſæ,quæ fiunt de rebus Eccleſiæ,nulla ſunt.

92 Clauſula,ſi in euidentem,in reſcriptis Apoſtolicis cenſetur appoſita pro forma , qua non ſeruata corruit actus.

93 Alexan. Rauden. opinio in hoc reprehenditur.

94 Corruptio non deriuatur à verbo corruere.

95 Minor læſus in pretio,an reſtituatur ad illud , an ad totum contractum.

96 Actio ad ſuppletionẽ iuſtæ penſionis datur tantùm in laycis emphyteuſibus,non ad contractus reſciſionem.

97 Reſtitutionis beneficium adinuentum eſt vt minoribus ſubueniretur in eo,in quo læſi ſunt.

Læſio eſt cauſa reſtitutionis in integrum , ibidem.

98 Reſtitutio tantum reddit quantum læſio abſtulit, non plus.

99 Reſtitutio datur minori,vt minor integrũ ius ſuũ recipiat.

100 Reſtitutionis in integrum remedium pinguius eſt, quàm reſciſionis vigore l.2.C.de reſcinden.vendi.quia præciſè rem auocat,& nõ dat electionẽ, vbi deciſiones.

Reſtitutionis remediũ , quia pinguius,licèt extraordinarium,non ceſſat per remedium ordinariũ l.2 C.de reſcin.vendi.ibidem.

Remedium ordinarium non facit ceſſare extraordinarium quando hoc eſt illo pinguius, ibidem.

101 Gloſ. in l.patri, verbo, oporteat, ff. de minor.reprobatur.

102 Reſtitutio datur minori aduerſus ſententiam ad impediendum executionem,ſi non malicioſè petatur,vbi deciſiones.

103 Reſtitutionis remedium pinguius eſt,quàm ſupplicationis,aut appellationis.

104 Reſtitutio non admittitur in noſtro Senatu aduerſus ſententiam quamdiu ſubeſt ſupplicationis remedium,vbi deciſiones.

105 Reſtitutionis remedio implorato,an is,qui in eo ſuccubuit poſſit poſtea ſupplicare,aut appellare,remiſſiuè.

106 Læſio quãta debeat eſſe vt minori detur reſtitutio.

107 Maior,qui eſt læſus in conceſſione emphyteuſis, nõ auocat præciſè rem,ſed emphyteuta dat electionem l.2 C.de reſcin.vendi.

108 Cenſus emphyteuticus perit ſi res pereat tota,ſecus ſi pro parte.

109 Pactum quòd emphyteota teneatur de caſu fortuito,id eſt quòd ſi res pereat teneatur nihilominùs ad penſionem,valet de iure.

110 Emphyteota liberatur ſi res perit tota caſu for-

tuito, non ſi ſua culpa, vbi deciſio Senatus Sebuſiani.

111 Emphyteota non liberatur ſi res perit pro parte.

112 Emphyteota vt liberetur per peremptionem totius rei, quomodo res illa dici debeat perempta.

113 Emphyteota non liberatur per deſtructionem domus, quia remanet area, vbi deciſiones.

114 Area eſt potiſſima domus pars.

115 Remiſſio pēſionis an fiat emphyteota propter ſterilitatem, vbi deciſiones pro vtraque parte.

116 Contractus reducitur ad æquitatem quotieſcunq. res efficitur iniqua, vel in infinitum creſcit, & nu. ſequent. vbi deciſiones.

117 Furnarius non tenetur familia aucta coquere panem pro mercede antea conuenta.

118 Sermo generalis, & indiffinitus non trahitur ad futura quando reſultaret maximum præiudicium.

119 Intellectus c.40. cur. anni 1599.

Æquitas qualis cenſeatur per iura patria prohibita Doctoribus regij conſilij, ibidem.

120 Æquitas, quam ſibi quidam ſuo capite fingunt, dicenda potius eſt duplex iniquitas.

121 Sterilitas, & rei deterioratio qualis, & quanta debeat eſſe, quæ faciat locum remiſſioni penſionis, remiſſiuè.

122 Emphyteota in ciuitate Barcinonæ poteſt quando velit emphyteuſim renunciare.

123 Idem obſeruatur in diœceſi Gerunden.

124 Sed quid in tota Cathalonia, & nu.126.

125 Emphyteota quando renunciare poteſt emphyteuſim tenetur prius cenſus præteritos domino ſoluere.

127 Emptor, cui denunciatum eſt quod emit facere certos cenſus, & ipſe acceptauit, tenetur ex propria obligatione ad oēs cenſus, nec ſatisfacit volēdo dimittere rem.

128 Tertius poſſeſſor an teneatur, nedum ad cenſus, & laudimia de ſuo tempore, ſed etiam de tempore ſui venditoris, & aliorum prædeceſſorum.

129 Emphyteota an admittatur de iure communi renunciatio emphyteuſis inuito domino, vbi deciſiones.

130 Emphyteota admittitur renunciatio quando non poſſet, niſi cum magna difficultate, re emphyteotica vti, vbi deciſio.

131 Cenſus præſcriptione perimititur.

Præſcriptione omnia quæri poſſunt, ibidem.

Præſcriptio eſt vna alienationis ſpecies.

132 Cenſus præteriti in emphyteoticis cōtractibus præſcribuntur, non futuri, quia nunquam præſcribitur directum dominium, & alijs ſequent. vbi deciſiones.

133 Præſcriptio non currit poſſidenti.

134 Dñs directus ſēper poſſidet miniſterio emphyteotæ.

Poſſeſſio ciuilis eſt penes dominum, naturalis verò penes emphyteotam, ibidem.

135 Poſſidens naturaliter non præſcribit contra poſſidētem ciuiliter.

Poſſeſſio vtraque eſt neceſſaria ad præſcribendum, ibidem.

136 Cenſus in Cathalonia non præteribuntur niſi præteriti, nunquam futuri.

137 Cenſus quare petātur pro 39. annis tantum in Eccleſiaſticis, in ſecularibus verò pro 29. ſi dominium, & eius ratione cenſus, non præſcribūtur.

138 Cenſus poſſunt exiſtere penes vnum, & directum dominium penes alium.

Cenſus exiſtentes penes vnum, ex conceſſione domini, remanēte penes eū dominio directo, an præſcriptioni ſint obnoxij.

139 Cenſus eſt de eſſentia contractus emphyteutici.

140 Fructus non exacti licèt maturi de tempore vnius beneficiati ſpectant ad ſucceſſorem, non ad hæredem.

141 Etiamſi pro eorum exactione iudicialiter anteceſſor egiſſet, vbi plures deciſiones tam noſtri, quā etiam aliorum Senatuum.

Debita, & legata pia beneficiati ſoluuntur prius ex fructibus non exactis, ſi alia non ſubſunt, quàm ſucceſſori dentur, ibidem, vbi deciſ. noſtri Senatus.

Intellectus Bullæ 9. Iulij tertij ſuper fructibus beneficiorum non exactis, ad quos ſpectent, ibidem.

142 Conſuetudo dicitur eſſe in ciuitate Barcin. quòd fructus beneficij ſpectāt ad hæredē, non ad ſucceſſorem.

Alij dicunt quòd eſt etiam in tota Hiſpania.

143 Conſtitutio Iulij tertij ſuper fructibus beneficiorum non exactis, dicitur non recepta in regnis Hiſpaniæ, ſecundum Nicola. Garcia.

Sed non ſic eſt in Cathalonia, ibidem, vbi deciſio.

144 Cenſus an præſcribantur pro parte.

145 Debitor ſoluendo partem dicitur agnoſcere totum debitum.

Pars negans fulcitur argumentis à ſimili, ibidem.

146 Pars affirmans alijs argumentis probatur.

147 Diſtinctio accommodata ad propoſitum quòd aut cenſus debentur ex eadem conceſſione, aut ex diuerſis.

148 Partis per receptionem conſeruatur ius in toto, quando ille, qui recipiebat, ſciebat ſibi plus deberi.

149 Intellectus l. is qui, ff. quemadmod. vſusfruc. amit. & nu ſequent.

150 Seruitutes ruſticorum prædiorum ſunt indiuiduæ, ideò per vſum partis, eo modo quo per partem vſus poteſt cōſiderari, retinetur ius in toto abſq; alia diſtinctione.

151 Creditor, qui ſciebat ſibi maiores vſuras deberi, ſi recipiat minores, ſibi præiudicat.

Scientia in creditore recipiente partem debiti, quòd plus ſibi deberetur, potius videtur nocere debere eidem, quàm proficere, ibidem.

Intelle-

152 *Intellectus l. qui ſemiſſes ff. de vſur. & l. aduerſus. C. eod.*

153 *Vſura diuiditur in maiorē, & minorem.*

154 *Species vna non eſt pars alterius.*

155 *Promptiores ſunt leges ad liberandum ab obligatione, quàm ad eam inducendam.*

156 *L. qui ſemiſſes ff. de vſur. & l. aduerſus C. eo. cōſiliātur cum l. creditor § ſi ff. de ſolutio.*

157 *Vſusfructus, & vſus ſpecies dicuntur ſeruitutis mixtae.*

158 *Vſus ſumitur dupliciter, primò pro ſpecie ſeruitutis diſtincta ab vſufructu, alio verò modo vt commoditas, quo modo eſt pars vſusfructus.*

159 *Soluēs partē vt partē nō praeſcribit, ſecus ſi partē vt totum, quod declaratur.*

160 *Soluere partem vt partem, an in dubio quis ſit iudicandus, vel vt totum.*

161 *Soluiſſe indebitum potiùs quis praeſumitur, quā fidem cautionis agnouiſſe.*

162 *Soluens partem ſiue vt partem, ſiuè vt totum, nunquā praeſcribit in foro poli, quando ſcit plus deberi.*

Sed quid in Cathalonia, vbi non curatur de bona, vel mala fide in praeſcriptionibus, ibidem.

163 *Soluens partem debiti poſt adimpletam totius praeſcriptionē ſibi non praeiudicat, niſi in parte ſoluta.*

164 *Declaratur in praeſcriptione ſtatutaria triū, vel quatuor annorum, ſecus in praeſcriptione triginta, vel quadraginta annorum.*

Soluens debitum praeſcriptum, an repetat conditione indebiti, ibidem.

165 *Praeſcriptio 30. vel 40. annorum, licèt non tollat naturalem obligationem, tollit illius effectus, quod ſecus eſt in ſtatutaria.*

166 *Praeſcriptio cur admitatur in parte in cēſibus emphyteuticis, & non in toto.*

167 *Canon eſt de eſſentia, & ſubſtantia contractus emphyteutici, ſine quo conſiſtere non poteſt.*

168 *Vniformis debet eſſe ſolutio vt praeſcriptio ex ea inducatur, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

169 *Etiam ſi temporis immemorialis praeſcriptio, ſeu poſſeſſio foret.*

170 *Minor in ſpeciebus non ineſt maiori.*

171 *Minor quantitas ineſt maiori.*

172 *Sentētia arbitrorū lata in diuerſis ſummis tenet in minori.*

173 *Maiorē quātitatē ſoluens cēſetur etiā ſoluere minorē.*

174 *Poſſeſſio non acquiritur ſine animo, nec ſine poſſeſſione praeſcriptio.*

175 *Minor ſumma ineſt maiori tanquam pars, non tāquam quid ab ea ſeparatum.*

176 *Intellectus text. in l. ex parte, de cēſib. & nū. ſequētib.*

177 *Interpretatio fit de mediocri in diuerſis ſummis.*

178 *Minor quandoq. ſignificat mediocre, & ſic medium inter maximum, & minimum.*

179 *Minimum ſequimur in obſcuris.*

180 *Intellectus l. diē proferre §. ſi plures ff. de recep. arbit.*

181 *Iudices ſi ſunt pares qui abſoluunt cum illis, qui condemnāt, abſolutus reus manet. vbi deciſio.*

182 *Iacobi Cancerij circa ſuprà tradita opinio.*

183 *Cenſus tritici, vini, vel olei an debeantur in genere, an in ſpecie.*

184 *Triticum non praeſumitur durare vltra triennium, & ideò vltra illud tēpus peti non pōt, ſed aeſtimatio tantùm.*

185 *Intereſſe, ſeu valor quantiplurimi quomodo creſcat in his, quae debentur in genere, & in his, quae in ſpecie, & nu. 201.*

186 *Praeſcriptio triennalis habet locum in tritico, quod debetur in ſpecie.*

187 *Remiſſio penſionis an ſit facienda propter guerrae impedimentum.*

188 *Tritici, vini, & olei cenſus deberi in ſpecie plures ſunt, qui volunt.*

189 *Triticum, vinum, vel oleum, quae debentur ratione certae rei, dicuntur deberi in ſpecie, & nu. 192. vbi declaratur, & nu. 199.*

190 *Cenſus perit perempta re, ſuper qua conſtituitur, & nu. 188. vbi declaratur.*

191 *Genus nunquam perit.*

193 *Pecunia non debetur in ſpecie, ſed imò in genere.*

194 *Cenſus poteſt conſtitui ſuper aliqua re diuerſa ſpecie ab ea, quae colligatur ex eadem.*

195 *Genus perire poteſt quando debetur ratione certae rei ſicut ſi ſpecies eſſet.*

196 *Ratio quamobrem perempta re pereat cenſus.*

197 *Periculum rei ſemper ſpectat ad eum, qui dn̄s eſt.*

198 *Cenſus vt deprahendatur, num in genere, vel in ſpecie debeatur, inſpicienda eſt forma conceptionis illius.*

199 *Tritici certa menſura quotieſcunq. promittitur ſimpliciter, cenſetur promitti in genere, non ſic qn̄ ex certo fundo.*

200 *Intellectus tex. in l. inter ſtipulantem §. ſacram, verſ. vini autem ff. de verb. obliga.*

201 *Cenſus gallinarum, & ſimiles ſolui debent in viuis, non in mortuis.*

Animal mortuum non dicitur animal, ſicut nec homo mortuus homo.

GLOS. XVIII. PARS I.

Et cum omnibus cenſibus &c.

De cenſu reſeruatiuo, qui fit quando transfertur res in aliquē tā quoad derectum, quàm etiam quoad vtile dominium, certa penſione ſuper ea reſeruata, & de cenſu emphyteutico, qui fit quando transfertur res in aliquem quoad vtile tantùm dominium, directo retento.

1 OMISSIS † varijs verbi, cen-
ſus, in iure vſurpationibus,
in quibus tradendis multùm
elaborauerunt Domini. So-
to lib.6.de iuſti.& iur.q. 5.ar.
1.Dida.à Conar.lib. 3. var. c.
7.num.1.Velaſ.de iur.emphy. q. 32.Pet. Follet.
in pragma.Reg.Alfon.de cenſ.verbo, *cenſus*, in
fin.Briſon. Otoma. Venutius,& Peræe.verbo,
cenſus,& alij plures,quos refert Felicia.de So-
lis tom.1.de cenſ. in præfa.num.3.& Aluar. Ve-
laſ.vbi ſuprà, quibus adde Hypol. Montaner,
qui non minorem, quàm ſupradicti, in enarrã-
dis doctoribus penè infinitus, qui hac de re ege
runt,adhibuit diligentiam, in additione ad c.
7.& 8.praxis Antho.Oliba parte 2.li.1. Leonar.
Leſium Socie. Ieſu.de iuſti.& iu.lib.2.c.22.dub.
1.& Gaſpar.Roder.licèt ſub nomine reditus,in
tracta.de annu.redi.lib.1.q.1.omiſſis (inquam)
huiuſmodi in iure verbi, cenſus , vſurpationi-
bus,& acceptionibus,vtpotè nihil,aut certè pa
rùm neceſſarijs,& conducentibus ad materiã,
quam explanandam ſuſcepimus, intelligandã,
2 cenſus † in propoſito noſtro ſumitur in ea ſig-
nificatione , qua cenſus dicitur quicquid an-
nuatim ſoluitur in quantitate,vel ſumma,l.æta
tem cum duabus ſequent.de cenſ.ſumma An-
gel.& ſum.Tabien.in verbo *cenſus*,& doctores
communiter in rub.extra de cenſ. Hoſtien. in
ſum.eo.tit.in prin.Felicia. de Solis de cenſ. in
præfa.num.8.Surd.conſ.162. num.6. vol.2. So-
to de iuſti.& iur.l.6.q.5. art.1. fol. 2. Meno. de
præſump. lib.3.præſump.107.nu.1.
3 Huiuſmodi † cenſus tribus præſertim mo-
dis conſtitui de iure ſolet, primo quando do-
minus rei illam transfert in alium tam quoad
directum,quàm quoad vtile illius dominium,
qui tamen eius nomine quid annuum ſoluere,
vel præſtare promittit,tex.& ibi glo. in c. con-
ſtitutus,extra de religio.dom.Bar.in l.1.§. 1.de
publica.tradunt omnes ferè doctores ſuperiùs
enarrati,ac præſertim Dida.num.1. Solis num.
9.Surd.conſ.62.num.4.vol.2.Peregri.conſ.97.
nume.1.Adde Craue.in conſ. 217. nu. 4.Et hic
4 † dicitur cẽſus reſeruatiuus,vt Pat.Moli.docet
de contrac.diſpu.381.nu.8.
5 Secundo modo † conſtitui ſolet huiuſmo-
di cenſus quando dominus rei,retento domi-
nio directo, illius vtile dominium in alium
transfert,conſtituta ſuper ea re annua retribu-
tione,& iſte contractus emphyteuticus appel-
latur,Iaſ.in l.1.n.3.cũ multis ſequẽtibus , de iu.
emphy.Peregri.allega.cõſ.27.nu.3.Pet.Bellug.
in ſpecul.prin.rub.41.§.leges regni, n.5. ver.*ad-
6 uerte*.vbi † dicit hunc cõtractum eſſe permiſſum
tam de iure canonico, quàm ciuili,& ab Eccle-
ſia approbatũ, Velaſ. de emphy.q.1. li.1.Hic di-
citur cẽſus emphyteuticus cũ dominatione,fir-
ma,& fatica,& alijs iuribus dominicalib⁹,Mõ-
7 tanet vbi ſuprà nu. 10. & ſolet † communiter
canon appellari, c. potuit de loca. & conduc.
8 Velaſ.vbi ſuprà q.11.nu.1.licèt † canonis nomẽ
latiùs pateat , vti ex Dida.& alijs obſeruat vbi
ſuprà Velaſ.in quo nos non immoramur quia
parùm profuturum arbitramur,& in hac ſigni-
ficatione vtitur verbo, *cenſus*, Romanus Põti.
in c.ad aures,de reb.Eccleſiæ non alienan. tra-
dunt latè doctores ſuperiùs adducti ita clarè
vt ſuperfluum mihi videatur quòd egregijs eo-
rum dictis aliquid detrahatur,vel addatur.
9 Tertio deniq. † & vltimo modo conſtitui
ſolet cenſus quando quis pecunia accepta ad
fauorem dantis ſuper fundo ſuo conſtituit an-
nuã penſionẽ,ſiue annuũ reditũ , Craue. conſ.
217.nu.4.Foller.allega.prag.de cenſ.§ cẽſus. n.
5.Redoa.de reb.Eccleſ.nõ alienã. q. 17. per tot.
Surd.& Pereg. in locis ſuperiùs allega. Adde
Soto de iuſti.& iu.lib.6.q.5.ar.1.Meno.de præ-
ſump.lib.3.præſump.107.num.1. Nauar.in tra-
cta.de vſur.nu.69.& Virgin.de Bocat.in tracta.
de cenſ.1.p.nu.17.qui cẽſum diffiniunt de quo
loquimur,agit etiam de hoc cẽſu latè Pet. Bel-
lug.in ſpecul.princip.rub.41. in §. leges regni
per tot.de his cenſibus loquũtur vulgares Mar
tin.& Calix.ac Pij. V. ſummorum Pontificum
de cenſibus conſtitutiones,de quibus integrũ
tractatum in duobus volum. confecit Felicia.
de Solis ſupra cita.de huiuſmodi cenſibus lo-
quuntur conſtitutiones huius prouinciæ in tit.
10 de exequutione cẽſualium.Et hic † appellatur
cenſus cõſignatiuus,vt pater Molina tradit de
contrac.diſpu.383.per tot.
11 Huiuſmodi † cenſus dupliciter cõſtitui ſo-
lent,vel imperpetuum , vel etiam ad tempus,
putà ad vitam eius,qui pecuniam dat , vel alte-
rius,prouti cõueniunt paciſcentes. De cenſib⁹,
ſeu cenſualibus perpetuis,ſeu quę ad imperpe-
tuum conſtituuntur,loquuntur iura,& docto-
12 res ſuprà proximè allega.& in † noſtra Cathalo
nia communiter cenſualia mortua ſolent ap-
pellari,ad tot.tit.d executio d cẽſ.in 1.vol.cõſti.
& facit c.32.cur.Barci.Regis Fardin.2. quod le-
gitur in 3.vol.conſti.de pace,& treug.c.3.Dicũ-
13 tur † autem(vt id obiter attingamus)cenſualia
mortua,ſi credam⁹ practico noſtro Thõ.Mier.
in allega.c.32.cur.Regis Ferd.col.9.quia nũquã
moriũtur,ſed perpetuò durãt,mortuus enim iã
ampliùs nõ moritur,vt dicebat diuus Paul⁹ ad
14 Rõ.6.In hac † eadem ſignificatione appellam⁹
Cõmunitates,vniuerſitates,& collegia manus
mortuas,quia nũquã moriũtur , ſed perpetuò
15 durãt:licèt † enim moriãt homines de cõmuni-
tate,per ſurrogationẽ in aliorũ ijdẽ fingũtur eſ-
ſe,& eadem dicetur ſemper vniuerſitas , vul-
ga. l. proponebatur , de iudi. cum ſimil. ita
Pet.Grego.in ſyntag.iur.vniuer.lib.10.cap.11.
nu.4.

Digitized by Google

nu.4.additio Ranchini ad Guid.Pap.q.361.Ca-
mil.Botrell.in additione ad Petrum Bellug in
Specul.rub.14.verſi.veniamus, in litiera A. &
Antho. Oliba in vſat.in aliũ nãq.c.7.n. 7.& me
mini quòd nónihil de hoc & ego dixi ſupià hac
ea.clau.4. in glo.10.de Baronia par. 2.nn.56.&
glo.12.de feud.nu.13.15.& 30.Verum eſt quòd
iidem Mier.hanc ethymologiam impugnat di
cens valdè mirandum eſſe quòd cenſualia ex
eo mortua appellentur quòd mori nõ poſſint,
magis enim propriè immortalia, quàm mortua
16 dici deberent, dicendo † enim mortuum, dici
videtur nullum, & ſopitum, qua in ſignificatio-
ne I.C. litem mortuam appellat quãdo ea per-
empta, finita, & ſopita eſt in l.2.ff.iudi.ſolui, ſic
Iacobus Cali.in marga.fiſ. dub. 8. verſi. 56. de
amortizatione loquendo aſſerit minùs rectè
eam vſurpatam fuiſſe, cum potiùs animatio di-
ci deberet, poſtquam per eam quaſi ad vitam
reducitur quod mortuum erat. Quicquid ta-
men ſit, in noſtra Cathalonia, & etiam in reg-
no Valentiæ, vt ex Bellug. loco ſuperiùs allega.
conſtat, cenſualia mortua communiter appel-
lantur, forſan non alia ratione quàm quia vul-
gus ea tali nomine donauit, vt inſinuat ſuprà al
lega.c.32. cur.reg. Ferdin.incip.cordi eſt, vbi lo
quendo de huiuſmodi cenſualibus dicit curia,
quæ vulgò in Cathalonia cenſualia mortua ap
pellantur, nec eſt quòd nos de nominis quæ-
ſtione ampliùs agam⁹, quæ pertinacibus eſt re-
linquenda.

17 De cenſibus † autem, qui ſolent ad tempus,
putà ad vitam alicuius conſtitui, tractant eæ-
dem conſtitutiones allega.ſub.tit.de execu.cẽ-
ſnal.& violar. in 1. vol. noſtrarũ conſtitutionũ,
Bellug.in Specul.allega.rub.41. §. leges Regni
nu.5.verſi.aduerte, Surd.de aliment.tit.9.q. 11.
per tot.infinitos penè recenſens, qui de hoc
contractu agunt, ac illius validitatem defen-
dunt, Medina de reſti. c.de cẽſu ad vitam, per
tot.& auctor practicę Cancellariæ excerptę ex
mẽorialib⁹ D.Hieronymi Pauli Barci.litterarũ
Appoſtolicarum vicecorrectoris, pag.mihi 24.
verſi.*ad materiam contractus*, Patet Molina de
contrac.quæſt. 388.per tot. Eman. Rodrig. in
ſumma caſ.conſcien.verbo, *cenſus*, Dida.var.re-
ſol.li.3.c.7.n.3. Andre.Gayl.lib.2.obſeruationũ
obſeruatione 8.per tot.Felicia.de Solis de cenſ.
lib.1.c.7.nu.19.& Gaſp.Roder.in allega.tracta.
18 de annui.redi. lib. 1. q. 5. per tot. Hi cenſus †
violaria communiter in noſtra Cathalonia, &
Regno Valentiæ appellari ſolent, non alia ra-
19 tione, † vt vult auctor allega. practicæ Can-
cella.quàm quia ſoluũtur, & violãtur per mor-
tẽ alicuius, & ideò facilè pereũt vt violę, ideòq.
violaria appellãtur, cui videtur aſſentire Mier.
20 In loco ſuperiùs allega.vel etiam † quia antea
vidolaria, nũc corrupto vocabulo violaria, ſo-
lita eſſent appellari, eo quia ad vitam dabãtur.

21 His ſic † præfatis ſupereſt vt ad ſingulorum
membrorum diuiſionis cenſuum, & cuiuſlibet
eorum materiæ explicationem, & enodationẽ
deueniamus. Et primò quidem quod attinet
ad primum membrum diuiſionis, quod agebat
de eo cenſu, qui fit cum quis rem propriam in
alium transfert & quoad directum, & quoad
vtile dominium cum pacto quòd accipiens te-
neatur annuatim de certo cenſu, & penſione
danti reſpondere, non eſt quòd in præſenti in
illius explicatione tempus conteramus, cum
in hac patria non ſit talis contractus in vſu, nec
ferè in alijs prouincijs, prouti de ſua atteſtatur
Ioan.Per.Surd.conſ.162.nu.4.vol.2. Et licèt in
Cathalonia ſoleant fieri contractus, quibus res
propria traditur alicui abſq. eo quòd aliquid
aliud reſpondeat tradenti accipiens, præter an-
nuam quandam penſionem, tamen is contra-
ctus nõ eſt iſte, de quo agim⁹, celebratur enim
priùs verus, & realis inter contrahentes emp-
tionis, & venditionis rei contractus certo præ-
tio in pecunia conſtituto, poſteà verò ex pecu-
nia prędicta debita creatur cenſus, quod cẽſua-
le apud nos appellatur, ad rationem ſolidi pro
libra, prouti in his, in quib⁹ interuenit pecunia
numerata, quod quantùm diſtet ab hoc noſtro
contractu, nemo eſt qui non videat; an autem
hoc modo poſſit cenſus creari ex infrà dicen-
dis apparebit clarè, ac manifeſtè.

22 Quod † attinet ad ſecundam ſpeciem con-
tractus cenſualis, quẽ dixim⁹ fieri qñ ab habẽte
vtrumq; dominiũ in re, tam directũ, quã vtile,
alterum ex ipſis, vtile ſcilicet in aliũ transfertur
cũ pacto quòd eius nomine transferenti quid
annuũ reſpõdeat, illud imprimis notam⁹ quòd
huiuſmodi pẽſio in noſtra Cathalonia propriè
cenſus appellatur, & cõmuniter de hoc cenſu
intelligimus quando de cenſu verba facimus.

23 In hoc † contractu non eſt quòd diſpute-
mus de iuſto illius prętio, qualeq. ac quantum
illud debeat eſſe ne dicatur vſurarius, ſicuti in
reliquis cenſibus obſeruant doctores, & nos
latè, Deo dãte, inferiùs tradem⁹: hic enim nul-
24 lum adeſt prætium, nec, † quod illius vicem
gerere videretur, intrata eſt de neceſſitate cõ-
tractus emphyteutici, imò is poteſt abſq. ea
ſubſiſtere, Aluar.de Velaſ.de emphy.parte pri-
ma q.10.per tot.ex Iaſ & alijs, qui ita dicunt eſ-
* ſe communem opinionem, adde patrem Moli
na de contrac.diſputa.450. per tot. Sed illud
eſt particulari diſcuſſione dignum qualis, &
quantus debeat eſſe canon, ne propter illius
modicitatem dominus directus, nec propter
illius magnitudinem emphyteota, occaſionẽ
habeant petendi reſciſionem contractus re-
25 medio l.2. C.de reſcin.vendi.quod † æquè in
emphyteuſi ac in emptione, & venditione lo-

eum habere dicunt Bal.in d.l.2.n.6.in fin.Sali-
cet. 8. Pau.de Caſ.nu.14.iſdem Pau.in auctẽ.
qui rem in fi.C. de ſacroſan. Eccleſ. Prac. Pa-
pien.in forma libel.ad ficti præſtatio. ad fin. &
alij,quos refert, & ſequitur Arius Pinel.in repe
ti.eiuſdem l.parte prima cap.3.nu.37. commu-
nem hanc dicens eſſe opinionem, inter com-
munes opiniones eam refert Eman.Soar.à Ri-
bey.in vol.com. opin.tom.1.loco 5.tit.2. de in.
emphy.c.1.benè,& doctè ab obiectis opinionẽ
hanc defendit Aluar. de Velaſ.omnino in hac
materia videndus in tracta.de emphy. q.1t.nu.
26 19.vſq.ad fin.quæſtionis,qui poſtea † q.15.& q.
28.latè diſputat an remedium d.l.2.habeat lo-
cum quando in iure emphyteutico fuit poſt cõ
ceſſionem inuentus theſaurus,& an habeat lo
cum in emphyteuſi temporali poſt illam fini-
tam, & conſumptos fructus, Par. Molina de
† contrac.diſpu.452.à nu.4.*Approbarunt* eandem
ſententiam in facti contingentia Sena. Luſita-
nus teſte Antho.de Gam.deciſ.257.vbi Blaſ.Flo
res in additione plures in idem doctores,vltra
ſuprà allegatos,refert, eſt tñ error in impreſſio-
ne,nam additio in hanc deciſionem legitur in
† deciſione ſequenti 258. & *Senatus Pedemon.*
auctore Anthon. Theſau. deciſ. 120. Et licèt
hac in re, de qua nos hic tractare intendi-
mus, quæ verſabitur circa iuſtitiam canonis
in contractu emphyteutico aliquantulum ela-
borauerit vir doctus Aluar. Velaſ. vbi ſuprà
allegatus eſt, q.11. per tot. verùm non ita exa-
ctè,& abſolutè materiam enodatã, & explica-
tam tradidit,quin nobis multum loci relique-
rit de eadem agendi.

27 Eſt igitur † in hac materia prima opinio Spe-
cula.in tit.de emphy. §.nunc aliqua, ver.*ſextò
quæritur* cum verſ.ſequenti,diſtinguentis circa
qualitatem rei, quæ datur in emphyteoſim,ſi
enim(inquit)inutilis ſit res, quę dat.in emphy-
teoſim, quæ nullos reditus habeat, vel ſanè
modicos, tunc re ſubtiliter æſtimata aſſignari
debet iuſta penſio, & iuſta dicitur quæ in vi-
ginti annis aſcendit ad veram rei æſtimationẽ,
& verum rei valorem,iuxta tex. in auctẽ. de
non alienan.aut permut.reb. Eccleſiæ §. quia
vero Leonis in verſ.*ſi verò alicuius*,ſequitur glo.
in fin.auctẽ. perpetua C.de ſacroſanc.Eccle-
ſijs, Approbãt Rebuf.in trac.de aliena.rer.Ec-
cleſ. verbo *profuturum*,nu.96.& 97.Canal.deci.
50.n.87.& 95.de cõtrac. par.2.Antho.Marc.de
Canib⁹ in ſuo cõſ.in hac materia edito,ac poſt
dictam deciſionem Cavalcani poſito nu.22. ſi
verò ſit res prætioſa, & habuerit magnos re-
ditus,tunc penſio debet eſſe tantæ quantitatis
quantæ ſunt reditus annui minùs ſexta parte,
veluti ſi fructus aſcendunt ad duodecimam,
competens canon erit in decem,ad quod alle-
gat auctẽ.perpetua C.de ſacroſan.Eccleſ.Hãc
Speculator.diſtinctionem approbaſſe viſus eſt
Alex.in conſ.79.incip.circa primũ,de quo quę-
ritur,nu.6.verſ.*circa quintum* vol.1.Corn.in cõſ.
201.incip.viſis,& conſ.185.viſo,2.par.& cõſ.265.
incip circa,p.1.& Redoa.de reb. Eccleſ.q. 74.
nu.1.& 2.

28 Alia eſt † opinio,quæ elicitur ex traditis per
Bar.in l.1.n.1.C.de iu emphy.Nat. in conſ. 49.
nu.17.& Iul.Clar.in §. emphyteuſis q.1.num.5.
quatenus docent eam eſſe naturam contract⁹
emphyteutici vt pro eo à principio detur certa
pecunia,& poſtea annuatim ſoluatur quid mo-
dicum,& ſic tenet ſufficere modicam annuam
penſionem pro cenſu ad contractus validitatẽ,
& poteſt eſſe tam modica penſio vt etiamſi ſit
vnius tantùm nummi,nihilominùs cũ ea ſub-
ſiſtat emphyteuſis,Bal.in l.1.n.7. C.de iure em-
phy.cũ pluribus alijs,quos refert Velaſ. de em-
phy.q.1.num.11.& q.11.nu.19.verſ.*tu aduerte.*

29 Quod eſt † adeò verum vt qñ eſt dubium
qualis ſit cõtractus,ex quo penſio ſoluitur, an
locationis,vel emphyteoſis,inter alias cõiectu-
ras,propter quas id dignoſci poteſt, eſt vna, vt
videatur nunquid penſio ſit magna,quæ vide-
licet correſpondeat fructibus prædij, & tunc
præſumatur contractus locationis, ſi verò ſit
modica,& tenuis,emphyteuticus videbitur,ita
Bar.in d.l.1.nu.9.C.de iu.emphy.& ibidẽ Iaſ.
num.6.iſdem Iaſ.in conſ.49.nu. 7.16.& 17. Iul.
Clar.in §.emphyteuſis q. 1. num.5.& 6. Adde
Vincen.de Fran.deciſ.235.nu.2.Magon & eius
additionatorem deciſ.Lucen.12 nu.4. Theſau.
deciſ.20.nu.5.Surd.deci.198.nu.1.& Aluar.Ve-
laſ.de emphy.q.1.nu.9.

30 Item etiam † indè videmus quòd doctores in
illa quęſtio. quomodo iudex debeat in dubio
iudicare ex quibus prædijs ſoluatur pẽſio,quæ
ſit ſolita perſolui,reprobant Speculatoris in al-
lega.tit de emphy. §.nunc aliqua, quæſtione
59.verſ.dicas,& Bal.in conſ.109.ad ſciendũ lib.
4.opinionem quatenus dicebant id dijudican-
dum eſſe ex quantitate pẽſionis,quæ perſolui-
tur, vt ſi prædia,quæ emphyteota poſſidet, ſint
magna,& ampla,& penſio tenuis, & modica,
non præſumatur ſolui pro omnibus prædijs, ſi
verò ea ſint nõ digna maiori penſione,ſecusne
probant(inquam)eam opinionem ex eo quòd
perſæpè multa,magnaq. prædia in emphyteu-
ſim dari ſoleant tenui penſione nullo alio nu-
merato prætio, qua de re viden.Nat. in conſi.
3.nu.6. & 7.& Meno.de arbit.iudi.lib.2.centu.
6.caſ.554.nu.4.qui rationem ſupradictã appel-
lat ſatis ſolidam.

31 Et hoc † quidem de modica penſione quòd
ſufficiat inſtitui pro emphyteoſi,dicit Theſau.
deciſ.120.num.1.in fi.maximè procedere ſi ſit
Eccleſiæ,quæ eſſe debet iuſtitiæ cultrix, & in
ea debet ſuperabundare bona fides, per ea,
quę

Digitized by Google

quæ allegat Cagnol.in l.2.num.10.C.de reſcin.
32 vendi.ac pro indè † Senatus Pedemon.in caſu
illius deciſionis *ſubuenit* emphyteutæ Eccleſiæ
propter læſionem in cenſu,quamuis non eſſet
33 vltra dimidiam.Quibus † accedit quòd cum
Eccleſia non poſsit intendere culturę prædiorum,
ſemper videtur in eius vtilitatem cedere
in emphyteuſim conceſsio; quamuis ea fiat
pro tenui, & modica penſione.

34 Tertia eſt † opinio ſuperiori directò contraria
quòd imò penſio iuſta in emphyteuſi Eccleſiæ
dicatur ea,quę æquiualet fructibus,aliàs
non dicetur facta in euidentem vtilitatē,quod
præciſè requiritur in huiuſmodi conceſsionibus,
vt ſuprà diximus hac eadem clauſu. glo.13.
ita poſt Capic. deciſ. 182. tradidêre Vincen.
de Franc.deciſ.191.num.10 & deciſ.235. nume.
2.& Ioan.Pet.Surd.deciſ.198.num.22. conducunt
quę de pretio annui cenſus ſcripſerunt
Ioan.Baptiſta Lupus in commen.ad l. 2. C. de
pac. inter emp.& vendi.commen.2.§.2.nu.79.
Iacob.Meno.conſ.445.num.12.lib.5.Nauar. in
commen.de vſuris,ante nu.86.& And.Fachin.
qui eos refert,& ſequitur,controuer.iur.lib. 2.
c.42.verſ. *ſexta eſt opinio.*

35 Et id † credo eſſe quod vult Caual. in hac
materia, deciſ. 46.nu. 24. de contrac.in prima
parte,& deciſ.29.num.21.eo.etiam tit. de contrac.
par.2.ex Ioſepho Ludo.commun. conclus.
q.12.Alex.& alijs per ipſum allegatis,conſtituendam
eſſe in emphyteuſi Eccleſiaſtica iuſtam
penſionem,& mercedem,nec ſufficere quòd
conſtituatur penſio habito reſpectu ad valorem
rei cum diminutione ſextæ partis iuxta authenticam
perpetua C.de ſacroſan. Eccleſ. quā
dicit obrogatam de iure canonico, nec in huiuſmodi
conceſsionibus obſeruandam, ſicuti
idem etiam,de abrogatione dictæ auctenticæ,
dixerat antea Ioſeph.Ludoui. vbi ſuprà fol.21.
verſ. *Quæ declaratio.*

36 Quarta † eſt opinio Arij Pinelli in repeti.
l.2.C.de reſcin.vendi.parte 3.num.37. circa
fin.verſ. *Ad decem ego,* differentiam conſtituentis
inter dn̄m concedentem in emphyteuſim, &
ipſum emphyteotam recipientem,vt reſpectu
illius ſufficiat ferè quæcunque penſio quamuis
modica, licèt huius reſpectu debeat eſſe iuſta,
& non exceſsiua, ſicque facilius tolleretur læſio
reſpectu illius in modicitate penſionis,quā
huius reſpectu in exceſſu,ac difficiliùs admitti
ille debeat ad reſciſionem contractus, maximè
ſi eſt Eccleſia concedens,vt ex Theſau. & mẽte
Senatus Pedemon.ſuprà retulimus in ſecunda
37 opinione.Imò † Iaſ.in l.1.num.75.C. de iure
emphy.& Guiller.Bened.in c.Raynuncius,verbo,
Et vxorem nomine Adelaſiam, deciſ.5.nume.
420.qui Iaſ. ad id citat, tenent reſolutiuè domino
cōcedenti in emphyteoſim, quantum-

nis decepto,non competere remedium l. 2. C.
de reſcin.vendi.ac propterea in eo non eſſe cōſiderabilem
læſionem , & proindè difficiliùs
admitti ille debeat ad reſciſionem contractus.

38 Quinta † opinio eſt Panor.in c.1.num.8. de
reſtitu.in integ.qui ad detegendum quæ dicatur
magna, vel minima læſio Eccleſiæ in hac
materia,de qua ille tex.agit, dicit inſpiciendā
fore conditionem Eccleſiæ, & qualitatem cōtractus,
vt ſi Eccleſia eſſet tenuis in redditibus,
parua læſio eſſet enormis reputanda, cuius cōtrariū
eſſet dicēdū in Eccleſia multū abūdāti.

Item finge (inquit) quòd contractus fuit initus
ſuper mille florenos,decepta fuit in decem,
vel viginti,certè non reputabo magnam
læſionem,ſecus ſi contractus fuit factus ſuper
viginti,& Eccleſia fuit decepta in decem , vel
octo,ad quod dicit videndum quod in ſimili
not.glo.in c.fi.de re iudi.lib.6.& Bar.in auctē.
niſi breuiores lites C.de ſenten.ex peri.recit.

39 Aluar. Velaſ.† in allega.q.11.de emphy. lib.
3.in qua propoſuerat tractare de re hac,qua de
nos agimus,diſtinguit inter emphyteoſim Eccleſiaſticam,
& ſecularem,referendo ſe quoad
primam ad tradita per Caſtren. Archidiaconū,
& Rebuf. in locis per eū allega.quos dicit per
optimè docere quæ nam in emphyteuſi Eccleſiaſtica
dicatur iuſta penſio,eorum tamen opiniones
reincidunt in eaſdem, quas nos ſuprà
adduximus, nec ferè aliquid noui continent,
quod doctores,quos ſuprà retulimus , non di-
40 xerint.Quo verò † ad emphyteoſim ſecularē,
poſt relatam illam doctorum opinionem,quæ
tenet iuſtam penſionem dici,quæ in viginti annis
æquat valorem rei,& poſt illam reprobatam,
& ſeu adductas nonnullas circa eam animaduerſiones,
tandem num. 4. dicit ſibi videri
quòd iuſta penſio emphyteuſis de nouo cōceſſæ,
erit illa,quę conſueuerit dari pro alijs rebus
ſimilibus vicinorum locorum, ex traditis per
Cremen.in l.2.C.de reſcin.vendi.n.229. ſi verò
fuerit emphyteuſis antiqua regulabitur ſecūdum
penſionem ſolitam proximis annis dari
vt aliàs dicitur in locatione,iuxta l.licèt,& l.ex
cepto,cum glo.verbo, *conſuetudine,* C. loca. ad
quod plures is auctor allegat doctores,eſt optima
ad propoſitum *deciſio* Afflic. 305. hāc opinionem
approbans.

41 Vltima † tandem opinio fuit eorum,qui dixerunt
poſſe emphyteuſim cum qualicunque,
etiam minima,vel modica penſione ſubſiſtere,
nec modo aliquo poſſe propterea penitus
reſcindi,vel annullari prætextu læſionis , ſed eo
caſu arbitrio boni viri fore illam reducendā ad
quantitatem, quæ eam iuſtam efficiat. Hanc
opinionem tenet Pau. de Caſt. in aucten. qui
rem nume. 4. C. de Sacroſan. Eccleſ. eandem
pluribus defendit Ioā. Garcia Gallecus, de em-

pen.& melio.c.28.numer. 20. cum ſequent. &
in tracta.de nobili.glo.6.§.1.num.56.ita in pra-
xi ſe *obtinuiſſe* aſſerit Franciſcus Caldas à Perey,
in repeti.l.ſi curatorem habens,verbo,Implor.
in integ.reſti.num.15.licèt poſteà ab ea opinio-
ne recedat,(de quo tamen,ac propterea quòd
Garciam reprehendiſſet in loco ſuperiùs alle-
ga. acriter quadam apologica oratione carpi-
tur ab eodem Garcia d. glo.6. §.1 num.56.) ap-
probat autē opinionē Alexander Raud. conſ.
17.part.4.num.47.in fin.in 1.vol. conſſ. defen-
dunt eandem plures, quos ſupradicti refe-
runt.

42 Comprobatur † ea opinio ex alia commu-
ni,quam ſuprà cita. doctores cum Simoncel.
de decre.lib.3.tit.7.num.13.& pluribus alijs ab
eo relatis intrepidè tenent minori læſo non in
ipſa venditione quòd male vendidiſſet, quia
imò benè ſibi expediebat vendere, ſed in præ-
tio tantùm,cum debuiſſet vendere cariori, nō
dari reſtitutionem ad recuperationem prædij
ſimpliciter, ſed imò emptori dari electionem
vt vel prætium ſuppleat, vel reſtituat. Indè in-
ferunt doctores ad caſum noſtrum quòd eo-
dem modo ſi concedens emphyteuſim prætē-
dat ſe læſum,non in ipſa conceſſione quia imò
expediebat ſibi concedere, ſed in canone, &
penſione, quam recipit, non poterit agere ad
rei recuperationem, ſed ad iuſtā canonis ſup-
pletionem.

43 Per hæc † vides quàm plena ſit res hæc dif-
ficultate,in qua ego libens aliorum audiui ſen-
tentias,timidus tamen accedo ad meam pro-
ferendam,ea talis eſt quòd priùs exiſtimo ſepa
randas fore res inutiles,ſteriles,ac ruinoſas, in
quibus ad hoc vt poſſint ab eis fructus colligi
multum eſt impēdendum,ab alijs rebus, quæ
multum fructum afferunt cum parua impēſa,
primo enim caſu concurro libenter cum opi-
nione Speculatoris ex eo, quòd vix poſſit in hu
iuſmodi emphyteuſi conſiderari hæc læſio,
quantumuis minimus conſtituatur cenſus, &
certè in hoc noſtro caſu quocunque modo
conſtituatur cenſus vix erit quòd non ſit ſem-
per contractus vtilis concedenti,viden. Corn.
conſ.181.lib.2.Burſa.conſ.250.num.135. allega.
per Alex.Raud. in ſæpè cita. conſ.17.part.9.
num.42.lib.1.Caual.deciſ.19.num.21.part.2.de
44 contrac.conducit † quòd pro huiuſmodi rebus
infructiferis, & incultis meliorandis primò, &
principaliter eſt huiuſmodi cōtractus emphy-
teuticus adinuentus, vti emphyteuſis ethym.
demonſtrat,& comprobat Nat.in conſ.49.nu.
5.& latiſſimè Velaſ.de emphy.q.2.per tot. pul-
chrè Surdus deciſ. 198. numer.23.Indè euenit
quòd cum de anno 1594.diſputaretur in Sena-
tu ad relationem nobilis Ludo. à Peguera de
validitate, vel inualiditate cuiuſdam ſtabili-
45 menti, (ſtabilimenta † in hac patria vocamus
in emphyteoſim cōceſſiones)per patrem facti
poſt donationem,& hæreditamentorum per eū
factum in capitulis matrimonialibus in fauo-
rem filiorum ſuorum,de quibuſdam domibus
in dicto hæreditamento comprehenſis, fuit
declaratum die 12.Decemb.ſtabilimentum ſuſti
nendum vtpotè in caſu permiſſo factum, ex
eo quòd domus prædictę minarentur ruinam,
& ferè inhabitabiles eſſent,vndè inferebat Se-
natus vtilius fuiſſe filijs hæreditatis, quòd ad
certum cenſum eæ domus in emphyteoſim cō
cederentur, quàm ruinoſæ retinerentur,& re-
ædificarentur, ſcriba cauſæ erat Iacobus Pa-
piol,vidi huius declarationis copiam auctenti-
cam in proceſſu cauſæ vertentis ad relationē
Hieronymi Torner egregij quondàm noſtri Se
natus Senatoris, & poſtea Regentis Regiam
Cancellariam inter pupillos Trinxers ex vna,
& Hieronymum Genoues, Scriba Stephano
Colell.Hæc ideò ſunt dicta vt intelligatur em-
phyteuſes harum rerum ſterilium, & fructum
non afferentium non ſubiacere legibus alia-
rum fructificantium,& vtilium rerum, vt indè
remaneat comprobatum quod in ſuperiorib⁹
dicebamus, valere huiuſmodi rerū in emphy-
teoſim conceſſiones quamuis ſub modico cē-
ſu fiant. Pulchræ ſunt conſiderationes, quas in
propoſito facit Guiller. Benedic. in repeti.c.
Raynuntius, verbo, *& vxorem nomine Adelaſiā*,
nu.421.dicens,& cōcludens dominū nō poſſe
in emphyteuſi harū rerum ſterilū, & inculta-
rū allegare deceptionem prętextu modicitatis
46 pēſionis.Et non ſolū † id habet ſpeciale huiuſ-
modi conceſſio,ſed etiam vt illa poſsit abſque
aliqua ſolemnitate fieri,qua de re legito Guid.
Pap.& ibi addentes deciſ.116. & 158. vbi vide-
bis varias Senatus Gratinnopol. in id factas *de-
ciſiones*,& Redoa.de reb.Eccleſiæ &c.q. 22.per
tot.& q.51.c.8.etiā per tot.& ſignāter nu.5.&6.
47 Quia tamen † circa ſupradicta poſſet quotidie
maior incidere dubitatio quādo, & quomodo
res deberet dici ſterilis,& inutilis ad effectum,
de quo ſuprà, fortè nō eſſet iniuſtum quòd ad
vitandum huiuſmodi difficultates, vt poſſet
certò ſciri nūquid pēſio eſſet iuſta, & ſufficiēs,
necne,fieret rei æſtimatio talis qualis eſſet, &
indè fieret legitima computatio num nā pen-
ſio conſtituta in 20. annis æquaret valorem,
necne, modo tamen,& forma latiùs inferiùs
explicandis in rebus pretioſis nullius, vel mo-
dici fructus, & reditus: hic enim modus de-
tegendi iuſtitiam, vel iniuſtitiam contractus,
& læſionis magis forſan accommodatus eſ-
ſet ad ſedandas difficultates, ac dubia, quæ
circa hæc, quæ tractamus, incidere vale-
rent, nec iniuſtus ab aliquo videri debe-
ret, qui infrà dicenda rectè conſideraſſet,
habeo

Digitized by Google

habeo tex. quo id probem ſatis concludentem
in l. ſi fundus ff. de reb. eor. vbi reſpondens I.C.
conſulationi ſibi factæ nunquid fundus mino
ris ſterilis, vel ſaxoſus, vel peſtilens poſſet alie-
nari, dicit in hæc verba. *Quod allegaſtis infruc-
tuoſum eſſe fundum, quem vendere vultis, monere nos
non poteſt: cum vtique pro fructuum modo pretium
inuenturus ſit.* Ex quibus verbis videtur velle I.
C. etiā in huiuſmodi rebus ſterilibus, & infruc-
tuoſis habendam fore rationem valoris, nec
ſic ex abrupto poſſe alienari.

48 Quo ad † reliqua verò membra diſtinctio-
nis Specul. alias vt in hac materia ſuprà relatas
opiniones, ſecluſa tertæ conſuetudine, ſi quæ
vigeret, nam tali caſu ea eſſet ſequenda, vti ex
infrà dicendis apparebit, circa pretium annui
reditus, ego indubitanter exiſtimo nullam ad
iuſtam rerum, quæ poſſunt dari in emphyteu-
ſim, penſionem conſtituēdam, fore faciendam
differentiam an ſint pretioſæ, & plurimi valo-
ris, nullius tamen, aut ſanè modici reditus, &
fructus, qui valori correſpondere poſſit, an ve-
rò multorum fructuum, & redituum, taliter
quòd valori correſpondeant fructus, & redi-
tus prędicti, ita vt facta legitima computatio-
ne reperiatur quòd fructus, vel reditus redac-
ti in pecuniam numeratam conficiant iuſtum
rei valorem in tot annis, quot neceſſarij forent
ſi illi reditus in pecunia numerata certo pre-
tio empti fuiſſent, imò vtroq; caſu cēſeo quòd
iuſta penſio dicitur ea, quæ in viginti annis fa-
ciat iuſtum valorem rei; de rebus pretioſis, quę
ſunt nullius, aut modici fructus, habemus tex.
expreſſum, qui id clarè probat, in allega. §. quia
verò Leonis, verſi. *Si verò aliquis*, in aucten. de
49 non alie. aut permut. reb. Eccleſiæ: cui † non
obeſt tex. quem Dida. lib. 3. var. cap. 9. numer. 5.
ei obijcit in §. ſanctiſſimas in aucten. de alien.
& emphy. quatenus habet pretium fundi taxa-
ri vt æquiualeat pēſionibus quinquaginta an-
norum, quia vt idem Dida. ibidem dicit, & an-
te eum glo. fin. in aucten. perpetua C. de ſacro-
ſan. Eccleſ. quæ priùs dubium monit, diſpoſitio
tex. in d. §. ſanctiſſimas, ſpeciali quandam ratio
ne procedit in domibus vrbanis, quas Eccleſia
Hieroſolymis habebat eo tempore, quo valor
vrbanorum prediorum maximè creuerat, ac
proindè nihil obeſt aduerſus noſtrum tex. ha-
bemus etiam glo. fin. ſuperius allega. in aucten.
perpetua C. de ſacroſan. Eccleſ. quæ id clarè di-
cit: habemus finaliter plures doctores ſuprà al-
legatos, qui tex. & gloſ. predic. ſequuti eandem
tenent opinionem, quibus adde Dida. vbi ſu-
prà, & Velaſ. alleg. quæſt. 11. numer. 3. in trac. de
emphy. Pro alijs verò rebus pretioſis, quæ ſunt
multorum fructuum, & redituum quòd in
eis ſit etiam iudicanda iuſta penſio, quæ in vi-
ginti annis faciat totale; ac integrum pretium
ipſius, ſtat communis probatiſſimorum virorū
opinio, quæ intrepidè id tenet in cuiuſcunque
annui reditus perpetui conſtitutione, vti ap-
paret ex his, quos longa ſerie referunt Dida. al-
lega. lib. 3. var. reſol. ca. 9. num. 5. Andre. Fachin.
contro. iur. lib. 2. cap. 42. ver. *tertia eſt ſententia*,
Alex. Raud. de analog. lib. 1. cap. 30. numer. 436.
Felician de Solis in tract. de cenſib. lib. 2. cap. 11
nume. 16. Aluar. Velaſ. de emphy. parte 1. quæſt.
11. num. 2. Pinel. in l. 2 parte 3. cap. 4. num. 29. C.
de reſcin. vendi. poſt Tiraquel. de retract. lib. 1.
50 §. 1. glo. 6. nu. 19 & † in noſtra Cathalonia eſt ita
receptū vt nedum in annuis reditibus, ſed &
in quocunque intereſſe cuiuſcunque pecuniæ
quantitatis ſoleat fieri taxatio ad rationē quin-
que pro quolibet centenario, quæ tamen de re
inferiùs latiùs agemus.

51 Et non ſolùm † in annuis reditibus id ob-
ſeruatur, ſed etiam in dignoſcendo cuiuſcunq;
rei iuſto valore habetur recurſus ad valorem
redituum viginti annorum, Guid. Pap. ſingula.
938. adde eundem in conſi. 180. Tib. Decian.
conſi. 2. num. 174. vol. 1. conſi. 32. num. 68. vol. 2.
Craue. conſi. 813. nu. 4. cum pluribus alijs, quos
refert, & ſequitur Borgni. Caual. deciſ. 1. nume.
21. parte 2. Rebuf. in l. vnica, gloſa ſubtilitatem
num. 55. C. de ſentē. quæ pro eo, quod intereſt.
52 Idem † procedit in alimentis taxandis viduæ
inopi remanenti, nec aliud habēti vndè viuat,
poſt ſolutum matrimonium propter dotem
conſiſtentem in pecunia numerata, vt ſcilicet
dicta alimenta, ſeu vſusfructus dotium taxen-
tur ad rationem quinque pro centenario, pro-
uti ita faciendum *declarauit* Senatus Neapol.
53 teſte Afflic. deciſ. 284. in fi. Et in † noſtra Catha-
lonia generale eſt vt quoties pendēte lite ſunt
actori taxanda alimēta, ea taxentur ad rationē
quinque pro centenario quantitatis petitæ in
cauſa, quando illa certa eſt, prout vidi in multis
cauſis, & ſignanter nunc venit in mentem cau-
ſa Balthaſaris Folch contra Anthicum Chriſ-
tophorum Folch, in qua ſub die 24. Nouemb.
1612. referente egregio Senatore Hieronymo
Seniuſſ fuerunt dicti Balthaſari taxatæ pendē-
te lite centum, & quinquaginta libræ annuales
attento petebat in cauſa tres mille libras, quæ
alimentorum quantitas venit eſſe ad rationem
quinq; pro centenario, ſcriba erat N. Bas, quæ
omnia fundantur à doctoribus in ſuprà allega.
§. ſi verò Leonis, in aucten. de non alienand. Si
ergo id ita eſt in annuis reditibus ſimplicibus,
cur non idem etiam dicemus in his penſioni-
bus emphyteuſis? certè nulla poteſt commodè
aſſignari differentiæ ratio. Sed ſi mihi objicia-
tur quòd in fructiferis rebus penſio debeat di-
ci iuſta, quæ ipſis fructibus æquiualet iuxta ſu-
periùs tradita in tertia opinione, id ego abſolu-
tè nec nego, nec omnino concedo, ſed eo tātùm
modo,

Digitized by Google

modo, qui ex infrà tradendis poteſt coniectu-rari.

54 Verùm cum multis modis valor rei poſſit deprehendi, in hoc exiſtimo fore conſtituendā differētiam inter res pretioſas, quæ nullius, aut modici ſunt fructus, & eas, quæ plurimi, vt primo caſu ad videndum quis ſit iuſtus rei valor neceſſaria ſit ſubtilis per peritos æſtimatio nulla fructuum habita ratione, qui ex ipſa colligi annuatim ſolent, ſecundo verò caſu poſſit is valor ſecundum fructus, & reditus annuales, quos reddit, dijudicari.

Hanc diſtinctionem approbat Ang. Aretin. in §. ſi quis agens num. 1. inſti. de actio. quem ad id commendat Anthon. Oliba in ſuis coment. ad eundem §. nume. 9. primum caſum non eſt quòd vlteriùs probemus, remanet enim ipſe ſatis ſuperque probatus ex doctoribus, quos ſuprà retulimus ad comprobationē illius aſſertionis, quòd penſio iuſta dicatur in rebus pretioſis, quæ ſunt modici, aut nullius fructus, quę in viginti annis conficit iuſtum rei valorem, ſecundum verò caſum probat Dida. lib. 3. var. reſolut. cap. 9. num. 5. vbi, loquens de annis reditibus perpetuis, dicit hanc eſſe optimam rationem dijudicandi iuſtum pretium reditus perpetui, per ſimilitudinem, & proportionem iuſti pretij fundi ſimilem reditum communiter deductis expenſis ex fructibus afferētis, ad quod allegat l. ſi fundus in prin. ff. de reb. eorum, lege ſi fundum per fideicommiſſum ff. de lega. 1. l. ſi quis C. de reſcin. vendi. cum alijs, quas doctores inferiùs refferendi allegant, quæ id

55 clarè probant, quod tractamus. Ratio eſt † quia pro quantitate fructuum ſolent inueniri emptores, & communiter res vendi vt ait I.C. in allega. l. ſi fundus, de rebus eorum, Hieronymus Gab. in conſi. 168. nume. 14. lib. 1. Cæſar Barz. deciſ. Bonon. 23. numer. 9. plures in propoſito refert Piniel. in allega. repet. l. 2. parte 3. cap. 4. nume. 28. C. de reſcin. vendi. latè Ioſeph. Maſcar. de proba. conclu. 651. per tot.

56 Ac proindè † laudatur theorica Bar. iuxta quam etiam hæc, quæ nos hic dicimus, ſunt intelligenda, in l. pretia rerum §. vlt. num. 2. ff. ad l. falcid. videlicèt quòd valor rei probetur ſi fiat articulus quòd ex tali fundo communiter tot fructus colliguntur; & quòd fundus tanti reditus in tali loco, & regione eſt tanti valoris, commendant plures, quos refert Ioſeph. Maſcard. de probatio. conclu. 1398. nume. 5. & quos nos ſuprà allegauimus.

57 Notanter † dixi, *poteſt*, quòd ſcilicet valor rei poteſt probari ex fructibus, quos annuatim reddere ſolet, ne videremur probationē coangustare, & rē eo ſolo probationis genere claudere: ſunt enim alij plures modi probandi valorem, & æſtimationem rei, de quibus per Maſcar. de proba. in verbo *æſtimatio*, à conclu. 650. cum multis ſequētibus, in verbo, *pretium*, conclu. 1226. & in verbo, *valor*, cōclu. 1398. pulchrè Aluar. Velaſ. conſul. 43. & conſulta. 70. per

58 tot. Dida. lib. 2. var. cap. 3. per tot. Imò † tenent perplures id totum eſſe in iudicis arbitrio poſitum, & collocatum, quos (vt vnica allegatione me expediam in re parùm ad meū propoſitum neceſſaria) refert Caual. deciſ. 46. nu. 191. & 256. in prima parte, Velaſ. allega. quæſtio. 11. num. 4. ex Archidiaco. in cap. hoc ius porrectū nu. 12. 10. quæſt. 2. dicens tamen quòd imò hac in re non cadit arbitrium iudicis, conducunt quæ in propoſito tradunt reliqui doctores ſu-

59 periùs relati, imò † ſubſidiariam eam probationem ex fructibus dicit Maſcar. quando ſcilicet non poteſt aliter valor rei probari, in allega. cōclu. 651. num. 4. ex Bar. in l. 2. C. de reſcin. vendi. & Pantheleo. Cremen. ibidem, poſt numer. 221.

60 Vt autem † perfectam, & abſolutam hac in re habeas doctrinam, nota quòd vbicunque æſtimatio eſt facienda ſecundum fructus rei, ita debet fieri computatio vt is ſit iuſtus rei valor, quem valor dictorum rédituum, & fructuū annualium conficit in viginti annis, Cæpola de ſimula. contract. 3. caſu in tertia preſump. in 5. volum. tracta. Affic. deciſ. 284. numer. 4. & alij, quos latè refert, & ſequitur Maſcar. allega. conclu. 651. numer. 3. Ex quibus vide quantò magis confirmetur noſtra ſuperiùs relata reſolutio de iuſta penſione conſtituendā, quæ in viginti annis cōficiat iuſtum rei valorem, poſtquam adhuc iſto in caſu æſtimationis faciendæ ex fructibus, recurrendum eſt ad eam computationem, vt verus, & iuſtus rei valor perfectè cognoſcatur.

Hæc igitur eſt mea opinio, quòd iuſta penſio tunc dicatur in huiuſmodi cōtractibus emphyteoticis, quando ea in viginti annis æquat valorem rei.

61 Obſtat † tamen fortiter quòd aliàs dicebamus in ſecunda opinione, naturam contractus emphyteutici eſſe vt quid tantùm modicum pro cenſu conſtituatur annuatim ſoluendum, quomodo autem erit modicum ſi in viginti annis debet conficere verum, ac iuſtum rei valorem?

62 Accedit his † quòd penſio in emphyteuſi nullam habet rationem mercedis, nec pro illa datur, ſed imò in recognitionem dominij directi, vt tradit Bar. in l. 1. num. 4. Bal. num. 7. C. de reſcinden. vend. Iacobi. de ſancto Georg. in aucten. qui rem, num. 25. C. de ſacroſan. Eccleſ. & hanc eſſe communem doctorum opinionē tenet Velaſ. de emphy. quæſtione prima num. 15. & ruſus quæſt. 11. num. 19. verſi. *vt aduerte*, dominium autem directum æquè recognoſcitur

per

Digitized by Google

per modicam, atqui per grandem penſionem vt benè Velaſ.dicta quæſt.11 num.19. ergo non poteſt eſſe verum quòd pẽſio debeat eſſe talis, qualem ſuprà diximus, ad vitandum ne aduerſus contractum agatur remedio l. 2. C. de reſcin.vendi.

Reſpondemus tamen non obſtare contrarium propterea quòd non ſequitur, emphyteuſis poteſt conſiſtere cum modica penſione, ergo ſi non ſit proportionata ad valorem rei non poteſt eſſe locus reſciſioni cõtractus, ſicut dicimus de emptione, & venditione, non attendi ad illius validitatem an paruum, vel magnum ſit pretium, quod in ea conſtituitur, imò ad id 63 † ſufficere ait Iuriſconſultus pro cõtractus validitate vnum nummum in l.ſi vſusfructus ff. de iu.dot.qua de re agit Tiraquel.in repetitione l.ſi vnquam, verbo, *donatione largitus*, nume. 3.C.de reuocan. donation. & tamen non indè poteſt inferri quòd in huiuſmodi contractu emptionis non habeat locum remedium d.l.2. 64 C.de reſcin.vendi. Et ſi † & vbi dictũ ſit quòd emphyteuſis natura eſſet quòd aliquid modicum pro cenſu annuatim dandum conſtitueretur, tamen non eſt contra naturam, & ſubſtantiam contractus quòd fiat cum magna pẽſione Alex.in conſi.12. in præſenti conſultatione per tot.lib.1.quem ſequitur Aluar. Velaſcus quæſt.1.nume, 8. qui illum ibi allegat, quod tamen ego non reperi in meo codice, aliquid tamen dicit in conſi.1.2.nu.3. lib.1. Rolan.à Val. in conſi.96.nu.25.vol.1. benè Surd. *ex mente* Sextus Mantuani, deciſ.198. nume.20.illud autem de modica pẽſione fuit dictum ratione rerum infructificatarum, & ſterilium, pro quibus meliorandis primò, & principaliter fuit huiuſmodi contractus adinuentus, vt in ſuperioribus dicebamus nume. 44. in quibus non eſt dubium, quòd quid modicum ſufficit conſtitui pro cẽſu, quia ipſæ parùm valent, nunc autem quando huiuſmodi contractus nedum fit in, & ſuper rebus ſterilibus, ſed & imò in his etiã, quæ multum fructum afferunt, vt docet Velaſ. de emphy.quæſt.1.nume.5. & quæſtione 2.numer. etiam 5.ex aucten. perpetua C. de ſacroſanctis Eccleſ.Nat.conſi.49.num.16.& alijs, quos allegat, non eſt dicendum quòd illud quid modicum ſufficiat pro cenſu, ſed quid proportionabiliter ad valorem rei eſt conſtituendum. Hæc clariora ſunt quàm quòd à nobis debeant aliter comprobari.

65 Illud † autem adhuc difficultatem continet quòd cenſus non detur pro mercede, nec illius habeat rationem, ſed pro recognitione tãtùm dominij directi, quæ æquè fit per modicam, atqui per maximam penſionem. Reſpondet tamen Velaſ.allega.quæſt.11. num.19.verſi. *ſed quamuis*, quòd licèt ad id penſio conſtituatur, nihilominùs non deſinit (quamuis minùs principaliter, vt aliqui volunt, vel etiam æquè principaliter, vt dicebat Pat. Molin. de cõtrac. diſpu.452 nume.4.ad fin.) haberi ratio penſionis in vim mercedis, vt patet in aucten. perpetua C. de ſacroſan. Eccleſ. vbi aliquando pro ſexta parte, aliquando pro dimidia, citra læſionem Eccleſiæ, iubetur à lege dari res Eccleſiæ in emphyteoſim, quod nõ eſſet ſi verum foret quòd pro recognitione dominij directi tãtùm conſtitueretur penſio, & ſic indè conſequitur non obſtare in contrarium adducta aduerſus noſtram reſolutionem, & hanc videri eſſe intentionem communis ſententiæ quòd debeat iuſta penſio conſtitui, aliàs poſſit agi remedio l.2.C.de reſcin.vendi.dicit Velaſ. vbi ſuprà circa fin.

66 Aliter † reſpondebat Surd.deciſ.198. nu. 21. ex Bar in l 1.in prin.C.de iu.emphy.& Redoa. de reb.Eccleſ.quæſtio.2.cap.22.nume.3. dicens quòd illud, quod dicitur cõſuetudine emphyteuſim concedi pro modico canone in recognitionem dominij, procedit, quia tunc à principio ſoluitur quantitas pecuniæ, vltra canonem conuentum, licèt non ſit neceſſarium de neceſſitate ad validitatem contractus, quod antea docuerat iſdem Redoa. & pulchrè, ac latè comprobat Velaſ.de emphy.parte 1.quæſt. 10.per tot.quibus verbis apertè cenſere videtur Surd. intratam cum valore penſionum computari ad conficiendum iuſtum rei valorem, vt non dicatur adeſſe in contractu læſio, quod nos inferiùs latiùs explicabimus, ac propterea nõ obſtabit quòd penſio ſit modica, poſtquam iam adeſt intrata, quæ ſupplet deffectum, & per conſequens nec obſtabit propoſitum contrarium aduerſus noſtram reſolutionem.

67 Reliquum † eſt vt ad reliqua contraria noſtræ reſolutioni diſſoluenda, quæ oriri poſſunt ex opininionibus diuerſis ſuprà relatis, trãſeamus. Imprimis igitur ad quartam opinionem Pinel. facientis differentiam inter dominum concedentem, & ipſum emphyteotam, vt faciliùs tolleretur penſio modica reſpectu illius, quàm magna reſpectu huius, adeò vt velit eandem penſionem exceſſiuam, ponamus in ſex, vel ſeptem, quæ reſpectu emphyteotæ faceret locum diſpoſitioni l.2.C.de reſcin.vendi. non facere eidem locum, ſi deficeret à iuſto in eiſdem ſex, vel ſeptem reſpectu domini, dicimus de iure nequaquam probari eiuſmodi differẽtiam, imò conſtitutiſſimum eſt apud omnes quòd vbi remedium allega.l.2.C.de reſcin. vẽdi. locum habet, id intelligitur tam reſpectu vnius, quàm alterius contrahentis, quod pluribus iſdem Pinel.in allega.l.2.parte 1.capit.2.per tot.C.de reſcin.vendi.probat, dicens in eo nullum ſcribentem diſcordare, tum ex l. 1. C. de

cupres.

Digitized by Google

cupres,lib.11.l.iure ſuccurſum,& l.ſi res æſtima-
ta ff.de iu.dot.&alijs iuribus, quę allegat,quod
idem laté probat Andre.Fachin.controuer.iur.
lib.2.cap.16 per tot.& poſt eos Gaſp. Roder. in
trac. de annu. redi. lib. 1. quæſtione 11.à nume.
18. cum ſequent. Vincent. de Franc. deciſ.225.
68 tum etiam † & ex regula correlatiuorum , quæ
tantam inæqualitatem, vt vni tantùm non al-
teri ſuccurreretur,non patitur, atque ideò me-
ritò in ſupradicta opinione reprehenditur Pi-
nel.à Velaſ. (licèt nihil contra eum allegante)
de emphyt. quæſtione 11.numer.19. verſiculo,
qua ratione.

Ad quintá Panormit.opinioné,qua dicebat
ad detegendá Eccleſiæ læſioné in materia, qua
de agimus,eſſe inſpiciendam conditionem Ec-
cleſiæ,an ſit tenuis,vel abundans,vt læſio,quæ
reſpectu illius dici poterit enormiſſima,reſpec
tu huius nec enormis, nec vix læſionis nomen
69 mereatur,reſpódemus † Panor. minùs aptè lo
quutū fuiſſe in caſu ſupradicto, quo ad effectū
enim,de quo agimus,læſio cōſideratur , & cō-
ſiderari debet reſpectu dati,& accepti reſpecti-
uè per contrahentes, vt non obſcurè depręhé-
ditur ex l.2.C.de reſcin.vendi.& benè animad
uertit,ad aliud propoſitū,Pinel.in repet.eiuſdé
l.parte 2.cap.3.nume.41.aliàs ſequeretur maxi-
mum abſurdum quòd perſona valdè diues
nunquam,aut ſanè perraro poſſet agere ad reſ-
ciſionem contractus,quia reſpectu ſuarum di-
uitiarum vix vnquam diceretur læſio enormis,
è contra verò pauper ſemper poſſet,quia ſem-
per læſio,quantumuis minima,diceretur mag-
na,& enormis reſpectu ſuæ paupertatis , vndè
fieret quòd deſtruerentur mille regulæ in hac
materia certiſſimè conſtitutæ.

70 Conducunt † quæ poſt antiquos docent
Dida.var.reſol.lib.1.cap.3.num.11.Meno.de ar-
bit.iud.lib.2.centu.1. caſ.75.& Franciſcus Cal-
das de Pereyra in repeti.l.ſi curatorem habens
verbo,*læſis*,num.1.C. de integ. reſtitu. ad dete-
gendum læſionem non eſſe cōſiderandos reſ-
pectus,ſed videndum an ipſa ex ſe ipſa ſit gra-
uis,vel modica vt locum faciat , vel non faciat
reſciſioni,exemplū ponunt in læſione in quin-
quaginta reſpectu cōtractus mille aureorum,
dicendo quòd ſi ea læſio foret conſideranda
reſpectu maioris læſionis,quæ potuiſſet inter-
uenire in contractu,putà in quadringentis,vel
in quingentis, nō eſt dubium quòd valdè mo-
dica diceretur,nec faceret locum reſciſioni,cę-
terùm ſi conſideretur ſeparatim ex ſe iſpa, pro-
uti conſiderari debet , non eſt dubium quòd
grauis erit,& reſciſioni locum faciet, beneficio
talem reſtitutionis in integrum ſi contractus
ſit Eccleſiæ , vel minoris: Indè inferri debet
quòd ad conſiderandam læſionem non eſt
habendus reſpectus ad diuitias,vel paupertatē
contrahentium , ſed ipſa ſola de per ſe ſepara-
tim eſt conſideranda , vt dijudicari poſſit an
71 grauis ſit,vel modica.Is autem † reſpectus pau-
pertatis,vel diuitiarum ſolùm haberetur in cō-
tractibus, qui non ſunt correſpectiui, veluti in
his,in quibus totum ab vno donatur, nec ali-
quid per eum accipitur,verbi gratia in fideiuſ-
ſione,donatione,& ſimilibus,in quibus neceſ-
ſum eſt probare læſionem eſſe vltra dimidiam
facultatuū , Alcia.in conſ.33.num.15.lib.2.& in
cap.cum contingat num.225.de iu.iur.Peregri.
conſ.77.num.35.Surd.conſ.46.num.15.& The-
ſau.deciſ.223.num.9.Stepha. Gratia.deciſ.pro-
uin.Marc. 40. vide in ſupradictorum ornatum
quæ inferiùs traduntur in hac eadē gloſa circa
quæſtionem, an minor reſtituatur aduerſus fi-
deiuſſionem à ſe factam.

72 Ad illud † igitur , quod de qualitate con-
tractus inſpicienda,& attendenda ad detegen-
dam læſionem,num grauis,vel modica dici de
beat,dicebat Panor.vbi ſuprà allegatus eſt,reſ-
pondemus quòd id eſt pura , & mera veritas,
& ita libenter cum eo noſtra concurrit ſenten-
tia,arbitrantes non poſſe aliter fieri quòd læſio
perfectè dignoſcatur,huiuſque rei diligens de-
bet eſſe indagator iudex , coram quo cauſa ſu-
per his duceretur,vt aduertunt Pereyra,Meno.
& Dida. vbi ſuperiùs allegati fuere , & ex his,
quæ nos inferiùs dicemus , poterit etiam hæc
veritas non obſcurè depręhendi.

73 Sexta † opinio Aluar.Velaſ. quatenus dice-
bat iuſtam penſionem illam indicandam , quæ
conſueuit dari pro alijs rebus ſimilibus vicino-
rum locum , ſi fuerit emphyteuſis noua, vel ſi
fuerit antiqua,regulandam fore ſecundum pē-
ſionem ſolitam proximis annis,quam etiā quo
ad priorem ſui partem videtur approbare Maſ-
card.de proba.conclu.1398.nume.34.mihi be-
nè placeret ſi generalis eſſet, ac omni caſui oc-
currenti poſſet ex omni ſui parte ſatisfacere,
quod eſt ſummè curandum ab his, qui ſcribūt,
vt omnibus caſibus,qui poſſunt occurrere, ge-
neraliter prouideant,non aliquibus in particu-
lari attendant : generalis enim debet eſſe doc-
trina:cæterùm vbi (quæſo) mihi dabit Velaſc.
huius opinionis auctor pro quacunque re,quæ
in emphyteoſim concedatur , aliam in vicinia
eiuſdem bonitatis, & qualitatis in emphyteo-
ſim etiam conceſſam,ex cuius penſione valea-
mus dijudicare quæ nam ſit iuſta pro re,quæ de
nouo ſit ſtabilienda:id ferè eſt impoſſibile,ſem
per enim aliquam vna habebit qualitatem ,
& circunſtantiam, quæ non reperietur in alte-
ra:Si voluiſſet Velaſcus dicere penſionem eſſe
conſtituendam attento valore rei ad eam ratio
nem,putà quinque, vel ſex, vel ſeptem pro cē-
tenario,qu.. ſolent reliquæ res in eodem loco,
& in deffectum,in vicinijs,conſtitui, ego nullā
in

in opinione difficultatem cōſtituiſſem, in mea namque opinione etiam ego hunc caſum cōſuetudinis loci excepi, & cum manifeſtum fiendum ex his, quæ de annuis redditibus inferiùs dicuntur, promiſi, & hunc iterum polliceor, verùm quia contingere poſſet quòd talis conſuetudo non ſit omni in loco, ideò operæ pretium iudicaui eſſe ſi aliam opinionem exquirerem, qua omni ex parte ſuſceptam diſputationem abſoluerem.

74 Quo verò † ad ſecundum caput dictæ opinionis, quod loquitur in emphyteuſi antiqua vt iuſta illius penſio dicatur eſſe ea, pro qua res fuit ſolita concedi, ego libenter cum opinione Velaſ. concurro, dum mihi ſeruentur quæ neceſſaria de iure ſunt vt aliqua res dicatur ſolita ſub aliqua penſione concedi, circa quod vide Redoa. de rebus Eccleſ. nō alienādis quæſt. 51. cap. 6. nu. 20. & quæſt. 65. per tot. Alex. Raud. conſ. 17. parte 8. nume. 16. & 64. & 68. Afflic. & eius additionat. Vrſil. deciſ. 305. nu. 10. & 11. Caual. deciſ. 25. n. 12. 13. & 14. par. 2.

75 Circa quæ † tamen illud eſt animaduertendum, opinionem prædictam tunc fore veram, quando res eſſet in eodem ſtatu, in quo erat tempore priorum conceſſionum, nec plus valeret tempore vltimæ, tunc enim benè verum eſt quòd iuſta penſio diceretur ea, quæ fuiſſet conſtituta in primis conceſſionibus, & ſic inſpiceretur tempus dictarum primarum conceſſionum, non tempus vltimæ, ſecus verò eſſet quādo ſtatus foret mutatus, & res plus valeret, putà quia eſſet meliorata, tunc enim non foret iuſta penſio aliarum conceſſionum, ſed ea de nouo foret taxanda iuxta valorem rei tempore vltimæ conceſſionis fiendæ. Hæc ita clarè, latè, & abundè docentur à Cæſ. de Graſ. deciſ. 134. 135. & 136. vt ſuperfluum omninò mihi videretur ei velle aliquid addere, vel diminuere, vbi poſt longam in Rot. Roma. habitam hac de re diſputationem, tādem dicit in principio deciſionis 135. & num. 16. bis fuiſſe pro hac opinione *iudicatum*, ſic dicens intelligendos fore doctores, quorum plures ipſe refert, qui tenēt rem ſolitam in emphyteuſim cōcedi pro certa mercede poſſe iterùm ſub eadem concedi, quando ſcilicet interim valor rei nō creuerit, vel etiam quando ſumus in dubio, nec reperitur alius, qui plus offerat.

De ſeptima, & vltima opinione ſuprà relata, non eſt quòd nos in præſentiarum quicquam dicamus, quia locum commodiorem inferiùs nobis occurēdum expectamus, vbi pleniſſimè, abſque læſione, & ſine præiuditio noſtræ opinionis, eam examinabimus: Aduertimus tamē

76 † interim (quod eſt ſummè in hac materia neceſſarium, ne quis facilè decipiatur) quòd noſtra opinio ſuperiùs relata, qua diximus penſionem in emphyteuſi eſſe conſtituēdam, vt iuſta dicatur, habito reſpectu ad iuſtum rei valorem ad rationem quinque pro centenario, eſt intelligenda deducto eo priùs, quod eam facit minus valere, de quibus abundè per Antho. Gab. in lib. commu. conclu. lib. 3. conclu. 1. nume. 51. de emp. & vendi. Aluar. Velaſ. conſulta 45. & conſulta. 70. per tot. Surd. conſ. 217. nume. 32. Dida. lib. 2. var. reſol. cap. 3. num. 4. & rurſus lib. 3. cap. 10. num. 1. Maſcard. de probatio. conclu. 1398. à num. 13 cum ſequent. Pinel. in l. 2. C. de

77 reſcin. vendi. parte 3. cap. vlt. nume. 19. licèt † ij vltimi, quos etiam ſequitur Velaſc. allega. conſulta. 70. nume. 10. & certo caſu Caual. deciſ. 16. num. 8. parte 2. loquentes de pacto de retrouēdendo, quod apud ferè omnes principale onꝰ iudicatur ipſius venditionis, propter quod res multò minus debeat æſtimari, contrarium teneant, quod nobis non licēt vlteriùs examinare in propoſito, ſufficiat pro nunc doctores ſuprà relatos cum infinitis, quos ipſi allegant, contra eos tenere communiter, & ſufficiat etiā confeſſio eorundem Pinel. & Velaſ. dicentium ſe ſæpè vidiſſe *declaratū* quòd propter eiuſmodi onus rei valor valdè minor exiſtimatur, cuiꝰ rei fidelis eſt teſtis Anthon. de Gam. deciſ. 138. nume. 2. vbi dicit ſe ita *iudicaſſe* pluriès, item ita *iudicatum* fuiſſe de anno 1562. Imò † Anthon. Faber in ſuo codice li. 4. titul. 30. de reſcin. vend.

78 definitione 47. teſtatur in Sena. Sabaud. *declaratum* de anno 1595. propter pactum de retrouēdendo rem valere ferè minus tertia parte veluti ſeptuaginta tantùm cum pacto ſi ſine ipſo centum fuiſſet valitura, quibus adde Alexand. Rauden. conſ. 17. nume. 75. & 139. parte 1. lib. 1. alia conſideranda docentem, propter quæ augeri, vel minui debeat valor rei, viden. Cæſ. Barz. deci. 123. num. 6. vbi plures refert tenentes pactum de retrouendendo tertiam pretij partem importare, & ita eſſe communem obſeruātiam tenet Fab. Turre. conſ. 28. num. 19. & conſ. 86. nume. 61. vol. 2. videndus etiam Ludoui. de Caſſana. qui infinitos penè adducit ad probandum pactum de retrouendendo plus valere ex receptiori doctorum cenſura, quàm tertia parte rei, in conſ. 10. nu. 46. circa quod tamen, ſi ego materiam hanc pacti de retrouendēdo ex propoſito tractarem, animaduerterem differētiam eſſe conſtituendam an ſimpliciter ſit conceptum pactum de retrouendendo, quo caſu cenſetur ita conceptum vt nōn per partes, ſed tota pecunia ſoluta debeat fieri luitio, & in hoc caſu loquuntur doctores, dū volunt per pactum huiuſmodi valere rem minùs tertia parte, ſecus verò ſi ita foret conceptum vt per partes poſſet res redimi: nam tunc non eſſet tantæ conſiderationis, benè not. Pater Molina de cōtrac. diſput. 393. nume. 7. cum ſequent. vſque ad fin.

Adde

Adde etiam Theſau. in proprijs noſtris termi-
nis læſionis in contractu emphyteutico æſti-
mandæ loquentem deciſ.120.nume.2.probant
hanc aſſertionem doctores ſuprà enarrati ex l.
quod ſæpè §.vlti. cum ibi nota.per glo.& ſcri-
ben.ff. de contra.emp.

Et licèt nobis cordi non ſit in propoſito ea
omnia recenſere, quæ ſolent iuſtum rei valorē
minuere, tum quia doctores ſuprà relati exac-
tiſſimè ea in re elaborarunt, tum etiam quia ali
quantulùm videtur à noſtro inſtituto alienum,
nihilominùs non ſinam hoc loci, citra exceſ-
ſum metarum noſtræ materiæ, aliqua animad-
uertere, quæ vel forſan ab alijs fuerunt prę̨ter-
miſſa, vel ſaltem non ita exactè pertractata.

79 Imprimis † igitur quod primò conſideran-
dum, & attendendum diligenter cenſeo hac in
re pro dijudicando num nam penſio conſtitu-
ta vel conſtituenda ſit iuſta, nec ne, eſt quòd in
huiuſmodi contractibus emphyteuticis ſolum
in recipientem transfertur vtile dominium, di-
recto penes dominum remanente, l.1.§. ſi im-
perpetuum ff. ſi ager vectigal. vel emphy. peta.
* vbi Bar.& communiter ſcribentes, latè Velaſc.
de iu. emphyt. parte 1. quæſt.13. per tot. qua in re
vlteriùs iuſtificanda nō exiſtimo oportere am-
pliùs fore immorandum, quia apud omnes ita
receptiſſimum id eſt, vt vix nemo huc vſque du
bitauerit, pręter illos, qui ſui ingenij aciem gra
tia oſtentandi contra inueteratam dominij in
directum, & vtile diuiſionem ire conati ſunt,
Cura. Coſtal. Duare. Egina. Baro, Bartolr. Drui-
dās, & alij huius farinæ doctores, quos refert in
Corta miſcell. Iur. lib. 6. cap. 10. num. 2. Velaſc.
de emphyt alleg. quæſt. 13. num. 1. vbi diſputa-
tionis gratia eorum opinionem pluribus con-
ſiderationibus fulſitur, noſter Anthon. Oliba
in prax. actionum parte 2. lib. 1. cap. 10. num. 4.
& eius additiona. Hypol. Montaner: ſed nos
qui non ſolemus à tam receptis doctorum o-
pinionib⁹, ne latum quidem vnguem, recede-
re, relinquamus eos in ſua pręrenſione donec
in melius commutentur, & ad vlteriora perga-
mus; vide vlteriùs Sotomaior in tractat. de vſu-
fruct. lib. 1. cap. 75. num. 24.

80 Ex huiuſmodi † retentione dominij direc-
ti, quæ fit per concedentem, multa ei obueniūt
commoda, putà laudimiorum, quādo res alie-
natur, iuxta l. fi. C. de iu. emphy. Et de iure noſ-
tro; conſti. Item ne ſuper laudim. de iu. emphy.
in 1. vol. conſti. & in Cathalonia duplicatur, vl-
tra pœnam quingentorū aureorum, in quam
incurrit emptor, qui ſine conſenſu domini in-
greditur poſſeſſionē rei, vulga. conſti. 1. car. dig-
namēt regna, ſub titul. de iur. emphyteuti. quā
alij pragmaticam Regis Petri vocant, & conſti.
als ſcandols eodem titul. de iu. emphyt. De iure
communi cadit res in commiſſum, l. fi. vbi glo.
* & omnes C. de iu. emphyt. Commoda iuris fa-
ticæ, ſiue prę̨lationis, quo vti poteſt dominus
quando res venditur pro eodem pretio, de iu-
re communi intra quatuor menſes à die ſcien-
tiæ, d. l. fi. cum ibi not. C. de iu. emphyt. & de iu-
re Cathaloniæ intra triginta dies, allega. conſ-
titutione Item ne ſuper laudimio, de iure em-
phyt. in 1. vol. conſtitu. Commoda prohibitæ in
his cēſibus prę̨ſcriptionis, de qua nos latiſſimè
inferiùs agemus, & alia plura, quæ ſtudioſus
lector colligere per ipſum poteſt, quæ quidem
commoda maximam domino afferunt vtilita-
tem, maximæque ſunt æſtimationis, adeò vt †
81 in Cathalonia communiter æſtimentur ad ter
tiam partem iuſti rei valoris, ita vt ſi res valeat
triginta, & detur in emphyteoſim, non dicatur
valere reſpectu accipientis niſi tantùm viginti
cum retentio dominij ſit æſtimationis tertiæ
partis dicti valoris; hæc nulla alia ratione pro-
banda exiſtimo, pręterquam ex communi æſti
matione, quam in Cathalonia vſu receptam
quotidiè videmus, & reperimus: ſolent enim
hæc in proceſſibus cauſarum quarumcunque
nullo negocio per teſtes probari, & ego in plu-
ribus cauſis vidi ita iuſtificatum, ſignanter in
cauſis Epiſcopatus diœceſis Gerunden. in qua
dicitur vigere hac de re cōſuetudo, & eam pro-
bant in dicta diœceſi periti.

Poteſt item † hæc veritas peti ex amortiza-
82 tione, ſeu iure amortizandi quādo deuenit res
ad manum mortuam, cuius ratione, in recom-
penſationem laudimiorum, quæ dominus po-
tuiſſet recipere ex alienationibus, quæ contin-
gere potuiſſent ſi res eſſet penes perſonam ca-
pacem, ſolet ſolui vnum laudemium de trigin-
ta in triginta annis, vel aliàs prouti conuenire
dominus poteſt cum manu mortua, & illud,
ſiue quantitas ex illo reſultans annuatim ſol-
uitur vltra cenſum, diuiſa tamen in triginta ſo-
lutiones, vt docet Solſona in ſtylo capibreuiā-
ni fol. 84. num. 1. & nos iam in ſuperioribus di-
ximus glo. 12. de feud. num. 23.

Hoc igitur, vt ſuperiùs dicebamus, quod mi-
nùs valet res, quæ conceditur in emphyteuſim
propter retentionem dominij directi, detrahē-
dum de iure imprimis eſt à iuſto valore rei vt
videat quæ pro ipſa poſſit iuſtè pēſio cōſtitui.

83 Eſt item † conſiderandum an aliquid ſit da
tum pro intrata, ſeu ingreſſu in ipſo contractu,
eſt enim illud iungendum cum valore penſio-
num ad iuſtum efficiēdum rei pretium, ita Ve-
laſ. allega. quæſtio. 10. nume. 6. ex eo id inferens
quod nos ſuprà docuimus de pacto de retro-
uendendo, quòd ipſum minueret iuſtum rei
valorem, ita (inquit) debet eſſe de hoc pacto
quòd à principio detur certa quantitas, Surd.
deciſ. 198. num. 21. quem iam ad id in ſuperiori-
bus retulimus.

Vndè

84 Vndè † dicebat Bero.conſ.84.nume.20.lib.
1.quem ſequitur Alex. Randen.in ſæpè allega.
conſ.17.parte 10.nu.13.volu.1.læſionem in hoc
de quo agimus, contractu emphyteutico, ali-
ter atque aliter conſiderari,atque in alijs con-
tractibus,quia(inquit)poteſt eſſe minima pen-
ſio,& tamen contractus erit vtilis, putà quia ab
initio pro inueſtitura certum prętium ſolutum
fuit.

85 Veruntamen † hac in re differentiam,ne fa-
cilè decipiaris,velim conſtitueres inter cōtrac-
tum,qui celebratur ab eo,qui plenum,ac libe-
rum habet rei ſuæ dominium, ac cōmercium,
veluti in layco, qui rem propriam poſſidens
nullo vinculo, vel alio onere affectam,vult eā
in emphyteoſim concedere; in hoc non eſt du
bium quòd pecunia data pro ingreſſu compu-
tanda eſt cum valore penſionis ad æſtimādum
iuſtum rei prętium,& valorem,& in his termi-
nis procedunt doctrinæ ſuperiùs allegatæ, &
inter eum,qui, licèt ſit verus dominus, non ta-
men poteſt de ea liberè diſponere, veluti quā-
do poſt mortem, vel aliud tempus teneretur
reſtituere,vel quid ſimile, aut quādo eſſet per-
ſona Eccleſiaſtica qui rem Eccleſiæ in emphy-
teoſim concederet,tali caſu pecunia, quæ reci-
peretur per concedentem pro ingreſſu,nō poſ-
ſet computari cum valore penſionum pro effi-
ciendo iuſto rei valore aduerſus ſucceſſorem,
qui ageret ad reciſionem contractus ob læſio-
86 nem ex modicitate penſionis, pulchra eſt † ad
id doctrina Velaſ.alleg.2.quæſt.10.num.5.dicē-
tis poſſe ob id ſolum quòd à Prælatis certa pe-
cunia pro ingreſſu recepta ſit, cum modicitate
penſionum,quaſi in fraudem ſucceſſorum fac-
tas labefactari conceſſiones in emphyteuſim,
verū eſt quòd dicit poſtea ſe nihil vnquā vidiſ-
ſe ſuper hoc declaratum, velle tamen quòd ita
factum fuiſſet vt ſuæ opinioni aliquid auctori-
87 tatis accederet,additque † quòd forſan hoc ar-
gumento hodie eſt deciſum in Conſ. Trident.
ſeſ. 25. capit. 11. ne repręſentata pecunia loce-
tur res Eccleſiæ,& quòd huiuſmodi locationes
anticipatis ſolutionibus factæ nullaten⁹ in prę-
iuditium ſucceſſorum validæ intelligantur,nec
etiam à Romana Curia confirmentur: huiuſ-
modi enim pecunia, quæ datur, non cædit in
vtilitatem Eccleſiæ, ſed Rectoris, quæ non eſt
attendenda,prouti benè, in alio propoſito nō
diſſimili,conſiderabat Caualcan. deciſ. 29. nu.
21.& 31.in ſecunda parte.Si autē pecunia, quæ
daretur pro ingreſſu conuerteretur in vtilita-
tem Eccleſiæ,tali caſu non eſt dubium quòd
foret facienda de ea computatio cum valore
penſionum ad dijudicandum iuſtum rei valo-
rem,& ſi hoc caſu intelligantur Bero. conſ.84.
num.20.lib.1.& Raud.conſ.17. parte 10. num.
13.volu. 1. volentes in huiuſmodi Eccleſiaſticis
alienationibus intratam computari cum valo-
re penſionum ad iuſtum prętium,vera erit eo-
rum traditio, ſi tamen cenſuerunt loqui quan-
do Prælatus,vel Rector Eccleſiæ recepiſſet pe-
cuniam pro ingreſſu, corrueret proculdubio,
vti ex ſupràdictis fit manifeſtum.

Horum omnium, ac aliorum, quæ ſecun-
dum ſubiectam materiam occurrere poterunt,
habere debebit iuſtus, ac prùdens iudex ratio-
nem ſi cuperit iuſtam, cum ſatisfactione, in
88 his proferre ſententiam. Ac propterea † benè
dicebat Pater Molina de contrac.diſputa.452.
nume.3.ex Pinel.& Dida.in iuſta hac penſione
conſtituenda attēdēdas eſſe circunſtantias oc-
currentes, & conſuetudinem loci,quæ ſunt ex
quibus ſolet iuſtum, vel iniuſtum cuiuſque rei
prętium dijudicari.

89 Cæterùm † an in Eccleſia ſufficiat minor læ-
ſio,quàm in layco,docet Pinel.in ſæpè allegat.
l.2.parte 2.cap.2.num.34.circa fin.C.de reſcin.
venditio.

90 Supereſt † iam nunc ſeptimæ, & vltimæ o-
pinionis in ſuperioribus à nobis propoſitæ,quā
adhunc locum, vti commodiorem,cum ratio-
ne tranſtulimus, veritatem examinemus;ac vi-
deamus nunquid caſu quo adſit læſio in pen-
ſione,debeat contractus reſcindi in totum, an
verò debeat tātùm,ac poſſit accipiens emphy-
teuſim condemnari ad id ſupplendum, quod
deeſt ad iuſtam penſionem.

Ego hac in re differentiam conſtituerem in-
ter emphyteuſes Eccleſiaſticas, & ſeculares,vt
in prioribus quidem (quando nulla alia adeſt
alienationis cauſa,prętetquam vtilitatis,loqui-
mur)actio competat ad rei recuperationem, ſi
læſionem contineant,ita vt vtiles Eccleſiæ dici
non valeant, nec ſit locus ſuppletioni eius,
quod deeſt ad iuſtam pēſionem,in poſteriori-
bus verò non.

91 Prioris † diſtinctionis membri ratio non eſt
alia aſſignanda, prętetquam quia huiuſmodi
conceſſiones Eccleſiæ damnoſæ inualidæ, ac
nullę de iure dicuntur, ad quod reminiſcamur
eorum oportet,quæ ſecurè in ſuperioribus do-
cuimus hac ea clauſ.in gloſ.12. de direc.domi-
na.duo copulatiuè ad validitatem harum alie-
nationum requiri,& cauſam,& ſolemnitatem,
nec alterum ex ipſis ſufficere,ex quibus res hęc
ſatis clara apparebit.per quę contractus dicitur
fieri in caſu non licito,ac proinde nulliter iux-
ta glo.in cap.1.verbo redire:& ibi Abb.nume.
17.de reſti.in integ.Redoa. de rebus Eccleſ. nō
alien.quæſt.20.de cauſ.vtilita. à nume.155.cum
ſequent.& quæſt.22.nume.54.pulchrè Caualc.
deciſ.29.num.58.parte 2. ad quod eſt adeò cla-
rus tex.in alle.cap.1.de reſtitutio.in integ.vt ni-
hil clarius: ibi enim Pontifex loquens de em-
phyteuſi Eccleſiaſtica ſub modico cēſu cōceſſa,
pręſ-

Digitized by Google

prçcipit propter læſionem in cenſu contingé-
tem debere rem ad ius,& proprietatem Eccle-
ſiæ redire, huic eſt valdè ſimilis tex.in capit. ad
noſtrã, de rebus Eccleſ.ad idem eſt clarior tex.
in clemen. 1. de rebus Eccleſ. non alienan. in
clemen.vbi declarat Pontifex,ex cõceſſione in
emphyteuſim,in qua non fuerit vel neceſſitas,
vel vtilitas Eccleſiæ,uullum ius recipienti ac-
quiri,& denique ad idem eſt tex. omninm cla-
riſſimus in extranagan. ambitioſæ, in extraua-
gan.commun.vbi Pau.Venet.2. clarè dicit eam
alienationem nullam omninò fore,quę in eui-
dentem Eccleſiæ vtilitatem facta non fuerit.

92 Conducit † quòd in reſcriptis, quæ emanant
à ſancta Sede Apoſtolica pro confirmatione
eiuſmodi conceſſionum,ſoleat ſemper adeſſe
clanſula, *ſi in euidentem*, *&c.* quæ cenſetur ap-
poſita pro forma,qua non ſeruata corruit pro-
culdubio actus,Abb.in conſ.41.num.1. Caual.
latè,& benè allega.deciſ. 29. nume.58. & 59.in
ſecnnda parte: ſi eſt nullus contractus quan-
do non eſt vtilis Eccleſiæ, nemo mihi negabit
quin debeat res ad Eccleſiam redire,nec ſit lo-
cus ſuppletioni iuſtæ penſionis.

93 Hæc videtur † mihi certa,& ſecura opinio,
quicquid in contrarium moliatur Alex.Raud.
in ſæpè allega.reſponſ.17. parte 5.num.50. cum
aliquibus ſequent.volens non eſſe nullum hu-
iuſmodi contractum, in quo an benè dixerit,
tuum ipſius,prudens lector,eſto iudicium,ego
ſolùm annoto optimè dijudicari poſſe ex eo
quòd parùm ſtringere videantur argumenta,
quibus ibi vtitur is auctor,cõſidera,quæſo,lec-
tor verba Raudenſis ſub nume.52.vbi non au-
dens inuehere contra auctoritatem Redoani
noſtram opinionem tenentis, voluit tamen
eius verba ſic interprętari vt perſuaderet illũ
non intellexiſſe quòd contractus eſſet nullus
ſi non foret vtilis Eccleſiæ, ſed quòd veniret
reſcindendus,dicit enim quòd ille in hac ma-
teria vtitur verbis illis,corruit, corruere habet
conceſſio,& omnia corrunt: corruptio autem,
quæ eſt priuatio, pręſuponit habitum,ergo(in-
quit)manifeſtè loquitur Redoan.de contractu
valido per remedium reſtitutionis in integrũ
ſub conditione ſi læſio probabitur inſpecto
tempore cõtractus,reſcindendo &c. En huius
auctoris argumentationem, quæ prętetquam
quòd eſt prorſus cõtra verum ſenſum eorum,
quæ dixit Redoa.vt ex antecedentibus,& con-
ſequentibus eius dictis ibidem luce meridiana
clariùs apparet, & demonſtrat ſatis manifeſtè
allegatio,quam de lege,etſi prçſes C. de pręd.
min. quæ loquitur de nullitate decreti ex falſa
cauſa interpoſiti,facit ad probandum id,quod
dixerat probata læſione corruere contractum
emphyteuſis Eccleſiæ; vltra quòd(inquam)ex
ſupradictis clarè apparet de mente Redoani,
quòd loquutus ibi fuerit de nullitate actus,nõ
94 de reſciſione, ego aduerto † quòd corruptio
non videtur deriuari à verbo, corruere,vel ali-
quid inter ſe ſe cõmune habere, cũ tam diuer-
ſa inter ſe ſint,vt omnibus eſt pluſquàm mani-
feſtum, à verbo enim corrumpo corruptionẽ
deriuari palam eſt,ſed hæc omittamus,quia pa-
rùm proficua.

95 Aliam Garcia † in tract.de expenſ.& melio.
cap.18.num.20.cum ſequent. & clariùs in trac-
ta.de nobilita.gloſ.6.§.1.nume.56. ſequutus eſt
viam,qua videtur à noſtra hac opinione rece-
dere, tenens ſufficere quòd Eccleſiæ læſæ reſi-
ciatur quod deeſt ad iuſtam penſionem, nec
poſſe rem alienatam auocare, eo ductus argu-
mento quòd minor læſus in prętio tantùm, ad
id ſolummodo reſtituatur reficiendum,quod
deeſt ad iuſtum prętium conſtituẽdum, in quo
tamen acriter reprçhenditur à Caldas à Perey.
vbi ſuprà annotauimus, ego tamen non ex eo
Garciam reprçhendẽdũ cẽſeo quòd ſupradic-
tam opinionem in minore firmauerit, prouti
facit Pereyra,imò eam inferiùs laudabo,ſed ex
eo tantùm quòd in eiuſmodi cõtractibus em-
phyteuticis differentiã non conſtituerit inter
Eccleſiam,& minorem,cum illius ratione iura
ſint aperta,quæ diſponunt contractus eſſe nul-
los, in quibus non affuerit euidens vtilitas, vt
ſuperiùs docuimus,quod nullibi reperitur reſ-
pectu huius diſpoſitum.

96 Quod autem † attinet ad emphyteuſes ſe-
culares,& laycas, in his ego cenſeo quòd ſiue
ſimus in minore,qui reſtitutionẽ petat propter
læſionem,ſiue in maiore,qui remedio l.2.C.de
reſcin.venditione experiatur, vtroque caſu id
ſolùm obtineri poſſit,(ſi nolit cui eſt conceſſio
facta rem reſtituere)vt ſuppleatur id,quod de-
eſt iuſtæ penſionis.De minore,iam ſuprà firma
uimus opinionem,quòd quãdo is eſt in prętio
tantùm læſus,ad illius tantùm ſupplementum
habendum debeat reſtitui, non autem ad re-
cuperandam rem ipſam,quam ſuperiùs ſtabili-
uimus,& ſignanter ad id allegauimus Simon-
cel.de decret.lib.3. titu.7.inſpe.1.à num.13.cum
ſequent.adde Fachin.controuer.iur.lib. 2. cap.
89.per totum, Ferdin.Vaſq.quæſt.vſufrequen.
cap.65.per tot. & Ari.Pinel.in repeti.l.2.C.de
reſcin.vendi.parte 3.cap.1.à num.21.latè articu-
lum hunc examinantes.

Et licèt hac in re valdè prçmat contraria o-
pinio quòd imò ſola læſio in prætio faciat to-
tius rei recuperationi locum,cum plura iura,&
doctorum auctoritates habeat, quibus com-
probetur,me tamen, vltra ea, quæ doctè in fa-
uorem noſtræ opinionis adducunt qui eam ſe-
quuntur, illa prçſertim ratio coegit,& cogit vt
97 eam amplectar quòd videam † de iure ad id
fuiſſe remedium reſtitutionis in integrum ad-
inuen-

inuentûm vt minoribus, & qui eorum priuile-
gio gaudent, ſubueniretur propter læſionem,
quam ſuſtinerent in contractu per eos, vel eo-
rum tutores geſto, & aduerſus eam, adeò vt læ-
ſio ipſa, & deceptio ſit cauſa reſtitutionis, no-
tab. ad id eſt tex. in l. nam poſtea §. ſi minor ff.
de iure iurando, vbi Iureconſultus *ſi minor* (in-
quit) 25. *annorum detulerit, & hoc ipſe captum ſe
dicat, aduerſus exceptionem iuris iurandi debebit re-
plicari, vt Pomponius ait. Ego autem puto hanc re-
plicationem non ſemper eſſe dandam, ſed plerunque
ipſum prætorem debere cognoſcere an captus ſit, &
ſic in integrum reſtituere: nec enim vtique qui minor
eſt, ſtatim & circumſcriptum ſe docuit*, elegans item
ad idem eſt tex. in lege prima ff. de minor. ibi,
*Hoc edictum Prætor naturalem æquitatem ſequutus
propoſuit, quo tutelam minorum ſuſcepit: nam cum
inter omnes conſtet fragile eſſe, & infirmum huiuſ-
modi ætatum conſilium, & multis captionibus ſup-
poſitum, multorumque inſidijs expoſitum, auxilium
eis prætor hoc edicto pollicitus eſt, & aduerſus captio-
nes opitulationem*, ex quibus iuribus communi-
ter doctores tenent minorem ætatem non fa-
cere locum reſtitutioni, ſed imò læſionem in
contractu contingentem, quæ ſemper ad id
requiritur: ſi ergo læſio eſt cauſa reſtitutionis, &
aduerſus læſionem ea datur, quomodo dici po-
teſt eam poſſe metas læſionis egredi? hoc eſt
quomodo poteſt dici quòd minor per reſtitu-
tionem conſequatur id in quo nulla adfuit læ-
98 ſio: maximè † ſi adnotauerimus quod commu-
niter doctores inferunt ex tex. in l. quod ſi mi-
nor §. reſtitutio ff. eodem titul. de minor. reſti-
tutionem tantum reddere quantum læſio ab-
ſtulit, non plus, quod probat etiam eleganter
Roman. Impera. in lege prima, & final. in §. fin.
C. de ſenten. paſ. in lege prima, explicans quid
eſſet reſtituere deportatum, ait, *Vt autem ſcias
quid ſit in integrum reſtituere: honoribus, & ordini
tuo, omnibus cæteris reſtituo*, in lege finali inquit
Imper. *Tantùm ad reſtitutionem indulgentia valet
quantum ad correctionem ſententia valuit: vtque de-
portationis ipſum per ſe nomen rerum omnium ſpo-
liatio eſt, ita indulgentia reſtitutio bonorum, ac dig-
nitatis vno nomine amiſſorum omnium ſit recupera-
99 tio*, ac proinde † benè dicebat Nicolaus Vigel.
in metho. vniuer. iuris ciuilis, parte ſeptima lib.
25. titul. quid veniat in integri reſtitutionem
minorum, ad id reſtitutionem dari vt minor
integrum ius ſuum recipiat, idque probat ex l.
quòd ſi minor §. reſtitut. ff. de minor. vbi Iuriſ-
conſultus ait, *Reſtitutio autem ita facienda eſt, vt
vnuſquiſq. integrū ius ſuū recipiat. Itaq. ſi in vēdēdo
fundo circūſcriptus reſtituetur, iubebit Prætor, empto-
rē fundū cum fructibus reddere, & pretium recipere.*
Ex quibus omnibus videtur ſatis iuridica,
imò naturali inniti ratione hæc, quam firma-
uimus, opinio, quòd ſcilicèt ſatis ſit minori læ-
ſo ſubueniri per ſuppletionem iuſti prætij
quando in eo tantùm fuit læſio abſque eo
quòd reſcindi in totum habeat contractus,
poſtquam nullam in vendendo præſupponi-
mus minoris læſionem, aliàs enim dare ei eſſet
vltra quod deberetur, quod nō eſt iuſtum, nec
rationi conſonum, imò rationi eſſe naturali nō
parûm repugnans ſuperiùs docui. Benè video
100 † quòd inter alia, quæ doctores in cōtrariū ad-
ducunt, acriter pungit doctorū illa communis
doctrina, qua dicitur remedium hoc reſtitutio-
nis in integrum pinguius eſſe, quàm l. ſecun-
dæ C. de reſcinden. venditio. ex eo quòd illud
præciſè auocet rem, hoc autem electionem al-
teri tribuat vel rem reſtituendi, vel prætium
ſupplendi, & ideò illud per hoc non impediri
quamuis ſit illud ordinarium, & hoc extraor-
dinarium, quam quidem doctrinam firmat
Abb. in cap. cum dilecti nume. 5. extra de emp.
& vendi. latè Pinel. in repeti. legis 2. C. de reſ-
cin. vendi. tertia parte cap. 3. nume. 21. & Didac.
lib. 1. var. cap. 3. nume. 11. verſiculo, *tertio*, cuius in
hoc ſolemnia dicta Senatum Luſitanum *appro-
baſſe*, ac laudaſſe teſtatur doctiſſimus illius Se-
tor Anthonius de Gam. deciſ. 212. quod ſanè
non parum tribuit huic opinioni auctoritatis,
& in ornatum huiꝰ dicti plures refert Blaſ. Flo-
res in addi. ad d. deciſ. 212. eandem opinionem
ſequutus eſt Senatus Neapol. auctore Vincen.
de Franc. deciſ. 248. per totum, & *Sabuſia*. apud
Antonium Fab. in ſuo codice lib. 2. titul. 9. de in
integrum reſtitution. minor. diffi. 3. vbi tamen
deceptio eſſet in vendendo, quia non expedi-
ret vendere, vel dolus aduerſarij interceſſiſ-
ſet, nam vbi læſio eſſet ſolùm in prætio, nobiſ-
cum ille Senatus conuenit.
101 Si tamen † velles gloſæ opinioni adhærere
in lege patri §. 1. verbo *oporteat* ff. de minor. quā
ſequitur Garcia de expen. cap. 18. nume. 23. fa-
cilè euitares hoc contrarium: dicit enim gloſa
ſupradicta de rei recuperatione præciſè facien-
da per reſtitutionem, intelligenda fore niſi em-
tor vellet id, quod deeſt ad iuſtum prætium, ſup
plere: reprobat tamen eam quaſi violet litte-
ram tex. in allegata lege patri, Cald. de Pe-
rey. in lege ſi curatorem, verbo implorare, nu-
mer. 15. verſiculo *ex quibus*. Tu verò lege vbi ſu-
prà Garciam, & forſan cum animi quiete con-
trarium hoc euitabis, is enim doctor multùm
in hoc articulo enucleando laborauit, taliter q;
nō oporteat nos ampliùs in eo immorari. Ego
hoc vnum tantùm pro expeditione huius ma-
teriæ omnibus teſtatum volo quòd non poſ-
ſum mihi ipſi perſuadere quomodo doctores
contrariæ opinionis induci potuerint ad credē-
dū minori reſtitutionem concedendam vltra
læſionem, & ad id in quo non ſit ipſe læſus,
obſtātibus, prout reuera obſtant multùm, quæ

dicta ſuperiùs fuere, tum ex textualibus iuris diſpoſitionibus, tum & aliàs, vidè Caneer. in 2. parte var. reſolut. cap. 1. de minor. 25. an. à num. 254. cum ſequent. vbi de hoc latè.

Nec dubites, ſi caſus tibi ſuccedat, defendere in Senatu hanc quam ſtabiliuimus opinionẽ metu cõtrarij ſuperiùs adducti quòd remediũ extraordinarium reſtitutionis in integrum nõ ceſſet per ordinarium quando pinguiùs per illud, quàm per hoc, minori prouidetur, quia nõ eſſet hic ſolus caſus, in quo Senatus receſſiſſet
102 ab eo brocardico: in enim † ſcis quòd minori aduerſus ſentẽtiam in vim exceptionis ad impediendum illius executionẽ ſubuenitur proculdubio medio reſtitutionis in integrum beneficio, ſi illud maliciosè, & calumniosè nõ petatur, veluti quando talia deducuntur pro illa parte, ex quibus conijcere facilè liceat de bono illius iure, prout poſt antiquos, pluribus reſoluit noſtras Michael Ferrer in 3. parte obſeruan. verb. *executio*, cap. 446. & verbo, *reſtitutio in integrum*, cap. 479. & vtrobiq; ſunt largæ remiſſiones ad alios doctores Sagiſmũdi Deſpuiol eius additionatoris, quibus adde Ioannẽ Gutier. in prac. lib. 1. quæſt. 134. deciſionem Auenionen. 2. apud Hieronym. à Lauren. & alios doctores relatos per Vincen. de Franc. deciſ. 86. & Theſau. deciſ. 181. don Garcia. Meſtril. deciſ. Sicil. 30. in 2. parte, Stepha. Gratia. deciſ. prouin. March. 172. per totam, Statili. Pacific. latiſſimè in tracta. de Saluia. interdic. cap. 3. de reſtitu. in integ. per totum, qui duo declarant quid in hoc interſit ſi petatur reſtitutio ante executionem cœptam, an verò poſt; & quando dicatur cœpta, Cæſar. Barz. deciſ. 117. quæ eſt ſententia per noſtrum Senatum intrepidè *recepta* vt Michael Ferrer vbi ſuprà teſtatur, & nos nõ ſemel vidimus obſeruatum in pluribus cauſis, ſcis etiam † quòd
103 pinguiùs proculdubio per hoc reſtitutionis in integrum extraordinarium remedium prouidetur minori, ſaltem vbi ex ſtatuto, aut aliàs ſẽtentiæ habeant executionem, prout in Senatu præſtita cautione, non obſtante ſupplicatione, reclamatione, aut appellatione: quàm per ordinarium remedium ſupplicationis, reclamationis aut appellationis; quia illud executionem
104 impedit, hoc verò non, & tamen † quandiu adeſt ſupplicationis, reclamationis, aut appellationis remedium non conceditur minori illud reſtitutionis aduerſus ſententiam ad effectum impediendi executionẽ, ſed tunc tantùm quãdo tranſiit ſentẽtia in iudicatum, id quod pluriès vidimus in Senatu obſeruatum, in quo ſtatim atque aliquem vident cum hoc extraordinario remedio venientem ſtatim quærunt nũ cauſa adſit ſupplicationis, vel non, ad admitẽdum illud, vel repellendum, & ſignanter ex hoc motiuo quòd adeſſet cauſa ſupplicationis vidi de anno 1608. *repulſum* ſimile reſtitutionis in integrum beneficium per egregium Senatorem Ioannem Gallego, & poſtea *confirmatum* in cauſa ſupplicationis referente egregio etiam Senatore Raphaele Rubi, & Coll cõcluſione ſequuta inter cõſenatores, in cauſa Pupillorũ Pelegrins caſtri Epiſcopalis contra Fælicẽ Miralles militem ſancti Fælicis de Lupricato, actuario Viloſſa, & nuper de anno 1611. inter Petrum Mercer notarium villæ Perpiniani cõtra nobilem Ioannem Ros idem etiam ego *obtinui* cum expreſſione illius motiui quòd aderat remedium ordinarium ſupplicationis ad relationẽ egregij Senatoris Hieronymi Aſtor, cuius declaratio licèt non fuerit per totam aulam facta, expectat tamen de proximo in eadẽ in cauſa ſupplicationis interpoſitæ cõfirmationem, eſt cauſæ ſcriba Marcialis Reig vbi videre poteris. Sis ergo cautus, ſi velis tui pupilli clientis indemnitati proſpicere per reſtitutionis aduerſus ſententiam remedium, ne ab illa ordinarium ſupplicationis interpoſitam, quia repelleris proculdubio ab extraordinario quantumcumque videaris fouere in meritis iuſtitiam, ac etiamſi poſtea renunciares cauſæ ſupplicationis, poſtquam eſt tibi de ea oppoſitum: quod erat conſilium à Panormit. ante nos datum, & à Theſau. relatum, Panormit. (inquam) in cap. ſuſcitata num. final. in fin. extra de reſtitution. in integrum, & Theſau. deciſ. 181. nume. 3. circa principium.

105 Hic neceſſariò † veniebat tractanda quæſtio an poſt intentatum reſtitutionis in integrum beneficium aduerſus ſententiam, & contigit ſubcumbere in eo, poſſit is qui ſubcubuit, vti poſtea remedio appellationis, ſed quia noſtri inſtituti nõ eſt propria, ideò ſola remiſſione ad Sfort. Odd. qui eam plenè tractat, de reſtitutio. in integrum parte prima quæſtio. 17. articul. 17. & quæſtio. 69. articul. 2. nume. 13. contentus ad alia pertranſibo propoſito noſtro propriora.

106 Quæ autem †, & quanta debeat eſſe læſio vt minor reſtituatur, id totum relinquendum fore iudicis arbitrio ex Didac. Menoch. & Caldes à Perey. poſt antiquiores in ſuperioribus docuimus.

107 De maiore † autem (vt noſtrum, quem cœpimus, diſcurſum proſequamur, ac tandem abſoluamus) non exiſtimo quemquam eſſe, qui dubitet nunquid quando ipſe fuit læſus in cõceſſione emphyteutica, poſſit recipiens, ac electionem habeat, vel rem dimittendi, vel ſupplẽdi id, quod deeſt iuſtę penſionis, eſt quippe huiuſce rei tam clara, ac aperta, ſimulque vulgata & perquam nota diſpoſitio l. 2. C. de reſcin. vẽdi. vt oleum, & operam me perdidiſſe, nec immeritò; quilibet diceret, ſi vlteriùs in huiuſmodi rei comprobatione immorarer.

Hæc

Hæc ſunt, quæ ad ortum, & generationem
(vt ita dicam) huiuſmodi cenſuum digna mihi
viſa ſũt particulari diſquiſitione, ſupereſt vt in
hac tractatione de cenſibus emphyteuticis, de
eorum interitu, & corruptione aliqua doceamus.

108 Principio † igitur perimitur cenſus, & in
† totũ ab eius ſolutione liberatur emphyteota,
ſi tota res ipſa, ſuper qua conſtitutus eſt, pereat,
tex. eſt expreſſus in l. 1. C. de iu. emphy. & ibi de
* clarant omnes, quibus adde Velaſ. de iu. emphy.
parte 1. quæſt. 27. per totum accuratè materiam
hanc pertractantem

109 Valebit † tamen pactum quod fuerit inter
contrahentes inhitum in contrarium, quòd ſcilicèt
emphyteota teneatur de caſu ſortuito rei,
vt nihilominùs teneatur ſoluere penſionem, licèt
res pereat tota, d. l. 1. vbi, *ſuper omnibus, vel
etiam fortuitis caſibus*, & ibi not. Iaſ. nume. 13. &
Velaſ. vbi ſuprà num. 1. Pater Molina, qui hanc,
& alias ſallentias adducit, de contrac. diſputa.
454. per totum.

110 Sunt † tamen ſupradicta de liberatione emphyteotæ
à ſolutione canonis per omnimodã
rei peremptionem ſanè intelligenda, quando
caſu fortuito, & vno impetu res in totum perimitur,
non quando paulatim ex negigẽtia poſſeſſoris
aliquid, quod peremptionẽ cauſaret, reficere
nolentis, ita Anthon. Fab. in ſuo codice
lib. 4. tit. 42. de iure emphy. diffini. 37. dicens ita
† *declaraſſe* Senatum Sabuſiæ.

111 Secus † tamen eſt ſi res perit pro parte, tunc
enim damnum emphyteotæ eſt, non domini,
vt docet ea. l. 1. C. de iu. emphyt. & communiter
ibi doctores, & hæc ſunt adeò vulgaria vt communiter
indè circumferantur vulgares ad id
verſus.

Si res perit tota, liberabitur emphyteota,
Sed ſi pro parte, nulla liberabitur arte.

112 Difficultas † eſt quando dicetur res in totum
perempta, vel in parte, vt cognoſcatur nũ
nam cum ipſa re perimatur etiam cenſus, vel
* non, Glo. communiter recepta in allega. l. 1. verbo,
particulare, C. de iu. emphy. poſt diſputatũ
articulum, tandem reſoluit neceſſarium fore
quòd nihil penitùs remaneat rei in emphyteoſim
conceſſæ vt pereat cenſus, & emphyteota
liberetur: aliàs enim ſi aliquid remaneat, remanebit
& ipſe adhuc penſioni obligatus, probat
tex. in d. l. 1. verbo, *nihil reliquum*, & plures in idẽ
citat Velaſ. de iu. emphy. parte 1. quæſt. 27. nu. 4.
& Surd. deciſ. 198. n. 9.

113 Vndè dicebant † plures quòd quamuis domus
ſit penitùs incendio abſumpta, aut aliàs
caſmate, vel aliquo alio caſu fortuito dirempta,
tenetur nihilominùs emphyteota penſionem
ſoluere, & vltra id, ipſam reſſicere, & re-
114 edificare, quia ſibi area remanet, quam, † cum
ſit dom⁹ potiſſima pars, l. qui res §. aream ff. de
ſolut. dicunt ſufficere ne penitùs videatur emphyteuſis
extincta, quæ fuit opinio Ang. in §.
lex itaq; in fin. in aucten. de non alien. quem ſequitur
Ioſeph. Ludo. cõm. conclu. lib. 1. conclu.
† 12. per totam, & viſus eſt *approbaſſe* Sena. Mantua.
vt auctor eſt Ioann. Pet. Surd deciſ. 198. per
totam, & clarè *Regia Audientia* Apuliæ, vt teſtatur
Viui. deciſ. 500. num. 6. quod tamẽ an omninò
verum ſit, ac quomodo ſit intelligendum,
vidè apud Surd. vbi ſuprà, Velaſ. allega. q. 27. in
trac. de iu. emphy. num. 2. & Philip. in c. ſcindite
corda veſtra fol. 25. verſ. hinc tertiò infero, de
pœnit. diſtinc. 1. allegatum per Velaſc. vbi ſuprà,
pulchrè Viui. allega. deciſ. 500. per tot. qui plures
in idem allegãt, & Pater Molina de cõtrac.
diſputatione 454. num. 4.
115 Maior † difficultas eſt in ſterilitate, an propter
eam fiat ſaltem remiſſio pẽſionis, nam ſi regulam
cõmunem ſuprà traditam ſequamur, dicendum
nobis erit quòd non, cum per eam nõ
* cauſetur totalis rei interitus, & hæc eſt ordinaria,
& cõmunis doctorum opinio: verùm plures
ex doctoribus qui rem hanc pertractant, diſtinguunt
inter magnam penſionem, quæ ſit fructibus
æquiualẽs, & minimam, quæ pro recognitione
dominij tantùm ſoluatur, cẽſentes priori
caſu fieri remiſſionem, poſteriori verò non,
quod an ſit verum, quia ego nõ poſſum omnia
per extenſum pertractare, vide per doctores in
c. propter ſterilitatẽ, extra de loca. l. licèt C. eo.
l. ſi vno, & l. ex cõducto, §. ſi vis, & l. ſi merces,
§. vis maior ff. eo titul. ſingularia ad id ſunt
conſ. Rimin. Iun. 40. & 49. lib. 1. per totũ Grat.
reſp. 128. lib. 2. notab. eſt diſputatio Patris Molina
de cõtrac. 454. ſingulares ſunt diſputationes
Aurel. Corbul. in ſuo tracta. de cauſ. ex quibus
emphyteu. iure ſuo priuan. in titul. de cauſ.
priua. ob non ſolu. can. amplia. 11. & 12. Ioſeph.
Ludo. cõm. conclu. lib. 1 conclu. 12. per tot. vbi
tenet emphyteotam non excuſari à ſolutione
canonis, licèt fundus ex parte perierit, etiamſi
penſio, ſeu canon correſpondeat fructibus,
quam ſententiam dicit de communi conſuetudine
ſeruari, licèt communis opinio ſit in
contrarium, & Velaſc. allega. quæſt. 27. de iure
emphyte. & ſingulares denique ſunt deciſiones
Viui. 500. & Theſau. 20. in quarum prima
† *cenſuit* Audientia Apuliæ non fore faciendam
remiſſionem pẽſionis, licèt ipſa foret talis, quæ
ferè fructibus eſſet correſpondens, in poſteriori
† verò è contra *declarauit* Pedemontanus Senatus
remiſſioni locum fore habita conſideratione
ad ſterilitatẽ, & damnum ſequutum in re
emphyteotica, ita vt emphyteota teneretur tãtùm
penſionem ſoluere pro rata fructuum,

qui ſupererant, ſic (inquit Theſau.) ad æqui-
tatem Senatus reduxit rem hanc, contrarias, &
diſſidētes doctorū in ea opiniones hoc modo
concordans, verum eſt quòd ea Theſau. de-
ciſio maximas patitur difficultates per latè tra-
dita per Corbul. in loco vbi eum allegat Gaſp.
Anton. Theſau. auctoris filius in additione ad
ſuprà relatam deciſ. 20. & ideò dicebat iſdem
Theſau. filius in d. additione quòd cū aliàs de
ſuo tempore iterùm is caſus incidiſſet in eo Se-
natu diſputandus, valdè domini de dicta deci-
† ſione dubitabant, *& iudicarunt* non eſſe faciē-
dam remiſſionem licèt maxima ſolueretur pē-
ſio. Verùm Anthonius Fab. in ſuo codice lib.
4. titul. 42. de iur. emphyt. diffi. 36. ſtat pro
† hac opinione, atq; ita *declaratum* per Senatum
Sebuſianū teſtatur. Tu ipſe, cum caſus occurre
rit, hæc oculatiùs examinabis, & quid ſit iuſti⁹,
& ſecuriùs tenēdū conſiderabis, ego pro nunc
116 aliter nō examino, hoc ſolùm † aduerto ad ma-
iorem, & perfectiorem huius materiæ intelligē
tiam, & cognitionem, vlterioremq; deciſionis
Senatus Pedemontani ſuperiùs relatæ confir-
mationem, certiſſimā de iure eſſe regulā quòd
quotienſcunque res tractu temporis efficitur
iniqua, vel in infinitū creſcit, tunc integrū eſt iu
dici contractū reducere ad æquitatē, tex. eſt ſin
gul. in l. cum quidā ff. de vſur. vbi I. C. *cū quidā*
(inquit) *cauiſſet ſe quot annis quincunces vſuras præ-
ſtaturum, & ſi quo anno non ſoluiſſet, tunc totius pecu
niæ ex die, qua mutuatus eſſet, ſemiſſes ſoluturum, &
redditis per aliquot annos vſuris mox ſtipulatio cō-
miſſa eſſet, Diuus Marchus Fortunato ita reſcripſit,
Præſidē prouinciæ adi, qui ſtipulationē, de cuius ini-
quitate queſtus es, ad modū iuſtæ exactionis rediget,*
& de infinitate vitāda ſunt iura tex. in l. ſi quis,
in fi. ff. de peri. & cōm. rei vēdi. & alia allega. per
117 Theſau. deciſ. 226. n. 1. vbi † exindè in illa quæſ-
tione nunquid piſtor, vel furnarius, qui promi-
ſit pro certa quadam penſione panē pro tota a-
liqua familia coquere, teneatur ea in poſterum
aucta, reſpondet quòd non, allegatque Iaſ. in l.
quominùs n. 144. ff. de flumi. ponentem regulā
118 † quòd ſermo generalis, & indefinit⁹ nō trahi-
tur ad futura qñ reſultaret maximū præiudiciū,
& non ſolùm ea in quæſtione, quā ſuprà retu-
limus, deciſ. 20. cēſuit Sena. Pedemon. propter
regulam ſupradictam, faciendā fore reductio-
† † nem ad æquitatem, ſed & *in alijs*, quas refert iſ-
dē Theſau. deciſ. 114. 120. & pleniùs deciſ. 226.
& Iacob. Cancer. in 2. parte var. reſol. c. 1. de mi-
nor. 25. ann. n. 252. in verſ. idem ſenſiſſe. Nec de-
eſt noſtri Senatus deciſio, qua rem hanc com-
probemus, eſt enim ad propoſitum ſingularis,
quæ facta fuit de anno 1600. ſub die 31. Ianua-
rij in cauſa, quam ad relationem egregij Sena-
toris Hieronymi Seniuſt ducebant Piſcatores
ciuitatis Dertuſę contra vniuerſitatem, qua fuit
† *declaratum* cōuentionem, quam quondàm de
anno 1570. fecerant inter ſe dictæ partes de vē-
dendis piſcibus in dicta ciuitate prętio, ſeu prę
tijs in ea contentis, reducēdam fore ad æquita-
tem taxādo maius prętium pro dictis piſcibus,
quàm in dicta cōuentione cōtineretur, eo prę-
textu quia fuerat probatum, & aliàs ex noto-
rietate facti conſtabat, quòd alimenta omnia
humanæ vitæ neceſſaria, omniaq; inſtrumenta,
& apparatus ad piſcandum multò maiori prę-
tio tempore ſententiæ cōmuniter vēderentur,
quàm venderentur tempore concordiæ, & an-
te eam, ex quibus (inquit Senatus) conſtat lo-
cum eſſe prędictæ reductioni prętij piſcium
ad æquitatem, vt in dicta declaratione contine
tur, cuius erat ſcriba N. Bretons. Per hæc ego
valdè dubitabam in facti cōtingentia de victo-
ria cuiuſdam mei clientis in cauſa, quam eius
vaſſalli, & emphyteotæ contra eum ducebant
ratione, & occaſione cuiuſdam ſatis exceſſiui
taſcharū oneris, quod pro ſuis terris ferebant,
vltra decimam, & primitiam, ſi aduerſarij, vt cę-
perant, de deterioratione terrarū, quam forſan
ſatis, ſuperque probare poterant, docuiſſent, ac
in pretentione, vt debuiſſent, inſtitiſſent, ſed
tranſeant hæc cum reliquis, vt vulgò dicitur,
hominum incurijs, & erroribus.

119 Et hæc † quidē reductio ad æquitatē nō fuit,
nec eſt per cōſtitutionē 40. cur. an. 1599. prohi-
bētē cauſas decidi ex ęquitate, ꝓhibita, excipit
enim eadē ipſa æquitatē regulatā, & cōformē
regulis iuris cōmunis, & quas afferūt doctores
in materia æquitatis: ſolū enim fuit intētionis
curiæ prohibere æquitatē nō ſcriptā, quam ſibi
quidā homines ex proprio capite cōminiſcun-
120 tur, & fingunt, quæ † dupplex potiùs dicenda
eſt iniquitas vt dicebat Bal. in conſ. 9. col. 3. n. 3.
vol. 1. & Hieronym. Gab. conſ. 116. nu. 44. vol. 1.

121 Qualis † autē, & quātā debeat eſſe ſterilitas,
quæ locū faciat remiſſioni, de qua ſuprà loque-
bamur, ac qualis, & quanta debeat eſſe rei de-
terioratio, & clades vt reductionē admittat ad
æquitatē, nō obſtante pacto inter partes cōuē-
to, pete tibi à Grat. reſp. 161. à nu. 4. ad 10. vol.
2. Ferdinan. Vaſq. controuer. vſufrequen. lib. 3.
cap. 54. per totum, Iacob. Menoch. de arbit. iud.
lib. 2. centu. 1. caſu 76. etiam per totum, Hiero-
nymo de Ceuallos in lib. 1. practi. quæſt. cōmū.
contra cōmun. q. 57. per tot. & à doctoribus, ex
quibus, ſeu quorū dictis compactū eſt ſyntag-
ma illud cōmun. opinio. tom. 2. loco 5. tit. 3. c. 9.
per tot. eis adde Stephan. Gratian. qui poſt hæc
ſcripta ſuū in lucē protulit opus, deciſ. prouin.
Marc. 222. per tot. & noſtrum Cancer. in 3. parte
var. c. 15. de renuncia. n. 140. apud quos eſt egre-
gia huiuſce articuli diſputatio, & in actu practi-
co ex deciſionibus ſuprà relatis nullo ferē id
negocio colligere poteris.

In

122 In hac † autē inclita ciuitate Barcinonæ vix
eſt quòd vnquā de ſupradictis diſceptetur, cum
enim emphyteota vigore cap. Item q̄ quilibet
emphyteota, in priuileg. *recognouerunt proceres*,
cōcedatur quòd emphyteota poſſit, qn̄ volue-
rit, emphyteuſim renūciare, indè ſequit. quòd
ſiue magna, ſiue parua fuerit ſterilitas, vel rei cla
des, ſemper ipſe hoc habebit remediū, quo ſibi
123 ipſi in hoc ſuccurrat. Idē † obſeruatur in diœce
ſi Gerundæ ex cōſuetudine ſcripta, quæ legitur
124 inter alias ſub tit. de in. emphy. c. 66. Imò † & in
tota Cathalonia debere obſeruari videtur diſ-
poſitū in ſenten. arbit. Sereniſ. Reg. Ferdin. c. 7.
quæ eſt in 2. vol. cōſt. in tit. de homini. proprijs.

125 Eſt † tamē id, quod de renunciāda emphy
teuſi diximus, ſanè intelligēdū dūmodo ſoluat
emphyteota cenſum dn̄o pro tēpore præterito,
vt habetur in dictis locis, & docent Marquil. &
gloſatores in vſat. bonū vſaticū. Hæc ego dice-
bam in cauſa cuiuſdā Ioānis Cambra clerici Bi-
ſuldunen. contra N. Cabratoſa, aliàs Coſta, in
Regia Audientia vertenti ad relationē egregij
Senatoris Frāciſci Mijauila, & Franqueza, actua
rio Camaraſa, ad excludendū prætētionē dicti
Cabratoſa, qua volebat, quodā magno aduoca
cato patrocinante, euadere condemnationem
triginta nouem penſionum quorundam cen-
ſuum, relinquendo dicto Cambræ poſſeſſio-
nē petiæ terræ, cuius ratione ad dictos cēſus te-
nebatur, & fuerat condēnatus, idq; in decreto
executionis deducebat: ex ſupradictis enim re-
pulsā ſemel paſſus eſt, licèt non facto verbo in
Senatu, poſtea verò, poſt hæc iā ſcripta, repulsā
iterū *paſſus eſt* facto verbo per egregiū Senato-
rē Hieronymū Sciuſt, cui propter abſentiā Re-
latoris fuerat cauſa ſupplicationis contrarij im-
perij cōmiſſa, in prouiſione inter dictas partes
facta, de qua infrà in fine gloſæ facio mētionē.

126 Addo nunc † eiſdē quòd ſupradicta videtur
pcedere abſq; dubitatione in caſu dicti Cābra,
& Cabratoſa, cū ſint de diœc. Gerunden. vbi cō
ſuetudo viget, vt ſuprà dictū eſt: licèt enī ea nō
concederetur procedere in tota Cathalonia, q.
ego nō video quomodo fieri poſſet, tum ſtante
diſpoſitione allega. c. 7. ſent. arbit. Reg. Ferd. tū
etiā ſtantibus aſſertionibus Iacobi de mōte iu-
daico in fi. & Iacobi Marq. etiam circa fi. in vſat.
bonū vſaticū pag. 206. col. 3. qui vidētur expreſ-
sè nobis teſtari diſpoſitionē allegati c. 66. priui-
legij, recognouerūt proceres, extēſā eſſe per to-
tā Cathaloniā, ac in ea obſeruari: licèt (inquam)
non cōcederetur procedere ſupradicta in tota
Cathalonia, tn̄ in Epiſcopatu, & diœceſi Gerū-
dæ negari nō poſſet. Itē, & finaliter in dicto ca-
ſu res indubitabilis mihi videtur ex eo quòd in
inſtrumēto venditionis, quæ per poſſeſſores cu-
iuſdā manſi torrent facta fuit, de petia terræ, ſu-
per cuius cenſibus contendebatur, poſſeſſoribꝰ
manſi Coſta, qui rei erant in dicta cauſa, expreſſè
legitur denunciatū emptoribus quòd dicta ter
ræ petia quoſdā cenſus faceret beneficio, quod
dictus Gambra nūc obtinet, & dicti emptores
acceptauerāt dictā venditionē cū dicto onere,
& aliquando cēſus prędictos ſoluerant, prouti
conſtabat in proceſſu cū quadam appoca ex-
127 hibita, quo caſu † ſuccedit doctrina noſtratis
Ioan. de Socar. in c. eodē nu. 16. & 69. cū ſeq. in
conſue. Cathaloniæ, quatenus habet emptorē,
cui denunciati fuerunt certi cēſus, ad quos res
vendita teneretur, & non contradixit, & ſic vi-
ſus eſt vēditionē cū onere ſoluendi acceptaſſe,
poſſe conueniri pro cenſibus decurſis, tenerique
ad eos de proprijs bonis, quatenus fructus per-
cepit, ex quo videtur proprio facto ſe obligaſſe,
ac promiſiſſe ſoluere, ad quod Ludou. Roma.
aduocat in conſ. 32. & Pet. Iacob. in prac. tit. de
actio. in rem pro re emphy.

128 Quod † an idē ſit reſpectu cenſuū præterito
rū de tēpore alterius emphyteotæ debitorū, &
reſpectu etiā laudimiorū eiuſdē tēporis, vt ſcili
cèt ſicillos, & illa poſſit dn̄s exigere ab vltimo
emphyteota ſicut illos, & illa, quæ ſunt de ſuo
tēpore, vidè pulchras *deciſiones* Sena. Neapolit.
430. apud Vincen. de Fran. & conſiſtor. Siciliæ
apud D. Garciā Meſtril. 171. in 2. par. vbi plenè.

129 An autē † de iure cōmuni admitatur renū-
ciatio emphyteuſis per emphyteotā faciēda in-
uito dn̄o, vidè Bal. & Iaſ. in l. 2. n. 28. C. de in. em
phy. Capel. Toloſ. q. 404. Eman. Soar. à Ribey.
in Theſau. recep. ſent. verbo, *emphyteuſis*, n. 94.
quos cū pluribus alijs refert Theſau. allega. de-
ciſ. 20. n. 2. alios refert Gaſp. Theſau. in additio-
ne ad d. deciſ. qui materiā pertractant, referens
pro negatiua opinione fuiſſe in Sena. illo *iudicatū*
130 de anno 1590. Cui tn̄ † locū nō futurū exiſtimat
qn̄ emphyteota nō poſſet re emphyteutica frui
niſi cū magna difficultate, quæ æquipareretur
impoſſibilitati, veluti cū quis recepiſſet iꝰ aquæ
ducendæ ad molendinum, & mutato flumi-
ne non poſſet emphyteota ſine impēſa maiori,
quàm eſſet vtilitas, nouū alueū facere: tunc enī
dicit *dictū* fuiſſe in dicta cauſa admitēdā fore re-
nuntiationē, adde Aluar. Velaſ. cōſul. 28. n. 4. ita
dicētē *declaraſſe* Sena. Luſita. & P. Molina de cō
trac. diſputa. 453. n. 22. adde deniq; Anton. Fab.
in ſuo codice lib. 4. tit. 42. de iu. emphy. defi. 11.
vbi dicit Senatū Sabuſianū *declaraſſe* poſſe fieri
renunciationē, ſi tn̄ vſq; ad quadrantē cenſus
præteritos perſoluat, idq; magis ex cōſuetudine
eſſe, quàm de iure. Viden. omninò Stepha. Gra
tia deciſ. prouin. March. 87. per tot. vbi pulchrè
de hoc agit.

Prodijt, multò poſt hæc ſcripta, in lucē aureū
var. reſol. tertiū volumē noſtri Iacobi Cācerij,
qui de his agit in c. 1. de actio. & obliga. à num.
178. cum ſequentibus, vbi licèt non expli-

Digitized by Google

cet, qua in cauſa caſus, de quo agit ſibi ſucceſſiſſet diſputandus, eſt tamen certum quòd fuit in cauſa, cuius ego ſuperiùs memini, Ioannis Cambra contra Gabrielem Cabratoſa, aliàs Coſta, cuius vltimi partes deffendebat, & idem etiam contra me poſteà contendit in alia cauſa ad relationem eiuſdem egregij Senatoris Franciſci Mijauila, & Frāqueſa vertenti inter Sebaſtianum Caſtous ex vna, & Petrum Roca de Perlauano, partibus ex altera, in qua item, Deo adiuuāte, victoriam ſperabam deſideratam, & quam in altera obtinueram, niſi cōcordia fuiſſet ſopita. Differentiam Cancer. cōſtituit inter ipſum emphyteotam, qui actione perſonali tenetur, & emphyteutam bonæ fidei poſſeſſorē, qui reali tātum, volens hunc vltimum poſſe renuntiare rem, & ei cedere abſq; ſolutione cenſuum pręteritorum etiam de tempore, quo ipſe fructus percepit, decurſorum, qñ ipſe rem emit abſq; illo onere, imò illius inſcius, & ignarus: tamen vide quia nō ſunt ſpernendi ipſius labores.

131 Secundò † perimitur cenſus pręſcriptione, per quam libertas acquiritur per eum, qui cenſum pręſtare tenebatur, ſi per legitimum temp⁹ non ſoluerit: omnia enim pręſcriptione queri poſſunt, l. quæcunque, de public. in rem actio. nec mirum, quia pręſcriptio vna eſt alienationis nota, l. alienationis, ff. de verb. ſig. proſequitur latè hunc diſcurſum Belluga in Specul. Prin. rub. 22. §. & quia quotidiana, n. 33. quod eſt

132 † tamen ſanè intelligendum in iſtis cenſibus emphyteoticarijs, quo ad pēſiones ſcilicet pręteritas, ſpatio 30. annorum in laycalibus, licèt quandoq; requirātur quadraginta anni, prout diximus infrà in hac eadem gloſ. in materia cēſualium par. ſequēt. vbi videas, quadraginta verò ſemper in Eccleſiaſticis, non quo ad futuras: hæ enim nunquam pręſcribuntur, quia nunquam pręſcribitur directum dominium (nitro quando adeſſet interuerſio poſſeſſionis, quod non eſt pręſentis ſpeculationis, ad exemplū eorum, quæ diximus in ſuperioribus de iuribus caſtri pręſcribendis glo. 11. n. 8. & docet noſtras Cācer in terminis in 3. p. var. reſol. c. 4. de ſeruit. n. 180.) tex. expręſſus in l. cū notiſſimi §. fi. C. de

133 pręſcrip. 30. vel 40. ann. eſtq; ratio † eadē quia poſſidēti nō currit pręſcriptio, glo. in l. malè agi

134 tur, & ibi Bal. nu. 6. C. de pręſcrip. 30. Dñs † autē direct⁹ ſēp poſſidet miniſterio emphyteotę, retinet enim ſemper penes ſe poſſeſſionē ciuilē, ſolam naturalem trāsferens in emphyteotam, iux. glo. & ibi communiter ſcribentes in l. 3. §. ex contrario ff. de acquir. poſſ. & in l. ſi vt certo §. ſi duobus vehiculum ff. cōmo. Afflic. deciſ. 380.

135 n. 4. quæ † impedit quòd emphyteota, qui naturalem tantùm habet, pręſcribere non poſſit: eſt eñ ad id vtraq; neceſſaria, ex celebri doctrina Bar. in l. 3. §. ex cōtrario n. 4. ff. de acquir. poſſ. Paul. Caſtren. & aliorum in l. prima nu. 12. C. de ſer. fugit. per tex. in l. acquiritur, in ij. ff. de acquirer. dom. per hæc, & alia noſtram, quā ſuprà adduximus, opinionem quòd pręteritæ tantū pēſiones pręſcribantur, non futuræ, tenent Bal. in d. l. malè agitur n. 5. C. de pręſcrip. 30. &c. Iaſ. in l. 2. nu. 72. & 156. C. de iu. emphy. addit. ad Guid. Pap. deciſ. 412. ſequuntur Antho. Theſau. deciſ. 179. n. 4. & eius filius Gaſpar Theſau. in addi. ad eādem, qui ſupradictos, & alios refert, & ij duo dicunt nō ſemel fuiſſe ita in Senatu Pedemōtano *declaratum*, Anto. Fab. in ſuo codice lib. 7.

136 tit. 13. diffi. 19. Idē † incōcuſſè obſeruatur in noſtra Cathalon. ex diſpoſitione tex. in c. ſi Caſtla, c. vaſſall. o Caſtla, & ibi Socar. in cōm. Pet. Alb. & hæc obſeruātia nos, qui in Cathalo. verſamur, ſecurè teſtari poſſum⁹, quippè qui ſexcētas, & vltra viderim⁹ in ea prolatas ſentētias, quibus in Eccleſiaſticis emphyteuſibus adiudicabantur triginta nouem penſiones cenſuum decurſorum, & in laycalibus viginti nouem, licèt à tempore immemoriali non ſoluiſſet emphyteota.

137 Per † hæc ſatis mihi clarè videtur declaratū quænā ſit ratio, quare triginta nouē, & viginti nouē reſpectiuè, tantū petantur, & non plures, quā vix potuit cuiuſdā doctoris pñris capitatis in cōgregatione aliorum ꝓ graui negotio facta, vocati, capere intellectus: dicebat enim quòd ex quo directū dominiū nō pręſcribitur, nec pēſiones cēſuū, qui eius ratione debētur, nō erat quòd triginta nouē pēſiones, vel viginti nouem tātū peterētur, ſed imò omnes à die ceſſationis. nec volebat animaduertere ad id, quod nos ſecurè reſoluimus in ſuperioribus, pręſcriptionē hiſce in rebus prohibitā tātū eſſe quo ad futuras pēſiones, permiſſam verò quo ad pręteritas vſq; ad triginta nouē in Eccleſi. & viginti nouē in laycalibus à die petitionis citra, quia cū remaneat ſēp dominiū directū remanere debet etiā penſio, ſaltē in futurū, per ea, quæ latè inferiùs in alio propoſito dicemus.

138 An autē † idē dicendū ſit qñ nō penes eūdē, ſed penes diuerſos ſunt dominiū directū, & cēſus, q fieri poſſe legato, vel donatione, aut aliàs latè probat Guid. Pap deciſ. 264. & dō Garcias Meſtril. deciſ. Siciliæ 58. n. 12. per tot. dicēs nulliū id eſſe incōueniēs ex l. fi. §. fi. de cōtrahen. emp. an admittatur pręſcriptio cēſuum futurorum ex quo ſint cū directo dominio licèt penes tertiū extitēri, ego autē habui in R. A. quo nō admitti deffendi in cauſa Ioānis Cābra cōtra Gabrielē Cabratoſa, aliàs Coſta, ad relationē Frāciſci Mijanila, & Frāqueſa, ſcriba N. Camarata, in certo annuo cēſu, quē dict⁹ Cābra vt beneficiat⁹ certi beneficij monaſterij S. Petri villæ Biſuldunī, ā eo dotati p R. Abb. eiuſdē monaſterij, directo dominio penes ſe retēto, recipiebat ſuper quadā petia terræ dicti Cabratoſa, aliàs Coſta dicebatu

bata

bam enim obſtare ſemper preſcriptioni quòd non eſſet cenſus in nuda perceptione, ſed cum directo dominio, licèt ilud penes alium exiſteret, quod non erat inconueniens vt dicebat Guid. Pap. vbi ſuprà, quia igitur militat eadem ratio, quā ſuprà tradidimus, ne emphyteuſis remaneat ſine canone, indè exiſtimabam fieri quòd non eſſet locus preſcriptioni, non fuit hic articulus in ea cauſa deciſus particulariter, ſed habuit ea tamen fauorabilem exitum in fauorem mei clientis.

Habeo & aliam nunc cauſam in Senatu, in puncto ferendæ, coram egregio Senatore Ioſepho Dalmau inter eundem Cambra vt beneficiatū predictum, & Michaelem Gayola, & Coſta eiuſdē villæ Biſulduni, ſcriba N. Prats, in qua is articulus in ſpecie diſputatur, ſcribam ſucceſſum in fine libri ſi contingat poſſe fieri antequam in manibus hominum appareāt hæc, quē ſpero fœliciſſimū, quia arbitror beneficiarum habere intentionem fundatā quòd cenſus ſint cum dominio directo, eius enim erant naturæ quādo conſtituti ſunt, quam non conſtat mutaſſe ex eo quòd per dominum ſint in alium trāſlati ex iuris diſpoſitione, quæ permitit eam tranſlationem, aliàs diceremus operatam fuiſſe eandem id quod erat & eſt preter mentem, & intentionem contrahentium, & emphyteotæ ſine facto ſuo id quæreretur quòd cenſum aliàs impreſcriptibilem, propter eam tranſlationem, preſcribere poſſet.

Præterea additur quod Guido Pap. & Meſtril. dicunt in locis ſuprà citatis, cenſus eſſe acceſſorios directi dominij, quo fit vt illius naturā ſequi dicēdū ſit, iuxta regulas vulgares, ergo &c. Et ſequeretur abſurdum quòd ſi preſcriptioni eſſet locus, emphyteuſis remaneret ſine

139 aliquo cenſu, quem † eſſe de eſſentia cōtractus emphyteutici probant omnes, & ſignanter Pater Molina de contrac. diſputat. 472. & hæc eſt ratio cur non detur preſcriptio in his, quia ſcilicèt dominium directum nunquam preſcribitur, & in conſequentiam nec cenſus, qui datur ad dominij recognitionem; vt latiùs habes infrà à num. 163.

140 Diximus † poſſe in emphyteuſibus Eccleſiaſticis peti triginta nouē penſiones preteritas, videndum eſt à quo, an quæ decurrerūt de tēpore, & vita vnius beneficiati ab illius hærede, an verò à ſucceſſore in beneficio poſſint peti omnes, excluſis hæredibus, quam quæſtionem breuibus reſoluit Theſau. in fauorem ſucceſſoris in deciſio. 141. per totum dicens fructus non exactos, quamuis maturos tēpore mortis beneficiati, ſpectare ad ſucceſſorem, quod pluribus iuris canonici deciſionibus, & doctorum auctoritatibus probat, & ad id ſignanter allegat notoriā Iulij 3. conſtit. quæ eſt 9. in ordine id diſpo

141 nētē, etiamſi † pro dictorū fructuū cōſequutione iudicialiter anteceſſor egiſſet, & hanc opinionem à Senatu Pedemont. in facti contingētia fuiſſe *amplexam* iſdem Theſau. docet num. 1. plura in materia cumulauit auctor repertorij ad deciſiones Caualcan. in verbo, *fructus*, vltra ea, quæ in multis deciſionibus ibidem relatis docet iſdem Caualcan.

Nec deeſt huic opinioni noſtri Senatus auctoritas, is enim ſub die 1. Ianuarij 1594 in cauſa Pauli Soler beneficiati in Eccleſia Barcinonē. contra vniuerſitatem de Guimera ad relationē nobilis Ioannis Sabater tunch Regiæ Audientiæ doctoris, poſtea in Sacro Regio ſupremo Aragonū conſilio Regentis vertenti, *declarauit* in fauorem huius reſolutionis adiudicādo beneficiato totas triginta nouem penſiones, quas petebat.

Et licèt poſtea referente egregio Senatore Narciſo Paulo Regat in cauſa ſupplicationis fuiſſet dicta regia ſententia, quo ad dictum caput, reuocata, nihilominùs in tertia inſtātia referente egregio Senatore N. Planes; exhibito motu proprio Iulij tertij, de quo ſuprà, *cōfirmata* fuit expreſsè prima ſententia, & ſecunda reuocata, his verbis: *Attento in viam iuris fructus beneficiorum etiam ſimplicium nō collecti, & de quibus nō diſpoſuerunt beneficiati prædeceſſores; remanēt, & ſunt Eccleſię, & ſic futuri ſucceſſoris in beneficio; &c.* ſcriba erat Benedictus Sacares.

Idem poſtea iſdem Senatus *declarauit* cum prouiſione, facto verbo, per egregium olim Senatorē Antonium Oliba facta ſub die 14. Septembris 1598. in cauſa, quæ ad illius relationem ducebatur inter Coſmā Fiualler ex vna. & Antonium Clariana notarium, & alios, partibus ex altera, qua in effectu fuit dictum ad ſucceſſorem, non ad hæredem, iuxta diſpoſitionē cōſtitutionis Iulij tertij, omnes fructus beneficij, qui erāt debiti tempore beneficiati deffuncti, & penſiones cenſualium durante vita dicti beneficiati decurſas ſpectare, & pertinere, *quia* (inquit declaratio) *non fuerunt penſiones predictæ* (de eis ibi particulariter agebatur) *exactæ, & incorporatæ, & conuerſę cū proprijs bonis beneficiati deffuncti promiſſo, & declarato* (pergit declaratio) *quòd antequam ſucceſſori liberentur dictæ penſiones, teneatur docere, & legitimè probare legata pia, & debita beneficiati deffuncti, ad quę ipſe tenebatur, & quæ in ſua vltima diſpoſitione reliquerat, eſſe ſoluta; aut poſſe aliūde, ex proprijs illius bonis, exolui, iuxta formam dictæ conſtitutionis*, vidi copiam autenticā dictæ prouiſionis extractam ab originali proceſſu cauſæ predictæ per Franciſcum Trobat regium ſcribā petitionerium. Ex quibus vide qualiter priùs, ſi alia non ſubſint, debeant ſolui debita, & legata pia beneficiati ex fructibus nō exactis, iuxta tenorem conſtitutionis, tamquo debet eſſe

Digitized by Google

cautus ſucceſſor vt probet ſopereſſe ex quo ſol
uantur, ſi vult obtinere.

Fuit non multis ab hinc annis in Rota
Romana diſputatus caſus huic, de quo qneri-
mus, nō abſimilis, vti penes amicum vidi, à quo
cōſultus ſuper hoc fueram, in cauſa ſuper fruc-
tibus Archidiaconatus de Biruiona Barchino-
nen. inter N. Corner, & N. Cordellas, in qua
†† binæ fuerunt factæ *deciſiones*, prima ſub die. 4.
Iulij 1607. ſecunda verò ſub die 12. Iunij 1609.
quarum exempla manuſcripta ego habeo; in
prima vidi fuiſſe datum pro conſtanti Rotam
ſequi quòd froctus recollecti, & à ſolo ſepara-
ti ſpectent ad ſucceſſorem in beneficio, non
ad hæredem, iuxta opinionem glo. in cap. præ-
ſenti, de officio ordi. in 6. & ibidem refertur ſic
fuiſſe coram bonæ memoriæ Cardinali Lan-
† cello. in cauſa Palenti. fructuum *deciſum* 26. Fe-
bruarij 1580. & ſine difficultate procedere aſſe
ſeritur ſtante bulla Iulij tertij, quæ eſt noua in
numero, vt Rota (inquit) *intellexit* coram Illuſ-
† triſſimo domino Cardinali Blancheto in Ro-
mana, ſiue nullius pecuniaria 16. Nouembris
1593 In ſecunda verò Rotæ Romanę deciſione
vidi etiam fuiſſe dictum quòd ex quo fructus
erant ſeparati à ſolo ideò debebant diſtingui
quinque caſus, vt per Calderi. in conſ. 2. de pe-
cul. cleri. quòd ſcilicet aut beneficiatus mori-
tur fructibus ſeparatis, ſed in area, vel campo
iacentibus, aut ſecundò fructibus reconditis à
colono, ſed nondùm beneficiato traditis, aut
tertiò beneficiato aſſignatis, ſed nondum con-
ſumptis, aut quartò quando certi fructus, vel
pretium debetur per vnum, duos, vel tres mē-
ſes, & interim beneficiatus moritur, aut quin-
tò ſi beneficiatus moritur poſt dictum termi-
num nondum dicta ſpecie, vel pecunia ſoluta,
in quibus omnibus caſibus (inquit Rot.) excep
to tertio, in quo agitur de fructibus perceptis
nondum conſumptis, in alijs caſibus, in qui-
quibus agitur de fructibus inexactis loquitur
bulla Iulij 3. & in omnibus iſtis caſibus dicit
inſpecto iure communi, ceſſante conſuetudi-
ne, fructus ſpectant ad ſucceſſores, vt per Cal-
deri. qui dicto loco doctè, & magiſtraliter lo-
quitur. Hæc Rot. ex quibus id, quod ſuperiùs
tradidimus, mirè probatur.

142 Verum † eſt quòd in dictis deciſionibus
Rot. non declarauit pro ſucceſſore, ſed imò
pro hærede deffuncti, id tamen fuit effectum
propter probatam in contrarium conſuetudi-
nem in ciuitate Barcinonen. de qua etiam Frā-
ciſcus Solſona practicus Cathalanus, quē Rota
non neglexit, atteſtatur in lucer. laudimior. tit.
de laudem. duppl. cellu. 12. in impreſſione Lug-
dunen. numer. 67. verſ. *&* ſic *videmus*. & de tota
Hiſpania Dida. in cap. cum in officijs nume. 9.
de teſtam. & Sarmien. in tractat. de reditibus
ru..

Eccelſiaſ. parte 2. cap. 6. cui eſſe ſtandum docet
idem Calderi. vbi ſuprà nume. 2. verſi. *puto con-
cludendum*, & ſæpiùs reſoluit Rota, vt in dictis
deciſionibus habetur: prior deciſio fuit facta
Coram. R.P.D. Iuſto: poſterior verò coram R.
P.D. Coccino.

Qui plura de his ſcire voluerit, adeat Annæ.
Rober. rer. iudi. lib. 3. cap. 4. per totum, Sotoma
ior de vſufructu lib. 1. cap. 79. etiam per totum,
Coſta de portio. rata quæſtio. 29. etiam per tot.
Nicolaum Garcia. in tracta. de benefic. parte 2.
143 cap. 1. num. 101. cum ſequent. vbi dicit † conſti-
tutionem Iulij tertij ſuper fructibus benefi-
ciorū non exactis nō eſſe in his regnis recep-
tā. Sed ego in Cathalonia quotidie video ſe-
† cundum eam declarari, & ſignanter *in illa*, quæ
facta fuit Oliba refferente, expreſsè ſumitur
motiuum de dicta conſtitutione, imò cum fuiſ-
ſet expreſsè de nō acceptatione, & obſeruantia
illi' oppoſitū, fuit repulſa pretērio, ex eo (inquit
declaratio) quia nō conſtat derogatū eſſe dictæ
conſtitutioni, aut aliàs in cōtrario iuditio com
petenti citra tenorem dictæ conſtitutionis in
vim contrariæ conſuetudinis, vel aliàs, declara-
tum, vel iudicatum.

144 Sed an † ſaltem quo ad partem admittatur
in cenſu preſcriptio, nedum quo ad preteritas,
ſed & quo ad futuras etiam penſiones, purà
quando emphyteota, qui tenebatur ad decem
pro cenſu, per legitimum, & ſufficiens tempus
ad preſcribendum, quinque tantùm ſoluiſſet,
dubitationis eſt non modicæ: ſi enim non ſol-
uens emphyteota cenſum, nec eius partem per
quodcumq; longiſſimum tempus, libertatem
nō conſequitur quo ad futuras pēſiones, quo-
modo, quæſo, eam conſequetur quando partē
ſoluiſſet, quæ imò magis deberet cenſum aſſe-
145 curare, & illius obligationem, cum per † ſolu-
tionem partis totum debitum videatur debi-
tor agnoſcere, adeò vt nulla quo ad partem nō
ſolutam poſsit allegari preſcriptio, vulga. l. cum
fidem C. de non nume. pecu. vbi qui partē de-
biti ſoluit non poteſt exceptionem non nume
ratæ pecuniæ pro reſiduo opponere, cum per
huiuſmodi ſolutionē, totū debitū agnouerit,
l. ſed Iulianus, aliàs eſt §. 9. l. item ſi filius fami
lias precedentis, in §. fi. ff. ad Sena. conſ. Mace-
do. vbi ſi pater ſoluere cœperit quod filius fa-
milias mutuo ſumpſerit, Item ſi iſdem filius fa-
milias pater familias factus partem debiti ſol-
uerit, ceſſare dicitur Senatus conſultum Mace-
donianum, quaſi ratum habuerit (inquit tex.)
mutuū illud per huiuſmodi ſolutionē, ad idem
ſunt notanda plura iura in gloſ. verbo, *ceſſabit*,
cōducunt l. vna eſt via ff. de ſerui. ruſti. pred. &
l. ſi ſtillicidij. ff. quemad. ſerui. amit. in §. fi. qui-
bus iurib' pbatur per vſū ſeruitutis in parte re-
tineri' i in toto, pbat idē expreſsiſsimè, & in pro
prijs

ſpijs noſtris terminis glo. *p ſingulos annos*, in l. cũ
notiſsimi §. in his C. d præſcrip. 30. vel 40. an. vbi
expreſsè dicit Sali. q debitor, qui ſoluit mino-
rem pẽſionẽ, nullo modo præſcribit, imò tene-
tur ad ſolidum, & integrum: nam ſoluendo
partem omni anno recognoſcit totum debitũ,
& ſic tempus non currit creditori, Gutier. de
iuram. confir. part. 3. c. 1. num. 34. hunc inter-
rumpendi præſcriptionem modum, inter alios,
de quibus ibi ex profeſſo agit, adducit Pet.
Nun. de Auenda. de exequen. manda. regum
part 2. c. 30. nu. 13. circa fin.

Hanc opinionẽ ſequi curiã Tholoſanam, &
Pariſienſem, ac ſecundum eam fuiſſe ibi pluri-
† † bus arreſtis *pronunciatum* docet Gerar. May-
nard. deciſ. Tholoſa. 47. dicens ſupremam cu-
riam Tholoſanam ſemper pro certa quadam,
& indubitata regula tenuiſſe inſtrumenta pri-
marum infeudationum, ſeu inueſtituras nulla
ratione alterari poſſe, ſiue hoc in emolumen-
tum, aut præiudicium dominorum, ſiue in præ-
iuditiũ, aut emolumentũ emphyteutæ fiat &c.

146 His tamen † non obſtantibus in contrarium
eſt veritas, quòd imò hoc in caſu cenſui præſcri
batur pro ea parte, pro qua ceſſata eſt ſolutio
per legitimum tempus aptum ad præſcriben-
dum, prout expreſsè tenent noſtri practici Ia-
cob. de Monte Iuda. & Marquil. in vſat. omnes
homines j. & Socar. in c. vaſſallus, ſiue Caſtella-
nus allega. per Iacob. Cancer. var. reſolu. par. 1.
c. 12. de feud. num. 13. qui idem dicit eſſe de iu-
re communi, ex l. comperit, ibi, *vel minus, quàm
oportuerit*, l. malè agitur, & l. cum notiſſimi §. fi.
iuncta glo. C. de præſcrip. 30. an. & ex not. per
Afflic. deciſ. 254. idem Cancer. benè in 3. par.
var. reſolu. c. 4. de ſerui. nu. 201.

Habet hæc opinio plura iura, quibus cõpro-
betur, & ſignanter tex. in l. excepta, & l. placet
ff. quib. mod. vſusfruc. amit. quo loci docemur
vſumfructũ perire pro ea parte, qua ceſſat eius
vſus.

147 Quia tamen † hæc opinio grandem patitur
difficultatem ex iuribus in contrarium allega-
tis, ideò doctores, vt vera ſit, eam intelligendã
fore volunt cum diſtinctione Bar. & Caſtren.
in l. ſi priùs nocturnæ ff. de aqua pluuia. arcen.
quæ antea fuit Dyni per eos allegati, & Ioan.
Andre. in reg. plus ſemper, num. 6. de reg. iur. in
mercurial. quos ſequitur noſter Ioan. Socar. in
c. vaſſalli nu. 8. in commem. Pet. Alber. pag. 145.
& Iacob. de Monte Iuda. in vſat. omnes homi-
nes j. num. 7. Adde Bartholom. Brixien. qui la-
tè diſputat hanc quæſtionem, in quæſtion. do-
minical. q. 33. per tot. in 17. vol. tracta. & Franciſ-
cum Balb. de præſcrip. 4. par. quartæ partis prin
cipal. q. 5. per tot. in 8. vol. tracta. num. 3. qui dicit
diſtinctionem Bar. & ſuprà relatorum doctorũ
eſſe communem: aut enim totus cenſus debe-
tur ex vna, & eadem conceſſione, & ex vno, &
eodẽ titulo, aut ex diuerſis, & ſeparatis: primo
caſu iterùm eſt diſtinguendum, quòd aut reci-
piens partẽ cenſus ſciebat ſibi plus deberi, aut
ignorabat: ſi ſciebat, non præiudicat ſibi quoad
aliam partem cenſus, etiamſi per multum tẽ-
poris partem tantùm recipiat, & hoc modo
148 procedit, & in hoc † caſu verificatur regula ſu-
periùs pro contrario adducta, quòd per recep-
tionem partis conſeruetur ius in toto: ſi verò
ignorabat recipiens plus ſibi deberi, tali caſu
dicendum eſt locum eſſe præſcriptioni, cum
enim in ignorante non poſſit cõſiderari quòd
per receptionem partis velit ſibi ius conſerua-
re in toto, indè fit quòd recipiendo partem
ſibi præiudicet, & liberationi emphyteotæ ab
alia parte, & portione cenſus locum faciat; pro
149 batur † hæc diſtinctio in vtroque ſui membro
per l. is qui ff. quib. mod. vſusfruc. amit. cuius
hæc ſunt verba id clarè probãtia, *Is qui vſumfru-
ctum habet, ſi tantùm vtatur, quia exiſtimet ſe vſum
tantùm habere, an vſumfructum retineat? Et ſi qui-
dem ſciens ſe vſumfructum habere, tantùm vti velit,
nihilominus & frui videtur, ſi verò ignoret, puto eũ
amittere fructum: non enim ex eo quòd habet vtitur,
ſed ex eo, quod putauit ſe habere*. Id quod appro-
baſſe viſa eſt curia Tholoſana apud Gerar.
Maynard. deciſ. 47. lib. 4. num. 1. circa finem. Se-
cundo verò caſu quando cenſus debetur ex di-
uerſis conceſſionibus, & obligationibus, ſiue
titulis, tunc per receptionem partis paratur
mihi præiudicium in reliquo, tex. eſt ad id ex-
preſſus in l. ſi prius nocturnæ ff. de aqua pluuia.
arcen. vbi I. C. *ſi priùs* (inquit) *nocturnæ aquæ ſer-
uitus mihi ceſſa fuerit, deinde poſteà alia ceſſione di-
urnæ quoque ductus aquæ conceſſus mihi fuerit: &
per conſtitutum tempus nocturna duntaxat aqua
vſus fuerim amitto ſeruitutem aquæ diurnæ, quia hoc
caſu plures ſunt ſeruitutes diuerſarum cauſarum fa-
ctæ*. Eandem diſtinctionem per tex. in d. l. is qui,
& per c. olim, de cenſ. in caſu non diſsimili ad
propoſitum ſequitur Bal. in c. 1. verſi. *quid ergo*
de inueſti. de re alie. fac. in vſib. feud. dum dicit
per petitionem partis interumpi præſcriptionẽ
totius, ſi eo nomine agatur, ſecus ſi non agatur
ex eadem cauſa.

Ad contraria iura pro contraria opinione
allegata, quibus videbatur probari per vſum
partis retineri ius in toto, nulla habita conſide
ratione an vtens ſciuerit, vel ignorauerit num-
nam poſſet vel non poſſet re aliter vti, facilis
eſt reſponſio quòd loquuntur in ſeruitutibus
150 ruſticorum prædiorum, quæ † indiuiduæ cum
ſint, l. viæ itineris, ff. de ſeruitut. & l. ſtipula-
tiones non diuiduntur, de verb. obliga. cum ſi-
mil. ſicut acquiſitionem non admittunt pro
parte, ita nec earum iam acquiſitarum per par-
tem amiſsionem, d. l. vna eſt via, ibi, *& magis eſt*
vt

vt aut tota amittatur, aut tota retineatur ff. de ſer-
uit. ruſti. pręd. cum pluribus alijs benè notat.
per Anthon. Gom. tom. 2. var. cap. 10. de indiui.
num. 15. circa fin. indè fit nemini dubium vide-
ri debere quòd propter illam ſeruitutis indiui-
ſibilitatem per vſum partis tota ipſa ſeruitus re-
tineatur.

Per hæc cuilibet forſan videbitur firmiter,
& ſolidè ſtabilita, omniq. prorſus nudata diffi-
cultate diſtinctio Bar. Caſtren. Ioan. Andre. &
aliorum ſuperiùs relata, vt ſciens plus ſibi de-
beri non pręiudicet ſibi recipiendo partem,
ignorans verò ſic, audiat tamen quæ ego circa
hæc excogitaui, & videbit quantam res hæc
habeat adhuc, & patiatur difficultatem. Diſtin-
ctio igitur prædicta videtur perperam, & in-
conſideratè à doctoribus adinuenta non ad-
uertentibus quantam cum pluribus iuribus
habeat repugnantiam: quod enim ex eo quòd
quis ſit ſciens cenſeatur ius ſibi in reliquo con-
ſeruare quando partem debiti recipit, manife-
ſtè repugnat iurium traditionibus, imò illa
ſcientia contrarium de iure deberet operari
effectum, remiſſionem ſcilicet alterius partis
151 per legitimum tempus non receptæ, ex tex. †
expreſſo in l. qui ſemiſſes ff. de vſur. & l. aduer-
ſus C. eo. tit. quibus iuribus probatur credito-
rem, cui vſuræ maiores debebãtur, præiudica-
re ſibi in illis, ſi minores receperit, cum per
huiuſmodi receptionem tacita cenſeatur
inducta maiorum vſurarũ remiſſio, vſura au-
tem minor nihil aliud eſt, quàm pars quædam
maioris, vti ex eiſdem iuribus apparet. Pręte-
rea leges illæ loquuntur in ſciente ſibi plus de-
beri, vt patet ex ſe ipſis tam clarè vt non ſit o-
pus quòd nos vlteriùs comprobemus, exem-
plũ ſubijciamus, quo clarior res hæc reddatur,
habemus in Cathalonia ex vetuſtiſſimo vſu
quòd mercatoribus loco intereſſe adiudicant-
tur vſurę pecuniæ ad rationem decem pro quo-
libet centenario, alijs verò omnibus ad ratio-
nem quinq. tantùm, priores poterunt maiores
vſuræ appellari, poſteriores verò minores,
ponamus igitur quòd mercator paſſus eſt,
& contentatus per longum tempus de vſu-
ris ad rationem quinque pro centenario, cer-
tè is, per ſupradicta iura, præiudicaſſe ſibi dice-
tur in vſuris maioribus, quas poterat exigere,
quaſi eas viſus ſit tacitè remiſiſſe, ergo corruit
diſtinctio, nec ſcientia prodeſt, imò nocet cre-
ditori. Auget difficultatem quòd leges capita-
les, quæ ex ſolutione, ſeu receptione partis de-
biti volunt ius creditori conſeruari in toto, &
reſiduo, non conſiderant ſcientiam ex parte
recipientis, ſed imò ex parte ipſius ſoluentis, al-
lega. l. cum ſidem C. de non num. pecun. ibi, *ſi-
dem cautionis agnoſcens*, quod glo. verbo, *deſer-
ri*, & doctores interpretantur, id eſt *ſcienter ſi-*
ue ſciens totum debitum, ergo non videtur iurè
procedere ſuprà relata diſtinctio quatenus cõ-
ſeruationem iuris ipſius creditoris, vel illius
perditionem, & amiſſionem fundat in ſcien-
tia, vel ignorantia reſpectiuè ipſius recipien-
tis.

152 Verùm † non propter hæc recedas à diſtin-
ctione ſuperiùs tradita tam clarè, & manifeſtè
à Iuriſcõſulto adducta in allega. l. is qui vſum-
fructum ff. quib. mod. vſusfruc. amit. & à cele-
bribus doctoribus amplexata, vt nullus circa
eam nobis, citra cauillum, relinquatur dubitã-
di locus: difficultas eſt quomodo ad allega. in
contrarium l. qui ſemiſſes ff. de vſur. & l. aduer-
ſus C. eo. ſit reſpondendum. Et quidem reſpõ-
ſio non eſt tam difficilis vt primo aſpectu appa-
ret: negandum eſt enim vſuram minorem par-
tem eſſe maioris quaſi ex minorib⁹ maiores cõ-
ficiãtur, & cõponãtur: nullibi enim tale quid re-
perietur decisũ in iure, imò ſpecies ſũt interſeſe
153 diuerſæ, vſura † enim in genere ſũpta diuiditur
in maiores, medias, & minores, quod quia tibi cla-
riùs explicat Petrus Gregor. in ſyntag. iur. vni-
uer. par. 3. de actio. lib. 21. c. 3. de fœnor. ſeu vſu-
rario mutuo à nu. 45. quàm ego poſſem referre,
ideò conſultò eum ſubterfugio laborem, nõ-
nulla in propoſito non pętẽda adducit An-
thon. Guilber. Coſta. quæſtio. iur. cap. 1. per tot.
qui ſignanter num. 20. plures allegat, qui eadẽ
154 de re agunt: ſpecies † autem vna non eſt pars al-
terius ſpeciei, nec enim homo eſt pars bru-
ti, nec è contra brutum hominis, nihil igitur
mirum ſi ex receptione minorum vſurarum
non colligimus animum fuiſſe conſeruandi
ius in maioribus, cum ſint inter ſe diſtinctæ, in
rebus maximè tam odioſis, prouti eſt vſurarũ
materia, ſicuti benè cõſiderauit, ad iura prædi-
cta reſpondens, Gerar. Maynard. deciſ. Tholoſ.
47. num. 1. lib. 4. & in materia liberationis ab
obligatione, de qua agitur in dictis iuribus, ad
155 quam † propenſiores multò ſunt leges, quàm
ad obligationem inducendam, iuxta l. Arrian⁹
156 ff. de actio. & obliga. Vndè † colliges differen-
tiam inter iura prædicta, quæ volunt ex recep-
tione minorum vſurarum cenſeri remiſſas ma-
iores, quę deberentur, quia agitur de liberatio-
ne, & l. creditor §. final. ff. de ſolu. diſpo-
nẽtẽ debitorem, qui minores vſuras debet, non
præiudicare ſibi ſoluendo maiores, ſed imò
dari repetitionem, quia agitur de obligando,
ita glo. in ſuprà allega. l. aduerſus, verbo, *paſſi*
C. de vſur. [illegible]
157 Sed dices † eadẽ erit cõſideratio in vſu reſ-
pectu vſusfruct⁹, ſunt enim ambę ſpecies ſerui-
tutis diſtinctæ ſub ſubalterno ſeruitutis mixtę
genere contentæ, vt poſt alios declarat Antho.
Gom. var. reſol. tom. 2. tit. de ſeruit. in prin. ergo
perperam videtur propter eandem rationem
dictum

dictum in d.l. is qui vſumfructum, cum qui vſumfructum habet, vtendo ius ſibi conſeruare in vſufructu. Reſpondemus tamen, † quòd
158 vſus dupliciter ſumitur, vno quidem modo pro diſtincta ſpecie ſeruitutis ab vſufructu, & eo modo non eſt pars vſusfructus, quomodo ſumitur in peculiari illo tit. inſti. de vſu, & habitatione, alio verò modo ſumitur vſus vt commoditas, & hoc modo pars dicitur eſſe ipſius vſusfructus, l. qui vſumfructum ff. de ver. oblig. & l. et per ius iurandum, ff. de acceptila. ita pulchrè Bar. in d. l. is qui vſumfructum, n. 4. hac diſtinctione vtuntur Dyn. & Ioan. Andre. in reg. in toto, de reg. iur. in 6. ad docendum quomodo iter ſit pars actus, hoc modo vt pars vſusfructus ſumitur vſus in l. is qui vſumfructum, circa quam tandiu verſamur, ff. quib. mod. vſusfruc. amit. vt benè aduertit glo. in allega. l. et per ius iurandum verbo, vſu, ideoq; nihil mirū ſi quis vtendo conſeruet ſibi ius in debito vſufructu.

Ad reliqua in contrarium adducta iura nō arbitror oportere quòd reſpondeam, quia vel ex his, quę dicta ſunt, vel quæ mox dicentur in materia, ſatis apertè, meo iudicio, apparet non facere ad propoſitum, quia in caſibus loquuntur valdè diuerſis à noſtro.

159 Vera † igitur remanet ſuperiùs Bar. & aliorum adducta diſtinctio, ac conſtituta differentia inter ſcientem, & ignorantem, vide Cancer. in 3. par. var. reſolu. c. 4. de ſeruitu. nu. 201. Si tamen vis breuiùs, & faciliùs te ab his difficultatibus expedire, vide an placuerit Salice. opinio in d. l. cum fidem C. de non num. pecu. dicentis quòd aut quis ſoluit partem vt partem, id eſt referendo ſe ad maiorem partem in cautione cōtentam, aut aliàs ita vt clarè appareat fidem cautionis agnouiſſe, & tunc locum nullatenus eſſe præſcriptioni in reſiduo docet per d. l. cum fidem, aut verò ſoluitur pars vt totum nulla facta mentione quòd plus debeatur, nec exiſtentibus aliquibus ſignis, quæ demonſtrēt per huiuſmodi ſolutionem intellexiſſe ſoluētem quòd plus deberetur, & tunc locum eſſe præſcriptioni reſoluit, refert Balb. in trac. de præſcrip. 4. part. quartæ partis princip. q. 5. nu. 1. nec curat Salice. an ignorans, vel ſciens ſit recipiens, quia de iure præſcriptio etiam procedit contra ignorantem, qua tamen de re, memini me alibi in hoc tractatu latiſſimè egiſſe. In du-
160 bio † autem quid foret dicendum, an quòd vt totum, vel vt pars pecunia ſit ſoluta, & ſic an ſoluens cenſeri debeat fidem cautionis agnouiſſe, vel non, dubitationis eſt non modicæ, in qua Buttrig. Bar. Salice. & Iaſ. cum Eman. à Coſta, qui eos allegat, in repeti. l. ſi ex cautione, fallen. 7. num. 4. & 5. tenent in caſu dubio cenſeri potiùs debitorem non agnouiſſe fidem debiti, & ſic non ſoluiſſe vt partem, quam è cō-
161 trario addit Bar. † id fore adeò verum vt in dubio magis intelligatur debitor indebitum ſoluiſſe, quàm fidem cautionis agnouiſſe.

162 Verùm † tamen eſt quòd ſupradicta intelliguntur procedere in foro ſoli, cæterùm quoad forum poli, & conſcientiæ, certum eſt, reluctāte iure canonico, ſcientem plus deberi non præſcripſiſſe, nec præſcribere potuiſſe partem, licèt per multum tempus aliam partem vt totum, & non agnoſcens fidem cautionis, ſoluiſſet, benè Balb. vbi ſuprà num. 2. In noſtrà autē Cathalonia, vbi viaticum habemus, omnes cauſæ, per quem non curamus de bona, vel mala fide in præſcriptionibus, ſupradicta forſan obſeruari deberent, quę ex Salice. & aliis edocuimus.

163 Supradicta † omnia quoad præiudicium inferendum ſoluenti partem quoad totum, etiā in terminis, de quibus in ſuperioribus, limitāt Rebuf. ad leg. Reg. tit. de mercator. minuta. vēden. art. 1. glo. vlt. nume. 8. tom. 2. Ioan. Gutier. de iuram. confir. part. 3. cap. 1. nume. 34. vt non procedant in caſu ſatis ſingulari, putà quando quis poſt completam debiti præſcriptionem, partem illius ſolueret, per huiuſmodi enim ſolutionem non cenſeretur totum debitum approbare, nec indè naſceretur actio creditori reliquum exigendi, ſed præiudicium ſolùm ſibi pararet debitor in parte ſoluta: quæ enim de præiuditio inferendo debitori in toto ex ſolutione partis traduntur, intelligi ij doctores volunt quando tempore præſcriptionis currēte, & ea nondum perfecta, & adimpleta ſit ſolutio, ſecus verò quando poſt.

164 Circa † quæ aduerte quòd ea non ſunt generaliter vera in omni præſcriptione, tam ſtatutaria trium, vel quatuor, aut plurium annorum inducta in odium creditorum debita non petentium, quàm in præſcriptione 30. vel 40. annorum prout admittere videtur Gutier. vbi ſuprà: certum enim eſt quòd tutus præſcriptione 30. vel 40. annorum ſibi nullatenus in aliquo præiudicat, ſiue totum debitū ſoluat, ſiue illius partem: repetit enim in omni caſu id, quod ſoluit tanquam indebitè ſolutum, Bar. & Caſtren. in l. pater §. 1. in fi. ff. rē rat. haber. Cancer. var. reſol. part. 1. ca. 3. de præſcrip. num. 11. vide Hieronym. à Lauten. deciſio. Auenionē. 44. per tot. ſecùs verò eſt in præſcriptione ſtatutaria, de qua ſuprà, de quaque loquuntur Re-
165 buf. & Canc. vbi ſuprà. Ratio † euidens adducitur à doctoribus, quia in prima ſpecie præſcriptionis 30. vel 40. annorum per eam licèt non tollatur obligatio naturalis, tolluntur tamen illius effectus, & per conſequens effectus repetitionis impediendæ, quod non eſt ita in ſtatutaria præſcriptione, in ea enim, ſeu per eam nō tollitur

tollitur naturalis obligatio, quæ de iure repetitionem impedit, ex vulgari l. naturaliter ff. de condic. indeb. ita doctores ſuprà citati, ex quibus ita clarè docet Cancer. loco ſuperiùs allega.

166 Veruntamen, † vt ad propoſitum redeamus, operę pretium eſt aſſignemus rationem quare in his emphyteuticarijs cenſibus præſcriptionem admittamus in parte, non in toto. Ea, meo iudicio, clara, & expedita fiet ſi præſuppoſuerimus primò quòd dominium non poteſt, etiã immemoriali tempore, pręſcribi, vt in ſuperioribus dicebamus in ſecundo modo, quo diximus
167 cenſum perimi in prin. Secundò quòd † penſio eſt de neceſſitate, & eſſentia emphyteuſis; aliàs ipſa conſiſtere non poteſt, Bar. & Iaſ. in l. 2. C. de iu. emphy. ille num. 7. & hic nume. 11c. & quos refert Maſcar. de proba. cõclu. 602. num. 6. & 8. Præſupponimus tertiò in emphyteuſi quoad illius validitatem, & eſſentiam nõ eſſe neceſſarium quòd penſio ſit magna, & grandis, ſed ſufficere modicam, & quòd quid modicum illius ratione annuatim conſtituatur, vt ſuprà eſt edoctum. His præſuppoſitis facilis eſt noſtri quæſiti enucleatio, quòd ſcilicet non pręſcribatur tota penſio, quia per eandem præſcriptionem periret etiam emphyteuſis, & dominium, quę ſine ea conſiſtere nõ poſſunt quod fieri non poteſt, hoc autem incõueniens non militat in præſcriptione partis cenſus, cũ emphyteuſis poſſit conſiſtere cum reſtanti illius parte, ſicuti è contra dicimus totam penſionem ſubſiſtere, ac ſuſtineri in vna parte rei emphyteuticariæ, licèt alia pereat, vt in l. 1. C. de iu. emphy. & diximus nos latè in ſuperioribus.

Per quæ corruit proculdubio fundamentũ illud, quo curias Pariſienſem, & Tholoſanam refert Maynard. in ſuperiùs allega. deciſ. Tholoſa. 47 lib. 4. motas vt contrariam huic noſtrę tenerent opinionem, cenſus huiuſmodi nec in parte præſcribi poſſe eo quòd domino directo debeantur in ſignum, & recognitionem ſuperioritatis: cum enim ea vtique recognoſcatur per modicam, ſicuti per magnam penſionem, indè fit quòd dum aliquid cõſeruetur, in quo, & ſeu per quod dominium recognoſcatur, non erit inconueniens quòd reliquum præſcriptione pereat, aut aliàs.

168 Omnia † autem ſuprà dicta de partis cenſus præſcriptione ſanè ſunt intelligenda quando per tempus legitimum ad præſcribendum facta foret ſolutio ſẽper vniformis, putà quinq. ſi deberentur decem, ſecus tamen eſt ſi difformiter ſolutio facta foret, putà vno anno quinq. alio ſex, vel quatuor, & aliàs non perſiſtendo ſemper in vnius, & eiuſdem quantitatis ſolutione: tunc enim nihil præſcriberetur, ſed imò non obſtante diuerſitate ſolutionis totus integer cenſus veniret exoluendus, Bar. in l. 2. num. 22. ff. ſolu. mat. iſdem Bar. & Bal. in l. ſolent §. nõ verò ff. de offi. procõſ. Dec. in conſ. 8. cõſ. rr. & conſ. 129. Aym. Crauc. in conſ. 96. nume. 3. conſ. 134. num. 29. & pluribus alijs, prouti in repertorio conſiliorum, quorum ego vndecim notaui, in quibus hęc is auctor docet, quæ tu ipſe per te facilè reperire poteris, elegans eſt ad propoſitum obſerua. Minſynger. 42. centu. 6. Çaual. deciſ. 11. nu. 79. cum ſequent. part. 5. Hieronymus Gab. conſ. 197. num. 7. & 8. vol. 2. Auẽda. de exequen. manda. Reg. part. 2. c. 4. nu. 17. verſi. *quod præmaximè*, Dida. de præſcrip. part. 2. §. 4. num. 4. pulchra eſt etiam Franciſci Marci deciſ. 107. in 1. vol. & Ioan. Garcia Gallec. de ex-
169 pen. & meliora. c. 9. num. 26. qui † idẽ dicit procedere in immemoriali pręſcriptione, quæ in his allegatur, poſt Caual. & alios ſuprà cita. Ita noſter Senatus declarauit die 23. Iulij 1596. ad relationem nobilis Ioannis Sabater tunc huius Sena. egregij Senatoris, poſtea verò in ſupremo regni Arag. conſilio Regentis in cauſa capituli Eccleſiæ Ilerden. contra ſyndicum, & vniuerſitatem de Iuneda, Scriba Benedicto Sacares, in qua non obſtante allegata, & probata per homines de Iuneda conſuetudine immemoriali ſoluendi decimam, non ad certã quotam, vel menſuram, ſed ad libitum voluntatis eorum, vno anno plus, alio minus, qua dicebãt ſe pręſcripſiſſe, à tempore immemoriali citra, & vltra, libertatem decimam ſoluendi ſub dicta forma, *declaratum* extitit ſoluendam eſſe decimam ad certam quotam, & menſuram, & non ad libitum voluntatis hominum prædictorum, ad eam videlicet menſuram, ad quam circumvicina loca ſolebant decimam ſoluere, notabilis certè eſt hæc Senatus deciſio, quæ fundatur in eo motiuo quòd ex actibus difformibus, & incertis non cauſetur pręſcriptio.

Habui ego caſum in eodem noſtro Senatu de anno 1601. quo per hæc in cauſa Sebaſtiani Cuſtous præſbiteri in Eccleſia Balneolarum Beneficiati cõtra vniuerſitatem eiuſdem villæ aduerſus immemorialem allegatam pro parte dictę vniuerſitatis ſoluendi quoddam cenſuale penſionis annuæ nouem librarum, ſeptem ſolidorum, & ſex denariorum hoc modo quòd vno anno ſoluebat quatuor libras, alio tres, alio duas, alio quinq. vel aliàs difformiter tamen iuxta quoddam compartimentum, quod ad ſolidum, & libram pro modo facultatum ipſius vniuerſitatis vno quoque anno facere ſolebat, de ſupradictis opponebam quòd non poterat vniuerſitatem iuuare aliqua poſſeſſio, & præſcriptio ex huiuſmodi actibus difformibus cauſata, & tandem *obtinui* die 4. Maij vniuerſitatem condemnandam ad ſolutionẽ

integri

integri cenſualis ad rationem nouem librarũ
ſeptem ſolidorum,& ſex denariorum,non ob-
ſtante dicta allegata pręſcriptione. Benè verum
eſt quòd in ſententia non exprimitur quam-
obrem præſcriptio repellatur, ſolùm enim di-
citur in ea,nõ obſtante allegata præſcriptione,
cum de ea non conſtet,ſaltem eo modo, quo
conſtare deberet(abſtinent enim iam hac ętate
doctores regij conſilij,quantum poſſunt, ab
exemplaribus faciendis)verùm ego, qui rem
tractaui,ſcio quòd propter hanc rationem in
cauſa obtinui,& id eſt facile ex proceſſu colli-
gere,in quo videbis de hoc diſputatum.

Mouet tamen circa hæc non modicam dif-
ficultatem quòd ea benè videantur procede-
re in his,quę ſunt diuerſę ſpeciei diuerſimodè,
et difformiter ſingulis annis exolutis,in quibus
loquuntur plures ex doctoribus ſuperiùs alle-
gatis,putà quando vno anno ſoluuntur capo-
nes,alio pulli,alio denique alia ſpecies anima-
lium, vel alię quędam res diuerſæ ſpeciei,tunc
nihil mirum quòd nullo modo pręſcriptio in-
ducta dicatur, cum qua iurè ſubſiſtat, vt in fu-
turum exolui debeat , conſiderari non poſſit,
170 tum etiam † quia in ſpeciebus minor non ineſt
maiori,c.cui de non ſacerdotali,de præben.lib.
6. l. qui lancem ff.de aur. & argen. lega. May-
ner.in l.In eo quod plus, num.6.ff. de reg. iur.
& Dyn.in reg.plus ſemper,circa fin. de reg. iur.
in 6.Verùm in his cenſibus,qui in pecunia nu-
merata ſoluuntur,in quibus vno anno plus, &
alio minus eſt ſolui aſſuetũ, eſt quòd præſcrip-
tionem ſubſiſtere poſſe conſideremus in mini-
ma quantitate ex ſolutis,vt in ea impoſterum
ſit ſolutio facienda, cum reſpectu illius vnifor-
mis dici poſſe videatur præſtatio,& ſolutio, ex
171 quo † in maiori ſemper adfuit hæc minor,per
reg.nouiſſimam,plus ſemper,de reg.iur.in 6.ad
quod eſt tex. expreſſus in c. ex parte, extra de
cenſibus,vbi qui ſolitus fuerat ſoluere cenſum
ad varias,& diuerſas menſuras non cogitur ni-
ſi ad minorem ſoluere,l.diem proferre §.plu-
172 res ff.de recep.arb.vbi † ſententia per arbitros
lata in diuerſis ſummis tenet in minori, & fa-
cit in argum.tex.in l. qui concubinam §.1.de
leg.2.plura in idem propoſitũ allegat Gaſpar.
Roder.in tracta.de annu. redi. lib.1.q.15.num.
36.& ſequent.explicat benè Guiller. Mayner.
in terminis materiæ plurium arbitrorũ ſuprà
tactę, in l.in eo quod eſt plus,numer. 5. ff.de
reg. iur.nec deſunt qui hanc in noſtra hac ma-
teria teneant opinionem,quòd ſcilicet in caſu
difformium pręſtationum, & ſolutionum re-
maneat obligatio ſoluendi minorem ſum-
mam , tenet quippe eam noſter Iacob. de
Monte Iuday.in vſat.omnes homines j. nume.
7.circa fin.quem ſequi videtur Cancer. vbi ſu-
prà nu.28.

His tamen non obſtantibus non eſt à prio-
ri opinione recedendum,quòd per huiuſmodi
difformes ſolutiones nullum ius acquiratur
ſoluenti in minori,vel alia ſumma,ſed imò te-
neatur integrum cenſum ſoluere , ex rationib⁹
173 ſuperiùs adductis.Nec † obſtant quę in con-
trarium fuerunt animaduerſa:benè enim ſequi-
tur , minor quantitas ineſt in maiori,ergo qui
ſoluit maiorem cenſetur ſoluere minorem,ſed
non ſequitur, minor quantitas continetur in
maiori,ergo qui ſoluit maiorem ſemper cenſe-
ri debet ſoluiſſe minorem , & per conſequens
ex huiuſmodi ſolutionibus ius ſibi acquiſiuiſ-
ſe ne teneretur ſoluere niſi minorem illã quã-
titatem,eſtque huius dicti ratio quia licèt mi-
nor quantitas inſit in maiori, nihilominùs ne-
mo mihi perſuadebit quòd fatear eum, qui
maiorem quantitatem ſoluit,animum habuiſ-
ſe acquirendi poſſeſſionem ſoluendi minorẽ:
174 hæc enim repugnant inter ſe ſe , ſine animo †
autem poſſeſſio nullatenus acquiritur,l.3.cum
ſimil. de acquir. poſſeſſ.nec ſine poſſeſſione
præſcriptio , vulga. reg. ſine poſſeſſione, de
reg.iu.in 6.ergo à primo ad vltimum qui diuer
ſas ſummas ſoluit in diuerſis temporibus non
poteſt dici modo aliquo pręſcripſiſſe vt in mi-
nori tantùm quantitate, & ſumma , quam ſo-
luiſſet, & non alia, ſoluere teneretur , quia is
ſoluendo maiorem quantitatem non poteſt
dici quòd fuerit viſus animum habuiſſe præſ-
cribendi vt in minori tantùm ſoluere tenere-
tur,videndus eſt,in propoſito nõ multum diſ-
175 ſimili,Caſſana.io conſ.40.nu.5 & 6. Accedit †
his quòd illud,quod dicimus minorem ſum-
mam ineſſe maiori, & ſub ea contineri,licèt ſit
propriè,& de proprietate ſermonis, quia ſine
ea ad maiorem perueniri non poteſt,intelligi-
tur tamen ineſſe, & contineri tamquam pars
illius,non tamquam quid ſeparatum, exempli
gratia, decem inſunt viginti,ac ſub viginti con-
tinentur, verum eſt tamquam pars,non vt de-
cem,& ideò qui petit,vel ſoluit viginti,dicitur
propriè petere, vel ſoluere decem vnitè,non ta-
mẽ ꝓpriè petere,vel ſoluere decẽ ſeparatim,&
formaliter quia verè alia eſt ſumma viginti,&
alia ſumma decem,& qui dicit de maiori ſum-
ma non videtur in minori tantùm conſentire,
ſed conſentit in minori ad integrandam ma-
iorem ſummam,non aliàs, vndè propterea fit
quòd per plures ſolutiones difformes,& diuer-
ſas,ac in diuerſis ſummis maioribus, & mino-
ribus factas nullum poſſit dici in minoribus
ius vel recipienti,vel etiam ſoluenti , ſuo caſu,
acquiſitum:hęc pulchrius docent Dec. & Cag
nol.in l.in eo quod eſt plus, ff. de reg. iu. ac
Æmil.Ferrer. in l. 1.§. ſi quis ſimpliciter ff. de
verb. oblig. quàm ego explicare poſſem, qui
omnibus reſpondent, quę poſſent in contra-
rium

Digitized by Google

tium adduci:conducit celebris interpretatio
glo.*iter*,l.1.ff.de ſerui.ruſti. præd. quatenus diſ-
ponit eum, qui actum habet iter etiam habe-
re,quod glo.intelligit quantùm ad commodi-
tatem,non quantùm ad ſeruitutem,quod pro
bat per l.loci corpus §.1.ff.ſi ſerui.vendi.nam ſi
eſſent duæ ſeruitutes conſtituto actu poſſet
vna remanere altera adempta,iuxta l.ſi ędes 31.
ff.de ſerui.vrba. præd. quod lex negat , nam
adępto itinere nihil amittitur,l.1.ff.de adimen.
lega.hæc dicit allega.glo.per quæ quantùm no
ſtra opinio probetur,alterius eſto iudicium,ali-
qua,ad id forſan facięntia,diximus ſuprà in hac
eadē glo.cum de præſcriptione cenſus in parte
ageremus,quæ hic non duximus repetenda.Et
ego,poſt omnes,ab ijs,qui contrariam tenent
opinionem,hoc vnum requirerem quod mihi
explanarent, quamobrem ille , qui ſemel ſol-
uit quinque,poſtea ſex, deindè ſeptem , & ſic
de reliquis,per tempus legitimum ad præſcri-
bendum,obligetur magis ad quinque ſemper
ſoluenda(idem dico è conuerſo in eo,qui vult
ſe liberare per huiuſmodi ſolutiones exiſtimās
non teneri ſoluere niſi iuxta minorem ſum-
mam)quàm ad vnum tātùm , vel ad aliam quā
titatem minorem infrà quinque:ſi enim ex eo
in quinque dicitur manere obligatio quia in
eis videtur ſemper conſenſum à partibus etiā
dum maior ſumma ſolueretur, cum vt minor
maiori ſemper adfuerit, idem ego dico debere
eſſe reſpectu vnius,vel alterius minoris quan-
titatis infrà quinque , cum illæ æquè ac quinq.
contineantur ſub maiori?dices rationem dif-
ferentiæ eſſe quia quinque fuerunt ſemel per-
ſoluta,& ideò ea viſa ſunt ſemper continuata
in ſequentibus ſolutionibus maiorum quan-
titatum tanquam in eis contenta, infrà quinq.
autem nulla quantitas minor eſt ſoluta : huius
rei differentiæ ratio eſt quam ego exquiro,cur
ſecus hic, ſecus ibi.

176 Ad tex.† in c.ex parte,de cenſ. in contrariū
adductum,omiſſa reſponſione Ludoui. Gom.
in §. ex maleficijs num.53.inſti.de actio.dicen-
tis eum tex.eſſe communiter malè intellectū,
non enim(inquit) ille tex. decidit ad minimā
menſuram vota,de quibus ibi , fore perſoluen
da,ſed ad minorem , id eſt mediocrem : fingit
enim tres ibi fuiſſe menſuras,ad quas vota per-
ſolui fuerant aſſueta,maior,minor,& minima,
& ſecundum iſtum intellectum dicit eum tex.
concordare cum l.Titia §.fi.de auro, & argen.
177 lega.vbi †fit interpretatio de mediocri , quæ
interpretatio forſan non multùm diſtat à ve-
ritate, cum tex.loquatur per dictiones, *varias*,
& diuerſas,quæ vix in numero duorum verifi-
178 cantur,tum etiam † quia verbum,*minor*,in hac
vſurpatione ſolet in iure ſumi vt medium, ſiue
mediocre intelligatur inter maximum,& mi-
nimum,vt in §. libertinorum, inſt. de liberti.
& in §.1.inſti.de capi.diminutione,verùm quia
vtroque modo,ſiue de mediocri,ſiue de mini-
ma menſura intelligatur ille tex.ſemper obſta-
bit noſtræ reſolutioni , qua diximus non ob-
ſtante ſolutione in minoribus ſummis facta
difformiter,teneri debitorem ad ſolutionem
totius penſionis conuentæ, ideò , prætermiſſa
dicta reſponſione, & vlteriori eius intellectus
examine,reſpondemus caſum illius tex. valdè
eſſe à noſtro diuerſum , putà quia nos loqui-
mur quando agitur de acquirendo,vel perdē-
do iure reſpectiuè propter nonnullas penſio-
nes diuerſis temporibus,hoc eſt per tempus a-
liàs legitimum ad præſcribendum,exolutas, ve
luti quando recipiens non habens titulū præ-
tendit illum acquiſiuiſſe ſaltem in minori ſum-
ma ex tot penſionibus ſolutis , vel etiam ſol-
uens opinatur ſe contra inſtrumentum conti-
nens maioris ſummę obligationem,libertatem
non ſoluendi niſi in minori ſumma ex huiuſ-
modi actibus difformibus,tunc & tali caſu di-
ximus locum non eſſe nec vni,nec alteri ex ſu-
pradictis prætentionibus,in tex.verò in d.c. ex
parte,aliud erat in quo dubitabatur,in qua ſci-
licet menſura cogendus eſſet ſoluere certum
triticum is , quem conſtabat illud debere in
menſura,quæ tamen illa eſſet dubitabatur , &
ideò reſpondet Pontifex quòd ſi conſtaret ho-
mines illius regionis ſolitos eſſe ad certam, &
determinatam menſuram perſoluere ſimiles
obligationes(vota quædam erant Beato Iaco-
bo facta) cogerentur ad ſoluendum in eadem
menſura,ſi verò conſtaret quòd non ad certā,
nec determinatam menſuram ſemper ſoluiſ-
ſent,ſed ad varias ac diuerſas,maiores,& mino
res,tali caſu ſolutione in minori menſura fore
& eſſe Compoſtellanum Archiepiſcopum cō-
tentandum præcipit Pontifex, eſtq. ratio quia
179 †cum ibi eſſemus in obſcuris,neceſſariò ea in-
terpretatio fuit ſumēda,vt de minimo obliga-
tio intelligeretur,iux.reg.in obſuris, cum con-
cor.de reg.iu.in 6.vel,ſecundum interpretatio
nem Gomez ſuprà relatam,de mediocri,iuxta
tex.in l.qui lancem,& l.Titia, de auro & argē.
lega.Ecce ergo quòd ibi non agatur , ſicut in
noſtro caſu,de iure acquirendo,vel amittendo
ex huiuſmodi ſolutionibus difformibus , cum
nullę per debitorem factę eſſent,ſed de dubia,
& obſcura obligatione interpretanda , quæ
quantùm inter ſe diſtent,nemo eſt qui non vi
deat:ſi autem menſura promiſſa fuiſſet certa,
& determinata,licèt poſtea ſoluta diuerſimo-
dè,& difformiter,non putes quòd reſponſum
fuiſſet in minima tantùm fore impoſterum vo
tum perſoluendum, ex his quæ nos ſuprà re-
tulimus . Hæc interpretatio videtur placuiſſe
glo.in d.reg.in obſuris, de reg.iu. in 6. in prin.
dum

dum ibi pro exemplo regulæ ponit caſum, & diſpoſitionem huius c. ex parte, de cenſ. Habet & ille tex. aliquid ſpecialitatis, propter quam eiuſmodi benignæ interpretationi fiat locus, quæ in alijs caſibus non militat, lege tex. & ibi videbis, vide Cagnol. vbi ſuprà nu. 11.

180 Ad l. † diem proferre §. ſi plures ff. de recep. arbit. & reliqua iura, quæ quod minimum eſt, ſtatuunt eſſe ſequendum, reſpondemus similiter procedere propter negocij dubietatem, quia ſcilicet dubitatur, & incertum eſt quam ſumma debeat actus valere, & ideò ne ille corruat, & inutilis fiat, quia non eſt maior ratio, cur maiorem ſummam, quàm minorem ſummamus, benigniori interpretatione vtêtes id ſequimur, q minimũ eſt iuxta allega. reg. ſemper in obſcuris, q patet quia ſi duo cõcordãt in cõdemnando in maiori ſumma, putà in decem, ſententia alterius in minore, putà in quinque, nihil officit, imò condemnationem ſequimur in maiori, quia ceſſat dubietas, & obſcuritas ſententiæ, c. 1. de arb. in 6. quod idem etiam eſſe de iure ciuili pluribus probat Guiller. Mayner. in l. in eo quod plus, nume. 7. de reg. iu. in noſtro autem caſu ſumus in certo quid debeatur, ergo non eſt quòd ad minorem ſummam ſolutã recurram⁹. Alias ſolutiones ad dicta iura adducũt Dec. Cagnol & Ferret. in allega. l. 1. §. ſi quis ſimpliciter n. 6. ff. d verbor. obliga. per te ipſum videndas, & ſignanter ad allega. §. ſi plures dicunt illud eſſe à natura iudicij, non à ſumma, neq. enim voluit iudex (inquiunt) qui condemnauit in quindecim, condẽnare in quinq. ſola; additq. Ferret. ratione † autem iudiciorũ

181 ſi ex duodecim iudicibus ſex condemnarent, & ſex abſoluerent, tamen abſolutum lex vult eſſe, & paria abſoluendi ſuffragia anteiri paribus condemnandi, leuiorem enim errorem in iudicijs ſequemur, & reo precipuè fauemus in nouiſſima parte iudicij, l. inter pares, de re iudi. hæc igitur eſt ratio, quòd in iudicijs benigniores ſumantur interpretationes, & non alia.

Vide circa hæc Ioan. Garcia Gallec. in tracta. de meliora. & expen. c. vlt. à num. 8. Anthon. Theſau. deciſ. 1. à num. 10. & don Garciam Maſtril. deciſ. Siciliæ 183. par. 2. vbi bona *deciſio* pro reis in vim d. §. ſi plures facta, quòd cenſeantur condemnati in minorem pœnam ſi ex tribus iudicibus quilibet in diuerſam iuerit ſententiam. Vide etiam elegantem Senatus Neapolitan. *deciſ.* 362. apud Matheum de Afflic. vbi videbis qualiter in iudicijs, ſicut diximus, ſequẽdũ ſit quod minimum eſt quando iudices non cõcordant in condemnando.

182 Prodijt, † multò poſt hæc ſcripta, in lucem Iacobi Canceri tertia pars var. reſolu. qui in c. 1. de actio. & obliga. à num. 13. cum ſequent. de hac eadem noſtra quęſtione agit, eãque cum diſtinctione, quam nos ſuprà reprobauimus, reſoluit, vt ſcilicet exiſtimet id quod dicitur ex actib⁹ difformibus nõ induci præſcriptionẽ intelligendum quando difformitas eſſet in rebus, vel ſpeciebus, veluti eo modo, quo ſuprà diximus, ſecus verò quando in numero tantũ, vel menſura, quo vltimo caſu tenet in minori quantitate ex huiuſmodi actuum difformitate manere obligationem, idque probari dicit argum. tex. in c. ex parte, extra de cenſ. & l. diem proferre ff. de recep. arbit. quibus latè in ſuperioribus nos reſpondimus, & ideò non propterea à noſtra recedemus opinione, quippe quia non videamus eam per deducta à Cancer. enetuatam, pro qua habemus binas Senatus noſtri deciſiones, primam quidem ad relationẽ nob. Ioan. Sabater, poſtea Regentem agentis in ſupremo Aragonum Cõſilio, in cauſa Capituli canonicorum Illerden. contra vniuerſitatem de Iuneda, cuius ſuprà meminimus & meminit etiam iſdem Canc. in ea 3. part. c. 7. de pac. num. 180. vbi ea repetit, quę in hoc propoſito dixerat in c. 1. de actio. & obliga. vbi licèt difformitas eſſet in menſura: ſoluebant enim vno anno plus, & alio minus, non tamen voluit Senatus præſcriptionem admittere vt in futurum homines de Iuneda non compellerentur ad ſoluendum niſi illud tantùm minus, quod aliquando ſoluerant, ſecunda verò declaratio Senatus fuit in cauſa Sebaſtiani Cuſtous contra vniuerſitatem villæ Balneolarum, in qua agebatur de difformitate in numero, putà quia ſoluiſſent vno anno quinq. alio decem, & alio plus, vel minus, repulit tamen Senatus omnino præſcriptionem, & compulit vniuerſitatem ad ſoluendum iuxta cenſualis inſtrumentum, vt ſuprà dictum eſt, aliam & tertiam iſdem Cancer. adducit declarationem ſimilẽ illi de Iuneda, in noſtro Senatu Oliba relatore, inter eiuſdem Eccleſię Ilerdenſis capitulum, & homines de Puiggros factam, tu hęc maturiùs conſidera, & quid ſecurè tenendum ſit, ſpeculare, materiam enim tibi ad id dedim⁹ ſatis, vt arbitramur, ſufficientem.

183 Et cum his † ego finem huic tractationi de cenſibus impoſuiſſem, niſi me pulchrum dubiũ vocaret, in materia ſępè contingibili, quod explicarem, licèt parum apud me habeat difficultatis, illud eſt nunquid quando iſti cenſus emphyteoticarij conſiſtunt in tritico, vel alia ſpecie fructus, an tunc triticum illud debeatur in genere (quod nos in ſpecie dicimus contra Phyloſophos) an verò in ſpecie, ideſt in indiuiduo.

184 Vtilitas † huius dubij eſt non modica, quia ſi in ſpecie debeatur, non poterit peti vltra trienium, cum vltra illud tempus non præſumatur durare ſecundum glo. in l. 1. C. ſi aduer.

uer.vſucap.ſed eius ęſtimatio tantùm, quod ſe-
cus eſſet ſi deberetur in genere, ad quod vidē.
Viui. in commu. opinionibus opinione 132.
185 *fructus prędiorum* Itē † ſi debetur in ſpecie, valor
quāplurimi non creſcit perpetuò à die morę,
ſecūdum vnam opinionem, ſed intra trienniū
tantùm, cum ampliùs non præſumatur durare,
ac propterea non poteſt plus peti ratione mo-
rę, quàm tribuiſſet ipſum frumentum, ſi ſuo
tempore foret traditum, ſecus eſt in frumento
debito in genere, qua de re eſt pulchra deciſ.
186 Sena. Mantua. apud Surd. 81. per tot. Item † ſi
debetur in ſpecie tantùm poterit dominus di-
rectus petere penſiones trium annorum pro-
ximè ante litem motam decurſorum, non plu-
res, ex eo quòd reliquę præſcriptæ ſint pręſcrip
tione triennali, ex glo. mag. in fi. in l. ſequitur §.
fructus ff. de vſucap. quod ſecus foret ſi in ge-
nere deberetur, pulchra licèt valdè difficilis, &
dura ad credendum, eſt ad id deciſ. Theſau. 114.
187 per tot. Et denique † ſequitur forſan ex hac ſpe-
culatione, ſaltem iuxta nonnullorum ſenten-
tiam, quos Iaſ. refert vbi inferiùs allegabitur, ve
ra ſolutio illius quæſtionis nunquid emphyteo
tę debeat fieri remiſſio penſionis ex quo prop-
ter guerram fuiſſet impeditus colere terram,
quæ ad eam eſt obnoxia, vt ſi penſio debetur
de fructibus in ſpecie, debeat fieri, ſi verò in ge
nere, nequaquam, qua de re latè Iaſ. in l. 1. ius
emphyteoticarium numer. 81. C. de iur. em-
phy.

188 In hac † igitur dubitatione noſtra principa-
li ſunt qui exiſtimēt pēſiones has in vino, oleo,
vel tritico conſiſtentes in ſpecie deberi non in
genere, quorum opinionem acriter defende-
bat contra me noſtras Iacob. Cancer. in Sena-
tu, in cauſa Ioannis Cambra contra Gabrielem
Cabratoſa ad relationem egregij Senatoris Frā
ciſci Mijaurla, actuario Camarata; quem cùm
hęc in Senatu diſputaremus, agnoui tam con-
fiſum in ſua opinione vt auſus fuerit mihi ver-
bo referre cumde hoc cōfabularemur, ſe adeò
certam, & indubitatam exiſtimare hanc opi-
nionem vt nunquam cogitaſſet eam, ne de re
indubitabili ſcripſiſſe poſſet redargui, ſcriptis
mandare, niſi vidiſſet me, cuius dicebat aliquā
apud ſe eſſe auctoritatem, contrarium contra
ipſum in Senatu in dicta cauſa Ioannis Cam-
bra cōtra Cabratoſa, defendiſſe (O bone Deus
quàm differenter diſtribuiſti inter homines
iudicium, & intellectum) ego adeò certam, &
indubitabilem exiſtimabam contrariam opi-
nionem, vt ni vidiſſem egregium illum virum
dubitantem, non fuiſſem auſus ea de re, vti cla
ra, ac manifeſta, verbum vllum proferre.

189 Argumenta, † quibus Cancer. ſuam proba-
bar opinionem, ſunt primò quia huiuſmodi
penſio frumenti, vel olei, debetur ratione cer-
tæ rei ad illam obnoxiæ, vndè videtur dicen-
dum quòd in ſpecie frumentum illud, vinum,
vel oleum debentur, ad quod confirmandum
allegabat Gom. tom. 1. var. in tit. de lega. nu. 31.
190 Secundò † quia perempta in totum re, ſuper
qua cenſus eſt conſtitutus, perit ipſe, vt latè do
cuimus in ſuperioribus, nec eſt neceſſe repete-
re, non eſſet ſic ſi cenſus deberetur in genere,
191 cum id † nunquam pereat, nec perire poſſit, l.
incendium cum ſimil. ibi allega. per glo. C. ſi
cer. pet. Hęc tunc Cancer. dicebat, quibus ſuā
probaret opinionem, quæ poſtea vidi per eum
extēſiùs poſita in tertia part. var. reſolu. multò
poſt hæc ſcripta in vulgus edita, c. 1. de actio. &
obliga. num. 182. vbi licèt cauſam non nomi-
net, in qua de hoc dubitari contigiſſet, ac par-
tes taceat, inter quas de hoc diſceptaretur, eſt
tamen certum quòd ratione, & occaſione cau-
ſæ, cuius ſuprà meminim⁹, ea per ipſum ſcripta
exriterunt.

192 Quæ † tamen argumenta me nihil mouent
quo à mea recedere compellar ſententia: non
enim (meo ſaltem iudicio) concludunt id, ad
quod adducuntur, fateor enim ego libenter cē
ſum deberi ratione certæ rei; item illum perire
re perempta, cæterùm non concedo quòd in-
dè inferatur deberi in ſpecie, non in genere: nā
idem dicimus in cenſu conſiſtente in pecunia
numerata vt debeatur ratione certæ rei, & pe-
193 reat ea perempta; nemo † tamen propterea di-
cet deberi pecuniam in ſpecie, ſed in genere,
aliàs legat atentè l. incendium C. ſi certū pe-
ta. Item ſi debetur in ſpecie, ego percontor vn-
dè eſt hoc frumentum expectandum? dices
ex re, cuius reſpectu debetur, replicabo quid ſi
aliquo anno non colligatur, prout i alternis an-
nis fieri ſolet in quamplurimis huius prouin-
cię partibus; vel ſi conſtituatur cenſus ſuper
re, putà domo, vel alia, quæ frumentum dare
non poteſt, quod nullibi reperitur prohibitū,
194 prout i † nec reprobatum legitur quòd ſuper
fundo conſtituatur cenſus certorum parium
gallinarum, anſerum, vel quid ſimile, vt latè
probat pater Molina de contrac. diſputa. 385.
num. 12. poterit ne tunc dici in ſpecie deberi
cenſus, id eſt ex re ſuper qua conſtitutus eſt, vt
debitor excuſet ſe à ſolutione eo prætextu
quòd fundus eo anno eam non reddiderit
fructus ſpeciem, in qua debetur cenſus? certè
hęc valdè eſſent abſurda, ergo non eſt ea opi-
nio amplexāda.

Nec Gom. in contrarium allegatus id pro-
bat, ad quod adducitur: ſolū enim dicit quòd
quando quantitas debetur ratione certæ rei,
vel ſpeciei liberatur debitor ex illius peremp-
tione, quod nos non negamus; imò fatemur
libētiſſimè, quod negamus eſt, indè conſequi
quòd ex quo cenſus frumenti debetur ratione
certę

Digitized by Google

certę rei, ex eo dici poſſit deberi in ſpecie: nã
huiuſmodi cõſequẽtiã nõ reperio ego poſſe ſe-
qui ex illis pręmiſsis, ſed hãc tãtũ, ergo cẽſus fru
mẽti perimitur, ſeu extinguitur re perẽpta, ſup
qua cõſtitutus eſt, quod nos non inficiamur.
Nec illud etiã obeſt, ꝙ fuit in cõtrariũ dictũ,
nõ poſſe eſſe ꝙ frumẽtũ huiuſmodi debeatur
in genere ex quo perit perẽpta re, ſup qua de-
betur: genus autẽ, vt antea dicebamꝰ, nũquã pe
rire põt, reſpõdemꝰ primò (& p hęc videbis qua
liter ex eo nõ põt deduci cẽsũ frumẽti deberi
in ſpecie ꝙ debeatur rõne certę rei, nec ex eo
ꝙ ea perẽpta ipſe quoq. pereat) reſpõdemꝰ (in-
quã) ꝙ nec etiã hęc eſt bona argumẽtatio, & vt
195 †intelligatur quomodo fieri poſsit ꝙ genus ali
quãdo pereat abſq. eo ꝙ exindè debeamus du-
bitare nũnã ſpecies potiùs ſit q̃ genus, ſciẽdũ
eſt regulã allegatã, genus perire nõ põt, eã reci-
pere limitationẽ, quãtũ attinet ad noſtrũ inſti-
tutũ, vt nõ procedat qñ illud debetur rõne cer
tę rei, tũc enim ęquè perimitur atqui ſi ſpecies
deberetur, ſicuti ex l. Titia textores §. fi. de le-
ga. 1. & l. quidã teſtamẽto §. ſi ubi, eo tit. & alijs
probat allega. Gomez vbi ſuprà n. 32. vec. *ex qui
bus primò* & ante eum pulchrè Caſtren. in l. ſi
pluribus n. 8. ff. de lega. 1. nõ ergo eſt bona cõſe-
quẽtia, cẽſus perimitur perẽpta re ergo nõ de-
betur in genere, ſed in ſpecie, cũ habeamꝰ ꝙ ge
nus etiã perit qñ debetur rõne certę rei, ſicuti
debet. pẽſio rõne rei cõceſſę in emphyteuſim.
196 Reſpõdemus †ſecũdò ꝙ deberi cẽsũ in gene-
re, vel in ſpecie nihil facit ad perẽptionẽ, & ex-
tinctionẽ cenſus: ſi enim rõnẽ cõſideremꝰ ꝓp-
ter q̃ ea perẽptio, & extinctio cauſetur, videbi-
mus proculdubio nihil ad id intereſſe dicamꝰ
in genere deberi, vel in ſpecie, quia vtroq. mo-
do neceſſe eſt cẽſum perire perẽpta re, ſiue in
197 genere debeatur, ſiue in ſpecie: ratio igitur † ꝓp
ter q̃ cauſatur hęc perẽptio cẽſus re perẽpta, eſt
quia d iure cuiuſq. rei periculũ ad dñm ſpectat,
apud quẽ dominiũ permanet, l. pignus, & ibi
doctores C. de pig. ac. in emphyteuti autẽ certũ
eſt dominiũ directũ, & principale remanere pe
nes dñm, ſolo vtili in emphyteotã trãſlato, ꝓu-
ti latiùs diximus in ſuperioribus, & ꝓbat l. 1. §.
qui in perpetuũ ff. ſi ager vectigal. vel emphy-
teo. peta. hoc autẽ periculũ nullũ eſſet reſpe-
ctu dñi niſi cẽsũ pderet, ergo iuſtũ eſt ꝙ perẽpta
re perimatur etiã cẽſus, ita Bar. in l. 1. n. 3. & Iaſ.
n. 13. C. de iu. emphy. nõ ergo ex eo ꝙ perima-
tur cẽſus perẽpta re põt modo aliquo inferri ꝙ
propterea potiùs in ſpecie deberi ſit dicẽdũ, q̃
in genere, cũ cauſa perẽptionis ęquè cẽsũ cõprę
hẽdat ſiue in genere deberetur ſiue in ſpecie.
198 Sic ego †rõnibus ſatisſacio cõtrarię opinionis:
ſolũ reſtat vt ad noſtrę cõfirmationem aliquid
breuiter dicamus: in re enim, quã tã clarã exi-
ſtimamus, nõ eſt ꝙ pluribus vtamur. In hoc igi
tur ad demõſtrãdũ cẽſum frumẽti, de quo lo-
quimur, & ſignãter eũ de quo diſputabamus
in cauſa Cãbra cõtra Cabratoſa, de quo ſuprà
diximus, & omnẽ ferè aliũ, quia oẽs ſolẽt ſub
eadẽ forma cõcipi, eſſe in genere debitũ nõ in
ſpecie, nihil aliud aduertendũ exiſtimo niſi ꝙ
forma cõceptionis ipſius cẽſus inſpiciatur, quę
nobis id tã clarũ dabit, vt nullus relinquatur
dubitãdi locus: erat igitur ille cẽſus ſic cõſtitu-
tus. *Itẽ cõfiteor &c. quòd pro petia terrę &c. facio vo-
bis, & facere debeo de cẽſu octo quarterias frumẽti bo
ni, pulchri, ſicci, & benè receptibilis ad mẽſurã fori
villæ Biſulduni &c.* notãda ſunt verba, boni, pul-
chri, ſicci, & benè receptibilis, quæ ſi nõ demõ-
ſtrant deberi frumẽtũ in genere nihil eſt in vni
uerſo quod id demonſtrare poſsit.
199 Et quamuis †nõ adeſſent illa verba, *boni, pul-
chri, ſicci, & benè receptibilis*, ſed ſimpliciter dice-
retur tres, aut quatuor modios tritici d cẽſu, ad
huc exiſtimo tale frumẽtũ in genere eſſe debi-
tũ nõ in ſpecie, vt dicit Bar in l. eum qui, nu. 1.
circa fin. ff. de his quib. vt indig. & Bal. in l. ſi
quis argentũ nu. 8. C. de dona. qui ambo pro
ſua opinione (an tñ id iurè fiat, tibi relinquo co
gitãdũ) allegãtur à Canc. vbi ſuprà, vbi aſſerunt
tũc frumẽtũ cẽſeri in genere debitũ qñ ꝓmit-
tũtur decẽ corbes frumenti, qñ verò debetur
frumẽtũ, quod ex aliquo fundo percipitur, vel
perceptũ eſt, tũc debetur in ſpecie Iaſ. ex ſentẽ.
Guid. de Suza. & Specul. in l. 1. nu. 81. 82. & 86.
C. de iu. emphy. viden. Nat. in conſ. 599. per tot.
cõducunt quæ docet Bal. in l. diuortio § ob do
nationes ff. ſolut. mat. benè Surd. de alimen. tit.
4. q. 16. nu. 18. & 19. vbi declarans id, quod quę-
rimus, nunquid frumẽtũ debitũ rõne certę ſpe
ciei, & ſic certi fundi, debeatur in ſpecie, dicit
quòd ſic ſi frumẽtũ ex eo fundo naſciturũ tãtũ
ſit ꝓmiſſum, & ſtipulatũ: ecce ergo quid ſigni-
ficet dictũ illud, ꝙ debetur rõne certę rei in
200 ſpecie cẽſetur deberi. Sed † quid in his cõfirmã-
dis immoramur poſtquã tex. habemus expreſ-
ſum qui dicat vinum in genere deberi quando
certę amphorę illius promiſsæ ſunt, licèt ea pro
miſſio vini ſit ex certo fundo facta, in l. inter
ſtipulantem §. facrã, verſi. *vini autem* ff. de verb.
oblig. vbi reddens Iuriſconſultus rõnẽ quare
in promiſſione liberi hominis nõ expectetur
quando ſeruus foret, in promiſsione verò am-
phorarũ vini expectandum ſit donec naſcatur,
& ſi natũ ſine culpa ꝓmiſſoris cõsũptũ ſit, rur-
ſus expectari debeat donec iterũ naſcatur, dari
vt poſsit, dicit id ideò eſſe quia in vino nõ ſpe-
ciẽ, ſed genus ſtipulari videmur, homo autẽ li-
ber certa ſpecie cõtinetur. Quid, quęſo, clarius
ad propoſitũ adduci potuiſſet? benè id in d. l.
numer. 11. not. Iaſ. in materia autem noſtro-
rum cenſuum nunquam, aut perrarò ij promi-
tũtur ex certo fundo, licèt promittãtur ratione

certi fundi.genericè tamen, & non ſpecificè. Hæc ſunt quæ ſe ſe mihi in huius opinionis cōfirmationem offerebant dicenda, benè video pluribus me hac de re egiſſe,quàm forſan aliqui deſideraſſent,verùm tanta eſt apud me Cāceri auctoritas vt his omnibus opus fuiſſe exiſtimauerim ad eius opinionem infringendam, & vtinam ſufficiant.

Apud noſtrum tamen Senatum ſuperegregium ſuffeciſſe omnibus teſtatum volumus, † vbi per hæc *obtinui*,primò referente ſupradicto egregio Senatore Franciſco Mijauila, & Fran- † queza in prouiſione decreti excutionis,& *mox* in cauſa contrarij imperij referente egregio itidem Senatore Hieronymo Seniuſt,propter abſentiam dicti Mijauila, cum condemnatione expenſarum in cauſa dictorum Cambra,& Cabratoſas.

201 Hoc nota † circa illud,quod in ſuperioribus diximus,valorem quantiplurimi non creſcere perpetuò à die moræ in fructibus, qui debentur in ſpecie,ſed tantùm intra triennium,intra quod durare præſumũtur, non procedere de plano apud omnes, contradicunt enim Ioan. Pet.Surd.deciſ.81. nu.4.& Cæſar Manen. de contract.liuel.pac.15. numer.49.ac alij per eos relati, qui dicunt imò præſumi durare in odiũ moroſi.

202 Pro complemento † tamen huius cenſuum materiæ nota quòd cum in Cathalonia perſæpè contingat quòd quis teneatur ſoluere pro re, quam pro alio in emphyteuſim tenet, certum annuum gallinarum,caponorum,ſeu pullorum cenſum,dubitatum aliquando vidi nũquid ſolui debeant hæc animalia viua, an verò ſufficiat quòd mortua, reſpondi quòd viua, ex l.1.§.noxæ autem ff.ſi quadru. paupe. feciſſe dica.Guido Papæ in comen.ad ſtatu. Delphin. incipien. ſi quis per litteras, in §. vel quaſi nu.29.in fin.Sebaſtia. Medices in tracta. mors omnia ſoluit,par.2.conclu. 48.nu.131. ratio eſt viuax,quia animal mortuum non dicitur animal ſicut nec homo mortuus homo, vt dicunt Phyloſophi,& ideò qui tenetur animal dare,nō ſatisfacit ſuæ obligationi dãdo illud mortuũ.

SVMMARIA.

1 *Cenſus conſignatiui tractatio incipit.*

2 *Cenſualium mortuorum emptio licita de iure eſt.*

3 *Motus proprius Pij V.de cenſualibus, & cenſibus loquens non videtur in Cathalonia receptus.*

4 *Nec in Hiſpania tota.*

Motus proprij Pontificij quomodo poſſint non recipi, remiſſiuè,ibidem.

5 *Motus proprij Pij V.de cenſibus loquentis ſuſpenſa ſtatim fuit executio propter ſupplicationem ab eo ſtatim interpoſitam per procuratorem fiſcalem regij conſilij Hiſpaniarum.*

6 *Motum proprium Pij V. de cenſibus loquentem qui interpretati ſint.*

7 *Pretium iuſtum annui cenſus, ſeu cenſualis mortui quod ſit.*

8 *Pretium cenſualium non eſt de iure certum taxatũ, ſed ſtatur conſuetudini.*

Pretia rerum æſtimantur ſecundum conſuetudinem, & hominum æſtimationem,ibidem.

9 *Pretium in cenſibus,ſeu cenſualibus, ſecundum conſtitutionem Pij V.debet eſſe in pecunia numerata in preſentia notarij,& teſtium,tempore confectionis inſtrumenti.*

10 *Cenſuale ſecũdũ ius cõmune põt creari ex pecunia antea debita.vbi deciſio noſtri Senatus.*

11 *Quod an idem ſit in terminis conſtitutionis Pij V. traditur,& declaratur,& nu.13 in fi.*

12 *Pretium in cenſualibus ſufficit quòd conſtituatur in pecunia numerata, quamuis poſtea ſoluatur in alijs rebus ad illam pecuniam æſtimatis.*

13 *Pretium in emptione, & venditione debet conſtitui in pecunia numerata, cęterùm poteſt poſtea ſolui in quacunque re de conſenſu partium.*

14 *Cenſualis contractus regulatur cum cuiuſlibet alterius rei venditionis conuentione.*

15 *Confeſſio precij recepti facta in contractu emptionis probat pleniſſimè numerationem.*

16 *Exceptio non numeratæ pecuniæ poteſt opponi intra triginta dies contra confeſſionem factam de receptione pecuniæ pro pretio cenſus, ſicut in alijs contractibus,præter mutuum quoad tranſlationẽ probationis in aduerſarium,& nu.ſequent.*

17 *Exceptio nõ numeratæ pecuniæ an officio iudicis admittatur poſt bienniũ tãquã ſuppleẽte defectũ exceptionis,remiſſiuè.*

18 *Et an aliquid interſit fiat potiùs per exceptionem, quàm officio iudicis,ibidem.*

19 *Liberatio fauorabilior eſt quàm obligatio.*

20 *Intellectus tex. in l. in contractibus §.ſuper cęteris C.de non numera.pecun.*

21 *Confeſſio de recepto relata ad aliud, veluti dicendo cõfiteor me habuiſſe,& recepiſſe per medium tabulæ,vel quid ſimile,an ſic noceat poſt 30. dies, non cõſtito aliàs de relato,ſicuti ſi ſimplex eſſet,diſputatur latè.*

Pars negans ſtruitur,ibidem.

22 *Relatum dicitur eſſe in referente,& nu.28.*

23 *Solutio non probatur per ſcripturam, quę ſe referat ad libros rationũ,niſi quatenus ex ipſis libris cõſtet.*

24 *Relatum ſi non apparet, vitiatur confeſſio, quæ ad illud ſe refert.*

25 *Pars affirmans in propoſita quæſtione de confeſſione ſe referente ad aliud,de quo non cõſtat.*

26 *Negatiua contra confeſſionẽ nunquam probatur præſumptiuè.*

27 *Confeſſio erronea nunquam reuocatur niſi conſtito de errore probando per eum,contra quem ſtat ipſa confeſſio.*

Referens

28 *Referens non probat ſine relato quando nihil certi diſponit, ſecus ſi diſponit.*

Intellectus l. aſſe toto ff. de hered. inſti. ibidem.

29 *Pecuniã non fuiſſe numeratam quomodo probabitur hac negatiua, remiſſiuè.*

30 *Confeſſio quòd quis recepit ſummã centum actualiter in tot auro, & argento, non probat præciſam numerationem, vbi deciſ. Rotæ prouin. March.*

31 *Exceptionem non numeratæ pecuniæ an poſsit pendẽte lite, quę incepta fuerat ante lapſos triginta dies, opponi poſt eos decurſos in eadem lite.*

32 *Exceptionem non numeratæ pecuniæ cenſetur quis tacitè opponere eo ipſo quòd pecuniam petit.*

33 *Facto plus eſt quid dicere, quàm verbis.*

34 *Facto voluntas declaratur.*

35 *Æquipollenti an quis vtatur, vel proprio ſermone, cui illud æquippolleat, nihil refert.*

36 *Petens omne ius petendi incluſiſſe viſus eſt in ſua petitione.*

37 *Conſilium in hac materia authoris, quod ſi ſequatur creditor non errabit.*

38 *Exceptio non numeratæ pecuniæ non habet locum in confeſsione facta in iudicio contentioſo.*

39 *Obligatio ſpecialis bonorum ſtabilium eſt neceſſaria de iure communi ad validitatem cenſus creationis, ſed contra nu. 47.*

40 *Obligatio perſonalis non eſt ſufficiens in conſtitutione cenſus.*

Nauarrus notatur quoad intelligentiam perſonalis obligationis, ibidem.

41 *Obligatio perſonalis dicitur in vno ſenſu opera, ſeu miniſteriũ ſerui, ſeu quæ ex operarũ conſtitutione reſultat.*

42 *Actio perſonalis oritur ex obligatione perſonali.*

43 *Actio vt filia procedit ex obligatione.*

44 *Obligatio, & actio perſonalis in ſenſu, in quo ſumuntur per Iuriſperitos, quid ſignificent.*

Obligatio perſonalis ſine in perſonam non egreditur perſonam obligati, & illius hæredis, ibidem.

45 *Obligatio realis, ſiue in rem ſequitur rem ipſam.*

46 *Cenſus perſonalis quis dicatur.*

48 *Cenſus ſeu cẽſuales in Cathalonia creantur, & conſtituuntur vel cum obligatione ſpeciali alicuius rei particularis, vel cum obligatione generali bonorũ, datis fideiuſſoribus, vel ſine eis.*

49 *Conſuetudo multùm attenditur in creatione cenſuũ, & cenſualium vt dicantur validè, vel inualidè conſtituta, & creata.*

50 *Pactum quòd debitor cenſus, & cenſualis teneatur, intra certum tempus aſsignare ſpecialem obligationem, ſuper qua illa ſpecialiter conſtituta cenſeantur, aliàs poſsit compelli ad luendum, an valeat.*

51 *Tertius poſſeſſor quilibet, quem creditor elegerit, poteſt conueniri pro ſolutione cenſus, & cenſualis quando adſunt plures, qui res poſsideant obligatas.*

52 *Hypotecaria actio regulariter poteſt exerceri contra quemlibet poſſeſſorem inſolidum.*

53 *Dida. Couar. notatur.*

54 *Tertius poſſeſſor exactus poteſt poſtea, ceſsis ſibi actionibus, contra alios tertios poſſeſſores agere in totum, ac inſolidum.*

Fallit quando tertius poſſeſſor exactus eſt vltimus emptor, & acquiſitor, qui nec in totum, nec in parte poteſt agere contra alios, ibidem.

Tertius emptor, qui vltimò emit, & acquiſiuit rẽ, tenetur alijs de euictione, ibidem.

55 *Argumentum à fideiuſſoribus ad tertios poſſeſſores an procedat.*

Fideiuſſor exactus non poteſt agere contra cõfideiuſſores niſi deducta ſua parte, ibidem.

56 *Fideiuſſores plures obligantur creditori vna, & eadem, id eſt ſimultanea obligatione; ſed non inuicẽ.*

57 *Tertij poſſeſſores vnus alteri obligatus manet pro euictione, nempe poſteriores prioribus.*

Fideiuſſor vnius, qui totum ſoluit; an poſsit agere contra alium non ceſsis ſibi actionibus, ibidem, vbi pro affirmatiua eſt deciſio curiæ Tholoſanæ.

58 *Ceſsio vt proſit vel fideiuſſori, vel tertio poſſeſſori, an debeat fieri ante ſolutionem, an verò ſufficiat fieri poſt, remiſsiuè, vbi deciſ. Senatus Mantua.*

59 *Tertius poſſeſſor pulſatus poteſt alios in eodem iuditio conuenire vt vnà, & ſimul condemnentur.*

60 *Tertij poſſeſſores ſi plures ſint condemnati inſolidũ, & contra vnum tantum ſit executio ſententiæ, poteſt iſte in eodem iuditio, ceſsis ſibi actionibus, executionem ſententię contra alios condemnatos petere, vbi deciſio noſtri Senatus.*

61 *Excuſsio principalis, & fideiuſſorum eſt neceſſaria antequam conueniantur tertij poſſeſſores, tam de iure communi, quàm de noſtro municipali.*

62 *Excuſsio principalis non eſt neceſſaria quando agitur contra ſpecialem hypotecam.*

63 *Excuſsio vt ceſſet quando agitur contra ſpecialem hypotecam, neceſſum eſt quòd agatur in vim l. quod meo ff. de acquir. poſſeſ. non actione hypotecaria, ſed quid de iure municipali Cathalonię, videbis infrà.*

64 *Clauſula, peto ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c. an ſufficiat vt dicatur intentatum remedium l. quod meo ff. de acquir. poſſeſ.*

65 *Libelli ineptitudo in Cathalonia non attenditur, imò narrato facto debet iudex ſuper actione legitima declarare.*

66 *Libelli ineptitudo non attenditur de iure canonico.*

67 *Excuſſio an ſit neceſſaria antequam agatur cõtra tertium poſſeſſorem etiam pro re ſpecialiter hypotecata, ſi adeſt ſtatutum, prout in Cathalonia, præcipiens ſimpliciter excuſſionem fiendam antequam deueniatur ad tertios poſſeſſores.*

Intellectus conſti. 10. ſub tit. de excuſ. de cenſals, & nu. ſequent.

68 *Statuta, & conſtitutiones recipiunt interpretationẽ paſſiuam à iure communi, & ideò non extenduntur cõtra illius regulas.*

Conſtitutiones Cathaloniæ ſunt ius commune in ea, ibidem,

ibidem, vbi deciſ. noſtri Senatus.

Conſtitutio final. ſub tit. diſſolt lo matrim. & c. extenditur ad caſum in quo adeſſent ſoli filij prioris matrimonij cum alijs heredibus patris, ibidem, vbi deciſio noſtri Sena.

69 *Fideiuſſor exactus an, ceſſis ſibi actionibus, aut alias, poſſit agere contra tertium bonorum principalis poſſeſſorem, quando extat ſtatutum quod antequã deueniatur ad tertium poſſeſſorem debeant excuti nedum principalis, ſed etiam & fideiuſſores.*

70 *Actio contraria mandati eſt perſonalis, & non ſequitur rem.*

71 *Nemo plus iuris in aliũ transferre poteſt quàm ipſe habeat, & nu. 80.*

Ceſſionario plura non licent, quàm cedenti, ibidem.

72 *Iura inutilia penes cedentem, inutilia etiam ſunt penes ceſſionarium.*

73 *Solutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio, & nu. 83. vbi declaratur.*

74 *Fideiuſſor exactus poteſt agere contra tertium poſſeſſorem actione hypotecaria ceſſa ſibi per creditorẽ.*

75 *Fideiuſſor exactus ex propria perſona, niſi ſibi fiat ceſſio per creditorem, non habet aliquam actionem aduerſus pignorum poſſeſſores.*

Anthonius Heringius in tracta. de fideiuſſor. reprehenditur, ibidem.

76 *Diſcuſſionis faciendæ impedimentum non impedit ortum obligationis, & actionis, ſed eam differt.*

77 *Exceptio diſcuſſionis dilatoria à pluribus dicitur, vbi deciſio noſtri Senatus.*

78 *Exceptio, quæ obſtat cedenti, non obſtat ceſſionario quando actio non eſt affecta, nec vulnerata, ſed exercitium illius tantùm, vbi plenè declaratur.*

79 *Excommunicatus delegatus habet officium, licèt adminiſtratio, & exercitium impedita ſint.*

Minori tutela, & cura dari non poſſunt quoad exercitium tutelæ, & curæ, poſſunt tamen quoad conſtitutionem pro tempore habili, ibidem.

80 *Cedens poteſt plus iuris in ceſſionarium transferre, quam ipſe habeat, in caſu, de quo hic.*

81 *Exceptio proueniens ex vitio reali, vel perſonali ſic ceſſionario nocet quemadmodum cedenti.*

82 *Ceſſionarius poteſt iure ceſſo agere contra nomen debitoris ceſſum, non obſtante quòd creditor elabi permiſiſſet tempus ad agendum per ſtatutum præfixum ſub pœna denegandæ audientiæ.*

83 *Fideiuſſor ſi ſoluit nomine ſuo, poſſunt ſibi cedi actiones per cedentem, quæ per eam ſolutionem extinctæ non fuerant reſpectu debitoris principalis, ſecus ſi nomine dicti debitoris ſoluiſſet.*

84 *Iura, quæ ſunt inutilia penes cedentem, non ſemper ſunt talia penes ceſſionarium.*

85 *L. mandati actio C. de fideiuſſor. an ſit correcta per auth. en. hoc ſi debitor C. de pignor.*

86 *Creditor generalem, & ſpecialem ſimul habens hypotecã an teneatur prius excutere ſpecialẽ antequã deueniat ad generalem, latè expenditur, & examinatur, vbi deciſiones.*

87 *Princeps, & eius Senatus poſſunt prohibere creditori ne poſſit eligere tertium poſſeſſorem, in quem agat inſolidum, ſed debitum diuidat inter plures.*

88 *Æquitas in Cathalonia quæ ſit prohibita doctoribus regij conſilij.*

Intellectus c. 40. cur. anni 1599. ibidem.

89 *Æquitates quandoque ſunt perniciosa, & ideò dicitur, orandũ eſſe Deũ vt nos præſeruet ab æquitate Parlamenti, & ab expediente magni conſilij.*

90 *Tertius poſſeſſor quando meliorauit non eſt præcisè cogendus vel ſoluere, vel dimittere rem, ſi enim nolit ſoluere, non compellitur dimittere, ſed offerendo valorem rei, prout erat antequam melioraretur, liberatur.*

GLO. XVIII. PARS II.

De tertia cenſus ſpecie, nempè conſignatiui, quem in Cathalonia cẽſuale mortuũ, vel violariũ appellam⁹, ideſt vel perpetuũ, vel vitalitiũ, vbi incipit ei⁹ ortus, & natura explicari.

1 TRANSEAMVS † iam ad tertiã cenſus ſpeciem, quam diximus eſſe in ſuperioribus quando quis pecunia accepta ad fauorẽ dantis ſuper fundo ſuo conſtituit annuam penſionem, ſiue annuum reditum, qui conſignatiuus cenſus ſolet appellari, & primum eius membrum, quod cenſualia mortua, & perpetua complectitur, diſcutiam⁹, mox de ad vitam, qui violaria communiter ſolẽt appellari, aliquid dicturi.

2 Circa quod † illud imprimis annotamus nõ eſſe quòd nos tempus inutiliter hoc loci conteramus in illa iuris altercatione, quam plures doctores mouerunt, nunquid licita de iure ſit huiuſmodi cenſuum emptio, poſtquam hodie, præter conſtitutiones Marti. Calix. & Pij V. notorias eam approbantes, habemus etiam communem Theologorum in 4. ſententiarum, opinionem, ſecundum Ludo. de Beia in reſponſ. caſ. conſcien. reſponſ. 25. in prin. & Canoniſtarũ in c. ciuitate, de vſur. & alijs in locis, ſecurè pro eius iuſtitia, & validitate reſoluentem, prouti videre eſt apud Dida. var. reſol. lib. 3. c. 7. Pat. Molina de contrac. diſputa. 385. per tot. And. Gayl. prac. obſer. lib. 2. obſer. 7. Antho. Theſau. deciſ. 154. & Matienſo in l. 1. glo. 1. & 2. lib. 5. tit. 15. de cenſ. nu. 3. cũ mille alijs, quos ipſi allegãt.

3 Secũdò † aduertim⁹, nos in hoc tractatu de cẽſibus acturos ſecluſa Pij V. cõſtitutione in terminis ſolũ iuris cõmunis: cũ enim in noſtra Cathalonia, cuius præſertim alumnis ſcribim⁹, nõ fuerit ea conſtitutio vſu recepta, prout nos, qui in ea viuim⁹, certò teſtari poſſumus, & ſignãter vidimus in Senatu, in quo cum fuiſſet oppoſitum de nullitate contractus cenſualis ex quo

non

non fuerat pretium in pecunia numerata ſolutum iuxta conſtitutionem Pij V. quæ fuit in
† proceſſu exhibita, fuit nihilominùs *declaratum*, quòd ex quo conſtabat venditorem debuiſſe certam pecuniæ quantitatem emptori ratione eiuſdam cambij, de qua pecunia antea debita, & cuius ratione fuerat cenſuale creatum, cenſuale prædictum erat ſuſtinendum pro pecunia prędicta in cauſa Marchionis de Aytona contra Monſerratum Mercer ad relationem egregij olim Senatoris Ioſephi Bennet die 19. Mar. 1605. Scriba Segui, quod factum fuiſſe non videtur ſi conſtitutio Pij V. obſeruaretur, quia præciſam pecuniæ numerationem cum qualitatibus ibi expreſſis requirit ea conſtitutio, ſicuti † nec in tota Hiſpania, vti teſtan-
4 tur Felicia de Solis de cenſ. lib. 1. c. 9. declarans quomodo fieri poſſit quòd ſit in facultate hominum de prouincia recipere conſtitutiones pontificias, & Pater Eman. Rodriguez in explicatione dictæ conſtitutionis poſita poſt explicationem bullæ Cruciatæ in fine principij, vbi † ſignanter refert fuiſſe Caſtellæ Regi ſup-
5 plicatum in comitijs anni 1583. dignaretur decernere num nā ea conſtitutio eſſet ſeruāda in regnis Hiſpaniæ, & à ſua Mageſtate reſpōſum, non fuiſſe conſtitutionem receptam, imò ab ea fuiſſe ſupplicatum per procuratorem fiſcalē ſacri conſilij, per quam ſupplicationem certum eſt ſuſpenſam fuiſſe eius executionem donec ſua Sanctitas aliud ſtatuiſſet, vel aliud reſponſum dediſſet, quod non dedit hucuſque. Idem referūt Laſſar. de decim. vendi. c. 10. in fi. n. 20. Salced. in addi. ad Diaz. d. Luco c. 88. Gutier. in prac. lib. 2. q. 177. in fi. & Pater Molina ſocietatis Ieſu de contrac. diſputa. 370. nu. 6. ea propter de his decreuim⁹ diſputare ſecundū ius cōmune relinquentes alijs de cōſtitutione Pij V. agendum, vbi ea recepta fuit, & eſt in vſu; poſt multos, qui eam interpretati ſunt, quorum pręcipuos tibi hic referemus vt, ſi quando expediat, apud eos videre poſſis quod oportuerit, & ne quis nos culpet ex ijs, qui ibi cōmorātur vbi viget cōſtitutio, quòd de cēſib⁹ agētes nihil lucis eis attulerim⁹, quà ad dictæ cōſtitutionis verā, & certā cognitionem, ac interpretationem peruenire poſſent. De ea † igitur agunt
6 ex profeſſo Martin. Nauar. in cōmen. d vſur. ſuper c. ſi fœnerauetis 14. q. 3. à n. 84. & in manua. c. 17. nu. 234. integrum tractatum de cenſibus duobus voluminibus compræhenſum, in quo paſſim de eius conſtitutionis interpretatione agitur, confecit Felicia de Solis, & aliū Virgin. de Boca tribus partibus conſtantem tractatum edidit, alium ſuper eadem cōſtitutione, quem de cenſuum requiſitis inſcripſit, elaborauit Ioan. Baptiſ. Madius de collegio notariorum Brixiæ ſuper eadem cōſtitutione poſtea. ſcripſit Eman. Rodriguez in tracta. quem ſuper ea edidit poſt explicationē bullæ Cruciatæ, & in ſum. caſ. conſcien. c. 44. Gaſp. Roder. in multis locis ſui tracta. de annu. rediti. & Antho. Gom. in propria explicatione cōſtitutionis prędictę, quæ reperitur impreſſa poſt eiuſdem tractatū explicationis bullæ Cruciatæ: pulchra ad idem conferētia ſcripſerūt doctiſſimus Ludo. de Beia ordinis Eremit. in reſponſ. caſuum conſciē. caſ. 25. per tot. Guiller. Redoa. de reb. Eccle. nō alien. q. 17. per tot. Pater Molina de cōtrac. diſputa. 389. cum alijs ſequent. Ioan. Pet. Surd. cōſ. 162. & 282. in ſecunda par. & conſ. 318. in 3. par. 11
Mar. Antho. Peregri. conſ. 97. non nihil de his habetur in vol. com. opin. to. 1. de Deo, &c. tit. 26. de vſur. c. 2. per tot. Tib. Decia. reſp. 2. vol. 1. †
plures, deciſiones grauiſſimorum Senatuum ſunt, quæ ea de cōſtitutione verba faciūt, prouti eſt Caual. 2. nu. 48. vol. 2. Viui. 369. Theſau. 154. Caſ. Bart. 56. Aluar. Velaſ. conſul. 135. vol. 2. Vincen. Caro. deciſ. ſeu caſ. 103. Fran. Milanen. 2. part.
7 His prænotatis † quod ſeſe nobis primò inquirendū prębet, eſt quod nā dicatur cenſus annui, de quo agimus, iuſtum prætium, qua in re And. Fachin. controuer. iur. lib. 2. c. 42. ſex refert varias, & inter ſe ſe diſcrepantes doctorū ſententias, quibus omiſſis, ne in ſuperfluis inutiliter tempus conteramus, quod ad alia vtilio-
8 ra valdè neceſſe habemus, noſtra opinio † eſt, quòd de iure non ſit huiuſmodi prætium taxatum, ſed obſeruandam omnino ea in re fore prouinciæ conſuetudinem, communemq. hominum æſtimationem, ſecundum quam prætia rerum ſolent ęſtimari, l. prætia rerum ff. ad l. falcid. ita Couar. lib. 3. var. c. 10. n. 2. cenſet ex Guid. Pap. conſ. 180. Bocca. de cenſ. par. 1. nu. 35. & par. 3. num. 50. Beia allega. caſu 25. verſi. de prætij ęquitate, Eman. Rodriguez in explicatione cōſti. Pij V. cōditione 3. dubita. 1. Solis de cenſ. li. 2. c. 4. Ioan. Garcia Galle. de expenſ. & meliora. c. 9. nu. 81. Matien. lib. 5. tit. de cenſ. l. 6. glo. 2. nu. 1. late Brunorol. à Sole quæſtio. lega. 2. per tot. & Gaſp. Roder. de annu. redi. lib. 1. q. 6. per tot. ad quod confirmandum alia non eſſe opus ratione exiſtimo quàm quòd conſideretur quàm variè huiuſmodi prætium conſtitui ſoleat in orbe: ferè enim quælibet prouincia diuerſum habet prætium ab alia, vt laborioſè enarrant Dida. Rodrig. & Solis vbi ſuperiùs, adde Nauar. in can. ſi fœneraueris 14. q. 3. in fine relectionis n. 140. in parua impreſſione, imò in vna & eadē prouincia ſolet in his eſſe diuerſitas, vti de Germania ſcribit Dida. allega. n. 2. nos d noſtra Cathalonia teſtari poſſumus, in qua prætiū cōmune in tota ea eſt ad rōēm quinq. ꝓ cētenario, præterquā in Epiſcopatu Dertuſen. in quo ſit ad rōnē ſeptem, & dimidio pro centenario.

9 Et hoc † quidem prętium, ſi obſeruaremus
conſtitutionem Pij V. deberet eſſe in pecunia
numerata coram notario & teſtibus, prouti ea-
dem ipſa conſtitutio clarè præcipit, nunc verò
10 † iuxta extrauegan. Martini, & Calix. ſub tit. de
emp. & vendi. in extrauagan. com. quarum diſ-
poſitionem ſequimur, non eſt neceſſe quòd
prętium numeretur in actu confectionis inſtru
menti in præſentia notarij, & teſtium, ſed imò
poteſt cenſus creari ex pecunia anteà debita, vt
ſignanter probauit noſter Senatus in ſuprà alle-
gata cauſa Marchionis de Aytona contra Mõ- †
11 ſerratum Mercer (licèt † hoc procedere etiam
exiſtimet Rodriguez vbi ſuprà cõditione 4. du
bitatione 1. verſi. *digo lo tercero*, in terminis con-
† ſti. Pij V. vbi dicit ſe audiuiſſe ita *decisum* in Se-
natu Valliſſoleti, quod tamen poſtea decla-
rat verſi. *digo lo quinto*, procedere quando pe-
cunia deberetur ratione alterius pecuniæ nu-
merando mutuatę, non quando ratione alicu-
ius rei venditæ, quia in primo caſu nulla poteſt
eſſe fraus, in ſecũdo verò ſic, licèt allegetur pro
iuſto prætio venditionem fuiſſe factam, quia
vix fieri poteſt tam iuſtum eſſe prætium quòd
non poſſit dici plus, vel minus valere rem ven-
ditam, quàm ſit prætium pro ea datum, cum
illud non conſiſtat in indiuiſibili, niſi vendita
res foret prętio taxato per legem editam ab eo,
12 ad quem ſpectat) imò † poteſt ſolui in alia pe-
cunia, vel re quę non eſſet numerata, licèt præ-
tium debeat conſtitui in pecunia numerata
iuxta conſtitutiones allegatas Martin. & Calix.
13 quemadmodum † in quolibet contractu emp-
tionis dicimus, debere prætium conſtitui in pe-
cunia numerata, vulga. §. item prætium, inſt. de
emp. & vendi. non tamen eſt neceſſe quòd in
illa ſoluatur, ſed imò poteſt in pecoribus, vel
alia re de conſenſu partium ſolui, abſque eo
quòd contractus venditionis irritetur, vel talis
deſinat eſſe, pulchrè, & latè Nauar. conſ. 1. aliàs
13. de emp. & vendi. qui ita fieri poſſe per opti-
mas rationes, in facti contingentia, conſuluit,
& tradit Viui. deciſ. 269. num. 5. Fran. Milanen.
qui loquitur etiam in terminis Bullæ Pij V. de-
ciſ. 2. à nu. 34. lib. 2.
14 Vndè ego † omnino contractum hunc re-
gulandum cenſeo cum mero contractu emp-
tionis & venditionis, nec plus vni quàm alteri
tribuendum, quia extreuagantes prædictæ ni-
hil penitùs quoad hoc nouitatis inducunt in-
ter venditiones cenſuum, & aliarum rerum, &
conſequenter quemadmodum valet quęlibet
venditio, licèt non conſtet de prætij numera-
tione, dummodo illud reperiatur conſtitutum
vt ſuprà dixi, & confeſſatum, quia † confeſsio
15 pecuniæ receptæ in inſtrumento facta probat
pleniſſimè numerationem, vulga. l. pecuniæ, &
ibi omnes C. de ſolu. vbi Imp. *pecunię ſolutæ pro-*
feſſio collata inſtrumento maiorem rei geſtæ proba-
tionẽ continet, q̃ ſi chyrographũ acceptę pecu-
nię mutuo fuiſſet redditũ, l. fin. d. inſti. ac. cũ ſi-
mil. doctores in l. poſt dotem ff. ſolut. mat. Ti-
raquel. de retrac. conſanguinita. §. 1. glo. 18. nu.
83. & de retrac. conuen. §. 4. glo. 6. numer. 8. &
quos latè refert Ludoui. de Caſſanate conſ. 9. n.
38. & 39. quibus adde Ioſeph. Maſcar. de his ple
nè agentem, in tracta. de proba. conclu. 361. per
tot. & 1116. & deciſ. Rot. Roma. 145. nu. 3. apud
Cæſ. de Graſ. ita valebit venditio cenſus cum
† ſola confeſſione: probat *deciſio* Senatus in ſu-
prà allegata cauſa Marchionis de Aytona con-
tra Monſerratum Mercer, quatenus ad pro-
bandum conſtare de vera ſolutione partis præ-
tij arguit de confeſſione Marchionis in inſtru-
ſtrumento cenſualis facta.
Scio contra hanc opinionem, multis, mag-
niſque exclamationibus præhabitis, inſurre-
xiſſe Felicia. de Solis in trac. de cenſ. lib. 1. c. 8. à
num. 13. & c. 9. nu. 6. quod iterùm poſtea firma
uit in 2. tom. de cenſ. eo. c. 8. à nu. 6. Verùm hæc
mihi videtur ſolidior, & firmior, nec me eius
argumenta mouent, quibus libenter reſpõſum
dediſſem niſi timerem notari quòd extra pro-
prium inſtitutum nimis vagaret, cõbinent au-
tem lectores has noſtras, & noſtræ opinionis
aſſertorum, cũ illis, quas adducit Solis, rõnes, &
dijudicent, quæſo, quænam ex ipſis plus habeãt
roboris, ac firmitatis. In vno tamen caſu vide-
tur mihi Solis ſummam rationẽ habere quòd
non poſſit creari cenſus non exiſtente pecu-
nia tempore celebrationis contractus, quando
videlicèt conuenirent contrahentes quòd ha-
bita fide de prætio contractus ille celebraretur
habetq. ea opinio manifeſtiſsimam rationem,
quia ſic emptor cenſus merum lucrum caperet
nullam habens dependentiam ab aliquo da-
to, ſoluto, vel remiſſo per ipſum vẽditori, quod
reditum parere poſsit, quod videtur iniquum,
& rationi naturali non parùm aduerſans, expẽ-
dit hãc rõnem Solis vbi ſuprà nu. 12.
16 Verùm † eſt quod intra 30. dies põt opponi
exeptio nõ num. pecuniæ, vel pecuniæ non re-
ceptę quemadmodũ in quocũq. alio cõtractu
emptionis, imò in quotũq. etiã alio cõtractu,
præter mutuũ, ſtatutũ eſt in l. in cõtractibus §.
ſuper cæteris C. d. nõ num. pecu. & docet Emã.
à Coſta in l. ſi ex cautione fallen. 2. nu. 12. C. eo.
tit. Caſſana. allega. cõſ. 9. nu. 42. benè & latè Bar
tholom. Berthazol. in noſtris proprijs terminis
loquẽs in trac. clauſularũ clau. 32. glo. 1. per tot.
& ſignãter ad hoc propoſitum nu. 5.
17 Sed an † hęc exceptio naturã habeat alterius
non num. pecunię exceptionis, vt ſi opponatur
intra triginta dies transferat onus probandi
in aduerſariũ, ſi verò poſt, in opponente rema-
neat, ſicuti in exceptione non num. pecuniæ
in

in mutuo reſpectu biennij eſt ſtatutum in l.
in contractibus,& tot.tit.C.de non num.pecu.
& in prin.inſt.de lit.obliga.benè diſcutiunt An
thon.Gom.tom.2.var. c.6. de contrac. mutui
num.fin.& ibi additio Emanu. Soar. à Ribey.
in littc. l.Eman.à Coſta in l.ſi ex cautione limi-
tatione vlt.C. de non numerat. pecun.& latè
Rim.conſ.172.num.13.& 14.lib.2.quod an etiã
de iure canonico procedat latè diſputat, com-
munem contra communem referens, Hiero-
nymus de Ceual. in com.cõtra com.lib.1.quę-
ſtione 31.per tot.an autem benè reſoluat,iudi-
cet qui iudex eſt,meliùs forſan veram quæſtio-
nis reſolutionem habebis ex Fachine.contro-
uer.iur.lib.2.c.81.& Stepha.Gracia. deciſ.pro-
uin.Marchię 164.per tot.Maſcar.conclu.695.
per tot. & Meno.abundè præſumptione 145.
18 li.3.per tot. Quod † vltimum de exceptione op
ponenda poſt lapſum biennium officio iu-
dicis admitti tanquam ſupplente deffectum
exceptionis ex Craue.in conſ.912.nu.26.Mar-
ſil.ſingul.277.Rol.à Val.in conſ.1.num.57.vol.
1. Coſta in allega.l.ſi ex cautione verb.officio
iudicis,docet Montanet in addi.ad Olibam in
prax.actio.part.2.lib.1.c.14.num.21.& ante eos
idem dixerat Bal.in l.in contractibus nu. 2. C.
de non num. pecu. vbi declarat quid inter-
ſit quòd id fiat per exceptionem,vel per officiũ
iudicis,idem docet Maſcar. de proba.conclu.
1116.num.32.Meno.vbi ſuprà nu.18.an (in quã)
eodẽ modo in his,de quibus agimus, contra-
ctibus ſit idem dicẽdum vt poſt lapſos 30.dies
poſſit exceptio opponi volendo probare non
numerationem,vel non ſolutionem, dubita-
tionis eſt non modicę,in qua Bal.eius videtur
eſſe opinionis vt nullo modo creditor aduer-
ſus confeſſionẽ admittatur elapſis triginta die
bus,qui ad id ſibi conceduntur, etiam ſi velit
onus probandi in ſe aſſumere, vt conſtat ex
eius ſcriptis in l.in contractibus §.ſuper cæteris
C. de non num.pecu.vbi rationem differẽtię
aſſignans inter hunc,& priorem caſum biẽnij,
19 dicit eſſe,quia † fauorabilior eſt liberatio, quã
obligatio iuxta l.Arrianus ff.de actio.& obli-
ga.cum ſimil. nec videtur lege carere opinio
hęc,qua probetur: inducit enim ad id Bal.d.l.
in contractibus in d.§.ſuper cæteris, quatenus
diſponit non poſſe dici contrarium poſt trigin-
ta dies,quod arbitror eſſe ibi, *Nec ei liceat, qui
ſecuritatem expoſuit,poſt exceſſum memoratorum tri
ginta dierum, non eſſe ſibi ſolutas pecunias, vel alias
res,dicere*;ſi enim(inquit Bal.)hoc non poteſt di
cere,ergo nec ſuper hoc poterit recipi proba-
tio,plures alios idem tenentes,ac plura alia ad
idem facientia referunt Eman.à Coſ. in d.l.ſi
ex cautione fallen.vlt.diferen.6.numer.1.Ber-
thazol.in trac.clauſul.clau.32.glo.2.nu.5.

His tamen non obſtantibus contrarium om
nino tenendum eſt,quòd imo nulla ſit inter
hos caſus differentia, atque ita poſsit creditor
poſt triginta dies,æquè vt debitor poſt bieniũ,
opponere exceptionẽ pecuniæ non ſolutæ dũ
in ſe aſſumat onus probandi, quia nulla con-
cludens differentiæ ratio aſsignari poteſt, ac
proindè Bar.in d.l.ſi ex cautione num.12.& in
conſ.160.num.2.agens de interpræratione di-
cti §.ſuper cæteris,dicit verum eſſe quòd poſt
30.dies non poteſt opponi exceptio,quæ transſ-
ferat onus probandi in aduerſarium, ſed con-
feſsioni eſſe ſtandum niſi velit ipſe contrariũ
probare, quemadmodum in debitore mutui
poſt biennium eſt ſtatutum, alios in eandem
ſententiam adducit Coſta vbi ſuprà vltim.fal-
len.6.differentia,num.9.ver.*mihi tamen*.

20 Sed quomodo † reſpondebimus ad dictum
§.ſuper cæteris, qui locum dedit dubitationi?
certè eo modo, quo Bart. reſpondit vbi ſuprà
quòd non liceat poſt lapſum 30.dierum pecu-
niam dicere non fuiſſe ſolutam per exceptionẽ
priuilegiatam transferentem onus probandi in
aduerſarium,non tamen propterea dicendum
eſt excludi ſi ipſe opponens voluerit probare,
proſequitur latè hunc diſcurſum Coſta vbi ſu-
prà qui nobiſcum conuenit hac in re, & Bar-
thazol.allega.cla.32.glo.2.num.4.

21 Pulchrum † tamen dubium eſt an ſupradi-
cta procedant non ſolùm in confeſsione ſim-
plici,de qua hucuſq.loquuti ſumus, ſed etiam
in relata ad aliud,putà qñ confitetur venditor
cenſus prætium ſibi fuiſſe ſolutum hoc modo
quòd illud de ſuis licentia,& voluntate ſibi re-
tinuit emptor pro tanta pecunię quantitate,
quam ei aliàs debebat ex alia cauſa, & ratione,
vel quòd illud recepit per medium tabulę, vel
banchi, vel aliàs relatione facta ad aliud,an ta-
li caſu noceat confeſsio poſt triginta dies,ſicu-
ti ſi ſimplex eſſet,non edocto per venditorem
de falſitate, vel non veritate cauſæ relatę, an
verò onus probandi transferatur in emptorẽ.
Et quidem prima facie videbatur dicẽdum eã
confeſſionem non eſſe regulandam cum con-
feſsione ſimplici,nec pariter cum ea iudicãdã,
ſed imò in omni tẽpore, ſiue ante, ſiue poſt
triginta dies opponatur exceptio,ſẽper on' p-
bãdi videtur trãsferri debere in ipsũ emptorẽ,
22 Ratio eſt † quia cũ relatum dicatur eſſe in refe-
rente, vulgata l. aſſe tota ff.de hæred. inſtit.
non conſtito de re,ad quam referens ſe refert,
nõ poteſt dici cõſtare de facto,Alex.conſi.66.
in prin. lib.1. Cephal.conſi.156. numer. 41.
lib.2.latè Carol.de Graſ.de exceptionib' excep
tione 13. à nu.23.cũ multis ſequẽtib', probare
igitur debet emptor veritatem cauſę,aliàs non
23 videtur poſſe obtinere. Et ideò † dicebat Bal.
in l.2.num.4.verſi.*& vlterius nota*.C. de errore
aduocator.ſecundum Maſcar.qui eum,& alios

Digitized by Google

citatin tract. de probationibus couclu. 1319.
num.21.quòd ſolutio non probetur per ſcrip-
turam,quæ ſe referat id libros rationum , niſi
quatenus ex ipſis libris couſtet:talis enim con-
feſſio limitrata eſt quatenus ex libris appareat,
Roman.conſ.*294. hęc confeſſio*,& alij relati per
24 Maſcar.vbi ſuprà,addentem † quòd ſi libri nō
extarēt viciaretur confeſſio tanquam erronea,
ex quo appareret relatum aliter continere.Hāc
† doctrinam ſequutus *videtur* Senatus in ſuprà
allegara cauſa Marchionis de Aytona cootra
Monſerratum Mercer ad relationem egregij
Senatoris Ioſephi Benac,dum declarauit cen-
ſuale,de quo ibi,eſſe nullum, ac nulliter crea-
tum reſpectu partis prætij illius conſiſtentis in
quodam intereſſe quarundam pecuniæ quan-
titatum ad cambium dicto Marchioni datarū,
eo motiuo(& ſunt verba ſenteotiæ) *quòd non
conſtaret de ſolutione dictę partis pręij, ſaltem eo
modo, quo conſtare deberet, cum non conſtaret fuiſſe
debitū intereſſe ex dicto cambio, quod poſſet ſufficere
ad complementum dicti cenſualis, nec ex policis, ſiue
apodigys pro parte, dicti Mercer reſultabat probatio
dictæ partis deſſicientis prætij dicti cenſualis &c.* &
tamen ex confeſſione dicti Marchionis , in in-
ſtrumento cenſualis facta , conſtabat dictum
intereſſe eodem modo fore debitum , atqui
motam cambij principalem. Ecce ergo quo-
modo confeſſioni uou ſtetur niſi de relato ap-
pareat.

25 His tamen † non obſtantibus contrarium
alij tenent quòd imò confeſſio noceat poſt tri
ginta dies,etiam ſi ſit relatiua ad aliud , ſicuti
confeſſio ſimplex, niſi contrarium probetur,
& quòd nulla inter hos caſus poſſit commodè
ratio diuerſitatis aſſignari:cur enim (Inquiunt)
magis dici poteſt nocere confeſſionem , qua
quis dicat,confiteor me recepiſſe centum à Ca
yo numerando,quamuis aliter de numeratio-
ne non conſtet, quàm ſi dicatur,confiteor me
recepiſſe hoc modo quòd ea ſibi retinuit pro-
totidem, quę ei debebam quodam cum chyro
grapho,vel ex alia cauſa,licèt de ea non appa-
reat ? certè nulla;& vt iam non ſit opus men-
dicata quærere ſuffragia,hanc opinonem pro-
bat clarè tex.io l.aduerſus,C.de non numera-
ta pecunia,& melius tex.in l. generaliter eodē
tit.cuius verba audiamus, quia præclara ſunt
ad propoſitum,*Generaliter ſancimus* (ait tex.)*vt
ſi quid ſcriptis cautum fuerit pro quibuſcunque pe-
cunijs ex antecedente cauſa deſcēdentibus, eamque
cauſam ſpecialiter promiſſor edixerit, non iam ei li-
centia ſit cauſa probatione ſtipulatorem exigere,
cum ſuis confeſſionibus acquieſcere debeat*, notat
Fachine.contro.iur.lib.2.cap.83.verſ.*quibus ra-
tionibus*,facit tex.in l.2.C.de error. aduocat.vbi
ſtari vult Imperator confeſſioni , de condem-
natione,per eum factę,qui cum mioor eſſet re
ſtitutionem petijt ex eo quòd fuiſſet condem-
natus licèt allegetur id fuiſſe per errorem di-
ctum,cum reuera non eſſet ſequuta condem-
natio , ſed aduerſus quandam interloquuto-
riam intendiſſet reus reſtitutionem petere, niſi
is, qui confeſſionem fecit , doceat de errore,
vbi † notanda ſunt verba Bal.(forſan per incu- 26
riam in contrarium per Maſcar.in eo loco alle-
gati)num.6.dicentis poſt adductam quandam
hac in re Iacob.de But.diſtinctionem,ſe crede-
re quòd contra confeſsionem nunquam nega-
tiua probetur pręſumptiuè,quia à pręſumptio-
ne iuris receſſum eſt per confeſsionem, & ideò
litera iſta(inquit) requirit manifeſtam proba-
tionem negatiuæ, iura ibi allegat Bal. quibus
ſua ſententia fulſiatur, ac propterea † commu- 27
niter dici ſolet confeſsionem erroneam nō re-
uocari,niſi conſtito de errore,probando per eū
contra quem ſtat ipſa confeſsio.Et hoc genera
le eſſe in quacunque confeſsione docet pul-
chrè Theſau.deciſ.109.num.8.Craue. de anti-
qui.temp.part.1.verſi.*propoſitum noſtrum*, num.
47.& nu. 56. Ecce quantùm per hæc periclite-
tur Senatus decretū ſuprà proximè cōmemo-
ratum.

Ego non dubito quin poſterior hæc ſenten-
tia verior ſit,& de iure certior, quippe quæ ſit
tot iurium authoritatibus, ac veracibus rationi
bus, quæ(negari non poteſt) valdè premuor,
fulſita.Nec † difficilia ſunt argumenta in con- 28
trarium adducta,primum de relato & refere-
te vt illud ſit in hoc,ac propterea non poſsit di
ci conſtare de vno quin etiam ſimul de altero
appareat,dicimus procedere quando referens
nihil certi diſponit , ſed abſque declaratione
eius,quod continetur in relato,ad illud ſe ſo-
lùm refert,veluti inſtituo eum hæredem , quē
in codicillis ſcripſi,certum eſt quòd ex quo te-
ſtator hic non exprimit quem velit eſſe hęre-
dem,propterea nihil operatur inſtitutio , niſi
couſtaret de codicillis,& per eos de quo cenſe-
rit teſtator. Item ſi quis dixiſſet confiteor me
debere Titio id,quod conſtat ex libris, certum
eſt quòd non conſtito de libris,& per eos,quid
quantumue debeatur,nihil noceret cooſeſsio,
& ſic de ſimilibus,& in his termiois procedūt
l.aſſe tota in contrarium allegata, ff. de hæredi.
inſti.& dd.doctrinæ in idem relatæ,Oſaſ. clarè
deciſ.39.num.4.ſecùs verò eſt quādo referens
aliam ſcripturam,vel quid aliud, claram mon-
ſtrat,& apertam diſponendi intentionem, ve-
luti inſtituo Cayum,quem hęredem codicillis
ſcripſeram;confiteor me debere Titio illa cen-
tum,quæ mihi anno elapſo mutuauerat , vel
quæ aliàs,& alia cum ſcriptura confeſſus antea
fueram me debere eidem ex cauſa venditionis
cuiuſdā equi,vel alterius rei &c.in quib⁹ caſib⁹
certificamur de intētione diſponētis,ſine cōfi-

tentis

têris abſq; eo quòd ad id recurrédũ ſit, ad quod ſit relatio: in his igitur omnibus caſibus, & ſimilibus relatiuis non eſt ita in referente vt non conſtito de eo nihil referens operetur, ſed imò ex quo in eo eſt clara diſponentis diſpoſitio, & confitentis confeſſio, indè fit quòd aliàs non docto de contrario, vel de errore per eum, qui contrarium prętenderet, non poſſit huiuſmodi diſpoſitio, vel cõfeſſio retractari. Hanc diſtinctionem videtur mihi ita clarè probare tex. in l. ſi ſic §. 1. ff. de leg. 1. vt nihil ampliùs ad eam cõfirmandam opus eſſe cenſeam: probat enim ille tex. quòd ſi Titio relinquo quod ſibi debeo, nulla expreſſa debiti quantitate, nihil valebit legatum, ſi verò expreſſa quantitate legauero decem Titio, quæ ei debeo, valebit quidem tale legatum abſque eo quòd legatarius teneatur oſtendere debitum, imò (quod plus eſt) ſuſtinetur etiam ſi appareat poſtea nihil deberi, viden. ibidem Bart. qui benè loquitur, ſingulariter procedit Felin. diſtinctionem hanc approbans, & latè probans in cap. 2. num. 10. extra de reſcrip. Matien. lib. 5. titul. 4. de teſta. l. 2. gloſa 9. à nume. 11. ſingulariter Peregrin. (quem in hoc poſt hęc ſcripta vidi, de quo valdè gauiſus ſum) diſtinctionem hanc approbat, & nobiſcum cõuenit in tracta. de fideicomm. articul. 16. nume. 11. pulchra eſt ad propoſitũ deciſ. Tho. Gram. 59. per totum: hæc loca tibi ad propoſitum ſufficiant, ex quibus hauries, ſi vis, materiam, quarum hanc ex omni ſui parte elaram, ac manifeſtam habeas: Ex eadem diſtinctione ſolues argumentum Maſcardi ſuperiùs adductum, quatenus ex Bal. dicebat confeſſionem ſolutionis, quæ ſe refert ad libros rationum, non probare niſi de libris conſtet, id enim eſt intelligẽdum ſi confeſſio eſt vaga, & incerta abſque expreſſione quantitatis receptæ, vel debitæ, ſecus verò è contra. Vera eſt igitur ſuperiùs noſtra adducta opinio quòd confeſſio prętij ſoluti probet, ſiue ipſa ſimpliciter facta reperiatur, ſiue relatiue ad aliquam cauſam prçteritam, niſi de contrario doceatur per eum, qui confeſſionem emiſerit, vide ad propoſitum tertiam partẽ var. reſolu. Iacob. Cancer. in cap. 3. de priuileg. à nu. 224. cum ſequent. quæ multò poſt hæc ſcripta in lucem prodijt, vbi rectè de his agitur.

29 Quomodo autem † probabitur hæc negatiua quòd pecunia non fuerat ſoluta, docent ex Bart. in ſępè allegata l. ex cautione numer. 13. C. de non numera. pecunia, Maſcard. latè ſic probat cõclu. 1119. per totum, Pet. de Vbaldis in prax. artis nota. de excep. non numer. pecu. poſt num. 5. verſ. *ſed quomodo probabit debitor*, cũ ſequent. & Petrus Bimus conſ. 172. nume. 15. & ſequent. lib. 2. Pulchrum † caſum, ſi verum, ad-
30 ducit Stephanus Gratian. in deciſ. 224. prouin. Marchiæ, in quo aſſerit Rotam *declaraſſe* probatum eſſe in materia cenſuum pecuniam non fuiſſe numeratam, vel ſaltem non probari numeratam vt exigit Pontificia conſtitutio, quando dictum fuiſſet habuiſſe ſcuta centum actualiter in tot auro, & argento, quia non indè ſequitur quòd ergo fuerit in pecunia numerata, cum potuerit ſic confitens habuiſſe prętium in auro, & argento non numerato, putà in anulis, collanis, & ſimilibus, & ſic non in pecunia numerata.

31 Vtrùm † autem ſi venditor cenſus, qui emptori quaſi ſolutæ pecuniæ apocã tradidiſſet, cum intra triginta dies conuenire cæperit, & oppoſita per eum exceptione ſolutionis, replicauerit alter per exceptionem non numeratæ pecuniæ, ſeu pecuniæ non ſolutæ, tempore quo elapſi iam erant triginta dies ad id conceſſi, an ſibi ſit exceptio profutura, dubitationis eſt, quã examinat Coſta in ſępè allegata l. ſi ex cautione fallen. vlt. diffe. 1. verſ. *petitor* num. 4. in qua licèt ipſe negantem teneat ibi opinionem, quod idẽ etiam antea dixerat in eadem l. declara. 3. verſ. *ſecundum hæc* num. 1. in fine, nobis tamen indubitata videtur affirmans, quæ docet iuuari cre-
32 ditorem exceptione, vel ex ea ratione quòd † petendo pecuniam tacitè videatur dicere non eſſe ſibi eam ſolutã, & opponere exceptionẽ, ſi non verbis, facto quòd † plus eſt, vt l. l. ſi tamen
33 §. ei qui, & ibi Cæpola, de ædil. edicto, Bal. conſ. 8. lib. 4. & in l. non ignorat col. 1. verſ. *ſimiliter*, C. qui accuſare, Caſſan. conſ. 47. num. 7.

34 Neceſt † nonum voluntatem facto declarari, l. Paulus ff. rem rat. haber. cum ſimil. Caſſã. vbi ſuprà: quomodo (quæſo) magis dici poteſt oppoſuiſſe creditor exceptionem non ſolutæ pecuniæ, quàm petendo eam? cum ſtare non poſſit quòd petatur pecunia, niſi ſimul negetur eam eſſe ſolutam: vel ex eo etiam argumento (quo Bal. vtitur nobis contrarius, licèt non diſſoluat, in conſ. 50. iſta quæſtio lib. 4.) quia quid (quæſo) referri dicat creditor conqueror, an dicat petor? certè nihil, cum non † referat inter
35 æquipollentia, l. omnes C. de contra. & com.
36 ſtipula. cum ſimil. item quia qui † petit, omne ius petendi videtur incluſiſſe in petitione, & ita exceptionem etiam non ſolutæ pecuniæ, argumento, l. & an eadem §. actiones ff. de excep. re. iudi. Nihil me mouet Bal. auctoritas in contrarium inclinantis, tum quia nec ipſe conſtanter reſidet in ea opinione, ſed imò poſtquam noſtram ſcripſit, dicit *contrariam probabiliter perſuaderi poteſt, &c.* tum etiam quia eius argumenta ad ſuam probandam opinionem fortiora noſtris non ſunt, vt cuilibet intuenti nullo negotio fiet manifeſtum: conſulerem † tamen in omni
37 caſu, ad euitandas dubietates, vt qui creditor vellet intra triginta dies petere pecuniam, quæ ſibi numerata nõ fuit, non ſimpliciter peteret, ſed

Digitized by Google

ſed narrando factum, & opponendo ſimul ex-
ceptionem non ſolutæ pecuniæ, indè enim fie-
ret quòd ſecurè procederet.

38 Pro finali † huius materiæ expeditione vnū
perpetuò nota caſum, in quo nunquam locum
habet, nec habere poteſt exceptio non nume-
ratæ pecuniæ, vel prętij non ſoluti, quando vi-
delicèt confeſſio de recepto emanaſſet non in
contractu, ſed in iuditio contentioſo, cuius vi-
gore ſequuta foret condemnatio: notanter di-
xi, *in iuditio contentioſo*, ad differentiam confeſ-
ſionis quæ fit in iuditio per modum volunta-
riæ iuriſdictionis, & quando quis ſpontè, ſeu
voluntariè, non virtute alicuius citationis con-
fitetur, ſubitq; ſpontaneam cōdemnationem,
quia tali caſu non prohiberetur opponere ex-
ceptionem, reſolutio eſt hęc plurium doctorū,
quos latè refert Oſaſ. deciſ. Pedemōt. 134. num.
† 6. vbi ita aſſerit in facti contingentia *declaraſſe*
Sanatum, & ego habui in facto in cauſa appel-
lationis ad relationem egregij Senatoris Fran-
ciſci Bonet inter Ioānem Trullols, & N. Saba-
ter, & N. Eſteue de anno 1610. ſcriba Simone
Font, vbi repelli feci exceptionem non nume-
ratæ pecuniæ, inter alia, quia fuerat confeſſio
in iuditio facta. Hæc eſt prima contractus cen-
ſualis, ſecluſa conſtitutione Pij Quinti, condi-
tio, circa quam diu eſt quòd inſudamꝰ vt vide-
licet prętium conſtituatur iuſtum in pecunia
numerata licèt non numeretur in ipſo cōtrac-
tu, imò etiamſi numquam numeretur dum ſit
confeſſatum, vel ſoluatur poſtea in alia re, quæ
non ſit pecunia numerata.

39 Secunda conditio ‡ contractus cenſualis in
terminis iuris cōmunis, & extrauagan. Martin.
& Calix. eſt quòd venditor teneatur aſsignare
certas poſſeſsiones, & bona ſtabilia, ſuper qui-
bus cenſus imponi poſsit, ita vt nec cum ſo-
la obligatione perſonali, nec etiam cum ſola
generali omnium bonorum conſtitui valeat,
ita ex dictis conſti. Martin. & Calix. docent pe-
nè infiniti, quos referunt Didac. var. reſol. lib.
3. cap. 7. num. 5. & Franciſcus Viui. deciſ. 369. n.
† 3. vbi teſtatur ita *deciſum* in Audientia Baren. de
anno 1590. & poſtea dicit hanc eſſe cōmunem
* omnium in iure ſcriben. opinionem, & ratio-
nes coloratas appellat, quibus Didac. vtitur ad
comprobandam contrariam, Pater Rodrig. in
conſti. Pij Quinti condi. 1. dicens hanc eſſe ve-
ram, & receptam opinionem, Redoa. de rebus
Eccleſ. non alien. quæſt. 17. nu. 42. Ioan. Baptiſt.
Madius de requiſitis cenſuum in reſpoſione ad
tertium quæſitum num. 1. Virgin. de Boca. de-
cenſ. parte 1. num. 18. Fachin. controuer. iur. lib.
12. cap. 43. ac alij plures, & ſignanter huius opi-
nionis aduerſus Soto, & Didac. acerrimus de-
fenſor legitur Martin. Nauar. de vſur. notab. 22.
40 à n. 81. cum ſequent. vbi † adeò contrariam opi-
nionē, quod attinet ad obligationē perſonalē
vt cum ea ſola conſiſtat conſtitutio cenſus, ex-
ecratur, vt dicat eam vti rem inſolentem, mali-
que exempli ablegādam fore, qua in re lapſus
videtur pijſſimus, & doctiſſimus Nauar. (timi-
dus hæc ego profero cogitans quot, & quantis
irrefregabilibus mendis, & erroribus ipſe, qui
nihil ſcio, illequeatus legat in hoc opuſculo
poſtquam viros tam doctos reperimus, qui vix
notam effugere potuerunt) dum propterea eā
opinionem appellat nouam inuentionem, &
ad perpetuū exilium, & relegationem cōdem-
nat tamquam rem inſolentem, nouam, & mali
exempli, quia dicit per eam liberum hominem
pignori dari creditori, imò illius ſeruum fieri,
& in eius ſeruitutem reduci redeundo ad illam
duriciem antiquam multorum malorum fon-
tem, qua ſecundum leges reipublicæ, ſeu ve-
riùs teſtamenti Hæbreorum poterat ſe debitor
in quandam ſeruitutem tradere vt ſacra ſcrip-
tura ſignificat Leui. cap. 25. & 4. Reg. 4. quæ om-
nia iā prorſus aboleta ſunt per Reipublicæ Ro-
manæ leges, ſaltem poſtquam Chriſtiana facta
fuit. Hæc Nauar. dicit exiſtimans ea omnia ſe-
qui ſi concedamus obligationem perſonalem
in conſtitutione cēſus, accipiens eam obligatio
41 nem perſonalem in eo ſenſu, quo † opera, ſeu
miniſterium ſerui obligatio quædam perſona-
lis dicitur, quæ ex operarum conſtitutione re-
ſultat, qua de re Ioann. del Caſtillo Sotomaior
de vſufruc. lib. 1. c. 50. n. 7.

Verùm qui obligationis, ſeu actionis perſo-
nalis (quæ quoad hoc, quod dicturi ſumus, idē
42 omninò ſunt, cum propterea † ex contractu ac-
tio perſonalis oriri dicatur quòd is, qui mecum
contraxit, obligatione perſonali mihi obliga-
tus cenſeatur, vt non obſcurè deducitur ex §.
omnium, inſti. de actio. nec mirum, † cū enim
43 actio vt filia ex obligatione procedat ad l. licèt
§. ea obligatio ff. de procura. quomodo, quæſo,
fieri poſſet quòd obligatio, quæ non eſſet per-
ſonalis, perſonalem pareret actionem contra
naturam, quæ vult omne generans generare ſi-
bi ſimile, & non diuerſum, diuerſæque naturæ
indiuiduum, vt bos, bouem, non leonem; leo-
que leonem, non bouem, & ſic de ſimil. iuxta
44 Phyloſophum) qui † (inquàm) obligationis, &
actionis perſonalis naturam probè nouerit, ac
quid eæ ſignificent intellexerit, dicet per eas
nō indueì in liberi hominis perſonam pignoris
aliquod vinculum, nec minùs ſeruitutis vt exiſ-
timabat Nauar. ſed imò quandam obligationē
in debitore, & actionem in creditore, qua com
pellitur obligatus ad aliquid faciendum, vel
dandum, & eum ſemper perſequitur, & eius
hæredes, cuius perſonas non tranſgreditur, ad
45 differentiam † actionis in rem, quæ quemcun-
que poſſeſſorē ſequitur vt optimè probat I. C.
in

in l.actionum genera,ff.de action. & obliga. &
Imper.in allega.§.omnium,inſt.de actio.& ex-
plicat ibi bené noſter Oliba per totum illum
commentarium, quem ad eum §. compoſuit,
vbi ſignanter triginta tres differentias adduxit
inter haſce actiones ; per quas miré cuiuſlibet
ex ipſis natura clara redditur,& manifeſta:non
eſt igitur quòd propterea tantopere execre-
tur Nauarrus Didaci opinionem, quòd exiſti-
met per obligationem perſonalem induci pig-
noris,aut ſeruitutis obligationem in libero ho
mine, cum nihil tale, ſecundum iuris regulas,
indé inferri poſſit, cõuenit nobiſcũ Pater Mo-
lina de contrac. diſputa.387. per totam, quem
multò poſt hæc ſcripta vidi,de quo valdè gaui-
ſus ſum, quia in eo habeo conſocium, & com-
militonẽ in reprẹhẽſione tam docti, & pij viri,
vt erat Nauar. quam timidus ſuſceperam,licèt
in re ſatis ex ſe clara (vt arbitror) & manifeſ-
ta.

46 Sed quamuis † hæc de Nauar. dixerim non
exiſtimo tamen, nec quẽquam exiſtimare vel-
lem,eum virum doctum,& pium propterea ar-
gui poſſe,quòd naturam ignoraret perſonalis
obligationis in ea acceptione,qua Iuriſperiti de
ea loquuntur,ſed arbitror ipſum loquutum de
cenſu quodam perſonali, qui ita conſtituere-
tur in perſona, ſicuti conſtituitur in prędio, a-
deò vt ſi non ſit ſoluendo, creditor poſſet de-
bitorem vendere,& tradere in ſeruitutem , ſi-
cut prędium vendi,aut vindicari in dominium
poteſt,& ſic loquendo verum dicit Nauar.non
poſſe ſic in perſonam cenſum conſtitui , & eſ-
ſe rem nouam perpetuo exilio , & relegatione
rem dignam,quàm eſt Chriſticolis indigna, ſic
reperi intellexiſſe Leonard.Leſium, Societatis
Ieſu,de iuſti.& iur.lib.2.cap. 22.de cenſ.dubita.
4.n.17.Sed hæc omiſſa faciamus.

47 Contrariam † igitur opinionem , quòd imò
in terminis iuris communis,ſecluſa conſtitutio-
ne Pij quinti , ſola cum obligatione perſonali,
vel generali omnium bonorum poſsit fieri cẽ-
ſus conſtitutio tenet notæ auctoritatis vir Soto
de iuſti.& iu.lib.6.quæſt.5. artic.1. Didac.d.lib.
3.var.cap.7.n.5.ver.*ego ſanè*, cum pluribus quos
ipſe refert.

48 Ego † inter tot grauiſſimos viros nolo iudi-
care quænam ex ipſis opinionibus ſit verior, &
iuſtior , ſed illud ſolum animaduertere, in noſ-
tra Cathalonia dupliciter ſolita eſſe huiuſmo-
di cenſualia vendi, ac creari , aut ſuper certa re
obligando eam ſpecialiter ſimul cum obliga-
tione generali omnium bonorum, aut cum ſo-
la obligatione omnium bonorum generali da-
tis fideiuſſoribus,vel ſine eis:& vtroque modo
iuſtiſſimè fieri cenſus conſtitutionem,noſtrum
erit in pręſentiarum iuſtificare : De primo mo-
do ex iſtis confirmando non eſt quòd ampliùs
curemus,poſtquam , vt ex ſupradictis apparet,
omnium receptiſſima doctorum opinio eum
49 approbauit:de ſecundo† verò licèt extent con-
trariæ doctorum ſententię,vt mox vidimus,ni-
hilominùs quia in hac noſtra patria eum crean-
di,ac conſtituendi cenſum modum conſuetu-
do generalis, & antiquiſſima approbauit, ideò
non erit quòd de eius validitate dubitemus,
And.Gayl.ita teſtatur fieri poſſe ex generali cõ
ſuetudine lib.2.obſer.7.num.13.& commemo-
rat Andre.Fachine.controuer.iur.lib.2.cap.45.
in prin.

50 Fit tamen † maximè in hac ciuitate Barcino-
næ vt ſæpiſſimè generali obligationi addatur
pactum , quòd intra annum , vel aliud tempus
teneatur debitor dare ſpecialẽ obligationem,
hoc eſt aſſignare quandam proprietatem, quã
ſpecialiter pro cenſu obliget,ſuper quaque ille
cẽſeatur cõſtitutus, ſub pœna quòd aliàs,elap-
ſo tempore,poſſit creditor recuperare pretium
cenſualis, quod tamen cedat,& cedere habeat
in illius luitionem : circa quod pactum pluries
vidi de eius validitate , vtpote quia videtur tri-
buere facultatem creditori pretium recuperan
di , quod in hoc contractu eſt prohibitum, du-
bitatũ,quia tamen dicti pacti materia propriùs
ſpectat ad materiam ſequentis cõditionis pacti
de retrouendendo , ideò lectorem ad eam re-
mittimus,vbi plenè intendimus id examinare.

51 Cæterùm† an conſtituta huiuſmodi obliga-
tione ſuper omnibus bonis debitoris ſi illa diſ-
tracta ſint,& in tertios poſſeſſores alienata, an
tali caſu poſſit creditor ſuper quacunque ex
dictis rebus totum cenſum petere, an verò pro
rata , & portione teneatur omnes poſſeſſores
conuenire,dubitationis eſt perpulchrę;In quo
articulo breuiter reſoluendum eſt, quòd ad-
uerſus quemcũque poſſeſſorem inſolidum da-
tur hypothecaria actio , & ita eſt in electione
creditoris quem velit ex ipſis conuenire , ſicuti
52 † regulare eſt in quacunque hypothecaria ac-
tione,l.mochis,& ibi gloſa,& omnes ff.de iure
fiſ.Neguzan. de pigno.memb. 1. 8. partis prin-
cip.num.49.& 50.Didac.var.reſol.cap.7.num.
53 7.lib.3. qui † licèt dicat ſibi videri hanc hypo-
thecam , quæ conſtituitur pro huiuſmodi an-
nuis reditibus,non eſſe omnimodo alijs hypo-
thecis ſimilẽ , ac quòd propterea poſſet forſan
tentari eſſe poſſeſſores cõueniendos pro rata,
non inſolidum , ego tamen nullam differentiã
ſcio inter eas conſiderare , & pro nũc mihi ſuf-
ficit quod aſſeuerat iſdem Dida.cõtrariam huic
noſtræ opinionem dubiam eſſe , atque ideò in
praxi apud Hiſpanos rariſsimè receptam fuiſſe,
imò ſe ſcire teſtatur contrarium iudicũ ſenten-
tia eſſe *diffinitum* ſæpiſsimè , plures ad id refert
Hypolitus Montaner in additione ad Olibam
in prax.parte 2.lib.1.capit.29.numer.62.quibus
adde

adde Velaſ.de in.emphy.quæſt.32.nu.15. Dida. Perez in l.1.titul.2.lib.8. ordin.glo.1.Parlador. omninò viden.lib.2.rer.quotid.cap.fina.4.p.§. 1.num.20.Surd.deciſ.44. ac Gom.Leoni.deciſ. 17.diuer.Franc.Marc.quæſtione 453. in 2.parte Moli.de contrac.diſputa 383.nu.9.

54 Verum eſt † quòd poteſt poſtea iſte tertius poſſeſſor eõuentus contra alios tertios poſſeſſores, ceſsis ſibi actionibus, agere.

Sed an intelligatur quòd poſsit agere in totum, id eſt ad recuperationem totius quantitatis, quam exoluit, an verò debeat deducere ſuã partem, & pro reliquo tantùm agere, dubium eſt in quo diſtinguendos arbitror duos caſus, primus quando tertius poſſeſſor exactus eſt poſterior emptor, & iſto caſu arbitror nullo iure poſſe defendi quòd poſsint ſibi cedi actiones contra priores emptores, ex eo quòd quem de euictione tenet actio eundem agẽtem debeat de neceſsitate repellere exceptio: iſte autẽ tertius poſſeſſor, qui vltimò emit, certum eſt quòd quatenus ſufficit res empta, tenetur de euictione priori, propter quod dicendũ eſt quòd omnia debeant venire in damnum vltimi, vti inferius dicetur. Secundus verò caſus eſt quando tertius poſſeſſor exactus eſt prior emptor, qui vult agere contra poſſeſſores, & neque in hoc probabilem poſſe eſſe dubitationẽ exiſtimo, niſi Specula. in titul. de ceſsio. actio.§.1.verſ. *ſed pone habes*, per tex. in l.cum poſſeſſor ff. de cenſ. l. ſi pupilli de adminiſtut. & l.2.§.1.ad l. Rod.de nac.Capi.deciſ.91.per dicta per Specu. vbi ſuprà & ex voto Senatus Neapolit. ac Parlador. etiam vbi ſuprà nu.21.ex auctoritate Specul. & Capi. dicendo deducendam eſſe ſuam partem per iſtum tertium poſſeſſorem agentem, nec poſſe ipſum in totum agere, dubiam rem feciſſent, ſed an rectè, & an quod allegant, id probet, ipſi viderint: argumẽtatur † ibi Parlador. à fideiuſ-

55 ſoribus ad tertios poſſeſſores, vt ſicut illi agentes contra alios confideiuſſores debent ſuam partem, & portionem deducere vt eſt deciſio Vincen.de Franc.55. viden.idem Franch.deciſ. 260.& 427.noſter Cãcer.lib.2. var.c.5.de fideiuſ.num.17. ſic & iſti tertij poſſeſſores. Sed quã ta inter vtroſque ſit diſcriminis ratio vel ea eo

56 ſolo ſuaderi poteſt, quòd † fideiuſſores obligantur vna, & eadem, id eſt ſimultanea obligatione ipſi creditori, nec vnus alteri remanet modo aliquo obligatus, vt dicit tex. in l. vt fideiuſſor, de fideiuſſor. & in l.cũ alter C.eo. quod †

57 non eſt in tertijs poſſeſſoribus, qui nõ emerunt eodem tempore, in his enim pro euictione vn⁹ alteri manet obligatus tãquam poſſidens tem pro illa euictione obligatam, atque ita nihil mirum ſi iſte vltimus in totum exequatur, ſic pulchrè reſoluit Anthonius Fab. in ſuo codice lib. 8.titul.23.de excep.diffini.14. dicens nume.17. æquiorem eſſe ſententiam exiſtimantium vltimi emptoris damno totam rem cedere debere, ad idque allegat in argumentum l. ſi quis habens creditores 24. ff. qui, & à quibus &c. vbi *ſi quis habens creditores* (inquit I. C.) *plures manumiſerit, nõ omnium libertas impeditur, ſed qui primi ſunt, liberi erunt donec creditoribus ſuum ſoluatur*, addit Fab. in fin. quòd ſic Senatus Sebuſ. *reſoluerit.*

Attende pauliſper circa illud, quod diximus ſuprà, in fideiuſſoribus vnum nõ manere alteri obligatum, ac per conſequens vnus non poterit contra alium agere iure proprio, ſed nomine principalis ceſſis ſibi actionibus, attende (inquam) ad vnum, quod circa hoc dicit Gerar. Maynar. in nouiſſimis deciſionib⁹. curiæ Tholoſanæ lib.2.deciſ.49.nu.1. circa finem in verſ. *neceſſe eſt enim*, curiæ Tholoſanæ *placuiſſe* fideiuſſorem creditori principali ſolidum ſoluentẽ re ipſa contra confideiuſſorem actionem ſibi comparare, vtpote (inquit) quæ conſideraret omnes in contrarium de neceſsitate ceſsionis allegatas deciſiones magis in ſubtilitate quapiam conſiſtere, quàm vera ratione, & æquitate iuris niti: atque illas locum habere poſſe in extraneo ſoluente pro alio, vel ignorante, non verò in reo ſoluenti inſolidum abſque beneficio diuiſionis. Hæc Maynard. quæ tu, cum vacauerit, plenius examinabis, recipiunt tamen ea maximum proculdubio auctoritatis robur ex eo quòd ſic curia illa doctiſsima Tholoſana, vt ibi iſdem auctor refert, in facti contingentia quandoq; *declarauerit.*

58 An autem † ceſſio, vt proſit, debeat fieri ante ſolutionem, an verò ſufficiat quòd poſt, & alia pulchra in materia, vide per Gutier. allega. 4. per totam, & per Surd.deciſ.308. per totam, vbi Senatus Mantua. *deciſit*, quòd ceſsio debeat antea fieri in correis.

59 Vel etiam † (vt ad rem redeamus) poterit is tertius poſſeſſor alios poſſeſſores in eodem iuditio citari facere vt vna, & eadem ſententia condemnentur, non ſecùs atque in pluribus fideiuſſoribus eſt de iure ſtatutum, Parlador. vbi

60 ſuprà nume.21. Imò † ſi contingeret plures poſſeſſores inſolidũ eõuentos condemnari etiam ad ſoluẽdũ inſolidũ, & executio inſolidũ fieret inſtante creditore contra vnum ex ipſis, poſſet tali caſu is poſſeſſor, ceſsis ſibi actionibus per creditorem, in eodem proceſſu abſque alia cauſæ cognitione, & alterius proceſſus cõfectione executionẽ prædictæ ſentẽtiæ contra alios poſſeſſores petere, prout in fideiuſſore reſpectu alteri⁹ cõfideiuſſoris *declaratum* extitit per Sena. die 14. Maij 1600. in cauſa Syndici vniuerſitatis de Mõbrio contra Franciſcũ del Rech, & Collbeto, referente egregio Senatore Hieronymo Seniuſt, & ſcriba Michaele Perez: dubitationẽ

faciebat

faciebat quòd alij fideiuſſores non fuerant
condemnati ad aliquid erga alium fideiuſſo-
rem, ergo videbatur non potuiſſe eos execu-
tionem petere, nec quicquam facere videba-
tur ceſſio actionum à creditore quia ipſe jam
erat ſatisfactus: His tamen non obſtantibus
fuit declaratum vt ſuprà.

61 Recipiunt † tamen quæ de conuenjendis
tertijs poſſeſſoribus diximus, limitationem vt
non procedant niſi diſcuſſo tantùm principa-
li, & fideiuſſoribus, tam de iure communi ex
aucten. hoc ſi debitor C. de pignor. quã etiam
de iure noſtro municipali, conſtit. 10. titul. de
execu. de cenſals, aliàs enim non poſſet ad eos
haberi regreſſus, ad quod probandum, & to-
tam hanc excuſſionis materiam perfectè intel
ligendam operæ pretium duxi ſaltem tres, aut
quatuor doctores referre, qui vel eam in rem
multum temporis conſumpſerunt, vel plures
ſaltem retulerunt, qui de eadem egerunt ple-
nè: ij ſunt Vincen. Caro in illo elaborato trac-
tatu, quem edidit de excuſſ. Blaſ. Flor. Diaz de
Mena in additio. ad Gam. deciſ. 99. Hypolitus
Montaner in additio. ad Olibam in prac. part.
2. lib. 1. cap. 29. à num. 59. Carol. de Graſ. in trac-
tã. de exception. quę poſſunt opponi non obſ-
tante ſtatuto, in prelud. nume. 94. noſter Can-
cer. parte 2. var. cap. 5. de fideiuſſor. à num. 145.
cum multis ſequent. & Hering. in nouo tracta.
de fideiuſſor. hos vidè, & per eos tibi patebit
aditus ad alios, qui exactè de his tractarunt:
nobis enim non vacat in eius materiæ tracta-
tione ampliùs inſiſtere.

62 Niſi eſſet † agendum contra tertium poſ-
ſeſſorẽ rei ſpecialiter pro cẽſu obligatę cũ clau
ſula conſtituti, & alijs aſſuetis, tũc enim nulla
foret opus diſcuſſione, prout vltra allega. per
Cancer. lib. 2. var. cap. 5. de fideiuſſor. num. 155.
probant adducti per Hypolitum Mõtaner in
addi. ad Olibam de actio. parte 2. lib. 1. cap. 19.
num. 61. Ariſmi. Tepa. in compen. var. ſenten.
ſur. lib. 1. titul. de executio. bon. num. 4. verſ. ſi
ſit inſtrumento, vbi potiores adducit, qui hac
63 de re agunt. Quod † tamen procedit, & ve-
rum eſt ſi ſit actum in vim clauſulæ conſtituti
remedio l. fina. C. de acquir. poſſeſ. non ſi hy-
pothecaria, vt pluribus, quos non eſt opus re-
ferre, probat Theſau. deciſ. 53. num. 4. adeò ve-
64 rũ † id exiſtimans vt non ſufficiat quòd huiuſ-
modi remediũ implorans vtatur clauſula, *iur*,
& iuſtitiam miniſtrari, ſed debeat ſpecificè ac-
tionem, quæ oritur ex conſtituto, proponere
vt obtineat, ſicque dicit in Senatu Pedemon.
† fuiſſe *deciſum*, licèt in hoc ſibi Theſau. contra-
dicere videatur, cum in deciſ. 215. num. 6. in fin.
dicat ſufficere clauſulam *peto iur*, *& iuſtitiam
&c.* in quo videtur eum approbare Anto. Fab.
in ſuo codice lib. 8. titul. 13. de excep. diffi. 13.

65 Quicquid † autem ſit de iure cõmuni circa
hæc, in noſtra Cathalonia non videtur neceſ-
ſarium, quòd remedium prędictum ſpecificè
intentetur, cum per conſti. 1. de donar libell, o
demanꝰ habeamus nullius eſſe conſiderationis
ineptitudinẽ libelli, & quòd vna, aut altera
actio intẽtetur, ſed ſufficit quòd clarè factum
narretur, quicquid poſtea concludatur, tene-
tur enim, & debet iudex nihilominùs ſuper
actione intentanda declarare, docet Anthon.
Oliba de actio. parte 1. lib. 1. cap. 4. & Iacobus
Canten. in tertia parte var. capit. 1. de actio. &
obliga. num. 168. Quod idem foret forſan in
Cathalonia etiam obſeruandum quamuis nõ
66 adeſſet huiuſmodi conſtitutio, cum † id ſit de
iure canonico vt in cap. dilecti, de iudi. ſecun-
dum quod in noſtra Cathalonia eſt iudican-
dum in defectum iuris municipalis, vt noto-
rium eſt, & diſponit expreſsè conſtitutio 40.
cur. anni 1599. & docet idem Oliba vbi ſuprà
num. 20.

67 Dubium † tamen pulchrum eſt, & neceſſa-
rium, nunquid quæ diximus de excuſſione
non neceſſaria quando adeſt ſpecialis obliga-
tio cum conſtituto, procedant in Cathalonia,
vbi in noſtra materia cenſualium habemus
conſtitutio. 10. ſub titul. de execu. de cenſals,
quæ ſtatuit faciendam eſſe excuſſionem con-
tra bona principalis debitoris antequam ad
tertium poſſeſſorem deueniatur, quo ſtatuto
extante non procedere quæ de ſpeciali hypo-
theca diximus, tenet Alex. in conſ. 83. num. 14.
lib. 6. Tiraquel. de conſti. parte 1. num. 67. Me-
nochius de recuper. poſſeſ. remed. 14. num. 39.
& alij, quos longa ſerie refert Theſau. allega.
deciſ. 53. nume. 1. Nihilominùs noſter Mier. in
dicta conſtitutione, cuius dictum legitur in fi-
ne 2. tom. conſtitutionum cenſualiũ & violar.
Regis Alfonſi capit. 10. in prin. pag. 25. tenet
conſtitutionem prędictam non comprẽhẽde-
re caſum ſpecialis hypothecæ, ſequitur The-
ſau. dicta deciſ. 53. in caſu ſimilis ſtatuti loquẽs,
cum quo dici poteſt noſtram conſtitutionem
fore intelligendam in caſibus tantùm, in qui-
bus de iure communi requiritur excuſſio, non
in alijs, in quibus minimè eſt neceſſaria, quia
(inquit Theſau.) decreta, ſtatuta, & conſtitutio
nes huiuſmodi regulari debens ſecundum ius
68 commune, à quo † interpretationem paſſiuã
accipiunt, nec extenduntur contra regulas iu-
ris, imò ſtrictam potiùs, quàm latam habere ſo
lent interpretationem, allegat Bar. in l. omnes
populi numer. 60. ff. de iuſ. & iu. ex quibus in
fert quòd eatenꝰ excuſſioni dat formam cõſ-
titutio, vel ſtatutum, de quib. agimus, quate-
nus ea à iure communi requiritur, non autem
in caſibus exceptuatis. Ad conſ. Alex. reſpon-
det iſdem Theſau. quòd ille caſus eſt omninò
diu erſus

diuerſus à noſtro, cùm ibi expreſsè requiratur excuſſio in ſtatuto; & ideò non immeritò pôderat Alex. dictionem, *omnino*, quæ non eſt in noſtra conſtitutione. Item iſdem Theſau. ad Tiraquel. reſpondet quòd ratio ſuperfluitatis vitandæ ab eo conſiderata non militaret in caſu ſui ſtatuti, cùm illius intentio ſit circa formã excuſſionis, in quo nõ redditur (inquit) ſtatutum, ſeu decretum ſuperuacuum, cum nouã formam præbeat: idem nos eadem, imò multò maiori, ratione dicere poſſemus de noſtra conſtitutione quòd non ſit futura ſuperuacua quamuis non intelligatur niſi in caſibus, in quibus de iure communi requiritur diſcuſſio; quia ex ea apertiſſimè colligitur ipſius intentionem eſſe dare formam excuſsioni, & ſtatuere quid agẽdum ſit antequam ad tertium poſſeſſorem deneniatur multò aliter, quàm de iure cõmuni reperitur ſtatutum, vult enim primò faciendam excuſſionem contra bona venditoris, ſecundò contra fideiuſſores ſi viuunt, ſin minùs cõtra illorum hæredes, & bona, ſi reperiuntur, facta legitima diſcuſſione ſi per tertium poſſeſſorem fuerint nominata, & alia plura conſtitutio ſtatuit, ex quibus liquidiſſimè colligitur non fore illam ſuperfluam, quamuis intelligatur in caſibus tãtùm, in quibus de iure communi requiritur diſcuſſio, nõ in alijs, & hæc opinio mihi magis placet, quàm contraria, & ita concluderem cum Mier. & Theſau vbi caſus accideret. Adde quę pulchrè Ioan. Gutier. docet in 1. lib. practi. quæſtio. cap. 35. à nume. 6. vbi ſimilem huic noſtræ diſputat quæſtionem, & num. 11. addit quòd ex quo lex illa Caſtellę ſimilis huic noſtræ, de qua ipſe agebat, erat ius commune, non verò ſtatutariũ, vel municipale, ideò nõ erat abſurdum quòd nihil adderet iuri cõmuni, nec per cõſequens erat inconueniens quòd vltra illud quod ius commune diſponebat, contineret nihil: hæc aptè forſan noſtro caſui accommodari valerent, in quo conſtitutiones ius commune potiùs quàm ſtatutarium videntur dicendæ ex quo aliud in Cathalonia nõ habeamus quod ſequamur: ſi enim ius cõmune Romanorum ſequi permiſſum eſt, id diſpoſitum tantùm legitur eſſe in defectum noſtrorum iurium, non aliàs, ſicut probat cõſt. 40. curia. anni 1599. prouti Senatus tenuit in terminis referẽte egregio olim Senatore don Ludouico à Peguera in cauſa Ludouici de Maſdouellas contra Caſtellanam de Peramola, dum ſententia lata ſub die 20. Iunij 1591. & confirmata referente egregio etiam Senatore Anthonio Oliba ſub die tertia Octobris 1593. vt conſtitutionem finalem ſub titul. diſolt lo matri. &c. quæ loquitur in filijs primæ vxoris vt preferantur ſecundæ, & filijs eius in tenuta bonorum patris, & mariti reſpectiuè deffuncti, & ſic loquitur de filijs primi matrimonij in concurſu vxoris ſecundæ, vel illius filiorum, & illorum reſpectu tantùm, extenderet ad caſum qui ſuccederet; in quo non adeſſent nec vxor nec filij ſecundi matrimonij, ſed filij prioris cum alijs hæredibus patris quibuſcunque, ex identitate rationis, quæ in vtroque caſu militare videtur, ſumit promotiuo, *quia (inquit) conſtitutiones Principatus Cathaloniæ ſunt ius dicti Principatus ordinarium, & omnibus eiuſdem Principatus, ac in eo exiſtentibus commune, cum in dicto Principatu proprijs & peculiaribus legibus viuatur &c.* vide has ſententias in proceſſu nobilis Bernardi de Pinos contra eundem Maſdouellas ad relationem egregij Senatoris Hieronymi Aſtor, ſcriba Hieronymo Boſch. Sed hęc omittamus quę ſunt alterius, & altioris ſpeculationis, vide interim Cancer. in 2. tom. var. reſolutio. cap. 1. de minor. ſtatim in initio: nihil vidi in Senatu ſuper hoc declaratum, licèt cum diligẽtia perquiſiuerim, habeo tamen doctiſſimum Antonij Oliba, olim in noſtro Senatu egregij Senatoris, ad quiſcum conſulentem factum in ſcriptis reſpõſum de anno 1596. in quo ſuam eſſe opinionem cum Miet. profitetur quòd conſtitutio non loquatur vbi adeſt ſpecialis hypotheca, aſſeritque in hanc partem ſe videre Regium conſilium inclinari: habui ego hunc caſum de facto extra Senatum apud duos Gerundenſes iudices, vbi tamen non potuì pro hac opinione obtinere, eſt tamen nunc cauſa in Senatu per appellationem vbi, eos expecto viſuros quomodo ſuam deffendent ſententiam.

69 Aliud circa † eandem cõſtitutionem (liceat mihi paululùm in his, quia pulchra, vagari) aliud (inquam) circa eandem conſtitutio. 10. tit. de execu. de cenſ. & auten. hoc ſi debitor C. de pig. vidi in foro diſputatũ dubium, nunquid ex quo volunt iura prędicta non eſſe apertam viam creditori agenti contra tertium bonorum obligati poſſeſſorem, niſi diſcuſsis priùs principali, & fideiuſſore, ſi fideiuſſor ſoluit, poſsit is non exiſtente principali debitore ſoluendo contra tertium poſſeſſorem agere pro recuperatione eius, quod ſolutum eſt. Dubium mouet quòd vel id faciendum eſſet cõtraria actione mandati, & hoc non poteſt,
70 quia † perſonalis cum ſit, l. idemque §. idem Labeo, verſ. *fideiuſſores* ff. mandati, non egreditur perſonam principalis debitoris, nec ad tertium poſſeſſorem tranſit, l. vlt. §. Lucius Titius ff. de contrahen. emp. cum ſimil. vel iure ceſſo à creditore, ſed nec id videtur fieri poſſe cum
71 † nemini videatur licere plus iuris in aliũ trãſferre, quàm ipſe habeat: creditor autem certũ eſt quòd non poteſt agere aduerſus tertium poſſeſ-

poſſeſſorem, exiſtente in medio fideiuſſore, qui ſit ſoluendo, ex iuribus ſuperiùs allegatis, ergo nec ipſe poterit fideiuſſori cedere id, quod ipſe facere nō poſſet per ſe: aliàs melioris eſſet cōditionis ceſſionarius, quàm cedens, quod iura nō permitunt, Nat. in conſ. 398. numer. 3.

72 Accedit † his quòd iura, quæ ceduntur, trāſire ſolent in ceſſionarium cum ſuis omnibus qualitatibus, adeò vt ius, quod eſt inutile in perſona cedentis, generaliter etiam ipſi ceſſionatio inutile ſit, Ciophius conſ. 70. num. 5. parte 1. ergo inutile cum ſit penes creditorem ius experiundi contra tertium, exiſtente in medio fideiuſſore, inutile etiam dici debet penes fideiuſſorem ceſſionarium.

73 Ex eadem † radice oritur & aliud impedimentum, ob quod videtur dicendum nō poſſe cedi actiones, quia ſcilicèt ſolutione eius, quòd debetur, tollitur omnis obligatio: quando ergo fideiuſſor ſoluit creditori nulla huic remanet, nec remanere poteſt actio, quæ cedatur fideiuſſori.

74 Verùm † his non obſtantibus dicendum ſine dubio eſt poſſe fideiuſſorem agere contra tertium poſſeſſorem, nō quidem actione mādati, cum ſit perſonalis, ſed imò actione hypothecaria ceſſa per creditorem, ex tex. expreſſo in l. mandati actio, C. de fideiuſſor. circa † quā
75 hallucinatus videtur Anthonius Heringius in tract. quē nup in lucē edidit de fideiuſſ. c. 25. n. 152. dicens contra pignorum poſſeſſores fideiuſſori dari actionem hypothecariam vtilem, nō directā, idque aſſerit probari ex l. 2. l. cum alter, & dicta lege mandati actio C. de fideiuſſ. quia iura prędicta non id probant, quòd fideiuſſores ex ſe habeant huiuſmodi actionem, ſed tantùm ſi eis cedatur, tenet expreſsè noſtram reſolutionem ex tex. in dicta lege mādati actio, Ioannes Gutierrez allega. 4. n. 8.

Sed difficultas eſt quomodo reſpondebimus ad ea, quæ fuere in contrarium adducta? certè faciliter dicēdo quoad primum, eſſe minùs verum quòd creditor nō habeat actionē contra tertium poſſeſſorem quando fideiuſſor
76 eſt in medio: habet ſiquidem, verior enim, † & ſecurior opinio eſt quòd impedimentum diſcuſſionis faciendæ non impedit ortum obligationis, & actionis, ſed differt tantùm donec ſit facta diſcuſſio, Alex. in conſ. 29. nume. 24. in fine, & 25. lib. 7. & conſ. 220. num. 12. lib. 6. Cra-
77 uetta in conſ. 148. nume. 6. vnde † fit quòd dilatoria à pluribus dicatur huiuſmodi exceptio diſcuſſionis, taliter quòd ſi non opponatur intra tempus dilatoriarū, non poſſit, nec debeat de ea aliqua haberi ratio, ſed cēſeatur eidem renuntiatum, & poſſit procedi recta via contra tertium poſſeſſorē, & fideiuſſorem, vt pluribus probat Surdus deciſ. 44. num. 20. & Antonius Fab. in ſuo codice lib. 8. titul. 23. de excep. diffi. 1. prouti Senatum *acclamaſſe* referente egregio quondam Senatore Anthonio Oliba 26. Februarij 599. in cauſa Raphaelis Laudes cōtra Vicecomitē de Canet, refert alius etiam olim egregius Senator Guiller. Suñer in doctis ſuis annotationibus manuſcriptis ad cōſtitutiones Cathalonię, quæ apud nos circumferuntur, ſuper titu. de exceptioni. imped. litis ingreſſum, vinden. noſter Cancer. lib. 1. var. cap. 5. de fideiuſſor. à numer 145. vbi tamen aliter declarat, quod nō foret ſi ortum actionis impediret exceptio huiuſmodi: benè ergo poterit creditor cedere huiuſmodi actiones, quas reuera habet, & eas poterit exercere ceſsionarius ſine difficultate, licèt non poſſet creditor, quia in eo nō militat ratio impedimenti exercitij earum, quæ in creditore.

78 Rationem † huius dicti optimā affert Martinus Monter deciſ. 25. nume 39. & 40. dicens quòd quando in obligatione, vel actione vitium expendi non poteſt, ſed potiùs in exercitio, & agendi modo, ideſt quando obligatio, aut actio affecta nō eſt, nec vulnerata, ſed excercitium actionis, prout in noſtro caſu, tunc exceptio, quæ obſtat cedenti, nō obſtat etiam ceſsionario, ſed quaten⁹ ceſsio de illo iure facta fuit, quod aptū natumq; eſt in perſona ceſſionatij nouum agendi modum producere, (ex quo in illo agendi modo vitium perſonæ, non rei implicatur) nouum non eſt ſi ceſsionarius acceſsione cedentis non vtatur, ſed iure proprio nouam in ſe renatam actionem intēdere poſsit, quod dicit mirabiliter docuiſſe Alberi. in l. traditio nume. 3. in verſ. *vnde hoc* ff. de acquiren. rerum domi. ad eandem diſtinctionem probandam allegat Bald. Salice. Nelium de S. Geminiano, Soſinum, Butri. & alios ibi videndos, nec oblitus eſt Bar. in l. more, num. 16. ff. de iuriſ. omni. iudi. quatenus docens qualiter fieri poſsit quòd actio non ſit vulnerata, nec obligatio, exercitium verò ſic, tradit illud ſimile de excommunicato delegante, in quo
79 † remanet officium, licèt adminiſtratio, & excercitium impedita ſint, ſicuti etiam in minore viginti quinque annorum tutore, vel curatore dato dicimus de iure communi quòd licèt tutela, vel cura illi commiſſa non valeat, §. finali, inſti. de fiducia. tutela, id tamen intelligitur quo ad exercitium tutelæ, nō autem quo ad ipſius conſtitutionem pro tempore habili, vt plures docent, quos Monter. ibi allegat, quibus adde Ioannem Gutierrez optimè de his agentem, in tractatu de turel. parte prima capi.
80 7. numer. 34. Per quæ † Monter in dicta deciſ. 25. incipiens à numn. 25. cum multis ſequentibus, ſatisfactum arbitratur regulæ, *nemo plus iuris*

iuris,&c. quam contra ſuam reſolutionem adduxerat, quamque nos ſuperiùs diximus contra noſtram facere, dicens eam locum non habere, nec procedere quando ceſſio fit de eo iure, quod per ſe aptum natum eſt in perſona ceſſionarij nouã inſtãtiã, & actioné ꝓducere, prout in noſtro caſu deficiẽre in perſona ceſſionarij impedimẽto diſcuſſionis contra fideiuſſoré fiẽdę, tunc enim licèt cedens ius amiſerit, ex ceſſione tñ illius in perſona ceſſionarij nouũ ius, nouaque inſtantia renaſcitur, cuius virtute, exceptione non obſtante quæ aduerſus cedentem competit, eo modo agendi expetiti poterit, ſed tunc tãtùm regula procedit quando ceſſio fit de eo iure, quod aliam actionem nõ ſuggerit, quàm quæ apud cedẽtem ęſt & cuius nomine ipſe expertus fuit, vel quãdo quis vult plus iuris transferre in alium quàm habeat in veritate, tunc enim non poteſt plus facere ceſſionarius quàm cedens: hæc vt rectè intelligantur neceſſe habẽt quòd exemplis illuſtrentur, quibus caſus prędicti clariores reddantur, ſed quia ea latè adducuntur à Monter vbi ſuprà, ideò apud eum illa vidẽda remitto,

81 Multa † antea, numero videlicèt 21. iſdem doctor adduxerat de exceptionibus prouenientibus, vel ex vitio reali, vel ex vitio perſonali, reſoluens quòd illæ obſtent ſic ceſſionario, quẽadmodum cedenti, eæ verò nõ, quæ apprimè noſtro inſtituto acommodãtur, vbi de exceptionibus agimus prouenientibus ex vitio per-

82 ſonali: notabilis † eſt caſus illius deciſionis, in quo ex rationibus ſuperiùs adductis iſdẽ Mõ-

† ter refert num. 17. *deciſum* per Senatum Aragoniæ nõ eſſe pręcluſam viam ceſſionario agendi aduerſus nomen debitoris ceſſũ, ex quo cedens cum agere poterat, permiſiſſet elabi tempus pręfixum ad agẽdum ſub pœna denegatæ vlteriùs audientiæ per iura municipalia.

83 Ad ſecundum † contrarium reſpondet tibi latè Gutier. in ſuperiùs allega. allegatione 4. à num. 9. cum ſequentibus, quòd aut fideiuſſor ſoluit nomine ſuo, quod ſemper in dubio pręſumitur, & tunc cum per ſolutionem non extinguantur actiones, quæ competebant cõtra principalẽ, indè fit quòd cedi poſſint, aut verò nomine debitoris, & tunc procederet contrarium, vide ibi quia latiſſimè materiam proſequitur, & nos etiam aliquid de huiuſmodi ceſſione, nunquid ſcilicèt ſit fienda ante ſolutionem, vel ſufficiat poſt eam fieri ex pacto tamẽ ante ſolutionem inter partes inito, diximus in hac eadem glo. par. n. 58.

84 Nec † eſt ſemper verum quòd quæ iura inutilia ſunt penes cedentem, talia etiam ſint apud ceſsionarium: imò perſæpè vtilia ſunt in habente ius, & cauſam à cedente, lege finali vbi Baldus numer. 1. qui eſt videndus, quia cõſtituit tres concluſiones in materia C. de iure dot. latè probat Martinus Monter deciſ. 25 numer. 31.

85 Hæc † non poterat capere quidam Gerundẽſis, aliàs ſatis erudit⁹, aduocatus, qui de hoc articulo agens defendebat fortiter non poſſe fieri vllo modo quòd fideiuſſor ceſsis actionibus ageret contra principalem, vt pote quia exiſtimabat eſſe impoſsibilem ceſsionem, obſtantibus ſupradictis, & cum ſibi oſtenderetur lex mandati actio C. de fideiuſſor. ſuperiùs allega. ſanius ducebat vt ſe ab ea expediret, cuius diſpoſitionem negare non poterat, dicere (abſque tamen alicuius probati doctoris auctoritate, vel ratione efficaci) ac fateri eſſe correctam per auctẽ. hoc ſi debitor, in ſuperioribus allegatam, quàm nobiſcum cõuenire, ſed ipſe viderit an iuſta fuerit ſua ipſius prętentio quando in Senatu declarabuntur binæ cauſæ, quæ ſuper hoc articulo, eodem ipſo aduocato mouẽte, ventillantur.

86 Vnum † circa has hypothecas, antequam ab eis diſcedam, aduerto, in quo nõ ſemel dubitarum in foro vidi, an quando emptor cenſus habet generalem omnium bonorum venditoris hypothecam pro cenſuum pẽſionibus, ſimul cum ſpeciali aliquorum bonorum, teneatur priùs diſcutere bona ſpecialiter obligata, quàm ad generaliter hypothecata poſsit apponere manus, qua in re communiter recipitur diſtinctio inter debitoré ipſum, vel alium tertium poſsidentes bona generaliter obligata, & alios eiuſdẽ debitoris creditores, vt ſi per debitoré ipſum vel aliũ poſſeſſoré opponatur exceptio diſcuſſionis, nõ ſit in ea audiẽd⁹, ſec⁹ ſi per alios creditores, benè Molina de primo gen. Hiſpan. lib. 4. cap. 7. à n. 22. cum multis ſequentibus: egregia eſt ad propoſitum Senatus Mantuani apud Surdũ deciſ. benè, & latè hãc diſtinctionem probans, 44. per totũ per legẽ, 2. C. de pignor. hoc idem probãt plures, quos non refero, ne videar Molinam, & Surdum

† trãſcri pſiſſe, qui id curæ ſuſceperunt. *Obſeruari* hanc opinionem reſpectu creditoris, ſiue habeat ſpecialem ſiue ſolam generalem in reliquis bonis debitoris, vt poſsit opponere primò de diſcuſſione ſpecialis hypothecæ: obſeruari (inquam) in Camera Imperiali auctor eſt Minſyngerius obſerua. 94. centu. 6. per totum.

Sed releganda eſt hæc obſeruatio à palatijs, cum vix ſit quòd poſsit vnquam in praxi contingere de hoc dubitari, cum in omnibus obligationibus, & inſtrumentis, quæ indè cõficiũtur, ſoleat ſemper apponi clauſula quòd generalis hypotheca non deroget ſpeciali, nec è cõtra: ex ea enim ſit quòd non obſtante oppoſitione ſecundi creditoris poſsit per primum, etiam habenté ſpecialem hypothecã, procedi

contra

contra generalem, benè Vincen. de Franc. deciſ. 5. per tot. vbi ita dicit deciſum in Sena. Neapolita. & allegat Rauden. de analog. lib. 1. ca. 35. quem vltra alios dicit pulchrè de hac re egiſſe: Adde idẽ tenẽtẽ Minſyn. allegã. obſer. 94. n. 8. †

87 Supradicta † autem omnia, (vt reuertamur ad inſtitutum) quæ diximus de poteſtate creditoris eligendi debitorem rem hypothecatam poſſidentem, contra quem agat pro credito, limitantur vt non procedant quando Principi, & facto eius conſilio, quod Principem repręſentat, aliud videretur: poſſunt enim ea vti æquitate contra ius ſcriptum, licèt nõ reperiatur ſcripta, vt creditori nõ permittat agere cõtra vnum poſſeſſorem inſolidum; ſed diuidatur debitum contra poſſeſſores pro rata, ita Moli. de Hiſpan. primogen. lib. 4. capi. 7. nume. 17. & Vincen. de Franc. deciſ. 5. nume. 2. in fin.

88 Quod † an procedat etiam in noſtrà Cathalonia reſpectu eius ſupremi Senatus, obſtante conſtitutione, ſeu cap. 40. cur. anni. 1599. quo (ſequendo † forſan illud, quod adducit Fran.

89 Mar. deciſ. 13. numero finali in prima parte, & refert Antoni. Sola in conſtitu. nou. Sabau. in titul. de modo, & forma ſupplicatio. à ſenten. Senatus gloſa 2. num. 6. orandum eſſe vt Deus nos preſeruet ab æquitate Parlamenti, & ab expedienti magni conſilij) ſtatutum legitur non poſſe in eo iudicari ex æquitate, quæ non ſit regulata, ac cõformis regulis iuris cõmunis, & quas afferũt doctores in materia æquitatis, tuum eſto iuditium: ego tñ ſi caſus mihi contingeret, non dubitarem prętendere quòd noſter etiam Senatus poſſet ea æquitate vti, vt pote habẽte qualitates requiſitas à cõſtitutione.

90 In huiuſmodi † hypothecarijs actionibus nota quòd poſſeſſor poterit quandoque nolens ſoluere euitare rei reſtitutionem veluti quando eam multùm melioraſſet, tunc tenetur rãtum ad valorẽ rei prouti erat ante meliorationẽ, quãuis id nõ ſufficeret creditori ad ſuũ creditũ, ita Moro. de poſſeſſore offerente n. 7. Socin. ſen. cõſ. 124. n. 2. circa med. lib. 2. Vincen. de Fran. deciſ. 38. n. 2. & Batz. deciſ. 23.

SVMMARIA.

1 *Pactũ de retrouẽd. eſt de eſſentia cõtractus cẽſualis.*

2 *Pactũ de retrouẽdẽdo in cenſu, an ſit neceſſe eſſe quòd ſit in totum, ſiue pro parte poſſit ille redimi.*
Et an valeant in hæc pacta, ibid.

3 *Pactum de retrouendendo ſimpliciter appoſitum in contractu cenſuali intelligitur taliter appoſitum quòd debeat ille in totum redimi, non per partes.*

4 *Pactum non valet in contractu cenſus quòd nõ poſſit debitor niſi ante, vel poſt certum terminum cenſum redimere, ubi deciſiones.*

5 *Pactũ appoſitũ in aliquo cõtractu quod nõ ſit licitum an faciat corruere totũ contractũ, ibid. remiſſiuè.*

6 *Pactum de retrouendendo cum modicitate pretij, & cum adiectione quòd nõ poſſit exerceri niſi poſt certum terminum, eſt uſurarium, & fœneratitium, ubi deciſio noſtri Senatus.*

7 *Pactũ an valeat in cõtractu cẽſuali quòd nõ poſſit redimi niſi depoſita pecunia ad ſmerciandum, vel aliud cenſuale emendum, remiſſiuè.*

8 *Pactum quòd teneatur debitor intra certum tempus cenſum redimere, non valet.*

9 *Pactum inter venditorem cenſus, & illius fideiuſſores quòd teneatur intra certum tempus luere, aut alias eos indemnes ſeruare, valet.*

10 *Pactum inter venditorem cenſus, & fideiuſſores de luendo intra certum tempus, non valet vbi adeſſet ſuſpitio quòd id pactaſſent fideiuſſores pro creditore, & ad illius inſtantiam.*

11 *Indemnitatis promiſſio an operetur quòd fideiuſſores quibus ita promiſſum ſit, poſſint compellere debitorem cenſus ad illud luendum, & quitandum.*
Indẽnitatis promiſsio quid importet de iure, ibid. remiſ.

12 *Fideiuſſores ſine pacto non poſſunt regulariter compellere debitorem cenſus vt illum redimat, vel vt eos ab obligatione eximat.*

13 *Fallit ſi diu ſtetiſſent in obligatione, vbi plures deciſiones diuerſorum Senatuum.*

14 *Diu ſtare in obligatione quando quis dicatur.*

15 *Fideiuſſor qui acceſſit obligationi conditionali, ſeu ſucceſsiuæ, non poteſt ſub prætextu quòd diu ſtetit in ea cõpellere principalem vt eum liberet.*

16 *Fallit in aliquibus caſibus hic enarratis, vbi deciſio.*
Dilapidatio principalis qualis ſit neceſſaria vt in ſucceſsiuis obligationibus poſsit fideiuſſor agere ad liberationem contra eum, ibidem remiſsiuè.

17 *Moleſtia ſola facta, ſeu cauſata fideiuſſori pro principali, etiam ſi reuera non fuerit ſoluere compulſus, ſufficit ad agendum pro liberatione, vbi deciſio Senatus Sabudiani.*

18 *Fideiuſſor qui diu ſtetit in obligatione non agit vt aliquid ſibi ſoluatur, ſed vt liberetur ab obligatione vel ex bonis principalis ſatisfiat creditori,*

19 *Fideiuſſor poteſt agere vt liberetur contra principalẽ ex ſuperueniente inter eos inimicitia.*
Liberalitas quæcunque in alium exercita reuocatur propter inimicitias ſuperuenientes, ibidem.

20 *Inimicitia debet eſſe grauis quæ facit vt poſſit fideiuſſor agere vt liberetur ab obligatione.*

21 *Inimicitia debet eſſe cauſata culpa principalis vt faciat q fideiuſſor agat vt liberetur ab obligatione.*

22 *Donationes cauſa mortis, & legata reuocantur per quamcunq. inimicitiam etiam cauſatam culpa eius, qui donauit, ſeu legauit.*
Donatio cauſa mortis reuocatur ex ſola pœnitentia & cõtraria volũtate ſiue tacita, ſiue expreſſa ibi.
Legatum reuocatur ex ſola pœnitentia teſtatoris, & ex contraria voluntate, ibidem.
Donatio inter viuos nõ reuocatur ex ſola pœnitẽtia.

23 *Fideiuſſor obligatus per inſtrumentum guarentigiatum an eo ipſo potuiſſet agere ad liberationem, remiſsiue, vbi deciſiones pro affirmatiua.*

N n *Fideiuſſor*

Digitized by Google

24 *Fideiuſſor quomodo ſit liberandus ab obligatione quando ad id compellit principalem, an dando alium æquè idoneum, an ſoluendo.*

25 *Creditor nō poteſt compelli mutare fideiuſſorē etiam æquè idoneum, vbi deciſio Senatus Neapolitani.*

Ex cauſa tamen poteſt, ibidem.

26 *Creditor an poſſit aliquid recipere vt fideiuſſorem liberet ab obligatione, & vſque ad quam quantitatem, & ſi recipit, an illud ſit computandum cum pretio cenſus quando luitur.*

27 *Reſtitutio in integrum an detur minori ad reſcindēdum fideiuſſionem à ſe factam.*

28 *Læſio qualis ſit probanda in fideiuſſione vt aduerſus eam minor reſtituatur, & numeris ſequentib.*

Minor eo ipſo quòd fideiuſſit læſus dicitur, ibidem & num. 30. vbi contrarium, & nu. 41. 42. & 43.

29 *Fideiuſſio nullam vtilitatem affert, ſed magis damnū & incommodum.*

Fideiuſſio continet quandam donationis ſpeciem, ibidem.

30 *Intellectus, l. ait prætor §. non ſolum ff. de minor. & n. 42. & 43.*

31 *Iuramentū an faciat minorem maiorem taliter quòd tollat beneficium reſtitutionis.*

Pars affirmās approbata in Camera Imperiali, ibid.

32 *Pars negans, quæ eſt magis communis.*

33 *Renuntians vni ex duobus iuribus, quæ habet non cenſetur alteri renunciare.*

34 *Iuramentum licèt ex minore faciat maiorem non tamen tollit conſilij imbecillitatem, nec facit minorem prouidentiorem, nec ſagaciorem.*

35 *Iuramentum in Cathalonia non tollit reſtitutionem, ſed datur ea nihilominùs, quamuis minor contractum iurauerit, ſi adſit læſio.*

36 *Læſio qualis, & quanta ſufficiat vt minor, qui iurauit, reſtituatur, & num. 41.*

Læſio multò minor ſufficit in minore, qui iurauit volente reſcindere contractū quàm in maiore, ibidē.

Alij dicunt id eſſe poſitum in prudentis iudicis arbitrio dijudicare, ibidem.

37 *Reſtitutio an concedatur aduerſus fideiuſſionem iuratam.*

Pars negans, ibidem, vbi deciſio Sena. Mantuani.

38 *Authentica ſacramēta puberum C. ſi aduerſus vēdi. habet locum tam in obligationibus proprijs minoris, id eſt proprijs rebus, quàm in alienis, id eſt pro alienis rebus.*

39 *Authentica ſacramenta puberum, habet etiam locum in contractibus ex vna tantùm parte obligatorijs, veluti in donatione, & alijs ſimilibus.*

40 *Minor iurans fideiuſſionem non poteſt aduerſus cōtractum vti ordinarijs iuris remedijs. Sed quòd propterea non poſſit, nec debeat reſtitui, ſi lędatur, non videtur rationabile tenere.*

41 *Minorem alij dicunt reſtitui aduerſus fideiuſſionem iuratam eo ipſo quòd fideiuſſit, alij verò ita demum ſi dolo, vel machinatione aduerſarij ductus ſit ad fideiubendum,*

42 *Dolus re ipſa nō videtur poſſe conſiderari in fideiuſſione, ex qua iam tunc ſiebat nullum poterat expectari commodum, ſicut in alijs contractibus vltro citroque obligatorijs.*

Læſio enormiſſima ſemper cenſetur exceptuata à iuramento, ibidem, & num. ſequentibus.

44 *Iuramentū non tollit læſionē ſi reuera eſt in contractu.*

45 *Circumuenire verbum quid ſignificet, an ſemper dolum, & machinationem aduerſarij.*

46 *Circumuentio alia fit re, & alia dolo.*

47 *Dolus re ipſa pari paſſu ambulat cum dolo ex propoſito.*

48 *Fideiuſſio non eſt omninò ſimplex contractus nullā ad aliud habens correſpectiuitatem.*

Fideiuſſio non rectè æquiparatur donationi quoad id vt ſicut hæc ad nihil dicit reſpectum, ſic nec illa, ibidem, vbi benè probatur, & numeris ſequentib.

Donatio ſemper continet damnum, nunquam lucrum, & commodum, ibidem.

Fideiuſſor ſemper exiſtimat ſe indemnem ſeruandum, aliàs nō fideiuberet, & ſi ſecus accidat propter paupertatem debitoris, tunc conſideratur eo reſpectu in fideiuſſione læſio, ibidem.

49 *Pauperes rarò fideiuſſores inueniunt, diuites verò ſic, & quare.*

50 *Correſpectiuitas, vt actus dicatur correſpectiuus, non eſt neceſſarium quòd ſit reſpectu perſonarum, vbi declaratur.*

51 *Donatio minoris quandoque reſcinditur per reſtitutionem in integrum, vbi deciſiones Senatus Pedemontani, & noſtri Senatus etiam.*

52 *Minorem non dici ſimpliciter læſum fideiubendo ex eo quòd fideiuſſit vt reſtituatur, ſed probandam eſſe aliàs læſionem tenet, & reſoluit auctor, & explicat.*

53 *Minor non reſtituitur aduerſus fideiuſſionem quando eſt in modico damno.*

54 *Minorem reſtitui aduerſus fideiuſſionem ex cauſa læſionis plures Senatus declararunt, & ſignanter noſter Catholonicus.*

Vxor reſtituitur aduerſus fideiuſſionem factam pro marito ſi remanet indotata prorſus, vel in maiori parte dotis, ibidem.

55 *Læſionis materia, propter quam datur minori reſtitutio, conſideratur arbitrio iudicis.*

Læſio quæ dicatur enormis, & quæ enormiſſima, & qualiter reſideat id iudicare in arbitrio iudicis, ibidem remiſſiuè.

56 *Minori, an detur reſtitutio aduerſus fideiuſſionem ante quam ſoluat etiam ſi poſſit poſtea indemnis à debitore ſeruari.*

57 *Intereſt potiùs non ſoluere, quàm ſolutum poſtea repetere.*

58 *Minor reſtituitur ne litibus vexetur.*

59 *Minor quandoque reſtituitur ex ſola cauſa affectionis, quia res fuerat maiorum.*

60 *Minor reſtituitur aduerſus fideiuſſionem quamuis non adſit dolus ex propoſito, ſed re ipſa.*

Minor

61 *Minor reſtituitur etiam in contractibus, vbi nulla eſt correſpectiuitas, veluti in donatione, liberatione gratuita, & delegatione debitoris damnoſa, & alijs.*

Minor reſtituitur aduerſus plures actus, in quibus, ſi celebrati cum maiore forent, nulla poſſet conſiderari læſio, ibidem.

62 *Fideiuſſor cenſualis an poſſit illud à creditore emere, & exigere à debitore penſiones,*

Pars negans, ibidem.

63 *Pignus ex emptione fideiuſſoris cenſetur potiùs redemptum, quàm emptum.*

Intellectus l.1.C.de dolo, & concordantium, ibidem & numeris ſequentibus vſque ad num. 77.

64 *Fideiuſſor non poteſt ſibi pignus emere, ſed oblata ſibi pecunia cum vſuris tenetur illud reſtituere cum fructibus.*

Fideiuſſor cenſetur habere mandatum ad ſoluẽdum, & per per ſolutionem pignus luendũ, & liberandum, ibidem.

65 *Fideiuſſor, qui voluit pro ſe emere pignus, non tenetur actione de dolo, ſed imò mandati propter fidẽ ſuſceptam ſic ruptam, ſiue non ſeruatam.*

Leges fugitiuæ quæ dicantur in iure noſtro.

66 *Creditor ſecundus non poteſt emere pignus, & quare.*

67 *Argumentum de tamquam, ſeu, poteſt quis vi alius quod non poteſt vt ipſe, quando procedat; vel non.*

68 *Fideiuſſor non prohibetur emere pignus ſui principalis, quod tamen pro alia obligatione fuiſſet datum.*

69 *Fideiuſſor cenſetur præſumptione iuris, & de iure ſuſcepiſſe mandatum de emendo pignus pro debitore.*

Fideiuſſor quomodo, & quare dicatur fidem rumpere erga ſuum principalem, ibidem.

Intellectus l.2.de diſtrac. pignor. & lege.2.C.manda. ibidem.

70 *Fideiuſſor poteſt cenſuale pro ſe emere à creditore, & ſic traditur opinio affirmans in quæſtione ſuperiùs ſuper hoc propoſita.*

71 *Fideiuſſori nullibi reperitur prohibitum quin poſſit emere nomen debitoris, pro quo fideiuſſit, & in locum creditoris, ſic emendo, ſuccedat.*

Intellectus l.fideiuſſor, & l.cum prior, de diſtrac.pignor. & l.paulus ff.de fideiuſſor.

72 *Differẽtiæ multæ conſiderantur inter emere rem debitoris, & illius nomen, reſpectu fideiuſſoris.*

73 *Creditor eſt verè dominus iuris, quod habet in debitore, ideò illud vẽdere liberè poteſt quomodolibet, non ſic eſt in pignore.*

74 *Creditor tenetur iura cedere ſecundo emptori, vel tertio poſſeſſori offerenti ſibi ſuum debitum, non tamen cogitur vendere pignus.*

75 *Offerri poteſt ceſſionario iuris creditoris, ſed non emptori pignoris.*

76 *Differentia non eſt in emptione nominis debitoris inter fideiuſſorem, & quemlibet extraneum, ſed ſic eſt in emptione pignoris.*

77 *L.1.C.de dolo, & concordantes loquuntur in emptione pignoris, quod eſt debitoris, non in emptione nominis debitoris, quod eſt creditoris.*

78 *Fideiuſſor quare prohibeatur emere pignus.*

79 *Tutor non poteſt emere bona pupilli propter ſuſpitionem fraudis.*

80 *Fideiuſſor qui emit cenſuale ſui principalis non poteſt ab eo petere pretium à ſe ſolutum, quia id eſſet compellere debitorem ad luendum, quod non permittitur.*

Cancer circa hæc notatur, ibidem.

Abſurda quæ ſequuntur ſi non concedamus fideiuſſori facultatem emendi cenſualia, in quibus fideiuſſit, enarrantur ibidem.

81 *Soluuntur quæ contra noſtram in hoc opinionem adducta fuere.*

82 *Scobar de ratiocinijs notatur.*

83 *Deciſio Senatus noſtri aliquando in hac quæſtione nunquid poſſit fideiuſſor emere cenſuale pro quo fideiuſſit.*

84 *Creditor an poſſit compellere debitorem ad luendum in aliquo caſu cenſuale.*

Iuramentum operatur quòd creditor poſſit compellere debitorem ad luendum cenſuale ſi ceſſat in ſolutione, ibidem.

85 *Debitor ceſſans ſoluere in primo termino compellitur ſoluere pro omnibus alijs terminis, vbi deciſio Rotæ Bononien.*

86 *Debitor compelli poteſt ad luendum cenſuale ſi deſinit adimplere aliquid quod promiſiſſet in creatione illius ſub pœna ſoluendi tantam pecuniæ quantitatem, quantam pretium illius caperet, quæ deberet cedere in extinctionem dicti cenſualis.*

Pactiones pœnales, quæ apponuntur in creationibus cenſualis caſu quo ceſſaretur in ſolutione penſionum, non damnantur de iure, ſed imò permittuntur, ibidem.

87 *Pacta quæcunque pro ſecuritate cenſus apponi poſſunt in creatione illius.*

88 *Pactum ſolet in ciuitate Barcinonæ frequens eſſe in creationibus cẽſualium quòd teneatur debitor intra certum terminum dare creditori ſpecialem obligationem aliquam pro maiori ſecuritate cenſualis, aliàs poſſit compelli ad reſtituendum pretium, & iudicatur validum.*

Mora an poſſit purgari per venditorem cẽſualis, qui intra tempus conuentum non dedit ſpecialem obligationem, ibidem remiſſiuè.

89 *Pactum ſimplex de luendo cenſuale intra certum tempus non valet inter creditorem, & venditorem, ſed pœnale, ſi ceſſatum in ſolutione penſionũ fuerit, ſic.*

90 *Pacta, quæ ſunt contra naturam contractus cenſualis non admittuntur in eo.*

91 *Pœnæ moderatæ admittuntur in contractu cenſuali, & quales illæ debeant eſſe.*

Pactum quòd in caſu ceſſatæ ſolutionis in contractu cenſuali res, ſuper qua ille aſſecuratus eſt, cadat in commiſſum, cur non valeat de iure, ibid.

92 *Cenſuale luere compelli poteſt debitor, qui dolo, & fraude verſatus eſt in illius venditione, veluti obligando bona alteri donata, aut vendita, aut aliàs, vbi deciſio noſtri Senatus.*

93 *Debitor compellitur aliud æquè idoneum pignus tradere quando detegitur illud antea fuiſſe alteri obligatum.*

95 *Executio poteſt fieri in vſufructu, & alijs reſeruatis pro debitis donatoris ſalua proprietate donatario.*

96 *Executio poteſt fieri in bonis donatis alteri quando comperitur donationem factam fuiſſe ad fraudãdum creditores.*

97 *Violaria eiſdem regulis regulantur atque cenſualia, & quæ de vno dicuntur de alio etiam dicta cenſentur.*

98 *Contractus, qui celebratur inter aliquos vt propter certam quantitatem quæ datur alicui teneatur alter annuatim de certa penſione alteri reſpondere quoad durauerit illius vita, licitus de iure eſt.*

99 *Violaria poſſunt conſtitui nedum de vita vnius, ſed & duorum etiam, & plurium.*

100 *Violariorum pretium conſtitui ſic debet vt habeatur ratio ætatum, & fiat computatio iuxta l. hæreditatum, ad l. falſid.*

101 *Violariorum pretium ſolet conſtitui ſecundum hominum, & terræ conſuetudinem.*

102 *Cenſus vitalitius noſter nõ conſtituitur in Regno Caſtellæ niſi ad vitam vnius tantum.*

103 *Incertitudo lucri, & damni æqualiter exiſtens reſpectu amborum contrahentium tollit vſuram.*

104 *Incertitudo facit licitum quod aliàs tale non foret.*

105 *Remedium l. 2. C. de reſcin. vendition. non habet locum nec reſpectu vnius ſi citò moritur ille, ad cuius vitam fuerat violarium creatum, nec reſpectu alterius ſi nimis durauerit, & numer. 111. in fine.*

106 *Promiſſio mutua de nõ ſtando de euictione facta inuicem per diuidentes hæreditatem eſt de iure valida propter incertitudinem.*

107 *Pactum de non computandis fructibus in ſortem nõ valet.*

Nec fauore dotis, ibidem.

Maritus, qui intrauit domum vxoris certa ad illam allata dote, ſeu veriùs axouario, cum pacto quòd mortuo vxore non poſſet extrahi à bonis niſi reſtituto ſibi axouario, aut alijs rebus, & quòd interim faceret fructus ſuos, non valet, vbi deciſio noſtri Senatus, ibidem.

108 *Mulier mortuo viro tenet, & poſſidet bona, & facit fructus ſuos donec ſibi ſoluatur dos ex particulari ſtatuto Cathaloniæ, quod an ſit validum controuertunt nonnulli.*

109 *Pactum de non computandis fructibus in ſortem ſi æqualiter concernit vtrumque contrahentem non reprobatur, vbi declaratur, & num. 111. vbi deciſio noſtri Senatus.*

Intelligitur quòd de dicta incertitudine, & dubio euentu clarè appareat, aliàs ſecus quamuis ita videatur eſſe, num. 113. vbi deciſio noſtri Senatus.

110 *Pactum mutuum, & reciprocum de ſuccedendo, inter maritum, & vxorem valet.*

111 *Ludens, etſi certus de victoria, poteſt augere ſponſionem, vbi declaratur quare, & quomodo.*

112 *Parladorius notatur quòd contra omnes exerceretur vitalicios cenſus.*

114 *Violarium conſtitutum ad vitam duorum an vna extincta extinguatur etiã & illud pro medietate.*

GLOSA XVIII. PARS III.

vbi continuatur eadem materia ortus cenſus conſignatiui, cenſualia mortua, & violaria in Cathalonia appellamus.

1 TERTIA cõditio † eſt quòd huiuſmodi cẽſus vẽditio fiat cum pacto de retrouẽdendo, nec valeat pactum in contrarium, quo venditor prohiberetur retrò emere pro eodem pretio, & cenſum extinguere, ita probant conſtitutiones prędictę Calix. & Mart. & docet Virgin. de Boca. de cenſ. tertia parte nume. 23. Dida. dicit eſſe id ita in toto ferè orbe Chriſtiano admiſſum vt iam non liceat rem hanc in dubium reuocare lib. 3. var. capit. 8. nume. 5. verſ. *tandem ex prænotatis*; alios ad idem allegat Rodriguez ſuper Bulla Pij quinti de cenſ. conditione 6. in principio, Solis de cenſ. cap. 8. nume. 16. verſic. *quinta conditio.*

2 An autem † id ita ſit intelligendum vt & in totum, vel per partes ſemper licitum ſit venditori cenſum redimere eo modo quo voluerit, tractant doctores ſuprà citati, & affirmatiuam adeò veram exiſtimat Nauar. vt nec licere arbitretur quòd paciſcant contrahentes ne redemptioni fiat locus niſi in totum cenſus redimatur, in tracta. de vſur. notab. 22. nume. 78. contra quem tamen contrarium defendunt plures, quos refert Solis omninò videndus vbi ſuprà, quo loci plura alia tractat apprimè his affinia; viden. Ioannes Gutierrez in prac. lib. 2. quæſtione 174. per totum, qui latè de his agit.

3 Nota tamen † quòd ſi ſimpliciter apponatur pactum de retrouendendo intelligitur quòd tota pecunia ſoluta redimendus ſit cenſus, non per partes, ita benè Molina de contrac. diſputa. 393. à nume. 7. cum ſequentibus, à qua reſolutione arguens Dida. Spino. de teſtamen. in 13. parte gloſæ rubricæ nume. 37. conſtanter

rantet tenet licitum eſſe pactum quòd non li-
ceat redimere cenſum per partes: cum enim
id ſit de iure communi ſtatutum, ſi nihil ex-
primatur, quare (inquit) prohiberi debet in
pactum deduci.

Hæc de pacto de retrouendendo in cõtrac-
tu cenſuali dicta in tantùm † ſunt vera vt nec
4 valeat pactum quòd non poſſit debitor, niſi
ante, vel poſt certum tempus, redimere, Dida.
allega. lib. 3. var. cap. 8. nume. 7. & 8. qui allegat
Moline. de contrac. quæſt. 50. adijciens poſtea
† ita fuiſſe in Granatenſi prętorio, & alibi *decla-
ratum*: Moline. autem vbi ſuprà refert bis, aut
†† ter ſe vidiſſe in Senatu *anullari* contractum
cenſus ob adiectionem pacti de non luendo
5 niſi poſt certum tempus, vbi poſtea † declarat
quando huiuſmodi pacta vitient totum con-
tractum, & quando ſolùm ipſa vitientur rema-
nēte illo valido, & firmo quoad reliqua, quod
vtile eſt in materia, adde quod idem dicitur
docere in eo tracta. quæſt. 55. num. 384. cum ſe-
quentibus, Boca. latè de cenſ. parte tertia num.
6. cum ſequentibus, vbi pluribus id probat, ad-
ijciens nec poſſe huic liberæ redimendi facul-
tati renuntiari, nec per pactum nec per tem-
pus poſt Didac. vbi ſuprà, fusè etiam hac de re
diſputat Solis de cenſ. capi. 7. à num. 6.

6 Succeſſit † caſus ab hac materia nõ abſimi-
lis diſputandus in Senatu de anno 1602. in cau
ſa Ioannis Puig contra Hieronymum de Caſ-
tellarnau, & Franciſcum illius filium ad rela-
tionem egregij Senatoris Michaelis de Salba,
& de Vallſeca nunc Regentis Regiam Cãcel-
lariam, Scriba Iacobo Papiol, in quo ſub die
† vigeſima Octobris dicti anni fuit *declaratum*
pactum de retrouendendo cum modicitate
prętij propè dimidiam, & cum adiectione pac
ti, quòd non poſſet à venditore redemptio fie
ri niſi poſt quatuor annos, vel expletos, argue
re contractum vſurarium, & fœneratitium, ex
* tex. & ibi gloſa, Abba. & commu. doctores, in
cap. illo vos, de pignor. Beroi. conſ. 168. volum.
1. Hondede. conſ. 33. num. 12. & 74. volumin. 2.
Fachine. controuer. iur. lib. 1. parte 1. cap. 12. qua
de re vide elegantem deciſionem Rot. Roma.
apud Proſper. Farinaciũ in ſuis deciſ. 5. deciſ.
7 in ordine 57. An autem † poſſit ſic pactum prę
dictum de retrouendendo concipi, vt non
liceat eo aliter vti quàm deponendo pecuniã
ad ciſmerciãdum, ſeu aliud cẽſuale emendum,
vide per Ioſeph. de Seſſe, qui nouiſſimè ſcripſit,
deciſ. 30. per totum.

Sunt etiam † ſupradicta adeò vera vt nec è
contra valeat pactum quòd teneatur vẽditor
intra certum tempus redimere, quia id aduer-
ſaretur liberæ facultati redimendi quando-
cunque voluerit, quam iura tribuũt vẽditori,
ita Rodriguez in allega. cõdi. 6. qui allegat So-
tum, & Didacum, latè Solis de cenſ. capit. 7. à
num. 5.

9 Hoc tamẽ † intelligitur reſpectu emptoris,
& venditoris, inter quos non valet pactum de
redimendo cenſu intra certum tempus, benè
tamen poteſt illud fieri inter venditorem, &
eius fideiuſſores in obligatione ipſius cenſus
vt liberentur aliquando ab obligatione, nec
cogantur inperpetuum in ea permanere, &
ita quotidie practicari videmus quòd vendi-
tores in alio inſtrumẽto ad partem faciunt fi-
deiuſſoribus cartam indemnitatis, hoc eſt pro
miſſionem de luendo, ſeu redimendo intra
certum tempus, vel ſeruando fideiuſſores in-
demnes, quam pactionẽ validam de iure fore
docẽt Carol. Moli. allegatur, de vſur. & com-
mer. quæſtione 30. num. 247. Pater Rodriguez
vbi ſuperius allega. eſt conditione 6. dubita-
tione 1. And. Gayl. prac. obſer. 29. nume. 13. lib.
2. Menochius de arbit. iudi. caſu 41. numer. 25.
Gaſpar Roder. de annuis redi. lib. 2. quęſtio. 13.
rationes ij adducunt, quibus validitatem hu-
ius pactionis probent, & ſignanter quia ea
communiter vſitetur, etiam inter bonos, &
graues, & iuſta reputetur, & ſic videtur licita,
tum etiam quia niſi id concederetur fieri, re-
dundaret proculdubio in damnum, & necem
ipſorum debitorum, qui vix reperirẽt fideiuſ-
ſores, qui vellent perpetuò manere in obliga-
tione, benè Solis de cenſ. capit. 7. à n. 17.

01 Limitantur † tamen hæc quando aliqua
colluſionis pręſumptio ſuſpicaretur inter em-
ptorem, & ipſos fideiuſſores, ex qua colligi poſ-
ſet contemplatione ipſius creditoris, & prop-
ter eum, & ad ipſius commoditatem fuiſſe
pactum appoſitum, licèt ad inſtãtiam fideiuſ-
ſorum, benè Moline. Solis, & Rodriguez vbi
ſuprà.

11 Sed an † idem etiam ſit quando ſolùm dic-
tum foret quòd debitor promitteret fideiuſ-
ſoribus eos ſeruare indemnes, & quòd ex fi-
deiuſſione nullum eis veniret damnum, &
incommodum, an ſimiliter poſſit debitor
compelli per fideiuſſores ad redimendum
pro obſeruantia promiſſionis, & pacti:
Moline. vbi ſuprà numero 249. & Rodriguez
dubita 2. reſoluunt quòd non, quaſi quòd
diuerſa omninò ſint promiſſio luendi, & pro-
miſſio ſeruandi indemnem, quam vltimam ſi
exactè ſcire cupias quid importet, pete tibi à
Carocio de exceuſ. bon. parte 2. quæſtione 12.
prouti ipſe ſe ipſum refert deciſ. ſeu caſu 47.
num. 9. Bart. Battazol. cla. 21. gloſa 29. nume. 2.
in tracta. de clauſul. inſtrumentor. Bernardin.
Muſcatel. in prax. fideiuſſor. modo 20. per to-
tum, nonnihil Cæſ. Barz. deciſ. Bonon. 24. &
Antonius Heringius de fideiuſſor. cap. 26. nu-
mer. 58.

12 Ardua † tamen eſt quæſtio, & tractatu digniſſima, vti practicabilem materiam cótinens, nunquid, ſecluſis pactis, & promiſſionibus de luendo in certum tempus, vel ſeruãdo indemnes, poſſint fideiuſſores compellere debitorẽ ad redimendum, ſaltem quando diu ſteriſſent in obligatione.

13 Et quidẽ † quamuis regulare ſit non poſſe fideiuſſorem antequam ſoluat petere à debitore vt eum eximat ab obligatione l. Lucius Titius in fine ff. mandati, & lege ſi pro ea C. eodem, nihilominùs inter alias fallentias, quas ea regula patitur, ea frequenter adducitur à doctoribus vt non habeat locum quando fideiuſſor diu ſtetiſſet in obligatione, dicta lege Lucius in fine ff. mandati, & ibi doctores, cap. vlti. de fideiuſſor. §. ſi quid autem iuncta gloſa verbo, *ſoluerit*, inſt. eodem, ad quod cõfirmandum ſi voluiſſem ego omnes hic connumerare ea de re agẽtes, quos vidi, poſſem ex hoc ſolo plures cartas adimplere, breuitare igitur ſtudens nonnullos tantùm referam, qui magis ex profeſſo rem hãc pertractant, ex quibus facilè ad alios pateat acceſſus, & ſignanter aliquod temporis de induſtria conſumam in relatione Senatuum, in quorum deciſionibus ſolis (vt ſæpè ſoleo dicere) ſolida ſolet eſſe doctrina, qui eam ſunt opinionem ſequuti, ex quibus exiſtimo futurum vt nullo quilibet negocio ad veram, & perfectam huius materiæ intelligẽtiam, & doctrinã perueniat, imprimis igitur ſingularis eſt labor Iacobi Menochij, quo materiam hanc tractauit in lib. de arbit. iudi. lib. 2. centu. 1. caſu 41. per totum, Felician⁹ de Solis de cenſ. lib. 3. capi. 3. nu. 19. iſdem Solis in 2. tom. de cenſi. lib. etiam 3. capit. 3. & noſter Cancer par. 2. var. reſolut. cap. 5. de fideiuſſor. à num. 65. plenè Antonius Heringius de fideiuſſor. cap. 25. à num. 32. Roder. de annuis redi. lib. 2. quæſt. 13. nume. 30. Alexand. Trentaſinq. lib. 3. var. titul. de fideiuſſor. reſolutione 5. per
† totam, *aprobarunt* hanc opinionem conſilium Grationopol. apud Guidonem Papę deciſ. 117.
† *Senatus Neapolitanus* apud Afflic. deciſ. 241. & ibi Vrſil. *Camera Imperialis* apud Andreã Gayl.
† practic. obſer. 29. lib. 2. notabiles ſunt *deciſiones*
† Vincencij de Franc. 414. *Borgin. Caualcani* 11.
† parte 4. Vincentij Carocij 4. elegans *conſultatio* Aluari Velaſ. 36. vbi contra Senatum defendit idem procedere in pluribus correis. Nec deeſt huic reſolutioni noſtri egregij
† † Senatus auctoritas, ſic enim bis *iudicatum* vidi ad relationem egregij olim Senatoris Anthonij Oliba, primò quidem in cauſa Michaelis de Olzinelles contra Hieronymum Iorda, & Onophrium eius filium, die vigeſima quinta Iunij anno 1588. his verbis, *Et quia qui pro alio interuenit non cogitur diu, & eum damnee in obligatione ſtare, & aliàs &c.* Secundò verò in cauſa nobilis Geraldi de Alentorn, & aliorum contra Iacobum Mahull die decima octaua Mar. 1592. his formalibus verbis, *Et quia ex eiſdem proceſſus meritis conſtat dictos &c. ſuſtinuiſſe diu moleſtiam exactionis penſionum decurſarum prædictorum trium violariorum, expenſas, & damna, & ſteterunt in dictis obligationibus rigurosis pro dicto Manll ad eius opus, & negotia ex anno 1571. ad diem præſentem, & poſſunt maiora incommoda indè ſentire tam ipſi quàm fideiuſſores prædicti precibus, & amore dicti Alentorn pro dictis tribus violarijs obligati, & non eſt iuſtum quemquam diu pro alio in obligatione manere &c.* vidi concluſiones in archiuo regio in libris earum; alium caſum refert nobilis Ludouicus à Peguera deciſ. 192. ibi videndum.

14 Quomodo † autem iſtud diu ſtare in obligatione intelligatur, docet plenè Menoch. de arbit. iudi. allega. caſu 41. lib. 2. vbi concludit id eſſe arbitrio iudicis relictum, & omnes ferè ſuprà relati.

15 Sublimitant † tamen hanc limitationem doctores vt non procedat quando fideiuſſor acceſſit non obligationi puræ, ſed conditionali, vel in diem, & ſucceſſiuæ, prouti eſt obligatio annuorum redituum, de quibus nos agimus, in quibus cum non poſſit dici ſtetiſſe diu fideiuſſorem in obligatione, indè fit quòd nõ poſſit is agere ad liberationem, videndi ſunt in huius ſublimitationis comprobationem omnes doctores ſuprà relati, & ſignanter in noſtra cenſuum materia Felicianus de Solis vbi ſuprà lib. 3. capit. 3. num. 9. in qua opinione perſtitit etiam in 2. tomo de cenſ. eodem lib. 3. cap. 3. Antonius Gomez tom. 2. var. capit. 13. nume. 10. cum ſequentibus, & alter Antonius Gomez in explicatione motus proprij Pij V. de cenſ. 5. conditio. num. 21. ac Iacobus Meno. allega. caſ. 41. à num. 8. Cancer lib. 1. var. capi. 5. de fideiuſſor. numer. 68. ratio eſt in promptu, quia cum fideiuſſor acceſſerit obligationi perpetuæ, ac imperpetuum duraturæ, non eſt quòd conqueratur de debitore quòd diu, præter ſuam intentionem, eum ſtare fecerit in obligatione.

16 Verumtamen † eſt quòd in his etiam ſucceſſiuis obligationibus ſi debitor laberetur facultatibus, eaſque immodicè delapidaret, vel etiam fideiuſſor ipſe plures pro fideiuſſione moleſtias ſuſtinuiſſet, vt quia ſingulis ferè ãnis à creditore moleſtaretur pro ſolutione, in his duobus caſibus poſſet vtique iſdem fideiuſſor ad liberationem agere: primum probatur ex l. ſi pro ea C. mandati, ibi, *neque bona ſua ei madila pidare poſtea cœpiſſe comprobare poſſis*, ita docent omnes ferè doctores ſuprà relati, & ſignanter Menochius qui benè declarat quomodo ſit

intelli-

intelligendum, & quæ ſit dilapidatio neceſſaria allega.caſ.41.à num.13. cum ſequentibus, ſecundum verò probatur apertè ex cap.conſtitutus, extra de fideiuſſor. tenent noſtrates Marquil. in vſatico ſi ille qui pluium quæſtion. 18. & Iacobus Cancerius var. lib.1.capi.5. de fideiuſſor.num.68.
†† & *approbat* noſter Senatus, prouti apparet ex duobus exemplaribus ad relationem Anthonij Oliba ſuprà relatis.

17 Et hæc † quidem moleſtia non eſt neceſſarium quòd talis fuerit, per quam coactus ſit fideiuſſor ſoluere, ſed ſola moleſtia ſufficit ad extorquendam ſolutionem, licèt is nondum ſoluiſſet, egregiæ ſunt ad hæc binæ Senatus Sa
†† buſiani *deciſiones* relatæ per Antonium Fab. in ſuo codice lib.4.titul.26.mandati, diffinitione 24.& 26. quarum ſola relatione contentus ad alia pertranſeo, quia ibi lector inueniet quibus reſolutionem hanc mirè comprobet.

18 Aduertendum † tamen eſt, quod forſan omnibus iam eſt notorium, quòd hoc caſu nō debet agere fideiuſſor vt ſibi ſoluatur, ſed vt liberetur, aut vt ex ipſius debitoris bonis ſoluatur, & ſatisfaciat creditori, Faber vbi ſuprà.

19 Agere etiam † poteſt fideiuſſor contra debitorem ad liberationem quādo poſt fideiuſſionē ortæ fuiſſent inter ipſos inimicitiæ, quia generale eſt quamcunque inter viuos liberalitatem ex ſuperueniente inimicitia reuocari, iuxta l. final. C. de reuocan. donation. §. ſciendum, inſt.de donatio.& capit.finali extra eodem titulo, ſic tenent Ioannes Andreas ad Speculatorē in titul.de iudi.§. ſpecialia, verbo ſi pro ea, hæc not.&c. Ludouicus Roman. in cōſ.459.num.8. vbi multa exempla ponit, quibus id probet, Hypolitus de Marſil.in lege 1.§. pręterea num.24.de quæſtio. Stephanus Gratianus deciſ.prouinciæ Marchiæ 133.num.17.& Trentaſinq.de fideiuſſor.allega. reſolu.5. n.8.

20 Quod † ego exiſtimo verum ſi grauis inimicitia fuerit, quæ ſuperuenit, iuxta declarationem Manticæ de coniec.vltim.volunta.lib.12. titulo 5.nu.15.& 16. & Menochij de pręſumption. lib.3. pręſumptione 37. à nume. 26. cum ſequent.

21 Si item † culpa ipſius debitoris inimicitia ſuperuenerit, non ſi fideiuſſoris, quia ſic facilè in manu ipſius fideiuſſoris eſſet, dādo cauſam inimicitiæ, pro libito voluntatis agere ad liberationem, & eludere debitorem, idque exiſtimo probari ex l.fi. C. de reuocan.dona. vbi ad reuocationē liberalitatis requiritur culpa eius in quem illa collata ſit, idem probant l.fi mandauero 22.in fi.ff.manda.l.fi merces ff. loca. & cap.propter ſterilitatem, ex eodem titul.

22 Nec eſt † alicuius conſiderationis quòd ad reuocationem donationis cauſa mortis, & legati ſufficiant, ſecundum vnam opinionem, de qua latiſſimè per Menoch.allega.pręſumptione 37.num.22.& pręſumptione 170.num.6. lib.4. quęcunque inimicitiæ, etiam ſi culpa donatoris, & legantis ſuperuenerint, quia id procedit propterea quòd huiuſmodi donationes, & legata reuocantur, & reuocata cenſentur ex ſola penitentia, & contraria voluntate, ſiue tacita, ſiue expreſſa, quæ cum eliciatur ex ſuperuenientibus inimicitijs, ſiue illæ culpa donatarij, vel legatarij ſuperuenerint, ſiue ipſius donantis, & legantis, indè fit quòd quoquo modo inimicitię ſuccedant, reuocata cenſeantur legata, reuocatæ etiam cenſeantur donationes cauſa mortis, non ſic eſt in donationibus, & liberalitatibus à principio validis, & perfectis ad nutum nō reuocabilibus, in quibus culpa requiritur eius, qui liberalitatē accepit: Hæc etſi facilia, colliguntur non obſcurè ex traditis per Menochū vbi ſuprà, & Patrem Sanchez de matrimon. tom.1.lib.6.diſputa.15.nume.11. cum ſequentibus, adde Peregrinū de iure fiſ. lib. 2.titul.8. de ingratis numero 73. & Fab. in ſuo codice lib.8.titul.36.defin.11.de reuoca. donation. qui multa te docebunt quæ forſan hucuſque ignoraſti: vide ad propoſitum quæ dicta fuere in gloſa 9.parte 5.de effec.hæredit. circa finem num. 189.

Reliquas regulæ, quòd fideiuſſor nō poſſit agere vt liberetur à fideiuſſione, fallentias ſi ſcire cupis, lege doctores ſuprà relatos, apud quos eas videbis cum diligentia tractatas, nobis enim nō licet ampliùs immorari, ſed ſufficere arbitrati ſumus quòd has maximè, prę
23 alijs, frequentes proponeremus. Illud † ſolùm nos penitet nō potuiſſe examinare quomodo intelligatur doctorum illa opinio, qua pro fallentia eiuſdem regulæ dicunt poſſe fideiuſſorem agere ad liberationem, non ſolum modis, & ex cauſis ſupradictis, ſed & tunc etiam quādo fideiuſſor eſt obligatus pro debitore per inſtrumentum guarentigium, & promptam habens executionem, pro qua opinione ſunt
†† binæ *deciſiones* egregiorum Senatuum Neapolitani, & Sebuſian. qui eam ſequuti ſunt, apud Vincentiū de Franc. deciſ. 414.& apud Anto. Fab.allega.lib.4.titul.26.diffinitio. 26.in principio, apud quos doctores, & Trentaſinq. vbi ſuprà allegatus eſt, reperies per quos manu ducaris facilè ad id benè intelligendum ſicuti oportet, ne iam hodiernis temporibus, quibus fideiuſſores omnes ſolent obligari per inſtrumenta guarentigiata, cogamur dicere ſimpliciter, poſſe omnes eo ipſo agere ad liberationem.

24 Quomodo † autem liberandus ſit huiuſmodi fideiuſſor in caſibus in quibus liberare eum tenetur debitor, an dando creditori aliū ęquè idoneū fideiuſſorē, an verò pręcisè com-

pellatur luere, & redimere, dubitationis eſt non modicæ, in qua reſolutiuè procedendo dicimus quòd quoad fideiuſſorem, certum eſt & indubitatum ſatisfacere debitorē ſuæ obligationi vtroque ex dictis modis eum liberando, quia vtroque modo conſequitur fideiuſ-
25 ſor ſuum obratum. Difficultas eſt † quoad ipſum creditorem, an is debeat contentari de alio æquè idoneo fideiuſſore, quem debitor ponere velit in locum eius, qui inſtat liberationem: reſolutiuè dicūt doctores quod non, per textū in lege ſi mandato meo §. primo ff. mandat. docent quos adducit Cancer. allega. cap. 5. de fideiuſſor. num. 131. eis adde Caualca. deciſ. 11. in principio, parte 4. & Vincen. Caro. latè de hoc articulo agentem, per totam deciſ. ſeu caſum 4. idem Caro. de obla. parte 2. quæſt.
† 32. per totum, atq; ita *declaraſſe* Senatum Neapolita. auctor eſt Vincen. de Franc. deciſ. 202. verum eſt quòd poſtea dicit poſſe iudicem ex cauſa compellere creditorē vt acceptet alium fideiuſſorem æquè idoneū, aſſerens ſe ita multoties practicaſſe.

26 An autem † poſſit creditor aliquid recipere vt fideiuſſorem liberet, patet Molina de contrac. diſputa. 319. num. 3. reſoluit quòd ſic, circa quod vide Didacum lib. 3. var. capit. 2. num. 6. Ad quā autē vſq. quantitatē ſit id licitum docet idem Molina vbi ſuprà, contradicit Caldas Pereyra in lege ſi curatorem, verbo, *ſua facultate* nume. 96. vidend. Gaſp. Roder. qui latè diſputat, de annu. redi. lib 2. cap. 12. nu. 7.

Et ſi recepit, an tempore redemptionis debeat id quod receptum eſt computare, in ſortem principalem, & fideiuſſori reſtituere tractat Muñoz de Scobar de ratiocin. to. 2. de cōpu. computatione ſeu cap. 15. num. 8. vbi etiam tractat an idem ſit de recepto à debitore vt aliquam rem pignori pro cēſu ſuppoſitam ab eo onere liberaret, & alia in materia dicto cap. & ſequenti tradit valdè digna quæ annotētur.

27 Alium † caſum valdè frequentem de iure habemus, præter ſupradictos, per quē liberem⁹ fideiuſſorem ab obligatione: is eſt per reſtitutionem in integrum ſi minor ſit viginti quinque annis, qui fideiuſſit, probant formaliter iura text⁹, in lege ait prætor §. nō ſolum j. ff. d minor. lege ſi Titius, & Seya ff. de fideiuſſor. & lege 1. C. de filio fam. minore, quæ generaliter probant, poſſe minorem beneficio reſtitutionis in integrum tuuari aduerſus fideiuſſionem à ſe factam: vbi iura tam clara, & aperta ſunt fruſtra eſt quærere doctorum auctoritates, ſed ad ornatum vide omnes, qui ſuper eis ſcripſerūt, vide Oddum de reſtitutione in integrum parte 2. quæſt. 54. articulo 2. num. 3. vide reliquos qui inferiùs in hanc materiam adducentur.

28 Sed qualis † ſit læſio probanda in hoc articulo, difficultatis eſt non modicæ: id reſoluit
* communis dicens nullam eſſe neceſſariam læſionis probationem, ſed eo ipſo quòd minor ſoluere tenetur quantitatem, pro qua fideiuſſit, læſus præſumitur & ideò reſtitui debet abſque alia probatione læſionis, ſic gloſa in allega. §. non ſolum, verbo, *doceat*, & ibi omnes, Caldas à Pereyra in lege ſi curatorem habens verbo, *ſua facultate*, nu. 2. verſ. *ſecundo dicitur*, Mauri. de reſtitu. in integrum capit. 234. Gam. deciſ. 162. num. 5. Antonius Gomez var. reſolu. tom. 2. capi. 13. nume. 19. Pater Molina de contracta. diſputa. 540. nume. 21. Petrus Barboſ. in lege 1. parte 3. num. 58. ff. ſolut. matrimo. multa refert, licèt non ſequatur Aymon Craue. cōſ. 613. num. 2. Thomas Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 4. diſputa. 9. num. 16. verſ. *nam generale eſt*, hac doctrina, in alio caſu ſimili, ſe iuuat expreſsè Surdus in conſ. 226. numer. 19. licèt (hæc videtur eſſe licētia conſulentium, vt quandoq; pro vno approbent quod validè pro alio reprobauerant) in alijs conſilijs, quæ in diſcurſu allegabuntur, contrariam omninò teneat opinionem, Bartholum habere hos doctores quē ſequantur in dicta lege ait prætor §. non ſolum aſſerit Pereyra vbi ſuprà, ſed vereor ne decipiatur: nihil enim tale, ego ſaltem inuenire potui in meo codice.

29 Ratio † eſt quia fideiuſſio nullam vtilitatem affert, ſed magis damnum, & incommodum, continet enim quādam donationis ſpeciem, Iaſon in lege contra iuris §. qui pecuniā num. 1. ff. de pactis, Pereyra loco ſuprà citato, plura alia in ornatum huius rationis, licèt eam non ſequatur, adducit Ludouicus Moro. reſp. 87. num. 2.

30 Dixi † non ſine cauſa difficultatis eſſe non modicæ, an ſit probanda læſio necne, an verò eo ipſo quòd fideiuſſit minor cenſeatur læſus, quia reperio quòd Morotius vir planè doctus vbi ſuprà nume. 11. ver. *Reſpondeo etiam* id quod communis tenet, non eſſe neceſſarium aliam læſionis probationem, valdè in dubium reuocauit conſtanter tenens cōtrarium, ac probans ex eo §. non ſolum, in quo communis aſſertores ſuam fundant opinionem, id non inferri, dicens ea verba, *ſi minor ſit, & ſe circumuentum doceat*, nō eſſe ibi ſine miſterio poſita, quæ planè ex vi verbi, *circumuenire* præ ſe ferunt dolum ex propoſito, videlicèt quòd minor calliditate, machinatione, aut fallacia inductus ſit ad fideiubendum. Sed hæc nunc omitamus quia cum in omnibus fideiuſſionibus ſoleat iuramentū apponi, benè eſt quòd propriùs diſputemus an per illud ſit minori ſublatum reſtitutionis remedium: ſi enim ita eſt, non erit cur de læſione, qualis ſcilicèt ſit neceſſa-

ria

Digitized by Google

ria queramus,ſi verò contra , tuuc articulum,
quem nunc relinquimus indeciſum,reaſſume
mus vlteriùs proſſequendum.

31 Et vt†ab vniuerſaliotibus exordiamur ſunt
qui autument generale eſſe in quacunque ma-
teria quòd iuramentum faciat ſic maiorem mi
norem vt ei auferat reſtitutionis remedium,&
non poſsit aliter aduerſus contractum à ſe ce-
lebratum ire,quàm poſſet ſi maior illum fir-
maſſet, prout cõijcere poteris ex multis, quos
allegat Azin.de execu.§. 9. q. 135. Seraphi. pri-
uileg.96.Ceual.in commu.contra communes
q.171.num.5.Theſau.deciſ.66. num.4.Tepa. in
compen.var.iur.ſenten.lib.1.tit.de minor. fol.
136.col.3.latè Brunorol.à Sole in queſtio.legal.
q.22.per tot.plures alios refert Cæſ.Barz.deciſ.
74.num.2.& *approbari* in Camera Imperiali au
ctor eſt And.Gayl.obſerua.41.& 65.lib.2.

32 Verùm†magis communis opinio eſt quòd
iuramentum non auferat beneficium reſtitu-
tionis ſi adſit lęſio ad reſtitutionẽ neceſſaria,
vt refert iſdem Gayl. licèt contrariam teneat,
allega.obſer. 41.n.4. magis æquã eandem dicit
Fran.Mar.q.21.num.1.part.1. ſequitur Theſau.
vbi ſuprà allega.eſt,Gram.deciſ.101. nume.77.
qui dicit rationem eſſe quia iuramentum non
operatur niſi quia facit maiorem , non autem
excludit quin petere poſsit reſtitutionem ad-
33 uerſus læſionem,quia†(inquit)habens duo iu-
ra ſi vni renunciat alteri renunciare non vide-
tur,ita etiam videtur pręſupponere Pute.deciſ.
194.lib.3.egregia eſt Mathei de Afflic.deci.322.
& ibi elegans additio Vrſil.Anthon.Fab.in ſuo
Cod.lib.2.tit. 9.de in integ.reſti.minor. defi.1.
34 rationem†reddit his verbis , *Neque enim iusiu-
randum ſupplere poteſt deffectum ætatis in minore
vt conſilij imbecillitatem, quę in minore maior eſt,
corrigat, faciatve ob id ſolum quod iurauit, pruden-
tior, & conſultior effectus videatur, argumento l.
fin C. de manumis. vindic. Sola autem facilitas mi-
noris, & lubricum ętatis inducit reſtitutionem l. ve-
rum §. ſciendum & ll. ſequent. ff. de min. in in-
teg. reſti.* Iſdem Fab.diffi.8 & diffi.10.in eo. tit.
idem ratificauit poſtea lib.2. tit. 15. ſi aduerſus
vendi.diffi.2. num. ſeu ſchol.5.addens nihil id
mirum eſſe quoniam eadem facilitate, & fra-
gilitate quis iurat,qua contrahit, & decipitur,
concordat Iul.Cæſ.Imbria.de 1.& 2.beneficio
conſidera.2.num.36.dicens non eo ipſo quòd
minor iuramenti virtute maior fit, eiuſdem ef-
ficatia ſagax,prudenſq. redditur, Craue. conſ.
192.Peregri.conſi. 77.numer. 17. Gutier. in re-
peti.aucten.Sacramenta pub. n.92.C.ſi aduer.
vendi.benè Cagnol. qui pluribus hanc defen-
dit ſententiam in repeti.l.2. num. 102. cum ſe-
quent.C.de reſcind.vendi.alios, ad ſacietatem
vſque, refert Simoncel.de decret.li.3. tit. 8.in-
ſpec.18.num.233.egregia eſt deci.Caſſador.vni-
ca tit.de empti. & vẽdi.Videatur ſolus Achil.
Pedroccha in conſ.26.à num. 1. cum quinque
ſequent.vbi infinitos penè reperies, qui hanc
amplectuntur opinionem,& veriorem appel-
lant ac magis communem , nec eſſe ab ea
in iudicando recedendum,& alia plura dicunt
in fauorem opinionis, quæ ſummè delectant
eos,qui eam ſequi volunt.

35 In Cathalonia†intrepidè obſeruatur hęc o-
pinio:ſemper enim ex lęſione reſcinduntur cõ
tractus cum minore geſti etiam cum iuramẽ
to,prout poſſem,ſi oporteret,mille exemplari
bus comprobare,vnum ex illis affert nob. Lu-
doui.à Pegue.deciſ.155.

36 Sed qualis,† & quanta debeat eſſe læſio,quæ
locum faciat huic reſtitutioni, non eſt noſtri
inſtituti examinare,videas per doctores ſuprà
citatos,ac ſignanter per Vrſil. ad Afflic. allega.
deciſ.322.vbi dicit non eſſe opus tanta ad id lę-
ſione quanta in maiore,Anthon.Fab.in ſuo C.
lib.2.tit.9.de in integ.reſti.minor. diffin. 8. vbi
ſic ait, *Quòd ſi etiam minor ætas interueniat magis
eſt vt ea quoque læſio ad reſtitutionem proficere de-
beat, quæ nec ſit enormis, dummodo non prorſus mi-
nima, vt priuilegium aliquod ætas habeat*, Percy.in
l.ſi curatorem habẽs, verbo,læſis, in prin.C.de
in integ.reſti.min.Noſter Peguera deci.155.nu.
2.ver.ſed prædictis, dicit ſufficere enormem læ
ſionem ad reſtitutionem,ac Dida.lib.1.var.c.3.
num.11.& Meno.de arbit.lib.2. caſ. 74. qui di-
cunt eſſe id in arbitrio iudicis poſitum.

Ex ſupradictis colligitur quatenus non po-
terit repelli minor is noſter,qui fideiuſsit,ex eo
quòd iurauit, per regulam generalem quòd
iuramentum tollat reſtitutionem, cũ id verum
non ſit.

37 Sed deſcendamus†ad particularia, & videa
mus an ſaltem in fideiuſsione ſit id ſpeciale vt
ſic per iuramentum confirmetur vt nulla ſit
ſpes reſciſsionis,etiam per in integrum reſtitu-
tionem: Qua in re Ludoui. Moro. in allega.
conſ.87.nume.5. conſtanter defendit partem
affirmantem , aduocat in ſuam opinionem
Odofred.Cyn.Salice.Imber.de Bouenco, Si-
moncel.Craue.& Surd.qui ſignanter in conſ.
87. num. 13. dicit ita in *declaratum* in Senatu
Mantua. & ſe ita firmiter tenere licèt antea
contrariam opinionem taliter in noſtri fauorẽ
confirmaſſet vt dubitem melior ne poſsit lo-
cus reperiri, quo magis iuuare ſe quiſquã poſ-
ſit qui nobiſcum conuenire voluerit,additque
poſtea iſdem Moro.hanc eſſe communem opi
nionem originaliter deſumptam à Guid. de
Suza.eandem opinionem nouiſsimè ſequutus
eſt Cardin.Manti.de ambig.conuen.lib.16.tit.
4.Si minor cum iuramento fideiubeat, qui ci-
tat in idem Salice.Bal.Afflic. Cur. ſen. & Cra-
ue.

Fundat

38 Fundat † ſuam opinionem Moro. quòd auctcn. ſacramenta pub. C. ſi aduer. vendi. habeat locum nedum in obligationibus minorũ pro proprijs rebus factis, ſed etiam pro alienis, exiſtimãs ſufficere quòd obligatio ſit ipſius minoris, licèt res ſit aliena, id quod clariùs dixit Gutier. in allega. auctcn. n. 119. de fideiuſsione loquẽs: fundat item Moro. ſuã ſententiã quòd †
39 dicta auctcn. habeat etiam locum in contractibus obligatorijs ex vna tantùm parte, non vltrò citroque, quemadmodum in fideiuſsione, quæ fit à muliere contra Velleyanum, in renũtiatione hypothecę, in donatione, & ſimilibus, arguendo particulariter ab vno quoque ex dictis caſibus ad noſtrum, & ſingulariter dicẽdo quòd quemadmodum in fideiuſsione mulieris, quia lex non prohibet eam, ſed ſi fideiuſſerit, non teneri mulierem declarat, propterea iuramento confirmari dicimus, & ſicut donatio, quæ ſemper damnum affert nunquam commodum, iuramento tamen confirmatur, ſic minor, quia non prohibetur fideiubere, ſed vitiatur ſi fideiubeat, & fideiuſsio ſemper incõmodum, nunquam commodum affert ex ſe, ideò iuramentum robur actui addere dicendum proculdubio videtur. Addo quòd iuramentũ ſit ſeruandum quotieſcunque poteſt ſine interitu ſalutis æternæ.

40 Hæc ego † omnia iſtis doctoribus libenter concederem in eo quod eorum argumenta probant, quod eſt fideiuſsionis actum à minore factum iuriſiurandi religione roborari, ac proindè non poſſe minorem taliter fideiubẽtem iuris remedijs ordinarijs iuuari ea facilitate qua ſi non iuraſſet, ſicuti eſt in reliquis omnibus contractibus, cęterùm ſi ipſe eſt in huiuſmodi fideiuſſione lęſus, non video quamobrẽ debeat reſpectu huius contractus eſſe minor deterioris conditionis, quàm reſpectu aliorũ, ita in terminis Oddus probat de reſti. in integ. p. 2. q. 54. ar. 8. per tot.

41 Difficultas † tamen eſt grauis, quam ſuprà tetigimus, an poſsit in huiuſmodi actu liberalitatis fideiubendi læſio conſiderari, & qualis ea ſit, vel eſſe debeat ſufficiens ad reſtitutionem obtinendam. Qua in re duas reperio ex diametro pugnantes opiniones, prima glo. & doctorum, quos ſuprà adduximus exiſtimantium ex eo ſolo quòd fideiuſsit minor cenſeri læſum, & competere reſtitutionem. Secunda verò Moroſij, & ſequacium, ac etiam Cardin. Manticæ in trac. de ambig. conuen. vbi ſuprà allegatus eſt, & Craue. in conſ. 613. num. 28. & 29. tenentium nedum non dici eo ipſo læſum quòd fideiuſsit minor, ſed nec ex aliqua cauſa etiam ſuperuenienti, putà deffectus bonorum principalis debitoris, paupertatis ſui ipſius minoris contrahendæ de neceſsitate ſi ſoluere habeat, & aliàs, ac propterea ex nullo læſionis genere imaginato poſſe minorem qui fideiuſsit, reſtitui, ſed tunc tantùm poſſe fideiuſsionis obligationem reſcindi quando malo conſilio, & perſuaſionibus creditoris inductus eſt vt fideiubeat, quia tunc reſtitueretur, ſicuti maior etiam reſtituitur dolo circũuentus, cuius etiã opinionis videtur eſſe noſtras Cancer. libro 3. var. c. 7. de pac. nu. 159.

Fundamentum primæ opinionis iam diximus in quo conſiſtat, quia ſcilicet nullam vtilitatem affert, ſed magis damnum, & incommodum quandam donationis ſpeciem continens.

42 Secundæ † verò contrariæ opinionis rationes ſunt quòd parui faciendum ſit ſupradictorum doctorum fundamentum, ſiquidem data validitate fideiuſsionis, prout datur, propter iuramentũ, non debet conſiderari dolus re ipſa ex ipſo fideiuſsionis actu reſultans, nec dolo ex propoſito cõparatur in huiuſmodi actu, in quo minor commodum non ſperat, vt contingit in contractibus vltro citroque obligatorijs, in quibus poteſt verſari damnum, & vtilitas ipſius minoris, non ſecus ac obſeruari quidem videmus in donationibus, quę licèt ex ſe præiudiciales ſint, confirmantur tamen iuramento: Negat poſtea Moro. eſſe verum quòd minor dici poſsit lęſus eo ipſo quòd fideiuſsit, cum nihil tale dicatur in §. non ſolùm, qui ad id vulgò allegatur, imò cum miſterio minorem grauat probatione circumuentionis, ibi, *ſi minor ſit, & ſe circumuentum doceat*, quod verbum, *circumuenire* prę ſe fert dolũ ex propoſito, videlicet calliditate, machinatione, aut fallacia minorem induci ad fideiubendum, quod fruſtra fieret ſi eo ipſo quòd fideiuſsit minor cenſeretur lęſus: argumẽtatur item Moro. ab eo quod obſeruatur in reſtitutione ab omiſſa appellatione, quę non conceditur niſi doceatur de læſione probando ſe aliquid habere, propter quod in appellationis cauſa obtinere debeat, licèt omiſsio ipſa appellandi non minùs nociua ex ſe ipſa apparere videatur, quàm fideiuſſio, & denique inquit quòd ſi ita eſſet quòd in fideiuſsione conſideraretur ex ſe ipſa læſio, deſtrueretur communis doctorum ſententia ſuperiùs relata quòd confirmetur iuramento: id enim fieri non poſſet, cum ab omni iuramento enormiſsima læſio ſemper cenſeatur excepta. Hęc ſunt fundamenta huius opinionis breuibus ſummata, quę colliguntur ex adductis per Moro. in allega. conſ. 87. & Surd. in conſ. 46. & 114. vol. 1. Addit Craue. in allega. conſ. 613. num. 28. & 29. quòd nec noceat huic opinioni ad conſiderandum lęſionem ſi fideiuſſor non poſſit ſeruari indemnis à principali, quia non ſit ſoluendo, quãdoquidem (inquit)

ſi in

ſi in hoc conſideraretur læſio etiam maior ob eam reſtituererur, cum etiam maior ex enormiſsima læſione contractum reſcindat, quod tantùm abeſt fieri de iure quòd imò in eum tantùm caſum, & non aliàs ex natura contractus cenſeatur fideiuſſor ſe obligare, quo diſcuſſione facta appareat debitorem non eſſe ſoluendo, auth. præſente C. de fideiuſſor. ſi ergo non conſideratur vlla læſio in maiore cui conſiderabitur tam grauis in minore? Adducit præterea in argument. tex. in c. ex reſcripto cum ibi not. de iur. iur. vbi mulieri quæ iurauit, non ſuccurritur aduerſus fideiuſſionem, etiam ſi nihil in bonis debitor habeat, vndè indemnitatem conſequatur, & ſic ex inopia debitoris læſio non conſideratur, rationem reddit quia ad hoc eſt inuenta fideiuſſio vt maximè conſultum creditori ſit eum deffectus facultatibus debitor eſt, vnde reſcindi nõ poterit niſi dolo, conſilioque malo, aut perſuaſionibus creditoris inductus quis ſit vt fidem ſuam pro alio daret: ſi enim ex egeſtate debitoris læſionem metimur, nulla (inquit) propè fideiuſſio ad irritum nõn deducitur, ſideiuſſiq. excuſſionis faciendę beneficium erit. Hæc Craueta.

43 Mihi† ſicut non placet prior opinio, volens quòd minor eo ipſo dicatur læſus quòd fideiuſſit, taliter quòd reſtitui debeat, ſic ſummè diſplicet poſterior quòd nullo caſu poſsit reſtitui ex læſione, niſi tantùm ex circumuentione, quę dolo vel machinatione alterius ſit cauſata.

Ad primum moueor quòd non reperiam legem aliquam, quę huiuſmodi reſtitutioni ex ſola læſione, quę ex ipſo actu fideiuſsionis reſultat, locum concedat, nec tale quid probat I.C. in allega. l. ait prętor in §. non ſolum ff. de minor. quinimò ad hanc reſtitutionem requirit probationem circumuentionis, vt dixi, quod non dixiſſet, ſi ſolam ipſam fideiuſsionẽ inducere læſionem ſufficientem exiſtimaſſet, prout benè adduxit Moro. allega. conſ. 87. num. 12. & 13. licèt in interpretatione verbi, *circumuenire*, non modicè ſit lapſus, prout infra videbimus, moueor item quòd quid modicum poſſet eſſe id, pro quo fideiuſſiſſet minor, vel quod pro fideiuſsione eſſet ſoluturus, quo caſu omnes ſunt in confeſſo quòd nõ daretur reſtitutio, Perey. verbo, *ſua facultate*, num. 2. Oddus de reſti. in integ. part. 2. q. 54. art. 3. num. 14. non eſt ergo dicendum quòd eo ipſo quòd fideiubet minor, vel pro fideiuſsione ſoluere habeat, dicatur læſus vt reſtitutioni ſit locus, adde Fab. de dona. vbi inferiùs allegabitur, optima etiam eſt conſideratio eiuſdem Moro. num. 18. quòd fruſtra, imò malè tot patres antiqui de noſtra iuriſprudentia egregiè meriti docuiſſent minorem obligari ex fideiuſsione iurata ſi læſionem ipſa in ſe contineret, cum ea conferretur excepta à iuramento, & per conſequens non poſſet dici quòd remaneret minor obligatus.

44 Nec aſſentior† conſiliationi, quã facit Surd. in allega. conſ. 114. num. 11. vbi dicit opinionẽ quòd minor dicatur eo ipſo læſus quòd fideiuſſit, intelligi procedere non ſtante iuramento, cęterùm eo exiſtente minimè, quaſi potens iuramentum eſſet ad tollendam læſionem vbi ea reuera eſt, quod nullibi iura concedunt, prout non obſcurè ex his, quę ſuprà docuimus in hac materia, quæq. tradunt Perey. in allega. l. ſi curatorem habens verbo, *læſi*, num. 1 verſ. *minor autem contractum*, & Antho. Fab. in ſuo Cod. lib. 4. tit. 30. de reſcin. vendi. diffi. 1.

45 Ad ſecundum † inducor primò quòd tex. in allega. l. ait prætor §. non ſolùm ff. de minor. quamuis verbo, *circumuenire*, vtatur non requirit dolum, vel malum conſiliũ creditoris, quo minorem induxerit ad fideiubendum, quia nõ id ſemper verbum circumuenire ſignificat, vt in terminis probat tex. in l. ſi res æſtimata 13. §. ſi mulier. ff. de iu. dot. vbi I. C. circumuentam mulierem dicit, quę ſeruum non dandum dedit, & quæ minoris eum æſtimauit quàm deberet, eo ipſo etiam quòd minoris æſtimauit, id eſt circumuentionẽ appellat quod propriè læſionẽ re ipſa contingentem ſignificat, idem probat I. C. in l. item ſi prætio §. fi. iũcta ibi glo. verbo, *circumſcribere* ff. loca. benè verum eſt quòd propriè, vt Moro. vult vbi ſuprà num. 13. verbũ circumuenire, dolum ex propoſito, & machinationem importat, ſequitur Pet. Broſeu. in theſau. ſelec. ſenté. poſito in lib. qui ſextũ volumẽ

46 iuris ciuilis appellatur, verbo circũuentio, vbi ſignanter † docet quòd circumuentio alia ſit re, alia dolo, impropriè tamen quando dolum nõ continet, & Tiberius Decia. proſequitur in tracta. crim. lib. 1. c. 4. de dolo, nume. 5. & colligitur ex defin. Fabri in ſuo Cod. lib. 2. tit. 9. de in integ. reſti. min. & ex iuribus, quæ per eum ibi allegantur, nobis tamen ſufficit ad propoſitum quòd leges verbum *circumuenire*, vſurpauerint maximè in hac eadem reſtitutionis materia, pro læſione, in qua non ſit dolus, vt credere valeamus in eadem ſignificatione vſurpatum illud eſſe in allega. §. non ſolùm.

Et quod magis id mihi perſuadet eſt l. ſi Titius, & Seya iam in principio allega. ff. de fideiuſſoribus, vbi loquens I. C. de hac eadem reſtitutionis aduerſus fideiuſsionem materia, poſtquàm priùs ſimpliciter dixit aduerſus fideiuſſionem dari reſtitutionem poſtea tractat quid dicendum quando dolo creditoris minor inductus ad fideiubendum fuiſſet, in quibus clarè monſtrat I. C. non eſſe neceſſarium ad reſtitutionem obtinendam dolum creditoris inducentis minorem ad fideiubendum.

Accedit

47 Accedit† quòd dolus re ipſa pari paſſu ambulet cum dolo ex propoſito, in hac ſignanter reſtitutionis materia, vt probat abundè Perey. verbo, *laſis*, num. 1. verſ. *dolus autem ex propoſito*, in l. ſi curatorem habens, de in integ. reſtitu. Meno. de arbit. q. 71. num. 18. idem colligitur ex his, quę docuimus ſuprà in 5. par. glo. 9. clauſula 4. nu. 211. adde in terminis Pedrocham allega. conſ. 26. nu. 31. & 33.

48 Moueor † ſecundò vt mihi diſpliceat ſecūda opinio ſuperiùs relata, ex eo quòd nolim concedere contractum fideiuſsionis tam ſimplicem vt doctores faciunt, vt nulla correſpectiuitas, & reciprocatio, cui læſio poſsit inhęrere, conſiderari in eo valeat: ęquiperationem enim de ſimplici donatione cū noſtra fideiuſsione negligo, in illa enim veriſsimum eſt quòd nulla correſpectiuitas poteſt conſiderari, taliter enim damnum continere in ſe actus dicitur vt nullo modo poſsit non continere, nullo etiam modo vtilis eſſe: noſtra tamen fideiuſsio licèt vtilitatem nunquam afferre poſſe videatur, poteſt tamen quandoque non afferre incommodum, veluti quando debitor eſt ſoluēdo, & huc intrat correſpectiuitas, & reciprocatio omnino in ſimplici donatione inconſiderabilis, & huc intrat lęſio ſi ſuccedat quòd, præter ſpem, quę in omnibus fideiuſſoribus eſt de ſeruādis indēnibus à debitore, vt eſt natura contractus, ſoluere pro ipſo habeāt ſine ſpe recuperationis: hæc eſt ratio naturalis, quæ nulla eget comprobatione: in donatione qui eam facit nihil cogitat niſi de perdendo, & iactando ſuo, qui verò fideiubet nunquam tale conſiderat, non enim is qui fideiubet vtique donat, nec donandi animum habere dicitur, iuxta I. C. ſententiam in l. 1. §. ſi fideiubet ff. ſiquid in fraud. patro. Hering de fideiuſ. c. 1. num. 46. & c. 7. num. 95. imò eſt indubitatum quòd ſi quis arbitraretur ſe de neceſsitate fideiuſsionem ſoluturum, nunquā fideiuberet, ſemper enim exiſtimāt indemnes
49 fieri à debitore, indè fit† quòd vix vnquam pauperes fideiuſſores reperiant, propter periculū, quod imminet de perdendo, diuitibus verò omnes ſe offerunt fideiuſſuri: Id quod conſiderauit egregiè, & nobis cōcedit Sfor. Oddo de reſti. in integ. part. 2. q. 54. art. 8. nume. 33. vbi
† dicit ſe ita conſuluiſſe, & *obtinuiſſe*, ſequuntur Fab. de Anna in conſ. 72. num. 24. Peregri. conſ. 77. num. 17. vol. 1. vbi refert plura conſilia Socini dicentis quòd maxima eſſet iniquitas ſi minori ſic enormiſsimè læſo prætextu iuramenti non ſuccurreretur, cōcedere id viſus eſt Afflic.
† cum ſuo *Senatu Neapoli*. deciſ. 322. benè hanc noſtram perpendit contra ſe Surd. conſ. 46. n. 1. vol. 1. licèt ei ſatisfacere conetur nume. 16. verſi. *demum*, & nume. ſequenti, ſed an rectè, ingenioſi lectoris iudicio relinquo dijudicandum qui, qualis de iure habenda ſit, rationem habeat de verbis huius doctoris in fine d. num. 17. poſitis, *& ex prædictis apparet non benè ſentire Afflic. & Socin. dum voluerunt conſiderari enormiſſimam læſionem in fideiuſſione: Si enim cogitaſſent de prædictis rationibus vtique aliud dixiſſent &c.* Et quam, quæſo, aliam conſiderationem faciūt doctores qui minori concedunt reſtitutionem aduerſus aditam, vel repudiatā hęreditatem, niſi hanc, quòd in primo caſu exiſtimans minor hæreditatem lucroſam eam adiuit, fuit tamen deceptus quia reperit eam poſtea damnoſam: & è conuerſo in repudiatione, quia eā facit exiſtimans damnoſam hæreditatem, quā poſtea agnoſcit lucroſam, qua de re vide Oddū in a. p. q. 61. per multos ar. & Perey. verbo, *laſis*, à nu. 41. & nu. 50.

50 Vndè fit † quòd non aſſentiar in his noſtrati Iacobo Caneer. lib. 3. var. cap. 7. de pactis num. 159. vbi contra Oddum, & Fab. de Anna, imò & contra noſtrum ſacrum Senatum, vt ipſe dicit, noluit conſiderare hanc correſpectiuitatem, cum nulla, ſuo iudicio, ſit reſpectu creditoris, qui (inquit) attendi debet, cum attēdatur quod principaliter agitur, & verba contractus debeant ad contrahentes referri principaliter, & per conſequens nulla læſio ſufficiens adeſt ad reſtitutionem: nam non eſt ſemper neceſſariū (ego reſpōdeo) quòd reſpectiuitas hæc conſideretur reſpectu perſonarum, niſi tantùm quando allegatur dolus aduerſarij, non quando ex enormiſsima lęſione dolus re ipſa, veluti in omnibus contractibus vltro, citroque obligatorijs correſpectiuitas prędicta conſideratur reſpectu dati, & recepti, & in alijs contractibus ex vna tantùm parte obligatorijs conſideratur correſpectiuitas eo modo quo ſuprà, vel non eſt neceſſarium quòd cōſideretur, ſed quādo lęſiuus contractus ex ſe apparet, id ſufficere videtur vt fiat locus reſtitutioni, vti deprehendes ex alijs, quæ infrà tradentur.

51 Et ſi† & vbi contractum hunc noſtrum conſiderare velimus ſimplicem ſicut donationem, & ei illum omnino comparare, prout doctores volunt, qui contra noſtram opinionem ſcripſerunt, adhuc non eſt iuſtum quòd ipſi tantopere minoribus, quibus aliàs omnia iura fauere ſolēt, aduerſentur, & eos tam malo aſpectu intueantur vt omni prorſus remedio diſtitutos relinquant, ſed ſaltem concedant eis fideiubentibus quod non negarent donantibus, reſtitutionem ſcilicet ex enormi, & euidenti læſione, veluti quando donant ſine cauſa, & re ſua ſe ſpoliant, vt ex pluribus reſoluit Theſau.
* deciſ. 66. num. 2. vbi dicit communem hanc eſſe ſententiam, quam (inquit) ſemper Senatus
† vbi caſus contigit *obſeruauit* ſine vlla difficultate. Idem poſtea dixit eius filius Gaſpar Theſau.

ſan.in additione ad d. deciſ. & de obſeruantia
eiuſdem Senatus teſtatur,quod idem noſtrum
etiam Senatum *amplexum* fuiſſe docet Cancer.
vbi ſuprà allegatus eſt num. 158. probat Pere-
gri.allega.conſ.77.num.35.dicens reſcindendã
donationem vbi excedit dimidium. bonorum
donantis,poſt Alcia.in conſ.33.nume.15. lib.2.
quod nec Surd.negauit in cita. conſ.46. nu.17.
in fi.dicens deciſionem Afflic.ſuperiùs addu-
ctam ſaluari poſſe in ſuo caſu,quia enormiſſi-
mam læſionem deducit ex eo quòd fideiuſſio
præſtita abſorbebat omnia bona minoris, quo
caſu (inquit) etiam ſi donaſſet non ſuſtineretur
donatio,quia eſſet prodigalitas vt in donatio-
ne omnium bonorum,vel maioris partis con-
ſiderãt in propoſito Alcia. & alij, quos idem
Surd.refert extenſè,alios refert Stepha.Gratia.
deciſ.prouin.March.40.nu.2.

52 Ex quibus † omnibus non eſſe difficile arbi
tror comprehendere quòd noſtra ſit in his opi
nio,non cenſeri minorem læſum,taliter quòd
ſibi competat reſtitutio aduerſus fideiuſſionẽ,
eo ipſo quòd fideiuſſit,ſed imò probandam,&
iuſtificandam fore cauſam, vnde aliter con-
tingat læſio,veluti quòd non poſsit indemnis
ſeruari à principali, vel etiam quòd fideiuſſio
ipſa,id eſt quod pro ea eſt ſoluẽdum, occupet,
& abſorbeat omnia bona minoris fideiuben-
tis,vel illorum maiorem partem,vti à doctori-
bus ſuperiùs adductis comprobatur,& eſt egre
gia Senatus Neapoli.*deciſio* apud Afflic.322.vel
ſi vtrunque probari poterit & quod pauper re
manere debeat minor ſi ſoluere habeat ex eo
quòd abſorbeat fideiuſſio maiorem partem
ſuorum bonorum,& quòd indemnitatem con
ſequi à debitore nõ poſsit, melius quidem erit
faciliùſque obtinebitur reſciſſio, viden Fabia.
53 de Anna conſ.73.n.24.vbi dicit † opinionem
quòd non detur reſtitutio aduerſus fideiuſſio-
nem procedere quando minor fideiubens eſ-
ſet in modico damno,ſecus ſi in totali damno,
vel in maxima quantitate læderetur,quia con-
ſeruari non poſſet indemnis.

54 Egregia † eſt deciſio Senatus Pedemon.apud
Theſau.223.vbi fuit *deciſum* ſubueniri mulieri
aduerſus fideiuſſionem iuratam pro marito fa-
ctam ſi adſit enormis læſio, putà quòd reman-
ſura ſit omnino indotata, vel amiſſura maiorẽ
partem dotis propter fideiuſſionem, cur ergo
non idem conſiderabimus in minore,ego non
video.

Bis ego vidi in noſtro Senatu ſuper hoc caſu
deciſum & declaratum in fauorem minoris qui
fideiuſſerat, & iurauerat, ſubueniendo ei per
reſtitutionem in integrũm, primò referente e-
gregio Senatore Hieronymo Seniuſt in cauſa
Gabrielis Soler contra Michaelem Menines,
& Anthoniũ Liſer, ſcriba Ioſepho Cortes, ſub
die 12. Iunij 1603. ſumendo pro motiuo quòd
conſtabat de enormiſſima læſione ex eo facto
reſultanti quia conſtabat minorem eſſe paupe-
rem,& fideiuſſionem pro magna quantitate,
nec indẽnitatem poſſe expectari à principali,
nec à confideiuſſoribus, tum propter plures
oppoſitiones aduerſus executionem, quæ
contra eos fiebat,factas per alios creditores, tũ
etiam propterea quia conſtabat creditorem
non obſtante quòd duo,aut tres menſes eſſent
elapſi quòd regoclamum expoſuerat contra
eus,non potuerat quicquam recuperare ab eis,
vel exigere pro ſuo credito.

Secundò verò idem *declaratum* fuit ſub die
9.Iulij 1610.referente egregio Senatore Fran-
ciſco Mijanola, & Franqueza in cauſa nobilis
Ioannis de Vilanoua contra Franciſcum Maria
de Arria,Scriba Bartholomeo Balle,ſumendo
ſolùm pro motiuo quòd nõ poterat minor in-
demnis ſeruari à principali,nec à confideiuſſo-
rib⁹ propter plures oppoſitiones,quę per alios
creditores in bonis nonnullorum ex ęis in eo-
dem proceſſu fuerant factæ,tum etiam prop-
ter ſuperſedimienta in executione bonorum,
quę contra alios ex ipſis fiebat,prouiſa, quę nõ
erant adhuc ſublata.

Ex ſimili cauſa,quia non poterat fideiuſſor
ſeruari indemnis à principali, *declaratum* ali-
quãdo fuiſſe colligere licet ex dictis per Aym.
Crauę.in conſ.613.in principio cõſilij, vbi dicit
pro fideiuſſore declaratum cum nume.18.vbi
tradit hanc à fideiuſſore pro læſione cauſam al-
legatam quòd debitor non eſſet ſoluendo, &
num.29.dicit fuiſſe per iudicem ex inopia de-
bitoris reſtitutum. Tradit etiam in confirmatio
nem ſuprà dictorum Peregri.fuiſſe *declaratum*
in conſ.77.in fin.idem in caſu quo emerſerat
debitũ ingens,& debitor principalis foro ceſ-
ſerat, ita vt nulla eſſet ſpes reintegrationis,
per quæ egregiè prædictæ declarationes in ſa-
cro noſtro Senatu factæ illuſtrantur,amplecti-
tur eandem noſtram opinionẽ Achil.Pedro.in
conſ.26.ſuperiùs allegato.

55 Hęc dixi † non quòd exiſtimem ubi concur-
tant quæ in duabus noſtris deciſionibus con-
currebant,paupertas ſcilicet fideiuſſoris,& im-
poſsibilitas indemnitatis conſequendæ à de-
bitore,vel hoc vltimum tantũm,denegandam
ſemper eſſe minori reſtitutionem, nunquam
concedendam,quia cum hæc læſionis materia
arbitraria,vt dixi,ſit,poſsitque ex varijs figuris
cauſarum deprehendi,indè fit quòd plures po
terunt forſan alij occurrere caſus, non minus,
quàm iſti,iuſti,vt concedatur reſtitutio,eos fa-
cili forſan negocio quilibet deprehendere po-
terit.ex Meno. vbi ſuprà allegatus eſt de arbit.
iud.lib.2.caſu 73.cum aliquibus ſequent. Cra-
ue.in conſ.192.per tot.Gam.deciſ.198.Cabedo
deciſ.

deciſ.70.part. 1. per tot. poſt Caſſador. allega.
deciſ.viii. de emp. & vendi. Inſignis eſt locus
Franciſci Muñoz de Scobar de ratiocin.com-
puta.6.per tot.Oddus de reſti.in integ. parte 1.
q.4.art.17.per tot.alios ad idem ſuprà adduxi-
mus videndos,qui explicant quando, & quæ
dicatur enormiſsima læſio,& quę enormis, &
qualiter id reſideat in arbitrio iudicis dijudi-
care,ac vndè debeat ſumi iſtud iudicium.
56 Ex hac † radice oritur quòd non cenſeam
ſemper ac omnino eſſe falſam glo. opinionem
à non paucis valdè execratam in l.1.C. de filio
fam.minor.quam tamen plures alij ſequitur,
& ſignanter Oddus de reſti.in integ. allega. q.
* 54.art.5.qui dicit communem, & Lanar. conſ.
16.nume.3.& referunt Surd.allega.conſ.46.nu.
17.& Moro.allega.conſ.87.num.24. in fi. quæ
tenet dari minori reſtitutionem aduerſus fide-
iuſſionem antequam ſoluat, etiam ſi poſſet à
57 debitore ſeruari indemnis,quia † intereſt po-
tiùs non ſoluere,quàm ſolutum repetere, & li-
tibus implicari:cum enim conſideratio læſio-
nis,vt diximus,ſit tota in arbitrio iudicis poſita
tantum is damnum poſſet conſiderare in mi-
nore ex ſolutione per eum fienda,veluti ſi pro
ea forent eius bona diſtrahenda, ac multę ex-
penſæ ſuſtinendę,taliter quòd poſt tot damnũ
paſſum teneretur inermis, idest. ſine pecunia,
contra debitorem agere pro recuperatione,
maximè quando ipſe eſt diues,vel aliàs potẽs,
quis,quæſo,hoc caſu,vel ſimili negaret reſtitu-
tionem: certè nemo,qui preſertim conſidera-
58 ret. † nec denegari à Iuriſconſultis pro minori-
bus valde cautis,voluti in l.minoribus ff. de mi
nor.aduerſos eorum facta,propter quæ oporte
59 ret eos litibus moleſtari, & † in l. ſi in emptio-
nem ff. de minor. reſtituitur minor ex ſola cau-
ſa affectionis quia res fuerat majorum, quan-
do ab alio ſuperatus eſt in licitatione, vt admi-
tatur ad emendum, & beneficio reſtitutionis
ſuperanti præferatur, Vincen.de Franch. deciſ.
17. numer. 18. quam opinionem tantò ma-
gis iuri conſonam iudicabit qui amaritudines
expertus fuerit,quę eum ſequuntur,qui diſtra-
ctis ſibi imprimis omnibus bonis pro fideiuſ-
ſione abſque eo quòd audiretur nec in citan-
do principalem vt eadem ſententia condem-
naretur, nec in alia quacunq.exceptione,quid
ſe,prout fieri adſolet, cum inſtrumento guaren-
tigio obligauerat,qui (inquam) ſic imprimis bo
nis priuatus,& ſpoliatus,habet poſtea toto vi-
tę tempore (& quandoque relinquendo, poſt
eam,hoc opus hæredi) cum principali, quem
fingimus diuitem,& potentem,litigare, innu-
mera penè ſunt damna, quę indè ſequuntur,
quæ vt euitet minor,non foret forſan iniuſtum
quòd ſibi reſtitutio concederetur.
60 Supereſt † vt tollamus quoſdam obices,qui
remanere adhuc videntur ex his, quæ in ſupe-
rioribus retulimus ex doctoribus in diſcurſu
enarratis.Primus eſt eorum qui requirunt cor-
reſpectiuitatem ad aliquem contrahentem vt
læſio ſit conſiderabilis,taliter quòd aliàs exiſti-
metur conſiderari non poſſe. Secundus illorũ
qui exiſtimant non poſſe dici in minore læſio-
nem enormiſſimam, quę nulla in maiore eſt,
inferentes indè quòd quia in noſtra fideiuſsio-
ne nõ poteſt cõſiderari aliqua correſpectiuitas,
cui aliqua læſio inhæreat,nec ipſa reſpectu ma
ioris continet aliquã lęſionem cõſiderabilem,
indè ſit quòd non debeat dari reſtitutio.
Sed reſpondemus ad vtrunque argumentũ
fruſtra ea fieri ad deſtructionem noſtræ reſtitu-
tionis,poſtquam iura habemus expreſſa, quæ
eam permittunt,& concedunt, quæque proba
uimus habere locum nedum quando dolo ex
propoſito, & malo conſilio minor inductus 17
fuit ad fideiubendum, ſed etiam quando aliàs
læſio re ipſa contingit.
61 Secundò † dicimus nullius eſſe conſidera-
tionis quòd nulla adſit correſpectiuitas,nul-
laque lęſio deducibilis in iudicio reſpectu ma-
ioris fideiubentis, quia nullum eſt inconue-
niens quòd nihilominùs conſideretur talis reſ-
pectu minoris,quę locum faciat reſtitutioni,ſi-
cuti videmus in donatione,& liberatione gra-
tuita,Anthon.Fab.in ſuo Cod. tit.de reſcin.vẽ-
di. diffi. 8. in damnoſa delegatione debitoris,
quam recepit,& acceptauit minor exiſtimans
eum eſſe magis ſoluendo, quàm priorem,cum
tamen contrarium poſtea repertum ſit, iſdem
Fab.vbi ſuprà diffi.10.in repudiatione hæredi-
tatis, in præſcriptione, in actib' iudicialibus &
alijs rebus;quæ tibi enumerantur latiſſimè ab
Oddo de reſti.in integ.in tota ſecunda part.il-
lius tractatus,in quibus licèt nulla quoad maio
rem conſiderari valeat læſio,quæ in aliquo ei
prodeſſe poſſit ſi deducatur in iudicio,nec ali-
quis in eis ſit reſpectus,vel correſpectiuitas ad
aliquã perſonã,vel aliquid datũ,vel acceptũ,ni
hilominùs reſpectu minoris tantæ ſunt conſi-
derationis,vt ſi huiuſmodi actus gerat minor,
reſtituitur proculdubio aduerſus eos.
62 Circa † eãdẽ hãc,à qua quia pulchra, vix poſſu
m' nos expedire,fideiuſſorũ materiã,tractat no
ſter Cancer.in allega.c.de fideiuſſ.lib.2.var.à n.
5.nunquid fideiuſſor cenſualis poſſit à credito-
re emere illud,& penſiones exigere in futurũ,
actionibus ſibi ceſſis à creditore, ſicut poſſet
quilibet alius extraneus,& tenet quòd non, &
quòd ſolùm tenebitur debitor ad pretium cẽ-
63 ſualis,eo quòd † cenſeatur, per dictam emptio
nem,redemptum potiùs,quàm emptum,alle-
gat tex.cum ibi nota.per. Cyn.& alios in l.1.C.
dolo,& in l.ſi mandato ij.§.1.ff.mandat.l. fide-
iuſſor,& l.cum ſecundus §.1.ff. de diſtrac. pig.
ac l.

ac l.paulus ff.de fideiuſſ.aduocat poſtea in ſuā opinionē Pet.Belluga in Specul.prin. rub. 24. verſ.*poſtremò*, nu.6.& noſtrum Mier.tit. de tutel.parte 1.fol.132.col.2.numer.22.

In eadē opinione cōcurrit Franciſcus Muñoz de Scobar in tracta. de ratiocin. computa. 17. vbi per totam illam, articulum diſputat.

64 Mouentur † omnes argumento legum prę dictarum, quæ fuere paulò ſuperiùs allegatæ, in quibus habetur quòd fideiuſſor non poteſt ſibi pignus emere, ſed oblata ſibi pecunia cum vſuris tenetur rem reſtituere vnà cum fructibus, ratio eſt quia fideiuſſor cenſetur habere mandatum ad ſoluendum, l. indebitam ff. de condic.indeb. & ad, per ſolutionem, liberandum, & redimendum pignus, cum teneatur ſtatim atque ſatisfactus eſt creditor illud reſtituere iuxta l.1.C. manda. Ideò ſi, facta oblatione vt ſuprà à debitore, dicat pro ſe emiſſe pignus, venit contra fidem promiſſam, & eam rumpere dicitur, & proindè dolum committit, tene-
65 turque propterea actione mandati.(nō † de dolo, prout propriè ſumitur ſicuti plures arbitrantur decepti ex eo quòd l.1. de qua ſuprà, quæ de hoc agit, ſit collocata ſub tit. de dolo malo: id enim perperam factum fuiſſe auctor eſt nobis Iacob. Cuia.obſerua.lib.3.cap.37. vocans eam, cum alijs pluribus, legem fugitiuam, ex eo quòd à ſuo titulo mandati, vbi collocari debuerat, reiecta fuit, in eum tit. de dolo minùs proprium tranſlata) propter fidem ſuſceptam ſic ruptam, ſiue non ſeruatam ad pignus reſtituendum ſpreta emptione per eum de pignore facta, ſeu ea pro luytione, ad quam ex fide tenebatur, habita, ſic dictis iuribus probatur, & ſic declarant Bar.& Bal.ac reliqui ſcribentes in d.l.1.C.de dolo, Vincen.de Franch.deci. 69. à nume.7. Meno. de præſump.lib. 3. præſump.
66 121.à nume.6.qui † idem volunt eſſe in ſecūdo creditore emente, licèt alia ratione, quia ſcilicet non tam acquirendi dominij, quàm ſeruādi pignoris ſui cauſa intelligitur pecuniam dediſſe, ſicuti dicebat Iuriſconſultus in l. cum ſecundus §.1.cum l.ſequenti ff.de diſtrac.pig.Euerar.in top.lega.loco à tāquam, ſeu reſpectiuis,
67 num.34.vbi ſignanter docet † argumentum de tamquam ſine regulam, de qua ſuprà meminerat, *poteſt quis vt alius quod non poteſt vt ipſe*, non procedere, nec locum habere vbi aliquem impedit fides ratione conuentionis, allegat ad id l.1.C.de dolo,& l.ſi mandato Titij § 1.ff.mā-
68 da. ſublimitationem poſtea † tradit, quā quia facilimam, & circa quam vix eſt qui poſſet dubitare, licèt eam magni faciat idem Euerar. & non modicè laudet Hering. vbi mox allegabitur, ego omiſiſſem libenter niſi viderem mirè per eam declarari quod is doctor tradit ad noſtrū propoſitū: Dicit ergo quòd limitatio ſublimitatur vt procedat eatenus tantùm, quatenus eſt facta conuentio, ſeu promiſſio, hoc eſt reſpectu rei, reſpectu cuius fuit facta conuentio, prout loquuntur dicta iura, veluti dicendo quòd fideiuſſor prohibetur emere pignus, quod datum eſt ratione obligationis, in qua ipſe fideiuſſit, non verò pignus, quod ratione alterius obligationis eſſet traditum, quia (inquit) in hoc non videtur rumpere promiſſionem de luēdo pignus, quam non fecit, Moro. in tracta. de ſecundo creditore offerente in ſuo reſponſorum libro in fin. poſito nume. 17. Videndus denique eſt ad ea, quæ tractabamus antequam ad proximè adducta diuerteremus Anthon.Hering.German. qui nouiſſimè tractatū de fideiuſſoribus conſcripſit c.26.à nu. 109. vbi de his agit.

69 Addunt ſupradicti doctores † præſumptione iuris, & de iure, quę non admittit probationem in contrarium, niſi per confeſsionem partis, cenſeri fideiuſſorem ſuſcepiſſe mandatum de emendo pignus pro debitore, vndè ſi dicat pro ſe emiſſe, fidem rumpit, & tenetur actione de dolo, ſeu (vt alij volunt) mandati, propter dolum ex d.l.1.C.de dolo, latè hanc rem expēdit Caballi.de vſur.num. 347. Vel etiam fidem rūpere dicitur fideiuſſor volendo titulo emptionis pignus acquirere, quod iam creditor tenebatur ei, ſi pecuniam ab eo exigebat, tradere vt pignoratitio, ſicut creditor, titulo haberet nomine debitoris, prout probat l.a.C. manda. & hoc eſt quod dicit I.C.in l.2.ff.de diſtrac.pig. vbi poſtquam reſoluit ſecundum creditorem poſſe fideiuſſori, qui emit pignus, nihilominùs offerre, ſubnectit hęc verba *Nam huiuſmodi venditio trans ferendi pignoris cauſa nec eſſiate iuris fieri ſolet*, prout declarat ibi glo.*transferendi*, volēdo igitur nouo titulo emptionis tam damnoſo debitori, vt palam eſt, illud acquirere, cenſeri debet proculdubio fideiuſſor fidem rumpere, ſeu fidem bonam non ſeruare.

Sic, dicunt ſupradicti doctores, qui partes debitoris agunt, dici debet in fideiuſſore cenſualis, quòd cum cenſeatur habere mandatum de luendo, & illud extinguendo, non videtur iuſtum quòd velit titulo emptionis illud acquirere in perniciem debitoris.

70 Hoc † argumentum habent ſupradicti doctores, quo ſuam fundent intentionem, non plura, nec pauciora. Quo tamen non obſtante contrariam nos de iure procedere opinionem ſine dubio exiſtimamus ſequentes auctoritatē moderni Pariſienſis, (quem ad litteram & fideliſſimè tranſcripſerunt Caballi.de vſur. nume. 344.& 349.& Gaſp.Roder.de annu.redi. lib.2. cap.17.nume.11.& 18.) ac Felicia.de Soſa (licèt, & malè, à noſtro Cancer.& Scobar in contrarium allegetur) de cenſ.lib.3.c.1.num. 18. verſ. *idemq;*

Digitized by Google

idemque Stattar, qui eandem opinionem tenēt,
idem poſt hęc ſcripta vidi tenuiſſe, & ratificaſ-
ſe eundem Solis in 1. tomo tracta. de cenſ. lib.
3. cap. 2. num. 11. vbi conquęritur de illis, qui cō-
trarium tenere voluerunt tribuens id humana
rum rerū incōſtantiæ, atque varietati & diſci-
plinarum incertitudini, quæ eſt vt quod magis
certum creditur, opinionū fluctibus ſubiaceat,
& poſtea reſpōdet ad l. 1. C. de dolo, quam diſ-
putans eandem quæſtionem in primo tomo
vbi ſuprà allegatus eſt, monſtrat ſe non vidiſſe,
licèt tam vulgata ſit, & triuialis in hac materia,
additque rem hanc, ideſt noſtram opinionem
71 apud omnes certam, & exploratam eſſe. Ego †
(inquam) pro fideiuſſore tenendum arbitror,
hoc ſolo ductus argumento quòd nullibi repe-
riatur prohibitum quòd fideiuſſor emat nomē
debitoris, pro quo fideiuſſit, & in locum credi-
toris ſic emendo ſuccedat, prout non ſemel di-
cit Roder. ex ore illius cuius dicta tranſcripſit,
in allega. cap. 17. & probant non obſcurè alle-
gatæ ll. fideiuſſor, & cum prior, de diſtrac. pig.
apertiùs l. Paulus 60. ff. de fideiuſſ. quæ habet
fideiuſſorem, qui emere pignus voluit, nō emp
toris loco ſubſtitutum videri, ſed eius, qui pig-
nora accepit, & ideò rationem fructuum, &
vſurarum haberi oportere.

Nihil ergo vetare debet quin noſter fideiuſ-
ſor emat nomen debitoris, & per eā emp-
tionem in locum creditoris ſuccedat, penſio-
nes cenſualis exigendo ſicut creditor, quemad
modum in legibus ſuprà allegatis ei permitti-
tur quòd per emptionem, vel ceſſionem pigno
ris in locum creditorum poſitus cernatur om-
nibus, & ſingulis prærogatiuis gaudendo, qui-
bus gaudere poſſunt, & debent veri creditores.
Et quę inuidia eſt, vt idem Roder. cap. 13. eiuſ-
dem lib. 2. de annu. redi. n. 2. dicebat, quòd no-
let debitor permittere fideiuſſori ementi, qui
aliàs de ipſo fideiubendo fuit non modicè be-
nemeritus, quòd penſiones recipiat ſicut cre-
ditor recipiebat, poſtquam per eam emptionē
non eſt eius ius in aliquo deterius effectum, cū
nec colluſori, nec malæ fidei poſſeſſori id dene
getur, poſſe ſcilicet in locum creditoris omni-
nò ſurrogari iuxta l. 1. C. ſi vendito pignor.

72 Nec † faceſſit negotium, argumentū quòd
de fideiuſſore volente emere pignus ad no-
ſtrum emptorem cenſualis fiebat per aduerſæ
opinionis aſſertores: nam id eſt omnino inap-
plicabile: longè enim, latèque hæc interſeſe
differunt: nullibi enim reperitur quòd fideiuſ-
ſor dicatur habere mandatum ad luendum
cenſuale, vel aliàs illius proprietatem ſoluen-
dum, ſicuti habere diximus de ſoluendo alio
quocunq. debito, & per illius ſolutionē luen-
do pignore: Itē illud quod fit in pignore, eme-
re eſt rem debitoris, quæ in illius bonis eſt, hoc
verò nomē ipſius, quod extra illius bona dici-
tur proculdubio eſſe: Quatuor ex his differen-
tijs, quæ inter hæc conſiderari poſſent, adducit
Roder. d. cap. 17. à num. 17. vt indè inferamus
quòd ſicut in illis tantoperè differunt, ſic in
hoc, quem tractamus, caſu, poſſe differre, con-
cedamus: Prima eſt quòd creditor liberè poteſt
diſponere de nomine debitoris, & iure ſuo,
quod ſuprà debitorem habet eo & inuito, &
inſcio, iuxta l. in re mādata C. mādati: eſt enim
73 † verus dominus l. 3. C. de hęred. & actio. vēd.
nō ſic eſt in pignore, quia illud non quomodo
libet poteſt creditor vendere, ſed legis forma
74 ſeruata: Secunda quia † creditor tenetur cede-
re, & ſeu vendere ius ſuum cuicunque offeren-
ti dum ius offerendi habeat, veluti ſecundo cre
ditori, & tertio poſſeſſori, & alijs, non tamen
75 cogitur vendere pignus. Tertia quia † ceſſiona
rio iuris creditoris poteſt offerri quemadmodū
& ipſi creditori, non tamen idem poteſt fieri
76 emptori pignoris. Quarta denique † quia in
emptione nominis debitoris non eſt differen-
tia inter fideiuſſorem, & extraneum, cum nulli
bi reperiatur ſtabilita, ſecus eſt in emptione
pignoris, vt ex ſuperioribus liquet.

Ex his differentijs colligere cuique erit faci-
le qualiter non debeat licere à caſibus tam di-
uerſis in propoſito arguere maximè quando,
prout in noſtro caſu, ſequeretur legum corre-
ctio ſuperiùs adductarum, quæ permittūt fide-
iuſſori ſuccedere ſine difficultate in ius credi-
toris etiam ſi illud vſurarium ſit, vel quodlibet
aliud.

77 Sed † quid reſpondebimus ad d. l. 1. C. de
dolo, & alias concordantes, certè nihil aliud
quàm quòd loquuntur in emptione pignoris,
quod eſt debitoris, nos in emptione nominis
ipſius debitoris, quod eſt creditoris, inter quos
caſus quanta ſit differentia ſatis explicui-
mus.

78 Et ſi † percontetis quare prohibuit ius fide-
iuſſori poſſe emere pignus volens emptionem
reducendam, & transferendam in luitionem,
cum id permittat cuicunque alteri perſonæ, di
cam id eſſe extra materiam huius capituli, &
ideò non teneri me ad reſponſionem, forſan
accommodari poſſet huic rei quod dicitur in l.
non omnium ff. de leg. non omnium quæ à ma
ioribus noſtris tradita ſunt rationē reddi poſſe:
ſi reſpectu huius fideiuſſoris conſiderari poſſet
79 aliqua ſuſpitio fraudis, prout † in tutore volen-
te emere rem pupilli per l. ſi in emptione §. fin.
ff. de contrac. emp. l. licèt ff. eo. tit. & l. pupillus
§. ſi per interpoſitam ff. de auctor. tut. qua de re
latè agunt Pet. Dueñas reg. 31. verſi. 2. regula,
Canal. de tuto. & cura. num. 178. Surd. conſ. 9.
num. 33. cum alijs, plenè Gutier. de iura. confir.
1. part. cap. 40. in prin. & pleniùs de tute. part. 2.
cap. 15.

c.15.per tot.& in alijs perſonis,quæ prohibentur emere:ſi(inquam) in fideiuſſore pignoris poſſet alicuius fraudis in emptione cōmittēdæ ſuſpitio cōſiderari,tranſeat quòd prohibeatur emere,cæterùm ea non miliante dictum videtur quod ſibi,aliàs de debitore egregiè fideiubendo merito,emptio prohibeatur,quę extraneo,& incognito permittitur.Sed hæc alterius ſunt ſpeculationis hic non neceſſariæ.

80 Addamus † huic diſcurſui in fauorem noſtræ opinionis facto inconueniens maximum, & intollerabile abſurdum, quod ex obſeruatione contrariæ opinionis ſequeretur,ponam⁹ quòd fideiuſſor annui reditus illum emit à creditore,& quòd huiuſmodi emptio reſoluatur in ſimplicem luitionem,quæro ego quid faciet poſtmodum is fideiuſſor,petet ne prętium ſolutum cum vſuris?minime gentium, quia ad id compelli non poteſt debitor, cū in manu ſua ſit quādo velit redimere, non creditoris,vel fideiuſſoris quando velint eſſe redemptum, in quo deceptus videtur noſter Cancer. dum in loco ſuperiùs allegato,vt diximus,docuit poſſe fideiuſſorem agere ad prætiū in caſu, de quo tractamus:quid ergo faciet? exiget vſuras ſolitas(in Cathalonia ad rationem ſolidi pro libra à die litis motę)hoc tollerabile foret in cenſualibus,quæ ad dictam rationem ſolent vendi vt perpetuò durent, quia recipere quinque pro centum ratione penſionis cenſualis non extincti,vel ratione vſuræ,& intereſſe pecuniæ ſolutæ extincto iam cenſuali,idem eſſēt:ſed ponamus non cenſuale,ſed violariū eſſe cēſum,qui emptus à fideiuſſore fuit,cuius in Cathalonia penſio ſolet eſſe ad rationem quindecim pro centum & quinque, ad duas tantùm vitas per emptorem nominatas duraturi, quid, quæſo, in hoc caſu obſeruabitur? Idem proculdubio, ſi contraria noſtræ ſequatur opinio quòd fideiuſſor cōſequetur tantùm(idque in noſtra Cathalonia iuxta obſeruatum ſtylum,& conſuetudinem) à die litis motę intereſſe pecunię ad rationem ſolidi pro libra,& non vltra duraturum non ſicut in cenſuali perpetuò, ſed ad tempus vitę illorum, qui nominati ſunt, qui ſicut poſſunt multum, diuque viuere, ſic poſſunt continuò mori : ſi id fiat quę, quæſo, maior iniquitas? quæ maior inuidia? quòd non concedatur fideiuſſori tam egregiè aliàs de debitore benemerito quòd ſua cum pecunia non æquetur creditori, & in ius illius ſuccedat; poſtquam ſic non alteratur, nec in minimo ius propterea debitoris deterioratur:melius eſt ergo quòd noſtram teneamus opinionem ſtabilientem poſſe fideiuſſorem in ius,& locum creditoris ſuccedendo per emptionem,pēſiones exigere,& omnia facere,quę creditor poterat.

81 Ad † auctoritatem doctorum, qui contrariam tenere opinionem allegantur, reſpondemus generaliter quòd vel in noſtro caſu non ſunt loquuti,prout Belluga. & Mier. quamuis à Cancer.ad id allegentur,vel cum ipſi in nullo alio fundent ſuam opinionem, pręterquam in argumento ducto ab emptione pignoris ad emptionē annui reditus, & nos tā ſuprà monſtrauimus quantùm vnū ab alio diſtet, ideò nō arbitror opus eſſe quòd aliud dicamus.

Quod attinet ad Caballinum,& Felicia. de Solis,qui etiam pro contraria opinione à Cancer.& Scobar allegantur,dicimus quòd imò ipſi noſtrā apertiſſimè tenēt opinionē vbi ſuperiùs allegati fuere.
82 Francisco autem †Scobar dicimus quòd forſan non tā diligenter quæſtionē hāc noſtrā pertractauit quemadmodū alias docti,& ingenioſi de ratiocinijs libri : primùm enim poſuit quæſtionē de fideiuſſore emente annuū reditū,poſteà verò n.6.oblitus quæſtionis & cōfūdēs vnā cū alia licèt ſint valdè diuerſæ,in alio caſu reſpōdet,ſcilicet emptionis pignoris dicēs in ver.*ſed prædictis non obſtantibus*, cōtrariā ſentētiā non obſtantibus quæ in fauorē noſtrę adduxeras,eſſe tenēdā,imò (& ſunt verba formalia Scobar)quòd liberè debeat pignora,vel hypothecas cū fructibus fideiuſſor principali reſtituere,tradito ſibi priùs quod ſoluit creditori virtute ceſſionis.

Secundò Felicianum de Solis allegauit in capit. vlt.de redem. cenſ. numer.10. dicens tenere ipſum ſuam opinionem tam in fideiuſſore,quàm etiam in tertio emente annuum reditum,non aduertens eum non eſſe locum vbi noſtram tractat quæſtionem, ſed in allega. c.2.lib.3.vbi noſtram expreſſè profitetur ſequē dam opinionem,vbi autem ab Scobar allegatur ſolùm tractat de fideiuſſore, vel tertio qui pro debitore vult ſoluere,& annuum reditum extinguere,quo caſu quis,quęſo,dubitauit vnquam quòd penſiones vlteriùs non currant? certè nemo, cum extincto annuo reditu impoſſibile ſit ampliùs currere penſiones tanquam deſſiciente illarum cauſa.

83 Verum† eſt quòd in noſtro Senatu fuit is caſus aliquando,cauillatione partiū quibus quandoq.pluſquam deceret,indulgemus, in dubiū reuocatus:Cæterùm pro extinctione penſionū fuit ſine difficultate *reſolutus*, teſtis eſt nobis liber deciſionum antiquarum noſtri Senatus, qui apud egregium Michaelem de Salba & de Vallſeca Regentem Regiam Cancellariam cum diligentia ſeruatur, vbi hæc eſt deciſio 211. in vno tamen vereor, ne illa deciſio defecerit, in eo ſcilicet quod dicit poſſe fideiuſſorem agere ad prætium ſolutū,licèt nō ad penſiones:iam enim diximus in ſuperioribus quòd nec prętium exigi poſſit,

ſed intereſſe illius:aliàs daremus quòd iniuſtus
compelleretur debitor luere,verum eſt quòd
poſt propoſitam difficultatem per eum qui de
ciſionem prædictam ſcripſit in terminis,in qui
bus fideiuſſor luiſſet cenſuale , ponitur pro li-
mitatione,vt vidi,ſec⁹ eſſe ſi extraneus emeret,
quæ vt ſit,prout debet eſſe,de regula , videtur
præſupponere de emptione loquutum fuiſſe
antea,non de luitione facta per fideiuſſorem,
maximè cũ alleget l.1. C.de dolo, quæ id indi-
care videtur,& ſic à primo ad vltimum videtur
dicta deciſio decidiſſe noſtrum caſum contra
nos,nihilominùs quicquid ſit,ego non propte
rea à mea recedo opinione,quia rationibus ſu-
prà adductis ad eam deffendẽdam neceſſariò
ſtringor.

Caſus eſt in noſtro Senatu,dum hæc ſcribi-
mus, de proximo decidendus ad relationem
egregij Senatoris Franciſci Ferruz inter Ioannẽ
Franciſcum Codina,& nobiles Magdalenam,
& Baptiſtã Terre, ſuper quo quandoq. viſus eſt
Senatus inclinari in contrariam noſtræ opinio
nem , & deſperatum ferè fuit de victoria: pro
actore conſulti fuimus vnus ex vrbis peritis
Iurecõſultis,& ego:viſum eſt nobis ipſũ fouere
iuſtitiã ; & hæc pro eo ſcripſimus,& informaui-
mus,quando cauſa fuerit deciſa enarrabimus
quid ſucceſſerit , ſi hæc non ſunt tunc prælo-
data.Scio partem,contra quã hæc ſcripta erant
poſtquam ad ſui notitiam peruenerunt,recur-
riſſe ad longè eruditum commilitonem, & co-
aduocatum noſtrum Iacob. Cancer. vt quam
in locis ſuprà allega.tenuerat opinionem, quę
fluctuabar, pro ſe , & in ſui fauorem ſuſtẽtare
conaretur , ſcio etiam ipſum poſtmodum in
hoc laboraſſe plurimum cum ſuis doctis alle-
gationibus , quas in manibus habui , ſed
quia eas ſpero breui prælo dandas in additio-
nibus,quas is actor parat ad primã,& ſecundã
partẽ ſuarũ reſolutionum, ſtatui propterea ni-
hil de eis dicere,ſed relinquere omnibus diju-
dicandũ cũ hoc & illud viderint , quis veritatẽ
in puncto attigerit. Et forſan antea otietur re-
gia ſententia in cauſa prænarrata , quæ pacem
inter nos ponet.Et hęc quod attinet ad fideiuſ-
ſores cenſualium dicta ſint ſatis.

84 Videamus † nunc nunquid detur aliquis ca-
ſus,quo ipſe creditor, & cenſualis emptor co-
gere poſſit,& compellere debitorem,ſeu ven-
ditorem cenſualis ad redimendum illud,& luẽ
dum:quo in articulo dicimus quòd ſic , primò
ſi ipſe debitor obligatus exiſtens ad ſoluendas
panſiones cum iuramento , ſoluere ceſſauerit
per vnum,aut alterum annum; tali enim caſu
compelli poterit ad totũ cẽſuale ſoluẽdũ, ſeu
85 redimẽdũ,nõ ſecus † ac debitor ceſſans in ſolu
tione primi termini põt cõpelli ad ſolutiones
aliorũ terminorũ etiam nõ decurſas, qua de re

ita latè,ac pro fuſè agit Cę.Barz.deciſ. Bonon.
16.per tot.vt ſuperfluum nobis videatur quic-
quam addere,vel minuere,atq.ita in hoc ſecũ-
† do caſu *declaratum* fuiſſe in Rot.Bonon. refert.

86 Secundus † caſus eſt quando in pœnam de-
bitoris non ſoluentis penſiones , vel aliquid
aliud non adimplentis,quod eſſet inter con-
trahentes conuentum in ipſa cẽſualis creatio-
ne,fuiſſet appoſitum pactum quòd poſſet cõ-
pelli debitor ad ſoluẽdã tantã pecuniæ quanti
tatem,quantam caperet pretiũ ipſius cẽſualis,
dũ tñ illa conuerteretur in luitionem, & redẽ-
ptionem ipſius cẽſualis,latè ac pulchrè Hieron.
Gab.huiuſmodi pacti iuſtitiam, ac validitatem
ſtrenuè defendit,& pluribus cõprobat in conſ.
152.per tot. vol.1.benè Molina de cõtrac. diſpu-
ta.390.n.11.dicens non damnari pœnales con-
uentiones quæ in hoc contractu apponantur,
ſi penſiones tempore conſtituto non ſoluãtur.
Verum eſt quòd his repugnat Solis de cenſ. li.
1.c.10.nu.18.& Gutier.in practi.lib.2.q.175.per
tot.nihilominùs tamẽ nõ propterea nos à no-
ſtra opinione recedere arbitramur:pro qua vi-
87 detur † eſſe Meſtril.deci.Sicil.95.nu.3.&4.quo
loci tenet validum eſſe pactum quod in con-
contractu cenſuali apponatur quòd ſi vendi-
tor ſit in mora ſoluendi cenſum emptor poſſit
ſortem repetere quod idem tenet Gab. in alle-
ga. conſ. 152. vol.1. reſoluit etiam Meſtril. ibi-
† dem *cum auctoritate* ſui Senatus valere pactũ
quòd ſi bona obligata pro cenſu reperiantur
obligationi obnoxia,ſiue hypothecata , vel alı
teri vẽdita poſſit per emptorem peti ſors prin-
cipalis,rationem reddit generalẽ ; hos et alios
caſus compræhendens ,quia emptor cẽſus põt
apponere quęcũq. pacta tendentia pro ſecuri-
tate cenſus.

88 Per hęc † ſuſtineretur pactum,de quo in ſu-
perioribus meminimus,ſæpiſſimè in patria no-
ſtra Barcinonen. vſitatum,quo venditores cen
ſualium , & violariorum quò ſit magis cautũ
emptoribus,promittunt eis ſe intra certum tẽ-
pus ſpecialem aliquam obligationem daturos,
aliàs ſoluturos in pœnam tantam pecuniæ quã
titatem,quanta eſt pretium ipſius cenſualis,illa
tñ ad luitionem,& quitationem ipſius cenſua
lis deſeruiente, de cuius quidem pacti validi-
tate non vidi hactenus apud noſtros dubita-
tum.& quoties in Sena.petierunt emptores cõ
pelli venditores ad ſoluẽdum ob non adim-
† † pletum pactum,libenter Sena. ipſos *audiuit*,vt
mille exemplaribus hac in re tã nota minimè
neceſſarijs,poſſẽ cõprobare, ſufficit tñ referre
noſtrum Peguera deciſ.131. vbi præſupponẽdo
validitatẽ pacti diſputatũ in Senatu vidiſſe te-
ſtatur nũquid poſt lapſum termini poſſet mo-
ra purgari per venditorem.

89 Nec † iſthęc repugnant his, quæ in ſuperio-
ribus

ribus docuimus, quòd ſcilicet non valeat pactum, quo promittit venditor cenſum intra certum tempus redimere: nam tūc de ſimplici pacto, nudaque, & non cauſata promiſſione loquebamur, hic verò de pœnali, inter quę quid & quantum de iure interſit non eſt quòd ego tempus conſumam in docendo poſtquam eſt omnibus perquàm notum.

90 Solùm † illud difficultatem mouet, quòd memini in hoc eodem opere in hac eadem clau. 4. glo. 12. num. 126. ex Aluar. Velaſ. conſul. 35. & alijs retuliſſe non valere pactum, quod in pœnam debitoris non ſoluentis apponeretur in contractu quòd ceſſante debitore in ſolutione alicuius, vel aliquarum penſionum, res ſuper qua cōſtituitur cenſus, caderet in commiſſum ex quo pactum huiuſmodi eſſet contra naturam contractus cenſualis, ecce ergo quòd pacta etiam pœnalia non admituntur in hoc cōtractu, quę ſint contra naturam ipſius, ergo nec debet admitti pactum de luendo in caſu ceſſationis, cum videatur eſſe cōtra naturā cōtractus.

91 Verùm † reſpondemus cum patre Molina de contrac. diſputa. 390. num. 11. & 12. diſtinguētes inter pœnas moderatas pro qualitate culpę, & inter iniuſtas, exceſſiuas, & immoderatas, vt priores admitantur, poſteriores verò non; vndè cum, vt plurimum, res quæ cenſui ſupponitur maioris ſit valoris, quàm ipſe cenſus, indè fit quòd non admitatur eius amittendę ob nō ſolutionem pœnalis conuentio: Cum autem pœna recuperationis pretij non dicatur exceſſiua, nec immoderata, cum tantum valeat cenſus, à cuius ſolutione exoneratur venditor, quātum illius pretium, & pecunia, quæ pro eo datur, nec videtur conſiderabile damnum quod indè conſequitur debitor, cum ſi in vno grauatur, iam in alio relauatur, indè fit quòd admitenda ſit huiuſmodi pœnalis conuentio cōtrahentium.

Propter hoc docet iſdem pater Molina vbi ſuprà quòd ſi res cenſui ſubiecta non excederet valorem cenſus, tali caſu non cenſeretur te probatum pactum quòd ceſſante debitore in ſolutione res caderet in commiſſum, quia tūc pœna huiuſmodi exceſſiua nō foret, nec iniuſta, vide tamē de hac re Felicia. de Solis latè diſputantem in tracta. de cenſ. lib. 1. cap. 10. à n. 11. & Rodrig. de cenſ. dubitatione 1. poſt quinque primas dubitationes conditionis ſextę.

92 Tertius caſus, † quo poſſet venditor compelli ad redimendum eſſet qn̄ ipſe dolo, vel fraude emptorem decepiſſet, veluti vendendo poſt donationem factam omnium bonorum filijs ſuis, qui communiter diues, & homo multorum bonorum reputabatur ab omnibus, cum tamen nihil haberet propter donationem prædictam, per eum filijs ſuis ante factam, tali enim caſu, ne dolus, & fraus venditori patrocinaretur, compelleretur proculdubio ad redi-
† mendum, atq. ita *declarauit* noſter Senatus referente egregio Senatore Hieronymo Aſtor die 10. Ian. 1604. in cauſa Iacobi Vilallonga S. Ioannis de Abbatitijs, contra Mariannam Coſſey viduam Caſtriſolliti, quę poſt donationem filijs ſuis poſt mortem factam, quoddam cenſuale vendiderat dicto Vilallonga his verbis, *Et attento quòd ſequuta morte dictæ Mariānæ illius obligatio efficeretur inutilis; & inefficax, cū per dictam donationem conſtet quòd ante firmam dicti cenſualis iam donauerat dicto filio ſuo omnia bona ſua, quo caſu ob dolum, & fraudem indè reſultantem iuſtum eſt vt condemnetur ad reſtitutionem pretij dicti cenſualis & illud luendum &c.* ſcriba cauſæ erat N. Papiol, pro qua deciſione ſummè conducit quod docet pater Molina de contrac. diſputatione 394. ſecurè reſoluens poſſe venditorem compelli ad luendum, & quitandum cenſum ſi ille, ignorante emptore, fuerit conſtitutus ſu-
93 per re non libera, conducit † etiam quod idem pater docet diſputatione 532. num. 4. poſſe ſecundum creditorem compellere debitorem vt rem aliam idoneam hypothecæ, & pignori ſibi ſubijciat quando eidem ignoranti rem pignori ſubieciſſet, quę alteri fuiſſet obligata, multò ergo fortiùs quando quis obligauit pro cenſu res prorſus alienas, quas ipſe antea alienaſſet, actio debet competere emptori vt compellat venditorem ad redimendum.

95 Sed quid † operabitur iſta condemnatio, & compulſio, cum inanis ſit actio, quam debitoris excludit inopia: in bona enim donata non poteſt inijci manus cū nō ſint venditoris, nec in alia bona ipſius cum nulla habeat: reſpondemus quòd appræhenderetur vſusfructus bonorum donatorum ſi remanſit penes debitorem cum bonis reſeruatis, ſi aliqua adſint, & in eis fiet executio abſq. eo quòd donatario fiat aliquod præiuditium, prout hęc omnia probantur per deciſionem ſuprà relatam, in qua expreſsè dicitur quòd donatario nullum fiat præiuditium in proprietate, & dominio manſi N. & aliorum bonorum, quę tempore donationis poſſidebat donatrix.

96 Verum † eſt quòd poſſet dari caſus, quo bona etiā donata poſſent appræhendi pro huiuſmodi compulſione, quando videlicet in fraudē creditorum competeretur donatio facta, ſeruatis his, quæ ea in materia docent doctores in §. item ſi quis in fraudem, inſti. de actio. Meno. latè de præſump. lib. 3. præſum. 124. per tot. pater Mol. de contrac. diſputa. 328. nob. Ludo. à Pegue. deciſ. 49. & 50. & rurſus in 2. vol. deciſ. 73. per tot. Hiero. Magō. deciſ. Florē. 76. per tot. Adq. hæc de huiuſmodi cēſuū cōditionib' ſi-

Digitized by Google

mulque de eorum tractatione, qui plura ſcire circa eorum materiam voluerit reuoluat doctores ſuprà citatos, qui exactiſsimè eam pertractant, nobis ſufficit hæc paucula attigiſſe maximè in praxi contingentia, quibus noſtrũ textum aliqua ex parte exornaremus.

97 Dicamus † nunc aliqua de cenſu temporali, nempè vitalitio, quem nos in patria violariũ ſolemus appellare, vt ſuperiùs diximus, tantum duraturo, quantum vita eorum, de quibus paciſcitur inter contrahentes. Circa quem illud imprimis aduerto, in quo non arbitror futurũ qui mihi contradicat, quæcunque in ſuperioribus de cenſu perpetuo dicta fuere, cenſeri etiã & de his temporalibus dicta, vtpotè quia æquè vnum, atque alterum comprehendant conſtitutiones Martini, & Calixti, de quibus ibi diximus, ac iuxta quas materiam cenſus perpetui regulauimus.

98 Hoc prænotato † videndum nunc primò eſt, nunquid huiuſmodi cõtractus, qui ita celebratur vt alter certa pecuniæ quantitate accepta teneatur alteri de certa annua penſione annuatim, quoad duraret eius vita, reſpondere, licitus ſit, nec ne? Cui dubitationi breuiter, & reſolutiue reſpondemus licitũ omnino eſſe huiuſmodi contractum, quod quia latiſsimè, ac ſolidiſsimè ex propoſito cõprobatur à Ioan. Pet. Surdo de alimen. tit. 9. q. 11. ferè per totam, qui poſt tradita quæ in contrarium facere videbãtur ea ſapienter diſſoluit, & Andre. Gayl. obſer. 8 lib. 2. Felicia. de Solis de cenſ. tom. 1. lib. 2. c. 2. num. 9. ac Nat. in conſ. 498. num. 13. & 14. & denique Brunorol. à Sole quæſtione lega. t. per tot. ideò ne actum agere videamur ampliùs nõ duxi inſiſtendum in huius opinionis corroboratione, his adde plures alios, quos ſuprà in principio huius glo. dum de violarij vſurpatione, & ſignificatione ageremus, plenè retulimus, qui ubi veritatem hanc latè comprobabunt.

99 Ampliatur † quod ſuprà diximus de vita ementis, vt ea durante paciſci valeat de cenſu ſoluendo, vt poſſint etiã contrahentes conuenire quòd nedum vita ementis durante, ſed & qua cunque alia, & nonſolùm vna durante, ſed & duabus (quod in noſtra Catholonia obſeruatur) penſio ſoluatur, & nonſolùm quòd morte vnius penſio in parte extinguatur, ſed & inſolidum poteſt penſio conſtitui ſuper duabus, vel pluribus perſonis, ita vt vſque ad vltimi ſuperſtitis mortem duret, quod nos obſeruamus in Cathalonia de duabus perſonis inſolidum cõſtituendis, quarum vita durante penſio perſoluatur, benè probat Gayl. vbi ſuprà nume. 4.

100 verum † eſt quòd poſtea dicit, & dicunt etiam Surd. vbi ſuprà allegatus eſt, & Rodriguez in ſum. caſ. conſcien. verbo, *cenſo*, cum pluribus, quos allegant, habendam eſſe rationem ætatum, vt iuxta illas prætium maius, minus ve conſtituatur, recurrendo ad computationem l. hereditatum, ad l. falcid. non enim (inquiunt) foret juſtum quòd pro cenſu ad vitam ſenis hominis tantum ſolueretur, quantum pro eo, qui ad vitam iuuenis conſtitueretur, per quod videtur periclitari communis noſtræ Cathaloniæ obſeruatio, qua ſiue vno, ſiue altero modo, id eſt ſiue ad vitam ſenilis ætatis hominis conſtituatur, ſiue etiã iuuenilis, idem ſemper pretiũ cõſtituitur ita vt in ſeptem annis cõficiat ſortẽ principalem vt inferius dicetur.

101 Veruntamen † cum æſtimatio horum redituum tam in perpetuum, quàm ad vitam conſtitutorum, vel conſtituendorum ſoleat communiter dependere à communi hominum, & terræ conſuetudine, et obſeruatione, vt de perpetuis ſuperiùs diximus, & de his vitalitijs docent pulchrè Dida. lib. 3. var. cap. 9. nu. 7. idem Gayl. vbi ſuprà, lib. ſcilicet 2. obſeruatione 8. nu. 5 & Felicia. de Solis de cenſ. tom. 1. lib. 2. c. 1. nu. 20. & 21. cũ pluribus, quos ij allegant, ſoleatq. in noſtra Cathalonia ex generali conſuetudine vniformiter perpetuò obſeruata prætium huiuſmodi vitalitij cenſus eſſe vt vnum ſoluatur pro ſeptem, ſiue ad vitam ſenis hominis cõſtituatur, ſiue iuuenis, indè fit non poſſe de ea modo aliquo ex traditis per Gayl. Surd. & Ro-
102 driguez vbi ſuprà, dubitari. Quæ † autem ſuperiùs diximus de vẽditione huiuſmodi vitalitij cenſus ad plurium vitam non habẽt locum in regno Caſtellæ, vbi ex particulari lege id prohibitum eſt, & ſolùm permittitur ad vnius tantùm vitam cenſus venditionẽ fieri, Rodriguez in ſum. caſ. conſ. ver. cenſo, Solis lib. 2. c. 1. nu. 21.

103 Huius † contractus iuſtitia fundatur tota in incertitudine vitæ eius, ad cuius durationem vſq. fuerit ille celebratus, quę facit quòd emptor nihil certi lucri ſpectare poſſit, nec venditor damni, ſicut enim poteſt ille multos viuere annos, ſic è cõtrario paucioribus vitam finire, & ex conſequẽti facit huiuſmodi incertitudo, & æqualitas lucri, & damni inter contrahentes quòd vſuræ locus non fiat: incertitudo enim hęc facit quòd aſſimiletur hic contractus emptioni iactus retis, l. ſi iactum de actio. emp. Hãc rationem ita latè Dida. Gayl. & Surd. ac reliqui quos ipſi allegant, expendunt, vt ſuperfluum valdè mihi videretur quòd vellem ego hoc loci aliud in huiuſce rei comprobationem adducere, adde Nat. in conſ. 498. à nu. 13. Surd. conſ. 162. num. 35 eundem deciſ. 278. n. 29. & Craue.
104 conſ. 47. nu. fin. quòd † idem antea dixerat Imper. in l. ſi ea pactione, & in l. ſi ea lege, C. de vſur. incertitudinem ſcilicet facere licitum quod aliàs foret illicitum.

105 Propter † hanc incertitudinem, & inæqualẽ ſpem lucri, & damni inter contrahentes fit quòd

quòd etiam ſi is,cuius vita eſt ſelecta pro dura-
tione cenſus tandiu viuat quantum ſufficiat ad
nedum ſemel,ſed & bis,ter,vel quater,integrũ
pretium ex penſionibus recuperandum, vel ẽ
cõtra tam modico tempore quòd vix vna, aut
altera penſio ſit exacta,nihilominùs non poſſit
alter ex ipſis contrahentibus ſuo caſu læſionẽ
pretendere vltra dimidiam, propter quam ve-
lit contractum reſcindere beneficio l. 2. C. de
reſcind.vendi.quia ſufficit ꝙ à principio nõ
adfuerit læſio,nec potuerit in cõtractu cõſide-
rari cum is æqualiter à principio ſe habuerit ad
damnum, & ad lucrum licèt poſtea caſuali-
ter damnum euenerit,ita poſt alios pulchrè re
ſoluit Nat. conſ. 498. numer. 13. latè Surd.de
alim. allega.tit. 9. q.11.à numer.7. & deciſ. 178.
nu.29.

106 Sic in †alijs etiam caſibus valdè dubitabili-
bus huiuſmodi incertitudo,& æqualitas inter
contrahentes, ac commune periculum ęquè
vnum,ac alium poſſibile contingere, facit lici-
tum quod aliàs non foret,quorum plures re-
fert Anthon.Gom.tomo 2.var.c.2. de emp. &
vendi.num.34.veluti in pacto quòd nullus te-
neatur de euictione ex diuidentibus ſibi hęre-
ditatem,& alijs ſimilibus.

107 Sic etiam in alio caſu non minùs dubitabi-
li dicunt doctores quòd eadem incertitudo,&
ęqualitas inter contrahentes facit ceſſare vſurã
vbi aliàs vſura foret,putà certum eſt quòd pa-
ctum de non computandis fructibus in ſortem
vſurarium eſt omni iure, vulga.c.illo vos, cum
ſimil.de pignor.Theſau.latè deciſ.78. per tot.
Tepat.var.iur.reſolu.tom.2.tit.de pig.in prin.
vbi latè doctores refert,qui de hoc pacto agũt.
In tantùm quòd nec etiam ſuſtineatur fauore
matrimonij,veluti quãdo dicitur in pactis nup
tialibus quòd maritus,qui intrauit in domum
vxoris cũ axouario, mortua ea in matrimonio
nõ poſſit à domo expelli niſi dicto axouario ſi-
bi ſoluto,& interim teneat,& poſſideat hære-
ditatem vxoris,& fructus faciat ſuos abſq.obli
gatione computandi eos in ſortem,ex nota.per
Dida.lib.3.var.c.1.nu.3.verſ.*ſexto*, Aluar. Velaſ.
conſulta.8.num.4.& quos Barboſ.adducit in l.
de diuiſione num. 2 ff.ſolu.mat.& facit quod
generaliter dictum eſt non valere pactum de
non computandis fructibus in ſortem,quòd &
noſter Senatus approbauit dum referente
egregio tunc Senatore Micha.de Salbà, & de
Vallſeca,nũc Regente Cancella.ita in terminis
† *declarauit* ſub die 26. Ian.1601. in cauſa Ioan.
Dalmau cõtra Petrum Macelli,aliàs Abril,ſcri-
108 ba Gaſpare Bioſca, quamuis † fauore mulieris
donec ſit ſatisfacta in dote id permitatur per
cõſti.hac noſtra,de cuius validitate vel inualidi
tate ego in pręſentiarũ nõ diſputo cõmodiorẽ
locũ ad id expectans, reperio tamen quòd de
illius validitate dubitauit Pater Moli. de con-
trac.diſputa.322.num.7.in fi.poſt Dida.ibi alle-
109 garum. Si tamen † iſthęc fiant reciprocè
inter contrahentes, adeò vt incertum ſit cui
ex pacto lucrum, vel damnum ſucceſſurum
ſit,ſed æquè vni,ac alteri damnum, & lucrum
reſpectiuè euenire poſſit, tali caſu vſurariũ nõ
eſt huiuſmodi pactum,nec de iure reprobatũ,
ponamus exemplum,quo clarior res hæc fiat,
paciſcuntur duo ſocij,qui rem communem ha
beãt pro indiuiſo quòd communiter, & æqua-
liter contribuant in expenſis in ea fiendis, &
caſu quo alter ex ipſis legitimè interpellatus ab
altero nollet contribuere, poſſet tali caſu ſo-
cius reficere,& expendere volẽs in re cõmuni
de ſuo facere,& pro ſecuritate eius, quod pro
negligente expedifſet,poſſet apprehẽdere par-
tem rei communis ad negligentem ſpectan-
tẽ,& recipere fructus,ac eos facere ſuos abſq.
eo quòd teneretur illos computare in ſortem,
donec in eo,quod pro altero expendiſſet,foret
ſatisfactus:in hoc caſu ceſſat vſura, nec eſt re-
probatum pactum propter incertitudinem lu-
cri, vel damni inter contrahentes,cùm æqua-
liter vni,atque alteri vnum,atq.alterum poſſit
contingere propter reciprocationẽ pacti inter
contrahentes initi,quę cauſat hanc incertitudi-
nẽ,& hanc æqualitatem inter contrahentes,&
facit ceſſare vſuram, Dec.in conſ.508. in caſu
n.6.poſt Hoſtien.in ſum.Cepola de ſimula.cõ.
trac.præſump.14.Dida.à Couar.lib.3.var.cap.9.
nu.3.verſi.ita vt paria ſint contrahentium iura,
& Alex.Rauden.qui ſupradictos,& alios citat,
in tracta.de analog.lib.1.c.30.nu. 247. Craue.
conſ.145.nu.13.Tepat.var.iur. lib.1.tit.de vſur.
in genere,ibi,*æqualitas pactorum*, per tex.in l. ſi
ea pactione,& ibi glo.verbo,*conducta*,l.ſi ea le-
ge,& l.oleo,C.de vſur.

110 Vndè † benè dicebat Andre.Gayl.obſerua.
li.2.obſer.126.huius incertitudinis,& recipro-
cationis,& æqualitatis pacti ratione ſuſtineri
pactum de ſuccedendo,quod aliàs non ſuſti-
neretur,ſi mutuò,& reciprocè fiat inter mari-
tũ,& vxorẽ caſu quo ſine liberis deſcederet.

111 Indè † etiam pulchrè allegatus Dida. in re-
lectione reg.peccatum 2.part.§.4.nu. 5. de reg.
iu.in 6.in illa celebri, & ancipiti diſputatione
nunquid ille,qui primas,& potiores partes lu-
di habet,quiq. neceſſariò victor euaſurus eſt,
ex eo quòd obuenerit ei illa ludi ſors, quæ cer
to certius omnibus quæ alteri obuenire poſ-
ſunt, potior eſt ad victoriam, poſsit augere
ſponſionem,appoſitaque pecunia certus de
illius lucro dupplam efficere, & ab altero
ob ignorantiam ſponſionem illam mini-
mè recuſante, neque eius additionem, pe-
cuniam habere, an verò debeat ab his abſti-
nere, & ſi quid forſan ea de cauſa recepiſſet

teneatur in animæ iudicio reſtituere:In hac(in quam)celebri dubitatione non alia quidem ratione reſpondit Dida. poſſe licitè ludentem pecuniam,quam ea de cauſa recepiſſet ab altero,ſibi retinere, abſque obligatione reſtituendi, niſi quòd naturalem illam ludus legem receperit , illamque conditionem habeat ex vtriusque ex ludentibus conſenſu , vt qui meliorem , & potiorem ludi partem habuerit , is poſſit, etiam certus de lucro , alterum ad augendam ſponſionem inuitare, appoſitaq. pecuniam augere,quæ lex,quæ conditio cum vtriusque ex ludentibus ęqualiter reſpiciat & lucrum,& damnum,commodum , & incommodum,ac periculum eorum,cū quę ſors potiſſima ad victoriam mihi nunc ſuccedit, poſſit etiam mox,& ſtatim & alteri obuenire,indè fit quòd propter huiuſmodi incertitudinem lucri,& damni,acæqualitatem inter ludentes ſuſtineatur q ſuprà proximè dixim⁹ poſſe pecuniā receptam retineri abſq. obligatione reſtituendi Nec deeſt noſtri Senatus auctoritas , qua id

† quod tractamus illuſtretur:*declarauit* enim de anno 1565.ſub die 4.Maij ad relationem egregij olim Senatoris Hieronymi Sunyer correla-

† tore Llobregat,& *confirmauit* poſtea de anno 1607.ſub die 30.Auguſti,relatore egregio etiam nunc Senatore Iacobo Puigmija, in cauſa ſupplicationis inter Reuerendum Abbatem monaſterij villę Biſulduni,& Iuratos,& vniuerſitatem eiuſdem,validum eſſe pactum inter eos factum de non computando in ſortem expenſarum,quas vnus in renitentiam alterius feciſſet in molendinis dictæ villæ,quę æqualiter,& pro indiuiſo ipſi poſſidebant , fructus medietatis alterius,quos vigore dicti pacti , & ex facultate ſibi cum illo conceſſa , apprehendiſſet in pignus donec expenſæ prædictæ fuiſſent ſibi ſolutæ:approbauit (inquam) Senatus hanc de non computandis fructibus in ſortem aliàs reprobatam pactionem,non alia quidem ratione,quàm quia foret dictum pactum reciprocū concernens vtraque partem,& commune periculum,vti in motiuis primitiuę ſententiæ exprimebatur,ſcriba nunc eſt Michael Perez.

Et licèt ego aliquando aduocatus cum eſſē dicti Reuerendi Abbatis de prædictis declarationibus fuiſſem apud clariſſimos noſtros Senatores conqueſtus,quippe quī non poteram mihi perſuadere quòd poſſet illa pactorum reciprocatio,& æqualitas vſuram tollere, nihilominùs poſtea,re maturiùs penſata, mutatī cōſilium,ac illas dixī iuſtè,& iuſtiſſimè, ſecundū iuris regulas, prolatas ex rationibus prædictis.

Sic ergo in noſtro caſu,cum hic noſter conſtitutionis cenſus vitalitij contractus ęqualiter concernat vtramque partem,& cōmune periculum,cum ita citò mori,ſicut multùm , diuq. viuere is poſſit,ad cuius vitā fuit cōſtitutus , indè dicendum erit iure optimo illud approbatū eſſe,& validū iudicatum;Et hęc quidem incertitudo licitum contractum facit licèt poſtea eueniat quòd emptor tantùm temporis viuat vt penſiones receptæ longè excedant prætium ſolutum , quia ſufficit quòd à principio licitus fuerit contractus licèt poſtea ex euentu ſit dānoſus,pulchrè Surd.per plura ſimilia exempla

112 id declarans deciſ.278.nume.29. Sileat † igitur Ioan.Parlador.& habeat in domino pacientiā, nec ſic iniuſtitiam horum cenſuum vitalitiorū execretur quemadmodum ſcriptis mandauit in lib.2.rer.quotidia.c.2.nu. 18. ſunt enim tot grauiſsimi viri,ſunt tot rationes,quos, & quas ſuprà retulimus,qui & quæ in contrarium eorum iuſtitiam perſuadent, vt non videatur iam de ea poſſe dubitari.

113 Intelligo † tamen ego illud quod ſuprà diximus propter incertitudinē, & dubium euentum valere de iure pactum de lucrandis fructibus,& eis in ſortem minimè cōputandis verū dummodo de dicta incertitudine , & dubio euentu clarè appareat: aliàs enim ſi non ſic eſſet,quāuis ita eſſe videretur,nihil valeret pactū

† nec proficeret,prouti in pulchro caſu *declarauit* Senat. die 21.Octob.1597.referente egregio Senatore Hieronymo Aſtor, Actua. Carmona,in cauſa Micha. Cellers Notarij publici Barcino. contra adminiſtratores aniuerſariorum Eccleſię Gerundæ.

114 Circa † huiuſmodi cenſus vitalitij ad vitam duorum conſtituti materiam diſputat Bal. in conſ. 292. *quia ex facto ius oritur* lib. 5. nunquid ſi vita vnius extinguatur ceſſare debeat medietas penſionis,& reſoluit quòd non , idq.maximè procedit vbi dicitur,prout ſemper fit, durante vita N.& N.& vtriusq.ipſorum.

SVMMARIA.

1 *Cenſus,& cenſualium penſiones qua actione petantur,remiſſiuè.*

2 *Poſſeſſorio induto pōt agi cōtra debitorē cēſus,& cenſualis.*

3 *Poſſeſſio,vt primū extremū,eſt pbāda in poſſeſſorio recuperande.*

4 *Poſſeſſio an ſit plenè probanda in poſſeſſorio recuperanda,vbi plures deciſiones.*

5 *Poſſeſſorium iuditiū nō eſt parui,& modici praeiuditij,ſed imò magni, & grauis.*

6 *Poſſeſſorium ſummariſſimum nō requirit plenas, & perfectas probationes,quia parui eſt praeiudicij.*

7 *Poſſeſſoriū plenarium quas probationes requirat,remiſſiuè.*

8 *Poſſeſſionem habere, ſeu eſſe in poſſeſſione an quis dici poſſit ex vnica ſolutionē,remiſſiuè.*

9 *Spoliatio, quod eſt ſecundum extremum ſpolij cauſe, plenè probanda eſt.*

Spoliatio

10 *Spoliatio probatur, & probata manet ex ſola litis cōteſtatione facta per reum, cui petitio ſpolij ſit, vbi deciſio Rotæ Romanæ.*

Intelligitur ſi maluerit creditor ſe ſpoliatum dicere, vel quam turbatum, nam ſi è contra vellet, poſſet vtiq; & intentare interdictum retinendæ poſſeſſionis.

11 *Laycus negans poſſeſſionem Eccleſiæ conuenitur corã iudice Eccleſiaſtico, quia dicitur ſpoliare Eccleſiã, & committere ſacrilegium, vbi obſeruatio Cathaloniæ.*

12 *Poſſeſſorio recuperandæ poteſt agi, nedum contra eũ, qui ſoluit, & eſt in poſſeſſione ſoluendi, ſed etiam contra eius heredem.*

13 *Mors debitoris non alteratur, nec mutatur ius creditoris, vbi deciſiones Rotæ Romanæ.*

14 *Depoſitum vnius penſionis non ſufficit, ſed eſt neceſſaria ſolutio omnium penſionum quando poſſeſſorio iudicio agitur, vbi deciſio noſtri Senatus.*

Intellectus conſti. 5. tit. de executio de cenſals, ibidem, & nu. ſequent.

15 *Exceptio ſi apponatur aliqua, quæ non ſit ex ſpecificatis in conſti. 5. tit. de execu. de cenſals, non facit locum diſpoſitioni illius, vbi deciſio noſtri Senatus.*

16 *Depoſitum vnius penſionis iuxta conſtitu. 5. tit. de execu. de cenſals nō proficit quando agitur executiuè, vbi refertur deciſio Senatus noſtri.*

17 *Petitorium in cenſualibus fundatur in titulo creationis, & venditionis cenſualis.*

18 *Penſiones futuræ adhuc non ceſſæ pro tempore futuro peti poſſunt ſimul cum debitis tempore litis motæ, & num. ſequentibus, vbi plures deciſiones Senatuum diuerſorum.*

19 *Iuditium non extenditur ad futura.*

Tractus futuri temporis non ſpectat ad iudicem, ibidem.

Iuditium non poteſt eſſe in pendenti, ibidem.

20 *Supradicta procedunt quãdo nihil debetur de præſenti, ſecus è contra, & quando debetur aliquid de præſenti habent cauſam ſucceſſiuam pro futuro tẽpore, & ibi ratio.*

21 *Ius de futuro deduci vix admititur nunc in Cathalonia, ſed ſecus erat olim, vbi exemplaria, & nu. 23. vbi alia exemplaria.*

22 *Ius de futuro quando aliquid debetur de præſenti ſic poteſt deduci in omnibus legatis, & alijs, quæ debẽtur ex vltima voluntate, ſicuti in contractibus.*

23 *Penſiones futuræ ſolebant olim dari in Senatu petentibus eaſdem cum præteritis.*

24 *Idem & noſtro tempore viſum eſt aliquando obſeruari etiam, vbi deciſio.*

25 *Executio ſententiæ condemnantis nedum ad præteritas penſiones, ſed etiam ad futuras quomodo pro futuris debeat fieri, vbi deciſio noſtri Senatus.*

26 *Condemnatio facta de penſionibus decurſis nō intelligitur, niſi de eis, quæ decurrerunt ante litem motã, non de illis, quæ poſt, etiam ante ſententiam.*

27 *Executiua via pro petendis penſionibus cenſualium quomodo in Cathalonia ſit intentanda, & quæ ſeruanda ad id ſunt.*

28 *Debitor capi poteſt pro penſionibus cenſualium quãdo perſonam obligauit.*

29 *Captura perſonę in ciuilibus fit ad pœnam, non ad cuſtodiam, ſecus in criminalibus.*

30 *Commentarienſis, & carcerum cuſtos non poteſt cõcedere licentiam carceratis in ciuilibus vt à carcere exeant, & per plateas deambulent quantumuis de eis redeundis ſecuritatem habeat.*

31 *Captus pro ciuili non poteſt elargiri de ſolo conſenſu creditoris, adhuc enim eſt iudicis licentia neceſſaria.*

32 *Captus nulliter relaxari liberè debet.*

33 *Captus qui relaxatur ex aliqua cauſa ſic debet relaxari vt non poſſit iterum capi, & ſic ſit cum effectu ſuę priſtinæ libertati reſtitutus, vbi deciſiones Aragonenſis Senatus, & noſtri etiam Senatus alia deciſio.*

34 *Alimenta pauperibus captis miniſtrari debẽt, aliàs ſi intra biduum non præſtentur, vel poſtea per idẽ tempus ab eis ceſſatum ſit, liberari, & excarcerari debent.*

Alimentorum nomine quantum detur pauperibus captis in Cathalonia, ibidem.

35 *Alimentandi debitorem pauperem captum onus an effugiat debitor eo prætextu quòd ex aliqua eleemoſina publica, & communi ille alatur.*

36 *Tempus duorum dierum, per quos ſi ceſſatum fuerit in dandis pauperi capto alimenta, ille relaxatur, an debeant eſſe continui, an interpollati ſufficiant.*

Intellectus conſti. 4. & 7. ſub tit. de pobres pledeiants ibidem, & nu. ſequent.

37 *Continuum, non interpollatum, intelligitur tempus, de quo lex facit mentionem.*

38 *Annus probationis in regularibus debet eſſe continuus.*

39 *Solutio trium annorum vt faciat præſumi in præteritum debet eſſe continua, non interpollata.*

Intellectus l. quicunq. de apocis pub. lib. 10. C.

40 *Regula de annali poſſeſſore non procedit in eo qui nō poſſedit continuò, ſed imò interpollatim.*

41 *Tempus, quo quis vt fiat magiſter debet ſtare in tyrocinio intelligitur de continuo, non de interpellato.*

42 *Mora modica non nocet.*

43 *Pœna non incurritur niſi ex integro, & continuo tempore, non ex interpollato, vbi declaratur.*

44 *Pœna contra retinentes bannitos per certum tempus non incurritur niſi fuerit illud continuum, non interpellatum.*

45 *Excommunicatus manens per certum tempus ſub pœna prohibitum, ita demùm pœnam incurrit ſi per illud tempus continuum, non interpellatum in excommunicatione permanſerit.*

46 *Tempus ſufficit interpollatum fauore cauſę piæ.*

47 *Seruus iuſſus liber eſſe ſi ſeruierit alicui per trienniũ conſequitur quidem libertatem quamuis non ſeruierit per illud tempus cõtinuũ, ſed interpollatũ.*

48 *Alimentorum cauſa dicitur pia cauſa.*

49 *Tempora interpellata quamuis non ſint cõtinua ſufficiunt in fauorabilibus.*

50 *Statutum volens liberandum eſſe amore Dei eum qui p annum ſteterit in carcere, habet locum in eo qui per annũ ſteterit interpollatim, licèt nõ cõtinuò.*

51 *Tempus interpellatum ſufficere vt carceratus liberetur à carcere ob non præſtita alimenta declarauit Senatus.*

52 *Opinio auctoris in hoc.*

53 *Diſpoſitio dicitur fauorabilis, vel odioſa ex principali intentione diſponentis, & nu. 59.*

54 *Macedonianum Senatusconſultum dicitur odioſum quia principaliter emanauit in odium creditorũ mutuantium filijs familias.*

55 *Velleyanũ Senatuſcõſultũ dicitur fauorabile quia principaliter inducitur in fauorem mulierum.*

56 *Statutum quòd ſi quis non aſſignauerit debitũ ſuũ in cataſtro cadat à iure ſuo, dicitur odioſum.*

57 *Reſtitutio ſpoliatorum & quæ ſunt circa eã diſpoſita dicuntur odioſa.*

58 *Conſtitutiones Cathaloniæ loquentes de creditoribus nõ dãtibus alimenta debitoribus carceratis merè odioſa ſunt, & pœnales.*

59 *Proœmium continet principalem intentionem.*

60 *Diſpoſitio in his, quæ diuidua ſunt poteſt vno reſpectu dici fauorabilis, & alio odioſa.*

61 *Statutum excludens fœminas propter maſculos dicitur quoad fœminas odioſum, & quoad maſculos fauorabile.*

62 *Diſpoſitio omnis quæ tendit ad lucrum alicuius cum iactura alterius dicitur odioſa.*

Diſpoſitio omnis pœnalis dicitur odioſa, ibidem.

63 *Ratio finalis eſt atendenda.*

64 *Conſtitutio quòd debitor liberetur à carcere ſi ei per biduum ceſſatum fuerit in præſtatione alimentorum diſponens eſt facta in merum odium creditorum negligentium.*

65 *Creditor ſoluẽs, vel deponẽs alimenta debitori capto poſt ceſſatũ per aliquem diẽ in ſolutione, an cẽſeatur ſoluere & deponere pro futuris tãtũ diebus, an primò pro ceſſatis, & poſtea pro reliquis.*

66 *Solutio in dubio præſumitur factа nõ per quã quis incidat in pœnã, quinimò vt ei obuiet.*

67 *Solutio præſumitur ſemper facta in cauſam duriorem, & grauiorem.*

68 *Solutio præſumitur facta in vtiliorem cauſam.*

69 *Alimentorũ ſententia executioni mãdatur nõ obſtãte q fuerit ab ea ſupplicatũ, præſtita tñ cautione.*

70 *Cautio præſtãda p exequẽda prouiſione, ſeu ſentẽtia alimẽtorum an debeat eſſe fideiuſſoria, an verò iuratoria ſufficiat, & n. 74 & n. 78. vbi decis. noſtri Senatus.*

71 *Cautio, quæ præſtatur per nominationẽ tabulæ depoſitoriæ cõmuniũ ciuitatis Barc. pro exequẽda aliqua regia ſentẽtia vt ibi deponatur q procedet ex executione, nõ eſt ſufficiẽs, quia nũquã aſſecurabit niſi q erit depoſitũ, nõ intereſſe, & reliquas acceſſiones, in quibus iuſtum eſt eſſe condemnato cautum.*

72 *Condemnatio fructuum, & intereſſe reſpectiuè debet fieri in ſententia reuocatoria prioris, cuius virtute quis poſſidebat, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

73 *Fideiuſſor datus pro exequẽda ſentẽtia an teneatur ad fructus, & acceſſiones.*

74 *Cautio præſtanda pro exequẽda regia ſentẽtia ſufficit quòd ſit iuratoria vbi nõ eſt poſſibile aliã reperire.*

75 *Cautio iuratoria ſufficit generaliter vbicũq; alia non reperitur.*

76 *Etiã ſi requiratur à ſtatuto, vbi decis. Sena. Mãtuæ.*

Cautio iuratoria admittitur mulieri pauperi vſufructuariæ relictæ aliàs frugi, & nõ ſuſpectæ, ibidem, vbi deciſio Senatus Mant. ſed alij contra, ibid.

77 *Cautio iuratoria nunquam admittitur ſi aliàs, & alio modo poteſt eſſe parti conſultum.*

79 *Alimenta, ſeu ea quæ pro alimentis expenſa ſunt nõ reſtituuntur per eum, qui recepit quamuis ſuccũbat in cauſa, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

80 *Alimenta, quæ præſtantur pendente lite ſic ſtatim lucri fiunt, quando adſunt qualitates neceſſariæ, vt non ſubiaceant reſtitutioni quicquid poſtea accidat, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

81 *Pauperes admitti ſemper deberent cum cautione iuratoria vbi aliam præſtare non valerent.*

82 *Remedium ſuperſandi pecuniam pauperi debitam quando is non poteſt pro ea habenda idoneè cauere, non videtur auctori optimum.*

83 *Suſpectus de fuga ſi vt talis capiatur liberatur cum ſola iuratoria cautione ſi aliã præſtare non valet.*

84 *Cautio iuratoria ſufficit mulieri pauperi, quæ tenetur cauere de ſoluendo ſoluto matrimonio debita contracta eo conſtante.*

85 *Pauperes non ſoluunt ſalaria iudicum, & notariorũ, ſed ſolũ cautionem iuratoriam præſtãt quòd ſi obtinuerint, ſoluent ea.*

Intellectus conſti. 2. tit. de pobres pladeiants, ibid.

86 *Pauperes nedum non ſoluunt ſalaria ſcripturarum iuditialium, ſed nec etiam extraiudicialium, vbi deciſio noſtri Senatus.*

Id tamen non eſt quia ita ius noſtrum diſponat, ſed imò ius commune, ibid.

87 *Clauſula præcipient quibusuis notarijs quòd ſine ſalario tradãt pauperibus ſcripturas neceſſarias ſolet ſecundum ſtylum antiquiſſimum poni in omnibus citatorijs literis, quæ à regia Cãcellaria emanãt.*

88 *Cautio eſt præſtanda per eum qui obtinuit in cauſa alimentorum lite pendente quã ſuſpicatur fraus, vel calumnia, vbi deciſio noſtri Senatus.*

Intelligit tamen auctor de cautione iuratoria quando aliam pauper præſtare non valet, ibid.

89 *Alimenta, ſeu ea quæ alimentorum ratione recepta ſunt pẽdente lite, cõputantur in caſu victoriæ cum fructibus, vbi deciſio noſtri Senatus.*

90 *Supplicatio contrarij imperij impedit executionem dum ea pendet cuiuſcunque prouiſionis, ſiue fauorabilis, vt eſt alimentorũ, ſiue odioſa, quamuis offeratur cautio.*

Suppli-

91 *Supplicatio cõtrarij imperij vndè habeat quòd impediat executionem etiam præſtita cautione.*

92 *Sententia Principis mandatur ſemper executioni nõ obſtãte ſupplicatione, præſtita tamen cautione.*

93 *Stylus ſeruatur pro lege in Cathalonia dum non ſit contra conſtitutiones.*

94 *Attentatorum ſententia quo ad aliqua dicitur interlocutoria, & quoad aliqua diffinitiua ex ſtylo Regiæ Audientiæ.*

95 *Renunciatio cauſæ ſupplicationis facit quòd habeatur pro non ſupplicato retrò, taliter quòd ſi ſit prouiſio alimentorum ea, à qua ſupplicatum extitiſſet, prouidetur præſtanda fore alimenta à die prouiſionis, vbi deciſio noſtri Senatus.*

96 *Renunciatio cauſæ ſupplicationis à prouiſione alimẽtorum facta non trahitur retrò ad effectum faciẽdi incidere creditorem in pœnã quòd per illud tẽpus non præſtiterit alimenta, vbi deciſio noſtri Senatus.*

97 *Cauſa quælibet excuſat ab incurſu pœnæ.*

98 *Sententia reuocatoria alterius, quæ facta extiterat pro alimentis, non mandatur executioni pendente appellatione.*

99 *Captus pro debito dum optima valetudine fruitur nõ poteſt à carceribus liberari etiam præſtita cautione niſi conſentiat creditor.*

100 *Captus pro ciuili relaxatur ſub cautione propter infirmitatem, vbi deciſio noſtri Senatus, & aliorũ. Debet tamen eſſe grauis infirmitas, & per eam poſitus captus in maximo vitæ diſcrimine.*

101 *Debitor infirmus non eſt addicendus creditori.*

102 *Cautio pro exequenda ſententia regia an debeat præcedere executionẽ, an ſufficiat quòd ſubſequatur.*

103 *Vſurarij teſtamẽtũ an valeat ante præſtitã cautionẽ de reſtituendis vſuris, ſi poſtea tñ præſtetur, & nu.*

104 *Intereſſe non debetur propter moram quando eodem modo res foret peritura in manibus creditoris.*

105 *Moroſus non dicitur qui differt, quando de ſua natura damnum dilatio non infert.*

106 *Executio facta pro maiori quantitate quàm deberetur corruit in totum, vbi deciſio Rotæ Romanæ. Fallit tum nihil amplius venditum eſt quàm ſi pro eo quod debebatur fuiſſet tantùm executio facta.*

107 *Exec. nulliter facta nõ annullatur ſi de debito conſtat.*

108 *Nulliter factũ nõ annullatur ſi de nouo veniret fiẽdũ.*

109 *Sententia nulliter data eſt confirmanda quã ita diti conſtat quòd iure concedente, & iuſtitia mediante concedenda ea foret.*

110 *Spoliatus non reſtituitur quando poſſeſſio ſpoliantis nulliter data confirmari aliàs deberet.*

111 *Teſtamentum vſurarij conualidatur ex cautione poſtea præſtita.*
Teſtamentum minoris, & furioſi non conualidatur ex ſuperuenientia maioris ætatis, et ſanæ mẽtis, ibi.

112 *Cauſa iuſta excuſat ab expenſis non obſtante ſtatuto volente ſubcũbentem fore in expenſis cõdemnãdũ. Intellectus conſti. 5. de deſpeſes de plets, ibidem.*

113 *Statutũ volens victũ victori eſſe in expenſis condẽnãdũ etiam ſi habeat iuſtã cauſã litigãdi, an valeat.*

114 *Intellectus conſti. 4. ſub titul. de altercats.*
Tẽpora ꝓbatoria cãrrũt ſubeũbẽti in altercatis, ibid.

115 *Teſtes de nouo an recipi valeant poſt receptorum declaratam nullitatem.*

116 *Appellari an poſſit à condemnatione expenſarum quando in reliquo ſunt ſententiæ conformes.*

117 *Sententia vltima cõdemnans in expenſis nõ dicitur continere nouũ grauamẽ q. nõ eſſet in alijs ſẽtẽtijs.*

118 *Appellari poteſt à condemnatione expenſarum quãdo in vltima ſententia fit condemnatio illarum pro omnibus inſtantijs.*

119 *Sententiæ dicuntur conformes ſi concordant in principali quãuis diferãt in acceſſorijs, velut in expẽſis.*

120 *Intellectus conſti. 9. tit. de expen. lit. & conſti. 15. tit. de ſupplica. de ſenten.*

121 *Appellare non licet à ſententia alteri conformi quãuis tacitè in vltima ſententia ſit repulſa quædã noua prætentio in priori non deducta.*

122 *Appellari an poſſit ab omiſſa condemnatione expenſarum, vel ab expreſſa illarum abſolutione.*

123 *Cautio pro exequẽda regia ſententia an debeat præſtari quamuis non petatur.*

124 *Debitor an teneatur debitum adferre ad domum creditoris vbi deciſio Senatus Sabaudiani.*

125 *Emphyteota nea tenetur cẽſus portare ad domum domini directi.*

GLOSA XVIII.

PARS IIII.

De cenſuum progreſſu; quæ eſt materia includens peculiariter iudicialia ipſorum, & frequentiores, & vtiliores quæſtiones, quæ indè ſuſcitari poſſunt, continens.

1 DIXIMVS † hucuſq; de cenſuum ortu, & cõſtitutione; dicamus nũc aliqua de eorũ progreſſu, & primò de petitionibus penſionum; quæ quotidie in iudicijs fiunt à creditoribus contra eorum debitores, quę eſt materia, quæ magis frequentatur, in quaque nos qui clientium cauſarũ agendarũ, & defendendarum munus ſuſcepimus, maiorem vel plurimum conſumimus laborem, videamus igitur quomodo huiuſmodi petitiones fieri debeant, non dico qua actione, quia ea de re pleniùs, quàm ego excogitare poſſem, egit Felicia. de Solis de cenſ. to. 1. lib. 3. c. 1. per tot.

2 Dicimus † igitur quòd aut quis vult agere via ordinaria, vel via executiua vbi requiſita ad ſint, quæ huiuſmodi procedendi modo locũ faciant, de quibus paucà dicemus in inferioribus: ſi via ordinaria, aut poſſeſſorio,

aut

aut petitorio, poteſt enim vtroque modo agi ſi requiſita concurrant non obſtantibus nonnullorum ſubtilitatibus, qui poſſeſſoria remedia noſtris cēſualiſtis negarunt, de quibus Meno. de recupe. poſſeſſ. remed. 1. num. 87. & latè Felician. de Solis de cenſ. lib. 3. capit. 1. nume. 8. contra quos tamē benè poſtea ſcripſit noſtras Cancer in tertia parte var. poſt hæc ſcripta in lucem edita capit. 14. de manuten. à nume. 48.

3 Si poſſeſſorio, † putà recuperādæ poſſeſſionis (de alijs poſſeſſorijs remedijs non curo agere cum ſatis ſuperque ſcriptum de eis ſit, ego materias magis frequētes, magiſque in actu practico cōtingentes tractare tantùm ſtudeo, aliàs nunquam libro daretur finis) neceſſum imprimis eſt quòd probet agens primum extremum, fuiſſe ſcilicèt in poſſeſſione, ſeu quaſi exigendi penſionem, in hoc nullus nunquam dubitauit, quia cum priuatio ex regula Phyloſophyca prēſupponat habitū, certū eſt quòd qui dicit ſe aliqua re priuatum, probare debet habitum, & ſic in noſtro caſu poſſeſſionem, in

4 quam reſtitui cupit. Quod † dubitationem admittit eſt nunquid ea probatio plenè fieri debeat, an verò ſufficiat ſemiplenè, putà per vnū

* teſtem, vel aliàs, qua in re magis communem ſequor opinionem, quæ tenet plenam fore neceſſariam probationem, nec ex vno teſte, vel aliàs, ſufficere ſemiplenam, ad quod confirmandum potuiſſem hoc loci tot doctores adducere, quorum proculdubio connumeratio tædium lectori afferret, aliquibus ergo referendis contentus, reliquos relinquam lectori legendos penes eos, qui connumerabuntur, & quia ego Senatuum deciſionib⁹ vtpote certiorem doctrinam continentibus, maximè inhærere ſoleo, igitur principale ſtudium in eis connumerandis conſumam, inter hos ſenatus

†† egregiæ ſunt *deciſiones* Senatus Neapoli. apud Afflic. 364. nume. 5. vbi Viſil. in additione, Cameræ Imperial. apud Andre. Gayl. in prac. obſerua. lib. 1. obſer. 7. nu. 2. Rotæ Romanæ apud Put. 18. & 23. d reſti. ſpol. Mohedan. 78. Caputaquen. 15. lib. 1. & aliæ plures relatæ per Paulū Granu. theorem. 22. num. 1. cum ſequentibus, Peruſ. apud Ioſeph. Ludouicū 59. & prouinciæ Marchiæ apud Stephanum Gratia. deciſ. 192. per totum, apud quos eſt optima huiuſce rei diſputatio, quibus adde Granu. in allega. theorem. 22. per totum, Iacob. Menoch. de recupe. poſſeſſ. remed. 15. num. 408. & 409. Farinac. de teſtibus quæſt. 63. cap. 1. nu. 31. & 32. & Vincen. Caroc. deciſ. ſeu caſu 126. per totum, ex quibus omnibus veram hauries huiuſce rei doctrinam.

5 Ratio † eſt non inelegans, quia nō eſt parui præiuditij poſſeſſorium hoc de quo agimus, ex quo ſententia ſuper eo lata ſit diffiniua, nec aliam poſt ſe in poſſeſſorio expectet, & ideò magni eſt dicenda eſſe prēiudicij propter commodum poſſeſſionis per tex. in §. retinendæ, verſic. commodum, inſti. de interdic. pluribus hanc rationem extendit Gayl. vbi ſuprà allega. eſt, & alij plures, quos retulimus in ſuperioribus.

6 Ex qua † ratione infertur quòd ſi agatur de poſſeſſorio parui prēiuditij, prouti de ſummariſſimo, vel momentaneo, tali caſu ſufficerent huiuſmodi imperfectæ, & ſemiplenæ probationes, ita doctores ſuprà relati, & Gayl. & Farinacius, qui ita diſſidētes hac in re conſiliant opiniones.

7 Quæ autem † aliàs in noſtro caſu plenarij poſſeſſorij ſit ſufficiens probatio, maximè in antiquis, declarāt tibi ita perfectè doctores ſuprà relati, & ſignanter Granu. allega. theorem. 22. vt ſuperfluum mihi videretur aliquid hoc loci ea de re referre.

8 Et an † ſufficiat probare vnicam ſolutionē vt quis dicatur eſſe in poſſeſſione, diſputat latè Stephanus Gratia. diſcepta. foren. cap. 113. per totum, & nos infrà aliquid dicemus.

9 Secundum † autem extremum, ſcilicèt ſpoliatio, probandum etiam eſt vltra poſſeſſionem, gloſa in l. 1. § ſi quis tamen, verbo, *poſſidebat*, ff de vi, & vi arma. capit. conſultationibus,

* vbi Dec. in 2. notab. & omnes inconcuſsè de

10 offi. & poteſt. iud. delega. ſpoliatio autē † huiuſmodi probata cenſetur ex ſola litis conteſtatione facta per ſpoliantem quando per ſpoliatum ei petitio fieret, Socin. Iun. conſ. 18. col.

† 3. lib. 2. atque ita *deciſum* in Rot. Rom. de anno 1552. teſtatur Æmil. Veral. deciſ. 372. part. 2. quā quidē ego cum deciſione valdè cōſolatus ſum quandam aduocatum huius ciuitatis, qui cum ſpolij cauſam inſtituiſſet pro quibuſdam penſionibus cenſualis cuiuſdam decurſis, & ſolui ceſſatis, graui afflictione angebatur timēs ſuccumbere ex eo quòd licèt primum extremū, ſcilicèt poſſeſſionem probaſſet, in ſecundo tamen, ſcilicèt ſpoliatione probanda, defecerat, dixi non dubitandum de victoria ex quo per litis conteſtationem per ſuum aduerſarium factam ſatis dicebatur probata ſpoliatio, vidē. Cancer. var. reſolu. parte 2. capi. 7. de reſti. ſpolia. nume. 79.

Supradicta de ſpolio commiſſo per ceſſationem à ſoluendo, & negationem ſolutionis, ſanè intelligenda vult Anthonius Fab. in ſuo codice lib. 8. titul. 3. vti poſſidetis, defini. 9. qui in terminis loquitur quando ceſſatum eſt in ſolutione reditus annui, de quo nos agimus, vera (inquam) eſſe is doctor dicit ſi malit is qui turbatur ſe dicere ſpoliatū, quàm turbatum, nam ſi contrarium velit, poteſt vtique, & interdictum retinendæ intentare, vbi vide.

Indè

11 Indè † intelliges quamobrem laycus, qui
recuſat ſoluere Eccleſiæ aliquam penſionem,
quam ſolitus eſſet ſoluere, poſſit coram iudice
Eccleſiaſtico proindè conueniri: ratio enim
eſt, quia per huiuſmodi denegationem com-
mittit ſpolium, & eū eo ſacrilegium; cuius ra-
tione laycus conuenitur coram iudice Eccle-
ſiaſtico ex gloſa celebri in capite cum dilec-
tus, quod met. cauſ. declarant, poſt antiquos,
Dida. Couar. lib. 1. var. capi. 4. nume. 2. Iacobus
Menoc. de recuperan. poſ. remed. 15 num. 205.
noſter Michael Ferrer in tertia parte obſeruā.
† cap. 229. vbi ita *obſeruari* in Cathalonia docet,
quod idem nos etiam atteſtari poſſumus, qui
pluries viderimus ita declaratum, & Iacobus
Cancer. lib. 2. var. reſol. cap. 7. de reſtitu. ſpolia.
nume. 79. quatenus docet ſpolium commiti
per eum qui denegat ſoluere, cuius ratione fit
quod ſuprà dictum eſt.

12 Et hoc quidem † poſſeſſorio recuperandæ
iuditio agi poteſt nedum aduerſus eum, qui
eſt in poſſeſſione ſoluendi, & recuſat vlteriùs
ſoluere, ſed & contra illius hæredem, & ſuc-
13 ceſſorem, quia † morte debitoris non muta-
tur nec alteratur ius creditoris, l. 2. §. ex his, de
verb. obbligat. Guido Papæ deciſ. 629. Me-
no. de recupe. remed. 1. nume. 89. & 160. & alij
relati per Cancer. vbi ſuprà, num. 83. Adde Vir-
gili. de Bocà. de cenſ. parte 2. nume. 179. verſ.
non obſtat, vbi dicit ita fuiſſe pluries in Rota
† † Roma. *reſolutum.*

14 Circa hæc † vnum nota, id quo quendam
nō ex infimis noſtri temporis aduocatum tre-
pidare in contingentia facti vidi, quòd quan-
do, vt dixi, agitur poſſeſſorio iuditio pro dictis
cenſualibus, non haber locum conſti. noſtra 5.
titu. de executio de cenials, quę diſponit quòd
ſi quis oppoſuerit contra cenſuale exceptio-
nē, vel falſitatis, vis, metus, nullitatis pręſcrip-
tionis, aut compenſationis, audiri ſuper eis de-
bet facto vnius penſionis depoſito, & dantur
ad id opponenti quatuor menſes: ſed tenetur
prius omnes penſiones ſoluere, & poſtea iudi-
tio petitorio agere, vbi facto, vt dicitur in con-
ſtitu. vnius penſionis depoſito, audietur ſuper
† exceptionibus: ſic Senatus *declarauit* 20. Octo-
bris anno 1590. in cauſa aniuerſariorum Sedis
Barcinonæ contra nobilem Hieronymum de
Argenſola referente egregio tunc Senatore,
poſtea verò Regente in ſupremo Aragonum
conſilio Ioanne Sabater, ſcriba Benedicto Sa-
cares; rationem huius dicti nemo eſt qui non
videat, ideò eam conſultò omitto.

Circa quam conſtit. vide noſtrum Cancer.
lib. 1. varia. cap. 15. de pręſcrip. num. 15. Et obiter
15 † nota quòd eius diſpoſitio ſolùm procedit
quando opponitur aliqua exceptio ex ſpecifi-
catis in ea, non quando alia, atque ita in cauſa
† ſuprà enarrata fuit *dictum* quòd quia exceptio,
quòd non poſſidebat reus bona libera, non
erat ex ſpecificatis in dicta conſtitutio. Ideò nō
proficiebat depoſitum vnius penſionis ad ef-
16 fectum, de quo in ea. Item † conſtitutio pre-
dicta non haber locum quando proceditur
executiuè in vim priuilegij ſcripturæ tertij, quia
iſtud non admitit huiuſmodi exceptiones,
ſed eam tantùm, quæ eſt ſolutionis, & ſatisfac-
tionis, de qua conſtet per publicum inſtrumē-
† tum, ſic Senatus *declaraſſe* dicitur referente
egregio quondàm Senatore Anthonio Oliba
ſub die nona Decembris anno 1590. in cauſa
Ioannis Nutij Sorribes contra Illuſtres Mar-
chiones de Aytona; non vidi proceſſum, nec
reperi quis ſit illius notarius, tu; ſi expediat,
illum perquires, ſed non arbitror futurum a-
liquando neceſſarium, cum clara, & aperta hæc
ex ſe ipſis ſint. Et ſi nihilominùs nō conquieſcit
adhuc animus, vide proceſſū cauſæ in Senatu
ventilatis inter Catherinam Maroſes, & Marga-
retam Caſtell ſorores ex vna, & Euſtahinam
Tudona viduam villæ Aqualatæ ex altera par-
tibus, nunc ad relationem egregij Senatoris
Hieronymi Seniuſt, vbi videbis prouiſionem
facto verbo per egregium etiam Senatorem
Ioſephum Dalmau, qui nūc erat cauſę relator,
ſub die vigeſimo ſexto Nouembris ann. 1603.
factam, qua cum procederetur executiuè pro
† penſionibus cuiuſdam cenſualis, fuit *prouiſum*
ad vlteriora procedendum non obſtantibus
exceptionibus oppoſitis contra illud, & depo-
ſito vnius penſionis ad executionem impe-
diendam facto, eſt ſcriba Michael Perez.

17 Si verò † (vt ad ſecundam partem prioris
membri principalis ſuprà propoſitę diuiſionis
teneamur) petitorio iuditio ſit agendum, ta-
li caſu non eſt dubium quòd titulum, qui eſt
ſuæ intentionis fundamentum, probare tene-
bitur agens, cuius vigore, ſi legitimus fuerit,
nec ab aduerſante validè impugnetur, obtine-
bit in cauſa: quomodo autem iſtud iuditium
poſſit inſtitui, & de pręcepto deſoluendo, quo
ſolemus in id communiter vti, vide ſuprà clau.
2. gloſa 2. ciuem Barcinonæ, à num. 51. Hæc no-
tiora omnibus ſunt quàm debeant à nobis lō-
giori oratione proſequi.

18 Solùm † animaduertam, antequam ab his
recedam, pulchram eſſe diſputationem, ma-
ximaſque quotidie exindè ſuſcitari altercatio-
nes, numquid pēſiones futuræ cum pręteritis,
& iam ante litem motam decurſis, poſſint ſi-
mul peti, an verò ſolùm debeat iuditiū inſti-
19 tui ſuper pręteritis. Quia † in re reſolutiuè pro-
cedendo dicimus quòd quamuis regulare ſit
iuditium non extendi ad futura, cum in pen-
denti eſſe non debeat, eo quòd tractus futuri
temporis non ſpectet ad iudicem, ex vulga. l.
non

Digitized by Google

non quemadmodum, ff. de iudi.& alijs, quæ
paſſim à doctoribus ad id adduci ſolent, id
quod benè, vltra ordinarios in dicta l. nō quē-
admodum, & alijs pluribus in locis, declarant
Dida. lib. 1. var. capi. 18. num. 8. Ludoui. Molina
de primogeñ. Hiſpan. lib. 3. cap. 14. per totum,
Arius Pinel. in l. 1. parte 3. nume. 78. C. de bon.
mater. Oſaſ. deciſ. 130. Ioan. Fab. omnino vide
in §. præiudiciales, à nu. 30. inſtit. de actio. benè
Viui. deciſ. 403. nume. 13. & 14. Vrſil. ad Afflic.
deciſ. 279. nume. 2. Mat. Anthon. de Pet. de fi-
deicommiſ. quæſt. 10. à nume. 11. Peregrin. in ſi-
mili tracta. artic. 41. in principio, Ioan. Gutier.
conſ. 13. nume. 1. & Ioannes Garcia Gallecus in
tracta. de nobilita. gloſſ. 47. nume. 15. & 16. id
20 † tamen intelligitur quando nihil debetur de
præſenti, ſed totum de futuro, & ſeu ſub con-
ditione, ſecus tamen eſt quando aliquod ius
cōpetit de præſenti deducibile in iuditium, &
in eius conſequentiam venit aliquod ius fu-
turum, vel ſub conditione vel quando (quod
eſt idem) agendum eſt pro aliquo iure de præ-
ſenti, quod habeat cauſam ſucceſſiuam pro fu
turo tempore, prouti in noſtro caſu contingit,
tali enim caſu poterit peroptimè ius de futu-
ro cum iure de præſenti in iuditium deduci,
probat Rom. Caſ. in l. 1. C. de fideicommiſ. &
in alijs iuribus, quæ paſsim adducuntur à doctoribus
adducuntur, ita diſtingunt Mol. & Peregin.
vbi ſuprà, idem in effectu antea dixerat Bar. in
l. vbi autem §. qui ſortem, ff. de verb. obligat.
in l. 1. C. de ſenten. quæ ſine cer. quantitate, &
in allega. l. 1. C. de fideicommiſ. & expreſsè do-
cent omnes ſuprà relati, in hocque omnes cō-
uenire dicit Petr. nume. 11. & 12. Adde Thero. Gab.
conſ. 47. num. 9. lib. 1. & Andre. Gayl. obſerua.
74. lib. 2. per totum, vbi docet ita communiter
in Camera Imperiali *obſeruari*, pluriesque fuiſ-
ſe deciſum in hac annuorum reddituum ma-
teria, bene Surd. deciſ. 150. per totum, vbi dicit
ſic in Senatu Mantua. fuiſſe etiam *deciſum* in
annuis legatis. Eſtque ratio euidens quia val-
dè abſurdum foret quòd quis pro ſingulis pē-
ſionibus, aut tantùm pro iam ceſsis tempore
inchoatæ litis peculiarem proceſſum inſtitue-
re, & nouam litem mouere teneretur, contra
l. malè agitur C. de præſcrip. 30. vel 40. an. cum
ſimil. quas referunt Gayl. Mol. Oſaſc. & Surd.
qui rationem hanc adducunt in locis ſuprà ci-
tatis, Adde eis Franciſ. Viui. idē pluribus pro-
bantem deciſ. 403. per. totum, non eſt negligē-
da don Garciæ Meſtril deciſ. 118. in 2. vol. quæ
de hoc etiam agit.

21 Hæc † vix obſeruantur in noſtro Principa-
tus Cathaloniæ Senatu: quamuis enim per ac-
torem petantur in eo penſiones nedum de-
curſæ, ſed & decurrendæ, non tamen ſolet Se-
natus ſuper decurrendis, ſed ſuper decurſis

tātū declarare, atque ita neceſſum nobis eſt
pro vnaquaque penſione, quando illius dies
aduenit, particularem litem, particulareque
iuditium inſtituere, prouti mille exemplarib.
poſſemus hoc loci comprobare, ſufficiat *duo*
tantùm pro nunc hic referre, alterum ad rela-
tionem nobilis Ioānis Sabater, poſtea pro ſuis
meritis Regentis in ſupremo Aragonum, in
cauſa Petri Soler beneficiati in Eccleſia Barci-
nonæ, cōtra vniuerſitatē de Gumera de anno
1594. ſcriba Benedicto Sacares et aliud ad re-
lationem egregij Senatoris Hieronymi Sen-
iuſt in cauſa Sebaſtiani Cuſtons preſbyteri cō-
tra vniuerſitatem villæ Balneolarum de anno
1601. ſcriba N. Bretons, in quibus licèt agentes
tam pro decurſis, quàm decurrendis cenſualis
penſionibus egiſſent, pro decurſis tamen tan-
tùm, non pro decurrendis meruerunt ſenten-
tiam obtinere, atque ita neceſſum eis fuit pro
alijs penſionibus ſingulis annis vt decurrerēt,
aliud iuditium inſtituere, prouti ſignanter in
proceſſu cauſæ dicti Soler, vbi fuit practicatū,
eſt videre: nec eſt quòd prætermittamus cau-
ſas nobilis Michaelis de Requeſens, & de
Caudillis notas in hac ciuitate, contrà quem
ſingulis annis oportet eos agere qui pēſiones
cenſualium, ſeu annuorum legatorum reci-
piunt, pro illorum recuperatione: nec dicatur
22 † in his quæ debentur in vim vltimæ volunta-
tis non habere locum quæ nos in ſuperiorib.
tradidimus de petendis decurrendis ſimul cū
decurſis penſionibus, quia in his nullam eſſe
differentiam inter ea quæ in vim contractus,
vel vltimæ voluntatis debentur, latè probat
Gayl. allega. obſerua. 74. n. 3.

23 Cur ergo †, ſi hæc ita ſunt, opinioque huiuſ-
modi tanta ratione fulſita apparet, non ſolet
noſter Senat. ſuper futuris iudicare? ego igno-
ro; hoc vnum ſcio meliùs proculdubio con-
ſultum iri litigantibus quòd ſuprà relata doc-
torum opinio ſequeretur, ſic enim fieret quòd
ipſi pluribus expenſis, ac damnis releuarētur,
quæ neceſſariò ſubire eos oportet in tanta li-
tium particularium motione, & certè ego cō-
pati non poſſum quòd ſit in facultate debito-
ris cenſus, vel cuiuſcunq; alterius annuæ præſ-
tationis non ſoluendo cogere creditorem vt
imperpetuum cum eo litem habeat, quod nō
fieret ſi in vno iuditio ad omnes futuras pen-
ſiones imperpetuum decurrendas fieret con-
demnatio: tunc enim non foret neceſſe ſingu-
lis annis particularem litem mouere, ſed exe-
cutiuè procedere in vim regiæ ſententiæ. Sic
olim in Senatu obſeruabatur vt docet nobilis
Ludouicus à Peguera deciſ. 156. & quandam
deciſionem refert de anno 1571. factam: verùm,
vt dixi, aliter hæc practicantur.

24 Memini † tamen quòd multò poſt hæc
ſcripta,

ſcripta, die ſcilicet 20. Maij anno 1609. prolata
fuit ſententia referente Hieronymo Seniuſt
in cauſa Petri Soler beneficiati in Eccleſiæ Bar-
cinonæ contra viduam N. Claris, ſcriba Agra-
mont, in qua Senatus nedum pro præteritis,
ſed etiam pro futuris penſionibus ſuo tempo-
† re ſingulis annis ſoluendis *declarauit*, neſcio
an mutauerit ſententiam, & an ad id, quod an-
tiquitùs obſeruabatur, redire voluerit.

25 Sed † dubitare vidi Senatum de anno 1611.
in tertia aula ad relationem egregij Senatoris
Michaelis Sala in cauſa Eccleſiæ Sācti Ioānis
villæ Perpiniani contra nobilem Maginam de
Oliuo, ſcriba N. Viloſſa, quomodo eſſet proce-
dendum contra dictam Oliuo pro recupera-
tione penſionum cuiuſdam cēſualis decurſa-
rum poſt latam ſententiam in fauorem dictæ
Eccleſiæ pro præteritis, & futuris ſimul: dice-
bam quòd via executiua per expeditionem li-
terarum executorialium expediri aliàs proui-
ſarum cum decretū executionis eſſet factum
ſtatim poſt latam ſententiam quando volebat
Eccleſia recuperare tunc præteritas comprehē-
ſas in ſententia: replicabat Senatus non vidiſ-
ſe couſque aliquem aduocatum, qui tale quid
vnquam prætendiſſet, ſed omnes eſſe ſolitos
nouum iudicium inſtituere pro qualibet pen-
ſione quando ipſa cederet, & exiret, ſed ego
dicebam mihi eam praxim non placere, ſed
eam quòd via executiua procederetur donec
viueret is contra quem lata ſententia fuiſ-
ſet, non ſecus atque proceditur contra illum
qui inſtrumentum firmauit: aliàs enim fruſtra
(inquiebam) fieret condemnatio pro futuris
in eadem ſententia ſi ſuo poſtea adueniente
tempore non exequeretur, & quia à me quæ-
rebatur quòd oſtenderem qui id diceret, &
exemplar aliquod, quo noſter Senatus ſimi-
lem executionem abſque alia cauſæ cognitio-
ne dediſſet, quo ad primum allegaui in termi-
nis Vrſil. in additione ad Afflic. deciſ. 279. nu-
mer. 2. qui id ex Roma. Afflic. & alijs expreſſiſ-
ſimè tradit: quo ad ſecundum verò reſpondi
me tale exemplar nō vidiſſe, ſed quia reperie-
bam ita de iure eſſe, & procedere, non ſemel
id tentaſſe tentarique propoſuiſſe quoties ſe
occaſio offerret: memineram enim quòd in
alia cauſa Ioannis Cambra contra N. Cabra-
toſa referente primò egregio Senatore Fran-
ciſco Mijauila, & Franqueza, & poſtea Hiero-
nymo Seniuſt, ſcriba Camaraſa, idem quod in
hac cauſa prætenderam, ſed quia egregius, &
valdè doctus erat cōtrarius aduocatus, & hæc
optimè noſcebat, intellecto quòd condem-
natio erat de præteritis, & futuris penſionibus,
non contradixit, ſed ſanctè clienti ſuo con-
ſuluit quòd abſque alio litigo ſingulis annis
ſolueret penſionem, atque ita factum fuit, &
fit vnoquoque anno: addebam ſummè eſſe
hanc opinionem reipublicæ cōducibilem ne
(quod tantopere iura abhorrent) tot litigijs, &
iurgibus homines in infinitum vexentur, qua
in cauſa (negotio collato, & tractato cum tri-
bus aulis) poſt multas diſceptationes aliū hæc
res habuit expediens, quo non fuit opus arti-
culum vlteriùs diſputare; ſed cum idem ipſe
caſus ſucceſſiſſet poſtea, de anno ſcilicet 1611.
in Senatu diſputandus in eadem tertia aula
referente egregio Senatore Franciſco Bonet
in cauſa cōiugum Iordis contra Alexiā Amell
† *obtentum* fuit quòd die vigeſimo Iunij in decre-
to executionis ſententiæ latæ tam pro penſio-
nibus decurſis, quàm decurrendis prouiſa
fuerit, facto verbo, executio nedum pro de-
curſis tempore litis motæ, ſed etiam pro eis
quæ ceſſerant pendente lite, ſcriba Pla. Hæc ſi
obſeruentur nō erit quòd fatigemur ſicut fati-
gamur quotidie in addēdo, & cumulādo ſæpè
ſepiùs in diſcurſu cauſæ pēſiones pēſionib⁹, eas
ſcilicet quæ decurrunt pendente lite: cū enim
ſi ſolùm fiat petitio de præteritis, ſub ea non
comprehendantur quæ cedunt ex poſt, indè
fit quòd ſit neceſſarium multiplicare petitio-
26 nes in diſcurſu cauſæ, adeò † vt etiam ſi poſ-
tea in ſententia cum ſola prima petitione fie-
ret condemnatio omnium penſionum decur-
ſarum non intelligeretur facta de eis, quæ de-
curriſſent tempore durationis cauſæ, prout
probat Saluſti. Tiber. à Corne. in tract. de mo-
do procedend. in cauſis, quæ coram auditore
Cameræ aguntur lib. 3. cap. 3. num. 21. Si autem
ſemel facta ſit petitio pro præteritis, & futuris
non eſt quòd ex poſt fiat alia petitio, ſed cum
illa prima poteſt optimè ſententia ferri pro
omnibus, prout ex ſuprà adductis, & probatis
patet, & allegat⁹ Tiber. à Corne. probat vbi ſ.

27 Si verò † ſit via exequutiua pro huiuſmo-
di penſionibus cenſualium in caſibus de iure
permiſſis (quod erat ſecundum principale ſu-
periùs propoſitæ diſtinctionis membrum) a-
gendum, tali caſu ſeruandæ omninò ſunt con-
ſtitutiones in titulo de execu. de cenſ. ſitæ in
1. volum. conſtitut. & obſeruanda illarum diſ-
poſitio, & rigor ſcripturæ tertij, quæ ſolet in
huiuſmodi inſtrumentis apponi, de quibus o-
peræ pretium duxi hoc loci nihil dicere com-
modiorem expectans in ſequentibus clau-
ſulis locum, in quibus aliquando de ſcriptura
tertij, & inſtrumentis guarentigatis, quæ eun-
dem habent exequēdi modum, quem noſtra
cenſualia, & violaria, nobis futurus eſt ſermo,
habeant interim lectores in domino patien-
tiam, & duabus, vel tribus annotatiunculis,
quas hic circa hæc faciemus, contenti expec-
tent libenter quæ longiori ſermone de eadem
materia in alijs locis dicenda ſunt.

Adno-

Digitized by Google

28 Adnotamus † igitur primò quòd quandoque in huiuſmodi obligationibus adeſt obligatio nedum bonorum, ſed & perſonæ etiam eius, qui cenſuale vendidit, quo caſu poteſt creditor eam capi facere, & carceribus mancipare donec ſoluerit: hoc notius eſt in Cathalonia, quàm debeat à nobis aliàs explicari: eſt
29 autem † valdè ignotũ, vel ſaltem parùm practicatum quòd huiuſmodi carceratio perſonæ debitoris, & detentio fit non ad cuſtodiam, ſicut regulare eſt in illis, quæ fiunt propter delicta, ſed imò ad pœnam, vt tædio affectus debitor ſoluat, vt docet Marti. Monter deciſ. 7. nume. 1. & 2. & pulchrè Anthon. Fab. plura ex hoc inferens in ſuo codice tom. 2. lib. 8. tit. 29. de ſolut. diffinit. 16. de qua materia latiùs infrà agemus, hæc eſt enim differentia inter vnum, & alium caſum, vndè † fit quàm malè faciant
30 iudices, qui ſeuerè non animaduertunt in cõmentarienſes, & carceratorum cuſtodes ex eo quòd ſoleant huiuſmodi captis permitere vt à carceribus exeant, & per ciuitatem, & plateas deambulent in damnum creditorum, qui ſic impediuntur ſua credita recuperare: videntes enim debitores quòd carceratio non cedit eis in pœnam, nec in carceribus vnquã ſic tædio carcerationis afficiuntur vt cõpellãtur ſoluere, commentarienſes verò facilimi fiunt ad dimitendum iſtos debitores, qui, cum ſit negotium ciuile, exiſtimant ſatis eſſe quòd eis ſit tutum quòd carceratus non fugiet, cum deberent conſiderare quòd id non ſufficit ad cõmodum creditoris, ſed imò debent eos captos detinere vt pœnas carceris ſentientes tandem ſoluant, plus dico quòd imò faciliores multò poſſent eſſe cõmentarienſes prædicti ad dimitendum cum ſua ſecuritate, ſi fieri poſſet, captos pro cauſa criminali, quàm pro ciuili: cum enim carceratio illorum tantùm fiat pro cuſtodia, expectando aliam pœnam inferendam per diffinitiuam, nihil intereſſet an vno, vel alio modo reus cuſtodiretur dummodo pro exequenda diffinitiua ferenda securè reperiri poſſet, carceratio autem iſtorum qui pro ciuili capiuntur non fit ad cuſtodiam expectando aliam pœnã, ſed imò ipſa carceratio eſt pœna, vt dictum eſt, indè fit quòd nunquàm ſoluãt, & proinde malè faciant qui eos dimitunt, & cum quacunq; cautione elargiuntur ſine conſenſu creditoris, benè Mont. & Fab. vbi ſuprà.

31 Nolim † tamen quòd ex quo dixi malè facere qui captos pro debito ciuili elargiuntur ſine conſenſu creditoris, arbitraueris me tenere quòd poſſint id facere cum ſolo dicto conſenſu: eſt enim vltra illud neceſſaria iudicis licentia, vt Viui. deciſ. 202. per totam in primo volumine docet.

32 Notamus † ſecundò quòd iſti ſic carcerati debitores poſſunt multis modis excarcerationem liberè faciendam prætendere, & ſignanter quando nulliter fuiſſent capti, quod multifariam contingere poſſe, vel propter deffectum iuriſdictionis iudicis, vel quia in die feriata eſſet captura facta, vel aliàs, nemo eſt qui dubitet, & ideò non eſt quòd nos vlteriùs immoremur.

33 Illud † ſolũ eſt annotatione dignum, quòd iſte ſic nulliter captus debet taliter relaxari, vt non poſſit iterùm capi, velut reſtituendo eum in eundem locum, in quo captus fuerat, vel eo aliàs modo, quo reuera cum effectu dici poſſit ſuæ priſtinæ libertati reſtitutus, aliàs enim libertati non dicitur qui ſic à carcere liberatur vt ſtatim capi poſſit, probat benè Portol. in ſchol. ad Molin. in tracta. de libera. capti §. 2. num. 9. & 10. in primo volumine, vbi nonnullas tradit Senatus Aragonenſis ad id factas *deciſiones*, idẽ pulchrè probat Caualcan. deciſ. 1. nume. 45. in prima parte, & omnium latiſſimè Proſper. Farinacius de carcer. & carcera. quæſtione 29. nume. 11. qui alios allegant. Propter quod ſub die prima Iunij an. 1602. Senatus noſter preſpicax referente egregio Senatore Iacobo Puigmija in cauſa Franciſci Serra Droguerij ciuis Barcinonæ, contra Petrum Ioannem Morell etiam Droguerium ſcriba Viloſſa, *annullauit* capturam de perſona dicti Morell pro ſecuritate inditij factam ex prouiſione dicti egregij relatoris, ex quo facta extiterat ante ianuas regiorum carcerũ vbi Virgarius regius expectabat, vt dictum Morell caperet, quòd exiret à dictis regijs carceribus, in quibus detinebatur & tunc relaxari debebat in vim alterius prouiſionis factæ per Regentem Regiam Cancellariam: annullauit (inquam) Senatus huiuſmodi capturam vti nullam, quia dictus Morell cũ captus fuit ſic vt ſuprà dictum eſt, non erat in omnimoda libertate, in qua reponi debebat iuxta prouiſionem Regentis Cancellariam.

34 Notamus † tertiò quòd iſti ſic pro debitis ciuilibus carcerati poſſunt etiam vigore conſtitutionum 4. & 7. tituli de pobres pladeiants petere quòd alimenta ſibi præſtentur per creditores ſi ipſi ſint pauperes, & tenebitur quidem creditor ſi debitor ſit miles, qui obligatus ſit in perſona ante cur. anni 1585. nam ex poſt non poteſt ſe ſic obligare in Cathalonia obſtãte conſtit. 9. titulo de actio. y obliga. tenebitur (inquam) creditor ſi debitor ſit miles ſoluere vnum regale, ſiue duos ſolidos, pro die, & ſi plebeius decem & octo denarios modo & forma contentis in dictis cõſtitutionibus, aliàs ſi non præſtantur intra biduum, vel poſtea per totidem tempus ceſſatur in præſtatione, liberatur quidẽ debitor, & excarcerari debet, & hic eſt ſecũdus modus excarcerãdi captos.

Circa

35 Circa † quod plures oriuntur dubitationes, primò nunquid creditor in terminis conſtitutionum prędictarum excuſetur ab onere alimentandi carceratum eo pręτextu quòd confraternitas miſericordiæ, vel, vt in hac ciuitate Barcinonę, elemoſyna cõmũnis alimenta pręſtas huiuſmodi carceratis, vel eo pręτextu quòd creditor effecerit ſuum debitorem in dictam elemoſynam communem intrare vt ibi aleretur, qui punctus, quia optimè, poſt infinitos quos allegat, pertractatur ab Aluar. Velaſc. conſulta 1. nume. 8. cum ſequentibus, ideò ad illius reſolutionem ab eo petendam lectorẽ remittimus, & relegamus, adde Gam. deciſ. 261. & eius additio. Lara in l. ſi quis à liberis §. ſolent, num. 18. & 19. de liber. agnoſ. & allegatos per Caſſana. conſ. 25. num. 9.

36 Oritur † & alia circa ſupradicta dubitatio nunquid duo illi dies, per quos dicit conſtito. quòd ſi ceſſatum fuerit à pręſtatione alimentorum per creditorem facienda, relaxetur debitor à carceribus, debeant eſſe continui; an verò ſufficiant interpollati, verbi gratia omittẽdo hodie dare alimẽta, & cras iterũm dando, ſequenti verò die denegando: difficilis admodum eſt articulus iſte, nec mirum quòd talis iudicetur poſtquam in Senatu, vbi contingit aliquando illum tractari, diuiſos ſcimus fuiſſe Regios Senatores in illius deciſione.

37 Imprimis † igitur pro parte negatiua quòd nõ ſufficiat ceſſatio per duos dies interpollaſos, ſed requiratur quòd illi ſint continui, videtur facere quia quando lex facit mentionem de certo tempore intelligitur de continuo, nõ de vtili, & interpollato, gloſa notab. in rub. de diuer. & tempo. preſcrip. Abbas in capit. finali de elect. cir. fin. Lap. allega. 47. & Anthon. Bardus in tracta. de tempo. vti. & conti. capit. 5. num. 9. in 5. volum. tracta. vltimæ impreſſionis, Anthon. Gom. tom. 3. var. reſolut. cap. 3. de delict. nom. 3. & cap. de exilio, & relega. nume. 2. Ludo. Gom. in §. curſus, num. 3. inſti. de actio. in Reg. Cancella. de annal. quæſtio. 39. & 77. & in Reg. de triennia. quæſtio. 20. Ioan. Gutierrez in cano. quæſt. lib. 1. cap. 12. num. 23. & 24. cum penè infinitis, quos ipſi allegãt, qui ad id probandum pręaliis inducunt iura tex. in l. capite quinto. ad l. Iul. de adulter. l. relegati ff. de pœn. & l. fin. §. quotidie, de publica. & vectigal. cap. laudabilem funct. gloſa, de frigid. & malefficia. Adde noſtrum Cãcer, poſt hæc ſcripta viſum, in 3. p. var. c. 11. de ſponſal. n. 179.

38 Per quam † reſolutionem plures plura reſoluũt egregia iuris noſtri dubia, primò enim Abbas in cap. ad apoſtolicam, de regular. quẽ ſequuntur quamplurimi allegati per Pat. Azor. in inſtitu. moral. parte 1. lib. 12. capi. 2. de noui. proba. quæſtio. 8. Rodrig. in ſum. caſ. conſcien. tom. 2. cap. 8. nouitios, conclu. 3. num. 4. Nauar. cõſ. 17. lib. 3. de regular. ſentit quòd annus probationis in regularibus debet eſſe continuus antequam profeſſio fiat, ſic vt non ſufficiat ſtetiſſe in religione per ſex meſes ſi poſtea dimiſſo habitu diuagatum ſit per mundum, quamuis poſtea iſdem habitus iterũm ſumatur, & per alios ſex menſes in religione geſtetur, quia iura quæ de tempore faciunt mentionem de continuo intelligunt, non de interpollato.

39 Secundò † Mennoch. ex multorum auctoritate in lib. 3. pręſum. pręſumptio. 139. nume. 5. cum ſequentib. per dictam regulam reſoluit l. quicunque, de apo. pub. lib. 10. C. quę vult ſolutionem trium annorum facere pręſumi ſolutum fuiſſe in pręteritum, eſſe intelligendam ſi prędicti tres anni continui fuerint, non interpollati, in quo etiam Neapolitani Senatus *determinationem* relatam per Vincenc. de Fran. deciſ. 137. reprobat, & conuincit, quia iura quę de tempore faciunt mentionem de continuo intelligunt, non de interpolato.

40 Tertiò † Ludouicus Gomez in reg. d' annali poſſeſſor. allega. quæſtione 77. ex regula ſuperius per nos cõſtituta concludit non ſufficere, ad effectũ de quo ibi, regulæ ſcilicet de annali poſſeſſore, quòd aliquis poſſederit primò per ſex menſes, & poſt ſpoliationem, quæ eos ſequuta fuit, poſſederit ſecundò per alios ſex mẽſes, quia iura, & diſpoſitiones quæ de tempore faciunt mentionem, de continuo intelligunt, non de interpollato.

41 Quartò † ex eadem regula noſtras Cancerius vbi ſuprà allegatus eſt concludit, quòd ſi in aliqua confraternitate habuerint cõfratres priuilegium, quòd nemo poſſit fieri, & creari Magiſter in ſua arte niſi qui per triennium ſteterit in tyrocinio cum aliquo Magiſtro, non poterit talis fieri qui interpollatim ſteterit, veluti ſtando prius per annum, & deinde per reliquum tempus poſt moram inter vtrunque tempus alibi tractam; quia iura, & diſpoſitiones, quæ de tempore faciunt mentionem, de continuo intelligunt, non de interpollato.

42 Cui † tamen reſolutioni is poſtea doctor limitationem, ac declarationem non inutilem accommodat (hæc eſt particularis illius pręceteris conditio vt ſemper ſoleat, quò res perfectius, & exactius intelligatur, nihilq; intactum penitùs omitatur, huiuſmodi limitationibus, & declarationibus vti, quæ mirum immodum opera ipſius exornant, ipſumque grauem doctorem commonſtrant) dummodo mora illa nõ ſit modica; quia ſi talis eſſet nõ induceret diuerſitatem.

43 Hæc † & alia plura, quæ conſultò hic omittuntur, ne tædio lectores afficiantur, doctores inferunt ex regula ſupradicta, & per eam reſol-

reſoluunt, quæ ſatis ſuperque videtur partem hanc negatiuam noſtræ quæſtionis probare, magiſque probabunt ſi addideris quòd ſupradicta regula multò magis, ac ſine ſcrupulo procedit in pœnalibus, & odioſis, qualis videtur eſſe caſus noſter, in quo in pœnam creditoris negligentis dare alimenta relaxatur ſnus debitor ſine ſpe vlterioris carcerationis, & ferè ſemper cum ſpe perdendi debitũ vt rectè probant Ioan. Mona. Archidia. & Ioan. And. per illũ tex. in capit. vni. de vita, & honeſt. clericor. in 6. & ibi etiam Domini. num. 6. Ludo. Gom. in allega. reg. de anua. quæſt. 77. in fin. vbi volunt expreſſiſſimè integrum, & continuũ tempus requiri vt quis incidat in pœnam.

44 Propter † quod Ang. in §. hæc autem tria in prohœm. digeſtorum, quem refert, & ſequitur Iaſ. in l. ſi idem cum eodem nu. 7. de iuriſ. om. iud. concludit quòd ſtante ſtatuto quòd quicũque retinuerit bannitum duobus dieb' puniatur in mille florennis, non punietur ille, qui priùs vno die illum retinuiſſe probabitur, & poſtea alio die, non tamen continuo, ſed interpollato, intercedentibus multis diebus inter vnum, & alium diem, quia integrum, & continuum tempus requiritur vt quis incidat in pœnam.

45 Secundò † Anthon. Gom. tom. 3. var. cap. 1. de delict. num. 3. & cap. de exilio, & relegatio. nume. 2. Gregor. Lop. in l 2. titulo 28. parti. 7. in
† gloſſa primera vez, in verſ. *an verò ſufficiat*, & Ioan. Gutier. in cano. quæſtio. lib. 1. capi. 12. nume. 24. cõcludunt, ad declarationem plurium pragmaticarum Regni Caſtellæ, dies illos triginta, vel ſex menſes, per quos ſi quis permanſerit in excommunicatione punitur pœnis per pragmaticas ſtatutis, requiri continuos, & non interpollatos: quia tempus integrum, & continuum requiritur vt quis incidat in pœnam.

Hæc qui legerit dixerit proculdubio hanc partem eſſe veriſſimam: ſed vertat folium, & legat argumẽta ſequentia in fauorem alterius opinionis, & videbit qualiter res hæc non tam
46 ſit expedita vt vulgò credunt. Ratio † igitur prima, quæ pro contraria parte affirmante facit eſt quia etſi ſecurè regula ſuperiùs tradita ſit conſtituta quòd vbi lex mentionem facit de tempore intelligatur de continuo, & non de interpollato, ea tamẽ limitatur fauore cauſæ piæ, tunc enim coniunguntur tempora, & ex multis interpollatis fit vnum integrum tẽpus, quod in diſpoſitione requiritur: hoc inter priuilegia piæ cauſæ poni per Andr. de Beſſet in l. habeat nume. 223. C. de ſacroſan. Eccleſ. refertet Anthon. Bat. de tempor. vtil. & contin.
† capit. 1. nu. 9. verſ. *in prædicto autem caſu.*

47 Hinc fit † quòd ſi dominus iuſſit ſeruum eſſe liberum ſi ſeruiret Titio per triennium,
† cõſequetur proculdubio libertatem quamuis nõ ſeruierit per totum triennium cõtinuum, ſed interpollatũ, putà vno anno priùs, & duobus poſtea poſt fugam, quam à domo titij inter vtrumq; tempus feciſſet, probat expreſsè l. Paul. §. fin. ff. de libera. can. circa quã Iaſ. & Antho. Gom. vbi ſuprà allegati ſunt, dicunt quod nos ad noſtrum propoſitum eos dixiſſe volumus, eam legem continere ſingularem, & particularem diſpoſitionem à regula generali deuiantẽ propter fauorẽ libertatis, & cauſæ piæ.

48 Alimentorum † autem cauſam eſſe piam nemiuem arbitror fore qui mihi neget, ſin minùs, legat l. Mela. ibi, *pietatis intuitu*, & ibi not. gloſſa Bar. & alij ff. de alim. & cibar. legat. l. ſancimus C. de ſacroſan. Eccleſ. §. aliud, in auctẽ. vt cum de appella. cognoſci. l. cum hi §. in annis ff. de tranſac. cum ſimil. latiſſimè, pręalijs, id probant Corduba in lege ſi quis à liberis §. vtrum, de liber. agnoſ. & Surd. de alimen. titul. 8. priui. 1. ſtatim in initio, quorum ego allegatione ſola contentus reliquos ſilebo, quos ipſi allegant, ergo concluditur quòd ob hanc rationem debeant tempora coniungi, & ſic ſufficiant dies interpollati.

49 Secunda † ratio (licèt videatur eſſe eadem cum prima, quia tamen clariùs intentum probat, ideò ſeparatim adducitur) eſt quia in fauorabilibus coaceruantur tempora, & ſufficiunt interpollata, abſque eo quòd ſit neceſſarium ea eſſe continua, ſic Iaſ. in allega. l. idem cum eodem num. 7. ff. de iur. om. iud. reſoluens hãc quæſtionem, de cõtinuo, & interpollato nempe, cum illa diſtinctione an res ſit fauorabilis, an verò odioſa, ſic vt ſi fauorabilis, ſufficiat tẽpus interpollatum, ſin minùs, debeat eſſe con-
50 tinuum: exemplum † ponit Iaſ. de caſu fauorabili in ſtatuto iubente eum qui ſteterit in carcere per annum liberandum eſſe amore Dei vt liberetur etiam ſi non ſteterit in carcere per annum continuum, ſed interpollatum. Cum ergo caſus noſter alimentorum ſit fauorabilis vt Surd. docet vbi ſuprà, & re ipſa comprehẽditur, cum conſtitutiones noſtrę de his loquẽtes in merum carcerati fauorem videantur factæ, ergo ſufficere debet quòd per duos dies ſiue illi continui ſint, ſiue interpollati, ceſſetur à pręſtatione vt liberari, & relaxari debeat.

51 Hæc ſunt, † quæ dubiam hãc noſtram reddunt quæſtionem, vt nihil mirum ſit quòd cũ caſus ſucceſſiſſet in Senatu de ea diſputandus de anno 1607. ad relationem egregij Senatoris Ioannis Magarola in cauſa Raymundi Rocabruna contra Hieronymum Ponſic, actuario Agramunt, diuiſus Senatus fuerit in cõtrarias ſententias ſub die 12. Iunij dicti anni 1607. *ob-*
† *tinuit* tamen pro caſu fauorabili, & fauore piæ cauſæ

cauſæ, ac alimentorum, vt liberaretur debitor à carceribus ob non præſtita alimenta per duos dies interpollatos, ſic ex quinque Senatoribus tribus concludentibus, reliquis licèt duobus, ſaltè alijs non inferioribus, reluctantibus, quod iam idem in prima inſtantia (erat enim hæc ſecunda) † in eadem cauſa *declaratum* fuerat referente nobili Ludouico à Peguera cauſæ relatore: verùm nō potuit ſciri an cum contradictione, an verò ſine ea, res tranſierit in ea aula, cum in his quæ fiunt facto verbo abſque concluſione, nō ſcribatur quid reſolutum fuerit, nec notentur vota contraria.

52 Ego † tamen, quicquid declaratum fuerit, ſalua tamen ſemper Senatus grauiori cenſura, cui iuſtum eſt quòd omnes cedamus, negatiuam potiùs, quàm affirmatiuam amplecterer opinionem, exiſtimans non ſufficere ad liberandum carceratum ceſſationem per duos interpollatos dies, ſed imò debere illos eſſe continuos; ad quod moueor primò quod odioſa, & pœnalis omninò ſit noſtrarum conſtitutionum diſpoſitio in merum odium, & pœnam creditoris facta in caſu, quo per duos dies negligerent dare alimenta debitoribus, & quamuis id redundet in beneficium, & fauorem debitorum, quia tamen non fuit principalis ad id intentio ſtatuentium, ideò non poteſt dici fauorabilis diſpoſitio reſpectu fauoris, & commodi, quod indè reportant debitores, ſed imò odioſa, & pœnalis reſpectu odij, & pœnæ, quibus proindè afficiuntur creditores, ex nota. * doctrina Bartol. Bal. Pan. & communiter ſcribentium in l. qui exceptionem ff. de cōdictio. indeb. Tiraquel. de retract. ligna. §. 30. gloſſa 1. nume. 5. Ludouic. Moli. de primogen. Hiſpan. lib. 1. cap. 18. nume. 3. Menoch. omninò viden. de recuper. poſſeſ. remed. 1. à num. 13. cum multis ſequentibus, Cancer. lib. 1. var. cap. 1. de ſubſtitu. nume. 22. & 23. Caſſana. conſ. 54. nume. 16. Peregrin. de fideicommiſ. articul. 1. nume. 24. Aldera. Maſcar. de interpre. ſtatu. conclu. 4. nume. 146. & plurium aliorum, quos ipſi referunt,
53 dicentium † diſpoſitionem dici fauorabilem, vel odioſam ex principali intentione ſtatuentium, vt ſcilicet ſi principaliter facta fuerit in fauorē vnius, licèt conſequenter vergat in odium alterius, dicatur fauorabilis, & è cōuerſo odioſa ſi principaliter in odium alicuius ſit facta, licèt redundet in fauorem alterius.

54 Plura † exempla ſupradicti doctores referunt, quibus res hæc clarior, & dilucidior ad noſtrum propoſitū reddatur, primò enim de Macedoniano Senatuſcōſulto loquentes dicunt illud dici odioſum quia principaliter emanauit in odium creditorum, id eſt fœnerantium, quamuis in fauorem filiorumfamilias redun-
55 det, è contra verò † Velleyanum Senatus conſultum fauorabile appellant quia principaliter in fauorem mulierum eſt introductum.

56 Secundum † exemplum iſdem Bar. adducit in ſtatuto diſponēte quòd ſi quis nō aſſignauerit debitum in cataſtro cadat à iure ſuo, dicens quòd dicetur odioſum quia in odium non ſoluentis.

57 Tertium † exemplū adducit Menoc. allega. remed. 1. de recup. poſſeſ. à n. 13. cum mult. ſeq. in reſtitutione ſpoliatorū dicens illā eſſe odioſā quia principaliter in odium ſpoliantis ſit introductum vt non audiatur donec reſtitutionem fecerit, licèt id redundet in fauorem ſpoliati, ad hunc auctorem recurrere ſi volueris argumēta habere, quibus noſtrum intentum probes, & hanc materiam intelligas.

58 Hæc † exempla clariorem noſtram reddunt opinionē, quàm ego ſciuerim hoc loci deducere: ſi enim ad priores iuriū noſtrorū municipaliū diſpoſitiones de hoc loquētes oculos cōuerterimus, reperiemus procul dubio nihil in eis cōtineri præter merū odiū, & pœnā creditorū negligentium dare pauperib. debitorib. alimenta: inter eas eſt prag. Infan. Mar. dat. Barcinone 6. Iunij an. 1391. quæ legitur in 2. vol. cōſtit. ſub tit. de pauper. carce. incip. clamoſitat, qua expreſsè dicit Sereniſſimus Infans Martinus quòd quia per clamoſam pauperū carceratorū inſinuationē eſt ſibi notificatū plures ceſſare pauperibus carceratis dare ſolita alimēta vt dictos pauperes exprimere valeant, & fame inhumaniter coercere, ideò mādat dicta alimēta præſtari, & caſu quo recuſauerint creditores, & iuſtæ rationes intra breuē terminū nō fuerint propoſitæ quare ad id nō teneantur, ipſi cōfeſtim nulla mora protracta à captione totaliter liberētur: *ſuſtineri enim* (inquit) *non debet quòd malitia creditorum pauperes, & miſerabiles perſonæ fame pereāt, & graue diſpēdiū patiantur*, ecce quomodo in merum odium, & pœnā creditorū recuſantiū alimenta pauperibus carceratis miniſtrare hæc prouiſio emanauit, ergo dicēdū eſt eā eſſe odioſā, & pœnalem, & per cōſequens benè reſolutum fuiſſe non poſſe coniungi tempora.

59 In qua † pragmatica particulariter nota prooemium, & præfationem, quæ tota dirigitur in odium creditoris, ex quo ſingulariter colligitur quòd odium eſt principalis cauſa diſpoſitionis iux. notab. doctrinā Ludou. Roma. in conſ. 328. num. 3. quem ſequitur Aldera. vbi ſuprà, dicētis quòd ad cognoſcendum (quod in hac materia eſt magis cognitu difficile) an principalis intentio fundetur in odio, vel fauore, inſpiciēda ſit præfatio diſpoſitionis.

60 Et ſi † hæc nō videātur tibi ſuſficere, ſepara quæſo fauorē ab odio, & dico quod quatenus cōtinet noſtra diſpoſitio fauorē in eo quod eſt præſtāda eſſe carceratis alimēta, fauorabilis dici debeat,

quatenus verò odium creditorū negligentium
ea præſtare vt in pœnā relaxentur illi à carceri-
b⁹, quod eſt de quo in præſentiarū nos agimus,
odioſa,quod fieri poſſe in his,quæ diuidua ſūt
prout hæc,& cōmodā recipiant ſeparationem,
multis ſe docet Menoch.contrarijs ſatisfaciens
allega.remed.1.recup.poſſeſ.n.34.& Ludo.Mo
lin. allega.c.18.lib.1.de primoge.Hiſpan.n.5.cū
61 multis,quos allegant, vbi † ſignāter propterea
concludunt ſtatutū excludens fœminas prop-
ter maſculos dici fauorabile quoad maſculos,
odioſum verò quoad fœminas.

62 Et ſi † adhuc cum his non quieſcit animus
ſume tibi binas alias regulas,quas ad propoſitū
adducit Aldera. vbi ſuprà,quib. mirè probabis
quod tractamus,prima quòd omnis diſpoſitio,
& ſtatutum,quæ tendunt ad lucrū cum iactura
alterius dicitur odioſa,ſic Bal.referēs in alleg.l,
qui excep. tenet Caccialup.in l.omnes populi
n.253.de iuſti.&iur.2.regula omnis diſpoſitio &
ſtatutum cōtinentia pœnā ſunt odioſa Carpan.
ad ſtatu.Mediolan.in prælud.n.58. Oria.de in-
terp.ſtatut.n.4.& 52.Galiau.de verb.ſign.lib.8.
c.1.&7.quos refert Aldera.vbi ſuprà,odioſa er-
go erit omni iure noſtra pœnalis diſpoſitio.

63 Addamus † his rationem finalem poſitā in
pragmat.infantis Mattini,quæ fuit ne fame pe-
rirēt debitores in carcere, quę nullo modo po-
teſt verificari quādo ceſſatum eſt per duos dies
interpollatos vt de ſe patet.

64 Nec † quicquam obſtabunt quæ in contra-
rium adduximus de fauore alimentorum, quæ
ſunt cauſa pia,quia vt diximus, non propter il-
lorum fauorem,ſed imò propter merū odium
creditorum noſtra diſpoſitio emanauit.

65 Audiui † poſt cauſam finitam, cuius exem-
plar ſuprà adduxim⁹, voluiſſe aduocatum eius
qui obtinuerat,vt ab his difficultatibus ſe expli
caret, Senatui inter informandum perſuadere
in caſu illius, qui ceſſauit per vnum diem ali-
menta præſtare,& poſtea præſtitit pro alijs die-
bus;ceſſando ad finem per alium diem,non eſ-
ſe computationem dierum faciendam ſicuti
communiter fit quòd is poſt ceſſationem vnius
diei ſoluens ,& ſeu deponens penes commen-
tarienſem cenſeatur ſoluiſſe pro futuris diebus
tantùm,non pro die præterito, ſed imò cenſeri
debere depoſuiſſe,&ſoluiſſe primò pro die ceſ-
ſato,;& pro reliquis poſtea ſequentibus , vndè
inquiebat fieri quòd ad vltimum diem dici de-
beat ceſſatum per duos dies continuos , & per
hanc conſiderationem ſatagebat inducere Re-
gios Senatores ad ſuam opinionem abſque eo
quòd eſſet neceſſum venire ad coniunctionem
temporum interpollatorum.

66 Verùm † ego non poſſum mihi perſuadere
quòd perſpicaciſſimo Senatui hic computan-
di modus arriſerit quia pluribus videtur repug-
nare certiſſimis iuris regulis, primò quia ſic in-
terpretatio ſumeretur non per quam euitare-
tur pœna,ſed imò per quam in pœnam ſoluens
incideret , quod nullatenus eſt ſuſtinendum,
ſed imò quòd præſumatur ſolutio facta pro de-
bito cuius pœna non eſt commiſſa , ne ſcilicet
committatur per l.cum ex pluribus 1.ff.de ſolu,
Menoch.de præſump.lib.3.præſump. 136. num,
4.& 5.& de arbitra.iud.caſu 493.nume.6.qui in
67 finitos penè ad id allegat,& † hoc eſt quod di-
citur præſumi debitorē ſoluere in cauſam gra-
uiorem,& duriorem,de quo particulariter per
Surd.per tot.deciſ.186.durior enim, & grauior
eſt cauſa alimētorum futurorum , per quorum
nō ſolutionem poteſt creditor incidere in pœ-
nam vt relaxetur debitor ſine ſpe vlterioris car
cerationis, quàm præteritorum , quorum reſ-
pectu nulla imminet eidem pœna quamuis nō
ſoluat.

68 Secundò † quia debitor ſoluens in dubio
præſumitur ſoluere in vtiliorem cauſam , Me-
noch.dicta præſump.136.nume.15. & in conſil.
121.nume.45.in fin.poſt Craue.in conſ.106.nu-
me.11.quod autem ſoluiſſe præſumatur pro fu-
turis alimentis potiùs,quàm pro præteritis, ne-
mo dubitat quin ſibi ſit vtilius, ergo &c. quo-
cunque ergo modo res conſideretur ſemper
habebimus intentum.

69 Notemus † ſecundò in hac pulchra materia
quòd facta prouiſione præſtandorum alimen-
torum ea exequutioni mandatur præſtita cau-
tione non obſtante quòd ſit ſupplicatū quem-
admodum ſententiæ diffinitiuæ ſupremi Se-
natus tam de iure communi habent non obſ-
tante ſupplicatione exequutionem ex aucten.
quæ ſupplicatio C.de precib. Impera. offeren.
quàm etiam de iure noſtro Cathaloniæ ex plu-
ribus conſtitutio. tituli de exequutio. ſenten.
in primo vol.conſtitu.ſic reſoluit Micha.Ferrer
qui dicit ita *obſeruari* in Senatu in tertia parte
obſerua.capit.341. & 502. nobilis Ludouicus à
Peguera in prax. ciuil. titulo de exequutione
ſententia.nume. 12. qui id probat eſſe de iure
cōmuni, & Iacobus Cancer. libro primo var.
cap.16.nume.17.& libro tertio poſt hęc ſcripta
in lucem emiſſo capit.17.nume.125.quod quia
vulgatum in præſentiarum omittitur , ratio-
nem verò huius obſeruantiæ, & diſpoſitionis
operæ pretium duxi non fore ſilentio præte-
reundam quia eam forſan in inferioribus ad
aliud neceſſe habebo , eſt igitur ne expectaua
declarationem in cauſa ſupplicationis facien-
dam ille qui veniret alēdus fame periret ; hæc
doctores illi noſtrates adducunt.

70 Verùm , † vltra eos , ego quæro nunquid
cautio prędicta de neceſſitate debeat eſſe fi-
deiuſſoria, an verò ſufficiat iuratoria caſu quo
illa reperiri per debitorem pauperem non
poſſit

Digitized by Google

poſſit, quę in re non recordor quòd hucuſque viderim, vel audierim declaratum in Senatu, nec minus per quemquam tentatum quòd voluiſſet pretendere, in terminis noſtrarum cõſtitutionum, vel etiam iuris cõmunis, quòd ſententia pro ſe lata poſſet exequi non obſtãte ſupplicatione cum ſola iuratoria cautione quantumuis pauper ille eſſet; nec modo aliquo fideiuſſores reperiret, ſed ſolitũ eſſe ſemper vel expectare confirmationem in cauſa ſupplicationis, vel ſi pecunia eſt exequenda, petendo illam deponi in tabulã depoſitorum communium pręſentis ciuitatis Barcinonę nominando eam loco cautionis, à qua tamẽ nec poſtea pecunia extrahitur niſi pręſtita cautione, vel niſi expectetur confirmatio in cauſa ſupplicationis.

71 Licet † ego vix concurrere valeam, cum his qui in noſtra Cathalonia vſum hunc, & ſtylum nominandi tabulã præſentis ciuitatis Barcinonę loco cautionis, defendũt, quippè qui ſciam cautionem pręſtãdã nedũ pro contentis in cõdemnatione reſtituendis, ſed etiam & pro legitimis illorũ augmentis, id eſt acceſſionibus, vel fructuum, ſi res ſit quæ eos pariat, vel intereſſe ſi ſit pecunia, vt in auctẽ. quæ ſupplicatio C. de precibus Imperat. offeren. & in corpo. vnde ſumitur in aucten. vt ſponſa. largi. §. aliud, coll. 9. tabula autem nunquam aſſecurabit huiuſmodi acceſſiones cum in ea non deponantur.

72 Nec dicas † quòd non ſit id formidandum cum nunquã fiat condemnatio in ſententijs reuocatorijs ad reſtituẽdũ rem quam alius habuit pro exequutione primæ, cũ acceſſionib⁹, vel fructib. vel intereſſe reſpectiuè, ex quo ille poſſidere videatur bona fide, ac proindè ſẽper videri debeat dicẽdus poſſeſſor bonæ fidei, & cũ legitimo titul. ſcilicet prioris ſentẽtię, quia imò debet talis condemnatio fieri in occurrẽti caſu, vt pulchrè docent Roma. in conſ. 454. in re pręſenti nume. 17. Nat. in conſ. 535 nume. 12. Oſaſcus deciſ. 160. nume. 12. Vincentius de Franc. deciſ. 120. nume. 11. Surdus deciſ. 45. nume. 11. Meſtril. multò poſt hæc ſcripta in lucem emiſſus deciſ. 29. per totum, Afflic. deciſ. 188. † & Capic. deciſ. 102. nume. 12. & *obſeruat* noſter Senatus vt ſignanter vidi in ſententia lata referẽte egregio quondam Senatore Guillermo Suñer decima ſeptima Nouembris an. 1597. in cauſa nobilis Franciſci Dardena contra Vicecomitem de Rupebertino, ſcriba Ioanne Petro Bas, & rurſus me aduocato ſic *declarauit* Se† natus referente egregio etiam Senatore Hieronymo Seniuſt ſub die 26. Nouembris anni 1602. in cauſa Saluatoris Incla contra Ioannẽ de les Heres, ſcriba Michaele Perez, in quibus in reuocatione primæ ſententiæ ſit condẽnatio rei habitæ vigore illius vnà cum fructibus, & additur in poſtremã, *& ſumptibus paſſis, & ſuſtentis vigore dictæ prioris ſententiæ*, verum eſt quòd cõtrarium teneat Bec. cũ multis quos allegat conſ. 95. nume. 24. poſt priorem opinionem relatam antea nume. 5. in quo ego amplius non inſiſto quia nõ eſt huius inſtituti, his ſatisfacit Meſtril. vbi ſuprà num. 10. dicens ſufficere quòd noſtra concluſio ſit communiter recepta, & habeat tex. expreſſum pro ſe, quicquid dixerit Bec. & alij.

Prodijt multò poſt hæc ſcripta, die ſcilicet 13. Februarij ann. 1610. regia in cauſa pupillorum Oms contra pupillos Semmanats referẽte egre. Sena. Ioſe. Ferrer ſcrib. Vilella in cauſa ſupplicationis à decreto exequutionis lata ſententia, in qua cœpit Senatus hanc doctrinam amplecti in parte, ex eo quòd cõdemnationẽ contra dictos Semmanats factam quoad caput iuriſdictionum exequutioni demandari non † poſſe *declarauit* quoniam non eſſet per nominationẽ tabulæ ſufficienter cautum, ſed voluiſſem ego quòd idem declaraſſet quoad fructus hæreditatis, de quibus cõtendebatur, quia per formam traditam in dicta ſententia quòd arrendaretur per Regiam Audientiam, & pecuniæ indè proceſſuræ deponerentur in tabula, nõ videtur cõdemnatis cautũ ſatis, quia in huiuſmodi arrendamentis fiendis certũ eſt quòd neceſſũ erit multum expendere, quod ſoluetur ex pecunijs, quæ indè procedent, quas recuperare debebit condẽnatus, ſi cõtingat obtinere in cauſa ſupplicationis, integriter, & abſque aliqua diminutione expẽſarũ, cum ipſæ fieri habeant culpa alterius partis ob nõ cautũ ſufficienter; quæro ego quomodo cautio tabulæ

73 hæc aſſecurabit? certè nullo modo: dicebat † mihi vnus ex Senatorib. quo cũ de his agebã; quòd licèt principalis ad ſupradicta teneretur vltra ſortẽ principalem, non tamen fideiuſſor, vti pluribus probat Roma. in cõſ. 270. & 507. quos refert Iacobus Cancer. var. lib. 2. capi. 4. de ſequeſtra. & empa. nume. 48. & 49. ſed ego reperio quòd imò ſic teneatur fideiuſſor quemadmodum principalis, tum quia videatur id optimè compręhendi ſub ſolita cautione, quæ pro exequendis ſententijs pręſtatur, qua promittunt principalis, & fideiuſſores ſoluere totum id, & quantum per iudicem cauſæ ſupplicationis fuiſſet declaratum, tum etiam quia aucten. quæ ſupplicatio, & in corpore vnadẽ ſumitur, expręſsè vult cautionem pręſtari pro reſtituenda re cum legitimis augmentis, & acceſſionibus, & denique quia ſic reperio tenuiſſe viros doctos Muſcatel. in prax. fideiuſſor. modo 12. nume. 15. & mod. 19. nu. 13. & Surdum deci. 112. per totum, vbi latè agit de his, de quibus tractat Roma. vbi ſuprà, & doctores ad hæc allegat complures.

74 Cæterùm † (redeundo ad propoſitum) reperio Guido. Papæ in deciſio. Gratianop. 189. hunc de quo agimus articulum diſputaſſe, & retuliſſe quòd in illo Senatu fuerit pro ea opinione *declaratum* quòd in caſu quo tam pauper ſit is, in cuius fauorem eſt ſententia lata quòd non ſit ſibi poſſibile poſſe inuenire fideiuſſores, fiat illius exequutio cum ſola cautione iuratoria, quamuis aucten. quæ ſupplicatio dignam ad id fideiuſſionem requirat, idem dicit Fran. Mar. deciſ. 468. benè Petrus Gregorius in tracta. de appella. lib. 1. titul. de ſupplica. num. 14. qui qualiter huiuſmodi iuratoria cautio ſit pręſtanda, poſtea docet.

75 Nec id † videtur carere omnimoda ratione cum de iure vbicunque is, qui fideiubere tenetur, ob paupertatem impeditur, loco fideiuſſionis admittitur cautio iuratoria, aucten. generaliter, vbi omnes, C. de Epiſcop. & cleri. Baran l. non facile ff. ſi cui plus, &c. & alij penè infiniti, quos ad propoſitum allegant Seraphi. de priuileg. iura. priuileg. 18. nume. 1. And. Gayl. pract. obſerua. lib. 2. obſerua. 47. nume. 8. Vincentius de Franc. deciſ. 497. numero 5. & Ioan. Pet. Surdus deciſ. 141. per totum addens

76 † nume. 8. id verum eſſe etiam ſi fideiuſſio requiratur à ſtatuto, & in fine ſignanter tradit in Senatu Manina. *deciſum* admitti debuiſſe, cautionem iuratoriam vſufructuariæ mulieri pauperrimæ, aliàs frugi, & non ſuſpectæ, quæ non poterat aliam pręſtare. Et licèt in hoc, quod de iuratoria cautione pręſtanda per vſumfructuarium diximus, diſcrepent plures doctores à Surdo, & reſolutione ſui Senatus, & ſignanter Gayl. & Fran. vbi ſuprà cum ſuis Senatibus, quorum deciſiones ſcribebant, & pluribus alijs quos longa ſerie refert Sotomaior de vſufructu lib. 1. capit. 18. à nume. 6. adde Caric. poſt hæc ſcripta viſum in tertia part. var. capit. 20. nume. 218. vbi plures adducit Senatus noſtri *deciſiones* in id factas, id tamen erat particulari quidem ratione, quæ non militat in noſtro caſu, quia ſcilicet poterat aliàs vſufructuario conſuli abſque eo quòd fragilitati iuratoriæ cautionis eſſet res committenda, veluti ponendo rem penes mercatorem, vel aliam honeſtam perſonam, à qua commoditatem ille reciperet, cui relict' eſſet vſusfructus, vel etiam relinquendo vſumfructum proprietario, qui fructus teneretur eidem tradere, vel

77 aliàs: quando † autem alio remedio vtrique parti poteſt eſſe conſultum tunc nunquam iuratoriæ cautioni eſt locus vt prędicti doctores ad ſacietatem vſq; tradunt, adde Bec. conſ. 1. per totum, vbi pulchrè de his agit, ſed hæc omittamus quia non ſunt huius loci, & dicamus quòd cum in noſtro caſu nullum pauperi carcerato ſuperſit viuendi remedium, ideò ne ipſe fame pereat interim quòd expectat deciſionem cauſæ ſupplicationis, quæ erat ratio ob quam docuimus permiſſam eſſe exequutionem non obſtante ſupplicatione, admittenda ſit ſibi iuratoria cautio, ne cogamur dicere nihil prodeſſe pauperi beneficium illud, quòd poſſit exequutionem petere, ſi id ſit cum illa conditione quòd pręſtet fideiuſſoriam cautionem, quam à communiter accidentibus notorium eſt non poſſe pręſtare, & ſi ratio illa ne expectando deciſionem cauſæ ſupplicationis pereat interim fame, potens eſt vt recedendo à communibus regulis ea non obſtante poſſit prouiſio exequi, cur non etiam potens erit vt in eo cui eſt impoſſibile cautionem fideiuſſoriam pręſtare diſpenſetur in hoc, & admittatur eidem cautio iuratoria? maximè cum non verſetur magnum interim damnum creditoris quamuis pendente cauſa ſupplicationis teneatur alimenta pręſtare: eſt ſiquidem valdè modicum illud, quod ſingulis diebus pro eis pręſtatur; hæc digna forſan ſunt quæ ab omnibus conſiderentur, & oculi in tantam paupertatem, & miſeriam, qualem in carceribus patiuntur pauperes illi carcerati, conuertantur vt ſubueniamus eiſdem in eo omni quod iurè poſſumus.

78 Vidi † poſt hæc ſcripta tertiam noſtri Cancer. partem, & reperi ipſum in capit. 17. de ſenten. & earum exequutio, nume. 250. hanc eandem quæſtionem tractaſſe, & reſoluiſſe affirmatiuè quòd in noſtro caſu exequutionis fiendæ alimentorum per pauperem, qui non poteſt inuenire fideiuſſores, ſufficiat cautio iuratoria, quod dicit probari per nota. per Aluar. Velaſc. conſulta. 1. nume. 7. & 8. affirmatque fuiſſe id diſputatum in Senatu ad relationem Bernardi Puig quondam Regij Conſiliarij, atq; ita *reſolutum*.

79 Verùm † ego aliquali ſtudio hæc conſiderans mirabar quamobrem diſputamus an iuratoria, an verò fideiuſſoria cautio ſit per pauperem pręſtãda pro exequutione prouiſionis alimentorum: cum alimenta nullo modo veniant reſtituenda ſi is ſuccumbat, qui ea habuit, vt in expreſſo poſt Afflic. deciſ. 152. nume. 4. Maſuer. in pract. in titulo de poſſeſſo. nume. 27. qui dicit ita *obſeruari* in Pariſien. Senatu, Boer. deciſ. 324. nume. 3. & Moli. de primogen. Hiſpan. lib. 2. cap. 16. nume. 42. & 43. quos allegat, probat Iacobus Menochius de pręſumptio. lib. 1. quæſtione 35. nume. 36. 37. & 38. qui id fundat in l. 1. §. intereſſe ff. ſi mul. vent. nom. in poſſeſſ. mitt. vbi ſi mulier ventris nomine miſſa eſt in poſſeſſionẽ, & deindè pregnans non reperitur fructus, & alimenta ab ea nõ repetuntur niſi per calũniam dixerit ſe eſſe pregnãtem, reprobatque, ac reprobant omnes

Didacum

Didacum à Couarru. contrarium tenentem præter Cordub. in l. ſi quis à liberis §. ſi vel parens nume. 54. & Fran. Milanen. deciſ. 7. nume. 57. lib. 1. qui opinioni Didac. quem omnes reliquerunt, nihilominus adhærent, qui vltimus dicit ſic non ſemel fuiſſe in Senatu Siciliæ *declaratum*, & *determinatum* Adde pro priori opinione nolente reſtitui debere alimenta in caſu ſubcumbentiæ Ioannē Petrum Surdum optimè de hoc articulo diſputantem in tracta. de alimentis titulo 1. quæſtione 124. per totum, & Alexand. Trentaſinquium libro primo var. titul. de alimen. reſolut. 1. nume. 45.

80 Et † quamuis doctores prædicti loquantur de alimentis tantùm, quæ præſtantur lite pendente, in quibus videtur militare diuerſa ratio, cum ad ea lucranda ſuficiat quòd concurrant qualitates neceſſariæ tempore taxationis vt prædicti doctores dicunt, quod non videtur eſſe ſic in alimentis, quæ præſtantur in vim prouiſionis, à qua extitit ſupplicatum, cum ea ſubiaceant reuocationi, quæ fieri poteſt in cauſa ſupplicationis, nihilominus noſter Senatus ambos caſus parificauit dum 31. Maij 1603. in aula admodum Reuerēdi Cancellarij referente egregio Senatore Hieronymo Seniuſt in cauſa inter viduam Exerrat, & N. Exerrat eius priuignum, *declarauit* non teneri eum, cui in prima inſtantia fuerant taxatæ pro alimentis triginta libræ annuæ, quæ fuerant in cauſa ſupplicationis moderatæ ad vigintiquinque tantùm, reſtituere illud plus quod durante cauſa ſupplicationis receperat vltra dictis vigintiquinque libras, ad quas fuerat facta moderatio in cauſa ſupplicationis, prout reperi in quibuſdam deciſionibus manuſcriptis egregij olim huius Senatus Senatoris, & poſtea Regētis Regiam Cancellariā Hieronymi Torner, & eſt in ordine deciſ. 44. cui eſt credendum cùm atteſtetur de re ſuo tempore in aula admodum Reuerendi Cancellarij, cuius erat conſiliarius, geſta, quam caſuum parificationem magis probat videre quòd is doctor in dicta deciſione dicat Senatum ad id motum ex eiſdem doctrinis, quas nos ſuperiùs adduximus quę tantùm probant de primo caſu, ſcilicet de non obligatione reſtituendi alimenta, quæ præſtantur pendente lite in vim alicuius prouiſionis in iudicatum tranſactæ etiam ſi poſtea is qui ea obtinuit ſubcumbat in cauſa, & certè ſi benè conſideretur nulla eſt conſiderabilis ratio diuerſitatis inter hos caſus. Si ergo etiam ſi ſuccumbatur in cauſa ſupplicationis non ſunt alimenta interim recepta reſtituenda, fruſtra quæritur de cautione præſtanda, & fruſtra diſputatur an debeat eſſe fideiuſſoria, vel iuratoria. Cogita benè quia digna hæc ſunt quæ ſpeculetur.

81 Hæc † conſiderans doleo vehementer quòd meminerim perſæpè in noſtra Cathalonia ex reiectione, ſeu non admiſſione huiuſce humanæ, ac benignæ opinionis pauperes admitentis cum cautione iuratoria, quam præſtare poſſunt ad habendum quæ ipſis debentur, tam grauia illos damna pati vt non ſemel ſuccedat ipſos propterea ſuo proprio credito, & iure debito priuari, vt ecce in cauſis graduationum creditorum ſi ſe opponit creditor pauper quantumuis creditum ipſius ſit certum, liquidum, & indubitatum, habeatque pro illo vel inſtrumenta guarentigiata, vel mille ſententias ſi mille ferri poſſent, tranſactas in rem iudicatam, ex quo tamen in prouiſionibus, quæ indè fiunt, ſolet apponi clauſula quòd pecunia non liberetur niſi præſtita priùs cautione de reſtituendo ſi in euentum apparuerint alij creditores, nunquam pauper poteſt ſuum debitum recipere ſi (pro vt ferè ſemper ſit) fideiuſſores pro cautione præſtanda non inuenerit, quò ſit vt id quod non eſt, vel ſaltem neſcitur an ſit futurum, nunquid ſcilicet venient alij creditores vel non, in pauperibus operatur hunc effectum vt non poſſint ipſi ſuum debitum recipere certum, liquidum, & indubitatum, ex quo eis non acceptatur quam poſſunt iuratoriam cautionem præſtare.

82 Scio † quòd ſtatim dices non fore de hoc mirādum, cum iam ſuperſit aliud remedium creditori pauperi, quo fiet vt non priuetur ſuo credito, & vtrique parti conſuletur, quod ſufficiens diximus in ſuperioribus eſſe vt cautioni iuratoriæ non ſit locus, eſtque remedium vt ſmercietur pecunia in emptionem cuiuſdam cenſualis mortui, & indè quot annis recipiat creditor penſiones: ſed ego tibi replicabo an velles quòd de tua pecunia id tibi fiēdum præciperetur? certè non, cur ergo vis id pauperi fieri, maximè quòd ferè ſemper pecunia, quæ pauperi debetur, modica eſt, cum qua ſi liberè, vt liberè ſibi debetur, negociari ſibi permitatur, aut ea liberè vti, aliquid ei prodeſſe poterit procul dubio, nihil verò, aut certè modicùm valdè ſi conuertere eam habeat in emptionem cenſualis, cum penſio ſit valdè modica futura ad rationem ſolidi pro libra, & ſic quocumque modo conſideretur, maximam ſemper pauper patietur bonorum ſuorum iacturam ob non admiſſionem dictæ iuratoriæ cautionis.

83 In caſu † tam ſingulari vidi ſemel à Senatu admiſſam hanc cautionem iuratoriam, quando videlicet captus vt ſuſpectus de fuga pro ſecuritate iuditij eſt pauper, & non poteſt

aliam, præter iuratoriam, cautionem præſtare, ita, licèt non facto verbo, *declarauit* egregius Senator Ioannes Gallego, die trigeſima Aprilis anno 1607. in cauſa, quæ coram eo vertebatur inter Ioannem Sengia, & Coſmam Iouany ex vna, & Michaelem Pic captum, & detentum in Regis carceribus pro ſecuritate iuditij in conſulatu Logiæ maris præſentis ciuitatis contra eum petita, & poſtea cum qualitate paupertatis ad Regiam Audientiam euocata, partibus ex altera, à qua quidem prouiſione cum fuiſſet ſupplicatum in forma ad aliam aulam ad relationem egregij etiam Senatoris Hieronymi Sciuſt, ibi fuit per Senatum in omnibus, & per omnia dicta prouiſio *confirmata* cum condemnatione expenſarũ aduerſantiũ 16. Maij eiuſdem anni, & dictus Pic præſtita dicta iuratoria cautione tãtùm liberari, & relaxari iuſſus, ſcriba erat Dominicus Fontana, Hæc in eo fundari exiſtimo quòd in pauperibus, vt latè ſuperiùs dictum extitit, idem operatur iuratoria cautio, quod in diuitibus fideiuſſoria quam præſtare poſſunt: ſicut ergo ij cum fideiuſſoria cautione liberantur, & relaxantur, ſic illi cum iuratoria.

84 Conducit † Guido Papæ deciſio. 447. in fine mulierem, quæ tenetur cauere de ſoluendo ſoluto matrimonio debita eo conſtate contracta, ſatisfacere ſi id faciat cum cautione iuratoria ſi pauper ſit, Cancer. in terminis in tertia parte var. capit. 10. de conten. iuriſdictio. numero octauo. Ad quæ tamen de debitore ſuſpecto de fuga ex ſola cautione iuratoria relaxando, vidè Ioan. Baptiſtã Caccialup. in tracta. de debitor. ſuſpect. quæſtione 11. per totum vbi numero 11. monet iudicem eſſe in his cautum ne alienam cauſam ſuam faciat.

85 In alio † etiam caſu valdè frequenti video in Senatu admitti pauperibus cautionem iuratoriam, reſpectu ſcilicet ſalarij iudicis, & proceſſus quando litigant vt pauperes: ſolùm enim cum ea cautione cauent de dictis ſalarijs ſoluendis caſu quo obtineant, vt omnibus in foro verſantibus eſt pluſquam notorium, & ſic eſt interpretata, & practicata conſtitutio prima ſub titul. de pauper. litigan. quæ de his
86 agit: quod † quantum ad ſalarium ſcripturam ego obtinui practicari nedum reſpectu ſcripturarum proceſſalium, & iuditialium, ſicut in concuſsè obſeruatur, ſed etiam & quoad quæcunque alia inſtrumenta, quæ pauper petat mandari ſibi tradi ab aliquo notario, qui ea penes ſe habeat vt pote quia ad cauſam conferant: ſolet enim (& debere arbitror) tali caſu Senatus iubere quòd pauperi tradantur nullo exacto ſalario, ſed cum ſola, ſi vult, iuratoria de ſoluendo ſalario in caſu victoriæ præſtita cautione, ſic Saluator Fontanet noſtri Senatus olim conſiliarius, nunc verò in ſupremo Regni Aragonum conſilio Regentem agens *prouiſit*, & *declarauit* me patrocinante in cauſa Ioannis Catremas villæ Perpiniani contra Ioachim. Mauran loci de Bula, ſcriba N. Roure, ſub die decima tertia Octobris anni 1603. quæ poſtea prouiſio fuit in omnibus, etiam cum expenſarum condemnatione, in cauſa ſupplicationis contrarij imperij, & ſic facto verbo in aula, *confirmata* ſub die decima quarta Decembris eiuſdem anni 1603. Fundabam meam in hoc opinionem quòd licèt ius noſtrum municipale non videretur ſuffragari vtpote quia loqueretur, & loquatur reſpectu ſcripturarum proceſſalium, & iuditialium, non deerat tamen ius commune, quod diſponit indiſtinctè non teneri pauperes ſoluere ſalaria ſcripturarum, vt Alciatus docet de verb. ſig. libro primo verſicul. propter perſonæ quoque paupertatem, Gigas de penſio. quæſtione 80. numero quarto, qui ad id cit. Bal. in l. tam dementis C. de Epiſcop. Audien, & Alexand. in l. argentarius in fine principij ff. de eden. idem tenet Ripp. in l. ſi conſtante numero 35. ff. ſolut. matrimon. Iaſ. in §. tripli numero 56. inſtitution. de actio. Foller. in prax. crimini. in ſecunda parte ſecundæ partis ſub verſicul. *recipiantur defenſiones reorum*, numero 27. Rot. deciſio. ſecunda de conſtitutio. in antiquis, Cornel. Benincaſ. in tractat. de pauper. & eius priuilegijs quæſtione 7. numero 14. in 18. volumine nouorum tracta. qui omnes id deſumunt ex tex. & gloſſa in dicta lege tam dementis, idem deprehenditur ex latè traditis per Didacum in prac. capit. 6. per totum, quod idem viſum eſt non diſplicuiſſe noſtro Thom. Mier. in conſtitutio. 1. titul. de euo. cauſ. colum. 11. numero 17. fol. 2. benè Guido Papæ deciſio. 561.

87 Addebam † his ſtylum inconcuſsè à multis ſeculis hucuſque obſeruatum in Regia Cancellaria vt in litteris citatorijs, quæ ab ea emanant ad inſtantiam pauperis, ſoleat ſemper poni clauſula qua præcipitur quibuſuis notarijs, pœnes quos exiſtant quæcunque acta, & inſtrumenta pro paupere facientia, quatenus ea illi abſque aliquo ſalario, ſed ſola cautione per dictos pauperes præſtari ſolita contenti indilatè tradant, per quæ omnia obtinui vt dictum eſt, licèt eo tunc vſque parùm admodum practicatum fuiſſet niſi reſpectu ſcripturarum iuditialium, & proceſſalium tantùm: ſed de his ſatis.

Vt autem nihil penitùs ignores quod conducat circa ea quæ ſuperiùs à nobis explicata fuere

fuere, ſequentia obſerua, quę ſunt ſcitu digniſſima in hac materia.

88 Primò † circa illud quod dicebamus actorem pauperem, cui decernuntur alimenta pendente lite, non teneri pręſtare cautionem, limitationem recipere quando dubitat iudex fraudem, vel calumniam ſubeſſe alimenta petentis: tunc enim obſeruat Senatus quòd imò teneatur illam pręſtare de reſtituendis alimẽtis ſi in cauſa ſubcubuerit, cum illa tamen modificatione, *quatenus de iure ad id ipſum ſtrictum eſſe compertum fuerit*, prouti ſic, referente egre-
† † gio Senatore Hieronymo Aſtor, *declarauit* die vigeſima quarta Octobris anno 1607. in cauſa Eulaliæ Baſſols, & Saigs contra pupillum Vincẽtium Baſſols, ſcriba Michaele Perez, & poſtea in cauſa cõiugum Caſtellons. quam ducebant contra Michaelem Texidor ad relationem egregij etiam Senatoris Raphaelis Rubi, & Coll, in & cum declaratione facta in cauſa ſupplicationis in forma interpoſita ad aliam aulam ad relationem egregij itidem Senatoris Ioſephi Ferrer à prouiſione, qua pręſtanda fore alimenta dictis Caſtellons fuerat per iudicem primitiuum prouiſum, ſcriba erat Martialis Reig.

Quæ declarationes fundantur in doctrina Ludouici Molin. de primogeni. Hiſpan. allega, capit. 16. lib. 2. numero 43. & Menoch. allega. pręſump. 45. numero 38. lib. 1. qui in expreſſo ponunt illam modificationem, quæ in dictis declarationibus legitur ſub illis verbis, *quatenus de iure ad id ipſum adſtrictum eſſe compertũ fuerit.*

Quod ego intelligo in paupere implẽdum fore per cautionem iuratoriam, non per aliam quando pręſtare non poteſt, ex his quæ ſuperiùs latè diximus.

89 Limita † item ſupradicta quoad computationem in ſortem in caſu victoriæ vt tanto minus capiat actor qui obtinuit, aliàs plus reciperet, quàm ſibi deberetur, prout benè Surdus probat de alimentis titul. 1. quæſtio. 124. nume. 5. in fine & nume. 14. etiam in fine, vbi caſum quotidie in praxi contingibilem in hac materia affert. quando is qui agebat obtinuit cum fructibus: tunc enim inquit compenſanda fore alimẽta cum fructibus, quia non debet actor cõſequi fructus, & alimenta. Si eſſemus in Regno Sicilię difficultatẽ res nõ haberet, quia ibi intrepidè, vt aſſerit Milanen. allega. deciſ. 17. in fin. lib. 1. compellitur actor ad pręſtandum cautionem de reſtituendo in caſu ſubcumbentiæ, & imputando in caſu victoriæ, at-
† que ita dicit *iudicari*. Et cõpẽſandos eſſe fructus, ſeu intereſſe, ad quæ reus ſit cõdemnatus, cum alimentis per eum pendente lite actori pręſtitis vſque ad concurrentem quantitatem

† ego *obtinui* pro Anticho Chriſtophoro Folch contra coniuges Folchs ſub die decimo tertio Septembris anni 1611. referente egregio Senatore Hieronymo Seniuſt, & ſcriba Bas.

90 Illud † item aduertimus circa ea quæ diximus quòd prouiſio pręſtandorum alimentorum exequutioni mandatur præſtita cautione non obſtante quòd ab ea ſit ſupplicatum, intelligenda fore vbi ſupplicatum fuerit in forma, non verò vbi contrario imperio. Ratio eſt quia ſupplicatio cõtrarij imperij eius eſt naturæ vt quantũuis materia ſit aliàs fauorabilis ſic ſuſpẽdit prouiſionis effectum, vt nullo modo
† exequi poſſit: ſic *reſolutum* fuit in cauſa ſuprà adducta coniugũ Caſtellons contra Michaelem Texidor: cum enim per dictos coniuges fuiſſet pręrenſum poſſe exequi prouiſionem alimentorum in eorum fauorem factam præſtita cautione, iuxta obſeruantiam Senatus relatam per Michaelem Ferrer vbi ſuprà, quamuis fuiſſet ab ea ſupplicatum, nihilominus Senatus verbo (nõ enim voluit ſuper hoc in ſcriptis prouidere) fecit deſiſtere dictos coniuges à dicta prætentione quia fuerat à prouiſione ſupplicatum contrario imperio.

91 Sed † in quo fundetur hæc ſupplicationis contrarij imperij natura effectum prædictum ſuſpenſiuum operans, dubium eſt non modicum cum nullam habeamus conſtitutionem, quæ id diſponat, quam ſedulò exquiſiuimus nonnulli aduocati pro parte ſyndici vniuerſitatis villæ Podij Ceritani congregati ſuperioribus annis vt conſuleremus eidem quid facere deberet contra determinationem Senatus factam de exequendo quandam prouiſionem decreti exequutionis, cuius meminit Iacobus Cancer libro 3. var. capi. 16. de litis conteſta. numer. 152. non obſtante quòd ab ea pẽderet cauſa ſupplicationis contrarij imperij per dictum ſyndicum interpoſitæ: niſi dicamus id eſſe propter diſpoſitionem iuris communis quæ cuicunque appellationi hunc effectum ſuſpenſiuũ tribuit, quæ remanſit in ſuo robore, ex quo non legitur per conſtitutiones noſtras immutata: verùm id nõ poteſt eſſe, tũ quia nõ ſumus in appellatione, ſed imò in ſupplica.
92 à ſentẽtia Principis, quæ † etiam de iure communi nõ impedit exequutionem pręſtita cautione, auth. quæ ſupplicatio C. de pręcib. Im-
* peta. offeren. vbi omnes, & exornant Afflic. deciſ. 341. per totum vbi pulchra additio Prof. Carau. qui plures in idem allegat, Muſcarel. in praxi ciuili parte 7. gloſa *condemnando* nu. 99. tũ etiam quia quamuis eſſemus in terminis meræ appellationis, licèt id poſſet procedere in alijs cauſis, & in alijs articulis, nõ tñ in illis in quib. ð eod. iure cõmuni, ſicuti eſt is noſter, vt ex doctorib. ſuprà allegatis apparet, proui-

ſiones habent exequutionem præſtita cautione non obſtante appellatione.

93 Ego † igitur id totum ſtylo potiùs Regiæ Audientiæ tribuerim, quàm alicui alteri iuris diſpoſitioni: quemadmodum & plura alia ſtylus introduxit, quæ ſi non ſunt contra conſtitutiones Cathaloniæ obſeruantur ac obſeruati debent pro legibus:
94 exemplum † habemus in eo quod tradit noſtras Michael Ferrer in tertia parte obſerua. capit. 333. circa prouiſiones, quæ fiunt ſuper attentatis, dicens eas quoad hoc quòd pendente cauſa ſupplicationis non poſſint exequi, ſunt & iudicantur vt meræ interlocutoriæ, quoad id verò vt poſſint in cauſa ſupplicationis fieri probationes, vim habere dicuntur diffinitiuæ, idque totum eſſe fundatum in ſtylo, & obſeruantia Regiæ Audientiæ, quæ ita recepit quamuis videantur inter ſe ſe non poſſe hæc compati, & in verſic. *Et quia de ſtylo*, pluribus fundat quomodo potuerit ſtylus id introducere vt obſeruetur.

95 Aduertimus † item circa hæc quòd ſi contingat poſt interpoſitam ſupplicationis contrarij Imperij, quæ exequutionem prouiſionis ſuſpendiſſet, dictæ ſupplicationis cauſæ per ſupplicantem eſſe renuntiatum, tali caſu fit cõdemnatio quòd preſtentur per creditorem alimenta retrò à die prouiſionis, qua illa taxata fuerant, ratio eſt euidens, quia appellatio, vel ſupplicatio, quãdo ei renũtiatur, habetur pro non facta etiam retrò l. furti §. 1. in fin. ff. de his qui not. infam. not. Bellamera deciſ. ſeu concluſ. 623. num. 2. ſic Senatus *declarauit* die vigeſima ſeptima Februarij anni 1604. referente Bernardo Roig eius quondàm egre. Conſiliario in cauſa Saluatoris Incla contra Ioannem de les Heres, ſcriba Maſdèu.

96 Huiuſmodi † autem retrotractio ibi declarata fuit quoad ſolutionem alimentorum à die prouiſionis tantum, ſed non quoad pœnã vt proindè deberet liberari carceratus tanquã non preſtitis ſibi alimentis per duos dies vt enixè poſtulabat, & pretendebat dictus de les
97 Heres, quia † ab incurſu pœnæ qualibet cauſa, etiam iniuſta, & beſtialis excuſat, quantò magis cauſa hæc iuſta ſopplicationis quæ pendebat tempore quo nõ fuerunt alimenta preſtita, & propter quæ ea ſunt omiſſa preſtari, ex vulga. diſpoſitione tex. in l. igitur, ff. de libera. caul. quam mirè exornant Anthon. Gab. lib. 7. concluſ. 8. per totum, pleniùs Proſper. Farina. tom. 3. tract. crim. de pœn. temperan. queſt. 90. in ſpec. 1.

98 Aduertimus † finaliter non ſic eſſe in ſententia reuocatoria illius, quæ pro alimentis in fauorem carcerati lata extitit quemadmodum de hac vltima dixim', licèt enim ipſa exequutioni demandetur etiàm de iure communi nõ obſtante appellatione, non tamen ſic eſt in illa ſi ab ea ſit appellatum, nõ enim exequutioni mandatetur donec appellationis cauſa ſit terminata, quod quia pulchrè, ad partes diſputãdo, probat Ioan. Gutier. in prac. lib. 1. queſt. 146. ideò ampliùs non inſiſtimus, ibi Gutier. reprobat Canalcanum contrarium tenentem in 3. p. deciſ. 1c. n. 42.

99 Sed an † detur alius caſus, quo vltra illum, quando denegantur capto alimenta, poſſit à carceribus liberari non ſoluendo preſtita ſaltem idonea cautione? Qua in re quando integra ſanitate gaudet debitor, non eſt dubium quòd nulla cautione poteſt modo aliquo liberari niſi conſentiat creditor, quia cum, vt ſuprà dictum eſt, ordinata ſit hæc captura vt carceris tædio affectus debitor ſoluat, non iuſtè faceret iudex ſi ſub cautione eũ dimitteret, indè enim fieret quòd nunquam creditor quod ſibi debetur recuperaret, rectiſſimè Fab. in ſuperiùs in prin. allegata diffini. 16. in tit. de ſolu.

100 Sed quid † ſi maxima egritudine captus laboraret in carcere, nunquid eſſet ſub cautione dimittẽdus, pulchræ eſt diſcutionis, cuius ego caſum habui in Regia Audientia ad relationẽ egregij Senatoris Ioannis Gallego in cauſa inter nobilem Gabrielem de Auallaneda, & Frãciſcum Bru, ſcriba Dominico Fontana, vertẽti, in qua de menſe Aprilis anni 1609. cum captus deduxiſſet ſe graui in carceribus detineri infirmitate, & propterea ſupplicaſſet liberari, & relaxari ſaltem preſtita cautione, Senatus
† recepta de egritudine à Medico relatione *prouiſit* relaxandum, & dimittendum eum ſub idonea cautione, quam eidem ad id preſtare iuſſit de ſe repreſentando toties quoties &c. quæ quidem prouiſio licèt aliquibus dura viſa fuiſſet quippè quia dicebant rariſſimè id ſe vidiſſe practicatum, nihilominùs ego illam iuridicam ſemper fui arbitratus, ac propterea cõſului quòd nullatenus ab ea ſupplicaretur, pro cuius iuſtificatione reperi poſtea definitionẽ
† Fabri ſuperiùs relatam, qua *cõcluſum, & reſolutum* in Senatu Sabuſiano dicit quòd licèt mero iure defendi poſſet non poſſe iudicem ſub huiuſmodi cautionibus, etiam pretext u egritudinis, dimittere debitorem à carcere, nihilominus conuenit Chriſtiano iudici ita facere, dum tamen id ſit ex maxima cauſa, & debitore in aperto diſcrimine vitæ conſtituto, & eo caſu quo certum ſit nullam ex iudicis indulgẽtia damnum creditoribus poſſe contingere,
† idem aliàs *obſeruaſſe* noſtrum ſacrum Senatum auctor nobis eſt Michael Ferrer in tertia parte obſer. capit. 104. facit quod tradit Barça de debitor. inope, tracta. 2. cap. 7. num. 10. vbi di-
101 cit † debitorem infirmum non eſſe addicẽdũ creditori.

Quærimus

102 Quęrimus † etiam circa eandem, eamque pulchram cautionis præſtādę per eum qui vult exequi prouiſionem alimentorum, ſeu quamcunque aliam Principis & ſupremi Senatus ſententiam in ſui fauorem latam, nunquid ſit neceſſe quòd huiuſmodi cautio præſtetur ante factam executionem, an verò ſufficiat quòd ex poſt præſtetur ſic quòd per eam conualidetur executio ſine cautione antea facta: Quā in re licèt Guid.Pap.deciſ.50.in prin. teneat quòd ſit de neceſſitate antea præſtanda, nec ſufficiat

103 quòd ex poſt præſtetur, per ea † (vt ipſe dicit) quę in ſimili videmus in vſurario, cuius teſtamentum non valet niſi præſtet cautionem de vſuris reſtituendis, & ſi poſtea illam cautionē præſtet non reualidatur teſtamentum ex iuribus, & doctoribus, quę allegat, quem nihil addito, vel detracto refferunt, & ſequuntur Lācel.de atten.part.2.cap.18.num.77.Pet.Grego. de appella.lib.1.cap.6.de ſupplica.n.14. Marc. deciſ.468 in 2.parte, Sola in conſti.Sabaud.antiq.glo.1.ſuper tertia part.decreti vt nihil, tit. de conclu.in cau.num.9.pag.157.Rebuff.in tit.de ſupplica.q.7.in pręfa.num.38. Boer. deciſ.259. num.2.In pulchro tamē caſu primò coram admodum Reuerendo Cancell.in prima inſtantia, & mox in ſecunda coram egregio Senatore Hieronymo Seniuſt in cauſa Laurentij Polo Pręſidis Mediolanen.contra Sorores Polit, & Sala, ſcriba Maynes, contendi conualidari executionem pro parte dicti Pręſidis factam abſque cautione quamuis adeſſet cauſa ſupplicationis ex eo quòd poſtea præſtita fuiſſet cautio, quia nihil maioris damni paſſæ debitrices fuerant ex eo quòd poſt executionem cautio pręſtita fuiſſet quàm ſi antea, quia vtroque modo fuiſſet eadem exequutio fienda, & eadem bona vendenda, quia nec vnquam debitrices ſoluerant, nec vnquam cum conquærerentur de executione quòd ſine cautione fieri non poſſet, vel antea ſoluere obtuliſſent quod debebant, quo caſu dicebam non poſſe procedere dictū Guido. & aliorum, ad quod plura accomodabā, quæ doctores docēt ſatis huic caſui

104 affinia, dicebā † enim (liceat mihi paululū in his ſpaciari quia pulchra) cōducere illud ꝙ intereſſe nō debeatur ꝓpter morā qn̄ eodē modo res fuiſſet in manibus creditoris peritura vt per dd.in l.quod te ff. ſi cert.pet. quia creditoris nō intereſt l.ſi ſeruus in prin.ff.de cōdic.fur. Surd. deciſ.81.num.3.Vrſil.ad Afflic.deciſ.150. num. 19.

105 Dicebam † item conducere quod Oſaſ. docet deciſ.71.n.51.moroſum non dici qui differt quando de ſui natura damnum dilatio non infert.

106 Dicebam † item facere notab.reſolutionem Cancer.noſtri lib.3.var.cap.17.de ſenten.& earum exequutio.num.352.probantis quòd illud quod dicitur exequutionem factam pro maiori ſumma quā deberetur, corruere in totum, de quo benè per eos quos iſdem auctor allegat, & non minùs per Saluſ. Tiber. à Conetto in prax.iudi.de modo proceden. in cauſ. quæ corā Audito.Came.aguntur lib.1.cap.36. vbi dicit cenſuras quando eſt plus debito petitum non ſuſtineri etiam pro ſumma debita, atq. ita † Rot.Rom. *declaraſſe* teſtatur: id (inquam) quod de executione quę fiat pro maiori ſumma quā debeatur, dicitur, quòd ſcilicet corruat in totum intelligitur ſi aliquæ proindè res eſſent exequutę quæ exequendę aliàs non fuiſſent, non aliter nec alio modo: nam ſi nihil plus eſt venditum pro executionē quàm venditū fuiſſet ſi iuſtè pro ſumma prouiſa eſſet executio facta, certè tunc (inquit) cum nullum indè debitor damnum paſſus ſit, nō retractatur exequutio.

107 Dicebam † etiam non longè abeſſe quod dicūt doctores exequutionem etiam nulliter factam non anullari ſi de debito cōſtat, de quo Gail.deciſ.237.nu.3.

108 Dicebam † itē acommodari poſſe quod Cancer.refert in allega.cap.17.de ſenten. & earum exequu.num.561.nulliter factum non venire reuocandum ſi de nouo veniret faciendum, quo loci is doctor adducit huius dicti exēpla.

109 Dicebam † præterea facere quòd iudex nullitatis teneatur confirmare ſententiam nulliter datam quando ſibi conſtat quòd de nouo iure ſuadente, ac iuſtitia poſtulante ea danda, concedendaque foret, prouti pulchrè Viui. deciſ. 495.num.9.qui allegat deciſ.Veral.175. in tertia part.
110 vbi † fuit *reſolutum* quòd licèt ſpoliatus regulariter ſit reſtituendus tamen quādo poſſeſſio ſpoliantis nulliter data confirmari debet non eſt reſtituendus.

111 Addebam † finaliter quòd ſi vt debet examinaretur dictum Guidon. ſuperiùs relatum, reperiremus proculdubio non eſſe valdè tutā ſuam ipſius opinionem quia nullum aliud habet iuris fundamentum quàm quòd quemadmodum in vſurario qui tenetur præſtare cautionem ante teſtamentum, ſi ante non præſtat illam non conualidatur teſtamentum ex cautione quę poſtea præſtetur, ſic videatur ſibi dicendum in terminis noſtræ cautionis.

Cæterùm opinio de teſtamento vſurarij graues patitur difficultates, et multò quidem plures ſunt doctores qui contra eam tenent, & cōmunem dicunt, quàm qui pro ea, prouti apparet ex Antho.Gab.de teſtam. conclu.3. per tot. adde Couar.libro tertio var.cap.3.num. 9. verſ. duodecimò, Iul.Clar.q.26.num. 3.nob. Ludo. à Pegue.deciſ.crim.31.num.13.Spino in Speculo teſtam.in 13.part.rub.nume.31.in fin. cum ſequent.

quent.vbi pluribus probat, & Stepha. Gratia.
diſcepta.foren.cap.79.à num.13. vbi rationem
reddit cur hoc teſtamentum reconualeſcat ex
ſuperuenientia cautionis:furioſi autem, & mi-
noris non ſic, quamuis accedant ſana mens, &
* ætas, qui omnes de magis communi & magis
recepta opinione atteſtantur quòd teſtamentũ
vſurarij conualidetur ex cautione poſtea præ-
ſtita: ecce ergo quã fragile habeat opinio Gui-
don.iuris fundamentum, ergo non ſequenda,
& ita obtinui, admodum enim Reuerendus
† Cancell.ſub die 2. Apprilis *declarauit* pro mea
† opinione in cauſa ſupradicta, & *confirmauit* Se-
natus referente Seniuſt in cauſa ſupplicationis
ſub die 9. Iunij 1610.

112 Et † in tantùm habuit pro conſtanti Senat.
non iuſtam aduerſantium opinionem in do-
ctrina Guid.Pap. & alijs prætentionibus funda
tam, quòd licèt ſoleat, vbi adeſt iuſta cauſa liti-
gãdi, abſoluere ab expenſis non obſtante cõ-
ſtitu.5.tit.de deſpeſ.de plets, quę ſtatuit ſubcũ-
bentem in huiuſmodi cauſis ſupplicationum
eſſe in expenſis condemnandum, ſequendo in
hoc opinionem eorum, qui dicunt ſtatutum
præcipiens condemnandum eſſe in expenſis
eum qui ſubcumbuit intelligẽdũ fore niſi ha-
beat iuſtam cauſam litigandi, de qua Caual. de
ciſ.15.nume.30.in prima part. Muſcatel.in prax.
ciuil.glo.condẽnando, à num.80.cum ſequẽt.
Couar.in prac.cap.27.n.4.Feder.Scot.reſponſ.
113 33.tom.1.lib.5.per tot.& ſignantèr nu. 12. vbi †
diſputat an valeat ſtatutũ diſponens victum vi
ctori eſſe in expẽſis condemnandum etiam ſi
haberet iuſtã litigãdi cauſam, Farina.de accuſa.
q.16.n.71.in primo vol.Ioſeph.Ludo. deci. Pe-
rus.52.& Flamin.Carthar.deci.Gẽ.1. prouti mil
lę exemplaribus poſſem confirmare ſi oporte-
114 ret, quemadmodum † & illam Senatus appro-
bauit opinionem quòd conſti.4.ſub tit. de al-
tercats, quæ habet quòd ſubcumbenti in alter-
catis currant & cucurriſſe habeant tempora
probatoria (quod an idem ſit de iure commu-
ni vide Viui. deciſ.286.) intelligatur niſi talis
ſubcumbens habuiſſet iuſtam litigandi cau-
† ſam, prouti in effectu *declaratum* facto verbo in
mei fauorem fuit ſub die 3.Martij 1606. referen
te egregio Senatore Hieronymo Aſtor in cau-
ſa partis Petri Prat ſocietatis Ieſu contra Ioan.
Pou villę de Figuerijs, ſcriba Hieronym.Boſch,
cum enim ex quo ſubcubuiſſem bis, non ta-
115 men cum expenſis, in prætentione † quam de-
fendebam, quòd declarata nulla certorum te-
ſtium receptione non poterãt noui teſtes exa-
minari ſuper eiſdem articulis ſuper quibus
erant didiſcita teſtificata, licèt poſſent ijdem
nulliter recepti denuò repeti, ſequendo opinio
nem ſapientiſſimi Anton. Theſau. quã aſtruit
contra ſuum Senatum deciſ.28.& Proſper. Fã-
tina.de teſtib.quęſt.66.part.3.nu. 304. & q.75.
cap.10.nume.365.adde Ferdinan. Vaſqui.con-
trouer.vſufrequen.cap.31.nume. 3.Marſil. in l.
1.§.ſi quis vltrò ff.de quæſt.& Viui. in commu.
opinio. verb.*teſtes*, cum (inquã) quia ſuccubuiſ-
ſem in dicto altercato, oppoſitum mihi fuiſſet
quòd non poteram probare in illa cauſa ex
quo durante dicto altercato lapſa illa fuerant,
quia ſic diſponit allega.cõſti.4.de altercats, e-
go verò replicaſſem quòd cõſtitutio non intel-
ligebatur de eo, qui licèt ſuccubuiſſet, habebat
tamen iuſtam litigandi cauſam, qualem me ha
buiſſe dicebam propter actoritatem Theſau.&
aliorum, quos cum multùm viuacibus rationi-
bus, quas fundatas in timore ſubornationis, &
aliàs, adducebam, cuius rei euidens argumentũ
erat quòd nec in vna, nec in alia inſtantia fuiſ-
ſem in expenſis condemnatus, tandem die ſu-
pradicto in mei fauorem extitit, vt dixi, decla-
ratum: licèt (inquam vt ad propoſitum redea-
mus) ſoleat Senatus ab expenſis abſoluere quã
do adeſt iuſta cauſa litigandi, in caſu tamen
Præſidentis Polo nõ exiſtimauit Senatus quòd
talem cauſam habuiſſent aduerſarij, & ideò
illos in expenſis condemnauit vt dixi.

116 Et quia † eorum aduocati, qui egregij erant,
& ex doctioribus, admodùm ęgrè tulerunt hu-
iuſmodi condemnationem, & propterea ten-
tarũt (quod vix eſt quòd alij vnquam tentaſ-
ſent) à dicta condemnatione ſupplicare licèt in
reliquo ſententię eſſent conformes (conceda-
tur mihi quòd hic referã quid in hoc pulchro
caſu ſucceſſerit) ideò fuit pro noſtri parte
in continenti conquæſtum de admiſſione
dictę cauſæ ſupplicationis, quę admiſſa fuerat
non aduertẽdo cuius qualitatis cauſa eſſet, for-
titer contendentes, non fuiſſe permiſſum ab ar
ticulo expenſarum prædicto ſupplicare quan-
do ſententiæ erant in reliquo conformes, ad
quod adducebamus egregiam Didaci doctri-
nam in prac.quæſtio.cap.25.num.6. vbi doctè
examinans reſolutionem Angel.in l.1.C. ne li-
ceat tertiò prouocare, quòd à condemnatione
expenſarum ſola poterat appellari: & repræ-
hendens eundem quòd non ſit auſus aſſerere
poſſe appellari à tertia ſententia confirmatoria
priorum, & vlteriùs in omnibus expenſis om-
nium iuditiorum, de quibus per alios iudices
non fuerat habita conſideratio, condemnante
niſi pro expenſis vltimi iuditij, ratione adiecta
quia de illis non eſſet iudicatum nec in primo
nec ſecundo, & ideò eſſet prima ſententia in
dictis expenſis, quaſi non etiam eſſet ſic ratio-
ne expenſarum aliorum iuditiorum: repræhẽ-
dens (inquam) Ang. in hoc dicit quòd ſi vera eſt
illius ratio quòd quia prima eſt ſentẽtia in ex-
penſis vltimi iuditij, ideò licet ab earum cõ-
demnatione appellare, idem debet dici ratio-
ne

Digitized by Google

ne aliorum iudiciorum, & ſic tam à prioribus expenſis, quàm etiam ab vltimis licitum erit appellare ex ratione Angeli: nam vbi petitæ ſunt expenſæ, & iudex omiſit earum condemnationem non cenſetur abſoluiſſe ab expenſis, imò iure omiſſa eſt earum condemnatio, igitur (inquit Didac.) vtcunque conſideretur exemplum Angel. apparet ſuper omnibus expenſis eſſe hanc primam ſententiam; pergit vlterius in verſ. *quod ſi* dicens (& nunc probat noſtrum inſtitutum) *quòd ſi* (inquit) *dixeris per omiſſionem condemnationis expenſarum cenſeri victum ab eis abſolutum, tunc poſſet opinio Angeli, quoad exemplum defendi, quia hæc vltima ſententia prima eſt ſuper condemnatione expenſarum. tertij iudiiij, & tertia ſuper alijs expenſis, in quibus primas ſententias tacitè abſoluentes reuocat, & tamen ex hoc ſequeretur quòd vbi prima, & ſecunda ſententia expreſſim de expenſis, vel condemnando, vel abſoluendo meminerint, ac item tertia idem faceret, poterit appellari à tertia ratione expenſarum vltimæ inſtantiæ, in quibus eſt prima non tertia ſententia, quod nuſquam vidi admiſſum fuiſſe, nec opinor in praxi admiuendum fore: & enim frequentiſſimè vltima ſententia condemnat in expenſis vltimæ inſtantiæ primis ſententijs abſoluentibus, vel condemnantibus, & ſicut in principali non admititur appellatio, nec ſupplicatio, ita nec ratione harum expenſarum, de quibus ab initio iuditij actum eſt generaliter, quia petita fuit condemnatio expenſarum:* Hæc Didac. in quibus ſi noſtram non probat opinionem non video quomodo clariùs dicere potuiſſet: fauet huic opinioni pulchra ratio ab eodem Didac. paulò inferiùs conſiderata, quæ innititur argumentationi ab inconuenienti, & ab abſurdo vitando, quæ, nemo neſcit, quantam habeat firmitatem quòd ſi admitteretur appellatio ab expẽſis vltimi iuditij nunquam fieret litium finis, quia cum vt plurimũ in cauſis appellationum, & ſupplicationum tam de iure cõmuni quam de iure noſtro municipali ſoleat fieri condemnatio expẽſarum ſẽper ſententia diceretur prima ratione dictarum expenſarum, & ideò ſemper liceret appellare, vel ſupplicare, quod quàm foret abſurdum, nemo non videt.

117 Nec † eſt verum quòd huiuſmodi condemnatio expenſarum conſiderari poſſit vti nouũ grauamen illatum per vltimam ſententiam, quod non eſſet in prioribus ſententijs, cuius ratione vult Ang. & volunt doctores poſſe ab vltima ſententia appellari, quia vt dicebat Didac. in dicto nume. 6. verſ. *indè*, non potuit fieri condemnatio in prioribus iuditijs ratione expenſarum vltimæ inſtantiæ ante ſententiam in ea latam; quaſi diceret vanum eſſe conſiderare nouum grauamen in vltima ſententia quod non fuiſſet in prima ratione illius condemnationis, quæ in prima fieri non poterat, prout contingit in noſtris expenſis: nouum enim grauamen in vltima ſententia, quod non eſſet in prima, cuiuſque ratione poſſet admitti appellatio conſiderari debet illud quod fuit illatum per vltimum iudicem circa id de quo priores iudices non tractauere cum potuiſſent, vt iſdem Dida. dicebat in principio d. nume. 6. non verò ratione eius rei, de qua ille cognoſcere nõ poterat: priuatio enim præſupponit habitum: ex his videmus qualiter Dida. noſtram probet ſententiam.

118 Dicebatur † mihi quòd iſdem Dida. ab aduerſarijs in eodem loco adducebatur pro ſua opinione in fine verſiculi *Ang. opinio*, ſed hallucinabantur manifeſtiſſimè quia ibi Dida. nõ loquitur in noſtro caſu, quando in vltima inſtantia eſt facta cõdemnatio expenſarum tantummodò in ea factarum, ſed potiùs eo in caſu, quo facta in eadem vltima inſtantia extitiſſet expenſarum condemnatio factarum tam in vltima quàm etiam in alijs inſtantijs: tunc enim inquit quòd ſi Angeli opinio in expenſarum ſpecie admitenda eſt (quæ erat vbi omnium iuditiorũ fuerat in vltima inſtantia facta condemnatio) quæ fortaſſis admiti poteſt vbi nulla eſt facta expẽſarum petitio vſque ad tertiam inſtantiam, aut ſecundum opinionem Imol. quoties petitæ fuerunt, & tamen omiſſa eſt condemnatio, non tantùm erit admitenda quoad expenſas vltimæ inſtantiæ, ſed etiam quoad omnes: hæc Dida. nõ plura nec pauciora, in quibus multùm abeſt quòd probet aduerſantium opinionem.

Idem dicebam reſpondendum ad alios plures, qui allegabantur ad idem confirmandum quòd à condemnatione expenſarum facta in vltima inſtantia poterat appellari: loquuntur enim non quando expenſarum tantummodo factarum in vltima inſtantia eſt facta condemnatio, ſed quando & illarum, quæ factæ extitere in prioribus, cuius rei illud argumento eſſe poteſt tum quòd omnes ad id allegent Ange. vbi ſuprà; quem loqui in caſu prędicto certum eſt, vt diximus, tum etiam quòd omnes loquantur quando facta eſt condemnatio omnium expenſarum: aliàs enim valdè inepta eſſet loquutio fundare grauamen in eo quod cõdemnatio extitiſſet facta de eo quod iudex primitiuus non condemnauerat, ſi condemnare non poterat, & propterea ineptè addidiſſent doctores, *id quòd priores iudices non cõdemnarunt*, videatur Matan. vbi ab omnibus allegatur in ſpecul. ſexta parte titul. & quandoque appellatur nume. 28. Graua. ad Veſtri. in prac. lib. 8. cap. 1. num. 27. Muſcatel. in prax. appella. parte tertia gloſſa prouocare num. 45. Cæſ. Bar. deciſ. 55. nume. 8. Surd. conſ. 202. n. 14. & quos

& quos ipſi allegant,& videbis hanc veritatem
119 optimè comprobatam:ſufficit † ergo quòd in
principali ſint ſentẽtiæ conformes,licèt diffe-
rant in acceſſorijs,nempe in expenſis, vt aliàs
ex Theſau.deciſ.122.n.6.dicebat noſter Cãcer.
lib.3.var.cap. 17. de ſenten. & earum exequu.
num.321.vt non debeat per conſequens poſſe
ſupplicari.

Nec contra nos eſt Theſau.qui ab aduerſa-
rijs allegabatur,in d.deciſ.122.nu.7.vbi videtur
concludere poſſe ſupplicari à condemnatione
expenſarum, quia ipſe nullos alios doctores
allegat,præter eos quos nos ſuprà retulimus,
& eodem loquendi modo vtitur quo alij vſi
ſunt,vti vidimus,indè fit quòd nihil aliud fue-
rit ſuæ intentionis dicere quàm quod alij dice-
bant,& ita verba illa Theſauri in d. numer.7.
dicentis quòd ſi tertia ſententia minùs grauat
non liceat appellare,ſin autem magis grauat,li
ceat vtique, ego ſic interpretarer vt minùs gra-
uare dicatur condemnatio expenſarum, quan-
do eſt facta ratione expenſarum vltimi iudicij,
magis autem quando ratione omnium, idque
fore ſic ſentiẽdum mihi perſuadeo ex eo quòd
ad diſtinctionem probandam nullum alium al
legat Theſau.præter Dida. vbi ſuprà à nobis
fuit adductus,qui ſic,vt nos dicimus,tenere vi-
detur,& dictum doctoris debet regulari ſecũ-
dum id quod allegat.

120 Addebam † quòd haberemus conſti.5.tit. de
expenſ.lit.factam de anno 1547.qua cauetur cõ
demnandum eſſe in expenſis eum qui ſuccũ-
beret in cauſa ſupplicationis,& poſtea per cu-
riam anni 1585. ſcientem huiuſmodi condem-
nationem fore de neceſſitate fiendam, fuiſſe
ſtatutum in cõſti.15.tit.de ſuppli. de ſen. quòd
à declaratione,quæ fieret in cauſa ſupplicatio-
nis, non poſſet modo aliquo ſupplicari, quæ
verba videbantur innuere quòd nec ab expen-
ſis eſſet licita ſupplicatio. Verum eſt quòd ſta-
tuta in hoc recipere dicuntur interpretationẽ
à iure communi, vt dicebat in terminis Surd.
in conſ.102.nume.2.& 3.Sed ego pro nunc nõ
immoror,ſufficiunt quæ dicta ſunt, quibus at-
tentis Senatus iunctis tribus claſſibus, ſiue au-
la totius Regię Audientiæ, partibus ad ple-
num auditis,& eorum aduocatis ſub die 23.Iu-
† nij.1610.*cenſuit* reuocandam fore, prouti reuo-
cauit,commiſſionem cauſæ ſupplicationis à di-
cta expenſarum condemnatione interpoſitæ
egregio Senatori Iacobo Puigmija factam,
prouti reperies,ſi volueris,in proceſſu ſuperiùs
allegatam cauſæ Præſidis Polo,& ampliùs audi-
ui quòd facta fuerit tunc in Senatu generalis re
ſolutio in perpetuum duratura quòd non ad-
mitterentur vlteriùs alicui eiuſmodi ſupplica-
tiones,ſed repellerentur quęcunque interpo-
nerentur,atque ita obſeruandum in futurum
extiterit in Senatu decretum.

121 Ad exemplum † eorum,quæ dicta ſuperiùs
fuere de prohibita appellatione à condemna-
tione expenſarum ex eo quòd non cenſeretur
continere caput nouum appellabile ſententia,
quæ vltra confirmationem condemnaret in ex
penſis vltimi iudicij, & quia daretur aliàs pro
greſſus in infinitum, ego defendebam contra
vnum ex eiſdem aduocatis,quos dixi habuiſſe
me contrarios in cauſa Præſidis Polo,non li-
cuiſſe ſibi ſupplicare à prouiſione in cauſa ſup-
plicationis contrarij Imperij omnimodo con-
formi priori facta,ex eo motiuo,propter quod
exiſtimabat ſibi admitendam ,quia ſi non ex-
preſsè ſaltem tacitè repulſa ſibi fuerat quędam
exceptio ſolutionis reſultãs ex tribus chirogra-
phis quę exhibuerat in dicta cauſa ſupplicatio-
nis & de quibus in dicta ſecunda inſtantia tan-
tùm oppoſuerat , cuius prætentionis ratione
exiſtimabat is doctor primam fore prouiſionẽ
factam in contrario imperio,ſed ego replica-
bam cum Theſau.deciſ.228.quòd non propte-
rea difformis à prima ſententia ſecunda dici de
bebat quòd non habuiſſet rationem alicuius
articuli nouiter per partem deducti ad reuo-
cationẽ primæ, quia, inquit,ſi ita foret nũquã
fieret appellandi finis,quia cum eſſet & ſit in
manu cõdemnati ſemper aliquid noui produ
cere,vel deducere , ſi id difformitatem cauſa-
ret,ſemper adeſſet difformitas,ac ſemper poſ-
ſet appellari:quod quàm foret abſurdum , &
quàm grande incõueniens, nemo non videt. †
Per hæc *obtinui* vt egregius Senator Hierony-
mus Seniuſt, qui erat iudex cauſę primitiuę,
cuiq.fuerat remiſſa cauſa ſupplicationis con-
trarij Imperij quam vnus ex litis cõſortibus in-
terpoſuerat à declaratione alterius ſupplicatio
nis contrarij Imperij,partem omnimodo repel
leret,nolletque quicquam prouidere: in cauſa
verò ſupplicationis in forma , quam alius litis
conſors interpoſuerat ad relationem egregij
etiam Senatoris Ioannis Magarola , oppoſui
exceptionem dilatoriam impedientem ingreſ-
ſum,& progreſſum cauſę,quæ adhuc pendet
indeciſa,ſed ſpero proſperè rem ſucceſſuram,
nec arbitror quòd curet aduerſans de declara-
tione:Partes erant Cambra & Coſta, ſeu Ca-
bratoſa,Not.Camaraſa, Iudex ſiue Relator pri
mò Mijauila,& poſtea Seniuſt,& nunc iterùm
Mijauila.

122 Sed quid † ſi è contra facta ſit abſolutio ab
expenſis vel aliàs ſit omiſſa à iudice primitiuo,
an is qui obtinuit in principali , poſſit ab hu-
iuſmodi abſolutione,vel omiſſione appellare,
vel ſupplicare docet te pulchrè Ioan. Baptiſ.
Azin.in prac.§.32.c.20.per tot. In Cathalonia
vtimur ſupplicare in his caſibus ad effectum
vt eligamus iudicem ne eligatur ab aduerſan-
te,

te, qui fuit condemnatus ſi poſtea contingat eũ ſupplicare, quod eſt permiſſum facere per ea quę Azin. vbi ſuprà tradit.

123 An autem † cautio, quæ eſt preſtanda, vt ſuperiùs dicebamus, pro exequutione Regiæ ſententiæ, & ſeu prouiſionis cuiuſcunq. debeat præſtari licèt non petatur, nec ne, tractat noſter Cancer. lib. 3. var. cap. 17. de ſenten. & eat. execu. à nume. 251. Sed quia ipſe reſtringit ſuam diſputationem ad terminos Conſti. 12 & 13. tit. de execu. ſenten. videas pro generalitate materiæ Nat. in conſ. 685. & Sola ad nou. conſti. Sabau. rub. de modo & for. ſuppli. à ſenten. Sena. glo. 1. num. 65. qui tenent quòd non debeat præſtari niſi petatur, contra quos tamen tenet Surd. in conſ. 124. & deciſ. 57. vbi reprehẽdit Nat. contrarium tenentem dicens quòd nunquam obtinuit eius opinio, nec ipſe dum viuit edidit illud conſilium, ſed cum alijs ſuppreſſit, forte non iudicans ſuſtineri poſſe.

124 Declarat † tamen (vt iam tandem ad propoſitum, vndè non modicùm diuerteramus, reuertamur) ea omnia quæ ſuprà diximus circa compulſionem faciendam per creditorem verſus, & contra debitorem pro ſoluendis iſtis penſionibus, de quibus agimus, vt niſi in inſtrumentis cenſualium, & violariorum, ac quorumcũq. aliorum debitoriorum exprimatur (ſicut in noſtra Cathalonia ferè ſemper fieri ſolet) vel aliàs de hoc non eſſet in loco conſuetudo, tunc non poſſet huiuſmodi compulſio fieri vt debitum ad domum creditoris portaretur, ſed imò is teneretur ad domũ debitoris accedere pro recuperando debito, l. item illa, vbi gloſ. & dd.

† communiter ff. de verb. obliga. ſic *deciſum* fuiſſe in Senatu Sebuſiano refert Anthon. Fab. in ſuo codice tit. 29. de ſolu. & libera. diffi. 4. in

125 quo † nullum maius vel melius priuilegium habere dominum directum pro ſuis iuribus recuperandis ab emphyteuta etiam dicit, circa quæ tamen vide Rot. Genuen. deciſ. 144. Rot. Lucen. apud Mago. deciſ. 78. num. 18. & Caballi. milleloq. 304. & attentè conſidera quòd plures ex his, & alij quos ipſi allegant, contrarium tenere videntur eorum quæ ex Anthonio Fab. docuimus.

Hęc de cenſuum progreſſu, quantum capiebat noſtri inſtituti ratio, dixiſſe ſufficiant: dicamus nunc aliqua de illorum interitu, & peremptione, & ſeu extinctione.

SVMMARIA.

1 *Cenſus perimitur luitione, & quitatione.*

2 *Cenſus an poſſit redimi ſoluendo ei pretium, qui non poteſt de iure alienare.*

3 *Alienatione prohibita non intelligitur de neceſſaria.*

4 *Minor prouocatus ad diuiſionem poteſt eam facere ſine ſolemnitate.*

5 *Redemptio cenſus an poſſit fieri hæredi grauato, & vſufructuario.*

6 *Redemptiones cenſualium an dicantur nouę acquiſitiones, & quę ſit in hoc vtilitas.*

7 *Impuberi quis ſuccedat in bonis per eius tutores ante mortem redemptis vigore pactis de retrouendendo in eis per patrem appoſiti, vbi eſt ſtatutum nõ matrem, ſed proximiores de parentela ex linea paterna ei ſuccedere debere in bonis paternis, vbi deciſio.*

Intellectus conſt. 2. tit. de pupil. & alijs ſubſtitu. ibidem.

8 *Debitor non habens pecuniam pro debito ſoluendo poteſt offerre rem creditori in ſolutum.*

9 *Debitor cenſus an poſſit illum luere dando certam rẽ æſtimatam pro pretio ſi pecuniam non habeat.*

Intellectus auth. hoc niſi debitor C. de ſolutio. ibidem.

10 *Auth. hoc niſi debitor C. de ſolu. beneficium quare ſit introductum.*

11 *Soluere pro alio, etiã inuito creditore, quilibet poteſt, & liberare eum ab obligatione.*

12 *Cenſus non poteſt redimi à tertio ſi non vult creditor, nec tenetur ei cedere actiones.*

13 *Compenſatio an admittatur in cenſibus vt compenſando cum alio debito poſſit lui, & redimi, & quomodo.*

14 *Compenſare eſt ſoluere, & per compenſationem tollitur omnis actio.*

15 *Cenſus preſcribitur in Eccleſiaſticis per 40. annos, in laycis per 30.*

16 *Præſcriptio minor 40. annor. non habet locum in hypotecarijs.*

Cenſus qui debentur cum hypoteca bonorũ non præſcribuntur minori tempore, quàm 40. annis, ibidem.

17 *Hypotecaria actio etiam in Cathalonia durat 40. annis.*

Intellectus vſat. omnes cauſę, de præſcrip. in vol. conſtitu. ibid.

18 *Hypotecaria actio durat 40. annis in ciuitate Barcino. ex particulari priuilegio, vbi deciſio noſtra Senatus.*

19 *Penſiones cenſus, ſiue cenſualis cum hypoteca bonorũ non præſcribuntur minori ſpacio quàm 40. annorum.*

20 *Præſcriptio aliquando dicitur non currere, nec procedere, aliquando ceſſare, aliquando dormire, & aliquando interrumpi, & quid inter hæc interſit, remiſſiuè.*

21 *Interruptio præſcriptionis alia dicitur naturalis, alia ciuilis, & quæ ſit quęlibet ex ipſis remiſſiuè.*

22 *Præſcriptio litis conteſtatione ciuiliter interrumpitur, dum agens non ſubcũbat in cauſa, remiſſiuè.*

Præſcriptio

23 *Præſcriptio interrupta quoad poſſeſſionem an cenſeatur etiam interrupta quoad proprietatem, remiſſiuè.*

24 *Præſcriptio an ceſſante interruptione procedat iterũ nouo initio, remiſſiuè.*

25 *Præſcriptio an per interpellationem extraiudicialem interrumpatur.*

26 *Præſcriptio interrumpitur ex interpellatione extraiuditiali fauore dotis, vbi deciſio.*

27 *Præſcriptio in Aragonia interrumpitur ex interpellatione extraiuditiali.*

28 *Secus eſt in Cathalonia.*

29 *Statutum permitens præſcriptionem cũ mala fide an ſit validum.*

Vſatici Barc. omnes cauſæ, an valeat, & illius intellectus, ibid.

30 *Præſcriptio in Cathalonia non interrumpitur per proceſſum nullum.*

31 *Præſcriptiones ſtatutariæ minores triginta annis interrumpuntur per extraiuditialem interpellationem.*

32 *Interpellatio extraiuditialis ſufficit quando ſtatutũ obligat tantum ad petendum.*

33 *Præſcriptio interrumpitur per continuationem receptionis medelarum, & confectionis inſtrumentorum penes eundem pharmacopolam, & notariũ reſpectiuè.*

34 *Aduocati an & quando poſſint petere vltra tres annatas ſuarum conductionum, vbi deciſ. noſtri Senatus, & aliorum.*

Intellectus conſtitu. vltim. tit. de præſcrip. ibid.

35 *Operarij, & alij qui conduci ſolent ad laborandum præſumuntur de ſuis ſalarijs ſatiſfacti ex eo quòd dietim ſatiſfieri ſolent.*

36 *Fideiuſſori, vel alteri tertio pro alio ſoluenti qui habet à creditore ceſſionem, non nocet præſcriptio ſtatutaria, quæ præcipit intra certum tempus eſſe debitum petendum, vbi deciſio Rotæ Romanæ.*

Hæc ab auctore declarantur ibid.

37 *Præſcriptio an interrumpatur per vnicam ſolutionem à tertio factam, vel à procuratore.*

38 *Mandatum procuratoris, vel alterius tertij pro alio ſoluentis præſumitur.*

Fallit ſi induceretur alicuius delicti præſumptio cõtra principalem, ibid.

Syndicus præſumitur ſoluere de mandato vniuerſitatis, ibidem vbi deciſio Senatus Sebuſiani.

39 *Mandatum ſemper præſumitur ex actu, ad quem veriſimiliter quis non accederet ſine eo.*

40 *Solutio debet eſſe expreſsè facta pro illo debito, cuius præſcriptionem prætendimus per illam interruptum, aliàs pareret potiùs indebiti condictionem.*

41 *Soluens pro alio an præſumatur de ſuo ſoluiſſe, an de bonis, & pecunijs alterius.*

Adminiſtrator præſumitur ſoluiſſe de bonis, quæ adminiſtrat, ibid.

42 *Declaratur donec non reddidit rationem ſuæ adminiſtrationis.*

Adminiſtrator quilibet tenetur ad reddendam rationem adminiſtrationis, ibid.

43 *Adminiſtrator quamdiu rationes non reddidit non poteſt petere pecuniam quam prætendit ſibi debitam, quia præſumitur ſibi ſoluiſſe, vbi deciſio noſtri Sena.*

Idem eſt in tutore, ibid.

44 *Soluens pro alio non præſumitur ſoluiſſe de proprio ſi appoca de recepto concipitur in perſona debitoris dicendo quod ab eo recepit per manus N.*

45 *Interruptio præſcriptionis contra vnum factũ an alijs præiudicet, qui ſunt eadem obligatione obligati.*

Interruptio facta contra principalem an noceat fideiuſſori contractus, ibid.

46 *Interruptio præſcriptionis facta contra principalem an noceat fideiuſſori iudicij, id eſt de iudicato ſoluendo.*

Executio ſententiæ latæ contra principalem ſit contra fideiuſſorem iudicij ſine citatione ad cauſam principalem, quã tamen aliqui requirunt ad executionem, ibid.

47 *Interruptio facta contra vnum reum debendi nocet alijs, vbi deciſio noſtri Sena.*

Intellectus l. fin. C. de duob. reis, ibidem cum nun. ſequentibus.

48 *Id tamen non procedit quando non petitur totum debitum contra vnum, ſed pro parte tantùm.*

Creditor petens partem tantùm ab vno ex duobus reis videtur velle diuidere actionem, ibid.

49 *Interruptio præſcriptionis quare facta contra vnum ex correis noceat alteri, facta verò contra principalem non noceat fideiuſſori.*

Rei duo debendi tenentur eadem ſpecie obligationis, ſed non principalis, & fideiuſſor, ibid.

50 *Interruptio facta contra principalem nocet fideiuſſori, qui ſe vt principalis obligauit cum latiſſimis renunciationibus, vide contrarium nu. 56.*

51 *Præſcriptio annui reditus in fauorem tertij obligati quando incipiat currere, an à die ceſſata per principalem ſolutionis, an à die quo cæpit tertius poſſidere, aut aliàs à die facta contra principalem diſcuſſionis.*

52 *Creditor compellitur inuitus à quocunque, qui ſibi pro alio ſoluat, accipere ſolutionem.*

53 *Debitor principalis, & tertius poſſeſſor non tenentur vna & eadem ſpecie obligationis.*

Actio perſonalis multùm differt à reali, ibidem.

Actio hypotecaria eſt actio realis, ibid.

54 *Actione perſonali interrupta, hypotecaria etiã interrupta cenſetur.*

Intellectus l. ſi C. de annali exceptio.

55 *Actio perſonalis, & actio hypotecaria reſpectu eiuſdem rei poſſunt ſtare in diuerſis ſubiectis, & quomodo.*

56 *Interruptio facta contra principalem non nocet fideiuſſori etiam vt principali obligato, vbi deciſio*

Rotæ

Digitized by Google

Rota Roma. contra id quod numer. 30. dictum eſt.

Fideiuſſor quamuis obligetur vt principalis non tamen deſinit eſſe fideiuſſor, & eius obligatio dici accesſoria ad principalem, ibid.

Et nec tunc nec vnquam poſſunt dici principalis, & fideiuſſor duo rei debendi ibid.

57 *Interpellatio facta cõtra fideiuſſorem an proſit contra principalem.*

58 *Interpellatio facta contra vnum ex tertijs poſſeſſoribus an noceat alijs.*

59 *Interruptio facta per vnum an proſit alteri.*

60 *Iuramẽtum appoſitũ in contractu an impediat praeſcriptionem.*

61 *Praeſcriptio in cenſualibus an admittatur in dioceſi Gerundæ.*

62 *Conſuetudo olim erat in dioceſi Gerundæ quòd non curreret praeſcriptio contra cenſualia.*

63 *Conſuetudo prædicta obſeruata fuit vſque ad annũ 1512 quo extitit per ſereniſſimum Regem Ferdin. cum ſua pragmatica ſublata.*

64 *Sed fuit poſtea huius pragmatica effectus ad inſtantiam Capituli, & Eccleſiarum illius dioceſis ſuſpẽſa donec iuridicè cognitum ſuper hoc fuiſſet.*

65 *Pragmatica prædicta fuit poſtea in contradictorio iudicio reuocata quoad eccleſias, & eccleſiaſticas perſonas, ſed non quoad laycos, & ſeculares & nu. ſequenti.*

66 *Pragmaticas an poſſit Rex in Cathalonia facere fuit aliquando in contradictorio iudicio declaratum.*

67 *Praeſcriptio non admittitur in dioceſi Gerundæ quoad cenſualia eccleſiarum, & eccleſiaſticarum perſonarum.*

68 *Conſuetudo potens eſt ad tollendam praeſcriptionem, vbi deciſio Senatus Sebuſiani.*

69 *Praeſcriptione prohibita non cenſetur ea prohibita, quæ eſt centenaria, & immemorialis, vbi declaratur, & ibi ſunt deciſiones.*

70 *Fallit ſi expreſſè dicatur, vel ſit eadem ratio prohibitionis, & excluſionis.*

71 *Praeſcriptio immemorialis an ſit maior centenaria, an è contra, & nu. ſequent.*

72 *Praeſcriptione prohibita an longiſſima 30. vel 40. annorum cenſeatur prohibita.*

73 *Cenſus ſine directa dominatione, qui ſolẽt cenſos borts appellari in dioceſi Gerunden. an praeſcribantur, & in eis habeat locum conſuetudo tollens praeſcriptionem.*

74 *Conſuetudo extendi poteſt de caſu ad caſum, & quomodo.*

GLOS. XVIII. PARS V.

De cenſuum interitu, & peremptione, quæ præcipuè contingunt ex luitione, & præſcriptione.

1 PERIMITVR † ergo, & ſeu extinguitur primò cenſus luitione, & quitatione, cum enim, vt ſuprà dictum eſt, ſoleant cum pacto de retrouendendo celebrari indè fit quòd quoties à debitore creditori prętium offertur, teneatur iſte retrouenditionem facere, qua facta remanet cenſus extinctus, pluribus de huiuſmodi redemptione agunt quos ſuprà in toto hoc tractatu doctores retulim⁹, & ſignanter Solis lib. 4. cap. vni per tot. in I. tomo quibus omiſſis nos quaſdam tantùm in praxi magis frequentes circa materiam quæſtiones proponemus.

2 Earum † prima, nec alijs inferior, eſt nunquid ei qui alienare non poteſt, poſſit fieri ſolutio prætij cenſus ad effectum obtinendi redemptionem illius, & extinctionem, & an per eam liberetur debitor, quam quia latè tractat Felicia. de Solis de cenſ. d. lib. 4. cap. vni. Iacob. Cancer. lib. 2. var. reſolu cap. 6. de ſolutio. à nu. 103. cum ſequent. egregius eſt Marti. Mont. de ciſ. Reg. Arag. 1. per tot. qui quæſtionem latiſſimè diſputat de eo qui ſoluit minori abſq. decreto, & obtinuit ab eo liberationem, an cenſeatur liberatus, quo loci num. 13. aſſerit fuiſſe in eo Senatu, difficultate huius articuli per multos dies in eo diſputata, & agitata, affirmatiuè † *reſolutum*, & *diffinitum* in fauorem debitoris de anno 1588. quod idem antea fuiſſe plu†† ries in eodem Senatu vnanimiter *concluſum* poſtea teſtatur, cum quo in hoc cõuenit Simoncel. de decret. tit. 8. num. 119. lib. 3. Hier. Mago. deciſ. Floren. 1. numer. 38. qui infinitos propè alios referunt, qui hac de re agunt, ideò ego tacitus eam quæſtionem prętereo ſola relatione prædicta contentus.

Idem in fauorem eius qui hæredi grauato de reſtituenda hæreditate ſimilem ſolutionem feciſſet, licèt, vt audio, omnibus votis non con† cordibus, *declaratum* extitiſſe in noſtro Senatu Cathalonię per maiorem partem Regiorum Conſiliariorũ referente egregio Senatore, nũc Regente Regiam Cancellariam, Michaële de Salba die 29. Nouembris 1603. in cauſa Marqueſiæ Ferrera contra adminiſtratores cauſæ piæ N. Llobet, & Ciuitatem Illerdæ, ſcriba Papiol, vidi.

3 Horum † rationem dicunt eſſe doctores quia prohibita alienatione non cenſeatur ea prohibita, quæ fit ex neceſſitate, l. 1. ibi, *Quia hæc alienatio non eſt voluntaria* ff. de fundo dot. & in l. alienationes ff. fam. hercîſcun. hanc autem

tem, qua de agimus, ex neceſſitate fieri nemo dubitat, cum velit nolit, teneatur creditor pecuniã recipere, & liberationem facere in vim pacti de retrouendendo in contractu appoſiti.

4 Si † (inquit Mago.) ſit quòd prouocatus minor ad diuiſionem poſſit eam facere ſine ſolemnitate, ex quo non poteſt eam recuſare, ſed ex neceſsitate facere tenetur, per l. inter omnes, vbi glo. & dd. ff. de prædi. minor. glo. in l. fin. C. ſi aduer. tranſac. Roma. conſ. 106. num. 4. pulchrè Simoncel. hac de re agit de decret. lib. 2. tit. 4. per tot. & ſignanter à num. 28. cum ſequent. vbi antea plura alia infert ex ratione ſuprà relata, qua dicebamus prohibita alienatione non cenſeri eam prohibitam, quæ ex neceſsitate ſit facienda, viden. Ludo. de Caſſana, qui in maioratus poſſeſſore loquitur, in conſ. 9. nu. 58. cum ſequent.

5 Vidi † poſt hęc ſcripta ſecundum tom. tracta. de cenſ. Feli. de Solis, vbi in lib. 4. cap. vni. num. 8. verſ. *In num.* 3. vbi hanc eandem reaſſumit quęſtionem, quam in primo tom. vbi eum ſuprà allegauimus, tractauerat, & quamuis vidiſſet Martin. Monter, & alios qui contra ſuam opinionem in d. 1. tom. firmatam ſcripſerant, vt idem ipſe dicit, noluit tamen cedere, ſed imò nititur totis viribus Monterij rationibus grauiter cũ eo pugnãtibus ſatisfacere, ſed ſuperuenit Gaſp. Roder. in tracta. de annu. redi. lib. 2. q. 15. num. 98. & ſequent. vbi falſam appellat opinionem Feliciani, & num. 87. tenet id quod noſtrũ Senatum ſuprà diximus declaraſſe, poſſe ſcilicet redemptionem fieri hæredi grauato ex eiſdem rationibus, quas ſuprà adduximus. Vide Ioſeph. de Seſſe qui multò poſt hæc ſcripſit de ciſ. 63. vbi diſputat an eadem redemptio poſsit fieri vſufructuario, & concludit quòd ſic, præſtita tamen per vſufructuarium cautione de reſtituendo hæredi, atq. ita *deciſum* dicit in Sena. Arago.

6 Secunda † non inelegans circa huiuſmodi redemptiones, quę fiunt in vim pacti de retrouendendo dilucidanda venit quæſtio, & dubitatio nunquid dicendæ ſint nouæ acquiſitiones, an verò priſtinam retinere naturam? Quæ inueſtigatio ad multa proculdubio proderit in mille caſibus frequenter in praxi occurrentibus, quos tibi licebit colligere ex doctoribus, qui inferiùs allegabuntur: nos † rem hanc applicabimus conſtitutioni ſecundæ tit. de pupillar. & alijs ſubſtitu. in t. volu. conſtitu. qua diſponitur morienti filio in pupillari ætate poſt mortem patris non ſuccedere matrem ſuperſtitem in bonis, quæ ei obuenerunt ex parte patris, ſed imò proximiores in gradu reſpectu ipſius patris, licèt in reliquis bonis ſuccedat proculdubio iuxta iuris communis regulas, ponamus igitur tutores huiuſmodi filij impuberis rẽ aliquam in vim pacti de retrouendendo per patrem cum eo venditam oblato, ac reſtituto prętio recuperaſſe, videamus quis huic filio in pupillari ætate poſtea deſcedenti hac in re ſuccedat, nunquid mater an proximiores de parentela patris? Equidem ſi eſt noua acquiſitio non eſt dubium quòd mater ſuccedet, ſi verò retineat primœuam naturam minimè. Reſolutinè hac in re exiſtimo tenendum quòd non ſit noua acquiſitio redemptio, ſed priſtinam retineat naturam, ac proindè quòd non ſuccedat mater, ſed proximiores ex parte patris agnati in forma dictæ conſtitutionis, l. voluntate, ibi, *ſed in priſtinam cauſam res redit* ff. quib. mod. pig. vel hypo. ſolua. cum alijs quæ infrà referendi dd. allegant: explicat ità clarè in noſtris terminis articulum hunc Vincen. de Franch. deci. 39. num. 1. dicens ita *deciſum* in Sena. Neapol. poſt Tiraquel. de retrac. lignag. §. 19. glo. 2. per tot. vt plus temporis non exiſtimem operæ prætium futurum quòd inaniter conſumatur. Verum eſt quòd huiuſmodi proximiores agnati tenebuntur matri vt ſuccedenti filio in alijs bonis, prætium quod ille pro ea redimenda ſoluiſſet, reſtituere, poſſetque interim donec ſolutio, ſeu reſtitutio fieret, illam retinere vt ibidem doctè docet Franch. nume. ſecundo cum ſequent. quod verum exiſtimat etiam ſi per filium non fuiſſet de bonis patris confectum inuentarium, & ita *deciſum* in Senatu teſtatur, optimaſq. adducit rationes ad hanc rẽ confirmãdam.

Hæc nobis valdè accommodatam parabant materiã de quadã graui, ac ardua diſceptatione inter plures aduocatos, eoſq. valdè doctos huius ciuitatis ad id conſultos, & congregatos pluries agitata pauliſper agendi, contra quos ego ſolus per hanc quam mox propoſui rationem iuncta alia quam alibi adduxi in hoc eodem opere conſtituens differentiã inter emptionem cenſus, & illius redemptionem ab altero ex fideiuſſoribus factam reſpectu acquiſitionis penſionum, & aliàs, contra meum clientem (cui ego nihilominùs proſperos optaſſem ſucceſſus, verùm magis amica veritas) cõcludebam.

Quia tamen, vt dixi, grauis, & ardua res eſt, inter graueſque agitur, nec dum hęc ſcribimus eſt adhuc ſuper ea ius dictum, ideò hic conſultò ſubſiſtam aliam expectans occaſionem poſtquam lis finita fuerit, qua poſsim clarè loqui, ac apertè fari quę mea eſſet opinio, quàmque alienum eſſet à vero quod ab aliquo ex conſultis doctoribus palàm dicebatur inueniſſe ſe tex. expreſſum, qui clientis prętenſam iuſtitiã defenderet, omnibus patefacere: reuolueramus enim & nos tunc libros quamplures pro veritate

veritate inueſtigãda,& vt clientẽ noſtra opera,
quãtũ in nobis eſſet,iuuaremus,& poſt multũ
laboris,nedũ talẽ textualẽ diſpoſitionẽ ꝓ cliẽ-
te nõ reperimus,ſed imò fuimus coacti cõtra
ipſũ reſpõdere:ſed hæc nunc omitamus.
8 Tertia † quæſtio quæ circa huiuſmodi cẽſuũ
redẽptiones ſæpè practicabilis occurrit eſt,nũ-
quid quemadmodũ debitori nõ habẽti pecu-
niã,qua ſatisfaciat creditori,principali clemẽtia
indulgetur ꝙ ſeruatis ſolẽnijs,de quibus in au-
cten.hoc niſi debitor C.de ſolutio.& apud do-
ctores quos infrà referemus,poſſit rẽ aliquã im
mobilẽ æſtimatã ꝓ debito creditori offerre,an
9 † idẽ dicẽdũ ſit in debitore cẽſus ꝙ ipſe poſſit
illũ luere,ac redimere oblata eodẽ modo certa
re immobili æſtimata ad id ꝙ importat prætiũ
cẽſus:Breuiter,& reſolutiuè dic ꝙ licèt illud
beneficiũ aucten.hoc niſi debitor,ſit generali-
ter indultũ debitoribus,de quo ſi plura videre
volueris pluresq. grauiſſimorũ Senatuũ ſuper
† † eo factas *deciſiones*,lege Beniten. deciſ. Bonon.
58.Ludo.Perus.64.p.2.Hie.à Laurẽ.Aueni.132.
Antho.Theſau.& eius additorẽ Pedemon.153.
Vincen.de Frau.Neapol.81.Ioan.Pet.Surd.Mã
tua.30.& 318.Cæſ.Barz.Bonon.40. Ioan. Gu-
tier.de iur.cõfir.p.1.c.29.per tot.Bar.Bertha.de
clau.inſtru.clau.41.glo.5.n. 4.Nat.cõſ.344.poſt
antiquos,& alios modernos,quos ipſi allegãt,
eiuſmodi autẽ beneficiũ nõ cõpetit debitori cẽ
ſus,ita latè,poſt lõgã diſputationẽ,ꝓbat hãc re-
ſolutionẽ Ioan.Gutier.in prac.quæſt.li.1.q.146.
vt ſuperfluũ mihi videatur aliquid ea de re hoc
loco fari.
10 Ne tñ † ignores differẽtiæ rõnem,ſcias ꝙ be
neficiũ illud ſit ab Imperatore ob acerbiſſimã
creditorũ in debitores poteſtatẽ,qua ſuos de-
bitores ꝓmiſſa nõ adimplẽtes ſolebãt nõ mo-
do in bonis exequi,ſed & corpus vincere, &
cruciare & in partes diſſecare,debitoribus cõ-
ceſſũ,ne ſi pecuniã nõ habeãt,nec factis debi-
tis diligẽtijs reperire poſſint,vel ad flebile,& ig
nominioſũ ceſſionis beneficiũ recurẽdũ ſit eis,
vel in carceribus maceſſere,aut aliàs ex ampla
creditorũ in debitores ſuprà relata poteſtate
miſerè perire habeãt,ꝙ nõ ꝓcedit in debitore
cẽſus,cũ eũ nõ poſſit creditor cõpellere ad ſol
uẽdũ,vel reſtituẽdũ prętiũ,& ſic nõ eſt in peri-
culo in quo reliqui creditores:Ita ſed magis lar
11 gè Gutier.vbi ꝓximè à nu.17.cũ ſequẽt.& † ex
eadẽ radice ꝓcedere dicit idẽ Gutier. nu. 27.ꝙ
licèt quilibet poſſit etiã inuito creditore ſolue-
re ꝓ debitore,& eũ liberare ab obligatione, ex
vulga.l.tale pactũ §.poſt diuiſionũ ff. đ pact.cũ
12 ſimil.id † tñ in annuis reditibus nõ ꝓcedit,nec
tenetur dñs cẽſus eũ redimere ad inſtãtiã ter-
tij vt ei cedat iura,argumẽto nota.p Bal. in cõſ.
190.vol.5.qua tñ de re vide Felicia. de Solis de
cenſ.đ.lib.4.cap.vni.nume.11.in 1.tomo.

13 Quarta † deniq.& vltima,quæ circa hãc lui-
tionis,& quitationis materiã ſe offerebat diſpu
tati quæſtio eſt nũquid ea fieri poſſit per cõpẽ-
ſationẽ debiti liquidi,ꝙ creditor cẽſus debeat
debitori,Nauar.de Vſur.nu. 124. Tiraq. de re-
tract.lignag.§.3.glo.3.n.2.Boca.de cenſ.p.2.nu.
14 58.tenẽt ꝙ ſic,ex eo † ꝙ cõpẽſare ſit ſoluere,&
p cõpẽſationẽ omnis tollatur actio,l.fi.C.de cõ
pẽſa.Quomodo autẽ ſe habere debeat debitor
qui ſic cõpẽſãdo velit debitũ extinguere,docet
latè Boca.vbi ſuprà.
15 Supereſt † agamus de altero,& ſecũdo perẽp
tionis,& extinctionis cẽſus modo, qui fit per
prȩſcriptionẽ:quoties igitur creditor ſteterit p
40.an.in eccleſiaſticis,30.verò in laycis,vel 40.
in certo caſu,prout infrà dicetur ꝙ cẽſus non
exegerit,& ſeu illius pẽſiones, tũc & tali caſu
præſcriptioni locus eſſe dicetur,cẽſuſq. prȩſcrip
tione extinctus.
16 Dixi † vel 40.in certo caſu ꝓpter illa cẽſualia
quȩ ſũt omnia, in quib⁹ adeſt obligatio bono-
rũ ꝓobſeruãtia cõtractus,& ſolutione pẽſionũ,
quia cũ tali caſu oriatur indè hypotecaria actio
quȩ de iure cõi nõ tollitur minori ſpacio q̃ 40.
an.in fauorẽ creditoris,& ſuorũ hæredũ,& ſuc-
ceſſorũ vniuerſaliũ,l.cũ notiſſimi §.q̃ obrẽ vbi
Salic. & Bar.C.de præſcrip.30.vel 40.an. & ex-
plicãt benè Olib.de actio.p. 2.c.29. n. 31. & ibi
add.ſui generi Hypol. Mont. n. 49. qui plures
allegat idẽ agẽtes, & ſignãter meminit Gaſp.
Rode.de annu.redi.lib.2.q.9.nu.28.vbi decla-
rat qualiter ſit intelligẽdũ hypotecã ſubſiſtere
17 vſq.ad 40.annos,ꝙ † nõ eſt immutatũ p iura
patriæ quãuis habeamus vſat. oẽs cauſæ tit. de
prȩſcrip.diſponẽtẽ generaliter in Cathalo. in
nullo negocio requiri prȩſcriptionẽ maioris tẽ
poris ꝙ 30.annorũ,quia huiuſmodi vſat.ex ge-
nerali cõſuetudine Cathal.interprȩtationẽ ad-
miſit vt nõ ꝓcedat quoad actiones hypoteca-
rias,quæ minori tẽpore nõ extingũtur q̃ 40.an
norũ,ſm̃ diſpoſitionẽ iuris cõis,glo.in vſa.pote
ſtatẽ tit.đ feu.& poteſta.in 1.vol.cõſti.Marquil.
in vſat.oẽs cauſæ in 7.nota.tit.đ præſcrip.Mier.
in cur.Regi.Mari.rub.auẽs àcor n.4.col.10.fol.
18 34.Olib.de actio.p.1.li.3. ad §. pœnales n. 103.
Can.li.3.var.c.1.de actio.n.99.& † in ciui.Barc.
habemus priuilegiũ *recognouerũt ꝓceres*,nũcupa
tũ c.44.id expreſſim diſponẽs,ꝓ cuius obſeruã
tia vidi in archi.Reg.in lib.cõcluſionũ an.1594.
† *deci.*nr̃i Sena.referẽte egre.olim Sena.Frãciſco
Deſcãps inter Mich. Sobrebals,& nob.Frãciſcũ
19 Gilabert die 21.Octob.factã:cũ †(inquã)vbi ad
eſt obligatio bonorũ adſit & hypotecaria actio,
quæ extenditur vſq.ad 40.an. nõ ſolũ reſpectu
proprietatis cenſualiũ ſed etiã & pẽſionũ vt in
terminis poſt Mier.tenet Olib.de actio p.1.lib.
3.ad §.pœnales nu. 103. indè fit quòd iure op-
timo dixerim quãdoq.neceſſũ etiã in laycali-

bus ꝙ decurrãt 40.anni ad præſcriptionẽ pẽſio
nũ:Hæc cõſiderãs mirabar cur cũ omnia cẽſua
lia cõcipiãtur regulariter ſub obligatione bo-
norũ,& ex cõſequẽti oriatur ex eis actio hypo
tecaria,dicãt ſimpliciter doctores de materia
tractãtes,quorũ vidi plures, ſpacio 30.anno. cæ-
teri contra ea,& penſiones præſcriptum.
Hæc nullã omnino habẽt difficultatẽ , nec
in eis amplius inſiſtẽdũ exiſtimaui quippe quia
iã multa alijs in locis in hoc opere , & ſignãter
in hac eadẽ glo.dũ de cẽſibus cũ directo domi
nio agerem , de eadẽ materia dixerim , quæ
apprimè poſſunt huic loco acõmodari,ſolũ re-
ſtat vt paucula de interruptione huius præſcrip
tionis,quę licèt valdè frequẽs ſit in iuditijs,de
eadẽ tñ hucuſq.nõ ſum⁹ loquuti,hoc loci diſ-
putemus. Circa q̃ imprimis admoneo lectorẽ
ꝙ doctiſſimus Dida.à Couar.eſt qui vtiliùs,prę
alijs,de ea egit ex ꝓfeſſo , multaq. tractauit ad
cõem praxim valdè conducibilia in relec. reg.
20 poſſeſſor p.2.§.12.per tot.de reg. iur.in 6. vbi †
ſignãter explicat quid diſcriminis ſit inter pręſ-
criptionẽ nõ currere,nec ꝓcedere,ceſſare , ac
dormire,& interrũpi,de quib⁹ etiã terminis lo-
quutus eſt noſtras Oliba de actio.p.1.§. rurſus
21 nu.74.qualiter † dupplex eſt interruptio,natu
ralis ſcilicet , vt putà qñ deficit aliquid ex his
quæ neceſſariò ad præſcriptionẽ requirũtur,nẽ
pè vel poſſeſſio,vel bona fides,vel titulus, & ci
uilis vt qñ actus aliquis acciderit,qui ex lege ci
22 uili interruptionẽ inducat , qualiter † ciuiliter
præſcriptio litis cõteſtatione interrũpat. dũ tñ
agẽs nõ ſubcũbat in cauſa,& in qua ſpecie pręſ-
23 criptionis id ꝓcedat,an itẽ† pręſcriptio inter-
rupta quoad poſſeſſionẽ cẽſeatur etiã interrup
24 ta quoad ꝓprietatẽ,& finaliter † an ceſſãte in-
terruptione ꝓcedat iterũ præſcriptio nouo qui
dẽ initio ſiue ſit ciuilis ſiue naturalis,& alia plu
ra incidenter,& mixtim cum his in materia tra
didit, per quæ facilè quivis ad illius perfectã
cognitionẽ,& ſciẽtiã deueniet:ob ꝙ exiſtimaui
mus nõ oportere ꝙ nos hoc loci quicquã de ſu
pradictis diceremus,quia arbitramur ſuficere
ꝙ ad Dida.habeatur recurſus cũ caſus occurre-
rit,ſed alia traderemus in eadẽ materia nõ om-
ninò penitẽda, nec ſpernẽda,quia frequẽtiſſi-
mè in praxi cõtingibilia.
25 Videamus † ergo primò nũquid per interpel
lationẽ extraiudicialẽ huiuſmodi præſcriptio
interrumpatur.Qua in re reperio regulã cõſti-
tui cõmuniter à doctoribus ꝙ regulariter nõ in
terrumpatur præterquã in caſibus de iure ex-
preſſis, quia licèt huiuſmodi extraiudicialis in-
terpellatio,vel denũtiatio potens ab initio , &
ante ceptã præſcriptionẽ eſſet ad cõſtituẽdũ ali
quẽ in mala fide,qua ſtãte præſcriptio nõ ꝓce-
deret,nõ tñ ſic eſt ex poſt facto,& poſt eã cep-
tam per tex.in l.ſi fundum C.de rei vendi.

Plures tñ adducũtur ab eiſdem doctorib⁹,
qui regulã cõſtituerũt, eiuſdẽ limitationes in
quib⁹ ſufficit denũtiatio,vel interpellatio extra
iudicialis ad cõſtituẽdum in mala fide,& ſic ad
26 interrũpendã pręſcriptionẽ, † quarũ vnã fauo-
re dotis Fran.Viui.adducit deciſ.392.vol.1. vbi
† ꝓ ea deciſũ docet in Aud.Baren. pulchrè Balb.
de præſcrip.in 4.q.tertię partis ſextę partis prin
cipalis nu.18.quẽ vide quia pulchra in huius rei
cõfirmationẽ adducit,aliaſq. limitationes tra-
dit huius regulæ Gutier.de iur. cõfir.part.3.c.1.
n.27.& 28.qui vltra Balb.vbi ſuprà,Felinũ etiã
citat in cap.nihil,de præſcrip.nu.5.regulã cõſti-
tuẽtẽ cũ ſex limitationibus & fallẽtijs, & alias
etiã ipſe adducit nõ ſpernẽdas Sur.deci.3. n. 6.
Mõter deci.21.nu.25 & Caſſana.conſ.41.nu.65.
27 qui†addunt ſecus eſſe in Regno Arag. vbi iure
particulari extraiudicialis interpellatio præſcrip
tionẽ interrũpit , benè ꝙ ſuprà diximus ꝓbat
Boer.deci.333.nu.4.& 5.
28 Id † ꝙ maximè in noſtra Cathalonia proce-
dit,vbi cũ ceſſet ratio ob quã in aliquibus caſi-
bus per extraiudicialẽ petitionẽ interrũpatur
præſcriptio,ſcilicet ꝓpter malã fidẽ in qua pręſ-
cribens p eã põt cõſtitui,cũ in Cathalonia oẽs
cauſæ ſiue bonę ſiue malæ,id eſt ſiue cũ bona,ſi
ue cũ mala fide vt noſtras Canc.ex noſtris pra-
cticis interpretatur lib.1.var.c. 15. de præſcrip.
n.9.ſpacio 30.an.tollantur ex vulgat. vſat. oẽs
29 cauſæ,ſub tit.de præſcrip.de † cuius validitate
ego nõ diſputo,nec dubito quãuis videatur re-
luctare iuris canonici notoria diſpoſitio volẽs
eſſe in omni præſcriptione fundamẽtũ bonã fi
dẽ,per ea quæ ex multis noſtras Olib.docet de
actio.to.1.p.1.li.2.ad §.omniũ nu.92.cũ nõnul-
lis antecedẽtibus,qui poſtea in poſteriori inter
prætatione §.namque & eni,nu.2.intellectũ tra-
dit dicti vſat.omnes cauſæ,& numer.3.diſputat
an tutus hac præſcriptione,licèt nõ poſſit am-
pliùs in ius vocari,poſſit tñ alijs iuris canonici
remedijs,veluti denũtiatione Euãgelica, & mo
nitione,vel alijs ſimilibus propter malã fidẽ cõ
ueniri,de validitate eiuſdẽ vſat.agit Canc. vbi
ſuprà,indè fit quòd in nullo caſu huiuſcemodi
extraiuditialis interpellatio pręſcriptionem in
terrũpat,per hæc in alio caſu noſtro nõ diuerſo
Canc.to.3.var.c.6.de acquir.rer.dom. n.128.ſi-
milẽ agnoſcit differẽtiã inter ius cõmune,& no
ſtrũ municipale in materia pręſcriptionis,ex eo
ſcilicet quòd ſecũdũ illud requiratur bona fi-
des,ſecundum hoc verò minime.
30 Vndè†ſit quòd in Cathalonia per proceſ-
ſum nullũ nõ inducatur interruptio,quia cũ il-
le nõ habeat aliã vim,quã cuiuſdã extraiuditia-
lis interpellationis,& petitionis,& hæc in Ca-
thalonia nõ ſufficiat, indè ſequitur ꝙ nõ ſuffi-
ciat proceſſus nullus,Mõter & Caſſa.vbi ſuprà.
31 Non†tñ intelligas quòd in omni præſcrip-
tione

tione in noſtra Cathalonia ſupradicta proce
dāt vt nō cēſeatur interruptio prēſcriptionis
facta per extraiuditialē interpellationē, & peti
tionē, quia id locū tātū habet reſpectu prēſcrip
tionis tricennalis, de qua in dicto vſat. oēs cau-
ſæ, ſecus verò in alijs ſtatutarijs præſcriptioni-
bus minoribus, medelarum ſcilicet, ſalarij fa-
mulorū, & reliquis, de quibus in nonnullis con
ſtitu. tit. de prēſcrip. id tñ fit ob aliam particula-
rē rōnē, quę nō militat in diſpoſitione dicti vſa
32 tici oēs cauſę, quia † ſcilicet cōſtitutiones præ
dictæ obligant creditores ad petēdū intra cer-
tū tēpus, quod ſi nō fecerint, ſtatuūt nō poſſe
eos vlterius petere, qñ autē verbo, *petere*, diſpo
ſitio vtitur tunc ſufficit qualiſcunq. etiā extra-
iuditialis petitio, qua de re latè per Canc. d. c. 15.
de prēſcrip. num. 20. Oliba in dicto §. omnium
n. 89. & vltra noſtrates idem in ſimilibus ſtatu-
tarijs præſcriptionibus docēt Ioan. Gutier. de
iur. confir. par. 3. c. 1. nu. 35. & Blaſ. Flor. vat. quę-
ſtio. li. 1. q. 5. §. 1. nu. 63.

33 Et nonſolū † per extraiuditialē petitionē, vt
dictum eſt, in his noſtris ſtatutarijs prēſcriptio-
nibus eæ interrumpūtur, ſed etiā ſi poſt termi-
nū ſtatutū cōtinuet debitor recipere à credi-
tore, veluti medelas à pharmacopolis, & cōfi-
cere inſtrumenta penes eoſdem notarios, & a-
lia facere, quorū reſpectu factæ ſunt noſtrę cō-
ſtitutiones de his ſtatutarijs prēſcriptionibus lo
quentes, tūc enim taliter per huiuſmodi cōti-
nuationem cenſetur prēſcriptio interrupta vt
nunquā interim modo aliquo currat, prouti
probat benè Hiero. à Lauren. deciſ. Auenionē.
86. nu. 10. & Farina. de inquiſi. q. 10. nu. 16. vol. 1.
ſuor. oper. cui negocio eſt non abſimile quod
34 in terminis † conſti. vlt. tit. de prēſcrip. quæ diſ-
ponit non poſſe aduocatos, nec procuratores
petere vltra tres annatas ſuarū cōductionum,
† *decreuiſſe* aliquando Senatū referente egregio
Senatore Hie. Sēiuſt in cauſa T. Rubinat cau-
ſidici cōtra vniuerſitatē de Bitulona mihi rela-
tū eſt, ſoluendas ſcilicet eſſe dicto Rubinat ſex
annatas ex eo quòd per tot temporis ſuo cliē-
ti ſeruierat, & quamuis oppoſitum fuiſſet de
conſtitutione, non tñ fuit de ea habita ratio ex
eo quòd fuiſſet habitū pro conſtanti eā nō pro-
cedere niſi poſtquā aduocatus, & procurator
ceſſaſſent deſeruire: à die enim ceſſationis, &
nō antea cēſuit Sena. cōputādū eſſe tēpus, tali-
ter q̄ ſi per mille annos duraſſet, & cōtinuarū
eſſet ſeruitiū, mille annatæ deberentur procul
dubio. Iam dixi quòd deciſionem hanc ego
nō vidi, ſed ita deciſū fuiſſe extitit mihi relatū.

Cæterùm reperio cōtrariū aulā magnifici
Regētis Cancel. ſentijſſe in facti cōtingētia, in
ea enim ex generalitate noſtræ cōſtitutionis
prohibētis omnino peti vltra tres annatas ſolū
† facta fuit *condemnatio* ꝓ trib⁹ annatis, ſine iis ſit
cōtinuata, ſiue nō, prouti ſignātet referēte egre.
Sena. Ioāne Magarola ſub die 7. Iunij 1607. in-
ter aliquos aduocatos, & ſyndicos de Seret cō-
tra vniuerſitatē, in eadē illa cauſa, quę ſuper iu-
riſdictione ducebatur inter dominū dictæ vni-
uerſitatis, & eandem ipsā, ſcriba Segui, vbi licèt
cōſtaret per plures annos fuiſſe litē proſequu-
tā, nō tñ pro eis omnibus fuerūt adiudicata ſa-
laria; ſed ſolū pro tribus: neſcio an pro hac opi-
nione faceret cōſiderare quòd illud idē quod
aduocatos, & procuratores allegare oportet, &
probare vt interruptionē præſcriptionis ſtatu-
tarię probēt, cōtinuationē ſcilicet litis, eſt quod
magis eis nocere pōt: nō enim eſt veriſimile q̄
tāto tēpore ſeruierint ſine ſalario: negligentia
enim, & incuria in petendo ſolùm videtur cō-
ſiderari poſt litē finitā, vel cū ea derelinquitur
vt nihil in ea dicatur: quia tunc cū aduocati, &
procuratores nō videāt principalē, nō habent
occaſionē petēdi, ſed qñ currit negocium, vix
35 eſt ea negligētia veriſimilis, cui negocio † forsā
cōduceret q̄ Ioſep. Ludo. conclu. 38. verſ. *infer-
tur* 144. per not. in l. ſi de interpretatione ff. de
leg. docet operarios, famulos, mutarios, & alios
ſimiles, qui de operibus eorū ſolent ſatisfieri
dietim, vel quolibet menſe, niſi ſtatim peracto
opere ſatisfieri curent, præſumūtur ſatisfacti;
ſic in aduocatis, & procuratoribus, quibus ſo-
lent partes ſoluere ſalaria de medio in mediū
annū &c. Veruntamē his non obſtātibus in fa-
uorē aduocatorū, & procuratorū, & ſententiæ
† latæ referēte Sēiuſt, de qua ſuprà, *declaraſſe* in fa
cti cōtingētia Sena. Sebuſia. de anno 1593. au-
ctor eſt Antho. Fab. in ſuo C. lib. 4. tit. 41. de lo
ca. de ſi. 34. Tu cogita, & ſi eſt poſſibile in fauo
rē ordinis, & profeſſionis reſolue.

36 Neq; † etiam huiuſmodi ſtatutarię prēſcrip-
tiones procederēt contra fideiuſſorem, vel aliū
quēcunq. tertium, qui pro alio ſoluiſſet, contra
hunc enim volentem agere iure ceſſo à princi-
pali non poſſet allegari curſus temporis ſtatuti
ad petendum, quia non habent locum in eo,
qui neceſſariò ſoluit, & ire ex cauſa oneroſa,
prouti benè probat Achil. de Graſ. deci. 208. de
præſcrip. vbi dicit ſic fuiſſe in Rot. Roma. de an
† no 1548. *determinatum*: quod ego ſine dubio ve-
rum exiſtimarem, ac crederem quando legiti-
mis documentis monſtrarent vel fideiuſſorē
vel tertium ſoluiſſe antequam laberetur tem-
pus præſcriptionis, quia ſi poſt, cum eis non
fuiſſet licitum auferre debitori beneficium ſta-
tuti, dicendum eſt poſſe ipſum eadē exceptio-
ne vti contra eos qui ſoluiſſent, ſicut cōtra prin
cipalem debitorem: item quoad tertium valdè
animaduerterem ne aliqua ſuſpitionis collu-
ſionis inter ipsū & creditorē, ad fraudādū debi-
torē beneficio ſtatuti, cōſiderari poſſet, ea enim
ſi adeſſet, faciliter mouerer ad abſoluendum

debitorem ne malitijs hominum indulgeret.
37 Secundò videndum † arbitror oportere nũ
quid per vnicam ſolutionem penſionis cẽſua-
lis, d quo eſt ſermo, à procuratore debitoris, nõ
tamen ad id ſpeciale & expreſſum habente mã
datum, vel ab alio tertio eius nomine factam
interrumpatur præſcriptio non ſecus ac ſi per
eundem ipſum debitorem facta foret. Hac in
re reperio quòd noſter Canc. qui nihil ferè præ
termiſit quo Iuriſperitos ſuo labore iuuare
poſſet, indubitanter reſoluit affirmatiuè, in
a. par. varia. reſolutio. c. 6. de ſolu. & libera. nu.
42. ad quod inter alia allegat deciſ. Rot. 2. de
† cauſ. poſſeſ. & proprieta. in antiquis, vbi ſic *deci-
ſum* apparet per eam Rotam, adde vltra Canc.
& ab eo allegat. Iacob. Meno. de præſump. li. 2.
præſump. 33. nu. 3. vbi pleroſq. alios in eandem
ſententiam aduocat, idq procedere aſſerit ſiue
concurrat temporis antiquitas ſiue non, cum
quo in hoc conuenit Faber vbi inferiùs, & li-
38 mitat dum præſumendo mandatũ, quod † in
hoc dicimus præſumi, non inducatur præſump
tio alicuius delicti cõtra principalem, ſequitur
Maſcar. de proba. conclu. 1007. nu. 39. cum ea-
dem declaratione & limitatione. Eſtq. ratio
quia cum nemo præſumatur iactare ſuum, in-
dè fit eſſe præſumptionem quòd de mandato
debitoris præſumatur ſemper ſolutio facta, &
per conſequens creditori profit: nec colluſio,
quam aliqui conſiderabant in facti contingen
tia poſſe intercedere inter creditorem, & tertiũ
ſoluẽtẽ de ſolutione facienda vt currens præſ-
criptio interrumperetur in necem debitoris, ali
quo pacto eſt in conſideratione: quia cũ tunc
aliàs eſſet in facultate creditoris per ſe ipſum,
id eſt mouendo litem contra debitorem præſ-
criptionem interrumpere ſi non ſolueret, fru-
ſtra & abſque ratione de eo præſumeremus
quòd cauthela colluſionis ad id vſus fuerit, &
ſic per indirectum viam quæſiuerit, qua præſ-
criptionem impediret, quam directò erat
in ſui facultate interrumpere poſſe. Pro eadem
opinione eſt Senat. Sebuſia. apud Antho. Fab.
in ſuo C. to. 2. lib. 8. tit. 29. de ſolu. & libera. diffi.
2. aſſerentem ſic fuiſſe in eo Senatu de anno
† 1588. *declaratum* in ſolutione facta per ſyndi-
cum nomine vniuerſitatis, addit rationem ad
probandum quòd creditori ſufficiat hæc ſolu-
tio ad interrumpendã præſcriptionem, quia nõ
poteſt videri fuiſſe negligens qui ius ſuũ exe-
cutus eſt ſiue ab vno, ſiue etiam ab alio, cum
eius non intereſſet à quo acciperet dummo-
39 do ius ſuum cõſequeretur, maximè † cum mã-
datum præſumatur ex actu, ad quem veriſimi-
liter quis non accederet ſine eo, vt doctores
aſſerunt ſuprà relati: Eandem etiam opinionẽ
Senatus noſter approbauit dum de anno 1605.
ſub die 22. Octob. referente egregio Senatore
Hieto. Seniuſt & ſcriba Ioſeph. Cortes in cauſa
Mathiæ Collbato preſbiteri contra nobilem
† Ioan. d Ioſa *declarauit* legitimè fuiſſe interrup-
tam præſcriptionem cuiuſdam cenſualis, cuius
penſiones petebantur, ex quadam apocha de
recepta quadam penſione, quæ oſtendebatur
facta de anno 1564. per prædeceſſorem agen-
tis, cuidam N. de Ioſa Epiſcopo Vicen. præſen-
ti vt procuratori eius qui cenſuale faciebat, &
præſtabat. Sic ego de anno 1609. (decet
aliquando noſtras ſine cuiuſpiam iniuria nu-
† gas referre) *declarans* in quadam cauſa mihi vt
aſſeſſori ſacræ diui Benedicti regionis delega-
ta, in qua cenſui legitimè fuiſſe poſſeſſorio ac-
tum pro penſionibus cuiuſdam cenſualis con-
tra quendam Reuerendum Abbatem ex qui-
buſdam ſolutionibus, quæ oſtendebantur fa-
ctæ per procuratores Abbatum, & in officio
Magiſtri rationalis Abbatia vacãte, quam po-
ſtea intellexi fuiſſe confirmatã in cauſa appella
tionis. Viden. Stepha. Gratia. qui poſt hæc ſcrip
ta prodijt in lucem, diſcepta. foren. 113 à nu. 51.
cum ſequent. vbi requirit alia adminicula, quæ
declarat qualia debeant eſſe.
40 Requiritur † autem, vt noſtra opinio proce-
dat, quòd ſolutio appareat, & dicatur expreſsè
facta ob eam cauſam, ex qua nunc creditor de-
beri ſibi aſſerit, alioquin nuda ſolutio, de cuius
cauſa non conſtat, indebiti condictionem pa-
reret potiùs quàm obligationis probationem,
Antho. Fab. vbi ſuprà.
41 Ad vnum † tamen quod idem Faber ibidẽ
tradit, quòd nempè ſyndicus ſoluens præſuma
tur non de ſuo, ſed de vniuerſitatis potiùs bo-
nis ſoluiſſe, eſt attendendum num id generale
ſit, & perpetuum in omnibus qui pro alio ſol-
uiſſe reperiuntur, qua in re communiter docto
res diſtingunt duos caſus, primus eſt in eo qui
non eſt adminiſtrator bonorũ illius pro quo
ſoluit, ſecundus in eo qui talis eſt: primo caſu
dicunt doctores quòd ſolutio præſumatur
facta de bonis ipſius ſoluentis, ex regula ge-
nerali quòd ſoluens pro alio præſumitur ſol-
uiſſe de propria pecunia, prouti ex Bal. Iaſ. Dec.
& Nat. tradit Maſcar. de proba. conclu. 1320.
nu. 12. & ex alijs Rot. Gen. deciſ. 10. nu. 7. & de-
ciſ. 127. nu. 7. & Cæſ. Barz. deciſ. 66. nu. 6. ſecun-
dò verò caſu præſumitur ſoluiſſe de bonis, &
pecunijs ipſiuſmet debitoris, idem Maſcar. cõ-
clu. 53. per tot. & Meno. de præſump. lib. 3. præ-
ſump. 143. num. 14. Craue. per tot. conſ. 129. vbi
42 declarat: quod † ego verum exiſtimo donec ad
miniſtrator, qui regulariter tenetur rõnẽ redde
re villicationis ſuæ, prouti ad ſacietatem vſque
probat Rot. Genuen. 59. num. 2. 80. nu. 3. 81. nu.
2. 112. nu. 2. 116. num. 1. 126. nu. 9. 152. nu. 3. 163. nu.
2. 165. nu. 5. 179. nu. 3. & 203. nu. 1. Ioan. Guiter.
de tutel. & cur. 3. part. c. 1. nu. 3. & 9. et lautiſſimè
Iacob.

Iacob.Meno.de arbit.in d.caſu.209.vbi præ a-
lijs pulchrè docet qualiter ſint eiuſmodi ratio-
nes reddendæ, eam reddiderit vt ſcilicet non
poſſit interim creditorem ſe facere in bonis il-
lius pro pecunia ſoluta, ſed tepellatur hac ex-
ceptione quòd præſumatur de pecunijs hære-
ditatis, quam adminiſtrabat, ſoluiſſe quouſque
per redditioné rationis de contrario docuerit,
veluti oſtendendo quòd ſuprà quantitates re-
ceptas hanc, quam petit, exoluit, quod alio cõ-
ptubatur etiam iuris certiſſimo fundamento,
quo ſcilicet docemur non poſſe adminiſtrato-
rem, quamdiu ſuæ adminiſtrationis rationé nõ
reddidit, quod ſibi debetur ab eo cuius bona
adminiſtrauit, petere, quia præſumitur ſibi ſo-
luiſſe ex dicta adminiſtratione, Maſcar. allega.
conclu.53.num.4.poſt Afflic.deciſ.13.num.18.&
† Craue.conſ.129.n.5.& *ſequutus* eſt noſter Senat.
in tutore, qui ſibi exiſtimabat deberi, petente
in cauſa Ioannis Franciſci Ciſteller I.V.D.Iller-
den.cõtra Ludo.Ioſſeu.prouiſione facto verbo
facta per egregium olim Senatoré Ioanné Ca-
ſtello die 1.Iulij 1600.ſcriba Vilella: aliàs enim
ſi ſic, vt ſuprà dictum eſt, doctrina prædicta non
intelligeretur vix eſſet caſus, cui applicaretur,
vel applicari poſſet, ac explicari quomodo in
praxi poſſet contingere.

Quo † verò ad primum caſum ego iterùm di-
44 ſtingo conſiderando modum conceptionis
appochę de recepto, aliquãdo enim dicitur in
ea ſimpliciter quòd creditor confitetur rece-
piſſe à ſoluente, & in hoc caſu exiſtimo verum
quod ſuprà diximus quòd pręſumatur ſolutio
de propria pecunia, aliquando verò appocha
concipitur in perſona ipſiusmet debitoris fa-
cta ſolùm ſoluentis mentione vt nudi miniſtri
illius ſolutionis, veluti dicendo confiteor, & re
cognoſco me recepiſſe à Titio (debitore) per ma
nº Seij, iſto in caſu ſolutio præſumitur facta de
bonis Titij quãuis Seius ſoluerit, quia dicitur
hoc caſu nudum tantùm miniſteriũ exhibuiſ-
ſe, prouti ex Bertran.in conſ.282.nu.2.lib.2. re-
ſoluit Mago.deciſ.Floren.43.nu.14.

Tertiò circa † eandé interruptionis præſcrip-
45 tionis materiam, in qua verſamur, videndum
eſt nunquid ſi ea ſit contra vnum facta, illa prę
iudicet alijs eadem obligatione obligatis. Qua
in re reperio quòd Ioan. Gutier.de iur. confir.
par.3.c.1.nu.36.tres diſtinguit caſus, primum cõ
ſtituit in interruptione facta contra principalé
debitorem quærens an ea etiam fideiuſſori no
ceat contractus ignoranti, & non citato, quo
in caſu concludit quòd non, ex gloſa celebri, &
Bar.doctrina in l. cũ quis, §.ſi quis pro reo ff.de
ſolu.benè noſter Cancer.prima par.var.c.15.de
præſcrip.nu.21.cum ſequent.& in 2. par. c.5. de
fideiuſ. nu.71.ibi rationes leges in quibus hęc
fundãtur, circa quas quia vtilis eſt materia, nos
aliquantulùm inferiùs inſiſtemus.

46 Secundus † caſus, quem Gutier. conſtituit
eſt in fideiuſſore iuditij, id eſt de iudicato ſol-
uendo, in quo aſſerit intrepidè tenendum no-
cere ei interruptionem contra principalem fa-
ctam, ratio differẽtiæ inter hunc, & proximum
caſum eſt, quia cõtra fideiuſſoré iuditij fit exe-
cutio ſententiæ aduerſus principalẽ latæ abſq.
citatione aliqua, quam oporteat fieri ad cau-
ſam principalem, licèt aliqui eam requirant in
cauſa executionis, qua de re laté Can. pręalijs,
li.2.var.cap.5.de fideiuſ.à nu.95.& li.3.c.17.de
ſenten.& ear.execu.nu.301. eſtq.optima noſtri
† Senatus *deciſio* apud Ludo.à Pegue.deci.199.&
ſic nocent ei procedimenta, quæ fiunt contra
principalem, nihil ergo mirum ſi eidem pręiu-
dicet interruptio facta contra eundem.

47 Tertius † caſus conſtituitur inter duos reos
debendi, in quo quod fit contra vnum nocere
& alteri etiam docet nos egregiè Impera. in l.
fin.C.de duobus reis.Id quod Sena.noſter *ap-*
† *probauit* dum de an.1604.ſub die 27.Nouemb.
declarauit in aula admodũ Reuerendi Cancel.
interruptionem pręſcriptionis factã contra vi-
rum cẽſeri factã contra vxorem, quia iſti vidẽ-
tur duo rei debendi reſpectu rei dotalis, quæ al
teri eſt obligata, vidi cõcluſioné in archiuo re-
gio in lib.concluſionum eius anni.

48 Quod † intelligit Authon.Thezau.deci.Pe-
demon.203.procedere tunc tantũ quando pe-
titur integrum debitum, non quãdo peteretur
pro rata vnum debitorem tantùm cõtingente,
quia tunc cum videretur voluiſſe creditor diui
dere actionem iuxta laté tradita per Coſta de
portio.rata q. 130.per tot.circa quæ tamé vide
† Annœum Rober.rer.iudica.lib.4.c.7. vbi *deci-*
ſionem forſan teperies huic dicto cõtrariam, nõ
poſſet dici interrumpi propterea præſcriptio
niſi pro ſumma petita, ſed pro alia ſumma cur-
reret eadem procul dubio, inſpiceretur enim
non à quo, ſed quid eſſe petitum, quam decla-
rationem pluribus fulcit is doctor, qué alle-
gauimus, ac poſtea aſſerit fuiſſe ꝑ ea de anno
† 1574.in Sena.Pedem.in facti cõtingẽtia *declara*
tum.

49 Sed † quæ ſit ratio differentiæ videamus in-
ter priorem de fideiuſſoribus loquentem, &
hunc vltimum, & poſteriorem de duobus
reis verba facienté caſus, per quã diſputationé
deueniemus ad id quod ſummè optamus, vt
ſcilicet declarati optimè maneant iſti duo ca-
ſus in iuditijs tantopere frequẽtati, circa quoſq.
ingentes quotidie ſuſcitantur inter doctores
contentiones. Ea autem dupplex adducitur à
Bar.in allega.l.cum quis §.ſi quis pro reo num.
6.ff.de ſolu.quem noſtras Canc. cum pluribus
quos allegat ſequitur in cita.c.15.de præſcrip.
num.22.Prima quia quando ſunt duo rei de-

bendi ambo tenentur eadem ſpecie obligationis, & ſic cum ſit vnum, & idem debitum, & ex eodem fonte, & ex eadem ſcriptura, interruptio facta contra vnum nocet alteri, ſecus eſt quando vnus tantùm eſt principalis debitor, & alius accedit vt fideiuſſor illius obligationi, quia tunc non tenentur ambo eadem ſpecie obligationis, ſed diuerſis, quia fideiuſſor ſemper obligatur verbis, reus autē poteſt alio modo teneri. Secunda ratio eſt, quia in ſecundo caſu ambo dicuntur ſemper æqualiter, ac æquè principaliter obligari, primo verò non, cū tunc debitoris obligatio dicatur principalis, fideiuſſoris verò acceſſoria, & ſic nihil mirum ſi cōtra vnum facta interruptio alteri non noceat.

50 Ex qua † diſcriminis ratione Cancer. vbi ſuprà nu. 23. infert quòd in caſibus, in quibus fideiuſſor poteſt ante principalem conueniri, ſicuti ſemper cōtingit in omnibus fideiuſſionibus, quæ in ſcriptis fiunt propter ampliſſimas renunciationes in eis apponi ſolitas cum vt principalis obligatus cenſeatur, & ipſe & reus tanquam duo rei teneantur, interruptio facta contra vnum nocebit & alteri, ad quod allegat Bal. dicens ita videri eſſe de eius mente in l. tā mandatori C. de non num. pecu. & Rebuf. in trac. de famul. ſala. glo. 15. n. 3. & nu. 6. poſteaq. addit ſe ſic conſuluiſſe, & *obtinuiſſe*.

† Hæc doctores docent, nec vlteriùs tranſgrediuntur, quia tamen materia eſt hęc digna quæ ab omnibus perfectè teneatur, cum multùm in palatijs practicetur, operæ propterea pretium ego eſſe duxi ea vltra examinare, & eorum veritatem inquirere.

51 Aduerto † igitur quòd grauiſſimam ſupradicta patiuntur difficultatem ex his quæ Felicia. de Solis docet in trac. de cenſ. part. 1. lib. 3. c. 4. num. 12. vbi grauem illam diſputans quæſtionē à quo tempore incipiat currere pręſcriptio annui reditus in fauorē tertij poſſeſſoris rei obligatæ pro illo, num ab eo tempore quo principalis ceſſauit in ſolutione, an autem ab eo die, quo tertius iſte cępit rem ipſam titulo & bona fide poſsidere, poſt recenſitas tres in ea difficultate diſſidentes opiniones, & eas iuribus & rationibus fulſitas, eam tandem ſibi placere aſſerit, quę tenet præſcriptionem initium ſumere ab eo die, quo tertius cœpit rem poſsidere, & reſpondendo argumentis alterius, & cōtrariæ opinionis, quæ habet ab eo tantùm tempore incipere præſcriptionem, quo principalis ceſſauit in ſolutione, nec potuit ab eo exigi, viris in effectu accipientibus à notiſsima illa regula, qua docemur impedito & nō valēti agere non currere pręſcriptionem, qualis à notorio videtur eſſe creditor dum principalis ſoluit vel eſt ſoluēdo, cum ſemper de neceſsitate repellendus veniret creditor ſi contra tertium ageret, vel exceptione ſolutionis vel excuſſionis non factę, reſpondens (inquam) his argumentis (& per hoc probatur noſtrum inſtitutū) dicit in effectu ea non obſtare quia non admittitur excuſatio impedimenti quando fuit in manu, & poteſtate agere debentis illud amouere, ſicuti (inquit) erat in noſtro caſu facere diſcuſsionem contra principalem & ſic tollere impedimentum & mox agere contra tertium poſſeſſorem, additque poſtea id maximè procedere inſpecta vulgari forma, qua ſolent inſtrumenta confici, in quibus quotidie renūtiatur beneficio excuſsionis, & diſcuſſionis, qua renuntiatione attenta liberum eſt creditori nō excuſſo debitore principalali conuenire tertiū pignoris poſſeſſorē (in hoc hallucinatus eſt ac non modicè lapſus Solis non aduertens quòd tertij poſſeſſores non ſint qui contrahant cum creditore, poſsintq. renuntiationes de quibus hic dicitur facere) hoc idem item maximè dicit procedere ex eo quòd reſoluerit hypothecā cēſualis hoc habere ſpeciale vt creditor poſſit agere contra tertiū non excuſſo principali.

Hæc Solis docet, per quę vides qualiter tota deſtruatur pluribus ſuperiùs conſtructa machina, ibi enim docuimus interruptionem præſcriptionis contra vnum ex duobus reis factam nocere etiam alteri, quia cum eſſent in eadem ſpecie obligationis, & poſſent æquè omnes cōueniri, ſufficit quòd interruptio fiat contra vnū vt contra alium etiam facta dicatur, è contrario verò ſit in debitore, & fideiuſſore quia non tenētur eadē ſpecie obligationis, nec poſſunt eodē tempore conueniri, propterea interruptio cōtra vnum alteri nō noceat, ſed imò æquè præſcribat is qui non ſoluit, nec ab eo eſt quicquam petitum quemadmodum ſi nec alter ſoluiſſet, nec contra eum quicquam fuiſſet actū.

Et ne exiſtimares id abſq. fundamento, & doctorum auctoritatibus fuiſſe à Solis dictum, allegat tibi Specul. Henric. Cuma. Dec. Socin. Iun. Ioan. Gior. Pau. Pariſ. Crane. Bal. Neguſ. Rol. à Val. Grego. Lop. & Gomez de Leon, in locis per eum adductis breuitatis gratia hic referre omiſsis, qui tenent præſcriptionem in hypothecaria incipere currere contra tertium ante factam diſcuſsionem contra principalem debitorem, ex quibus plures eiſdem vtuntur fundamentis, ac eiſdem etiam reſponſionibus ad argumenta cōtraria, quibus Solis vſus poſt eos fuit. In eadem opinione firmus poſtea perſtitit idem Solis in 2. to. de cenſ. li. 3. c. 4. n. 19. quāuis poſt ſcripta in 1. to. vidiſſet Cenal. in cōmu. contra cōmu. q. 3. contrarium tenentem, alios adducens idē, quod ipſe Solis, tenentes, quos in 1. to. nō viderat, veluti Pinel. in auctē. niſi tricennale num. 48. C. de bon. mater. Sfor. Oddo in conſ. 42. nu. 46. & Hieronymum à Lauren. decif.

Digitized by Google

deciſ.49.num.4. Addo ego Anthon.Fab.ex *au-
ctoritate* Senatus Sebuſia.in ſuo Cod. lib. 8. tit.
6. de pig.diffin. 38.qui dicit hanc Solis ſenten-
tiam veram ſaltem quando creditor non de-
nunciauit poſſeſſori onus,quo enim conſtitue-
ret in mala fide:Hęc (inquam)Solis docet, cō-
currunt in eandem ſententiam, vltra ſuprà ad-
ductos,ex eiſdem rationibus Fran.Viui. in ſin-
tagma.com.opin.vol.2.de contrac.tit.5.de reb.
* cred.c.22.in fin.pag.28.dicens communiter re-
probari Alex in conſ.58. vol. 2. contrarium te-
nētem, quod idē etiā docet additio ad Gam.
in deciſ.99.vbi in fine auſus eſt dicere malè *in-
dicatum* ſecūdum opinionem Alex. in caſu,de
quo Gam.in d.deciſ.Arius Pinel.vbi ſuprà ad-
ductus eſt aſſerit hanc eſſe veriorem opinionē,
& ſe vidiſſe contra Alex.*indicatum*.

Verùm(quicquid de illa opinione ſit,quam
tot tantoſque patres contra Alex. ſuprà tenere
diximus, quę tamen valdè cuilibet prima fron
te difficilis videbitur, ex quo debile admodū,
& infirmum videatur fundamentum,cui inni-
titur,illud enim de facultate remouendi impe-
dimentum diſcuſſionis,quod pro fundamen-
to aduerſus creditorem adducitur , nullius vi-
detur eſſe cōſiderationis,quia vix datur caſus,
cui eius materia,& id quod continet applicari
valeat:aut enim debitor principalis ſoluit , aut
non:ſi ſoluit,quæ,quęſo, diſcuſſio contra ſol-
uentem fiet?nonne ſi ageret creditor repellere
tur iuſta ſolutionis exceptione, & in expenſis
damnaretur?aut verò non ſoluit, & tunc iterū
diſtingo,quòd aut eſt ſoluendo,aut non, ſi eſt
ſoluendo,nihil operabitur diſcuſſio vt poſſit
ad tertium poſſeſſorem deueniri quia poſt eā
factam nihil ſibi debitum dici poterit cum re-
cuperauerit iam à principali; aut verò non eſt
ſoluendo,& in hoc caſu poſſet deueniri ad ter-
tium poſſeſſorem,& eſſet in ſua facultate ob-
ſtaculum remouere vt ageret: Verùm ex caſu
hoc particulari,qui ferè nunquam eſt contingi
bilis in materia de qua tractamus,vt exiſtente
debitore principali non ſoluendo negligens
ſit creditor ne agat aduerſus tertium poſſeſſo-
rem,cum de nemine vix debeat præſumi quòd
velit,omittendo recuperare à tertio poſſeſſo-
re in caſu quo poteſt quod ſibi debetur,iacta-
re ſuum:non videtur debere ſumi regulam ge-
neralem,qua generaliter ſtabiliatur ex quo in
facultate creditoris eſt remouere obſtaculum
faciendo diſcuſſionem,ideò non eſſe eam legi
timam excuſationem vt præſcriptio non dica-
tur incipere currere niſi poſt eam factam, & ſi
id de diſcuſſione facienda conſiderare noli-
mus,quod puto non fore in hoc noſtro caſu
neceſſarium cum firmius multò habeamus iu
ris fundamentum, cui non eſt qui ſatisfaciat,
conſiderare ſaltem debemus quod exceptio
ſolutionis,quam ſingulis annis fieri præſuppo-
nimus à debitore,excluderet proculdubio cre
ditorem ne cōtra tertiū poſſeſſorem ageret, &
ſic legitimè impediret eum ne ageret, quo im-
pedimento extante nulla poſſet contra eum
currere præſcriptio .nec aliqua negligentia &
deſidia in eo conſiderari,ſuper qua valeret,ſi-
cuti adſolet, pręſcriptio fundari, niſi velis cul-
pare creditorem curà debitore offerente debi-
tum recepetit, ſed quòd reſpuiſſet potiùs illud
& egiſſet contra tertium poſſeſſorem vt aduer-
ſus eum conſeruaret ſibi ius ſuum ne præſcri-
beret, quod inhumanum eſſet velle quòd deſ-
piceretur oblata ſolutio,& pro eo quod ſpon-
tè,& ſine aliquibus expenſis offerebatur à debi
tore principali,litigaretur cū tertio poſſeſſore
talis forſan conditionis, qui litem faceret im-
mortalem,&eſt contra l.ſoluēdo,de nego.geſ.
52 & l.nulla C.de ſolu.cum ſimil. quibus † caue-
tur teneri creditorem inuitum nedum à debi-
tore,ſed à quocunque etiam alio oblatam ſo-
lutionem accipere, Sur.dec.174.num.27. Vidi
poſt hæc ſcripta Gaſpar.Roder. de annu.redi.
libro 2. q. 9. numer. 65. de quo valdè gauiſus
ſum quòd concordauerimus in multis ex con-
ſiderationibus ſuperiùs pro hac opinione fa-
ctis,alias adducit non penitendas , quas ibi vi-
de,cæterùm eas omnes priùs tradiderat Caſſa
ne. qui ſtrenuè hanc opinionem defendit, in
conſue.Burgun.rub.11.tit.de cens §. 2. à nu. 36.
& teſtantur iſti doctores,ille allega.num.65.hic
verò num.46.ſic ſe vidiſſe *declaratum* in Sena.
Pincia. & Burgun. reſpectiuè,Felicianū de So-
lis viderat dum hæc ſcripſit Roder.quem alle-
gat eius rationibus abundè ſatisfaciens, atque
propterea non immeritò forſan in caſu de quo
Gam.deciſ.99.fuit pro contraria Solis opinio-
ne in Senatu *declaratum*ſed de his alibi) quic-
quid(inquam)ſit de dicta opinione, dico poſſe
53 reſponderi non obſtare obiectionem ex quo†
debitor principalis,& tertius poſſeſſor non te-
nentur vna eademq. ſpecie obligationis,quod
erat & eſt neceſſarium,prouti ſuperiùs diximus,
vt procedat l.fin.C.de duob.reis , dicaturq. ac
dici poſſit interruptionem contra vnum ope-
rari etiam contra alium:debitor enim actione
perſonali tenetur,tertius verò poſſeſſor hypo-
thecaria,quæ quantùm inter ſe ſe differant ne-
mo neſcit,et probatur ex §. omnium inſtit. de
actio.vbi inter ſpecies actionum diuerſas ponit
Iuſtinia.actiones perſonales.& reales,hypote-
cariam autem realem actionem eſſe probat l.
ſi fundus §.in vendicatione ff. de pig. Rolan.
à Val.in tracta.de inuen.in verſi. *An actio hypo-
tecaria* num.11.in octauo vol.tracta. nouiter im
preſſorum pag.195.& Hypol.Montaner in ad-
ditione ad Olib.de actio.par.2.lib.1.c.29.nu.2.
qui plures allegant.

54 Sed † fortiter obſtat l.fin.C.de anna. excep. vbi expreſſè habetur interrupta perſonali actione, cenſeri etiam interruptam hypothecariam: Cæterùm reſpondemus id verum quando ambæ in eadem perſona, eodemque ſubiecto cõcurrunt, tunc non inſpicitur quoad quam ſit in expreſſo facta petitio, & per eam. vel aliter, interruptio, ſed an facta ſit; & facta, quoad vtrãq. prodeſt, ſecus verò eſt in caſu de quo loquimur, vbi diuerſæ ſunt perſonæ, contra quas actiones prædictæ competunt, ſtant enim quælibet de per ſe, & in diuerſis ſubiectis vna ab alia ſeparata, perſonalis circa principalem debitorem, hypotecaria verò, & realis circa tertium poſſeſſorem.

55 Quod † fieri poſſe poſtquam ſemel realis orta eſt, quamuis non naſcatur ſine perſonali, docet re Vincen.de Franc.deciſ.80.num.19.& 119.num.24.Montaner ad Oliba. de actio.par. 2.lib.1.c.29.num.3.Roland.Val. d. trac. de inuen.num.16.& Anthon.Gom. tom. 2. var.c.3. de loca.& conduc.nume.12. qui particulariter docet quomodo id fiat, dicens eſſe quia hypotecaria ſuſtentatur ex prima actione perſonali qua principalis debitor tenetur, & ideò cum ſimus in actionibus diuerſis, ſeparatis, & diſtinctis, ac in diuerſis ſubiectis exiſtentibus, indè fit quòd interruptio quoad vnum non noceat alteri.

56 Hæc † ego dicerem ad ſupradictas difficultates, dum alium non viderem, qui meliùs loqueretur, ſed ea omittamus, & dicamus quod legimus circa illud quod Canc. noſtrum ſuperius diximus docuiſſe quod l.fin. C. de duob. reis, quæ diſponit, & vult in duobus reis interruptionem factam contra vnum cenſeri etiam & contra alterum factam, habet locum in fideiuſſore quoties, ſicut paſſim fit, poteſt ipſe ante principalẽ & ſine diſcuſſione illius per renuntiationem ab eo factam conueniri, quaſi tunc videantur illi vt duo rei teneri, in quo reperi deciſionem Putei 512. li.2.integriter ſuper hoc factam, in qua docet fuiſſe per Rot Roman.cõtra opinionem Cancerij, & aliorum *deciſum* in facti contingentia, declarando interruptionẽ † factam contra principalem non nocere fideiuſſori etiã ſi is teneretur vt principalis, & poſſit vt talis ante principalẽ cõueniri, rõnem aſſignat ex diametro contrariam, & repugnantẽ ei, quam Cancerius, & alij tradiderant, quia nempe quamuis fideiuſſor eo caſu ſit æquè principaliter obligatus, tamen per hoc non deſinit eſſe fideiuſſor, nec ei⁹ obligatio dici acceſſoria ad principalem, ſecũdũ gloſſam in auctẽ.de ceternimus C.de iudi.& Hypol.Marſil.in rub.de fideiuſſor.nume.62.Rot.Genuæ deciſ.65.num. 2. quæ eſt vna ex rationibus quas Barto. adducere diximus, propter quam interruptio quæ fit contra principalem non noceat fideiuſſori, atque ita quamuis ceſſet altera ratio nempe quia poteſt hic fideiuſſor conueniri ante principalem, non propterea ceſſat diſpoſitio, vulga. §.affinitatis inſti.de nup.& quòd Cancer.aſſerit fideiuſſorem quando poteſt conueniri vt principalis, cenſeri obligatum cum principali vt duos reos debendi nec ipſe Bal. nec Rebuf. quos allegat plenè probare videntur vt tu ipſe lector ex eis experiri poteris vidè tamen Surd. quem poſt hæc ſcripta legi, deciſ.308.& aduerte an ex eis debeas quæ ibi is doctor docet reprobare quæ hic tradita ſunt, vel è contra, ego ſtabo meliori cenſuræ.

57 Idem † dicendum proculdubio foret ſequẽdo doctrinam Rot.in alio caſu quem Rebuf.in dicta gloſa 15.nume.6.& Gutier.de iura.confir. parte tertia capit.1.nume.37.tradunt, nunquid interpellatio contra fideiuſſorem proſit contra principalem, dicunt enim quòd ſic ſi poterat ille conueniri ante principalem, cuius contrarium videtur reſoluendum ſi dicta doctrina ſequatur.

58 Ex † eiſdem regulis manat deciſio alterius caſus, nempe an interruptio facta contra vnum ex tertijs poſſeſſoribus noceat alijs, in quo dicendum eſt quòd non, prout ex Balb.& *mente* Rot.Floren.reſoluit Mago.deciſ.79.nu.9.verſ. *fuit concluſum.*

59 Vltimò † adnotamus in hac materia in caſu conuerſo, an ſcilicet interruptio facta per vnum proſit alteri, eſſe ſimiliter diſtinguẽdum inter correos credendi, qui vna, & eadem obligatione continentur, & inter alios prætenſos creditores diuerſos, & ſeparatos inter ſeſe, diuerſaſque, & ſeparatas habentes obligationes, vt primo caſu affirmatiuè cenſeamus reſoluendum ex eadẽ l.fin. C. de duobus reis, in ſecundo verò negatiuè per alia iura, quæ in ſyntagm. com.opin.tom.2.titu.4.de præſcrip.cap.13.verſ. *præſcriptionis interruptio* pag.135.& per Ioannem Gutier.conſ.28. nume.9. referuntur, vbi etiam plures in idem adducuntur doctores.

60 Quartò † foret in hac materia videndum num præſcriptio impediatur per iuramentum, vel pactum iuratum, cæterùm quia quæſtionẽ latè examinant, & qualiter procedere poſſit declarant Guid. Papæ deciſ.199.& ibi additiones Rabo.& Ranchi.Capel.Toloſa. & ibi additio Aufrerij, deci.221.Surd.deci.3 & 64. n.35.apud quos leges cõtrarias in ꝓpoſito factas in indutio †† *declarationes* Roder. Suar. in l. poſt rẽ iudicatã notab.2.latè Ioan.Gutier.de iura.cõfir.par. tertia cap.1.à nume.8.Seraphi.de priuileg. iuram. priu.51.Menoch.conſ.201.à nume.126.cum ſexcentum alijs, quos allegant hic de induſtria, ne longior fierem, omiſſis, decreuimus propterea, huiuſmodi remiſſione contenti, quæſtionis

vlterius

vlterius examen relinquere videndum penes ſuprà relatos.

61 Quintò † in eadem preſcriptionis materia eſt videndum nunquid in diœceſi Gerunden. (ad hoc me cogit huius diœceſis amor tãquam in ea natum, & educatum, parenteſque, & facultates habentem) aliquid circa preſcriptionem habeant priuilegij illius incolæ, & habitatores reſpectu cenſualium de quibus agimus, cum quotidie audiamus qui pleno ore dicant ibi non dari preſcriptionẽ in hiſce rebus.

62 Qua † in re poſt aliqualem factam diligentiam (nihil enim ſine labore acquiritur) reperi fuiſſe olim in dicta diœceſi Gerunden. vniuerſalem conſuetudinem in iuditijs intrepidè, & inconcuſſè obſeruatam (vidi enim innumeras penè ſententias diuerſorum tribunalium, quibus ſic fuit declaratum) quòd in cenſualibus, de quibus agimus, non admittebatur preſcriptio quantumuis per tempus ſufficiens ad preſcribendum creditor negligens fuiſſet in exigẽdo, vel petendo.

63 Hæc † conſuetudo obſeruata fuit vſque ad annum 1512. quo Sereniſſimus Rex Ferdinandus cum pragmatica Dat. Eugrunij ſub die nona Nouembris in dicta diœceſi voce preconia publicata eam expræſsè reuocauit de plenitudine poteſtatis tanquam repugnantem vſatico Cathaloniæ omnes cauſæ, & alijs etiam conſtitutionibus præſcriptionem admittentibus, & aliàs, volens expreſsè, ac mandans quòd ex tũc ſic preſcriptio in his admitteretur quemadmodum & in alijs quibuſcumq; rebus.

64 Reperi † item quòd cõtra huiuſmodi pragmaticam ſe oppoſuerunt Capitulum, & Eccleſia Gerunden. & reliqui clerici eiuſdem Epiſcopatus prætendentes non potuiſſe in ſui præiuditium fieri, ad quorum inſtantiam Catholica Mageſtas eiuſdem Regis Ferdinan. ſuis cũ litteris in villa Valliſſoleti expeditis ſub die decima octaua Iunij anni 1513. ſuſpendit effectum dictæ Regiæ pragmaticæ donec cauſa per dictum Capitulum, & Eccleſiam mota ſuper validitate, ſeu inualiditate eiuſdem, & ſuper dicta conſuetudine Gerunden. diœceſis ſuper cenſualibus non præſcribendis, quam Locumtenẽti generali in præſenti Principatu committebat, terminaretur, quæ quidem litteræ, vt omnibus innoteſcerent, fuerunt per publica præconia publicatæ in vicaria Gerundæ.

65 Harum † litterarum vigore Locumtenens generalis in hoc Principatu commiſit cauſam prædictam Vincentio Orrit Regiæ Audientiæ doctori, quo relatore, & Michaele Ioanne Paſtor conrelatore fuit in eadem Audientia concluſione ſequuta ſub die decimo quinto Nouembris anni 1522. inſtantibus ſtrenuè Capitulo dictæ Eccleſiæ Gerunden. & clericis Epiſcopatus reuocationem dictæ pragmaticæ, vtpotè quia fieri non potuiſſet in eorum præiuditium, diffinitiuè *declaratum* non fuiſſe intentionis Regiæ Mageſtatis cum dicta pragmatica comprehendere cauſas Eccleſiæ Gerundæ, nec cauſas clericorum. Et quia dicta Eccleſia, & clerici inſtabant reuocationem nedum pro ſe, ſed etiam pro quibuſcunque alijs etiam laycis perſonis, quod non fuit viſum iuſtum, ideò Senatus eadem cum ſententia *declarauit* ad prædictã Eccleſiam, & clericos non pertinere partem, ſeu inſtantiam facere quoad alias, ſeu pro alijs perſonis ſuper reuocatione dictę pragmaticæ.

66 Poſt † huiuſmodi factam declarationem cõparuit in Regia Audientia procurator hominum Vicariæ, & Baiuliæ Gerundæ dicens in effectu quòd ex quo pragmaticę Regis Catholici de qua ſuprà effectus fuerat tantùm ſuſpenſus durante lite, quã Eccleſia, & clerici diœceſis Gerundę pro eius reuocatione mouerant, & dicta cauſa erat iã terminata, & finita, propterea etiam ſublata cenſeri debebat ſuſpenſio, & impedimẽtum, ac proindè ſupplicans quòd ſicut ſuſpenſio extiterat per loca publica publicata, ſic eius ſublatio, & dicta pragmatica per eadem loca publicarentur.

Fuit hoc negotium eidem Vincentio Orrit commiſſum à principio, & poſt eius mortem Franciſco Caſtello eiuſdem Regię Audientiæ doctori, & pendente illius examine cauſæ ſe oppoſuerunt nonnulli particulares Epiſcopatus, & diœceſis Gerunden. cõtendentes declarãdum non potuiſſe dictam pragmaticam tollere antiquam conſuetudinem de cenſualibus non præſcribendis in eo Epiſcopatu vigentem, nec ius, quod habebant ratione quorundam cenſualium quæ à diuerſis perſonis recipiebãt, ſeu recipere debebant, cum dicta pragmatica fuiſſet expedita ipſis non citatis, nec auditis.

Quibus tamen non obſtantibus *declarauit* Senat. in dicta cauſa ſub die 24. Octobris 1526. quòd attento cauſa de qua ſuprà, ad cuius vſq. durationem tantùm extiterat effectus pragmaticæ ſuſpenſus per ſententiam in ea latam erat finita, & terminata, & per tenorem vſatici, & conſtitutionum cenſualium & violariorũ, & aliàs, ac etiam per merita proceſſus cõſtabat de iuſtificatione dictę regiæ pragmaticæ quoad perſonas laycas, & eorũ bona, licèt quoad Eccleſiaſticas fuiſſet viſum debuiſſe reuocari, & in contrarium non fuerant talia deducta in fauorem pretenſæ conſuetudinis, quę dictę regię pragmaticę obſiſterent attentis ſententijs regijs aliàs promulgatis: declarauit (inquam) Senatus quòd ſuſpenſio prædicta tolleretur quoad laycas perſonas, & reſpectu cenſualium laycorum, circa quos (inquit) liberè potuit Regia

Mageſtas

Digitized by Google

Mageſtas ex prçheminentia ſuæ celſitudinis di
ĉtam pragmaticam edere preſertim vſatico
Barcinonæ omnes cauſæ, conſtitutionibus, iu-
ribus Canonico & ciuili conformem, & quòd
dicta pragmatica quoad dictas perſonas lay-
cas, & earum cauſas obſeruaretur.

Hanc, & ſupradictam aliam Regias ſenten-
tias ſimul cum Regia pragmatica prçenarrata,
ac prouiſionibus regijs, quarum in ſuperiori-
bus meminimus, videbis in archiuo regio ſi eas
perquiſiueris, & in quodam proceſſu in Regia
Audientia olim ducto ad relationem egregij
quondàm Sena. Federici Fõrpaſtor, ſcriba Ra-
phaele Riera, inter Franciſcum Ferrer præſbi-
terum villç Turricellç de Montegrino ex vna,
& Raymundum Xammar domicellum ciuita
tis Gerundæ partibus ex altera, eaſdem ego ex-
hibui in alio proceſſu in regia Audientia ver-
tenti inter Reuerendum Baudilium Gali Ca-
nonicum Eccleſiæ Gerundæ, & N. Orſi mer-
catorem, Relatore egregio Senatore Iacobo
Puigmija, & ſcriba Puigferrer.

67 Hinc † factum fuit quòd ab eo tempore in-
concuſsè obſeruatur, & obſeruatum ſit in Epiſ-
copatu, & diœceſi Gerundæ quòd in cenſuali-
bus, quæ fiunt, & prçſtantur perſonis laycis nõ
allegatur ampliùs ſupradicta conſuetudo non
prçſcribendi: allegatur tamen, & obtinetur in
his quæ fiunt, & prçſtantur Eccleſijs, ac perſo-
nis Eccleſiaſticis, prouti mille ſententijs, quas
tanquam plures cauſas eius Epiſcopatus vt vn⁹
oriundus ab eo tractans vidi, & in manibus ha-
bui, poſſem hoc loci, ſi oportuiſſet, comproba-
re, nõnullas videbis exhibitas in proceſſu cuius
ſuprà meminimus, & in alijs duobus in Regia
Audientia ductis, primo ad relationem egre-
gij Senatoris Hieronymi Seniuſt, ſcriba Ioanne
Bretons, inter Sebaſtianum Cuſtous prçſbyte-
rum villæ Biſulduni, & Syndicum vniuerſitatis
villæ Balneolarum, altero verò inter Ioannem
Cambra clericum villæ Biſulduni, & coniuges
Coſtas, & Cabratoſas parrochiæ de Faris, refe-
rente primò egregio etiam Senatore Ioſepho
Dalmau, & vltimò Franciſco Mijanila, & Fran-
queſa ſcriba Camaraſa, & in illa canonici Gali
de qua ſuprà.

68 Nec dubites † de poteſtate conſuetudinis
ad tollendam prçſcriptionẽ, & ſi hæſites adeas
Anthoniũ Fab. in ſuo codice lib. 8. titul. 33. quæ
ſit longa conſuetu. diffini. 2. & ibi videbis qua-
† liter Senatus Sebuſianus *declarauerit* pro poteſ-
tate.

An autem † per huiuſmodi conſuetudinem
69 cenſeatur prohibita tã prçſcriptio centenaria,
& immemorialis, quàm ordinaria, ego cenſeo
quòd non, ex regula vulgari quòd ſub prohibi-
tione prçſcriptionis non intelligantur regulari-
ter comprçhenſæ huiuſmodi centenaria, & im-
memorialis prçſcriptiones, de qua pluribus
agunt Rip. in l. quominus ff. de flumin. nume.
100. & 101. qui eam declarat procedere tantùm
in his, quæ ſui natura ſunt prçſcriptibilia, An-
thon. Gab. commun. conclu. lib. 5. titul. de prçſ-
crip. conclu. 2. à nume. 27. ad 33. Vegius conſ. 33.
per totum, & conſil. ſequenti, Crauet. de anti-
quita. temp. parte 4. verſ. materia ſingularitatis
nume. 43. & Couar. lib. 3. var. cap. 13. num. 3. qui
aliter, vtiliter tamen, declarant, Boer. deciſ. 39.
nume. 11. Velaſ. conſul. 141. nume. 9. Anthonius
Fab. in ſuo codice lib. 7. titul. 7. de prçſcrip. 30. &
† 40. an. diffi. 5. vbi ſic *deciſum* in Senatu Sebuſia.
70 affirmat, quod † limitat niſi exprçſſim dictum
ſit, aut niſi eadem ſit ratio excluſionis declarã-
do id quemadmodum Rip. vbi ſuprà allegatus
† eſt, Afflic. & ibi *deciſio* Senatus Neapolita. deciſ.
254. nume. 4. & 5. & ibi Vrſil. in additione num.
7. noſtras Cancer. lib. 3. var. cap. 4. de ſeruit. nu-
† me. 38. vbi *deciſionem* noſtri Senatus refert de
anno 1596. referente egregio olim Senatore
Narciſo Paulo Regas factam, tractans ſignãter
71 † an centenaria ſit maior immemoriali, an ve-
rò è contra, poſt Crauetã, qui latiſſimè diſputat
in tracta. de antiqui. temp. parte 4. verſ. Abſolu-
tis differẽtijs, per multos numeros, & omnium
latiſſimè Nicola. Garcia in tracta. de benefici.
parte 3. cap. 2. à nume. 190. cum ſequentibus, vbi
plures in propoſito in Romana curia ad diuer-
ſas materias factas vtiles *deciſiones* refert, viden.
†† Ioan. Gutier. de iura. confir. parte 3. cap. 1. nume.
72 11. ſed tamen cautè legendus dum vult † idem
eſſe de prçſcrip. lõgiſſimi temporis triginta, vel
quadraginta annorum vt per ſimplicem prçſ-
criptionis prohibitionem non cenſeantur ipſæ
prohibitæ, viden. denique Ioannes del Caſtillo
Sotomaior de vſufruc. lib. 1. cap. 68. num. 14. vbi
ex multis tenet longè potentiorem eſſe imme-
morialem centenaria prçſcriptione, quod eſt
contra Senatus reſolutionem referẽte egregio
Senatore Narciſo Paulo Regas factam ſuper-
riùs traditam, de quo in ſequenti gloſa fu-
ſiùs forſan dicemus. Niſi expreſsè probaretur
conſuetudo quæ tolleret præſcriptionem ne-
dum ordinariam, ſed etiam longiſſimi tempo-
ris, & immemorialem, ac centenariam: tunc
enim vtraque cenſeretur excluſa, quod ego fa-
cilimũ probatu indico ſi ſic peritus aduocatus
articulum concipiat vt omne genus præſcrip-
tionis compræhendat: intelligunt enim Gerun
denſes communiter, & inconcuſsè conſuetu-
dinem hanc nedum in ordinaria præſcriptione
locum habere, ſed & in quibuſcũq; alijs etiam,
& ſic qui id prætenderit facilè teſtes reperiet,
qui de eo teſtentur, ſic ego in illis cauſis Sebaſ-
tiani Cuſtous, & Ioannis Cambra, qui eorum
aduocatus eram, articulos formaui vt omnem
penitùs præſcriptionem ſub conſuetudine
com-

comprehenderem, ſuper quibus plures reperti fuere teſtes, qui contenta in eis vera eſſe atteſtarentur, ideo cautè agat qui de his tractabit.

Sed veritas eſt ſecundum quod ex ſuperius adductis elicitur, conſuetudinem in diœceſi Gerunden. eſſe quæ ordinariam tantùm præſcriptionem excludit, non aliam. An autem non ſolùm principalis debitor cenſualis per huiuſmodi cõſuetudinem cenſeatur prohibitus opponere exceptionem præſcriptionis, ſed etiam quilibet alius tertiùs poſſeſſor, te docebit Ranchi in additione ad Guido. Papæ deciſ. 319.

73 Hanc † conſuetudinem ſi verba pragmaticæ Regis Catholici eam referẽtis, & prohibentis, ac regias ſententias ſuper ea latas attendamus, colligemus proculdubio ex eiſdem fuiſſe tantùm circa cenſualia, & eorum penſiones, non verò circa alias annuas preſtationes, veluti cenſuum, qui plures ſunt in diœceſi Gerundæ abſque dominatione directa, & cẽſos borts appellantur, non habentes priuilegia cenſuum emphyteuticalium, cum pragmatica, & regiæ ſententiæ predictę de cenſualibus tantùm fuiſſe conſuetudinem referant, verùm nunc, ſiue quòd iam antea circa quaſcunque alias annuas preſtationes, ſicuti circa cenſualia, conſuetudo etiam eſſet, quamuis de cenſualibus tantùm, vel frequentioris vſus gratia, vel aliàs mentionem pragmatica faciat; ſiue quòd conſuetudo, quæ de cẽſualibus loquebatur, extenſa ſit paulatim propter rationis identitatem, & caſuum ſimilitudinem, vel aliàs ad alias quaſcunque

74 annuas preſtationes, quod † fieri poſſe nemo ambigit vt poſt Rocum de Curte probant, & diſputant Aymon Craue de antiquitate temp. 4. parte incip. tranſeo nunc nume. 48. & Alex. Moneta in tracta. de optio. cano. capit. 3. nume. 112. & capit. 4. nume. 57. cum ſequentibus, nunc (inquam) conſuetudo prędicta eſt, & viget inconcuſsè quoad clericos nedum circa cenſualia, ſed etiam circa cenſus, & alias annuas preſtationes, ita vt quemadmodum contra illa nihil operatur temporis antiquitas, ſic nec his etiam quicquam noceat, atque ita in diœceſi Gerundæ eodem modo probatur conſuetudo quoad annuas preſtationes quaſcunque, quemadmodum quoad cenſualia, quod ita eſſe comperies nullo negotio ſi videris proceſſus cauſarum ſuperiùs relatarum in noſtro Senatu ductarum, vbi promiſcuè loquuntur ſententiæ, & declarationes factæ, ac teſtium depoſitiones receptæ tam de cenſualibus, & cẽſibus, quàm de alijs etiam annuis preſtationibus. Et cum his ego finem huic gloſſę lubens facio.

SVMMARIA.

1 *Decimarum predialium immunitas, an poſſit conſuetudine, vel preſcriptione acquiri.*

2 *Decima perſonales non ſunt in vſu in Cathalonia, nec fere in toto orbe.*

3 *Decima nunquid de iure naturali, & diuino, an de iure poſitiuo, & humano ſint.*

4 *Decimas eſſe de iure poſitiuo, & humano, prima opinio theologorum.*

5 *Decimas eſſe de iure naturali, & diuino, ſecunda opinio Canoniſtarum.*

6 *Canoniſta ſententiam Theologorum tenentem decimas non eſſe de iure diuino, non procul abeſſe ab hareſi dicunt.*

7 *Theologi ſibi potius vt legitimis interpretibus, quàm Canoniſtis, in materia decimarum credendum volunt.*

8 *Decima dupliciter conſideratur vel vt continet certam partem fructuum neceſſariam ad parrochi ſuſtentationem, vel etiam prout eſt decima pars fructuum à laycis vt talis ſuſſulta in locum alimẽtorum parrocho debitorum.*

Decimam conſideratam primo modo ex ſupradictis dicunt Theologi eſſe de iure naturali, & diuino, ſecundo verò modo minime, ibid.

9 *Decima ſuſtentationis, & decima quote qua dicantur.*

10 *Decimam eſſe de iure naturali, & diuino qui doctores, & qua fundamenta probent.*

11 *Papa eſt legitimus interpres ſacra ſcripturę canones condendo ab omnibus ſeruandos.*

12 *Innocentius fuit tantę auctoritatis vt dicatur Rotam Romanam conſueuiſſe eius dicta ſequi ſicut Euangelium.*

13 *Decimas eſſe de iure humano, & poſitiuo qui doctores & qua fundamenta probent.*

14 *Decimarum, vt ſunt decima pars fructuum, ſoluendarum nullum in lege gratia, & Euangelica preceptum.*

15 *Precepta legis veteris triplicia, moralia, iudicialia, & ceremonialia, & qua illa ſint.*

16 *Precepta legis veteris iudicialia, & ceremonialia lata lege Euangelica ſtatim ceſſarunt abſque aliqua reuocatione.*

Precepta moralia remanſerunt poſt legem Euangelicam latam, & ſic in illa quemadmodum in veteri obligant, & quomodo, ibid.

17 *Heretici à Theologis appellantur qui decimas dicunt eſſe de iure diuino ex eo quòd earum preceptum datum in lege veteri obligauerit etiam in noua quia non conſtet fuiſſe reuocatum.*

18 *Preceptum de decimis in lege veteri fuit morale quatenus continebat ſpiritualia miniſtrantium ſuſtẽtationem, quoad quotam verò, & illius determinationem, vel iudiciale, vel ceremoniale.*

19 *Tribus vndecim, preter Leuiticam, quę diuinis obſequijs mancipata erat, omnes poſſeſſiones habebant in lege veteri, quarum pars decima fuit Leuitica*

postea

poſtea aſſignata pro ſua ſuſtentatione.

20 Precepta ceremonialia erant dupplicia in lege veteri, alia principaliter inſtituta ad praefigurãda Chriſti miſteria vel futura, alia qua magis ad deuotionem quandam,& ritum ſacrificiorum pertinebãt, & ibi declaratur.

21 Praecepta ceremonialia, vel iuditialia in lege Euangelica vim legis obtinere qui diceret, & aſſereret eum perfidia hereticum fore.

22 Quecunque Chriſtus dum cum humanis conuerſaretur de decimis loquebatur,referebãtur ad Iudeos, & Phariſeos,& ad ea,qua tunc obſeruabantur,& non ad Apoſtolos..

23 Chriſtus dominus ſolebat ad Apoſtolos verba dirigere cum aliquid pro lege noua, & Euangelica ſtatuebat.

Chriſtiani nihil aliud pro lege ſeruare habent niſi quod Apoſtolis Chriſtus praecepiſſe dignoſcitur,ibidem.

24 Decimas eſſe de iure diuino qua iura,& doctores dixerint intelliguntur ſumendo eas quoad ſuſtentationem parrochi,non aliàs.

25 Decima dici poſſunt de iure diuino veteri, non nouo, & ita debent intelligi qui de hoc loquuti fuere.

26 Ius diuinum quandoque ſumitur pro iure canonum.

27 Decima non preſcribuntur ſecundum opinionẽ Theologorum quoad eam partem, qua neceſſaria eſt ad ſuſtentationem miniſtrantium ſpiritualia,quoad reliquum verò,& illius determinationẽ ſic.

28 Decima nullo modo praeſcribuntur quoad opinionem Canoniſtarum,nec diminuũtur quia ſecundum eos de iure diuino illae ſunt qualitercunque conſiderentur.

Iuris diuini qua ſunt non tolluntur praeſcriptione,vel conſuetudine, nec vix priuilegio Apoſtolico,ibidem.

29 Ius naturale dicitur immutabile.

Ius diuinum dicitur etiam immutabile,ibid.

30 Opiniones Theologorum,& Canoniſtarum circa materiam decimarum an ſint de iure diuino, vel humano, & an preſcribantur vel non,extreme ambe ſunt,& vix ſubſtentabiles in rigore ſecundum auctorem.

31 Decimam deberi vel non deberi quando tenetur iudicare iudex, quid debeat atendere ſi vult ſequi opinionem Theologorum circa illud an ſint de iure diuino,vel non.

32 Preſcriptio in decimis nulla admittitur,nec aliquod priuilegium eximens ab earum ſolutione nec in quota, nec in rebus vbi deficit congrua ſuſtentatio parrochi,ſecus vbi adeſt, ſecundum opinionem Theologorum.

33 Donatio ob cauſam nõ reuocatur per ingratitudinem in eo quod eſt intra cauſam, ſecus in eo quod eſt extra,vbi deciſio noſtri Senatus.

34 Donatio ob cauſam non eget inſinuatione in eo quod eſt intra cauſam,ſecus in eo quod eſt extra.

35 Decimas quòd in totum nullus ſoluat,ſi miniſtrantes ſpiritualia habeant ſuam ſuſtentationem,fieri poteſt per conſuetudinem, & preſcriptionem ſecundum Theologorum opinionem.

36 Decima nulla habent priuilegia niſi quoad ſuſtentationem parrochi.

37 Didac.Couar.impugnatur in materia decimarum.

38 Conſuetudo in decimis ſecundum opinionẽ Theolog. taliter quòd de vna ſpecie fructuum ſoluantur, & de alia non,& in alijs circunſtantijs hic enarratis admitenda proculdubio eſt.

39 Layci licèt dicantur incapaces iuris percipiendi decimas ex alijs fundis,non tamen iuris immunitatis non ſoluendi de proprijs.

40 Immunitatis ius à decimis ſoluendis non eſt ſpirituale,nec quaſi ſpirituale.

41 Examinantur tres noſtri Senatus deciſiones, in quibus videtur non fieri diferentia quoad incapacitatem laycorum inter ius percipiendi decimas ex alienis agris, & ius immunitatis non ſoluendi ex proprijs.

42 Decima ſi eſſe de iure diuino,& naturali cum Canoniſtis teneamus,neceſſum erit fateri non poſſe conſuetudine, vel praeſcriptione nec in totum, nec in parte minui.

43 Decimas eſſe de iure diuino, & ex alia parte diminui poſſe modo aliquo etiam quoad quotam,error eſt.

44 Ius diuinum licèt in totum tolli non poſſit,diminui tamen non prohibetur,quomodo intelligatur.

45 Pragmatica Cathaloniae facientes ex vna parte decimas de iure diuino, & ex alia concedentes diminutionem quoad quotam an ſint ſuſtentabiles.

Idem de nonnullis Senatus noſtri decretis.

46 Priuilegium conceſſum ſtatui,& ordini Eccleſiaſtico circa decimas notatur.

47 Priuilegium Pontificis eximens à ſolutione decimarum an valeat.

48 Theologi,& qui eorum opinionem ſequuntur in materia decimarum parui faciunt argumenta Canoniſtarum, & è contra Canoniſta Theologorum.

49 In hac materia ſunt plures qui propter ſui difficultatem nec vnam nec alteram ſententiam auſi ſunt amplecti,alij verò in diuerſas iuerunt.

50 Auctor ſequitur ſententiam Theologorum in hac decimarum materia breuibus explicatam verbis.

51 Suſtentatio ſola miniſtrantium ſpiritualia eſt de iure naturali,& diuino, ſed non quòd ea fiat ex decimis vel alijs rebus,nec ex certa parte fructuum, aut aliàs.

Didac.Couar.in hoc notatur,ibidem.

52 Suſtẽtandi,& alendi eos qui nobis ſpiritualia miniſtrant modus eſt de iure poſitiuo.

53 Conſuetudo fuit in Italia,& in Gracia nullas omninò ſoluendi decimas.

Conſue-

54 *Conſuetudo nullas omninò ſoluendi decimas quomodo potuerit introduci in principio, remiſſiuè.*

55 *Intellectus l. comperimus C. de praſcrip. 30. vel 40. annorum.*

Argumentum à tributis Regis ad decimas, vt ſicut ab illis nemo poteſt eximi, ſic nec ab his, non procedit de iure, ibid.

56 *Decimas eſſe de iure diuino quoad ſubſtantiam, non quoad quotam, tenens opinio reprobatur.*

Reprobatur item opinio tenens Theologos concordare cum Canoniſtis, & è contra quoad ſubſtantiam decimarum vt ſint de iure diuino, differre ſolùm quoad quotam, ibid.

57 *Pontifex poteſt ex cauſa decimas praſcriptione, aut conſuetudine extinctas iterùm ſuſcitare.*

58 *Praſcriptio quid differat à conſuetudine in materia decimarum.*

Conſuetudo dicitur eſſe communitatis, praſcriptio verò perſonę priuata, ibid.

59 *Praſcriptio vt procedat contra Eccleſiam in his quę ſunt contra ius commune, quę requirantur.*

60 *Primitias etiam reſpiciunt quęcũq. dicta de decimis ſuere.*

61 *Praſcriptio in decimis non procedit in Cathalonia in rebus licèt ſic in quota, ex pragma. Caroli Imper. vbi plures deciſiones noſtri Senatus.*

62 *Deciſiones noſtri Senatus contra praſcriptionem decimarum, & conſuetudinem non ſoluendi.*

Pragmatica Caroli quinti circa decimas vires examinantur, & intellectus traditur, ibid. & numer. ſequen.

63 *Praſcriptione, & conſuetudine etiam immemorialibus ſublatis non intelligitur de centum, & ducentum annorum pręſcriptione, & conſuetudine.*

64 *Immemorialis praſcriptio maior eſt centenaria.*

65 *Immemorialis praſcriptio nedum centum annos continet, ſed & tempus etiam penè infinitum.*

66 *Layci per immemorialem praſcriptionem praſumuntur decimas habuiſſe ante conſilium Lateranenſe eos incapaces efficiens.*

67 *Vna & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri, & nume. 77.*

Poſſeſſio decimandi in vna ſpecie fructuum conſeruat ius quoad alias, ibid. & n. 78.

68 *Decimator vniuerſalis habet intẽtionem fundatam in tota parrochia.*

69 *Pragmatica Caroli quinti ſuper decimis facta à multis impugnatur ex defectu poteſtatis tanquam repugnans alijs iuribus patria, & aliàs.*

70 *Priuilegia, & conſuetudines vniuerſitatibus eſſe ſeruanda pracipitur in multis conſtitutionibus Cathalonię, atque ita ſemper proteſtantur vniuerſitates in concluſione curiarum.*

71 *Conſuetudines immemoriales ſunt in Cathalonia approbatę adeò vt quod fit contra eas, cõtra conſtitutiones cenſeatur factum.*

72 *Rex in Cathalonia nõ poteſt ius quaſitum tollere, cum teneatur iuxta conſtitutiones per directum iudicare.*

73 *Pragmaticas an Rex poſſit facere in Cathalonia, remiſſiuè.*

Pragmatica Caroli quinti ſuper decimis edita defenditur, ibid.

74 *Pragmatica veniunt appellatione iurium patria.*

75 *Vſatici, hoc quod iuris eſt Sanctorum, intellectus.*

76 *Primitia compręhenduntur ſicut decima ſub diſpoſitione pragmatica Caroli quinti de decimis loquentis.*

77 *Vna, & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri.*

Decimatorius pro parte, & pro parte non decimatorius vnus, & idem fundus non poteſt eſſe, ibidem.

78 *Poſſeſſio probata in vna ſpecie fructuum probata etiam cenſetur & quoad alias ſpecies reſpectu eiuſdem fundi.*

79 *Declarantur ſupradicta quando fit ſubrogatio fructuum in locum aliorum, de quibus decima ſoluebatur, non quando in vno agro ſemper ſunt dua ſpecies fructuum ſeminata, & de vna eſt ſoluta decima, & de alia non.*

Vna, & eadem res benè poteſt diuerſe iure cenſeri propter nouum accidens, ibidem, vbi declaratur & adducuntur Rotę Romana deciſiones.

Intellectus cap. cum in tua, de decim. ibid.

80 *Pragmatica Caroli quinti de decim. diſpoſitio ſufficit in Cathalonia ad iudicandum contra quaſcunque pręſcriptiones, & conſuetudines.*

81 *Conſuetudo in decimis quòd antea deducatur ſemen, an ſit valida nec ne, & quare, vbi deciſio noſtri Senatus.*

82 *Decima in Cathalonia ſpirituales ſint, an profana, nihil intereſt quoad praſcriptionem, vel conſuetudinem.*

83 *Laycale dicitur quodcunque ſpirituale ius quod à Papa laycis aliàs incapacibus conceditur.*

Decima quare dicantur profana in Cathalonia, & in tota Hiſpania, ibid.

84 *Decima qua tenentur in feudum per layces ab Eccleſia non poſſunt dici profana propter dominium directum, quod remanet penes Eccleſiam.*

85 *Decima quare nõ debeatur de fructibus minutis, & qui in notabili quantitate non percipiuntur.*

86 *Decima quòd ſoluatur de fructibus minutis non eſt ſub pracepto, quia ſub pracepto ipſi non dicuntur eſſe.*

87 *Decima qua petitur vt iudicetur debita, vel indebita non obſtante conſuetudine, nihil aliud videndum eſt quàm nunquid conſuetudo allegetur circa res, an circa quotam, vt primo caſu debeatur nihilominùs, ſecundo verò non.*

88 *Decima, ſeu earum immunitas pręſcribuntur quando cõſtat ex aliqua proprietate nunquam fuiſſe illam ſolutam*

Digitized by Google

ſolutam in aliqua ſpecie fructuum non obſtante pragmatica.

89 *Decima ſoluitur ſecundum conſuetudinem locorum vicinorum quando vbi ſoluenda eſt nulla reperitur conſuetudo, vbi deciſio noſtri Senatus.*

90 *Citari quomodo debeant plures ad cauſas decimarum, remiſſiuè.*

GLOS. XIX.

PARS I.

Decimis &c.

Vbi incipit tractatio decimarum, & primitiarum, & an de iure naturali, & diuino, an verò de iure poſitiuo, & canonico illæ ſint, & nunquid præſcriptio, & conſuetudo in eis admitantur tam in rebus, quàm in quota, vel in alterutro ipſorum, latè diſcutitur.

DE decimis, & primitijs verba hoc loci pro oportunitate materiæ facturus operæ prętium duxi, prętermiſſis multis, eiſque egregijs, quæ doctores circa materiam commiſcuntur, in eo ſolo tempus quod ſupereſt cōterere, quod magis magiſque in iudicijs, ac palatijs frequentatur, ad quodque ordinariæ cōtentiones circa materiam decimarum reducūtur.

1 Id eſt primò † nunquid in decimis (de pre-
2 dialibus loquor, non de perſonalibus, quæ † in hoc Principatu non ſunt in vſu, nec vix in toto orbe Chriſtiano, vt Nauar. docet in manua. cōfeſſ. capi. 21. nume. 31. Paz in prax. primæ partis tom. 2. c ap. 5. nume. 34. Ceuall. in com. con. comu. tom. 1. quæſtio. 364. nume. 1. & Cabedo deciſ. 54. num. 8. tom. 2. deciſſ. Portugal. & alij plures multis in locis) poſſit earum immunitas, vel exemptio conſuetudine, vel pręſcriptione acquiri. Item nunquid poſſit quicquam conſuetudo ſoluendi decimam in grano contra dominum pretendentem eam ſoluendam in manipulis, & in garba.

Quoad primum, quæſtio quæ in illo proponitur aliam vocat, ex qua ipſa pendet, priùs diſcutiendam, nunquid † ſcilicet ſint decimæ de
3 iure naturali, & diuino, an verò de iure poſitiuo, & humano, ſi enim de illo ſunt, ſatis ſuperq; compertū eſt nihil profuturam etiam immemoriabilis temporis non ſoluendi poſſeſſionē, vel conſuetudinem: ſi verò de hoc, fieri quidem poterit quòd aliquando proſit, quæ in re duæ reperiuntur, & hæ quidem inter ſe ſe è diametro pugnantes inter Theologos, & Canoniſtas opiniones.

4 Prima † Theologorum tenet eſſe tantùm de iure poſitiuo, & humano, vtpote quia exiſtiment nullam omnino eſſe de hoc in lege Euangelica, & gratiæ prçceptum.

5 Secunda † verò Canoniſtarum è contra, de iure naturali, & diuino vtpote quia eas ſolui in lege gratiæ iuſſerit Chriſtus, vel ſaltem approbauerit, prouti referunt Didac. lib. 1. var. capit. 17. nume. 2. verſ. *& præter*, & verſ. *præterea*, Nauar. in apolog. de redit. Eccleſia. quæſtio. 1. moni. 59. in principio ex nume. 1. Ioānes Gutier. in cano. quæſtio. lib. 2. cap. 21. nume. 3. & 7. Ioan. Azor. in inſtitu. mora. lib. 7. cap. 34. quæſtio. 4. Ferdin. Vaſq. controuer. Illuſt. lib. 2. capi. 89. Lel. Zech. de repub. Eccleſ. titul. de parroch. nume. 14. & 15. Alexand. Moneta in tracta. de decim. capit. 1. nume. 5. & 11. & Ioan. Ceuall. in lib. pract. quæſt. commu. contra comu. quæſtio. 437. per totum, & plures alij quos ipſi referunt, adde quæ habentur latè in ſyntag. com. opinio. volu. 1. titulo de decimis capit. 1. & 3. adde denique doctiſſimum Franciſcum Suarez Societatis Ieſu, multò poſt hæc ſcripta viſum, in tracta. de virtu. & ſta. religionis lib. 1. capit. 10. cuius iuris ſit in Eccleſia prçceptum decim. per totū, vbi pulchrè. Rationes, & auctoritates ego nunc nō adduco quibus ſuam quælibet pars probare conatur opinionem, nonnullas inferius, vbi aliud fieri nō poterit, breuiter percurram, reliquas vidēdas relinquens apud doctores ſuprà citatos, qui plurimum in id tempus conſumauere, hoc
6 vnum † ſolum aduertens quòd in hac controuerſia ſic Theologi, & Canoniſtæ diſſident vt grauiter ſe inuicem reprçhendant, & increpēt, nec deſint ex Canoniſtis qui dicant ſentētiam Theologorū non procul eſſe ab hæreſi, & ferè hçreticos eſſe qui defendunt decimas, etiam ſub lege gratiæ, non iure diuino, ſed tantùm humano deberi, ex eo quòd eorum opinio cum iure canonico apertè pugnare videatur, & licèt motiua Theologorū multùm (inquiunt) ſtringant, tamen in dubijs debemus ſtare interprçtationi Eccleſiæ, & Summi Pontificis.

7 E cōtra † verò Theologi iuris canonici doctores in hac parte tanquam non legitimos, & idoneos diuini iuris interprçtes reijciunt, & ſibi potiùs, non illis eſſe credendum aſſerunt quòd ipſorum ſit ſcripturas ſacras interprçtari, ex quibus quæ ſunt diuina iura ducuntur, & petuntur, prout hæc, & alia latiùs Azor. tradit in dicto cap. 34. quæſtio. 4. & Alexand. Monet. allega. cap. 1. nume. 10. & 11. poſt Didac. qui nōnulla de his tetigit allega. cap. 17. nume. 2. verſ. *& prçterea*, & alios, quos latè refert, addens ſu. nu. 27.

nu.27.verſ. *hæc ſunt*, repugnantes eſſe has duas opiniones inter ſe vt nullo diſtinctionis fœdere conſiliari valeant, quæ qui conſiderauerit non video quomodo audeat ſuum in eis, niſi valdè timidè, proferre iuditium, ego nihilominùs meum aperiam qualecunque illud ſit, vt ex infrà tradendis apparebit.

8 Vt autem † ſcias in quo conſiſtat hæc diſcrepantia inter Theologos, & Canoniſtas, & eorũ opiniones, aduerte Theologos cum nõnullis Canoniſtis, qui eos poſtea ſequuti fuere, exiſtimaſſe, & exiſtimare decimas dupliciter conſiderari poſſe, & debere.

Primò prout cõtinent in ſe certam partem fructuũ neceſſariam ad alimenta, congruamq; ſuſtẽtationem clericorum dum ſpiritualia miniſtrant, quæ à laycis datur clericis in laboris impenſi iuſtam mercedem.

Secundo modo conſideratur decima prout eſt decima pars fructuum laycorum, & vt talis ſuffulta in locum alimẽtorum pręſtandorum, & in ſuſtentationem clericorum, & ſic quoad quotam ipſius.

Primo modo conſiderata decima, quatenus ſcilicet continet partem fructuum neceſſariam ad alimenta clericorum, & eorum ſuſtentationem inquiunt Theologi eam eſſe de iure naturali, & diuino, quia de hoc iure eſt quòd Eccleſiæ miniſtri populi ſumptibus ſuſtententur, de hoc reſpectu pręceptum decimarum naturale inquiunt eſſe, atque adeò in lege veteri moralium numero comprehendi.

Secundo verò modo conſiderata decima, quatenus ſcilicet pars fructuum decima eiſdẽ ſumptibus miniſtrorum Eccleſiæ eſt mancipata, vel ſit mancipãda, id eſt quòd pro huiuſmodi ſuſtentatione, & alimentis habeant ij, & habere debeant decimam potiùs, quàm vigeſimam, vel trigeſimam partem fructuum, hoc, inquiunt, iudiciale tunc ius erat in lege veteri, atque adeò in noſtra lege Pontificium, & ſic de iure humano, & Pontificio, quippè quia nõ reperiatur quòd in lege gratię pręceperit Chriſtus dominus huiuſmodi quotã dãdam Sacerdotibus, licèt id eis elargiri iuſſerit quod neceſſarium foret ad ſuſtentationem lege naturali ſic dictante in illo Euangelij, dignus eſt mercenarius mercede ſua.

In ſumma, vt clarior res fiat, pręceptum decimarum in genere, & in communi, ſeu vt alij loquuntur, quoad ſubſtantiam, de iure naturali, & diuino (inquiunt Theologi) cenſetur eſſe, quatenus ſcilicet cum naturali ratione, & iure conuenit dictante quòd miniſtri ſpiritualium ſuſtententur: quoad modum verò, quòd nimirùm hæc ſuſtentatio fiat per viam decimarum, eſt id de iure humano: vel aliter, pręceptum decimarũ quoad ſubſtantiam de iure naturali, & diuino cenſetur eſſe, quatenus cum naturali ratione, & iure conuenit dictante quòd miniſtri ſpiritualium ſuſtententur, determinatio verò, & taxatio ipſius decimæ eſt de iure humano, & poſitiuo, ſiue Pontificio, quia ſcilicet Pontifex eſt vel Eccleſia qui in lege gratiæ decimæ quotam quoad pręceptum determinauit, & taxauit.

Canoniſtæ verò cenſent decimam ipſam, prout nunc eſt inſtituta vt decima ſit pars fructuum, & ſic tã quoad ſubſtantiam, quàm etiam quoad quotam eſſe de iure naturali, & diuino.

Sic poſt Alphõſum à Caſtro, & Domini. Soto, & alios plures, quos allegat declarat latè Didac. allega. cap. 17. per totum, & ſignanter verſ. *cæterùm*, cum ſequentib. & omnes ferè qui poſt Didac. ſcripſere, Nauar. in manua. allega. capit. 21. nume. 28. vbi ſe ipſum citat idem in alijs locis docentem, Ioan. Gutierrez in allega. cap. 21. nume. 29. Pater Azor allega. cap. 14. quæſtio. 4. verſ. *in his*, Zero. in prax. Epiſc. verb. *decima*, verſ. *ad ſeptimam*, Zechius vbi ſuprà, Alexan. Moneta allega. cap. 1. nume. 17. & 36. Bartho. Leſſius Societatis Ieſu de iuſt. & iure lib. 2. cap. 39. de decimis dubita. 1. num. 14. cum mille alijs, quos ipſi allegant, adde patrem Franciſcum Suares Societatis Ieſu, poſt hæc ſcripta habitum, in tracta. & ſtatu religionis lib. 1. cap. 10. cuius iuris ſit Eccleſiæ præceptum decimarum per totum, vbi
9 † & in alijs capitibus pręceden. & ſequen. decimam primo modo cõſideratam appellat decimam ſuſtentationis, ſecundo verò modo decimam quotæ.

10 Habet † vnaquæque ex his opinionibus validiſſima fundamenta, quibus comprobetur, quæ doctores ſuprà relati latiſſimè proſequũtur, eorum nonnulla ego hic adducam pro maiori rei intelligentia, & declaratione: Imprimis Canoniſtarum opinio habet plura loca tam ex veteri teſtamento, quàm ex nouo, quibus probet decimas eſſe de iure naturali, & diuino, & ſignanter Geneſ. 14. & 28. ac Heb. 7. vbi conſtat Melchiſedech eas ſoluiſſe, & Iacob ſe eaſdem Deo promiſiſſe daturum Exodi 22. & Leui. 27. vbi pręcepit Deus decimas, & primitias perſolui, & Malachiæ 3. ibi, *inferte omnem decimationem in horreum meum, vt ſit cibus in domo mea*, Mathæi 23. ibi, *væ vobis Scribæ, & Phariſei, qui decimatis mentham, & anethum, & ciminum, & reliquiſtis quæ grauiora ſunt legis iuditium, & miſericordiam, & fidem, hæc oportuit facere, & illa non omittere*, quod idem eiſdẽ ferè verbis habetur Lucæ 11. eſt alius locus apud Mathæum 22. vbi Chriſtus ait, *reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quę Dei Deo*, quibus vltimis verbis de decimis Saluator noſter loquutus videtur, quæ propriè ipſius ſunt: vltimò huic opinioni ſuffragatur quòd non

ſemel

ſemel in Euãgelio fiat mentio de decimis, prouti Mathæi 22. & 23. & Lucæ 11. vt ſuprà dictum eſt, quod, vt exiſtimant Canoniſtæ, non foret factum ſi eas Chriſtus non approbaſſet in lege Euangelica, & approbando, tacitè ſaltem, voluiſſet earum præceptum in ea etiam obſeruandum, ſicut in veteri.

Præterea habet hæc opinio quatuor Eccleſiæ doctorum Ambroſij, Gregorij, Auguſtini, & Hieronymi præclara teſtimonia, quæ referuntur à Gratia. in capit. quicunque 16. quæſtio. 7. in cap. nam qui Deo 16. quæſtio. 2. in cap. decimas primo, eadem 16. quæſtio. 7. in capi. decimæ tributa, eadem 16. quæſtio. 1. in capit. maiores 16. quæſtio. 7. & cap. reuertimini ea. cauſa 16. quæſt. 1. & in alijs plutibus locis, quæ vtriuſque cenſuræ doctores referunt, quibus videntur Sancti doctores cenſuiſſe, ac exiſtimaſſe decimas eſſe de iure diuino.

Habet item eadem opinio ſacrorum Conciliorum auctoritatem, Lateranen. ſcilicet in illis verbis in cap. in aliquibus §. final. de decim. *Illæ quippè decimæ neceſſariò ſoluendæ ſunt quę debentur ex lege diuina, & loci conſuetudine approbata*, Rotomagen. in illis verbis, *omnes decimę terræ ſiue de frugibus, ſiue de pomis arborum domini ſunt, & illi ſanctificantur boues, &c.* & ibi, *ſed quia modo multi inueniuntur decimas dare nolentes ſtatuimus vt ſecundum domini noſtri præceptum admoneantur primo ſecundo & tertio &c.* Moguntí. præcipientis ac diffinientis *decimas Deo, & Sacerdotibus Dei dandas*, & denique Triden. ſeſſio. 25. ca. 12. de reforma. vbi *decimarum ſolutionem debitam Deo eſſe dicitur*, quibus mirè videtur probari Canoniſtarum opinio.

11 Item † habet eadem ſententia auctoritatem plurium ſummorum Pontificum, quibus ſummè in hoc eſt deferendum, quippè quia ipſi ſoli videntur eſſe qui poſſunt interpretari ſacram ſcripturam canones cõdendo ab omnibus ſeruandos, cap. per venerabilem §. rationibus, qui fil. ſint legit. cap. 2. de ſum. trini. & fide Catholi. cap. & ſi Chriſtus de iure iurando: habent enim ij Summi Præſules expreſsè decimas eſſe de iure diuino in cap. parrochianos de decim. & in cap. tua 1. & 2. eodem titul. quorum vltimorum auctor eſt Innoſ. 3. quem ſequutus alius Innoſ.
12 ſcilicet 4. qui † tantæ fuit auctoritatis vt dixerit Ludouic. Roma. in ſingul. 167. incip. *iudex à quo* conſueuiſſe Rotam Romanam eius dictum tanquam ſacrũ Euangelium ſequi. Is (inquam) Pontifex allegatur à pluribus in cap. fin. de parroch. & alie. parroch. in tantùm exiſtimaſſe verum decimas eſſe de iure diuino vt hæreticos appellauerit eos qui contrarium ſentirent.

Habet denique eadem opinio auctoritatem
† † *Rot. Roma.* & *Senatus Gratianop.* tenentium quòd decimæ ſint de iure diuino, illa in deciſ. 25. in ordine, quæ eſt ſub titul. de decim. in antiqui. hæc verò apud Guido. Papæ quæſtio. 284. nihil pro nũc ego de noſtro Senatu dico, nec de alijs Rot. Roma. deciſſionibus recèns factis, dicetur autẽ inferiùs opportuniús, Deo concedente: habet & alia plura eadem opinio, quibus fulſiatur, quæ legere poteris apud doctores ſuprà citatos, & vltra eos apud Hoſtien. in ſum. de decim. Nat. in conſ. 136. & Anaſta. Gemon. de ſacro. templor. immu. capi. 19. à nume. 15. qui ſunt validiſſimi huius opinionis defenſores, videre etiam eadem poteris in ſyntag. com. opin. tom. 1. de decim. c. 3. in prin.

13 Habet † & Theologorum opinio ſuas rationes, & fundamenta, quibus innitatur, eorum quinque adducit Dida. in ſæpè allega. cap. 17. nume. 2. quæ poſtea retulerunt quotquot poſt eum ſcripſere, & ſignanter Alexan. Mone. allega. cap. 1. à nume. 13. cum ſequentib. eorum præcipuum quo arbitrantur Theologi deſtrui, ac eneruari prorſus omnia fundamenta Cano-
14 niſtarum eſt, quòd † nullum in lege Euangelica repetiatur de decimis ſoluendis, vel decima parte fructuum pro alimentis, & ſuſtentatione miniſtrantium ſpiritualia à Chriſto domino inſtitutum præceptum, & quod ſi, & vbi reperiamus tale fuiſſe præceptum inſtitutum, taliſque fructuum quota, & portio taxata in lege veteri vt ex auctoritatibus adductis pro Canoniſtis vidimus, ac Chriſtum dominum pluriès viſum fuiſſe id approbaſſe in lege gratiæ, vti ex locis Euangeliſtarum ſuprà comprobauimus, & ab Eccleſia receptum, ac ſanctis patribus commẽdatum, illudque eſſe de iure naturali, & diuino in lege gratiæ non ſemel dictum, vt ſacrorum conſiliorum, ac ſummorum Prẹſulum adducta teſtimonia demonſtrant, id ſufficere negant Theologi vt in lege gratiæ præceptum dici poſſit abſolutè id quod de decimis tractamus à Chriſto domino inſtitutum, & quod propterea habeamus illud tanquam de iure naturali, & diuino, & tanquam præceptum in lege gratiæ de neceſſitate obſeruandum.

15 Ad quod † probandum diſtingunt præcepta veteris legis in moralia, iudicialia, & ceremonialia. Moralia dicunt eſſe quæ ad mores pertinent, & ad dictamen legis naturalis, vt quilibet virtutes ipſas exerceat, nihilque agat ab ipſo naturali iure alienum: iudicialia, quæ pertinent ad iuſtitiam hominibus exhibendam, iuſque vnicuique tribuendum, ex quibus leges veteris teſtamenti cenſentur, quarum obſeruatio iudicibus ipſis incumbebat: vel ſunt iuditialia præcepta, quibus determinabatur iuditiale præceptum de iuſtitia obſeruanda inter homines, ſeu quæ inſtituta erant ad æqualitatem inter homines ſeruandam: ceremonialia verò de his agebat, quæ ad cultum diuinum, ad reuerentiam,

honorem

Digitized by Google

honorem, & obſequium Deo exhibendum
ſtatuebantur. Mihi homini layco, & ſeculari,
minimeque Theologo non licet vlteriùs in
horum explicatione immorari, maximè cum
ſufficiant ſuprà tradita ad inſtitutum, quod
proſequimur, reliqua qui extenſiús habere
voluerit, petat à Theologis, quorum eſt pro-
prium munus in his verſari.

16 Ex his † pręceptis iuditialia, & cèremonia-
lia inquiunt Euangelica lege lata omnino ceſ-
ſauiſſe abſque aliqua reuocatione, ſolis mora-
libus remanentibus, quæ ſic in lege gratiæ di-
cunt obligare quemadmodum in veteri, non
quidem ex auctoritate veteris legis, ſed ex eo
quòd ſint à natura ipſa inſtituta, & à Chriſto
Ieſu in lege Euangelica eadem ratione, qua na-
turali debuerunt, & fuerunt pręcepta, idque
dicunt Theologi eſſe de fide.

17 Atque ideò † aliqui ex ipſis hæreticos Ca-
noniſtas vocant, ex eo quòd, vt eſt videre ex
Rebuf. & alijs, quos refert qui inferiùs allega-
bitur, ſignificauerint, & aliquando probare vo-
luerint decimas dicendas de iure diuino prop-
terea quòd earum pręceptum datum in lege
veteri dixerint adhuc obligare eo ipſo quòd
non repetitur reuocatum, prouti apparet ex
Suarez allega. libro primo de religione cap. 10.
nu. 5.

18 Hoc † noſtrum de decimis ſoluendis præ-
ceptum in lege veteri docent ijdem doctores,
quatenus continet neceſſariam ſuſtentatio-
nem ſpiritualia miniſtrantium, morale qui-
dem fuiſſe iuxta illud Deuteronom. 25. *non al-
ligabis os boui triturantis*, & Paul. primo Chorin-
thi. 9. *quis militat ſuis ſtipendijs vnquam?* & rur-
ſum, *ſi nos vobis ſpiritualia ſeminamus, magnum eſt
ſi nos carnalia veſtra metamus?* dantur enim de-
cimæ in ſuſtentationem eorum, qui ſpiritualia
miniſtrant, vt in illo Malachiæ tertio iam alle-
gato, *inferte omnem decimationē in horreum meum
vt ſit cibus in domo mea*, & propterea eodem
modo obſeruandum in lege gratiæ, quo in ve-
teri: quoad quotam verò, & illius determina-
tionem, iuditiale ſecundum aliquos fuiſſe,
quia per huiuſmodi præceptum ſuum Sacer-
dotibus, & Leuitis aſſignatum in lege vete-
ri fuit, & determinatum commune præce-
ptum de iuſtitia intèr homines obſeruanda,
ac denique inducta fuit æqualitas ſecundum
conſuetudinem populi illius, cui lex daba-
tur.

19 Cum † enim vndecim tribus poſſeſſiones
omnes haberent, debuit Leuitica, quæ illis ca-
rebat, totaque erat diuinis obſequijs mancipa-
ta, partem aliquam prouentuum à reliquis tri-
bubus habere, quæ diuina tunc inſtitutione
decima fuit: vel ceremoniale, ſecundum alios,
20 non quidem † ex illis, quæ fuerunt principa-
liter inſtituta, & ordinata ad præfigutanda
Chriſti miſteria vti futura, & ſignificandum
Chriſti, & futuræ legis Euangelicæ aduentum,
veluti immolario agni, circuncilio, &c. ſed ex
illis potiùs, quæ pertinebant magis ad deuotio-
nem quandam, & ritum ſacrificiorum, quàm
ad ſupradicta, cuius generis ſunt veſtes Sacer-
dotum, altaria, thurificatio, oblationes, &
ſimilia, & ideò lege Euangelica lata abroga-
tum: vel etiam partim cerimoniale, & partim
iuditiale vt probat pater Suarez Societatis Ie-
ſu in libro de religione primo, capite nono, cu-
ius iuris ſit in Eccleſia præceptum decimarum
nu. 9. poſt hæc ſcripta viſus.

21 Circa † quod obiter nota non leuem lap-
ſum ex ignoratione Theologiæ (eam non
modicùm callere oportuiſſet illum, qui de
his agere, & tractare perfectè cuperet) non
leuem (inquam) ex ignoratione Theologiæ
lapſum, Mathæi ad Guidon. Papæ deciſion.
266. dum poſtquam dixit in initio additio-
nis cerimoniale, aut iuditiale fuiſſe veteris
legis præceptum de ſoluendis decimis, addit
hæc verba, *quod in Euangelica vim legis obtinet,
veluti diuinitùs inſtitutum:* non enim compa-
tiuntur quòd cerimoniale, vel iuditiale pręe-
ceptum aliquod legis veteris ſit, & ſimiliter
obliget in lege Euangelica, imò purè hæreti-
cum eſſet ſi cum perfidia aſſereretur, vt
* Theologorum communis ſchola docet, ni-
ſi in eadem lege Euangelica eſſet iterùm
ſtatutum, nam tunc obligaret quidem in hac
Euangelica lege, non tamquam præceptum le-
gis veteris, ſed tamquam nouæ.

22 Tranſeunt † vlteriùs Theologi in confir-
mationem ſuæ opinionis, & dicunt quòd ſi &
vbi Chriſtus dominus in lege Euangelica vi-
ſus ſit approbaſſe decimas veteris teſtamenti,
tam quoad ſubſtantiam, quàm etiam quoad
quotam illarum, id quidem verum eſt quate-
nus in eo vetere populo decima ſoluebatur, &
non aliàs, hæc autem omnia ceſſarunt in lege
Euangelica, poſtquam in ea Chriſtus ſic fore
decimam ſoluendam, ſicuti in lege veteri ſol-
uebatur, non pręcepit, & ideò omnia & quæ-
cunque, quæ, dum cum humanis conuerſare-
tur, viſus eſt circa decimas prout erant in ri-
gore decima pars fructuum in lege veteri ta-
xata, & circa earum approbationem loqui,
referebantur quidem ad ea quæ tunc iuxta
eandem legem veterem obſeruabantur: &
dirigebantur omnia ad Phariſeos, & Scribas
in huius rei ſignum, & non ad Apoſtolos, cum
quibus nullibi legitur Chriſtum de decimis lo-
23 quutum: ſolebat † autem (inquiunt Theolo-
gi, & multis probant) ad eos verba dirigere
cum quid pro lege noua, & Euangelica ſtatue-
bat, imò nihil aliud nos ex diuino pręcepto

Rr ſeruare

Digitized by Google

ſeruare tenemur (inquiunt Theologi) pręter id quod Chriſtus Apoſtolis ſeruare pręcepit, iuxta illud, *docentes eos ſeruare omnia quęcunque mandaui vobis* Mathæi vltimo, prout aduertit Moneta capite primo, numero trigeſimo quarto.

24 Et denique † dicunt quòd ſi & vbi tam in ſacris concilijs, quàm etiam in conſtitutionibus Summorum Pręſulum in toto illo titulo de decimis, ac etiam apud ſacros Eccleſiæ doctores illius luminaria, & alibi dicatur, non ſemel ſed imò millies, de iure diuino decimas deberi, ea verba hunc inter alios poſſunt habere ſenſum non recedendo à ſuperiùs firmata diſtinctione, quòd de eo iure intellexerit Eccleſia eſſe decimas quoad ſuſtentationem miniſtrorum ſuorum, & quia eam continent, non aliàs, & ſic non quoad quotam ipſarum, & determinationem, ac taxationem factam in lege noua quòd ſint decima pars prouentuum id enim de iure humano potiùs eſt.

25 Vel etiam † intelligendi ſunt loquuti referendo ſe ad legem veterem, & ad id quod in ea ſtatutum fuerat, & ſic interpręteri poſſunt quòd dixerint decimas eſſe de iure diuino veteri, non nouo.

26 Vel † item ibi ius diuinum intellectum eſſe dicunt pro iure canonum, quia aliqua ratione ius diuinum canones dici poſſunt, vt in capite ſecundo, de priuileg. in ſexto, ibi, *iuris diuini, & humani*, id eſt iuris canonici, & ciuilis.

Vel denique, & finaliter quia exemplariter conſtitutum eſt pręceptum decimarum ad imitationem diuini iuris veteris vt dicebat pater Suarez allega. capi. decimo, numero tertio, & ſeptimo.

Hæc ſic ſuccinctè à nobis relata, latiſſimè, & valdè extensè habentur apud doctores ſuprà citatos, quò lectorem relego legenda cupidum veræ, & certæ rei cognitionis.

27 Iuxta quæ † ijdem doctores, qui Theologorum ſententiam ſequuntur, noſtram, quam in initio propoſuimus, reſoluunt quęſtionem, dicentes in decimis quoad eam partem, & portionem fructuum, quæ neceſſaria eſt ad miniſtrantium ſpiritualia ſuſtentationem, & alimenta à laycis ipſis miniſtrantibus iure debita, nullam admitti pręſcriptionem, nec etiam conſuetudinem: quia de iure naturali, & diuino eo reſpectu debitæ decimæ dicantur, quoad reliquam verò partem decimæ, quæ ſupereſt deducta ſuſtentatione, item quatenus eſt ſtatutum quòd pro decima, & ſic pro ſuſtentatione, & alimentis clericorum ſoluatur decima pars fructuum non minor, in hoc admittendam exiſtimant conſuetudinem, & pręſcriptionem tam in fauorem laycorum, quàm clericorum, arbitrantes poſſe per eos immunitatem altero ex modis prædictis acquiri à decimis non ſoluendis, dummodo clerici debitis alimentis, & ſuſtentatione non fraudentur, imò ea ſemper firma, & illibata maneant quia in eo quod eſt ſupra ſuſtentationem, & alimenta clericorum de iure humano, & poſitiuo decimas eſſe exiſtimat Theologorum ſchola.

28 E contra † verò Canoniſtę totum id negant, ac de neceſſitate eos id negare oportet pręſuppoſito quòd eorum opinio ſit decimas eſſe omninò, & indiſtinctè de iure diuino: non enim compatiuntur vllo modo inter ſeſe quòd decimæ de iure diuino dicantur debitæ, & nihilominùs diminutio aliqua vel ex conſuetudine, vel pręſcriptione, imò vix ex priuilegio Apoſtolico, admitatur, iux. tex. in capite finali, vbi doctores de conſuetudine, & conueniunt * omnes qui Theologorum ſunt amplexi ſententiam in ea parte decimæ, quam arbitrantur eſſe de iure naturali, & diuino, circa quod ſunt videndi Didac. vbi ſuprà numero octauo, verſicul. *quibus me hercle*, Moneta allega. capit. primo nume. 24. 25. & 26. Pater Suarez vbi ſæpè capit. duodecimo, quid poſſit conſuetudo circa obligationem, vel modum ſoluendi decimas, & capit. decimo quarto, quid poſſit Summus Pontifex in remittend. vel diſpen. decim.

29 per totum: quod † ea ratione ſingulariter comprobatur quia immutabile ius naturale dicitur eſſe, vt vulgò habetur. Item & ius diuinũ cum pendeat ex diuina voluntate, quæ non mutatur, neque aufert legem propter prauam hominum conſuetudinem, immutabile etiam hoc modo dicitur, pulchrè Suarez vbi ſuprà allega. cap. 12. nu. 1.

Hæc opinionum diuerſitas colligitur clarè ex Didac. vbi ſuprà numero ſexto, & octauo allega. verſicul. *quibus me hercle*, & numero decimo, & ex reliquis doctoribus, qui in ſuperioribus allegati ſunt, Nauar. allega. capite vigeſimo primo, numero vigeſimo octauo, in manua. & in conſilio ſecundo numero quinto de decimis, Gutierrez nume. 31. 35. 39. & 60. verſic. layci, & nume. 64. Azor capit. 37. verſicul. *attamen*, Zerola dicto, & allega. verſicul. ad ſeptimam, Moneta dicto capit. primo nume. 36. cum ſequentibus, & capit. quinto, nume. 105. Cenal. in commu. contra communes libro ſecundo quæſtione 437. in fine, videndus Petrus Gregor. in ſyntag. iur. vni. libro ſecundo, capite vigeſimo ſexto, numero quarto, & Pater Suar. vbi ſæpiùs allegatus eſt.

30 Hæ † opiniones extremæ ambæ videntur, & vix ſuſtentabiles in eo rigore intellectæ prout ipſæ ſonant, quia plura ex vnaquaque ſequuntur, à quibus vix eſt quòd poſſit quis

ſe

Digitized by Google

ſe explicare abſque eo quòd maximum In. dè vel decimatoribus, imò & ipſis decimis de iure tam commendatis, & in omni integritate, & ſine fraude ſolui, & pręſtari iuſſis, vel etiam ijs, qui decimam pręſtare tenentur, ſequatur damnum, & detrimentum, & alia otiantur, quæ vix eſt quòd à quopiam defendi queant, vt ex infrà dicendis non obſcurè apparebit.

31 Ex Theologorum † enim opinione ego imprimis reperio ſequi de neceſſitate quòd ad dirimendas de decimis motas lites debeat iudex, & teneatur hunc diſcurſum facere vt in iudicando non erret, videre ſcilicet num is cōtra quem decimę petuntur, eas vnquam ſoluerit nec ne: ſi nunquam ſoluit, iterùm oportebit attendere quis ſit qui eas petat nunquid qui ſpiritualia miniſtrat, aut verò alius ex conceſſione Papæ, vel Regis, cui per Papam eſſent donatæ, vel conceſſæ: ſi miniſtrans ſpiritualia ſit; iterùm neceſſe erit attendere, & videre nunquid ipſe recipiat iam aliàs à parrochianis quod ſufficiat ad ſuſtentationem vel ex alijs decimis; vel etiam ex alijs oblationibus: ſi enim recipit, declarare iudicem oportebit iuxta hanc opinionem in fauorem rei, qui nunquam ſoluit, ſi vel conſuetudinem, vel pręſcriptionem allegauerit tam reſpectu totius decimæ, quàm reſpectu quotæ illius: ſi verò qui ſpiritualia miniſtrat non ſit is qui decimas petit, & pętendit; ſed alius vel Eccleſiaſticus, fortè vt baro, vel aliàs; vel etiam laycus ex eo quòd iure ſit eis quandoque facta illarum conceſſio, tali caſu neceſſe eſt quòd mihi concedat opinio Theologorum omnibus eſſe integrum defendere ſe à ſolutione, & pręſtatione decimarum tam in ſubſtantia, & ſeu in rebus, quàm etiam in quota illarum ex legitima conſuetudine, & pręſcriptione abſq; aliqua alia diſcuſſione.

Ratio eſt clara, & manifeſta, quia ſi illa pars fructuum, quæ datur parrocho, & miniſtrantibus ſpiritualia pro eorum ſuſtentatione eſt tantùm de iure naturali, & diuino, & quoad illam tantùm, & eo reſpectu dicitur ſolùm de iure naturali, & diuino decima eſſe, quoad reliquam verò partem, quæ pro decima ſoluitur vltra dictam ſuſtentationem, & alimenta, de iure humano, & poſitiuo, ſeu pontificio, imò id ſolum dicitur ſecundum Theologos eſſe de iure naturali, & diuino, quod eſt alendos fore Sacerdotes à plebe, indè benè ſequitur nihil vetare quominùs in eo omnia admittatur conſuetudo, vel pręſcriptio, quod eſt ſuprà dictam ſuſtentationem, & alimenta, prout ſuprà dictum eſt, & prout in quibuſcunque alijs rebus patrimonialibus admitterentur.

32 Circa quæ † antequam mihi quis obijciat quòd ego ſolus ſim, qui has illationes facio, non qui Theologorum ſententiam ſequuntur, legat, quæſo, attentè doctores quos ſuprà pro Theologis adduxi, & ex eis comperiet quod ego hic paucis circa pręd ictas illationes tradidi, imò, quod magis eſt, videbit eos tenere in tantùm fore, & eſſe attendendam in decimis congruam ſuſtentationem, & alimenta miniſtrantium ſpiritualia, vt quæcunque de validitate conſuetudinum, & pręſcriptionum, & priuilegiorum Apoſtolicorum quoad exemptionem à decimis ſoluendis, in qua concedenda non modicè liberales comperiuntur, tradiderint, voluerint expreſsè, & velle ſe dixerint intelligenda caſu quo huiuſmodi alimenta, & ſuſtentatio ſalua remaneant pręd ictis, nulla aliàs ſuffragatura pręſcriptione, nulla conſuetudine, nullo priuilegio non ſoluendi decimas tam reſpectu totius, quàm etiam partis, & quotæ decimæ ſi congrua ſuſtentatio non fiat ſemper clericis ſuperſtes, ſic expreſsè proteſtatur Didac. aſſertimus opinionis Theologorum defenſor dicto capite decimo ſeptimo, nume. ſexto, plures refert Moneta dicto capite quinto, nume. 90. & ſequitur doctiſſimus Franciſcus Suarez Societatis Ieſu in libro de religione primo, capit. 12. quid in decimis poſſit conſuetudo, nume. 15. in fine, & capite decimo quarto quid poſ. Summus Pontifex in remitten. vel diſpenſan. decim. nume. 11. Quæ ratio congruæ ſuſtentationis cum non militet in parrocho, qui iam aliàs recipit à populo ſufficientia alimenta, nec in alijs, qui ſpiritualia non miniſtrant, ideò neceſſe erit quòd omnes illationes, quas ſuprà feci mihi concedat cui placebit Theologorum ſententiam defendere.

Et in expreſſo quòd quilibet poſſit, & valeat immunitatem, & exemptionem à decimis ſoluendis iuxta ſententiam Theologorum in vniuerſum acquirere quando miniſtrantibus ſpiritualia non deficiunt alimenta, quæ aliàs à plebe recipiant, docet Didac. dicto capite decimo ſeptimo numero decimo, & Moneta, qui alios refert, allega. capite quinto nu. 105.

33 Id quod † manifeſtiſſima iuris ratione probatur exemplo eorum quæ doctores docent de donatione ob cauſam, quòd non reuocetur propter ingratitudinem, id enim verum dicunt in eo quod eſt intra cauſam, in quo retinet priuilegium, non verò in eo quod eſt extra, id eſt in eo quod excedit: in hoc enim iudicatur vt quæuis alia gratuita donatio, ex doctrina Cornei in conſil. 45. libro quarto, quam refert, & ſequitur Rip. in lege finali C. de reuocan. donatio. nume. 129. & circa quam eſt

Digitized by Google

viden. Molina de primogen. Hiſpan. libro ſecundo capit. octauo à numero decimo ſexto, & Tiraquel. in l. ſi vnquam verbo, *donatione largiter*, num. 68. & 69.

34 Idem † in inſinuationibus obſeruãdum docent ijdem Rip. in allega. l. ſi vnquam quæſtio. 14. & Rim. in principio inſtitution. de donatio. num. 129. nonnihil Cancer. tradit in tertia parte varia. capit. 15. nume. 76. plura Petrus Barboſ. in l. 2. in prima parte nume. 171. ff. ſoluto matrimon. & Surdus de alimen. titul. primo quæſt. 48. nume. 24. Quæ doctrina eſt canonizata in Senatu: is enim referente egregio Senatore Iacobo Puigmija in cauſa pupillorum Graus cõtra Anthoniam Planes, & Meca ſub die decima octaua Martij ann. 1606. ſcriba Thio, cum de reuocatione cuiuſdam donationis per patrem filiæ factę in cauſam dotis ageretur propter ingratitudinem, quæ prętendebatur commiſſa, *declarauit* donationem prędictam vſque ad quantitatem, quam perſonæ ſimilis ſtatus, & conditionis dare ſolent pro dote, fuiſſe, & eſſe iudicandam ob cauſam, & ad eam vſque quantitatem non ſubiectam reuocationi propter ingratitudinem: in eo verò quod excedebat, gratuitam, & reuocationi obnoxiam, quam declarationem, & ſententiam regiam, licèt ego vt aduocatus dictæ Planes curauerim enixè commutari ad relationem egregij Senatoris Franciſci Bonet, prout obtinui die trigeſimo primo Ianuarij anni 1612. id tamen alijs medijs procurabam, non quòd hanc doctrinam, quam hic aſtruo, non arbitrarer iuridicam, nõnulla videbis infrà in propria materia reuocationis donationis propter ingratitudinem.

Sic in decimis ſi ſunt de iure naturali, & diuino tantùm in eo quo indigent Sacerdotes ad ſuſtentationem, & propterea conſuetudine, vel pręſcriptione inextinguibiles, in reliquo dubium eſſe non poterit quòd non habebunt priuilegium.

35 Imò † plus dico (parcite obſecro prolixitati in re tam neceſſaria) quòd ex ſententia Theologorum ſic, vt dictum eſt, intellecta, oritur, & ſequatur decimas in totum vt eas nullus ſoluat, poſſe vel per pręſcriptionem, vel per conſuetudinem fieri, ſi aliàs à plebe qui ſpiritualia miniſtrant recipiant quod eis ſufficiat ad congruam ſuſtentationem, ratio eſt clara quia deducta debita ſuſtentatione prędicta, & ſeu ſecluſa, non manent de iure naturali, & diuino.

Et quamuis Didac. valdè ſe ſcrupuloſum in hoc concedendo prębeat in allega. capit. 17. nume. 8. verſicul. 31. & nume. 9. & poſt eum, Gutierrez illum in omnibus ferè ſequendo dicto capit. 21. nume. 34. verſicul. *quintam opinionem*, eodem nume. 38. & 51. cum pluribus doctoribus quos allegat, negantes omninò id fieri poſſe vel per conſuetudinem, vel per pręſcriptionem, vel etiam per priuilegium, quia tamen ego non video quòd ipſi aliquid allegent, quo id probent, pręſuppoſita Theologorum, quam ſequuntur, ſententia, ſed volunt eis ſimpliciter credi dicentibus fore talem conſuetudinem iniquam, & irrationabilem, ac nimiam illam futuram exemptionem quæ indè competeret, quia nimium tolleretur per eam illa recognitio, quam iuſtiſſimum, & æquiſſimum eſt Sacerdotibus miniſtrantibus ſpiritualia aliquo pręſtito ſtipendio exhiberi, addit Gutierrez quia aliqua ex parte derogaretur iuri naturali, & diuino: imò

36 † video iuxta Theologorum ſententiam omnia priuilegia decimarum reduci, & reſtringi ad congruam ſuſtentationem miniſtrorum Eccleſiæ: & vltra eam nulla competere, ideò nihil mirum ſi fateri nos cogat ea opinio quòd id quod nunc tractamus, & reſoluimus verum ſit, & indubitatum, ſi illam veram, & indubitatam arbitremur, prout Theologi arbitrantur: cuius reſolutionis immemores mihi videntur fuiſſe ij doctores qui hæc ſcripſere, poſtquam multis aliis illud probare, & ſtabilire conati fuerant, decimas ſcilicet de iure diuino tantùm eſſe quoad ſuſtentationem clericorum, non aliàs, vt ex ſuprà traditis apparet: quid enim eſt quòd in decimis ius naturale, & diuinum fundauerint totum in ſuſtentatione clericorum, & dicere nunc quòd vltra dictam ſuſtentationem remaneat in eis aliquid iuris naturalis, & diuini, cui non ſit diminuendum?

37 Reperi † multò poſt hæc ſcripta doctiſſimum Franciſcum Suarez Societatis Ieſu in libro primo de religione nuper in lucem emiſſo capit. duodecimo, quid in decima poſſit conſuetudo, nume. octauo, reprobaſſe in expreſſo eandem Didaci ſententiam, dicentẽ ſicut ego, non poſſe ſtare, pręſuppoſita ſententia Theologorum, quam ipſe defendit: nec poteſt excuſari Didacus quòd eo loci loquutus fuerit quandò miniſtri Eccleſiæ haberent aliundè, quàm à plebe, vnde viuerent, quo caſu vera eſſet opinio quòd non ſuſtineretur conſuetudo eximens in totum à ſolutione decimæ, prouti idem Suarez concedit eo loco, non quando ipſi id quod habent ad ſuſtentationem reciperent à plebe, & populo aliàs quam à decimis, quo caſu procedit quod dicimus oriri ex ſentẽtia Theologorũ quòd in totũ acquiratur exẽptio per cõſuetudinẽ: quia imò loquutum fuiſſe Dida. hoc loci in hoc vltimo caſu quando à plebe clerici aliàs recipiunt congruam ſuſtentationem, colligitur manifeſtè ex eo quòd de priori caſu antea loquutus

ruſiam fuerat nume. 4. in quo approbatus le-
gitur idem Didac. ab eodem Suarez vbi ſuprà
capit. 11. nume. 9. ibique eius opinionem mul-
tis probat, non erat ergo quòd eundem ca-
ſum repeteret nume. 8. verſicul. 11. Nec quic-
quam facit quod dicit Didac. videri indè tolli
iſtam recognitionem, quam iuſtum eſt miniſ-
trantibus ſpiritualia exhiberi, quia reſponde-
tur non eſſe de iure naturali quòd ea recogni-
tio fiat per viam decimarum, & ideò nihil mi-
rum ſi dicamus poſſe tolli eam, quæ ſic fit,
dummodo fiat alio modo, pulchrè pater Sua-
rez capit. 14. quid poſſit Sũmus Pontifex in re-
mitten. vel diſpen. decim. n. 5.

38 Ex hac † item opinione ſequitur multò ma-
gis dicendum, poſſe, ſuppoſita aliundè debita
ſuſtentatione miniſtrorum, conſuetudine in-
troduci mutationem, ſeu variationem in cir-
cunſtantijs circa ſolutionem decimarum, ver-
bi gratia quòd ſoluantur ex his rebus, non
ex illis, quòd ſoluantur potiùs huic loco, quam
illi, verbi gratia Eccleſiæ, vbi quis habet præ-
dia, vel vbi recipit ſacramenta, item quòd
ſoluantur hoc tempore, & menſura, hoc
modo potiùs quàm illo, vt verbi gratia quòd
ſolùm ſoluantur quando petuntur, vel etiam
ſi non petantur, vel quòd ſoluantur in area,
vel quòd deferantur in Eccleſiam, ſeu domum
parrochi, & ſimilia, prout paſſim doctores
concedunt, & admittit in expreſſo Suarez
allega. capit. 12. nume. 15. poſt Didac. allega. cap.
17. n. 8. ferè per tot.

39 Nec † hiſce præſcriptionibus immunitati-
bus, & exemptionibus à decimis ſoluendis,
quas neceſſe eſt admittat opinio Theologo-
rum, obſtat modo aliquo incapacitas layco-
rum circa decimarum poſſeſſionem, tum ex
his quæ ſuprà proximè diximus, tum etiam
quia huiuſmodi incapacitas conſideratur, &
conſiderari aptè poteſt reſpectu poſſeſſionis
iuris percipiendi decimas ex alieno fundo,
quæ Eccleſijs debentur, capit. cauſam quæ, de
præſcription. non verò reſpectu quaſi poſſeſ-
ſionis iſtius exemptionis à ſolutione decima-
40 rum, cum iſtud ius † nec ſit ſpirituale, nec
quaſi ſpirituale, cum ſit tantùm ius percipien-
di ex agris proprijs fructus integros abſque de-
tractione decimarum, prout pulchrè probat
Didac. in ſæpè allega. capit. 17. nume. 10. & pa-
ter Suarez allega. etiam capit. 12. nume. 17. in
quo videtur decepti nonnulli ex illis quos no-
ſtras Cancer adducit 3. varia. capit. 4. de ſeruitu.
nume. 44. Oculatiſſimus autem noſter quon-
dàm Senator Anthonius Oliba, quem ibi-
dem etiam allegat, in vſati. alium namque cap.
13. à nu. 8. non fuit in eadem deceptione, quia
non loquitur de iure exemptionis, & immu-
nitatis à decimis, ſed imò de iure decimas per-
cipiendi ab alienis agris.

41 Ex quibus † colliges num nam cum ratio-
† † ne Senatus noſter *vtibus*, inter alias, *vicibus*, ad
relationem egregij Senatoris Narciſi Pauli Re-
gas in cauſa Præpoſiti eleemoſynæ Eccleſiæ Ge-
rundæ, contra particulares Vallis de Aredo
ſub die octauo Febroarij anni 1596. ſcriba Fon-
tana, & poſtea Serra, & rurſus in cauſa Recto-
ris de Pineda, nobilis Hieronymi de Argenſo-
la, & aliorum contra ſyndicum, & particulares
Vallis Sanctæ Suſannæ ſub die vigeſima De-
cembris eiuſdem anni 1596. ſcriba Bartholo-
meo Balle, poſtea Sacares, & vltimò ad relatio-
nem egregij itidem Senatoris Ioannis Gallego
in cauſa Cipionis de Vallgornera, & Caroli
de Vilademany, & de Crudillis, contra ſyndi-
cum, & particulares parrochiæ de Vilanant
ſub die trigeſimo Octobris anni 1597. ſcriba
Gaſpare Bioſca, declarando in fauorem con-
ſuetudinis, & ſeu præſcriptionis immunitatis
decimarum à certis ſpeciebus fructuum, ſump-
ſerit pro motiuo *quòd tempore habili, & ſic ante
conſilium Lateranenſe, per quod layci ſunt effecti in-
capaces decimarum, præſumabantur præſcriptione
centenaria, & immemoriali fuiſſe in poſſeſſione liber-
tatis*, quibus verbis videtur Senatus æquiparaſ-
ſe poſſeſſionem iuris percipiendi decimas ex
alienis agris, & quaſi poſſeſſionem exemptio-
nis, & vnum ſicut aliud habuiſſe pro ſpiritua-
li, quod eſt contra ſuperiùs tradita, & ideò ni-
hil mirum ſi poſtea fuerunt huiuſmodi decla-
rationes in cauſa ſupplicationis cõmutatæ in
alia aula, prout de illis duabus prioribus ego
vidi, & dicetur inferiùs.

Hæc duriuſcula ſunt, maximè in Cathalo-
nia, imò & in tota Hiſpania, vbi maior pars
decimarum reſidet penes laycos ex conceſſio-
ne Pontificum: nam cum non deſeruiant ad
ſuſtentationem clericorum, præſcriptio vbique
admitti debebit iuxta Theologorum ſenten-
tiam, vt ſuprà dictum eſt; & conſequenter
oportebit poſſeſſores ipſarum inextricabilibus
circa hæc litibus & vexari & moleſtari.

42 Ex alia † verò parte ſi Canoniſtarum opi-
nioni inhæreamus timeo ne iuſtum ſit quòd
timore iuris naturalis, & diuini non minuen-
di, vel offendendi reprimamur ſic, vt nec au-
deamus vel in quota, vel in alio minimo illius
poſſibilem diminutionem neque ex conſuetu-
dine, neque ex præſcriptione, vel etiam priuile-
gio Apoſtolico concedere, per ea quæ ſuperiùs
de iure naturali, & diuinò non tollendo, vel
diminuendo tradidimus, idque ex Canoniſta-
rũ opinione neceſſariò ſequi docet doctiſſim⁹
pater Suar. in lib. de religione 1. cap. 12. quid in
43 decim. poſſit cõſuetudo nu. 1. & 4. ac † eos enu-
merat, qui id tenent, aduertens poſtea plures
grauiter in hoc erraſſe exiſtimantes pro vna

 parte

parte eſſe decimas de iute diuino, & ex alia
poſſe quoad quotam diminui, licèt non pror-
44 ſus tolli, quia † ius, inquiunt, diuinum licèt
non poſſit tolli, poteſt diminui, idem Suarez
latiùs capit. 14. quid poſſit ſummus Pontifex
in remitten. vel diſpenſan. decim. nume. 6. cu-
† † iuserroris participem fuiſſe *Senatum Grationo-
pol.* apparet ex Guido. Papæ deciſio. 284. & ap-
probauit alius Senatus vt eſt videre apud Ioan.
Papon libto primo titul. 12. de decim. arres.
3. & alios doctores ex Benedic. Capra in ſyn-
tag. commun. opinio. tomo primo titul. de de-
cim. capit. primo, ex Ioanne PetroBimo in
conſil. 12. nume. 14. volumine primo, & Euerar.
in conſil. 183. n. 17.

45 De noſtrarum † pragmaticam de decimis loquentium ordinatoribus (vt ita dicam) ſunt enim qui eas ordinent, & componant vt in debita forma prodeant poſt quam Princeps os aperuit, ac de noſtri Senatus clariſſimis Senatoribus quorum quandoque ab ore cecidit, quòd eſſent decimæ de iure diuino, cum tamen conſuetudinem, & pręſcriptionem in quota admitterent, nihil pro nunc dico: tanta enim reuerentia hos vltimos veneror, & colo propter ſuam, quam quotidie eſt potiùs quòd admiremur, quàm quòd imitari poſſe arbitremur, prudentiam, ac ſapientiam vt vix vnquam perſuadere mihi valeam quid ab eis, quod non eſſet valdè appoſitum, & aptum, ac doctum, dictum.

46 Illud † tamen non poteſt modo aliquo ſilentio prętermitti cum magna admiratione quod legimus in illo priuilegio ordini, & ſtatui Eccleſiaſtico conceſſo, quod eſt in tit. de decim. capit. 2. in volum. pragmatic. in quo dicitur Regem ſtatuiſſe quòd decimæ ſpectarent ad ipſos tam de iure diuino, quàm humano, quaſi potuiſſet Rex eas tales facere ſi non eſſent.

47 Si ſequendo † hanc Canoniſtarum opinionem neceſſum eſt quòd tantopere enitemus decimarum diminutionem, quid, quæſo, erit de illis omnibus doctorum reſolutionibus, à quibus vix eſt aliquis qui diſcedat, valere priuilegium Pontificum de decimis non ſoluendis in fauorem alicuius conceſſum, quod plures ſunt qui habeant, quibuſque illud obſeruetur, quòd Petrus Roijſ. deciſio. Litua. 5. & vltim. nume. 269. & 270. defendere vult quaſi indè nullatenus diminuatur ius diuinũ, quamuis de eo iure ſint decimæ, ſed num id poſſit ſuſtineri ipſe videre poteris ex his quæ doctores in materia tradunt: & poſſe & conſuetudine, & pręſcriptione introduci vt minor pars quàm decima pręſtetur: quòd de certa ſpecie fructuum ſaltem minutorum illa nõ ſoluatur, quas reſolutiones paſſim adducunt doctores ſuperiùs citati, qui de decimis verba faciunt.

48 Adde † difficultatem augere, quòd licèt argumenta vtriuſque partis fortiſſima videantur, ac talia quibus vix ſit qui valeat ea diſſoluere, nihilominùs non defuerunt ex vtraque parte doctores, qui ſic parui momenti contrariæ partis reſpectiuè exiſtimarunt vt faciliter diſſolui poſſe ſibi perſuaſerint, vti ex doctoribus ſuprà citatis faciliter colligere poteris, inter quos ſignanter nota Anaſtaſium Germonium, qui pluribus conatus eſt reſpondere argumẽtis opinionis Theologorum, acriter ſententiam Canoniſtarum defendendo in libro illo quem de ſacro. templo. immuni. capit. 19. conſcripſit, & Alexand. Moneta, qui poſt Germon. tractatum de decimis edidit, in capit. primo per totum, vbi parui faciendo quæ in deſtructionem opinionis Theologorum, & illius fundamentorum Germon. ſcripſerat, ſic exiſtimat ſe eis ſatisfaciſſe vt nihil vltra.

49 Hæc † qui conſiderabit videbit quàm difficilis quæſtio ſit quam tractamus, & quantas, quoquo ſe vertat, reperiet ferè in extricabiles anguſtias, & ideò Franciſcus Viui. eas conſiderans opinione 74. dixit non audere ſe nec primam, nec ſecundam opinionem firmare, & alij plures ex noſtris Iuriſperitis in alias ſententias iuerunt, vt ſignanter videre eſt in ſyntagma. commun. opinio. tomo primo titul. 18. de decim. totis illis capit. quæ ſub illo titul. continentur.

50 His ego † rectè penſatis (ſi meum qualecunque ſit audire cupis iuditium) Thologorum ſententiæ inhæreo, quippè quia conuincant me neceſſariò rationes, quas ipſi adducũt, quibus arbitror non poſſe congruens dari reſponſum, & niſi aliud haberemus, quo tot noſtri Senatus ſententias contra pręſcriptiones, & conſuetudines nõ ſoluendi decimam de certis rebus latas defenderemus, periculoſas eas exiſtimarem, difficileique perſuaſu.

Eſt ergo noſtra ſententia nihil iuris diuini, vel naturalis habere decimas ſuprà ſuſtentationem clericorum ſpiritualia miniſtrantium, poſſeque propterea vel conſuetudine, vel pręſcriptione, vel priuilegio earum immunitatẽ, & exemptionẽ, quę eſt noſtra in principio propoſita dubitatio, à quouis, etiam layco, ſiue aliqua difficultate ſiue in totum, ſiue in parte, ſeu quota acquiri, ſi concurrant quæ ad huiuſmodi pręſcriptionem, & conſuetudinem neceſſaria ſunt, nec aliud obſiſtat, quod aliàs impediat, de quibus infrà videbimus.

Hæc aſſertio in doctrina Theologorum nullam videtur habere dubitationem, quam ſatis ſuperque arbitror remanere ex ſuprà traditis, & adductis pro Theologis confirmatam.

51 Addo † nunc ſic mihi videri ſolam ſuſtentationem

tationem clericorum in abſtracto eſſe de iure diuino, & naturali, ac propterea in omni alio, quod eſt ſuprà eam, admittendam fore præſcriptionem, & conſuetudinem, vt exiſtimem nihil eſſe de iure diuino, vel naturali taxatum pro huiuſmodi ſuſtentatione id eſt quòd ex hoc vel ex alio dicta ſuſtentatio à laycis præſtetur, atque ideò non poſſe dici quòd ſit de iure diuino, & naturali quòd certa pars fructuum detur clericis pro dicta ſuſtentatione, de eoque iure eſſe ipſis à laycis certam fructuum partem debitam, quanta ſcilicet eſt neceſſaria ad eorum alimenta dum ſpiritualia miniſtrant in laboris impenſi mercedem, in quo videtur mihi non benè dixiſſe Didac. in ſæpè allega. capit. 17. nume. a. verſ. *cæterum*, quia non poteſt aliqua probabili ratione ſententia defendi, ratio eſt in promptu, quia vt ex ſuprà latè adductis conſtat, ius naturale, & diuinum ſolùm dictant quòd clerici, qui nobis inſeruiunt, pro nobiſque miniſtrant, à nobis, & ex bonis noſtris alātur, & ſuſtententur, cæterùm non quòd demus eis ad id certam partem noſtrorum fructuum: ſufficit enim quòd hoc, vel alio modo id fiat, &

52 ideò † modus alendi de iure poſitiuo de neceſſitate dicendus eſt eſſe, vti expreſsè colligitur ex Dominic. Soto de iuſti. & iur. lib. 9. quæſtio. 4. articul. 1. concluſ. 1. cum ſequen. & meliùs declarat Suarez (quem poſt hæc ſcripta habui, & reperi meam ſententiam approbaſſe, de quo nō modicùm gauiſus ſum) in ſæpè alleg. lib. de virtu. & ſtatu religionis lib. 1. cap. 12. num. 8. dicens

53 † hanc cōſuetudinem nullas omninò ſoluendi decimas eſſe in Italia, & viguiſſe in Græcia, &

54 poſtea † nume. 9. docens poſt Azor allega. cap. 37. verſ. *ex his*, quomodo huiuſmodi conſuetudo in principio introduci potuerit, vbi etiam

55 † reſpondet ad l. comperimus C. de præſcrip. 30. &c. qua ſæpè vtuntur iuriſperiti contra conſuetudinem, & præſcriptionem decimarum, dicentes quòd, quemadmodum nemo poteſt ex ea l. eximi à ſolutione tributi debiti Regi, ſic nec à tributo debito Deo, quæ ſunt decimæ iuxta capit. tua nobis de decim. reſpondet (inquam) non valere argumentum quia tributa Regis immediatè ſoluuntur in recognitionem Regiæ poteſtatis, decimæ verò in commodum, & ſuſtentationem miniſtrorum, & proteſtatio diuini dominij eſt quaſi annexa, & ſecundaria in hoc actu, nam alijs actionibus primariò fit, & hanc reſponſionem dicit eſſe Abbatis, Feli. & aliorum in capit. ad audientiam de præſcrip. aliter & ſecundò poſtea idem ipſe reſpondet, tu ipſe videas, idem comprobabis ex multis quæ ſuperiùs in materia docuimus.

56 Ex eadem † radice procedit quòd exiſtimē nec videri accommodatè aliques ex Theologis, quos ſuprà retulimus, quæſtionem de decimis tractaſſe ſic vt dubitationem poſuerint in quota ipſius, non in ſubſtantia, arbitrantes, & pro certo præſupponētes ipſas quoad ſubſtantiam de iure naturali, & diuino eſſe, non verò ipſarum quotam, id eſt quòd ſit decima pars fructuum, vel vigeſima, vel etiam trigeſima &c addentes quoad quotam ſolùm eſſe differentiam inter Theologos, & Canoniſtas, non quoad ſubſtantiam, quia ſic Theologi ſicut Canoniſtæ id concedant: eſtque meæ exiſtimationis ratio quòd ex huiuſmodi modo diſputandi, & huiuſmodi reſolutionibus præſupponatur certam partem fructuum noſtrorum, qualiſcunque illa ſit, debitam clericis cenſeri ad ſuſtentationem, & alimenta ipſorum de iure naturali, & diuino, quod quàm ſit alienum à veritate, ſuperiùs tradita ſatis commonſtrant: & in effectu doctrina iſtorum Theologorum reincidit in doctrinam Didac. ſuprà reprobatam.

Et hanc quidem opinionem tenendo nullum arbitror incōueniens, nullum abſurdum, aſſerere vera de iure quæ ſuperiùs diximus à nume. 31. cum ſequentibus, oriri ex ſententia Theologorum, imò ea plana fieri exiſtimo ex multis quæ hucuſque docuimus.

57 Verum tamen † eſt quòd Suarez in allega. cap. 12. nume. 10. ex mente diui Thomæ, & Dominici à Soto docet non poſſe ſic decimas contra Eccleſiam, etiam præſcriptione immemoriali, præſcribi vt tollatur Eccleſiæ poteſtas eas iterùm, ſi expedire ſibi videbitur, imperandi, dum tamen id fiat per Pontificem Summum, non per alios Præſules inferiores, nec quòd ab eiſdem ipſis clericis propria anctoritate vſurpentur, ibi vide quia pulchrè is auctor loquitur: hoc non deſtruit noſtram opinionem, benè enim poteſt ſuſtineri quòd decimæ ſint cōſuetudine, & præſcriptione ſublatæ, & nihilominùs poſſit Pontifex ex ſua ſumma poteſtate ob vrgentes, & neceſſarias cauſas eaſdē ſuſcitare.

58 Quid autem † interſit inter præſcriptionem, & conſuetudinem in hac materia, & quantum temporis in vtraque requiratur, pete tibi à doctoribus in tota hac materia citatis, & ſignanter à Suarez (aduerte quòd quoties vnū ex ſuprà adductis allego non propterea alios reijcio quaſi non benè in propoſito loquuti fuerint, ſed eos omito ne longior, quàm deceat, fiam) allega. capit. decimo tertio per totum, vbi ſignanter probat conſuetudinem à præſcriptione in hoc differre quòd illa dicatur eſſe communitatis, hæc verò priuatæ perſonæ, id eſt quòd liberatio à decimis ſoluēdis reſpectu totius communitatis dicatur fieri per cōſuetudinem, reſpectu autem priuatæ perſonæ per præſcriptionem. Item quoad illam ſufficit

curſus quadraginta annorum, nec ſit bona fides neceſſaria, ad hanc verò temporis immemorialis, vel tituli oſtenſio, in quo talis pręſ-
59 criptio fundata fuerit, cum † id ſit neceſſarium in huiuſmodi pręſcriptionibus contra Eccleſiam in his quæ ſunt contra ius commune, iux. cap. 1. de pręſcrip. in 6. & Didac. in allega. capit. 17. nume. 7. 8. & 10. Gutier. nume. 65. & 67. Molin. de iuſti. & iu. diſputatio. 75. & Leſſius in allega. tracta. de iuſti. & iur. titul. de decim. dub. 5. nume. 26. Quæ autem ſit inter hæc diſcriminis ratio pluribus iſdem Suarez probat conſultò hic omitendis ne eius dicta tranſcribamus.

60 Hanc † eandem noſtram opinionem, quam circa decimarum conſuetudines, & pręſcriptiones ſtabilire huc vſque conati ſumus, procedere etiam arbitramur circa primitias, & omnia & quæcunque circa illas dicta, volumus etiam circa has eſſe repetita, quia eadem in vtriſque procedit, & militat ratio: habeo ad id quem, inter alios, ſequar anteſignanum patrem Suarez allega. lib. 1. de vir. & ſta. religio. cap. 8. num. 16. verſ. *vnde*, apud quē ibi ſicut apud reliquos ferè omnes, quos pro decimis allegauimus, videbis, ſi cupias, quid primitiæ ſint, & alia pulchra circa eas, quæ ego tacitus prætereo breuitatis cauſa.

61 Impediunt † autem huiuſmodi conſuetudinem, & præſcriptionem plura, de quibus eſt quòd pauca dicamus. Primò in noſtra Cathalonia ex iure particulari pragmaticæ Caroli 5. Roma. Impera. dat. Mōtiſon. decima Septembris anni 1542. quæ eſt in ſecundo vol. conſtit. ſub titul. de decim. confirmatæ per Philippum tertium in actis Curiæ Montiſon. anni 1553. in eodem titul. quatenus pragma. prædicta reuocat expreſsè aliam pragmaticam factam per Ferdinan. 2. ſub die ſecundo Septembris anni 1510. quæ volebat admitti conſuetudinem, & præſcriptionem in decimis, nedum in quota ipſarum, ſed etiam & in rebus, declarans verbum *rebus* poſitum in dicta pragmatica non eſſe ſecundum ius quantùm ad conſuetudines etiam immemoriales, & conſequenter nō fuiſſe benè appoſitum, nec debere in eo pragmaticam ſortiri effectum, imò debere reuocari, & anullari, aut magis propriè nullam declarari, prout de facto reuocabat, anullabat, & nullam declarabat, in reliquo omninò confirmando.

62 Hæc † pragmatica in viridi eſt obſeruantia in Cathalonia, cuius vigore temperata paululùm eſt Theologorum opinio, ſic vt per eam nulla admittatur conſuetudo in rebus, ſed in quota tantùm decimæ, ita vt nō obſtante quacunque immemoriali conſuetudine de non ſoluendo decimam, quæ per quemcunque
†† allegetur, nihilominùs fiat *condemnatio* ad ſoluendum, tali conſuetudine expulſa ac ſi non fuiſſet, quod poſſem mille deciſionibus Senatus comprobare, nonnullas ex eis refert Michael Ferrer in ſuis obſeruantijs in verbo, *decima*, nonnullas aliàs recentiores ego etiam hic referam, nō quidem omnes quas vidi, quia nunquam fieret finis, ſed principaliores. Imprimis igitur ſic declarauit Senatus 27. Octobris ann. 1594. referente egregio olim Senatore Honophrio Ferran in cauſa Epiſcopi, Decani, & Capituli Eccleſiæ Ilerdeñ. contra ſyndicum de les Borges, ſcriba Petro Iacobo Bas. Secundo Octobris ann. 1595. referente nobili Montſerrato Guardiola nunc Regente in ſupremo Aragonum in cauſa Capituli Sedis Gerundæ, & aliorum beneficiatorum contra ſyndicum parrochiæ Sancti Gregorij eiuſdem diœceſis, ſcriba Raphaele Paſqual, quæ poſtea in alia aula referente egregio itidem Senatore Francisco Ferruz fuit confirmata ſub die decimo quinto Februarij ann. 1607. ſcriba Ortoneda. Vigeſimo tertio Iulij ann. 1596. referente nobili Ioanne Sabater poſtea in ſupremo Aragonum conſilio Regente in cauſa ſyndici Ilerdæ contra ſyndicum de Iuneda, ſcriba Sacares. Decimo ſexto Iunij anno 1597. referente eodem Sabater in cauſa Capituli Viceñ. & Minoriſeñ. contra ſyndicū ciuitatis Minoriſæ, ſcriba Cezilles. Trigeſimo Octobris an. 1598. referente egregio olim Senatore Saluatore Fontanet nunc Regente in ſupremo Aragonum, in cauſa Rectoris de Piou pręſentis ciuitatis, cōtra particulares ſuffraganeæ de Sans, ſcriba Roure. Octauo Octobris ann. 1607. referente egregio itidem Senatore Michaele de Salba & de Vallſeca nūc Regiam Cancellariam Regēte in cauſa admodum Reuerendi Iacobi de Agullana Archidiaconi maioris Eccleſiæ Gerundæ, & nunc Regij huius Principatus Cancellarij cōtra ſydicum de Cōſtantins, ſcriba Mardèu, quæ eſt confirmatoria alterius ſententiæ latæ per iudicem dicti loci in fauorem eiuſdem ſub die quarto Septembris ann. 1592. Idem fuit declaratum vigeſima ſexta Auguſti ann. 1603. referēte egregio etiam Senatore Ioāne Gallego in cauſa nobilis Leādri de Margarit, & aliorum contra ſyndicum de Ventallo, vt vidi in quadam copia ſententiæ regiæ indè latæ. Idem etiam antea referente nobili Ioanne Sabater in cauſa Petri Deſbach cōtra ſyndicum de Oriols fuerat declaratum, prout etiam in quadam copia ſententiæ vidi penes amicum. Et vltimò de anno 1611. ſic Senatus etiam declarauit referente egregio Senatore Ioſepho Dalmau in cauſa fratris Bartholomæi Dezbrull Comendatoris Speluncæ Caluæ religionis S. Ioannis Hieroſolym. contra ſyndicum dicti loci, ſcriba Bretons. In quibus omnibus deciſionibus, & declarationibus licèt expreſsè motiuum non ſumatur de pragmatica

prędicta

Digitized by Google

prædicta, nihilominùs in eis omnibus dicitur expreſsè quòd libertas,& exemptio non poteſt modo aliquo à decimis non ſoluendis præſcriptione , vel conſuetudine , etiam temporis immemoriabilis , acquiri , quæ eſt diſpoſitio pragmaticæ: duæ tamen ſunt inter has declarationes,quę expreſsè de dicta pragmatica loquuntur,& illam approbant,prior eſt illa quæ facta fuit referente nobili Ioan.Sabater in cauſa Petri Beſbach contra ſyndicum de Orriols, vbi poſtquam dictum fuit quòd exemptio, & libertas non ſoluendi nullo tempore poteſt acquiri,adduntur hæc verba, *attenta præſertim pragmatica Cæſareę Mageſtatis Caroli V. Imper. recolendæ memoriæ dat. in villa Montiſſoni 10. Septemb. 1542. quæ cum non ſit contraria legibus huius principatus ſeruanda eſt, qua diſponitur &c.* poſterior verò illa,quæ ad relationem Michaelis de Salba, & de Vallſeca in cauſa Iacobi de Agullana Regij Cancellarij contra Syndicum de Conſtantins, in qua, cum apud egregios & doctiſſimos Senatores ageretur de cõfirmatione,vel reuocatione cuiuſdam prouiſionis per iudicē primitiuum factæ in fauorem dicti nunc Regij Cancellarij pro præconitzatione publicè, & palam in parrochia de Conſtantins facta de obſeruãdo dictam,& alias regias pragmaticas circa decimarum ſolutionem editas,confirmauit Senatus eandem,& benè prouiſum declarauit , ac malè appellatum.

Ex quibus declarationibus habes qualiter in omnibus aulis fuerit pro hac,quam ſtabilimus, ſententia in fauorem Regiæ pragmaticæ declaratum.

Verum eſt quòd aliquando Regia pragmatica prædicta naufragium paſſa fuit in ambabus illis aulis admodum Reuerendi Cancellarij,& Magnifici Regentis Cancellariam, vbi ſolent cauſæ primæ inſtantiæ tractari : legimus enim quòd bis ad relationem egregij olim Senatoris Narciſi Pauli Regas, qui erat aulę admodum Reuerendi Cancellarij,& ſemel ad relationem egregij itidem Senatoris Ioannis Gallego,qui erat,& eſt aulæ Magnifici Regentis Cancellariam doctor , in illis tribus cauſis de quibus ſuprà nume. 41. dictum eſt, *declarauit* Senatus in fauorem conſuetudinis,& pręſcriptionis libertatis,& exemptionis à certis ſpeciebus fructuum,non obſtante pragmatica , licèt non eam reprobando,ſed imò interpretando,
63 dicendo † quòd quamuis pragmatica prædicta tollat conſuetudines, & præſcriptiones etiam immemoriales in decimis quoad res , intentio tamen conditoris illius nõ fuit tollendi ius tẽpore habili,ideſt ante tempora Cõcilij Lateranenſis,quod laycos decimarum incapaces eſſecit,pluſquam centenaria præſcriptione,& conſuetudine quæſitum &c. nec excludendi eam præſcriptionem,& conſuetudinem,quæ multo tempore excedit metas 100. aut 200. annorũ cum in viam iuris excluſa immemoriali præſcriptione aut conſuetudine non cenſeatur excluſa illa,quæ centenariã,& longè maiorem excedit.

Veruntamen poſtea binę illę declarationes referente Narciſo Paulo Regas factæ , fuerunt in cauſa ſupplicationis reuocatæ,& contra conſuetudinem,& pręſcriptionem *declaratum*: prima quidem ad relationem egregij Senatoris Ioannis Magarola ſub die 10. Martij 1609. ſecunda verò referente egregio itidem Senatore Iacobo Puigmija 7. Nouembris 1600. notarios penes quos proceſſus dictarum cauſarum exiſtunt,ſuprà retuli.

64 Motiua † quæ, vt declarationes prædictæ ad relationem Narciſi Pauli Regas,& Ioãnis Gallego factæ, in illo pręſertim quod præſupponunt, & dicunt maiorem eſſe centenariam præſcriptionē immemoriali,& ideò hac prohibita per pragmaticam non cenſeri & illam prohibitam, commutarentur, locum dare potuerant,colligere poteris ex adductis per Ioan. del Caſtillo Sotomaior de vſufruc. lib. 1. cap 68. nu. 14. vbi probat totum contrarium, vti in pręcedenti glo. circa fin. animaduertimus , cui adde Dida. idem tenentem . & probantem in reg. poſſeſſor. §. 3. num. 9. & Moli. de primoge. Hiſpan. lib. 2. cap. 6. à nu. 45. poſt multos , quos allegant, qui num. 59. aſſerit ſic fuiſſe in Regio ſupremo conſilio Regni Caſtellæ *pronunciatũ* prout ipſe dicit ſe à viris fide dignis accepiſſe,
65 eſtque † inter alias ratio euidens quòd immemorialis pręſcriptio non ſolùm centum annos, ſed mille, ac tempus infinitum (ego penè infinitum dico quia ſcio nihil ſub ſole eſſe quod principium non habuerit) compręhendat, vt dixit Oldrad. in conſ. 259. nume. 18. & repetunt
66 Dida. & Moli. vbi ſuprà. Et non ſolũ † ſupradicta ſupradicti doctores dicũt, ſed etiam in proprijs noſtris terminis tradunt effectum eſſe immemorialis pręſcriptionis, & nõ alterius quòd laycus poſſidens decimas præſumatur eas acquiſiuiſſe ante Concilium Lateranenſe, Moli. vbi ſuprà nume. 47. verſi. *quod etiam*, & Dida. al lega. regu. poſſeſſor d. nume. 9. verſi. 3. vbi ſignãter ex eo probat immemorialem eſſe maiorem centenaria quòd illa cauſet hunc, quem mox diximus, pręſcriptionis effectum, hæc verò nõ, iſdem Dida. lib. 1. var. cap. 17. nu. 5. ver. *ſed ſi dubitetur.*

67 Alia † motiua continentur in eiſdem ſententijs reuocatorijs, veluti quòd vna, & eadẽ res nõ debet diuerſo iure cẽſeri, & per poſſeſſionẽ decimandi in vna ſpecie fructuum conſeruatur poſſeſſio, & ius in alijs ſpeciebus , & ideò cõceſſa poſſeſſione, vel iure in vna nõ poſſit denega-

Digitized by Google

negari in alia,quę non ſunt minùs concluden-
tia quàm ſuperiora,de quibus aliqua inferiùs
dicemus.

De illa autem,quæ lata fuit referente egre.
Sena.Ioanne Gallego contra pragmaticam ni-
hil vidi,nec intelligere potui uum nam confir-
mata,vel reuocata fuerit,cæterùm nihil id mo-
uere debet poſtquam vidimus quã poſtea ea-
dem aula eodem ipſo,& alijs referentibus am-
plexa fuerit in fauorem pragmaticæ ſententiã.
Verum eſt quòd hęc multò maiorem videba-
tur,& videtur habere rationem,quàm illę quæ
referente Narciſo Paulo Regas factæ fuerant,
ex eo quòd eæ,vt dictum extitit, loquebantur
in caſu quo in agro decimatorio,ſolitoq. præ-
ſtare decimam de fructibus in eo ſeminari con
ſueris, ſeminatum poſtea fuit aliud nouum ſe-
men,de quo cum antea nõ ſeminaretur, nulla
vnquam ſoluta fuerat decima,quo in caſu vltra
pragmaticam obſtabant rationes,ne vna,& ea-
dem res diuerſo iure cenſeretur, & probata
poſſeſſione in vna ſpecie fructuum conſerna-
tur poſſeſſio in omnibus alijs,& ad alias infer-
tur:in illa verò lata referente Ioan.Gallego tra-
ctabatur de exemptione,& immunitate à de-
cimis cuiuſdam agri oliuis plantati,de quo nõ
cõſtabat vnquam fuiſſe ſolutam decimam, cui
non poterat applicari regula quòd vna & eadẽ
res non debebat diuerſo iure cenſeri,& proba-
ta poſſeſſione in vna ſpecie fructuum conſer-
uatur ius in alijs: ſed an nihilominùs ſit ſuſti-
nenda videbis in inferioribus circa finem
huius gloſſæ, vbi de hoc particulari articulo.
68 Obſtabat tñ quòd †decimator vniuerſalis ha-
beat intentionem fundatam pro decimis in to-
to territorio niſi ſit alius qui eas percipiat, vt
probat c.cum contingat & c.cum in tua de de-
cim.& c.fin.de parroch.cum alijs allega.per Re
†† buf.eo.tit.q.7.n. 4.& ſæpiùs *dixit* noſter Sena-
tus in exemplaribus ſuperiùs relatis, cui cum
in Cathalonia non poſsit obijci conſuetudi-
nis,vel poſſeſsionis quantumuis longeuæ non
ſoluendi exceptio propter pragmaticam ſupe-
riùs adductam,indè ſit quòd periculoſa in ter-
minis noſtrorum iurium municipaliũ dicta de-
claratio ſit,de quo tamen infrà dicemus.
69 Hęc†licèt ita ſint,non defuerunt tamen qui
valido clamore contra pragmaticam prędictã
oblatrarunt imponentes Principi, non quidẽ
defectum voluntatis,prouti illę regiæ decla-
rationes,quas paulò ſuprà diximus fuiſſe com-
mutatas,ſed imò poteſtatis, arbitrantes ei non
licuiſſe huiuſmodi pragmaticam ad inſtigatio-
nem Brachiorum eccleſiaſtici, & militaris ede-
re,quippe qui ſit ſtrictus leges in hoc principa-
tu condere de conſilio, & aſſenſu brachij re-
galis,vltra eccleſiaſticũ,& militare,prouti pro-
bauimus latè in glo.*domicelli*,quę eſt in clau. 3.
glo.3.nume.67.maximè cum videatur repug-
nans vſatico omnes cauſæ,ſub tit. de pręſcrip.
ſtatuenti omnes cauſas ſiue bonas ſiue malas
in Cathalonia triginta annorum ſpatio finiri,&
terminari,& pulrib⁹ cõſtitutionibus Cathalo-
70 niæ præcipientibus† ſeruari vniuerſitatibus ſua
priuilegia,& conſuetudines,c.1.cur.Bar.2. Fer-
din.2.li.1.de electio.doctorum in doctores Re-
gię Audientię, atque ita ferè ſemper in omni-
bus curijs in earum concluſione ſolent ſyndici
vniuerſitatum, qui efficiunt brachium regale,
proteſtari quòd ſibi, & ſuis vniuerſitatib⁹ ſalui
remaneant vſus,& cõſuetudines,ac priuilegia,
nec cenſeatur in aliquo derogatum, & in ex-
71 preſſo † quòd conſuetudines immemoriales
ſint per conſtitutiones approbatæ, ac proindè
quicquid contra eas ſit,debeat cenſeri factum
contra conſtitutiones probat Mier. in 2. cur.
Bar.col.2.cap.3.& col.9.cap.30. nume. 34.& ex
conſequenti quòd non poſsit eis derogari per
pragmaticas,idem Mier.d.col.2.cap. 13.in fi.&
remiſsiuè Marquil.in vſat.priuilegia, verſiculo
72 *quæro ſexto*,dicit item quòd † non poſsit Rex in
Cathalonia ius quęſitum tollere cum ſit obli-
gatus ſecundum conſtitutiones Cathalonię
per directum iudicare iuxta conſt. Regis Pet.
2.cur.anni 1283. cap. 24. & alia cap. quæ ſunt
ſub tit.de violen. & reſtitu.ſpolia in 1. vol.con-
ſti.
73 Quibus tamen † non obſtantibus ego exi-
ſtimo quòd ſi nunc de nouo pragmatica præ-
dicta exiret à Principe,poſſet aliquem colorem
habere prætentio quæ in dubium eam reuoca-
ret,eſſet ne valida nec ne ex cauſis prædictis,&
tali caſu iudicandum de ea fore arbitrarer ex
his,quæ de poteſtate Regis circa pragmaticas
faciendas in Cathalonia docent,& tradũt no-
ſtrates Marquil.Cali. & Mier. in locis relatis
per noſtratem etiam oculatiſſimum Anthon.
Oliba de actio.tom.1.part.1.lib.3.cap.3.à num.
48.quorum dicta nõ refero quia non eſt opus
ad præſens inſtitutum.Verùm velle eam nunc
in controuertiam deducere,ac de eius validita
te dubitare poſt eam redactam in corpus iuris
noſtri municipalis per eos qui de nouo eam
exiſtentem iam in veteri volumine ex particu-
lari commiſſione Regis & curię,quæ legitur in
principio conſtitutionum nouæ recopilatio-
nis de an. 1585. factę,inter alia iura patriæ ob-
ſeruandã collocarunt,poſt tantam illius obſer-
uationem tot ſacri Senatus deciſionibus illu-
ſtratam vt ſuprà vidimus ,ac denique poſt ta-
citam ſaltem totius prouinciæ Cathaloniæ ap-
probationem ex eo quòd in nulla ex quinque
curijs,quæ poſt dictam pragmaticam in Catha-
lonia celabratæ fuerunt,nempè in annis 1547.
53.64.85.& 99.vbi proprius erat locus, non re-
perimus quicquam contra eam ſtatutum, vel
dictum

dictum, imò expreſsè per Philip. I. dum curias
de anno 1553. celebraret approbatam cum alia
pragmatica quã ſuprà retulimus, ac per Philip.
II. in curijs anni 1599. cap. 40. iuſſum iudicari
in Cathalonia primò ſecundùm diſpoſitionẽ
vſaticorum, conſtitutionum, capitulorum cu-
riæ, & aliorum iurium pręſentis principatus,
74 quorum † appellatione venire pragmaticas do-
cet nos egregiè Mier. in cur. Barcinonæ Reginę
Marię cap. lo fruyt nume. 4. col. 10. in ſecundo
vol. fol. 13. quibus verbis, pręſuppoſito quòd
hæc pragma. eſt inſerta in vol. conſti. nemo vi-
deturpoſſe iure ambigere quin præceperit cu-
ria ſecundum eam, quemadmodum ſecundũ
alias, fore iudicandum, & ex conſequenti fuiſ-
ſe per conſtitutiones approbatam: velle (inquã)
nunc poſt tantam confirmationem de validi-
tate pragmaticę dubitare, ac in controuerſiam
eam deducere valdè ſuperfluũ & otioſum mi-
hi videtur, ſic vt vix mereãtur reſponſionẽ qui
id fatiunt.

75 Aliqui † voluerunt noſtrę pragmaticę adde-
re diſpoſitionem vſat. hoc quod iuris eſt ſan-
ctorum ſub tit. de præſcrip. qua diſponitur hoc
quod iuris eſt ſanctorum, ideſt eccleſiæ ex eo
quòd eccleſia, cuiùs generis dicũt practici no-
ſtri gloſſatores eſſe decimas, & primitias nullo
tempore, etiam ſi ſit ducentorum annorum ab
àlio acquiri poſſe, vel præſcribi, & ſignãter Se-
natus in illa de Vilanãt quam ſuperiùs retuli-
mus num. 41. lata referente egregio Senatore
Ioanne Gallego ad repellendam conſuetudi-
nem non ſoluendi primitias de oliuis de qui-
† bus nunquam ſolutæ fuerant hoc *vſus ſuis* di-
cti vſatici motiuo, ceterùm quia eius diſpoſitio
non eſt generalis ſic vt accommodari poſſit
laycis decimas percipientibus, ſed ſolùm cleri-
cis, item etiam quia dubito quòd loquatur vſa-
ticus de præſcriptione immunitatis, ſed ſolùm
de præſcriptione iuris percipiẽdi vt videtur in-
nuere Oliba in vſat. alium namque cap. 6. nu.
35. & 36. de iu. fiſ ideò ampliùs non inſiſto, ſed
ſolius pragmaticæ diſpoſitione, quæ ſufficit,
contentus ea iterùm firmo, quę ſuprà do-
cui.

76 Aduertens † vltimò dicta de decimis circa
diſpoſitionem pragmaticæ procedere etiam,
et locum habere in primitijs, de quibus ipſam,
ſi conferatur cum alijs præcedentibus, quibus
coniungitur, & connexa venit, reperies ſic lo-
quutam prouti de decimis.

77 Impediuntur item † (vt propoſitum inſtitu-
tum proſequamur) dictæ conſuetudines, &
præſcriptiones, quæ ſæpè in decimis allegantur
per regulam quòd non debeat vna & eadem
res diuerſo iure cenſeri, veluti quando contra
obijcientem præſcriptionem reſpectu certorũ
fructuum, ex eo quòd nunquam de eis quic-
quam ſolutum ſit, probatur quòd de alijs ſpe-
ciebus fructuũ, quæ conſueuerunt ſeminari ab
antiquo in eodem agro, ſolitum ſit ſemper ſol-
ui decimam: tunc obijciens præſcriptionem,
vel conſuetudinem repellitur per dictam regu-
lam, ne vna & eadem res diuerſo iure cenſea-
tur, & ſic ſit condemnatio vt ſoluatur decima
de fructibus, de quibus nunquam eſt decima
ſolita, ſicut de illis de quibus ſolita eſt ſemper
ſolui, ne quoad vnũ dicatur fundus decimato-
rius, quoad aliud verò non. quod probatur ex
preſſiſſimè in cap. cum in tua de decim. vbi om
nes, l. eum qui de vſucap. tradunt paſſim quot
quot de decimis loquuntur, nonnullos refert
noſtras Micha. Ferrer in 3. par. obſer. cap. 275.
in lit. C. & latiſſimè omnium Ioan. Gutier. in
cano. quæſ. lib. 2. cap. 21. à num. 91. cum multis
ſequent. cuius allegatione contentus alios ſi-
leo, quia is ſolus tibi dabit quibus iuribus, qui-
bus auctoritatibus, & quibus exemplis hæc ple
nè probes.

78 Id idem † & aliam habet iuris rationem quia
probata poſſeſſione in vna ſpecie fructuum
probata cenſetur & in alia reſpectu eiuſdem
agri decimalis, & ex poſſeſſione decimandi ex
vna ſpecie fructuum in certis terris infertur ad
alios fructus, quam probat Ferrer vbi ſuprà in
lit. B.

† † His rationibus motus noſter Senatus *decla-
rauit* oẽs ferè cauſas quas de decimis vidimus
in eo deciſas, in quibus vix reperies quòd alia
ſint ſumpta in fauorem decimarum motiua:
cum enim omnes ferè cauſæ decimarum ſint
in Cathalonia huius ſpeciei vt allegetur ſolùm
præſcriptio in aliqua ſpecie fructuum, de qua
nunquam ſit decima ſoluta, & non vniuerſim
exceptio reſpectu omnium fructuum, indè ſit
quòd ne vna & eadem res diuerſo iure cenſea
tur, & quia ex poſſeſſione in vna ſpecie fru-
ctuum infertur ad alias, condemnantur terras
tenentes ad ſoluendum indiſtinctè de omni-
bus, prouti videre poteris apud Ferrer vbi ſuprà
& apud deciſiones, quas nos ſuprà retuli-
mus.

79 Declaratur † tamen dictæ regulæ, & propo-
ſitiones à nonnullis vt habeant tantùm locum
quando contingit quòd de nouo in locũ vnius
ſpeciei fructuum, de qua eſt ſemper ſolita de-
cima pręſtari, ſit ſubrogatio alterius ſpeciei, tũc
enim accommodantur dictæ regulæ, quia mu-
tatio ſeminis, & plantationis non mutat obli-
gationem prædij decimalis, vt docet Anthon.
de But. in allega. cap. cum in tua num. 2. in fi. &
num. 5. aliàs eſſet in facultate ſoluere debentis
fruſtrare eum cui decima deberetur per muta-
tionem fructuum, ſecus verò eſt quando pro-
baretur quòd ſemper in vno eodemque agro
ſolitę ſunt ſeminari duę, vel plures diuerſæ fru-
ctuum

ctuum ſpecies,& quòd de vna conſueuit decima præſtari, de alia verò non: tunc (inquiunt) proculdubio procederet præſcriptio, nec accommodaretur regula, vna & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri, quia non eſt inconueniens propter nouum accidens cõcurrens; ideſt propter diuerſam rationem, quæ militat in vno atque in alio caſu: in hoc enim poſtremo non concurrunt quæ de priori dicebamus cum in hoc ſit in quo fundari poſſit conſuetudo, vel præſcriptio, in lapſu ſcilicet temporis quo de dictis fructibus cum ſeminarentur nõ eſt ſolitum ſolui decimam, in priori verò non, cum non ſeminarentur, vt probat But. in d.c. cum in tua nume. 5. & Rebuf. de decim. q. 14. nu. 27. licèt contrarium videatur antea dixiſſe à num. 23. & hunc intellectum ad tex. in d. cap. cum in tua, vt procedat tantùm quando ſit huiuſmodi ſubrogatio nouorum fructuum, non quando erant à pricipio diuerſi fructus, & ex vnis decima ſoluebatur, ex alijs verò non dicit Abb. in c. cum in tua num. 5. fuiſſe Ioan. Andre. cum quo concordabit tex. in c. cõmiſſum eo. tit. de decim. eundem intellectum *amplexũ* vidi à Rot. Roma. in quibuſdam exemplaribus manu ſcriptis ex Romana curia pro certa decimarum graui cauſa in noſtro Senatu vertenti transmiſſis, imò per quendam ſyndicum Romam ad id expreſsè miſſum aſportatis, primò in quadam Conchen. decimarum coram d. Pamphilio ſub 20. Appril. 1592. rurſus in alia Sabinien. corã eodem ſub 3. Iulij 1602. & in alijs quas breuitatis cauſa ſilens pertranſeo, vide Rot. diuerſorum 423. nume. 6. & deciſ. 471. part. 3.

Ex hoc fundamento exiſtimabant quidam moderniores aduocati noſtræ ciuitatis Barcinonæ in quadam valdè graui, & antiqua decimarum cauſa, quæ in Senatu ducebatur (partes non nomino quia non eſt finita dum hæc ſcribo) grauiter erraſſe antiquos eiuſdem cauſæ pro [illegible]cis patronos quòd non probaſſent, quòd dicebant eſſe facile probatu, fructus ex quibus decima petebatur, nõ eſſe nouiter ſubrogatos in locum aliorum, ſed imò coæuos, (vt ſic dicamus) eſſe cum alijs, à temporeque immemoriali ſolitos ſeminari ſic iſtos de quibus nunquam eſt decima ſoluta, ſicut alij, arbitrantes quòd ex huiuſmodi probatione obtinebunt proculdubio, ex eo quòd propter diuerſum accidens, ac diuerſam rationem non ſit incõueniens ꝙ vna & eadẽ res diuerſo iure cenſeatur, & ſic ex vna ſpecie fructuũ decima ſoluatur, ex alia verò nõ, ſed retineat. per dñm fundi, ſicut nec eſſet incõueniẽs quòd vnus ex certis fructibus, & alius ex alijs decimã ex eodem agro reciperet.

80 Ceterùm † ego qui exiſtimo non fore neceſſarium in Cathalonia motiuum, ne vna & eadem res diuerſo iure cenſeatur, nec quòd ex poſſeſsione in vna ſpecie fructuum inferatur ad alias, ſicut nec quòd ſint de iure diuino decimę, & quòd reſeruauerit, vel non reſeruauerit eas ſibi Deus in ſignum vniuerſalis dominij licèt vtriſque motiuis reperiamus ferè ſemper vſum Senatum vt faceret condemnationem de ſoluendis decimis non obſtante quacunq. conſuetudine, & præſcriptione (licèt nihil noceant prætentioni) quia ſola pragmaticæ diſpoſitio ſufficere mihi videtur, ſic etiam arbitror nihil profuturam dictam probationem quòd fructus ſint antiqui, vel noui ad abſolutionem vel condemnationem, quicunq. enim illi ſint ſemper in eis locum habebit pragmaticæ diſpoſitio omnem omnino, quantumuis immemorialis temporis, prohibens in decimis circa res præſcriptionem, & conſuetudinem: fruſtra enim limitatione, & ſeu declaratione regulæ iuuari contra me conaris quando ego regula ipſa contra te nullatenus indigeo.

81 Ex his † etiam ego infero quàm extra rem in graui, & ardua cauſa de anno 1609. in Senatu deciſa referente egregio Senatore Ioanne Magarola ſub die 25. Februa. inter Capitulũ ſedis Gerundę, & homines de Montcal de Monbo, & alios, in qua dubitabatur nunquid valeret conſuetudo detrahendi ſemen ante ſolutionẽ decimarum, diſputaretur inter partes coram grauiſſimis Senatoribus nũquid decimę eſſent de iure diuino, nec ne, item adducerentur, ac quærerentur ab vtriſque varię auctoritates doctorum tam ſacræ Theologiæ, quàm etiam iuris vtriuſque, quorum alijs valere videbatur, ac ſuſtinenda conſuetudo, alijs verò non: indè enim arbitror fieri non poſſe quòd in noſtra Cathalonia vera poſſit quæſtionis reſolutio haberi: quia ea penſanda potiùs eſt ex diſcuſsione quæ fiat iuxta noſtram pragmaticam nunquid conſuetudo prædicta dicatur circa quotam verſari, an verò circa ipſas res, ſi enim circa quotã, valebit quidem, ſi circa res, minime gentium, quicquid dicant Theologi, ac quicquid dicant etiam Iuriſperiti in terminis iuris communis: nihil enim in noſtra Cathalonia intereſt, vel intereſſe poteſt quòd vna aut altera ex dictis opinionibus in terminis iuris communis ſit vera, quicquid enim ſit, ſemper nos tenemur inhærere pragmaticę, & ideò oculatiſſimus Senatus, quem nihil latet quantumuis abditum, & abſconditum, nihil curans verum ſit nec ne quòd in terminis iuris communis valeat, vel non huiuſmodi cõſuetudo, quæſtionem reduxit ad hos terminos nunquid dicenda eſſet verſari conſuetudo prædicta circa ſubſtantiam rei, an verò circa quotam, & videns quòd circa rem, quia certum eſt quòd ſi detrahitur

bitur certa pars frumenti ratione ſeminis, de illa decima non ſolueretur, quod nulla cõſuetudine vel etiam præſcriptione fieri poteſt in
† Cathalonia vt diximus, *declarauit* contra conſuetudinem quantumuis immemorialẽ, ſcribã erat N. Font.

Nec fuit hęc prima cauſa in qua ſic extitit declaratum, habuit enim, inter alias, quas ſequeretur, illam Sancti Gregorij ad relationem nobilis Montſerrati Guardiola de qua ſuprà.

Vt autẽ nihil ignores quod expediat, ſciaſq. qui in terminis iuris communis vnã, & qui aliã ex ſupradictis amplectuntur opinionem, vide Soto de iu. & iure lib. 9. q. 4. ar. 2. in fin. Aragon 2. 2. q. 85. art. 2. Rodriguez, qui eos refert in ſum. verbu, *diezmos*, nu. 4. vide in materia an qui ſoluunt decimas, vel gabellas, aut alia tributa poſſint antea deducere ſemen, & expenſas, doctiſſimum Socie. Ieſu patrem Fran. Rebellium in tracta. nuper in lucem emiſſo de obliga. Iuſti. lib. 7. de expenſ. q. 8. nume. 11. vbi loca Barbo. Ioannis Garcia, Copi. Lorioti, & aliorum tibi indicat, apud quos eſt etiam huius rei egregia diſputatio. Adde Moneta de decim. cap. 6. nu. 28.

82 Ex eiſdem etiam † quæ retulimus in fauorẽ pragmaticę ego exiſtimo non fore neceſſariũ in Cathalonia quòd ad admittendam, vel repellendam conſuetudinem conſideretur nunquid decimę ſint eccleſiaſticę, & ſpirituales, vel profanæ, & nunquid poſſideãtur per clericos, vel per laycos, & an acquiſitæ poſtea per clericos à laycis, qui ex conceſſione Papæ eas poſſidebant, dicendæ ſint rediſſe ad primæuam naturam nec ne, quod aliquando legimus factũ in Senatu, prout habetur ex motiuis aliquarũ declarationum ex ſuprà relatis, quia pragmatica nullam in hoc facit differentiam, imò loquitur expreſsè tam de decimis, quę debẽtur laycis, quàm quæ clericis, vti apparet ſi eam legeris, & innexeris eum præcedentibus pragmaticis per ſereniſſimum Regem Ferdin. editis, quas noſtra Imperatoria corrigit, & habilitat, & quomodo procedere poſsint & debeant, ſtatuit
† † prout eleganter *aduertit* Senatus in illa Petri Deſbach contra homines de Orriolis referente nobili Ioanne Sabater, quam ſuprà retulimus.

83 Circa quod † tamen de profanatione decimarum in Cathalonia, imò & in tota Hiſpania ex quo donationes de eis factæ fuerint Regibus cum Mauros expellere ab ea ſuſciperent, de quibus vide vltra ſuprà citatos Pet. Belloga & eius additionatorem Camil. Borrel. in ſpecul. Prin. rub. 13. verſ. *aduertimus*, & verſ. *reſtat*, an noſtrum Michae. Ferrer vbi ſuprà allega. eſt in lit. D. verbo, *decimæ*, aduerte pulchrũ Nicolai Garciæ dictũ in moderno tracta. de benefi. par. 1. cap. 2. nume. 29. dicentis quòd ſi layco à Papa concedatur quod poſsit tenere aliquid ſpirituale, cuius eſt regulariter incapax, tunc illud efficitur laycale, ſeu ſecularizatur ita vt ius ſit quoddam ſeculare in mera temporalitate percipiendi fructus conſiſtens, & conſequenter in eo interuenire non poteſt ſimonia, ad quod citat Ioan. Garcia de expen. & meliora. cap. 9. à num. 93. Laſſarte de decim. vendi. cap. 19. num. 31. & Barbo. in l. Titia nomer. 41. ff. ſolu. mat.
84 qui idem † num. 44. ſingulariter id limitat in noſtra materia decimarum quando laycis eſſet, prout in pluribus locis, & ſignanter in Epiſcopatu Gerundę eſt, facta per eccleſiam earum cõceſſio in feudum, tunc enim (ait) propter directum dominium, quod penes eccleſiam remanet, & propter connexionem, quam illud dicitur habere cum vtili, res adhoc dicitur eccleſię, ad quod aduocat Rimin. in conſ. 344. nu. 9. lib. 2. & Caual. deci. 22. nu. 17. quos videre poteris cum expedierit.

85 Ex his † denique ego infero non videri omninò aptum, & accommodatum motiuũ, quo pluries noſter Senatus ad excludendum decimatores à petitione decimæ fructuum minutorum, quique non ſolent in notabili quantitate colligi, vſus eſt, quia nempè valeat in eis conſuetudo nõ ſoluendi, & ſeu procedat præſcriptio, quãuis enim ſic aliqui exiſtimauerint, quos Moneta refert in ſæpè allega. tracta. de decim. cap. 5. nume. 93. id tamen quod allegemus non patitur diſpoſitio noſtræ pragmaticę, quæ omnem omnimodo præſcriptionem circa res excludit, licèt eam admittat circa quotã, ſicut nec in alijs pluribus rebus, in quibus ſecundum ius commune admittunt doctores cõſuetudinem, & præſcriptionem non ſoluendi, ipſa nobis permittit quòd admittamus, vt ſuperiùs diximus: aptius † forſan motiuum foret
86 quòd quia fructus minori nõ ſunt ſub præcepto ex Turrecremata in c. reuertimini 16. q. 1. num. 11. quem refert Moneta allega. cap. 5. d. nu. 93. & noſtras Micha. Ferrer in 3. par. obſer. c. 276. in lit. E. qui dicit eſſe hanc opinionem diui Thomæ, ideò fit abſolutio ab eis.

87 Alia † poſſunt occurrere, quæ huiuſmodi præſcriptionem, & conſuetudinem in decimis impediant, quę tu ipſe apud doctores videre poteris: non enim poſſum ego omnia adducere. Sed ſolùm aduerto quòd in Cathalonia ſi vis rectè circa has decimarum controuerſias iudicare, illud ſolum attendas num conſuetudo, & præſcriptio, quæ allegatur, vertetur circa res prętendendo quòd de certis rebus ſint conſuetudo vel præſcriptio non ſoluendi, vel circa quotam, prętendendo non decimam partem, ſed imò duodecimam, vel aliam fore ex præſcriptione

criptione ſoluendam,vt in primo caſu habeas pro conſtanti non procedere præſcriptionem, vel conſuetudinem,in ſecundo verò caſu ſic, iuxta noſtram pragmaticam, non diſtinguenguendo an per clericum,vel per laycum decima poſſideatur,per quod multas euitabis amaritudines,quæ hæc perſcrutanti ex tanta doctorum varietate in hac materia aliàs cauſarentur.

88 Pragmatica † ſuprà adducta ſereniſſimi Caroli V.ſi iungatur cum præcedentibus, quas corrigit, videbitur, nec multũ obſcurè, prohibere tantùm præſcriptionem, & conſuetudinẽ in rebus, hoc modo quòd in terris decimalib' non poſſit, nec debeat admiti præſcriptio, vel conſuetudo quòd de hoc,& de illo decima nõ ſit ſolita ſolui,ſi de alijs rebus ſoluta ſemper ſit quando in eis ſeminarentur,& huic caſui quãdo ſic allegarentur præſcriptiones, & conſuetudines viſa eſt pragmatica tantùm prouidere vt quilibet ingenioſus ex ea, & præcedentibus colliget nullo negocio,id quod ſuadent verba poſita in fine pragmaticæ Regis Catholici,ibi, *exceptats pactes* &c.poſtquam enim iuſſit in principio Rex Catholicus fore decimas integriter,& ſine fraude ſoluendas eis ad quos ſpectat,addit,*exceptats pactes è concordies, e ſententies arbitrals,è iudicials paſſades en coſa iudicada,y coſtum immemorial ſan ſolament en les coſes, y cota de delmar*, quæ vltima verba videntur interpretanda,ideſt excepta conſuetudine immemoriali de quibus rebus,& ad quam quotam ſit decima ſoluenda,quod poſtea videtur clariùs declaraſſe iſdẽ ſereniſ. Rex in ſequenti pragm. anni 1511. *E quãs ales paraules,q̃ din dita pragmatica, en les coſes, y cota de delmar, declarã ſe entẽga en la manera ſeguent,es à ſaber q̃ en les coſes q̃ nunca ſe ha pagat delme per coſtum immemorial &c. que nos pague ſino de aquelles coſes que ſolen pagar, y de les altres ſe ſeruen los pactes, conſuetuts &c.* ſuperuenit pragmatica inuicti Impera. Caroli V. quæ tollit diſpoſitionem dictarum pragmaticarum quoad dictas conſuetudines,viſa ergo clarè eſt tollere eam tantùm quando allegatur cõſuetudo in certis fructuum ſpeciebus in terris decimalibus,vbi eſt ſolitum de alijs ſpeciebus decimam ſolui.Ex his ego infero quòd vbi aliqua allegaretur conſuetudo,& præſcriptio omnimodæ exemptionis, & immunitatis nõ ſoluendi decimam ex aliqua proprietate,& terris reſpectu omnium prorſus fructuum cuiuſcũq. ſpeciei eſſent,& ea probaretur eo modo, quo deberet,is caſus non caderet ſub pragmatica prædicta,ſed decidendus foret iuxta ius commune,quod vult præſcriptioni locum in hoc caſu fore,ſicuti diximus in præcedentibus dũ de præſcriptione immunitatis, & exemptionis ageremus.Habeo quam in Senatu cauſam defendo inter Rectorem parrochiæ Santi Martini de Proenſals, & egregiam Comitiſſam de Montagut,& alios,referente egregio Senatore Ioſepho Dalmau,& ſcriba Iacobo Agramũt, exiſtimans ſuffragari poſſeſſionem non ſoluẽdi,in qua mea cliens exiſtit à tempore immemoriali de non ſoluendo vllam nec decimam, nec primitiam ex terris cuiuſdam proprietatis, quam poſſidet,neſcio qualis futurus ſit ſucceſſus.Benè video quòd perſpicax noſter Senatus ſic viſus eſt aliquando amplecti opinionem noſtræ contrariam vt nulla ſuffragetur poſſeſſio, maximè aduerſus proprium parrochum de nullis omninò ſoluendis decimis à ſuis terris, ſicut & illam quòd ſufficiat probare ſolutam eſſe decimam in aliqua ſpecie fructuum vt in reliquis non admittatur poſſeſſio, vt ſignanter in illa Rectoris de Pinu tenuit, Relatore Pontanet,& ſcriba Roure,in qua reos *condemnauit* † ad ſoluendum decimam ex proprietatibus, de quibus nulla vnquam ſoluta fuerat, hoc motiuo adiecto, *Et conſtat decimarum præſcriptioni, præſertim aduerſus proprium parrochum locum eſſe non poſſe,nec libertatem,ſeu exemptionem ab illarũ ſolutione, præſertim in caſu de quo agitur poſſe per temporis curſum acquiri &c.* Cæterùm id fundari non poſſe in noſtra pragmatica ſatis mihi videtur ſuperiùs probaſſe, & dubitationem maximam continere etiam ſecundum ius commune,ex multis quæ in hoc diſcurſu de decimis diximus,elici ſatis clarè poteſt,vbi probauimus decimas extra ſuſtentationem miniſtrantium ſpiritualia non eſſe de iure naturali, & diuino.Item nullam ineſſe ſpiritualitatẽ (in qua opinio aduerſantium fundatur)in immunitate, & exemptione à ſoluendis decimis, cuius ſit laycus incapax, vndè fit quòd propterea ipſe (præſuppoſito quòd habeat parrochus cõgruã ſuſtentationem aliàs)non ſciam conſiderare in quo fundetur regula generalis,quam nonnulli faciunt dicentes nullo temporis curſu acquiri poſſe immunitatẽ à decimis ſoluẽdis, & ita cogar à Senatus noſtri aliàs oculatiſſimi,& doctiſſimi (ſalua eius pace) & doctorum contrariũ tenentium opinione recedere, & (ſecluſis tamen caſibus in noſtra pragmatica compræhẽſis)Rotæ Romanæ ſententiæ potiùs adhærere, quæ vt tradidimus ſuprà num.79. tenuit & tenet temporis curſu acquiri libertatem nõ ſoluendi decimas,& plurium aliorum quos idem tenere in diſcurſu ſatis ſuperque probauimus.

89 Pragmatica † prædicta (reuertendo ad eam, à qua vix poſſumus nos expedire) conſuetudinẽ & præſcriptionem admittit in quota decimæ, dubitari tamen vidi quid agendum quando conſuetudo prædicta non foret in tota parrochia vniformis,ſed imò nec in aliqua ferè domo,

mo,& proprietate illius,putà quia quilibet ſo-litus eſſet ſoluere quod voluiſſet pro libito voluntatis ; ſicut contigit hominibus de Iuneda † contra Capitulum Eccleſiæ Ilerden. *decidit* in eo caſu Senatus,vt retulimus ſuprà hac ea. cla. 4.gloſ.18.part.1.num.169.non ſuffragari cõſuetudinem,ſed reducendam fore ſolutionem ad certam quotam , & menſuram , putà ad eam, quæ frequentaretur in locis vicinis,habuit Senatus aliam quam in hoc ſequeretur Rotæ Romanæ deciſionem apud Achil.de Graſ.308. aliàs 3.de decim.& primi.vbi habet quòd ſi decimę prædiales vno modo ſoluuntur ex conſuetudine in aliqua prouincia , & reperiatur opidum in quo nulla ſit conſuetudo , iudicandum eſt cum eo per ſimile dictæ conſuetudinis,vberiùs probat Anthon.Fab.in ſuo C. li.1. tit .2.de ſacroſan.eccleſ.defini.63.

Et cum his ego finem huic primæ quæſtioni facio,latiùs forſan me extendi quã decuiſſet,cæterùm venia proculdubio dignus eſt qui inueſtigandæ veritatis cauſa nullum ſubterfugit laborem,quo alios iuuare poſſet.

90 Et ſi vis † ſcire quomodo,& qualiter ſit faciẽda citatio in huiuſmodi cauſis decimalibus,an ſcilicet ſufficiat citare vniuerſitatem per ſuos Conſules, & adminiſtratores eo modo quo ſolet vniuerſitas citari,an verò ſint ſinguli de vniuerſitate ſingulariter citandi quia agatur de re ad ſingulos,vt ſingulos,non vt vniuerſos , ſpectanti , videquę tradidi in glo.10.de Baronia n. 33.

SVMMARIA.

1 *Decimam an poſſint compelli ſoluere in manipulis qui eam debent,non obſtante conſuetudine ſoluendi in grano,& ad menſuram.*
2 *Decimę quòd ſoluantur in horreis poteſt Papa concedere per priuilegium.*
3 *Delictum vnius particularis de vniuerſitate non nocet alijs,nec toti vniuerſitati.*
4 *Decimas fraudantes qua pœna puniantur in Cathalonia.*
5 *Decimę vt non fraudentur quæ remedia adhibeantur.*
6 *Fraudibus eſt obuiandum quantum fieri poteſt , & malitijs hominum non indulgendum.*
7 *Fugienda,& obuianda eſt via,qua quis poſſet circũuenire.*
8 *Fraudum pellendarum gratia ſit lata interpretatio.*
9 *Iudex eccleſiaſticus punit corrumpentes ſpecies , & poteſt prohibere ne quis vendat ſpecies viniſtas,ſiue violatas.*
10 *Minoribus ſubuenitur vt occurratur fraudibus, quæ eis propter minorem ætatem fiunt.*
11 *Retrodonatio prohibetur fieri in conſtit. alij ſcandaloſè diſſolito matrim.ad vitandum fraudes.*
12 *Fraudibus nullo meliori modo obuiatur quàm occaſionem fraudandi tollendo.*
13 *Conſuetudo non tenet,quæ inducit occaſionem delinquendi,& peccandi.*
14 *Conſuetudo dicitur lex non ſcripta.*
15 *Lex debet eſſe iuſta,& ſancta.*
16 *Electiones Iuratorum,& Cõſiliariorum vniuerſitatis fieri debent ad ſortem,non ad voces,propter fraudes,quę fieri poſſunt, & ſolẽt ſi ad voces fiant,vbi deciſio noſtri Senatus.*
17 *Intellectus pragmaticarum Regis Catholici quatenus imponunt pœnas nõ ſoluentibus integrè decimas.*
18 *Palea eſt in fructu,& decima de illa ſic debetur ſicut de granis.*
19 *Decimam eſſe ſoluendam in manipulis ad vitandũ fraudes,declarauit conſilium Gratianopolitanum, non obſtante conſuetudine immemoriali ſoluendi in grano.*
20 *Decimas eſſe ſoluendas in manipulis non obſtante conſuetudine in contrarium olim declarabat Senatus noſter ex ſola ſuſpicione fraudis quæ inerat ſolutioni in granis,abſque eo quòd aliàs fraudes probarentur.*
21 *Hodie neceſſum eſt probare fraudes , nec ſufficit ſola ſuſpicio,vbi deciſio noſtri Sena.*
22 *Decimarum in manipulis ſoluendarum condemnatio vt fiat quæ nunc ſumantur in Sena.motiua.*
23 *Decimarum in manipulis ſoluendarum condemnatio non fit in Senatu Sebuſiano ex ſola ſuſpicione fraudum.*
24 *Malitijs hominum non eſt indulgendum.*
25 *Priuilegium amittitur per abuſum.*
26 *Primitias comprehendunt quæcunq. de decimis in hoc opere fuerunt dicta.*
27 *Decimator an poſſit prohibere ne fructus extrahantur ab agro donec ſit decima ſoluta.*
28 *Decimator per quantum tempus debeat expectari venturus ad decimãdum antequam garba extrahantur ab agro.*
In Senatu Sebuſiano præfiguntur duodecim horæ quoad grana,ibid.
In noſtro Senatu fuerunt in caſu occurrenti præfixi tres dies,ibid.

GLOS. XIX.

PARS II.

De decimis , & primitijs ſoluendis in manipulis nec ne,& quæ ad id requirantur.

SECVN-

Digitized by Google

1 SECVNDAM † huius, quam de
decimis, & primitijs inſtituimus
glo. partem occupabit ſecunda
quęſtio, quam in initio primę par-
tis propoſuimus diſcutiendam, & ea quidem
valdè frequens, & vſitata in hoc principatu, nũ-
quid non obſtante poſſeſſione, ſeu conſuetu-
dine ſoluendi decimam, & primitiã in grano
ad menſuram de fructibus qui in grano conſi-
ſtunt, poſſint earum debitores ex aliqua cauſa
compelli ad ſoluendum eas in manipulis, & in
garba.

Hãc quæſtionem dubitabilem reddidit Ay-
mon Craue. dum in conſ. 21. in primo vol. pro
negatiua reſpondit, ac eam pluribus fundamẽ-
tis munire conatus eſt, & ſignanter quia valet
conſuetudo ſoluendi decimam in horreis, ma-
ximè quando eſt tanti temporis, quæ habeat
vim priuilegij, quod nos in prima parte huius
glo. nume. 38. de iure procedere ex aliquibus
probauimus, dum reſoluimus valere quãcũq.
conſuetudinem, quæ modum ſoluendi con-
cernat, & illius circunſtantias, alios allegat Mo
2 ne. de decim. cap. 6. nume. 3. extendit † vlteriùs
ſuum Craue. argumentum dicendo quòd nõ
ſit dubium poſſe Papam per priuilegium con-
cedere quòd in horreis decimæ ſoluantur, er-
go & per conſuetudinem id fieri poteſt, quæ
quando immemorialis eſt vim priuilegij dici-
tur habere, & ſicut tale priuilegium ſi adeſſet,
non poſſet per Principem ſine cauſa tolli, ſic
neque etiam poterit conſuetudo illius vim ha-
bens.

3 Et quamuis † (tranſit vlteriùs) pro cauſa hu-
iuſcemodi declarationis faciendę contra con-
ſuetudinẽ ſoleant ſæpè, & vt plurimùm, ſumi
fraudes, quæ committuntur, ac committi ſo-
lent ſoluendo eas in grano, dicit is doctor non
ſufficere quando non probantur, ſicuti nunquã
probari ſolet, quòd omnes de vniuerſitate cõ-
mittant, ſeu commiſerint eas, aliàs dicendum
foret quòd puniretur vnus ex delicto alterius,
& vniuerſitas ex delicto ſingularium, quod fie-
ri nec poteſt, nec debet iuxta nota. per Innoſ.
in c. grauem de ſenten. excom. allegat alios ibi-
dem viden. nume. 8. & ſignanter Oldral. in
conſ. 65. dicentem iniquiſſimum videri tot mi-
ſerabiles perſonas, & innoſcentes puniri ob fa-
ctum aliquorum tantùm particularium.

Nec in noſtra Cathalonia aliquod particula
re ius municipale habemus, cui contraria opi-
nio affirmans inniti valeat contra conſuetudi-
nem, ſolùm enim habemus pragmaticas, de
quibus in pręcedenti glo. Cæterùm illę con-
ſuetudinem, & præſcriptionem tãtùm impro-
bant quoad res, de quibus eſt decima ſoluen-
da, non autem quoad modum ſoluendi, & ſic
ſi eſt vel non eſt iuxta conſuetudinem ſoluen-
da in grano, vel in manipulis, ſuper hęc noſtra
iura nihil diſponunt, ſed iuri communi relin-
quunt, ſecundum quod vix eſt quòd pars quę-
ſtionis affirmans poſſit defendi iuxta latiſſimè
tradita in priori parte huius gloſſæ.

4 Imò negatiuæ † potiùs, quàm affirmatiuæ
quæſtionis parti aſsiſtere noſtra iura reperies,
ſi reuolueris Ferdin. Reg. Catho. pragmaticas
in 1. vol. conſti. ſub tit. de decim. & primi. edi-
tas, quatenus ad tollendum fraudes, ac ad ob-
uiandum eis ſtatuit quid in Cathalonia fien-
dum, & quod ſit remedium adhibendum ſi
de eis cõquęſti fuerint decimatores, ac vlteriùs
pœnam diffiniunt, qua ſit plectendus qui frau-
dem in ſolutione decimarum, & primitiarum
commiſiſſe repertus fuerit, ſi ergo per noſtra
iura habemus iam diffinitum quibus ſit reme-
dijs decimatoribus de fraudibus cõquærenti-
bus ſubueniẽdũ aliter quàm per condẽnatio-
nem vt ſoluatur decima in manipulis, & in ger-
bis, non videtur aliqua ratio ſuffragari vt ad
dictum aliud remedium extraordinariũ, omiſ-
ſo ordinario per pragmaticas ſtatuto, recurſus
5 habeatur; cui † conſiderationi optimè faciunt
quæ Craue. adducit in d. conſ. 21. nume. 9. verſ.
tertiò reſpondeo, dicens quòd vbi timor frauda-
tionis decimarum conſiderari poſſet, de eo cu-
randum non eſt quia ei aliter facilimè occurri
poteſt per remedium deſcriptionis numeri, &
quantitatis meſsium non longè diuerſum ab
eo, quod noſtræ pragmaticę tradũt, cõcluditq.
in fine quòd quia facilè hoc remedio timor
fraudis tolli poteſt, eo debet decimator impri-
mis vti, quòd ſi non fecerit, in culpa videbitur
eſſe, imò in dolo, ex iuribus, quæ allegat, & ex
Specul. quem dicit de tali remedio loquutum
in tit. de decim. §. 1. in fin.

Quibus tamen non obſtantibus in contra-
rium eſt veritas, quòd ſcilicet propter fraudes
ſit ſic decimatoribus ſubueniendum vt fiat in
fauorem illorum condemnatio contra conſue
tudinem ſoluendi in manipulis & in gerbis,
quod eſt à notorio remedium, ob quod ceſsãt
fraudes, & eis omninò obuiam itur: fundamẽ-
ta, quibus hæc opinio poteſt fulſiri ſunt vulga-
6 ria, quia † ſcilicet fraudibus de iure ſit occur-
rendum quantùm fieri poteſt, & malitijs ho-
minum non eſt indulgendum l. in fundo ff. de
7 rei vendi. clemen. 1. de vſur. fugiendaq. † eſt
occaſio, & via, qua quis poſſet circumueniri, l.
magis puto §. ſi pupillus, ibi. *alioquin inuicta erit*,
de rebus cor. Enerar. in conſ. 45. nume. 2. Cra-
ue. conſ. 811. nume. 3. Granu. theore. 1. nume. 12.
Surd. deciſ. 30. nu. 7.

8 Hinc eſt † quòd lata interpretatio admitti
ſolet pellendarum fraudũ cauſa l. 1. in fin. de
calumnia. l. ſed Iulianus in prin. & §. mutui
datio ad Macedon. cap. quanto de priuileg. c.
ſi cui-

ſi ciuitas, de ſenten. excom. in 6. Craue. vbi. ſ.
9 Hinc † etiam eſt quòd vt fraudibus obuietur
pōt iudex eccleſiaſticus tam directè, quàm in
directè punire illos, qui corrūpunt ſpecies, ſiue
prohibēdo in genere ne aliqui vēdāt ſpecies in
iuſtas, ſiue violatas, vel prohibēdo ne aliqui in
ſpeciebus immitāt farinā fabbarū, licèt dictum
delictū à notorio non ſit eccleſiaſtici fori, Ro-
ma. ſingul. 526. incip. fui interrogatus, refert
Cel. Hugo conſ. 86. nu. 5.
10 Hinc † etiam ſit quòd minoribus contra iu-
ris regulas ſubuenitur ex ſola rōne vt fraudi-
bus, quæ ipſis propter minorē ætatem fieri poſ-
ſent, occurratur l. lex quæ tutores C. de admi-
niſtrat. Monter deciſ. 1. Reg. Arag. nu. 3.
11 Hinc † deniq. ſit quòd in vulgari illa cōſti. à fo-
regitar fraus, tit. de prome. de dot &c. in noſtro
vol. cōſti. prohibetur fieri catta, vel retrodona-
tio ab hæreditato, & ſeu donatario cōtēplatio-
nis matrimonij in fauorē hæreditātis, & ſeu do
nātis, ea ſula rōne vt fraudibus obuietur, quæ
indè fieri poſſent.
Si igitur tot tantaq. ſpecialiter vt fraudibus
obuietur cōſtituta de iure ſunt, & cōſtat earū
ſuſpitionē omninò ceſſaturā, & nullo modo
melius quàm ſi ſolutio fiat in manipulis, & in
gerbis, indè videtur dicēdū iure optimo fiēdā
condemnationē vt ita ſoluatur decima: magis
12 enim † fraudibus obuiari nō pōt quā ſi fraudā-
di facultas adimatur l. 1. de fabricen. lib. 11. C.
Gram. conſ. 63. nu. 13.
13 Neq; † alicuius cōſiderationis eſſe debet alle
gata cōſuetudo ſoluendi in grano ad mēſurā;
qualiſcūq; quātūuis lōgeui ſit tēporis, præſup-
poſitis fraudibus, quia eſt inductiua peccati, oc
caſionē præbēs fraudādi decimas, quę ſic mul-
toties probātur fraudatæ, & ſic delinquēdi iux
ta c. fin. de cōſue. c. fin. de præſcrip. c. quod ſu-
per his in fi. de cōſanguini. & affini. c. ſicut pro
14 certo, de ſimon. dicitur enim † cōſuetudo lex
nō ſcripta §. ex nō ſcripto inſti. de iu. gen. & ci-
ui. quæ nō valet ſi per eā datur materia delin-
quēdi l. cōuenire ff. de pac. dotal. not. Bar. &
* Bal. in l. cum lex ff. de leg. idem Bar. & cōmu.
15 dd. in l. oēs populi ff. de iuſti. & iu. lex † enim de
bet eſſe iuſta, & ſancta, c. erit autem lex 4. di-
ſtinc. ita in propria decimarū materia tenent
Stepha. Bertran. in conſ. 116. n. 7. Rip. reſpōſ. 65.
n. 3. & Guid. Pap. in conſ. 70. nu. 3.
16 Ex quibus † doctrinis, & rōnibus arbitror
motū noſtrum Senatū vt referēte egre. Ioanne
Sabater olim illius Senatore, & poſtea in ſupre
mo Arag. Reg. Cancel. Regēte in cauſa Reue-
rēdæ Abbatiſſæ, & Cōuentus Monaſterij Mo-
nialium de Petris Albis contra ſyndicū vniuer-
ſitatis villæ de Piera *declararet* ſub die 29. Iulij
1598. electiones Iuratorū, & aliorum officiorū
dictæ villæ faciēdas impoſterū ſorte, & eſſe ad
ſortem, & non ad voces, ſicuti in tota Cathalo-
nia fieri ſolebant nō obſtāte cōſuetudine in-
ueterata, ac antiquiſſima, qua ſolitę ſemper fue
rant fieri in dicta villa ad voces, & non ad ſor-
tē, reddit Senatus rōnem, & nunc probat no-
ſtrū inſtitutū, quia licitū eſt iuſta & legitima
cauſa cōcurrēte ab ea forma eligendi, quæ vni-
uerſitati nociua eſt, recedere, & aliā dare, alioq.
eligēdi modo vti vt damnis, & incōmodis, quæ
reſpublica patiebatur ex primo eligēdi modo
ſuccurratur: hæc autē incōmoda & dāna inquit
Senatus prouenire ex eo quòd eligēdo ad vo-
ces & ad ſuffragia fiebat quòd eligerētur perſo
næ minùs idoneæ, & ſufficiētes, & præſertim
eligentiū cōſanguinei, affines, & amici, taliter
quòd officia regebātur per homines, qui erant
de eadem parētela, affinitate, & amicitia, & in-
ter eaſdem perſonas cōtinuabantur, & cæteri
habiles, & idonei negligebātur, & ad mune-
ra nō vocabātur qui in oneribus contribuebāt,
& ab honoribus excludebātur, hācq. tollēda-
rū & pellēdarū fraudum, quæ circa huiuſmodi
electiones fiebāt, vt iuſtam cauſam admiſit Se-
natus vt antiquiſſimæ cōſuetudini derogaret,
nihil ego mirū ſi ſic in caſu de quo agimus.
17 Nec † officiūt in noſtra Cathalo. pragmaticę
Ferdin. Reg. Catholici ſuperiꝰ mētionatę, quia
id eſſet retorquere in odiū ꝙ fuit in fauorē de-
cimatorū inſtitutū, quod non eſt permitendū:
nec viſus eſt ſereniſſimus Princeps per priuile-
giū, & cōceſſionē prædictā totā fauorabilē vo-
luiſſe alia priuilegia, quæ ex eadē rōne propter
vitādas fraudes habebāt de iure cōmuni deci-
matores, tollere, ſed ea adiuuare ſi forsā ꝙ datū
eſt in dictis pragmaticis ſufficientius reperire-
tur futurū, malētq. decimatores eo potiùs, quā
alijs de iure cōmuni conceſſis, vti.
Maximè ꝙ notoriè apparet nec formā datā
in dictis pragmaticis ſeruari ab his, qui decimas
debēt, neq. eā eſſe potētē vt tollat fraudes, imò
eodem modo fiunt nunc, & forſan multò ma-
gis quàm ante dictas pragmaticas.
18 Et hęc † quidē tātò maiorē dicētur habere ra-
tionē ſi cōſideraperimus ꝙ de iure cōi decima
granorū, quæ paleā habeāt, de ipſis adhuc in pa
lea exiſtētibus ſoluēda eſt, quia palea eſt etiā in
fructu Specula. de decim. §. vni. Guid. Pap. ſin-
gula. 703. Pet. Greg. in ſyntag. iur. vniuer. li. 2. c.
26. n. 4. Nat. in cōſ. 31. n. 19. Vincen. d. Fran. deciſ.
103. facilè enim res redit ad ſuā naturā, & ſic fa-
cilè decima ad id vt ſoluatur etiam de palea;
quia ſecundū ſuā naturam de ea etiam ſolui de
bet, ſicut & de omni & quocūq. alio fructu.
19 Per quæ † ſatis ſuperq. arbitror ſatiſfactū his,
quę in contrarium per Craue. adducebantur
in allega. conſ. 21. Et ſi hæc nō ſufficiant, valeat
pro reſponſione, quę melior de iure reſponſio
eſt, quòd contra eius conſilium in eadem illa

cauſa,quã defendebat in eo,fuerit per Senatũ
Grationapoli.*declaratum* reprobando conſue-
tudinem ſoluendi in grano ad menſurã etiam
immemorabilem vt Rabotius vnus ex tunc
doctoribus illius Senatus teſtatur in addi. ad
Guid.Pap.q.284.vbi ad id combinare poteris
partes inter quas deciſio facta fuerit cum eis,
inter quas ſcribebat Craue.ſimul cum tempo-
re quo vtrunq́.factum eſt, & videbis qualiter
ſit eadẽ cauſa quę deciſa fuit cũ illa ſuper quã
Craue.cõſulebat;videẽ iſdẽ Guid.Pap.deci.283.

20 Noſter†Senatus aliter tempore antiquo in
hac materia,ac ſuper huiuſmodi quæſtione de-
clarauit quã declaret hodiernis temporibus,ſi
enim librũ obſeruan.noſtri Micha.Ferrer lege-
ris in c.278.p.3.videbis qualiter ex ſolã ſuſpicio
ne fraudis committendæ, quæ ineſt ſoluendo
in grano ad menſurã cõſueuerit Senatus moue
ri ad *cõdemnandum* vt ſolutio fiat in manipulis,
21 & in garbis:Poſtea verò†receſſit ab ea opinio-
nẽ,nec ex ſola ſuſpicione fraudãdi,niſi fraudes
probatæ ſint commiſſæ,voluit, nec nunc vult
condemnationem prædictam facere,prouti in
expreſſo ex eo quòd non conſtraret eo modo
quo conſtare deberet quòd in ſolutione deci-
mæ in grano ad menſuram committeretur fraus,
abſolutis Senatus 18. Octobris. 1598. homines
Sancti Hilarij Sacalm, Sanctæ Margaretæ de
Vellers,& aliarum parrochiarum à petitione
contra eos per Capitulum,& Canonicos Sedis
Vicen.facta referente egregio Senatore Hie-
ronymo Aſtor quòd ad vitandas fraudes cõ-
demnarentur ad ſoluendum in manipulis, &
in garbis,ſcriba erat Hieronymus Boſch.Idem
etiam antea contigerat ad relationem egre-
gij olim Senatoris N.Sala in cauſa Abbatis La-
uacen.& Rectoris de Moya contra particula-
res dicti termini ſub die 29.Appril. 1589.prouti
22 vidi in archiuo Regio,atq́.ideò † in omnibus
declarationibus,quæ poſtea circa idem emana
runt,quæ ſunt prorſus infinitæ , ac propterea
earum relationem nos hic omittimus vt finẽ
rei aliquando facere poſſimus, ſolent duo ſig-
nanter motiua fieri,primum quia conſtat deci-
mam fuiſſe fraudatam,ſecundum quia eſt tol-
lenda occaſio fraudis,quæ tollitur ſoluendo in
manipulis & in gerbis;vel ſaltem primum de
fraudibus cõmiſſis ſemper apponitur licèt ſe-
cundum quandoquè omittatur, quia ex primo
iam neceſſariò,& in conſequentiam ſequitur.
Et hęc quidem ſunt adeò hebè in Senatu iam
nunc ſtabilita vt oſtendi vix poſſit vnus qui id
petierit , & non obtinuerit ſi fraudes fuiſſe
commiſſas probauit,cum ſint penè infiniti qui
id petierint,& obtinuerint.

Sic videbis in alijs declarationibus relatis
per Micha.Ferrer vbi ſuprà,& in alijs,quas nos
in præcedenti glo. retulimus,in quarum pluri-
bus fuit, inter alia,iſte articulus declaratus,ſic
etiam ego *obtinui* referente egregio Senatore
Iacabo Puigmija ſub die 5. Mar. 1603. in cauſa
Abbatis Balneolarum contra particulares villę,
& termini de Banyoles,& alios, ſcriba Bene-
dicto Sacares,& *rurſus* referẽte egre.etiã Senato
Ioãne Gallego ſub die 10. Iunij 1609. in cauſa
Abbatis Biſuldini cõtra particulares villæ,&
termini de Olot,& alios,ſcriba Michae. Perez.

23 Et in†hac opinione quam nunc recepit,&
recipit noſter Senatus vt condẽnationem non
faciat ex ſola ſuſpicione fraudis,niſi ipſę cõmiſ-
ſæ probentur,cõcurrit etiam Senatus Sabuſia.
vt teſtatur illius doctus Senator Antho.Fab.in
ſuo C.lib.8.tit.33.quæ ſit longa conſue. diffi.3.
dicens *reſolutum* non ſufficere ſuſpitionẽ frau-
dis,cõminatum tñ eſſe Senatũ ſi quid fieret in
fraudem decimæ futurum vt antiquæ conſue-
24 tudinis nulla ratio haberetur:reddit rationẽ †
quia malitijs nõ eſt indulgẽdum l.in fundo de
25 rei vendi.& priuilegia†quoq. ipſa per abuſum
amittuntur l.1.vbi not.C.de hęret.& Manich.
de quo valdè gauiſus ſum cum poſt hæc ſcripta
reperi ſic illũ egregiũ Senatũ cũ noſtro in hoc
conueniſſe.

26 Quæ†de decimis in his diximus, primitijs
etiam applicatum volumus,quia non eſt inter
eas vlla diuerſitatis ratio,& multæ ex declara-
tionibus iam dictis,& ſignanter Abbatis Biſul-
duni,in expreſſo de primitijs loquuntur ſicut
de decimis.

27 Quãdo†eſt hoc obtentum,vt ſcilicet deci-
mæ,& primitiæ ſoluantur in manipulis, & in
gerbis,& ſic in agro,nõ in grano ad menſurã in
horreo,intrat benè quæſtio nũquid prohibere
poſſit decimarius ne fructus exportentur à ſolo
donec ſint iura prædicta ſoluta, vel ipſe moni-
tus vadat decimaturus,quã nemo eſt qui non
in fauorẽ decimarij reſoluat:ſi enim in agro eſt
decima ſoluẽda antequã manipuli ab eo extra-
hãtur,certũ eſt,& eſſe debet poſſe interim ꝓhi-
beri extractionẽ,& aſportationẽ donec ſolutio
prædicta facta ſit, qua de re ſi latè videre vo-
lueris, adeas Gaſparem Anthon.Theſau.quę-
ſtio.foren.lib.1.q. 9.per tot. vbi videbis quæ-
ſtionẽ ad lõgũ pertractatã,ac *reſolutiones* diuer-
ſorũ Senatuũ ſuper hoc factas,ac quæ in Sebu-
ſiano amplexa fuerit,& doctores ferè ſexcẽtos
reperies per eũ allegatos qui de materia agũt;
ibi videbis poſt antiquos Guid.Pap.deci.283.&
conſ.70.ibi Couar.lib.1.var.c.17.n.8. ver. *8.ex
his*,ibi Vincẽ.de Fran.deci.117.Rot.Auenionẽ.
apud Hie.à Laurẽ.34.Viui.deci.4.n.37.& alios
deniq;plures ibi videbis, qui hæc benè pertra-
ctarũt,alios in idẽ allegat noſter Can.in 3. part.
var.c.13.de iur.caſtro.nu.372.

Difficultas†ſolùm conſiſtit in videndo quã-
tùm temporis teneatur dominus fructuum ex-

pectare

pectare decimarium antequã eos ab agro ex-
trahat, vt veniat ad decimandum: ſi enim eſſet
in arbitrio ipſius accedere quando vellet, &
tantam in hoc moram trahere, quanta ſibi vi-
deretur, multum poſſet indè detrimenti domi
oo fructuum contingere, quod non eſt æquè
permittendum. Gaſpar. Theſau. in allega. q. 9.
num. 2. hanc quæſtionem pertractauit, & vlti-
mò tradidit quòd cum eſſet ad id præfixum per
Senatum viginti quatuor horarum ſpacium,
conquærentibus dominis agrorum de tanta di-
latione ex eo quòd ſi diu fructus exiſterent in
fundo, præberetur materia delinquendi, cũ
tũc fructus à vicinis noctu ſurripi poſſent, mo-
deratum fuit tempus ad duodecim horas, qui-
bus elapſis, & monito decimario impunè lice-
ret fruct⁹ abducere relicta in agris decima, ſicq.
†† ibi *obſeruari*, ſed quoad vinũ, inquit, obſerua-
ri ſolet vt Olmotum capacitate æſtimata ante-
quam eruatur vinum, decimarius, ſeu exactor
ad id deputatus moneatur ſaltẽ per biduum
ante extractionem.

Eundẽ caſum habuimus in Senatu in cauſa
Abbatis Balneolarum contra particulares ſui
termini, & alios, de qua ſuprà, poſtquam enim
obtinuit vt decima ſolueretur ſibi in manipu-
lis, & in garbis, cum voluit decretum exequu-
tionis petere fuit ſibi oppoſitum quòd prius da-
retur forma quomodo, & qualiter decimatio
prędicta foret facienda, & poſt multa deducta
† in vtramq. partem *obtinuit* tandem cum proui-
ſione facta ſub die 20. Decembris 1605. fiendã
eſſe immediatè poſt tres dies poſt requiſitionẽ
factam per debitorem decimæ in ſcriptis vel
coram teſtibus, quibus elapſis conceſſum fuit
debitori poſſe abſq. incurſu pœnę, vocatis duo-
bus probis hominibus, qui eſſent capita familię
parrochiæ, in qua eſſet decima ſoluenda, dolo,
& fraude ceſſantibus decimare, & relinquere
decimam in prædijs, in quibus collecti eſſent
fructus.

SVMMARIA.

1 *Taſcha quid ſit.*
Taſcha de cõſuetudine diœceſis Gerũdę eſt vndecima
menſura poſt ſolutam decimam, & qui dicit taſ-
chã dicit vndecimã menſurã, taliter quòd ſit con-
demnatio ad vndecimã menſurã pro taſcha ſol-
uenda quãuis in capibreuijs non dicatur, ibid. vbi
deciſio noſtri Sena.
2 *Taſcha quòd ſit vndecima menſura, ſicut in diœceſi*
Gerũdę, habetur etiam de conſuetudine in terra
Canneti ducatus Sabaudiæ.
Taſcha eſt munus reale impoſitũ quia rebus imponitur
ex conuentione, aut alias.
3 *Taſcha an ſit ſoluenda in manipulis, & in garba nõ*
obſtante cõſuetudine in contrariũ, ſicut decima,
vbi deciſio pro negatiua in noſtro Senatu facta.
Decimarũ ſoluendarũ in garbis, & manipulis con-
dẽnatio non fit propter aliquod priuilegiũ quod de-
4 *cimæ habeant, ſed imò propter fraudes, quæ in*
ſolutione in grano committuntur.
Decimas potiùs eſſe ſoluẽdas in manipulis ꝓpter frau-
des, quàm taſchas, nulla ratio ſuadet.
5 *Declaratio Senatus pro taſchis ſoluendis in manipu-*
lis, ibid.

GLOS. XX.

Taſchis, &c.

GERVNDENSES monſtrãt
ſe eſſe noſtri contrahentes ex
eo quòd d taſchis in hac glo.
loquuti fuerint: illa enim diœ-
ceſis eſt, vbi magis frequen-
tantur, magiſq. ſunt in vſu, ex
qua cum ego ſim etiam oriundus operæ præ-
tium duxi pro Gerundenſibus hæc paucu-
1 la de taſchis ſcribere. Taſcha ergo † dicitur in
ea diœceſi quoddam ius, quod non conſiſtit in
certa annua præſtatione vt cenſus, ſed habet ſe
ad inſtar decimæ, & ſoluitur ex conſuetudine
ſcripta dictę diœceſis ad vndecimam menſurã,
ſoluta decima, adeò vt ſicut qui dicit deci-
mam dicere cenſetur decimam menſuram,
ſic qui taſcham, vndecimam, ac propterea quã-
do in capibreuijs, & alijs inſtrumentis, in qui-
bus continetur obligatio taſchę, non reperitur
expreſsè dictum quid pro ea ſit ſoluendum, &
contentio circa hoc oritur, obtinetur abſq. dif-
ficultate ex dicta conſuetudine quòd fiat con-
demnatio ſoluendi pro taſcha vndecimam mẽ-
† ſuram ſoluta decima, ſic ego *obtinui* referentẽ
egregio Senatore Ioanne Gallego 3. Decemb.
1603. in cauſa Abbatis Balneolar. contra homi-
nes ſuæ villæ, & parrochiæ, & alios, ſcriba Broſ-
† ca. Sic etiam antea *declarauerat* Senatus 5. No-
uembris 1594. referẽte nob. Ioanne Sabater in
cauſa Ioannis Geroni contra Ioannem, & Ra-
phaelem Finols, ſcriba Benedicto Sacares, in
† ſequendo *aliam* de eadem re multò antea, ſci-
licet anno 1557. ſub die 22. Iunij per don Pet.
Affan de Ribera Marchionem de Tarifa Lo-
cumtenentem & Capitaneum tunc generalẽ
in hoc principatu, Marhiam Sorribes Cancella-
rium, & Franciſcum Montaner Regentem Re-
giam Cancellariam vt arbitros, & arbitratores
inter Abbatem, & homines de Amer factam
declarationem, quas cum alijs pluribus ad pro-
poſitum conferentia, ac ſimul cum inſtrumen-
to dictæ cõſuetudinis extracto à libris Vicariæ
t⁹ Gerũdę reperies inſerta in ſuperiùs allegato
proceſſu Abbatis Balneolarum, & vltimò nu-
† per ſub die 13. Feb. 1609. idem Senatus *decla-*
rauit referẽte egre. Sena. Raphae. Rubi, & Coll
in cauſa nob. Raym. de Blanes, & Cẽtelles cõ-
tra particulares d Vallgorguina, ſcriba Cortell.

2 Hanc † eandem conſuetudinem ſoluendi pro taſcha vndecimam mẽſuram reperi eſſe in quadam terra Canneti in ducatu Sabandiæ, vt auctor eſt Petrus Antibolus in trac. de muner. §. 2. num. 10. & 11. in 11. vol. tractatuum decem & octo voluminum, vbi munus hoc facit reale vtpotè quod rebus imponatur ex conuentione, aut aliàs.

3 Circa † huiuſmodi taſcharum materiam dubitabat nõ modicùm Senatus de anno 1609. in illa cauſa, quam in præcedenti glo. retuli, Abbatis Biſulduni contra homines de Olot, & alios, referente egregio Senatore Ioanne Gallego, & ſcriba Micha. Perez, num eſſet inuuẽdum prætentioni dicti Abbatis petentis reos condemnari ad ſoluendum ſic taſchas, ſicut decimas, & primitias, in manipulis, & in gerbis, ex eo quòd ſic circa illas, quemadmodum & circa has præſtationes commiſſæ fraudes fuiſſent: rationem dubitandi cauſabat reſolutio Senatus paulò antea facta referente Rubi & Coll in illa nob. Raymundi de Blanes, & de Ceutelles, de qua ſuprà, in qua cum idem fuiſſet petitum propter fraudes, quæ hoc modo cõmitti probabantur, quòd ſcilicèt obligati ad taſchã cõmixturabãt manipulos, ſiue garbas ex terris taſchalibus (nõ enim erant omnes ei oneri obnoxiæ) cum alijs, ex quibus taſcha non ſoluebatur, & triturabant eas ſimul, & ſic fraudem committebant, nam nunquam poterat plenè certificari dominus quantum frumenti ex terris taſchalibus prodijſſet vt computum faceret quid ſibi & quantùm pro taſcha foret ſoluendum, † *noluit* Senatus propterea reos condemnare ad ſoluendum in manipulis, & in gerbis, ſed ſolùm ad ſeparandum manipulos terrarum taſchalium ab alijs, & ad triturandum ſeparatim, per quod exiſtimauit ſatis ſuperque fraudibus fuiſſe obuiam itum: cuius reſolutionis, & declarationis occaſione dicebant egregij Senatores cur ſecus hic, & ſecus ibi, ſi illa declaratio nuper in eadem aula facta extitit cur nunc eſt mutanda?

Addebant quòd non ſic priuilegiatæ taſchę de iure erant ſicut decimæ, & primitię, circa quas tam liberalem, & promptum ſe præbuit Senatus ad declarandum in hac materia in fauorem illarum dominorum vt ſuprà vidimus in ſecunda par. glo. pręcedentis.

4 Verùm † ego ſemper inſtabam pro Abbate quòd petita condemnatio fieri debebat tam reſpectu taſchæ, quàm decimarum, & primitiarum, & dicebam aduertendum quòd condẽnationes, quæ factę fuerant pro decimis, & primitijs non fundabant ſe modo aliquo in priuilegio illarum, ſed in fraudibus tantùm, vt vidimus, adeò vt ſi fraudes non eſſent non fieret condemnatio, quantumuis priuilegiatæ decimæ eſſent, & primitiæ, quæ ratio tollendarum fraudum cum æquè militaret in taſchis, ſicut in decimis, & primitijs, debebat propterea idẽ ius eſſe in vno atq. in alio.

5 Addebam † quod iſdẽ ipſe Ferdin. Rex Catholicus, qui tantopere fraudes in decimis, & primitijs execratus eſt, vt vidimus in pragma. ſuperiùs relatis, abhorruit etiam eas quæ committerentur in taſchis, & eas ſine fraude, & cum omni integritate ſolui iuſſit, ſicut decimas & primitias: idque iure optimo, ſic enim peccatũ eſt fraudare taſchas debitas quemadmodum decimas, & primitias, & ideò dum de remedio agitur dando vt fraudibus obuietur, nõ eſt diſcrimen conſtituendum inter vnum, & aliud, poſtquam diſcriminis ratio nedum vera, ſed nec apparens, vel colorata reddi poteſt, aliàs offenderetur, maximè in noſtro caſu, vbi promiſcuè de decimis primitijs, & taſchis agebatur, regula quòd vna, & eadem res diuerſo iure cenſeri non debeat, de qua in priori par. glo. præcedentis latè egimus.

Per hæc, & alia, quæ forſan conſiderarunt egregij Senatores, † *obtinui*, ſub die 10. Iunij 1609. in dicta cauſa Abbatis Biſulduni contra homines de Olot, & alios referente Gallego, & ſcriba Perez, quòd conuenti condemnarentur ad ſoluendum ſic taſcham ſicut decimam, & primitiam in manipulis, & in gerbis non obſtante illa alia declaratione antea facta referente Rubi. Et hęc de taſchis, & de hac glo.

SVMMARIA.

1 *Donationis omnium bonorum materia profunda eſt, licèt triuialis, & vndè difficultas illius oriatur.*

2 *Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorũ, iurium, & actionũ de iure non valet.*

3 *Facultatẽ teſtandi ſibi abdicare, & dare occaſionẽ captandi mortẽ contra bonos mores eſt.*

4 *Donationẽ omniũ bonorũ præſentiũ, & futurorũ qui doctores defendant.*

5 *Libertas teſtandi neque eſt à rebus neque à perſonis quibus relinquitur hæreditas, ſed à voluntate non coacta teſtatoris, & ibi explicatur.*

6 *Teſtari poteſt etiã qui nulla habet bona, & poteſt relinquere hæredẽ.*

7 *Hæreditas ſine vllo corpore ſubſiſtit, ibid.*

Hæreditas valdè differt à rebus hæreditarijs.

8 *Hæredẽ inſtitui ab aliquo honor eſt.*

9 *Donationis omniũ bonorum validitas qualiter defendatur à Ioan. Corraſ. & qualiter ei reſpõdeatur, & ſatisfiat, remiſſiuè.*

10 *Donationẽ omniũ bonorũ præſentiũ, & futurorũ nullũ eſt ius quod expreſsè prohibeat.*

Intellectus l. ſtipulatio hoc modo concepta ff. de verb. obliga. ibid.

Matri-

11 *Matrimonij libertas tolli de iure non poteſt, & nu. 19. vbi declaratur.*

12 *Matrimonij libertas non dicitur impediri per pactum cum aliqua muliere initum de eam ducendo in vxorem.*

13 *Libertas nubendi quomodo tolli dicatur.*

14 *Libertas perſonarum dicitur ineſtimabilis, & n. 20. vbi declaratur.*

Libertas perſonarum tolli, coarctarique poteſt, ibid.

15 *Donatio omnium bonorum non inducit votum captandæ mortis, & redditur ratio.*

16 *Votum captandę mortis non eſt in conſideratione vbi adeſt conſenſus eius, de cuius hæreditate agitur.*

17 *Votum captandæ mortis nolunt conſiderare doctores in donatione, in qua fit reſeruatio vel vſusfructus, vel alterius rei.*

18 *Donationis omnium bonorum validitatem qui doctores enixius defenderunt.*

19 *Matrimonia qualiter debeant eſſe libera.*

20 *Libertas perſonarum cur tolli, & coarctari valeat, & non libertas, & facultas teſtandi.*

21 *Seruo dum viuit ſemper ſpes eſt libertatem conſequēdi.*

22 *Impedimento perpetuo ſuccurritur magis quàm tēporali.*

23 *Donare omnia bona præſentia, & futura, & donare hęreditatem idem ſunt.*

24 *Donatio hereditatis de iure non valet.*

25 *Donatio hereditatis quare prohibeatur de iure.*

26 *Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorū adeò cēſetur de iure reprobata vt nec in bonis præſentibus ſuſtineatur.*

27 *Vtile vitiatur per inutile in eo quod fit contra legē, taliter quòd ſi non valet quod fit vltra, nec etiam valeat quod fit intra.*

28 *Conceſſio facta vltra licitum non ſuſtinetur in licito.*

29 *Vtile non vitiatur per inutile in his quæ diuidua ſūt, quæque commodam recipiunt diuiſionem.*

30 *Vſurarium inſtrumentum non eſt in totum reprobandum propter vſuram, quam continet, ſi alia adſint capita, & illius partes, in quibus nō ſit vſura, vbi deciſio Cameræ Imper.*

31 *Donatio excedens quingentos ſolidos ſi non eſt inſinuata vitiatur in exceſſu, ſed firma in reliquo manet.*

Intellectus l. ſancimus C. de dona. ibidem traditus ab Antho. Gom.

Intellectus l. ſine generalis, de iure dot. ibid.

32 *Intellectus allegatæ l. ſancimus C. de dona. traditus à Ioanne Croto.*

33 *Verbum, ſancimus, dicitur eſſe noui iuris promulgatorium.*

Intellectus l. illud C. de ſacroſan. Eccleſ. ibid. & nu. ſequent.

34 *Donationem omnium bonorum pręſentium, & futurorum tenet Iul. Clar. valere in præſentibus.*

35 *Fideiuſſor qui ſe in plus obligauit quā principalis remanet obligatus in eo quod principalis.*

36 *Intellectus l. græcè §. illud, ff. de fideiuſſor.*

37 *Dotis promiſſio facta vltra debitum modum viciatur in exceſſu, ſed non in reliquo.*

38 *Vſurarum exceſſiuarum promiſſio vitiatur in exceſſu, non in reliquo.*

39 *Grauamen filio impoſitū reijcitur vſq. ad legitimā ſibi debitam in bonis patris, eo in reliquo remanēte.*

40 *Grauamen filiæ impoſitum in dote reijcitur quoad legitimam, ſecus quoad reliqua.*

41 *Grauamen filio impoſitū quoad legitimam reijcitur etiam ſi ſimpliciter filius ſe bonis patris immiſceat, vel perpetuò taceat.*

42 *Clauſula, omni meliori modo, facit ſuſtineri donationē vniuerſalem in bonis preſētibus, vbi deciſio Senatus Neapolita.*

43 *Clauſula, omni meliori modo, facit valere actum eo modo quo poteſt, & ibi remiſſiue traditur magna illius virtus.*

44 *Clauſula, omni meliori modo, operatur vt vtile non vitietur per inutile.*

45 *Ordinarij proceſſus qui illum fecit putans ſe eſſe delegatum cum nō eſſet, ſuſtinetur ſi in eo eſt adiecta clauſula omni meliori modo.*

46 *Petens plus debito euitat pœnas ſi adijciat clauſulam, omni meliori modo, quæ facit vt non cenſeatur petitum niſi quod iuſtè debetur.*

47 *Fideiuſſor qui ſe in plus obligauit quàm principalis tenetur in eo quod principalis, ſi adiecit clauſulā, omni meliori modo.*

48 *Clauſula, omni meliori modo, non operatur vltra expreſſa, niſi adijciatur copula. & ibi deci. Rot. Rom.*

49 *Iuramentum facit valere actum omni meliori modo, quo poteſt.*

50 *Iuramentum an faciat valere in bonis præſentibus donationem vniuerſalem, & nu. præcedenti.*

51 *Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorū eſt contra bonos mores.*

52 *Iuramentum non confirmat actum, qui eſt contra bonos mores.*

53 *Donationem omnium bonorū confirmari iuramento plures ſunt qui tenent.*

54 *Ratio qua Iuriſperiti mouentur ad iudicandum non confirmari iuramento donationem omnium bonorum infirma appellatur à Leonar. Leſ. Societa. Ieſu.*

55 *Libertatē, & facultatē teſtādi ſibi auferre nō eſt cōtra bonos mores, qui turpitudinē præ ſe ferāt.*

56 *Actus contra bonos mores nō fit ſine peccato.*

57 *Renūciare quilibet poteſt voluntati humanæ.*

58 *Donataio omnium bonorum ſi eſſet cōtra bonos mores non valeret facta Eccleſiæ.*

59 *Clauſula derogatoria poteſt apponi in teſtamentis.*

60 *Libertas teſtandi poteſt ſtatuto tolli.*

61 *Donare omnia bona quæ quis habet, & habere poteſt licitum eſt iure naturali.*

62 *Reuocare teſtamentum non poteſt qui id promiſit nō facturum.*

63 *Periurus eſt qui reuocat teſtamentum quando cum iuramento promiſerat pœnam ſoluere in caſu reuocationis.*

Contrarium alij tenent,ibid.

64 *Teſtamenti facultatem poteſt quis ſibi adimere de cōſenſu Principis.*

65 *Intellectus l.omnium C.de teſtamen.*

66 *Teſtamentum licèt ſit introductum de iure gentium, quoad ſolemnitates tamē eſt de iure ciuili,ac propterea poteſt aliquibus perſonis,ac in certis caſibus interdici facultas teſtandi per ipſam legem ciuilem.*

67 *Seruus pœnę reputatur mortuus,& non poteſt teſtari.*

68 *Donatio omnium bonorum per iuramentum ſuſtinetur in præſentibus.*

69 *Iuramentum habet vim clauſulæ omni meliori modo.*

Intellectus l.cum pater §.filius matrem,de lega.3.remiſſiuè,ibid.

70 *Vtile non ſeparatur ab inutili in his,quæ ſunt contra legem.*

71 *Vtile vitiatur per inutile in indiuiduis,& in his quæ commodam diuiſionem non recipiunt.*

72 *Indiuidua quot modis dicantur.*

73 *Iuramētum facit actum indiuiduum qui aliàs diuiduus foret.*

74 *Teſti deponenti falſum ſuper vno articulo non creditur in reliquo.*

75 *Executio laudi non poteſt in capitibus fauorabilibus peti,& à præiuditialibus reclamare,vbi deciſic Senatus Neapoli.*

76 *Vtile vitiatur per inutile, regula eſt malè hue vſq; conſtituta.*

77 *Locatio rei Eccleſiaſticæ vltra tempus legitimum facta non ſuſtinetur in legitimo,& quare.*

78 *Negatiua virtus cum dictione aliquod.*

79 *Vtile non vitiatur per inutile,regula eſt quæ non debet vniuerſaliter in omnibus caſibus conſtitui,& quomodo id ſit intelligendum declaratur.*

80 *Bona præſentia non ſunt inſeparabilia à futuris in donatione omnium bonorum.*

81 *Vtile non vitiatur per inutile in contractibus.*

82 *Iuramentum ex ſe neq; eſt diuiduum,nec indiuiduū, ſed regulatur ſecundum materiam,ſuper qua apponitur.*

83 *Iuramentum regulatur ſecundum naturam actus ſuper quo interponitur & illius naturam ſequitur, et recipit omnes conditiones,quas ille contractus.*

84 *Actus ſuper quo interponitur iuramentum quandoq; valet & quandoq; reprobatur in parte,vbi multa exempla.*

85 *Abſolutio debet obtineri ab omnibus iuramentis quando plura ſunt appoſita in eodem inſtrumento iuxta plura illius capitula.*

86 *Iuramentum quandoque facit actum diuiduum.*

87 *Hæres vnus ex pluribus poteſt redimere, inuitis reliquis,rem cum pacto de retrouendendo venditam.*

88 *Alienatio feudi facta de conſenſu aliquorum ex dominis valet quoad illorum portiones.*

89 *Fideiuſſor qui in plus ſe obligauit quàm principalis medio iuramento tenetur in eo quod principalis.*

90 *Donatio bonorum præſentium, & futurorum abſq; adiectione aliqua ſigni vniuerſalis an valeat.*

91 *Supellectilis non venit in donatione bonorum præſentium,& futurorum.*

92 *Donare bona præſentia,& futura,& omnia & vniuerſa bona idem ſunt.*

93 *Oratio indefinita licèt ex propria ſignificatione ab vniuerſali diſtinguatur, in aliquibus tamen caſibus vniuerſali æquiparatur.*

Intellectus l.obligatione generali ff. de pignor.ibidem.

94 *L.obligatione generali ff. de pignor.nunquam habet locum in vltimis voluntatibus.*

95 *L.obligatione generali procedit ſiue apponantur in diſpoſitione verba vniuerſalia, aut generalia,ſiue non.*

96 *Donationem omnium bonorum aliqui validam exiſtimarunt ex eo quòd in ea non veniāt ſupellectilia,de quibus donator poterit teſtari.*

Sed contrarium eſt verius,ibid.

GLOS. XXI.

PARS I.

Et generaliter de omnibus, & ſingulis bonis,& iuribus ſuis,mobilibus,& immobilibus,habitis, & habendis vbicunq; ſint,& ſibi dictis donatoribus ſpectent, & pertineant nunc & in futurum in quocumq; loco, & pro quibuſcunq; rationibus,iuribus,titulis,ſiue cauſis &c.

1 MATERIA † hęc donationis omnium bonorum profunda eſt licèt triuialis,& abyſſus maximus dici poteſt propter varias,& confuſas circa illius validitatem doctorum opiniones, vti ex mente Silua. in conſ. 90. in prin. Por. in conſ. 80. nume.7.in prin.& alijs exorditur Pet.Anthon. de Pet.in tracta.de fideicom.quæſtio. 4. in additionibus poſt nume.8. verſi. *qua in re &c.* quę difficultas oritur proculdubio ex tot generibus pactorū huiuſmodi donationē ſapientiū, quæ (quandoq.proh dolor,pręter cōſenſū,falſē expreſſum, contrahentium) adinuenerunt notarij,

notarij, & tabelliones, vt iam difficile admo-
dum ſit cognoſcere quę nam donatio ſit in-
ualida, & quæ valida, atque ideò ſenſim,
& pedetentim eſt hæc materia percurrenda,
ne facilè per incuriam miſerè in illius explica-
tione labamur. Nos quantùm in nobis erit, &
rei feret argumentum, ea qua poterimus dili-
gentia in his procedere curabimus.

2 Sit igitur† in hac materia certiſſima cõclu-
ſio, donatio omnium bonorum præſentium, &
futurorum, iurium, & actionum de iure inuali-
da eſt, & reprobata. Hanc concluſionem tenẽt
* communiter doctores, nemine penitùs diſcre-
pante (præter nonnullos, quos inferiùs com-
memorabimus, qui volentes ſui ingenij aciem
oſtentare, & ſibi ipſis, & ſuis famam, & gloriã
comparare difficilia valdè defendenda ſuſce-
perunt, atque ita in deſtruendis communibus
opinionibus ſummè laborarunt) in l. ſtipulatio
hoc modo concepta ff. de verbo. oblig. & alibi
ſæpè, quos in præſentiarum non arbitror recen
cendos eſſe, quia magis laborioſum foret quã
ſubtile: librum enim vix reperies vllum in iure
noſtro, in quo concluſio hæc non inueniatur
impreſſa. In noſtra Cathalonia hæc concluſio
nullam habet dubitationem, intrepidè enim
† pro ea *iudicatur* in ſacro Senatu, & inualidæ de
clarantur huiuſmodi donationes vniuerſales
vti ex varijs cauſarũ deciſionibus quotidiano
experimento experimur, & tradit obſeruantiſ-
ſimus Michae. Ferrer quondàm in eodem Se-
natu auditor in ſuis obſeruantijs 3. parte obſer.
306. incip. *donatio omnium bonorum*, & ego
nunc memini quòd in hac eadem clau. 4. glo.
9. par. 4. à nu. 18. in materia hæreditamẽtorum,
quę ſunt donationes in Cathalonia, plures de-
ciſiones adduxi egregij noſtri Senatus, quibus
inualida, & de iure reprobata ea hæreditamen-
ta fuere, quæ fiebant, & facta erant generaliter
de omnibus bonis præſentibus, & futuris, iuri-
bus, & actionibus vniuerſis.

3 Huius † concluſionis rationes non exiſti-
mo alias quærendas fore præter eas, quæ com-
muniter à doctoribus circunferuntur, quia vi-
delicet per huiuſmodi donationem auferitur
libera teſtandi facultas, & inducitur votum
captandæ mortis, quę ſunt contra bonos mo-
res ad tex. in d. l. ſtipula. hoc modo concepta, &
ibi & alibi ſępè per dd. ff. de verb. oblig. & in l.
fin. C. de pac.

4 Aduerſus† hanc concluſionem ſurrexerunt
quidam & antiqui & recentiores exiſtimantes
ſe obſequium Deo, & hominibus præſtituros,
& ſuam ipſorum famam, & nomen immorta-
lia poſteris relicturos, ſi communioribus & re-
ceptioribus doctorum opinionibus contradi-
cerent, inter quos eſt Ang. in d. l. ſtipulatio hoc
modo concepta de verb. oblig. Sali. in d. l. fin.
C. de pac. Guid. Pap. ſingul. 844. Ferdin. Vaſq.
controuer. vſufrequẽt. cap. 62. nume. 2. & Ioan.
Corras. miſſellan. lib. 6. cap. 17. aſſerentes validã
eſſe de iure hanc de qua agimus donationem,
omnium bonorum præſentium & futurorum,
cæterùm eis facilè condonandum eſt propter
non modicam dubitandi cauſam, quam præ-
bent rationes, quæ eos mouerunt vt in contra-
riam irent ſententiam, quę ſanè dubiæ valdè
ſunt, & difficultate plenæ.

5 Dubitationem† igitur continet non modi-
cam quando dici poſſit quòd per donationem
omnium bonorum tollatur libertas teſtandi,
ac proinde Æmil. Ferret. in d. l. ſtipulatio hoc
modo concepta num. 14. rationem prędictam
peſſimam dicit licèt noſtram concluſionem
concedat, ex eo quia libertas teſtandi non ſit
neque à rebus, neque à perſonis, quibus relin-
quitur hæreditas, ſed à voluntate non coacta
teſtatoris, alioqui ea quorum commercium
non eſt, & perſonæ deportatorum, obſidum, &
ſimiles eadem ratione impedirent teſtandi li-
bertatem, ſimiliter quia ante leges teſtamenta-
rias furiam, vaconiam, falcidiam, vt inſt. de l.
falcid. in prin. malè homines teſtati fuiſſent ni-
hil relinquentes hæredi, & inopes, ac egentes
homines, quibus nihil eſt in arca, neque in no-
minibus morientes teſtari minime poſſent
contra l. qui ſoluendo de hæred. inſtit.

6 Ferdin. † Vaſq. vbi ſuperiùs vt eandem con-
cluſionem dubitabilem redderet, finalia ver-
ba inter alia Æmilij Ferreti reaſſumit: Si enim
(inquit) permiſſum eſt de iure teſtari, & ha-
bere hæredem ei qui nihil habet in bonis, cum
hęreditas ſine vllo corpore ſubſiſtat l. hæredi-
tas 52. de peti. hęred. vbi Papinianus, *hęreditas*
(inquit) *etiam ſine vllo corpore, iuris intellectum ha-
bet*, quod idem dicit Conſul. l. pecuniæ verbũ
7 §. 1. ff. de verb. ſig. adeò† vt hęreditas valdè dif-
ferat à rebus hæreditarijs ita quòd ſi hæ euin-
cantur nihil præſtet is qui hæreditatem vendi-
dit l. 2. ff. de hęred. vendi. Alcia. in d. l. pecuniæ
8 verbum, & ratio† rationis eſt quia ſemper ſu-
pereſt honor inſtitutionis licèt non adſint bo-
na, vulga. l. Iulianus ff. ſi quis omiſ. cau. teſtam. ſi
(inquam) hæc de iure procedunt quomodo di
ci poteſt per huiuſmodi quam tractamus do-
nationem impediri libertatem teſtandi?

9 Ioan. † Corra. loco ſuperiùs allegato alia ad-
ducit in ſuæ opinionis confirmationem, & cõ-
munis deſtructionem, quæ rem hanc valdè
dubitabilem reddunt, eis tamen benè occur-
rit Anthon. de Gam. in deciſ. 387. nume. 3. fra-
gilia media appellando, quibus omnibus ex
profeſſo reſpondere conatur per tot. illam de-
ciſ. tu ipſe eum videto.

10 Ego † vt difficultatem augeam conſidero
quòd nullum in iure noſtro habeamus tex.

qui huiuſmodi donationem vniuerſalē prohibeat:& licèt doctores communiter pro hac opinione allegent l.ſtipulatio hoc modo concepta, de verb.obligatio.an rectè id faciant ipſi viderint:diuerſus enim admodum videtur caſus d.l.à caſu donationis omnium bonorũ : in primo enim verè impeditur libertas teſtandi,cum ex pacto illo,ne pœnam appoſitam lueret, cogeretur promiſſor eum hęredem inſtituere,cui promiſſio facta fuit,in noſtro verò caſu non cogitur donator hunc,vel illum hæredem inſtituere ex pacto aliquo,vel alias, quod impediret libertatem teſtandi,ſed prohibetur de bonis donatis aliter diſponere,quod non poteſt dici libertatem teſtandi impedire, quia ſi id ita eſſet idem videretur dicendum de donatione aliquorum bonorum,vel bonorum præſentiũ, quia pari modo per eam impeditur donator de bonis donatis aliter diſponere:et ne videamur ſupradicta abſque fundamento dixiſſe, adducamus exemplum,quo in ſimili doctrinā hanc

11 mirificè comprobemus: Certum † eſt de iure libertatem matrimonij contrahendi tolli non poſſe,vulga.l.cum tale §.ſi arbitratu ff.de condi.& demonſt.l.Titia de verb. oblig. cap. gem-

12 ma de ſponſal.videamus† an per pactum cum aliqua muliere factum de ea ducenda in vxorem dici poſſit tolli libertas nubendi vt non valeat de iure,certè non,imò valet de iure huiuſmodi pactum licèt per illud cogatur promiſſor mulierem,cum qua pactus fuit, habere vxorem, c.ſicut, & cap.ex litteris Siluani,extra

13 de ſponſal. quomodo†ergò dicetur tolli libertas nubendi?certè quando metu pœnæ cogitur quis aliquam ducere in vxorem,d.cap.gemma & d.l.Titia,ſic in propoſito tunc dicitur tolli libertas teſtandi quando metu pœnæ cogitur quis aliquem habere hæredem,& id eſt quod de iure non permititur,quibus in terminis loquitur d.l.ſtipulatio hoc modo concepta, non tamen indè inferri poteſt validam nõ eſſe promiſſionem,ſiue donationem omnium bonorum alicui factam,quia tale quid non diſponit d.l.ſtipulatio hoc modo concepta,quæ tantùm locum habet in pœnali ſtipulatione,non in ſimplici promiſſione, hanc conſiderationem tetigit Dida.in rub.de teſtam. ſecunda parte num. 16.& in relec.cap.quamuis pactum in initio ſecundæ partis num.3.verſi.*nonò ſolet*, de pac.in ſexto,& Seraphy.de priuileg. iura. priuileg. 75. num.30.Et poſito quòd per huiuſmodi donationem tolleretur libertas teſtandi,id certè dici non poteſt eſſe contra bonos mores, quod aliter inpræſentiarum non examinamus quia aptiorem locum inferiùs expectamus.

14 Augetur † vlteriùs difficultas quòd licèt libertatis perſonarum maximus ſit fauor, eaque inæſtimabilis dicatur eſſe l.libertas 165.l.libertas 107.l.non eſt §.infinita,de reg.iur. ſoloatq; dici nihil libertate eſſe prætioſius, poteſt tamē nihilominùs tolli,coarctarique §.penul. inſti. de iure perſon.& l.& ſeruorũ ff. de ſtatu hom. ſi id fieri poteſt,nec reputatur eſſe contra bonos mores ſi fiat in libertate perſonarum, quā nemo non videt quantò maiori digna ſit æſtimatione quàm teſtandi facultas, vel libertas, cur non idem etiam dicemus in hac libertate quòd ea tolli, & coarctari poſſit pro libito voluntatis ſicut & illa ? Hanc difficultatem præſenſiſſe viſus eſt Rub.Alexandri.in repeti.l.nõ ſolum §.morte num.24.verſi.*ſed ego ſemper dubitaui* ff.de noui oper. nun. & inſolutam reliquit,quod idem dubito ne multis accidat multę doctrinæ, & eruditionis poſtquam multùm in ea diſſoluenda elaborauerint, grandis enim eſt difficultas, negari non poteſt.

15 Secũda ratio† de voto captandæ mortis donatoris peſſima omninò eſt,tum quia illud timeri nullatenus poteſt in ſimplici omniũ bonorum donatione cum donatarius vigore donationis poſſit ſtatim bona habere, nec tenetur mortem donatoris expectare, tum etiam quia in his omnibus donationibus adeſt con-

16 ſenſus eius, de cuius bonis agitur, qui † iuxta communem doctorũ ſententiam in d.l.fin. C. de pac.ſufficit vt d.l.diſpoſitio locum non habeat,& facit ceſſare præſumptionem voti mortis captādę,certè ego nõ percipio quomodo do-

17 ctores in hac materia lapſi fuere: duos † enim inter alios concedunt caſus, in quibus nulla habita ratione voti mortis captandę dicunt valere donationem omnium bonorum, in caſu videlicet donationis poſt mortem donatoris,& quando reſeruatur vſusfructus, & certa res ad teſtandum,non animaduertentes in eis potiùs,quàm in noſtra donatione conſiderari poſſe votum captandæ mortis niſi ſuſtineantur per conſenſum eius de cuius bonis agitur : in noſtra verò donatione votum iſtud captandæ mortis conſiderarunt,quod, vt ex ſuprà dictis apparet,nullatenus locum in ea habere poteſt, nec aliquam habere voluerunt rationem conſenſus eius de cuius bonis tractatur.

18 Ex his,† & ex alijs,quæ ſupradicti doctores aduerſus noſtram concluſionem tradunt,iunctis decem fundamentis,quæ ad idem adducit Bereng.Ferdin. in repeti. cap. vnici de fil. nat.ex mat.ad morg. contrac. in cap. 5.præludiorum,& alijs quam plurimis, quæ copioſiùs adducit Coſmas Guimier in pragm.ſanctio.tit. de ſubla.cle.liter. in glo.verbo, cuicunq.num. 2.eam valdè dubitabilē reddiderunt, & eius, quę cõmuniter tenetur, rationem prorſus deſtruxiſſe viſi fuerunt.Nihilominùs tamen ego exiſtimo à noſtra concluſione nullatenus eſſe receden-

recedendum vel ex eo ſolo quòd in toto orbe
receptiſſima ſit, & ſemper fuerit, arbitror etiam
nec reprehendi poſſe illius rationem, quæ cō-
muniter à doctoribus adducitur, ideò repro-
batam cenſeri donationem omnium bonorū
quia auferat liberam teſtandi facultatem, tum
quia, & ea apud omnes, ſicut & noſtra conclu-
ſio, communiſſimè recipiatur, tum etiam ex eo
quòd pro principali noſtræ concluſionis limi-
tatione incōcuſsè ab omnibus tradatur dona-
tionem omnium bonorum validam fore, ſi in
ea fiat reſeruatio certæ quantitatis ad teſtan-
dum, quod eſt demonſtrare inuincibiliter, &
abſque aliqua trepidatione cauſam nullitatis
huiuſmodi donationis eſſe quòd per eam tol-
latur facultas teſtandi, viden. Andre. Fachine,
controuer. iur. lib. 6. cap. 87. per totum, qui, meo
iudicio, benè loquitur, & rationes huiuſce noſ-
træ communiſſimæ concluſionis declarat; &
omnibus ferè contrarijs non ineptè ſatisfacit,
& Anthon. de Gam. in allega. deciſ. 386. per to-
tam.

19 Et vt † faciliter diluas, ac tollas obicem qui
tibi ob oculos in ſuperioribus proponebatur
aduerſus hanc rationem de æquiparatione li-
bertatis matrimonij cum libertate teſtandi, cō-
ſidera quæ in propoſito pulchrè tradit Mathe.
de Afflic. deciſ. 350. nume. 10. ex But. in capit. re-
quiſiuit de ſponſal. dicens ab vno caſu ad alte-
rum non poſſe ſumi argumentum niſi modo
quo ipſe declarat: aut enim (inquit) volumus
quòd matrimonium debeat eſſe liberum ab
omni coactione, vel neceſſitate extrinſeca ve-
niente extra conſenſum partium, & tunc ve-
rum eſt quòd matrimonia debent eſſe libera,
& de iſta libertate idem dicendum eſt in teſta-
tore: aut verò quærimus an matrimonia de-
beant eſſe libera à neceſſitate extrinſecus, id eſt
de natura matrimonij vt ex conſenſu obligen-
tur partes ad obſeruandum quod promiſerunt,
& tunc ad hæc matrimonia non debent eſſe li-
bera, quia eſſet euacuare omnem neruum ma-
trimonij ſi diceremus quòd conſenſus non ad-
ſtringit inuitos ad contrahendum, & hoc non
cadit in vltima voluntate, quæ poteſt mutari
vſque ad mortem. Hucuſque Afflic. ex quibus
datur benè intelligi conſiderationem prædic-
tam ex æquiparatione horum caſuum deduc-
tam non omnino poſſe efficere vt à communi ra-
tione prohibitionis donationis omnium bo-
norum recedatur.

20 Nec etiam † obſtat aliud argumentum ab
æquiparatione libertatis perſonarum cum hac
noſtra teſtandi, quod fortiſſimum ſanè eſt, &
difficile explicatu, nihilominùs Martin Mon-
ter in repeti. l. pactum quod dotali nume. 8. C.
de pac. illud ita diſſoluere conatur vt dicat op-
tima ratione in priori libertatis ſpecie ſtatutum
fuiſſe quòd ea poſſet tolli, & coarctari, in poſte-
riori verò minimè: quia in hac mors ipſa impe-
dimentum perpetuum præſtat quominùs poſ-
ſit vnquam homo libertatem teſtandi, quam
amittit morte præuentus poſtquam aliud velle
non eſt habiturus, recuperare, quod conſidera-
uit elegāter Imper. in l. 1. in fine C. de ſacroſan.
Eccleſi. in illo verò quando quis libertatem
amittit, & ſeruus efficitur, impedimētum tem-
21 porale videtur eſſe, ex eo † quòd dum viuit
ſpes ſit quòd in libertatem peruenire poſſit
etiam præter domini volūtatem l. ſiquis in gra-
ui §. verum in fine ff. ad Syllenia. & tot. titul. C.
quibus ex cauſis ſerui pro præm. liber. accip. at-
22 que ita † non eſt mirum ſi impedimento per-
petuo ſuccurratur magis, quàm temporali, ar-
gumento tex. in l. 2. C. de pat. qui fil. diſtraxe.
iuncta l. de re filiorum ff. de tranſac. vbi pater
faciliùs filium vēdit, quàm de re filiorum tran-
ſigat, non alia quidem ratione niſi quia faciliùs
libertas perſonæ in priſtinum ſtatum reuoca-
tur, quàm res alienata, ideòque illi maiori peri-
culo cautum eſt. Hæc & alia in propoſito tra-
dit Monter; per quæ exiſtimat ſatis ſuperque
illi argumento factum, verùm vix eſt quòd
quieſcat animus, ideò cogita.

Cæterùm † nec propterea diſplicet ratio hu-
23 ius prohibitionis, quam tetigit Ferrer. vbi ſupe-
riùs in l. ſtipulatio hoc modo concepta nume.
14. & Bereng. Ferdin. vbi proximè num. 10. cir-
ca finem, ideò videlicet cenſeri hanc donatio-
nem prohibitam quia idem ſit donare omnia
bona præſentia, & futura, atque donare hære-
ditatem iuxta tex. in l. nam quod §. finali ff. ad
trebel. Bar. in l. fina. nume. 14. C. de pac. Ferdin.
Vaſq. de ſucceſ. ſecunda parte lib. 1. §. 3. nume.
33. Petra de fideicommiſ. quæſtio. 4. poſt nume.
8. verſ. 6. *ampliatur.* pag. mihi 21. col. 2. & verſicu.
& hæc concluſio, eadem pag. col. 3. Micha. Craſ.
ſenten. lib. 1. §. hæreditas, quæſtio. 1. nume. 3. do-
24 natio † autem hæreditatis de iure non valet l.
hæreditas C. de pac. conuen. l. ſtipulatio 61. ff.
de verb. obligation. l. cum donationis 34. C. de
tranſac. exornant latè doctores allegati per Iul.
Clar. in verbo, *donatio* quæſtion. 19. nume. 6. &
per Anthon. Theſau. decil. 225. nume. 1. viden.
ad id Bar. qui pulchrè loquitur, in conſ. 212. per
totum, pluribus de his agit Hieronym⁹ de Ce-
uallos in ſpecul. commun. opinio. contra com-
munes lib. 1. quæſtio. 140. n. 2.

Verùm † hæc ratio non videtur ſatisfacere
25 nam hoc ipſum quærimus quare donatio hæ-
reditatis prohibeatur poſito quòd idem ſit at-
que donatio omnium bonorum præſentium,
& futurorum: Petra in allega. tracta. de fidei-
commiſ. dicta quæſtio. 4. poſt nume. 8. verſicul.
ſecundus caſus eſt pag. mihi 19. col. 2. quinque hu-
iuſce rei adducit rationes, quas ſimul reprobat,
tu

tu ipſe quam ex eis malueris elegito , aliam ra-
tionem adducit Ferret. in allega. l. ſtipulatio
hoc modo concep.nume.1.vidend. ad hæc Fa-
chine. controuer iur. libro ſexto , capit.94.per
totum,qui aliam ad id rationem tradit.
26 Ampliatur, † & ſeu declaratur hæc noſtra
principalis concluſio vt procedat nedum quo-
ad bona futura, vt videlicet quoad ea ſit nulla,
& reprobata donatio omnium bonorum , ſed
etiam quoad bona pręſentia , vt videlicet nec
in eis ſuſtineatur,Bar.in l.fina.C.de pac.nume.
* 16.& ibi Bal. dicit hanc opinionem cõmunem,
& Dec. ibidem nume. 36. & alij relati per Gu-
tier.de iura.confirma.capit.11.nume.3. eandem
tenet Euetar. in conſ.6. nume.6.Petra de fidei-
commiſ.quæſt.4.poſt.nume.8. verſ.& hæc,fol.
21.col. 4. eandem inter communes reponunt
Ioan.Ficat. in additione ad Ioã.Baptiſ.Vilallo-
bos in commun.opinio.verbo,*donatio* poſt nu-
me.140. Matheus eodem verbo, donatio, nu-
me.7. Rimin. in principio inſtitutio. de dona-
tio.nume.365. eandem opinionem dicit magis
cõmunem Gom.in l.69.tau.nume.2. cum alijs
latè per eos relatis,benè Aymon Craue.in cõſ.
538 nume.15.Ioan.Crot.in conſ. 76. nume. 26.
†† lib.1. Et hanc opinionem *tenet*, & *ſequitur* noſ-
tri Senatus vt tradit Michael Ferrer eiuſdem
olim Senator in tertia parte obſeruan.306.qui
refert ita fuiſſe declaratum de anno 1555. alias
eiuſdem Senatus deciſiones refert nobilis Lu-
douic. à Peguera deciſ.138. poſt hæc ſcripta vi-
ſus.
27 Rationem † tradit non penitendam Iacob.
Cancer varia.reſolutio.parte prima, capit.8.de
donatio.nume.47. quia in factis contra legem
ſi nõ valet quod fit vltra,non valet etiam quod
fit intra,cap.dudum,de rebus non alienand.in
6. & clem.1. eodem titul. ad quod idem Can-
cer allegat Bal.in l. quicunque C. de bon. quæ
liber.dicentem † quòd ſi fiat conceſſio vltra li-
28 citum non valet etiam in eo quod eſt licitum,
Ioan.de Immol.in rub.de teſtam.aſſerentẽ ra-
tione formæ improbatæ à iure non fieri ſepa-
rationem,& ſic vtile vitiari per inutile, Didac.
lib.2.varia.reſolu.cap.16.nume.5.& Bee.in cõſ.
92. ad finem pulchrè loquentes in propoſito,
quibus adde Crot.in conſ.250. nume.42.& in
ſuprà allega.conſ.76.nume.27.vidend.Aymon
Craue.in conſ.687.nume.11.& Redoa.latè de
aliena.rerum Eccleſiæ quæſt. 58.nume. 31. cum
ſequen.
29 Cæterùm † qui ſibi perſuadere poſſet bona
pręſentia commodè diuidi,& cecerni poſſe in
noſtra donatione à bonis futuris,facilè contra-
riam huic ampliationi tenere eidem liceret sẽ-
tentiam,& opinionem:expeditum enim in iu-
re eſt in his,quæ diuidua ſunt, & quæ commo-
dam diuiſionem recipere poſſunt vtile non vi-
* tiari per inutilis adiectionem,vt tenent omnes
in reg.vtile,de reg.iur.in 6.& in l.1.§. ſed ſi mi-
hi ff.de verborum obligationi. & præ cæteris,
pluribus comprobat Carol. de Graſ. in tracta.
de exceptio.quæ opponi poſ.non obſtante ſta-
30 tu &c.exceptio. 28. nume. 35. vbi † propterea
reſoluit inſtrumentum vſurarium non in to-
tum,ſed in parte, non eſſe in totum reproban-
dum,ſed in ea tantùm parte,in qua eſt infectũ,
Andre.Gayl.obſeruan.88.nume.12.lib.1. idem
Gayl.obſeruan.4.nume.6.lib.2. & obſeruan.5.
† nume. 9. eodem libro dicens ita *iudicatum* in
Camera Imperiali,Redoan.de rebus Eccleſ. q.
58. nume. 32. Neque eſſet ſolus nec vnicus in
hac opinione, eam enim expreſsè tenent Bart.
(cuius quanta ſit auctoritas nemo non videt)
in conſ.108.nume. 2. verſ.ſed ſi adijceretur,lib.
2.Dec.in l.fina.nume. 36. C.de pac. Hypolitus
de Marſil.ſingul.517.& nouiſſimè Ioan.Petrus
Surdus in conſ.450.num.56. cum ſequentibus
lib. 3. conſiliorum,qui pręter ſupradictos ad
idem allegat Ang.Alexand.Salice.Crot.Ruin.
Bertran. & Anthon. Gom. in locis ibi relatis,
qui omnes ſeparationem admittentes, & fa-
cientes inter bona pręſentia, & futura vt actus
potiùs valeat quàm pereat,donationem hanc
noſtram in bonis pręſentibus , reiecta inutili
adiectione futurorum , ſuſtinendam dixe-
runt.
Nec deſunt iura,& rationes,quibus hæc ſen-
tentia cõfirmetur, nos ex eis quatuor aut quin-
que tantùm iura proponemus, quæ mirificè id
quod agimus,comprobent,ac confirment, at-
que imprimis adeſt tex.in l.ſancimus C.de do-
31 nationi.vbi † donatio vltra quingẽtos ſolidos
facta,quæ de iure non valet abſque inſinuatio-
ne,ſuſtinetur in ipſis quingentis,& viciatur tan-
tùm in exceſſu,cui tex.licèt conetur reſponde-
re Anthon.Gom.in l.69.tau.nume.2. quòd ibi
iam erat taxata , & determinata à lege certa
quantitas,in qua donatio valere poterat , id ta-
men difficultatem nõ tollit, vt de ſe patet ma-
nifeſtè,maximè quia in materia l.ſiue generalis
de iu. dot. inferiùs in confirmationem huiuſce
opinionis allegandæ non erat deſignata, nec
taxata certa quantitas pro dote mulieris , & ta-
men ibi deciditur vtile non vitiari per inutile.
Hæc Gomeſij reſponſio , licèt ab eo taceatur,
priùs fuit Bal.in ſæpè allega.l.fi.C.de pac.num.
19.
32 Nec † placet ad eum tex.reſponſ.Ioã. Crot.
in conſ.76.nume.28.quod ideò in dicta l.ſanci-
mus donatio non inſinuata vitietur in exceſſu
tantùm,& in quantitate permiſſa remaneat va-
lida,quia illud ibi diſponit Imper.idque dedu-
33 cit ex verbo,*ſancimus*,ibi poſito,quod † eſt no-
ui iuris promulgatorũ iuxta gloſſam in clem.
1.verbo *ſancimus* de pręben.& gloſsã in capi.1.
de

de cler.non reſiden.in ſexto, ſecus exiſtimans futurum,ſed imò quòd in totũ corruiſſet, niſi id Imper.de nouo ſtatuiſſet, quod deducit ex l.illud C. de ſacroſan. Eccleſ. vbi donationem excedẽtem quingentos ſolidos ex deffectu inſinuationis in totum corruere, & vitiari deciditur:non(inquam)placet hæc reſponſio, quia non videtur verum quòd, ſecluſa diſpoſitione dictę l.ſancimus,donatio vltra legitimum modum facta ex deffectu inſinuationis in totum corruat,& vitietur,nec tale quid probat allega. l.illud,C. de ſacroſanctis Eccleſ. ibi enim tantùm diſponitur huiuſmodi donationem non aliter valere niſi actis inſinuata fuerit,non declarando an id intelligatur in totum, an verò in exceſſu tantùm, vndè id ex alijs iuris principijs foret hauriendum, cui cum optimè applicari poſſet regula illa, vtile nõ vitiatur per inutile, indè proculdubio dicendum foret in terminis dictæ l.illud,in exceſſu tãtùm huiuſmodi donationem cenſeri vitiatam ea valida remanente in legitima quantitate,& hæc fuit intentio gloſſæ ibidem verbo,*valeat.*

34 Remanet igitur † in ſuo robore argumentum ex dicta l. ſancimus deductum nõ obſtantibus ſupradictis,ac proindè Iul.Clar.in allega. §.donatio quæſtio.20. nume. 2. per diſpoſitionem dictæ l.ſancimus, dicit facilè poſſe diſputando teneri quòd huiuſmodi donatio omniũ bonorum pręſentium, & futurorum valeat in pręſentibus reiecta mentione futurorum.

35 Pręterea † ad idem eſt tex. in l. rogatus ff. manda. vbi tam in deciſione, quàm in ratione probatur fideiuſſorem qui in plus ſe obligauit, quàm principalis,remanere obligatum in eam ſummam, & quantitatem,in quam principalis eſt obligatus, in deciſione enim dicitur *fideiuſſorem, qui in maiorem ſummã, quàm rogatus erat fideiuſſiſſet, hactenus mãdati actionem habere,quatenus rogatus eſſet,*ex quibus verbis clarè quod dicimus probatur:aliàs enim niſi remãſiſſet obligatus, non daretur ei actio aduerſus principalem,ratio eſt elegans qua id probat I.C. *Nam* (inquit)*vſque ad eam ſummam, in quam rogatus erat,fidem eius expectaſſe videtur qui rogauit.*

* Et licèt contrariam aliqui dicant communẽ opinionem,hæc tamen verior, & æquior abſq; dubio eſt ſentẽtia, quam & tenuere magni nominis viri Azo,Cyn.Alber.Dec.Carol. Molin. Galiau. Alcia. Corraſ. Duare. Baldui.& Eguin. Baro. quos refert, & ſequitur Eman.Soar. in theſau. commu.opinio.verbo, *fideiuſſor in maiorem ſummam,*nu.130.& in additione ad Gom. ad cap.13.de fideiuſſor.nu.1.tomo ſecundo var. dicens hanc eſſe veriorem, & æquè receptam opinionem,vbi † reſpondet ad l.græcè §. illud
36 de fideiuſſor. non eſſe legendum *omnimodò non obligari,* prout habetur in vulga.codicibus,ſed *omninò non obligari* vt habent pandectæ floren. & refert quædam additio marginalis ad dictũ §.illud, & hoc modo ille tex. non probat contrariam ſententiam, quia verum eſt huiuſmodi fideiuſſorem non omninò obligari, ideſt non in illo pluri, quod excedit principalem obligationẽ,benè tamen obligatur in eo in quo principalis,atq; ita ille tex.nihil probat contra hanc opinionem,vltra ſupradictos idem tenet Gom. tomo ſecundo varia.cap.13.nume.2.plures pro hac opinione refert Ceuallos in ſpecul.cõmu. contra communes libro primo quæſtione 382. nu.1.

37 Idem † quod tractamus probat tex.in l.ſiue generalis ff.de iu.dot. vbi(vt antea dicebamus) poſtquam I.C.ſtatuit dotis promiſſionem à curatore vltra vires patrimonij mulieris factam ipſo iure non valere, poſtea quærit an vitietur ea promiſſio in totum, an verò in exceſſu tantùm,& reſpondet quòd in exceſſu tantùm, remanente valida in eo in quo fieri poterat.

38 Ad idem † eſt tex.in l.pecunię,& in l.placuit ff.de vſur.& l.cum allegas C.eodẽ titul. quibus iuribus expreſsè deciditur ſtipulationem vſurarum vltra legitimum modum factam vitiari in eo tantùm quod excedit, non verò in reliquo.

39 Et finaliter † ad idem eſt tex. in l. ſcimus §. cum autem C.de inoffi. teſtam. vbi de fideicõmiſſo vniuerſali relicto filio ſub cõditione, vel in diem, vſq; ad legitimã detrahi dicitur cõditionẽ,vel tẽp⁹, & in reſiduo remanere.per quẽ tex. id ibi communiter nor. doctores,& latiſſimè expendit Roder.Suar.in repeti.l. quoniam in prioribus amplia. 6. per totam eodem titul. de inoffi. teſtamẽ.& ibi additio Iacobi Valdeſ. ſuper nume.1.vbi & in additione ad ampliationem ſecundam etiam ſuper nume.1.complures idem tenentes allegat, communem opinionẽ eandem dicunt Anthon.Gom.tom.1.varia. reſolu.cap.11.nume.25. Micha.Craſ.in §.legitima quæſtio. 39. nume. 4. cum alijs quamplurimis, quos ipſe allegat per te ipſum videndos.

40 Quæ reſolutio † procedit etiam in dote,quæ ſucceſſit loco legitimæ, vt ſcilicet ab ea reijciatur grauamẽ à patre appoſitum vſque ad menſuram legitimæ,& in reliquo ſuſtineatur, Suarez vbi ſuprà amplia.12.nume.2.Craſ. vbi ſuprà quæſtio.41.nume.4.qui plures allegat idem tenentes, & ſignanter Ferdin. Vaſq. de ſucceſſ. crea.§.10.n.259.communem,ac receptiſſimam hanc appellantem ſententiam.

41 Procedit † etiam eadem reſolutio etiam ſi filius granat⁹ ſimpliciter adeat,vel ſe immiſceat bonis paternis,item etiam ſi filius perpetuò taceat, & non contradicat vti ex Roder. Suarez in dicta lege quoniam in priorib⁹ tradit Gom. dicto tom.1.varia.cap.11.nume.25.quod tamen

quomodo

quomodo ſit intelligendum vide per doctores à Gom.citatos, ego non poſſum in eo explicãdo immorari.

Si igitur (vt iam receptui canamus) in caſib. ſupradictis admittunt iura noſtra, & doctores ſeparationem vtilis ab inutili, cur non etiam idem dicendum erit in noſtra donatione, cum nulla ratio diuerſitatis commodè aſſignari poſſit, & ſi aliquam conſiderare voluerint doctores, ea ſanè verbalis tantùm erit, vti ex doctorum ſcriptis, & traditis, qui ſuperiùs adducti ſunt, clarè colligere licebit, ad quod ſignanter videatur, obſecro, Dec.in dicta l.fin.à num. 35. cum ſequentibus C.de pactis. Videnda omnino ſunt quæ inferiùs dicuntur hac eadem gloſ. in limitat.ad ampliationem ſecundam.

Hæc dubitãdi,& mouẽdi tãtũ cauſa aduerſus cõmunẽ opinionem in hac ampliatione relatã dicta ſint, & vt per ea doctioribus,& acutiori ingenio præditis detur occaſio,& fiat locus veritatem huiuſce rei accuratiùs, & diligentiori ſtudio perſcrutandi, ac inueſtigandi.

41 Recipit † tamen hæc ampliatio, quam ſuprà proximè tradidimus, ſingularem limitationem vt non procedat quoties donationi omnium bonorum præſentium, & futurorum adiecta fuiſſet clauſula, vt valeat omni meliori modo quo de iure valere poteſt, & debet, tunc enim per huiuſmodi clauſulã ſuſtineretur proculdubio in bonis præſentibus: ita docuere Grat.reſponſ.70.num.21.lib.1.& Ioſeph.Ludoui.deciſ. Peruſ. 117. parte ſecunda nume.6.& rurſus
* nume.28.eſt communis vt in volumin.commun. opinio.tom.2.loco 4.titul.11.cap.11.verſ.5. limitatur, idem probat Cæſ. Vrſil. in additione ad
† Afflic.deciſ.107.vbi dicit ſe ita *obtinuiſſe* in ſacro conſilio Neapol. propter virtutem non modicam eiuſcemodi clauſulę, quæ † facit valere ac-
43 tum eo modo quo poteſt, Bar.in l.ſi quis maior num 9.C.de tranſac. refert Ioan.Gutier.de iura.confirma.parte ſecunda capi.2.nume.5.cum ſequentibus, remiſſiuè Seraphi. de priuileg.iuram.priuileg.98.nume.1.Bal.in l.cum pater §. filius de lega.2.Cel.Hugo in conſil.120. nume. 54.latè Felin.in cap.cum ſuper nume.11.de offi. iudi.delegat.vbi ſex exemplis doctrinam hanc illuſtrat, Ioſeph. Ludoui.in allega. deciſ. 117. à nume.2.cum ſequentibus, quo loci præter doctores penè infinitos materiam dictæ clauſulæ pertractantes, quos enumerat, vndecim ad id exempla,& ſpecialia tradit,& Nat.in conſ.453. à nume. 13. cum ſequentibus, qui ex Alexand. in conſ.113.poſt redditum lib.3.& alijs, quos ipſe allegat, dicit † clauſulam hanc omni melio-
44 ri modo &c. operari vt vtile non vitietur per inutile, ad quod tria adducit exempla.

Ex quibus quidem omnibus exemplis nos tria ſelegimus, quæ mirificè faciunt ad noſtrum
45 propoſitum, primum † eſt de ordinario, qui putans ſe delegatum proceſſit vt talis, cum tamen delegatus non eſſet, vndè proculdubio proceſſus ſic factus dici debet nullus, & nulliter factus, ſi tamen in eo reperiatur clauſula omni meliori modo &c. ſuſtinebitur indubitater ex poteſtate ordinaria, quæ verè competebat, & reijcietur illud, quod proceſſit vt delegatus, & hoc exemplum tradunt Felin. Nata,& Ludou. vbi ſuperiùs, atque ita ego conſulebam ſiedum de anno 1604.in quadam cauſa Apoſtolica ab Illuſtriſſimo Hiſpan. Nũtio cuidam Epiſcopo, & eius Vicario generali, & Officialibus delegata, in qua, præſentata cõmiſſione Epiſcopo, poſtmodum eius Vicarius generalis putans ſe ſubdelegatum ab Epiſcopo, cum tamen non eſſet, proceſſerat: conſulebam (inquam) quòd per Vicarium generalem in quodam altercato incidenti, cuius declaratio habitura erat vim diffinitiuę, declararet vt ſubdelagatus ab Epiſcopo, aut aliàs omni meliori modo &c. & ita cenſebam declarationem prędictam ſuſtinendam, ſi nõ ex poteſtate delegata ab Epiſcopo, quæ reuera non erat, ſaltem ex poteſtate ordinaria, qua vt Vicarius generalis poterat de dicta cauſa cognoſcere.

46 Secundum † exemplum conſtituitur in petente plus debito, qui per huiuſmodi clauſulam euitat pœnam plus debito petentium, & ſuſtinetur petitio in eo quod verè debetur, reiecto eo quod non debetur, & hoc exemplum tradunt Grat.in conſ.63.nu.6. lib.1.& Ludoui. vbi ſuprà n.3.

47 Tertium † tandem exemplum conſtituitur in fideiuſſore, qui in plus ſe obligat quàm principalis, quæ quidem obligatio ſecundum aliquos inanis in totũ fit, nedum in exceſſu, iuxta tex.in l.is qui acceſſionis, & l. græcè §.illud ff. de fideiuſſor. licèt ſecundum alios id aliter procedat, vti antea docuimus, ſi tamen adeſt clauſula quòd talis fideiuſſor intendit ſe obligare omni meliori modo, tali caſu ſuſtinetur obligatio in eo ad quod tenetur principalis reiecto eo quod eſt plus.

Hoc exemplum adducitur à Nat. vbi ſuperiùs: ex quibus omnibus videtur ſatis comprobata hæc noſtra limitatio propter vim, & efficaciam (quæ ſumma eſt) clauſulæ prędictæ, omni meliori modo &c. quam benè noſcunt Romaniſtæ, qui in cauſis Eccleſiaſticis ſolent ferè ſemper adijcere in ſententijs clauſulam, atque ita declaramus non ſolùm prędicto, ſed etiam omni meliori modo &c. per quam exiſtimant ſuppleri poſſe quoſcumque defectus, qui in ſententia exiſterent.

48 Pro maiori † huius clauſulæ *omni meliori modo*, intelligentia, & doctrina ſummè notandum eſt quod tradit Veral. Caputaquen. deciſ. 124.

in

Digitized by Google

in prima parte eam non operari niſi circa expreſſa tantùm, quando apponitur ſine dictione (&)ſi verò cum ea, tunc operari etiam aliquid vltra expreſſa, atque ita dicit ſeruari per Rot. & fuiſſe *reſolutum* de anno 1552. ſequitur Viui.deciſ.595.n.5.lib.2.

49 Cæterùm † cum iuramentum faciat ex ſui natura valere actum omni meliori modo &c. quid dicemus de donatione iurata, an ſaltem ea ſuſtineatur de bonis præſentibus? hanc dubitationem in ſequenti ampliatione enodabimus: non enim videtur iuſtum perquirere an teneat in bonis præſentibus, quin priùs viderimus num & in præſentibus,& futuris ſubſiſtat propter virtutem iuramenti, quod ſequenti ampliatione præſtabimus, Deo cōcedente, interim ſi quis pro ſua nimia celeritate eam expectare non poſſit, recurrat ad Seraphi. de Seraphi.priuileg.107. per totum,vbi exactiſſimè pertractat,& tenet quòd nō, quamuis nos aliter forſan tenebimus, vti inferiùs apparebit.

50 Ampliatur † igitur vlteriùs hæc noſtra concluſio vt procedat etiamſi huiuſmodi donationi omnium bonorum adijciatur donatoris iuramentum: nam neque tunc valet, nec tenet, Bar.per illum tex.in ſæpè allegata l.ſtipulatio hoc modo concepta nume.5.ff.de verborū obligationi. referunt complures, ac penè innumeros doctores idem tenentes Iul. Clar. in §. donatio quæſtio.20.per totam,Didac.in rubrica de teſtam.ſecunda parte nume.5. Ioan. Gutier.de iuram.confirma.parte prima cap.11. nume.11.Petrus Dueñas in regul. 219. ampliatione ſecunda,& Rolan.à Valle in conſ.65.nume. 2.volumi.1. qui etiam atteſtatur de communi, candem ampliationem *approbat* intrepidè noſter Senatus vt conſtat ex traditis per Michaelem Ferrer tertia parte obſeruan.capit.306.atq; ita declarauerat de anno 1592. in cauſa Petri Molins contra Stephanum Fonollet,cuius meminí in materia hæreditamentorum, in illa enim donatione, de qua in dicta cauſa agebatur,adetat iuramentum donatoris.

51 Communis † ratio huius ampliationis eſt quia hæc donatio ſit contra bonos mores, ad communiter notata per doctores in ſæpè allega.l.ſtipulatio hoc modo concepta, de verborum obligationi. & in l.fina. C.de pact.atque ideò † iuramento non confirmetur,ex vulga. 52 reg. non eſt obligatorium, de regulis iuris in 6.

53 Contrarium tamen † tenuerunt alij nō pauci, nec claſſis infimæ doctores Pan.in conſi.18. nume.1.volum.1.Corne.in conſ.252.volumi.3. Dec.in conſ.655.nume.n.idem Dec. in l.pactū quod dotali col.1.C.de pactis dicens hanc opinionem veriorem eſſe; Barthol.Cepola conſil. ciuili 8.Aymon Craue.in conſil.139. col. finali Socin.Iun.in conſ.65.nume.49. & in conſ.143. nume.36.volumin. 1. Fortun.Gar.de vltim.fin. illatione 20.verſic.*tertius caſus* Bal.in capit. 1. §. moribus, ſi de feudo fuerit controuer. inter dom. & agna. in vſibus feudo. & Didac. qui ſupradictos omnes refert, & ſequitur in rubri. de teſtam. ſecunda parte nume.5. & 6.quibus adde Riminal.idem tenentem in principio inſtitutio.de donatio. nume. 28. Andre.Fachin. controuer. iur.lib.6.cap.88.per totum,Ferdin. Vaſq.controuer.vſuf.frequen.cap.62.à nume.21 cum ſequentibus, & nouiſſimè eandem opinionē tenet doctiſſimus, & religioſiſſimus, deque ſacra Theologia,& iuris prudentia optimè meritus Ludouicus Molina Societatis Ieſu de iuſti.& iu.diſputa.151. per totum,idem Molina de contrac.diſputa.280.nume.3. & Leonardus Leſſius eiuſdem Societatis Ieſu alumnus de iuſti.& iu.lib.2.cap.18.dubit.13.nume. 96.dicens 54 † infirmam rationem,qua Iuriſperiti ad cōtrarium tenendum mouentur.

55 Nec deſunt † pro hac parte rationes,quæ id ſuadeant, quas latè proſequuntur Didac. Ferdin.Vaſq.& Molin.vbi ſuperiùs,eas libet hic in ferere vt his,quibus hæc opinio placuerit,abſq; alia librorum reuolutione ſint in promptu. Ad confirmandam igitur hanc opinionem doctores omnes eo nituntur fundamento, quòd auferre ſibi facultatem teſtandi nō ſit contra bonos mores, qui turpitudinem præ ſe ferant,de quibus loquitur tex.in allega.reg.non eſt obligatorium, de regulis iuris in 6.vndè proculdubio donatio,per quam facultas teſtandi auffertetur, ex iuramento vires accipiet:antecedens probant doctores ſupradicti varijs medijs.

56 Primò quia † ſi contra bonos mores eſſet auferre ſibi poteſtatem teſtādi mortale crimē, aut ſaltem veniale committeret qui animo deliberato hoc iure teſtandi ſe ipſum priuaret, 57 quod nullatenus eſt dicendum,tum † quia voluntati humanæ poteſt quis renunciare,capit.ſi religioſus de elect.in 6.cap.fina.de teſtam. eodem libro,cap.non dicatis 12.quæſtione 1.tum 58 etiam † quia aliàs valida non foret donatio quam tractamus etiam ſi Eccleſiæ fieret: quod enim peccatū eſt, vel aliàs illicitū nec ex cauſa religionis, nec aliàs ob aliquam piam cauſam permittitur, capit. ſuper eo de vſuris, vndè ſi ciuilia iura donationem hanc ex eo quòd ſit contra bonos mores naturales reprobarent, vim etiam haberent proculdubio quando Eccleſiæ fieret,non enim credendum eſt Pontifices Summos fouere peccata, atque ideò velle illicitum ex ſe,iureque ciuili nullum vim habe- 59 re ſi Eccleſiæ fiat.Itē † clauſula quæ futuris teſtamentis derogat non iudicatur turpis,imò tāquam licita teſtamentis adiecta vtroque iure defenditur

defenditur per ea quę not. doctores in l. ſi quis,
in princip. de lega. 3. & in l. ſi mihi & tibi § fin.
de leg. 1. per huiuſmodi autem clauſulam ne-
mo non videt auferri ſibi facultatem teſtandi
qui in ſuo teſtamento eam apponit, ergo id nō
eſt contra bonos mores.

60 Rurſus † hæc libera teſtandi facultas ſtatuto
tolli poteſt, & pacta ſuper his appoſita appro-
bantur de iure vt ſcribit Bal. in l. cum Archime-
doram nume. 12. C. vt in poſſeſſio. legat. & in
l. de quibus ff. de legib. & ex alijs comprobat
61 Couar. vbi ſuperiùs. Pręterea † iure naturali
poteſt quis omnia bona quæ habet, quæque
habere vnquam poterit, & habuerit omninò
donare, auth. ingreſſi C. de ſacroſanctis Ec-
cleſijs, & l. Deo nobis, C. de Epiſcopis, & cleri-
cis.

Hæc ſunt argumēta quæ à Didac. adducun-
62 tur, quibus † addit Molin. in loco ſuperiùs alle-
ga. diſputatione videlicet 151. eum qui promiſit
non reuocare teſtamentum, non habere facul-
63 tatē illud reuocandi. Item † promittentem ſub
iuramento pœnam ſoluere ſi teſtamentum re-
uocaret non poſſe abſque periurio illud reuo-
care, licèt contrarium teneat Didac. loco ſupe-
64 riùs allega. nume. 16. Item † poſſe quem ex cō-
ſenſu Principis adimere ſibi facultatem reuo-
candi teſtamentum vt comprobat Didac. vbi
ſuprà nume. 5. eiſdem poſt repetitionem ferè
omnium rationum ſuprà traditarum addit Se-
raphi. de priuileg. iuram. priuileg. 75. nume. 30.
verſ. *quinto, & vltimò*, hanc opinionem corro-
65 borari ex tex. † in l. omnium C. de teſtam. vbi
Imperator inquit *voluntates hominum audire vo-
lumus: non iubere ne poſt ſententiam noſtram inhibi-
tum videatur commutationis arbitrium*, ex quibus
verbis in comprobationē proximè traditæ ra-
tionis colligit Didac. vbi ſuperiùs quòd ſi Prin-
ceps conſenſu teſtatoris prohibuiſſet commu-
tationis arbitrium omninò eſſet ſublata facul-
tas commutandi teſtamentum, poſtea Seraph.
in verſi. *accedat*, vltra ipſum, aliam tradit ratio-
66 nem, quia † licèt teſtamētum ſit introductum
de iure gentium, tamen reſpectu ſolemnitatis
formalis eſt de iure ciuili l. ius autem ciuile, de
iuſti. & iu. & propterea poteſt aliquibus perſo-
nis, & in certis caſibus interdici facultas teſtan-
di per ipſam legem ciuilem vt patet in l. ſi qua
pœna, ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris, vbi
67 † ſeruus pœnæ reputatur mortuus, & prohibe-
tur facere teſtamentum, prouti etiam habetur
in l. 1. C. de hæred. inſtituen. idem probatur in
§. legari, inſtitu. de lega. & toto titul. inſtitutio.
quibus nō eſt permiſ. facere teſtam. cum ſimil.
allega. per Brun. in ſuo tracta. de ſtatu. fœmina
ſucceſ. excluden. articul. primo, quæſtione 3. in
fine.

Alia adducit Coſmas Guimer in pragmatic.
ſanctio. titul. de ſubla. clemen. liter. gloſ. in ver-
bo, *cuicunque*, vbi quæſtionem de donatione
omnium bonorum an valeat, latiſſimè exami-
nat. Ex quibus quidem omnibus videtur ſatis,
ſuperque comprobatum donare omnia bona
pręſentia, & futura, & priuare ſe ſe facultate teſ-
tandi non eſſe contra bonos mores, qui turpi-
tudinem pręſeferant, & peccatum contineant
quia aliàs non procederent de iure quæ ſupe-
riùs vera eſſe conſtituimus, & proindè videtur
poſſe huiuſmodi donatio iuramento firma-
ri.

Et licèt ferè omnibus rationibus ſuprà in cō-
firmationē huiuſce opinionis adductis cone-
tur ſatisfacere Seraphi. dicto priuileg. 75. nume.
35. verſ. *non obſtat igitur*, cum ſequen. nihilomi-
nùs ego arbitror neminem, qui hanc opinionē
ſequi voluerit, futurum qui propter ſupradic-
tas reſponſiones ab ea recedat, leues enim val-
dè videntur, nec vim argumentorum minuere
in aliquo. Quid dicendum, quidque in hoc cō-
flictu tenendum? pro vna parte pręmimur auc-
toritate communis opinionis, quam hucuſque
omnes ferè doctores, pręter paucos ſuprà ci-
tatos, ſequuti ſunt, nec non & noſtri Senatus
grauitate qui eam inconcuſsè amplectitur, do-
nationem videlicet qua de agimus iuramento
nō firmari: pro alia verò parte opprimimur ra-
tionum efficacia, quæ pro cōtraria faciunt opi-
nione, nec non & auctoritate grauiſſimorum
virorum eādem tenentium, qui licèt numero
pares non ſint cum alijs, negari tamē non po-
teſt quin eos ſcientia, & doctrina æquent. Am-
plectatur quilibet quam ex his opinionibus
maluerit: ego enim exiſtimo nullum peccatum
commiſſurum eum qui vna relicta alteram ex
ipſis elegerit.

68 Et ſi nihilominùs † prior opinio negans iu-
ramento firmari hanc donationem tibi placue-
rit (neque placituram dubito, quippè quia non
ſit iam qui audeat contra communes moliri o-
piniones) eam limitabis vt non procedat quo-
ad bona pręſentia: quoad ea enim per iuramē-
tum ſuſtinebitur, ad quod citat Seraphi. priui-
leg. 107. nume. 3. Salice. in l. fina. C. de pac. Areti.
in conſil. 54. ad finem, Ruin. in conſil. 51. in fine
volum. 1. Corn. in conſ. 292. col. 3. volu. 3. Socin.
Iun. in conſ. 65. nume. 50. & conſ. 143. nume. 37.
col. 1. Craue. in conſ. 139. Grat. in allega. reſpon.
70. nume. 15. cum duobus ſequen. adde Nat. in
conſ. 453. num. 16. Guido. Papæ ſingul. 844. nu-
me. 2. Euerar. qui benè loquitur in ſua topica
lega. loco à vi & energia iura. nume. 27. March.
Anthoni. Bauer. de virtu. iura. nume. 6. vbi ci-
tat Aretin. in dicto conſ. 54. idem tenentem, &
hanc dicit eſſe vnam ex limitationibus earum
quæ traduntur in ſæpè allega. l. ſtipulatio hoc
modo concepta, de verborum obligationibus,
latiſſimè

latiſſimè Surd. in conſ. 450. per totũ, & ſignanter nume. 60. lib. 3. vbi rationes adducit pro hac opinione, & concordantes allegat, contraria ſoluit, & Cagnol. in l. fina. C. de pac. dicentem * communem eſſe doctorum opinionem in cõtrarium, reprehendit ex eo quòd nihil tale vnquam dixerit aliquis ex doctoribus, ſed ſolùm quòd donatio omnium bonorum non confirmatur iuramento, loquuntur tamen quoad hoc vt valeat in totum tam reſpectu futurorũ, quàm etiam reſpectu præſentium, quod dicit benè animaduertiſſe Ruin. in conſ. 51. num. 24. volumin. 1. alios allegat Petra de fideicommiſ. quæſtio. 4. in additione poſt nume. 8. pagin. 21. col. 4. verſ. verum eſt, Nat. in conſ. 453. nume. 16.

69 Quæ opinio fundatur ex ratione, quia † iuramentum habet vim clauſulæ omni meliori modo, & actum valere facit omni meliori modo quo poteſt, vulga. l. cum pater §. filius matrem, quæ ad id ſolat quotidie allegari, de lega. 2. & cap. ad noſtrã, et cap. quãto de iureiurãdo Bar. in l. cum quis decedens §. codicillis nume. 8. de lega. 3. cum mille alijs, quos refert Seraphi. priuileg. 98. vbi latiſſimè, quamplura indè inferens ſpecialia, dictum hoc examinat, quibus adde Euer. in allega. loco à vi & energia iura. vbi de eo dicto agens à nume. 20. cum multis ſequen. nouem refert effectus maximi momenti, quos operatur iuramentum ex eo quòd habeat vim clauſulæ omni meliori modo; Didac. in capit. Reynal. §. 3. à nume. 10. cum ſequentibus, extra de teſtamen. vbi doctè, prout ſolet, de veritate huiuſce noſtri dicti, ſimulque de intelligentia tex. in alleg. l. cum pater §. filius matrem agens plura tradit in ornatum huius rationis, idem Didac. in relec. capit. quamuis pactum ſecunda parte §. 6. nume. 1. in 13. concluſione, ad idem Eman. Soar. in additione ad Gom. ſuper capit. 10. tomo ſecundo de contrac. in littera T. qui ſæpiſſimè citat copioſè de intellectu dicti §. filius matrem agentem in lib. 1. obſeruan. iur. cap. 8. nec non & Fran. Bal. in Inſtitia. pag. 280. & ſequentibus, & Iacob. Cuia. inſtitutio. de fideicom. miſ. in verſ. *per ipſius* pag. 47. & nouiſſimè Ioan. Gutier. de iura. confirmator. parte ſecunda cap. 2. à nume. 2. cum multis ſequentib. vbi plura adducit in ornatum huius propoſitionis, & explicationem tex. in dicto §. filius matrem, * inter communes opiniones hanc refert Villallobos verbo, iuramentum, nume. 157. Alciat. plenè in cap. cum contingat, de iure iurando; Veg. in conſ. 71. num. 24. Bertazol. in repeti. l. ſi quis maior, nume. 465. 749. & 770. C. de tranſac. Redoa. de rebus Eccleſiæ non alienan. quæſtio. 55. in principio nume. 8. & 30. Fab. Turrot. de effec. clau. codicil. quæſtio. 134. & Peregri. de fideicommiſ. articul. 34. nume. 75. quam tamẽ rationem deſumptam ex æquiparatione iuramenti cum clauſula omni meliori modo in propoſito reprobat Hieronymus Gab. conſil. 137. nume. 25. cum ſequẽtibus, lib. 1. rationem differẽtiæ adducens quam per te videas. Et denique pro eadem opinione allegari poſſunt omnes doctores ſuprà citati in limitatione ad priorem ampliationem noſtræ concluſionis tradita quatenus dicebant ſuſtineri donationẽ omnium bonorum ſaltẽ in bonis præſentibus, quãdo ei adijcitur clauſula vt valeat omni meliori modo quo poſſit: cum enim iuramentum vim habeat eiuſdem clauſulæ, idem proculdubio aſſeruiſſent prædicti doctores de donatione iurata ſi de ea interrogati fuiſſent.

Cæterùm quia Seraphi. de Seraphi. qui rem hãc omnium copioſiſſimè pertractat in allega. priuileg. 107. opinionem cõtrariam huic noſtræ tenet, & eam fortiſſimis propugnaculis conatur munire, & argumenta, quæ pro noſtra limitatione faciunt, deſtruere, operæ pretium propterea me facturum exiſtimaui ſi hanc noſtram limitationem nouis, & indiſſolubilibus rationibus, quæ vel non ſint animaduerſæ, vel ſi animaduerſæ ſint, minùs tamen aptè ſolutæ, confirmarem, & fortioribus ipſius argumentis, quibus ipſe vti Bononienſi Carocio totis viribus innititur, reſponderem.

70 Eſt igitur † fortius argumentum, quod aduerſus hãc noſtram limitationem adduci, meo iuditio, poteſt, nam reliqua quæ à Seraphi. adducuntur ſatis debilia fient ex diſſolutione huius quod tractamus argumenti. Certæ enim de iure ſunt duæ propoſitiones, quæ omnes militare videntur in noſtro caſu, prima quòd in factis contra legem vtile non ſeparatur ab inutili, imò vitiatur, vt ſuperiùs dicebamus, ad quod ſunt iura tex. in l. ſi libertus §. ſi quis plures ff. de iu. patr. vbi diſponitur quòd donatio plurium rerum vno contextu facta in fraudem, & prohibitionem legis, ipſo iure & totaliter eſt nulla etiam reſpectu eorum, de quibus ſeparatum, & de per ſe valere poterat; cum alijs allegat. per Ruin. in conſ. 65. & in conſ. 109. nume. 27. lib. 4. pluribus exornat Craue. in conſ. 687. nume. 11. & in conſ. 780. nume. 7. ex Bal. qui pulchrè loquitur in l. certi condictio §. quoniam num. 3. ſi cert. pet.

71 Secunda propoſitio, in indiuiduis, & in his quæ commodam diuiſionem recipere nõ poſſunt vtile vitiatur per inutile Bar. in l. græcè §. illud nume. 2. de fideiuſſor. Ang. & Immol. in l. 2. §. ſed & ſi mihi, de verborum obligatio. Roma. conſ. 66. num. 2. Din. in reg. vtile circa medium de regulis iuris in 6. pulchrè Crot. in conſ. 76. nume. 25 lib. 1. & in conſ. 192. nume. 20. cum ſequentibus lib. 2. & in conſ. 250. num. 38. eodem libro, Nat. in conſ. 479. nume. 29. Mar. Man. ſingul. 535. Seraphi. de priuileg. iura. priuileg. 107. n. 50.

nume.30. Surd. deciſ.7. nume.35.cum ſexcentum alijs quos ipſi allegant.

72 Quæ † propoſitio procedit in omnibus ſpeciebus indiuidui, quas tradit Bar.in dicto §. illud l. græcè de fideiuſſ. videlicet in indiuiduis ratione voluntatis diſponẽtium ex tex.in l. pedius §.in ſeruum, de recep. arbit. in indiuiduis ratione dependentiæ,ſeu cuiuſdam appendirij vt principale, & acceſſorium ex tex. in l. tunc inutile ff.de pecu.lega.in indiuiduis,& inſeparabilibus de natura ex tex. in l.1.§.item quæritur, & §. Trebatius, de aqua quoti.& æſtiua,& denique in indiuiduis forma, hoc eſt propter formam traditam à lege, vt in obligatione fideiuſſoria ex tex. in l. græcè §. illud ff. de fideiuſ.

Hæ (inquam) propoſitiones proculdubio procedunt, & locum habent in noſtro caſu, in quo ſumus in facto contra legem, per quam prohibetur fieri donatio omnium bonorum præſentium,& futurorum, vti latè ſuperiùs cõfirmauimus:ſumus etiam in caſu indiuiduo,altero ex quatuor modis ſuprà enarratis, vel etiã propter iuramentum in noſtra donatione appoſitum,de cuius natura eſt † actum aliàs diui-

73 duum, & diuiſibilem reddere indiuiduum, & indiuiſibilem,Bal.in §.cum autem nume. 2. & 3.de controuer.inueſti.in vſibus feud. Gram.in conſ.124.ad finem.Craue.in conſ.201.nume.17. Seraphi.priuileg.107.nume.29. Surd. deciſ.16. latiſſimè Cota in verbo, *iuramentum eſt quid indiuiduum*, & verbo, *teſtis fides*.

74 Ex qua † indiuiſibilitate iuramenti plura deducunt doctores, primò quòd ſi teſtis falſum dixerit ſuper vno articulo non creditur ei in aliquo: quia depoſitio teſtis fundatur ſuper indiuiſibili, ideſt ſuper iuramento Bal. in l. certi condictio §.quoniam nume.3.ff.ſi cert.per.verſicul. *decimus eſt vbicunque*, plenè Surd.in allega. deciſ.16.per tot.

75 Secundò indè † inferunt doctores non poſſe quem laudi exequutionem petere in capitibus fauorabilibus,& in grauatorijs ab eo reclamare propter indiuiduitatem iuramenti in compromiſſo appoſiti,latè Vincen.de Franch. deciſ.173.per totam,qui dicit ita fuiſſe in Sena. Neapol.*declaratum*.

Si ergo(vt argumenti vires perſtingamus)in factis cõtra legem,& in actibus indiuiduis,quę commodam diuiſionem non recipiunt, vtile vitiatur per inutile; & in noſtro caſu ſumus in facto contra legem,& in facto indiuiduo,indè dicendum proculdubio videtur per inutilem adiectionem bonorum futurorum vitiari donationem omnium bonorũ,etiam quoad bona præſentia.

Hoc argumentum fortiſſimum eſt, non eſt negandum:Cæterùm facilem,Deo concedente,ſperamus illius diſſolutionem.

76 Priùs tamẽ † reſpondemus ad primum,malè conſtitutam eſſe regulam quòd vtile vitietur per inutile in his quæ contra legem fiunt, nec tale quid iure probari poſſe, & ſi & vbi ad id cõmuniter adducatur exemplum de locatione rei Eccleſiaſticæ vltra tempus à iure permiſſum facta,vt ea nec in tempore,vel ad tempus permiſſum ſuſtineatur, is caſus eſt ſpecialis propter verba illa,*nec accipienti ius aliquod acquiri*,poſita in clemen.1.de rebus Eccleſ. in cõtrarium allegata,quæ eam locationem ex ſui natura nedum in eo quod eſt extra,ſed in eo etiam quod eſt intra, inutilem omninò reddunt ex vi negatiuæ cum dictione,*aliquod*, ibi poſitæ, cuius

77 † ea eſt natura vt in qualibet parte verificetur ex gloſ.in clemen.1.verſicul. *aut earum*, de foro compet. & ex alijs, quos longa ſerie referunt Didac.dicto lib.2.varia.cap.16. nume.4. & Redoan. dicta quæſtione 58. nume.35.ſimilia ferè verba cõtractum prædictum in omni eius parte anullantia habentur in extreuaganti ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ in extreuagan. commun. ibi, *locationem aliter factam nullius omninò eſſe roboris*, quæ etiam referuntur in §. emphyteoſim in fi.in aucten.de non alienand.aut permutan. quæ quidẽ verba anullatiua cõtractus in omni illius parte non erunt in reliquis caſibus, qui contra legem fiunt, ac proindè in eis nõ propterea vtile vitiabitur per inutile, nec ille caſus in conſequentiam trahetur: clarum ad id habemus exemplum in donatione excedente quingentos ſolidos, quam nemo negabit contra legem fieri niſi inſinuetur l.donatio, l.data, & l.ſancimus C.de donatio.& tamen ea reprobata tantùm cenſetur in exceſſu, non in eo, in quo validè fieri poterat,dicta l.ſancimus. Quibus adde quod Andre. Gayl.practi. obſeruan. lib.2.obſerua.4.nume.14. tenet cõtrarium eius quod ſuprà dictum fuit,dicens ex Bal.&Iaſ.per eum allega.communem eſſe opinionem quòd imò conceſſio in emphyteoſim vltra tempus debitum facta non vitietur in totum,ſed in exceſſu tantùm,benè ac latè articulum examinat pater Molina de contrac.diſputa. 467. per tot. viden.Lapus allega. 80. Afflic. deciſ.107.& ibi Vrſil.per tot.Ioan.Gutier. in canoni.quæſtion. lib. 2.cap.13.per tot.

79 Vndè † meliùs forſan, quàm reliqui,ad explicationem regulæ,*vtile non vitiatur per inutile*, dicebat Æmil.Ferret.in l.1.§.ſi quis ſimpliciter verſicul. *neque vitiatur inutilis per hanc inutilem* à nume.7.cum ſequentibus, de verborum obligatio.conſtitui in his nõ poſſe certam regulam, ſed ad ſingula ſemper eſſe recurrendum, & à propria cuiuſcunque rei cauſa ſumendam eſſe huiuſce rei veritatem: inde enim, & non aliàs percipietur in quibus caſibus,& in quibus non

vitietur

vitietur ea vulgaris regula; quod viſus eſt inſi-
nuaſſe I.C. in dicto §. ſi quis, vbi non dixit ſim-
pliciter vtilem non vitiari per inutilem, ſed vti-
lem non vitiari per hanc inutilem, id quod per
plura exempla ibi latiſſime commonſtrat idem
Petrer. quem tu ipſe ad id videto: nobis enim
ſat eſt ad noſtrum propoſitum hæc ſummo di-
gito attigiſſe, & animaduertiſſe.

In noſtro igitur caſu licet donatio, quam
tractamus, contra legem fiat, quia tamen verba
legis contractum ipſum in omni eius parte a-
nullantia non habemus, ſicuti de locatione rei
Eccleſiaſticæ vltra tempus permiſſum facta an-
tea dicebamus; nec iuſtam aliquam cauſam,
vel rationabilem rationem, propter quam inu-
tilis adjectio bonorum futurorum vitiet dona-
tionem in præſentibus, in quibus validè fieri
poterat, ſaltem accedente iuramento, quod,
vt ſuprà dicebamus, facit actum valere omni
meliori modo quo poteſt, inde dicendum ar-
bitror dici non poſſe quod propterea vitietur
etiam in bonis præſentibus quod contra legem
fiat, vel aliàs.

80 Nec † item obeſt ſecundum argumentum,
quo in indiuiſibilib⁹ vtile per inutile vitiari di-
cebamus; namque reſpondetur faciliter dona-
tionem noſtram non eſſe de indiuiſibilibus,
nec de his, quæ commodè diuiſionem non re-
cipiunt: non enim video quid vetet bonorum
præſentium à futuris ſeparationem vt actus po-
tius valeat, quam pereat, poſtquam videm (&
hæ ſunt rationes noſtræ limitationis) donatio-
nem excedentem quingentos ſolidos, promiſ-
ſionem dotis vltra vires patrimonij mulieris
factam, ſtipulationem vſurarum vltra legitimũ
modum conceptam, & grauaminis appoſitio-
nem filio in bonis à patre relictis etiam factam
in exceſſu tantum vitiari, remanentibus validis
in eo in quo validè fieri poterant, & conſequẽ-
ter in dictis caſibus videmus ſeparationem fieri
vtilis ab inutili, vti latiſſimè ſuprà eadem hac
gloſſa à num. 31. extitit comprobatum. Quibus
addendus omninò eſt Tiraquel. de retrac. con-
uen. in fine, nume. 143. qui in donatione exce-
dente quingẽtos ſolidos, & in ſtipulatione vſu-
rarum vltra legitimum modum facta dicit ideò
81 vtile non vitiari per inutile, quia † ſumus in cõ-
tractibus, & in re diuidua, quẽ ſequitur Surdus
deciſ. 248. nume. 22. vbi refert pulchram ex hac
† regula, & ex hoc principio *reſoluiſſe*, & *reſoluere*
conſueuiſſe Senatum Mantuanum quæſtionẽ
de eo qui conſtituerat ſe debitorem alterius
certa de cauſa, & vbi in tempore non ſoluiſſet
ex nunc dederat in ſolutum certum prædium
pro aureis decẽ & ſeptẽ in ſingulas bubuleas:
cum enim creditor adueniente die vendicaret
prædium, & fuiſſet dubitatum an eiuſmodi fac-
tum ſuſtineri poſſet; dicit is doctor fuiſſe reſo-
lutum, & concluſum non valere, ſed imò eſſe
nullum tamquam pactum legis commiſſoriæ;
quod quomodo ſit, probat ex nume. 9. nos au-
tem omittimus, quia non facit ad inſtitutum;
tranſit vlterius (& hoc eſt quo opus ad propoſi-
tum habemus) in nume. 21. circa finem, & di-
cit conſueuiſſe Senatum non in totum annulla-
re contractum, ſed decernere quod fiat iuſta
æſtimatio, & ſecundum illam detur res in ſolu-
tum, quia (inquit) in contractibus vtile non vi-
tiatur per inutile: idem antea de contractibus
docuerat Bald. in ſi certi cond. dicto §. quoniam
nume. 3. in principio ff. ſi certũ petat. ſi igitur in
ſuperioribus quatuor caſibus commodam di-
uiſionem vtilis ab inutili fieri poſſe dicitur, cur
non etiam idem dicemus in noſtra donatione
omnium bonorum præſentium, & futurorum?

82 Quod † attinet ad iuramentum, per quod
dicebamus actum aliàs diuiduum reddi indi-
uiduum reſpondet Iaſ. in l. prima §. ſed & ſi mi-
hi, numero quinto, circa finem, de verborum
obligationibus, quod iuramentum ſiue ſit di-
uiduum, ſiue indiuiduum debet iudicari ſecũ-
dum materiam, ſuper qua ponitur, quod eſt di-
cere iuramentum ex ſe neque eſſe diuiduum,
neque indiuiduum, ſed regulari ſecũdum ma-
teriam, in qua interponitur, idque probat ex
gloſſa prima in capite petitio, extra de iureiu-
rando.

83 Et id † puto eſſe quod communiter dedu-
cunt doctores ex l. final. C. de non numera.
pecu. iuramentum regulari ſecũdum naturam
actus, ſuper quo interponitur, & illius naturam
ſortiri, necnon & recipere omnes conditiones
quas actus ille recipit, ad cuius dicti explicatio-
nem vide pro nunc, præter ordinarios, Oſaſcũ
deciſio. 41. numero quinto, & 11. Ioſeph. Ludo-
uic. deciſio. Peruſ. 64. numero 15. & 16. Petrum
Anthonium de Petra, de fideicommiſſi. quæſ-
tione quarta in additione poſt numerũ octauũ
pagin. 22. col. quarta verſiculo *ſecundo in con-
trarium*, Molina de primogeni. Hiſpan. libro
quarto capite ſecundo numero 56. & omnium
latiſſimè de his agentem Ioannem Gutierrez
de iura. confirma. parte prima capite 37. ferè
per totum, & Bernard. Diaz regula 390. late Di-
dac. in capite quamuis pactum prima parte §.
quarto à numero primo cum ſequentibus, be-
ne Ludoui. Morot. reſpon. 52. num. 31.

84 Inde † videmus quod licet in caſibus parti-
cularibus pro contrario allegatis indiuiduè ha-
bitã retineat iuramentum, in alijs tamẽ quam-
plurimis diuiſionem admittit, & pro parte va-
lere dicitur, & pro parte non, eſt ad id gloſſa
elegans in dicto capite petitio, per illum tex.
extra de iure iurando, quo loci etiam ſi quis iu-
rauerit non eſſe contra aliquem, poteſt tamen
contra eum eſſe in proprijs cauſis, & Eccleſiæ

ſuæ, licèt quoad reliqua teneatur iuramentum ſeruare, ad idem tex. in capite dilecti extra de maiori. & obedientia, vbi is qui iurauit aliquid plus ſe ſeruaturũ quàm deberet, vel teneretur, non tenetur quoad exceſſum tale iuramentum ſeruare licèt quoad reliqua benè teneatur, & denique (vt reliqua omittamus) ad idem eſt tex. in l. ſi ex falſis C. de tranſac. vbi tranſactiones, ſiue pactiones ex falſis inſtrumẽtis inhitæ, quãuis iuris iurãdi religione roboratæ ſint, reſcinduntur, & rettactantur falſo renelato, ita tamen vt ſi de pluribus cauſis, vel capitulis eædem pactiones, ſeu tranſactiones inhitæ ſint illa tantùm cauſa, vel pars retractetur, quæ, ex falſo inſtrumento compoſita, conuicta fuerit, alijs capitulis firmis manentibus.

85 Quod † adeò verum eſt vt ſi in contractu plura capitula continente apponatur iuramẽtum, non ſufficiat abſolutionem ab vno habere, vt tradit Socin. in conſilio 59. numero 10. volumine tertio relatus per Pariſ. in conſilio 14. numero 16. in fine, volumine primo, latiſſimè doctores ad id allegat Surd. conſ. 424. num. 54. lib. 3.

86 Et nedum † ſupradicta vera ſunt circa naturam iuramenti, ſed & in aliquibus caſibus (retorqueamur argumẽtum in caput aduerſarij) eſt tantæ potentiæ quòd ſi interponatur ſuper actu alias indiuiduo, qui ſui natura non poſſit valere propter indiuiduitatem, facit illud indiuiduum vt valeat, & ſortiatur effectum in illa parte in qua valere poteſt, Gutierrez de iuram. confirma. ſecunda parte capite ſecundo nu. 19. Rol. à Valle in conſilio 70. numero 30. volumine ſecundo, Petrus Paulus Pariſius in conſilio 14. numero 19. volumine primo, & Socin. in conſilio 16. numer. 65. volumine quarto, qui omnes citant ad id Anthonium de But. in conſilio incip. in nomine virginis glorioſæ col. ſexta, à quo ad id adducitur tex. in capite debitores extra de iu. iur.

87 Indè † reſpondebat Socin. in proximè alleg. conſilio propter rationes ſupradictas cogẽdum eſſe Sempronium reuenditionem facere duobus ex tribus heredibus, licèt tertius diſſẽtiret, de quadam parte fundi per eos omnes cum eo pacto vẽdita, quam reſolutionem alijs doctorum, & Senatuum auctoritatibus in ſuperioribus confirmauimus in gloſſa, & filijs ſuis, gloſſa nona, parte ſecunda numero 68.

88 . Indè † etiam reſpondebat Pariſius in dicto conſilio 14. valere quidem feudi alienationem factam de licentia, & cum conſenſu aliquorum ex dominis, quorum cõſenſus erat neceſſarius, quoad eorum tamen portiones tantùm, licèt non valeret quoad portiones eorum, qui non conſenſerant.

89 Et indè † finaliter Nicola. Eueras in topica leg. a loco à vi & energia iuram. numero 23. & Barthazol. de inſtrument. clauſ. clauſ. 41. gloſſa prima numero tertio, & Decius in regula in eo quod eſt plus, numero 13. cum alijs, quos allegant, ſecurè reſpõderunt quòd licet fideiuſſor qui in plus ſe obligauit, quàm principalis, in nihilo de iure teneatur (ſecũdum aliquos, nam ſecundum alios aliter ſuprà docuimus) ſi tamẽ in ea fideiuſſione interpoſitum fuerit iuramẽtum, illud efficit quòd fideiuſſor teneatur in eo in quo de iure obligari poterat, in eo videlicet in quo tenebatur principalis, reiecta inutili pluris adiectione, pluribus probat Ceuallos in ſpecul. commun. opinion. contra communes quæſtione 382. numero quarto, libro primo.

Quæ quidem omnia fundantur in illo notiſſimo iuris principio, quod antea adducebamus in confirmationem noſtræ limitationis quòd iuramentum contineat clauſulam omni meliori modo quo poteſt &c. & proindè faciat actum valere omni meliori modo quo poteſt, atque ita vbicunque actus iuratus valere poteſt aliquo modo, eſt pro illius validitate iudicandum abſque aliqua diſtinctione diuidui, & indiuidui, vti in exemplis ſuprà traditis, & alijs quamplurimis, quæ paſſim à doctoribus adducuntur (nobis tamẽ ſat eſt hæc pauca attigiſſe, quia ea magis ad noſtrum faciunt inſtitutum) videre licet.

Hæc igitur ita cum ſint, quid vetat quòd nõ idem etiam dicamus in noſtro caſu? vt videlicet donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, de iure inualida, ſuſtineatur ſaltem in bonis præſentibus vt actus potiùs valeat, quàm pereat, & propter virtutem iuramẽti in ea interpoſiti, reiecta inutili mentione futurorum. Si hæc iuuare poſſunt reſolutionem Senatus ſumptã multis ab hinc annis vt virtute iuramenti ſuſtineantur hæreditamenta, quæ fiunt filijs naſcituris, in bonis præſentibus, quæ hæreditantes habebant tempore illorum, de quibus diximus hac eadem clauſula quarta, gloſſa nona, parte quarta, à numero 38. tu ipſe videto, ſed vix erit quòd ſi id amplexaris non offendas quod ſuperiùs docuimus tenere eundem Senatum in donatione omnium bonorum præſentium, & futurorum, vt non ſuſtineatur neque in præſentibus etiam virtute iuramenti: ſi ibi hæreditamenta fierent expreſſè cum mẽtione bonorũ præſentiũ, & futurorum, accommodari hæc eis proculdubio poſſent, ſed cum aliter concipiantur, dubia res eſt quòd ſit facienda interpretatio de bonis præſentibus vt loco citato diximus, cogita igitur.

90 Pulchrum † circa hæc quotidie in praxi cõtingens cadit dubium, quod oportet quòd nos, qui iam aliquando caſum in terminis habui-

habuimus, hoc loci enodemus nunquid quæ
hucuſque diximus de donatione vniuerſa-
li omnium bonorum præſentium, & fu-
turorum (retenta communi opinione con-
cludente pro inualiditate illius in totum ſi abſ-
que reſeruatione fiat) procedat nedum quan-
do donatio fieret cum ſignis vniuerſalibus, &
generalibus (omnis, vniuerſum) ſed & quando
fieret ſine eis indiffinitè, putà (qui caſus erat
quem habui in praxi) dono Titio bona mea
præſentia, & futura, vt ſic inualida ſit iudicanda
abſque reſeruatione, ſicuti ſi diceretur omnia,
vel vniuerſa bona? Qua in re reperio Alciatū
in l. finali C. de pactis ſuper verbo, *neque dona-
tiones*, verſicul. *idem ſi dixiſſet*, tenentem non fo-
re huiuſmodi donationem de iure reprobatam
91 vt pote quia † per eam non tollitur facultas
teſtandi: cum ea non obſtante poſſit donator
de ſua ſupellectili, quæ ſub hac donatione non
veniret, teſtari, ad quod allegat l. obligatione
generali ff. de pignor. vbi obligatione generali
rerum, quas quis habuit, habiturusve ſit, non
venire ſuppellectilem reſpondet Iureconſul-
tus.
92 Contraria † tamen ſententia à Barto. ample-
xata in lege finali numero 12. C. de pactis, ve-
rior de iure iudicari debet, quòd imò dona-
tio bonorum præſentium, & futurorum indif-
finitè abſque aliqua dictione vniuerſali repro-
bata, ac de iure inualida ſit dicenda, quia ſcili-
cet idem ſit dicere bona præſentia, & futura,
atqui omnia vel vniuerſa bona, ad quod con-
93 firmandum eſt quòd animaduertamus † quòd
licèt oratio indefinita ex propria ſignificatio-
ne ab vniuerſali diſtinguatur vt pulchrè docet
Couarruuias variarum reſolutionum libro pri-
mo capite 13. numero quinto, & Petra de fidei-
commiſ. quæſtione 12. numero 53. ex æquitate
tamen multis in caſibus etiam in diſpoſitione
hominis indefinita æquipollet vniuerſali: in-
ter hos primum locum obtinet quando om-
nium, quæ ſub vniuerſali diſpoſitione conti-
nerentur, eadem æqua eſt ratio, qualitas, & cō-
ditio, tunc enim indiffinita oratio vniuerſa-
lem ſignificationem haberet, & vniuerſali
æquipolleret, Didacus vbi ſuprà numero no-
no, Petra etiam vbi ſuprà numero 53. Neguſ.
de pignorib. ſecundæ partis ſecundo membro
numero 37. circa finem, Menoch. de præſump-
tion. libro quarto præſumption. 62. numero
ſeptimo cum ſequentibus Barz. deciſio. quinta
numero 51. poſt Din. in rubrica de regulis iuris
in ſexto, verſicul. *ſed dicendum eſt*, Barto. in l. ſi
pluribus numero ſecundo de lega. ſecundo, &
alios penè infinitos antiquos, & modernos,
quos ipſi allegant.

In noſtro autem caſu ratio ſuadet quòd in-
definita vniuerſali æquipolleat, cum non ſit
quid à noſtra donatione, vel in ea non compre-
henſum, excipere valeamus: nec conſiderari
poſſit quid plus ſub donatione hac cum ſigno
vniuerſali, quàm ſine eo contineatur, cum om-
nia bona vel præſentia ſint, vel futura, nec
ſit dare medium: cùm ergo dicantur donari in
noſtra donatione bona præſentia, & futura
indè ſit quòd ſub hac verborum conceptione
vniuerſaliter, & generaliter omnia bona com-
prehendantur, & propterea inualida donatio
dicatur.

Et hæc maximè procedunt in his donatio-
nibus, quarum exequutio differtur in tempus
mortis, in quibus propterea non eſt conſide-
rare quòd voluerit donator aliquid exceptua-
re à donatione cum tunc nihil neceſſe habi-
turus ſit. Et hæc eſt prima reſponſio ad allega.
legem obligatione generali vt non procedat in
obligationibus, quæ cōferuntur poſt mortem,
quia tunc ceſſat illa ratio legis quòd veriſimi-
ter non eſſet bona, de quibus ibi, obligaturus,
ita Alexand. in l. ſtipulatio hoc modo concep-
ta numero decimo ſexto, ff. de verborum obli-
gationibus, Neguſ. de pigno. ſecūdo membro
94 ſecundæ partis princip. numero 35. qui † prop-
terea infert nunquam in vltimis voluntati-
bus eius legis diſpoſitionem locum habe-
re.
95 Reſpondemus ſecundò † quòd lex prædic-
ta nō poteſt ad noſtrum caſum allegari, vel ap-
plicari, quod hac inuincibili ratione compro-
batur, quia ſcilicet illius diſpoſitio procedit
ſiue in obligatione bonorum ponantur bona
ſimpliciter, & indiffinitè, ſiue etiam cum ſigno
vniuerſali, vel generali, omnia, vniuerſa, vt
tunc poſt alios contra Decium, & ſequentes
comprobat Neguſ. de pignor. ſecundo mem-
bro ſecundæ partis princip. numero 37. Cag-
nol. in l. finali numero 255. C. de pactis, & latè
Arias Pinel. in rubrica de bonis mater. parte
prima numero 47. ſi ergo lex prædicta de obli-
gatione loquens extenditur etiam ad dona-
tionem, indè dicēdum foret nec donationem
vniuerſalem omnium bonorum præſentium,
& futurorum eſſe de iure reprobatam, cum
ſemper remanerent ad teſtandum donatori
quæ veriſimiliter ipſe non erat donaturus, &
ſic deſtrueretur cōmuniſſima doctorum opi-
nio, quæ hucuſq; pro huiuiuſmodi inualiditate
reſpondit.
96 Verum eſt † non defuiſſe qui voluerint do-
nationem prædictam vniuerſalem à nullitate
hoc motiuo defendere quòd iuxta diſpoſitio-
nem dictæ legis obligatione generali, in tali do-
natione non contineantur ea de quibus in eo
tex. inter quos antesignanus eſt Matheſilla.
ſingula. 130. & alij quos vbi ſuprà refert, &
ſequitur Cagnol. nume. 253. cum ſequentibus,

quam opinionem ſibi æquiſſimam videri profitetur Andreas Fachineus controuer. iur. lib. 6. cap. 93. circa finem.

Contrarium tamen eſt omninò tenendum, ne vnico verbo tam receptam hucuſque à doctoribus pro inualiditate dictæ donationis vniuerſalis firmatam opinionem deſtruamus, & proſternamus, atque ita in indiuiduo hanc opinionem tenent Dec. in dicta lege finali, nume. 33. & Alciat. nume. 80. eamque, ſummo iure inſpecto, iuri eſſe magis conſentaneam aſſeuerat Fachine. dicto cap. 93. in fine.

SVMMARIA.

1 *Donatio omnium bonorum cum reſeruatione certę quantitatis ad teſtandum valet, & tenet.*

2 *Donatio vniuerſalis facta Eccleſię, vel alteri loco pio tenet de iure quamuis ſint reſeruatione.*

3 *Eccleſię perſonam ſuam vouere cuique licet.*

4 *Venundans ſe ipſum ad pretium participandum: verè ſeruus illius efficitur cui ſe tradit.*

5 *Arrogandum ſe quis poteſt alteri tradere.*

6 *Fauor religionis, & cauſę pię multus eſt, propter quem multa in iure conceduntur.*

7 *Donare Eccleſię, & pijs locis actus eſt valdè meritorius.*

8 *Imò eſt actus perfectionis.*

9 *Actus, qui ſpiritu Dei reguntur, non ſubiacent legibus humanis.*

10 *Animę ſalus cunctis rebus eſt praeferenda.*

11 *Multa permittuntur in conſequentiam, quę aliàs non permitterentur.*

12 *Dos eſt cauſa pia.*

13 *Repetitio ceſſat fauore dotis quando aliquid eſt indebitè pro dote ſolutum.*

14 *Donatio vniuerſalis omnium bonorum praeſentium, & futurorum valet fauore dotis.*

15 *Niſi alia ratio id impediat.*

16 *Dos tunc tantùm cenſetur, & iudicatur cauſa pia quando promittitur mulieri pauperi.*

17 *Donatio vniuerſalis de omnibus bonis pro puellis pauperibus maritandis de iure ualet.*

18 *Donatio facta Eccleſię ſi eſt vniuerſalis tunc demum ſuſtinetur ſi eſt inſinuata, quando excedit quantitatem quingentorum ſolidorum, non aliàs.*

19 *Donatio Eccleſię facta an egeat inſinuatione, remiſſiuè.*

20 *Specialia non ſunt multiplicanda.*

21 *Inſinuatio donationum quamobrem ſit de iure introducta.*

22 *Donatio omnium bonorum nec fauore matrimonij ſuſtinetur.*

23 *Donatio omnium bonorum ſimpliciter facta abſque adiectione praeſentium, & futurorum valet, vbi deciſio Senatus Pedemontani, & Senatus Mantuani, & numeris ſequentibus, vbi ampliationes.*

Appellatione bonorum omnium non veniunt futura, ibidem.

24 *Donatio eſt ſtricti iuris, & ideò reſtringenda quantùm fieri poteſt.*

25 *Diligere magis ſe ipſum, quàm alium, quilibet praeſumitur.*

26 *Donatio omnium bonorum ſimpliciter facta an porrigatur ad futura per adiectionem reſeruationis ad teſtandum, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

27 *Donatio omnium bonorum non comprahendit iura, & actiones.*

28 *Exceptio ampliat regulam in caſibus non exceptis.*

29 *Verba generalia referuntur ad tempus diſpoſitionis.*

30 *Exceptionis natura eſt vt reſtringat regulam.*

31 *Inducta ad vnum finem contrarium operari non debent.*

32 *Intellectus tex. in l. generali §. vxori de vſu, & vſufruc. lega.*

33 *Merces venales non veniunt in legato generali eorum, quę in domo ſunt.*

34 *Fideicommiſſarius non reſtituit fructus quando non fuit in mora reſtituendi.*

35 *Fructus ſtrictè, & propriè non veniunt appellatione redituum.*

36 *Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis; qui aliàs ſub regula comprahenderentur, non tamen dilatat, nec ampliat regulam.*

37 *Procurator conſtitutus ad omnia negotia, excepto ad iurandum de calumnia, conſtitutus cenſetur ad omnia alia etiam quę requirerent ſpeciale mandatum.*

38 *Bona futura non circumſcribuntur loco.*

39 *Verbum, exiſtentia, denotat tempus praeſens quando fit contractus.*

40 *Iura, & actiones an comprahendantur ſub donatione omnium bonorum qualiacunque, & quantacunque ſint vbique exiſtentia.*

Iura, & actiones non circumſcribuntur loco, ibidem.

41 *Donatio omnium bonorum qualiacunque, & quantacunque ſint, comprahendit futura, ac iura, & actiones, quando conſtat de mente donatoris comprahendi volentis, & numeris ſequētibus, vbi deciſio Senatus noſtri.*

42 *Mens donatoris ex coniecturis deprahenditur.*

Specierum poſt genus dinumeratio nō minuit genus, ibidem.

43 *Donatio bonorum omnium mobilium, & immobiliū ſine reſeruatione valet, quia non comprahenduntur iura, & actiones.*

44 *Iura, & actiones conſtituunt diuerſam ſpeciem à bonis mobilibus, & immobilibus.*

45 *Donatio bonorum mobilium, & immobilium non comprehendit iura, & actiones etiam ſi adijciantur*

tur ei verba generalia, & vniuerſalia, omnia, vniuerſa, & ſimilia, vbi deciſio Senatus Pedemon.

46 *Contrarium alij tenent ex communi vſu loquendi in contrarium.*

47 *Donatio omnium bonorum mobilium, & immobilium, etiamſi adyciantur ei verba præſentium, & futurorum, non comprahendit iura, & actiones.*

48 *Admonitio ad tabelliones circa hæc.*

49 *Donatio omnium bonorum mobilium, & immobilium iura, & actiones comprahendit quando conſtat de mente donatoris quod ita voluerit.*

50 *Donatio omnium bonorum mobilium, & immobilium non tenet quando donator tempore donationis non habuiſſet aliqua iura, & actiones.*

51 *Diuerſa opinio.*

Donatio vniuerſalis non dicitur inualida ex eo quòd inſpecto tempore donationis nihil remaneat donatori de quo poſſit teſtari, ſed ex eo quòd non ſit poſſibile remanſurum in futurum, ibid.

52 *Donatio vniuerſalis in quibus caſibus valeat, remiſſiuè.*

53 *Donatio certa magna ſumma, ad quam vſque videatur impoſſibile poſſe aſcendere patrimonium donatoris, an valeat.*

54 *Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum valet ſi fiat cauſa mortis.*

55 *Donatio cauſa mortis poteſt quandocunque reuocari.*

56 *Donatio cauſa mortis omnium bonorum præſentium, & futurorum non valet ſi ei ſit adiectum pactum de non reuocando.*

57 *Donatio cauſa mortis tranſit in donationem inter viuos per pactum de non reuocando.*

Intellectus l. vbi ita donatur, de dona. cauſa mortis, ibid. & nu. ſequent.

58 *Donatio cauſa mortis, iuxta aliquorum opinionem, non tranſit per pactum de non alienando in donationem inter viuos quando vt talis futura eſſet nulla, quia nihil reſeruatum fuiſſet ad teſtandum.*

59 *Sed contra, & interpretatur latè tex. in l. vbi ita donatur de dona. cauſa mortis.*

60 *Iureconſulti ſicut aues eò volant quò vnus primò volauit.*

61 *Unius, & quandoque deterioris conditionis ſententia aliquando poteſt meliores, & maiores ſuperare.*

62 *Donatio cauſa mortis per pactum de non contraueniendo tranſit in donationem inter viuos ſicut per pactum de non reuocando ſecundum quorundam opinionem.*

63 *Sed contra tenent alij.*

64 *Clauſula poſita in executiuis quid differat ab ea, quæ in diſpoſitiuis.*

65 *Contrauenire donationi eſt contra eam venire.*

66 *Contra actum venire non dicitur qui vtitur natura contractus.*

67 *Locator poteſt ex cauſa expellere conductorem non obſtante promiſſione in contrarium facta.*

68 *Promiſſio de non contrauenien do ex communi vſu loquendi idem videtur eſſe quod promiſſio de non reuocando.*

69 *Clauſula in fine poſita non præſumuntur de voluntate partium, ſed de ſtylo potiùs notariorum.*

70 *Clauſulas omnes, quæ reperiuntur in inſtrumento poſita, de volũtate partium potiùs cenſeri poſitas alij tenent.*

71 *Notarius ſemper cenſetur rogatus apponere in inſtrumento clauſulas conſuetas, & ſic ſemper præſumitur eas de voluntate partium appoſuiſſe.*

72 *Concordia inter ſupradictas opiniones.*

73 *Clauſula quando dicatur poſita in diſpoſitiuis inſtrumenti.*

74 *Donatio cauſa mortis per pactum de non reuocando tranſit in donationem inter viuos etiamſi in ea adhibiti ſint quinque teſtes.*

75 *Donatio cauſa mortis per pactum de non reuocando tranſit multò magis in donationem inter viuos quando adiecta in ea eſt clauſula, ad habendum, & tenendum.*

76 *Clauſula, ad habendum, & tenendum, transfert in donatarium facultatem alienandi bona donata.*

77 *Conſtitutum in donatione appoſitum facit præſumi quòd mens contrahentium erat facere donationem inter viuos, vbi deciſio Senatus Neapolitani.*

78 *Inſinuatio donationis facit præſumi mentem fuiſſe donandi inter viuos.*

79 *Donatio cauſa mortis non eget inſinuatione.*

GLOS. XXI. PARS II.

Vbi examinantur limitationes regulæ, donatio omnium bonorum non tenet.

1 HIS expeditis † veniamus iam nũc ad limitationes. Limitatur igitur primò noſtra cõcluſio vt nõ procedat quando per donatorem fuit facta reſeruatio certæ rei, vel quantitatis ad teſtandum: tunc enim per eam reſeruationem ſuſtinetur donatio vniuerſalis omnium bonorum. Hæc limitatio alia pro nunc non eget confirmatione poſtquam ſatis ſuperque eam ſuperiùs confir-

maximus, & inferiùs, Deo concedente, ſperamus de eadem proprio loco fuſiſſimè acturos, qui erit in hac eadé clauſula quarta, gloſſa 2. per totam, vbi videbis qualis, & quanta debeat eſſe huiuſmodi reſeruatio vt cum ea, & illius prętextu ſuſtineatur noſtra vniuerſalis donatio, ibi an ſufficiat aliquid eſſe reſeruatum quamuis non dicatur ad teſtandum, ibi an ſit ſufficiens reſeruatiò eius quod placuerit ad teſtandum, ibi an cum reſeruatione certæ quantitatis ad diſponendum in vita tantùm, vel tam in vita, quàm in morte, & tam pro anima, quàm aliàs ſuſtineatur donatio, & alia denique ibidem pulchra videbis in materia tractata, quæ non eſt cordi hic tranſcribere ne idem bis repetamus, ibi videre poteris cum oportuerit.

2 Limitatur † ſecundò eadem concluſio vt non procedat quando donatio fuiſſet facta Eccleſiæ, vel alteri loco pio: tunc enim illius fauore ſuſtineretur, licèt aliàs eſſet vniuerſalis omnium bonorum: pro qua limitatione adducitur communiter tex. in l. iubemus ij. C. de ſacroſanctis Eccleſijs, quo loci valida iudicatur donatio de patrimonio ſuo per aliquem Eccleſiæ facta, eandem tenet Barto. in l. finali C. de pact. nume. 13. & alij complures allega. per Didac. in rubrica de teſtamen. in ſecunda parte numero ſexto, Anthon. Gom. in l. 69. tau. numero ſexto, Ioſeph. Ludouic. deciſio. Peruſ. 93. numero octauo, qui tamen id dicit eſſe controuerſi iuris inter doctores, ſed tamen multa alia poſtea adducit, quibus ſatis ſuperque fauor demonſtratur huiuſcemodi donationum, quæ fiunt Eccleſijs, & locis pijs, ex quibus poteſt non ineptè argui ad noſtrum caſum, Iulius Clarus (cuius quanta ſit auctoritas nemo non videt) in §. donatio quæſtione 20. numer. tertio nedum controuerſi iuris hanc eſſe opinionem dixit, ſed imò nó poſſe negari quin etiam magnę ſint auctoritates tenentium cõtrarium, & fortè (inquit) in puncto iuris illa eſt verior, addit poſtea, & in hoc nobiſcum conuenit, quòd ſi caſus contingeret propter fauorem Eccleſiæ non auderet à communi opinione recedere iudicando, aut conſulendo, Vincent. de Franch. deciſio. 168. numero ſecundo, Didac. Spino in ſpecul. teſtamen. gloſſa 11. nume. 30. Ioannes Baptiſta Villalobos inter communes opiniones nume. 140. in verbo, *donatio*, Viuius ibidem in eo verbo, *donatio*, primo, numero ſecundo, Mathe. in eodem libro communiũ opinionũ eodem verbo, *donatio*, numero quinto, Eman. Soar. in theſau. recep. ſenten. verbo, *donatio*, nume. 181. & in volumine communiũ opinionum tomo ſecundo de contract. loco quarto titul. 11. capite 11. verſicul. *ſed fallit*, Riminald. in principio inſtitutio. de donatio. numero 28. & in §. primo numero 391. Ioannes Gutierrez de iura. confirma. parte prima capite 11. numero ſeptimo, vbi ſignanter dicit hanc opinionem procedere non obſtante certa lege Caſtellę, per quam prohibentur nedum donationes vniuerſales, ſed & illæ etiam, quæ fiunt de bonis pręſentibus tantùm, quia (inquit) lex illa non potuit infringere, nec tollere libertatem Eccleſiaſticam, Seraphin. de priuileg. iura priuileg. 75. numero 28. & numero 37. & omniũ latiſſimè Tiraquel. qui quæſtionẽ hãc diſputat in tractatu de priuilegijs cauſæ piæ priuileg. 100. qui ferè omnes communem, & receptiſſimam hanc pręedicant opinionem. Examinabis tamen, antequam ab his recedas, Tiraquelli mox allegati in hac quæſtione opinioné, quæ eſt quòd verũ ſit donationem omnium bonorum pręſentium, & futurorum valere in materia quam tractamus, tunc demum quando donationis effectus principaliter dirigitur in piam cauſam, quia fit Eccleſiæ, vel piæ cauſæ, ſecus tamen (inquit) eſſet ſi quis donaret Titio omnia bona ſua pręſentia, & futura cum onere vt teneatur facere eleemoſynas, quia tũc non valeret.

3 Rationem † huius rei eſſe dicit Barto. loco ſuperiùs allega. quia cum liceat cuique perſonam ſuam vouere Eccleſiæ multò magis ei licere debet omnia bona ſua pręſentia, & futura donare, quam rationem ſequuntur complures allega. per Iacobum Cancer variarum reſolutionum parte prima capit. 8. de donat. nume. 47. verſicul. *quam tamen*, quos hic ego non curo referre poſtquam apud eum poſſunt nullo negocio videri.

4 Cæterùm † hæc ratio parùm viget, etenim alijs modis poteſt ſe quis alteri vouere, & tradere, veluti cum quis vendit ſe ad pręcium participandum iuxta tex. in §. penultimo inſtitutio. de iure perſonarum, per quem actum verè is ſeruus ſit emptoris vt ibi tradit Imper. & mirè declarat Syluester Aldroban. ibidem in annotation. in primum librum inſtitutionum:

5 & quando † quis ſe ſe arrogandum prębuit iuxta tex. in §. non tamen inſtitution. quibus modis teſtamenta infirma. lege ſi arrogator, & ibi tradunt communiter doctores ff. de adop. & tamen nullibi reperitur expreſſum, imò id habemus expreſsè prohibitum, vti antea dicebamus, quòd poſſit quis omnia bona ſua pręſentia, & futura alteri donare, atque ita apparet non valere argumentum, poteſt quis ſe alteri donare, & tradere, ergo multò magis cuique licebit omnia bona ſua pręſentia, & futura in alterum transfundere.

6 Melior † igitur ratio erit quòd validitatem huiuſce donationis cauſet fauor religionis, & cauſæ piæ, propter quem multa alia in iure cõceduntur

ceduntur

cedūtur contra communes iuris regulas vt latè tradit Tiraquel.in tracta.de priuileg.pię cauſæ per totum, vbi quamplura enumerat priuilegia,& ſpecialia.

7 Item † & fauor animæ, cum donare Eccleſiæ, & pio loco actus ſit valdè meritorius, perquem poteſt donator cœlum, & vitam æternã
8 conſequi,& ſibi comparare,imò † eſt actus perfectionis,iuxta illud Mathæi 19. *ſi vis perfectus eſſe,vade,& vende omnia quę habes,& da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo*, quod refertur à Gratian.14. quæſtione prima in principio, & Marc. capit.10.nec non & Lucæ capi.18.in quibus locis id vnum deeſſe ei qui ſeruat mandata nos docet Saluator noſter ſemper benedictus: vnde iuſtum non foret tam ſalubre Euangelij conſilium per leges humanas prohiberi quòd non ſequeretur,ac proindè meritò tenēt doctores valere donationē omnium bonorum pręſentium, & futurorum in Eccleſiam, vel
9 alium pium locum collatam:quibus † adſtipulatur quòd ea quæ ſpiritu Dei aguntur legibus humanis nō ſubiacent,capit.duæ ſunt 19.quæſtione ſecunda, & capite licèt de regularibus.

Hanc rationem tetigerat Seraphi. vbi ſuperiùs nume.37. dicens noſtrã limitationem procedere in quandam neceſſariam conſequentiam, & ideò permitti donationē hanc conferri poſſe in Eccleſiam,quia agitur de fauore animæ, & ſic de maiori bono.

10 Salus enim † animæ eſt rebus omnibus pręferenda vulga. l. ſancimus C. de ſacroſanctis Eccleſ. cum ſimil. ad quod allegat regulam iu-
11 ris vulgaram quòd † multa permittuntur in cōſequentiam, quæ aliàs non permitterentur, l. ſi de aucto.tutor.cum ſimil.& ad id varia exempla tradit, quæ per te ipſum videto: nos enim aliò tendimus.

12 Vndè † infertur quòd cum dos ſit cauſa pia capite primo §.donare,ibi, *donare autem, aut iudicare pro anima, vel in dotem pro filia dare &c.* qualiter olim poterat,in vſibus feudo.l.cum is §.ſi in ea opinione,de condic.indeb.vbi à I.C.
13 pietatis † cauſa denegatur repetitio rerum indebitè pro dote ſolutarum vbi aliàs,ſi non pro dote ſolutæ fuiſſent,concederetur, quòd latiſſimè probat Euerar.in topica legal. loco à dote ad piam cauſam per totum, & Bald. nouel. de dot.quinta parte in principio,& quamplurimis doctorum auctoritatibus ornat Didac. Perez in additione ad Segurã in repeti.§.finalis l.ter-
14 tiæ,nume. 75. valebit † proculdubio donatio omnium bonorum pręſentium, & futurorum pro ea mulieri facta, vti ex Anthon. Gom.in l. 53.tau.nume.16.& alijs,quos refert,probat Gutierrez in ſæpè allega.capite 11. de iura. confirma.numero nono, Didac.Spino in ſpecul.teſtamen.gloſſa 11.de lega.pro dote relict. nu.22. & Roder. Suar. in l.quoniã in prioribus,quæſtione nona princip.ad legem Regiam numero 3.C.de inoffi.teſtam.

15 Hanc tamen † illationem intelligit veram Gom. vbi ſuperiùs niſi alia ratio id impediat, Suarez autem, quem ſequuntur Spino,& Gutierrez in locis ſuprà citatis ſi fiat huiuſmodi
16 donatio pro dote alicui pauperi, quia † ſolùm tunc dicunt dotem poſſe dici cauſam piam ex Iaſ.in allega.§. ſi in ea l. cum is, numero primo, ff. de condictione indebiti, quia dos non eſt abſolutè cauſa pia niſi accedant alia, Calca.conſil.31.col.ſexta, Tiraquel.de pia cauſa in pręfatio.verſicul.*item cum dos*, & Surdus deciſ.86.n.12.

17 Ego verò † eam tutam,& ſecuram exiſtimarem quando quis omnia bona ſua pro puellis pauperibus maritandis donaret,tunc enim verè diceretur facta donatio cauſæ piæ, & quodammodo Deo immortali vt dicebat Baldus in l.poſt mortem numero decimo,C.de fideicom.

18 Eſt tamen † hæc ſecunda limitatio ſanè intelligenda vt procedat quoties huiuſmodi donatio Eccleſiæ facta foret in actis inſinuata,
19 aliàs non:licèt enim † controuerſum ſit inter doctores nunquid donatio Eccleſiæ, vel pio loco facta excedens 500.aur eos egeat inſinuatione vti colligere licèt ex Riminaldo in §. primo, inſtitution. de donation.à nume.385.cum multis ſequentibus,vbi quæſtionem hanc diſputans quatuor diuerſas tradit doctorum opiniones, circa quam quid nobis verum, & iuſtum appareat explicabimus forſan inferiùs ſuo loco cum de inſinuatione agemus: quicquid (inquam) ſit in prędicta queſtione, ego in hoc noſtro caſu exiſtimo neceſſariam omninò eſſe inſinuationem ad validitatem huiuſcemodi donationis, de qua agimus, ſequutus opinionem Riminaldi vbi ſuperiùs nume. 406. clariùs poſtea ab eodem in proprio noſtro caſu explicatam nume. 418. ad quod optimæ ſunt rationes, quas vbi ſuperiùs conſiderat Rimin. & pręſertim ea, quam tradit dicto nume. 418.
20 quia † videlicet de iure ſpecialia nō ſunt multiplicanda vulga.l.prima,cum ſimil. C.de dot. promiſſio. (quicquid contra eam dicat Eman. Soar.à Ribey. in additione ad Anthon. Gom. tomo primo varia. capite ſecundo nume. 13.) quæ proculdubio multiplicarentur ſi donationem hanc validam daremus abſque inſinuatione: eſſet enim vnum ſpeciale quòd valeret hæc donatio fauore Eccleſiæ,& cauſæ piæ,licèt vniuerſalis omnium bonorũ,& alterum quòd
21 valeret abſque inſinuatione: ſed ego † qui rei cauſas ſtatim ſoleo perquirere vt veritatem mihi perſuadeam, conſidero pro hac

opinione rationem introductionis huiuſce ſolemnitatis inſinuationis in donationibus neceſſariæ, quæ fuit, inter alias, ne ſecretis, & clandeſtinis donationibus locus fieret fraudandi creditoribus donatorum, ad communitet notata per doctores in l. lata, aliàs data, per illum tex. C. de donatio. not. Mathe. in additione ad Guido. Papæ quæſtiune 350, atque ita claré diſponit conſtitutio noſtra fin. ſub titul. de donation. quæ ratio proculdubio impedit validitatem huiuſce donationis ſi inſinuata non ſit etiam ſi fiat Eccleſiæ, aut aliàs loco pio, ſaltem in præiuditium tertij, quod ego conſidero in his donationibus, vti benè conſiderauit etiam commilito noſter Iacobus Cancer prima parte varia. reſolution. capit. 8. nume. 5. per rationes à ſe poſtea traditas in eodem capite 41. & ante eum egregiè docuerat Feder. Scot. reſponſ. 5. nume. 25. & 26. tomo primo, libro quinto, & præter eos latiſſimè Seraphi. de priuileg. iuram. priuileg. 73. nume. 74. cum ſequentibus, & nos inferiùs forſan trademus, Deo concedente, dũ de inſinuatione donationis agemus, quod contingere poſſet quando quis ſecretè donationem Eccleſiæ, vel cauſæ piæ feciſſet remanendo nihilominùs in poſſeſſione bonorum donatorum, vel quia vſumfructum ſibi reſeruaſſet de vita ſua naturali, vel aliàs; tunc his caſibus, & ſimilibus cenſeo donationem non valituram quantumcunque in locum, vel cauſam piam collatam, ſi inſinuata non fuerit, in præiuditium eorum, qui poſtea cum donatore contraherent, per ſupradicta.

22 Tertiam † limitationem noſtræ concluſionis conſtituunt aliqui in donatione omnium bonorum præſentium, & futurorum ſi fiat fauore matrimonij, tunc dicunt eam de iure validam eſſe, quæ tamen limitatio iure non ſubſiſtit vt latè comprobauimus in ſuperioribus dum de hæreditamentis, quæ fiunt in fauorem filiorum in pactis nuptialibus, ageremus hac eadem clauſula 4. gloſſa 9. parte quarta nume. 18. quò lectorem relegamus ad hæc percipienda.

Niſi, ſequendo ſuperiùs firmatam opinionem circa vires iuramenti in his donationibus apponi ſoliti, velis tenere eam donationem fauore matrimonij, & virtute iuramenti ſuſtineri in bonis præſentibus.

23 Limitatur quartò † vtiliter hæc noſtra concluſio vt non procedat quando huiuſmodi donatio facta foret ſimpliciter de omnibus bonis abſque adiectione præſentium, & futurorum: tunc enim benè valeret: quia per eam non cenſerentur donata bona futura, tex. aper. in l. ſi ita de auro, & argent. lega. gloſſa in l. finali, C. quæ res pigno. obligari poſſunt, & ibi omnes ſequuntur, & tradere ſolent in l. finali C. de pact. latè hanc limitationem comprobat Anthonius Theſau. deciſio. 199. per totam, qui viginti ſeptem eandem tenentes enumerat doctores, quorum quidam eam communem, alij communiſſimam appellant, alij verò temeritatem eſſe ab ea recedere dicunt, quibus adde Berenga. Fernan. in repeti. capi. vnici, de fil. nat. ex mat. ad morgan. contrac. in quinto capi. prælud. nume. tertio, limitationem hanc omnium opinione veram eſſe dicentem, Petram de fideicommiſ. quæſtione quarta in additione poſt nume. 8. verſicul. *ſecundo declaratur*, pagina mihi 23. col. 5. Baptiſtam Vilallobos nu. 138. & Eman. Soar. à Ribey. nume. 178. in ſuis communib. opinionb. verbo, *donatio*, inter communes opiniones eandem hanc limitationem canonizantes, & denique omninò ad de Surdum deciſio. 233. per totam. Quę quidem limitatio mirè illuſtratur auctoritate facti Senatus Pedemõtani, qui totis iunctis claſibus in cauſa grauiſſima de anno 1587. pro ea *iudicauit* vt auctor eſt Anthon. Thezau. vbi ſuperiùs, & Anthon. Sola ad nouas conſtitutiones Sabaudi. titul. de alienatio. bonorum minor. & mulie. gloſſa tertia, nume. 12. & ſequentibus, nec non & Senatus Mantuan. qui eandem ſententiam nouiſſimè *amplexum eſt* vt refert Surdus deciſio. 233. numero ſeptimo, apud quos eſt huius rei diſputatio, plures alias aliorum grauiſſimorum Senatuum in id deciſiones refert Ariſmi. Tepa. in compẽ. varia. iur. ſenten. lib. 2. de dona. inter viuos verſ. item valet.

24 Et eſt † euidens huius limitationis ratio, præter eas quas tradunt doctores ſuprà citati, & ſignãter Thezau. Fernan. & Surd⁹, quia donatio ſtricti iuris cum ſit reſtringenda potiùs eſt vt quantò minus fieri poſſit comprehendat, quàm amplianda, vt auctor eſt Acnr. in allega. l. ſi. verbo, *pertinentium*, C. quæ res pigno. oblig. poſ.

Hanc limitationem *ex mente* Senatus Pedemon. ampliat Theſau. in d. deciſ. 199. ſeptem modis, vt videlicèt procedat in donatione reciproca, quia in ea non ceſſant rationes, quæ ſimplicem donationem ad bona tantùm præſentia reſtringunt, in donatione de dimidia parte, vel alia quota bonorum, vel ſub nomine vniuerſitatis bonorum, & collectiuè facta, per tex. in l. ſi. quis argentum §. ſed & ſi quis C. de donationibus, in donatione in tempus mortis, vel poſt mortem collata, dũmodo inter viuos remaneat, in donatione omnium bonorum, in qua fuit reſeruata certa quantitas ad teſtandũ, quia ea reſeruatio magis reſtringat quàm ampliet donationem, in donatione omnium bonorum qualiacunque, & quantacunque ſint bona vbique exiſtẽtia, in donatione omnium bonorum cum clauſula & ſi ſine liberis deceſ-

ſero

ſero &c. et finaliter in donatione, quæ fit con-
iunctis, in qua licèt latior ſoleat fieri interpræta
25 tio, nõ tamen porrigitur ad futura, quia† vnuſ-
quiſque præſumitur magis diligere ſe ipſum
quàm coniunctum, vulga. l. præſes C. de ſeruit.
quæ quidem ampliationes, vltra iura, & ratio-
nes, nec non doctorum auctoritates optimè à
Theſau. perpenſa, illud habent amplius aucto-
ritatis quòd à tanto Senatu in ſupradicta gra-
† uiſſima cauſa *approbata* fuerint, & ſequu-
tę.

26 Circa† quartam tamen ampliationem inſi-
ſtendum pauliſper eſt, quia eam valdè dubita-
bilem reddunt declarationes, quas vidi, in noſ-
tro ſacro Senatu factę, altera quidem antiqua ad
relationẽ egregij olim Senatoris Anthonij Pi-
quer in cauſa Anthonij Cathala contra Ioan-
nam Cathalana die 9. Maij 1537. qua donatio-
nem omnium bonorum præſentium, & futu-
27 rorum iura & actiones comprehendere (quę†
aliàs non comprehendiſſet vt not. latè Iaſ. in l.
ſtipulatio hoc modo concepta nu. 21. de verb.
oblig. & Rolan. à Val. in conſ. 65. nume. 7. & 10.
vol. 1. & in conſ. 54. nume. 43. vol. 3. & inferiùs
† latiùs tradetur) dicitur fuiſſe *declaratum*, propte
rea quòd per donatarium reſeruata fuerat cer-
ta quantitas ad teſtandum, licèt id non poſſit
ità clarè ex concluſione dictæ cauſę, quam in
archiuo Regio vidi in libro concluſionum di-
cti anni, provti oporteret, colligi, ac propterea
proceſſum exquiſiui, in quo viderem formam
ſub qua ea donatio concepta fuerat, non tamẽ
potui illum reperire, atque ita huic exemplari
ea tantũ pro nunc fides poteſt dari, quam me-
retur liber adnotationum cuiuſdam doctoris
regij conſilij iamdiu vita functi, à quo hæc ego
extraxi, & non aliam. Altera verò nouiori ad
relationem egregij quondàm itidem Senato-
ris Anthonij Oliba in cauſa Geral. Ioan. Roig
cõtra Paulum Amat de Zauall die 5. ſeptemb.
1591, cuius cauſæ ſcriba erat N. Guardia, qua do-
natio, & hæreditamentum factum non in ca-
pitulis matrimonialibus, ſed multò poſt, alio
cum inſtrumento, declarando quod inter par-
tes in contractu matrimonij fuerat tractatum
licèt non ſcriptum his verbis, *fas donatio y here-
tament als fills del preſent matrimoni*, hoc eſt *facio
donationem & hæreditamentum filijs præſentis ma-
trimonij*, vti dependens, & pars capitulorum, in
quibus per donatorem fuerat reſeruata certa
† quantitas ad teſtandum, fuit *declaratum* hære-
ditamẽtum vniuerſale de omnibus, & ſingulis
bonis donatis.

28 Pro quibus† quidem declarationibus facit
ea ratio quòd exceptio amplìet regulam in ca-
ſibus non exceptis, per ea, quæ tradunt Din. in
præ. de reg. iur. in 6. Dec. & Cagno. in l. 1. ff. eo.
tit. Bar. in l. quæſitũ §. denique de fund. inſtruc.
atque ita per prædictum fundamentum, & alia
tenet Craue. in conſ. 15. nume. 8. & in conſ. 213.
nume. 12. Menoc. in conſ. 1. nume. 191. lib. 1. So-
cin. Iun. in conſ. 89. nume. 12. lib. 3. & in conſ. 11.
lib. 2. & Bero. in conſ. 44. n. 3. relati per Theſau.
vbi ſuperiùs.

Mihi (ſi quod ſentio libere licet proferre)
parcat noſter Senatus, magis arridet Senatus
Pedem. ſẽtẽtia vt videlicet per reſeruationẽ in
donatione omnium bonorum factam non cẽ-
ſeantur donata bona futura, ad quod optima
ſunt argumenta, quæ à Theſau. vbi ſuperiùs ad-
ducuntur, tum quia eadem vtroque caſu mili-
tet ratio facta reſeruatione, ſiue non facta: nam
29 † ideò donatio omnium bonorum ad futura
non trahitur nulla facta reſeruatione, quia ver-
ba illa licèt generalia ad tempus diſpoſitionis
referri debent l. ſi. §. qui indiuiſam, de lega. 2. &
l. ſi ita, de aur. & argen. legat. quod ſi verum eſt
nihil vetat quominùs idem fiat etiam facta re-
30 ſeruatione, tum etiam † quia exceptionis natu-
ra eſt vt reſtringat regulam, ideò illam amplia-
re non debet, vt ea poſita plura regula compræ
hendat, quàm comprehenderet ſi facta non
31 fuiſſet: aliàs enim † inducta ad vnum finem
contrarium effectum operari poſſent contra l.
legata inutiliter, de legat. 3.

Ego verò pro hac opinione cõſidero quam-
plura eſſe iura expreſſa pro ea facientia, quæ
valdè miror non fuiſſe animaduerſa à Theſau.
quem nulla, aut ſanè perpauca in iure noſtro
abſcondita, pro ſui ingenij integritate, la-
tuerunt, niſi dicamus (quod & ego verum exi-
ſtimo) ea fuiſſe ab eo omiſſa quia vulgaria ſunt,
& quæ quotidie in manibus omnium haben-
32 tur: adeſt † igitur tex. expreſſus, quem plenè ex-
plicat Dida. multa ad propoſitum adducens
non penitenda, lib. 2. var. c. 2. per tot. tex. (in-
quam) in l. generali §. vxori, de vſu & vſufruc.
legat. vbi Pau. I.C. in mercibus venalibus, quę
33 † aliàs in legato generali eorum, quæ in domo
ſunt, venire non ſolent licèt de facto in domo
reperiantur, vulga. l. ſi chorus §. 1. & l. ſi ita lega-
tum, de legat. 3. & l. quintus, de aur. & argen. le-
gat. de quo latiſſimè per Pinel. in rub. C. de bo-
nis mater. part. 1. nume. 28. cum ſequent. decla-
rauit neque etiam venire tametſi in huiuſmo-
di legato ſit facta exceptio vnius tantùm rei,
quæ in domo eſſet, his verbis, *vxori vſumfructũ
domuũ & omnium rerum, quæ in his domibus erant,
excepto argento, legauerat: item vſumfructum fundo-
rum, & ſalinarum; quæſitum eſt, an lanæ cuiuſq; co-
loris mercis cauſa paratæ, item purpurea, quæ in do-
mibus erant, vſusfructus ei deberetur? Reſpondi, ex-
cepto argento, & ijs, quæ mercis cauſa comparata
ſunt, cæterorum omnium vſumfructum habere lega-
tariam*, ad idem eſt tex. in l. Paulus, aliàs incipit,
mora ff. de vſur. quo loci quia† de natura fidei-
com-

commiſſi eſt quòd hæres non teneatur reſtitue
re fructus hæreditatis quando non fuit in mo-
35 ra vt ait ibi glo. & † fructus ſtrictè, & propriè nõ
veniant appellatione reditus d. glo. & in c. ge-
nerali verbo, *reditum*, de elec. in 6. & traditur
* communiter per doctores in d. l. diuortio, §. ſi
fundum ff. ſolut. mat. & in cap. 1. de ſupplen. ne-
gligen. prælat. in 6. Ioan. Corraſ. miſſel. li. 5. cap.
8. nume. 6. & 7. idem Paul. declarat vigore præ-
cepti de reſtituenda hæreditate, excepto redi-
tu, hæredi facti non teneri hæredem fructus
prædictos reſtituere, licèt teſtator in reſtitutio-
ne prædicta facienda ſolùm exceperit reditum
tex. in l. Lucius §. pluribus hęredibus ff. ad treb.
& finaliter tex. idem probat in c. in noſtra, extra
de ſepultur.

36 Ex quibus † comprobatur veram eſſe illam
doctorum ſententiam, qua docetur exceptio-
nem firmare regulam in caſibus non exceptis,
quæ aliàs ſub regula comprehenderentur, non
tamen dilatare, nec ampliare regulam vt faciat
ſub ea comprehendi quæ aliàs minime com-
prælędérétur exceptione nõ facta, dictis iuri-
bus, quia ſic inducta ad vnum finem contra-
rium operarentur per ſupradicta: hanc ſenten-
tiam tenet Bal. in d. l. generali §. vxori nume. 3.
ff. de vſu, & de vſufruc. legat. & in l. Lucius §.
pluribus num. 2. ad treb. idem Bar. in l. 1. nume.
6. de reg. iu. & ibi Poma. in addi. plures refert
idem tenentes, ſequuntur Dec. & Cagno. in ea.
l. 1. ille. nume. 28. & hic nume. 34. Felin. omninò
videndus, quia per pulchrè loquitur, & ad id
iura, & doctores allegat, & optima ad id exem-
pla adducit, in cap. quoniam frequenter à num.
2. cum ſequent. extra vt lit. non conteſta. & Ene
tat. in loco ab excep. ad reg. à numer. 2. etiam
cum ſequent. quorum allegatione conten-
tus non immorabor amplius in alijs doctori-
bus memorandis, tum quia iſti ſatis rem hanc
comprobant, tum etiam quia complures alios
idem tenentes allegant, ac præſertim quia An-
tho. Sola in allega. conſti. nou. Saban. in tit. de
aliena. bon. minor. glo. 3. à nume. 13. cum 40. nu
meris ſequentibus fuſiſſimè quęſtionem hanc
diſputat diluens argumenta contraria, & quam
plurima fortiſſima in noſtri fauorē ſtabiliens,
qui eſt omninò videndus.

Et certè ego non video quid mouere po-
tuerit doctores, qui contrariam tenent ſenten-
tiam, vt dicerent reſeruationem in caſu de quo
agitur, operari vt cenſeantur donata bona fu-
tura, quæ aliàs ſub dicta donatione non com-
pręhenderentur: non enim potuit eos mouere
quod aliàs inutilis reddatur dicta reſeruatio,
37 niſi fiat ea interpretatio, ſicuti † in caſu conſti-
tutionis procuratoris ad omnia negocia, ex-
cepto quod non poſſit iurare de calumnia reſ-
ponderunt doctores cenſeri procuratorem
conſtitutum etiam ad omnia negocia requirē-
tia ſpeciale mandatum per reſeruationē illius
caſus ſpecialis iurandi de calumnia, qui ſpecia-
le requirit mandatum, cum aliàs ea reſeruatio
nihil operari poſſet, & inutilis prorſus reddere-
tur, ad quod viden. Felin. Enerat. & Cagnol. vbi
ſuperiùs, non (inquam) potuit id doctores mo-
uere in noſtro caſu, cum abſque eo quòd fiat
huiuſmodi interpretatio ſatis operetur dicta re
ſeruatio, quòd videlicet de bonis præſentibus
donatis poſſit donator diſponere vſque ad
quãtitatem reſeruatam, quod (meo iudicio) ni-
hil continet abſurdi cum expreſſam contineat
donatoris voluntatem, nonnulla de hac mate-
ria tradidimus in glo. & filijs ſuis in vltim. par-
te.

Circa quintam etiam ampliationem non
erit è re quòd nos paululùm etiam immore-
mur, quia materia illius eſt frequēs in praxi, &
quotidie contingens: eſt igitur ea ampliationis
38 ratio, vt indè ordiamur, quia † cum bona futu-
ra, ex quo nondum ſunt acquiſita, non poſsint
dici loco circunſcribi, vulga. l. eius qui ff. ſi cert.
39 pet. & verbum † exiſtentia denotet præſens tē-
pus, & bona tempore donationis in bonis, &
facultatibus donantis exiſtentia, indè fit quòd
ſub donatione omnium bonorum qualiacũq.
& quantacunque ſint bona vbique exiſtentia
non comprehenduntur futura, pulchrè The-
ſau. in ſæpè allega. deciſione 199. numer. 9. qui
doctores refert qui contrariam tenent opinio-
nem.

40 Ex hac † ratione idem reſpondeas velim in
illa quæſtione nunquid ſub donatione omniũ
bonorum qualiacunque, & quantacunque ſint
vbique exiſtentia comprehendantur iura, &
actiones, dicendo quòd non, cum nec etiam ip
ſa, ſicut & bona futura, circumſcribantur loco
l. ſi fideicommiſſum §. tractatum de iudi. l. Ca-
ius de leg. 2. Hieronym. à Lauten. deciſ. Auen.
135. nume. 5. latè Gut. de iur. confir. parte 1. cap.
11. nume. 16. Cæterũ hæ ampliationes fluctuãt
valdè, & nõ modicũ dubitabiles redduntur
ex his quę inferiùs tradētur in ſequēti ſublimi-
tatione.

41 Sublimitatur † tamen, ne eam veram exiſ-
times in omni caſu, noſtra limitatio cum ſuis
omnibus ampliationibus ſuprà traditis vt non
procedant vbi de mente donatoris aliter con-
ſtaret quòd voluiſſet etiam bona futura, item
& iura & actiones donare, quia tunc illa com-
prehenſa cenſerētur, ex tex. in ſæpè allega. l. ſi
ita de aur. & argen. lega. ibi, *quia præſens tempus
ſemper intelligitur, ſi aliud comprehenſum non ſit*, vti
ex compluribus doctoribus, quos allegat, latè
comprobat Theſau. in allega. decil. 199. numer.
42 12. quam † donatoris mentem ait poſtea ex cõ-
iecturis comprehendi. Vndè cum contigiſſet
in

Google

in Sena.diſputari de validitate cuiuſdam donationis in hac forma conceptæ, *donat, & donationem facit inter viuos de præſenti de omnibus, & quibuſcunque bonis, quæ die ſui obitus reperientur eſſe ſua vbicunque ſint, & in quacunque ſpecie fuerint inuenta*, fuit *declaratum* ad relationem Anthonij Ros conrelatore Michaele Ferrer die quinta Maij 1575. in cauſa Alduneię Oluia, & de Pinell contra Eliſabethem Amada vxorem Franciſci Amat II. doctoris, eam donationem vti vniuerſalem omnium bonorum compræhendentem tam præſentia, quàm futura, ac etiã iura & actiones nullo retento ad teſtandum nullam, & inualidam fore, & eſſe, non obſtantibus quæ in ſuprà traditis limitatione, & illius ampliationibus dicebamus, eo attento quia probatus fuit in proceſſu vſus loquendi ipſorum donatoris, & donatarij quòd aliàs pluribus in caſibus, ſimilibus verbis vti ſoliti eſſent dum de omnibus bonis præſentibus, & futuris, iuribus etiam, & actionibus loqui arbitrarentur. Benè verùm eſt (vt nihil omittamus quod prodeſſe poſſit) quòd Senatus non fuit eo ſolo motiuo motus ad eam declarationem faciẽdam, adiunxit ſiquidem & ſequẽtia, per quæ ego ſuperius dicebã valdè dubitabiles reddi quartam, & quintam ampliationes ſuprà traditas, quia per illa verba de omnibus bonis fit donatio vniuerſalis, quæ non reſtringũtur, aut minuũtur per verba poſtea ſequentia, vbicũq. ſint, & in quacunq. ſpecie fuerint reperta, ſed ampliationem denotant, & ad ampliationem videtur adiecta, quinimò & expreſsè ſatis hoc declarant; nam ſi dedi quamcunque ſpeciem, ergo dedi etiam iura & actiones quæ ſunt vna ex ſpeciebus bonorũ; et etiã quia dinumeratio ſpecierũ post genus adiecta nõ minuit genus præcedẽs, quia ex abũdãtia adiectæ videntur, et ſicut dinumeratio ſpecierum reſpiciens actum legandi non reſtringit legatum ita & numeratio ſpecierum reſpiciens actum donãdi non reſtringit donationem, & indè infertur quòd licèt vbi fieret vis quòd illa verba, *in quacunq; ſpecie inueniretur*, denotent ſpecies, quæ loco circumſcribuntur, ſeu quæ manualiter, ſiue realiter reperiuntur tangi poſſe, & ſic quòd intelligantur de mobilibus, & immobilibus, quòd non propterea ſequitur quòd non voluerit donare iura & actiones, quia, vt dictum eſt, dinumeratio ſpecierum non minuit genus præcedens quoniam ex abundantia videntur adiectę &c.

Reperitur hæc declaratio exhibita in proceſſu cauſæ Honophrij Ferrer de Pinell contra Eliſabethem Annam Braules ad relationem egregij olim Senatoris Guillermi Sunyer referenti, actua, Petro Iacobo Bas, & mirè confirmatus in omnibus motiuis ſuprà traditis per tradita per Craue. in conſ. 227. ac per duas (contrarias tamen) deciſiones, alteram Mathe. de Afflic. 106. vbi ipſius habes *votum* contra opinionem Senatus pro his quę ſuprà diximus, & optimas rationes ad idem cõfirmandum, alteram verò Hieronymi à Lauren. Auenionen. 14. vbi reperies *iudicaſſe* Senatum pro noſtra opinione, ac vlteriùs materiam inuenies, qua confirmes omnia motiua ſuprà tradita, ad eos igitur ſufficiat pronunc remiſſio videndos quoties caſus occurrerit: eis adde Gutier. de iura. confir. parte 1. cap. 11. nume. 20. ſingulariter eſt notãda deci. Floren. Mago. quæ de his agit 146. per tot.

43 Limitatur quinto † noſtra principalis concluſio vt non procederet quando donarentur bona mobilia, & immobilia: tunc enim ea donatio non eſſet de iure inualida, quia nõ comprehenderẽtur ſub ea iura & actiones; ſed imò libera remanerent donatori vt de eis teſtari poſſet, l. quam tuberonis §. in peculio ff. de pecul. *in peculio autem* (dicit C.) *res eſſe poſſunt omnes & mobiles, & ſoli, vicarios quoque in peculium poſſe habere, & vicariorum peculium, hoc ampliùs & nomina debitorum*, l. à diuo Pio § in venditione ff. de re iudi. quatenus ibi diſponitur in executione primò deberi capi bona mobilia, ſecundò immobilia, & tertiò iura, & actiones, quibus
44 iuribus † clarè probatur, iura & actiones cõſtituere diuerſam ſpeciem à bonis mobilibus, & immobilibus, atque ita tenebant doctores antiqui vti ex Bar. & alijs latè tradit, & ſequitur Anus Pinel. in rub. de bonis mater. in 1. parte nume. 24. cum ſequent. benè Guid. Pap. q. 291. & 499. & vtrobique doctores, qui in eum additamẽta fecerunt, Andre. Gayl. prac. obſerua. lib. 2. obſer. 11. nume. 10. Tiraquel. latiſſimè, & (vt ait Gayl. vbi ſuperiùs) probatiſſimè de retrac. §. 1 glo. 7. nume. 9. Aymon Craue. in reper. rub. de lega. primo nume. 101. & 102. Ioan. Gutier. de iura. confirma parte 1. cap. 11. nume. 16. dicens hanc eſſe pulchram, ſingularem, & optimam limitationem ad noſtram principalem concluſionem, ad quam (inquit) multi non aduerterent, Iul. Clar. in §. donatio q. 19. nume. 5. Berenga. Fernan. in allega. cap. 1. de fil. nat. ex mat. ad morgan. contrac. in 5. cap. prælud. num. 5. Tob. Non. in prin. inſt. de obliga. num. 45. Bertaz. de clauſ. inſtrum. clauſula 12 glo. 2. nume. 3. Roland. Val. in conſ. 65. nume. 7. lib. 1. cum innumeris alijs, quos iſti allegant. Hanc limitationem inter communes cõcluſiones commemorat Ioan. Baptiſ. Vilallob. in verbo, *donatio* nume. 141. & Emanu. Soar. à Ribey. in theſauro recepta. ſenten. eodem verbo, *donatio*, nu. 172: & confirmatur maximè auctoritate Senatus † Pedemonta. qui pro ea *iudicauit* de anno 1488. vt refert Theſau. deciſ. 201. nume. 6. & Gaſpar

Theſau.

Theſau.eius filius quæſtio.foren.lib.1.q.2.nu.2.vbi ex profeſſo declarat latè quę ſub mobilium.& immobilium nomine comprǽhendátur,atque ita eſſe ſolitum noſtrum Senatum *declarare* refert Ludo.à Pegue.poſt hęc ſcripta viſus deciſ.143.

45 Quæ limitatio†procedit, & vera eſt etiam ſi in huiuſmodi donatione adijciatur ſignum vniuerſale cum verbis generaliſſimis,putà,omnia, vel quęcunque bona,vel omnia vbicunq.ſint: nã & tali caſu appellatione bonorũ mobilium & immobiliũ non veniunt iura & actiones l. Caius ḋ lega.2.vbi aderat verbũ,*omnia*,l.ſi mihi Męuia de leg.3.ibi,*cæteris que vniuerſis ſpeciebus, quę in eiſdem fundis: quoue eorũ cũ moriar,erũt, vti optimi,maximiq;ſunt* iuncta deciſione ibi.*inſtrumenta emptionum,item debitorum quæ in fundo prælegato remanſerunt,non videri legato contineri*, ita ex prædictis, & alijs iuribus , & quamplurimis doctoribus,quos allegat,tradit Pinel.in d.rub. de bon.mater.in prima parte à nume. 13. cum ſequent.& ſignanter num.31.vbi hanc appellat communem,& receptam ſententiam, ex multis etiam alijs idẽ probat Craue.in allega. rub. de lega.1.nume.101. et ex ferè omnibus ſuprà in confirmationem noſtræ limitationis allegatis,& ex alijs idem probat quando huiuſmodi donationi eſt adiecta dictio, *omnia*,Theſau. in ſupradicta deciſ.101. dicens ita fuiſſe in cauſa de qua ibi de anno 1588.*declaratum*.

46 Alciatus†tamen in l. mouentium de verb. ſig.quem ſequitur Molin.ad Alexand. in conſ. 45.lib.1. contrarium cenſet verius quoties dictioni, *bonorum* , adiectũ eſt ſignum vniuerſale, idem etiam tenet doctiſſimus Dida.in cap.relatum 2.nume.1.in fin.extra de teſtam. motus ex communi loquendi vſu, ſecundum quem dicit iam ferè receptũ eſſe quòd hæc clauſula, omnia bona mobilia, & immobilia ex mente contrahentium ad iura,& actiones extendatur.

Cęterùm his non obſtantibus non eſt recedendum à ſupradicta communi,& receptiſſima opinione,ex iuribus,& doctorum auctoritatibus ſuperiùs allegatis, & ex alijs quamplurimis adductis à Pinel. vbi ſuprà , quibus addendus omninò eſt Titaquel.loco ſuperiùs allega.de retrac.§.1.glo.7.nu.20.

47 Procedit † etiam eadem limitatio etiam ſi huiuſmodi donationi omnium bonorum mobilium,& immobilium adijciantur dictiones, præſentia,& futura,quia vtroque caſu militat eadem ratio vt ex Rolan.à Valle in allega.con, 65.nume.9.& alijs ab eo relatis comprobat Gutier.vbi ſuperiùs in d.c.11.nu.17.circa fin.de iura.confir.in 1.part.

48 Ex quibus†iam infertas grauiter errare Notarios,& tabelliones,qui exiſtimantes plus cõtineri ſub clauſula omnium bonorum mobilium,& immobilium præſentium,& futurorũ, quàm ſub ſimplici omnium bonorum præſentium,& futurorum,in omnibus ferè contractibus priorem adijciunt,ex inani verborum ſuperfluitate contrahentibus nocentes.

49 Hęc†tamen noſtra limitatio eandem ſingulariter recipit ſublimitationem,quam & quartę limitationi ſuperiùs adiecimus, vt videlicèt non procedat quando aliter de mente donatoris volentis ſub donatione mobilium,& immobilium iura , & actiones comprǽhendere conſtaret,vti ex Pinel. vbi ſuperiùs nume. 29. tradit Gutier.in allega.tracta.de iura.confirm. parte prima cap.11.nume.20. & in hoc nõ eſt dubitandum : quoties enim clarè conſtat de mẽte,& voluntate contrahentiũ tunc non fit locus præſumptionibus,& coniecturis.

50 Neq;†etiam procederet quinta hæc noſtra limitatio quãdo is qui donat nulla habet iura, & actiones,ſed omnia bona ſua eſſent mobilia,vel immobilia:tunc enim non foret valida donatio omnium bonorum mobilium, & immobilium,cum per eam auferretur facultas teſtandi,quia nihil donatori remaneret de quo diſponere poſſet,aut certè parum,quod pro nihilo reputatur,ita noſtram limitationem ; licèt nihil alleget,ſublimitat Gutier.loco ſuprà proximè allega.nu.18.

51 Cæterùm†hæc limitatio,meo iuditio , tuta non eſt, quia ad validitatem donationis omnium bonorum non requiritur quòd quis actu habeat tempore donationis aliquid,de quo, ea non obſtante;poſſit teſtari : quia ſi ſic eſſet neque valeret donatio omnium bonorum præſentium,iurium,& actionum, quod tamen eſt cõtra communem vti ex omnibus doctoribus, quos ſuprà citauimus,colligere licet , ſed ſufficit quòd poſſit habere aliquid de quo in futurum teſtari valeat. Vndè cum in noſtro caſu licèt donator tẽpore donationis nulla habeat iura,vel actiones,quia tamen ea habere poteſt in futurum,quæ non comprǽhenderentur ſub huiuſmodi donatione,ideò meritò dicendum erit contra Gutier. id ſufficere ad validitatem dictæ donationis,quod benè aduertit Nat. in conſ.146.nu.14.

52 Alias†quamplures limitationes ad noſtram concluſionem recenſent Decius in allega. l. fi. C.de pac.Socin.in lib.regul.verbo,*donatio omnium bonorum*,Franciſ.Viui.& Eman.Soar.inter commu.opinio.eo.verbo,*donatio*,&latiſſimè in vol.commu.opin.tom.2.loco 4.tit.11. cap.11. per tot.Clar.§. donatio quæſtione 19. per tot. quibus adde Polidor. Rip. poſt hęc ſcripta in lucem editum,in lib.ſingul.obſer. in foro reſponſar.obſer. 136.per tot.vbi ſignanter de illa limitatione agit,quam tradit etiam Socin. in

lib.

53 lib. regul. verbo donatio, fallen. 6. quando † videlicet quis donet non bona præſentia, & futura, ſed maximam ſummam excedentem vires patrimonij ſui, licèt ad illã implendam nec præſentia ſuppetant, nec futura ſufficiant, idq. propter ſpem lucrandi in futurum. Cæterùm nos non exiſtimamus opportere quòd in eis tradendis, & examinandis ampliùs immoremur, vel ex eo quòd rariſſimè in praxi ſuccedant, vel etiam ex eo quòd ſi omnia, quæ ad ſubiectam materiam dici poſſent, à nobis traderentur, multò plus iuſto creſceret libellus, ſufficiat igitur ad doctores hic adductos remiſſio, apud quos limitationes omnes noſtræ cõcluſionis latiſſimè tractatas proculdubio repeties.

54 Pro † complemento autem huius materiæ operę pretium duxi inueſtigare num, ſicut non valet donatio inter viuos omnium bonorum pręſentium, & futurorum abſq. reſeruatione, an etiam eodem modo non valeat donatio cauſa mortis, ſi contingat fieri de omnibus bonis, præſentibus & futuris, iuribus, & actionibus? In qua dubitatione dicendum quidem eſt eam donationem valere, Bar. in l. fi. C. de pac. ✱ communiter receptus vt dicit Cagno. in eadẽ l. fi. numer. 278. C. de pac. Socin. conſ. 232. lib. 2. Micha. Craſ. recep. ſentẽ. §. donatio cauſa mortis quæſtione 14. per tot. Clar. §. donatio q. 19. num. 7. Moli. de primogen. lib. 2. cap. 10. nu. 14. dicens malè Anthon. Gom. in l. 69. tau. numer. 3. cõtrarium ſentiſſe, pluribus comprobat Parlador. rer. quotidia. lib. 2. cap. 8. nu. 3. qui Gom. ſimiliter repræhendit contrarium aſſeuerantem.

55 Ratio † huius dicti eſt manifeſta: quia per huiuſmodi donationẽ non aufertur libertas teſtandi, cum ea poſſit quãdocunq. reuocari, vulga. l. qui mortis ff. de dona. cau. mor. Molin. vbi ſuprà.

56 Cęterùm † an ſi huiuſmodi donationi omnium bonorum &c. cauſa mortis factæ adiectũ ſit pactum de non reuocãdo, an eo caſu valeat nec ne, quæſtio eſt valdè practicabilis, & ſcitu digna, & circa quam ego habui conſulere de anno 1604. cuidam nobili Florentino, qui conſilium à me expoſtulauit in ſcriptis pro quadã cauſa non modici valoris, quę in Rota Florentina inter ipſum, & quendam alium fratrem ſuum ducebatur. Reſpondi eam donationem
57 non valere, quia † cum donatio cauſa mortis per huiuſmodi pactum de non reuocando trãſeat in donationem inter viuos iuxta tex. formalem in l. vbi ita donatur ff. de dona. cauſ. mort. l. ſi alienam § fi. verſ. *ſed & ſic*, eo. tit. & ✱ communiter doctores in dictis iuribus, exornant reſolutionem hanc latiſſimè complures doctores, alij eam communem, alij communiſſimam appellãtes, & alij denique ſe neminem vidiſſe, qui ei contradiceret aſſeuerãtes, Dida. de Couar. in rub. de teſtam. 2. parte num. 11. & 13. Anthon. Gom. tom. 2. var. c. 4. num. 22. Nat. in conſ. 104. num. 6. Michael Craſ. recep. ſententiarum §. donatio cauſa mortis q. 1. numer. 4. Iul. Clar. §. donatio q. 4. num. fi. vbi aſſignat huius rei rationem Roder. Suar. allegatione 20. num. 3. 5. & 6. vbi ſimiliter rationem tradit noſtræ reſolutionis, Ioan. Gutier. de iura. confir. parte 1. cap. 12. per totum, Ioſeph. Maſcar. de proba. conclu. 561. num. 6. omnium copioſiùs, & (meo iudicio) ſubtiliùs Ludoui. Molin. rationes aſſignando, & contraria formando, necnõ & eadem diſſoluendo in tracta. de primogen. Hiſpan. lib. 4. cap. 2. à num. 40. cum multis ſequent. benè loquitur Eman. Soar. à Ribey. in theſau. recep. ſenten. verbo, *donatio* num. 285. Vincen. de Franc. deciſ. 213. num. 6. cum ſexcẽtum alijs, quos ipſi allegant, pluribus explicando d. l. vbi ita donatur de his agit Pet. Barboſa in l. quæ dotis à num. 13. cum ſequent. ff. ſolut. mat. etiam ſi ſimpliciter promiſſum ſit non reuocare, quamuis non dicatur nullo caſu reuocare ſicuti habetur in d. l. vbi ita donatur, ita ✱ communiter teneri aſſerit Dida. in ſæpè allega. parte 2. de teſtam. num. 11. & refert Craſ. §. donatio cauſ. mor. q. 1. nu. 4. pluribus probat Pet. Barboſa vbi ſuprà numer. 119. limitatione 2. Et donatio inter viuos ſi fiat de omnibus bonis &c. abſque reſeruatione de iure non valet. vti latè in ſuperioribus dictum extitit, indè dicendum proculdubio eſt non valere huiuſmodi donationem cauſa mortis cum eo pacto factam.

58 Nec † obeſt quod aliqui dicunt, diſpoſitionem d. l. vti ita donatur non procedere, nec locum habere quando aliàs donatio cauſa mort. ſi tranſiret in donationem inter viuos, inualida futura eſſet, veluti quando fieret vniuerſaliter de omnibus bonis abſque reſeruatione aliqua, imò tunc, vt actus potiùs valeat quàm pereat, remanere debere donationem in terminis donationis cauſa mortis non obſtante pacto de non alienando, inter quos ſunt non modicæ auctoritatis viri Afflic. deciſ. 338. num. 6. & ante eum Caſtren. in conſ. 75. ſiue 101. incip. *notandũ eſt quòd præfatum ſtatutum* vol. 2. cum alijs relatis per doctores ſuprà citatos, & ſignanter per Craſ. vbi ſuperiùs per Rimin. in prin. inſti. de dona. num. 364. & per Pet. Barbo. vbi ſuprà n. 27.

59 Nam † reſpondetur egregiè deceptos fuiſſe doctores ſupradictos, & reliquos qui idem tenuere ex praua intelligentia tex. in d. l. vbi ita donatur, de dona. cauſ. mor. illa, enim clarè eſt contra ipſos, apertèque probat procedere eius diſpoſitionem ſiue aliàs donatio valida futura

ſit inter

ſit inter viuos,ſiue non; poſtquam enim I. C.
ibi docuit per pactum de non renocando do-
nationem cauſa mortis tranſire in donationē
inter viuos,poſtea infert, *ideòque inter viros, &*
vxores non valet,quibus verbis manifeſtè proba
tur,donationem cauſa mortis inter virum, &
vxorem factam(quæ aliàs vt talis de iure ſuſti-
netur,Dida.in rub.de teſtam.parte.3.numer.2.
Rip.in l.2.num.3.de leg.1. Craſ.in allega.§. do-
natio cauſa mortis q.6.n.1. perpulchrè Thom.
Sanches Societa.Ieſu de matrim.lib.6.diſputa-
tione 10.num.2.qui benè loquitur,& reſpon-
det ad id quod ex Dida.vbi ſuprà,& Iul.Clar.in
§.donatio q.9.verſi.& hęc,vbi videntur con-
trarium tenere,opponi poſſet,quod idem pro-
bat per tex.in l.ſi eum ſeruum in fi.& l.ſequen-
ti ff.de dona.inter vir.& vxorem, l.ſed interim
§.ſed quod dicit ff.eo. tit.)per pactum de non
renocando in donationē inter viuos,licèt vt ta
lis poſtea inualida futura ſit, pertranſite, & in-
ualidum remanere. Hanc reſponſionem teti-
git Alex.contra Caſtren.in l.quæ dotis num.11.
ff.ſolut.mat Anthó.Gom.& Eman. Soar. à Ri-
bey.vbi ſuprà, Guiller.Benedi.in cap.Raynun.
verbo teſtamentum 4.à nume. 25. Angulo de
meliora.l.1.glo.11.num.27.pluribus elegantiſſi-
mè idem probat Pet.Barbo.in l. quæ dotis nu.
130.ff.ſolut.mat.omninò vidē. & nos iam aliàs
tradidimus hac eadem clau.4.glo.9. p.4.à nu.
161.

60 Nec†mouet quòd contraria opinio quam-
plures habeat graues doctores eam tenentes:
nemo enim neſcit peruulgatam illam Philippi
Decij vocem iam ferè prouerbij locum obtine
re,Iureconſultos quaſi aues eò volare omnes,
quò vnus volauerit: quando igitur meliores
ſunt rationes,quibus tenentes contra commu-
nem mouentur, rationes ponderandæ ſunt,
61 non numerus doctorum,cū†poſſit vnius,for-
ſan deterioris,ſententia & multos, & maiores
in aliqua parte ſuperare,vt elegantiſſimè dicit
Imper.in l.1.C.de ver.iu.enuclean.& aduertūt
quos referunt,& ſequuntur Vincen.de Franc.
deciſ.30.num.2.& Gaſpar Anthon. Theſau. In
quodam conſ.impreſſo inter deciſiones Pede-
montanas Anthon.Theſau.patris ſui poſt de-
ciſ.57.num.10. Vndè ob id videmus clariſſi-
mos viros, relictis quibuſdam communibus
opinionibus,contrarias amplexos fuiſſe, conſ-
trictos, ſeu conuictos rationibus, & iuribus,
quę pro eis faciebant, vti de Senatu Neapoli.
teſtatur Franc.in allegata deci. 30.Sic in noſtro
caſu vt ab hac noſtra opinione diſcedere de-
beamus oportet priùs per aliquem ex contra-
riam tenentibus diſſolui efficax argumentum,
quod in illius confirmationem ex d. l. vbi ita
donatur deduximus.

62 Aliqui†ampliant diſpoſitionem d. l. vbi ita
donatur,vt non ſolùm procedat quando factū
eſt pactum,vel promiſſio de non reuocando,
ſed etiam quando donator promiſit non con-
trauenire,ita docet Roder.Suar.in allega.alle-
gatione 20.num.5.dicens idem voluiſſe Baldū
rectè intuenti in l.cum quis ff. de condic.ob
cauſam,licèt in apoſtil.Alex.ad Bar. allegetur
in oppoſitum,eandem opinionem tenent alij
latè relati per Gutier. de iura. confir. parte 1.
cap.12.numer. 5. pluribus de ea agit Pet. Bar-
boſa in l. quæ dotis numer. 117. ff. ſolut. mat.

63 Contrariam †tamen opinionem pluribus
defendit Molin.de primoge.lib.4.cap.2.num.
46.qui Baldum in ea.l.cum quis ff. de condic.
indeb.pro ſua opinione aduocat, quem antea
pro contraria eundem allegauerat Roder.Hāc
opinionem ſequuntur quamplures relati per
Gutier.vbi ſuperiùs.

64 Huius†perplexitatis ratione excogitauerūt
doctores eas opiniones concordare diſtinguē-
do quòd huiuſmodi promiſſio de non contra-
ueniendo aut opponitur in diſpoſitiuis ipſius
donationis,aut verò in executiuis, primo caſu
dicunt veram eſſe priorem opinionem,ſecun-
do verò caſu poſteriorem:Huius concordię au-
ctorem communiter doctores faciunt Deciū
in l.non omnis num.11.ff.ſi cert.per.vt conſtat
ex traditis per Gutier. loco ſuperiùs allega.
circa quam tamen nos ampliùs non im-
moramur quia commodiorem expectamus lo
cum quo mox de his fuſiùs agemus.

In hac difficultate,ſi nobis liberè licet dice-
re quod ſentimus,planè confitebimur opinio-
nem Molinę, & ſequacium, vt videlicet per
pactum de non contraueniendo non tranſeat
donatio cauſa mortis in donationem inter vi-
uos,nec propterea fiat irreuocabilis,eſſe verio-
rem,quod primò probo ex eo quòd l. vbi ita
donatur tantùm loquatur in pacto de non re-
uocando,atque ideò non debet ad aliud pac-
tum,ſeu promiſſionem extendi, maximè cum
ius nouum inducat, & tractetur de mutanda
natura contractus,& de efficiendo quandoq.
eum de valido inualidum vt ſuprà vidimus: ſe-
cundò idem ita clara, & efficaci ratione vide-
tur probari vt valdè mirandum ſit quòd ali-
quis vnquam fuerit qui huic opinioni contra-
65 diceret:contrauenire †enim donationi (ſi pro-
prietas tecti ſermonis obſeruetur) nihil aliud
66 eſt,quàm contra eam venire,dici autem † non
poterit contra donationem cauſa mortis veni-
re eum qui illam pro libito voluntatis reuoca-
re voluerit cum vtatur natura contractus, ar-
gumento tex. in l. quæro §. inter locatorem ff.
67 loca.vbi† non obſtante promiſſione de non
expellendo intra certum tempus per locatorē
facta poteſt conductor intra dictum tempus
expelli, ſi penſionē, ſeu mercedem non exol-
uerit,

uerit, quia id venit ex natura contractus lo-
cationis, cui non cenſetur locator per illam
promiſſionem præiudicare, ita reſpondet Bal.
in allega. l. cum quis, de condic. ob cauſ. quem
refert, & ſequitur latiſſimè Molin. in d. cap. 2. li.
4. nu. 46.

Quid dicemus ad Bal. pro vtraque parte à
Roder. & Molin. reſpectiuè allegatum? Sanè
nos non curamus quid dixerit Bal. ſed quid di-
cere debuerit, hoc vnum aſſeuerare audemos
Baldum eo loci magis noſtram, quàm contra-
riam, probare, & confirmare opinionem, quod
cuiuſlibet rectè eum intuētis iuditio compro-
bandum relinquitur. Et licèt Ludoui. Molin.
Societatis Ieſu de contrac. diſputa. 287. nu. 18.
reprobet noſtram, & alterius Ludoui. Molinæ
opinionem dicens ſe eam falſam arbitrari, tū
68 †ex eo quòd ex communi vſu loquētium pro-
miſſio de non contraueniendo idem videatur
eſſe quòd promiſsio de non reuocando, tum
etiam ex eo quòd per reuocationem donatio
deſtruitur, & proindè ſatis dici debere i cōtra-
ueniri ſi reuocetur, nihilominùs nō propterea
cenſeo recedendum à doctrina alterius Moli-
næ, & eius opinione ſuperiùs à nobis amplexa,
quippequi videamus non poſſe textui in al-
lega. l. quæro §. inter locatorē ff. locat. & opi-
nioni communi, quæ ex eo deſumitur à do-
ctoribus quòd non cenſeatur contrauenire
qui vtitur natura contractus, optimum dari
reſponſum, nec eſt curandum de prætenſo cō-
muni vſu loquentium, quàm enim ille fallax
ſit, & quàm parùm de eo leges curent, nemo
non videt, præterquam in certis caſibus, vt ali-
quando diximus.
69 Alij †requirunt ad hoc vt diſpoſitioni d. l.
vbi ita donatur, locus fiat, quòd pactum de nō
reuocando apponatur in diſpoſitiuis, hoc eſt in
principali diſpoſitione ipſius donationis, nec
ſufficere quòd apponatur in executiuis, hoc eſt
in fine illius, rationem aſſignant, quia clauſulæ
in fine poſitæ non præſumuntur de voluntate
partium, ſed imò de ſtylo notariorū appoſitæ,
Deci. in conſ. 305. num. 7. & in l. fi. nume. 21. C.
de pac. & in l. non omnis num. 11. ff. ſi cert. pet.
Anthon. Gom. tomo 2. varia. cap. 4. numer. 12.
Couar. in rub. de teſtam. ſecunda parte numer.
11. & num. 13. plures refert Rola. à Val. in conſ.
8. numer. 14. libro ſecundo, & alios Gutier. in
allega. tracta. de iura. confirma. 1. parte cap. 12.
nu. 5.
70 Contrarium †tenent Molin. & Eman. Soar.
vbi ſuperiùs, Manti. de coniec. vltim. volunt. li.
2. tit. 13. nume. 7. ea ratione moti quòd imò de
iure omnia in inſtrumento contenta præſumā-
tur de conſenſu partium ſcripta, ex l. iuris gen-
71 tium §. quod ferè ff. de pac. imò †notarius ſem-
per cenſetur rogatus apponere clauſulas con-
ſuetas in inſtrumento, & ſic ſemper præſumi-
tur eas de voluntate partiū appoſuiſſe l. quod
ſi nolit §. qui aſſidua ff. de ædili. edic. l. fin. C. de
fideiuſ. tradunt Felin. num. 6. Dec. num. 6. Rip.
num. 47. & communiter ſcribentes in c. cum
M. Ferrarienſis de conſt. & Anthon. Gab. lib. 6.
com. opin. tit. de cōſuetu. conclu. 3 nu. 1. Ean-
dem hanc opinionem, alia tamen ratione, vi-
detur ſequi Pet. Barbo. in l. quæ dotis nu. 118. &
119.
72 Gutier. †tamen d. cap. 12. num. 5. verſi. *hac cō-
cordia*, has opiniones concordando, dicit prio-
rem procedere, & veram eſſe in clauſula gene-
rali ſupradicta, quia tunc cenſetur appoſita ex
ſtylo notariorum quando apponitur in fine
inſtrumenti, & in executiuis, & debet intelligi
ſecundum naturam contractus, ſuper quo in-
terponitur, argum. l. quæro §. inter locatorem
cum ſimil. ff. loca. quia ſupradicta clauſula con
tinet verba generalia, & inter verba generalia
ſcripturæ ponitur: in clauſula verò ſpeciali ex-
preſsè appoſita in inſtrumento, qua donator
expreſsè dicit, & promitit ſe non reuocaturum
donationem vllo tempore, dicit Gutier. proce-
dere, & veram eſſe poſteriorem Molinæ,
& aliorum opinionem vt tunc ſiue in princi-
pio ſiue in fine inſtrumenti apponatur ea pro-
miſſio, ſemper donatio tranſeat in donationē
inter viuos, quia id non verbis generalibus, ſed
ſpecialibus promiſit donator, vndè non eſt
præſumendum (ait) eam clauſulam ſpecialem
ex ſolo vſu, ſtylo, & conſuetudine notariorum
appoſitam fuiſſe, ſed imò ex voluntate dona-
toris, ad quæ comprobanda plura adducit ibi-
dem Gutier. per te ipſum videnda.
73 Quicquid †ſit in his opinionibus, inter quas
doctioribus & acutioribus electionem relin-
quo, operæ pretium duxi annotare ex Molin.
vbi ſuperiùs in d. c. 2. num. 49. lib. 4. de primog.
Hiſpan. tunc dici diſpoſitioni d. l. vbi ita dona-
tur, ſatisfactum, quoties poſt verba diſpoſitiua
donationis cauſa mortis adiectum fuerit pa-
ctum de non reuocando, & ſic tunc dici debet
appoſitum in diſpoſitiuis cum non meliùs in
alia diſpoſitionis parte apponi potuiſſet; nec d.
l. vbi ita donatur, declarat locum vbi hęc verba
apponenda ſint, ſed ſolùm conſiderat vtrum
donans voluerit illam donationem irreuoca-
bilem eſſe, quod ſatis deprehenditur ex verbis
prædictis, & pacto de non reuocando.
74 Procedit † item ſuperior reſolutio etiam ſi
in donatione adfuiſſent quinque teſtes, quod
proprium eſt donationis cauſa mortis; nam
tunc etiam nihilominùs per huiuſmodi pactū
de non reuocando tranſit ea donatio in dona-
tionem inter viuos, Nat. in allega. conſ. 104.
num. 14. Rip. reſponſ. 148. num. 4. Rolan. conſ.
61. num. 59. vol. 2. Man. de coniec. vltim. volum.
lib. 12.

lib.12.tit.7.numer.7. quia non attenditur numerus teſtium ſi alia concurrant indicia ex ſupradictis.

75 Procedit †etiam multò magis ea reſolutio quando in huiuſmodi donatione fuiſſet appoſita clauſula ad habendum, & tenendum &c. quia ea operatur vt donatio ſit, & dicatur inter viuos, Rolan.à Val.d.conſ.61.numer.48. vol.2. cum alijs quos allegat, quibus adde Vincen.Caroc.deci.ſeu caſ.84.num.24. pro quo facit, quia

76 †dicta clauſula videtur transferre in donatariũ facultatem alienandi bona donata, probatur ex his quæ ponunt Bar. & doctores in l. qui Romæ. §.duo fratres ff.de verb.oblig. maximè quando non apponitur in executiuis, ſed in diſpoſitiuis, vt latè probat Bec.in conſ.88. ferè per tot.& Oſaſ.etiam latè deci. Pedem.164.per tot.

77 Procedit †etiam multò magis eadem reſolutio quando in huiuſmodi donatione fuiſſet appoſita clauſula conſtituti, quia ea facit præſumi quòd mens contrahentium erat donationem facere inter viuos, ita in proprijs terminis docet Roder.Suar.in allega.allegatione 20.nu.3. Eandem clauſulã conſiderauit Senat. Neapol. vt *declararet* donationem, de qua ibi, non

† cauſa mortis eſſe, ſed imò inter viuos, vt tradit Vincen.de Franc.deciſ.213.n.1. Vincen.Caroc. deci.ſeu caſu 84.n.24. qui ad idẽ allegant Rol. in allega.conſ.61.

78 Procedit †etiam multò magis eadem reſolutio quando donatio, qua de agimus, foret in actis inſinuata: inſinuatio enim huiuſmodi declararet proculdubio contrahentium mentem fuiſſe donationem inter viuos facere, non cauſa mortis, vt conſiderat Aymo. Craue.in conſ. 214.num.16.& Caro.in allega.deciſ.84. nume.23. aliàs enim non erat quòd eam inſinuarent

79 contrahentes, cum †donatio cauſa mortis inſinuatione non egeat, vulga.l.fi.C.de dona.cauſ.

† mor.& ibi communiter ſcribentes, atq. ita *deciſum* fuiſſe in Sena.Grationopolita.tradit Guid. Pap.q.610.& docet Peregn.de fideicom.ar.51. nu.61.

Hæc omnia concurrebãt in cauſa Florentina, de qua ſuprà, cum alijs indicijs, & coniecturis, quas hic non oportet referre, quia ad noſtrum non attinet inſtitutum, ac proindè cõſului eam donationem inualidam eſſe, vtpotè factam de omnibus, & ſingulis bonis præſentibus, & futuris abſque reſeruatione aliqua. Qui plura ad propoſitum videre voluerit tam circa rationes huius noſtræ reſolutionis, quàm etiam circa contraria, quæ contra eam formari poſſent, recurrat ad doctores ſuprà citatos, & ſignanter ad Roder.Suar.Molin. & Gutier. qui optimè de his agunt.

SVMMARIA.

1 *Donatio omnium bonorum an ſuſtineatur ex ſola vſusfructus reſeruatione.*

2 *Affirmans opinio, vbi deciſio Senatus Luſitani, & alia deciſiones.*

3 *Negans opinio, vbi deciſio Senatus Sebuſia. & alia deciſiones.*

4 *Donator reſeruando ſibi vſumfructum viſus etiam eſt reſeruaſſe ſibi fructus percipiẽdos, & quicquid ex eis ſupererit ad teſtandum.*

5 *Fructus reperti in domo donatoris tempore mortis nõ ſunt donatarij, ſed heredis, vbi deciſio noſtri Senatus.*

6 *Donator reſeruando ſibi vſumfructum illud videtur tantùm voluiſſe agere, vt ſcilicet haberet vndè viueret, non quòd putaret poſſe ſe tempore mortis de aliquo per eam reſeruationem diſponere.*

7 *Donationis omnium bonorum cũ reſeruatione vſusfructus validitas pendet, ſecundum aliquos, ex futuro euentu ſi tempore mortis remanſurum ſit donatori de quo teſtetur, vel non.*

8 *Actum poſſe pendere ex futuro euentu non eſt incõueniens.*

9 *Donationis actum non poſſe pendere ex futuro euentu aliqui volunt.*

Idem dicunt de teſtamento, ibid.

10 *Tempus donationis eſt inſpiciendum ad dignoſcendum an illa valeat, nec ne, vt ſi vſusfructus reſeruatus ſit tam modicus, vt non ſit veriſimile remãſurum ex eo de quo poſſit donator teſtari, non valeat, ſi autem ſpes ſit in contrarium, valeat quidem.*

11 *Donatio valet quamuis poſt eam alienet, vel conſumat donator reſeruatum.*

12 *Donatio qua à principio valuit ex poſt facto non reuocatur.*

13 *Donatio vt valeat ſufficit quòd appareat tempore cõfectionis illius poſſe in futurum donatorem potentialiter habere heredem.*

14 *Donatio cum reſeruatione vſusfructus non fit inualida ex eo quòd donator contrahat poſtmodum debita, ad qua ille remaneat obligatus.*

15 *Mulieris habentis ducentum in dotem valet obligatio prior facta in cẽtũ, nec reſcindi poteſt prætextu læſionis, quamuis poſteà alienet reliqua centum.*

16 *Donatarius an teneatur probare quòd vſusfructus reſeruatio ſufficiẽs erat ad ſuſtinẽdam donationẽ, an contrarium, qui id negat.*

17 *Fundamentum intentionis ſua quilibet tenetur probare ſiuè agens ſit, ſiue excipiens.*

18 *Auctoris opinio in propoſita quæſtione quis teneatur probare an donatarius ſufficiẽtiam reſeruationis, an contradicens illius non ſufficientiam.*

19 *Auctoris circa hec conſilium.*

20 *Donator pro vſufructu, quem ſibi reſeruauit nõ tenetur cauere ſicut alij vſufructuarij, ſed ſufficit quòd*

donator

donator premitat cum hypoteca bonorum, vbi deciſiones.

21 *Ex propria liberalitate nullus debet vexari, & mitiùs cum eis agendum eſt qui ex propria liberalitate conueniuntur, quàm cum alijs.*

22 *Reprobatur quod num. 20. dictum extitit.*

23 *Vſufructuarius nullus excuſandus videtur à præſtāda cautione.*

24 *Donatorem non teneri cauere pro vſufructu reſeruato, opinio quæ tenet, dicitur nullum habere fundamentum quod vrgeat.*

25 *Donator qui reſeruauit ſibi vſumfructum ſi dilapidat bona, vel aliàs malè in eis verſatur an poſſit priuari.*

26 *Pater dilapidans bona filij poteſt, & debet priuari eorum vſufructu, & adminiſtratione.*

27 *Donator, qui propter cauſam priuatur vſufructu, quem ſibi reſeruauerat, debet habere alimenta à donatario.*

28 *Alimentis non cenſetur priuari qui vſufructu priuatur.*

29 *Donatio vniuerſalis vt valida dicatur ſufficit habuiſſe donatorē à principio de quo teſtaretur quā- uis illud poſtea alienauerit.*

30 *Inteſtabilis quòd quis fiat, id eſt quòd priuetur omnibus bonis propter delictum, & culpā iura non cenſent eſſe inconueniens.*

31 *Vſusfructus reſeruatio facta promiſcuè per duos donatores, qui ſimul bona donant, an cēſeatur reſeruatus totus pro vnoquoq. ex ipſis qn̄ vnus moritur altero ſuperſtite, an verò quilibet reſpectu ſuorum tantùm bonorum, vbi deciſio noſtri Senatus, & aliorum.*

32 *Vſusfructus reſeruatus promiſcuè per duos donatores ſimul donātes cēſetur taliter reſeruatus vt ſemper quilibet ex ipſis habeat integra alimenta, ſiue ex proprijs bonis donatis, ſi ſufficiunt ad id, ſiue ex bonis condonatoris.*

33 *Vſusfructus ſpectans ad duos extinguitur pro parte quando vnus ex ipſis deſcedit*

34 *Vſusfructus finitur per mortē vſufructuarij, & proprietati conſolidatur.*

35 *Vſusfructus cum proprietate conſolidatio per mortem vſufructuarij fit ipſo iure abſque aliquà reſtitutione.*

36 *Poſſeſſio naturalis, quæ exiſtit penes fructuarium, eo mortuo trahitur à ciuili, quæ eſt penes proprietarium, & ei etiam ignoranti acquiritur.*

37 *Proprietarius finito vſufructu poteſt propria auctoritate capere poſſeſſionem naturalem, quæ erat penes vſufructuarium.*

38 *Etiamſi adeſſet ſtatutum quòd poſſeſſio deffuncti cōtinuaretur in hæredem.*

39 *Vxori mortuo marito non acquiritur poſſeſſio bonorū, quæ ille vſufructuario nomine poſſidebat, in vim conſtitutionis, hac noſtra.*

Intellectus conſti. hac noſtra, tit. diſſolu lo mat. quin dret &c. ibid.

40 *Proprietarius non capit propria auctoritate poſſeſſionem bonorum, in quibus alius habebat vſumfructum, quando ille finitur aliter quàm per mortem.*

41 *Idem eſt quando finiretur per mortem ſi ante proprietarium hæres vſufructuarij poſſeſſionē nactus eſſet.*

42 *Statutum transferens poſſeſſionem in alium quō intelligatur, remiſſiuè.*

43 *Vſufructuarius non poteſt propria auctoritate poſſeſſionem rei, cuius ſibi vſusfructus eſt legatus, capere ſi inuenerit eam occupatam ab alio.*

44 *Fideicōmiſſarius nō capit propria auctoritatę poſſeſſionem bonorum fideicommiſſi niſi eam reperiat vacantem.*

45 *Poſſeſſor quilibet, quamuis iniuſtus, non debet commoueri de ſua poſſeſſione niſi citatus, & condemnatus.*

46 *Retentio ex quibus cauſis concedatur, remiſſiuè.*

47 *Retentio conceditur hæredi donatoris pro reſeruatis, vbi deciſio noſtri Senatus.*

48 *Actio criminalis oritur ex omni ſpolio de iure cōmuni.*

49 *Actio iniuriarum dicitur quæ oritur ex ſpolio.*

50 *Spolium in Cathalonia non punitur criminaliter niſi fiat cum armis, & numer. ſequent. vbi deciſiones noſtri Senatus.*

51 *Vis publica committi dicitur per eum, qui cum armis ſpoliat alium.*

52 *Vis priuata committitur per eum, qui ſpoliat ſine armis.*

53 *Armis vſum eſſe ſpoliatorem non eſt neceſſe probare vt cum armis ſpolium commiſiſſe dicatur, ſed ſufficit quòd armatus venerit, ſufficit enim terror armorum.*

54 *Arma habere domi, vel portare ſolum, reputatur vis.*

55 *Reſiſtentia qualis ſit neceſſaria vt non valeat is, qui propriam facultatem habet, ingrediendi poſſeſſionem alicuius rei, ea vti.*

56 *Donator, ſeu eius hæredes non tenentur bona mobilia, quorum vſusfructus fuerat in donatione reſeruatus, reſtituere in eadem bonitate, ſed ſufficit reſtituantur in ea in qua reperiuntur.*

Quid in vſufructuario ab alio relicto, ibid.

Et quid in hærede grauato, ibid.

57 *Vſusfructus vxori relictus nomine veniunt ſola alimenta cum quadā præheminentia in domo, vbi deciſiones Senatus Pedemon.*

Fallit niſi aliud elicietur ex coniecturis, ibid.

58 *Vſusfructus legatū quod cōſtat ex aliquib⁹ coniecturis fauore liberorum vxori plenè factum, an reſtringatur ad alimenta mortuis liberis, vbi deciſio noſtri Senatus.*

GLOS. XXII.

Primò dicti donatores ſibi reſeruant plenum, & integrum vſumfructũ rerum poſt mortem ipſorum donatarum per totum tempus vitæ ipſorũ, & alterius ſuperuiuentis, propter quem non teneantur præſtare aliquam cautionem, nec reddere aliquam rationem, poſt tamen obitum dictorum donatorum, & alterius ipſorum ſuperuiuentis vſusfructus dictarum rerum poſt mortem ipſorum donatarum ſit finitus, & extinctus, & proprietati applicatus, & conſolidatus.

QVANDO huc Typographi peruenit currente prælo diligentia, adeò vidi, præter ſpem, creuiſſe librum vt oportuerit, ne immẽſus ille fieret, in hac, & ſequentibus gloſſis, licèt magis quàm præcedentes materiã capitulorũ matrimonialiũ, quã proſequimur, attingere ipſæ viderentur, breuiores fieri, & multa prætermittere ex his quæ ad illas ornandas parauetam, taliter tamen me in hoc habuiſſe arbitror vt pauca omiſerim ex neceſſarijs, nihil potuerim de ſuperfluis, dabitur forſan in ſequenti tomo locus, quo hic breuibus patefacta fuſiùs ibi explanentur, & longiori oratione proſequantur.

Hæc verba poſita in noſtro cõtextu reſeruationẽ important vſusfructus de vita naturali donatorum duraturi, vt ex ſe ſatis ſuperq. patet, imò & abſq. eo quòd ea verba apponerentur in donatione iam cenſebatur eadem reſeruatio facta p illa verba, *poſt tñ obitũ noſtrũ, & nõ ante*, d quib⁹ in hac eadẽ cla. glo. 3. vt ibi fuit dictũ.

1 Circa † quã reſeruationem, ſi alia nõ fuiſſet facta, iure optimo dubitaremus primò nũquid ex ea ſola deberet noſtra donatio vniuerſalis ſuſtineri, quã (vt ex duobus, vel tribus habeas oẽs, qui quæſtionẽ latè examinarũt, oẽsq. retulerũt qui d ea egerũt) vide per duos Romanos Cardin. Tuſc. & Manticam, illũ practicar. conclu. iur. to. 2. verbo, *donatio* concl. 648. à nũ. 44. hunc verò de taci. & ambi. conuen. to. etiã 2. li. 13. tit. 32. per tot. Alex. Trentaſinq. var. reſol. vol. 1. lib. 3. tit. de dona. reſol. 3. à nu. 18. et vltra eos, quos iſti doctores allegant, nõ ſunt omittẽdi Pater Moli. de cõtrac. diſputa. 280. n. 8. Antho. Fab. in ſuo C. li. 8. tit. 34. de dona. diffi. 9. noſtrates Can. & Ludo. à Pegue. ille quidẽ li. 1. var. reſol. c. 8. de dona. à nu. 48. & li. 3. c. 2. de inuenta. à n. 123. hic verò deci. 142. vide aliã longiſſimã remiſſionẽ ad doctores, qui articulũ diſputarũt, apud Blaſ. Flor. d Mena in addi. ad Gã. deci. 166. adde etiã Petra de fideicom. q. 4. in addi. poſt nu. 8. verſ. *ſed hoc temperamentum*, pag. 24.

2 Sciſi ſunt † doctores in duas opiniones è diametro contrarias, &, quod peius eſt, ex fundamentis etiã contrarijs, vna eſt affirmans quòd valeat donatio affirmãti etiã innitẽs fundamẽto, quòd fructus, qui ſupererint donatori ex vſufructu, & alia forsã ex eo acquiſita nõ veniant in donatione, ſed poſsit de eis donator teſtari, alterã verò negãs valere donationẽ, ex eo quòd imò ſupradicta omnia in donatione cõpræhẽſa cẽſeãtur taliter quòd donatario acquirantur ſpreta quacũq. donatoris in poſteriũ facta de eis diſpoſitione.

† Affirmãtẽ ex hac ratiõne *ſequutus* eſt Senatus Luſita. apud Antho. de Gam. allega. deciſ. 166. refert etiã Corn. in con. 176. num. 23. lib. 2. ſe ſic † in facti cõtingẽtia *obtinuiſſe*, put habetur apud Man. allega. tit. 32. nu. 4. Eandem opinionem aliqui tribuere voluerũt Senatui Neapol. extraditis per Vincen. de Fran. deciſ. 168. quẽ paſsim oẽs allegãt, ſed nõ id fuit declaratũ vt ibi eſt videre, benè verũ eſt quòd n. 4. teſtatur diſcuſſo † pũcto *dictũ* ibi fuiſſe quòd hęc opinio poſſet dici verior, ex quibus verbis videtur placuiſſe illi Senatui opinio hęc, eandẽ opinionẽ tribuũt Can. & Pegue. in locis ſuprà citatis noſtro Senatui, ex quo apud Micha. Fer. li. 3. obſeruã. c. 304. † 355. & 404. *declarauit* ſub donatione omniũ bonorũ pñtium, & futurorũ reſeruato vſufructu, & certa quãtitate ad teſtãdũ nõ venire fructus repertos tẽpore mortis teſtatoris, ſed illos reputari propriũ patrimoniũ donatoris ad detrahẽdum legitimam.

Id quod inſinuare ſatis viſus eſt Senat⁹ dũ in deciſionibus relatis p Can. vbi ſ. & paulò inferiùs allegatus eſt, donationes ſuſtinuit cũ reſeruatione vſusfruct⁹, & modicæ quãtitatis ſeptẽ, & quinq. librarũ, & etiã 50. ſolidorũ, q vix eſt q fieri poſſet niſi attẽderetur ad reſeruationẽ vſusfructus factã, taliter q ex ea ſuſtineatur, nõ ex illa modica quãtitate, q miror non aduertiſſe Can. alioqui occulatiſsimum, vbi miratur valdè de dictis deciſionibus, in loco alleg.

3 Negãtẽ verò † opinionem ex ratione cõtraria, quia ſcilicet fructus qui repeiiũtur tẽporẽ mortis teſtatoris compræhendantur in donatione, & ſint donatarij, nõ teſtatoris, nec illi⁹ hæredis † in terminis *ſequutus fuit* Senatus Sebũſia. apud Anthon. Fab. allega. diffin. 9. tit. 34. de dona. † lib. 8. & *amplecti* noſtrum Senatum teſtatur Cancer. in allega. c. 2. de inuen. nu. 123. in 3. part. var. ſibi relatum à quodam egregio Senatore,

memini

memini me vidiſſe quoddam reſponſum egre-
gij olim noſtri Senatus doctoris Anthonij Oli-
ba cuidam amico ſuo poſt multos annos, ex
quo in Senatu ſedebat, tranſactos, tranſmiſ-
ſum, in quo hoc inter alia dicebat, reprobatam
eſſe opinionem Pau. Caſtren. tenentis valere
huiuſmodi donationem cum ſola vſusfructus
reſeruatione factam.

4 Sed † prior opinio verior proculdubio, &
* communior à doctoribus appellatur: reſeruã-
do enim (inquiunt) ſibi vſumfructum donator
viſus etiam eſt reſeruare ſibi fructus percipiẽ-
dos, & quicquid ex eis ſuperetit ad teſtandũ,
& ſic non venient in donatione, & per conſe-
quẽs iam habebit donator de quo teſtari poſ-
ſit. hæc latiſſimè proſequuntur doctores ſupe-
riùs adducti, & ideò nõ eſt quòd nos in eis diu-
tiùs immoremur.

5 Hanc ego † opinionem Senatum noſtrum
amplexurum, quicquid in contrarium dicere
viſus ſit noſter Oliba vbi eum ſuprà retulimus,
exiſtimo, atq. arbitror faciliter colligi poſſe ex
traditis per Micha. Ferrer c. 304. in 3. par. obſer-
uan. quem Cancer. refert var. reſolu. p. 1. c. 8. de
† dona. num. 49. dicit enim Ferrer *deciſum* in Se-
natu fuiſſe fructus repertos tempore mortis
donatoris, qui donationem fecerat cum reſer-
uatione vſusfructus, non venire in donatione
compræhenſos, nec eſſe donatarij, ſed imò il-
lius hęredis, & idem poſteà, quòd ita teneat no-
ſter Senatus & quòd deciſiones factæ pro hac
opinione ſibi magis arrideant quàm aliæ, quas
eidem relatæ verbo fuerunt per quendam ex
noſtris, iterùm affirmat, idem Cance. in 3. par.
varia. cap. 2. de iuuen. numer. 123. & patet ma-
nifeſtè ex alijs declarationibus eiuſdem noſtri
Senatus, quas num. 124. iſdem Cance. refert, in
quibus declaratæ ſunt validæ donationes cum
reſeruatione vſusfructus, & quinque librarũ,
quinquaginta ſolidorum, & ſeptem librarum
pro ambobus donantibus reſpectiuè: impoſſi-
bile enim videtur quòd cum iſtis modicis re-
ſeruationibus validas iudicaſſet Senatus dona-
tiones, niſi verum & illud exiſtimaſſet, quod
nos fundamentum habemus noſtrę opinio-
nis, quòd ſcilicet fructus recipiendi ex vſufru-
ctu non veniant in donatione, nec poſtea effi-
ciantur donatarij, prouti & nos inferiùs aliter
etiam docebimus.

6 Caual. autem † in tracta. de vſufruc. mulieri
relic. nu. 155. volebat ſenſum dare verbis reſer-
uationis, qui ſi verus eſſet, non foret dubium
quin imò ſecunda ſententia ſuperiùs relata, nõ
prima, eſſet ſequenda: dicit enim quòd per re-
ſeruationem vſusfructus in donatione vniuer-
ſali factam cenſetur tantùm donator reſerua-
re quòd poſſit viuere, idq. ſolùm importare
verba ſupradicta affirmat, quibus ego addo vi-
deri quòd mẽs donatoris tãtũ fuerit in vim hu-
iuſmodi reſeruationis reſeruare ſibi q̃ debeat,
durãte vita, gubernare bona, & ex eis ipſe alijs
potiùs ſubminiſtrare alimẽta, quàm ab eis re-
cipere, & poſtulare, non quòd intellexerit vel-
le ſe tempore mortis aliquid habere ex huiuſ-
modi vſufructu acquiſitum, de quo poſſit ex-
tra perſonam donatarij diſponere. Sed hæc
dimitamus, non enim benè recipiuntur quæ
nouè cõtra cõmunes receptas traditiones ab
alijs excogitantur.

7 Aliqui † dicũt validitatem, & inualiditatem
huiuſmodi donationis pẽdere ex futuro euẽtu
taliter quòd ſi extãt tempore teſtamẽti bona,
vel quãtitas de quibus poſſit donator teſtari,
valebit quidem donatio, ſecus futurum ſi nõ
extet, quam opinionem tenet Cagnol. in l. fi.
8 nume. 250. C. de pac. qui addit † nume. ſequẽti
nõ eſſe incõueniẽs actum pẽdere ex futuro
euẽtu, ex l. pater filium de inoffic. teſtam. cum
ſimil. maximè actus viuẽtium, l. fin. ad fin. ff cõ-
præd. refert Cardin. Tuſc. vbi ſuprà num. 52. &
ſequitur Tretaſinq. allega. reſolu. 3. nu. 18. verſ.
in hoc caſu.

9 Sed diſſentit † in terminis Caualca. in trac.
de vſufruc. mulier. relic. allega. num. 55. verſi.
quia quando, dicens donationis aut teſtamenti
validitatem, vel inualiditatem non poſſe ſtare
in pendenti, ſed ſtatim eſſe validam, & vali-
dum, vel inualidã, & inualidum, allegatque d.
l. fi. in fin. ff. com. præd. quam pro contraria opi-
nione alij adducunt, & Brun. & Roder. Suar.
vbi apud eum.

Mihi autem, non quòd exiſtimem fieri non
poſſe quòd quandoque actus pendeat ex fu-
turo euentu, contrarium enim probant quos
noſter Cance. allegat in 3. par. var. c. 7. de pactis
num. 88. & Monter deciſ. 10. nũ. 33. & deciſ. 47.
num. 35. qui quomodo id procedat tibi decla-
10 rant, ſed quia † tempus donationis arbitror eſſe
inſpiciendum ad dignoſcendum num dona-
tio valeat, vel non, quicquid poſtea accidat,
placet aliam tenere opinionem, & dicere, quod
omnes dicunt, non valere noſtram donationẽ
cum ſola vſusfructus retentione ſi is ſit iam
modicus, & tenuis vt nõ ſit veriſimile aliquid
ſuperfuturum donatori de quo teſtari poſſit,
& è contrario ſit ſi ex ſe talis appareat vſusfru-
ctus, de quo, attenta conditione donatoris,
probabiliter expectari poſſit remanſurum, vl-
tra alimenta, & expenſas neceſſarias, aliquid
non modicum, de quo poſſit teſtamentum cõ-
dere, & reperire hęredem is qui liberalitatẽ
exercuit, Dida. lib. 3. var. c. 12. nu. 3. verſi. *ſecundò,*
Pauls ſententia, Molin. de primogen. libro ſe-
cundo cap. 10. num. 25. Cardin. Man. vbi ſuprà
allega. eſt de taci. & ambig. conuen. libro 13. tit.
32. Card. Tuſc. allega. cõclu. 648. n. 63. & Treta-

Vu 2 ſinq.

ſinq.allega.reſolu.3.num.18.ante fin. ac reliqui
omnes conueniunt qui de hoc agunt, quos le-
gere poteris apud paucos ſuprà citatos.
Qua extante vera opinione nulli dubium
quòd non erit neceſſarium expectare futurũ
euentum, ſed conſiderare à principio num do-
natio ſit facta cum ſufficienti reſeruatione at-
tento ſtatu, qui eſt tempore donationis, ideſt
num vſusfructus reſeruatus ſit ita pinguis in
hominum æſtimatione vt vltra alimenta, & ex-
penſas neceſſarias probabile ſit remanſurum
donatori de quo poſſit ſuo tẽpore teſtari, nul-
la habita ratione de eo quod poſtea ſuccedat,
ideſt quòd tempore quo vult donator teſtari
nõ habeat de quo, puta quia omnem vſumfru-
ctum aliàs pinguem, & ſufficientem conſump-
11 ſerit, ſicuti † non eſt in conſideratione in reſer-
uatione cuiuſcunq. alterius rei quòd eam po-
ſtea donator alienet, vel cõſumat reſeruatum,
valet enim nihilominus prior donatio, Bolo-
gne. in l. fi. nume. 133. C. de pac. Anthon. Fab. in
ſuo Cod lib. 8. tit. 34. de donatio. diffi. 9. qui in
ſcholio finali rationem reddit valdè huic no-
12 ſtro caſui accommodatam, quia † quæ ab initio
valuit, & vires habuit donatio ex poſt facto re-
uocari non poteſt, l. 2. 3. & paſſim C. de reuoca.
dona.
Benè Cagnol. in repeti. l. fi. nume. 252. incip.
13 *rurſus* C. de pac. vbi † in propoſito dicit, & ex
multis probat ſufficere ad validitatem dona-
tionis quòd habito reſpectu ad tempus ipſius
donationis potentialiter potuerit donator ha-
bere hæredẽ, hancque dicit eſſe rationẽ ſupe-
riùs à nobis adductæ reſolutionis. Idem in ter-
minis noſtræ vſusfructus reſeruationis dicit
Cardin. Tuſc. allega. conclu. 648. n. 54. licèt ni-
14 hil alleget volens † quòd donatio cum hac re-
ſeruatione ſemel valida non inualidetur licèt
poſtea donans cõtraxerit debita, per quę vſuſ-
fructus remaneat obligatus, viden. in ſimili
Gaſp. Theſau. in additione ad deciſ. Anthonij
15 patris 223. vbi † aſſerit *deciſum* in Sena. Pedem.
† valere, & ſuſtineri obligationem pro centum,
per mulierem, habentem ducentum tantum
in dote, factam ex eo quòd per eam non rema-
neat vltra dimidiam læſa, quamuis poſtea alte-
ri alteram de alijs centum fecerit donationẽ:
nonnihil ad hoc propoſitum conducens dixi-
mus ſuprà hac eadẽ clau. 4. glo. 21. donationis
omni. bon. p. 2. nu. 51. dum ex Nat. in conſ. 146.
nu. 14. dicebamus valere donationem, in qua
non compræhenduntur iura, & actiones, licèt
nulla habeat donator tẽpore donationis, nec
poſtea aliquid appareat acquiſitum tẽpore teſ-
tamẽti de quo teſtari poſſit, quia ſufficit potuiſ-
ſe habere: idẽ eſt in donatione bonorũ præſen-
tiũ vt ibi videre poteris.
Si ergo ſufficit ad donationis validitatem
factam fuiſſe reſeruationem rei cuius ratione
potentialiter potuit donator habere hæredẽ,
licèt poſtea reuera appareat nihil hoc profuiſ-
ſe, quia vel alienata res illa eſt, vel conſumpta,
fruſtra dicitur expectandum futurum euentũ,
cuius nullus futurus eſt effectus.
16 Maior † difficultas eſt applicare hæc ad pra-
xim, ponamus quòd quis habeat donationem
omnium bonorum præſentium, & futurorum
cum huiuſmodi vſusfructus reſeruatione fac-
tam, & quòd ipſe dicat eam validam propter
dictam reſeruationem, alius verò neget, quis
tenebitur probare, an donatarius ſufficientiã
reſeruationis, an verò contradicenti incumbet
docere non fuiſſe ſufficientem eam reſerua-
tionem? Qua in re obſeruant omnes, quos
apud ſuprà citatos videre poteris, & ſignanter
apud Trentaſinq. probare debere donatarium
ſufficientiam reſeruationis ex quo aduerſarius
habet fundatam ſuam intentionem, quòd do-
natio non valet ſi ſit vniuerſalis omnium bo-
norum præſentium, & futurorum, ſequitur Di
da. allega. c. 12. lib. 3. var. verſi. *ſecunda Pan. ſenten
tia*, & verſi. ſequenti.
Sed contrarium tenet Socin. iun. in conſ. 127.
col. 2. lib. 3. dicens, quòd ſi alleganti donationẽ
opponatur de eius inualiditate propterea quòd
ſit vniuerſalis, ſufficit ei dicere non eſſe vniuer-
ſalem, quia habet reſeruationem vſusfructus,
& ſi aduerſarius replicauerit non eſſe illum
ſufficientem ad alimenta, nec talem ex quo
probabile ſit remanſurum aliquid, de quo poſ-
ſit donator conficere teſtamentum, tenebitur
17 id ipſe probare: rationem † dicit eſſe, quod cõ-
* munis doctorum ſchola docet, quòd ſiue agẽs
quis ſit, ſiue excipiens debet ſemper probare
fundamentum ſuæ intentionis, viden. Cardin.
Tuſc. allega. conclu. 648. nu. 74.
18 Mihi † prior opinio arridet proculdubio
magis, quia is qui excipit de reſeruatione nihil
agit niſi doceat quid ſit illud quod reſeruatum
eſt vt concludat, quod ſibi eſt neceſſarium ad
victoriam, non eſſe donationem vniuerſalem,
nec talem vt ſit veriſimile non habiturum do-
natorem cũ morietur de quo diſponat, quod
cum non appareat ex ſola oſtentione reſerua-
tionis vſusfructus, cum quid certi nec re ipſa,
nec in hominũ opinione præſe ferat, vt colli-
gi ex ipſa ſola reſeruatione poſſit non remane-
re donatorem omninò inteſtabilem, non
ſecus atque ſi ſibi donator bona diceret ſibi
reſeruare ad teſtandum, quæ habet in In-
dia, vel alia parte, non cognito, nec intelle-
cto an aliquid illud eſſet, & quãtum, indè fit
quòd debebit proculdubio donatarius alle-
gans validitatem donationis, & eam fundans
in reſeruatione prædicta, eius ſufficientiam iu-
ſtificare, ac demonſtrare.

19 Conſulerem † tamen in praxi ſemper ad vi-
tandas huiuſmodi controuerſias quòd impug-
nans donationem non expectaret probationē
aduerſarij, ſed ipſe doceret inſufficientiam (ſi
talis eſſet) reſeruationis, ne fieret, quod contin-
git perſępè, iudicem ſequendo contrariam opi
nionem ipſum fruſtrare, & quaſi decipere eū-
dem de hac opinione non modicum cōfiſum.
Sed hæc omittamus non neceſſaria noſtro do-
natario, ex quo alia ſufficiens vltra vſumfructū
extitit facta reſeruatio, & quæram', quod omit
tere non poſſumus, nunquid iſte donator qui
reſeruauit ſibi vſumfructum ſi non fuiſſet in
noſtra donatione dictum, ſicuti pluries dici nō
ſolet, teneretur cauere de vtendo & fruendo
arbitrio boni viri ſicut alius quiſq. vſufructua-
rius?

20 Vtilis † quæſtio quamuis dicat Corn. conſ.
267. lib. 4. nu. 11. ſe ſexagenarium nunquam vi-
diſſe donatarium talem cautionem à donante
petijſſe, mihi enim, licèt nō ſim eius ætatis, cō-
tigit non ſemel de articulo diſputare in foro, &
contigiſſe in Camera Imperij, docet Minſyng.
* vbi infrà allegabitur. Communis doctorum
ſchola tenet quòd nō ſit præſtanda cautio, ſed
ſatis eſſe quòd donator promittat cum hypo-
theca omnium bonorum, vt habes ex allegatis
per noſtrum Cancer. lib. 1. var. c. 8. de dona. nu.
† 50. vbi notanda eſt *deciſio* Senatus Pedemon.
apud Oſaſ. 153. adde Cameram Imper. quæ eā-
† dem opinionem etiam *ſequitur* apud Mynſin.
centu. 5. obſer. 36. & Hering. qui plures in idem
refert in tracta. de fideiuſ. c. 5. nu me. 208. Surd.
de aliment. tit. 4. q. 38. num. 46. Rolan. à Vel. la-
tè in conſ. 37. per tot. vol. 2. Gutier. in repetitiō.
l. nemo poteſt nu. 291. ff. de leg. 1.

21 Rationem † dicūt omnes eſſe ne ex propria
liberalitate quis vexetur, & quia mitiùs eſt agē-
dū cum his qui ex propria liberalitate cōue-
niuntur, argum. tex. in l. ad res donatas ff. de
ędil. edic.

22 Sed † hęc non videntur ſatisfacere, ſi enim
tractamus de donatione omnium bonorum
præſentium, & futurorum ſolo vſufructu reſer
uato, in quo, quæſo, fundabitur hypotheca, &
quibus bonis innitetur ſi nulla habeat dona-
tor, & vix eſt quòd ſit vnquā habiturus niſi quę
ex vſufructu procedent, quæ ſunt tam incerta
vt quiſque conſiderare poteſt.

23 Præterea † ſi de natura vſusfructus eſt vt
quis pro eo teneatur cauere, idq. tam genera-
liter ſtatuitur vt nulla prorſus perſona videa-
tur excepta in l. 1. ff. vſufruc. quemad. caue. ibi,
*ex aliaquacunq. cauſa conſtitutus fuerit vſusfru-
ctus, &c.* in l. 4. C. de vſufruc. ibi, *ſiue ex volunta-
rio contractu*, & l. in fraudem §. fi. ibi, *quia gene-
ralis* ff. de mili. teſtam. difficile eſt donatorē ex-
cipere velle à tam generali diſpoſitione.

24 Atq. ideò † forſan nō ſine ratione Pinel. in
repet. l. 1. p. 1. nu. 80. C. de bon. mat. dicit nō ad-
duci pro hac opinione fundamētū q urgeat, &
de rigore cōtrariū ſuſtineri poſſe, ſed quia ipſe,
ex quò opinio prędicta æquitate, & politica
comitate fouetur, durum enim (inquit) & inci
uile videretur admittere donatariū petētē cau
tionē ab eo qui liberaliter beneficium ei cōtu-
lit, cū cōi pertrāſit, ideò & nos eadē rōne moti
in idē cōuenim' abſq. alia diſcuſſione, nec eſt
iuſtū cōtra ſtimulum tā cōis, & receptæ opinio-
nis velle calcitrare.

25 Sed ſi † adſit cauſa, putà dilapidationis, aut
quia malè in re verſetur, vel alia, an iſte dona-
tor, qui ſibi vſumfructū retinuit, poſſit vſufru-
ctu priuari ſicut & alius quicūq. vſufructuarius
ex huiuſmodi cauſis in huiuſmodi priuationē
incurrit, quæſitū eſt à me perſæpè: reſpōdi me
nō reperire differētiā inter nos & aliū vſufru-
26 ctuariū, maximè † cū idē reperiā cōſtitutū, &
ab omnibus reſolutum in patre reſpectu vſuſ-
fructus, quem habet in bonis aduentitijs filij,
qui licèt, ſicut noſter donator, priuilegiatus ſit
in non cauendo, & aliàs, vt diximus in 3. p. gloſ.
7. clau. 4. n. 19. & 65. nihilominùs priuatur vſu-
fructu ex cauſa, ob quam alius vſufructuarius
priuaretur, prout pluribus probat Ioan. del Ca
ſtillo Sotomaior in tracta. de vſufruc. libro 1.
cap. 3. à num. 100. & rurſus c. 21. per tot. qui tibi
alios allegat, qui de eadem re egerāt hic neceſ-
ſariò omittendos, ne idem quod ille, repetere-
mus, videndus etiam Ioſeph. Ludoui. deci. Lu-
27 cen. 5. à nu. 1. Recipere † tamen nihilominùs de-
bere à donatario alimenta exiſtimo donatorē
ex adductis per Surd. de alimen. tit. 1. q. 48. per
tot. & tit. 4. q. 23 à num. 8. & per Roſſental. de
28 feud. c. 8. conclo. 27. num. 2. & 13. per † priuatio-
nem enim vſusfructus non cenſetur quis pri-
uatus alimentis ad tradita ſuprà in allega. part.
3. glo. 7. clau. 4. numer. 40. Nec eſt inconue-
niens quòd iſta via fiat huiuſmodi donator in-
29 teſtabilis, tum quia † ad validitatem donatio-
nis vniuerſalis ſufficit quòd à principio quid
ſufficiens vel in rei veritate, vel etiam in ho-
minum opinione ſit reſeruatum ad teſtandum
licèt poſtea illud alienetur, vel aliàs euaneſcat
vt in principio huius glo. à num. 10. dicebemus,
& in terminis noſtræ vſusfructus reſeruationis
tenet Cardin. Tuſcus allega. cōclu. 648. n. 54. li-
cèt nihil alleget, dū dicit donationē reſeruato
vſufructu validā ſemel, nō inualidari licèt do-
nās cōtraxerit poſtea debita, per quæ vſusfru-
30 ctus remaneat obligatus, tum etiam † quia le-
ges noſtræ non cenſuerunt id eſſe inconueniēs
quòd quis per delictum, & culpā priuetur om-
nib' bonis; pone enim quòd is qui donauit de
lictū aliquod cōmiſerit, & in aliquā eius ratio
ne pœnā inciderit, nemo dubitare ſanè poteſt

quin contra hunc pro pœna incurſa, quantum ſufficit reſeruatio, (in eo enim quod eſt vltra eam, iam aliàs ſuprà in 5. par. glo. 9. clau. 4. n. 134. & clau. nũ. 138. diximus non poſſe manum apponi) poſſit fieri executio.

31 Hæc † vſusfructus reſeruatio, quæ fit in his cap. mat. per noſtros donatores, taliter concepta reperitur vt ceſſet omninò doctorum cõcertatio, qui ſtatim dubitare ſolent nũquid reſeruatio cenſeatur ab vnoquoque ex ipſis facta de vſufructu propriarum rerum donatarum tãtùm, ſic quòd vno mortuo extinguatur vſusfructus bonorum ipſius, & proprietati conſolidetur; an verò totus vſusfructus cenſeatur reſeruatus ſuperuiuenti ipſorum: eſt enim facta reſeruatio vſusfructus omnium bonorum donatorum penes dictos donatores, & ſuperuiuentem ipſorum, quo caſu omnes tenẽt, quod verba reſeruationis ſonare ex ſe ipſis videtur, cenſeri reſeruatum vſumfructum bonorum vtriuſque pro ſuperuiuente, prouti in terminis huiuſcemodi reſeruationis ſub die 10. Septẽb. 1593. in cauſa Michaelis de Montagut, & Ludouicæ Gargall, referente egregio quondàm Senatore Guillermo Sunyer, *declarauit* noſter Senatus actuario Raphaele Paſqual: vbi autem ſimpliciter, prout ſæpè fit, huiuſcemodi reſeruatio facta foret dicendo quòd donatores reſeruabant ſibi vſumfructum de tempore vitæ ſuæ, tali caſu volunt doctores intelligendam reſeruationem taliter: quòd vnuſquiſque ex donatoribus futurus tãdem ſit vſufructuarius propriorum bonorum, non vnus alterius. Hãc differentiam inter ſuprà dictos duos caſus agnouit noſter Cancc. par. 1. var. c. 8. de dona. nu. 42. vbi ad id citat Bertran. in conſ. 47. lib. 2. & noſtrum Marquil. in vſat. auctoritate, & rogatu 1. q. 4. ac notata per Bal. & doctores in l. penul. C. de impub. & alijs ſubſtitu. adde Guid. Pap. & eius additionatorem Stephan. Ranchin. deciſ. 204. vbi binas reperies pro hoc ſecundo caſu in Sena. Grationopolita. factas *deciſiones*.

32 Vellem † tamen quòd vbi caſus occurreret examinares gloſſellulam, & additiunculam ſecundam poſitam in d. deciſ. Guid. Pap. 204. in littera B. verbo, *Bar.* & videres an tuo caſui poſſes acommodare perſcrutando attentè num ſuperſtes donator ex vſufructu ſuorum bonorum ſolo poſſit viuere, necne, nam in primo caſu, inquit hæc glo. poteſt ſuſtineri opinio quòd cenſeatur reſeruatus vnicuique vſusfructus tantùm ſuorum bonorum, ſi verò ſit ſecus, minimè, ex eo quòd non ſit veriſimile quòd donatores intellexerint ſe ita voluiſſe denudare quin ſaltem integra alimenta apud quemlibet eorum perpetuò ſint, quod videtur non carere ratione, ſed quicquid ſit, meliùs eſt ad has effugiendas difficultates quòd, ſi ita velint partes, cõponat notarius clauſulã reſeruationis prout in noſtro tex. & res de plano procedet.

33 Vbi autem † ſupradicta non adeſſent, ſed ſimpliciter ſpectaret vſusfructus ad duos, tunc per mortem vnius extingueretur pro eius parte, ſic dicit *deciſum* Papon lib. 14. tit. 2. arreſ. 3. quod tamen quomodo ſit intelligendum, quia quãdoq. eſt locus iuri accreſcendi in hac materia, vide per noſtrum Cance. lib. 3. var. c. 22. de iu. accreſ. nu. 122.

34 Per mortẽ † donatorum finitur vſusfructus reſeruatus, & cum proprietate conſolidatur §. finitur inſti. de vſufruc. l. corruptionem C. eo. tit. cũ ſimil. plura ad idẽ allegat Sotomaior de vſufructu lib. 1. c. 61. num. 3. & hæc † quidem cõ-
35 ſolidatio fit ipſo iure abſque aliqua reſtitutione, vt iſdem Sotomaior dicit vbi ſuprà nu. 7. & 8. taliter quòd poſſeſſio naturalis, quę exiſtebat penes fructuariũ, ſtatim proprietario etiã
36 ignoranti ipſo iure acquiritur: trahitur † enim à ciuili, quæ erat apud proprietarium, & tunc dicitur proprietarius plenam in re habere proprietatem: hęc latiùs is doctor docet quàm ego ſcitẽ referre, adde Mago. deciſ. Luca. 4. nu. 20.

37 Ex quibus † ſequitur quòd poteſt proprietarius finito vſufructu accipere propria auctoritate illam poſſeſſionẽ naturalem, quã fructua-
38 rius habebat, vt eam iungat ſuæ ciuili, etiam † ſi adeſſet ſtatutum quòd poſſeſſio deffuncti cõtinuaretur in hæredem, nec propterea incidit in pœnam l. ſi quis in tantam C. vnde vi, Tiraquel. in trac. le mort Sayſit par. 3. decla. 1. nu. 5. Hier. Gab. in conſ. 142. nu. 4. & 5. lib. 2. & Sotomaior vbi ſuprà à nu. 8.

39 Sicuti † ſeruamus in Cathalonia, vbi licèt habeamus ſtatutum transferens poſſeſſionem in vxorem ipſo iure mortuo viro omnium bonorum illius pro ſecuritate ſuę dotis, conſti. hac noſtra tit. diſolt lo mat. in 1. vol. conſti. nihilominùs ea poſſeſsio non cenſetur tranſlata earum rerũ, quas maritus vſufructuario nomine poſſidebat Canc. lib. 2. var. c. 7. de teſti. in integ. à num. 46. & ante eum Mier. in eadẽ conſti. nu. 57. & nu. 79. & poſtea Oliba de actio. p. 1. lib. 3. ad §. fuerat n. 6. inſti. de actio. in 2. lectu. de quo nos aliud nunc non dicimus commodiorem expectantes locũ in 2. 10. huius operis, vbi per extẽſũ hęc materia, Deo cõcedẽte, pertractabitur, vide tñ Seſſe vbi infrà allega. deci. 67.

40 Quod eſt † verum quando per mortem vſufructuarij finitur vſusfructus, ſecus verò ſi alio modo in vità vſufructuarij, tunc enim neceſſum eſſet quòd proprietarius ageret contra vſufructuarium vt eũ expelleret, ex Tiraquel. vbi ſuprà nu. 6. & 7. additio. ad Mago. allega. deciſ. Luca. 4. in littera D.

Idem

41 Idem †etiam eſſet quando, finito per mortē
vſufructuarij vſufructu, illius hæres cœpiſſet
bonorum poſſeſſionem ante proprietarium:
tunc enim non poſſet is propriæ auctoritatis
facultatem exercere, ſed teneretur adire iudi-
cem, & iuſtitia mediante ſuum ius facere de-
clarari: quod enim dicitur proprietarium fini-
to per mortem vſufructu poſſe propria autori-
tate poſſeſſionem naturalem, quæ erat penes
vſufructuarium, appræhēdere, & ſuæ ciuili ad-
iungere, intelligitur ſi antea hęres non occupa-
uerit eam, id quòd tam clarè, ac apertè probant
quos Cancer. noſter allegat parte 2. varia. cap.
7. de reſti. ſpol. à numer. 46. vt alio opus non ſit
ad id confirmandum, adde Caual. præter loca
in tracta. de vſufruc. per eundem Cancer. alle-
ga. adde (inquam) eundem deciſ. 36. nume. 139.
parte 2. Aluar. Velaſ. conſulta. 173. & nouiſſimè
Henri. Roſſental de fend. tomo 2. cap. 10. con-
clu. 41. nu. 58. magis nouè nonnulla dicit Seſſe
42 deci. 67. per tot. vbi †agit de intelligentia ſtatu-
ti transferentis poſſeſſionem in ſucceſſorē, ad-
de etiam quæ nos in ſuperioribus diximus in
glo. cum pace, & guerra gloſ. 15. à num. 65. dum
de domino directo agebamus, nūquid poſſet
ipſe propria auctoritate finita emphyteuſi
poſſeſſionem appræhendere, adde itē quæ in-
ferius dicemus in glo. de conſtituto.

43 Id quod †tractamus non ſecus eſt atqui il-
lud, quod de vſufructuario ſimiliter dicimus
quòd is nō poſſit propria auctoritate legatum
vſusfructus capere ſi rem reperit occupatam
licèt poſſet ſi illam inueniret vacuam, qua de
re Caroc. deci. ſeu caſu 80. num. 39. & 42. vbi al-
legat Meno. de adipiſ. remed. 5. numer. 30. &
Man. de coniec. vlt. volunt. lib. 4. art. 10. nume.
30. & 31. & Peregri. optimè in tracta. de fidei-
com. art. 47. num. 51. & num. 55. cum ſequent.
44 vbi †de fideicommiſſario loquens dicit illum
non poſſe propria auctoritate poſſeſſionem ap-
præhendere niſi illam reperiret vaccantem, ta-
metſi teſtator id permiſiſſet, quia modo prędi-
cto ea permiſſio intelligeretur, iuſtum ergo eſt
quòd idem è contra dicamus de proprietario
reſpectu vſufructuarij, vel hęredis illius.

45 Eſtq. optima †ratione id quod tractamus re-
ceptum, quia quilibet poſſeſſor, quamuis iniu-
ſtus, non debet commoueri de ſua poſſeſſione
niſi prius citatus, & conuentus l. cū fundum
ff. de vi, & vi arm. & c. ex litteris de reſtitu. ſpol.
benè Peregri. d. art. 47. num. 56. & ratio rationis
46 eſt, quia †poteſt eſſe quòd hæres vſufructuarij
habebit aliqua iura, & credita in bonis, quæ
ei darent, & concederent retentionem, quod
cauſari poſſe ex varijs rerū figuris docet mul-
tùm abundè, materiam retentionis, in quibus
ſcilicet caſibus ea procedat, pertractans Alex.
Trentaſinq. var. reſol. lib. 3. tit. de pignor. & hy-
pothe. reſol. 1. per tot. veluti poſſent eſſe aliqua
melioramenta à deffuncto facta, vel ſi non ad-
ſint, vix tamen vnquam deficiet creditum ali-
cuius quantitatis reſeruatæ per donatorem ad
teſtandum, quæ ad hæredem pertinebit pro-
47 culdubio, & eius † ratione competet eidem
ius retinendi, prout Senatus noſter in terminis
† *declarauit* referente illius olim egregio Senato-
re Saluatore Fontanet, nunc in ſupremo Reg-
ni Aragonum Regente, in cauſa Anthonię Pla-
nes, & Meca contra pupillos Graus ſub die 8.
Mar. 1604. ſcriba nūc Thio, quæ licèt ſit poſtea
in alia aula reuocata, ſed non quoad hunc arti-
culum, imò poſtea in tertia aula ad relationem
egregij Senatoris Franciſci Bonet fuit in omni-
bus confirmata ſub die 31. Ianuarij 1612. Indè fit
quòd verè ſit ſpolium, & vt tale puniatur ex-
pulſio hæredis fructuarij, quæ propria auctori-
tate fit per proprietarium quando reuera hæ-
res erat in poſſeſſione, & in inſiſtentia rei vt nō
obſcurè ex ſuprà deductis, & probatis apparet.

48 Et quidem †criminaliter iſta ſpoliatio puni-
ri debet quia ex omni ſpoliatione oritur actio
criminalis de iure communi, prout Canc. pro-
bat d. lib. 2. var. c. 7. de reſti. ſpolia. n. 1. & abundè
Farina. ſuor. oper. crim. partis ſecundæ tomo 1.
49 de var. ac diuer. quæſt. quæſt. 100. n. 38. vbi †ſig-
nanter docet actionem iniuriarum eſſe, quæ
criminaliter ex hoc facto oritur poſt Meno. de
retinen. poſſeſ. remed. 3. nume. 149 & Ioſeph.
50 Ludoui. commu. conclu. 71. Licèt †in Catha-
lonia id non practicetur niſi fiat cum armis, &
51 ſic †committatur vis publica in terminis l. 3. cir-
ca fin. ff. ad l. Iul. de vi pub. & l. ſi quis ad ſe fun-
dum C. eo. tit. Meno. de arbit. caſ. 394. nu. 96. ſi
52 enim ſine armis fit, quo caſu †dicitur commit-
ti vis priuata, ad l. 5. ff. ad l. Iul. de vi priuata, &
Meno. vbi ſuprà num. 118. non proceditur cri-
minaliter, ſed ad iudicium ciuile negocium re-
mittitur, quod tamen ex qua ratione ſit in Ca-
thalonia introductum adhuc non potui repe-
rire licèt cum diligentia exquiſiuerim, ſed iſta
obſeruari omnes planè norunt, qui in prouin-
cia cauſas ducunt. Vbi autem arma adfuiſſent
in ſpoliatione procederet vtiq. Senatus contra
ſpoliatorem criminaliter, prout ego ſignanter
† *obtinui* de anno 1611. menſe Maij ad relationē
egregij Senatoris Michaelis Sala in cauſa Vin-
centij Almalrich de Torello contra Hierony-
mū de Paſtors Burgēſem villæ de Ribes, prop-
ter ſpoliū, quod prætēdebā per eū cōmiſſum
de certis reb9, in quarū poſſeſſione vt hæres pa-
tris ſui exiſtebat dict9 Amalrich, quarū partim
dict9 eius pater erat vſufructuari9 tātū dū viue-
bat, & dict9 Paſtors, ſeu eius vxor, proprietarius,
& partim erat dictus eius pater proprietarius,
ſcriba erat Micha. Orpi, licèt poſtea in cauſa
dubij an ciuiliter, an verò criminaliter ea in re

Digitized by Google

foret procedendum, neſcio quo fato, declaratum fuerit per quatuor pro dubio decidendo nominatos doctores ciuiliter negocium tractandum, quod numero maiores in aula criminalium cauſarum criminale extiterat habitũ, & tentum.

53 Vt autem † ſcias qui practicatis in Cathalonia quando dicatur ſpolium commiſſum, & factum cum armis vt indè oriatur actio criminalis, criminaliterque ſpoliator poſſit proindè puniri, in quo non modicè dubitatum fuit in cauſa ſuperiùs enarrata, aduerte quòd non eſt neceſſarium ſpoliatorem armis vſum fuiſſe in ſpoliatione, ſed ſufficere quòd armatus venerit ex l.3. circa fin. ff. de vi, & vi arm. in illis verbis, *Qui armati venerunt, & ſi non armis vſi ſunt ad deyciendum, ſi deiecerint: armata vis facta eſſe videtur. Sufficit enim terror armorum, vt videantur armis deiecisse*, vbi ſingularis eſt glo. verbo, *ſi deiecerint*, dicens, *ſcilicet ſine armis*: quia forte armis viſis fugerunt, aut cum veniſſent armati eis depoſitis eiecerunt poſſidentes, ſingularis etiam eſt glo. in l.1. ff. ad l. Iul. de vi pub. verbo,

54 *domi*, vbi ſic dicit † *nota mirabile quòd reputatur vis ſolùm habere arma vel domi, vel portare*, propè infinitos ad propoſitũ allegat Thom. Sanches de matrim. lib.4. diſpu.5. num.5. qui eſt videndus, atque ita quamuis in cauſa ſupradicta non probauiſſemus ſpoliatorem armis vſum in ſpoliando, quia temen probatum fuerat eum armatum veniſſe, & extitiſſe qñ ſpoliauit, ideò declaratum fuit fore criminaliter contra eum procedẽdum prout proceſſum extitit (quouſq. aliud cauſa expediens habuit per dubij declarationem vt dictum eſt) tanquam qui violentiam, & ſpolium cum armis commiſiſſet: memini quòd monſtrauimus egregijs Senatoribus proceſſum alterius cauſę criminalis contra Antichã Solera, & Quera ad inſtantiã Hieronymi Portas referente egregio Senatore Ioſepho Ferrer inſtitutę de anno 1604. in qua cum ſpolium cum armis prætenderetur cõmiſſum ex ſola allegatione vis factæ cum armis proceſſum legitur criminaliter cõtra dictam Solera, quamuis tempore prouiſionis nihil de armis extitiſſet probatum, ſed ſolum, nudum ſpolium, & cum fuiſſet poſtea firmatum dubium † an cauſa criminalis eſſet, vel ciuilis, *declaratum* extitit quòd criminalis, verum eſt quòd tempore declarationis dubij erat iam vis armata probata, id eſt quòd armati venerant qui ſpoliarũt, ſcriba erat Macip, quę forsã fuit cauſa curprocedimenta ſuſtinerentur: vtroque autem modo cum dicto exemplari nos noſtram probauimus intentionem, & ideò eo viſo fuit facile quòd optabamus obtinere in aula cauſarum criminaliũ. Et non ſolùm † non poteſt iſ-

55 te noſter proprietarius, & donatarius finito per mortem donatorum vſuſructu reſeruato appręhẽdere poſſeſſionem propria auctoritate bonorum in donatione comprahenſorum quando eam reperit ab alio occupatam, ſed nec etiam quando reperit aliquem, qui ſibi verbaliter tantùm repugnet, & reſiſtat in adeptione dictæ poſſeſſionis, quamuis non adſit repugnantia armorum, quia quamuis in l. non eſt ſingulis, de regul. iur. videatur requiri maior repugnantia quàm verbalis, ibi, *ne occaſio ſit maioris tumultus*, vt habetur in l. ſi quis aliquid §. auctore ſeditionis, & tumultus ff. de pœn. l. ſi. ibi, *niſi fortè tumultus aliter ſedari non poſſit*, ff. ad l. Cornel. de Sicar. nihilominùs ſufficit pro culdubio contradictio, & verbalis repugnantia expulſi cum proteſtatione ſui iuris licèt ad arma non deueniant: nam et hæc contradictio, & clamoſa repugnantia tumultum facit. & ſcãdalum in populo expellente homine priuato, ſic pulchrè Velaſ. conſulta.173. à numer.18. qui lariùs diſcurſum extendit, qua de re aliquid inferiùs dicemus in glo. de conſtituto.

56 Sed ſi † tempore reſtitutionis mobilia bona comprahenſa in donatione ſint conſumpta, vel deteriorata an poſſint in ea bonitate reſtitui, in qua reperiuntur tẽpore reſtitutionis, an verò ſint reſtituenda in ea in qua erãt tempore donationis, quæſtionis eſt non modicæ, inqua omiſſo quod doctores dicunt in hærede grauato, de quo Peregri. de fideicom. art.10. à num 35. & in vſufructuario ab alio relicto, de quo per Theſau. deciſ.80. cum alijs allega. per noſtrum Canc. var. reſolu. par.3. c.20. de lega. à nu.211. in noſtra quęſtione, quę verſatur circa donatorem, qui in donatione liberalitatẽ exercendo vſumfructum ſibi reſeruauit, concurro multùm libenter cum opinione eiuſdem Cancer. vbi ſuprà num.216. tenentis non teneri reſtituere donatorem mobilia niſi in ea bonitate, & qualitate, in qua reperiuntur tempore finiti vſuſfructus, eſtque ratio euidens quia talis cenſetur eſſe donatoris mens, & militant denique eędem rationes propter quas dictum eſt non teneri hunc donatorem cauere de vtẽdo, & fruendo arbitrio boni viri, nec inuentariũ conficere.

57 Si de vſufructu † relicto mulieri, exiſtentib⁹ liberis, hic ageretur, quæreremus vtiq. quid vigore huiuſmodi legati conſequęretur mulier, an plenum vſumfructum, an alimenta & diceremus quòd vltimum tantùm fauore liberorum, cum quadam tamẽ in domo prahe-minentia, niſi contrarium eliceretur ex eodem teſtamento, vel aliàs ex aliquibus conjecturis, quæ ſuaderent non ſola alimenta, ſed imò plenum vſumfructum voluiſſe teſtatorem vxori relinquere, de quibus agunt plenè Anthoni. Gabri. com. conclu. lib.5. titulo de vſu-

vſufruc.cõcluſ.1.Man.de coniec. vltim. volun. lib.9.titul.7. Caualca. de vſufruc. mulieri relic. nume.17.& omnium pleniſſimè Iacob.Meno. qui ſupradictos refert, de præſump.lib. 4. præſump.139.per totam, adde Gayl.practi.obſerua. lib. 2.obſerua.144.Minſyng. eodem libro cent. 5.obſerua.17.& 38.Vincen.de Franch. deciſ.58. & præter eos pleniſſimè Gaſpar Anth. Thezau. quæſtio.foren. lib.1. quæſtione 54.per totã, vbi

† † plures videbis Pedemon.Sena. *deciſiones* in hac materia factas, quando alimenta tantùm importet hoc legatum ſi ſimpliciter fiat, & quando plenum vſumfructum ex cõiecturis:& alios denique adde, qui infiniti penitus ſunt, quos paſſim reperies de eadem re agentes.

58 Quæreremus † item de illa dubia, & ancipiti quæſtione nunquid quando ex aliquibus cõiecturis conſtat voluiſſe teſtatorem relinquere vxori vſumfructum cum onere tamẽ commorandi cum liberis, vel cum aliqua alia conditione filiorum fauorem reſpiciente, an tali caſu mortuis liberis ceſſet legatum pleni vſusfruct' de qua agit Vincen.de Franch.deciſ.58.& nonnihil Gayl.tradit vbi ſuprà, & pleniſſimè, ac vberiùs Beniten.qui in terminis caſum diſputat, deciſ.98.quam Senatus noſter in fauorem mulie-

† ris *reſoluit* de anno 1607.ſub die 27.Septembris referẽte egregio Senatore Hieronymo Aſtor, & ſcriba Hieronymo Boſch, in cauſa ſyndici Collegij Tarracone, & aliorum contra Magdalenam Llorens declarãdo legatum vſusfructus relictum vxori hoc modo, *quòd relinquebat eam dominam maiorem, & vſufructuariam de bonis ſuis illius vita naturali durante, viuendo tamen viduè caſtè, & in conſeruatione nominis illius, & gubernãdo filiam eiſdem communem* (hæredem à teſtatore inſtitutam) *& illi præcipiendo &c.* non fuiſſe extinctum per mortem filiæ ante matrem contingentem, quamuis videretur ceſſare cauſa legati, *quia*, inquiebat Senatus, *ex diſpoſitis in teſtamento* (verum eſt quòd addit) *& aliàs ex deductis, & probatis pro parte dicta vidua*, & idpropter depoſitionem cuiuſdam religioſi teſtis vnici, & ſingularis, qui dicebat ſe audiuiſſe à teſtatore quod volebat vxorem habere vſumfructum etiam ſi filia moreretur ante matrem) *reſultabat non fuiſſe proindè dictum legatum extinctum*, ſuper qua quidem cauſa memini me multò ante quàm moueretur, fuiſſe cum alijs doctoribus conſultum, & nullũ penè fuiſſe repertum qui pro muliere conſuleret præter me ipſum ſolum.

Et aliæ denique pulchræ in materia quæſtiones circa huiuſmodi legati vſusfructus vxori facti interpretationem, & declarationem paſſim occurrunt, quas nos in præſentiarum ſilentio præterimus quia non de vſuſfructu mulieri relicto agimus, qui huiuſmodi quæſtiones capit, ſed de reſeruato potiùs per donatorem, à quo alienæ omninò ipſæ ſunt, & ideò finem cum his huic gloſæ facimus.

SVMMARIA.

1 *Reſeruatio vt ſuſtineatur donatio vniuerſalis, qualis & quanta debeat eſſe.*
Iulius Clarus vult debere excedere vigeſimam partem patrimonij donatoris, ibid.
Sed reprehenditur ab omnibus, ibid.
2 *Reſeruatio vt ſuſtineatur donatio debet eſſe talis, propter quam veriſſimile ſit donatorem reperturum heredem.*
3 *Arbitrio iudicis relinquitur, iudicandum qualis, & quanta ſit ſufficiens reſeruatio ad ſuſtinendam donationem vniuerſalem.*
4 *Arbitrio iudicis relinquuntur quæ de iure non ſunt diffinita.*
5 *Donationes plures cum valdè modicis reſeruationibus Senatus noſter quandoq; ſuſtinuit.*
6 *Donatio vniuerſalis à pauperculo homine facta cum reſeruatione trium aureorum declarata fuit à Senatu Luſitano inualida.*
7 *Donatio vniuerſalis cum reſeruatione viginti quinque florennorum, ſecundum aliquorum opinionẽ, eſt nulla ex modicitate reſeruationis.*
8 *Reſeruare ſibi centum ad teſtandum, & facultatem teſtandi de centum, idem ſunt quoad validitatem donationis vniuerſalis.*
9 *Donatori, qui reſeruauit ſibi facultatem teſtandi de centum in donatione vniuerſali, an moriendo inteſtato ſuccedant venientes ab inteſtato in dictis centum, an verò ſint donatarij.*
Inteſtatus qui deſcedit videtur diſpoſuiſſe in venientes ab inteſtato, ibid.
10 *Senatus Neapolita. & Pedemontanus in contrarias in hoc, & è diametro repugnantes tulerunt ſententias.*
11 *Alia deciſiones pro opinione Senatus Neapolitani quòd ſuccedant venientes ab inteſtato recenſentur.*
12 *Alia deciſiones pro opinione Senatus Pedemontani.*
13 *Doctores recenſentur qui de hoc agunt.*
14 *Opinio auctoris.*
15 *Notarij admonentur qualiter debeant concipere reſeruationes in donationibus vt non ſit locus dubitãdi ad quem illa peruenire debeant donatoribus ab inteſtato deſcedentibus.*
16 *Donatio vniuerſalis eſt valida cum ſola reſeruatione facultatis de certa quantitate teſtandi, quamuis addatur quòd in caſu quo non vtatur donator facultate reſeruata, remaneat apud donatarium, quia ſufficit potuiſſe teſtari ſi voluiſſet.*
17 *Donatio vniuerſalis ſuſtinetur cum reſeruatione ſimpliciter facta abſque eo quòd dicatur fieri ad teſtandum.*

Reſeruatio

Google

18 *Reſeruatio quòd poſſit donator diſponere tam in vita, quàm in morte pro anima, aut aliàs alio modo reſtricta, an ſuffi.iat ad validitatem donationis vniuerſalis, vbi deciſio noſtri Senatus.*

19 *Reſeruans ſibi facultatem diſponendi in vita non poteſt de reſeruatis teſtari, vbi deciſio Senatus Pedemontani.*

20 *Donatio vniuerſalis cum reſeruatione eſt adeò valida, vt quamuis poſtea donator conſumat reſeruationem, taliter quòd non habeat de quo teſtetur, nō fiat propterea inualida, imò potiùs anullatur conſumptio reſeruati.*

21 *Obligatio facta per mulierem pro marito, quando per eam remanet omninò, vel in maiori parte indotata, nulla eſt, vbi deciſio Senatus Pedemonta. & noſtri Senatus etiam.*

Obligatio prior facta pro marito de cētum ab vxore, quæ nō habet niſi ducentum in dote, non retractatur quamuis poſtea ipſa alienet reliqua centum, ſed imò vltima alienatio anullatur, ibidem, vbi deciſio Senatus Pedemontani.

22 *Fallit quando in eodem inſtrumento donator vni donationem feciſſet vniuerſalem cum reſeruatione, & alteri donaſſet reſeruatum, tunc neutra donatio valeret.*

23 *Fallit item quando etiam ex interuallo fieret donatio de reſeruatis eidem primo donatario, nam tunc neutra valeret.*

24 *Donatio ſuſtinetur cum reſeruatione incerta, putà dicendo, reſeruo mihi quod placuerit ad teſtādum, eo tamen caſu teſtari debebit arbitrio boni viri, non ſic vt ſubuertat donator totam donationem.*

Verba, prout mihi beneuiſum fuerit, important arbitrium boni viri, ibid.

GLOS. XXIII.

Item ſibi reſeruāt dicti donatores ſuper dictis rebus, poſt eorum mortem donatis, mille libras monetæ Barcinonæ inter ipſos æqualiter diuidendas pro collocatione aliorū filiorum ſuorum, & ad teſtandum, & aliàs ſuas voluntates faciendum, & adhuc cum pacto, & conditinne quòd ſi aliquis ex dictis donatoribus non diſponeret de quātitate ipſum contingente ex dictis mille libris reſeruatis, poßit ſuperuiuens diſponere, & alias ſuas voluntates facere de omnibus prædictis mille libris.

1 QVOD † valeat donatio, quæ fit omnium bonorū pręſentium, & futurorum, cum certa reſeruatione ad teſtandum, apud omnes in confeſſo eſt, nemo dubitat: ſed quale, & quantum debeat illud eſſe, quod reſeruatur, vt ſuſtineatur donatio, nemo auſus eſt explicare, ſolùm legimus Iuliū Clarum dę donatio. quæſtione 19. num. 7. in fi. quē pauci ſequuti ſunt relati per Cardin. Tuſc. concluſio. 648. num. 70. & ſignanter Cephal. conſ. 485. num. 133. qui quidem Clar. videri ſibi aperuit neceſſum quòd excedat reſeruatio vigeſimam partem patrimonij donatoris: ſed nō tam pro alijs multis, quæ admodum egregiè, & doctè ſcripſit, fuit à noſtris laudatus, quantum propter hoc repręhenſus, & vituperatus: omnes in eum irruerunt quotquot poſtea de materia ſcripſerunt dicentes non habuiſſe rationem vt diceret quòd vigeſima pars donatorum deberet reſeruari vt donatio ſuſtineretur, & ſignanter duriuſculè aduerſus Clarum propter hoc ſe habuit Ioan. Bot. in conſil. 58. nume. 40. dicens illius opinionem nec lege, nec auctoritate probari, nec teneri nos credere cuiquam, etiam magno viro, niſi dictum ſuum lege probet, vel per ſcripturam publicam, nec ſuffragari aſſerit Cephali diligentiam, qui conatus eſt Clari opinionem pluribus corroborare, quia (inquit) illi nihil tale probant: venientes autem ipſi doctores, qui Clarum repręhenderunt, ad explicandum quid igitur, & quantum debebitur reſeruari, non video quòd explicare ſciuerint, ſed ſolo eo contenti quòd † non debeat
2 eſſe quid modicū, quia de modicis Prætor nō curat, & nihil & modicum æquiparantur, ſed quid rationabile, cujus reſpectu ſit veriſımile donatorem fore poſtea repertūrum hęredem, ab hac materia ſe explicuerunt vt apparet ex Cardinal. Tuſco allega. conclnſ. 648. nume. 72. Cardin. Manti. de tacit. & ambi. conuen. lib. 13. titul. 31. nume. 1. & ex Trentaſinq. varia. reſolut. volum. 1. lib. 3. titul. de donatio. reſolut. 3. num. 6. cum propè infinitis quos ipſi allegant.

Propter hoc nec ego de hoc diffiniendo, quod neceſſum ſit reſeruari pro validitate donationis vniuerſalis, tractabo ne cū Claro repręhenſibilis, & ipſe fiam.

3 Dico igitur † cum torrente doctorum id totum in prudentis arbitrio iudicis poſitum eſſe diſcernere in ſingulis caſibus particularibus, qui coram eo tractabuntur qualis, & quanta, inſpecta perſonæ qualitate, & patrimonij quātitate, neceſſaria ſit reſeruatio vt donatio ſuſtineatur, ita ex Socin. docet Cephal. vbi ſuprà nume. 134. idque ita fore eſt neceſſe quamuis id iſti doctores non dicerent: ſi enim † de iure
4 nō eſt diffinitū quid, & quantū ſit reſeruādum,

vt

vt donatio vniuerſalis teneat, nec poteſt id certa ſub regula claudi, indè ſequitur de neceſſitate quòd debeat id arbitrio iudicis remanere dijudicandum, per ea quæ tradit Iacob. Meno. de arbit. iudi. in procem. n. 4. & 5.

5 Sed mirum eſt † quòd noſter Senatus, præſuppoſito quòd modica non debeat eſſe reſeruatio, ſed imò talis quòd per eam probabile ſit donatorem repertūrum hæredem, taliter hoc arbitrio vſus ſit vt donationem ſuſtiuendam † † *declarauerit*, aliam cum reſeruatione quinque librarum, aliam quinquaginta ſolidorum, & aliam denique cum reſeruatione trium librarum, & decem ſolidorum, prouti in gloſſa præceden. nume. 2. & 5. diceebamus, quarum reſeruationum ratione certum eſt, ac indubitatum neminem reperiundum à donatore, qui eius velit eſſe hæres, & ſic ita remanebit inteſtatus per eam donationem ſicuti ſi nulla facta extitiſſet reſeruatio.

Nec ego ſum ſolus qui ſim de his declarationibus miratus, fuit enim ante me Iacobus Cancer. qui lib. 3. variarū capit. 2. de inuentario nume. 127. priùs dixit ſe de Senatus ſententia in ſupradictis deciſionibus ſequuta ſemper dubitaſſe ex eiſdē rationibus, quas nos ſuprà adduximus.

6 Quod magis † augebit admirationem ſi cōſiderauerimus alios Senatus aliter hoc arbitrio vſos, reperimus enim Luſitanū apud Gam. deciſ. 255. donationem, etiam à pauperculo homine, cuius ratione minor proculdubio reſeruatio requirebatur, factam cū reſeruatione trium † aureorum *declaratam* fuiſſe inualidam, ob eam quidem rationem quia nō eſſet veriſimile donatorem propter eam reſeruationem repertūrum fore hæredem.

7 Reperimus † item quòd Cagnol. in l. finali nume. 142. C. de pac. fuit in opinione quòd eſſet nulla donatio quædam de vniuerſis bonis facta ex eo quòd eſſent in ea reſeruati tantùm viginti quinque floreni, refert Bot. alleg. conſ. 58. nu. 42.

Sed admirandi cauſam dicebant aliqui, cum quibus de hoc aliquando agebam, tolli ex eo quòd, præter quantitates ſupradictas, fuerat etiam per donatores reſeruatus vſusfructus totum donatarum de tempore vitæ, prouti apud Cancer. eſt videre vbi eum allegàuimus in gloſ. præceden. nume. 2. & 5. ſi enim ex ſola vſusfructus reſeruatione donatio ſuſtinetur vt in eadem gloſſa præcedenti diximus nume. 4. & 5. multò magis ſi cum ea addatur & reſeruatio certæ quantitatis quātumuis minimæ. Sed ego reſpondebam hoc verum ſi militabant quæ in præcedenti gloſſa nume. 10. circa validitatem donationis cum reſeruatione ſolius vſusfructus doceueramus, quod neſciebam an ita eſſet in prædictis Senatus noſtri reſolutionibus. Sed hæc pro nunc omitamus, vnuſquiſque, cum caſus ſibi occurrerit, qui per eum ſit iudicandus, curabit exonerare conſcientiam, & arbitrio dato rectè pro poſſe vti.

8 Et non ſolùm † ſuſtinetur donatio, quæ fit cum reſeruatione certæ quantitatis ad teſtandum, prout in noſtra donatione, ſed etiam quādo fit reſeruatio facultatis teſtandi de certa quātitate, prout in pluribus alijs vidimus, quia ſic per vnum atque per alium reſeruandi modum remanet donatori facultas teſtandi de quantitate mentionata in donatione, & in hoc omnes cōueniunt vt videbis ex eis, quos in inferioribus adducemus.

9 Difficultas † conſiſtit an, ſicut in primo caſu quando facta eſt reſeruatio certæ quantitatis, ſi moriatur donator inteſtatus, reſeruatio vadit ad ſuccedentes ab inteſtato; & non remanet donatario, in quo etiam nemo dubitauit, quia deficiendo inteſtatus viſus eſt donator inter ſuccedentes ab inteſtato diſpoſuiſſe de reſeruatione per l. conſiciuntur ff. de iu. codicillor. ſic fiat in ſecundo caſu quando non eſt facta reſeruatio certæ quantitatis, ſed imò facultatis teſtandi de certa quantitate non extrahendo eam, & ſeparando à donatione.

10 In hac difficultate † reperio quòd Senatus Neapolitā. apud Vincen. de Franch. deciſ. 45. quod poſtea refirmauit in deciſ. 600. in quarta parte deciſ. & Senatus Pedemon. apud Anth. Thezau. deciſ. 97. in contrarias omninò, & ex diametro pugnātes iuerunt in facti contingentia ſententias, ille enim ex quo nulla ſit conſiderāda differētia inter vnum, & alium reſeruandi modum ad venientes ab inteſtato pertinere reſeruationem † *exiſtimat* ex opinione doctorum duarum aularum, & trium aliàs adiunctorum, qui id fundat in allega. l. conſiciuntur ff. de iu. codicil. quaſi deſcedēdo inteſtatus viſus fuit donator in venientes ab inteſtato facultatem exercuiſſe, hic verò è contra *cenſet* ad † donatarium ſpectare, quaſi magna ſit differentia inter hos duos reſeruandi modos, in primo enim ſuſtineri poſſit quòd veniat reſeruatum in ſuccedentes ab inteſtato tanquam nō comprehenſum in donatione, & ſemper in dominio donatoris remanens, in ſecundo verò non ſic, ex eo quòd cum facultatem tantùm diſponendi ſibi donator reſeruauerit, quæ infixa eſt perſonæ donantis, & videatur requirere actum exteriorem vt dicatur exercita, indè ſequi videtur quòd cum non diſpoſuerit expreſsè, remanebit totum penes donatarium, in cuius dominium à principio videtur totū pertranſiſſe cum donatione.

Et quidem tam confidenter Franch. & in eo Senatus Neapolitā. loquutus eſt in ſupradictis duabus

duabus deciſionibus vt dixerit in prima quòd de ea Thezau. non meminit, quia fortè contrarium decidiſſet, in ſecunda verò Neapolitanũ Senatum aſſeruit determinaſſe vt ſuprà contra Thezau. quem viderat.

11 Habet † & iſte Senatus aliorum etiam deciſiones in hac parte: dicit enim Manti. de coniec. vltim. volunta. lib. 7. titul. 7. in fine ſe à quodam doctiſſimo Iureconſulto fuiſſe de hac re interrogatum, & ſic reſpondiſſe, & cum diuerſæ eſſent latæ ſententiæ, tandem quæ pro ſuo conſilio fuerat lata, extitit per iudicem appellationis *confirmata*. Dicit item noſtras Cancer. lib. 1. varia. capi. 2. de Trebel. & Falcid. num. 46. ſe ſic *obtinuiſſe*. Dicit item Cor. Iun. in auctén. res quæ col. 8. verſ. ego tamen, nume. 24. quem refert Ioſeph. de Seſſe deciſ. 48. nume. 6. (apud quem neſcio an etiam idem declarauerit Senatus Aragonen. ſubobſcurè nimis in hoc loquitur) fuiſſe aliquando *iudicatum*, Surd. etiam deciſ. 272. poſt longam diſputationem ſic *ſenſuiſſe* atteſtatur Senatum Mantuanum. Iſdem Surd. conſ. 357. nume. 8. vbi eiuſdem deciſionis meminit, Curia Tholoſa. apud Gerar. Maynar. deciſio. 94. lib. 2. idem *tenuit*. Et denique noſter Senatus eandem opinionem videtur *ſequutus* dum in cauſa Pauli Galliners contra Paulum Balle (cuius aliàs meminimus ſuprà hac eadem clauſula 4. gloſſa 8. nume. 64.) referente egregio Senatore Hieronymo Aſtor, & ſcriba N. Viloſſa, expreſsè declarauit quòd facta diſpoſitione per donatorem quòd deſcedente donatario ſine liberis res donatæ ad eundem reuerterētur ſola facultate, in tali caſu, donatario cōceſſa, quòd poſſet ſuper rebus donatis de cētum libris diſponere, centum libræ prędictæ ſpectabant ad venientes ab inteſtato dicti donatarij ſine liberis, ac ſine teſtamēto vita functi, & non reuertebantur ad ipſum donatorem.

12 Thezau. autem, † ſeu Pedemontani Senatus opinio, Senatus etiam Aragonen. ſeu Iuſtitiæ Aragonum dicitur habere auctoritatem à Ludouic. Caſſana. in conſ. 37. nume. 29. vbi atteſtatur *declaratum* de anno. 1554.

13 Vtraque opinio † ſuos habet fautores, quorum plures enumerāt Thezau. Fran. Surdus, & Caſſana. vbi ſuprà allegati ſunt, eis adde Pinel. in l. 1. parte prima nume. 72. C. de bonis maternis, Decia. reſpon. 83. per totum volum. 2. noſtrũ Cancer. lib. 1. varia. cap. 2. de legit. & trebel. nume. 46. Petra de fideicommiſ. quæſtiona 9. nume. 178. cum ſequentibus, & Peregrin. in ſimili tracta. articul. 52. num. 46. & vtraque etiam ſuas habet rationes quibus fulſiatur.

14 Mihi † (ſi verum fari licet) magis procul dubio arridebat Senatus Pedemontani opinio, & eius rationes magis applaudebant, & in pūcto iuris magis eam opinionem certam exiſtimabam, ſed quia video, facta ſit vno vel alio modo reſeruatio, ſiue dicendo retentis mihi centum ad teſtandum, ſiue etiam retenta facultate diſponendi de centum, non eſſe quòd contrahentes vno potiùs, quàm alio modo velle reſeruationem facere declarauerint, ſed quia vel vno, vel alio modo inconſideratè, & inaduertenter notarius, qui recepit inſtrumentum, reſeruationem concepit, & ſcio vulgum, cui multum eſt tribuendum in vocabulorum expoſitione, & ſignificatione, vt aliàs non ſemel in hoc opere diximus, iuxta ſuum communem loquēdi vſum, vix vnquam, imò nunquam feciſſe aliquam circa hos duos concipiendi reſeruationem modos differentiam, ſed eius intentionis ſolùm fuiſſe reſeruare ſibi in donationibus aliquid ad teſtandum, quo illæ ſuſtinarentur, ideò ego vim in huiuſmodi reſeruationum conceptionibus non eſſe faciendam exiſtimo, ac propterea libens ſacri Neapolitani, & aliorum Senatuum opinioni accedo.

15 Laudo † ſicut Senatus Pedemonta. & Neapolita. in locis ſuprà citatis commēdant, quòd ad tollendum omnimodam dubitationem apponant contrahentes in eiuſdem donationis contextu quid velint de reſeruato fieri caſu quo ipſi non diſpònant de eo, & tunc nullus remanebit diſputationi locus, ſicuti iam in noſtra donatione in caſu deſcedētiæ vnius ex donatoribus, altéro ſuperuiuente, fuit prouiſum quid faciendum de ſua reſeruatione ſi ipſe nō

16 diſpoſuerit de ipſa: nec † propterea deſinet eſſe valida donatio, quòd explicetur velle donatorem quòd reſeruata includantur etiam in donatione ſi de eis non diſpoſuerit, quia ſufficit potuiſſe diſponere ſi voluiſſet, ita Hieronymus Gab. in conſ. 139. nume. 1. in prima parte.

17 Dubitabat † circa hæc aliquando quidam certè non mediocriter eruditus in facti contingentia, nunquid vt reſeruatio ſufficiens eſſet ad ſuſtinēdam donationem neceſſum foret quòd expreſsè diceretur fieri ad teſtandum, an verò ſufficeret dicere ſimpliciter quòd quis ſibi tantam quantitatem retinebat, vel reſeruabat, ſed viſo Craue. quem ei oſtendi in conſ. 222. nume. 3. dicentem ſufficere ad validitatem donationis quòd quis reſeruauerit ſibi aliquid, de quo poſſit teſtari, etiam ſi non dixerit ad id ſibi id reſeruaſſe, depoſuit dubitationem, tu vlteriùs vide nouiſſimè Cardinal. Manti. qui eundem Craue. & alios ad idem allegat de tacit. & ambig. conuent. lib. 13. titul. 31. de donatio. omniū bonorum nu. 11.

18 An autem † ſufficiat reſeruatio facta vt in vita poſſit diſponere, vt tam in vita, quàm in morte, vt poſſit diſponere prō anima, vel taliter aliàs quòd videatur reſtricta diſponendi, quæ libera debet eſſe, reſeruata facultas, vide tibi plenè

plenè apud duos Cardin.Man.& Tuſc.ille vbi
ſuprà per totum,& hic in prac. concluſ. iur.to.
2.concluſ.648.etiam per totam,Hieronymum
Gab.in dicto conſ. 139.per totum,qui diſputat
caſum reſeruationis diſpoſitionis faciẽdæ tam
in vita,quàm in morte,Cancer.lib. 3. variarum
capite 2.de inuentario nume.125.vbi dicit vali-
dam Senatum *declaraſſe* donationem cum re-
ſeruatione ad diſponendũ pro anima,Thezau.
deciſi. 209. qui diſputat † an reſeruans ſibi fa-
19 cultatem diſponendi in vita poſſit teſtari de re-
ſeruatis, & non poſſe fuiſſe *reſolutum* in Senatu
Pedemonta.tradit, & ſequitur Cancer.hoc nõ
allegato,in 1.parte varia.capit.2.de trebellia.&
falcid.nu. 46.

20 Huiuſmodi † competenter facta,de qua agi-
mus, reſeruatio ſic facit noſtram donationem
vniuerſorum bonorum ſuſtineri vt etiam ſi
poſtea iſdem donator reſeruata donet,etiam in
vita, taliter quòd tempore mortis non habeat
de quo teſtetur,nõ propterea anullatur dona-
tio,ſed imò valida nihilominùs remanet anul-
lata ſecunda, quia hæc, & non illa eſt quæ fa-
cultatem aufert teſtãdi, nec foret iuſtum quòd
quæ ab initio valuit,& vires habuit donatio ex
poſt facto reuocari poſſet ſine culpa donatarij,
hoc enim eſſet cõcedere donatori facultatẽ re-
uocandi donationem quando vellet,faciendo
alteri ſecundam de reſeruatis, ſic reſoluit Bo-
logne.in l.fi.nume.133.C. de pactis. Eſt hæc re-
ſolutio à noſtro egregio Senatu *approbata* vt eſt
videre apud Michaelẽ Ferrer in ſuis obſeruan.
in 3.p.cap.305.

21 Conducit † quod in ſimili Gaſp. Anthon.
Thezau.in additioni. ad deciſſ.Anth.Thezau.
patris ſui in deciſio.223.ſuper nume. 13. tradit:
quærit enim extante vera illa *opinione Senatus*
Pedemontani,de qua per Thezau.in dicto nu-
me.13.quòd non teneat obligatio mulieris iu-
rata pro marito facta quando ipſa taliter repe-
ritur læſa quòd vel remaneat omninò indota-
ta propter obligationem,vtpotè quia occupet
ea totam dotem, vel etiam in maiori parte do-
tis, vtpotè quia maiorem illius partem obliga-
tio ipſa comprehendat,quam & noſter *Senatus*
ſequitur etiam,prout partim habes ex Cancer.
lib.3.variarum capit.15. de renuntiatio. nume.
106. cum ſequentibus, vbi deciſio, & nos ali-
quando etiam pro opportunitate, Deo conce-
dente , trademus, extante (inquam) opinione
prædicta pro vera, quærit additionator quid
futurum ſi non habens mulier niſi ducentum,
vel tercentum tantùm in bonis , fecerit priùs
pro marito vnam obligationem in centũ, mox
aliam cum alio inſtrumento in alia centum,
quæ nam ex his duabus obligationibus anulla-
bitur cum ex neutra ex ipſis ſeparatim ſump-
ta remaneat nec in totum, nec etiam in maiori
dotis parte mulier indotata,ſicut remanet ſi ſi-
mul iunctæ ambæ obligationes ſumãtur,& re-
ſoluit contra poſteriorẽ, ſicque dicit *deciſum* in
Senatu Pedemon.de ann.1591.eo motiuo quia
ſecunda erat quæ mulierem faciebat remanere
indotatam,non prima.ſicut in noſtris donatio-
nibus ſecunda eſt quæ facultatem aufert teſ-
tandi,non prima , & ideò non hæc,ſed illa eſt
anullanda.

22 Hæc reſolutio † duas habet vtiles limitatio-
nes, prima niſi in eodẽ ipſo donationis inſtru-
mẽto, in quo facta eſt donatio vniuerſalis cum
reſeruatione donator ipſe eadem bona , quæ
exceperat,alteri donauerit: tunc neutra dona-
tio ſuſtinetur altera alteri obſtante , ac ſi pluri-
bus ſimul donator bona ſua omnia præſentia,
futuraque donaſſet,nihil enim intereſt an vni,
an pluribus ita donetur vt teſtandi factio do-
natori auferatur,ita pulchrè Antho.Fab.in ſuo
codice lib. 8.titul.34.de donatio.diffi. 9.atque
ita Senatum Sabuſian.*decreuiſſe* refert de anno
1594.

Coſiſtit ergo differentia inter hunc , & pri-
mum caſum,quam etiam iſdem Sabuſia.Sena-
tus agnouit vbi ſuprà,quòd ibi facta fuerit do-
natio reſeruationis ex interuallo poſt iam per-
fectam priorem , hic verò eodem contextu, &
in eodem inſtrumento omnia bona præſentia,
& futura videntur pluribus donata, qui duo
caſus quas habeant diuerſitatis rationes nemo
non videt.

Eſt ſecunda † limitatio quòd etiamſi fiat ſe-
23 cunda donatio ex interuallo rerum excepta-
rum in donatione , datur tamen caſus in quo
per eam anullatur prior donatio , veluti quan-
do ea ſecunda donatio fit in fauorem prioris
donatarij,vt pluribus Crauę.probare nititur in
conſ.538.& rurſus, qoia(inquit)dubia viſa fue-
rant quæ ſcripſerat in dicto conſilio,idem plu-
ribus alijs medijs iuſtificare conatus eſt in conſ.
ſequenti 539. conſiderat enim vitium in iſtis
donationibus , dolum ſcilicet donatarij qui
paulatim hac via rebus omnibus præſentibus,
& futuris ipſius donatoris potiri intẽdit, ac in-
tendere viſus eſt , & in animo habuiſſe , & ſic
conſequi per indirectum quod directò non
poterat,vide ibi, & luculẽtiùs examina ſi caſus
occurrerit.

24 Aliquando † fit reſeruatio,nõ ſic,vt dictum
eſt,quando exprimitur certa quantitas, de qua
poſſit donator teſtari, ſed dicẽdo reſeruato mi-
hi quòd ſuper bonis donatis poſſim teſtari pro
vt beneuiſum fuerit,in dicto caſu vidi per ali-
quos dubitari de duobus, primò nunquid is re-
ſeruandi modus ſit ſufficiens ad ſuſtinendam
donationẽ, ſecũdò an & quomodo illa verba,
prout beneuiſum fuerit,debeant intelligi,an de ar-
bitrio libero taliter quòd poſſit donator teſtari
in

in illorum vim de tanta quantitate, quanta ſibi placuerit, an verò de arbitrio boni viri: primū non arbitramur habere probabilem dubitationem, quia cum ex ea reſeruatione habeamus effectum, quòd ſcilicet per eam conſeruetur donatori facultas teſtandi, ideò fit quòd de alio curare non debeamus, de ſecundo ſcripſit † latè Antho. Gam. deciſ. 185. vbi dicit *reſolutum* in Senatu Luſita. non poſſe donatorē vigore eiuſmodi reſeruationis ad libitum ſubuertere totam donationem diſponendo de eo quod voluerit, ſed facultatem illam fore regulandam ad arbitrium boni viri, pone quòd conſideretur, & inſpiciatur valor bonorum, & quod homines ſimilis conditionis in ſimilibus donationibus reſeruaſſent, vel reſeruare conſueuiſſent, quam deciſionem non intendo commētari, quia ſatis diligenter id fecit Blaſ. Flores in additione ex quorum dictis habebis abundè quæ circa hæc requirere poteris.

SVMMARIA.

1 *De quibus ſit agendum in hac gloſ.*

2 *Filij poſiti in conditione non cenſentur vocati niſi adſint coniectura.*

3 *Filij poſiti in conditione ex quibus coniecturis cenſeri debeant vocati, relinquitur arbitrio iudicis, quia certa in hoc regula dari non poteſt.*

4 *Filios poſitos in conditione non cenſeri vocatos tenet Curia Tholoſana apud Gerard. Maynard. qui acutè, & doctè queſtionem tractat.*

5 *Filios in conditione poſitos cenſeri vocatos tenet noſter Senatus ſi illi reperiuntur grauati.*

Idem ſequuntur & alij Senatus, & doctores plures enarrati, ibid.

6 *Filij poſiti in conditione quomodo, & qualiter apparere debeant grauati vt cenſeantur vocati prætextu dicti grauaminis.*

7 *Filij poſiti in conditione cenſentur vocati quando fuerunt expreſsè vocati filij vltimi ſubſtituti, vbi declaratio noſtri Senatus.*

8 *Doctores recenſentur pro hac opinione.*

9 *Filij in conditione poſiti cenſentur vocati quando eſt per teſtatorem facta extraneorum vocatio, ne dicatur alienam ſobolem propijs antepoſuiſſe, vbi deciſiones noſtri Senatus.*

10 *Filij poſiti in conditione an ex eo ſolo debeant cenſeri vocati quòd teſtator digreſſus ſit ad plures gradus ſubſtitutionum, remiſſiuè.*

11 *Filij poſiti in conditione vt dicantur vocati quando, vel ſunt vocati extranei, vel filij poſitorum in remotiori gradu, non eſt opus alijs coniecturis.*

12 *Filij poſiti in conditione, quando vocātur alij filij ſubſtitutorum remotorum, ſuccedunt non ex vi alicuius transmiſſionis, ſed imò ex vi vocationis.*

13 *Filios in cōditione poſitos cēſeri vocatos ſi ſint ſic poſiti, ſi ſine liberis deceſſerit legitimis, & naturalibus, de legitimo, & carnali matrimonio procreatis, declarauit aliquando Rot. Roma. & Sena. Pedemon.*

14 *Filij in conditione poſiti hoc modo, quòd ſi ſubſtitutus deſcederet ſine eis haberet bona ad ſuas volūtates, cenſentur vocati.*

Fideicommiſſum à contrario ſenſu reſultat in fauorem filiorum, quando dicit teſtator quòd ſi inſtitutus, vel ſubſtitutus deſcedat ſine liberis habeat bona ad ſuas voluntates, ergo ſi habet filios non debebit ea habere ad voluntates, ibid.

15 *Filij poſiti in conditione in contractibus an cenſeantur vocati ſine vllis coniecturis, an verò neceſſaria eadem ſint quæ in teſtamentis.*

16 *Affirmans opinio quòd cenſeantur vocati.*

Intellectus l. inter §. cum inter, de pac. dotal. ibid. & nume. ſequen.

17 *Negans opinio volens non cenſeri vocatos filios ſine coniecturis.*

18 *Negans opinio recipitur ab auctore*

19 *Deciſiones in hac materia.*

20 *Filij poſiti in conditione quandò cenſentur vocati quomodo debeāt ſuccedere an omnes ſimul, an tātùm quem pater elegerit, vel cenſeatur iniunctum fideicommiſſum inter filios de vno in alium.*

21 *Notarij admonentur qualiter concipere debeant vocationes filiorū vt non ſit dubium quomodo poſtea iſti ſuccedere habeant.*

22 *Pactum quòd deſcedente donatario ſine liberis redeant bona ad donatorem, vel ad illum, ad quem reuerti ordinaſſet, de iure eſt approbatum.*

Donator quando fecit pactū quòd deſcedēte donatario ſine liberis bona redeant ad ipſum, non ſolum ea habebit in caſu pacti, ſed etiam quando filij ipſius donatarij ſimiliter ſine liberis deſcedunt viuente donatore, ibidem, vbi deciſio Senatus Sabaudiani.

Paria ſunt, quoad effectum, deſcedere donatarium ſine liberis, & deſcedere cum eis, qui tamen ſine liberis deſcedant viuo teſtatore, ibid.

23 *Conditionale ius ex contractu tranſmittitur ad heredes.*

Secus in vltimis voluntatibus, ibid.

Notantur qui hanc differentiam noluerunt agnoſcere, ibid.

24 *Pacto, quòd deſcedente filia in matrimonio dos matri reſtitueretur, non ſit locus quando amba mater, & filia ſimul pereunt.*

Interpratatio l. quod de pariter ff. de rebus dub. ibid. & nume. ſequent.

25 *In dicta l. quod de pariter ſupplenda eſſe verba aliqui volunt, ſed reprahenduntur.*

26 *Suppletio in legibus non eſt admitenda.*

27 *Lex non eſt taliter interpratanda quòd decidat caſum indubitabilem, & numero 37. vbi declaratur.*

28 *Filius an patri ſuperuixerit in eo caſu quo ambo ſimul pereunt, non eſt opus diſtinctione Bartol. ſi*

agitur

agitur de ſucceſſione legis, vel hominis.

29 Conditio ſuperuiuentiæ ſubintelligitur tacitè in ſtipulatione dotis fauore illius, quæ impedit transmiſſionem ſecundum aliquos.

Interpretatio tex. in §. ex conditionali inſti. de verb. obliga. ibid.

30 Tranſmiſſio ad heredes non fit in conditionalibus contractibus vbi conditio apponitur in perſona ſtipulatoris, & ibi traditur ratio.

31 Conditio ſuperuiuentiæ cur tacitè ſubintelligatur in ſtipulatione dotem ſibi reddi mortua filia in matrimonio.

32 An id cauſet fauor dotis.

33 Hæredum fauor ſicut ipſius paciſcentis in omni pactione continetur.

34 L. quod de pariter de rebus dubijs componitur cum l. Gayus, aliàs Caius ff. ſolu. mat. & cum l. auia C. de iure dot.

35 Suppletio Bartoli in l. quod de pariter de rebus dub. quàm ſubintelligentia Caſtrenſis, eſt potius ſuſtinenda.

36 Perfunctoriè quæ tractantur egent perſæpè ſuppletione, quia non ſolent cum omnibus circunſtantijs adduci.

38 Pactum quòd mortua filia ſine liberis dos redeat ad dotantem proficit heredibus paciſcentis eo ante filiam deffuncto, vbi deciſio conſilij Capitaniæ Generalis Cathaloniæ.

39 Legitima an debeatur parentibus de bonis, quorum libera filijs in donatione eis facta, fuit conceſſa diſpoſitio.

40 Opinio cõcedens parẽtibus in dictis bonis legitimam refertur.

Interpretatio l. Paulus §. patroni filius ff. de bon. libertor. ibid. & nume. ſequen.

41 Legitima non venit in generalibus quibuſcunque diſpoſitionibus niſi expreſsè dicatur.

Interpretatio l. ſi quando in §. & generaliter C. de inoffi. teſtamento, ibidem, & numeris ſequentibus.

42 Legitima venit in generali diſpoſitione quando nihil aliud illa poteſt operari, & numeris ſequentibus.

43 Opinio negans parentibus legitimam in bonis, quorũ filio in donatione conceſſerunt liberam teſtamenti factionem, amplectitur ab auctore.

44 Expreſſum dicitur quod deprehenditur, & colligitur ex mente diſponentis, ex coniecturis, & præſumptionibus.

45 Nouatio ex præſumptionibus, & coniecturis deprehenditur facta.

46 Legitima quòd requirat expreſſam renuntiationem vt renunciata dicatur non eſt in iure pro forma ſtatutum.

47 Legitima comprehenditur in diſpoſitione generali quando per diſponentem fit aliqua reſeruatio, per regulam quòd exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis.

48 Legitima non eget expreſſa renuntiatione quandò agitur de legitima debita alicui in bonis alterius adhuc viuentis.

49 Legitima quòd non veniat in generalibus diſpoſitionibus fit ex interpretatione tacita mentis diſponentis, quem non eſt veriſimile eam in diſpoſitione comprehendere voluiſſe.

50 Actus qui fiunt inter duos, & ex tractatu, & pactione inter ipſos præcedente, non poteſt, nec debet ſecũdum vnius tantùm veriſimilem mentem interpretari, ſed ſecundum quod præſumi poteſt ambos cenſuiſſe.

51 Interpretatio ſemper reſpuitur, per quam altera pars defraudaretur.

52 Legitima comprahenditur ſub renuntiatione iurata omni legum auxilio.

53 Cancer notatur in quæſtione; an pater habeat legitimam in eo, de quo liberam filio conceſſit teſtandi facultatem.

54 Liberum quando aliquid dicatur, ſeu quando quid liberè conceſſum.

55 Legitima non eget ſpeciali, & expreſſa mentione vt comprehenſa dicatur in diſpoſitione legis, & ſtatuti.

56 Notarij admonentur quomodo debeant concipere clauſulam licentiæ, quam parentes filio concedunt de diſponendo liberè de aliqua re, vt tollatur difficultas num legitima illorum cenſeatur comprahẽſa nec nè.

57 Parentes ſuccedentes filio ab inteſtato in bonis illi per eos donatis an ſuccedant æqualiter, an quilibet in illis, quæ à ſe peruenerant ad filium.

58 Bartol. opinio quòd ſit facienda differentia bonorum.

59 Bal. opinio contraria.

60 Senatus Pedemontanus ſequitur Bartol. opinionem.

61 Camera Imperialis ſequitur Bal. opinionem.

62 Auctor, dum poteſt, vix recedit vnquam ab opinionibus Anthonij Theſauri, & ſui Pedemontani Senatus, quia ſolent eſſe ferè ſemper ſolidiſſima.

63 Auctoris opinio in quæſtione propoſita nu. 57.

64 Aſcendentes omnes qui filio ſuperuiuunt, ab inteſtato ei æqualiter ſuccedunt.

65 Bona omnia filij, quæ peruenerunt ad ipſum ex patre & matre, per aditionem fiunt vnum, & idem patrimonium abſque eo quòd conſiderentur amplius paterna vel materna.

66 Renuntians bonis paternis non prohibetur ſuccedere fratri in bonis, quæ ei à patre obuenerunt.

67 Separatio bonorum non admittitur quando aliquis moritur, vt in vnis, ex quo ex vna linea peruenerunt, vnus ſuccedat, & alius in alijs.

68 Succeſſio prælatiua, quæ fit per ſeparationem bonorum, eſt extraordinaria, & contra naturam vniuerſalis ſucceſſionis, quæ eſt vt pariter omnes vocentur in omnibus.

Parentes

69 *Parentes an in bonis filij debeant ſuccedere equaliter nulla facta diſtinctione bonorum ex qua linea ad filiū deuenerint quando cum eis concurrunt tranſuerſales.*

70 *Conditiones plures poſita in ſubſtitutione ſubdiſiunctiuè,non copulatiuè, an debeant omnes adimpleri vt fiat ſubſtitutionis locus,an verò ſufficiat vna, vbi pro affirmatiua deciſio,& numeris ſequen. vbi alia deciſio contraria.*

71 *Diſiunctiua reſoluitur in coniunctā fauore liberorū. Interpretatio l. generaliter C. de inſti. & ſubſtitution. ibid.*

72 *Diſiunctiuorum in materia ſufficit vnū adimpleri.*

73 *Actus à principio in eſſe productus non mutatur quamuis ſuccedat poſtea caſus,qui ſi ab initio fuiſſet,ille non foret productus.*

74 *Donator qui habet ſpem,quòd in aliquo caſu poſſunt bona donata ad ſe reuerti,poteſt illa alienare, validitas tamen alienationis pendebit ex futuro ſucceſſu,vbi deciſio noſtri Senatus.*

75 *Spes donari,& vendi poteſt.*

GLOS. XXIIII.

Et adhuc cum pacto, & conditione quod ſi dictus N. donatarius moriatur (quod Deus auertat) ſine liberis de legitimo, & carnali matrimonio procreatis, vel cum talibus, qui non peruenerint ad ætatem condendi teſtamentum, tali caſu bona donata reuertantur ad nos, ſi vixerimus,ſin minùs ad illum, vel ad illos, ad quem, vel ad quos reuerti debere diſpoſuerimus verbo, vel teſtamento,retentis, & expreſsè reſeruatis eo caſu quingentum libris dicto donatario, de quibus poßit teſtari, & alias ſuas vltimas voluntates facere.

1 TRIA continet † hic contextus, primum materiam poſitionis filiorum in conditione,ſecundum pactum reuerſionis bonorum donatorum ad ipſos donatores in certo caſu, & denique tertium reſeruationem, quam faciunt donatores pro donatario,in caſu,quo ad impleatur conditio, vt de ea diſponere poſſit, quæ, neceſſum eſt,à nobis paulatim explicentur in hac gloſſa.

2 Quoad primum, † materia hæc poſitionis filiorum in conditione, an propter id cenſeatur eorum inducta vocatio,tam extenſè apud omnes paſſim habetur vt ferè ſuperfluum mihi videatur hoc loci de ea quicquā dicere: omnes concordant quòd ſi non adſint coniecturæ nō adſit vocatio, ſecus è contra, & quæ coniecturæ ſufficiant ijdem doctores te docebunt, relinquendum † id totum eſſe arbitrio iudicis 3 tenēt quos longa ſeriè tibi referunt Surd. deciſio. 162. & nobilis Ludouic. à Peguera olim noſtri Senatus egregius Senator primarius in nouiſſima ſecunda parte deciſionum deciſio. 18. quia dictarum coniecturarum certa regula dari non poteſt,vt dicebat Mago. deciſ. Florenti. 27. nume. 3.

4 Pro hac † quæſtione an filij poſiti in conditione cenſeantur vocati, obſecro, inter alia videas doctam deciſ. Tholoſ. Gerar. Maynat. 66. lib. 5. vbi ſub breuibus eam tractat, ſic tamen acutè pro negatiua reſoluit, quam illud tribunal *amplectitur*, confutatis rationibus partis cōtrariæ, & alijs pro ſua adductis, vt nihil aliud videatur in hoc deſiderandum, ſolùm eſt noſtri muneris (qui particulariter ſuſcepimus in hoc opere declarandum quid in vnaquaq; materia, quæ obuiam fiat, noſter egregius Senat⁹, ac alij amplexi ſint) docere hoc loci quas coniecturas noſter Senatus, ac alij approbauerint vt filij in conditione poſiti dicantur vocati.

5 Ac imprimis † reperio quòd coniectura grauaminis à teſtatore appoſiti nedum inſtitutis, & ſubſtitutis, ſed etiam eorum liberis, ſit à noſtro Senatu approbata, is enim ſic *declarauit* expreſſis verbis referente egregio olim Senatore Honophrio Ferran ſub die 30. Iulij anno 1594. in cauſa nobilium Bernardi, & Angelæ de Peguera, ſcriba N. Papiol, nunc Domingo, in caſu quo dixerat teſtator quòd ſi forſan in futurum nō adeſſet aliquis infans inſtitutorum, aut ſubſtitutorum, vel alterius ipſorum, aut ſi adeſſent morerentur modo iam aliàs dicto per teſtatorē, tali caſu, & quolibet ipſorum, ſubſtituebat illis, & ſibi hæredem faciebat &c. ex hac conceptione verborū cēſuit Senatus filios vocatos quia oneratos.

Idem antiquis etiam temporibus *declaratum* fuiſſe in Senatu reperi in quibuſdam annotationibus manuſcriptis in cauſa Corberas de Llinas de anno 1493. & in cauſa Sagiſmundi de Barberano, & nobilis Georgij de Aymerich ſub die tertia Octobris anni 1531. referentibus Bartholomeo Marti, & Petro Tord.

Idem etiam aliàs ſolitum fuiſſe *declarare* noſtrum Senatum teſtatur egregius quondàm illius per multos annos Senator nobilis Ludoui. à Peguera deciſ. 102. nu. 10.

Sequitur

Sequitur in hoc Senatus opinionē magis receptam, ac communiorem Bar. in l. Centurio n. 37. ff. de vulg. & infinitorum penè doctorū, ac etiā aliorū Senatuum, qui eam amplexi fuere, quos referunt, & ſequuntur inter alios, qui mihi ad propoſitū ſufficiunt, Ioſeph. de Ruſti. in tracta. An & quando liberi in cōditione poſiti vocentur, li. 4. c. 2. par. 1. & Anthon. Theſau. deciſ. 96. n. 10. quid enim (inquiunt) eſt præſumendū de teſtatore, qui filios inſtitui, vel ſubſtitui poſitos in conditione onere fideicōmiſſi grauauit, niſi quòd in cōſequentiam neceſſariam voluit eos honorare vocando? non enim onero quē non honoro *ſequitur* nouiſſimè Rot. Bononien. apud Cæſar. de Barz. deciſ. 8. per tot.

Multa de eadem opinione *arreſta* facta adducit Papon vbi à Hier. Lauren. allegatur deciſ. Auinionen. 214. nu. 15. cum ſequent. Notanda eſt Gerar. Maynar. deciſ. Tholoſa. 71. lib. 5. vbi nonmodo Parlamētum Grationapolitanum, ſed etiam alias ſupremas regni Fraciæ curias, & inter eas Tholoſanam dicit *ſequi* opinionē Bar. quòd vbi concepta eſt ſubſtitutio hoc modo, ſi ſine liberis deceſſerit, aut eius liberi ſine liberis, cenſeantur prædicti liberi vocati.

6 Nec habet † opinio aliquā difficultatē ſi verè cōſtat de grauamine, ſolùm ea conſiſtit quādo conſtare dicatur, an, ſicut plures voluerunt, quando adeſt duplex cōditio, veluti ſi ſine liberis deceſſerit, vel cum talibus qui nō peruenirent ad ætatem condendi teſtamentum, qua de re ego ad præſens non exiſtimaui oportere quòd diſputarem, ſed remittere lectorem ad Ioſeph. de Seſſe deciſ. 65. n. 8. & 10. & alijs n. vbi articulū reperies plenè diſcuſſum, & doctores leges, qui de eodem tractarunt, latè etiam, poſt omnes, nob. Ludoui. à Pegue. in volu. 2. deciſionum multò poſt hęc ſcripta in lucē edito, deciſ. 18. per tot. vbi plures etiam ex regijs ſententijs in hac materia vocationis filiorū in cōditione poſitorum adducit, declarat optimè, præ alijs, quando dicatur filij grauati vt exinde cenſeantur vocati Pet. Gregor. in ſyntagma. iur. vniuer. par. 3. lib. 42. c. 28. nu. 31. dicens nō eſſe grauamē quando dicitur, *ſi filius meus ſine liberis, & liberi eius etiam ſine liberis*, ſed cum dicitur, *inſtituo filiū meū, & ſi filius meus ſine liberis deceſſerit volo vt reſtituat hereditatē meā Titio, & ſi filij nati, vel naſcituri ex ipſo filio meo inſtituto pariter ſine filijs deceſſerint volo vt reſtituant hereditatem meā eidem Titio.*

7 Secunda † coniectura vocationis filiorū in cōditione poſitorum, quę à Senatu noſtro approbatur, eſt quando teſtator vocauit expreſsè filios vltimi ſubſtituti, vel alterius remotioris gradus, tunc enim cenſetur etiam vocaſſe filios inſtituti, & aliorum ſubſtitutorum pręcedētiū, ſic Senatus referēte egregio Senatore Ioſepho Dalmau *declarauit* cū promiſſione per eū, facto verbo, facta ſub die 3. Auguſti 1598. in cauſa Hieronymæ Vilana cōtra Hieronymā de Iorde & Grauuloſa, ſcriba N. Ximenis, nunc Simone Font, ſumēdo pro motiuo quòd filij ſubſtitutorum in remotiori gradu nō debent eſſe melioris conditionis, & magis dilecti, quàm filij inſtituti, ac aliorum antea ſubſtitutorum.

11 Idem *approbauit* Senatus referēte egregio Senatore Hieronymo Seniuſt ſub die 5. Decēbris 1607. in cauſa Aldunſiæ Guic, & Spetanſię Balduic cōtra Bernardum Coll, & alios, ſcriba Ioſepho Cortes, ſumendo expreſsè, inter alia, idē motiuum, quòd fuit in præcedenti poſitum.

Idem Senatus *approbauit* etiā referente egregio Senatore Iacobo Puigmija ſub die 19. Nouembris 1610. inter nobilem Dalmauū de Rocaberti, & nobilem Eleonorē etiam de Rocaberti, ſcriba Monato, & nūc Domingo, in cuius cauſæ proceſſu leges omnia exēplaria inſerta, quæ hic vbi allegamus in hac materia, ſi nolis laborem conſumere alibi ea quærendo: verum eſt quòd in his duobus vltimis caſibus aderant etiā aliæ coniecturæ cum ſupradictis, cæterùm nihilominùs fuit expreſsè in eis huius ſumptum motiuum.

8 Sequitur † in hac opinione Senatus doctrinam doctorū, quam veriſſimā appellat Ruſti. in allega. tracta. An & quādo filij, &c. lib. 5. c. 1. nu. 2. qui plures allegat. Adde Ioſeph. de Seſſe, qui nouiſſimè ſcripſit, & coniecturam approbauit deciſ. Reg. Arago. 65. num. 9. & 18.

9 Tertia † cōiectura à noſtro Senatu approbata eſt quando eſt expreſsè in remotioribus ſubſtitutionib' facta extraneorū vocatio, tūc enim à maioritate rationis, & magis præſumpta voluntate teſtatoris qui voluerit etiam filios aliorū inſtitutorū, vel ſubſtitutorū filiorū ſuorū vocare, iudicam' ne dicam' voluiſſe teſtatorē extraneā ſobolē propriæ anteponere, quod eſſet ab eius mēte, & voluntate prorſus alienū, ita *Senatus* in illis Seniuſt, & Puigmija, ſic etiā egregij olim Senatores nob. Ioā. Sabater. & Guiller. Sunyer in cauſa cōpromiſſi nobiliū Eleonoris, & Mariāne Maymo, ſcriba Ioā. Roure ſub die 12. Oct. 1592.

Ita etiā idē Senatus *declarauit* expreſsè referētib' egregijs olim Senatoribus Michaele Ferrer, & Pōtio Ceſcaſes in cauſa Elizabetis Rogera cōtra cōiuges Argēſolas, ſcriba Dīnco Fōtana.

12 Idē etiam Senatus *declarauit* poſtea referēte olim egregio Senatore, & poſtea Regēte Regiā Cancellariā Franciſco Deſcāps ſub die 16. Marg 1595. in cauſa Ioaneti Reig cōtra Angelā Xauertina; in qua vltimo loco erat vocata cauſa pia, ideò fuit dictum multò magis cenſeri vocatos filios inſtitutorum; & ſubſtitutorum præcedentium, prout in archiuo regio vidi.

10 Verum eſt † quòd in illis tribus cauſis Dalmau, Seniuſt, & Puigmija aderant tres coiectu-

ræ

ræ, prima, quę ſemper eſſe ſolet, quòd digreſſus
fuerat teſtator ad plures gradus ſubſtitutionũ
factarũ ſemper cum mentione filiorũ, ſecunda
quòd vocauerat filios ſubſtitutorũ remotiorũ,
& deniq; tertia quòd vocauerat extraneos, cęte
rùm nihilominus, quicquid ſit de prima, in qua
nihil ego firmo, ſed remitto lectores ad Theſau.
allega. deciſ. 96. n. 15. 16. & 17. ad Ludoui. de Caſ-
ſana. conſ. 4. n. 299. Mago. deciſ. Floren. 75. per
tot. & Ioſeph. de Seſſe decis. Regni Arago. 65. n.
6. & 14. qui vt nouiſſimi de hac re agentes alios
tibi adducunt antiquos, qui idẽ tenent, & pro-
bant, adde eis Gerard. Maynard. decis. Tholoſ.
11 72. li. 5. in reliquis † duabus cõiecturis exiſtimo
quamlibet ex ipſis de per ſe ſufficiẽtem eſſe ad
inducendum vocationem ex ſuprà traditis.

Fundo meam opinionem in eo, quod eædẽ
ipſæ declarationes dicunt, pro prima quidem
coniectura quòd nõ debeant filij ſubſtitutorũ
in remotiori gradu eſſe melioris cõditionis, ac
magis dilecti, quàm filij hęredis primo loco in-
ſtituti, & aliorum priorum ſubſtitutorũ, & pro
ſecunda quòd non ſit dicendũ, vel pręſumen-
dum de voluntate teſtatoris voluiſſe extraneã
ſobolem proprię anteponere: quamuis vix ſit
quòd vna ex his coniecturis ſola vnquam con-
currat in aliquo caſu, ita enim nũc cõcipiuntur
teſtamenta vt ſemper conditioni, ſi ſine liberis
deſcederet, adiungi ſoleat, legitimis, & natura-
libus, & de legitimo, & carnali matrimonio pro
creatis, vel cum talibus, qui nõ peruenerint ad
ętatem condendi teſtamentum, & ferè ſemper
digrediũtur teſtatores ad plures gradus ſubſti-
tutionum, vndè apparet quòd ſaltem hæ duæ,
vel tres coniecturæ concomitãtur ſemper alias
ne dicantur ſolæ fuiſſe ipſæ appoſitæ, quod
ſummè facit vt in Cathalonia, & vbicunque
huiuſmodi qualitates conditioni *ſi ſine liberis*,
adijciuntur, multò minores aliæ cõiecturæ ſuf-
ficiant ad vocationem, ſecundum ea, quæ do-
ctores à nobis adducti in hac materia tradunt,
declarant enim iam multùm qualitates prędi-
ctę voluntatem, & mentem teſtatoris, & ſic ſi
cum eis cõcurrat aliqua alia cõiectura, vix erit
quòd ex omnibus ſimul iunctis non inducatur
vocatio. Sed vbi vnica tãtum ex duabus ſuprà
adductis cõiecturis, vt dixi, adeſſet, adhuc non
exiſtimarem deſperãdum de victoria, quia pri-
mam ſufficere iam dixi ſuprà qui doctores pro-
barent, ſed vltimam confirmat pluribus noſter
12 Ludoui. à Peguer. allega. deciſ. 102. nu. 11. licèt †
labatur tribuẽdo trãſmiſſioni hunc ſuccedcen-
di modum, quem faciunt filij in conditione
poſiti ex hac coniectura, cum imò ſit tribuen-
dum tacitæ vocationi. vt ex ſe patet, & probè
ante nos aduertit noſter Cancer. lib. 3. var. c. 21.
de tranſmiſ. nu. 91. vbi hanc etiam cõiecturam
† alijs doctorũ auctoritatibus, & *deciſione* facta

referente egregio ſenatore Ioſepho Dalmau,
de qua ſuprà, ornat, Seſſe allegata deciſ. 65. n. 15.
13 Si vera † in hac materia eſſet opinio Surd.
deciſ. 162. per tot. quam dicit ſenatum Mantua-
† num in facti contingentia *ſequutum*, & Ioſephi
de Ruſti. in tracta. An & quando filij poſiti, &c.
† lib. 3. cap. 3. vbi aſſerit pro ea fuiſſe *iudicatum* in
Rot. Roma. quòd cenſerentur vocati filij in
conditione poſiti quando eſſent quidem ipſi
cum illis qualitatibus poſiti, *ſi ſine liberis legiti-
mis, & naturalibus, de legitimo, & carnali matri-
monio procreatis*, vix eſſet in Cathalonia de hac
difficili materia diſputandum, cum in omni-
bus penè teſtamentis ſic legamus huiuſmodi
conditiones conceptas, nunquam tamen vidi,
nec audiui quòd propter huiuſmodi qualitates
conditioni appoſitas pro vocatione ſit declara-
tum; tu articulum examina cum his doctori-
bus, & infinitis penè alijs, quos tibi allegant ſi
caſus occurrat.

Reliquas coniecturas huiuſce tacitæ filiorũ
in conditione poſitorum vocationis apud do-
ctores videre poteris, qui ſuprà sũt citati, quoſ-
que ipſi adducunt, ego pro aliquali materiæ
cognitione quas ſupra retuli adducere tantùm
ſtatueram, quia eas reperieram per noſtrum
Senatum approbatas, & cum prælo iam ferè
dabantur, ecce quòd prodijt in lucem 2. pars
deciſ. nob. Ludoui. à Peguer. quem legi in de-
ciſ. 18. eadem ferè omnia exemplaria, quæ nos
poſuimus, adducentem, quod vix affuit ne ef-
ficeret vt quicquid de hac materia ego paraue-
ram delerem, ſed cogitaui poſtea quòd aliquid
forſan erit hic ſcriptum quod, licèt conduce-
ret, fuit ibi omiſſum, & ideò ſtare permiſi.

14 Memini † de alia cõiectura paſſim obuia in
teſtamentis, ſuper qua ſæpiùs habui conſulere,
contingit quòd in multis dicunt teſtatores poſt
multùm digreſſum in ſubſtitutionibus, velle
ſe quòd vltimus bona habeat ad ſuas volũtates
ſi cõtingat eum deſcedere ſine liberis, dubita-
tum vidi an ex hoc ſumi poſſet coniectura vo-
cationis in fauorem filiorum, non multi lapſi
ſunt dies quãdo hæc ſcribimus, ex quo duo ex
peritioribus huius Ciuitatis aduocatis, & ego
de caſu hoc cõſulti fuimus, & eum reſoluimus
in fauorem filiorum in conditione poſitorum,
quia intelleximus per huiuſmodi verborũ con
ceptionẽ factam reſpectu vltimi ſubſtituti, eius
filios venire vocatos ſi adeſſent, & à fortiori fi-
lios priorũ ſubſtitutorũ, & inſtituti, ex doctrina,
quã ſuprà securè firmauimus; fundabam' opi-
nionem in eo quòd teſtator in vltima ſubſtitu-
tione conceſſit ſubſtituto facultatẽ alienãdi in
eo caſu quo ſine liberis deſcederet, ſi autẽ cum
eis, nullo modo; ex quo inſurgere dicebamus
quòd in caſu cõtrario deceſſus cũ liberis, prohi
bitio cẽſebatur proculdubio facta, qui enim de
vno

vno affirmat, de alio negare videtur, ex dicta autem prohibitione alienãdi in caſu exiſtentię filiorũ, deduci proculdubio debet vocatio ipſorum filiorum, ad quod initio dicebamus argumentum à cõtrario ſenſu, quod ex dicta diſpoſitione optimè duci videbatur in fauorem vocationis filiorum in conditione poſitorum vt cuilibet per ſe conſiderãti fiet manifeſtum, & licèt tunc, cum aduocati prędicti de caſu hoc conſuleremur, non haberemus doctrinam in terminis, qua id quod volebamus probaretur, nihilominùs poſtea reperi ſic in terminis reſoluiſſe Peregri. in tracta. de fideicom. art. 28. n. 17. vbi allegat optimum Pau. de Caſtro conſiliũ 355. & dicit probari ex l. qui filium in prin. ff. ad Trebel. quòd in caſu noſtro quando vocatur Titius, &c, ſi ſine liberis deceſſerit, diſponitur quòd poſſit de bonis diſponere, à contrario ſenſu ſi affuerint filij cenſetur voluiſſe teſtator quòd non poſſet diſponere inſtitutus, & conſequenter reſultare indè fideicommiſſum.

15 Sed quid † dicendum erit in contractibus (quæ noſtra eſt propria materia, propter quam præfati voluimus quæ ſuprà adduximus) cẽſebuntur ne filij vocati ex eo quòd ſint in conditione, ſicut in noſtris capitulis matrimonialib⁹, poſiti, an verò neceſſariæ erunt ad id coniecturæ, quas neceſſarias diximus in vltimis voluntatibus?

16 In hac quæſtione † duæ reperiuntur contrariæ doctorum opiniones. Prima eſt tenentium ſimpliciter diuerſam in hoc eſſe naturam contractuũ ab vltimis voluntatibus, atque propterea quicquid ſit in his, in illis tamẽ nullam neceſſariam eſſe coniecturam, ſed imò ex ſola poſitione filiorum in conditione cenſeri vocatos, quam opinionem dicunt cõprobari ex tex. in l. inter §. cum inter de pac. dotal. quo loci docet Cõſultus quòd ſi inter patrem, & generũ conuenit vt in matrimonio ſine liberis deffuncta filia dos patri reſtituatur, id actum inter cõtrahentes intelligi debet vt liberis ſuperſtitibus filia deffuncta dos retineatur, quod nõ eſſet niſi filij illi in conditione poſiti cenſerentur vocati, aliàs enim non poſſent dotẽ habere, quam vult I.C. eos habere debere ſi matri ſuperuixerint, quẽ tex. controuerſiam finire dicit Corra. miſſellanea. iur. ciuil. li. 2. c. 29. n. 8. dum probat verba, ſi ſine liberis, diſpoſitionem facere, qui tex. (inquit) ſine cauillo tolli non poteſt.

17 Secunda † eſt aliorum dicentium quòd nõ magis in contractibus, quàm in vltimis voluntatibus cenſeantur vocati filij, qui ſunt in conditione poſiti, quia nulla inter contractus, & vltimas voluntates reperiatur differentia, ratio enim illa generalis, cui opinio negans vocationem filiorum in vltimis volũtatibus innititur quia conditio nihil diſponat, atque ita quẽadmodum quando aliquid relinquitur ſub cõditione, *ſi Petrus conſul factus fuerit*, nihil habet relicti Petrus conſul factus, ſic nec filij poſiti in conditione quamuis exiſtant; hæc (inquam) ratio æquè in ſubſtitutionibus, quæ in contractibus fiunt, militat, atque in eis, quæ in vltimis voluntatibus, vt de ſe patet.

Nec eſt difficile reſpondere textui, qui negocium facere videbatur in allega. l. inter §. cũ inter ff. de pac. dotal. ſequendo doctrinã Bar. in l. ſi cum dotem n. 9. & 10. ff. ſolut. mat. vt ex eo pacto dos non acquiratur filijs in conditione poſitis, ſed matri eorum, & ſucceſſiuè filijs ipſius vt hæredibus matris.

Vel clariùs ego dicerem ſolùm probari per eum tex. quòd ſi adſint filij, dos nõ debet redire ad patrem, qui dotauit, &, in caſu quo ipſi nõ eſſent, pactus eſt dotem ſibi reſtitui, & hoc exiſtimo ſignificare verbum illud *retineatur*, id eſt non reſtituatur, quod eſt cõtrarium prioris diſpoſitionis, quis autẽ dotem eo caſu habere debeat, nõ dicit I.Con. reliquiſſe igitur dicendus eſt I.C. diſpoſitioni iuris communis ſecundum quam nullo in contrarium adducto pacto certum eſt peruenire dotem poſt mortem matris ad eum, cui mulier reliquerit.

Scio alios intellectus per alios ei tex. tribui, vt eſt videre apud Peregri. de fideicom. art. 28. n. 29. & apud Barboſ. qui omnium latiſſimè, in l. ſi cum dotẽ 13. in prin. n. 24. cũ ſequẽ. ff. ſolu. mat.

18 Hæc opinio, † præſuppoſita, & data pro vera eadem in vltimis voluntatibus, verior etiã procul dubio dicẽda videtur & in cõtractib⁹, quippe quia non facilè reperiri queat ſufficiens aliqua diuerſitatis ratio.

Non curo ponere qui vnã, & qui aliã ſequuti fuerint ſententiam, pluris enim ego ſẽper facere ſoleo rationũ põdus, quibus opiniones innitãtur, quã doctorũ cumulũ, qui vnã, vel altã opinionẽ ſint ſequuti (mirò quòd hęc noſtra communior à doctoribus appellatur) ſi autẽ eos ſcire volueris vide qui tibi eos referũt latè Antho. Gab. cõmuni. opin. lib. 4. tit. de fideicom. conclu. 4. n. 50. Ruſti in tracta. An filij poſiti. li. 2. c. 2. p. 2. nu. 5. & c. 3. Craue. in conſ. 188. nu. 3. verſ. 5. conſidero, Meno. conſ. 325. n. 9. vol. 4. Peregri. de fideicom. art. 18. n. 29. Pet. in eo. tracta. de fideicom. q. 9. n. 27. Canc. lib. 1. var. c. 1. de ſubſti. num. 43. bona decíſ. Fran. Mar. 22. li. 2.

19 Deciſionem † noſtri, vel aliorum ſenatuum nũ reperi vllam ſuper hoc articulo, ſolùm inueni Cancer. in loco ſup. proximè allegato dicentem vidiſſe ſe aliquid ſuper hoc per noſtrã Regiam audientiam iudicatum, ſed vbi, & quando, non aperit, & Gerar. Maynard. deciſ. Tholoſ. 67. li. 5. vbi dicit affirmatiuam opinionem ſeruari in illa curia, licet (inquit) difficultatem

id patiatur ex allegs. §. cum inter l. inter, de pac. dotal. eo modo, ſcilicet contrario, quo iſdem ipſe auctor in præcedenti 66. deci. explicuerat, quo monſtrauerat non probari ex eo quòd filijs in conditione poſitis ex pacto de quo in eo tex. aliquod ius fuerit quæſitum.

Senatus tamen noſter prudentiſſimus in illa ſtaruum Ducatus Cardonæ, de qua aliàs in hoc opere meminimus, quam nob. Galcerandus de Cardona duxit contra Excellẽtiſſimos Duces ad relationem egregij ſenatoris Hieronymi Torner viſus eſt expreſsè *declaraſſe* non cenſeri vocatos filios poſitos in conditione ex eo quòd in contractu, die 29. Ianu. 1603. ſcriba tunc Capella, nunc Boſch.

Vbi ergo in contractibus, ſicut in vltimis voluntatibus, non erunt coniecturæ vocationis, non cenſebuntur quidem filij in conditione poſiti, ex eo quòd poſiti ſint, vel per argumentum à contrario ſenſu, vel aliàs, vocati.

20 Pulchrum † tamen dubium eſt, ac ſcitu valdè dignum circa ſupradicta, quomodo in caſu vocationis, quando ſcilicet ea coniecturis cenſentur, vt diximus, filij vocati, ſuccedere ipſi debeant, an omnes ſimul quot quot fuerint, an verò tantùm quem pater elegerit, vel etiam cenſeatur inductum fideicommiſſum inter filios de vno in alium. Memini ego quòd ſuprà in hoc eodem opere hac eadem clau. 4. gloſ. 9. par. 1. à n. 7 eam tractaui quæſtionem, nunquid in donatione facta filio, & filijs ſuis, iſti filij vltimi nepotes donatoris cenſeantur vocati omnes æqualiter quotquot eſſent, nec ne, an verò daretur patri electio inter eos, & eam reſolui quòd omnes æqualiter, multiſque rationibus eam opinionem probaui, ac noſtri ſenatus, & aliorũ, præſertim vna curiæ Delphinalis, quàm poſtea vidi reſoluiſſe etiam Maynardum vbi inferiùs allegabitur, & Nicola. Boneton in nouiſſimis additionibus ad Guid. Pap. deciſ. 184. quæ mox adducetur, deciſionibus ornaui, & quia inter illum, & hunc caſum nullã queo reperire differentiam ideò idem hic proculdubio, quod ibi, reſoluo.

Poſt illa quæ in dicta gloſ. 9. par. 1. ſcripſeram circa quæſtionem, de qua ibi, reperi quòd Per. Gregor. in ſyntagma. Iur. vniuer. par. 3. lib. 42. c. 28. nu. 36. Ioſeph. de Ruſti. in tracta. An & quãdo filij poſiti, &c. lib. 6. c. 7. & Gerar. Maynard. in deciſion. Tholoſ. 68. lib. 5. eandem hanc, de qua agimus, in terminis tractarunt quæſtionẽ, & ſummè gauiſus ſum quòd duo priores ex his doctoribus notiſſimę famæ, & opinionis nobiſcum conuenerint in ſententia, quam loco ſuperiùs allegato firmauimus, adducendo (quod plus eſt) omnia ferè argumẽta, quæ ego ibi poſueram, ac contrariæ partis fundamenta diſſoluendo, ſicut & ego diſſolueram, ſit Deus benedictus in æternum, cui ſunt gratiæ referendæ: reprobãt iſti doctores Guid. Pap. in deciſ. 184. vbi cõtrariũ tenere voluerat, ſed Maynard. tertius ex relatis doctoribus poſtquam dixit, ac planè confeſſus eſt ſecundũ hanc noſtram opinionem à potioribus iuris Ciuilis deciſum eſſe, nihilominùs dicit ſibi magis arridere contrarium cum Guidon. Pap. ſed quia nullam aliam rationem affert, quàm quę deducitur ex inconuenienti, quod plures ſequi dicũt quòd hereditas inter filios diuidatur, ſicuti diuidi de neceſſitate debet ſi noſtra opinio obſeruetur, quod ex ſe apparet non eſſe concludens vt prædictam noſtram opinionem tollat, ideò nihil me huius doctoris dicta mouẽt, quò à priori opinione habeam recedere: alios enim plures ante eum audiuã qui ſimiliter à dicto inconuenienti, & abſurdo vitando argumẽtabantur; maximè quòd is doctor dubius valdè loquitur dum nu. 5. dicit ſpectandum eſſe arreſtum ſi aliquando proferretur à curia Tholoſana, quod nunquã prolatum eſt, in huiuſmodi facti hypotheſi, relinquẽdo hęc interim cogitãda his qui accutiùs, & ſinceriùs iudicare poſſẽt.

21 Vides † quantam hæ quæſtiones difficultatem habent? arbitror tamẽ ego tam facile eſſe remedium quòd eæ à foro relegentur, nec ampliùs in ęternum ſit de eis diſputandum, quàm quod facilimum. Id totum in poteſtate Tabellionum eſt, & conſiſtit qui hominum conuentiones, contractus, ac vltimas voluntates recipiunt: cur enim ipſi quando contrahentes, vel teſtatores dicũt velle ſe Petro, ponamus, bona relinquere, vel donare cum conditione quòd ſi ſine liberis deceſſerit ille, perueniant ad aliũ, non interrogabunt diſponentem quid velit de bonis fiendum in caſu contrario, quando Petrus deceſſerit cum liberis, an quòd ipſorũ ſint bona, vel quòd Petrus ea, tanquam deffecta conditione, ad ſuas voluntates liberas, habeat? & ſi primum ſe velle reſponderit, cur non etiã idem Tabelliones replicabũt eidem, quomodo velit filiorum eſſe bona prædicta, an quòd de vno ad aliũ vadãt, an quòd ſint eius, quem pater habere voluerit, an denique ſint omniũ, quotquot fuerint, æquis vel inæqualibus partibus? qua voluntate diſponentis declarata iuxta interrogationes prædictas, ea fideliter per notarium ſcripta & continuata, certum eſt ceſſare iſtas difficultates, quæ totum ferè mundum conturbant propter immenſas, & penè innumeras cauſas, quæ quotidie in foro circa hæc circunferuntur: caueant ne aliquãdo harũ incuriarum, quarum reſpectu tantæ reipublicæ pernicies, ac ſtrages cauſatur, ſtrictiſſimam ſint iuſto iudici reddituri rationem.

Tranſeamus ad ſecundum caput noſtrę diſputationis, quod verſari, vt diximus in principio,

Digitized by Google

pio, debet circa pactum reuerſionis ad ipſum donatorẽ, caſu quo donatarium cõtingat deſcedere ſine liberis, vel ad illum, vel ad illos, ad quem, vel ad quos ordinaſſet verbo, vel teſtamento.

22 Hoc pactum † approbatum eſt de iure vt habetur in l. 2. cum ſuis concordantibus C. de dona. quæ ſub modo, &c. & illius vigore redeunt ad donatorem bona donata nedum quando donatarius deſcedit ſine liberis, ſed etiam & quando ſimiliter filij donatarij ſine liberis etiam moriuntur viuente ipſo donatore, prout pluribus (præter morem, ſolet enim paucis eſſe contentus in probandis ſuis reſolutionibus) confirmat Antho. Fab. in ſuo Cod. li. 8. tit. 35. de dona. quæ ſub modo, diffi. 11. vbi dicit ita tractatum in Sena. Sabuſia. de anno 1588. & allegat Caſtr. conſ. 343. lib. 1. Guid. Pap. deciſ. 531. Antho. Gab. de fideicom. conclu. 7. num. 4. & 5. Manti. de coniec. vltim. volun. li. 11. tit. 6. n. 6. & 7. Manfred. Gouea. apud deciſiones Antho. Theſau. deciſ. 270. & alios apud eum videndos, elegãs ratio adducitur ab eodem Fab. nam (inquit) quod ad donatorem attinet, ſi contraheotium voluntatem inſpicias, perindè eſt ac ſi donatarius ſine liberis deceſſiſſet: quid enim (pergit vlteriùs) intereſt an habuerit necne, ſi quos habuit non fuerunt donatori ſuperſtites? quaſi diceret nihil, addit in glo. nu. 2. nihil intereſſe, quantùm ad effectum, cuius contemplatione facta eſt donatio, nam neque voluntatem, neque impoſſibilitatem grauatorũ attendimus, ſed ipſius grauaminis implementum intuemur, ibi videbis quibus id doctoribus probet hic non neceſſariò referendis.

23 Et quamuis † non eſſet dictum niſi quòd reuerterẽtur bona donata ad donatorem, nihilominùs reuerti debuiſſent ad eius hæredem illo ante donatarium deffuncto, ſi poſtea adimpleretur conditio, quia cõtractus conditionalis tranſmittitur ad hæredes, ex vulga. §. ex conditionali, inſti. de verb. obliga. l. ſi quis ſtitus eo. tit. ff. quod tamen ſecus eſt in vltimis voluntatibus ex l. vni. §. ſin autẽ aliquid ſub cõditione C. de cadu. tollen. latè Ioan. Gracian de Falcon. reg. 23. nu. 5. Pet. Gregor. in ſyntag. iuri. vniuer. 3. par. lib. 42. ca. 8. n. 19. & latiſſimè noſtras Iacob. Cancer. lib. 3. var. c. 21. de tranſmiſſ. à nu. 95. vbi decis. noſtri Senatus perpulchra.

Hæc arrident ſatis, quicquid in contrarium voluerint dicere Peregri. de fideicom. art. 52. nu. 20. cum alijs, quos Cancer. allegat, exiſtimãtes non eſſe differentiam inter ſubſtitutiones conditionales factas in contractibus, & eas, quæ fiunt in vltimis voluntatibus, contrarium enim ſuadetur ex iuribus ſuprà adductis, & communi doctorũ opinione. Arridet † (inquã)

24 ſatis hæc opinio ſi obicẽ ſubſtulerimus, qui fit ex l. quod de pariter ff. de reb. dub. vbi in matre dotante filiam cum pacto quòd ea mortua in matrimonio dos ſibi redderetur à marito, ſi cõtingat ipſam cũ filia ſimul perire, reſpondet Iureconſultus heredibus matris actionem ex ſtipulatu nõ competere, nec eſſe commiſſam ſtipulationem, *quia* (inquit tex.) *mater filiæ non ſuperuixit*, qui tex. ex diametro pugnare videtur cum diſpoſitione §. ex conditionali, & cõcordantium, cum requirat ſuperuiuentiam ſtipulatoris vt ſtipulatio conditionalis committatur, & vlteriùs habet hoc ſpeciale ille tex. vt nedũ in caſu, quo clarè conſtitiſſet matrem ſtipulatricem non ſuperuixiſſe filiæ, ſed etiam in caſu, quo ambæ ſimul deceſſiſſent id ſufficere voluit vt nõ committeretur ſtipulatio, quia ex ſimultaneo interitu oriebatur quòd nõ poterat dici matrem ſuperuixiſſe, non quia clarè id conſtabat, ſed quia ita eſſe poterat.

25 Gloſ. † in d. l. quod de pariter, verbo, *ſtipulata eſſet*, & in l. qui duos §. penul. verbo, *locũ habebit* eo. tit. de reb. dub. & Bar. in eadẽ l. quod de pariter in prin. difficultatẽ præſenſerũt, & exiſtimãtes ſalua litera tex. nõ poſſe rei cõgruũ dari reſpõſum, cuius ratione fieret ne daretur inter hæc iura aliqua repugnantia, ſuppletione opus eſſe arbitrati ſunt, taliter quòd cõditio ſtipulationis, ſub qua concepta erat in caſu d. l. quod de pariter, non intelligeretur ſola ea, quæ legebatur in tex. moriente filia in matrimonio, ſed & illa ſubintelligeretur, viuẽte matre, qua ſuppletione facta nulla datur repugnantia inter iura ſuprà dicta, vt de ſe patet, ſi enim hic voluiſſet ſtipulatrix nõ aliter ſtipulari dotem ſibi reſtitui, quàm ſi filiæ ſuperuixiſſet, quæ, quæſo, iniuria fit diſpoſitioni d. §. ex conditionali volentis ſimpliciter ſtipulationẽ conditionalem ad hæredes tranſmitti, non tamen quando adeſt conditio ſi ſtipulator ſuperuixerit?

26 Sed † hic intellectus reijciendus videtur ex eo quòd ſuppleat ad illum textum, vbi talis cõditio reſpectu pacti ſuperuiuentiæ matris non legitur modo aliquo, ſuppletio autem fugienda procul dubio eſt in iure quãtum fieri poſſit.

27 Præterea † ſi hic intellectus admitteretur, & eius vigore diceretur quòd ſtipulatio cõcepta in eo tex. expreſſè erat ſub conditione ſuperuiuentiæ ſtipulatoris, lex decideret caſum indubitabilẽ, indubitabile enim, ac certiſſimũ eſſet quòd tunc ex quo mater ſtipulatrix nõ ſuperuixiſſet filiæ iuxta conditionem appoſitam, nõ potuiſſet committi ſtipulatio: lex autẽ non eſt ſic interpretanda vt de caſu indubitabili eam loquutam eſſe interpretemur, id enim valdè abſurdum in iure reputatur.

Et ne videar has conſiderationes ex capite deſumpſiſſe abſque fundamento, videatur, quæſo, magni ingenij interpres Paul. Ca-

ſtren.in ea.l.quod de pariter,nume. 2.vbi reijciendum omninò eſſe, & explodendum huiuſmodi intellectum,ex eiſdem rationibus ſuperiùs adductis,docet,tū ſcilicet quia id nō dicitur in tex.tum etiam quia tunc non haberet dubium,ſed imò legem eſſe ſimpliciter intelligendam quòd mater fuit ſtipulata dotem ſibi reddi ſoluto matrimonio, ſubintelligi tamen tacitè conditionem,ſi filię ſuperuixiſſet,additque poſtea caſum eſſe ibi ſingularem, nec recordari ſe alibi vidiſſe quòd, vt committatur ſtipulatio. ſimpliciter facta dotem ſtipulatori mortua filia reddi,neceſſum ſit quòd ipſa filię ſuperuiuat,& finaliter addit hæc verba, *liga bene ad digitum caſum legis,quem gloſſa, & doctores non guſtarunt, ſed poſſet facere magnum honorem.*

Paulum de Caſtro in hoc ſequutus eſt Bartholom.Socin.in l.ſed & in illo,ſtatim in prin. ante numer.1.ff. eo. tit. de reb. dub. vbi dicit quòd intelligentia gloſ.& doctorum qui volunt l.quod de pariter tunc tantùm procedere quando expreſsè in ſtipulatione adiecta eſt conditio ſtipulatoris ſuperuiuentiæ, eſt multùm diuinatiua,quia (inquit) hoc in tex. non ponderatur.

Eundem Paul.de Caſtro ſequutus eſt Didac. de Couar.lib.ſecundo var.cap. ſeptimo nu.8. quatenus interpretando d. l.quod de pariter, dicit ideò ibi non fuiſſe commiſſam ſtipulationem,quia ſtipulator non ſuperuixit, & hæc ſtipulatio quòd dos ſtipulatori reddatur eam conditionem habet, ſi premortua vxore ipſe ſuperuixerit:ſic enim (inquit) Paul. de Caſtro interpretatur illum tex.ecce ergo quòd Didacus cum Caſtren. clarè cenſetit in eo tex.non fuiſſe illud deciſum quia expreſsè illa conditio ſuperuiuentiæ eſſet appoſita,ſed tacitè ſubintellecta.

Eundem Paul.de Caſtro ſequutus etiam eſt Iacob. Menoch. de præſum. libro ſexto,præſump.50.nume.17.vbi dicit ſtipulationem, de qua in d.l.quod de pariter,tacitam habere conditionem ſi mortua vxore ſtipulator ſuperuixerit,additq.poſtea ita ibi rectè aduertiſſe Caſtren.& in l.item,eo.tit.

Eundem finaliter Caſtren.ſequutus eſt Pet. Barboſ.in l.Gayus 46.nu.26 ff.ſolut. mat. dum expreſsè dixit ex Pau.& Socin. in d.l. quod de pariter,tacitè ſubintelligi ſuperuiuentiæ ſtipulatoris conditionem.

28 Nec tanti † facienda eſt Bar. auctoritas vt cogamur tā diuinatiuū intellectū,qualē ipſe ad d. l. q; de pariter dare voluit,admittere, & abſurdum, vt ſuprà dictum eſt:tum quia nullo iure,nullaq.auctoritate illum Bar.probat, ſed ex ſuo capite,tum etiam quia nō eſt id ſolū quod Bartolo exprobatur communiter à doctoribus in eo tex.reprobatur enim & aliud eius dictum in verſ.*dic ergo ſic*,quatenus habet quòd ad iudicandum an pater priùs ſit dicēdus mortuus,quàm filius ambobus eodem caſu pereūtibus,diſtinguendum ſit an agatur de legis diſpoſitione,vt quando ex ea filius patri ſucceſſurus eſt,tunc enim (inquit) patri filius præſumitur ſuperuixiſſe,an verò agatur de hominis diſpoſitione,vt quia ſecūdum eam ſit patri filius ſucceſſurus,& tunc non præſumitur filius patri ſuperuixiſſe:hoc(inquam) Bar.dictum in d. l.quod de pariter,cōmuniter à doctoribus reprobatur exiſtimantibus nullam inter hos caſus eſſe faciendam differentiam,Did.allega.c. 7.li.2.var.nu.7.Peregrin.de fideicom.art. 41.nu. 53.ver.*affirmatiuam*,Meno.allega.præſump. 50.nu.19.lib.6.& Purpura. in conſ. poſt deciſ. 108.Oſaſ.nu.5.adde additionatorem ad Bar.in d. l. quod de pariter in lit. A.

29 Sicut ergo † in hoc reprahenditur Bar. circa per eum tradita in d.l.quod de pariter,ſic nihil mirum,ſi in illo etiam intellectu ab alijs reprobetur,de quo ſuperiùs diximus.

Adherendum igitur videtur potiùs opinioni Pau. & ſequentium, quàm admitere cum Bar. ſuppletionem ad tex.in d.l.quod de pariter,de reb.dub,quod ſi ita eſt facile proculdubio erit aſſignare differentiam inter diſpoſitionem §. ex conditionali,& concordantiū,& d.l. quod de pariter, eſt enim quia ille tex.generalis eſt, generalemque continet diſpoſitionē naturam aperiens ſtipulationum conditionalium, quæ eſt,vt tranſmittatur ad hæres, hęc verò l. quod de pariter,limitationem continet in ſtipulatione dotis,quæ reddi debeat donanti in certo caſu,in qua voluit l.ſubintelligi conditionem ſuperuiuentiæ ſtipulatoris quamuis appoſita expreſsè non ſit, quæ repugnantiā proculdubio continet cum tranſmiſſione,& ideò nihil mirū ſi in vno caſu fiat tranſmiſſio,in alio verò non.

30 Id vt clariùs,† & perfectiùs percipias aduerte,quòd diſpoſitio d. §. ex conditionali, inter alias limitationes,quas recipit vna eſt vt nō habeat locum qn̄ cōditio apponitur in perſona ſtipulatoris,tunc enim cum conditio deficiat per mortem ipſius contingentem ante mortē alterius non reſtat aliquod ius conditionale, quod ad heredes tranſmittatur,& ſic nō habet locum diſpoſitio prædicta, quæ tranſmiſſionē concedit,ſequitur enim in alijs conditionibus extrinſecis non reſidentibus in perſona ſtipulatoris,quæ non deſficiunt per illius mortem, ſed adhuc pendent, veluti ſi nauis ex Aſia venerit,vel aliàs,non verò in his,quæ reſident in eius perſona,& per eius mortē deſficiūt,veluti ſi ſuperiuxeris,ſi ab hoſtibus capt' fueris,& ſimiles,ſic ſingulariter declarāt Ioā.Fab.in eo.§. ex cōditionali,nu.2.verſ.itē nec obſtnet, & ibi

Ang.

Ang.etiam,& Tob. Non. ibidem num.3.caſ.4.
&eſt tex.in l.ſi decẽ cũ petiero cũ declaratione
Bartol. ibidem nu.5.benè Cuma.in ea.l.etiam
nume.5.Alex.nume.4.& Iaſ. nume.12. confert
l.difficilis, qui Romæ §.Augerius de verb.obli
ga.

Hæc faciliora ſunt, præſuppoſita in dicta l.
quod de pariter ſubintelligentia conditionis
ſuperuiuẽtiæ ſtipulatoris, quàm debeant à no-
31 bis vlteriùs explicari. Sed † difficultas ingens
verſatur in reddenda ratione, quamobrem in
dicta ſtipulatione dotem reddi filia in matri-
monio deffuncta, ſubintelligatur conditio ſu-
peruiuentiæ ſtipulatoris, quam ſi non aſſigna-
uerimus, nihil protſus egiſſe videbimur.

Ex omnibus doctoribus, quos legere potui
in hac materia, qui ſunt proculdubio plures,
nullum reperi, qui huius rei rationem aliquam
daret, & aſſignaret, illi qui ſuprà à nobis adduc-
ti ſunt ſolùm dixerunt caſum eſſe ſingularem,
nec alibi viſum, qui diſponitur in dicta l. quod
de pariter, rationem autem huius ſingularita-
tis nullus adduxit, nec quæ ſit, vel eſſe poſſit,
ſignificauit.

32 Excogitabam † ſi dici poſſet quòd ita fieret
fauore dotis, vtpote quia expediat ipſam ad
mulierem peruenire eo modo quo magis ap-
pareat libera vt meliùs inueniat ipſa cum illa
dote maritum, quod proculdubio conſequi-
tur ſi ſubintelligatur conditio ſuperuiuentiæ
in ſtipulatione matris, quàm ſi in omni caſu
ſimpliciter ſtipulatum eſſet dotem reddi ſolu-
to matrimonio, cum enim ſecundum ordi-
nem naturæ, mater debeat priùs mori quàm
filia, non poteſt dubitari quòd multò minùs
onerata veniet dos cum ea conditione ſuper-
uiuentiæ, quæ vt plurimum reſoluitur in fauo-
rem filiæ, & maiorem ſpem ipſa habebit poſſe
de dote diſponere cũ morietur, quàm ſi ſine ea
conditione ſtipulatio dotem reddi concepta
eſſet, & ex conſequenti meliùs inueniet filia
maritum cum ea dote, quod ſummè fauori do-
tis conuenit.

33 Sed reperi † quòd non, quia inuenio tex.in
l.Gayus aliàs Caius in verſic.*quod cum ita* ff.ſo-
lut.matrimo.& l.auia C.de iure dotiũ, vbi in ſi
mili ſtipulatione dotem reddi ſimpliciter facta
non ſubintelligitur conditio ſuperuiuentiæ ſti-
pulatoris, ſed imò diſponitur in ea ſtipulatione
cenſeri etiam ſtipulatum hæredi iuxta l. ſi pac-
tum ff.de proba. ergo non eſt fauore dotis il-
lud quod in dicta l. quod de pariter diſponi-
tur.

34 Barboſ. † in dicta l. Gayus nume.16. vt hæc
inta inter ſe componeret, dicit dictã l.quod de
pariter loqui quando quis ſtipulatur dotem ſi-
bi reſtitui mortua in matrimonio filia, nã tunc
(inquit) tacita ſubintelligitur conditio ſi ſtipu-
lator ſuperuixerit mulieri, vt ibi tradunt glo.
& doctores, ſed ſi generaliter concepta ſit ſti-
pulatio, procederet id quod ſentit tex.in d.l.
Gayus cum ſimil. ſic Barboſ. faciliter ſe expe-
dit ab hac difficultate, ſed nihil allegat, prop-
ter quod ei credere debeamus, ideò aliud ex-
cogitandum eſt, quod proficiat.

Velociſsimè penula currebat in diſcurſu ſu-
periùs facto in fauorem opinionis Caſtren.
pro ſubintelligentia conditionis ſuperuiuen-
tiæ, & contra Bar. ſuppletionem quouſq. ad
hęc peruenit, quę tãtã habere viſa ſunt difficul-
tatem vt ſatius ductum ſit redire retrò quàm
vltrò progredi, ego liberè dicã quod occurrit,
tu rem acuratiùs examinabis.

35 Dico igitur † quòd cum opinioni Caſtren.
in ſubintelligẽtia cõditionis ſuperuiuentiæ in
ſtipulatione dotis repugnare de directo videa-
tur primò generalis diſpoſitio §.ex cõditionali,
& cõcordãtiũ, quæ generaliter eam ſubintelli-
gẽtiã negãt, deindè particularis in ſtipulatione
de dote reſtituẽda diſpoſitio in allega.l.Gayus,
aliàs Caius ff.ſolut.mat. & l.auia de iure dotũ,
quę ſimiliter cõtradicũt ſubintelligẽtiæ prędi-
ctæ volentes ſimpliciter in ſtipulatione dotis
ſic ius quæri hæredibus ſicut in alijs quibuſcũ-
que vt ſuprà dictum eſt, nec reperiri poſſe vi-
deatur aliqua iuſta differẽtiæ ratio inter caſum
vnius, & alterius diſpoſitionis, nec etiam ratio
aliqua, ob quã in l.q. de pariter debeat condi
tio prędicta ſubintelligi, indè compellendus
quilibet videtur concedere potiùs ſuppletio-
nem Bar. vtpotè quia minus inconueniens ex
ea ſequatur, quàm ſubintelligentiam Caſtren-
ſis, & ſequacium, quę plura proculdubio abſur
da admittit.

Et defendendo Bartoli doctrinam dico
quòd cum ipſe videret rationem, quam I.C.in
d.l.quod de pariter adduxit, quia filię mater
non ſuperuixit, vt reſolueret ambabus eodem
caſu, & pariter pereuntibus non fuiſſe cõmiſ-
ſam ſtipulationem dotis factam in caſu, quo
filia in matrimonio deſcederet, eſſe prorſus ac
omninò falſam nec modo aliquo ſuſtinendã
ſi ſimpliciter caſ⁹ legis intelligeretur prout ibi
erat ſcriptus, vtpotè repugnãtem expreſsè his,
quæ aliæ leges ſecurè diſponebant de tranſ-
miſsione iurium conditionalium in contracti-
bus, neceſſe viſum fuit per dictã ſuppletionem
quando alia non occurrebant, iura iuribus cõ-
cordare potiùs, quàm tantam repugnantiam
admittere: maximè vbi lex capax videtur eſ-
36 ſe ſuppletionis, ſciunt enim † omnes, ac probè
norunt quòd quando aliquis articulus princi-
paliter non deciditur in aliqua lege, ſed de illo
perfũctoriè tractatur ad aliud, tũc nõ ſolẽt oẽs
circũſtãtiæ facti ad illũ articulũ pertinẽtes ad-
amuſim tradi, ſed multoties multa relinquũt. &

illo facto, quæ, ſi principaliter de eo ageretur, tradita proculdubio fuiſſent, & hoc eſt quod * dicunt doctores communiter non facere numerum eum, qui aliquam opinionem perfunctoriè tenere viſus ſit; ſic eſt in noſtro caſu, intentio I. C. in dicta l. quod de pariter non fuit decidere hunc caſum, nunquid ſcilicet ſtipulatio dotis conditionalis tranſitet ad hæredes, vel non mortuo ſtipulatore ante aduentum conditionis, ſed imò matre, & filia ſimul, & eodem caſu pereuntibus quæ ex ipſis priùs præſumeretur deceſſiſſe, vt in eadem l. eſt videre pluſquam manifeſtè, non eſt ergo mirum ſi defuit I. C. in aliquibus tradẽdis, quæ facerent ad propoſitum aliorum, quæ in eadem l. perfunctoriè dicebantur.

37 Ex hac † conſideratione manat parui faciẽdam eſſe rationem, quam ex Paul. ſuperiùs adduximus contra Bar. dicentes quòd l. quod de pariter caſum decideret indubitabilẽ ſi in caſu illius fuiſſet ſtipulatio ſub conditione ſuperuiuentiæ ſtipulatoris concepta, quia non eſt, vt dictum fuit, is caſus cuius occaſione principaliter condita illa lex fuit, ſed ille, quænam ex matre, & filia ſimul pereuntibus præſumeretur priùs deceſſiſſe, qui dubitationem non modicam continebat, quod ſufficere debet ne dicamus legem aliquam caſum omninò indubitabilem decidere.

38 Hæc, † quæ ſunt à nobis ita extenſè tractata, nun arbitreris fuiſſe tam otioſè dicta quaſi nũquam in praxi ſuccedant diſputanda, fui enim ego non multis ab huic annis conſultus in terminis ſuper hoc caſu, nunquid hæredes donatoris, qui filiæ dotem dederat cum pacto reuerſionis ad ipſum abſque aliqua mentione hęredum in caſu quo filia deſcederet ſine liberis, vel cum talibus, qui non peruenirent ad ætatem condendi teſtamẽtum, poſſent dotem prędictam vindicare, quia filia prędicta ſine liberis deceſſiſſet, mortuo tamen patre donatore, in quo conatus fui defendere quòd nõ poterant, ex quo pater filiæ nõ ſuperuixiſſet, fundans intentionem in diſpoſitione dictę l. quod de pariter, & eorum, quæ ſuper ea dicunt Pau. Socin. Didac. & Menoch. ſuperiùs allegati de ſubintelligentia conditionis ſuperuiuentię, ſed † nõ potui obtinere, imò *declaratum* expreſsè fuit ſub die 10. Apprilis an. 1609. in fauorem hæredum, amplexata doctrina Bartol. ſumendo expreſsè motiuum, quòd non conſtaret conceptam fuiſſe ſtipulationem, reſpectu reuerſionis ad donatorem, ſi is filiæ ſuperuixiſſet, ac proindè regulando eum caſum cum diſpoſitione §. ex conditionali ſimpliciter concedenti tranſmiſſionem ad hæredes quando non adeſt expreſſa conditio ſuperuiuentiæ: ducebatur hæc cauſa in conſiſtorio Capitaniæ generalis Cathaloniæ ad relationem Ioſephi Roca illius aſſeſſoris, fuit lata ſententia ſequuta concluſione in dicto conſiſtorio inter quatuor, aut quinque, qui ei aſſiſtunt, aſſeſſores, partes erant coniuges Recaſens de Vilaſant contra cõiuges Cubertas, ſcriba dictæ Capitaniæ Michael Perez: pendet in Senatu cauſa appellationis ad relationem egregij Senatoris Ioannis Magarola, expectemus quid illis egregijs viris ſuper hoc viſum fuerit, ego ex poſt ſupradicta ſpeculatus ſum, quæ neſcio an ſint placitura, teneat quilibet quod voluerit, ego ſaltem viam monſtraſſe opinor, quà tranſeundum ſit vt veritas innoteſcat. Eundem caſum dictę l. quod de pariter ſe vidiſſe contigiſſe in praxi diſputãdum ſuo tempore atteſtatur Ioan. Gracian de Falcon. de regulis iuris, regul. 23. num. 4. in quadam lite Comitis de Baylen propter quam, inquit, ne videretur alicui litigantiũ odioſus noluiſſe ſe ampliùs diſputare.

Atque hæc de ſecundo huius gloſſæ capite, ſupereſt tertium explicemus, quod agere debet de reſeruatione, quæ fit per parentes donatores in fauorem filiorum donatariorum in caſu, quo ſit locus ſubſtitutionibus eis appoſitis in donationibus in forma contenta in noſtro contextu, in quo duas breuiter ſtatui reſoluere quęſtiones quotidie in praxi contingẽ-
39 tes. Prima † an cenſeatur filio de reſeruatis taliter conceſſa facultas diſponendi vt non teneatur parentibus nec legitimam relinquere. Secunda verò an caſu quo deſcedat ſine aliqua diſpoſitione facta ſuccedant ei parentes donatores æqualiter in reſeruatis, an verò quilibet in eis, quæ à ſe ipſo ad filium per donationem peruenerunt, poſito quod eſſent diuerſa, & ſeparata, & ſeu inæqualia.

Quoad primam † reperio quod Iacob. Cã-
40 cer. ſolus eam tractauit in terminis in 3. p. var. reſol. cap. 7. de pac. nume. 91. cum aliquibus ſequentibus, & eã reſoluit negatiuè, volens quòd nihilominùs poſſint parentes in dictis bonis, quorum conceſſerunt filio diſpoſitionem, legitimam peteret, & non obſtare dixit tex. in l. Paulus reſpondit §. patroni filius ff. de bonis liberto. nec auctoritatẽ Telli Fernan. & Cernan. in l. 6. tau. Gutier. in prac. lib. 3. quæſtio. 76. & in cap. quamuis pactum nume. 44. de pac. in 6. & aliorum, qui in contrarium allegantur, ex rationibus ibi per eum adductis.

Exiſtimabam quòd imò ſuã Cancer. in tex. in d. l. Paulus in §. patroni filius ff. de bonis liber. fundaret intentionem, qui eam aliquibus, ſaltem Ioanni Gutier. in prac. lib. 3. q. 76. nu. 8. ſatis clarè probare viſus eſt, inducẽdo illũ hoc modo, dicitur ſiquidẽ inibi quòd cuiuſdã patroni filius liberto ſuo in hunc modum ſcripſerit, ob merita tua, fidemq; tuam, quã mihi ſemper exibuiſti

Digitized by Google

buiſti,concedo tibi liberam teſtamenti factio-
nem, & eorum verborum occaſione fuerat
quæſitum an patroni filio nihil libertus relin-
quere deberet,& fuiſſe reſponſum eum liber-
tum liberam teſtamenti factionem conſequu-
tum non videri:nam ſi conſideres de quo fue-
rat dubitatum ſuper verbis prædictis,quòd eſt
nunquid eis non obſtantibus teneretur liber-
tus aliquid patrono relinquere,& ſimul atten-
das fuiſſe reſponſum non videri libertum libe-
ram teſtandi facultatem propterea conſequu-
tum,quod eſt,iuxta quæſitum,teneri nihilomi
nùs libertum ad relinquendum legitimam pa-
trono,indè inferre debebis ex eo tex. probari
in illa conceſſione liberè teſtandi facultatis nõ
venire ipſius concedentis legitimam,imò cen-
41 ſeri ab ea exceptam, ſicuti † regulare eſt eam
non venire in generalibus quibuſcunque diſ-
poſitionibus,niſi expreſsè dicatur ad l.ſi quan-
do §.generaliter C.de inofficio.teſta.

Sed maluit vir doctus Cancer. eum tex.po-
tiùs in contrarium ſuę opinionis,hanc inter-
prætationem relinquendo,& quam Odofred.
Cyn.ac alij grauiſſimi viri, quos allegat, ei tri-
buunt poſt gloſ.in l.fin.verbo,*reſeruandus* C.de
bon.libe. amplexãdo,allegare,quòd imò in eo
tex. propterea dicatur non videri libertum per
ea verba conſequutum liberã teſtandi factio-
nem quia legitima patroni ſub eis contineba-
tur,& ſucceſſio ipſius,cui nec in vim pacti,neç
etiam in vim repudiationis renunciari poterat,
redditque poſtea rationem quare, cum legiti-
ma non veniat in generalibus diſpoſitionibus,
veniat in conceſſione teſtandi, de qua in eo
tex.quia(inquit)nihil aliud poterat conceſſio
illa operari,cum nihil aliud eſſet in quo patro-
nus poſſet teſtandi facultatem liberto conce-
dere præterquam in iuribus ſibi in illius bonis
42 competentibus:quando † autem diſpoſitio ge-
neralis nihil aliud poteſt operari quàm legiti-
mæ renuntiationẽ,tunc eam proculdubio cõ-
prahendit ſimilis diſpoſitio.

Hæc Cancer.ex quibus apparet nõ habuiſ-
ſe Gutier. rationem dicendi quòd propterea
in eo tex.dictum fuit non fuiſſe libertum con-
ſequutum liberam teſtandi factionem, quia ni
hilominùs debuit relinquere legitimam pa-
trono,quæ non venit ſub conceſſione, ſicutì
nec in alijs generalibus diſpoſitionibus.

43 Sed ego † his non obſtantibus vix poſſum
cum Cancerij opinione in occurrenti caſu cõ-
uenire,& magis inclino in diuerſam,quòd imò
nec poſſit pater, nec debeat legitimam præ-
tendere in his bonis,vel quantitatibus,in qui-
bus filio conceſſit liberam teſtãdi facultatem,
ac quòd poſſet ſuas liberas voluntates facere:
vix enim poſſum mihi perſuadere quòd per
tam ampla verba non ſit patri legitimæ de-
trahendæ,ac petendæ facultas adempta:fun-
do meam opinionem in allega.l.Paulus §.ſi pa
troni filius ff.de bon.liber.vbi clarè deciditur,
ſecundum ea quæ ſuprà poſita fuere, in genera
li licentia,& facultate teſtandi conceſſa venire
legitimam eius, qui eam conceſſit.

Scio occurrere Cancerũ,& dicere id ideò
eſſe quia nihil aliud mihi ea licẽtia poterat o-
perari niſi quoad legitimã concedentis, cum
in reliquis bonis non egeret libertus aliqua pa-
troni licentia,quo caſu certum eſt de neceſſi-
tate debere venire legitimam, id tamen non
eſt in noſtro caſu,in quo in alio poteſt ea licen
tia verificari & ad alium finem cenſetur ipſa
conceſſa. Sed nos replicamus quòd licèt op
tima ea ſit compræhentionis legitimę in
diſpoſitione generali coniectura vt,vltra Can-
cer.optimè probant Antho. Gab. in commun.
opin.de legit.conclu.8. num. 16. Menoc. conſ.
71.num.25.& Ludouicus Moro. reſponſ. 9.nu.
24.cum pluribus alijs,qui ſepè occurrunt,tamẽ
non propterea reiectæ dicendæ ſunt aliæ con-
iecturæ, ex quibus idẽ colligi valeat,quamuis
enim diſpoſitum legatur legitimam requirere
expreſſam renuntiationem vt ſuprà ex l.ſi
quando §. generaliter C. de inoffi. teſtam.di-
cebamus, nihilominùs non intelligas oporte-
re quòd dicatur expreſſis verbis,renuntio iuri
44 petendi legitimam, cum enim † expræſſum
& illud dicatur,quod ex mente diſponentis,&
cõiecturis,& præſumptionibus colligitur,prout
45 in materia nouationis, † quæ etiam,vt dica-
tur facta,requirit expreſſa verba, docet Meno.
de præſump.lib.3.præſump.134.numer.57.& in
alijs materijs,& in explicationibus noſtrorum
iurium municipalium noſter Cancer.lib.3 va-
riarum reſolutio.c.2.de inuent.num.95.cum ſe
quent.& c.17.de ſente.& ear.execu.num.282.
& 283.indè fit quòd etiam in noſtra materia
probè poſſimus patrem dicere excluſum à pe-
titione legitimę in bonis filij, tametſi expreſſa
renuntiatio non intercesſerit,dum coniecturę
adſint, ex quibus ita fieri debere colligi valeat,
licèt quandoque aliud ſine præſumptione dic-
tæ tacitæ renuntiationis diſpoſitio poſſet ope-
rari,ita in terminis pluribus argumentis no-
uiſsimè in materia legitimæ probat Alex. Trẽ-
taſinq.var.reſolu.lib.2.tit.de legitima reſolu.4.
46 num.2.verſ.tertius caſus eſt,volens † nullate-
nus fuiſſe pro forma ab Impera. in d. §. gene-
raliter inductum quòd expreſsiſsimis verbis re
nũntiatio legitimæ fieri haberet, quia ſi id vo-
luiſſet vlteriùs proculdubio progreſſus fuiſſet
anullando actum,vel alia verba formam indu
centia,qualia non ſunt in eo tex.expreſſiſſet,
idem colliges ex pluribus doctoribus,qui infe
riùs allegabuntur,& nullibi meliùs id conſide-
rare potes quàm in allega.l.Paulus in §.patro-
ni

ni filins, vbi manifeſtè vides venire legitimam ſub generali diſpoſitione ſinè expreſſa illius mentione.

47 Inter alias † autem coniecturas, quę locum faciunt compræhentioni legitimæ in diſpoſitione generali, vltra tradita à Cancer. de ſuperfluitate diſpoſitionis, vna eſt alijs non inferior, quam Rolan. à Val. adducit in conſ. 99. numer. 40. vol. 4 vbi dicit diſponentem tunc cenſeri compręhendiſſe legitimam in diſpoſitione quotieſcunque fit per eum aliqua reſeruatio, veluti in caſu Rolan. in promiſſione per filium matri facta de non alienando modo aliquo nec in totum, nec in parte bona eius patris, reſeruando tamen ſibi quendam contractum fiēdum cum certa perſona, dicit enim Rol. quòd licèt aliàs dubitari poſſet an ſub hac generali promiſſione cenſeretur incluſa legitima propria promitentis, ſibi in dictis bonis patris cōpetens, taliter quòd nec ipsā poſſet alienare, nihilominùs ex ea reſeruatione & exceptuatione (inquit) arguitur ꝙ in alijs bonis, & ſic etiā in legitima nihil ſibi reſeruare voluit, allegat in terminis Socin. Iun. in cōſ. 50. n. 12. vol. 2. & regulā vulgatem quòd exceptio firmat regulam in contrarium, accommodādo his ſignāter quod in materia mandati generalis doctores tradūt, quòd etiam ſi in eo non veniant quę ſpecialem requirunt conceſsionē, nihilominùs ſi exceptuetur ab eo vnus caſus ex his, qui eam conceſsionem ſpecialem deſiderant, indè fit quòd cenſeatur mandatum compræhendere omnes alios caſus per eā exceptuationē, qui aliàs nō veniſſent in generali mandato, ſic in noſtro caſu videtur dicendum, in quo donator qui donauit mille (ponamus) filio, cōceſsit eidē quòd ſi ſine liberis deſcederet, diſponeret de quingentis reſeruando ſibi alia quingenta, ſignum enim eſt quòd cum quingenta exceptuauerit à facultate teſtandi per eum conceſſa, noluit alia exceptuare, nec quid amplius ex donatis habere.

48 Præterea † aduertendum eſt quòd iſta noſtra diſpoſitio facta eſt in vita filij, in cuius bonis diſputamus an pater poſsit legitimam poſt illius mortem prætendere, quo caſu doctores conueniunt temperatum eſſe rigorem diſpoſitionis l. ſi quādo in §. & generaliter C. de inoff. teſtam. vt non ſit neceſſaria expreſſa renuntiatio vel legitima ſub diſpoſitione generali cōpræhendatur, ex ea ratione quia cum in vita filij nullum ius competat patri in legitima, indè fit quòd faciliter excludatur, & excluſus cēſeatur ipſe ab hoc iure quærendo, ita Menoch. in conſ. 71. num. 7. Rimin. Iun. in conſ. 165. numer. 20. & ſequent. lib. 2. Moro. allega. reſponſ. 9. n. 22. cū alijs, quos ij allegāt: aliā rōnem huius reſolutionis leges apud Meno. vbi ſuprà nu. 7.

49 Deindè † ego conſidero quòd id quod eſt in generalibus diſpoſitionibus, & renuntiationibus non venire legitimam iuxta diſpoſitionem ſæpè allega. §. & generaliter, ex ea quidē ratione fit, & non alia, quia lex interprętatur mentem diſponentis non fuiſſe talem, & ſic regulat diſpoſitionem ſecundum eam mentē vt clarè, præ alijs, Alex. Trentaſinq. docet lib. 1. var. reſolu. tit. de legit. reſolu. 4. num. 11. verſ. cir-
50 ca ſecundum, quod † verificari non poterit quando interpretatio non poterit fieri ſecundum ſolam mentem diſponentis, & renunciātis, ſed & ſimul ſecundum intellectum, & mentem aliorum, qui cum eo contraxerunt prout in noſtro caſu conceſſæ filio per patrem licentię, & facultatis teſtandi in certa parte rerum donatarum, caſu quo deſcederet ſine liberis, quę nō eſt liberalitas patris proprio motu exercita, nec vt talis cōſideranda, ſed imò pactum, & conuentio cum nuru, & parentibus ipſius inita, qui ita fieri voluerunt, quò fit vt quando de intelligētia eius pactionis eſt agendum, non eſt ad ſolam mentem, & intentionem patris recurrendum, ſed imò ſimul ad mentem etiam alterius partis, & res iudicanda qualis conſiderari poterit ſecundum mentē vtriuſq. partis, & ideò danda eſt verbis talis interpretatio, quæ ſit compatibilis, & conformis menti vtriuſque partis, indè manat quòd quamuis ſi pater proprio motu, & abſque alicuius inſtantia, qui intereſſe in hoc prętēdere poſſet, liberā filio de aliquibus bonis teſtandi conceſsiſſet facultatem, poſſet dubitari voluiſſet ne pater per huiuſmodi amplam conceſsionem priuare ſe legitima, & teneri forſan, ſecundum ſuam mentem, in vim diſpoſitionis ſæpè allega. §. & generaliter, noluiſſe: in hoc tamen noſtro caſu quia ea pactione inita cum nuru, & parentibus ipſius, qui quod imprimis ſcire volunt eſt quot & quantum pater filio dare velit liberū in caſu quo non adſint liberi, vt indè habeat de quo poſsit aliquando, ſi velit, vxorem remunerari benè de ſe merentem, pater filio facultatem prædictam conceſsit, indè fit quòd non ſit ea pactio ſecundum ſolam patris mentem interprętanda, ſed imò ſecundū quod apud eos, qui cauſam dederunt pactioni, nurum ſcilicet, & eius parētes intellectum eſt, id autem nemo mihi negabit fuiſſe quòd liberum omnino illud filio remaneret totum, vt totum poſſet, ſi vellet, filię relinquere.

Hæc, quæ omni prorſus legum, & doctorū auctoritate nudata à nobis tradita hucuſque videntur, ſic concludenter & iuribus & doctoribus Rolan. à Valle probat in allega. conſ. 99. à num. 46. vol. 4. vt nulla vlteriùs comprobatione egere mihi videantur, ex eo enim quòd matris renuntiantis in fauorem filij vſumfructum

ſibi à viro relictum,et cum filio paciſcêtis quòd bona paterna non alienaret, nec alienare poſſet,mens coniectuтетur fuiſſe, quòd nec intra ſuam legitimam,nec extra,filius quicquã alienaret,concludit deberi interpretari pactionem vt legitima etiam filij ſub ea incluſa cenſeatur: hæc fortiùs applicantur ad caſum noſtrum, in quo mens paciſcentium cum patre donatore clarè colligitur fuiſſe quòd ipſe totum illud ſine aliqua diminutione liberum filio donaret de quo conceſſit facultatem teſtandi, in quo maximum ipſorum verſabatur intereſſe ex ſuprà conſideratis,non ergo eſt iuſtum quòd decepti remaneant. Huc ſpectant quæcunque in ſuperioribus hac eadem clau.4.glo. 9. parte 3 num.32.diximus,quòd omnes pactiones quę fiunt in contractu matrimonij cenſeantur eſſe pars,& portio ipſius, ac cenſeãtur etiam priùs tractatæ inter vtraſque partes aliàs non contracturas matrimonium niſi ita facta forent, ex quo elici poteſt qualiter ſic debeant interpretari ne cùm patre,& filio donatore,& donatario reſpectiuè contrahentes in his pactionibus

51 decepti maneant, interpretatio † enim omnis ſemper reſpuitur,per quam altera pars defraudaretur, Menoc.de arbit.caſ.199.num.15.& 16. Caſſan.conſ.10.nu.126.

52 Vltimò † facit quòd in omnibus iſtis donationibus ſoleat fieri renuntiatio omni legum auxilio cũ iuramento,quam virtute iuramenti prædicti extendi ad renuntiationem legitimæ, & non habere locũ diſpoſitionem §.& generaliter l.ſi quando C.de inoffi.teſtam.docet Rolan à Val allega.conſ.99.num.44.& 45.ex multis,quos allegat apud eum videndos,& alijs, quos infinitum eſſet referre.

53 Ex his † apparet ſatis ſuperque hæc opinio fultita rationibus,quibus non videntur obſtare;quæ in contrarium Cancer.adducit in loco ſuprà citato,cum enim ea omnia fundentur in probando non poſſe doctrinam Telli Fernã. in l.6.tau.& aliorum huic caſui applicari, quas nec nos applicare volumus tanquam dependeret ab eis iuſtitia noſtræ opinionis, ſed alijs medijs, forſan non inutilibus, vſi fuimus, ideò nõ eſt quod aliud in hoc tempus conteramus, ſolùm eſt viſum nõ relinquere ſine reſponſione illud, quòd Cancer.aſſerit,& dicit tollere omnem difficultatem in fauorem ſuæ opinionis,num.9 *ꝗ.verſ.quid plura*, in allega. cap. de pac.inter in parte vat.videri ſibi non eſſe applicabilem caſum conceſſæ filio per patrem licentiæ teſtandi de quo Tell. Fernan.& alij ad caſum noſtrum,ex quo ille non valeat ſine iuramento; noſter verò ſic, reſpondemus enim quòd id nihil proficit, vel nocet ad effectum ſit ne ſub illa licentia comprehenſum ius legitimæ,vel non,ratio enim cùr in illo ſit neceſſarium iuramentum,in hoc verò nõ,alia eſt atq; alia proculdubio,quia ſcilicet ille continet pactum de non ſuccedendo reſpectu vniuerſorũ filij bonorum,in quo propterea ad ſui validitatem requiritur iuramentum,hic verò noſter licèt pactum etiam continere dicamus de non ſuccedendo, id tamen eſt reſpectu certorum bonorum particularium;quod ad ſui validitatem non eget iuriſiurandi munimine,vt abundè diximus hac eadem clau.4.glo. 9. part. 4.à num.106.& rurſus in glo.donationis omnium bonorum præſentium,& futurorum,ex eo ergo quòd in illo caſu non valeat pactum ſine iuramento,& in hoc ſic,nõ poteſt inferri quòd propterea ibi comprehendatur ſub pacto ius legitimæ,in hoc verò non,vt Cancer.velle videtur,poteſt enim optimè fieri,& compatiuntur perbenè quòd ambo pacta includant ius legitimæ,& illius renuntiationem, & nihilominùs vnum valeat ſine iuramento,& aliud non, ex diuerſis rationibus in eis militantibus: Vndè ſi aliquid doctores prædicti in terminis illius renuntiationis,de qua agunt,dicũt, quod proficere valeat huic noſtro caſui,prout re eſt,& eſſe poteſt,quod doctores prædicti ſecurè conſtituunt licentiam teſtandi à patre filio liberè conceſſam priuare illum legitima, non deſinas propterea in ſui fauorem accipere quòd differentia ſit inter vtroſque caſus,id enim cũ alia atque alia ratione procedat,non eſt in cõſideratione ad effectum,quem optamus.

54 Adiungitur † ſupradictis quòd in noſtro caſu,vltra ſimplicis licentię teſtandi conceſsionẽ, de qua doctores huc uſque adducti loquũtur, dicitur quòd de reſeruatis poſſit facere filius ſuas liberas voluntates, quod aliquid procul dubio addit in fauorem huius, quam ſtabilimus,opinionis:liberum enim dici nõn poteſt quod aliqua diſpoſitione legis,vel hominis refrenari poteſt,ſed illud,quod fieri poteſt alio non valente cõtradicere,noſter Mier. pulchrè col.8.cap.8.num.3 fol.63.parte ſecunda in cõmẽtar.ad conſti.Cathalo.vide plura de verbo, *liberè* apud Octauia. Vulpiel. de præpoſi.& aduerb.ſigni.in eo verbo per tot.

55 Accommodabat † huc quidam ; certè non pœnitendæ eruditionis,doctor in quadam facti contingentia quoddam egregium Ludouici Velaſ.de Auenda.ad l.9.tau.gloſ.8.numẽ. 3.dictum dum aſſerit,quòd ex quo per eam legem conceditur filio libera de quinto teſtendi facultas,indè conſequitur poſſe ipſum, etiamſi habeat aſcendentes,relinquere extraneo totũ, nulla eis relicta legitima;ſed dixi non habere rationem,quia is doctor in licentia loquitur, quæ per legem conceditur,& ſic in diſpoſitione legis,& ſtatuti,in qua ſpecialis expreſſio nõ requiritur,nec locũ habet ſæpè allega. §. & genera-

Digitized by Google

neraliter diſpoſitio iuxta plures, quos Ioſeph. Ludoui.deciſ.Peruſ.11.num.47.& Alex. Trentaſinq.aliega.lib.1.var.reſolu.reſolutione 4.nu. 4.allegant, nos autem loquimur in diſpoſitione hominis, in qua eam ſpecialem expreſſioné requiri regulariter docuimus. Deſiderabam ſummè vel noſtri vel alterius Senatus aliquã in materia factam deciſionem, qua quieſcerem, ſed nõ potui, licèt magnam in id adhibuerim diligentiam, reperire.

56 Ab his † difficultatibus poſſent proculdubio ſi vellent, nos liberare notarij qui hæc capitulorum matrimonialium inſtrumenta conſcribunt, ſi interrogarent partes quomodo vellent de iſtis bonis reſeruatis diſponere poſſe filium, an integriter de omnibus, & ſine diminutione, an de eo tantùm, quod ſupereſſet relicta parentibus legitima, & volũtaté contrahentiũ ſibi, iuxta has interrogationes, explicitã ſcriberent.

57 Sequitur † ſecunda huius tertij capitis quæſtio, in qua videndum eſt ſi iſte filius deſcedens ſine liberis ambos parentes reliquerit, qui diuerſorum, & inæqualium bonorum conceſſiſſent eidem teſtandi facultatem, an æqualiter ambo parentes ei ſucceſſuri eſſent in omnibus, an verò quilibet in illis tantùm, quæ à ſe, & à ſua linea perueniſſent ad ipſum filium.

Grauis, & à multis annis cõtrouerſa eſt quæſtio, vt Ioachim. Minſyn. de ea agere volés exorditur in lib. ſingularium obſerua. centu. 6. obſerua.55.& ardua, in qua interpretes multùm variant, appellatur à Micha. Graſ. de ſucceſ.tit.de ſucceſ.ab inteſta.q.22. num. 5. valdè dubiam, propter varietates doctorum, quæſtionẽ; adeò quòd non peccaret iudex, qui pro vna, vel alia parte iudicaret, appellat Rober.

58 Maran.in conſ.92.num.5. In qua † ſummus ille iuris Coriphæus Bar. in auctẽ. itaque nu.2. C.commu.de ſucceſ.& in l. poſt dotem ff.ſolu.mat.& in alijs locis, vbi paſſim à doctoribus allegatur, differentiam conſtituendam vult inter bona paterna, & ſeu ex linea paterna prouenientia, & bona materna, & ſeu à linea materna dimanantia, vt in illis ſuccedant parẽtes ex latere paterno, in his verò qui ſunt ex latere materno.

59 Bal. autem † acutiſſimi ingenij iuris noſtri interpræs Bartolo, de more contrarius contrariam tenet ſententiam in auctẽ. deffuncto, C. ad Sena.conſul. Tertul. volens nullam inter iſta bona fore cõſtituendam differentiam, ſed imò æqualiter aſcendentes, qui in æquali gradu reperiuntur, in omnibus deffuncti bonis ſuccedere.

Habet quilibet ex his harum opinionum anteſignanis plures, qui eos reſpectiuè ſequũtur, & ex vtraque parte non deſunt multi quorum quilibet communem & magis communem, veram, & veriorem, æquam, & æquiorem ſuam appellat, hos non eſt cordi hoc loci enumerare, quia facili negocio ex illis paucis, quos in toto hoc diſcurſu enarrare de neceſſitate habemus, qui illi ſint comprehendi poterit.

60 Et nonſolùm † inter doctores hæc opinionum diuerſitas repetitur, ſed & inter grauiſſimos etiam Senatus eandem ego obſeruaui, Senatum enim Pedemontanum ſereniſſimi Sabaudiæ Ducis, pro opinione Bar. & diuiſione facienda bonorum paternorum, & maternorũ *concludere* auctor eſt nobis Antho. Theſau.deciſ.27.

61 E conuerſo † autem pro Bal. ſententia, quòd imò nulla ſit inter bona, & bona conſtituẽda differentia *pugnare* Cameram Imperialem auctor nobis eſt Ioachim. Mynſing. in lib. ſingular. obſerua. centu. ſexta obſerua. 55.

62 Ego † licèt vix ſoleam vnquam ab opinionibus Theſau. & ſui Pedemontium Senatus recedere, quippe qui videam doctorem hunc ferè ſemper ſolidiſſimè loquutum, nihilominùs

63 † in præſenti quæſtione compellor ab eo, & Bar. opinione recedere, & Bal. ſententiam, & Cameræ Imperialis amplexari: ſumo pro fundamento tum quòd dicat iſdem Theſau. num.3. verſ. *& quamuis*, in indiuiduo nullam videri pro hac opinione deciſionem apertam, & claram (quamuis eius additionator filius dicere poſteà voluerit in additione ad eam deciſionem, videri ad id tex. ſatis apertum, & ſingularem in §. ſi igitur deffunctus in auctẽ. de hæred.ab inteſta.venien. vbi ſibi apparere dicit in ſucceſſione bonorum fieri differentiam inter hæc bona, quam tamen ego ibi legere nequiui) dicit item Blaſ. Flor. de Mena in additio. ad Gam. deciſ. 9. circa finem quòd licèt ipſe Bar. opinionem ſequatur, remanet tamen illa omni auxilio, & fundamento deſtituta: ſumo (inquã) hæc, inter alia, pro fundamento, ſi enim ex eiſdem ipſis, qui opinionem ſequuntur, alij nullam pro ea eſſe deciſionem apertam, & claram dicunt, alij verò eam remanere omni auxilio, & fundamento deſtitutã, nõ video ego quomodo debeat ipſa ſub prætextu cuiuſdam æquitatis, quam volunt vigere, vt quæ ex patre proceſſerunt, ad ipſum reuertantur, & ſimiliter ad matrem quæ ab ipſa emanarunt; abſq. vlla lege, aut fundamẽto aliquo ſeruari, vt Flores vult vbi ſuprà in fin. non ergo mihi videtur quòd regula generalis, quæ pro Bal. opinione

64 viget, vt † aſcendentes omnes qui in pari gradu reperiuntur, ſiue paterni ſint, ſiue materni, debeant ſuccedere æqualiter in bonis deſcendentis, quilibet ſcilicet in medietate eorum abſq.

abſq. aliqua diſtinctione bonorũ, de qua in d.
aucten. deffuncto C. ad Sena. conſul. Tertul. &
in aucten. de hæred. ab inteſta. venien. §. ſi igi-
tur j. col. debeat ſic faciliter abſque alicuius le-
gis auctoritate ledi. Et, meo iuditio, concluden
tiſſima eſt illa ratio, quę in commixtione bo-
norum paternorum, & maternorum, quando
65 ad filium perueniunt, fundatur, ſi enim † ipſa
fiunt per aditionem, quæ fit per filium, vnum
& idem ipſius patrimonium vt in §. 1. inſti. de
hæred. qualita. & differen. ita vt iam non conſi
derentur tanquam bona aſcendentium, vel ex
linea paterna, vel etiam ex linea materna, vndè
prouenere, ſed tanquam bona ipſius adeuntis
iuxta diſpoſitionem legis; §. veteres ff. de ac-
quir. poſſeſſio. & ibi omnes doctores, & proſe-
quiuut latè Surd. deciſ. 144. numer. 15. & 16. in-
66 dè † inferens quòd mulier, quæ renunciauit bo
nis paternis, nõ ꝓhibetur ſuccedere fratri etiã
in bonis, quæ ad fratrem ex paterna ſucceſſio-
ne peruenerunt: elegantiſſima eſt ad propoſi-
tum Sena. Neapolita. apud Mathe. de Afflict.
deciſ. 127. vbi dicitur *decisum* quòd ſi ex duabus
ſororibus vterinis altera moriatur relictis ag-
natis ex parte patris, & relicta altera ſorore vte
rina, iſta, non agnati ex parte patris, ſuccedet in
antiphato, quod mater habuit à patre, quia
quamuis antiphatum proceſſerit à patre non
inſpicitur perſona remota, ſed immediata, &
proxima, quam deciſionem pluris facit Ioſe-
ph. de Seſſe deciſio. Atagon. 52. numer.
23.

67 Hęc † facili negocio noſtro caſui applican-
tur, bona enim ex quo ſemel ſunt facta filij ex
ſucceſſione paterna, & materna, vel aliorũ deſ-
cendentium, effecta proculdubio fuerunt ta-
liter ipſius propria, & vnum, & idem cum alijs
patrimonium, vt poſtea, quando ipſe deſcedit,
inſpici non debeant perſonæ mediatæ, & re-
motæ, nec aliqua ſeparatio bonorum admitti
à proprio filij patrimonio, l. ſed ſi plures §. fi-
lio ff. de vulgar. cum vnius duo patrimonia nõ
poſſint videri, l. Iuriſperitos §. 1. ff. de excuſa-
tut. Hanc rationem omnes adducunt, qui pro
hac opinione concludunt, non tamen omnes
eodem modo, ſed quilibet pro ſuo captu, &
hucuſque non reperi ego ſufficientem reſpon-
ſionem ad hoc quod quærimus, quis facit ſe-
parationem horum bonorum ſic, vt dictum
eſt, vnitorum, vt diuerſa ſententia amplecti de-
beat, dicit Blaſ. Flor. in allega. addi. ad deciſ. 9.
Gam. (quem ſolum inueni reſpondentẽ) quòd
lex eſt quæ eam ſeparationem, prout ì poteſt,
facit, ſed ego replico quęrens vbinam ea ſit,
maximè cum iſdem ipſe dixerit, vt vidimus,
cõtrariam opinionem nullius legis habere au-
ctoritatem, quæ cum oſtendi non poſſit, com-
pellimur propterea de neceſſitate huic potius,
quàm ſuperiori adhærere ſententiæ: ſi enim &
vbi in aliquibus alijs caſibus, quos forſan in
iuuamen diuerſę opinionis doctores adduxe-
rint, huiuſcemodi ſeparationem ius admitat,
id ex aliqua erit particulari ratione; puta vel
intereſſe creditorum, aut aliàs, quę in noſtro ca
ſu non militabit.

68 Pulchra † ſunt in propoſito Pau. Caſtren.
verba in l. poſt fratres C. de legit. hæred. (licèt
ad aliud inſtitutum dicta) vbi limitando opi-
nionem Bart. de qua agebat, dicit *prælatiuam
ſucceſſionem, quæ fit per ſeparationem bonorum, eſſe
extraordinariam, & contra naturã vniuerſalis ſuc-
ceſſionis, quæ eſt vt pariter in omnibus vocentur, &
facit iſta ſucceſſio extraordinaria cenſeri deffunctum
habere plura patrimonia, quod eſt regulariter cõtra om-
nia iura præterquam in miliie cum nullus dicatur
habere niſi vnicum patrimonium &c.* quę verba
plurimùm notanda ſunt, ex eis enim ſuaderi fa
cilè quiſque poterit qualiter non debeat facili-
ter pro ſeparatione bonorum concludere, &
cum his finem ego huic pulchrę quæſtioni fa-
cio, remittens lectores vt rationẽ, quam mox
definiuimus proponere, & plures alias in noſtræ
opinionis confirmationem, & reſolutionem
fundamentorum aduerſę, videant apud Min-
ſyng. vbi ſuprà, Valenti. Forſter. qui omnium
latiſſimè diſputat quæſtionẽ in trac. de ſucceſ.
ab inteſta. li. 3. de ſucceſ. aſcenden. concl. 4. An-
drę. Fachin. controuer. iur. lib. 6. cap. 4. per tot.
Michae. Graſ. de ſucceſ. §. ſucceſsio ab inteſta-
to q. 22. num. 5. Didac. in epithom. de ſucceſ. ab
inteſta. num. 2. qui noſtram opinionem ſequũ-
tur Blaſ. Flor. Diaz. de Mena in allega. addi. ad
deciſ. 9. Gam. vbi licèt diuerſam opinionem te
neat, multa tamen dicit, quę multũ noſtræ pro
ficiũt, & latè etiam Pet. Barbo. in repeti. l. poſt
dotem, à numer. 66. verſ. *Quoad ſecundum*, cum
num. ſequent. vbi multùm extẽdit rationes hu
ius opinionis, & diuerſæ fundamenta deſtruit
vocans eam non probabilem, apud eos plura
valdè pulchra videbis in materia, quę ego, ne
repeterem ſciens præterire volui.

Deciſiones Senatuũ alias in terminis, pręter
ſuprà relatas, non reperi, ſolum Phann. inue-
ni de inuen. ſecunda part. numer. 11. aſſerentẽ
ſecundum hanc opinionem contra Bar. fuiſſe
iudicatum Barboſ. autem è diuerſo vbi ſuprà n.
74. dicit ſępiùs ſecundum opinionem Bar. fuiſ-
ſe in Senatu Luſita. *declaratum*, ſed id alia qui-
dem ratione, quia ſcilicet inibi iure municipa
li cauetur iudicandum ſecundum opinionem
Bar. vt idem doctor dicit. Ex deciſ. Gam. 91
via poteſt aliquid certi colligi, quia, vt ait eius
additionator Blaſ. Flor. titubans circa opinio-
nem Bar. procedit, & in omnibus dubius eſt
ille doctor, Vincen. de Fran. verum eſt (aliud
tamen agens in deci. 59. diſputans ſcilicet quæ-
ſtionem

69 ſtionem † an opinio Bar.procedat quando cũ aſcendentibus concurrunt etiam tranſuerſales in ſucceſsione,& negatiuè reſolués , ſicuti etiã poſt cum ita reſoluit eandem Theſau. allega. deciſ.27.num.5.)quòd in fauorem opinionis Bar.in terminis noſtræ queſtionis maiorẽ partem dominorum Senatus Neapolita. *inclinari* dixit num.6.ſed non propterea vincit auctoritatem noſtrę opinionis, vel quia ea res nõ fuit ibi plenè diſcuſſa quoad noſtrum propoſitum, quia de articulo principaliter non agebatur, & ſciunt omnes quanta fiat inter peritos differentia inter doctores,qui exactè,& ex propoſito vnum articulum examinant,& reſoluũt,& inter illos, qui perfunctoriè,aliud agentes, de illo loquuntur,vel etiam quia nihilominùs pares ſunt in hoc,quod eſt habere Senatuum deciſiones pro ſe iſtas opiniones : ſolũ expediret quòd accederet aliqua noſtri Senatus doctiſſimi reſolutio,quæ pacem poneret,nullam hucvſque ego cum diligentia reperire quiui.Vidi quòd noſter Cancer.hanc quoque quæſtionẽ tractauit in prima par.var.reſolu.cap. 5. de ſucceſ.ab inteſta. num.14.ſed nullam allegat nec noſtri nec alterius Senatus deciſionem,verum eſt quòd dicit ſe contrariam noſtræ amplecti opinionem,& ſecundum eam bis conſuluiſſe, & conſulturum ſemper quoties caſus occurreret,cum (inquit) potioribus fundamentis hæc fulciatur opinio. Ego tamen,vt dixi, ſemper è contrario cum Camera Imperiali contra Bar. concluderem,quia imò multùm potiora eius opinionis,quàm alterius, mihi videntur argumenta.

70 Aliquando † ponitur in capitulis matrimonialibus loco conditionis,*vel cum talibus liberis qui non peruenirent ad ætatem condendi teſtamentũ*,de qua in noſtro cõtex.*vel inteſtatus,vel ante quam perueniat ad ætatem cõdendi teſtamentum*, dicendo hoc modo , *& ſi vocatus deceſſerit ſine liberis vel antequã perueniat ad ætatẽ condendi teſtamentum,tali caſu bona donata reuertantur ad nos &c.*his in caſibus dubitari non ſemel vidi quomodo neceſſum ſit adimpleri has conditiones vt fiat locus reuerſioni ad parentes, vel,eis mortuis,ad illorũ hæredes,pactatæ , an ſcilicet eſſet neceſſe adimpleri ambas conditiones,taliter quòd oporteat filium donatarium deceſſiſſe ſine liberis,& inteſtatũ,vel antequã perueniret ad ætatem teſtandi,an verò ſufficiat vnicam conditionem fuiſſe adimpletam ex eo quòd ſubdisiunctiuè ſint cõditiones appoſitę, in quo caſu alterã de iure ſufficit adimpleri;velut quòd mortuus ſit donatarius ſine liberis, quamuis cum teſtamento,vel ætate illud condendi reſpectiuè in caſu quo vna ex his duabus vltimis conditionibus ſit cum priori, deceſſus ſine liberis,in diſpoſitione appoſita.Hęc quæſtio diſputata de anno 1577.fuit latè in Senatu Neapolita.vt auctor eſt Vincen.de Fran. deciſ.150.& fuiſſe die 29. Maij *reſolutam* in fauorem hæredum donatarij contra ſubſtitutos ex eo quòd non fuiſſent adimpletæ omnes cõditiones,& † fuiſſe dictum conditionem ſine

71 liberis appoſitam in aliqua diſpoſitione ſimul cum alijs conditionibus alternatiuè operari ipſarum reſolutionem in coniunctas fauore liberorum atteſtatur,ad idque allegabatur ibidem in terminis tex.in l. generaliter C. de inſti. & ſubſti.& in l.Lucius,ff.de hæred.inſti.nec obſtare quod aliqui dicunt d.l.generaliter procedere fauore liberorum , quando ſcilicet defficit prima conditio, quia deſcedit donatarius cum liberis,eorum enim fauore fit vt non ſit in cõſideratione quòd adimpleantur,vel non aliæ poſtea conditiones,veluti quòd inteſtatus iſdẽ deſcedat,quia tunc fauore liberorum fit reſolutio conditionum in coniunctas quamuis diſiunctiuè fuiſſent appoſitæ : cæterùm quando ſuccedit è conuerſo quòd non adſint filij, & ſic adimpletur prior conditio per eorum non exiſtentiam , quamuis poſtea donatarius deſcedat inteſtatus,vel ſine ętate teſtandi,videtur non debere fieri eam reſolutionem in coniunctas,quia non eſt ille filiorum fauor,ſed debere eas conditiones remanere in puris termi-

72 nis diſiunctiuarum , quarum † virtute ſufficit ſubſtitutis,quòd vna ex ipſis adimpleatur , vt locus eorum ſucceſsioni fiat,ex l.ſi hęredi plures ff.de condi.inſtitu.& l. ſi is qui ducenta. §. vtrum ff.de reb.dub.nec(inquam)hæc obſtare viſum fuiſſe ſacro illi Senatui,Vincen.de Fran. tradit doctiſsimè ſimul & elegantiſsimè,ex eo quòd licèt verum ſit in quibuſcunque alijs cõditionibus diſiunctiuè appoſitis retinere ipſas ſuam naturam, in quibus terminis loquuntur leges allegatæ in cõtrarium, id tamen non eſt dicendum de conditione , ſi ſine liberis , cum alijs appoſita , quia hæc facit reſolutionem in coniunctas , atque ita hoc à principio in eſſe producitur eodem inſtanti , quo fit diſpoſitio

73 ſub his cõditionibus , quod † nõ mutatur quãuis cõtingat,non,ſicut in d.l.generaliter,quòd adſint filij adimpletis reliquis conditionibus, illa ſola exiſtentiæ liberorum defficiente, ſed è contra defficiant filij,teſtatus tamen moriatur donatarius,vel in ætate teſtandi, ſic enim (inquit is doctor)procedit diſpoſitio d.l.generaliter in hoc vltimo caſu , ſicut in illo primo ex ratione ſuprà relata. Adiungit poſtea, allegans Areti. & Iaſon.dictum,quòd cõditio illa, *ſi ſine liberis*, poſita cum alijs conditionibus eundem tribuit alijs conditionibus fauorem, quem ipſa habet.

Per quæ corruit proculdubio alia Curię Tholoſanæ in hoc caſu in contrarium facta *deciſio*, quam

Gerat. Maynard. refert deciſ. 38. lib. 9. quia ſe in alio non fundat quàm in eo quod in contrariũ noſtræ reſolutionis ſuperiùs diximus facere, cui eſt abundè per Senatũ Neapolitanum ſatisfactum. Alias iſdem Maynard. in ſequent. deciſionibus refert quæſtiones in huius materiæ argumentum non penitendas, quas ibi videas.

Hæc elegans Senatus Neapolitani deciſ. dedit animum vt in noſtro Senatu ad relationem egregij Senatoris Ioannis Gallego, ſcriba Benedicto Sacares, defenderem (quod nõnullos ſcio recuſaſſe, dubiam exiſtimantes victoriam) Mariannam Doñyona viduam contra coniuges Ogueras, prætendentes ſe admitendos vt ſubſtitutos per Ioannem Preſes poſt mortem Petri Pauli Preſes primi inſtituti ſub conditione, *ſi ſine liberis deſcederet, vel inteſtatus moreretur*, in hæreditate, quam poſſidet dicta Donyona vt hæres dicti Petri Pauli Preſes filij ſui, quæ fuerat teſtatoris: dicebam enim, & dico quòd quamuis mortuus ille ſit ſine liberis, non tamẽ abſque ætate teſtandi, quod erat neceſſarium copulatiuè adimpleri, vt ſubſtitutus admiti poſſet, ex ſuprà traditis. Alia habeo ad idem parata, ſed quia pẽdet adhuc cauſa, & non eſt iuſtũ interim merita pandere, ne materiam dem aduerſantibus contra meam partem, ideò ſola relatione prædictæ doctiſſimæ Vincen. de Franch. deciſionis contentus aliud in materia non tradam, forſan ſi declaratur citò cauſa, ſupplebo in fine quæ hic deſunt.

74 Vltimò † circa hanc materiam nota quòd noſtri donatores propter ſpem, quam habent, reuerſionis bonorum donatorum ad ipſos ſi contingat donatarium deſcedere ſine liberis, vt hic reſeruatum eſt, poſſunt propterea interim bona donata alienare, & vẽdere donatione non obſtante, quia † certum eſt ſpem dona-

75 ri poſſe, et vendi, & de ea aliàs liberè diſponi vt probat tex. in l. 3. C. de dona. & Antho. Theſau. deciſ. 199. nu. 3. quę alienatio adueniente caſu, quòd donatarius moriatur ſine liberis, vel adimpletis alijs conditionibus, quæ ſint in pacto reſeruationis appoſitæ, ſuum debitum ſortitur effectum, & nullo modo poteſt impugnari quia non eſſet tempore alienationis propria alienantis res alienata, ſic in terminis ter-

† minantibus *declarauit* Senatus noſter egregius referente egregio olim Senatore Guilielmo Sunyer in cauſa nobilis Franciſci Dardena, Honophrij Bret, & aliorũ cõtra ſpectabilẽ Vicecomitẽ de Rupebertino, & alios, ſcriba erat Iacobus Bas. ſub die 17. Nouemb. 1587. qua de re aliàs ſcripſi in ſuperioribus hac ea. clau. 4. glo. 9. par. 5. à nu. 25.

SVMMARIA.

1 *Subſtitutiones poſſunt fieri in contractibus.*
Donatio licèt reuocetur quoad primum donatarium, quoad ſubſtitutes tamen ſalua manet, ibid.
2 *Subſtitutio pupillaris non poteſt fieri in cõtractibus, ſed benè fideicommiſſaria.*
3 *Fideicommiſſum dicitur particulare etiam ſi factum in donatione vniuerſali dum adſit reſeruatio ad teſtandum.*
4 *Subſtitutio pupillaris non poteſt fieri niſi ab eo, qui ſibi fecit teſtamentum.*
5 *Subſtitutio pupillaris non poteſt fieri niſi à patre qui filium habet in poteſtate, & id adhuc ſi faciat in ſuo teſtamento.*
6 *Subſtitutio pupillaris, & ſic pupillare teſtamentum eſt pars, & ſequela paterni teſtamenti, imò dicitur vnicum teſtamentum licèt duarum hæreditatum.*
7 *Subſtitutio pupillaris benè poteſt fieri in contractu quoad bona ſubſtituentes, licèt non quoad bona pupilli.*
8 *Subſtitutio fideicommiſſaria, licèt propriè non cadat in cõtractibus, verũ ad ſimilitudinẽ fideicõmiſſorũ in eis ſubordinãtur gradus, & ſucceſſiones de vnõ in alium nedum in modum vulgaris, ſed etiã per modum fideicommiſſaria, vbi deciſio Sena. Aragonen.*
9 *Subſtitutiones multò magis admittuntur in donationibus, & ex his in illis, quæ fiunt in contractu matrimonij propter illius cohærentiam, quàm in alijs contractibus.*
10 *Subſtitutiones, quæ fiunt in contractibus non regulãtur quemadmodum illę, quæ in vltimis voluntatibus, quoad caducitatem, & tranſmiſſionem ad hęredes, vbi deciſ. noſtri Sena.*
11 *Subſtitutiones omnes, quæ fiũt in capitulis matrimonialibus, dicuntur pacta duarum, non vnius liberalitas proprio motu extrema.*
12 *Maſculis, & fœminis vocatis ſi reperiatur extincta linea maſculorum, & ex linea fœminina reperiãtur maſculus, & fœmina, præfertur maſculus.*
13 *Quod procedit etiam ſi maſculus ſit deſcendens ex fœmina, & fœmina ex maſculo & n. ſequent. vbi deciſ. noſtri Sena.*
14 *Agnationis ratio non cenſetur contemplata vbi in aliquo caſu vocatur fœmina, ſed maſculinitatis prærogatiua tantùm vocando prius maſculos, & num. ſequent. vbi deciſ. noſtri Sena.*
15 *Maſculorum appellatione veniunt deſcẽdentes ex fœmina.*
16 *Agnatio non conſeruatur per fœminas.*
17 *Fœmina prima linea, ſi ſemel ſit excluſa propter maſculos ſecunda, & contingat quòd ceſſet hæc ſecunda linea maſculorũ, & ex ea reperiatur fœmina vltimò deſcendens tantùm cum deſcendentibus ex fœmina prima linea quæ fuerat excluſa, quis*

in

ex ipſis debeat ſuccedere, & nu. ſequent. vbi deci. noſtri Senatus.

18 Excluſus ſemel à ſucceſſione ſemper dicitur excluſus.

19 Intelligitur durante cauſa excluſionis, non ea ceſſante.

20 Diſponere debens in fauorem aliquorum tenetur eos heredes inſtituere, quia idē eſt dicere quòd teneatur diſponere atque quòd teneatur heredes inſtituere.

21 Diſponere debens inter filios, aut alios ſibi benèuiſos, tenetur præcisè de filijs ſumere ſi adſint.

22 Affectionis ratio ſuadere videtur vt qui parentes voluerint filium diſponere de bonis donatis debere inter filios ſuos, aut alium quemcunque, cenſuerint voluiſſe quòd potiùs in filios diſponeret, quàm in alios.

23 Correctionis præſumptio in diſponente eſt fugienda quantum fieri poteſt.

Contrarietas in diſponente non eſt concedenda modo aliquo, ibid.

24 Facultas alienandi cum fideicommiſſo an compatiantur, remiſſiuè.

25 Superfluitas magis tollerari poteſt, quā correctio, & contrarietas, ſeu repugnantia, & ſic dicenda ſunt potiùs verba ſuperfluè appoſita, quàm quòd contineāt correctionem prioris diſpoſitionis, ſeu contrarietatem, aut repugnantiam.

26 Interpretatio non eſt ſumenda vt diſpoſitio contineat quid durum, & abſurdum.

27 Interpretatio l. hæredes mei §. fin. ff. ad Trebellia.

Filij, nepotes, & pronepotes, & alij deſcendentes ſi vocati ſint etiam cum clauſula, quos donatarius, vel hæres voluerit, ita ea vocatio intelligenda erit vt primò vocati ſint ſemper preferendi, ibidem.

28 Verba poſita in aliqua diſpoſitione, & hoc ſi heredi, vel donatario placuerit, quid importent, vbi deciſ. noſtri Sena.

29 Facultas libera teſtandi, & diſponendi per quę verba cēſeatur noſtro donatario data ac tributa, & num. ſequent.

30 Arbitrium liberum venit conceſſum per verbum conceſſionis liberę poteſtatis & per verbum liberè, & per verbum, faciat prout libuerit.

31 Fideicommiſſum eſt odioſum, & contra illud in dubio iudicandum.

Fideicommiſſum extenditur, & ampliatur de caſu ad caſum ex ratione in eo adiecta, ibid.

32 Fideicommiſſum inducitur ex ſola ratione adiecta vbi alio aliàs conſiderari non potuiſſet.

Fideicommiſſum inducitur ex ratione quia vult bona in familia remanere, ibid.

33 Fideicommiſſum reſtringitur ex ratione adiecta.

34 Ratio adiecta in aliqua diſpoſitione attendenda eſt magis quàm verba.

35 Fideicommiſſum nullum adeſſe ſuadet quandoq. ratio adiecta in diſpoſitione.

36 Gloſſa nulla melior quàm ea quàm idem teſtator facit, nec eſt alia opus.

Diſpoſitioni importatę per verba, vbi ea eſt clara, eſt ſtandum, ibid.

37 Arbitrium liberum per quę verba cenſeatur cōceſſum.

38 Interpretatio in contractibus, qui duorum conſenſu fiunt, non ſumitur ex intentione, & mente præſumpta vnius ex ipſis quando ſumus in dubijs.

39 Filij eius, qui, cum ex ordinatione alterius poſſet eligere quem vellet, moritur inteſtatus abſque electione, dicuntur ſuccedere patri ab inteſtato, non ex ordinatione eius qui eorum patri electionem inter eos conceſſerat.

40 Filij alicuius vocati in caſu quo tempore ſucceſſionis eorum pater eſſet præmortuus, non poſſunt patre mortuo prætendere ſucceſſionem ex propria perſona ſi eorum pater viuus erat tempore dictę ſucceſſionis, & ſuus heres.

41 Extenſio de caſu ad caſum, & de perſona ad perſonam an fiat in ſubſtitutionibus tam in contractibus, quàm in vltimis voluntatibus, & numeris ſequentibus, vbi deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum.

42 Omiſſum quicquid eſt in contractibus habetur pro omiſſo.

43 Extenſio non fit de caſu remotionis ad caſum mortis.

44 Fideicommiſſum ſimplex, & abſolutum an cenſeatur inductū per prohibitionē de non donando, vel alienando extra familiam, an potiùs conditionale in caſum contrafactionis?

45 Diſpoſitio, quæ ſequitur aliā prohibitiuam diſpoſitionē, intelligitur facta ſi contra prohibitionē facta ſit, non aliàs.

46 Fideicommiſſum eſſe ſimplex, & abſolutū, vel potiùs contrauentionale quid interſit.

47 Fideicommiſſum ſimplex, & abſolutum in fauorem illorum de familia facit vt ſuccedāt omnes qui in eodem gradu ſunt.

48 Fideicommiſſum contrauentionale eſt in manu hæredis euitare relinquendo vni ex perſonis, extra quas erat prohibitus alienare.

Sed an ſit neceſſe quòd relinquatur proximioribus an verò ſufficiat quòd remotioribus.

49 Fideicommiſſum contrauentionale committitur in vita heredis grauati, nec expectatur illius mors, ſed contrauentio, quod ſecus eſt in fideicommiſſo ſimplici & abſoluto.

50 Fideicommiſſum contrauentionale euitatur contrauenīendo dē voluntate, & conſenſu eorum, extra quos prohibita erat alienatio.

Item ſi nulli exiſtant ex ſupradictis, in quorum fauorem prohibitio prædicta facta fuerat, ibidem.

Fami-

51 *Familiæ appellatione veniunt tam præſentes, quàm futuri, taliter quòd quamuis præſentes conſentiāt alienationi in fauorem familiæ prohibita, poſſunt tamē illi, qui poſtea naſcuntur, eam reuocare, vbi deciſiones.*

52 *Fideicommiſſum cōtrauentionale nihil operatur extinctis omnibus, quorum fauore prohibitio eſt facta.*

53 *Fideicommiſſum an cenſeatur inductum ex prohibitione de non alienando facta in contractu.*

54 *Opinio affirmans.*

Reiuendicatio non datur fideicommiſſario in contractu in caſu contrafactionis cōtra tertiū, ſed ſola actio ad intereſſe contra alienantem, ibid.

55 *Pactum quòd emptor, vel donatarius non poſſint rem venditam, vel donatam alienare, ſed poſt eorum mortem vadat ad alium, valet de iure.*

56 *Dominij tranſlatio nō impeditur ex prohibitione alienandi, quę fiat in contractu.*

57 *Actio ad intereſſe datur contra non adimplentem in obligationibus factis.*

58 *Dominij tranſlatio impeditur per prohibitionem alienandi factam in cōtractu cum hypotheca, & obligatione bonorum.*

59 *Alienatio eſt nulla quando fit contra prohibitionem de non alienando in contractu cum hypotheca bonorum pro obſeruatione pacti.*

60 *Intelligitur cum expreſſa, & ſpeciali hypotheca rei prohibitę alienari.*

61 *Niſi fuiſſet in generali obligatione appoſitū iuramentum.*

Iuramentum in generali hypoteca, & obligatione bonorum operatur idem quod ſpecialis obligatio, ibidem.

62 *Iuramentum habet vim ſpecifica expreſſionis.*

63 *Iuramentum habet vim ſpecialis hypoteca, & idem quod illa operatur ſi melius per eam poteſt actus valere.*

64 *Iuramentum appoſitum pacto de non alienando, vel de nō vēdendo nihil operari, quoad afficiendū rē, ſed operari tantum actionem ad intereſſe, ſunt qui dicant.*

65 *Declarantur tamen ſi id fiat ſine hypoteca bonorum, ſecus è contra.*

66 *Emptor fundi non tenetur ſtare locationi per venditorem alteri facta quando nulla erat obligatio bonorum in locatione, ſed ſi ea adſit, vel generalis cum iuramento, vel ſpecialis ſine eo, cum pacto tamen, & prohibitione de non alienando, tenetur proculdubio colono ſtare.*

Interpretatio l. emptorem C. de loca. ibid.

Venditio, quæ fit de re alteri locata cum pacto de non alienando & cum generali hypoteca bonorum, cum iuramento tamen, vel ſpeciali ſine eo, eſt nulla, ibid.

67 *Locatio ſi ſit concepta ſine pacto de non alienando quamuis adſit ſpecialis in ea hypoteca, vel generalis cum iuramento, non propterea impeditur alienatio, ſed dabitur tantùm conductori actio ad intereſſe, cuius rōne inſiſtet rei donec ſibi ſoluatur.*

68 *Deciſio Senatus Luſitani 243. apud Anth. de Gam. reprehenditur ab Aluaro Velaſ.*

69 *Locationi ſtandum eſſe ex eo quòd ſit iurata, ſiue ſit cū ſola obligatione ſine pacto de nō alienādo, ſiue cū eo, & ſine obligatione bonorū, ſunt qui velint.*

Iuramentum ſimpliciter appoſitum in locatione efficere quòd ſit ei præcisè ſtandum voluīt complures, ibid. vbi deciſiones.

70 *Iuramentum obligat præcisè ad factum taliter quòd non ſufficiat adimplere per æquipollens.*

Iuramentum facit præſumi fuiſſe appoſitam hypotecā bonorum, ibid.

71 *Pactum de non contraueniendo locationi cum iuramento, idem operatur quod pactum de non alienādo cum eodem iuramento.*

72 *Anthon. Neguſan. & Aluar. Velaſ. reprehenduntur in hoc, quia voluerunt inter pactum de non contraueniendo, & de non alienando differentiā conſtituere.*

73 *Senatus Mantuanus notatur quòd voluerit operari iuramentū in locatione ſine hypoteca bonorū atqui ſi ea adfuiſſet.*

Pactum de non alienando non impedit tranſlationē dominij etiam ſi ſit iuratum, ibid.

74 *Clauſulæ ſolitę apponi cēſētur appoſitę licet ſint omiſſa.*

Notarius ſemper cenſetur rogatus apponere clauſulas conſuetas ibid.

75 *Iuramētū cum generali hypoteca bonorū efficere vt teneatur emptor ſtare locationi tenuit noſter Sena.*

76 *Sed poſtea in alio caſu viſum eſt contrariā amplecti opinionem, & quomodo, ibi declaratur.*

77 *Oblatio intereſſe cū ſatiſdatione ſufficit vbi illud eſt illiquidum.*

78 *Conductor in Cathalonia, vbi de locatione ſolent cōfici inſtrumenta, non poteſt expelli nec oblato, nec ſoluto intereſſe.*

79 *Locationi tenetur ſtare ſingularis ſucceſſor quando ipſe erat conſcius dictę locationis, vbi deciſio noſtri Senatus.*

80 *Emens rem, quam ſcit alteri eſſe locatam, dicitur eſſe in dolo.*

81 *Emens ſecundo rem, quam ſciebat alteri prius venditam, non præfertur priori emptori.*

82 *Alienandi prohibitio in quibus caſibus in contractibus impediat dominij tranſlationem, remiſſiuè.*

83 *Prohibitio alienationis extra familiam alicui facta nominatim, an nedum ipſum comprahendat, ſed & ſucceſſores.*

84 *Prohibitio alienandi dicitur realis quando ſimpliciter fit nullius perſonæ habita commemoratione.*

85 *Itē quando licèt dirigatur in perſonam, adijcitur tñ cauſa, quia perpetuò vult bona in familia remanere.*

86 *Prohibitio perſonalis dicitur quando fit alicui perſonę nominatę abſque expreſſione alicuius rationis generalis.*

87 *Prohibitio realis extenditur de perſona in perſonam, non verò perſonalis.*

88 *Extenſio non fit de caſu ad caſum in odioſis.*

Prohibitio alienationis dicitur odioſa valdè eſſe, ibidem.

89 *Extenſio non fit in fideicommiſſis, & ſubſtitutionibus de perſona ad perſonam etiam ſi milites eadē ratio.*

90 *Prohibitio alienandi an dicatur realis ex cauſa tacita quòd voluerit prohibens bona remanere in familia, ſicuti ex expreſſa.*

91 *Tacita volūtas conſeruandi agnationem idem operatur quod expreſſa.*

92 *Prohibitio alienandi extra familiam abſq. expreſſione cauſa de iure valet, & tenet.*

93 *Cauſa quia voluit bona remanere in familia, quando inducat fideicommiſſum.*

94 *Donare prohibitus an cenſeatur prohibitus alster alienare, & è contra.*

GLOS. XXV.

Si autem cum liberis deceſſerit dictus Ioānes filius, & donatarius noſter, eſt conuentum, & pactatum quòd illi ſuccedant hoc ordine, prius ſcilicet maſculi, & in illorum deffectū fœminæ.

HIC materiam agredimur ſubſtitutionum, quæ fiunt in contractibus, circa quam benè eſt quòd nos priùs aliquid in genere, & in abſtracto de ea dicamus, mox ad caſus particulares deſcendamus, in quibus in noſtris capitulis matrimonialibus fuerunt diuerſimodè ſubordinatæ ſubſtitutiones.

1 Dicim⁹ igitur † breuiter, & reſolutiuè quòd, poſſe fieri in cōtractib⁹ ſubſtitutiones, nulli dubiū eſſe pōt, quia id expreſsè probāt iura tex. in l. tale pactū §. fi. in l. cū marit⁹ §. fi. ff. d pactis dotal. in l. vt hæredib⁹ ff. de lega. 2. in l. publia in prin. ff. depoſ. in l. qui Romę §. Flauius Her-
* mes, vbi Bar. & communiter ſcribentes ff. de verb. obliga. & in l. quoties, quę de donatione inter viuos loquitur, C. d dona. quę ſub modo &c. Franciſ. Mar. deciſ. 136. num. 4. & 245. in 1. part. Oſaſ. deciſ. 85. & Berengar. Ferdin. in c. 1. de fil. nat. ex matrim. ad morga. contrac. c. 10. du. 6. plures alios allegat Petegri de fideicom. artic. 51. num. 2. pluribus alijs probat Hieron. Brucknet. in ſuis verè doctis corollar. ſiue reſolutionibus quæſtion. aliquot inſignior. practi. poſitis in volum. deciſionum Gerard. Maynard. corollar. 3. à num. 12. vbi poſtea hoc priuilegium latum ſubſtitutionum affert, & probat quòd quamuis quoad primum donatarium reuocetur donatio, tamen quoad ſubſtitutos ſalua manet, ad idq. allegat Iaſ. in d. §. Flauius Hermes, nu. 14.

2 Solùm † dubitarunt aliqui de pupillari, & fideicommiſſaria ſubſtitutione, ſed poſtea
* communi voto reſoluerunt quòd prior non, vt Berengar. Ferdin. vbi ſuprà num. 7. docet: poſterior verò ſic, vt multùm abundè probant Peregri. in tracta. de fideicom. artic. 51. per tot. Pet. Anthon. à Petra in eo. trac. de fideicom. q. 4. per tot. don Garcia Maſtril, qui plures alle-
3 gat, deciſ. 190. num. 9. qui addit † in donatione, etiam ſi donentur omnia bona, ſed adſit reſeruata ſumma de qua donans poteſt teſtari, fideicommiſſum dici particulare, & allegat Caſtreo. in conſil. 324. in prin. libro primo Iaſ. in conſi. 251. libro 2. & Cardin. Tuſc. conclu. 343. nu. 1.

4 Quòd pupillaris † fieri non valeat in contractu, rationem Bereng. Fernan. vbi ſuprà dicit eſſe quia ea fieri non poteſt niſi ab eo, qui ſibi fecit teſtamentum vt in l. 1. & l. 2. ff. de vulgar.

Meliùs rationem colliges ex Oſaſ. deciſ. 100.
5 num. 27. Certum enim eſt † quòd regulariter nemini permittitur de alienis bonis diſponere, id tamen permittitur parentibus, qui filios impuberes habēt in poteſtate, vt facere poſſint in ſuo tamen ipſorum teſtamento, nec alibi poſſe id facere legimus, ergo diſpoſitio exorbitans à regulis communibus, quæ id præter eas conceſſit, fieri ſcilicet poſſe (in teſtamento tamen) non eſt extendenda ad alium actum inter viuos: ſpecialia enim & exorbitantia non extenduntur, vt notum eſt, & eſt (inquit Oſaſ.) ratio ſpecialitatis cur in diſpoſitione teſtamētaria patris in conſequentiam bonorū ipſius
6 per pupillarem veniant bona pupilli, quia † pupillaris ſubſtitutio, & ſic teſtamētum pupillare eſt pars, & ſequela paterni teſtamenti §. liberis inſti. de pupil. ſubſti. imò dicitur vnum teſtamentum licèt duarum hæreditatum, §. igitur inſti. eo. & l. 2. §. in hæreditate ff. de hæred. & actio. vendi. & l. 2. ff. de vulgar. nam *moribus* (inquit I.C.) *inſtitutum eſt vt cum eius ætatis filij ſint in qua ipſi ſibi teſtamentum facere non poſſunt, parentes eis faciāt*, id tn̄ nō reperimus fieri poſſe in cōtractu & ſucceſsū, ergo &c. Nec mireris quia multa cōceduntur in teſtamentis fieri poſſe, quę non in contractibus.

Ex ſopra-

7 Ex ſupradictis † ego infero quòd pupillaris
ſubſtitutio benè prohibebitur fieri in contrac-
tu quoad effectum ſuccedendi in bonis pupil-
li proprijs, non tamen quoad effectum quòd ſi
moriatur ille intra pupillarem ætatem non ha-
beat in bonis donatis ſubſtitutus ſuccedere, id
enim non magis cēſeri debet prohibitũ, quàm
ſi in aliquo quocũq. caſu ſit ſubſtitutus voca-
tus, vt de ſe patet.

8 Quòd autem † è conuerſo fideicommiſſa-
ria ſubſtitutio fieri valeat in contractu iam dixi;
qui ſint doctores, qui id probent, & ad tollen-
dam amaritudinẽ, quæ ex alijs, qui id propriũ
eſſe teſtamentorũ, & vltimarum voluntatum
volunt, dicunt quod nos ſuprà tradidimus hac
ea. clau. 4. glo. 9. par. 3. nu. 34. quòd licèt propria
fideicommiſſaria ſubſtitutio non cadat in cõ-
tractibus, negari tamen non poteſt quin, ad ſi-
militudinem fideicõmiſſorum, in cõtractibus
ſubordinentur gradus, & ſucceſſiones de vno
ad alium nedum in modum vulgaris in caſum
noluntatis, aut impotentiæ primi; ſed etiã per
modum fideicommiſſariæ poſt aditionẽ, ſeu
acceptationẽ primi, multis ibi iuribus ego rem
hanc probaui, & doctorum auctoritatibus, eis
adde Caſſana. qui idem ſequitur in conſ. 52. n.
† 8. & poſtea in conſ. 57. ſeu poſt illud, *ſententiam*
refert Senatus Aragon. in qua expreſſiſſimè,
nihil addito, nec mutatò, ponũtur eadem ver-
ba, quæ nos hic retulimus, quæque Peregri. an-
tea fuerunt in loco hic allegato, addendo de-
9 indè † quòd hoc de ſubſtitutionibus in cõtra-
ctibus, faciliùs admititur in contractu donatio
nis fauore exercentis liberalitatem, & multò
magis quando hæc fit, & celebratur in capitu-
lis matrimonialibus propter coherentiam cõ-
tractus matrimonij, & in hoc non eſt hæ-
ſitandum.

10 Has ſubſtitutiones, † quæ in contractibus
fiunt, ſunt qui regulari voluerint cum illis, quæ
in vltimis voluntatibus ordinantur, vt ſic illæ,
ſicut iſtę caducæ fiant. ſi prędeſcedat ſubſtitu-
tus inſtituto, inter quos enumerantur Alciat.
reſponſ. 3. libro octauo, & Pereg. de fideicom.
artic. 51. nnmer. 20. cum alijs allega. per Can-
cer. libro tertio variar. capit. 21. de tranſmiſſio.
numer. 96. incip. *hac cauſa*; ſed ratione caret
eorũ opinio, & conuincuntur expreſsè, & in
terminis hi doctores à Cancer. vbi ſuprà, vbi
tradit tandem in contrarium fuiſſe per ſacrum
noſtrum Senatum in facti contingentia de an-
† no 1598. *declaratum*, videas ibi quia pulchrè lo-
11 quitur is doctor. Addo ego † ad propoſitum
noſtrum ſubſtitutionum, quæ in capitulis ma-
trimonialibus fiũt, quòd in eis omnes ſubſtitu-
tiones, & quęcunq. alia fiunt, prout alias dixi-
mus non ſemel in hoc eodem opere, cenſean-
tur priùs tractata, & pactata quòd ita fierent
inter vtraſq. partes, & eorum parentes, & con-
ſanguineos taliter quòd dici poſsint, imò de-
beant, pacta duorum, non mera liberalitas pa-
rentum, ſicut in vltimis voluntatibus, proprio
motu, ac citra omnem cum alio conuentionẽ
exercita, quod ſi ita eſt, prout tenera eſt, non
video ego qualiter diſpoſitionem §. ex condi-
tionali, & aliorum iurium volẽtium in ſtipula-
tionibus, & pactis conditionalibus dari tranſ-
miſſionem ad hęredes, his noſtris ſubſtitutioni
bus tantum habẽtibus de pacto, & ſtipulatio-
ne, quãtũ qualibet alia diſpoſitio, denegare va
leamus.

His pręcognitis veniamus ad caſus particu-
larium ſubſtitutionum, quæ quãdoq. ſolent in
12 his capitulis matrimonialibus fieri. Primũ † lo-
cũ, vti valdè practicabilis, occupabit is, qui fuit
in noſtro cõtextu depictus, quando ſcilicet vo
cãtur primò maſculi, & in iſtorũ deffectũ fœmi
næ, circa quẽ quãdiu maſculi prioris lineæ exi-
ſtunt parũ difficultatis res habet, multũ autem
in ſecũdo caſu qñ finita, & extincta linea maſ-
culorũ ſolũ ſupereſt linea fœmenina, & ex ea
reperiuntur maſculus, & fœmina, tũc enim du-
bitari contingit quis eorũ ſit pręferẽdus, & de-
beat ſuccedere? Reſolutiuè reſpondeo quòd
maſculus ſine dubio, quia ex quo diſponẽs vo-
cauit priùs maſculos, & in eorũ deffectũ fœmi-
nas, videtur ſemper voluiſſe pręferri maſculũ,
ſic pulchrè Antho. Gom. in l. 40. tau. nu. 65. qui
dicit tex. eſſe in id valdè notabilẽ, de eo, qui ſi-
bi, vel hæredibus ſuis maſculis, & fœminis inue
ſtituram accepit in vſib. feu. vbi glo. & alij per
Gom. allega. ſequuntur.

13 Quod procedit † etiã ſi maſculus eſſet deſcẽ
dẽs ex alia fœmina, fœmina autẽ ex maſculo,
orto tamen (vt retineatur idẽ thema) ex alia
14 etiam fœmina, cum enim † in iſtis vocationi-
bus, in quibus fœminæ vocantur, non cenſea-
tur conſideraſſe diſponens agnationis rationẽ,
ſed ſolius, & nudæ maſculinitatis prærogatiuã
contemplaſſe, indè fit quòd quamdiu maſcu-
li exiſtũt, ſiue illi ſint ex fœmina deſcẽdẽtes, ſi-
ue ex alio maſculo, excluſæ ſẽper fœminæ cẽſẽ
15 tur, & † appellatione maſculorũ veniũt maſculi
deſcẽdentes ex fœmina, ſic pulchriùs, quã ego
referre poſſem, docet Moli. de primog. Hiſpa.
li. 3. c. 5. nu. 48. vbi poſtea nu. ſequ. quia in maio
ratu inſtituto à fœmina nõ cẽſetur in vocatio-
ne maſculorum habita agnationis ratio, ſed ſo-
lius maſculinitatis prærogatiua cõtemplata, in-
dè fit quòd eo caſu verbum, maſculis, maſculos
ex fœmina deſcẽdẽtes cõpræhendit, vide quæ
latè in hac materia Pereg. adducit in tracta. de
fideicom. art. 26. & 27. per tot.

Succeſsit is caſus in Senatu diſputandus
de anno 1602. in cauſa, quę in eo ducebatur in-
ter Honophrium del Piceli, & Eliſabetham

Digitized by Google

Annam Braules,ad relationem egregij quon-
dàm Senatoris Guillermi Sunyer, ſcriba Iaco-
bo Bas,in qua cũ poſt mortẽ filię fuiſsẽt vocati
deſcendentes ex ipſa, primò maſculi,& in def-
fectũ fœminæ,& contigiſſet quòd tẽpore ſuc-
ceſſionis reperiebantur duo ipſius nepotes,al-
ter quidem maſculus deſcendens ex fœmina,
† & alter fœmina ex maſculo orta, *declaratum*
fuit in fauorem exiſtentis maſculi quamuis ex
fœmina deſcendentis, excluſa fœmina quan-
tumuis ex maſculo ortum ducente.

Et ne fundamentum illud, quod poſuimus
pro dicta declaratione quòd in vocationibus
fœminarum non cenſeatur habita ratio agna-
tionis,contemnas,aduerte quòd illud alias Se
natus noſter perſpicax in alia pulchra facti cõ-
† currentia *canonizauit* referente egregio Sena-
tore Hiero. Aſtor in cauſa nobilis Federici Za-
riera & Terre contra nobilem Mariam Zarre-
ra,& Terre ſub die 21. Octob. 1605. ſcriba Hie-
ronymo Boſch, declarãdo verbum, ni deſcen-
dents, appoſitũ in quadam ſubſtitutione filiæ
facta ſi non relinqueret filios maſculos, nec
deſcendentes, poſt multifariam, multiſ-
que modis factam in ſuperioribus ſubſti-
tutionibus ſemper prælationem maſculorum,
non intelligi de maſculis quamuis, vt dictum
eſt, ſemper prælatio maſculorum eſſet in alijs
ſubſtitutionibus facta, per rationem, quam
nos hic adducebamus,quia ſcilicet erant in ca-
ſu vocationis filiarum, quia(inquit Senatus)ra-
tio conſeruandæ agnationis,ex qua ſolet indu-
ci repetitio,non poteſt ſubintelligi in vocatio-
16 ne filiarum,per quas † agnatio non conſerua-
tur ex doctrina Ludoui. Caſſana. in conſ. 50.
nu. 44. qui id dicit in terminis poſt Moli. de pri
moge. lib. 3. c. 5. num. 58. Velaſq. de Auendan. in
l. 40. Tau. glo. 9. nu. 45. Manti. de coniec. vltim.
volun. lib. 11. tit. 14. n. 7. Meno. conſ. 95. nu. 29.
Thob. Non. con. 36. n. 20. & Hondede. conſ. 57.
nu. 34.

17 Sed eodem † primo themate retento,in quo
vocata prius fuerat linea maſculina, & fœme-
nina in maſculinæ deffectũ,ponamus ſucceſſiſ-
ſe quòd diſcurrere ſucceſſione inter filios maſ-
culos, finita ea linea fuit,quia vltimus maſcu-
lus non reliquit aliũ filium maſculum, ſed fœ-
minam,ob quod effectum extitit quòd alteri
lineæ maſculorum poſt primã vocatæ fieret lo-
cus,ſed poſtea hęc etiam maſculorũ linea ſimi-
liter deffecit, quia vltimus non reliquit maſcu
lum,ſed fœminam deſcendentẽ, quæritur, non
exiſtente alia linea maſculina,quæ valeat ſuc-
cedere, quis debeat admitti, an fœmina huius
vltimæ lineæ,in qua aderat tunc ſucceſſio,an
verò reuertatur ius ad illos prioris lineæ ex fœ-
mina deſcendentes,qui propter maſculos ſecũ
dæ fuerant excluſi? Grauiſſima hęc eſt quæſtio,

quæ multùm diſputata in Senatu proximis an
nis fuit in cauſa nobilis Petri Vila, & Claſqueri
contra nobilẽ Feder. Mecha,ad relationẽ egre
gij olim Senatoris,& nunc in ſupremo Arag.
Regentis Saluatoris Fontanet,ſcriba tunc Pa-
lau, nunc Simone Font,qua in re licèt varia ab
aduocatis vtriusq. partis dicta fuiſſent, difficul
tas tñ, meo iudicio,in paucis cõſiſtebat, dice-
18 bat enim fœmina ſecundę lineę quòd † ex quo
fœminę prioris fuerant ſemel excluſæ, ſemper
propterea remanebãt excluſæ abſq. aliqua ſpe
vnquã amplius ſuccedendi,quamuis ſuccede-
ret defficere aliquando lineã maſculinã ſecun
do loco vocatam,ad idq. allegabat regulã vul-
garem quòd fœmina ſemel excluſa perpetuò
19 remanet excluſa;ſed reſpõdebãt † qui ex prima
linea ſucceſſionem prætendebant regulam fo-
re intelligendam durante cauſa excluſionis, ta
liter quod non poſſit dici fœmina ſemel ex-
cluſa perpetuò excluſa, ſed ſuſpẽſa tãtũ ſucceſ-
ſio durãte cauſa excluſionis,& ſic exiſtentibus
maſculis ſecũdæ lineæ, ꝓpter quos fœmina al-
terius lineæ fuerat excluſa,cęterùm eis deficiẽ
tibus(inquiebant) reuerti ad eos debebat ius
ſuccedendi,quia nulla eſſet ratio quamobrem
ita fieri nõ deberet,ſic in terminis docet Moli.
de primoge. Hiſpa. lib. 3. c. 5. nu. 72. cuius doctri-
nam ſequutum audiui Senatum in deciſione
ſupradictę cauſæ vt inferiùs dicemus, adde
quod docent Fran. Viui. deci. 41. li. 4. Gayl. pra
ctica. obſer. lib. 2. obſerua. 148. Theſau. deciſ. 63.
nu. 5. Peregri. de fideicom. art. 24. nu. 16. Alex.
Raud. conſ. 2. nu. 22. lib. 1. & omnium latiſſimè
Blaſ. Flor. Diaz de Mena in additio. ad deciſ.
Gam. 27. vbi large ad doctores remittit.

In fauorẽ deſcẽdẽtiũ ex fœmina primę lineæ
† excluſis fœminis ſecũdæ *declarauit* Senatus in
ſupradicta cauſa ſub die 5. Nouemb. 1603.

Succedit perſæpè quòd in illis donationib⁹
non fiunt ſubſtitutiones illis modis, & for-
mis,de quibus ſuprà,ſed vidi quandoque facti
tatum hoc modo, *cum tali tamen pacto & condi-
tione quòd teneatur diſponere in fauorẽ filiorum ſuo-
rum ex hoc matrimonio procreandorum, aut alterius*
20 *cuiuſcunque perſonæ ſibi beneuiſæ*; quod idem † eſt
ac ſi fuiſſet dictum *quòd teneatur inſtituere hære-
des filios &c.* ex tex. in l. filiusfam. §. vt quis hæ-
redem ff. de lega. 1. & ex l. ex facto in prin. ad
Trebel. & not. Peregri. de fideicom. art. 5. num.
8. quo in caſu vidi dubitari nunquid teneretur
donatarius præcisè filios ex eo matrimonio
procreandos inſtituere hæredes, an verò eſſet
in facultate illius diſponere de bonis donatis
in quẽcũq. voluiſſet vigore illius alternatiuę.
aut alteri⁹ cuiuſcũq. perſonæ ſibi beneuiſę, ſed
21 vera, † & certa reſolutio eſt ꝙ nõ põt donatari⁹
in alios diſponere, q̃ in dictos filios illius ma
trimonij, ſi adſint, ex tex. formali in l. hære-
des

des mei §.fina.ff.ad Trebellia. vbi ſimilia ver-
ba,nempè,*vel cui voluerit* , appoſita fuerant,
ſicuti in noſtro caſu poſt vocationem filio-
rum,& tamen reſoluit Iureconſultus inter fi-
lios antea vocatos in eadẽ diſpoſitione ſubſti-
tutionem fideicommiſſariam nihilominùs cẽ-
ſeri factam,cuius tex.auctoritate plura in ma-
teria huic noſtræ ſimili reſoluunt Moli.de pri-
moge.Hiſpa.libro primo capit.ſexto,numer.7.
& libro ſecundo capi. 11.numer.35.verſi.*ſed ve-
rius videtur*,Port.Immolen.conſ.8.à numer.35.
Caſſana.conſ.59.numer.13.& Sotomaior libro
ſecundo controuer.iur.capit.26.per totum, &
22 ſignanter à num.54. Id quod † ratio affectio-
nis,quę conſideratur, & conſiderari debet in
patre,vel auo reſpectu filiorum, vel nepotum
in prima parte nominatorum, vt pręſumantur
voluiſſe quòd ipſi ante alios in ſuis bonis ſuc-
cederent,ſuadere videtur, vt conſiderant do-
ctores in terminis dicti §. finalis, & ſignanter
Molin. vbi ſuprà numer. 38. verſic. cæte-
rùm.
23 Pręterea † ratio tollendæ,ac vitandę corre-
ctionis in diſponẽte,ſicuti iubet l.non ad ea ff.
* de condi.& demonſtra.& ibi notant omnes,
multùm fauet huic opinioni: dicendum enim
videtur de neceſſitate quòd donator ſtatim ſtà
tim ſe correxit,ac corrigere voluit recedendò
à priori diſpoſitione in fauorem nepotum fa-
cta , ſi concedamus quòd verba ſequentia fi-
deicommiſſum tollant, quod fuerat priùs ex
vi illorum verborum,*cum pacto,forma,& condi-
tione quòd teneatur diſponere de bonis donatis in fa-
uorem filiorum ex eo matrimonio procreandorum*,
cuius intuitu, & contemplatione fiebat filiò
donatio,inductũ, quod quãtũ iura abhorreãt
docet nos allega.l.non ad ea ff.de cõdi.& de-
monſt.& Rolan.à Val.in conſ.43.à num.50.ad
56.lib.4.Meno.in conſ.105.à nu.43.ad 46.conſ.
598.à num.16.& conſ.261.num.29. Pet.Pau.Pa
riſ.in conſ.55.à num.14.vol.2.& in conſ. 50. nu.
68.vol.3.& conſ.27.eo.vol.Pau.de Caſ.in conſ.
263.lib.2.verſ.ad primum reſpõdetur in 2.quę-
ſito Dec.in conſ.386.Veg.conſ.74.num.37.38.
156.& 308.& Tiber.Decia.reſponſ.35.lib.3.qui
omnes ad vitandum,& fugiendum contrarie-
tatem, quæ videbatur ineſſe in verbis diſpo-
nentis in ſua diſpoſitione,& ne foret fatendũ
quòd voluiſſet teſtator ſcriptum ſtatim corri-
gere,in pulcherrimis caſibus per eos enarratis,
24 & ſignanter † in illo,in quo poſt factam hære-
di ſubſtitutionem ſolet teſtator concedere ei-
dem facultatem alienandi,excogitarunt plura
media,quibus verba verbis conſiliarent , nul-
lamque in ſe repugnantiam continerent, ne fa
tendum eiſdem eſſet quòd voluiſſet teſtator
ſe ſtatim corrigere à priori diſpoſitione rece-
25 dendo,in tantùm † quòd ſatius dixerunt ad-
mitere ſuperfluitatem in verbis teſtatoris, &
ſic fateri quòd eſſent ſuperfluò appoſita, & ni-
hil operarentur, quàm quòd aliquam induce-
rent contrarietatem,aut abſurditatem, prout
ex Cur.Senio.in conſ.42.col.penul.& Bal. in l.
terminato circa fin.C.de fruc.& litiũ expenſ.
docet Veg.allega.conſ.74.num.533.non enim
26 debet † modo aliquo diſpoſitio teſtatoris ſic
interpretari vt quid abſurdum, & durum ſe-
quatur,ſed è contra vt non ſequatur Socin. in
conſ.122.num.29.vol.3. Rolan. à Valle allega.
conſ.43.num.56.vol.4.non ergo videri debet
inconueniens quòd in noſtro caſu verba ver-
bis ſic conſiliemus vt in ſe contrarietatem, &
repugnantiam nõ contineant,id fieri poterit,
& poteſt, dicendo quòd cenſetur donator per
priùs poſt donatariũ voluiſſe vocare nepotes
primo loco nomine proprio vocatos,&reliqua
verba poſtea ſequentia in eadem diſpoſitione
cum alternatiua,*aut*,denotantia liberam diſpo
ſitionem in fauorem donatarij cenſeri adiecta
ſubſidiariè,in caſu ſcilicet quo vel filios dona-
tarius nunquam haberet,vel,ſi haberet,deſce-
derent tamen ante ipſum, & hoc modo eui-
tabitur contrarietas,& repugnantia, & omnia
verba ſic interpretabũtur vt nihil ex eis ſit ſu-
perfluum.
27 Nec † debet videri aliena à ratione huiuſ-
modi interpretatio poſtquam inniti eam vide
mus diſpoſitioni tex.in allega.§.fin. l. hæredes
mei ff.ad Trebel.vbi vocationem aliorum, qui
ſequuntur poſt filios, etiam cum clauſula, *&
cui voluerit*,factam ſubſidiariam vocat I.C.caſu
quo ipſi non exiſterent,& non aliàs, per quem
tex.ſic in caſibus ſimilibus pulchrè reſoluunt
doctores ſuprà citati, & ſignanter Molin.
docet ad primogenia inſtituta pro filijs,& filia
bus,nepotibus,ac neptibus,ac eorum deſcen-
dentibus,quos voluerit,non cenſeri datam fa-
cultatem eligendi de nepotibus, aut deſcen-
dentibus niſi filijs primi gradus tantùm defi-
cientibus,& Sotomaior etiam vbi ſuprà ex eo-
tex.reſoluit ad primogenium pro filijs,& filia-
bus,quos voluerit,non poſſe filiam eligi niſi
deficientibus maſculis, qua de re iam nos ali-
quid in ſuperioribus diximus hac eadẽ clau.4.
glo.9.part.3.numer.28. quibus hæc addidiſſe
28 non penitebit. Adde † pulchra Andre. Alcia.
509.ſecundum veterem impreſſionem & 73.
lib.9.ſecundum nouam,ac Iacob. Meno.369.
in 4.vol.reſponſa,quę in & ſuper eodem caſu,
diuerſis licèt temporibus, cõpacta ſunt, in eo
ſcilicet fortiori caſu nunquid Dux quidã, cui
ſub his verbis fuerunt quædam bona legata,
*lego excellẽtiſſimo Duci omnia mobilia, & poſſeſſio-
nes rogans dominationem ſuam vt ea bona mobilia
&c.diſpenſare velit in totum,vel in parte in benefi-
cium infraſcripta domina Iulia hæredis.*, quæ erat,

teſtatoris filia, *& hoc ſi ſua dominationi placuerit,*
& non aliter &c. reſponderunt enim in hoc ca-
ſu prædicti doctores cenſeri per huiuſmodi
diſpoſitionem adiectum fideicõmiſſum, quia
illud important verba illa, *rogans, vt accipiat bona,*
velit diſponere infraſcripta Iulia, non obſtãtibus
verbis quę ſequuntur, *& hoc ſi ſua dominationi*
placuerit, & non aliter, quia (inquiunt) ea verba
non important ex ſe, nec ſignificant arbitrium
liberum, ac liberam diſponendi facultatem,
ſed imò arbitrium regulatum, ſcilicet boni vi-
ri, à fortiori igitur in noſtro caſu, vbi non ſunt
tam ampla verba, quæ prætenſum liberum ar-
bitrium denotent, dicendum erit non cenſeri
illud modo aliquo conceſſum.

Hanc opinionem ſequi viſus eſt noſter Se-
natus dum in cauſa Ioannis Baptiſtæ Caſſador
contra Petrum Paulum Caſſador eius fratrem,
ad relationem egregij Senatoris Hieronymi
Senjuſt, in caſu quo dicto Petro Paulo Caſſa-
dor hæredi fiduciario per patrem ſuum inſtitu-
to erat data facultas nominandi, & eligendi
vnum ex tribus, vel quatuor fratribus, quos ha-
bebat, & in deffectum filiorum maſculorum
fœminam, cum clauſula, *prout dicto hæredi ma-*
† *gis placeret,* fuit *declaratum* die 21. Martij 1611.
poſt mortem primi fratris electi ſuccedere ſe-
cundum, qui erat dictus Ioannes Baptiſta Caſ-
ſador, non obſtante quòd dictus Petrus Pau-
lus Caſſador in vim facultatis, quàm liberè
exiſtimabat ſe habere, vellet nominare alium,
& tertium fratrē iuniorem, in eo ergo quòd
quia iſti tres, vel quatuor fratres Caſſadors, in-
ter quos erat hæredi fiduciario data facultas
eligendi, erant priùs gradatim nominati, cen-
ſuit Senatus ſecundum ordinem, quo nomina
ti per teſtatorem erant, debuiſſe ab hęrede eli-
gi, non aliàs ordinem paternum peruertendo,
non obſtantibus clauſulis liberam facultatem
concedere videntibus, probat noſtrum ea de-
ciſio intentum, ſcriba erat Martialis Reig.
Alia pulchra de hac cauſa ſcripſi ſuprà hac ea-
dem clauſula 4. gloſ. 13. parte ſecunda numer.
16.

29 Hæc † ſatis iuſtam in caſu propoſito viden-
tur habere rationem ſi donator ad alia verba,
præter ſupradicta, non eſt progreſſus, quæ ma-
gis denotarent eius voluntatem fuiſſe quòd
donatarius diſponeret ad libitum prout vo-
luiſſet, de bonis donatis, cæterùm quando ta-
lia poſtea, prout ego non diu eſt, vidi, cõſultus
ſuper caſu, verba adiecit, veluti dicendo, *quòd*
iuxta eius diſponere in fauorem filiorum ſuorum, qui
ex eo matrimonio procederẽt, aut alterius cuiuſcunq.
perſonæ, aut perſonarũ ſibi beneuiſa, & beneuiſarũ
portiones æquales, vel inæquales, & cũ cõditionibus
pactis & modificationibus quas, & quę velet, quia
eſt mea voluntas quòd dictus filius meus donatarius

ſic in donando de bonis conſanguineis meis, & aliis
quibuſcunque perſonis, quibus ipſe intelligit debuiſ-
ſe me aliquid relinquere, quemadmodùm in diſpo-
nendo de meis bonis faciat prout de re propria per li-
beram facultatem, quam ei tribuo cum præſenti do-
natione, &c. quando (inquam) hęc verba dona-
tor addidit diſpoſitioni ſuperiùs relatæ dubi-
tari vidi an aliquid mutent verba de priori
diſpoſitione, taliter quòd non, ſicut ſuprà dixi-
mus, fideicommiſſum cenſeatur in fauorem
nepotum adiectum, ſed imò bona liberè do-
nata, vt de eis ad ſuas liberas voluntates faciat
donatarius.

Qua in re mea fuit ſententia quando fui de
ea conſultus, in qua & nunc perſiſto, quòd nul
lum adſit fideicommiſſum, ſed liberè cenſean-
tur donata filio bona: moueor quia ſi liberum
diſponendi arbitrium verba prædicta non im-
portant, non video quid erit quòd illud indu-
cere, ac importare poſſit, ac valeat ex l. fidei-
commiſſaria libertas, ibi, libuerit ff. de fidei-
commiſ. hæred. quam iuſto commentario or-
nauit Emanu. à Coſt. ſelecta. interpreta. libro
primo capit. 22. per totum, & docet Bar. in l.
alio num. 9. ff. de alimen. & cibar. legat. dicens
30 verbo liberę † poteſtatis venire liberum arbi-
trium prout quis voluiſſet, non regulatum,
nec aliquo modo reſtrictum, ex eo quòd ver-
bum, *liberè,* deſcendit à verbo, *liber,* quod im-
portat liberam voluntatem, idque dicit proba
ri ex tex. in d. l. fideicommiſſaria libertas C. de
fideicommiſ. liberta. Iaſ. in l. ſi ſic, numer. 33.
cum ſequẽt. de lega. primo, vbi dicit idem eſſe
qñ dicit teſtator, *faciat prout libuerit,* vel prout
voluerit Nat. in conſ. 118. & 530. & Surd. in
conſ. 10. à nu. 50. latè Meno. de arbit. iud. lib. 1.
q. 8. nu. 48.

31 Præterea ſi ratio adiecta ſolet fideicomiſ-
ſum, quod † ex ſe eſt odioſum, & contra quòd
eſt propterea in dubio iudicandum Ioſeph.
Ludouic. commu. conclu. 14. illa. 76. in fine, &
Surd. in conſ. 194. numer. 30. extendere, & am-
pliare de caſu ad caſum, & de perſona ad per-
ſonam vbi aliàs fideicommiſſum non cenſere-
tur adeſſe, vt pluribus probat Peregri de fidei-
32 com. artic. vndecimo numer. 54. imò † ſola ra-
tio adiecta inducit fideicommiſſum, vbi tale
nullo modo conſideraretur, veluti ſi poſt pro-
hibitionem de alienando, adijciatur ratio, *quia*
vult teſtator bona remanere in familia, vt pleniſſi-
mè probat Molin. de primogen. Hiſpan. libro
primò cap. quintó numer. 16. & Per. de fidei-
com. queſtion. quinta à numer. 42. ſic † dice-
33 re proculdubio debemus quòd illud etiam
ratio expreſſa reſtringit vt non habeat lo-
cum, nec cenſeatur adiectum vbi aliàs, ni-
ſi ratio repugnaret, intelligeretur ſubeſſe,
vt probat idem Peregri. omnes ferè ab ipſo
ibidem

ibidem allegati, qui cum dicunt ex ratione
adiecta ampliari fideicommiſſum, & extendi,
ſubijciunt etiam ſimiliter ex eadem ratione re-
ſtringi, adde Iul. Clar. in §. teſtamentum q. 76.
num. ſecundo, Molin. de primogen. Hiſpan. vbi
ſuprà num. 7. Manti. de coniectu. vltim. volun.
libr. 6. tit. 14. num. 21. & per totum illum titulũ,
vbi ſignanter hæc axiomata probat, ex ratione
expreſſa voluntatem teſtatoris colligi: ex cau-
ſa in teſtamento expreſſa extendi, & reſtringi
verba ſecundum mentem teſtatoris: volunta-
tẽ teſtatoris, quæ colligitur ex ratione expreſ-
ſa, præferri verborum ſignificationi: ex tõne vo-
luntatem teſtatoris manifeſtari: & denique ex
ratione expreſſa declarari, & extendi fideicom
34 miſſum: quod † dicit eſſe adeò verũ vt ſit ma-
gis ratio attendenda, quàm verba expreſſa Iul.
35 Clar. d. q. 76. num. 2. Et nonſolùm † reſtringi
dicere debemus fideicommiſſum vbi aliàs ad-
eſſet ex ratione adiecta, ſed etiam & fieri ex
eadem vt nullum penitùs adſit vbi aliàs ad
fuiſſet, niſi ratio adiecta extitiſſet, fideicom-
miſſum, argumento ducto à contrario eius
quod ſuprà dictum eſt circa præſumendum fi-
deicommiſſum ex ratione adiecta vbi aliàs nõ
adeſſet.

36 Accedit † pulchrum Surdi, & eorum, quos
refert, dictum in allega. con. 494. num. 15. vol. 2.
quòd vbi teſtator ſe ipſum gloſſat nõ eſt opus
gloſſa legali, & in hominum diſpoſitionibus
cum verba ſunt clara, ſtandum eſt diſpoſitioni
importatę per verba, nec alia eſt admitten-
da voluntatis quæſtio, nec de coniecturis agẽ-
dum, Peregri. ar. 11. nu. 2.

Quamuis ergo noſter donator à principio
protulerit, verba illa, *quòd teneatur diſponere in
fauorem filiorum ſuorum &c.* quæ videntur de
iure importare fideicommiſſum, nihilominùs
quia poſtea alia protulit verba, ac rationem ad
iecit ad declarandam ſuam voluntatem, quæ
clarã demonſtrãt eũ fuiſſe quòd voluerit libe-
rè bona filio donare, indè fit vt nullo pacto di-
ci valeat fideicommiſſum aliquod fuiſſe dona
tario iniunctum.

37 Et ne † rem hanc abſque deciſione in ter-
minis relinquamus, notanda ſunt duo illa An-
dreæ Alciati, & Iacob. Menochij pulchra cõ-
ſilia ſuperiùs relata, vbi vidiſti quòd ſi & vbi re
ſolutum eſt cenſeri fideicommiſſum adiectum
in fauorem filiæ non obſtantibus illis verbis,
& hoc ſi ſua dominationi placuerit, & non aliter,
illud quidem non alia ratione fuit (& in hoc
probatur quod volumus) niſi quia verba præ-
dicta, *ſi placuerit*, vt ſignanter poſt Alcia. probat
Menoch. num. 13. cum ſequent. non importãt
ex ſe nec ſignificant liberum arbitrium, ac libe
ram diſponendi facultatem, ſed imò arbitrium
regulatum, ſcilicet boni viri, in quo clarè do-
ctores prædicti innuere videntur quòd ſi illa
verba adiecta fuiſſent, ſicuti in noſtro caſu,
quæ liberam diſponendi facultatem poſſent
importare, non cenſeretur fideicommiſſum in
fauorem filiæ adiectum, quod ſingulariter
Menoch. numer. 14. & 15. probat ex tex. in l. ſi
ſic legatũ de lega. primo, vbi docet I. C. in hęc
verba, *ſi ſic legatum, ac fideicommiſſum ſit relictũ
ſi exiſtimauerit heres, ſi comprobauerit, ſi iuſtum pu-
tauerit, & legatum, & fideicommiſſum debebitur
quoniam quaſi bono viro potiùs commiſſum eſt, non
in meram voluntatem heredis collocatum &c.*
notanda ſunt vltima verba, quæ innuũt quòd
ſi poſt fideicommiſſum, vel legatum adiecta
fuiſſent verba denotantia meram voluntatem
hæredis, nihil eſſent vel fideicommiſſum vel
legatum, & ex tex. in l. fideicommiſſa in §. quam
quam, qui multò meliùs intentum probat ff.
de lega. tertio, is ita habet, *quanquam autem fi-
deicommiſſum ita relictum, ſi volueris, non debeatur,
tamen ſi ita ſcriptum fuerit, ſi fueris arbitratus, ſi pu
taueris, ſi exiſtimaueris, ſi vtile tibi fuerit viſum, vel
videbitur, debebitur, non enim plenum arbitrium*
(inquit I. C.) *voluntatis heredi dedit, ſed quaſi bo-
no viro fideicommiſſum relictum,* in quo tex. no-
tanda eſt differentia quam I. C. facit inter ver-
ba appoſita poſt fideicommiſſum, quæ impor-
tant liberum arbitrium, & ea quę regulatũ, ad
idem iſdem Menoc. allegat l. fideicommiſſa-
ria libertas in prin. verſi. cæterùm, de fideicom.
liberta. per te ipſum videndam, quam itẽ nos
in ſuperioribus adduximus.

38 Nec dicas † quòd ſupradicta procedunt in
vltimis volũtatib⁹, vbi ſolus teſtator diſponit,
nec de alteri⁹ cũ eo tractãtis intereſſe agitur, ſe
c⁹ in cõtractib⁹ vbi duo ſũt qui cõtrahũt, & de
alterius, nẽpè vxoris, & eorum qui ex ſua par-
te ſunt, intereſſe agitur, quo in caſu non ex ſo-
la donatoris voluntate, & intentione eſt res in-
terpretãda, niſi ſit etiam conformis voluntati,
& menti aliorum etiam contrahentium, vt
aliàs non ſemel in hoc opere diximus, & ſig-
nanter hac eadem clau. 4. gloſ. 9. part. prima
dum diſputauimus nunquid donatio filio, &
filijs ſuis facta fauore matrimonij compræhẽ-
dat filios tantùm primi matrimonij, an etiam
ſecundi. Reſpondemus enim quòd foret ve
rum vbi ageremus de interpretatione dubio-
rum verborum, vt ex ibi à nobis adductis ap-
paret, & colligitur egregiè ex adductis per Vin
cen. de Franch. deciſ. 436. Cæterùm in hoc
noſtro caſu verba non ſunt dubia, imò clarè,
& manifeſtè liberum diſponendi arbitrium im
portant, vt dixi, non eſt ergo mirandum
quòd ex eis iudicemus contra filios licèt id vi-
deatur repugnare menti vxoris, & eorum,
qui ex parte ſua fuerunt in contractu ma-
trimonij, volenti enim & conſentienti non fit

 fraus,

fraus , neque iniuria. Nec eſt nouum quòd videamus cõſentire vxorem, & ſuos in pactis, quæ fiunt contra filios ſuos,vel non ſemper ad eorum fauorem,videmus enim pluries pacta fieri,per quæ fit excluſio filiarum primi matrimonij per filios ſecundi,quod licet repugnare diceremus menti,& voluntati primę vxoris,& ſuorum, ſi dubiè pactum foret conceptum, cæterùm vbi clarè, & apertè, nulla eſt iniuria.

39 Sed quęrebat † quidam ingenioſus quid circa caſum ſupradictum futurum ſi noſter donatarius relinquens filios huius matrimonij deſcederet inteſtatus nulla , quam poterat , facta diſpoſitione,ad quem ſcilicet bona donata deberẽt peruenire,an ad ipſos omnes,quot quot eſſent, vigore vinculi, ad inſtat eorum, quæ in ſuperioribus reſoluimus hac eadem clau. 4. gloſ.9.par.5.numer.11.quòd quando quis habet facultatem eligendi vnum ex filijs,ſi moritur electione non facta, oẽs ſuccedunt in vim diſpoſitionis illius,qui electionem cõceſſerat: an verò tanquam ſuccedentes patri ab inteſtato ad eoſdem filios bona prędicta deberẽt peruenire,inter quos caſus notoria eſt differentia, nam ſi iuxta primum caſum ſuccedere haberent filij,certum eſt quòd competeret eis iua reuocandi à patre alienata,ſi verò iuxta ſecundum , minime. Cæterùm res non habet difficultatem quòd tamquam ſuccedentes ab inteſtato venirent ad filios bona prędicta,nõ aliàs, ratio eſt in prompto quia ſi ſuprà reſoluimus non adfuiſſe in diſpoſitione vinculum moriẽte donatario inteſtato, nulla alia põt eſſe eius ſucceſſio,quàm ab inteſtato.

40 .Vidi item † aliquando ſic conceptam in capitulis matrimonialibus donationem vt poſt mortem primi donatarij ſine liberis contingentem ſuccederet ſecundus donatoris filius, & eo pręmortuo eius liberi,cõtingit quòd mortuus eſt primus donatarius ſine liberis viuente ſecundo,& ideò fuit factus locus ſucceſſioni ipſius,qui poſtea deceſſit cum liberis,qui, forſan vt reuocarent alienata in vita per patrem, aut aliàs,prætenderunt ſucceſſionem ex propria perſona dicentes ſe vocatos in capitulis, ſed in quo id fundare poſſent, non video , niſi
41 quòd † poſſit quandoque in ſubſtitutionibus fieri extenſio ſicut de caſu ad caſum ſic de tempore ad tempus,qua de re latiſſimè ſcripſerũt Iacob.Meno.de præſump.lib. 4. præſump. 65. per totam,Mant.de coniec.vltim.volunt. lib. 3.tit.19.Peregri. de fideicommiſ. art. 11. etiam per tot. Peral in ſimili tracta. de fideicom.§.9. à numer. 52. & Ludoui.de Caſſana. in conſ.4.
42 à nu.82 quia tamen † hic ſumus in contractibus,in quibus expeditum eſt quicquid reperitur omiſſum haberi pro omiſſo, & remanere in diſpoſitione iuris communis, nec ſimilem fieri extenſionem de vno caſu ad alium , ex l. quicquid ſtringendę ff. de verb. obliga. cum ſimil.allega.per Ioan.Pet.Surd. deciſ. 202. n.9. (vbi addit eſſe id adeò verum vt procedat etiã ſi non poſsimus diuinare quare fuerit caſus omiſſus, & etiam ſi ſit maior ratio in vno quã in alio, pręcipuè ſi materia ſit odioſa,prout hic materia vinculi,& fideicommiſsi:nec (inquit) poteſt dici facta omiſsio per obliuionem , & alia pulchra addit,quæ mirè faciunt ad noſtrũ
43 probandum inſtitutum,per quæ † dicit in Senatu Mantuano *deciſum* conuentionem factã de lucrandis certis fructibus ſub conditione ſi quis fuiſſet à certo loco remotus à ſuperiorib⁹ non extendi ad caſum mortis eiuſdem intra idem tempus contingentem) *repulſam* propterea *paſſi ſunt* qui ſimilem extenſionem pretendebant in Senatu in propoſito noſtrorum capitulorum matrimonialium caſu, in cauſa Frãciſci de Calders contra Caſtellanam de Ceorelles,Relatore egregio olim Senatore, & poſtea Regente Regiam Cancel. Franciſco Deſcamps ſub die 17.Iulij 1591.vidi concluſionem in archiuo Regio,in quà motiua eadem fuerunt ſumpta,quæ nos ſuprà propoſuimus:& in terminis in caſu ſubſtitutionis factę in contractu quòd non fiat extenſio de caſu ad caſum, ſed imò omiſſum habeatur pro omiſſo , vltra ſupradictos, docet pulchrè Rol.à Val. in conſ. 59.num.21.in fin.vol.3.& Pet.de fideicom.q.4. nu.18.

Nec in vltimis voluntatibus eſt omninò tutum quòd fieri poſsint huiuſmodi extenſiones imò contrarium elicitur ex traditis à doctoribus ſuprà citatis,quibus Menoch. adde pulcrè de hoc agentem in conſ.243.per totum vol. 3. in quo ampliùs nos non immoramur quia non tractamus vltimarum voluntatum materiam.

44 Fit †quandoque, non ſubſtitutio modis,& formis quibus ſuprà,ſed imò per modum oneris imponitur filio donatario quòd non poſſit bona donata donare ,vel alienare extra familiam ,& perſonas de genere , circa quod vidi de tribus dubitatum apud doctores, & habui aliquando in facti contingentia. Primò nunquid per huiuſmodi conceptionem verborum cenſeatur inductum fideicommiſſum ſimplex , & abſolutum in illos de familia, & de genere , taliter quòd intelligatur vnus vocatus poſt mortem alterius, an verò in caſum contradictionis, & contrafactionis tantùm : Secundò nunquid ea prohibitio impediat dominij translationem , & Tertiò denique nunquid compræhendat eadem prohibitio nedum ipſum filium primum donatarium, ſed etiam & quoſcunque alios

alios de genere,& patentela,in quos bona do-
nata quandocunque deuenetint,vt ſicut non
poterat ille extra genus, & familiam alienare,
ſic nec ſucceſſores ipſius.Ad primum breuiter,
& reſolutiuè tene quòd non ſimplex , & ab-
ſolutum cenſeatur per verba prædicta indu-
ctum fideicommiſſum , ſed imò contrauen-
tionale in caſu contrafactionis tantùm , quan-
do ſcilicet bona donata iterùm donarētur ali-
cui , qui non eſſet de familia, & de genere, vel
aliàs in eundem alio modo alienarentur , ad
quud allegantur communiter iura tex. in l.fi-
lius familias §.cum pater & § diui ff. de lega.1.
l.cum pater §. enim inter de lega.2. & l.pater fi-
lium §.duobus,de lega.3.& Bar.doctrina in al-
lega l.pater filium §.filiã de lega. 3. in eo quod
dicit fideicommiſſum eſſe conditionale ſi di-
catur,prohibeo bona vendi , & volo pertinere
ad tales,quia intelligitur volo pertinere ſi ven-
dantur,quia † (inquit Bar.) ſi præcedit diſpoſi-
45 tio prohibitiua , & alia ſimpliciter ſequitur,in-
telligitur ſequens diſpoſitio ſi contra prohibi-
tionem factum fuerit,inſignia ſunt Iacob.Me-
no.& Ludoul.de Caſſana. in propoſito conſi-
lia,illius quidem 197.à nu.9. vol.2.& huius 36.
per 101.qui vltimus ſuper noſtro caſu in termi-
nis conſulebat,in quo dictum fuerat,quòd nõ
poſſet diſponere, nec ordinare niſi in filios , &
dicit ſic in facti contingentia fuiſſe quãdoque
declaratum contra conſ. Tiber. Decia.31. lib.1.
declarat egregiè quare , & quando dicatur fi-
deicommiſſum abſolutum, & ſimplex,& quã-
do conditionale Mar.Antho. Peregri.de fidei-
com.art.14. nu.5. & 6. alios non curo allegare,
quia apud hos reliquos omnes habebis, qui de
materia tractarunt,& illi paſſim obuiam ibunt
ijs,qui cum mediocri diligentia , & aſſiduitate
libros legales reuoluũt.

46 Solùm † noto id , ſine quo nihil proficeret
diligentia facta in exquirendo nun nam ſim-
plex & abſolutum fideicommiſſum dici debe-
ret ſupradictum , an verò contrauentionale,
quid ſcilicet interſit eſſe magis contrauentio-
nale , taliter quòd ſolùm in caſu contrafactio-
nis inducatur,quàm ſimplex , & abſolutum,
quod ſine aliquo facto hæredis committatur:
Intereſt autem multùm , quantùm ſcilicet ha-
bere me in poteſtate faciendi quòd commi-
tatur,vel non committatur fideicommiſſum: ſi
47 enim † fideicommiſſum ſimplex, & abſolutũ
cenſetur per eiuſmodi conceptionē verborum
inductum,certum eſt quòd omnes de familia
proximiores, qui in eodem gradu reperti fue-
rint , ſuccedent in bonis ineuitabiliter poſt
mortem donatarij,vt eſt caſus in l.cum ita §. in
fideicommiſſo,& in l. vnum ex familia §.ſed ſi
48 vno,& §.ſi duos ff.de lega.2.ſi verò † fideicom-
miſſum eſt contrauentionale taliter quòd non
cõmitatur niſi alienante donatario extra per-
ſonas permiſſas , tali caſu in manu ipſius erit
euitare illud relinquendo bona vni ex com-
præhenſis in diſpoſitione donatoris l.filius fa-
milias §.cum pater ff.de lega.1. l. pater §. quin-
decim de lega.3.& allega. l. vnum ex familia §.
1.& §. quod ſi talia,& l. peto §. fratre ff.de le-
ga.2.& nos ipſi tradidimus in ſuperioribus hac
eadem clau.4. gloſ.9.par.3 & par.5.

49 Hanc † differentiam , vltra alios, quos ref-
fert,pulchrè notauit Peregri.allega. art.14.n.7.
qui poſtea nu.8.addit aliam differentiam,quæ
ex ſe eſt ſatis notoria,quòd in 1.caſu non fiat
locus fideicommiſſo niſi poſt mortem grauati,
taliter quòd interim teneant alienationes, in
ſecundo verò nihil expectetur poſt contrafa-
ctionē , ſed ſtatim admittantur vocati, etiam in
vita grauati, agnouit eandem differētiam, poſt
Molinam,nouiſſimè Ioſeph. de Seſſe deciſ.55.
nu.11.Nec eſt omitendum egregium illud Me-
no.conſ. quod ſupra allegatum eſt 197. in ordi-
ne in 2.vol. vbi nu.43. habes qualiter prohibi-
tioni extra familiam ſatisfiat relinquendo ne-
dum vni de familia ex proximioribus , ſed etiã
ex remotioribus.

50 Sed huic † fideicomiſſo inſtituto in caſum
contrafactionis in duobus caſibus deſinit eſſe
locus quamuis voluntati teſtatoris non parea-
tur,Primò ſi illi conſenſerint in quorum fauo-
rem fit prohibitio,quia volenti,& conſentien-
ti non fit fraus,neque iniuria:ſecundò ſi nulli
exiſtant, hæc tam clarè , & manifeſtè probant
Peregri.allega.art.14.nu.49. Caſſana.citat.cõſ.
36.à nu.21. & Robet. Maran. de multipli. alie-
na. nu.187. cum alijs,vt nihil opus ſit pluribus
ad id vti verbis : quod tamen vix eſt noſtro ca-
ſui applicabile,in quo eſt facta prohibitio alie-
nandi extra familiam, quia vix eſt quòd ſucce-
dat non reperiri aliquem de familia , vel,ſi re-
51 periuntur , quòd omnes conſentiant , quia †
quamuis id præſentes faciant, nihilominus in
manu naſciturorum erit reuocare ſi voluerint
alienationē, qua de re ſunt tres *deciſiores* , vna
quidem Senatus Burdegalēſis 12. apud Nicol.
Boer.& reliquæ duæ Rotæ Lucen. apud Ma-
gon.91.& 92.quod quomodo ſit intelligendũ,
& procedat ibi videbis,ego non poſſum hic ex-
plicare.

52 Vbi † autem in fauorem certarum perſona-
rum prohibitio foret facta,nun eſt dubiũ quòd
illis extinctis remaneret proculdubio facultas
prohibitò alienandi ac ſi nulla foret ei prohi-
bitio facta , vt ſuperiùs dictum eſt , & in ſimili
probat Anthon. Fab.in ſuo Codi. lib.5.tit.9.de
pac. conuen. tam &c. defin.12. dicens renun-
tiationem factam in fauorem maſculorũ eua-
neſcere illis extinctis , vbi *deciſio* Senatus Sa-
buſiani.

53 Hæc de plano † proculdubio procedũt reſ-
pectu vltimarũ voluntatũ,id eſt prohibitionũ,
quæ in eis fiũt, in quibus terminis doctores lo-
quuntur,quos huc vſque citauimus,ſed reſpe-
ctu cõtractuum, ideſt prohibitionũ, quæ in eis
fiunt , de quibus noſtra debet eſſe diſputatio,
cum non in vltimis voluntatibus,ſed in con-
tractibus potiùs verſemur, dubitationem non
modicam res habet , & nunc intrat ſecundum
propoſitum in principio dubium diſoluẽdum:
occaſionem dubitandi dederunt plura,quæ in
diſcurſu allegabimus , & maximè Ioſeph. de
Seſſe grauis planè Senatus Aragonenſis Sena-
tor, nunc in eodem Regens Cancellariam,in
ſuis deciſionibus Aragonen. deciſ.55. qui dum
in terminis tractaret quod nos ſuprà , an fidei-
commiſſum,in quo verſamur,dici debeat ſim-
plex,& abſolutum,an verò contrauentionale,
& poſtquam reſoluit eſſe contrauentionale,
ſic nu.11.in verſ.& totum, ait, *Et totum hoc intel-
lige in vltimis voluntatibus,ſecus ſi prohibitio appo-
natur in contractu , nam tunc an facta alienatione
poſsit ſubſtitutus venire ad retractandum alienatio-
nem dixi alibi, & vide Peregri.art.51 à nu.68. cum
ſequent.& nos diximus latè in deciſsionibus pacti de
retrouendendo.* Hactenus Seſſe,à quo ego voluiſ-
ſem quòd illud, *dixi alibi*, magis declaraſſet, &
vbi illud erat,clariùs dixiſſet,ego enim non po-
tui in toto illo libro reperire, nonnihil dixit in
deciſionibus, quas citat pacti de retrouenden-
do, nempe in deciſ.18. à nu.17. ſed breuiter ni-
mis;in hoc nõ fuit tam ſcrupuloſus Tiber. De-
cia. quinimò in conſ.31. per tot. & ſignanter à
nu.84. lib.1. nullam videtur facere differẽtiam
quoad id,de quo agimus,inter prohibitionem
alienandi factam in contractu , & eam quæ fit
in vltima voluntate , ſed an id ſit tollerandum
ex infrà tradendis habebis.

54 Nobis † igitur dubium enodare expedit,
quod vt breuiter præſtemus dicimus quòd ſi in
contractu,veluti in donatione,prout in noſtro
caſu , prohibitio facta ſit ſimpliciter alienatio-
nis fauore certarum perſonarum,ſic fideicom-
miſſum committitur in caſu contrafactionis, ſi-
cuti ſi eſſemus in vltimis voluntatibus, hac ſo-
lùm differentia inter contractus,& vltimas vo-
luntates notata quòd ſi in illis fiat prohibitio,
non dabitur rei vendicatio contra tertium, in-
quem alienata ſit,ſed ſola ad intereſſe actio ad-
uerſus alienantem , ſi verò in iſtis, dabitur pro-
culdubio vẽdicatio : Primùm,quòd committa-
tur fideicommiſſum in caſu contrafactionis in
fauorem nominatorum,probo ex eo quòd in
traditione rei ſuæ poſſit quiſque legem appo-
nere,quam voluerit l.legem C.de pac.conuen.
eſt enim quilibet in re ſua moderator, & arbi-
55 ter,vulga.l.in re mandata C.manda.& † in ex-
preſſo quòd valeat pactum , quòd apponatur
in traditione rei ad onus acceptoris , ne rem il-
lam alienare poſſit , ſed poſt eius mortem ad
alium perueniat , probant iura tex. in l. ſi ita
quis §.ea lege ff.de verb.oblig.& in l.ea lege C.
de condic. ob cauſ.& in l. fi. C. de pac. inter
emptor. & vendi. ſic pulchrè Peregri. in quo
non inficior hæc antequam ſcriberem , legiſſe
allega.ar.51.nu.71.ſed non ipſe ſolus fuit qui ea
adduxit,idem enim quaſi eiſdem verbis ſcrip-
ſerat Annæ.Rober.rer.iudica.lib.3.cap.14.verſ.
Pro Seij haeredibus, non nihil ad propoſitum cõ-
ducens tradit Anthon. Fab. in ſuo Cod. lib. 4.
tit.36.de pac.inter emptor. & venditor. diffini.
9.Secundum, quòd ſcilicet nõ detur actio rea-
lis ei , in cuius fauorem facta ſit prohibitio ad
56 vindicandam rem alienátam , probo ex eo †
quòd notiſſimum ſit ex prohibitione de non
alienando in contractũ facta non impediri
dominij translationem vt iuribus ſuperiùs al-
legatis probatur,& exornat latè Ioſeph. Ludo-
ui.deciſ. Peruſi.68. par.2. Mago. deciſ. Floren.
112. Vincen.de Fran.deciſ.355.Surd.deciſ.254.n.
11.Pet.in tracta.de fideicom.q.4.nu.2. & Pere-
gri.in ſimili tracta. allega. art.55. nu.72. Rolan.
in conſ. 62. vol.2. vbi rationes adducunt , cum
penè infinitis , quos ipſi allegant:ſi ergo trans-
latio dominij non fuit impedita per ſupradi-
ctam prohibitionem , fateamur neceſſum eſt
non poſſe vindicari rem ab acquirente ; in quẽ
legitimè dominium fuit translatum. Tertium
57 † quòd tali caſu cenſeatur alienans obligatus
ad intereſſe , id eſt ad rei æſtimationem ex eo
probo quòd habeamus in iure in obligationi-
bus facti,qualis proculdubio eſt de qua tracta-
mus,qui eas nõ adimplet , ad intereſſe cõueni-
tur l.2. §.item ſi ex facto l.ſi ſic l. ſtipulationes
non diuiduntur verſ. Celſus. ff.de verb. oblig.
qua de re latè Ioan. Gutier. de iura. confirma.
par.1.cap.39. per tot.ita docent in terminis no-
ſtris omnes prorſus , qui ſuprà allegati ſunt , eis
adde Andræ.Gayl. practi.obſerua.lib.2. obſer.
16.Nat.in conſ.474. Rolan. in conſ. 62. vol.2.
Meno.in conſ.63. vol.1. & Guid.Pap. cum ſuis
addentibus deciſ. 569.

58 Niſi ſicuti † ſæpè cõtingit, pro obſeruatione
pacti fuiſsẽt res ipſæ obligatę,& hypothecę ſup
poſitæ , tunc enim ſic ex prohibitione facta in
contractu quemadmodum ex ea,quæ fit in vl-
tima voluntate, dominij translatio impedire-
tur per tex.expreſſum in l.ſi creditor §.fi.& ibi
* omnes ff. de diſtrac. pig. ſecundum veriorem
lecturam ex multis quas habet , de quibus per
Annæ.Rober. vbi ſuprà , & alios allegatos in
* hoc diſcurſu, & tradunt idem omnes , qui ſu-
prà adducti ſunt,nec in hoc poteſt eſſe contro-
uerſia, in quo tex. habemus tam expreſſum vt
vidiſtis,adde Henri.Roſſental qui alios allegat
in tracta.de feud. c.7. de ſucceſ. deſcenden. ab
inteſta.

Digitized by Google

inteſta.conclu.25.nu.28. Ratio eſt † quia ratione huiuſmodi pacti fit, & dicitur nulla alienatio, quæ contra illud fiat, vt in allega.l.ſi creditor, in §.fina. dicitur, ex quo conſequitur quòd per eam non cenſeatur trãſlatum dominium, quod non transfertur ex alienatione nulla, & contractu nullo. Aliam rationem ſi volueris habebis ex Pet. Barboſ.in repetitio. l. ſi filiofamilias 26.nu.33.ff.ſolut.matrim.

60 Sed † dubitant doctores an iſta hypotheca, quæ apponitur huic pacto de non alienando, debeat eſſe ſpecialis, ſpecialiterque facta de re de qua agitur, an verò generalis ſufficiat omnium bonorum, vt videre poteris apud Antho. Gab. in communi. opinio. tit.de pignor.& hypothe.conclu.1.Hieronym. à Lauren.deciſ. Auenionen.108.nu.7.Neguſan.de pignor.2.par. memb.1.nu.5.Peregri.allega.arti.51. nu.77.qui doctores afferunt pro vtraque parte: Verior tamen, & communior opinio eſt, quòd non ſufficiat generalis bonorum obligatio, prout a-
pud ſupradictos videre poteris, quia (inquiũt) diſpoſitio §.fi.allega. l.ſi creditor, loquitur tantùm in caſu ſpecialis hypothecæ (licet id non concedat Rolan.à Val.in conſ.62.nu.35.vol.2.) quæ, exorbitans cum ſit, non extenditur ad
61 alios caſus, ita Peregri. vbi ſup. Niſi † generalem hypothecam concomitaretur, ſicut ſæpe fit, iuramentum, cum enim habeat ipſum vim expreſſi, idem proculdubio operatur circa huiuſmodi pactum de non alienando coniunctum cum generali hypotheca, quod ſpecialis ipſa operaretur, ita Ioan.Crot.in repetitio. l. filiusfamilias in §. diui.num.97. ff.de lega.1.latè Rolan.à Val.in conſ.62.à nu.38.vol.2. vbi allegat nonnulla Socin. conſilia in quibus ita doctor ille tenet, & hanc eſſe magis communem tradit iſdem Rolan. idem antea etiam dixerat in conſ.6.n.54.vol.1.Gutier.etiam magis communem dicit in repetitio.l. nemo poteſt, num. 45. de lega. 1. & in tracta. de iura. confirma. 1. par.c.39.de obliga. ad factum nu.7.pulchrè Seraphi. de priuileg. iuramen. priuilegio 158. per
62 tot. rationem reddit Crot. vbi ſup. quia † iuramentum habet vim ſpecificæ expreſſionis, & ſic obligando quis bona omnia cum iuramento cenſetur ſpecificè, & ſpecialiter rem obligaſſe, ſuper qua conceptum eſt pactum, magis clarè, & appoſitè loquitur Seraph. vbi ſuprà, di-
63 cens † id ideò eſſe quia iuramẽtum habet vim ſpecialis hypothecæ, & idem quod illa operatur ſi meliùs per eam poteſt pactum valere, & hanc exiſtimo eſſe meram veritatem, quicquid dicat in cõtrarium Vincen. de Franchis allega. deciſ.355. nu.4. cuius opinio manifeſtè videtur non ſuſtinenda ex ſupradictis.

64 Et ſi † & vbi apud aliquos legeris nihil operari iuramentum in huiuſmodi pactis de non alienando, ſicut nec in pacto de alteri non vendendo, & alijs ſimilibus, quia per huiuſmodi pacta nullum ius acquiratur illi, in cuius fauorem eſt iuramentum, aduerſus rem ipſam, aut acquiſitorem, ſed ei ſit ius quæſitum tantùm ad intereſſe, vt poſſit pro eo agere aduerſus promiſſorem ob pactum non ſeruatum, & operatur tantum iuramenti interpoſitio, quòd ille, qui promiſit, efficiatur periurus ſi non adimplet promiſſionem, vt ſignanter videre poteris apud plures quos Iacob. Cancer. allegat. lib.2. var.reſolu.ca.8.de iura, num.112. quibus plures adde quos Ioan.Gutier.refert in tracta. de iura. confirma.par.1.ca.30.de re duobus vendita nu.4. ſi (inquam) hæc apud hos, & alios doctores legeris non propterea turbatur noſtra reſo-
65 lutio, quia † non loquuntur in iuramẽto adhibito contractui, in quo ſint duo & promiſſio, & pactum de non alienando, & obligatio bonorum ſimul pro obſeruatione promiſſionis, ſicut nos loquimur quando volumus obſtante pacto nullam eſſe alienationem, quæ ſequatur illud, ſed in eo tantùm caſu quando vel non apponitur pactum de non alienando, vel ſi apponitur, deeſt tamen bonorum hypotheca, quo caſu concedimus etiam nos quòd non datur nullitas alienationis, quæ ſequatur, propterea quòd contractus ſit iuramento vallatus, ſed tantùm actio ad intereſſe ei, cui promiſſio eſt facta. & cum his cõſiliabis facilè hæc inter ſe, & ſi inueneris aliquos, prout de Vincen. de Franchis ſuprà diximus, qui loquantur in noſtris terminis, & velint nihilominùs non induci nullitatem alienationis, eis non dabis fidem, quia ſecundum multò eſt diuerſa, quam nos amplectimur, opinio.

66 Hanc † eãdem diſtinctionem obſeruari debere, quia eadem militat ratio, & quia doctores promiſcuè de vna, & alia materia loquuntur, videtur in frequentibus quæſtionibus, quæ quotidie circa diſpoſitionem l. emptorem C. locati in Palatijs ſuſcitantur, quaſque propter ſui frequentiam, & vtilitatem non duxi omittendas, nunquid emptor fundi teneatur ſtare colono, reſpondendum enim videtur quòd ſi ſolam, & nudam habet ille locationem ſine pactis, & vllis obligationibus, prout contingit quandò fit verbo, & in ſcriptura priuata, tunc habet proculdubio locum diſpoſitio allegatæ l. emptorem C.locati expelli permittentis conductorem, ſi verò eam habuerit cum inſtrumento publico, in quo ſolẽt fieri pacta, & obligationes, attendendum videtur an in ea adſit pactum, & promiſſio de non vendendo, vel aliàs alienando, vel non, & adſit iterùm videre debes ſi ſit coniunctum huiuſmodi pactum cum obligatione ſpeciali rei locatæ, vel generali, vel non, ſi enim cum obligatione, & hypotheca

theca ſpeciali rei locatæ ſit huiuſmodi pactum coniunctum, tali caſu non poterit proculdubio colonus, ſiue conductor expelli nec oblato, nec ſoluto prætio, quia impediuit pactum illud alienationem ſequutã, taliter quòd nulla ſit prorſus dicenda propter dictum pactum: ſi verò cum generali hypotheca, & obligatione omnium bonorum, tunc aut eſt adiectum iuramentum, aut non: ſi eſt adiectum, cum illud habeat vim expreſſi, ac ſpecialis hypotecæ, idẽ proculdubio operabitur, quod ſpecialis, & ſic nullitatem alienationis, quæ poſtea fiat, & per conſequens non expelletur conductor, ſi verò ſine iuramento ſit pactum cõceptum cum generali obligatione, tunc ex eo pacto tenebitur tantùm conductori locator ad intereſſe, cuius ratione cum habeat conductor retentionem non expelletur niſi eo ſoluto, & hæc de primo membro diuiſionis.

67 Transeamus † ad ſecundum, quod erat quãdo non ponitur in inſtrumento locationis pactum de non alienando, quo caſu ſiue ſpecialis ſiue etiam generalis hypotheca adijciatur, quarum vna, aut altera ſolet ſemper apponi pro obſeruatione contractus in inſtrumentis locationũ, & ſiue cũ iuramento, ſiue ſine eo ſit inſtrumentum confectum, nunquam aderit nullitas alienationis, quæ poſtea ſequatur, ſed dabitur tantùm actio ad intereſſe parti ratione prædictarum obligationum, quarum ratione incumbet rei donec ſit ſibi ſolutum, eo autem ſoluto fiet expulſio per emptorem. Hæc clarius, & manifeſtiùs eliciuntur ex doctoribus, quos ſuprà retulimus, quàm ego ſcirẽ hoc loci referre, qui in proprijs terminis locationis loquũtur, quibus adde Iacob. Cancer. cũ doctoribus, & deciſionibus, quos, & quas allegat vbi ſuprà adductus eſt, & in 1. par. var. reſolu. ca. 14. de loca. & conduc. à nu. 24. & Aluar. Velaſcum qui nõnulla diſtinctionis noſtræ membra probat, conſulta. 76. videndi ad idem etiam ſunt Oſas. deciſ. 156. Capi. deciſ. 181. & Ioſeph. Ludo-
68 ui. decis. Lucen. 38. Addit † Velaſ. vbi ſuprà nu. 9. in fauorem huius noſtræ diſtinctionis in illo capite, quo diximus, per pactum de non alienando cum hypotheca generali effici nullam alienationem, ſine illo tamen ſuccedere obligationem ad intereſſe, addit (inquam) Velaſ. ſibi videri non benè *declaraſſe* Senatum Luſitanum in decis. 243. apud Antho. de Gam. quòd tunc demum re locata, & pro firmitate contractus hypothecata tenetur emptor ſtare colono quando ipſe locator ſe obligauit quòd ipſam rem locatam non alienabit, quia (inquit, & verum dicit iuxta noſtram diſtinctionem) hoc proficit ne valeat alienatio, non autem vt non teneatur ſtare colono, & qui aliter iudicarunt (inquit) videntur æquiuocaſſe in terminis.

69 Licèt autem † hæc diſtinctio procedere de iure proculdubiò videatur ex multis, quæ ad propoſitum in ſuperioribus docuimus, ſunt tamen nihilominùs plures, qui duo ex illius principalibus membris cõtrouertant, quorum primum continebat, quòd iuramentum in cõtractu locationis nihil operetur vbi non eſt pactum de non alienando, quamuis adſit generalis obligatio, & hypotheca pro obſeruatione contractus, ſecundum verò nihil etiam operari iuramentum vbi non adeſt bonorum obligatio, volunt enim doctores, quos infrà commemorabimus, tantum tribuendum virtuti, & efficatiæ iuramenti, vt ipſum ſolum abſque pacto de non alienando, & hypotheca ſufficiens ſit ad faciendum vt ſtari præciſè debeat locationi. Pro primo allegantur communiter Socin. in conſ. 90. num. 4. vol. 4. Goſadin. in conſ. 24. nu. 9. Boer. deciſ. 182. nu. 53. Anthon. Neguſan. de Fano (hunc duos doctores ſatis inconſideratè exiſtimabat eſſe doctus aliàs vir Emanuel Soar. à Ribey. in additio. ad Ant. Gom. tom. 2. var. reſolu. tit. 3. de loca. in littera E. vnũ ſcilicet Anthonium de Fano, & alium Neguſantium) in tracta. de pignor. in 2. par. memb. 1. nu. 9. Rolan. à Valle in conſ. 6. in 2. dub. lib. 1. & in conſ. 62. nu. 40. lib. 2. Fachin. controuer. iur. lib. 1. c. 88. Ioſeph. Ludoui. deciſ. Luca. 38. nu. 8. In facti contingentia *ſequuti fuere* Rot. Auenionen. apud Hieronymum à Laurentijs decis. 108. reuocando (ipſo tamen multùm reclamãte, qui relator cauſæ erat, quia dura ſibi videretur reſolutio) ſententiam cuiuſdam iudicis primitiui in contrarium latam, & Hieronym. Marilia. deciſ. 23. quatenus iſti doctores volunt id quod ſuprà dictum eſt, iuramentum appoſitũ in locatione pro obſeruantia contractus cum generali obligatione bonorum impedire taliter alienationem, quòd durante locatione nõ poſſit modo aliquo conductor expelli etiam ſi ſibi intereſſe offerretur, tum quia iuramentum præciſè obligat ad factum, tum quia etiam ſit illud in forma ſpecifica obſeruandum. De ſecundo eſt notabilis deciſio Senatus Mantuani apud Ioan. Pet. Surd. quæ eſt 225. in ordine, vbi *deciſum* refertur emptorem teneri ad obſeruationem locationis alteri priùs factæ per venditorem quamuis non adfuiſſet in locatione pactum de non alienando, nec ſaltem generalis hypotheca pro obſeruatione contractus, exiſtimãdo æquè in hoc caſu atque in alijs, quando militãt ſupradicta, eſſe alienationem, quæ ſubſequitur, nullam, eo primo motiuo, quòd promiſiſſet locator locationem attendere, & obſeruare, ac nullo modo contrafacere, vel venire, quod fuit dictum æquiparari promiſſioni, & pacto de non alienando, quia alienando contrauenit, & per conſequens nihil agit.

egit. Et ſecundò quia iuriſiurandi religione
itidem locator promiſſionem prædictam robo-
70 raſſet, quod † de iure obligat præciſè ad factũ,
ita vt non ſufficiat adimplere per æquipollens,
& facit actum valere omni meliori modo, quo
valere poteſt, ac proindè cum locatio nõ poſ-
ſit valere niſi hypothecam contineat, iuramẽ-
tum hoc vim habebit hypothecæ, & idẽ ope-
rabitur ac ſi bona locatoris fuiſſent illi condu-
ctori obligata, nec hoc videtur eſſe inconue-
niens, quia quod, ex quo habet vim expreſſi vt
ſuprà dictũ eſt, facit quòd generalis hypothe-
ca habeatur pro expreſſa, & ſpeciali, benè etiã
efficiet quòd hypotheca habeatur pro appoſi-
ta, vbi reuera appoſita non eſt vt valeat actus
iuratus, per hæc dicit Surd. motum Mantuanũ
Senatum ad declarandum quod ſuprà dictum
eſt.

71 Circa quæ † ego conſiderabam quòd quia
doctores pro eo adducti loquũtur in caſu, qui
ſemper contingit in his locationibus, in qui-
bus iuramentum interponitur, quando loca-
tor cum iuramento promitit locationem attẽ-
dere, & obſeruare, & nullo modo contrafacere
vel venire, quod idem proculdubio, vt dicebat
vbi ſuprà allegatus eſt Surd. in effectu eſt quod
pactum de non alienando, quia qui promitit
non contrafacere, promitit proculdubio non
alienare, quia alienando contrauenit, ideò non
iuridica eorum opinio videtur, & de iure ſuſti-
nenda quia in effectu non deeſt in locatio-
ne pactum de non alienando, & ego lubens
cum eorum opinione, & ſententia concur-
ro, & propterea exiſtimo non proinde lædi ſu-
pradictam noſtram diſtinctionem.

72 Ex quibus † inferas non videri ſubſiſtere
differentiam, quam Anthon. Neguſan. in tra-
cta. de pignor. & hypothe. in 2. par. mem. 1. n. 6.
quem ſequitur Aluar. Velaſ. conſulta. 76. nu. 8.
facit, dicens ſpecialem hypothecã operari nul-
litatem alienationis poſtea ſequutæ quando
ea eſt coniuncta pacto expreſſo de non alie-
nando, cæterùm non quando promiſſioni de
non contrauenjendo, & pro obſeruantia con-
tractus, &c. quia tunc illa ſolùm proficeret vt
non poſſet conductor expelli niſi ſoluto ſibi
prius intereſſe, ac addens ſic iſtos caſus fore
per te diſtinguendos ne ſis in æquiuoco, quia
doctores ſcribunt ſuper ambobus quaſi ſuper
vno, & non benè diſtingunt vnum ab alio in-
ferri (inquam) ex ſupradictis videtur nullam
eſſe eam differentiam ſi pactum de non cõtra-
ueniendo, & reliqua, quæ apponuntur pro ſe-
curitate cõtractus, includunt in ſe pactum de
non alienando, & idem, quod illud, operantur
vt ſuprà dictum eſt: ſi item iuramentum cum
generali hypotheca, quia habet vim expreſſi,
& ex generali facit ſpecialem, idem operatur
cum ſolo pacto de non contraueniendo quod
cum pacto de non alienando, indè videtur di-
cendum non poſſe inter hæc cõſtitui differen-
tiam vllam. Cogita tamen propter auctorita-
tem grauium doctorum, qui pro differentia te-
nent.

73 Maiorem † proculdubio difficultatem ha-
bet ſecundus articulus, in quo voluit Senatus
Mantua. operari etiam iuramentum nullitatẽ
locationis quamuis nulla adſit in ea hypothe-
ca, id enim manifeſtiſſimè repugnat commu-
niſſimæ doctorum opinioni, qui abſque diffi-
cultate vnanimiter ferè omnes cõcludunt am-
pliando regulam quòd pactum de non alienã-
do non impediat in contractibus tranſlationẽ
dominij, id eſſe verum etiam ſi ſit iuris iurandi
religione roboratum, de quo per Antho. Gab.
in comun. opinio. tit. de pignor. & hypothecis,
conclu. 1. num. 8. & apud omnes ferè doctores,
qui in ſuperioribus fuerunt adducti, dum de
huiuſmodi pacto de non alienando ageremus,
ſed pro alia parte apud Surd. plures videbis, qui
id, quod ipſe vult, tenent, rationes etiam, quas
ipſe adducit, ſunt non modicæ conſiderationis,
ideò conſiderabis, nos enim aliud dicere non
exiſtimamus oportere qui nũquam habeamus
inſtrumentum de locatione confectum cum
iuramento abſque obligatione bonorum, imò
74 † ſi propter ſimplicitatem notarij omitteretur
apponi pro appoſita nihilominus haberetur,
quia ſolita, & notarius in ſolitis ſemper cenſe-
tur rogatus, prout i pluribus Cancer. noſter pro-
bat lib. 1. var. reſolu. ca. 14. de loca. & conduc. n.
25. & 26. quibus adde Meno. in conſ. 37. nu. 30.
vol. 1.

Ratio expoſtulat vt, pro more, hæc quæ di-
ximus alicui eminentiſſimi noſtri Senatus de-
ciſioni adiungamus, cui quieſcamus: quoad il-
lud diſtinctionis noſtræ membrum, quãdo vi-
delicet in locatione, vltra generalem, vel ſpe-
cialem hypothecam, eſt appoſitum pactum de
non alienando, non reperi quicquam vnquam
declaratum, quia tabelliones no ſolent (quod
deberent, vt ceſſarent difficultates) pactum
prædictum in inſtrumentis locationũ adijcere.

75 Sed circa illud † quando adeſt generalis hy-
potheca cum iuramento pro obſeruantia con-
tractus, in quo maior ſemper, quàm in alijs, ſo-
let eſſe difficultas, reperio quòd die 24. Sep-
tembris 1604. referente egregio Senatore Hie-
ronymo Seniuſt in cauſa reclamationis, quæ
ducebatur in conſiſtorio verbali Regentis Vi-
cariam Barc. in poſſe Seraphini Nadal, inter Pe-
trum Paulum Janer ll. d. & Gabrielem Gali ſu-
per euacuatione quarundam domorum, quam
inſtabat emptor contra conductorem, fuit in
Senatu, vbi iuſſum fuerat fieri verbum, facta cõ-
cluſio, in qua opinio Socin. Neguſan. & ſequa-
cium

tium fuit amplexata *declarando* locationi per
prædeceſſorem factæ teneri ſtare ſingularem
ſucceſſorem quando locator in inſtrumento
ſub obligatione omnium bonorum ſuorum,
& proprio iuramento promiſiſſet, prout ſolet
ſemper, non eijcere conductorem à re locata
aliqua ratione, ſiue cauſa durante tempore lo-
cationis, facereque cõductorem quietè, & pa-
cificè rem conductam habere.

76 Cæterùm † cum iſdem caſus locationis, cum
eiſdem clauſulis, & iuramento factæ, poſtea de
anno 1609. ſucceſſiſſet diſputandus in eodem
Senatu in alia aula in ſimili reclamationis cau-
ſa in poſſe eiuſdem notarij inter N. & N. Cal-
lauets & N. & N. Paſqual, & Millas, referente
egregio Senatore Raphaele Rubi & Coll tali-
ter ſe habuit Senatus in concluſione facta in
dicto negocio ſub die 26. Maij, vt dubitare me-
ritò quis poſſit numnã à ſupradicta opinione
receſſerit in dicta cauſa amplectendo aliam,
quòd quia non aderat pactum expreſſum de
non alienando, nõ erat præcisè cogendus em-
ptor, & ſingularis ſucceſſor ſtare inquilino, ſed
imò ſufficiebat quòd ſolueret intereſſe, quia
fuit dictum, inter alia, quòd quia cõſtabat non
fuiſſe per emptores ſolutum, nec oblatum
intereſſe, ideò, rebus vt nunc extantibus, non
erat locus prætentioni emptorum quoad ex-
pulſionem conductorum.

Cum autem poſtea occaſione prædictorum
verborum, *quia constabat non fuiſſe ſolutum, nec
oblatum intereſſe per emptores, & rebus vt nunc ex-
tantibus*, quæ videbantur ianuam apertam re-
linquere emptoribus iterùm agendi cõtra cõ-
ductores facto eo in quo defeciſſe in prima
cauſa inſinuauerat Senatus dictis cum verbis,
alia ſimilis cauſſa mota fuiſſet per eoſdem a-
gentes in curia Vicarij Barc. quæ poſtea euo-
cata fuit ad regiam audientiam de conſenſu
partium ad relationem dicti egregij Senatoris
Raphaelis Rubi & Coll, in qua oblato intereſſe
per eoſdem agentes, quando liquidum foret,
ſoluendo, & proindè præſtita cautione (hanc
77 † oblationem cum ſatisdatione quando in-
tereſſe eſt illiquidum in caſibus, in quibus non
eſt nulla alienatio, ſed tantũ habet conductor
actionem ad intereſſe, ſufficere docent Nat. in
conſ. 246. num. 3. lib. 2. & Ioſeph. Ludoui. deciſ.
Luca. 38. num. 19. cum ſequent.) petitum fuerat
expulſioni locũ fore declarari, eum (inquam)
hæc facta fuiſſent, viſus eſt Senatus in diffiniti-
ua in ea cauſa lata ſub die 13. Iulij. 1610. ab opi-
nione, quam ſequi inſinuauerat in altera cauſa,
recedere, & cum illa, quæ refferẽte egregio Se-
natore Hieronymo Seniuſt recepta fuit, con-
cordare nolens aliquam habere rationem de
dicta oblatione, ſed ſimpliciter *declarans* non
fuiſſe nec eſſe locum expulſioni prætenſæ du-
rante tempore cõductionis, hoc inter alia ſum-
pto motiuo, *quòd quia iuramentum per locatorem
appoſitum in locatione erat in forma ſpecifica ſer-
uandum ideò ſingulares ſucceſſores nõ obſtante obla-
tione intereſſe tenebantur ad obſeruantiam locatio-
nis factæ per venditorem ante venditionem.*

Et cum ego, vt magis Senatus intentionis
in his declarationibus conſcius fierem, quan-
do hæc ſcribebam, petijſſem ab vno ex egre-
gijs Senatoribus, qui deciſionibus interfuerat,
an eſſet verũ quòd in prima declaratione exi-
ſtimaſſent ſufficere ſolui conductori intereſſe,
& quòd poſtea, re aliter conſiderata, mutaſſent
opinionem in ſecunda, reſpondit egregius ille
vir quòd nunquam aliud Senatus in hac quæ-
ſtione ſentijt, quàm id quod in vltima declara-
tione ex ſuprà dictis fuit reſolutum, in prima
tamen noluit decidere quæſtionem, nec meri-
ta illius ingredi, nunquid ſoluto, vel oblato in-
tereſſe poſſet conductor expelli, quia nec fue-
rat ſolutum, nec oblatũ, & ideò poſuit ea ver-
ba in declaratione, non, vt exiſtimabant agen-
tes, quaſi ſi fuiſſet vel ſolutum, vel oblatum in-
tereſſe, aliud declaraſſet, prout viſum fuit in
ſecunda declaratione, quæ poſtea facta extitit,
erat ſcriba dictæ ſecundæ cauſæ Benedictus Sa-
cares.

Vidi poſt hæc ſcripta ſecundũ deciſionum
noſtri Senatus tomum ab egregio olim Sena-
tore Ludouico à Peguera compactum, vbi re-
peri in deciſ. ſeu cap. 41. hanc eandem quæſtio-
nem tractaſſe, & ibi nume. 3. docet fuiſſe idem
aliàs, quod in ſupradictis declarationibus, pro
conductore *declaratum* in Senatu.

78 Ex quibus † iam oportet regulam gene-
ralem conficias, in Cathalonia, vbi per in-
ſtrumenta publica fiunt locationes, ſecurum
eſſe ſemper conductorem quòd non expelle-
tur durante locatione nec ſibi ſoluto, nec obla-
to prætio, quia ſemper adeſt in eis iuramẽtum,
& reliqua, quæ ſecundum obſeruantiam Sena-
tus faciunt præcisè ſtandum locationi.

79 Conduceret † pro conductore, vt nihil pe-
nitùs ignores, quod proficiat, ſi probaretur pro
ut facile eſt ferè ſemper probatu, quia iam nũc
vix fiunt aliàs huiuſmodi venditiones poſt lo-
cationes, quàm vt per eas expellantur ipſi con-
ductores, quos expellere aliter non poſſunt lo-
catores: ſi probaretur (inquam) quòd emptor
fuit conſcius, cum emeret, locationis antea fa-
ctæ, tunc enim ex hoc ſolo repelletur à præten-
80 tione, quia † dicitur eſſe in dolo, & in fraude
emens rem quam ſciebat eſſe locatã, ſic Surd.
81 deciſ. 225. num. 21. conducunt † quæ de emen-
te ſecundò rem, quam ſciebat alteri venditam,
docet Gutier. de iura. confirma. 1. par. cap. 30.
num. 8. & eſt doctrina *approbata* in Senatu pro-
uti habetur in prædicta declaratione ſecundò

facta

Digitized by Google

facta in cauſa ſupradictorum Callauets,& Paſ-
qual,& Millas; vbi id fuit etiam ſumptum pro
motiuo *quòd non debebat conductor expelli quia
emptor ſciens fuerat locationis antea factæ.*

82 Alios † plures caſus, in quibus in contracti-
bus impeditur dominij translatio per pactum
de non alienando, ſi ſcire volueris, doctores in
diſcurſu allegatos adeas, qui eos tibi pulchrè
tradunt, & adiunge eis Antho. Gom. in l.40.
tau. Ioan. Gracian regula 334. pactum de non
alienãdo, Maran. in trac. de multipli. alienatio.
n. 72. cum ſequent & quos remiſſiuè Ariſmin.
Tepat. adducit in ſuo compend. var. iur. ſen-
tentiarum par.2. tit. de prohibita rerum aliena-
tione in genere, & iterùm de prohibita rer. a-
liena. in cõtrac. Atque hæc de ſecundo dubio.

83 Ad tertium † accedamus, in quo quærebamus
mus nunquid prohibitio; de qua agimus, no-
minatim facta noſtro filio donatario compræ-
hendat nedum ipſum filium primum dona-
tariũ, ſed etiã & quoſcunq; alios de genere, &
parentela, in quos bona donata quandocunq;
deuenerint vt, ſicut non poterat ille extra ge-
nus, & familiam alienare, ſic nec iſti, qua de re
ſcio cauſam duci in Senatu ad relationẽ egre-
gij Senatoris Ioannis Magarola inter Franciſ-
cum Gili villæ de la Selua campi Tarraconæ ex
vna, & coniuges Portas einſdem villæ partibus
ex altera, ſcriba Cortell, in qua qui ſunt de ge-
nere primi diſponentis cum prohibitione præ-
dicta, prætendunt ad ſe quandam ſcribaniam
pertinere non obſtante quadam alienatione
per ſucceſſores dicti primi acquiſitoris facta in
fauorem prædeceſſorum dicti Gili: ſed ego qui
partes in ea cauſa dicti Gili defendo, arbitror
84 contrarium fore de iure, ex eo quòd † prohibi-
tio illa non ſit realis, ſed imò perſonalis, quia
in noſtro caſu non prohibentur bona ſimplici-
ter alienari abſque aliqua perſonarum habita
commemoratione, quo caſu realis diceretur, &
dici poſſet prohibitio vt reſoluunt Bar. in l. pe-
to, §. fratre à numer. 2. & ibi Cuma. in r. le-
ctu. num. 5. circa principium de lega. 2. Caſtren.
in l. filius familias §. diui nu. 9. in prin. de lega. 1.
& ibi Rip. num. 66. cum multis alijs quos re-
ferunt, & ſequuntur Bec. conſ. 24. nume. 14. &
85 Per. de fideicom. q. 2. nu. 2. nec † taliter conci-
pitur prohibitio vt licèt in perſonam dirigatur,
adijciatur tamen cauſa, quia vult bona perpe-
tuò in familia remanere, quo etiam caſu rea-
lis poſſet dici prohibitio, quia attendenda fo-
ret ratio, quæ dictum declarat, prouti ex pluri-
bus quos idem Bec. allega. conſ. 24. num. 25. &
Per. cita. q. 2. à num. 9. cum ſequent. adducunt,
colligitur manifeſtè, quibus adde Veg. cõſ. vlt.
nu. 368. in fi. & pluribus ſequentibus, & ſignan-
ter nu. 439 Burg. de Paz in quæſtion. ciuil. q 2.
nu. 165. & Surd. deciſ. 123. nu. 5. qui etiam dicũt
86 realem eſſe eam prohibitionem, ſed imò † ta-
liter noſtra prohibitio concepta eſt vt dirigatur
in perſonam, & perſonæ nomine expreſſo fiat
abſque aliqua ratione generali; quo caſu per-
ſonalis ipſa dicitur, non realis ab iiſdem relatis
doctoribus.

87 Inter has † autem reales, & perſonales pro-
hibitiones hoc de iure intercedit patens diſ-
crimen vt quamuis illa extendatur de perſona
in perſonam, & tanquam onus reale tranſeat
ad quemcunque bona peruenerint, non tamen
ſic eſt in prohibitione perſonali; imò ipſa ad
perſonam nominatam reſtringitur, nec ad aliã
extenditur, vti ex ſupradictis doctoribus appa-
ret, quibus adde Caſſana. in conſ. 36. nu. 14.

88 Et ratio † quidem, propter quam vbi repe-
ritur prohibitio perſonalis, eam non extenda-
mus ad alias perſonas, viuax eſt, meo iuditio,
quia ſumus in odioſis, onus ſiquidem maxi-
mum, & odioſum eſt huiuſmodi prohibitio vt
dicit Burg. de Pax allega. q. 2. nu. 53. & Per. q. 5.
num. 56. poſt Bar. & alios in d. l. filius familias §.
diui, de lega. 1. & ſequitur Mago. deciſ. Floren.
149. nu. 15. indè dicunt doctores quòd prohibi-
tio de filijs non extenditur ad nepotes, Dida.
lib. 3. var. c. 5. nu. 4. Moli. de primoge. Hiſpa. lib.
1. c. 4. nu. 11. Burg. de Paz, & Per. vbi ſuprà.

89 Indè item † inferunt doctores quòd in fidei
commiſſis, & ſubſtitutionibus non fit extenſio
de perſona in perſonã etiamſi militet eadem
ratio, vt pluribus probat Per. q. 5. num. 56. & alij
quos nos ad idem de extẽſionis materia in hac
eadem glo. paulò anteà referebamus.

Noſtra autem prohibitio, quæ noſtro dona-
tario extitit facta, perſonalis eſt, nõ realis, quia
certæ, & nominatæ perſonæ facta abſque ex-
preſſione illius clauſulæ, & rationis generalis;
* quia vult bona remanere in familia, iuxta cõ-
munẽ doctorũ reſolutionẽ in hoc ſuperiùs fir-
matã, ergo dicendum eſt non egredi perſonam
donatarij, cui facta extitit, ac proindè potue-
runt illius poſteà ſucceſſores in quemcunque
alienare bona donata.

90 Nec obeſt † (hoc contrarium neceſſum eſt
quòd ponatur, & diluatur pro totali materiæ
explicatione) quòd prohibendo bona alienari
extra familiam ſatis videatur donator ſe decla-
raſſe quòd voluerit bona remanere in familia,
vt dicebat Mago. deciſ. Floren. 138. nu. 3. & Per.
d. q. 5. nu. 4. ſi ergo quando adeſt ratio illa gene-
ralis in prohibitione, *quia vult, &c.* ex perſonali
tranſit in realem dicta prohibitio, vt ſuprà fir-
matum eſt, indè dicendum videbatur quòd
noſtra prohibitio alienandi extra familiam tã-
quam habens in ventre cauſam illam, & ratio-
nem, *quia vult, &c.* realis eſſet iudicanda, &
non perſonalis.

91 Augetur † difficultas quia tacita voluntas
conſer-

conſeruādi agnationem idem operatur quod expreſſa, vt Craue. probat conſ. 5. n. 54. & Surd. allegata deciſ. 125. n. 6. & in conſ. 96. n. 16.

92 Quia † reſpondetur duppliciter ſecundum eundem Surd. d. deciſ. 125. nu. 7. Primò quidem dicendo quòd tacita illa cauſa compræhenſa ſub illa prohibitione alienādi extra familiam, ſatis eſt quòd veſtiat prohibitionem, quæ aliàs abſque vlla cauſa inualida foret, abſq; eo quòd alium operetur effectum circa realitatem, vel perſonalitatem prohibitionis vt Alex. docet in d. §. diui nu. 26. cum alijs, quos idem Surd.

93 d. nu. 7. allegat, conducit † quod poſtea iſdem Surd. adducit quòd tūc cauſa illa, *quia vult, &c.* importat fideicomiſſum, & ſic prohibitionem realem quando adijceretur prohibitioni aliàs ex ſe ex alia cauſa validæ, putà quia diceretur *prohibeo bona alienari extra familiam quia volo, &c.* ſecus tamen eſſet ſi cauſa illa adijceretur ſimpliciter prohibitioni abſque aliqua cauſa factæ, veluti dicendo, *prohibeo quòd Petrus non poſſit alienare quia volo, &c.* ſi ergo quamuis expreſſa foret cauſa, prout in ſecundo caſu, non induceret fideicomiſſum, ergo multò minùs tacita compræhenſa in noſtra prohibitione, ne dicamus plus operari tacitū quàm expreſſum. Aliter, & ſecundò reſpondet poſtea eidem obiectioni Surdus vti apud eum videre poteſtis, † per quę ſic vt nos volumus, *conſuit* Senatus Mātuanus vt ille tradit, & per quæ ego exiſtimo obtinendum in cauſa, quam vt dixi habeo in Senatu ad relationem egregij Senatoris Ioannis Magarola.

94 Sed an † iſte noſter prohibitus donare, cēſeatur etiā prohibitus alios cōtractus facere de re prohibita quærit Bar. in l. filius-familias in §. diui nu. 19. de lega. 1. & poſt eum Rober. Maran. in tracta. de multipli. aliena. nu. 292. vbi ex Immol. & Alex. concludit quòd ſi eſt eadem ratio in donatione atqui in alijs contractibus, indè fit quòd prohibita donatione cēſeantur etiam alij contractus prohibiti, ſicuti è contra prohibita venditione etiam donationis contractus prohibitus cenſetur quando eſt eadem ratio, de quo vltimo antea dixerat num. 288. dicens * hanc eſſe communem opinionem, & ibidem pro caſibus in quibus militat eadem ratio, ponit exemplum in noſtro, quando eſt facta prohibitio de vendendo extra familiam, nam (inquit) mens teſtatoris eſt vt illa res non egrediatur familiam, qui egreſſus fieret per omnem aliam alienationem, & ſic offenderetur mens teſtatoris, ibi vide. Et cum his finitur hæc gloſſa.

SVMMARIA.

1 *Alienandi facultatis reſeruatio qua fiat in donatione ſicuti ſi donatio non fuiſſet facta, benè compatiuntur cum donatione, & quomodò.*

2 *Donatio inter viuos, & pactum de reuocando rectè compatiuntur, & quomodò.*

3 *Hæres, cui eſt à teſtatore conceſſa facultas alienandi, & ex alia parte iniunctum fideicommiſſum, poteſt omnia omnino deffuncti bona alienare, nec tenetur ſolam quartam fideicōmiſſario reſeruare.*

Interpretatio autien. contra cum regatus C. ad Senatuſconſul. Trebellia. ibidem.

4 *Fideicommiſſum limitatum quod dicatur.*

5 *Facultas alienandi expreſsè conceſſa, & tacita reſultans ex eo quod dicitur quòd hæres reſtituat quicquid ſupererit, valdè differunt quoad poteſtatem alienandi, & nu. 9. vbi ratio.*

6 *Alienationes quæ dicantur facta non iuxta boni viri arbitrium, ſed animo potius ſubuertendi fideicommiſſum.*

7 *Facultatem alienandi conceſſam cenſetur quilibet liberè habere, & nullis regulis limitatam.*

8 *Dolus & fraus in alienando non poſſunt conſiderari in eo qui habet liberam ad id facultatem.*

9 *Facultas alienandi expreſſis verbis conceſſa, & ea quæ tacitè ex diſpoſitione reſultat, quæ ſit ratio cur differant inter ſe ſe.*

10 *Liberè verbum ſi eſt appoſitum in conceſſione facultatis alienandi importat liberum arbitrium.*

11 *Facultas alienandi in codicillis conceſſa poſt fideicommiſſum ordinatum in teſtamento non intelligitur liberè conceſſa.*

12 *Facultas alienandi pro ſuis neceſſitatibus, & ad ſuū beneplacitum importat arbitrium boni viri.*

13 *Fideiuſſionis actus eſt merè diſſipatiuus.*

14 *Arbitrium liberum, vel boni viri ex quibus verbis cenſeatur inductum, & conceſſum, remiſſiuè.*

15 *Facultas alienandi conceſſa pro aliquo caſu cum adiunctione, & alijs caſibus beneuiſis, an cenſeatur liberè conceſſa pro quibuſcunque, vel non.*

16 *Alius, a, ud, denotat ſimilia.*

17 *Declaratur vt non procedat vbi ſequuntur verba ampliatiua.*

18 *Alius, a, aliud, non denotat ſimilia quando poſt enumerationem ſpecierum ſubſequitur genus cum ea dictione.*

19 *Alius, alia, aliud, dictio eſt interpretanda ſecundum ſubiectam materiam vt quandoque ſimilia, quandoque diſſimilia ſignificet, vbi deciſiones.*

20 *Fideiubere non poteſt qui habet facultatem expendendi in proprias neceſſitates.*

21 *Nuptiæ an intelligantur de primis, & nu. 22.*

22 *Dotare filiam an pater teneatur bis ſi ipſa dotem priorem conſumpſeris, ibidem.*

23 *Interpretatio l. boues in § hoc ſermone, de verb. ſignifica. ibidem, & num ſequent.*

24 *Diſpoſitio non intelligitur loqui de prima vice tantum*

tium quando per eam non eſt ſatisfactum menti diſponentium, imò manet eadem in hoc ratio.

24 *Statutum de faciendo inter conſanguineos de controuerſijs compromiſſum, habet locum tam in ſecunda quàm in prima lite, ſi per primum compromiſſum non ſint controuerſia finita, & ſopita.*

25 *Diſpoſitio tam legis quã hominis in teſtamento cenſetur facta tam pro ſecunda quàm pro prima vice ſi per hãc nõ ſit ſatisfactũ intentioni diſponẽtis.*

26 *Lex appellatur teſtamentaria diſpoſitio.*

27 *Parentes ſolent filiarum nuptias accelerare ne eis aliquid deterius accidat, ideſt ne meretricentur.*

28 *Ratio habetur pro expreſſa quando vna tantùm poterat aſſignari.*

29 *Ratio naturalis licèt non ſit expreſſa, pro tali tamen habetur, & pro finali diſpoſitionis.*

30 *Nuptiæ ſecundæ mulieris, licèt reſpectu primi mariti & filiorum ſint odioſa, non tamen reſpectu parentum, & aliorum.*

31 *Donatarius, qui tenetur ſoluere debita donatoris ex reſeruatione per hunc facta, an teneatur ſoluere quęcunq. donator declarauerit deberi.*

Confeſſio donatoris poſt factam donationem an noceat donatario, ibidem.

32 *Confeſſio mariti de receptione dotis quando præceſſit conſtitutio illius, præiudicat creditoribus medio tẽpore inter cõſtitutionem, & cõfeſſionẽ cõtractis.*

33 *Confeſſio cedentis an noceat ceſſionario.*

34 *Dolus, et fraus cẽſẽtur à quacũq. diſpoſitione excepta.*

GLOS. XXVI.

Item reſeruamus nobis quòd nihilominùs, hæreditamẽto, & donatione prædictis nõ obſtantibus, poſſint bona in eis cõpræhenſa vẽdere, & alienare ac ſi hæreditamentum prædictũ, & donatio facta non extitiſſent.

DVBITATVM circa hãc clauſulã, quæ per homines ſagaces, ne commercio bonorum ſuorũ in vita priuentur, & cum hominibus conuerſandi ſibi facultatem abſtuliſſe per huiuſmodi hæreditamenta, & donationes videantur, apponi ſolet, vidi nunquid ea compatiatur cũ donatione, & hæreditamẽto, & quomodo ſit intelligenda, in quibuſq. bonis ſuſtinendum fideicommiſſum.

1 Breuiter † dicẽdum eſt optimè cõpati clauſulam hanc cum donatione, & hæreditamento, poſſe quem donatorem bona alienare eis non obſtantibus, quia tali caſu facta cenſebuntur donatio, & hęrędiramentum non ſequuta alienatione, ſub qua limitata cenſentur, ſic pulchrè probat Ludoui. Moro. reſp.4. à nu.4. qui in idem allegat Iaſ. in conſ.232. dub.3. lib.2. qui in terminis ſic conſiliat licentiam alienandi, & fideicommiſſum, citat etiam Alcia. reſp.112. to.3. lib.9. Cota in memorial. in verbo, *licentia alienandi*, & Ruin. in conſ.112. nu.9. lib.2. & conſ.121. nu.11. lib.3.

2 Non ſecus † atqui compati docuit Illuſtriſsimus Cardin. Mantica de tacitis, & ambig. conuentio. lib.13. de dona. tit.47. nu.4. donationẽ inter viuos, & pactum de reuocando, ſeu de bonis donandis alteri ſimiliter inter viuos, aut in fauorem aliorum in vltima voluntate diſponẽdi, quia (inquit) donatio habebit effectum, & cenſebitur facta in caſu quo donator vel nõ reuocauerit donationem, vel etiam ſimilem alteri non fecerit, vel aliàs inter viuos, vel in vltima voluntate in alios non diſpoſuerit, quod idem antea docuere Borgin. Caual. deciſ.42. nu.34. in prima parte, vbi expreſſiſſimis verbis docet poſſe donatorem apponere donationi pactum, conditionem, & modum, & facere illam ad tempus, & reuocabilem, & prout ſibi videbitur à principio cõtractus antequam ſit donatario ius quæſitum, & valebit (inquit) talis donatio regulariter inter perſonas non prohibitas, multos poſtea ad id confirmandum adducit, quos tu apud eum videas, & ſignanter non obliuiſcaris Hieronymi Gab. in conſ.3. nu.2. vol.1. qui dicit verius eſſe quòd per pactum huiuſmodi non mutat donatio naturam, vt dicamus quòd ſicut donatio cauſa mortis per pactum de non reuocando, quia contrarium illius naturæ, tranſit in donationem inter viuos, iuxta l. vbi in donatur, de dona. cau. mor. ſic ea, quæ inter viuos fit, aſſumat per contrarium pactum, donationis cauſa mortis naturã, ſed imò eadẽ manet inter viuos donatio, quod maximũ illius priuilegium dicitur eſſe, viden. Nat. in conſ.118. & 270. Nauar. in conſ.17. nu.7. li.3. qui loquuntur expreſsè in pacto de reuocãdo in donatione inter viuos appoſito quòd ſit validum, & cõpatiatur cũ donatione vt ſuprà dictum eſt: vidi in facti contingentia per tres, aut quatuor ex peritioribus huius Ciuitatis cõſultos doctores, inter quos ego minimus eram non multi ſunt anni elapſi, ex ſupradictis, & alijs doctrinis in fauorẽ huius opinionis reſolutũ.

3 Quod † adeò verũ iſdem Moro. exiſtimat vt ſi eſſemus in teſtamento, in quo hæredi fuiſſet per teſtatorẽ data ſimilis teſtandi facultas, poſſet, ſecũdum illius opinionẽ, ipſe hæres taliter alienare omnia prorſus bona teſtatoris vt nec quartã teneretur ſubſtituto reſeruare, quamuis id fiendum videatur velle diſpoſitio auctẽo. contra cum rogatus C. ad Trabel. & l. Titius cum ibi traditis ff. eo. quia aucten. prædicta non loquitur quando quis eſt inſtitutus in totum, & data ſibi licentia alienandi expreſsè, & fideicommiſſum eſt ſimpliciter inductum,

Digitized by Google

ſed imò quando quis eſt grauatus reſtituere
quicquid ex hæreditate ſupererit, ad quos
terminos reſtringenda eſt diſpoſitio, ad quod
confirmandum plures Moro. allegat, qui id
probant per te ipſum videodos, eis Iacob. Me-
no. adde latè de hoc agentem in tracta. de pręſ-
4 ſump. lib. 4. pręſump. 188. à nn. 5. qui† fideicom-
miſſum, quod fieret cum reſeruatione quòd
poſſet hæres alienare (idem eſt io donatione
quòd poſſit alienare nihilominùs donator) vo
cat limitatum fideicommiſſum ex Hieronymo
Gab. in conſ. 99. numer. 25. lib. 2. Surd. conſ. 10.
per tot. & alijs quos ij allegât, quos obſecro vi-
deas quia per eos facilè venies io perfectam hu
iuſce rei, & materiæ, noo modicum alias diffi-
cilis, cognitionem, & intelligeotiam.

5 Er noo †quomodolibet poteſt boc caſu no-
ſter donator non obſtante donatione, & hęre-
ditamento alienare de bonis donatis, ſed libe-
rè, & abſolutè ad differentiam tacitæ conceſ-
ſionis, veluti quando quis eſt rogatus reſtitue-
re quod ſupereſſet, vel aliàs, quo caſu licentia
illa tacita alienandi, quę ex ea diſpoſitione eli-
ceretur, operaretur tantùm quòd validè poſ-
ſet alienatio fieri, quæ talis videretur arbitrio
boni viri, non alia, veloti quæ fieret animo
ſubuertendi fideicommiſſum, & in illius frau-
dem, aut aliàs vt iſdem Menoc. probat vbi ſu-
prà nnmer. 6. ex l. Titios ff. ad Trebel. multùm
abundè iſdem Menoc. in conſ. 334. à numer. 24.
6 vol. 4. vbi† ſignanter præſumptiones, & conie-
cturas adducit, ob quas non foret valida dicen
da alienatio iuxta boni viri arbitrium, ſed imò
in fraudem ſubſtituti, & animo euerteodi fi-
deicommiſſum ſolùm facta foret indicanda.
7 Conducit † quòd vbi quis habet alienandi li-
centiam dicitur eam habere liberam, & nullis
regulis limitaram vt abundè Surd. probat alle-
ga. conſil. 10. nu. 29.

8 Nec † in hoc eſt inſpiciendum an in frau-
dem, & dolum fiat alienatio, an alio modo,
quia fraus, & dolus non poſſunt cooſiderari ex
facultate ſibi liberè reſeruata, vel conceſſa, ne-
mini enim facit iniuriam qui vtitur ſuo iure,
prouti pluribus in expreſſo probat Surd. alleg.
conſ. 10. à nu. 43. cum ſequentibus, à quo ſig-
nanter edoceberis in quibus caſibus poſſit in
totum alienare, & fideicommiſſum euertere
is, cui facultas eſt alienandi conceſſa, & in qui-
bus non, & ab illis, in quibus intelligitur arbi-
trium boni viri excipit ſemper hunc noſtrum
caſum vt in d. numer. 43. cum ſequent. cum
numer. etiam 29. paulò ante allegato.

9 Rationem† differentiæ inter hoſce duos ca-
ſus Peregri. tetigit in tracta. de fideicommiſ. ar.
40. nomer. 46. in fin. quia lex inducit tacitam
prohibitionem ex tacita, & coniecturata men-
te deffuncti, nã aliàs fruſtatorium eſſet fidei-
commiſſum ſi bona ſubiacentia fideicommiſ-
ſo irreuocabiliter alienari poſſent, vbi ergo ex-
preſſam noo habemus permiſſionem alienãdi,
ſed tacitam, prouti in caſu quando quis graua-
tus eſt reſtituere quod ſupererit, & alijs ſimili-
bus, oeceſſum eſt quòd permiſſionem tacitam
alienandi, quæ ex dictis verbis elicitur, con-
trapoſitam prohibitioni tacitæ de qua ſuprà
loquebamur, reſtringamus quantum poſſimus
vt omnia ſaluentur, ad arbitrium ſcilicet boni
viri, & ne poſſit fieri vltra dodrantem, cæte-
rùm vbi diſponens tam amplis verbis vſus eſt,
ac tam effuſo ſermone loquutus permiten-
do ſeu ſibi retinendo facultatem alienãdi pro-
ut in noſtro caſu, ceſſat coniectura, quia expręſ-
ſum facit ceſſare tacitum, & prouiſio hominis
facit ceſſare prouiſionem legis, & ideò non eſt
quòd nos reſtringamus id, in quo claram, & a-
pertam habemus diſponentis voluntatem, nõ-
nihil tetigit de hoc Surd. conſ. 10. à numer. 23.
vbi notabiliter cumulauit differentias ad noſ-
trum propoſitum multùm conferentes inter
tacitam legis permiſſionem alienandi, & ex-
preſſam hominis, & ſignanter quòd illa reci-
piat reſtrinctionem de habilitate, ſed non hęc,
quia verba hominis vniuerſalia in ſua genera-
litate intelliguntur, & nullo modo reſtringi
poſſunt, noo eſt quòd quicquam ad id alle-
gem poſtquam id Surd. fecit cumulatiſſi-
mè.

10 Quod† multò magis proculdubio procede-
ret quando adfuiſſent io reſeruatione verba
aliqua, quæ magis liberam, & abſolutam alie-
nandi licentiæ conceſsionem commonſtrarẽt,
veluti eſſet verbum, *liberè*, id eſt quòd poſsim
liberè alienare, vel aliàs, tunc enim nullus ſine
dubio relinqueretur hæſitaodi locus circa hoc
quod eſt an poſſet donator non obſtantibus
donatione, & hæreditamento alienare, ſic Me
no. allega. præſump. 188. no. 8. & Hieronym.
Gab. allega. conſil. 99. numer. 33. apud quos
per extenſum leges quæ poſsint, & eſſe de-
beant verba, quæ hanc magis liberam, &
abſolutam alienandi licentiam, & facultatem
importent.

11 Fallit† (non io noſtris donatiooibus, quæ
ſemel perfectę conditiones poſtea non ca-
piunt, ſed in teſtamentis, in quibus vna poſt
aliam permittitur teſtatori faciendi diſpoſitio
vtraq. valida) fallit (inquam) vbi facto priùs
(ponamus) io teſtamento ſimplici, & abſo-
luto fideicommiſſo, poſtea teſtator in codi-
cillis concederet hæredi facultatem, & licen-
tiam alienandi de fideicommiſſo, tunc enim,
ne dicamus ipſum voluiſſe cum dicta vltima
diſpoſitione à priori legitimè facta recedere,
& ſe ſtatim voluiſſe corrigere, interpretaremur
proculdubio q quamuis cõceſsio licẽtię, & fa-

cultatis

Digitized by Google

cultatis alienandi fuiſſet expreſsè facta, reſtringeretur tamen ad alienationes arbitrio boni viri faciendas, qua de re, quia tam abundè Moro. in allegato. conſ. 4. ſcripſit vt nihil vltrà valeat deſiderari, ideò ampliùs in hoc nõ inſiſtimus, ibi vide ſi opportuerit.

12 E contra † autem vbi adeſſent in diſpoſitione aliqua verba, quę arbitrium boni viri denotarent, tunc quantumuis à diſponente, & non à lege fuiſſet facta reſeruatio alienãdi, vel alteri conceſſa, ſemper illa conceſſio reſtringeretur ad arbitrium boni viri, prout in pulchro caſu quando dictum eſſet, quòd poſſet alienare pro ſuis neceſſitatibus, & ad ſuum beneplacitum Peregrinus reſoluit allega. art. 40. à numer. 47. & Cancer. ſequitur in 3. part. variar. reſolu. c. 7. de pac. nu. 227. Et ego in facti contingentia de anno 1607. in cauſa pupillorum Pelegrins Caſtri Epiſcopalis contra Fœlicem Miralles coram egregio Senatore Ioanne Gallego, ſcriba Viloſſà, prętendi exiſtimans per facultatem reſeruatam ſibi per patrẽ in hæreditamento filijs naſcituris facto alienandi, obligandi, & hypothecandi bona, eo non obſtante, pro ſuis neceſſitatibus, aut aliàs prout ſibi benè viſum fuiſſet, nõ debere iudicari reſeruatam liberam, & abſolutam alienandi facultatem, ſed ad arbitrium boni viri regulatam, obidq. contendens non potuiſſe dici quòd ſub ea reſeruatione comprænderetur facultas fideiuſſiones faciendi qui

13 † actus eſt merè diſſipatiuus, & facultati arbitrio boni viri conceſſę minimè conueniens, prouti aliàs memini pluribus me probaſſe in ſuperioribus in gloſ. 18. par. 2. nu. 28. vbi agebam de quęſtione an minor reſtituatur aduerſus fideiuſſionem à ſe pro alio factam, quod ſignanter Cancer. probat in 3. par. var. c. 1. de actio. & obliga. nu. 85. & rurſus c. 7. de pact. à nu. 228. verum eſt quòd non potui obtinere in mea prætentione coram illo iudice, imò ſupradictis nõ mouentibus *declarauit* in fauorem fideiuſſionis de menſe Octobris, in alia tamen aula, vbi ad relationem egregij Senatoris Ioſephi Ferrer pendet cauſa per totam aulam (in illa enim ſolus relator declarauit quia minor erat) decidenda, ſpero victoriam.

14 Quando † autem, & quibus verbis arbitriũ liberum, vel è contra regulatum ad arbitrium boni viri cenſeatur reſeruatum, vel alicui conceſſum, non eſt quòd ego tempus conteram in explicando poſtquam multum in hoc laboris Iacob. Meno. cõſumpſit in tracta. de arbit. Iud. lib. 1. q. 7. & 8. per tot. nonnihil tetigit Surd. in alleg. conſ. 10. à nu. 50. Hæc cum poſſint depræhendi ex varijs figuris cauſarũ non poteſt propterea certa in eis regula tradi, ſed ſecundum facti contingentiam oportebit verba ſpeculari, quibus diſpoſitio ſit concepta, & ex traditis per doctores in hac materia metiri num liberum, num verò regulatum ſit arbitrium relictum, vel conceſſum.

15 Fit quãdoque † reſeruatio nõ ſimpliciter, vt dictum eſt ſuprà, pro quibuſcunq. neceſſitatibus, ſed exprimitur aliqua ex illius ſpeciebus, veluti pro ſe, & familia alenda, pro dotandis filiabus, pro ſoluendis debitis, quæ contraxit, & poſtea adijcitur clauſula generalis, ac pro alijs neceſſitatibus, & oneribus ipſius donatoris, de quibus ſibi beneuiſum fuiſſet, circa quod vidi dubitatum nũquid per huiuſmodi conceptionem verborum cenſeatur donator reſeruaſſe ſibi facultatem alienandi in caſum neceſsitatis expreſſę, & ſimilium tantùm, an verò generaliter, & vniuerſaliter pro quibuſcunq. alijs neceſſitatibus, prout illius liberũ arbitrium dictaret:

16 dubitationem faciebat quòd † alius, alia, aliud, dictio ſimilia tãtum denotat, ac ſimiles tantùm caſus compræhendere dicitur, non alios, qui non ſint ſimiles expreſsis, prout abũdè probauimus in ſuperioribus hac eadem clau. 4. glo. 1.

17 nu. 41. vbi videas. Sed † in contrariũ eſt veritas, quia ſupradicta procedunt vbi ſimpliciter apponeretur dictio alius, a, ud, in reſeruatione, tunc repetitiua proculdubio tantùm eſſet caſuum ſimilium, vt dictũ eſt, verùm vbi ſequuntur poſtea verba aliqua ampliatiua, tunc perdit proculdubio naturam, & non reſtringitur ad caſus ſimiles, ſed imò omnes, & quoſcunq. neceſsitatis caſus compræhendit etiam diſsimiles, & alterius ſpeciei, maiores, & minores, vt ex eiſdem doctoribus habetur, & ſignanter ex Caputaquen. deciſ. 198. par. 2. & Viui. deciſ. 193. lib. 2. volentibus reſcriptum contra Epiſcopum, & quoſcunq. alios compræhendere nedum ſimiles, prout poſſet eſſe clerici, ſed et diſsimiles etiam, prout ſunt layci, quod idem latiſsimè ex plurib⁹ doctoribus, quos allegat, probat Borg-

18 ni. Caualca. deciſ. 12. nu. 15. in 3. par. Item † ſupradicta non procedunt quando poſt ſpecies ſubiungitur genus cum dictione *alius, alia, aliud*, tunc enim maiora proculdubio expreſsis ſub ea continentur, vt probat Petra de fideicomiſ. q. 11. nu. 547. & hoc eſt in ſumma quod doctores dicunt falli qui volunt ſimpliciter eam dic-

19 tionem denotare ſemper ſimilia, id enim † ſumendum eſt ſecundum ſubiectam materiam vt quandoq. ſimilia, quandoq. diſsimilia contineat, vide doctores qui à nobis in loco ſuperius citato adducuntur, vbi reperies id optimè explicatum, & aduerte benè quibus dictionibus adiungatur, & inhæreat verbum hoc alius, a, ud, vt indè dijudicare valeas num propriam naturam ſimilia denotandi retineat, an verò, præter eam, ad diſsimilia extendatur.

Binas ad hoc habeo egregias Senatus noſtri perſpicaciſsimi, ac doctiſsimi deciſiones primò

enim cum de hoc contigiſſet diſputari de anno 1602. coram egregio tunc Senatore Hieronymo Torner, poſteà Regente regiam Cancellariam, in cauſa Syndici de Palamos contra Illuſtriſſimum Comitem de Palamos dum prætenderetur per dictum Comitem licètiam imponendi impoſitiones, & pecunias proceſſuras ex eis conuertendi in ſolutiones penſionū cenſualium, & violariorum, & ipſorum redēptiones, ac in reparationem, & conſtructionem mænium, & vallorum, & alijs neceſſitatibus, & oneribus dictę villæ, de quibus Iuratis beneuiſum fuiſſet, non comprǽhendere niſi caſus ſpecificatos, vel alios ſimiles, non diuerſos, fuit contrarium *declaratum* ſub die 5. Nouemb. dicendo licuiſſe, & licere dictis Iuratis conuertere, & diſtribuere pecunias ex dictis impoſitionibus procedentes non ſolum in neceſſitates expreſſas & alias illis ſimiles, verùm etiam in alias quaſcunq. neceſſitates minores, vel maiores eiuſdem, vel alterius ſpeciei, & qualitatis beneuiſas dummodo ſint neceſſitates villæ prædictę, idq. ex vi illorum verborum generalium, & ampliatiuorum, quæ in conceſſione prædicta cum dictione alius, à, ud, reperiebantur, iuncta, ſcriba erat Franciſcus Palau.

Eundem etiam caſum habui ego in Senatu de anno 1607. ad relationem egregij Senatoris Ioſephi Ferrer inter Reuerendum Abbatem, & Conuentum Monaſterij villę Biſulduni, contra Iuratos, & vniuerſitatem, & alios eiuſdē villę, ſuper notaria de diſtrictu: cum enim prætēderetur pro parte dictæ vniuerſitatis, & aliorum diſtrictum dicti monaſterij, & ſeu prohibitionem factam alijs de non recipiendis inſtrumentis in illa villa, non eſſe generalem vtpote quia conceptam his verbis, *ita quòd nullus clericus, vel alius poſſit inſtrumenta recipere &c.* dicebatur enim illud, *alius*, repetere debere ſimilia, & perſonas ſimiles clericis, qui poterant eſſe notarij apoſtolici: cum (inquam) id prætenderetur, Senatus tamen perſpicax cum ſententia regia indè lata ſub die 10. Nouemb. *declarauit*, me defendente, diſtrictum, & prohibitionem generalem pro quibuſcunq. tam clericis, quam laycis, *quia* (inquit) *id importat dictio, alius, poſt vniuerſalem negatiuam adiecta*, quod fuit dicere id quod volumus, quòd quando ſequitur cum dictione vniuerſali, diſſimilia repetit, ibi enim dicere, *ita quòd nullus clericus, vel alius*, idem erat atqui ſi dictum fuiſſet, nullus clericus, vel nullus alius, id ſiquidem importat dictio repetitiua, *vel*: & *nullus* vniuerſalis proculdubio negatiua dicetur, prout probat Cęſ. Barz. deciſ. Bononien. 61. nu. 7. ſcriba erat Hieronymus Boſch.

Cum ergo hæc militent in noſtro caſu, licebit proculdubio noſtro donatori in vim reſeruationis, de bonis donatis expendere nedum in expreſſas neceſſitates, ſed & in alias quaſcunq. dum verè neceſſitates ipſius ſint.

20 Notanter † dictum fuit in declaratione facta Torner referente, *dummodo eſſent neceſſitates villæ de Palamos*, id eſt quòd poterant in alios vſus, præter ſpecificatos, pecunias impoſitionū conuertere, dummodo eſſent neceſſitates villæ, non aliàs, vt indè inferas quòd iſte noſter donator, ſimilis illi de quo ſuprà loquebamur in cauſa referente Gallego, non poteſt vigore huiuſmodi reſeruationis expendere de bonis donatis præterquàm in neceſſitates proprias, non fideiubendo, & alia faciendo, circa quæ eius neceſſitas non verſatur.

21 Vidi † vlteriùs circa ſupradictam reſeruationem per donatores factam quòd poſſent non obſtante hæreditamento de bonis donatis ſumere, & expendere, vel etiam ipſe donatarius teneretur expendere quod neceſſum foret pro maritandis, & dotandis filiabus ipſorum donatorum, dubitari an iſto caſu cenſeretur diſpoſitio tantū facta pro primis nuptijs, an verò etiā pro ſecundis, & alijs quibuſcunq. Qua in re cōmuniter diſtingūt doctores inter filias, quę dolo, & culpa ſua dotes amiſerunt, & conſumpſerunt, & eas, quę ſine dolo, & culpa, vt in prioribus non duret obligatio ad ſecundas, & alias vſq. nuptias, in poſterioribus verò ſic, prout abundè probat Gaſpar Baeça de non melioran dis dotis ratio. filiabus c. 16. à nu. 17.

22 Sed an † idem futurum ſit quando donatores vt inuitarent filias (vt credebatur) ad nubendum ne aliquid eis deterius contingeret, poſtquam ſibi reſeruauerant quòd poſſent expendere quod voluiſſent pro eis dotandis, vt ſuprà dictum eſt, adiecerunt velle ſe quòd vltra dotem, poſtquam nuptæ fuiſſent, toto tempore quo tales manerent, & non aliàs, daretur eis per donatarium quid annuum, veluti decem, vel viginti, id eſt an iſte noſter donatarius teneatur ſororibus ſuis filiabus donatorum nedum pro tempore quo nuptæ in primis nuptijs manerent, annuā illam penſionem dare, ſed etiam & in ſecundis, & in quibuſcunque alijs, ſicuti de onere dotandi diximus, dubitari aliquando vidi in facto, partes non nomino, inter quas hic caſus contigit, graues tamen ſunt, & forſan eſt iam de hoc in Senatu introducta cauſa, vel ſaltem ſperatur de proximo mouenda: circa quod ego conſultus reſpondi affirmatiuè pro filiabus contra donatarium, quia licèt regulariter hoc ſermone, dum nupta erit, primæ tantùm nuptiæ ſignificentur ex vulgar. diſpoſitione tex. in l. boues §. hoc ſermone ff. de verb. ſignifica. ex eo quòd quælibet diſpoſitio intelligatur regulariter de primo actu iuxta l. dotis promiſſio §. quod vulgatum

tum ff. de iure dotium cum alijs latè congeſtis
per Tiraquel. in repetitio. dicti §. hoc ſermone
ſtatim in initio, & Anthon. Gab. in communibos concluſ. lib. 6. de leg. & conſti. conclu. 2.
ſtatim etiam in principio, ob id que videatur
in caſu ſupradicto dicendum cenſiſſe tantùm
donatores de prioribus nuptijs per filias contrahendis, vt eis durantibus penſio præſtari
tantùm deberet, non ſi ſecundò poſtea nube-
23 rent: quia † tamen regula dicti §. hoc ſermone, & aliorum iurium concordantium non habet locum quando per primum actum, & ſic
per primas nuptias non eſt ſatisfactum menti,
& intentioni loquentis, quando item poſt
primum actum manet eadem ratio diſpoſitionis, & eadem militat in ſecundo, ex celebri doctrina Bal. in l. fideicommiſſa §. ſi quis decem
24 ff. de lega. 3. qui † loquitur de ſtatuto iubente
fieri compromiſſum inter coniunctos, quod
iterùm fiendum eſt ſi ſemel factum fuit, nec
lis finita, cum duret adhuc ratio illius fiendi,
propter quam ſtatutum emanauit, dicitque in
hoc caſu limitari diſpoſitionem d. §. hoc ſermone, quem ſequitur, & pluribus eius doctrinam probat, & ornat ſecundus Tiraquel. in
relectio. d. §. limita. 6. & limita. 10. & poſt plures, quos allegat, idem docet Hypoly. Riminal.
in conſ. 23. num. 198. lib. 1. vbi † dicit quòd tam
25 etſi Tiraquel. in loco ſuperiùs allegato concludat doctores loqui in diſpoſitione legis in
his, quæ circa noſtram limitationem adducũt,
vt verum eſt, idem tamen iuris & in diſpoſi-
26 tione teſtamenti eſſe debet, cum † eam lex legem appellet in §. diſponat in aucten. de nup.
idem pluribus probat in conſ. 111. numer. 90.
libr. 2. & Surd. de aliment. tit. 9. queſt. 13. à
numer. 24. & idem (ego addo) videtur dicendum ratione harum donationum, quæ, vt
ſepè diximus, ſignanter in materia hæreditamentorum, fiunt inter parẽtes, & filios in vim,
& modum ſupræmorum iuditiorum, & in noſtro caſu per priores nuptias, quæ à filiabus
contrahantur non videatur ſatisfactum menti, & intentioni patris diſponentis, ſi poſtea
ſoluuntur, imò eadem ratio diſpoſitionis maneat quoad vlteriores nuptias, indè fit quòd
huiuſmodi filiæ tam in prioribus, quàm etiam
in poſterioribus, & quibuſcunque alijs nuptijs debeant habere quod voluerunt parentes donatores eas habituras quamdiu nuptæ
eſſent.

27 Quod † autem per priores nuptias non cenſeatur ſatisfactum menti, & intentioni parentum donantium ſi ſoluantur, ſed imò eadem
ratio diſpoſitionis maneat, etiam quoad alias
nuptias, ex eo patet quòd ratio, quæ dictos
donatores mouere potuit ad diſponendum
vt ſuprà, nulla alia conſiderari poteſt, præterquàm quia voluit ſic filias inuitare ad nuptias;
& quòd nuptæ potiùs viuerent quàm in viduitate, ne eis aliàs aliud deterius (vt dicebamus)
accideret, ideſt ne meretricarentur; quod ſolet eſſe commune parentum votum nuptias
filiarum accelerare, & velle quòd potiùs nuptæ maneant, quàm innuptæ ne meretricentur,
prout in gloſ. in l. oratione ff. de ritu nuptiarum, & ex pluribus alijs auctoritatibus probat
Ioan. Neuiſan. in ſilua nuptia. lib. 2. numer. 35.
ſingulare eſt illud Eccleſias. capit. 42. in propoſito dictum, *Filia patris abſcondita eſt vigilia, & ſolicitudo eius aufert ſomnum, ne fortè in adoleſcentia ſua adultera efficiatur, & cum viro commorata odibilis fiat, ne quando polluatur in virginitate ſua, & in paternis ſuis grauida inueniatur.*
28 Quæ † ratio cum ſola ſit, quæ huic diſpoſitioni faciendæ aſſignari poteſt, pro expreſſa habetur ac ſi diſponentes dixiſſent expreſſè ſe
ea motos diſpoſitionem feciſſe, iuxta glo. communiter receptam in l. quamuis, vbi Bal. C. de
fideicommiſſ. Oſaſ. deciſ. 21. numer. 5. Meno.
conſ. 85. numer. 9. vol. 1. Surd. qui plures allegat in conſ. 240. numer. 14. vol. 2. & idem Surd.
deciſ. 7. numer. 13. & deciſ. 174. numer. 12. Ma-
29 ximè † cum ratio, quæ allegatur, eſt ratio naturalis, ſicut in noſtro caſu, quia tũc dicitur apparere de mente, ſeu ratione finali ac ſi eſſet expreſſa in diſpoſitione, vt Mier. docet ſuper
conſtitu. Item ſtatuimus in cur. Gerun. Reg.
Iacob. 2. capit. 10. numer. 6. fol. 99. vbi Bal. &
communiter doctores allegat in l. nõ dubium
C. de legib. Ex quibus videtur proculdubio
concludendum teneri filium donatarium ad
adimplendum parentum in donatione, & hæreditamento appoſitum grauamen in fauorem filiarum dum nuptæ eſſent, tam in primis nuptijs, & eis durantibus, quàm etiam in
ſecundis.

30 Nec † dicatur quòd ex eo diſpoſitio debeat
intelligi de primis tantùm nuptijs, non de ſecundis quia hæ odioſæ in ſe ſint, & ſic non videatur poſſe dici quòd diſponentes cenſuerint, ac loqui voluerint de ſecundis nuptijs,
ſed de primis tantùm, per ea quæ tradit Rolan. à Val. in conſ. 68. à numer. 22. cum ſequent.
vol. 4. Quia reſpondetur quòd ſecundæ nuptiæ ſunt quidem odioſæ reſpectu mariti, & filiorum primi matrimonij, non reſpectu patris, & alterius tertij, in quibus non militat
maior ratio cur de primis nuptijs quàm de ſecundis intellexerint vt ex eodem Rolan. & ex
his, quæ circa odium ſecundarum nuptiarum
allegat, expreſsè colligitur, & clariùs ex traditis per Surd. de aliment. tit. 9. quæſt. 13. numer.
19.

31 Finem † huic gloſſæ facio mouens circa
verba illa reſeruationis donatorum, quibus

dicebant ſibi reſeruare quòd poſſent inter alia pro ſoluendis ſuis debitis de bonis donatis expendere ac ſi donata non forent, moueo (inquam) dubium an ſi ita, vt ſuprà dictum eſt, facta reperiatur reſeruatio, vel taliter, ſicut non ſemel fieri ſolet, quòd teneatur donatarius ſoluere debita donatorum, poſſit compelli ad ea debita ſoluenda, de quibus aliter non conſtaret quàm per confeſsionem donatorum poſt donationem emanatam, quod eſt clarè quærere an donatorum iſtæ confeſsiones, quæ emanans poſt donationes, præiudicent donatario, in quo vidi non parùm, dum occurriſſet in facto, dubitari. Qua in re dic quòd ſic, ex traditis per Paris. in conſ. 58. à numer. 8. cum ſequent. vol. 1. & Cepha. conſ. 21. numer. 8. libr. 1. qui vltimus rationem eſſe dicit quia ſtante prædicta reſeruatione depræhenditur aliquod veritatis indicium, quòd ſal-
32 tem erat debitor in genere, & adducit † in ſimili quod de marito confitente conſtante matrimonio receptionem dotis tradunt doctores vt ſi illud faciat præcedente inſtrumento promiſsionis dotis quamuis medio tempore inter promiſsionem, & confeſsionem reperiatur alia obligatio alteri facta per maritum, nihilominùs præfertur mulier ex vi confeſsionis in ſui fauorem, licèt poſt alterius obligationem factæ, propter illud primordium, & indicium veritatis reſultans ex promiſsione illa dotis facta, qua de re benè ſcripſerunt Afflic. deciſ. 402. & Aluar. Velaſ. conſulta. 5. numer. 9. & in
33 hoc † limitari regulam, quæ vult confeſsionem cedentis non nocere ceſsionario ſi eſt poſt ceſſionem emanata, docent ſupradicti doctores, & ſequitur Ioſeph. Maſcar. in tracta. de proba. conclu. 374. num. 6.

34 Ego vera † ſupradicta exiſtimarem dum non fraus aliqua in donatore ſic, vt dictum eſt, confitente, poſſet conſiderari excogitata ad euertendam donationem, quæ poteſt ex varijs figuris cauſarum hic neceſſariò non referendis depræhendi, debent enim omnis dolus, & omnis fraus à quacumque diſpoſitione exceptæ cenſeri, & ſoluitur hæc gloſ.

SVMMARIA.

1 *Conſtitutum ſumitur in iure noſtro dupppliciter.*

2 *Conſtitutum vno modo dicitur quando quis pecuniam vel à ſe, vel ab alio debitam promiſit intra certum tempus ſoluturum.*

3 *Conſtitutum dicitur ſecundo modo quando quis nomine alterius conſtituit ſe aliquid poſſidere.*

Conſtitutarius dicitur ille, prò quo ego me conſtituo aliquid poſſidere, ibidem.

4 *Conſtituti materiam vbi principaliter tractauerit auctor.*

5 *Conſtitutum eſt modus fictus, per quem traditur dominium, & poſſeſsio abſque actuali, & corporali illius traditione, vbi deciſio noſtri Senatus.*

6 *Conſtitutum, licèt ſit modus fictus, verè tamen, & non fictè dicitur transferre poſſeſsionem, & non minus operatur poſſeſsio per illud tranſlata, quam ſi per actum verum tranſlata foret.*

7 *Conſtitutum quamobrem, & ad quid fuerit adinuentum.*

8 *Poſſeſsio non transfertur ipſo iure ex ſola voluntate, vel per contractum, ſed traditione opus eſt.*

9 *Poſſeſsionem qui priùs habuit præfertur, & nu. ſequent. vbi declaratur.*

10 *Modi ficti, per quos ſinè actuali apprehentione trãſfertur poſſeſsio, qui ſint.*

11 *Conſtitutum efficit vt primus acquiſitor præferatur ſecundo, qui realem poſſeſsionem nactus eſt.*

12 *Venditor, & donator quamuis per actum fictum conſtituti tradiderint poſſeſsionem, per hoc tamen non ſunt liberati ab illius reali traditione, imò compelli ad id poſſunt, vbi deciſio Senatus Pedemontani.*

13 *Venditor, & donator tenentur poſſeſsionem rei venditæ, vel donatæ tradere & num. ſequenti, vbi in contrarium refertur deciſio noſtri Senatus.*

14 *Traditio rei intelligitur de vera, & reali.*

15 *Emphyteuta quamobrem non cadat in pœnas conſti. als ſcandols tit. de dret emphy. ſi ſolum capiat rei poſſeſsionem ſine conſenſu domini per clauſulam conſtituti, vel alios modos fictos.*

Interpretatio conſti. als ſcandols, tit. de dret emphy. ibidem.

16 *Commiſſo non eſt locus quando per actum fictum ſumitur poſſeſsio ſinè conſenſu domini, vbi deciſio Senatus Gratianopolita.*

17 *Conſtitutum non operatur in contractu nullo.*

Poſſeſsio transfertur per actum verum in contractu nullo ſicut in valido, ſecus per actum fictum, ibidem.

18 *Conſtitutum non operatur niſi conſtituens ſit verus rei poſſeſsor.*

19 *Probare debet conſtituentem poſſidiſſe tempore conſtituti is qui ſe in eo fundat.*

Enunciatiua verba in antiquis quando per ea dicitur quòd conſtituens ſe pro alio poſſidere reuera tunc poſſidebat, an probent, ibidem.

20 *Poſſeſsio ſuperueniens conſtituenti ſe pro alio poſſidere nihil prodeſt quando ipſe reuera non poſſidebat tempore conſtituti.*

Venditio rei alienæ ſuſtinetur ex ſuperuenientia dominij, ſed non poſſeſſio conſtituti, ibidem, vbi ratio huius dicti.

21 *Poſſeſſio poteſt transferri in caſum, & ſub conditione.*

Conſtitutum

22 *Conſtitutum operatur quoad bona futura ex die acquiſitionis illorum.*

23 *Obligatio bonorum quoad futura non contrahitur niſi ex die illorum acquiſitionis, vbi deciſio.*

24 *Conſtitutum an aliquid operetur in iuribus, & actionibus, quæ non poſſidentur.*

25 *Conſtituere ſe pro alio poſſidere an poſſit modum is qui realem & corporalem rei poſſeſſionem habebat, ſed is etiam qui per aliam clauſulam conſtituti, remiſſiuè.*

26 *Conſtitutum non operatur circa rem incertam, vbi deciſio Senatus Luſitani.*

27 *Conſtitutum non operatur abſente conſtitutario niſi poſtea ratificauerit tempore habili.*

Notarij ſtipulatio an quicquam proſit reſpectu conſtituti, ibidem.

28 *Conſtitutum operatur octo effectus, remiſſiuè.*

29 *Conſtitutarius poteſt de iure intentare remedia poſſeſſoria.*

30 *Conſtitutarius donatoris præfertur hæredi poſt illius mortem in interdicto retinendæ, vbi deciſio Senatus Sebuſiani.*

31 *Conſtitutarius poteſt propria auctoritate ſuam poſſeſſionem occupare.*

Niſi inueniat reſiſtentem, & contradictorem, ibidem.

Si tamen poſtea ſuperueniat contradictor qui non adeſſet tempore occupationis poſſeſſionis, nihil ageret, ibidem.

32 *Poſſeſſio non poteſt capi propria auctoritate quamuis adſit pactum vbi reſiſtentia & contradictio reperitur.*

Et quæ reſiſtentia ſit neceſſaria, an verbalis ſufficiat, an alia ſit neceſſaria, ibidem.

33 *Poſſeſſio non poteſt capi propria auctoritate quamuis adſit pactum vbi illa eſt penes alium, non penes paciſcentem, eiuſue ſucceſſorem.*

Poſſeſſio, quæ tranſlata fuerat per clauſulam conſtituti amittitur, per tranſlationem illius in alium per conſtituentem realiter factam ex contractu cum illo inito, ibidem.

Sed quo remedio ſit tali caſu cõſtitutario ſubueniendum, remiſſiuè.

34 *Creditor poſsidens per clauſulam conſtituti non poteſt in caſu ceſſatæ ſolutionis ingredi propria auctoritate poſſeſſionem rei, cuius in alium realis, & corporalis eſt tradita poſſeſſio.*

35 *Conſtitutarius non exercet priuilegium propria auctoritatis quoad capiendum poſſeſſionem quando circa id eſt ſibi lis mota.*

36 *Conſtitutarius an poſsit impedire executionem ſententiæ contra conſtituentem, eo inſcio, & non citato, latæ.*

37 *Conſtitutum eſt maius precario.*

Conſtitutum ciuilem, & naturalem poſſeſſionem transfert, ibidem.

Precarium ſolam ciuilem poſſeſſionem transfert.

Conſtitutum ſolum magis operatur quandoque quàm conſtitutum, & precarium ſimul, ibidem.

Notarij admonentur quòd ſolam clauſulam conſtituti ponant in inſtrumentis potiùs, quàm conſtituti, & precarij ſimul, ibidem.

GLOS XXVII.

Et ſic cum dictis pactis, & conditionibus dicti coniuges donatores volunt quod ſupradictarum rerum, poſt mortem ipſorum donatorum, dictus filius eorum donatarius vniuerſalis poſsit capere propria auctoritate poſſeſsionẽ corporalem, ſeu quaſi, & penes ſe retinere in caſu, & tempore ſupradictis, & ad vberiorem cauthelam nunc pro tunc ſic valeat quemadmodum ſi per illos realiter data fuiſſet, & tradita corporaliter, & de facto cum clauſula conſtituti, cum ceſſione iurium, & actionum, & alijs ad tranſlationem dominij, & poſſeſsionis neceſſarijs.

1 DE conſtituto † eſt nobis in hac gloſ. agendum, cæterùm cum duppliciter verbo conſtituti in iure vtamur, neceſsũ erit quòd nos imprimis, de quo conſtituto tractandum ſit, videamus.

2 Ac imprimis † conſtitutum dicitur in vna ſignificatione contrahi quando quis creditori promitit ſe pecuniam vel à ſe, vel ab altero debitam certa die ſoluturum, quo ſpectant integri tituli ff. & C. de conſti. pecu. & habetur ſignanter laté de eo per inſtituras in §. de conſtituta inſti. de actio. & latiſſimè materiã illius explicat illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus Cardinal. Manti. de taci. & ambig. conuen. lib. 19. per multos titulos, & nos nonnihil diximus in hoc eodem opere hac eadem clauſu. 4. glo. 7. par. 1. num. 47. & 48. De hoc conſtituto non eſt noſter futurus ſermo in hac gloſ.

3 Secundo † verò modo conſtitutum dicitur cum vendens, donans, aut aliter concedens, rem, quàm in alium vult transferre, conſtituit

 nomi-

nomine illius ſe poſſidere, vel ſimpliciter, vel
præcario eius nomine, quem cóſtituarium ap-
pellamus, ſicut mandatarium, depoſitarium,
legatarium, & commendatarium dicimus eos,
quibus hæc nomina quadrant; de hoc conſti-
tuto integrum, & completum tractatum fecit
Andre. Tiraquel. quem de conſtituto appella-
mus, & non penitenda docuit Anthon. Gom.
in l. 45. tau. à nume. 78. Et de hoc nos agere in-
teudimus in hac gloſ. quia hoc, & non aliud eſt
quod nobis exponitur enucleandum in titulo
huius gloſſę.

4 Sed quia † memini quòd de eo, ac de fa-
cultate etiam apprehændendi poſſeſſionem
propria auctoritate, quæ eſt item materia no-
ſtræ gloſſæ alibi in hoc opere pro oportunitate
tractaui plures quæſtiones vſuſſequentes, &
ſignanter in hac eadem clau. 4. gloſ. 3. nume.
17. cum ſequent. & gloſ. ſequenti, gloſ. 12. num.
130. gloſ. 18. par. 2. à num. 62. gloſ. 21. part. 2. nu.
77. & paſſim in alijs locis, id faciet vt breui,
nos ab hac conſtituti tractatione expediamus.

5 Conſtitutum † (vt hinc eius materiam ex-
ordiamur) modus eſt fictus, per quem trans-
fertur dominium, & poſſeſſio abſque actuali,
& corporali traditione l. ſicut §. ſuperuacuum
quib. mod. pig. vel hypote. ſolua. vt ſignanter
† Senatus *declarauit* & dixit expræſſiſſimis ver-
bis in cauſa Benedicti de Sanceloni cõtra Ioã-
nem Vallgornera referente nobili Ioanne Sa-
bater ſub die 15. Iulij 1588. Scriba Sacares, & *ite-*
† *rum* eodem referente ſub die 23. Iulij 1591. in
cauſa Ioſephi Miro cõtra eundem Vallgorne-
ra, cuius proceſſus eſt confutus cum ſuperiori.
6 Sed † non fictè, quamuis modus fictus dica-
tur, ſed imò verè, nec minùs operatur quàm
vera traditio l. certè §. 1. ff. de præcar. Oſas. plu-
ribus probat deciſ. 36. nume. 2. plures in idem
coacetuauit Tepa. in var. iur. ſenten. compend.
lib. 2. tit. de clauſu. conſtitu. in prin. fol. 39. & in
hoc eſt admiranda virtus conſtituti.

7 Adinuentum † conſtitutum, moduſque
hic fictus (idem eſt de alijs) per quem poſſeſſio
traditur, vt reor, fuit ne contrahens cum alio,
veluti emendo, vel donando, vel aliàs ab eo
eludi poſſet, vt ecce quando contractus cele-
8 bratur ſuper re immobili, in quo † eſt certum
poſſeſſionem non transferri ipſo iure, cum non
transferatur ex ſola voluntate, aut per contra-
ctum, vel inſtrumentum, ſed traditione opus
eſt, l. prædia ff. de acquir. poſſeſ. nec eſt poſſi-
bile quòd in eodem inſtanti realis, & corpo-
ralis poſſeſſio tradatur, quia non eſt ſic res in
promptu vt fieri valeat, vel quia poſt mortem,
vt in noſtris donationibus, vel in aliud tem-
pus effectum eſt contractus habiturus, interim
in manu alterius contrahentis eſſet, & eſt fal-
lere eum, qui cum eo contrahit, id eſt fallere
emptorem, vel donatarium, rem eandem al-
teri vel vendendo, vel donando, & ſimul rea-
9 liter, & actualiter tradendo, quo caſu † nemi-
ni dubium eſt præferendum vltimum acquiſi-
torem primo, licèt actiones ad intereſſe com-
peterent prioribus emptoribus, vel donata-
rijs, per quas tamen non ſemper tam plenè
prouidetur, quàm per rei ipſius acquiſitionem
realem. Huic morbo vt ſubueniendum eſſet
conuenit quærere quoſdam modos fictos tra-
10 dendi poſſeſſionem, quos † ſignãter Pet. Gre-
gor. in ſyntagma. iur. vniuer. par. 3. de actio. lib.
20. capi. 10. de acquiſitio. rerum per traditio. à
numer. 9. & Anthon. Gom. latè in l. 45. tau. à
numer. 45. recenſent, per quos quæ poſſeſſio
tradi non poterat actualiter, & corporaliter in
limine contractus, traderetur per iſtos modos
fictos tradendi, & per eos impediretur vnus
contrahens eludere alterum, rem eandem al-
teri poſt primam venditionem, & donatio-
nem ante traditionem vẽdendo, & ſignanter
per noſtrum conſtitutum eſt huic morbo pro-
uiſum, quo venditor, vel donator transferat
poſſeſſionem per traditionem inſtrumenti, vel
alterius rei, & conſtituat ſe præcario, & nomi-
11 ne ementis poſſidere: quo caſu † aduerſus ven-
ditionem, vel donationem primam ita factam
nihil obeſt pactum aliquod, vel venditio, vel
donatio, vel traditio à venditore, vel donato-
re alteri facta, imò ſemper primus acquiſitor
vigore conſtituti, quod poſſeſſionem ſimul
cum dominio in eum tranſtulit, alteri cuicun-
que præfertur, ſic pulchrè, pluribus diſcurſum
probando, docet Pet. Gregor. in ſyntagma. iur.
vniuer. par. 3. de actio. lib. 25. c. 18. nu. 5.

12 Sed quia † ſemper intereſt potiùs per actum
verum, realem, & corporalem, quàm per mo-
dum fictum conſtituti habere poſſeſſionem,
ideò non liberantur venditor, & donator per
huiuſmodi traditionem, ſed compelluntur, &
compelli nihilominus debent ad actualem &
realem poſſeſſionem tradendam, ſic Craue. in
conſ. 63. num. 3. Pet. de fideicom. q. 8. num. 242.
plena eſt de hoc articulo deciſio Oſaſ. 36. vbi
diſputat quæſtionem in vtramque partem; &
† in fauorẽ huius opinionis reſoluit, ſicq; *reſolutũ*
13 in Senatu Pedemontano tradit: & eſt ratio †
quia vẽditor (idẽ eſt de donatore) tenetur rem
venditam tradere l. ex empto. de actio. empti,
14 quod † eſt intelligendum de reali, & vera, &
propria traditione, & ideò non dicetur ſatisfe-
ciſſe donec id egerit, ita benè Oſaſ. vbi ſuprà
numer. 5.

Vidi tamen quòd noſter Senatus referente
nobili Ioanne Sabater 15. Iulij 1588. in cauſa Be-
nedicti de Sanceloni contra Ioãnem de Vall-
gornera, & de Montagut, ſcriba Sacares,
& rurſum eodem referente in cauſa Ioſephi
Miro

Miro contra eundem Vallgorneta. ſub die 23.
Iulij 1591. cuius proceſſus conſutus eſt cum ſu
† periori, *noluit* obligare venditorem ad realē,
& actualem traditionem, ſed imò dixit expreſ-
ſis verbis clauſulam conſtituti transferre do-
minium, & poſſeſſionem in emptorem, & li-
berare venditorem ab actuali traditione rei
venditæ, verùm nihilominùs diuerſa opinio vi
detur magis fundata.

15 Et hanc, † quia ſcilicet diſpoſitio loquens
de traditione intelligatur de reali, vera, & pro-
pria, exiſtimo eſſe rationem, non eam, quam
adducit nobilis Ludouic. à Pegue. in repetitio.
conſtitutem ne ſuper laudem. verſicu. primo,
num. 77. & 119. reprobatam aliàs, ex alio tamen
motiuo, per Iacobum Cancer. in prima parte
variar. reſolu. c. 12. de feud. num. 18. & 19. quam-
obrem dicamus non incidere in pœnas conſti
tutionis als ſcandols, ſub tit. de iure emphy. in
noſtris conſtitu. ſtatutas contra ingredientes
poſſeſſionem rei emphyteuticæ ſine domini
cōſenſu, eum qui per clauſulam conſtituti, vel
alium modum fictum nactus eſt dictam poſ-
ſeſſionem, & eſt ei traditio rei facta, quia diſ-
poſitio dictæ conſtitutionis, maximè cum ſit
pœnalis, debet intelligi de reali, vera, & pro-
pria, nō de ea quę per actus fictos transfertur ad
latè tradita, & probata per Aldera. Maſcar. in
tracta. de genera. ſtatutor. interpretatio. concl.
10. per totam, atque ita videtur eſſe de mente
16 Amęde. de Ponte † de commiſſo loquentis, in
tracta. de laudim. q. 38 num. 16. viden. Marc. de
ciſ. 169. in prima parte, & Guid. Pap. deciſ. 101.
† vbi dicit ita *ſeruari* in ſuo Senatu, ac deniq. vi-
dendi nouiſſimi addentes ad hunc, qui latè de
vtraq. opinione agunt.

17 Ad hoc † vt conſtitutum operetur debet
habere quatuor principales qualitates. Prima
quòd cōtractus, cui apponitur, ſit validus, qua
de rę eſt copioſe Aluari Velaſ. conſultatio 106.
ex num. 6. conſtituentis differentiam inter ac-
tus veros traditionis poſſeſſionis, & actus fic-
tos, vt per illos poſſit quidem transferri poſſeſ-
ſio ex contractu nullo, & inutili, per hos verò
minimè, & denique ex num. 12. examinat dif-
ferentiam, quam non nulli poſuerunt inter cō
tractus ſic omninò nullos vt nulla ſit ſpes re-
cōualeſcentię, & contractus, qui licet quidem
nulli ſint de præſenti, conualeſcere tamen poſ-
ſunt, & ſperatur conualeſcentia, veluti in do-
nationibus inter patrem, & filium, & inter vi-
rum & vxorem, Afflic. deciſ. 331.

18 Secundò † quòd conſtituens ſit legitimus
poſſeſſor rei, quam pro alio, & illius nomine
conſtituit ſe poſsidere, idque tempore conſti-
tuti, aliàs non poſſet dare quod non haberet,
hāc qualitatem non eſt quòd probemus poſt-
* quàm rationem in ſe naturalem habet, & om-
nes concordant, benè Velaſ. allega. conſulta.
19 106. num. vndecimo, vbi † dicit eſſe id proban-
dum ab eo qui ſe in conſtituto fundat, Anthō.
Gom. in allega. l. 45. tau. à num. 84. qui pręterea
num. 87. diſputat an ex clauſula conſtituti re-
perta in inſtrumēto antiquo pręſumatur fuiſ-
ſe poſſeſsio in perſona conſtituentis, vide plu-
tes quos Tepa. adducit in compendio lib. 2. tit.
de clauſu. conſtituti circa principium.

20 Id quod † adeò verum Anthon. Fab. exiſti-
mat in ſuo Cod. libro 7. titu. 7. de acquir. vel
amiten. poſſeſ. defini. 14. vt dicat nec ſufficere
quòd ex poſt fiat poſſeſſor ipſe cōſtituens, quia
non propterea ſuperueniens conſtituenti poſ-
ſeſsio faceret conſtitutarium poſſeſſorem, ra-
tionem reddit, quia poſſeſsio eſt facti, & niſi
verum ſit poſsidere quem eo tempore quo
conſtituit ſe alieno nomine poſsidere, quantū-
uis poſtea poſſidere incipiat, fieri nequit vt iſ
exindè poſsediſſe videatur, & cum hoc ſoluit
contrarium, quod fieri poſſet de eo qui vendit
rem alienam, aut obligat, quo in caſu per ſu-
peruenientiam dominij reconualeſcit vendi-
tio, & obligatio l. ſi quis alienā, de actio. empt.
cum ſimil. quia (inquit) dominium iuris eſt, &
ideò facilè hanc fictionem admitit vt ſi ex
poſt facto quæratur venditori, proindè ſit ac ſi
iam contractus tempore quęſitum fuiſſet,
quod non eſt in poſſeſsione, Gom. vbi ſuprà
nu. 84.

21 Limitatur † niſi in id nominatim tempus
clauſulæ effectus cōferatur, quo poſſeſsio quæ
ſita fuerit, poteſt enim poſſeſsio transferri etiā
in caſum, & ſub conditione l. qui abſenti §. 1.
ff. de acquir. poſſeſ. idem Fab. vbi ſuprà.

22 Per hæc † tamen non exiſtimes excludi
bona futura, quinimò in eis clauſula conſtituti
ſic operatur ex die acquiſitionis, ſicut in pręſē-
tibus ſi de eis ſpecialiter actum ſit, Theſau. de-
ciſ. 115. num. 7. & Anthon. Fab. qui rationē dif-
ferentiæ adducit inter hunc caſum, & illum,
quem ſuprà adduximus, de re quæ non poſsi-
detur per conſtituentem, Fab. (inquam) in ſuo
codice allega. libro ſeptimo titul. ſeptimo de
acquir. poſſeſ. defini. 10. Gom. vbi ſuprà nu. 84.
in fin.

23 Dixi † ex die acquiſitionis, quia reſpectu bo-
norum futurorum obligatio non contrahitur
niſi ex die acquiſitionis, l. hac ædictali §. in om-
nibus C. de ſecund. nup. Neguſan pulchrè de
pig. par. 2. memb. 4. num. 21. quod eſt vtile ani-
maduertere propter oppoſitiones, quæ quo-
tidie fiunt in bonis debitoris per diuerſos cre-
ditores, vt ecce maritus emit domum, quæ a-
licui faciebat decem de annua penſione, vel
quid ſimile, quæ venditur pro dicto debito,
opponit ſe mulier pro dote exiſtimans ſe præ-
ferendam ex eo quòd ante emptionem dictæ
penſionis

Digitized by Google

penſionis ipſa habuiſſet, & haberet bona mariti preſentia, & futura obligata pro ſua dote, contendi in facti contingentia de anno 1607. coram egregio Senatore Hieronymo Seniuſt in cauſa Petri Roger, & aliorum contra Eulaliam Raulla, & Petrum Vaquer non eſſe admittendam oppoſitionem, & optionẽ vxoris, ſed imò creditorem præferendum tanquam priorem, quia obligatio illius ſuper domo cõtracta fuerat ex die impoſitionis penſionis, obligatio autem mulieris ex die acquiſitionis mariti, quãtumuis mille annos antea pro reſtitutione dotis ille ipſi obligaſſet bona præſentia & futura, vndè cum die acquiſitionis reperiretur domus illo onere antea affecta, indè

† dicebam creditorem præſerẽdum, & ita *obtinui* prouideri per dictum egregium Relatorem, licèt non facto verbo, ſub die 4. Maij ſupradicti anni 1607.

24 Ex ſuperiùs † conſtituta regula quòd non operetur conſtitutum niſi in his, quæ poſſidẽtur à conſtituente, infert Fab. vbi ſuprà defini. 19. illud nihil operari in iuribus, & actionibus, quæ non poſſidentur, quod quomodò procedat poſtea declarat, viden. Frau. Mar. deciſ. 422. num. 6. & 7. part. 1. Nat. in conſ. 373. qui dicit ſecus eſſe ſi dicat conſtituens ſe poſsidere, ſeu quaſi nomine alieno, & Henric. Bauer. ſingul. titul. poſſeſsio, & inueſtitura, num. ſecundo.

25 Sed an † neceſſum ſit quòd realem, & corporalem nomine proprio habeat rei poſſeſsionem is, qui eam per conſtitutum in aliũ transferre vult, an verò ſufficiat quòd eam ipſe habeat tranſlatam in ſe ab alio per aliud conſtitutum, tradit ibi benè Anthon. Fab. in ſuo Codice allega. titul. de acquir. poſſeſsione defini. 17. & 32. benè Gom. in allega. l. 45. tau. nu. 81.

26 Tertia † qualitas eſt, & ſeu tertium requiſitum quòd conſtitutum ſit de re certa, veluti de aliquo fundo, vel de alia re limitata: qua de re tota compacta eſt deciſ. 56. Antho. de Gam.

† vbi dicit *deciſum* non competere interdictum recuperandæ ei, cui tria iugera terrę in certo loco cum clauſula conſtituti donata fuerãt, quia res erat incerta, eum vide, & eius additionatorem Blaſ. Flor. qui pluribus id probant, videndi quos latè citat Ioan. Bota in conſ. 106. num. 25. vbi diſputat an idem ſit quando fit donatio de certa parte bonorũ, & ſic de quota, ex quò datur certitudo ratione vniuerſali, latiſsimè omnium articulum examinat Authon. Gom. in allega. l. 45. tau. ex numer. 96. cum multis ſequenti. videndus Mago. deciſ. Lucen. 20. & 21.

27 Quarta † denique qualitas, & requiſitum eſt quòd conſtitutarius ſit præſens tempore cõſtituti, vel, ſi abſens, quòd ratificauerit tẽpore habili, nec ſufficit ſtipulatio notarij, quia ea profuit quidem ad quærendum ius, & actionẽ abſenti aduerſus donantem, & ne poſsit à donante iam reuocari, ſed non ad trãſferendum poſſeſsionem, & dominium, ſic pulchrè contra Guid. Pap. deciſ. 49. reſoluit Velaſ. conſulta. 55. nume. ſecundo, & 3. latè Gom. vbi ſuprà ex nu. 82.

Quando hęc requiſita adſunt tunc procedit quod diximus transferri in conſtitutarium per clauſulam conſtituti, & illius vigore veram poſſeſsionem, & dominium.

28 Et hæc † tunc eſt poſſeſsio tranſlata per clauſulam conſtituti, quæ illos octo effectus operatur, quos Guid. Pap. recenſet in deciſ. 356. & alios, de quibus per Rebuf. in ſuis commentarijs ſuper conſt. Reg. tracta. de dona. inſinua. ar. 2. gloſ. 3. 20. 2. & Hypoli. de Marſil. ſingul. 496. quos refert Tepa. in compen. var. reſolu. iur. lib. 2. tit. de clau. cõſtitu. col. 2. verſ. ciuilis poſſeſsio.

29 Hæc eſt † per quam vigore conſtituti licet conſtituatio intentare remedia poſſeſſoria, vt habetur per Oſaſ. allega. deciſ. 36. num. 1. veluti interdictum vti poſsidetis contra turbantem, Nat. in conſ. 317. vel recuperandæ contra ſpoliantem, Meno. conſ. 139. num. 22. lib. 1. & Bner. deciſ. 112. numer. 12. latè Velaſ. conſulta 106. per quatuor priores num. & conſulta. 126. numer. vndecimo, in quibus locis de hoc latiſsimè.

30 Hæc eſt † quæ facit vt noſter donatarius, conſtitutarius cum ſit, in vim clauſulæ prædictę preferatur, poſt mortem donatorum, eorũ hæredibus in interdicto retinendę poſſeſſionis, prout benè concludit Anthon. Fab. in ſuo Cod. libro 8. titu. 4. vti poſſidetis diffi. 6. reddens rationem, quia (inquit) mortis tempore, & eo inſtanti quo ius hæredi naſci incipit, reperitur extra cauſam hæreditatis poſſeſſio, quę viuis adhuc donatoribus per clauſulam con-

† ſtituti tranſlata fuit, ſicq; aſſerit Senatum Sebuſianum *tenuiſſe* de anno 1593.

31 Hæc eſt † quæ facit vt noſter donatarius poſſit propria auctoritate ſuam poſſeſsionẽ occupare, nec proindè dicatur aliquem ſpoliare ſi non eſt qui contradicat, vel reſiſtat, quia tunc per iudicem expedienda res foret, ne ſibi ipſi creditor ius dicere videatur, cõtra l. 1. ff. quor. legator. l. non eſt ſingulis 176. de reg. iur. quamuis poſtea ſuperueniat cõtradictor, ſiue iuſtus, ſiue iniuſtus, quia non facit vim qui ſuo iure vtitur, vt rectè probat Autho. Fab. in ſuo Cod. lib. 8. tit. 3. vndè vi, definitio. 33. Aluar. Velaſ. cõ-

32 ſulta. 173. num. 12. vbi † generaliter docet quòd licèt pacto fieri valeat vt quis poſsit ingredi poſſeſsionem alicuius rei propria auctoritate,

vel

vel ab ea aliquem expellere,id tamen ſolùm procedit dummodo ingrediens repugnanté non inueniat:Iſte autem reſiſtens, & contradicens qualiter ſit intelligendus declarauit ſuprà hac eadem clauſu.quarta,gloſſa 22.num. 55.

33 Item † niſi poſſeſsio ſit iam penes alium, quàm paciſcentem, eiusve ſucceſſorem: tunc enim non poteſt exerceri actus propriæ facultatis de iure competentis,vel alias ab homine conceſſę,quia interuerſa poſſeſsione creditoris,& in alium translata ex iuſto alienationis titulo.dubitandum non eſt quin licèt nullo id iure factum ſit,ac mala debitoris fide,ex eo tamen omiſſa poſſeſsio ſit,quæ creditori quæſita fuerat per clauſulam conſtituti,quippè quę facti magis,quàm iuris eſt, verba ſunt formalia Anthon.Fab.in allega.tit.vndè vi, defi. 34. addens quòd eo caſu non debet eſſe mirũ amiſſam dici poſſeſsionem quæſitam per actum fictum conſtituti, quia etiamſi per veram traditionem quæſita fuiſſet,amiſſa etiam dici deberet, & poſtea docet quo remedio ſit indè conſtituario ſuccurrendum.

34 Ad hæc † attendere deberent qui creditoribus habentibus res ſpecialiter obligatas pro aliquo credito,veluti pro aliquo cenſuali, vel violario, & poſſeſſionem illarum per clauſulã conſtituti,conſulunt indiſcriminatim quòd in caſu ceſſatæ ſolutionis reuocent præcarium,& immittant ſe in poſſeſſionem corporalem, ſiue illa corporalis exiſteret penes obligantem,ſiue penes tertium: ſi enim contra tertium ex abrupto,& eo non citato hęc fiant, non excuſabitur creditor ab ſpolio, ſed imò procedendum eſſe citata parte, quãdo tertius poſſidet, tubetur, vt mille in cauſis vidi, & quando cõtrarium fuit ibi tentatum,repulſam pretentionem ſum expertus.

35 Idem eſt † quando mota conſtitutario extitiſſet lis per aliquem,dicendo non licere illi ingredi poſſeſſionem:tunc enim ſi nihilominùs vteretur propria facultate, attentata diceretur proculdubio committere, & vt talis veniret ea poſſeſſionis apprehentio reuocanda,ſic Afflic. deciſ.151.& in additio.ibidem,Capi.deciſ.69 à num.27.& deciſ.182.num.8. Hæc addere poteris illis, quæ ad idem inſtitutum diximus in hac eadem clauſu.4.gloſſa 15.num. 71. cum alijs.

36 Et denique † facit hęc poſſeſſio per conſtitutum translata vt niſi ipſe conſtituatius fuerit in cauſa citatus, & auditus poterit impedire executionem ſententię ſuper re illa contra cõſtituentem latæ,vti colligitur manifeſtè ex deductis & probatis latè per Aluar. Velaſ.conſul. 5. per tot. licèt enim ibi nobis referat Senatũ † Luſitanum *declaraſſe* contra hanc opinionem, id tamen fuit quia reuera in caſu illo non extiterat poſſeſſio tradita per clauſulam conſtituti in illum tertium,qui executionem impedire volebat ex eo quòd defuerat vnum ex requiſitis conſtituti,quod ſuperiùs tradidimus, nempe vel quòd præſens conſtituarius eſſet tempore actus,vel quòd illum poſtea ratificaſſet, clarè tamen concludit quòd ſi talè conſtitutum fuiſſet,prout debebat,declaratum proculdubio pro noſtra opinione extitiſſet.

37 Conſtitutum † maius proculdubio eſt præcario,quia illud ciuilem, & naturalem poſſeſſionem transfert,hoc verò ſolam ciuilem, facitque creditorem naturalem poſſeſsorem, Afflict.deciſ.139.numer. fin. Capi.deciſ.14.nu. 14.15.& 16.& Anthon. Fab. in ſuo Cod. libro ſeptimo titul.ſeptimo,de acquir. vel amitten. poſſeſsio.defini. 15. vbi declarant quid inter vtrũque interſit.Melius eſt ego quòd dicat debitor, conſtituo me Titij nomine poſsidere, quæ eſt forma conceptionis conſtituti, quàm præcario illius nomine, quę præcarij, & ideò idem Fab.defi.ſequenti 16.in ordine,multùm execratur imperitiam tabellionum,& notariorum, qui ex ignoratione iuris, putantes plus iuris queri creditori ex ambabus conſtituti,& pręcarij clauſulis,quã ex vna ſola, ambas in inſtrumento comminiſcuntur, cum tamen non deberent niſi ſolùm conſtituti clauſulam apponere,quæ ſola maior eſt quàm coniuncta cum præcario,imò quandoque non parùm nocet concomitantia, & ſocietas præcarij cum conſtituto,vt idem Fab. ibidem rectè aduertit,licèt regulariter quando per imperitiam,vt dictum eſt, notariorum coniunguntur ambæ clauſulę,pręualeat clauſula conſtituti,nulla de præcario habita ratione:humanius enim (inquit) eſt vt notarij error ex iuris ignorantia profectus non noceat contrahentibus.Et cum his finem huic gloſſę facio, in his enim vltimis gloſ.non poſſum me multùm extendere quãuis deſideraſſem propter materiarũ,quas continent, pulchritudinem,quia video nimis creſcere librum, & ideò compellor breuis eſſe.

SVMMARIA.

1 *Promittere verbum quid importet, remiſsiuè.*

2 *Iuramentum quid operetur in donationibus, remiſsiuè.*

3 *Pacti de non contraueniendo materia vbi tractetur in hoc opere, remiſsiuè.*

4 *Pactum de non contraueniendo tollit facultatem contraueniendi etiam prætextu non adimplementi, vbi deciſio Senatus Aragonenſis.*

Donatio

5 Donatio reuocatur propter ingratitudinem.

6 Fallit ſi donatio eſt ob cauſam, vbi plures deciſiones noſtri, & aliorum Senatuum.

Donatio ob cauſam non dicitur propriè donatio, ſed quadam potiùs permutatio, ibid.

7 Donatio ob cauſam nō reuocatur propter ingratitudinem in eo quod eſt intra cauſam, ſed benè in eo quod eſt extra eā, in quo dicitur mera liberalitas, & numer. ſequentibus, vbi deciſio noſtri Senatus.

8 Inſinuatio non requiritur in donationibus ob cauſam in eo quod eſt intra cauſam, ſecꝰ in eo quod eſt extra.

9 Dos data vltra modum praſcriptum an poſſit conſtante matrimonio auferri à genero cui fuit conſtituta.

Dos reuocatur propter ingratitudinem in eo quod excedit legitimam, vel id quod homines ſimilis conditionis ſolent dare pro dote, ibid. vbi deciſ. noſtri Senatus.

10 Sed cōtra poſtea declarauit iſdem Senatꝰ in alia aula, & nu. ſequen.

11 Cauſa donationis, quę fit in fauorem matrimonij, quę ſit.

12 Matrimonij fauore quæ priuilegia actui conceduntur ceſſant per illius diſſolutionem.

13 Melioratio filij non eſt reuocabilis nec per ingratitudinem, nec aliàs, quando fit ex contractu oneroſo cum alio initio ne illi fiat praiudicium.

Niſi ceſſet illius tertij intereſſe vel per mortem, vel aliàs, ibid.

14 Alienatio facta per donatarium de rebus donatis ante commiſſam ingratitudinem, aut ſuper ea motam litem non reuocatur quamuis poſtea donatio reuocetur.

15 Donatio propter ingratitudinem non reuocatur ipſo iure.

Actio perſonalis tantùm competit donatori ad reuocandum donationem propter ingratitudinē, nō reiuendicatio, ibid.

16 Donatione reuocata propter ingratitudinem non reſtituuntur fructus interim percepti, vbi deciſ. Senatus Sabaudiani.

17 Ingratitudo qualis debeat eſſe vt donatio propter eā reuocetur, nō eſt de iure definitum: poteſt enim ex alijs cauſis vel ſimilibus, vel maioribus fieri reuocatio arbitrio iudicis.

18 Exharedatio filij nedum poteſt fieri ex cauſis expreſſis in iure, ſed etiam ex ſimilibus, vel maioribus.

19 Donatio perfecta poteſt ex eiſdem cauſis reuocari, ex quibus filius exharedari.

20 Reprahenduntur qui contrarium tenent.

21 Donatio non reuocatur ex leui offenſa.

22 Donatio an reuocetur tamquam propter ingratitudinem per vnicum inceſtum, vel ſtrupum filia donataria, vbi deciſio noſtri Senatus.

23 Iniuria fit patri, & affinibus ex ſtrupo filia.

24 Donatio vt reuocari poſſit propter iniuriam donatori illatam requiris iniuriam atrocem.

Iniuria atrox qua dicatur, ibid. remiſſiuè.

Iniuria atrox reſpectu patris non dicitur adulteriū, vel ſtrupum filia, ſed quadam verecundia potiùs, ibid.

25 Donationis reuocatio, & exharedatio filiorum ex eiſdem cauſis fiunt.

26 Filia vt exharedari poſſit propter turpitudinem neceſſum eſt quòd illa ſit continuata, nec ſufficit vnicus, vel alius actus.

27 Filia qua alteri nupſit inuitis parentibus vt exharedari poſſit tria requiruntur.

28 Filia in Cathalonia liberatur à poteſtate patris per contractum matrimonij, in quam non reincidit per diſſolutionem illius.

29 Filius qui olim erat prohibitus nubere ſine conſenſu patris intelligebatur quando erat in poteſtate ipſius.

30 Patri non permititur occidere poſſe filiam adulterā niſi ſit in eius poteſtate conſtituta.

31 Patri nō datur actio iniuriarū pro adulterio filię emācipata.

32 Donatio vt reuocari valeat filia luxurioſa an ſit neceſſum ita viuere tēpore reuocationis, an verò ſufficiat ſic aliquando vixiſſe.

Ingratitudo commiſſa propter turpem vitam an purgetur per penitentiam, ibid.

Ingratitudo dupliciter poteſt cōſiderari, alia qua ſolum tangit ingratum, nec famam, perſonam, vel bona alterius lędit, alia verò qua è contra, ibidem.

33 Opinio quam Senatus in hoc caſu viſus eſt tenuiſſe, & alij doctores qui allegantur.

34 Reuocatio expreſſa eſt neceſſaria vt donatio propter ingratitudinem cenſeatur reuocata, nec ſufficiet ſecunda de eadem re donatio, vel illius alienatio, vbi deciſio noſtri Senatus.

35 Donator ſolus poteſt reuocare donationem propter ingratitudinem, non hæres, fallit in aliquibus caſibus ibidem adductis.

36 Hares vt poſſit reuocare propter ingratitudinem donationem factam per deffunctum quando iſte conqueſtus eſt, an ſit neceſſariū quòd iudicialiter, vel ſufficiat quòd extraiudicialiter conqueſtus ſit.

Hęres vt poſſit reuocare donationem propter ingratitudinem neceſſarij ſunt nedum conqueſtus deffuncti de ingratitudine, ſed etiam quòd voluerit donationem reuocare, ibid.

37 Donatio an, & quomodo poſſit propter inopiam reuocari.

Donatarius tenetur alere donatorem inopem aliàs reuocabitur donatio, ibidē, vbi remiſſiuè traditur quomodo id ſit intelligendum.

38 Offenſa quid ſignificet quando dicitur quòd donatio poteſt per eam reuocari.

39 Clauſula generalis, aut quauis alia ratione, aut cau-

ſa,

ſa quid importet,remiſſiuè.

40 ***Clauſula generalis in fine poſita an, & quando re-ſtringatur ad ſpecificata,& ad incogitata, maximè quando ratio recti ſermonis non patitur, vbi elegantes deciſiones noſtri Senatus.***

Renuntiatio generalis an,& quando comprahendat incogitata,& alia vltra ſpecificata, ibidem, vbi deciſiones noſtri & Neapolitani Senatus.

41 *Iuramentum appoſitum in d... ...ione non operatur quòd ea non poſſit reuoca... propter ingratitudinē, & nu. 43. vbi deciſio Senatus.*

Renuntiatio iuris reuocandi donationem propter ingratitudinem nihil operatur ſine iuramento, ibidem.

42 *Renuntiatio iuris reuocandi donationem propter ingratitudinem ſi ſit iuramento firmata de iure tenet.*

43 ***Sed an iſto caſu poſſit aliquo modo ſubueniri renunciãti traditur remiſſiuè.***

44 ***Notarij admonentur circa appoſitionem renuntiationis iuris reuocandi donationem propter ingratitudinem.***

GLOS. XXVIII.

Promitentes, & iurantes dicti donatores quòd præſentem donationem habebunt pro firma, & grata, & contra illam non facient, neque venient, nec reuocabunt propter ingratitudinem, inopiam, aut offenſam, nec ob quamcunque aliam rationem, ſiue cauſam, renunciando quantum ad hoc, vigore iuramenti prædicti, legi, aut iuri dicenti donationem poſſe reuocari propter ingratitudinem, inopiam, aut offenſam, aut propter aliam quamcũq; rationem.

1 PROMITENTES, † à verbo promito, eſt primum quod offedimus in noſtro contextu, quod iã aliàs diximus in hoc eodem opere, clauſ. ſcilicet 4. gloſ. 8. num. 11. 12. & 13. importare ſtipulationem ritè, & legitimè factam, quomodocunque probetur, ſiue per ſcripturam publicam, ſiue priuatam. Item probari per illud patris præſentiã quamuis de ea aliter non conſtaret, quæ ſunt quę, vt explicarẽtur, hic deſiderari potuiſſent, ideò breuitati ſtudens ſola remiſſione ad dictum locum contentus ad alia pertranſibo.

2 Verbum, † iurantes, à iuro, as, aui, eſt ſecundum quod in eodem noſtro contextu continetur, de quo in hoc eodem opere multa iam diximus ex his quæ hic cumulari potuiſſent, & debuiſſent, & ſignanter hac eadem clauſul. 4. gloſ. 7. patr. ſecunda à num. 57. multis probauimus & rationibus, & doctorũ auctoritatibus, ac diuerſorum Senatuum deciſionibus noſtrã hanc, de qua agimus, donationem inter patrẽ, & filium aliàs de iure regulariter reprobatam quando aliud non adeſſet pro eius validitate, ex hoc iuramẽto, quod fuit in ea interpoſitũ, ſuſtinendam fore, & eſſe, ac validam iudicandam, nec euaneſcere ex eo quòd filius donatarius patri donanti prædeſcedat, & poſtea declarauimus quomodo oporteat hoc iuramentum eſſe conceptum vt hunc effectum operetur, nunquid ſufficiat quòd ſit ſimpliciter interpoſitum, an, ſicut in noſtro contextu (quod laudo, & conſulo ſemper fiendum vt ceſſent difficultates) cum promiſſione, & pacto de nõ reuocando, item an illud excuſet à collatione, & imputatione in legitimam: in gloſ. item 21. part. 1. vbi agitur de donatione omnium bonorum, à num. 49. latè deſeruimus nunquid noſtra hæc donatio vniuerſalis, ſi non fuiſſet quicquam ad teſtandum reſeruatum, ſuſtineretur ſaltem in bonis pręſentibus propter noſtri iuramenti adiectionem, & alia ſexcentum in diſcurſu paſſim tibi obuiã ibunt de materia tractata, & diſputata, quæ non eſt iuſtum hic repetantur, nec quòd nos, quia ea de iuramento tradita ſufficiunt quantum præſens fert inſtitutum, vlteriorem tractationẽ de eo faciam°, ſed ad reliqua noſtri textus explicanda progrediamur.

3 Reſtat † igitur quòd agamus de pacto, & promiſſione de non contraueniendo, & de pacto de nõ reuocando propter igratitudinem, inopiam, aut offenſam, aut aliam quamcunq; cauſam, quæ ſequuntur in noſtro tex. ſed quia de primo plures egi, & eius naturam ſatis explicui in ſuperioribus hac eadem clauſu. 4. gloſ. 21. part. 2. à numer. 62. ferè nihil hic de eo vlterius tradam, ſolùm aduertam primò quòd in ornatũ eorum, quę ibi dicta fuere, videatur, vltra ibi allegatos, Alex. Rauden qui latè de eis agit, in tracta. de analog. lib. 1. c. 23. per tot.

4 ſecundò quòd † iſta promiſſio eſt tantæ efficaciæ, ac tantæ virtutis, vt quamuis apponatur in contractu correſpectiuo, in quo ea ſeclula frãgenti fidem liceret frangere eidem, hoc eſt ſi mihi non adimpleretur quod alter promiſit, poſſem & ego non adimplere meam promiſſionẽ, nihilominùs ea clauſula exiſtente non poſſunt

poſſum modo aliquo euitare adimplementũ meæ promiſſionis ſub prætextu non adimplementi partis alterius, quia id operantur verba prædicta, vt probat Ioſeph.de Seſſe deci.Arag.
† 24.num.ſecundo, vbi dicit ita *deciſum*, vide tamen de hoc articulo latè apud Seraphy. de priuileg. iuramen. priuileg. 108. à numer. 13.

5 Pro † intelligentia autem pacti de non reuocando propter ingratitudinem præſciendũ eſt quòd donatio, & omnis liberalitas in aliquem exercita reuocatur proculdubio propter eam, quę in donatorem à donatario commiſſa ſit, tex.expreſſus, & vulgaris in l.fin.C.de reuocan.dona.

6 Dixi, † *donatio, & liberalitas in alium exercita*, ad differentiam donationis ob cauſam, quæ cum ſimpliciter, & propriè donatio non dicatur, neque liberalitas, ſed quædam potiùs permutatio, quia item multoties ſolet alterius, quàm donatarij concernere etiam intereſſe, veluti contingit in donationibus, quę fiunt fauore certi matrimonij contrahendi, quarum præcipuè reſpectu huiuſmodi diſputationes in foro mouentur, vt Rip. Clar. & Fab. vbi infrà allegabuntur, tradunt expræſsè, adde Monter deciſ.10.nume.2. huic propterea reuocationi
* non ſubiacet ex gloſ. communiter approbata in allega.l.fi.verbo, *inueniatur*, & ibi Rip. n.49. C.de reuocan.dona.Iul.Clar.in §. donatio q. 21.num.4.Moli.de primogen.Hiſpan.lib.2.c.8. num.16.infinitos penè ad id probandum cumulat Bla.ſ.Flor.in additio. ad Gam. deciſ.163. alios nob.Ludouic.à Pegue. deciſ.21.in nouiſ-
† ſimis, ſic *deciſum* fuiſſe in Senatu Luſitano au-
† ctor eſt Anthon.Gam.in d.deciſ.163. ſic *reſolutum* fuiſſe in Senatu Sebuſia.refert nobis Anthon.Fab.in ſuo Cod.lib.8.tit.36. de reuocan.
† dona.defi.1.& ſic denique noſter Senatus *tenuit* de anno 1604.ſub die 8.Mar.in cauſa pupillorum Graus contra Anthoniam Planes, & Meca referente egregio olim Senatore, nunc in ſupremo Aragonum Conſilio Regente, Saluatore Fontanet, & ſcriba Vilella, cuius meminit primò Iacob.Cancer. in tertia parte variá. reſolu.cap.ſecundo de inuentar.num. 222. & deindè nobis Ludouic.à Peguera allega.deciſ. 21. in nouiſſimis. Et licèt dicat Cancer. eam declarationem fuiſſe certo modo in aula Regentis Cancellariam referente egregio Senatore Iacobo Puigmija commutatam, de quo nos inferiùs, & paulò poſt hæc dicemus, nihilominùs poſtea in tertia aula ad relationẽ egregij itidem Senatoris Franciſci Bonet ſub die 31. Ianuarij fuit illa (me aduocato) in omni-
† bus *confirmata*, ſumendo expreſsè pro motiuo quòd donationes ob cauſam non reuocantur ob ingratitudinem, ſcriba fuit N.Thio.

7 Hæc † dubium non habent, imò apud omnes videntur eſſe ſub certo, maximum tamen verſatur nunquid intelligatur id in eo, quod eſt intra cauſam, in quo retinet donatio priuilegia donationis ob cauſam, ſecus futurum in eo, quod eſt extra cauſam, in quo mera liberalitas, & ſimplex donatio videtur, & propterea reuocationi ob ingratitudinem obnoxia. Hac in re memini me alias in hoc opere, hac ſcilicet eadem clauſ.quarta, gloſ. prima nu. 84.& glo. 19.parte prima, nume. 33. perfunctoriè; & ad aliud propoſitum, cum promiſſione tamẽ hic vlteriùs negocium examinandi, docuiſſe illud quod dicitur donationem ob cauſam non reuocari propter ingratitudinem; intelligendum fore in eo quod eſt intra cauſam, ſecus in eo
8 quòd eſt extra, ad ſimilitudinem † eius quod dicitur de inſinuatione vt illa non requiratur in donationibus ob cauſam in eo quod eſt intra eam, ſecus in eo quod eſt extra, & ibi nonnullis doctorum auctoritatibus confirmaui, addo eis nunc Pet.Barboſ.in l.2.parte prima n. 171.ff. ſolut mat. Moli.de primo.Hiſpa.lib.2.c. 8.nume. 17. & Surd.de alimen.titul. primo, q. 48.numer.24.inſignis eſt Baecæ locus de non melioran.dot.ratio.filiab. cap. 32. num. 8. vbi
9 tractans illam quæſtionem † nunquid dos præter modum permiſſum data aduerſus legis decretum reuocari poſſit matrimonio conſtante inter dotatam filiam, & generũ, reſoluit quòd ſic, & veniendo ad rationes huius reſolutionis dicit in d.num.8.vnam ex eis eſſe *quia* (inquit) *hic non agimus de reuocanda dote conſtante matrimonio, ſed de reuocanda immodica dote, quam maritus pro portione excedente non cenſetur habere ex cauſa oneroſa, ſed ex cauſa lucratiua, quoniam donatio ob cauſã ſolùm dicitur titulus oneroſus pro portione ęquiualenti cauſæ: quantum tamen excedit, dicitur titulus lucratiuus, & mera gratuita donatio, meminiergo* (pergit vlteriùs) *monere debet quod aliqui doctores aſſerunt maritum habere dotem titulo oneroſo, & ideò practicandum §. ſi à ſocero l.ſi. ff.quæ in fraudem creditor. ſcilicet vt conſtante matrimonio non reuocetur, hic enim non tractamus de dote, ſed de immodica dote, quæ eſt titulus lucratiuus pro portione quæ eſt immodica &c.* Omnes in hoc Tiraquel.allegant, qui benè loquitur, in repetio.l.ſi vnquam verbo, *donatione largitus* nu.69. C.de reuocan.dona. & alios penè infinitos, quos apud eos videre poteritis. Hanc in termi-
† nis reſolutionem *approbauit* Senatus in illa pupillorum Graus contra Anthonium Planes, & Meca referente egregio Senatore Iacobo Puigmija ſub die 18.Mar.1606.de qua memini vbi ſuprà, & erat illius ſcriba N.Thio, vbi donationem dotis cauſa à patre factam reuocari poſſe propter ingratitudinem declarauit Senatus in eo quod excedebat quantitatem ducentarum librarum,

librarum,quam ſolebant homines ſimilis cõditionis filiabus ſuis in dotetem dare, vel legitimam filiæ ſuæ donatariæ debitã,*quia*(inquit) *vſque ad dictam quantitatem, ſeu legitimam,ſi plus valet:fuit,& eſt dicta donatio ob causã:& quatenus excedit dictas quantitates dotis,ſeu legitima eſt ſimplex.& pura donatio,& ita potuit ob dictam cauſam ingratitudinis reuocari quoad dictum exceſſum &c.*

Hæc dubitare me faciebant de victoria in cauſa ſupradictorum Graus,& Planes, & Meca dum in tertia aula ad relationem egregij Senatoris Franciſci Bonet de reuocatione iam dictæ Regiæ ſententiæ referente Puigmija latæ agerem,& ideò excogitaui alia media,& ſignãter dicendo quòd nunquam adfuiſſet in filia ingratitudo ſufficiens ad reuocationem,nec reuocatio patris qualis fuiſſet neceſſaria vt propter ingratitudinem prior donatio facta diceretur reuocata, de quibus nonnulla dicemus in inferioribꝰ, quibus potiùs inniteter,quàm dubiæ victoriæ fundatę in eo quòd donatio prędicta non potuiſſet,ſicut dictum fuerat in Regia ſententia , diuidi , negocium committere.

10 Nihilominùs † Senatus in Regia ſententia indè lata Relatore Bonet ſub die 31. Ianuarij 1612.ſententiam prædictam *reuocauit* , nec diſtinctionem prędictam de eo quod eſt intra,& de eo quod eſt extra cauſam approbare voluit,ſed imò in totum ſuſtinendam donationem,ſequendo in omnibus,& per omnia ſententiam Regiam primo loco referente Fontanet latam,quæ de dicta diſtinctione, & ſeparatione nullum verbum fecerat: Motiuum ad hoc aliud non video in dicta Regia ſententia poſitum quàm quia donationes huiuſmodi, quæ fiunt fauore certi, & determinati matrimonij cum certa,& determinata muliere contrahendi pars, & pactio cenſentur eſſe contractus matrimonij,in quo fiunt,& cum ipſo cõfundũtur,ex quibus(inquit) reſultat eſſe veras donationes ob cauſam,&quia ſimiles donationes ob cauſam non reuocãtur,& dicta Planes & Meca quatuordecim annos antequam pater ipſius faceret ſecundam donationem alteri,quam dicebant continere reuocationẽ ſuæ, conuolauerat ad ſecundas nuptias,& bona donata ſecundo viro conſtituerat in dotem, & donauerat eadem filijs naſcituris , & ſimilem maritus ipſius fecerat filijs ipſorum naſcituris donationem , quę in effectu ſunt eadem, quæ poſita fuerant in prima ſententia, quę cõfirmabatur,vt nos diximus in ſuperioribus hac eadem clauſ.4.gloſ.1.num.35. verum eſt quòd Senatus egregius non fundauit in hoc ſolùm ſuam,vt dictam ſententiam reuocaret , intentionem,ſed addidit(quod ego enixè contenderã ſẽper in cauſa,omiſſa diſputatione an vſq. ad cauſã,an extra ſuſtineri deberet donatio) ꝙ nõ cõſtabat potuiſſe,nec voluiſſe donatorẽ reuocare,& vbi conſtaret voluiſſe,& potuiſſe,nõ conſtabat de legitima reuocatione ex cauſis quas infrà dicemus.

11 Potuiſſe † autem ex ſupradictis ſolis motiuis reuocationem ſententiæ prædictæ fieri videtur ex eo quòd ipſa probent donationes eas,quæ fiunt fauore,& contemplatione certi, & determinati matrimonij cum certa,& determinata perſona contrahendi cauſam oneroſam habere intelligi, ideſt matrimonij , quod aliter contractũ non fuiſſet,hoc reſpectu quòd ad eas faciẽdas patrem obligarunt qui ex parte alterius contrahentis aderant tantundem forſan ipſi alteri coniugi donando,ſicque eiuſmodi donationes non procedunt ex liberalitate parentum,nec ad ſatisfaciendum cum eis alicui obligationi,qua filio,vel filię teneantur, ſed imò quia ita tractatum eſt.& pactatum cũ ijs,qui erant ex alia parte matrimonij,&vt eſſet pactioni,& contractui inter eos factis ſatisfactum, qui aliàs matrimonio non cõſenſiſſent, quæ denotant nihil hic cõſiderari poſſe, quod ſit extra cauſam,vt diuidatur ab eo quod eſt intra:ſi enim aſſeris,prout Regia ſententia referente Puigmija lata , dici has donationes ob cauſam vſque ad quantitatem, quam pater tenebatur filio,vel filiæ dare pro legitima,vel pro dote reſpectiuè,& in reliquo eſſe meram liberalitatem,reſpondebo non videri ita eſſe quia non conſideramus pro cauſa donationis eam obligationem , ſed imò matrimonium ipſum aliàs non contrahendum , & pactionem contrahentium illud,quæ nullam diuiſionem admitunt:hæc colliguntur non obſcurè ex eiſdẽ ipſis motiuis, & ex his,quę nos adduximus in allega.gloſ.1.clau.4.dum de huiuſmodi donationibus egimus,& in terminis tradit Anth. Fab.in ſuo C.lib. 8.titu.36.de reuocan. dona. difini.1.Item dicuntur huiuſmodi donationes non poſſe reuocari propter ingratitudinem quia continent fauorem aliorum,quibus non eſt iuſtum præiudicatum eſſe concedamus ex donatarij ingratitudine, Fab.ibidem. Hæc illã diuiſionem,& ſeparationem bonorum videntur excludere, & ideò propter hoc forſan de ea Senatus in hac vltima ſententia nõ habuit rationem.

12 Dicebat noſter Cancer.in tertia parte var. reſolu.capit.ſecundo,de inuentar. numer.212. reſolutionem ſumptã in Senatu,referẽte Puigmija,in allegata cauſa pupillorum Graus contra Planes,& Meca,de qua agimꝰ,vt declararetur donationem reuocandam in eo quodeſt extra cauſam,ſuſtinendo eandem in eo quod eſt intra , vt ſuprà dictum eſt, ideò fuiſſe quia ſolutum

ſolutum per mortem viri ſine liberis contin-
gentem fuerat matrimonium,cuius fauore,&
contemplatione extiterat donatio facta,quod
(inquit)potuit fieri,quia priuilegia, quæ con-
ceduntur rei geſtę fauore alicuius matrimonij,
ceſſant eo ſoluto per mortem viri ſine liberis
contingentẽ,& propterea donatio, quæ prop-
ter iſtorum præiuditium reuocari non poterat
ob ingratitudinem,reuocabilis fit proculdu-
bio per ceſſationem cauſæ,quæ ceſſat per mor
tem prædictam. Sed reſpondeo quòd licèt
Cancerij reſolutio in abſtracto ſit vera, meoq.
intellectui ſatisfaciat quòd priuilegia donatio-
nis factæ fauore certi matrimonij ceſſent per
mortem mariti,vel vxoris reſpectiuè ſine libe-
ris, & propterea in eo quod excedit legiti-
mam,& obligationem donandi dici iure poſſit
gratuita,& ſubiecta proindè reuocationi prop
ter ingratitudinem, & ex alijs cauſis de iure
permiſſis,id quod etiam,vltra adductos à Cã-
cer.probat multùm benè Andre. Angulo de
melioratio.l.1.gloſ.10.n.2.& glo.13. num. 2. di-
13 cens † quòd licèt melioratio filij vndequaque
perfecta,& irreuocabilis, reuocetur ex cauſis,
ex quibus alia quæuis perfecta donatio reuo-
catur,id tamen (inquit) fallit in melioratione
facta ex contractu oneroſo cum tertio,ne ius
tertij ex ingratitudine alterius lędatur, niſi (&
nunc probat noſtrum inſtitutum) tertij illi (ſit
nurus vel nepotes) deceſſerint, quia iam tunc
ceſſat eorum intereſſe: Verùm id dicebam ego,
qui cauſam dictæ Planes,& Meca defendebã,
non potuiſſe applicari noſtro caſui vbi ſtatim
ſtatimatque commiſſa,vt dicebatur,erat ingra
titudo,nupſerat mulier alteri viro, & ei bona
donata per patrem in dotem atulerat, & do-
nationem de eis filijs naſcituris fecerat, idque
quatuordecim annis antequam pater actum
faceret,quem aduerſarij dicebant eſſe reuoca-
tionem donationis,qui factus fuerat conſtan-
te,& durante adhuc hoc ſecundo matrimo-
nio , & exiſtentibus filijs ex eo , quo caſu
ſuccedere dicebam diſpoſitionem l. his ſo-
14 lis, C. de reuoc. dona. vbi † ſi donatarius
ante ingratitudinem ,atque adeò poſtea ante
motã litem rẽ donatã alienauerit,vel donãdo,
vel vendendo,vel in dotem dando, aut aliàs,
non poterit à tertio reuocari,exornat alijs ſimi
libus exemplis in propoſito conducibilibus
Flamin.Chartar.deciſ.Genuæ 75.à num.15.cu-
15 ius reiterationem poſtea tradit numer.19.quia †
donatio non reuocatur ipſo iure per ingratitu-
dinem,nec competit rei vendicatio,ſed tãtùm
actio perſonalis vt declarat glo.ibi,& Tiraquel.
in repetio.l.ſi vnquam verbo,*reuertatur*,nume.
16 327.ex qua † etiam ratione fit & illud quòd re-
uocata donatione non teneatur donatarius re
ſtituere fructus antea perceptos quia ipſa do-
natio valida eſt à principio,& perfecta,& dona
tarius bona fide percipit fructus vſque ad litis
conteſtationem ſuper reuocatione donationis
ob ingratitudinem,quæ non cenſetur ipſo iu-
re reuocata,ſic benè,poſt multos quos allegat,
Gutier.de iuramen.confirm.parte prima, capi.
to.nume.ſeptimo,quod & *approbari* in Senatu
Sebuſiano auctor nobis eſt Anthon.Fab.in ſuo
Cod.libro octauo,titul.36. de reuocan. dona.
defini.15.quicquid in contrarium dicat Rip. in
allega.l.fi.C.de reuocan.dona.num.221. quem
ſequitur Andre.Angulo de meliora.l.1.gloſ.12.
nume.11.conuincitur enim ea opinio manife-
ſtè ex ſuprà dictis.Ac proindè perſpicax Sena-
tus referente Boner poſt poſitum in Regia ſen
tentia contrarium de diſſolutionè matrimonij
per mortem viri,quę contigerat ſine liberis il-
lius matrimonij,quaſi ei reſpondendo facit ex
preſſum motiuum de ſecundo,& de conſtitu-
tione dotis in eo facta de eiſdem rebus dona-
tis,ac de donatione filiorum,& demũ de præ-
tenſo actu reuocationis,ponderando quòd fa-
ctus ille fuerat quatuordecim annis poſt præ-
tenſam commiſſam ingratitudinem , & toti-
dem ferè poſt contractas cũ alio viro ſecundas
nuptias.

Quando igitur donatio ſimplex eſt,non ob
cauſam,aut aliàs priuilegiata,reuocationi pro-
cludubio ſubiacet ex cauſa ingratitudinis, vt
17 ſuperiùs in principio dicebamus. Hæc † autẽ
ingratitudo non eſt de iure definitum qualis
debeat eſſe:licèt enim Imperator in allega. l.
fina.C.de reuocan.dona.& Roma.Ponti. in c.
fina.de dona.quinque tantùm cauſas enume-
rent,propter quas hæc reuocatio ſit permiſſa
donatori,communis tamen doctorum ſchola
concludit quòd ex alijs etiam vel maioribus,
vel ſimilibus cauſis fieri eadem reuocatio poſ-
18 ſit,non ſecus † atque in cauſis exhęredationis
doctores dicũt quòd quamuis quatuordecim
dumtaxat tradat Impera.in authen. vt cum de
appel. cognoſ.in §.aliud quoque capitulũ col.
8.communis autem tenet quòd ſi aliam vel ſi-
milem,vel maiorem ingratitudinis cauſam fi-
lius commiſerit,ſic illius prætextu poterit ex
hęredari ſicuti ſi aliquam ex adductis per Im-
pera.eo loci commiſiſſet , ita pulchrè probat
Ludouic.Moli.in tracta.de primogen. Hiſpan.
libro primo capit.9.num.32.33.& 34. vbi quì id
fieri poſſit,non obſtantibus verbis pręciſis, *ſo-
lùm,tantummodò*, & alijs ſimilibus in legibus de
hoc loquentibus appoſitis explicat,Iul.Clar.in
§.donatio q.21.Viui.in commun.verbo,*donatio
ex quinque cauſis*,num.ſecundo,Menoc.de arbit.
iudi.libro ſecundo centu.ſecunda caſ. 84. nu.
10.& caſ.130.& 267.vbi dicit id eſſe iudicis arbi
trarium,qui id fundat ſignanter in l. donatio-
nes §.ſpecies ff.de donatio.ibi , *iudicem tamen*

aſtimaturum

eſtimaturum ſi mater iure contra filiam offenſa eas reuocare velit.

19 Nec mireris † quòd non loquendo Meno. de noſtra reuocatione permiſſa donatori ex ingratitudine,ſed potiùs de donatione materna reuocanda, & de exhæredatione liberorum,arguamus ab illis caſibus ad noſtros , cum enim nulla ſit differentiæ ratio,imò vnum ; & idem videntur iſti caſus,quoad hoc,eſſe, nec nos aliquam facere debemus , ac proindè appoſitè Angulo de melioratio.l.1.gloſ.13. nu.1.poſt Peral.in l.vnum ex familia §.ſi de falſidia nu.5.de lega.2.dixit ex eiſdem cauſis poſſe donationẽ perfectam reuocari, ex quibus cõceditur filiorum exhæredatio.

20 Et quamuis† Pater Molina de contrac. diſputa.281.nu.3.ab hac opinione voluerit diſcedere exiſtimans fieri non poſſe quòd lex pœnalis de donationibus reuocandis facta, maximè cum dictionibus præciſis *tantummodò*, *ſolùm &c.*ad alios caſus,præter in ea expreſſos, extendatur,hæc non debent mouere vt à tam communi,& recepta in contrarium opinione recedamus,quibus abundè ſatisfaciunt doctores,& ſignanter alter Moli.vbi ſuprà allega.eſt, latè Eman.à Coſta in l. Gallus in §. & quid ſi tantùm in 3.parte nu.175.ff.de lib.& poſthum. videndi.

21 Solùm † debet iudex attendere ne læuis ſit offenſa,ob quam donationem vult donator reuocare,quia tunc locum dare reuocationi nõ deberet,vt aduertit Aldera. Maſcar.in tracta.de general.ſtatutor.interpręta.concl.5.n.57. vbi plura ſimilia ad id confirmandum adducit.

22 Dubitatum † vidi in ſupradicta cauſa pupillorum Graus cõtra Anthoniam Planes,& Mesa,nunquid inceſtum(idem quærimus de ſtrupo)quod in domo paterna dicebatur commiſſum à donataria,eſſet connumerandum inter legitimas cauſas,quæ locũ faciunt reuocationi donationis propter ingratitudinem, quã in re Senatus noſter referente Puigmija ſub die 18. † Mar,1606.*cẽſuit* quòd ſic,ſumens expreſsè pro motiuo,vt pro prętenſa reuocatione donationis declararet,quòd conſtaret donatariam exiſtentem in viduitate patri donatori ingratam extitiſſe,& grauem iniuriam habitãtẽ in domo patris ſui eidem intuliſſe &c.

23 Fundatur † communiter hæc opinio in eo quòd per huiuſmodi inceſtum, & ſtrupũ filiæ irrogata cenſeatur iniuria, & infamia patri, & affinibus,vt dicit Salice.in rub. C. ad l. Iul. de adulter.numer.primo, quem ſequuntur Anthon.Cordub.de Lara in repeti.l.ſi quis à liberis §.idem iudex, numer.63.& 64.de liber.agnoſcen.& Pet.Barboſa in repetitio. l.1.parte 4. nu.46.ff.ſolu.matrimo.qui omnes illud ſolum ad id allegãt , ꝙ legitur Eccleſiaſtici c.24.(errãt tamẽ in allegatione,nam imò eſt c.42.)*ſuper filiam luxurioſam firma cuſtodiã ne quãdo faciat te in opprobrium venire inimicis*, addo ego (ex qua meliùs probari arbitror,quàm ex reliquis,quæ ad idem à doctoribus adducuntur) l. quod ait lex ff.ad l.Iuliam de adulter. in illis verbis, *illa ratio redditur quia maiorẽ iniuriam putauit Legiſlator quòd in domum patris,aut mariti auſa fuerit filia adulterum inducere* ; in quibus verbis vides qualiter iniuriam patri inferri ex adulterio filię Iureconſultus pręſupponat,& maiorem vocet ſi illud in domo patris cõmitat,cuius rei rationẽ arbitror quòd in Regia ſententia de qua ſuprà,meminit Senatus illius circũſtantię commiſſi inceſtus per filiam in domo patris, & propterea vocaſſe grauem iniuriam ; quæ indè patri illata fuit.

24 Hęc † tamen me nihil mouerunt quominùs in cauſa ſupplicationis in alia aula ad relationem egregij Senatoris Franciſci Bonet defenderem contrarium,non fuiſſe ſcilicet inceſtum illud,ſeu ſtrupum cum vnico viro,vt prætendebatur, commiſſum ſufficiens vt propter illud fieret donationis reuocatio,quia ſępè allega.l.fina.C.de reuocan.dona.in qua hæc poteſtas reuocandi donationes propter ingratitudinem fundatur,requirit iniuriam atrocem vt fiat reuocatio ibi,*ita vt iniurias atroces in eum effundat*,& probat benè Ioan.Gutier.in conſ.24. à num.14.vbi declarat quando atrox dicatur, hæc autem,qua de agimus , quamuis aliqualis iniuria dici valeat,non tamen atrox dici poteſt modo aliquo vt faciat locum reuocationi; ego potiùs cum Rip.in d.l.fina.num. 226. id quod patri reſultat ex turpitudine filiæ verecũdiam quãdã appellarem , & exiſtimarem non multũ me eſſe alienum ab eo quod Eccleſiaſticus ſignificare voluit in allega.c. 42. verbo , *opprobrium*,vtẽdo, quod pro opinione diuerſa allegatur, vbi dicendo *ne quando faciat te venire in approbrium inimicis*,viſus eſt mihi Eccleſiaſt.dicere voluiſſe quod nos materno noſtro ſermone dicimus communiter,*perq̃ no ſen vejã alguna vergoña*,vt ſatis res ipſa ex ſe indicare videtur.

25 Pręterea † conſiderabam , & conſidero quòd non ſit iuſtum maiorem tribuere fauorem poteſtati reuocãdi ex cauſa donationem, quàm tribuamus poteſtati filios exhæredandi, imò hęc ambulare pari paſſu ſuprà docuimus, & inſinuant non obſcurè Rip.in d.l.fina.C.de reuocan.dona.& alij in alijs locis , qui de hac noſtra reuocatione agentes promiſcuè cauſas exhęredationis cum cauſis reuocationis donationis comminiſcuntur:imò eadem iura, quæ de reuocatione donationis agunt , & quæ de exhæredatione filiorum , eaſdem prorſus

cauſas pro vno atqui pro alio caſu adducunt;
26 quando † autem lex vult propter filiæ turpitu-
dinem reuocari poſſe donationem, eam non
quomodolibet requirit, ſed continuatam,
prout habes in §. aliud quoque capitulum in
auctẽn.vt cum dẽ appella.cognoſ.ibi, *ſi luxurio-
ſam degere vitam elegerit*,& notat peroptimè Pa-
ter Sanchez de matrimo.li.4. de conſen. coac.
27 diſputa.24.nnmer.6. vbi † poſtqnàm in præ-
cedentibus dixit,& probauit ſatis,tres requiri
conditiones vt filia inuitis parentibus nubens
exhæredari valeat,primam vt parentes voluiſ-
ſent eam matrimonio collocare,& dotem, ſe-
cundum vires ſuæ ſubſtantiæ,tradere: ſecundã
vt filia illi matrimonio repugnet, & ſimul vi-
tam luxurioſam eligat: & denique tertiam vt
ſit minor viginti quinque annis,quæ conditio-
nes exprimuntur in d.§.aliud quoque capitu-
lum,poſtquam(inquam)hæc docuit,& proba-
uit,in allega.num.6. addit indè inferri non ſa-
tis eſſe ſi ſemel,aut bis copiam ſui corporis fi-
lia fecerit vt poſſit exhęredari,idq. probari di-
cit ex verbis ſuprà relatis poſitis in d.§.aliud
quoque capitulum,idem videtur probare Di-
da.in c.Raynuntius in initio num.15. de teſta-
men.& denique ad idem Sanchez allegat Pa-
trem Molina de iuſti.& iure tomo.1.tracta.2.
diſputa.176. Fauet non modicùm huic opinio-
ni interpretatio Cornel.Ianſenij in commen.
ad alleg.c.42. Eccleſiaſtici,cui inhæret diuerſa
opinio,dicit enim quòd verbum *luxurioſam*, in
eo tex.ſignificat mulierem inuerecundam, &
impudentem, ac proindè (inquit)luxurioſam
hic non debet accipi pro ea,quæ per libidinem
peccat,ſed pro ea, quæ laſciua eſt, & petulans,
quæque ſua inuerecundia declarat ſe ad libi-
dinem procliuem eſſe,idque totum is auctor
deducit ex verbo græco,cuius loco eſt verbũ,
luxurioſam,poſitum:hæc (dicit is auctor) mu-
lier eſt quam Eccleſiaſticus ait facere venire pa-
trem in opprobrium inimicis ſuis,non alia. Ex
quibus vides quàm longè abſit poſſe in propo-
ſito vnum vel alterum actum luxurioſum pro-
ficere.Hanc opinionem(licèt in his non vide-
retur animaduerſũ in alia aula, vbi prior ſentẽ
tia lata fuerat,forſan quia nõ fuiſſet per partes
† deductum) *ſequutus* videtur Senatus noſter do-
ctiſſimus in ſæpè allegata deciſione cauſæ pu-
pillorum Graus contra Planes,& Meca,in qua
expreſsè fuit factum motiuum quòd non con-
ſtaret prætenſum inceſtum,qui mulieri impin-
gebatur, fuiſſe commiſſum niſi cum vnico affi-
ne ſuo &c.
28 Et eſſet † magnę conſiderationis quòd filia
hæc,quæ ſtrupum,vel inceſtum commiſit, vi-
dua fuiſſet,quia tunc minus proculdubio iuris
haberet pater reuocandi donationem,cũ enim
ea nõ exiſtat in patris poteſtate,quia ab ea fuit
liberata in his regnis per cõtractum matrimo-
nij, ex conſti.1.tit.de emancipa.in quã nõ rein-
cidit per diſſolutionem dicti matrimonij mor-
te viri cauſatam, vt notat in terminis additio
ad Antho.Gom.in l.47.tau.ſuper nu.2. & pro-
bat l.qui liberatus ff.de adoptionibus,nõ ſolẽt
iura de intereſſe patris eſſe ſolicita erga filiæ fa-
cta,& geſta,ſed tantùm quãdo eſt in poteſtate
29 illius conſtituta.Sic † videmus quòd leges, quę
antea matrimonium nolebant contrahi poſſe
à filijs ſine conſenſu patris, id tãtùm intellige-
bant in filijsfamilias,non in alijs, vt probatur
30 in princip.inſtitu.de nup.Item † leges,quæ per
mitunt patri filiam adulteram occidere, intelli
gunt de filiafamilias,l.patri cum ſimil. ff. ad l.
Iul.de adulter.latè probat Pinel.in rub.de bon.
mater.p.2.n.19.benè.Iul.Clar.in §.homicidium
num.48.& ibi Baiar.in additio.num.170.ac Ti
ber.Decia.in tracta.crimina.to.2.lib.9.c.15.nu.
31 19.Et † finaliter lex quæ dat patri actionem in-
iuriarum pro adulterio filiæ (& hoc eſt contra
adulterantem,non contra filiam, nam contra
eam nulla lex id dicit)non tribuit eam niſi quã
do adulterium eſt commiſſum contra filiam in
patris poteſtate conſtitutam, non quando cõ-
tra emancipatam,l.1.§.fina.de iniur. Hęc ego
dominis meis colendiſſimis proponebam in
cauſa ſuprà toties allegata,quibus ipſi viſi pro-
† culdubio ſunt *innuere* dum,inter alia, ad abſol-
uendum mulierem ponderarant expreſsè in
motiuis quòd ipſa eſſet per contractum primi
matrimonij de patris conſenſu ab eius poteſta-
te liberata, dum inceſtum commiſſum ſibi op-
ponebatur,&c.quamuis nihil de hoc in priori
ſententia ſuper eodem facto lata dictũ fuiſſet,
forſan quia nihil eo tũc deduxerant de eo par-
tes.
32 Sed an † ſit neceſſe quòd actualiter tempo-
re reuocationis hæc mulier vitam luxurioſam
ducat, an ſufficiat duxiſſe aliquando per ali-
quod tempus, dubitationis eſt non modicæ,
eam ad partes latè diſputat Franciſ.à Rip.in ſæ-
pè allega.l.fi.C.de reuocan.dona.quæſtio.67.
à n.224.dicẽs poſtea n.226.ſuã in hoc eſſe opi-
nionẽ quòd diſtinguatur inter ingratitudinẽ,
& ingratitudinẽ: alia enim(inquit)eſt quæ pro-
uenit ex cauſa,quę ſolùm tangit ingratum,nec
famam,perſonam, vel bona alterius lędit, ve-
lut in filia, quæ meretricata eſt, vel in filio are-
noſo, & hanc ingratitudinẽ purgari per pœni-
tentiam,& bonam vitam dicit:alia verò(per-
git)eſt ingratitudo,quæ tangit perſonam, fa-
mam, vel bona donatoris, quæ non purgatur
per pœnitentiam,non enim eſt in manu ingra-
ti ius donatori quæſitum ex offenſa in eum
illata,ſine illius facto,& voluntate auferre: ra-
tionem differentię inter hoſce caſus reddit,
quia (inquit) ſi delictum ingratitudinis tan-

git

gir ſolùm ingratum filium,vel donatarium,tũc ſi eom pęnireat,& ad vitam meliorem redeat, ceſſar verecundia,quæ ex turpitudine inſerebatur patri,& donarori,& omne intereſſe ipſorum,meritò igitur debet ceſſare actio ingrati,quæ rurpirudo,& intereſſe noo ceſſant quãdo vitium ingratitudinis tangit patrem,vel donarorem.Hæc Rip.quæ mulris probat, cui adde Ioan.Per.Surd.qui multa in huins opinionis corroborationem adducit,ac dicir verè nõ poſſe ſuis rationibus,ac eis,quas Rippa adduxir, reſponderi,ac ſatisfieri, Surd.(inquam) in tracta.de alimeo.tit.primo quæſt. 48. à oumer. 28.

Sed contra Rippam,& eos, qui ante eum opinionem tennere affirmatiuam, quòd ſcilicer debeat durare lnxurioſa filiæ vita tempore reuocarionis,nec ſit permiſſa reuocatio propter vitam turpem olim ductam,inſurrexerunt Anrhon.Corduba de Lara io l.ſi quis à liberis §.idem iudex à nu.60.vbi incipit tractare quęſtionem, cum ſequẽr.ff.de liber.agnoſcen.Petrus Barboſ.in l.prima par.4. num. 46.ff. ſolo. matrim.ac Eman.à Coſta in repetitio.l. Gallus in §.& quid ſi tantùm à numer. 188.ff.de lib. & poſthum.exiſtimantes quòd proſit quidem pœnitentia,& operetur quoad Deum, & in his terminis intelligenda volunt quæcunqoe dicuntur de criminis abolitione per pœnitentiam, ſed non quòd tollat ius alteri quæſitom.

33 Hae ego † in quęſtione,quia eam doctores præenarrati lariſſimè ad partes diſputaot,rationes adducont,qoæ pro vtraqne parte faciunt, & vltimò doctores allegant,qui vnam,qui aliã opinionem ſuſtinẽt,nihil vlteriùs dicere ſtatui, ſed his contentus, breuitati ſtudens, ad reliqua,quæ deſunt tractanda,ad rotalem perfectionem libri, pertranſibo,animaduertam tamen priùs quòd Rippę, & ſequarium opinio in occurrenti caſu,quæ tener poſt peruentum ad meliorem vitæ frugem non poſſe fieri donationis reuocationẽ, viſa eſt *placuiſſe* Senatui ſuperegregio in illa pupillorũ Graus contra Planes,& Meca, de qua ſuprà, quia poſuit in motiuis,inter alia,vt concluderet non potuiſſe reuocari donationem,quòd ſecunda donatio, quã aduerſarij dicebãt eſſe reuocationẽ,facta fuerat quatuordecim annis poſtquã ſecũdas nuptias filia cõtraxerat,in quib⁹ honeſtè sẽper, vt decebat,vixerat.Surd.vbi ſuprà irreſolutus à quæſtione hac ſe expediuit, multa tamen adduxit,ex quibus adoceri valeas quid ſequi debeas,alia videbis apud Henri. Roſſental in tracta.de feud.capir.decimo concl.17. in ſchol. in littera AA.& alia denique apnd Ceual.in cõmun.contra commun.quæſt.537.nu. 3.vbi pro opinione Rippę.

34 Vbi autem † vera eſſet,& ſufficiens Ingratitudiois cauſa ad reuocationem donationis oporteret quòd expreſsè donator reuocaret donationem,nec ſufficeret facere ſecundam, vel aliàs alienare rem donatam,prout abundè probauimus hac eadem clauſul. quarta, gloſſa .9. parte quinta à numer.189. nec eſt repetere neceſſe,ſolùm illis addo quòd cauſa ſupplicationis,de qua verba ibi facio in numer. 196. referente Bonet, fuit iam declarata cum huc peruenit prælũ,ſub die ſcilicet 31.Ianuarij 1612. in qua expreſſiſſimè quod ibi fundabamus cõtra ſententiam latam referente Puigmija,extitit *declaratum*, ſecundam donationem non habuiſſe vim reuocationis primæ,quamtumuis reuocandi poteſtatem ex ingratitudine donator habuiſſet.

35 Hanc † donationis reuocationem ſoli donatori fieri permiti palam eſt,nec licitam eſſe regulariter hæredibus omnes ſunt in confeſſo,& probant manifeſtiſſimè l. fina. C. de reuocan. dona.& capit.fina.extra de dona. elegans ad id eſt Gnidon.Pap. deciſ. 214. vbi pulchræ additiooes Ranchin. & Mathei, qui limitationes adducunt,ſi donator mortuus fuerit neſciens ingratitudiuem:ſi ſciuit,repentina tamen morte obijt,taliter quòd non potuerit reuocare: ſi præparauit quærelam dum viueret,id eſt conquæſtus fuerit de ingratitudine,& auditus fuerit dicere qoòd volebat reuocare donationẽ: ſi donator cauſam ingratitudinis iã incœpiſſet, poſſet enim eo caſu perficere hæres,& aliàs vt ibi habes,

36 Circa † illud de conquęſtibus,& iactationibus donatoris, qui auditus ſit in vita conquęri de ingratitudine donatarij dicens velle ſe donationem ei reuocare,quærunt aliqui nunquid eiuſmodi conquæſtus debeant eſſe iuditiales, taliter quòd extraiuditiales non ſufficiant, ſed ſit neceſſum, vt manum hæredes poſſint apponere,quòd iuditialiter conquęſtus donator fuerit de ingratitudine, & videtur dicendum quòd ſint oeceſſarij conquæſtus iuditiales,nec alij ſufficiant ex illis verbis l.final. C.de reuocan.dona.ibi,*ex his enim tantummodò cauſis,ſi fuerint in iuditium dilucidis argumentis cognitionaliter approbate &c.* per quæ verba ita tener Ioſeph. Ludouic.quę dicitud probare in terminis, in deciſ. peruſi.93.num.40. parte ſecunda quem ſequitur Ariſmi.Tepat. in variar. ſentent. iur. compen.libro ſecundo,titul.de reuocan.dona. col.8.in initio ful. 130. Sed id eſt reprobatum * communiter, quinimò volunt omnes conquæſtus ſufficere extraiuditiales de ingratitudine dummodo adſit declaratio voluntaris quòd volebat, & intendebat propterea donator facere reuocationem, aliàs enim primom ſine ſecundo non ſufficeret, prout

Digitized by Google

benè Rip.declarat in allega.l.fina. q.68. nume. 108.& depræhenditur clarè ex Guid. Pap. & omnibus alijs,qui de hac materia tractant, & in expreſſo opinionem Ludouic.vbi ſuprà reprobat Surd.de alimen.queſt.48. titu.1.nu. 14. & 46. Atq.hęc de reuocatione,quæ fit propter ingratitudinem.

37 Poſita † fuerunt in noſtro tex. *inopiam*,qua donator propter inopiam promitit non reuocare donationem,quæ verba cogunt nos examinemus nunquid eam ob cauſam reuocari donatio valeat:qua in re quod ego reperio eſt quòd donatarius tenetur alere donatorem ſi ſit inops,taliter quòd ſi id non faciat poterit proculdubio ipſe donator eam ob rem reuocare donationem, ſit tenet gloſ.in ſæpè allega.l. fi.C.de reuocan.dona.in verbo,voluerit, & eſt communis doctorum opinio, prout probat Ceual.in practi.commu.contra commu. quæſtio.351.Lara in l.ſi quis à liberis,verbo,idem iudex,num.58.Anthon.Gom.tomo ſecundo variar.reſolu.cap.4. d dona.num.14. verſic. *quibus adde*, & omnium latiſſimè Surd.in tracta. de alimen.tit.1.q.48.per totam:quod an ſit intelligendum ſimpliciter, an verò reſpectu rei donatæ tantùm:item an ſi ratione donationis factus fuit inops donator,an verò ſi quocunque modo,in quo aſſerit Ceual.*obtentum* quòd quo modocumque contingat inopia habere debeat alimenta donator:an item ad id vt donatorem inopem alat donatarius, debeat eſſe requiſitus,& nunquid in dubio præſumatur alitus tranſlato in donatorē onere probãdi cõtrarium , & alias pulchras quęſtiones in hac materia relinquo vidēdas apud citatos doctores, quia non eſt noſtri inſtituti eas hoc loci tractare.

De hac facultate reuocandi donationem ob non præſtita alimenta, vbi requiſita adſunt quam ob rem deberent præſtari, competente donatori inopi,exiſtimo loqui partes in noſtro contextu, dum dicunt ſe promitere non reuocaturos donationem propter inopiam,& renũciare legi dicenti reuocari illam poſſe eam ob cauſam,nam non video aliam diſpoſitionem, quæ permitat aliam donationis reuocationem propter inopiam,præterquàm propter non pręſtita alimenta donatori inopi , quod ſi ita eſt, aliter proculdubio deberent hæ promiſſiones, & renuntiationes concipi.

38 Sequitur † in eodem noſtro tex. quòd nec per offenſam reuocari donatio valeat,quod ad quid ponatur nemo non videt, ideò ſcilicet vt intelligatur voluiſſe donatorem compręhendere omnem omnino caſum offenſionis,quæ poſſet fieri donatori per donatarium abdicans à ſe facultatem reuocandi per eos, genus enim poteſt dici ad quæcunque poteſt donatarius inferre donatori damna, & præiuditia, quæ reuocatione digna forent,nos propterea non arbitramur oportere quòd ampliùs inſiſtamus in hoc, ſi autem quid hoc verbum ſignificet perfectè ſcire volueris,recurrere ad lexicon iuridicum, iuris ſcilicet ciuilis, & Canonici, in eodem verbo,& ibi videbis latè.

39 Sequitur † in eodem noſtro tex. *aut quauis alia ratione, aut cauſa*,quæ verba quãobrem ponantur ſatis ex ſe ipſa domonſtrant,vt enixam donatoris voluntatem nobis patefacerent qui per tam ampla,& generalia verba, poſt enumerationem ſpecierum poſita,voluit omnem omninò compræhendere caſum, pręter ſpecificatos,propterquem donationis reuocatio fieri aliàs valeret,quod,niſi ita dictum fuiſſet,cõtingere proculdubio ex varijs figuris cauſarum potuiſſet vt ſuprà dictum extitit.

De huius,& ſimilis clauſulæ generalis, quæ poſt ſpecificata ſequitur in quibuſcũq. diſpoſitionib° vi,& effectu,ſi plura,eaq.pulchra, ſcire volueris vide elegantiſſimam Iacob.Menoch. præſump. 151. libro tertio , & apud doctores quos ipſe allegat , quos ego non refero, quia
40 non expedit,ibi † videbis qualiter non reſtringatur ad ſpecificata , qualiter trahatur ad ea quæ non fuerunt in ſpecie cogitata, ſed in genere tantùm, maximè quando ratio recti ſermonis eam reſtrinctionem non patitur . Per quę exiſtimo motum Senatum vt ſententia lata referente egregio quondàm Senatore Bernardo Roig,ſub die vndecimo Iulij 1606.ſcriba Cortell,nunc Roure, quæ fuit confirmata referente egregio etiam Senatore Iacobo Puigmija,ſub die 21.Martij 1611.inter Petrum Clergue apothecarium , & Eliſabeth Sberta omnes ciuitatis Minoriſæ *declararet* renuntiationē per filium certa quantitate recepta patri ſuo factam de tota parte hęreditatis,legitimæ paternæ,& maternæ, & illarum ſupplemento, necnon de parte & portione ad eum ſpectante in certa donatione propter nuptias matris ſuæ, ac etiam legati per dictam matrem ſuam ſibi relicti,cum clauſula poſt dicta iura ſpecificata ſubſequente in hunc modum (atque etiam de omnibus, & alijs quibuſcunque iuribus, & actionibus ſibi competentibus, & competere debentibus nunc vel in futurum in dictis hæreditate,& bonis parentum ſuorum,& cuiuſq.illorum ex dictis & alijs rationibus,ſiue cauſis,quę dici,& excogitari poſſent,ſaluis tamē vinculis fideicõmiſſis,ſubſtitutionibus , & ſucceſſionibus tam ab inteſtato,quàm ex teſtamento , & etiam legatis à ſuo patre ſibi relinquendis,&c.) arbitror(inquam)ex ſupradictis motum Senatum vt declararet renuntiationē prædictã cũ dicta clauſula generali factam compræhendere ius ſibi competēs vigore cuiuſdã hæreditamenti

tamenti

tamenti in fauorem filiorum naſciturorum in contractu matrimonij ſuorum parẽtum facti, quod dictus renuntians dicebat ſe ignoraſſe tempore renuntiationis, & erat verum quòd de ſcientia non conſtabat plenè:, & fuit ſumptum pro motiuo idem quod ſuprà dictum extitit, quòd clauſula prædicta tam generalis, ſalua proprietate recti ſermonis, non poterat reſtringi ad ſpecificata, ſed imò quòd omnia, & quæcunque iura cognita, & incognita ex ſua vi, & natura comprehendebat, & quotieſcunq. talis clauſula aderat, ſufficiebat in genere cogitaſſe, quod ex ampliſſimis verbis in renuntiatione appoſitis tam præſumebatur &c. Sed quia hæc ſunt propria de materia renuntiationis, quam filia dote contenta facit patri, de qua eſt in ſequenti tomo agendum, ideò hic vlteriùs eorũ examen prætermitimus, pollicemur tamen quòd ſi permiſerit Deus ad illam ſecundi tomi nos peruenire partem, vbi de ſupradicta filiæ renuntiatione agatur, rem hanc latiùs examinabim⁹: digna eſt enim magna ſpeculatione, multoque ſtudio res, ſuper qua in eodem proceſſu, vno & eodem relatore referente, & in eadem aula, licèt mutatis aliquibus Senatoribus, binæ leguntur ſententiæ (oportuit enim binas fieri quia detectum eſt, poſt primã, proceſſum fuiſſe nulliter eo vſque in cauſa, ex eo quia litigatum contra minorem ſine curatore) ex diametro contrariæ, & in diuerſis, & contrarijs motiuis fundatæ, prior enim non comprehendi ius illud hæreditamenti declarauit ex eo quia ignoratum, cum nec renũtiatio, nec iuramentum ad ignorata trahantur, ſicuti idem etiam iſdem Senatus in eadem aula paulò † poſt, die ſcilicet 5. Iunij 1604. *declarauerat* in cauſa coniugum Maſoliuers contra Maſnijans referente egregio Senatore Saluatore Fontanet, de qua memini in ſuperioribus hac ea. clau. 4. gloſ. 9. parte prima numer. octauo, declarauit (inquam) reſpectu renuntiationis filiæ quam fecit dote contenta vt non comprehenderet ius ſibi competens ex alio ſimili hæreditamento in capitul. matrim. ſuorum parentum facto, quia erat incognitum, & incogitatum: poſterior verò totum contrarium dixit, vt ſuprà vidiſti, ſufficit, pronũc ſupradicta tradidiſſe, addo in eiſdem terminis Senatus Neapolita. aliã † factam *deciſionem* 319. conſ. Craue. 227. & conſil. Nat. 113. vbi benè de materea.

41 Cum ergo † (vt ad propoſitum noſtræ renuntiationis, & pacti redeamus) videret donatarius videretque qui ex eius parte erãt, poſſe donatorem (intelligo quando non ſoret donatio ob cauſam matrimonij facta vt ſuperiùs probatum extitit) donationem reuocare vel ex ingratitudine donatarij, vel offenſa, vel etiã ex inopia donatoris, ac alijs pluribus cauſarum figuris modo & forma, quibus dictũ ſuprà fuit, ideò prouiderunt cum donatore de hoc pacto, per quod cum iuramento renũtiaret donator facultati prædictę, de cuius validitate, & firmitate * dubitandum non videtur poſtquã ita omnes receperunt, licèt enim nec iuramẽtum ſolũ in donatione ſimpliciter appoſitum, nec etiã renuntiatio ſola ſine iuramento facultatis reuocandi quicquam operentur, primum quidem quia iuramentum recipit de iure omnes conditiones actus, ſuper quo apponitur, & illius naturam ſequitur, vt non ſemel in hoc opere memini me dixiſſe, et probaſſe, atque ita ſi donatio, & promiſſio noſtra habet, prouti habere eſt certum, tacitam conditionem, niſi donatarius ingratus ſit, taliter quòd propter eã poſſit donatio reuocari, ideſt ſi eſt talis naturæ vt ex ſe ſubiaceat reuocationi ex cauſis de iure permiſſis, eandem proculdubio naturam ſequetur iuramẽtum in ea interpoſitum: ſecundum verò, vt vulgò aſſeritur, quia nullum ſit huiuſmodi pactum, quo renuntiatur iuri reuocandi donationem ex ingratitudine, aut alia offenſa tamquam præbens delinquendi occaſionem (huic rationi vix aſſentiar vnquam, quandoquidem non video quòd quia non poſſim quod alicui dedi ab eo auferre, indè præbeatur ei occaſio me offendẽdi: ego non id dicerẽ, ſed quòd poteſtas reuocandi, quæ reſidet penes donatorẽ, frenum ſit, & eſſe debeat donatario ne ſit mihi iniurioſus, inter vnum autem, & alterum dicendi modum, nemo non videt patentem dif-
42 ferentiam) licèt † (inquam) nec ſolum iuramentum ſine renuntiatione, nec ſola renuntiatio ſine iuramento quicquam proficiant in materia quam tractamus, quando autem ambo adſunt in donatione & pactum, & iuramentũ, tunc dubio procul tenetur donator ad obſeruantiam, nec poterit ex aliqua cauſa reuocare donationem, quia omne iuramentum eſt ſeruandum quod ſeruari poteſt ſine interitu ſalutis æternæ, donator autem non peccat abſtinendo ſe à reuocatione, quamuis adſint cauſæ, ex quibus potuiſſet, ſi non eſſet in contrarium cum iuramento pactus, quemadmodum nec is qui ad vſuram recepit ſoluẽdo vſuras, nec is qui centum promiſit ne aliquis eũ occideret qui occidere volebat, ſoluẽdo eadẽ, & ſic de ſimilib⁹, ſic pulchrè patet Moli. de contractib. tracta. 2. diſputa. 281. à num. quarto, Ioan. Gutier. de iuramen. confirmator. par. 1. cap. 10. nu. 6. vbi in verſi. *ſed his non obſtantibus*, addit nedum verum eſſe quòd donator teneatur ad obſeruantiam iuramenti, ſed quòd etiam pactum ex ſe nullum, ex rationibus adductis, taliter ex iuramẽto cõfirmetur vt per illud fiat omnino validũ, taleq. remaneat tametſi petatur, & obtineatur illius abſolutio, &

Digitized by Google

relaxatio & Seraphi. de Seraphi. de priuileg. iuram. priuile. 108. per tot. alios tibi nō euro enarrare, & adducere, quia eos latè iſti tres doctores referunt.

43 Solùm † aduerto, vltra ſupradicta, quòd examines, quando tibi caſus ſuccedat, dictum Molinæ vbi ſuprà num. 6. verſ. *confirmatur*, contra Guttier. exiſtimantis quòd cum donatarius ob ingratitudinem ſe ipſum indignum reddit cui iuramentū ſeruetur, poterunt Poteſtates non ſolùm Eccleſiaſticæ, ſed etiam ſeculares in pœnam talis ingratitudinis relaxare donanti iuramentum illud, factaque ea relaxatione poſſe eundem licitè agere ad reuocationem donationis, quod idem tenere viſus eſt, imò ſimpliciter quòd non valeat pactum etiam iuratum de nō reuocando, Federi. Scot. reſponſ. 16. num. 10. in 1. tom. lib. 2. ego nihil pronunc dico, ſed ſolùm quòd video repugnare id receptiſſimæ, & communiſſimę doctorum opinioni, quę eſt pro validitate, licèt multū rigoroſa videatur, vt ſcilicet bonis meis fruatur qui mihi iniurioſus eſt. In donatione de qua agebatur in illa cauſa Graus, & Meca, de qua tantiſper egimus, non aderat pactum de non reuocando ex cauſa ingratitudinis, ſed ſolum iuramentum ſine eo, ob idque omnes tres ſententiæ, quæ latę in ea extitere † *præſuppoſuerunt* potentiam reuocandi in donatore niſi aliud obſtitiſſet, per quod confirmatur quod ſuprà docuimus in hac materia.

44 Hoc † quod dictum eſt, operatur pactum in donatione appoſitum in forma noſtri contextus, à quo deberent multùm tabelliones abſtinere niſi expreſsè (quod vix arbitror futurum vnquam ſi eſſet animaduerſum quòd donator renuntiaret huic priuilegio reuocādi, præbens ſic occaſionem non modicam delinquēdi, aut ſaltem non ita ei obſequendi ac ſi pactum appoſitum non eſſet) procederet à voluntate partium, poſtquam ab eis eſſent benè de hoc admoniti, & non (ſequendo, prout ferè fit ſemper, quod eſt in formulario ſcriptū) ſic incōſideratè has clauſulas, quę tantopere nocent partibus ponere, per quas vltra damnum partis, non modicam perſæpè præbent peritis ridendi occaſionem, dum vident eas ab eis accommodari ad omne quare, id eſt omni donationi, exēpli gratia, quid, quæſo, prodeſt quòd dicatur in noſtra donatione promiſſum, vel nō à donatore non reuocaturum ſe illam propter inopiam? ſi is caſus nunquam ſuccedere valet ex eo quòd poteſtas reuocandi propter inopiam ſolùm datur quando donatori inopi renuit donatarius præſtare alimenta, hic autem cum ſit reſeruatus vſusfructus, concordant omnes, & eſt ratio naturalis, quæ id dictat, nō teneri donatarium ad alimenta. Item ad quid, quæſo, oportet quòd in noſtra ob cauſam matrimonij donatione apponatur pactum de non reuocando propter ingratitudinem quando eſt certum, prout ſuprà dictum eſt, nō poſſe eā donationem, quamuis nō adſit pactum, reuocari? multa alia in idē poſſem exempla adducere, quæ breuitatis cauſa ſilens prætereo: bonum propterea eſſet quòd ipſi facerent differētiam inter leprā, & leprā; & (ſuper omnia) nihil ponerēt in inſtrumentis, ſaltē de ſubſtantialibus, niſi ea, quæ, eſſent multùm certi, voluiſſe apponi à partibus, & ſic euitarent proculdubio multa partiū damna, & innumera penè incommoda, quæ quotidie ſuſtinent ex inconſideratis notariorum ſcripturis.

SVMMARIA.

1 *Donatio quæ fit fauore matrimonij, & eſt continuata in capitulis matrimonialibus non eget inſinuatione in Cathalonia.*

Idem eſt in Aragonia, ibid.

Idem eſt de iure communi in donationibus quibuſcūque ob cauſam, ibid. vbi ratio.

2 *Donatio fauore matrimonij vt inſinuatione nō egeat an pro forma requiratur quòd ſit continuata in capitulis matrimonialibus.*

Interpretatio conſtitu. vnica de donation. ibid. & nu. ſequent.

3 *Verba quæ ponūtur frequētioris vſus gratia nō ſunt in conſideratione, vbi exempla adducuntur.*

4 *Notarij admonentur quòd in donationibus, quæ inſinuatione non egent, eius mentionem non faciant, nè partibus noceāt, quod quomodò procedat declaratur, vbi deciſio Senatus Sebuſiani.*

5 *Inſinuationis deffectus ſuppletur per iuramentum in donatione interpoſitum, vbi deciſio noſtri Senatus.*

6 *Etiam ſi non ſit expreſsè inſinuationi renuntiatum, vbi deciſio noſtri Senatus, & aliorum.*

7 *Inſinuationis requiſita in noſtra conſtitutione in donatione, quę non eſt ob cauſam, deffectus an ſuppleatur per iuramentum.*

8 *Iuramentum non ſupplet deffectum inſinuationis in præiuditium creditorum.*

Ius tertij non læditur ex iuramento in actibus aliàs illicitis ſine eo, ibid.

9 *Inſinuatio non ſuppletur per iuramentum quando per ſtatutum datur forma inſinuandi, quod quomodò procedat, declaratur, & ibi traditur quędā deciſio.*

10 *Inſinuatio non ſuppletur per iuramentum quando ſtatuto quopiam iubetur ea fieri quomodocunque id ſit, ſecundum Anthon. Fab. & Senatum Sebuſia.*

Sed

Sed reprehenditur,ibid.

Inſinuatio non eſt iuris publici principaliter, ſed priuati.

11 *Inſinuatio quid ſit,ibid.*

Abuti re ſua neminem debere intereſt reipublicæ, ibidem.

12 *Conſtitutio Cathaloniæ loquens de inſinuatione non attendit ad intereſſe donatoris,& ſed imò creditorum ad vitandum fraudes,quæ eis fieri poſſent.*

13 *Inſinuatio quare ſit introducta in donationibus in noſtris conſtitutionibus.*

14 *Inſinuatione,ſecũdum noſtras conſtitutiones,eget nedum donatio excedens quingentos florennos,ſed ea etiam quæ eſt omnium bonorum,vel maioris illorum partis.*

Donatio non inſinuata in Cathalonia in terminis cõſtitutionis in totum redditur nulla non facta diſtinctione exceſſus,vel non exceſſus,ibid.

15 *Minor non reſtituitur aduerſus inſinuationem donationis non factam vt præiudicet creditoribus,vbi deciſ.curiæ Tholoſanæ.*

16 *Minor an reſtituatur aduerſus donationem non acceptatam.*

17 *Minor an reſtituatur aduerſus teſtamenti non factam inſinuationem intra debitum tempus.*

18 *Inſinuationes donationum ſpectant ad dominum iuriſdictionis ciuilis.*

19 *Inſinuatio,quando bona ſunt ſita in diuerſis locis,debet in vtroq; loco fieri.*

20 *Inſinuationum quæſtiones qui doctores latè tractauerint,remiſſiuè.*

21 *Inſinuationis vim non habet clauſula inſinuationis, quæ vulgò in donationibus à notarijs ponitur.*

GLOS. XXIX.

Et quia præſens donatio,ſeu hæreditamentum excedit ſummam quingentarum librarum , quamuis fiat contemplatione matrimonij,tamen ad vberiorem cauthelam, quæ nocere non ſolet,vt reuocari non valeat in eo quod excedit dictam ſummam,inſinuant , & inſinuari volunt dicti donatores illam , & illud magnifico Vicario, aut Regenti vicariam Barcinonæ &c.

1 BENE dicitur,†&præſuppouitur in cõtex.noſtro quòd donatio hęc, de qua agimus,non eget inſinuatione, quia per conſti. Principatus vnicam ſub tit.de dona.remiſſum eſt onus inſinuandi donationes, quæ fiunt ob cauſam matrimonij,quod ſuum ſortitur effectum ,& ſunt continuatæ in capitulis matrimonialibus, quod idem eſſe de conſuetudine Regni Aragon.docet Martin. Monter deciſ. decima numer.ſeptimo in fin. Molin.in repertorio, verbo,*inſinuatio*,& ibi Portoles numer. ſecundo iſdem Portoles ad eundem Molin. verbo ,*donatio omnis*, quod idem procedere de iure communi vbi taliter fauore matrimonij donatio ſit concepta quòd propterea dicatur donatio ob cauſam,iuxta ea,quę nos latè docuimus in princip.huius operis hac eadem clauſul.quarta gloſſa prima à numer.17.colligitur ex traditis per eoſdem Monter,& Portoles vbi ſuprà, & docet clarè Cancer. libro primo var. capit. octauo,de dona.num.tertio.Ratio (inquit Anthon.Fab.in ſuo Cod.libro octauo, titul.40.de inſinuan.donatio.diffini. ſecunda) eſt nedum quòd fauorabilior eſſe , publicæque vtilitatis annexam cauſam habere videatur hæc donatio , ſed etiã quòd vix vlla falſitatis,aut fraudis ſuſpicio in hanc donationis ſpeciẽ cadere poſſit:nec enim ſolent clam fieri dotales tabulæ vt nec ipſum quoque matrimonium.

2 Circa quam† quidem conſtitutionem illud pulchrũ ſe ſe offert inueſtigãdũ dubiũ occaſione illorum verborum in ea contentorum,*continuades en los capitols matrimonials,&c.* id eſt cõ*tinuatæ in capitulis matrimonialibus,&c.* nunquid id ſit pro forma,& de neceſſitate vt ſiut donationes continuatæ in capitulis matrimonialib' vt inſinuatione non egeant , an verò ſufficiat quòd ſint factę fauore matrimonij.

Hanc quęſtionem ſub breuibus ſoluit Mõter allega.deciſ.10.à num.1. vſq ad 8.concludẽs quòd ſi ſit donatio fauore alicuius certi cũ certa muliere contrahendi matrimonij facta, quo caſu dicitur donatio ob cauſam,vt latè reſoluimus in ſuperioribus hac eadem clau.4.glo.1.allega.nu.17.tali caſu non eget inſinuatione quãuis non ſit in capitulis matrimonialibus continuata, ſed ſit antea,vel poſt facta, rationẽ reddit iſdem Monter nu.1.quia id quod eſt donationem quæ fit fauore matrimonij nõ egere inſinuatione,nõ euenit ei ex eo quòd ſit,vel non ſit in pactis nuptialibus continuata,ſed imò ex eo quòd ob cauſam matrimonij, & ideò ſi adſunt requiſita ſic ob cauſam dicitur donatio facta fauore matrimonij,quę fit extra pacta nuptialia,ſicut quę in eis,ad quod citat in terminis Guid.Pap.deci.145.n.5.& Meno.in cõſ.261.n.9.

3 Hæc Monter†adducit,quibus noſtrã reſoluit quæſtionem , eis adde quòd verba prædicta, *continuades en los capitols matrimonials* , id eſt, *continuatæ in capitulis matrimonialibus* iudicanda ſint appoſita frequentioris potiùs vſus gratia, quia ſcilicet in capitulis matrimonialibus continuari ſolẽt donationes, quæ filijs fiunt fauo-

re matrimonij, quàm quia aliquid exiſtimauerint Legiſlatores ampliùs operatura quàm ſi non fuiſſet appoſita, non ſecus atqui in c. quãuis pactum de pac. in 6. agens Roma. Ponti. de renuntiatione, quã dote contenta filia facit patri ponit illa verba, *cũ nuptui tradebatur*, nõ quaſi locum diſpoſitio non eſſet habitura ſi renũtiatio fuiſſet facta alio tempore quàm nuptiarum: contrarium enim eſt indubitatum, vt reſoluit Dida. in repeti. eiuſdem tex. in tertia par. §. 2. in prin. ex Anchar. & Ioan. Andræ. ibidem, ac Guiller. Benedic. in c. Raynuntius verbo, *duas habens filias*, num. 260. & alijs: ſed quia vt plurimum renuntiationes prædictæ fiunt per filias dum nuptui tradũtur, ideò Pontifex verba ſupradicta textui adiecit: idem dico de illis verbis, *pactis quæ matrimonij tempore*, poſitis in l. diui C. de natural. liber. & de illis etiam *quam dixerit tempore ſponſaliorum*, poſitis in c. vnic. de fil. nat. ex matrim. ad morgan. contrac. de quibus memini hac eadem clau. 4. glo. 1. nu. 22. vbi quæ dicta fuere non exiſtimo repugnare his, quæ hic reſoluimus, quia ibi ponderauimus ea verba ad probandum priuilegium, quod tribuitur fauori matrimonij, non tribui aliàs niſi quando fauor ille reſpicit certum, & determinatum matrimonium cum certa, & determinata muliere contrahendum, non quando agitur de matrimonio vagè, & incertè, dicẽdo actum fieri fauore matrimonij in tempore quo nullũ contrahitur, nec ſperatur de proximo contrahendum, vt ibidem eſt videre, nullũ enim melius huius rei ſignum quàm quòd videamus, vt ibi dicebamus, eis actibus qui fiunt fauore matrimonij tribui tantùm priuilegium qui continuantur in capitulis matrimonialibus, non tamen ponderauimus verba prędicta quaſi exiſtimauerimus nihil futurum ſi actus non fieret tempore nuptiarum, & quando ipſę de facto contrahuntur, id enim non fuit noſtrum intentum, quia ſufficit quòd fauore certi, & determinati matrimonij ille fiat: certũ autẽ eſt (ad inſtitutum redeundo) quòd ea quę ratione frequentioris vſus, & contingentiæ apponuntur, non reſtringunt, nec alterant diſpoſitionem, glo. in verbo, per totã, in aucten. caſſa & irrita C. de ſacroſan. eccleſ. pluribus alijs Canc. probat in 3. par. var. reſolu. cap. 3. de priuileg. n. 417.

4 Laudaui † in principio huius diſcurſus quòd benè dictum in noſtra gloſ. fuiſſet donationes has, quæ fiunt fauore certi, & determinati matrimonij, cum certa, & determinata muliere cõtrahendi, nõ egere inſinuatione, cum ita de iure tam communi, quàm municipali procedere comprobauerimus abundè, nũc autem abhominor valdè quòd de inſinuatione in iſtis donationibus fiat aliqua mentio: quorſum enim (ego exquiro à tabellionibus) clauſulam inſinuationis ipſi ponant, poſtquam certò ſciunt, vel ſcire debent eam non neceſſariam? erit ne forſan vt ex illius poſtea omiſſione, quamuis nõ eſſet neceſſaria, quia tamen à partibus pactata fuit, viſi ſint contrahẽtes noluiſſe donationẽ valere niſi inſinuata foret, corruat donatio, nec aliquid valeat, vtpotè quia quam contrahẽtes ſolemnitatem, licèt ex abundantia, interuenire voluerunt, eam remiti nunquam oporteat, nec quamdiu aliquid agendum ſupereſt, quicquam actum videatur, vt Senatũ Sebuſianum *reſoluiſſe* aſſerit in terminis Anthon. Fab. in ſuo C. lib. 8. tit. 38. de inſinua. dona. diffini. 2. Quod magis in hoc admirandi cauſam prębet illud eſt quòd videamus vbi peritiores, veluti in ciuitate Barcin. ſunt tabelliones, ibi magis hanc clauſulam in capitulis matrimonialibus frequẽtari, alibi in principatu vix vnquam: notent ergo quicunque illi ſint vt abſtineant ab his, ne ex huiuſmodi abundanti cauthela, minime neceſſaria, partibus immodicè noceant.

5 Tractant † circa noſtram conſtitutionem de inſinuationibus loquentem, quam ſuprà retulimus (benè eſt quòd eam nos aliquantulùm enodemus antequam alijs nos implicemus) tractant (inquam) circa eam conſtitutionem noſtras Iacob. Cancer. & nobil. Ludo. à Pegue. ille quidem in 1. par. var. reſol. c. 8. de dona. nu. 5. & 41. hic verò in ſuo primo deciſionum volum. deciſ. 150. nunquid præſuppoſita pro vera, ſicuti communiori, doctorum opinione quòd defectus inſinuationis ſuppleatur per iuramentũ, quod donationi adijciatur, vt abundè probat idem Pegue. vbi ſuprà, & eſt *approbata* à noſtro egregio Senatu, prouti patet ex deciſionibus quę ab eodẽ Pegue. refferũtur, & à Deſpujol in repertor. ad Mier. verbo, donatio facta filio fol. 62. ac Cancer. etiam vbi ſuprà & in 3. p. var. c. 7.
6 nu. 307. vbi † id extendit, & dicit verum etiam ſi non ſit expreſsè cum iuramento renuntiatũ, ſed ſolùm ſit ſimpliciter cum iuramento promiſſum non contrauenire, & dicit ita in noſtro Senatu *deciſum*, quibus adde Seraphi. de priuileg. iuramen. priuileg. 73. nu. 49. Ceual. in commu. contra comm. q. 212. Benè in hoc proceſſerat Cæſ. Barz. deciſ. 25. nu. 49. in qua nu. 33. dixerat fuiſſe *reſolutum* pro hac opinione, niſi poſtea deciſ. 94. contrarium *cum eodem ſuo Senatu* dixiſſet nu. 7. ſuper quo nihil ego ad præſens dicere exiſtimaui, ſed mirari non parùm de miſeria Iuriſprudentię, quæ iſtas variationes ſuſtinet, & permitit: quid enim quòd non debeat donator ſeruare iuramentum quod poteſt ſine interitu ſalutis æternæ: Benè Fachine. qui argumenta adducit, & cõtraria ſoluit, controuer. iur. lib. 3. c. 83. per tot. quod etiam *approbari* per noſtrum Senatum vltra id quod Cancer. dicit, apparet ex illis deciſionibus, quas

Deſpujol

Deſpujol vbi ſuprà adducit, licèt enim in eis nõ eſſet expreſſa renuntiatio inſinuationis cum iuramento, de quo videtur is doctor dubitare, cũ tñ non debuiſſet ex quo vidiſſet in eo loco vndè deciſiones extraxit, ſcriptum poſt eas relatas, quòd fuit intellectum procedere opinionem ſiue inſinuationi eſſet expreſsè cum iuramento renuntiatum, ſiue iuratum nõ contrauenire, ſiue ſimpliciter iuratum, nihilominùs fuit declaratum donationem valere: nũquid † (inquàm) conſtitutioni noſtrę requirenti inſinuationẽ ſatisfiat etiã per iuramenti in donatione appoſitionem, & reſoluunt quòd non, ſed per diuerſa media, Cancer. enim quia conſtitutio inſinuationem expreſsè requirit in fauorem creditorum qui contracturi fuerint poſtea cũ donatore, & ne eis fraus fiat, vt ibi aſſeritur, id autem quod dicitur, donationem iuratam nõn egere inſinuatione intelligitur in præiuditium ipſius donatoris ne poſſit eam reuocare, & pænitere, ſed non in prçiuditium creditorum, quia † (inquit) eſt extra omnem aleam quòd quando contractus infirmatur ob fauorem tertij, nunquam fauore iuramenti cõtrahentium in tertij detrimentum confirmatur.

7 8

9 Peguera autem † quia quod dicitur iuramẽtum ſupplere deffectum inſinuationis verum eſt vbi inſinuatio ex forma legis, vel ſtatuti deberet interuenire in ipſo actu inſinuationis, non tamen vbi lex, vel ſtatutum requireret donationem inſinuari ſub certa forma reſpectu creditorum ipſius donatoris, & ante certum tempus ante celebrationem contractus cum ipſis creditoribus, nam eo caſu (inquit) donatio non inſinuata ſub illa certa, & ſpeciali forma reſpectu dictorum creditorum à lege, vel ſtatuto data non prçiudicabit, ſic (proſequitur) eſt in noſtra conſtitutione, vbi ad tollẽdas fraudes, quæ fieri poſſent creditoribus, iuſſum eſt fieri inſinuationes in capite cuiuſque vicariæ ſub certa forma, & hoc decem dies antequam donator cum creditoribus contrahat, taliter quòd ſi ita non fiat, non cenſeatur prçiudicatum creditoribus, atque ita dicit ſe in facti cõtingentia in quadam cauſa *declaraſſe* de anno 1594. Iam dixi quòd ambo ex his doctorib⁹ in principali reſolutione, & deciſione concordarunt, & egò veriſſimam eorum opinionẽ exiſtimo, ſed in rationibus quas ad id confirmãdũ allegant, eſt quòd nos differentiam aliquam, ne quis vnquã decipiatur, conſtituamus.

†

Rationes Cancerij, quas audiſtis, nullam habent difficultatem, imò puram, & meram cõtinent veritatem, quòd quia iuramentum cõtrahentium non operatur in præiuditium tertij, ideò nec inſinuatio iurata in præiuditium creditorum, addamus Federi. Scot. pulchrè idẽ probantem reſpõſorũ to. 1. li. 5. reſpon. 5. nu. 25.

Rationes Pegueræ quatenus attingunt prçiuditiũ creditorũ optimæ, ſed quatenus ex eo quòd in noſtra conſtitutione non in actu donationis, ſed certo alio tempore præcipitur fieri illius profeſſio videatur, & videri debeat nõ poſſe effectum ſuppleri per iuramentum, quæ fuit (licèt nihil ille adducat) opinio Clari in §. donatio q. 18. nu. 3. amplexa per Veg. in con. 38. nu. 2. & 52. difficultatem non modicam continent, tum quòd contra eam opinionem tenuerit, & teneat, ac viuacibus (meo iuditio) rationibus impugnauerit doctiſſimus ſocietatis Ieſu Pater Ludo. Molin. de iuſtitia, & iure tracta. 2. diſputa. 278. nu. 11. verſi. idem Iul. Clar. dicens falſam eſſe eam opinionem quia iuramẽtum, quo talis donatio confirmatur, robur ex ſe ſolo donationi tribuit, ſuppletq. inſinuationẽ ita vt ſuperflua poſt illud ſit, quare (inquit) ob deffectum inſinuationis nõ poſſet iam reddi nulla vt Clari opinio præſupponit. Præterea (pergit vlteriùs) inſinuatio ab ipſomet donante pendet, cuius nomine iudici donatio eſt manifeſtanda, eoq. ipſo quòd iudex comperiat donationem voluntariam ex parte donantis eſſe non poteſt non habere eam pro inſinuata, & firma quoad exceſſum: qui autem iuramẽto ſe ad aliquid ſtringit cenſetur ſe eodem iuramento ad omnia teneri quæ vt id effectum ſortiatur neceſſaria ſunt, atq. adeò in propoſito donans ipſe teneretur donationem inſinuare vt iuramentum adimpleret, ſi vt donatio valeret, inſinuatio foret neceſſaria, ſibiq. ipſi imputare deberet quòd eam omiſiſſet: id quòd ſanè eũ ab obligatione, quam iuramento ſuper ſe induxit donationem implendi, nequaquam excuſaret. Hæc Moli. quibus ſi non falſam, vt ipſe vult, opinionem Clari faciat, eã ſaltem valdè dubiam reddit, tum etiam (& hæc eſt altera ratio, ob quam dubitabilis reddatur Peguerę reſolutio) quia in noſtra conſtitutione non videtur ſtatutum, ſicut Pegue. præſupponit, non eſſe ficdam inſinuationem in actu donationis, ſed imò aliò certo tempore ante contractus, qui fiant cùm creditoribus, ſolùm enim, poſtquam dixit in principio donationes fore inſinuãdas, addit *e, ſi no ſeran continuades tals donations deu dies ans del preſtech, o, contracte no preiudiquen, ni puguen preiudicar a creadors &c.* id eſt, *& ſi non fuerint huiuſmodi donationes continuatæ decem dies ante mutuum, aut contractũ non prçiudicent creditoribus &c.* quæ verba non dant formã quo die, & tempore debeant inſinuationes fieri, ſed ſolùm diſponunt non valere aduerſus creditores donationes, quæ non appareant inſinuatæ decẽ dies ante cõtract⁹ creditorũ, forſan vt id tẽpus habeant ad videndum eas donationes nè decipiantur.

10 Minùs † ſcrupuloſus in hoc fuit Anthon. Fab. *cum ſuo Senatu Sebuſiano* in ſuo Cod. allega.li.8.tit.38.de inſinua.dona.defini.5.vbi dicit quòd quotieſcunque vltra ius commune ſtatuto iubetur fieri donationis inſinuatio,tūc nihil prodeſt iuramentum ad ſupplendū defectum,nulla facta diſtinctione an idem omninò quod ius commune ſtatutum præcipiat, an formam tradat,qua certo tempore ſit inſinuatio fienda,vt erat Peguetæ opinio, aut aliter concipiatur,ſimpliciter enim eſt huius auctoris opinio quòd ſtatim atque ſtatutum ſuper hoc diſponit, eſt illius diſpoſitio ſpecificè obſeruanda,nec poſſit expreſſa partium voluntate remitti ſolemnitas,ne priuatorum pactionibus iuri publico derogari videatur. Sed periclitatur hæc opinio ex traditis per doctores, quos in propoſito laudat Federi. Scot. reſponſorum to.1.lib.2.reſponſ.16.num.9. nec videtur commoda alicuius diſcriminis ratio poſſe aſſignari inter vnum , & alium caſum. Idem etiam videtur tenere Cæſ.Barz.deciſ.94.nu.6.

11 Certè † non modicum lapſus fuit Fab. exiſtimans iuris publici eſſe inſinuationem,magis enim communis,& receptior opinio eſt,quòd inſinuatio ſit quędam ſolemnitas iuris reſpiciens principaliter priuatam vtilitatem donantium,ne domeſticis fraudibus præſertim coniunctarum perſonarum prodigaliter donando ſuis priuentur bonis,licèt ſecundariò,& in cōſequentiam in hoc etiam ſit ius publicum, quod verſatur,ne quis re ſua abutatur l. data C.de dona.& ideò nihil mirum ſi iuramentū ſuppleat illius deffectum , ſic pulchrè multis probant Gid.Pap.deciſ.350.Cæſ.Barz.deciſ.25. num.52.& Andrę.Gayl.practicar.obſerua.lib. 2.obſerua.39.num.10.qui multa ſimilia exempla adducunt,addendi ſunt pro confirmatione rationis introductionis ſolemnitatis inſinuationis, quam ſuprà tradidimus, Pet. Gregor.in ſuo ſyntag.iur.vniuer.par.3. lib. 28.cap. 13.num.5.Andræ.Fachine.controuer. iur. lib.3. c.83.in verſi.*reſpondeo textum &c.*& Pater Molin.de iuſti.& iure,tracta.2.diſputa.278.num.5.qui addit fuiſſe etiā inſinuationis ſolēnitatē introductā vt maturiùs homines,iudicē priùs adeūdo,eiuſmodi maioris momēti donationes efficiant,nec facilè animi leuitate depauperentur, tum etiam ne in eis interueniat fraus,& dolus, & ne vi,aut metu fiant, quorum præſumptio ceſſat ſi iudici priùs manifeſtentur, atq. in acta redigantur,ad quod citat allega.l.data, & l.ſiquidē C.de dona.quas dicit id apertè innuere.

12 Noſtra † iura municipalia aliud proculdubio in his inſinuationibus reſpexerunt, quàm ius commune:non enim curant de intereſſe, donantis,ad quod ius commune attendiſſe viſum eſt,vt ſuprà vidiſtis , ſed imò ad intereſſe creditorum eorum, qui donationes feciſſent, ordinando expreſsè in allega.conſti.vnica,ſub tit. de dona. ad vitandum fraudes, quæ ſæpiùs in donationibus committuntur, eas quādo fuerint vel de vniuerſis bonis , vel de maiori illorum parte, vel etiam de re excedēte valorem quingentorum florennorum inſinuandas fore,& eſſe modo,& forma in conſtitutione præſcriptis,taliter quòd niſi factum ita fuerit,ac niſi fuerint repertę cōtinuatę in actis decē dies ante mutuū,vel aliū cōtractū cum creditore initum,eis non præiudicent,nec quoad ipſos robur,& firmitatem aliquam habeant niſi à die inſinuationis prædictæ.

13 Ratio † huius conſtitutionis eſt quam tradit Martin.Monter deciſ.44.agens de ſimili foro regni Arag.num.7.vt illi qui contrahere intendunt cum ipſo donante,ex hac continuatione, & publicatione donationis intelligere poſſint an cum eo ſecurè valeant contrahere,& ne ab eodem donatore fraudentur in actibus, & cōtractibus cum eo agēdis: ad obuiandum enim his fraudibus huiuſmodi inſinuationis, & deſcriptionis neceſſitas introducta fuit.Hæc Mōter,cui in hoc aſſentitur Gerat. Maynard.deciſ. Tholoſa.53.num.2.lib.2.quæ propriiſſimè noſtrę conſtitutioni applicantur,& magis ei quàm iuri communi,cuius etiam reſpectu videtur is doctor ea dixiſſe,quod,vt ex ratione introductionis ſolemnitatis inſinuationis de iure communi ſuperiùs ponderata appatet,non videtur ad intereſſe eorum qui cum donatore contracturi erant reſpexiſſe,licèt in quādam cōſequētiam id proculdubio redundet in notorium eorum beneficium,ſcientes enim nullam valituram donationem in exceſſu, quę non ſit inſinuata,facilè locum adibunt,vbi id faciendum eſſet, vt videat num adſit aliqua donatio eius, cum quo volunt contrahere,per hoc ſibi optimè prouidebunt vt ſecurè contrahant.

14 Hæc noſtra † conſtitutio (vt vidiſtis) aliqua addit iuri communi, primò quòd nedum donatio, quæ excedit quingentos florennos debeat inſinuari,ſed etiam quęcunque alia quę ſit vel totius patrimonij, vel etiam maioris illius partis, quantumuis eam quantitatem non excedat,& ſecundò quòd non ſit dare certam quantitatem in his donationibus,ad quam vſque donatio non inſinuata ſuſtineatur , ea quoad exceſſum inualida remanente, cū enim in donatione totius patrimonij , ſeu maioris partis illius non ſit dare ſeparationem quantitatis à quantitate, de qua ſimul, & in eadem oratione diſponitur in conſtitutione,cum donatione excedente valorem quingentorum florennorum, & vna determinatio reſpiciens plura determinabilia debeat pariformiter determinare, indè fit quòd ſi inſinuatæ noſtrę

donationes

Digitized by Google

donationes non fuerint,in nihilo prorſus cre-ditoribus præiudicent, id quòd clarè denotant plura verba pręciſa in eadem conſtitutione contenta.

15 Quęrebat † quidam in facti contingentia ſi minor eſſet iſte , qui donationē accepiſſet per ſe,vel ſuos curatores, ab eo ,qui poſteà debita contraxit quamplurima , nec eam ante debita prædicta inſinuare curauit, num poſſet, & deberet beneficio reſtitutionis in integrum aduerſus prædictam omiſſionem iuuari, ſicuti iuuatur aduerſus non confectum inuentarium, etiam contra creditores, vt nos diximus hac eadē clau.4.glo.5.nu.45.& aduerſus alias omiſſiones paſſim offendimus reſtitui eundem. Hanc quæſtionem reperio ex propoſito tractaſſe Gerar.Maynard.deciſ.Tholoſa.54.lib.2. per tot. & eam reſoluiſſe contra minorem , dixiſſeq. curiam illam Tholoſanam conſueuiſſe † *declarare*,benè quidem operari diplomata Regia ad id impetrata vt donatio contra donatorem,aut eius hæredes valeat,non verò vt tertijs quibuſdam , veluti creditoribus , emptoribus, & alijs ſucceſſoribus cum titulo oneroſo præiudicent, quod dicit probari in l.minoribus, ibi, *ſi patris auxilio* C. de dona.ante nup.

16 Accommodabis † forſan non ineptè ſupradictis quę Sfor. Oddus docet in tracta. de reſtitu.in integ.par.2.q.89.art.1.nu.13. & art. 5.nu. 43. quatenus agens in primo an donatarius minor, vel legitimè impeditus reſtituatur aduerſus non acceptatam tempeſtiuè donationem, & actionem à notario ſibi etiam abſenti quæſitam , diſtinguit quòd aut res eſt adhuc integra quia donatio non eſt reuocata,vel quid ſimile factum non eſt,aut non eſt integra,vt primo caſu concedatur reſtitutio , ſecundo verò non, rationem aſſignat ſecundi dicti , quia(inquit) reſpectu iuris alicuius quęſiti conquęri non poteſt eum adhuc verè acquiſitum non eſſet, & quod non eſt quęſitum amitti non poteſt,argum.l. manumiſſiones de iuſti,& iu.reſpectu verò iuris quęrendi clarum eſt,quia re non ampliùs integra exiſtente , id eſt quòd ius alteri verè quæſitum ſit, reſtitutio in integrum aliquid operari nō poteſt,quia (addit) nō adeſt ſtatus priſtinus qui erat ante læſionem , in quo reponere poſſit.Hæc doctè Oddus:Agēs, autē † in ſecundo loco de quæſtione an reſti-

17 tutio detur aduerſus non petitam teſtamenti inſinuationem intra tempus ſtatuti,eam reſoluit dicens quòd ſic ſi aliquid non impediat, prout aliàs dixerat in alijs locis,vbi ſe ipſum citat:in noſtro autem caſu nemo nō videt quòd res non poteſt dici integra reſpectu creditorū medio tempore cōtractorum, imò adſit quod impediat reſtitutionem fiendam vt reponatur res in priſtinum ſtatum,ergo,&c.

18 Eadem † noſtra conſtitutio ſtatuit quòd ſi factæ fuerint donationes inter vaſſallos aliquorum Baronum,vel aliorum habentium iuriſdictionem , & intra terminos iuriſdictionis ipſorum,earum inſinuationes fieri habeant in ſcribanijs villarum,& locorum vbi erit domiciliatus donator,ſed non aperit quid futurū,quando,ſicut ſæpè contingit,in eodem termino,vbi donator eſt domiciliatus,duo ſunt domini qui iuriſdictionem habent , puta vnus ciuilem , & alius reliquam iuriſdictionem,in qua videlicet curia erunt inſinuationes fiendę : id noſter Se-† natus *declarauit* in famigerata illa Prioris de Riudario cōtra Excellētiſſimū Marchionē d Aytona lata ſentētia referēte egreg. olim Senatore Narciſo Paulo Regas ſub die 30. Octobris 1595. ſcriba Bartholomeo Balle , cuius ad alia propoſita non ſemel in hoc opere aliàs meminimus,dicens ad dominum iuriſdictionis ciuilis id ſpectare his verbis, *Item inſinuationes* (enumerabat caſus ad dominum iuriſdictionis ciuilis ſpectantes) *donationum, & aliorum contractuū in quibus neceſſaria ſunt audire , & in his decretum interponere,& ſuam auctoritatē pręſtare &c.* quod quomodo per noſtros practicos probetur tradit abundè Iacob.Cancer. in 2 par. var. reſolu. c.2.de iuriſdic.omnium iud.ex nu.43.Sed † ſi ſi-

19 ta ſint bona in diuerſis locis vbiq. debet fieri inſinuatio donationis aliàs nō valitura niſi quo ad bona ſita vbi eſt cōtinuata, Maynard. deciſ.56.lib.2.vbi deciſſiones.

20 Et cum his † finem ego huic gloſſæ facio ,& materiæ inſinuationis ; quia arbitror ſufficere ea quæ dicta ſunt pro reſoluendis quæſtionibus,quæ indè in praxi ſolent contingere , cum enim iam communi praxi , & ſtylo notariorum introductum ſit vt in omnibus donationibus apponatur iuramentum pro firmitate contractus,& non ſemel (quòd & ſemper fiendum ego conſulerem ad tollendum difficultates)renuntiatio expreſſa iurata ſolēnitatis inſinuationis , iam ceſſabunt proindè , & ceſſare debent hominum concertationes quo ad intereſſe donatorum, & illorum hæredum, & ſucceſſorum in donationibus , quæ aliàs inſinuationem requirerent, circa modum & tempus faciendi,circa donationis reuocationem,num vſq. ad exceſſum, vel vltra, & aliæ deniq. infinitæ quæſtiones quæ ſtatim occurrunt quòd non reperiatur donatio inſinuata, quæ maiorē partem tractatus de inſinuationibus occupant: quo verò ad intereſſe creditorum poſteà contractorum cum nihil,vt diximus, iuramentum obſtet,vel operetur,ſalua ſemper,& illæſa eorū iura ſeruabuntur quòd contractauerint ante inſinuationem:hęc quæ,vt dixi,ſufficiunt noſce in materia tradita , ac comprobata à nobis ſunt latè in hoc de inſinuationibus diſcurſu,nō eſt

eſt ergo quòd alia doceamus, ſed ad vlteriora ad alias gloſſas pergamus, ſi tamen vis magis in materia edoceri conſule quos in toto hoc diſcurſu tibi retuli doctores, & ſignāter Gerar. Maynar.& Anthon.Fab. qui plus in id tēporis conſumpſere, ibi videbis omnes proſſus quęſtiones, quæ circa hæc moueri poſſunt.

21 Nota †vnum, antequam ab his diſcedas, in quo multos vidi non animaduertere, quòd ex his, quæ continentur in noſtro contextu non dicitur donatio inſinuata, ſolū enim in eo cōtinetur deſiderium, & voluntas contrahentiū volentium fiendam inſinuationem, ſed opus poſteà eſt reali inſinuatione, id eſt quòd continuetur cum effectu vbi continuanda eſt donatio, ne ergo decipiaris quando vides hanc clauſulam poſitam in donationibus vt exiſtimes, ſicut plures faciunt, propterea donationē validam, quia inſinuata ſit, ſed vlteriùs require inſinuationem, quam vix reperies vnquam, cū vix curet quis vnquam de ea poſtquam cum hac clauſula eſt donatio concepta, id omnes exiſtimant ſufficere, in quo non modicum falluntur.

SVMMARIVM.

1 *Acceptatio donationis an ſit neceſſaria, quomodo debeat fieri, & alię pulchra quęſtiones in materia traduntur, remiſſiuè.*

GLOS. XXX.

Et dictus N. donatarius acceptat dictam donationem dictorum parentū ſuorum ſibi factam cum pactis ſupradictis, quibus expreſsè conſentit cum multiplici gratiarum actione.

HÆC eſt illa donationis expreſſa acceptatio, quam vltra donatarij præſentiam nonnulli exigunt vt dicatur ea acceptata, & hæc eſt gratiarum actio, quam aliqui volunt debere ſaltem intercedere vt pręſens dicatur acceptaſſe quando expreſsè non acceptat eo modo, quo in principio noſtri contextus, de quibus latè diximus in ſuperioribus hac eadem clau.4.gloſ.8 per tot.

1 Expoſtulabat †hæc gloſ. doceremus in eā nūquid expreſſa acceptatio, prout eſt in ipſa cōtexta, ſit neceſſaria in donatione ne poſſit reuocari an verò ſola pręſentia ſufficiat cum taciturnitate: an hæres poſſit eam acceptare, quæ fuit defuncto facta: et an, & quando præſumitur acceptatio quando de ea non conſtat, cęterùm quia de his, & alijs quæſtionibus, pluribus egi, quantum ad præſens attinet inſtitutum, in ſupradicta gloſ.8.huius clau.4.& tempus nō ſuppetit ad alia dicenda in eadem materia, ideò ſola ad eam gloſ. remiſſione contentus alia ſilebo.

Hæc (Humaniſſime Lector) habui quę tibi in hoc primo lucubrationum, & vigiliarum mearum de pactis nuptialibus, & capitulis matrimonialibus tomo, pro ſtudiorum meorū primæuo fructu, traderem, & cōmunicarem: ſi quid ſit in eis dictum quod placeat, Deo Optimo Maximo, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum, tributum velim, ſi quid verò minùs aptè, hebetudini mei intellectus adſcriptum, cui non fuit datum explere magis poſſe tuum ſciendi cupidum deſideriū: ſi tuę cum eis expectationi omni ex parte non reſpondi, honeſtos ſaltem conatus ne cōtēnas rogo, ſed expectes alia, quę iam iam molior ad tui vtilitatem, in quibus aut maturior ętas, aut longior rerum experientia ſupplebunt fortaſſe quæ hic deſiderari potuiſſent, his in Sacratiſſimo Anuntiationis Angelicæ feſtino die currentis Anni 1612. extrema fuit impoſita manus, quod diuino propè conſilio factum eſſe interpræter, ſingulariq. meo fato contigiſſe reor, vt quę millies ſacratiſſima Virgo me in his mirabiliter iuuit, dignata eadem ipſa ſit finem optatum in die ſuæ Sanctiſſimæ Anuntiationis ſacro illa recipere.

LAVS DEO.

ADDITIONES

ADDITIONES NONNVLLÆ EORVM, QVÆ INTER EXCVDENDVM OCCVRRERVNT DICENDA CIRca materias contentas in hoc volumine.

1 AD numer. 47. clauſ. 1. de
conſuetudine interpretatiua, & declaratiua loquẽtem, adde Ioſephum de
Seſſe, quẽ poſt ibi ſcripta
vidi, deciſ. 90. à numer.
11. vbi pluribus de ea agit
† & *deciſionem* Senatus Aragonenſis pro ea factam adducit.

2 Ad nu. 8. clau. 3. gloſ. 3. vbi de præcedentia
Regentis Regiam Cancellariam agebamus,
adde quòd in Eccleſia Barcinonen. fuit ei per
Reuerendum Capitulum datus, & aſſignatus
locus inter Canonicos poſt Decanum, ſeu primam dignitatem, quo frui cœpit egregius qui
nunc eſt Michael de Salba, & de Vallſeca Regens Cancellariam in Sacratiſſimi Corporis
Chriſti feſtiuo die anni 1611. vt omnes vidimus.

3 Ad nu. 26. cum ſequen. eiuſdem clau. 3. glo.
3. adde quòd priuilegio Militum, vt non poſſit contra eos procedi ſine partis inſtantia, gaudent etiam doctores, prout Senatus noſter iun-
† ctis tribus aulis *reſoluit* 11. Iulij 1611. prout vidi
manu cuiuſdam egregij doctoris ex his, qui in
Senatu ad præſens ſedent, annotatum in ſuo
volumine conſtitutionum ſuper vno ex priuilegijs militum, quæ dicto nu. 26. allegantur, &
eſſe arbitror fundatum in maxima ratione præſuppoſito quòd gaudeant, ſicut gaudent, doctores priuilegio militari vt in eadem illa clau. 3.
glo. 1. & glo. 3. non ſemel fuit dictum, multùm
enim generalia ſunt verba dictorum priuilegiorum apta comprehẽdere nedum veros milites, ſed etiam militari priuilegio gaudentes,
maximè in Cathalonia, vbi in iudicialibus, &
etiã in criminalibus quoad pœnas, nõ eſt differentia inter milites, & doctores.

4 Ad nu. 65. eiuſdem etiã clau. 3. glo. 3. loquentem de venia ætatis à minore impetrata, & reſoluentem, cõtra quandam Senatus noſtri deciſionem, non eſſe computandum tempus denegandæ reſtitutionis à die quo litteræ dictæ veniæ ætatis ſint in iuditio exhibitæ, ſed imò à die
conceſſionis, adde quòd ego poſt ibi ſcripta
conſideraui verba illa declarationis egregij Hieronymi Aſtor, de qua in nu. præcedẽtib9, declarantis non eſſe minori denegandam reſtitutionem ex eo quia tempore quo litteræ veniæ ætatis in iuditio productæ fuerant iam dictus Vilamala fuerat læſus in probando: ſi enim ea Senatus poſuit vt exiſtimaret ad perfectionem
conceſsionis veniæ fore eam exhibitionem neceſſariam iuxta ius antiquum, iam dixi quid mihi in hoc caſu placeret, cæterùm ſi ex eo quia
ex illa exhibitione conſtabat voluiſſe minorẽ
ex tunc vti reſcripto à ſe impetrato, quo aliàs
non conſtaſſet vſum eum fuiſſe, iuridica videtur declaratio concedens reſtitutionem pro geſtis ante exhibitionem, quia de iure ſi quis impetrat reſcriptum nemini dicitur per illud ius
quæſitũ niſi illo impetrans vtatur, vt benè probat Tibe. Decia. reſponſ. 83. nu. 9. vol. 2. vbi allegat omnes ſcribentes in c. ex conqueſtione, de
reſtitu. ſpolia. & Bal. in l. 1. C. vt lit. penden. &
Iaſo. in l. ſi quis iniquum in 3. notab. ff. quodquiſq. iuris: cogita igitur.

5 Ad nu. 26. & 27. clau. 4. glo. 3. vbi agebamus
de Senatuum deciſionibus, quibus nulla fuere declarata ſtatuta prohibentia filijs ne nuberent ſine conſenſu parentum, adde Autho. Maceraten. variar. reſolu. reſolu. 2. vbi ita dicit
† quandoq. *declaratum* in Rot. Romana.

6 Ad nu. 4. clau. 4. glo. 5. qui agit de conditionibus, quę poſſunt apponi donationi in continenti, adde Sotomaior in 3. tom. ſeu lib. controuer. iur. c. 10. per tot. vbi latiſsimè agit de interpretatione l. perfecta donatio, C. de dona. quæ
ſub modo, & c. quę eſt capitalis in hac materia.

7 Ad nu. 30. cum aliquibus ſequent. & nu. 52.
cum ſequent. eiuſdem clau. 4. gloſ. 5. vbi agentes de inſtitutione hæredis in bonis ſuis à donatore poſt donationem in fauorem donatarij facta datis ſubſtitutis, & cum fideicommiſſo
adiecto, reſoluimus ſub ea non comprehendi
bona donata, nec ſibi præiudicare donatariũ
per aditionem hæreditatis, adde (licèt eum ego
non ſequar) Pet. Grego. in ſyntag. iur. vniuer.
par. 3. de actio. lib. 41. c. 7. num. 18. & 19. Et adde
etiam Geta. Maynard. deciſ. Tholoſan. 34. & 35.
† p tot. lib. 5. vbi reſoluit, & in curia Tholoſana *receptum* tradit non poſſe patrẽ, qui priùs donationem filio fecerat, eum poſtea fideicõmiſſo
in teſtamento grauare niſi facta donatio fuiſſet filio qui eligeretur, tunc enim (inquit) propter honorem electionis licitum foret etiam illum onerare reſtitutione fienda alijs filijs, qui
æquè atqui electus poterat grauari, quæ addere poteris ad tradita in nu. 65 huius clau. 4. glo.
5. vbi de hoc agebatur. Adde item eundem
Maynard.

Maynard.deciſ,90.lib.5.vbi pulchrè,benè Ferter,qui pluribus de hoc agit in nouiſſim. addi. ad Guid.Pap.deciſ. 184. Vidi poſt ſuptadicta in d.glo.5. proceſſum cauſæ Ioſephi Falco contra coniuges Maeſtrons relatore egregio quondã Senatore,& poſtea Regente Regiam Cancellariam Hieronymo Torner,ſcriba Colell ,in qua fuit lata ſententia die 12.Innij 1604.expreſſiſſi-
† mè *declarans* id quod nos tenemns, donatariũ capitulorum matrimonialium, qui poſtea ſimpliciter acceptat inſtitutionem hęredis à donatore in ſui fauorem in teſtamento factam cum aliquibus vinculis, & conditiooibus, quæ non erant in douatione,& adit hæreditatẽ ex teſtamento ſimpliciter, & ſimplicirer approbat teſtamentum,ſibi non præiudicare in bonis compræhenſis in hæreditamento, & donatione, & in reſtitutionem fideicommiſſi venire tantùm ea quæ teſtator habebat extra donata, nempe id quod forſan ſibi in donatione reſeruaſſet ad teſtandum: fuit in ea ſeotentia factum motiuum ſequens , qnod te multùm iuuabit ad huius materię intelligentiam,&cognitionem, & conſtat dictum teſtamentum ſuum potuiſſe ſortiri effectum, vt ſcilicet contenta in eo locũ haberent in reſeruatis per dictum N.in pręcalendata donatione in capitulis matrimonialibus dicto N.facta : nec præſumendum eſt dictum N.(donatarium)dicta approbatione conſenſum prębere vt bona ſibi donata ſub diſpoſitione teſtamentaria eſſent comprætenſa &c. in qua declaratione (quod plus eſt) notari debet quòd quædam alia ſententia ſuper eadem re referente egregio Senatore Hieronymo Aſtor lata 27.Iunij 1596. (qua ex teſtamẽto prædicto vniuerſa hęreditas teſtatoris ſine aliqua diſtinctione bonorum fuerat adiudicata ſubſtitutis in eodem,non obſtante donatione,& hęreditamento prędictis,licèt fuiſſet de eis oppoſitum,imò,fundando ſe expreſsè in approbatione teſtamenti,fuerat dictum non obſtare eam donationem & illud hęreditamentum) interpætata fuit vt intelligeretur tantùm ſubſtitutis adiudieatum quod donator habebat de quo diſponere valeret, nempe illud , quod ſibi ad teſtandum in donatione reſeruauerat.

8 Ad nu.63.clauſ.4. gloſ.5.& nu. 14. eiuſdem clau.4.glo.9.par.5. vbi diximus electionem cõmiſſam alicui cenſeri factam per inſtitutionem hæredis in fauorem illius , qui eſt hæres ſcriptus , adde Caldas à Perey. de nomina. emphy. Ordin.lib.4.tit.62.q.7.in prin.vbi inra,& doctores allegat,ex quibus id mirè probatur.

Succeſſit poſt ea ſcripta diſputari in Senatu quid futurum ſi hæres repudiaret hæreditatẽ, vellet tamen habere rem , ad quam tacitè per eam inſtitutionem cenſetur nominatus iuxta
† doctrinam ſuprà relatã , & *reſolutum* fuit quòd permiteretur ei, ſententia lata de menſe Mar. 1612. referente egregio Senatore Ioſepho Ferrer in cauſa Monſerrati Ferrer contra nonnullos eius creditores,ſcriba Route.

Quę tamen declaratio dubitabilis redditur ex his , quæ quaſi interminis docet Cald.à Perey.vbi ſuprà nu.43.& 57.vbi fundat filiũ à patre hæredem inſtitutum , & ex conſequenti per eam inſtitutionem nominatum ad quandam emphyteuſim , ad qnam pater nominare poterat , nou poſſe repudiare hæreditatem;& velle emphyteuſim retinere , quia (inquit)aut totum habebit,aut nihil:dicitq. eſſe in promptu rationem, quia eo in caſu ſub illo titulo vniuerſali hæredis ineſt tacita ad emphyteuſim intrinſeca nominatio, quæ ſimul(pergit)cum titulo hæreditario extinguitur ſimul ac filius nõ vult eſſe hæres,diuidere enim defuncti voluntatem,& pro parte illam acceptare nou poteſt, allegat in argum. quę Gom.ſcribit in tit.de lega.nu.33. & dicit eſſe ad id bonum caſum in *l.* Lucius 14.de fideico.liberta.per quem Bar.notabiliter voluit hęredem ſimul & executorem teſtamentarium conſtitutum executoris officio carere ſi hæreditatẽ repudiauit ; & alias inſtantias comminiſcitur , quibus exiſtimat id probatum iri.

His ego addo quòd tex.in §.qui duos l.vnũ ex familia,de lega.2. in quo fundatur quòd ſub inſtitutione hæredis veniat nominatio, habeatq.ipſe id ad quod teſtator aliquem nominare poterat, nou loquitur quomodocunq.de hęrede , ſed de eo qui cum effectu eſt hæres,id eſt adiuit hęreditatem , ibi,*pro his quidem portionibus,quas iure hęreditario retinent,eos fideicommiſſum obtenturos.*

Adiungitur quòd id quod eſt electionem, & nominationem permiſſam venire tacitè ſub generali hæredis inſtitutione , fit ex tacita , & coniecturata mente teſtatoris,qui interpræratur ſic voluiſſe diſponendo vniuerſaliter de bonis ſuis in alicuius fauorem, taliter quòd ſi de hoc caſu interrogatus foret, ita reſpondiſſet, vt in expreſſo Meno.probat in conſ.210. ex num. 24. quod ſi ita verum eſt, pronti veriſſimum, oportet quòd nos vlteriùs deffuncti voluntatem, & intentionem ſcrutemur , & videamus an ex eius mente colligi poſſit voluiſſe ipſum quòd bona,ad quæ eligere, & nominare poterat , haberet alius quàm qui propria , an forſan fuerit deffuncti intentionis quòd repudiãs propriam ipſius hæreditatẽ propter ęs aliénũ, aut aliàs (quod nunquam fit ſine dedecore,& ignominia teſtatoris)haberet bona, ad quæ poterat ille eligere , & nominare?certè nemo id dicet,ſed omnes quòd imò eum teſtator bona prædicta habere voluerit qui propria ipſius teſtatoris haberet.Cogita igitur ſi iterùm accidat

caſus,

caſus,& pro reſolutione examina dicta doctorum,quos Seſſe allegat deciſ.53.nu.6. & deciſ. Gam.5.nu.3.ac eius ibidem additionatorem.

9 Ad nu.25.clau.4.gloſ.7.par.3. vbi agebamus de coniecturis, ex quibus pater cenſetur tacitè priuatus vſufructu bonorum maternorum, adde Moroſ.conſ.18. per tot. vbi benè de eadẽ re tractat.

10 Ad nu.14.cum ſequent. clau. 4. gloſ.8. vbi agitur contra eos qui fidei ruptæ Cathalanos improbant, adde Cenedo in collecta.iur.collecta. 110. ſuper c.qualiter de iu.iur. nu.3. qui eoſdem repræhendit,quos & nos.

11 Ad nu. 15. eiuſdem clau. 4.glo. 9. par. 2.vbi agebamus de prælatione ſocij in emptione rei communis,adde quòd idem eſt in eo qui viciſſer in licitando,& extitiſſet eidem firmata venditio,ſi forſan veniat poſtea alius,qui offerendo maius prætiũ obtineat rem iterũ ſubhaſtari, nam in hoc caſu propter ius primę venditionis, ſicut ſocius propter ius ſocietatis; præfertur,ſi velit rem pro eodem prætio,argum L. cõgruit C.de loca.prędior.ciuil.& tradit in terminis ita fuiſſe *deciſum* in noſtro Senatu Micha.Ferrer in 3.par. obſeruan.c.515. & ego etiã nuper vidi *declaratum* referente egregio Senatore Ioanne Magarola ſub die 4. Februa. 1611. in cauſa Iacobi Mont ſartoris Gerundæ contra Hieronymum Vilaur, & alios, ſcriba Route, vbi tamẽ inter alia expreſsè fuit ſumptum motiuum quòd in pari cauſa potior eſſet conditio poſſidentis.

12 Ad nu.7.cum ſequent.eiuſdem clau. 4.gloſ. 9. vbi reſoluimus filios vocatos poſt patrem, aut aliàs,cenſeri æqualiter vocatos vt æqualiter ſuccedant,adde quę poſtea in eadem materia diximus eadem clauſ. 4. gloſ. 24. nu. 20. & ad vtrumq. locum adde tradita latiſſimè per Ferrer.in nouiſſimis additionibus ad Guid. Pap.d. deciſ.184.

13 Ad nume.30. cum ſequent.eiuſdem clau.4. gloſ.9.par.3.vbi dicebamus per verbum, Petro, & ſuis induci ſubſtitutionem in fauorem ſuorum.adde Gerar.Maynãr.deciſ.91.lib.5.vbi docet,ſecundum communem vſum loquendi in Francia,eam voculam,& ſuis,ſupfluè poni tam in contractibus, quàm etiam in vltimis voluntatibus,quia nullam importat vocationem,vel ſubſtitutionem, ex quo ſignificet hęredes primò vocati, idq. dicit multis ibi arreſtis fuiſſe *declaratum*, ac plura alia tradit pulchra in materia.

14 Ad nu.18.clau.4.glo.9.par.4.vbi diximus nõ ſuſtineri in Cathalonia hæreditamenta, etiam in capitulis matrimonialibus facta, ſi ſint vniuerſalia abſq.reſeruatione,adde ſententiam latam referentibus Montaner, & Vallſeca ſub die 26.Octob.1555.in cauſa Vicecomitis de Canet contra Baronem de la Lacuna, ſcriba Boera,vbi id expreſsè *dicitur*.

15 Ad nu.26.cum ſequent.eiuſdem clau.4.glo. 9.par. 4. vbi reſoluimus pactum de donando eſſe donationem, & pactum de hæreditando hæreditamentum,adde pulchram Gerar.Maynar.curię Tholoſanę *deciſionem* 90. nu. 3. lib.5. vbi in proprijs noſtris terminis loquitur.

16 Ad nu.84. in verſ. *Accommodabat*,eiuſdem clau.4.glo.9.par. 4. vbi reprobabam argumentum quod ad probandum neceſſariam vocationem in hæreditamentis *de fills per fills, y filles per filles* deſumebatur ex conſtitu. *à foragitar frau* ſub tit.de promiſ.dot.& donatio. propter nup. adde quòd reperi poſt ea ſcripta ſacrum Senatum in cauſa Vicecomitis de Canet contra Baronem de laLacuna,cuius nuper ſum factus aduocatus,ſentẽtia lata referentibus Mõtaner,& Vallſeca ſub die 26.Octob. 1555.ſcriba Boera eodem omninò modo,quo nos vbi ſuprà,diſſoluiſſe argumentum quod de dicta cõſtitutione fiebat ad probandum donationem vniuerſalem abſq. aliqua reſeruatione in capitulis matrimonialibus factam validam de iure eſſe, de quo non modicè gauiſus ſum ex quo viderim concurriſſe me cum Senatus perſpicaciſſimi cogitationibus.

17 Ad nu.128.cum ſequen.eiuſdem clau.4.glo. 9.par.4. adde aliam ibi traditis non diſſimilem *declarationem* Senatus factam ſub die 25. May 1604.in & cum qua pro validitate hæreditamẽti, eodem modo quo ſi conceptum ſimpliciter quibuslibet alijs verbis foret, extitit declaratũ non obſtante quòd eſſet hoc pacto conceptũ, *Item es pactat y en pacte nupcial deduit entre les dites parts que los infants qui procehiran del preſent matrimoni hagen deſſer hereus llurs, y hagen deſſer preferits à qualſeuol altres fills, y filles en cars la hu dels dos ſe tornas caſar, ço es à ſaber fills per fills y filles per filles*:hoc eſt,*Item eſt pactatum, & in pacto nuptiali deductum inter dictas partes quòd infantes qui procedent ex pręſenti matrimonio habeant eſſe hæredes ipſorum,& debeant præferri quibuſcunq. alijs filijs,& filiabus caſu quo vnus ex ipſis iterum nuberet,hoc eſt filij pro filijs,& filiæ pro filiabus*, Relator erat egregius Michael de Salba, & de Vallſeca nunc Regiam Regens Cancellariam:partes IoannesSola demunt cultor luciSancti Stephani de Llares,& Petrus Domenec villęCampitorundi,ſcriba Papiol,nunc Domingo.

18 Ad eundem num.128. circa finem, vbi retulimus quandam cauſam pendentem in Senatu coram egregio Senatore Ioſepho Dalmau, adde quòd iam fuit in ea declaratum pro validitate hæreditamenti de bonis pręſentibus de menſe Februarij, aut Martij 1612. non tamen cum concluſione aulæ.

19 Ad nu.137.eiuſdem clau. & gloſ. vbi agimus de

de quadam cauſa coniugũ Llandes cõtra coniuges Gayolans, & Coſtas, Adde quòd *declarata* ea [illegible] de menſe Mar. 1612. in fauorem dictorũ Coſtas dicendo quòd verba illa poſita in calce hęreditamenti, *hoc eſt filij pro filijs, & filiæ pro filiabus*, intelligebantur hoc modo, quòd ſcilicet cenſebantur per ea hæreditantes hæreditare filias primi matrimonij in concurſu tantũ filiarum ſecundi, non in concurſu filiorũ maſculorum, vndè cum petens ex primo matrimonio eſſet fœmina, maſculus verò ex ſecundo qui ſe defendebat, declaratum propterea extitit in fauorem maſculi.

Circa hoc ego iam dixi quid exiſtimarem dum de eo hæreditamento agerem, nunc addo primò quòd per hanc interpretationem recedere viſus eſt Senatus manifeſtè ab ea interpretatione, quam verbis prædictis aliàs tribuerat in illa Fontfreda contra Molleres, de qua paulò ante, referente Magarola, fuit dictũ, cuiuſq. cauſa hanc ego coniugum Llandes cõtra coniuges Coſtas defendendam ſuſceperam aliud forſan facturus ni eam, & alias ſimiles declarationes vidiſſem.

Addo ſecundò quòd hæc declaratio non videtur compati cum tot alijs pluribus, in quibus agendo de hæreditamentis factis hoc modo, quòd filij pro filijs, & filiæ pro filiabus habeãt eſſe hæredes, de quibus diximus latè in corpore, declaratũ ſimpliciter extitit fore ea valida, non curando an ſecũdum extitiſſet matrimonium, vel non, ad quod dicere videbantur reſpectum iuxta ſenſum verbis datum in hac declaratione.

Scio dices illud quod videbam nonnullos dicere in ſupradicta cauſa, id de reſpectu ad ſecundum matrimonium intelligi quando poſtea naſcitur filia ex primo, & ex ſecundo maſculus, vti declaratum extitit in dicta vltima declaratione, cæterùm quando adſunt filij primi matrimonij non eſt aliquis reſpectus ad ſecundum matrimonium conſiderandum, poſt quã ſiue illud adſit, ſiue non, ſemper illi hæredes erunt. Sed reſponderi poteſt hęreditamenta ſolùm te & eſſe in abſtracto conſideranda, veluti ſi de eis diſputandum foret quid importarent quãdo nec ex primo, nec ex ſecundo matrimonio aliqui ſunt filij, & iuxta eum ſenſum, quem ſic ea conſiderata haberent, interpretanda eſſent, quicquid poſtea ſuccedat, id eſt ſiue adſint ſoli filij prioris matrimonij, ſiue cum filijs etiam ſecundi eiuſdem, vel alterius ſexus, per ea quæ in ſimili docuimus in ſuperioribus hac ea. clau. 4. gloſ. 24. nu. 72. & 73. vndè interpretatio eorũ verborum facta Magarola referente in abſtracto, vt dicebamus, videbatur ſequenda, nõ cõſiderando quid poſtea accideret, nunquid ſcilicet concurſus filiorũ vtriuſq. matrimonij adeſſet in æquali ſexu, vel in diuerſo, cum exindè videretur non poſſe dici mutatam naturam hæreditamenti.

Vltimò addo quòd negari mihi ſaltem non poterat, nec poteſt quin verba illa, *hoc eſt filij pro filijs, & filiæ pro filiabus* dubia forent, non clarè, & manifeſtè eum ſenſum habentia, qui tributus illis eſt cum dicta declaratione, in dubio autem ea videbatur interpretatio capienda, quæ magis fauebat matrimonio, cuius contemplatione fiebat, vt eleganter Vincen. de Fran. deciſ. 436. nu. 5. vbi agens d donatione facta fauore matrimonij filio nubenti, in qua reperiebatur mentio mortis, diſputat an eſſet cauſa mortis iudicanda, an inter viuos, & reſoluit quòd in dubio inter viuos, quia eſt ea interpretatio magis fauens fauori matrimonij, cuius contemplatione facta donatio extitit, addit poſtea pulchra verba, quæ multùm faciunt ad propoſitum, aliàs (inquit Iudici) finge te patrẽ mulieris nubẽtis, & cõſidera an eſſes eam traditurus nuptui ei, cui ſimilis donatio fauens filijs alterius matrimonij, & excludens fœminas primi facta extitiſſet &c. Certum autem eſt quòd interpretatio declarationis relatore Magarola factę, quòd intelligerẽtur verba prędicta, id eſt primò maſculi, & in deffectum fæminæ eiuſdẽ tamen primi matrimonij, magis erat fauens primo matrimonio, & ambobus contrahentibus i ergo &c.

In his perſiſto multò plura forſan dicturus in cauſa ſupplicationis in alia aula, vbi contendo commutationem.

20 Ad nu. 14. clau. 4. gloſ. 9. par. 5. adde quæ dicta antea fuere ad idem propoſitum ea. clau. 4. gloſ. 5. nu. 63.

21 Ad nu. 124. eiuſdem clau. 4. & gloſ. 9. par. 5. adde quòd poſt ibi ſcripta volui videre declarationem factam referente Seniuſt, cuius ibi memini, & reperi factam fuiſſe 27. Mar. 1608. Partes erant Oeconomus Monaſterij Sãctæ Catherinæ Ciuitatis Barcinonę contra coniuges Arnaus, ſcriba Roure, vbi expreſſis verbis fuit *declaratum* per reſtitutionem hæreditatis factam per hæredem ſubſtituto non expectata morte, nõ eſſe fraudatos creditores, id eſt non eſſe eis pręiudicatum, quod nos pluribus de iure procedere indubitanter ibi probauimus.

22 Ad nu. 136. eiuſdem clau. glo. & par. vbi reſoluimus ſubſtituto non ſufficere probare mortẽ Inſtituti per cõiecturas, & pręſumptiones quando ipſe vult per illius mortem ſibi adiudicari hæreditatem, adde elegantem definitionem Anthon. Fab. in ſuo Codi. lib. 4. tit. 14. d probatio. & præſump. defini. 2. vbi idem in expreſſiſſimis terminis docet, quia ſit id fundamentum intentionis ſubſtituti, quod ſemper eſt probandum, atq. ita Senatum Sebuſianum *declaraſſe* ſicut

ſicut noſter declarauit vbi ſuprà, refert.

23 Ad nu.196.eiuſdem clau.4. gloſ.9. par.5.vbi promiſo de quadam cauſa agere latius, adde quòd iam fuit adimpletum, vt videbis eadem clau.4.glo.28.per tot.

24 Ad nu.7.cum ſequent. eiuſdem clau.4.gloſ. 10.pat.1. vbi diximus quoſq.Barones, etiam ſi ſint Eccleſiaſtici, ſubeſſe vt tales Regi, adde Bouadil. in politica lib.2.c.18.nu.64.vbi, quî & fieri poſſit & valeat, docet, & qualiter non procedat in criminalibus, probat multùm pulchrè.

25 Ad nu.13.cum ſequent.eiuſdem clau.4 gloſ. 10.pat.1.vbi agebamus de differentia inter homagium, & iuramentum fidelitatis, nota quæ Portoles ad Molin. docet verbo, homagium, vbi licèt plures quęſtiones perutiles de hac materia pertractauerit, & Socar. noſtrum viderit, cuius nos doctrinę multùm in his innitimur, differentiam tamẽ hanc non videtur aſſequutus, ſed imò vnum cum alio confundere.

26 Ad nu.18. eiuſdem clau.4.gloſ. 10. par.1.vbi diſputauimus quæſtionem nunquid perſonaliter, an per procuratorem ſit iuramentum fidelitatis præſtandum, adde Gaſpar. Theſau. qui eandem in terminis quæſtionem tractat, quæſt. foren.38.per tot.& plura de his iuramentis notanda adducit.

27 Ad nu.54.eiuſdem clau.4.gloſ.10. pat. 1.vbi dicebamus non eſſe locum gratificationi quãdo electores ſunt pares in voto circa duos, niſi ſint dicti electores ęquales interſe ſe, id eſt ꝙ vnus non ſit alteri dignior, adde quòd propter id arbitror Senatum motum referente egregio Senatore, nunc Regente Regiam Cancellariam Michaele de Salba, & de Vallſeca in cauſa Patruum Societatis Ieſu contra Communitatem Eccleſiæ Sancti Ioannis Villæ Perpiniani vt *confirmaret* in tertia aula de anno 1608. ſcriba Viloſſa, ſententiam latam per procuratorem Regiorum feudorum eiuſdem villę in fauorem dictorum Patruum ſub die 13.Aprul.1606.qua inter quatuor manumiſſores habentes facultatem erigendi quandam cauſam piam de bonis alterius diſcordes in electione, quia duo ex eis, qui erant clerici, volebãt vno modo erigere, & alij duo milites, & teſtatricis conſanguinei volebant alio, non fuit tractatum de danda Epiſcopo gratificatione modo aliquo, quam habuiſſet proculdubio ſi pares, & eiuſdem conditionis fuiſſent electores, & cauſæ piæ nominatæ Bal. in l.fin. inprin. nu.9. C.com.de lega.Phili.Fran.in c.religioſus §.ſanè nu.5.de teſtam. in 6.& Spino vbi infrà, ſed fuit dictum vincere electionem militum, & conſanguineorum, quia viſi ſunt in propoſito digniores, & dignior etiam ipſorũ cauſa pia, quia facta extiterat per eos electio Eccleſiæ regularis, per alios verò ſecularis, ſequendo in hoc, vt arbitror, quæ nos diximus in eo loco, cui hæc addimus, & quæ docent Dida. Spino in ſpecul. teſtam.glo.28.de executor.teſtam.nu.19.& Ioã. Lup.in repetitio.c.per veſtras §.43. ſuccedit alia notabilis quæſtio nu.8.verſ.idem ſi vnus executor, vbi docent inter plures executores diſcordes non dari locum gratificationi quando nõ ſunt omnes paris conditionis. Sed hęc omitamus quia ego aduocatus dictæ communitatis ſpero in alia aula reuocationẽ ex alijs motiuis.

28 Ad nu.89. eiuſdem clau.4. gloſ.11. ibi, tertiũ in locum admodum Reuerendi Cancellarij vt Canonici Eccleſiæ Gerundę, cuius cauſa tractabatur, recuſati, ſuffultum, adde quòd poſt ea ſcripta videtim diſputatum coram Reuerendo Paulo Pla tertio, nunquid procederent ſuſpitiones contra eundem admodum Reuerendum Cancellarium allegatæ tempore quo ipſe vt Archidiaconus maior Eccleſiæ Gerundę exercebat, & adminiſtrabat Sede vacante iuriſdictionem illius Epiſcopatus, ex eo quòd agere tur contra Clericum ſuæ diœceſis, & ſibi ea ratione ſubditum, & licèt verba Ferrerij noſtri in c.92.tertię partis obſeruan.circa fin. pręberent aliquam dubitandi rationem, nihilominùs die 25.Nou.1611.de cõſilio egregiorũ Senatorũ Ioã. Gallego Decani Senatus, Ioſephi Dalmau, Ioſephi Ferrer, Hieronymi Seniuſt, & Iacobi Puigmija fuit *declaratum* ſuſpitiones nõ procedere, quia non fuit datum pro conſiderabili intereſſe quod dictus admodum Reuerendus Cancellarius haberet, obtineret vel non, ſubditus ille ſuus, contra quem agebatur, partes erant Rector villę de Blanis, & Syndicus Vniuerſitatis, ſcriba Raſeques in vicariatu, ſeu officialatu Barcinonen.

29 Ad nu.120.eiuſdem clau.4.gloſ. 12. vbi tractauimus an et quando per appræhenſionem poſſeſſionis, quam faciat emptor de re vendita ſine conſenſu domini, cadat in pœnas cõſtitutionis, adde notabilem deciſ. Nobilis Ludouici à Peguera 58.in ordine in nouiſſimis, quæ tota etiam de hoc compacta eſt.

30 Ad nu.5.eiuſdem clau.4.glo.13.pat.1.vbi tractauimus an infeudare ſit alienare, adde duo pulchra conſilia, tota pro quæſtione hac compacta, in volumine conſiliorum Ludoui. Moro. alterum quidem Franciſ. Odetti 45. in ordine, & alterum eiuſdem Moro.46.Et nota quòd iſdem Odettus vbi ſuprà nu.16. & 21. decidit caſum in terminis ſententiæ latæ referente Ferruz, quæ à nobis abſq.aliqua allegatione refertur in loco ſuperiùs adducto, dicens quòd quãdo in prohibitione alienãdi adſunt verba, quæ repugnant tam infeudationi, quàm alteri alienationi, quemadmodum dicebantur adeſſe in caſu dicti Ferruz, tunc ſemper prohibitus alienare cenſetur etiam prohibitus infeudare.

Ad

31 Ad nu.61.eiuſdem clau.4.gloſ. 13. par.2 .vbi diximus crimē ſacrilegij eſſe mixti fori,& poſſe tam ab Eccleſiaſtico,quàm ſeculari iudice puniri, ita tamen quòd ſi ab Eccleſiaſtico læuiùs punitū ſit, poſſit iterùm puniri per laycum,adde Anthon.Fab.in ſuo Cod.lib. 9.tit. 17.de ſacrileg.defin. 1. vbi eadem omnino probat,quæ nos vbi ſuprà docuimus.

32 Ad nu.46.cum ſequent.eiuſdem clau.4.gloſ. 15.vbi reſolui non poſſe agi actione iniuriarum pro procedimentis auctore prætore contra aliquem factis,quamuis prætendantur iniuſta, antequam ſint per ſententiam talia declarata, adde quòd Cancer.noſter non eſt viſus ſe in hoc determinaſſe, ſed vtile eſſe dixit expectare ſententiam vt tutò agi poſſit &c.in 2. par. var.reſolu.c.14.de procura.nu.14.

33 Ad nu.21.eiuſdem clau.4.gloſ.13. par.3.adde Nicholau.Garcia in tracta.de benefi. par.5.c.7. numer.50.vbi diſputat an,& quando iudex datus cum clauſula, *auctoritate noſtra*, fiat delegatus,vel ordinarius, quæ materia eſt quæ tractatur in dicto nu.21.

34 Ad nu.82.eiuſdem clau.4.& glo.15.vbi reſoluimus per præuentionem iuditij per debitorē factam non cenſeri prçiudicatum viæ executiuç,quam creditor vigore inſtrumenti poterat intentare,adde bonam don Garciæ Meſtril deciſionem 157.in 2.par. vbi videbis nōnullas huius dicti limitationes,quas cōſiderabis, & examinabis.

35 Ad nu.145.eiuſdem clau.4.gloſ.18. par.1. vbi diximus quòd ſi filiusfamilias paterfamilias factus partem debiti ſoluerit, ceſſat Macedonianum ex tacita agnitione totius debiti indè reſultanti, adde procedere id nedū in eo caſu, ſed etiam quando aliter conſtaret quomodocumq.debitum agnouiſſe,prout in pulchro caſu Senatus *declarauit* coram egregio Michaele † Cordeles olim Regiam Regente Cancellariā ſub die 2. Aprpil. 1599. in cauſa Eliſabethis Erbas contra Franciſcum Gaell ll. doctorem: fuit enim dictum ceſſare inibi Macedonianum ex quo debitor effectus paterfamilias debitum agnouerat quia comparens in iuditio,vbi debitum petebatur, ſolutionis, aut compenſationis exceptionem oppoſuerat, licèt eam non probaſſet,eſt nunc proceſſus penes Onophriū Codina notarium.

36 Ad nu.122.clau.4.gloſ.18.par.1. vbi diximus poſſe in Ciuitate Barcinonę emphyteotam renunciare emphyteuſim domino etiam inuito ſolutis cēſibus,adde quòd quando fit hoc modo reuerſio rei ad dominum,ea liberè vadit ad eum immunis ab omni ære alieno,quod interim emphyteota contraxiſſet ſuper prædicta re,quia ex cauſa neceſſaria,non voluntaria dicitur reuerſio prædicta fieri,iuxta iuris municipalis ſuprà relatam diſpoſitionem,velit enim nolit tenetur dominus acceptare renunciationem, prout pulchrè in proprijs terminis reſoluit Tiraquel.in tracta.de retrac.ligna.§ 34.glo. 1.per tot.& ſignanter circa finem,quicquid viſus ſit in contrarium dicere Cancer. in 1.par. var.c.11.de emphy.nu.26.qui non videtur conſideraſſe diſpoſitionem iuris municipalis obligantis dominum ad acceptationem,& facientis proindè hanc cauſam neceſſariam, viden. Fab. qui hanc differentiam inter cauſam neceſſariam,& voluntariam videtur conſideraſſe, in ſuo Cod.lib. 4. tit. 42. de iure emphy.defini. 2.& 61.& 62. id quod multò magis proculdubio procedit in noſtro caſu vbi renunciationes fiunt ex mera voluntate emphyteutæ, quē non eſt præſumendum dimittere rem niſi quādo ſit multùm deteriorata, quo caſu non eſſet iuſtum obligare dominum ad acceptandum rem multò deteriorem effectam quàm ipſe conceſſiſſet eandem,& ex alia parte cogere eum ad ſoluendum creditoribus debita,quæ interim contraxiſſet emphyteota; ſi meliorationes eſſent in re illa, aliud forſan poſſet eſſe quoad ipſas,de quo vide Fab. vbi ſuprà defini.24.& in terminis ita *declarauit* noſter Sena † tus die 21. Februarij 1612.ad relationem egregij Senatoris Ioſephi Ferrer, in cauſa Oeconomi Monaſterij Beatæ Mariæ de Mercede prçſentis Ciuitatis Barcinonæ Ordinis Redemptionis Captiuorum, & manumiſſorum teſtamenti Monſerrati Bramona, & Mathiæ Pontij Garau,aliàs Caſaldaguila in caſu fortiori in quo aderant nonnullç circunſtantiæ, ex quibus dubitari poterat num reuerſio rei emphyteuticæ ad dominum facta fuiſſet ex cauſa voluntaria, an neceſſaria, vti antea ex cauſa voluntaria reuerſionem factam intellexerat Senatus in prima inſtantia eiuſdem cauſç in aula Regentis Cancellariam ad relationem egregij quondā illius Senatoris, & nunc dictam regiam Cancellariam regentis,Michaelis de Salba, & de Vallſeca 6.Septembris 1602.nihilominùs tamē contrarium viſum fuit ad relationem dicti Ferrer,& propterea ſententia referente dicto Salba facta,fuit commutata, ſcriba dictæ cauſæ erat Bartholomeus Balle: vidē. Surd. deciſ.286. per tot.

37 Ad nu.115. eiuſdem clau. 4.& gloſ. 18. par.4. vbi reſoluimus ſubcumbenti in altercatis non cucurriſſe tempora probatoria ſi habuerat iuſtam cauſam litigandi,quamuis habeamus conſtitutionem,quæ ſtatuit currere debere tempora,adde quòd idem etiam Senatus dabat pro conſtanti de anno 1612.in cauſa hçredum nobilis Angelæ Taqui contra nobilem Bernardum de Vlmis referente egregio Senatore Raphaele Rubi & Coll,& ſcriba Sacares, ſed quia videbat

debat dicta Taqui ſe exindè non poſſe obtinere quòd tempora dicto de Vlmis cucurriſſent quia ſubcubuiſſet in altercato, aliud excogitauit, quo probationibus fiendis per dictum de Vlmis obuiam iret (arbitror quòd te nō pœnitebit hæc legiſſe) dicens altercatū in quo extiterant partes per tempora probatoria, & vltra, fuiſſe altercatum prætenſorum attentatorum, quo durante ſiue ſubcumbat qui illud mouit, ſiue obtineat, ſemper cucurriſſe cenſentur tempora vt habet conſtitu.5.ſub. tit.de altercidenc.inciden. Reſpondi tamen quòd cōſtitutio prædicta facta fuerat in curijs anni 1585. altercatum autem attentatorum ſupradictum motum de anno 1583. vndè dicebam nō potuiſſe compręhendi ſub diſpoſitione conſtitutionis ſuperuenientis, quæ ſtatuit non obſtantibus altercatis attentatorum currere tempora, quia lex noua non compræhendit lites pendentes, maximè quæ loquitur per verba futuri temporis, *ques mouran &c.* Et quamuis opponeretur legem nouam in his, quæ reſpiciunt ordinatoria iuditij, compręhendere etiam lites pendentes, reſpondi primò quòd materia probationum fiendarum, per quas cauſa eſt decidenda, nō reſpiciebat ordinatoria iuditij, ſed imò deciſoria, vt in terminis Azin. tradit in prax. §. 19. c. 3. & quòd quamuis ordinatoria tantùm reſpexiſſet materia ſupradicta, adhuc aduerſans non habuiſſet intentum, quia ſi & vbi verum eo caſu eſt legem nouam compræhendere lites pendentes, id tamen procedit ſolummodò quoad articulos futuros, & proceſſum futurum in cauſa, non quoad articulos præteritos, pręteritūq. proceſſum, prout in terminis docent Azin. in prax. §. 3. c. 1. nu. 10. & Alderan. Maſcar. de interpræta. ſtatutor. cōclu. 13. nu. 49. per quæ *obtinui* prouiſione facto verbo facta 7. Febr. 1612. non cucurriſſe tempora, quia eramus in caſu ſimplicis altercati, in quo licèt probare volens ſubcubuiſſet, non tamen cum expenſis, vndè viſus fuerat iuſtam habuiſſe cauſam vt dicitur eo loci, vbi fit hæc additio.

38 Ad eādem clau. 4 gloſ. 18. paulò ante numerum præcedentis additionis, à nu. videlicet 34. vbi agimus de alimentis debitori capto præſtandis, & incidenter de multis quæſtionibus occurentibus circa materiam alimentorum lite pendente miniſtrandorum, adde Ioan. del Caſtillo Sotomaior lib. 3. controuer. iur. c. 27. per totū, vbi nouiſſimè totam hāc materiā expendit nullum ferè non mouens lapidem in his, quę materiam concernere videntur, cum non omitas quoties tibi de hoc caſus occurrerit diſputandus. Ibi nu. 71. cum ſequent. ſignāter is doctor agit latè d̄ illo articulo, quem nos etiam non omiſimus vbi ſuprà nu. 88. nunquid quando adeſt fraudis, aut calumnię ſuſpitio, poſſit is qui pendente lite recipit alimenta, cogi ad cauendum de eis aliquo caſu reſtituēdis, & ibi reprobat opinionem affirmantem ex eo quòd cum debeat is qui talia alimenta conſequi vult, habere vel ſententiam pro ſe, vel ſaltē vrgentem pręſumptionem iuſtitię, dicit is doctor ſe non videre quomodo, & quando poterit verificari iſta ſuſpitio fraudis, vel calumniæ, & tandem concludit quòd cum lex abhorreat à fruſtratorijs, indè ſequi debet nullo caſu fore cautionem pręſtandam, cogita.

39 Ad nu. 15. clau. 4. gloſ. 25. vbi agebamus de illa quæſtione an appellatione maſculorum veniant maſculi deſcendentes ex fęmina, adde Ioannē del Caſtillo Sotomaior li. 3. cōtrouer. iur. c. 29. per tot. vbi latiſſimè examinat articulum.

Hæc vt dicerem pro additionibus ad materias in corpore tractatas, inter alia, occurrerūt, quibus finem labori imponerem ad laudem, & gloriam Omnipotentis Dei, intemeratęq. Virginis Marię, ac vtriuſq. Ioannis Diuorum tutelarium meorum ſingularium.

BARCINONE.
Ex Typographia Laurentij Déu, in vico Bibliopolarum.
Anno M. DCXII.

Digitized by Google

COPIOSVS MATERIARVM; ET RERVM NOTABILIVM HVIVS VOLVMINIS INDEX

Alphabetica ſerie digeſtus.

ABBAS, Monaſteriũ, & Eccleſia poſſunt agere actione iniuriarum pro Monacho, cla.4.glo.15.nu.16.ſol.233.

Ablatiuus abſolutus importat conditionem, cla.4.glo.9.par.5.nu.215.fol.141.

Abſens, & ignorans æquiparantur, clauſ.4. gloſ.12. nu.57.fol.186.

Abſenti tantùm datur reſtitutio aduerſus ordinariam præſcriptionem, non aduerſus eam, quæ eſt 40. annorum, ibidem nu.58.

Abſolutio iuramenti eſt neceſſaria, quando, non obſtante pacto iurato, vult ſocius prouocare ad diuiſionem, cla.4.glo.9.par.2.nu.108.fol.93.

Abſolutio iuramenti non eſt neceſſaria Prælato volenti agere aduerſus alienationem rei Eccleſiæ à ſe nulliter factã, cla.4.glo.13.par.4.nu.33.fol.216.

Abſolutio debet obtineri ab omnibus iuramentis, quando plura ſunt appoſita in eodem inſtrumẽto iuxta plura illius capitula, clau.4.glo.21.par.1.nu.85.fol.329.

Abſolutus vel condemnatus per dolum, aut colluſionem poteſt iterum accuſari, & puniri, clau.4.glo.13.par.2.nu.65.fol.207.

Abuti re ſua neminem debere, intereſt reipublicæ, clau.4.glo.29.nu.11.fol.373.

Acceptatio in donatione non eſt neceſſaria niſi reſpectu contrahentium, non reſpectu tertij, cla.4.nu.13.ſol.33.

Acceptatio donationis an ſit neceſſaria, quomodo debeat fieri, & aliæ pulchræ quæſtiones in materia traduntur remiſſiuè cla.4.glo.30.n.1.fol.374.

Acquietatio ciuium, quæ fit per metum non ſufficit vt ex prohibitionibus iis quæratur domino prohibenti, clau.4.glo.27.nu.56.fol.252.

Actiones famil.herciſ. & com. diuidun. nõ durant ſuprà 30.annos, clau.4.glo.9.par.2.n.120.fol.94.

Actiones fami.herciſ. & pro ſocio tunc competũt quando vnus tantùm poſſidet, vbi Auctoris opinio, cla.4.glo.9.par.2.nu.122.fol.94.

Actio realis tantùm competit pro conſequendo laudimio, & cenſibus contra eum, qui nihil cum domino contractauit, ſed imò à tertio ſua pecunia acquiſiuit, cla.4.glo.9.par.5.num.132.fol.133.

Actio realis exercetur etiam contra eum, qui dolo deſijt poſſidere, ibidem nu 133.

Actio oritur ex ſententia confirmante, non ex cõfirmata, & quæ ſit ratio, cla.4.glo.10.par.1.num.75.ſol.150.

Actio impugnandi alicuius officialis electionem, ſeu nominationem eſt popularis, & ideò cuilibet de populo permiſſa, & ibidem limitationes remiſſiuè, ibidem num.90. fol.152. vbi *deciſiones*

Actio iniuriarum ciuiliter intentata impedit criminalem, clau. 4.glo.15.n.91.fol.240. vbi *deciſione*

Actiones duæ oriũtur ex quocũq; delicto, alia ciuilis ad intereſſe, alia criminalis ad vindictam, nec vna aliam impedit, ibidem nu.92.fol.240.

Actio iniuriarum ciuiliter intentata tam quoad emendationem iniuriæ, quàm quoad intereſſe impedit criminalem, cla.4.gloſ.15.n. 93.fol.240. vbi *deciſio* Cameræ Imper.

Actio iniuriarum ad vindictam criminaliter mouenda non poteſt exerceri pendente ciuili, ſed ea tantùm finita, cla.4.glo.15.nu.94. fol. 240. vbi *deciſiones* Rotæ Rom.

Actio intentata ciuiliter ad emendam in delictis, quæ tranſcendunt terminos iniuriæ, non tollit criminalem, cla.4.glo.15.nu.96.fol.240.

Actio, quæ intentatur ciuiliter in alijs delictis prę terquàm in iniuria, nõ dicitur intentata ad emẽdam iniuriæ, & ſic ad vindictam, ſed ad damnorum, & iniuriæ tantùm reſartionem, cla.4.glo.15.nu.98.fol.240.

Actio iniuriarum ciuiliter intentata pro damnis, & intereſſe non eget proteſtatione vt dici poſſit non eſſe præiudicatum criminali poſtea intẽtandę, clau.4.glo.15.nu.109.fol.241.

Actionis iniuriarum non facere mentionem in iuditio ciuili cautela eſt, ne pręcludatur via criminali, cla.4.glo.15.nu.102.fol.241.

Actio ad emendam ciuiliter intentata non tollit criminalem ad punitionem corporalem in Cathalonia, iux. Olib. ſententiam, clau.4. glo.15.nu.107.fol.241.

Actio datur ad reciſionem totius contractus in Eccleſiaſticis quando non eſt iuſta penſio conſtituta, non ad illius ſuppletionem, quod tamen ſecus eſt in laycis, cla.4.glo.18.par.1.nu.90.fol.264.

Actio ad ſuppletionem iuſtæ penſionis datur tantùm in laycis emphyteuſibus, non ad contractus reciſionem, clauſ.4.gloſ.18.par.1.numer.96.fol.264.

Actio perſonalis oritur ex obligatione perſonali, clau.4.glo.18.par.2.nu.42.fol.277.

Actio vt filia procedit ab obligatione, cla.4.glo.18.par.2.nu.43.fol.277.

Actio hypotecaria regulariter poteſt exerceri contra quemlibet poſſeſſorem inſolidum, clauſ.4.glo.18.par.2.nu.52. fol. 278.ex numer. ſequenti, vbi *deciſio*.

Dida. Couar. circa hæc notatur, ibidem numer. 53. fol.278.

Actio contraria mandati eſt perſonalis, & non ſequitur rem, clau.4.glo.18.par.5.nu.70.fol.279.
Actio perſonalis multùm differt à reali, clau.4.gloſ. 5.nu.53.fol.308.
Actio hypotecaria eſt actio realis, cla.4.glo.5.num. 53.fol.308.
Actione perſonali interrupta hypotecaria interrupta cenſetur, clau.4.glo.5.nu.54.fol.308.
Actio perſonalis, & actio hypotecaria reſpectu eiuſdem rei poſſunt ſtare in diuerſis ſubiectis, & quomodo, cla.4.glo.5.nu.55.fol.308.
Actio criminalis oritur ex omni ſpolio de iure cõmuni, clau.4.glo.22.nu.48.fol 340.
Actio iniuriarum dicitur quæ oritur ex ſpolio, clau. 4.glo.22.nu.49.fol.340.
Actio ad intereſſe datur contra non adimplentem in obligationibus facti, cla.4.glo.25.n.57.fol.357.
Actio perſonalis tantùm competit donatori ad reuocandum donationem propter ingratitudinẽ, non reiuendicatio, cla.4.glo.28.nu.15.fol.368.
Actor an & quando iudicem eligere poſſit, vide in verbo, *Electio*.
Actori potiùs, quàm reo, eſt in principio litis fauẽdum, clau.4.glo.15.nu.81.fol.238.
Actus quòd potiùs valeat quàm pereat, præſumptio non prefertur propietati ſermonis, ſed è cõtra, clau.4.glo.9.par.4.nu.100.fol.111.
Actus, qui potuit fieri licitè, & illicitè, in dubio præſumitur factus eo modo, quo licitè fieri poterat in his in quibus aliàs induceretur delictum, non in alijs, clau.4.glo.9.par.4.nu.104.fol.111.
Actus non propterea dici debet nullus quòd peccatum contrahatur illum faciendo, clauſ.4.gloſ. 10.par.1.nu.121.fol.151.
Actus voluntarij non tribuunt alteri poſſeſſionem, cla.4.glo.17.nu.24.fol.250.
Actus contra bonos mores non fit ſine peccato, cla.4.glo.21.par.1.nu.56.fol.327.
Actus, ſuper quo interponitur iuramentum, quandoq. valet, & quandoq. reprobatur in parte, cla. 4.glo.21.par.1.nu.84.fol.359.vbi multa exempla.
Actus, qui ſpiritu dei reguntur, non ſubiacent legibus humanis, cla.4.glo.21.par.2.nu.9.fol.332.
Actum poſſe pendere ex futuro euentu non eſt inconueniens, cla.4.glo.22.nu.8.fol.338.
Actus, qui fit inter duos, & ex tractatu, & pactione inter ipſos præcedente, non poteſt, nec debet ſecundum vnius tantùm veriſimilem mentem interpretari, ſed ſecundum quod præſumi poteſt ambos cenſuiſſe, cla.4.glo.24.nu.50.fol.349.
Actus à principio ineſſe productus non mutatur quãuis ſuccedat poſtea caſus, qui ſi ab initio fuiſſet, ille non foret productus, cla.4.glo.24. num. 73.fol.351. vbi *deciſio*.
Actum faciens cenſetur ſeſe eius legibus adſtringere voluiſſe, cla.4.glo.9.par.5.nu 158.fol.135.
Aditione hæreditatis fructus futuri non acquiruntur irreuocabiliter, ſed reuocabiliter, & ſub cõditione, ſi hæres volet, cla.4.glo.9.par.5.n.89.fo.127.
Aditio hæreditatis quomodo dicatur fieri expreſsè, & quomodo tacitè, cla.4.glo.5.nu.37.fol.52.
Aditio hæreditatis tacitè fieri dicitur per actum, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non poteſt, vbi *deciſio* noſtri Senatus, cla.4.glo.5. n.38.fol.52.
Adminiſtrator præſumitur ſoluiſſe de bonis, quæ adminiſtrat, cla.4.glo.18.par.5.nu.41.fol.306.
Declaratur donec non reddidit rationem ſuæ adminiſtrationis, ibidem nu.42.fol.306.
Adminiſtrator quilibet tenetur ad reddendam rationem adminiſtrationis, ibidem.
Adminiſtrator, quandiu rationes non reddidit, nõ poteſt petere pecuniã, quam prætendit ſibi deberi, quia præſumitur ſibi ſoluiſſe, clau. 4.glo. 18.par.5.n.43.fol.307. vbi *deciſio* noſt. Sena.
Idem eſt in tutore, ibidem.
Adminiſtrandi ius nõ competit patri ratione vſusfructus, ſed imò patriæ poteſtatis, claſ.4. gloſ.7. par.3.nu.29.fol.71.
Aduocatus nõ peccat aduocãdo dieb' feriatis, etiã ob pecuniã, & quæſtũ, & ibi ratio, cla.1.n.28.fol.4
Aduocati, d quib' in hoc tractatu agit. qui dicãtur, quiq. eorũ appellatione veniãt, clauſ.3.n.12.fol.8.
Aduocationis officium laudabile eſt, & vitæ hominum neceſſarium, cla.3.nu.17.fol.9.
Aduocatorum officium nobiliſſimum dicitur eſſe, & quare, idque multis teſtimonijs probatur, cla. 3.nu.18.fol.9.
Aduocatorum officium laudatur ex multis, qui eo nomine donari voluere, cla.3.nu.20.fol.9.
Aduocationis munere qui functi ſint, cla.3. nu.20. fol.9.
Aduocati Barcinonenſes diuum Raymundum in patronum elegerunt, lampadem perpetuò ardentem magnis ſumptibus conſtruxerunt, & ſacrum ſingulis annis in illius honorem celebrandum inſtruerunt, cla.3.nu.21.fol.9.
Aduocati plures recenſentur qui laudabilem vitã duxerunt, cla.3.nu.22.fol.9.
Aduocati, etiam ſi non legant actu, nihilominùs gaudent priuilegio militari, cla.3.gl.3.n.16.fol.21. & ibi *deciſiones* Senatus Gratianopol. & aliorũ,
Præterquam ſi ſint doctorelli, qui litteris non dant operam, ibidem vbi *deciſiones* Senatuum.
Aduocati excuſantur à muneribus, clau.4. gloſ.10. par.1.nu.127.fol.156.
Aduocati an & quãdo poſſint petere vltra tres annatas ſuarum conductionum, cla.4.glo.18.par.5. nu.34.fol.306.vbi *deciſio* noſtri Senatus; & aliorũ.
Aduerſatiuæ dictionis natura, cla.4.glo.9.par.4.nu. 79.fol.108.
Adulteriũ, vel ſtrupum filiæ reſpectu patris non dicitur atrox iniuria, ſed potiùs aliqualis iniuria, clau.4.glo.28.nu.24.fol.369.
Aequalitas omnimoda vix eſt quòd in duabus reb' diſtinctis reperiat. cla.4.glo.18.pa.1.n.73 fol.262.
Aequitas qualis cenſeat. per iura patriæ prohibita

Doctoribus Regij concilij, clauſ.4. gloſ. 18.par.1. nu.119.fol.266.& par.2. nu.88.fol.281.

Aequitas, quam ſibi quidam ſuo capite fingunt, dicenda potiùs eſt dupplex iniquitas, cla.4.glo. 18.par.1.nu.120.fol.266.

Aequitates quandoq.ſunt pernitioſę, & ideò dicitur orandum eſſe Deum vt nos præſeruet ab aequitate Parlamenti, & ab expedienti magni cōcilij,cla.4.glo.18.par.2.nu.89.fol.281.

Aequipollenti an quis vtatur,an proprio ſermone, cui illud acquipollet, nihil refert, cla.4.gloſ.18. par.2.nu.35.fol.277.

Affectio maior non eſt in pecunijs vnius,quàm alterius, clau.4.glo.9.par.2.nu.14.fol.86.

Affectionis ratio ſuadere videtur vt parentes, qui voluerūt filium diſponere de bonis donatis debere inter filios ſuos,aut aliumquemcunq. cenſuerinr voluiſſe quòd priùs in filios diſponeret, quàm in alios,clau.4.glo.25.nu.22.fol.335.

Agere de lucro captando, & de dāno vitādo qui dicātur,cla.4.glo.12.n.105.& 108. cum ſeq. fol.190.

Agnatorū appellatione, ex obſeruantia ſubſecuta, veniūt per prius vtrinq.cōiuncti,cla.1.n.43.fol.5.

Agnationis ratio non cenſetur contemplata vbi in aliquo caſu vocatur fœmina, ſed maſculinitatis prærogatiua tantùm,vocando priùs maſculos, cla.4.glo.25.nu.14.& ſequenti fol.354. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Agnatio non conſeruatur per fœminas, ibid. n.16.

Alcaldes dela ſeca non poſſunt renuntiare, etiam cum iuramento,priuilegio fori,cla.3.glo.3. num. 46.fol.25.

Alienata per parentes poſt hæreditamentum non reuocant filij in vita illorum, cla.4. glo.9. par.5. nu.24.& 26.fol.121.& nu.136.fol.133.vbi *deciſiones.*

Alienata per hęredem grauatum non poteſt fideicomiſſarius in vita illius reuocare, ſed imò valida iudicantur interim,cla.4.glo.9.par.5.nu.25.& nu.ſequent.vbi *deciſio* noſtri Senatus fol.121.

Alienare poteſt pater,non obſtante hęreditamento,in aliquibus caſibus,cla.4.glo.9.par.5.numer. 142.fol.134.

Alienari poſſunt prohibita propter neceſſitatem, cla.4.glo.9.par.5.nu.163.fol.135.

Alienari an poſſint bona donata à patre pro liberando eum à carceribus, vbi detineatur propter aliquod debitū particulare,& an idem ſit in marito,clau.4.glo.9.par.5.nu.169. fol.136. vbi *deciſio* Senat.Mantua.

Alienationes, quæ fiunt per parentes poſt hęreditamenta, reuocantur poſt eorum mortem per filios,præterquam ſi ex cauſis neceſſarijs ſint factæ,clau.4.glo.9 par.5.nu.198 fol.139.

Alienationis appellatione venit in emphyteuſim conceſſio,cla.4.glo.13.par.1.nu.1. fol.195. vbi *deciſio* noſtri Senatus,& nu.4.

Alienationis appellatione quæ veniant,clau. 4.glo. 13.par.1.nu.3.fol.195.

Alienatio rei Eccleſiaſticę regulariter eſt prohibità tam in mobilibus, quæ ſeruando ſeruari nō poſſunt,quàm in immobilibus,clauſ. 4. glo.13 par.1. nu.6.& 7.fol.195.

Alienationem rei Eccleſiaſticę impugnans dicitur habere regulam pro ſe, alium verò exceptionē, clau.4.glo. 13.par. 1.nu.81.fol.195.

Alienatio rei Eccleſiaſticæ nulla ex aliquo deffectu, ſuſtinetur volente Eccleſia, & illius Prælato,nec de nullitate poteſt is,qui cum Eccleſia contraxit, opponere,clau.4.glo.13.par.1.nu.11.fol.196.

Alienationi rei Eccleſiaſticæ, ſi eſt vtilis, poteſt ex poſt interuenire auctoritas, clauſ.4.glo.13. par.1. nu.29.fol.197.vbi *deciſio* Senatus Neapoli.

Alienatio non dicitur,ſed prioris continuatio, ſeu executio quæ fit de alienari ſolitis,clauſ.4. gloſ. 13.par.4.nu.4.fol.213.

Alienari an & quando iterùm poſſint res alienari ſolitæ,vide in verbo,*ſolita res alienari.*

Alienationis vno actu permiſſo & alij ſimiles permiſſi videntur,clauſ.4.gloſ.13. par.4. numer. 27. fol.216.

Alienatio rei Eccleſiæ nulliter facta poteſt impugnari ab eodem Prælato, etiamſi eam iurauerit ille,cla.4.gloſ.13.par.4.nu.30.fol.216.

Siue habeat Eccleſia alium, per quem ei poſſit cōſuli,ſiue non, ibidem nu 31.

Alienatio nulla rei Eccleſiæ impugnatur ab eodem Prælato qui illam fecit,nomine Eccleſiæ,non ſuo ſine abſolutione iuramēti, ibidem nu.35.fol.216.

Alienatio rei Eccleſię nulliter facta poteſt impugnari ab eodem Prælato pro ſuo intereſſe, petita,& obtenta abſolutione iuramenti, ibidē nu. 36.fol.216.

Poſſe tamen id fieri ſine abſolutione alij tenent, ibidem paulò infrà.

Alienatio,etiam de iure permiſſa,an poſſit fieri per Prælatum, qui iurauit non alienare, claſ. 4. gloſ. 13.par.4.nu.39.fol.217.remiſſiuè.

Alienatio rei Eccleſiæ ſine cauſa, vel ſolemnitatibus dicitur titulus inofficioſus,& vitioſus ex illis, qui non tribuunt cauſam præſcribendi, clau.4. glo.13.par.4.nu.49.fol.217.

Alienationes damnoſæ,quæ fiūt de rebus Eccleſiaſticis,nullæ ſint,cla.4.glo.18.par.1.n.91.fol 264.

Alienatione prohibita non intelligitur de neceſſaria,clau.4.glo.18.par.5.nu.3.fol.304.

Alienatio feudi facta de conſenſu aliquorum ex dominis valet quoad illorum portiones,clau.4. glo.21.par.1.nu.88.fol.329.

Alienatio eſt nulla quando fit contra prohibitionem de non alienando in contractu cum hypoteca bonorum pro obſeruatione pacti, clauſ.4. gloſ.25.nu.59 fol.358.

Intelligitur cum expreſſa, & ſpeciali hypoteca ref prohibitæ alienari,ibidem nu.60.fol.358.

Niſi fuiſſet in generali obligatione appoſitū iuramentum,ibidem nu.61.fol.358.

Alienandi facultatis reſeruatio quæ fiat in donatione ſicuti ſi donatio non fuiſſet facta, benè compatitur cum donatione, & quomodo, clauſ. 4. glo. 16. nu. 1. fol. 361.
Alienandi facultas expreſſè conceſſa, & tacita reſultans ex eo quod dicitur, quòd hæres reſtituat quicquid ſuperit, valdè differunt quoad poteſtatem alienandi, ibidem nu. 5. & numer 9 vbi ratio fol. 361.
Alienationes, quæ dicantur factæ animo potiùs ſubuertendi fideicommiſſum, quàm iuxta boni viri arbitrium, ibidem nu. 6. fol. 36.
Cętera vide in verbo, *facul as alienanda.*
Alienatio facta per donatarium de rebus donatis ante commiſſam ingratitudinem, aut ſuper ea motam litem, non reuocatur, quamuis poſtea donatio reuocetur, clau. 4. glo. 28. nu. 14. fol 368.
Alienandi prohibitio in quibus caſibus in contractibus impediat dominij tranſlationem, clauſ. 4. glo. 25. nu. 82. fol 360.
Alienatione prohibita, cenſetur etiam omnis actus prohibitus, per quem deuenitur ad eam, cla. 4. glo. 1. nu 79. fol. 41.
Alimenta viduæ taxantur habita ratione àd quantitatem dotis, ſcilicet quinq. pro centenario, clau. 4. glo 18. par. 1. nu. 52 fol. 261.
Alimenta taxantur in Cathalonia ad rationem quinq pro centenario, quando actori taxantur pendente lite, idq. habita ratione ad quantitatē, quę petitur, ibidem nu. 53. fol. 261. vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Alimenta pauperibus captis miniſtrari debēt, aliàs ſi intra biduum non præſtentur, vel poſtea per idem tempus ab eis ceſſatum ſit, liberari, & excarcerari debent, clau. 4 glo 18. par. 4. nu. 34. fol. 295.
Alimentorum nomine quantum detur pauperibus captis in Cathalonia, ibidem.
Alimētandi debitorē pauperem onus an effugiat creditor eo prætextu quòd ex aliqua eleemoſina publica, & cōmuni ille alatur, ibidē n 35. fol. 295.
Alimentorum cauſa dicitur pia, clau. 4. glo. 18. par. 4. nu. 48. fol. 296.
Alimentorum ſententia executioni mandatur nō obſtante quòd fuerit ab ea ſupplicatum, pręſtita tamen cautione, ibidem nu. 69. fol. 298.
Alimenta, ſeu ea quæ pro alimentis expenſa ſunt, non reſtituuntur per eum, qui recepit, quamuis ſubcumbat in cauſa, ibidem nu. 59. fol. 298.
Alimenta, quæ præſtantur pendente lite, ſic ſtatim lucrifiunt, quando adſunt qualitates neceſſariæ, vt non ſubiaceant reſtitutioni, quicquid poſtea accidat, ibidem nu. 80. fol. 299. vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Alimenta, ſeu ea, quæ alimentorū nomine recepta ſunt pendente lite, computantur in caſu victoriæ cum fructibus, ibidem nu. 89. fol. 300. vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Alimentis non cenſetur priuari qui vſufructu priuatur, clau. 4. glo. 22. nu. 28. fol. 319.
Alius, a, ud, denotat ſimilia, cla. 4. glo. 26. nu. 56 fol. 362.
Declaratur vt non procedat quando ſequuntur verba ampliatiua, ibidem nu. 17. fol. 362.
Alius, a, ud, non denotat ſimilia quando poſt enumerationem ſpecierum ſubſequitur genus cum ea dictione, cla. 4. glo. 26. nu. 18. fol. 362. vbi *deciſiones* noſtri Senatus.
Alius, à, ud, dictio eſt interpretanda ſecundum ſubiectam materiam, vt quandoq. ſimilia, quandoq diſſimilia ſignificet, clau. 4. glo. 26. nu 19. fol. 362. vbi *deciſiones.*
Altercata nulla remiſſi ad diffinitiuam conducibilius forſan foret, vt litium daretur finis, ſiue per declarationem io eis fiendam panderentur merita cauſæ principalis, ſiue non, cla. 4 gloſ. 9. par. 5. nu. 47. fol. 124.
Alternatiua quandoq. ponitur pro disiunctiua, cla. 4. glo. 11. nu. 34 fol 174.
Ambroſius vndecim annis cauſas duxit, clauſ. 5. no. 20. fol. 9.
Amortizatio quid ſit, clau. 4. glo. 12 nu. 22. fol. 183. & n. 30. fol. 184 & quomodo practicetͬ. ibidē. n. 23.
Amortizatio multoties eſt neceſſaria, & ei tenetur dominus conſentire, ibidem nu. 24.
Veluti quando res feudales, vel emphyteoticariæ quęſitę ſunt pro fundādis Eccleſijs parrochialibus, vel neceſſariò ampliandis, ibidem.
Amortizatio an benè dicatur in ea ſignificatione, in qua eam vſurpamus in Cathalonia, cla. 4. glo. 18. par. 1. nu. 19. fol. 259.
Amortizatio quomodo fit, cla. 4. glo. 18. par. 1. num. 82. fol. 263.
Animæ ſalus cunctis rebus eſt præferenda, clauſ. 4. glo. 21 par. 2. nu. 10. fol. 332.
Animus qualis fuerit retrò, declaratur ex his quæ poſtea fiunt, clau. 4. glo. 9. par. 2. nu. 60. fol. 89.
Animal mortuū nō dicitur animal, ſicut nec homo mortuus homo, cla. 4. glo. 18. par. 1. n. 102. fol. 273.
Animaduerſio eſt punitio, cla. 4. glo. 14. n. 32 fo. 215.
Annorū cōputatio an fieri debeat à natiuitate, vel ab incarnatione Dñi remiſſiuè, cla 1. n. 30. fol. 4.
Annus hodie in Cathalonia computatur à natiuitate, licèt olim aliter computaretur, & quomodo, clau. 1. nu. 31. fol. 4.
Annus probationis in regularibus debet eſſe continuus, cla. 4. glo. 18. par. 4. nu. 58. fol. 296.
Anteferre, & anteponere, verba, ſecundū aliquos, non inducūt neceſſariā ſucceſſionē, ſed imò legalē, cla. 4. gloſ. 9 par 4. nu. 58. fol 107. & vide n. 74.
Antecedenti conceſſo cēſetur etiam & conſequēs conceſſum, clau. 4. glo. 11. nu 69. fol. 178.
Antiquior ſemper præfertur in omni congregatione, cla. 4. glo. 10 par 2. nu. 76. fol. 168.
Antiquitas temporis omnia facit præſumi ſolemniter acta, clau. 4. glo. 13. par. 4 nu. 15. fol. 215.

Antiquitas

Antiquitas quot annorum ſit neceſſaria vt per eam ſolemnitates præſumantur, ibidem n.16.fol.215. vbi plures *deciſiones*.
Antonius Gomez reprætenditur quòd dixerit ex donatione inter patrem, & filium non oriri obligationẽ naturalẽ, clau.4.glo.7.par.1.nu.3.fol.57.
Apices iuris non attenduntur de iure canonico, clau.4.glo.9 par.5.nu.33.fol.122.
Appellatio conſeruat ſtatum appellantis, clauſ.4. glo.10.par.1.nu.69.fol.150.
Appellatio extinguit pronuntiatum, & quomodo intelligatur, ibidem nu.68.fol.150.
Appellatio reducit cauſam ad terminos litis conteſtatæ, ibidem nu.74.fol.150.
Appellationis in cauſa probare debet, & iuſtificare ſententiam appellatus, & non appellans, & quæ ſit ratio, ibidem nu.76.fol.150.
Appellari poteſt à tertio ab electione, ſeu nominatione alicuius officialis, ibidem num. 97.fol.153.
Appellare tenetur is, qui eſt electus, vel nominatus ad aliquod officium, ſi prætendit ſe non teneri acceptare, ibidem nu.128.fol.156.
Appellationis cauſæ tractari poſſunt extra propriã patriam, clau.4.glo.10.par.2.nume.12.fol.161.vbi *deciſio* Senat.Neapo.
Appellationum cauſę poſſunt tractari extra propriã Baiuliam, & Vicariam, ibidem nu.13.fol.162.
Appellationum cauſæ non veniunt in conceſſione iuriſdictionis, ibidem nu.14.fol.162.vbi *deciſio*
Appellationum cauſæ nõ poſſunt à domino delegari extra propium territorium in loco valdè remoto, ibidem, nu.15.fol.162.
Appellationis cauſa non mutat naturam cauſę principalis, quia dicitur eadem cum illa, clau.4.gloſ. 11.nu.72 fol.178.vbi pulcra *deciſio* Senat.Neapo.
Appellationis cauſa eſt ſummaria ſi prima talis erat, ibidem no.73.fol.178.
Appellari an poſſit à declaratione arbitrorum, vel Cancellarij Regij in cauſis contentionum, clau. 4.glo.13.par.9.nu.7.fol.209.
Appellationes, & aliæ res, quę maiores iudices poſtulant, exceptæ cenſentur à generali conceſſione iuriſdictionis, clau 4.glo.14.numer.9.fol.221.
Appellari an poſſit à reiectione exceptionũ in cauſis pacium, & treugarum violatarum, clau.4.glo. 15.nu.147.fol.244.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Appellari an poſſit à condemnatione expenſarum quando in reliquo ſunt ſententię conformes, clau.4.glo.18 par.4. nu.116.vſq.ad 120.vbi *deciſio* noſtri Senatus, fol. 301.
Appellari poteſt à condemnatione expenſarũ quãdo in vltima ſententia ſit condemnatio illarum pro omnibus inſtantijs, ibidem no. 118.fol.302.
Appellare non licet à ſententia alteri conformi, quamuis tacitè in vltima ſententia ſit repulſa quædam noua prætenſio in priori non deducta, ibidem nu.121.fol.302.vbi *deciſio*.
Appellari an poſſit ab omiſſa condemnatione expenſarum, vel ab expreſſa illarum abſolutione, ibidem numer.122.fol.302.
Appellatione bonorum omnium non veniunt futura, clau.4.glo.21.par.2.nu.23.fol.332.
Appellatione reditus non veniunt fructus ſtrictè, & propriè, clau.4.glo.21.par.2.n.35.fol.333.
Arbitri pro dirimendis contentionum cauſis an debeant eſſe Eccleſiaſtici, an verò poſſint eſſe ſeculares, clau.4.glo.13.par 3.nu.6.fol.209.
Arbitrio iudicis relinquitur quæ temporis antiquitas ſit neceſſaria vt ſolemnitates præſumantur, clau.4.glo.19.par.4.nu.17.fol.215.
Arbitrio iudicis relinquuntur quæ non ſunt diffinita, clau.4.gloſ.23.nu.4.fol.341.
Arbitriũ liberũ venit cõceſſũ per verbũ, *conceſſionis liberę poteſtatis*, & per verbum *liberè*, & per verbũ, *faciat pro vt libuerit*, clau. 4.gloſ. 25.nu.30. fol.355.
Arbitrium liberum per quæ verba cenſeatur conceſſum, ibidem nu.37.fol.356.
Arbitrium liberum, vel boni viri, ex quibus verbis cenſeatur inductum, & conceſſum remiſſiuè, clau.4.gloſ.26.nu.14.fol.362.
Archiepiſcopus tenetur honorare Epiſcopũ dũ eſt in ſua diœceſi, cla.4.gloſ.10. par.1.nu.70.fol.168.
Idem in Cardinali, & Patriarcha & alijs, ibidem.
Archiepiſcopus non poteſt in diœceſi ſuffraganei tenere deputatum officialem pro cauſis appellationis ibidem.nu.86.fol.168.
Area eſt potiſſima domus pars, clau.4.gloſ.18.par.1. nu.114.fol.266.
Argumentum, quod deducitur à Rubrica, eſt validum, clau.4.glo.1.nu.2.fol.34.
Argumentum an valeat à collatione ad imputationem in legitimam, clau.4.glo.1. nom. 49.fol.38.
Argumentum à matrimonio carnali ad ſpirituale, non procedit data diſparitate rationis, clauſ.4. gloſ.2.nu 33.fol.45.
Argumentum procedit à donatione inter virum, & vxorem, ad donationem inter patrem, & filiũ, clau.4.glo.7.par.2.nu 31.fol.65 vide numer.43.
Argumentum ab æquiparatis procedit affirmatiuè, non negatiuè, vbi exempla, clau. 4.glo.7.par.2. nu.61.fol.68.
Argumentum, quòd ex quò aliquo in caſu verbum aliquod ſumatur vno modo, debeat etiam ſic ſumi in alijs, valdè infirmum, & minimè concludens eſt, clau.4.glo 9.par.4.nu 43 fol.105.
Argumentũ à ſimili ſemper claudicat altero pede, & fragile admodũ eſt, cla.4.glo.12.n. 77.fol.188.
Argumentũ à ſimili vt procedat neceſſum eſt quòd probetur ſimilitudo in eo, in quo ſit comparatio, ibidem nu.79.fol.188.
Argumentum à ſimili non procedit data aliqua diſſimilitudine, etiam ſi ſit parua, inter res ſimiles, ibidem no.80 fol.188.
Argumentum à minore ad Eccleſiam, & è contra valet, clau.4.glo.13 par.1.nu.15.fol.196.
Argumentum à cõtrario ſenſu nõ deducitur à doc-

trinis doctorum,clauſ.4 gloſ.15.num. 36.fol. 235.

Argumentum à contrarijs,quo dicimus contrariorum eadem eſt diſciplina non procedit niſi militet eadem ratio,clau.4.glo.17.nu.79.fol.254.

Argumentum,quo dicimus nihil eſſe tam naturale &c.non procedit niſi vbi eſt eadem ratio, ibidé nu 79 fol. 54.

Argumentum à fideiuſſoribus ad tertios poſſeſſores an procedat,cla.4.glo.18.par.2. n. 55.fol. 278.

Argumentum de tamquam,ſeu poteſt quis vt alius quod non poteſt vt ipſe, quando procedat, vel non,clau.4 glo.18.par.3.nu.67.fol 288.

Argumentū à tributis Regis ad decimas,vt ſicut ab illis nemo poteſt eximi,ſic nec ab his, non procedit de iure,clau.4 glo.19.par.1.num.55.fol 316.

Arius Pinellus reprobatur,clau.4 glo.7 par.2 num. 15.fol.64.

Armorum delatio non cenſetur leue delictum,ſed graue vbi pro eo imponitur grauis pœna,clau.4. glo.14 nu.123 fol.230.vbi *deciſio* Rot.Senen.

Armis vſum eſſe ſpoliatorem nō eſt neceſſe probare vt cum armis ſpolium commiſiſſe dicatur,ſed ſufficit quòd armatus venerit, ſufficit enim terror armorum,clau.4.glo.22.n. 53.fol.340.

Arma habere domi, vel portare ſolùm, reputatur vis,clau.4 glo.22.nu.54.fol 340.

Arrhæ,& donatio propter nuptias valdè differunt, clau.4.gloſ.1.nu.12.fol.34.

Arrogandum ſe quis poteſt alteri tradere, clauſ.4. glo.21.par.2.nu.5.fol 321.

Aſcendentes omnes,qui filio ſuperuiuunt,ab inteſtato ei æqualiter ſuccedunt,clau.4.gloſ.24.nu. 64.fol.350.

Aſſertio patris de benemeritis filij, vide in verbo, *Benemerita.*

Aſſertioni paternæ iurarę de benemeritis filij an ſtetur,clau.4 glo.7 par.2.nu.20.fol.65.

Conſiliatio opiniorum diſſidentium in materia aſſertionis paternæ iuratæ,ſi iuramentum apponitur genericè in donatione, vel ſpecificè in aſſertione meritorum ex Grat. ibidem nu. 25. fol. 65.

Aſſertioni Principis, de generali mundi conſuetudine,creditur,clau 4.glo.10. par.2. n.28.fol.163.

Aſſenſus Regis non poteſt impetrari poſt mortem eius, qui feudum vendidit, niſi interueniente conſenſu illius hæredis,clau.4.glo.13.par.1.num. 25.fol 197.

Aſſiſtens nihil agit,clau.3.glo.3.nu.50.fol.25.

Auctoris ſenteutia, ibidem nu.51.

Attentatorii ſententia quo ad aliqua dicitur interlocutoria,& quo ad aliqua diffinitiua *ex ſtylo Regia Audientia*,cla.4.glo.18.par. 4.nu.94.fol.300.

Auctenticis, prout ſunt inſertæ in Codice Iuſtiniani per Irnerium,non eſt credendum ſi differunt à corpore,vndè ſumptæ fuere,clau.4. glo.9.par. 4.nu.86.fol.120.

Auſtenticę, hoc niſi debitor C. de fideiuſſor. beneficium quare ſit introductum, clauſ. 4. gloſ. 18. par. 5. numer. 10. fol. 305.

Auctoritas Papæ interpoſita in alienatione rei Eccleſiaſticæ ſupplet ſolemnitates in ea requiſitas, clau.4.glo.13.par.1.nu. 18.fol. 196. vbi *deciſ.* Rotæ Rom.

Sed per eam non ſupplentur cauſæ alienationum, ibidem nu. 19. vbi *deciſio* Rotæ Rom. niſi interponatur,cum cauſæ cognitione,ibidem,& num. 21.fol.197.vbi etiam *deciſio* Rotæ Rom.

Auctoritas Papę,& decretum an poſſint appoui in alienationibus rerum Eccleſiæ poſt mortē Prælati alienantis,nolente ſucceſſore ſtare contractui,clau.4.glo.13.par.1.nu.23.fol.197.

Auctoritas Papæ an ſit neceſſaria in omnibus alienationibus,attenta Paulinæ diſpoſitione,cla.4. glo.13.par.4.nu.1.fol 213.

Auctoritas Papæ requiritur in alienationibus rerū religionis diui Benedicti,clauſ.4.gloſ 13.par.4. nu. 44. fol.217.

Auctoritas Papæ ſemper requiritur in alienationibus exemptorum,ibidem nu.46.fol.217.

Auctoritas, & decretum, quando requiruntur in aliquo actu ratione iuriſdictionis, poteſt vna,& eadem perſona cōtrahere vt priuata, & auctorari vt publica perſona, clauſ. 4.gloſ. 10.par.2.n. 49.fol 165.

Auctorari ſibi ipſi nemo poteſt, ibidé n.47.fol. 165.

Declaratur quando auctoritas requiritur ad integrandum perſonam contrahentis,ſecus quando in fauorem eius, qui auctorari debet, eſt introductum quòd auctoretur, ibidem numer. 48. fol.165.

Auctoritas poteſt interuenire ex poſt, alienationi rei Eccleſiaſticę, ſi ea vtilis ſit,clau.4. glo.13. par. 1.nu.29.fol.197.vbi *deciſio* Senatus Neapoli.

Auctor, dum poteſt, vix recedit vmquam ab opinionibus Anthonij Theſau.& ſui Pedemont. Senatus, quia ſolent eſſe ferè ſemper ſolidiſſimæ, clau 4 glo.24.nu 61.fol 350.

Augmenti dotis conditio non poteſt per pactum fieri deterior,cla.4.glo.9.par.5.nu.182.fol.137.

Aut,dictionis natura,clau 4.glo.13.par.4. numer.2. fol.213.

Auus parem affectionem cenſetur habere ad nepotes,cuiuſcunq.ſint matrimonij,& quamuis filijs primi matrimonij donauerit ,cenſetur tamē nihilominùs in ſubſidium voluiſſe donare filijs ſecundi matrimonij,clau.4.glo.9. par.1.nume. 38.fol.82.

Propter hanc paritaté affectionis præſumitur etiā in dubio voluiſſe donare nepotibus tam ex ſecundo, quàm etiam ex primo matrimonio filij ſui,clau.4 gloſ.10.par.1.nu.19.fol.80.

B

Baiulus meri imperij an ſit ſuperior Baiulo mixti,& ciuilis iuriſdictionis,clauſ.4. gloſ.10 par.2. nu 68 fol.167.

Baiulum,

Digitized by Google

Baiulum,& officiales vitgam portare pro inſignijs, vnde originem traxit,clau.4 glo.10.par.2. num. 95.fol.170.

Baiulus regis poteſt tunc tantùm emitere ſonum, quando ipſe eſt ſolus in loco, non verò quando adeſt vicarius,vel eius locumtenens,clau. 4.gloſ. 11.nu.52.fol.176.

Baiulus generalis Cathaloniæ an teneatur ſoluete ſos obs,ſuis emphyteotis, quando eos trahit ad prȩſentem ciuitatem vltra vnam dietam,clau.4. glo.14.nu.154.fol.194.

Baiulus regius non facit regulariter proceſſum pacis,& treugæ violatarum,clau. 4 glo. 15. numer. 117.fol.241.

Baiulus Barcinonæ facit proceſſum pacis,& treugæ violatarum,ibidem nu.118.fol.241.

Barcinonenſis Ciuitas eſt quæ per mare, & terras fuit potens, & celebris in orbe,magiſtra diſcretionis,& honeſtarum viuendi normarum,& quȩ dat leges fidei, & fidelitatis, clau.4.gloſ.8.num. 21.fol.77.

Barcinonæ reperti conueniuntur coram Cancellario,& Regente Cancellariam, pro cauſis tamen non maioribus viginti librarum, clauſ.4.gloſ.15. nu.78.fol.237.

Barcino eſt communis patria habitantium in hoc principatu,& ideò quilibet in ea repertus poteſt ibi conueniri,clau.4.glo.15.nu.123.fol.242.

Baroniæ,& Baronum origo,antiquitas,& ſignificatio vocabuli,remiſſiuè,clau.4.glo.10.par.1.num. 1.fol.143.

Barones antiquitùs dicebantur filij regum, qui cũ non poſſent omnes Reges effici, amplis caſtellis,& iuriſdictionibus à parentibus donabantur, ibidem nu.2.fol 143.

Baronis nomen eſt grȩcum,& idem eſt,quod fortis in laboribus,ibidem,nu.4.fol.143.

Vel hebraycum, quod idem ſignificat quod filius, ibidem nu.4.fol.143.

Varon quare dicatur filius maſculus, ibidem num. 5.fol.143.

Barones in Cathalona appellantur domini vaſſallorum inferiores,ibidem nu.6.fol.143.

Barones omnes, etiam Eccleſiaſtici, Regi ſubſunt ratione feudi,& ideò præſtant fidelitatem,ibidẽ nu.7.fol.143.

Barones,etiam Eccleſiaſtici, tenentur comparare coram domino Rege, & ſuo Baiulo Generali pro recognoſcendo,& capibreuiando quod pro eo tenent,ibidem nu.8.fol.143.

Baronum antiquitas in Cathalonia eſt ab anno octingenteſimo, ibidem nu.10.fol.144.

Barones ſi volunt perſonaliter eis iuramentum fidelitatis præſtari,an debeant etiam ipſi perſonaliter actui intereſſe,ibidem nu.28.fol.145.

Barones non tenentur iurare vaſſallis fidelitatem, licèt teneantur ad illa ſex,quæ ſub iuramento fidelitatis continentur,ibidem nu.34.fol.146.

Barones tenentur iurare vaſſallis ſua priuilegia,ibidem nu.35.fol.146.

Id tamen non poteſt ab eis prȩſtandum peti in decreto executionis,ſi ipſi obtinnerint ſententiam pro ſe contra vaſſallos de prȩſtando iuramento fidelitatis, & nihil ſit dictum de iuramento Baronis,ibidem nu.36.fol.146.

Barones an poſſint vaſſallos extrahere à propia patria pro iuſtitia adminiſtranda, clau. 4. gloſ.10. par.2.nu.1.fol.161.

Barones non emitunt ſonum, niſi infra ſuum diſtrictum,& quomodo,clau.4.glo.11.n.52.fol.176.

Baro habens merum imperium non impeditur vſatico,camini,& ſtratæ, quominùs de delictis in camino publico commiſſis cognoſcat, clauſ.4. glo.14.nu.22.fol.223.

Si Rex non prævenit negocium in vim dicti vſatici, ibidem,nu.23.fol.223.

Baro non habens merum imperiũ non poteſt cognoſcere de delictis in via publica commiſſis,etiã ſi eſſent aliàs de ſua iuriſdictione, ibidem num. 26.fol.223.

Benedictinæ vulgò nuncupatȩ, quæ ſunt conſtitutiones Benedicti 12. in fauorem Religionis diui Benedicti factæ,poſsũt allegari pro iure in cauſis illius religionis,clau.4.glo.13.par.4.n. 43.fo.217.

Beneficia Principum decet eſſe manſuta, clauſ.5. glo.3.nu.101.fol.31.

Benemerita. Aſſertio patris de benemeritis filij nõ ſufficit ad ſuſtinendam donationem remuneratoriam abſq.alia probatione, ſed opus eſt quòd merita aliàs probentur,clau.4.glo.7.par.2.num. 16.fol.65.

Etiam ſi merita exprimerentur in ſpecie, ibidem nu.17.

Beneplacitum an reuocari ſine cauſa poſſit,clau.4. glo.10.par.1.nu.45.fol.157.& n.46.vſq ad 148.

Beneplacitum nulli legi ſubiacet, ibidem.

Beneplacitum morte concedentis expirat, ibidem & nu.147.

Beneplacito, & mera voluntate durante, quid importent verba hæc,ibidem nu.148.

Beneplacitum vidimus per Regem non ſemel in hac prouincia ſine cauſæ cognitione reuocatum, ibidem nu.51.fol.158.

Bona alienari prohibita an poſſint confiſcari,clauſ. 3.glo.3.nu.107.fol.32.

Bona donata computantur extra bona teſtatoris,& ideò non veniunt in generali inſtitutione, clau. 4.glo.5.nu.36.fol.52.

Bona filijfamilias aut ſunt caſtrenſia, aut quaſi,aduentitia,aut profectitia,clau.4.glo.7. par.3.nu.1. fol.69.

Bona caſtrẽſia quæ ſint,cla.4.glo.7 pa.3.n.2.fo.70.

Bona quaſi caſtrenſia quæ ſint,clauſ.4.gloſ.7 par.3. nu 3.fol.70.

Bona profectitia quȩ dicantur,clauſ.4.gloſ.7.par.3. nu.6,fol.70.

Bona profectitia non confiſcantur propter delictũ filij, clauſ. 4. gloſ. 7. par. 3. numer. 8. fol. 70.

Bona profectitia quando in peculium, vt adminiſtrentur, ſunt per patrem filio conceſſa, poteſt filius familias ſuper eis contrahere, & obligat patrem quatenus eſt in peculio, clau. 4. glo. 7. num. 9. fol. 70.

Bona aduentitia quæ dicantur, & ſunt filij quoad proprietatem, patris autem quoad vſumfructũ, clau. 4. glo. 7. par. 3. nu. 10. fol 70.

Bona aduentitia, in quibus pater habet vſumfructum, non confiſcantur, clau. 4. glo. 7. par. 3. num. 17. fol 70.

Bona in quibus pater non habet vſumfructum, inſtar peculij caſtrenſis, filij fiunt, clau. 4 gloſ. 7. par. 3. nu. 34 fol. 71.

Bona non dicuntur niſi quæ ſuperſunt deducto ære alieno, clau. 4. glo. 9. par. 2. nu. 55. fol. 89.

Bona ſocietatis non dicuntur ſociorum, niſi ſolutis priùs debitis ſocietatis, clau. 4. glo. 9. par. 2. nu. 57. fol. 89.

Bona præſentia non ſunt inſeparabilia à futuris in donatione omnium bonorum, clauſ. 4. gloſ. 11. pat. 1 nu. 80. fol. 329.

Bona futura non circumſcribuntur loco, clauſ. 4. glo. 21. par. 2. nu. 38. fol. 333.

Bonorum omnium appellatione non veniunt futura, clau. 4 glo. 21. par. 2. nu. 23 fol. 332.

Bona omnia filij, quæ peruenerunt ad ipſum ex patre, & matre, per aditionem fiunt vnum, & idẽ patrimonium abſq. eo quòd conſiderentur ampliùs paterna, vel materna, clau. 4. gloſ. 24. num. 65. fol. 351.

Bona fides non requiritur in paranda libertate cõtra ſeruitutem ruſticam, clau. 4. glo. 17. num. 77. fol. 254.

Bullæ in Cæna Domini publicatio impedit conſuetudinem, & præſcriptionem, clauſ. 4. gloſ. 13. par. 3. nu. 14. fol. 210.

Bullæ in Cæna Domini publicatio ſufficit quòd Romæ fiat, ibidem nu. 15. fol. 210.

Bulletina ſalutis faciendi ius, vulgò *poliſſes de ſalut*, tempore peſtis ad quem ſpectet, clau. 4. glo. 10. par. 2. nu 16. fol. 162. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Burgenſes Perpiniani an gaudeant priuilegio militari, vbi *deciſio*, & ibi forma eos creandi, clau. 3. glo. 3. nu. 97. fol. 30.

C

Cadere à re quid ſit, clau. 4. gloſ. 13. par. 4. nu. 81. fol. 219.

Caducitas quid ſit, ibidem.

Calculatio partis librorum exiſtentium in loco iuditij in redditione computorum, an poſsit, & debeat fieri ſi alij deſint qui exiſtant in alia prouincia, clau. 4. glo 9. par. 2. nu. 125. fol. 94. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Calicius quo tempore ſcripſerit directorium pacis, & treugæ, clau. 4. glo. 15. nu. 153. fol. 144.

Canon iuſtus in contractu emphyteutico, ſecũdũ vnam opinionem, dicitur (quando res eſt inutilis, & paruì reditus) qui in viginti annis ęquat iuſtum rei valorẽ, clau. 4. glo. 18. par. 1. n. 27. fo. 259.

Si verò ſint res pretioſæ, & multorum fructuum, pẽſio debet eſſe tantę quantitatis, quantæ ſunt reditus annui minus ſexta parte, ſecundũ vnam opinionem, ibidem.

Canon qualiſcunq. poteſt eſſe, etiam valdè modicus, in contractu emphyteuſis, ſecundũ aliã opinionẽ, ibidẽ n 28. fol. 259. & n. 61. cũ ſeq. fol. 261.

Canon non dijudicatur pro quibus prædijs ſoluatur ex eo quòd ſit magnus, vel tenuis, & prædia magna, vel tenua, quia cõtingit ſæpiùs modicũ canonem perſolui pro re magni valoris, ibidem nu. 30. fol 259.

Canon in emphyteuſi Eccleſiæ poteſt eſſe magis tenuis, quàm in alijs, ibidem nu. 31 fol. 259.

Canon in emphyteuſi Eccleſię taliter debet eſſe iuſtus, vt non ſufficiat conſtitui habito reſpectu ad valorem rei cum diminutione ſextæ partis, ibidem nu. 35. fol. 260.

Auctentica perpetua C. de SacroSanctis Eccleſijs eſt abrogata de iure canonico, ibidem.

Canon in emphyteuſi Eccleſiæ, ſecundum aliam opinionẽ, debet æquiualere fructibus, vt dicatur contractus in eius vtilitatem celebratus, ibidem nu. 34. fol. 260. & nu. 53. fol. 261.

Canon in emphyteuſi, ſecundum aliam opinionẽ, reſpectu concedentis poteſt eſſe quilibet, etiam modicus, ſed iuſtus reſpectu recipientis, taliter quòd non excedat id, quod debet eſſe, ibidem nu. 36. fol. 260. & nu. 67. fol. 262. vbi reprobatur.

Canon in emphyteuſi Eccleſiæ, ſecundum aliam opinionem, vt iuſtus dici poſſit, inſpicienda eſt Eccleſię conditio, an diues ſit, vel tenuis, ibidem nu. 38. fol. 260. & nu. 68. & 69. cum ſeq. fol. 262.

Canon vt videatur iuſtus ſit necnè, diſtinguendũ eſt ſecundum aliorũ opinionẽ, inter emphyteuſes Eccleſiaſticas, & ſeculares, ibid. n. 39. fol. 260.

Canon, vt iudicetur iuſtus in emphyteuſibus ſecularibus, ſi nouè res conceditur, regulabitur ſecũdum quod conſuetum eſt in locis vicinioribus, ſi verò eſt emphyteuſis antiqua fiet ſicuti aliàs eſt ſolitum, ibidem nu. 40. fol. 260. & numer. 75. cum ſequent. fol. 262.

Canon poteſt eſſe in emphyteuſi, ſecundum aliquorum opinionem, quantumcunq. modicus, abſq. eo quòd poſſit propterea contractus reſcindi, ſed poteſt reduci ad debitã quãtitatẽ arbitrio boni viri, ibid. n. 41. fol. 260. & n. 90. fol 264.

Canon diuerſimodè conſideratur reſpectu rerum ſterilium, & fecundarum, ſecundum auctoris opinionem, ibidem nu. 43. fol. 260.

Canon, vt iuſtè conſtitueretur, deberet fieri æſtimatio rei, qualiſcunq. eſſet, & ſumere pro canone id, quod in viginti annis ęquaret iuſtum rei valorem

valorem,ibid.nu.47. fol.260.& nume.ſequent. ſignanter nu.76.fol.263.

Intellectus §. Sanctiſſimas, in auctẽ.de aliena.& emphyteu. ibidem nu. 49. fol.261.

Canon in emphyteuſi nullã habet rationẽ mercedis,nec pro ea datur,ſed imò in recognitionem dominij directi,ibidem nu.62.fol.261. & nume. 65. fol.262.vbi declaratur.

Canon in emphyteuſi benè verum eſt quod ſufficit quilibet pro illius validitate , quamtumuis modicus,ſed quòd ſit magnus,& grandis nihilominùs non repugnat naturę contractus, ibidem nu.64.fol.262.

Canon poteſt eſſe magis tenuis in emphyteuſi, quando datur pinguis intrata, quia vnum cum alio coniungitur ad conficiendum iuſtum rei valorem,ibidem nu 66.fol 262.

Canõ ille dicitur iuſtus,in reb' antea ſolitis cõcedi in emphyteuſim, pro quo illæ fuerũt aliàs cõceſſę,ſi ſtatum non mutauerint,ibid.nu. 75.fol. 263.vbi *deciſio* Rotę Romanæ.

Canon,vt inſtè conſtituatur.attendendæ ſunt circunſtantiæ occurrentes,& cõſuetudo loci, ibid. nu.88.fol.264.

Canon eſt de eſſentia, & ſubſtantia cõtractus emphyteutici,ſine quo conſiſtere non poteſt, ibid. nu.167.fol.270.

Plura alia vide in verbo *Cenſus* ,& in verbo *Penſio.*

Canonicorum ſubſcriptionis in contractu Eccleſiæ omiſſio non vitiat, clauſul. 2. numer. 8. fol. 6.

Canoniſtæ, ſententiam Theologorum tenentem decimas non eſſe de iure diuino,non procul abeſſe ab hæreſi dicunt, clau. 4.gloſ.19.part.1.n.6. fol.311.

Capitulum ſede vacante , & vicarius Epiſcopi in remotis agentis,poſſunt concedere dimiſſorias ad ſuſcipiendum ordines,clau.4.glo.13. par.1.n. 40.fol.198.

Menoch.notatur quòd dixerit vicarium Epiſcopi in remotis agentis poſſe ordinare clericos,ibid. nu.41.fol.198.

Capi an poſſit vaſſallus in criminalibus à vero domino in alieno territorio cum licentia , clauſ.4. glo.11.nu.30.fol.175.

Capi an poſſit delinquens in alieno territorio cum litteris requiſitorijs iudicis competentis, ibid.n. 39.fol.175.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Captura non poteſt dici mala ante declarationẽ, clau.4.gloſ.15.num.54.fol.236.

Captura perſonæ iniuriam ſemper continet,ibid. nu.167.fol.246.

Captura non fit ſine aliquali infamię,&ignominiæ nota,ibid.nu.168.fol. 246.

Captura perſonæ in ciuilibus fit ad pœnam , non ad cuſtodiam,ſecus in criminalibus,clau. 4. glo. 18.par.4.nu.29. fol.295.

Captus pro ciuili non poteſt elargiri de ſolo conſenſu creditoris:adhuc enim eſt iudicis licentia neceſſaria,ibid.nu 31.fol.195.

Captus nulliter relaxati liberè debet, ibid.nu.32. fol.195.

Captus qui relaxatur ex aliqua cauſa ſic debet relaxari vt non poſſit iterùm capi,& ſic ſit in effectu ſuę priſtinæ libertati reſtitutus, ibid.nu. 33. fol.295.vbi *deciſiones* Aragonẽſis Senatus, & noſtri etiam Senatus alia *deciſio.*

Captus pro debito ciuili,dum optima valetudinẽ fruitur,non poteſt à carceribus liberari , etiam præſtita cautione, niſi conſentiat creditor,clau. 4 glo.18.par.4.nu.99.fol.400.

Captus pro ciuili relaxatur ſub cautione propter infirmitatem,ibid.n.100.fol.300.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Debet tamen eſſe grauis infirmitas , & per eam poſitus captus in magno vitæ diſcrimine, ibidem.

Carceratus iniuſtè non poteſt detineri pro debito,pro quo capi non potuiſſet,clau.4.glo. 7.par. 3.nu.58.fol.74.

Carnem propriam nemo ſic vnquam odio habuit, vt alienas ſoboles proprię anteponeret, clau.4. glo.9.par.4.nu 130.fol.114.

Carnes edi poſſe in die ſabbati, conſuetudo effecit Caſtellę, clau.4.gloſ.10.parte 1. numer.121. fol. 155.

Caſſanate in conſilio 45.reprobatur, clau. 4.gloſſa 9. parte 4. nuumer. 85. fol. 109. & numer. ſequent.

Caſtrum vndè dicatur,clauſul.4.glo.11.num. 1. fol. 171.

Caſtrum aliud eſt terminatum,aliud non terminatum,& quale quidque ſit,ibid.n.2. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Caſtri terminati iura quæ ſint , ibidem numer. 3.

Caſtri terminati iura an,& quomodo ſint impræſcriptibilia,ibid.nu.6.fol.172.

Intellectus vſ.ſi. hoc quod iuris eſt ſanctorum, de præſcrip.ibid.

Caſtri terminati iura præſcribuntur ſi eſt interuerſa poſſeſſio,ibidem nu.48.fol.172.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Caſtrum,vt caſtrum,nullam habet iuriſdictionem niſi ſit terminatum,ibid.nu.10.

Caſtro conceſſo an cenſeatur cõceſſa iuriſdictio, quam concedens ibi habet,ibid.nu.11.

Caſtro conceſſo cum iuribus ſuis an veniant molendina,ibid.nu.13. vbi *deciſio.*

Caſus fortuiti periculũ ſpectat ad debitorẽ moroſum,clau 3.glo.2.nu.47.fol.16.

Caſuum fortuitorum periculum poteſt quilibet in ſe aſſumere,clau.3.glo.2.nu. 66.fol.18.

Caſus fortuiti qui dicantur,ibidem nume.68.fol. 18.

Caſus

Caſus meri imperij,& mixti,ac etiam ſimplicis iuriſdictionis qui ſint,tam de iure communi,quã de iure noſtro municipali,remiſſiuè,clau.4 glo. 14.nu.49.fol.224.

Cathalanam nationem ſine cauſa,& ratione increpantes repræhenduntur,& reprçhentionis cauſa,& ratio redditur manifeſta,clau.4. glo.8.nu. 14.fol.76.

Cathalanos eſſe fidefragos dicunt, non tamen iuſtè,aliqui,qui repræhenduntur,ibid.n.15 fol.76.

Cathalanos appellari fidefragos vndè originem duxerit,ibid.nu.16.fol.76.

Cathalani fideliſſimi ſemper fuerunt ſuis Regibus, clau.4.glo.8.nu.17.fol.76.

Cathalana natio integritatis,& fidelitatis fuit ſemper pleniſſima,ibid.nu.18.fol.76.

Cathalani tempore Regis Petri,vocati ab eo,obediunt,& ad bellum ſequuntur, quod nõ faciunt alij,ibid.nu.19 fol.76.

Cathalonia diuerſis legibus ſtylis,& conſuetudinibus regitur ab Aragonia,clau.4.glo.9.par.4.nu. 129.fol.113.

Caualcata dicitur quando Rex,vel alius dominus inferior petunt à vaſſallis iuuamẽ pro aliquo caſu particulari, hoſte generaliter non indicta,cla. 4.glo.16.nu.4.fol.246.

Reliqua vide in verbo,*hoſtis*.

Cauſæ militum in criminalibus euocantur ad Regiam Audientiam cum hac ſola qualitate quòd ſit agendum contra militem,clau.3.glo.3.nu.38. fol.24.

Cauſa ea tantũ propriè dicitur,quæ finalis eſt,clau. 4.glo.1.nu.14.fol.34.

Cauſa finalis dicitur quæ eſt neceſſaria, liberalitatẽ excludens,clauſul.4 glo.1.numer.27.fol.35.

Sed contra,ibid.nu.33.

Cauſa finalis dicitur ea,quæ reſpicit fauorem donantis,non ea quæ recipientis,clau. 4. glo.1.nu. 25.& 28.fol.35.

Cauſa impulſiua efficitur ſemper finalis , quando aliàs actus geſtus non fuiſſet, clauſ.4.glo.1.n.52. fol.38.

Cauſa finali ceſſante,ceſſat effectus,ibi n.53.fol.38.

Cauſa impulſiua legis ceſſante , non ceſſat lex, clauſul 4. glo. 7. parte 3. numer. 53.fol.73.

Cauſa finalis legis nõ dicitur, quæ eſt ipſa lege ſtrictior,ibid.n.54.fol.73.

Cauſa finalis reſtringit diſpoſitionem aliàs generalem,vt ſolùm compræhendat id , quod eſt intra cauſam,clauſ.4.glo. 9.par. 1.numer. 28.fol.81.

Cauſa donationis,quæ fit in fauorem matrimonij, quç ſit,clauſul.4. gloſſa 28. numer.11. fol.368.

Cauſa noua requiritur,quæ ſuperueniat ex facto, & culpa eius qui conuenitur , vt quis poſſit cõuenitri ante conditionis implementum,vel diei aduentum,clauſ.4.glo. 9.par. 4.nu.32 fol.122.

L. in omnibus ff. de iuditijs interpretatio, ibid.

Cauſç vicariæ intra vicariam,& cauſç Baiuliæ intra Baiuliã ſunt tractãdç,clau.4.glo.11.n.59 fol.177.

Cauſæ nõ poſſunt extrahi à Cathalonia,ibi.nu.60.

Cauſæ vicariæ quæ dicantur,& quæ Baiuliæ, ibid. nu.61.

Cauſæ vicariæ,& Baiuliæ poſſunt ad Regium tribunal venire in vim regaliarũ Domini Regis,ibid. nu.62.

Cauſæ emphyteoticales inter dominum , & emphyteotam euocantur cum qualitate ad Regiã Audientiam in Principatu Cathaloniæ,ſi ſunt maiores tercentarum librarum,clau.4. glo.12.n. 142.fol 193.

Cauſç appellationum, quç euocantur ad Regiam Audientiam à iudicibus emphyteoticarijs debent committi doctoribus tertiæ aulç , ibidem num.143.

Interpretatio cap.2.curiarum anni 1599.ibid.

Cauſç emphyteoticariæ vbi ſint ducendç,& tractãdæ,clau.4.glo.12.num.150.fol.193.

Cauſæ emphyteoticariæ poſſunt alibi,quàm in ſuo tractari,dummodo nõ vltra dietam , ibid.n.151.

Cauſa,& ſolemnitates ſimul requiruntur ad validitatem alienationis rei Eccleſiaſticæ, nec vnum ex his ſufficit interceſſiſſe,clau.4.glo.13.par.1.nu. 9.fol.196.vbi *deciſio* Rotæ Romanæ.

Cauſa ſola ſufficit ad validitatem alienationis rei Eccleſiaſticæ in foro interiori,ibid n.10.fol.196.

Cauſæ alienationum rerum Eccleſiæ non ſupplentur per auctoritatem Papæ interpoſitam in contractu,clau.4.glo.13.par.1.nu.19.fol.196.vbi *deciſio* Rotæ Romanæ.

Niſi interponatur cum cauſæ cognitione , ibidem & numer.21.vbi alia *deciſio* eiuſdem Rotæ Romanç.

Cauſæ alienationum rei Eccleſiæ iuſtificantes nunquam præſumuntur,ibid. num.20.fol.196.

Cauſç alienationum debent clarè probari,nec præſumuntur,niſi certis in caſibus,clau.4 glo.13.par. 4.nu.11.& 13.fol.214.

Cauſæ alienationum,vel ſolemnitates non ſufficit quòd enarrentur in inſtrumento,ſed probẽtur, ibidem nu.12.fol.214. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Cauſæ alienationum rei Eccleſiæ ſunt de iure quatuor, & quç illæ ſint , ibidem nu. 25. fol.216.

Cauſæ aliç,vltra quatuor,quç n.præcedẽti enarrantur,quæ locum faciunt alienatione rei Eccleſiæ, ibid.nu.26.fol.216.

Reliqua vide in verbo,*ſolemnitates*.

Cauſç ſpirituales quç dicantur,clau.4.glo.13.par.2. nu.12.fol.200.

Cauſæ Eccleſiaſticç quç item dicantur,ibid. nu.13. fol.200.

Cauſç Eccleſiaſticæ quibus modis,& ex quibus rationibus poſſint in Cathalonia in Regio Senatu tractari , remiſſiuè , ibidem nu.15. fol.201.

Cauſa exequutionum in vim inſtrumenti guarentigij euocantur ad Regiam Audientiam ſi maiores ſint quinquaginta librarum , vel non minores,

notes,clau.4.glo.15.nu.88.fol.239.
Cauſa quælibet excuſat ab incurſu pœnę, clau. 4. glo.18.p.4.nu.97.fol.300.
Cauſa iuſta excuſat ab expenſis non obſtante ſtatu to volente ſubcumbentem fore in expenſis cõdemnandum,ibid.nu.112.fol.301.
Intellectus conſtitu.5.titu.de deſpeſes de plets,ibidem.
Cauſa,*quia volo bona remanere in familia*,quando inducat fideicõmiſſum,cla.4.glo. 15.n.93.fol.360.
Cautio præſtanda pro exequenda promiſione, ſeu ſententia alimẽtorum an debeat eſſe fideiuſſoria,an verò iuratoria ſufficiat,clau.4.glo.18.par. 4.nu.70.fol.297.& n.74.& 78.fol. 298.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Cautio quæ præſtatur per nominationem tabulæ depoſitorum communium ciuitatis Barcinonæ pro exequenda aliqua Regia ſentẽtia,vt ibi deponatur quod procedet ex exequutione, nõ eſt ſuficiens,quia nunquam aſſecurabit niſi quod erit depoſitum,non intereſſe,& reliquas acceſſiones,in quibus iuſtum eſt eſſe condemnatõ cautum,ibid.nu.71.fol.298.
Cautio pręſtanda pro exequenda Regia ſententia, ſufficit quòd ſit iuratoria, vbi non eſt poſſibile aliam reperire,ibid.nu.74.fol.298.
Cautio iuratoria ſufficit generaliter vbicunq. alia non reperitur,ibid.nu.75.fol.298.
Etiamſi requiratur à ſtatuto, ibid.nu. 76.fol. 298. vbi *deciſio* Senatus Mantuani.
Cautio iuratoria admititur mulieri pauperi vſufructuariæ relictę aliàs frugi,& non ſuſpectæ, ibid. vbi *deciſio* Senatus Mantuani.
Sed alij contra tenent,ibid.
Cautio iuratoria nunquam admititur, ſi aliàs, & alio modo poteſt eſſe parti conſultum, ibid.nu. 77.fol.298.
Cautio iuratoria ſufficit mulieri pauperi,quę tenetur cauere de ſoluendo ſoluto matrimonio debita contracta eo conſtante,ibid.n.84.fol.299.
Cautio eſt præſtanda per eum qui obtinuit in cauſa alimentorum lite pendente, quando ſuſpicatur fraus,vel calumnia,ibid.num.88.fol.300.vbi *deciſ.*noſtri Senatus.
Intelligit tamen auctor de cautione iuratoria quã. do aliam paupei præſtare non valet,ibid.
Cautio pro exequenda ſententia Regia an debeat pręcedere exequutionẽ,an verò ſufficiat quòd ſubſequatur,ibid.nu.102.fol.301.
Cautio pro exequenda Regia ſententia an debeat præſtari quamuis non petatur,ibidem num.123. fol.303.
Cautio eſt præſtanda per actorem quando eſt per reum præuentum iuditium ſi vult exequutionem facere vigore inſtrumenti litigioſi, clau.4. glo.15.nu.83.fol.238.
Sed non propterea eſt nulla exequutio quòd facta ſit ſine cautione,ibi.vbi *deciſiones* noſtri Senat.
Cenſualia,quę frequentantur in Cathalonia, & in Regno Valentię,ſunt cenſus illi conſignatiui, qui de iure cõmuni ſolent ad imperpetuum cõſtitui,clau.4.glo.18.par 1.nu.12. fol.258.
Cenſualia mortua quare dicantur in Cathalonia, ibid.nu.13.fol.258.
Cenſualium mortuorum emptio licita de iure eſt, clau.4.glo.18.par.2.nu.2.fol.174.
Cenſuale,ſecundum ius commune, poteſt creari ex pecunia antea debita,ibidem nu.10.fol.175.
Quod an idem ſit in terminis conſtitutionis Pij quinti,traditur & declaratur,ibidem nu.11.& 13. fol.175.
Cenſualis contractus regulatur cum cuinſlibet alterius rei venditionis conuentione, ibid. nu. 14. fol.275.
Cenſuale luere compelli poteſt debitor qui dolo, & fraude verſatus eſt in illius venditione,veluti obligando bona alteri donata, aut vendita, aut aliàs,clau.4.glo.18.part.3.nu.92.fol. 290.
Plura alia vide infrà in verbo,*Cenſus*.
Cenſus ſignificationes qui tradiderint, remiſſiuè, clau.4.glo.18.part.1.num.1.fol.258.
Cẽſus in hoc opere ſumitur pro omni eo quod annuatim ſoluitur,ibid.num.2.fol.258.
Cenſus tribus modis cõſtitui ſolet,& poteſt,& traditur primus modus,ibid.nu.3.fol.258.
Cenſus reſeruatiuus quis dicatur, ibidem num.4. fol.258.
Cenſus conſtitutio ſecundo modo, quando transfertur res in alium quoad dominiũ vtile,directo retento cum pẽſione annua ſuper re percipienda,ibid.nu.5.fol.258.
Cenſus emphyteuticus ſolet communiter canon appellari,ibid.nu.7.fol.258.
Cenſus tertio modo conſtituitur cum quis ſuper re ſua,nec tranſlato dominio directo, nec vtili in alium,annuam penſionem percipiendam imponit,ibid.nu.9.fol.258.
Cenſus conſignatiuus quis dicatur,ibid. nume.10. fol.258.
Cenſus conſignatiuus dupliciter conſtitui poteſt, vel ad imperpetuum,vel ad vitam,ibidem num. 11.fol.258.
Cenſus conſignatiui ad vitam conſtituti materiam qui tractauerint,ibid.num.17.fol.259.
De hoc cenſu vide plura alia in verbo,*violaria*.
Cenſus reſeruatiuus non eſt in vſu in Cathalonia, nec ferè in alijs prouintijs,ibid. nu. 21.fol.259.
Cenſus emphyteoticus eſt qui in Cathalonia propriè,& communiter cenſus appellatur , ibidem nu.22.fol.259.
Cenſus emphyteoticarius perit ſi res pereat tota, ſecus verò ſi pro parte,ibidem nu.108. fol.266.
Cenſus pręſcriptione perimitur, ibidem num.131. fol.267.
Cenſus præteriti in emphyteoticis contractibus pręſcribuntur,non futuri,qui nunquam præſcribuntur

bĩtur quia nec præſcribitur directũ dominium, ibid.nu.131.& ſequen.fol.267.vbi *deciſiones*.
Cenſus in Cathalonia non præſcribuntur niſi præteriti,ibid.nu.136.fol.267.
Cenſus quare petantur pro triginta nouem annis tantùm in Eccleſiaſticis, in ſecularibus verò pro viginti nouem,ſi dominium,& eius ratione cẽſus non præſcribuntur,ibid.nu.137.fol.267.
Cenſus poſſunt exiſtere penes vnum, & directum dominium penes alium, ibidem numer.138. fol.267.
Cenſus exiſtentes penes vnum ex conceſſione domini,remanente penes eum dominio directo, an præſcriptioni ſint obnoxij,ibid.
Cenſus eſt de eſſentia cõtractus emphyteutici, ibi. nu.139.fol.268.
Cenſus an præſcribatur pro parte, cla.4.glo.18.par. 1 nu.144.fol.168.
Diſtinguitur,quòd aut cenſus debentur ex eadem conceſſione,aut ex diuerſis,ibidem nume.147. fol.269.
Cenſus tritici,vini,& olei.an debeantur in genere,an in ſpecie,clau.4.glo.18.part.1. numer. 183. fol.272.
Cenſus perit perempta re,ſuper qua conſtituitur, ibid. nu.190.& antea nu.188.fol.272.vbi declaratur,& nu.196.fol.eod.vbi redditur ratio.
Cenſus poteſt conſtitui ſuper aliqua re diuerſæ ſpeciei ab ea,quæ colligatur ex eadem,ibid. n. 194. fol.272.
Cenſus vt deprehendatur num in genere, vel in ſpecie debeatur,inſpicienda eſt forma conceptionis illius,ibid.nu.198.fol.273.
Cenſus gallinarum,& ſimiles ſolui debẽt in viuis, non in mortuis,ibid.nu.201.fol. 273.
De hoc cenſu plura alia vide in verbo, *Canon*, & in verbo, *Penſio*.
Cenſus conſignatiui tractatio incipit,clau.4.glo.18. part.2.num.1.fol.274.
Cenſus perſonalis quis dicatur, ibidem nume.46. fol.278.
Cenſus,ſeu cenſualia in Cathalonia creantur, & conſtituuntur vel cum obligatione ſpeciali alicuius rei particularis,vel cum obligatione generali bonorũ, datis fideiuſſoribus,vel ſine eis,ibi. nu 48 fol.278.
Cenſus viralitius in Regno Caſtellæ non conſtituitur,niſi ad vitam vnius tantùm,clau.4.glo. 18. p. 3.nu.101.fol.290.
Cenſus,& cenſualium penſiones qua actione petãtur,remiſſiuè,clau.4.glo.18.par.4.n.1.fol.293.
Cenſus perimitur luitione,& quitatione,cla.4.glo. 18.par.5.nu.1.fol.304.
Cenſus an poſſit redimi ſoluendo ei pretium, qui non poteſt de iure alienare,ibid.nu.2.fol.304.
Cenſus non poteſt redimi à tertio ſi non vult creditor,nec tenetur ei cedere actiones,ibid.nu.12. fol.305.
Cenſus præſcribitur in Eccleſiaſticis per 40.annos, in laycis verò per triginta,ibid. n.15.fol.305.
Cẽſus, qui debentur eum hypoteca bonorum, nõ præſcribuntur minori tempore quàm quadraginta annis,ibid.n.16.fol.305.
Cenſus ſine directa dominatione, qui ſolent cenſos borts appellari in diœceſi Gerũdæ,an præſcribantur,& in eis habeat locum cõſuetudo ſollens præſcriptionem,clau.4.glo.18.par. 5.nu.75. fol.310.
Certum,& indubitatum eſſe dicitur, quod eſt de iure determinatum,clau.4.glo.13.par.1.num.56. fol.206.
Cedens poteſt plus iuris in ceſſionarium transferre,quàm ipſe habeat in caſu de quo agit auctor, clau. 4.glo.18.par.2.nu.80.fol.280.
Ceſſionarius poteſt iure ceſſo agere contra nomen debitoris ceſſum nõ obſtante quòd creditor elabi permiſiſſet tempus ad agendũ per ſtatutum præfixum ſub pœna denegandæ audientiæ,cla. 4.glo.18.par.2.nu.81.fol.180.
Ceſſionario plura non licent,quàm cedenti, *ibid.* nu.71.fol 279.
Ceſſio vt proſit vel fideiuſſori,vel tertio poſſeſſori, an debeat fieri ante ſolutionem, an verò ſufficiat fieri poſt,clau.4.glo.18.par.2.nu.38.fol. 278. vbi *deciſio* Senatus Mantuani.
Ceſſio licèt valeat ſine interuentione alicuius pretij ſi fiat propter merita, procedit tamen id ſi merita probentur,clau 4.glo.7.par. 2. nume.18. fol.55.
Sufficiunt tamen coniecturę,ibid.nu.19.
Ceſſio ſolutionis gratia operatur quòd non poſſit contra debitorem agi,niſi diſcuſſis priùs bonis ceſſis, quantominùs ab eis conſequi valebit, clauſul.4 gloſ.9.part.5.nume.31. & ſequent. fol. 122.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Ceſsio ſolutionis gratia facit de debitore puro cõditionalem,*ibid.*
Ceſsio,& renunriatio hæreditaris habentur pro factis de iure quęſito,quando fiunt poſt alium actum de aditione ſeparatim factum,clau.4.glo.9. par.5.nu.128.fol.133.
Ceſsionario iuris creditoris offerri poteſt, ſed non emptori pignoris,clau.4.gloſ.18. part.3.num.75. fol.288.
Charta contra chartam non valet in Cathalonia, clau.4.glo.10.par.2.nu.37.fol.164.
Chriſtiani nihil aliud pro lege ſeruare habent niſi quod Apoſtolis Chriſtum præcepiſſe dignoſcitur,clauſul quarta, gloſſa19. parte 1. numer.23. fol.313.
Chriſtus dominus ſolebat ad apoſtolos verba dirigere cum aliquid pro lege noua,& Euangelica ſtatuebat, cla.4.glo.19.par.1.nu.23.fol.313.
Chriſtus pro nobis & in cœlo, & in terra aduocati munus ſuſcepit,clau.3.nu.20.fol.9.
Circumuenire verbum quid ſignificet, an ſemper dolum,

dolum,& machinationem aduerſarij, cla.4.glo. 18 par.3.nu.45.fol.286.

Circumuentio alia fit re,& alia dolo,ibid.num.46. fol.286.

Fugienda eſt via,qua quis poſſit circumueniri, cla. 4.glo.19.par.2.nu.7.fol.320.

Citatio militum fit cum termino viginti ſex dierũ, clau.3.glo.3.nu.55.fol.26.

Caſus fallentiales regulæ prędictæ per *deciſiones* noſtri Senatus comprobati, ibid.nu 56.

Citatus nulliter poteſt venire opponendo,ante tamen litem conteſtatam,exceptionem nullę citationis,& auditur,ibid.nu.57.fol. 26. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Citationis omne vitium purgatur per comparitionem, etiam ſi fiat ad effectum tantùm docendi de illegitima citatione, & quomodo id procedat,ibidẽ numer. 58.fol.26.vbi *deciſio*.Cam.Imper.

Citari ſyndicum an ſufficiat quando homines de vniuerſitate ſunt citandi,clau.4.glo.10.p.1.n.30. & 33.fol.146.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Citari an ſufficiat vniuerſitatem in cauſis decimarum, vt fiat condemnatio contra ſingulos, ibid.nu.33.& glo.19 par.1.nu.90.fol.320.

Citatio verbalis poteſt fieri in alieno territorio de licentia domini,cla.4.glo.11.nu.31.fol.175.

Intellectus conſtitu.13.de iuriſdic. omni. iudi. volentis punitionem delinquentis eſſe faciendam vel in loco delicti, vel vbi captus fuit , ibidem num.32.

Ciuile eſt,& non criminale iuditium pacis,& treugæ violatę,& in conſilio ciuili tractatur in Cathalonia,clau.4.glo.15.nu.113.fol.241.

Idem eſt de iure communi quando agitur pro iniuria,ibid.

Ciuiliter proceditur poſt comparitionem in quærela pacis,& treugæ,ibid.nu.165.fol.246.

Ciues Barcinonæ alij dicuntur ſimpliciter ciues,alij ciues honorati,& qualis quiſq. ſit , clau.3.glo.2. nu.1.fol.11.

Ciues Barcinonę ſunt immunes à collectis,& tallijs,ibid.nu.2.

Ciues Barcinonæ non habent immunitatem , & exemptionem collectarum in Caſtro de Aſcu,& eius terminis,clau.3.glo.2.nu.8.fol.11.vbi *deciſ.*

Ciues contrauenicudo priuilegio ciuitatis, ei non præiudicant,ibid.nu 20.fol.14.vbi *deciſiones*.

Ciuem eſſe oportet tempore damni paſſi eum,qui per repræſalias procedi inſtat,nec ſufficit quòd talis poſtea fiat,ibid.nu 33.fol.15.

Ciues Barcinonę habent plura priuilegia,quæ enumerantur,remiſſiuè,ibid.nu.72.fol. 18.

Ciuis Barcinonæ non fit qui habitauit in ea per annum , & diem quoad munera, & officia, ſed neceſſaria eſt decem annorum habitatio ex nouo priuilegio,ibid.nu.73.fol.18.

Ciuis vt dicatur filius,an iuuetur tempore habitationis parentum, ibid.nu.75.fol.18. vbi *determinationes* factæ in domo ciuitatis Barcinonæ.

Ciues honorati Barcinonæ qui dicantur , & quomodo fiant,ibid.nu.77.fol 19.

Ciues honorati Barcinonę gaudent eiſdem priuilegijs,quibus milites, pręterquàm quòd non habẽt votum in comitijs generalibus,cla.3. glo. 3.nu.91.fol.29.

Ciues honorati Barcinonæ vnde habuerint initiũ ſuorũ priuilegiorum, quomodo fierẽt olim, & crearentur, & quomodo nunc fiant,& creẽtur,ibidem nume.93.fol.29. vbi latè per diſcurſum.

Ciues honorati ciuitatis Gerundæ an gaudeant priuilegio militari,ibid.nu. 96. fol. 30. vbi *deciſio* maioris partis Senatus.

Ciuium honoratorum priuilegium trãſit ad poſteros per lineam maſculinam deſcendentes poſt illorum mortem,ibid.nu 94.fol.30.

Ciuis propriè dicitur qui eſt loci originarius,ibid.n. 104.fol.31.

Ciues Barcinonæ,& qui in vrbe reperiuntur,conueniuntur coram Cancellario,& Regente Cancellariam,pro cauſis tamen non maioribus viginti librarum,clau.4 glo.15.nu.78.fol.237.

Intellectus,& declaratio conſtitutionis 5.tit.de Iuy verbal ibid.& nu.ſequent.

Ciuitas vndè dicatur,& quid ſit,clau.4.glo.11.n.15. fol.173.

Ciuitates in Cathalonia ſunt nouem, quæ habent Epiſcopum,ibid.nu.16.

Ciuitas poteſt agere actione iniuriarum pro ciue, clau.4.glo.15.nu. 16.fol.235.

Clandeſtino contractus ex vna parte in multis permittitur,clau.4.glo.13.par 1.nu.12 fol.196.

Clauſulæ renuntiationis proprij fori,& ſummiſſionis alterius ad quemcunq. poſſeſſorẽ tranſeũt, clau.3.glo.2.nu.54.fol.16.

Clauſula,*ex nunc prout ex tunc*,quid operetur in cõſtituto,clau.4.glo.3.num.22.fol.48.vbi *deciſio* Senatus Pedemontani , & numer. 25. & 26. ibidem.

Clauſula,*ex nunc prout ex tunc*,facit diſpoſitionem puram,quæ aliàs eſſet conditionalis,ibid.nu.27. fol.49.vbi *deciſio* Senatus Neapolitani.

Clauſula,*nunc pro tunc*,quem ſenſum habeat, clau. 4 glo.4.nu.1.fol.49.

Clauſula,*nunc pro tunc*,nihil operatur poſt decennium,ibid.nu.2.fol.49.vbi *deciſio* Senatus Sebuſiani.

Clauſulę,quæ apponuntur de ſtylo notariorum, non ſunt in conſideratione,clau.4.glo. 1. nu.58. fol.38.

Clauſula reſeruationis,quòd moriente donatario ſine liberis,poſſit teſtator de bonis donatis diſponere,nihil operatur in fauorem eiuſdem donatarij,ſi is poſtea ſub eadem conditione hæres inſtituatur,clau.4 glo.5.nu.59 fol.56.

Clauſula,

Clauſula, *ad ſuas, & ſuorum voluntates liberè facienda*, quid importet, cla 4.glo.9.par.3. n.36.fol 98.

Clauſula prędicta apponitur potiùs ex ſtylo notariorum, quàm de voluntate partium, ibid.n.37.

Clauſula, *pro ſe, & ſuis*, in vltimis voluntatibus intelligitur de liberis, clau.4.glo.9.par.3.n. 31.fol.97.

Clauſula, *quatenus ſunt in vſu*, ſemper intelligitur in confirmationibus priuilegiornm, quæ fiant in forma communi, cla.4.glo.10.par.2.n.43.fol.165.

Clauſula prædicta poſita in confirmationibus priuilegiorum facit, vt non præſumantur eſſe in viridi obſeruantia, ſed vſus eſt probandus per allegantem, ibidem.

Clauſula, *ſi in euidẽtẽ, &c.* in reſcriptis apoſtolicis cẽſetur appoſita pro forma, qua non ſeruata corruit actus, clau.4.glo.18.par.1.nu.92.fol.264.

Alex.Rauden.opinio in hoc reprehenditur, ibi.n. 93.fol.264.

Clauſula, *peto ius, & iuſtitiam miniſtrari &c.* an ſufficiat, vt dicatur intẽtatum remediũ l.quod meo, ff.de acquiren.poſſeſsio.clau.4.glo. 18. par.2.nu. 64. fol.279.

Clauſula pręcipiens quibuſcunque notarijs, quòd ſine ſalario tradant pauperibus ſcripturas neceſſarias, ſolet, ſecundum ſtylum antiqiſsimum, poni in omnibus citaturijs litteris, quę emanant à Regia Cancellaria, clau.4.glo.18.par.4.num.87. fol.299.

Clauſula, *omni meliori modo*, facit ſuſtineri donationem vniuerſalem in bonis pręſentibus, clauſul. 4.glo.21.part.1.nu.42.fol. 326. vbi *deciſ.* Senatus Neapol.

Clauſul. *omni meliori modo*, facit valere actũ eo modo quo poteſt, ibid.nu.43. fol.316. vbi remiſsiuè traditur magna eius clauſulæ virtus.

Clauſula, *omni meliori modo*, operatur, vt vtile nõ vitietur per inutile, ibid.nu.44.fol.326.

Clauſula, *omni meliori modo*, non operatur vltra expreſſa, niſi adijciatur copula, ibid.nu.48.fol.326. vbi *deciſio* Rot.Rom.

Clauſula derogatoria poteſt poni in teſtamentis, ibid.nu.59.fol.327.

Clauſula poſita in exequutiuis quid differat ab ea, quæ in diſpoſitiuis, clau.4.glo.21.par.2.num.64. fol.335.

Clauſulæ in fine poſitę non pręſumuntur de volũtate partium, ſed de ſtylo potiùs notariorũ, ibid. nu.69.fol.336.

Clauſulas omnes, quæ reperiuntur in inſtrumento poſitæ, de voluntate partium potiùs cenſeri poſitas, alij tenent, ibid.nu.70. fol.336.

Concordantur prædictæ opiniones, ibidem.nu.72. fol.eo.

Clauſula quando dicatur poſita in diſpoſitiuis inſtrumenti, ibid.nu.73.fol.336.

Clauſula, *ad habendum, & tenendum*, transfert in donatarium facultatem alienãdi bona donata, ibi. nu.76.fol.336.

Clauſulæ ſolitę apponi cenſentur appoſitæ, licèt ſint omiſſę, clau.4 gloſ.15.nu.74.fol.359.

Clauſula generalis, *aut quauis alia ratione, aut cauſa*, quid importet, remiſſiuè, clau.4.glo.18. num.39. fol.370.

Clauſula generalis in fine poſita an, & quando reſtringatur ad ſpecificata, & ad incogitata, maximè quando ratio recti ſermonis reſtrictionem non patitur, ibi.nu.40.fol.370. vbi elegantes *deciſiones* noſtri Senatus.

Clericatus poſt delictum ſuperueniens, an tribuat fori prerogatiuam, clau.3.glo.3.n.18.fol.22.

Clerici eximuntur à repræſalijs, & alij plures, cla.3. glo.2.nu.34.fol.15.

Clerici ſubiacent repræſalijs, quando Epiſcopus nõ faceret iuſtitiam, & ex alijs cauſis, ibi.n. 35.fol.15.

Clerici capti pro repræſalijs non amitunt diſtributiones quotidianas, ibid.nu.36.fol.15.

Clerici opponunt exceptionem nullitatis quandocunque, etiam poſt ſententiam, & cõparitionẽ, ſi conueniantur coram iudice layco, ibid.num.44. fol.25. vbi *deciſ.* Reuerendi Cancellarij, & aliorũ Senat.

Clerici poſſunt detineri per iudicem laycum per ſpatium viginti quatuor horarum, clau. 4.glo.11. nu.50.fol.176.

Clericus poteſt reconueniri coram iudice layco, clau.4.glo.13.par.2.nu.16.fol.201. vbi *deciſiones* noſtri, & aliorum Senatuum.

Clericus poteſt reconueniri ſuper petitorio, quando ipſe cauſam mouit ſuper poſſeſſorio coram iudice layco, ibid. vbi *deciſiones* noſtri & aliorum Senatuum.

Clericus nõ poteſt, renuntiando conuentioni, euadere iuditium reconuentionis, ibi.n.17.fol. 201. vbi *deciſio* Senatus Neapol.

Clericum poſſe reconueniri coram iudice layco nõ eſt *deciſum* de iure, ſed de cõſuetudine, ſecundũ Proſper.Carauit.ibid.

Clericus non poteſt reconueniri coram iudice layco ſuper re tangente negocium ſpirituale, ibi.n. 18.fol.201.

Clericus quomodo probetur, ibid.n.39.fol.203.

Clerici comprænduntur ſub conſtitutionibus pacium, & treugarum, ſed diuerſo modo atqui layci, clau.4.glo.15.nu.16.fol.233.

Cognitio an res ſit feudalis, ſeu emphyteuticaria, vel allodialis, ad quem ſpectet, clau.4.glo.12.nu. 148 fol.193.

Collaterales an conferant, & filij in his quæ dantur eis vltra portionem hæreditariam, remiſſiuè, cla. 4.glo.1.nu.47.fol.37.

Collatio quas ſignificationes habeat remiſſiuè, cla. 4.glo.1.nu.37.fol.36.

Collatio quid ſignificet in iure, & quomodo diffiniatur, ibid.nu.38.fol.36.

Collationis materiam qui tractauerint, ibid.nu.39. fol.37.

Collatio quando fiat,ibid.nu.44.fol.37.

Collationi bonorum faciendæ non ſubiacent quę ſine dolo,vel culpa comſumpta fuere, ibid.nu. 45.fol.57.

Colluſio & fraus an pręſumātur eo ipſo quòd quis pro magno delicto fuit minima pœna punitus, clau.4.glo.13.par. 2.nu.68.fol.207.vbi *deciſiones* pro affirmatiua.

Cōmendatatius alicuius Eccleſię non dicitur illius prælatus,clau.4.glo.13.par.4.nu.60.fol.218.

Commendatarij non reſidentes ſunt qui maximè dicuntur non eſſe prælati,&Eccleſiam vaccare quandiu ipſi Eccleſiam commendatam habēt, ibid.nu.61.fol.218.

Comitia generalia,vidè infrà in verbo *Curia*.

Comitores in Cathalonia qui antiquitus vocarentur,clau.3.glo.3.nu.5.fol.20.

Commerciorum incapacem eſſe,&non poſſe cum hominibus conuerſari,nimis graue eſt,cla.4.glo. 9.par.5.nu.156.fol.135.

Commentarienſis,& carcerum cuſtos non poreſt concedere licentiam carceratis in ciuilibus vt à carcere exeant,& per plateas deambulent, quātumuis de eis redeundis ſecuritatē habeat,cla. 4.glo.18.par.4.nu.30.fol.195.

Commiſſum de iure habet locum ex multis cauſis, ſed nō in Cathalonia,cla.4.glo.12.n.115. fol.191.

Commiſſo in quibus caſibus ſit in Cathalonia locus,ibid.nu.118.fol.191.

Commiſſo eſt locus quando is qui iurauit penſionem ſoluere nō adimplet promiſſionem,ibi.nu. 119.fol.191.

Commiſſo vt ſit locus dolus requiritur,ibid.n.121. fol.191.

Commiſſo non eſt locus quando per actum fictum ſumitur poſſeſſio ſine cōſenſu domini,cla.4.glo. 27.nu.16.fol.365.

Commiſſi pœna in quibus caſibus à iure cōmuni quis excuſetur, remiſſiuè d.glo.12.n.122.fol.191.

Commiſſa an ſit tota res cenſui ſubmiſſa ſi ceſſatum fuerit in ſolutione canonis,an verò pro ea parte pro qua ſubmiſſa extitit,remiſſiuè nu.125. fol.192.

Commiſſum quid ſit,& quid rem cadere in commiſſum,clau.4.glo.13.par.4.n.80.fol.219.

Commiſſum quare dicatur incurſus pœnæ priuationis feudi,vel emphyteuſis,ibi.n.82.fol.219.

Commiſſum dicitur incurſus ille pœnæ, in quam quis incidit ob non ſolutam gabellam,ibi.n.84. fol.220.

Commiſſa hæreditas quæ dicatur,ibi.n.85.fol.220.

Cōmiſſa pœna quæ dicatur,ibi.n.86.fol.220.

Cōmiſſa obligatio quando dicatur, ibid. num.88. fol.220.

Cōmiſſoria lex quare dicatur,ibi.n.89.fol.220.

Commitere delinquere ſignificat,& peccare, ibid. nu.83.fol.219.

Commune quod eſt,meum eſſe cenſetur quoad diſpoſitionem partis meę,clau.4.glo.9. par.1.n. 5.fol.85.

Communio parit diſcordiam,ibi.nu.31.fol.87.

In communione nemo compellitur permanere,& ideò poteſt quilibet, quādo ſibi placeat, prouocare ad diuiſionem,ibi.n.32.fol.87.

Communis rei diuiſio duppliciter peti poteſt , vel in eodem iuditio,vel in alio,ibi.n.33.fol.87.

Communis res,quę diuiditur,ſi per ſocium antea fuiſſet obligata , diuiſione facta remanet tota pro indiuiſo obligata,ibid.n.49.fol.89.

Et an idem procedat tam reſpectu ſociorum ex cōuentione,quàm etiam plurium hæredum rem aliquam communiter, & pro indiuiſo poſſidētium, remiſſiuè,ibi.nu.50.fol.89. vbi *deciſio* Sena.Pariſ.

Communis res præſumitur prò æqualibus partib³, quando ſimpliciter de communione fit mentio, ibid.nu.90.fol.92.

Communis vſus loquendi interpretatur verba dubia,vt ſecundum eum ſint intelligenda , clau.4. glo.9.par.3.nu.4.fol.95.

Etiamſi ſint latinè ſcripta,& per notarium,ibid.

Communis vſus loquēdi præfertur proprietati ſermonis,ibi.n.5.fol.95.

Communis vſus loquendi maximè pręualet in teſtamentis,& alijs hominum diſpoſitionibus vulgari ſermone conceptis,ibid.nu.6.fol.95.

Communis vſus loquendi eſt probandus,& quando,& quę requirantur,remiſſiuè,ibi.n.9. fol.95.

Communis vſus loquendi multum operatur, per raro tamen ſolet Senatus de eo rationem habere,ibid.nu.27.fol.97.

Communis vſus loquendi efficatia,remiſſiuè,clau. 4.glo.10.par.1.nu.152.fol.158.

Comparatiuum ſemper præſupponit ſuum poſitiuum,clau.4.glo.9.par.4.n. 132.fol.114.

Compartitionem perſonalem in quærelis pacium, & treugarum violatarum,an & quomodo poſſit quis euitare,clau.4.glo.15 nu.143.fol 243.

Compartitio prędicta euitatur per firmam contentionis inter duas curias,ibid.

Compenſatio fit de mora debitoris cum culpa creditoris,clau.3.glo.2 nu.47.fol.16.

Mora vltima nocet,ibid.

Compenſatio poteſt fieri de eo , quod naturaliter tantùm debetur,cū eo,quod vtroq. iure,clau.4. glo.7.par.1.nu.43.fol.60. vbi *deciſio* Senatus Sebuſiani.

Compenſatio an fiat de debito naturali cum debito vtroq. iure,ſi huic vltimo adſit iuramentum, ibid.n.44.fol.60.

Compenſati non poſſunt quę per exceptionē perimi valent,ibid.nu.44.fol.60.

Compenſatio non admittitur de debito particulari alicuius ſocij cum debitis ſocietatis , clau.4. glo.9.par.2.nu.63.fol.90.

Compenſatio an admittatur in cēſibus,vt compen-

ſando

Digitized by Google

ſando cum alio debito poſsit lui, & redimi, & quomodo,clau.4.glo.18.par.5.nu.13.fol.305.

Compenſare eſt ſoluere, & per compenſatiunem tollitur omnis actio,ibid.nu.14.fol.305.

Competentia iuriſdictionis inter iudicem Eccleſiaſticum,& ſecularem iudicatur per Eccleſiaſticũ de iure cõmuni,cla.4.glo.13.par.3.n.1.fol.208.

Conceſſo aliquo cenſentur etiam omnia conceſſa ſine quibus illud explicari non poteſt,cla.4.glo.11.nu.70.fol.178.

Conceſſio facta vltra licitum non ſuſtinetur in licito,clau.4.glo.21.par.1.nu.28.fol.325.

Conceſſio,quæ fit patri,& filijs,non cenſetur vnica,& ſimplex,ſed dupplex conceſſio,vna videlicet pro patre,& alia pro filijs,clau.4.glo.9.par.1.nu.18.fol.80.

Cõdemnatus, interim dum pendet appellatio, nõ dicitur condemnatus,cla.4.glo.10. par.1.nu.70.fol.150.

Condemnatus,vel abſolutus per dolum,vel colluſionem poteſt iterùm accuſari,vel puniri,cla.4.glo.13.par.2.nu.65.fol.207.

Condemnatus ad ſeruiendum in regijs tirremibus dicitur interim mortuus ciuiliter,cla.4.glo.14.n.51.fol.225.aliàs 216.

Condemnatus ad ſeruiendum in Regijs tirremibus ad tempus non efficitur ſeruus pœnę,ibi.n.58.fol.eod.

Condemnatio facta in penſionibus decurſis non intelligitur niſi de eis,quæ decurrerunt ante litem motam,non de illis , quæ poſt, etiam ante ſententiam,clau.4.glo.18.par.4.nu.26.fol 295.

Condemnatio fructuum,& intereſſe reſpectiuè debet fieri in ſẽtẽtia reuocatoria prioris, cuius virtute quis poſſidebat,cla.4.glo.18.par. 4.n.72.fol.298.

Condictio ob cauſam competit ex deffectu cauſæ finalis,clau.4.glo.1.nu.57.fol.38.

Condictio indebiti,ſiue repetitio ſemper conceditur in indebito vtroq; iure,ſiue per errorem facti,ſiue per errorem iuris ſit ſolutum, clau.4.glo.7.par.1.nu.23.fol.58.

Adducuntur rationes contra communem, ibidem num.24.

Conditio importat cauſam finalem, modus verò impulſiuam,clau.4.glo.1.nu.25.fol.35.

Conditio in maioratibus,vt non ſuccedant in eis monachi,vel ſacris ordinibus initiati, ſuſtinetur de iure,clau.4.glo.2.num.34.fol.45.vbi *deciſiones* Rotæ Florentinæ.

Conditionalis non dicitur diſpoſitio, niſi quando conditio importat cauſam finalem, clau. 4.glo.3.nu.13.fol.47.

Cõditionum materiam qui doctores ſcripſerint, & tractauerint,clau.4.glo.5.nu.1.fol.50.

Conditiones quęcunque,quas non prohibent iura,poſſunt in donationibus apponi,ibid.num.3.fol.50.

Conditiones in donatione debent apponi in eodẽ ipſo actu,vel ſaltem incontinenti, non ex interuallo,ibid.nu.4.fol.50.

Conditiones,& vincula poſſunt apponi in donatione ex interuallo quando à principio ita tractatũ eſſet,ibi.n.10.fol.50.vbi *deciſio* noſtri Senat.

Conditionalia iura ex contractu firmiora multò ſunt eis,quæ ſunt ex vltima voluntate,cla. 4.glo.9.par.5.nu.64.fol.126.

Conditionalia iura ex contractu tranſmittuntur ad hæredes,non ſi ex vltima voluntate, ibid. nn.65.fol.126.& glo.24.nu.23.fol.347.

Notantur aliqui qui hanc differentiam noluerunt agnoſcere,ibid.

Conditiones ſunt in forma ſpecifica adimplendæ, & ideò videtur hęres non poſſe contrauenire reſtituendo aliter,quàm ſtatuit teſtator, ibi. nu.85.fol.127.

Sed contra tenet auctor in caſu de quo agit ibid.n.86.fol.127.

Conditio ſuperuiuentiæ intelligitur tacitè in ſtipulatione dotis fauore illius , quę impedit tranſmiſſionem,ſecundum aliquos,clau.4.glo.24.n.29.fol.347.

Interpretatio tex.in §.ex conditionali , inſtitu. de verbor.obliga.ibid.

Conditio ſuperuiuentiæ cur tacitè ſubintelligatur in ſtipulatione,dotem ſibi reddi mortua filia in matrimonio,ibid.nu.31.fol.348.

An id cauſet fauor dotis,ibid.nu.32.fol.348.

Conditiones plures poſitę in ſubſtitutione ſubdiſiunctiuè , non copulatiuè , an debeant omnes adimpleri,vt fiat ſubſtitutioni loc*,an verò ſufficiat vna,ibid.n.70.fol.351. vbi pro affirmatiua *deciſio*,& nu.ſequent.vbi alia *deciſio* contraria.

Interpretatio l.generaliter C.de inſtitu. & ſubſtitu.ibid.nu.71.fol.351.

Conductoris facto non nocet domino,clau.4.glo. 17.nu.84.fol.255.

Conductor in Cathalonia,vbi de locatione ſolent confici inſtrumenta,nõ poteſt expelli nec oblato,nec ſoluto intereſſe,clau.4. glo.25. num.78.fol.359.

Confeſſioni debiti inter perſonas prohibitas non ſtatur,clau.4.glo.1.nu.75.& 76.fol. 41.

Confeſſio dotis receptæ an probet,ibid.

Confeſſio prætij recepti in contractu emptionis probat pleniſsimè numerationem,cla.4. glo. 12. par.2.nu.15.fol.275.

Confeſsio de recepto relata ad aliud,veluti dicendo,confiteor me habuiſſe, & recepiſſe per medium tabulę,vel quid ſimile,an ſic noceat poſt triginta dies, non conſtito aliàs de relato, ſicuti ſi ſimplex eſſet,diſputatur latè ibi.n.21.fol. 276.

Pars negans ſtruitur ibid.

Pars affirmans multis probatur ibidem numer. 25. fol.276.

Confeſsio erronea nunquam reuocatur niſi conſtito

tito de errore probando per eum,contra quem ſtat ipſa confeſsio,ibi.nu.27.fol.276.
Confeſsio,quòd quis recepit ſcuta centum actualiter in tot auro,& argento, non probat præciſã numerationem,ibid.n.30.fol.277.vbi *deciſio* Rotæ Prouinciæ Marchię.
Confeſsio donatoris poſt factam donationem an noceat donatario,clau.4.glo.26.n.31.fol.363.
Confeſsio mariti de receptione dotis,quando præceſsit conſtitutio illius,præindicat creditoribus medio tempore inter conſtitutionem,& confeſsionem contractis,ibid.nu.32.fol.363.
Confeſsio cedentis an obſtet ceſsionario,ibi. n.33. fol.363.
Confirmatio in forma communi quæ ſit , & quid operetur,cla.4.glo.10.par.2.n.42.fol.165.
Confirmatio alienationis rei Eccleſię quòd obtineatur, debet Prelatus diligentias adhibere expenſis acquirentis,aliàs is non tenetur ſtare contractui,cla.4.glo.13.par.1.nu. 13.fol.196.vbi *deciſio* Sena.Neapol.
Confirmatio alienationis rei Eccleſię facienda per delegatum à Papa eum clauſula, *ſi in euidentem &c.*an fieri poſsit mortuo Papa re integra, ibid. nu.33.fol.197.
Coniecturis non eſt opus in claris,tam in contractibus,quàm in vltimis voluntatibus,clau.4.glo. 9.par.4.nu.94.fol.110.
Coniunctus poteſt agere actione iniuriarũ pro coniuncto,clau.4.glo.15.nu.16.fol.233.
Conſecratio Epiſcopi facienda,ſpectat ad diœceſanum,non ad antiquiorem Epiſcopũ,clau.4.glo. 10.par.2.nu.71.fol.168.
Conſecratio Epiſcopi nõ eſt actus qui fiat per Epiſcopos iure proprio, ſed vt delegatos Apoſtolicos,ibid.nu.75.fol.168.
Conſecratio Epiſcopi non cõmititur tribus Epiſcopis,ſed vni tantùm cum aſsiſtentia duorum, ibi. nu.81.fol.168.
Conſecratio Epiſcopi non requirit certum locũ, nec certam diœceſim,ſed vbiq; fieri poteſt, ibid. nu.77.fol.168.
Cõſenſus omnium aſſiſtentium in comitijs requiritur vnanimis ad determinationes faciendas, taliter quòd diſſenſus vnius faciat ſiſtere comitia,clau.3.glo.3.nu.73.fol.27.
Conſentire actui poſſunt extra collegium illi, qui ſuo diſſenſu impedire poſſent quominus ille effectum ſortiretur,ibi.n.78.fol.28.
Conſenſus parentum in matrimonijs filiorum de honeſtate requiritur,clau.4.glo.2.nu.4.fol.43.
Exempla plurium qui ſine conſenſu parentum matrimonium contrahere noluerũt, remiſſiuè ibi. nu.9.fol.eo.
Cõſenſus qñ cẽſeatur requiri ad integrãdã perſonã alicuius,clau.4.glo.7.par.3.n.43.fol.72.
Cõſetire dicit̃ qui facit aliquẽ actũ qui veniat in approbationẽ alteri⁹,cla.4.glo.10.p.2.n.39.fol.164.
Conſenſus vaſſallorum an ſit neceſſarius vltra licentiam domini territorij,vt alius in eo cognoſcat de illis,clauſ.4.glo.11.nu.27.fol.173.& nu.31. fol.174.
Conſequentia. Quod venit in quandã conſequẽtiam,& remotè non attenditur,ſed quod principaliter,clau.4.glo.2.nu.18.fol.43.
Conc.Tridenti.de reforma.matrim.cap.1.ſeſſio.24. intellectus,clau.4.glo.2.n.3.& 8.fol.43.
Cõſiliũ,quando cũ eo eſt aliquid faciendum,nõ opportet quòd ſequatur,ibi.n.29.fol. 44.
Conſors poteſt agere actione iniuriarum pro conſorte,cla.4.glo.15.nu.16.fol.233.
Conſtitutio 17.tit.de ſupplica.de ſenten. interpretatur,clau.1.n.45.fol.5.
Conſtitutiones Cathaloniæ non cẽſentur derogare prioribus ſi de eis non faciant mentionem,cla.3. glo.2.nu.50.fol.16.
Conſtitutionum Cathaloniæ vim habent quęcũq; ſint in corpore iuris municipalis contenta,etiãſi particulare aliquod intereſſe videantur reſpicere,ibi.nu.50.fol.16.
Conſtitutiones 1. & 6 tit.de appellations non loquuntur de nullitate,quæ prouenit ex deffectu iuriſdictionis,ex deffectu poteſtatis compatentis,& quę eſt notoria,clauſul.3.gloſ.3.numer.41. fol.24.
Conſtitutiones prædictæ 1.& 6.de appella.non habent locum,quando opponitur nullitas coram eodem iudice in decreto exequutionis ad illud impediendum,ibi.nu.42.fol.24.
Conſtitutiones cõcedentes Ordinario, etiamſi Baro eſſet, pignorationem animalium militis pro damnis datis,non obſeruantur hodie,ibi.nu.52. fol.26.vbi ratio.
Conſtitutiones,&capitula curiæ differunt,remiſſiuè,cla.3.glo.3.nu.70.fol.27.
Conſtitu.1.tit.de vſarges, y conſtitutions, quomodo intelligatur,ibi.n.80.fol.28.
Conſt.3.ſub tit.de priuilegis è immunitats,quę diſponit,quòd generoſi armentur intra annum,an habeat locum in generoſis Epiſcopatus Gerundæ,ibidem numer. 89. fol. 29. vbi eorum laudes.
Conſtitutio prædicta non habet locum in ciuibus honoratis Barcinonæ,& ſic non tenẽtur armari intra annum,ibid.n.93.fol.29.
Conſtitutio 1.tit.de pupillar.& alijs ſubſtitn.& cap. 55.priuilegij recognouerũt proceres, intellect⁹, clau.4.glo.1.nu.6.fol.34.
Conſtitutio vni.titul.de promiſſio.dot.&donatio. propter nup.intellectus,& ratio illius,cla.4.glo. 1.nu.72.fol.41.
Conſtitutio vnica tit.de promiſſio.dot.intendit remouere potentiam contractus inter viuos,non diſpoſitionem per vltimam voluntatẽ,ibi. n.81. fol.41.
Conſtitutio prędicta ſolũ prohibet diminutionem

hęredit amenti per factum fiendam, non per legem, & caſus neceſſarios, ibidē nu.82. fol.41. vbi exempla.

Conſtitu. fina. tit. de dona. intellectus, & ibi *deciſio* noſtri Sena. clau.4. glo.5. nu.18. fol.51.

Conſtitu.1. & 2. de minor. 25. annor. intellectus, vt procedant tam in caſtrenſibus, vel quaſi, quàm in alijs, clau.4. glo.7 par.3. nu.41. fol.72.

Auctoris opinio circa dictam quæſtionem, ibidem nu.46.

Conſtitutiones 1. & 2. de minor. 25. annor. an habeant locum in filijsfamilias minoribus, qui publicè ſoliti ſunt negociari, quaſi tunc habeantur pro patribus familias, ſicut & iure cōmuni, ibid. nu.55. fol.73. vbi *deci.* noſtri Sena.

Conſtitutio. dels impubers intellectus, an ſcilicet, non obſtante quòd pater non ſuccedat filio in bonis matris, retineat tamen vſumfructum de vita ſua, ibid. nu.60. & 61. fol.74. vbi tres *deciſiones* noſtri Senatus.

Conſtitu. 2. titul. diſſolt lo matrim. &c. intellectus, clau.4. glo.9. par.1. nu.45. fol.83.

Cōtra cōſtitutiones Cathaloniæ nō allegātur vſus in cōtrariū, cla.4. glo.10. p.2. nu.41. fol.164.

Nec etiam conſuetudo, clauſ.4. gloſ.11. numer. 57. fol.177.

Conſtitutio amplians, vel extendens, ac declarans aliam conſtitutionem intelligitur in terminis conſtitutionis extenſæ, & declaratæ, cla.4. glo.11. nu.33. fol.174.

Conſtitutiones Cathalonię vbi voluerūt excludere reſtitutionem in integrum iam expreſſerunt, cla.4. glo.12. nu.97. fol.189.

Conſtitutiones, & leges de ſui natura omnes ſunt vniuerſales, & generales, cla.4. glo.15. n.11. ſol.233.

Conſtitutiones, & ſtatuta recipiunt interpretationem paſſiuam à iure communi, & ideò non extenduntur cōtra illius regulas, cla.4. glo.18. part.2. nu.68 fol.279.

Conſtitutiones Cathalonię ſunt ius commune in ea, ibi. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Conſtitutio fina. tit. diſſolt. lo matrimoni, &c. extēditur ad caſum, in quo adeſſent ſoli filij prioris matrimonij cū alijs hæredib⁹ patris, ibi. vbi *deci.*

Conſtitutiones Cathaloniæ loquentes de creditoribus non dantibus alimenta debitoribus carceratis merè odioſæ ſunt, & pœnales, cla.4. glo.18. par.4. nu.58. ſol.297.

Conſtitutio, quòd debitor liberetur à carcere ſi ei per biduum ceſſatum fuerit in pręſtatione alimentorum, diſponens, eſt facta in merum odiū creditorum negligentium, ibidem numer. 64. fol.297.

Conſtitutū in iure duppliciter ſumitur, cla. 4. glo. 27. nu.1. ſol.364.

Conſtitutum, vno modo, dicitur quando quis pecuniam vel à ſe, vel ab alio debitā promitit intra certum tēpus ſoluturum, ibid. nu. 2. fol.364.

Conſtitutum habet locum in debito naturali, cla. 4. glo.7. par.1. nu.47. ſol.60.

Conſtitutum non habet locum in debito ciuili tātum, & quare, & quæ ſit in hoc differentiæ ratio inter debitum naturale tantùm, & ciuile tantū, ibidem nu.48. ſol.60. vbi *declaratio* in contradictorio iudicio.

Conſtitutum dicitur, ſecundo modo, quando quis nomine alterius conſtituit ſe aliquid poſſidere, ibid. nu.3. ſol.364.

Conſtitutarius dicitur ille pro quo ego me conſtituo aliquid poſſidere, ibid.

Conſtitutum in re promiſſa poſt mortem, an aliquid operetur, cla.4. glo.3. nu.18. fol.48. & n.20. vbi contrariæ *deciſiones* Senat. Pedemonta. & Sebuſia. ſub eodem Principe.

Conſtitutum, & præcarium regulantur ſecundum naturam actus, cui apponuntur, cla.4. glo.3. nu. 19. fol.48.

Conſtitutum morte conſtituentis extinguitur, ibi. nu.21. fol.48.

Conſtitutum in donatione appoſitum facit præſumi quòd mens contrahentium erat facere donationem inter viuos, clau.4 glo.21. par.1. nu.77. ſol.336.

Conſtituti materiam vbi principaliter tractauerit auctor, ibid. nu.4. fol.364.

Conſtitutum eſt modus fictus per quem traditur dominium, & poſſeſſio abſq. actuali, & corporali illius traditione, ibi. n.5. fol. 364. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Conſtitutum licèt ſit modus fictus, verè tamen, & non fictè dicitur transferre poſſeſſionem, & nō minùs operatur poſſeſſio per illum tranſlata, quàm ſi per actum verum tranſlata foret, ibid. n. 6. ſol.364.

Conſtitutum quamobrem, & ad quid fuerit adinuentum, ibid. nu.7. ſol.364.

Conſtitutum efficit, vt primus acquiſitor præferatur ſecundo, qui realem poſſeſſionem nactus eſt, ibid. nu.11. fol.364.

Conſtitutum non operatur in cōtractu nullo, ibid. nu.17. fol.365.

Conſtituentem poſſediſſe tempore conſtituti probare debet is, qui in eo ſe fundat, ibi. n.19. fol.365.

Conſtitutum nō operatur niſi conſtituens ſit verè rei poſſeſſor, ibi. nu.18. fol. 365.

Conſtitutum operatur quoad bona futura ex die acquiſitionis illorum, ibi. nu.22. fol.365.

Conſtitutum an aliquid operetur in iuribus, & actionibus, quæ non poſſidentur, ibi. n.24. ſol.365.

Conſtituere ſe pro alio poſſidere an poſſit, nedum is, qui realem & corporalem poſſeſsionem habebat, ſed is etiam qui per aliam clauſulam conſtituti, remiſsiuè ibi. n.25. ſol.365.

Conſtitutū nō operatur circa rem incertā, ibi. n.26. fol.365. vbi *deciſio* Senatus Luſitani.

Conſtitutum non operatur abſente conſtitutario niſi

niſi poſtea ratificauerit tempore habili, ibid.nu. 27.fol.365.
Conſtitutum operatur octo effectus, remiſſiuè ibi. nu.28.fol.365.
Conſtitutarius poteſt de iure intentare remedia poſſeſſoria,ibid. nu.29. fol.365.
Conſtitutarius donatorís præfertur hæredi poſt illius mortem in interdicto retinendę,ibid.n.30. fol.365.vbi *deciſio* Senatus Sebuſiani.
Conſtitutarius poteſt propria auctoritate ſuã poſſeſſionem occupare,ibid.nu. 31.fol.365.
Niſi inueniat reſiſtentem,& contradictorem,ibid.
Si tñ poſtea ſupeueniat cõtradictor,qui nõ adeſſet tẽpore occupationis poſſeſſionis,nihil ageret,ibi.
Conſtitutarius non exercet priuilegia propriæ auctoritatis quoad capiẽdam poſſeſſionẽ, qñ circa id eſt ſibi lis mota,ibid.n.35.fol.366.
Conſtitutarius an poſſit impedire exequutionem ſententię contra conſtituentem,eo inſcio,& nõ citato,latæ,ibid.nu.36.fol.366.
Conſtitutum eſt maius præcario,ibi.n.37.fol.366.
Conſtitutum ciuilem,& naturalem poſſeſſionem transfert,ibid.
Conſtitutum ſolũ magis operatur quandoq.quàm conſtitutum,& præcarium ſimul,ibid.
Conſuetudo interpretatiua an cẽſeatur reiecta qñ dicit ſtatutum quòd aliqua non admitatur,clau. 1.nu.35.fol.4.
Et an & qñ ſtatutum dicit nullam eſſe admitẽdam conſuetudinem,ibid.nu.36.fol.5.
Conſuetudo interpretatiua nõ aduerſatur ſtatuto, ibid.nu.37.fol.5.
Conſuetudo interpretatiua non dicitur noua, ſed eadem diſpoſitio,ibi.nu.39.fol.5.
Conſuetudo interpretatiua quæ dicatur,ibi.num. 40.fol.5.
Conſuetudo interpretatiua admititur etiamſi verba videãtur aliud ſonare,&etiãſi reſultet mal' in tellectus,& verba improprietur,ibi.n.41.fol.5.
Conſuetudo interpretatiua facit quòd ſtatutum intelligatur quandoq.aliter quàm verba ſonant, contra verba ſtatuti,ibid.n.44.fol.5.
Conſuetudo interpretatiua quanto tempore inducatur,ibid.nu 47.fol.5.
Cõſuetudo excuſat à pœna etiam impoſita per iura patriæ,ibi.nu.48.fol.5.
Conſuetudo non extenditur de caſu ad caſum,nec de perſona ad perſonam,cla.3.glo.2.n.18. fol.14.
Sed contra,clau.4.glo.18.par.5.nu.74. fol. 310. vbi quomodo id fieri poſſit declaratur.
Conſuetudo tribuit iuriſdictionẽ,d.cla.3.glo.2.nu. 16.fol.14.
Conſuetudo facit licitum quod aliàs non eſſet,ibi. nu.27.fol.14.
Conſuetudo idem operatur quod priuilegiũ,ibi. nu.28.fol.14.
Cõſuetudo potẽtior eſt priuilegio, ibi.n. 29.fol.14.
Conſuetudine fieri põt,quod quis ſit iudex in cauſa propria,ibid.n.30.fol.15.
Conſuetudo an ſit potens ad tribuendum iuriſdictionem Baroni contra militem,vel layco cõtra Eccleſiaſticum,remiſſiuè,cla.3.glo.3.n.48.fol.15.
Conſuetudo facit vt poſſit iurari validè in die feſto,cla.4.glo.10.par.1.nu.120.fol.155.
Conſuetudo maximè attenditur in cauſis emphyteoticarijs,clau.4. glo.11.nu.19.fol.174.
Conſuetudo non poteſt allegari cõtra conſtitutiones,ibid.n.57.fol.177.
Cõſuetudo nihil prodeſt in his, quorum ſumus incapaces,cla.4.glo.13.par.3.nu.13.fol.210.
Conſuetudo,& præſcriptio impediũtur per publicationem bullæ in Cœna Dñi,ibi.n.14. fol.210.
Conſuetudo dicitur eſſe in ciuitate Barcino. quòd fruct' beneficij ſpectẽt ad hæredem,non ad ſucceſſorẽ,cla.4.glo.18.par.1.n.142.fol.268, vbi *deci.*
Alij dicunt quòd eſt in tota Hiſpania,ibid.
Conſuetudo multùm attenditur in creatione cenſuum,& cenſualium,vt dicantur validè, vel inualidè conſtituta,& creata, clau.4.glo. 18. par.2. nu.49.fol.278.
Conſuetudo erat olim in diœceſi Gerundę, quòd non curreret præſcriptio cõtra cenſualia ,cla.4. glo.18.par.5.nu.61.fol.309.
Conſuetudo prædicta obſeruata fuit vſq. ad annũ 1512.quo extit per ſereniſſimũ Regem Ferdinãdũ cũ ſua pragmatica ſublata, ibi.n.63.fol.309.
Sed fuit poſtea huiuſmodi pragmaticæ effectus ad inſtãtiam Capituli, & Eccleſiarum illius diœceſis ſuſpẽſus donec iuridicè cognitum ſuper hoc fuiſſet,ibid.nu.64.fol.309.
Pragmatica prædicta fuit poſtea in contradictorio iudicio *reuocata* quoad Eccleſias,& eccleſiaſticas perſonas,ſed non quoad laycos,&ſeculares, ibid.nu.65.& ſequent.fol.309.
Conſuetudo potens eſt ad tollendam præſcriptionem,ibi.n.68.fol.309.vbi *deciſio* Sena. Sebuſia.
Conſuetudo in decimis,ſecũdum opinionẽ Theologorum,taliter quòd de vna ſpecie fructuum ſoluantur, & de alia non,& in alijs circunſtãtijs, quæ enarrantur,admitẽda proculdubio eſt, cla. 4.glo.19.par.1 nu.38.fol.315.
Conſuetudo fuit in Italia,& in Græcia nullas omnino ſoluendi decimas,ibid.n.53.fol.316.
Cõſuetudo nullas omnino ſoluẽdi decimas quomodo potuerit introduci in principio, ibi.n.54. fol.316.
Intellectus l.cõperimus C.de præſcrip. 30. vel 40. annor.ibi.nu.55.fol.316.
Cõſuetudo dicitur eſſe communitatis, præſcriptiò verò perſonę priuatæ,ibi.n.58.fol.316.
Cõſuetudines immemoriales ſunt in Cathalonia approbatæ,adeò vt quod ſit cõtra eas, cõtra cõſtitutiones cẽſeatur factũ,ibi.n.71.fol.317.
Conſuetudo in decimis,quòd antea deducatur ſemẽ,an ſit valida,nec ne,& quare, ibi. nu.81.fol. 318.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Conſuetudo non tenet, quæ inducit occaſionem delinquendi,& peccandi,clau.4. glo.19.par.2.n. 13.fol.321.
Conſuetudo dicitur lex nõ ſcripta,ibi.n.14.fol.321.
Conſules,ſiue conſiliarij,& rectores alicuius magnæ ciuitatis prçcedunt omnes titulatos qui non ſint Grandes,clau.3.n.9. fol.8.
Contentionis iuriſdictionis cauſa inter duos officiales euocatur ad Regiam Audientiam,clau.3. glo.2.nu.56.fol.17.
Contẽtionis iuriſdictionis cauſa, vt euocari valeat ad Regiã Audiẽtiã,quç obſeruanda ne cõtẽrionem nõ procedere declaretur, ibid.n.57.fol.17.
Sententia lata in Senatu in cauſa contentionis iuriſdictionis, *ex obſeruantia illius*, non habet exequutionẽ,ſi ſit ab ea ſupplicatũ,ibi.n.58.fol.17.
Contra quod tamen eſt opinio auctoris,ibid.
Contentio firmatur inter ordinarium, & dominũ directũ,& eius cauſa euocatur ſine aliqua qualitate ad Regiã Audientiam,clau.4.glo.12.n.147. fol.193.vbi plures *deciſiones* noſtri Senatus.
Contentionum cauſæ tractantur in Senatu ſummariè,ibid.n.149.fol.193.
Contentiones iuriſdictionis deciduntur in Cathalonia,& in Reg.Arag.per arbitros, vel Cancellarium Regiũ,clau.4.glo.13. par.3. n.5.fol.209.
Contentio deberet firmari inter iudicem Eccleſiaſticum delegatum,& iudicem laycum, ſicut ſeruatur in ordinario, & non procedi cõtra illũ per iudicem laycum,& per hoc melius prouideretur & libertati Eccleſiaſticç,& quieti reipublicç.clau.4.glo.13.par.3.n.20. fol.211.
Contentione pendente cõquieſcit vtriuſq. iudicis officium,clau.4.glo.2.nu.56.fol.17.
Continuum non interpollatum intelligitur tempus de quo lex facit mentionem,clau.4. glo.18. par.4.nu.37.fol.296.
Contractus quòd ex vna parte claudicet,in multis permittitur,clau.4.glo.13.par. 1.nu.12.fol.196.
Contractus cum minore celebratus,etiamſi ſit nullus,valet eo volente,nec poteſt alius illum impugnare,ibi.nu.13.fol.196.
Contractus an ſit emphyteuticus, an locationis dignoſcitur ex magnitudine,vel modicitate pẽſionis, quæ pro eo ſoluitur,taliter quòd ſi ſit magna,locatio iudicabitur, emphyteuſis verò ſi modica,clau.4.glo.18.par.1.nu.29.fol.259.
Contractus reducitur ad æquitatem quotieſcunque res efficitur iniqua,vel in futurum creſcit, ibid.nu.116.cum ſequent.fol.266.
Contractus,qui celebratur inter aliquos, vt propter certã quantitatẽ,quç datur alicui, teneatur alter annuatim de certa penſione alteri reſpondere quoad durauerit illius vita, licitus de iure eſt,clau.4.glo.18.par.3.nu.98.fol.290.
Contrariorum eadem eſt diſciplina, & natura,cla. 4.glo.17.numer.68. fol.253.
Contrarietas in diſponente non eſt concedenda modo aliquo,clau.4.glo.25.nu.23.fol.355.
Contrauenire donationi eſt contra eã venire,clau. 4.glo.21.par.2.nu.65.fol.335.
Contra actũ venire non dicitur qui vtitur natura contractus,ibid.n.66.fol.335.
Cõtumatia an,& qñ poſſit purgari per quærelatũ nõ comparentem,remiſſiuè cla.4.glo.15.nu.159. fol.245.
Cõueniri qualiter quis poſſit ex propria liberalitate,clau.4.glo.22.n.21.fol.339.
Copia inquiſitionis,vel ſaltem motiuorum,quorũ ratione eſt facta euocatio, vel prouiſa regalia, an ſit danda ſupplicãti,cla.4.glo.11.n.67.fol.177.
Copia inquiſitionis non datur reo ante illius publicationem,ibid.nu.68.fol.177.
Copia inquiſitionis receptæ coram ordinario, antequam cauſa euocaretur,an ſit danda reo, etiãſi non ſit ſibi publicata,ibid.nu. 87.fol. 179. vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Et an ſit ei ſtandum ſi quid contenet in fauorem rei,ibid.
Corraſius notatur magnæ iactãtiæ vir,& quòd ſolitus ſit alienos labores ſibi adſcribere, clau.4. glo.7.par.2.nu.32.fol.65.
Correctionis prçſumptio in diſponente eſt fugienda quãtũ fieri põt,clau.4.glo.25.nu.23.fol.355.
Correguda quid ſit in Cathalonia,clau. 4.glo.16.n. 7.fol.246.
Correlatiua pari modo iudicantur,clau.4.glo.18.p. 1.nu.68.fol.262.
Correſpectiuitas. Vt actus dicatur correſpectiuus non eſt neceſſarium quòd ſit reſpectu perſonarum,clau.4.glo.18.par.3.nu. 50. fol.286.vbi declaratur.
Corruptio non deriuatur à verbo corruere, cla.4. glo.18.par.1.nu.94.fol.264.
Creditores deffuncti,cuiuſcunq.ſpeciei ſint,& ſiue priores,ſiue poſteriores,præferuntur in rebus illius,reliquis hæredis creditoribus,cla.4.glo.9.p. 2.n.51.fol.89.
Creditores ſocietatis an prçferantur creditoribus particularibus ſociorum in rebus ipſius ſocietatis,ibid.nu.52.fol.89.
Creditor habẽs ſpecialẽ hypotecã rei feudalis,vel emphyteoticariç pro ſuo credito cum firma dñi non præfertur habenti ſimilẽ hypotecã ſine firma,clau.4.glo.12.nu.129.fol.192.
Guiller.de Valleſica,Peguera,& alij practici noſtri reprçhenduntur,ibid.
Creditor cũ ſpeciali hypoteca poſterior prçfertur Barci.priori,ibi.n.137.fol.192.vbi *deciſio* nñi Sena.
Idẽ procedit in ciuitate Gerundç,ibi.n.138.vbi alia etiam *deciſio* eiuſdem Senatus.
Creditor habens generalẽ hypotecã,præfertur poſteriori habenti ſpecialẽ,ibi.nu.139.fol.192.
Creditor recipiẽdo partẽ debiti cõſeruat ſibi ius in toto qñ ſcit ſibi plus deberi,cla.4.glo.18.p. 1.nu. 148.fol.269.

Intelle-

Intellectus l.is qui ff.quemad.vſusfruct.amitta. ibi. nu.149.& ſequent.fol.269.

Creditor,qui ſciebat ſibi maiores vſuras deberi,ſi recipiat minores,ſibi præiudicat, ibid. num 151. fol.269.

Intellectus l.qui ſemiſſes ff. de vſur.& l. aduerſus C.eod.ibid.nu.152.fol.269.

Cōſiliātur l.qui ſemiſſes ff.de vſur.& l.aduerſus C. eo.cū l.creditor §.fi.ff d ſolutio.ibi.n.156.fol 269.

Creditor generalē,& ſpecialē ſimul habēs hypotecā, an teneatur priùs excutere ſpecialē antequā deueniat ad generalem,latè expenditur, & examinatur,clau.4.glo.18.par.2.nu.86.fol.280.

Creditor non poteſt compelli mutare fideiuſſorē, etiam æquè idoneum,clau.4.glo.18.par.3.nu.25. fol.284.vbi *deciſio* Senatus Neapolita.

Ex cauſa tamen poteſt,ibid.

Creditor an poſſit aliquid recipere vt fideiuſſorem liberet ab obligatione,& vſq.ad quā quantitatē, & ſi recipit, an illud ſit computādū cū prætio cenſus quando luetur,ibi.n.26.fol.284.

Creditor ſecundus non pōt emere pignus,& quare,clā.4.glo.18.par.3.nu.66.fol.288.

Creditor eſt verè dominus iuris quod habet in debitore,ideò illud vēdere liberè pōt quomodolibet,non ſic eſt in pignore,ibi.n.73.fol.288.

Creditor tenetur iura cedere ſecundo emptori,vel tertio poſſeſſori offerenti ſibi ſuū debitum,non tñ cogitur vendere pignus,ibid.n.74.fol 288.

Creditor an poſſit cōpellere debitorē ad luēdū in aliquo caſu cenſuale,ibid.nu.84.fol.289.

Creditor ſoluēs,vel deponēs alimēta debitori capto,poſt ceſſatū per aliquē diē in ſolutione,an cēſeatur ſoluere,& deponere pro futuris tātū diebus,an primò pro ceſſātis,& poſtea pro reliquis, cla.4.glo.18.par.4.nu.65.fol.297.

Creditor petens partem tātùm debiti ab vno ex duobus reis videtur velle diuidere actionē,cla. 4.glo.18.par.5.nu.48.fol.307.

Creditur compellitur inuitus à quocunq. qui ſibi pro alio ſoluat,accipere ſolutionem, ibid.nu.52. fol.308.

Creditor poſſidens per clauſulā cōſtituti nō pōt,in caſu ceſſatę ſolutionis,ingredi propria auctoritate poſſeſſionē rei cuius in aliū realis,& corporalis eſt tradita poſſeſſio,cla.4.glo.27.n.34.fol.366.

Credulitas probabilis excuſat à pœna,clau.1.n.49. fol.5.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Et facit locum purgationi moræ,ibid.

Criminaliter proceditur vſq.ad cōparitionē partis pro pacibus,& treugis violatis,clau.4. glo.15.n. 114.fol.241.

Crucis ſigni manu propria hæredis omiſſio non vitiat,clau.2.nu.8.fol.6.

Culpa,vel negligentia ignoranti imputari nō pōt, cla.4.glo.12.nu.63.& 75.fol 183.

Curiæ in quibus fiunt iura municipalia,celebrātur in Cathalonia non per Regem ſolum ,ſed per eum,& tria brachia,Eccleſiaſticum ſcilicet, militare,& regale,& quid contineat vnumquodq. ex illis,cla.3.glo.3.nu.67.& 68 fol.27.

Curias quando conuocare teneatur Rex in Cathalonia,quibus ipſe tenetur perſonaliter intereſſe, ibid.nu.68.fol.27.

Præterquam in aliquibus caſibus,in quibus reperimus eas celebratas per ſuam conſortem, ibi.

Curias poteſt Locumtenens Regis de iure cōmuni nomine Regis conuocare,ibi.n.69.fol.27.

Curiæ conſuetudini eſt tribuendum priuilegium militum de impediendo curiarum progreſſum ſuis diſſentimentis,ibid.nu.79.fol.28.

Curia conceſſa an cenſeatur conceſſa iuriſdictio, cla.4.glo.11.nu.12.fol.172.

Cuſtodum ciuitatis electio ſpectat ad decuriones, clau.4.glo.10.par.2.nu.17.fol 162.

Cuſtodia Clauium ciuitatis ſpectat ad decuriones, ibid.nu.18.fol.162.

Cuſtodia ciuitatis eſt munus perſonale , perſonaliterq.exercendū,non per alium,ibi.n.19.fol. 162.

D

DEBITA,& legata pia beneficiari ſoluuntur priùs ex fructibus nō exactis,ſi alia non ſubſunt,quàm ſucceſſori dentur,clau.4. glo.18.par. 1.nu.141.fol.268.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Intellectus bullę 9.Iulij 3.ſuper fructib' beneficiorum non exactis, ad quos ſpectent,ibid.

Bulla prædicta dicitur non recepta in tota Hiſpania,ſecundū Nicolaū Garciā,ibid.n.143.fol.268.

Sed non ſic eſt in Cathalonia,ibid.vbi *deciſio*.

Debitor moroſus ſoluens iuſſu iudicis alteri poſt moram,non liberatur,clau.3.glo.2.nu.45.fol.16. vbi declaratur.

Debitor conditionalis,vel in diem poteſt,ex cauſa, ante conditionis adimplementum, vel diei aduentum,conueniri,& quæ ſit iuſta cauſa,clau.4. glo.9.par.5.nu 30.fol.122.

Debitor,qui ex legali dilatione miſerationis gratia non tenetur niſi poſt certum tempus, poteſt ante tempus conueniri vt cautionem præſtet , & ſoluat aduenıente die,ibid.nu.61.fol.125. vbi *deciſiones* noſtri,& aliorum Senatuum.

Debitor multo ære alieno grauatus poteſt hæreditatem ſibi delatam repudiare,nec id eſt in fraudem creditorum,ibid.nu.74.fol.126.

Intelligitur in foro exteriori,non in interiori, ibid. nu.75.fol.127.

Et tam reſpectu chirographariorum creditorum, quàm hypotecariorum,ibid.nu.76.vbi *deciſio* Senatus Prouincię Marchię.

Debitor creditorū mole oppreſſus nec in foro interiori,nec exteriori pōt hæreditatē iam acceptatā renūciare in fraudem creditorum,ibid.nu.77.

Sic nec pater vſumfructum quem habet in bonis filij,ibid.

Debitor ſoluens ante diem dicitur fraudare creditores, ibid. nu. 83.

Debitor ſoluẽdo partẽ dicitur agnoſcere totũ debitũ, clau. 4. glo. 18. par. 1. nu. 145. fol. 268. vbi *deciſio*

Pars negans fulcitur argumentis à ſimili, ibid.

Pars affirmans alijs argumentis probatur, ibi. n. 146. fol. 269.

Diſtinguitur quòd aut debitum debetur ex vnica obligatione, aut ex diuerſis, ibid. nu. 147. fol. 269.

Debitor ceſſans ſoluere in primo termino compellitur ſoluere pro omnibus alijs terminis, clau. 4. glo. 18. par 3. n. 85. fol. 289. vbi *deciſio* Rot. Bonon.

Debitor compelli poteſt ad luendum cenſuale ſi deſinit adimplere aliquid, quod promiſiſſet in creatione illius ſub pœna ſoluẽdi tãtã pecuniæ quantitatẽ, quãtã pretium illius caperet, quæ deberet cedere in extinctionem dicti cẽſualis, ibi. nu 86. fol. 289.

Debitor cõpellitur aliud æquè idoneũ pignus tradere qñ detegitur illud antea fuiſſe alteri obligatum, ibid. nu. 93. fol 290.

Debitor capi põt pro pẽſionib⁹ cẽſualiũ qñ perſonã obligauit, cla. 4. glo. 18. par. 4. n. 28. fol. 295.

Debitor infirmus nõ eſt addicẽdus creditori, ibid. nu. 101. fol. 300.

Debitor an teneatur debitũ adferre ad domũ creditoris, ibid. nu. 124. fol. 303. vbi *deciſio* Sena. Sebuſiani.

Debitor nõ habens pecuniã pro debito ſoluendo, poteſt offerre rẽ creditori in ſolutũ, cla. 4. glo. 18. par. 5. nu. 8. fol. 305.

Debitor cenſus an poſſit illũ luere dando certã rẽ æſtimatam pro pretio ſi pecuniã nõ habeat, ibid. nu 9. fol. 305. vbi *deciſ.*

Intellectus aucten. hoc niſi debitor C. de ſolutio. ibidem.

Aucten. prædictæ beneficium quare ſit introductũ, ibid. nu. 10. ſol 305.

Debitor principalis, & tertius poſſeſſor non tenentur vna, & eadẽ ſpecie obligationis, ibi. num. 53. fol. 308.

Debitum naturale non eſt ex illis, quæ exceptione elidi dicũtur, clau. 4. glo. 7. par. 1. n. 46. fol. 60.

Debitum, & creditũ ſocietatis eſt diuerſum à debitu, & credito ſocij particularis, cla. 4. glo. 9. p. 2. nu. 62. fol. 90.

Decimarũ cognitio an ſpectet iudici layco, clau. 4. glo. 13. par. 2. nu. 57. fol. 206.

Decimarũ cognitio in Cathalonia ſpectat ad iudicem laycum, nec permittitur quod pro eis layci trahantur ad forum Eccleſiaſticum, ibid. nu. 58. ſol. 206. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Decimæ licẽt non præſcribantur per obligatum ad eas, ius tamen percipiendi præſcribitur, clau. 4. glo. 11. nu. 7. fol. 172.

Decimarum prædialium immunitas an poſſit cõſuetudine, vel præſcriptione acquiri, clau. 4. glo. 19. par. 1. nu. 1. fol. 311.

Decimæ perſonales non ſunt in vſu in Cathalonia, nec ferè in toto orbe, ibid. nu. 2. fol. 311.

Decimæ nunquid de iure naturali, & diuino, an de iure poſitiuo, & humano ſint, ibi. nu. 3. fol. 311.

Decimas eſſe de iure poſitiuo, & humano prima opinio Theologorum, ibi. n. 4. fol. 311.

Decimas eſſe de iure naturali, & diuino, ſecũda opiniu Canoniſtarum, ibi. n. 5. ſol. 311.

Decima dupplicitet conſideratur, vel vt continet certam partem fructuum neceſſariam ad parrochi ſuſtentationem, vel etiam prout eſt decima pars fructuum à laycis vt talis ſuffulta in locum alimentorũ parrocho debitorũ, ibi n. 8. ſol. 312.

Decimam conſideratam primo modo ex ſupradictis dicunt Theologi eſſe de iure naturali, & diuino, ſecundo verò modo minimè, ibid.

Decima ſuſtentationis, & decima quotæ quæ dicantur, ibid. nu. 9. ſol 312.

Decimam eſſe de iure naturali, & diuino, qui doctores, & quæ fũdamẽta probẽt, ibi. n. 13. fol. 312.

Decimarum, vt ſunt decima pars fructuum, ſoluendarũ nullũ in lege gratiæ, & euangelica reperitur præceptum, ibi. n. 14. ſol. 312.

Quæcunq. Chriſtus, dum cum humanis cõuerſaretur, de decimis loquebatur refferebantur ad Iudeos, & Phariſeos, & ad ea, quæ tũc obſeruabãtur, & nõ ad Apoſtolos, ibid. nu. 22. ſol. 313.

Decimas eſſe de iure diuino, quę iura, & doctores dixerunt intelliguntur ſumendo eas quoad ſuſtentationem parrochi, nõ aliàs, ibi. n. 24. fol. 313.

Decimæ dici poſſunt de iure diuino veteri, non nouo, & ita debent intelligi qui de hoc loquuti ſuere, ibid. nu. 25. fol. 313.

Decimæ non præſcribuntur, ſecundum opinionẽ Theologorum, quoad eam partẽ, quę neceſſaria eſt ad ſuſtẽtationem miniſtrantium ſpiritualia, quoad reliqua verò, & illius determinationẽ ſic, ibid. n. 27. fol. 313.

Decimę nullo modo præſcribuntur, quoad opinonem Canoniſtarum, nec diminuuntur, quia, ſecundum eos, de iure diuino illæ ſunt qualitercunq. conſiderentur, ibid. nu. 28. fol. 313.

Opiniones Theologorum, & Canoniſtarum circa materiam decimarũ an ſint de iure diuino, vel humano, & an præſcribantur, vel non, extremæ ambæ ſunt, & vix ſuſtentabiles in rigore, ſecundum auctorem, ibid. n. 30. fol. 313.

Decimam deberi, vel non deberi quando tenetur iudicare iudex, quid debeat attendere ſi vult ſequi opinionem Theologorũ circa illud an ſint de iure diuino, vel non, ibid. nu. 31. fol. 314.

Decimas quòd in totum nullus ſoluat, ſi miniſtrãtes ſpiritualia habeãt ſuã ſuſtẽtationẽ, fieri põt per cõſuetudinẽ, & præſcriptionẽ, ſecũdũ Theologorũ opinionẽ, ibid nu. 35. fol. 314.

Decimæ nulla habent priuilegia niſi quoad ſuſtẽtationem parrochi, ibid. nu. 36. fol. 314.

Dida. Couar. impugnatur in materia decimarum, ibid.

ibidem numer.37.fol.314.
Decimas, ſi cum Canoniſtis teneamus eſſe de iure diuino,& naturali,neceſſum erit fateri non poſſe conſuetudine vel præſcriptione nec in totũ, nec in parte minui,ibid.nu.42.fol.315.
Decimas eſſe de iure diuino,& ex alia parte diminui poſſe modo aliquo, etiam quoad quotam, error eſt,ibid. nu.43.fol.315.
In hac materia ſunt plures,qui propter ſui difficultatẽ,nec vnã,nec alterã ſententiã auſi ſũt amplecti,alij verò in diuerſas iuerũt,ibi. n. 49.fol.315.
Auctor ſequitur opinionem Theologorum,in hac decimarum materia, breuibus explicitam verbis,ibid.nu.50.fol.315.
Decimas eſſe de iure diuino quoad ſubſtantiam,nõ quoad quotam,tenens opinio reprobatur, ibid. nu.56.fol.316.
Reprobatur item opinio tenens Theologos concordare cũ Canoniſtis,& è contra, quoad ſubſtantiam decimarũ,vt ſint de iure diuino,& differre ſolùm quoad quotam,ibid.
Decimator vniuerſalis habet intentionem fundatam in tota parrochia,ibi.n.68.fol.317. vbi deciſ.
Decimatorius pro parte,& ꝑ parte nõ decimatori⁹ vnus , & idẽ fund⁹ nõ põt eſſe,ibi.n. 77.fol.318.
Decimę in Cathalonia ſpirituales ſint,an profanæ, nihil intereſt quoad pręſcriptionem,vel conſuetudinem,ibid.n.82.fol.319.
Decimę quare dicantur profanæ in Cathalonia,& in tota Hiſpania,ibi.nu.83.fol.319.
Decimæ,quæ tenentur in feudum per laycos ab Eccleſia,non poſſunt dici profanæ,propter dominium directum, quod remanet penes Eccleſiam,ibid.nu.84.fol.319.
Decima quare non debeatur de fructibus minutis,& qui in notabili quantitate non percipiuntur,ibid.nu.85.fol. 319.
Decima quòd ſoluatur de fructibus minutis non eſt ſub præcepto,quia ſub præcepto ipſi non dicuntur eſſe,ibi.nu.86.fol.319.
Decima quæ petitur,vt iudicetur debita, vel indebita non obſtante conſuetudine,nihil aliud videndũ eſt,quàm nũquid cõſuetudo allegetur circa res,an circa quotã,vt primo caſu debeatur nihilominùs,ſecũdo verò nõ, ibid.n.87.fol.319.
Decima,ſeu earũ immunitas præſcribitur , qñ cõſtat ex aliqua proprietate nũquã fuiſſe illã ſolutã in aliqua ſpecie fructuũ,nõ obſtãte pragmatica,ibid.nu.88.fol.319.
Decima ſoluitur ſecũdũ cõſuetudinẽ locorũ vicinorũ qñ vbi ſoluẽda eſt,nulla reperitur cõſuetudo,ibi.n.89.fol.319.vbi deciſio noſtri Sena.
Decimam an poſſint cõpelli ſoluere in manipulis qui eã debẽt,nõ obſtãte cõſuetudine ſoluẽdi in grano,& ad mẽſurã,cla.4.glo.19.p.2.n.1.fol.320.
Decimę quòd ſoluantur in horreis põt Papa cõcedere per priuilegium,ibid.nu.2.fol.320.
Decimas fraudantes qua pœna puniantur in Cathalonia,ibi.n.4.fol.320.
Decimæ vt nõ fraudentur,quæ remedia adhibeãtur,ibi.n.5.fol.320.
Intellectus pragmaticarum Regis Catholici quæ nus imponunt pœnas non ſoluentibus integrè decimas,ibid.n.17.fol.321.
Decimam eſſe ſoluendam in manipulis ad vitãdũ fraudes declarauit Cõciliũ Grationopol.nõ obſtante conſuetudine immemoriali ſoluendi in grano,ibi.n.19.fol.321.
Decimas eſſe ſoluendas in manipulis,nõ obſtante conſuetudine in contrarium,olim declarabat Senatus noſter ex ſola ſuſpitione fraudis, quæ inerat ſolutioni in granis,abſq.eo quòd aliàs fraudes probarentur,ibid.nu.20.fol. 321.
Hodie neceſſum eſt probare fraudes,nec ſufficit ſola ſuſpitio,ibid.nu. 21.fol.321.
Decimarum in manipulis ſoluendarum condemnatio vt fiat,quę nunc ſumantur motiua in Senatu,ibid.nu.22.fol.321.
Decimarum in manipulis ſoluendarum condemnatio non fit in Senatu Sebuſiano ex ſola ſuſpitione fraudum,ibi.nu.23.fol.321.
Decimator an poſſit prohibere ne fruct⁹ extrahãt. ab agro donec ſit decima ſoluta,ibi.n.27.fol.321.
Decimator per quantũ tempus debeat expectari venturus ad decimandum antequã gerbę extrahantur ab agro,ibid.nu.28.fol. 321.
In Senatu Sebuſiano præfiguntur duodecim horæ quoad grana,ibid.
In noſtro Senatu fuerunt in caſu occurenti præfixi tres dies,ibid.
Decimarũ ſoluẽdarũ in gerbis,& manipulis cõdẽnatio nõ fit propter aliquod priuilegiũ, ꝙ decimæ habeãt,ſed imò propter fraudes, quæ in ſolutione in grano cõmituntur,cla.4.glo.20.nu.4. fol.322.
Decimas potiùs eſſe ſoluẽdas in manipulis ꝓpter fraudes,quàm taſchas,nulla ratio ſuadet,ibi.n.5. fol.322.
Declaratio,ꝙ diſponẽs de filijs cẽſeatur diſpoſuiſſe de maſculis,põt fieri,cla.4.glo.5. n.12.fol.51.
Declaratio non habet locum in caſu claro , ſed in eo,qui dubius eſt,ibid.nu.14.fol.151.& glo. 9.p. 4.nu.137.fol.115.
Declaratio cenſetur ineſſe ipſi diſpoſitioni ex eo tempore,quo facta fuit,clau.4.glo.5.n.17.fol.51.
Declaratio an poſſit fieri per patrẽ in pręiuditiũ filij,cui fauore matrimonij donauit,obſtãte cõſtitutione à foragitar fraus ſub tit.de dot. promiſ. ibid.nu.19.fol.51.
Decretũ irritans nõ eſt neceſſarium in diſpoſitioni bus prohibitiuis,clau.4.glo.12.n.132.fol.192.
Decreti interpoſitio , vt aliquid operetur, debet fieri cum cauſę cognitione,clau.4.glo.13.par.1.n. 22.fol.197.vbi deciſio noſtri Senatus.
Decretum,& auctoritas Papę an poſſint apponi in alienationibus rerũ Eccleſiæ poſt mortem Prælati

lati alienantis, nolente ſucceſſore ſtare contractui, ibid nu.23 fol.197.

Decuriones iuſtè faciunt ſtatuta, quòd non poſſit quis diebus feſtiuis laborare, & operari, & pœnas exequuntur, cla.4.glo.13.par.2.n.42.fol.203. vbi *deciſ.* Senatus Portugalię.

Deffenſoribus ciuitatum an concedatur vti tortura, clau.4.glo.14.nu.95.fol.228.

Intellectus l. Deffēſores 2.C.de Deffēſor.ciuita ibi.

Intellectus §.ſi verò ignoti, in auctẽn.de teſtib.ibi.

Delegatus à Papa non eget territorio, cũ Papæ, cuius vices gerit, totus mundus ſit territorium, cla. 4.glo.10.par.2.nu.78.fol.168.

Delegatio facta Epiſcopo intelligitur facta, vt negotiũ expediat intra ſuam diœceſim, nõ in aliena, ibid.nu 82 fol.368.

Niſi apponeretur nomen Epiſcopi, & reſidẽtia, quę eſſet extra diœceſim, ibid.nu.83.

Delegatus à Papa, pro confirmatione faciẽda alienationis rei Eccleſiæ, cum clauſula *ſi in eundem &c.* an Papa mortuo re integra poſſit delegatione vti, clau.4.glo.13.par.1.nu.33.fol.197.

Delegatus iudex Eccleſiaſticus, ſi procedit contra iuriſdictioni Regię ſubmiſſos, iubetur per Senatum Cathaloniæ, & plurium aliarum prouinciarum vel venire ad informandum banchum Regium, vel ad reuocandum, & deſiſtendum, & quando: nec firmatur cum eis contentio, clau. 4.glo.13 par.3.nu.8.& ſequen.fol.209.

Delegati Eccleſiaſtici iudices benigniùs tractantur in Regno Caſtellę, quàm in Cathalonia quando contra eos eſt procedendum quia vſurpant iuriſdictionem Regiam, ibid.nu.9.fol.209.

Delegatis iudicibus Eccleſiaſticis in Aragonia non permittitur proteſtationes facere in reuocatione procedimentorum contra laycos, in caſu non permiſſo, factorum, ibid.nu.10.fol.310.

Pœna tamen banni ibi non practicatur contra iſtos iudices, ibid.

Praxis procedendi per iudices ſeculares contra delegatos Eccleſiaſticos vſurpantes iuriſdictionẽ Regiam, qua ratione fundetur, ibi.n.11.fol.210.

Praxis prædicta qua ratione improbetur, ibi.n.12.

Sententiæ Rot.Rom.impugnantes praxim, & conſuetudinem procedendi per laycos contra iudices Eccleſiaſticos, ibid.nu.16.fol.211.

Supplicari non permittitur à prouiſione qua declaratur in Senatu procedendum contra aliquem iudicem Eccleſiaſticum delegatum vſurpantem iuriſdictionem Regiam, ibid.nu.17.fol.211.& ibi ratio, vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Inconuenientia quæ orirentur niſi praxis procedendi contra iudices delegatos Eccleſiaſticos turbantes Regiam iuriſdictionem obſeruaretur, ibid.nu.18.fol.211.

Inconuenientia quæ è contra orientur ſi ea praxis ſeruatur, ibid.nu.19.fol.211.

Delicta paria mutua compenſatione tolluntur, cla. 3.glo.2.nu.47.fol.16.

Delictum magnum quod dicatur, & quod paruũ, clau.4.glo.10.par.1.nu.59.fol.149.

Delicta atrocia, & grauia quę dicantur, remiſſiuè clau.4.glo.14.nu.83.fol.227.

Delicta atrocia, & grauia dicũtur, quæ ſpectant ad merum imperium, leuia verò quæ ad mixtũ, ibi. nu.84.fol.227.

Delicti grauitas cognoſcitur ex grauitate pœnę, quæ pro eo imponitur, ibi.nu.121.& 125. fol.230.

Delicta fiũt maiora, & quãdoq. minora ex qualitatibus extrinſecus aduenientib⁹, ibi.n. 128. fol.230.

Delictum vnius particularis de vniuerſitate nõ nocet alijs, nec non vniuerſitati, clau.4.glo.19.par.2. nu.3.fol.320.

Denominatio non mutat naturam actus etiamſi aliter fiat, clau.4.glo.1.nu.4.fol.34.

Denuntiatio, quę fit domino directo venditionis ad videndũ an velit vti fatica, debet de iure communi fieri antequam vẽdatur, ſecus de iure Cathaloniæ, clau.4.glo.12.nu.36.fol.184.

Et quomodo debeat fieri, antea n.34.vbi *deciſ.* noſtri Sena.

Deportatio quid ſit, cla.4.glo.14.n.67. fol.226.

Depoſitum vnius pẽſionis non ſufficit, ſed eſt neceſſaria ſolutio omnium penſionũ, quando poſſeſſorio iuditio agitur, clau.4.glo.18.par. 4.n.14. fol.294.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Intellectus conſti.5.tit.de exequu.de cenſals, ibid. & num.ſequent.

Depoſitum vnius penſionis, iuxta conſtitu.5.tit.de exequu.de cenſals, non proficit quando agitur executiuè, ibid.nu.16.fol 294.vbi refertur *deciſio* noſtri Senatus.

Deputati Generalis Cathaloniæ an poſſint capi durante officio, clau.4.glo.14.nu.16.fol.222.

Derogatio ſpecialis eſt neceſſaria vt priuilegium euocandi cauſas ad conciſtoriũ Principis ex cauſa miſerabilitatis ſit compræhenſum, cla.4. glo. 11.nu.77.fol.178.

Decedere donatarium ſine liberis, & decedere cũ eis, qui tñ ſine liberis decedãt viuo teſtatore, paria ſũt quoad effectũ, cla.4.glo. 24.n.22.fol.347.

Deſcendentes omnes ex doctoribus Villę Perpiniani an gaudeant priuilegio Burgenſium, cla.3. glo.3.nu.102.fol.31.

Deſtinatio facit vt act⁹ talis incipiat nominari, qualis futurus poſtea eſt, ad qualemque eſt deſtinatus, remiſſiuè clau.4.glo.9.par.2.n.30.fol. 105.

Deteriorata ſine dolo, & culpa cõferũtur prout ſũt, cla.4.glo.1.n.46.fol.37.vbi *deciſio* Sena.Neapol.

Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia non ſemper pariformiter determinat, cla.4.glo. 9.par.4.nu.57.fol.107.

Dictio *quatenus* importat conditionem, clau.4.glo. 5.nu.50.fol.54.

Dictio *alius, alia, aliud* eſt repetitiua ſimilium, clau. 4.glo.1.nu.41.fol.37.

Vide etiam de eadem dictione in verbo, *Alius*.
Dictio, *postea*, interuallum denotat, & ſignificat, cla. 4. glo. 5. nu. 5. fol. 50.
Dictiones *dumtaxat*, & *tantummodo*, alia excludunt, clau. 4. glo. 7. par. 3. nu. 61. fol. 74.
Dictio, *imperpetuum*, aliquando interprætatur pro vita alicuius, clau. 4. glo. 9. par. 2. nu. 111. fol. 93.
Dictio, *nullus*, vniuerſaliter negat, ac vniuerſaliter, & ſine exceptione operatur, clau. 4. gloſ. 12. num. 67. fol 187.
Dictionis, *aut*, natura, cla. 4. glo. 13. par. 4. n. 2. fol. 213.
Dictiones, *poſtquam*, & *cum*, tempus ſignificant in quo aliquid agendum ſit, clau. 4. gloſ. 15. numer. 52. fol. 236.
Dictiones, *poſtquam*, & *cum*, conditionem importãt, ibidem nu. 53 fol. 135.
Reliqua vide in peculiari verbo cuiuſq. dictionis.
Didaci Spino circa conditionum materiam lapſus, clau. 4. glo. 5. nu. 2. fol. 50.
Diei, menſis, & anni omiſſio an vitiet inſtrumentũ, clau. 1 nu. 1. fol. 1 vbi pars affirmans.
Dies quando aliàs eſt certa, vel ex alio faciliter verificatur, non eſt neceſſariò apponenda, idem eſt de menſe, & anno, ibidem nu. 10. fol. 2.
Diei nomen, quo cõfectum eſt inſtrumentum, nõ eſt neceſſariò apponendum, ibidem nu. 11. fol. 2.
Diei hora non eſt de ſubſtantia quòd apponatur in inſtrumento, prodeſt tamen ad multa quoad prioritatem, vel poſterioritatẽ, ibidẽ nu. 12. fol. 2.
Diei horam in inſtrumento habens, certam dicitur habere probationem, ibidem nu. 14. fol. 2.
Diei horam, in qua de beneficio ſit prouiſus, probans, præfertur alteri, ibidem nu. 13. fol. 2.
Dies quomodo computetur, & quotuplex ſit, ibidem nu. 21. fol. 3.
Die præcedenti cenſetur confectum inſtrumentũ, ſi nocturno tempore ante mediam noctem, ſecus ſi poſt, vbi *deciſio*, nec eſt neceſſum, laudabile tamen, ponere quòd de nocte ſit confectum, ibidem nu. 22 fol. 3.
Dies deſcriptus in vno inſtrumẽto cenſetur in alio repetitus, ibidem nu. 25 fol. 3.
Actus iuditiales fieri non poſſunt die feriata, benè tamen extraiuditiales, & voluntariæ iuriſdictionis, ibidem nu. 26. fol. 3. vbi *deciſio* Senatus Baren. & clau. 4. glo. 10. à nu. 118. fol. 155.
Dies feſti an omnes ſint æquales in cultu, & obſeruatione, clau. 4. glo. 10. nu. 118. fol. 155.
Dierum feſtiuorum cultus, & obſeruatio non ſunt de iure diuino, ſed canonico, & poſitiuo, ibidem numer. 121.
Dies incertus facit conditionem in vltimis voluntatibus, nõ in contractibus, & de quã incertitudine diei intelligatur, clau. 4. glo. 3. nu. 15. fol. 48.
Dies termini an computetur in termino, remiſſiuè clau. 4. glo. 11. nu. 93. fol. 180.
Dilapidator nonſolùm debet remoueri à ſocietate, ſed etiam bonis ei interdici, clauſ. 4. gloſ. 9. par. 2. numer. 102. fol. 92.
Dilapidatio principalis qualis ſit neceſſaria, vt in ſucceſſiuis obligationibus poſſit fideiuſſor agere ad liberationem contra eum, remiſſiuè clauſ. 4. glo. 18. par. 3. nu. 16. fol. 283.
Dilatio conceſſa debitori non prodeſt fideiuſſori, clau. 4. gloſ. 7. par. 1. nu. 38. fol. 60. vbi *deciſio* Rotæ Bononien.
Dilatio quælibet poteſt de conſenſu partium minui, vel augeri, clau. 4 glo. 15. nu. 161. fol. 245.
Diligere ſe ipſum magis quàm alium, quilibet præſumitur, clau. 4 glo. 21. par. 2. nu. 25. fol 333.
Dimiſſoriæ ad ſuſcipiendum ordines non expirant mortuo, vel tráſlato Epiſcopo, etiam re integra, clau. 4. glo. 13 par. 1. nu. 39. fol. 197.
Dimiſſorias ad ſuſcipiendum ordines poſſunt cõcedere Capitulũ Sede Vacante, & Vicarius Epiſcopi in remotis agentis, ibidem nu. 40. fol. 198.
Menochius notatur quòd dixerit vicarium Epiſcopi in remotis agentis poſſe ordinare clericos, ibidem numer. 41.
Diſcentimenta in comitijs appoſita an poſſint tolli poſtea celebrata, cla. 3. glo. 3. nu. 77. fol. 28.
Diſiunctiua reſoluitur in coniunctam fauore liberorum, clau. 4. glo. 24. nu. 71. fol. 351.
Interpretatio l. generaliter C. de inſtitu. & ſubſtitu. ibidem.
Diſiunctiuorum in materia ſufficit vnum adimpleri, ibidem nu. 72. fol. 351.
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vel eius vicarius ſuper denunciationibus ſub prætextu, quòd, ſi matrimonij conſcius foret pater, timor eſſet ne illud impediret, clau. 4. glo. 2. nu. 30. fol. 44.
Diſpoſitio c. in præſentia, de probatio. non habet locum in Cathalonia, ſed monaſterium ſuccedit in legitima tantùm, clau. 4. glo. 2. num. 32. fol. 45. vbi *deciſiones* Senatus.
Diſpoſitionum vna alteram declarat, clauſ. 4. gloſ. 9. par. 3. nu. 45. fol. 98. vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Diſpoſitio quælibet recipit interpretationem de habilitate, cla. 4. glo. 11. nu. 35. fol. 174.
Intellectus conſtitu. 12. titul. de exequu. cenſiua ibidem nu. 36.
Diſpoſitio prohibitiua ſemper loquitur, & habet clauſulam derogatoriam, clauſ. 4. gloſ. 12. numer. 133. fol. 192.
Diſpoſitio dicitur fauorabilis, vel odioſa ex principali intentione diſponentis, clauſ. 4. gloſ. 18. par. 4. numer. 53. & 59. fol. 297.
Diſpoſitio in his, quæ diuidua ſunt, poteſt vno reſpectu dici fauorabilis, & alio odioſa, ibidem. numer. 60. fol. 297.
Diſpoſitio omnis, quæ tendit ad lucrum alicuius cum iactura alterius, dicitur odioſa, ibidem numer. 62. fol. 297.
Diſpoſitio omnis pœnalis dicitur odioſa, ibidem
Diſponere debens in fauorem aliquorum tenetur eos hæredes inſtituere, quia idẽ eſt dicere quòd tenea-

teneatur diſponere atqui quòd teneatur hæredes inſtituere,clau.4 glo.25.nu.10.fol.354.

Diſponere debens inter filios, aut alios ſibi beneuiſos tenetur præciſè de filijs ſumere ſi adſint, ibidem nu.21.fol.354.

Diſpoſitioni importatæ per verba, vbi ea eſt clara, eſt ſtandum,ibidem nu.36.fol.356.

Diſpoſitio,quæ ſequitur aliam prohibitiuam diſpoſitionem,intelligitur facta ſi contra prohibitionem factum ſit,non aliàs,ibidem nu.45.fol.357.

Diſpoſitio nõ intelligitur loqui d prima vice tãtũ, quando per eam non eſt ſatisfactum menti diſponentium,imò manet eadem in hoc ratio, cla.4.glo.26.nu.24.fol.363.

Diſpoſitio tam legis,quàm hominis in teſtamento cenſetur facta tam pro ſecunda, quàm pro prima vice,ſi per hanc non ſit ſatisfactũ intentioni diſponentis,ibidem nu.25.fol.363.

Diſtrictus dicitur à diſtringendo, clauſ. 4. glo.17. numer.1.fol.248.

Diſtringere eſt verbum præciſum,ibidem.

Diſtrictus ſignificat territorium, ibidem numer. 4. fol.248.

Diſtrictus, & territorium in quo differant, ibidem remiſſiuè.

Diſtrictus ſignificat quandoq. ſeruitutem eundi ad molendinum,vel furnum alterius,ibidem num. 5.fol.248.

Diſtrictus vtroq. iure regulariter prohibentur,tam communi,quàm municipali in Cathalonia,ibidem nu.7.fol.248.vbi *deciſiones*.

Diſtrictus furni, vel molendini nõ cẽſetur acquiſitus, etiamſi per multum tempus ad illum , vel ad illud acceſſerint homines ad coquendum panem,vel molendum ſuum triticum, ibidem nu. 8.fol.248.

Diſtrictus furni,vel molendini non dicitur ſeruitus merè negatiua,in qua nullum prorſus adſit factũm eam prætendentis, ibidem nu.47.fol.251.

Diſtrictus molendini, & furni acquiritur ex prohibitionibus domini,& acquietationibus populi, ibidem nu.52.fol.252.

Diſtrictus ſeruitutis acquiritur ſex alijs modis vltra alios iam aliàs relatos,ibidem nu.60.fol.252.

Ditio poteſtatem ſignificat,cla.4.glo.14.n.2.fol.221

Diuidi commodè nõ poſſe dicitur res communis, quando,ſi diuideretur,ſatis minus valeret, clau.4.glo.9.par.2.nu.76.fol.91.

Diuidi commodè res communis non poſſe dicitur quando fieret ad iniuriam alterius, ibidem. nu. 78.fol.91.

Diuidi commodè multis alijs modis dicitur non poſſe res communis , remiſſiuè ibidem numer. 79.fol.91.

Diuidendi iuriſdictionem communem modi plures ſunt,clau.4.glo.9.par.2.numer.27.fol.87. vbi *deciſiones* Senatus Sebuſiani,& Burdegalen.

Diuiduæ ſunt , quæ tantæ vtilitatis ſunt ſeparata, quantę vnita,ibidem numer.77.fol.91.

Diuiſio rei communis eſt facienda ſorte , ſecũdum aliquos,ibidem nu.34.fol.88.& nu. 46.vbi *deciſiones* Senatus Gratianopolita.

Diuiſio rei communis eſt facienda ſic , ſecundum alios, quòd maior faciat partes, & minor eligat, ibidem numer.35.& 36.fol.88.vbi *deciſiones* Senatus Gratianopol.Camer.Imperialis, & Senatus Sebuſia.& vide etiam nu.45.

Diuiſio prædicta poteſt ſuſtineri dummodo frater maior natu non faciat diuiſionem captioſam, ibidem num.37. vbi illius exempla ponuntur.

Diuiſio rei communis debet fieri, vt primogenitus debeat eligere primo loco, ſecundum alios,ibidem nu.39.fol.88.

Diuiſio rei communis eſt facienda,vt detur electio ex contiguitate loci, quando vnus ex ſocijs habet rem continuam cum re,quę diuiditur,ſecũdum alios,ibidem num.40.fol.88. vbi *deciſio*.

Diuiſio rei communis eſt facienda arbitrio iudicis, ſecundum alios,ibidem nu.41.fol.88.

Diuiſio ſic facienda eſt in re communi,vt eligat qui maiorem partem habet,ibidem nu.42.fol.88.& vide etiam in nu.82.eiuſdem par.2. vbi *deciſiones*.

Auctoris opinio circa tot diuidendi modos , ibidem nu.45.fol.88.

Diuiſio rei communis,quando arbitrio iudicis cõmittitur,qualiter ſe habere debeat tunc iudex, ibidem numer. 46. fol. 89. vbi *deciſio* Senatus Gratianopol.

Diuiſio rei communis eſt ſemper facienda in globo,ſeu in groſſo, & non minutatim, ibidem nu. 47.fol. 89. vbi *deciſio* Rotæ Bononien.

Diuiſio rei communis, quę fit inter fratres, dicitur neceſſaria alienatio , ex qua non ſoluitur laudemium,ibidem nu.71.fol.90.

Diuiſionem impedit impoſſibilitas,& difficultas diuidendi,ibidem nu.72.fol.90.

Diuiſio paſcuorum communium quomodo ſit facienda inter duas communitates, ibidem num. 74.fol.90.vbi *deciſio* Senatus Sebuſia.

Diuiſio quando impeditur propter impoſſibilitatem diuidendi, facienda eſt æſtimatio , & ea per vnum ex ſocijs ſoluenda , vel deueniendum eſt ad licitationem,ibidem numer. 75.fol.91.& vide etiam in numer.80.

Diuiſioni eſt locus,non obſtante pacto de non diuidendo,vel prohibitione, ſi conſocius eſt dilapidator , vel non poſſunt concordare in vſu rei communis,ibidem nu.101.fol 92.

Diuiſioni rei communis eſt locus, non obſtante pacto,vel prohibitione ex multis cauſis , remiſſiuè ibidem nu.105.fol.92.

Diuiſio rei communis impeditur per pignoris obligationem antea de re factam conſocio, ibidem nu.114.fol.93.

Diuiſio non impeditur per impignorationem rei communis conſocio factam , ſi ipſe taceat,

nec

nec de ea opponat, ibidem numer. 115. fol 93.

Diuiſio impeditur ex curſu longi temporis quo fratres, vel ſocij rem communem pro diuiſo poſſedilſent, ibidem numer. 116. fol. 93. vbi *deciſiones* plurium Senatuum.

Diuiſio non præſumitur ex curſu temporis quando inter fratres, vel ſocios eſt magna inæqualitas in portionibus, quas poſſident, ſecundum opinionem auctoris, ibidem nu. 118. fol. 93.

Diuiſioni fiendæ nunquam præſcribitur quandiu pro indiuiſo ſocij poſſident, ibidē nu. 119. fol 94.

Diuiſio ſpecies eſt alienationis, & venditionis vicē obtinet, ibidem nu. 124. fol. 94.

Diuiſioni de rebus communibus factæ cenſetur tacito conſenſu renunciatum, ſi fratres per longū tempus retinuerint bona communiter, & pro indiuiſo, ibidem nu. 117. fol. 93.

Diuiſio rerum communiū exiſtentium in vna prouincia, in qua vnus ex ſocijs habitet, ſi petatur ab altero, non poteſt impediri eo motiuo, quòd nō ſit facta adhuc aliorum bonorum in prouincia aliis exiſtentium, ibidem nu. 125. fol. 94. vbi *deciſio* Senatus Sebuſiani.

Doctoratus eſt dignitas, clau. 3. nu. 28. fol. 10.

Doctorū ſupremi Senatus laudes, & encomia, clau. 3. nu. 1. fol. 7.

Doctoribus regij conſilij vix eſt qui, propter illorū dignitatem, ſit comparandus, ibidem nu. 6. fol. 8.

Doctores regij concilij qui occidit crimen leſę maieſtatis committit, ibidem nu. 5. fol. 8.

Doctores regij concilij omnes alios in actibus publicis, & alijs quibuſcunq. præcedere debent, ibidem nu. 7. fol. 8.

Doctorum aduocatorum laudes, ac Iuriſprudentię, ibidem nu. 12. fol. 8.

Doctores in iure multis gaudent priuilegijs, ibidē numer. 25. fol. 9.

Doctores in iure eiſdem gaudent priuilegijs, quibus milites, ibidem nu. 26. fol. 10.

Doctores imbuſiantur in burſis militum, & ciuium honoratorum Barcinonæ, ibidem nu. 27. fol. 10.

Declaratio Epiſcopi Barcinonen. ibidem.

Doctorū Cathalanorum laudes, ibidē nu. 32. fol. 10.

Doctores eximuntur à repræſalijs, & eorum familiares, clau. 3. glo. 2. nu. 38. fol. 15.

Doctores, dum fiunt, matrimonium cōtrahere dicuntur cū ſcientia, & propterea traditur eis pro inſignijs anulus, cla. 3. glo. 3. nu. 7. fol. 21.

Doctores, qui gaudent priuilegio militari, gaudent etiam priuilegio ne poſſint pro debito ciuili carcerari, ibidem nu. 15. fol. 21. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Doctores actu non legentes an gaudeant priuilegio militari, ibidem nu. 16. fol. 21. vbi *deciſiones*.

Doctorum in iure viduę relictæ, & filij gaudent priuilegio mariti, & parentis reſpectiuè deffuncti, ibidem nu. 95. fol. 30.

Doctores villæ Perpiniani, & eorum filij an gaudeant priuilegio burgenſium, ibidē n. 98. fol. 31.

Doctorum villæ Perpiniani nepotes, an gaudeant priuilegio Burgenſium, ibidem n. 101. fol. 31.

Doctores qui gaudēt priuilegio Burgenſium villę Perpiniani, an ſint qui ibi habitant vbicunq. ſint graduati, an verò è contra qui ibi gradum receperunt, vbicunq. habitationem faciant, ibidem numer. 103 fol. 31.

Doctores non capiuntur criminaliter, nec contra eos inquiritur abſq partis inſtantia, nō ſecus atqui in militibus, addi. 3. vbi *deciſio* noſtri Senat.

Dolus re ipſa arguitur ex enormiſſima læſione, cla. 4. glo. 9. par. 5. nu. 210. fol. 140. & glo. 12. nu 89. fol. 188. vbi nu. 90. & 92. fol. 189. traditur intellectus c. ad noſtram de rebus Eccleſ. non alien. & *deciſ.*

Dolus re ipſa, & dolus ex propoſito in tranſactione æquiparantur, ibidem nu. 211. & glo. 18 par. 3. nu. 47. fol. 286. vbi *deciſio*.

Dolus committitur doloſè litigando, ibidem n. 12.

Dolus re ipſa non videtur poſſe conſiderari in fideiuſſione, ex qua iam cum fiebat nullum poterat expectari commodum, ſicut in alijs contractibus vltro, citroq. obligatorijs, clauſ. 4 gloſ. 18. par. 3. numer. 42 fol. 285.

Dolus, & fraus in alienando non poſſunt conſiderari in eo, qui habet liberam ad id facultatem, clau. 4. glo. 26. nu. 8. fol. 361.

Dolus, & fraus cenſentur à quacunq. diſpoſitione excepta, ibidem nu. 34. fol. 363.

Domeſtici nobilium gaudēt eorum priuilegio quo ad forum, clau. 4. glo. 14. nu. 10. fol 222.

Domicellus, dictio multùm eſt in vſu in Cathalonia, albi raró, cla. 3. glo. 3. nu. 1. fol. 20.

Domicellus ab aliquibus ponitur inter Principes, aliquādo verò inter birruarios, ibidē n. 1. fol. 20.

Domicelli in Cathalonia qui dicantur, ibidem nu. 3. fol. 20.

Domicelli in Cathalonia appellantur qui à parentibus nobilibus ortum ducunt: qui armantur à Rege, & quibus priuilegium cōceditur, milites, ibidem nu. 6. fol. 20.

Ratio huius differentiæ difficilis admodum eſt traditu, ibidem.

Domicilium patris domicilium filij, & è contra, clau. 3. glo. 2. nu. 76. fol. 18.

Dominatio honorum quid ſignificet, clau. 4. gloſ. 17. nu. 1. fol. 248.

Dominica dies an in aliquo differat ab alijs feſtis diebus quoad poteſtatē iurandi in eis, aut alias, clau. 4. glo. 10. par. 1. nu. 116. & 118. fol. 151.

Dominium vtile tantùm transfertur in emphyteuſi, directo penes dominum remanente, clauſ. 4. glo. 8. pat. 1 nu. 80. fol. 163.

Dominium directū in Cathalonia æſtimatur communiter ad tertiam partem valoris rei, ibidem nu. 81. fol. 163.

Dominij translatio non impeditur ex prohibitione alienandi, quæ fiat in contractu, cla. 4. glo. 25. numer. 56. fol 357.

Digitized by Google

Dominij translario impeditur per prohibitionem alienandi factam in contractu cum hypoteca, & obligatione bonorum, ibidem nu. 58.fol.357.

Dominus quis appelletur, cla.3.nu.19.fol.9.

Domini plures qui exigunt cenſus à ſubditis tenétur communi conſenſu vnum exactorem deputare, nec poſſunt plures conſtituere, clau. 4.gloſ. 9.par.2.numer.22.fol,86.vbi *deciſio* Senatus Pedemontani.

Dominns, renunciata ſibi emphyteuſi, an teneatur ad debita medio tempore contracta, additio.36. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Dominus directus habet interim, dum non declaratur alienatio nulla, nec reſcinditur, intentionem fundatam in iure laudimij, clauſ.4. gloſ.9. par.5.nu.130.fol.133.

Dominus poteſt vbicunq. placitū ſuo vaſallo mandare, clauſ.4.gloſ.10.par.2.numer.3.& 7. vbi declaratur fol.161.

Dominus dicitur vaſſallos grauare ſi eos extra propriam patriam trahat pro iuſtitia adminiſtranda, ibidem numer.5.

Intellectus vſar.omnes homines, de iudi.& firm.iur. & vſar.placitare, de iuriſdic. omni.iudi. ibidem numer.7.

Dominus ſi extitit in poſſeſſione per legitimum tempus, poteſt vaſſallos aliò trahere pro iuſtitia adminiſtranda, ibidem nu.8.

Fallit ſi neſcientibns, & ignorantibus vaſſallis id factum ſit, ibidem vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Dominus directus non poteſt trahere vaſſallos ad locum, vnde non poſſint eadem die ad propria reuerti, niſi vellet eis cōductum donare, et quid id ſit, clau.4.glo.11.nu.28.fol.174.

Intellectus vſar. placitare ſub titu. de iuriſ. omni. iud.& vſar.omnes homines, titu.de iudi.& firm. iur.ibid.nu.29.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Dominus direct⁹ quomodo teneatur præſtare emphyteotæ *ſos obs* ſi eum trahat extra ſuum, clauſ. 4.glo.12.nu.153.fol.194.vbi *deciſio* noſtri Senat.

Dominus multoties tenetur amortizationi conſentire, clan.4.glo.12.nu.24.fol.183.

Dominus tenetur amortizationi conſentire quādo res feudales, vel emphyteoticariæ quæſitæ ſunt pro fundandis Eccleſijs parrochialibus, vel neceſſariò ampliandis, ibidem nu. 25.

Dominus quibus in caſibus non poſſit vti fatica, ibidem nu.113.fol.191.

Dominus tam Eccleſiaſticus, quàm ſecularis poteſt vti fatica, ibidem nu.114.vbi notatur nobilis Ludoui.à Peguer.contrarium tenens.

Dominus de iure communi non habet iuriſdictionem in emphyteotā, ſecus de iure Cathaloniæ, ibidem nu.140.fol.193.

Dominus directus cōſtituit iudicem, & habet cauſas appellationis, ibidem nu.141.

Domini directi laro ſumpto vocabulo barones dici poſſunt, ibidem nu.146.fol.193.

Dominus directus non poteſt in ciuitate Barcinonæ portas extrabere emphyteotæ pro cenſibus ceſſatis, ſi ei ſit priùs ius, & de iure firmatum, cla. 4.glo. 15.nu.67.fol.236.

Dominus directus, etiam finita emphyteuſi, non poteſt propria auctoritate rem appręhendere, ſi ſuper hoc ſibi antea lis moueatur, ibidem num. 69.fol.236.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Dominus directus poteſt propria auctoritate expellere empbyteutam finita empbyteuſi, ibidem nu.70.fol.237.

Dominus directus non poteſt vti propria facultate, quotieſcunq. per negationem emphyteutę, vel aliàs res efficitur dubia, taliter quòd declaratione egeat, ibidem nu.72.fol.237.

Dominus directus habet plura commoda, quæ ei obueniunt propter retentionem directi dominij in empbyteuſi, et quæ ſint, clauſ.4.glo.18.par. 1.nu.81.fol.263.

Dominus directus ſemper poſſidet miniſterio emphyteotæ, ibidem nu.134.fol.267.

Dominus an habere dicatur imperium in ſeruum clauſ.4.gloſ.14.numer.29.fol.223.

Dominus caſtri habet in Cathalonia de conſuetudine pacem, & guerram, cla.4.gloſ.15.n.1.fol.233.

Dominus poteſt agere actione iniuriarum pro ſeruo, famulo, & vaſſallo, ibidem nu.16.fol.233.

Dominus debet interrogari an habeat ratum factum procuratoris, ſi volumus eum cecidiſſe in delictum per illud factum, ibidem nu.33.ſol.235.

Dominus tenetur ex facto procuratoris ſi ei tradidit inſtrumenta, ibidem nu.35.fol.235.

Dominus tenetur ex productione falſorum inſtrumentorum facta per procuratorem, ſi probetur huic illum inſtrumenta tradidiſſe, ibidem num. 37.fol.235.

Dominus non tenetur de facto procuratoris ex ſola oſtenſione inſtrumentorum, quorum vigore egit iniuſtè procurator contra aliquem, quia nō ex hoc præſumeretur tradidiſſe, ibidem numer. 38.fol.235.

Dominus tenetur monere procuratorem ne illud faciat, quod non poteſt, ibidem.nu.39.fol.235.

Dominus nō præſumitur mandare procuratori illicita, ibidem nu.40.fol.235.

Donari non poteſt filijs non natis, ſed contra eſt, clan.4.nu.4.& 12.fol.33.

Donari non poteſt monaſterio quod non dum eſt conſtructum, ibidem nu.5.fol.33.

Donare nemo poteſt ſibi ipſi, nec obligati, clau.4. glo.7.par.1.nu.70.fol.62.

Donari videtur quod nullo iure cogente conceditur, clau.4.glo.9.par.5.nu.88.fol.127.

Donare omnia bona præſentia, & futnra, & donare hęreditatem idem ſunt, clauſ.4. gloſ.21.par.1. nu.23.fol.325.

Donare omnia bona, quæ quis babet, & habere poteſt, licitū eſt de iure naturali, ibidē n.61.fol.317.

Donare bona præſentia,& futura,& vniuerſa bona idem ſunt,ibidem num. 92.fol.330.

Donare Eccleſiæ,& pijs locis actus eſt valdè meritorius, d.glo.21.par.2.nu.7.fol.332. imò actus eſt perfectionis,ibidem num.8.fol.eod.

Donare prohibitus an cenſeatur prohibitus aliter alienare,& è contra,clau.4.glo.25.n.94.fol.360.

Donatarius eſt obligatus donatori ad benefaciendum,obligatione naturali,clau.4. gloſ. 7. par. 1. num.5.fol.57.

Donatarius prohibitus retrodonare patri,prohibitus etiam cēſetur eidem vendenti,vel aliàs alienanti conſentire,clau.4.glo.1.n.73.fol.41.

Prohibetur etiā vendere eidem donatori,nec confeſſionibus,quæ fiunt inter ipſos, eſt ſtandum, ibidem num.74.

Donatarius,qui prohibetur retrodonare,non prohibetur in teſtamento relinquere,clau.4.gloſ. 1. num.80.& 81.fol.41.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Donatarius acceptans hęreditatem donantis,poſt donationem ſibi teſtamento relictam , tenetur ad debita teſtatoris indiſtinctè ſi inuentarium non confecerit,clau.4.glo.5.num.56.fol.55.

Donatarius vniuerſalis,qui poſtea à donatore in eiſdem bonis inſtituitur hæres,non poteſt, relicto donationis titulo,vt trebellianicam lucri faciat,aut aliàs,ex teſtamento hæreditatem capere,clau.4.glo.5.nu.57.fol.55.vbi *deciſio* noſtri Senatus,& nu.66.vbi cōtraria eiuſdē Sena. *deciſio*.

Opinio Cancerij,ibidem.

Donatarius hæres poſtea à donatore inſtitutus, & grauatus non compellitur tam donata, quàm alia reſtituere,clau.4.glo.5.nu.30.fol.52.& addi. 7.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Donatarius in re donata poſtea à donatore nominatim hæres inſtitutus,& grauatus , tenetur in omnibus obſeruare voluntatem deffuncti , ſecùs ſi nō nominatim,ibidem nu.52.vbi *deciſio* Sena. Mantuani,& 55.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Donatarij ſcientia ſufficit pro acceptatione,clau.4. glo 8.num.27.fol.77.

Donatarius non tenetur ad debita contracta per donatorem poſt factam donationem , clau. 4. glo.9.par.5.nu 147.fol.134.

Donatarius an teneatur probare,quòd vſusfructus reſeruatio ſufficiens erat ad ſuſtinendam donationem,an contrarium,qui id negat,clau.4.glo. 22.num.16.fol.338.

Auctoris opinio,ibidem num.18.fol.338.

Auctoris circa idem conſilium,ibid. nu.19.fol.339.

Donatarius,qui tenetur ſoluere debita donatoris ex reſeruatione per hunc facta, an teneatur ſoluere quæcunq. donator declarauerit ſe debere, clau.4.glo.26.num 31.fol.363.

Donatarius tenetur alere donatorē inopem , aliàs reuocabitur donatio,clau.4.glo. 28.num.37.fol. 370. vbi remiſſiuè traditur quomodo id ſit intelligendum.

Donatio ſine affectu,& animo accipiētis nō conſiſtit,clau.4.num.5.fol 33.

Donatio facta à patre filio in poteſtate conſtituto fauore matrimonij tenet,ibidem nu.6. & 7. fol. 33.vbi *deciſio* Senatus Sebuſiani.

Donationes à patre in filium,in poteſtate conſtitutum,collatas fauore matrimonij generalis cōſuetudo approbat,ibidem num.8.fol.33.

Donationes,quæ fiunt fauore,& contemplatione matrimonij,pars & portio cenſentur eſſe illius, ibidem num. 10.fol.33.& clau. 4.glo.1.nu.19.fol. 35.vbi *deciſ.*

Donatio vniuerſalis cum reſeruatione valet , ibidem num.11.fol.33.

Donatio ob cauſam tunc propriè dicitur, quando cauſa,propter quam fit,eſt finalis illius donationis,ſecùs verò ſi impulſiua,clau.4.glo.1.num.14. fol.34.

Donatio acceptata per patrem, vel notarium nomine donatarij abſentis,an ſuſpēſa interim maneat,vt reuocari poſſit donec acceptetur , ibidē num. 18. fol. 33.

Donatio quæ fit fauore, & contemplatione matrimonij,an dicatur eſſe illa donatio , quæ de iure dicitur propter nuptias,clau.4.glo.1.nu.1.fol.34.

Donatio propter nuptias quæ dicatur,ibidē nu. 3. fol.34.

Donatio propter nuptias iam ab aula receſſit, nec ſolet fieri,ibidem num.8.fol.34.

Donatio propter nuptias adhuc eſt in vſu in diœceſi Gerundę,ibidem num.7.fol 34.

Donatio propter nuptias ſi ſtipulatur filijs,illorum eſt,ibidem num.9.fol.34.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Donatio fauore certi, & determinati matrimonij non eget inſinuatione,ibid.n.21.fol.35.

Donatio propter merita,ſi exprimuntur in ſpecie, dicitur ob cauſam,ſecùs ſi in genere,ibi.nu.24. fol.35.

Donatio,quæ fit filio fauore matrimonij,nō reſpicit ſolùm fauorem donatarij,ſed aliorum, ibid. nu.30.fol.36.

Donatio,quę,vltra commodum donatarij , reſpicit etiam fauorem alicuius tertij,ſemper dicitur ob cauſam,ibid.n.31.fol.36.

Donatio vt dicatur ob cauſam quid ſufficiat, ibid. nu.40.fol.37.

Donato quæ fit fauore matrimonij in legitimam imputatur,ibi.n.48.fol.37.

Donatio ob cauſam matrimonij non ſubſiſtit eo non ſequuto,ſiue fiat à patre,ſiue ab extraneo, ibid.nu.53.fol.38.& nu.57.vbi *deciſio* noſtri Senatus,& nu.etiam 63.

Donatio ob cauſam matrimonij,an valeat eo non ſequuto,ibid.nu.50.fol..8.

Donatio fauore matrimonij habet conditionem, ſi matrimonium ſequatur,ibid.n.54.fol.38.

Donatio ob cauſam matrimonij euaneſcit ſi matrimonium non ſequatur,quamuis ſine culpa donatarij,

natatij,ibid.nu.60.fol.39.

Declaratur vt procedat in conditione nuptiarum in vltima voluntate appoſita,non in contractu, ſed controuertitur,ibid.nu.61.

Donatio ob cauſam matrimonij non euaneſcit, ſi facto tertij impediatur matrimoniũ, remiſſiuè, ibi.nu.62.fol.40.

Donatio ob cauſam matrimonij etiam euaneſcit, ſi illud, poſt contractum, nullum declaretur propter aliquod impedimẽtũ, ibi.n.64.fol.40.

Donatio ob cauſã matrimonij nõ inſinuatur,cla.4. glo.5.n.18.fol.51.vbi *deciſ.* noſtri Sena.& glo.29.

Donatio, ſeu retrodonatio rerum à patre donatarum non poteſt ab eodem filio eidem patri poſtea fieri,ibi.nu.71.fol.40.vbi *deciſiones* noſtri,& aliorum Senatuum.

Donatio à patre in filium in poteſtate conſtitutum collata non valet,cla.4.nu.1.fol.32.& clau.4.glo. 7.par.1.nu.1.fol.57.

Donatio patris in filium in ſua poteſtate conſtitutum qua ratione prohibeatur,ibidem num.60. fol.61.

Donatio inter patrem, & filium non prohibetur propter aliquã iuris prohibitionem, ſed imò propter quandam iuris impoſſibilitatem, ibidẽ nu 71.fol.62.

Donatio patris in filium fauore matrimonij valet, clau.4.glo.7.par.2.nu.1.fol.63.

Donatio inter patrem,& filium propter benemerita valet,ibid.nu.2.fol.63.

Sed contrarium,ibid.nu.6.

Donatio remuneratoria non eſt propriè donatio, ſed quædam accepti beneficij compenſatio,ibi. nu.5.fol.63.

Donatio vt dicatur remuneratoria, non eſt opus merita fore talia,quæ actionem pariãt, ibid.nu. 15.fol.64.& nu.etiam 26. vbi *deciſ.*

Donatio,extantibus filij benemeritis, de eis tamẽ nulla facta mentione,an præſumatur ob illorũ remunerationẽ facta,an verò propter ſanguinis affectionem,ibi.nu.27.fol.65.

Donatio,quæ aliàs valere non poſſet, præſumitur remuneratoria,etiam ſi de meritis nulla in ea fiat mentio,ſi ipſa probentur,ibid.nu. 28.fol.65.

Donatio inter patrem,& filiũ confirmatur morte, ibid.nu.29.fol.65.vbi *deciſio* Audientiæ Baren.

Donatio inter patrem, & filium eſt valida quando ambo ſimul pereunt,quia pater præſumitur priùs mortuus,ibi. nu.38. fol.66.et num. etiam.42.vbi declaratur.

Donatio cauſa mortis conualidatur per mortem donatoris, etiamſi pereant eodem tempore & donator,& donatarius,ibid.nu.40.fol.66.

Idẽ eſt de donatione inter virũ,& vxorẽ,ibi.n.41.

Donatio inter patrem,& filium,& inter virum, & vxorem an æquiparentur,clau.4. gloſ. 7.par. 2. num.43.fol.67.& num.31.& 45.

Donatio cauſa mortis in dubio non pręſumitur reuocata,ibidem num.46.fol.67.

Donatio eſt doni datio,ibidem num. 50.fol.67.

Donatio, quæ cõfirmatur morte, debet eſſe inſinuata,ſicut alię,ſi excedat quantitatem quingẽtorum aureorum,ibidem num.52.fol.67.

Donatio non inſinuata vitiatur tantùm in exceſſu, ibidem num.53.fol.67.

Donatio quæ cõfirmatur morte habet vim relicti & vltimę voluntatis,ibidem num.54.fol.67.

Donatio inter patrem,& filium non ſuſtinetur ex clauſula, *omni meliori modo*,ibid.num.60. fol. 68.

Donatio inter patrem, & filium firmatur iuramẽto,etiamſi filius priùs deceedat, ibid. n.57. & 62. fol.68.vbi *deciſiones* plurium Senatuum.

Donatio inter patrem,& filium ex quibus alijs cauſis ſuſtineatur,remiſſiuè,ibidem num.67.fol.68.

Donatio inter patrem,& filium iurata an conferatur,& in legitimam imputetur,remiſſiuè, ibidẽ num.68.fol.69.

Donationes,& hæreditamẽta,quæ fiũt fauore matrimonij, ſubiacent reuocationi, quæ fit vigore l.ſi vnquam C. de reuocan.dona.clau.4. gloſ.1. num.83.fol.41.vbi *deciſio* noſtri Senatus, ſed an in totum,an verò in eo quod excedunt cauſam, ibidem.

Subiacent etiam reuocationi,quæ fit propter ingratitudinem,ibi.nu.84.fol.42.vbi *deciſio* noſtri Senatus,vide glo.28.per tot.

Niſi eſſet data opera(in fraudem prohibitionis)ingratitudo procurata,ibidem.

Donatio,& hæredi ramentũ,quæ fiunt fauore matrimonij,ſubiacent reuocationi, quæ fit vigore l.ſi totas C.de inoffi.dona.ibidem nu.85.fol. 42.

Donatio cauſa mortis iudicatur ea,in qua fit mentio mortis,clau.4.glo.3.num.1.fol.47.

Donatio non eſt cauſa mortis,ſed inter viuos,quãdo mentio mortis fit demonſtratiuè,non diſpoſitiuè,ibidem num.2.fol.47.

Quod ſemper præſumitur,ibidem num.3.

Donatio cauſa mortis nõ eſt,ſed inter viuos, quãdo mentio mortis fit per modum taxationis tẽporis,in quo habitura eſt illa effectum, ibidem nu.4.fol.47.vbi *deciſiones* diuerſorũ Senatuum.

Donatio dicitur inter viuos, ſi in ea dicitur, *titulo purę, perfectę, & ſimplicis donationis inter viuos*, quamuis fiat in ea mentio mortis,ibidem nu. 6. fol.47.

Donatio dicitur inter viuos quando fit reſeruatio ad teſtandum,licèt fiat in ea mentio mortis,ibi. nu.7.fol.47.

Donatio nõ dicitur eſſe cauſa mortis propter mortis mentionem,ſi fiat ex alia cauſa expreſſa,vel inti fauore matrimonij, ibid.nu.8.fol.47.

Donatio fauore matrimonij facta cum mentione mortis, an fiat caduca decedente donatario ante donatorem,ibi.nu.11.fol.47.

Donatio cauſa mortis euaneſcit per mortẽ donatarij,ante donatorẽ,cõtingẽtem,ibi.nu. 12.fol.47.

Donatio

Donatio fauore matrimonij, in qua per modum demonſtrationis fit mentio mortis, dicitur in diem, ibidem num.14.fol.48.

Donatio fauore matrimonij, poſt mortem facta nõ eſt conditionalis, ſed pura, ſolo illius effectu in tempus mortis ſuſpenſo, ibidem nu. 24. fol. 48.

Donatio dubia declarari ex interuallo poteſt, quia qui declarat nihil de nouo dat, vel inducit, clau. 4.glo.5.num.11.fol.50.& num.etiam 18.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Donationes Regum, & Principum multis gaudẽt priuilegijs, clau.4.glo.7.par.3.nu.35.fol.71.

Donatio facta abſenti, quod præſumitur quando nec enarratur præſentia, nec probatur, reuocationi ſubiacet donec acceptetur, ibidem num.3. fol. 75.vbi *deciſ.*

Donatio abſenti facta à principio valet, & tenet, etiam ante acceptationem, licèt ante eam reuocari poſſit, ibidem num.6.fol.75.

Donationis acceptatio an pręſumatur ex ſola præſentia donatarij, quamuis de ea nulla mentio fiat, ibidem num.23.fol. 77.

Donationis acceptatio præſumitur ſi donatarius reperitur in poſſeſſione; præſumitur enim eo titulo poſſidere, ibidem num.29.fol. 77.

Donationem filijs naſcituris importat pactum inter patrem, & auum initum, quòd filij naſcituri habeant eſſe hæredes, clau.4.glo.9.par.1.num.3. fol.78.vbi *deciſiones* noſtri Senatus.

Donatio filio, & filijs ſuis facta, non poteſt, etiam de conſenſu donatoris, & donatarij, in præiuditium filiorum reuocari, ibidem num.5.fol.78.& num.6.vbi plures *deciſiones* noſtri Senatus.

Donatio facta ſub mentione liberorum reuocatur per ſuperuenientiam filiorum ſecũdi matrimonij, quia de eis non cenſetur cogitatum, ibidem num.22.fol. 80.

Differentia conſtituitur inter donationem, quæ fit alicui, & filijs ſuis ſimpliciter, & eam, quæ fit alicui, & filijs ſuis fauore, & contemplatione alicuius certi matrimonij, ibidem num.27.

Donatio facta alicui, & ſuis deſcendẽtibus reſtringitur ad filios maſculos, ex eo quòd illi eſſet appoſita clauſula conſeruationis nominis, & armorum, ibidem num.30.fol. 81.

Donationes in capitulis matrimonialibus factæ ſunt pars, & portio illorum, ibid.nu.32.fol.81.

Donationes in capitulis matrimonialibus factę, cenſentur priùs tractatę ab vtraque parte, ibid. num.33.fol.81.

Donationes in capitulis matrimonialibus factæ, fiunt irreuocabiles, ſicut & ipſum matrimoniũ, ibidem num.34.fol.81.

Donatio ſi quid habet fauoris, eſſe debet pro donatore, ne aliàs ex ſua liberalitate damnum patiatur, clau.4.glo.9.par.2.nu.92.fol.92.

Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum an ſuſtineatur ſaltem quo ad præſentia, ibidem num.112.fol.93.

Donatio vniuerſalis ſuſtinetur in bonis præſentib⁹ virtute iuramẽti, clau.4.glo.9.par.4.n.9.fol.102.

Donatio, quę fit clarè de bonis præſentibus, & futuris, non ſuſtinetur, etiamſi fiat fauore matrimonij, ibidem num.12. fol. 102. & num. 18. vbi plures *deciſiones* noſtri Senatus.

Donatio omnium bonorum, fauore matrimonij, non valet, etiamſi quis ſub illius prętextu dolo inductus fuiſſet ad illud contrahendum, datur tamen ei actio ad intereſſe, ibid. nu.15.fol.102.

Donatio vniuerſalis, fauore matrimonij contrahẽdi valet, non ſi iam eſt contractum, ſecundum aliquos, ibidem num.17.fol.102.

Donatio vniuerſalis, & pactum de ſuccedendo in Cathalonia non ſuſtinentur, etiamſi fiant fauore matrimonij, ex aliqua conſuetudine, cum talis non adſit, ibidem nu.18.fol.102. vbi *deciſiones* noſtri Senatus.

Donatio vniuerſalis quomodo debeat eſſe cõcepta, vt talis dicatur, & de iure reprobata, ibidem num.18.fol.102.vbi tres formulæ diuerſę.

Donatio, quæ inducitur ex promiſſione de donando, dicitur donatio illa, quę à traditione incipere dicitur, ibidem num.30.fol.104.

Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum quòd ſit inualida non eſt tex. qui clarè probet, ibidem num.62.fol.107.

Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum reprobatur, nec ſuſtinetur in prę́ſentibus tantùm, quia clarè intentio donantis elicitur, quòd voluerit omnia donare, & actũ inutilem facere, non ſic eſt in hæreditamento ſimpliciter facto, quod poteſt de ſolis prę́ſentibus intelligi, ibidem num.94.fol.110.& clau.1.nu.3.fol.32.

Sed id quod dicitur de hæreditamento refutatur, ibidem num.95.

Donatio de bonis omnibus, abſq. mentione futurorum, cur valeat, & non diſpoſitio indiffinita, quòd quis ſit alterius hæres, ibidem nu. 99. fol. 111.& num.107.

Donatio cauſa mortis per pactum de non reuocãdo tranſit in donationem inter viuos, etiamſi vt talis non ſit valitura, ibidem nu. 101. vbi optima ratio Andr.ab Angul.

Donatio non præſumitur, etiamſi aliàs actus remaneat inutilis, & inualidus, ibid. num.103.fol. 111.

Donatio omnium bonorum futura non compræhendit, etiamſi fiat reſeruatio, ibidem num. 113. fol.113.

Donatio, quæ reuocari poteſt, cenſetur reuocata ex impignoratione, cla.4.glo.9.par.1.n.190. fol. 138.

Donationes à principio inualidæ, & expectantes cõfirmationem cenſentur reuocatæ ex ſola pœnitentia, ibid.num.194.fol.138.

Romanus, & Rippa in hac materia repræhẽdũtur, ibidem num.193.fol.138.

Donationes cauſa mortis, & legata reuocantur per

quam

quamcunque inimicitiam,etiam cauſatam culpa eius qui donauit vel legauit, clau. 4. glo. 18. par.3.num.22.fol.284.

Donatio cauſa mortis reuocatur ex ſola pœnitētia, & contraria voluntate,ſiue tacita,ſiue expreſſa, ibidem.

Donatio inter viuos non reuocatur ex ſola pœnitentia, ibidem.

Donatio facta filijs ſecundi matrimonij fauore illius an ſubiaceat reuocationi,quæ fit vigore l. Hac edictali C.de ſecund. nup. ibidem nu. 197. fol.134. vbi *deciſiones*.

Donatio ſemper continet damnum, nunquam lucrum,& commodum,ibi.nu.48 fol.286.

Donatio remuneratoria ſeruitiorum cenſetur exceptuata à quacunque prohibitione, ibidem num.11 fol.162.

Donatio propter remunerationem ſeruitiorū poteſt de rebus prohibitis tunc tantùm fieri,quando non adſunt bona libera,& ſic in ſubſidium, non aliàs,ibidem nu.30.fol.163.Sed reprobatur num.31.

Intellectus auten.res quæ C.commu.de lega. ibi.

Alia in materia donationis remuneratoriæ ſeruitiorum vide in verbo *meritorum*.

Donatio minoris quandoq.reſcinditur per reſtitutionem in integrum,ibidem nu. 51. fol. 286. vbi *deciſiones* Senatuum Pedemontani, & noſtri.

Donatio ob cauſam non eget inſinuatione in eo quod eſt intra cauſam,ibidem num.34. fol 314.

Donationis omnium bonorum materia profunda eſt licèt triuialis,& vndè difficultas illa oriatur, clau.4.glo.21.par.1.num.1.fol.323.

Donatio omnium bonorum præſentium,& futurorum,iurium,& actionum de iure non valet, ibidem num.1.fol.324.

Donationem omnium bonorum præſentium, & futurorum,qui doctores defendant, ibid.nu.4. fol.324.

Donationis omnium bonorum validitas qualiter defendatur à Ioan. Cotraſ.& qualiter ei reſpōdeatur,& ſatisfiat,remiſſiuè ibid.num.9.fol.324.

Donationem omnium bonorum præſentium, & futurorum nullum eſt ius.quod expreſsè prohibeat,ibidem num.10.fol.324.

Intellectus l.ſtipulatio hoc modo concepta ff. de verbor obliga.ibidem.

Donatio omnium bonorum non inducit votum captandæ mortis,& redditur ratio, ibidē nu. 15. fol.324.

Donationis omnium bonorum validitatem, qui doctores enixiùs defenderunt, ibidem nu.18. fol 324.

Donatio hæreditatis de iure non valet,ibid. num. 24.fol 325.

Donatio hereditatis quare prohibeatur de iure, ibidem num.25.fol.325.

Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum adeò cenſetur de iure reprobata, vt nec in bonis præſentibus ſuſtineatur,ibidem nu.26. fol.325.

Donatio excedens quingentos ſolidos, ſi non eſt inſinuata, vitiatur in exceſſu, ſed firma in reliquo manet,ibidem num.31.fol 325.

Intellectus l. ſancimus C.de dona. traditus ab Anthon.Gomez,ibid.

Intellectus l. ſiue generalis,de iure dotium, ibid.

Intellectus d.l. ſancimus C. de dona. traditus à Ioan.Crot.ibid.num.32. fol. 325.

Intellectus l. illud C.de Sacro ſan.Eccleſ.ibid.nu. 33.& ſequent.fol. 325.

Donationem omnium bonorum,præſentium, & futurorum tenet Iul.Clar.valere in præſentib⁹, ibidem num.34.fol.326.

Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorū eſt contra bonos mores,ibid. nu.51.fol.327.

Donationem omnium bonorum confirmari iuramento plures ſunt qui tenent,ibidem num. 53. fol.327.

Ratio,qua Iuriſperiti mouentur ad iudicādum nō confirmari iuramento donationem omnium bonorum,infirma appellatur à Leonar. Leſſio Societa.Ieſu,ibidem num,54.fol.327.

Donatio omnium bonorum ſi eſſet contra bonos mores, nō valeret facta Eccleſię,ibi.n.58.fol.327.

Donatio omnium bonorum per iuramentum ſuſtinetur in præſentibus,ibidem num.68.fol. 327.

Donatio bonorum præſentium,& futurorū abſq. adiectione aliqua ſigni vniuerſalis an valeat, ibidem num.90.fol.329.

Donationem omnium bonorum aliqui validam exiſtimarunt,ex eo quòd in ea non veniant ſupellectilia,de quibus donator poterit teſtari, ibidem num.96.fol.330.

Sed contrarium eſt verius,ibidem.

Donatio omnium bonorū cum reſeruatione certę quantitatis ad teſtandum valet,& tenet, clau.4. glo. 21.par.2.num.1.fol.331.

Donatio vniuerſalis facta Eccleſiæ, vel alteri loco pio tenet de iure,quamuis ſine reſeruatione,ibidem num.2.fol.331.

Donatio vniuerſalis omniū bonorum præſentiū, & futurorum valet fauore dotis, ibidem nu. 14. fol 332.

Niſi alia ratio impediat,ibidem num.15.fol. 332.

Donatio vniuerſalis de omnibus bonis pro puellis paupetibus maritandis de iure valet,ibid.nu.17. fol. 332.

Donatio facta Eccleſiæ ſi eſt vniuerſalis, tunc demum ſuſtinetur ſi eſt inſinuata,quando excedit quantitatem quingentorū aureorum,non aliàs, ibidem num 18.fol.332.

Donatio Eccleſiæ facta an egeat inſinuatione remiſſiuè, ibidem num.19.fol. 332.

Donatio omnium bonorum nec fauore matrimonij ſuſtinetur,ibidem num.22.fol.332.

Donatio

Donatio omnium bonorũ ſimpliciter facta, abſq; adiectione præſentium,& futurorum,valet, ibi. num.23. fol.332. vbi *deciſiones* Senatuum Pedemontani,& Mantuani,& num.ſequent.vbi ampliationes.

Donatio eſt ſtricti iuris,& ideò reſtringenda quantum fieri poteſt,ibidem num.24.fol.332.

Donatio omnium bonorum ſimpliciter facta, an porrigatur ad futura per adiectionem reſeruationis ad teſtandum,ibidem nu.26. fol. 333. vbi *deciſiones* noſtri Senatus.

Donatio omnium bonorum non compræhendit iura,& actiones,ibidem nu.27.fol.333.

Donatio omnium bonorum,qualiacunq. & quãtacunq. ſint,comprẹhendit futura,ac iura,& actiones,quando conſtat de mente donatoris cõpræhendi volentis,ibidem num.41.& ſequent. fol.333.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Donatio bonorum omnium mobilium, & immobilium ſine reſeruatione valet, quia in ea non comprẹhenduntur iura,& actiones,ibidem nu. 43. fol.334.

Donatio bonorum mobilium,& immobilium nõ compræhendit iura,& actiones,etiamſi adijciãtur ei verba generalia , & vniuerſalia,& ſimilia, ibidem nu.45.fol.334.vbi *deciſio* Senatus Pedemontani.

Contrarium alij tenent ex communi vſu loquendi in contrarium,ibid.num.36.fol.334.

Donatio omnium bonorum mobilium,& immobilium,etiamſi adijciantur ei verba, præſentiũ, & futurorum,non compræhendit iura,& actiones,ibidem nu.47.fol.334.

Admonitio ad Tabelliones circa hæc, ibidem nu. 48.fol. 334.

Donatio omnium bonorum mobilium, & immobilium iura,& actiones compræhendit,quando conſtat de mente donatoris, quòd ita voluerit, ibidem num.49.fol.334.

Donatio omnium bonorum mobilium, & immobilium non tenet , quando donator tempore donationis non habuiſſet aliqua iura, & actiones,ibidem num.50.fol. 334.

Diuerſa opinio,ibidem num.51.fol.334.

Donatio vniuerſalis non dicitur inualida ex eo quòd inſpecto tẽpore donationis nihil remaneat donatori de quo poſſit teſtari , ſed ex eo quòd non ſit poſſibile remãſurum in futurũ,ibi.

Donatio vniuerſalis in quibus caſibus valeat, remiſſiuè,ibidem num.52.fol.334.

Donatio certæ magnæ ſummę, ad quam vſque videatur impoſſibile poſſe aſcendere patrimonium donatoris,an valeat,ibidem nu.53.fol.335.

Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum valet ſi fiat cauſa mortis,ibi.n.54.fol. 335.

Donatio cauſa mortis poteſt quandocunq. reuocari,ibidem num.55.fol.335.

Donatio cauſa mortis omnium bonorũ pręſentiũ, & futurorum non valet,ſi ei ſit adiectum pactũ de non reuocando,ibidem nu.56.fol.335.

Donatio cauſa mortis tranſit in donationem inter viuos per pactũ de nõ reuocãdo,ibi.n.57.fo.335.

Intellectus l. vbi ita donatur, de dona. cauſ. mor. ibidem,& num.ſequent.

Donatio cauſa mortis,iuxta aliquorum opinionẽ, non tranſit per pactũ de non reuocando in donationem inter viuos,quando, vt talis , futura eſſet nulla,quia nihil reſeruatum fuiſſet ad teſtandum,ibid.nu.58.fol.335.

Sed contra,& interprætatur latè tex. in d. l. vbi ita donatur,de dona.cauſ.mor.ibi.num.59. fol.335.

Donatio cauſa mortis per pactum de non contraueniendo tranſit in donationem inter viuos, ſicut per pactum de non reuocando , ſecundum quorundam opinionem,ibi.nu.61.fol.335.

Sed contra alij tenent, ibi.nu.63.fol.335.

Donatio cauſa mortis per pactum de non reuocãdo tranſit in donationem inter viuos,etiamſi in ea adhibiti ſint quinq.teſtes,ibi.nu.74.fol.336.

Donatio cauſa mortis per pactum de non reuocãdo tranſit multò magis in donationem inter viuos,quando eſt adiecta in ea clauſula, *ad habendum,& tenendum*,ibid.nu.75.fol.336.

Donatio cauſa mortis non eget inſinuatione, ibid. num.79.fol.336.

Donatio omniũ bonorum an ſuſtineatur ex ſola vusfruct⁹ reſeruatione,cla.4.glo.22. num.1. fol. 337.

Affirmans opinio,ibi.n.2.fol.337.vbi *deciſio* Senatus Luſitani,& aliæ *deciſiones*.

Negans opinio,ibid.nu.3.fol.337.vbi *deciſio* Senat. Sebuſiani,& alię *deciſiones*.

Donationis omniũ bonorũ cum reſeruatione vſuſfructus validitas pendet, ſecundum aliquos, ex futuro euẽtu,ſi tẽpore mortis remanſurũ ſit donatori de quo teſtetur, vel nõ, ibid. num.7.fol. 338.

Donationis actũ nõ poſſe pẽdere ex futuro euẽtu aliqui volunt,ibi.n.9.fol.338.

Idem dicunt de teſtamẽto,ibid.

Donatio valet quãuis poſt eam alienet, vel conſumat donator reſeruatũ,ibid.nu.11.fol.338.

Donatio,quæ à principio valuit,ex poſt facto non reuocatur,ibid.nu.12.fol.338.

Donatio vt valeat ſufficit quòd appareat tempore cõfectionis illius poſſe in futurum donatorem potentialiter habere hęredem,ibid. num.13. fol. 338.

Donatio cum reſeruatione vſusfructus non fit inualida ex eo quòd donator contrahat poſtmodum debita,ad quę ille remaneat poſtea obligatus,ibidem num.14.fol.338.

Donatio vniuerſalis vt valida dicatur,ſufficit habuiſſe donatorem à principio de quo teſtaretur , quamuis illud poſteà alienauerit, ibid.nu. 29.fol.339.

Donationes plures cum valdè modicis reſeruationibus Senatus noſter quandoq. *ſuſtinuit*, clau.4. glo.23.num.5.fol.342.

Donatio vniuerſalis à pauperculo homine facta cum reſeruatione trium aureorum *declarata* fuit à Senatu Luſitano inualida,ibid. nu.6.fol.342.

Donatio vniuerſalis cũ reſeruatione vigintiquinq. florennorum,ſecundum aliquorum opinionẽ, eſt nulla ex modicitate reſeruationis,ibid. num. 7 fol.342.

Donatio vniuerſalis eſt valida cum ſola reſeruatione facultatis de certa quantitate teſtãdi, quamuis addatur, quòd in caſu quo non vtatur donator facultate reſeruata,remaneat apud donatarium,quia ſufficit potuiſſe teſtari ſi voluiſſet, ibidem num.16.fol.342.

Donatio vniuerſalis ſuſtinetur cum reſeruatione ſimpliciter facta, abſque eo quòd dicatur fieri ad teſtandum,ibidem num.17.fol.342.

Donatio vniuerſalis cum reſeruatione eſt adeò valida,vt quamuis poſtea donator conſumat reſeruationem,taliter quòd non habeat de quo teſtetur, non fiat propterea inualida, imò potiùs anullatur cõſumptio reſeruati,ibi. num.20. fol. 343.

Fallit quando in eodem inſtrumento donator vni donationem feciſſet vniuerſalem cũ reſeruatione,& alteri donaſſet reſeruatum , tunc neutra donatio valeret,ibidem num.22.fol.343.

Fallit item quando etiam ex interuallo fieret donatio de reſeruatis eidẽ primo donatario, nam tunc neutra valeret,ibidem nu.23.fol.343.

Donatio ſuſtinetur cum reſeruatione incerta, putà dicendo, *reſeruo mihi quod placuerit ad teſtandum*, eo tamen caſu teſtari debebit arbitrio boni viri, non ſic vt ſubuertat donator totam donationẽ, ibidem num.24.fol.34 .

Donatio licèt reuocetur quo ad primum donatarium,quoad ſubſtitutos tamen ſalua manet,cla. 4.glo.25.nu.1.fol.353.

Donatio inter viuos,& pactũ de reuocando rectè compatiuntur,& quomodo,clau.4.gloſ. 26.nu. 2.fol. 361.

Donatio reuocatur propter ingratitudinem, clau. 4.glo.28.num.5.fol.367.

Fallit ſi donatio eſt ob cauſam,ibidem num. 6. vbi plures *deciſiones* noſtri,& aliorum Senatuum.

Donatio ob cauſam non dicitur propriè donatio, ſed quædam potiùs permutatio,ibidem.

Donatio ob cauſam non reuocatur propter ingratitudinem in eo quod eſt intra cauſam,ſed benè in eo quod eſt extra eam, in quo dicitur mera liberalitas,ibidem nu.7. & ſeq. vbi *deciſio* noſtri Senatus,& clau.4.glo.19.par.1.num.33.fol.314.

Donationis cauſa quę fit in fauorem matrimonij quæ ſit,ibidem num.11.fol.368.

Donatio propter ingratitudinem non reuocatur ipſo iure,ibidem num.15.fol.368.

Donatione reuocata propter ingratitudinem non reſtituuntur fructus interim percepti, ibid. nu. 16.fol.368.vbi *deciſio* Senatus Sebuſiani.

Donatio perfecta poteſt ex eiſdem cauſis reuocari,ex quibus filius exhæredari, ibid. nu. 19.& 25. fol. 369.

Reprehenduntur qui contrariũ tenent,ibi. nu.20. fol.369.

Donatio non reuocatur ex leui offenſa,ibid.nu.21. fol.369.

Donatio an reuocetur tanquam propter ingratitudinem per vnicum inceſtum,vel ſtupum filię donatariæ,ibid.nu.22. fol.369. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Donatio vt reuocari poſſit propter iniuriam donatori illatam,requiritur iniuriam atrocem , ibidem num.24.fol.369.

Donatio vt reuocari valeat filiæ luxurioſæ an ſit neceſſum ita viuere tempore reuocationis, an verò ſufficiat ſic aliquando vixiſſe,ibid.num. 32. fol.370.vbi *deciſ.* noſtri Sena.

Donatio an & quomodo poſſit propter inopiam reuocari,ibid.num.37.fol.370.

Donatio quæ fit fauore matrimonij,& eſt cõtinuata in capitulis matrimonialibus nõ eget inſinuatione in Cathalonia,cla.4.glo.29.n.1.fol.372.

Idem eſt in Aragonia,ibidem.

Idem eſt de iure communi in donationibus quibuſcunque ob cauſam,ibid.vbi ratio.

Donatio fauore matrimonij, vt inſinuatione nõ egeat,an pro forma requiratur quòd ſit cõtinuata in capitulis matrimonialibus,ibidem num. 2. fol. 372.

Interpretatio conſtitu.vni.de dona.ibid.& nu.ſeq.

Donatio non inſinuata in Cathalonia in terminis conſtitutionis,in totum redditur nulla,nõ facta diſtinctione exceſſus,vel non exceſſus, ibidem num.14.fol. 373.

Donator ſi aliàs donaturus erat, donatio non dicitur ob cauſam,ſed imò pura,& ſimplex,clau. 4. glo.1.num.51.fol.38.

Donator non poteſt ex interuallo donatarium hæredem inſtituere in bonis donatis,& vincula, & conditiones apponere, niſi donatarius conſentiat,clau.4.glo.5.num.28.fol.52.

Donatoris, & donatarij voluntates ſi vnitæ non ſunt ante donantis obitum , nec poſt vniri poſſunt,cum mortui nulla ſit voluntas,clau.4.gloſ. 8.num.8.fol.76.

Donator per donationem ſic à ſe abdicat dominiũ rerum donatarum , & in donatarium transfert adueniente caſu,vt nullo modo poſſit ampliùs de eis diſponere,clau. 4. gloſ. 9. par.5. num.157. fol.135.

Donator reſeruando ſibi vſumfructum,viſus etiam eſt reſeruaſſe ſibi fructus percipiendos, & quicquid ex eis ſupererit ad teſtandum,clau. 4. gloſ. 22.num.4.fol.338.

Donator reſeruando ſibi vſumfructum, illud videtur tãtùm voluiſſe agere, vt ſcilicet haberet vnde viueret, non quòd putaret poſſe ſe tempore mortis de aliquo per eam reſeruationem diſponere, ibidem num.6.fol.338.

Donator pro vſufructu, quem ſibi reſeruauit, non tenetur cauere ſicut alij vſufructuarij, ſed ſufficit quòd donator promittat cum hypoteca bonorum, ibidem nu.20.fol. 339. vbi *deciſiones*, ſed reprobatur, ibidem num.22.

Donatorem non teneri cauere pro vſufructu reſeruato qui tenent, dicũtur nullum habere fundamentum, quod vrgeat, ibidem num.24.fol. 339.

Donator qui reſeruauit ſibi vſumfructum, ſi dilapidet bona, vel aliàs malè in eis verſetur, an poſſit priuari, ibidem num.25.fol.339.

Donator qui propter cauſam priuatur vſufructu, quem ſibi reſeruauerat, debet habere alimenta à donatario, ibidem num.27.fol. 339.

Donator, ſeu eius hęredes nõ tenentur bona mobilia, quorum vſusfructus fuerat in donatione reſeruatus, reſtituere in eadem bonitate, ſed ſufficit reſtituantur in ea, in qua reperiuntur, ibid. num.56.fol. 340.

Quid in vſufructuario ab alio relicto, ibidem.

Et quid in hærede grauato, ibidem.

Donatori, qui reſeruauit ſibi facultatem teſtandi de centum in donatione vniuerſali, morienti inteſtato, an ſuccedant venientes abinteſtato in dictis centum, an verò ſint donatarij, cla. 4. glo. 23. num.9.fol.342.

Senatus Neapol. & Pedemon. in contrarias in hoc, & è diametro pugnantes *iuerunt* ſententias, ibi. num.10.fol.342.

Alię *deciſiones* pro opinione Senatus Neapol. quòd ſuccedant venientes abinteſtato recenſentur, ibidem num.11.fol.342.

Alię *deciſiones* pro opinione Senatus Pedemõtani, ibidem num.12.fol. 342.

Doctores recenſentur qui de hoc agunt, ibid. num. 13.fol. 342.

Opinio auctoris, ibidem num.14.fol.342.

Donator quando fecit pactum, quòd deſcedente donatario ſine liberis, bona redeant ad ipſum, nonſolum ea habebit in caſu pacti, ſed etiam quando filij ipſius donatarij ſimiliter ſine liberis deſcedunt viuente donatore, clau.4.gloſ.24. nu.22.fol.347. vbi *deciſio* Senatus Sebuſiani.

Donator, qui habet ſpem quòd in aliquo caſu poſſunt bona donata ad ſe reuerti, poteſt illa alienare; validitas tamen alienationis pendebit ex futuro ſucceſſu, ibidem num.74. fol. 352. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Donator ſolus poteſt reuocare donationem propter ingratitudinem, non hæres, clau. 4. gloſ. 28. num. 35. fol.370.

Fallit in aliquibus caſibus ibidem adductis.

Donatum cauſa mortis quando petatur, an vt legatum, aut aliàs, remiſſiuè, clau. 4. glo. 7. par. 8. nu 56.fol.68.

Donatum à patre ob remunerationem ſeruitiorũ cenſetur aduentitium, clau.4.glo.7.par. 2. num. 4.fol.63.

Donatum à patre filio in remunerationem ſeruitiorum non confertur, nec in legitimam imputatur, ibidem num.5.fol.63.

Dotis conditio non poteſt effici deterior, clau. 4. gloſ. 9.par. 5.num.181.fol. 137. vbi *deciſio* Senatus Neapol.

Dotis ſtipulatio ſimpliciter facta alteri, quàm mulieri in caſu reſtitutionis, non extenditur ad caſum quo per mortem viri ſoluatur matrimoniũ, nec ſi id expreſſè diceret valeret, ibidem num. 187.fol.138.

Dotis conditio poteſt effici deterior, quãdo fit per mulierem in ea ætate conſtitutam quòd nubere non valeat, ibid.num.188.fol. 138.

Dos an repetatur per mulierem ante ſolutum matrimonium, ſi maritum habeat in Regijs triremibus ſeruientem, clau. 4. glo.11.nu.85.fol. 179.

Dotis promiſſio facta vltra debitum modum, vitiatur in exceſſu, ſed non in reliquo, clau.4.glo.21. par.1.num.37.fol.326.

Dos eſt cauſa pia, clau. 4.glo.12.par.2.nu.12.fol.332.

Dos tunc tantùm cenſetur, & iudicatur cauſa pia, quando promittitur mulieri pauperi, ibid. num. 16.fol.332.

Dotare filiam an pater teneatur bis, ſi ipſa dotem priorem conſumpſerit, clau.4.glo.26.numer.22. fol. 362.

Interpretatio l. boues §. hoc ſermone ff. de verbo. ſignifica. ibid.num.23.fol.363.

Dos data vltra modum pręſcriptum an poſſit conſtante matrimonio auferri à genero cui fuit cõſtituta, clau.4.glo.28.nu.9.fol. 367.

Dos reuocatur propter ingratitudinem in eo quod excedit legitimam, vel id quod homines ſimilis conditionis ſolent dare pro dote, ibidem vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Sed contra poſteà *declarauit* iſdem Senatus in alia aula, ibidem num.10.& ſequent.fol.368.

Dotale inſtrumẽtum perdit priuilegium præſumptæ pro eo prioritatis, ſi in alio non in ipſo adſit hora confectionis, clau. 1. num.15.fol.2.

Dotale inſtrumentum nunquam habet paratam exequutionem quando petitur dos, ſed imò eſt illiquidum donec conſtet matrimonium fuiſſe contractum, clau.4.glo.1.nu.55.fol.38. vbi *deciſio* Audien. Baren.

Dubius litis euentus vix æſtimari poteſt, imò eſt penè impoſſibile, clau.4.gloſ.9.par.5.num. 200. fol. 139.

Sed contra num.204.fol. 140.

Dubium litis euentum æſtimandi modus, qui reprobatur, ibid.nu.204.

Alius modus ad idem, qui laudatur, ibid.num.205.

E

Eccleſia habet electionē in diuiſione rei communis,clau.4.glo.9.par.2.nu.43.fol.88.
Eccleſia an poſſit prouocare, & prouocari ad diuiſionem rei cōmunis,clau.4.glo.9.par.2.nu.125.
Eccleſiæ,& minoribus in dubio eſt fauendum,vt opinionē eis fauorabiliorē amplectamur,cla. 4. glo.17.num.86.fol.188.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Eccleſia an reſtituatur contra eccleſiam , ibidem num.108.fol.190.
Eccleſiæ res humanę conuentioni ſubiectę non ſunt,clau.4.glo.13.par.1.num.7.fol.195.
Eccleſię competit reiuendicatio contra bona alienata,clau.4.gloſ.13.par.1.num.8.fol.195.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Eccleſia, cuius nomine contrahit Prælatus , nunquam moritur , clau.4. gloſ.13. par.1. num.30. fol. 197.
Eccleſia poteſt impugnare contractum propter læſionem,quamuis per antiquitatem temporis ſolemnitates in eo interueniſſe præſumantur,cla. 4.glo.13.par.4.num.19.fol.215.
Eccleſia vacans nō dicitur vacare per mortē commendatarij,qui vltimò eam obtinebat, ſed per mortem alterius,qui eam habebat antea in titulum,clau.4.glo.13.par.4.num.59.fol.218.
Eccleſia reſtituitur intra quadriennium aduerſus prę̨ſcriptionem,ibidem nu.66.fol.218.
Eccleſiæ canon in contractibus emphyteuſis poteſt eſſe magis tenuis,quàm in alijs,clau. 4. glo. 18 par.1.num.31.fol.259.
Eccleſia debet eſſe iuſtitiæ cultrix , & in ea ſuperabundare bona fides,ibidem.
Eccleſiæ ſemper cenſetur vtilis contractus emhyteuticus,etiam cum modico cenſu,quia non poteſt ipſa ſua prędia colere,ibidem nu.33.fol.260.
Eccleſiæ perſonam ſuam vouere cuiq. licet,clau.4. glo.21.par.2.num.3. fol.331.
Electores ſi ſunt in pari numero quid faciendum, clau.4.glo.10.par.1.nu.54.fol.148.& additio. 27. vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Electio,vel prę̨latio non datur vbi nō eſt diſtinctio perſonarum,cla.4.glo.9.par.4.nu.131.fol.114.
Eligere poſſe patrem videtur vnum ex filijs primi matrimonij,quando reſpectiuè ad filios alterius matrimonij vocati ſunt,cla.4.glo.9.par.4. n. 139. fol.116.
Electio quando eſt reſeruata in hęreditamento poteſt pater quem voluerit ex filijs eligere, clau. 4. glo.9.par.5.nu.2.fol.120.
Electio ex quib' verbis cēſeatur expreſsè reſeruata, ibidem nu.3.& ex quibus tacitè,ibidem num.4.
Electio cenſetur reſeruata quādo dicitur quòd fit donatio vni ex filijs,ibidem num.4.
Idem quando dicitur,*dono filijs & cui voluero*, ibid. num.6.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Idem quando dicitur *hęredito filium,aut filiam,qui ex hoc matrimonio procedent*,ibidem nu. 7. vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Electio reſeruata inter filios , & filias debet priùs fieri de filijs,quàm de filiabus,ibidem num.8.
Electionum de materia plures quæſtiones reffe… runtur,remiſſiuè ibidem num.9.
Eligēdi Petrum,vel Ioannem facultatem habens, an poſſit eligere eius filium,qui eſt nepos eligere debentis, remiſſiuè ibidem num.10.
Eligere debens,ſi decedat electione non facta,omnes filij ſuccedūt,vbi *deciſio* noſtri Sena.ibi. n.11.
Quod an procedat etiam in maioratibus Hiſpaniæ remiſſiuè traditur,ibidem num. 11.
Electio duppliciter fieri poteſt,vel expreſsè,vel tacitè,ibidem num.13.fol.121.
Electio cenſetur facta de eo,qui inſtituitur hęres, ibidem nu.14.fol. 121. vbi *deciſio* noſtri Senatus, & clau.4.glo.5.num.63.fol.56.vbi alia etiam *deciſio* noſtri Senatus.
Sed quid ſi hæres nolit vti inſtitutione niſi ad effectum vt per eam cenſeatur nominatus, additio.8.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Idem eſt quādo alicui fit donatio vniuerſalis ,clau. 4.glo.5.num.64.fol.56.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Idē quādo narratur in aliquo inſtrumēto electionē eſſe factā de tali perſona,d.glo.9.par.5.nu.15.fol. 121.
Idem quando fit actus in fauorē eius,qui eligi poterat,qui ſtare non valeat niſi præſuppoſita electione,ibidem nu.16.fol.121.
Electio an cenſeatur facta per verba,*volo eligere talem*,remiſſiuè,ibidem nu.17.fol.121.
Eligens vigore facultatis ſibi ab altero conceſſę nō dicitur propriam exercere liberalitatem,ibi.nu. 98.fol.128.
Electo an poſſint poni conditiones , & grauamina per eum,qui facultatem habens eligendi,elegit, clau.4.glo.5.nu.65.fol.56.
Eligens vniuerſitas indignū Baiulum an priuetur iure eligendi pro ea vice , & ius deuoluatur ad dominum,clau. 4. glo.10.par.1.num.41. fol.147.
Eligens ſcienter indignum priuatur iure eligendi pro ea vice, ibi.n.42.vbi *deciſ.* Rot.Rom.fol.147
Eligentes ſcienter indignum puniuntur,ibid.num. 44.fol.147.
Eligere an debeat ſuperior de eodem loco,de quo alij eligere debuiſſent,ſi ius ad ipſum non eſſet deuolutū ex electione indigni,ibidem num.45. fol.147.
Eligens ignoranter indignum non priuatur iure eligendi,ibidem num.46.fol.147.
Eligens ignoranter indignum non poteſt dici deliquiſſe,ibidem nu.47.fol.147.
Electio quādo nō potuit ſortiri effectū , poteſt iterùm eligens eligere,ibidem nu.49.fol. 147.
Elector eligens indignū an in dubio præſumatur quòd ſciēter, vel q̃ ignorāter,ibi.nu.50.fol.147.
Electio contra formam ſtatuti in triennium facta

non

non ſuſtineret etiam reſpectu breuioris temporis, ac proinde nec in annum, ibid. nu. 54. fol. 148. vbi *deciſio* noſtri Senatus omnem ferè materiam electionũ in præcedẽtibus traditam cõfirmans.

Electio ſeu nominatio poteſt à quolibet impugnari, quando non eſt facta adhuc promotio, ſecus ſi electus eſt iam promotus, clau. 4. glo. 10. par. 1 num. 91. fol. 152. vbi *deciſio*.

Electio officialis, ſi eſt impugnanda, quomodo fieri debeat, ibidem num. 95. fol. 153.

Eligere an poſſit is ad quem ſpectat, non obſtante appellatione interpoſita, ſeu lite mota ſuper electione faciẽda, ibi. n. 98. vbi *deciſ.* noſtri Sena.

Eligere, & creare officialẽ poteſt ſuperior ſine nominatione vniuerſitatis, etiamſi habeat priuilegium, quãdo per longum tempus deſijt vniuerſitas nominare, ibidem nu. 106. fol. 154.

Electio officialis facienda per Baronem ex nominatis per vniuerſitatem, poteſt fieri extra territorium, ibid. num. 102. vbi *deciſio* Senatus, & num. ſequenti fol. 154.

Electio, quæ eſt facienda per Baronem de aliquo in officialem, poteſt fieri per procuratorem, ibi. num. 123. fol. 155.

Electus, & nominatus ad aliquod officium tenetur acceptare, ibidem nu. 125. fol. 156.

Electus, vel nominatus ad aliquod officium tenetur appellare, ſi prætendit ſe non teneri acceptare, ibidem num. 128. & 129. fol. 156. vbi *deciſio*.

Electus ad aliquod officium, qui à muneribus immunitatem habebat, an ſibi præiudicet ſi ſciens electionem taceat, ibidem nu. 130. fol. 156.

Electio eſt actoris vbi velit reum conuenire, & coram quo Iudice, etiamſi ab hoc ſit facta præuẽtio Iudicij, clau. 4. glo. 15. num. 77. & ſequen. fol. 237. vbi *deciſ.* noſtri Senatus.

Electio eſt actoris vbi, & coram quo Iudice reum conueniat quando quis habet plures Iudices, clau. 4. glo. 15. num. 76. fol. 237.

Declaratur ſi eos habet de iure cõmuni, nõ quando de iure ſpeciali, ibidem.

Electiones Iuratorum, & Conſiliariorum vniuerſitatis fieri debent ad ſortem nõ ad voces, propter fraudes, quæ fieri poſſunt, & ſolent ſi ad voces fiant, clau. 4. glo. 19. par. 2. num. 16. fol. 321. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Empara quid ſit, clau. 4. glo. 10. par. 1. nu. 96. fol. 153.

Empara realis apponitur per dominũ, ſi requiſita manus mortua nõ vacuet intra tempus, clau. 4. glo. 12. num. 18. fol. 183.

Empara, verbum quandoq. ſignificat mandatum, quod fit debitori ne ſoluat quod alteri debet, vel ne res, quas ab eo habet, tradat, clau. 4. gloſ. 13. par. 4. num. 72. fol. 219.

Empara quandoque etiam ſignificat ſaluaguardiã, & guidaticum, ibidem nu. 23. fol. 219.

Empara quandoq. etiam dicitur in Cathalonia quando dominus aliqua legitima cauſa intercedente aliquem priuat poſſeſſione feudi, ibidem num. 74. fol. 219.

Empara apud Gallos dicitur manus iniectio, ibid. num. 75. fol. 219.

Empara realis an poſſit fieri tam in feudalibus, quàm in emphyteoticarijs, & alia pulchra in materia, remiſſiuè ibidem nu. 76. fol. 219.

Empara non poteſt apponi quando eſt firmatum de iure domino, ibidẽ nu. 77. fol. 219. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Empara, quę fit per crucum appoſitionem quæ fit, ibidem nu. 79. fol. 219.

Emphyteuticus contractus an reſcindatur propter læſionem, quãdo reperitur poſtea in re emphyteutica theſaurus antea abſconditus, cla. 4. glo. 18. par. 1. num. 26. fol. 259.

Item an quando eſt temporaliter celebratus, & eſt iam finitus, & ſunt fructus cõſumpti, remiſſiuè ibidem.

Emphyteotæ ſubuenitur quãdo eſt læſio in cenſu, licèt non ſit ea vltra dimidiũ, clau. 4. glo. 18. par. 1. nu. 32. fol. 260. vbi *deciſio* Sena. Pedemont.

Emphyteuticus contractus numquam reſcinditur ſecundum aliquorum opinionem, ad inſtantiã concedentis quamuis decepti, ibidẽ nu. 37. fol. 260. & num. 67. fol. 262.

Emphyteuticus contractus primò & principaliter adinuentus cẽſetur pro meliorãdis ſterilibus, & infructuoſis rebus, ibid. nu. 44. fol. 260.

Emphyteuſis rerum ſterilium, & incultarum non ſubiacet legibus aliarum fructificantium, ibid. num. 45. fol. 260. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Emphyteuticus contractus in eccleſiaſticis propter illud ſolum reſcindi poteſt quòd ſit cũ magna intrata, & modico cẽſu celebratus cla. 4. glo. 18. par. 1. num. 85. fol. 264.

Emphyteota liberatur ſi res perit tota caſu fortuito, non ſi ſua culpa, ibidem nu. 110. fol. 266. vbi *deciſio* Senatus Sabuſiani.

Emphyteota non liberatur ſi res perit pro parte, ibidem nu. 111. fol. 266.

Emphyteota vt liberetur per peremptionẽ totius rei, quomodo res illa dici debeat perempta, ibidem num. 112. fol. 266.

Emphyteota non liberatur per deſtructionem domus, quia remanet area, ibi. nu. 113. fol. 266.

Emphyteota in ciuitate Barcinonæ poteſt quando velit emphyteuſim renũciare, ibi. n. 122. fol. 267.

Idem obſeruatur in diœce. Gerunden. ibidem nu. 123. fol. 267.

Sed quid in tota Cathalonia, ibid. num. 124. & nu. 126. fol. 267.

Emphyteota quãdo renuntiare poteſt emphyteuſim tenetur priùs cẽſus preteritos dño ſoluere, ibid. nu. 125. fol. 267. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Emphyteotæ an admittatur de iure communi renuntiatio emphyteuſis inuito domino, clau. 4. glo. 18. par. 1. num. 129. fol. 267. vbi *deciſio*.

Emphyteotæ admititur renuntiatio quando non poſſet, niſi cũ magna difficultate, re emphyteotica vti, ibidem nu.130.fol.267.vbi *deciſiones*.

Emphyteota non tenetur cenſus portare ad domũ domini directi, cla.4.glo.18.par.4.n.125. fol.303.

Emphyteota accipiens poſſeſſionem ſine firma domini, vel aliud faciens pro quo de iure communi eſſet locus commiſſo, punitur in Cathalonia alijs pœnis, clau.4.glo.12.nu.116.fol.191.

Emphyteuta quamobrem non cadat in pœnas conſti. *als eſcandols* tit. de dret emphyte. ſi ſolùm capiat rei poſſeſſionem ſine cõſenſu domini per clauſulam conſtituti, vel alios modos fictos, cla.4.glo.27.num.15. ſol. 365.

Interpretatio cõſti. als ſcandols, tit. de dret emphyte. ibidem.

Emphyteota ceſſans per 30. annos à ſolutione canonis an perdat rem emphyteuticam, an verò preſcribat libertatem non ſoluendi, clau.4. glo. 12.nu.123.fol.191.

Emphyteuticus contractus dicitur permiſſus tam de iure canonico, quàm ciuili, cla.4.glo.18.par.1. num.6.ſol. 258.

Emphyteuticus contractus ſic obnoxius eſt, ob læſionẽ, diſpoſitioni l. 2.C. de reſcin. ven. ſicut alij contractus, ibidem nu.25.& nu.ſeq. fol. 259. vbi *deciſiones*.

Emptor primus præfertur ſecundo, pro eodem prætio, quando iterùm ſubhaſtatur res poſt primam venditionem additio. 2. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Emptor poteſt agere ad reciſſionem cõtractus niſi ſeruitus redimatur, ſine qua res eſt ſibi vendita, clau. 4.glo.12.num.35.fol.84.

Emptor habens poſſeſſionem per clauſulam cõſtituti prefertur poſteriori habenti eandem corporalem, cla.4.glo.12.nu.130.fol.192.

Emptor, qui habet firmam domini in ſua emptione, licèt de iure communi præferatur priori huiuſmodi firmam nõ habenti, id tamen non procedit in Cathalonia, ibidem.

Emptio conſiſtit cum vno ſolo nummo pro pretio, clau.4.glo.18.par.1.num.63.fol.262.

Emptor, cui denunciatum eſt quod emit facere certos cenſus, & ipſe acceptauit, tenetur ex propria obligatione ad omnes cenſus, nec ſatisfacit volendo dimitere rem, clau.4.glo. 18.par.1.nu.127. fol. 267.

Quod an procedat tam reſpectu præteritorum, quàm etiam futurorum cenſuum, ibid. nu. 128. vbi *deciſiones*.

Emptor fundi non tenetur ſtare locationi per venditorem alteri factę, quando nulla erat obligatio bonorum in locatione, ſed ſi ea adſit, vel generalis cum iuramẽto, vel ſpecialis ſine eo, cum pacto tamen, & prohibitione de nõ alienando, tenetur proculdubio colono ſtare, cla.4. glo.25. num.66.fol.358.

Interpretatio l. emptorem.C. locat. ibidem.

Emens rem, quam ſcit alteri eſſe locatam, dicitur eſſe in dolo, ibidem nu.80.ſol. 359.

Emens ſecundò rem, quam ſciebat alteri priùs vẽditam, non præfertur priori emptori, ibid. num. 81.fol.359.vbi *deciſio*.

Enuntiatiua verba in antiquis, quando per ea dicitur quòd conſtituens ſe pro alio poſſidere, reuera tunc poſſidebat, an probent, cla.4. glo. 27. num.19.fol. 365.

Epiſcopus poteſt, extra iuriſdictionem, beneficia conferre, clau.4.glo.10.par.1.nu. 115. fol. 154.vbi *deciſiones*.

Et an idem concedatur eius Vicario Generali, & officiali, ibidem.

Epiſcopus non poteſt in diœceſi alterius exercere nec quę ſunt ordinis, nec quæ ſunt iuriſdictionis ſine licentia diœceſani, clau.4.glo.10. par. 2. num.72.fol.168.

Epiſcopus eſt caput ſuę eccleſiæ, ibidem nu. 73.

Epiſcopus diœceſanus non videtur habere iuriſdictionem in loco exempto, nec prerogatiuam, nec præheminentiam, ibidem nu.79.fol.162.

Epiſcopi territorio egent ad diſtringendos etiam clericos extra eccleſiam, & ſepta palatij, quod ad id iam habent à Comite Barcino. clau. 4.glo. 11.num.88.fol.179.

Et eodem etiam egent teritorio ad diſtringendos laycos pro criminibus mixti fori, quod neceſſe habent petere cũ illud non habeât conceſſum, ibid. vbi *deciſio* totius iuncti Sena.

Epiſcopi olim faciebant in Cathalonia proceſſus pacium, & treugarum violatarum, clau.4.glo.15. nu.115.fol.241.

Epiſcopus, qui non poteſt contra canones ſtatuere, poteſt tamen præter canones, cla.1.n.38.fol.5.

Epiſcopus, ſeu is qui regit iuriſdictionem Epiſcopalem, ſi eſt Cancellarius an poſſit allegari ſuſpectus pro contentionibus ſui Epiſcopatus, addi. 28. vbi *deciſio* Sena.

Epiſcopus, & Eccleſia poſſunt agere actione iniuriarum pro clerico, clau.4.glo.15.nu.16.ſol 233.

Æqualitas eſt ſemper inter filios ſeruãda, & ſemper in dubio iudicandum vt ſeruetur, clau.4.gloſ.9. par.1.nu.15.fol.80.

Æquitis nomen eſt propium eorum, qui ex claro ſanguine ortum ducunt, non militis, quod barbarum eſt, clau.3.glo.3.nu.4.ſol. 20.

Æquites, qui erant fiendi antiquitùs, arma antea vigilabant per certum tempus, & interim appellabantur domicelli, clau.3.glo.3.num.8.fol.21.

Æquitum priuilegia qui tradiderint, clau. 3. glo. 3. num.9.fol.21.

Æquites non poſſunt carcerari pro debito ciuili, clau.3.glo.3.num.11.ſol.21.

Reliqua, vide in verbo *milites*.

Error iuris quid ſit, & quãdo dicatur, & quid error facti, clau.4.glo.7.par.1.num.15.fol.58.

Error

Error iuris impedit repetitionem in illis perſonis, quibus is nocere poteſt, clau.4.glo.7.par.1.num.18.fol.58.

Error iuris quibus perſonis non noceat, clau.4.glo.7.par.1.num.20.fol.58.

Error, verbum ſimpliciter prolatum intelligitur de errore excuſabili, & ſic de errore facti, clau.4.glo.7.par.1.num.27.fol.59.

Æs alienum eſt priùs à bonis ſocietatis, & communibus deducendum, quàm fiat diuiſio, & partitio, clau.4.glo.9.par.2.nu.54.fol.89.

Æſtimatio eſt facienda per expertos, & peritos, nõ autem per ſubhaſtationem, aut licitationem, clau.4.glo.9.par.2.nu.86.fol.91.

Æſtimatio rerum incertarum relinquitur arbitrio Iudicis, clau.4.glo.9.par.5.num.206.fol.140.

Et, dictio quandoq. ſtat alternatiuè, clau.4.glo.9.par.3.nu.20.fol.96.

Euocatio cauſarum an poſsit fieri à Barone reſpectu ſuorum officialium, cla.4.glo.10.par.1.num.155.fol.158.& nu.ſequenti, vbi *deciſio* Senatus, & optima declaratio & num.156.

Euocatio cauſarum quid ſit, ibidem.

Euocatio cauſarum non poteſt fieri vniuerſaliter per Baronem de omnibus cauſis, ibidem num.156.fol.158.

Nec ſingulariter poteſt fieri euocatio omniũ cauſarum, vel maioris partis, ibidem.

Euocatio cenſetur facta per ſolam manus appoſitionem, clau.4.glo.11.num.6.fol.177.

Euocationes in Cathalonia æquè fiunt inter vaſſallos Baronis atqui Regis, ibid.nu.64.fol.177.

Euocatio cauſæ ad conciſtorium principis fit ad inſtantiam miſerabilium perſonarum, & quę illę ſint, clau.4.glo.11.num.74.fol.178.

Euocandi cauſas ad conciſtorium principis ex cauſa miſerabilitatis priuilegio renuntiari non poteſt, clau.4.glo.11.num.76.fol.178.

Cætera vide in verbo, *priuilegium*.

Euocatio non fit proceſſu denuntiato coram ordinario, clau.4.glo.11.nu.82.fol.179.

Euocatio permittitur quamuis ſit aſsignatũ ad ſententiam, ſi formiter non ſit facta denuntiatio proceſſus, ibi.n.83.vbi *deciſ.* noſtri Sena.fol.179.

Euocantur ad Regiam Audientiam cum qualitate in principatu Cathaloniæ cauſæ emphyteoticales inter dominum & emphyteotam ſi ſint maiores 300.libra.clau.4.glo.12.num.142.fol.193.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Euocantur ad Regiam Audientiam cauſæ executionum in vim inſtrumenti guarentigij, ſi maiores ſint quinquaginta librarum, vel non minores, clau.4.glo.15.num.88.fol.239.

Exceptio procuratoris non idonei, ex eo quia non poſsit eſſe, quia miles, dicitur de apicibus iuris, clau.4.glo.9.par.5.num.51.fol.124.

Exceptiones omnes nituntur æquitate, ibidem nu.53.fol.125.

Exceptiones, quę non repugnant ſententię, poſſunt opponi in executione, cla.4.glo.10.par.1.nu.37.fol.146.

Exceptio rei non traditę impedit executionem inſtrumenti guarentigij, ibid.nu.39.fol.146.

Exceptio adimplementi, quòd poſſit quãdocunq. opponi, quomodo intelligatur, ibid.nu.40.fol.146.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Exceptiones dilatorię intra quod tempus ſint opponendæ in Cathalonia, clau.4.glo.11.num.65.fol.177.

Exceptio illegitimitatis facit ſupercedere negociũ principale donec ſuper ea per iudicem Eccleſiaſticum ſit cognitũ, cla.4.glo.13.part.2.numer.22.fol.199.

Exceptio quòd non poſſit agi pro pacibus, & treugis violatis ratione alicuius capturę, vel executionis, quæ prætendatur malè facta, antequam ſit ita declaratum, poteſt opponi ante comparitionem, clau.4.glo.15.nu.55.fol.236.

Exceptio quòd res ſit in contentione poſita admittitur ante comparitionem in quęrelis paciũ, & treugarum, ibid.nu.56.fol.236.

Exceptio carentię actionis, quæ dicitur exceptio intentionis & facti, poteſt ante litem conteſtatam opponi, ibid.nu.57.fol.236.

Exceptio carentię actionis poteſt opponi non obſtante ſtatuto excludente omnes exceptiones, ibid.nu.58.fol.236.

Exceptiones, quæ oriuntur ex eodem inſtrumēto, poſſunt opponi non obſtante ſtatuto excludentę omnes exceptiones, ibid.nu.59.fol.236.

Exceptionem carentię actionis tenetur iudex, etiã parte non opponente, in quacũque parte iudicij ſupplere, ibid.nu.60.fol.236.

Exceptiones, pro quib⁹ promptas quis habet probationes, poſſunt opponi ante comparitionem in iudicio quærelarum, quæ dantur pro pacibus, & trengis violatis, ibid.nu.61.fol.236.

Promptas habere probationes quãdo quis dicatur, remiſsiuè ibid.

Exceptio in cõtinēti probãda non cẽſetur reiecta ab ſtatuto excludẽte oẽs exceptiones ibi.n.63.fol.236.

Exceptiones, quæ poſſunt opponi per quærelatum pro pacibus, & treugis violatis ante comparitionem, quales ſint, clau.4.glo.15.nu.144.fol.243.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Exceptiones nullæ opponũtur in quęrelis pacium, & treugarum violatarum poſt quindecim dies monitionis, niſi ex cauſa, ibi.nu.148.fol.244.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Exceptio non numeratę pecuniæ poteſt opponi intra triginta dies contra confeſſionem factam de receptione pecuniæ pro pretio cenſus, ſicut in alijs cõtractibus, præter mutuũ, quoad tranſlationem probationis iñ aduerſarium, cla.4.glo.18.par.2.nu.16.& ſequẽ.fol.275.

Exceptio non numeratæ pecunię an officio Iudicis admittatur poſt biennium tamquam ſupplente deffectum exceptionis, remiſſiue ibidem nu. 17. fol. 75.

Et an aliquid interſit fiat potiùs per exceptionem, quàm officio Iudicis, ibidem nu. 18. fol 276.

Exceptio non numeratæ pecuniæ an poſſit pendēte lite, quæ incepta fuerat ante elapſos triginta dies, opponi poſt eos decurſos in eadem lite, ibidem num. 31. fol. 277.

Exceptionem non numeratæ pecuniæ cenſetur quis tacitè opponere eo ipſo quòd pecuniā petit, ibidem num. 31. fol. 277.

Conſilium in hac materia Auctoris, quod ſi ſequatur, creditor non errabit, ibid. num. 37. fol. 277.

Exceptio non numeratæ pecuniæ non habet locū in confeſſione facta in iudicio contentioſo, ibi. num. 38. fol. 277. vbi *deciſio.*

Exceptio, quæ obſtat cedenti, non obſtat ceſſionario, quando actio non eſt affecta, nec vulnerata, ſed exercitium illius tantùm, clau. 4. glo. 18. par. 2. num. 78. fol. 280. vbi plenè declaratur.

Exceptio proueniens ex vitio reali, vel perſonali ſic ceſſionario nocet quemadmodum cedenti, clau. 4. glo. 18 par. 2. num. 81 fol. 280.

Exceptio ſi opponatur aliqua, quæ nō ſit ex ſpecificatis in conſt. 5. tit. de execu. de cenſals, non facit locum diſpoſitioni illius, clau. 4. glo. 18. par. 4. nu. 11. fol. 294. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Exceptio ampliat regulam in caſibus nō exceptis, clau. 4. glo. 21. par. 2. nu. 28. fol. 333.

Exceptionis natura eſt vt reſtringat regulam, ibid. nu. 30. fol. 333.

Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis, qui aliàs ſub regula comprehenderentur, non tamen dilatat, nec ampliat regulam, ibidem nu. 36. fol. 333.

Excluſus ſemel à ſucceſſione ſemper dicitur excluſus, clau. 4 glo. 25. num. 18. fol. 354.

Intelligitur durante cauſa excluſionis, non ea ceſſante, ibid. nu. 19. fol. 354. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Excommunicatus delegatus habet officium, licèt adminiſtratio, & exercitium impedita ſint, clau. 4. glo. 18 par 2. num. 79. fol. 280.

Excommunicatus manens per certum tempus ſub pœna prohibitum, ita demum pœnam incurrit, ſi per illud tempus continuum, non interpollatum, in excommunicatione permanſerit, cla. 4. glo. 18. par. 4. nu. 45. fol. 296.

Excuſſio principalis, & fideiuſſorum eſt neceſſaria antequam conueniantur tertij poſſeſſores, tam de iure cōmuni, quàm de noſtro municipali, cla. 4. glo. 18. par. 2. num. 61. fol. 279.

Excuſſio principalis non eſt neceſſaria quādo agitur contra ſpecialem hypotecam, ibid. num. 62. fol. 279.

Excuſſio vt ceſſet quando agitur contra ſpecialem hypotecam, neceſſum eſt quòd agatur in vim l. quod meo ff. de acqui. poſſeſſ. nō actione hypotecaria, ibidem nu. 63. fol. 279.

Sed quid de iure municipali Cathaloniæ, ibidem & num. ſequentib. vbi *deciſio* Sena. Pedemont.

Excuſſio an ſit neceſſaria antequam agatur contra tertium poſſeſſorem, etiam pro re ſpecialiter hypotecata, ſi adeſt ſtatutū, prout in Cathalonia, præcipiens ſimpliciter excuſsionem fiendā antequam deueniatur ad tertios poſſeſſores, ibid. num. 67. fol. 279.

Intellectus conſti. 10. ſub titu. de execu. de cenſals, ibid. & num. ſequent.

Excuſsionis faciendæ impedimentum non impedit ortū obligationis, & actionis, ſed eam differt ibid. nu. 76. fol. 280.

Excuſsionis exceptio dilatoria à pluribus dicitur, clau. 4 gloſ. 18. par. 2. num. 77. fol. 280. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Excuſsionis exceptio an attendatur de iure canonico, clau 4. glo. 9. par. 5. num. 33. fol. 122.

Excuſsionis exceptio an attendatur inter mercatores, inter quos agitur de bono, & ęquo, vbi *deciſiones* diuerſorum Senatuum pro affirmatiua, ibidem num. 34. fol. 122.

Excuſsionis exceptio dupplititer opponi poteſt, primò quatenus reſpicit ordinem iuditiarium, quaſi de eo ſit vt prius diſcutiantur bona principalis, ſecundò verò quatenus intereſſe partis, vt dum bona habet principalis alius non moleſtetur, vbi plures *deciſiones* Senatuum, ibidem num. 36. fol. 123.

Sed contra tenent aliqui non inutilibus conſiderationibus, quaſi ſcilicet non videatur intereſſe partis poſſe ab ordine iudiciario, & è contra ſeparari, ibidem nu. 37. fol. 123.

Cornei opinio, ibidem num. 38. fol. 123.

Excuſsio principalis poteſt quandoq. fieri pēdente iuditio contra *fideiuſſorem*, vel tertium poſſeſſorem, vbi *deciſio* Delphina. ibid. n. 39. fol. 123.

Blaſ. Flor. de Mena opinio, ibidem num. 40.

Mar. Antho. Blau. opinio, ibidem num. 41.

Excuſsionis exceptio admititur coram arbitris, ibi. num. 48. fol. 124.

Barboſæ opinio circa ſupradicta de excuſsionis exceptione, ibid. num. 49. fol. 124.

Excuſsionis exceptionem qui dixerūt eſſe de apicibus iuris, hallucinati notantur, ibid. num. 50. fol. 124.

Glo. in l. ſi mancipium §. 1. verb. *alium*, de euictio. intellectus, ibidem.

L. moſchis de iure fiſci intellectus, ibidem nu. 52.

Excuſsionis beneficium non habet fideiuſſor, qui ſe obligauit pro debitore naturaliter tantū obligato, clau. 4. glo. 7. par. 1. num. 40. fol. 60.

Excuſari qui poſſint à muneribus, cla. 4. glo. 10. par. 1. nu. 116. vbi latè enarrantur omnes fol. 156. vbi *deciſio* Sena. Pedemon.

Executio mala, vel captura mala dici non poteſt ante

ante declarationẽ,clau.4.glo.15.nu.54.fol.236.

Executio poteſt fieri in vſufructu, & alijs reſeruatis pro debitis donatoris ſalua proprietate donatario,clau.4.glo.18.par 3.nu.95.fol.290.

Executio poteſt fieri in bonis donatis alteri quando comperitur donationẽ factam fuiſſe ad fraudandum creditores,ibid.n.96.

Executiõ ſententiæ condemnãtis nedum ad prçteritas penſiones,ſed etiam ad futuras,quomodo pro futuris debeat fieri,cla.4.glo.18.par. 4.n.25. fol.291.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Executiua via pro petendis penſionibus cenſualiũ quomodo in Cathalonia ſit intentanda,& quę ſeruanda ad id ſint,ibid.nu.27.fol.295.

Executio facta pro maiori quantitate quàm debetur, corruit in totum,clau.4.glo.18.par. 4.n.106. fol.301. vbi *deciſio* Rotæ Roma.

Fallit cum nihil aliud venditum eſt quàm ſi pro eo quod debebetur fuiſſet tantùm executio facta, ibidem.

Executio nulliter facta non annullatur ſi debito conſtat,ibid.nu.107.fol.301.

Executio ſententiæ latæ contra principalem fit cõtra fideiuſſorem iuditij ſine citatione ad cauſam principalem,quam tamen aliqui requirunt ad executionem,cla.4.glo.18.par.5.nu.46.fol.307. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Executio laudi non poteſt in capitibus fauorabilibus peti,& à prçiudicialibus reclamari, clauſ. 4. glo.21.part.1.num.75.fol.328. vbi *deciſio* Senatus Neapoli.

Executoris poteſtas non expirat per mortẽ Papæ, clau.4.glo.13.par.1.nu. 34.fol.197.

Executiuè non poteſt procedi contra tertium, cla. 3 glo.2.nu.51.fol.16.

Exhçredatio filiorum nõſolùm permititur ex cauſis à iure expreſſis,ſed etiam & ex ſimilibus,cla. 4.glo.13.par.4.nu.28.fol.216. & glo. 28.num.18. fol.368.

Exilium non poteſt æquiparari damnationi in metallum,clau.4.glo.14.nu.63.fol.225. alias 226.

Exilium eſt meri imperij ſi eſt perpetuũ, mixti verò ſi temporale,ibi.nu.66.fol.226.

Exilium perpetuum ſucceſſit in locum interdictionis ignis,& aquæ,ibi.nu.67.fol.226.

Exilium exceptuatum in aliqua ſentẽtia Regia adiudicante mixtum imperium eſt illud exilium, quod perpetuum eſt,non quod eſt temporale, ibid.nu.68.& nu.ſequent.vbi *deciſio* noſtri Senatus fol.226.

Exilium in propria ſignificatione ſignificat perpetuum,& ſic deportationem,ibi.n.69.fol.226.

Exiſtentia,verbum denotat tempus præſens qſi ſit contractus,clau.4.glo.21.par.1.n.39.fol.333.

Expreſſum dicitur quod depræhenditur,& colligitur ex mente diſponentis, ex coniecturis , & præſumptionibus,clau 4.glo.24.n.44.fol.349.

Expreſſio eorũ, quæ tacitè inſunt, nihil operatur, clau.4.glo.9.par.4.nu.71.fol.108.

Extentio de caſu ad caſum,& de perſona ad perſonam an fiat in ſubſtitutionibus tam in contractibus,quàm in vltimis voluntatibus,clau.4.glo. 25.nu.41.& nu.ſequen.fol.356,vbi *deciſiones* noſtri,& aliorum Senatuum.

Extentio nõ fit de caſu remotionis ad caſum mortis,ibid.nu.43.fol.356.vbi *deciſio* Senatus Mantuani.

Extentio non fit de caſu ad caſum in odioſis,cla.4. glo.25.nu.88.fol 360.

Extentio non fit in fideicommiſſis,& ſubſtitutionibus de perſona ad perſonam , etiamſi militet eadem ratio,ibid.nu.89.fol.360.

F

FABRICA dediſtrictu eſt ſignum caſtri terminari,clau.4.glo.17.n.6.fol.148.

Facere quilibet tenetur quod mihi prodeſt, & ſibi non nocet,clau.4.glo.9.par.1.nu.13.fol.86.

Factum patris non nocet filijs ex propria perſona vocatis,clau.4.glo.2.nu.24.fol.44.vbi *deciſio* noſtri Senat.

Facta non præſumuntur niſi probẽtur,clau.4.glo. 8.nu.1.fol. 75.

Factum,quod non durat,non eſt in conſideratione,cla.4.glo.9.par.5.nu.126.fol.135.

Facto plus eſt quid dicere,quàm verbis,clau.4.glo. 18.par.2.nu.33.fol.277.

Facto voluntas declaratur,ibi.n 34.fol.277.

Facultas propria conceſſa non poteſt exerceri,quãdo ſuper hoc eſt antea lis mota,cla.4.glo.15.nu. 66.fol.236.& cla.4.glo.27.n.35.fol.366.vbi *deciſ.*

Facultatis meræ quæ ſunt non prçſcribuntur, clau. 4.glo.10.par.2.nu.11.fol.161.& glo.17.numer.9. fol.248.

Facultas actum faciendi non tollitur per nõ vſum, ibid.n.10.fol.248.& nu 28.fol.250.

Facultatis meræ materiam qui tractauerint exactè, ibid.n.12.fol.249.

Facultas mera dicitur eſſe ſecundum Bar.vbi ius nõ eſt,ſed factum.

Sed reprobatur ab Æmil. Ferret.ibi.n.13.fol.249.

Facultatis meræ aliquid eſſe, ſecundũ Bar. ſignum eſt,quando in eo non datur præſcriptio, ibi.nu. 14.fol.249.

Sed reprobatur, ibid.

Facultas mera à Bal. dicitur poteſtas quædam, & quaſi poſſeſſio negatiua,ibi. nu.15. fol.249.

Sed reprobatur,ibid.

Facultas mera,ſecundum alios,dicitur quando nõ habet ius,quod poſſit ad iudicium adduci,ibid. nu.17.fol.249.

Facultatis meræ quæ ſunt non præſcribuntur, intelligitur,ſecundum alios,ſi ſunt publicæ,non ſi priuatæ facultatis:& publicæ vtilitatis, nõ ſi priuatæ,ibid.nu.18.fol.249.

Facultati,

Digitized by Google

Facultatis merę impræſcriptibilia dicuntur quando fiunt pro conſeruando iure ſuo iam in eſſe producto, ſecundum alios, ibid. nu. 19. fol. 249.

Facultati meræ prouenienti ex contractu præſcribitur, ibi. nu. 20. fol. 249. vbi declaratur.

Facultatem teſtandi ſibi abdicare, & dare occaſionem captandi mortem cōtra bonos mores eſt, clau. 4. glo. 21. par. 1. nu. 3. fol. 324.

Facultas alienandi cum fideicommiſſo an compariantur, cla. 4. glo. 25. nu. 23. fol. 355. vbi remiſſiuè traditur.

Facultas libera teſtandi, & diſponēdi per quæ verba cenſeatur data, & tributa, ibi. n. 29. & ſequēt. fol. 355.

Facultatem alienandi conceſſam cenſetur quilibet liberè habere, & nullis regulis limitatam, cla. 4. glo. 26. nu. 7. fol. 361.

Facultas alienandi expræſſis verbis conceſſa, & ea quæ tacitè ex diſpoſitione reſultat, quę ſit ratio cur differant inter ſe ſe, ibid. nu. 9 fol. 361.

Facultas alienandi in codicillis conceſſa, poſt fideicommiſſum ordinatum in teſtamento, non intelligitur liberè conceſſa, ibid. nu. 11. fol. 361.

Facultas alienandi pro ſuis neceſsitatib⁹, & ad ſuū beneplacitum importat arbitrium boni viri, ibi. nu. 12. fol. 362.

Facultas alienandi conceſſa pro aliquo caſu cum dictione, *& alys caſibus beneuiſis*, an cenſeatur liberè conceſſa pro quibuſcunq. vel non, ibi. nu. 15. fol. 362.

Alia vide in verbo *Alienatio*.

Falcidia detrahitur ex donatione, quæ confirmatur morte, clau. 4. glo. 7. par. 2. nu. 55. fol. 67.

Familiaris, & de familia alicuius quis dicatur, clau. 4. glo. 10. par. 1. nu. 68. fol. 167.

Familiæ appellatione veniunt tam præſentes, quā futuri, taliter quòd quamuis præſentes conſentiant alienationi in fauorem familię prohibitæ, poſſunt tamen illi, qui poſtea naſcuntur, eam reuocare, clauſu. 4. glo. 25. num. 51. fol. 357. vbi *deciſiones*.

Fatalia in cauſis appellationum poſſunt de cōſenſu partium prorogari, clauſu. 4. gloſ. 15. num. 162. fol. 245.

Fatica vtitur dominus de iure cōmuni intra duos menſes poſt denuntiationem, ſed de iure Cathaloniæ intra triginta dies, clauſ. 4. gloſ. 12. num. 31. fol. 184.

Fatica in diœceſi Gerundæ nō vtitur dominus pro alio, ibid. nu. 112. fol. 190.

Quid ſeruetur Barcinonæ, ibid.

Fatica quibus in caſibus vti dominus nō poſsit, ibi. nu. 113. fol. 191.

Fatica vti poteſt tam dominus Eccleſiaſticus, quā etiam ſecularis, ibid. nu. 114. vbi notatur Nob. Ludo. à Peguer. contrarium tenens.

Fa uorabilis diſpoſitio, vide in verbo *diſpoſitio*.

Fa uor matrimonij ceſſat illo ſoluto, remiſsiuè cla. 4. glo. 1. nu. 36. fol. 36. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Fauor religionis, & cauſæ piæ multus eſt, propter quem multa in iure conceduntur, clau. 4. glo. 21. par. 1. nu. 6. fol. 331.

Feſti dies vide in verbo, *Dies feſti*.

Feuda in Cathalonia ſunt indiuiſibilia, licèt aliud ſit de iure communi, clau. 4. gloſ. 9. part. 2. nu. 28. fol. 87.

Feudorum materiam qui ſcripſerint, clau. 4. glo. 12. nu. 1. fol. 181.

Feudum eſt aliquod de iure communi, quod ſit diuiſibile, ſecùs de iure Cathaloniæ, ibi. n. 4.

Feudum de iure communi non venit regulariter in reſtitutionem fideicommiſſi, ſecùs de iure noſtro, ibid. nu. 7. fol. 182.

Feudum non transfertur in manum mortuam de iure communi, ibi. nu. 13. & 15. vbi ratio.

Feudū de iure Cathalonię poteſt in manum mortuam transferri, & quomodò, ibid. nu. 16.

Feudum non poteſt obligari ſine conſenſu domini de iure communi, & an ſit neceſſaria traditio vt in caducitatem incidat vaſſallus, ibidem nu. 127. fol. 192.

Secus de iure Cathaloniæ, ibid. nu. 128.

Fideicommiſſarius non poteſt prætextu ſuæ vocationis impedire exequutiones, quę fiunt contra hæredem grauatum, clau. 4. glo. 9. par. 5. n. 63. fol. 126. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Fideicōmiſſarius non reſtituit fructus qn̄ non fuit in mora reſtituendi, clau. 4. glo. 21. par. 2. nu. 34. fol. 333.

Fideicōmiſſarius nō capit propria auctoritate poſſeſſionem bonorum fideicommiſſi, niſi eam reperiat vaccantem, clau. 4. glo. 22. nu. 44. fol. 340.

Fideicommiſſi renuntiatio inducitur per diuiſionem cum clauſula, *quòd quilibet habeat bona pro ſe, & quibus conceſſerit*, clau. 4. glo. 9. par. 3. nu. 49. fol. 99.

Fideicōmiſſi prematura reſtitutio donatio eſt, cla. 4. glo. 9. par. 5. nu. 87. fol. 127.

Fideicommiſſa nō ſunt cōditionalia in reſtitutione, ſed imò ad beneplacitum hæredis, an ante tempus velit reſtituere, ibid. nu. 92. fol. 128.

Idque videtur eſſe de mēte teſtatoris, ibid. vbi declaratur.

Fideicommiſſum à cōtrario ſenſu reſultat in fauorem filiorum quādo dicit teſtator, *quòd ſi inſtitutus, vel ſubſtitutus deſcedat ſine liberis, habeat bona ad ſuas voluntates*, ergo ſi habet filios non debebit ea habere ad voluntates, clau. 4. glo. 24. n. 14. fol. 345.

Fideicommiſſum dicitur particulare, etiamſi factū in donatione vniuerſali, dum adſit reſeruatio ad teſtandum, clau. 4. glo. 25. nu. 3. fol. 353.

Fideicommiſſum eſt odioſum, & cōtra illud in dubio ſemper iudicandum, ibid. nu. 31. fol. 355.

Fideicommiſſum extenditur, & ampliatur de caſu ad caſum ex ratione in eo adiecta, ibid.

Fideicõmiſſum inducitur ex ſola ratione adiecta, vbi tale aliàs conſiderari non potuiſſet, ibi.n.32. fol.355.

Fideicommiſſum inducitur ex ratione, *quia vult bo na in familia remanere*, ibid.

Fideicommiſſum reſtringitur ex ratione adiecta, ibid.nu.33.fol.355.

Fideicommiſſum nullum adeſſe ſuadet quandoq. ratio adiecta in diſpoſitione, ibid. nu.35.fol.356.

Fideicommiſſum ſimplex, & abſolutum an cēſeatur inductum per prohibitionem de non alienaodo, vel non donando extra familiam, an potiùs conditionale in caſu contrafactionis, ibid. nu.44.fol.356.

Fideicommiſſum eſſe ſimplex, & abſolutum, vel potiùs contrauentionale quid intereſt, ibi.n.46. fol.357.

Fideicommiſſum ſimplex, & abſolutum in fauorem illorum de familia facit, vt ſuccedant omnes, qui in eodem gradu ſunt, ibidem.num.47. fol.357.

Fideicommiſſum contrauentionale eſt in manu hæredis euitare, relinquendo vni ex perſonis, extra quas erat prohibitus alienare, ibid.nu.48. fol.357.

Sed an ſit neceſſe quòd relinquatur proximiorib*, an verò ſufficiat quòd remotioribus, ibid.

Fideicommiſſum contrauentionale committitur in vita hæredis grauati, nec expectatur illi* mors, ſed cõtrauētio, quod ſecùs eſt in fideicommiſſo ſimplici, & abſoluto, ibid.nu.49.fol.357.

Fideicommiſſum contrauentionale euitatur, contrauenieudo de voluntate, & conſenſu eorum, extra quos prohibita erat alienatio, ibidem nu. 50.fol.357.

Item ſi nulli exiſtant eorum, in quorum fauorem prohibitio prædicta facta fuerat, ibid.

Fideicommiſſum contrauentionale nihil operatur extinctis omnibus, quorū fauore prohibitio eſt facta, ibid.nu.51.fol.357.

Fideicommiſſum an cenſeatur inductum ex prohibitione de non alienando facta in contractu, ibid.n.53.fol.357.

Opinio affirmans, ibid.

Fideicommiſſum limitatum quod dicatur, clau.4. glo.26.nu.4.fol.361.

Fideiuſſor poteſt accedere obligationi naturali, cla. 4.glo.7.pat.1.nu.29.fol.59.

Fideiuſſor accedens obligationi naturali nedum obligatur naturaliter, ſed etiam ciuiliter, ibi.nu. 30.fol.59.

Fideiuſſor non poteſt in plus, & in duriorem cauſam obligari, quàm principalis, ibid.n.31. fol.59. & nu 37.vbi declaratur.

Fideiuſſoria obligatio eſt acceſſoria ad principalē, ibid.nu.32.fol.59.

Fideiuſſor qui acceſſit naturali obligationi, ſi ſit exactus, non poteſt effectualiter agere poſtea contra principalem naturaliter tantùm obligatum, ibid.nu.33.fol.59.& nu.41.vbi declaratur.

Fideiuſſor non poteſt moleſtari niſi excuſſo principali, ibid.nu.34.fol.59.

Sed fallit vt nu.40.

Fideiuſſori non poſſunt cedi actiones à principali contra debitorem naturaliter tantùm obligatū, ibid.nu.36.fol.59.& nu.41.vbi declaratur.

Fideiuſſor quot modis poſſit dici obligatus in plus, quàm principalis, ibid.nu.37. fol.59.

Fideiuſſor poteſt arctiùs, & fortiori vinculo obligari, quàm principalis, ibid.nu.38.fol.59.

Sed magna difficultas in hoc per auctorem mouetur, ibid.

Fideiuſſor poteſt in plus obligari, non quoad ſubſtantiam, & radices obligationis, ſed quoad acceſſoria, & extrinſeca, ibid.n.38.fol.59.vbi *deciſio* Rot.Bonon.

Fideiuſſor poteſt cum inſtrumento guarentigio, cū hypoteca, & iuramento obligari, licèt cum his non ſit obligatus principalis, ibi.nu.39.fol.60.

Fideiuſſor propter iuramentum tenetur in omni quãtitate promiſſa, licèt non appareat in ea tota teneri principalem, ibi.nu. 39. fol. 60. vbi *deciſio* Ioſephi.Ludoui.

Fideiuſſor poteſt obligari ad pœnam, licèt principalis debitor non ſit ad eam obligatus, ibid.nu. 41.fol.60.

Fideiuſſor nõ poteſt accedere obligationi iam extinctæ, ibid.nu.42.fol.60.

Fideiuſſor qui ſe in plus obligauit, quàm principalis, remanet obligatus in eo quod principalis, clau.4.glo.21.par.1.nu.35.fol.326.

Intellectus legis grçcè §.illud ff.de fideiuſſor. ibid. nu.36.fol.326.

Fideiuſſor qui ſe in plus obligauit, quàm principalis, tenetur in eo quod principalis, ſi adiecit clauſulam, *omni meliori modo*, ibid.nu.47.fol.326.

Fideiuſſor qui in plus ſe obligauit, quàm principalis medio iuramēto, tenetur in eo quod principalis, ibid.nu. 89.fol.329.

Fideiuſſor condemnatus cum principali nec appellans, an poſſit, ne exequatur, iuuari appellatione illius, clau.4.glo.7.par.1.nu.43.fol.60.

Fideiuſſor non accedit cõtractui, cui ius reſiſtit, ibi. nu.58.fol.61.

Fideiuſſor indemnitatis ſemper opponit excuſſionis exceptionem, etiamſi ei renunciaſſet, cla.4. glo.9.par.5.nu.55.& 57.fol.125.

Fideiuſſor indemnitatis, etiamſi iuraſſet, poteſt exceptionem excuſſionis opponere, ibid.n.56.

Fideiuſſor indemnitatis an per renuntiationē excuſſionis iuratam priuetur facultate ea vtendi, ibi.nu.58.

Fideiuſſores officialis pro reſidentia, & ſeu ſyndicatu non poſſunt conueniri niſi excuſſo principali, quamuis renūciaſſent, & iuraſſent, ibidem num.59.

Digitized by Google

Fideiuſſor de iudicato ſoluendo non tenetur quãdo reus eſt abſolutus in prima inſtantia, licèt condemnatus in ſecunda,clau.4.glo.10.pat.1.n. 61.fol.149.

Fideiuſſio in cauſa primitiua facta durat vſque ad concluſionem cauſæ appellationis,ibi.n.65.

Fideiuſſor de iudicato ſoluendo non expreſſo nomine iudicis, ſed dignitatis, tenetur nedum ad id,quod iudex primitiu' declarat,ſed etiã quod ſecundus,ibi.nu.66.fol 150.

Fideiuſſores ſyndicatus officialis æquè tenentur ad id,quod condemnat Senatus,quando in eo,durante officio, conuenitur in vim conſtitutionum,atqui ſi condemnatus eſſet à iudicibus tabulæ,ibi.nu.67.

A fideiuſſoribus ad tertios poſſeſſores an valeat argumentum,clau.4.glo.18.par.2.nu.55.fol.278.

Fideiuſſor exactus nõ poteſt agere contra confideiuſſores niſi deducta ſua parte,ibid.

Fideiuſſores plures obligantur creditori vna,& eadem,id eſt ſimultanea obligatione, ſed non inuicẽ,ibi.nu.56.fol.278.

Fideiuſſor vnius,qui totum ſoluit, an poſſit agere contra alium non ceſſis ſibi actionibus,ibid.nu. 57.fol.278.vbi pro affirmatiua eſt *deciſio* curiæ Tholoſanę.

Fideiuſſor exactus an ceſſis ſibi actionib',aut aliàs poſsit agere contra tertium bonorum principalis poſſeſſorem quando extat ſtatutum quòd antequam deueniatur ad tertium poſſeſſorẽ debeant exequi nedum principalis,ſed etiam & fideiuſſores, ibi. nu.69.fol.279.

Fideiuſſor exactus poteſt agere contra tertiũ poſſeſſorem actione hypotecaria ceſſa ſibi per creditorem,ibid.nu.74.fol.280.

Fideiuſſor exactus ex propria perſona, niſi ſibi fiat ceſsio per creditorem, nõ habet aliquam actionem aduerſus pignorum poſſeſſores,ibid.nu.75. fol.280.

Anthon.Hering.in tracta.de fideiuſſor. reprehenditur,ibid.

Fideiuſſor ſi ſoluit nomine ſuo, poſſit ſibi cedi actiones per creditorem,quæ per eam ſolutionẽ extinctæ nõ fuerãt reſpectu debitoris principalis,ſecus ſi nomine ipſius debitoris ſoluiſſet,ibi. nu 83.fol.280.

Fideiuſſores ſine pacto non poſſunt regulariter cõpellere debitorem cenſus vt illum redimat, vel vt eos ab obligatione eximat,cla.4.glo.18.par.3. nu.12.fol.283.

Fallit ſi diu ſtetiſſent in obligatione, ibidem nu.13. fol.283. vbi plures *deciſiones* diuerſorum Senatuum.

Diu ſtare quis in obligatione quando dicatur,ibid. nu.14.fol.283.

Fideiuſſor qui acceſſit obligationi conditionali,ſeu ſucceſſiuę non poteſt ſub prætextu quòd diu ſtetit in ea compellere principalẽ vt eũ liberet, ibid.num.15.fol.283.

Fallit in aliquibus caſibus,qui enarrantur,ibi.n.16 fol.283.vbi *deciſio*.

Fideiuſſor qui diu ſtetit in obligatione,non agit vt aliquid ſibi ſoluatur,ſed vt liberetur ab obligatione,vel ex bonis principalis ſatisfiat creditori, ibid.nu.18.fol.284.

Fideiuſſor poteſt agere contra principalem vt liberetur,ex ſuperueniẽti inter eos inimicitia, ibi.n. 19.fol.284.

Fideiuſſor obligatus per inſtrumentum guarentigium an eo ipſo poſsit agere ad liberationem, remiſsiuè ibi.nu.23.fol.284.vbi *deciſiones* pro affirmatiua.

Fideiuſſor quomodo ſit liberandus ab obligatione quando ad id compellit principalem,an dando alium æquè idoneum,an ſoluendo,ibid.nu. 24. fol.284.

Fideiuſsio nullam vtilitatem affert,ſed magis damnum,& incommodum,ibid.n.29.fol.284.

Fideiuſsio cõtinet quandam donationis ſpeciem, ibidem.

Intellectus l.ait prætor, §.nonſolum ff. de minor. ibid.num.30.fol.284.& nu.42.fol 285. & nu.43. fol.246.

Fideiuſsionis actus eſt merè diſsipatiuus,cla.4. glo. 26.nu.13.fol.362.

Fideiubere non poteſt qui habet facultatem expẽdendi in propias neceſsitates,ibidem num. 20. fol.362.

Fideiuſsio non eſt omnino ſimplex contractus nullam ad aliud habens correſpectiuitatem,clau.4. glo.18.par.3.nu.48.fol.286.

Fideiuſsio non rectè æquiparatur donationi quoad id,vt ſicut hæc ad nihil dicit reſpectum, ſic nec illa, ibidem vbi benè probatur,& nu.ſequent.

Fideiuſſor ſemper exiſtimat ſe indemnem ſeruandũ,aliàs nõ fideiuberet,& ſi ſecus accidat propter paupertatem debitoris, tũc conſideratur ex reſpectu in fideiuſsione læſio,ibid.

Fideiuſſorẽ eſualis an poſsit illud à creditore emere,& exigere à debitore penſiones,ibid. nu. 62. fol.287.

Fideiuſſor non poteſt pro ſe pignus emere,ſed,oblata ſibi pecunia cum vſuris, tenetur illud reſtituere eum fructibus,ibid.nu.64.fol. 288.

Fideiuſſor cenſetur habere mandatum ad ſoluendum,& per ſolutionẽ pignus luendũ, & liberãdum,ibid.

Fideiuſſor qui voluit pro ſe emere pignus,nõ tenetur actione de dolo, ſed imò mandati propter fidem ſuſceptam ſic ruptam, ſiue non ſeruatã, ibid.nu.65.fol.288.

Fideiuſſor non prohibetur emere pignus ſui principalis,quod tamen pro alia obligatione fuiſſet datum,ibid.nu.68.fol.288.

Fideiuſſor cenſetur præſumptione iuris, & de iure ſuſcepiſſe mandatum de emendo pignus pro debitore

debitore, ibidem numer.69.fol.288.

Fideiuſſor quomodò, & quare dicatur fidem rumpere erga ſuum principalem, ibid.

Intellectus l.2. de diſtractio.pignor. & l.2. C. mãda. ibidem.

Fideiuſſor poteſt cenſuale pro ſe emere à creditore, & ſic traditur opinio affirmans in quæſtione ſuper hoc propoſita, ibid.nu.70.fol.288.

Fideiuſſori nullibi reperitur prohibitum quin poſſit emere nomen debitoris pro quo fideiuſſit, & in locum creditoris, ſic emendo, ſuccedat, ibid. nu.71.fol.288.

Intellectus l. fideiuſſor, & l. cum prior, de diſtract. pignor. & l. Paulus ff. de fideiuſſor. ibid.

Differentię multæ conſiderantur inter emere rem debitoris, & illius nomen reſpectu fideiuſſoris, ibid nu.72.fol.288.

Differentia non eſt in emptione nominis debitoris inter fideiuſſorem, & quemlibet extraneum, ſed ſic eſt in emptione pignoris, ibid.numer.76. fol.288.

L.1. C. de dolo, & concordantes loquũtur in emptione pignoris, quod eſt debitoris, non in emptione nominis debitoris, quod eſt creditoris, ibid. nu.77.fol.288.

Fideiuſſor quare prohibeatur emere pignus, ibi.n. 78.fol.288.

Fideiuſſor qui emit cenſuale ſui principalis non poteſt ab eo petere pretium à ſe ſolutum, quia id eſſet compellere debitorem ad luendũ, quod non permititur, ibid.nu.80.fol.289.

Cancer circa hæc notatur, ibid.

Abſurda, quæ ſequerentur niſi concederetur fideiuſſori facultas emendi cenſualia in quibus fideiuſſit, ennarrantur, ibid.

Soluuntur quæ contra auctoris opinionem in hoc adducta fuere, ibid.nu.81.fol.289.

Scobar de ratiocinijs notatur, ibid. nu.82. fol. 189.

Deciſio noſtri Senatus aliquando in hac quæſtione, nunquid poſſit fideiuſſor emere cenſuale pro quo fideiuſſit, ibid.nu.83.fol.289.

Fideiuſſor datus pro exequenda ſententia an teneatur ad fructus, & acceſſiones, cla.4. glo.18.p. 4.nu.73.fol.298.

Fideiuſſori vel alteri tertio pro alio ſoluenti, qui habet à creditore ceſſionem, non nocet præſcriptio ſtatutaria quæ pręcipit intra certum tẽpus eſſe debitum petendum, clauſ.4.glo.18.par. 5.nu.36.fol.306.vbi *deciſio* Rotæ Roma.

Declaratur ibi. ab auctore.

Fideiuſſor quamuis obligetur vt principalis, non tamen deſinit eſſe fideiuſſor, & eius obligatio dici acceſſoria ad principalem, ibidem num.56. fol.308.

Et nec tunc, nec vnquam, poſſunt dici principalis, & fideiuſſor duo rei debendi, ibid.

Fidelitatis, & homagij iuramenti plures quęſtiones tractat Portoles ad Molin. in verbo *homagium*, inter quæ tamen non videtur facere differentiã, quam nos facimus, addi.25.

Reliqua vide in verbo, *iuramentum fidelitatis*, & in verbo *homagium*.

Filia in Cathalonia non poteſt ſine conſenſu parẽtum matrimonium contrahere, aliàs poteſt exhęredari, niſi ſit ætatis viginti quatuor annorũ, clau.4.glo.2.n.10.fol.43.& n. etiã 22.fol.44. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Intellectus conſti.2. & 3. ſub tit. de ſponſal. in 1. vol. conſti. ibid.

Filia quæ ſine cõſenſu patris nubit, rem inhoneſtã facit, ac patrem iniuria afficit, ibidem numer.15. fol.43.

Filia dignè nubens non poteſt exhæredari, quamuis id faciat ſine cõſenſu patris, ibi.n.28. fol.44. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Filia vt exhæredari poſſit propter turpitudinem neceſſum eſt quòd illa ſit continuata, nec ſufficit vnicus, vel alius actus, cla.4 glo.28. num. 26. fol.369. vbi *deciſ.* noſtri Senat.

Filia quæ alteri nupſit inuitis parentibus, vt exhæredari valeat tria requiruntur, ibidem num.27. fol.369.

Filia in Cathalonia liberatur à poteſtate patris per contractũ matrimonij, in quam nõ reincidit per diſſolutionem illius, ibid.nu.28.fol.369.

Filiorum appellatione an veniant nepotes, & alij deſcendentes, clau.3.glo.3.num. 100. 101. & 102. fol.31.

Filiorum appellatione vna cum patre vocatorum, an veniant nepotes, clauſ.4.gloſ.9.part.1. nu.43. fol.83.

Filij quoties vocantur cum aliqua qualitate, quæ non poteſt verificari in nepotibus, tunc non venit nepos appellatione filiorum, ibidem nume. 44.fol.83.

Filij maioris, vel primogeniti appellatione non veniunt nepotes, ibid.nu.46.fol.83.

Filij nominati per proprium nomen appellatione non venit nepos, ibid.nu.47.fol.83.

Filiorum appellatione an veniant nepotes diſtinguendi ſunt duo caſus, ibid.num.48.fol. 83. vbi latè per diſcurſum, & refertur *deciſio* noſtri Senatus.

Filius donatarius non poteſt retrodonare patri quod ſibi ab eo donatum extitit fauore certi matrimonij, clau.4.glo.1.nu.18.fol 35.

Filius in Cathalonia liberatur à poteſtate patris per contractum matrimonij, de illius conſenſu, ibidem num. 29.fol.35.& clau.4.glo.2.num.38. fol.49.

Idem eſt in Regno Caſtellę, ibid.d.nu. 29.fol.35.

Et an idem ſit reſpectu curatoris vt ſimiliter liberetur ab illius poteſtate, ibi.nu.39.fol.49.vbi *deciſiones* noſtri Sena.

Filius quicquid acquirit, patri acquirit, cla.4. glo.7. par.1.nu.69.fol.62.

Filius

Filius an poſſit ſic benemereri de patre, vt poſſit dici ſibi propterea ad aliquid ille obligatus, cla. 4.glo.7.par.2.nu.6.& 10.fol.63. & 64.

Filiorum plura exempla, qui de parentibus ſunt inſigniter benemeriti, ibid.n.7.fol. 64.

Filiorum exempla, qui de parentibus male meriti fuere, ibi.nu.8.fol.64.

Filius, qui primò parentem occidit, quis fuerit, & quis qui primò matrem, ibi.nu.9.fol.64.

Filius manus violentas in matrem iniijciens fuit à noſtro Senatu *condemnatus* vt manu priùs aliquantulum in ligno affixa, ſeruiret in Regijs triremibus remigãdo per decenniũ, ibi.n.10.fol.64

Filius occidens patrem qua pœna puniatur, ibi.nu. 11.fol.64.

Filijs de parentibus benemerentibus plura à Deo promittuntur pręmia, ibi. nu.12. fol.64.

Filij officia in patrem exercita quæ ſint, quæ remunerationẽ mereantur, ibidẽ n.13.fol.64.& n.26.

Filius impubes præſumitur priùs mortuus, quàm pater, quando ambo eodem caſu perierunt, ibid. nu. 47.fol.67.vbi *deciſio* Senatus Neapol.

Filij vocati cum patre an cenſeantur vocati ſimul cum eo, an verò poſt eum ordine ſucceſſiuo, & an per vulgarem, vel fideicommiſſariam, remiſſiuè, clau.4.glo.9.par.1.nu.1.fol.78. vbi *deciſiones* noſtri Sena.

Filij non nati vocati cum patre in donationibus cenſentur vocati ordine ſucceſſiuo, ibi.nu.2.fol. 78.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Filijs non natis quæritur ius ex ſtipulatione patris acceptantis donationem, quæ ſibi, & filijs ſuis fit, ibidem nu.4.fol.78. vbi *deciſio* noſtri Senat.

Filijs an æqualiter per donationem eis factã quæratur ius, an verò poſſit nihilominùs pater, quẽ ex eis elegerit, hæredem inſtituere. ibid. num.7. fol.78. vbi pro affirmatiua *deciſiones* noſtri, & aliorum Senatuum, & par.4.num.139.fol. 116.& glo.24.nu.20.fol.346.

In prædicta quæſtione aliquando doctores Regij Cõcilij in diuerſa vota ſciſſi ſunt, ibid. n.8.fol.79.

Filijs æqualiter quæritur ius ex grauamine, de teſtituendo filijs, hæredi iniuncto, ibi.n.9.fol.79.

Filij, qñ eis & patri fuit ab aſcedẽte aliquid donatũ, nihil dicuntur habere à patre, ibi.n.11.fol.79.

Filij & nepotes de iure vocantur æqualiter ad hæreditatem parentum, ibid.nu.13.fol.80.

Filij vocati in donatione, quę fit ab auo filio, & filijs ſuis, fauore alicuius certi matrimonij, an cẽſeantur vocati tam illius, quàm etiã alterius cuiuſcunque matrimonij, ibid.nu.19.fol. 80. & nu. 37.fol.82.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Filiorum mentio ſimpliciter facta intelligitur de filijs primi matrimonij, ibid.nu.20.fol.80.

Filijs ſecundi matrimonij nõ proſunt pacta in eorum fauorem in primo matrimonio facta, ſecũdum Berengar.Ferdinan.ibid.nu.24.fol.80.

Filiorũ mentio quòd compræhendat filios vtriuſq. matrimonij, tenent plures, & allegantur ad id *deciſiones* noſtri Sena.ibi.nu.25.fol.80.

Filij ſecũdi matrimonij prius cõtrahentibus matrimonium ſunt odioſi, ibid.nu.36.fol.81.

Filij ſecundi matrimonij cenſentur compræhenſi ſub hæreditamento filiorum primi matrimonij, ſi ex primo non naſcuntur, ſecundum aliquos, qui tamen reprobantur, ibid.nu.37.fol.82.

Filij ſuccedentes in bonis donatis debent ea poſſidere communiter, & pro indiuiſo, clau.4.glo.9. par.2.nu.1.fol.85.

Filij ſic ſuccedentes, quia ſunt ſimul vocati, tota re communi vtuntur, abſque eo quòd vnus alterũ impediat, fructus æquis portionibus percipientes, ac in expenſis ſimiliter cõtribuentes, ibi. n.2. fol.85.

Filij, vel nepotes vocati de gradu in gradum, quomodo ſuccedant, clau.4.glo.9.par.3. nu.1.fol.95.

Filijs de gradu in gradum vocatis per teſtatorem in vltima voluntate, mens illius videtur eſſe quòd voluerit primò filios primi gradus, & poſtea nepotes, & vlterioris grad⁹ vocare, ibi.n.22.fol.96.

Filiorum & liberorum differentia non conſideratur inter idiotas, & illiteratos homines diſponẽtes, ibid.nu.26.fol.97.

Filijs maſculis, & fœminis vocatis, quos vel quem poſtea vocans, vel aliàs eligeret, nũquid debeat primò de maſculis eligere, & in illorum tãtùm deffectum de fœminis, remiſſiuè ibid.nu.28.fol. 97.vbi *deciſiones* pro maſculis.

Filijs maſculis, & fœminis vocatis, qui eligeretur, ſi non fiat electio, omnes ſuccedunt excluſo primogenito, ibid.num.29.fol.97.vbi *deciſio* Senat. Pariſien.

Filij omnes quot quot ſunt, cẽſentur æqualiter vocati in hæreditamento, clau.4.gloſ.9.part.5.nu.1. fol.120.

Filij hæreditati non poſſunt cum ſuis hæreditamẽtis impedire in vita parentũ exequutiones, quæ fiunt contra eos, ibid.num.61.& 68.fol.126. vbi de *obſeruantia* Senatus quòd impediant dictas exequutiones quoad proprietatem, non quoad vſumfructum.

Filius hęreditatus ſi, moriens ante patrem, relinquat filios qualitatis compræhenſæ in hæreditamento, tranſmitit bona donata ad eos, ibi.n.66. fol.126.

Filius, qui tenetur parẽtes alere, excuſatur ſi nõ poteſt, non tamen ſi hæreditatem, quę ſibi deffertur, nolit acceptare, ibid.nu.71.

Filius viuente patre non poteſt reuocare alienata per eum, ibi.nu.136.fol.133.

Et quomodo mors patris ſit probãda vt fili⁹ hæreditatus ſit admitẽdus, ibid. vbi *deciſ.* noſtri Sena.

Filius tenetur probare quæ bona ſint compręhenſa in hæreditamento ſibi facto, nec præſumuntur talia quæ reperiuntur penes patrem tempore mortis, præſuppoſito quòd hęreditamentum com-

compręhenderet tantùm bona præſentia tempore illius, ibi. nu. 137. fol. 134.

Filius an, ſaltem in ſubſidium, teneatur ex bonis in hæreditamento, per patrem ſibi facto, compræhenſis ſoluere debita per patrem, pro eo alendo, contracta, ibid. n. 171. & nu ſequent. fol. 136.

Filius, & vxor tenentur ad debita contracta per patrem, & maritum reſpectiuè, ſi expreſsè pecunia fuiſſet mutuo accepta ad alimẽta eorũ, & ad ea illorũ bona obligata extitiſſẽt, ibi. n. 177. fol. 137.

Filij poſiti in conditione non cenſentur vocati niſi adſint coniecturæ, clau. 4. glo. 24. n. 2. fol. 344.

Filij poſiti in conditione ex quibus coniecturis cẽſeri debeant vocati, relinquitur arbitrio iudicis, quia certa in hoc regula dari non poteſt, ibi. n. 3. fol. 344.

Filios poſitos in conditione non cenſeri vocatos *tenet* curia Tholoſa. apud Gerard. Maynard. qui acutè, & doctè quęſtionem tractat, ibi. nu. 4. fol. 344.

Filios in conditione poſitos cenſeri vocatos *tenet* noſter Senatus ſi illi reperiantur grauati, ibi. n. 5. fol. 344.

Idem *ſequuntur* & alij Senatus, & doctores plures enarrati, ibid.

Filij poſiti in cõditione quomodo, & qualiter apparere debeãt grauati, vt cẽſeãtur vocati pretextu dicti grauaminis, ibi. nu. 6. fol. 345.

Filij poſiti in cõditione cẽſentur vocati qñ fuerũt expreſsè vocati filij vltimi ſubſtituti, ibid. n. 7. fol. 345. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Doctores recẽſentur pro hac opinione, ibi. nu. 8. fol. 345.

Filij in cõditione poſiti cẽſentur vocati qñ eſt per teſtatorẽ facta extraneorũ vocatio, ne dicatur alienã ſobolẽ propriæ antepoſuiſſe, ibi. nu. 9. fol. 345. vbi *deciſiones* noſtri Sena.

Filij nõ debẽt eſſe deterioris cõditionis, quã extranei, cla. 4. glo. 9. par. 4. nu. 87. fol. 110.

Filij poſiti in conditione non cẽſentur vocati, etiãſi vltra poſitionẽ in cõditione dicatur quòd ſi extant filij ij ſuccedant, ibi. nu. 80. fol. 109.

Filij poſiti in cõditione an ex eo ſolo cẽſeri debeãt vocati, quòd teſtator digreſſus ſit ad plures gradus ſubſtitutionum, remiſſiuè, clauſ. 4. glo. 24. n. 10. fol. 345.

Filij poſiti in cõditione vt dicãtur vocati, qñ vel ſunt vocati extranei, vel filij poſitorũ in remotiori gradu, nõ eſt opus alijs coniecturis, ibi. nu. 11. fol. 345.

Filij poſiti in cõditione, qñ vocãtur alij filij ſubſtitutorũ remotiorũ, ſuccedũt nõ ex vi alicui' trãſmiſſionis, ſed imò ex vi vocationis, ibid. num. 12. fol. 345.

Filios in cõditione poſitos cẽſeri vocatos, ſi ſint ſic poſiti, *ſi ſine liberis deceſſerit legitimis, & naturalibus, & de legitimo, & carnali matrimonio procreatis,* aliquando Rota Romana, & Senat. Pedemon. *declarunt* ibid. num. 13. fol. 345.

Filij in cõditione poſiti hoc modo, *quòd ſi ſubſtitutus deſcenderet ſine eis haberet bona ad ſuas voluntates*, cẽſentur vocati, ibi, nu. 14. fol. 345.

Filij poſiti in cõditione in cõtractibus an cẽſeantur vocati ſine vllis coniecturis, an verò neceſſariæ eædem ſint, quæ in teſtamentis, ibi. n. 15. fol. 346.

Affirmans opinio quòd cẽſeantur vocati, ibi. n. 16. fol. 346.

Intellectus l. inter §. cum inter, de pact. dotal. ibi. & nu. ſequent.

Negans opinio volẽs nõ cẽſeri vocatos filios ſine cõiecturis, ibi. nu. 17. fol. 346.

Negans opinio recipitur ab auctore, ibid. num. 18. fol. 346.

Deciſiones in hac materia, ibi. nu. 19. fol. 346.

Filij poſiti in cõditione qñ cẽſentur vocati, quomodo debeãt ſuccedere, an oẽs ſimul, an tãtùm quẽ pater elegerit vel cẽſeatur iniũctũ fideicõmiſſũ inter filios de vno in aliũ, ibi. n. 20. fol. 346.

Filius an patri ſuperuixerit in eo caſu quo ambo ſimul perierũt, nõ eſt opus diſtinctione Bart. ſi agitur de ſucceſſione legis, vel hominis, ibi. n. 28. fol. 347.

Filij, nepotes, & pronepotes, & alij deſcendentes ſi vocati ſint, etiã cum clauſula, *quos donatarius, vel heres voluerit*, ita ea vocatio intelligenda erit, vt primò vocati ſint ſemper præferẽdi, clau. 4. glo. 25. nu. 27. fol. 355.

Interpretatio l. heredes mei §. fina. ff. ad trebellia. ibidem.

Filij eius, qui cum ex ordinatione alterius poſſet eligere quem vellet, moritur inteſtatus abſque electione, dicuntur ſuccedere patri ab inteſtato, non ex ordinatione eius, qui eorum patri electionẽ inter eos conceſſerat, ibid. nu. 39. fol. 356.

Filij alicuius vocati in caſu quo tempore ſucceſſionis eorum pater eſſet premortuus, non poſſunt patre mortuo prætendere ſucceſſionem ex propria perſona, ſi eorum pater viuus erat tempore dictæ ſucceſſionis, & fuit hęres, ibi. n. 40. fol. 356, vbi *deciſ.*

Filijfamilias non poterant olim ſine conſenſu parentum matrimonium contrahere, clauſ. 4. glo. 2. nu. 1. fol. 42.

Id añ intelligebatur qñ erant in illorũ poteſtate cõſtituti, clau. 4. glo. 18. nu. 29. fol. 369.

Filijfamilias de iure Canonico validas poſſũt, abſque conſenſu parentum, nuptias contrahere, clau. 4. gloſ. 2. nu. 2. fol. 42.

Filiumfamilias qui dicit non poſſe, ſine conſenſu parentũ, nuptias cõtrahere, anathemate à Sacro Conci. Trident. damnatur, ibi. nu. 3. fol. 43.

Filiusfamilias ſuper caſtrenſibus, vel quaſi ad libitũ põt contrahere, clau. 4. glo. 7. par. 3. n. 4. fol. 70.

Filiusfamilias extra patris conſenſum nõ põt ſtare in iudicio, etiamſi ſit maior, ibid. nu. 5. fol. 70, vbi *deciſio* Sena. Grationopol.

Filiusfa-

Filiusfamilias non poteſt ſine dicto conſenſu bona ſua alienare, ibid. nu. 16.

Filijfamilias in Cathalonia ex iure municipali non poſſunt vllum contractum facere, ſiue ſint in poteſtate, ſiue non, & ſiue maiores, ſiue minores ſint, ibi. nu. 18. fol. 70. & n. 41. fol. 42. vbi *deciſiones* noſtri Sena.

Filiusfamilias de iure contrahit, & obligatur, ibi. n. 48. fol. 73.

Filiusfamilias vt pro patrefamilias habeatur circa negociationē, quid requiratur, ibi. nu. 56. fol. 74.

Filiusfamilias habetur pro patrefamilias in eo quod recepit ab aliquo vt ſolueret, & circa hoc contrahens remanet obligatus non obſtantibus noſtris conſtitutionibus, ibid. nu. 57. fol. 74. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Filij minores viginti quinq. annorū quamuis non vxorati, ſi publicè pro patribus familias habentur, poſſunt contrahere, ſi ſunt aliàs emancipati, nec in eis habent locum conſtitutiones prædictæ, ibid. nu. 59. fol. 74.

Filiusfamilias paterfamilias factus agnoſcens debitum dum eſſet filiusfamilias cōtractum, condemnatur ad illud ſoluendum, additi. 35. vbi *deciſ.* noſtri Sena.

Finis. Inducta ad vnum finem non debent contrarium operari, clau. 4. glo. 9. par. 4. nu. 125. fol. 113.

Qui tenetur ad finem, tenetur adhibere media neceſſaria ad illum conſequendum, clau. 4. glo. 9. par. 5. nu. 73. fol. 126.

Firma domini non requiritur in generali hypoteca, clau. 4. glo. 12. nu. 139. fol. 192.

Firma iuris, & iuditij preuentio an impediant proceſſum quæ[illegible] pacis, & treugæ poſtea mouēde, clau. 4. glo. 15. nu. 64. cum ſequen. vſq. ad nu. 89. fol. 236. & ſequent.

Firma iuris facta ante datam quærelam pro pacibus, & treugis violatis eam non impedit, ibid. n. 89. fol. 240. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Firma iuris an ſit neceſſaria in quęrela pacis, & treugæ, ibid. nu. 128. fol. 242.

Firma iuris in Cathalonia ſucceſſerat olim in locū cautionis de iuditio ſiſti, & iudicato ſoluendo, ibid. nu. 130. fol. 242.

Firma iuris abijt ferè omninò in Cathalonia in deſſuetudinem, præterquam in cauſis, quæ mouentur in curia Vicarij Barci. ibi. nu. 131. fol. 242.

Firma iuris fiebat olim cum fideiuſſoribus, vel pignoribus, & in deffectum cum cautione iuratoria, ibi. nu. 132. fol. 242.

Idem adhuc nunc obſeruatur in Aragonia, ibi. nu. 133. fol. 242.

Firma iuris qualiter hodie fiat in Cathalonia, ibi. n. 134. fol. 242.

Quare apponantur in firma iuris verba *pro decem ſolidis cum iuris augmento*, ibid. nu. 135. fol. 242.

Fiſcus capit donata ob cauſam matrimonij per virum vxori, ſi nulliter fuerit contractum per ambos conſcios impedimenti, idq. an ſit ſemper verum, clau. 4. glo. 1. nu. 66. fol. 39. & nu. 70. vbi *deciſiones* Senatus Luſitani, & Rotæ Auenionen.

Scientia quomodo probetur, ibid.

Fiſcus præfertur in diuiſione rei communis, clau. 4. glo. 9. par. 2. nu. 44. fol. 88.

Fiſcus an poſſit agere ad punitionem corporalem, finito iuditio ciuili ad emendam per partem intentato, remiſſiuè clau. 4. glo. 15. nu. 108. fol. 241.

Fœmina non ſuccedit in feudo de iure communi, ſecùs eſt de iure Cathaloniæ, clau. 4. glo. 12. nu. 6. fol. 182.

Fœmina primæ lineæ, ſi ſemel ſit excluſa propter maſculos ſecundæ, & contingat quòd ceſſet hęc ſecunda linea maſculorum, & ex ea reperiatur fœmina vltimò deſcendens tantùm cum deſcētibus ex fœmina primæ lineæ, quæ fuerat excluſa, quis ex ipſis debeat ſuccedere, clau. 4. glo. 25. n. 17. fol. 354. cū n. ſequēt. vbi *deciſ.* noſtri Senat.

Reliqua vide in verbo *maſculus*.

Fornicatio ſimplex punitur quandoq. magis, quàm alia delicta, clau. 4. glo. 14. n. 132. fol. 230.

Fortalitium quid ſignificet, clauſ. 4. gloſ. 11. num. 21. fol. 173.

Fortalitia ſunt plura in Cathalonia, ibi. n. 23.

Fraudibus eſt obuiandum, quantum fieri poteſt, & malitijs hominum non indulgendum, clau. 4. gloſ. 1. nu. 72. & 73. fol. 41. & glo. 19 par. 2. num. 6. fol. 320.

Et quomodo fiat fraus, dicta glo. 1. nume. 72. & 73. fol. 41.

Fraudum pellendarū gratia fit lata interpretatio, d. glo. 19. par. 2. nu. 8. fol. 320.

Fraudibus nullo meliori modo obuiatur quā occaſionem fraudandi tollendo, ibid. n. 12. fol. 321.

Fraus quibus modis fiat conſtitutioni vni. tit. de promiſſ. dot. clau. 4. glo. 1. nu. 78. fol. 41.

Fraus faciliter præſumitur inter coniunctas perſonas, clau. 4. glo. 9. par. 5. nu. 102. fol. 129.

Fraus fit creditoribus re, & effectu, ac euentu ſolo ſine expræſſo animo, & propoſito fraudādi, ibi. num. 103.

Maximè in cauſis lucratiuis, quamuis acquirens de fraude non participauerit, ibid. nu. 104.

Fraus tunc fit creditoribus per debitoris contractum, quando diminuitur de illius patrimonio, non quando omititur acquiſitio, ibid. n. 117. fol. 131. vbi *deciſiones* plurimorum Senatuum.

Fraus, & dolus re ipſa ibi ſunt, vbi adeſt enormiſſima læſio, clau. 4. glo. 12. nu. 89. fol. 188.

Intellectus tex. in cap. ad noſtram de rebus Eccleſ. non alienan. ibid. n. 90. & 92. fol. 189.

Fraus, & colluſio an præſumantur eo ipſo quòd quis pro magno delicto fuit minima pœna punitus, clau. 4. glo. 13. par. 2. nu. 68. fol. 207. vbi *deciſiones* pro affirmatiua.

Frontetia ideò dicta quòd frontem faciat contra aliud territoriū, clau. 4. glo. 11. n. 22. fol. 173.

Fructus acquirendi per hæredẽ à die aditæ hęreditatis vſq. ad mortẽ ſunt paruę conſiderationis, quia habent ſe ad eſſe,&non eſſe propter mortẽ illius, quæ poteſt citò contingere,& aliàs,clau.4.glo.9. par.5.nu.99.fol.128.vbi latè per diſcurſum.
Fructuũ reſtitutio ſit quando quis reſtituitur reſtitutione iuſtitiæ, ſecùs ſi reſtitutione gratiæ,cla.4. glo.12.num.92.fol.189.vbi *deciſiones* noſtri Sena.
Fructus non exacti,licèt maturi de tẽpore vnius beneficiati,ſpectant ad ſucceſſorem,non ad hęredẽ, clau.4.glo.18.par.1.num.140.fol.268.
Etiamſi pro eorũ exactione iudicialiter anteceſſor egiſſet, ibi. num.141.fol.268.vbi plures *deciſiones*.
Intellectus bullæ 9.Iulij 3.ſuper fructibus beneficiorum non exactis ad quos ſpectent,ibidem.
Bulla prædicta dicitur non recepta in regnis Hiſpanię,ſecundum Nicol.Garciam, ibi.n.143.fol.268.
Sed non ſic eſt in Cathalonia,ibidem,vbi *deciſio*.
Conſuetudo dicitur eſſe in ciuitate Barcinonę quòd fructus beneficij ſpectent ad hæredẽ, non ad ſucceſſorem,ibidem num.142.fol.268.
Alij dicunt quòd eſt etiam in tota Hiſpania,ibidem.
Fructus ſtrictè,& propriè non veniunt appellatione redditus,clau.4.glo.21.par.2.num.35.fol.333.
Fructus reperti in domo donatoris tẽpore mortis nõ ſunt donatarij,ſed hæredis,cla.4.glo.22.n.5.f.338.
Fundamentũ intentionis ſuæ quilibet probare tenetur ſiue agens ſit,ſiue excipiens,ibid.nu.7.fol.338.
Furnariꝰ nõ tenet,familia aucta,coquere panẽ ꝑ mercede antea cõuẽta,cla.4.gl.18.par.1.n.117.fol. 266.

G

GEminatio facit pręſumi verba cũ maiore animi deliberatione prolata, cla.4.gl.15.n.51.fol. 236.
Geminationis virtus remiſſiuè,ibid.num.50.fol.235.
Generoſis hominibus,& de paratico an competant priuilegia militum,clau.3.glo.3.nu.86.fol. 29.
Generoſi,niſi armentur intra annũ,nihil eis prodeſt priuilegium,clau.3.glo.3.nu.87.fol.29.
Generoſi cõſeruantur in poſſeſſione militiæ,licèt nõ fuerint armati,ſi in ea reperti fuerint,& idem eſt è cõtra ſi Baro reperiat in poſſeſſione cognoſcẽdi de eis,vbi *deciſ.* noſtri Sena.cla.3.glo.3.nu.88.fol.29.
Idẽ de nobilibus in terminis iuris cõmunis, ibid.vbi *deciſio* diuerſorum Senatuum.
Genꝰ ineſt cuilibet ſpeciei,cla.4.gl.14.nu.45.fo.224.
Genus prędicatur de qualibet ſpecie,ibi.n.46.f.224.
Genus nũquã perit,cla.4.glo.18.p.1.nu.191.fol. 272.
Genus perire poteſt quando debetur ratione certæ rei,ſicut ſi ſpecies eſſet,ibid.nu.195.fol.273.
Genus nõ minuitur per dinumerationẽ ſpecierum poſtea factam,cla.4.glo.21.nu.42.fol.333.
Georgius Viennen.inculſatur quòd integrã columnam Eman.Suar.eius ſuppreſſo nomine, trãſcripſerit,clau.4.num.2.fol.32.
Gerunda ciuitas gaudet priuilegijs ciuitatis Barcinonæ,cla.4.glo.12.nu.138.fol.192.
Gladius,quando dicitur merum imperium eſſe gladij poteſtatem &c.an ſumatur pro materiali, an verò pro legali remiſſiuè,cla.4.gl.14.nu.33.fol.223.
Gloſa nulla melior quàm ea quam idem teſtator facit,nec eſt alia opus,cla.4.glo.25.n.36.fol. 356.
Gradꝰ meri & mixti Imperij ac ſimplicis iuriſdictionis remiſſiuè,cla.4.glo.14.nu.48.fol. 224.
Graduum diuerſitas non conſideratur in filijs eiuſdẽ gradus,cla.4.glo.9 par.3.nu.1.fol.95.
Grammaticus carpitur ꝙ *deciſionẽ* tribuerit Senatui Neapol.quæ non fuit illius,cla.4.glo.5.n.41.fo.52.
Gratia Principis non expirat per eius mortem,cla.4. num.37.fol.197.glo.13.par.1.
Gratia non expirat per mortem Papę etiam ante cõſcriptas litteras,ibidem nu.42.fol.198.
Gratia rationi congruit quę ſit,ibidem.
Gratia ſi non fiat à Papa, vel Principe,ſed alteri cõmittitur facienda,poteſtas eius expirat per mortẽ committentis,ibidem nu.43.vbi *deciſ.*Rot. Rom. & nu.45.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Intellectꝰ c. ſi ſuper gratia de offi.deleg.in 6.ibi.n.44.
Gratificationi in feudis locus eſt,quãdo quis deſcedit pluribus inſtitutis, vel ab inteſtato,clau. 4. glo. 9.par.2.num.29.fol.87.
Gratificationi in emphyteuſi nõ eſt locus, quia diuiſibilis eſt omni iure,cla.4.glo.9.par.2.n.30.fol.87.
Grauamen filio impoſitum reijcitur vſq. ad legitimã ſibi debitam in bonis patris, eo in reliquo remanente,clau.4.glo.21.par.1.nu.39.fol.326.
Grauamen filię impoſitum in dote reijcitur quoad legitimam,ſecus quoad reliqua,ibi.n.40.fol. 326.
Grauamen filio impoſitum quoad legitimã reijcitur etiamſi ſimpliciter filiꝰ ſe bonis patris immiſceat, vel perpetuò taceat,ibid.nu.41.fol.326.
Gubernator Cathaloniæ facit proceſſum pacis, & treugę violatarum,cla.4.glo.15.n.121.fol.242.
Fallit niſi cauſæ eſſent euocatę ad Regiam Audientiam,& adhuc eo caſu poſſet, ſi recederet Rex & ſuo caſu Locumtenẽs illius à Principatu, ibidem.
Guidari non poteſt eiectus à pace & treuga, clau.4. glo.15.nu.152.fol.244.
Etiamſi fiat à Principe ex certa ſcientia,ibidem.
Guidaticum de facto datum,& conceſſum an ſit ſeruandum,etiamſi fuiſſet aliqua lege dari & concedi prohibitum,ibidem nu.154.fol.244.
Guidaticum eſt ſeruandum etiam datum ab eo qui illud dare non poterat,ibid.nu.155.fol.244.
Guidaticum an ſit ſeruandum ſi ſit datum contra ſtatutum id prohibens, ibid.nu.156.fol.244.
Guidatꝰ & aſſecuratꝰ ſi cõmittit nouũ delictũ,nõ gaudet guidatico,ibi.n.157.f.244.vbi *deciſ.*Sena.Nea.
Si tamen delictum eſt verè punibile,ſecùs ſi non eſſet,ibid.num.158.fol.245.

H

HAbitãtes in ſuburbijs nõ ſubiacẽt repręſalijs decretis cõtra ciuitatẽ,cla.3.glo.2.n.37.fol.15.
Hęreditas pręſumitur locuples,qñ nõ eſt cõfectũ inuentariũ,clau.4.glo.5.num.43.fol.53.& nu.47.

Hæreditatem eſſe, vel non eſſe ſoluendo, quãdo teſtator legauit rem propriam hæredis, cui incumbat onus probandi, cla.4.glo.5.num.49.fol.55.
Hæreditas non pręſumitur locuples quando adeſt inuentarium, clau.4.glo.5.num.51.fol.55.
Hęreditatis donatio valet, quia eius is eſt ſẽſus vt teneatur poſt mortem reſtituere hęreditatem filijs ſuis, clau.4.glo.9.par.4.nu.7.fol.102.
Hæreditas verbum, qui dixerũt ſignificare, ac importare bona pręſentia tantùm, hallucinati clariſſimè monſtrantur, cum iure id non probetur, cla.4.gl.9.par.4.num.40.& numeris ſequenti.fol. 105.
Hęreditas, q̃ ſumatur ꝓ bonis pręſentibus, violenta interpretatio appellatur, cla.4 gl.9.p.4.n.42.f.105.
Hæreditatis facta donatio nõ valet, tãquã facta d̃ bonis pñtib⁹, & futuris, nec põt interpretatio fieri, vt ſuſtineať de pñtib⁹ tãtũ, ibi. n. 44.f.106.& nu.89.
Hæreditas ſine vllo corpore ſubſiſtit, clau.4.gloſ.21.par.1.nu.6.fol.324.
Hęreditas valdè differt à rebus hæreditarijs, ibidem num.7.fol.324.
Hæreditas pacto dari nõ põt, cla.4.gl.9.p.4.n.3.f.101.
Hęreditamentum merum cõtractum, ſcilicet donationẽ inter viuos, importat de iure noſtro municipali, vbi *deciſiones* noſtri Sena.cla.4.gl.6.n.1.fol.56.
Hæreditamentum quid ſignificet de iure communi, cla 4.glo.6.nu.2.fol.56.
Hæreditamẽtũ appellatur donatio inter viuos, quæ fit in pactis nuptialib⁹, quia p eam cẽſetur donator præueniſſe diẽ ſupremi iudicij, cl.4.gl.6.n.3.fo.56.
Vide glo.9 par.5.nu.20.
Hęreditamẽta p verbũ, *hæredito, ſit hæres*, &c. à multis dicuntur inualida tamquã vniuerſam ſucceſſionẽ continentia, cla.4 glo.9.par.4.num.117.fol.112.
Hæreditamenta p verbũ, *hæredito, ſit hæres* &c. facta, exiſtimat auctor admittenda p Senatũ fore q̃ importarẽt vniuerſã ſucceſſionẽ, ſi fieret aliqua ĩ eis reſeruatio ad teſtãdũ, cla.4.glo.9.p.4.n.121.fo.113.
Opinio noſtri Cancer, contraria, vbi atteſtatur de *deciſione* noſtri Senatus, ibidem nu.122.
Hæreditamentum per verbum, *præferantur*, factũ an ſimpliciter importet vocationẽ filiorum, an verò conditionalem, ſeu reſpectiuam ad aliud matrimonium, cla.4.glo.9.par.4.num.127.fol.113.
Opinio noſtri Senatus vbi *deciſiones* ibid.num.128.
Opinio q̃ importet poti⁹ cõditionalẽ, & reſpectiuã ad aliud matrimonium vocationem, ibid.nu.129. & vide num.137.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Hæreditamẽtum, *quòd filij pro filijs &c. ſuccedant* quid importet, ibi.nu.128.fol.113.& 129.
Hæreditamentũ q̃ *filij ꝓ filijs* &c. aliquãdo declaratur à parẽtib⁹ vt cẽſeãtur voluiſſe pręferre diſponẽtes filios maſculos vni⁹ matrimonij filijs alteri⁹, & ſic de fœminis, & aliqñ q̃ tm̃ reſpectu eiuſdẽ matrimonij ſi adſint filij, & filię, cl.4.gl.9.p.4.n.136.f.115
Hęreditamẽtũ vbi cõcipitur cõditionaliter verbis apertis cõditionale declarať vbi *deciſio* nři Sena. in cauſa ſtatuũ de Cardona, cl.4.gl.9.p.4.n.138.f.116.
Hęreditamẽta per verba, *ſint noſtri hæredes poſt mortẽ* an teneant nec ne, clã.4.gl.9.par.4.n.140.fol. 116.
Cancerij opinio in hoc diſtinguẽs inter pactũ, quod futuram ſucceſſionẽ contineat, & illud, quod ſolam perſonalẽ obligationẽ, quę ab hęrede effectũ habere incipiat, vbi *deciſ.* Senatus ibid. num.141.
Auctoris opinio, quæ eſt quòd validitas horum hæreditamentorum non pendeat ex conſideratione incipiant, vel non, ab hæredibus, ibid.num.142.
Hæreditamentum factum per verbum, *hæredito*, ſimpliciter, nullum videtur tãquam cõplectens vniuerſa bona præſentia, & futura, ſec⁹ eſt ſi dicatur, hæredito de bonis meis, ibi.n.45.f.106.& nu.89.
Hæreditamẽti ſimpliciter facti, quòd intelligatur de bonis præſentibus tãtum, interpretatio dubitabilis valdè redditur, cla.4 glo.9.par.4.n.46.fol. 106.
Hæreditamẽtũ prædictũ, ſunt quidã qui dicũt non importare neceſſariã & diſpoſitiuã vocationẽ filiorũ, ſed ſolã prælationẽ permiſſiuã, & reſeruationẽ ſucceſſionis ab inteſtato, cla.4. glo.9.p.4.n.48. fol. 106.& nu.74.
Hanc opinionẽ iuuat cõmunis intelligẽtia eorũ, qui talia hæreditamenta ſoliti ſunt facere, ibi.n.49.
Hæreditamẽtũ, ſeu promiſſio de donãdo quæ fit per verbũ *ſint hæredes*, quę fit ĩ cõtractu inter viuos, interpręetatur donatio de bonis præſentib⁹, vt actus potiùs valeat, quã pereat, cl.4.gl.9.p.4.n.63.f.107.
Auctoris opinio circa hæreditamenta prædicta, & diuerſas opiniones ſuprà relatas, q̃ p huiuſmodi hęreditamenta nõ cẽſeatur ſolũ reſeruata ſucceſſio legalis, ſed imò inducta diſpoſitiua vocatio in vniuerſam hæreditatem, & bona donãtis, ibi. nu.64.
Vide in 5.par.num.23.
Hæreditamẽtũ q̃ *filij ꝓ filijs, & filiæ ꝓ filiabus ſint hæredes*, nõ põt interpretari q̃ non importet neceſſariã vocationẽ, & præciſã, ex doctrina Caſſanate, & Beren.Ferdi.vt vult Cãcer.ibi.nu.84.f.109.& nu.139.
Hæreditamẽta, q̃ in Cathalonia *intelligãtur* d̃ bonis præſentib⁹ tãtũ, *nullus* practicus dicit, nec ita eſſe debere vulg⁹ intelligit, cla.4.gl.9.p.4.n.92.f.110.
Hęreditamẽta, quæ fiũt p verba, *hæredito, & ſit hæres*, ſm̃ ius commune intelligẽda ſunt d̃ bonis pñtibus, & futuris, & propterea non ſuſtinenda, cla.4.glo.9.par.4.num.93. fol.110.
Hæreditamentum ſimpliciter factũ ſuſtinetur in bonis præſentibus tantùm, quia poteſt de eis ſolis intelligi, cla.4.glo.9.par.4.nu.94.fol. 110.
Contrarium tamen nu.95.& num.117.
Hęreditamentum quoddam validum *declaratum* in Senatu refertur in additio.17.
Hæreditamenta magis olim frequentabantur in Cathalonia, quã hodie, quia pauciores circa ea oriebantur lites, cla.4.glo.9.par.4.nu.1.fol.101.
Hæreditamentorũ materia anxium, & dubiũ valde olim tenuit noſtrũ Senatũ, valida ne an inualida declararet, & quam reſolutionẽ in eis caperet, clau.4.glo.9.par.4.nu.2.fol.101.
Hæreditamentorũ formulæ, quibus regulariter concipi

Digitized by Google

cipi ſolent, ibidem.

Hęreditamenta in capitulis matrimonialibus facta valida ſolet noſter Senatꝰ declarare d̄ bonis præſentibus,vt actus potiùs valeat,quàm pereat, virtute iuramenti in eis appoſiti, & propter fauorē matrimonij,vbi plures *deciſiones*,clau.4.glo.9.par.4.num.4.fol.101.& nu.63.

Hęreditamenta tota ſunt in pactorum cōditionibꝰ, clau.4.glo.9.par.4.num.19.fol.103.

Hęreditamēta facta p verbū pręſens,veluti *hæreditamus*,quadrupliciter fieri ſolent,quod eſt attēdendum ad eorum validitatem , vel inualiditatem, clau.4.glo.9.par.4.nu.37.fol.105.

Hæreditamēta facta p ſolū verbū,*hæreditamus* , ęquipatat Senatꝰ cū factis p verbū,*hęreditamus*, cū adiectione indefinita bonorū,vt vtraq. valeant de bonis pręſentibus, & ex qua ratione,cla.4.glo.9.par.4.nu.38.fol. 105.

Hæreditamenta non important vocationē niſi poſt mortem hæreditantis,nec antea ſortiuntur effectum,clau.4.glo.9.par.5.num.16.fol.121.

Cancet.extollitur ꝙ circa materiā hæreditamenrorū multa,queꝙ plura ſecula fuerūt i Cathalo. abſcōdita,pulchrè declarauerit, & explicauerit,ibi.n.19

Hæreditamēta cur dicant̄ habere cōnexā cōditionē, ſi donatarius donatori ſuperuixerit,ibi.n.20.& 26

Hæreditamenta qñ poſſint dici eſſe irreuocabilia ſi ſapiunt naturam vltimæ voluntatis,vbi reprehenduntur Ferdi.& Cel.Hug ibidem num.21.

Hęreditamēta, quę fiunt filijs naſcituris, quomodo poſſint valere,& dici irreuocabilia dū ſūt in pēdēti,& expectāt natiuitatē filiorū,& præterea requirunt ꝙ patri ſuperuiuāt filij, declaratur,ibi.nu.22.

Hęreditamenta quòd comprehendant bona tam præſentia,quàm futura,viuax ratio,ibid.nu.23.

Hæreditamētum euaneſcit filio ante patrem deſcedente,& an fiat tranſmiſſio,ibid.num.26.

Hæreditamētū,ꝙ fit à muliere, reddit̄ irritū ſi eiꝰ maritus in matrimonio moriatur,ibi.nu. 180.fol.137.

Intellige ſi mulier reuocauerit hæreditamētum , ibi. num.183.

Hæreditamēti,ꝙ filij ex certo matrimonio procreādi habeāt eſſe hæredes,validitas examinatur clau. 4.glo.9.par.4.nu.47.fol.106.

Hęreditare,verbum barbarum eſt,clau.4.glo.9.par.4. num.46.fol. 106.

Hęreditare in Cathalonia donare ſignificat,clau. 4. glo 9.par.4.nu.4.fol. 101.

Hæreditare,verbum,ſignificat ac importat potiùs donationē vniuerſalē omniū bonorum præſentiū, & futurorum, quàm preſentium tantùm,clau.4. glo.9.par.4.nu.39.fol.105.& numeris ſequenti. & ſignanter num. 93.

Hæres tenet̄ approbare factū deffuncti,ſiue inuētariū cōfecerit,ſiue non,cla. 4.glo.5.n.34.& 39.f.52.

Hæres in quibus caſibus nō teneatur approbare factum deffuncti,remiſſiuè,cla.4.glo.5.nu.48.fol.53.

Hæres an poſſit repudiare hæreditatē teſtatoris,& retinere ſibi bona,ad quę per eam inſtitutionē cēſet̄ nominatus,& electus à deffuncto,q̄ nominare,& eligere poterat,additio.8.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Hæres quãobrē cēſeat̄ nominatus p inſtitutionē ad id ꝙ poterat teſtator nominare,& eligere,addi.8.

Hæres & executor teſtamentarius factus non poteſt executor eſſe niſi adeat hæreditatem,addi.8.

Hæres inſtitutus in minꝰ ſolemni teſtamēto tenet̄ in foro cōſciētię ad legata,cla.4.gl.7.par.1.n.10.fo.57

Hæres tenetur ſtare aſſertioni iuratæ deffuncti,clau. 4.glo.7.par.2.nu.21.fol.65.

Hæres non poteſt reuocare donationem , quæ aliàs ex aliqua cauſa reuocari poſſet,vbi *deciſio* Senatꝰ Neapoli.clau.4.glo.8.num.4 fol.75.

Hæres donatarij poteſt acceptare donationem factã deffūcto,vbi *deci.*Sena.Pedem.cla.4.gl.8.n.5.f.75.

Hæredi,an mulieri potiùs, incumbat onus probãdi non eſſe ſibi promiſſum pro arrhis vltra decimam partem bonorum,clau.4.glo.5.nu.51.fol.55.

Hæres ſit, ſucceſſionē vniuerſalē importat, atqui *hæres ſit vniuerſalis* , cla.4.glo.9.par.4.n.96.fol.110.

Vide num.117.

Idque procedit tam in cōtractibus quam in vltimis voluntatibus,ibidem num.97.

Hæredis,verbū,ſignificat quandoq. dominū,& ſucceſſorem,quãdo preſertim iungitur verbo bonis indefinite,cla.4.glo.9.par.4.n.102.fol.111.

Vide num.103.

Hæres in re certa inſtitutus pro legatario habetur, cla.4.glo.9 par.4.nu.108 fol.112.

Fallit qñ aliꝰ nō eſſet inſtitutꝰ hæres vniuerſalis,quia tali caſu haberetur ꝓ hærede vniuerſali,ibi.n.109.

Sed hæc limitatio ſublimitatur vt nō habeat locū in cōtractibus,vbi de rōne differentię inter cōtractus, & vltimas voluntates, ibi.nu.110.

Hæres inſtitutus quamdiu viueret,alio dato hærede vniuerſali,habetur pro vſufructuario,cla. 4.glo.9. par.4.nu.114.fol.112.

Hæres adeūdo hæreditatē cēſet̄ quaſi cōtraxiſſe,vbi *deciſio* Sena.Neapol.cla.4.glo.5.nu.35.fol.52.

Hęredes,verbū,exponit̄ id eſt dñi,& ſucceſſores particulares,cla.4.glo.9.par.4.nu.7. fol.102.

Hæredes contractuales qui appellentur,clau.4. glo. 9.par.4.nu.8.fol. 102.

Hæres an poſſit eligere ſicut poterat deffūctꝰ ſi is electionē nō fecit,cla.4.glo.9.par.5.n.12.fol.121.

Hæres grauatus de hęreditate reſtituenda , & pater qui hæreditamentū fecit,ſi bona ſe habere libera iactent,& diſſipent ea,poſſunt futuri ſucceſſores petere ſe declarari tales, & facere eis interdici alienationes,clau.4.glo.9.par.5.nu.27.fol.122.

Hæres grauatꝰ an poſt aditã hæreditatē poſſit in fraudē creditorū eam renũtiare,ibi.n.78.fol.127.

Hæres grauatꝰ pōt hæreditatē reſtituere ſine detractione falcidiæ,nec per hoc fraudãtur creditores, ibid.nu.79.

Hæres grauatus de reſtituendo,percepta certa quãtitate,poteſt ſine detractione eam reſtituere , nec

fraudantur creditores,ibid. nu.80.
Hæres grauatus remittendo fructus,quos percipere deberet,dicitur fraudare creditores,cum illorum ſit dominus,ibidem num.81.
Hæres qui non tenetur reſtituere niſi poſt mortem, ſi reſtituit ante,pōt aliquod grauamen apponere fideicommiſſario commenſurabile cū fructibus, quos percepiſſet niſi reſtitueret,ibi.n.82.
Hęres nō pōt cōtrauenire diſpoſitioni deffuncti reſtituendo hæreditatē aliter quā ipſe ſtatuit,ibi.n.85.
Sed cōtra tenet auctor vt in caſu occurrēti,ibi. n.86.
Hæres adeundo hæreditatem non acquirit fructus irreuocabiliter,ſed reuocabiliter, & ſub cōditione niſi ipſe volet reſtituere,ibidem nu.89.
Hęres dicitur plenā fidem exhibere, iuxta volūtatē deffuncti,qn̄ reſtituit fideicōmiſſario ſine aliqua detractione,nō alio reſpectu,ibi.nu.115.fol.131.
Hæredi grauato an poſſit fieri redemptio cenſus, vide in verbo *redemptio*.
Hæres inſtitui ab aliquo honor eſt,cla.4.glo.21.par.1. num.8.fol.324.
Hæres vnus ex plurib⁹ pōt redimere inuitis reliquis rem cum pacto de retrouendendo venditam,ibi. num.87.fol.329.vbi *deciſ.*
Hęres grauatus an teneatur bona mobilia reſtituere in ea bonitate,in qua reperta fuerunt, & an ſufficiat reſtituantur in ea in qua repeiuntur,clau. 4. glo.22.num.56.fol.340.
Hæres,cui eſt à teſtatore cōceſſa facultas alienādi,& ex alia parte iniunctū fideicōmiſſum,pōt omnia omnino deffuncti bona alienare, nec tenetur ſolam quartam fideicommiſſario reſeruare, clau. 4. glo.26.num.3.fol 361.
Interpretatio auctem. cōtra cum rogatus C.ad S.C. Trebel.ibidem.
Hęres vt poſſit reuocare,ꝑpter ingratitudinē,donationē factā per deffunctū qn̄ iſte cōquęſtus eſt,an ſit neceſſarium ꝙ iudicialiter , vel ſufficiat quòd extraiudicialiter conquęſtus ſit,clau.4.glo.28.nu. 36.fol.370.
Hæres vt poſſit reuocare donationē propter ingratitudinē,neceſſarij ſūt nedū cōquęſt⁹ deffūcti d̄ ingratitudine , ſed etiā ꝙ voluerit donationē reuocare,ibidem.
Hæredum fauor,ſicut ipſius paciſcentis,in omni pactione continetur,clau.4.glo.24.nu.33.fol.348.
Hæretici à Theologis appellātur qui decimas dicūt eſſe de iure diuino,ex eo ꝙ earū pręceptū datū in lege veteri obligauerit etiā in noua,quia nō cōſtet fuiſſe reuocatū,cla.4.glo. 19.par.1.n.17.fol.313.
Hiſtorijs creditur,clau.4.glo 10.par.2.n.29.fol.163.
Hypoteca transfertur ſine aliqua traditione, clau. 4. glo.12.nu.136.fol.192.
L. quoties de reiuendi.non habet locū in hypotecis, ibidem num.135.
Hypotecaria actio regulariter poteſt exerceri contra quemlibet poſſeſſorem inſolidum,clau.4.glo. 18. par.2.num.52.fol.278.
Dida.Couar.notatur,ibidem num.53.
Hypotecaria actio etiam in Cathalonia durat per 40.annos,cla.4.glo.18.par.5.n.17.fol.305.
Intellect.vſati.oēs cauſę tit.d̄ pręſcrip.in vol.cōſti.ibi.
Hypotecaria actio durat per 40.annos in ciuitate Baecino. ex particulari priuilegio,ibidem nu. 18.fol. 305.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Homagiorum pręſtandorū libertas non acquiritur præſcriptione,niſi per interuerſionē poſſeſſionis, clau.4.glo.11.nu.8.fol.172.
Homagium non præſtatur à vaſſallis ratione iuriſdictionis,clau.4.glo.10.par.1.num.13.fol.144.
Homagij præſtatio multò maiorē importat reuerērię exhibitionē,quā iuramēti fidelitatis,ibi.nu.15.
Sed an debeat fieri genibus flexis,ibidem.
Homagium plus continet quàm iuramentum fidelitatis,ibidem nu.16.
Homagiū magis arctat vaſſallū,& auget offenſam violationis, q̄ iuramentū fidelitatis,ibi.nu.17.
Homicidium maius eſt furto,& tn̄ minori pœna punitur,clau.4.glo.14.num.126.fol.230.
Sed contra,ibidem num.127.fol.230 . vbi declaratur
Hora diei,vide in verbo,diei hora.
Horę appoſitio in inſtrumento,vbi apponi non ſolet,non reddit inſtrumentum ſuſpectum, contra Bartazo.cla.1.nu.nu.17.ſol.2.
Hora vltima diei poſita non facit pręſumi inſtrumētum prius,clau.1.num.19.fol.3.
Hoſpitari aliquē ſolitus an teneatur hoſpitari ſemper, clau. 4.glo.17.nu.30.ſol.250.
Hoſtis, & caualcatæ materiam qui tractauerint, cla. 4.glo.16.num.1.fol.246.
Hoſtis dicitur, qn̄ ſumitur in genere maſculino, ille cum quo habemus bellum,ibi.num.2.fol. 246.
Hoſtis in genere fœmenino ſumitur pro adiutorio quod faciunt vaſſalli dominis cum Rege in bellū pergentibus,ibid.nu.3.fol.246.
Hoſtem non poteſt niſi Rex mandare,ſed caualcatā dn̄i etiam inferiores,ibidem num.5.
Hoſtis eſt cōgregatio gēnū nō pro vno certo die,nec ꝑ vno facto,caualcata autē ſic,ibi.n.6.fol.246.
Hoſtis & caualcatæ materiæ plures quæſtiones remiſſiuè,ibid.nu.8 fol.246.

I

IGnorantia iuris omnibus nocet , non ignorantia facti,clau.4.glo.7 par.1.num.25.fol.59.
Ignorantia regulariter pręſumitur,clau.4.glo.12.nu. 51.fol. 186.
Ignorans,& abſens æquiparantur,ibi.n.57.fol.186.
Ignorans ſeruitutem ſibi legatam reſtituitur,ſi ea nō ſit vſus,ibid.nu.59.fol.187.& nu.82.fol.188.
Intellectus tex.in l.ſi partem §.fina.ff.quemad. ſeruitu.amitt.ibid. num. 82.fol.188.
Ignoranti non currit quadriennium ad petendum reſtitutionem,quia eſt vtile,non continuum, ibi. num.61.&.76.fol.187.
Ignorāti imputari nō pōt culpa,vel negligētia,ib.n.63

Ignorans dicitur nō valere agere,ibi.nu.64.fol.187. & num.84.fol.188.
Ignorātia dicitur impedimētū facti,ibi.n.66.fol.187.
Ignoranti iuſtiſſimè res aufertur per lapſum tēporis ad præſcribēdū ſtatutū,ibi.nu.84.fol.188.
Sed reprobatur ab auctore,ibidem.
Ignorantia connumeratur inter rationabiles cauſas concedendi reſtitutionē,ibid.num.87.fol.188.
Ignorantiæ iuſtę exempla,remiſſiuè ibid.nu.101.fol.189,& antea nu.89.in fine fol.188.
Ignorantia conſtitutionum pacium,& treugarū neminem excuſat,clau.4.glo.15.nu.13.fol.233.
Illegitimitatis exceptio facit ſupercedere negotium principale,donec ſuper ea per iudicē eccleſiaſticū ſit cognitum,clau.4.glo.13.par.2.nu.2.fol.199.
Immemorialis temporis curſus nihil proficit in iuribus negatiuis,clau.4.glo.17.nu.46.fol.251.
Immemorialis tēporis curſus proficit contra cōſtitutiones Cathaloniæ,ſi hoc modo allegetur, quòd priùs dicat is,qui eo iuuari vult, ſe habere priuilegiū ante cōſtitutionē cōceſſū,& ad illud probādū alleget curſū immemorialis tēporis,ibi.n.48.f.252
Immemorialis tēporis curſum ꝓficere ad diſtrictū, abſq; alijs coiecturis,tenet auctor, & probat non eſſe neceſſarias quas Dida.& Theſau. adducunt, ibidem nu.49.fol.252.& antea num.42.fol.251.
Immemorialis poſſeſſio quomodo probetur, remiſſiuè,ibidem num.50.fol.252.
Immemorialis poſſeſſio probatur p teſtes d' viſu per quadraginta annos ante litē motā,& auditū à maioribus,qui nihil in cōtrariū audiuerint,& deniq; depoſuerint talē fuiſſe,& eſſe publicā vocē,& famam,ibi.n.51.fol.252.vbi *deciſiones* Rot.Romanę.
Immemorialis præſcriptio maior eſt centenaria, cla.4.glo.19.par.1.num.64.fol.317.
Immemorialis pręſcriptio nedū cētū annos cōtinet, ſed & tēpus etiā ponè infinitum,ibi. n.95.fol.317.
Immunitas,& exēptio à collectis nō cōpręhēdit caſum publicæ neceſſitatis ſuperuenientis,clā.3.glo.2.n.10.f.13.vbi plures *deciſiones* diuerſorū Senatuū.
Fallit quando immunitas eſt cōceſſa per ampla verba apta compręhendere quemcunq; caſum,ibid.num.11.vbi *deciſiones* Senatuum.
Immunitatis ciuium Barcinonę priuilegia fuerunt conceſſa in remunerationem ſeruitiorum, & ſic per viam contractus,ibid.num.12.fol.13.
Immunitatis & exēptionis priuilegia non ſuppetunt qñ occurrit tam vrgens neceſſitas,cui aliàs prouideri non poſſet,niſi exempti contribuerent,ibid.n.13.fol.13.vbi *deciſiones* noſtri,& aliorū Senatuū.
Immunitatis,et exēptionis priuilegia nō ſuppetūt qñ occurrit neceſſitas ꝓ bello diuino,ibi.n.14.fol.13.
Immunitatis,& exēptionis priuilegia nō ſuppetunt, reſpectu cuſtodiæ,in vibibus limitaneis vbi cōtinuò eſt neceſſitas,ibid.nu.15.fol.13.vbi *deciſio.*
Immunitatis,& exemptionis priuilegia præſcribuntur per 30.annos,ibid.nu.17.fol.13.
Immunitatē habēs à muneribꝰ an ſibi præiudicet ſi, ſciens electionē,taceat,cla.4.glo.10.par.1.nu.130.fol.156.
Immunitatē habēs an ſi patiatur deſcribi in æſtimo, vel cataſtro ſibi præiudicet,ibid.nu.131.fol.156.
Immunitate eccleſiaſtica nō gaudet proditorius homicida,clau.4.glo.14.nu.116.fol.229.vbi *deciſiones* noſtri,& aliorum Senatuum.
Immunitate eccleſiaſtica nonſolùm nō gaudet qui proditoriè verò occidit,ſed etiam qui vulnerauit animo occidendi,ibi.nu.117.fol.229.vbi *deciſiones* noſtri,& aliorum Senatuum.
Immunitatis ius à decimis ſoluēdis nō eſt ſpirituale, nec quaſi ſpirituale,cla.4.gl.19.par.1.n.46.fol.315.
Impedimentum non præſtat,quod de iure non ſortitur effectum,cla.4.glo.1.nu.64.fol.39.
Impedito nō currit tēpꝰ,cla.4.gl.10.p.1.n.103.fo.153.
Impediēs iniuſtè officialē exercere ſuū officiū tenet. ad dāna,ibi.n.104.fol.154.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Impedimēto perpetuo ſuccurritur magis quā temporali,clau.4.glo.21.par.1.nu.22.fol.325.
Imperium ſignificat vniuerſam Cæſaris ditionem,& principatum,cla.4.glo.14.nu.27.fol.223.
Imperium item ſignificat publicæ,vel priuatæ perſonę iuſſum,ibi.n.28.fol.223.
Imperium ſignificat auctoritatē,& poteſtatē magiſtratus,ibi.n.30.fol.223.
Imperium in hac ſignificatione ſumitur in materia iuriſdictionali,ibid.
Imperiū in hac ſignificatione eſt dupplex,aliud merum,& aliud mixtum,ibid.nu.31.fol.223.
De huius imperij meri,& mixti materia vide in verbo *merum*,& in verbo *mixtum*.
Impuberi quis ſuccedat in bonis per eiꝰ tutores,ante mortē;redemptis vigore pacti de retrouendendo in eū per patrē appoſiti,vbi eſt ſtatutum nō matrē,ſed proximiores de parētela ex linea paterna ei ſuccedere debere in bonis patris diſponens, clau.4.glo.18.par.5.nu.7.fol.304.vbi *deciſio.*
Intellectꝰ cōſti.o.tit.de pupillar.y altres ſubſtitu. ibi.
Incapax ad officia obtinenda quis quot modis dicatur,clau.4.glo.10.par.1.nu.55.fol.148.
Incapacitatis iudicis layci quoad ſpiritualia,& temporalia,quæ ſit ratio,cla.4.gl.13.par.2.n.11.fo.200.
Incertitudo lucri,& damni ęqualiter exiſtens reſpectu amborum contrahentium tollit vſuram, cla.4.glo.18.par.3.num.103.fol.290.
Incertitudo facit licitum quod aliàs tale non foret, ibid.nu.104.fol.290.
Incontinenti quæ fiunt ineſſe videntur,clau.4.gloſ.5.num.6.fol.50.
Intellectus l.perfecta donatio C. de dona. quę ſub modo &c.ſecundum Sarmien.reprobatur, ibid. num.7.fol.50.
Incontinenti quomodo intelligatur,ibid.n.8.fol.50. vbi variæ ſignificationes.
In arbitrio iudicis eſt declarare, quæ facta dicantur incontinenti,ibi.nu.9.fol.50.
Indebiti ſoluti per tranſactionem non datur repeti-

tio,ſi facta ſit vt liberaretur quis à lite,clau.4.glo. 9.par.5.num.46.fol.124.
Indemnitatis promiſſio an operetur quòd fideiuſſores, quibus ita promiſſũ ſit, poſſint compellere debitorem cenſus ad illum luendum,& quitãdũ, clau.4.glo.18.par.3.num.11.fol.283.
Indemnitatis promiſſio quid importet de lite,remiſſiuè,ibidem.
Indignitas electi qualis cõſideretur,vt ſufficiẽs ſit ad priuãdũ electorẽ iure eligẽdi,an iuris, an verò facti debeat eſſe,cla.4.glo.10.par.1.n.52.fol.148.
Indignus & incapax ad officia obtinenda quis quot modis dicatur,ibidem num.55.fol.148.
Indirectè permitti non debet,quod non poteſt directè,clau.4 glo.14.nu.81.fol.227.
Indiuidua quot modis dicantur,clau.4.glo.21.par.1. num.72.fol.328.
Inducta ad vnum finem contrarium operari nõ debent,d.glo.21.par.1 num.31.fol.333.
Infamis non dicitur interim dum pendet appellatio,qui pro delicto infamiam irrogante fuit condemnatus,clau.4.glo.10.par.1.num.72.fol.150.
Infeudare an ſit alienare,clau.4.glo.13.par.1. num. 5. fol.195.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Informatio eſt priùs dãda d delicto antequã ꝓcedatur in materia clami,cla.4 glo.15.nu.139.fol.243.
Informatio,quæ ſecretò recipitur ꝓ admitẽda querela pacis,& treugæ violatæ,nõ probat poſtea pro diſcurſu,& definitione cauſæ,& põt cõtra eam ꝓbari, & põt etiã impugnari,ibid.nu.140.fol.243.
Ingratitudo commiſſa in vita teſtatoris reuocat ipſo iure relicta,non quæ poſt mortem committitur, clau.4.glo.9.par.5.num.196.fol.138.
Ingratitudo qualis debeat eſſe vt donatio propter eam reuocetur,nõ eſt d iure definitũ,põt enim ex alijs cauſis vel ſimilibus,vel maioribus fieri reuocatio arbitrio Iudicis,cla.4 glo.28.nu.17.fol.368.
Ingratitudo commiſſa propter turpem vitã an purgetur per pœnitentiam, ibi nu.32.fol.370.
Ingratitudo dupliciter põt cõſiderari,alia quæ ſolũ tangit ingratum,nec famam,perſonam, vel bona alterius lædit,alia verò quæ è contra,ibidem.
Opinio quam Senatus in hoc viſus eſt *tenuiſſe*, & alij doctores,qui allegantur,ibid.nu.33.fol.370.
Inhibitio facta eodẽ die,quo ſententia fuit prolata, præſumitur præceſſiſſe,ſi illius notificatio cõtinet horam,clau.1.nu.16.fol.2.vbi *deciſio* Rotę Roma.
Inimicitia debet eſſe grauis,quæ faciat vt poſſit fideiuſſor agere quòd liberetur ab obligatione,clau. 4.glo.18.par.3.nu.20.fol.284.
Inimicitia debet eſſe cauſata culpa principalis vt faciat quòd fideiuſſor agat vt liberetur ab obligatione,ibidem nu 21.fol.284.
Iniuria fit ei,contra quem decernitur exequutio iniuſta, nedum à parte,ſed etiam ab exequutore, ſi ſit in dolo,clau.4.glo.15.num.43.fol.235.
Iniuria,& damna incidẽter poſſũt peti ĩ iuditio ciuili vbi agitur de mala exequutione,ibi.n.44.fol.235.
Iniuriam,& damna melius eſt petere in alio iuditio principaliter,quã prætenditur exequutio cõtra me perperã facta,q̃ in eodẽ iuditio,ibi.n.45.fol.235.
Sed an id poſſit fieri ante declaratam malam,& nullam exequutionem,ibid.nu.46 fol. 235.
Praxis circa hæc curiæ vicarij Barcino.ibi.n.47.f.195.
Iniuriarũ actione agi nõ põt pro captura vel exequutione malè facta,donec ſit ita declaratũ per iudicẽ ad quẽ ſpectet,ibi.n.48.fol.135.& n.94.fo.240.
Iniuriarũ actionẽ mouere non poteſt is, cui quæſtio libertatis fuit ab aliquo mota niſi poſtquam eum nõ eſſe ſeruũ fuerit pronũtiatũ,ibi.n.49.fol.235.
Iniurię æſtimatio fit per iniuriatũ iureiurãdo mediãte,ſed ei nõ ſtatur,ſed taxationi, & moderationi iudicis, quæ poſtea fit ſuper æſtimatione partis, ibidem num.136.fol. 242.
Iniuria fit patri,& affinibus ex ſtrupo filiæ, clau. 4. glo.28.num 23.fol.369.
Iniuria atrox quæ dicatur remiſſiuè,ibi.n.24.fol.369.
Iniuria atrox reſpectu patris nõ dicitur adulteriũ,vel ſtrupum filiæ,ſed quædam verecũdia potiùs, ibi.
Innocentius 4.fuit tantę auctoritatis,vt dicatur Rotam Romanam conſueuiſſe eius dicta ſequi ſicut Euangelium,clau.4.glo.19.par.1.nu.12.fol.312.
Inſinuatio quid ſit,cla.4.glo.29.nu.11.fol.373.
Inſinuatio donationũ quamobrem ſit de iure introducta,clau.4.glo.21.par.2.nu.21.fol.332.
Inſinuatio donationis facit præſumi mentem fuiſſe donandi inter viuos,ibi.nu.78.fol.336.
Inſinuatio non requiritur in donationibus ob cauſam in eo quod eſt intra cauſam,ſecùs in eo quod eſt extra,cla.4 glo.28.num 8.fol.367.
Inſinuationis deffectus ſuppletur per iuramentũ in donatione interpoſitum,clau.4.gloſ.29.nu.5. fol. 372.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Etiãſi nõ ſit expreſsè inſinuationi renũciatũ,ibi.n.6. fol.372.vbi *deciſiones* noſtri,& aliorũ Senatuum.
Inſinuatio quare ſit introducta in noſtris conſtitutionibus,ibid.nu.13.fol.373.
Cõſtitutio Cathalonię loquens de inſinuatione nõ attẽdit ad intereſſe donatoris, ſed imò creditorũ ad vitãdũ fraudes,quę eis fieri poſsẽt,ibi.n.12 f.373
Inſinuationis requiſitæ in noſtra cõſtitutione in donatione,quæ nõ eſt ob cauſam,deffectus an ſuppleatur per iuramentũ,ibid.nu.7.fol.373.
Inſinuatio nõ ſuppletur ꝑ iuramẽtũ quã per ſtatutum datur forma inſinuãdi,& quomodo procedat declarat,ibi.n.9.fol.373.& ibi traditur quædã *deciſio*.
Inſinuatio nõ ſupplet ꝑ iuramẽtũ quã ſtatuto quopiã iubet ea fieri,quomodocũq. id ſit, ſm̃ Antho. Fab.& Senatũ Sebuſianum,ibid.nu.10.fol.373.
Sed repræhenditur,ibidem.
Inſinuatio non eſt iuris publici principaliter,ſed priuati,ibidem.
Inſinuatione,ſecundum noſtras conſtitutiones,eget nedum donatio excedens quingentos florenos, ſed ea etiam,quæ eſt omnium bonorum, vel maioris illorum partis,ibid.nu.14.fol.373.

Inſinua-

Digitized by Google

Inſinuationes donationum ſpectant ad dominium iuriſdictionis ciuilis,ibid.num.18.fol.374. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Inſinuatio,quādo bona ſūt ſita in diuerſis locis, debet in vtroq.loco fieri,ibid.num.19.fol.374.

Inſinuationum quæſtiones qui doctores latè tractauerint,remiſſiuè ibid.nu.21.fol.374.

Inſinuationis vim non habet clauſula inſinuationis, quę vulgò in donationibus à notarijs ponitur,ibi. nu.21. fol.374.

Inſtantiam remiſſam à parte non poteſt fiſcus proſequi contra militem,nec alius poteſt ad eam faciendam admitti,niſi cui id ius competit de iure, clau.3.glo.3.nu.29.fol.23.vbi de *obſeruātia* Franciæ.

Inſtantiam vt faciat contra aliquem nemo cōpelli poteſt,ibidem num.36.fol.23.

Inſtrumento vitiato, & anullato, non intelligitur anullatus,& vitiatus contractus,nec è contra,cla.1.nu.5.fol.4.vbi *deciſio*.

Inſtrumentum & cōtractus multùm differunt,ibid.

Inſtrumentum quod ſit ſine die,& menſe confectū, mortuo notario *ſemiplenam* probationem facit, & in alijs caſibus plenam,ibid.nu.32.fol.4.

Inſtrumentum guarentigiatū an habeat exequutionem paratam contra hæredem,clau.3.glo.2.n.52. fol.16.vbi *deciſio* Rotæ Bononien.

Inſtrumenta hæreditatis cōmunis remanent penes ſocium antiquiorem diuiſione facta,clau.4. gloſ. 9.par.2.num.65.fol.90.

Falle ſi inter ſocios eſſet aliquis doctor, quia tunc penes eum remanerēt tāquā digniorē,ibi.nu.66.

Inſtrumenta rei communis, ſi moritur ſocius natu maior relicto filio iuniore, remanent penes patruum natu tunc maiorē, poſt diuiſionem factā, ibidem num.67.fol.90.

Inſtrumentum litigioſum effectum ſi declaretur validū,& iuſtū, poteſt exequutioni mandari, abſq. eo quòd fiat ſententię exequutio, clau. 4.gloſ.15. num.84.fol.119.

Idem eſt ſi in prima inſtantia fuiſſet inualidum declaratum,in ſecunda verò validum,ibid.num.85.

Intellectus l.quæſitū §.penult.& ibi glo.verbo *hæreditatis* ff.de lega.1.cla.4.glo.9.par.4.n.40.fol.105.

Intellectus l.lucius de hæred.inſtituen.clau.4. gloſ. 9.par.4.nu.56.fol.107.& vide nu.79.

Intellectus l.ſi ita legatum,de auro & argen. lega. remiſſiuè,clau.4.glo.9.par.4.nu.6.fol.102.

Intellectus l.cū hic ſtatus §.ſi ambo,de donatio. int. vi.& vxo.cla.4.glo.7.par.2.nu.35.fol.66.

Intellectus l.in omnibus ff.de iudicijs,clau.4 glo.9. par.5.num.32.fol.122.

Intellectus gloſ.in l. ſi mancipiū §.1. verb. *actiũ* de edictio.ibid.num.50.fol.124.

Intellectus l.fideiuſſor §.quædam ff.māda.ibi.n. 51.

Intellectus l. moſchis ff.de iure fiſci,ibid.nu.52.

Intellectus l. patrē ff.quę in fraud.cred.ibid.nu.100. 101.& 105.fol.129.& nu 107.& 108.fol.130. Et quis eorum auctori placeat nu.124.fol.132.

Intellectus l.1.de reb.cor.ibi.nu.151.fol.135.

Intellectus l.2.ff.de pac.dotal.ibid.nu.185.fol.138.

Intellectus l.Lucius §.fina ff.ad S.C.Trebellia. ibid. num.203.fol.140.

Intellectus l.ſi partē §.fina.ff.quemad. ſeruitu. amitta.clau.4.glo.12.nu.82.fol.188.

Intellect⁹ l.fina.ex quib.cauſ.maior.ibi.n.107.fo.190.

Intellectus l.verùm §.item quęritur,& l.ſi minor 25. annis ff.de minor.ibidem nu.109.

Intellectus l.ſi ex plagijs §.in cliuo ff. ad l. aquiliam, clau.4.glo.13.par.2.nu.37.fol.203.

Intellectus l.edictum,de quæſtio.clau.4.glo.14. nu. 91.fol.227.

Intellectus l.quia ff. de accuſatio.ibi.n. 94. fol.277.

Intellectus l.ſi per fundū ff.quemad. ſeruitu. amitta. & l.& ſi forte ff.ſi ſerui.vendi.clau.4.glo.17.n.7 fol.253.

Intellectus l.is qui,ff.quemad.vſusfruc. amitta. clau. 4.glo.18.par.1.nu.49.& ſeq.fol.269.

Intellectus l. qui ſemiſſes ff. de vſur. & l. aduerſus C.eod.ibidem nu.72.fol.269.

Intellectus l.diem proferre §.ſi plures ff. de recep. arbit.ibidem nu.18.fol.271.

Intellectus l.inter ſtipulantē §.ſacram,verſ.*vini autē* ff.de verbor.obliga.ibid.nu.100.fol 273.

Intellectus l.aſſe tota,ff.de hæred.inſtituen.d.glo.18. par.2.nu.28.fol.276.

Intellectus l. ait Prætor § non ſolum ff.de minor.d. gloſ.18.par.3.nu.30.fol.284.&.num.42.fol. 285.& num.43.fol.286.

Intellectus l.2.de diſtractio.pignor.& l.2.C.manda. ibidem num.69.fol.288.

Intellectus l. fideiuſſor & l.cū prior de diſtrac. pignor.& l.Paulus de fideiuſſor.ibid.nu 71.fol.288.

Intellectus l. ſtipulatio hoc modo concepta ff. de verbor.oblig.clau.4.glo.21.par.1.nu.10.fol.324.

Intellectus l.ſiue generali,de iur.dotium,ibidem.

Intellectus l. Græcè §. illud ff.de fideiuſſor. ibid.nu. 36.fol 326.

Intellectus l. cum patrem §. filius matrem de lega. 3.remiſſiuè,ibid.num.69.fol.328.

Intellectus l.obligatione generali ff.de pignor ibid. num.91.fol.330.

Intellectus l.generali,§.vxori de vſu & habitatio. d. glo.21.par.2.num.32.fol.335.

Intellectus l.vbi ita donatur,de dona.cauſ. mort. ibi. nu.57.& ſequen.fol.335.

Intellectus l.inter §.cum inter de pac.dotal. clau. 4. gloſ.24.num.16.& ſequent.fol.346.

Intellectus auctem.præterea C.vnde vir & vxor, cla. 4.glo.9.par.4.nu.51.fol.108.& num.86.

Intellectus l.ſi quis argētū §.fina.C.de donatio quatenus habet nudo pacto factā donationē ratā manere,cla.4.glo.9.par.4.nu.17.fol.103.

Intellectus l.fina.C.de dona.ante nup. clau.4.glo.1. nu 5.fol.34.

Intellectus l.perfecta donatio C. de donat quę ſub modo ſm Sarmiēt,re,poſt.cla.4.glo.5.n.7.fo.50.

Intellectus l.ad officium C.commu.diuidun.clau.4. glo.9.par.2.num.93.fol.92.
Intellectus l. fina. §.ſin autem in ſecunda ætate C.de bon.quæ liberi.cla.4.glo.7.par.3.num.31.fol.71.
Intellect⁹ tex.in prin.aucten.vt liceat matri, & auię, ibidem num. 32.
Intellectus l.quoties C.de donatio.quæ ſub modo, clau.4 glo.9.par.1.num.6.fol. 78.
Intellectus aucten.res quæ C.commu. de lega. ibid. nu.31.fol.163.
Intellectus tex.in prin.aucten.de hæred. & falcid. & in §.hoc ſimiliter,in aucten.vt liberi.decætero,ibi. num.53.fol.165.
Intellectus l. quoties C. de iudicijs, clau. 4. gloſ.13. par.2.num.20.fol.201.
Intellectus l. deffenſores 2. C. de deffenſor. ciuita. ibidem nu. 95. fol. 228.
Intellectus §.ſi verò ignoti,in aucten.de teſtib.ibid.
Intellectus §.fina.in aucten.vt nulli iudicum &c.ibi. num.99.& ſequent.fol. 228.
Intellect⁹ §.ſanctiſſimas in aucten.de aliena.& emphy.clau.4.glo.18.par.1.num.49.fol.261.
Intellect⁹ l.in cõtractib⁹ §.ſuper cęteris C.de nõ numera.pecun.d.glo.18.par.2.nu.20.fol.276.
Intellectus l.1.C.de dolo,& concordantiũ, d.glo.18. par.3.nu.63.fol.287.& nu.ſequent.vſq.ad.nu.77.
Intellectus l.quicunq.de apochis publicis lib. 10. C. d.glo.18.par.3.num.39.fol.196.vbi *deciſ.*
Intellectus aucten.hoc niſi debitor C. de fideiuſſor. cla.4.glo.18.par.5.num.9.fol.305.vbi *deciſ.*
Intellectus l.fina.C.de duob.reis, ibid. nu. 47. cum ſequent.fol.307.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Intellectus l fina.C.de anna.excep.ibi.n.54.fol. 308.
Intellect⁹ l.cõperimus C.de præſcrip.30.vel. 40. annorum, clau.4.gloſ.19 par.1.nu.55.fol.316.
Intellectus l.ſancimus §.ne autem C.de donatio.cla. 4.glo.9.par.2.num.91 fol.92.
Intellectus eiuſdẽ l. ſancimus C.de dona.tradit⁹ ab Antho. Gom. clau.4.glo.21.par.1.num.31.fol.325.
Intellectus eiuſdem l. ſancimus traditus à Ioanne Crot.ibidem num.32.fol.325.
Intellectus l.illud C.de ſacroſan.Eccleſ.ibidem nu. 33.& ſequen.fol.325.
Intellect⁹ l.omniũ C.de teſtamen.ibi.nu.65.fol.327.
Intellect⁹ §.ex cõditionali, Inſtitu.de verbor.obliga. clau.4.glo.3.num.16.fol.48.
Intellectus cap.5.de ferijs clau.1.nu.29.fol.4.
Intellectus c.1.de ferijs quòd loquatur tãtũ de iuramento extraiudiciali clau. 4.glo.10.par.1.num.135. fol. 154.
Intellectus c.ad noſtrã.de rebus eccleſ. non alienan. clau.4.glo.12.nu 91.& 92.fol.188.& 189.
Intellectus clemen.1. de rebus Eccleſ. non alienan. clau.4.gloſ.13.par.1.num.11.fol.196.
Intellect⁹ c.dudũ, extra đ rebus eccle.nõ alienan.ibi.
Intellectus c. ſi ſuper gratia, đ officio delega.in 6.ibi. num.44.fol.198.
Intellectus c.in præſentia extra de donatio,inter vir. & vxor.d.glo.13.par.2.num.23.fol.201.
Intellectus c.decernimus, de ſenten.excommu.in 6. ibidem num.28.fol.202.
Intellectus c.ſignificauit,extra de teſtibus,ibi.nu. 29. fol.202.
Intellectus c.ſi iudex laicus, de ſenten.excom. in 6. ibidem num.38.fol.203.
Intellectus c.vt inquiſitionis §.prohibemus, đ hæreti.in 6.ibidem num.41.fol.203.
Intellectus Clemen.diſpendioſam,de iudicijs,ibid. num. 54.fol.205.
Intellect⁹ c.6.ſeſſio.14.de reforma.in Sacro Conci. Triden.clau.4.glo.13.par.3.nu.4.fol.209.
Intellectus c.peruenit, de iureiuran.d.glo.13. par. 4. num.34.fol.216.
Intellectus ſacr.con.Triden.ſeſſio.25.cap. 11. verſ. *ne repręſentata*, cla.4 glo.18.par.1.nu.87.fol.264.
Intellectus bullæ 9 Iulij 3.ſuper fructib⁹ beneficiorũ nõ exactis ad quos ſpectent, ibi.nu.141.fol.268.
Intellectus c.ex parte,de cẽſ.ibi.n.176.& ſeq.fol.271.
Intellectus c.cum in tua, de decim.cla.4.glo.21.par. 1.num.79.fol.318.
Intellectus conſtitu.fina.titu.de dilatio.cla.4.glo.10. par.1.nu.23.fol.145.
Intellectus pracmaticæ Regis Pet.3.in titu.de remiſſio.crim.cap.9.ibidem nu.83.fol.151.
Intellectus cap.64.curiarũ an. 1599.ibi.n.154 fo.158.
Intellectus vſat.placitare de iuriſ.om.iud.& vſat.oẽs homines de Iudi. & firm. iur.clau 4.glo.10.par.2. nu.7.fol.161.& glo.11.n.29.fol.174.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Intellectus conſtitutionũ de cauſis tractandis inter vicariam , & baiuliam,ibi.num 13.fol.162.
Intellectus conſtitu.1.tit.que nouells officials, ibidẽ num.87.fol.169.
Intellectus vſat.hoc quod iuris eſt ſanctorum tit. de præſcrip.clau.4 glo.11.num.6.fol.172.
Intellectus conſtitu.13.de *iuriſdic*.omnium iud.volentis *punitionem* delinquentis eſſe faciendam vel in loco delicti,vel in loco capturę, ibid. num. 31.fol.174.
Intellectus conſtitu.11.tit.de exequu.cenſua.ibidem num.36.fol. 174.
Intellectus cõſtitu.als ſeandols, titu.de iure emphyteu.cla.4.glo.12.n.120.ſo 191.& glo.15 n.15.ſo.165.
Intellectus cõſtitu.aqueſta es la pau §.ningun Chriſtia de pau è de treua,& conſtitu.1.de iur.emphyteu.ibidem num.131 fol.192.
Intellectus & declaratio conſti.5.de juy verbal, cla. 4.glo.15.num.79 fol.237.
Intellectus conſtitu.1.tit.de homicid. ibidem num. 97.fol.240.
Intellectus vſatici ruſticus interfectus , de homicid. ibidem num.99.fol.241.
Intellectus conſti.fina.de bon.damna.ibidem num. 106.fol.141.
Intellectus priuilegij Regis Iacobi. 1. dat. Barcinon. 9.Decembris 1241.ibi.nu.119. fol.142.

Intel-

Digitized by Google

Intellectus c.40.curia.anni 1599.clau.4.glo.18.par.1.nu.119.fol.266.& par.2.nu.88.fol.281.
Intellectus conſti.10.tit.de exequu.de cenſals, ibi.n.67.& ſequent.fol.279.
Intellectus conſti.5.de exequu.de cenſals, d.glo.18.par.4.nu.14.& ſequent.fol.294.
Intellectus conſti.4.& 7.tit.de pobres pladeiants,ibi.nu.36.fol.296.
Intellectus conſtitu.1.eiuſdem tituli,ibidem numer.85.fol.299.
Intellect⁹ cōſti.5.de deſpeſes de plets,& conſti.15.de ſupplica. d̄ ſent. ibi.n.112.fol.301.& n.120.fo.302.
Intellect⁹ cōſti.4.tit.de altercats,ibid. n. 114.fol.301.
Intellectus conſtitu.2.tit.de pupilla.& alijs ſubſtitu.d.glo.18 par.5.nu.7.fol.304.vbi *deciſio*.
Intellectus vſat. omnes cauſæ,de præſcrip.in 1.volu.conſtitu.ibi.nu.17.fol.305.
Intellectus conſtitu.vltim.tit.de pręſcrip.ibid.nu.34.fol.306.
Intellectus vſat.hoc quod iuris eſt ſanctorum,tit.de præſcrip.ibi.nu.75.fol.318.
Intellectus pragmaticarum Regis Catholici,quatenus imponunt pœnas nō ſoluentibus integrè decimas,clau.4.glo.19.par.2.nu.17.fol.321.
Intellectus conſtitu.Hac noſtra,tit.diſolt lo matrim.&c.clauſ.4.glo.22.nu.39.fol.339.
Alia vide in verbo,*interpratatio*.
Intereſſe in Cathalonia cōmuniter ſoler taxari ad rōnem quinq.pro cētenario,cla.4.glo.18.par.1.n.50.fol.261.
Intereſſe ſeu valor quāti plurimi quomodo creſcat in his,quæ debētur in genere,& in his quæ in ſpecie, ibi.n.185.fo.272.& n.201.fol.273.
Intereſſe non debetur propter morā qñ eodē modo res foret peritura in manibus creditoris, d.glo.18.par.4.nu.104 fol.301.
Interpellatio extraiuditialis ſufficit qñ ſtatutū obligat tātū ad petēdū,cla.4.glo.18 par.5.n.32.fol.306.
Interpellatio facta cōtra fideiuſſorē an proſit cōtra principalem,ibi.n.39.fol.308.
Interpellatio facta cōtra vnū ex tertijs poſſeſſoribus an noceat alijs,ibi.nu.58.fol.308.
Interprætatio eſt facienda vt actus magis valeat,quā pateat,cla.4.glo.7.par.2.n.39.fol.66.
Interpretatio in donationibus eſt faciēda ſemper in odiū donatorū,cla.4.glo.9.par.5.nu.152.fol.135.
Declarātur & cōſiliātur iura,quę in hoc inter ſe ſe pugnant,cōſiderādo duo tēpora,ante ſcilicet donationem,& poſt eā factā.ibi.n.153.
Interpretatio à veriſimili mēte tūc tātū ſumitur qñ ſumus in dubijs,nō qñ in claris,ibi.n.154.
Interprætatio fit de medioeri in diuerſis ſūmis,cla.4.glo.18.par.1.nu.177.fol.271.
Interprætatio ſemper reſpuitur per quā altera pars defraudaretur,clau.4.glo.24.n.51.fol.350.
Interprætatio nō eſt ſumēda vt diſpoſitio contineat quid dnrū,& adſurdū,cla.4.glo.25.n.26.fol.355.
Interpretatio in cōtractibus,qui duorū cōſēſu fiūt, nō ſumitur ex intētione, & mēte vnius ex ipſis quando ſumus in dubijs,clau.4.glo.25.numer.38.fol.356.
Interpretatio tit.vt actio.ab hęred. & cōtra hæred.cla.4.glo 9.par.4.n.143.fol.117.
Interpretatio l. quod de pariter ff.de reb.dub clau.4.glo.24.nu.25.fol.347.
Interprætatio l.Paul⁹ §.Pattoni filius ff.d̄ bon.liber.ibi.n.40.& ſequēt fol.348.
Interprætatio l.hæredes mei,§.fin.ff.ad Trebel.cla.4.glo.25 n.27.fol.355.
Interprætatio l. boues §. hoc ſermone ff. de verb.oblig.cla.4.glo.26.n.23.& ſequen.fol.363.
Interprætatio l.final.C. de præſcriptionibus lōgi tēporis,l.fina.C.ſi quis ignorās, & l. vnicæ C. de vſu capione tranformāda,claſu.4 gloſ.12.numer.48.fol.186.
Interprætatio l.ſi qñ §.& generaliter C.de inoffi.teſtam.cla.4 glo.24.nu.41.& ſeqnen.fol.349.
Interprætatio l.generaliter C.de inſtitu.& ſubſtitu.ibid.nu.71.fol.351.
Interprætatio l.emptorē C.locati,cla.4.glo.25.n.66.fol.358.
Interprætatio auctent.cōtra eum rogatus C.ad S.C.Trebel.cla.4.glo 26.nu.3.fol.361.
Interprætatio §.ex cōditionali, inſtit. de verb.oblig.cla.4.glo.24.n.29.fol.347.
Interpretatio c.1.d̄ immunita.Eccleſia.in 6.cla.4.glo.12.n.19.fol 183.
Interprætatio c.vigilanti,extra de præſcrip.ibid.
Interprætatio cōſti.5.ſub tit.de altercats, addi.35.vbi *deciſio*.
Interprætatio cōſtitu à fotagitat frans de prome.de dot.addi.16.
Interprætatio c.2.curiarū anni 1599.cla 4.glo.12.nu.143.fol.93.
Alia vide ſupra in verbo *intellectus*.
Interruptio præſcriptionis alia dicitur naturalis,alia ciuilis,& quæ ſit quęlibet ex ipſis,cla.4.glo.18.p.5.nu.21.fol.305.
Interruptio præſcriptionis contra vnū facta an alijs præiudicet,qui ſunt eadem obligatione obligati,ibi.n.45.fol.307.
Interruptio facta cōtra principalē an noceat fideiuſſori,ibid.
Interruptio præſcriptionis facta cōtra principalē an noceat fideiuſſori iuditij,id eſt de iudicato ſoluēdo,ibi.n.46.fol.307.
Interruptio facta cōtra vnū reū debēdi nocet alijs,ibi.n.47.fol.307.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Intellectus l.fina.C.de duob.reis,ibi cū n. ſequent.
Id tñ nō procedit qñ nō petitur torū debitū contra vnū,ſed ꝑ parte tātū,ibid.n.48 fol.307.
Interruptio præſcriptionis quare facta cōtra vnū ex correis noceat alteri,facta verò contra principalē non noceat fideiuſſori,ibi.nu.49.fol.307.
Interruptio facta contra principalem nocet fideiuſſori,qui ſe vt principalis obligauit cum latiſſimis

renun-

Digitized by Google

renuntiationibus, ibid.n.56.fol.307.
Seu vide contrarium n.56.fol.308.
Interruptio facta cõtra principalem non nocet fideiuſſori, etiam vt principali obligato, ibid.n.56.fol.308.vbi *deciſio* Rot. Rom. cõtra id q n.50.dicitur.
Interruptio facta per vnum an noceat alteri, ibid.n.5 .fol.308.
Inteſtabilis quòd quis fiat, id eſt quòd priuetur omnibus bonis propter delictũ, & culpã, iura nõ cẽſeant eſſe inconueniens, cla.4.glo.21.n.30.fol.339.
Inteſtatus decedens videtur diſpoſuiſſe in venientes ab inteſtato, cla.4.glo.23.nu.9.fol.342.
Intrata non eſt neceſſaria in contractu emphyteutico, clau.4.glo.18.par.1.nn.24.fol.259.
Intrata, quę ſolet dari in emphyteuſi, eſt alicuius cõſiderationis ad dignoſcẽdũ iuſtitiam cenſus, ibid.n.84.fol.264.& n.ſequen.vbi declaratur.
Inuẽtariũ ſi nõ inchoetur intra tẽpus præfixũ nõ viciatur, clau.2.nu.8.fol.6.
Inuentarium malè dicitur herba bethonica ad oẽs infirmitates clau.4.glo.5.n.40.fol.52.
Inuẽtariũ facit vt nõ teneantur hæres vltra vires hæreditarias, ſecùs ſi non fit, ibi.n.42.fol.52.& nu.43.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Inuentariũ vnius ex hæredib⁹ an proſit alijs, vel cuipiam tertio, ibi.n.44.fol.53.vbi *deciſ.* noſtri Sena.
Inuẽtariũ põt cõfici per procuratorẽ ſpecialẽ, licèt nõ per generalẽ, ibid.nu.46.fol.53.vbi *deciſio* Sena. Pedemon.
Inuẽtariũ non tenetur hæres cõficere qñ hæreditas eſt certa, ibi.n.47.fol.53.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Inueſtitura in feudis eſt petẽda intra annũ, & diẽ, cla.4.glo.12.n.9.fol.183.
Inueſtiturã petẽdi tẽpus poſt mortẽ dñi qñ incipiat currere, ibid.n.11.fol.183.vbi *deciſio* Sena. Neapol.
I[illegible] nominis dñi an ſit neceſſaria, clauſ.2.nu.1.[illegible] affirmans.
P[illegible], ibid.nu.2.
In[illegible] nominis dñi in rebus arduis eſt neceſſaria, [illegible] ibid.n. fol.6.
Inuocatio nominis dñi ſit neceſſaria ex conſuetudine, ibi n.3.fol.6.
Contraria opinio, ibi.n.5.
Inuocatio nominis domini ſit neceſſaria ex conſuetudine, ſi vlterius progrediendo anullat actũ in quo nõ apponatur, ibid.n.6.fol.6.
Auctoris opinio cõciliatrix ſupradictarũ, ibi.n.7.
Inuocatio nominis dñi licèt nõ ſit neceſſaria ad validitatem actus, laudabile tñ eſt quòd apponatur, quia prodeſt ad multa, ibi.n.11.fol.6.
Inuocatio nominis domini ſingulis dieb⁹ ſit expreſsè in noſtro Senatu, & in alijs dũ cõgregantur Senatores, ibi.n.12.fol.7.
Ioannes Garcia repræhenditur quòd acriter in alios inuexerit, ob q meruit quòd acriter etiã ab alijs repræhenderetur & ipſe, clau.3.glo.3.n.10.fol.21.
Ioãnes Boneud. repræhẽditur, q peſſimè de Cathalanis loquutus fuerit, clau.4.glo.8.n.22.fol.77.
Judex datus cum clauſula, *auctoritate noſtra*, an, & qñ dicatur delegatus vel ordinarius, addi.33.
Judices fulgebunt veluti ſtellæ in Regno Dei, clau.3.n.16.fol.9.
Iudicem habere fauorabilem in arbitrarijs bonũ eſt, clau.4.glo.9.par.5.n.207.fol.140.
Iudex cõtrouerſiarũ inter dominos, & vaſſallos eſt Rex, etiamſi ſint Eccleſiaſtici, clau.4.glo.10.par.1.nu.9.fol.143.vbi *deciſio* admodũ Reuerẽdi Cancellarij.
Iudex qui ſemel declarauit nulliter, põt iterũ declarare, ibi.n.48.fol.147.
Iudex appellationis ſuccedit in locũ primi, ibi.n.62.fol.149.
Iudex cauſę appellationis ſequitur ſtatuta, & conſuetudines primi iudicis, ibi.n.63.
Iudex licèt mutetur in cauſa appellationis, nõ tñ iudiciũ, nec finitur donec cauſa appellationis ſit finita, ibi.n.64.
Iudex confirmans debet executioni mandare ſentẽtiã, nõ iudex cõfirmatus, & quę ſit *ratio, ibi.n.*75.fol.150.
Iudices tabulę, qui ſunt ſyndicatores officialiũ, remouẽt officiales, & alios ponũt durãte ſyndicatu, ibi.n.101.fol.153.
Iudicẽ eſſe ordinariũ, vel delegatũ quid interſit, ibi.nu.141.fol.157.
Iudex ordinarius põt omnia, quæ eũ cõſtituens, ibi.num.143.
Iudex ordinarius non põt regulariter intra tẽpus, per quod fuit creatus, reuocari, ibidẽ n.144.
Niſi adſit cauſa, & quæ ſit neceſſaria, ibidẽ, vbi *deciſio* Senatus.
Iudices dominorũ directorũ an dicãtur ordinarij, an verò delegati, cla.4.glo.12.n.144.fol.193. vbi *deciſ.*
Iudex delegatus ad vniuerſitatẽ cauſarũ dicitur ordinarius, ibidẽ n.145.
Iudex emphyteoticarius an teneatur obedire inhibitioni ordinarij, qñ corã eo eſt firmarũ de iure per ſubditum negãtẽ dominiũ, ibidẽ nu.148.
Iudex originis, vel domicilij, quis eorũ præferatur in punitione delicti, in Cathalonia non curatur, & de ratione, clau.4.glo.11.n.37.fol.175.
Iudex in Cathalonia an teneatur ex officio repellere quod extra tẽpora per cõſtitutiones præfixa geſtum eſt, ibidẽ nu.65.fol.177.
Iudex Eccleſiaſticus de iure cõmuni cognoſcit d cauſis miſerabiliũ perſonarũ, ibidẽ n.81.fol.179.
Fallit in Cathalonia, ibid.
Iudex laycus an & qñ poſſit de cauſis Eccleſiaſtici fori cognoſcere ſiue principaliter, ſiue incidẽter, clau.4.glo.13.par.2.nu.1.fol.199.
Iudex laycus non cognoſcit de validitate, vel inualiditate cõfirmationis Apoſtolicæ ſuper alienatione rei Eccleſiæ interpoſitæ, ibidẽ nu.4.fol.199.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Quod intelligitur principaliter, ſecus verò incidenter, vt traditur ibidem num.9.fol.200.vbi etiam *deciſio*

deciſio eiuſdē Senat. & nu.44.fol. 204. vbi declaratur.
Iudex incompetens pōt incidēter cognoſcere de articulo incōpetēti, ibi.n.5.fol.200.
Iudex laycus cognoſcit incidenter de cauſa ſpirituali in notorijs, ibi.n.43.fol.204.
Iudex ſecularis incidenter cognoſcit de cauſa excōmunicationis, quæ eſt ſpiritualis, ibi.n. 6. fol.200. & n.28.fol.202. vbi *deciſ.*
Intellectus c.decernimus, de ſent. excōmu. in 6. vbi ſupra n.26.fol.202.
Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit incidēter de cauſa ad forū ſecularē ſpectātē, ibi.n.8.fol.200.
Iudex ſecularis incapax eſt cognitionis cauſarū ſpiritualium, & Eccleſiaſticarum, ibidem numer.10. fol.100.
Sed an id ſit de iure diuino reſpectu vtriuſq. generis cauſarū, an de iure poſitiuo, difficultas eſt, ibi.
Iudicis layci quo ad ſpiritualia, & Eccleſiaſtica incapacitatis quæ ſit ratio, ibi.n.11.fol. 200. & nu.24. fol.203.
Iudex ſecularis, nec etiā incidēter, cognoſcit in cauſa ſpirituali, & Eccleſiaſtica, ibi.n.19.fol.201.
Intellectus l.quoties C.de iudi.ibi.n.20.fol.205.
Iudex incōpetēs pōt incidēter in cauſa, cuius eſt incōpetēs, cognoſcere, ſed nō is qui eſt incapax, ibi. n.21.fol.201.
Ratio diuerſitatis inter ſupradictos duos caſus, ibi. nu.22.fol.201.
Intellect⁹ c.in præſentia, đ donatio.inter vir.& vxor. ibid.n.23.fol.201.
Iudex Eccleſiaſticus quare dicatur incōpetens tātū cauſarū laycaliū, ibi.n.24.fol.201.
Iudex laycus cognoſcit de quæſtione facti rerū ſpiritualiū, ibi n.25.fol.202.
Sed cōtra ibid.nn.33.
Iudex laycus nō cognoſcit de quæſtione facti rerū ſpiritualiū inter duos clericos, nec qñ eſſet à iudice Eccleſiaſtico inhibitus, ibi.n.26.fol.202.
Iudex laycus cognoſcit de quæſtione facti iuris patronatus, ibi.n.29.fol 302.
Intellectus c.ſignificauit, de teſtib.ibid.
Iudex laycus cognoſcit circa matrimoniū de quęſtione facti, hoc eſt an inter aliquos fuerit aliquādo matrimoniū de facto cōtractū, ibid.n.30.& ſequē. fol.202. vbi *deciſio* noſtri Sena.
Iudex ſecularis cognoſcit an quis ſit filius eius de cuius hæreditate agitur, & de alijs pluribus circa hāc materiā, remiſſiuè ibi.n.31.fol.202.
Iudex layc⁹ cognoſcit an quis ſit clericus, nec ne, ibi. nu.35.& 38.fol.203.
Intellect⁹ c.ſi iudex laycus, de ſent.excōmu. in 6.ibi. nu.38.fol.203.
Iudex laycus nō cognoſcit an quis ſit hęretic⁹, necne, ibi.n.36.& 41.fol.203.
Intellectus c.vt inquiſitionis, § prohibem⁹ de hæreti in 6.ibi.n.41.fol.203.
Iudex ſecularis nō cognoſcit đ quæſtione facti mixtam habēte quæſtionem iuris, ibidem num.38.& 41.fol.203.
Iudex laycus cognoſcit de mero facto clericatus ad effectū remittēdi clericū ad ſuū iudicē, ibi.nu.40. fol.203.
Iudex laycus ſtatuit ſuper re pertinēte ad iuriſdictionē Eccleſiaſticā, qñ ſit in adiutoriū ſtatuti Eccleſię, ibi.n.42.fol.203.
Iudex ſecularis punit crimē vſurarū, ibidem nu.47. fol.204.
Reprobatur opinio eorū qui iudicibus laycis cōcedūt tātū cognitionē criminalē vſurarū, ibi.nu.48. fol 204.
Iudex ſecularis cognoſcit ſine dubio đ vſuris, ibid.n. 49.fol.105.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Iudex ſecularis cognoſcit de quæſtione facti vſurarū, ibi.n.50.fol.205.
Item de quæſtione iuris, ibi.n.51.fol.205.
Iudici Eccleſiaſtico ſolū ſpectare vſurarū cognitionē in quæſtione iuris, deffendūt plures qui enarrantur, ibi.n.53.fol.205.
Intellectus clemen.diſpendioſam de iudicijs, ibi.n. 54.fol.205.
Iudici layco ſpectat decimarū cognitio, ibid.nu.57. fol.206.
Iudici layco in Cathalonia ſpectat decimarū cognitio, nec permittitur quòd pro eis layci trahātur ad forū Eccleſiaſticū, ibi.n.58.fol.206.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Iudex laycus punit ſacrilegū nō obſtāte obſolutione Eccleſiaſtici, qui negociū præueniſſet, ibi.n.63. fol.207.
Iudex Eccleſiaſticus an poſſit punire ſacrilegū per iudicē ſecularem iā punitū, ſicut è cōtra, ibi.n.64. fol.207.
Iudex Eccleſiaſticus an egeat territorio ad puniēdū delicta mixti fori, ibi.nu.71.fol.208.vbi *arcc.*
Iudex Eccleſiaſticus nō eget territorio ad pœnā excōmunicationis, & aliarū, quæ animā afficiūt, impoſitionē, ibid.n.72.fol.208.
Iudex Eccleſiaſticus de iure cōmuni decidit cōpetētiā iuriſdictionis inter ipſum, & iudicē ſecularē, d. glo.13.par.3.n.1.fol.208.
Iudex Eccleſiaſtic⁹ eſt maior, ac maiori pręfulget dignitate, quàm ſecularis, ibi n.2. fol.208.
Iudex delegatus eſt maior ordinario, ibi. n 3.fol.9.
Intellectus c.6.ſeſſio.14.de reffurma.in Sacro Cōci. Triden ibi. n.4.fol.209.
Iudex Eccleſiaſticus punit corrumpentes ſpecies, & pōt prohibere ne quis vendat ſpecies iniuſtas, ſiue violatas, cla.4.glo.19.par.2.n.9.fol.221.
Iudex delegat⁹ Eccleſiaſtic⁹, vide in verbo *delegatus*.
Iudex mixti imperij plures habet pœnas corporales, quas imponat, cla.4.glo.14 n.103.fol.227.
Iudex tenetur in ſyndicatu ſi nō repulerit eū, qui ſine actione egit, clau.4.glo.15.n.61.fol.236.
Iudex cōpetens proceſſus quærelarū pacū, & treugarū violatarū quis ſit, ibid.nu.1.5 fol.241.

Iudex

Iudex in quærelis pacium,& treugarũ ruptarũ tenetur ſtatim, antequã literas decernat, taxare,& moderare æſtimationẽ iniuriæ per partem factã, ibid. nu.137.fol.243.

Iudex an teneatur ſtare primæ taxationi pro damnis, & iniuria, an verò poſſit aliã facere in diffinitiua, ibidem nu.138.fol.243.

Iudices ſi ſunt pares, qui abſoluũt, cũ illis qui cõdẽnant, abſolutus reus manet, cla.4.glo.18. par.1.nu. 181.fol.272.vbi *deciſ.*

Iuditium nõ extenditur ad futura, clau.4.glo.18.par. 4.nu 19.fol.294.

Iuditium non poteſt eſſe in pendenti, ibid.

Quod procedit qñ nihil debetur de præſenti, ſecùs è cõtra,& qñ debetur aliquid de præſenti habens cauſam ſucceſſiuã pro futuro tẽpore, ibi.n.20.fol. 294.& ibi ratio.vbi *deciſ.*

Iuditium põt aliquando, ex cauſa, fundari ſuper iure de futuro, clau.4.glo.9.par.5.n.28.fol.122.

Et nõ quemadmodũ ff.de iuditijs in quibus caſibus locum non habeat, remiſſiuè ibi.n.60.fol.125.

Inditij præuentio an,& qñ impediat intẽtandã viam exequutiuam, remiſſiuè additio.34.

Iuditij præuentio an impediat proceſſum querelę pacis,& treugæ poſtea mouendę, cla.4.glo. 15.n.64. vſq ad nu.89 fol.236.& ſequent.

Iudicium pacis,& treugæ violatæ ciuile eſt, nõ criminale,& in concilio ciuili tractatur in Cathalonia, ibi.nu.113 fol.241.

Idẽ eſt de iure cõmuni qñ agitur pro iniuria, ibid.

In iuditio pacis,& treugę violatæ proceditur criminaliter vſq.ad comparitionem, ibi.n.114.fol.241.

Inditia omnia olim à firma iuris incipiebant, ibi.n. 129.fol.242.

Iuramentũ præſtare tam in iudicialibus, quàm extraiudicialibus an liceat in die feſto, & an validum ſit, vel inualidum, clau.1.nu. 29.fol.4. & clau.4. glo.10.par.1.nu.113.fol.154.

Intellectus c.1.de ferijs, vtrobiq.& nume.115.fol.154.

Obſeruationes noſtri Senatus in materia iurandi in die feſto, ibi.nu.129.fol.155.

Iuramentum, quod ſeruari non poteſt ſine interitu ſalutis ęternæ, ſeruandũm non eſt, cla.4. glo.9.p. 2.nu.109.fol.93.

Iuramentum nõ poteſt apponi in obligatione militis quoad perſonam, cla.5.glo.3.nu.13.fol.21.

Super iuramento non apponendo in contractibus qñ poſſit Princeps ſecularis ſtatuere, ibid.

Iuramentum facit valere donationem, ſine acceptatione, cla.4.n.14.fol.33.

Iuramentum operatur vt per illud quæratur actio omnibus quibꝰ intereſt, etiamſi ſint abſentes, ibi. nu.15.fol.33.vbi *deciſio* Sena.Neapol.

Iuramentum importat idẽ quod ſtipulatio notarij,& quòd donatio nullatenus reuocari valeat, ibid.n. 16.fol.33.vbi *deciſio* Senatus Pedemon.

Iuramentum operatur vt decedente donatario ante donatorem non caducet donatio, quæ aliàs caduca fieret, clau.4.glo.3.nu.25.fol.48.

Iuramentum efficit vt ex naturali obligatione oriatur efficax actio ad agẽdum vtroq.iure, cla.4.glo. 7.par.1.nu.53.fol.61.

Iuramentum facit valere donationẽ inter patrẽ,& filiũ, clau.4.glo.7.par.2.nu.57.fol.68. vbi diuerſorũ Senatuũ *deciſiones*,& clau.4.glo.1.nu.43.fol.37. vbi *deciſio* Senatus noſtri.

Et propterea donatio prædicta conferenda eſt, d.n. 43.fol.37.vbi *deciſ.*

Rationes huiꝰ traditionis, remiſſiuè ibi.n.58.fol.68.

Iuramẽtũ, ſecũdũ aliquos, nõ facit validã donationẽ inter patrẽ,& filium, ſed patrem obligat ad obſeruantiam, ibi.n.63.fol.68.

Iuramẽtũ vt donationẽ inter patrẽ,& filiũ ſuſtineat, quomodo debeat eſſe interpoſitũ, an ſufficiat ꝙ ſimpliciter, an verò expręſsè ſuper promiſſione de nõ reuocando, ibi.nu.64.fol.68.

Iuramẽtũ firmat quoſcunq.contractus, & cõuẽtiones inter patrẽ,& filiũ, ibid.n.65.fol.68.

Iuramẽtũ in donatione inter patrẽ, & filiũ an ſuppleat plures deffectus, ſcilicet deffectũ ꝓpter patriã poteſtatẽ,& deffectũ inſinuationis ſimul, ibi. nu.66.fol.68.vbi cõtrariæ doctorũ opiniones, & Senatuum *deciſiones*.

Iuramẽtũ fidelitatis, & aſſecurationis pręſtãt dominis vaſſalli, cla.4.glo.10.par.1.nu.11.fol.144.

Etiamſi ſolã ſimplicẽ dñi habeãt iuriſdictionẽ, ibi.n. 12.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Iurare tenẽtur vaſſalli cuilibet nouo ſucceſſori, clau. 4.glo.10.par.1.nu.17.fol.144.

Iuramẽtũ fidelitatis plus cõtinet, quã homagiũ, ibi. num.14.

Iuramẽtũ fidelitatis an poſſit pręſtari per procuratorẽ ibi.n.18.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Iuramenti fidelitatis pręſtatio habet quãdã reuerẽtię exhibitionẽ, ibi.n.19.fol.145.

Iuramẽtum fidelitatis põt quãdoq.pręſtari per procuratorẽ,& in quibus caſibus, ibid.n.21.& 22.

Iuramentum fidelitatis quomodo præſtetur vniuerſitati, ſi ipſa ſit domina, ibi.n.26.

Iuramẽtũ fidelitatis quæ perſonæ teneãtur præſtare, ibid.n.29.fol.146.

Iuramenti cauſæ cognitio ad quẽ ſpectet, cla.4.glo. 13.par.2.n.59.fol.206.

Iuramẽtũ Prælati nulliter alienantis potiùs eſt dicẽdũ periuriũ, quã iuramẽtum, d.glo.13.par.4.nu.32. fol.216.

Intellectus tex. in cap.peruenit, de iureiurã. ibi.n.34. fol.216.

Iurare tenẽtur Eccleſiaſtici non alienare inconſulto Romano Pontifice, cla.4 glo.13.par.4.n.4.fol.213.

Iuramentũ de nõ alienando ſolitũ præſtari in aſſecutionibus præbendarũ Eccleſiaſticarũ, præſumitur ſemper præſtitũ, cla.4.glo.13.par.4.n.40.fol.217. vbi *deciſio* Rot.Roma.

Iuramẽtũ an faciat minorẽ maiorẽ taliter ꝙ tollat beneficiũ reſtitutionis, clauſul. quarta gloſſa 18.

par.

part.3.numer.31.fol.385.
Pars affirmans *approbata* in Camera Imperiali,ibid.
Pars negans,quæ eſt magis cõmunis, ibi.n.32.fo.285.
Iuramentum licèt ex minore faciat maiorẽ, non tñ tollit conſilij imbecillitatẽ,nec facit minorẽ prudentiorem,nec ſagaciorem,ibi.n.34.fol.285.
Iuramẽtũ in Cathalonia non tollit reſtitutionẽ,ſed datur ea nihilominùs,quãuis minor contractum iurauerit,ſi adſit læſio, ibi.nu.35.fol.285.vbi *deciſ.*
Iuramentum non tollit læſionem ſi reuera eſt in cõtractu,ibi.nu.44.fol.286.
Iuramẽtũ operatur quòd creditor poſſit compellere debitorem ad luẽdũ cẽſuale,ſi ceſſat in ſolutione penſionũ,cla.4.glo.18.par.3.n.84.fol.289.
Iuramẽtũ appoſitu in contractu an impediat præſcriptionẽ, d.glo.18.par.5. n. 60. fol.308.vbi *deciſ.*
Iuramẽtũ facit valere actũ omni meliori modo quo poteſt,cla.4.glo.21.par.1.n.49.fol.327.
Iuramẽtũ an faciat valere in bonis præſentibus donationẽ vniuerſalẽ,ibidẽ n.50.& num.præceden. fol.327.vbi *deciſ.*
Iuramentum non confirmat actum, qui eſt contra bonos mores,ibi.nu.51.fol.327.
Iuramentum habet vim clauſulæ, *omni meliori modo*, ibi.n.69.fol.318.
Intellectus l.cum pater §.filius matrem de lega.3.remiſſiuè,ibid.
Iuramentum facit actum indiuiduum,qui aliàs diuiduus foret,ibid.n.73.fol.328.
Iuramentum ex ſe neq. eſt diuiduũ, neq.indiuiduũ, ſed regulatur ſecundũ materiam ſuper qua interponitur,ibi.n.82.fol.329.
Iuramentum regulatur ſecundũ naturã actus ſuper quo interponitur,&illius naturam ſequitur,& recipit omnes conditiones,quas ille actus, ibi.n.83. fol.329 & clau.4.glo.1.nu.56.fol.38.
Iuramẽtu quandoq.facit actũ diuiduũ,ibid.nu.86. fol.329.
Iuramentum in generali hypoteca, & obligatione bonorũ operatur idẽ,quod ſpecialis obligatio,cla. 4.glo.25.nu.61.fol.358.
Iuramentum habet vim ſpecificæ obligationis,ibi.n. 62.fol.352.
Iuramentum habet vim ſpecialis hypotecę,& idem quod illa operatur,ſi meliùs per eã põt actus valere,ibid.nu.63.fol.358.
Iuramentũ appoſitũ pacto de non alienãdo,vel vẽdendo nihil operari quoad afficiẽdã rẽ,ſed operari tãtũ actionem ad intereſſe ſunt qui dicant, ibi. nu.64.fol.358.
Declaratur tñ ſi id fiat ſine hypoteca bonorum,ſecus è contra,ibi.n.65.fol.358.
Iuramentum ſimpliciter appoſitum in locatione efficere quòd ſit ei præcisè ſtandum volunt quamplures,ibid.n.69.fol.358.vbi *deciſiones.*
Iuramẽtum obligat præcisè ad factum, taliter quòd non ſufficiat adimplere per æquipollens, ibid.nũ. 70.fol.359.
Iuramentum facit præſumi fuiſſe appoſitã hypotecã bonorum,ibid.
Iuramentum cũ generali hypoteca bonorum efficere vt teneatur emptor ſtare locationi *tenuit* noſter Sena.ibid.n.75.fol 359.
Sed poſtea in alio caſu viſus eſt cõtrariã *amplecti* opinionẽ,& quomodo,ibi.n.76.fol 359.vbi declarat.
Iuramẽtũ quid operetur in donationibus,cla.4.glo. 28.n.2.fol.367.vbi remiſſiuè traditur.
Iuramẽtũ appoſitũ in donatione nõ operatur quòd ea nõ poſſit reuocari propter ingratitudinẽ,cla 4. glo.28.nu.41.& n.43.fol.371.vbi *deciſio* nrĩ Sena.
Iuramẽtũ nõ ſupplet deffectũ inſinuationis in præiuditium creditorũ.cla.4.glo.29.n.8.fol.373.
Iuriſcõſultorũ priuilegia cõmunicãtur filijs,cla.3.nu. 31.fol.10.
De priuilegijs Iuriſcõſultorũ qui ſcripſerint,ibid.nu. 1.fol.7.
Iuriſcõſultorũ, qui nũc viuũt, laudes,ibi.n.24.fol.9.
Iuriſconſulti ſicut aues eò volant quò vnus primò volauit,clau.4.glo.21.par.2 n.60.fol.135.
Iuriſdictio vnde dicatur,cla.4 glo.14.n.1.& 3.fol.221.
Iuriſdictio in genere ſumpta quid ſignificet,ibi.n.4. fol.221.
Iuriſdictio in genere ſumpta cõpræhẽdit merũ, & mixtũ imperiũ,ac ſimplicẽ iuriſdictionẽ tãquã illi* ſpecies,ibid.n.5.fol.221.
Iuriſdictione conceſſa merũ,& mixtũ imperiũ conceſſa cenſentur,ibi.n.6.fol.221.& nu.15.fol.222.
Maximẽ ſi conceſſa ſit omnimoda iuriſdictio, vel cũ alio ſigno vniuerſali,ibid.n.7.fol.222.
Iuriſdictio ſimplex quid ſit,ibi.n.47.fol.224.
Iuriſdictionis ſimplicis gradus,& caſus qui ſint tã de iure cõmuni,quàm de iure noſtro municipali,remiſſiuè ibi.n.48.& 49.fol.224.
Iuriſdictio alterius prorogari non põt qñ Papa, vel Rex reſeruauit ſibi cognitionẽ cauſarũ certi generis perſonarũ,clau.3 glo.3.n.47 fol. 25.vbi *deciſio* Cam.Imper.& de *mente* noſtri Sena.
Iuriſdictio eſt indiuidua,clau.4.glo.9.par.2.num.20. fol.86.
Iuriſdictio volũtaria põt exerceri extra propriũ territoriũ,nõ cõtẽtioſa,clau.4.glo.10.par.1.n.107.& nu.ſequen.fol.154.vbi *deciſio*.
Iuriſdictio volũtaria dicitur quæ exercetur ſine cauſæ cognitione,ibi.n.108.fol.154.
Iuriſdictionem dare,& iuriſdictionem mandare, an idem ſint,ibid.n.109. fol.154.
Iuriſdictio voluntaria nõ põt exerceri extra territoriũ niſi ab eo,qui eam habet à Principe,ibid. nu.110. fol.154.
Iuriſdictio voluntaria põt exerceri in die feſto,nõ contentioſa,ibid.n.112.fol.154.
Iuriſdictio officialis nõ dicitur habita à nominante, ſed à confirmante,ibi.n.137.fol.157.
Et quid interſit, remiſſiuè ibi.n.138.fol.157.
Iuriſdictio officialium baronum an ſit ordinaria, vel delegata,ibid.nu.139.fol.157.

Iuriſdictionem ordinariam ſolus Princeps, vel lex facit, ibi. nu. 140. fol. 157.
Iuriſdictio ordinarij, & eius officium nō expirāt per mortem concedentis, ibi. n. 142. fol. 157.
Iuriſdictio cōceſſa ad beneplacitum nō dicitur tēporalis, ſed perpetua, ibi. n. 147. fol. 157.
Iuriſdictio, quæ datur officialibus baronū per nominationem vniuerſitatum, & electionem dominorum, dicitur cumulatiuè, non priuatiuè conceſſa, ibi. n. 158. fol. 159. vbi *deciſio* Cameræ Imper.
Iuriſdictio, quæ conceditur per Barones baiulis per vaſſallos nominandis, intelligitur in prima tantū inſtantia, dicta glo. 10. par. 2. n. 14. fol. 162. vbi *deciſ.*
Iuriſdictionis cōpetentia inter iudicē Eccleſiaſticū, & ſecularem iudicatur per Eccleſiaſticū de iure cōmuni, cla. 4. glo. 13. par. 3. nu. 1. fol. 208.
Iuriſdictionis cōtētiones decidūtur in Cathalonia, & in Regno Aragoniæ per arbitros, vel Cancellariū Regium, ibid. nu. 5. fol. 209.
Iuriſdictio Cācellarij, vel Regētis Cācellariā expreſſè, & tacitè pōt prorogari vt cognoſcāt de cauſis vltra viginti libras, cla. 4. glo. 15. n. 79. fol. 237.
Intellectus, & declaratio cōſti. 5. de Iuy verbal, ibi.
Iuriſprudētia alias facultates, dempta diuina Theologia, longè ſuperat, cla. 3. n. 13. fol. 8.
Iuriſprudentiā multa egregia teſtimonia tam ex diuinis literis, quā alijs extollunt, ibi. n. 15. fol. 8.
Iura ſanguinis nullo iure ciuili perimi poſſunt, cla. 3. glo. 3. n. 90. fol. 29.
Ius Canonicum in nuptijs potiſſimum ſpectatur, cla. 4. glo. 2. nu. 2. fol. 42.
Ius reddi debet in loco ſolito, clau. 4. glo. 10. par. 1. n. 4. fol. 161.
Ius dicere extra propriū territorium nemini licet, clau. 4. glo. 11. nu. 25. fol. 173.
Ius faciendi bulletina ſalutis, vulgò *poliſſes de ſalut*, tempore peſtis ad quem ſpectet, cla. 4. glo. 10. p. 2. nu. 16. & ſequen. fol. 162. vbi *deciſio* noſtri Sena.
Ius vtendi fatica de iure communi non ceditur alteri, ſecùs de iure Cathaloniæ, clau. 4. glo. 12. nu. 37. fol. 184.
Iure ſuo quis poteſt priuari ſine culpa, ſi adſit cauſa, clau. 4. glo. 12. num. 75. fol. 187.
Ius oritur ex facto & ideò quæſtio iuris videtur inſeparabilis à quæſtione facti, clau. 4. glo. 13. part. 2. n. 34. fol. 203. & nu. 41.
Intellectus l. ſi ex plagijs §. cū in cliuo ff. ad l. aquil. ibi. n. 37. fol. 203.
Iura incorporalia non acquiruntur præſcriptione ſine ſcientia, & pacientia veri domini, cla. 4. glo. 17. nu. 62. fol. 253.
Intellectus l. partē §. ſi per fundū ff. quemad. ſeruitus amitt. & l. & ſi forte ff. ſi ſeruit. vendi. ibid. nu. 71. fol. 253.
Iura inutilia penes cedentem, inutilia etiā ſunt penes ceſſionarium, clau. 4. glo. 18. par. 2. nu. 72. fol. 280.
Iura, quæ ſunt inutilia penes cedētē, nō ſemper ſunt talia penes ceſſionarium, ibi. nu. 84. fol. 280.
Ius de futuro deduci vix admittitur in Cathalonia in iudicio, ſed ſecùs erat olim, cla. 4. glo. 18. par. 4. nu. 21. fol. 294. vbi *exemplaria*, & n. 23. vbi alia *exēplaria.*
Ius de futuro qn̄ aliquid debetur de præſenti ſic pōt deduci in iuditio in annuis legatis, & alijs, quæ debentur ex vltima voluntate, ſicuti in cōtractibus, ibid. nu. 22. fol. 294.
Ius diuinū quandoq. ſumitur pro iure canonū, cla. 4. glo. 19. par. 1. n. 26. fol. 313.
Iuris diuini quę ſunt nō tolluntur præſcriptione, vel cōſuetudine, nec vix priuilegio Apoſtolico, ibi. n. 28. fol. 313.
Ius naturale dicitur immutabile, ibi. n. 29. fol. 313.
Ius diuinum dicitur etiā immutabile, ibi.
Ius diuinū licèt tolli in totū nō poſſit, diminui tn̄ nō ꝓhibetur, quomodo intelligatur, ibi. n. 44. fol. 315.
Iura & actiones an cōprehendātur ſub donatione omniū bonorū qualiacūq. & quātacūq. ſint vbiq. exiſtentia, cla. 4. glo. 21. par. 2. n. 40. fol. 333.
Iura, & actiones nō circūſcribuntur loco, ibid.
Iura, & actiones conſtituunt diuerſam ſpeciem à bonis mobilibus, & immobilibus, ibi. n. 44. fol. 334.
Ius tertij nō léditur ex iuramento, in actibus aliàs illicitis ſine eo, cla. 4. glo. 29. nu. 8. fol. 373.
Iuſtitia omniū virtutū eſt pręclariſſima, & oēs cōplectitur, & reliquarū nutrix dicitur, clau. 3. num. 14. fol. 8.

L

LABORATORES, & operarij in alieno laborantes an & qn̄ excuſentur vide in verbo *operarij.*
Lęſio certa ex incerto euētu quòd poſſit colligi, ratio nō patitur, cla. 4. glo. 9. par. 5. n. 201. fol. 140.
Lęſio in trāſactione cōſideratur rōne dubij litis euētus, nō valoris rei, cla. 4. glo. 10. par. 1. n. 85. fol. 152. vbi *deciſio* Senatus.
Lęſio vix eſt conſiderabilis in non vſu faticæ, clau. 4. glo. 12. nu. 113. fol. 190.
Læſio cōſideratur reſpectu dati, & accepti, nō ſecūdū qualitate perſonarū an ſint diuites, vel pauperes, qn̄ agitur de reſcindēdo cōtractu, clau. 4. glo. 18. par. 1. nu. 69. fol. 262.
Lęſio ad reſciſionē cōtractus vt dicatur ſufficiens, ex ſe ipſa eſt cōſiderāda, nec ad id ſunt cōſiderādi reſpectus, ibi. n. 70. fo. 262. vbi declaratur per exēpla.
Læſio quomodo cōſideretur in cōtractibus, qui nō ſunt correſpectiui, ibid, ibid. n. 71. fol. 262.
Læſio vt detegatur inſpiciēda eſt qualitas cōtractus, ibid. nu. 72. fol. 262.
Lęſio diuerſimodè cōſideratur in emphyteuſi, atque in alijs cōtractibus, & quare, ibi. n. 84. fol. 264.
Læſio minor an ſufficiat in Eccleſia, quā in alijs reſpectiuè, ibi. nu. 89. fol. 264.
Læſio eſt cauſa reſtitutionis in integrū, ibidē nu. 97. fol. 264.
Læſio quanta debeat eſſe vt minori detur reſtitutio, ibid. nu. 106. fol. 269.

Læſio qualis ſit probanda in fideiuſsione vt aduerſus eam minor reſtituatur,clau.4.glo.18.par.3.nu.28.fol.284.& nu.ſequent.

Læſio quomodo conſideretur in contractibus non correſpectiuis,clau.4.glo.10.par.2.n.50.fol.165.

Læſio qualis & quanta ſufficiat vt minor,qui iurauit, reſtituatur,ibid.nu.36.& 41.fol.285.

Læſio multò minor ſufficit in minore, qui iurauit, volente reſcindere cõtractũ,quàm in maiore,ibi.

Alij dicunt id eſſe poſitum in prudẽtis iudicis arbitrio dijudicare,ibid.

Læſio enormiſſima ſemper cenſetur exceptuata à iuramento,ibid.nu.42.& ſeq.fol.285.

Læſionis materia,propter quam datur minori reſtitutio,cõſideratur arbitrio iudicis,ibi.n.55.fol.287.

Læſio quæ dicatur enormis,& quæ enormiſſima,& qualiter reſideat id iudicare in arbitrio iudicis, ibid.remiſſiuè.

Laycus negans poſſeſſionem Eccleſię cõuenitur coram iudice Eccleſiaſtico,quia dicitur ſpoliare Eccleſiam & committere ſacrilegium,clau.4.glo.18.par.4.n.11.fol.294.vbi de *obſeruantia* Cathaloniæ.

Layci licèt dicantur capaces iuris percipiendi decimas ex alienis fundis, non tamen iuris immunitatis non ſoluendi de proprijs,cla.4.glo.19.par.1.nu.39.fol.315.

Examinantur tres noſtri Senatus *deciſiones* in quibus videtur non fieri differentia , quoad incapacitatem laycorum, inter ius percipiendi decimas ex alienis agris,& ius immunitatis nõ ſoluẽdi ex proprijs,ibid.n.41.fol.315.

Layci per immemorialẽ præſcriptionem præſumũtur decimas habuiſſe ante concilium Lateranen. eos incapaces efficiens,ibi.n.66.fol.317.

Laycale dicitur quodcunq.ſpirituale ius,quod à Papa laycis alias incapacibus conceditur,ibid.nu.83.fol.319.

Laudemia non debentur ex diuiſione, quæ fit inter fratres hæreditatis paternę,clau.4.glo.9.par.1.nu.70.fol.90.

Laudemium debetur ex alienatione,quæ fit per patrem non obſtante hæreditamẽto,& poteſt exigi, ibid.par.2.nu.129.fol.133.

In iure laudemij habet dominus directus intentionem fundatã interim dũ alienatio non declaratur nulla, nec reſcinditur,ibi.n.130.

Laudemiũ nõ debetur nec peti põt ab eo qui à patre aliquid acquiſiuit poſt factũ filijs hæreditamentũ, qñ contractus eſt declaratus nullus, vel reſciſſus, & res recuperata per filios,ibi.nu.131.

Laudemium exactũ,& ſolutũ ex aliqua cauſa, quæ poſtea ceſſat ex cauſa de præterito, repeti poteſt, ibid.n.134.vbi *deciſio* noſtri Sena.

An in hoc ſit conſiderandũ an per longũ , vel per modicũ tempus acquirens poſſediſſet ante euictionẽ,vel non,ibid.nu.135.remiſſiuè.

Laudemiũ de iure cõmuni eſt quinquageſima pars pręcij,ſed aliter de iure municipali,clauſu. 4.glo.12.num.2.fol.182.

Laudemiũ nõ debetur de ſucceſſionibus aſcendentiũ,et deſcendentiũ titulo lucratiuo, ſecùs oneroſo,ibi.nu.3.

Laudemij duplicati pœna eſt quæ in Cathalonia practicatur contra adipiſcentes poſſeſſionem rei emphyteoticariæ ſine firma domini,cla.4. glo.12.nu.117.fol.191.vbi *deciſ.* noſtri Sena.

Laudemium duplicatum debetur in Cathalonia propter adeptã poſſeſſionẽ rei emphyteuticæ ſine firma dñi,ſi adipiſcenti eſſet denuntiatũ per quẽ teneretur,ibid.nu.120.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Intellectus conſti.als ſcandols tit.de iure emphy.ibi.

Legatum relictũ vxori ignoranti impedimentũ inter ipſam,& maritum exiſtens,ei acquiretur,cla.4.glo.1.nu.68.fol.40.

Sed quid in contractibus,ibi.nu.69.vbi *deciſio* Senat. Neapo.

Legatum rei alienæ an valeat, diſtinguitur inter teſtatorem ſcientem eſſe alienam,& inter ignorantem,cla.4.glo.5 nu.33.fol.52.

Legatum vſusfructus reſtringitur ad ſolã habitationem,qñ habitandi cauſa eſt factum,cla. 4. glo. 9. par.1,nu.29.fol.81.

Legatum reuocatur ex ſola pœnitentia teſtatoris,& ex contraria voluntate,clau.4.glo.18. par.3.nu.2.fol.284.

Legatum generale eorum , quæ in domo ſunt,nõ cõprehendit merces venales,clau.4.glo. 21.par.2.nu.33.fol.333.

Intellectus tex.in l.generali §.vxori ff. de vſu,& vſufruct. legat.ibi.nu.32.fol.333.

Legatum poteſt repudiari in præiuditium creditorũ, clau.4.glo.9.par.5.nu.123.vbi ratio diuerſitatis inter ipsũ,& legitimã fol.132.

Legatum cẽſetur reuocatũ ex alienatione,ibi.nu.191.fol.138.

Legatarij plures eiuſdem rei compelluntur concordare qua actione agant ad illam peredã,cla.4.glo.9.par.2.nu.74.fol.87.

Legitima nõ dicitur reuera debita filijs , ſed quaſi debita, in vita parentũ,cla.4.glo.2.n.20.fol.44.

Legitima filij non poteſt penes patrem pro debito ipſius filij publicari,cla.4.glo.2.nu.21.fol.44.

Legitima,& alia iura,quę acquiruntur ipſo iure,non poſſunt renuntiari in præiuditiũ creditorũ,cla.4.glo.9.par.5.n.122.fol.132.vbi *deciſiones* in cõtrariũ.

Legitima non detrahitur de feudo de iure cõmuni, ſecùs de iure Cathaloniæ,cla.4.glo.12.n.8.fo.182. vbi limitationes,& *deciſio* Senatus noſtri.

Legitima an debeatur parentibus de bonis, quorũ libera filijs in donatione eis facta,fuit cõceſſa diſpoſitio,cla.4.glo.24.n.39.fol.348.

Opinio concedens parentibus in dictis bonis legitimam,reffertur,ibi.n.40. fol.348.

Interpretatio l.Paulus §.Patroni filius ff.de bonis liber.ibid.& nu.ſeq.

Legitima non venit in generalibus quibuſcunque diſpoſi-

diſpoſitionibus niſi expreſſè dicatur,ibi. num. 41. fol.349.

Interpretatio l.ſi qñ §.& generaliter C.de inoffi.teſta.ibid.& nu.ſeq.

Legitima venit in generali diſpoſitione quando nihil aliud illa poteſt operari,ibid.nu. 42.& nu.ſeq. fol.349.

Opinio negans parentibus legitimam in bonis,quorum filio in donatione conceſſerunt liberã teſtamenti factionem,amplectitur ab auctore,ibi.nu. 45.fol.349.

Legitima quòd requirat expreſſam renũciationem, vt renunciata dicatur, non eſt in iure pro forma ſtatutum,ibid.nu. 46.fol.349.

Legitima comprehenditur in diſpoſitione generali qñ per diſponẽtẽ fit aliqua teſtamentio, per regulã quòd exceptio firmat regulã in caſibus nõ exceptis,clau.4.glo.24.nu.47.fol.349.

Legitima non eget expreſſa renunciatione qñ agitur de legitima debita alicui in bonis alterius adhuc viuentis,ibi.nu.48.fol.349.

Legitima quòd nõ veniat in generalibus diſpoſitionibus fit ex interpretatione tacitę mentis diſponẽtis,quem non eſt veriſimile eam in diſpoſitione comprehendere voluiſſe,ibi.nu.49.fol.349.

Legitima comprehenditur ſub renunciatione iurata omni legum auxilio,ibid.nu.52.fol.350.

Cancer notatur in quæſtione,an pater habeat legitimã in eo,de quo liberam filio conceſſit teſtandi facultatem,ibi.nu.53.fol.350.

Legitima non eget ſpeciali,& expreſſa mentione,vt comprehenſa dicatur in diſpoſitione legis,& ſtatuti,ibid.nu.55.fol.350.

Legitimæ nullum põt poni grauamen niſi filius cõſentiat,cla.4. glo.5.nu.29.fol.52.

Letrados,quare appellentur Iuriſperiti, clau. 4.glo. 8.nu.26.fol.77.

Lex Salica in Francia quæ dicatur, & an vnquã fuerit,cla.3.glo.3.nu.75.fol.28.

Lex hebreorum,*diliges proximum tuum,& odio habebis inimicum*,an vnquam fuerit,clau.3.glo.3.num.76. fol.28.

Lege permitente quod fit,pœnam non meretur,cla. 4.glo.2.nu.11.fol.43.

Leges ſeculares non poſſunt ſtatuere circa matrimonij ſacramentum,clau. 4.glo.2.nu.13.fol.43.

Enumerantur doctores,qui ſtatuta non valere aſſerunt imponentia pœnas contrahentibus matrimonia ſine conſenſu parentum,ibi. n.14.vbi *deciſ.*

Leges ſeculares poſſunt filiæ culpã,& peccatũ,in cõtrahendo matrimonium ſine cõſenſu parentũ,cõtracta,ac iniuriam illis illatam punire pœna exhæredationis,clau.4.glo.2.nu.16.fol.43.

Lex noua addens,vel detrahens antiquę legi,recipit oẽs reſtrictiones,& interpretationes,quas lex antiqua,vbi multa exempla,clau.4.glo.7.par.3.n.45. fol.72.

Lex noua non comprehendit cauſas pendẽtes,addi. 3.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Fallit in ordinatorijs iudicij, quoad articulos tñ futuros,ibid.

Legis cum acutiſſimi C.de fideicom.intellectus,cla. 4.glo.9.par.4.nu.58.fol.107.

Lex noua an dicatur conformis iuri communi,qñ,ſi non cõcordat cũ regula generali,ſaltem conuenit cũ aliqua illius limitatione,cla.4.glo.7.part.3.nu. 50.fol.73.

Lex noua,vt dicatur antiquæ conformis, vel contraria,oportet quòd neget,& contrarietur alicui regulę generali,& legi vniuerſaliter antea latæ, vel eam confirmet reſpectiuè, nõ attendendo ad limitationes illius,cla. 4.glo.7.par.3.nu.51.fol.73.

Lex ſemel ex aliqua iuſta cauſa lata non ceſſat,quãuis in aliquo caſu particulari locũ illa cauſa habere nõ poſſe videatur,vbi exẽpla, cla.4. glo.7. par.3.n. 52.fol.73.

Lex noua non præſumitur voluiſſe in dubio beneficia antiquarũ auferre,clau.4.glo.7.part.3. nu.64. fol.74.

Legis ſtipulatio hoc modo concepta de *verb. oblig.* interpretatio,cla.4.glo.9.par.4.nu.61.fol.107.

Legis diſpoſitio in tantum ſe extendit inquãtũ illius ratio,cla.4.glo.9 par.5.nu.114.fol.131.

Leges duæ qñ reperiuntur cõtrarię, per poſteriorẽ cẽſetur priori derogatũ,cla.4.glo. 12.n.134.fo.192.

Lex appellatur teſtamẽtaria diſpoſitio, cla.4.glo.26. nu.26.fol.363.

Leges,& ſtatuta puniri iubentia aliquẽ pro alieno delicto,ſunt multùm odioſæ,clau.4.gloſ.14.n.92. fol.227.

Leges,& conſtitutiones de ſui natura oẽs ſunt vniuerſales,& generales,clau.4.glo.15.n.11.fol.233.

Lex non reſpicit præterita,clau.4. glo. 17. nu. 92.fol. 255.& addi.3.

Lex mandati actio C.de fideiuſſo.an ſit correcta per aucten hoc ſi debitor C.de pignor.cla. 4.gloſ.18. par.2.nu.85.fol.281.

Leges *fugitiuę* quæ dicãtur in iure noſtro,cla. 4.glo. 18.par.3.nu.65.fol.288.

Lex obligatione generali ff.de pignor. nunquã habet locũ in vltimis volũtatibus,cla.4.glo.21.par.1. nu.94.fol.330.

Lex prædicta procedit ſiue apponãtur in diſpoſitione verba vniuerſalia,aut generalia,ſiue non, ibid. nu.95.fol.330.

Lex non eſt taliter interpretanda quòd decidat caſum indubitabilem,clau.4.glo.24.nu.27.fol.347. & nu.37.fol.348.vbi declaratur.

Lex debet eſſe iuſta,& ſancta,cla.4.glo.19.par.2.n.19. fol.321.

Lezdam milites non ſoluunt,vbi *deciſio* noſtri Sena, cla.3.glo.3.nu.53.fol.26.

Intelligitur de rebus ad vſum propium, non cauſa negociandi,ibid.nu.54.

Liberalis nemo in neceſſitatibus exiſtit, cla.4.glo.2. nu.42.fol.37.

Libera-

Liberalitas quæcūq in aliū exercita reuocatur ꝓpter inimicitias ſopetueoiētes,cl.4.gl.18.p.3.n.19.f.284.

Liberatio.Promptiores ſuot leges ad liberandum ab obligatiooe,quàm ad eam inducendam, clau.4. glo.18.par.1.nu.155.fol.269.

Liberatio fauotabilior eſt quàm obligatio, clau.4. glo.18.par.2.nu.19.fol.276.

Libera omnia præſumnntur,cla.4.glo.17.n.67.f.253.

Liberè verbū,ſi eſt appoſitū in cōceſſione facultatis alienādi,importat liberū arb.cl.4.gl.26.n.10.f.361.

Liberi arbitrij fauor potior eſt fauore matrimonij, clau.4.glo.9.par.4.nu.13.fol.102.

Liberum qoando aliqoid dicatur,ſeu qnando quid liberè cooceſſum,cla.4.glo.24.nu.54.fol.350.

Libelli ineptitudo in Cathalonia nō attenditur,imò narrato facto debet Iudex ſuper actione legitima declarare,cla.4.glo.18.par.2.nu.65.fol.279.

Libelli ineptitudo non attenditur de iure canonico, ibid.nu.66.fol.279.

Libertas matrimooij nullo modo minui poteſt, aut infringi,clau.4.glo.2.oum.11.fol.43.

Libertas matrimonij ſemper remanet læſa ex ſtatutis priuantibus filios hæreditate, qui inſcijs parētib⁹ illud contrahant,clau.4.glo.2.on.26.fol.44.

Opioio Auctoris in hac materia, ibidem.

Libertas teſtādi magis accedit ad ius naturale, quàm liberorum ſucceſſio,cla.4.glo.9.par.4.n.14.f.102.

Libertas ſeruitotis fauorabilior eſt quàm ipſa ſeruitus,ideò faciliùs illa, quàm hæc,acquiritur,clau.4. glo.17.oum.66.fol.253.

Libertas in ſeruitntibus ruſticis acquiritur per ſolum non vſum habentis ſeruitntem abſq. facto aliquo alterius,quod ſecus eſt in vrbanis, clau.4.gloſ.17. nu 75.fol.253.& nu.80.fol.254.

Libertas ī ſeruitutib⁹ ruſticis nō dicitur ꝓpriè vſucapi,ſeu præſcriptione acquiri, ſed potiùs nō vtēdo ſeruit⁹ amiti,ꝙ ſecus eſt in vrbanis,ibi.n. 76.f.253.

Libertas teſtādi neq. eſt à rebus,neq. à perſonis, quibus relinquitur hæreditas, ſed à voluntate non coacta teſtatoris,clau.4.glo.21.par.1.nu.5. fol.324.

Libertas nubēdi quomodo tolli dicatur,ibi.n.11.f.324.

Libertas perſonarum dicitur ineſtimabilis, ibidem nu.14.fol.324.& nu.20.fol.325.vbi declaratur.

Libertas perſonarum tolli,coarctarique poteſt, ibi.

Libertas perſonarum cur tolli,& coarctari valeat,& oon libertas teſtandi,ibid.nu.20.ſol.325.

Libertatem cooſequeodi ſpes ſemper eſt ſeruo dum viuit,ibidem num.21.fol.325.

Libertatē,& facultatē teſtādi ſibi auferre nō eſt cōtra bonos mores,q turpitudioē præſeferāt,ib.n.55.f.327

Libertas teſtādi pōt ſtatuto tolli,ibi.nu.60.fol.327.

Libri mercatorū,cū quib⁹ quis debet reddere rationem alicuius tenteꝗ adminiſtrationis,ſi ſunt in alia prouincia,& nō poſſunt iodè exire,quid ſit faciēdum,cla.4.glo.9.par.2.n.125.fol.94.vbi *deciſſ.*

Licentia teſtaodi conceſſa prælato non expirat per concedentis mortem,clau.4.glo.13.par.1.num.38. fol.197.vbi *deciſiones* Rotæ Rom.

Didacus carpitur,ibidem.

Licitatio non eſt permiſſa in rebus hæreditarijs, cla. 4.glo.9.par.2.nu.83.fol.91.vbi *deciſ.*& num.94.

Licitatio in re cōmuni,quæ cōmodè diuidi nō poterat,*approbata* eſt aliquando à noſtro Senatu,etiāſi partes ſociorū eſſēt ioæquales, clao.4.gloſ.9.par. 2.oum.85.fol.91.

Licitatio multa piæ ſe fert incommoda, & ideò eſt ab ea,io quantum poſſumus,à nobis abſtioendū, cla.4.glo.9. par.2.num.87.fol.91.

Licitatione oon eſt vtendum,niſi qoando aliud remedium non ſupereſt,vbi *deciſio* Senatus Sabuſia. clau.4.glo.9.par.2.num.88.fol.92.& num.95.

Licitatiooe nō probatur iuſtum prætium, nec iuſtus rei valor,cl.4.gl.9.p.2.n.89.f.92.vbi.*deciſio* Senatus Neapolitani.

Licitatiooem omoino eſſe prohibitam in rebus hæreditarijs,ſiue hæredes habeāt æquales partes,ſiue etiam inæquales,tenet Aluar. Velaſ. præterquam in caſu l.ad officium C.com.diuidu.clau.4.glo.9. par.2.oum.94.fol.92.vbi *deciſiones* Seoa. Luſitani.

Licitare eſt prætiū in auctione pro re venali offerre, cla.4.glo.9.par.2.nu.95.fol.92.

Lis mortua dicitur qoæ eſt fioita,& perempta, clau. 4.glo.18.par.1.ou.16.fol.259.

Litibus non vexari maximum eſt cōmodum, & ibi multa in execrationē litiū,cl.4.gl.9.p.5.n.43.f.124

Litium à moleſtijs vt liberetur, coonenit interdum bono viro de iure ſoo decedere,ibidem num.45.

Litis conſors gaudet priuilegio miſerabilitatis ſui litis conſortis,clau.4.glo.11.nu.79.fol.179.

Litis conſortes qui dicantor,ibidem nom.80.

Litis pendentia facit regulariter illicitum ꝙ tale aliàs ex ſe nō eſſet,cla.4.gl.15.nu.65.fol.236.vbi *deciſſ.*

Litis pendentia facit ceſſare exercitium propriæ facultatis,cla.4.glo.15.n.71.f.237.& n.ſeq. vbi *deciſ.*

Literæ exequutoriales mutato, vel mortuo Iudice, qui eas cōceſſit re integra,poſſūt exequi, ꝙ declaratur,clau.4.glo.13.par.1.nu.35.fol.197.vbi *deciſſ.*

Fallit tamen in Cathalonia,quod quomodo procedat declaratur,ibidem.

Literæ expeditæ ī quærelis paciū,& treugarū violatarū,qualiter præſentētur,clau.4.glo.15.n.142.f.243.

Locator reſeruans ſibi in locatione facultatē vtēdi proprio vſu,cēſetur ſibi nihil aliud reſeruare quā ꝙ de iure habebat,cla.4.gloſ.9.p.4.n.68.fol.108.

Locator ſi ꝓmiſit cōductorē nō expellere ex aliqua cauſa,vel iurauit cōtractū,vel pro eius obſeruātia domos ſpeciali hypoteca ſubmiſit, dubiō eſt oon modicū an poſſit vti facultate proprij vſus,quæ datur à iure,clau.4.glo.9.par.4.n.70.fol.108.

Locator domus non pōt propria auctoritate executiooē cōtra cōductorē,ſi ei ſit ius,& de iure antea firmatū,facere,cla.4.glo.15.nu.68.fol.236.

Locator non poteſt,ſioe vitio attentatorū,expellere colonum lite pendente,etiam in ſola cauſa iactatorum,& etiam ſi notoriè appareret de non iure petentis,ibidem nu.73.fol.237.vbi *deciſiones.*

Locator non præſcribit contra conductorem, nec è contra, clau.4.glo.17.nu.25. fol.250.

Locator poteſt ex cauſa expellere conductorem nõ obſtante promiſſione in contrarium facta, cla. 4. glo.21.par.2.nu.67.fol. 335.

Locationis contractus cenſetur celebrari inter eum, qui furnum, vel molendinum paratum habet, & eos, qui illuc accedunt ad molendum, vel coquẽdum panem reſpectiuè, cla.4.glo.17.n.26.fol.250.

Locatio rei eccleſiaſticæ vltra tempus legitimum facta, non ſuſtinetur in legitimo, & quare, clau. 4. gloſ. 21.par.1.nu.77.fol.328.

Locatio ſi ſit concepta ſine pacto de non alienãdo, quamuis adſit ſpecialis in ea hypoteca, vel generalis cum iuramento, non propterea impeditur alienatio, ſed dabitur tantùm conductori actio ad intereſſe, cuius ratione inſiſtet rei donec ſibi ſoluatur, clau.4.glo.25.nu.67.fol. 358.

Deciſio Senatus Luſita.243 apud Anthoniũ de Gam. circa hoc repræhenditus ab Aluar. Velaſ.ibid.nu. 68. fol.358.

Locationi ſtãdũ eſſe, ex eo quod ſit iurata, ſiue ſit cũ ſola obligatione ſine pacto de nõ alienãdo, ſiue cũ eo, & ſine obligatione bonorum, ſunt qui velint, ibi. num.69.fol.358.

Locationi tenetur ſtare ſingularis ſucceſſor quando ipſe erat conſcius dictæ locationis, ibid. num. 79. fol.359. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Locus exẽptus æquiparatur loco exiſtenti extra diœceſim, cla.4 glo.10.par.2 num.80.fol.168.

Locumtenens generalis nõ habet votum niſi in paritate, clau 3. glo. 5. nu.35.fol.23.

Locumtenentes generales in Cathalonia continuãt officia vſq. ad aduentum ſucceſſorum, & quare, clau.4.glo.10.par.1.num.100.fol. 151.

Locũtenentes Regis in Cathalonia ſunt delegati, ibi.

Locũtenens Regis in Cathalonia põt facere proceſſũ pacis, & treugæ violatorũ, cla.4.glo.15.n.120.f.242.

Locumtenens officialis in abſentia tenetur aſſecurare tabulam, clau 4.glo.10.par.1.num.93.fol.169. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Lucra non dicuntur niſi deducto ære alieno, clau.4. glo.9.par.2.nu.56.fol. 89.

Lucrandi animus non facit quid eſſe ſeruile, & ideò quod poteſt gratis diebus feriatis fieri, id poteſt & prætio accepto, cla.1.nu.28.fol.4.

Ludens, etſi certus de victoria, poteſt augere ſpõſionem, clau.4.glo.18.par.3.nu.113.fol.291.vbi declaratur quare, & quomodo.

Lucratiua, an oneroſa ſit alimẽtorũ cauſa erga filiũ, & vxorẽ reſpectu patris & mariti reſpectiuè inopis, clau.4.gloſ.7.par. 5.n.174.fol.136.

M

MAcedonianum Senatuſcõſultũ dicitur odioſum, quia principaliter emanauit in odiũ creditorum mutuantium filijsfamilias, clau.4.glo.18. par.4.nu.54.f.297.

Magiſter poteſt agere actione iniuriarum pro diſcipulo, cla.4.gl.15.num.16.fol.233.

Maior pars de iure communi ſufficit in omni congregatione, quæ conueniat ad aliquid ſtatuendũ, cla.3 glo.3.num.74.fol.27.vbi *deciſiones*.

Idem de iure noſtro municipali in determinationibus in Senatu, & in curijs faciendis, ibi. & nu. 89.

Maior pars congregatorum nihil poteſt in his, quæ ſunt gratiæ, ſine conſenſu minoris, ibi.n.81.& 94. fol.3.vbi declaratur.

Maior pars nõ præiudicat minori in his, quæ ſpectãt ad ſingulos vt ſingulos, cla.4.glo.10.p.1.n.32.f.146.

Maior quis dicatur in materia diuiſionis rei cõmunis reſpectu faciendarum partium, remiſſiuè, cla. 4.glo.9.par.2.nu.38.fol. 88.

Maioribus, æquè atq. minoribus, datur quadrienniũ ad petẽdum reſtitutionẽ, cla.4.gl.12.nu.61. f.187.

Maiorib⁹ nõ datur reſtitutio aduerſus quadrigenariã præſcriptionẽ, ſecundũ opinionẽ auctoris, ibi. nu.99.fol.189.ſed aliquando id fallit, ibid. n.100.

Maior, qui eſt læſus in cõceſſione emphyteuſis, non reuocat præciſè eam, ſed emphyteutæ dat electionẽ l.2.C.de reſcin.vẽdi.cla.4.gl.18.p.1.n.107.f.165.

Maiorem quantitatem ſoluens cenſetur etiam ſoluere minorem, ibid.nu.173.fol.171.

Maioratus ſignificatio ducta eſt à communi vſu loquendi, clau.4.glo.9.par.3.nu.7.fol.95.

Maioratus ſine Regia licentia inſtituti confirmatio fieri non poteſt poſt mortem inſtitutoris, clau. 4. glo.13.par.1.num.26.& 32. fol.197.

Mala fides in Cathalonia nõ attenditur in præſcriptionibus, d.glo.13.par.4.nu.53.fol.217.

Malitijs hominum non eſt indulgendũ, cla.4.glo.19. par.2.nu.24.fol.321.

Mãdãs nõ ex eo excuſatur quod excuſet mãdatari⁹, quia differẽtia eſt inter vtrumq. cla.4.glo.15.n.17.f.234.

Mandatarius regulariter non excuſatur ob mãdatũ, ibid.nu.20.fol.234.

Declaratur in his, quæ prima facie apparent de genere prohibitorum, ibidem.

Mãdatũ quomodo, & quando præſumatur in eo, qui aliquid egiſſe dicit de alterius mandato, ibi.nu.26.fol.234.

Mandatũ neceſſariũ, vt procurator faciat cadere dñm in delictũ, quomodo probetur, ibi.nu.34. fol.235.

Mãdatũ procuratoris, vel alterius tertij pro alio ſoluẽtis præſumitur, cla.4.glo.18.p.5.nu.31.fol.306.

Fallit ſi induceretur alicuius delicti præſumptio cõtra principalem, ibidem.

Mandatũ ſemper præſumitur ex actu ad quẽ veroſimiliter quis non accederet ſine eo, ibi.n.39.f.306.

Mandata quæ fiunt pro repræſalijs, vt alteri ſoluatur, debẽt eſſe cum clauſula iuſtificatiua, clau.3. glo.2. nu 48.fol.16. vbi *deciſ.* noſtri Sena.

Mãdatũ ſpeciale requiritur ad præſtandũ iuramentũ fidelitatis, clau.4.glo.10.par.1.nu.21.fol.145.

Mãdatũ ſpeciale requiritur in electione, & creatione officialis faciẽda nomine alterius, ibi.n.24. f.156.

Mandatum expirat morte mandantis re integra, cla. 4.glo.13.

4.glo.13.par.1.num.45.fol. 198.
Manus mortua quæ dicatur,& quare,clau.4.glo.12.num.13.& 15.fol.183.& nu.30.fol.184.
Belluga carpitur, ibid.nu. 14.
Manus mortua tenetur intra annum feudum in perſonam capacem alienare,& ad id compelli poteſt per dñm,etiãſi ſit Eccleſia, ibi.n.17.& præcedẽti.
Interpretatio c.1.de immunita.eccleſ.in 6.ibi.nu.19.
Manus mortua non tenetur transferre feudum in perſonam habilẽ quando illud poſſidet iure pignoris,& qualiter tali caſu conſulatur domino, ibidem nu.10.vbi *deciſ.* noſtri Senatus.
Item nec quando dominus vult amortizationem, ibidem num.21.
Manusmortuę quare appellentur eccleſiæ,vniuerſitates,communitates,& collegia,cla.4.glo.18. par.1.num.14.fol.258.
Manutenentiarũ vſus in Cathalonia,remiſſiuè clau.4.glo.13.par.2.num.15.fol.201.
Marcharum vſus quando ſit in Cathalonia, & quæ requirantur,clau.3.glo.2.nu.50.fol.16.
Vicarius,& Baiulus Barcinonæ procedunt per marcharum declarationem,etiam cõtra officiales regios quoſcunq. ibidem.
Marcha nõ declarat᷑ niſi officialis requiſitus reperiatur in fatica iuſtitiæ adminiſtrãdę,ibi.n.60.fol.17.
Marcha non declaratur niſi cum voto duorum, vel ſaltem vnius Iuriſperiti,ibidem num.61.fol.17.
Non tamen requiruntur omnia,quæ de iure cõmuni ſunt neceſſaria ad repręſalias,ibidem.
Marchari quæ perſonæ non poſſint,ac quæ res,ibid. num.62.fol.18.
Marchari an poſsit pecunia debita ab eo, qui illam promiſit ſoluere francham ab omni marcha,ibid. nu.63.fol.18.
Et ſi marchatur an debitor remaneat liberatus, ibi.
Marchari vt poſsit pecunia promiſſa francha ab omni marcha,& repræſalia,quę cautela ſit ſufficiens, ibidem nu.64.fol. 18.
Marchæ periculo non ſubiacet debitor, etiamſi fecerit pactum de ſoluendo pecuniam francham, & quitiam ab ea,ſi declaratur in iniuriam creditoris,vel contra eum,ibid.nu.70.fol.18.
Marcharum vſus viget etiam in Gallia, ſed nõ cõtra perſonas,ibid.nu.71 fol.18.vbi *deciſio* Parlamen.
Marcus Anthonius Marius repræhenditur quòd cõtra omnes nonè tentare voluerit donationem inter patrem,& filium non firmari iuramẽto,cla.4. glo.7.par.2.num.59.fol.68.
Mare adiacens alicui ciuitati cõprehenditur ſub territorio illius ciuitatis,clau.4.glo.11.nu.91.fol. 180.
Maritus propter dolum perdit beneficiũ ne conueniatur vltra quã facere poſsit,cla.3.glo.3.n.22.f.22.
Maritus non habet beneficiũ ne egeat in bonis vinculatis,d.glo.7.par.3.n.67.fol.74.vbi *deciſio* noſtri Senatus,Vbi etiã alij caſus remiſſiuè traduntur,in quibus propterea quòd bona ſint vinculata, ceſſant priuilegia.
Maritus an repetat donata vxori ob cauſam matrimonij,ſi illud declararetur nullum,clau. 4. glo. 1. num.65.fol.39.
Maritus & vxor dicũtur vna,& eadem perſona, vna caro,& vna penè anima,cla.4.gl.7.p.1.nu.68.f.62.
Maritus põt ſic inſigniter de vxore mereri,& ẽcõtra vxor de marito,vt alter alteri remuneratiõnẽ debeat,& qualiter,d.glo.7.par.2.nu.14.f.64.&.n.26.
Maritus non poteſt prouocare ad diuiſionẽ rei communis in dotem ſibi datæ,licèt prouocari valeat, clau.4.glo.9.par.2.num.123.fol. 94.
Marit⁹ dicitur fraudare creditores,ſi antę dilationẽ, q̃ habet d᷑ iure,reſtituat dotẽ,d.gl.9.p.5.n.84.f.127
Maritus poteſt agere actione iniuriarum pro vxore, clau.4.glo.15.nu.16.fol.233.
Maritus qui intrauit domum vxoris certa ad illam allata dote,ſiue axouario, cũ pacto quòd,mortua vxore,non poſſet extrahi à bonis niſi reſtituto ſibi axouario,aut alijs rebus,& qđòd interim faceret fructus ſuos,tale pactum non valet,clau.4.glo.18. par.3.num.107.fol.292.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Martinus quando fuerit Rex Aragonum factus, cla. 4.glo.10.par.2.num.34.fol.163.
Maſculinus ſexus multis nominibus fœmineo præſtat, clau.4.glo.9.par.3.nu.17.fol.96.
Maſculis,& fœminis vocatis,ſic intelligitur vocatio facta,vt primò maſculus,& in illius deffectũ fœmina vocetur,d.glo.9.par.3.nu.14.18.19.& 21. fol. 96.& par.5.nu.8.fol.120.
Maſculi maiori charitate, & affectione ſolẽt à parẽtibus diligi,quàm fœminę,ibidem nu.15.fol.96.
Maſculi cõſeruant magis noſtrum eſſe, quàm fœminę,& per illos conſeruatur agnatio, & ſucceſſio, per has verò minimè,imò earum ſucceſſio agnationi aduerſatur,ibidem nu.16.fol.96.
Maſculi cẽſentur vocati per ſtatutũ excludens fœminas extãtib⁹ maſculis, d. glo.9.p.4.nu.88.fol.110.
Maſculis,& fœminis vocatis, ſi reperiatur extincta linea maſculorum,& ex linea fœmenina reperiantur maſculus,& fœmina,præfertur maſculus, cla. 4.glo.25.num.12.fol.354.
Quod procedit etiãſi maſculus ſit deſcẽdens ex fœmina,& fœmina ex maſculo,ibid.nu.13.& ſequẽ. fol.354.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Maſculorum appellatione an veniant deſcedentes ex fœmina,ibid.nu.15.fol.354.
Mater nõ tenet᷑ filiã dotare, quomodo intelligatur, cla.4.glo.1.nu.33.fol.36.
Mater,& filius an reputentur pro vna,& eadẽ perſona,cla.4.glo.7.par.1.nu.65.fol.62.
Mater nõ eſt legitima adminiſtratrix bonorũ filij,d. glo.7.par.3.nu.30.fol.71.vbi quędã *deciſio* repræhenditur, & *alia* noſtri Sena.laudatur.
Mater non habet filios in poteſtate,nec vſumfructũ in illorum bonis,ibidem nu.31.fol.71.
Mater,quæ filijs tenetur ſeruare quę habuit ex primo marito,ſatisfacit ſi vni ex eis relinquat, cla.4. glo.9.par.1.num.16.fol. 80.

L. fœminę C. de ſecund. nup. intellectus, ibidem.

Matricidę, licèt committat maius delictum, minor tamen pœna imponitur, quã vxoricidæ, & quare, clau. 4. glo. 14. nu. 129. fol. 230.

Matrimoniũ an dicatur cauſa finalis, vel impulſiua donationis, quæ eius fauore, vel contemplatione fit, clau. 4. glo. 1. nu. 13. fol. 34 & gloſ. 9. par. 1. nu. 31. fol. 81. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Matrimonium eſſe cauſam impulſiuam donationis, quæ pro eo fit, tenent plures qui enumerãtur, alij verò contrarium, ibidem num. 16. fol. 34.

Auctoris opinio conſiliatrix ſupradictarũ, & diſtinguens inter eas, ibid. nu. 17. fol. 35.

Matrimoniũ ſemper dicitur cauſa finalis qñ illud requiritur ad validitatẽ donationis, ibi. nu. 32. fol. 36.

Matrimonium abſq. parentum conſenſu cõtrahere mortale aliqui arbitrantur, cla. 4. gl. 2. nu. 6. fol. 43.

Quod non procedit ſi cõſilium ſit petitum, licèt nõ ſequutum, ibidem num. 7.

Matrimonij mentio ſimpliciter facta intelligitur de primo, cla. 4. glo. 9. par. 1. n. 21. fol. 80. vbi *deciſio* Senatus Luſitani, & vide in verbo, *nuptiæ*.

Matrimonij fauor multa habet priuilegia, clau. 4. glo. 9 par. 4. nu. 11. fol. 102.

Interpretatio eorum, quę matrimonij fauore facta ſunt, ſumenda eſt quę magis illius matrimonij fauori conueniat, additio. 19. vbi *deciſ.*

Priuilegia, quę actui, matrimonij fauore, cõcedũtur, ceſſant per illiꝰ diſſolutionẽ, cla. 4. gl. 28. n. 12. f. 368.

Matrimonij libertas tolli de iure non poteſt, clau. 4. gl. 21. par. 1. n. 11. fol. 324. & n. 19. f. 325. vbi declaratur.

Matrimonij libertas nõ dicitur impediri ꝑ pactũ cũ aliqua muliere initum de eam ducendo in vxorẽ, ibid. nu. 12. fol. 324.

Matrimonia qualiter dbeãt eſſe libera, ibi. n. 19. f. 325.

Medici an gaudeant priuilegijs Iuriſconſultorum, clau. 3. num. 31. fol. 10.

Medium, per quod peruenitur ad finẽ, nõ debet excedere ipſum finem, cla. 4. gl. 14. num. 122. fol. 230.

Melioratio filiorum, aliàs de ſui natura reuocabilis, fit irreuocabilis ſi fiat fauore certi matrimonij, cla. 4. glo. 1. n. 23. fol. 35.

Meliorãdi facultas nõ põt exerceri qñ vnicus tãtùm adeſt filius, cla. 4. glo. 9. p. 4. nu. 133. fol. 114.

Parladorij cõtrariũ ſẽtẽtis opinio reꝓbat, ibi. n. 134.

Melioratio facta à patre filio cenſetur reuocata per alienationem, & alios actus tacitam reuocationẽ inducentes, clau. 4. glo. 9. par. 5. nu. 192. fol. 138.

Melioratio filij nõ eſt reuocabilis nec per ingratitudinẽ, nec aliàs, qñ fit ex cõtractu oneroſo cũ alio inito, ne illi fiat præiuditiũ, cla. 4. glo. 28. n. 13. fol. 368.

Niſi ceſſet illius tertij intereſſe vel per mortem, vel aliàs, ibidem.

Mẽbri abſciſio eſt meri imperij, cl. 4. gl. 14 n. 74. f. 226.

Membri abſciſio æquiparatur morti, ibid. nu. 75.

De hac pœna qui pluribus egerint, ibidem.

Mens donatoris ex coniecturis depræhenditur, cla. 4. glo. 21. par. 2. num. 42. fol. 333.

Meretricum ſtatus omnium miſerabilior eſt, clau. 4. glo. 11. num. 75. fol. 178.

Merita ſunt ſemper probanda, nec ſufficit aſſertio in actibus, niſi propter merita, fieri prohibitis, clau. 4. glo. 7. par. 2. nu. 18. fol. 65. vbi *deciſio* Senatus Sebuſiani, & glo. 10. par. 2. nu. 22. fol. 163.

Fallit in Principe ſecundum aliquos, d. glo. 10. par. 2. num. 23. fol. 163.

Maximè quãdo exprimuntur in ſpecie, ibid. nu. 24.

Et quando Princeps in meritis ſuam fundat intentionem, ibidem num. 25.

Et quando fundat ſuam intẽtionem, & loquitur de facto coram ſe geſto, non per relationem ab alijs habitam, ibidem nu. 26.

Et quando Princeps iureiurando ſuam roboraſſet conceſſionem propter merita factam, ibid. nu. 27.

Merita in foro cõſciẽtiæ ad validitatẽ donationis nõ ſunt probanda, clau. 4. glo. 7. par. 2. num. 25. fol. 65.

Merita qualia debeant eſſe, an æquiualentia rebus donatis, vt remuneratoria dicatur donatio, an verò obſequialia ſufficiant, ibid. nu. 26. fol. 56.

Merita propter quę Princeps poteſt dare de prohĩbitis, neceſſarium eſt quòd ſint facta in vtilitatem earundem rerum, quæ donantur, non aliarum alterius Regni, clau. 4. glo. 10. par. 2. num. 32. fol. 163.

Merita prædicta non ſufficit quòd ſint pro ſeruitijs priuatim Principi factis, ibidem num. 33.

Merita talia iudicãtur, quale eſt quod pro eis datur præmium, cla. 4 glo. 14. num. 122. fol. 230.

Merũ imperiũ quid ſit, cla. 4. gl. 14. n. 31. 32. & 38. f. 223.

Merum imperiũ vndè dicatur, & quare ita dicatur, ibidem num. 39. 42. 44. & ſequen. fol. 224.

Merum ius gẽrium, mera pœna, merum factũ, mera conditio, merũ iudicis officiũ, merula anis, merũ vinũ, merũ ius, & mera donatio quare dicantur, ibidem num. 43. fol. 224.

Merum imperium nobilius eſt, & excellentius alijs, clau. 4 glo. 10. par. 2. nu. 85. fol. 168.

Merum imperiũ eſt de regalibus, clau. 4. gloſ. 14. nu. 17. fol. 222.

Merũ imperiũ cẽſetur tranſlatũ cum cõceſſione iuriſdictionis ex conſuetudine, ibid. nu. 20. fol. 222.

Merũ & mixtũ imperiũ an veniãt ſub illis verbis, *cõcedo tibi omnem iuriſdictionẽ*, ibi. n. 18. & 19. fol. 222.

Merum imperium venit in generali conceſsione regaliarum, ibidem nu. 21. fol. 222.

Merum imperium, & mixtũ in hoc ſolùm differũt, quòd illud publicam, hoc verò priuatã reſpiciat vtilitatem, ibid. num. 37. fol. 223.

Meri, & mixti imperij gradus, & caſus qui ſint, tam de iure cõmuni, quàm de iure noſtro municipali, remiſſiuè, ibi. num. 48. & 49. fol. 224.

Meum quod eſt cõmutabiliter, iterùm meum effici poteſt incõmutabiliter, cla. 4. glo. 5. nu. 67. fol. 56.

Militia non eſt dignitas, clau. 3. nu. 29. fol. 10.

Milites non poſſunt conueniri niſi in quantum facere poſſunt, clau. 3. glo. 3. nu. 12. fol. 21. vbi referuntur plures, qui eodem priuilegio gaudent.

Milites an poſſit cum iuramento renuntiare priuilegio pænã carceris pro debito ciuili nõ ſubeundi, ibidem num.14.fol.21.& num.47.& 48.fol.25.
Milites,qui ſunt in certo loco belli cauſa parati pro defenſione reipublicę, gaudent priuilegio pœnã carceris non ſubeundi,ibidem nu.17.fol.22.
Contra tamen Senatus noſter *declarauit*,ibidem.
Milites Naualium , vulgò deles adreſſanes,ciuitatis Barcinonę non gaudent priuilegio vt non poſſint carcerari,ibi.n.18.& 19.f.22.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Miles ocultans bona nõ gaudet priuilegio,ne poſſit capi,quia dicitur delinquere,ibid,nu.20.& 22.fol. 22.vbi *deciſiones* noſtri,& aliorum Senatuum.
Miles ꝓpter furtũ perdit nobilitatẽ,ibi.n. 21. fol.22.
Miles perdit beneficium ne poſſit carcerari, nedum propter oculrationem bonorũ iam probatam,ſed etiam ſi adſit ſuſpitio probabilis oculrationis, ibi. num.23.fol.22.vbi *deciſio* Senatus Pinciani.
Miles in quibus caſibus perdat militiam , remiſſiuè ibidem num.25.fol.23.
Milites gaudent priuilegio vt non poſſit contra eos procedi,etiam ciuiliter,pro delicto ſine partis inſtantia,ibidem num.30.fol.23.
Militum priuilegium,vt non poſſit contra eos procedi ſine inſtantia,appellat Mier. iniquum, ibidẽ num.26.fol.23.
Militibus non ſuffragatur priuilegium vt non poſſit contra eos procedi ſine inſtãtia partis in caſibus, & in delictis,in quibus,ſecũdum ſui naturam,nõ poteſt adeſſe inſtantia,ibidem num. 31.& 32. fol. 23.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Milites an poſſint capi ſine inſtantia partis in caſu conſtitu.com inſtigant,ibidem num.34.fol.23.vbi *deciſiones* noſtri Senatus.
Miles forenſis an gaudeat priuilegio vt non poſſit contra eum procedi ſine partis inſtantia, ibidem num.37.fol.24.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Milites ſunt de foro,& iuriſdictione domini Regis, exempti à iuriſdictione baronum,& baiulorum, etiam Regiorum,idq. tam in ciuilib⁹,quàm in criminalibus,ibidem num.38.fol.24.
Milites in criminalibus ad punitionem,ſolùm conueniuntur coram domino Rege,ibidem.
Miles nõ põt renũtiare priuilegio fori, ibi.n.39.f.24.
Miles an poſsit renuntiare priuilegio fori ſaltem cũ iuramento,ibidem num.45.fol.25.
De milite an incidenter cognoſcere poſsit Baro,veluti qñ corã eo opponitur exceptio,ibi.n. 49.f.25.
In domo militis an poſsit aſsiſtere officialis Baronis, ſicut ſolent officiales Regij ordinarij , Algutzirio Regio de mãdato Regiæ Audiẽtiæ aliquem actũ iuriſdictionis exercẽti,ibid. n.49.fol.25.vbi *deciſio* Viſitatorũ officialiũ Regiorũ huius Principatus.
Milites omnes habent votum in comitijs,quæ celebrantur à Rege Cathalanis,ibid.nu.67.fol. 27.
Milites in Cathalonia alij dicuntur ſimpliciter milites,& alij nobiles,ibidem nu.83.fol.29.
Milites,& qui eorum priuilegijs gaudẽt,nõ poſſunt poſsidere immobilia in terris Barorum, ibid. nu. 105.& 108.fol.32.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Milites non ſunt habiles ad poſsidendum bona immobilia ſub directo dominio alterius,ibi.nu. 108. fol.32.vbi *deciſiones* noſtri Senatus.
Milites ſubſunt Locumtenẽti Vicarij in eius abſentia,ſicut ipſi Vicario,cla.4.glo.10.par.2.n.94.f.170. vbi *deciſ.* noſtri Sena.
Reliqua vide in verbò *Æquites.*
Miles quis dicatur in materia feudali,clau. 4. glo.12. num.155.fol.194.
Miles non dicitur quilibet feudatarius,& quid ad id requiratur,ibidem num.156.fol.194.
Minimum ſequimur in obſcuris,clau.4.glo.18.par.1. num.179.fol.271.
Intellectus l. diem proferre §. ſi plures ff. de recep. arb.ibidem num.180.fol.271.
Minori an detur reſtitutio aduerſus dilatorias non oppoſitas,clau.3.glo.3.nu.59. fol. 26. vbi *deciſiones* Senatuum Sebuſiani,Neapolita. ac etiam noſtri.
Minori non datur reſtitutio niſi in his, quæ cum eo geſta ſunt,ibidẽ nu.59.fol.26.vbi *deciſiones* noſtri, & aliorum Senatuum.
Minor,qui veniam ætatis impetrauit,non reſtituitur pro læſione,quæ contigit poſt exhibitas in iuditio literas cõceſsionis veniæ ætatis,ſecùs ꝓ cõtingẽte antea,ibi.n.61.f.26.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Cõtra ſentit auctor, nullã ſcilicet inter hæc eſſe differentiã, ibi. nu.62.& vide additio. 4.
Minor reſtituitur aduerſus nõ cõfectũ inuentarium ſi cõſtat de læſione,clau. 4.glo.5.nu.45.fol.53.vbi *deciſiones* noſtri,& aliorũ Senatuum.
Minor de iure cõtrahere põt,& obligari ciuiliter, & naturaliter,cla.4.glo.7.par.3.n.47.fol.73.
Minor læſus in eligendo partẽ rei communis,& maior lęſus ex eo quòd inæquales partes cum fecerit rei cõmunis,minor maiorẽ elegit, an reſtituãtur, cla.4.glo.9.p.2.n.36.fol.88.vbi *deci.*Sena.Sebuſia.
Minor an poſſit prouocare,& prouocari ad diuiſionẽ rei cõmunis,ibi.n.125.fol.94.
Minor reſtituitur aduerſus ſuũ factũ,ꝓpter q̃ oporteret eũ litibus moleſtari,d.gl.9.par.5.n.44.f.124.
Minor tranſactionẽ impugnans an teneatur reſtituere quod per eam recepit,remiſsiuè ibid. n. 216.f.141.
Minoribus petentibus reſtitutionẽ in integrum an ſit de neceſsitate cõcedenda dilatio duorũ mẽſiũ, an verò poſsit per iudicẽ abbreuiari, cla. 4.glo.10. par.1.n.23.fol.145.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Interpræta.conſtitu.fina.titu de dilations,ibidem.
Minor reſtituitur aduerſus nõ petitã intra tẽp⁹ inueſtiturã,cla.4.glo.12.n.10.fol.183.vbi *deciſ.*
Minori ſoluẽs cũ auctoritate iudicis,& curatoris cõſequitur pleniſsimã ſecuritatẽ,ibi.n.70.fol.187.
Minor quandoq. reſtituitur aduerſus ſolutionẽ cũ auctoritate iudicis,& curatoris ſibi factã,ibi.n.71.
Minoribus,& Eccleſię in dubio eſt fauendũ,vt opinionem eis fauorabilem amplectamur,ibi. n. 86. fol.188.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Minori,& non maiori,ſecundũ opinionẽ auctoris, datur reſtitutio ex capite ignorãtiæ,ibid.num. 85.

Minor an reſtituatur contra minorẽ,ibi.n.104.f.190.

Minor ſi vult ſtare contractui,etiam nullo, cum eo celebrato,non poteſt alius eum impugnare, clau. 4.glo.13.par.1.nu.14. fol.196.

Minor non tenetur adhiberi facere ſolemnitates in ſuo contractu fauorabili,nec ſi non adhibeantur poteſt qui cum eo contraxit à cõtractu recedere, & de ratione,ibi.num.17.fol.196.

Minori læſo in prætio, nõ in venditione ex eo quòd non expediret vendere, non datur reſtitutio niſi ad ſupplementum pretij, cla.4.glo.18.par.1. num. 42.fol.260.& num.95.fol.264.

Minor læſus in prætio an reſtituatur ad illud, an ad totum contractũ,ibid.nu.95.fol.264.

Minori tutela,& cura dari nõ poſſunt quo ad exercitium,poſſunt tñ quoad conſtitutionẽ pro tempore habili,d.glo.18.par.2.nu.79.fol.280.

Minor eo ipſo quòd fideiuſſit læſus dicitur,d.glo.18. par.3.num.28.fol.284.& nu. 30.fol.eod.vbi contrariũ,& nu.41.&.42.fol.285.& nu.43.fol.286.

Minor iurans fideiuſſionem nõ poteſt aduerſus cõtractũ vti ordinarijs iuris remedijs,ſed quòd propterea non poſſit,nec debeat reſtitui ſi lædatur,nõ videtur rationabile,ibi.n.40.fol.285.

Minorem alij dicunt reſtitui aduerſus fideiuſſionẽ intratã eo ipſo quòd fideiuſſit,alij verò ita demũ ſi dolo,vel machinatione aduerſarij ductus ſit ad fideiubendum,ibidem num.41.fol.285.

Minorem non dici ſimpliciter læſum fideiubẽdo ex eo quòd fideiuſſit,vt reſtituatur,ſed probandam eſſe aliàs læſionem reſoluit,& tenet auctor,& explicat,ibi.nu.52.fol.287.

Minor non reſtituitur aduerſus fideiuſſionem quãdo eſt in modico damno,ibi.n.53.fol.287.

Minorem reſtitui aduerſus fideiuſſionem ex cauſa læſionis plures Senatus *declararunt*, & ſignanter noſter Cathalonicus,ibidem nu.54.fol.287.

Minori an detur reſtitutio aduerſus fideiuſſionem antequam ſoluat,etiamſi poſſit poſtea indemnis à debitore ſeruari,ibid.num.56.fol.287.

Intereſt potiùs nõ ſoluere,quàm ſolutum repetere, ibidem num.57.fol.287.

Minor reſtituitur ne litibus vexetur,ibi.nu.58.f.287.

Minor quãdoq.reſtituitur ex ſola cauſa affectionis, quia res fuerat maiorũ ſuorũ,ibi.num.59.fol.287.

Minor reſtituitur aduerſus fideiuſſionẽ quamuis nõ adſit dolus ex ꝓpoſito,ſed re ipſa,ibi.n.60. f.287.

Minor reſtituitur, etiam in cõtractibus, vbi nulla eſt correſpectiuitas,veluti in donatione, liberatione gratuita,delegatione debitoris damnoſa, & alijs, ibidem num.61.fol. 287.

Minor reſtituitur aduerſus plures actus,in quibus, ſi celebrati cum maiore forent,nulla poſſet conſiderari læſio,ibidem.

Minor prouocatus ad diuiſionẽ poteſt eam facere ſine ſolemnitate,d.glo.18.par.5.num. 4.fol.304.

Minoribus ſubuenitur vt occurratur fraudibus,quæ eis propter minorem ætatem fiunt,clau.4.glo.19. par.2.num.10.fol.321.

Minor non reſtituitur aduerſus inſinuationẽ donationis non factã vt præiudicet creditoribus,cla.4. glo.29.nu.15.fol.374.vbi *deciſio* curiæ Tholoſanæ.

Minor an reſtituatur aduerſus donationem non acceptatam,ibidem num.16.fol.374.

Minor an reſtituatur aduerſus teſtamenti non factã inſinuationẽ intra debitũ tẽpus, ibi.nu.17.fol.374.

Minor pars põt impugnare facta maioris, cla.4.glo. 10.par.1.nu.90.fol.152.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Contradictione tamen non obſtãte poteſt,& debet exequutioni ordinatio demandari,ibidem.

Cuius expenſis iſtę maior & minor partes vniuerſitatis inter ſe ſe litigare debeant,ibidem.

Minor in ſpeciebus non ineſt maiori,clau.4.glo.18. par.1.num.170.fol.271.

Minor quantitas ineſt maiori, ibid.nu.172.fol. 271.

Minor ſumma ineſt maiori tanquam pars, non tanquam quid ab ea ſeparatum,ibid.nu.175. fol. 271.

Intellectus tex.in c.ex parte de cenſibus,ibi.nu.176. fol.271.

Minor quandoque ſignificat mediocre,& ſic mediũ inter maximũ,& minimum,ibid.nu.178. fol. 271.

Minoriſa appellatur ciuitas,& quare,clau. 4.glo.11. num.18.fol.173.

Miſerabilium perſonarum cauſas de iure communi cognoſcit Index Eccleſiaſticus,ibid.nu.81. fol.179.

Sed fallit in Cathalonia,ibidem.

Mixtum imperium quid ſit,clau.4.glo. 14. num.54. & 38.fol.223.& num.46.in fine fol.224.

Mobilia quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, æquiparantur immobilibus,clau.4.glo.13.par.1.n. 7.f.195.

Moleſtia ſola facta,ſeu cauſata fideiuſſori pro principali,etiamſi reuera nõ fuerit ſoluere cõpulſus, ſufficit ad agendum pro liberatione,clau. 4. gloſ. 18.par.3.nu.17.fol.284.vbi *deciſio* Sena. Sebuſiani.

Momentaneæ acquiſitio non eſt in conſideratione, clau.4.glo.10.par.5.nu.126.fol.133. vbi declaratur.

Monaſterium non excludit ſubſtitutum datum ſub conditione,ſi hæres moreretur ſine liberis ex legitimo matrimonio natis,clau.4.glo.2.nu. 36.fol. 46.vbi *deciſiones* noſtri,& Pedemontani Senatuũ.

Monaſterium Barcinonæ non obſtante diſpoſitione c. in præſentia,de probatio.ſuccedit in ſola legitima monacho, in cæteris verò bonis ſuccedunt fideicommiſſarij,clau.4.glo.2.nu. 32. fol 45. vbi *deciſiones* noſtri Senatus.

Monaſteria ordinis diui Benedicti ferè oĩa ſunt ab ordinarijs exẽpta,cla.4.glo.13.par.4.n.45.fol. 217.

Monitio,quæ per literas fit quærelato pro pacibus, & treugis violatis,quæ continere debeat, clau. 4. glo.15.nu.141.fol. 243.

Mora an purgetur per vaſſallum,qui intra tẽpus non petijt inueſtituram,cla.4.glo.12.nu.12. fol.185.

Moræ purgatio in quibus caſibus admitatur poſt incurſum pœnæ,ibidem nu.124.fol.191.

Mora

Mora an poſſit purgari per venditoré cenſualis, qui intra tempus conuentum nó dedit ſpecialé obligationem, cla.4 glo.18.par.3.num.88.fol.289.vbi remiſſiuè traditur.

Mora modica nó nocet, d.glo.18.par.4.n.42.fol.296.

Mora vltima nocet, cla.3.glo.2.n.47.fol.16.

Moroſus nó dicitur q differt, qñ de ſui natura damnum dilatio nó infert, cla.4.gl.18.p.4.n.105.f.301.

Mors naturalis monachi eſt expectáda, vt admittatur ſubſtitutus in caſibus, in quibus non excluditur per monaſterium, & interim fruitur bonis fideicommiſſi, cla.4.glo.2. nu.37.fol.46.vbi *deciſ.*

Mortis métio quomodo cognoſcatur an fiat in modú cauſæ finalis, an in modú dilationis, cla.4.gl.3. num.5.fol.47.

Mortis mentio in donatione, quę aliàs remanet inter viuos, operatur tacitam reſeruationem vſuſfructus de vita, ibid.nu.9.fol.47.

Item vbi aliàs reſeruatur iam vſusfructus expreſſè, mentio mortis operatur vt ille non finiatur niſi per mortem, ibidem num.10.

Mors patris quomodo ſit probanda, vt filius hęreditatus ſit admitendus, clau.4.glo.9.par.5.nu.136. fol.193.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Mors generaliter quomodo probetur, ibidem.

Mors Papę quomodo probetur, in his partibus, vbi nec teſtes, nec ſcripturę repetiútur de morte illi⁹, ſecundum *obſeruantiam* noſtri Sena.clau.4.glo.15. par.1.nu.46.fol.198.

Morte debitoris non mutatur, nec alteratur ius creditoris, cla.4.glo.18.p.4.nu.13.fol. 294. vbi *deciſiones* Rotæ Romanę.

Mortuum qui dicit, finitum, & ſopitum dicere videtur, clau.4.glo.18.par.1.n.16.fol. 259.

Motus proprij, quibus alienationes rei eccleſię prohibentur, clau. 4. glo.13.par.4.num.67.fol.218.

Motus proprij valdè rigoroſi contra alienationes rei Eccleſiæ correcti, ibidem nu.68.fol.218.

Motus proprius Pij V. de cenſualibus, & cenſibus loquens nó videtur in Cathalonia receptus, clau. 4.glo.18.par.2.nu.5.fol. 274.

Nec in tota Hiſpania, ibid.nu.4.fol.275.

Motus proprij Pontificij quomodo poſſint non recipi, remiſſiuè ibidem.

Motus proprij Pij.V. de cenſibus loquentis ſuſpéſa ſtatim fuit exequutio propter ſupplicationem ab eo ſtatim interpoſitam per procuratorem fiſcalé Regij concilij Hiſpaniarum, ibidem nu.5.fol.275.

Motum proprium Pij V. de cenſibus loquenté qui interpretati fuerint, ibid.nu.6.fol.275.

Mulier perdit beneficium, ne poſſit carcerari, propter dolum commiſſum, vt euaderet exequutioné, cla.3.glo.3.n.24.fol. 22.vbi *deciſ.*

Mulier, cui relicta ſunt ducentú ſi nuberet, & centú ſi monaſterium ingrederetur, an integra ducenta habeat ſi vltimum eligat, cla. 4.glo.2.n.35.fol.46.

Mulieri conceditur repetitio ob iuris errorem, clau. 4.glo.7.par.1.num.19.fol.58.

Mulieres an poſſint habere bona caſtrenſia, vel quaſi, remiſſiuè d.glo.7.par.3.nu.5.fol.76.

Mulier mortuo viro tenet, & poſſidet bona, & facit fructus ſuos donec ſibi ſoluatur dos, ex particulari ſtatuto Cathaloniæ, quod an ſit validú controuertunt nonnulli, cla.4.glo.18 par.3.n.108.fol.291.

Mulier non habet tenutam in bonis vinculatis, clau. 4.glo.7.par.3.num.67.fol.74.vbi *deciſ.*

Mulieris habétis ducétú in dote valet obligatio prior facta in centú, nec reſcindi pót prætextu læſionis, quáuis poſtea alienet reliqua centum, clau.4.glo. 21.num.15.fol.338.vbi *deciſ.*

N

NEceſſitas eſt multiplex, alia fatalis, & quæ ſit, clau.4.glo.9.par.5.num.164.fol. 136.

Neceſſitas naturalis quæ ſit, ibi.nu.165.

Neceſſitas culpabilis, ibid.num.166.

Neceſsitas, quæ ex legis diſpoſitione cauſatur, ibid. num.167.

Neceſsitas, quę ex ſupradictis locum facit alienationi, & an quatenus illa viget, & non vltra, & alia in materia remiſsiuè, ibid. num.168.

Neceſsitatis tempore quilibet compelli poteſt vendere frumentum, etiam viliori prætio, clau.4.glo. 12.num.28.fol.184.

Neceſsitatis tempore quę permitantur quæ aliàs nó permitterentur remiſsiuè, ibidem num.29.

Negatiua magis negat, quàm affirmatiua affirmat, & eſt malignantis naturæ deſtruens quicquid inuenit poſt, ſi ponatur in aliqua diſpoſitiua, clau. 4. glo.15.num.80.fol.237.

Negatiua contra cófeſsionem numquam probatur præſumptiuè, cla.4.gl.18.par.2.n.26.fol. 276.

Negatiuę virtus cum dictione, *aliquod*, clau.4.glo.21. par.1.nu.78. fol. 328.

Negligentia vnius an noceat alijs, quádo plures ſunt vocati, clau.4.glo.10.par.2.nu.63.fol.166.

Negligentia, vel culpa ignoranti imputari nó poteſt, cla.4.glo.12.nu.63.& 75.fol.187.

Nemo plus iuris in alium transferi quàm ipſe habet, clau.4.glo.18.par.2.n.71.fol.279.& n.180.fol.180.

Nepotes nó poſſunt priuari hęreditate aui, ex eo q eorú pater matrimoniú cótraxiſſet ſine illorú cóſenſu, vbi *deci.* Sena. Pariſien. cla.4.gl.2.nu.23.f.44.

Nepotes in cótractib⁹ nó veniút appellatione filiorum, vbi *deciſ.* Sena. Arago.cla.4.gl.9.p.3.n.3.f.95.

Nepotes an veniát appellatione filiorú declarat cómunis vſus loquendi, cla.4.glo.9.par.3.n.8.fol.95.

Nepotes nó veniút appellatione filiorú ex proprietate ſermonis, ſed per interpretationé quandam, cla.4.glo.9.par.3.nu.23.fol.97.

Nepotes quòd veniant vel nó veniant appellatione filiorú, etiá in vltimis voluntatibus, totum pédet ex coniecturis, cla.4.glo 9.par.3.n.24.fol.97.

Nepotes non veniunt appellatione filiorú in diſpoſitionibus, & teſtaméris idiotarú, & indoctorum hominum, cla.4.glo.9.par. 3.nu.23.fol.97.

Nihil eſt tam naturale quàm eodem genere vnumquodq. diſſolui quo colligatum eſt, cla. 4. glo.17. num 69.fol.176.

Nobiles in Aragonia non poſſunt pro delictis puniri perſonaliter, clau.3.glo.3.nu.27.fol.25.

Nobiles in Cathalonia non ſoluunt ius ſigilli domino Regi ſi præſentes ſunt in curia, & vndè id habeant, cla.4.glo.3.num.84.fol.29.

Nobiles in ciuitate Barcinonę non admittuntur ad regimen ciuitatis, nec ad illius honores, & officia, cla. 3.glo.3.nu.85. fol. 29.

Nobiles excepti cenſentur cum eorum caſtris & domibus à conceſſione iuriſdictionis alicui facta, cla. 4.glo. 14.num.10. fol.222.

Nobilior tantò quis eſt quantò nobilius ſubiectum habet, cla.4.gl.10.par.2.nu.84.fol. 168.

Nobilitas vera ex virtute, & in virtute, & ibi per diſcurſum, cla.3.num.30.fol.10.

Nominatio vnius perſonæ indignę ſcienter facta cũ alijs, quãtumuis dignis, redditur omnino & in totum inutilis, clau.4.glo.10.par.1.nu.53 fol.148.

Notarius poteſt incontinenti diem omiſſum apponere in inſtrumẽto, ſi illius recordatur. præterquã in caſibus hic expreſſis, cla.1.nu.23.fol.3.

Notarius an poſſit mutare diem inſtrumenti ſi recordatur erraſſe in illius appoſitione, & an ſtetur eius dicto, cla.1.nu.24.fol.3.

Notarij peccant qui die feriata inſtrumẽta cõficiũt, cla.1.num.27.fol. 4.

Notarij, & parentis ſtipulatio facit valere donationẽ ſine alia acceptatione, cla. 4.nu.17.fo.33.

Notarij ſtipulatio eſt magnæ vtilitatis in inſtrumẽto, clau.4.glo 9.par.4.nu.10.fol.112.

Notarij aſſertioni ſtatur de die confecti inſtrumẽti, clau.1.num. 23.fol.3.

Notarius ſemper cenſetur rogatus apponere in inſtrumento clauſulas conſuetas, & ſic ſemper præſumitur eas de voluntate partium appoſuiſſe, cla. 4.glo.21.par.2.nu.71.fol.336.& glo.25.n.74.f.359.

Notarij admonẽtur qualiter debeant recipere reſeruationes in donationib⁹ vt nõ ſit locus dubitãdi ad quem illę peruenire debeãt, donatorib⁹ abinteſtato deſcedentibus, clau.4. gl.13.nu.11.fol.342.

Notarij admonentur qualiter cõcipere debeant vocationes filiorũ vt nõ ſit dubiũ quomodo poſtea iſti ſuccedere habeãt, clau.4.glo.24.n. 21.fol.346.

Notarij admonentur quomodo debeant concipere clauſulam licentię, quam parentes filio cõcedunt diſponẽdi liberè de aliqua re, vt tollatur difficultas, num legitima illorum cẽſeatur comprehenſa, necne, cla.4.gloſ.24.num.56.fol.350.

Notarij ſtipulatio an quicquam proſit reſpectu cõſtituti, clau.4.gloſ.27.nu.27.fol.365.

Notarij admonentur quòd ſolam clauſulam cõſtituti ponant in inſtrumentis potiùs quàm cõſtituti & pręcarij ſimul, clau.4.glo.27.num.37.fol.366.

Notarij admonentur circa appoſitionem renuntiationis iuris reuocandi donationem propter ingratitudinem, clau.4.glo.28.num.44.fol.371.

Notarij admonentur quòd in donationibus, quę inſinuatione non egent, eius mentionem nõ faciãt ne partibus noceant, quod quòmodo procedat declaratur, cla.4.glo.29.n.4.fol.372. vbi *deciſ.* Senatus Sabaudiani.

Notificatio vt noceat alicui, neceſſum eſt quòd fiat cum oſtenſione ſcripturarum, vel detur earũ copia vt conſtituat aliquem in mora, qui rei geſtæ conſcius non eſt, cla 4.glo.17.nu.90.fol.255.

Notoriè conſtare de re ſpirituali quando dicatur ad effectũ vt iudex laicus cognoſcat, & in omni materia remiſſiuè, cla.4.glo.13.par.2.nu.44. fol. 204. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Nouatio ex pręſumptionibus & coniecturis depręhenditur facta, cla.4.glo.24.nu.45.fol.349.

Nouatio nõ fit niſi expreſsè dicatur, cla.4.glo. 7.par. 1.num.51.fol.61.

Nullitas quando eſt opponenda intra decendiũ per diſpoſitionem ſtatuti, an intelligatur dictũ ſtatutum, ſiue nullitas opponatur principaliter *per viã* actionis, ſiue etiam incidẽter per viam exceptionis, clau.3.glo.3.num.43.fol.24.

Nullitatis exceptionem opponunt clerici quandocunq. etiam poſt ſententiam, & comparitionem ſi cõueniãtur corã Iudici laico, vbi *deciſiones* Reuerendi Cãcellarij & aliorũ Sena.cl.3 gl.3.n.44.f.25.

Nulliter factum non annullatur ſi de nouo veniet fiendũ, cla.4.glo.18.par.4.nu.108.fol.301.

Nullum actum voluiſſe contrahentes facere non eſt præſumendum, cla.4.glo.9.par.4.num.97.fol.111. & declaratur nu. 102.

Nullum actum non eſt præſumendũ quem voluiſſe facere in fauorabilibus, non ſic eſt in donationibus, clau.4.gloſ.9.par.4.num.102. fol.111.

Nuptiæ an intelligantur de primis, cla.4.glo.26. nu. 21.& ſequen.fol.362.

Interpretatio l. Boues §. hoc ſermone ff. de verb. ſig. ibidem nu. 23.fol.363.

Nuptiæ ſecundæ mulieris, licèt reſpectu primi mariti & filiorum ſint odioſæ, non tamen reſpectu parentum, & aliorum, ibidem nu.30.fol.363.

O

OBlatio intereſſe cum ſatisdatione ſufficit vbi illud eſt illiquidum, cla.4.glo.25.n.77.fol.359.

Obligatio generalis bonorum per deffunctũ facta non comprehendit quę ſunt hęredis, vbi *deciſ.* Senatus Mantua.clau.4.glo.5.nu.53. fol.55.

Obligatio qua deffunctus ſe, & hæredes obligat, ad hoc non intelligitur de bonis ipſius hæredis, vbi *deciſiones* Sena. Neapoli.cla.4. glo.5.n.54.fol.55.

Obligatio naturalis cõtrahitur inter patrẽ, & filiũ in poteſtate conſtitutũ, cla.4.gloſ.7.par.1.n.1.fol.57.

Obligatio naturalis duplex eſt, clau. 4. gloſ.7.par.1. num.4.fol.57.

Obligatio naturalis ſoluti repetitionem impedit, cla.4 glo.7.par.1.num.7.fol.57.

Digitized by Google

Vide nu.14.vbi declaratur an ſit intelligendum qñ per errorem iuris,vel facti eſt ſolutum.
Obligatio naturalis operatur retentionem ſecundũ aliquos,clau.4.glo.7.par.1.nu.8.fol.57.
Obligatio naturalis facit teneri obligatum in foro conſcientiæ,clau.4.glo.7.par.1.nu.9.fol.57.
Vide etiam nu.12.
Obligatio ad antidora multa habet priuilegia, cla.4.glo.7.par.1.nu.11.fol.58.
Obligatio naturalis,& in foro conſcientiæ pari paſſu ambulant,cla.4.glo.7.par.1.nu.13.fol.58.
Obligatio naturalis reſpectiua importat repetitionẽ fiendam ab eo,qui prius impleuit,clau.4.glo.7.p.4.nu.28.fol.59.
Obligatio naturalis non producit actionem, clau.4.glo.7.par.1.nu.35.fol.59.
Obligatio naturalis licet actionẽ nõ producat, producit tñ exceptionẽ, cla.4.gl.7.par.1.n.49.fol.60.
Obligatio naturalis admittit nouationẽ actiuè, & paſſiuè,vbi declaratur,clau.4.glo.7.par.1.nu.50.fol.61.
Obligatio naturalis operatur vt poſſit pignus retineri,clau.4.glo.7.par.1.n.52.fol.61.
Obligationis naturalis plures effectus traduntur,remiſſiuè, cla.4.glo.7.par.1.nu.54.fol.61.
Obligatio naturalis,quæ oritur ex donatione patris in filiũ, nõ eſt quę oritur ex honeſtate tãtũ,ſed ea, quæ ex legis vinculo,& ibi declaratur,cla.4.glo.7.par.1.n.55.fol.61.
Obligatio naturalis ex legis vinculo eſt vbicunq. adeſt conſenſus, & hæc habet effectus,de quib9 ſup. ſatis,ibidem.
Obligatio nec naturalis,nec ciuilis oritur ex actu, cui lex reſiſtit,cla.4.glo.7.par.1.n.57.fo.61.
Obligatio naturalis vt non oriatur ex contractu, cui lex reſiſtit,non eſt neceſſe decretum irritans,clau.4 glo.7 par.1.nu.59.fol.61.
Obligatio nulla põt cõſiſtere inter patrem,& filiũ,niſi naturalis,clau.4.glo.7.par.1.nu.72.fol.62.
Obligatio creditoris reuiuiſcit etiam poſt eã cancellatam,quando poſtea euincitur ab eo quod ſibi fuerat ſolutũ, cla.4.glo.9 par.5.nu.126.fol.133.
Obligatio alendi filios,& vxorem non extinguitur propter inopiam,ſed ſuſpenditur,& ideò ſuperuiuit ſi poſtea ſuperueniant diuitiæ,cla.4.glo.9.par.5.nu.171.fol.136.
Obligatio ſpecialis bonorum ſtabilium eſt neceſſaria de iure communi ad validitatem cenſus creationis,clau.4.glo.18.par.2.nu.39.fol.277.
Sed contra nu.47.fol.278.
Obligatio perſonalis non eſt ſufficiens in conſtitutione cenſus,ibid.nu.40.fol.277.
Nauarrus notatur quoad intelligentiam perſonalis obligationis ibid.
Obligatio perſonalis dicit̃,in vno ſẽſu,opera,ſeu miniſteriũ ſerui, ſeu quę ex operarũ cõſtitutione reſultat,ibi.n.41.fol.277.
Obligatio,& actio perſonalis,in ſenſu quo ſumuntur p iuriſperitos,quid ſignificẽt,ibid.n.44.fol.177.
Obligatio perſonalis ſiue in perſonã, nõ egredit̃ perſonam obligati,& illius hæredis,ibid.
Obligatio realis,ſiue in rem,ſequitur rem ipſam,ibi.nu.45.fol.177.
Obligatio facta p mulierẽ ꝓ marito qñ per eã remanet omninò , vel in maiori parte indotata, nulla eſt,cla.4.glo.23.n.21.fol.343. vbi *deciſio* Sena. Pedem.& noſtri etiã Senatus.
Obligatio prior facta ꝓ marito de cẽtũ ab vxore,quæ nõ habet niſi ducẽtũ in dote,nõ retractatur quãuis poſtea ipſa alienet reliqua cẽtũ, ſed imò vltima alienatio anullat̃,ibi.vbi *deciſio* Sena.Pedem.
Obligatio bonorũ quoad futura nõ cõtrahitur niſi ex die illorũ acquiſitionis, cla.4.glo.27.nu.23.fol.365.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Obſeruantia ſubſequuta ſupplet deffectum ſcripturæ,& quomodo,clau.1.nu.33.fol.4.
Obſeruantia ſubſequuta declarat priuilegiũ, idẽ eſt de poſſeſſione,clau.1.nu.34.fol.4.
Obſeruantia ſubſequuta quid operetur,clau.3.glo.2.nu.16.fol.13.
Obſeruantia ſequuta declarat dubia verba,clauſ.4.glo.14.fol.71.fol.226.
Obſtaculũ remouẽs nõ facit actũ, cla.4.glo.9.par.5.nu.96.fol.128.vbi latè declaratur.
Obſtaculo amoto fingit̃ illud nũquã fuiſſe, ibi.n.97.
Odioſa diſpoſitio,vide in verbo *diſpoſitio*.
Offenſa quid ſignificet qñ dicitur ꝙ donatio põt p eã reuocari,clau.4.glo.28.nu.38.fol.370.
Offerri põt ceſſionario iuris creditoris, ſed nõ emptori pignoris, clau.4.glo.18 par.3.n.75.fol.288.
Officia ſecularia, quoad electiones , reguntur eiſdẽ regulis atq. Eccleſiaſtica beneficia,clau.4.glo.10.par.1.nu.42.fol.147.
Officialis indignus , & inhabilis dicit̃ ad officia,qui fuit in ſyndicatu condemnatus,ibi.n.57.fol.148.
Quod procedit ſi ꝓ magno delicto,ſecùs ſi pro minimo,ibid.n.58.fol.149.vbi *deciſio* Sena.
Officialis abſolut9 in tabula,& poſtea cõdẽnat9 per iudices appellationis an ſit inhabilis ad officia,ibidem num.60.
Officialis ſemel ad aliquod officiũ approbatus non põt vlteriùs reprobari ꝓ alio officio nõ maiorẽ dignitatẽ,nec idoneitatẽ requirẽte, ibid.n.86.fol.151.& n.92.93. & 94.fol.152.
Officialis cõdẽnatus in ſyndicatu,vel in cauſa appellationis ſi poſtea appellauerit à cõdẽnatione , & appellatione pendẽte tranſegerit cũ parte,nõ dicitur inhabilis ad aliud officiũ,ibi.n.87.fol.151.vbi *deciſio* Senatus.
Conſtitutio quòd officialis cõdẽnatus nõ poſſit tenere officiũ,intelligitur qñ ſententia trãſiuit in iudicatũ,ibid.vbi *deciſio* Senatus.
Officialis regit officiũ vſq.ad aduẽtũ ſucceſſoris,etiã finito ſuo tẽpore,ibid.n.99.fol.153.vbi *deciſiones*.
Id tñ intelligitur de ordinario , nõ de delegato,ibi.
Officiali impedito an currat tẽpus,ibi.nu.102.

Officialis an poſſit Iuramentum,quod præſtat in ingreſſu officij,præſtare in die feſto,ibi.n.114.& nu. 117.fol.155.
Officialis nō dicitur habere iuriſdictionē à nominãte,ſed à cōfirmãte,ibid.n.137.fol.157.
Et quid inter hæc interſit,remiſſiuè,ibid.n.138.
Officiales noſtratū tirremiū an ſint ad nutū Deputatorū amobiles,ibid.nu.154.fol.158.
Intellectus c.64.cur.anni 1599.ibi.
Officiales nnτu amobiles valdè differūt ab alijs, ibi. nu.159.fol.159.
Officialis Baronis an poſſit exercere iuriſdictionem præſente domino,ibi.n.160.
Officiales Baronis nihil poſſunt agere ſine conſilio iudicis ordinarij per eundem creati,ibid.nu.162. vbi *deciſio* noſtri Sena.
Exceptiones traditorū n.præcedēti vide ibi.n.163.
Officialis excuſatur ſi aliquid malè agat de conſilio ſui aſſeſſoris,ibi.nu.164.
Fallit ſi aſſeſſor eſt voluntarius,ibid.
Declaratur quoad damna,& intereſſe, ſecùs quoad iniuriam,ibid.nu.165.
Officialis vbi excuſatur ex conſilio aſſeſſoris, quis tenebitur ad malè facta,ibid.nu.166.
Officialis tenetur de malè geſtis per ſuum Locumtenentem,ibid.nu.167.
Officialis,qui ſonum emiſit,non pōt remittere pecunijs,& compoſitionibus illius inſequutionē,clau. 4.gloſ.11.nu.45.fol.176.
Officiales Baronū ſunt de iuriſdictione ipſorum, nō officialium Regiorū,cla.4.gl.10.p.2.n.66.fol.167.
Mictes declaratur in cur.Reg. Petri II I.cap.23.ibidē num.67.
Officiales Baronis ſunt de iuriſdictione officialiū regiorū ſi delinquant in illa ſpecie iuriſdictionis quam ijdem officiales Regij ibi habent, ibid.nu. 68.vbi *deciſio* Sena.Neapol.
Officiales meri Imperij an ſint præferēdi alijs, ibi. n. 69.& nu.8;.fol.168.
Officialis meri Imperij nō pōt baculū,& inſignia ferre,nec ibi cōtinuò eſſe vbi alius habet reliquā iuriſdictionem,ibi.nu.86. fol.168.
Officiales qui erant in loco tēpore Regis Petri III. nō poſſunt remoueri,ſed illi tātū qui ex poſt ſunt creati,& cōſtituti,ibi.n.87. fol. 169.vbi plures *deciſiones* noſtri Sena.
Intellectus cōſtitu.1.tit.Quę nouells officials,ibi.
Officiales noui creati poſt tēpus Regis Petri III.nō remouētur ſi fuerūt appoſiti in vim priuilegiorū, ibid.num.88.
Officialis mutatio nō cōprehēditur ſub prohibitione de nouis officialibus non ponēdis,ibi.n.92.
Officiales ſequēdo ſonū emiſſum ingrediūtur aliena territoria,& ſcrutiniū faciūt,etſi fiat eis reſiſtētia,pcedūt ad tallandū,& cremandū,ibi.n.46.
Et nonſolū ingrediūtur,& ſcrutantur aliena territoria,ſed etiā Eccleſias,& alia loca ſacra, & domos clericorū etiā ſacerdotū ſine aſſiſtētia iudicis Eccleſiaſtici,ibi.n.47.& n.49.vbi declaratur, & n.51.
Et capiuntur nedū malefactores layci,ſed etiā clerici, ibid.& n.50.vbi declaratur.
Omiſſum quicquid eſt in cōtractib' habetur ꝓ omiſſo,clau.4.glo.25.nu.41.fol.316.
Operarij,& laboratores cōducti vt laborent in alieno,an poſſint pnniri,an poti' habeāt excuſationē, cla. 4.glo.15.nu.19.fol.234.
Operarij,& laboratores tenentur, ſi ſciēter in re aliena laborauerint,ibid.nu.21.fol. 234.
Operarij,& laboratores in alieno nō excuſant qn̄ eſt eis denuntiatum, & proteſtatum quòd ita non facerent quia nō poterant,ibid.nu.24.fol.234.
Sed quomodo ea denūtiatio, & proteſtatio debeat fieri traditur remiſſiuè, ibid.
Operarij nō excuſantur qn̄ iuſſum eis eſt laborare in aliquo loco cū armis,vel d nocte,ibi.n. 25. fo.234.
Operarijs quærelantis pro pacibus,& treugis violatis an admittatur ante cōparitionem opponere excuſationem quòd de alterius mandato fecerint, ibid.nu.20.fol.234.
Operarij agunt aduerſus mandantē ad damna,& intereſſe,quæ eis contingunt propter mandatū, ibi. nu.29.fol.234.
Operarij,& alij,qui cōduci ſolent ad laborādū, præſumūtur de ſuis ſalarijs ſatiſfacti ex eo quòd diętim ſatiſfieri ſolent,clau.4.glo.18.part.5.num.25. fol.306.
Operæ aliæ ſum vnius anni,aliæ alterius anni,clau.4. glo.10.par.1.nu.104.fol.154.
Oppidum vndè dicatur,cla.4.glo.11.n.20.fol.173.
Opus foraneū quod dicitur eſſe ius caſtri terminati ad quid vaſſallos obliget, cla.4. glo.11.n.5.fol. 131. vbi *deciſiones* noſtri Sena.
Ordinaria iuriſdictio dicitur quæ datur à lege, cla.4. glo.13.par.1.nu.22.fol.22.
Ordinata ad vnū finē debent regulari ſecūdū naturā illius finis,clau.4.gloſ.14.n.81.fol. 217.
Ordinarij proceſſus, qui illum fecit putās ſe eſſe delegatū cum non eſſet,ſuſtinetur ſi in eo eſt adiecta clauſula omni meliori modo,&c.clau.4.glo.21. par.1.nu.45.fol.326.
Ordinis ſcripturæ præſumptio potentior eſt ea quæ ex horæ interpoſitione oritur,clau.1.nu.20.fol.5.
Oratio indefinita licèt ex propria ſignificatione ab vni uerſali diſtinguatur, in aliquibus tamen caſib' vniuerſali æquiparatur,clau.4.glo.21.part.1.nu.93. fol.330.
Intellectus l.obligatione generali ff.de pigno.ibi.

P

PACTVM quòd debitor teneatur portare pecuniam creditori francham ab omni marcha, eſt validū,cla.5.glo.2.nu.65. fol.18.
Pactum quòd debitor non poſſit allegare caſum fortuitum de iure non valet,ibid.nu.67.fol.18.
Pactū tēporale de nō diuidēdo valet, ſicut præceptū teſtatoris,clau.4.glo.9.par.2.n.97.fol.92.& n.106.

Pactum

Pactum, vel probibitio de non diuidendo rẽ cõmunem in imperpetuum non valet, ibid.n.106.

Pactũ de ſtãdo in cõmunione, etiã iuramẽto vallatũ, nõ valet, ibi.n.107.fol.93.& n.108. vbi contraria opinio.

Pactũ, vel promiſſio de nõ diuidẽdo inperpetuũ ſuſtinetur ad tẽpus, pro quo licitè fieri poterat, ibid. nu.110.fol.93.

Pacta de ſuccedendo vniuerſaliter facta matrimonij fauore de cõſuetudine approbantur in multis prouincijs mũdi, cla.4.gloſ.9.par.4.nu.16. fol.102.vbi deciſ.

Pactũ de futura ſucceſſione aliquãdo validũ eſt, ibi. nu.105.fol.111.

Pactum de ſuccedendo ſuper re particulari factũ valet, ibid.n.118.fol.113.vbi *deciſio* Sena.Pedem.

Pactum de ſuccedendo, etiã abſq. iuramẽto, ſuſtinetur ex conſuetudine, ibid.nu.119.fol.113.& clau.4. num.8.fol.33.

Quę conſuetudo approbata videtur in Cathalonia, d.nu.119.fol.113.

Pactũ, per quod dotis cõditio fit deterior, an ſit ipſo iure nullum, cla.4.glo. 9.par.5.nu.184. fol.137.

Intellectus l.2.de pact.dotal.ibid.n.185.fol.138.

Pactum quòd res obligata p aliqua pẽſione nõ emphyteutica annuatim ſoluenda cadat in cõmiſſũ ſi ceſſatum ab ea fuerit, an valeat, clau.4. glo.12.n. 126.fol.192. vbi *deciſio* Sena. Luſitani, & num.91. fol.290.

Et an ſit differentia inter cenſum reſeruatiuũ, & cõſignatiuum, ibi.

Pactum de retrouẽdẽdo an minuat iuſtũ rei valorẽ, clau.4.glo.18.par.1.n.77.fol.263. vbi *deciſiones* pro affirmatiua.

Pactũ d retrouẽdẽdo minuit valorẽ rei in tertia parte, ibid.nu.78.fol.263. vbi *deciſio* Sena.Sebuſia.

Alij tenent quòd magis diminuit, ibi.nu. 79.fol.263.

Pactum quòd emphyteota teneatur d caſu fortuito, ideſt quòd ſi res pereat teneatur nihilominùs ad penſionem, valet de iure, ibid.nu.109.fol.266.

Pactũ quòd debitor cenſus, & cenſualis teneatur intra certũ tempus aſſignare ſpecialẽ obligationẽ, ſuper qua illa ſpecialiter conſtituta cenſeantur, aliàs poſſit compelli ad luendũ, an valeat, cla. 4.glo.18. par.2.nu.50.fol. 278.

Pactum de retrouẽdẽdo eſt de eſſentia contractus cenſualis, d.glo.18.par.3.nu.1.fol.282.

Pactũ de retrouendẽdo in cẽſu an ſit neceſſe eſſe q tam in totũ, quã pro parte ille redimi poſſit, ibi.n. 2.fol.282.

Et an valeant in bis pacta, ibid.

Pactum de retrouẽdẽdo ſimpliciter appoſitũ in cõtractu cẽſuali intelligit taliter appoſitũ, quòd debeat ille in totũ redimi, nõ p partes, ibi.n.3.fo.282.

Pactum nõ valet in cõtractu cenſus, quòd nõ poſſit debitor niſi ante, vel poſt certũ terminũ cẽſum redimere, ibid.nu.4.fol.283.vbi *deciſiones*.

Pactũ appoſitũ in aliquo contractu, quod nõ ſit licitum, an faciat corruere totum contractũ, ibi.nu.5. fol.283.remiſſiuè.

Pactũ de retrouẽdẽdo cum modicitate prætij, & cũ adjectione quòd nõ poſſit exerceri niſi poſt certũ terminũ, eſt vſurariũ, & fœneratitiũ, ibi.n.6.fo.283. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Pactum an valeat in contractu cenſuali, quòd non poſſit redimi niſi depoſita pecunia ad emerciãdũ, vel aliud cenſuale emẽdum, remiſſiuè, ibid.nu.7. fol.283.

Pactũ quòd teneatur debitor intra certũ tẽpus cenſum redimere non valet, ibi.n.8.fol.283.

Pactũ inter venditorẽ cenſus, & illius fideiuſſores initum, quòd teneatur ille intra certũ tẽpus cenſum luere, aut aliàs eos indemnes ſeruare, valet, ibi.nu.9.fol.283.

Pactum inter vẽditorẽ cẽſus, & fideiuſſores de luendo intra certum tempus nõ valet, vbi adeſſet ſuſpitio quòd id pactaſſent fideiuſſores pro creditore, & ad illius inſtantiã, ibi.nu.10.fol.283.

Pactiones pœnales, quę apponuntur in creationibus cẽſualis caſu quo ceſſaretur in ſolutione penſionum, non damnãtur de iure, ſed imò permittũtur, ibid.nu.86.fol.289.

Pacta quæcunq. pro ſecuritate cẽſus apponi poſſunt in creatione illius, ibi.nu.87.fol.289.

Pactum ſolet in ciuitate Barcin. frequens eſſe in creationib' cẽſualiũ quòd teneatur debitor intra certũ terminum dare creditori ſpecialẽ obligationẽ aliquam pro maiori ſecuritate cẽſualis, aliàs poſſit cõpelli ad reſtituendum prætium, ibidem nu.88. fol.289.

Pactum ſimplex de luendo cenſuale intra certum tẽpus non valet inter creditorẽ, & venditorẽ, ſed pœnale ſi ceſſatum in ſolutione penſionũ fuerit ſic, ibid.nu.89.fol.289.

Pacta quæ ſunt contra naturam contractus cenſualis non admituntur in eo, ibid.nu.90.fol.290.

Pactum de non computandis fructibus in ſortẽ nõ valet, ibid.nu.107.fol.91.

Nec fauore dotis, ibid.

Pactum de non computandis fructibus in ſortẽ, ſi ęqualiter compræhendit vtrumq. contrahentem, non reprobatur, ibi.n.109.fo.291.vbi declaratur, & nu.111.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Intelligitur quòd d incertitudine dicti pacti, & illius dubio euentu, clarè appareat, aliàs ſecus, quamuis ita videatur eſſe, ibi. & num.113. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Pactum mutuum, & reciprocum de ſuccedendo inter maritum, & vxorem valet, ibid.n.110.fol.291.

Pactum, quòd deſcedente donatario ſine liberis redeant bona ad donatorem, vel ad illum ad quẽ reuerti ordinaſſet, de iure eſt approbatum, clau.4. glo.24.nu.22.fol.347.

Pacto quòd deſcedẽte filia in matrimonio dos matri reſtitueretur, non fit locus qñ ambo mater, & filia ſimul pereunt, ibi.nu.24.fol.347.

Interpræ-

Interpretatio l.q; de pariter,de reb dub.ibid.& num. ſequent.

In d.l.q; de pariter ſupplenda eſſe verba aliqui voluerunt,ſed reprobantur,ibid.nu.25.fol.347.

Lex quod de pariter de reb.dub.cõponitur cũ l.Gayus,aliàs Cayus,ff.ſolut.matrim.& cũ l.ania C.de iur.dot.ibid.nu.34.fol.348.

Suppletio Bar.in d.l.quod de pariter,potiùs quã ſub intelligẽtia Caſtrẽſis eſt ſuſtinẽda,ibi.n.35.fo.348.

Pactum quòd mortua filia ſinę liberis,dos redeat ad dotantem,proficit hæredibus paciſcentis,eo ante filiam deffuncto,ibid.nu.38.fol.348.vbi *deciſio* Capitaniæ generalis Cathalonię.

Pactum quòd emptor,vel donatarius nõ poſſint rẽ venditã,vel donatam alienare,ſed poſt eorũ mortem vadat ad alium,valet de iure,cla.4.glo.25.nu.55.fol.357.

Pactum de non contrauenięndo locationi cum iuramento idem operatur quod pactũ de non alienando cum eodem iuramento,ibid.n.71.fol.359.

Anthon.Neguſan.& Aluar.Velaſ. repræhenduntur in hoc,quia voluerunt inter pactum de non contraueniendo,& de non alienando cõſtituere differentiam,ibi.nu.72.fol.359.

Senatus Mantuanus notatur quòd voluerit operari iuramentum in locatione ſine hypoteca bonorũ, atqui ſi adfuiſſet, ibid.nu.73.fol.359.

Pactum de non alienando nõ impedit tranſlationẽ dominij etiamſi ſit iuratum,ibid.

Pacti de non contraueniendo materia vbi tractetur, cla.4.glo.28.nu.3.fol.367.

Pactum de nõ cõtraueniẽdo tollit facultatem contraueniendi etiã prætextu nõ adimplemẽti,ibi.n. 4.fol.367.vbi *deciſio* Sena.Arago.

Palea eſt in fructu,& decima de illa eodẽ modo debetur ſicut de granis,clau.4.gl.19.p.2.n.18.fol.321.

Papæ tot⁹ mũd⁹ eſt territoriũ,& ideò eius delegatus territorio nõ eget,cla.4.glo.10.p.2.n.78.fol.168.

Papa habet pleniſſimã,& ampliſſimã poteſtatẽ in rebus Eccleſię,clau.4.glo.13.par.1.nu.27.fol.197.

Papa põt aliquẽ ſine cauſa beneficio priuare,ibidem num.28.

Papæ auctoritas an ſit neceſſaria in omnib⁹ alienationibus attẽta Paulinę diſpoſitione,d.glo.13.p.4.nu.3.fol.213.

Reliqua de auctoritate Papæ in alienationibus rerũ Eccleſię,vide in verbo,*auctoritas*.

Papa ſtringitur iuramẽto,d.glo.13.par.4.n.37.fol.217.

Papa eſt legitimus interpræs ſacræ ſcripturæ canones cõdẽdo ab omnib⁹ ſeruãdos,clau.4.glo.19.p.1.n.11.fol.312.

Papiniani I.C.laudes,clã.3.nu.23.fol.9.

Paria ſunt non fieri,& minùs legitimè fieri,cla.4.glo. 1.nu.64.fol.39.

Paria ſunt nõ habere Prælatũ, & illũ habere inutilẽ, cla.4.glo.13.par.4.nu.62.fol.218.

Partis per receptionem conſeruatur ius in toto,quãdo ille,qui recipiebat,ſciebat ſibi plus deberi,cla. 4.glo.18.par.1.nu.148.fol.269.

Intellectus l.is qui,ff.quemad.vſusfruct.a mita. ibi.n. 149.fol.269.

Paſcui cõmunis diuiſio peti an poſſit,quaſi cõmodè diuidi non valeat,cla.4.glo.9.par.2.n.73.fol.90.

Pater nõ tenetur filiã diuitẽ dotare,cla.4.glo.1.n.34.fol.36.

Pater,qui promiſit dotẽ filię,num poſſit declarare q; ꝑmiſit eã de bonis maternis,cla.4.gl.3.n.13.fol.51.

Pater promittens dotẽ filię præſumitur de bonis proprijs promittere,ibi.nu.14.fol.51.

Parentes exhęredantes filias propter cõtractũ matrimoniũ ſine eorũ cõſenſu nõ eſſe abſoluẽdos vult Veracruz,clau.4.glo.2.n.22.fol.44.

Pater,qui donauit filio in poteſtate, tenetur in foro cõſcientiæ,nec põt repetere cõdictione indebiti, nec aliàs, niſi interueniſſet error facti,& operatur eius donatio effectus alios naturalis obligationis, clau.4.glo.7.par.1.nu.56.fol.61.

Pater,& filius vna,& eadẽ perſona reputãtur,ibi.nu. 63.fol.62.

Quod procedit ſiue filius ſit in poteſtate patris, ſiue non,ibid.nu.64.& 65.

Patris perſona,& vox propriè,& verè non eſt perſona,& vox filij,ibid.nu.66.fol.62.

Pater quòd præſumatur priùs mortuus,quàm filius, an procedat tũ qñ agitur de ei ſuccedendo ex legis diſpoſitione,& nõ qñ ex diſpoſitione hominis,d.glo.7.par.2.nu.42.& 44.fol.67.

Pater præſumitur priùs mori,quàm filius,ne turbat⁹ dicatur ordo naturæ,ibi.n.45.fol.67.

Pater an teneatur ex vſufructu aduentitiorum alere filiũ,d.glo.7.p.2.n.13.fol.70.vbi *deciſ.* Sena. Sebu.

Pater in omnibus caſibus,in quibus habet vſumfructum in bonis filij,eſt etiam illorũ legitimus adminiſtrator,ibi.n.14.fol.70.

Pater pro vſufrctu bonorũ aduẽtitiorũ filij non tenetur cauere,nec aliàs rõnẽ reddere,ibi.n. 19.fol.70.

Fallit qñ in eis non habet pater vſumfructũ,ibid.nu. 53.fol.71.

Fallit etiã qñ dicta bona ſunt reſtituẽda alteri,quã ipſi filio,ibid.nu.65.fol.74.vbi binę *deciſiones*.

Sed an teneatur cõficere inuẽtariũ,remiſſiuè ibid.& num.65.

Pater non ſemper habet vſumfructũ bonorũ aduẽtitiorum filij,remiſſiuè ibid.nu.20.fol.70.

Pater non habet vſumfructum in dote aduentitia, ibid.nu.21.fol.70.

Pater nõ habet vſumfructũ qñ filio relinquitur aliquid ea cõditione,quòd patri non quæratur, ibi. nu.22.fol.70.

Patri non cenſetur prohibitus vſusfruct⁹ aduẽtitiorũ filij p ꝓhibitionẽ adminiſtrationis,ibi.n.24.fol.71. vbi *deciſiones* noſtri Sena.

Patri nõ cenſetur prohibita adminiſtratio de bonis filij,licèt ſit prohibitus ſibi vſusfructus,ibi.nu.27. fol.71.& nu.36.& 37.vbi *deciſio* Rot. Marchiæ in contrarium.

Pater

Pater ſemper præſumitur optimũ capere cõſiliũ ꝓ filio,& ei eſſe fidelior amicus, ibidẽ n. 28.fol.71.

Pater in bonis filiorum emancipatorũ nihil habet, ibid.nu.42.fol.72.

Pater nõ dicitur filio in vſufructu ſuccedere,quẽ ſibi lex defert,ibi.nu.63.fol.74.

Pater nõ habet vſumfructũ poſt mortẽ filij in bonis vincularis,ibid.nu.66.fol.74.

Pater an poſsit indiuiſũ ſine cõſenſu filij agitare in aduentitijs,ibi.nu.68.fol.75.vbi quædã *deciſio*.

Pater an in bonis aduentitijs poſsit indiſtinctè procuratorem conſtituere ſine filij cõſenſu, qñ illorum eſt legitimus adminiſtrator,ibi.nu.69.fol.75. vbi *deciſio* Senatus Luſitani.

Pater recipiens emphyteuſim pro ſe, & filijs ſuis,an poſsit vni totam emphyteuſim relinquere, cla.4. glo.9.par.1.nu.10.fol.79.

Parentes ſemper cenſentur voluiſſe æqualitatẽ ſeruari inter liberos,cla.4 glo.9.par.1.nu.14. fol.80.

Pater,qui eſt grauatus filijs ſuis relinquere, ſatisfacit vni relinquendo propter factum,& miniſterium patris,quod in hoc exigitur,ibid.nu.17.fol.80.

Pater,qui hæreditamentum fecit,ſi bona ſe habere libera iactet,& diſſipet ea,poſſunt futuri ſucceſſores petere ſe declarari tales,& facere ei interdici alienationes,clau.4. glo.9.par.5.nu.27.fol.122.

Pater diſſipans fideicommiſſum põt cogi filio illud reſtituere in vita,ibid.n.29.fol.122.vbi *deciſiones*.

Pater dilapidans bona filij põt,& debet priuari eorũ vſufructu,& adminiſtratione,clau.4.glo. 22.n.26. fol.339.

Pater creditorũ mole oppreſſus nec in foro exteriori, nec in foro interiori põt vſumfructũ,quẽ habet in bonis filij,renũtiare in fraudẽ creditorũ,d.gl.9. par.5.nu.77.fol.127.

Pater grauatus de hæreditate reſtituenda filio, intelligitur qñ ſui iuris erit,ibid.n.106.fol.130.

Pater non obſtãte hæreditamẽto põt aliquibꝰ in caſibus alienare,ibid n.142.fo.134. Et qui illi ſint,ibi. n.143.144.150.155.& 159.f.135.vbi *deciſiones*.

Pater pro ſuis alimẽtis põt res filiorũ alienare, & pro neceſſitate famis eos vẽdere, ibi.nu.160.& n.168. fol 136.

Idem eſt pro veſtibus ſuis, & filiorũ,ibi.n.161.

Pater per hæreditamẽtũ prohibetur ſolùm inſtituere aliũ hæredẽ,vel alteri donare,vel aliàs dolo alienare,ſed nõ ſi bona fide de eis negociet,ibi.n.162.

Pater nõ obſtãte hæreditamẽto remanet nihilominùs de vita dñus,ibid.nu.178.fol.137.vbi *deciſ.*

Pater nõ obſtãte hæreditamẽto filiorũ põt cõcedere in emphyteuſim res ruinoſas cõprehenſas in hæreditamento,cla.4.glo.18.p.1.n.45.fol.260.vbi *deciſ.*

Pater an habere dicatur imperiũ in filiũ, cla.4.gl.14. nu.29.fol.223.

Pater põt agere actione iniuriarũ ꝓ filio,cla.4.glo.15. nu.16.fol.233.

Parẽtes ſuccedẽtes filio ab inteſtato in bonis illi per eos donatis,an ſuccedãt æqualiter , an quilibet in illis,quæ à ſe prouenerũt,cla 4 gl.24.n.53. fol.350.

Bar.opinio q ſi faciẽda differẽtia bonorũ, ibid. n.58. fol.35.

Baldi opinio contraria,ibi.nu.59.fol.350.

Senat.Pede.*ſequitur* Bar.opinionẽ, ibi.n.60.fol. 350.

Camera Imper *ſequitur* Bal.opinionẽ.ibid.ñ.61.f.350.

Auctoris opinio,ibi.nu.63.fol.350.

Parentes an in bonis filij debeant ſuccedere æqualiter nulla facta diſtinctione bonorũ ex qua linea ad filiũ deuenerint,qñ cũ eis cõcurrũt tranſuerſales,ibi.nu.69.fol.351.

Parentes ſolẽt filiarũ nuptias accellerare , ne eis aliquid deterius accidat,ideſt,ne meretricẽtur, clau. 4.glo.26.nu.27 fol.363.

Patri nõ permititur occidere poſſe filiã adulterã,niſi ſit in eius poteſtate conſtituta,cla.4. glo.28. n.30. fol.369.

Patri non datur actio iniuriarũ pro adulterio filiæ emancipatæ,ibi.nu.31.fol.369.

Patria poteſtas nõ attenditur quo ad iura naturalia, cla.4.glo.7.par.1.n.73.fol.62.

Patria poteſtas eſt cauſa quòd in aduentitijs habeat pater vſumfructũ,d.glo.7.par.3.nu.11.fol.70.

Patiẽtia habet ꝓ traditione,cla.4.glo.17.n.16.f.249.

Pauper,qui ex eo q nõ habet palliũ excuſatur ſi nõ vadit die feſto ad audiendum ſacrum,ex cuſatione non vtitur ſi habet qui ei accommodet vt eat, clau.4.glo.9.par.5.nu.70.fol.126.

Pauperes non veniũt appellatione viliũ perſonarũ cla.4.glo.14.nu.109.fol.229.

Pauperes rarò fideiuſſores inueniunt , diuites verò ſic,& quare,cla.4.glo.18.par.3.n.49.fol.286.

Pauperes admiti ſemper deberẽt cũ cautione iuratoria vbi aliã præſtare nõ valerent,d. gloſ.18.part.4. nu.81.fol.299.

Pauperes nõ ſoluũt ſalaria iudicũ , & notariorũ, ſed ſolũ iuratoriam cautionẽ præſtãt q ſi obtinuerint ſoluent ea,ibi.nu.85.fol.299.

Intellectus cõſti.1.tit.de pobres pladeiants,ibid.

Pauperes nedũ nõ ſoluũt ſalaria ſcripturarũ iudicialiũ,ſed nec extraiudicialiũ,ibid.n. 86. fol.299.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Id tñ non eſt quia ita ius noſtrũ diſponat,ſed imò ius cõmune,ibid.

Paupertas,& inopia,excuſant à reſtitutione, & periurio,clau.4.glo.9.par.5.n.146.fol.134.

Pauperas cũ honeſtate vitæ, & morũ cõiuncta non ſpernenda,nec faciliter cõtra eã præſumẽdũ, cla. 4.glo.14.nu.110.fol.229.

Pax ſumitur multis modis,cla.4.glo.15.n.2.fol.233.

Primò ſumitur pro fine diſcordiæ,ibid.

Pax aliquando ſumitur pro cõgregatione hominũ, quæ fit pro expellẽdo eiectos à pace, & treuga,ibi. nu.3.fol.233.

Pacem congregare,& inſurgere cum tota pace,quid ſit,ibid.nu.4.fol.233.

Pax,& treuga ſumuntur quandoq.pro pace,& treuga conuentionali,ibi.nu.5.fol.233.

Pax ſumitur quandoq. pro illa ſecuritate, quæ datur à domino Rege per cõſtitutiones, & alia iura patriæ hominibus in Cathalonia habitãtibus, ibid. nu.6.fol.233.

Eſſe ſub pace,& treuga in Cathalonia quid ſignificet, ibidem.

Pax,& treuga in qua ſignificatione ſumãtur in tractatione, quã de pace,& treuga auctor facit, ibid.n.7.fol.233.

Pacis,& treugæ violatarum proceſſus incipit à firma iuris quærelantis, ibid.nu.8.fol.233.

Pacis,& treugæ violatarũ ꝓceſſus põt fieri à quolibet,& cõtra quẽlibet, nõnullis exceptis, ibid.n.9. fol.233.

Omnes homines in Cahalonia, paucis exceptis, ſunt ſub pace,& treuga cõſtituti. ibid.n.10.fol.233.

Pacis,& treugæ ſecuritatẽ qui ſint, qui non habẽt in Cathalonia, et qui, contra quos pro eis violatis nõ poteſt procedi, remiſſiuè ibi.nu.14.fol.233.

Pacis, & treugæ violatarũ quærelã an vnus poſſit ꝓ alio dare, ibid.nu.15.fol.233.

Pacis,& treugæ violatarũ quærela an poſſit dari vni pro altero, ibi.nu.17.fol.234.

Peccat qui videns proximũ indigẽtẽ,& fame pereũtẽ nõ vult acceptare hæreditatẽ, quę ſibi offertur, vel renũtiat quã habet ex qua poterat eiuſmodi indigẽtiæ ſubuenire, cla.4.gl. 9.par.5.n.72. f.126.

Qui tenetur ad finẽ tenetur adhibere media neceſſaria id illũ cõſequẽdũ, ibid.nu.73.

Pecunia non debetur in ſpecie, ſed imò in genere, cla.4.glo.18.par.1.nu.193.fol.172.

Pecuniã nõ fuiſſe numeratam quomodo probetur, d.glo.18.par.2.nu.29.fol.277.

Penè verbũ diminuit, cla.4.glo.7.par.1.nu.67.f.62.

Penſiones futuræ adhuc non ceſſę pro tẽpore futuro peti poſſũt ſimul cũ debitis tẽpore litis motæ, cla. 4.glo.18.par. 4.n.18.& ſequent.fol.294.vbi plures *deciſiones* diuerſorum Senatuum.

Penſiones futurę ſolebãt olim *dari* in Senatu petentibus eaſdẽ cũ præteritis, ibid.nu.23.fol. 294.

Idẽ eſt noſtro tẽpore viſum etiam aliquando obſeruari, ibid.n.24.fol.294.vbi *deciſio*.

Penſiones cenſus, vel cẽſualis cum hypoteca bonorum nõ præſcribuntur minori ſpacio quã quadraginta annorũ, d. glo.18.par.5.nu.19.fol.305.

Percuſſiones enſium,& cultellorũ an ſint meri, & mixti imperij, cla.4.glo.14.nu.111.fol.229.

Percuſſiones ꝓditoriæ quare dicãtur meri imperij, in rixa verò mixti, ibi.n.112.f.229.vbi *deciſ.* nſi Sena.

Perfunctoriè quæ tractantur egẽt perſepè ſuppletione, quia nõ ſolent cũ omnibus circunſtantijs adduci, cla.4.glo.24.nu.36.fol.348.

Periculum rei ſemper ſpectat ad eũ, qui domin⁹ eſt, clau.4. glo.18.par. 1.nu.197.fol.273.

Periurus eſt qui reuocat teſtamẽtũ qđ cũ iuramẽto promiſerat pœnam ſoluere in caſu reuocationis, cla.4.glo.21.par.1.n.63. fol.327.

Contrarium alij tenent, ibid.

Permitere. Multa permituntur in cõſequentiã quæ aliàs non permiterẽtur, cla.4.gl.21.p.2.n.11.fol 332.

Perpinianũ, licèt in ipſum ſit trãſlata ſedes Epiſcopalis, nihilominùs noluit fieri ciuitas,& quare, clau. 4.glo.11.n.17.fol.173.

Peſtis dicitur bellum,& valet argumẽtũ ab vno ad aliud, clau.3.glo.2.n.10.fol.13.

Petens, omne ius petendi incluſiſſe viſus eſt in ſua petitione, clau.4.glo.18. p.2.n.36.fol.277.

Petens plus debito euitat pœnas ſi adijciat clauſulã *omni meliori modo*, quę facit vt non cenſeatur petitum niſi quod iuſtè debetur, cla.4.glo. 21.par.1.n. 46.fol.326.

Vide etiam infrà verbo, *Plus*.

Petitoriũ in cẽſualibus fundatur in titulo creationis, & vẽditionis cenſualis, d.glo.18.p.4.nu. 57.f. 294.

Pignora, cũ quibus ſatisdatur in cauſis paciũ,& treugarũ violatarũ, qualia debeãt eſſe,& an ęquiualẽtia quãtitati petitę, an verò nõ, cla.4.glo.18.n.149. fol.244.

Pignus ex emptione fideiuſſoris cẽſetur potiùs redemptũ, quã emptũ, cla.4.glo.18.p.3.n. 63.fol.287.

Intellectus l. ..C.de dolo, & concordantiũ, ibi.& n. ſequent.vſq.ad nu.77.

Pelebeius an gaudeat priuilegio militis, vt non poſſit procedi ſine inſtãtia partis contra eum, ſi delinquit in militẽ, quẽadmodũ eſſet è cõtra ſi miles deliquiſſet in eum, clau.5.gl.3.n.37.fol.23.

Plus debito ſic petens, vt totum indebitum petat, nõ ſubiacet pœnis ſtatuti de plus debito petentibus, clau.4.glo.9.par.4.nu.135. fol.115.vbi *deciſio* Sena. Mantuani.

Pœna cõſiſtens in lucro nõ acquirendo nõ aduerſatur liberari matrimonij, cla.4.glo.2.nu.19.fol.44.

Pœna dupplicati laudimij eſt quę in Cathalonia practicatur cõtra adipiſcẽtes poſſeſſionẽ rei emphyteuticariæ ſine firma dñi, cla.4.gl.12.n.117 f.191.

Pœna eſt delicto cõmẽſurãda, cla.4.glo.13.p.2.n.66. fol.207.& glo.14.n.80.fol.227.& n 124. fol. 230.

Pœnæ in criminalibus vt plurimũ ſunt arbitrarię, ibi. nu.69.fol.207.

Pœna banni non practicatur in Aragonia cõtra iudices Eccleſiaſticos delegatos iuriſdictionẽ regiam perturbãtes, d.glo.13.par.3.nu.10.fol.210.

Pœnæ appoſitæ in extrauagan. ambitioſæ, de reb. Eccleſ. alienan. non ſunt vſu receptæ, nec in eas propterea quis incidit q̃ ei cõtrafaciat, d.glo.13.p.4.nu. 70.fol.218.

Pœna ſeruiẽdi in Regijs tirremibus ad tẽp⁹, an ſit meri vel mixti imperij, cla.4.glo.14.n.50.fol.226, aliàs 225.& nu.ſequent.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Pœna ſeruiẽdi in Regijs tirremibus an noua ſit veteribus incognita necne, ibid.nu.51.fol. eo.

Pœna mortis ciuilis non põt dari à iudice mixti imperij,& inferiori, ibid.nu.53.

Pœna damnationis in metallũ eſt meri imperij, ibi. num.54.

Pœna ſeruiendi in Regijs tirremibus remigãdo ſucceſſit

ceſſit in locū pœnæ dānationis in metallum, ibid. nu.55.& 57.

Senatus noſtri *opinio* in articulo an pœna tirremium ſit meri, vel mixti imperij, ibi.nu.56.

Pœna tēporaria ſeruiēdi remigādo in Regijs tirremibus non ſucceſſit pœnæ dānationis in metallum, ibid.nu.57.

Pœnę oēs capitales ſunt meri imperij, ibi.nu.59.

Pœna dānationis in opus publicum perpetua eſt capitalis, temporaria verò non, ibid.nu.60.

Pœna carceris perpetua eſt capitalis, temporaria verò nō, ibid.nu.61.

Pœnā ſeruiendi in Regijs tirremibus ſunt qui velint nec perpetuā, nec tēporariā ęquiparari damnationi in metallum, ibid.nu.62.

Pœnam ſeruiēdi in Regijs tirremibus tēporalē nō eſſe meri imperij videtur Senatus noſter *aprobaſſe*, ibi.nu.64.

Pœna ſimplex ad tirremes an cenſeatur remigando, an militando, ibi.nu.65.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Pœna illa membrorū, & articulorū diſſolutionis, de qua tex.in §.fina.in auctẽn.vt nulli iud.an ſit tortura, qua cōmuniter vtimur, ibi.n.100.fol.228.

Pœna diſſolutionis articulorū, & membrorū eſt de iure ſublata, ibid.n.101.fol.228.

Pœna fuſtigationis eſt multùm grauis, & æquiparatur morti, ibid.nu.104.fol.228.

Pœna ſuos tenet auctores, cla.4.gl.15.n.18.fol.234.

Pœna vna tunc intelligitur tollere aliā, qñ per vnam eſt ſufficienter delictū punitū, ibi.n.101.fol.241.

Pœna dupplici, vtraq. cōdigna delicto, nemo pōt puniri, ibi.nu.105.fol.241.

Intellectus cōſti.fina.de bon.dāna.ibi.n.106.fol.241.

Pœnæ eiectionis à pace, & treuga maxima eſt, & grauiſſima in hoc principatu, ibi.nu.151.fol.244.

Pœnę moderatæ admituntur in contractu cenſuali, & quales illæ debeāt eſſe, clau.4.glo. 18.par.3.nu. 91.fol.290.

Pœna non incurritur niſi ex integro, & continuo tēpore, non ex interpollato, d.glo.18.par.4.n.43.fol. 296.vbi declaratur.

Pœna contra retinentes bannitos per certum tempus non incurritur niſi fuerit illud cōtinuum, nō interpollatum, ibid.nu.44.fol.296.

Pontifex poteſt ex cauſa decimas præſcriptione, aut conſuetudine extinctas iterùm ſuſcitare, clau.4. glo.19.par.1.nu.57.fol.316.

Poſſeſſio transfertur per clauſulam conſtituti, & reſeruationis vſusfructus, clau.4.glo.3.n.17.fol.48.

Poſſeſſionis commoda quæ ſint, cla.1.nu.19.fol.3.

Poſſeſſio, vel conſuetudo non pōt allegari cōtra cōſtitutiones, cla.4.glo.11.n.57.fol.177.

Poſſeſſio ciuilis eſt pœnes dñum, naturalis verò pœnes emphyteotā, cla.4.glo.18.p.1.n.134.fol.267.

Poſſeſſio ciuilis, quæ remanet pœnes dñum directū, trahit ad ſe naturalem, quæ erat pœnes emphyteotam, emphyteuſi finita, clau.4.gloſ.15.num.70. fol.237.

Sed controuertitur, & referuntur *deciſiones* Senatuū ad id factæ, ibid.

Poſſeſſio naturalis, quæ exiſtit pœnes fructuariū, eo mortuo trahitur à ciuili, quæ eſt pœnes proprietariū, & ei etiā ignoranti acquiritur, cla.4.glo.22.nu. 36.fol.339.

Poſſeſſio non transfertur ipſo iure ex ſola voluntate, vel per contractum, ſed traditione opus eſt, clau. 4.glo.17.n.8.fol.364.

Poſſeſſionem qui priùs habuit præfertur, ibi.n.9.& ſequent.vbi declaratur.

Poſſeſsio ex quibus modis fictis ſine actuali appræhentione transferatur, ibid.nu.10.fol.364.

Poſſeſsio transfertur per actū verū in cōtractu nullo, ſicut in valido, ſecùs p actū fictū, ibi.n.17.f.365.

Poſſeſsio ſuperueniens cōſtituenti ſe pro alio poſsidere nihil prodeſt, qñ reuera ipſe nō poſsidebat tēpore cōſtituti, ibid.nu.20.fol.365.

Poſſeſsio pōt transferri in caſū, & ſub cōditione, ibi. nu.21.fol.365.

Poſſeſsio nō pōt capi propria auctoritate quamuis adſit pactū, vbi reſiſtentia, & cōtradictio reperitur, ibid.nu.32.fol.365.

Et quæ reſiſtentia ſit neceſſaria, an verbalis ſufficiat, an alia ſit neceſſaria, ibid.

Poſſeſsio nō pōt capi ꝓpria auctoritate quāuis adſit pactū, vbi illa eſt pœnes aliū, nō pœnes paciſcentem, eiuſve ſucceſſorem, ibid.n.33.fol.366.

Poſſeſsio, quę trāſlata fuerat p clauſulā cōſtituti, amititur per tranſlationē illius in aliū p cōſtituentē realiter factā ex cōtractu cū illo inito. ibi.

Sed quo remedio ſit tali cōſtitutario ſubueniēdū, ibi. remiſsiuè.

Poſſeſsio an ſit iuris, vel facti, clau.4.glo.17.num.23. fol.249.

Poſſeſsio qñ eſt immemorialis cēſetur acquiſita eo modo, quo debebat acquiri, ibid.nu.37.fol.250.

Poſſeſsio ſpiritualiū, vide in verbo, *Spiritualium*.

Poſſeſsio ſeu quaſi ſeruitutis nō habetur niſi mediāte patientia aduerſarij, cla.4.glo.17.n.63.fol.253.

Poſſeſsio nō acquiritur ſine animo, nec ſine poſſeſſione præſcriptio, cla.4.glo.18.par.1.n.174.fol.271.

Poſſeſsio an ſicut nō acquiritur niſi animo, & corpore, ſic etiā nō amittatur niſi eodem modo, remiſſiuè glo.17.num.70. fol.253.

Poſſeſsio, vt primū extremū, eſt probāda in poſſeſſorio recuperādę, cla.4.glo.18.par.4.n.3.fol.293.

Poſſeſsio an ſit plenè probāda in poſſeſſorio recuperandæ, ibid.nu.4.fol.293.vbi plures *deciſiones*.

Poſſeſsionē habere, ſeu eſſe in poſſeſsione an quis dici poſsit ex vnica ſolutione, ibid.nu.8.fol.293.

Poſſeſsio decimandi in vna ſpecie fructuū conſeruat his quoad alias, cla.4.glo.19.par.1.n.67.fol.317.& nu.78.fol.318.

Poſſeſsio decimandi probata in vna ſpecie fructuū probata etiam cenſetur quoad alias ſpecies reſpectu eiuſdem fundi, ibid.nu.78.fol.318.

Declaratur qñ ſit ſubrogatio fructuum in locū alio-

Digitized by Google

rum,de quibus decima ſoluebatur,non qñ in vno agro ſemper ſunt duę ſpecies fructuũ ſeminatę,& de vna eſt ſoluta decima,& de alia non,ibi.nu.79. fol.318.

Poſſeſsio vtraq.eſt neceſſaria ad præſcribendũ,cla.4. glo.18.part.1. nu. 135.fol.267.

Poſſeſſoriũ rei ſpiritualis an ſit ſpirituale,& rei Eccleſiaſticæ an ſit Eccleſiaſticum,vt nec de eo poſsit iudex ſecularis cognoſcere,clauſu.4.glo.13.par.2. n.14.fol.200.vbi *deciſio* noſtri,& aliorũ Senatuũ.

Poſſeſſorio remedio in foro cõſcientiæ non põt quis aliũ inquietare,quãuis foueat in eo iuſtitiã, ſi ea non adiit in petitorio,d.glo.13.par.4.n.51.fol.217.

Poſſeſſorio iudicio põt agi contra debitorẽ cẽſus, & cẽſualis,cla.4.glo.18.par.4.n.2.fol.293.

Poſſeſſoriũ iuditiũ nõ eſt parui,&modici præiuditij, ſed imò magni,& grauis,ibi.nu.5 fol.293.

Poſſeſſoriũ ſummariſsimũ nõ requirit plenas,& perfectas probationes,quia parui eſt præiuditij,ibi.n. 6.fol.293.

Poſſeſſoriũ plenariũ quas probationes requirat, remiſsiuè,ibi.nu.7.fol.293.

Poſſeſſorio recuperandæ põt agi nedũ cõtra eũ qui ſoluit; & eſt in poſſeſsione ſoluendi,ſed etiã cõtra eius hæredem,ibid.nu.12.fol.294.

Poſſeſſor quilibet, quãuis iniuſtus, nõ debet cõmoneri de ſua poſſeſsione niſi citatus,&condẽnatus, cla.4.glo.22. nu. 45.fol.340.

Poſsidens naturaliter non præſcribit contra poſsidẽtem ciuiliter,cla.4.glo.18.par.1.nu.135.fol.267.

Poteſt verbũ denotat poſsibilitatẽ,& honeſtatẽ, cla. 4.glo.22.par.1.n 23.fol.145.vbi *deciſ*.

Poteſt verbum quandoq.importat præciſam neceſsitatẽ,velut in iudice cui eſt data poteſtas vt poſsit aliquid facere,ibid.

Poteſtas verbum quid ſignificet tam de iure cõmuni,quàm noſtro municipali,clau.4.glo.13.par.4.n. 71.fol.219.

Poteſtas exequutoris non expirat per mortẽ Papæ, clau.4.glo.13.par.1.nu.34.fol.197.

Poteſtas abſoluta nulla in Principe reperitur,clau.4. glo.14.nu.40.fol.224.

Plenitudo, quæ ab alijs dicitur poteſtatis, à Theſau. plenitudo dicitur tempeſtatis,ibid.

Poteſtatis proteſtantis eſt danda copia vt quis conſtituatur in mora,cla.4 glo.17.nu.90. fol.255.

Pragmaticas an poſsit Rex in Cathalonia facere,cla. 4.glo.19.par.1.nu.73.fol.317.& clau.4.glo.18.part. 5.nu.66 fol.309. vbi refertur quædã *declaratio* ſuper hoc facta.

Pragmaticæ veniũt appellatione iuriũ patriæ,d.glo. 19.par.1.nu.74.fol.318.

Pragmaticæ Cathalonię facientes ex vna parte decimas de iure diuino,& ex alia concedentes diminutionem quoad quotam, an ſint ſuſtentabiles, ibid.nu.45.fol.315.

Pragmaticæ Caroli V.circa decimas,vires examinãtur,&intellectus traditur,ibid.nu.62.fol.316.

Pragmatica Caroli V.ſuper decimis facta à multis impugnatur de deffectu poteſtatis tanquã repugnans alijs iuribus patriæ,& aliàs,ibi.n.69.fol.317.

Pragmatica Caroli V.ſuper decimis edita defẽditur, ibid.n.73.fol.317.

Pragmaticæ Caroli V.de decimis diſpoſitio ſufficit in Cathalonia ad iudicandũ cõtra quaſcũq. pręſcriptiones,& cõſuetudines,ibi.nu.80.fol.318.

Praxis procedendi per iudices ſeculares contra delegatos Eccleſiaſticos vſurpantes iuriſdictionẽ Regiam qua ratione fundetur,clauſu.4.glo.13. par.3. nu.11.fol.210.

Praxis prędicta qua rõne improbet,ibi.n.12.fo.210.

Præcarium ſolã ciuilẽ poſſeſſionem trãsfert, clauſ.4. glo.27.n.37.fol.366.

Præcepto de ſoluendo eſt vtendũ contra tertium poſſeſſorẽ cum clauſula iuſtificatiua,quod reſoluitur in ſimplicẽ citationẽ,cla.3.glo.2.n.53.& 54.fol. 16.vbi *declaratio* vnius Senatoris,& *obſeruantia* Senatus.

Præcepta legis veteris triplicia erãt,*moralia*, *iuditialia*, & ceremunialia,& quę illa ſint,cla.4.*glo.19.p.* 1,nu.15.fol.312.

Pręcepta legis veteris iuditialia,& ceremonialia lata lege euangelica ſtatim ceſſarunt abſq.aliqua reuocatione,ibid,nu.16.fol.313.

Pręcepta moralia remãſerũt poſt legẽ euangelicã latã,& ſic in ea quẽadmodũ in veteri obligãt, & quomodo,ibid.

Præceptum de decimis in lege veteri fuit morale quatenus cõtinebat ſpiritualia miniſtrãtiũ ſuſtẽtationẽ,quoad quotã verò,&illius determinationẽ,vel iuditiale,vel ceremoniale,ibi.n.18.fol.313.

Præcepta ceremonialia erãt dupplicia in lege veteri, alia principaliter inſtituta ad præfigurãda Chriſti miſteria vti futura,alia quæ magis ad deuotionem quandã,& ritum ſacrificiorũ pertinebãt, *ibi.* n,20. fol.330.vbi declaratur.

Præcepta ceremonialia,vel iuditialia in lege euãgelica vim legis obtinere,qui diceret,& aſſereret cũ perfidia,hæreticus foret,ibid.nu.21.fol.313.

Præferantur in ſucceſſione,& primò ſuccedant verba, ſecundũ aliquos,non inducunt neceſſariã vocationem,ſed reſeruationẽ tantùm ſucceſſionis legalis, clau.4.gl.9.par. 4.n.53.fol.106.& vide n.74.

Præferatur verbum ſignificat ſucceſſionẽ vniuerſalẽ, ibid.n.91.fol.110.

Prælatus regularis nõ eget territorio, nec licẽtia alicuius ad capiendũ ſuũ ſubditum,cla.4.glo.11.nu. 90.fol.180.

Prælatus tenetur facere diligentias pro habenda cõfirmatione alienationis rei Eccleſiæ expenſis acquirentis,aliàs is non tenetur ſtare contractui,cla. 4.glo.13.par.1.n.13. f.196.vbi *deciſio* Sena. Neapoli.

Prelatus quilibet fit periurus ob non obſeruãtiã iuramenti,d.glo.13.p.4.nu. 38.fol.217.

Prelatus qui iurauit nõ alienare,an poſſit facere alienationẽ etiã de iure permiſſam,ibid.nu. 39.f.217.

Prælatum

Prælatum non habere, vel illũ habere inutilem paria ſunt, ibidem num.62. fol. 218.

Prælatus tenetur, ſub reatu peccati mortalis, res perperam alienatas recuperare ab iniquis poſſeſſoribus, ibid. num.69. fol. 218.

Præſcriptio immunitatis completa cõtra aliquos particulares nõ nocet alijs, clau.3. gloſ.2. nu.18. fol.13.

Præſcriptioni inductę in fauorẽ alicuius poteſt per eum renunciari, cla.4. glo.10. par.2. nu.10. fol.161.

Præſcriptioni eſt locus quando per multum tẽporis vaſſalli paſſi ſunt quòd dominus poſſideret baroniã nõ obſtãtibus prohibitionibus, ibi. n.38. f.164.

Et quod tempus ſit neceſſarium vt præiudicaſſe ſibi dicantur vaſſalli in priuilegijs de non ſeparando, ſi dominũ admiſerint, & gubernare permiſerint, ibidem num.40.

Præſcriptio an ꝓcedat cõtra dñm ꝓ vſu fabricę, etiãſi nunquã ſit ſibi denũciata vẽditio, cla.4. glo.12. nu.38. fol.185. & nu.103. fol.190.

Præſcriptio 30. annorum non currit ignoranti, vel ſi currit, datur ei reſtitutio, ibidem num.39. fol.185. vbi *deciſio* Senatus Pedemontani.

Præſcriptio longiſſimi temporis an currat ignoranti difficilis quæſtio, ibidem num 40.

Præſcriptio ſic procedit cõtra ignorantẽ ſicut cõtra ſcientẽ, nulla data differẽtia, ibid. nu.47. fol.186.

Theſau. carpitur, & alij doctores, ibid. n. 48. fol.186.

Intellectus l. fina. C. de præſcrip. long. temp. l. fina. l. ſi quis ignorans, l. vni. C. de vſucap. trãsfor. & cap. vigilanti extra de præſcriptio, ibidem.

Præſcriptio quadragenaria pleniſſimam tribuit ſecuritatem, ibidem num.49. & nu.69. fol.187.

Præſcriptio 40. annorum ſic facit quem ſecutum, vt nullam inquietudinem formidare debeat, & omnem prorſus actionem excludit, ibidem num.50.

Præſcriptio eſt inuenta ne dominia rerum ſint ſemper ſub incerto, ibidem num.52. & nu.72. fol.187.

Pręſcriptione vtens, iniquiſſimo dicitur vti pręſidio, & rigoroſa exceptione, ibid. nu.54. & 73. fol.187.

Præſcriptio nõ currit nõ valẽti agere, ſiue ſit 30. ſiue 40. ſiue etiã centũ annorũ, & immemorialis, ibid. nu.65. & 67. fol.87. vbi *deciſio* Rotæ Romanę.

Quod procedit tam propter impedimentum iuris, quàm facti, ibidem.

Præſcriptionis rationẽ habere debent Iudices æquitatis, ibidem num.73.

Præſcriptio 30. annorũ eſt quę appellatur iniquum præſidium, non quę eſt 40. annorũ, ibid. num.74.

Præſcriptio & cõſuetudo impediũtur ꝑ publicationẽ bullę in cœna dñi, cla.4. gl.13. par.4. n.14. f.210.

Præſcriptio contra eccleſiam requirit tempus 40. annorum, d. glo.13. par.4. nu.18. fol.215.

Differentia maxima inter præſcriptionẽ rei eccleſiæ, & præſumptionẽ tituli validi alienationis, ibid.

Præſcriptio corruit ſi allegetur titulus vitioſus, qui ei initium, & cauſam dederit, ibid. nu.47. & ſeq. fol. 217. vbi *deciſiones* noſtri, & aliorum Senatuum.

Præſcriptio immemorialis differt à centenaria in materia tituli inofficioſi, ibidem num.52. fol.217.

Præſcriptio nõ currit viuẽte prælato, qui alienationẽ fecit, ibid. nu.54. fol.218. vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Præſcriptionis extrema ꝑ eum ſũt probãda, qui eam allegat, ibid. nu.55. fol.218. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Declaratur, ſecundum aliquos, modo hic expræſſo, ibidem num.56. fol.218.

Præſcriptio nõ currit vaccãte eccleſia, ibi. n.57. f.218.

Præſcriptio non currit quandiu eccleſia eſt cõmendata, ibidem num.58. fol.218.

Præſcriptio non currit tempore belli, & peſtis, ibid. num.63. fol.218.

Præſcriptio ſi ꝓbatur ꝙ ſit tẽporis immemorialis, nulla ab ea tempora ſubducuntur, ibi. n.64. fol.218.

Præſcriptio vt dicatur nõ poſſe allegari quia nõ cucurrerit tempore belli, vel peſtis, an neceſſarium ſit probare quòd agere quis volebat, & litem habebat præparatã, nõ tñ potuit eam mouere propter dicta impedimẽta, remiſſiuè, ibid. nu.65. fol.218.

Præſcriptio cur non habeat locũ inter eum, qui molendinum, vel furnum habet, & eos qui eò accedunt ad molendum, vel coquendum, clau.4 glo. 17. num.20. fol.249.

Præſcriptione, ſaltem immemoriali, an acquiri poſſit vt quis ad molendinum, vel furnum alterius accedat, ibidem num.27. fol. 250.

Opinio negans, ibidem.

Præſcriptio immemorialis habet vim tituli, conceſſionis, & priuilegij, ibidem nu.30. fol.250.

Præſcriptio immemorialis eſt potentior priuilegio, ibidem num.32. fol.250.

Præſcriptio immemorialis dicitur alterũ ius naturale, quod mutari non poteſt, ibidem nu.33. fol.250.

Præſcriptio immemorialis habet etiam locum vbi ius reſiſtit, ibidem num.35. fol.250.

Præſcriptio immemorialis non requirit ſcientiam, & patientiam vbi in alijs pręſcriptionibus requiritur, ibidem num.36. fol.250.

Pręſcriptione immemoriali acquiritur ius diſtrictus furni, vel molendini, ſecundum aliquos, ibid. nu. 29. fol.250. vbi *deciſio* Senatus Burdegalen.

Pręſcriptione immemoriali quomodo acquiratur ius diſtrictus, ſecundũ Dida. Couar. ibidem num.40. fol.250.

Pręſcriptione immemoriali poſſe acquiri ius diſtrictus, tenet Theſau. maximè ſi adſint coniecturę, ibidem nu.41. fol.251. vbi *deciſ.*

Coniecturę enumerantur, quę ad id facerent, ibidem.

Pręſcriptione immemoriali acquiri ius diſtrictus abſque alijs coniecturis, tenet auctor, ibidem nu. 42. fol.251. & 49. fol.152.

Pręſcriptio non acquiritur ex violenti actu, ibi. num. 57. fol.252.

Pręſcriptione omnia quæri poſſunt, cla.4. gl.18. par.4. num.131. fol.267.

Præſcriptio eſt vna alienationis nota, ibid.

Præſcriptio non currit poſſidenti, ibid.

Præſcriptio 30.vel 40.annorum,licèt nõ tollat naturalẽ obligationẽ, tollit tñ illius effectus,quod ſecùs eſt in ſtatuaria,ibid.num.165.fol.270.

Præſcriptio cur admitatur in parte in cenſibus emphyteuticis,& nõ in toto,ibidem nu.166.fol. 270.

Præſcriptio triennalis habet locum in tritico,quod debetur in ſpecie,ibidem nu.186.fol.272.

Præſcriptio minor 40.annorum nõ habet locum in hypotecarijs actionibus,d.glo.18.par.5.n.16.f.305.

Præſcriptio aliquando dicitur non currere, nec procedere,aliquando ceſſare,aliquando dormire, & aliquando interrumpi, & quid inter hęc interſit, remiſſiuè ibidem num.20.fol.305.

Pręſcriptio litis cõteſtatione ciuiliter interrumpitur, dum agens nõ ſubcũbat in cauſa,ibi.n.22.fol.305.

Præſcriptio interrupta quo ad poſſeſſionem,an cenſeatur etiam interrupta quoad proprietatem remiſſiuè,ibidem nu.23.fol.305.

Præſcriptio an ceſſante interruptione procedat iterũ nouo initio,remiſſiuè,ibidem num.24. fol.305.

Præſcriptio an per interpellationem extraiudicialẽ interrumpatur,ibidem num.25.fol. 305.

Præſcriptio interrũpitur ex interpellatione extraiudiciali fauore dotis,ibid.num.26.fol.305.vbi *deciſio.*

Præſcriptio in Aragonia interrũpitur ex interpellatione extraiudiciali,ibidem num.27.fol.305.

Secùs eſt in Cathalonia,ibidem num.28.fol.305.

Intellectus vſat.omnes cauſę,titu. de præſcrip. & an valeat,ibidem num.29.fol. 305.

Præſcriptio in Cathalonia non interrũpitur per proceſſum nullum,ibidem num.30.fol. 305.

Præſcriptiones ſtatutarię minores 30. annorum interrumpuntur per extraiuditialem interpellationem,ibidem num.31.fol.305.

Pręſcriptio interrumpitur per continuationẽ receptionis medelarum,& confectionis inſtrumentorum penes eundem pharmacopolam, & notatiũ reſpectiuè , ibidem nu. 33.fol.306.

Præſcriptio an interrumpatur per vnicam ſolutionẽ à tertio factã,vel à procuratore,ibid.n.37.fol. 306.

Præſcriptio annui reditus in fauorem tertij obligati quando incipiat currere,an à die ceſſatę per principalem ſolutionis,an à die quo cœpit tertius poſſidere,aut aliàs à die factę contra principalem diſcuſſionis,ibidem num.51.fol. 307. vbi *deciſ.*

Præſcriptio in cenſualibus an admitatur in diœceſi Gerundę,ibidem num.61.fol.309.

Præſcriptio non admittitur in diœceſi Gerundę quo ad cenſualia eccleſiarum,& eccleſiaſticarum perſonarum,ibidem num.67.fol.309.

Præſcriptione prohibita nõ cenſetur prohibita quæ eſt centenaria,& immemorialis,ibidem num.69. fo.309.vbi declaratur,& *deciſiones* ad id refferũtur, & glo.17.n.34.fol.150.& glo.19.par.1.n.63.fol.317.

Fallit ſi expreſsè dicatur, vel ſit eadem ratio prohibitionis,& excluſionis,ibidem nu.70.fol. 309.

Præſcriptio immemorialis an ſit maior centenaria, an è contra,ibi. num.71.& ſeq.fol.309.vbi *deciſ.*

Præſcriptione prohibita an longiſſima 30. vel 40. annorum cenſeatur prohibita,ibid.nu. 72.f.309.

Præſcriptio in decimis nulla admittitur,nec aliquod priuilegium eximens ab earum ſolutione nec in quota,nec in rebus,vbi deficit cõgrua ſuſtentatio parrochi,ſecùs vbi adeſt, ſecundum opinionem Theologorum,clau.4 glo.19.par.1.nu.32. fol.314.

Præſcriptio quid differat à conſuetudine in materia decimarum,ibidem num.58.fol.316.

Præſcriptio vt procedat contra eccleſiam in his,quę ſunt contra ius commune,quę requirantur, ibid. nu.59.fol.316.

Præſcriptio in Cathalonia circa decimas non procedit in reb',licèt ſic in quota,ex pragmatica Carol. Imper.ibi.nu.61.fol.316.vbi plures *deciſ.* nſi Sena.

Deciſiones noſtri Senatus contra præſcriptionem decimarum,& conſuetudinẽ non ſoluendi, ibidem num.62.fol.316.

Præſens poſſeſſio nõ probat quòd talis fuerit in preteritum,clau. 4. glo. 9.par.5.nu.140.fol. 134.

Sed fallit quando concurreret aliqua legitima ratio, vel præſumptio , quæ id perſuaderet,ibid.nu.141.

Præſens in curia,vt poſſit conueniri,requiritur quòd aduerſarius ſit ſimiliter præſens,clau.4.glo.15. nu. 124.fol. 242.vbi *deciſiones* noſtri Senatus.

Præſens eſſe quando quis dicatur,ibi nu.125.fol.242.

Præſentia probatur ſi partem præſentẽ fuiſſe narratur in inſtrumento,niſi per aliam ſcripturã, vel teſtes omni exceptione maiores, probetur cõtrarium,cla.4.glo.8.num.1.fol.75.

Præſentia partis præſumitur in actu , qui ſolet fieri inter præſentes, ibid. nu. 9.fol.76.vbi *deciſ.*

Præſentia partis præſumitur quando in actu adeſt ſtipulatio,ibid.nu.10.fol. 76.

Præſentia partis quibus modis pręſumatur, remiſſiuè,ibidem num.11.fol.76.

Pręſentia partis,vt habeatur pro acceptatione in donatione,nõ eſt neceſſarium quòd enarretur in ea, ſed ſufficit probari quòd ambo eodem die fuerũt in eadẽ ciuitate,vel loco,ibi.n.28. f.77.vbi *deciſ.*

Præſes duarum prouinciarum poteſt in vna negotia alterius expedire, clau. 4.glo.10.par.2.num.2.& 6. fol.161. vbi declaratur.

Præſidantes religionis ſancti Benedicti an ſint ordinarij,vel delegati,cla.4.glo.13.par.3.nu.21.fol. 212.

Præſumptio, quæ facit pro poſſeſſore, potentior eſt ea,quę oritur ex horę interpoſitione,cla.1.n.18.f.2.

Præſumptio diuiſionis rei cõmunis, quæ oritur ex lapſu longi temporis,probat diuiſionem, etiã vbi requireretur probatio per inſtrumentũ, cla.4.glo. 9.par.2.num.117.fol.93.vbi *deciſ.*

Pręſumptio validitatis actus eſt optima, & reliquas vincit,d.glo.9.par.4.nu.5.fol.102.

Pręſumptio ſolemnitatis tollitur per aliam fortiorẽ præſumptionẽ,cla.4.glo.13.par.4.n.22.fol.216.

Prætium non concurrit in contractu emphyteutico, cla.4.glo.18.par.1.num.23.fol.259.

Prætium iuſtum annui cenſus, ſeu cenſualis mortui

quod

quod ſit, clau.4.glo.18. par.2.nu.7.fol.275.
Prætium cenſualium non eſt de iure certum taxatũ, ſed ſtatur conſuetudini, ibidem num.8.fol.275.
Prætia rerum æſtimantur ſecundum conſuetudinẽ, & hominum exiſtimationem, ibidem.
Prætium in cenſibus, ſeu cenſualibus, ſecundum cõſtitutionem Pij V. debet eſſe in pecunia numerata in præſentia nótarij, & teſtium tempore confectionis inſtrumenti, ibid.num.9.fol.275.
Prætium in cenſualibus ſufficit quòd cõſtituatur in pecunia numerata, quamuis poſtea ſoluatur in alijs reb⁹ ad illã pecuniã æſtimatis, ibi.n.12.fol.275.
Prætiũ in emptione, & venditione debet conſtitui in pecunia numerata, cęterũ poteſt poſtea ſolui in quacunq. re, de cõſenſu partium, ibi.n.13.fol.275.
Præuentio iudicij an impediat proceſſũ quęrelę pacis, & treugę poſtea mouẽdæ, cla.4.gloſ.15.nu.64. cũ ſequẽ. vſq. ad n.89.fol.236.& ſequẽ.& addi.34.
Præuentio iudicij quare non impediat exequutionẽ ſcripturæ tertij, ibidem num.82.fol.238.
Præuentio, quæ fit coram iudice tertio clamorum per debitorem obligatum cum ſcriptura tertij, nihil prodeſt, ibidem num.87.fol.239.
Præuentio iudicij cur impediat exercitium propriæ facultatis, & non exequutionem inſtrumẽti guarentigij, ibidem num.90.fol.240.
Primitias reſpiciunt quæcunq. de decimis in verbo, *decima*, dicta ſunt, ibi videas, & ſignanter vide tot. glo.19.par.1,& 2.præcipuè nu.60. partis 1. fol.316. & partis 2.n.26.fol.320.
Primitiæ compræhenduntur, ſicut decimæ, ſub diſpoſitione pragmaticæ Caroli V. de decimis loquentis, d.glo.19.par.2.nu.76.fol.318.
Primogeniti ex primo matrimonio vocatione venit primogenitus ex ſecundo, nõ exiſtẽte primogenito ex primo, cla.4.glo.9.par.1.nu.39.fol.82.
Primogeniti appellatione venit ſecundò genitus nõ exiſtente primogenito, ibidem num.40.fol.82.
Primogeniti maſculi ex quadã muliere appellatione nõn venit ſecundogenitus, quamuis ille ſit de medio ſublatus, ibidem num.41.fol.83.
Primogenito vocato, ſi priùs naſcatur filia, & poſtea filius, is habebit primogeniturãm, excluſa filia, d. gloſ.9.par.3.num.12.& 13.fol.96. vbi *deciſiones* Hiſpaniæ, & num.etiam 21. vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Quod locum videtur tantùm habere in primogenijs Hiſpaniæ, in quibus etiam ſecũdò natus excludit fœminas, non in alia materia differenti, ibid.nu.13. vbi *deciſio* Senatus Luſitani.
Princeps connumeratur in numero Senatorũ, & ei illi inhęrent ſicut ſtellæ firmamento, cla.3.n.4.f.8.
Princeps faciendo ſtatutum priuationis hæreditatis reſpectu filię, quæ nubit inſcio patre, non dicitur diſponere circa ſubſtantiam matrimonij, ſed imò circa bona temporalia, clau.4.glo.2.nu.17.fol.43.
Princeps an poſſit ſuis donationib⁹ modũ, vel cõditionẽ ex interuallo apponere, cla.4.gl.5.nu.20.f.51.
Poteſt in vim legis, nõ in vim contractus, ibid.nu.21.
Princeps poteſt derogare legibus, ibid.nu.22.fol.51.
Princeps in Cathalonia non poteſt cõditionem, vel modum ſuis cõtractibus apponere ex interuallo, ibidem num.23.fol.51. vbi traditur intellectus cõſtitu. vni.titu.de reuocan.dona.
Princeps ſecularis an, & quãdo poſſit ſtatuere ſuper iuramento in contractibus apponendo, vel non, clau.3.gloſ. 3. num.13.fol.21.
Principis aſſertioni, de generali mũdi cõſuetudine, creditur, clau.4.gloſ.10.par.2.num.28.fol.163.
Princeps in dubio non cenſetur voluiſſe à ſuis conceſſionibus recedere, & ius tertio auferre, & oportet quòd ſciat quid agit, alias dicitur circumuentus, ibidem num.35.fol.164.
Princeps, & eius Senatus poſſunt prohibere creditori ne poſſit eligere tertium poſſeſſorẽ, in quem agat inſolidum, ſed debitũ diuidat inter plures, clau.4.glo.18.par.2.num.87.fol.281.
Principalis poteſt agere actione iniuriarum pro procuratore, & negotiorum geſtore, cla.4. glo.15.nu. 56.fol.235.
Prioritas obligationis probari non poteſt ſine diei appoſitione, cla.1.nu.6. fol.1.
Priuari quis poteſt iure ſuo ſine culpa, ſi adſit cauſa, clau.4.gloſ.12.nu.71.fol.187.
Priuilegiatus, vt poſsit debitorem ſuũ trahere ad cõſiſtorium Principis, an poſsit vti priuilegio contra pariter priuilegiatum, cla.4.gl.11.nu.86.fol.179.& glo.12.num.104.fol.190.
Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum, quando vterq. eſt priuilegiatus reſpectu eiuſdem cauſę, ſecùs quando vnus eſt priuilegiat⁹ in genere, alter in ſpecie, d.gl.12.n.106.f.190.
Intellectus l.fina.ff.ex quib.cauſ.maior.ibid. n.107.
Intellectus §.item quæritur l. verùm, & l. ſi, minor 25.anno.ff.de minor.ibidem num.109.
Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum &c. brocardium eſt, quod vix poteſt in iudicijs accommodari, ibidem num.110.
Anthon.Fab.reprehenditur, ibid.n.111.
Priuilegium primũ ciuiũ Barcinonę exemptionis à collectis, & alijs impoſitionib⁹, cl.3.gl.2.n.3.f.10.
Priuilegium ſecundum ciuium Barcinonę pro eadẽ exemptione, ibidem num.4.fol.11.
Priuilegium tertium ciuium Barcinonę pro eadem exemptione, ibidem num.5.fol.11.
Priuilegium quartum ciuium Barcinonę pro eadem exemptione, ibidem nu.6.fol.11.
Declarationes factæ in noſtro Senatu, in Inſula Maioricarum, & in ſupremo Aragonum Cõſilio ſuper exemptione prædicta, & immunitate ciuium Barcinonæ à collectis, ibi.nu.7.fol.12.
Priuilegia immunitatum perduntur per non vſum, dummodo euenerit caſus, quo, cum eis vtendum foret, fuiſſet contradictum, ibidem nu.20.fol.14. vbi *deciſiones* noſtri, & aliorum Senatuum.
Priuilegij caſum ſucceſsiſſe, & eo vſum nõ fuiſſe illũ, ad quem ſpectabat, probandum eſt per aſſerentẽ,

ibidem num.21.fol.14.vbi *deciſio* Senatus.
Priuilegium eximens à marchis ſi concedatur à Rege non valet,ibidem num.69.fol.18.
Priuilegium nouum requirens maiorem habitationem,quàm antiquum,vt quis fiat ciuis,an cõprę-hendat tam habitatores tẽpore priuilegij, quàm alios,ibid.nu.74.fol.18.vbi *deciſio* pro afirmatiua.
Priuilegium conceſſum hominibus alicuius vniuerſitatis,vt nõ poſsit contra eos procedi ſine inſtãtia partis,eſt validum,clau.3.glo.3.num.28.fol.23. vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Priuilegium cõcedens quòd quis in omnibus,& per omnia habeatur pro milite,vel burgenſe,facit vt gaudeat,& gaudere debeat priuilegijs tam antea cõceſſis,quàm poſtea cõcedẽdis,ibid.n.99. fol.31.
Priuilegiũ Regis Ferdinan.2.dat. Montiſo.2.Septẽb. 1510.an compræhendat tam milites armatę militię,quàm etiam inermis,ibidem nu.106.fol.32.
Priuilegium non poteſt conferri collegio,quod nondum eſt,cla.4.num.4.fol.33.
Priuilegia conceſſa alicui actui,quia fiat ob cauſam matrimonij,intelligitur ſi eſt ob cauſam certi, & determinati matrimonij, non aliàs,clau. 4.gloſ.1. num.22.fol.35.
Priuilegio alterius nemini cenſetur ius quæſitum ſi impetrans eo non vtatur,additio.4.
Priuilegium habens effectum ſucceſſiuum non perditur per vnicum actum,ſecùs ſi habeat effectum momentaneum,cla.4.glo.10.par.1.nu.132.fol.156. vbi exempla vtriuſq. caſus.
Priuilegio habenti actum reiterabilem non præiudicatur ſpatio 30.vel 40. annorum,ibid.num.133.
Priuilegio immunitatis quando cenſeatur præiudicatum,ibidem num.134.
Priuilegia incorporationum Epiſcopatus,vicariæ,ac ciuitatis Gerundę,& vicarię Biſulduni,d. glo.10. par.2.num,20.fol.161.
Priuilegia in cõtractum redacta in Cathalonia Rex non reuocat,ibidem num.36.
Priuilegia omnia in Cathalonia tranſeunt in contractum,ibidem.
Priuilegiũ ſi cõceditur præſentibus,& futuris, vnus non præiudicat alijs,ibidem num. 54. fol. 166. & num. 60.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Quia tot ſunt conceſſiones,& priuilegia, quot ſunt perſonę,ibid.num.55.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Priuilegium immunitatis conceſſum alicui, filio, & poſteris ſuis,amittitur quo ad omnes ſpatio 30.annorum,ibid.nu.61.fol 166.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Priuilegium ſi conceditur pluribus vt ſingulis,omnibus cenſetur facta cõceſſio, & per cõtrauentionẽ vnius nõ cẽſetur præiudicatũ alijs,ſecùs ſi plurib9 vt vniuerſis,ibi.nu.62.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Priuilegia incorporationũ debẽt ſeruari vaſſallis,nedum quæ ſunt conceſſa à domino Rege,ſed etiã quæ à dominis inferioribus,ibidem num.65.fol. 167.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Priuilegia,quę trãſierũt in vim cõtract9,nõ veniũt in generali reuocatione priuilegiorũ,ibi.n.89.f.169.
Priuilegiũ ob remunerationẽ ſeruitiorũ dicitur permutatio,pecunia verò accepta vẽditio.ibi.nu.90.
Priuilegium in remunerationem ſeruitiorum conceſſum dicitur conceſſum in vim cõtractus, clau. 3.gloſ.2. num.12.fol.13. vbi *deciſ.*
Priuilegium quando dicatur tranſire in vim contractus,d.glo.10.par.2.nu.91.fol.169.
Priuilegio euocandi cauſas ad conſiſtorium Principis ex cauſa miſerabilitatis renuntiari non poteſt, clau.4.gloſ.11.num.76. fol. 178.
Vt priuilegium prædictum cenſeatur cõpræhenſum eſt neceſſaria derogatio ſpecialis, ibidem nu. 77. fol.178.vbi *deciſio* Senatus Neapolita.
Priuilegium miſerabilitatis,quo mediante euocãtur cauſæ ad cõſiſtorium Principis,an poſſit cedi, ibi. num.78.
Priuilegio miſerabilitatis an gaudeat litis conſors, ibidem num.79.fol. 179.
Priuilegium ducendi cauſas ad cõſiſtoriũ Principis, an habeãt viduę omnes tam pauperes, quàm diuites,ibidem num.84.fol.179.
Priuilegijs viduę an gaudeat quę virum habet in regijs triremibus ſeruientem,ibidem num.85.
Priuilegium de compellendo aliquem, vt perſonaliter veniat,non ſuffragatur ei,qui non vult perſonaliter & ipſe cõparere, cla.4.gl.15.n.116.f.242.
Priuilegium probatur ex curſu temporis immemorialis,clau.4.glo.17.num.43.fol.251.
Priuilegium conceſſum ſtatui,& ordini eccleſiaſtico circa decimas notatur,cla.4.glo.19.p.1.n.46.f.315.
Priuilegium Pontificis eximens à ſolutione decimarum an valeat,ibid.num.47.fol.315.
Priuilegia,& conſuetudines vniuerſitatibus eſſe ſeruanda,præcipitur in multis conſtitutionibus Cathaloniæ,atq. ita ſemper proteſtãtur vniuerſitates in cõcluſione curiarum,ibidem nu.70.fol.317.
Priuilegium amittitur per abuſum, d. glo. 19. par. 2. num.25.fol.321.
Probationes non ſunt de ordinatorijs iudicij, ſed imò de deciſorijs,additio.37.
Probandi onus incumbit ei,qui dicit,clau. 4. glo. 9. par.5.nu.158.fol.134.
Probari quibus modis, quibuſue coniecturis poſſit quæ bona fuerint penes patrẽ tẽpore hæreditamenti,remiſſiuè,ibidem num.139.fol.134.
Probationes promptas habere quando quis dicatur, clau.4.gloſ.15.nu.62.fol. 236.
Procedendi modus quando quis moleſtatur coram ordinario criminaliter pro aliquo facto, de quo pendet cauſa in Regio Senatu,clau.4. glo. 9. par. 2.num.4.fol.85.vbi *deciſ.*
Proceſſus querelę pacis,& treugę violatarũ eſt criminalis vſq.ad cõparitionẽ,cla.4.glo.15.n.74.f.237.
Sed poſt cõparitionem eſt ciuilis,ibid.nu.75. fo.237.
Proceſſus querelæ pacis,& treugæ deteſtatio, ibid. nu.268.fol.246.
Procuratoris non idonei,ex eo quòd nõ poſſet eſſe,

quis

quia miles,exceptio dicitur de apicibus iuris,cla. 4.glo.9.par.5.num.51.fol.124.

L. fideiuſſor §. quædam ff. mãdati intellectus,ibid.

Procuratorem vnum conſtituere tenentur plures ex vna parte litigantes cõtra aliũ,cla.4.glo. 10.par.1. nu.27. fol.145. vbi *deciſiones* aliquorum Senatuũ.

Procurator an teneatur de eo quod fecit de alterius mãdato,& nomine alterius,cla.4.gl.15.n.30.f.234.

Procurator non poteſt facere cadere dominum in delictum,intelligitur niſi conſtet dominum expreſsè mandaſſe id fieri, quod per procuratorem factum extitit, ibid.num.31.fol.235.

Idem eſſet ſi dominus poſtea ſciens ratũ habuiſſet, ibidem num.32.fol.235.

Procurator admittitur vbicunq. non ruminatur delictum, ſed eſt quæſtio ſeparata,ibid.n.145. fol. 243.

Procurator non admittitur pro opponendis exceptionibus mixtim tangẽtibus & proceſſum, & delictum,ibidem nu.146.fol.243.

Procurator conſtitutus ad omnia negotia, excepto ad iurandum de calumnia, conſtitutus cenſetur ad omnia alia,etiam quę requirerent ſpeciale mãdatum,clau.4.glo.21.par.2.nu.37.fol. 333.

Proditionis qualitas facit maius delictum tribus reſpectibus,clau.4.gloſ. 14. num.113.fol. 229.

Proditorium delictũ magis punitur,ibi.n.114. f. 229.

Proditorio homicidę datur pœna mortis,qualificata arbitrio iudicis,ibid.nu.115.fol.229.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Proditio,qñ verè dicatur cõmiſſa,ibi.nu.118.fol.229.

Proditorium vt dicatur delictũ an requiratur inſidię ſimul cum animi deliberatione,ibid.nu.119. vbi, ꝙ alterũ ſufficiat,*deciſiones* noſtri,& Aragonen. Senatuum,& alię *deciſiones* in contrarium,ibidem.

Proditio non facit tranſire delictũ de mixto in merum imperium,ibid.nu. 120.fol.230.

Proditorius homicida an gaudeat immunitate eccleſiaſtica,vide in verbo *Immunitas*.

Proemium continet principalem diſpoſitionẽ, clau. 4.glo.18.par. 4.nu.59.fol.197.

Profectitia bona ſunt patris tam quoad proprietatẽ, q̃ quo ad vſumfructũ,cla.4.glo.7.p.3.n.7.fol.70.

Prohibitio tacita ſufficit vt patri non quæratur vſusfructus,d. glo.7.par.5.num.13.fol.70.

Prohibitionis adminiſtrationis bonorũ filij, quæ fit patri,ratio eſt damni vitatio filij, vſusfructus autẽ lucri captatio,ibidem num.26.fol.71.

Prohibitio teſtatoris de nõ diuidẽdo , etiã in perpetuũ,tenet ex iuſta teſtatoris affectione,cla.4. gl.9. par.2.nu.113.f.93.vbi exẽpla,& *deciſ.* Sena.Pedem.

Reliqua in verbo,*Diuiſio*,& in verb.*Pactum*.

Prohibitiones factæ pro acquirẽdo diſtrictu neceſſum eſt quòd ſortitę ſint effectum,id eſt quòd eis ſit paritum,& obtemperatum,cla.4.glo.17. nu.53. fol.252.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Prohibitio vel contradictio pro interrũpenda præſcriptione debet eſſe talis,quæ ſortita ſit effectum, taliter quòd propterea prohibens deſtiterit, aliàs maius illi ius tribueret,ibidem nu.54.fol. 252. vbi *deciſio* Senatus Sebuſiani.

Prohibitiones ad acquirendum ſeruitutem diſtrict⁹ non eſt neceſſarium quòd ſint iudiciales, ibidem num.55.fol. 252.

Prohibitio alienationis extra familiam alicui facta nominatim,an nedum ipſum comprælìendat,ſed & ſucceſſores,clau.4.glo.25.num.83.fol.360.

Prohibitio alienandi dicitur realis quando ſimpliciter fit nullius perſonę habita commemoratione, ibid.num.84.fol.360.

Item quando,licèt dirigatur ad perſonam,adijcitur tamen cauſa,quia perpetuò vult bona in familia remanere,ibidem num.85.fol. 360.

Prohibitio perſonalis dicitur quando fit alicui perſonæ nominatæ abſq. expreſſione alicuius rationis generalis,ibi. num.86.fol.360.

Prohibitio realis extenditur de perſona in perſonã, non verò perſonalis, ibi.num. 87.fol. 360.

Prohibitio alienationis dicitur odioſa valdè eſſe,ibi. num.88.fol.360.

Prohibitio alienandi an dicatur realis ex cauſa tacita, quòd voluerit prohibens bona remanere in familia,ſicut ex expreſſa,ibid. num.90.fol. 360.

Prohibitio alienandi extra familiam abſq.expreſſione cauſæ de iure valet,& tenet,ibi.nu.92.fol.360.

Prohibitio alienationis non comprææhendit neceſſariam,clau.4.glo.9.par.5.nu.170.fol.136.

Prohibito aliquo cẽſetur etiã prohibitũ omne per ꝙ peruenitur ad illud,cla.4.glo.13.par.2.nu.3. f. 199.

Prohibitũ nedum cenſetur illud quod directò prohibetur,ſed & illud etiam per quod ei fraus fieri poteſt,clau.4.glo.10.par.1.nu. 157.fol.159.

Promiſſio à marito vxori ſtipulanti facta,verè donatio eſt,clau.4.glo.7.par.2.nu.34.fol.66.

Promiſſio de hæreditando an ſit hæreditamentum, glo.9.par. 4. num.20.fol.103.

Promiſſio de vendendo non eſt venditio,cla. 4.glo. 9.par.4.nu.12.fol.103.vbi *deciſiones* Audientię Baren. & Senatus Pedemon.

Promiſsio de locando non eſt locatio, & de fideiubendo fideiuſsio,& de ratificãdo ratificatio,ibid. nu.23.fol.103.vbi de promiſsione fideiubendi *deciſiones* Senatuum Pedemon.& Venet.

Promiſsio de mutuando non eſt mutuum,de cedẽdo non eſt ceſsio,de faciendo contractum nõ eſt cõtractus, & de alijs pluribus promiſsionibus latè per diſcurſum,ibid.num.24.fol. 103.

Promiſsio de dote conſtituenda non eſt conſtitutio, ibid.no.25.fol.103.vbi *deciſio* Senatus Neapolita.

Promiſsio de donãdo,ſecũdũ aliquos, nõ eſt donatio,quod videtur aliquando *placuiſſe* noſtro Senatui, ibidem num. 26.fol.103.

Contrarium tamen eſt verius,ibidem num.28.& ſequent. ſignanter 31. vbi *deciſiones* noſtri Senat.

Promiſsio de donando quare ſit donatio, & nõ alię promiſsiones aliorum contractuum,ratio differẽtię traditur remiſsiuè, ibidem nu. 12.fol. 104.

Promiſsio quando habet quid certum, & determinatum nihil diſtar à facto, ibidem nu.33.fol.104.
Item quando nihil aliud præter conſenſum requiritur: tunc enim actum perfectum importat ex ſe, ibidem, vbi latè.
Item, quando contractus in ſubſtãtia nihil aliud cõtinet quàm promiſſio, ſecùs verò quando aliquid addit ſupra promiſſionem, vel in modo, vel in tẽpore, aut aliàs, licèt ex vi promiſſionis compelleretur quis ad faciendum contractum, ibidem vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Promiſſio de donando non eſt donatio quando adſunt verba quibus conſiderari poteſt non fuiſſe animum donandi de præſenti, ibid.n.34. fol. 104.
Promiſſio de donando, vel hæreditãdo quòd ſit donatio, vel hæreditamentũ, antiquiſſima eſt in Cathalonia recepta opinio, ibidem num.35.fol.104. vbi antiquiſſima *deciſio* noſtri Senatus.
Promiſſiones de donando, vel hæreditando fauore matrimonij fiunt per verba de futuro, quia fiunt antequam contrahatur matrimoniũ, poſt contractum autem perficiuntur, ibid.num.36. fol 104.
Promiſſio bonorum ſimpliciter facta non cõprehẽdit futura, ibid.num.106.fol.111.
Promiſſio mutua de non ſtando inuicẽ de euictione facta inter diuidentes hæreditatem, eſt de iure valida propter incertitudinem, clau.4.gloſ.18. par.3. num.106. fol.291.
Promiſſio de non cõtraueniendo, ex communi vſu loquendi, idem videtur eſſe quod promiſsio de non reuocando, cla.4.glo.21.par.2.nu.68.fol.336.
Promiſi verbum poſitum in ſcriptura facit præſumi partis præſentiam, clau.4.glo 8.num.11.fol.76.vbi *deciſiones* noſtri, & Mantuani Senatuum, & glo.9. par.4.num.31.fol.104.vbi aliæ *deciſiones*.
Promiſſo verbum an in quacunq. ſcriptura tam priuata, quàm publica, faciat præſumi præſentiam, ibi. nu.12. fol. 76.
Promiſſio verbum importat ſtipulationem, etiam quãdo per teſtes probatur aliquem eo fuiſſe vſum, ibid.num.13.fol.76.vbi *deciſio* Senatus Neapolitani, & glo.9.par.4.nu. 31.fol. 104. vbi *deciſiones* noſtri & aliorum Senatuum.
Promittere verbum quid importet remiſsiuè, clau.4. gloſ.28.num.1.fol.367.
Promittere aliud eſt, & aliud facere, clau.4. glo.9.par. 4.num. 21. fol. 103.vbi multa exempla.
Promittens ſe obligare ad ſoluendum decem intra certũ diem adueniente die, poteſt conueniri, quia circuitus eſt vitãdus, cla.4.glo.9.par.4.n.29.f.103.
Proprietarius finito vſufructu poteſt propria auctoritate capere poſſeſsionẽ naturalem, quæ erat penes vſufructuarium, cla.4.glo.22.num.37.fol.339.
Etiamſi adeſſet ſtatutum quòd poſſeſsio deffuncti continuaretur in hæredem, ibidem nu.38.fol.339.
Proprietarius non capit propria auctoritate poſſeſſionem bonorum in quibus alius habebat vſumfructum, quãdo ille finitur aliter, quàm per mortem, ibidem num.40.fol.339.
Idem eſt quando finiretur per mortem, ſi ante proprietariũ hæres vſufructuarij poſſeſsionẽ nactus eſſet, ibidem nu.41.fol.340.
Proprius vſus, propter quem conductor expelli poteſt durante locatione, debet eſſe, & probari ex cauſa neceſſaria ſuperueniente, quæ à principio præuideri non poterat, clau.4.gloſ.9.par.4.nu.69. fol.108. vbi *deciſiones*.
Prorogari põt iuriſdictio Cancellarij, & Regẽtis Cãcellariã expreſsè, & tacitè, vt cognoſcãt de cauſis vltra viginti libras, cla.4.gl.15.n.79.f.237.vbi *deciſ.*
Proteſtatio cõſeruat ius, cla.4.gl.10. p.1.n.135.fol.156.
Proteſtatio reſeruationis actionis iniuriæ criminalis, quæ fit in iudicio ciuili vbi emenda ciuiliter petitur, nihil prodeſt, cla.4.glo.15.nu. 103. fol.241.
Proteſtatio facit vt, qui habens quòd poſſet facere propria auctoritate, adiuit iudicem, poſsit ea via relicta ad propriam facultatem exercendam reuerti, ibidem num.104.fol.241.
Proteſtatio prodeſt contra eum, qui quaſi iure ſeruitutis petit ab aliquo parari ſibi hoſpitium, clau.4. glo.17.num.39.fol.250.
Proteſtatio non conſtituit in mora niſi fiat cũ oſtenſione ſcripturarum, vel detur earum copia, ibidẽ num.90.fol.255.vbi *deciſ.*
Proteſtans non tenetur dare copiam proteſtatorum ei contra quem proteſtatur de re cum ipſo geſta, ibidem num.91.fol.255.
Publica vtilitas non verſatur in reſciſsione ſententiæ ex inſtrumentis de nouo repertis, clau. 4.gloſ. 12. num.81.fol. 188.
Publicatio bullæ in Cœna dñi ſufficit quòd Romæ fiat, clau.4.glo.13.par.3.nu.15.fol.210.
Punitus vna pœna, etiamſi nõ ſit cõmenſurata delicto, ſi id ſit ſine dolo, & colluſione factũ, non põt iterũ ab alio puniri, cla.4.glo.13.par.2.n.67.f. 107.
Pupillus contrahens abſq. tutoris auctoritate an naturaliter obligetur, cla.4.glo.7.par.1.nu.17. fol 58.
Pupillo, licèt naturaliter obligetur, conceditur repetitio quocunq. errore ſoluerit, ibid.nu.16. fol. 58. & num.21.vbi declaratur.

Q

QVadriennium ad petendum reſtitutionem eſt vtile, non continuum, & propterea non currit ignoranti, cla.4.glo.12.n.61.& 76.fol.187.vbi *deciſ.*
Quadriẽniũ ad petẽdũ reſtitutionẽ æquè datur maioribus ex iuſta cauſa ſicut minoribus, ibi.n.62.
Quadriennij vtilitas dicitur ſublata ex l. fina. C. de tempo.in inte.reſti.poſtu. ibid. num.76.
Qualitas iuncta verbo intelligitur ſecũdũ tẽp' verbi, cla.3.glo.2.nu.33.fol.15.& cla.4.glo.1.nu.20.fol.35.
Qualitas q. poſt actũ ſuperueniat, ſufficit ſi iſdẽ habetur effect' atq; ſi antea affuiſſet, cl.3.gl.2.n.33.f.15.
Quatenus ſunt in vſu, clauſula ſemper intelligitur in cõfirmationibus priuilegiorũ quæ fiant in forma communi, cla.4.glo.10.par.2.nu.43.fol.165.

Et poſita

Et poſita in confirmationibus priuilegiorum facit, vt non præſumantur eſſe in viridi obſeruátia; ſed vſus eſt probandus per allegãtem, ibidem.

Quęrela pacium & treugarum ruptarum exercetur quando alicui eſt damnificatum in perſona, vel bonis,cla.4.glo.15. n. 41.fol.235.

Item quando alicui eſt illata iniuria, ibid. num.42. fol.235.

Quærela pacis & treugę non ſolet dari pro delictis maioribus,ibidem num.110.fol.241.

Quærela pacis & treugę violatę ad quem effectum fiat,ibidem num.111.fol.241.

Quærela pacis & treugæ violatæ poteſt fieri contra clericos,ibidem num.112.fol.241.

Quærela pacis & treugæ violatarum qua forma ſit componenda,ibidem num.127.fol.242.

In quærela pacis & treugæ proceditur ciuiliter poſt comparitionem,ibid.num.165.fol.246.

Quęrela pacis & treugæ violatarum nihil plus proficit quęrelato quàm quodcunq.aliud ciuile remedium,quod intentaretur pro emendatione iniuriæ,& damnorum,ibid.num.166.fol.246.

Quęrelæ pacis & treugæ proceſſus deteſtatio, ibid. num.168.fol.246.

Quærelatus ſi non habet aliquam exceptionẽ quam ponat, tenetur cõparere firmando ius, & de iure ac ſatiſdando,ibi. num.148.fol.244.

Quærelatus ſi non comparet in iuditio pacium & treugarum violatarum intra tempus monitionis, declaratur,& publicatur eiectus à pace & treuga, ibid.nu.150.fol.244.

Quærelatus pro pacibus & treugis violatis quomodo comparere habeat & debeat,& qualiter comparens ſit tractandus,ibidem num.164.fol.245.

Quæſtio iuris quando dicatur tractari, & quando quæſtio facti,clau.4.gloſ.13.par.2.nu.27. fol. 202.

Quæſtio facti rei ſpiritualis,non eſt ſpiritualis, ibid. num.32.fol.202.

Quæſtio iuris videtur inſeparabilis à quæſtione facti,quia ius ex facto oritur,ibid. nu. 34.fol. 203.& num.41.

Quæſtio facti mixtam habens quæſtionẽ iuris quæ dicatur,ibidem num.38.fol.203.

Quintum impoſitionum cẽſetur remiſſum per Regem quando conceditur exactio earum integrè facienda,& ſine diminutione,clau.4. glo. 9.par.5. num.111.fol.130.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

R

Ratihabitio operatur retrotractionem quoad dominium,clau.4.glo.7.par.2.nu.51.fol.67.

Ratio finalis eſt attendenda,clau.4.glo.18.par.4.nu. 63.fol. 297.

Ratio adiecta in aliqua diſpoſitione attendenda eſt magis quàm verba,cla.4.glo.25.nu.34.fol.356.

Ratio, *quia volo bona remanere in familia*, quando inducat fideicommiſſum,ibidem nu. 93.fol.360.

Ratio habetur pro expręſſa quando vna tantùm poterat aſſignari,clau.4.glo.26.nu.28.fol.363.

Ratio naturalis,licèt nõ ſit expręſſa,pro tali tñ habetur,& pro finali diſpoſitionis ibid.nu.29.fol.363.

Recipiens quod ſibi debetur, nõ tenetur reſtituere, clau.4.glo.9.par.5.num.175.fol.136.

Reconuentio an habeat locum in cauſis ſummarijs, cla.3.glo.2.nu.54.fol.16.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Reconueniri an,& quãdo poſſit clericus coram iudice layco,vide in verbo *clericus*.

Rector vniuerſitatis præfertur Epiſcopis ſcholaribꝰ, clau.4.glo.10.par.2.nu.74.fol.168.

Redemptio cenſus an poſſit fieri hæredi grauato, & vſufructuario cla.4.glo.18.p.5.n.5.f. 304. vbi *deciſ.*

Redemptiones cenſuum an dicantur nouę acquiſitiones,& quæ ſit in hoc vtilitas,ibid.nu.6.fol.304.

Regalię ſunt exceptæ ab omni diſpoſitione,& priuilegio niſi ſpecialiter dicatur de eis, & ideò propter eas poteſt procedi contra militem ſine inſtantia,clau.3.glo.3.nu.33.fol.23.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Regalię non cenſentur conceſſæ in conceſſione iuriſdictionis,clau. 4.glo.14.nu.8.fol. 222. vbi *deciſ.*

Niſi venirent in conſequentiam conceſſorum, ibid. num.11.fol. 222.

Niſi Princeps ſibi vnam regaliam tãtùm reſeruaret, tunc ea exceptio firmaret proculdubio regulam in contrarium,ibid.nu.12.fol.222.

Regalię quibꝰ modis expreſſę dicãtur,& quomodo, & quãdo cẽſeantur tranſlatæ,ibid.nu.13.fol.222.

Regaliæ quædam ſunt ſic oſſibus Principis affixæ vt ab eo non poſſint ſeparari,ibidem nu. 14.fol. 222.

Regaliæ etiam ſupremæ an poſsint cõcedi in vim legis,& conſtitutionis,ibid.num.15.fol.222.

Regalia iudicium in curia datum,habet locum contra contrafacientes ſentẽtiæ Regiæ, nedum cõtra eos qui expræſsè fuerunt citati,& cõdemnati, ſed etiam contra alios cõpræhenſos,cla.4. glo.17.nu. 89.fol.255.

Sed quid ad id requiratur,declaratur,ibidem.

Regens Cancellariam Cathaloniæ præcedit Comites,& Marchiones,nedum Principatus,ſed & totius etiam Hiſpaniæ,clau.3.nu.8.fol.8.

Regens Cancellariã quem locum habeat in Eccleſia Barchinonen. additio.2.

Regula de annali poſſeſſore nõ procedit in eo, qui non poſſedit continuò,ſed imò interpollatim, clau.4.glo.18.par.4.nu.40.fol.296.

Reiuendicatio cõpetit Eccleſię cõtra bona alienata, cla.4.glo.13.par.1.n.8.f.195.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Reiuendicatio non datur fideicommiſſario,in contractu in caſu contrafactionis,contra tertium,ſed ſola actio ad intereſſe contra alienantem,clau. 4. glo.25.num.54.fol.357.

Relatio vt fiat ad ea quæ dubia ſunt, non ad ea quæ ſunt clara,& manifeſta;eſt faciẽda interpretatio, clau.4.glo.9.par.4.num.137.fol.115.

Referens nihil probat ſine relato quando nihil certi diſponit,ſecus ſi diſponit,clau.4.gloſ. 18. par. 2. num.28.fol.276.

Intellectus l. aſſe tota ff.de hæred.inſtituen.ibidem.
Relatum dicitur eſſe in referente, ibid. num. 22. & 28.ſol.276.
Relatum,ſi non apparet,vitiatur confeſſio, quæ ad illud ſe reffert,ibidem num.24.fol.276.
Relegatio quid ſit,clau.4.glo.14.nu.67.fol.126.
Religio ſancti Benedicti prętendit non compręhendi ſub diſpoſitione S.C.T.cap. 6. ſeſſio. 14. de reforma.in materia electionis arbitrorum quando eſt contentio iuriſdictionis inter ipſam, & alium Iudicē eccleſiaſticū,cla.4.glo.13.par.3.n.4.f.209.
Religionis ſancti Benedicti Præſidentes an ſint ordinarij,vel delegati,ibidem nu.21.fol.212.
Religio ſancti Benedicti in materia alienationū rei eccleſiæ,in multis magis quàm alię,eſt priuilegiata,d.glo.13.par.4.num.41.fol.217.
Remedium quod datur ei contra quem, in caſu nō permiſſo,proceditur per litteras de fatica,ſiue requeſta,clau.3.glo.2.num.55.fol.17.
Remedium l.2.C.de reſcind.vendi. habet locū tam reſpectu vnius ex contrahentibus, ſi minùs iuſto vendidit,quàm reſpectu alteri⁹ ſi cariùs emit, nec eſt differentia inter vnum,& alterum,clau.4.glo.18.par.1.num.67.fol.262.
Remedium d. l.2. non habet locum nec reſpectu vnius, ſi citò moritur ille ad cuius vitā fuerat violarium creatū,nec reſpectu alterius ſi nimis durauerit,d.glo.18.par.3.n.105 fol.290.& n.111.fol.291.
Remedium ordinarium non facit ceſſare extraordinarium,quando hoc eſt illo pinguius,d. gloſ. 18. par.1. nu.100.fol.265.vbi *deciſ.*
Glo. in l. patri, verb. *oporteat* ff.de minor.reprobatur, ibid.num.101.fol.265.
Remedium ſmerciandi pecuniam pauperi debitam quando is non poteſt pro ea habenda idoneè cauere,non videtur auctori optimum d. glo.18.par.4.num.82.fol.299.
Remiſſio iuris pignoris,pro dote competentis,valet qn̄ marito ſuperſunt alia bona,niſi poſtea labatur facultatibus,cla.4.glo.9.p.5.n.186.f.138. vbi *deciſ.*
Remiſſio delinquentium non eſt de neceſſitate facienda in Cathalonia, imò nec poteſt fieri,cla.4. glo.11.num.38.fol.175.
Remiſſionis reorum materia per quos tractetur, ibi. num.40.
Remiſſio facta per vicariū Barcinonæ alicui, qui, cū deliquiſſet grauiter in alio loco,veniens ad eam ciuitatem procurauit ibi reperiri in aliquo leniſſimo delicto,vt remitti poſſet,in conſequentiā, etiā de graui,eſt nulla,clau.4.gloſ.13.par.2.nu. 70. fol. 207.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Remiſſio facta per Baronem de delicto in via publica commiſſo valida eſt,ſi ſit facta antequam Rex in vim vſat. camini,& ſtratę, manus appoſuerit, cla.4.glo.14.nu.24. fol.223.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Conſiliantur in hoc articulo cōtrariæ Guillermi de Valleſica,& Marquil.ex vna,& Ludo.à Pegue.ex altera parte,opiniones,ibidem num.25.fol.223.
Remiſſio penſionis an fiat emphyteutę propter ſterilitatem,clau.4.glo.18.par.1.num.115.fol.266. vbi *deciſiones* pro vtraq. parte.
Remiſſio penſionis an ſit facienda propter guerræ impedimentum,ibidem num.187.fol.272.
Renuntiare,qui alicui magno officio pręeſt, nō poteſt officij prærogatiuis,& priuilegijs,cl.3.n.10 f.8.
Renuntiatio matris dote contentę non nocet filijs ſi illa prior deſcedat,cla.4.glo.2.n.25.f.44. vbi *deciſ.*
Renuntiatio vſusfructus,quam ſępè faciunt parētes in fauorem filiorum hęreditatorum vt fraudent creditores,de iure nihil valet in foro fori,nec poteſt conſuli in foro poli,cla.4.glo.9.par.5.num.69. fol.126.& num.77.fol.127.& num.117.fol.131.
Renunciatio,ſeu repudiatio lucri legalis non eſt diminutio patrimonij,ibidem nu.120.fol.132.
Renunciari etiam poſſunt ante acceptationē lucra, quæ proueniunt ex diſpoſitione hominis in præiudicium creditorum,ibi.nu.121.
Renuntians ſemel ſorti,quæ ſuper aliquem cecidiſſet pro aliquo munere exercendo, an poſſit ampliùs pro alijs vicibus obtinere,cla.4.gloſ.10. par. 1.num. 136.fol. 156. vbi *deciſ.*
Renunciaui ſuo iuri non datur ampliùs regreſſus, d.glo.10.par.2.num.44.ſol.165.
Renunciatio imponit finem liti, & quando eſt notoria non requiritur alia ſententia,ibid.nu.45.
Maximè quando eſt acceptata,quia acquiritur parti ius,ibid.num.46.
Renūtiatio litis quomodo debeat eſſe lęſiua,vt proindè reſcindatur,ibi.nu. 50.
Renunciatio facta per vniuerſitatem, vbi priuilegiū eſſet etiam conceſſum prçſentibus, & futuris,nocet omnibus,ibid.nu.60. fol.166. vbi *deciſ.*
Renunciari non poteſt priuilegio euocandi cauſas ad conſiſtorium Principis ex cauſa miſerabilitatis, clau.4.glo.11.n.76. fol.178.
Renuncians vni ex duobus iuribus quę habet,non cēſetur alteri renūciare,cla.4.gl.18.p.3.n.33. f. 285.
Renūciatio cauſæ ſupplicationis à prouiſione alimētorum facta non trahitur retrò ad effectum faciēdi incidere creditorem in pœnam,quòd per illud tempus non præſtiterit alimenta,cla.4.glo.18.par. 4.nu.96.fol.300.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Renunciatio cauſæ ſupplicationis facit quòd habeatur pro non ſupplicato retrò, taliter quòd ſi ſit prouiſio alimentorum ea à qua ſupplicatum extitiſſet,prouidetur præſtāda fore alimēta à die prouiſionis,ibi.nu.95.fol.300.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Renunciare quilibet poteſt voluntati humanę,clau. 4.glo.21.par.1.num.57.fol.327.
Renuncians bonis paternis nō prohibetur ſuccedere fratri in bonis,quæ ei à patre obuenerunt,clau. 4.glo.24.nu. 66. fol.351. vbi *deciſ.*
Renunciatio generalis an,& quando comprçhendat incogitata,& alia vltra ſpecificata, clau.4.glo. 28.nu.40.fol.370.vbi *deciſiones* noſtri,& Neapolitani Senatuum.

Renun-

Renuntiatio iuris reuocandi donationẽ propter ingratitudinem, ſi ſit iuramento firmata, de iure tenet, ibid. nu. 42. fol. 371.
Sed an iſto caſu poſſit aliquo modo ſubueniri renũcianti traditur remiſſiuè, ibid. num. 43. fol. 371.
Renũciatio iuris reuocãdi donationẽ ꝑpter ingratitudinẽ nihil operatur ſine iuramẽto, ibi. n. 41. f. 371
Repetitio nõ cõceditur in ſoluto eo, quod debebatur naturaliter, ſiue ſit ſolutũ per errorẽ iuris, ſiue per errorẽ facti, ſi id agnoſcendo debitũ naturale factum ſit, clau. 4. glo. 7. par. 1. nu. 22. fol. 58.
Repetitio ceſſat fauore dotis quando aliquid eſt indebitè pro dote ſolutũ, cla. 4. glo. 21. p. 2. n. 13. f. 332.
Repræſalijs vtitur ciuitas Barchinonæ pro tuẽda immunitate, & exemptione collectarum ſuorum ciuium, & quando, clau. 3. glo. 2. nu. 9. fol. 13.
Repræſaliȩ vt declarari poſſint multa cõcurrere debent, de quibus per diſcurſum, ibi. nu. 22. fol. 14.
Repræſaliæ ſoliꝰ ſuperioris auctoritate exerceri poſſunt, ibid. nu. 23. fol. 14. vbi *deciſio* Senatus.
Reprȩſaliæ nõ poſſunt cõcedi niſi cõtra eum, qui nõ habet in prouincia ſuperiorẽ, ibid. nu. 24. fol. 14.
Repræſaliarũ vſum habet ciuitas Barcinonæ ex cõſuetudine non aliundè, ibidem nu. 25. fol. 14. vbi *deciſiones* Senatus.
Repræſaliarum in materia multæ quæſtiones remiſſiuè, ibidem num. 31. fol. 15.
Repræſaliarum vſus valdè execratur, & repræhenditur à Damhauderio, ibid. num. 32. fol. 15.
Repræſaliarũ damna reſarcire tenetur is, qui eas iniuſtè fecit declarari, ibid. nu. 39. fol. 15.
Repræſaliarum damna reſarcit is, cuius occaſione fuere indictæ, ibidem num. 40. fol. 15.
Niſi iniuſtè fuiſſent indictæ, ibidem nu. 41. vbi *deciſiones* Senatus Pedemontani.
Reprȩſaliarum vſus eſt etiam in Cathalonia in caſibus, pro quibus de iure cõmuni decerni poſsunt, ibid. nu. 49. fol. 16. vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Repudiatio legati poteſt fieri ſiue ante, ſiue poſt aditam hæreditatem ſine fraude creditorum, clau. 4. glo. 9. par. 5. n. 90. fol. 127. vbi declaratur.
Rupudiatio iuris quærendi poteſt fieri in prȩiuditiũ creditorum, etiamſi fiat per modum ceſſionis, & renuntiationis, quæ videtur prȩſupponere acceptationem priùs factam, ibidem num. 125. fol. 132.
Res mea an iterùm poſsit ex titulo pinguiori effici mea, clau. 4. glo. 3. num. 58. fol. 56. & num. 67.
Res mea iuſtiſſimè mihi, etiam ignoranti, aufertur per lapſum temporis ad præſcribendum ſtatutũ, glo. 12. nu. 82. fol. 188.
Sed reprobatur per auctorem, ibid.
Res iudicata reſcinditur ex inſtrumẽtis nouè repertis, clau. 4. glo. 12. nu. 56. fol. 186. & 81. fol. 188.
Res ſubmiſſa cenſui an tota cadat in commiſſum ſi ceſſatum fuerit in ſolutione, an verò pro ea parte pro qua ſubmiſſa extitit, gl. 12. n. 125. f. 192. vbi *deciſ.*
Reſcriptum ad lites an expiret mortuo concedente, clau. 4. glo. 13. par. 1. nu. 3. fol. 197. & n. 43. fol. 198.
Reſeruatio facultatis diſponendi, facta in certo caſu particulari, excludit facultatem in alijs diſponẽdi, clau. 4. glo. 9. par. 1. nu. 12. fol. 80.
Reſeruatio, vt ſuſtineatᷣ donatio vniuerſalis, qualis, & quanta debeat eſſe, cla. 4. glo. 23. n. 1. fol. 341.
Iulius Clarus vult debere excedere vigeſimam partem patrimonij donatoris, ibid.
Sed repræhenditur ab omnibus, ibid.
Reſeruatio, vt ſuſtineatur donatio, debet eſſe talis propter quam veriſimile ſit donatorẽ reperturũ hæredem, ibid. num. 2. fol. 341.
Arbitrio Iudicis relinquitur iudicandum qualis, & quanta ſit ſufficiens reſeruatio ad ſuſtinendã donationem vniuerſalem, ibidem num. 3. fol. 341.
Reſeruare ſibi centum ad teſtandum, & facultatem teſtandi de centum, idem ſunt quo ad validitatẽ donationis vniuerſalis, ibid. num. 8. fol 342.
Reſeruatio, quòd poſsit donator diſponere tam in vita quàm in morte pro anima, aut aliàs alio modo reſtricta, an ſufficiat ad validitatẽ donationis vniuerſalis, ibid. num. 18. fol. 342. vbi *deciſio* noſtri Sena.
Reſeruans ſibi facultatem diſponendi in vita non poteſt de reſeruatis teſtari, ibidem nu. 19. fol. 343. vbi *deciſio* Senatus Pedemontani.
Reſiſtentia qualis ſit neceſſaria vt non valeat is, qui propriam facultatem habet ingrediẽdi poſſeſsionem alicuius rei, ea vti, clau. 4. glo. 22. n. 55. fo. 340.
Reſtitutio hȩreditatis, quam facit hæres ante tẽpus, non videtur donatio, ſed imò dilationis, in ſui fauorem conceſſæ, renunciatio, cla. 4. glo. 9. par. 5. n. 91. fol. 128. vbi declaratur.
L. patrem ff. quæ in fraud. cred. intellectus, ibid. nu. 100. 101. & 105. f. 129. n. 107. & 108. fol. 130. & n. 124. fol. 132. & quis ex eis placeat auctori.
Reſtitutio hæreditatis, quæ fit per hæredem in vita cum poſſet vſq. ad mortem ſibi eam retinere, dicitur fieri contra iuditium teſtatoris, ibi. n. 113. f. 131.
Reſtitutio fideicommiſsi, quȩ fit ante tempus, cur dicatur in fraudem creditorum, ibidem numer. 118. fol. 132.
Reſtitutio in integrum ex capite ignorãtiæ an detur aduerſus præſcriptionem longiſsimi tẽporis, difficiliſsima quȩſtio, clau. 4. glo. 12. nu. 40. fol. 185.
In ſupradicta quæſtione doctores ſibi ipſis repugnãt & inter ſe ſe, & Senatus egregij in diuerſas iuerũt ſententias, ibid.
Deciſiones Senatuum, quȩ pro affirmatiua factæ fuere, ibidem num. 41.
Deciſiones Senatuum, quæ pro negatiua, ibid. nu. 42.
In ſupradicta quæſtione refferũtur plures, qui propter ſui difficultatem determinatè reſpondere non ſunt auſi, ibidem num. 43.
Negans opinio ab aliquibus appellatur æquiſsima, affirmans verò ſatis iuridica, & magis vera, ibidẽ.
Doctores refferuntur, qui exactiùs quæſtionem pertractarunt, ibidem num. 44.
Doctores pro negante refferuntur, ibidem num. 45.

Doctores pro affirmante traduntur,ibid.nu.46.
Reſtitutionem non legimus dari alicubi ignoranti, licèt ſit impedito,& abſenti,ibi.nu.53,fol.186.
Reſtitutioni contra præſcriptionem eſſe locum in dubio debet declarari,ibidem num.55. & nu.41. fol.185.& num.73.fol.187.
Argumẽta opinionis negantis an aduerſus præſcriptionem quadragenariam detur reſtitutio,breuiter reſumuntur,ibidem num.68.fol.187.
Reſtitutionis in integrum remedium non cenſetur ſublatũ per verba generalia,ibid.nu.69.fol.187.
Reſtitutio aduerſus pręſcriptionẽ efficit,vt dominia non ſint ſemper ſub incerto,ibid.nu.72.fol.187.
Reſtitutio ex capite ignorantię,ſecundum opinionẽ auctoris,datur minori,licèt non maiori, ibid. nu. 85. fol. 188.
Reſtitutio datur ex magna cauſa, etiam poſt quadriennium,ibid.num.88.fol.188.
Intellectus c. ad noſtram de reb. eccleſ. nõ alienan. ibid.num.90.& 92.fol.189.
Reſtitutio Iuſtitię,& ordinaria quę dicatur, & quæ gratioſa,& extraordinaria,ibi.num.91.fol.189.
Reſtitutionem aduerſus præſcriptionem in Cathalonia an impediat vſat.oẽs cauſæ,ibi.nu.93.f.189.
Cancer tenet quòd ſic auctoritate Senatus Dolani, ſed contra cenſet auctor,ibidem.
Reſtitutio non cenſetur prohibita per ſtatutũ diſponens quòd præſcriptio currat minori, ibidem num.94.fol.189.
Reſtitutio nõ cenſetur excluſa per ſtatutũ,etiãſi expræſſè de minoribus loquatur,ibid.n.96.fol.189.
Reſtitutionem in integrum vbi conſtitutiones Cathaloniæ voluerunt excludere, iam expreſſerunt, ibidem num.97.fol.189.
Reſtitutio in integrum ad probandum poſt decem dies ſupplicationum contrarij imperij, cõceditur minoribus,ibi.nu.98.f.189.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Reſtitutio non cõceditur maioribus aduerſus quadragenariam pręſcriptionem prætextu ignorãtię, ſecundum opinionem auctoris,ibid.nu.99.f.189.
Sed aliquando fallit,ibidem num.100.fol.189.
Bimus cõciliare voluit opiniones diſſidẽtes in quæſtione an aduerſus præſcriptionem 40.annorũ ex ignorantia detur reſtitutio,ibid.num.102.fol.190.
Reſtitutio in integrum datur eccleſiæ aduerſus præſumptionem ſolemnitatum,clau.4.gloſ.13. par. 4. num.24.fol.216.
Reſtitutio conceditur eccleſiæ aduerſus pręſcriptionem intra quadriennium, ibid.nu. 66.fol.218.
Reſtitutionis beneficium adinuentum eſt vt minoribus ſubueniatur in eo, in quo læſi ſint, clau.4. glo.18.par.1.num.97.fol.264.
Reſtitutio tantum reddit, quantùm læſio abſtulit, non plus,ibid.num.98.fol. 265.
Reſtitutio datur minori vt is integrum ius ſuum recipiat,ibidem num.99.fol. 265.
Reſtitutionis in integrũ remediũ pinguius eſt quàm reſciſſionis vigore l. 2. C. de reſcind. vendi. quia præcisè rem auocat,& non dat electionem, ibid. num.100.fol.265.vbi *deciſiones*.
Reſtitutionis remedium,quia pinguius,licèt extraordinarium,non ceſſat per remedium ordinariũ l.2. C.de reſcind.vend.ibidem.
Reſtitutio datur minori aduerſus ſententiam ad impediendum exequutionem, ſi non malitioſè petatur,ibidem num.102.fol.265.vbi *deciſiones*.
Reſtitutionis remedium pinguius eſt quàm ſupplicationis,aut appellationis,ibid.nu.103.fol.265.
Reſtitutio non admititur in noſtro Senatu aduerſus ſententiam quandiu ſubeſt ſupplicationis remedium,ibidem nu.104.fol.256.vbi *deciſiones*.
Reſtitutionis remedio implorato an is, qui in eo ſuccubuit, poſſit poſtea ſupplicare, aut appellare remiſſiuè ibid.nu.105.fol.263.
Reſtitutio in integrũ an detur minori ad reſcindẽdũ fideiuſſionẽ à ſe factam,d.glo.18.par.3.n.27.f.284.
Reſtitutio an cõcedatur aduerſus fideiuſſionẽ iuratam,ibidem num.37.fol.285.
Pars negans ibidem,vbi *deciſio* Senatus Mantuani.
Reſtitutio ſpoliatorũ,& quæ ſunt circa eam diſpoſita dicuntur odioſa,d glo.18.par.4.nu.57.fol.297.
Retentio ex quibus cauſis concedatur remiſſiuè, cla.4.glo.22.nu.46.fol.340.
Retentio conceditur hæredi donatoris pro reſeruatis,ibid.num.47.fol.340.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Retrodonatæ prohibitus prohibetur etiam iniuſto, & viliori prætio vendere,cla.4.glo.1.n. 77.fol.41.
Retrodonationis reuocatio,quæ fit vigore conſtitu. vni.titu.de promiſ.dot.& dona.prop.nup. an fiat cum fructibus,remiſſiuè ibidem.nu.86.fol.42.
Retro donatio prohibetur fieri in dicta cõſtitutione ad vitandum fraudes,cla.4.glo.19.par.2.n.11.f.321.
Retroactio quando fiat in præiuditium tertij,clau. 4.glo.5.num.16.fol.51.
Retrotractio an fiat ad tẽpꝰ factę donationis quã cõfirmatur per mortem,cla.4.glo.7.par.2.n.48.f.67.
Auctoris opinio ibidem num. 49.
Reuocatio an debeat eſſe expreſſa,quãdo quis ex aliqua cauſa poterat reuocare donationem,an verò ſufficiat tacita,clau. 4. glo.9.par.5.num.189.192.& 193.fol.138.vbi *deciſio* noſtri Senatus.
Reuocatio expręſſa eſt neceſſaria vt donatio propter ingratitudinem cẽſeatur reuocata, nec ſufficit ſecũda de eadem re donatio, vel illius alienatio, cla.4.glo.28.nu.34.fol.370.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Reuocatio tacita voluntatis inducitur per mortem, clau.4.glo.10.par.1.num.146.fol.157.
Reuocare teſtamentum non poteſt qui id promiſit non facturum,clau.4.glo.21.par.1.nu. 67. fol.327.
Rei duo debendi tenentur eadẽ ſpecie obligationis, ſed non principalis, & fideiuſſor, clau.4.glo.18. par.5.num.49.fol.307.
Rex in Cathalonia ex diſpoſitione cuiuſdã Pracmaticę poteſt,reſtituto prætio,res quomodocunq. à ſe alienatas recuperare,clau.4.gloſ.5.nu.24.fol.51.
An idem ſit de iure communi,remiſſiuè,ibidem.

Rex in

Rex in Cathalonia an poſſit facere pragmaticas ſol°, ibidem nu.26.fol.51.&vide in verbo, *Pragmatica*.
Rex an poſſit priuilegia à ſe cōceſſa, donationes, ac alienationes à ſe factas reuocare, remiſſiuè ibid. nom.27.fol.51.
Reges in Cathalonia promittunt omni tēpore fidem ſe ſeruaturos, clau.4.glo.8.nu.20.fol.77.
Rex iurat priuilegia in Cathalonia, cla.4.glo.10.p.1. num.38.fol.146.& antea num.35.fol.eo.
Rex eſt Iudex controuerſiarum inter dominos, & vaſſallos, etiamſi domini ſint eccleſiaſtici, clau. 4. glo.10.par.1.num.9.fol.143.vbi *deciſio* admodum Reuerendi Cancellarij.
Rex in Cathalonia non reuocat priuilegia in cōtractum redacta, d.glo.10.par.2.nu.36.fol.164.
Rex, & eius Locumtenens in Cathalonia poſſunt facere proceſſum pacis, & treugę violatarum, cla. 4.glo.15.num.120.fol.242.
Rex in Cathalonia non poteſt ius quæſitum tollere cum teneatur iuxta conſtitutiones, ac per directū iudicare, clau.4.glo.19.par.1.nu.72.fol.317.
Rixa eſt bellum inter priuatas perſonas, clau. 4.glo. 9.par.2.nu.104.fol.92.

S

SAcrilegij crimen eſt mixti fori, clau.4.glo. 13.par. 2 num.60.fol.206.
Sacrilegus quandoq. punitur à duobus iudicibus, & quomodo, ibidem num.61.fol.206.
Fallit ſi pœna condigna ſit per vnum Iudicem ſacrilegus punitus, ibi. nu.62.& 66.fol.207.vbi *deciſ.*
Sacrilegus punitur per iudicem laycum non obſtāte abſolutione eccleſiaſtici, qui negotium præueniſſet, ibidem num.63.fol.207.vbi *deciſ.*
Sacrilegus punitus à iudice ſeculari an poſſit iterùm puniri ab eccleſiaſtico, &ècontra, ibid. num.64. fol. 207.
Saluusconductus datus pro eundo cenſetur etiam datus pro redeundo, clau.4.glo.15.n.156.fol.244.
Saluoconducto abutens non pōt eo gaudere, ibid.
Saluiconductus cauſa expirata, expirat & ille, ibid.
Saluusconductus an ſit ſtrictè, vel latè interpretād°, ibidem.
Cætera vide in verbo *guidaticum.*
Sancimus verbum dicitur eſſe noui iuris promulgatorium, clau.4 glo.21.par.2.nu.93.fol.325.
Scholaris ſiue Meſtreſcuelas vniuerſitatis Ilerdę ordinariam, & non delegatam dicitur habere iuriſdictionē, cla.4.glo.13.par.3. n.23. fol. 212. vbi *deciſ.*
Scientia, vel ignorātia ex quibus præſumptionibus, & cōiecturis colligatur, cla.4.gl.10.p.1.n.51. f.148.
Scientia qualis ſit probanda habita per dnm de venditione rei feudalis vt dicatur ſibi cucurriſſe tempus vēdi fatica, cla.4.glo.12.n.34.fol.184.vbi *deci.*
Scientia quibus modis probetur, ibidem.
Scientia ex quibus præſumatur, cl.4.gl.15.n.22.f.234.
Scientiam, & patientiā verè, & certè probari oportet in omnibus caſibus vbi requiritur, nec ſufficit quòd præſumptiuè, cla.4.glo.17.nu.64. fol.253.& num.83.fol.255.
Scientia, & tollerantia in materia ſeruitutū quomodo probentur, ibid.num.85.fol.255.
Scientia, & patiētia requiſitę in præſcriptionibus an cenſeantur etiā requiſitę in illis, quę ſunt immemoriabilis temporis, ibid.nū.86.fol.255.
Scientia in creditore recipiente partem debiti quòd plus ſibi deberetur, potiùs videtur nocere debere eidē, quā proficere, clau.4.glo.18.par.1.n.151.f.269.
Intellectus l. qui ſemiſſes ff.de vſur.& l.aduerſus C. eod.ibid.nu.152. fol. 269.
Scribētes hodiernis temporibus parùm curant de veritate perfectè inueſtigāda, ſed de multis libris edendis, clau.4.glo.9.par.4.nu.116.fol.12.
Scriptura priuata non requirit diei appoſitionem, & propterea nec litterę cambij, clau.1.nu 7.fol.2.
Niſi agatur de pręiuditio tertij, ibid.num.8.
Scriptura priuata patris diſponentis inter liberos nō valet ſine die, ibidem num.9.fol.2.
Scripturæ ordo eſt attēdēd°, cla.4.gl.9.p.3.n.21.f.96.
Securitas, vide in verbo *Guidaticum.*
Senatus ſupræmus non curat de ſubtilitatibus, ſed iudicat ſola facti veritate inſpecta, clau. 4.glo.9. par.5.num.35.fol.122.
Senat° ſuprēmus poteſt prohibere creditori ne poſſit eligere tertium poſſeſſorem in quem agat inſolidum, ſed debitum diuidat inter plures, clau.4. glo.18.par.2.num.87.fol.281.
Sententia diffinitiua, vel eius vim habens quæ dicatur, clau.3.glo.2.num.59.fol.17.
Sententię pronūtiatio non poteſt fieri die feriato, clau.1.nu.26.fol.3.
Sentētia, quæ non habuit exequutionē, iudicatur ac ſi non eſſet, cla.4.glo.10.par.1.nu.71.fol.150.
Sententia, interim dum pendet appellatio, habetur pro non lata, ibidem num.73.
Sententia lata in cauſa Comitis de Montagut cōtra vaſſallos, d.glo.10.par.2.num.64.fol.167.
Sententia lata in fauorem minoris, etiā ſine curatore litigantis, valet, clau.4.gloſ.13.par.1. nu. 16.fol.196. vbi *deciſiones* Rotæ Rom.& aliorum Senatuum.
Sententia non nouat actionem, ſed cumulat, clau.4. glo.15.num.84.fol.239.vbi *deciſ.*
Sētētiæ executio non eſt neceſſaria adhoc vt inſtrumentum, quod litigioſum fuerat effectū, exequatur, ſi illud validum extiterit declaratum, ibidem.
Idē eſt ſi in prima inſtātia fuiſſet inualidū declaratū, in ſecunda verò validum, ibid.num. 85.fol.239.
Sententia abſolutoria non eget exequutione, ibid. num. 86. fol. 239. vbi *deciſiones* noſtri, & aliorum Senatuum.
Sententia lata in cauſis diſtrictus contra aliquos cōpræhendit omnes tam natos, quàm naſcituros, cla.4.glo.17.nu.87.fol.255.vbi *deciſ.*
Sententia lata contra aliquos alicuius artis ſicut nocet alijs, ſic lata pro vno proficit etiam alijs, ibid. nu.88.fol.255.vbi *deciſio* noſtri Senatus.

Sententia lata cõtra aliquos alicuius artis quomodo poſſit exequutioni mandari cõtra eos, qui poſtea naſcuntur, ibid. num. 89. fol. 255.
Sententia arbitrorum lata in diuerſis ſummis tenet in minori, clau. 4. glo. 18. par. 1. nu. 172. fol. 271.
Intellectus l. diem proferre §. ſi plures ff. de recep. arb. ibid. nu. 180. fol. 272.
Sententia Principis mandatur exequutioni nõ obſtante ſupplicatione, præſtita tamen cautione, cla. 4. glo. 18. par. 4. nu. 92. fol. 300.
Sententia reuocatoria alterius, quę facta extiterat pro alimentis, non mandatur exequutioni pẽdẽte appellatione, ibid. num. 98 fol. 300.
Sententia nulliter data eſt confirmanda quando iudici cõſtat quòd iure cõcedẽte, & iuſtitia mediãte concedenda ea foret, ibi. n. 109. fol. 301 vbi *deciſ.*
Sententia vltima condemnans in expenſis non dicitur continere nouum grauamen, quod non eſſet in alijs ſententijs, ibid. num. 117. fol. 302.
Sententiæ dicuntur conformes ſi concordant in principali quamuis differant in acceſſorijs, veluti in expenſis, ibid. num. 119. fol. 302.
Intellectus conſtitu. 5. titu. de expen. liti. & conſtitu. 15. titu. de ſupplica. de ſenten. ibidem.
Sententia vnius, & quandoq, deterioris conditionis, aliquando poteſt meliores, & maiores ſuperare, clau. 4. glo. 21. par. 1. num. 61. fol. 335.
Sententia lata in cauſis contentionis iuriſdictionis, ex obſeruantia Senatus, non habet exequutionẽ, ſi ſit ab ea ſupplicatum, clau. 3. glo. 2. nu. 58. fol. 17.
Contra quod tamen eſt opinio auctoris, ibidem.
Separatio bonorum non admittitur quando aliquis moritur, vt in vnis, ex quo ex vna linea prouenerunt, vnus ſuccedat, & in alijs alius, clau. 4. glo. 24. num. 67. fol. 451.
Sermo generalis, & indefinitus non trahitur ad futura quando reſultaret maximum præiuditiũ, cla. 4. glo. 18. par. 1. num. 118. fol. 266.
Seruitus in his quæ ſpectant ad plures non poteſt conſtitui de conſenſu maioris partis alijs diſſentientibus, clau. 3. glo. 3. nu. 82. fol. 28.
Seruitus diſcontinua non amittitur niſi tempore immemoriali, clau. 4. glo. 12. nu. 60. fol. 187.
Ad amittendam ſeruitutem breuius tempus requiritur, quàm ad acquirendam, ibidem nu. 83. fol. 188. vbi num. præcedenti interpretatur tex. in l. ſi partem §. fina. ff. quemad. ſeruitu. amitt.
Seruitus nunquam acquireretur niſi vſus accederet, clau. 4. glo. 17. num. 22. fol. 249.
Seruitus altiùs non tollendi edificium nullo temporis curſu acquiritur, ibid. nu. 46. fol. 251.
Seruitus districtus perditur per poſſeſſionẽ proprij molendini, vel eundi ad aliud, per tẽpus legitimũ cũ ſciẽtia, & patientia dñi, ibid. nu. 61. fol. 253.
Seruituti acquirendę præſcriptione non eſſe neceſſariam ſcientiam, & patiẽtiam aduerſarij ſunt qui velint, qui tamen reprehenduntur, ibidem num. 65. fol. 253. & num. 86. in fin. fol. 255.
Seruitus legata an amitatur ignorante legatario, cui illa relicta ſit, ibid. num. 71. fol. 253.
Intellectus l. ſi per fundum ff. quemad. ſeruitu. amitta. & l. & ſi forte ff. ſi ſerui. vendi. ibidem.
Seruitutes vrbanæ non præſcribuntur niſi cum ſciẽtia, & patientia domini, ſecùs in ruſticis, ibid. nu. 72. fol. 253. & num. 86. fol. 255.
Improbatur à Maſcar. ibid. nu. 73. fol. 253.
Sed placet nihilominùs auctori, ibid. nu. 74. fol. 253.
Seruitus vrbana non poteſt acquiri ſine facto hominis, ibid. num. 80. fol. 254.
Seruitus diſtrictus, quia vrbana eſt, requirit, vt amitatur, ſcientiam, & patientiam domini, ibi nu. 81. fol. 254. vbi *deciſiones* noſtri Senatus.
Sed contrarium viſus eſt aliàs *declaraſſe* idem noſter Senatus egregiùs, ibidem.
Seruitutes ruſticorũ prædiorum ſunt indiuiduę, ideò per vſum partis, eo modo quo per partẽ vſus poteſt conſiderari, retinetur ius in toto abſq. alia diſtinctione, clau. 4. glo. 18. par. 1. nu. 150. fol. 269.
Seruus iuſſus liber eſſe, ſi ſeruierit alicui per triẽniũ, conſequitur quidem libertatem, quamuis nõ ſeruierit per illud tempus cõtinuum, ſed interpollatum, d. glo. 18. par. 4. num. 47. fol. 296.
Seruus pœnę reputatur mortuus, & nõ poteſt teſtari, clau. 4. glo. 21. par. 1. num. 67. fol. 327.
Simile nullum eſt idem, clau. 4. glo. 12. nu. 78. fol. 188.
Socinus an fuerit auctor libri regularũ, & fallentiarum iuris, vertitur in dubium, clau. 4. n. 7. fol. 33.
Societas tacita, & incidens cõtrahitur per emptionẽ alicuius rei per aliquos communiter factam, clau. 4. glo. 9. par. 2. nu. 59. fol. 89. vbi ſtatim declaratur.
Socius no poteſt petere partem ſuam pro diuiſo antequam ſit declaratum eſſe ſocium, ſed imò eſt petenda pro indiuiſo, aliàs obſtaret ei exceptio præpoſterationis, quæ tamen eſt ante litem conteſtatam opponenda, cla. 4. glo. 9. par. 2. n. 1. fol. 85.
Obſeruantia in his noſtri Senatus.
Socius poteſt propria auctoritate clauſuram dom⁹ frangere ſi, ea appoſita, prohibeatur per alium ſocium re communi vti, ibid. nu. 3. fol. 85.
Socius totam domum communem inhabitans, poſt finitam conductionem ſibi per conſocium factam, non tenetur penſionem aliquam ſoluere pro dicto tempore, nec cenſetur inducta reconductio, ibid. num. 6. fol. 85.
Socius poteſt totam domũ communẽ inhabitare, etiam inuito ſocio, ibid. nu. 7. fol. 85. vbi *deciſio*.
Niſi ſocius prohibens prouocet ad diuiſionẽ, & alter noluerit, nam tunc cõſtituitur in mora, & tenetur ſoluere penſionem, ſeu mercedẽ, quam alius ſolueret, ibid. nu. 8.
Et niſi vtatur domo communi ad alium vſum nõ deſtinatum, vel impediat ſocium quominùs habitet cum eo, vel neget ſocio partem vendicanti, ibi. n. 9. vbi *deciſio* Senatus Neapol.
Socius inhabitans totam domũ cõmunẽ nõ tenetur cõſocijs ad pẽſionẽ ꝓ eorũ partibus, ibi. n. 10. f. 85.

Socijs

Socijs nõ cõcordantibus in vſu rei cõmunis optimũ remediũ prouocare ad diuiſionem,ib.n.11.fol.86.
Socius præfertur in cõducẽdo partẽ ſui conſocij, ibi. nu.12.fol.86.
Socius præfertur in emptione partis conſocij alijs quibuſcunq.emptoribus,ibid.n.15.fol.86.
Socius tenetur denunciare ſocio ſi vult emere rem comunem pro prętio,quod alius offert, ibid. nu. 16.fol.86.
Socius habens maiorem partẽ in re cõmuni an poſſit conſocium compellere ad ſibi vendendũ ſuam partem,ibid.nu.17.fol.86.
Socij quomodo adminiſtrent iuriſdictionem cõmunẽ,ibid.n.18.fol.86.
Socijs pluribus inſolidum competit iuriſdictio communis,& ita per quẽlibet poterit inſolidũ exerceri,eritq.tunc locus præuentioni,ibid.n.19.fol.86.
Socij plures non debent inſolidum iuriſdictionem communẽ exercere,ſed compelli poſſunt ad concordandũ de eius exercitio,ibi.nu.21.fol.86.
Socij debent concordari in exercitio iuriſdictionis cõmunis,vel vt alternis vicib⁹ iuriſdictionẽ exerceant diuidendo vſum per tempora,vel conſtituẽdo communi,& concordi ſuffragio communes iudices,& miniſtros per quos exerceatur iuriſdictio, & quis ex iſtis modis ſit melior,ibid.nu.22.fol.86. vbi *deciſiones* Senatuum.
Notantur inconuenientia, quę oriręntur ex priori modo vtendi iuriſdictione cõmuni,ibi.n.23.&24.
Socius poteſt rem communem pro ſua parte obligare,ibid.nu.48.fol.89.
Socius,& eius nomine ſui creditores non poſſunt aliud prætendere quàm partem ad ſocium prædictum ſpectantẽ in bonis ſocietatis per diuiſionem bonorũ communiũ faciendam,ibid.nu.53.f.89.
Socius vnus,inuito altero, an poſſit,poſt factã diuiſionem,totam rem,quæ erat cõmunis, redimere, ibid.nu.68.fol.90.vbi *deciſiones* noſtri, & aliorum Senatuum,& glo.21.par.1.nu.87.fol.329.
Eſſet in per ſociũ,hoc caſu, cautio præſtanda de ſatisfaciendo alijs ſocijs ſuam partem,& portionẽ, & de ſeruando indemnem emptorem, ibi.nu.69. vbi *deciſio* Senatus Sebnſia.
Socius quis pręferatur in æſtimatione ſoluenda qñ res commodè diuidi non põt,ibi.nu.8c.fol.91.
Socius habens æqualem partem in re cõmuni cũ cõſocio nõ põt petere quòd cõpellatur conſocius ad æſtimationem ſuæ partis recipiendam, ibid.n. 81.fol.91.
Socius,qui maiorẽ partem habet in re communi,põt compellere conſocium vt,ſuæ partis æſtimatione recepta,totam rem ſibi dimitat,ibid,nu. 82.& 83. fol.91.vbi de *obſeruantia* Senatus Neapol.& *deciſio* noſtri Senatus.
Socius, ſi maiorem partẽ habet iure proprio, præfertur vt ſuprà dicitur,non ſi iure alieno, putà acquirendo ab alijs ſuam partem,ibid,nu.84.
Socius non poteſt compelli ad illud,quod commune habet cum alio, vendendum,etiam in caſibus aliàs de iure permiſſis,ſi alia res,quę remaner,ſibi fieret prorſus inutilis,ibid.nu. 96.fol.92.vbi exẽpla,& *deciſiones* Senatus Neapol.
Socij,non obſtante pacto,vel præcepto teſtatoris in contrarium,poſſunt diuidere rem communem ſi concordant,ibid.nu.98.fol.92.
Etiamſi iuramentum eſſet interpoſitum promiſſioni de non diuidendo,ibid.nu.99.
Id tamen eſt verum ſi in fauorem hæredum, & ſociorum tantùm fuiſſet facta prohibitio diuiſionis, non ſi alio reſpectu,ſecundum auctoris opinionẽ, ibi.nu.100.& 113.fol.92.
Socius rixoſus facit locum diuiſioni non obſtãte pacto,vel prohibitione,ibid,nu.103. fol.91.
Socij quandiu ſtant in cõmunione, vnus alterum recognoſcit in ſocium,ibi.nu.141.fol.94.
L. 1. §. ad hæc,de annal.exceptio,intellectus,ibid.
Socius itineris poteſt agere actione iniuriarum pro alio conſocio,cla.4.glo.15.nu.16.fol.233.
Socrus poteſt agere actione iniuriarum pro nuru, ibidem.
Sola dictio omnia alia videtur excludere,clau.4.glo. 7.par.3.n.61.fol.74.
Solemnitatis leuis quę ſunt,non vitiant inſtrumentũ ſi omitantur,clau.2.nu.8. fol.6.vbi exempla.
Solemnitatũ,etiamſi læues videantur,in teſtamentis requiſitarum omiſſio vitiat,ibid.nu.9.fol.6.
Solemnitates in teſtamentis requiſitæ non poſſunt dici læues,ibid. nu.10.fol.6.
Solẽnitates ſubſtantiales actus quæ dicantur,ibid.
Solemnitates non tenetur adhiberi facere minor in ſuo contractu fauorabili,nec,ſi non adhibeantur, poteſt qui cum eo contraxit à contractu recedere,& de ratione,cla.4.glo.13.par.1.nu.17.fol.196.
Solemnitates Paulinæ requiruntur in ceſſione,& renunriatione hæreditatis,clau.4.glo.9.par.5.n. 127. fol.133.vbi *deciſiones* Rotæ Marchiæ,& nr̃i Sena.
Solemnitates,& cauſæ ſimul requirũtur ad validitatem alienationis rei Eccleſię,nec vnum ex his ſufficit interceſſiſſe,cla.4.glo.13.par.1.n.9.fol. 196. vbi *deciſio* Rot.Roma.
Sed in foro interiori cauſa ſola ſufficit,ibid.n.10.
Solemnitates alienationis rei Eccleſiæ ſupplentur per auctoritatem Papæ in ea interpoſitam,ibi.nu. 18.fol.196.vbi *deciſio* Rot.Roma.
Per eam tamen non ſupplentur cauſæ alienationũ, ibid.nu.19.vbi *deciſio* eiuſdem Rot.Roma.
Niſi interponantur cum cauſæ cognitione,ibi.& nu. 21.fol.197.vbi *deciſio* eiuſdem Rotæ Roma.
Solemnitates alienationis rei Eccleſiaſticę ſufficit probare verè interceſſiſſe,vel præſumptiuè,d.glo. 13.par.4.nu.8.fol.214.
Solemnitates,& cauſæ alienationũ rei Eccleſiaſticæ an præſumantur ex antiquitate tẽporis, ibid.n.13. fol.214.
Solemnitas extrinſecà regulariter non præſumitur, ibi.nu.14.fol.214.vbi *deciſ.*

Fallit ex antiquitate temporis,ibid.vbi plures *deciſiones* noſtri,& aliorum Senatuum.
Et quot annorũ ſit neceſſaria antiquitas,vt per eam ſolemnitates præſumantur,ibi.n.16. fol. 215. & ſequen.vbi plures *deciſiones*.
Et an id arbitrio iudicis relinquatur,ibi.nu.17.
Solemnitates vt præſumantur an debeãt eſſe enunciatę in inſtrumento,ibid.nu.21.& nu.ſequen.fol. 215.& 216.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Solemnitates in quibus caſibus non præſumãtur,remiſsiuè,ibid.nu.23.fol.216.
Solemnitates requiſitæ in alienationibus rei Eccleſię plures ſunt,& quæ illæ ſint,ibidem nu.29.fol.216.
Solemnitates non requiruntur in emphyteuſi Eccleſiaſtica rerũ ſterilium,& incultarum,cla. 4.glo.18. par.1.nu.46.fol.260.
Alia vide in verbo,*Cauſę alienationum*.
Solitę res infeudari,vel emphyteoticari nõ compræhenduntur ſub Paulinæ diſpoſitione,& ideò poſſunt ſine auctoritate Papæ iterũ eodẽ modo alienari,cla.4.glo.13.par.4.nu.3.fol.213.
Etiamſi iuraſſet Prælatus non alienare,ibid.
Solitę res alienari poſſunt iterùm alienari ſine cõſenſu Capituli,etiam in conſanguineos,ibid. num.6. fol.214.
Solitę res alienari poſſunt iterùm alienari ſine ſolemnitatibus,ſi priores alienationes erant cum eis factæ,non aliàs ibid.nu.7.fol. 214.
Solitæ res infeudari poſſunt iterùm infeudari, ſi cedat in euidentem vtilitatem Eccleſię tẽpore nouę infeudationis,non aliàs,ibid.nu.9.fol. 214.vbi *deciſio* Rot.Roma.
Solitum qñ aliquid dicatur,remiſſiuè ibid.nu.10.fol. 214.& glo.18.par.1.nu.74.fol.263.
Soluens vigore mandati ſuperioris,etiam iniuſti, liberatur,cla.3.glo.2.nu.42.fol.15.vbi *deciſiones* Senatuum Neapol.& Portugal.
Soluẽs iuſſu iudicis alteri eſt nõ periurus quãuis ſuo creditori cum iuramento ſoluere promiſiſſet, ibi. nu.43.fol.15.vbi *deciſio* noſtri Sena.
Soluenti iuſſu iudicis non põt imputari ſi non prouocaſſet,ibid.
Soluens iuſſu iudicis,facto maximè in iniuriam creditoris,liberatur,ibi.nu.44.fol.16.
Soluens minori cum auctoritate iudicis,& curatoris conſequitur pleniſſimam ſecuritatem, cla. 4.glo. 12.nu.70.fol.187.
Soluens partem vt partem nõ præſcribit,ſecùs ſi partem vt totum,cla.4.glo.18.par. 1.n.159.fo.270.vbi declaratur.
Soluere partem vt partem an in dubio quis ſit iudicandus,vel vt totum,ibid.nu.160.fol. 270.
Soluiſſe indebitum potiùs quis pręſumitur,quàm fidem cautionis agnouiſſe,ibid.nu.161.fol.270.
Soluens partem,ſiue vt partem,ſiue vt totum, nunquam præſcribit in foro poli quando ſcit plus deberi,ibid.nu.162.fol.270.
Sed quid in Cathalonia,vbi non curatur de bona,vel mala fide in præſcriptionibus,ibidem.
Soluens partem debiti poſt adimpletam totius præſcriptionem ſibi non præiudicat,niſi in parte ſoluta,ibid.nu.163.fol.270.
Declaratur in pręſcriptione ſtatutaria trium,vel quatuor annorum,ſecùs in præſcriptione 30. vel 40. annorum,ibid.nu.164.fol.270.
Soluens debitum præſcriptum an repetat condictione indebiti,ibid.
Soluens maiorem quantitatem cenſetur etiam ſoluere minorem,ibi.n.173.fol.271.
Soluere pro alio,etiam inuito creditore,quilibet poteſt,& liberare eum ab obligatione,d.glo.18.p.5. nu.11.fol.305.
Soluens pro alio an præſumatur de ſuo ſoluiſſe, an de bonis,& pecunijs alterius,ibid.n.41.fol.306.
Soluens pro alio non pręſumitur ſoluiſſe de proprio, ſi appoca de recepto cõcipitur in perſonã debitoris dicendo quòd ab eo recepit per manus N. ibi. nu.44.fol.307.
Solutio debet eſſe vniformis,vt pręſcriptio ex ea inducatur,d.glo.18.par.1.nu.168.fol.270.
Etiamſi temporis immemorialis præſcriptio,ſeu poſſeſſio foret,ibid.nu.169.fol.270.vbi *deciſ.*
Solutio non probatur per ſcripturam, quæ ſe refert ad libros rationum,niſi quatenus ex ipſis libris cõſter,d.glo.18.par.2.nu.25.fol. 276.
Solutione eius quod debetur tollitur omnis obligatio,ibid.nu.73.& 83.fol.280.
Solutio trium annorum vt faciat præſumi in pręteritum,debet eſſe continua,non interpollata,d.glo. 18.par.4.nu.39.fol.296.vbi *deciſ.*
Intellectus l.quicumq.de appoc.publi.lib.10.C.ibi.
Solutio in dubio pręſumitur facta non per quã quis incidat in pœnam,quinimò vt ei obuiet,ibi. n.66. fol.297.
Solutio præſumitur ſemper facta in cauſam duriorẽ, & grauiorem,ibid.nu.67.fol.297.
Solutio præſumitur facta in vtiliorem cauſam, ibi.n. 68.fol.297.
Solutio debet eſſe expreſsè facta pro illo debito,cuius præſcriptionem prætendimus per illam interruptam,aliàs pateret potiùs indebiti cõdictionẽ, d.glo.18.par.5.nu.40.fol.306.
Solutum non dicitur quod non durat ſolutum, cla. 4.glo.9.par.5.nu.126.fol.133.
Sonus emiſſus quid ſit,cla.4 glo.11.n.42.fol.175.
Sonus per quæ verba emitatur,ibi.n.43.fol.276.
Sonum tenentur ſequi omnes, ibi.nu.44.
Sonum emitere non poſſunt Barones,ſed per modũ appellitus procedere infrà terminum caſtri,cla.4. glo.11.nu.4.fol.171.
Sonus emiſſus quomodo practicetur in Cathalonia, & quid poſſit illius vigore fieri,ibid.n.41.fol.175.
Sonũ qui emiſit officialis, nõ põt remitere pecunijs, & cõpoſitionibus illius inſequutionẽ,ibid.n.45.
Sonum continuando ingrediuntur officiales aliena territoria,& ſcrutinia faciũt, & ſi fiat eis reſiſtẽtia

procedunt

procedunt ad tallandum, & cremādū,ibi. nu.46.

Et non ſolum ingrediuntur,& ſcrutantur aliena territoria,ſed etiam Eccleſias,&alia loca ſacra,& domos clericorum,etiam ſacerdotum ſine aſſiſtentia iudicis Eccleſiaſtici,ibid.n.47.& 49.vbi declaratur,& nu.51.

Et capiuntur nedum malefactores layci,ſed etiā clerici,ibi.nu.48.& nu.50. vbi declaratur.

Sonus emiſſi proceſſus tātum fit per Regem,aut eius Locumtenētem,etiam extra Vicariam, & per Vicarios,& Baiulos Regios,ibid.nu.52.vbi *declaratio* noſtri Sena.

Sonum non emitunt Barones niſi intra ſuum diſtrictum,& quomodo,ibi.nu.53.

Sonus pro quibus delictis,contra quos, & quæ præcedere debeant vt emitatur,ibid.nu.54.

Sonum emitere tunc tantùm poteſt Baiulus Regius quando ipſe eſt ſolus in loco,non quando adeſt Vicarius,vel eius Locumtenens,ibi.n.52.

Sonus quo iure fuerit introductus,ibid.n.55.

Sonus emiſſus practicatur etiam in Cathalonia per Vicarios Regios ad liberandum vaſſallū Baronis ab illius oppreſſionibus,ibid.num.56.

Sed eum modum procedendi *declarauit* noſter Senatus eſſe contra conſtitutiones Cathaloniæ,ibi.

Sonus ſacramentalis quid ſit,& ad quid inuentus, & an qui illum emitunt, poſſint omnia, quę officiales qui alium emitunt,ibid.nu.58.fol.177.

Spes,quę competit ex contractu conditionali quomodo firmior dici poſſit ei,quæ competit ex vltima voluntate,clau.4.glo.9 par.5.nu.67.fol.126.

Spes donari, & vendi poteſt,clau.4.glo.24.num.75. fol.352.

Specialia non ſunt multiplicanda,cla.4.glo. 21.par.2. num.20.fol.332.

Species vna non eſt pars alterius,cla.4.gloſ.18.part.2. nu.154.fol.269.

Specierum poſt genus dinumeratio non minuit genus,cla.4.glo. 21.par.2.nu.41.fol.333.

Spiritualium poſſeſſio in laycis deffenditur ex curſu temporis immemorialis,quia facit ille preſumi iuſtum titulum,cla.4 glo.17.nu.44.fol.251.

Enumerantur res ſpirituales,quarū poſſeſſio deffenditur in laycis ex curſu temporis immemorialis, ibidem.

Sed contra alij tenent non poſſe hanc poſſeſſionem deffendi ex ſolo curſu temporis immemorialis,niſi concurrat fama priuilegij ſimul,ibi.n.45.fol.251.

Spoliatio,quod eſt ſecundum extremum cauſæ ſpolij plenè probanda eſt,cla.4.glo.18.p.4.n.9.fo.293.

Spoliatio probatur,& probata manet ex ſola litiscōteſtatione facta per reum,cui petitio ſpolij fit, ibi. nu.10.fol.293.vbi *deciſio* Rotæ Roma.

Intelligitur ſi maluerit creditor ſe ſpoliatum dicere quàm turbatum,nam ſi è contra vellet,poſſet vtrq. & intentare interdictū retinendæ poſſeſſionis,ibi.

Spoliatus nō reſtituitur qn̄ poſſeſſio ſpoliantis nulliter data confirmari aliàs deberet,ibi.nu.110.f.301.

Spolium in Cathalonia non punitur criminaliter niſi fiat cum armis,clau.4.glo.22.nu.50.cū ſequent. fol.340.vbi *deciſiones* noſtri Sena.

Sponſalitium,quod fit in Cathalonia,nō eſt donatio propter nuptias,quæ eſt de iure communi, imò multùm differunt,cla.4.glo.1.n.10.fol.33.

Sponſalitium,ſiue *ſcreix* in Cathalonia quid ſit,ibid. num.11.fol.34.

Sponſus poteſt agere actione iniuriarum pro ſponſa, clau.4.glo.15.nu.16.fol.233.

Stabilimentum dicitur in Cathalonia in emphyteuſim conceſſio,cla.4.glo.18.par.1.nu.45.fol.260.

Statutum præbens occaſionem delinquendi non valet,cla.3 glo.3.nu.32.fol.23.

Statuta priuantia filios hęreditate,quòd matrimoniū contraxerint ſine conſenſu parentum, inualida iudicantur,clau.4.glo.2.nu. 27. fol. 44.vbi *deciſio* Rotæ Bononien.

Statuta diſponentia Ingredientem religionem ſine conſenſu parentum, priuari eorum hęreditate,& bonis,an ſint valida,ibi.nu.31.fol.45.vbi pro affirmatiua *deciſiones* noſtri Sena.

Intellectus priuilegij Regis Iacob.1.de ingredientibus religionem ſine conſenſu parentum,ibid.

Statutum,quod prohibet nihil omnino poſſe filios ſine conſenſu parentum contrahere, non videtur aliud facere quàm prohibitionem Macedoniani, quæ loquitur in mutuo,ad alios contractus extendere,cla. 4.glo.7.par.3.nu.44.fol.72.

Statutum,quod ius commune corrigit, non recipit illius reſtrictiones,& limitationes, ibid. num. 49. fol.73.

Statutum diſponens quòd in bonis decocti æqualiter omnea creditores illius concurrant, intelligitur in bonis proprijs ipſius,non autē in bonis ſocietatis,in quibus creditores ſocietatis ſunt prius ſatisfaciendi,clau.4.glo.9.par.2.n.58. fol.89.

Statutum,& priuilegiū præſumuntur in viridi obſeruantia,clau.3.glo.1.nu.21.fol.14. vbi *deciſiones* noſtri,& aliorum Senatuum.

Statuto dictāte quòd extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant,poteſt maſculus in fraudem creditorum renunciare,cla.4.glo.9.par.5.nu.94.fol.128. vbi declaratur.

Statutum dictans quòd facta tranſactione inter accuſantem,&accuſatum,non poſſit accuſatus condēnari ad mortem, procedit ſi ſit tranſactum poſt condemnationem,ſi tamen pendeat ab ea appellatio,clau.4.glo.10.par.1.nu.78.fol.151.

Statutū diſponens ꝙ officialis cōdēnatus rōne officij nō poſſit vlterius officiū tenere,intelligitur qn̄ sētentia trāſiuit in iudicatum,ibid.n.87.fol.151.

Statutū amplians,vel extēdēs,ac declarans aliud ſtatutum intelligitur in terminis ſtatuti extenſi, & declarati,cla.4.glo.11.nu.33.fol.174.

Satutum diſponens quòd preſcriptio currat minori nō propterea cenſetur prohibuiſſe reſtitutionem, cla.4.glo.12.nu.94.fol.189.

Statuti

Statuti verba, quamnis præciſa, inducentia præſcriptionem non cenſetur compræhendere non valẽtem agere, ibid.nu.95.

Statutum etiamſi expreſsè loquatur de minoribus, non tamen propterea cenſetur excludere reſtitutionem, ibid.nu.96.

Statutum quòd nõ poſſit quis diebus feſtiuis laborare, & operari, iuſtè poteſt fieri per decuriones, & ipſi pœnas cõtra cõtrafacientes exequũtur, cla.4. glo.13.p.2.n.42.fol.203.vbi *deciſio* Sena. Portuga.

Statuta, & leges puniri iubentia aliquem pro alieno delicto ſunt multũ odioſa, cla.4.gl.14.n.92.f.227.

Statuta, & cõſtitutiones recipiũt interpretationẽ paſſiuã à iure cõmuni, & ideò non extẽduntur cõtra illius regulas, cla.4.glo.18.par.2.nu.68.fol.279.

Statutum volens liberandum eſſe amore Dei eũ, qui per annum ſteterit in carcere, habet locum in eo, qui per annum ſtetit interpollatim, licèt non cõtinuò, d.glo.18.par.4.nu.50.fol.296.

Statutum, quòd ſi quis nõ aſſignauerit debitum ſuũ in caraſtro cadat à iure ſuo, dicitur odioſum, ibid. nu.56.fol.297.

Statutum excludens fœminas propter maſculos dicitur quoad fœminas odioſum, & quoad maſculos fauorabile, ibid.nu.61.fol.297.

Statutum volens victum victori in expenſis condẽnandum etiamſi habeat iuſtam cauſam litigandi, an valeat, d.glo.18.par.4.nu.113.fol.301.

Intellectus conſtit.4.tit.de altercats, ibi.nu.114.f.301. & addi.37.

Statutum permitens præſcriptionem cum mala fide an ſit validum, d.glo.18.par.5.nu.19.fol.305.

Statutum transferens poſſeſsionem in alium quî intelligatur, cla.4.glo.22.nu.42.fol.340.

Statutum de faciendo inter conſanguineos compromiſſum de controuerrijs, habet locum tam in ſecunda, quàm in prima lite ſi per primum cõpromiſſum non ſint cõtrouertiæ finitæ, & ſopitæ, cla. 4.glo.26.nu.24.fol.363.

Sterilitas, & rei deteriorario qualis, & quanta debeat eſſe, quæ faciat locum remiſsioni pẽſionis, remiſſiuè, clau.4.glo.18.par.1.nu.121.fol.266.

Stipulatio, quæ fit alteri per alterum, habet naturalẽ obligationem, cla.4.glo 7.par.1. nu.61.fol.61.

Stipulatio commiſſa quæ dicatur, clau.4.gloſ.13. par. 4.nu.87.fol.210.

Strupum filiæ, vel adulterium, reſpectu patris non dicitur atrox iniuria, ſed quędam potiùs verecundia, cla.4.glo.28.nu.24.fol.369.

Stylus ſeruatur pro lege in Cathalonia, dum non ſit contra conſtitutiones, cla.4.glo.18.p.4.n.93.f.300.

Subhaſtatio quare ſic dicta, cla.4.glo.10.par.2.n.96. fol.170.

Subſtitutio regulatur ad inſtitutionem, vt ea tantùm bona compręhendat, quæ inſtitutio, clau.4. glo.5. nu.60.fol.56.

Subſtitutio eſt ſecunda inſtitutio, ibid.n.61.fol.56.

Subſtitutiones tam vulgares, quàm fideicomiſſariæ poſſunt fieri in contractibus, clau.4.glo.9.par.3.nu. 34. fol. 98. & glo.25.nu.1.fol.353.

Subſtitutio pupillaris non poteſt fieri in contractib⁹, d.glo.25.nu.2.fol.353.

Subſtitutio pupillaris non poteſt fieri niſi ab eo, qui ſibi facit teſtamentum, ibid.nu.4.fol.353.

Subſtitutio pupillaris non poteſt fieri niſi à patre, qui filium hebet in poteſtate, & id adhuc ſi faciat in ſuo teſtamento, ibid.nu.5.fol.353.

Subſtitutio pupillaris, & ſic pupillare teſtamentum eſt pars, & ſequela paterni teſtamenti, imò dicitur vnicum teſtamentum, licèt duarum hæreditatũ, ibid.nu.6.fol.353.

Subſtitutio pupillaris benè poteſt fieri in contractu quoad bona ſubſtituentis, licèt non quoad bona pupilli, ibi.n.7.fol.354.

Subſtitutio fideicommiſſaria licèt propriè non cadat in contractibus, verùm ad ſimilitudinem fideicõmiſſorum in eis ſubordinantur gradus, & ſucceſſiones de vno in alium, nedum in modum vulgaris, ſed etiam per modum fideicommiſſariæ, ibid. nu.8.fol.354.vbi *deciſio* Sena. Aragonen.

Subſtitutiones multò magis admitũtur in donationibus, & ex his in illis, quæ fiunt in contractu matrimonij propter illius cohęrentiam, quàm in alijs contractibus, ibid.nu.9.fol.354.

Subſtitutiones quæ fiunt in contractibus non regulantur quemadmodum illę, quę in vltimis voluntatibus, quoad caducitatẽ, & transmiſsionem ad hæredes, ibid.nu.10.fol.354.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Subſtitutiones omnes, quæ fiunt in capitulis matrimonialibus, dicuntur pacta duorum, non vnius liberalitas proprio motu exercita, ibid.nu.11.f.354.

Subſtitutus in teſtamento, vigore reſeruationis factæ in donatione, quòd deſcendente donatario ſine liberis reuertetentur bona ad donatorem, vel ad illum, ad quem diſpoſuiſſet, capit bona donata vigore donationis, & reſeruata vigore teſtamenti, ibid.nu.62.fol.56.

Subſtitutus vltimo loco habet bona ad ſuas voluntates, ibid.n.38.fol.98.

Succedat verbum, ſunt qui dicant non importare neceſſariam, & diſpoſitiuam vocationem, ſed ſolam prælationem permiſſiuam, & reſeruationẽ ſucceſſionis ab inteſtato, cla.4.glo.9.par. 4.n.50.fol.106. & nu.74.vbi traditur fallentia qñ verba non poſſunt aliud operari.

Fallit reſpectu extranei, qui aliàs non ſuccederet ab inteſtato, vt verba aliquid operentur, ibi.nu.51. & num.87.

Succedat verbũ propriè, & propiùs ſucceſſionem legalem, & ab inteſtato, quam lex defert, ſignificat, ibid.nu.52.fol.106.

Succedat, ſit hęres, verba ſemper inducunt diſpoſitionem, & neceſſariam vocationem ſi exprimantur principaliter, & propter ſe, non ſi minùs principaliter, & ad aliud, ibid.nu.55.fol.108.& nu.82.& 83. vbi ponitur opinio auctoris.

Exemplum

Exemplum ſupradictæ reſolutionis quando filij vocantur minùs principaliter, ibid. nu. 76. & aliud exemplum num. 77.

Succedat, ſit hæres verba non inducunt diſpoſitionem quando dicitur quòd aliquis aliquid lucretur ſi deceſſerit ſine liberis, ſin minùs liberi ſuccedant, quia non ſit mentio filiorum principaliter, ibidē nu. 78. fol. 108.

Succedere verbum propriè ſucceſsionem vniuerſalē ſignificat, ibid. nu. 90. fol. 110.

Succeſsio neceſſaria non defertur filijs per ſtatutum quod diſponit, quòd vxore mortua ſine liberis vir lucretur dotem, ſi autem cum liberis, quòd ipſi ſuccedant, ſed legalis tātùm reſeruatur, cla. 4. glo. 9. par. 4. nu. 53. fol. 106. vbi *deciſio* Senatus Pedem. & nu. 74. & 88.

Niſi adiecta ſint verba præciſa, veluti *omnino*, vel *præcisè ſuccedāt*, vel *quòd debeant ſuccedere*, ibi. num. 54.

Succeſſio vniuerſalis quæ dicatur, & quæ particularis, ibid. nu. 111. fol. 112.

Succeſsio in feudis de iure eſt ab inteſtato, ſed non de iure municipali, clau. glo. 12. nu. 5. & 7. fol. 182.

Succeſsio prælatiua, quæ ſit per ſeparationem bonorum, eſt extraordinaria, & contra naturā vniuerſalis ſucceſsionis, quæ eſt vt pariter omnes vocētur in omnibus, cla. 4. glo. 24. nu. 68. fol. 351.

Succeſſor maioratus nō tenetur ſoluere debita prædeceſſoris, clau. 4 glo. 9. par. 5. nu. 149. fol. 134.

Succeſſor in beneficio, vel prælatura Eccleſiaſtica nihil dicitur habere à prædeceſſore, & ideò poteſt illius contractum reuocare, cla. 4. glo. 13. p. 1. n. 24. & 31. vbi declaratur, fol. 197.

Suorum mentio in diſpoſitione an importet vocationem, cla. 4. glo. 9. par. 4. nu. 30. fol. 97.

Suorum vocatio cenſetur facta vt admitātur ordine ſucceſsiuo, ibid. nu. 32. fol. 97.

Sui vocati in ſubſtitutione ſuccedunt per vulgarem, ibi. nu. 33. fol. 97. vbi *deciſiones* noſtri Sena.

Suorum appellatione qui veniant, ibid. nu. 39. fo. 98. & nu. 40. vbi *deciſiones* Sena.

Quòd propriè veniant filij qui ſunt in poteſtate, ibi. num. 40.

Impropriè quicunq. alij filij, ibid. num. 41.

Improprijſsimè proximiores de parentela, ibi. n. 42.

Et denique ſecundum ſubiectam materiam quicunq. hæredes, ibid. num. 43.

Suorum appellatio vſurpata cēſetur in vna parte diſpoſitionis quemadmodum in alia, ibid. num. 44. fol. 98. vbi *deciſ.*

Superſedimentum conceſſum, per vnum ex iudicib⁹ ſuis, debitori in exequutione, quę contra eum poterat inſtari, nihil prodeſt quominùs poſsit creditor, eo non obſtante, exequutionem contra eum facere, cla. 4. glo. 15. nu. 87. fol. 239.

Superfluitas eſt vitanda, maximè in cōtractibus, cla. 4. glo. 9. par. 4. nu. 65. fol. 107. & glo. 10. par. 1. nu. 155. fol. 158.

Superfluitas vt euitetur, ſumendus eſt quicunque intellectus, etiam impropriùs etiam cōtra rei naturam, ibid. nu. 66. fol. 107.

Superfluitatis vitandæ argumentum eſt valdè tenue, ibid. nu. 72. fol. 108.

Superfluitatis vitandæ argumētum procedit vbi nō militat ratio alicuius limitationis illius, ibid. num. 73. fol. 108.

Superflua non dicūtur verba, quæ aliquo in caſu locum habent, cum ſufficiat aliquid operari, etiam ſi quid minimum, ibid. nu. 81. fol. 109.

Superfluum vt aliquid nō dicatur, ſufficit quòd quid minimum operetur, clau. 4. glo. 13. par. 4. num. 5. fol. 214.

Superfluitas magis tollerari poteſt, quā correctio, & contrarietas, ſeu repugnantia, & ſic dicenda ſunt potiùs verba ſuperfluè appoſita, quàm quòd contineant correctionem prioris diſpoſitionis, ſeu cōtrarietatem, aut repugnantiam, cla. 4. glo. 25. nu. 25. fol. 355.

Supellectilis non venit in donatione bonorū præſentium, & futurorū, clau. 4. glo. 21. p. 1. n. 91. f. 330.

Superior quis dicatur in materia quando ſit deuolutio ex electione indigni, clau. 4. glo. 10. par. 1. n. 45. fol. 147.

Suppletio in legibus non eſt admitenda, clau. 4. glo. 24. n. 26. fo. 347.

Supplicari poteſt per Baronem, vel alium, ab euocatione cauſæ criminalis, & quomodo, clau. 4 glo. 1. nu. 66. fol. 177.

Supplicare an poſsit in criminalibus qui ſubcubuit in cauſa dubij, ibid. nu. 73. fol. 178. vbi *deciſio* Sena.

Supplicari non permititur à prouiſione qua declaratur in Senatu procedendum contra aliquem indicem Eccleſiaſticum delegatum vſurpantem iuriſdictionem regiam, cla. 4. glo. 13. par. 3. n. 17. fol. 211. & ibi ratio, & *deciſiones* noſtri Sena.

Supplicari an poſsit à prouiſione regaliæ tempore quo non ſupplicabatur prouiſæ contra vnū, & poſtea tractu temporis contra alios continuatę quāiam licita eſt ſupplicatio, cla. 4. glo. 17. n. 91. fol. 255. vbi *deciſ.*

Supplicatio cōtrarij imperij impedit exequutionem, dū ea pēdet, cuiuſcūq. prouiſionis, ſiue fauorabilis, vt eſt alimētorū, ſiue odioſę, quāuis offeratur cautio, cla. 4. gloſ. 18. part. 4. nu. 90. fol. 300. vbi *deciſ.*

Supplicatio contrarij imperij vnde habeat quòd impediat exequutionem, etiā prœſtita cautione, ibid. num. 91. fol. 300.

Surdus non poteſt obtinere officium ciuitatis ſi omninò ſurdus eſt, ſecùs ſi licèt tardè, audiat tamen, clau. 4. glo. 10. par. 1. nu. 56. fol. 148. vbi *deciſ.*

Suſpectus de fuga, ſi vt talis capiatur, liberatur cum ſola iuratoria cautione, ſi aliam prœſtare nō valet, cla. 4. glo. 18. par. 4. n. 83. fol. 299. vbi *deciſ.*

Suſtentatio ſola miniſtrantium ſpiritualia eſt de iure naturali, & diuino, ſed nō quòd ea fiat ex decimis, vel alijs rebus, nec ex certa parte fructuum, aut alias, cla. 4. glo. 19. par. 1. nu. 51. fol. 315.

Dida.

Dida.Couar.in hoc notatur, ibid.

Suſtentandi,&alendi eos,qui nobis ſpiritualia miniſtrant,modus eſt de iure poſitiuo,ibi.n.52.fol.316.

Syndicus æquiparatur tutori,& poteſt omnia facere quæ ad vniuerſitatem ſpectant,cla. 4.glo.10.par. 1.num.25.fol.145.

Syndicus vniuerſitatis non dicitur procurator ſingulorum,d.glo.10.par.2.nu.58.fol.166.

Et vbi poteſt nomine ſingulorum comparere,oppor teret quòd expræſsè diceret,ibid.n.59.

Syndicus præſumitur ſoluere de mandato vniuerſitatis,clau.4.glo.18.par.5.nu.38.fol. 306. vbi *deciſio* Senatus Sebuſiani.

T

TAbelliones an poſſint eligi ad officia reipublicæ adminiſtrãda,cla.4.glo.10.par.1.n.88.f. 151.

Reliqua vide in verb. *Notarius.*

Tacens conſentire cenſetur in his,quę ad eius vtilitatem ſpectant,clau.4.glo.8.nu. 24.fol.77.& n.26.

Tacita voluntas conſeruandi agnationem idem operatur quod expreſſa,cla.4.glo.25.nu.91.fol.360.

Tantũdẽ,quid ſit in diœceſi Gerundę,cla.4.glo.1.n. 8.fol.34.

Taſcha quid ſit,cla.4.glo.20.nu.1.fol.322.

Taſcha de conſuetudine diœceſis Gerũdæ eſt vndecima menſura poſt ſolutam decimam, & qui dicit taſcham dicit vndecimam mẽſuram , taliter quòd ſit condemnatio ad vndecimam menſuram pro taſcha ſoluenda quamuis in capibreuijs non dicatur,ibid.vbi *deciſ.*noſtri Sena.

Taſcha quòd ſit vndecima menſura ſicut in diœc.Gerundæ,habetur etiam de conſuetudine in terra Canneti Ducatus Sabaudiæ,ibi.nu.2.fol.322.

Taſcha eſt munus reale vtpotè quia rebus imponitur ex conuentione,aut aliàs,ibid.

Taſcha quòd ſit ſoluenda in manipulis , & in garba non obſtante conſuetudine in contrarium,ſicut decima,ibid.nu.3.fol.322.vbi *deciſio* pro negatiua in noſtro Senatu facta.

Sed contraria *deciſio*,ibid.nu.5.fol.322.

Tempus pręſens intelligitur ſemper in qualibet diſpoſitione niſi aliud compręhenſum ſit, clau.4. glo.9.par.4.nu.6.fol. 102.

Tempus ſolum non eſt modus inducendi,vel tollẽdi obligationem,cla.4.glo.17.nu.21.fol. 249.

Tempus duorum dierum per quos ſi ceſſatum fuerit in dãdis pauperi capto alimentis, ille relaxatur,an debeant eſſe continui , an interpollati ſufficiant, cla.4.glo.18.par.4.nu.36.fol.296.

Intellectus cõſti.4.& 7.ſub tit.de pobres pledeiants, ibid.& nu.ſequen.

Tẽpꝰ quo quis,vt fiat magiſter,debet ſtare in tyrocinio,intelligit de cõtinuo,nõ de interpollato,ibi.n. 41.fol.296.

Tempus ſufficit interpollatum fauore cauſę piæ, ibi. nu.46.fol.296.

Tempora interpollata quamuis non ſint continua ſufficiunt in fauorabilibus,ibi.n.49.fol. 296.

Tempus interpollatum ſufficere vt carceratus liberetur à carcere ob non præſtita alimenta , *declarauit* Senatus, ibid.n.51.fol.296.

Opinio auctoris in hoc,ibid.num.51.fol.297.

Tempus donationis eſt inſpiciendum ad dignoſcendum an illa valeat necne,vt ſi vſusfructus reſeruatus ſit tã modicus quòd nõ ſit veriſimile remanſurum ex eo de quo poſſit donator teſtari, non valeat,ſi autẽ ſpes ſit in contrariũ,valeat quidem,cla.4.glo.22.n.10.fol.338.

Tempus petẽdi inueſtiturã poſt mortẽ dñi,qñ incipiat currere,cla.4.glo.12.n.11.fo.183.vbi *deci.*Sena. Neapol.

Tempus omne præfixum ad aliquid faciendũ incipit currere à die ſcientię,cla. 4. gl.12.n.32.fo.184.

Tẽpꝰ ad appellãdũ currit à die ſciẽtiæ,ibi.n.33.

Tempora probatoria currunt ſubcumbenti in altercatis,cla.4.glo.18.par.4 nu.114.fol.301.vbi *deciſ.*

Intellectus conſti.4.ſub tit.de altercats,ibid.

Territorio nõ indiget Prælatus ad capiendum ſuum regularem,clau.4.gloſ. 11. nu.90.fol.180.

Territoriũ quid ſit,cla.4.glo.11.nu.24.fol.173.

Territorium extra propriũ nemini licet ius dicere, ibid.nu.25.

Territorium vocatur in Cathalonia licentia,quæ cõceditur extra proprium exiſtenti vt ibi exerceat iuriſdictionem,ibi.nu.26.

Territorio egent Epiſcopi ad diſtringẽdos clericos, extra Eccleſiã,& ſepta palatij,quod ad id iã habẽt à Comite Barcinonæ,cla.4.glo.11.nu.58.fol.179.

Territorio egent Epiſcopi ad diſtringẽdos laycos ꝑ criminibus mixti fori,quod neceſſe habẽt petere, cũ illud non habeant conceſſum, ibid.nu.80. vbi *deciſio* totius iuncti Senatus.

Territorium alicuius ciuitatis compręhendit etiã mare adiacens d.ciuitati,cla.4.glo.11.n.91.fol.180.

Territorio non eſt opus ad prouidendũ ſcedulas in alieno,ſed tantùm ad publicandũ ſentẽtias,& intimas faciendũ,& curiã formatã ibi habendũ, cla. 4.glo.12.nu.152.fol.194.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Terminus monitionis in quęrelis pacium,& treugarum ruptarum non poteſt prorogari à Vicario,nec è contra minui,clau.4.glo.15.nu.160.fol.245.

Niſi adſit partis conſenſus,ibid.

Terminus prorogatus dicitur prorogatus cum ſuis acceſſorijs,& qualitatibus,ibid.nu.163.fol.245.

Terminus faciendi electiones aſſignatus, ſi labatur ante eas factas propter aliquam controuerſiã,vel aliàs,poſſunt dictæ electiones die ſequenti fieri, cla.4.glo.10.par.1.nu.89.fol.152.vbi *deci.*

Sed an ſi erat incepta ſuffragatio, debeat die ſequenti continuari,aut verò de nouo fieri,ibi.remiſſiuẽ.

Terminus quid ſignificet,cla.4.gl.11.n.92. fol.180.

Terminus terminans quid ſit,& quid terminus terminatus,ibid.nu.94.

Tertius poſſeſſor an teneatur nedũ ad cenſus,& laudimia de ſuo tẽpore,ſed etiam de tempore ſui vẽditoris

ditoris,& aliorũ prædeceſſorũ,cla.4 glo.18.par.1. num 128.fol.267. vbi *deciſ.*

Terti⁹ poſſeſſor quilibet, quẽ creditor elegerit, pôt cõueniri pro ſolutione cenſus, & cenſualis quando adſunt plures qui res poſſideant obligatas, cla.4. glo.18 par.2.nu.51.fol. 278.

Tertius poſſeſſor exactus, pôt poſtea ceſſis ſibi actionibus, contra alios tertios poſſeſſores agere in totum, ac inſolidũ, ibid.nu.54.fol.278.

Fallit quando tertius poſſeſſor exactus eſt vltimus emptor, & acquiſitor, qui nec in totũ, nec in parte pôt agere contra alios, ibid.

Tertius poſſeſſor qui vltimò emit, & acquiſiuit rẽ, tenetur alijs de euictione, ibid.

A tertijs poſſeſſoribus ad fideiuſſores an procedat argumentum, ibid.nu.55. fol. 278.

Tertij poſſeſſores vnus alteri obligatus manet pro euictione, nẽpè poſteriores priorib⁹, ibi.n.57.f.278.

Tertius poſſeſſor pulſatus pôt alios in eodẽ iuditio cõuenire vt vnà, & ſimul cõdẽnẽt, ibi.n.59.f.278.

Tertij poſſeſſores, ſi plures ſint condemnati inſolidũ, & contra vnum tãtũ fit executio ſententię, pôt iſte in eodẽ iuditio, ceſſis ſibi actionib⁹, exequutionẽ ſententiæ cõtra alios condemnatos petere, ibi.nu. 60.fol.278. vbi *deciſio* noſtri Sena.

Tertius poſſeſſor, qñ meliorauit, nõ eſt preciſè cogẽdus vel ſoluere, vel dimittere rẽ, ſi enim nolit ſoluere nõ cõpellitur dimittere, ſed offerẽdo valorẽ rei ꝓut erat anteqñ melioraretur, liberatur, ibi. nu.90.fol.281.

Tertij pręiuditium cẽſetur exceptuatũ in qualibet conceſſione, cla.4.glo.9.par.5.nu.93. fol.128.

Teſtabilis non dicitur qui cum effectu non pôt teſtari, id eſt non habet quo inuitet hæredẽ ad adeũdũ cũ aliquo cõmodo, clau.4.glo.9.par.4.n.144.f.117.

Teſtamẽtũ vitiatur per diei, & menſis omiſſionẽ, vbi *deciſio* noſtri Sena. cla.1.nu.2.fol.1.

Teſtamentũ minùs ſolẽne cõtinet adhuc obligationẽ naturalẽ, vt illud nihilominùs ſit obſeruandũ, cla.4.glo.7.par.1.n.6.fol.57.& n.7.

Teſtamentũ non poteſt pendere ex futuro euentu, ſecundũ aliquos, cla.4.glo.22.nu.9.fol.338.

Teſtamentũ, in quo eſt filius iã natus præteritus, reuocatur ſic ipſo iure quòd quamuis filius moriatur nõ cõualidatur, ſecùs eſt ſi prætereatur poſthumus, clau.4 glo.9.par.5.nu.195.fol.138.

Teſtamentum vſurarij conualidatur ex cautione poſtea præſtita, clau.4.gloſ.18.par.4.num. 111.fol.301. vbi *deciſ.*

Teſtamentum minoris, & furioſi non conualidatur ex ſuperuenientia maioris ætatis, & ſanę mẽtis, ibi.

Teſtamenti facultatem pôt quis ſibi adimere de cõſenſu Principis, cla. 4.glo.21.par.1.nu.64.fol.327.

Teſtamẽtũ licèt ſit introductũ de iure gẽtium, quoad ſolemnitates tñ eſt de iure ciuili, ac propterea poteſt aliquibus perſonis, & in certis caſibus interdici facultas teſtandi per ipſam legem ciuilẽ, ibid. nu.66.fol.327.

Teſtandi licentia cõceſſa prælato nõ expirat per mortem concedentis, clau.glo.13.par.1..nu.38. fol.197. vbi *deciſ.* Rot.Rom.

Dida. carpitur, ibid.

Teſtari poteſt etiam qui nulla habet bona, & poteſt relinquere hæredem, cla.4.glo.21.p.1.n.6. fol.324.

Teſtator pôt rẽ ꝓpriã hæredis legare, vel aliàs de ea diſponere, & eius voluntas eſt ſeruanda, ſiue ſcienter id fecerit, ſiue etiam ignoranter, clauſ.4.glo.5. n.32.fo.52.& nu.35.vbi *deciſio* Sena. Neapo. & nři.

Teſtator in dubio non pręſumitur voluiſſe rẽ hæredis legare, quia non præſumitur voluiſſe teſtari de alieno, vbi latè per diſcurſum, cla.4 gl.5.n.52.f.55.

Teſtator poteſt rem hæredis obligare expreſſim, vbi *deciſio* Sena. Neapo. cla. 4 glo.5.nu.55.fol.55.

Teſtator præſumitur voluiſſe maſculos fœminis preferre, cla. 4.glo.9.par.3.n.18.fol.96.

Teſtator ex quo poterat aliquid prohibere, & non prohibuit, cenſetur permiſiſſe, ibid.n.112.fol 131.

Teſtatus, & non inteſtatus pręſumitur quilibet quòd voluit deſcedere, cla.4.glo.9.par.4.n.113.fol.132.

Teſtes an poſſit examinari in die feſto, ſi antea iurauerint, clau.1.n.28.fol.4.

Teſti deponenti extra articulum non creditur, cla.4. glo. 9. par. 1. num.26.fol.81.

Teſtes de nouo an recipi valeant poſt receptorũ declaratã nullitatẽ, clau.4.glo.18.par.4.nu.115.fo.301. vbi *deciſ.*

Teſti deponenti falſum ſuper vno articulo non creditur in reliquo, clau.4.glo.21.p.1.n.7.f.328.

Teſtis ſemel approbatus, nõ pôt ampliùs reprobari, cla.4.glo.10.par.1.nu.93.fol.153.

Teſtes in criminalibus recipiuntur in pręſentia iudicis, cla.4.glo.11.nu.71.fol.178.

Teſtimoniũ propriũ non probat, cla.3.n.2.fol.7.

Theologi, & qui eorum opinionẽ ſequuntur in materia decimarũ, parui faciũt argumẽta Canoniſtarum, & è contra Canoniſtæ Theologorum, cla.4. glo.19.par.1.nu.48.fol 315.

Theologi ſibi potiùs, vt legitimis interpretibus, quã Canoniſtis in materia decimarũ credendũ volũt, cla.4 glo.19.par.1.nu.7.fol.311.

Theologi plures, qui iuriſprudentiæ rebus ſe immiſcere volunt, egregiè lapſi notantur, cla.4.glo.8.n. 25.fol.77.

Theſauri lapſus circa reuocationem donationis, quę fit præſenti, cla.4.glo.8.nu.7.fol.75.

Titul⁹ vitios⁹ nõ tribuit cauſã pręſcribẽdi, & cõſtituit in mala fide, clau.4.gloſ.13.par.4.num.48. fol.217. vbi *deciſ.*

Titulus vitioſus qñ poſſit ſine cõſcientię diſcrimine taceri, ibid.nu.50.fol.217.

Titulus cenſetur probatus per immemorialẽ, cla.4. glo.17.nu.31.fol.250.

Tortura an ſit meri, vel mixti imperij, cla.4.glo. 14.n. 73.fol.226.

Tortura eſt grauior pœna quã ſit vtriuſq. man⁹ abſciſio, ibid.nu.76.fol.226.

Declaratur

Declaratur,nu.98.& 99.fol.228.

Torturam pati eſt ſupremas anguſtias ſuſtinere,ibid. nu.77.fol.226.

Torturæ eſt locus extantibus indicijs in omnib' cauſis criminalibus,ibid.nu.78.fol. 226.

Tortura non permittitur in quib' delictis,ſed in grauibus,& atrocibus,ibi.nu.79. fol.227.vbi deciſ.

Tortura nō datur in omni crimine, ſed in illo tm̃ ꝓ quo venit inponēda pœna vltra relegationē,ibid. nu.84.fol.227.

Sed reprobatur nu.105.fol.128.

Tortura alia dicitur grauis,& ſeuera,& alia læuis, & minor ibid.nu.85.fol.127.

Tormentorū plura ſunt genera,quæ in tortura inferuntur,cla.4 glo.14.nu.86.fol.227.

Tormentorum in materia non poteſt dari certa regula,ibid.nu.88.fol.127.

Torturæ plures ſunt gradus,ibid.n.87.fol.227.

Tortura grauis datur in grauibus delictis, læuis verò in læuibus,ibid.nu.89.fol. 227.

Torqueri licèt omnes,& in omnib' caſibus nō poſſint, poſſunt tñ terreri,ibid.nu.90.fol.227.

Tortura ſerui,quæ infertur ꝓ delicto dñi, differt multùm ab ea,quā quis ſentit ꝓproprio delicto,ibid.

Tortura an faciliùs infligatur ſeruo,quàm libero homini,ibid.n.93.fol.227.

Tortura non prohibetur in delictis,in quibus eſt ꝓcedendum ſimpliciter,& de plano,ibid.

Tortura non datur in his,quę oriuntur ex contractu, vel quaſi,ibid.nu.96.fol.228.

Tortura eſt remedium extraordinarium adinuentū vbi deficiūt ordinariæ ꝓbationes,ibi.n.97.f.228.

Tortura dupliciter pōt imponi vel in medio cauſæ pro eruenda veritate,vel etiam in fine pro finali pœna delicti,ibi.n.98.fol. 228.

Torturę poteſt eſſe locus vbicunq. pro delicto venit imponenda pœna corporalis, & corporis afflictiua,ibid.n.102.fol.228.

Tortura datur etiam in delictis,pro quibus pœna nō ſemper excedit relegationem,ibid.n.105. fol.228.

Tortura in inferenda conditionis perſonæ eſt habēda ratio,ibid nu.107.fol.128.

Tractatus dupplex requiritur in alienatione rerū religionis S.Benedicti,licèt vnicus ſufficiat in alienationibus aliarum Eccleſiarum rerum,cla.4.glo.13. pat.4.nu.42.fol.217.

Tractus futuri temporis non ſpectat ad iudicem,cla. 4.glo.18.par.4.n.19.fol.294.

Traditio an ſit neceſſaria vt donatio à patre filio facta confirmetur morte, contrariæ ſunt ſententiæ, cla 4.glo.7.par.2.nu.30.fol.65.

Opinio auctoris,ibid.nu.33.

Declaratur tamen,nu.36.

Traditio,ad validitatem donationis confirmatæ per mortem patris,non eſt neceſſarium quod à principio ſit facta,ſed ſufficit quocunq. alio tempore, clau.4.glo.7.par.2.nu.36.fol.66.

Non eſt ſemper neceſſaria vera,& realis traditio,ſed ſufficit quòd fiat per actū fictū,ibid.nu.37.

Traditio rei intelligitur de vera,& reali,cla.4.glo.27. n.14.fol.364.

Trāſactio an reſcindat' beneficio l.2.C.de reſcin ven. ꝓpter enormiſſimā læſionē,cla.4.gl.9.p.5.n.199.f. 139.vbi pars negatiua,& ibi deciſio Sena.Neapol.

Tranſactio reſcinditur ex lęſione beneficio l.2.C.de reſcin.ven.& quomodo,ibid.nu.202.vbi noſtri,& aliorum Senatuum deciſiones.

Tranſactio reſcinditur ſi eſt doloſa,ibidē nu. 209.& ſeq.vbi deciſ.noſtri,& aliorum Sena.

Tranſactio debet fieri ſuper re incerta,& dubia, aliàs non valet,ibid.nu.213.

Tranſactionem impugnans tenetur priùs reſtituere quod virtute illius recepit,ibi.n.214.& ſequen.vbi deciſio Sena.Neapol.

Tranſactio habetur pro reciſſa ex mutuo, & tacito conſenſu,ſi agente vno contra eam, petat alter ꝙ ille receperat ſibi reſtitui, & reuera reſtituatur, ibid.nu.217.fol.141.

Tranſactio ſuper quęſtione probabili, & argumētatiua bona fide facta,etiamſi in effectu nulla ſuberat cauſa ex parte actoris, vel rei, ſuſtinetur, ibi.

Tranſactionem impugnare volens alio eget iudicio in quo id fiat,ibi.num. 218. vbi deciſiones noſtri,& aliorum Senatuum.

Tranſactio extinguit omnia acta iudicij,ibid.n.219.

Tranſactio finem litibus imponit,cla. 4.glo.10.par.2. nu.77.fol.150.

Tranſactio non facit iuſtitiam vnius,vel alterius partis magis certam,nec dubietatē tollit, quæ rei ante inerat, ibid.nu.84.

Tranſigi non poteſt poſt ſententiā,ibi.n.79.fol.151.

Niſi appellatum ſit,& in alijs caſibus remiſſiuè,ibid. num.80.vbi deciſ.

Tranſigens videtur cōfiteri delictum,ibi.nu.81.

Trāſigi in quib' caſib' nō poſſit,remiſſiuè,ibi.n.82.

Tranſmiſſio ad hæredes nō fit in cōditionalibus cōtractibus vbi conditio apponitur in perſona ſtipulatoris, cla.4.glo.24.n.30. fol.347.vbi tradit' ratio.

Trebellianica non detrahitur ex contractu,nec falcidia,clau.4.gloſ.9.par.4.nu.145.fol.117.

Trebellianica,& falcidia detrahūtur cōtra volūtatē teſtatoris,cla.4.glo.9.par.5.nu.109.fol.130.

Trebellianica pōt prohiberi per teſtatorem tam expræſſè quā tacitè,& per quę verba cēſeatur tacitè facta prohibitio,ibid.nu.110.

Trebellianica poteſt peti ab hærede hęredis grauati, etiāſi is nō declarauerit in vita ſe velle eam detrahere,ibi.nu.116.

Trebellianica,& falcidia ſunt de iure quærendo, nō de quæſito,quia ſunt lucrū legale,ibi.n.119.f.132.

Trib' vndecim,preter lęuiticā,quę diuinis obſequijs mācipata erat,oēs poſſeſſiones habebāt in lege veteri,quarū pars decima fuit lęuiticæ poſtea aſſignata pro ſua ſuſtētatione,cla.4.gl.19.par.1.n.19. f.313.

Triſtes euentus nō ſunt expectandi, cla. 4.glo.9.par. 1.nu.35.fol.81.

Triticum non præſumitur durare vltra trienniũ,& ideò vltra illud tempus peti nõ põt, ſed æſtimatio tantùm,cla.4.glo.18.par.1.nu.184.fol.272.

Tritici, vini,&olei,cẽſus deberi in ſpecie plures ſunt, qui volunt,ibid.nu.188.fol.272.

Triticũ, vinum,& oleum, quę debẽtur ratione certę rei, dicuntur deberi in ſpecie,ibid.n.189.& nu.192.vbi declaratur fol.272.& nu.199.fol.273.

Tritici certa menſura quotieſcunq. promittitur ſimpliciter cenſetur promitti in genere, non ſic quãdo promittitur ex certo fundo,ibi.n.199.fol.273.

Tutor nominatus tenetur acceptare tutelam,cla. 4. glo.10.par.1.n.125.fo.156.

Tutor non appellat,ſed ſe excuſat ſi prætendat non teneri,ibid.nu.129.vbi *deciſ.*

Tutor non põt emere bona pupillari propter ſuſpitionem fraudis,clau.4.glo.18.par.3.nu.79.fol.288.

Turris non põt fieri à vaſſallo intra terminum caſtri, cla.4.glo.11.nu.9.fol.172. vbi *deciſ.*

Fallit ratione publicæ vtilitatis ibid.vbi *deciſ.*

Tenetur tñ tali caſu vaſſallus cauere dño de damnò ſibi non inferendo,ibid.vbi *deciſ.*

V

VAlor rei quomodo conſideretur,& quomodò ad id teſtes deponere debeant ad annullandũ contractũ ex læſione,clau.4. glo. 9. par.5. nu.208. fol.140.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Valor cuiuſcunq.rei optimè depræhenditur ex redditibus viginti annorum,cla.4.glo.18.par.1. num.51. fol.261.

Valor rei quomodo depręhendatur,an ex æſtimatione,an ex fructibus,ibid.nu.54. fol. 261.

Valor rei probatur optimè ſi ꝓbatur tot reddere fructus annuatim,qui ſunt tãti valoris,ibi.n.56.f.261.

Valor rei multis modis deprælendi poteſt,remiſſiuè ibid.nu.57.fol.261.

Valor rei arbitrio iudicis relinqnitur quomodo deprælendendus ſit,ibid n.58.fol 261.

Valoris probatio,quę fit reſpectu fructuum qui ex rē percipiuntur, dicitur ſubſidiaria, quã ſcilicet non poteſt aliter fieri,bid.nu.59.fol.261.

Valor rei iuſtus dicitur quẽ valor fructuum, qui annuatim percipiuntur,conficit in viginti annis,ibi. num.60.fol.261.

Valor rei non dicitur iuſtè conſideratus niſi deducatur id,quod eã facit minùs valere,ibi.n.76.f.263.

Varon quare dicatur filius maſculus,clauſ.4.gloſ.10. par.1.num.5.fol.143.

Vaſſalli non pręſcribunt quòd dominus teneatur tenere curiam extra territorium, quamuis per lõgum tempus tenuiſſet ibi eandem,ſed poteſt eam ad libitum mutare,cla. 4.glo.10.par.1.nu. 9. & ſequen.fol.161.vbi *deciſio* Sena.Neapol.

Vaſſallos eſſe Regis potiùſquàm alterius dñi inferioris,an ſit conſiderabile,ibi.nu.51.fol.165.

Neuiſan.carpitur,ibid.nu.52.

Intellect⁹ tex.in prin.in auten.de hæred.& falcid.& in §.hoc ſimiliter,in auctẽ.vt liber.ď cęter.ibi.n.53.

Vaſſallorum conſenſus an ſit neceſſarius vltra licentiam domini territorij,vt alius in eo cognoſcat de illis,cla.4.glo.11 nu.27 fol.173.

Vaſſallus, qui intra tempus non petijt inueſtituram, an poſſit purgare moram,cla.4.glo.12.nu.12.f.183.

Vaſſallus quis dicatur,ibid.nu.155.fol.194.

Vaſſalli an emphyteotæ priùs fuerint in Cathalonia, ibid.num.157.

Vaſſalli an,& qñ poſſint cogi ad bellũ ire,remiſſiuè, cla.4.glo.16.nu.9.fol.247.

Vel,dictio alternatiua ordinem ſignificat,&demonſtrat,cla.4.glo.9.par.3.n.19.fol.96.

Velleyanum Senatuſconſultum dicitur fauorabile, quia principaliter inducitur in fauorem mulierũ, cla.4.glo.18.par.4.nu.55.fol.197.

Vendere quilibet compelli poteſt rem propriã pro certis neceſſitatibus,clau.4.gloſ.12.nu.26.fol. 183. vbi *deciſio* Veronę.

Vendere an quis compellatur rem propriam,nedum fauore Eccleſiæ,& religionis,ſed etiã reipublicæ, & cuiuſlibet alterius publicæ vtilitatis,ibid.nu.27. & 28.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Vendere frumentum tẽpore neceſſitatis quilibet cõpelli poteſt,etiam viliori pretio,ibi.n.28. vbi *deciſ.*

Vendere qui cogitur fauore publico,an cogatur habere fidem de pretio,ibid.nu.30.

Vendi res ſolet pro quantitate fructuũ quos reddit, cla.4.glo.18.par.1.nu.55.fol.261.

Venditio quæ fit de re alteri locata cum pacto de nõ alienando, & cum generali hypoteca bonorum, cum iuramento tamẽ,vel ſpeciali ſine eo,eſt nulla, cla..4.glo.25.nu.66.fol.358.

Venditio rei alienę ſuſtinetur ex ſuperuenietia domi nij,ſed nõ poſſeſſio cõſtituti,cla.4 gl.27. n. 20.fol. 365.vbi ratio.

Vẽditor mercium an præferatur, in illis, alijs creditoribus,remiſſiuè, cla.4.glo.9.p. 2.n.61.fol.90.

Vẽditor vt pręferatur alijs creditorib⁹ emptoris in rẽ vẽdita ꝓ pretio debito,quæ requirãtur, ibi. n.64. fol.90.

Venditor,& donator quãuis per actũ fictũ cõſtituti tradiderint poſſeſſionẽ,per hoc tñ nõ ſunt liberati ab illi⁹ reali traditione,imò cõpelli ad id poſſũt, cla.4.glo.27.n.12.fol.364.vbi *deciſio* Sena. Pedem.

Venditor,& donator tenẽtur poſſeſſionẽ rei vẽditę, vel donatę tradere,ib.n.13.f.364.vbi *deci.* nři Sena.

Venundans ſe ipſum ad pretium participandũ verè ſeruus illius efficitur,cui ſe tradit,cla.4.glo.21.par. 2.n.4.fol.331.

Venia ætatis quomodo antiquitùs concedebatur, cla.3.glo. 3.num.63.fol.27.

Veniæ ætatis conceſſio non habet de iure ſuã perfectionẽ ante præſẽtationẽ illius ordinatio faciẽdã, quæ tamen in Cathalonia non eſt neceſſaria,ibid. nu.64.& 65.fol.27.

Intellectus l.2.C.de his qui veniã ætat. impetra.ibid.

Verbũ,*deſcẽdẽtes*,per obſeruãtiã ſubſequutã cẽſetur comptæ-

cõprehendere tãtùm maſculos,cla.1.nu.42.fol.9.

Verba, *cõcedimus tibi,& tuis ſucceſſoribus*, quomodo intelligantur,cla.3.gl.3.n.109.f.52.vbi *deciſ.* nři Sena.

Verba, *titulo puræ,& perfectæ donationis*, non faciũt donationẽ ſimplicẽ,ſi cauſa ſit in ea expreſſa, cla.4. glo.1.nu.59.fol.39.

Verba *de gradu in gradum* intelligũtur ſecũdũ cõmunẽ vſum loquẽdi,ideſt de maiore in minorẽ,cla.4.glo.9.par.3.n.10.fol.95.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Verba *de gradu in gradum*, ſecluſo cõmuni vſu loquẽdi,comprehendunt nedũ filios primi gradus, ſed & vlterioris,prioribus non exiſtentibus,ibid.n.11. fol.95.vbi *deciſio* noſtri Sena.& nu.21.

Verba *vobis,& veſtris* quid ſignificent,ibi.n.46. f.99.

Verba prædicta faciunt alienabile quod aliàs non eſſet,ibid.nu.47.

Verba prædicta idem ſunt quòd pro ſe,& hæredibus ſuis,ibid.nu.48.

Verba formia,qualia ſunt, *ſuccedat,ſit heres,præferatur, &c.* non inducunt diſpoſitiuam ſucceſsionem,ſecùs verò eſt in verbis informibus, qualia ſunt, *quòd bona diuidantur,lucrentur,habeant, debeant habere,pertineant,do,aſſigno,&c.* Et quare ſic vtraq.explicentur, d.glo.9.par.4.nu.59.fol.107.

Verba *eſto dominus,rector,& gubernator ad tui voluntatem quandiu vixeris omnium bonorum meorum*, quid importent,ibid.nu.112.fol. 112.

Verba, *in manu tua pono omnia bona mea*, an importent hæredis inſtitutionem, ibid. nu.115.fol.112.

Verbum, *omnia bona*, non eſt aptum ex ſe comprehẽdere futura,ibid.nu.124.fol.113.

Verba, *hæreditas,dono hæreditatem,&c.* apta ſunt cõprehendere bona præſentia,& futura ex ſui natura, ibid nu.126.fol.113.

Verba, *filiis pro filiis, &c.* ſi apponuntur poſt perfectam orationem donationis ſimpliciter in fauorẽ filiorum primi matrimonij factæ,non qualificant donationem,ibid.nu.137.fol.115.& addi.19.

Verbum, *poteſt*, denotat poſsibilitatem,& honeſtatẽ, cla.4.glo.10.par.1.n.23.fol.145.

Verbum *poteſt* quandoq.importat præciſſam neceſſitatẽ,veluti in iudice cui eſt data poteſtas vt poſſit aliquid facere,ibid.vbi *deciſ.*

Verba ſunt intelligẽda in propria,non in impropria ſignificatione, cla.4.glo.14.nu.70.fol.226.

Verba ſunt intelligenda per prius,non per poſterius, ibid.nu.71.fol.226.

Verba, *pro decem ſolidis cum iuris augmento*, quæ apponuntur in firma iuris, quare apponantur, clau.4. glo.15.nu.135.fol.242.

Verbum, *honorum*, ſignificat terminum, & territoriũ domini,clau.4.gloſ.17.num. 2.fol.248.

Verbum, *mera facultatis*, cõmentitium videtur, ibi.n. 11.fol.248.

Verbũ, *ſancimus*, dicitur eſſe noui iuris promulgatorium,cla.4 glo.21.par.1.num.33.fol.325.

Verba generalia referuntur ad tempus diſpoſitionis, d.glo.21.par.2.nu.29.fol.333.

Verbum, *exiſtentia*, denotat tempus præſens quando fit contractus,ibid.n.39.fol.333.

Verba, *prout mihi beneuiſum fuerit*, important arbitriũ boni viri,cla.4.gl.23.n.24. fol.343.

Verba appoſita in aliqua diſpoſitione, *& hoc ſi heredi, vel donatario placuerit*, quid importent,cl.u.4 glo. 25.nu.28.fol.355.vbi *deciſ.* noſtri Sena.

Verbum, *liberè*, appoſitum in conceſſione facultatis alienandi,importat liberum arbitrium , cla.4.glo. 26.nu.10.fol.361.

Verba,quæ ponuntur frequentioris vſusgratia, non ſunt in conſideratione,cla.4.glo,29.n.4. fol.372.

Vicarij Barcinonæ curia qua reformatione indiget, cla.4.glo.9.par.2.nu.25.fol.87.

Vicarius Regius,& Subuicarius ſunt iudices competentes vt coram eis fiant querelæ pacium,& treugarum violatarum,cla.4.glo.15. nu.116.fol.242.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Vicarij,& Subuicarij Regij poſſunt facere proceſſũ pacis,& treugæ,intelligitur in ſuis terminis,& territorijs,& non alibi,& inter perſonas ſibi ſubmiſſas,& non aliàs,ibi.n.122.fol.242.

Vicarius generalis Epiſcopi, & eius Officialis an poſſint extra iuriſdictionem beneficia conferre, cla. 4.glo.10.par.1.nu.11.fol.154.vbi *deciſ.*

Vicarius Epiſcopi in remotis agentis,& Capitulũ ſede vaccante poſſunt concedere dimiſſorias ad ſuſcipiendum ordines,cla.4.glo.13.par.1.n.40.fol.198.

Menoch.notatur quòd diaerit vicarium Epiſcopi in remotis agentis poſſe ordinare clericos, ibi.n.41.

Vicinus præſumitur ſcire facta vicini,cla.4 glo.15.nu. 23.fol.234.vbi *deciſ.*

Viduæ omnes,tã diuites,quàm pauperes,an habeant priuilegia ducendi cauſas ad conſiſtorium Principis,cla. 4.glo. 11.num.84.fol.179.

Viduæ priuilegijs an gaudeat,quæ virum habet in regijs triremibus ſeruientem, ibid.nu.85.

Viles perſonæ quæ dicantur,cla.4.glo.14. num. 108. fol.229.

Vilis perſona faciliùs torquetur , quàm honeſta, ibid.nu.106.fol. 228.

Villæ nomen varijs modis in iure ſumitur,cla.4.glo. 11.n.14.fol. 173.

Villę appellantur omnes populationes in Cathalonia præter ciuitates,quę in hac glo.enarrantur, in Gallia verò omnes appellantur villę licèt impropriè,ibid.num.19.

Violaria in Cathalonia,& in Regno Valentię appellantur cenſus conſignatiui, quæ ſolent ad vitam cõſtitui,clau.4.glo.18.par.1,nu.18.fol.259.

Violaria dicuntur quia violantur,& ſoluũtur per alicuius mortem,ideò facilè pereunt ſicut violæ,ibi. nu.19.fol.259.

Vel etiam quia antea vidolaria à vita, nunc violaria, corrupto vocabulo,ſolebant appellari, ibid.n.20. fol.259.

Violaria eiſdem regulis regulantur atqui cenſualia, & quæ de vno dicuntur de alio etiam dicta cen-

ſentur,cla.4.glo.18.par.3.nu.97.fol.290.
Violaria poſſunt conſtitui nedum de vita vnius, ſed & duorum etiam,& plurium,ibid.n.99.fol.290.
Violariorum prætium conſtitui ſic debet vt habeatur ratio ætatuum,& fiat cōputatio iuxta l. hæreditatum,ad l.falcid.ibid.nu.100.fol.290.
Violariorum prætium ſolet conſtitui ſecundum hominum,& terræ conſuetudinem, ibid. num.101. fol.290.
Remedium l.2.C.de reſcin.ven.non habet locū nec reſpectu vnius, ſi citò moritur ille ad cuius vitam fuerat violarium creatū,nec reſpectu alterius, ſi nimis durauerit,ibid.n.105. fol.290.& nu.111.in fine,fol.291.
Paſlador.notatur quòd contra omnes exerceretur vitalitios cenſus,ibid.nu.112.fol.291.
Violarium conſtitutum ad vitam duorum, an vna extincta extinguatur etiā & illud,ibi. n.114.fo.291.
Vir,& vxor vna caro cenſentur,cla.4. glo.14.nu.130. fol.230.
Vir,& vxor dicuntur ſocij diuinę,& humanę domus, ibid.nu.131.fol.230.
Virginalis pudoris non eſt maritum eligere,ſed parē tum iuditium expectare, cla.4.glo.2.nu.5.fol.43.
Vis publica dicitur commiti per eum,qui cum armis ſpoliat alium,cla.4.glo.22.nu.51.fol.340.
Vis priuata committitur per eum, qui ſpoliat ſine armis,ibid.nu.52.fol.340.
Vna,& eadem res non debet diuerſo iure cēſeri,cla.4.glo.19.par.1.n.67.fol.317.& nu.77.fol.318.
Vna,& eadem res benē poteſt diuerſo iure cenſeri propter nouum accidens,ibi.n.79. fol.318.vbi declaratur,& adducuntur Rot.Roma.*deciſiones*.
Intellectus c.cum in tua,de decim.ibid.
Vnius,quàm plurium,imperium,& gubernatio multò meliora ſunt,cla.4.glo.9.par.2.nu.26.fol.87.
Fabula Æſopi multum ad propoſitum,ibid.
Vniformis debet eſſe ſolutio,vt præſcriptio ex ea inducatur,cla.4.gloſ.18.par.1.nu.168.fol.270.vbi *deciſiones* noſtri Sena.
Etiamſi tēporis immemorialis præſcriptio, ſeu poſſeſſio foret,ibid.nu.169.fol.270.
Vniuerſalitas eſt dupplex, quę prouenit ex re ipſa,& quę deſcēdit ex vocabulis, & quæ ſit quælibet ex ipſis,cla.4.glo.9.p.4.nu.98.fol.111.
Vniuerſitas præſtat fidelitatem per ſuum ſyndicum, cla.4.glo.10.par.1.nu.24.fol.145.
Vniuerſitas aliud eſt,& aliud ſinguli de vniuerſitate, ibid.n.31.fol.146.
Vniuerſitas ſemper eſt eadē, & nūquā moritur,licèt mutentur,& moriantur omnes de vniuerſitate,d. glo.10.p.2.n.56.fol.166.& glo.18.p.1.n.15.fol.258.
Vniuerſitatis cauſa alia eſt,alia ſingulorum, ibi.n.57.
Vniuerſitas,vel collegiū poſſunt agere actione iniuriarū pro his,qui de vniuerſitate ſunt, vel collegio,remiſſiuè,clauſ.4.gloſ.15.num.16.fol.233.
Vniuerſitas vt obligetur ad diſtrictum ex prohibitionibus,neceſſum eſt quòd illę fiant toti vniuerſitati,vel maiori illius parti, cla.4.glo.17.n.58.fol.252.
Vniuerſitas obligatur ex prohibitionibus, quibuſdā particularibus factis,ſi ſciens tacuerit,& non reclamauerit,ibid.nu.59 fol.252.
Vocatio plurimorum diuerſorū graduum quādo faciat ſuccedere per vulgarem,cla.4.glo.9.p.3.n.35.f.98.
Voluntatis quęſtio ſemper præcedit quæſtionē poteſtatis,d.glo.9.par.4.nu.83.fol.109.
Voluntas morte finitur ſed nō propterea dicitur reuocata,clau.4.glo.10.par.1.nu.149.fol.157.
Voluntatem ceſſare,& volūtatē reuocare differūt, ibid.num.150.
Votum captandæ mortis non eſt in conſideratione vbi adeſt conſenſus eius, de cuius hęreditate agitur,clau.4. glo.21.par.1.nu.16.fol.324.
Votum captandæ mortis nolunt conſiderare doctores in donatione,in qua fit reſeruatio,vel vſusfructus,vel alterius rei,ibid.nu.17.fol.324.
Vſat.oēs cauſæ, an impediat reſtitutionem aduerſus præſcriptionē in Cathalonia,cl.4.gl.11.n.93.f.189.
Cancer. tenet quod ſic *auctoritate* Senatus Dolani, ſed contra cenſet auctor,ibid.
Vſat.prędictus an valeat,& de illius intellectu,cla.4. glo.18.par.5.nu.29.fol.305.
Vſat.hoc quod iuris eſt ſanctorū,tit. de præſcrip. intellectus,cla.4.glo.19.par.1.nu.75.fol.318.
Vſurarum cognitio ad quem ſpectet,clau.4.glo.13.p. 2.num.45.fol.204.
Vſurarum crimen eſt mixti fori,ibid.nu.46.fol.204. & num.51.fol.205.
Vſurarum crimē punit iudex laycus, ibi.n.47.f.204.
Reprobatur opinio eorū,qui iudicibus laycis cōcedūt tantùm cognitionē criminalem vſurarū,ibid. num.48.fol.204.
Vſuræ vtroq.iure prohibētur,ibi.nu.52.fol.205. & nu.55.
Vſurarum cognitionem ſpectare ad ſolum iudicem Eccleſiaſticum in quæſtione iuris,deffendūt plures,qui enumerantur,ibid.num.53.fol.205.
Intellect⁹ clemē.diſperdioſā,de iudi.ibi. n 54. f.205.
Barboſ.circa materiam vſurarum opinio,ibid.
Vſura diuiditur in maiorem,& minorem, cla.4.glo. 18.par.1.n.153.fol.269.
Vſurarum exceſſiuarum promiſſio vitiatur in exceſſu,nō in reliquo,cla.4 glo.21.par.1.n.38.fol.326.
Vſurarij teſtamentum an valeat ante præſtitam cautionem de reſtituendis vſuris,ſi poſtea tū præſtet, d.glo.18.par.4.nu.103.& nu.111.fol.301.
Vſurarium inſtrumentum non eſt in totum reprobandum propter vſuram, quam continet, ſi alia adſint capita,& illius partes,in quibus non ſit vſura, clau. 4. gloſ.21.par.1.nu.30. fol. 325. vbi *deciſio* Cameræ Imper.
Vſus in contrarium non allegantur contra conſtitutiones Cathaloniæ,cla.4.glo.10.par.2.n.41.f.164.
Vtendi fatica ius non ceditur alteri,de iure cōmuni, ſecùs de iure Cathalonię,cla.4.glo.12.n.37.f.184.
Vſus ſumitur duppliciter,primò pro ſpecie ſeruitutis diſtincta ab vſufructu,alio verò modo vt comodi-

tas quomodo eſt pars vſusfructus,cla. 4.glo.18.p. 1.nu.158.fol.270.

Vſufructuario an poſſit fieri redemptio cenſus, vide in verbo,*redemptio*.

Vſufructuarius nullus excuſandus videtur à præſtanda cautione, cla.4.glo.22.nu. 23.fol.339.

Vſufructuarius non poteſt propria auctoritate poſſeſſionem rei,cuius ſibi vſusfructus eſt legatus,capere,ſi inuenerit eã occupatã ab alio,ibi. num.43. fol.340.

Vſufructuarius an teneatur reſtituere bona mobilia in ea bonitate, in qua reperta fuerunt tempore quo alicui relictus fuerat vſusfruct⁹,an verò ſufficiat reſtituantur in ea,in qua reperiuntur tẽpore finiti vſusfructus,ibid.nu.56.fol.340.

Vſusfructus bonorum aduentitiorum filij non ceſſat per mortem illius, cla.4.glo.7.par.3.nu.11.fol.70, vbi *deciſiones* noſtri Senatus.

Vſusfructus nec tacitè,nec expræſsè cẽſetur patri p̃hibit⁹ niſi id,& nõ aliud verba importarẽt,ibi.nu. 25.fol.71.

Vſufructu prohibito an cenſeatur etiam prohibita commoditas,remiſſiuè,ibid.nu.38 fol.72.

Vſusfructus prohibitio an operetur reſpectu legitimæ,remiſſiuè,ibid.nu.39.fol.72.

Vſufructu prohibito an cenſeantur prohibita alimẽta,ibid,nu.40.fol.72.

Vſusfructus non dicitur patri obuenire à filio, ibid. nu.61.fol.74.

Vſusfructus,& vſus ſpecies dicuntur ſeruitutis mixtæ,cla.4.glo.18.par.1.nu.157.fol.269.

Vſusfructus reſeruatione facta promiſcuè per duos donatores,qui ſimul bona donant, an cenſeatur reſeruatus totus pro vnoquoque ex ipſis, quando vnus moritur altero ſuperſtite ; an verò quilibet reſpectu ſuorum tantùm bonorum,clau.4.glo.22. n.31.fol.339.vbi *deciſiones* noſtri,& aliorũ Senatuũ.

Vusfructus reſeruatus promiſcuè per duos donatores ſimul donantes, cenſetur taliter reſeruatus vt ſemper quilibet ex ipſis habeat integra alimenta, ſiue ex proprijs bonis donatis,ſi ſufficiunt ad id,ſiue ex bonis condonatoris,ibid.n.32.fol.339.

Vſusfructus ſpectans ad duos extinguitur pro parte,qñ vn⁹ ex ipſis deſcedit,ibi.n.33.f.339.vbi *deciſ.*

Vſusfructus finitur per mortem vſufructuarij,& proprietati cõſolidatur,ibid. nu.34.fol.339.

Vſusfructus cum proprietate conſolidatio per mortem vſufructuarij,fit ipſo iure abſque aliqua reſtitutione,ibid.nu.35. fol. 339.

Vſusfructus vxori relicti nomine veniunt ſola alimenta cum quadam præheminentia in domo, quando ad ſunt filij ibi.n.57.fol.340. vbi *deciſiones* Sena. Pedemontani.

Fallit niſi aliud eliciatur ex coniecturis,ibid.

Vſusfructus legatum,quod conſtat ex aliquibus cõiecturis fauore liberorum vxori plenè factum, an reſtringatur ad alimenta mortuis liberis, ibid. nu. 58.fol.341.vbi *deciſio* noſtri Sena.

Vtile quando vitietur per inutile,clau.4.glo. 10.par. 1.nu.53.fol.148.

Vtile vitiatur per inutile in eo quod fit contra legẽ, taliter quòd ſi non valet quod fit vltra,nec etiam valeat quod fit intra,cla.4.glo.21.par. 1.nu. 27.fol. 325.& nu.70.fol.328.

Vtile nõ vitiatur per inutile in his quæ diuidua ſunt, quæque cõmodã recipiũt diuiſionẽ,ibi.n.29.f.325. ſecùs verò è contra in his quæ indiuidua ſunt, & cõmodam diuiſionẽ non recipiunt,ibi.n.71.f.328.

Vtile vitiatur per inutile,regula eſt malè hucuſq̃.cõſtituta,ibid.nu.76.fol.328.

Vtile non vitiatur per inutile,regula eſt quæ non debet vniuerſaliter in omnibus caſibus conſtitui,& quomodo id ſit intelligendum declaratur,ibid.n. 79.fol.328.

Vtile non vitiatur per inutile in cõtractib⁹,ibi.n.81.f. 329.vbi *deciſ.*

Vtilitas publica præfertur priuatę,cla.3 glo.2. nu.10. fol.13.vbi *dec.ſ.*

Vtilitas an præſumatur ex curſu temporis quõdo cõditionaliter per reſcriptum cum clauſula,*ſi in euidentem,&c.* iuſſa erat fieri alienatio,clauſ.4.glo.13. par.4.n.20. fol.215.

Vxoris ſecundi matrimonij,& illius filiorum nõ habetur conſideratio niſi expreſsè dicatur,cla.4.glo. 9.par.1.nu.23. fol.80.

Vxori legatum factum an cẽſeatur tã de prima, quã de ſecunda vxore,ibid.nu.42.fol.83.

Vxor an,ſaltem in ſubſidium,teneatur ad debita per maritum pro ea alenda cõtracta,d.glo.9.par.5.nu. 171. fol.136.& nu.ſequent.vbi latè.

Vxor,in curia Vicarij Barcinonę, non auditur opponens ſe exequutioni,quæ fit in bonis mariti pro logerio domus,quam ambo *inhibitarunt*,ſed malè,ibid.nu.176.

Vxor,& filij teneñtur ad debita contracta per maritũ, & patrẽ reſpectiuè,ſi expreſsè pecunia fuiſſet mutuo accepta ad alimẽta eorũ,& ad ea illorũ bona obligata extitiſſent,ibid.nu.177.fol. 137.

Vxor tenetur ad debita contracta qñ maritus ei tradidiſſet centum vt creditoribus ſolueret, ipſa tñ nõ feciſſet,ſed imò expendiſſet in alimenta familiæ,ibid.nu.179.

Vxor reſtituitur aduerſus fideiuſſionẽ factã pro marito,ſi remanet prorſus indotata,vel in maiori parte dotis,cla.4.glo.18.par.3.n.54. fol.287.vbi *deciſ.*

Vxori mortuo marito nõ acquiritur poſſeſſio bonorum,quæ ille vſufructuario nomine poſſidebat, in vim conſtitutionis hac noſtra,cla.4.glo.22.nu. 39.fol.339.

Intellect⁹ cõſti.hac noſtra, tit.doſſolt lo mat.&c.ibi

Duas erratiunculas,quæ præter miſſæ fuere in epiſtola dedicatoria,ſic corrigito,lin.16.fauores,lege fauore,& lin.25.animo,lege animis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Google